

ده‌زگای توئژینه‌وه و بلاو‌کردنه‌وه‌ی مو‌کریانی

• فهره‌نگی هه‌ژیر

• وه‌رگی‌پران و ناماده‌کردنی: هه‌ژیر عه‌بدوئلا پوور

• نه‌خشه‌سازی ناوه‌وه: هه‌ردی

• پیتچنین: زانکو‌حه‌سه‌ن سالح

• به‌رگ: ناسۆ مامزاده

• ژماره‌ی سپاردن: (406) سالی 2007

• نرخ‌ی هه‌ردوو به‌رگ: (20000) دینار

• چاپ‌ی یه‌که‌م : 2008

• تیراژ: 1000 دانه

• چاپخانه: چاپخانه‌ی خانی (دهۆك)

زنجیره‌ی کتیب (316)

هه‌موو مافیکی بو ده‌زگای مو‌کریانی پارێزراوه

مالپه‌ر: www.mukiryani.com
ئیمه‌یل: info@mukiryani.com

فهره‌نگی هه‌ژیر

فارسی - کوردی

وشه و چه‌مه‌که فارسی و ئه‌و وشه عه‌ره‌بی و ئینگلیزییانه‌ی که بوونه‌ته
زاراوه له زمانی فارسی له‌خۆ ده‌گریت

وه‌رگی‌پران و ناماده‌کردنی:

هه‌ژیر عه‌بدوئلا پوور

هه‌ولێر - 2008

همه‌ی فرهیختگانی که به کار نوشتن واژه‌نامه‌ها و فرهنگها سروکار داشته‌اند، نیک می‌دانند به انجام رساندن چنین کار سترگی متضمّن چه زحمات کمرشکنی است. سنگینی بار طاقت فرسای تکاپو در این زمینه زمانی بهتر نمایان می‌گردد که وضعیت دشوار حاکم بر زندگی "کاک هژیر" و کمبود امکانات کاملاً ضروری و محروم از منابع کافی در این راستا را در نظر آورده و آنگاه در رابطه با حاصل زحمات وی به داوری بنشینند. ساعتها، روزها و شبها و حتی ماههای متوالی، بدون برخورداری از هرگونه تنوعی و در اطاقکی مهجور نشستن و به کنکاش و پژوهش پرداختن کاریست که از عهده‌ی کمتر کسی برمی‌آید، اما "هژیر" کوشا و ناشتاب - علی‌رغم همه‌ی کمبودها و نارساییها - با تحمل کلیه‌ی مشکلات موجود بر سر این راه دشوار و نهمار، توانسته است در این چالش و کشاکش پیروز و سرفراز بیرون آید.

با در نظر گرفتن کلیه‌ی این راستادیهاست که به جرأت می‌توان گفت فرایند کار "کاک هژیر" واقعاً ستودنی و قابل تحسین است بویژه از این نظر که در یافتن چم و آرش واژه‌ها تقریباً از تمامی گویشهای مناطق مختلف کردستان بهره جسته و در این راه زحمات بیمر و بیشمار بر خود هموار کرده‌است. بنابراین از صمیم قلب پیروزی او در این کار سپنتا را تبریک گفته و کامیابی هرچه بیشتری در خدمت به زبان و ادبیات ملّتان را برای وی آرزو می‌نمایم.

فتاح کاویان

آذرماه 1384 شمسی

سه‌بارت بهم فرهه‌نگه

"کمال مطلق هرگز در جهان نبوده‌است و نیست، حدا علای کمال این است که کسی بکوشد کار خود را کاملتر از پیشینیان انجام دهد."

سعید نفیسی

کاراترین نامراز بۆ وه‌رگێران له ههر زمانیکه‌وه بۆ سه‌ر زمانیکی تر که‌ک وه‌رگرتن له فرهه‌نگی وشه‌ی دوو زمانه یان چه‌ند زمانه‌یه که مانای هه‌ر وشه‌یه‌ک به زمانی زگماکی تێدا شیکرابیته‌وه. دانانی فرهه‌نگیش پیویستی به بوونی زانیاری فره و به‌ریالو و شروقه و لیکۆلینه‌وه له په‌رتوک و وشه‌کان و هه‌یه، ئەمه‌ش خۆی له خۆیدا کاریکی زۆر دژوار و ئەسته‌مه و پیویستی به تاوتویکردن و توێژینه‌وه و ته‌رخانکردنی وه‌ختیکی زۆر هه‌یه و ده‌گه‌ڵ سروشتی که‌سانی که‌م جیکه‌ل‌دانه و پشووکورتدا نایه‌ته‌وه.

له ده‌یان سال له‌مه‌وبه‌ره‌وه و به‌تایبه‌تی له‌م دوو ده‌یه‌ی دواییدا که ئەده‌بیاتی کوردی په‌ره‌سه‌ندنیکی به‌رچاوی به‌ خۆیه‌وه بینیه‌وه، کتێبخانه‌ی کوردی پیویستییه‌کی حاشا هه‌لنه‌گری به فرهه‌نگی جۆراوجۆر به تاییه‌تی فرهه‌نگی فارسی - کوردی شیاو و سه‌رده‌میانه بووه و گه‌رچی له‌م بواره‌دا چه‌ند هه‌ولیکیش دراوه به‌لام نه‌یتوانیه تینوویه‌تی نووسه‌ران و وه‌رگێرانی ئەم بواره بشکینێ و لیکۆله‌ران و وه‌رگێره‌کانی کورد به‌رده‌وام به‌ دووی مانای چه‌مک و زاراوه‌ نوێ و ته‌نانه‌ت کۆنه‌کانیشه‌وه ویل‌بوو. هه‌لبه‌ت نابێ ئەوه‌شمان له بیر بچێ که وشه و زاراوه‌کانیش بۆ خۆیان دهور گه‌لیکی حکومه‌تیان هه‌یه، هیندیک له‌وان ته‌مه‌نیان ئەوه‌نده کورته که وه‌ک هیندی گول که به‌هه‌لاتنی خۆر ده‌پشکوین و به‌ پۆچوونی خۆریش ده‌ژاکین، ته‌نانه‌ت سه‌رده‌می وه‌چه‌یه‌کیش نابرن و زوو له‌ بیر ده‌چنه‌وه، هه‌ندی وشه‌ش ته‌مه‌نیکی درێژ و به‌شیکی زۆریشیان ته‌مه‌نیکی نه‌مریان هه‌یه، ئەمن پیموایه ئەگه‌ر مه‌به‌ست له دانانی فرهه‌نگی وشه یارمه‌تیدانی نووسه‌ران و به‌تایبه‌تی وه‌رگێره‌کانه ده‌بی ئەوه‌ بزانی که وه‌رگێران هه‌موو ده‌قه کۆن و نوییه‌کان له‌خۆده‌گری، بۆیه به‌ رای من پیویسته وشه‌یه‌ک هه‌رچه‌ند ته‌مه‌نیشی کورته‌بی نابێ

هه لائوئيردرى. پيويسته ئه وهش بلين كه دانانى ئه م جوړه كتيبانه له ولاتانى پيشكه وتوودا كارى ته نيا كه سيك نيه و دهيان كه سى سپوږ و شارهزا له بوار و پشته گه لي جوړاوجوړدا و به له بهر ده ستدا بوونى بودجه يه كي كه لان و زيده ر و پيداويستى پويست ئه م ئه ركه به پړيوه ده بن. هر چه ند منيش كو مارجى ئه نجامدانى و هها پړوژه يه كه له خو مدا نابنم و ده بوايه كه سانى سپوږ و كارامه و زمانزان هه نكاوييان بو ئه م كاره نابا، به لام منيش له قه راي توانايى و ليها توويى خو م شانم ده بهرنا و ئه م بهر ه مه ي ليكه و ته وه.

پيمو ابى ئه مه ش يه كه مين كاره كه وا به و پان و به ريلابويه ده ستى پيكر او ه و ئه منيش سه رم نه گرتو وه و داواكارم له هه موو نو سه ران و وه رگي ران به ره خنه و پيشنيار و هه لسه نگاننده كانيان ئه م بهر ه مه ده وله مه ندر تر بكن و هيو ادارم له چاپه كانى دواتردا پړناوهر و كتر و ده وله مه ندر تى بى و به تاييه تى زور وشه ي نوى كه من ده ستم پييان رانه گه يشتوه له م فه ره نغه دا جى بگرى. به و ئاواته شم كه ئه م بهر ه مه به زوويى جى خوى بكا ته وه و خزمه تى كي بچوك به ده وله مه ند بوونى زمان و كولتور و كتيبخانه ي كوردى بكا و به و هيوايه ي كه به شيك له ئاره زوو و ئاواتى خو يندكاران و كتيب دوستان وه دى بيئى.

چون بوو ئه م كارم ده ست پيكر

سالى 1380 هه تاوى (2001ز) به هه گبه يه كه وشه ي فارسى و كوردى هاومان او ه كه پيشتر كوم كرده بوونه وه هاتمه كوميسيونى چاپه مه نى حيزى ديموكراتى كوردستانى ئيران، هر له يه كه مين روژه كانه وه به حوكمى كارى نو سين و وه رگي رانه وه به رده وام وشه م كرده كرده وه و تا واى ليها ت كه زور له سه ر يه كه كه له كه ببوو و هه روا به پړوژوبلاوى له ته نيش ت يه كدا نو سيبووم و ته نانه ت ئه گه ر خو شم پويستيم به وشه يه كه ببووايه به زه حمه ت ده متوانى بيدوزمه وه، جا بويه هه ولم دا پولين به ندى (طبقه بندى) يان بكم، به لام دواى ماوه يه كه بيرم له وه كرده وه كه ويده چى ئه وه هه فالانه ي كه پيكه وه كار ده كه ين ئه وانيش كو لوانه يه كه وشه يان هه بى، ئه من بو نه يه م له كوى ئه وه وشانه فه ره نگي كي خنجيلانه ساغ بكمه وه؟ بويه سه ره تا بپيارم دا ته نيا له سه ر وشه سياسيه كان كار بكمه و چه ند هه زار وشه يه كه له و بابته ته ته له بكمه و فه ره نگو كي كي ليساغ بكمه وه، به لام كه دوايى روجومه ناو هيندى فه ره نكي فارسى و ئينگليزيه وه به تاييه تى فه ره نكي دوو به رگى "عميد" و فه ره نكي دوو به رگى "فرهنگ فشرده سخن" گوتم خو ئه من تازه هه ر ملم پيوه ناوه، بو ئه م فه ره نگانه نه كه مه بناغه ي كار ه كه م، كار بو دانانى فه ره نگي كي گشتگر نه كه م. جا بويه سه ره تا به وردى فه ره نكي هه نبانه بو رينه م خو ينده وه و وشه گه ليكى زورم لي هه ليئجا و چه ندين ورده فه ره نكي ديكه شم تاوتوى كرد، ئينجا له پوى ئه وه دوو فه ره نگو وه وشه به وشه چومه پيش و سه ره تا به رگى يه كه مم ته واو كرد. پويسته ئه وه ش بلين كه جارى و ابو وه بو دو زينه وه ي ماناى وشه يه كه بي جگه له به راورد كردنى چه ندين فه ره نكي وشه سه ردانى زور كه سى شارهزا يان سايتى ئينتر نيتم كردو وه و به كورتى بى خوى و شه ونخو نيه يه كي زورم پيوه چه شتو وه، ئه مه جيا له وه ي كه ئه م نيشه كارى سه ره كي من نه بو وه، جا بويه ويده چى كه موو كو و پيشى هه بى كه هيو ادارم به هه ول و پيشنيازى دلسوزانه وه كامل و پوخت تر ببى.

(1) ئەمەن زۆر بە كەمى خۆم لە قەرەى ناوى گزۇگيا و جروجانەوەر و كەلوپەل داوہ، چونكە نە لە توانای من دابووہ و نە زۆرىشم بە پىئويست زانيوہ و پىئشم وايە لەم سەردەمانەدا دەبى فەرەنگى ئەو جۆرە وشانە بەپى تايبەتمەندييەكانيان و بە ھۆى پىسپۆرى خۆيانەوہ ليك جيايكرتنيەوہ و پۆلين بەندى بكرين.

(2) ئەم فەرەنگە لە بنەپەندا فەرەنگىكى فارسى — كوردى — كوردىيە و ئەمەن تا ئەو جىگەى لە توانام دابووہ ھەولم داوہ بۆ ھەر زاراوہ و چەمكىكى فارسى چەندىن ماناى كوردى بۆ بدۆزمەوہ و لە راستيدا بەتیکەلكيش كردنى دوو فەرەنگى باسكراو و فەرەنگى ھەنبانە بۆرىنەى مام ھەزار ئەم بەرھەمەى لى شين بووہ و ئەو سەرچاوانەى ديكەش كە كەلكم لىوەرگرتوون لە كۆتايى كتيبەكەدا ئاماژەم پىكردوون.

(3) شىوازى خويندەنەوہ يان چۆنيەتى گۆكردنى (تلفظ) بەشيك لە وشەكانم داناوہ، بۆ ويئە بە دواى وشەى "اجل" دا بزويئەكانى بەم شىوہەى ھاتوہ: (أ.ج).

(4) لە بەرامبەر ھەندى وشەدا وشەى بېوانە ھاتوہ بۆ ويئە بۆ دۆزىنەوہى ماناى "افرازيدن" دەبى بېوانىيە وشەى "افراختن".

(5) لە بەرامبەر ھەندى وشەشدا وشەى سووكەلە ھاتوہ كە بە ماناى "مخفف" ى فارسىيە.

(6) وشەيەك كە چەند ماناى جياوازى ھەيە بە دانانى ژمارە يان دانانى خال (.) ليك جياكراوہتەوہ.

(6) وشەى ميئەنە لە بەرامبەر ھىندى زاراوہدا بە ماناى وشەى "مؤنت" ى عەرەبى ھاتوہ.

(7) ئەگەر وشە يان دەستەواژەگەليك بۆ ويئە بەشىوہى "خندە زدن — زير" نووسراوہ، دەبى بەمشىوہەى بىخويئىيەوہ: "زير خندە زدن".

سپاس و پىزانين

سپاس و پىزانينى تايبەتى خۆم ئاراستەى ئەم بەرپىزانە دەكەم:

* بەرپىزان كاك فەتاح كاويان و كاك فەرھاد ئەكبەرى كە بەويەپى دلآوايى و پشووډرژيئەوہ بە بەشى يەكەمى ئەم فەرەنگەدا چوونەتەوہ و بە زيادكردنى وشە و پيشنياز و تېيىنيەكانيان ئەم فەرەنگەيان دەولەمەندتر كرد.

* بەرپىز كاك غەريب پشدرى كە بە پشوو لەسەرخۆىيەكى بيوئەوہ ئەركى بزار و پيداچوونەوہى سەرچەم ئەم فەرەنگەى وەئەستۆگرت.

* ھاوړييان كاك رەسوول سولتانى و ئەمير شووعاى وەند و ھيئەن سەبيدى و مەسعوود بابايى و عەلى بوداغى كە ھەركام بە بەشيك لەم فەرەنگەدا چوونەوہ.

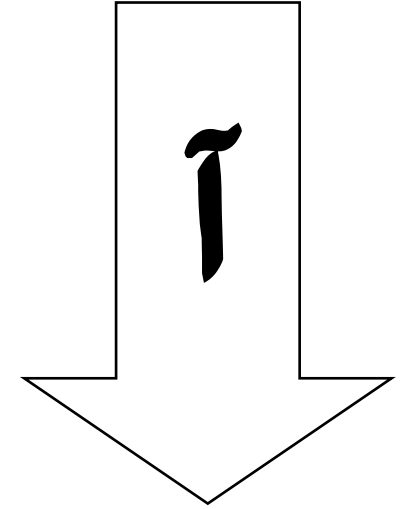
* كاك سمايل زارعى كە فەرەنگ و سەرچاوەيەكى زۆرى لە ئىختيار دانام.

لە كۆتاييشدا دوو پيشنيازم بۆ بەرپرسانى دلسۆزى نەتەوہكەمان بە تايبەت لىپرسراو و بەرپرسانى باشوورى كوردستان ھەيە، يەكەم ھەول بەدەن كە بە دانانى ئاكادىمىيەك لە شىوہى فەرەنگستانى تاران جا بە ھەر ناويك بى و تەرخان كردنى بوودجەى پىويست و دانانى كەسانى زمانزان و پىسپۆر لە بوارە جياجياكاندا پىژدەيەكى بەربلاو بە مەبەستى دانانى فەرەنگ لە زمانە جۆراوچۆرەكانەوہ بۆ سەر زمانى كوردى و بە پىچەوانەوہ بخەنە گەر. دووھەم بە دامەزراندنى ناوھندىك بە مەبەستى پيداچوونەوہ و تاوتوى كردنى ئەو كتيبانەى كە لە زمانەكانى ترەوہ وەردەگىڤردىنە سەر زمانى كوردى چوارچىوہ و سنوورىك بە دەر لە ھەر دەمارگىريەك بۆ ئەو ھەموو وەرگىرپانە دابنن.

ھەژير عەبدووللا پوور

بەفرانبارى 1384

Hazhir2020@yahoo.com

آبء: باپيران، باب و باپير، باب و كال، نه ژداد، بڼه و بڼه چهك، توره وه.
آباد: ټاوا، ټاڤا، ټاوه دان، ټاوه يان.
آبادي: ټاوايي، ټاواهي، ټاڤاهي، ټاوه داني، ټاوه ياني، دى، دژى چولۍ. بى كه موكوړې بوونى بينا و شتى له و بابه ته.
آب آشنا: مه له وان.
آب آورده: ټاوماك، ټاومال، نه و چيلكه و چالۍ لافاو هاوردويه و داويه ته كه نار.
آب اندايش: ټاوخواز، نه وهى كه دايم له بيري ټاو دايه.
آبتاب: بړوانه: "درخشان".
آب تنى: مه له كردن يان شوردي له ش له ټاوى سارددا.

آبخستا: بړوانه: "آبخوست".
آبخور: رادهى توانايى زهوى بى مژيني ټاو. (2) نه و به شى له سميل كه كه وتوتته سه ر ليوى خواره وه. (3) نه و به شى دهره وهى پاپور كه ده چيته ناو ټاوه كه. (4) بړوانه: "آبخور".
آبخورد: (1) شويني ه لگزينى ټاو يان خواردنه وهى ټاو. (2) مه يخانه. (3) به ش، پشك.
آبخورش: به ش و نسيب، پشك.
آبخورگردن: راوهستان، ويستان.
آبخوست: دوړگه. ميوه يه كه كه به شيكى رزايى.
آبخيز: (1) شه پؤل. (2) هه ستانى ټاو، به رزبونونه وهى ټاو. (3) توفان. (4) زهوى پړټاو.
آبخيزدارى: ريځخستنى جهريانى روځى ټاو و پيشگيرى له داخورانى خاك.
آبخيزگاه: دهريا، ټوقيانوس / زهريا.
آبدالار: (1) ټاودار، ته پوتازه و تيراو، شاد و سه رزيندوو. (2) ناسك و دلگر. (3) دره وشاوه، به دره وشين. (4) بېر، بړا، تيژ. (5) (كيميا) هيدراته. (6) ټاوگير، شريه تگير.
آبدان: (1) ده فرى ټاو. (2) هه سيل، نه ستير. (3) ميزه لدان.
آب درماني: (پزيشكى) ټاوده رمانى، چاره سه رى هه ندى له نه خو شيبه كان به خواردنه وهى ټاو يان به وه رزشى تاييه تى له ناو ټاودا.

آب دندان: (1) جوړى هه لوا. (2) جوړى هه رمى. (3) جوړى هه نارى بى ناوك. (4) ساويلكه، نه زان، داماو (5) به خواستى مه يل.
آبدهى: (1) ټاودپيركردن. (2) رادهى ټاودانى شتيك.
آبديده: (1) ته ر، شيدار. (2) تاييه تمه ندى جلى كه به هوى ټاو كيشانه وه رزايى يان كه م نرخ بوويى. (3) سه ختى ديتوو و زموده، ساردوگه رم چه شتوو. (4) ټاودراو.
آبراه: بړوانه: "آبراه".
آبراهه: ټاوه رې، راټاو، ټاوه پيژ، ټاڤاږو، ټاورو، ټابرو، گونجه، ره هه ند.
آبرساني: گه ياندنى ټاو له شويني كه وه بى شوينيكي دى.
آبرفت: ته ناس، نه و به ريدو خاك و لمه ي كه ټاو ساويويه تى، نه و مه وادهى كه له ټاوه رېدا نيشتوه.
آب رفتن: (1) كورت بوونه وهى قوماش يان جلى نوى به هوى شتنه وه، چوونه ټاو. (2) ټاوه اتنه وه، ره حه ت بوون. (3) جهريانى ټاو.
آبرو: (ر) بړوانه: "آبراه".
آبرو: (ر) ټابرو، ټاوروو، هه تك، شه رم، ناموس، شه رپه ف، رومه ت.
آبروبردن: ټابرووبردن، ټابرووبلاو كردن، ټابرووپرژاندن، ټابرووتكاندن، هه يابردن، هه تك كردن، هه تكاندن، سووك كردن، به بووك بردن، ناوژراندن، دارشاخ كردن، شه قل شكاندن، له هه لادان و له قوادانى كار و كرده وهى سووكى كه سيك كه له لاي خه لك ناحه زه.
آبروخواه: ټابروخواز، رومه ت خواز، نه وهى كه هه ولى پاراستنى ټابرووى خوى دها.
آبرودار: به ټابروو، خاوه ن شه رپه ف و جى متمانه، به ناموس.
آبرورفتن: ټابرووچوون، ټابرووبران، ټابرووبلاو بوون، ټابرووپرژان، ټابرووتكان، ټابروونه مان، ټابروو له رو هه لگيران، سووك بوون، هه ياچوون، ناوژران.
آبرورفته: هه تكى، هه تكيابيش، ټابروونه ماو، ټابرووپرژاو، ټابرووبراو.
آبروريزى: ټابرووچوون، ټابرووبران، ټابرووتكان، ناوژران، به دناوى.
آبرومند: به ټابروو، ټابروودار، شه رمدار، شه رم به خو، به حه يا، هه يابه خو، ب رومه ت، شه رم به خو.
آبريز: (1) ټاوه رېو، ټاورپژ، شويني رشتنى ټاو، شويني كه ټاو له كيو يان چومه وه ده رپژيته رووبار يان زريچه وه. (2) چالۍ كه بڼگه ناو يان ټاوى گه رماو يان چيشخانه برپژيته تى. (3) مه بال، ټاوده ست.
آبريزان: جيژنيك بووه كه ټيرانيبه كان له كوڼ دا له روژى سيزدهى پووشپه رپدا ټاو و گولاويان پيكددا پرژاندوه و نه م نه ريته تا سه رده مى سه فه وى درپژى هه بووه. "آب پاشان" و "آب تيرگان" يشيان پيگوتوه.

آب لوز: شه پۆلك، شه پیلک.
 آبله: ئاوله، هاو له، هه وه، هه لوی، خرووکه، خروویکه، خوریکه، خوریلکه، خرویلکه.
 آبله دار: برهوانه: "آبله گون".
 آبله کویی: ئاوله کوتان، هاو له کوتان، لیدانی واکسه نی دژی ئاوله له له ش، دهرزی لیدان بۆ خوریکه.
 آبله گون: ئاولوی، ئاوله پوو، گرووی، کرناس، روزه، کپوو.
 آبله مرغان: دانکه، ئاوله ی مه ل، سووک سووکه، خرووکه ی مریشک.
 آبمالی: 1) شته وه به ئاو به ی سابوون و مادده ی پاکه ره وه. 2) شوژدنه وه ی سه ریپی.
 آبناک: ئاودار، شیدار.
 آب نگاری: زانستی که سه باره ت به ئه نازه گرتن و وه سفی تایبه ته ندی ده ریا و گۆل و روباره کان و چۆنیه تی گۆنترۆل و که لک لیوه رگرتنیان تاوتوی ده کا.
 آب نوره: ده ریاوان، مه له وان.
 آب و تاب: ئاو تاو، داو و ناو، ئاب و تاب، جوان و ریکو پیک. "با آب و تاب": به داو و ناو، به تیر و ته سه لی.
 آب ورز: مه له وان.
 آب و نان دار: پرداهات، نان و ئاودار.
 آبونمان: ئابونمان، مزی سالانه یا شه ش یا سی مانگی رۆژنامه و گۆفار له بپ.

آبوننه: ئابوونه، به شداریوو، پارهی رۆژنامه یا گۆفاریک له پێشدا دان و له سه ره یه وه رگرتنی.
 آبی: 1) به راو، ئاوی، دژی دیم. 2) رهنگی شین. 3) خۆبوی، نافه رمان.
 آبیبار: ئاودیر، ئاویر، ئاویار.
 آبیباری: ئاوداشتن، ئاودیران، ئاودیری، ئاویاری، ئاولینان، ئاودانی زهوی، داشتن، دیران. "آبیباری شپانه": شه و دیر، شه و دیری، شه واو، ئاوی که به شه وه له زرعات دهنری. "اولین آبیباری": خامۆخ، خامۆغ، یه که م جار ئاودانی زه رعات.
 آبی خاکی: 1) وشکاو ی. 2) ئاوی خاکی، شیایوی ئاو و خاک.
 آبیژ: برهوانه: "آبیژ".
 آپارتاید: سیاسه تی جیاکاری نه ژادی، ئاپارتاید.
 آپاردی: زۆر بی شه رم، زیره ک وفیلاوی.
 آپاندیس: ئاپاندیس، ریخۆله کویره.
 آپوتنوز: 1) په رستن، ریزگرتن. 2) دوادیمه نی شاتۆ.
 آپولون: خوی مه تاو.
 آتاک: هیرش، هروژم، په لامار، پردان.
 آتراکسیون: کایه ی شانویی، شاتۆ.
 آتربان: له ئایینی زه رده شتیدا نگابانی ئاگری پیروژ.
 آتروفی: داخوران و چووک بوونه وه ی خانه یان پیکهاته یان ئه ندامیکی له ش.

آتش افروختن: برهوانه: "آتش افروزی".
 آتش افروز: ئاورهه لایسین، ویکه ر، ئاگر ئایسین، پیکه ر، ئاگرخۆشکه ره. 2) بریتی له ئاژاوه گێپو گێره شیوین.
 آتش افروزی: 1) ئاگر به ردانه وه، ئاور هه لایساندن، هه لکردنی ئاگر، ئاگرکردنه وه، پێخستن. 2) بریتی له ئاژاوه گێپی و پشیوی نانه وه، ئاگرخۆش کردن، ئاگر نانه وه.
 آتش انداختن: وه کارخستنی ئامیری به هه لکردنی ئاگر.
 آتش انگیز: 1) پیکه ر، ئاگر ئایسین. 2) بریتی له که سیک که به قسه ی توندو ناشیرین رکی که سانی دی هه لده ستیئی.
 آتش باریدن: زۆر گه رم بوون. ته قه کردن به چپی و په بتا په تا.
 آتشبازی: ئاگر بازی، گرگپان، ئاگرۆکینه، یاری کردن به ئاگر.
 آتش بس: ئاگر به ست، ئاگرپ، ئاگر به ند، ته قه وه ستان، راوه ستانی شه ر، خوین به س، خوین به ست، خوین داکووژاندن، شه پراگرتن.
 آتش بستن - به: له په ستا ته قه لیکردن.
 آتشپا: بریتی له تیزه وه، بی ئوقره، نا ئارام.
 آتش پاره: 1) سکل، په نگر، په رهنگ، پشکۆ، پۆلوو. 2) بریتی له هارو هاج، زیره ک، وریا وزیت، زیخ.
 آتش پرست: ئاگر/ ئاور په رست، گاور، مه جووسی، په پیره وی دینی زه رده شت.

آتش تر: شه پاپ.
 آتش خو: برهوانه: "آتش مزاج".
 آتشخوار: 1) ئاورخۆر. 2) بریتی له زالم و سه ته مکار، هه رامخۆر.
 آتشدان: ئاگردان، ئاورگ، ئاوردان، ئاورجا، ته زگا.
 آتش دست: فرز و چالاک، به ده ست و برد، گورجوگۆل.
 آتش رفتن - پی: رۆیشتن بۆ جیهه ک و خیرا گه رانه وه، ئه نجامدانی کاری به خیرایی. 2) وه داوی کاری پیویست که وتن.
 آتش زبان: قسه ره ق، که سیک که به توندی قسه ده کا.
 آتش زدن: 1) ئاورتیبه ردان، ئاور به ردانه وه، ئاگردان، سووتاندن. 2) له ناو بردن یان ویران کردن. 3) زۆر ره نجاندن و تووره کردن.
 آتش سری: تووره یی، توندخویی، تیزه مه ژگی. پله په رتکی.
 آتش سوزاندن: ژانه سه ر خولقاندن، هارو هاجی و بزۆزیکردن.
 آتش سوزی: ئاورگرتن و سووتان، هه لایساندنی ئاور، ئاگرکه وتنه وه، ئاگر به ربوونه وه، شه وات، شه وتین، سووتمان.
 آتش شدن: 1) گه رم بوون (ئاو). 2) سه ره له دانی ئاژاوه.

آب لوز: شه پۆلك، شه پیلک.
 آبله: ئاوله، هاو له، هه وه، هه لوی، خرووکه، خروویکه، خوریکه، خوریلکه، خرویلکه.
 آبله دار: برهوانه: "آبله گون".
 آبله کویی: ئاوله کوتان، هاو له کوتان، لیدانی واکسه نی دژی ئاوله له له ش، دهرزی لیدان بۆ خوریکه.
 آبله گون: ئاولوی، ئاوله پوو، گرووی، کرناس، روزه، کپوو.
 آبله مرغان: دانکه، ئاوله ی مه ل، سووک سووکه، خرووکه ی مریشک.
 آبمالی: 1) شته وه به ئاو به ی سابوون و مادده ی پاکه ره وه. 2) شوژدنه وه ی سه ریپی.
 آبناک: ئاودار، شیدار.
 آب نگاری: زانستی که سه باره ت به ئه نازه گرتن و وه سفی تایبه ته ندی ده ریا و گۆل و روباره کان و چۆنیه تی گۆنترۆل و که لک لیوه رگرتنیان تاوتوی ده کا.
 آب نوره: ده ریاوان، مه له وان.
 آب و تاب: ئاو تاو، داو و ناو، ئاب و تاب، جوان و ریکو پیک. "با آب و تاب": به داو و ناو، به تیر و ته سه لی.
 آب ورز: مه له وان.
 آب و نان دار: پرداهات، نان و ئاودار.
 آبونمان: ئابونمان، مزی سالانه یا شه ش یا سی مانگی رۆژنامه و گۆفار له بپ.

آبوننه: ئابوونه، به شداریوو، پارهی رۆژنامه یا گۆفاریک له پێشدا دان و له سه ره یه وه رگرتنی.
 آبی: 1) به راو، ئاوی، دژی دیم. 2) رهنگی شین. 3) خۆبوی، نافه رمان.
 آبیبار: ئاودیر، ئاویر، ئاویار.
 آبیباری: ئاوداشتن، ئاودیران، ئاودیری، ئاویاری، ئاولینان، ئاودانی زهوی، داشتن، دیران. "آبیباری شپانه": شه و دیر، شه و دیری، شه واو، ئاوی که به شه وه له زرعات دهنری. "اولین آبیباری": خامۆخ، خامۆغ، یه که م جار ئاودانی زه رعات.
 آبی خاکی: 1) وشکاو ی. 2) ئاوی خاکی، شیایوی ئاو و خاک.
 آبیژ: برهوانه: "آبیژ".
 آپارتاید: سیاسه تی جیاکاری نه ژادی، ئاپارتاید.
 آپاردی: زۆر بی شه رم، زیره ک وفیلاوی.
 آپاندیس: ئاپاندیس، ریخۆله کویره.
 آپوتنوز: 1) په رستن، ریزگرتن. 2) دوادیمه نی شاتۆ.
 آپولون: خوی مه تاو.
 آتاک: هیرش، هروژم، په لامار، پردان.
 آتراکسیون: کایه ی شانویی، شاتۆ.
 آتربان: له ئایینی زه رده شتیدا نگابانی ئاگری پیروژ.
 آتروفی: داخوران و چووک بوونه وه ی خانه یان پیکهاته یان ئه ندامیکی له ش.

آتش فام: نارگون، به پره‌نگی ئاور، وهك ئاور، سووری توخ.
آتشفشان: ئاگرین، ئاگری، ئاگرپژین، گرکان، بورکان.
آتشکده: کوانوو، ئاگردان، ئاگرگه، ئاورخانه، ئاته‌شگا.
آتش کردن: (1) هه‌لایساندنی ئاور. (2) ته‌قاندن، ته‌قه‌کردن.
آتشگاه: ئارگا، ئاورگ، ئاگردان، ته‌شگا.
آتش گرفتن: (1) کلپه‌سه‌ندن و ئاورگرتن، ئاگرتیکیه‌وتن، ئاگرتیکیه‌ربوون، ئاگرتیکیچوون. (2) بریتی له‌تووپه‌بوون و قه‌لس بوون، هه‌لچوون. (3) هه‌ست به‌ژان و سووتانه‌وه‌ی زۆر کردن. (4) هه‌ست به‌گه‌رمی زۆر کردن.
آتش گشودن: ته‌قه‌کردن.
آتشگون: (1) بپوانه: "آتش فام". (2) زۆر گه‌رم.
آتش مزاج: تووپه‌و تووسن، توند خوو، تونده ته‌بیات، تیزمه‌ژگ.
آتشناک: بپوانه: "آتشین".
آتش نشاندن: کووژاندنه‌وه‌ و دامرکاندنه‌وه‌ی ئاور، قه‌مراندن.
آتش نفس: به‌سوژ، پپسوژ.
آتش وار: وهك ئاگر.
آتشی: (1) سه‌ر به‌ ئاور، ئاگراوی، گه‌رم و گوپ وهك ئاور، پپتین، له‌چه‌شنی ئاگر. (2) بریتی له‌ مروی زۆر تووپه‌و ورووژاو.

آتشین: ئاگرین، ئایرین، ئاهیرین، ئاهیرین، ئاگراوی، گپاوی. به‌په‌نگی ئاور، وهك ئاور. "نطق آتشین": ئاخاوتنی گپا و کارتیکه‌ر. "اه آتشین": ئاهمی گیان سووتین، ئاهمی کزه له‌ جه‌رگه‌وه‌هین.
آتشین پنجه: بریتی له‌ پیشه‌سازی کارامه‌و چالاک وچازان.
آتلانتيك: ئاتلانتيك، سه‌ر به‌ ئوقیانووسی هه‌تله‌س.
آتو: (1) به‌رگی براوه. (2) بیانوو، بۆنه. "آتوگرتن": بیانوو وه‌ده‌ستخستن.
آت و آشغال: خشت وخال، چیلکه‌وچال، پزّال، چلّوچپّو، زیلوزال، هه‌ژک و بیژال، پپوش و پال، رمال، گه‌ندوگه‌مار، گه‌ندوگو، گه‌ندوگه‌وه‌ل، شتی پپیس و پۆخل، کرس.
آتو: به‌رگی براوه.
آته‌نیسم: حاشاکردن له‌ بوونی خوا، بی خودایی.
آتی: بپوانه: "آینده".
آثار: (1) شوینه‌وار، شوون وار، شوینه‌وار، شوینه‌وار، ئاسه‌وار، یادگار، یادگاری، نیشانه‌کان. (2) به‌رهم گه‌ل، نووسراوه‌کان.
آثارباستانی: که‌قنن، شوینه‌واری کۆن، که‌قناره.
آثار خیالی: به‌رهمگه‌لی خه‌یاڵکرد.
آثارزدایی: ئاسه‌واربیرین، شوینه‌وار سپینه‌وه‌/ نه‌هیشتن، بپه‌رکردن.

آخته: (1) هه‌لکیشراو، ده‌رکیشراو، کشاو، ده‌رهاتوو. (2) په‌خته‌کراو. (3) کۆک کراو.
آخذ: وه‌رگر.
آخر: ئه‌نجام، سه‌ره‌نجام، دواپی، دواچار، کۆتا، کۆتایی، داوی، دوماپی، دۆنگی، پاشین، پاشان، ئاکام.
آخیرین: دوورنوار، تیپین، ئاکام بین.
آخرت: سلا، رۆژی قیامه‌ت، په‌سلان، ئاخه‌ت، هه‌ستانه‌وه‌ی پاش مردن.
آخرت نگر: قیامه‌ت بین.
آخرت نگری: قیامه‌ت بین.
آخردستا: سه‌ره‌نجام. له‌ کۆتاییدا. دواپین ده‌ور و نۆبه‌ی هه‌ر شتیکی.
آخر سر: دوا چار، سه‌ره‌نجام، ئاخه‌یه‌که‌ی، ئاخه‌یه‌که‌ی.
آخر شدن: به‌ کۆتایی گه‌پشتن.
آخر کار: سه‌ره‌نجامی کار، کۆتایی کار.
آخیرین: دواپین، داوین، داوینه، دماپین، دواگین، پاشین، پاشینه، پاش هه‌مووشت، هه‌ره‌دواپین. "آخیرین قطره": دواچۆپ، دواپین دلۆپ. "تا آخیرین نفس": تا دواه‌مین هه‌ناسه.
آداب: دابونه‌ریته‌کان، ره‌وشته‌جوانه‌کان، رپوشوینه‌کان، ده‌ستوور، تیتال.
آدابته: هاوړیک کراو، گونجاو.
آداس: هاوناو.
آداه: بپوانه: "جزیره".
آدرس: ناوینشان، نیشانی.

آثارشک برانگیز: به‌رهمگه‌لی (گومانناوی) گومان خوڵقین.
آثار مبهم: به‌رهمگه‌لی نادیار، به‌رهمگه‌لی گومانناوی.
آثار معتبر: به‌رهمگه‌لی بپواپیکراو.
آثم: تاوانبار، گوناچار، سووچبار، سووچکار.
آجل: (ج) داهااتوو، ماوه‌دار، دژی به‌په‌له‌یی.
آجیلین: ئازنین، ئازن کردن، دووونه‌وه، ته‌قه‌ل لیدان، بپه‌رگه‌کردنی روه‌ی شتیکی.
آجیل: چه‌ره‌ز، چه‌ره‌س، سوپیرکه، شوړکه، سوپیره‌مه‌نی، چورۆ.
آجیل خوردن: بریتی له‌ به‌رتیل وه‌رگرتن.
آجین: بپوانه: "آجیدن".
آچارندن: تیکه‌لگدن، لیکدان، تیک وه‌ردان.
آچمه‌زکردن: ئاچمه‌زکردن، خستنه‌بنه‌سته‌وه، گرفتارکردن.
آحاد: یه‌که‌یه‌که‌ی، یه‌کان، تاکان، دانه‌دانه‌کان، یه‌کیکی.
آخش: (1) ئۆخه‌ی، ئۆخه‌یچ، ئۆخه‌یش. (2) به‌ها، نرخ.
آخشیج: (1) دژ، دژبه‌ر. (2) هه‌رکام له‌ چوار توخمه‌که‌ واته‌ ئاو و ئاور و با و خاک. (3) به‌ درۆ خستنه‌وه.
آختن: (1) هه‌لکیشان، هه‌لکشاندن، ده‌رکیشان، ده‌رهینان، قه‌کیش. (2) کۆک کردن و لیدانی ئامیری مؤسیقا.

آدرنگ: که سەر، زەحمەت، مەینەت، پەتا. کارەسات، بەلا.

آدم: بنیادەم، مرۆ، ئینسان.

آدم تودار: بنەبەر، دەبنەووبەر، مرۆی رک له دلی به روالەت فەقیۆکە.

آدم ربایی: رفاندن (فراندن)ی مرۆف.

آدم عصبی: گیزەل، بنیادەمی دايم قەلس و جاپز.

آدم فروش: خاین، خیانهتکار.

آدمک: رۆبۆت، مرۆفیله، مرۆفی بچووک، مرۆفەکی.

آدمک چۆبی: پیاوێ دارینە، بووکە بارانە، بووکە بارانی، بووکە بە بارانە، بووکە بە بارانی.

آدمکش: پیاوگوژ، پیاوگوژ، مرۆکوژ، میروکوژ، بکوژ، کوژەر، گوژەر، خوین رژ، خوین کەر، قاتل. دلپەق و بی‌بەزەیی.

"آدمکش حرفەای": کوشتۆخ، زۆربکوژ.

آدمکشی: پیاوکوشتن، مرۆکوشتن، خوینکردن، کێستەنە.

آدم کوکی: مرۆی قورمیش کراو.

آدم نمایان: مرۆنۆینەکان.

آدمی: مرۆ، بەشەر، عیسان، ئایم، بنیادەم.

آدمییت: بپوانە: "انسانیت".

آدمیزاد: مرۆف، ئادەمی، ئادەمیزا، ئادەمیزاد.

آدمی سیرت: خوشخولق، خوش ئاکار.

آراستن: 1) رازاندنەو، رازاندن، رازانن، رازاننەو، جوان کردن/ جوانکاری، تەوزاندن، خەملاندن، غەملاندن، تەکووزکردن، نەژرنایش. 2) ئامادەکردن. 3) دەریسپین. 4) ئامادەبوون بۆ ئەنجامدانی کاریک، نیازکردن.

آراسته: 1) رازاو، رازنان، رازاف، جوان کراو، تەکووز، خەملیو، خەملاو، خەملی، غەملیو، کۆک. 2) ئامادە.

آراسته سخن: بپوانە: "خوش بیان".

آراسته شدن: رازیانەو، رازانەو، زەینین، زەیینین، خۆ له گول دان(خۆت بۆ کێ له گول داو؟)، جوان و ریکوپیک بوون.

آرام: لەسەر خۆ، ئارام، هیدی، هیور، هیمن، هیون، مەند، مەنگ، ئامۆش، بەپشوو، بی‌جوولە، ئوقرەگرتوو، نەتووپەر، دابین، کوپیان، کپ.

آرامانیدن: بپوانە: "آرام کردن".

آرام بخش: هیور کەرەو، هیمن کەرەو.

آرامچو: هیورخواز، ئارامی خواز، ئاشتبخواز.

آرام دە: بپوانە: "آرام بخش".

آرام سوز: تیکدەری ئارامی، ئوقرە ھەلگر، ھەجمین بپ، ھەجمین ھەلگر.

آرامش: ئاسوودەیی، ئوقرە، ھەدا، هیوری، ئارامی، دابینی، ئوخژن، ھەخژن، ئوخ، قارا، هیمنی، هیونی، سوکنا، هیمنایی، هیمنایەتی، هیمنەتی، تۆتکە، تەبت، سەرھوت، سەرھفت، ستار.

آرامش خاطر: ئاسوودەیی خەیاڵ، نیکەران نەبوون.

آرامش دان: بپوانە: "آرام کردن".

آرام شدن: بپوانە: "آرام گرفتن".

آرام کردن: ئارام کردن، ئارم کردنەو، لەتاندن، سەرھوت کردن، سەرھوتاندن، هیورکردنەو، هیدی کردنەو، هیدی کەرن، هیورانەدن، ھەدراندن، ھەداپێدان، ھالە وکەرن، داسەکناندن، داکاسانن.

آرامگاہ: 1) گۆر، مەزار. 2) مال، خانوو، شوینی ژیان. 3) شوینی خەوتن و پشوو دان. 4) پەناگە.

آرام گرفتن: تۆقرەگرتن، ھەدادان، ئارام بوون، ئارام بوونەو، ھەجمین، سەکنین، داسەکنان، داسەکنین، داکاسان، داکاسیان، داکاسین، داکەسیان، داکەسین، داکەفتن، ھەدرین، سەرھوان، سەرھفتن، سەرھوین، سەرھوت گرتن، سەرھوتن، داسەرھوتن، داسەرھوتن، لەتان، ھەرکەوتن، دامرکان (ی ئیش و ژان)، گونجان، هیوربوونەو، هیدی بوونەو، هیدی ھەو بوون، هیون بوونەو، بەرایی ھاتن، ھەندران، ھەندرین، ھەندریان، ھەقیان بوون، ژیربوونەو، قریان، تۆتکە خواردن، تۆتکە خواردن، تۆتکە گرتن، قورمین، ستارکردن، ستارگرتن، ھالە و بوون، کپبوون، کوپین، کەوتش، ھەدپایش.

آرامی: له سه رخۆیی، ئارامی، پشودریژی، ئۆقرهیی، هیوری.

آرایش: خەمل، خەمل، خەملان، رازانهوه، رازیانهوه، زهین، جوان و ریک و پیک بوون، خۆ جوان کردن، خۆتاس و لووس دان، خۆتیل کردن، لاولووسه. "آرایش دادن": بهریزهوهستاندن، ریکوپیک کردن. "آرایش نظامی/جنگی": خۆریکخستنی سهربازی.

آرایشگر: بپروانه: "آراينده".

آراينده: رازینه، رازینهوه، رازینهروه، وه پازپن، جوانکه، جوانکار، خەملین، خەملینۆک.

آرایه‌گری: هونەری رازاندنه‌وه‌ی شوین. بۆ مانای زیاتر بپروانه: "آرایش".

آراییدن: بپروانه: "آراستن".

آرتروسکوپ: جومگه‌بین.

آرترولوژی: جومگه‌ناسی.

آرتری: خۆینبه‌ره‌کان.

آرتریتا: هه‌وکردنی جومگه.

آرتیست: هونەرمەند، ئەکتەر، نیارقان، شانۆگر، لیستک‌فان.

آرزم: خەبات، تیکۆشان، شەر.

آرزو: هیوا، هیقی، ئاوات، ئارمان، ئاره‌زوو، مگیز، واز، ئیشتیا، حەز، هەز، دلخوازی، کەلکەله، هۆک، تاسه، قەشقە، تەما، تاو، خیتک، ئالها. "آرزوی خام": ئاواتی نەشیاو و ئەستەم، خەیاڵ پلاوی.

آرزوانگیز: ئاره‌زووهینەر، ئیشتیا‌هینەر.

آرزو بردن: بپروانه: "آرزو کردن".

آرم: نیشانه، ئارم، به‌رژه‌نگ، داخ.

آرمان: ئامانج، هیوا، دۆز، "ئایدیال"، به‌مانای عه‌ززه‌ت و ئازاریش دێ.

آرمان پرداز: ئایدیۆلۆگ، بێردارپێژ.

آرمان خوردن: هه‌ژان وه‌لچوون له‌حه‌یفان، مشقه‌مشق، هه‌ل پنمان، ئاره‌زووی زۆرکردن.

آرمان سرا: شوینی ئاوات، بریتی له‌ دنیا.

آرمان شهر: شاری ئاوات، یۆتوپیا، شاری خەیاڵی.

آرمان گرا: ئایدیالیست، ئامانج‌خوێ.

آرمان گرایسی: ئامانج‌گه‌ریتی، ئامانج‌خوێ، ئایدیالیزم.

آرمان نهایی: ئامانجی دواپۆژ.

آرمییدن: مدردان، ئۆقره‌گرتن، هیوربوونه‌وه، نوستن، پشوو‌دان، دامرکان.

آرمییده: ئۆقره‌گرتوو، ئاسووده، داسه‌کناو، هه‌ویاوی.

آرنگ: 1) په‌ژاره، ئازار، ره‌نج. 2) شیواز، شیوه، میتۆد.

آروین: ئەزموون، تاقیکردنه‌وه.

آری: وشە‌ی وه‌لام دانە‌وه، به‌لی، ئەری، ئاری، دژی نا. "آری ونه‌کردن": چه‌نه‌لیدان.

آریا: 1) قه‌ومی ئاریا. 2) ئاهه‌نگ، ئاهه‌نگ بۆ گۆرانی.

آریستوکرات: ئەندامی چینی ئەشراف (پیاوانی پایه‌به‌رن، لایه‌نگری ئاریستوکراسی).

آریستوکراسی: چینی ده‌وله‌مەندان و پایه‌به‌رزان، حکومه‌تی ئەشراف.

آریغ: دلساردی، بیژاری، له‌ دل‌گرتنی رق و دوژمنی به‌رامبه‌ر به‌که‌سیک.

آز: ژدی و تەما، ئاره‌زووی زۆر، ته‌ماحکاری، هه‌لپه، زیده‌خوایی له‌هه‌ر شتی‌ک دا. "آزورزیدن": زیاتر ویستن.

آزاد: ئازاد، سه‌راز، ره‌ها، سه‌ربه‌س، سه‌ربه‌ست، سه‌ربه‌خۆ، وه‌هیز.

آزاداندیش: ئازادبیر، لیبرال.

آزادسازی: ئازادکردنی شتی له‌ به‌رتەسکی یان یه‌خسیری و داگیرکاری و هتد.

آزادشدن: ئازادبوون، رزگاربوون، به‌رپه‌للابوون، به‌ربوون له‌ کۆت و به‌ند.

آزادفکر: بپروانه: "آزاداندیش".

آزادگی: ئازادبوون، رزگاری، جوامیری، میرخاسی، عه‌گیدی. رزگاربوون له‌ کۆتوبه‌ند و گرفتاریه‌کانی دنیا.

آزادکردن: ئازاد کردن، به‌ره‌للاکردن، به‌ردان، ویل کردن، سه‌ربه‌ست کردن.

آزاده‌مرد: جوامیر، میرخاس، ره‌سه‌ن.

آزادمنش: جوامیر، ئازادپه‌وشت، بوونی خووخده‌ی ئازاده‌یی. لیبرال.

آزاده: جوامیر، میرخاس. ره‌سه‌ن. ئازادو ره‌ها، رزگاربوو، سه‌ربه‌ست.

آزاده‌خو: که‌سیک که‌ خووخده‌ی میرخاسانی هه‌یه، ره‌سه‌ن ونه‌جیب.

آزادی: ئازادى، ئازايى، ئازادبوون، سەربەستى، رەھايى، رزگارى، سەرخوەبوون، دژى بەندەيى. **آزادى بخش:** رزگاريدەر. **آزادى بيان:** ئازادى رادەرىپىن. **آزادىخسواه:** ئازادىخواز، ئازادىخوا، رزگارىخواز، خوازىارى سەربەستى، ھشازا. **آزادى ستيز:** دژى ئازادى، دژە ئازادى، ئازادى كوژ. **آزادى عمل:** ئازادىي كردهو، دەست ئاوەلەيى. **آزادى فردى:** ئازادىي تاكەكەسى. **آزار:** ئازار، ژان، رەنج، نەخۆشى، ئيش، وەزن، وەزەن، جەزەبە، جەزەو. **"آزارشيد":** دەماردەر، ژانى چەتون. **آزاردن:** قەلئس كردن، ئازاردن، ئازاردان، ئازارگەياندن/ پىگەياندن، ئيشاندن، نەرحەت كرن، وەزەنى. **آزاردەندە:** بەژان، لەژان، بەئازار، ئازاردەر، دلئەزىن. **آزارش:** دلئەنگى، ئازار، رەنجيان، دلشكان، عاجزى. **آزارطلبى:** "مازوخىسم"، كەسئىك كە چىژ لە ژان و ئازاردانى خۆى دەبا. **آزارگر:** ئازاردەر. **آزارگرى جنسى:** سادىسم، ئازاردانى جنسى.

آزاردەند: نەخۆش، دەرەدار، بەئازار، نەساخ. **آزاردە:** ئازاردەر، مزىر. **آزاردىن:** بىروانە: "آزدن". **آزپرور:** چاوپنۆك، تەماكار. **آزپيشە:** بىروانە: "آزمند". **آزجو:** بىروانە: "آزپرور". **آزدن:** بىروانە: "آجيدن". **آزردگى:** رەنجيان، رەنجان، زىزىوون، دلشكان، تۆران، دلئەنگى. **آزردن:** 1) ئاراندىن، ئيشاندن، ئازاردان، ئازاردن، گەھراندىن، تۆراندن، تۆران، زىزىكردن، وەزەنى، عەزىتەدان. **2) زامداركردن، بىرىنداركردن.** **آزردە:** ئازار دىتوو، دلشكاو، رەنجاو، زىز، مەلوول، تۆراو. **آزردەجان:** دلشكاو، رەنجاو، دلئەنگ. **آزردەخاطر:** دلشكاو، مەلوول، رەنجياو. **آزرم:** شەرم، حەيا، خەجالەتى، ئابرو، ئابور، چاورى، چاوپو، چاوپو، ناموس، فەيت، فەدى. بەزەيى، بە نەرمى و مېھرەبانى ھەلسوكەوتكردن. **آزرمجو:** رووگر، بەشەرم، شەرم، شەرمىون. دادگەر. **آزرمگىن:** بەحەيا، شەرم. شەرمەزار، سەرشۆر. **آزرمناك:** شەرماوى، شەرم، شەرموك. **آزرمى:** بەحەيا، بەشەرم، ب رومەت.

آزگار: رەبەق، بە تەواوى، تەواو، بى زىادوكەم، تەخت. **آزما:** بىروانە: "آزمایشگر". **آزمایش:** ئەزمونىكردن، تاقىكردنەو، جەپىن، ب كارئانين. **آزمایشگاه:** تاقىگە، ئەزمونگە، زمونگە، شوئىنى ئەزمون، شوئىنى تاقىكردنەو. **آزمایشگر:** تاقىكار، تاقىكەرەو، زمە، ئەزمونگەر، جەرباندكار. **آزمایشى:** ئەزمونى، (بىق) تاقىكارى. تىستى. **آزمایندە:** بىروانە: "آزما". **آزمایيدن:** بىروانە: "آزمودن". **آزمند:** بە تەماح، بە تەماح، تەماحكار، تەماكار، تەما، تما، چنۆك، چاوپنۆك، چاڭ چنۆك، چاڭ برچى، چاوبرسى، چاونهزىر، چكوس، چەلماس، بەئىرەيى، دلبژوك، ھەفەفى، دەقەش. **آزمندى:** چنۆكى، تەماكارى، بەئىرەيى، چكوسى. **آزموڭگى:** چاونايتى تاقىكارو، لەكاردەرھاتووى، كاركرى، بە ئەزمون بوون. **آزموڭ:** ئەزمون كردن، تەجروپە كردن، بە تاقى كردنەو، تاقىكارى، تاقىكردنەو، جەرباندن، ھىچاندن، زمين. **آزموڭدە:** تاقىكارو، تاقىكارو، تاقىكەرەو، تەجرەبەكارو، ئەزموو، زموودە، ئەزمونىكارو، جەپىي، بە ئەزمون، ھەلسەنگىتراو، ب كارھاتى، كارامە.

آزمون: ئەزمون، تاقى، تاقىكردنەو، تاقىكارى، زمناى، زمون. **آزمون شناسى:** تاوتووى و ھەلسەنگاندنى تاقىكارىيەكان. **آزمونگر:** بىروانە: "آزمایشگر". **آزمونە:** تىست. تاقىكارى. "آزمونەى": تىستى. **آزناك:** چاوپنۆك، بە تەماح، تەماكار. **آزندن:** بىروانە: "آجيدن". **آزور:** چاوپنۆك، تىرنەخۆر، رژد. **آزىلدىن:** بىروانە: "آزدن". **آزىر:** ئازار، زيان. **آژانس:** 1) نوینەرايەتى، ھەوالدەرى، ھەوالئىرى، ئاژانس. 2) تاكسى تەلەفوونى. "آژانس خبرى": ئاژانسى دەنگو باس، ئاژانسى ھەوالدەرى. **آژن:** ئاژن، ئاژىن، تەقەل لىدان، دوورين. **آژدە:** ئاژنراو، دووواو، تەقەل لىدراو. **آژلدىن:** نىو ئاخىن، پىركردنەو ى درز و كەلئنى بەرد و خشت بە قور و سيمان. **آژنگ:** چىچ و لۆچ، گنج. **آژنگ ناك:** گنج دار، لۆچاوى، لۆچەو، بوو. **آژوان:** كارگىر، نوینەر، پاسەوان. **آژيى:** بىروانە: "شھوانى". **آژيلدىن:** بىروانە: "آجيدن". **آژير:** شوتە، ورياكەرەو. بەئاو، وشيار، زىرەك. خۆبۆير، خۆپارىز.

آژیر زدن: شوته لیدان.

آژیرش: ناماده باش.

آژیرنده: ناگا که ره وه.

آژیرییدن: وریا کردنه وه، ناگادار کردن، هایدار کرن.

آژیوریده: ناگادارکراو، ناماده کراو.

آسا: (1) ئاسا، وه کو، وه که.

(2) باویشک. (3) خه مل، رازاننه وه، قورپساغ، سه قامگیری، نه سپایی، شیوان.

آسان: ئاسان، هاسان، هه سان، سانا، ساناهی، سه نا، گانگاز، دژی دژوار.

آسان ساختن: ریخوش کردن، ئاسانکاری، گریکردنه وه.

آسانگان: پیدایستییه کان، که لوپه له کان. "آسان کردها" و "آسان سازها" ش هه ره به م مانایه ن.

آسان گذار: (1) بپروانه: "سمج". (2) که مته رخه م، گوینده ده ر.

آسان گیر: (1) نه وه ی نه رمی و لیبور دوویی له خوی نشان ددها، نه وه ی به ئاسانی

ده گه ل کیشه و پرسه کان مامه له ده کا، ئاسانگر. (2) که مته رخه م، خه مسارد.

آسانی: (1) ئاسانی، سانایی. (2) ئاسووده بی، خوشی، خوش بژی.

آسان یاب: قامخوش، نه وه ی که به سانایی ده ست ده که ووی.

آسایش: ئاسووده بی، بی خه می، شیینی، هیسایی، ره حه تی، راحه تی، ئارامی، ئارام گرتن، خوشی، فره هی.

آسایش جو: ئاسووده بی خواز، راحه ت خواز.

آساینده: پشووگرتوو، وچان گرتوو، که سیک که له ئاسووده بی دا ده ژی، خواپیداو، تیروته سه ل.

آساییدن: بپروانه: "آسودن".

آستان: (1) ده رگا، ده رگه، به ردرگا، به رده رگ، پیش مال، به رمال، که وش که ن. (2) باره گا، ئاسانه، پالاوه ژ.

آستانه: (1) سه ره تا، ده ست پیک، به ره به ر. (2) بپروانه: "آستان".

(3) سه رده رانه، ژیرده رانه، سه رده ری. "آستانه در": ده ریزان، ده رازین، ده رازوون، ده رازوونه، ده رازینک. "آستانه":

له به ره به ری، له سه ربه ندی.

آستر: ئاسه پ، ئاسته پ، نه سته پ، زه خه ره، به ر، به ره که وا، هه و به ر.

آسترونومی: نه سته ره ناسی، زانستی نه سته ره کان.

آستیگماتیس: سه ره نجاری، لاریبینی، ئاستیگماتیزم.

آستین افشانندن برکسی (چیژی): رولیو ره گریزان، پشت تیکردن.

آستین بالازدن: (1) قول هه لکردن. (2) ناماده بوون بۆ نه نجامدانی کاریک، قول لی هه لمالین، به رلیگرتن.

آستین برفشانندن: (1) به قول نامازه کردن. (2) هه لپه پین. (3) که مته رخه می.

آستین پوش: بریتی له گوپرایه ل، بی قیز.

آستین جنبانندن: بریتی له هه لپه پین.

آسم: به ره هنگ، پشوو سواربوون، ته نگه نه فه سی.

آسمان از ریسمان ندانستن: جیاوازی دانه نان له نیوان دوو شتی به ته واوی جیاوازی، سه ر و قوون لیگجیانه کردنه وه، توانایی نه ناسین.

آسمان جل: بی پیخه ف، بی سه رننان، شتیار، لانه وا، مال له کول.

آسمان را سیرکردن: (1) چوونه به ر و خه یاله وه. (2) فره دلخوش بوون، چیژی زور بردن.

آسمان خراش: خانووی چه ندین نهۆم و زور بلیند، هه ور بپ.

آسمانگون: سه مالی، که وه.

آسمانه: میج.

آسمند: درۆن، خه له تینه ر، خاپینه ر، گزیکار، سه رلیشتیواو، وپ.

آس و پاس: (1) لات و لوت، رووت و ره جال. (2) له وپه پری ده ست کورتی و هه ژاری دا بوون.

آسودگی: ئاسووده بی، بی خه می، خوشی، خوشکایی، ساناهی، سانایی، سه ناھی، سه رسووکی، سه رسقکی، ته ناھی، ته نا بی، ئارامی، ره حه تی، ئیسراحت، چۆنیه تی وچان دان.

آسودگی خاطر: خاترجه می، دلنایی، خه یال ته ختی، نه رخه یانی، هه داری.

آسودگی روانی: ئاسووده بی ده روونی، ئوقره بی ده روونی.

آسودن: وچان دان، پشووگرتن، سه سانه وه، هه سان، هه سیان، هه سانه وه، هه سیانه فه، هه سیانه فه، هه سانه فه، ئیسراحت کردن.

"به کسی آسودن": هۆگری به و له ته نیشته وی راحت ژیان.

آسوده: ئاسوده، ره حه ت، ته نا، بیخه م، به ئیسراحت، سه ساو، سه ساوه، وچان گرتوو، سه رسووک، سه رسقک.

آسوده خاطر: دلته نا، ئارخه یان، نه رخه یان، خاترجه م، بیخه م، دلنیا، دلا سووده، تلیا.

آسوده دل: بپروانه: "آسوده خاطر".

آسوده کاری: بپروانه: "بیکاری".

آسوغ: نادیار.

آسی: خه مبار، خه فه تبار.

آسیاب کردن: هارپین، هارپینه وه، داهارپین، ورد کردن، لی کردن، گه ژمراندن، گه ژمرین. "مراجع آسیاب": ناشیپ.

آسیب: زیان، خه سار، خه ساره ت، ته وه ره، مزه په ت، به لا، ته گه ره، فه ته پات، قسپ، به سه ره اتی ناخوش، زه ره ر، ئازار، ئیش، ده رد.

آسیب پذیر: خه سار هه لگر، زیان وه رگر، ته وه ره بار، له رزۆک، لاواز، ناسک، شکینه ر.

آسیب پذیری: زیان وهرگری، له‌رزوکی، خه‌ساره‌لگری.

آسیب دیدگی: زیان بینی، خه‌ساربینی. زیان لیکه‌وتویی.

آسیب دیده: زیان لیکه‌وتوو، خه‌ساره لیکه‌وتوو.

آسیب رسان: مزیر، زیان دهر، زهره‌رده، به‌زه‌پ.

آسیب زا: زیان هین، خه‌ساره‌تبار، مزیر.

آسیب شناختی: خه‌سار ناسانه.

آسیب شناسی: خه‌سارناسی، "پاتولوژی".

آسیب شناسی روانی: سایکویاتولوژی، خه‌سارناسی ده‌روونی.

آسیب گر: به‌زیان، زیانده‌ر.

آسیبگر: نیکه‌رانگر، به‌په‌رو‌شکر.

آسیبه: ئالوز، شپړیو، په‌شیو، شیواو، ناخاترجه‌م، نادلنیا، سه‌رسام، نیکه‌ران.

آسیب‌لته: توانه‌وه.

آسیون: سه‌رسام، سه‌رلئیشیواو، وپومات.

آشام: شیواوی خواردنه‌وه، خوړه‌وه، خوارده‌م‌نی، شهره‌ت.

آشامیدن: خواردنه‌وه، فه‌خواردن، خوارنه‌وه، وه‌خوارن، خارن، نوشین، نوشان، فرکردن، ناشمای.

آشامیدن: شیواوی نوشین، شیواوی خواردنه‌وه، بو‌خواردنه‌وه.

آش پختن برای کسی: پیلانگنیران دژی که‌سی، هاندانی که‌سی له‌دژی‌وه.

آشتی: ناشتی، ناشتینی، سازان، پیکهاتن، ته‌نایی، ته‌بابی، ته‌فایی، دژی شه‌ر، هیمنایه‌تی، خو‌شی، نیوان خو‌شی.

آشتی‌پذیر: ناشتی هه‌لگر، که‌سیک که‌ ناماده‌ی ناشتبوونه‌وه‌یه، شیواوی ناشتی و سازان.

آشتی جستن: ناشتی خوازتن، ره‌زانه‌ندی خواستن.

آشتی دادن: پیکه‌ینان، پیک‌ئینان، پیک‌ئانین، لیک‌ئانین، له‌فئانین، ناشت کردنه‌وه، ناشته‌وه‌کردن، سازاندن، ری‌کخستن. "آشتیدادن دشمنان خو‌نی": خوین کوورژانه‌وه، خوین کوورژاندنه‌وه، خوین داکووژاندن، مه‌سلت کردن.

آشتی کردن: پیک‌هاتن، ناشته‌وبوون، ناشت بوونه‌وه، سازان، هوری‌ئاردنه‌وه.

آشتی کنان: ری‌وپه‌سمی که‌له‌ودا ناشت ده‌بنه‌وه.

آشتی‌نا‌پذیر: رقدار، رق‌ئستور، که‌لله‌ره‌ق، که‌لله‌شه‌ق، ناشتی‌ه‌لنه‌گر.

آشغال گرای: زبلخوازی، زبلگری.

آشغالی: که‌نناس، پاکه‌وان، زبل‌ریژ، کولان مال، سپور.

آشفتگی: پشیوی، په‌شیوی، شیواوی، ته‌ف‌له‌فی، په‌ریشانی، شپړیوی، ئالوزی، په‌شو‌کاو، شیوان، شلیویان، شه‌پلین، که‌س له‌که‌س، تیکه‌لی، تیکه‌ل پیکه‌لی، تیکه‌ولیکه، شپرزه‌بوون، ئازاوه، بی‌سه‌ره‌وبه‌ریی، ئاخوران زاخوران، ژلوق، ژلوقان.

آشفتن: زه‌له‌ویان، ژلیوان، ژله‌ژان، شله‌ژان، شیوان، شیواندن، په‌ریشان بوون، په‌شو‌کان، په‌شو‌کیان، شه‌مزان، سه‌رلئیشیوان، تیکه‌ل پیکه‌ل کردن، شله‌ژان، تیک‌چوون، لی‌تیک‌چوون، فکرتیک‌چوون، له‌به‌ریه‌ک بلا‌وبوون، هه‌لچوون، توورپه‌بوون. سه‌ره‌ل‌دان، شوپش کردن. ناشق بوون.

آشفتنه: په‌شیو، په‌شو‌کاو، په‌شو‌کیاگ، شه‌مزاو، شیواو، شیواگ، هه‌ل‌شیواو، شپرزه، بیربلاو، سه‌رلئیشیواو، ناشق، تیکه‌ل پیکه‌ل، بی‌سه‌ره‌وبه‌ره، سه‌رگره‌دان، ناکوک، په‌ریشان، توورپه، رق هه‌ستار.

آشفتنه‌بازار: پشیوی و هه‌رکه‌سه‌بو خوی، که‌س له‌که‌س، که‌س به‌که‌س، که‌س که‌س.

آشفتنه‌حال: شپرزیاگ، شپړیو، ژولسه، نیکه‌ران، په‌ریشان، په‌شیو، خراب‌حال.

آشفتنه‌خاطر: نادلنیا، ناخاترجه‌م، دل‌په‌رت، دل‌په‌ریشان، خه‌یال‌بلاو، په‌شیو.

آشفتنه‌خو: توورپه‌وتوسن.

آشفتنه‌دل: بره‌وانه: "آشفتنه‌خاطر".

آشفتنه‌دماغ: بیربلاو، خه‌مبار.

آشفتنه‌رای: به‌گومان، ب‌شک‌بوون، دوودل.

آشفتنه‌روز: به‌وبه‌خت، بی‌شانس، روژگار په‌شیو، په‌ریشان‌حال.

آشفتنه‌سامان: 1) نه‌دار، هه‌ژار، بی‌نه‌نوا. 2) راکتیشراو.

آشفتنه‌شدن: بره‌وانه: "آشفتن".

آشفتنه‌عقل: شیت، بیربلاو، نه‌فام.

آشفتنه‌کردن: په‌شو‌کاندن، شیواندن، ئالوزاندن، تیکوپی‌دان، تیکه‌ل و پیکه‌ل کردن، ژلوقاندن.

آشفتنه‌هوش: بیربلاو، گیز.

آشکار: ناشکار، نه‌شکره، خویا، خویان، خوانه، خوانی، دیار، دیاری، روون، به‌رچاو، هاینه، کفش، ئاجاخ، دژی نه‌پینی. به‌لگه‌نه‌ویست، روون.

آشکارا: راشکاروانه، (به‌)ناشکاری، خویایی، دیارده، دژی نه‌پینی.

آشکارساز: خویاکه‌ر، ناشکاراکه‌ر. شوپازو، شوین‌ه‌لگر.

آشکارشدن: خویا‌بوون، ناشکارا‌بوون، دیاریدان، دیارکه‌وتن، وه‌دیارکه‌وتن، فه‌دیارکه‌تن، فیقرین، زپانی‌راز، هاتنه‌روو، ده‌رکه‌وتن، ده‌رکه‌فتن، گول‌کردن.

آشکارکردن: ناشکارکردن، دانه‌خویا کردن، ده‌رخستن، ده‌ری‌خستن، نه‌پینی ده‌رخستن، له‌بنی‌کوله‌که‌دان، ده‌ره‌ینان، نواندن، ده‌ره‌انین، ده‌ره‌اوردن، وه‌ده‌رنان، پيشاندان، په‌نامه‌کی‌خستنه‌پوو.

آشکوخ: ساتمه، سه‌رسم، خلیسک. هه‌له، خه‌تا.

آشکوخیدن: هه‌له‌نگوتن، سه‌رسم بردن، خلیسکان، هه‌له‌کردن.

آشمال: زمان لووس، زمان ته‌ر، جام لووس.

آشمالی: زمان لووسی، ریابازی.

آشموغ: گومراکه‌ر، هه‌لخه‌له‌تین، قسه‌به‌ر.

آشنا: ناشنا، ناس، ناسیای، ناسیار، ناسراو، شناس، خزم، دۆست و یار، خۆیانی، کریف، کریف.

آشناپازی: که‌س که‌سانی، واسیته‌کاری.

آشناو: شناس، ناسراو، ناودار، دۆست.

دلگیر، دلپه‌سند.

آشنا شدن: ناشنا بوون، راه‌اتن، چاوکردنه‌وه، چاوه‌لاتن، وریابوون له کاروبار، فی‌ربوونی نه‌رکی سه‌رشان.

آشنا کردن: ناساندن، پینکنا‌سندن، دوو که‌س ده‌گه‌ل یه‌ک ناسیایو کردن.

آشناگر: مه‌له‌وان.

آشنایی: ناشنا‌یه‌تی، نیوان خۆشی، ناسیاری، ناسیایو، شناسی، ناشنایی، ناسین. "آشنایی با ارزشها": ناسینی به‌هاکان، ناشنا‌یه‌تی ده‌گه‌ل به‌هاکان.

آشنایی‌زدایی: تیکدانی شیوازه باوه‌کانی زمان به‌مه‌به‌ستی پیکه‌پینانی سۆز و هه‌ست له خوینده‌را.

آشنایی کردن: بوونه‌ه‌قال، گهرم و گورپوون.

آشو: پیرۆز.

آشوب: ئاژاوه، ئاژاوله، ئاژاوله، چوتورمه، که‌تن، خژین، پشیوی و که‌س له که‌س،

پشیوه، پشیوینی، په‌شیوی، په‌شیوه، په‌شیوینی، بشتیوه، بشتیوی، بشتیوینی، شوپرش، شیواوی، کی‌شه‌وه‌ه‌را، کی‌شه‌وه‌ه‌لالا، گۆبه‌ن، گۆتال، قه‌ومان، هیو، فه‌رته‌نه، گۆبه‌ن، گۆبه‌ند.

آشوب انگیز: بروانه: "آشوبگر".

آشوبش: که‌س له که‌س، تیکه‌ولیکه، پشیوی، شپریوی.

آشوب طلب: ئاژاوه‌خواز، که‌تن خواز، شه‌راشو، سه‌ربه‌گۆبه‌ند.

آشوبگر: ئاژاوه‌چی، ئاژاوه‌گیر، پیلانگیر، بشتیونه، پشیتونه، شه‌ره‌لایسین، کی‌شه‌ه‌لایسین، که‌تن گیر، گۆبه‌ندگیر، سه‌ره‌سۆدره، شه‌ره‌لخچین، خومه‌شوینه، خومه‌شوینه، خومه‌شوینه، خم شیوین، شوفار، گیره‌شیوین، شه‌ره‌نگیز، گولکه، جنگن، مایه‌فیتنه، هیوچی، سه‌ره‌سۆدره، تیکده‌ر، کارخراپ‌که‌ر، کتکه‌نه‌فتینه، مفسیت، مفسید.

آشوبگری: ئاژاوه‌گیری، ئاژاوه‌گیران، ئاژاوه‌نانا، وه، ئاژاوه‌تیخ‌ستن، ئاژاوه‌خستنه‌وه، که‌تن گیران، شه‌ره‌لخچاندن.

آشوبناک: پیرناژاوه، پیرناژاوله.

آشوبنده: بروانه: "آشوبگر".

آشوبیدن: شیوان، په‌ریشان بوون، په‌شوکان، په‌شوکیان، سه‌رلی‌شویان، هه‌ل‌چوون، توورپه‌بوون. تیکدانی ئاسووده‌یی شتی یان که‌سیک.

آغسته: ئاخراو، کۆمراو، کۆم‌که‌ی، جقیایی، پیچه‌کولوو، کلوی لۆکه‌ی خاو.

آغشتگی: بارگاوی بوون، شه‌لالی، تیوه‌ردراوی، ئاوی، ئالو، ئالوده‌یی.

آغشتن: (1) ته‌رکردن، بارگاوی کردن، ئاویتته‌کردن. (2) ئالوده‌بوون، تیوه‌چوون، تلین، خه‌لتان، ته‌رپوون.

آغشته: بارگاوی، شه‌لال، تیوه‌ردراو، ئاوی، ته‌رپوون.

آغندن: بروانه: "آغستن".

آغنده: بروانه: "آغسته".

آغوش: باوه‌ش، ئامیز، هامبیز، هه‌مبیز، هه‌مبیز، همیز، هامیز، هه‌مبیز، هه‌مبیز، سنگ و به‌ر.

آغوشیدن: له ئامیزگرتن، له باوه‌ش گرتن، باوه‌ش پیداکردن، له هه‌مبیزگرتن.

آغیل: مۆپبوونه‌وه، ته‌ماشای به‌رچه‌وه.

آفات: کۆی "آفت"، زیانه‌کان، په‌تای زۆر.

آفاق: کۆی "افق"، نه‌وسه‌رنادیار، ئاسۆکان. لیواره‌کان، ره‌خه‌کان. ولاتان.

گشت خه‌لکی جیهان. جیهانی رواله‌ت، جیهانی ماده‌ه.

آفاقی: (1) رواله‌تی. (2) نه‌وه‌ی له زیاتر له شازده‌ه‌ه‌رسه‌نگی کابه‌یی.

آفت: (1) به‌لا، په‌تا، درم، هال، میمل، زیان، ده‌رد. (2) زۆر جوان و به‌عی‌شوه. "آفت پالیزی": بن وشکه، نه‌خۆشی بیستان.

آفت زه: به‌لالیدراو، په‌تالیدراو، نه‌خۆش. داگرتن.

آشوردن: بروانه: "آشوریدن".

آشورنده: تیکده‌ر، وروژینه‌ر.

آشوریدن: ژیروووکردن، تیکدان، لیکدان، تیکه‌لکردن. وروژاندن.

آشوریده: وروژاو، لیکدراو، ئاویتته‌کراو.

آشوغ: نامۆ، بیگانه، نادیار، نه‌ناسراو، گوم نیو.

آش و لاش: لیک بلاو، هه‌لوه‌شاو، شپریو. وردوخاش.

آشیب و قیب: دلخورتی و په‌ریشانی، چه‌مه‌وپایی، نیگه‌رانی، دلته‌نگی.

آغاردن: ته‌رکردن، خووساندن، فیساندن، ئاویتته‌کردن.

آغارش: خووسان، شیداری، بارگایی.

آغارنده: خووسینه‌ر، ته‌رکه‌ر.

آغاریدن: بروانه: "آغاردن".

آغاریده: شیدار، خووساو، بارگایی.

آغاز: سه‌ره‌تا، ده‌سپیک، هه‌وه‌ل، پیت.

آغازگر: ده‌سپیکه‌ر. سه‌ره‌تا.

آغازیدن: ده‌ست پیکردن.

آغالش: دنه، وروژان. پیلان.

آغالشگر: هاندەر، دنه‌ده‌ر، ئاگرخۆشکه‌ر.

آغالییدن: هاندان، وروژاندن.

آغالییده: دنه‌دراو، وروژاو.

آغردن: خووساندن، ته‌رکردن، وه‌خوارن، تۆشین.

آغرده: شیدار، خووساو، تۆشیاو.

آغستن: ئاخنین، پرکردن، تپه‌ستاوتن، داگرتن.

آفتاب برآمدن: ھەتاوکەوتن، ھەتاوکەفتن، خۆرھەلاتن، خۆرھاتن، زەردەھى بەیان.

آفتاب بە آفتاب: بەیانی بۆ بەیانی، لە خۆرکەوتن تا خۆرکەوتنیکى تر، لە خۆرھەلاتن بۆ خۆرھەلاتنیکى تر.

آفتاب پىرىدن: خۆراوایوونى ئەو.

آفتاب پەن: پىش نىوہ پۆ.

آفتاب پەن بوون(شدن): بە نىوہگەيشتنى رۆژ، لە نىوہى رۆژدا بوون.

آفتاب تىنگ: کاتى خۆراوایوون، تەنگى ئىواران.

آفتاب چىرىدن: برىتى لە بىکاربوون.

آفتاب خورەدن: کەوتنە بەر تىشكى خۆر، ھەتاو ویکەوتن. رەش بوونەوہ بە ھۆى مانەوہ لە بەر ھەتاو.

آفتاب دادن: خستنە بەر تىشكى خۆر.

آفتاب رو: جوان، خوشىک.

آفتابزدگى: تاوہگازبوون، تاوانگازى، خۆرانگازى، خۆرھەنگازى، خۆربردگى، ھەتاوپردووى، تاوپردن، ھەتاوپردن، رۆژىرن، رۆژگەستن، گرمژە، گرمژنە، گەرمابردن، گەرمماژووى، گەرمەژنە، ھۆرگەزتن، ھۆرگەستن، تاوہسووت.

آفتاب زدن: خۆرھەلاتن، تاوکەوتن.

آفتابزەدە: تاوہگاز، تاوانگاز، تاوہنگاز، ھەتاوگاز، تاوپردە، تاوپردو، ھەتاوپردە، ھەتاوپردو، خۆرزەدە، گەرمماژۆ، گەرمابردە، رۆژگەز، رۆژگاز، رۆژگەستى،

خۆربردگ، خۆرانگاز، خۆرھەنگاز، وەربەردە، ھۆرگەز.

آفتاب زرد: نزىكى خۆراوایوون. مەرگ، كۆتايى ژيان.

آفتاب شدن: دەرکەوتنى ھەتاو لە پشت ھەورەوہ.

آفتاب كسى از مغرب در آمدن: بىچارە و بەدبەخت بوونى ئەو.

آفتاب گرفتگى: خۆر/ رۆژگىران.

آفتاب گرفتن: خۆخستنە بەرتاو، تاوگرتن. خۆرگىران، رۆژگىران.

آفتابگىر: خۆرەزان، بەربەپۆچكە، بەربەپۆچك، بەر رۆژ، رووبەپۆژ، سواڤ .

آفتاب لقا: زۆر جوان.

آفتابناك: ھەساو، سامال، ساو، روژى ھەتاوى.

آفتاب نەزەدە: بەیانی زوو، بەر لە خۆرکەوتن.

آفتاب نشين: خۆش نشين. بىكارە و تەوہزەل.

آفتاب نگرى: بەرسىبەر، نساو، نزار، نسرم، نسى، شوينى كە تاو نايگريتەوہ.

آفتابى شدن: 1) ئاشكراوون، خويابوون. 2) لە مال دەرکەوتن، لە مال ھاتنەدەر .

آفتابى كردن: ئاشكراکردن، خوياكردن.

آفتومات: ئوتومات، خودكار.

آفدم: كۆتايى، دوايين، سەرەنجام.

آفند: شەپ، جەنگ. دوژمنى. ھىرش، پەلامار.

آفندگىر: شەپكەر. ھىرشبەر.

آفنديدن: شەپكردن، جەنگان، دوژمنايەتى كردن.

آقاسى: گەورە، سەرورە.

آقشام: ئىوارە، كاتى خۆرئاوا.

آك: ئىش، زيان، پەتا، درم.

آكادمى: ئاكادىمى، كۆرپوكۆمەلى زانستى، فەرھەنگستان.

آكادمىست: بەرپۆەبەرى زانستگا، خویندكار.

آكادميسين: ئەندامى ئاكادىمى.

آكادميك: 1) زانستگايى. 2) زانستى، زانستىيانە. 3) تىورەكى، تىورىك.

آكال: رسق، رۆزى.

آك پوشانى: ساختەكارى، فریودان.

آكتوالىتە: مۇدى رۆژ.

آكتور: ئەكتەر، شانۆكار، شانۆگەر، دەورگىر.

آكتىو: چالاک، ھەلسوور، ئاكتىف، چەلەنگ، پرکار، كارىگەر.

آكتىوىتە: چالاکى، پرکارى.

آكرومگالى: (پزىشكى) زەبەللاھى، زەبەللاھى، نەخۆشىيەكە لە ئاكامى زۆربوونى ئاستى ھۆرمۆنى گەشە لە خویندا پەيدا دەبى كە ئەو كەسە زەبەللاھ و كەتە دەبى.

آفرىندە: بپوانە: "آفریدن".

آفرىنگىن: بەشكۆ، شكۆدار.

آفرىدگار: ئافرینەر، خولقینەر، بەدبەینەر، چىكار، داھینەر، یەزدان.

آفریدن: ئافراندن، خولقاندن، بەدبەینان، داھینان، سازکردن، چىكرن.

آفریدەشەدن: ئافرینران، خولقان، بەدبەھتان، داھینران، دروست بوون.

"آفریدەشە": ئافراو، خولقاو، خولقیندراو، بەدبەینراو، چىكرى، بەدبەھتاو، دروستكراو، سازكراو.

آفرین: 1) بژى، ئافەرەم، بارەقەلا، بارىكەللا، دەست خۆش، لەمت كەوئى، لەمنت كەوئى، ھەلال بۆ، ھەلالتە.

2) فرمانى ئەمر بۆخولقاندن، بخولقینە، بئافرىنە.

آفرینش: كەردەى خولقاندن/ ئافراندن. سرشت، خۆرست. چارەنووس. جیھانى ھەبوون.

آفرین گو: ئافەرەم بىژ، ئافەرەم خوین، پەسن بىژ، ستایشكەر.

آفرینندگى: ئافرینەر، داھینەر، خولقینەر.

آفرینندە: بپوانە: "آفریدگار".

آفسانە: رازە، چىرۆكى خەيالى، بەسەرھات.

آفل: رۆچوو، لەبەرچاوون بوو، خۆرئاوایوو.

آسان: شیوهی ناخاوتن.

آستن: توند کردن، بهستن. هه لاهوستن.
آسته: بهستراو، داله قاو، هه لواسراو، هه واکری.

آکل: بخۆر.

آکله: ژنی سه لیته، بی شهرم.

آکمند: نه خۆش، دهرده دار. سه قهت. زه مینگیر.

آکندگی: که له که بوون، کۆمبوون، پراویر، ئاپۆره، بهرامبه به لیک بلاوی.

آکندن: ناخن، ناخنه وه، تی ناخن، هه لآخن، هه لآخن، هه لآزنین، ژنین، پهستن، پهستنه وه، تی پهستاون، پهستان، پهستاون، پهستاندن، پهستاندنه وه، ته پاندن، هه شانندن، هه شافین، هه شافاندن، هه شافاندن، به ژۆرتیپراکردن، به هیژ تیپراکردن، کۆمکردن.

آکنده: ناخن، ناخنراو، ناخناو، ناخنراو، هه لآخناو، هه لآخناو، هه لآخنیگ، هه لآزناو، پهست، پهستواو، تی پهستراو، پهستواو، پهستراو، پهستراوه، هه شان، ته ژنی.

آکنده گوش: که پ، گوی گران، گوی نه بیس، که په مسۆ، په ندوره نه گر.

آکنش: کردهی ناخن، تی ناخن، تی پهستاون. نیو ناخن، نیو ناخن، ناویر، ناوه رۆک، په شم و لۆکه که ده یخه نه ناو دۆشه که وه.

آکنده: تژیکه، زیکه.

آکنه: 1) بپوانه: "آگه". 2) زیپکهی گه نجیتی، زیپکهی جحیلی، جوانکه.

آکنیدن: بپوانه: "آکندن".

آکوستیک: بیستهنی، ژنه فتهنی، ده ننگاسی.

آگاشتر: چاوه دیز.

آگاه: هوشیار، وریا، زیرهک، ناگادار، به ناگا، ناگا، زانا، شاره ز، چاف شه کری، به خه بهر، خه بهردار، های لی، های دار.

آگاهانندن: بپوانه: "آگاهانیدن".

آگاهاننده: وریا که ره وه، وشیار که ره وه.

آگاهانه: ناگادارانه، وریایانه، هوشیارانه.

آگاهانیدن: وریا کردنه وه،

ناگادار کردنه وه، ناگاداری پیدان، ناگاداری دان، زانیاری سه بارهت به شتی به که سیک دان.

آگاهانیده: وریا کراوه، ناگادار کراوه.

آگاه شدن: ناگادار بوون، ناگالیبوون،

به خه به ربوون، خه وهردار بوون، پیزانین، وشیار بوون، وشیار بوونه وه، ههست پیکردن، زانین، هه سیان، هه سین.

آگاه کردن: ناگادار کردن، ناگادار کردنه وه،

وریا کردنه وه، وشیار کردنه وه، خه به ریپیدن، وه خه به رهینان، هایدان، وادار کردن، وادار کردنه وه، یاونای.

آگاهی: ناگاداری، وشیار، ناگابوون،

ته قلی، هه وال، زانیاری، سالخ، ریکلام.

آگون: ئاوه ژوو، سه رنخوون، سه رنکووم، سه راوبن، لنگا و قووج.

آگه: بپوانه: "آگاه".

آگهداد: 1) هه وال، خه بهر، زانیاری.

2) راپۆرت. "آگهداد محرمانه": زانیاری نهیتی.

آگهگان: بپوانه: "اطلاعات".

آگهی: بپوانه: "آگاهی".

آگهیدن: بپوانه: "آگاهیدن".

آگهیده: بپوانه: "آگاهانیده".

آل: 1) ئاله، یاله، هال، جنۆکه، شه شهیی. 2) بنه ماله، خانه دان.

3) تراویکه. 4) سوور، سووری که مرهنگ.

آلاء: نیعمه ته کان، خاسییه کان.

نیشانه کان.

آلات: کۆی "آلت"، ئامرازه کان.

آلاخون و بالاخون: لانه واز و ئاواره،

بی مال و حال، به له نگان.

آلافرنگ: تایبه ته ندی ئه وهی به شیوه و

مۆدی ئورۆپاییه.

آلاکلنگ: بپوانه: "الاکلنگ".

آلام: کۆی "آلم"، ژانه کان،

دهرد و ئیشه کان، سهختییه کان.

آلامد: به پیتی مؤدی رۆژ، په سن کراو و

هه نووکهیی.

آلایش: ئالودهیی، پیس بوون، ناپاکی.

آلایشناک: ئالوده، پیس.

آلایدن: بپوانه: "آلودن".

آگاهی خواستن: هه وال ویستن، هه وال پرسین.

آگاهی دادن: تیگه یاندن، دانی هه وال،

وریا کردنه وه، ناگادار کردنه وه،

هوشیار کردنه وه، خه به ریپیدن، واره سه.

آگاهیدن: ناگادار بوون. "آگاهیده": بپوانه:

"آگاهانیده".

آگاهی عمومی: هوشیاری گشتی، زانیاری

گشتی.

آگاهی یافتن: ناگادار بوونه وه،

ناگادار بوون، هوشیار بوونه وه، تیگه یشتن،

زانین، پیزانین، زانیایش.

آگرانیدیسمان: گه وره کردنه وه،

گه وره کردنه وهی وینه له وینه گری دا.

آگرمان: رازیبوون، وه رگرتن، رازیبوونی

ده ولت به ناردنی بالۆیز له لایه ن

ده ولت تیکی دیکه وه.

آگریگاسیون: (پزیشکی) کۆبوونه وه.

آگشتن: بپوانه: "آگشتن".

آگفت: زیان، ئازار، به لا، مهینه تی، په تا.

آکلوتیناسیون: (پزیشکی) خرپوونه وه و

پیکه وه چه سپانی خانه زیندوووه کان وه ک

خرۆکه سوور و باکتریا کان به هۆی

کاریگه ری ئانتی بادی، مه بینی خوین.

آگندن: بپوانه: "آکندن".

آگنه: بپوانه: "آکنش".

آگوشیدن: بپوانه: "آغوشیدن".

آلتا: نامراز، نامیر. هرکام له به شه کانی له ش. کۆنه ندامی جوت بوونی ژن و پیاو. **آلترناتیو:** (1) ئه لترناتیف، به دیل، جی نشین. (2) یه کنایه ک، یه له دوا یه ک. **آلرژي:** ههستیاری، ههستیاریبوون به رامبه به شتیك، خروک، ئالیرژی، لیره رکردن و ههستیاریبوون به هیندی خوارده مه نی یان ئاووههوا. **آلزیمر:** جۆری نه خوۆشی فه رامۆشکاری به ره به ره یی له به سال دا چوان دا. **آلش:** گۆرینه وه، گۆراندنه وه. **آلغدن:** بپوانه: "آرعدن". "آلغده": بپوانه: "آرغده". **آلفا:** خووه و هرگر، خووگر. **آلفاتن:** په ریشان بوون، هه لچوون، توو په بوون. **آلکالین:** (پزیشکی) تفت. **آلگرو:** خیرا، به له ز. **آلودگی:** پیس بوون، ئالوده یی، ناپاکی، تیوه گلان، تیوه چوون، گیرۆده یی، خووپیتگر تووی، هۆگری به کاری خراپ. **آلودن:** (1) پیس کردن، ته پرکردن، تیکه ل کردن. (2) پیس بوون، تیکه ل بوون، تیوه دان. (3) تیوه دران، بارگای بوون. **آلوده:** خه لتان، گهوزان، تیوه چوون، پیس، ساویا به شتیکه وه، له وتی. تووش، گرفتار. "آلوده شدن": پیس بوون،

تووشبوون، تیوه چوون، تیوه دران، گیرۆده بوون، گرفتاریبوون. "آلوده کردن": پیس کردن، هه پماندن، ئالوده کردن، گیرۆده کردن. **آلوده دامن:** داوین پیس، دامین پیس، داوشکه ستی، فاسق و زیناح کار، نیوزپا، تاوانبار، دژی داوین پاک. **آلهه:** کۆی "اله"، خواکان. **آلهه پرست:** که سیک که چه ند خودا ده په رستی. **آلیاز:** هاو جۆش، پیکه وه تیاوه. جسمی که له تیکه لای چه ند کانزا پیک دی. **آلیز:** له قه، جووته، جفته، لووشکه، هه ل به زدابازی چوارپیتییه کان. **آلیزش:** لووشکه هاویشتن، جووته خستن، له قه وه شانندن. **آلیش ویریش:** ئالوویر، کرین و فروشتن، ئالوگۆر. **آماتور:** (1) ناپیشه یی، ناماتور. (2) تازه کار، که م ئه زمون. **آماج:** ئاماژ، نیشانه، ئامانج، سه رنووی نیشانه، کیک. "آماج چیز شدن": که وتنه بهر زه بری ئه و، پیکران. **آمادگی:** پیاویسته یییه کان، پیاوویسته یییه کان. **آمادگی:** ئاماده یی، ئاماده بوون، سازو ته یاریبوون، سازو ته یاری.

آمادن: (1) ئاماده کردن، دابین کردن، چیکن، رازاندنه وه، ته یارکردن. (2) ئاماده بوون. **آماده:** ساز، ئاماده، ته یار، حازر، به ره هفت، ونار. "آماده و مهیا": سازو ته یارکراو. **آماده باشی:** ئاماده یی، ئاماده باشی، له سه رپی بوون. **آماده شدن:** ئاماده بوون، سازبوون، ته یاریبوون، حازر بوون، خۆگورج کردن. "آماده شدن جهت حمله": راسان، خۆگیف کردن، چه لوچۆم. **آماده کردن:** سازدان، چالان، ئاماده کردن، ته یار کردن، سه روبه ندبه ستن، سه روبه ندگرتن، خاراندن، وناردن. **آمار:** ئامار، حیساب، هه ژمار، ژمار، ژماره، سه رژمار، سه رژمیر، سه رژمیری، ژماردن، هه لژمار، زانستیکه که له مه ر رووداو و دۆخه کانی ژبانی کۆمه لایه تی لیکۆلینه وه و تاوتوی ورد ده کا و ئاکامه که ی به شیوه ی ژماره و پيشاندەر ده خاته روو وه ک ژماره ی خه لگی شاریک یان ولاتیك. یان وه ده س هینانی راده ی به ره می پیشه سازی یان کشت و کالی. **آماردن:** بپوانه: "آماریدن". **آمارش:** بپوانه: "محاسبه (1)".

آمارشناس: پسیپۆر له زانستی ئاماردا، که سیک که له زانستی ئامار دا شاره زا یه. **آمارگر:** ژمیریار، ژماریار، هه ژماریار، هه ژمارکار، هه سیب گه ر، هه سیب گیری، هه سیب گه ر، سه رژمیر، سه رژمار، سه رنووس، ناو نووس. **آمارگیری:** ژمیریاری، سه رژمیری، ئامارگرتن. **آماریدن:** ژماردن، به حیساب هینان. **آماس:** په نم، په نه م، په نام، ماسان، هه لماساوی، ماسین، په رچفت، وه ره م، وه ره م، ئه ستوری ئه ندام. **آماساندن:** په نه مانندن، ماسه نه، ماساندن، هه لماساندن، هه لاماساندن، هه ل پفاندن، هه ل په نمانن. **آماسیدگی:** چۆنیه تی په نماو، پف کردن، قیتایی، گه راگه را. **آماسیدن:** ئاوسان، ئاوسیان، ئاقسین، هاوسان، هه لامسان، هه ل ماسان، هه ل ماسیان، هه ل ماسین، هه لاماسین، هه لامسین، هه لاوسان، ماسین، ماسان، ماسیان، ماسایا، ماسایه، ماسایش، ماسورا، هه ل پفان، هه ل پفین، هه ل پفیان، هه ل په نمان، هه ل په نمین، په نه مان، په نه میان، په نمان، په لمان، په لمین، په نمین، په نه مین، په مین، په میان، باکردن، واکرن، هه ل کفان، هه ل کفین، باکردن، ئه ستوربوون، په رچفتین،

هەلتۆقین، هەلتۆقان، هەوکردن، قەدان، وەرەمان، وەرەمین، باکردن، هەواکردن، هەواکێشان، کێس کردن، کێس کردن. "آماسیڤه": ئاوساو، ئاوساگ، ئاوسیاگ، پەنماو، پەنمیو، پەنەماو، پەنەمیگ، پەلماو، پەمیو، ئەستوو، باکردوو، هەلمساو، هەلامساو، هەلامسیو، هەلاوساو، ماساو، ماسیو، ماسیاو، فوودراو. **آمال**: کۆی "امل"، ئارزووهکان، هیواکان، ئاواتهکان، ویستهکان، خۆزگهکان. **آماه**: بپوانه: "آماس". **آماهیدن**: بپوانه: "آماسیدن". **آمایش**: (1) ئامادهکاری. (2) سەنتیز. **آماینده**: چیکه رو رازینه، هۆنەر، جولاً. **آماییدن**: (1) بپوانه: "آمودن". (2) سەنتیزکردن، بەرههه مهینان، Sythesizer. **آمیریولووژی**: (تۆل، پز، پیزه، ئاوله مه) ناسی. **آمپیریسم**: ئەزمونگه رییتی. **آمدن**: هاتن، گه یشتن، وهران، ئامای، گه پانه وه، هاهمه یش. **آمدنی**: ئەوهی که دی، ئەو که سه یا ئەو شتهی که ویده چی بیت. **آمدورفتا**: بپوانه: "آمدو شد". **آمدوشد**: هاتووچۆ، هاتن و چوون، ئاماولوای، ئاموشۆ، ئامشۆ، ئامه شو، هاشۆ، هاموشۆ، هاوشۆ، دیداری دۆستانه، گه پان.

آمر: بپیارده، فه رمانده، تیخوپ. خاوهن کار. **آمرانه**: بپیارده رانه، دهستوو ده رانه، تیخوپانه. **آمزش**: بپوانه: "آمزدن". **آمزشکار**: لیبورد، لیبوردو، گونا به خش، لیخۆشبوو. **آمزشگار**: بپوانه: "آمزشکار". **آمزشنده**: بپوانه: "آمزشکار". **آمزیدن**: لیبوردن، لیبۆرین، به خشین، لیخۆشبوون. "آمزیده": به خشراو، عه فوکارو. خوالیخۆشبوو. **آمسخ**: ریز، نرخ، به ها، دراو، کورته، پاشه کهوت، قازانچ، پاژ. **آمیین**: بپیارده ران. **آمفی تئاتر**: شوینی دانیشتنی سه یرکه ران له سینه مادا. **آمن**: له ئاسایش و دلنیا بیدا، بی ترس، ئەوله هی. **آمزی**: فه رامۆشی. **آمو**: لوو، ئالگ، گری. **آموزای**: پیکهینه ری لوو. **آمختار**: گیرۆده، خووگرتو، راهاتو. **آمختگارشدن**: سازگار بوون، گونجان، خووگرتن، گیرۆده بوون، هۆگر بوون. **آمختگاری**: گیرۆده یی، هۆگری، سازگاری. **آمختن**: بپوانه: "تعلّم".

آمخته: (1) فیروو، راهینراو. (2) گیرۆده، هۆگر، خووگرتوو. (3) بپوانه: "دست آموز". **آمخته شدن**: خووگرتن، گیرۆده بوون، عادهت کردن. **آمخته کردن**: دهسته مۆکردن، گیرۆده کردن، عادهت دان به شتی. **آمذگری**: بپوانه: "انضباط". **آمذن**: چیکردن و رازاندنه وه، ریکوپیک کردن، ئاماده کردن، به رهه فکرن، ئاویته کردن، تیکه لکردن، هۆندنه وه. **آموده**: چیکراو و رازینراو، هۆندراو، ته نراو. **آموزان**: له حاللی فیروووندا، له حاللی فیرووندا. **آموزاندن**: فیروکردن، راهینان. **آموزانه**: هه قی وانه وتنه وه. **آموزش**: فیروکاری، راهینان، فیروکردن. **آموزش دادن**: فیروکردن، هه قۆتن، هیرکرن، هوین کرن، هین کرن. **آموزش دیدن**: راهاتن، فیروبوون، هین بوون، هوین بوون، هه قۆتن، عاملان. **آموزشگاه**: فیروکه، خویندنگه، خویندنگه، خویندنگا، خویندنگه، خویندنگه، فیروبوون، هینگه، شوینی راهاتن، زاندۆر. "آموزشگاه عالی": فیروکه ی به رز. "آموزش مکاتبه ای": فیروبوون له ریگه ی دووره وه یان ناردننی کتیب بۆ فیروخازان.

آموزشی: (1) ئەوهی که پیه ونیدی به راهینان و پهروه رده کردنه وه یه، فیروکاری. (2) خوازیا ری زانست و فیروبوون. **آموزشیار**: مامۆستا، وانه بیژ. **آموزگار**: فیروکار، مامۆستا، دهرس بیژ، وانه بیژ، سه یدا، فیروکار، هیکار، هیکه، هیندار، هینکار، هینکار. **آموزگاری**: مامۆستایی، فیروکاری، هینکاری، هینداری، کاری هینکار. **آموزنده**: (1) راهین، فیروکار، فیروکار، هیکار. (2) فیرویار، فیروخواز. (3) شایانی فیروبوون. **آموزه**: (1) بنه ماکانی بیروبووچوون، تیوری، بیردۆزی. (2) وانه. (3) دوکتورین. **آموزیدن**: بپوانه: "آمختن". **آمیتوز**: (پزیشکی) دابه شه بیوونی راسته وخۆ، ناده زوویی. **آمیختگی**: ئاویته یی، ئاویته بوون، تیکه لی، تیکه لاوی، هاوئشینیی. **آمیختن**: (1) لیکدان، له یه کدان، تیکه ل کردن، تیکه لاوکردن، ئاویته کردن، ته ق لهه ق کردن، له هه قدان، قه ستراندن، ئامیتن، تیگردنی شتی له ناو شتی، ئامیژهن کردن. (2) تیکه ل بوون، ئاویته بوون، هاوچی بوون. "آمیخته": بپوانه: "آمیزه". **آمیزش**: کرده ی ئاویته (بوون/کردن)، شه وجییی، جوت بوون. لیکدان، تیکه ل کردن/کران. هاوئشینیی، هاوچۆوتیکه لاوی.

آمیزگار: هاو دهم، هاونشین. هاوقسه و هه قاللی له به ردلان.

آمیزگر: تیکه لکه ر.

آمیزنده: ئاویته (کار، که ن). هاونشینیکه ر.

آمیزه: ئاویته، ئاویته، ئامیته، ئامیته، هامیته، تیکه لاه، تیکدراو، لیکدراو، تیکه لکراو، که رچل، که رچلی، که رچلین.

آمیزه مو: مووی دووره ننگ، ماش و برینجی.

آمیزیدن: بروانه: "امیختن".

آمیغلن: تیکه لکردن، ئاویته کردن.

آناتومی: (پزیشکی) توئیکارزانی، تایبه ته به لیکولینه وهی پیکهاتنی ناوه وهی زینده وهر.

آنارشی: بی سهره و به ره بی، پشئیوی، ناته کووزی، سهره پویی خه لک، دوخی ولاتیک که حکومته و یاسای نه بی.

آنارشیست: پشئیویخواز، ئاژاوه خواز، ئاژاوه چی، گیره شیوین.

آنارشیسم: پشئیوی خوازی، ئاژاوه گه ری، ئاژاوه چیته، دژایه تی یاسا.

آنافاز: جیا بونه وه.

آنالژسیک: (پزیشکی) ئیش لابه ر، هیورکه ره وه، ئارامکه ره وه.

آنالیز: شیته لکاری، لیکدانه وه، شیکار.

آنالیست: 1) شیکارگه ر، راقیار. 2) ده روون شیکار.

آنام: خولقینراوه کان، به دیهینراوه کان.

آناهیتا: پاک، خاوین، پیس نه بوو. پیروژ. فریشته ی ئاگاداری ئاو.

آنتاگونیسیم: کرده وهی پیچه وانه و لیکدژ که له وانه یه له نیوان ئه ندانه کان و ماسوولکه کان و هتد دابی. دژایه تی، دژکاری.

آنتراکت: مه وادی نیوان دوو په رده ی شانۆ، ئانتراکت، پشبودان.

آنتروپولوژی: خه لک ناسی، میژووی سروشتی مرؤف. مرؤف ناسی.

آنتروپونید: مرؤنویته کان.

آنتریک: 1) هاندان، پیلان، ئاژاوه گیرپی. 2) روودای و رووژینه ره شانۆ یان چیرۆک یان فیلم.

آنتریک کردن: هاندان، هه لخراندن.

آنتولوژی: کۆمه لیک بریتی له هه لجزاره ی شیعر یان چیرۆک یان شانۆنامه.

آنتی اسید: دژه ترشی.

آنتی بادی: دژه تهن، دژه جین، پرۆتینینیک که ده زگای پاریزه ری له ش له به رامبه ر کاریگه ری ئانته ژین ئاکتیف ده کا.

آنتی بیوتیک: دژێ چلک، وه ک پنیسیلین.

آنتی تز: دژسانی، ئانته تیز، دژایه تی و هاوسانی.

آنتی ژن: دژه کردار، هه ر ماده یه کی ده ره کی که ده زگای پاریزه ری له ش به دژکرده وه هان ده دا.

آنک: (ن) سووکه له ناوی "آنکه"، ئه و که سه ی که، که سیک که.

آنک: (ن) وشه ی ئاماژه بو دوور.

آنکادر: ته کووزی، ریکوپیکی، "ئانکادر".

آنگاه: ئه وسا، ئه وده م، ئه وئیده می، ئه وغانه، جا، هنگی، هینگا، هینگی، هینگین، هینگین، هینگین، هینگی، هه نگی، هه نگی، ئه وسا، پاشی.

آنکلساکسون: نیوی گشتی مۆزه کانی ژیرمه نی (ئانگوله کان، ژوته کان. ساکسونه کان) که له سه ده ی شه شی زاینیدا بریتانیایان داگیر کرد.

آنکلو فوب: نه یاری ئینگلیس، دوژمنی ئینگلیس.

آنکلو فیل: لایه نگری ئینگلیس.

آنمی: (پزیشکی) که م خوینی.

آنورسکی: (پزیشکی) بی نیشتیایی.

آنوم: بروانه: "ناهنجار".

آنومی: سه رلی شئیواوی، بارودوخیکی تایبه ته که له ئاکامی جیا بونه وه و پچرانی باسه کانی گشتگیری نیوان کۆمه لیک دپته ئاراهه.

آنه ا: راناوی ئاماژه، ئه وان، ئه وانه، ئادی، فان، ئانیشا.

آنی: کاته کی، کاتی، ساتی، تیزتپیه ر. ده سه بجی، خیرا، گورجی، دم و ده س.

آنیته: 1) دلگری، راکیش. 2) چۆنایه تی نه توانینی ده ربیرین له جوانیته دا.

آنتی سمیتیسیم: دژایه تی ده گه ل جووله که.

آنتی سمیتیک: دژه جووله که.

آنتیک: کۆن، له میژینه، باستانی، که فنارک، که ونارا، عه نتیکه.

آنتی کور: بروانه: "آنتی بادی".

آنجا: ئه وی، ئه وینده ری، ویده ری، ویری، چۆگه، ئاگه.

آندروژن: مۆرمۆنی نیرینه.

آندودرم: (پزیشکی) ناوه ند توئیز، توئیزی ناوه وه، چینی ناوه وه.

آندون: ئه وی، ئه وینه، ئه ویدیوی، ئه وسا، ئه وکات، وی ده می، وی گافی.

آنرمال: ناسروشتی، نا ئاسایی، ناباو، دژه تۆرم.

آنژیوگرافی: نیشان دانی ده ماره کانی له ش، ده مار ده رخه ر.

آنژیولوژی: ده مارناسی، به شییک له توئیکاری له ش که سه باره ته به کۆئه ندامی سوورانی خوین ده دی.

آنس: خو و هگر، خو پیوه گر.

آنسفالوگرافی: وینه هه لگرتنه وه له کاژه لاکی سه ره به تیشکی ئیکس.

آنسه: ژنی پاک خوو.

آنسیکلوپدی: ئه نسیکلوپیدی، کتیبیک که گشت وشه و زاراهه زانستی و ئه ده بییه کانی زمانیکی له خو گرتی.

آنچنان: وه ها، به وجۆره ی، به جۆریک.

آنقدر: ئه وه نده، ئه و نه، ئه و نه، ئه نه.

آهختن: بېوانه: "آهځتن".
آهرمن: بېوانه: "آهرمين".
آهستگي: نارامی، هه سپايی، نه سپايی، کاوه خوځی، به له سه رخوځی.
آهسته: نارام، هيڅواش، به نه سپايی، هه سپا، نه سپا، سپايی، (به) ناسته م، له سه رخوځ، هه سته م، به حاسته م، سه بر، هه سته، هيځدی، شيننه یی، کاوه خوځ، زووره ک و دووبه لا.
آهمنډ: دروژن، گوناکار، خه وشار.
آهن تاب: گهرم بڼوه به هوی ناسنی تواوه.
آهنچش: بېوانه: "انتزاع".
آهنجنده: هه لکيشه ر، ده رهاوهر، ده رهينهر.
آهنجیدن: 1) بېوانه: "آختن". 2) ده رکړدن، ده رپه پانندن.
آهن دل: 1) دلړه ق، بی به زه یی. 2) نازا، بویر.
آهن ربا: ناسن رفین، ناسن کیش.
آهن سرد کوځتن: ناسنی سارد کوتان، بریتی له کاری پوچ و بی ناکام کړدن.
آهنگ: 1) نیاز، ویست. 2) شپوواز. 3) ره وانه بوون. 4) رهوت (آهنگ رشد جمعیت). 5) (فيزیا) گورانی چه ندایه تیبیه ک بیان روودانی رووداوځک. 6) (زمانناسی) گورانی به رزی و نرمی له رسته یان ده سته واژه یه ک دا. 7) زارواو. 8) چوڼیه تی ده برپینی ده نگ، تون. 9) هه روه ها

به مانای ناواز، مقام، قام، چریکه، ده نگ و، به مانای کیشی ناواز یان کیشداریی ناواز، میلوځدی، هه وای ستران. "آهنگ جای کړدن": به نیازی چوونه نه و شوینه.
آهنگیدن: 1) کیشان، ده رکیشان، هه لکيشان. 2) ویستن، نیاز کړدن. "آهنگیده": سوور له سه ر مه به ست، شپلگیر.
آهنی: چیکراو له ناسن، ناسنین. زور به توانا و به هیز.
آهومند کړدن: زه ربه لیدان، ئیش و نازار پیگه یانندن.
آه و ناله: ناه و ناله، ناه و نالین، ناله نال، کرووزانه وه، به یرهم.
آیختن: 1) بېوانه: "آختن". 2) بلندرکړنه وه، هه لدان. 3) به ره و لای خو هینان، راکیشان.
آهیخته: بېوانه: "آخته".
آیا: داخوا، ناخوا، ناخوا، داخوا، داخوم، نایاکو، نایه کو، توځیژی.
آیات: کوځی "آیه"، نیشانه کان، په رجووه کان.
آیت: 1) نیشان، نیشانه. 2) په رجو. 3) به لگه. 4) هه رسته یه ک له رسته کانی قورپان.
آیده آل: نایدیال، نمونه یی.
آیش: 1) هاتن، هاتن له کاتی خویدا. 2) ره نیوهاتن، به ره هم هاتن. 3) (له وه رزیدیا) ناماده یی زه وی له باری هیز و تواناییه وه بؤ کشتوکال و ره نیوهینان.

آیش بندی: دابه شکردنی زه وی مه زریه ک به به شی جیاجیا که هه ر ساله ی به ش یان به شگه لیکي ده چپنری و به شه کانی دی ده هیلدریته وه تا به هیز بی.
آیشتنه: بېوانه: "آیشتنه".
آیشتنه: سیخور، هه وال دز، زوانگر.
آیفت: 1) نیاز، تکا، داوا. 2) قازانج، به هره.
آیندگان: نه وه کانی داهاتوو.
آینده: پاشه روژ، داهاتوو، دواروژ، روژانی پاش، ئاینده، نایه نه، له وه ودوا، له مه به ولا.
آینده سازان: داهاتوو سازان، بنیاتنه رانی داهاتوو، پیکه پینه رانی داهاتوو. لاوان یان تازه لاوان.
آینده نگر: داهاتوو بین، داهاتوو نواری، دواروژ بین، پاشه روژ بین.
آینده نگری: داهاتوو نواری، داهاتوو بین.
آینده ی مبهم: داهاتوو نادیار، داهاتوو ناپه یدا، بی ناسوی.
آئورت: شاخوځینه ر.
آییز: پزوسک، پزوسکه، پزیسکه، پزیسکه ی ناگر.
آیین: 1) ئاین، ئوول، ریپاز، فه رمان، ده ستوور، شپوواز، داب و نه ریت، ته کووز و ریسا، ریوشوینی کوومه لایه تی. 2) خشل و خمل و رازانن. 3) بیروپا، بیرو پړوا.

آیین بندی: ناوینه به ندی، رازانندن و خه ملاندنی دار و دیوار، رازانندنه وه ی شار.
آیین پرست: لایه نگری باو و ئاین، په یره و، گوځیرایه ل، خزمه تکار.
آیین دادرسی: پره نسیبی دادگایی کړندنه کان، ده ستوور و شپووازی دادپرسی.
آیین دادرسی کیفری: ریساگه ل که چوڼیه تی جیه جیکړدن یاسای سزادان دیاری ده کا.
آیین دادرسی مدنی: ریساگه ل که چوڼیه تی خستنه به رچاو و پیراگه یشتنی داوا حقوقو قبییه کان له دادگان دا دیاری ده کا.
آیین گرفت: بره و شک و رازه وه یی په یاکړدن.
آیین نامه: ئاین نامه، کوځی ریساگه ل که چوڼیه تی به رپوه بردنی بنیاتی یان فه رمانگه یه ک یان ریخراوځک دیاری ده کا.
آییننه بندی: بېوانه: "آیین بندی".
آییننه تمام نما: ناوینه ی بالانوین، ناوینه ی بالانوان، ناوینه ی بالاپوان، ناوینه ی بالابه ژن، ناوینه یه کی چوارگو شه که ته واری بالای تیدا ببینری.
آییننه وار: ناوینه ناسا، ناوینه یی.

ابد: ھەتا ھەتا، ھەتا ھەتايە، نەمر، كاتى بى كۆتايى، بى پىرئەو، بى ھەمىشە، ھەرگاڭ، ھەرتەم.

ابدأ: ھەرگىز، ھىچ كات، قەت، قەد، بەھىچ جۆر، بىراى، بى ھەمىشە، ھەتاھەتايى، چ جار، توجار.

ابداء: دەس پىكرى، ئاشكرىكرى، دەرختى، پىشانان، عەيان كرى.

ابداع: داھىنان، دائىنان، داھوردى، نوپكارى، نفا، لە نەبوو چى كرى.

ابداعى: شتى نوپى داھىنراو، نوپىگىرى.

ابدال: (ا) ئالوگورپىكرى، قەگوھاستى، گورپىن.

ابدال: (أ) پىاوانى خوا، پىاوپىچاكان، خەلگىخۆشناوو چاكەكار.

ابدالدىر: نەمر، ھەتاھەتا، تم ژى.

ابدالى: (1) سەرىبە(ابدال). (2) ھەژارى، دەس كورتى، رىزگارى. "ابدالى كرىن": بوونە مورىد.

ابدلى: ھەتاھەتايى، ھەرمانى، تا سەر، بى پىرئەوھى كات، نەمرى، ھەربوون، داويە، ھەمىشەژىو، بەردەوامى، بىكۆتا.

ابدلىت: (1) ھەرمان، ھەمىشەيى، ھەربوونى. (2) قىامەت.

ابدراؤد: تەمومژاوى، لىل.

ابدراء: (1) پاكانە، بەبىتوان لە قەلەم دان، چاوپۆشى كرىنى داواكار لە داواكەي خۆي. (2) بىزار كرىن. (2) خۆش كرىنەوھ/چاك كرىنەوھى نەخۆش.

ابتغاء: خوازتن، ويستن، واستە، گەپان، لىگەپان، بەدواداگەپان. شىاوبوون.

ابتكار: داھىنانى شتى نوپى. دەست پىشخەرى. "ابتكارعمل": توانايى دەسپىشخەرى لە كارىك دا يان ئەنجامدانى بە پىي ويستى خود.

ابتكارى: داھىنراو بە شىوازى نوپىگەرانە.

ابتلاء: (1) تەووش بوون، دوچاربوون، پىئەبوون. (2) گرفتارى و ئازار و سەختى، كىشە و گرفتى سەر رىگا.

(3) تاقىكرىنەوھ، ئەزمون كرىن.

ابتلاع: قوت دان، ھەلمەقوت كرىن، لرف دان.

ابتلال: (1) تەپبوون. (2) خۆشەوھبوون، چاكبوونەوھ، چىبوونەوھ.

ابتناء: دروست كرىن، بناغەدانان، چىكرى، ساز كرىن، ئاواكرىن.

ابتهاج: (1) شادبوون، خۆشى كرىن. (2) دلخۆشى، شادمانى، كەيف خۆشى، كىفخوھشى، خۆشچالى، دلۆھشى.

ابتھال: لالانەوھ، لالايانەوھ، پارانەوھ، سكاللا، نزولە كرىن.

ابتىاع: كرىن، سەندن، سەنن، ستاندن، ئەستەي.

ابجد خوان: تازەكار لە ھەر شتىدا، نەزان. (2) ئەوھى كە تازە دەستى بە خويندن كرىبى.

ابخل: بەئىرەيى تر، بەغىل تر.

ابتداء: (1) لەسەرەتادا، يەكەم. (2) سەرەتا، دەسپىك، بەرايى، بەرى.

ابتداءبەساكن: (1) بە بى پىشەكى و كوتوپى. (2) دەسپىكرىنى وشەيەك بە پىتى نەبزوو(ساكن).

ابتدأ: لە سەرەتادا.

ابتدائى/ابتدائى: (1) سەرەتايى، بەرايى، پىشايى. (2) پۆلى يەك تا پىنجى سەرەتايى لە رۆژھەلاتى كوردستان و پۆلى يەك تا شەشى سەرەتايى لە باشوورى كوردستان.

ابتدار: خىرايى لە كاردا، پەلە، لەز.

ابتداع: داھىنانى شتى نوپى، نوپىھىنان.

ابتداكرىن: (1) دەسپىكرىن. (2) دەست پىشخەرى، كەوتنەبەرەوھ.

ابتدى: دەسپىكرىن.

ابتدال: (1) كۆنى، زۆربەكارھىنانى شتىك، بەكارھىنانى دايمى شتىك و كۆنكرىنى.

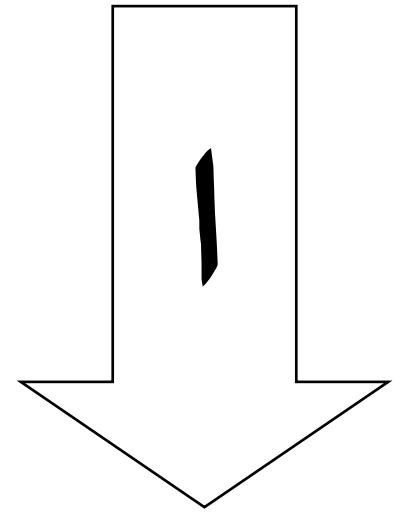
(2) ھەرزەيى، بى رىزى و پەستى و كۆنەبوون، ئەوپەرى سووكى و بىنرخى، سواوى، بىتامى.

ابتر: (1) وھجاخ كوپىر، دوابرىاگ، بى عەولاد، كوردوندە. (2) ناتەواو، كەم وكووپىدار. (3) كلك براو.

ابتسام: (1) نەرمەپىكەنن، زەردەخەنە. (2) پشكووتن، گرىنن.

ابتشار: شادمانى، دلخۆشى، خۆشچالى.

ابتعاد: دورىكرىن، خۆدورخستەوھ، خوھپاراستن، دوركەوتنەوھ.

اقتلاف: (1) ھاوبەندى، ھەقالبەندى، بەرە، بىكھاتن، بەيەكتر پەيوەستبوون. (2) خووگرىن، ھۆگرىبوون.

اقتلافي: يەكگرتوو.

اقتە: پىشەواكان، ئىمامەكان.

اقتاء: خۆبواردىن، مل نەدان، سەرىپىچى كرىن.

اقتاح: بەھەلال زانن، رەوادىتن، بەرەوا زانن، رىدان، ھىشتن.

اقتادا: كوشتن، لەناو بردن، قرتىخستىن، قىكرى، لئاقت بىرن، تەفروتووناكرىن، ماڤنگى كرىن.

اقتادە: بىوانە: "اقتادت".

اقتانت: (1) ئاشكرىكرى، خويكرىن، دىارخستىن، دەرختىن، عەيانكرىن. (2) ئاشكرىبوون، خويابوون.

ابزاریدکی: سپیر، ئامرازی زیده بۆ کار.
ابژکتیو: بابەتی، ئەبژکتیڤ.
ابژە: تۆبژە، بەرناس، بابەت، چشت.
ابساس: نەرمی و مدارا.
ابسال: (ا) 1 گریڤوکردن. 2 حەرام کردنی شتیك. 3 بە کوشت دان.
ابستروکسیون: لە زۆرینه خستن، ئاماده نەبوونی ژمارەیهك له نوینەرائی پارلمان بە مەبەستی وەدواخستنی کۆبوونەوهەکان و پیشگیری له پەسندکردنی گەڵاڵەیهك که له پارلمان دا خراوه تە روو. (لە پزیشکیدا) بە ستران، گیران، تەنگ بوونەوهی دەماروهند.
ابسرواسیون: لە بەرچاوغرتنی رەوتی کار(بابەت) ێك، وردبینی، سەرئەنج، توێژینهوه و وردبوونەوه له شوینەواری خۆپسکی، یادداشتی پزیشک له مەپ نەخۆشەوه.
ابصار: (ا) کۆی "بصر".
ابصار: (ا) دیتن، بینین، ئاگاگردنەوه، بە نگابان(دیدەبان) دانانی کەسیك، تییینیکردن.
ابطاء: 1) درەنگکردن، دێرکردن. 2) دواخستن، پاش خستن، خاوهخواکردن، سستی کردن، گنخاندن.
ابطال: (ا) کۆی "بطل"، ئازاکان، ئازایان، ئازاگەل.
ابطال: (ا) هەلۆهشاندنەوه، پووچکردنەوه، پووچەلکردنەوه، بەتالکردنەوه، والاکردن.

ابرو نمودن: بۆ نیشان دان.
ابرهنجار: بان ئاسایی یان بان تۆرمان.
ابریز: زێری بێخەوش، زێری تاییهتی.
ابریزکردن: هەلاوههنگامەکردن، گالە کردن.
ابریشم بها: هەقدهستی ژەنیاری.
ابریشم تابی: لوولدانی تالەکانی هەوریشم و بە شکلی دەزوو دەرھیتانی، هەوریشم بادن.
ابریشم دوزی: دوورینی نەخش و نیگار لە سەر قوماش بە هەوریشم.
ابریشم کاری: 1) رازاندنەوهی قوماش و شتی لەو بابەتە بە هەریشم.
 2) سازکردنی دەزوو لە هەوریشم.
ابریشمی: چیکراو لە هەوریشم، هەوریشمی. 2) نەرم وەك هەوریشم.
ابزار: ئامیز، ئامیر، ئامراز، هامراز، ئالاق، ئالات، ئەسپاو، هەسپاو، ئامارات، کەرەستە، ئامویر، ئاموور.
ابزارآلات: کۆی ئامراز و ئەسپاوی کار.
ابزارانگارانه: ئامیری، ئامیری یارمەتیدەر.
ابزارکار: مالزەمە، ئامیز، ئامرازی کار.
ابزارگراییی: ئامرازگەریتی، تیورییهك له سەر بنەمای رەسەنایەتی کردەوه که بەهای فکر لە سەر بناخەیی سەرکەوتنی له کردەوه دا دەرئخینی.
ابزارمنه: ئامیرکار، کەسیك که بە ئامیر کار دەکا، پیشەوەر، وەستاکار.

ابستراسا: زۆر هەستیار.
ابرسهشی: بان هەستهکی.
ابرقدرتا: زلهیز، گەورەهیز، مەزەنه هیز.
ابرمره: 1) مەزەنه پیاو، کەلەپیاو، پیاوی که خاوهنی سیفەتە مۆیی و بەرچاوهکانه. 2) له فەلسەفەدا: مۆفیکی ئارمانی مۆثوسازە که دەبی بییته سەرچەشنی مۆفەکانی تر.
ابرمهن: (دەرئووناسی) منی لە سەرتر/ بەرتر.
ابرموژ: کارەسات.
ابرناک: هەوری، داپۆشراو لە هەور.
ابرنیادی: پروانه: "ماوراءالطبیعه".
ابروانداختن/ آمدن: ناز و دلداری کردن بە جوولاندنی بۆ، بۆ هەلتەکاندن.
ابروبازرگردن: زیادکردنی بابەتیك بە دێرێك بە کەلک وەرگرتن لە بۆ.
ابروبالانداختن: 1) ناپەزایەتی نیشان دان بە هیمای بۆ. 2) نازو دلداری کردن بە تەکان دانی بۆ.
ابروتشر کردن: پروانه: "اخم کردن".
ابروخم نکردن: پشوو درێژی لە بەرامبەر دژوارییهکاندا.
ابرودرهم کشیدن: پروانه: "اخم کردن".
ابروفراخ: رووگەش، رووگەن، رووناوہە، ناوچاوگەش، خۆشپوو، خۆش خۆلق.
ابروگره کردن: پروانه: "اخم کردن".
ابرونازك کردن: نازکردن. بەهیندەگرتن.

ابرار: (ا) چاکان، پیاوچاکان، پیاگ خاسان، مێرخاسان.
ابراز: دەربرین، نیشان دان، ئاشکرا کردن، درکاندن، دەرخستن، خویاکرن، هینانە زمان. "ابراز نارضایتی": دەربرینی ناپەزایەتی، دەنگ هەلبرین. "ابراز وجود": "ابراق: 1) بریقه دان، دەرەوشان. 2) ترساندن.
ابرام: (ا) 1) پێداگرتن، پێداگری، پیچەقاندن، شیلگیری، سووربوون، مکووربوون، گرس بوون، لەسەرچوون. 2) له مافناسیدا: پشت راست بوونەوهی بپیری دادگایهك له لایەن دادگایهکی بەرزترەوه.
ابرائسان: سوپە پمان، بەرزە مۆف.
ابریخشش: بەخەشندە، جوامیر، مێرخاس.
ابربلا: شەرپکەری دلیر و ئازا.
ابرتن: پروانه: "مغرور".
ابرتوانی: دەسەلاتی رەها، Imperium.
ابروسانا: له فیزیک دا: ماددەیهك که له بەرامبەر جەریانی ئیلکتریکیدا خۆپاگری له خۆی نیشان نەدا.
ابرووال: بان ئاسایی، سەرئاسایی.
ابرسازی: لە نیگارکێشیدا: نەخش و نیگارکێشان بە شیوہی هەور لە مینیاتۆر و وینەسازییەکانی تردا.

ابوالهول: هه رشتیکی ناقولا و خوف هین. **ابومره:** بپوانه: "ابلیس".

ابهام: نادیارى، شاراوهیی، ئالوزو دژوارکردنی ئاخوته.

ابهام زدايي: لابردنی گومان، نه پهنی سپرینه وه، کردنه وهی نهیئنی.

ابهت: (1) سام، شکۆ، گه ورهیی، مه زناهی. (2) شادمانی، خووشی. (3) لووت به رزی، به ده ماری.

ابهز: (أه) (1) رووناکتر، رووشنتر. (2) رهگی پشت، رهگی مل.

ابهی: رووناکتر، دره وشاوه تر، جوانتر.

ابیز: بپوانه: "ابیژ".

ابی شمار: بپوانه: "بی شمار".

اپتی میسم: گهش بینى، فهلسه فهی گهش بینى، تیوری ئه وه کهسانه ی حه ز و چیژ له ژبانی مروّف دا به پیویست و پوزه تیّف ده زانن و له وه بپوایه دان که هه موو شنه کانی دنیا باشه یان لانیکه م چاکه ژۆرتنه له خراپه.

اپرا: شانۆی تیکه له به ساز و ئاواز، شانۆیه که له ودا ئه کتهره کان ته نیا هه له به ست و ئاواز بخویننه وه.

اپرت: (1) هه له به ست و ئاواز، ئۆپیزای بچووکی کومیدى. (2) بینایه که وه ها شانۆیه کی تیدا ده نوینرئ.

اپرویز: سه رکه وتوو.

اپورتونیس: هه له په رست، هه لخواز.

اپورتونیسیم: هه له په رستی، هه لخوازی، گۆرینی رییاز و بپوای سیاسى به پیی هه لومه رج.

ره چه له ک و پله و و شتی وادا لیک بچن. **"ابنای روزگار":** خه لکی هاوچه رخ. **"ابنای نوع":** هاوچه شنه کان. **"ابنای وطن":** هاوینشتمانان.

ابناخون: قه لا و شوینی پته و.

ابن البطن: بپوانه: "شکمباره".

ابن الوقت: هه ل په رست و ده گه ل ژۆژ بیرگۆژ.

ابنه: (1) قونه که، قونده ر، پوشت، دوده کی، نیری حیز، پیاوی گانده ر. (2) گری. (3) دوژمنایه تی.

ابنه زده: (1) قونده رى. (2) ئابپووتکاو، حه یاجوو، خه نزار. (3) که سى که رقیان لیه تی.

ابنییه: بیناکان، ئاواهییه کان. **"ابنیه تاریخی":** بینامیژووییه کان.

ابواب: (1) بابته کان. (2) پاره کان، به شه کان. (3) درگاگان. (4) جۆریک مالیات جیا له مالیاتی سالانه.

ابواب المال: سه رچاوه ی داها ت، سه رچاوه ی مالیاتی، سه رچاوه ی باج.

ابواب جمع: ئه وه ی به که سیگگ سپێرداره یان له ئیختیار که سیگ دایه.

ابواب جمعى: کۆی فه رمانبه ران یان که سانی ژیرفه رمانی که سى یان ریخراویک.

ابوالبشر: باوکی مروّف، یه که مین مروّف، ئاده م.

ابوالعجایب: سه رسوو پوهینه ر، سه رسامکه ر.

ابلال: (1) ته پیوون، شیداربوون. (2) به رهینانی دار. (3) خووشه وه بوون، خاس بوونه وه، ساپژیبوونه وه، گۆشته زوون هیئانه وه.

ابلق: قسه په وانتر، ده م پاراوتر.

ابلق: به له ک، رهش به له ک، بازه، بازگ، رهش باز، سپی و رهش تیکه لاو، ئه سپ و مابینی دوو رهنگ.

ابلق چشم: چا و به له ک، که سى که چاوی رهش و سپی بی.

ابله: لاژ، لاژک، لاژگ، گیژ، گه مژه، بلح، نه فام، گه وچ، ده به نگ، که م ئاوه ز، بی ئاوه ز، گیژ و نه زان، نه زانکار، گیژوکه، که ره پیاو، گوهماکه ر، شاقیژ، خه شو، که م فام، گه لحو، که لهو، گه لهو، هۆزه مه، چل، قه وچ، سه ره هه فده، تینه گه یشتوو.

ابلهانه: گه وچانه، نه فامانه، ده به نگانه، که رکی، که ره کی، که رانه.

ابله فریب: ئه وه ی که گه وچ و گه مژان فریو ده دا.

ابلهی: بی ئاوه زی، ساویلکه یی، گه وچی، ده به نگى، گه مژه یی، نه زانی، که ریئى.

ابلیس: هیوا بپراو له دلۆفانی خوا، نیوی شه یتان، ئیبلیس.

ابنا: کورپه کان، رۆله کان. **"ابنای بشر":** مروّفه کان. **"ابنای جنس":** هاوچسنه کان، هاو په گه ز، که سانیک که له ره سه نایه تی و

ابعد: (ا) دوورخستنه وه، دووروسته یوه، رادان، ده رکردن. (2) رویشتنی دوور، دوورچوون.

ابعد: (أ) دووری، ره هه نده کان، لایه نه کان، ئالییه کان.

ابعد: (1) دوورتر. (2) بیگانه. (3) خیانه تکار. (4) خیر، به هره.

ابغاء: هیشتنه وه، گلدانه وه، راگرتن.

ابغاض: رکه هه لگرتن، رق لایبوونه وه، که رب لایبوونه وه، بوونی کینه و دوژمنایه تی ده گه ل که سیگ.

ابقاء: (1) هیشتنه وه، به جیه یشتن، گلدانه وه، دانانه وه. (2) به زه یی پیداهاتن. **"ابقاشدن":** مانه وه له دۆخی پیداشوودا. **"ابقاردن":** (1) به زه یی پیداهاتنه وه، روانین و چاوه دئیری کردن. (2) هیشتنه وه، دانانه وه.

ابقى: خوژاگرتن، به رده وام تر.

ابکاء: گریاندن، گریانن، وه گریان خستن، گراوانای، خه مبارکردن.

ابلاس: ناھومی دبوون، هیوا بپران، بی هتیی بوون، خه مباربوون.

ابلاغ: راگه یاندن، راگه هاندن، گه یاندن، پی خه ساندن.

ابلاغیه: ده ستوور یان بپاریک که له لایه ن به رپرسیکی فه رمییه وه ده رده چی و به گوئی به رده نگه کان ده گا.

ابلاغیه نامه: راگه یاندن نامه.

اپوزیسیون: دژکار، بهرهلستکار، گروپی دژکار دهگهل سیاسهتی دهولت، ئۆپوزیسیون.

اپیلارم: توپی ههردهدهوهی پیست، توپژ.

اپیده: په رهسه ندنی نهخوشی، پهتا، درم، ئاهق.

اپیدمیک: تهواو داگر.

اپیدمیولوژی: نهخوشی ناسی، په تازانی.

اپیستمولوژی: زانستی بهرهم هینانی مهعریفه، تیوری مهعریفه.

اپیستیم: ژیرخانی فیکری هه موو بهرهم هینانی مهعریفی. واته: ئهگه ئه بستمۆلوژیا کۆمهلیک تیوری بی دهرباری بهرهم هینانی مهعریفه، ئهوا ئه بستمۆلوژیا مهعریفیه که ههلی هاتنه کایه ی ئه و تیوری یانه دهره خستینی.

اپیک: شیعی حه ماسی.

اپیکوریسم: پره نسیپه کانی حکمه تی ئه خلاقی ئیپیکۆر فیلسوفی یونانی که دهیگوت چیژ خیری ره هایه و ده بی تهواوی ههسته کانی موقف له ههولی وه ده دست هینانی دابن.

اپیلایسیون: کرداری هه لکه نندن یان له ناوبردنی مووه کانی دهست و پی به شه م.

اتاق بازگانی: ژووری بازگانی.

اتاق بهبودی: بپروانه: "ریکاری".

اتانازی: کرده ی مراندنی که سیک که به نهخوشی چاره نه بوو و به ژان تووشبووه.

اتاوت: مالیات، خوکی.

اتباع: (أ) 1) هاوولاتییه کان، دانیشتوانی ولات. 2) پیپه وان.

اتباع: (ا.ت) 1) پیپه وی کردن، وه شوین که وتن، وه دووکه وتن. 2) به دواداچوون، په یجووری. 3) ملکه چی و ژیرفه رمانی.

اتجار: بازگانی کردن، کرین و فروش.

اتجاه: 1) ئاراسته. 2) ریپاز، ریپه و. 3) مهیل. 4) روکار.

اتعاد: په کتر گرتن، په ک گرتن، په کیتی، په کیه تی، په کته تی، په کایه تی، هه ف گرتن، هه قهاتن، په کبوون، په کبووی، په کبووین، په کبین، په ککه وتن، په ک که تن، ریککه وتن، په ککه فتن، په کگرتووی، په ک کری، په کدهستی، په بیبایش.

اتحاد سهگانه: په کیتی (گهلی) سبیانه.

اتحاد عمل: په کیتی کرده وه.

اتحاد نامقدس: (په کگرتووی) / په کیه تی) ناپیروژ، گه له کۆمه گی.

اتحادیه: په کیه تی، په کیتی، "فیدراسیون". "اتحادیه کارگری": په کیه تی کریکاری.

اتحاف: (ا) دیاری ناردن، دیاری پیشکه شکردن.

اتخاذ: ره چاو کردن، گرتنه پیش، گرتن.

"اتخاذ سند کردن": به به لگه دانانی شتیك و له سه ره ئه و بنه مایه به لگه هینانه وه.

اتراب: هاوته مه نه کان، هاوژییه کان.

اتراق: به زتن، بارخستنی کاروان، وه ستانی کاتی ریپوار بۆ حه سانه وه له شوینیکی ناو ری دا. "جای اتراق لشکر": له لشکر به ز، جیگه ی سانه وه ی له شکر له شوینی.

اتساع: 1) فره وان بوون، هه راو بوون، به رین بوون. 2) ئاوالایی، هه راوی، پان و پۆری. 3) زوری مال و سامان. "اتساع دادن": پان و پۆر کردن، به رین کردن. "اتساع داشتن": بپروانه: "گنجیدن".

اتساق: ته کووز و ری کخستن، ریزکردن، گونجان، ته کووز بوون.

اتصاف: 1) ستایش کران. 2) هه ق سه ندن. 3) نیشان وه رگرتن، سفته وه رگرتن.

اتصال: 1) پیکه وه (لکاندن / چه سپاندن)، به په ک گه یشتن، پیك گه یشتن، جووت بوون، به په کتر په یوه ست بوون، لیکدان. 2) پیوه ندی. "اتصال دادن": پیوه ندادن، لیکدان. "اتصال کردن": لیکدان، په یوه ست بوون.

اتصالاً: به رده وام، بی پسانه وه، په یوه سه ته.

اتعاب: خستنه سختی و ره نجه وه.

اتعاظ: په ند وه رگرتن، دهرس وه رگرتن.

اتفاق: 1) په کیتی، په کگرتن، ری ککه وتن، ری ک که فتن، په کبوون، په کبووین، پیکهاتن، هاوده نگ بوون،

هه قهاتن، سازان، په کدهستی.

2) هه لکه فت، هه لکه وت، رووداو، پیشهاتی به ده گمه ن. 3) هاوپی تی، هاوپی یی، ری کاتی، ری کایی، دۆستایه تی، هاوکاری.

"اتفاق نظر": هاودهنگی، هاوړا. "به اتفاق": دهگهل په ک، به هاوپی یه تی، له ته ک.

اتفاقاً: 1) له نکاو، له پر، بی میژینه. 2) هه موو، گشت، دهگهل په ک. 3) به ری که وت.

اتفاق آراء: په کدهنگی، بی به ره له ست، بی ناپازی. "به اتفاق آراء": به کۆی دهنگ.

اتفاق افتادن: 1) هه لکه وتن، پیشهاتن، روودان. 2) جیگرتن. 3) گونجان، لوان. 4) وه دیهاتن، به دیهاتن. 5) وه ده ست هاتنی په کیه تی بۆچوون.

اتفاق دادن: رازبوون، قایل بوون.

اتفاق داشتن: دهگهل په ک ری ککه وتن و پیکهاتن.

اتفاق غیره منتظره: روودای چاوه پوان نه کراو، هه ل که فتگ.

اتفاق کردن: دهگهل په ک ری ککه وتن و بوونه هاو پړوا.

اتفاقی: به خته کی، به هه لکه وت، به هه لکه فت، به ری که وت، هۆرکه وت، هلکه تی، خو به ختی، کتوپر، ده گمه ن.

اتفاقیه: 1) هه لکه وتوو، پیشهاتوو. 2) جارناچار. 3) ری که وتنامه، ری ککه وته، به لئینداری.

اتونومى: خۇبەرىيە پىيەن، خۇدوموختارى، سەربەخۇبى خۇد، بەكەسىك يان بە كۆمەلىك دەوترى كە خۇبى بۇ خۇبى ياساكان دادەپىزىي و پىرەپىيەن لىدەكا.

اتھام: تاوانباركردن، تۆمەت لىدان، تۆمەت تباركردن، بوختان پىكردن، خىستەنەل، نانەپال، دانەپال.

اتە پتە كنان: بە لالەپەتە قىسەكردن.

اتيان: (1) ھىنان، ھاوردن، ئانىن. (2) ھاتن، ئامادەبوون. (3) ئەنجام دان. (4) ئەنجامدانى كردارى سىكىسى دەگەل يەكەك. (5) ھەنگاوانان، ھەولدان.

اتىكت: (1) نىشانە، لەقەم، ئىتىكىت. (2) ئەدەب و شعورى كۆمەلەپەتە.

اتىمولورۇ: (زمانناسى) رەگناسى وشە.

اتاشىھ: كەلوپەل، شتومەك، شمەك، پالاس.

اشارە: (ا) (1) دنەدانى كەسىك، وروژاندن، تۆلە. (2) شىف كردنى زەوى و چاندنى. (3) شۆرش كردن، ھەلخپاندن.

اثبات: (أ) جى متمانە، باوھپىكراو، كەسى متمانە پىكراو.

اثبات: (ا) سەلماندن، پىسەلماندن، چەسپاندن، بەلگەھىنانەو، مىلاگ، روونكردنەو، ساخكردنەو، جىگىر كردن.

اثبات: لە رووى ئىجاب و سەلماندنەو.

اثبات پىزىرى: شىاوى سەلماندن، تواناى سەلماندن.

اثبات گرايى: (فەلسەفە) ئەزمونگەرىتى، پۆرىتىويزم.

اتود: (1) شىوھكارى سەرھتايى پىش لە كىشانەوھى تابلۇ. (2) توپزىنەوھى لىكۆلىنەوھى سەرھتايى، تاوتوى.

اتورىتە: (1) ئوتورىتە، دەسەلات، ئىختىيار، توانايى بەكارھىنان يان دەست رۆبى ماددى يان مەنەوى لە كارىكدا. (2) كارناس، بىرمەند، خاوەن را. (3) كەسى ھەلجۇاردە / سەرتۆپ.

اتوسرويس: پىزراگەيشتن بە ماتورى ماشىنەكان و رىكوپىك كردن و نووژەنكردنەوھىيان، دەست پىداھىنان.

اتوكراسى: (سىياسى) تاك دەسەلاتى، ناسنووردارىتى دەسەلاتى دەسەلاتدار يان كەسى خاوەن دەسەلات لە كردهوھدا.

اتوكشىدە: (1) تايبەتمەندى جلوبەرگى كە چرچۆلۆچىيە كەى بە ئوتوو لاجووبى، ئوتووكرارو. (2) خاوەنى روالەت و جلوبەرگىكى رىكوپىك.

اتولىز: (پزىشىكى) شىكردنەوھى خۇبى، ھەلۇەشانى بەشىك لە خانە يان چنراوھ يان تەواوى بە ھۇى ئەو ئانزىمانەى خودى خانەكە دروستىدەكا. "لىز": شىكردنەوھى.

اتومات: خۆكار، كەسى بىئىرادە، روبوت.

اتوماتىك: خۆبزوین، خۆكارە، خۆمەش، خۆگەر، ئوتوماتىك.

اتوماتىك وار: خۆگەرئاسا، ئوماتىك ئاسا.

اتوماتىك: زانست و فەننى چىكردن و نووژەنكردنەوھى ماشىنەكان.

اتمام: (1) تەواوكردن، كۆتايى ھىنان، دوایى پى ھىنان، ئەنجام دان، بەئەنجام گەياندن، دماھى ھىنان، خەلاس كردن. (2) تەواووبوون، كۆتايىھاتن. (3) كامل كردن. (4) لەناوېردن، تەرتوتووناكردن. (5) رەواكردن. (6) زگ پىر بوون، ئاوس بوون. "اتمام ھىت": رامل خىستەن، قىسە پى نەھىشتەن، بىيانووپىر / بىرپنەوھى، ھىجەت بىرېن، ئولتىماتۆم، ھەرەشە كردن.

اتەيسم: (1) (فەلسەفە) تىورىيەك كە جىھانى ماددە لە تىكەلىيەك لە ئەتۆمەكان يان گەردىلەسادەكان، دابەشەبوو و گچكەكان دەزانى. (2) (كۆمەلناسى) تاك خوازى.

اتوگرافى: (كۆمەلناسى) زانستىك كە باس لە تىرە و تايفەكانى مروف دەكا، كىشانەوھى نەخشەى قەومى، قەوم ناسى.

اتولوورۇ: (كۆمەلناسى) زانستى رەگەزەكان، رەچەلكناسى.

اتىك: نەژادى، قەومى، سەربە رەچەلكناسى.

اتواستاپ زدن: دەست ھەلئىنان بۇ ماشىنەكان لە جاددە دا بۇ بەخۇراپى سواربوون.

اتوبىوگرافى: خۆژىاننامە، ژىاننامەيەك كە كەسىك خۇى بىنووسى.

اتوپسى: توىكارى ئەندام.

اتوپىيا: ئوتوپىيا، شارى خەيالى.

اتقاء: پارىزكردن، خۇبواردن، خۇپاراستن، دووركەوتنەوھى، خۇتەرىك خىستەنەوھى. (2) تەركە دنىياى، گۆشەنشىنى، دژكامى.

اتقان: (1) قايمكردن، پتەو كردن. (2) وردەكارى، شارەزايى. (3) پتەوى، توكمەيى، موكمى.

اتقان كردن: بەباشى فىرېبوون.

اتقى: خۇپارىزانەتر، پارىزگارتر.

اتكاء: پالدان، پالدانەوھى، پال وەدان، پىشت دانەوھى، پىشت بەستەن، پىشت گەرمى. "اتكابه نفس": متمانە بە خۇ. "نقظە اتكاء": خالى پال وىدان.

اتكال: (1) متمانەكردن، پىشت پىبەستەن، بىروا پىھىنان. (2) خۇبەدەستەوھىدان، تەسلىم بوون. (3) كار بە كەسى سپاردن.

اتكايى: بىمە.

اتلاف: (1) بە فىرۆدان، لەناوېردن، فەوتاندن، خەساركردن، رزانندن، لەدەستدان. (2) كوشتن. (3) لەناوېردن يان عەبىداركردنى مالى كەسىك.

اتلاف كردن: بىروانە: "تلف كردن".

اتلاف وقت: بە فىرۆدانى كات، كات بەخت كردن.

اتل متل: حللور بللور، حللور بلور، حەلور بلور، ھەلوربلور، ھەتول مەتول.

اتم: گەردىلە، ئەتۆم.

ایشیم: 1) تاوانبار، گوناھبار، سووچبار. 2) بپوانه: "دروغگو".

اجابت: ولام دانه وه، قبول کردن، بهر سفاندن، به حیثیتانی نیاز. "اجابت شدن": گیرابوون، قبول کردن.

اجابت مزاج: به تالبوونی خوارده مهنی ناو گده.

اجاره: 1) کرئ، کرا، کراهه. 2) هه قده ست، پاداشی کار. 3) به هاناوه چوون و په نادان، فریاکه وتن.

اجاره ای: به کریگیراو. شیاوی به کریگرتن.

اجاره بندی: دیاریکردنی نرخی کرئی ملک یان مال یان که لوپه ل و هتد.

اجاره بها: ملکانه.

اجاره دار: 1) کریگرتنه، کریدار، به کریگر، کرئ نشین. 2) به کریدهر، کریدهر، خاوهن مال.

اجاره کردن: به کرئ گرتن، کراهاکردن، دمان کرن، ئیجاره کردن.

اجاره نشین: کران نشین، کرئ نشین، کریگرتنه، مالگر.

اجاری: بپوانه: "اجاره ای".

اجازه (دادن): هیشتن، ئیزن دان، ریگه / ریدان، بواردان، هیلان، تلین، مؤلته، دهستور، فهرمان، وهجر، بپوا، رهوازانین، ئاسته ی، ئاسه ی.

اجازه خواستن: بپوانه: "استجازه".

اجازه کردن: په سندرکن، ره واکردن.

اجازه گرفتن: ئیزن وهرگرتن، مؤلته وهرگرتن.

اجازه نامه: مؤلته نامه، ئیزن نامه، جهواز.

اجاق زاده: ره سهن، شه ریف، وه جازاده.

اجاق گور: وه جاخ کویر، بی ئه ولاد، وارکزر، واروندا، واروه ندا. "اجاق کسی خاموش شدن": بی ئه ولادبوون، وه جاخ کویربوون. "اجاق کسی روشن شدن": منالداربوونی وی، وه جاخ روون بوونه وه.

اجالت: وه گه پان خستن، وه جه وله خستن.

اجامر: بپوانه: "اوباش".

اجانب: بیانییه کان، بیگانه کان، لایده کان، خه لکی دهر وه.

اجبار: به ژور ناچارکردنی که سیک به کاریک، ژوری، ژوره کی، خورتی، ژورلیکردن، ناچارکردن، سه پاندن، ژوره ملی. "به اجبار": به پیچه وانه ی ویست و مه یل، به ناچاری.

اجباراً: به ناچاری، به ژوری.

اجباری: 1) ژوره کی، ژوره ملی، به ژور، ناچاری، به توپیزی، داسه پاو. 2) خزمه تی سه ربازی.

اجتباء: 1) هه لیزاردن. 2) خرکردنه وه. 3) له سه رتری، به سه ردابوون.

اشباتی: ئیجابی، ئه رینی، پوزتیتیف.

اثر: 1) به رهه م. 2) شوینه وار، ئاسه وار، شوین کار، شوین، شووین، شووین پی، سه روشوین، شون، شوون، شوب، شوپ، ئه تر، یافت، نونگ، مه نر، که رخ. 3) کاریگه ری، کارتیکردن. "اثر ادبی ماندگار": به رهه می ئه ده بی نمر، شاکار. "براث/دراث": به هوی. به دوا ی.

اثر ا: 1) ده وله مه ندبوون، دارابوون، زهنگین بوون، سامان داربوون.

اثر ابا: 1) لومه کردن، سه رکونه کردن.

اثر انگشت: ته پل، شوین په نجه، جی قامک.

اثر باستانی: به رهه می سه رده می که ونارا، شوینه واری کون، ئه نتیکه.

اثر بخش: شوین دانر، کاریگر، کاری، کارکو، کاری به هره دهر.

اثر بستن: شوین په یداکردن، کاریگرکردن.

اثر پذیرفتن: که وتنه ژیرکاریگه ری، کارتیکران، کاریگه ری وهرگرتن، زک پی سووتان.

اثر دار: کاریگر، کارتیکر.

اثر داشتن: 1) کارتیکردن له، کاریگه ری دانان له. 2) نیشانه یان ئاسه وارمان.

اثر شوخی امیز: گالته به رهه م، پارودی.

اثر طراز: 1) میژوونووس. 2) نووسه ر.

اثر گرفتن: کاریگه ری وهرگرتن، کارتیکران.

اثر گل خانه ای: (ژینگه) دیارده ی چوونه سه ری به ره به ره ی ساردی یان گه رمی ئه تومسفییر به هوی بوونی گازگه لیک وک دی ئوکسیدی که ربون.

اثر گذار: کاریگر، شوین دانر، خودان باندور.

اثر ماندن: نیشانه یان ئاسه وارمان له شتی.

اثر مختصر: جی په نجه، زناک.

اثر: تاوان، سووچ، گوناچ.

اثر مار: به ره هینان، هاتنه بهر، به رهه م هینان.

اثر ان: نرخیه کان. کرئی هه کان، هه قده سه ته کان.

اثناء: 1) نیوان، گا ف. "دراشتای": له کاتی، له میانه ی.

اثناء: 1) ستایش کردن.

اثنی عشر: (پزیشکی) دوازده گری، دوازده گری، گورگان خواردو، که وانه ریخوله.

اثنینیت: دوقاقیتی.

اثیر: 1) بهرز، بلیند، هه لیزاردو. 2) فهزای سه ره وه ی هه وای گوی زهوی. 3) روح.

اثریری: 1) ئاسمانی. 2) وهک روح، ژور ناسک.

احراج: تەنگە تاوكردن، تەنگاوكردن، كەوتنە تاوانە وە.

احرار: 1) جوامىران، مىرخاسان، عەگىدان، خوشمىران. 2) ئىرانىيە كان.

احراز: بەدەست ھىنان، بەدەست خستىن، بەدەست ئانىن، وەرگرتن، گەيشتن بەشتىك، پاراستن، كۆكردنە وە، پتە وكردن.

احراق: سوتاندن، سوتانن، ئاگر تىبەردان، ئاگردان، شەوتاندن.

احرام: لەخۆ ھەرام كرىنى ھەندى شت.

احرام بستن: ئامادەى ئەجامدانى كاروبارى ھەج بوون.

احرى: شىاوتر، شايان تر.

احزاب: كۆى "حزب"، حىزبە كان، پارتە كان. پىرە وان.

احزان: كۆى "حزن"، كەسەرە كان، كوفانە كان، خەم و خەفە تە كان.

احساس (كردن): ھەست كرىن، ھەست پىكرىن، سەح پىكرىن، پسو، تىگەيشتن، پىكرانن، ئاگاكردن، ھەسىان، ھەسىان. "بى احساس": بى ھەست، وشك، سارد، بى ھەس، كەمتەرخەم.

احساسات: ھەستە كان، كولى دەررون، كولوكو، كە فوكول، ھەستى ھەناو، جۆشى دەررونى، ھەستىارى.

احساسات گرايى: عاتفە گەرىتى، سۆزگەرىتى.

احساساتى: ھەست ناسك، دلناسك، كەسى ھەستىار، زوو ورووژىن، عاتفى، سانتىمىنتال.

احساساتى شىدن: ورووژان، ھەلېزان، ھەلخپان، ھەلچوون.

احساس برانگىز: ھەست بزوپىن، ورووژىن، ورووژىنەر، ھەست ھەلخپىن، "سىنتى مىنتال".

احساس سردى: ھەستى سەرما، ساردابى.

احساس سستى: داھىزان، لەش گران بوون، ھەجىن.

احساس سوختن: چىزەلېھىنان، ھەستى داغكردن.

احساس سوزش: چوزىانە وە، چوزانە وە، تووزىانە وە، سوتىانە وە، سوتانە وە، زوررانە وە، برژانە وە، ھەلېرژان، ھەلېرژيان، كىرووزان، كىرووزانە وە، كزانە وە، كزىانە وە، كاويانە وە، سۆلان، برژانە وە پىست و زام.

احساس كىندە: ھەستىار، ھەستكار، ھەستۆك.

احساسى: لەسەربنەماى ھەست و سۆز، عاتفى، ھەست ناسك.

احسان: 1) چاكە كرىن. 2) چاكە، خاسە، چاكەكارى، چاكىتى، خاسى، قەنجى، خىر، خەلات، بەخشىن، خىركرىن.

احسنت: بروانە: "آفرىن".

احتمال دارد: لەوانە، ھەنگە، رەنگى، وىدەچى، دوور نىە، ھەيەكوو.

احتمال رفتن: شىان، لوان، رەخسان، وىچوون.

احتمال كردن: 1) بروانە: "تحميل كردن". 2) وىچوون، شىان. 3) بردن، راگواژتن.

احتمال كىندە: خۆراگر، بەگىر، بە تاقەت، پشووڤىژ، ھەلگر.

احتمالى: شىمانەى، ئەگەرىتى.

احتوا: لەخۆگرتن.

احتياج: 1) نىاز، ئاتاجى، ئەوجە، قاپۆ، چا و لە دەستى، ھەوج، ھەوجە، ھەوجەھى، ھەوجە، پىداووستى، گەرەك، دەست كورتى، نەبوونى، كەمايەسى، كەماسى. 2) پىويست.

احتياجات: شتە پىويستە كان.

احتياج دادن: نىازمەندكردن، ھەژار كرىن.

احتياجي: پىويست.

احتياز: كۆكردنە وە. 2) دەست بەسەرداگرتن، زەوت كرىن، داگىركرىن.

احتياط: 1) قايماكارى، پتە و كارى، پارىزكرىن، ھوشىارىو ئاگايى بە كارھىنان لە كارىك دا، بەمشوورە وە كاركرىن. 2) دوورنووپى، دووربىنى. 3) يەدەك(گ)، سپىر.

احتياطاً: تىبىنانە، دوورنووپانە.

احتياط آمىز: بەپارىزە وە، لاپارىزانە، ھوشىارانە.

احتياط داشتن: بەگومان بوون لە پاكى يان پىسى ھەلال و ھەرام بوونى شتىك.

2) تىبىنى ھەبوون، ترس ھەبوون.

احتياط كار: دوورنووپ، قايماكار.

احتياطي: 1) بروانە: "احتياط آمىز". 2) پالېشتە، يەدەك، سپىر.

احتياىل: فىل و تەلەكە كرىن، فىلېبازى، كەلەك لىدان، رىگەچارە دۆزىنە وە.

احجام: وەستانە وە، خۆبواردن.

احد: تاك، تەنيا، يەك، كت.

احداث: 1) دروست كرىن، چىكرىن، سازكرىن، دىارخستىن، وەدېھىتئانى شتىنوئى.

احداث: 1) شتە نوئىيە كان.

2) روودا وە كان، پىشھاتە كان. 3) لاوان، تازە لاوان. 4) دابونەرىتى نوئى.

5) نكابانى شەو.

احداث الدهر: 1) بەلا و دژواريە كانى روژگار.

احداثاس: كەسى، تاكى.

احد حدود: سەخت ترىن سزاكان.

احدى: تاكىك، ھىچ كەس.

احديت: يەكايەتى، تاقانە بوون، تاقايەتى، تاقانەى، يەكتايى.

احذر: ترسىنەرتر، دوورنووپتر، رىياتر، ھشىارتەر.

احیان: کۆی "حین"، کاتهکان، ساتهکان، گه لێ.
احیاناً: ئەگەرکو، ئەگەر هاتوو، وارپیکهوت، بهشکایهک، دنیاوو، جار جار(ه)، جارناجاری، جاروبار، جارێک له جارن، ناوناوه، بهههه لکههوت، بهدهگمهن، هنگافی، چلۆنهن، چلۆنهکایهتی.
احیل: فیلبارتر، زیرهک تر.
اخفاء: براهیهتی، برایی.
اخافی: بهزۆر وهگرتن، باج وهگرتن، دههههچوتانه وهگرتن/ ئەستاندن لهکهسیک.
اخافه: ترساندن.
اخبار: (أ) کۆی "خبر"، دهنگ و باس، ههوالهکان، باس و خواس، باس و خه بهر، قسهوباس، خه بهرات.
اخبار: (أ) ئاگادارکردن، پێراگه یاندن، وهلام دان.
اخباری: سهربه(اخبار)، میژووژان، میژوونوو. ههروهها کهسیک که ههقایهت و چیرۆک دهگێرێتهوه.
اختاپوس: جل، ههشت پئی، ئەخته بووت.
اختباء: خۆشاردنهوه، خۆچهشاردان، خوهقهشارتن.
اخبصار: تاقی کردنهوه، جهرباندن، ئاگاداربوون له شتیك، ژێهای بوون.

احوال: ههوال، باس، نووچه، دهنگ و باس، خههر، سهبارهت، حال و دۆخ، حال و ههوال، چۆنیهتی باری ژیان، چۆنیهتی باری جسمی و رۆحی.
 رووداو هکان، پێشهاتهکان. بهسهرهات، کورته میژووی ژیان.
احوالات: ههوالهکان، رووداو هکان.
احوالپرسی: چاک و چۆنی، چاک و خۆشی، خۆش و چۆنی، خۆش و بیخ، خۆشی و بۆشی، ههوال پرسى.
احیاء: (أ) ژیان هوه، ژیاندهوه، بووژان، بووژانهوه، بووژاندنهوه، زیندوو بوونهوه، له دایک بوونهوه، وهگورد کهوتن، قهژین، قهژیان، قهژیانندن، فهتاندن، ئاوهدان کردنهوه، گیان وه به رهینانهوه. (2) بههه و متمانه پیدان.
 (3) شههوخوونی. (4) له رهنج و دژواری و تهنگانه رزگار بوون. "احیاء شدن";
 (1) (کیمیا) ئاوێته بوونی جسم دهگهله هیدروژن. (2) وهدهست کهوتنهوهی جسمی له پیکهاتهکانی وهک وهدهستهینانهوهی ئاسن له بهردئاسن.
احیاء: (أ) زیندهوه، زیندهوار، گیانهوه، گیان له بهر.
احیاء گرایمی: قهژینخوازی، ژیان ههخوازی.
احیاء گرافتی: به پێوه بردنی رێپهرسمی مناجات به تایبهتی له شهوهکانی قهردا.

احشاء: دل و دهروون، جهرگ و ناو، دل و گورچیل، حورگش، ناوژگ، نافزگ، پزۆر، ههناو، ههناف، ههناف، ههناف، ههناف، چهشکه، میلاک.
احشام: کۆی "حشم" مالاتی مال، مهرو مالات، مالوپهز، پاتال، زیندهمال، زینهمال، ولسات، ئازله، ئازال، واقه کهر.
احشاء: (1) وهگرتن، پاراستن، نگاداری، ژمارهکردن، ژماردن، بژاردن، ههله ژماردن، ههژمارتن. (2) سههژمیری.
احصائیه: بپوانه: "امار".
احصار: (1) نههیشتن. (2) ئابلۆقه دان و له ته لژگه خستن، گه مارۆدان.
احصان: (أ) قایم و پته وکردن، پارێزگاری، نگاداری کردن. (2) ژن هینان، شووکردن، پیکهینانی ژیانی هاویهش.
احصان: (أ) کۆی "حصن"، قهلا، ههشارگه، شوینی بهرزو پتهو.
احضار: ئاماده کردن، بهرههه قهرن، سازکردن، خواستن، خوازتن، بانگهپشت کردن، بانگ کردن، واده، قهخۆندن، هینان. "احضار ارواح": بانگهپشتی رۆحی مردوهکان، پێوهندی کردن به رۆحهکانهوه، ئهوه ههولانهی که بۆ پێوهندی کردن به رۆحی مردوو ههکانهوه دهدری، "ئیسپیریتسم".
احضار نامه: بپوانه: "احضاریه".
احضاریه: ئاگادارکردنهوه، خوازنامه.

احطب: دالگوشت، مردهله، رهقهله، لواز، کزوکه نفت.
احق: شیاوتر، راست تر.
احقاه: کۆی "حقیق"، شیاو، لیهاوو، ژیهاتی.
احقاد: رهقهکان، قینهکان.
احقاق: وهدیهاتن، وهدیهاتن، دهسته بهرکردن، داوای مافکردن، راستگوتن.
احکام: (أ) بپیارهکان، فهرمانهکان، حوکمهکان. (2) یاساکان، ریساکان.
احکام: (أ) پته وکردن، قایم کردن، توکمه کردن. (2) نههیشتن، بهرگرتن.
احکام نویسی: (أ) بپیارنووس.
احلاء: شیرین کردن.
احلاف: سوینداندن.
احلال: گهردن ئازایی، ههلال کردن، بهههوا دیتن، شایست کردن.
احلام: (1) وهههههکان. (2) خهونه ئالۆزهکان.
احلی: شیرینتر.
احلیل زفن: فریودانی منالیک و دهستدریژی کردنه سهری، ههلهفریواندن، ههلههه تاندن.
احماد: ستایش کردن.
احماض: (1) ترشکردن. (2) شوخیکردن.
احمرار: سووربوونهوه، سوورههه لگهپان.
احمق: بپوانه: "ابه".

اختلاف پتانسیل: هۆکاری پیکهاتنی جهریانی ئیلکتریکی نیوان دوو خال له خولگهیهك.

اختلاف كردن: 1) دژایه تیکردن دهگه له بیروبوچوونی كه سیکی دی. 2) هاتوچوکردن.

اختلاف نظر: جیاوازی بوچوون.

اختلاق: درۆپاراندنه وه، درۆه لهبهستن.

اختلال: 1) تیکه له پیکه لیبون، تیکچوون. 2) تیکه له پیکه لی و ئالۆزی، شپریوی، پشیوی، شپزهیی، شیواوی، بی نهزمی. 3) زیان گه یشتن به کارهکان، به فیروچوونی کار.

اختلال روانی: (دهروون ناسی) دهروون ئالۆزی، دهروون په ریشتی، تیکچوونی دهروونی.

اختناق: 1) خه فه بوون، گه رووگیران، خنکان. 2) خنکاندن. 3) زه بروهنگ.

اختناق آور: خنکینر.

اخته: خه ساو، خه سیاو، خه سیاگ، خه سیو، گون دهر هاتگ، گون دهر هاتوو، یه خته کراو، توّم رژیانگ، له پیاوه تی که فتگ. "اخته خانه": ته ویله، گه وپ.

اخته شدن: خه سان، خه سیان، هیلکه گون دهر هاتن.

اخته کردن: خه ساندن، خه سانن، یه خته کردن، گون دهرهینان، گونه کردن، (اخته کردن گاومیش) کرتان کرن.

اختطاب: 1) ئاخافتن، وتار خویندنه وه. 2) خوازیینی.

اختطاف: رفاندن، فراندن، رفینران، ره واندن.

اختفاء: خوشاردنه وه، خو هه شارتن، خو قایم کردن، په ناگرتن.

اختفاض: هاتنه خوار، نیشتنه وه.

اختلاب: هه لئه تاندن، که له که لیدان، فریودان.

اختلاج: 1) هه لگه ندن و کیشانی شتیک، هه لته کان. 2) بزوتن وله رزینه وه، پلدان، ده مار لیدان.

اختلاس: رفاندن، دزی، دزین، دریتتی، دهست پیسی، شت به دزی شاردنه وه.

اختلاط: 1) تیکه لکردن، تیکه لیبون، ته قلی هه فکرن. 2) تیکه لی، تیکه لاوی، ئاویتیهیی. 3) هاو جیبیی، هاو نوینی.

اختلاع: له بن دهرهینان، لی سه ندن، داگیرکردنی مالی که سیک.

اختلاف: ناکۆکی، دووبه ره کی، دووبه ندی، ناتهبایی، نه وه که هه قی، جیاوازی، نارپکی. هاتوچو.

اختلافات: دووبه ره کییه کان، دووبه ندیه کان، ئالوزیا ناقبه ر دو ئالیان.

اختلاف افتادن: سه ره لدانی ناکۆکی و دووبه ره کی، وه دیهاتنی کیشمه کیش.

اختلاف برخاستن: ره وینه وه ی ناکۆکی و ناسازگارییه کان.

اختراشناس: ئەستیره ناس، ئەستیره ژمیر.

اختراگویی: بڕوانه: "طالع بینی".

اختراهه: ئەو دەسکه وتانه ی له دوژمنی به زیو جیماوه.

اخترانگاری: وینه هه لگرتنه وه له هه ساره کانی ئاسمان به تیلسکۆپ یان کامیرای تایه تی ئەستیره ناسی.

اختزال: 1) ته نیابوون، ته نیایی. 2) لی کرنه وه، که مکردنه وه، کورت کردنه وه، خه یانه ته له سپارده، قۆتکرن.

3) سه رکیشی، مله وری.

اخت شدن: (أ) پیکه وه خووگرتن، هاو ده م بوون، سازگار بوون.

اختصار: کورتکردنه وه، کورتکاری، کورت بیژی، کورت بری، ری برین. "به اختصار": به کورتی.

اختصارکردن: رازی بوون، به س کردن، به س بوون.

اختصاری: کورتکراوه، پوخته کراو.

اختصاص: 1) ته رخان کردن، تاییه تکردن. 2) تاییه تبوون، تاییه تی.

3) پسپووی، شاره زایی، لیزانی.

اختصاص دادن: ته رخان کردن، له به رچاو گرتن، به رچاڤ گرتن.

اختصاصی: تاییه تی، ته رخان کراو، خو مالی، پاوان، ناده وله تی.

اختصاصم: دوژمنایه تی کردن، دژی یه کتر بوون.

اختتام: کۆتایی هاتن، ته و او بوون، کۆتایی هینان، کۆتایی پیهینان، پیراندنه وه، برینه وه، دواپی هینان، به کۆتایی گه یاندن، داوی ئانین.

اختتامی: کۆتایی، دواپی.

اختتان: خه ته نه کران (بو کچان)، سو ننه ت کران (بو کوپان).

اختداع: هه لئه له تاندن، خاپاندن، فریودان، فیلبازی.

اختراع: داهینان، داهانین، داهوردن، وه دیهینان، هینانه ئارا، داهوردن، ئافراندن. "اختراع شده": به دیهینراو، داهاتوو، ژنو هاتی، نوچی بویی، ئارده یه.

اختراعی: 1) داهینراو، نوچی بوو. 2) ده سترکرد، ده س هه له به ست.

اختزاف: چینه وه، میوه چنن/رنین.

اختزافروز: به خته وه رکه ر، یارمه تی دهر.

اختراق: 1) دران، برین، شه قکردن. 2) تیه پین، پینداچوون، چوون.

اخترام: برین، رفاندن، له ره گه وه دهرهینانن ریشه کیش کردن.

اختزاین: ئەستیره ناس.

اختزسوختگی: به دب ختی، چاره په شتی، دۆش داماو.

اختز شمار: ئەستیره ژمیر، ئەستیره ناس. شه ونخوون.

اختز شناخت: زانستی ئەستیره کان، ئەستیره ناسی.

ادباء: ئەدیبان، هۆزانیان، تۆرهفانان.
ادبیار: 1) روو وهگرێپان، پشت تیکردن، بهروه‌دواوه‌چوون. 2) رۆژره‌شی، نه‌هاتی، نه‌هامه‌تی، بهخت وه‌رگه‌پان.
ادبیارگر: رۆژپه‌ش، به‌ده‌خت.
ادب آموژ: 1) مامۆستا، فیڕکار.
 2) شاگرد، قوتابی، فیڕیار.
ادب آموژنده: بڕوانه: " ادب آموژ".
ادب آوازه: بڕوانه: " بلنداوازه".
ادب پڕور: هانده‌ری ئەده‌ب، ئەوه‌ی که هۆگری به ئەده‌ب و تۆره‌وه‌هه‌یه.
ادب خانه: 1) قوتابخانه. 2) مه‌بال، ئاوده‌ست.
ادب دادن: ئەده‌ب کردن، ته‌می کردن.
ادب دارنده: ئەدیب، ویژه‌ر، به‌فه‌ره‌نگ، هۆگری ئەده‌ب.
ادبستان: قوتابخانه، جیگه‌ی ئەده‌ب، په‌روه‌ردگه.
ادب سنج: 1) مامۆستا، فیڕکار. 2) قوتابی.
ادب شدن: 1) په‌روه‌رده‌بوون، به‌ئه‌ده‌ب بوون. 2) ته‌می بوون.
ادب کده: په‌روه‌ردگه.
ادب کردن: 1) په‌روه‌رده‌کردن، باره‌ینان. 2) ته‌می کردن. 3) ریزگرتن.
ادب گرفتن: بڕوانه: " تأدب".

ادامه (دادن): 1) دریژه‌پیدان، دریژه‌دان، دانه‌ده‌م، له‌دوان، دۆماندن، ده‌وام پیدان، له‌سه‌ر‌رۆیشتن، له‌سه‌ر‌چوون، ده‌ست‌هه‌لنه‌گرتن، پید‌اچوون.
 2) به‌رده‌وامی، پایه‌داری.
ادامه پیداکردن: دریژه‌کیشان، خایاندن، پیچوون، نه‌بران.
ادب: 1) ویژه، تۆر، ئەده‌ب. 2) ته‌می، سزا. 3) ئەده‌ب کردن، په‌روه‌رده‌کردن. 4) ناسینی نه‌ریت و کولتوور و شیوازه‌دروسته‌کانی ژیان. " ادب آموژنده": ئەده‌بی فیڕکارانه/ هونده‌کار. " ادب اعترافی": ئەده‌بی دان‌پیانان. " ادب تخیلی": ئەده‌بی خه‌یاڵکرد. " ادب تطبیقی": ئەده‌بی به‌راورد‌کار(ی/انه)، ئەده‌بی جیبه‌جیکار. " ادب تلویحی": ئەده‌بی شاراوه، ئەده‌بی ئاماژه‌گه‌رانه. " ادب توده‌ای": ئەده‌بی جه‌ماوه‌ری/کۆگه‌لی. " ادب چوپانی": ئەده‌بی شوانی. " ادب سرمایه‌داری": ئەده‌بی بوورژوازی. " ادب عامیانه": ئەده‌بی ره‌شوکی‌یانه. " ادب غیر داستانی": ئەده‌بی ناچیرۆکی. " ادب کاربردی": ئەده‌بی کاربردی/ ده‌کارکردن. " ادب متعهد": ئەده‌بی ده‌روه‌ست(ده‌رۆست). " ادب مردمی": ئەده‌بی جه‌ماوه‌ری. " ادب مسئول": ئەده‌بی به‌په‌رسیار. " ادب واقع‌گریز/ ادب گریزگرا": ئەده‌بی واقعی بی‌ز/ ره‌تین، ئەده‌بی دوور‌واقیع.

لاساکردنه‌وه: لائین، که‌پوون، ب‌زارکردن. (کسی که ادای دیگران را در می‌آورد) که‌پوونی.
اداءدین: قه‌رزدانه‌وه.
اداءشهادت: شایه‌تی‌دان.
ادات: نامیز، ئامراز، که‌ره‌سته، ئاموور، ئالاو. وشه‌یه‌ک که به‌ته‌نیا مانای سه‌ریه‌خوی نیه. " ادات استه‌هام": (پیزمان) ئامرازی په‌رسیار. " ادات ربط": (پیزمان) ئامرازی به‌سته‌وه.
ادارات: کۆی "اداره".
ادارت: وه‌گه‌په‌خستن، گه‌پاندن.
اداره: 1) به‌رپوه‌بردن، هه‌لسوو‌پاندن، پیچاران، ریقه‌برن، ئیداره‌کردن، پی‌راگه‌یشتن. 2) به‌رپوه‌به‌سه‌ری، به‌رپوه‌به‌رایه‌تی، کارگێری، فه‌رمانگه، مه‌زینگه، دایره، ئوفیس. " اداره ثبت املاک": تاپۆ، کارگێری قه‌باله‌ی مولک‌نووسین.
اداره‌جات: کارگێری‌یه‌کان، فه‌رمانگه‌کان، ریک‌خراوه‌کان.
اداره‌بازي: رپوه‌سه‌می ئیداری، فۆرمالیه‌ت.
اداری: 1) کاروباری به‌رپوه‌به‌رایه‌تی. 2) تاییه‌ت به‌به‌رپوه‌به‌ری. 3) کارمه‌ند. 4) وشک و جیدی.
اداشدن: جیبه‌جی‌بوون، ئەنجام‌دان. 2) دران.
اداکردن: به‌جیه‌ینان، ئەنجام‌دان.
اخم کردن: قورتانن، له‌لیو‌گرژ کردن، رووگرژ کردن، رووترش کردن، گرژبوون، مپومۆچ بوون، مۆن بوون، نیوچاوان تیک‌نان، برۆ‌ویکنان/ تیک‌نان.
اخم: ره‌زاگران، گرژ، رووگرژ، رووترش، رووتال، رووته‌حل، روودرژ، خوینتال، ناوچه‌په‌ش، ناوچه‌وان ترش، ناوچه‌وان دیز، ناوچه‌وان گرژ، ناقحاق ره‌ش، نژم شوپ، نمج، مۆن، لمۆپ، مپ، مپومۆچ، مپوموچ، مچومۆپ، ملوموچ، موچ، مۆچ، مپومۆن، مۆزن، مچ، ریچ، دژ.
اخم و تخم: توورپه‌یی و رووترشی، رووگرژی.
اخوانیات: نامه‌گه‌لی دۆستانه به‌په‌خشان یان شیعر.
اخوانیت: هاورپه‌یه‌تی له‌ری‌گه‌شت و عرفان‌دا.
اخوت: 1) بوونه‌برا. 2) براهه‌تی، دۆستایه‌تی براهانه.
اخوف: سامناکتر، ترسینه‌رت.
اخیر: دواین، هه‌ره‌دواین، هه‌پاشین.
اخیراً: له‌کۆتاییدا، له‌ئه‌نجام‌دا، به‌تازه‌یی، له‌و/ له‌م‌دواییانه‌دا.
اخیرالذکر: له‌کۆتاییدا هاتوو، له‌دوای هه‌موان باسکراو.
ادا: خه‌مه، ناز، عیشه، کریشمه.
اداء: به‌جیه‌ینان، جیه‌ینان، جی‌ئانین، جیه‌جی‌کردن، ئەنجام‌دان، راپه‌پاندن.
اداء‌دراوردن: ده‌مه‌لاسه‌که، ده‌مه‌لاسه‌که، ده‌مه‌لاسه‌کی، ده‌مه‌له‌کی، زازارک، لاسایی،

ادهان: (ا) خه یانهت کردن، فیل کردن. سابوون له بهر پیدان، چه ورکردن.

ادیان: کۆی (دین)، ئایینهکان، ئۆلهکان.

ادیب: ئه دیب، وێژه، وێژهوان، بوێژ، توورهوان، نووسه‌ری شیعر و په‌خشان. مامۆستا، راهینه‌ر. رازاوه به به‌ها ئه‌ده‌بیه‌کان.

ادیبانه: (1) وه‌ک ئه‌دیبان. (2) ئه‌ده‌بی.

ادیب: بڕوانه: "ویرایش".

ادیاتور: بڕوانه: "ویراستار".

ادابه: توانده‌وه، تاوانده‌وه، هه‌لانده‌وه.

اداعه: ئاشکرکردن، په‌خش و بلاوکردنه‌وه.

اداقه: پێ چێژتن.

اذان گو: بانگیژ، بانگیژ، بانگده‌ر.

اذعان: دانپیانان، مل دان، ملکه‌چکردن، گوێڕایه‌لی.

اذعان کردن: (1) دانپیانان. (2) بڕواهیتان.

اذکار: فێرکردن، هین کرن، وه‌بیر هینانه‌وه.

اذلال: زه‌لیل کردن، داماوکردن، سووک و نزم کردن، سق کرن.

اذن: (ا) ئیزن دان، ریدان، هیشتن، هیلان.

اذناب: (1) ژێرده‌سته‌کان، به‌نده‌کان. (2) ده‌ورووبه‌ر.

اذهاب: (1) بردنی که‌سیک و دوورخستنه‌وه‌ی. (2) زێرکفت کردن.

ادق: وردتر، باریکتر، زرافتر.

ادکن: ره‌نگی که ره‌ش بنوینێ، ره‌نگ تاریک.

ادلاء: (1) به‌لگه‌هینانه‌وه. (2) شوێرکردنه‌وه.

ادلال: ناز و کریشمه‌کردن.

ادله: کۆی "دلایل"، به‌لگه‌کان.

ادم: (أ د) (پزیشکی) ئاوسان.

ادماج: پێچانه‌وه، تیکه‌وه‌پێچان.

ادمان: (1) کردنی کاریک به به‌رده‌وامی، له‌سه‌ر رۆیشتن، پێداگری. (2) شه‌رپاب خواردنه‌وه به به‌رده‌وامی.

ادناء: (أ) کۆی "دنە" به مانای که‌نه‌فت و قرنیس. هه‌چ و پووچ.

ادناء: (ا) نزیک بوونه‌وه، نزیک کردنه‌وه.

ادوات: (1) ئامێره‌کان، ئامرازه‌کان، که‌لوپه‌ل، پێداوایسته‌یه‌کان. (2) ئه‌ده‌بی، ئه‌و وشانه‌ی به‌ته‌نیا‌یی مانای سه‌ریه‌خۆیان نیه. (3) فه‌تنه‌کان، کاروباره‌کان. (4) هۆکار و ئامرازی کاریگه‌ر له وه‌ده‌سته‌هینانی شتیکی دا.

ادوار: قوناغه‌کان، چاخه‌کان، چه‌رخه‌کان، خوله‌کان، گه‌رپه‌کان. زه‌مانه‌کان، رۆژگاربه‌کان.

ادواری: ده‌وره‌یی، یه‌کنایه‌ک، به‌تۆره.

ادوم: خۆراگه‌تر، به‌رگه‌گه‌تر، مه‌ندوخ، هه‌رمانی.

ادویه: هه‌زویه، هه‌زویه، هه‌زویه، ئه‌زوا، ئه‌زبۆله، ئه‌زبۆ، ئه‌دوا، چێشته‌خۆشکه، چێشته‌خۆشه، ئالآت و گیای بۆن خۆشی چێشت، به‌هارات، ئالآت و زه‌رده‌چیوه، ئیسپوهت و ئه‌دوا.

ادراك: (1) تێگه‌هین، تێگه‌هیشتن، فامین، سه‌ه‌رلی ده‌رکردن، ری تێب‌کردن، سه‌ه‌رلێده‌رچوون، هه‌ست کردن، په‌ی پێب‌کردن. (2) (ده‌روونناسی) پڕۆسه‌یه‌کی زه‌ینی که له‌ودا ئه‌زمونه‌ هه‌ست پێکراوه‌کان مانادار ده‌بی. (3) وه‌ده‌ست هینان. (4) به‌روبووم هه‌لگرتنه‌وه.

ادراك باطنی: تێگه‌هینی ناوخوا‌یی، وه‌ستانی مۆڤ له سه‌ه‌ه‌ست و سۆزه ناوخوا‌یی‌یه‌کانی.

ادراك پذیر: شیایوی تێگه‌هیشتن.

ادراك حسی: تێگه‌هینی هه‌ستینی، له‌رووی سایکۆلۆژییه‌وه واته‌مه‌عریفه‌ی راسته‌وخۆ به‌شته‌کانه‌وه له‌ریگه‌ی هه‌سته‌کانه‌وه.

ادراکی: سه‌ریه‌"ادراك".

ادعا: ئیدیعاکردن، بانگه‌شه‌کردن، لاف لێدان. داواکردن، خوازتن، ئاره‌زووکردن. دادخوازی، داوه‌ری، داواکردنی شتی له‌که‌سیک به‌په‌نابردنه‌به‌ر سه‌رچاوه‌یاساییه‌کان.

ادعا پذیر: شیایوی ئیدیعا.

ادعا کار: داواکار، داواکه‌ر، داواچی.

ادعای غبن: ئاشکرکردنی زیان دیتوویی و فریوخواردویی له‌مامله‌دا.

ادغام: لێکدان، تێه‌لگیشان، کردنه‌یه‌ک.

ادغم: مینگن.

ادفر: بۆگه‌ن.

ادبی: سه‌ریه‌ شیعر و په‌خشان، وێژه‌یی، ئه‌ده‌بی. "فرا ادبی": سه‌روو ئه‌ده‌بی. "توافق ادبی": ریکه‌وتنی ئه‌ده‌بی. "گفتمان ادبی": ئاخوویی ئه‌ده‌بی، گوته‌ی ئه‌ده‌بی. "مکتب ادبی": قوتابخانه‌ی ئه‌ده‌بی. "نظریه ادبی": تیۆری ئه‌ده‌بی.

ادبیات: وێژه، بێژه، تووره، ئه‌ده‌بیات، شیعر و په‌خشان. کۆمه‌له‌ نووسراوه‌یه‌ک سه‌باره‌ت به‌بابه‌تیکی تایبه‌تی.

ادبیات طلبکارانه: بریتی له‌لێده‌وه‌واریش بکه.

ادبیست: (1) شاره‌زایی له‌ئه‌ده‌بیات و زانسته‌کانی ئه‌ده‌بی. (2) جه‌وه‌ره‌یان کاکلی ئه‌ده‌بیات.

ادخار: پاشه‌که‌وت کردن، هه‌لگرتن.

ادخال: خستنه‌ناو، تێخستن، تێپۆکردن، تینان، بردنه‌ ژوور، ده‌نیوان، پێداکردن.

ادخال زدن: مه‌ژنده‌کردن، قه‌بلانده‌ن.

ادراج: (1) تیکه‌وه‌پێچان، پێوان، بپین. (2) خستنه‌ناو. (3) نووسین، تۆمارکردن.

ادرار خوردن: مووچه‌ وه‌رگرتن.

ادرارداشتن: (1) پڕبوونی میزه‌ل‌دان له‌میز، میزه‌تان. (2) جیره‌ و مووچه‌ وه‌رگرتن.

ادرارکردن: (1) میزکردن. (2) دیاریکردنی مووچه‌.

ادراری: میزای. تایبه‌تی میزپیداها‌تن.

ارباب و رعیتی: 1) سیتمیکی له سهر بنه‌مای پیوه‌ندی چه‌وسینه‌رانه‌ی نیوان خان و هه‌رزێردا، خان و ره‌عییه‌تی. 2) هه‌ر جۆره پیوه‌ندییه‌کی چه‌وسینه‌رانه و زالمانه.

ارباح: سووده‌کان، قازانجه‌کان.

اربیتهال: شوینی له ئه‌تۆم یان مولوکول که له‌وانه‌یه یه‌ک ئیلکترۆنی تێدابی.

ارتاج: به‌ستن، شه‌ته‌ک دان.

ارتباط: هاتوچۆتیکه‌لی، پیوه‌ندی، که‌ین، که‌ین و به‌ین، سه‌رپوتی. "درارتباط با": سه‌باره‌ت به، له پیوه‌ندی له‌گه‌ل، له‌مه‌ر، له‌به‌ر. "دراین ارتباط": له‌م پیوه‌ندییه‌دا، له‌مباره‌وه. "ارتباط جمعی": راگه‌یه‌ن.

ارتباطات: 1) راگه‌یاندن، ئامرازگه‌لیکی وه‌ک رادیۆ و ته‌له‌ویزیۆن و رۆژنامه که به هۆی ئه‌وانه‌وه پیوه‌ندی ساز ده‌بی. 2) زانستی که له‌مه‌ر تاییه‌تمه‌ندی یان چۆنیه‌تی سازبوونی پیوه‌ندی ده‌گه‌ل که‌لوپه‌له تاییه‌تییه‌کان موتالاده‌کا.

ارتباط دادن: پیوه‌نددان، گرێدان، به‌ستنه‌وه.

ارتباط داشتن: 1) هه‌بوونی پیوه‌ندی. 2) هه‌بوونی هاتوچۆتیکه‌لی. 3) بوونی خالی هاوبه‌ش یان سازگاری له‌ته‌زا یان بابته‌یک دا.

ارتباط گرفتن: پیوه‌ندی گرتن.

ارتباك: دامای، تووشی کاری دژوار و سه‌خت بوون و تێیدا دامان.

ارتجاء: هیواداربوون، هیواداری، هێقی‌داری، گه‌شبینی.

ارتجاج: 1) له‌رزین، جوولان. 2) شه‌پۆل لێدانی ده‌ریا. 3) بپوانه: "اضطراب".

ارتجاع: 1) گه‌رانه‌وه، وه‌گه‌ریان، گه‌رانه‌وه سه‌ر دۆخی پێشوو، شه‌زفان، زفرین، شه‌زفرین، شه‌زفریان.

2) کۆنه‌په‌رسستی، کۆنپارێزی، کۆنه‌پارێزی، دواکه‌وتوویی، پاشقه‌پۆیی.

ارتجاعی: 1) کۆنه‌په‌رسست، دواکه‌وتوو، پاشقه‌پۆ، که‌له‌کۆن. 2) لاستیک، چیر، به‌چیر.

ارتجال: بێ بیرکردنه‌وه ئاخوتن، بێ بیرکردنه‌وه شه‌یعر هۆنینه‌وه.

ارتجالی: سه‌رپێیی، کاتی، ده‌می.

ارتجال: 1) کۆچ کردن، بارکردن، له شوینییه‌که‌وه بۆ شوینییه‌کی دیکه‌ رویشتن، جیگۆرکی. 2) کۆچی دواپی کردن، کۆچ پووش، وه‌خه‌راداشی کرن، وه‌خه‌رکرن، مردن.

ارتجاء: خاوبوونه‌وه، سست بوونه‌وه، سیس بوونه‌وه.

ارتداد: هه‌لگه‌رانه‌وه، لادان له‌دین، گه‌رانه‌وه، وه‌رگه‌ران، شه‌گه‌ریان.

ارتداع: 1) وه‌ستان و خۆبواردن له‌کاریک. 2) تێوه‌چوون.

ارادی: خۆویست (انه)، خوه‌خاستی، ئاگایانه. "غیرارادی": خۆنه‌ویست(انه).

ارادل: لات و لوت، ره‌جاله‌وه رووته‌وپووته، داره‌ده‌ست.

اراضی: 1) زه‌وییه‌کان. 2) به‌شگه‌لیک له ولات یان گۆی زه‌وی. "اراضی آیش": ئه‌وه زه‌وییه‌کانی دوا‌ی به‌روبووم هه‌لگرتنه‌وه بۆ ماوه‌یه‌ک زه‌عاتی تێدا ناکه‌ن. "اراضی انفال": ئه‌وه زه‌وییه‌کانی که تاییه‌ت به‌پێشه‌وا(امام)یه و بۆ کرین و فرۆشتن نیه.

"اراضی موات": زه‌وییه‌بی‌خاوه‌نه‌کان که له‌ودا زه‌عات و ئاوه‌دانی نه‌بی. "تقسیم اراضی": دابه‌شکردنی زه‌وی‌وزار.

اراقه‌ت: رزتن، رشتن، رژاندن. میزکردن.

ارامل: نه‌داره‌کان، هه‌ژاره‌کان، سه‌لته‌کان، ره‌به‌نه‌کان، بێوه‌ژنه‌کان، بێوه‌پیاوان.

ارباب: 1) سه‌رۆک، گه‌وره. 2) خاوه‌ن مولک، ئاغادی. 3) یاسادارپێژان، گه‌وره‌کان یان پێشه‌وا‌یانی تاییه‌ یان گروپیکی و هتد. 4) خاوه‌ن کار و وه‌ستاکاری هێندی له‌کار و پێشه‌کان. 5) خاواکان.

6) سه‌رقال و خه‌ریک بووان به‌کاریک یان بابته‌یک.

ارباب رجوع: سه‌ردانکه‌ران و دواکارانی کاری یان بابته‌تی.

اذهان: کۆی "ذهن".

اذی: ره‌نج و ئازار، کول و ده‌رد، که‌د.

اذیت: ئازار، جه‌ززه‌به، ئیش، ئه‌شکه‌جه، زیان، چه‌رمه‌سه‌ری، کۆیره‌وه‌ری.

اژیر: زیره‌ک، وریا، وریاکه‌روه.

ارائه(دادن): نیشاندان، پێشاندان، هینانه پێش چاو، نواندن، خسته‌روو، پێشکه‌ش کردن. "ارائه‌طریق": رێنمایی، رێنیشان دان.

اراجیف: هه‌لیت و پلایت، قسه‌گه‌لی بێهوه‌ده، هه‌والی درۆ هه‌لبه‌سته، درۆ ده‌له‌سه، قسه‌گه‌لی ناپاست و بێ‌بناغه.

ارادت: 1) داواکردن، خوازتن. 2) ویست، مه‌یل. 3) قه‌زا و قه‌ده‌ر. 4) ئه‌مه‌گ و نیاز پاکی له‌دۆستایه‌تی‌دا. "ارادت پیداکردن به‌کسی": هۆگری وی بوون و خۆشه‌ویستییه‌کی گه‌رموگه‌رانه‌ پیداکردن سه‌باره‌ت به‌وه.

اراده: ئیراده، ویست، گه‌ره‌ک، ویستن، خواست، خواستن، خواسته، لێپران، دوابپیار، ئاره‌زوو، هه‌مد.

اراده‌آه‌نین: ئیراده‌ی ئاسنین، ئیراده‌ی پته‌و و قایم.

اراده‌الهی: خواکرد، کاری خوا، ئیراده‌ی خوا.

اراده‌گرایسی: (فه‌لسه‌فه) ئیراده‌خوازی، تیۆرییه‌ک که گۆرانی ره‌وتی رووداوه‌کان گرێدراوه‌ به‌ ویست و ئیراده‌ی مرۆفـ ده‌زانی و رۆلیکی زۆر گرینگیشی بۆ داده‌نی.

ارجاء: وه دواخستنی کاریک، هیوادارکردن.
ارجاع: 1) گه پاندنه وه، گنپرانه وه، نارندنه وه، دانه وه، ویدانه وه. 2) سپاردنی کاریک به که سی یان جیهه. 3) رینماییکردن بۆ شوینی یان سه رچاوه یه که بۆ کومه گ یان زانیاری زیاتر.
ارجاعی: گه پاوه، گه پیندراوه.
ارجاف: هه والی ناراست و قسه ی درۆ گوتن و وروژاندن و په شوکاندن خه لک دهنگۆ.
ارجح: چاکتر، باشتر، په سند تر، خاستر، ته که ستر، جه ختر.
ارجحیتا: بپوانه: "برتری".
ارجمند: به وهج، مۆی به نرخ و قه در، به پله و پایه، به ریز، ریزدار، قه درگران، زۆر به ریز و به قه در، هیزا، ب به ها، زۆربه نرخ، چیدار.
ارجال: ناردن، رهوانه کردن، شانندن، ب ری کرن.
ارجم: به زه بیدارتر، دلسۆزتر.
ارجفاء: سست و خاوکردنه وه، شل کردنه وه، داهیشتن، داهیلان.
ارخالق: سوخمه، جلی ژیر که وا، ئه خله خ.
ارده: ته کووز، ریسا، ده ستور، بپیار.
ارده: فریوده ر، خله تین، خاپین، فیلباز.
اردها: پیره وی کردن، وه دوا ی که سی که وتن.
اردام: مانه وه، پایه دار.

ارتکاز: 1) پشت پی به ستن، راگیربوون، جیگیربوون له زهیندا. 2) سه قامگیری و ئارامی.
ارتماس: چوونه ژیرئاو، سه ر خستنه ژیر ئاو.
ارتوا: تیراوبوون، تیراوی.
ارتودنسی: چاککردنی ناته کووزیهه کانی دیان.
ارتهاپ: تۆقین، زراوچوون، بزدییان.
ارتهان: گریوکردن، به گریو وه رگرتن، به بارمته وه رگرتن.
ارتیاب: شک کردن، گومان کردن، که وتنه گومانه وه.
ارتیاح: 1) شادبوون، پینخوش بوون، ئارام بوون. 2) شادمانی.
ارتیاض: چله کیشان، ئازار کیشان به مه به سستی فیربوون.
ارث: میرات، که له پور، دارایی له مردگ جیماو، جیماوه، پاشماوه هشته، مه رده لا، هشته.
ارثا: له ریگه ی میراته وه.
ارث بر: بپوانه: "وارث".
ارثی: میراتی، مالی میرات.
ارثیه: بپوانه: "ارث".
ارج: به ها، ریز، نرخ، وهج. "ارج نهادن": ریزلینگرتن، ریزدانان، حورمه ت گرتن، سه نگ لینان، سه نگ لینیان، نرخ بۆدانان، نرخ دانان، به شت زانین، دانپیانان، قه درگرتن، به وهج زانین.

ارتفاعات: به رزایی یه کان، کیوه کان، چیاکان.
ارتفاع سنج: (فیزیک) به رزی پیو، ئامرازیکه که به رزی شوینی له زهوی تا ئاستی ده ریای ئازادی پی ده پیوون.
ارتفاع طلبی: به رزه فری.
ارتفاع گرفتن: 1) به چله پۆیه گه یشتن، چوونه بان. 2) هه ستان، هاتنه بان. 3) ئه اندازه گرتنی به رزایی.
ارتفاع یاب: بپوانه: "ارتفاع سنج".
ارتفاع: 1) له سه ر ئانیشک پالدا نه وه، ئانیشک دادن. 2) هاوپییه تی، سازان.
"ارتفاع بین المللی": سنووردارتییه که ده وه له تی له سنووری خۆیدا بۆ ده وه له تیکی تر له به رچاوی ده گری، وه ک دانی هه قی تیپه راندنی سپا له خاکی خۆیه وه به ده وه له تیکی تر.
ارتقاء: به رزیبوونه وه، بردنه سه ر، چوونه سه ر، به ره و ژوو رچوون، وه سه رکه وتن، سه رکه وتن. پیشکه وتن.
ارتقاء آمیز: چوونه سه ری هه نگاوبه هه نگا، به رزیبوونه وه ی پله به پله.
ارتقاپ: 1) دیده وانیکردن، زیره قانی، خستنه ژیر چاوه دیی، چاوه پوان بوون. 2) چاوه پوانی.
ارتکاب: 1) ده ست پی کردنی کاریک، ئه نجام دانی کاریک. 2) سووچکردن، ئه نجام دانی تاوان له لایه ن که سی که وه. 3) سواریبوون.

ارتزاق: داوای رۆزی کردن، رسق و رۆزی خواستن، وه دوا ی رۆزی که وتن.
ارتسام: نه خش به ستن. فه رمان بردن، ملکه چی. نزا کردن. نیشانه.
ارتشاء: به رتیل وه رگرتن، به رتیل خۆری.
ارتشاح: ده لاندن، پالاوتن.
ارتشاف: مژین، نۆشین، قوم قوم خواردنه وه. هه لقوراندن.
ارتشتار: خه باتکار، جه نگاوه ر، شه پکه ر.
ارتصاد: چاوه ری بوون، چاوه نواریبوون، چاف نه یریبوون.
ارتضاء: 1) خۆشحال بوون، شادبوون. 2) په سندکردن، هه لبژاردن. 3) رازیبوون، قایل بوون.
ارتضاع: شیر خواردن.
ارتعاب: ترسان، نه ویزان، ئه تره ش چوون، زاره تره ک بوون، دلنۆقین.
ارتعاد: ئوقره لی بران، دانه سه کناو، په شوکان، راتله کین، له رزین.
ارتعاش: له رینه وه، هه لاجن، هه لاجان، هه لاجین، راژانه وه، له رزین.
ارتفاع: 1) هه ستان، چوونه سه ر، هاتنه سه ر. 2) هه لگرتنه وه ی خه له و خه رمان. 3) به رزی، به رزایی، بلیندی، بلندی، چۆپۆ، سه ره ژوو ره، هه وراز، هه وا. 4) مه ودای شتی تا سه ر زهوی. 5) داهاتی زهوییه که شتو کالییه کان. 6) مالیات. 7) لابران، له ناوچوون. "ارتفاع مطلق": به رزایی ره ها. "ارتفاع نسبی": به رزی ریزه یی.

اردب: شه. **اردم:** 1) پیشه و هونه. 2) کهشتیه‌وانی کارامه. **اردو:** ئوردوو، کهمپ، چادرگه. **اردوگشی:** لهشکرکێشی، جوولاندنی سپا به مه‌بهستی شه‌پکردن. **اردوگاه:** 1) ئوردوگا، شوینی که ئوردوی تیدا به‌پێوه‌ده‌چی، کهمپ. 2) (سیاسی) به‌ره، کۆمه‌لێک له ولاتان و حکومه‌ته‌کان که به‌پێی به‌رژه‌وه‌ندی ئابووری یان ئیدئۆلۆژیکێ ده‌که‌ونه به‌ره‌یه‌که‌وه وه‌ک به‌ره‌ی سه‌رمایه‌داری و به‌ره‌ی سوسیاڵیستی. **ارذل:** نزمتر، سووکتر. **ارز:** 1) (ئابووری) دراو، پارهی ولاتانی ده‌روه. 2) نرخ، به‌ها. 3) ریز. **ارهاتری:** دراوی که له‌گرێه‌سته کالابه‌کالاکان دا وه‌ک بناغه‌ی ژمیریاری به‌ه‌ساو دی. **"ارزشناور":** دراوی مه‌له‌وه‌ر، دراوی که نرخه‌که‌ی ده‌گۆرێ به‌پێی نرخێ رۆژ دیاری ده‌کری. **"ارزیوانس":** دراوی که دوا‌ی وه‌رگرنتی کالا ده‌نێردی. **ارزاق:** 1) رسق و رۆزییه‌کان، خوارده‌مه‌نی. 2) مووچه، مانگانه، چیره. **ارزان:** 1) هه‌رزان، هه‌رزان بایی، کهم نرخ، مه‌لاخۆر، مه‌لاخۆره. 2) بێ نرخ، بێ ریز. **ارزانی:** 1) هه‌رزانی، فره‌هی، شت رۆری. 2) شیاو، شایان. **"ارزانی داشتن/کردن":** به‌خشین، پێدان. **"ارزانی کسی بودن":** پێشکه‌ش و به‌شی وی بوون.

ارزش: 1) به‌ها، بایه‌خ، نرخ، هینه‌ر، هینایی، هه‌ژین. 2) گرینگی، گرینگیه‌تی. 3) شیایوی، وه‌شیا‌نه‌وه، لیهاتوویی، ژیهاتوویی، هینایی. 4) په‌ل‌وپایه. **"ارزش ارزشها":** به‌های به‌هاکان. **ارزش اسمی (صوری):** نرخێ سه‌رگه‌لا نرخداره‌کان یان سکه‌کان. **ارزش افزوده:** زنده‌بایی. **ارزش دار:** پروانه **"ارزنده"**. **ارزش دارد:** ده‌ژی، ئه‌ژی، ده‌میانی، نامری. **ارزش زدایی:** به‌هاسپینه‌وه. **ارزش ذاتی:** (ئابووری) نرخێ راسته‌قینه‌ی کالا یان خه‌ده‌مات به‌ی ئه‌وه‌ی که وتبێته دۆخیکێ تایبه‌تییه‌وه. **ارزش سنجی:** پروانه **"ارزیابی"**. **ارزش قایل شدن:** به‌ها‌بۆدانان، نرخ بۆ دانان. **ارزشگاهی:** دابه‌زینی فره‌می نرخێ پاره، هاتنه‌خواری نرخێ به‌رابه‌ری پوول. **ارزش گذاری:** 1) به‌ها‌دانان، نرخ دانان. 2) هه‌سه‌نگاندن، به‌راوردکردن. **ارزشگرایی:** به‌ها‌خوازی. **ارزش مبادله‌ای:** نرخێ کالا یان خه‌ده‌مات له‌کاتی ئالوگۆریدا. **ارزشمند:** نرخدار، به‌نرخ، به‌ها‌دار، باییدار، قیمه‌ت دار، به‌قیمه‌ت، کۆک. هینا، هه‌ژی، هاوله، حه‌لکی، کاو. به‌ریز، ریزدار. **ارزشی:** 1) به‌هایی. 2) به‌ها‌دار، به‌نرخ.

ارزشیابی: پروانه **"ارزیابی"**. **ارزمنده:** پروانه **"ارزشمند"**. **ارزن از دست کسی نریختن:** بریتی له فره‌قربیس بوون یان ده‌ست قووچار بوون. **ارزنده:** 1) به‌به‌ها، به‌ها‌دار، بایه‌خ‌دار، به‌نرخ، به‌بایه‌خ، نایه‌ب، نایاب. 2) به‌ریز، ریزدار، به‌حورمه‌ت. **ارزیاب:** خه‌ملینه‌ر، نرخینه‌ر، قه‌رسینه‌ر، هه‌سه‌نگینه‌ر. **ارزیابنده:** پروانه **"ارزیاب"**. **ارزیابی:** خه‌ملان، قه‌رسان، قه‌رسان، به‌راورد، هه‌سه‌نگان، سه‌نگان، ته‌خمین، قه‌بل، قه‌به‌ل، خه‌مل. **ارزیابی کردن:** هه‌سه‌نگاندن، سه‌نگاندن، سه‌نگان، ته‌خمین کردن، به‌راورد کردن، نرخ بۆ دیاری کردن، نرخاندن، نرخ برین، قیمه‌ت بۆدانان، قه‌رساندن، قه‌بلاندن، قه‌بلان، قه‌ولان، قه‌به‌لنای، هه‌سه‌باندن، خه‌ملاندن، خه‌مل کردن، هیناندن، نقراندن، کرێشه‌یش، گومان بردن، واتیکه‌یشتن. **ارزیافت:** ئاکامی هه‌سه‌نگاندن. **ارزیابن:** 1) بایه‌خ‌داربوون، به‌ها‌داربوون. 2) شیابوون، شایان بوون، هینان، هه‌ژیان، هینان. **ارسال:** 1) گه‌یاندن، گه‌هاندن، ناردن، هه‌ناردن، به‌پێی کردن، شاندن، ره‌وانه‌کردن. 2) ئازادکردن، داهێلان، دانان. **ارسنال:** جبه‌خانه، کارخانه‌ی چه‌ک سازی.

ارھاق: 1) پێگە یاندن، گە یاندنە ئاستی باڵغ بوون. 2) ماندووکردن، کەنەفتکردن. 3) ھە دواخستنی نوێژ. 4) ناچارکردنی کە سێک بە ئەنجامدانی کارێک.

اریب: (أ) ژیر، ئاقل، زانا، شارەزا، کارامە، ئاگا، وریا.

اریب: (ا) تیلو تیل، لاتر قەوچ، لاتر قەوچە، لاتر قەوچە لقاچ، پێچە لقاچ، قیلە وقاچ، قیلە وقاچ، قیلە وقانج، قیرقاچ، قیرقاچ، قیروقاچ، فاجە ل فیچ، پێچ و پلۆچ، خوار و خێچ، خواربراو، چەفتوور، شەفتوور، شەفتوول، شەتوور، چەماو، دۆلکان، خوارە کە و پێچە کە، ئالوزبالوز، لاو لا.

اریج: بۆنی خۆش، ھەلمژینی بۆنی خۆش.

اریحی: خۆش خوڵق، شادمان، خۆشحال، رووگەش. جوامیر.

اریحیت: 1) خۆش خوڵقی، شادمانی، کیف خوەشی. 2) جوامیری.

اریس: 1) زەرەنگ، وشیار. 2) ھەرزیر، جوتتیر، جوتتار.

اریستوکرات: ئەریستوکرات، لایەنگری ئەریستوکراسی، لایەنگری ئەشراف و خاوەن سامانەکان، حکومەت یان چینیک کە نوینەرایەتی کەمینیەکی نەجیب زادە دەکەن، ئەریستوکراتیش دژی دیموکراسییەتە.

ارمان: بڕوانە: (آرمان).

ارمە: 1) تووشبوو بە چاویئیشە. 2) ھەردکیش، ئێشدار.

ارمگان: راھیتەر، فیرکار، مامۆستا.

ارمغان: سەلامانە، سەوقات، سەوقاتی، دیاری، پێشکەش.

ارمل: بێوھەپیاو، پیاوی بی ژن.

ارملە: بێوھەژن.

ارمندە: بڕوانە: "مصون".

ارمیدن: بڕوانە: "آرمیدن".

ارمیدە: بڕوانە: "آرمیده".

ارندان: حاشا، نکۆلی.

ارواء: تێراوکردن، پاراوکردن، ئاودیژی، داشتن.

ارواح: رووحەکان. "ارواح سفلی": بوونەوھەرە خاکی و زەوینییەکان. "ارواح علوی": بوونەوھەرە ئاسمانییەکان.

اروس: کالای، کەلوپەل.

اروش: جەریمە، تاوان.

اروغ: بنەمالە، بنەمال، خانەدان، گەرەمال، کەس وکار، مالبات.

اروم: بن، ئاخری.

اروند: 1) ئەزموون، تاقیکاری. 2) رەنج، ئارەزوو، عەزەت. 3) جادوو. 4) رووباری لە سنووری ئێران و عێراق.

ارھاب: 1) تۆقاندن، ترساندن، بزداندن. 2) توندوتیژی. 3) تیرۆر.

ارھاص: مۆرە، چینیە دیواری قور، دانانی دیوار بە قور، بنیات نان، ئافاکن.

ارھاب: ھاندان، دنەدان، سیخ دان، بزواندن، ھە ئارەزووھێنان، ھەھەوھەس خستن.

ارغام: خۆلاویکردن. چووک کردن، تیک شکاندن. ناچار کردن.

ارغد: دلگرت، پەسندتر، فرەوانتر.

ارغشتک: ھەلبە زدابەزو ھەلبە پکی، پل لیدان، چەقەنە.

ارغندە: تووپە، رق ھەستاو، بەرک.

ارغیلدن: 1) تووپەبوون، ھەلچوون. 2) ئازاوەنەو، پشێوی نەو. "ارغیلە": بڕوانە: "ارغندە".

ارفاق: 1) سوودگە یاندن بە کەسێک، بە زیادەوھەحسێب کردن. 2) نەرمی نواندن، ھەلکردن، بە نەرمی ھەلس و کەوت کردن. 3) بە زەیی پێداھاتنەوھ.

ارفاه: 1) ئۆقرەگرتن، بێخەم بوون، ئاسوودەبوون، لە نازو نێعمەتدابوون. 2) ئاسوودەیی، راحەتی.

ارفع: بەرزتر، بلیندتر، بەرپزتر، پایەبەرزتر.

ارقاب: دانی مال یان کەلوپەل بە کەسێک بە مەرج.

ارقام: 1) کۆی "رقم"، ژمارەکان. 2) کالاکان، شتومەکەکان. 3) فەرمانەکان، بپیارەکان، نامەکان. "ارقام نجومی": ژمارە فرە گەرەکان.

ارقش: بەلە، خاڵخالی سپی و رەش لە مرقف یان لە مالات دا.

ارقط: رەشی تیکە لاو بەسپی، کونج، جنجیر، چیل.

ارکان: 1) کۆی "رکن"، بناغەکان، بربەرەکان، کۆلەکەکان. 2) بنەما، بنچینە. 3) کەسایەتیە ھەلگەوتەکان.

ارکان اربعہ: مەبەست چوار بناغە (با.خاک.ئاو.ئاورە).

ارکان جملہ: (ئەدەبی) ئەو وشانە بە لابردنیان رستە مانای تەواوی خۆی لە دەست دەدا.

ارکان حرب: بارەگا، بنکە، ستادی ئەرتەش.

ارکان دولت: لێپرسراوان و دەسەلاتدارانی دەوڵەت، پیاوانی دەوڵەت.

ارکانی: جەستەیی، ماددی، توخمی.

ارگاسم: ئەو پەری چێژی سێکسی.

ارگان: کارمەند. ئەندام، ئامراز، ھۆکار، ئامراز و کەرەسەیک بۆ گەیشتن بە ئامانجیکی دیاریکراو. ئەندام یان لایەنگری حیزبێکی سیاسی. بلاوکراوھێ حیزب یان ریکخراویکی تاببەتی، ئۆرگان. ریکخراو، بنیات.

ارگانیزم: پیک ھینراو، ریکخراو، تەکووز کراو، تەیار و ریک.

ارگانیسیم: ئەو پاژ و ئەندام گەلەکی کە جەستەیی بوونەوھەرێک پیک دینن، لەش، جەستە، قالب.

ارگانیک: ئۆرگانیک، لەشگۆنە.

ازدلاف: پيشكەوتن، كەوتنەپيش، نزيك بوونەوہ.

ازدنيا بى خېر: بىئەزمون و بى ئاگا، بى ئاگا لە دنيا.

ازدواج: جوت بوون، جوت گرتن، زەوجين، ژن ھيتان، ژن ھاوردن، شووكردن، ژن وميترايەتى، ئاويتەبوون، پيگھيتاننى ژيانى ھاوبەش، زەھاسە.

ازدياد: 1) زيادبوون، زۆربوون، پەرسەندن، پتريوون. 2) زۆركردن، پتركردن.

ازدھار: درەوشان، رووناك بوون، شادبوون، گەشائەوہ.

ازدھن دررفت: لە دەم ترازان، لە زارترازان.

از رواج افتاد: لە بىرەوكەوتن، مۆرەبەسەرچوون.

از رواج انداختن: لە بىرەو خستن، بىپمىن كردن، مەراشتن.

از رو بىردن: رووشكاندن، رووشكيني، تەريق كرنەوہ.

از سىرگرفت: نوپكردنەوہ، لەسەرپرا دەسپيكردنەوہ.

از شرم سرخ شدن: سوورداگەپان، سوورداگەپيان، سوورداگىرسان، لە شەرمان سووربوون.

از عجاج: 1) وەرەزكردن، جازركردن، بىزاركردن، بزواندن، ئوقرەلى بپن، ھەلساندن، ھەراسان كردن.

2) وەرەزبوون، سەخلەت بوون.

3) دەركردن.

از حد گذشتن: ئەنگران، ھەنگران، پەرھەلاويشتن، لە ئەندازە دەرچوون، لە رادەبەدەر.

از خود بىگ انگى: لەخۆنامۆبوون، لەخۆنامۆبى.

از خود راضى: بپوانە: "خودخواه".

از خود رفتن: بپھۆش بوون، لە ھۆش چوون.

از خود شدن: بپوانە: "از حال رفتن".

از خود گذشتگى: لەخۆبوردويى، خۆ لەبىر چوونەوہ بۆ كاريك.

از خود گذشتن: لەخۆبوردن، دەست لە ژيان بەردان بۆ ئامانجىك. "از خود گذشتە": لەخۆبوردو، دەست لە ژيان ھەلگرتوو.

از دحام: ئاپۆرە، ھەشامات، كۆماى خەلك، جمە، جمكوت، تىچپران، تىچپران، قەرەپەستان، پرايى زۆرى خەلك، قەرەبالغ، قەلەبالغ، چپە، چپەبەندان، گورمۆرە، ھيرشكردن، گزگز، خەپۆرت.

از در: شياو، ھيژا، ژھەژى، ژىھاتى.

از دست بردن: لە ھۆش بردن، بپھۆش كردن.

از دست برگرفتن: تەفر و توونا كردن.

از دست دادن: لە دەست دان، لە دەست چوون، ون كردن.

از دست رفتن: لە كىس چوون، لە قىس چوون، لە دەست دان، لە دەست دەرچوون، لە دەس چوون، فەوتان، نەمان، فەلتين.

از پىداشتن: بپوانە: "بپياداشتن".

از پاى درآوردن: 1) تىك شكاندن. 2) كوشتن، لەناوبردن.

از پاى ننشستن: دەست لە كار و چالاكى نەكيشان تا گەيشتن بە ئامانج، كۆلنەدان.

از پى درآمدن: بە دوا داھاتن.

از شمر افتادن: لەبەرچوون، چيتر بەرنەدان، قسريوون.

از جا در رفتن: 1) چرتان، لەجىچوون، لەجىدەرچوون، ترازان، لەگەچوون. 2) توورەبوون، رق ھەستان.

از جا رفتن: لەرزۆك بوون، لەرزين، خلىسكان، گويزرانەوہ.

از جان گذشتگى: بپوانە: "از خود گذشتگى".

از جنگ برگشته: 1) فرە كۆن و شپ. 2) خواھنى رەوشى نالەبار و ئالۆز، لە شەپ گەراوہ.

از چشم افتادن: لەبەرچاوكەوتن، قىزلى ھاتنەوہ، بۆزۆليكردن، لەبەرپيژان، لەبەرپيژان، بيژان، بيژان، بيژيان، بيژيانى، نگرىس بوون.

از حفاف: گەيشتن بە دواھەمىن ئامانج(دلخوان)، ماندووبوون.

از حال رفتن: لە خۆبوونەوہ، بوورانەوہ، داريانەوہ، دل لە خۆچوون، دل بوورين، لەسەرەخۆچوون، لەھۆش چوون، بپھۆش بوون.

ايش: زيرەك، وشيار، بەئاوہز.

ا ريغ: بپوانە: "ا ريغ".

از: لە، ل، ژ، جە.

ازاء: بەرامبەر، بەرانبەر، حاست، ھەمبەر.

ازاحت: دوورخستنەوہ، لا بردن، نەھيئان، لەناوبردن.

ازار بستن: 1) شەپۆل دەبەركردن. 2) بپوانە: راستەشدن.

ازالت: بپوانە: "ازالە".

ازالە: لا بردن، لەناو بردن، تەفرو تووناكردن، نەھيئشتن، دوورخستنەوہ.

ازبەر: لەبەر، ئەزبەر، ژبەر، دەرخ، بىكتيب زانين. "ازبىرداشتن": لەبەر بوون، لە بىرگە دابوونى بابەتتەك. "ازبىركردن": لەبەر كردن، خستنە بىرگەوہ، فىربوونى بى نووسراو، گرتنەدل و لەبىرنەكردن.

ازبين بردن: لە ناوبردن، لە بەين بردن، تياربىردن، نەھيئشتن، ھىچ بۆ نەھيئشتن، قەلھاندن، توونا كردن، تەفرو تووناكردن، قرتيخستن، ژناق بىرن، ناوابردن، بەربادكردن، ھەرزاندن، ھەرشاندن، ھەپشتن، ھەپشين.

ازبين رفتن: لە بەين چوون، لە ناو چوون، تەفرو توونا بوون، تياچ بوون، شۆنەوارنەمان، قەلھين.

از پا افتادن: 1) ماندووبوون بە ھۆى رويشتنى زۆرەوہ، لەپىكەوتن. 2) لە كار كەوتن، لاوازبوون.

اسارت: ئهسیری، یهخسیری، دیلی، دیلیهتی، هیشیرینی، بهردهستی.

اسارت باز: بوونه هوی یهخسیری و سووکیتی.

اسارت گاه: بهندیخانه، دیلگه، شوینی راگرنتی یهخسیران.

اساس: بناغه، بناخه، بنهپهت، هیم، شیشک، بنگهه، خیم، بنهما، بنچینه، بنه، سوکین، بنهرخ، کوپوک، بارخانو، بارخانی، رهگ و ریشه، بنیشه، تین.

اساسا: 1) له بناغهرا، له بنهپهتهوه. 2) بههیچ کلونجیک.

اساس افکندن: بناخه دانان، بناغه داپرشتن.

اساسن: بکوژ، کوژهر، مروکوژ.

اساسنامه: پیپهوه، ئه و خال و ماددانهی که بو پیکهینانی کومپانیا یان حیزب یان ئه نجومه نیک گه لاله ده کرین.

اساس نهادن: بناخه داپرشتن، بنچینه دانان، هیم دانان، فه ناندن.

اساسی: بنهپهتی، بنچینهیی، بناغهیی، بنه مایی، بنیاتی، بنگههی، هیمی، بنیشهیی.

اساطیر: ئوستوروره کان، ئه فسانه کان، چیرۆکه خه یاللیه کان.

اساطیری: ئه فسانهیی، ئوستورورهیی.

اسافل: چینهکانی خوارهوهی کۆمهله.

2) کهسانی پهست و نزم. 3) کۆئه ندامی جووت بوون.

ازهم جداکردن: له یهك بهردان، (لیك/ له یهك) جیاکردنهوه، ههلاویزان، ههلاواردن، ههلاوهژاردن، لهت کردن، دابراندن، له یهك بهردان، ترازاندن.

ازهم دررفتن: ترازان، جیا بوونهوه، لیك کلابوون، له گریژه نه درچوون، له پرسیمه درچوون.

ازهم گناشتن: 1) تیپه پین له بهرامبهر یه کترهوه. 2) جیا بوونهوه. 3) مردن، کۆچی دوابی کردن.

ازهم گسستن: لیك بوونهوه، پچران، چران، لیك ترازان، له بهریهك ههلهوهشان، له بهریهك بهربوون، له بهریهك پچران، له بهریهك چوون، له بهریهك رهوینهوه، ههلا تهقان، ههله قیان، ههله قین، ههله شیان، ههله شین، ههلهوه شانهوه، ههلهوه شینهوه.

ازهم گسیخته: له بهریهك ههلهوهشاو، ریژال بووگ، ههراش ههراش.

ازهم وارفتن: له بهریهك چوون، له بهریهك ههلهچکران.

ازیرا: چونکی، چونکو، چمکی، ژبه رکو.

ازگهن: ته مبهل، سست.

اسائت: بروانه: "اسائه".

اسائه: خراپه کردن، خراپه کاری.

"اسائه ادب کردن": بی ئه ده بی کردن.

اساتید: مامۆستایان.

ازلیات: بوونه وهره نه مره کان.

ازلیت: ههتا ههتا یی، هه ربوون، نه مری.

ازمان: 1) کۆنه بوون، له میژینه بوون.

ازمان: 1) کۆی "زمن"، کاته کان، روژگار هه کان.

ازمراقبت بی نیازشدن: له خه م رستن، له خه م رهخسین، له خه م رهخسان، پیگه یشتن، بی منهت بوون.

ازمه: 1) کۆی "زمام"، هه وساره کان، ئه وساره کان. 2) تهنگوچه له مه، تهنگانه.

از نطق بازماندن: ده م چوونه کلێله، قسه بوئه هاتن، زار رهق بوون، شاش مان.

ازهار: 1) چارووده رکردن، شکوفیانه وه. 2) هه لکردنی ئاور.

ازهاق: 1) سه رکردن، تیپه پاندنی تیر له نیشانه، پهله کردن له رهفتاردا. 2) بی سه روشوین کردن.

ازهم بازکردن: ههلهوه شاندن، ههلهوه شانن، ههلهوه شاندن، هل فه شاندن، لیك بلاوکردن.

ازهم پاشیدن: تیكدان و له کار خستن، پرۆسکان، له بهریهك ههلهوه شان، له بهریهك بلاو بوون، لیك بلاو بوون، ههراش بوون، داپزان.

ازهم جدا شدن: دابرا، لهت بوون، جیا بوونهوه، جودا بوونهوه، لیك جیا بوونهوه، لیك ههلهبران، له یهك بوون، لیك بوون، له یهك بهربوون، لیك فه بوون، لیك ترازان، ههلا وه ژیران.

ازعز و جز: پارانهوه و لالانهوه.

ازعهده برآمدن: له عۆده هاتن، له گۆر هاتن، دهخۆراپه رمون، دهخۆراپدیتن، توانای پیکهینان له خۆدا دیتن، دهست هاتن، له ئهستوهاتن، ده رهقهت هاتن، باشارهاتن، پی ویران، ده رووست هاتن، هیگن.

ازکارافتادن: له کارکهوتن، له کارکهفتن، ژکارکهتن، پهك کهوتن، خراو بوون، له کهک بپان، بی کهک بوون، له بههره کهوتن، دا کهفتن، دا کهوتن، به که ره م نه مان.

ازکارافتاده: ئارپهته، له کارته، له کار کهوته، له کار کهفتگ، کهفته کار، پهك کهوته، کهک بپاو، له کهک بپان، ژهیر کهتی، خه سپان، کهرخه سپال، زورمان، بکیتره هاتی، خراپ.

ازکارانداختن: له گه پخستن، له کار خستن، ژکار خستن، خراوکردن، پهك خستن، ههلهساندن، بی بههره کردن.

ازکاربرگنارکردن: لیخستن، له سه رهکار لابردن/ لادان.

ازکی: پاکتر، خاوینتر.

ازگات: دل پیس، دل ب گومان، به دکار.

ازل: خیرا، بهلهز، بهپهله.

ازلاد: بنهپهتی، بنچینهیی.

ازلال: ههلهخیسکاندن، خلیسکاندن، خزاندن، خشکاندن، زه لاندن، ههلهداشتن، له ریگه کلاکردن.

ازلی: هه ربوو، بی پی شینه، هه ربووگ، هه می شهیی، بی سه رهتا، کۆنینه، نه مری.

استنابه: تۆبه خوازتن، داوای تۆبه کردن.
استتار: (1) خۆشاردنهوه، خۆداپۆشین، خۆ شهشاردان. (2) شاردنهوه، داپۆشین. (3) داپۆشراوی.
استتام: گشت خواستن. تهواوکردن، کۆتاییهێنان.
استتباب: جیگیربوون، دامهزراندن، ساوکهبوون، ئاکنجی بوون.
استتباع: (1) پێرهوی خوازتن، پێرهوی کردن. (2) جینشینی.
استتیک: زانستی جوانکاری، جوانی ناسی، بهگشتی له جوانی و هونهرو ئهوه ههستانهش دهکۆلێتتهوه که جوانی دهخهنه ناو دهروونهوه.
استتقال: به قورس زانین.
استتشار: (1) بهرخوازتن، میوه لیکردنهوه، وهبهرههم هێنان، وهبهرههێنان، رهنیوههێنان، سهوود وهگرتن. (2) چهوساندنهوه، زیتراندن، چهساندن.
استتشارامیز: چهوساندنهوه، چهوساندنهوه، که لگاژویانه.
استتشارگر: چهوسین، چهوسینه.
استتثناء: (1) ئاوارتن، ههلاواردن، هاوێرکردن، ناوازهکردن، جیاکاری، جیاکردنهوه، دهراویشتن، دهركردن. (2) ئاوارته، ههلاوێرده، هاوێر، دهراویشته، ریزیه. (3) جگه، بێجگه.

استان: (1) شوین، شوینی وهستان، شوینی نیشتتهجیبوون. (2) پارێزگه، پارێزگهه، پارێزگا.
استاندار: پارێزگار، دهسهلاتداری پارێزگهیهک.
استانداره: ستاندار، نمونه، ریسا، بنهما، پێوانه، پێوه.
استاندار: پارێزگا. شوینی پارێزگا.
استاندن: بپوانه: "ستاندن".
استانده: پێوه، پێوانه.
استانیدن: راوهستاندن، راگرتن.
استباد: سههرهرویی، ملههوی، ژۆرداری، ستهمکاری، که له گایی.
استبداع: به نوێ و سهرسورهین زانین.
استبدال: به دهله وهگرتنهوه، ویستنی شتیک به جی شتیکی دی، گۆرینهوه، له جیاتیان ویستی.
استبسال: خوازیری مهرگ بوون، مهرگ خواستن، رازیبوون به مهرگ. ئازایهتی نواندن.
استبشار: (1) شادبوون، پرسینی ههوالی خوش. (2) شادمانی، رووخۆشی.
استبصار: (1) سۆمای خوازتن، بینابوون. (2) سۆمای، بینایی، چاوتیژی.
استبطاء: دیکردن، درهنگ کردن، وهدرهنگی خستن، خۆگنخاندن.
استبعاد: (1) به دوورزانین، دوورکهوتنهوه، دووری خوازتن. (2) دووری.
استبقاء: هیشتنهوه، باقی هیشتنهوه، خوازیری مانهوهی شتیک.

اسپسیال: تاییهت، تاییهتی، خاسمانی.
اسپراسیون: (پزیشکی) ههلمژین، ریگای دهه.
اسپیرییتا: کهسێک که خهریکی ئیسپیرییتیسمه.
اسپیرییتیسم: زانستی بانگ کردنی روحهکان، بنههاکانی بانگهێشتی روحهکان، ئیددیعیای پێوهندی دهگهله روحهکان.
استتئاف: دهس پیکردنهوه، تێههلهچوونهوه.
استتاتیک: (1) نهگۆر، له گۆر نههاتوو. (2) زانستی راگرتن و قایم کردن.
استاخ: دلیر، ئازا، بویر، زیخ، چهلهنگ.
استاد: مامۆستا، فیکرکار، ویرا، زانه، راهینه، وهستا، هۆستا، هۆسته.
استادباشی: سهروهستا، سهرهۆستا.
استادی: مامۆستایهتی، مامۆسایهتی، دهست رهنگینی، وهستایی، هۆستایی، زانهری، زانایی لهکار، هونهرمهندی.
استادیار: مامۆستای یاریدهده.
استادیوم: یاریگا، ستادیوم، هۆل.
استارت: (1) دهسپیک، دهس پیکردن، بزوتن، وهجوولهخستن، وهریخستن، خستنهگه. (2) نامیژی ههلهکردنی ماشین.
استارت: دهسپیکه.
استاسیون: ویستگه، شوینی وهستان.
استام: خاترجهمی، پشت گهرمی.

اسامی: کۆی "اسم".
اسباب: (آ) کۆی "سبب"، کهلوپهلهکان. پیداوویستیهکان. ئامرازهکان. هۆکارهکان. کۆنهندامی جووت بوونی پیاو.
اسباب: (آ.ب) هۆی. "اسباب دست کردن": له یهکیکی دی وهک ئامراز که لگ وهرگتن بۆ گهیشتنن به ئامانجهکان. "اسباب صورت": پاژهکانی دهموچاو.
اسباب بازی: کایهکلی، لیستۆک، له یستۆک، له یزتۆک، له یزتۆک، بووکهله.
اسباب چینی: پیلان گێزان.
اسباع: کۆتایی هێنان، تهواوکردن.
اسب افکن: پالهوان، ئازا، بههین.
اسبال: باران بارین، فرمیسک رزاندن، رشتنی ئاو.
اسب ساز: (1) تاودانی ئهسپ. (2) فرهویژی، فیشال، هاشوهووش.
اسب دوانی: شهپناخیوی، شهپناخیوی.
اسبیق: پێشتر، پێشووتر، بهرتتر.
اسپرانتهو: زمانی قهراوادی، یهکیک له زمانه دهستکرده نیونهتهوه یهیهکان که ریزمانهکهی ژۆر ئاسانه و له سالی 1887 ی زاینی له لایهن دوکتور (زمانههوف) هوه دارپێژراوه.
اسپردن: بپوانه: "اسپردن".
اسپریم: تۆو، شاوهت.

استخلاف: جی نشین دانان، شوونکار دانان. **استخوان:** ئیسک، ئیسقان، پیشه. **استخوان پیشانی:** ئیسکی ته ویل/ ناوچاوان. **"استخوان آهیانه":** ئیسکی تاتی، لاسر. **"استخوان پاشنه پا":** پاشیانی، پانیه، ئیسکی پاژنه ی پی. **"استخوان پروانه ای":** ئیسکی بیژنگی/ په پوله یی. **"استخوان پشت سر":** ئیسکی پشته سهر. **"استخوان دنباله چه":** ئیسکی کلینه چه/ کلپژه یی. **"استخوان کامی":** ئیسکی مه لاشوو. **"استخوان گیجگاهی":** ئیسکی لاجانگ. **استداره:** خری، خربوون، به شکلی جه غز بوون، گروقه بوون. خولخواردن به دوری شتیک دا، خولانه وه، سوورانه وه. **استداهه:** خوازیری به رده وام بوون، تم خواستن، هه میشه یی، به رده وامی. **استدانه:** قهرزخواستن/ کردن/ وه رگرتن. **استدبار:** روانینه نه نجامی کار، پیشوازی نه کردن. **استدراج:** 1) ورده ورده نزیك کردنه وه، که م که مه و ورده ورده خواستن. 2) مه کر و فرتوفیل کردن. **استدراک:** 1) هه ست کردن، پیگه یشتن، رابینین، پیژانین. 2) بابته یان بابته گه لی که له کوتایی کتیبیک دا بق راستکردنه وه ی هیندی له بابته کان ده نوسری. 3) قهره بوو و سازکردنه وه. **استدها:** 1) بانگ کردن، بانگ هیشت کردن. 2) داخوازی، خوازتن، ویستن. 3) خوایشت، تکا.

استجمام: چووونه گه رمای و خۆشووشتن، هه مام کردن، گه رماو کردن. **استجواد:** زالبوون، بالاده ست بوون، سه رکه وتن. ده ست به سه ر دا گرتن. **استجیاء:** 1) شهرم کردن، له پروودامان. 2) زیندوو هیشتنه وه. **استخاره:** فالگرتنه وه، چاکه یی خواستن، خوازیری چاکه کردن. **استخباء:** ره شمال هه لدان، تاول هه لدان، چووونه چادره وه. **استخبار:** هه وال ویستن، هه وال پرسین له که سیک، هه وال وه رگرتن. **استخبارات:** کۆی "استخبار"، هه والگری. **استخدام:** 1) دامه زران، دامه زراندن، کارپیدان، خستنه بهر کار، به کارخستن، به کارهینان، راگرتن. 2) تۆکه رگرتن، خۆلام گرتن، خزمه تکارگرتن. **استخراج:** دهرهینان، دهرهانین، دهره آوردن، دهره کیشان، دهره اویشتن، هه لهینان، هه لهینان، دهرخستن. **استخفاء:** خۆشاردنه وه، خۆشارنه وه، خۆچه شاردان، خۆه شارتن، خۆه شاردن، خۆقایم کردن، خۆله خه لک ون کردن، خوه وه ندا کرن. **استخفاف:** به سه سوک زانین، به گچکه و نزم زانین. **استخلاص:** 1) رزگار کردن. 2) رزگار بوون. 3) پوخته کردن، پالفته کردن. 4) تاییه تی کردنی شتیک بۆخۆت، پاوان کردن، مۆنۆپۆل کردن، پوخته کردن.

استحسان: په سندن کردن، ستایش کردن، به چاک زانین، چاک دهرکه وتن. **استحصال:** وه ده سه تهینان، وه ده سه ست خستن، ده ست وه ئانین، په ییدا کردن، ده ست که وتن، ده ست گیربوون، ئاکام وه رگرتن. **استحضر:** ئاماده کردن، داوا کردن، ئاگابوون، زانیاری خواستن، ئاگادار بوون، هایدار بوون. **"استحضر داشتن":** ئاگادار بوون. **استحفاظ:** پاراستن، پارێژگاری، ئاگالیبوون، خوه دی کرن، ئاگاداری، فیزبوون. **استحفاظی:** 1) له پیوه نه نه سدی له گه ل "استحفاظ". 2) پارێزه ر. **استحقار:** به سه سوک و نزم زانین، به گچکه و که م ژماردن. **استحقاق:** شیابوون، لایق بوون، ره و ابوون. 2) شیای، له بارابوون، شیان. **استحکام:** 1) پته و بوون، قایم بوون، پته و کردن. 2) پته وی. **استحکامات:** بیناکان و سه نگره کان و هتد که به مه به سستی بهرگری دروست ده کری، قایمگه کان. **استحلاء:** به شهیرین نه ژماردن شتیک، شهیرینی خوازتن. **استخلاف:** سویندان، سویندخواردن. **استحلال:** به ره و زانین، حه لال کردن. **استحمار:** به که رزانین، که رکردن، وه هه له خستن.

استثنایی: ئاوارته یی، ریزپه ری، ده گمه ن، ناوازه، تاییه تی، که م وینه، هه لکه وته، جه به، جیا. **استجاب:** 1) وه لام دانه وه، قبول کردن، به ده نگره هاتن، په ژراندن، ره واکردن. 2) قبول بوون، گیربوون. 3) وه لام خوازتن، لیپرسین، پی درکاندن. **استجاره:** نه مان خواستن، په نابردنه بهر، ئیجاره کردن. **استجازه:** ئیزن خوازتن، داوای ئیزن کردن. **استجداد:** نویکردنه وه. **استجلاب:** راکیشان، کشاندن، هینان. **استجماع:** خره و بوون، خرپوونه وه، گرده و بوون، کۆم بوون. **استجهال:** به نه زان زانین، به نه فام له قه له م دان، ب شیت زانین. **استحاضه:** حه یز، عوزر، به خوین بوونی ژن، خوین هاتن له ره حه می ژن له عاده تی مانگانده دا، بی نویزی ژن. **استحاله:** 1) گوړان، باره و یاربوون، له باریکه وه چووونه سه ر باریکی تر، چه ند قوناغ برین، سووی پله یی. 2) دووربوون، نه گونجان، به نه گونجاو قه بلاندن. **استحباب:** خۆشوویستن، به باش و چاک زانین. **استعداد:** نوئی خوازتن، تازه هینان، نوئی کردنه وه، نووژنه.

استصحاب: هاورپیه تی خوازتن، هاریکاری خوازتن، داوای یارمه تی کردن له که سیک. **استصهاب:** به دژوار زانین، دژواربون، به ئه سته م زانین. **استصغار:** به گچکه دانان، به په ست و سووک دانان، ب کیم زانین. **استصفاء:** پالاوتن، پالافتن، پاک کردنه وه. **استصواب:** چاک دانان، به باش زانین، په سندرکردن، رند زانین. **استضائه:** رووناکی خوازتن، رووناک کردن، رووناھی کرن. **استضفاف:** به لاواز دانان، به بی هیژ زانین. **استطابه:** به پاکی و خاوین دانان. **استطاعت:** توانین، توانایی، ده ست رویشتن، پیکران، ژده ست هاتن. **استطاله:** درژبوونه وه. **استطراب:** شادی خواستن، شاد بوون. **استطراد:** 1) هه لاتن له پیش دوژمنه وه به مبهستی له خشته بردنی. 2) دوورکه وتنه وه له بابه ت. 3) وتنی بابه تی به پیی هه لومه رج. **استطراد:** به پیی هه لومه رج. **استطراف:** به سه یر زانین، سه رسوپمان، به نوئ زانین. **استطلاع:** زانیاری خوازتن، زانیاری خوازی. **استطلاق:** 1) رزگاری خوازتن، رزگارکردن له به بند، خلاص کرن. 2) زکچوون.

استسقاء: 1) داوای ئاوکردن، باران خوازتن. 2) تینشکی، حه یزه، زکه ماسی، نه خووشی ئاوبه ند، نه خووشی زگ ئاوسان، نه خووشیه که که نه خووش هه رگیز تیراو نابی. "نماز استسقاء": نویره بارانه، نقیژابارانی. **استسلام:** ملکه چ و گوپرایه ل بوون، خو به ده سته وه دان، خو پرا ده ست کردن. ناشتی خوازتن. **استشاره:** 1) پرس پیکردن، ته گبیر پیکردن، راویژکردن. 2) راویژکاری، راویژه ری، راگوپینه وه. "مجلس استشاره": رابیژگه. **استشراق:** خو ره لاتناسی، لیکنولینه وه ی بیرمندان خوراوی له ئه ده بیات و زانست و داب و نه ریتی خو ره لاتیه کان. **استشعار:** له دل وه ترسان، شاردنه وه ی ترس له دل دا. زانین، ئاگاداربوون. **استشفاء:** داوای (چاک بوونه وه / خووش بوونه وه) کردن، داوای سه لامه تی کردن. **استشفاع:** داوای به خشین کردن، پارانه وه. **استشمام:** 1) بون کردن، بون پیوه کردن، بیهن کرن، هه لمژینی بوئی شتیک. 2) زانین، په ی پیبردن. **استشهاد:** 1) شایه تی خوازتن، راست بیژی ویستن، به لگه هینانه وه. 2) گیان بهخت کردن، شه هیدبوون. **استصباح:** داوای چرا کردن، چرا هه لکردن، رووناکی خوازتن.

استرخاء: خاوبوونه وه، داهیزان، نه رم بوونه وه، داهیلران، سستی و شوپره وه بوو. **استرداد:** وه رگرتنه وه، لیوه رگرتنه وه، سه ندنه وه، لیسه ننه وه. گه پاندنه وه، دانه وه، راده ست کردنه وه. **استردن:** بروانه: "ستردن". **استرزاق:** روژی خوازتن. **استرس:** گرژی، ئالوزه، ئیستریس. **استرسال:** 1) خاوبوونه وه و شوپره بوونه وه ی مووی سه ر. 2) درژداری له ئاخواتن دا. 3) پیپه وی کردن. **استرشاء:** 1) پیپه وی له که سیک و شادمان کردنی. 2) به رتیل خوازتن، به رتیل وه رگرتن. **استرشاد:** ری دوژینه وه، ریوینی خوازتن، خوازیاری ریوینی کردن. **استرضاء:** ره زامه ندی، ره زامه ندی خواستن. **استرعاء:** چاوه دیری و یارمه تی خواستن. **استروژن:** هورمونی مینه. **استرونومی:** زانستی ئه ستیره کان، ئه ستیره ناسی. **استرهاپ:** تو قانندن، ترساندن، بزاندن. **استره نیسیدن:** بریتی له نازییه تی و گیانفیدی کردن. **استریل:** داری بی میوه، بی بهر، نه رۆک، نه زا، نه زی. به بی میکروپه زیندوه کان. **استسعاد:** به خته وه ری خوازتن، خوازیاری به خته وه ری بوون، (یارمه تی / هاریکاری) خوازتن. **استسفار:** داوای لیكدانه وه کردن، داوای راهه کردن، لی پرسین.

استدلال: به لگه ویستن، به لگه خوازتن، به لگه هینانه وه، به لگاندن. بوچوون. **استدلالگر:** به لگه هین، به لگه هینه ر. **استدلالگرا:** به لگه خواز. **استدلالی:** به لگاندنی، به لگه یی، ئه وه ی که له سه ر بنه مای به لگه بی، بیرمهند یان فیلسوفیک که بو سه لماندنه کانی به لگه بیخته وه. **استدکار:** که وتنه به یری که سیک، وه بیره هینانه وه، فیربوون. **استرابت:** گومان کردن. **استراتژی:** ستراتیژی، ریکار، له شکرکیشی، زانستی به ریوه بردنی چالاک ی و جموجوله کانی ئه رته ش له شه پدا. **استراحات:** ئاسووده یی، حه سانه وه، پشوو، سانه وه، وچان. **استراق:** دزین، به دزیه وه کاریک کردن. "استراق سمع": کول، کوله، که له، پسوگرته ی، خوگرتن، گوی هه لختن، به دزیه وه گوی له قسه ی خه لک گرتن، گوچکه گرتن، هه ست راگرتن، گوبه ل کردن. "استراق سمع کننده": خوگرتوو، خوگرتی، گوچگر له قسه ی خه لک به نه ینی. **استرجاع:** گه پاندنه وه، فه گه پاندن، وه رگرتنه وه، خوازتنه وه. **استرحام:** به زه یی خوازتن، روحم خوازی، میپه وانی خوازتن، دلوقانی خواستن.

استعلاج: دهرمان کردن، داوای چاره کردن، چاره‌دۆزی.

استعلاجی: تایبته‌تی دهرمان و چاره‌سه‌رکردن.

استعلام: زانیاری خواستن، پرسیارکردن له باره‌ی شتی‌که‌وه، هه‌والّ پرسین.

استعلامات: پرسگه.

استعمار: 1) ئاوه‌دان کردنه‌وه. 2) ده‌ست تی‌وه‌ردانی ده‌وله‌ته‌ به‌هیزه‌کان له کاروباری ولاتانی لاواز به‌ بیانووی ئاوه‌دان کردنه‌وه‌و به‌ نیازی که‌لک وه‌رگرتن له سامان و سه‌رچاوه ژئیره‌مینیه‌کانیان، داگیرکردن، ده‌ست به‌سه‌رداگرتن، بی‌ به‌ری، "کولۆنیالیزم".

استعمارزایی: دانی سه‌ربه‌خۆیی، له کولۆنی دهره‌یتان، decolonization.

استعمارشدن: بوونه‌ کولۆنی، داگیرکران، ده‌ست به‌ سه‌ر داگیران.

استعمارگر: (سیاسی) داگیرکه‌ر.

استعمارنو: زالبوونی ولاتیکی به‌هیز به‌سه‌ر ولاتیکی لاوازدا به‌بی‌ که‌لک وه‌رگرتن له هیزی نیزامی و به‌یارمه‌تی حکومه‌تی دانراو(انتصابی).

استعماری: (سیاسی) داگیرکه‌ر.

استعمال: به‌کار بردن، به‌کاره‌یتان، ب کارئانین.

استغاثه: هانا ویستن، هاوار بردنه‌به‌ر، بانگ کردن بۆ ده‌هاناها‌تن. دادوهری خوازتن، دادپرسین.

استغراب: سه‌سوورپمان، سه‌یرین، واقمان، په‌شۆکان، چه‌په‌سان.

استغراق: ته‌واو له‌ کاره‌وه‌ چوون، به‌ هه‌موان گه‌یشتن، هه‌موو لا داگرتن. نغۆب‌بوون، نقووم بوون، قووم بوون، خنکان.

استغفار: تۆبه‌کردن، پاشگه‌زبوونه‌وه، گه‌رانه‌وه، بادانه‌وه، په‌شیمانی له‌ گوناهان، داوای به‌خشین و لی‌بووردن کردن، داوای لی‌خۆشبوون کردن.

استغلاظ: تیربوون، خه‌ست بوون. ئه‌ستوور بوون.

استغلاق: داخران، دژواربوونی ئاخاوتن.

استغلال: خه‌له‌وخرمان هه‌لگرتن، هینانه‌به‌ر، به‌هره‌ لی‌وه‌رگرتن، چه‌وساندنه‌وه.

استغناء: بی‌نیازی، بی‌نیازبوون، پی‌نه‌ویستن، دوورنیازی، کاربه‌که‌س نا.

استفاده: که‌لک وه‌رگرتن، سوودوهرگرتن، قازانج کردن. که‌لک، قازانج، سوود، به‌هره. "استفاده‌کننده": که‌لک وه‌رگر، به‌کاره‌ین.

استفاضه: 1) به‌خشش و فه‌یز خوازتن. 2) به‌هره‌مهن‌دبوون.

3) ئاشکرا‌بوون و بلا‌بوونه‌وه‌ی قسه‌یان هه‌والّ.

استفتاء: راخوازی، راوه‌رگرتن، راپرسی، ده‌نگ وه‌رگرتن، ریفراندۆم، فتوا پرسین.

استفتاح: کردنه‌وه، ده‌ست پیکردنی کارێک، سفتاح، به‌که‌م فرۆشتن.

استغلال: سی‌به‌ر نشینی، په‌نا بردنه‌ به‌ر سی‌به‌ر.

استظهار: یارمه‌تی خوازتن، هاریکاری خواستن، پشت پی‌به‌ستن.

استعاده: داوای گه‌رانه‌وه‌ی شتی‌ک کردن، گه‌راندنه‌وه. 2) هۆگری گرتن به‌ شتی‌ک.

استعاده: په‌نا گرتن، په‌نا بردن، هانا‌بردن.

استعاره: خوازتنه‌وه، خوازه، میتافۆر. "استعاره‌گسترده": خوازه‌ی به‌ری‌لاو. "استعاره مرکب": خوازه‌ی تی‌که‌لاو. "استعاره‌مرده": خوازه‌ی مردوو. "استعاره‌مطلق": خوازه‌ی میتافۆزی ره‌ها. "استعاره‌مصور": خوازه‌ی وی‌نه‌یی.

استعاضه: بژاردنه‌وه، پی‌بژاردنه‌وه، هه‌ژمارتنه‌وه، خه‌ستنه‌بری، له‌ باتی(جیاتی).

استعانت: یارمه‌تی خوازتن، پشت پی‌به‌ستن.

استعباد: کردنه‌ به‌نده، کردنه‌ کۆیله.

استعجاب: سه‌ر سوورپمان، واق و پیمان، شاش مان.

استعجال: له‌ز کردن، په‌له‌ کردن، خیرا کردن، ده‌ست و بردکردن، له‌زین.

استعداد: ئاماده‌بوون، ئاماده‌یی، له‌بارا بوون، له‌ باراندابوون، لی‌هاتوویی، توانایی، به‌هره، ژیهاتی. که‌سانی شه‌پکه‌ر، تروئفاقی شه‌ر. "استعداد فردی": به‌هره‌ی تاکه‌که‌سی.

استعذاب: داوای ئاوی پاک و زولالّ کردن.

استغراب: لاسایی عه‌رهب کردنه‌وه، بوونه‌ عه‌رهب.

استعراض: نواندن، نیشان دان، پیشان دان.

استعمار: دژوار بوونی کار.

استعصاء: نافه‌رمانی کردن، سه‌ریزیوی کردن، سه‌ریچی کردن، یاخیبوون.

استعصام: 1) بۆ پایزگاری له‌ خۆ ده‌ست به‌ شتی‌که‌وه‌ گرتن، په‌نا‌بردنه‌به‌ر. 2) په‌نا‌بردنه‌ به‌ر که‌ستی‌ک.

استعطاء: سوالّ کردن، خوارزۆکی، ده‌رۆزه‌ کرن، پاس کرن.

استعطاف: 1) می‌هه‌ره‌وانسی خواستن، می‌هه‌ره‌بان بوون، دلۆڤان بوون. 2) به‌ده‌ست هینانی دلّ.

استعظام: 1) به‌گه‌وره‌ زانین. 2) گه‌وره‌یی کردن.

استعفا: 1) ده‌س له‌ کار کیشانه‌وه، ده‌ست ژکار هلگرتن، وازه‌یتان، که‌نارگرتن. 2) داوای لی‌بووردن کردن، داوای به‌خشین کردن.

استغفانامه: وازنامه، نامه‌ی ده‌ست له‌کارکیشانه‌وه.

استغفاف: خۆبواردن له‌ سه‌رام، پاکی خواستن، خۆپاراستن.

استعلاء: به‌رزی خواستن، بلندخوازی. زالبوون، زالیتی، بالاده‌ستی.

استکمال: ته واو کردن، کامل کردن، داوای کۆتایی پیهینان کردن.
استل: کیل، له وحی به ردینه.
استلاب: رفاندن، فراندن.
استلال: هه لکیشان، شمشیر ده رهینان.
استلام: (1) دهست هینان (ساوین) به شتیك دا. (2) ماچ پیدان. (2) ناشتی کردن.
 (4) وه رگرتنی شتیك له یه کیکی دی.
استلانت: (1) به نهرم دانان، نهرم کردن. (2) نهرم بوون.
استلزام: به پیوست زانین، به گهره زانین.
استلقاء: به پشت داکهوتن، له سهر پشت راکشان، له سهر پشت نووستن، خو له گه ز دان.
استماع: گوئیگرتن، گوئیپراگرتن، گوئیپادییران، گویدان، بیستن، ژنهفتن، گوئیدیربوون، گوهداری کرن. "استماع شدن": بیستران.
استمالت: (1) بروانه: "مایل شدن". (2) دلدانه وه، دلخۆشی دانه وه، بو لای خو هینان، به ره وه لای خو راکیشان.
استمتاع: به هره ویستن، به هره مهندی، کامره وایی. چیژبردن.
استمداد: یارمه تی خوازتن، هاناویستن، به هاناوه هاتن، هاوار لیبهستن.
استمرار: به رده وام بوون، به رده وامی، له سهر رویشتن، له دوودان، پیوه چوون، پهیتایی.

استقصاص: داوای تۆله کردنه وه، داوای سزا دان.
استقلال: سهر به خۆیی، سهر ب خوهیی، سهر به خۆبوون، سهر خۆبوون، خۆی بوون، خۆبوون، خۆیی بوون، سهر به سستی، سهر رازادی، سهر رازایی، به سهر به سستی کار کردن. (2) به کهم دانانی شتیك. "استقلال رأی": سهر به خۆیی بریاردان، توانایی بریاردان به شیوهی سهر به خو. "استقلال طبیبی": سهر به خۆخوازی، سهر به سستی خواستن.
استکانت: (1) خاکه پرا بوون، گرده نشین بوون، زه بوون بوون. (2) مل دان. (3) گریان.
استکبار: (1) زۆری کاری و سته مکاری به هوی زۆرداری و به هیزی. (2) ولات یان ولاتانی زۆردار و دهسه لاتخواز. (3) به گه وره زانینی که سیك، خۆبه گه وره زانین، به خۆفشین، خۆنوینی و سهر بزیوی کردن.
استکتاب: (1) داوای نووسین کردن، پی نووسین. (2) بروانه: "استنساخ".
استکثار: زیده خوازی، فره خوازی، زۆرخوازی.
استکراه: به ناپه سند زانین، له بهر چاوخستن، به کریت زانین.
استکشاف: ناشکرا کردن، خۆیا کرن، گه پان. دۆزینه وه. "استکشاف کردن": گه پان، به دواد اگه پان، لیكۆلینه وه کردن.

استقدام: چوونه پیش، به ره وه پیش چوون، هه رکین. دهست پیشخه ری.
استقراء: گه پان، لیگه پان، بو گه ران. خویندنه وه. تاوتویی پاژه کانی کاری یان بابه تیك و ئاکام لیوه رگرتنی گشتی لی، لیكۆلینه وه کونج پیشکنی له کاریك یان بابه تیك دا، توژیینه وه.
استقرار: جیگیر بوون، جیگیری، سه قامگیر بوون، هاتنه سه رکار، نیشته جی بوون، بنه جی بوون، ساوکه بوون، ئارام وئۆقره گرتن، سه ره وتن، هه وانه وه، پیشوودان. "استقرار مطلق": جیگیری ره ها. "عدم استقرار": ناجیگیری.
استقرار دادن: جیگیر کردن، سه قامگیر کردن، بنه جی کردن.
استقراض: قه رزخوازتن، قه رزخوازی، قه رز کردن، قه رکن.
استقراع: تیر و پشک خستن. لیدان ته پیل (دهرگا).
استقسام: (1) داوای سویند خواردن کردن. (2) بهش خوازتن، پارخوازتن، داوای بهش کردن.
استقصاء: لیكۆلینه وه له کار یان بابه تیك، به وردی تاوتویکردنی شتیك، به کۆتایی گه یاندن، هه ول و ته قالای زۆر کردن.
استصار: به تاوانبار زانین، به سووچبار زانین. به که مته رخه م زانین.

استفراغ: (1) کردنی کاریك به ته نیایی، ته نیابالی له کاریكدا، ب ته نی خه بتین. (2) خوازیری ته نیایی بوون. (3) هه لیژاردنی که سی له نیوان گروپی.
استفراغ: رشانه وه، هه لیئانه وه، هیلنج هاتنه وه، قه ی کردنه وه. به کارهینانی توانایی خو ت له کاریك دا.
استفزاز: وروژاندن، هه لخراندن.
استفسار: (1) لیپرسین، پرسیار کردن، داوای شیکردنه وه کردن. (2) گه پان، پیشکنین.
استفعال: داوای کاریك یان شتیك کردن.
استفهام: پرسین، پرسیار کردن، داوای تیگه یشتن کردن. پرس، پرسیار.
استفهامی: پرسیاری.
استفشاء: داوای ئاو کردن، ئاو هه لیئانجان.
استقاله: (1) دهست له کار کیشانه وه، دهست له کار هه لگرتن، وازهینان. (2) خوازیری لیبوردن بوون.
استفهامت: خو راکگری، خو هه پراگری، به رخودان، پایه داری، راههستان. راست راههستان، راسته ریپی، ریکی. "بریک استقامت بوون": (بیرکاری) له سه ره یه ک هیل بوون.
استقباح: به خراپ زانین، به ناحه ز و دژیو زانین، به کریت زانین.
استقبال: پیشوازی، به پیره وه چوون، به ره وه پیر، پیرایی، به رهنه ک.

چه قیو، موکوم. (2) دهس پاک و پاست، ئەمین، جهی باوه پیری. (3) پله یه کی له شکراییه له نیوان گروبان یه کهم و ستواندا. **استوارخرد**: پیاوی ژیر و به ئە زمون. **استوارداشتن**: (1) به پاست و دروست زانین، جی متمانه، به قاپیکردن. (2) باوه پکردن، برپوهانیان. (3) جیگیرکردن، پته وکردن. **استوارساختن**: (1) پته وکردن، قایم کردن، کیپ کرن. (2) پیداکردن، شیلگیربوون. **استوارشدن**: خوگرتن، پته وبوون، ویستان و چه قین. **استوارکردن**: (1) پته وکردن، قایم کردن. (2) بهستن، داخستن. (3) پشت راست کردنه وه. **استوارگردیدن**: (1) پته وبوون، جیگیربوون. (2) خاترجه م بوون. **استوارنامه**: ناسین نامه، بروانامه یه که له لایه ن دهوله ته وه به مه بهستی دانانی بالوئیز له ولاتیکی دی پیشکه ش ده کری. **استواری**: (1) پته وی، توندی، قایمی، توکمه یی، راوه ستاوی. (2) متمانه، خاترجه می، ئه رخه یانی. **استواری کردن**: (1) متمانه پیکردن، برپواییکردن. (2) لیکنینه وه و پیشکین کردن. (3) جهخت کردن. (4) قایمکاری، پارێزکردن. **استوان**: برپوانه: "استوار". **استودن**: برپوانه: "ستودن".

استنزاف: به فیروچوون، له نیوچوون. **استنزال**: نیشته وه، داوی نیشته وه کردن. **استنساخ**: روونوسکردن، له روونوسینه وه، روونقیس، له بهرگرتنه وه، کۆپی هه لگرتن، گوهاستو. **استنشاق**: (1) هه لمژینی ئاو یان هه وا. (2) بۆن کردن. **استنصار**: یارمه تی/ هاریکاری خوازتن. **استنطاق**: لی پرسینه وه، پرسینه وه، پرسیارلیکردن، وه قسه خستن، فه پرسین. **استنقاد**: رزگارکردن، قوتارکردن. **استنکاح**: ماره کردن، ژن هیان، شووکردن. **استنکار**: نکۆلی کردن، حاشا لی کردن، مل نه دان. **استنکاف**: بیزنه هاتن، به شووره یی زانینی ئە نجام دانی کاریک، خو بواردن له ئە نجامدانی کاری له بهر خو به زل زانی، نه کردن، سه ریچی. **استنکال**: سزادان، جه زره به دان. **استواء**: (1) به رابه ربوون، وه که یه کبوون، ریگ و به رانبه ر، ل هه ق هاتن. (2) به رابه ری، خو پارگی، میانه په وی. "خط استوا": هیلی ریکی، که مه ره ی زه وی. **استوائی**: یه کسانی، که مه ره یی، له نزیک که مه ره ی زه وی. **استوار**: (1) پته و، قایم، توند، توکمه، جیگیر، خوگرتوو، خوگرتی، خو پارگر،

استمرازا: به رده وام، هه می شه، په یته په یته، په ستا په ستا. **استمراری**: (1) به رده وامیتی، هه می شه یی. (2) برپوانه: "مستمری". **استمزاج**: قسه لی دهره یان، ژیر زوان چه شتن، بن زوان تاقی کردنه وه، قسه لی دهرکیشان، پرسینی ویست و رای که سیک له مه ر بابه تیک یان کاریک. **استمزاجی**: ئە زمونی، تاقیکاری، تاقیکارانه، "blue sky". **استمساک**: په نابردنه بهر شتیکی، کردنه بیانویی شتیکی، دهسته و داوین بوون. **استمهطار**: باران خوازتن، داوی باران کردن، باراندن. **استملاء**: نژوه خوازتن، نژوه لیگرتن، رینووس پرسین. **استملاك**: زه ووترکردنی ملکی، بوونه خاوه ن زه وی، خاوه نداریتی، کردنی شوینیکی به ملکی خو. **استملال**: وه زال ههاتن، جاپزبوون، خه مباربوون. **استمناء**: ده سپه ی، جلق، مشتته، مشتتاو، مشتته گان، کابله مه، ده ستمیز، ساک لیدان، ئاو هیانانه وه، شاوه ت هیانانه وه به ده ست. **استمهال**: (ئه ختان/ دهره ت/ مؤله ت) خواستن، کات خوازتن. **استنابت**: جیگرخواستن، به جیگردانانی که سیک، شوونکاردانان، بریکارخوازتن. **استناد**: (1) پشت پی بهستن، پشت بهستن. (2) به لگه دانان. (3) په نابردنه بهر که سیک. **استناره**: روشنایی خوازتن، رووناک بوون. **استنابت**: خو له خه و کردن، نووستن. **استنان**: پیپه وی کردن له داب و نه ریتی که سیک. **استنباء**: گهران به داوی هه والدا، هه وال خوازی، هه وال پرسین. **استنباط**: هه لگوست، تیگه یشتن، تیگه یین، سه رلی دهرکردن، دهره یان، هه لینجان، هه لگوزین. **استنباطی**: هه لینجه رانه. دهره اتوو، تیگه یو. **استنبه**: (1) ناحه ز، زیر، درشت. (2) به هیژ، ئازا. (3) دیو. (4) شه وه، مؤته که. **استنتاج**: دهره نجام، دوائه نجام، ئاکام ویستن، ئاکام گیری، بو دهرکه وتن، به ره م گرتن، وه به ره یان، به ره م هیان، لی دهرخستن، لی په یداکردن. **استنتاجی**: وه بهر هاتوو، ئاکام لیگیراو. **استنتاج**: (1) رزگاربوون، قوتاربوون، دهریاربوون، خه لاس بوون. (2) دهس به ئاو گه یاندن. **استنتاج**: ره وایی خوازتن، دابین بوونی پیداووستی. خوازیاری سه رکه وتن. **استنجاج**: یارمه تی ویستن، ئازایه تی نواندن داوی ترس، به هیژبوونه وه ی داوی لاوازی و سستی.

استیلاء: دهسلات، زالبون، سهركهوتن، دهست بهسهرداگرتن.

استیلاء: منالخوازتن، ئاوس كردن.

استیمار: راویژ خوازتن.

استیمان: 1) ئەمان خوازتن. 2) په نابردنه بهر.

استیناس: 1) هۆگریبون، خووگرتن. 2) پروانه: "آرام گرتن". 3) به رهو مروقاییه تی چون.

استیناف: تیهه لچوونه وه، سه ر له نوی دهس پیکردنه وه، پیداجوونه وه.

اسجاد: چه مانه وه و سهردانه واندن، داهاتنه وه.

اسجال: زۆبه خشین، جی هیشتنی کار.

اسحاق: 1) کۆن بوون، سوان. 2) دوورخستنه وه.

اسخان: گهرم کردن.

اسخی: دلئاوالتر، جوامیتر، میرخاستر.

اسدال: 1) داهیلان، شوپکردنه وه، داشویراندن، بهردانه وه، داکیشاندن، روهیشتن.

اسرا: کۆی "اسیر"، به ندییه کان، دیله کان.

اسراح: به په لاکردن، ئازادکردن، بهردان.

اسرار: 1) شارندنه وه، نهیننی کردن. 2) اسرار: 1) کۆی "سر"، رازه کان، نهیننییه کان، نه په نییه کان.

اسرارامیز: رازاوی، پرنهیننی، لیل و ناپوون.

اسراع: 1) به له سه بوون، له زین، خیرا رویشتن، له زگین. 2) په له پیکردن.

اسراف: بی هووده خهرج کردن، هه له خهرجی، دهسه ت بلاوی نه له جیی خۆیدا، دهست پیوه نه گرتن، مال به فیروندان، زیده پۆیی کردن، هه رش، هه رژاندن، مهزه ختی به فیرو، ده تیی ژه نندن. "اسراف شدن": به فیروچوون، خه ساریبون، له ناوچوون.

اسراف آمیز: هه له خه رجانه، زیده پۆیانه.

اسرامیشتی کردن: نگاداری کردن، پاراستن.

اسرشتن: پروانه: "سرشتن".

اسرع: خیراتر، گورج تر، به له زتر، چالاکتر، زووتر.

اسره: 1) زری پته و. 2) به مالله، خانه دان، مالبات.

اسطار: 1) کۆی "سטר"، دیپه کان.

اسطار: 1) هه له کردن له خویندنه وه دا.

اسطقس: 1) (أ. ط. ق.) ماده، به ما، توخم.

اسطوره: ئوستوره، چیرۆک، هه قایه ت.

اسطوره چه: ئوستوره وچکه.

اسطوره زدايي: ئەفسانه سپینه وه.

اسطوره شناختی: ئوستوره ناسانه.

"انتقاد اسطوره شناختی": ره خنه ی ئوستوره ناسانه.

اسطوره شناسی: ئوستوره ناسی، "میتۆلۆژی".

اسعاد: 1) یارمه تیدان، هاریکاری کردن. 2) به خته وه رکردن.

اسعار: کۆی "سعر"، نرخه کان، دراوه کان.

استیجاز: لابرندی شته زیادیه کانی ناخوته.

استیجال: دهرفه ت خوازتن، کات ویستن، ده م خواستن.

استیحاش: ترسان، تووشی ترس و خوف هاتن، دلته نگ بوون، سه له مینه وه، ره وه کیه تی.

استیدن: پروانه: "ایستادن".

استیدان: ئیزن خوازتن.

استیصال: 1) له بیخ ده رهینان، بن بر کردن، ریشه کیش کردن، رووخاندن، ته فروتوونا کردن. 2) دامساوی، دهسته وه ستانی، بی دهسه لاتی، بیچاره یی.

استیضاح: 1) روونخوازی، ئاشکراخوازی. 2) پروانه: "بازخواست". 3) پرسپاری نوینه ری پارلمان له وه زیر، که دواي ولام دانه وه ی وه زیر ده بی له لیژنه ی وه زیران دهنگی متمانه وه ریگری.

استیعاب: هه موولاداگرتن. تاوتوی کردنی بابه تی به ته وای.

استیفاء: داواي به ته واه تی کردن، مافی ته وای ویستن، مافی ته وای وه رگرتن.

استیقاظ: وریابوونه وه، هوشیاربوونه وه، وریایی.

استیقاع: چاوه پروانی روودانی کاریکبوون.

استیقان: به حه تمی دانان، مسوگه ر، به ده ر له گومان زانین.

استیل: پلان، شپوه، شپواز، چۆنیه تی بیناسازی یان کۆته ل سازی.

استوشدن: پروانه: "اعتراف".

استوه: پروانه: "ستوه".

استهانف: به سووک و نرم زانین، سووک و چرووک کردن.

استهجان: به ده زیوزانین، به شووره یی دانان، ناحه زی.

استهزاء: رابه رخوازتن، ریئوینی ویستن. 2) دیاری خوازتن.

استهزاء: گه مه پی کردن، تیز پیکردن، تیتالی پیکردن، گالته، ترانه.

استهزایمیز: گالته جارانه، گه پچارانه، پیکه نییای.

استهلاک: 1) له ناویردن، له ناوچواندن. 2) دانی به ره به ره ی وام. 3) هاتنه خواری نرخه دارایی یان که لوپه له کان به هوی کار یان تیپه ریینی کاته وه، پووان، سوان. 4) به کاریردن، ده کارکردن.

استهلال: 1) بویدیتنی هیلال (هیکف) چوون، له مانگی نوی گه ران، مانگی نوی دیتن. 2) گریانی منال کاتی له دایک بوون. 3) سه رته تا، دهس پیکردن.

استهواء: 1) سه رلیشویان، سه رگه ردان بوون، وریبون. 2) سه رلیشویاندن، سه رگه ردان کردن، خله تاندن.

استه: 1) ناوک، پیشه.

استه: 1) (أ. ث) پروانه: "استوه".

استیجاب: 1) به پیویست دانانی کاریک یان شتیك. 2) شیان، شیایو بوونی شتیك.

استیجار: به مزبه رگرتن، به کریگرتن.

استیجاری: به کریدراو. شیایوی به کریگرتن.

اسماع: (ا) به گوی گه یاندن، به گوی دادان. **اسم بامسما:** ناوی که ماناکه ی ده گهل خاوه نه که ی دپته وه.

اسم بادرکردن: به خراب ناو رویشتن، ناوبه به دننوی ناوده رکردن.

اسم بردن: ناوهینان، ناوبردن، باسکردن.

اسم بی رسم: ئه وه ی له ناوه روکه که ی ته نیا ناوه که ی مابپته وه.

اسم خانوادگی: ناوبانگ، شوهرت.

اسم درکردن: ناوبانگ ده رکردن، ناوبانگ رویشتن.

اسم روی کسی گداشتن: (1) به ناحق تاوانبارکردنی که سیك. (2) ناو له سهر دانان اسمز: (پزیشکی) ده لاندن.

اسم شب: ناوی شهو، وشه ی نهینی له شهو دا، ناویکی قهرارادییه که ته نیا هیندیک که س ده یزانن بو تپه رین له شوینیکه وه که رابردن لیوه ی یاساغه.

اسم علم: دیارناو، ناوی ناسراو.

اسم کسی بدرقتن: ناو به خراپه رویشتن، ناوده رکردنی ئه و به کارگه لی نه شیاو.

اسم کسی به چیزی در رفتن: به ناوبانگ بوونی ئه و.

اسم گداردن: ریوره سمی که له و دا ناوی تازه زاوی ساوا به گویندا ده خوینن.

اسم گذار: ناودیری، ناوینیان، ب ناف کرن.

اسم مستعار: نازناو، ناوی خوازاو.

اسمن: قهله وتر، چاختر.

اسم نویسی: ناو نویسی.

اسلام خواهی: ئیسلامخوازی، لایه نگری له ئیسلام.

اسلام شناسی: ئیسلام ناسی، لیکولینه وه و تاوتوی و موتالی ئاین و فرههنگی ئیسلام.

اسلام گرا: ئیسلام گهرا، خوازیاری په یوه ست بوون به ئاینی ئیسلام.

اسلامی: (1) سه بارهت به ئیسلام، ئیسلامی. (2) موسولمان.

اسلامیت: خاوه نی تاییه ته ندییه کانی ئیسلامی بوون، موسولمانه تی.

اسلاید: وینه یه که که به پرژوژوکتور ده که وپته سهر په رده.

اسلحه برداشتن: چه که هه لگرتن.

اسلحه به (بر) زمین گداشتن: (1) کۆتایی هینان به شه پ. (2) خۆبه دهسته وه دان، کۆلدان، چه که دانان.

اسلوب: شیواز، شیوه، میتود، ریگه.

اسلیهی: نه خش و نگارگه لیکلی بازنه یی شکل و پیچاوپیچ.

اسم: (1) نئو، ناو، ناف. (2) هو و بیانوو.

"به اسم": به بیانووی، له روالهت دا بو.

"به اسم کسی بودن": تو ماربوونی ناوی که سیك له به لگه یه که دا. "به اسم کسی در رفتن/ تمام شدن": ره پاللدانی ئه نجامدانی کاریک به که سیك که ئه و نه نجامی نه داوه، به ناوی ئه وه وه ته واو بوون.

اسما: به شیوه ی روالهتی و ناواقیعی.

اسمار: کۆی "سمر"، ئه فسانه کان، هه قایه ته کان.

اسکار: (ا) مه ست کردنی که سیك.

اسکان: نیشته جی کردن، دانیشاندن، جیکردنه وه، ب جی کرن، ئاکنجیکرن، دامه زراندن، رویشاندن، ئارام و هیدی کردن، داسه کناندن، هیوراناندن، جیگه پیدان.

اسکایلاب: تاقیگه ی فه زایی.

اسکدار: په یك، نامه بهر.

اسکلت: (1) ئیسکه پووته، ئیسکه په یکه ر، ئه ستوون به ندی سهخت و رهقی بوون وه ران. (2) کۆله که کان، ئه ستوونه کان. (3) که سی ره قه له.

اسکله: له نگه رگه، چارۆکه، ویستگه ی که شتی له لیواری ده ریا.

اسکورت: ئیسکورت، پاریزه ر.

اسکولاستیک: قوتابخانه یی، وانه یی.

اسکولاستیسیسم: فه لسه فه ی قوتابخانه یی.

اسکی باز: کاشیکان، خلیسکین که ر.

اسکی بازی: خلیسکین، خلیسکانی، ئیسکی.

اسکیزوفرنی: بپروانه: "جنون جوانی".

اسکیزیدن: هه له زدابزه زین، لوشکه خستن، جووته وه شانندن.

اسلاف: پیشینیان، پیشوونان، باب و کال.

اسلام: خۆبه دهسته وه دان، ملکه چی، چوونه ژیریاری هیمنی و ناشنییه وه، بوونه موسلمان، ئاینی موسولمانان.

اسلام آوردن: بوونه موسولمان.

اسعاف: فریا که وتن، به هاناگه یشتن، به هاواره وه چوون، به فریا که وتن، چاره سه ری، پپراگه یشتن، یارمه تیدان.

اسعد: به خته وه رتر، خۆشبهخت تر، پیروتر.

اسعر: له پ، لاواز، کز.

اسف: خه مباریون، په رویش، په ژاره، داخدار، سوی، داخ و که سهر، دهرد و داخ، مخابن، دوخان، کول و زوخواو.

اسفا: بپروانه: "دریغا".

اسفار: (ا) رووناک بوونه وه، دره وشانه وه و ئاشکرابوون.

اسفارکردن: گوتن، ده رپیرن.

اسفبار: خه ماوی، به ژان و ئیش، دلته زین.

اسف خوردن: بپروانه: "افسوس خوردن".

اسفناک: (1) خه م هین، په ژاره هین. (2) خراو، زیان دیتوو.

اسقاط: (1) فریدان، خستن/ به رخستن، به ردانه وه، خستنه خواره وه، داخستن. (2) وازهینان له هه قی له لایه ن خاوه ن هه قه وه. (3) هه له کردن له ئاخوتن دا.

اسکات: بی دهنگ کردن، مات کردن، وسکوت کردن، ئارام کردن، دامرکاندن، کپ کردن، سووسه برین، داسه کناندن.

اسکار: (ا) خه لاتیکلی سالانه یه که به باشتیرین ئه کته ره کانی سینهما له ئه مریکا ده دری، که په یکه ریکی برنجیبه به کیشی 7 پوند.

اشتباھی: بهه‌له، بهخه‌تا. هه‌له‌دار.
اشتجار: مشتومپرکردنی دوو گرووپ ده‌گه‌ل یه‌کتری، ده‌وه‌وه‌ری، شه‌په‌ قسه.
اشتداد: توند بوونه‌وه، قایم بوون، سه‌خت بوون، توندی.
اشتره: کپین، سه‌ندن، کپین و فروشتن.
اشتراط: گرێ‌وکردن، مه‌رج به‌ستن، مه‌رجدارکردنی شتی به‌ شتیکی‌تر.
اشترک: (1) شه‌ریک بوون، به‌شداربوون. (2) به‌شدار، هاوبه‌شی. (3) له‌ بیکاری دا: یه‌ک‌ترب.
اشترک پیداکردن: هاوبه‌بوون.
اشترک دادن: به‌شدار یه‌یکردن، کردنه‌ هاوبه‌ش.
اشترک داشتن: هاو‌پشک بوون، هاو‌کاربوون، به‌شداربوون.
اشترک لفظی: (لۆژیک) به‌کاربردنی له‌بزیکی بۆ چه‌ند مانا.
اشترک مساعی: هاو‌کاری.
اشترکی: (1) هاوبه‌شایه‌تی، هاوبه‌شیتی، به‌هاوبه‌شی یه‌ک‌تر. (2) له‌ ئێران دا به‌مانای کومۆنیست یان لاگری کومۆنیزم دێ، به‌لام له‌ عه‌په‌بی دا به‌ مانای سوسیالیست به‌ کارده‌بری‌و به‌ جی‌گه‌ی (کومۆنیست) یش زا‌راه‌ی شیوعی به‌ کار دینن. (3) (ئابووری) تایبه‌تمه‌ندی سیستمی ئابووری له‌سه‌ر بانه‌مای خاوه‌نداریتی کۆیی.

اشباع: تێرکردن، پێرکردن، ته‌واو تواندنه‌وه. "اشباع شدن": پێبوون.
اشباه: لیکچوون، وی‌چواندن.
اشبه: وی‌چووتر، لیکچووتر.
اشپوختن: بروه‌نه: "اشپوختن".
اشپیختن: پێژانن، پێژاندن، رژانن و بل‌او کردنه‌وه‌ی شتی‌ک. ده‌لانن.
اشپیخته: پێژاو، رژاو.
اشتباک: تیک ئالۆزان، تیک ئالان، لیک ئالان، ئالۆزان.
اشتباہ: (1) وی‌چوون. (2) هه‌له‌کردن، هه‌له‌کاری، سه‌هوو‌کردن، خه‌تا‌کردن، گومان بردن، سه‌رچوون، به‌سه‌رچوون، ده‌سه‌رچوون، له‌سه‌رچوون، له‌بیرچوون، یان‌ش. "اشتباہ کننده": سه‌هو‌کار، هه‌له‌کار، شاش کار. "از اشتباہ در آمدن": به‌هه‌له‌ی خو‌زانین، له‌هه‌له‌ ره‌خسین. "به‌اشتباہ انداختن کسی": تووشی هه‌له‌کردن، وه‌سه‌ره‌له‌خستن، سه‌رلی‌تیک‌دان، سه‌رلی‌سه‌ندن، سه‌رلی‌شیواندن.
اشتباہا: به‌هه‌له، له‌پرووی هه‌له‌وه.
اشتباہ داشتن: هه‌له‌هه‌بوون. وی‌کچوون.
اشتباہ گرفتن: به‌هه‌له‌گرتن.
اشتباہ لپی: شیوه‌ی ده‌ربیرینی له‌بزی له‌جیاتی له‌بزیکی دی یان هه‌له‌له‌مانای وشه‌دا.
اشتباہ لفظی: جو‌ریان، زمان به‌هه‌له‌دا چوون، هه‌له‌ی زا‌ره‌کی.

اسم و رسم: ناو و پله، ناوبانگ و پرستیژ، پله‌ی به‌رزی کۆمه‌لایه‌تی.
اسمی: (1) ناودار، به‌ناوبانگ. (2) رواله‌تی، به‌بێ‌پاستیتی. (3) دیاریکه‌ری راده‌یان سنووری دیاریکراو بۆ توانایی کرده‌وه‌یان ده‌فرايه‌تی شتی‌ک.
اسناد: (أ) کۆی "سند"، به‌لگه‌کان، به‌لگه‌نامه‌کان.
اسناد: (ا) نيسبته‌دان، دانه‌پال. "اسناد مجازی": ره‌پال‌دانی شتی به‌ شتی که راستیتی نیه و له‌خه‌یالی شاعیرانه‌وه سه‌رچاوه‌ده‌گری.
اسنی: بلیندتر، به‌رزتر.
اسواء: خراپتر، دزیوتر.
اسواق: کۆی "سوق"، بازاره‌کان.
اسوه: پێشه‌وا، پێشه‌نگ، پێشه‌وه، نموونه، سه‌رچه‌شن.
اسهاب: زۆربلایی، درێژکردنه‌وه‌ی قسه، له‌ راده‌ده‌رچوون، زیده‌پوویی له‌به‌خشیندا.
اسهال: (1) له‌چیاوه‌هاتنه‌پێده‌شت، گه‌یشتنه‌زه‌وی نه‌رم. (2) سه‌ره‌پییی، سه‌ره‌پایی، به‌له‌فیه، فیه‌که، فیه‌کان، زگچوون، سکچوون، زک‌رۆین، زکه‌شوره، زکه‌شوری، سه‌که‌شوره، هه‌له‌توو‌ران، شوولاندن، زه‌حیری، ره‌وانی، ته‌قه‌فیه، هه‌له‌قیان، ته‌قژین، شوولین، تووران‌دن، داتوو‌راندن، قه‌رک، قه‌رژ، قه‌رکه، شاتان، ده‌پاوی. "اسهال خونی": سک‌چوونی خویناوی، زه‌حیری.
اسهالی: تووشبوو به‌سکچوون، زه‌حیر.

اسهام: کۆی "سهم".
اسهل: ئاسانتر، سانتر، ساناهی‌تر.
اسید: ترش(ی)، تیکه‌لایه‌که‌له‌کانزایه‌کی ساده‌ده‌گه‌له‌ئیدروژن.
اسیدیته: راده‌ی ترشبوونی هه‌ر ترشی‌ک.
اسیر: دیل، یه‌خسیر، ئیسیر، هی‌شیر، هی‌سیر، گه‌راو، به‌ندکراو، گرفتار، به‌یده‌س، مل‌ده‌ر. "اسیرخاک": مردوو، کۆچکردوو. "اسیروابیر": گرفتار و له‌به‌نددا.
اسیرکردن: یه‌خسیرکردن، گرتن، له‌به‌ندخستن، له‌به‌ندکردن.
اسیری: بروه‌نه: "اسارت".
اشادات: (1) هه‌له‌دان، هه‌له‌چنین، بردنه‌سه‌ری ریزو‌په‌یگه‌ی که‌سی‌ک. (2) خویاکردنی که‌سی‌ک.
اشارت: (1) ئاماژه، هی‌ما. (2) فه‌رمان، ده‌ستور. (3) راده‌ربیرین.
اشاره: ئاماژه، هی‌ما، ئیما، نیشانک، چاوپه‌کی، سه‌ره‌له‌قاندن، ده‌ست‌یان‌چاو هه‌له‌کاندن، پيشان‌دان، ده‌ست‌راداشتن، به‌درکه‌ئاخاوتن.
اشاعه: ئاشکراکردن، خویاکرن، بل‌اوکردنه‌وه، خه‌به‌ر‌بل‌او‌بوونه‌وه، ته‌قه‌داکه‌وتن، قاو‌داخستن، ده‌نگ‌داخستن، ده‌نگ‌ده‌رچوون، ده‌نگه‌شه. به‌وه‌سه‌ندن، وه‌به‌ره‌وخستن، په‌ره‌سه‌ندن.
اشام: بۆخواردنه‌وه، خواردمه‌نی، خواردنی، خو‌رک.
اشباح: کۆی "شبح"، تارماییه‌کان، سوپسه‌کان.

اشتراكی كردن: 1) به شداری پیکردنی دیتران له ملکایه تی که سیک یان شتی. 2) گۆرینی خاوه ننداریتی تاکه که سسی به خاوه ننداریتی کۆیی.

اشتعال: داگیرسان، داگیرسان، داگیران، هه لیبون، پی بوون، گرگرتن، هه لگرسان، هه لکردن، هه لایسان، کلپه سهندن. "اشتعال ناگهانی": کلپه، گولپه، پلته، گری له پری ناگر. "اشتعالی": پروانه: "آتشین".

اشتغال: خه ریک بوون، سه رهگرم بوون به کاریکه وه، مژوولی، خی، گرفتاری. شوغل، کار، پیشه. "اشتغال اتفافی": کاری به هه لکهوت و به بی سه عاتی کار و هه قده سستی ریکو پیک.

اشتغال زا: کار پیکهین، تایبه تمه ندی هه ره چه شنه کاریکی ئابووری و پیشهیی و هتد که شوغل پیک دینی.

اشتقاق: تلپشانندن، شهق بردن، لهت بوون، پارچه بوون، لیوه رگرتن، ده رهینان. ریشه ناسی.

اشتقاقی: وه رگراو، ده رهینراو.

اشتکاء: گلهیی کردن، گازنده کردن.

اشتلم: مقومقو، دم له دم نان و چه قه وگوره.

اشتمال: له خۆگرتن، ده وره دان، ده وره گرتن، گه مارۆدان.

اشتہاء: هه وهس، ئیشتیا، ههز، ئاره زوو، واز، بژوک، مهیل، گنقل، دل بردن، دل بۆچوون، دل تیچوون، دل پیوه بوون، دل چوونه سهه، دلخواز، مجیز، مه گیز، مه گیرانی، بیزوو، واشتتش، وه شتی.

اشتہا انگیز: هه زهین، ئیشتیا هین، هه زوو ووتین.

اشتہار: ئاشکرا کردن، خویابوون. ناوبانگ ده رک کردن، ناو داربوون، نیوپه یاد کردن.

اشتہار طلب: خوازیاری نیو و نیوبانگ.

اشتہاق: تاسه، ئاره زوو، نگه، شن، سوو، شه یدایی، دل لیچوون، تامه زوویی، تاسه و ئاره زووی زور، نگه، بیهر، مهراق، مه رهق، ئاره زوومه ندی، ئاره زووی دیدار کردن.

اشجع: ئازاتر، بویتتر، به جه رهگ تر. ئازاترین.

اشد: سهخت ترین، قایم ترین، تۆکمه ترین.

اشراب: تیر کردن.

اشرار: خرابه کاران، شه رفروشان.

اشراف: 1) چوونه سهه، له به رزیبه وه روانین، چاو تیوه بوون، چاودیزی، زالبوون به سهه رشتیک دا، ئاگاداربوون له شتیک، ئاگایی، سه ره رشتی، سه رده رهینان له بیر و ئه ندیشهی که سیک. "اشراف برضامیر": ئاگاداربوون له ناخی که سهه کان. "اشراف داشتن بر چیزی": به ته وای ئاگاداربوون لیی، زالبوون به سهه ری دا.

اشراف: 1) مه زنان، خانه دانان، پیاوانی پایه به رز. "اشراف زاده": ئه ریستو کرات، نه جیم زاده. "اشراف زاده مفلس": چه کمه بۆر، چه کمه رهق، کۆنه نه جیم، به گزادهی نابووت، ئاغا پرووته. "گروه اشراف سالار": ئه ریستو کراسی.

اشراف سالاری: ئه ریستو کراسی.

اشرافی: به شکو، به رزوته رز. شیایوی پایه به رزان. ئه ریستو کرات.

اشراق: 1) رووناک بوونه وه، تیشکدانه وه، دره وشانه وه. 2) ئیلهام وه رگرتن. "اشراق کردن": دره وشین، بریقهدان، شوقدان.

اشرس: به دخولق، توندخوو، تیزه مه ژگ، ئازا له شه پدا.

اشرف: به رزتر، خانه دانتر، به ریتر، ریژدارتر.

اشرف مخلوقات: له سهه رترین ئافرینه کان، مرۆف.

اشرق و مشرق: سهه رانسهر، هه موو جیگه یهک.

اشعار: 1) ئاگادار کردنه وه، ئاگاداری، پیتره گه یاندن، هه والدان.

اشعار: 1) کۆی "شعر".

اشعال: هه ل کردن، گیرسانن، پیکردن، داگیرساندن.

اشعث: موو ئالۆزکاو، مووی تیکه لآو، گژ، گژن، گژنه سهه ره، سهه رقژن.

اشعر: 1) تووکن، پرچن، قژن. 2) هه ستیارتو، بویتتر، زانتر. 3) شیعی باشتر.

اشعه: تیشک، تیریژ، تیرۆژ، پیرشنگ، لیزگ، رووناکایی خۆر. "اشعه فوق بنفش": تیشکی سهه روو وه نه وشه یی. "اشعه زیر قرمز": تیشکی خوار سوور. "اشعه نامرئی": تیشکی نه بینراو.

اشغال: 1) کۆی "شغل".

اشغال: 1) خه ریک کردن، له کاروه ردان. 2) داگیر کردن، جیگاگرتن، دهست به سهه رداگرتن، داپر کردن، دهس پیاگرتن، به زۆرگرتن و بردن، دابه زاندنی هیزی نیزامی له خاکی ولاتیکی دیکه به نیازی داگیرکردنی هه میشه یی یان کاتی.

اشغالگر: داگیرکهر، دهست به سهه رداگر.

اشغالی: داگیرکراو، به زۆری زه وتکراو.

اشفاء: چاک و خۆش کردنه وه، ساپژکردنه وه، ساخ کردنه وه.

اشفار: لیواره ی هه رشتیک، شیرازه، قه راخ.

اشفاق: 1) ترسان، ترسیان. 2) دلۆفانی، دلسۆزی.

اشق: دژوارتر، سهخت تر، ئه سته متر.

اشقی: به دبهخت تر، رۆژپهش تر.

اشقیاء: دلره قان، زالمان. به دبهخته کان، رۆژپه شه کان. تاوانباران. یاخی بووان.

اشک: ئه سر، ئه سرین، هه سر، فرمیسک، سرشک، رۆندک، هه ستار، فریش، هه رس، هه رهس، هیستر، هیسیر، هه رش، هیرش.

اشک افشاندن: فرمیسک رشتن، ئه سرین هه لوه راندن.

اشک آلود: فرمیسکاوی، ئه سریناوی، هه رسین.

اشک آور: فرمیسک ریژ، فرمیسک هین.

اشکافت: (ا) بپوانه: "شکافتن".
اشکال: (آ) کۆی "شکل". وینه کان، شکله کان. شیوه کان، شیوازه کان.
اشکال: (ا) دژواربوون، سهخت بوون.
 (2) دژواری، ئالۆزی و سهختی کاریک.
 (3) مهسه له. (4) کهموکورتی، کهمی. "اشکالی نداره": مهسه له یهک نیه، قه ی ناکه قهیدی نیه، باشه، باوایی، وابۆ.
اشکاتراش: بپوانه: "ایرادگیر".
اشکاتراشی: بپوانه: "ایرادگرفتن".
اشکال زدایی: ئیراد و گرفت لابردن، عیب و کهموکووی سهرینه وه.
اشکبار: گریان، ئهسرین ریژ. له حالی گریان دا.
اشکباری: فرمیسک رشتن.
اشک تمساح: بریتی له گریانی خه لک خله تینانه یان به درۆ.
اشک داودی: فرمیسکی زۆر، فرمیسکی په شیمانی.
اشک شوق: شه که رگری، که نی گری، گریان له خوشیان، فرمیسکی شادی له چاو هاتن.
اشک فشان: فرمیسک ریژ، فرمیسکبار.
اشک فشاندن: ئهسرین رشتن، فرمیسک هه لوه راندن، روندک باراندن.
اشک گرتن: وه گریان خستنی که سیک به خویندنه وه ی دولکه و شتی وا.
اشکل: (ا.ک) فیل و ته له که.

اشکنجه: بپوانه: "شکنجه".
اشکوب/ اشکوبه: بپوانه: "طبقه".
اشکوخیدن: خلیسکان، رهت بردن و کهوتن. "اشکوخیده": خلیسکاو، هه لنگفتوو.
اشکول: گهوج، بی ئاو هن.
اشکوهیدن: گهورهیی و شان و شکۆ نواندن، سامداربوون.
اشکه کردن: تکانی شتی رهوان وهک فرمیسک.
اشکی زدن: مهینۆشی کردن.
اشکیل: بپوانه: "اشکل".
اشگرف: سهیر، خاس و دلپه سندن، بی هاوتا له چاکی و جوانیدا.
اشگفیدن: بپوانه: "اشکفتن".
 (اشل: 1) پله، پایه. (2) پپوانه ی پله بهندی.
اشمنراز: بیژکردنه وه، بیژنه هاتن، قیز لی بوونه وه، بیژراوی، بیژاری.
اشمام: بۆن کردن، به لیو هیما کردن.
اشمل: له خوگرتوو تر.
اشن: کال، نه گه یشتوو، نیاوا.
اشنودن: گویدان، بیستن، ژنهفتن، گوهداری کردن.
اشوع: بپوانه: "اشعث".
اشوق: به تاسه تر، تامه زروتر.
اشهاد: (ا) شاده هینان، شایه تیدان.
اشهاد: (آ) کۆی "شاهد"، شایه ته کان.
اشهار: دهرخستن، ئاشکرا کردن، ناودار کردن.

اشهر: ناودارتر، به ناویانگ تر. ناودارترین.
اشهی: به پمین تر، دلخوازتر، خوشتر، به تامتر.
اشیاء: کۆی "شیء"، شتومهک، شتمهک، شمهک، ته نه کان، ورده شت.
اصائل: کۆی "اصل".
اصابت: (1) ویکه ووتن، بهرکه ووتن، ههنگوتن، ئهنگوتن، لیدان، پیکان، ههنگاوتن، ئهنگاوتن. (2) راست و دروستی را و بۆچوون. (3) سوود و بههره، هه قده ست. "اصابت رای": دروستی راوبۆچوون. "اصابت یافتن": به نامانج گه یشتن. "مورد اصابت واقع شدن": وه به رهاتن، پیکران، ویکه ووتنی فیشهک وهتد.
اصارم: کۆمه ل، کۆمه لی خه لک.
اصالت: رهسه نایه تی، رهسه نی تی، رهسه نی، بنه چه بی، رهسه داربوون، به لگه مه ندی. "اصالت داشتن": (1) رهسه نایه تی هه بوون. (2) پابه ندی به بنه ماکانی ئه خلاق ی و نه ریته کان.
اصالتاً: له لایه ن خو وه.
اصباح: گه یشتنه به یانی، ههستان له به یان دا.
اصبار: هیورکردنه وه، بۆ سه برو له سه ره خو بی هاندانی که سیک.
اصح: راست تر، سالم تر.

اصول: پىپىرەۋى بىنەماۋ رىئاسكان، لەسەرىنەماۋى بىنچىنەۋى رىئاسكان، بىنەماۋى، بىنچىنەۋى. لۆژىكى، لە روۋى ياسا ۋ لۆژىكەۋە.

اصهار: (ا) بوونە زاۋاى كەسىك.

اصيل: رەسەن، كەخىل، جىسن، رىشەدار، نەجىب، قايم ۋ پتەۋ، بىنەچەدار، نەژادباش.

اضائت: بىروانە: "اضائە".

اضائت: رووناك بوونەۋە، رووناك كىرەنەۋە، روونىك رۇشكىرەنەۋە.

اضاعە: (ا) زاىە كىرەن، بەبادان، بە فىرپۇدان، لە دەست دەرىچواندن.

(2) زۆربوونى ئاۋ ۋ زەۋى كەسىك.

(3) تىمارنە كىرەن، چارەسەرنە كىرەن.

اضافت: (1) رەپال دان. (2) ھاۋپىچ.

اضافە: زىاد كىرەن، خىستەنەسەر، خىستەنەگەل، ۋەردان، سەربارە، سەرەپا، زىدەبار، قىتەۋە بوون ۋ خۆنزىك كىرەنەۋە لە شىتەك. لە بىركارى دا: كۆ. "بەاضافە": سەرەپاى ئەۋە. (بىركارى) كۆ، دەگەل.

اضافەبار: سەربار، سەربارە، سەرۋار، ناۋبار، ناڧبار، ناڧبارك، نىۋبار، ناۋتا، مۆدك، زىدەبار، تەمەلىت، تەمەلىت.

اضافەبىر: سەرەپاى.

اضافەتوليد: بەرھەمھىنانى كالا زىاتر لە داۋاكارى بەكاربەران.

اضافە حقوق: سەر كرى، سەرموۋچە، سەرمەعاش.

اصلاح طلب: رىڧۆرمخۋاز، چاكسانىخۋاز.

اصلاح طلبى: رىڧۆرمخۋازى.

اصلاحگر: رىڧۆرمىست، چاكسان.

اصلاحگرا: بىروانە: "اصلاح طلب".

اصلاحى: چاككراۋ، ھەلە چن كراۋ.

اصلان: (ا) كۆى "اصل".

اصلپ: رەقتى، پتەۋتر.

اصلح: چاكتر، شىۋاۋتر، باشتر، ھەژىتر. شىۋاۋترىن.

اصلحىت: بىروانە: "شاىستگى".

اصلە: بىن، رىشە، نەمامىك.

اصلى: سەرەكى، بىنەماۋى، بىنچىنەۋى، بىناتى، بىنەپەتى.

اصلىت: بىروانە: "نسبت".

اصلىيە: سەرەكى، راستەقىنە.

اصم: (1) كەپ، گۆى گران، گۆى كپ، نەژنەۋا. (2) رەق ۋ پتەۋ.

اصناف: پىشەۋەران، گروپپەكان.

اصوات: كۆى "صوت"، ئاۋازەكان، دەنگەكان. رىستە تاكان.

اصوب: باشتر، چاكتر، راست تر.

اصول: بىنەماكان، بىناغەكان، بىناتەكان، بىنەپەتەكان، بىنچىنەكان. رىساۋ ياساكان.

پىرەنسپىيەكان. ھۆگەل، ھۆكان.

اصولاً: لە بىنەپەتدا، لە بىناغەپا، لە بىنچىنەپا.

اصولگرايى: بىنەماخۋازى، بىنەپەتخۋازى، بىناژۋى، فەندەمىنتالىزم.

اصل: (1) بىنەچە، بىنەچەكە، بىنچە، بىنچىنە، درڧ، رەچەلەك، ناۋپىشتە، رەسەن، عەسل، خاسە، سۆلان، بىنەما، درڧ، بىنچ، بىن، رىشە، رەگ، ماك، سفن، سەرچاۋە. (2) پىرەنسپى، بىنەۋاشە.

(3) ھەركام لە ماددەكانى ياساى بىنەپەتتى. (4) ياسا، رىسا. (5) ھەقىقەت، راستى بوون. "اصل انواع": بىنچىنەۋى جۆرەكان. "اصل كارى": بەشى سەرەكى كار. "اصل متعارفى": ھەر بىنەمايەكى بەلگەنەۋىستى ئۇقلى گىشتى ۋەك چوۋكەتربوونى پاژ لە گىشت. "اصل مطلب": مەبەستى سەرەكى. "اصل موضوع": بىنەماۋى بەلگەنەۋىست، مەسەلەى سەرەكى.

اصلاً: لەبىنەۋە، لەبىنچەۋە، لە بىنەپەت را، ھەرگىز، ھىچ كاتىك، لە ھىچ دەمىك دا.

اصلاح: (1) كەموكورتى لاپىردن، باشتر كىرەن، دۇخ يان چۆنىتە شتى.

(2) كورت كىرەنەۋە يان تاشىنى موۋى سەرۋ روخسار. (3) راست كىرەنەۋە، دەستكارى، ھەلە چىنى، ھەلە گىرى پىداچوونەۋە.

(4) سازاندن، ئاشت كىرەنەۋە. (5) چاك كىرەن، چاك كىرەنەۋە، چاكسانى كىرەن، رىڧۆرم. (6) چاكە كىرەن، چاكە خۋازى.

اصلاحات: كۆى "اصلاح"، چاكسانىگەل، چاكسانىيەكان.

اصلاح پىذير: شىۋاۋى چاك بوون.

اصلاح دان: ئاشت كىرەنەۋە، سازاندن.

اصطلاح: (1) پىكەۋە ئاشت بوونەۋە، سازان. (2) چەمك، زاراۋە، دەستەۋاژە، ئىدىۋم، وشە. (3) زمان، شىۋەۋى ئاخاۋتن. "بەاصطلاح": بەناۋ. بەپوالەت، بەخەيالى خۇى. بەپىپى، بەگۆپىرەۋى.

اصطلاحاً: بەۋ جۆرەۋى باۋە.

اصطلاحات انتزاعى: زاراۋەگەلى دەرهست.

اصطلاحات عىنى: چەمگەلى ئۆبژىكتىڧ، چەمگەلى بابەتى.

اصطلاح شدن: بوونەباۋ، باۋبوون.

اصطلاح شناسى: زاراۋە ناسى، تىرمىنۆلۆژى.

اصطلام: لە رەگ ۋ رىشەۋە دەرهىنان، بىن بىر كىرەن.

اصطناع: دەستۋوردان بۆ چىك كىرەن شىتەك، چاكە كىرەن، پەروەردە كىرەن، ھەلپۇزاردنى كەسىك، ھەلپۇزاردنى شىتەك بۆ خۇت. دەسكرد.

اصطىباد: راۋ كىرەن.

اصحاب: دژۋار بوونەۋە، سەخت بوونەۋە.

اصعاد: رۇيشتنەسەر، سەر كەۋتن.

اصعب: دژۋارتىر، سەخت تر، ئەستەم تر.

اصفاء: گۆيدان، گۆپراداشتن، گۆپراگرتن، بىستى، ژنەفتن.

اصغر: گچكە تر، چوۋكە تر.

اصفاء: (1) ھەلپۇزاردن. (2) بەتال بوونەۋە.

اصفى: روون تر، پاك تر، پالائوتە تر.

اضافه کار: زێده کاری.

اضافی: زیادی، ناپۆیست. بۆ مانای زیاتر بڕوانه: بڕوانه: "اضافه بار".

اضاقه: 1) تهسك كردنهوه، بهرتهنگ كردن. 2) لهدهست چوونی مالى كهسێك، نیازمه ندبوون، دهست كورتى، نه دارى.

اضجاج: لهسه رته نیشته خهوتن، هینانه خواری شتێك، نیشتاندن.

اضداد: كۆی "ضد"، دژبهرهكان، نه یارهكان، دوژمهكان.

اضراب: 1) نیشته جێبوون. 2) سهershۆر كردنهوه و بێدهنگ بوون. 3) ههلهگه پانهوه، مانگرتن، دهست لهكار هه لگرتن.

اضرار: 1) زیان پێگه یانندن، زهرمه ندى كردن.

اضرار: 1) كۆی "ضرر"، زیانهكان.

اضطراب: دلّه خورپه، دلّه تهپى، دلّه كوتى، دلّه خورپى، دلّه راوكى، هه ژقین، هه له بهل، نیگه رانى، شله ژان، په شوۆكان، په شوۆكاوى، دلخورتى و په ریشانى، كه لهگه له. "اضطراب كنده": په شوۆكینه، په ریشانكه، نیگه رانكه.

اضطرار: 1) بێچاره و نیازمه ندى كردنى كهسێك. 2) بێچاره بوون، ناچار بوون، ناچارى، مهجبوورى، داماو بوون. 3) بێچاره یی، داماوى.

اضطرابی: نا ئاسایى.

اضطرام: كلیه سه ندى، بلیسه سه ندى.

اضعاف: 1) لاوازكردن، بێتین كردن، خاوكردنهوه.

اضعاف: 1) دووقات، دووبه رابه ر.

اضغان: كۆی "ضغن"، كینهكان، رقهكان.

اضلال: گومراكردن، بېقام كردن، بهلاپیدا بردن، چه واشه كردن، له خسته بردن، له رێگای راست لادان، ته فره دان.

اضمحلال: له نیوچوون، ته فروتوونا بوون، زایه بوون، لێك هه لوه شان، له به ریه ك بلا بوون، لێك بلا بوون.

اضییق: تهنگ تر، تهسك تر.

اطابیه: 1) خاوین كردنهوه، حه لال كردن، بۆنخۆش كردن، خۆش چێژكردنى خوارده مه نى. 2) قسه ی خۆش و شیرین گوتن.

اطاعت كردن: ملدان، مل راكێشان، ملكه چى، پهیره وى كردن، گۆپرايه لى، گۆپدێزى، به گوى كردن، گوى شل كردن، گۆپدان، پابه ندبوون، فه رمان بردن، سه ردانه واندن، سه رسپاردن.

اطاله: درێژه پیدان، درێژه كێشان، درێژكردنهوه، كێشاندن، خایاندن.

اطاله كلام: درێژكردنهوه ی ئاخوته، درێژه پیدانى قسه.

اطاله لسان: درێژدادپى، زمان درێژى، فره وێژى، چێردرێژى.

اطاول: كۆی "اطول"، به مانای درێژتر.

اطایب: كۆی "اطیب"، پاكتر.

اطباق: داپۆشین، خسته سه ریه ك، تاكردن، پێگه وه نان، كۆپایى، هاوپایى.

اطراء: زێده پۆی له ستایشدا، ژۆر پێداهه لگوتن.

اطراب: وه شادى خستن، سروودگوتن.

اطراح: خسته پوو، هینانه گۆپى.

اطراء: دهركردن، ره تانندن، دوور خسته وه.

اطراف: لىوار، كه ناره، ده وروبه ر، ده وروپشت، داوین، قه راغ. "دراطراف": سه باره ت به، له باره ی. له ده وروبه رى.

اطراف فراهم گرفتن: ناماده ی كارێك بوون.

اطراف و اكناف: ده وروپشتى شتى، هه موو جێیه ك.

اطرافیان: خزم و كه سوكاره كان.

اطروحه: تێز، توێژینه وه ی زانستى.

اطعام: ده رخوا ردن، خۆراك و خوارده مه نى دان، نان دان.

اطفاء: كووژاندنه وه، دامراندن، دامراندنه وه ی ناگر، ته مراندنى سوتمان، ناگرېر.

اطلاع: پێزانین، ئاگادار بوون، ئاگالی بوون، ئاگادارى، های لیبوون.

اطلاعات: زانیاریه كان، هه واله كان.

اطلاع دادن: راگه یانندن، پێراگه یانندن، ئاگاداركردن(ده وه).

اطلاع دهی: زانیاری ده ر. زانیاری دان.

اطلاع رسانی: گه یاندى هه وال و زانیاریه كان. "مرکز اطلاع رسانی": ناوه ندی راگه یانندن.

اطلاع یافتن: ئاگادار بوون، زانین، به خه به ربوون.

اطلاعیه: راگه یه نراو، راگه یه ندراو.

اطلاق: 1) ئازادو سه ریه ست كردن، به ردان، به ربه لاكردن. 2) پى گوتران، ناوزه د كردن، گشتاندى. "بى راطلاق": هه رگیز، به هېچ كلۆنجێك.

اطلس: نه خشه ی جوغرافیا، نه خشه نامه.

اطماع: 1) وه ته ماح خستن.

اطمینان: دلنیا یی، خاترجه می، ئه رখে یانى، بى خه می، پشت راستى، دلنآسووده یی، پال لیدانه وه.

اطمینان خاطر: دلاوخوا ردنه وه، خاترجه م بوون، بى خه مبوون، دلنیا بوون.

اطمینان دادن: خاترجه م كردن، ئه رখে یان كردن، پشت راست كردن.

اطمینان داشتن: دلنیا بوون، ئه رখে یان بوون.

اطمینان كردن: په رمیان، خاترجه م بوون، دلنیا بوون، متمانه پێكردن.

اطناب: 1) درێژدادپى، درێژكردنه وه، ژۆر بلیسى، فره وێژى. 2) زێده پۆی له پێداهه لگوتن یان زه م كردن، پى زیادكردن. 3) پێزمان درێژپى.

اطوار: ره وشت و كرده وه، ئه دا، ژیتست.

اطوال: كۆی "طول" به واتای درێژى.

اطول: درێژتر.

اعتزال: كەنارەگىرى، گۆشەگىرى، دوورەپەرىزى، تەرىك بوونەوہ.

اعتساف: لە رىگەى راست لادان، بەلاپىدا رۆيشتن، زولم كردن.

اعتصاب: گرىڧ، مان، مانە، ماھنە، مەنەر، جەنە، گە، گەى، ھۆك، خەزر، غەزر. "اعتصاب كردن": مانگرتن، دەست لە كار كىشانەوہ، خوواردن لە خواردنى غەزا، پىداگرتن، پىچەقاندن، پىداگرتن، گەگرتن، جەنەگرتن، ھەرمىن، ھەرنىن، ھۆك كردن، خەزرىن. "اعتصاب كنىدە": مانگر، مانگرتو، گرىڧكەر، گەگر، ھۆكن، بەسى.

اعتصابى: مانگر، ئەوہى كە لايەنگرى مانگرتنە.

اعتصار: گوشين، دەرھىتان.

اعتصام: پەنابردنە بەر، خۆ دوورەپەرىزگرتن لە گوناح، پەناگرتن.

اعتضاد: يارمەتى دان، كۆمەگ كردن.

اعتقاد: باوہر، بپوا، باوہرەمەندى. "اعتقاد داشتن": بەقاكردن، بپواھىتان، بپواپىيوون، باوہرپكردن.

اعتقال: گرتن، گىران، خستە زىندان، بەستەنەوہ.

اعتكاف: گۆشەنشين بوون، لە شوپىنك مانەوہ، سەرقال بوون. (2) گۆشەنشينى، دوورەپەرىزى.

اعتلاء: بەرزبوونەوہ، گەورەبوون.

اعتلاق: ئەوينى و ھۆگرى پەيداكردن بە كەسك، سەوداسەرى.

اعتداء: دەستدرىژى، زولم كردن، پەلاماردان.

اعتداد: (1) زۆربوون، بەئەژمارھاتن. (2) بايەخ وگرىنگى پىدان. (3) سەرەرزى، سەربىلندى. (4) خاوەندارىتى كەسك بەسەر شتىكدا.

اعتدال: (1) راست بوونەوہ، راست وەستان، بەرابەربوون. (2) ميانەپەوى، مام ناوہندى، مام ناوہندىتى. (3) رىكى بەژن و بالا.

اعتدالى: ميانەپۆ، مام ناوہند.

اعتذار: لىبورن خواستن، داواى لىبورن كردن، پاكانەكردن، بيانووھىتانەوہ.

اعتذارامبىز: لىبورن خوازانە.

اعتراض: (1) ناپەزايەتى، ناپەزايى، دەنگ ھەلپىن، پىرۆتسىستۆ. (2) لەقەم گرتن، رەخنەگرتن، پەلپ گرتن، وردەگىرى. (3) پىداچوونەوہخوانى. "حق اعتراض": مافى ناپەزايەتى دەرپىن، مافى رەخنەگرتن. مافى پىرۆتسىستۆ.

اعتراض: (1) دانپىنان، وەخۆگرتن، دركاندن، راستىگوتن، راست رۆين، پى لىنان، چوونە ژىر، دەرڧەدان، مكوورپوون، مكوورپى، دەرپىن. (2) ناسىن. "اعتراض كنىدە": دركىن، دركىنەر، دان پىانەر، پىلپنەر، مقىر، مكوورپ.

اعتراف گىرى: (راستى) پىدركاندن، ناچار بە دانپىنان كردن.

اعترا: خۆرەپال كەسك دان.

اعتزاز: شانازى كردن، بەرپىزبوون.

"اعاشەكردن": دابىن كردنى كەلوپەلى ژيان، ژياندن.

اعانە: پىتاك، ھشكەر، باربوو بۆ يارمەتى ھەژاران، يارمەتىكردن، ئاوپلپاندەوہ.

اعباد: تۆكەرگرتن، خزمەتكارگرتن، بەردەست گرتن. كۆيلەكردن.

اعبار: پەپاندنەوہ، تپپەپاندن.

اعتاق: نازادكردنى تۆكەر يان كۆيلە.

اعتبار: (1) پەندو عىبەرت وەرگرتن. (2) جى باوہرى، باوہرى، جى متمانە، جى بروايى، باوہرپىكردن، بەقاپىكردن، ئىحتوبار، پىشت پىبەستن، پىرستىژ، ھورم. (3) (ئابوورى) ھەقى كەك وەرگرتن لە وام يان خەدەمات و كپىنى كالا بەبى دانەوہى خىراى پوول. (4) كات يان مۆلەتى بەردەوامى شتى.

(5) برەپارەيەكى پىشپىنىكراو لە بوودجە بۆ ئەنجامدانى كارگەلىكى ديارىكراو. "از اعتبارافتادن": لە دەست دانى بەھا و گرىنگى خۆ، متمانەنەمان، بەقائەمان.

اعتبارات: بوودجە.

اعتباردادن: گرىنگى پىدان، بايەخ پىدان.

اعتبارداشتن: گرنگى و بايەخداربوون، جى متمانەبوون.

اعتباركردن: متمانەپىكردن، بەقاپىكردن.

اعتبارنامە: ناسىن نامە، بپوانامە، باوہرنامە.

اعتبارى: (1) بەشىوہى (اعتبار). (2) رىژەبى. (3) بپوانە: "انتزاعى".

اظھر: پاكتر، خاوپن تر، پاڤتر.

اطيب: پاكتر، ھەلاڤتر، بۆن خۆشتر.

اظلال: نسىكردن، سىبەرداخستن.

اظلام: تارىكايى داھاتنى شەو، لە تارىكى دا رۆيشتن.

اظھار: (1) لىدون، دەرپىن، وتن، گوتن. (2) ئاشكراكردن، دەرختن، نواندن، خستەپوو، پىشاندان، عەيان كرن. "اظھار شەو": دەرپراو، دركاو.

اظھارات: قسەگەل، وتەگەل.

اظھار فضل: زانستى خۆ بە رووى خەلكى دىكە دادان.

اظھار لىحىہ: قسەكردن لەبارەى شتىكەوہ بە نىشانەى ھەبوونى زانىارى لەسەرى يان خۆنوونىكردن.

اظھار ناخشنودى: دەرپىنى ناپەزايەتى، لچ ھەلقراچاندن، لچ ھەلقوتاندن.

اظھار نظر: رادەرپىن، رابىژى.

اظھار وجود: بپوانە: "ابراز وجود".

اظھر: ئاشكراتر، خوياتر، ديارتر.

اعادات: زىندووكردنەوہى داوى مەرگ.

اعادە: گەپاندنەوہ، گىپانەوہ، نارندنەوہ، دانەوہ، وىدانەوہ، پىدانەوہ، ھاورندنەوہ، ھناردنەوہ، ڧەگەپاندن، ھەلگەپاندنەوہ. "اعادە حىثت": رووسپى كردنەوہ، ئابوور كپىنەوہ.

اعادى: كۆى "اعداء"، دوژمنان، ناخەزان.

اعادۋ: دالەدان، پەنادان، ھەشاردان.

اعارە: دەستەوا، بە دەستەوايى دان.

اعاشە: بەخىوكردن، پەروەردەكردن، ھاواندنەوہ، ژياندن، ژياندنەوہ. بژىو.

اعتلال: نه خۆش که وێن. بیانوو ههینانه وه، دهستی دهستی بیکردن.

اعتلام: پیزانین، ئاگاداریبوون.

اعتقاد (کردن): متمانه، متمانه پیکردن، رکان، پشتبستهستن، پشت پێوه بهستن، رابینیی، رابینین، رادیتن، تێرادیینی، تێرادییتن، پێداپهرموون، برۆایی، برۆا پێدان، برۆاپیکردن، باوه پێهاتن، باوه پرموون، باوه پیکردن، راپه پرموون، به قاپیکردن، خاترجه می له که سیک.

اعتقاد به نفس: برۆابه خۆبوون، له خۆرادییتن، به خۆداپه پرموون، پشت به خۆ بهستن.

اعتقاد سازی: متمانه سازکردن، پیکهینانی متمانه.

اعتناء: گرنگی دان، بایهخ دان، بایهخ پێدان، گوێ پێدان، به تهنگه وه بوون، به تهنگه وه هاتن، خه م لێ خواردن، خه مخۆری، ئاورلێدانه وه، چاو تێوه بوون، چاوه دێری، خۆتێگه یاندن.

اعتناق: دهست خستنه گهردنی یه کتری، دهسته ملان بوون.

اعتیاد: خووگرتن، خووپیکرتن، خووپێوه گرتن، تووشبوون، گیرۆده ییی، راهاتن، هۆگر بوون، ئۆگر بوون.

اعتیاد آور: گیرۆده ییی هین، سێرکه ر، بێهۆشکه ر.

اعجاب: 1) وه سه رسوورمان خستنی که سیک، سه رسامیی، سه رسوورمان. 2) خۆبیینی، خۆپه سندی، په سنی خۆدان، خۆرانیان.

اعجاب انگیز: سه رسام هینهر، سه رسوورپهینهر.

اعجاز: به جیهینانی کاریک که له توانای که سیکێ تردا نه بی، په رجۆ، بی هاوتایی.

اعجام: (ا) خال و سه ر و بۆر و ژیر دانان.

اعجاب: سه یرتر، سه رسام تر.

اعجم: بی ده م و پل، که سی که نه توانی به دروستی و رهوانی بناخوی، که سی که نه توانی به زمانی عه په بی قسان بکا.

اعجمی: ناعه ره پ، به هه موو که سیکێ ده لێن که عه ره پ نه بی.

اعجوبه: سه رسامکه ر، واق و وره پینه ر.

اعداء: کۆی "عدو"، دوژمنان.

اعداد: (ا) ئاماده کردن، ته یارکردن.

اعداد: (ا) کۆی "عدد"، ژماره کان.

اعدام: له سیداره دان، له داردان، ب دار فه کرن، تیرباران، گولله باران، له ناو بردن، نه هیشتن.

اعدامی: مه حکووم به له داردان.

اعدل: دادپه ره رتر، دادگه رتر.

اعدار: داوای لێبووردن، کردنه بیانوو.

اعراب: (ا) 1) ئاشکراکردن و ده رخستن، ره وان بێژی، قسه په وانێ. 2) بزویینه (سه رو بۆرۆ ژیر) دانان، پارزنین.

اعراض: (ا) روو وه رگی ران، روولێ وه رگی ران، پشت تیکردن، دووری کردن، خۆبواردن، خۆپاراستن.

اعرف: ناو دارتر، ناسراوتر.

اعرف: خۆشه ویست تر.

اعزاز: قه در زانین، ریزگرتن.

اعزام: ناردن، چوون، ره وانه کردنی که سیک بۆ شوینی، ریکردن، به پیکردن، وه ریکستن.

اعسار: لیکه و توویی، ره جالی، دهست تهنگی، ده سکورتی، تووشی ئاتاجی بوون.

اعصاب: کۆی "عصب"، ده ماره کان.

"اعصاب داشتن": هه بوونی ئاسووده یی بیکردنه وه و دۆخی ده روونی له بار.

"اعصاب کسی را خرد کردن": به توندی نارپه حه ت و قه لاس کردنی. میشک تیکدان، تیکدانی دۆخی ده روونی ئه و. "اعصاب مختلط": تیکه له ده مار. "اعصاب مغزی": میشکه ده مار.

اعصار: (ا) گه رده لولول، باهۆز، گێژه لۆوکه، باوبۆران، بابه لیسک.

اعصار: (ا) کۆی "عصر"، به مانای ده وره و چاخ و رۆژگار.

اعضاء: کۆی "عضو"، ئه ندامه کان.

اعطاء: به خشین، پێدان، ویدان، دایین، دان.

اعظام: (ا) گه وره کردن، به گه وره زانین.

اعظم: گه وره تر، پایه به رزتر.

اعقل: ژیرتر، به ئاوه زتر.

اعلاء: 1) بلندو به رزکردنه وه، هه لێنان، هه له هینان، بردنه سه ر، وه سه رخستن.

2) زۆرباش، فره خاس، عال. "اعلاى کلمه": سه رکه وتنی برۆا.

اعلال: نه خۆش خستن.

اعلام: راگه یاندن، ئاگاداری، وه ئاگاهینان، دانه زانین، چار. "اعلام دادن": ئاگادارکردنه وه.

اعلامنامه: برۆانه: "اعلامیه".

اعلامیه: راگه په نراو، چارپنامه، ئاگانامه.

اعلان: 1) ئاشکرا کردن، وه دیارخستن.

2) پێراگه یاندن، چارپدان، بانگه واز، ریکلام، عام قام.

اعلم: زانانتر.

اعلن: ئاشکراتر، خویاتر، دیارتر.

اعلی: به رزتر، بلندتر، قۆزتر، سه ره تر.

اعم: گشتی تر، گشتگیرتر.

اعماء: (ا) کوپیکردن.

اعمار: (ا) 1) ئاوه دانکردنه وه. 2) ده وله مندو بی نیاز کردنی که سیک.

اعماق: قوولایی، ناخ.

اعمال: (ا) کاره کان، کرده کان، کرده وه کان.

اعمال: (ا) به کاربردن، گونجاندن.

اعمال نظر: سه پاندنی بیرو بۆ چوونی خۆت به سه ر دیتران دا.

اعمال نفوذ: (ا) ره خنه کردن، دزه کردن، پێدزه کردن.

اعمی: کوپر، کۆر، کۆره.

اعنات: ره هجاندن، توواندن.

اعوان: یاران، یاریده ده ران، ده ست و پێوه ندان.

اعیاء: 1) ماندووکردن، که نه فت کردن، شه که ت کردن. 2) ماندویه تی، شه که تی، له په ل و پۆکه وتن.

اعیاد: کۆی "عید"، جیژنه کان.

افاقه: خۆشبوونەوه، چاک بوونەوه، لە نهخۆشی راست بوونەوه. وهخۆهاتنەوه، بههۆش هاتنەوه.

افت: (1) کهوتن. (2) دابه‌زین، کهمبوونەوه، دەر‌او‌یشتن له‌ کێراو، له‌حیساب دەر‌او‌یشتن، ئه‌فرۆز، به‌هیچ نه‌گرتن، پشت‌گویی‌خستن، فرییدن له‌ کۆدا، (له‌ ئابووریادا) داته‌پین، هاتنه‌خوار. (3) کهم و کورتی، ناته‌واوی، کیمی. "افت و خیز": کهوتن و هه‌ستانه‌وه، به‌ئه‌سپایی رو‌یشتن و په‌له‌کردن. سه‌رکه‌وتن و ناکامی. هاتوچۆ.

افتادگی: خاکه‌راییی، خاکیتی. لاره‌وه‌بوو.

افتادن: کهوتن، کهفتن، کهتن، داکه‌فتن، داکه‌وتن، کهوتنه‌خوار، به‌ربوونەوه، کهوتش، گلیان، گنبن. "افتادن بدون اراده": به‌لادا کهوتن. "افتاده": کهوتوو، کهفتوو، به‌ره‌و‌بووگ، کهفتی، کهفتگ، کهفته. بی‌قیز، خاکه‌را. داماو، عاجز. شه‌یدا، عاشق. رووداو، به‌سه‌رهات.

افتالش: بروانه: "رسوایی".

افتالیدن: پێژانن، بلا‌و‌کردنه‌وه، دپاندن، تێشاندن، که‌لاشتن. ئابروو‌چوون.

افتتاح: کرانه‌وه، کردنه‌وه، ئاوه‌لا‌کردنه‌وه.

افتتاحیه: درگا‌ژه‌نانه، شیرینی‌دان به‌ هۆی کردنه‌وه‌ی دام و ده‌زگایه‌ک. کرانه‌وه.

افتتان: شه‌په‌نگیزی، گێره‌شیوینی، ئا‌ژاوه‌نانه‌وه.

اغلال: خیانه‌ت‌کردن، ناپاکی‌کردن، رک‌هه‌لگرتن.

اغلب: زۆربه، گه‌لی‌جار، زۆرجار، زۆرجاران، زۆرتتر.

اغلوطة: ئاخاوتنی هه‌له. دژوازی.

"اغلوطة‌دادن": خستنه‌گومانه‌وه، فریودان.

اغماء: له‌هۆش‌چوون، له‌خۆ‌چوون، بوورانه‌وه، له‌پێ، بیهۆشی، دل‌بووردنه‌وه، بیهۆش‌بوون، شۆبه.

اغمار: کۆی "غمر"، نه‌زان و بی‌ئه‌زموون.

اغماز: له‌قه‌م‌گرتن، بی‌پێزو سووک‌کردنی که‌سیک‌لای‌خه‌لگی.

اغماض: چاوپۆشین، چاوپۆشی، چاوپۆشان، چاوی‌پۆشین، چه‌م‌پۆشی، لی‌بووردن، به‌خشین، چاوی‌قووچاندن، چا‌ونوو‌قاندن، پێ‌پیا‌ساوین.

اغن: منگن، مینگن.

اغناء: ده‌وله‌مه‌ندکردن، بی‌نیازکردن.

اغنی: ده‌وله‌مه‌ندتر، بی‌نیازتر.

اغواء: گومرا‌کردن، به‌لاری‌دابردن، فریواندن، خه‌تاندن. "اغواء‌کننده": فریودەر، خه‌تین، خاپینه‌ر، گومرا‌که‌ر.

افاده: (1) که‌ک‌دان، به‌هره‌دان، قازانج‌پێگه‌یاندن. (2) فیز، خۆبینی، خۆنوینی، لووت‌به‌رزی. "افاده‌م‌رام": دهر‌برینی مه‌به‌ست.

افاضه: (1) ئاو‌به‌خۆدا‌کردن، لی‌و‌پێژکردن. (2) به‌هره‌پێگه‌یاندن.

اغتيال: له‌نکاو‌کوشتن، ره‌شه‌کوژی، له‌ناو‌بردن.

اغراء: هه‌لخرا‌ندن، هان‌دان، ناچار‌کردن، شه‌په‌لای‌ساندن نیوان دوو‌که‌س، تێکه‌بردان.

اغراب: شتی‌نووی‌سه‌یرو سه‌مه‌ره‌هێنان.

اغراس: دارچاندن، نه‌مام‌چاندن.

اغراض: کۆی "غرض".

اغراق: (1) نغرو‌کردن، خنکاندن، نوقوم‌کردن. (2) زیده‌پۆیی، زیاد‌پێوه‌نان، پیلیدا‌گرتن. (3) شاتوشووت‌کردن.

اغراق‌آمیز: زیده‌پۆیانه، ناواقیعی.

اغراب: نامۆتر، سه‌یرتر.

اغشاء: داپۆشاندن.

اغضاء: چاوپۆشی، چاوپۆشین، لی‌بووردن.

اغفال: خه‌لافاندن، خه‌لافاندن، ته‌فره‌دان، خاپاندن، فریودان، هه‌لخه‌له‌تاندن، ده‌سه‌خه‌پۆکردن، له‌خه‌شته‌بردن، ده‌ست‌به‌زاخا‌کردن، که‌له‌ک‌لێدان، قۆل‌برین، ده‌ست‌برین، دۆشین.

اغلاء: (1) گران‌کردن، به‌گران‌کێرین. (2) کولاندن.

اغلاط: (1) هه‌له‌پێکردن، سه‌هووپێکردن، شاشی‌کردن.

اغلاق: (1) ده‌رگا‌به‌ستن، پێوه‌دان، داخستن، به‌ستن. (2) دژوارو‌ئالۆز‌کردنی کار‌یان‌با‌هه‌تیک.

اعیان: ده‌ره‌به‌گ، ده‌وله‌مه‌ندان، گه‌وره‌پیاوان، پیاوم‌اقوولان.

ئه‌ریسته‌تۆکراسی. "مجلس‌اعیان": پارلمانی لۆرده‌کان.

اعیانی: ئا‌غاواتی، ده‌ره‌به‌گی.

اغاثة: به‌هانا‌وه‌چوون، فریاکه‌وتن، به‌فریاگه‌یشتن، یارمه‌تیدان.

اغازه: تالان‌کردن، تالان‌و‌پێو‌کردن، به‌سه‌ردادان.

اگرار: ته‌پ‌وتو‌زوا‌ی‌بوون، خۆلای‌بوون.

اغتباط: شادبوون، که‌یف‌خۆش، ئاره‌زوو‌کردنی ژیا‌نی‌خۆشی‌که‌سیک.

اغتصاب: ئا‌واره‌بوون، دوورکه‌وتنه‌وه‌له‌زید، که‌وتنه‌غه‌ریبا‌یه‌تی.

اغتزار: فریوخواردن، خه‌له‌تان، به‌فیزو‌هه‌وابوون، له‌خۆبایی‌بوون.

اغتسال: خۆشوشتن.

اغتشاش: پشیو‌ی، شی‌واوی، تیکه‌ل‌پێکه‌لی، ئالۆزبیلۆزی.

اغتصاب: زه‌وت‌کردن، لی‌ئه‌ستاندن، داگیر‌کردن، ده‌ست‌به‌سه‌ردا‌گرتن.

اغتفار: به‌خشین، لی‌خۆش‌بوون، لی‌بوورین.

اغتماس: چوونه‌ژێر‌ئاو. بناولیدان.

اغتمام: خه‌مناک‌بوون، خه‌مباربوون.

اغتنام: به‌ده‌رفه‌ت‌زانین، به‌هه‌ل‌زانین.

اغتیاظ: توورپه‌بوون، رک‌هه‌ستان.

افزایش: بهرزبوونهوه، بهرزبوون، زیادبوون، زۆربوون. "افزایش دادن": بردنه سهر، ئی زیادکردن، زیادکردن. "افزایش یاقتن": چوونه سهر، بهرزبوونهوه. **افزاینده:** زیادکەر، زۆرکەر. **افزاییده:** بپوانه: "افزوده". **افزاییدن:** بپوانه: "افزودن". **افزودن:** 1) زۆرکردن، فره کردن، زیاترکردن. 2) زۆربوون، فره بوون. "افزوده": زۆرکراو، فره کراو. **افزون:** زۆر، فره، زاف، بۆش، زهحف، گهلیک، گه لهک، زیده، پتر، پپ. **افزون خواهی:** زیده خواری. **افزون طلب:** زیده خواری. **افزون مایه:** بههره مندبوون له زانست یان سامان. **افزونی:** زۆری، فره یی. کرداریک که به جیهینانی پاداشی هه بی و وازلیهینانیشی گونا و سزای نه بی. **افزونییدن:** له سه رتردانان، به باشترزانین. **افزونی جستن:** زیده خواریبوون. **افزونی گرفتن:** کهم کهمه زۆر بوون. **افزولیدن:** هه لخراندن، هاندان. **افساده:** رزاندن، داپزاندن، داقتاندن، به فیروندان. ئاژاوه و گه نده لی نانهوه، شوفااری. **افسار:** دزگر، هوسار، ره شمه، دهسکه پيشمه، جله و، جه له و، قامچی لغاو. "افسار به دست کسی بودن": ملکه چی بی ته ملاونه ولای ئه و بوون. "افسار کسی را در دست داشتن": زالبوون به سهری دا، له کوردی دا ده لپن کلکی له بهر دهستم دایه.

افسارگسیخته: ههوسارچپاوه، ههوسار پساو. سه رکیش، سه ربزیو. **افسانه:** رازه، چیرۆکی خه یالی، ئه فسانه، سه ربورده، هه قایهت. **افسانه های:** ئه فسانه یی، وهک ئه فسانه، ناواقیعی. به شکو. **افسانه پرداز:** بیژهری ئه فسانه. تاییه تمه ندی ئه و که سه ی له گپزانه وهی راستیه کان دا خه یالیان ئاویته دهکا. **افسانه شدن:** 1) تیاچوون، له ناوچوون یان مردنی که سیک و به سه رهاته که ی بوونه ئه فسانه. 2) ناو/ ناویانگ ده رکردن. **افسانه کردن:** ناو دارکردن. **افساینده:** رامکەر، جادووگەر، سیحرباز. **افساییدن:** فیئل کردن، جادوو کردن، رام کردن. **افسد:** گه نده لتر، خراوتر. گه نده لترین، خراوترین. **افسر:** ئه فسه ر، پله مه ند. **افسردگی:** 1) خه مۆکی. 2) کزی و خه مباری، دلگیران، ژاکاوی، گرژی، ناهومیدی. 3) بپوانه: "انجماد". **افسردن:** 1) سیس بوون، ژاکان، گرژیبوون. 2) سه هۆل کردن، رهق بوون. 3) خه مباربوون، ناره حهت بوون. "افسرده": ژاکاو، چرچاو، کز و سیس، نوژ، خه مبار، مات و کز، خه مۆک، ناره حهت، دلته نگ، زفیر، گرژ، مه رس، به ستوو، رهق هه لاتوو. "افسرده کردن": ده ماخ پرونان، وه ره زکردن، که یف تیکدان، ناره حهت کردن.

افسوس: 1) زولم، زۆرداری. 2) وشه ی خه مۆزی، مخابن، مه خابن، به داخه وه، داخ، حه یف، حه یفی، په کو، ته قو، حه یف و خه سار. 3) تهوزه، تیز، گه مه. **افسوس خوردن:** داخ و هه سه رهت خواردن، بوونی هه سستی داخ و په شیمانی و ناخۆشحالی به هۆی له ده ست دان یان نه بوونی شتی، ئاره زووی زۆرکردن. **افسوس کردن:** گالته پیکردن، تیتالی پیکردن. **افسوسگر:** تیزییکەر، تهوزه پییکەر. **افسوسی:** زالم. **افسون:** فرت و فیئل، گزی، که له ک، جادوو، سیح. **افسون ساز:** سیحرباز. فیلباز، ته له کباز. **افسون کردن:** فیئل کردن، که له ک لیدان. سیحرکردن. چاره دۆزی کردن. **افسونگر:** 1) جادووگەر، سیحرباز. 2) فره سه رسوو پیهینه ر. 3) جوان چاکی دلگر و دلرپین. **افسونگری:** جادووگه ری، سیحربازی. **افشاء:** ئاشکرا (کردن/ بوون)، فش کردن، بلآو (بوونه وه/ کردنه وه)، خسته نه پوو، له ده م ده رچواندن، په رده له سه رلادان، درکاندن نه پینی، زپاندن، راستی لیگوتن، لی هلدان. **افشاردن:** بپوانه: "افشردن". **افشاردن:** بپوانه: "افشردن".

افشاگری: ئاشکراکردن، له قاووان. **افشان:** پرتۆل، پپرژ، پپرژ، پپرژ، وه شان. په ریشان. به مانای پپژینه ر دی له کاتی پاشگردا وهک (آتش افشان): ئاگر پپژین. **افشاندن:** بلآو کردن، به لاق کردن، بلآو کردنه وه، پپژاندن، پپژانن، وه شاندن، وه شانن، هه لآویشتن. **افشاند:** بلآو، به لاق، پپرژ، په رژ. **افشانه:** ئیسپه ری. **افشاننده:** پپژینه ر، به لاقکەر. **افشانیدن:** بپوانه: "افشاندن". **افشردن:** هه ل پشاوتن، هه لپشافتن، بشافتن، پشافتن، هه لکوشین، هه لکوشان، هه لگۆفان، هه لگۆفتن، هه لگۆفین، هه لگۆفان، هه لگوشان، هه لگوشین، گوشین، گوشان، گوشانن، گوشیان، گۆشین، گوشران، گوشران، کوش، کوشین، رییک گوشین، راگوشین، راگفاشتن، مزدان. "افشرده": کووشراو، کووشراو، گوشیاگ، گوشیاو، گفاشتی. **افشردنه:** گوش، هه لگوشه ر، هه لگۆفهر. **افشرد:** سووکه له ناوی "افشرده"، خۆشاو، شيله، شیره. **افصاح:** به پوونی ئاخاوتن، رهوانی ئاخاوته. **افصح:** خۆش راویژتر، ته پزمان تر، ده ماوه رتر.

افقیح: دزیوتر، ناشیرین تر.
اقتباس: 1) قازانج وهگرترن و زانست
 فیربیون له که سیک. 2) لۆ وهگرترن،
 لۆ فیربیون، گێرانه وه وهگرترنی بابته تیک
 له کتیب یان رۆژنامه.
اقتحام: 1) بئ بیر کردنه وه خۆ له
 کاریکی ههلقورتانندن، خۆتیههلقورتانندن.
 2) خۆ خستنه ئازارو کویره وه ریبیه وه.
 3) به سووک و کهم گرتنی که سیک.
اقتداء: پهیره وهی کردن، وه شوین که وتن،
 ره دووکه وتن، وه دووکه وتن. لاسایی کردن،
 لاسا کردنه وه.
اقتدار: دهسه لاتداره تی،
 دهسه لاتداریتی، بالادهستی، به هیزبوون،
 میرایه تی، گه ورهیی، هیز، توانایی.
اقتدارگر: خاوهن دهسه لات، به هیز و
 توانا.
اقتدارگرا: دهسه لاتخواز، دهسه لات
 ویست، گشتخواز.
اقتدارگرایی: توتالیتهاریزم،
 ئۆتۆریتریانیزم، گشتخوازی.
اقتراپ: لیک نزیک بوونه وه، تخوون یهک
 که وتن.
اقتراح: بئ بیر کردنه وه ئاخواتن، داهینانی
 نوی به بیر و سهلیقهی خۆ، پیشنیار،
 پیشنیاز، راپرسی له مه پر مه سه له یهک له
 راگه یه نیکی گشتیهی وه، هه لبراردنی شتیکی.
اقتراض: قهرز کردن.

افواج: کۆی "فوج"، گروپه کان،
 دهسته کان.
افول: ئاوابوونی خۆر، داچوونی خۆر،
 داکشان، بزبوون، پووکانه وه،
 پووچانه وه، کهمکردن و چرچ هه لگه پان.
 له ناوچوون، هه رهس هینان.
افهام: 1) تیکه یانندن، فامانندن،
 حالئ کردن.
افهام: 1) کۆی "فهم".
اقاله: 1) تیکدانی مامه له. 2) به خشین،
 لیبوردن.
اقامت: مانه وه له شوینئ، نیشته جئ
 بوون، نیشته جئیی، جیگرتن، جئ خۆش
 کردن، دیماتی.
اقامه: دابهستن، قامهت بهستن، دهست
 پیکردنی نوئیز و نییهت. "اقامه دعوا":
 (مافناسی) خستنه پووئ سکالا.
اقامه دئیل: به لگه هینانه وه.
اقتباس: 1) کالان دروست کردن بۆ
 شمشیروهند. 2) گرتن، دهست به
 سهرداگرتن.
اقتبال: 1) رووتئ کردن، پئیشوازی
 لیکردن، هاتنه پئیش و به ره و پووچوون،
 لالی کردنه وه. 2) بهخت، هات، شانس،
 ئامه د، ئامه و. 3) خۆشبهختی،
 بهخته وه ری.
اقتبال زمانه: له باربوونی رۆژگار.
اقتبالند: بهخته وه ر، بهختیار.

افضاء: 1) به ره وه فه زاچوون،
 ئاوه لاکردنه وهی شوین. 2) باسکردنی راز
 لای که سیک. 3) تیکه یانندن. 4) راشکاوانه.
افضل: زانتر، زیاتر، باشتر.
افطار: به ربانگ کردنه وه، رۆژوو
 شکانندن، رۆژوو کردنه وه، دم واکرده.
افطاری: ئه وهی کاتی به ربانگ ده یخۆن
 یان ده درئ به رۆژوه وانان.
افعال: کۆی "فعل"، کاره کان،
 کرداره کان.
افق: ئاسۆ، ئاسۆگ، هاسۆ، هه سو،
 سوئیکه، ماک. پانتایی، گۆره پان.
 سه رزه وی.
افغان: هاوار، هه وار، ناله.
افقر: نه دارتر، هه ژارت.
افقه: زانتر، بیرمه ندر.
افقی: ئاسۆیی، هه سوویی، کپپی، راست
 و له دریزه وه. (له جوغرافیدا) ئاسۆیی، (له
 هیندسه دا) پۆیی. "محور افقی": ته وه ره ی
 ئاسۆیی. "اختلاف افقی": نا کۆکی ئاسۆیی.
افک: درۆ، تۆمهت.
افکار: کۆی "فکر"، بیروپراکان،
 بۆچوونه کان. "افکار عمومی": بیروپرای
 گشتی. "افکار فطری": بیره خۆرسکه کان.
افکل: گروپ، دهسته.
افکنندن: هاویشتن، هاویرتن، فیریدان،
 تووردان، تووره لدان، خستن، داخستن.
 راخستن، پان کردنه وه. رشتن.

خستنه دواوه، سپاردن. له سه ره ه لگرتن،
 لابردن. به تال کردنی ریخۆله. "افکنده":
 هاویرتراو، تووردراو، فیریدراو. "افکننده":
 هاویرتر، فیریده ر.
افگار: دلشکاو، ماندوو، ره نجاو، کزو
 داماو، ئه وگار، سیس هه لگه پراو. بریندار،
 زامدار.
افگانگی: بروانه: "سقط جنین".
افگانه: له به رچووک، بیچووی به
 مردوویی زاو. "افگانه کردن": به رخستن،
 له باربردن.
افلاس: 1) نه داربوون، نابووت بوون،
 مایه پووچ بوون. 2) نه بوونی، نه داری،
 چنه یی، نابووتی. "به افلاس افتادن": تووشی
 ده سکورتی و هه ژاری هاتن.
افلاسنامه: نابووتنامه.
افلاق: قسه ی سه یرو سه مه ره هینانه وهی
 شاعیر.
افلاک: گه ردوون.
افلیح: سه قهت، گۆج، گپ، له گۆکه وتوو،
 شه پله لیدراو.
افناء: قپکردن، قپان تیخستن،
 له نئو بردن، له ناو بردن، ته فروتوونا کردن.
افندی: ئاغا، ساحیو، خاوهن.
افندیلن: بروانه: "افندیلن".
افنون: 1) جۆر، چه شن. 2) لقی تیک ئالوو.
 3) هه ره تی لایوتی. 4) ئاخواته ی کورت
 و شاروه.

اقتطاع: برین، بران، جوێکردنهوه.
اقتطاف: میوه چنن، میوه پرنین. وهدهست هینان.
اقتفاء: 1) پێپهوی کردن، وهدواکهوتن. 2) شوین هه لگرتن، شوین پی هه لگرتن.
اقتلاع: هه لکهندن، هه لکه تران، له ریشه دهرهینان، له بن دهرهینان، هه لکیشان.
اقتناص: 1) راوکردن. 2) بپوانه: "اسارت".
اقتناع: دابین کردن و پاشهکوت کردنی سامان، پهزمنه کردن.
اقتحاط: وشکه سالی، قاتوقپی.
اقدار: بههیزکردن.
اقدام: هه ولدان، تیکۆشین، ههنگاونان، پێشکهوتن له کاریک دا، داپه، چاونه ترسان له کار، دهست برن، دهست بردن.
اقدار: توانتر، بههیزتر.
اقدس: پیرۆزتر، پاکتر.
اقدام: پێشتر، پێشووتر، بهرتتر، بهروتر، وهبهرتتر، میژینهتر، کۆنتر.
اقرار کردن: درکاندن، راستی گووتن، دانپنانان، پیلینان، مکووپوون، پیهاتن، چوونه ژیر، خستنه پوو. "اقرارکننده": بپوانه: "اعتراف کننده".
اقرض: قهرزدان.
اقرع: پشک هاویشتن.
اقتساط: 1) دادگه ری کردن.

اقتساط: 1) کۆی "قسط".
اقسام: 1) سویندخواردن.
اقسام: 1) به شهکان، به هرهکان. 2) سویندهکان.
اقتضاء: دوورتر. دوورترین.
اقتصر: کورت تر.
اقتصی: دوورتر، ئهوپه.
اقتطاع: 1) لومه کردن. 2) برینی به شی له شتیک و دانی به کهسیک. 3) بهخشینی پارچه زهوییه که لایه ن خهلیفه وه.
اقتعاد: دانیشاندن، رۆنیشاندن.
اقتفال: 1) کلۆم دان، پێوه دان، گاله دان. 2) گه راندنه وه.
اقتل: کهم تر.
اقتلا: لانیکهم، به لانیکهم، به لای کهمه وه، کهمای، کهمین، به شی کهم، کیمیقه، ههچ نهوئی، ههچ نه بی، دهس ئاخو.
اقتلاق: ئوقره لیبرین، شله ژاندن، بزواندن.
اقتلال: 1) کهم کردنه وه، کهمایه سی، دهسکورتی، ئاتاجی، هه ژاری.
اقتلام: کۆی "قلم". چه شنهکان، جوړهکان. قه له مهکان.
اقتلیت: کهمین، کهمایه تی، کهمای.
اقتلیم: هه ریم، ولات، سه زهوی، ناوچه، کافار.
اقتلیم گرای: هه ریم خوازی، هه ریم گه ریتی.
اقتلیمی: هه ریمی، ناوچه بی.
اقتناع: رازی کردن، قه ناعهت پیکردن، قایل کردن، هینانه باوه.
اقتواء: نیازمهند بوون، نیشته وه له رووته لان، دوایی هاتنی تیشو.

اقوال: قسهکان، گوتهکان.
اقوام: کۆی "قوم".
اقوس: چهماوه، نووشتاوه.
اقتوی: بههیزتر، پتهوتر.
اقتهر: زالت.
اقتیانوس: زهریا، ئوقیانوس.
اقتیاب: درۆیهکان، هه لبهستهکان.
اقتال: فره خۆر، زۆرخۆر.
اقتبر: گه ورهتر، به ته مهتر.
اقتبیر: پیس، ناحهز، کریت.
اقتتاب: 1) نووسین، کتیبو نووسین. 2) (ئابووری) ده سیاو.
اقتراء: به کریتی، به کریدان.
اقتساء: ده به رکردن، پۆشین، داپۆشین.
اقتساب: وهدهس هینان، وهدهس خستن، دهس کهوتن، قازانج کردن، کۆوه کردن. فیروون.
اقتسابی: ئه وهی وهدهست بی.
اقتساح: رامالین، راپیچان.
اقتشاف: دۆزینه وه، ده رخستن، ئاشکرکردن، پهیدا کردن، پیگه یشتن.
اقتشافی: 1) سه ره به "اقتشاف". 2) دۆزراوه یه تی. 3) گروپی که بو دۆزینه وهی زانیاری له مه پ دۆژمه وه ئیش ده کهن. 4) فپۆکه یه که که مه ئمووریه تی دۆزینه وهی شوینی دۆژمن و وهدهست هینانی زانیاری له باره ی ئه وانه وه.
اقتفاء: رازیبوون، بهس کردن، بهس بوون، تیربوون.
اقتناز: پاشهکوت کردن.

اقتراع: دهنگ دان، پشک هاویشتن.
اقتراف: 1) وهدههینان، بهدهست هینان، کۆشش کردن. 2) گونا ه کردن، تووشبوون.
اقتران: 1) نزیک بوونه وه و بوونه دوست و یار، جووت بوون. 2) نزیک، پیوه ندرایتی.
اقتسام: 1) دابهش کردن. 2) سویند خواردن.
اقتصاد: 1) میانه پهوی، میانه پهوی کردن. 2) ئابووری، economy.
"اقتصادباز": ئابووری به بی سنوورداریتی بازگانی یان به بی بهرتهسک کردنه وهی هه نارده و هاورده، ئابووری کراوه.
"اقتصادبسته": ئابووری بی هه نارده و هاورده، ئابووری داخراو.
اقتصاددان: ئابووری زان، ئابووری ناس، پسیپۆری زانستی ئابووری، "economist".
اقتصادی: ئابووری، ئابووریانه، ئابووریکار، به قازانج، به به هره، economic. ئابووری زان.
اقتصار: 1) کورت کردنه وه. 2) بپوانه: "اقتفا".
اقتصاص: 1) تۆله سه نندن، تۆله لی کردنه وه. 2) چیرۆک گێرانه وه.
اقتضاء: 1) ویستن، خوازتن، داوا کردن. 2) شیاووله باربوون. 3) تکا، داوا.

الهام: سه‌رۆ، په‌یام، سه‌رووش، خورپه‌خستنه دل‌ه‌وه، بیریک که له نادیاره‌وه به دل ده‌گا.

الهام بخش: ئیلهام هینه‌ر، خورپه‌به‌خش، وه‌دییه‌نهری بیرۆکه‌یه‌کی نوێ له زه‌ینی که‌سیک دا بۆ ئە‌نجامدانی کارێکی خولقیته‌ر.

الهام شدن: بیرۆکه‌یه‌کی که‌سیک گه‌یشتن. "به‌من الهام شده‌بوو": له‌ دلم چه‌قیوو، له‌ دلی دابووم، ده‌مزانی.

الهام گرای: سه‌رووش خوازی.

الهام گرفت: ده‌دل چه‌قین، کاریگه‌ری وه‌رگرتن له‌ شتی یان له‌ بیرۆکه‌یه‌کی یان شیوه‌ی کاری که‌سیک و گه‌یشتن به‌ بیر یان شیوازیکی نوێ، بیر کردن له‌ شتی که‌ نه‌تزانیه‌وه. "الهام گرفتته": ئیلهام پیکراو، سه‌رووش گرتوو.

الهیات: زانستی که‌ باس له‌ خوا ده‌کا، زانیاری له‌ باره‌ی خواوه، "تیۆلۆژی".

الهیون: کۆمه‌لیک زانا (خاوه‌ن حکمه‌ت) که‌ باس له‌ حکمه‌تی خوایی ده‌که‌ن.

الی: تا، تاکوو، به‌ره‌و.

الیاف: کۆی "لیف"، پزره، ریشال، ریزال.

الیز: بڕوانه: "الیز".

الیزیدن: بڕوانه: "الیزیدن".

الیغ: له‌وچه، بی‌ده‌م و دوو، وه‌روه‌ها به‌ مانای که‌م قام و سه‌پۆل.

الگوپرداری: سازکردنی مودیل بۆ دروست کردنی شتی. پیڕه‌وی‌کردن له‌ که‌سیک یان شتی.

اللم قلم: فی‌لبازی، ساخته‌کاری.

الله یختی: به‌خته‌کی، به‌هه‌لکه‌وت، خۆبه‌ختی.

اللهی: خوایی. مرۆفی کامل.

الم: ئیش، ژان، ئازار، ده‌رد.

المراء: به‌کورتی، به‌هه‌رحال. یارمه‌تی من به‌ن.

الم سنگه: هه‌راوه‌ریا، ئازاوه، به‌زم و هه‌را، هه‌راوکیشه، گیره‌وکیشه، قه‌ره‌بالغ.

المع: پیاوی زیره‌ک، بیرتیژ، به‌هۆش.

المناک: به‌ئازار، به‌ژان، له‌ش به‌بار.

المنگ: می‌رگ، سه‌وزه‌لان، سه‌وزه‌زار، له‌وه‌رگه.

المنگ دونگ: شه‌روشاتال، وردکه‌ویردکه، شه‌وه‌بیره، شه‌نگه‌شه‌ره.

المو: (أ.ل) بلیسه‌ی ناگر.

المواد: کۆی "المود".

الموار: ئالمودار، داری رایه‌لی سه‌ربان، ده‌سته‌ک، ته‌ژه.

الموان: کۆی "المون"، ره‌نگه‌کان، ره‌نگاوپه‌نگ.

المود: سه‌ره‌پۆ، سه‌ربزیو، سه‌رکیش.

الموف: (أ) هۆگر، ئوگر.

الموهت: بڕوانه: "الموهیت".

الموهیت: سه‌فته‌ی خوايه‌تی، زاتی خوايه‌تی، په‌لوه‌پایه‌ی خوایی، خوايه‌تی.

المويه: کۆی "المو"، ئالاکان.

المهاء: خه‌ریک کردن، سه‌رگه‌رم کردن.

الفختن: پاشه‌که‌وت کردن، کۆوه‌کردن، خه‌رقه‌کرن، کۆمکرن.

الفنجیدن: بڕوانه: "الفختن".

الفناء: 1) هاوێژتن، فری‌دان، توو‌پدان. 2) بابه‌تیک ده‌نیو بیرو زه‌ینی که‌سیک خستن، خستنه‌می‌شکه‌وه، وه‌به‌رنان. "الفناء بنفس": به‌خۆ ته‌لقین کردن. "الفناء شهبه": وه‌هه‌له‌خستنی که‌سیک، به‌هه‌له‌دابردن.

الفحاح: ئاوس کردن، زگ پرکردن، دووگیان کردن.

الفقاره: قیامه‌ت، به‌لای دژوار، تالوکه.

الفقاص: وتارده‌ر، چیرۆک بیژ.

الفقاط: کۆی "لقاطه"، شته‌په‌ست و بی‌نرخه‌کان.

الفقصه: قسه‌ی کورت، وته‌ی کورت. چیرۆک. به‌هه‌رحال، هه‌ر چۆنیک بی.

ال کردن: بڕوانه: "لاف زدن".

الکن: لاله‌په‌ته، لاله‌په‌تی، لاله‌په‌تره، لاله‌ک، تور، ده‌مبل، زمان په‌سک، فسه‌زمان، زمان به‌گری، زمانگر، زمانگیر، زمانگیر، زمان گران، زوان به‌گیر، کون زوان، زانده‌گونایش، که‌سی قسه‌ی به‌ره‌وانی بۆ نایات.

الکی: گۆتره، گۆترمه، لاتهری، ده‌مپ، بی سه‌وداکردن. به‌درو. به‌بی ناگایی و زانیاری. بی هۆ. ناراسته‌کی. بی یاسا و ریسا و چاوه‌دی‌ری.

الگو: سه‌رمه‌شق، مودیل، نموونه، پارادایم. "الگوئی مثالی": نموونه‌ی سه‌رچه‌شنامه.

الزام دادن: رامل خستن، قسه‌پیی نه‌هیشتن.

الزامی: پێویست، زۆرپێویست، واجب.

الزم: پێویست تر، واجب تر. پێویست ترین.

السن: وته‌پاراو، ده‌ماوه‌ر.

الش: بڕوانه: "الش".

الصاق: لکاندن، پێوه‌نووساندن، چه‌سپاندن.

الصاقی: چه‌سپینراو، لکینراو.

الطاف: نه‌رمی نواندن، میه‌ره‌بانی کردن، سه‌وقات دان.

الطف: نه‌رمتر، خاوی‌تر.

الغاء: هه‌لوه‌شانده‌وه، پووج کردنه‌وه، پوچه‌لکردنه‌وه، پووجاندنه‌وه.

الغاز: مه‌ته‌ل گوتن.

الفاختن: بڕوانه: "الفختن".

الفاظ: کۆی "اللفظ".

الفت: 1) هۆگری، هۆگرپوون، هۆگرتن، عاده‌ت کردن، خووگرتن، خووپیکرتن، خووپیه‌گرتن، هه‌وکاره‌بوون، ئالوده‌بوون، ده‌سته‌مۆیی، وه‌لفه‌ت. 2) دۆستی و ئاوده‌نگی. "الفت دادن": باناندن، هۆگرکردن، سازگارکردن. "الفت ده‌نده": بانۆک، بانین. "الفت گرفتته": هۆگر، ئوگر، گرو، خووگرتوو، خووپیه‌گرتوو، خووپیه‌گرتوو، لسه‌ک، ده‌سته‌مۆ، هاوده‌نگ، هه‌قال و هاوده‌م.

بالادەستى دەست درىژى ھىزى نىزامى
 ولايتىك بۇ سەر ولاتىكى دى، سىياسەتى
 دەولەتتىكى گەورە بەھىز كە بە زۆرەملى
 دەسەلاتى خۆى بە سەر ولاتانى دىكە دا
 بسەپىنى.
امت: گروپىك لە خەلك، كۆمەل، پىرەوانى
 پىغەمبەرىك.
امتتاع: بەھرەمەندىبون، چىژىردن.
امتتال: گوى لە مستى، فەرمان بەرى،
 پىرەوى كردن.
امتھان: ئەزمون، تاقىكردنەو،
 تاقىكارى، ھىچاندن، جەرباندن. "امتھان
 پس دان": روونبونەو ھى كەسى يان شتى،
 خۇتاقى كىردنەو.
امتداد: 1) درىژىبون، خۇراكىشان،
 كىشوران، كىش ھاتن. 2) كشان، كىشان،
 درىژىبى، راستا. "امتداد دان": درىژە پىدان،
 كىشان. "امتداد ياقتن": درىژە كىشان.
امتراج: 1) تىكەلبون، تىكەلابون،
 ئاوتتە بوون. 2) تىكەلاوى، ئاوتتەبى.
امتساك: دەست لە شتدان، راوستاندن،
 راگرتن.
امتصاص: مژان، مژىن، مژتن، ھەلمژىن،
 ھەلمژتن، مرىستن.
امتلاء: 1) پىرەبون، دارمال بوون،
 لىورپىژىبون، سەرپىژىبون، لىپ بوون.
 2) پىر، لىوانلىبو، تەژى. 3) سابخور،
 گرفت، سقل، ئىنتەلا، نەخۇشى خواردن
 نەتواندەنەو، ورگ پىر ھەزم نەكراو كە
 نەخۇشى دىنى.

امانت دار: دەس پاك، سەپاست،
 راستگو، ئەمانەت دار.
امانتى: ئەمانەتى، بەئەمانەت داندارو،
 راگىراو بۇ دانەو، بەئەمانەت ۋەرگىراو،
 خواستە، خواستەنى، ئەسپاردەبى،
 ئەسپارەبى، سىپاردەبى، سىپارەبى،
 سىپارەبى، ئەسپاردن، سىپاردن، سىپارتن.
امان نامە: پارىژاوانامە.
امانى: 1) بىروانە: "امانتى".
امانى: 1) ھىواكان، ئارەزوۋەكان.
امانات: كۆى "امانت".
امپراطور: پاشاى دەسەلاتدارو بە توانا،
 ئىمپىرتور، مىرى مىران.
امپىرسىيون: ھەست، تىگەبىن، پەژارە،
 ژان.
امپىرسىيونىست: ئەمپىرسىيونىزم خواز،
 شىۋەكار يان نووسەرىك كە بە شىۋازى
 ئەمپىرسىيونىزم ئىش دەكا.
امپىرسىيونىسم: ئەزمون خوازى، نىۋى
 قوتابخانەبەكە لە شىۋەكارىدا كە برىتى
 لە نواندىن حالەتەكان بە رەنگى
 جۇراو جۇر و نىۋى قوتابخانەبەكە
 ئەدەبىشە كە نووسەر ھەست و پەژارە
 بەو شىۋەبى كە بوو دەگىرپتەو.
امپىرىيال: ئىمپىراتورى، پاشايەتى،
 دەسەلاتدارەتى.
امپىرىيالىست: ئىمپىراتورى خواز، لايەنگى
 ئىمپىرىيالىزم.
امپىرىيالىسم: لايەنگى لە حكومەتى
 ئىمپىراتورى، سىياسەتى پەره پىدانى

ام القىرى: 1) گرنگىرەن و بەنرخىرەن
 سەرزەوى. 2) مەككە. 3) گەورە دى.
امالە: ھەلگەپاندنەو، ھەلچەرخاندنەو،
 چەماندەنەو، لاركردنەو. كەف كىردنە
 قوونەو ۋە بۇ رەوان بوون.
امالى: كۆى "املاء".
امام: 1) 1) پىش، پىشەو، بەردەم.
 2) بەرامبەر.
امام: 1) پىشەوا، پىشەرەو، پىش نوپژ.
امامت: پىشەواى، پىش نوپژى.
امام جەمە: پىش نوپژى.
امامزادە: نزرگە، گۇرپخانە پىاوى خوا
 كە خەلك دەچنە زيارەتى.
امان: بى ترسى، بى ترسىتى، ئاسودەبى،
 ئارامى، پارىژراوى، پەناوپەسىو. "امان
 خواست": ھانا خواستەن، داواى تەسلىم بوون
 كردن، پەناھىتان، ھاتنەبەر دالەدە،
 پارىژكارى خواستەن، پەنا بۇ كەسنىك بردن
 كە بتپارىژى. "امان دان": پەنادان، دالەدان.
 "امان را بىرىدن": بىرپىن/ پىۋانى بەشى
 سەرەكى رىگا. "امان كسى را بىرىدن": بىچارە
 و داماو كردن. "امان ياقتن": پارىژراوى،
 ئاسودەبى، چوونەژىر دالەدى كەسنىك. "بە
 امان آمدن": بى تاقەتبون. "ادرا مان بوون":
 پارىژران، ئاسودە و ئەرخەيان بوون.
امانت: 1) دەس پاك و راست بوون، جىبى
 متمانە بوون. 2) دەس پاكى،
 سەرپاستى، راستگو، راست بىژى.
 3) سىپاردە، ئەسپاردە، سىپارتى،
 سىپاردى، سىپارە، پى سىپىردراوى، راگرتن
 بۇ دانەو، ئەمانەت.

اليف: بىروانە: "الفت گرفته".
اليم: پىژان، زۆر بە ئىش و ئازار، ژان
 ھىنەر.
الين: نەرمتر، نەرم خووتر.
اليناسيون: لە خۇناموئى.
اليوم: ئەمپۇ، ئەمپۇكە، ئىمپۇ.
اما: بەلام، بەلان، ئەما، ئەمان، لى.
اما آوردن: 1) گومان كردن لە سەرەكەوتنى
 كارىك. 2) بىانووھىنانەو ۋە بۇ ئەنجام
 نەدانى كارىك، گنخاندن.
اماتە: مراندن، كوشتن، لە نىو بردن،
 تىدا بردن.
امارات: 1) كۆى "امارت"،
 دەسەلاتدارەتى، چوارچىۋە
 دەسەلاتدارىتى مىر، مىرنشەن.
امارات: 1) كۆى "امارة"، نىشانەكان.
امارت: 1) بىروانە: "امارت". 2) بوونە
 مىر، مىرىتى، مىرايەتى.
اماره: 1) نىشان، نىشانە.
اماره: 1) پال پىۋەنەر بەرەو شەپ و
 خراپى.
اماطت: دوورخستەنەو، بردن.
اماكن: كۆى "مكان"، شوپنەكان. "اماكن
 عموى": شوپنە گشتىبەكان.
ام العلوم: 1) ھۆكارى سەرەكى سەرھەلدانى
 زانست، بناغە و ئەستوونى زانستەكان.
 2) وشەسازى و رىژمانى ەپەبى.
ام الفساد: 1) مايە و ھۆكارى گەندەلى.
 2) گىرەشەوئىن، شەپەنگىز.

امكان پىزىر: شىاوى رەخسان، شىاوى بوون، رىتچىچو، مەيسەر.
امكان پىزىرى: رىتچىچوون، شىاوى پىكھاتن، رەنگە، گونجاوى.
امكان دادن: ئىزىن دان، مۆلەت دان.
امكان دارد: رەنگە، وىدەچى، دەبى.
امكان نارد: لە توانادانىلوان، كەمە، ھەرنابى، دەست نادا، ناگونجى، نالوى، ناشىت.
امكان ياقن: دەرھەت و دەسلەت پەيداكردن.
ام كردن: پوكاۋلەلئىنان، چەمۆلەلئىنان، شاگەشكەلئىنان، كەپلىگرتن، قزانك، قەپو، گفشك، گشكە، گژكە.
امكن: تواناتر.
امكنه: كۆى "مكان".
امل: (أ.م) كۆنەپەرست (زۆرتەر بە ژنان دەگوتى).
امل: (أ.م) ھومىد، ئارەزو، ھىوا.
املاء: رىنوس، نژو، قەرىس، نووسەوھرى، لەبەرگوتە نووسىنەوھ، پىكردن، تەژىكردن.
املاح: كۆى "ملح"، خوى، شۆرى. "املاح معدنى": خويى كانزا.
املاق: ھەژارى، نەدارى، بى شتى، خزابى.
املاك: (أ) كۆى "ملك".
املاك: (أ) كىردنە خاۋەن ملىك، ژن لى مارەكردن.
املال: جاپزكردن، ۋەزالەھىنان، درىژبوونەوھى سەفەر بۆ كەسىك.

امروزه: ئەمروكە، ئەم رۆژە، ئىرۆھە، ئەم سەردەمە.
امروزی: ئەمروپى، سەردەمىانە.
امرىه: دەستور، فەرمان، بىيار.
امس: دويكە، دويئەكە، دويئى.
امساء: كىردنە شوو.
امسك: (1) راگرتن، نەھىشتن.
2) وىستانەوھ، ۋەستانەوھ.
3) خۆبواردن، خۆراك نەخواردن، پارىزكردن. (4) بەغىلى ۋە چنۆكى، قىرنىسى.
5) بىدەنگ بوون. (6) كەم خۆرى.
امشپ: ئەمشەو، ئەمشو، ئىمشەو، ئەمشەقە، ئىشەقە، شەوئى كە تىاين.
امشى زدن: (1) ئىمشى پىژاندىن.
2) دەركردن، لە كۆل خۆكردنەوھ.
امضا: (1) رەوانەكردن، راپەراندىن، بەجىھىنان، تەۋاكردن ۋە نەجام دانى كارىك. (2) ۋاژو، پەنجەنووس، مۆر، ئىمزا.
امطار: (أ) بارىن، ھاتنەخوارى بەفرو باران، داگرتنى باران، وارىن، ۋاراي.
امعان: (1) دوور روانىن، قوول تىژامان، لىوردبوونەوھ. (2) سەرنج و دوورنوارى.
امكان: رەخسان، گونجان، دەستدان، لوان، بووز، ھەلگەوتن، مەيسەرىبون، لەكردن ھاتن، لە دەست ھاتن، توانىن، شىان، دەشىت. ئەگەر. دەرھەت. "عالم امكان": كۆى مۆڤ ۋە زىندەوھەر و گىيا ۋە ماددە.
امكانات: كۆى كەرەسە ۋە پىداۋىستى ۋە ھەلومەرجى لە بار بۆ ۋە دەستھىنانى شتى يان ئەنجامدانى كارىك.

امداد: (أ) كۆى "مد".
امداد رسائى: گەياندىنى يارمەتى، بەھاناۋەچوون.
امر: (1) دەستور، فەرمان، بىيار. (2) شت. (3) بابەت. (4) كار. (5) رووداۋ. (6) ژيان، بژىۋى. (7) سپاردە. "امر بىدبىي": بابەتتى بەلگەنەۋىست. "امر جزئى": بابەتتى ھەندەكى. "امر كلئى": بابەتتى گشتى. "امر مسلط": بابەتتى زال، توخمى زال. "امر مطلق": بابەتتى رەھا. "امر واقع": بابەتتى واقع. "امر وجودى": بابەتتى بوونىانە. "فعل امر": فرمانى داخوازى.
امر: تالتر، قايم تر، پابەندتر.
امراء: كۆى "امير".
امرار: بژىۋى، بەسەربىردن، رابواردن، تىپەپاندىن، بەرى چوون، گوزەران. "امرار معاش": بژىۋى ژيان.
امراض: كۆى "مرض"، نەخۆشىيەكان. "امراض تناسلى": نەخۆشىيە زايەندىيەكان.
امربىر: خزمەتكار، نۆكەر.
امرد: دەمپووت، لىسكە، لاۋى موو لە روو دەرئەھاتگ، كۆسە.
امردبازى: نىربازى.
امروز: ئەمروپ، ئەمروكە، ئىمپرو، ئىپرو، ئارپو، ئارو، ھارو، ئوۋپو، ئەفروكە، نارپوژ، نەسۆزى، رۆژى كە تىاين.
امروز و فرداكردن: ھەۋالە بە گوالە، دەستى دەستى، تەفرەدان، ئەمرو ۋە سبەى پىكردن.
امتلاك: دارايى، ھەبوۋىي.
امتناع: راۋەستان، نەكردن، دوورىكردن، خۆلى پاراستن، خۆبواردن ۋە لادان ۋە خۆلىنەدان، مان گرتن. (فەلسەفە) پىۋىستى نەبوونى شتى.
امتنان: سوپاس كىردن، سپاسكارى، پىژاندىن، چاكە لەبەرچاۋبوون.
امتھال: مۆلەت پىدان، كات پىدان.
امتياز: (1) جوىبوونەوھ، جىيايى، بەسەرداھەبوون، بەلايەك داھاتن، لەسەرى. (2) تازىيارى، پوان، سەرھەتى، ھەقىيازى، ئاتو، ۋەم، چوور، قان، سەرپىشك، مافى تايىبەتى، لە ياسادا: جىياۋك.
امثال: كۆى "مثل". "امثال و حكم": پەندى پىشووئان.
امجاد: (أ) رىزگرتن، زۆر بەخشىن.
امجاد: (أ) كۆى "ماجدو مجيدو مجد"، پايەبەرزان.
امجد: پايەبەرزتر، مېرخاس تر.
امحاء: سىپىنەوھ، رەش كىردنەوھ، لەئىبۇبىردن، لەناۋبىردن، قىكردن، تەفروتووناكردن، دوابىنەوھ، قەلاچۆكردن.
امحاض: دۆستايەتى پاك، راست كىردنەوھى ئاخاوتن.
امحاق: لە نىچوون، كوزران.
امداد: (أ) يارمەتىدان، يارىدەدان، كۆمەگ كىردن، ئارىكارى، فرىياكەتن، بەفرىياگەيشتن، بەھاناگەيشتن.

املج: تێرخوێ، سوێرتەر، به تام، جوانتر.
املس: نهرم، لووس، تاس و لووس، تهخت، رێك.
امم: كۆی "امت".
امن: (1) بێ ترس بوون. (2) بێ ترسی، ئارخهیان، ئاسوودهیی، هێمنایی، بێ خه می.
امناء: كۆی "امین".
امنع: قایم تر، پایه به رزتر.
امنییه: (أ.ی) هیوا، هیقی، ئاره زوو، ئامانج.
امنیت: پارێزراوی، ئاسایش، ئاسوودهیی، هێمنی، هێمنایهتی، هیوری، ئارامی.
امنیت خاطر: ئاسوودهیی خه یال.
امنیت ملی: ئاسایشی نه ته وه یی، ته نایی نه ته وه یی.
امنیتی: هێمنایهتی، هێمنایی، هیدیتی.
اموات: مردوه كان، كۆچكردوان.
امواج: كۆی "موج".
اموال: كۆی "مال". "اموال غیر منقول": مرده، مرده مال، مالی بێ گیان، شتی مال جگه له ئاژه له و زینده وه. "اموال منقوله": میری، مال و دارایی كه راده گوێزری. "اموال وقف": وه ره ستا، مالی مه وقوفه.
امور: كۆی "امر"، كاره كان، كاروباره كان، شوول و موول. بابه ته كان، مه سه له كان. رووداوه كان، پێشهاته كان. "امور خارجه": كاروباری دهره وه.

امومت: دایكیتی، دایكایه تی.
امهات: كۆی "ام"، دایكان، دالك گه ل. گرنگترین. "امهات اربعه": بریتی له چوار توخمی (ئاو، با، خاك، ئاوان).
امهال: مۆله ت دان، ماوه دان، ماوه پیدان، دهر فته ت دان، مه یدان دان، بواری پیدان.
امی: نه خوینده وار، بێسه واد.
امیال: كۆی "میل".
امید: هیوا، هومید، هومی، ئومی، ئومید، همی، ئاوات، ئاره زوو، هیقی، هه ویا، ته وا، ته ما.
امید بخش: هیوا به خش، هومید به خش، دلگه رمكه ر، مایه ی هیواداری.
امید بریدن: ناهومید بوون، هیوا بران.
امید زندگی: نیوونجی ته مه نی تاكه كانی هه ر كۆمه لگایه ك.
امیدوار: هیوادار، به هومید، به هیوا، به هیقی، هیویدار، هومیده وار، هیقیدار، به ئاوات، ئاواته خواز، ته وادار، ته مادار، دلگه رم، دلگه ش، گه ش بێن، ده ف گه رم، چاوپوون، چاوله دو، چاوله دوا، چاوه ری، چه مه را، چاوه نۆر.
امیدواری: هیواداری، هیقیداری، به هیوایی، هیقی بوون، به ئاوات بوون، به ته مابوون، ته واداری، ته ماداری، خۆشی خۆشی.
امیرنشین: میرنشین، جینگه ی ژیا نی میر.
امیری: میری، پاشایه تی، حكومه ت. سه ره ری، گه ره یی. فه رمانده یی.

امیل: لارو چه ماوه، پیاوی بێ شمشیتر، پیاوی دل پیس.
امیم: پێشهوا، پێش نوێژ.
امین: دهس پاک، باوه پێكراو، جیی متمانه، بپواییكراو، جیی باوه ری، راست کردار، سه ر راست، دلپاك.
الان: بپوانه: "اكنون".
انابت: بپوانه: "انابه".
انابه: (1) گه رانه وه بۆ لای خودا، تۆبه کردن، دهس هه لگرتن له گوناح. (2) په شیمانی، پشتی دهست گه زتن، پاشگه زبوونه وه، گه رانه وه، بادانه وه.
اناره: (1) رووناك کردن، رووناك بوون، ئاشكرا بوون، دره وشینه وه. (2) چروکردنی دار.
انارشی: بپوانه: "انارشی".
اناس: كۆی "انس"، خه لك، خه لكان.
اناطه: هه لاره سین، پێوه کردن، لێك به ندر کردن.
انام: بپوانه: "انام".
انان: نووكن.
انانیست: منه منه، منی منه، خۆبینی، خۆنوینی، خۆپه سندی، خۆپه رستی، خۆبه زیادزانین.
اناهیتا: بپوانه: "اناهیتا".
انباء: (1) ئاگادار کردنه وه، هوشیار کردنه وه.
انباء: (1) كۆی "نباء"، هه واله كان.
انبات: (1) رواندن. (2) روان، شین بوون.
انباد: كه م، پیچ.

انباردن: ئاخین، ئه مبار کردن، پر کردن. "انبارده": بپوانه: "انباشته".
انبار زفال: خه لوزان، خه لوزدان، ره ژی دان.
انبارش: پر کردن، و هه رشتیک كه ناو شتیکی دی پی پر ده كه نه وه.
انبار غله: كه وری، كوار، هه مباری ده غل و دانه وێله.
انبار: هاوبه ش، هاویشك، شه ريك، هاوکار، هه فکار، هه قتا، هاوتا.
انبارزی: شه ریکایه تی، هاوکاری، هاودهستی.
انباشنگی: پیری، پرکاری، کۆگاکاری، ته پدان.
انباشتن: پر کردن، ئاخین، ته پاندن، ته پانن، ته پدان، ته ژی کردن، كه له كه کردن، کۆما کردن، خۆمین، به سه ره یه ك دا کردن، هه لچنین، پوو، چه پانن، ئه مبار کردن، خه زنکردن. "انباشته": کۆما، کۆگاکاری، گو مه لته، له سه ر یه كه له كه كراو، هه لچناو، هه لچنراو، هه لچنیاگ، چپرکاری، ئه مبارکاری، خومیا، په چن، هه للاقووچکه، پیری سه ره ریژ.
"انباشته کردن": بپوانه: "انباشتن".
انباع: هاوبه ش، شه ريك، هه وی، هه قی، هه فکار.
انبریوئوژی: (ئاوه مه، پز، پیزه) ناسی.

دامالین، دەرکیشان، دارنان، ئى کردنەو، ھەلرۈوتان، رووت کردن. (2) "ئەبستراکشن"، دەرھەستكارى. (3) بىرېلاوى، پەرېشان خەيالى. (4) ھەلئىنجانى پاژى لە گشتى، دەرکیشانى واتايەكى گشتى و ھاوبەش لە ناو كۆمەللى واقىعەيەتى ديارىكراو. (5) داگىركردن، زەوت کردن. **انتزاع کردن:** (1) جىابوونەو لە كەسى يان لە جىگەيكە. (2) گرتن، داگىركردن، زەوت کردن. (3) جىاكردنەو. **انتزاع گرايى:** Abstractionism. **انتزاعى:** (1) "ئەبستراكت"، دەرھەست، ھەست پىننەكراو. (2) دەرکىشاو، دەرھىنراو، دامالراو. (3) پەتى، رووت. (4) ئەو شتانەى لە زەين دايە و بەلام واقىعەيەتى دەرھەستيان نىە. (5) تايەتمەندى ھەر واقىعەيەتتىكى زەينى كە لە رىگەى گشتاندنەو ھەدەست ھاتبى. (6) تايەتمەندى ھەر بەرھەمىكى ھونەرى پشت ئەستور بە حالەتە زاتى و ناوھەستيان كەن ھىما روالەتییەكان. **انتساب:** (1) خزم بوون، خۆپەپالدان، رەچەلەك دانان. (2) پىئەندارىتى و خزمایەتى. **انتساخ:** (1) لەبەرنووسىنەو، لە روونووسىنەو. (2) گواھاستو. (3) لە نىوبردن. **انتساق:** (1) رىكبوون، رىكوپىك بوون، رىك خزان، تەكوزبوون. (2) رىك خستى.

انتزان: جىگەى سرنج، سەرگەرمكەر، بەقازانج. **انتزن:** ناوخۆيى، فېريار، قوتابى شەوانە، قوتابى دوايىن سالى پزىشكى كە كىشكە. **انتزاسيونال:** نىونەتەوھەي، جىھانى، ئەنجومەنىكى گشتى كە كرىكارانى نەتەو ھەجىوازەكان بۆ پاراستنى مافەكانيان پىكيان ھىناوہ. **انتزاسيونالىست:** لايەنگرى بنەماكانى ئەنتىرناسيونالىزم. **انتزاسيونالىسم:** (1) برواھىنان بەوھى كە ھاوكارى نىوان نەتەو ھەجىكانى جىھان پىويستى بە ھارىكارى تەواوى مرقفەكان ھەيە. (2) (ئابوورى) بەرنامە يان كارىك كە بە ھاوكارى نىونەتەوھەي جىبەجى دەبى. (3) (سىياسى) بۆچوونى لەسەر بنەماى بروا بە ھاوپىوھندى نەتەوھەكانى جىھان يان گروپىكى ديارىكراو لەوان لە بارى سىياسى و راميارىيەو. **انتزاسيونالىسم پرولتى (كارگرى):** بە بۆچوونى ماركسىستەكان ھاوپىوھندى جىھانى نىوان چىنە بىبەشەكان بەتايبەت نىوان چىنى كرىكارى ولتانى جوراوجور. **انتروپولوژى:** مرقفناسى. **انتريگ:** ئاژاۋە، كەتن، فېت، فېتنە، (لە سىنەمادا)بابەت يان ھۆكارىك كە سەرنجى بىنەر بۆ لای خۆى راكېشى و بىوروژىنى. **انتراكس:** (پزىشكى) كوانەپىسە. **انتزاع:** (1) جىابوونەو لە كەسى يان لە جىگەيكە، ھەلكەنران، ھەلكەندن،

انتبساھ: (1) وشىياربوونەو، ھۆشياربوونەو، ھەئاگاھاتن، چاوكردنەو، ھاتنەوھەسەرخۆ. (2) وشىيارى، وریایى. (3) (دەروون ناسى) وردبىنى. **انتجار:** (1) خۆكۆژتن، خۆكۆشتن، خۆلەناوبردن، خۆكۆژىکردن، ورگى خۆدراندن. (2) خۆكۆژى. **انتجاری:** خۆكۆژى، خۆتەقاندنەو. **انتحال:** (1) ھەپال خۆدان، ھەخۆنىسبەت دان. (2) خۆ ھەتايىنىكەو بەستن. **انتخاب:** ھەلبژاردن، ھەلبژارتن، ھەلبژىن، ھەلبژارتن، بژارتن، بژارتن، بژارکردن، بژانن، نەقاندن، قەبژارتن، چاك لە خراپ جىاكردنەو، دەست نىشان کردن، دەست لە سەر دانان، دانەبژىركردن، ھەلچىنن. "انتخاب شدە": ھەلبژارتو، ھەلبژارتى، ھەلبژاردو، ھەلبژاردە، ھەلبژارتە، ھەلبژىياگ، ھەلبژىياگ، ھەلبژىراو، ھەلبژىراو، ھەلبژىردراو، ھەلبژىرتى، بژىياگ، بژاردە، بژىياگ، تەلبژىر، تەلبژىر، دانەبژىركراو، نەقاندى، سەرگول. "انتخاب كندە": ھەلبژىر، ھەلبژىرە، ھەلبژىرن، ھەلبژىر، ھەلبژىر، كەسىك كە ھەلدەبژىرئى. "اولىن انتخاب": سەرىشكى، يەكەم ھەلبژىرى، خاترخۆيى. **انتخابى:** ھەلبژىراو، ھەلبژاردە. **انتداب:** كىردن بە نوپنەر، ناردن، چاودىرى، سەرپەرشتى.

انبساط: (1) كرانەو، بلاوبوونەو، دلخۆش بوون. (2) دلخۆشى، كەيف خۆشى، شادان. (3) كشان، لىك كشان، درىژبوونەو. (4) (پزىشكى) خاوبوونەو. **انبساط خاطر:** دلخۆشى، شادى. **انبست:** (آب) خەست بوونەو، توندبوونەو، ھەق بوون، مەيىن. **انبعاث:** (1) ھەلبژىردران، ناردران، رەوانەبوون. (2) مەيل، شەوق. **انبودن:** (1) چىنەو، گول چىنن، ھەلچىنن، كۆماكردن، كۆوھكردن. (2) ئافرادن، چىكرن، خولقاندن. **انبوسيدن:** (1) ھاتنەدى، ھەدېھاتن. (2) زان، پوان. **انبوه:** پى، پىرايى خەلك، جەماوەر، چى، قەلەبالغ، ئالوزو تىكەلاو، كەلەكە، كۆما، زۆر، گەلەك. "انبوه شدن": خىبوونەو، كۆبوونەو. **انبوهى:** زۆرى، فرەيى، فرەوانى، پىرايى، چىرى، ئاپۆرە، خرتول. **انبويىندە:** بۆنكەر، بۆندەر. **انبويىدن:** بۆن كىردن، ھەلمژىن، بىھن كىرن. **انبىاء:** كۆى "نبى"، پىغەمبەران. **انتاج:** گەيشتنى كاتى زانى مەپو مالأت. بەئاكام گەيشتن، ئى پەيدابوون، بەرھەمىنان، دەرھىنان. (لۆژىك) ئاكام ھەرگىرن لە پىشەكىيە لۆژىكىيەكان.

انتكاس: كەم بوونەوہ. (2) كەم كەرنەوہ. (3) رەخنەگرتن. (4) كەم و كوپى، ناتەواوى.

انتكاش: (1) قەلشت ھەلگرتن و داتەپىنى بىنا. (2) پەيمان شىكىنى. (2) خۆش بوونەوہى بىرىن. (3) پوچەل بوونەوہى تارات. (4) كرانەوہ و پسانى پەتى جۆلانى.

انتقال: (1) گوان، راگويز، جىگۆركى، گۆزتن، گۆزان، گۆزانن، گۆزانەوہ، گۆزتنەوہ، گوازتن، گوازتنەوہ، گۆزانەوہ، گۆزىيان، گۆزىيانەوہ، گۆزىن، گۆستن، گۆستنەوہ، گواستن، راگواستن، راگوازتن، راگويزان، راگويزتن، گواستن، گوازتن، قەگواستن، ھەلگۆستن، گواستنەوہ، گوازتنەوہ، ھەلگۆر، بردن. (2) مردن، كۆچى دوايىكردن. "انتقالدان": (1) بىروانە: "انتقال". (2) فىيىركردن، راھىيان. (3) تىگەياندن. (4) تەشەنەپىدان. "انتقالدەدە" شە: "گوازاو، راگوازاو، راگويززاو، گۆزاو. "انتقال دەندە": راگوازەر، راگويزەر، گوازەر. "انتقال دەندە صدا": دەنگبەر، دەنگبەرە، دەنگەوہرە.

انتقام: تۆلە، تۆل، حەق، حەيف، ھەيف.

انتقام گىرفتن: تۆلە ساندن، تۆلە سەندىن، تۆلە لى سەندىنەوہ، تۆلە كەرنەوہ، وىكەرنەوہ، حەق ساندىنەوہ، ھەق لىكەرنەوہ، ھەيف ستاندىن، ھەيف ھەلىتان، وىكەرنەوہ، ئاقدىن، سزادانەوہ.

انتقامگىر: تۆلەستىن، تۆلەكەرەوہ، حەق وەسىن، ھەقوەستىن، خويىن ئەستىن، خويىن گر.

انتكاس: سەرنگوم بوون، سەروژىربوون، نخوون بوون.

انتكوتول: رووناكى، رووشنېر.

انتماء: (1) بە كەسىك نىسبەت دران، خزانە پال. (2) بەستراوھى، پەيوەندارىتى، لايەنگىرى. (3) گەشەكردن، ھەلدان.

انتولوژى: بوون ناسى.

انتھاء: دوايى، كۆتايى، ئاكام، دەرنەجام، بىرانەوہ.

انتھاج: رىگە دۆزىنەوہ، گەپان بە دوى رىگەى روون و ئاشكرادا.

انتھاز: دەرفەت دەست خىستن، چاوپروانى دەرفەت بوون، بە ھەل زانين، ھەل قۆستەنەوہ.

انتھاس: ھەستان، راپەرىن.

انتھاك: (1) ئابرووبردن، رىساكردن. (2) سنوروشكاندن.

انتىباب: پەيتاپەيتا ھاتن.

انتىم: دەروونى، نەفسى، ناخى، خۆمانەيى.

انجاء: (1) رىزگار كەرن. (2) ئاشكرا كەرن.

انجاب: وەچەخستەنەوہ، منال بوون.

انجاح: (1) بەجىھەپىنانى نىياز. (2) سەركەوتن. (3) سەرخستن.

انجاد: (1) يارمەتيدان. (2) خويىندەوہ بە دەنگى بەرز. (3) ھەستان.

انجاز: بەجىھەپىنانى ئاتاجى كەسىك، ھىئانەدى، ئەمەگدارى.

انتشار: بلاوبوونەوہ، پەرسەندىن، پەخش.

انتشارات: كۆى "انتشار"، چاپەمەنى.

انتشاراتى: (1) دەپتوھەندى لەگەل چاپەمەنىدا. (2) بلاوكەرەوہ. (3) دامەزراوھە يان شوپىنى بلاوكەرنەوہ و فروشى كىتىپ.

انتشاردان: پەرەپىدان. چاپ و بلاوكەرنەوہ.

انتصاب: دانان، دانان، وەئەستوگرتن يان وەئەستونان. دامەزاندن، دامەزنان، قىت كەرنەوہ.

انتصابى: دانراو، بەشىوھى دانان.

انتصاب: ئامۆزگارى و پەند وەرگرتن.

انتصار: (1) يارمەتيدان. (2) سەركەوتن، سەركەفتن.

انتصاف: (1) وەرگرتنى ھەقى خۆ لەكەسىك. (2) بە نيوھ گەيشتن.

انتطاق: قەسەكردن، ئاخوتن، دوان.

انتظار: چاوەپروانى، چەمەراپى، چاوەنواری، چاوەنۆرى، چاوەپى، چاڭنىرى، چاوەچاوى، چاوەدووى، نەزاكە، تەرنە، رىپان، نەزاكە.

انتظاردان: لە چاوەپروانى دا ھىشتەنەوہ.

انتظار داشتن: چاوەنۆرى كەرن، چاوەپروانى كەرن.

انتظار رفتن: (1) پىشېبىنىكردن. (2) چاوەپروان مانەوہ.

انتظار كشىدن: بىروانە: "انتظار داشتن".

انتظام: مرواريد گرتنەوہ، رىكبوون. (2) رازانەوھى و رىكبويىكى، تەكووزى.

انتعاش: زىانەوہ، بووزانەوہ، وەھىزكەوتنەوہ، گەشانەوہ، بالاكردن.

انتفاء: لەناوبردن، تەفرووتووناكردن. رەد، حاشا.

انتفاح: بىروانە: "ئاماسىدن".

انتفاضه: راپەرىن، رابوون.

انتفاع: قازانچ كەرن، بەرخواردن. كەلك وەرگرتن.

انتقاء: ھەلېژاردن، خاوپىن كەرنەوہ، دەرھىئانى مېشك لە پىشە.

انتقاب: پەچە بەستەن، دەمامك لېدان.

انتقاد: بەنەخت وەرگرتنى پارە. پوولى چاك لەھى خراپ جىياكەرنەوہ. لىگرتن، ورنەگىرى، رەخنە، رەخنەكارى، ئىراد.

"انتقادپذير": رەخنە ھەلگەر. "انتقادسازندە": رەخنەى داھىنەرانە، رەخنەى بنىتانەر.

"انتقاد عاطفى": رەخنەى سۆزدارانە. "انتقاد كلاسىكى": رەخنەى كلاسىكى. "انتقاد مثالى": رەخنەى سەچەشنانە. "انتقاد مطلق گرا": رەخنەى رەھاگەر. "انتقاد فېمىنىستى": رەخنەى فېمىنىستى، رەخنەى مېخواز(انە).

"فرا انتقاد": بان رەخنە، ئەوپەپى رەخنە.

انتقاداتمىز: رەخنەگرانە، تىكەل بە رەخنە.

انتقادی: رەخنەگرانە.

انتقاش: (1) دەرھىئان، دەرھوردنى دېوو لەلاق، ھەلېژاردن. (2) نەخشاندن، نەخشىن. (3) نەخش وەرگرتن.

انحصار وراثت: بهرپوه چوونی رپوره سمی یاسایی بو به فهرمی ناسران و دیاریکردنی ژماره ی میراتبه ران.

انحصاری: پاونکراو، سه ربه که سی یان دامه زراوه یان گروپینکی دیار.

انحطاط: نزم بوون، په ست بوون، بهخت وه رگه پان، داکه وتن، دارپووخان. داوه شان، داوه شین.

انحلال: 1) توانه وه، تاوانه وه، حه لیان، کرانه وه. 2) هه لوه شـانـه وه، هه لوه شـینه وه، هـلـشـیان، هـلـشـین، شـیـبوـونه وه. 3) خـاـوبـوـونه وه. 4) ناوالابوون، کرانه وه.

انحناء: کۆم بوونه وه، کوورپوونه وه، داهاتنه وه، داچه مان، چه مانه وه، چه مینه وه، دانه وین، خواربوونه وه، لاریبوونه وه.

انخداع: خه له تان، فریو خواردن، خاپیان، هه لفریوان، له خشته چوون.

انخراط: 1) به نه زانی خو ده کاریک هه لقرتاندن. 2) له رپوونی له ش.

انخزال: به ره و سستی و دامای و له شگرانی چوون.

انخساف: روچوون، ون بوون، کویربوون، مانگ گیران.

انخفاض: که وتنه لیژیایی، که وتنه نشیوی، نزمی، دابه زین.

انخفاق: قورگ گیران، خنکان.

انحناء: کۆی "ناحیه"، شیوه کان، ریگه کان.

انحدار: هاتنه خوار، نیشته وه. لیژی، هه لدر.

انحراف: لادان، وه رچه پین، کل بوون، کلابوون. "انحراف تیر": لاکردن، سه روبه رکردنی تیر، نه هه نگاوتن.

انحراف استاندار: لادانی پیوه.

انحراف جنسی: کشان به ره و کرداری سیکیسی به شیوه ی ناسروشستی، لادان (به لاریدا چوون) سیکیسی.

انحراف داشتن: لار و چه ماوبوون، لاری، خواری.

انحراف ذهنی: لادانی زهینیی.

انحراف کردن: به لاریدا بردن، چه واشه کردن.

انحرافی: لاری (بانه)، لاده رانه، لاوه کی، ناراسته وخو. به لاریدابهری زهین.

انحصار: 1) که وتنه تهنگانه وه، به رته سک بوون. 2) پاون کردن، تاپوکردن، قورغ کردن، مؤنقپول کردن، تاییه تی بوونی کار یان بابه تیک یان فروشی کالایه که به که سیک یان دامه زراوه یه که.

انحصار تجارت: چاوه دیری ریژه یی یان ره های ده ولت به سه ره نارده و هاوه رده کاندان.

انحصارگرا: پاونخواز.

انحصارگرایی: پاونخوازی.

انجذاب: کشران، کیشران.

انجرار: کیشران، ره وان بوون.

انجلاء: 1) روشن بوون، ترووسکان، ده رکه و تن، ئاشکرابوون.

2) دورکه و تنه وه.

انجلاب: کیشران.

انجماد: چه مه دین، به ستن، به ستران، بوونه سه هؤل، سه هؤل به ستن، رچان، رچیان، رچین.

انجم گیری: مه کر و فیل.

انجمن: کۆمه له، کۆر، شوینی کۆبوونه وه، شوینی دانیشتن، جقات، جوات، مه کۆ، راولیژگه، نه نجومه ن.

انجمن آرا: کۆر رازینه وه، کۆرخه ملین، مه شره ف خویش.

انجمن پیوند: پیک هیئی کۆر، کۆکردنه وه ی نه دنامانی کۆر.

انجمن داشتن: کۆر پیکهینان، کۆبوونه وه بوون.

انجمن کردن: کۆوه بوون، راولیژکردن.

انجوخ: چرچ و لۆچی پیست.

انجیلان: جنین، هه جانندن، هه جنین، هه جنین، نه جنین، وردکردن به تیخ یان چه قو، نه جنن نه جنن کردن، برین.

"انجیده": هنج، هنجن، هنجی، هنج هنج، هه جنن، جنیاگ، هه جنناو، نه جنناو، نه جنن، پلپل، وردکراو به تیخ.

انجیردن: کون کردن، ول کرده ی.

انجاس: 1) پیس کردن، گه مارکردن.

انجام: ناکام، دوماهی، دواهی، پاشین، جیبه جی، یه ربه یه ر، نه انجام.

انجام پذیر: پروانه: "عملی".

انجام دادن: به جی هیئان، به جی هانین، هیئانه جی، به ناکام گه یاندن، به رپوه بردن، جی به جی کردن، راپه پاندن، له قه م کردن، له قه م کردن، مه شانندن، سازاندن، سازدان، چیکرن، پیک هیئان، پیک هانین، کوداندن، فه سال دان، نه انجام دان، ریگ هاوردن، کردن، کرن، کاردش، تیپه پاندن، سوغین، قه تاندن، ته و اوکردن، دروست کردنی کار/ کار دروست کردن.

انجام دهنده: پیک هیئهر، کار چیکه ر، نه جامده ر، جیبه جیکه ر.

انجامش: کۆتایی و سه ره انجامی کاریک، ته و او بوون، ده ره انجام. په سالن، قیامه ت.

انجام شدن: جیبه جی بوون، به جیهاتن، پیکهاتن، کودان، کران، به رپوه چوون، سه رگرتن، هاتنه کرن، هاتنه کردن، نه انجام دران، ره ننگ گرتن، یه ربه یه ر بوون.

انجام شدنی: شیاوی جیبه جیبوون.

انجام گرفتن: پروانه: "انجام شدن".

انجام ناپذیر: به ره و پیش نه چوو، جیبه جی نه بوو.

انجامیدن: جیبه جیبوون، به کۆتا گه یشتن، کۆتایی هاتن.

انجخیدن: پروانه: "انجوخیدن".

انداز: ئامۆژگاری، ئامۆژیاری، ئامۆچیاری، مۆچیاری، مۆجیاری، نسحهت، په‌ند. **اندازدادن**: ئامۆژگاری دان، ئامۆژگاری کردن، نسحهت کردن. **اندازگر**: ئامۆژگار، ئامۆژگاری کار، ئامۆژگاری کەر، ئامۆژیاری، مۆژیاری، په‌ندێر، نسحه‌تکەر، ئامۆچیاری، مۆچیاری، مۆجیاری، مۆچکە، وه‌عزدا‌ده‌ر. **اندازگۆ**: بڕوانه: "اندازگر". **اندازنیوش**: نسحه‌تگر، په‌ندوه‌رگر، ئامۆچیاری وه‌رگر. **اندازشدن**: چوونه ژووره‌وه، رۆیشتنه ناوه‌وه. **اندازشکستن**: ئاماده‌کردن. **اندازکشنده**: بڕوانه: "جاذب". **اندازکشیدن**: 1) کێشان. 2) راخستن، پان کردنه‌وه. 3) فرپکردن، هه‌لقورپاندن. 4) بزاوتن، جوولاندن. 5) رۆیشتن، چوون. 6) تێپه‌رین. **اندازکناش**: کارتیکه‌ری دوولایه‌نه‌ی دوو شت له‌سه‌ر یه‌کتەر، پێکه‌وه هه‌لکردن. **اندازگذاشتن**: 1) تێپه‌رشانندن. 2) وازلیه‌پێنان. **اندازگذاشتن**: 1) تێپه‌رین، پێداچوون. 2) مردن، کۆچی دوا‌یی‌کردن. 3) وازه‌پێنان، چاوپۆشی. 4) ده‌رچوون.

اندام گهرقتن: ریکوپیک بوون، ته‌کووزبوون، دۆخی له‌بار په‌یدا‌کردن. **اندامی**: ئۆرگانیک. **انداوش**: بڕوانه: "اندايش". **انداویدن**: بڕوانه: "اندايیدن". **اندايش**: قورپه‌کاری، ماله‌سواغ، پیاساوين، هه‌لسوان، ناوین، سواغ، سواغ. **اندايشگر**: گه‌چکار، تێساوهر، سواغده‌ر، به‌ننای ماله‌سواغ. **انداينده**: بڕوانه: "اندايشگر". **اندايیدن**: ماله‌سواغ کردن. **انداخس**: پشت و په‌نا، پشتیوان، پشته‌قان. **انداخسواره**: قه‌لا، حه‌شارگه. **انداخسیدن**: 1) په‌نادان، پشتیوانی لی کردن، پاراستن. 2) په‌ناگرتن، خۆحه‌شاردان. **اندر**: 1) ده‌فری ده‌م و کات، له، له‌ناو. 2) به‌ده‌گمه‌نتر، که‌م وینه‌تر. 3) خه‌رمان. **اندراج**: هاتنه‌ناو، چوونه‌ناو. **اندراس**: 1) له‌ناوچوون، کۆنه‌بوون، کۆن بوون. 2) کۆنی. **اندریای**: سووکه‌له‌ی "اندریایست"، پێویست. **اندریایست**: پێویست، به‌گرینگ گر، گوی ده‌ر به‌کارێک. **اندرخور**: شیاو، شایان، لایق، هه‌ژی.

انداڤ: کۆی "ند"، وه‌ک، هاوتا. **انداڤ**: که‌م کردن، له‌که‌می‌دان. **انداڤنده**: بڕوانه: "افکننده". **انداڤه**: راده، هه‌ندێ، پێوانه، پێودان، پێودانک، شاقه‌ل، شو، قه‌در، قه‌ده‌ر، قه‌یر، قه‌را، گۆره‌با، ره‌ژه، ئە‌ندانه، ساین. "ازانداڤه به‌دبردن": سنووربه‌زاندن، له‌راده تێپه‌راندن. "ازانداڤه‌بیرون": فره، زۆر. "قانداڤه‌ای": تارا‌ده‌یه‌ک. **انداڤه‌گذاڤی**: دیاریکردنی مه‌ودا، درێژی، پانایی، به‌رزی و قوولایی له‌سه‌ر نه‌خشه. **انداڤه‌گهرقتن**: پێوان، پێوتن، پێوانه‌کردن، ئە‌ندانه‌گرتن و دیاریکردنی راده‌ی چۆنایه‌تی و چه‌ندایه‌تی شتی. **انداڤه‌گیر**: پێوهر، که‌سی که‌ ده‌پێوی، له‌گه‌زده‌ر، ئە‌ندانه‌گر. **انداڤه‌نگه‌داشتن**: میانه‌رۆیی کردن. **اندام**: له‌ش، جه‌سته، به‌ده‌ن، ئە‌ندام. به‌ژن، بالا. رێساو شێوازی دروست، کاری رێک و پێک. کۆنه‌ندامی سێکسی ژن یان پیاو. "به‌اندام": هاوڕێژه، هاوکیش. **اندام‌دان**: رازانه‌وه، ریکوپیک کردن، قۆرمی له‌بار پێدان. **اندام‌زایی**: پێکهاتنی جه‌سته‌کاتی هه‌ل‌دان و گورانی تۆل. **اندامک**: هه‌رکام له‌پێکهاته‌کانی ناوه‌وه‌ی خانه‌که‌ ئیشی تابه‌تی خۆی هه‌یه. **اندامگان**: بڕوانه: "ارگانيسم".

انداختن: 1) هاویشتن، هاوێژتن، هاوێتن، ئاویشتن، ئافیتن، ئاویتن، خستن، که‌واندن، فرێدان، تووپردان، تووهره‌ل‌دان، برك‌دان، هه‌ل‌قتانندن. 2) راخستن، پانکردنه‌وه. 3) له‌باربردن، به‌رخستن. 4) خستن، وه‌شانندن. 5) دروستکردن، ئاماده‌کردن. 6) له‌پێ‌خستن، ماندووکردن. 7) بلاوکردنه‌وه، په‌خش کردن. 8) پێدادان. 9) لا‌بردن، وه‌لانان. 10) له‌سه‌کارلا‌بردن. سهرینه‌وه، له‌ناو‌بردن. 11) نه‌خش کردن. 12) پێکه‌پێنان، سازکردن. 14) ره‌ت کردنه‌وه. 15) رژانی تراوی له‌ده‌فری. 16) دوورخستنه‌وه، خستنه‌ده‌ره‌وه. 17) ئە‌نازه‌گرتن، پێوان. 18) راوێژکردن سه‌باره‌ت به‌کارێک. 19) پالان دانان بو‌و‌کارێک. 20) خستنه‌روو. 21) بڕینی ئە‌ندامانی له‌ش. "انداختن‌بدون‌هه‌دفا‌گیری": مێشومحانج، ئاوینتی بی‌ئامانج. "انداختن‌به‌کسی": 1) قسه‌ی به‌تیکۆل پێگوتن، گالته‌پێکردن. 2) کالای ئە‌یاغ و بێرمین به‌فیل‌پی‌فرۆشتن یان پێدان. "انداختن‌درجایی": نیشته‌جێبوون له‌وێ. "انداختن‌کسی‌را‌از‌چیزی": لێوه‌رگرتن(ه‌وه). "خود‌را‌جایی‌انداختن": خۆبه‌سه‌ردان، خۆسه‌پاندن به‌سه‌ر‌خانه‌خوێ‌دا. **انداخته**: تووپرداو، فرێدراو، فرێداریاگ، هاوێژراو، په‌رت کریاگ، هه‌ل‌قتایی.

اندرگرفتن: دەس پیکردن. بلیسهسه سەندن.
اندرماندن: دامان، عاجزبوون.
اندرنوشتن: (1) پیوان، برین. (2) کراندن، هه لکۆلین. (3) له ناوچوون، سپانه وه. (4) تیپه پاندن، وه دوادان.
اندروا: (1) هه لاسراو، هلاویستی. (2) سه رگهردان و په شوکاو، داماو.
اندررون: بنگلیشه، دهرون، ناف، ژناق دا، ناولهش، ژوور. زهین.
اندرن شناسی: هه ناواناسی.
اندر یابایی: بروانه: "ادراك".
اندر یافت: بروانه: "ادراك".
اندر یافتن: تیگهین، تیگه یشتن. په یاکردن، دۆزینه وه.
اندهاف: دوورکه وتنه وه، لابران، لادران. هه لپه.
اندهک: که موکه، که م، کم، کیم، به حال، ئاسته م، حاسته م، تۆزقال، تۆسقال، تۆسکال، تۆزکال، تۆزلانه، تۆزلقان، تۆزولکه، نه ختووکه، پرک، پرتک، پیچ، هندک، پیت، پیزه، نچه، که مترین ئەندازه.
اندهک اندهک: که مه که مه، که م که م، کیم کیم، کمکه، پیچ پیچه، چپرچپر، تۆزه تۆزه، پیته پیته، ورده ورده، نه خته نه خته، بره بره، بهر بهر، سه بره سه بره، هیدی هیدی، وه ره وه ره.

اندهکی: که مێک، که می، که مه کی، که مه ک، که موسکه یه ک، که مه ک، که مه ی، هه نده ک، هیندیک، هیندی، هه ندیک، هندکه ک، هه ک، پارێکی که م، برۆکه، بریک، تۆزی، تۆزیک، گونچر، نه ختی، نه ختیک، میچاله ک، چکی، قلیک، قنجک، حاسته م و دوو به لا، کرتک، کوچیو، پیچک، پیتکه، تانی.
اندهماج: (1) تیوه چوون، چوونه ژووره وه. (2) پته و بوون.
اندهمال: خۆشه وه بوون، ساریژبوونه وه.
اندهمه: باسکردنی رووداو و به سه رهاتی تال و ناخۆش، وه بیر هینانه وه ی خه م و که سه رهکانی رابردو.
اندهوختن: پاشه که وت کردن، پاشه که وت کردن، په زمه نده کردن، په سمه نه کرن، پاشقل دان، گپرانه وه، هه لگرتن، کۆکردن، نۆته کردن، نیاته کردن، داخستن، هه لخستن. وه ده ست هینان.
"اندهوخته": (1) په زمه نه، په زمه نده، په زمه نده، په سمه نه، په سمه نده، پاشه که وت، پاشه که فت، پاشه که وتی، په سه ناز، په سه ناز، نیاته، نۆته، گرده وه کۆبی، گلدریاوه، گلۆدراو، پاشقول، پاشقل، فه بوور، بازمان، لی به جیماو. (2) ئەزموون، زانیاری. (3) تیشوو، بژیو.
اندهوین: تیه لساوین، تیه لساوین، تیه ساوینی رهنگ، پیاساوین، پیداساوین، هه لساوین، هه لساوان، هه لساوین، هه لساوین، پیامالین، هنین، ناوینه وه، سواغ دان، ماله سواخ کردن، ته ره ماله، گله بان.

اندهوکرین: نیه ره ژین.
اندهوزه: بروانه: "اندوه".
اندهوزنده: پاشه که وت که ر، په زمه نه (که ر، کار).
اندهوزیدن: بروانه: "اندهوختن".
اندهول: بهرک، رقاوی.
اندهوه: که سه ر، کول، کولۆکه سه ر، مهینه ت، کۆقان، خه م، په ژاره، کریب، خه م و خه فه ت، هه ژمه ت، مهینه ت، کوزیرک، خه مباری، گژم، که ده ر، جخار، جه خار، جغار، ته میان، تانۆت، موووژ، مۆزه، عه ززه ت.
اندهوبار: خه م هین.
اندهوزدا: ته میان ره تین، که سه رسپین، خه م ره وین، خه فه ت به ر.
اندهوفزا: که سه رزا، کول هینه ر، خه م هینه ر.
اندهوهگسار: خه م خۆر، خه م خوار، دل سۆز، که سی که خه م له پیاو ده خوا.
اندهوهگین: خه مبار، خه مناک، دل پرله خه م، مهینه تبار، دلته نگ، داخدار، ته مین، ناشاد، غه مگین، مروچ، جه رگوس.
اندهوهمند: بروانه: "اندهوهگین".
اندهوهناک: بروانه: "اندهوهگین".
اندهوهه: بروانه: "اندهمه".
اندهه: سووکه له ی "اندوه".
اندهی: هیوا، هیواداری، سه یر. و به مانای بوو و مه گه ر و له وانه یه.
اندهیدن: (1) سه رسوو پمان، به گومانه وه ئاخاوتن، دوودل بوون. (2) بروانه: "اندهوین".

اندهیش پایه: بروانه: "جزمی".
اندهیشگیر: گیرا، جیی سه رنج.
اندهیشمند: هزرقان، خاوه ن هزر، خودان هزر، بیرپووناک، بیرمه ند، تیی بین، تیپراماو له بیرو نه ندیشه. "اندهیشمند شدن": چوونه فیکره وه.
اندهیشمندی: بیرکردنه وه، تیفکرین.
اندهیشناک: (1) بیرمه ند، هزرقان. (2) نیکه رانی هینه ر، جیگه ی ترس و گومان، ترسناک.
اندهیشنده: بیرمه ند، بیرکه ره وه.
اندهیشه: هزر، بیر، بیرۆکه، فیکر، بیرکردنه وه، تیپرامان. گومان، ترس، نیکه رانی. خه م، که سه ر. لالیکردنه وه، خه مخۆری. "به اندیشه": بی جه رگ.
اندهیشه برگماشتن: وردبوونه وه.
اندهیشه خوردن: (1) خه م خواردن. (2) ترس هه بوون.
اندهیشه داشتن: (1) ترسان و نیکه ران بوون. (2) وردبوونه وه و چاوه دپیری کردن.
اندهیشه دیسه: وینا، خه یال.
اندهیشه کار: بروانه: "اندهیشه گر".
اندهیشه کردن: (1) بیر کردنه وه، راویچکه، راویشکه، تیا رمان، خه یال کردن. (2) هه ست به ترس کردن، ترسیان. (3) خه م خواردن. (4) په ندوه رگرتن.
اندهیشه کشیدن: بروانه: "اهتمام و عنایت".
اندهیشه کیش: (1) هۆگری بیرکردنه وه، ئه وه ی خووی به بیرکردنه وه گرتوه. (2) خه یالاتی.

انسان مدارى: نڤوه ندىتى (چه قگىرى) مرۆف، مرۆف ته وهرى . ئومانىزم .
انسائى: مرۆيى، ئىنسانى، باش و شىاو .
انسائىت: (1) مرۆف جوون . (2) مرۆف ايه تى، مرۆف ئانى، ئىنسانه تى، پىاوه تى، جوامىرى، به زه يى . "انسائىت ستىزى": دژه مرۆف ايه تى .
انسى: له بارتر، شىاو تر .
انسىك: تواته وه .
انسترومنتاليزم: پاسا و گ رىتى .
انستىتوتو: دامه زراوه، لىژنه ئى ئه ده بى يان زانستى، ئه نجومه ن .
انسجام: يه كگرتووبى، يه كپارچه يى و هاوئا ههنگى، يه كده ستى، كۆكى، ده گه ل يه كترى رىككه وتن، گونجان، پىكه وه گونجان، ته كووزبوون . هاتنه خوارى ئاو يان فرمىسك . "انسجام مضمون": يه كگرتووبى واتادار .
انسحاق: پلىشانه وه، وردبوون .
انسداد: داخران، به ستران، پىوه دران، گىران .
انسدار: (1) شوپروونه وه، داهىلران . (2) وه په له كه وتن، به ئه سپايى رۆيشتن .
انسداال: شوپروونه وه، داهىلران .
انسراج: (1) شوپركردنه وهى موو . (2) رووتبوونه وه . (3) ئاسانى، سانايى .
انسكاب: هه لىژان، رژان، رژيان .
انسلاخ: (1) پىست فرىدان، رووت بوونه وه، دامالران، داماليان . (2) لىباس داكه ندن، رووت بوونه وه . (2) تىپه پىن .
انسى: (أ) هۆگر، خووگرتوو .

انس: (أ) مرۆ، مرۆف .
انساء: (1) وه دواخستن، پاوپا كردن . (2) فه رامۆشكارى، له بىرچوونه وه .
انسال: (أ) كۆي "نسل" .
انسال: (أ) وه چه خستنه وه .
انسان: مرۆ، مرۆف، خه لك، ئىنسان، حىسان، عىسان . كه س، تاكه كه س .
انسان اقتصادى: مرۆفى ئابوورىكار .
انسان انگارى: هاوشىوه خوازى، قايل بوونى تايبه تمه ندىيه كانى مرۆيى بو خوا يان ئاژهل يان ته نه كان، "ئانتروپۆمۆرفىسم" .
انسان پىندارى: بپوانه: "انسان انگارى" .
انسان دوستى: مرۆف دوستى . مرۆف خوازى، هيومانىزم .
انسان ستىزى: دژه مرۆيى .
انسان شناس: خه لك ناس، مرۆناس .
انسان شناسى: خه لك ناسى، مرۆناسى، ئانتروپۆلۆژى .
انسان گرايانه: مرۆف خوازانه .
انسان گرايى: مرۆف گه ريه تى، مرۆف خوازى، هيومانىسم . "ضدىت با انسان گرايى": دژه مرۆف خوازى .
انسان گروى: بپوانه: "انسان گرايى" .
انسان محورى: مرۆف ته وهرانه .
انسان مدار: مرۆف ته وهر، به پىي ئه م بپوايه مرۆف نڤوه ندى جيهانه .

وزه يه ي كه له جسمى له حالى رۆيشتن دايه . "انرژى ماهىچه اى": وزه ي شىمىيى په زمه نه كراو له ماسوولكه ي بوونه وهران دا . "انرژى هسته اى": وزه ي ناوكى .
انرژى زا: هۆكارى وه ديهاتن يان زۆربوونى وزه، وزه به خش .
انزار: كه م كردن، لىكشان، كه م كردنه وهى وه خشه .
انزال: (أ) كۆي "نزل" .
انزال: (أ) ناردنه خوار، هينانه خوار، دابه زاندى، داگرتن . "انزال منى": ئاوهاتنه وه، ره حه ت بوون .
انزجار: بىزارى، ناره زايه تى، توورپه يى، جازپى .
انزجارآور: بىزارى هين، جازپه كره، قىزه ون .
انزعاج: وه ره زى، بىزارى، نا ئارامى .
انزواء: (1) گۆشه گىربوون، ته رىك بوون، دوورى كردن . (2) دووره په رىزى، گۆشه گىرى، به ده رى، ته رىكايه تى، ته رىكىتى، په ناگىرى، كه ناره گىرى، سلكاندن .
انزواطلب: ته رىك، گۆشه گىر، دووره په رىز .
انزواى وجودى: ته رىكايه تى بوونىانه .
انس: (أ) (1) خووگرتن، خووپى گرتن، هۆگىبوون، هۆگرتن، گۆببوون، عاده ت گرتن . (2) خووگىرى، هۆگىرى، هاوده مى، هاودهنگى، پىكه وه رابواردن .

اندىشه گاه: بىردان، جىگه ي خه يال، واق .
اندىشه گر: هزرقان، خاوه ن هزر، بىر كه ره وه، دوورنووار .
اندىشه گرايى: هزرخـوازى، بىرۆكه خوازى .
اندىشده: بىركار، گومانكه ر .
اندىشه ورزى: هزرقانى، هزركارى، تىفكرين .
اندىشىدن: بپوانه: "اندىشه كردن" .
"اندىشىدن از": ترسىن له . "اندىشىده": بىرلىكراوه .
اندىك: سووكه له ي "اندى" .
اندىكاتور: پىناسكار، ناسىنه ر، پىشانده ر، ده فته رى نوپنه ر .
اندىويدوالىست: بپوامه نـد به پره نسىپه كانى (اندىويدوالىسم) .
اندىويدوالىسم: رىبازىكه كه به پىپه وانه كه ي بپوايان به ره سه نايه تى تاك هه يه . پاراستنى به رژه وه ندى تاكه كه س .
انـژار: ترساندن، گه فـ، ئاگادار كردنه وه، پىپراگه ياندىن .
انژكسىون: ده رزى لىدان .
انر: ناره سه ن، دزىو، سامناك، ترسناك .
انرژى: وزه، هىز، توانايى، پىكارى .
"انرژى الكتىكى": وزه ي ئىلىكتىكى، وزه ي به ره مه هاتوو له جه رىانى ئىلىكتىكى .
"انرژى پتانسىل": وزه ي شاراو و ناچالاك .
"انرژى جنبشى": وزه ي سىنىتىك، ئه و

"انفکاس: 1) دهس پیکردن، خولقاندن، وهدهیتان، چی کرن. 2) ئینشا، پهیداکردنی وشه و رستهی جوان بۆ نووسین، داریشتن. 3) نووسراوهی ئهدهبی یان هه ر نووسراوهیهکی تر. "انشاکردن": سازکردن، وهدهیتان. 2) نووسین، هۆنینه وه.

انشاءاله: خوابیکا، خواحهزکا، هوومای بکۆ.

انشاد: 1) تاریف و پهسنی ون بوو. 2) ریئوینیکردن. 3) هه جوگوتن. 4) خویندنه وهی شیعی کهسی بۆ کهسیکی دی، خویندنه وه و هینانه وهی شیعی کهسیکی دی.

انشار: زیندووکردنه وه. شادبوون.

انشعاب: لیک بلبوون، کهرت بوون، لیکجیا بوون، جیا بوون، وه، دوورکه و تنه وه، تیره تیره بوون، لک لک بوون، بر، ته کینه وه، فایقانه، حاجه.

انشقاق: 1) قهله شان، قهله شین، قلیشان، تلیشان، تلیش بردن، داتلیشان، هه لتلیشان، دادپان، تره کیان، درزبردن، کرانه وه، ئاوه له بوون. 2) لهت بوون، کهرتبوون، لیک بلبوون، لهت و پهت بوون، پهت بوون.

انصاف: 1) بیدهنگ بوون، بیدهنگ کردن. 2) گوێگرتن، گوێ هه لختن.

انصار: کۆی "انصر، ناصر"، پشتیوانان، یاریده ده ران، دهست و پیوه ندان، لایه نگران.

انصاف: 1) کۆی "انصف".

انصاف: 1) ئینساف، مرۆت، مرۆیه تی، مرهوت، ویزدان، هه قانیهت، هه ق بیژی،

"انفکاد خون": مه یینی خوین، "ئاگلۆتیناسیون".

انفکاس: (دهنگ/ رهنگ/ کان) دانه وه، که وانه کردنه وه، وه دان، به راوه ژووبوون، پیچه وانه بوون. "انفکاس پرتو": شهوق دانه وه، شهوق دانه وه، شه به قدانه وه، ترووسکانه وه، تیشک دانه وه، بریقانه وه.

"انفکاس صدا": زابه له، پیژن، دهنگ قه دان، دهنگ دانه وه، گومنی. "انفکاس کلس": سه راهپادانه وه، دانه وهی گشتی، کاردانه وهی گشتی.

انعم: (أ.ع) نه رمتر.

انعم: (أ.ع) کۆی "نعمت".

انفاس: ناخۆش کردنی ژیا نی کهسیک.

انفاس: له رزین و نیگه ران بوون.

انفمار: چوونه ژیر ئاو. داپۆشران.

انفماس: ژیر ئاوچوون، نقووم بوون، نغووبوون.

انغمام: 1) خۆداپۆشین، داپۆشین. 2) خه مباربوون.

انفاد: 1) له ناو بردن. 2) ته واو کردن، به کۆتایی گه یاندن. 3) ته واو بوون، به کۆتایی گه یشتن. 4) ناردن، ره وانه کردن.

انفاد: 1) به جیه پینان، جیه جی کردن، پیکه پینان، کار هه لسووراندن. 2) ناردن.

انفاق: 1) به خشین، رۆزی دان، خه رج کردن. 2) نه داربوون.

انفال: کۆی "انفل"، تالانه کان، به هره کان.

انطواء: هه لپچران، نووشتانه وه، پیوان.

انظار: 1) گویدان. 2) کات دان، مۆلهت دان. 3) چاو، بهرچاو. 4) روانگه کان.

"انظارعمومی": بهرچاوی خه لکی.

انعام: (أ) کۆی "نعم"، مالات، زینده مال، چوارپییه کان.

انعام: (أ) ریزانه، خه لات، به خشین، وه خشه، به خشش، چیشته، مارکونه، شاگردانه، دهست خۆشانه، پاداشت. "انعام لباس تازه": بهردرپانه، بهردرپکانه، بهردرپه کانه، نوقلانه ی بهرگی نوی.

انعام: نه بوون، نه مان، برپان، قوتیکه و تن.

انغزال: لیکه و تن. گو شه گیری.

انعطاف: نه رمی، خواربوون، وه، چه مانه وه، لاریبوون، وه رگه رانه وه، هه لچه رخیان، بادانه وه.

انعطاف پذير: نه رم و شلک و شیاوی بادان، چه م هه لگر، سازگار، لخیز، لاسستیکی، وهک لاسستیک، elastic.

خۆگونجین، خۆپیکه خه ر.

انعطاف پذيری: نه رمی نواندن، سازگاری. خۆپیکه خه ری.

انعطاف ناپذيری: نه رمی نه نواندن، نه چه مین، نه گوپی، وشکی، یهک دنده یی.

انعتاد: به ستن، به ستران، گرسان، مه یین بۆ شتی شل و تراو. گریدران، گریدان، گرئ خواردن، ریکه و تن، پیکه اتن.

(سیاسی) گرتن، به ستن، به پیوه بردن.

دادپه روه ری، میانه پۆیی. "انصاف دادن": دادپه روه ری کردن، وه دهیتانی هه ق.

انصافاً: له روی داد و ئینسافه وه.

انصداع: قلیشان، تره کیان، درزبردن.

انصراف: وازه پینان، وازلیه پینان، چاوپۆشی کردن، راگوپین، لیگه ران، دهست کی شانه وه، دهس لیکه ردان، په شیمانی. گه رانه وه.

انصرام: بران، پچران.

انضباط: ریک و پیک بوون، دیسیپلین.

انضمام: 1) له گه ل که و تن، خرا نه سه ر یه کتری، سه ریه ک خست، گه یشتنه وه یه کتری دوو چت، لکان، هاوپیچی.

2) په یوه ست بوون، چوونه ریزه وه.

"به انضمام": به هاوپیچی. ره گه ل، له گه ل.

انطاق: وه قسه خستن.

انطباع: چاپ بوون، نه خش به ستن. هه ست، کاریگه ری.

انطباعات: چاپه مه نی.

انطباق: به رامبه ربوون، یه کسانی، پیکه وه گونجان، گونجان، گونجاندن، سازان، لوان، هاوپیکی، هاوتایی. "انطباق دادن": پیک گرتن، به راورد کردن.

انطفاء: کووژانه وه، کووژیا نه وه، دامراندن، دامرکانه وه ی ئاگر.

انطلاق: 1) رزگار بوون، به رپه لبوون، ئازادبوون، به ردران. 2) پروانه: "گشادگی".

انظماس: داپۆشران، له بهرچاو ون بوون.

انقیاد: ملدان، مل که چ بوون، رام بوون، گوژیایه‌لی، خاکه‌پایی.

انکاح: ماره‌برین، به‌شوودان.

انکار: حاشا، هاشا، نکۆلی، لاگرتن، مل نه‌دان، مله‌جهری، دان پیدانه‌هیتان، نه‌درکاندنی راستی، راستی وه‌شارتن، قبول نه‌کردن، خوه‌نین، نه‌چوونه‌ژیر، دانه‌ژیر، باوه‌پنه‌کردن، بی‌باوه‌پی، نه‌به، نه‌ناسین. "انکارکننده": حاشالیکه‌ر، نکۆلی لیکه‌ر، له‌ژیرده‌رچوو، مل نه‌ده‌ر، دان پیانه‌نه‌ر، وه‌شیر.

انکارانکار: نکۆلیکردنی نکۆلی لیکراو.

انکارنا‌پدیر: حاشاه‌له‌گر.

انکر: نه‌ناستر، ناشیرین تر، ناحه‌زتر، دزیوتر.

انکرمنکر: ناحه‌ز، ناشیرین.

انکسار: 1) شکان، شکیان، شکاندن، شکانه‌وه، فه‌شکان. 2) بیهیزی، بی‌تاقه‌تی. 3) خۆشکینی، خۆبه‌که‌م‌گرتن. "انکسارنور": شکانی نوور، گۆرانی ئاراسته‌ی تیشکی روژ.

انکساف: خۆرگیران، گیرانی خۆر.

انکشاف: ده‌رکه‌وتن، دیاربوون، ئاشکرابوون.

انکیزیسیون: راپ‌شکنی، گه‌پان و لپ‌چینه‌وه له‌بیروپرای خه‌لگانی دی.

انکيس: ئاوه‌ژوو، نخون.

انقسام: دابه‌ش بوون، دابه‌ش کران، به‌ش به‌ش بوون، که‌رت بوون.

انقص: که‌موکۆری دارتر.

انقضاء: به‌سه‌رچوون، به‌سه‌رهاتن، تیپه‌رین. دوابی‌هاتن، به‌کۆتایی گه‌یشتن. له‌ناوچوون، نه‌مان.

انقطاع: پچپان، پچپیان، برپان، برپان، دابپان، پسان، پسپان، لیک برپان، لیک هه‌لبران، لیک بوونه‌وه، جوی‌بوونه‌وه، له‌ت بوون، ناب‌رده‌وامی. "انقطاع یافتن": دوورکه‌وتنه‌وه، لاچوون.

انقلاب: شوژرش، هه‌لگه‌رانه‌وه، راپه‌رپین‌وه‌رچه‌رخان، وه‌رگه‌پان، سه‌راوژیربوون، ژیر و ژوور بوون. ئاژاوه، پشجوی. "انقلاب سرخ": 1) شوژرش سوسپالیستی. 2) شوژرش که‌خوینی تیدا برژی. "انقلاب سوسیالیستی": راپه‌رپینی کریکاران بۆ جیگیرکردنی سوسپالیسم و به‌نه‌ته‌وه‌یی‌کردنی سه‌رمایه و ئامرازی به‌ره‌مه‌هیتان. "انقلاب فرهنگی": شوژرش کولتووری، گۆرانکاری کتووپ له‌پروگرامه‌کانی په‌روه‌ده و فیزکردن که‌ژۆریه‌ی کات دوابی شوژرش سیاسی دپته‌ئاپاوه. "انقلاب مغلی": شوژرش نه‌رم.

انقلابی: شوژرش‌گیرانه، شوژرش‌گیر. لایه‌نگری شوژرش.

انقلابیون: شوژرش‌گیران.

انقلاب: هه‌لکه‌نران، له‌ریشه‌وه ده‌ره‌هیتان، ریشه‌کیش کران، هه‌لکیشان.

انفعال: ناچالاک، بیکرده‌وه. شه‌رمه‌زاری، شه‌رمه‌زاربوون، سه‌رداخستن، کارتی‌کراو، کاردانه‌وه، تاوگیری. "انفعال خوردن": شه‌رمه‌زاربوون، خه‌جاله‌ت کیشان. "انفعال دادن": ته‌ریق‌کردنه‌وه، خه‌جاله‌ت‌کردنه‌وه.

انفکاک: لیک جیابوونه‌وه، لیک جوی‌بوونه‌وه، کرانه‌وه، هه‌لوه‌شان، رزگاربوون، ئازادبوون. "به‌انفکاک": جیاجیا.

انفکاک قوا: جیایی ده‌سه‌ل‌اته‌کانی یاسادانان و به‌ریوه‌به‌ری و دادووری له‌یه‌کتر.

انفکاک ناپذیر: جیانه‌کراوه، جیانه‌بۆوه.

انفلاسیون: ژۆربوونی ناهاو‌پژیه‌ی پاره، بلابوونه‌وه‌ی له‌راه‌به‌ده‌ری دراو و ئاوسانی پاره که‌بیه‌ته‌هوی چوونه‌سه‌ری نرخه‌کان و دابه‌زینی به‌های پاره.

انقاذ: رزگارکردن، ده‌ریازکردن، قوتارکردن، په‌پاندنه‌وه.

انقاض: پاشماوه‌ی شتی رووخاو، دارو په‌ردوو.

انقباض: 1) گرفت، دل‌وه‌ته‌نگ هاتن، چوونه‌یه‌ک، چوونه‌ویه‌ک، ویک هاتن، فلین، هه‌لقچان، شه‌بکین. 2) (پزیشکی) گرزبوون، گرزبوونه‌وه.

انقراض: له‌ناوچوون، قپتیکه‌وتن، قپان، قپهاتن، برانه‌وه، بنبر بوون، نه‌مان، فه‌وتان، قه‌لاچۆ، ته‌فروتووناوون، فه‌برپان، فه‌برین.

انفت: 1) عه‌یب، ناحه‌ز. 2) زیان، تاوان.

انفتاح: کرانه‌وه، کریانه‌وه، ره‌وانه‌وه، ئاوه‌له‌بوون، قالا‌هی.

انفتاق: ره‌وانه‌وه، لیک جیابوونه‌وه، تلپشان، ئاوه‌لابوون.

انفجار: ته‌قینه‌وه، ته‌قانه‌وه، ته‌قین، تۆقین، تروۆقین، به‌قتین، په‌قان، په‌قین، تره‌کین، له‌به‌ریه‌کچوون، قلت.

انفجار آمیز: ته‌قینه‌وه ئاسا.

انفجار جمعیت: چوونه‌سه‌ری له‌نکاو و چپی حه‌شیمه‌ت.

انفجاری: ته‌قینه‌وه‌یی.

انفراج: لاچوونی ته‌میان و رزگاربوون له‌خه‌م، ره‌وینه‌وه‌ی خه‌م، والا‌یی نیوان دوو شت.

انفراد: یه‌کتایی، ته‌نیایی، ته‌نیابوون.

انفرادی: تاکه‌که‌سی، یه‌که‌سی.

انفس: گرانت، به‌نرختر.

انفساخ: رووخیان، تی‌کچوونی گریبه‌ست.

انفصال: 1) جیابوونه‌وه، جوی‌بوونه‌وه، لیک بوونه‌وه، لیک برپان. 2) جیایی، دابپان، پسان، پچپان. 3) له‌سه‌رکار لابپان، لیخران. "انفصال کردن": یه‌کالا‌کردنه‌وه.

انفصام: شکان، تره‌کیان، برپان، دابپان، ترازان.

انفطار: درزبردن، تلپشان، قه‌لشین.

انفع: به‌قازانجتر، به‌سوودتر.

انواع: كۆی "نوع"، جوراوجۆر، هه مه چه شن، چه شنه كان.

انوشتا: بوونه ژن، ژنیستی، ژنیه تی، مییه تی.

انور: رووناكتر، دره وشاوه تر، رۆشنتر.

انوشه: (آن.ش) پاشای نوی، بى كۆتایى، هه رده می، جاوید.

انوشه: (آن.ش) پاشای نوی، پاشای لاو، لاوی تازه زاوا.

انهاء: وه لامدان، پیراگه یاندن، ئاگاگردن، به ئاگاهیتان، ئاگاداری.

انهاب: به تالان و برۆ دان.

انهاج: خویابوون، ده ركه وتن و ئاوه له بوونی ریگه.

انهاض: هه لستاندن، هه ستاندن، راپه پاندن. هاندان، هه لخراندن.

انهباط: نیشته وه، هاتنه خوار.

انهتاك: ئابرووچوون، ناوژبان.

انهدام: ویران بوون، كاوول بوون، رووخان، رووخیان، دارووخان، رمان، رمین، رمیان، داته پین، تیکوپیتكدان، له ناویردن، هه لته كاندن، ویرانی.

انهزام: شكان، شكیان، تیک شكان، شكست خواردن، به زین، ژیركه وتن.

انهمار: شكان، كاوول بوون، دارپمان، رژانی ئاویان باران، هاتنه خوارى فرمیسك.

انهماك: (1) كۆشش كردن له كاریك دا، سه رقالم بوون به كاریكه وه. (2) پیداغری.

انگولك كردن: دنه دان، ورووژاندن، قامك تیوه ردان، ده ست تیوه ردان بۆ تیکدان، سه رخستنه سه ر. سووك پیوه كردن، جووك پیوه كردن، (بزا/ بووز/ جوون پیوه كردن، قامك بۆ قنگ بردن، كلك پیوه كردن، كلكه قنگی، كلكه كنگی).

انگیختار: بپروانه: "محرک".

انگیختن: (1) وه جووله خستن، هه لخراندن، ورووژاندن، بزواندن، هاندان، پیکردن. (2) وه دیهینان، به ره مهینان. (3) وه ریخستن. (4) سه ره ره نوی زیندووکردنه وه. (5) ره وانه كردن، ناردن. (6) كۆته ل سازکردن. "انگیخته": ورووژاو، دنه دراو، پیکراو، هان دراو.

انگیزان: بپروانه: "محرک".

انگیزانن: بپروانه: "برانگیختن".

انگیزش: (1) دنه دان/ دنه دران، ورووژان/ ورووژاندن. (2) جووله، بزاو، رمبازین. (3) قیامهت، په سلان.

انگیژنده: دنه در، هانه در، ورووژینه ر، پالنه ر.

انگیزه: پالنه ر، سه مه د، هاندر، واسیته، هۆ، بیانو، لام، هیجران، مایه ی سه ره کی.

انگیزه ای: پالنه رانه، هاندرانه.

انگیزیدن: بپروانه: "انگیختن".

انگیزیسیون: بپروانه: "انگیزیسیون".

انماء: (1) نه شوینما پیدان، گه شاندن، پترکردن. (2) ئاشكرکردنی قسه.

انوار: كۆی "نور"، رۆشناییه كان، رووناکیه كان.

انگ: (1) له قه م، بپروبیانو، تۆمه ت. (2) به دخوڵۆ. "انگزن": تۆمه ت لیدان. له قه م لیدان. دیاریکردنی عیار و پله ی بوخته یی كانزاكان. مۆرکردنی به ستی كالاکان.

انگار: هه روه کی، هه روه كوو، گومان، گریمان، خه یال، هه لبه ت، ویده چپی، ره نگه، مه رسه.

انگارك: وه هم، خه یال، وینای پوچ.

انگاردن: بپروانه: "انگاشتن".

انگارد: (1) رازه، چیرۆك، به سه ره مات. (2) وازنراو، ویناكارو.

انگارش: (1) وینا، گومان، وه هم. (2) چیرۆك، رازه. (3) گریمانه یی، گۆتره یی، به مه زنده.

انگارکردن: ویناکردن، فه پزکردن.

انگارگان: ئیدئولوژی، مه رام.

انگارنده: گومانكه ر، ویناكار.

انگاره: (1) گومان، وینا، بیرو خه یال، وینه ی زهینی. (2) رازه، سه ربورده، سه ره اتی. (3) پێوانه، پێودانگ. (4) ده فته ری ژمیریاری، نامه ی كسره داره كان. (5) تیوری. (6) ئایدیال. "انگارکردن": گپرانه وه ی چیرۆکی به به رده وامی. "انگارگرفتن": به راوردکردن، هه لسه نگاندن.

انگاز: بپروانه: "افزار".

انگاشتن: وادانان، فه پزکردن، وازانین، ئاواپیربردن، گومان كردن، خه یال كردن، ویناکردن. "انگاشته": ویناكارو، وازنراو، وادانراو.

انگیبایه: پێوه ر، پێوانه.

انگیختن: بپروانه: "انگیختن".

انگشتال: نه خوژش، ده رده دار.

انگشت به دهان ماندن: سه رسام مان، چه په سان.

انگشترپا: بریتی له چتی بى كه لك.

انگشت خاییدن: قامك كروختن، واته چه سه رت خواردن و په شیمان بوونه وه.

انگشت شمار: كلك نیشان، شتی زۆر سه بیر یان زۆر باش، كه م، كه موكه.

انگشت کسی در خون بودن: خوین ریژ و بى به زه یی بوونی ئه و.

انگشت كشییدن: (1) ناوژپاندن. (2) ده برینی نه دارى و په شیمانی.

انگشت گذاشتن: هه لپژاردن، قامك له سه ردانان. ئیرادگرتن.

انگشتگر: ره ژى فروش.

انگشت گرفتن: حیساب كردن، بژاردن، ژماره كردن.

انگشت گزیدن: (1) په شیمان بوونه وه. (2) سه رسوپمان، واق وپمان.

انگشت نشان: ناودار، به ناو بانگ.

انگشت نگاری: په نجه مۆر كردن، داکتیلۆسكۆپی.

انگشت نسا: (1) ناسراو، به ناو بانگ، كلكه نما. (2) ئابرووتكاو، خه نزار، ریسوا.

انگل: مشه خوړ، چه وره، ژگ له وه ریښ. سه ربیار، خوړكه.

اوروت: روت، په تی.
 اوریباندن: بپروانه: "تحریف".
 اوریبون: مله خره.
 اوزار: (1) بپروانه: (ایزان). (2) کۆی "وزر"،
 گوناحه کان، تاوانه کان.
 اوزاع: گروپه کانی خه لک، کۆمه له کان.
 اوزان: کۆی "وزن".
 اوژندن: (1) هاویشتن، هه لایویشتن، خستنه
 خواره وه. (2) کوشتن.
 اوس: (أ) به خشین، به خشش.
 اوساط: کۆی "وسط".
 اوسانه: بپروانه: "افسانه".
 اوستا: کتیبی زه رده شت.
 اوستاخ: بویر، چاونه ترس.
 اوستام: بپروانه: "اعتماد".
 اوسخ: پیس تر، چلکن تر.
 اوسط: (1) نیوه راست، ناوه ند، نیونجی،
 ناونجی. (2) له سه رتر. (3) هه لجاژاره.
 اوسخ: به رین تر، به ربلاوتر، والا تر.
 اوشال: (أ) تالو، زۆنگ، رۆندکی که م.
 اوشاندن: بپروانه: "اوشانیدن".
 اوصال: کۆی "وصل"، پیوه ندیبه کان،
 ئەندامانی له ش.
 اوصیاء: کۆی "وصی".
 اوضاح: کۆی "وضع".
 اوضاع: کۆی "وضع".
 اوضخ: روونتر، رووناکتر.
 اوطار: کۆی "وطر"، نیاز، ئاتاجی.

اوحده: تاقانه، ته نیا، بی هاوتا.
 اوژندن: خستن، به زهوی دادان. دار
 برینه وه.
 اوژولیدن: بپروانه: "افزولیدن".
 اوراشتن: هه لدان، به رزکردنه وه.
 اوراق: کۆی "ورق". (1) کۆنه و رزاو.
 (2) په شیو و خه مبار، نه خووش و بی هیژ.
 (3) گه لای دار. (4) لیک بلاو و پارچه پارچه.
 اوراق بهادار: (ئابووری) گه لا
 نرخداره کان، ئەو به لگانه ی که نرخ
 پوولییه که یان له لایه ن سیستمی بانکی
 هه ر ولاتیکه وه گره نتی ده کری.
 اوراق قرضه: (ئابووری) ئەو به لگه و
 قه بالانه ی که وامگریک وه ک بانکه
 ده وله تیبه کان ده ری ده کا و به و هۆیه وه
 خۆی ده روه ست ده کا له کاتی خۆیدا
 به هه ریکی دیاریکراو بدا به وامده ره کان.
 اوراق گـردن: لیک بلاو کردن و
 پارچه پارچه کردن، زیان پیگه یاندن به
 نامرازیک و لیک هه لوه شانندن. خه مبار و
 په ریشاندن کردن.
 اورت: کریاوه، ئاواله.
 اورند: (أ) شان و شکو، ئاوه زو زانست،
 فریو، فیئل.
 اورنیدن: فریودان، خله تاندن.
 اورنگ: ته ختی پاشایه تی، ئەقل و
 زانست، شان و شکو، مه زناتی و جوانی،
 ئاوپهنگ، ئاوی. فرت و فیئل.

اوباردن: بپروانه: "اوباریدن". "اوبارده":
 بپروانه: "اوباریده". "اوبارنده": قووتده ر.
 اوباریدن: قووت دان، قووت کردن،
 به گه روودا به ری کردن. "اوباریده": قووت
 دراو، به گه روودا به ری کراو.
 اوباش: شه لاتی، سنۆته، لات و لووت،
 لاتوله وا، لۆتی ویۆتی، بیسه روپی،
 بیسه روپا، خویری و بیکاره، خوپی و
 توپی، رووت و ره جاله، چه وره و بیکاره،
 هه تیومه تیو، جه لۆ، عه لۆجه لۆ،
 رووته و پووته، هه تیومه تیو، هه رچی
 په رچی، هه رچی و په رچی، سه که ماتی،
 گه لۆر، شه قاوه. "تجمع اوباش": هه لقه تران،
 هه لقه ترانی.
 اوباشتن: بپروانه: "انباشتن".
 اوباشته: بپروانه: "انباشته".
 اوبیق: قایم تر، پته وتر، موکومتر.
 اوج: ترۆیک، لووتکه، قووچکه، دوچک،
 چله پۆیه، پۆیه، ئەوپه پ، دوند، ته شق،
 قله پۆیه، ئەوپه پ، سه رکاو، بلندی،
 به رزترین شوین، به رزترین پله، کمت،
 کوپ. "اوج آسمان": ته شق، حه له له،
 په رپه پۆچکه. "اوج سرما": ته شله خه،
 جه نگه / هه رته ی سه رما. "اوج گرقتن":
 به ره به ره به به رزترین شوین گه یشتن،
 به ره وه سه رچوون، هه لچوون. په ره سه نندن.
 اوجال: کۆی "وجل"، ترس.
 اوجبا: پیویست تر، واجب تر.

انهیار: هه ره سه هینان، رووخان.
 انیران: غه یه ئیرانی، نه ئیرانی.
 انیرگرای: بیگانه دۆستی، بیگانه خوازی.
 انیس: بپروانه: "الفت گرفته".
 انیسان: رازه، قسه ی هه لبه سه ته، گوتاری
 بیه بووه.
 انیق: ده لال، جوان و په سندرکراو،
 سه رسووپیته ر. پۆشته، شیک.
 انیمیشن: وینه جوول(ه)، وینه ی جوولاو
 یان کارتۆن.
 انین: ناله نال، نوژه، ناله وهاوار.
 اواقل: کۆی "اول"، سه ره تاکان.
 اواب: تۆبه کار.
 اواخر: کۆی "اخیر"، ئاخرو ئۆخر،
 دوادوایی، نزیک به برانه وه، کۆتایی. "اواخر
 بهار": که وه دار، کۆتایی به هار.
 اواخواهر: ژنانیلی، ژنانیله، ژنانی،
 سه رژنانه، بله کناچی، camp.
 اوار: (أ) گه رما، تینی ئاگر یان هه تاو.
 تینوویه تی.
 اوارون: ئاوه ژوو، لار، ناراست.
 اواسط: کۆی "اوسط"، نیوه راسته کان،
 ناوه نده کان.
 اوام: (أ) توونیه تی، گیزی.
 اوامر: کۆی "امر".
 اوان: سه رده م، تاف، کات، وهخت،
 چاخ، رۆژگار، هه پهت، سه روبه نند.
 اوبا: گه رانه وه، هاتنه وه.

مانیلا، قه راسه. ئامراز. "اهرم فشار": تهوژمی گوشار، نوێلی گوشار.

اهریمن: ئههریمه، دپۆ، درنج، شهیتان، له ئایینی زهردهشتیدا رینوینی خراپهکاری و سهراچاوهی شهپوگندهلی و تاریکی و ناخۆشی و ناپاکی. لایهنی بهرامبهری ئههورامه زدايه. بهرامبهری شهیتان له ئایینی ئیسلامدا.

اهل: (1) شیاو، شایان. (2) بنه ماله، خانه دان. (3) نیشته جی/ دانیششتوی جیگه یهك، خهلكی.... (4) هۆگروخه ريك. (5) خاوهن.

اهلاك: كوشتن، لهناوبردن، تهفروتووناكردن.

اهل بیته: مالمات، بنه ماله، خاوه، خیزان.

اهل حال: (1) ئهوانه ی كه یفیان به پیکه نین و گالته و شوخی دی. (2) ژنی كه ئیشتیای له دلداری دهگه له كسانی دیکه یه. (3) ئهوهی زهوقی ئهدهبی و هونهری ههیه.

اهل حق: (1) ههقیقهت دۆز، خواناس. (2) تیره یهك له شیعه. (3) كاكهیی، گۆران، ههقه، چهند تیره یهکی كوردن كه ئایینیکی تاییه تیان ههیه.

اهل دنیا: خهلكی جیهان. ئهوانه ی گرویی زۆریان به کاروباری دنیاوه ههیه.

اهل ذمه: زهردهشتی و جوو و مهسیحی كه له ولاتی ئیسلامی دا بژین و ساوهری بدهنه حکومهت، سهراوه.

اهانت آمیز: تیکه له به سووکایهتی و بی حورمهتی، بی ئهدهبانه، سووکانه.

اهباط: نهوی کردن، نزم کردن، دابه زاندن، هینانه خوار.

اهداء: ریپی بردن، شاره زاکران، ریگه ی راست دۆزینه وه، ری نیشان دان.

اهتزاز: شهکان، شهکانه وه، ههژان، ههژیان، ههژك، له رزه، هه لدان، راژان، له رینه وه، له رانه وه، له ریانه وه. خۆشحالی، شادمانی. "به اهتزاز درآوردن": شهکاندنه وه، له راندنه وه. دلخۆشکردن، شادکردن.

اهتزاز کردن: شادی کردن، خۆشحالی دهربرین.

اهتمام: بایه خ پیدان، گرنگی پیدان، دهر بهستی، به تهنگه وه بوون، گوی لیگرتن، گویدان، نه خسته نه پشت گوی، خه م لخواوردن، خه مخۆری کردن، مشهور لخواوردن، په رۆشی.

اهداء: پیشکesh کردن، کردنه دیاری، دیاری دان، به دیاری پیشکesh کردن.

اهدای: به فیروندان، خه سارکردن، پووچکردنه وه.

اهداف: کۆی "هدف"، ئامانجه کائن مه بهسته کان، نیشانه کان.

اهداف دستوری: مه بهسته ریزمانیه کان.

اهرامن: بپروانه: "اهریمن".

اهرم: نوێلی، لۆس، لۆسه، مه لغه، باری، کهرانه، لهازه، له وازه، لیهاز، لیهازه، لایز،

اولیگارشی: تاکرهوی، حکومه تیک که تهواوی دهسه لات به دهست چهند کهسیکه وهیه.

اولین: یه کهمین، هه وه لاین، یه کا.

اولیه: سه ره تاییه.

اومانیسیم: مرۆف دۆستی، په نسیپه کانی مرۆفایه تی، مرۆفگه ریئی.

اونانیسم: ده سه په ر، جووت بوونی نیوه چل.

اونیفرم: هاو فۆرم، یهك فۆرم، وهك یهك، جل و بهرگی وهك یهك، یونیفۆرم.

اونیورسال: گشتی، هه موانی، جیهان داگر، جیهان فه گر، به ربلاو.

اونیورسیتیه: زانکۆ.

اوورتور: تپپه ر، زارك، کرانه وه، دهس پیکردن، سه ره بند.

اوه: نالان، نالین.

اوهام: کۆی "وهم"، وه همه کان، گومانه کان، شه فیه شک، خه یالات، لیكدانه وه ی بی به هره.

اویژه: بپروانه: "اویژه".

اویماق: تاییفه، هۆز، خانه دان.

اهابت: (1) ترساندن. (2) بانگ کردن.

اهاله: داوه رینی خاک.

اهانت: سووکایهتی، سووک کردن، به سووک و کهم دانان، وته ی سووک پی گوتن، ئه تک، که تن، بی حورمهتی، تۆمه تبارکردن.

اوقات: کۆی "وقت"، وه خته کان، کاته کان. "اوقات تلخی": تهووره یی و ناره حه تی، رووترشی، مهو مۆچی. "اوقات داشتن": پشوودریژی، هه وه سه له هه بوون.

اوقاف: ئه و سامانه یه که به بۆ هه ژاران ته رخان ده کری.

اوگا: بپروانه: (اوج).

اوگندن: بپروانه: "افکندن".

اوگار: بریندار.

اوگندن: بپروانه: "افکندن".

اؤل: هه وه ل، یه کهم، ئیکه مین.

اولترا سونیک: بان دهنگ.

اولترا ویولیت: بان بنه وش.

اولتیماتوم: دوایین مه رج، دوایین قسه، دوایین ئاخاوته، رامل خسته ن، دوایین بپیار، دوایین پیشنیاز، ئولتیماتوم.

اولجامیشی: سه ردا نه واندن، ملکه چی، پپه وه ی کردن.

اولو: خنیویان، خاوه ندان.

اولویت: له پیشی، پیشی، له سه رتری، یه که مینی، پیشینه، مه لایه تی، به سه ردا بوون، راسه ری، ئه وه لویه ته.

اولی: شیاوتر، شایان تر، له سه رتر، قنچتر.

اولیاء: دۆستان، یاران، پیوانی خودا.

"اولیای امور": کارگێرپان و به رپرسانی سه ره وه ی حکومه تی. "اولیای دم": خوینگران. "گور اولیاء": زیاره تگه، زیوه، گۆری پیاوچاگان.

کردن. قبول کردن. پاراستنى مافه كان. مووچە، برانە.
ايجابى: پۆزە تىف، ئەرپىنى.
ايچاد گردن: پىكھىتان، داهىتان، ھىنانەدى، وەدېھىتان، دروست کردن، بنىاتنان، رۇنان، دروسکردن، دانان، دانيان، يابە کردن، قەناندن، قەدان.
"ايچاد حريق": سوتمان نانەو، ئاگرخستنه وە.
ايچان: كورت بىزى، كورتکردنە وە. (رېزمان كورت برى، واتە ماناى زۆر بە وشەى كەم دەربىردى.
ايچان بىان: بە كورتى دەربىر.
ايچاع: ئىشاندن، كولاندنە وە.
ايچاء: وەحى ناردن، پىراگە ياندن، خورپە خستنه دلە وە، ھىماکردن، خستنى بابە تىك دە مېشك يان دللى كەسىك
ايدنولوزى: زانستى بىر و اتاكان، رىيازى سياسى يان كۆمەلايەتى، ئايدولوزيا.
ايدنولوزىك: سەر بە ئايدولوزى.
ايدنولوزگا: تىورى دارپىز، تىورىسىن، ئەوەى لە ئىدئولوزىيە كدا خاوەن را و بۆچوونە.
ايداع: سپاردن، سپارتن، دانان.
ايدر: لىرە، لىرەكانە، ئىستاكە، نوکە، ل قر.
ايدرى: برونە: "دنىوى".
ايدون: ئىستا، ئەم ساتە، وەھا، ئىرە.

اياپ و ذهاب: گەرپانە وە و چوون، چوون و گەرپانە وە.
ايساد: ئامرازى ھىز و وزە، پشتيوان، پەنا، كىو، قەلا.
ايسادى: بە كرىگىراوان. دەستە كان. نىعمەتە كان.
ايارە: دەفتەرى ژمىريارى.
ايارەگىر: ژمىريار.
اياردە: لىك دانەوەى كتىوى ئەويستا، شرفە كرىنى كتىوى زەند.
اياز: 1) باى فىك، شەبەبى سارد، باى بسكان، كزە با، سروە. 2) شەونم.
ايالات: كۆى "ايالت".
ايالت: 1) بەرپۆە بردنى كار، دەسەلاتدارەتى كرىن. 2) بە شىك لە ولات برىتى لە چەند شارستان، پارىزگا.
ايام: كۆى "يوم"، رۆژگار، دەوران، چاخ. تەمەن. "ايام عيد": جەژنان، جىژنان، رۆژانى جىژن.
ايامى: ئەو ژن و پياوانەى كە ھاوسەريان نىە.
ايتام: كۆى "يتيم".
ايتكىن: خاوەن مال، خودانى خانى.
ايتوك: مزگىنى، مژدە، ھەوالى خۆش.
ايشار: لە خۆبردووى، خۆنەويستى، بەخشىن.
ايشارگر: خۆنەويست، لە خۆبردوو. ئەوەى لە شەردا برىندار يان كەم ئەندام بووى.
ايچاب: بە پىويست زانين، پىويست كرىن، واجب كرىن، ناچار كرىن، گەرەك

كەمتەرخەمى، خۆلە كاردزىنە وە، دەستى پىكرىن، فەرامۆش كرىن، خاويلكەبى، خاوە خا، قنگە قنگ، قۆنە قۆنە، كلك پى ھەلپە ساردن، سنگە سنگ، سنگە سنگە، سستە سست. "اهمال (كنندە/كار)": خۆبويى، خۆ وە شىر لە ئەرك، گوى ئەدەر بە كار، خۆو دەوادەر، خەتوك، نەبانوك، نەدېتبار، قزەك.
اهمام: خەمبار كرىن. ئوقرە لى بىرپىن. پىرپوون و پەككە وتن.
اهمىت: كرىنى، كرىنى، كرىنگايتى، كرىنگايتى، كرىنگىتى، بايە خدارى.
اهمىت دادن: كرىنگىدان، كرىنگى پىدان، بە كرىنگ كرىن، بايەخ پىدان، بە تەنگە وە بوون، خەم خواردن بۆ كارى يان كەسىك.
اهمىت داشتن: كرىنگ بوون، پىويست بوون.
اهمىت ندادن: كرىنگى پىنەدان، كرىنگ نە كرىن، گوىچكە نە لە قىان، لامسەرلايى، گەللايى.
اهوار: شەيدا، مات، واماگ.
اهوال: كۆى "هول".
اهورامزدا: برىتى لە دوو وشەى (اهورا) بە ماناى سەرورەرى گەرە، يەزدان و (مزدا) بە ماناى زانای مەزن و ھەر دوو وشەكە بە ماناى خاى تاقانە يە.
اهون: ساناتر، خاوتر، پەست تر.
اهيب: ترسناك تر، ترسىنەرت.
اى: وشەى گازى، ئەى، ئۆى، ھەى.
اياپ: 1) گەرپانە وە، وەگەرپان.

اهل سؤال: 1) ئەوەى شىاوى ئەوە يە كە ولامى پرسىارى بداتە وە. 2) سوالگەر.
اهل صورت: روالەت بىن.
اهل طريق: عارفان.
اهل عمل: بە كرىدە وە، ئەوەى تەنيا قسەناكا و لە كرىدە وەش دا چالاكە.
اهل فضل: زانا، تۆرە قان.
اهل فن: فەن و زانست زان.
اهل قبور: مردووە كان.
اهل قلم: نووسەر، شاعىر. نووسەران، شاعىران.
اهل كار: زەحمەتكىش، نەبەز.
اهل كتاب: 1) كتىو خوین، موتالاكەر. 2) جوو و زەردەشتى و مەسىحىيە كان.
اهل معنى: ئەوانەى خەرىكى كاروبارى مەعنىە يىن.
اهلى: ئەھلى، دەستەمۆ، مالى، خانەكى، كەوى، كەفى، كەدى، ھەمىيەت، رام، رها تورو.
اهليت: شىان، شىاوى، لى وە شانە وە، لىھاتن.
اهم: كرىنگەرتىن، كرىنگەرتىن، پىويست ترين.
اهمال (كردن): گوى خەفاندن، گوى لى خەفاندن، گوى نەدان، گوى پىنەدان، گوى لى ناخىن، خستنه پشت گوى، خوتى نەگە ياندن، تەمەلى كرىن، خۆلى بواردن، خۆگىل كرىن، خۆلى گىل كرىن، گنخاندىن، پاوہ پاكردن، پاشخستن، ھىشتنە وە، وەدرەنگ خستن، خىشاندىن، قەگوھشىن، خەمساردى، خەمشە،

ایده: تأیدیا، ئەندێشه، بیرۆکه، خهیاڵ، وێنا، بروا، باوهر، نییهت.

ایدهآل: هه ره باش، ئەوپه پری دلخوازی، ئارمانی بهرز، ئەوپه پری ئارمان و ئاره زوو، ئایدیال.

ایدهآلیسم: 1) نموونایه تی، سه چه شنایه تی. 2) ئارمانخوازی، ئارمانگه ریته، ره سه نایه تی وێنا، خهیاڵ په رسته، پێپه وانیه ئه م ریبازه له م بپوایه دان که ژۆریه ی شته کان دروسکراوی خهیاڵن، ئەوپه پری دلخوازی له سیاسهت و ئابووری دا، له هونه ردا وینا کردنی شته کان به پێی ئاره زوو و خهیاالی هونه رمه ند نه ک به و جۆره ی که هه ن. "ایدهآلیسم شخصی": ئایدیالیزمی که سێنی. "ایدهآلیسم قطعی": ئایدیالیزمی لیبراوانه. "ایدهآلیسم مطلق": ئایدیالیزمی ره ها. "ایدهآلیسم موضوعی": ئایدیالیزمی بابه تی. "ایدهآلیسم انتقادی": ئایدیالیزمی ره خنه یی.

ایذاء: ئازاردان، ئازارپێگه یانندن، جه زره به دان، ره نجانندن، ئێشانندن.

ایژک: بپوانه: "اییز".

ایراث: به میراتگر کردنی که سێک، میرات دانان بۆ که سێک.

ایراد گرفتن: ئیراد گرتن، تانه دینه وه، له قه م گرتن، ره خنه گرتن، ورده گرتن، بیانووگرتن.

ایراد گیر: ره خنه گر، ئیرادگر، لیگر، ورده گر.

ایران زمین: نیشتمان / سه رزه وی ئیران.

ایران مدار: به پێوه به ری ئیران.

ایرمان: 1) میوان، میوانی نه خوازراو، سک له وه پێن. 2) پێشه وای ئایینی. 3) دنیا. 4) خوازه.

ایز: شوین پی، ئاسه وار.

ایزانش: بپوانه: "ترغیب".

ایزد: خوا، خوای تاقانه، فریشه.

ایزد پناه: په نابردنه بهر خودا.

ایزدگشسب: خواپه رست.

ایزدی: خودایی.

ایزگم کردن: شوین ون کردن، ئاسه وار پین. به لاپێدا بردن، وه هه له خستن.

ایزوبار: (له فیزیک دا) هاوته وژم، هاوزهخت.

ایزوترم: هاوتین، بوونی گه رمای به رانه ر.

ایزولاسیون: بپوانه: "عایق کاری".

ایزوله: 1) گۆشه گیر، ته ریک، لاپه پ. 2) جیابۆوه له دیتران به مه به سته پێشگیری له ته شه نه سه ندنی نه خوۆشی. 3) له مپه ری تین و شی.

ایزومر: هاو فورمول، هاو فورم.

ایسار: 1) ده وله مه ند بوون، بی نیازی بوون. 2) سانابوون، به ئاسانی له دایک بوون.

ایستا: نه گۆر، وه ستاو، راوه ستاو، چه ق.

ایستادگی: به ره نگاری، رووبه پوو بوونه وه، خوړاگری، کۆلته دان، راوه ستاوی، پته وی، له سه ر پی بوون.

ایستان: وه ستان، وێستان، وێسان، راوه ستان، راوه ستیان، به پێوه وه ستان، قه ستان، قه قه ستان، سه کنین، به پێوه بوون، نه بزووتن، راگیران. "ایستان به کاری": ده سپیکردن به و کاره. "ایستاده": وه ستاو، راوه ستاو، وێساگ، سه کنی، به پێوه. "درکاری ایستان": خه ریک بوون به و کاره وه.

ایستار: پێگه، شوین، دۆخ، ره وش. شیوه ی بۆچوون و نرخاندن.

ایستانیدن: راوه ستاندن، وه ستاندن، وێستاندن، راگرتن، له بزووتن خستن. "ایستانده": راگر، راوه ستین. "ایستانیده": راگیراو، وه ستینراو، وێستانراو.

ایستایی: حاله تی وێستان، وه ستاوی، نه گۆری. 2) (میکانیک) ئیستاتیک.

ایستگاه: شوینی وه ستان، وێستگه. ئیزگه. پرسگه.

ایستش: بپوانه: "وقفه".

ایستیدن: بپوانه: "ایستان".

ایشان: راناوی کۆ بۆ مرۆف، ئه وان خویان، فان، ئایشا، ئادی شا.

ایشک: مرۆی نه قام و بی شعور.

ایشه: سبخوپ، خه وه ردر.

ایصاء: وه سیت کردن، ئامۆژگاری کردن، راسپاردن.

ایصال: پێکه وه به ستن، پێوه نسدان، وێکه پێنان، لیك به ستن، لیك گریدان، گه یانندن.

ایضاً: دیسا، دیسان، دیسانه وه، هه میسا، هه میسان، هه مدیسان، هه میسانه وه، جارێکی دیکه ش، ئه مجاریش، سه ره له نوێ، هی دی، هی دیکه، ئیدن، دووباره.

ایضاح: روون کردنه وه، رووناک کردنه وه، دیاری دان، ده رکه وتن.

ایطاء: پێرێخستن، دوویات کردنه وه ی سه روای شیعر.

ایعاد: ترساندن، بزاندن.

ایفال: به خیرایی رویشتن، بۆ شوینی دوور چوون، سه رگه رم بوون به زانست یان کاریک و زیده پوویی تیایدا.

ایفاء: به لێن پارێزی، به لێن بردنه سه ر، دانی هه قی که سی به ته واوی.

ایفاد: ناردن، ره وانه کردن، کل کردن.

ایفاگر: به جی هینه ر، ئه نجام ده ری کاریک. رۆلگیر.

ایقاد: ئاوه ره لکردن، ئاگر کردنه وه، هه لگیرساندن.

ایقاف: وریا کردنه وه، های که ردیوه.

ایقاع: خستن، هاویژتن، گرفتار کردنی که سێک، ریکی ده نگ و ئاوان.

ایقان: باوه رکردن، گومان نه کردن، دلنیا بوون، ئه رخه یان بوون.

ایگو: (ده روون ناسی) خود.

ایل: خیل، تایفه، هۆز، عه شیره.

ایلاء: نزیک کردنه وه، به خشین، وه سیت کردن، وه ئه ستۆ خستن.

اینک: ئاماژە بە نزیك، ئیستاكە، ئیستاكانی.

اینکوباسیون: كركه و تن.

اینهمانی: ئەم وهك ئەوی. یهكسانی.

ایوار: ئیوارە، ئیوار، ئیقار، وێرهگا.

ایواز: بڕوانه: "آراسته".

ایوان: ھە یوان، بەربیلایی، بەرسفك.

كۆشكى پاشاكان. ئاسمان.

ایوانچە: ھە یوانتۆچكە.

ایوانگاھ: بالگۆن.

ایهام: 1) دوودل کردن، بەھەلەدابردن، خستنه وەھم و گومانەو، خستنه گومان و ھەلەو، كەوتنە وەھم و گومان و ھەلەکردنەو. 2) (پڕیمان) توانج پۆشی، ئەو یە كە وشە یەك دوو مانای ھەبێ یەكی دوور و یەكی نزیك.

تەنایی. "سیستم ایمنی": (پزیشکی) كۆئەندامی بەرگری.

ایمنی دادن: خاترجەم كردن، ئاسوودە و ئەرخەیان كردن.

ایمنی زایی: (پزیشکی) بەرگری سازی.

ایمنی شناسی: (پزیشکی) ئیمنۆتۆلۆژی.

ایمونولوژی: زانستیکە كە تاوتوویی دژكردەوێ خۆپاراستنی بوونەوهران لە بەرامبەر ئانتی ژینە بیگانهكان و چۆنیەتی پیکهتینانی پارێزراوی یان لە بەرانبەر ھۆکارە نەخۆشییەکان دەکا.

ایمە: ئیسا، ئەم کاتە، وەھا، ئەم ھەموە. 2) بیھوودە، گەزاف.

ایمیل: ئیمەیل، ئای دی، پۆستی ئینتەرنیٹی، سیستمی بۆ ئالوگۆری زانیارییەکان لە ریگە ی کامپیوتیتر و موبایلەو.

ایمیل زەن/فرستادن: ئیمەیل ناردن، پێوەندی سازکردن لە ریگە ی ئیمەیلەو.

این: راناوی ئاماژە بۆ نزیك، ئەمە، ئەقە.

ایناس: 1) باناندن. 2) خووگرتن.

ایناغ: دووزمان، تیچین.

اینجا: ئیرە، ئیرا، ئیرەکانە، ئیرەکانی، ئیرەکانە، ئیرانە، ئەگرە، ئەم جیگە، ھەرە، قرا، قرا.

اینرسی: تاییەتمەندی مەیلی جسم بۆ مانەو لە حالەتی نەبزوتن یان درێژەدان بە بزوتن یان خێراییی نەگۆری خۆی و خۆراگری لە بەرامبەر گۆرانی خێراییی دا.

ایلات: خیللات، خیللی ژۆر، رەوئەندە.

ایلاج: خستنه ناو، تیخستن. ھینان.

ایلاد: بڕوانه: "زایاندن".

ایلاف: بەلێن، وادە، گەفت. بوونە ھەوال و دۆست.

ایلیچی: بالۆیز، نێردراوی تاییەت.

ایلخان: سەرخیل، سالاری ھۆزی کۆچەر.

ایل شدن: ملکە چ بپیری کەسێک بوون، تەسلیم بوون.

ایلغار: ھێرش، ھەلکوتانەسەر، شالابردن.

ایل کردن: خستنه بەر فەرمان، راژێرکردن.

ایما: 1) ئاماژەکردن. 2) درکە، کۆد.

ایماژ: وێنە.

ایماژیست: وێنەخواز، ئیماژیست.

ایماژیسم: ئیماژیسم، وێنەخواری (لە ئەدەب دا).

ایماق: بڕوانه: "اویماق".

ایمان: بڕوابوون، باوەبڕبوون.

ایمانی: دەپێوەندی دەگەل "ایمان".

خاوەنی بڕوای ھاوئەھەش.

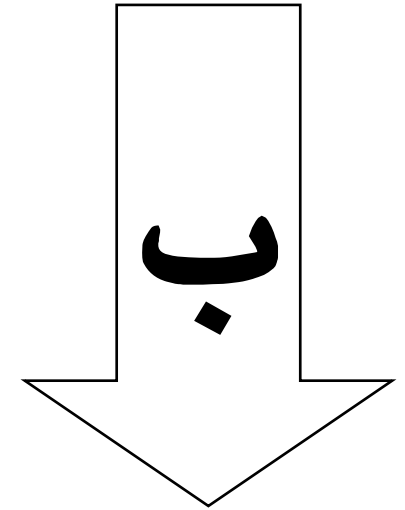
ایمپلنت: (پزیشکی) چاندنی ھەر جۆرە ماددە یەکی زیندوو یان نازیندوو لە لەشی مرقۆقیك دا.

ایمن: 1) راست، لای راست. 2) پیرۆز.

3) زرگار، بێ ترس، دلنیا، بێ خەم.

ایمن سازی: 1) (پزیشکی) پیکهتینانی خۆراگری لە بەرامبەر نەخۆشییەکی تاییەتیدا. 2) لە زیان و ترس رەواندەو، ئەرخەیان و ھێمن کردنەو.

ایمنی: پارێزراوی، پاراستن، ھێمنی،

با بهت: به شكۆ، شكۆدار.

بانده: دواپړاو، بمر.

بانر: 1) بووره، بوور. 2) ویران، کاول، له ناوچو. 3) خراب، بې کله.

بارز: به هادار، بایه خدار، هیژا، به نرخ، به قیمه.

بائس: 1) به له نگاز، نه دار، هه ژار، پیاوې که تووشی سه ختی و دهس کورتی بووبی. 2) بیزار.

با استعداد: به به هره، به هره مه ند، هیژا، جه وه ردار.

باع: فروشیار، فروشه ر.

بان: ناشکرا، خویا، روون، دیار، به رچاو.

باندام: هاوړیک، هاوکیش.

بالتهاب: بروانه: "ملتهب".

باب: 1) شیاو، شایان. 2) باو، بابه ت. 3) بره ودار، به رمین. 4) پیوه ری روویو، په که ی دریزی نریکه ی 60 گه ز. 5) ده رکه، ده رگا، ده رگه، ده روزه. 6) پار، به ش. 7) باوک. "باب چیزی باز شدن": باو یان جیگر بیوونی ئه و. "باب دندان": شیاو، دلخواز. "به هیج باب": به هیج کلونجی.

باباشمل: جوامیر، میرخاس، خوشمیر، لوتی.

بابت: 1) سه باره ت به، ده رباره ی، له مه پ. 2) بابه ت، وته زا. 3) ره و، شایان، شیاو. 4) هو، هوکار.

بابرکت: به خیر، به پیت، به قازانج.

باب روز: باوی روز، هر شتیکی ئیمکړوی و و مؤد و په سندی به ره ی ئیستای.

باب شدن: بوونه باو، بوونه مؤد، بره و سندن.

بات: 1) برپشت. 2) به برپشت، لیبراو. 3) په کجاره کی. 4) کز، له پ.

باتالیون: دهسته، گروپ، گوردان، به تالیون.

باتجربه: به ئه زمون، راهاتو له کار، کار دیتو، کار دیتی، کار دی، کار دیه، گورگی باران دیده، گورگی داو دیده.

باتک: (ت) به برپشت، برنده.

باتلاق: بلقاو، زه لکاو، زلقاو، زونگاو، زونگ، زنه، زهنج، ئاوه زه، گراف، چراغ، چه لاهو، چه ق، باتلاخ، باتلاغ.

باشبات: سه قامگیر، ئارام.

باج: 1) باج، باژ، باز، خه رج، سه رانه، پیتاک، مالیات، که له پوو. 2) گوتار، ئاخوته، په کی که له ریوره سمه کانی ئایینی زه رده شت.

باج بار: بارانه، سه ربارانه، ئه و باجه ی باجگر بو هر باریک ده یسینی.

باجبان: بروانه: "باج ستان".

باج چراگاه: ئالفانه، پووشانه.

باجخانه: باجگه، شوینی گرتنی باج، رادارخانه، ئه و بنکه په ی باجگری تیدان.

باج خواهی: باج خوازی، سه رانه.

باج دولتی: پیتاک، مالیات.

باجریزه: شایسته و شیاو و که سی که توانای سه رپه رشتی که سانی دی هه یه، لیبراو، به زیک، به هیژ، به وره.

باج زمین: زه ویانه، باجی زه وی.

باج زورکی: که له پیتاک، باجی به زور و ناهه قی.

باج سییل: خاوه، دمچه وتانه، که رانه، سه رانه بو شه لاتی زوردار، ئه وه ی به مله وری ده یسین، باجی سمیل.

باج ستان: بروانه: "باجگیر".

باج سراه: رادارانه، باجی که له ریگه ده دری.

باج قپان: قه پانداری.

باجگاه: بروانه: "باجخانه".

باج گرفتن: باج گرتن، باج وه رگرتن، باج لیوه رگرتن، باج سندن.

باجگیر: باج ئه ستین، باج ستین، باج سین، باجگر، باجه وان، رادار، پیتاک وه رگر.

باجگیری: بارانه سندن، باجگرتن، راداری.

باج لشکرکشی: پادارانه.

باج مالک: کیسمه، باجی که ئاغا ده یسینی.

باج مستغلات: مالانه، مالیاتی خانوبه ران، باجی خانوان.

باجناغ: ئاوه ل زاوا، هاوال زاوا، هاوزاوا، هام ریش، هاوړیش، هاوړینگ.

باجنگ: روچنه، ده ریجه ی چووکه.

باج و خراج: خووک، خوئیک، خووگی، باربوو، میجبیتی، پیتاکی میری، مالیات.

باج ویژه امیر: میرانه.

باجه: ده لاقه، روچنه، پاچه، په نجه ره، شوینی تاییه تی فروشی بلیت یان وه رگرتن و دانی پاره له سینه ما و بانکه کان دا، گیشه.

باحال: 1) دلگیر، سه رنج راکیش. 2) خاوه نی که سییتی خو شه ویست و له به ردلان.

باحانت: گیرا، خاوه نی کارتیکه ری روخی و سوژداری.

باحش: توژهر، لیکولهر، لیکه پ.

باحرارت: به تین. خاوه نی سوژ و شه وقی زور، به جموجول.

باخبر شدن: ئاگادار بوون، هه وال پیگه یستن.

باخت: دۆپان، خچان.
باخت: خۆراوا، رۆژاوا، خۆرنشین، رۆژنشین.
باخت: 1) دۆپان، دۆپاندن، دۆپان، له دهست دان، دانان، دانیان، دانین، خچاندن، خچان، بازین، باخین، خوسار، مات بوون. 2) کایه کردن، خهريك بوون، سه رگه رم بوون. "عشق باختن": ئه وینداری کردن. "خودرا باختن": خۆ دۆپاندن، بیهۆش بوون، ترسیان. "باختن زهره": مردن له ترسیان، زۆر ترسان، دل ډاکه ووتن، ئه ترهش چوون، زراو چوون. "جان باختن": گیان بهخت کردن، گیان دانان، کوژان. "قافییه را باختن": هه له کردن، به هه له دا چوون، کات له دهست دان. "نیزه باختن": (نیزه/ کورته پم) خستن، شه پکردن.
باختنی: شیایوی دۆپان.
باخته: بڕوانه: "بازنده". "جان باخته": گیان بهخت کردوو.
باخته دل: دلدار، ئه ویندار، ئاشق.
باخدا: خۆپاریز، به بڕوا، له خوا ترس.
باخس: که مکه ره وهی ههقی که سیك.
باخود: هوشیار، وریا.
با خود آمدن: هاتنه وه هۆش.
بادآور: باهین. و بریتی له وه دهست هینانی شتیك بهخت و خۆپایی، به لاش.
بادآورده: بهی رهنج و زهحمهت وه دهست هاتوو.

بادآهنگ: 1) ده لاقه، رۆچنه. 2) زایه له، دهنگ دانه وه.
بادافراه: لیتیچینه وه، سزا، تۆله، پاداشت دانه وه.
بادالو: ماسیو، باکردوو، ئهستور بوو.
بادانگار: به هیچی بژمییره، به هیچی دانئ.
بادبادك: به رزه هه وایله، به رزه هه وایله، كۆلاره مینالان، باده وه، ته یاره ی كاغه زی.
بادبان: باده وان، باده وه، بایه وان، یه رکه ن، یه لکه ن.
بادبدست: بریتی له مرۆی بیکاره و دهسکورت و رووت و نه دار، دهستبه تال، بی بهش، به و بهخت، رهنج به خه سار.
بادبیر: 1) بڕوانه: "بادبادك". 2) بریتی له فیشالچی و هاشه که ر.
بادبرده: بابرده له، بابرده، بابرده، بابرده، به ریا.
بادبروت: بریتی له خۆبینی و خۆپه سندی و خۆبه زلزانئ.
بادبزن: باوه شین، باروشه، باروشه، باژنه.
بادبیز: پاییز، خه زان، گه لا ریژان.
بادپا/ بادپای: بریتی له به له پا، به زا، زۆرخۆشپه و، خۆشبه ز، تیژپه و، به پی، خیرا.
بادپروا: بڕوانه: "بادگیر".

بادپناه: په نابا، بایه نا، بایه سیو، شوینی که با نایگریته وه.
بادپیما: 1) خۆشپۆ، به له پا. 2) بریتی له مرۆی بیکاره و نه دار و درۆزن و چه لته باز، بیه ووده کار.
بادپیموون: بریتی له بیه ووده کاری.
بادجنوب: بای زریان، بای قوبله، بایه که که له لای باشووره وه هه لده کا.
بادخوردن: 1) کارتیکردنی با له لهش. 2) خستنه به ربا. 3) باوخواردن، پیچ خواردن. 4) گه پان و سه یران کردن له فه زای ئازاد دا. 5) بیکه لک بوون یان به هیند نه گیران.
بادخیز: باخیز، کونه با.
باددار: پریا، ماسیو. و بریتی له کهسی خۆبه زل زان و خۆپه سند.
باددان: 1) شه ن کردن. 2) له ناو بردن، له دهس دان، خه سارکردن.
بادداشتن: 1) به فیز و له خۆپازیبوون. ئاوسان، ماسین. 2) پریوونی شتیکی ناویه تال له هه وا.
باددست: هه له خه رج، دهس بلاو.
باددستی: هه له خه رجی، دهس بلاوی، دهست شاشی. به مانای چالاکی و گورج و گۆلێش دئ.
باددمییدن: پف دان، فوودان، به فوو په نه ماندن، پف کرن، باتیکردن.
بادرفتار: رهفتار توند، تیژپۆ، خۆشبه ز.
بادرم: بیه ووده، بی که لک، په ک که وتوو.
بادروژه: هه ر رۆژه.
بادره: خه تا و هه له.
بادزن: بڕوانه: "بادبزن".
بادزهر: بڕوانه: "پادزهر".
بادسار: بی ئاوه ن، لاسار، سه ره پۆ، خۆسه ر، سه ره خه ر. شوینی پریا.
بادساری: لاساری، خۆسه ری، خۆبه زل زانی، فیز، بادی هه وایی.
بادسام: گره با، بای سه موون، ژه هره با، شه را، بای زۆر گه رمی گیاندارکوژ.
بادسایی: بریتی له فیز و ده عیه و لووت به رزی.
بادسبالت: بڕوانه: "بادبروت".
بادسر: بریتی له خۆسه ر، خۆبه زل زان و خۆپه رست.
باد سرد در آهن دمیلدن: بریتی له کاری بیه ووده کردن، فووله ئاسنی سارد کردن.
بادسنج: 1) پایتو. 2) بریتی له خه یالبا ف، خۆبین و به ده عیه.
باد شمال: بای شه مال، بایه که که له باکووره وه هه لده کا.
بادشواری: راه رفتن: خۆپه کیش کردن، خۆکیش کردن.
بادصبیا: بایه کی فینک و خۆش که له لای باکووری رۆژه لاته وه دئ.
بادصرصر: بای سه پسه ر، بای ساردی به ته وژم، بای به وژه و ده نگدار.
بادغرب: بای ماشه لان، بای ده بیور، بایه که له لای رۆژاوا وه دئ.
بادافراه: بڕوانه: "بادافراه".

بادکردار: بریتی له توند و تیژ، تیژپو.

بادگردن: (1) پف دان، فوودان. (2) باکردن، ماسین، ههلمسان، کف کردن، بهبابه نه مان، ئاوسان، واکرن، نهستوربوون. (3) بریتی له فیزکردن، به فیز و دهعیه ههلسوکه و تکردن. (4) لهسه ردهست مانهوه، نه فرۆشرانی شمهک. (5) پهره پیدان، گهره کردنه وه. بالیدان.

بادکش: بابویر، باگر، باکش، باکش. "بادکش حجامت": کووزک، کوویی باکیشی حجامت. "بادکش کردن": پروانه. "حجامت کردن".

بادکشیدن (چیژی): به هوی ههوا کیشانه وه خراب بوون، زان، گهنده ل بوون.

بادگرد: (1) تیژپو، توندپو وه که سب. (2) پروانه: "بادگیر".

بادگشتن: تیاچوون، له ناوچوون، زایه بوون، خه ساربوون، له دهس چوون، له ئارادانه مان، بوونه هیچ.

بادگیر: بابیر، بادگیره، بارۆگ، بابیچ، بابویر، باده لاین، باسره، باسره، خانوو یان زه مینیک که با ژور بیگریته وه.

بادل: به جهرگ، دلیر، بویر، ئازا.

بادمفاصل: پروانه: "روماتیسیم".

بادن: قه لهو، به خووه، پرگوشته، گزشتن.

بادنگیر: بابه سیو، بابه نا.

بادنما: بانوین، ئامیتریکه بو دیاری کردنی ئاراسته ی جووله ی با.

بادوام: پتهو، قایم، خوړاگر، موکوم، بهرگه گر، وه رگر.

بادو پروتا: خونوینی، فیز، دهعیه.

بادو بود: فیز و لووت به رزی، خوینی، بادی هه وایی.

بادو بیید: به فیرۆ، بی کهک، که لک برپا، خه سار، بیهوده.

بادو دم: بریتی له فیز و له خوایی و خونوینی و خو هه لکیشان.

باده: (د) مهی، شه پاب.

باده: (د) خافلگیر کردن، به سه رداچوون.

باده پرست: مهی خوړ، شه پاب خوړ، ئاره قخوړ، مهی په رست.

باده پیما: شه پاب خوړ، مهی خوړ.

باده پیموون: شه پاب خوړدنه وه.

باده گسار: پروانه: "باده پیما".

باده ناد: پروانه: "باسرواد".

باده نج: پروانه: "باداهنگ".

بادهوا: نه وهی بی نرخ و پووچ و درۆیه، هیچ و پووچ.

بادهوا خوردن: نه دار و برسی بوون.

بادهوا شدن: له ناوچوون، تیاچوون.

بادی: (1) ئافرینه، دهس پیکه. (2) سه رتا.

بادیانتا: پروانه: "متدین".

بادید: دیار، ئاشکرا.

بادید آمدن: ئاشکرا بوون، ده رکه وتن.

بادیدار: جوان چاک، روخسار جوان.

بادیه: بیابان، چۆل، چۆلگه، چۆله وانی، سارا.

بادیه پیما: چۆلگه، بیابان گه.

بادیه نشین: چۆل نشین، چۆل په رست، چادر نشین، کۆچر.

بازل: داینده، دلّوا، دهست بلاو، به خشنده.

بار: (1) جار، که رته، هه ل، چه ل، بار، باره. (2) میوه، بهر. (3) کیش. (4) سامان. (5) ئیزن. (6) بهر پرستی، ئه رک. (7) پیز، تۆل. (8) کوود. (9) خه م، که سه ر. (10) سهختی، دژواری. (11) بار، نه وهی به هوی مرۆ یان چوارپی یان ماشین راده گوێزی.

بارافکن: پروانه: "بارانداز".

بار آمدن: باره اتن، راه اتن، په روه رده بوون، پیگه یشتن.

بارآور: بار/ بهر هین، به ره م هین، پریبار، هه ر دارئ که میوه بدا. له زاروهی بانکی دا: سه رمایه یه که سوودی لی بکه ویتته وه "پرۆدوکتیف".

بار آوردن: باره یان، په روه رده کردن، راه یان، ره نیو هینان، به خه م کردن، گه وره کردن، پیگه یاندن، بهر/ میوه دان.

بارانداختن: (1) بارخستن، بارداخستن، بارداگرتن. (2) کوود دانسی زه وی. (3) بریتی له مانه وه، وه ستان، نیشته جیبوون.

بارانداز: باره ندان، باره نناز، جیگه ی خستنی بار.

باران دید: بریتی له که سی به نه زمون، که سی سه رما و گه رما چه شتو.

باران رحمت: بارانی رحمت، بارانی که زه ره ر و زبانی نه بی و نه بیته سیلاو و به لا.

باران سنج: باران پیو، ئامرازی پیوان و نه ندازه گرتنی ئاوی باران.

باران گریز: سابات، چه تر.

باران موسی: وه رزه باران.

باران بیدن: باراندن، داباراندن، واراندن، له به رزیه وه پرژاندن، به سه ردا (پشتن/ رژان).

باراه: که سی که به ریگه ی راست دا برپا، به ئینساف، به رامبه ری "بیراه".

باربر: باره بهر، باره کی، باره لگر، کۆل هه لگر، بارکیش، پاهه لگیر، هه مال.

بار برتافتن: بهرگه گرتن له ژیر بار دا، بار بردن.

بار بردار: (1) باره لگر، باره بهر. (2) ئاوس، دوو گیان، بارگران.

بار برداری: باره بهری کردن، هه مائی کردن.

بار برداشتن: (1) هه لگرتنی بارئ له سه ر کۆل یان پشتی که سی یان چوار پی یه ک. (2) زگه پریوون، ئاوسبوون. (3) که مکرده وهی ره نج و ئازاره کانی که سی.

بار بردن: (1) بار بردن، راگوێزانی بار له شوینیکه وه بو شوینیکی تر. (2) ره نج کیشان، خوړاگرتن له بهر ئه رک و ره نجی ژور.

بار پستن: بار به ستن، به ستن و پيچانه وهی شتی به مه به ستنی راگويزانی، ناماده بوون بۆ سه فهر، خو سازکردن.

باريندی: بار به ندی، بار به نی، به ستنه وه و پيچانه وهی بار و بارگه.

بارجاه: بپوانه: "بارگاه".

بارحمت: بپوانه: "بخشاینده".

بارخاطر: نه و که سهی که ده بیته هوی زه حمت و خه مباری هه قال یان هاو نشینه که ی، سه ربار.

بارخواستن: داوای چاوپیکه وتن، ئیزن خوازتن بۆ چوونه ژورره وه.

بار خواهی: بپوانه: "بار خواستن".

بار خود را بر زمین انداختن: بریتی له زان، منال خستنه وه.

بارخیز: به پیت و به ره که ت، پریار، ب بار.

باردادن: 1) ریگه پیدان، ئیجازهی حوزور دان. 2) بهر/ میوه دان. 3) کوود دانی زهوی.

باردار: 1) باردار، دوگیان، زگ پری، ئاوس. 2) داری به بهر. 3) راگويزه ری بار.

بارداری: بپوانه: "آبستی".

بارداشتن: 1) ئاوس بوون، زگ پری بوون. 2) به بهر بوون.

باردان: شوینی بار، جه وال، تیپر، تیگر.

باردگر: جاریکی دی، چه لیکي تر، گلانگینا.

باردل: خه م، که سه ر، کول، کوخان.

بارده: (د) بهر هین، میوه هین، میوه دار.

باردهی: بهردان، میوه دان، به ره هم دان.

بارز: بهرچاو، دیار، ئاشکرا، خویا، ده رکه وتو، زهق و ژوپ و ده رپه پراو، بهرجه سته.

بارستی: بپوانه: "مکرر".

بارسنج: بارپیو، ته رازوودار، قه پاندار. و هر شتی که باری پی بکیشن، ته رازوو، قه پان.

بارش: بارش، بارشت، وارشت، (هاتنه خوار/ دارژان/ دادان) ی به فریان باران/ داکردن، بارین، دابارین، فارین، وارین، به مانای بارانیش دی. "بارش برف درشت": کلاوه کردن.

بارش تند: شه سته باران، شه سترن، شه سته کردن، بارینی به پیژنه.

بارش سنج: باران پیو.

بارع: به ئاگا، لیژان، شاره زان. کامل و بی هاوتا.

بارعام: ئیزن دانی هموان بۆ باره گای شا.

بارق: بریقه دار، بریقه ده ر، به تروسکه، به دره وشین.

بارقه: تیشک، نور، رووناکي.

بارک الله: باره که لالا، باره که لالا، ئافه ره م، بژی، چاوی سه رم بی.

بارکچ: باری خوار، باری چه فته وه بووگ، لاخوار، لاله نگ، لاره سته نگ، تاسه نگ، لاسه نگ، سه نکه لا، سه نکه لا.

بارکردن: بارکردن، بارلینان، بارلیدان، بار له باره به رنان.

بارکش: 1) بپوانه: "باریر". 2) خه مبار، خه مناک، دلتنگ، داخدار.

بارگاه: 1) باره گا، بارگا. 2) شوینی که شا ئیزنی چوونی خه لک و دیتنیان ده دا.

3) ده ربار و سه رای لیپرسینه وه له لای خوا. 4) جیگای سه روکایه تی پارت و حیزبه سیاسییه کان.

بارگیر: 1) بپوانه: "باریر". 2) که ژاوه. 3) مینیهی هر ئاژه لیک.

بارلیف: نوسراوهی بهرجه سته له سه ر بهرد، نه خشی بهرجه سته.

بارم: پتوانه یه که بۆ نرخاندنی نومره ی ولامه کانی هر تاقیکارییه ک.

بارمایه: کالا و شمه کیک که بۆ بازرگانی ده گوازیته وه، سه رمایه ی راسته قینه.

بارنامه: 1) قه باله یه که له ودا چلۆنایه تی بار و ئامرای راگواستن و ناوی وه رگرو ئیره ری تیدابی. 2) که لوپه لی که نیشاندهری گه وره یی و شکوی که سیک بی.

3) خو هه لگیشان، فیشال کردن.

بارندگی: "بارنده" بوون، بارشت، بارش، بارینی به فریان باران یان ته رزه له ئاسمانه وه، باران، وه رزی باران.

بارنده: بارین، وارین، باران داکه ر، به بارشت، به باران، بارندوخ.

بارنهادن: 1) داگرتنی بار و دانانی له شوینی. 2) زان، له دایک بوون.

باروبندیل: بپوانه: "باروبنه".

باروبنه: بارگه، بارگه وینه، که لوپه ل و ئه سپاوی سه فه ر.

باروح: (ر) دلناوالا، شایسته، شادمان، خو شحال.

باروح: (ر) گیاندار، زینده وه ر.

بارور: بپوانه: "بارآور".

بارورکردن: لی چاک کردن، ئاوس کردن، زگ پریکردن. پریارکردن.

باروگراف: بپوانه: "فشارنگار".

بارومت: په ستان پیو (له فیزیک دا).

باره: 1) دیواری قه لالا. 2) که ره ت، چه ل. 3) شیوه. "درباره": له مه ر، سه به رته به.

باریاب: 1) به راو، زه مینسی ئاوی. 2) که سی که بچیته حوزووری پاشا.

باریابی: بپوانه: "باریافتن".

باریافتن: چوونه حوزووری پاشا، ئیزن پیدران بۆ چوونه باره گای شا.

باریدن: بارین، باران داکردن، باران دادان، وارین، واری، (هاتنه خوار/ دارژانی) به فر و باران و ته رزه، ریژان، بارژن، بارشت، وه شته ی.

باریشه: خاوه نی بنه ماله ی ناودار و خو ش نیو.

باریک: 1) باریک، زرافه، به رانبه ری ئه ستور. که م بارستا. 3) کز.

باریک انداز: تیرهاویژی کارامه و ده س راست.

باریک بین: وردبین، ورده بین، کونجکول، کونج پشکن، زیره ک، وشیار.

باريك بينى: وردبىنى، كونج پشكىنى، وريايى، وشيارى.

باريك گير: ورده گير، سه ختگير.

باريك ميان: به ژن زراف، ناوقه دباريك، نارين، كز.

باز: 1) به ربه تارك، تارك، ئاواله، والا، والا، كراوه، وه كرى. 2) (له كيميادا) جسميك كه له تيكه لاوى ئوكسيده كان ده گهل ئاو به ده ست دى، تفت. 3) ديسا، ديسان، ديسانه وه، همميس، همميسان، ئەمجاريش، سه رله نوئى، دووباره، ههينا، نۆز، ئيدن.

بازا فرينى: دووباره داهيتان، ئافراندنه وه.

بازا آمدن: هاتنه وه، گه رانه وه، دووباره (هاتن، هاتنه وه)، گه رانه وه، فه گه ريان، زقرين.

بازا آورده: ديارى، سه وقات، پيشكه شى، تيشوو.

بازا آوردن: ديسانه وه ئانين، دووباره هيتان، هيتانه وه، هانينه وه، گه پاندنه وه، گيرانه وه فه گه راندن، فه ئينان.

بازا پرسند: بازار په سن، مؤد، باوى رۆژ، خۆش كيش.

بازا رتيڙى: بازار تيڙى، گهرم بازارى، بازار گهرمى، بازار خۆشى، سه وداى زۆر له بازاردا.

بازارداشتن: بازاره بوون، كپياره بوون.

بازار رساني: نارنده بازار، فروشتن.

بازار روز: بازارى رۆژ، بازارى كه رپۆژگه ليكى تايبه تى ده كړيته وه.

بازار سنجى: تاوتوى كردنى نرخى كه لوپه لى ناوبازار، هه لسه نگاندى بازار.

بازار سياه: بازارى رهش، بازارى كپين و فروشتنى شتى له دهره وهى ره والى ياسايى.

بازار كار: دهرخستن و خواستن بۆ هيزى مروئى كار، بازارى كار.

بازار كردن: مامله كردن.

بازار گرمى: برونه: "بازار تيزى".

بازار مشتراك: بازارى هاوبه ش، "كۆمه لگاي ئابوورى ئوروپا"، ريخكروايك كه ولاتانى ئالمانى خۆرئاوا، ئيتاليا، بيلژيك، فه پانسه. لوكزامبورگ و هولند له سالى 1958 زايينى به مه به ستى كه مكرده وهى تارفه ي گومركى و ره چاوكردنى سياسه تىكى هاوبه ش له كاروبارى راگواستن و به هيز كردنى دامه زراوه ئابوروييه كان داينامه زرانديبوو.

بازارى: 1) دووكاندارى ناوبازار. 2) باو له ناو كۆلان و بازاردا. 3) سازكراوى ناوبازار. 4) بى نرخ، به بى به هاى هونهرى. 5) له به رچاوى هه موان. 6) به شيواى بازارپيه كان.

بازار يابى: دۆزينه وهى كپيار بۆ بفروشتنى كالاکان له ريگه ي بانگه شه وه.

بازارپانه: به شيواى بازارپيه كان، به له به رچاوكردنى قازانج و زيانى هه ر شتى.

بازارفتان: 1) ديسان كه وتن. 2) گۆران. 3) گرفتار بوون. 4) تيكدران. "بازارفتان از چيزى": دواكه وتن لى، بى به ش مان لى.

بازار فكندن: راخستن له سه ر زهوى، پان كردنه وه. گپرانه وه، خستنه رپوو. وه دواخستن. پيشيل كردن.

بازار يستادن: 1) راوه ستان، ويستان، وه ستان. 2) خۆبواردن. 3) خۆكيشانه وه. 4) رازيبوون، به س كردن.

بازايى: برونه: "احيا".

بازا بردن: گه پاندنه وه، دانه وه.

بازا بريدن: جيا كردنه وه. پيوان.

بازا بىنى: سه رنج، لى وردبوونه وه، لى روانين، فه ديتن.

بازا پرداخت: دانه وه، گه پاندنه وه، فه دان.

بازا پرداختن: لىبوونه وه له كاريك يان بابته تيك، به ئەنجام گه ياندنى كاريك، ته واوكردن.

بازا پرس: پرسكه ر، پرسكاره ر، به پرسكار، ليكۆله ره وه، پيدركين، په يقينه ر.

بازا پرسى: لى پرسينه وه له تاوان، پرسينه وه، پرسكار ليكردن، وه قسه خستن، پيدركاندن.

بازا پرس دادن: دانه وه، ويدانه وه، بۆگه پاندنه وه.

بازا پرس رفتن: بۆدواوه چوون.

بازا پرس شدن: 1) بۆدواوه چوون، گه رانه وه. 2) له ناوچوون.

بازا پرس گرفتن: ستاندنه وه، ئەستاندنه وه، وه ئەستاندن، ستاننه وه، وه ده ست خستنه وه، وه رگرتنه وه، هلدان.

بازا پرس ماندن: دواكه وتن له ديتران، جيمان.

بازا پرسين: دوا، دوايين، پاشين، هه ره دوا. كه م نرخ و بى ريز.

بازا پيرايى ژنتيكي: "ئاتا فيزم".

بازا پيكربندى: دارپشتنه وهى دووباره.

بازا تباب: دهنگانه وه، رهنگانه وه، كاردانه وه. دهره وشان، دهره وشين، شه وقدان، تروسكان.

بازا توليد: به ره م هيتانه وه.

بازا جستن: 1) دووباره گه ران، پشكنينه وه، لى پرسينه وه. 2) په يدا كردنه وه، دۆزينه وه. 3) داوا كردنه وه.

بازا جو: لى پيچهر، ليكۆله ر، پرسكه ر، پشكنه ر.

بازا جويى: لى پرسينه وه، لى پيچانه وه، ليكۆلينه وه له تاوان.

بازا چرخانى: سه رله نوئى كه لك وه رگرتنه وه له مادده يه كه جارتيك له پروسه ي به ره مه يتان دا به كار هيتراوه.

بازا چيدين: هه لگرتنه وه، هه لگرتن، دانه دانه كۆكردنه وه، تيكه وه پيچان، بارگه وينه تيكنان.

بازخرید: کرپینه‌وه، کرپانه‌وه، له پاش فروش سهندنه‌وه.

بازخریدن: دووباره (کرپینه‌وه/ سهندنه‌وه).

بازخواست: سهرله‌نوئ پرسیینه‌وه، لئ پپچینه‌وه.

بازخواستن: 1) داواکردنه‌وه، خوازتنه‌وه. 2) وەرگرتنه‌وه.

بازخواندن: 1) څه خوځندن، څه خواندن، خویندنه‌وه، دووباره خویندنه‌وه. 2) بانگپښت کردن، خوازتن، گه‌پاندنه‌وه، څه‌دیتن، به‌سهرکردنه‌وه.

بازخوانی: پیاهااتنه‌وه، (دیسان) پیدچا—وونه‌وه، دهورکردنه‌وه، دهوره‌کردنه‌وه، دووباره خویندنه‌وه، دیسان خویندنه‌وه.

بازخورد: کاردانه‌وه، دهنگانده‌وه. به‌رده‌نگ، به‌ریانگه‌واز.

بازخوردن: 1) دووباره خواردن. 2) لیکدان، پیک دادان، رووبه‌پووبوونه‌وه.

بازخیزی: عمری دووباره.

بازدادن: 1) دانه‌وه، گه‌پاندنه‌وه، گه‌پاننه‌وه، څه‌گه‌راندن. 2) ته‌شه‌نه‌کردن، ته‌نینه‌وه، داگرتن. 3) گوتن، وتن. 4) رت کردنه‌وه، قبول نه‌کردن.

بازدارنده: به‌رگیره‌وه، به‌رلئ‌گر، گپړه‌وه، راگر، پپش گر، به‌ربه‌ست، کۆسپ.

بازداری: نه‌هیشتن، وازپه‌ییدن.

بازداشت: 1) گرتن، راگرتن، قول به‌ست کردن، ده‌ست به‌سهرکردن، ده‌سته‌سهرکردن، خستنه‌زیندان، زیندانی کردن، به‌ندکردن. 2) پپشگری، نه‌هیشتن. 3) درغی کردن، خستنه‌ته‌نگانه‌وه. "بازداشت خواستن": په‌ناهینان، هاتنه‌به‌ر دالده.

بازداشتگاه: گرتووخانه، به‌ندیخانه، زیندان، گرتی گه.

بازداشتن: 1) نه‌هیشتن، پپشگرتن، راگرتن. 2) گرتن، خستنه‌زیندان.

بازداشتنه: گپړو، راگپړو، به‌ند کړو، زیندانی کړو.

بازداستی: گپړو، قولبه‌ست کړو.

بازداستن: ناسینه‌وه.

بازدم: (هه‌ناسه) دانه‌وه، نه‌فاس گه‌پانه‌وه.

بازده: راندمان، به‌ره‌م، دهره‌نجامی کار.

بازدهی: توانایی تاکام و به‌ره‌م دان. راندمان.

بازدیدکردن: سهردان کردن، سهردانی دووباره، سهرلیدانه‌وه، چاوپیکه‌وتن، څه‌دیتن. و به‌مانای پشکنین و گه‌پان و وردبوونه‌وه له که‌سیک یان بابه‌تیک. "محل بازدید": پرسگه، بازگه، خالی پشکنین.

بازرس: پشکن، پشکنین، پشکنین، مال پشکن، گه‌پین.

بازرسی: پشکنین‌ران.

بازرسی: رزگار بوونه‌وه، به‌په‌لابوونه‌وه، خه‌لاس بوونه‌وه.

بازرسی: پشکنین، گه‌پین، گه‌پیان، گه‌پان.

بازرفتن: دیسان رویشتنه‌وه/ چوونه‌وه، گه‌پانه‌وه.

بازرگان: تاجر، سه‌وداگر، بازرگان، مامه‌له‌چی.

باززایی: دووباره له دایک بوونه‌وه، ژیانه‌وه.

باززدن: رت کردن و قبول نه‌کردن. نه‌هیشتن، پپشگرتن.

بازسازی: 1) نووژنه‌کردنه‌وه، دارپشتنه‌وه، بونیات نانه‌وه. 2) ریفورم، چاکسازی.

بازسامانی: ریکیویک کردنه‌وه، ریکخستنه‌وه.

بازستاندن: وەرگرتنه‌وه، گپړانه‌وه.

بازستاننده: نه‌ستینه‌وه، وه‌سین.

بازشلن: کرانه‌وه، کرپانه‌وه، ئاوه‌له‌بوون، داپچران، داپچران، داچه‌قان، څه‌بوون، وه‌بوون، وازین.

بازشکافتن: شیکردنه‌وه ی بابه‌تی، به‌وردی تاوتوی کردنی بابه‌تی.

بازشکن: بپوانه: "انکسار".

بازشناختن: ناسینه‌وه، دووباره‌ناسینه‌وه، څه‌ناسین، شباندن، وه‌بیرهاتنه‌وه، دیتن و که‌وتنه‌وه بیر، لسه‌رفه‌بوون، چوونه‌وه‌سهر، جیاکردنه‌وه.

بازغ: روشن، روونک، به‌دره‌وشین، تابان.

بازفرستادن: دیسان ناردن، دووباره‌به‌پیکردن، ناردنه‌وه، څه‌شانندن.

بازگردن: کردنه‌وه، وازکردن، واکرن، لیک کردنه‌وه، واکردن، ئاوه‌له‌کردن، څه‌کرن، وه‌که‌ردش، یا که‌رده‌نه، داپچراندن، داچه‌قاندن.

بازکشیدن: 1) دووری‌کردن، خو‌پاراستن، خو‌بواردن. 2) درپژده‌کیشان. 3) راخستنی سفره و شتی له و بابه‌ته.

بازکننده: که‌ره‌وه، واکه‌ر، ئاوه‌له‌که‌ر، رایبی‌که‌ر، وازکه‌ر.

بازکوبیدن: کوتانه‌وه، کوتاندنه‌وه، څه‌کوتان.

بازگذاشتن: 1) به‌کراوه‌یی هیشتنه‌وه، به‌ئاوه‌له‌یی هیشتنه‌وه. 2) سپاردن، خستنه‌ئیختیار، دس هه‌لگرتن له بابه‌ت یان کاریک.

بازگرد: گه‌پانه‌وه، دووباره‌کردنه‌وه.

بازگرداندن: گه‌پاندنه‌وه، گپړاندنه‌وه، گپړاندنه‌وه، وه‌گه‌پاندن، څه‌گه‌پاندن، څه‌زفراندن، زفراندن، هاوردنه‌وه، هیئانه‌وه، بردنه‌وه، برنه‌څه، دانه‌وه.

بازگردیدن: 1) گه‌پانه‌وه. 2) وازهیئان.

بازگرفتن: 1) وەرگرتنه‌وه، گرتنه‌وه، وه‌ده‌ست خستنه‌وه، وه‌ده‌ست هیئانه‌وه، نه‌ستاندنه‌وه، هه‌ستاندنه‌وه، هه‌ستاننه‌وه. 2) راگرتنی که‌سیک له شوینی. 3) قولبه‌ست کردن، ده‌ست به‌سهرکردن.

بازگشایی: کردنه‌وه، کرانه‌وه، څه‌کرن.

بازگشت: گه‌پانه‌وه، وه‌گه‌پیان، وه‌گه‌پان، څه‌گه‌پ، زفرین، څه‌زفران، څه‌زفریان، څه‌زفرین، نکس، نه‌واگل، واگل. و به‌مانای تویه کردن و دس هه‌لگرتن له کاریک. "بازگشت به": به‌سهرنجدان به، په‌یوه‌ست.

بازگشت ابدی: گه‌پانه‌وه ی هه‌تایی، څه‌گه‌ریانا هه‌رتمی.

بازگشت جاودانه: گه پاره‌وهی هه‌رمانی/ هه‌تاهه‌تایی.

بازگشت گرای: کۆنه‌په‌رست، پاشقه‌پۆ.

بازگشتن: گه پاره‌وه، گه پریان‌هه، فه‌گه‌ریان، فه‌گه‌رین، زفرینه‌وه، هاتنه‌وه، وه‌سووران، پیچ دانه‌وه. و به مانای تۆبه‌کردن و ده‌ست هه‌لگرتن له کارێک.

بازگشودن: کردنه‌وه.

بازگفتن: گوتنه‌وه، فه‌گوتن، دیسان وتنه‌وه، دوویات کردنه‌وه، خویندنه‌وه.

بازگو: واگۆ، واژگۆ، واویژ، گێرانه‌وهی قسه، دوویاتی ناخاوته‌یه‌ک.

بازگۆکردن: گێرانه‌وه، گێرانه‌وه، وتنه‌وه، گوتنه‌وه، دوویاره‌گوتن، فه‌گه‌پاندن، فه‌هاندن.

بازگۆکردن خواب: بژارنه‌وه، خه‌ون گێرانه‌وه.

بازگون/ بازگۆنه: بپوانه: "بازگون".

بازگویی: بپوانه: "بازگۆکردن".

بازگیرنده: هه‌ستینه‌وه، ئه‌ستینه‌وه.

بازگیری: 1) ده‌س به‌سه‌رداگرتن، زه‌وتکردن. 2) ده‌ست پێکردنه‌وه، درێژه‌پێدان.

بازل: پیاوی به‌ئهموون و کارزان.

بازمالیدن: تیک هه‌لشیلان. تیک شکاندنی دوژمن. ته‌مبێ کردن.

بازماندگان: میراتگران، میرات به‌ران، که‌له‌پووڕپگران.

بازماندگی: دواکه‌وتوویی، پاشکه‌وتوویی، به‌جیمایی.

بازماندن: 1) مانه‌وه، به‌جیمان،

نه‌پۆیشتن. 2) دواکه‌وتن، پاشکه‌وتن، به‌مه‌به‌ست نه‌گه‌یشتن، ماندووپیون.

3) نیشته‌جیبوون. 4) وه‌دوادانی که‌سیک و که‌وتنه‌پیشه‌وه‌ی. "بازماندن از مری": دامان

له‌ئه‌نجامدان یان روبه‌پووپیونه‌وه‌ی‌دا. نه‌توانین له‌درێژه‌پێدانی. له‌ده‌ست دان

یان بێ‌به‌ش بوون لێی. "بازماندن از کسی": دواکه‌وتن لێی. درێغی کردن لێی.

بازمانده: 1) میراتگر، پاشماوه. 2) دواکه‌وتوو، پاشکه‌وتوو، به‌جیموو.

3) بێ‌به‌ش، بێ‌نسیب.

بازمان کردن: قۆرغ کردن، هه‌ماندن.

بازندگی: دۆپاوی، دۆپاوی، به‌زیوی.

بازنده: دۆپاو، دۆپاوی، دۆپین، خیاچاو، دانیای، دانیای، له‌گه‌مه‌دا ژیرکه‌وتوو،

که‌سی ناسه‌رکه‌وتوو، چوین، مات، به‌زیو.

بازنشاندن: 1) دانیاندن، ناچار به‌دانیشتن کردن. 2) دامرکاندنه‌وه، کۆژاندنه‌وه‌ی ئازاوه

یان ئاگر، فه‌مراندن. 3) له‌ناویردن. 4) زیندانی کردن، ده‌س به‌سه‌رکردن.

بازنشستگی: خانه‌نشینی، خانه‌نشین بوون، مالنیشی، خانگاری. "حقوق بازنشستگی":

کارکه‌ناری، مووچه‌ی خانه‌نشینی.

بازنشستن: دانیشتنه‌وه، له‌شویندیک جیگیربوون، ته‌ریک بوونه‌وه، که‌ناره‌گرتن،

ده‌س له‌کار کێشانه‌وه. ته‌مران، دامرکان.

بازنشتن: هیشتن، هیلان، دامیلان، داهیشتن، به‌ردان.

بازیابی: (ئابووری) دوویاره‌وه‌ده‌ست هینانه‌وه‌ی شتی.

بازیابی سرمایه: دوا‌ی ته‌رخانکردنی سه‌رمایه‌بو کارێک سوودی به‌قه‌رای سه‌رمایه‌وه‌ده‌ست خستنه‌وه.

بازیابی مواد: وه‌ده‌ست هینانه‌وه‌ی ماده‌ده‌گی شیایوی که‌ک لیوه‌رگرتن له ماده‌ده‌گی که‌ پێشتر به‌کارهینراوه.

بازیافت: 1) (ئابووری) ژینگه‌ وه‌ده‌ست هینانه‌وه‌ی ماده‌ده‌گی شیایوی که‌ک لیوه‌رگرتن له ماده‌ده‌گی که‌ پێشتر

به‌کارهینراوه. 2) وه‌ده‌ست خستنه‌وه، په‌یداکردنه‌وه، دۆزینه‌وه. 3) بابته‌یان

بابته‌گه‌لی که‌ له‌کۆتایی کتیبیک دا بو راستکردنه‌وه‌ی هیندی له‌بابته‌کان

ده‌نووسری.

بازیافتن: دۆزینه‌وه، وه‌دۆزین، په‌یداکردن، وه‌ده‌ست خستنه‌وه، دینه‌وه، وه‌دیتن،

دیتنه‌وه، فه‌دین، وه‌ده‌ست هینانی شتیک به‌ئاسانی و به‌بێ‌زه‌حمه‌ت. تیگه‌یشتن،

فامین. "بازیافتن نشاط": گۆرگرتنه‌وه، گۆرپه‌ستنه‌وه، بووژانه‌وه.

بازی بازی: خه‌ریک بوون به‌کاری یان به‌شتیکه‌وه نه‌به‌جیدی.

بازیچه: ده‌سکه‌لا، کایه‌کلی، گه‌پچار، گالته‌چار، له‌یستۆک، بازیچه. "به‌بازیچه‌گرتن":

کردنه‌ئامرازنی ده‌ستی خو، گالته‌پیکردن. خستنه‌خزمه‌ت خو و کارلی کێشانه‌وه.

بازنشسته: 1) خانه‌نشین، مالنیش، گرده‌نشین، خانگار، کارکه‌نار، هه‌له‌په‌سێراو،

ته‌قاویت. 2) دامرکاو، ته‌مراو.

بازنگری: پێداچوونه‌وه، سه‌هیرکردنه‌وه، پیاهاتنه‌وه، فه‌دیتن.

باز نماینده: نیشان‌ده‌ر، پێشکه‌شکه‌ر.

بازنمایی: نواندنه‌وه، شاندانه‌وه، پێشاندانه‌وه. "بازنمایی تقلیدی":

نواندنه‌وه‌ی لاسایی‌کارانه، نواندنه‌وه‌ی لاسایی کردنه‌وه‌ی. "بازنمایی جمعی":

نواندنه‌وه‌ی کۆی. "بازنمایی شده": نویندراو. "بازنمایی عینی": نواندنه‌وه‌ی

بابه‌تیانه. "طبیعت‌بازنمایی": سروشستی گێرانه‌وه. "غیربازنمایی": ناگێرانه‌وه‌ی.

بازنمون: 1) نواندنه‌وه، واناندن، شاندانه‌وه، رانسان، رانواندن. شی کردنه‌وه.

2) روونکردنه‌وه و شیکردنه‌وه. 3) کردنه‌وه. **بازنمودی:** بپوانه: "بازنمایی".

بازنویسی: دوویاره‌نووسینه‌وه.

بازنهان: دانان، نانه‌سه‌رزه‌وی.

بازنهفتن: بپوانه: "پنهان کردن".

بازو دادن: هیزدانه‌به‌ر. بریتی له‌یارمه‌تیدان، هاوکاری کردن.

بازودار: بریتی له‌زال، زالم.

بازوفیل: (پزیشکی) خرۆکه‌ی تفت.

بازوگشادن: ده‌ست بردن بو کارێک.

بازه: دۆل، شیو، مه‌ودای نیوان دوو دیوار، پانایی کۆلان. له‌زاراوه‌ی کشت و

کالی دا: سنووری نیوان دوو که‌رت زه‌وی.

بازی خوردن: فریوخواریدن، هه‌لخه‌لە‌تان، بوونه دەس‌که‌لای جیبه‌جیکردنی نه‌خشه‌یه‌کی فریوده‌رانه.

بازی دادن: 1) خه‌ریک کردنی که‌سیک به کاریک یان شتیکه‌وه، سه‌رقال‌ککردن. 2) فریودان، هه‌لخه‌لە‌تان، خاپاندن، گه‌مه به که‌سیک کردن. 3) به‌شداری‌پیکردن له کایه‌دا. 4) ناچارکردنی که‌سیک به کایه و جووله.

بازی درآوردن: 1) فیلبازی کردن، که‌له‌کبازی کردن. 2) رۆلگێران له فیلم یان شانۆدا. 3) بیانووگرتن یان ئیرادگرتن.

بازیدن: 1) دۆران، دانان. 2) کایه‌کردن، گه‌مه‌کردن.

بازی زبانی: گه‌مه‌ی زمانی.

بازی‌ساز: دهره‌فت خولقین، هه‌ل خولقین.

بازی کردن: 1) نه‌نجامدانی چالاک‌ی جه‌سته‌یی یان فکری، کایه‌کردن، گه‌مه‌کردن، قومارکردن، له‌هیستن، له‌یستن، لیستن، له‌یزتن، له‌یزین.

2) فیلبازی‌کردن. 3) رووداو‌خولقاندن. 4) ئه‌وینداری کردن. 5) رۆلگێران.

بازیکن: یاریزان، یاریکه‌ر، گه‌مه‌که‌ر.

بازیگر: ئه‌کته‌ر، کایه‌که‌ر، گه‌مه‌که‌ر، وه‌ینه‌ک، نوین باز، رۆلگێر. "بازیگری": ئه‌کته‌ری.

بازی گرفتن: به‌شداری‌پیکردن له کار یان کرده‌وه یان هه‌ر چالاکیه‌کی تر. "بازی گرفتن از کسی": ناچارکردنی وی به‌فۆرمی

دل‌خواز بۆ جیبه‌جیکردنی رۆله‌که‌ی.

"به‌بازی گرفتن": کار یان بابه‌تی یان که‌سی به که‌م نرخ یان ساده دانان یان به‌هیچ دانان. گالته‌پیکردن، تیتالی‌پیکردن. فریودان، هه‌لخه‌لە‌تاندن.

بازیگوش: هاروهاج، هاج، بزۆز، جریپن، جریپۆ، هه‌دانه‌ده‌ر، دانسه‌کناو، جه‌ربه‌زه، سه‌ره‌ار، بارنه‌به‌ر، بارنه‌وه‌ر، زلق، بریتی له‌گوئی نه‌بیس و لاسار و نه‌گونجاو. "بازیگوش جلف": جرتی فرتی.

بازیگوشی: جریوجۆپ، جرتوفرت، هه‌له‌به‌زدا‌به‌زی بی‌فایده، هاروهاجی، بزۆزی، جه‌ربه‌زه‌یی.

بازخواه: بڕوانه: "باج ستان".

بازگه: بڕوانه: "باجخانه".

بازگون/بازگونه: به‌راوه‌ژوو، به‌روپشت، به‌راوپشت، به‌رقاژی، نخوون، وه‌رگه‌پاو، پیچه‌وانه.

بازگونی: به‌راوه‌ژوویی، به‌راوپشت بوون، سه‌ره‌ونخوون بوون، وه‌رگه‌پاوی.

باسابقه: پیشینه‌دار، به‌پیشوونه، خاوه‌ن پیشینه، به‌رابردو.

باستار: بڕوانه: "بیستار".

باستان: شوینه‌وار، شوینه‌وار، شون وار، کۆن، میژینه، دیرینه، رابردو، سه‌رده‌می کۆن.

باستان شناختی: شوینه‌وارناسانه، ئارکۆلۆژیکال.

باستان شناس: شوینه‌وارناس، ئارکۆلۆژیست.

باستان شناسی: شوینه‌وارناسی، ئارکۆلۆژی.

باستان‌گرایسی: زیندووکردنه‌وه و به‌کاره‌ینانی واژه‌گه‌ل یان پیکهاته‌ی ریزمانی کۆن به‌جیگای واژه‌گه‌ل یان پیکهاته‌ی ریزمانی ئیستایی.

باستان‌نامه: پیشینه‌نامه، میژوو و چیرۆکی پیشینیان.

باستانی: کۆنینه، که‌ونینه، ژۆرقه‌دیمی، ژۆرله‌میژینه، له‌میژینه، پیشینه، پیشونه، که‌ونارا، که‌قنارا، که‌قنار، میژوو، دیرسی، قۆجه.

باسرود: ته‌کوز، ریکویک، رازوه.

بأسره: به‌ته‌واوی، به‌گشتی.

باسری شدن: ته‌واو بوون، کۆتایی هاتن.

باسط: پانکه‌ره‌وه، هه‌راوکه‌ره‌وه، گوشادکه‌ره‌وه، راخه‌ر.

باسل: پیاوی ئازا، پال‌ه‌وان، قاره‌مان، دلیر، ره‌شید.

باسمه: وینه‌ی چاپکراو.

باسواد: خوینده‌وار، خوینده، خۆنده‌وار، خۆنه‌وار، خۆنده‌وان، خۆنده‌قان، خۆندی، وانا، وانه‌وان، وانیار، دهرس خویندو، ئاگا. به‌مانای زانا و بیرمه‌ندیش دی.

باشا: راسته‌قینه، واقعی.

باشتاب: په‌له‌په‌ل، له‌په‌له‌پ، به‌له‌سه، به‌په‌له، به‌پرتاو، ته‌قله‌کوت.

باشتین: میوه‌یه‌ک که زووتر له سه‌وزبوونی گه‌لاکانی دار دهریکه‌وی.

باشد: قه‌یناکا، عه‌یبی نیه، نه‌تشته. له‌وانه‌یه، ویده‌چی.

باشش: نیشته‌جیبوون. بوون، هه‌بوون.

باشگاه: یانه، گاستین، گازتین، کلوپ.

باشگر: راسته‌قینه، واقعی.

باشگون: بڕوانه: "بازگون".

باشنده: نیشته‌جی، ئارام گرتوو. پایه‌دار، جیگیر.

باشنگان: بڕوانه: "پالیز".

باشیدن: بوون، مانه‌وه، راوه‌ستان، نیشته‌جیبه‌تی.

باشیگری: سه‌رۆکایه‌تی، سه‌رداری.

باصر: بینا، ژۆربین، چاوتیز.

با صراحت: به‌راشکاوی، بی‌پرووبینی، ره‌پوراست.

باصره: سۆما، رۆشنایی چاو، بینایی.

باطل: ناهه‌ق، نادروست، پوچ، بی‌هه‌وده، فیرو، خۆرابی، دژی هه‌ق.

باطل کردن: پوچ کردنه‌وه، هه‌له‌وه‌شانده‌وه، "کانسیل" کردنه‌وه.

باطل گفتن: بی‌هه‌وده گوتن، ناهه‌ق گوتن، قسه‌ی پرپوچ وتن.

باطل نما: بڕوانه: "پارادوکس".

باطن: ناخ، دهروون، هه‌ناو، ژوره‌وه‌ی هه‌ر شتی.

باطنا: له ناخووه، له دلّه ووه.

باطن بين: ناخ بين، خاوهنى هيزى زور له سهردهركردن له كاروبارى مهنه وى، نه وى كه دهرورنى شته كان ببينى، پيچوانه وى روالهت بين.

باطنى: ناوهكى، ناخى، دهرورنى، هه ناوى.

باعث: هؤ، سه بهب، سه مه د، سؤنگه، باعيس. هاندر، دنه دهر، هه لخرين.

باعث شدن: بوونه هؤى، باعيسكاربوون.

باعث و بانى: هؤكارى وهديهاتن يان روودان. سه رپه رشت، پشتيوان.

باغ خدا: خاوهن باغ.

باغوش: چوونه ژير ئاو، قوم، نقم.

باغى: سته مكار، زالم. سه ركيش، سه ريزو.

باغيرت: به ده مار، به حوزم، ميخراس، ئازا و ره شيد، به غبرهت.

بافت: 1) پيكهاته. 2) ته نراو، چنراو، هؤندراو، هؤنراو، هؤنه. 3) هؤندن، كرده وى چنين. 4) ده سته يهك له خانه (ياخته) كان كه له لى زينه دهر دا پيكه و به سترابن. 5) (پزيشكى) شان، چنراوه. 6) كر. "بافت پوشى": (پزيشكى) رووكه شه شان كان. "بافت پوشى استوانه اى": (پزيشكى) رووكه شه شان وى ستونى. "بافت پوشى حسى": (پزيشكى) رووكه شه شان وى هه سته وهرى. "بافت پوشى ساده": (پزيشكى) رووكه شه شان وى

ساكار. "بافت پوشى سنگفرشى": (پزيشكى) رووكه شه شان وى پووله كه يى. "بافت پوشى غده اى": (پزيشكى) رووكه شه شان وى رژينه يى. "بافت پوشى مركب": (پزيشكى) رووكه شه شان وى فره چين (ئالون). "بافت پوشى مكعبى": (پزيشكى) رووكه شه شان وى شه ش پالوويى. "بافت پوشى نگه دارنده": (پزيشكى) رووكه شه شان وى پشتيوان. "بافت عصبى": (پزيشكى) ده ماره شان كان. "بافت عظامى": (پزيشكى) ماسولكه شان كان. "بافت غضروفى": (پزيشكى) شان وى كر كراگه. "بافت لانه زنبورى مشبك": (پزيشكى) ناوكاره به سته ره شان. "بافت هه بند چربى": (پزيشكى) چه وريه به سته ره شان. "بافت هه بند متراكم": (پزيشكى) به سته ره شان وى چر. "بافت هه بند مركزى": (پزيشكى) ناوه نده به سته ره شان. "بافت هه بند مشبك": (پزيشكى) توپه به سته ره شان. "بافت موكونيد": (پزيشكى) لينجه به سته ره شان.

بافتارى: ته نراوه يى. "شكل بافتارى": فؤرمى ته نراوه يى.

بافت بردارى: هه لگرتنى به شيك له پيكهاته وى له شى موؤق بؤ تاقيكرده و، تاقيكارى شان وى زيندوو به مه به سته ليكؤلينه و و ناسينى جوړى نه خووشى، "بيوپسى".

بافت شناسى: شان وى ناسى/زانى، زانستى موتالا و تاوتويى چنراوه يى بوونه وهرانى زيندوو، "هيستولوژى".

بافت شهرى: چؤنيه تى پيوهندى گوزهر و ريزه وه كانى شارتيك.

بافتكار: بروانه: "بافنده".

بافتگى: ته نراوه يى، چنراوه يى، هؤندراوه يى.

بافتن: ته نين، چنين، ته ون كردن، هؤندن، هؤندنه و، هؤنينه و، هؤنين، وه نندن، فه هونان، فه هونيان، فه هينان، رسين.

بافته: ته نياگ، ته نراو، ته ناو، ته ندراو، چنراو، چنراو، چناو، چنياو، چنياگ. "به هم بافتن": گوتن يان نووسينى هه رچه شه قسه يان چيروك يان شيعريكى بى ناوه روك نالوژيكي و ده سته كرد.

بافتنى: ته ون، ته نينى رايه خ، هؤنه وى له خورى و موو، شياوى ته نين. بابته وى هؤندنه و، هؤندراوه. "تاربافتنى": رايه ل، راييل، راهيل.

بافرهى: به شان و شكؤ، به جه لال و شكؤ، به ته ن ته نه.

بافكار: سووكه له وى "بافتكار".

بافكر: بيمه نندن، بيركه ره و، خودان هزر. خاوهنى هه لسوكه و تى شياو و له رووى بيره ووه.

بافندگى: جو لاى، جيلايى، جوولگى، چنين، ته نين، هؤندن، ته ون، نژنى، نژنيت، هيكى. كارگه يان كارخانه يهك كه قوماشى تيدا ده چنن.

بافنده: جو لا، جيل، جوولگ، بووزووكه ر، شالچن، ته ونكه ر، هؤنه ر.

بافهم: فاميده، ژير، زانا.

بافيدن: بروانه: "بافتن".

بافاعده: ريسامه نند، ريسادار، خودان ريسا.

باقى: هه رماو، پايه دار، نه مر، راوه ستاو، ماوه، به جيماو، پاشماوه، باقى. "درباقى":

واز ليهيئتراو. "درباقى كردن": ته واو كردن، كوئايى پيهيتان. وازهيتان، ته رك كردن.

باقى شدن: هه رمان، پايه داربوون، راوه ستان.

باقى گذاشتن: 1) به جى هه يشتن، هه يشتنه و، به جى هيلان. 2) به ردان،

ده ست لى به ردان، رزگار كردن، ئازاد كردن.

باقى ماندگى: 1) هه ميشه يى، دايمى. 2) دواكه و توويى.

باقى ماندن: مانه و، پايه دارى، به جيماو، لى زياد بوون.

باقيمانده: پاشماوه، پاشمهنده، به رما، به رماو، ماگه، مهنده، مهنه، باقيماو له شتيك، ماوه و ژماره و پاره.

باك: 1) ترس، مه ترسى، سام، خوؤف. 2) "باك" ي ماشين.

باك بردن: ترسين، ترسيان.

باكتري: باكتيريا، ورديله كه ته خانه كان.

باكتري سيد: دژه باكتيريا.

باكتري شناسى: بروانه: "باكتريولوژى".

باكتريوتراپى: باكتري ياده رمانى، چاره سه ركردنى نه خووشيه كان به باكتيريا.

باكتريولوژى: باكتيريا ناسى، زانستى كه ده رباره وى باكتيريا كانه ووه ده دوى.

باك داشتن: ترسین، ترسیان. نینگه رانی هه بوون. به هیندگرتن، ئاوپلیدانه وه.

باكره: كچیتی، كچیتی.

باكراوند: پیشینه، پیش زهمینه.

باكله: خاوهن زانیاری و هیزی بیرکردنه وه، به بیر، بیرتیژ.

باكوره: تۆبه ره، تۆبه ر.

باكونی نیسم: پیویستی رووخاندنی ده ولت و پاراستنی مافی تاكه كه سی.

باگداشت: داینده، دلاوا، لیبور دو، لیخوش بوو.

بالا آمدن: (1) هاتنه سهر، هاتنه ژور، هاتنه بان. (2) زیاد کردن، زۆربوون.

(3) با کردن، ماسین. (4) تیپه پراندنی قوناغیک به سهرکه وتووی و ده سپیکردنی قوناغیکی نوی. (5) هیئانه وه، رشانه وه.

بالا آوردن: (1) هیئانه بان، (هیئانه / هاورده) سهر، هه لگیشان. (2) رشانه وه، قهرشیان، نشراندن، هه ل هاوردن.

(3) بوونه هوی وهدیه اتنی کاریکی نه خوازو. (4) سازکردنی دیواری مال.

(5) وهدیه تیان، دروست کردن.

بالانداختن: (1) خستنه بان، هاوریشته بان. (2) هه ل توشین، به سهره وه نان، هه ل قوراندن.

بالا بر: هه ل هین، بلن دکره.

بالا بردن: بردنه سهر، برنه سهره وه، سهرخستن، بلن دکردن، کیل کردن.

بالا بلند: (1) برپاوه: "بلند قامت".

(2) ته واو و بی که موکورتی.

بالا بود: زیده بایی.

بالا پایین شدن: حال تیکچوون.

بالا تفاق: به کوی دهنگ، به هاورایی هه موو، به یه کیه تیی بۆچوون.

بالا جبار: به ناچار. له رووی پیویستییه وه.

بالا جماع: به کوی دهنگ. پیکه وه، تیکرا.

بالا اختصار: به کورتی، به پوختی.

بالا خره: سهره نجام.

بالا خص: به تاییه تی، خاسمانی.

بالا دست: لای سهرۆ. خاوهنی پیگه و پۆست و زانستی له سهرتر. به نرخ، نرخدار. "بالا دست کسی زدن": که وتنه پیشه وهی ئه و.

بالا دستی: هه لکه وتوو له لای باکور یان سهروتر یان ئه و ده وروویه ره. له پۆست و پیگه یه کی له سهرتر بوون.

بالا رفتن: چوونه بان، چوونه سهر، رویشته بان، رویشته سهر، سهرکه وتن، به ره و ژورچوون، هه ل گه ران. "بالا رفتن از": هه ل خۆستن، هه ل خۆزان، هه ل خۆزین، هه ل خۆزتن، هه ل زنین، هه لچوون به ره و بان. "بالا رفتن و پایین آمدن": هه ولداندی زۆر، ته قالا کردن. سهر و خوار کردن.

بالا زدن: (1) هه لدانه وه، هه له ودان، هه ل کردن، هه ل دان، به ره و ژوربردن.

(2) به سهره وه نان، هه ل قوراندن.

(3) فیچقه کردن به خیرایی به ره و بان چوون.

بالا سر: ته پله سهر. سهریه رست، سهریه رشت.

بالا سنج: به رزی/ به رزایی پیو، "کاتتۆمیتر".

بالا شترک: به به شداری یه کتر، ده گه ل یه ک.

بالا صاله: (1) له بنه وه، له بنه رت را. (2) بنه رتی، بنچینه یی.

بالا کردن: هه لدان و بالا کردن.

بالا کشیدن: (1) هه لگیشان، هه لدان. (2) چاپاندنی مال یان دارایی که سیك نه دانه وه پیی. (3) به ره و پیش بردن.

بالا گرفتن: (1) توندبوونه وه و زۆربوون. (2) هه لگیرسان، کلپه سهندن، بلپسه سهندن. (3) هه لدان، بالا کردن. (4) به رزبوونه وه.

بالان: (1) به گه شه، له حالی گه شه کردن. (2) دالان. (3) داو، ته له.

بالانندن/ بالانیدن: نه ش و نما پیدان، گه شاننده وه، رواندن، گه وره کردن، بزواندن.

بالانس: هاوپیکی، هاوسانی، هاوسهنگی. له زاوه ی ژمییریاری دا: هاوسهنگی نیوان دارایی و قهرز.

بالا زدن: هه لدانه وه، هه لکردن، هه ل مالن.

بالا بعضه: شتی که موکه و که م نرخ.

بالا به بال کسی دادن: کۆمه گ و یارمه تیدانی ئه و.

بالا تیغ: به دوا ی ئه ودا، به پیپه وی له و.

بالا تمام: به ته واوی. هه موو، گشت.

بالا جمله: به کورتی.

بالا خصوص: به تاییه تی.

بالا در آوردن: په ریوال ده رکردنی بالنده و توانایی هه لقرین. هه ست به خۆشحالی کردن.

بالا رین: سه ماکره، ژنی که کاری سه ماکردنه.

باش: (1) شانازیکردن. (2) گه شه کردن، بالا کردن، هه راش بوون. "باش یافتن": نه شونما کردن. "کسی را باش دادن": ریزلینانی زۆر لیی.

باشووییسم/ بلشویسم: ریپازی بولشویکه کان که به پیی ئه و چینی کریکار یان پرۆلیتاریا ده بی ده سه لاتی سیاسی به ده سته وه بی.

باشویک/ بلشویک: لایه نگری بولشویزم، ئه ندامی حیزبی کومونیستی یه کیه تی سۆقیه تی پیشوو، فراکسیونی حیزبی سوسیال دیموکراتی سۆقیه تی پیشوو که له سالی 1917 ی زایینی و دوا ی رووخانی حکومه تی تیزاری به ریبه رایه تی لینین ده سه لاتیان به ده سته وه گرت و حیزبی کومونیست و ده ولتیه تی یه کیه تیی سۆقیه تی یان پیک هیئا.

بالعكس: پيچەوانە، بەراوہ ژوو، بەرہ قازى. **بالغ:** (1) پى گەيشتوو، خۇناسيو، شەيتان پى كەنيو، رەسيو، بالغ، بلوق، بالق. "بالغ بر": زياتر لە، بەئەندازەى. **بالغ شدن:** پى گەيشتن، خۇناسين، شەيتانى بوون، گيرانى بوون، ئاودە گون(گونان) گەران. "بالغ شدن بر(به)": بە رادە يان ئەندازەيەكى ديارىكراو گەيشتن. **بالغہ:** (1) بە كەمال گەيشتوو، كمال و تەواو. **بالفعل:** (1) كرده كى، كرده يى، لە راستى دا. (2) ئىستا، ئىساكە، هەنووكە، نھۆ. **بالفور:** بېروانە: "فوراً". **بالقوه:** پەنگراو، شاراوہ. پوتانسىيل، توان. **بالكل:** بەتەواوى، بەگشتى. **بال گرد:** هيلى كۆپتپى. **بالمال:** سەرەنجام، دمايى. **بالمره:** بەگشتى. بەيەكجارى. **بالنتيجه:** لە ئاكامدا. **بالندگى:** گەشەكردن، لەگەشەيى، بازەلە بوون، بالاكردن، هەراش بوون، خيف. **بالندە:** بازەلە، زووتر هەلەدان و بەخۇداھاتن، لەگەشە، بەگەشە، هەراش. **بال و پىردادن:** بە پشتيوانى و كۆمەگ توانايى و وزە پىدان. **بال و پرکسى را شكستن:** هيز و توانايى ليگرتنى، داماوکردن.

بال و پرگرفتن: فرە دلخۆش و خۆشحال بوون، توانايى و هيز پەياکردن. **بالودن:** بېروانە: "باليدن". **بالوده:** بېروانە: "باليدە". **بالى:** كۆن، كۆنە، كەفن، رزيو، رزاو. **باليدن:** گەشەكردن، بالاكردن، نەش و نما كردن، بەخۇداھاتن، هەلەدان، لەخەم رستن، لەخەم رەخسان، نازين، شانازى كردن، بەخۇنازين، خۆھەلگيشان، پىنازين. "باليدە": گەشەكردو، بالاكردو، گەرەبوو، پى گەهشتى. **بالين پرست:** بريتى لە كەسى تەوہزەل و بيكارە. **بالين كسى خشت بودن:** مردنى ئەو. **بالين كسى را خشت كردن:** كوشتن يان بە مردوو زانينى ئەو. **بالينى:** كلينىكى. **بامداد:** بەرەبەيان، بەيانى، سب، سببا، سببى، سبەينى، سبجەينى، سببىيانى، سپىدە، سوو، سووزوو، سارە. **بامبول:** بېروانە: "بازيگوشى". **بامدادان:** بەيانان، سبەينان، سبەينيان، سبجەينان، لە سەرەتاي ھەر رۆژدا. **بامداد پگاہ:** بەيانى زوو. **بامداد كردن:** شەو شەق كردن و گەيشتە بەيانى. **بامزگى:** خۆش چىژى، خۆش تامى، بەلەزەتى.

بامزە: خۆش چىژ، بەتام. **قسه خۆش:** سەرنج راکيش و لە بەردلان. **بامسما:** ناوہ رۆكدار، نيوہ رۆكدار. **بامعنى:** مانادار، بەناوہ رۆك. **بامغز:** پىرناوہ رۆك. بىرتيز و بەئاوہن. **باند:** دەستە، گروپ، باند، تاقم. **بانداژ:** نەوارپىچ، نەوارپىچى، پارچەيەكى خاوين و دريژە كە برينى پىدەپىچن. **بانديبازى:** بەشدارى كردن لە چالاكيەكانى باندنيك. "باند و بانبازى": چەندەستەيى. **باند پىچى:** نەواپىچى برين. **بانفوذ:** بەدەسەلات، بەدەسەلات، دەسەلاتدار، بالادەس، دەست رۆيشتوو، بەحوكم، خاوەن زۆر. **بانك ناپذير:** تايبەتمەندى بەلگە و شتى لەو بابەتە كە لە روانگەى بانكەوہ رەتكراوہ و بى ئىحتوبارە، بانك وەرنەگر. **بانگ:** ئاوازە و ناويانگ. **بانمك:** گيرايى و راکيشى و لە بەردلان بوونى تايبەتى كە زۆتر لە روخسارى كەسانى گەنمى رەنگ دا ھەيە. **بانى:** بنياتنەر، دانەر، بناخەداريژ. **باور:** بېوا، باوہر، كۆمەلە بېروايەك كە لە كۆمەلگايەك دا قبوول كراوہ. **باوراندن:** گوتنى بابەتى بەھيتانەوہى بەلگەگەلى رازيکەر و بە جۆرى كە بەردەنگ بە راستەقینەى بزانی. **باورانگيز:** بېروانە: "مؤثر".

باورچى: چىشت لىنەر، ئاشپەز. **باورداشتتن:** بېرواھىنان، باوہرکردن، باوہرپىيوون، بەراست زانين. **باورگردن:** بېرواپىكردن، باوہرپىكردن، بېروا پىيەبوون. **باورگردنى:** بېروايى، شياوى باوہرکردن. **باوفا:** پىزان، بەئەمەگ، ئەمەگدار، نمەك ناس، وەفادار، چاكە لە بەرچا، بەبەقا، بەوہفا، بەبەينەت، بەينەتدار. **باوقار:** بەشەرم و حەيا و لەسەر خۆ، سەنگين، گران، سەنگين و گران، قورس و قوول، قورس و قەمەر، ماقول، يەكبيژ، مەن، مەند، گران ميژ. **باھر:** (1) رۆشن، رووناك، بەدرەوشين. (2) ئاشكرا، ديار. **باھك:** ئەشكەنجە، ئازار. گليئەى چاو. **باھكيدن:** ئەشكەنجەدان، ئازاردان، لىدان. **باھم شدن:** رىككەوتن، تەبابوون. **باھم گـذارى:** تەكووزى، لە پەنايەكەوہاتن. **باھنر:** بېروانە: "ھنرمند". **باھوش:** ھوشيار، وريا، زيرەك، بەھۆش، بىرتيز، بەبىر، زەين روون، خيف. **باھه:** گۆرەپان، مەيدان. **باى:** دەولەمەند، دارا، زەنگين. **بايا:** پىويست، لازم، پى دقى. **بايال و كوپال:** خاوەنى ئەندامىكى بەھيز و بەخۆوہ. بەھەبيەت.

باياندن: ناچارکردن.

باياني: پيويست.

باي باي: خواحافين.

باي بسم الله: سه ره تاي هه ر شتتیک.

بايلد: ئه شى، ده بى، ئه بى، گه ره که، پيويسته، دقى، دقيت.

باير: پروانه: "باير".

بايست: پيويست، واجب. پيويستى.

بايستگى: پيويستى، پيويست بوون. شياوى، وه شانوه، ليها تووي.

بايستن: واجب بوون، پيويست بوون.

بايستنى: پيويست، لازم.

بايستنه: واجب، لازم، پيويست. شياو، له بار.

بايع: فرۆشيار، فرۆشهر.

بايكوت كردن: ببه ش كردن، ببه رى كردن، بايكوت كردن.

بايگان: (ئارشيو/ ئارشيف) دار، خودان ئارشيو، "ئارشيويست".

بايگاني: ئارشيف، تومارخانه، پاراستن.

باييدن: پروانه: "بايستن".

باس: ئازايه تى، هيز، توورپه بى، ترس، جه زره به، توندى، سه ختى.

بئس: دزيو، خراب.

بئس: سه ختى، نه دارى، هه ژارى، خزاني.

ببرويدوز: (1) بريين و دورين.

(2) ئاماده كردن. (3) فيلبازى، كه له كبازي.

بيعى: گه مژه، گيل، به يته شه، په خمه.

ببسودن: پروانه: "بسودن".

ببو: (1) گه وچ، گه مژه، نه زان.

(2) خوڤي، كلول و گيلوکه، ساويلکه.

بپرواپر: پروانه: "جست و خيز".

بتانيك: گياناسى، رووهك ناسى.

بت پرست: بت په رس، بت په رست، سه نه م په رست، كه سى خوى ده سكرد بپه رستى.

بت تراش: بت ساز.

بتدريج: به ره به ره، چكه چكه، ورده ورده، وه ره وه ره، پله به پله، نه خته نه خته، كيتمه كيتمه، كيتم كيتمه، كه م كه م، كمكه، گوفاگوفا، واره واره، ريزه ريزه، هن بهن، هه هه هه.

بتر: (ب.ت) سووکه له بى (بدر).

بتر: (ب.ت) برين، قرتاندين، ريشه كيش كردن.

بت رو: خاوه نى روخسارى جوان، جوان چاك.

بت شك: بت شكين، مه به ست هه زره تى ئيبراهيمه. (2) كه سيك كه كه سايه تى وه بت/ بوت له ناو خه لك دا به له سه ر نووسين يان به ئاكارى ده شكينى.

(3) له ناو به رى زولم و سته م.

بتمامه: بى كه موكورتى، به ته واوى.

بتو: پروانه: "اقتابگير".

بتول: (1) خاوين، بى په له. (2) كچى شوونه كردو.

به بى ورد بوونه وه و تاوتويى پيويست. "كاربچگانه": منال بازارى، مندار بازارى، كاروبارى زاروكانه.

بچگى: منالى، مندالى، مندارى، رۆژگارى زاروكى.

بچل: پروانه: "بچل".

بچه: (1) مرؤف يان ئازهلئ كه هيشتا بائخ نه بووه. (2) منال، مندال، زاروك. (3) خهلكى يان دانيشتوى ناوچه يان شارىك. (4) كه م ئه زمون، ناكامل، چاونه كراوه. "بچه دوست داشتنى": ژيركه له، ژيكه له، خنجيلانه، خونچيلانه، منالى خوين شيرين.

بچه آوردن: منال هينان، منال خسته وه، بوونه خاوه ن منال.

بچه انداختن: به راويتن، به رخستن، بارخستن، به رفرپيدان، له باربردن، له بارچوون، له به رچوون.

بچه باز: منال باز، مندال باز، مندار باز، هه تيوباز، هه تيوگى، لوسكه باز، كورگى.

بچه بازي: (1) منال بازي، مندار بازي. (2) كردارى نه هه زراو و نابه جى له خو نيشان دان. (3) كارى ساده و بى پره نسيب و ريساى ورد.

بچه ترسان: شه وه بان، منال ترسين، خو خولى.

بچه دار: منال دار، خودان زاروك.

بچه دارى: منال دارى، ئاگادارى و په روه رده كردنى منال.

بته مرده: تايه تمه ندى ميوه ي وهك كالهك و شووتى كه بركه كه ي وشك بووى.

خوڤي، كار له ده س نه هاتوو.

بتي: هه تمى.

بتيار: رهنج، سه ختى، مهينه ت، كه ده ر.

بتياره: پروانه: "بتياره".

بش: په خش كردن، بلاو كردن، ئاشكراكردن، هه لگردنى ته پ و تۆز.

بجا: به جى، به جا، ب جى، جى دار، له جى، رهوا، قسه يان كارى ئه قل په سندن.

بجا آوردن: به جيهننان، به جى هانين، جيه جى كردن، به رپوه بردن، بيهاته وه، له سه رقه بوون، چوونه وه سه ر، ناسينه وه، ده بار.

بجان آمدن: برىتى له ماندوو بوون و وه زاله هاتن، به ته نگ هاتن.

بجان آوردن: برىتى له وه ته نگ هينان، وه زاله خستن، بيزار كردن.

بجانها دن: پروانه: "بجا آوردن".

بجاي: له باتى، له باتيان، له بات، به جى، له حيات، له جياتى، له برى، له برىتى، ژبلى.

بجده: ناخ و هه قيقه تى كار يان بابه تيك.

بجز: بيجگه، به جگه، جiale، جگه له، ژبل، بل.

بچاپ بچاپ: رفان رفان، فران فران، گورگوتو، دزى و به خراپه كه لك وه رگرتن.

بچگانه: منالانه، مندالانه، مندارانه. شياوى منالان. نه هه زراو، هه لئه سه نگينراو،

بچه دان: منالدان، تولدان.

بچه دزد: منال دز، منال رفین.

بچه زا: گواندار، شیردر.

بچه سال: که م نه من، منال.

بچه کردن: 1) زاوزی کردنی ئازهل و روه و هتد. 2) زوربوون. 3) که پروهینان.

بچه محل: هاوگه پره کی.

بچه مدرسه ای: کورپان کچی که له قوتابخانه ده خوینی.

بچه مکتبی: کورپان کچی که له قوتابخانه ده خوینی. که سی که خوینده واری له خورای بی و زانیاری که م بی.

بچه ننه: نازیه روه رده، به ناز، لووس.

بچه ها: مال و منال.

بچه های قلوبیم قد: مناله ورکه، مناله ورتکه.

بجاش: زور باسکر، زور گه رین و کونج پشکن.

بججوج: گهرمه، جهرگه، نیوه / ناوه پاست، له قرچه قرچی (وه رزیک دا)، کاتی به ترویک گه یشتن یان به قهیرانی بوونی شتی.

بججا: پوخته و ته و او عیار.

بججاش: باس (کردن)، هینانه به ریاس، هینانه گزپ، گفتوگو، وتوویز، دوان، لیدوان، کونج کولی، گه ران، پشکنین.

بججاش انگیز: باس (هه لگر) و رووژین، مشتومر هه لگر.

بحراخضر: بریتی له ئاسمان.

بحرالعلوم: ده ریای زانسته کان، نه وهی که له هه موو زانسته کان دا زانیاری و شاره زایی هه یه.

بحران: 1) قهیران، ئالوژی، ته نگه ژه، ته نگ و چه له مه، ته نگه زاری.

2) هاتنه خورای زوری نرخه کان. 3) نه وه شه له چیرۆک که لیک گریداری روو داوه کان و چاوهروانی خویننه ده گاته چله پویه.

بحران آفرین: قهیران خولقتین.

بحران زا: قهیران زا، قهیران ساز، ته نگه ژه زا.

بحران گریز: قهیران (په وین / ره تین).

بحران هویت: 1) (ده روون ناسی) قهیرانی شوناس، گزپانکارییه کی و رووژینه رانه که له ده وره یه کی تاییه تی دا بو و ده ده ستهینانی وینه یه کی یه کپارچه له که سیتی له تازه لاودا پیک دی. 2) گرفتی ناسینی خود یان گرفتی گه یشتن به شوناسی سه ره بخو.

بحرانسی: قهیراناوی، دوخی نا ئاسایی و هه ستیار له هه ر بابه تیک دا.

بحر محیط: زهریا، ئوقیانووس.

بجل: به خشراو، عه فوکراو.

بجل کردن: به خشین، لیبوردن، گه ردن ئازاد کردن.

بجخال: زور به خیل و قرنیس.

بخت: به هره، به ش، به خت، هه دار، کۆست، تال، تاله، تالا، تالچ. "بخت با کسی

یار بوون": کاروباره کان به قازانج یان به ویستی نه و بوون. "بخت درخانه کسی را زدن":

هه ل و ده رفه تی له بار بو نه و پیشهاتن. "بخت کسی باز شدن": لاجوونی کۆسپه کانی

هاوسه رگری بو نه و. "بخت کسی را بستن": به نزا یان سیخه به به پیکهینانی ژیانی

هاوبه شی نه و گرتن.

بخت آزمایی: شانس و به خت تاقیکردنه وه.

بخت برگشته: زور رهش، به خت رهش.

بختک: شه وه، مۆته، مۆته که، مام زه قزقه، شه وله بان، گووگه شینه.

بخته کردن: بپروانه: "پوست کندن".

بختیار: خواپیداو، به خته وه، به به خت، خو شبه خت.

بخره: ژیر، وریا، زانا، به ئاو هن.

بخر و بفروش: تاجر، نه وهی کاری کرپن و فروشتن ده کا. مامله، ئالوویر، بازرگانی.

بخس: (ب) ناته و او، که م، که مۆکه، کشتوکالی دیمی. هه رزان.

بخسان: تهاوه. چرچاو، ژاکاو.

بخسانیدن: 1) ژاکاندن، ره نجانندن، ئیشاندن، زیز کردن. 2) تواندنه وه،

تاواننه وه.

بخسیدن: ژاکان، ره نجیان. توانه وه.

بخش: به ش، که رت، بپ، پشک، پار، قه تو. له هیزی ده ریایی دا: ئیسکادر.

"بخش مراقبت های ویژه": "ئای. سی. یو"، به شی چاوه دیری تاییه تی.

بخشایش: به خشین له تاوان، بوردن، ویردن، لیخوش بوون، لیبوردن، نوخاف، عافو، به خشویی، به خشایشت.

بخشایشگر: لیبور دو، لیبورده، گونا ه به خش، به خشو.

بخشاینده: بپروانه: "بخشایشگر".

بخشاییدن: بپروانه: "بخشودن".

بخش بخش: که رت که رت، به ش به ش، به شه به شه، مووچه مووچه.

بخش پذیر: شیایوی که رت بوون، دابه ش بوو، شیایوی دابه شین.

بخش خصوصی: که رتی تاییه تی.

بخشش: به خشین، وه خشه، به خشش، ده سه نه، که ره م، گییه ف، چیشتانه، پیدان، دانه ک، دانی بی قه ره بوو.

بخش کردن: به ش کردن، به ش به ش کردن، دابه ش کردن، پارقه کرن.

بخش ناپذیر: دابه ش / که رت نه بوو، له ت نه بوو.

بخشم آوردن: قه لئس کردن، تووپه کردن، رق هه ستاندن، ئازراندن، ئازراندن، به هه جانندن، که رب فه کرن.

بخشدگی: دلاوایی، به خشه نده یی، نان بده یی، سه خاوه ت.

بغشونده: داینده، دسه‌نده‌دار، دلاوا، به‌دل، سه‌غی، به‌چاوتیر، نوخافتوخ، خوشنان، نان بده، به‌خشر، به‌خشنده / به‌خشنه، بده، ده‌هنده.

بغشودگی: به‌خشران له تاوان یان سزا و هتد، به‌رلیبوردن که‌وتن.

بغشودن: 1) بورودن، به‌خشین، لیخوش بوون، عافووکردن. 2) دابه‌ش کردن، به‌ش به‌ش کردن.

بغشوده: به‌خشراو، عافووکراو، بوورواو، نوخافتی.

بغشه: بروانه: "بخش".

بغشی: که‌سی به‌ئاگا / زانیاری، رۆحانی، چاوه‌دیری خه‌رج، سه‌رۆکی خه‌زیننه.

بغشیدن: دانسی بی‌قه‌ره‌بوو، پیدان، بگردن، به‌خشین، بورودن، لیبورودن، (لی) خوشبوون (له‌که‌سیک). "بغشیده": پیدراو، عافووکراو، به‌خشراو، به‌خشیباگ.

بُغِل: به‌خیلی، رژدی، قرنیسی، پیسکه‌یی، چنۆکی، که‌نسی، سه‌قیلی، چکوسی.

بغنون: (ب.ن.و) نه‌رانندن، گورانندن، بروسکه / هوره‌تریشقه لیدان.

بغویر: (ب.ب) بریتی له فیلبان، که‌له‌کاوی، بی‌حه‌یا.

بغوربغور: 1) خواردنی له‌پاده‌به‌ده‌ر. 2) بروانه: "بچاپ بچاپ".

بغوردادن: بۆنخۆش کردن. قسه‌کردن و هاوونشیندی ده‌گه‌ل ره‌گه‌زی به‌رامبه‌ر ته‌نیا بۆ وه‌ده‌سته‌پینانی چیژ و رابواردن.

بغورکردن: سووتاندنی مادده‌گه‌لی بۆنخۆش بۆ بۆنخۆش کردنی فه‌زا.

بغورویچاپ: بروانه: "بچاپ بچاپ".

بغوروبغواب: خواردن و خه‌وتن، کارنه‌کردن و ته‌وه‌زه‌لی و خۆ خۆشه‌ویستی.

بغور و نمیر - زندگی: ژیانی کوله‌مه‌رگی، ژیانی نه‌مرنه‌ژی.

بغیدن: هه‌لاجی کردن، شیکردنه‌وه‌ی کولکه‌و موو.

بغیل: رژد، پیسکه، قرنیسی، له‌چه‌ر، کنس، چه‌لماس، به‌رچاوته‌نگ.

بغیه‌زدن: ته‌قه‌ل لیدان، دروون (ه‌وه). "بغیه بر روی کار انداختن": ناشکرکردنی راز. "بغیه به‌آب دوغ زدن": نه‌نجامدانی کاری پووج و بی‌ئاکام. "بغیه‌کشیدن": ده‌ره‌پینانه‌وه‌ی ته‌قه‌ل له‌ برین دوا‌ی ساپژ بوونه‌وه‌ی.

بده: خه‌را، خه‌راو، خراپ، نه‌باش.

بده آوردن: بروانه: "بدبیاری".

بده آهو: زۆر خراو، نه‌یار، گومرا، ناته‌واو.

بده‌آیین: له‌پری ده‌رچووک، گومرا، بی‌باوه‌ر.

بده‌اء: ده‌رکه‌وتن، ناشکرابوون.

بده‌اخر: 1) بروانه: "بدبخت". 2) بروانه: "شوم".

بده‌اخلاق: ئاكار خراپ، به‌دپه‌وشت، که‌ج خولق، که‌ج خولک، ره‌زاگران، زوان تال، نه‌توو.

بده‌اخم: ره‌زاگران، خوینتال، کریت، ئیسک قورس، بۆ مانای زیاتر بروانه: "اخمو".

بده‌ادا: به‌دئاکار، به‌دخوو / خولق، جینگه‌نه.

بده‌اصل: بن‌میتانه، نئه‌سل، نانه‌جیب، نارپه‌سهن، ناجسن، ره‌سهن خراو.

بده‌آموز: فیکره‌ری کاروکرده‌وه‌ی ناحه‌ز و نادروست.

بده‌انجام: ناخشره‌پ، به‌دئاکام.

بده‌اندیش: بیر خراو، نییه‌ت خراو، نیازپیس، گومان ره‌ش، دل‌پیس.

بده‌اوت: چۆل نشینی، چۆل‌گه‌ردی.

بده‌اهتا: راش‌کاوی، به‌پوونی، به‌لگه‌نه‌ویست، بی‌تیکرین ئاخاوتن. ده‌سه‌بجی / له‌نکاو هانتی شتیك.

بده‌ادیت: سه‌ره‌تا، ده‌سپیک، به‌رایی. دادگایه‌ک که‌ بۆ یه‌که‌مجار له‌ کیه‌یه‌ک ده‌کۆلیته‌وه.

بده‌ادیع: شته‌ نوئییه‌ داهینراوه‌کان، شته‌ نوئی و سه‌یر و سه‌مه‌ره‌کان.

بده‌ادبخت: چاره‌په‌ش، رۆژره‌ش، کلۆل، کولۆل، کۆست که‌وتوو، کۆستکه‌وته، بارکه‌وتو، بارکه‌وته، بۆنه‌هاتوو،

به‌رگه‌شته، قه‌شقه، خراپ لی قه‌ماو، کلۆر، ناوچه‌وان قه‌شقه، به‌وبه‌خت، به‌دبه‌خت، قه‌ره‌به‌خت، به‌خت سووتاو، به‌وشانس، بی‌سعود.

بده‌بختانه: به‌داخه‌وه، مخابن، به‌دبه‌ختانه.

بده‌بگیر: تاییه‌تمه‌ندی ئه‌وه‌ی له‌ وه‌رگرتنه‌وه‌ی قه‌رزه‌که‌ی پیداکری ده‌کا.

بده‌بو: بۆگه‌ن، بۆگه‌نتک، بۆگه‌نیو.

بده‌بوشدن: بۆگرتن، بۆگه‌نیوون، گه‌نین.

بده‌ببیاری: بارکه‌فتن، بارکه‌وتن، لی‌قۆمیان، لی قۆمین، لی قه‌ومان، لی قه‌ومین، تووشی به‌لابوون، نه‌هامه‌تی، بۆنه‌هاتن، نه‌هاتی، به‌خت که‌وتن، تووشی نزولی هاتن، خراپ هیتان، خراپ بۆهاتن، نوشوست، به‌دبه‌ختی.

بده‌بینی: ره‌ش بینی، به‌گومان بوون له‌ که‌سیک، چاوتاریک، ناھومیدی، دژی گه‌شین.

بده‌پسند: دژوارپه‌سند، که‌سی که‌ به‌ دژواری شتیك هه‌لبژیری، و که‌سی که‌ خراوی بۆ که‌سیکی دی بوئی، به‌دخواز.

بده‌پیشه: به‌دعه‌مه‌ل، به‌دکردار.

بده‌پیله: به‌پیله، به‌گیره‌ونپه‌ر، رک هه‌لگر، رقاوی، رق ئه‌ستوو، زۆر پیداکر.

بده‌ترکیب: بروانه: "بدریخت".

بده‌جنس: بیرخراپ، هزرپیس، به‌درا، ده‌روون پیس، دل (چه‌په‌ل / پیس)، به‌دخوا، زینات، به‌دغه‌پ، به‌دپه‌سه‌ن، به‌دجسن، ناجسن، نازاردەر.

بدجور: زورخراو، مه ترسیدار. مایه ی رهنجان و عاجزی.

بدجوری: به توندی. به شیوه ی ناخوش و ناخن.

بدچشم: 1) چاو حیز، چاو چه رین، چاوباشقال. 2) چاوپیس، چاقینۆك.

بدحال: نه خۆش، خه مبار، به دبه خت، حال شپ، حال خراو، كۆله وار، بئ حال.

بدحساب: قه رزكۆیر، قه رزكۆر، سه رچه وت، ناخه ساو، حیساب ناراست.

بدخرد: بپروانه: "ابله".

بدخش مذاب: بریتی له شه پابی سوور، و هه روه ها به مانای له عل.

بدخلق: بپروانه: "بدخو".

بدخو: به دخو، به دخو، به دغه پ، تووره و تۆسن، تووش و تووره، رووشن، نه گونجاو، بئ ئاكار.

بدخوان: بپروانه: "ناخوانا".

بدخواه: نه یار، دژ، ناخه ز، به دخوا، به دخوا، به دواز، دلپیس، نیازپیس، له چاكه به دوور، ئه وه ی خراپه ی خه لگی ده وی، كینه كیش، قین له دل.

بدخوراك: دژخوراك، دژخور، گه نده خۆر، پیس خۆر، هه له خۆر، دوودل له خوارده مه نی، كه سی كه خۆراکی خراو ده خوا.

بدخیال: به د گومان.

بدخیه: بپروانه: "بدخو".

بدهداشت: به هیندنه گرتن و بئ ریزی.

بدهدل: به دگومان، ترسه تۆك، قین له دل، بوغز له زگ، دل پیس، دل چه په ل، به ددل.

بدهماغ: 1) ناپازی. 2) بپروانه: "بد دماغ".

بدههان: ده م پیس، ده م چه په ل، ده ق گه نی، ده ق پیس، زمان پیس، زمان ره ش، سخیف بیژ، قسه ره ق، جنیوفرۆش، جوین فرۆش.

بدهدین: بپروانه: "ملحد".

بدهذات: به دپه سه ن، ناجسن، ناعه سل، ده روون ناپاك، به دنیه اد.

بدهذن: كه م زهین، گه مژه، گه وج.

بدهرام: سه ریزۆ، سه ركیش، سه رشه ق.

بدهرفتار: ئاكارخراپ، به دخو، به دپه وشت، قیچه ز، سه رشه ق، گوئ نه بیس و به دغه پ، به دپه فتار.

بدهرفتاری: هه لسوکه وتی خراپ، لاساری، ئینات، به دپه وشتی، به دکرداری.

بدهرقه: 1) ره وانه کردن، به پیکردن، خستنه ری میوان، وه سه رپخستن، قهریخستن، قهری کرن. 2) ریبه ر، رینویین. 3) پشت و په نا. 4) نگابان، پاریزه ر.

"بدهرقه محبت": نامه ی دۆستانه.

بدهرگا: ناجسن، ده روون پیس، به دخو، سه ریزۆ.

بدهرنگ: ره نگ ناخه ز، ره نگ کریت، ناشیرین.

بده روزگار: 1) رۆژ ره ش، به دبه خت. 2) زالم، سته مكار.

بده روش: بپروانه: "بدهرفتار".

بده ریخت: بعۆك، به دشكل، به دسه كوت، ره زاگران، ده م وچاو ناخه زی پیاو ترسین، بیچم ناخه ز، به وته شك، ناشیرین.

بده زبان: زمان پیس، به دیبژ، به دیبژ، به دواچ، جنیوفرۆش، جوین ده ر، سخیف بیژ، دوزینفرۆش، ده م پیس، به دزوان، زمان به د، ئه زمان ره ش.

بدهزه ر: ترسه تۆك، نه ویز، به ددل.

بدهسابقه: پیتشینه خراو.

بدهسالی: وشكه سالی، سالی كه م باران.

بدهست آمدن: چنگ كه وتن، به ره م هاتن، دابین بوون، وه ده ست هاتن، گیره یان، گیركه وتن، ده ست كه فتن، ده سكه وتن، ده ست وه هاتن.

بدهست آوردن: به ره م هینان، وه چنگ خستن، وه ده ست هینان، ده سه اوردن، په یاکردن، دابین کردن. زه وت کردن، ده ست به سه رداگرتن. ملکه چ و رام بوون.

بدهست بودن: 1) ئاگادار بوون، وریا بوون. 2) بپروانه: "مراقب بودن". 3) دابین بوون، ئاماده بوون.

بدهست دادن: خستنه روو، پیتشكه ش کردن.

بدهست شدن: بپروانه: "بدهست آمدن".

بدهست گرفتن: وه ده ست گرتن، وه ئه ستۆگرتن. ده سپیکردن. هه لبژاردن. کردنه بیانوو.

بدهسز: به دپه فتار، ناسازگار.

بدهسزشت: بپروانه: "بدهذات".

بدهسگال: بیرخراو، دلپیس، پیاو خراپ، نیازخراپ، ناخۆشه ویست.

بدهسانس: بۆنه هاتگ، دیزگ، دیزه ك، بئ تالچ، به وشانس، باركه وته، باركه وتو، كه م به خت، بئ به خت، به خت نووستوو، به دبه خت، به وبه خت، نه هاتی، خایه ن، چاره ره ش، مروز.

بدهسكل: ره زاگران، خوینتال، جئ قیز، ئیتریس، ناشیرین، نه شیرین، ناخه ز، نه مه ز، نه پند، قه ر، دژى جوان.

بدهسگون: شووم، بئ فه ر، قه شان، وه دیشوومه، سه ره خۆره.

بدهسینت: بپروانه: "بدهسزشت".

بدهس: (ب. د.) 1) نوئ، شتی نوئ. 2) جوامیزتر و سه رتر.

بدهس: (ب. د.) كۆی بدعت".

بدهساقبت: بپروانه: "بدهسرام".

بدهس: نوئگه ری، داهینه ری، داهینانی شتی نوئ، نوئ هینان، داب و نه ریتی نوئ، نه ریتی تازه كه دژى یاسا كۆمه لایه تییه كان و كۆمه لگابی، دیارده یان بیری نوئ كه دژى نه ریت بئ، خووی خراپ.

بدهس آوردن: هینانی ریسا و بیر و شتی نوئ و بئ پیتشینه.

بدهس گذاردن: داهینان، داهووردن، نوئ هینان به واتایه کی ناخه زه وه.

بدهسهل: ره وشت ناخه ز، ئاكارچه وت، به دکردار، به دعه مه ل، كانج.

بدعتق: توش و تووپه، تووپه و تۆسن، فیزن، بدهمار، خۆبه زل زان.
بدعهد: بپروانه: "پیمان شکن".
بدفجرام: ئاخر شه پ، ئه و كه سه ی ئاخری به خیر ته و او نه بی، گووپی خوران، بدهدفه و نگرسی.
بدفعل: (1) بدهمه ل، بدهمه ل، بدهمه ل، بدهمه ل، بدهمه ل، ئه توار له ق، نه قه نچ. (2) مزیر، ئازاردەر.
بدقدم: پاوشك، بدهقه ده م، پئیره ش، بیقه پ، سه ره خۆره.
بدقلب: به دخواز. دل پیس.
بدقلق: به ده ئه دا، بیانووگر، په لپ گر.
بدقواره: زه به لاهی ناقولا، به دچاره، ئیسك قورس، ره زاگران، بدهقه واره.
بدقول: بدهقه ول، په یمان شكین، بيشون، بیسۆز.
بدقیافه: ناحه ز، بیچم ناشیرین، سه گسار.
بدك: نه زۆر خراپ.
بدكار: بدهمه ل/ عمه ل، بدهمه ل، ئاكارناپه سندن، گوناكار، پیاوخراپ، به دكار، به دكار، هه له كار.
بدكام: نییه ت خراو، به دواز، دل پیس، دل چپه ل، ده روون ناپاك.
بدکردار: به دكار، به دناكار، به دخو، بیئاكار، خراپه كار، خراپه كه، نفز، نفز.
بدكله: كه لله شه ق، لاسار.

بدکنش: بپروانه: "بدکردار".
بدکیش: بپروانه: "بدآیین".
بدکینه: زۆر به کینه، زۆر کینه کیش، رقووی، رق کیش.
بدگل: کریت، بیبهش له جوانی، ناحه ز، ناشیرین، نازه ریف، نه جوان، كه ست، دزیو، شه نی، گه ست، خوینتال، ئیسك گران.
بدگمان: گومان ره ش، دل کرمن، دل کرمی، دل کرمل، دوول، دل پیس، دل چپه ل، بیرخراو.
بدگمانی: دوول، دپدۆنگی، دل پیسی، سفیشك، خه لیله، بیباوه پبوون.
بدگو: به دزان، به دبیز، به دویژ، زمان پیس، به دگو.
بدگوازی: بپروانه: "سوءهاضمه".
بدگوهر: بپروانه: "بداصل".
بدل: (1) زپ، زپه، ناعه سل، ناجسن، نه راستی، به ده ل، ره شوکی، كه م نرخ، ته خلیت، زه غه ل، خرش، سه ر، سه ر، به د عه سل، له بات عه سل. (2) جیگر. "بدل شدن": گوپان.
بدلگام: لاجله و، به دلغاو، لغاو قبول نه كه، سه رکیش، ئه سپ و ماینی سه ره په ق.
بد مزاج: (1) به دخولق، تووپه و تۆسن. (2) بپروانه: "ترشرو".
بدمزه: تامسار، چیژناخۆش، تام ناخۆش، نیوه س، بی تام.

بدمذهب: کاتی تووپه بوون به کهسی ئازاردەر دهوتری. کافر، بیپروا.
بدمست: مهستی که له لا، زۆر سه رخۆش، به دمه ست.
بدمستی: شه پ و هه رای مه ستانه، به دمه ستی.
بدمعامله: مامه له ناخۆش، قهرزکویر.
بدمنش: به دپه وشت، به دخوو، به دخولق.
بدمنظر: ناحه ز، ناشیرین.
بدن: له ش، جهسته.
بدنام: به (ناو/ نیو)، ناوخراپ، هه یاچوو، ئابرووتکاو، ناو زراو، ناو زریاگ، نام قه ت، ناقنۆ، بۆسو، خه نزار.
بدنام کردن: به دناو کرن، ناقنۆ کرن، ناو زپاندن، سووک کردن، بۆسو کردن.
بدنامی: ناو زپان، به دناوی، ناقنۆ بوون، ئابرووچوون، ناقنۆ بوون.
بدندان بودن: بریتی له له باربوون، شیابوون.
بدنژاد: بپروانه: "بداصل".
بدنشان: (1) به د کردار. (2) زه بوون، نزم.
بدنصیب: (1) بیبهش. (2) به دبه خت.
بدنفس: بپروانه: "بدنهاد".
بدنما: ناحه ز، ناشیرین.
بدنمود: بینموت، بینمود، پۆخه که، پوته که، بیچم ناپه سندن. "لاغر بی نمود": مرده له، مردوله، کزۆکه نه فت، ریوه له، زه رده له. "بدنمود حقیر": گوله، پووته که ی پیسه که.
بدنهاد: دلخوار، دلخار، دلچه په ل، دل پیس، دل گه مار، هه ناف ره ش، ده روون پیس، زکره ش، رق له زگ، ده بنه وه پ، به دخوا، بیروهر خراپ، بنیات خراو.
بدنی: جهسته یی.
بدنییت: نییه ت خراپ، دل پیس، به دخوا.
بدو: (ب.د) خۆشپۆ، خۆشبه ز، خیراره و، تاشك، چالاک.
بدو: (ب.د) 1) سه ره تا، ده سپیک. 2) سارا، بیابان، چۆلگه.
بدویره: جوین، چۆرس.
بدوسوار: سوارچاک، سووکه له سوار.
بدوش کشیدن: وه نه ستۆگرتن، خسته نه پای خۆ.
بدون استثناء: به بی هه لا واره، تیکرایی، بی هه لبژاردن، تیک له ف.
بدون انقطاع: بپروانه: "پیایی".
بد و پیراه: قسه گه لی ناحه ز.
بدون تردید: به بی دپدۆنگی، بی ده لپراوکی، به بیگومان، بیسی و دوو.
بدون علت: بی هۆ، له هیچی، خوتوخو پایی.
بدون نقص: دروس، بی که مایه سی، ساز.
بدوی: سه ره تایی، به رای، سارانشین، چۆل په رستی، یابانیه ی.
بدهستان: دان و ستان، دان و ستاندن. سات و سه ودا.

بدھکار: قهرزدار، قهرزار، قهرتدار، دهین دار، قدار، وام له سهر، وامدار، بورجدار، وامار.

بدھی: قهرز، قهرز و قۆله، قهر، قهرت، وام، واو. "بدھی بالاوردن": قهرزداربوون.

بدیخ: جوان. جوانکاری. نوی، سهیر.

بدیخ الجمال: جوان چاک، قه شهنگ.

بدیخ الزمان: تاقانه و بی‌هاوتا له سهردهمی خۆیدا.

بدیل: جیگر، جیگرهوه، جی‌نشین، ئەلترناتیف.

بدیمن: شووم، بی‌فه‌ر، پی‌وقه‌دهم خراو، که‌فاره‌تدار.

بدیمنی: جووت قۆشه‌یی، شوومی، که‌فاره‌ت.

بدینسان: به‌مجۆره، به‌م پییه.

بدیهه: له‌په‌ر، له‌نکاو، شیعر و ئاخاوتیه‌ک که به بی‌تئیقرین بوئی.

بدیهه‌سازی: هۆندنه‌وه‌ی پارچه‌یه‌ک موسیقا یان شیعر وه‌تد به بی‌بیرکردنه‌وه یان پڕۆقه‌ی پیشوو.

بدیهی: به‌لگه‌نه‌ویست، روون، ئاشکرا، دیار، سه‌رپییی، یه‌کسه‌ری.

بذال: زۆربه‌خشینه / به‌خشنده، فره‌دلاوا، به‌دل.

بذرافشان: تووچین، تووچین، تووچن، داچین، تۆم وه‌شین.

بذرافشاندن: تۆم وه‌شاندن، توو وه‌شاندن، تووچانن، چانن، داچه‌ندن، داچه‌ن، کارتش، کارته‌ن.

بذرافشانی: پروانه: "بذرافشاندن".

بذراپاش: پروانه: "بذرافشان".

بذل: دان، به‌خشین، به‌خشش، که‌ره‌م. "بذل توجه": رووتیکردن، سه‌رنجدان. "بذل جهد": هه‌ول و ته‌قالای زۆردان.

بذله: حه‌ک، حه‌نه‌ک، جه‌فه‌نگ، قسه‌ی گالته‌وگه‌پ، قسه‌ی خۆش.

بذله‌گو: قسه‌قوت، قسه‌خۆش، قسه‌سه‌یر، سیقاف، حه‌ک، حه‌نه‌کچی، چه‌که، چوله، گالته‌چی، گالته‌باز و قسه‌خۆش، جه‌فه‌نگ باز، کای‌که‌ردۆخ، نه‌ققال، شوخی که‌ر. "مجلس بذله‌گویان": هه‌لقه‌تیزان.

بذی: پروانه: "بذبان".

بذیم: 1) به‌هیز، به‌تاقه‌ت. 2) که‌سی که زاری بوئی لیبی.

بیر: پروانه: "خشکی".

بیرا: بپنده، بپرا، بپری.

براستا: 1) پاک، پاکیتی، خاوینی، بی‌تاوانی، رزگاربوون، ریدان. 2) بی‌زاری.

3) تۆبه. "براست جستن": دووری‌کردن. "براست یاقتن": نازادبوون، رزگاربوون.

برابر: بارته‌قا، باته‌قا، به‌رانبه‌ر، به‌رامبه‌ر، هه‌مبه‌ر، هه‌ناف، قه‌راقه‌ر، راستاه‌ف، هاوته‌راز، هاوته‌رازوو، هه‌قسه‌ر، هه‌قه‌سوو، یه‌کسان، چوو به‌چوو، پاک له‌پاک، داریه‌دار، تۆله‌به‌تۆله، سه‌ربه‌سه‌ر، وه‌ک یه‌ک، وه‌کوویه‌ک، وه‌که‌هه‌و.

برابر آمدن: پیشوازی. یه‌کسان بوون.

برابر شدن: رووبه‌رووبوونه‌وه. یه‌کسان بوون، گونجان.

برابر کردن: 1) هاوکیش کردن، کردنه یه‌ک ئەندازه. 2) هاوقه‌د کردن.

برابرنگر: یه‌کسان روان، به‌ئینساف، به‌بی‌هه‌لاوردن، بیلایه‌ن، بی‌غهره‌ز.

برابرنهاد: دژسانی، ئانتی‌تیز.

برابرنهاد: 1) ئانتی‌تیز. 2) هاوکیش، هاومانا.

برابری: 1) یه‌کسانی، به‌رابه‌ری. 2) هاوپله‌وپایه، هاوشان.

برات: حه‌واله‌ی پولی. به‌لگه‌یه‌ک که به‌پیی ئه‌و به‌راتگر ناچاره‌پاره‌یه‌کی دیاریکراو له‌ریکه‌وتیکی دیاریکراودا بداته به‌رات نووس.

برآد: (ب) ساردکه‌ره‌وه.

براداندر: زبیرا.

برادر دینی: برای هاوئایین، برای دینی.

برادرانه: براینه. وه‌ک برا، به‌شیوه‌ی خۆشه‌ویستانه.

برادرکشی: براکوژی. کوشتنی یه‌کتر له‌لایه‌ن که‌سانیکه‌وه که له‌بنه‌په‌ت دا پیکه‌وه پیوه‌ندی بنه‌ماله‌بییان هه‌یه.

برادروار: 1) وه‌ک برا. 2) خۆشه‌ویستانه و گه‌رموگورانه.

برادری: برابیه‌تی. یه‌کسانی له‌ماف دا. گه‌رموگوری و دلۆقانی له‌لایه‌ن پیاویکه‌وه.

براده: (ب.د) تۆپال، ئارداسن، وردیه‌ی ئاسن کاتیك ده‌بیرنه‌وه.

برادیکاردی: له‌سه‌رخۆلیدانی دل.

براری: زه‌وییه‌ وشکه‌کان.

براز: جوانی، رازاوه‌یی. چاکیتی.

برازا: جوان، پیکه‌فتگ، شیاو، ژیهات.

برازش: پروانه: "برازندگی".

برازندگی: ئی‌کالانه‌وه، لیهاتنه‌وه، لئ ئاین، شیاوی، شایانی، ژیهاتن، شایسته‌بوون، شایسته‌یی، وه‌شانه‌وه، وه‌شیانه‌وه، پیکه‌فتن.

برازنده: شیاو، شایسته، شایان، پیکه‌فتگ، به‌رکه‌تی، به‌رکه‌فتی.

برازیان: شایسته‌بوون، شیاو بوون، لئوه‌شیاوه‌یی، رازیانه‌وه.

براستادکردن: 1) به‌ئه‌ده‌ب و ریزه‌وه هه‌ئسوکه‌وت کردن. 2) دروست بوون.

برآسودن: ئاسوده‌بوون، ئوقره‌گرتن، ئارام بوون، هه‌دادان، داسه‌کنان.

براشفتن: توپره بـوون، هه لـچوون، دهره لـبوون. "براشفته": توپره، رق هه ستاو، هه لـچوو.

براهتا: به سه ردا بوون، به سه ردا بوون له زانست و چاکه دا یان له جوانی و تیگه یشتویی دا، لیژانی. ره وانبـیژئی، زمان پاراوی.

برآغالییدن: بـروانه: "آغالییدن".

برافتادن: له به یین چوون، له ناوچوون، له مود که وتن.

برافراختن: بـروانه: "افراشتن".

برافراشتن: بـروانه: "برافراختن".

برافروختن: 1) هه لکردن، داگیرساندن، نایساندن، هه لایساندن، هه لایسان، هه لگرسان، داگیرسان، پیـکردن، ناگرگرتن، گرتی به ربوون، پیبوون. 2) سووره وه بوون به هوی گه رما یان توپره بی یان وروژان، هه لـچوون. "برافروخته": داگیرساو، هه لایساو، هه لکراو، پیـکراو، سووره وه بوو. "برافروخته شدن": بـروانه "برافروختن".

برافزون: رووله زیاد بوون.

برافزون کردن: زور کردن، زیاد کردن.

برافکندن: 1) بـروانه: "برانداختن". 2) داپوشین، وه شاردن. 3) لابرین، له لاهه دانان. 4) ناردن، ره وانه کردن. 5) رژاندنی شتی به سه رشتیکی دیکه دا، زیاد کردن.

برآق: بریقه دار، بریقه دهر، به تروسکه، بریسکه دار، برقـوک، به دره وشین، دره وشاوه، زور ورشه دار.

برآمد: به کوتایی گیشتن، ته واو بوون.

برآمدگی: زگدان، سنگ دان، هه لمسان، نه ستورایی، هه لتوقین، گروزین، قه لپه، گوچک. بومانای زیاتر بـروانه: "برجستگی".

برآمدن: 1) هاتنه (سهـر/ بان)، (رؤن هه لاتن، به دیهاتن، دهرکه وتن، ناشکرا بوون. 2) به کوتایی گیشتن، ته واو بوون، به نه نجام گیشتن. 3) قیته وه بوون، زگدان، فوویریان، قنج، قه په نگزین، ماسین، هه لمسان، دهر پیـوقین، دهرتوقین. 4) وه دهست هاتن. 5) زانران. 6) تیپه پینی کات. 7) چوونه دهر، هاتنه دهر. 8) نه نجام بوون، جیبه جی بوون. 9) گه پان، سه یران کردن. 10) روان، سه وزبوون. 11) په روه رده بوون، بارهاتن. 12) پیـکران، ویـکه وتن. 12) گه یشتن. "برآمدن باکسی (چیژی)": به رابه ری کردن ده گه لیدا. خو پارگری له به رامبه ریدا. "برآمدن جان": مردن. "برآمدن خمیر": هه لاتن، هه ل پفان، هه ل پفیان، هه ل پفین، پیگه یشتنی هه ویر. "از چیژی برآمدن": بیبه ش مان لیئی، له دهست دانی. "برآمدن خورشید و ستاره": هه لهاتن، هه لاتن.

برآمده: 1) بـروانه: "برجستگی". 2) ناودار، به ناویانگ.

برآمیختن: بـروانه: "آمیختن".

برآن: 1) بـروانه: "بـرنده". 2) لیـپراو و دهست رؤیشتوو.

برانداختن: 1) رووخاندن، له به یین بردن، له ناو بردن، بنه پیکردن، ته فروتوونا کردن، هه رفاندن. 2) له سه رکارلا بردن، لیخستن. 3) خستن، فریدان، هاویشتن. 4) تاودان، پرتافیان. 5) رشانه وه، هه له پینانه وه. 6) تیپامان له نه نجامی کاریک و راویژکردن له وباره وه، هه له سه نگاندن. "برانداخته": روخواو، له ناوچوو.

برانداز: 1) خه مل، قرس، قه بل. 2) رووخینه، سه ره وژیرکه ر.

برانداز کردن: سه رنج دان، پیاپوانین، تیروانین، هه له سه نگاندن.

براندازنده: رووخینه، له ناو به ر.

براندازی: رووخاندن، له ناو بردن.

برانگیختن: 1) دنه دان، هاندان، هاندان، گاللان، بن کیلک، هه لخراندن، وروژاندن، هیژاندن، هه فتوش، داموچانن، هالان، هه ل کـرن. 2) زیندوو کردن وه یی مردوو هکان له رژی په سلانی. 3) تاودان، به له ز لیخوپین. 4) وازیپه پینان. 5) به شیوه ی زق ساز کردن. 6) وه دیه پینان، هیژانه دی، دروست کردن. 7) هه ستاندن، له خه وه ستاندن.

برانگیخته شدن: 1) دنه دران، وروژان، هه لخران. 2) بـروانه: "انبعاث".

برانگیزاندن: بـروانه: "برانگیختن".

برانگیزش: بـروانه: "تحريك".

برآور: بـروانه: "بارآور".

برآورده: قهرس، قهرس، قهرس، خه رس، خه مل، نه هان، به راورد.

برآورده شدن: قه بلان، قه بلین، خه مل کران، نرخ له سه ردانران، به راورد کردن.

برآورده کردن: هه له سه نگاندن، نرخاندن، خه ملاندن، سه رکردن، خه رسانن، خه رس کردن، قهرسان، قهرسان، قهرساندن، قهرساندن، قه بلاندن، نه هاندن، به راورد کردن، له هه قدان، لیـکدانه وه.

برآورده کننده: خه ملین، قهرسین، نرخینه ر.

برآوردهن: 1) به رزکردنه وه، بلیند کردن، بردنه سه ر، ب سه ر خستن، هیژانه بان، هه لدان. 2) ره وا کردن، قبول کردن، رازیبوون و نه نجامدان، به جیه پینان.

3) بـروانه: "پروردن". "برآوردهن جان": گیان دان، مردن. "برآوردهن خمیر": هه له پینانی هه ویر، هه ل پفاندن. "برآوردهن نام": ناویانگ دهر کردن. "از چیژی برآوردهن": بیبه ش کردن لیئی. "بهم برآوردهن": تووشی فینته و ناژاوه کردن.

برآورده: په روه رده کراو. چیـکراو. "برآورده شدن": وه دیهاتن، هاتنه دی. 2) گیرا بوون، قبول کردن. "برآورده کردن": قبول کردن، به جیه پینانی نیان.

برآوردی: هه لسه نگیته رانه.

برآویختن: بپوانه: "گلاویز شدن".

بپراه: (1) به جی، له بار، چاك. (2) چاكیته، ره وایی.

بپراهختن: بپوانه: "آهختن".

بپراهمه: كۆی "برهن".

برای: به هۆی، له بهر، له بۆ/لۆ/بۆ كه سیك یان شتیك، چونكه، چونكى، ژبۆ، ژبه.

براینه: (1) ئاكام/ به ره نجام/ به ره می کاریگه ری چه ند هۆكار. (2) (فيزيك) فلش/

په یكانی كه کاریگه ریبه كه ی به ته نیا به رابه ری کاریگه ری كۆی چه ند فلشه.

"براینه نپروه ای سیاسی": به ره نجامی کاریگه ری هیزه سیاسیبه كان.

بپره: (ب) خۆش بوونه وه، چاك بوونه وه.

بپره: (ب) بپوانه: "آفریدن".

بپریاد: بپزه له ت، له كه لك و كار كه وتوو، هیچ پێوه نه ماو، خراو، به ریاد.

بپریاد آمدن: له ناوچوون، تیاچوون، مافنگی بوون.

بپریادادن: به باداكردن، فهوكانندن، فهوتانندن، به فیرۆدان و له ناو بردنی بپریك له

سامان و دارایی خود، كاول كردن.

بپریادرفتن: له ناوچوون، به فیرۆچوون، خه ساریبوون، له دهست چوون، ژدهست

چوون. "بپریادرفته": بآبرده، بآبردوو، به فیرۆچوو، له دهست چوو، له ناو چوو.

بپریاد ساختن: خراو كردن.

ببربر: وه حشی، هۆقی.

ببربر نگاه كردن: بپوانه: "خیره نگرستن".

ببربریت: دوور له شارستانی، هۆقیته، هۆقینی، وه حشیگه ری.

ببربست: دهستوور، یاسا و ریسا، شیوه.

ببربستن: (1) به ستنه وه، كۆت كردن، ده ره به ست كردن. (2) ئاماده كردن، ساز و

ته یار كردن. (3) سووده لگرتنه وه.

ببربسته: (1) به ستو، مه ییو، سه هۆلبه ند، نه گۆر، رهق، وشك. (2) دهسكرد، دهست ساز.

ببربشول: بپوانه: "بلبشو".

بپریا بوون: ویستان، له سه ره پێ بوون.

بپریا خاك كردن: سووك كردن، به چووك و سووك دانان.

بپریا خاستن: ههستان، به رزبوونه وه، له سه ره پێ وهستان.

بپریاداشتن: دامه زران (دن)، به ریا كردن، به ریابوون، ساز كردن، سازدان، سازبوون،

هه لدان، ئه نجام دان.

بپریار: ریژه یی.

بپریاری: ریژه، راده.

بپریا كردن: بپوانه: "بپریاداشتن".

بپریایی: به ریژه چوون، به ریژه بردن، سازدان، وه ریخستن، دارخستن.

بپریه لوانداختن: پالخشتن، خستنه سه رلا، خستنه سه ر ته نیشته.

ریق: بی فه ری، ناپه رۆزی. "برج زهرمار": زۆر تووره، مپومۆج و به دنه خلاق.

برجا/ برجای: نه گۆر، جیگه ر.

برجای داشتن: جیگه ر كردن، دامه زراندن.

برجاس: (ب) ئامانج، نیشانه ی تیر، جاسووسی تفهنگ.

برجامانان: مانه وه، جیگه ر بوون، ئاكنجی بوون.

برجستگی: قیتایی، قیتیی، قوتكه، زه قایی، زه قی، ره پی، زۆپی، زۆپایی،

قۆزایی، قۆقزایی، قوویك، ده ره په ریوی، گتایی، قوتی، میت، به رزه، به رزی،

به رزیته، زی. هه لكو تویی. "برجستگی لب بام": به رزه كی بانان، قوتكه ی به سه ر

لیواری بانه وه.

برجستن: (ب.ج.ت) هه لبه زین، هه لبه زان، هل به زین، هه ل وه زین، هه ل خستنه وه.

"برجستن ناگهانی": هه لبه زینه وه، هه لوه زینه وه، هه ل وه زانه وه.

برجسته: (1) هه لگه وته، كه سیته مه زن و ناودار، به رچاو. (2) قیت، قیته وه بووگ،

قیتكه، قوت، قوب، قوبان، قوبك، قۆقز، ده ره په ریو، زاق، زهق، زۆق، زۆق، زوك،

زه پ، زۆپ، ره پ، كت، گت، به رچاو، قیت، زوك، زيك، مۆچ، گورمك،

به رجه سته، قه تیس. (3) باش، چاك. (4) بپوانه: "ممتاز".

بپریچیدن: تیک ئالۆزان، لیک ئالۆزان، لیک هالان، تیک هالان، تیکه وه پێچران.

بپرتاخنگه ر: هیزشبه ر، په لامارده ر، شالاوبه ر.

بپرتافتن: (1) روو وه رگێران، هه لگه رانه وه. (2) پێچدان، سووپان. (3) به رگه گرتن،

تاقه ته یینان. (4) به ره ره كانیكردن. (5) به نرخ بوون، بایه خداربوون. (6) كون كردن. "بپرتافته": گه راره، هه لگه راره،

پێچدراو، سووپاو.

بپرتاو: زال.

بپرتاویدن: بپوانه: "بپرتافتن".

بپرته ر: له سه رتر، به رتر، زال.

بپرتی: (1) له سه رتری، سه ریته، به رترتی، زالی، زالیته. (2) سه ره ره ری.

(3) به رزی، بلیندی.

بپرتی جووی: (1) هه ولدان بۆ وه دهست خستنی پۆستی به رتر. (2) خۆ له

كه سانی دی له سه رتر دانان. بپرتی گرایانه: بپریاده رانه، سه پیته رانه.

بپرتن: خۆبێن، سه ریزو، له خۆپازی، په ده مار.

بپرتنی: خۆبێنی، خۆنوینی، فیز، بادی هه وایی.

برج: تاوه ر، برج/ بورج، مزلگه ی رۆژ له عاسمان، قۆنگره ی قوتی قه لآ. مانگی

سال. "برج بابل": جییه ك كه خه لگه كه ی زمان و نه ریته جیاوازیان هه بی. "برج

برجسته سازی: به رجه‌سته کردنه‌وه، قیت کردنه‌وه، قوت کردنه‌وه، میت کردن، هه‌لتوقاندن، ره‌پ کردن، زه‌ق کردنه‌وه.

برجسته شدن: به‌ل بوون، دهره‌په‌پین، زه‌ق بوون، زۆپ بوون، قیتسه‌وه‌بوون، هه‌لتوقین.

برجسته کردن: بپروانه: "برجسته سازی".

برجسته نشان دادن: قوت کردنه‌وه، زۆپ کردنه‌وه، به زه‌قی نیشان دان.

برجوشش: بپروانه: "فوران".

برجوشیدن: کولان، کولین، هه‌لچوون.

برچادن: بپروانه: "برچیدن".

برچسب: له‌قه‌م، نیتک، (ناو و) نیتکه، ئیتیکیت. نرخى سه‌ر شتومه‌ک.

برچسب زدن: له‌قه‌م لیدان، ناو و نیتکه لیدان، بوختان بۆ هه‌لبه‌ستن.

برچسپانیدن: به‌سه‌رالکادن، پیانوو‌ساندن.

برچنڤ: ریژه، راده.

برچیدگی: نابووتی، هه‌لوه‌شانه‌وه.

برچیلدن: هه‌لگرتنه‌وه، چ‌نینه‌وه، قه‌رچیناندن، هه‌لبژاردن، بژاردن. به‌یه‌کادان و له‌ناو بردنی نووسینگه‌یه‌ک، تیکه‌وه‌پینچان و کۆکردنه‌وه‌ی دام و ده‌زگایه‌ک. "برچیده".

کۆکراوه: هه‌لوه‌شاهه.

برحسب: به‌گویره‌ی، پیکا.

برخ: به‌هره، به‌ش، بپیک له‌شتیک.

برخاستن: رابوون، رابین، هه‌لست، هه‌لستان، هه‌لسان، هه‌ستان، خیزیان، به‌رزه‌وو‌بوون، راسته‌وه‌بوون، راست بوونه‌وه، هۆرزای،

هۆرزای، هۆرزای، هۆرزای، هۆریسته‌ی، وریسته‌ی، هنگرتن، قپین. روودان، پيشهاتن. سه‌رچاوه‌گرتن. په‌یابوون و سه‌ره‌ل‌دان. هاتنه‌بان، قیت بوونه‌وه. شوپش کردن، رایه‌پین. له‌ناوچوون، لابران. "برخاستن ازچیزی"; ته‌واوکردنی، لیبوونه‌وه لیبی. "برخاستن ازسر چیزی"; ده‌ست لیه‌ه‌لگرتن، وازلیه‌پینانی.

برخاسته: رابوو، هه‌ستاو، به‌رزه‌وه‌بوو، راسته‌وه‌بوو. هه‌لقولاو.

برخج: ناپاک، چه‌په‌ل، گه‌مار، دزیو، ناحه‌ز.

برخلاف: به‌پینچه‌وانه، به‌رچه‌پ، به‌رقاژی، دژ. "برخلاف میل": نابه‌دل، پینچه‌وانه‌ی دلخواز، شتی که په‌سند نه‌کری و به‌ردل نه‌که‌وی.

برخوان: بپروانه: "فراخوان".

برخور: به‌ش به‌ر، قازانج به‌ر، شه‌ریک، هاوبه‌ش.

برخورد: 1) پیکادان، پیکدادان، لیک دان، تیک ئه‌نگوان، به‌رکه‌وتن، ویکه‌وتن، ویک که‌وتن، یه‌ک که‌تن، لیکه‌تن، له‌ه‌ف که‌تن، قیک که‌فتن، خۆلیک‌دان، گه‌پچاندن، رووبه‌پووبوونه‌وه، هه‌فتووش، هه‌فتوویش، تووش به‌تووشه‌وه‌بوون، تووشی یه‌کهاتن، تیک ئه‌نگوان، هه‌ل ته‌قان، هه‌ل ته‌قین، دیدار، چاوپیکه‌وتن، ناییش پا، "contact". 2) هه‌لسوکه‌وت، مامه‌له.

برخوردار: مرادحاسل، کامپه‌وا، به‌هره‌م‌ه‌ند، به‌شبوور، به‌رخوردار.

برخورداری: به‌هره‌م‌ه‌ندی، کامپه‌وایی.

برخورد کردن/برخوردن: 1) یه‌ک‌تردیتن، پیک گه‌یشتن له‌ریگه‌دا، تووشی یه‌ک‌تربوون، رووبه‌پووبوونه‌وه.

2) هه‌لسوکه‌وت کردن. 3) ناره‌زایه‌تی یان ره‌خنه‌ی توند سه‌باره‌ت به‌هه‌لسوکه‌وتی نه‌شیاوی که‌سێک. 4) هاتنه‌سه‌رری، پيشهاتن. 5) هه‌ول‌دان بۆ چاره‌سه‌ری کیشه یان گرفتیک. "برخوردن به‌جایی"; بوونه‌هۆی زهره‌ر و زیان یان هه‌بوونی کاریگه‌ری نه‌خوازاو.

برخی: 1) هیندی، هیندیک، هه‌ندی، که‌میک، کۆمه‌لیک. 2) ده‌سه‌رگه‌ران، به‌لاگتیر، فیدایی، پيشمه‌رگه.

برخیزانیدن: هه‌ستاندن، هه‌لساندن، هه‌لسانن، راسته‌وه‌کردن، به‌رزکردنه‌وه، هان‌دان، وروژان‌دن. سه‌ره‌له‌نووی زیندووکردنه‌وه.

برد: 1) بردن، کرده‌ی بردن. 2) سوود، قازانج. 3) کاریگه‌ری، مه‌ودا، بپ. "برده‌شتن": کاریگه‌ری دانان.

برده: 1) سه‌رما، سۆله.

برده‌برد: 1) ئاژاوه‌وه‌لاوه‌نگامه.

برده‌برد: بپروانه: "بردین".

بردادن: 1) به‌ردان، به‌ره‌م دان، میوه‌دان. 2) جی‌هیشتن، ویل کردن.

بردار: فلش، په‌یکان.

بردارنده: هه‌لگر، لابه‌ر.

بردارورمال: بپروانه: "کلاه‌بردار".

برداشت: 1) تیگه‌یشتن، هه‌لینجان، ده‌رک پیکراوی ئه‌قلی، ده‌ره‌نجامگیری. 2) کۆکردنه‌وه‌ی به‌ره‌م، به‌روبووم هه‌لگرتنه‌وه. 3) وه‌رگرتنی پاره له‌حه‌ساوی بانکی. 4) به‌ر، به‌ره‌م. 5) هه‌لگرتن، لاه‌ردن.

برداشت سطحی: ده‌ره‌نجامی / تیگه‌یشتنی رواله‌تی، تیگه‌یشتنی رووکه‌ششی / رووکه‌شیانه.

برداشت محصول: کۆکردنه‌وه‌ی به‌ره‌م / به‌روبوو / به‌روبووم.

برداشتن: 1) هه‌لگرتن، له‌سه‌ره‌لگرتن، له‌سه‌رلا‌بردن، لاه‌ردن، به‌رزکردنه‌وه، هه‌لینان، هلیان، هلیاندن، هه‌لانین، له‌زه‌وی بلند کردن، هل‌گافتن، داگرتن، قه‌روتن، هنگرتن، هۆرگرتن، هۆرگرتی، وادارته‌نه، هورش گرتن، وه‌دارتش، وه‌داردش، وه‌داردایش، وه‌داروتش. 2) دروینه‌کردن، کۆکردنه‌وه‌ی به‌ره‌م. 3) ده‌ست به‌سه‌راگرتن، بوونه‌خواه‌ن. 4) هه‌لگرتنه‌وه. 4) کرپن. قبول کردن. 6) تاقه‌ته‌ینان، به‌رگه‌گرتن. 7) له‌ناو‌بردن، وه‌لانان. 8) دزین. 9) جیاکردنه‌وه. 10) لادان، لاه‌ردن. 11) هه‌لبژاردن. 12) وه‌ده‌ست خستن، وه‌ده‌ست هینان. 13) خستنه‌پوو، پيشکه‌شکردن. 14) ده‌ست پیکردن. 15) دریزه‌کی‌شان. 16) وه‌رپیکه‌وتن. "برداشتن به‌چیزی": ویناکردن، وازانین.

بردال: پروانه: "پرگار".

بردا المعجوز: زیپ، زیپک، زیپه، برجی پیریزن، دووهه مین حوته ی ره شه ممه که زور سارده.

بردیار: به تاقهت، پشودریژ، به پیشوو، نه فسه دریژ، به سه بروحه وسه له، له سه رخو، نه رموو، نه رم و شل، هیمن، خوراکر، به گبر، بیهن فره.

بردیاری: تهوات، تهوتین، سه برو حه وسه له، تاقهت و پشودریژی، له سه رخویی، دان به خوراکرتن.

بردفسانیدن: چه سپاندن، لکاندن.

بردفکری: (ب) قولی بیرکردنه وه، بیرکردنی هنری.

بردک: پروانه: "لغز".

بردگی: (1) کویلیه تی، کویلیه تی، کویلیتی، کوله تی، به نده یی. (2) پروانه: "اسارت".

بردل نشستن: په سندرکردن، خوش لیتهان، نیشتنه دل.

بردماندن: رواندن، سه وزکردن.

بردمیدن: (1) پروانه: "دمیدن". (2) هه لاتنی نه ستیره کان. (3) بهری به یان. (4) قسه کردن. (5) روان، سه وزبوون.

بردن: (1) بردن، برن، به رده ی، هه لاتین، رایچی کردن، به رانبه ری هینان. (2) بردنه وه، سه رکه وتن، قازانج کردن. (3) سپین، پاککردنه وه. (4) دزین، رفاندن.

(5) لیخورپین. (6) گه یاندن. (7) هه لکردن، کیشان، ده بردن. (8) وده دست هینان. (9) وه رگرتن.

برده: (ب) کویله، کوله، کولی، به نی، به نده، قول، (برده ی زر خرید) نازه پ.

برده دار: کوله دار، کویله دار، کولیدار، خاوه ن به نی.

برده داری: (1) کویله داری، راگرتنی کویله کان به مه بهستی کارلیکیشانه وه یان چه وساندنه وه یان کرپین و فروشتنیان.

(2) (کومه لئاسی) سیستمی ئابووری و کومه لایه تی له سه ر بنه مای کاری کویله کان وه ک ئامراز ی سه ر ه کی به ره مه هینان.

بردیدان: دوورکه وتن وه له ریگا، له ری ده رچوون.

بررستن: روان، شین بوون، سه وزبوون.

بررسته: رووه ک، گیا، دار که له گه ش و نما دایه، به رانبه ره "برسته".

بررسی: تاوتوی، هه لسه نگاندن، پیداجوونه وه، چاوپیا خشانده وه، پرسینه وه، لیپرسینه وه، لیکنولینه وه، پشکنین. "بررسی اجمالی": تاوتوی خیرا، پیداجوونه وه ی خیرا، کورته پیداجوونه وه یه ک، روانینی سه ریپی.

بررسیدن: تاوتوی کردن، پیداجوونه وه / چاوپیا خشانده وه به کاریکدا، پرسینه وه.

بررقتن: چوونه سه ر/ بان، سه رکه وتن.

بر روی هم انباشتن: هه لچنین، هل چنین، به سه ریه کا کوما کردن.

برز: (ب) 1) به ژن و بالا. 2) ته پو لکه، کیو. 3) گه وره یی، شکو، جوانی.

برز: (ب) کار، کشت و کال، جووتیاری.

برزبان آمدن: به زمان داهاتن، درکان، قسه لی ده رچوون.

برزخ: به رزه ک، بلندی نیوان ته ختایی، له مپه ری نیوان دوو شت، دونیای نیوان نه م جیهانه و قیامت، له کاتی مه رگ تا روژی قیامت.

برزفن: (ب) 1) پالدا نه وه، هاوسه ریتی، به رابه ریتی کردن. 2) هه لکردن، هه لدا نه وه.

(3) هاتنه بان. 4) سووک کردن. 5) هه لدان. "به هم برزفن": تیکدان، شیواندن.

برزفن: (ب) برلیدان، لیکدان، تیکه ل کردن و هه رقه ی پاسور.

برزش: (1) کشتو کال، وه رزیری. (2) جیه جی کردن، به کرده وه هه نگانوان.

برزشناسی: (ب) "هه گرو تومی"، زانستی چاندن و وه به ره هینان له خاک، زانستی کشتو کال.

برزگار: پروانه: "برزگر".

برزگر/ برزه گر/ برزیگر: وه رزیری، وه رزیار، جووت به نده، جووتیاری، جووتی، هیته وان، به زگر، کشتیاری، هیته وان، هیتیار، فه لا.

برزگری: کشت و کال، کشت و کار، چاندن و کیتلان، وه رزیری.

برزم: ناز و خه مزه.

برزمین افتادن: تهخت به عه رزا دریژبوون، تخیل، ره هیل، گنایش وارو.

برزمین افکندن: به زهوی دادان، خستن، ئیخستن.

برزمین کشیدن: راکشاندن، به سه ر زهوی دا راکیشان، خیش کردن، خشیان، کشکشاندن، ره کیش کردن به سه ر زهوی دا، کاش کردن، کرانتش، کرپونتش، کریشه ییش، فه چرین.

برزمین کشاندن: خزاندن، خزانن، خریکاندن، خشاندن، خشانن، راکیشان به سه ر زهوی دا.

برزنگی: رهش پیست.

برزه: کشتو کال. لکی دار.

برزیدن: دریژه پیدان به کاری یان بابه تی، کردن.

برزین: به شکو، نیوی ئاته شگایه ک بووه له خوراسان.

برساختن: ساخته کاری یان دانانی وشه یان گیرانه وه و شتی وا. "برساخته": ناراسته قینه، ده سکرد. وشه ی دانراو/ داتاشراو.

برسایش: پروانه: "فرسایش".

برسبیل: به گو پیره.

برسختن: (1) هه لسه نگاندن، کیشان. (2) تاقیکردنه وه.

برسر آمدن: (1) به سه ر دابوون.

(2) سه رکه وتن، زال بوون.

برسر آوردن: به سه رهیتان، پیاها نین.
برسکیزیدن: بپوانه: "سکیزیدن".
برش: (ب) 1) تیژی، بر، پرشت، بران، قهلت، قه قوسان. 2) برگه. 3) توانایی، لیپراوی. 4) بران، که له بهر، که لین. "برش داشت": هه بوونی لیپراوی و توانایی و لیپراتوویی له بهر و پیش بردن یان نه نجامدانی کاریک. "برش زدن": برین.
برشت: برژ، ورژ.
برشتن: برژان، برژین، برژیان، برژاندن، براشتن، ورژان، ورژاندن، ورژان، وژان، بریان کردن. بؤدان. "برشته": برژاو، برژی، برژیباگ، برژیاو، برژیو، برشته، بریشته، برشتی، بریان. "برشته کردن": بپوانه: "برشتن".
برشاندن: چوونه سهه، به رزبوونه وه، ههستان.
برشکستن: 1) بپوانه: "اعراض". 2) شکست پیدان، به زاندن. 3) په رییشان کردن. 4) شکان، شکاندن. "به هم برشکستن": تیکه شکاندن. تیکه لچوون ده گه ل یه کتر.
برشمردن: هه ژماردن، هه ل شماردن، هه ساوکردن، دوویاره ژماردن، دانه دانه باس کردن، مؤرده نه.
برطرف کردن: لابریدن، له سهه ری و هه لابریدن، چاره سهه رکردن. ره واندنه وه. دابین کردن.
برطییل: به رتیل، به ردی دریژ، به ردی لاکیشه.

برعکس: پیچه وانه، به پیچه وانه، چۆپه وانه، ته رسه، به راوه ژوو، به راوه ژوی، به ره واژی، سهه روقوون.
برعهده: له پا، وه نه ستق، له سهه، به عۆده. "برعهده داشتن": (له/ وه) نه ستق بوون. "برعهده گرفتن": (له/ وه) نه ستق گرتن.
برغست خاییدن: دریژداری، چه نه بازی به خورایی.
برغلانیدن: بپوانه: "برانگیختن".
برفاب دادن: خه مبار و ناهومید کردن.
برفر: شان و شکو، ریژ و پایه به رز.
برفروست: کالای تابیعت به هه نارنده دهره وه.
برفروود: 1) هه ورز و نشیو. 2) سانایی و دژواری. 3) جیاوازی. 4) جیاواز، بژارده، شان.
برف کوری: (چاو) به به فرکه وتن.
برفنج: تووپه، دژوار، ریگه ی دژوار و باریک.
برفنجک: بپوانه: "بخت".
برفند: بپوانه: "ترفند".
برق آسا: له ناکاو، وه ک برق، وه ک بروسک/ بروسکه، به خیرایی زوره وه.
برق بلا: بپوانه: "آتشپاره".
برقرار: جیگیر، دامه زراو، هه رکه س یان هه رچیبه که بمینیتته وه و نه فهوتی.
برق رازی: جیگیر (کردن/ بوون)، دامه زراندن، سازدران.

برقع: په چه، رووبه ندی ژنان، ده مامک.
"برقع از روی کسی انداختن": ناشکرکردنی رازی نه. "برقع براقندن": دهرخستنی روخسار. "برقع زدن": ده مامک لیدان، ده ماخ هه لبه ستن، په چه گرتنه وه.
برکات: کۆی "برکت".
برکار: به برهه، به پرمین.
برکار کردن: وه گه پخستن، وه کارخستن، خستنه سهه رکار. دانان له سهه رکار دانان.
برکت: پیت، به ره کهت، فیت، فه ی، پیروزی، زۆبوون، به خته وه ری.
برکردن: 1) بردنه سهه، به رزه وه کردن، هه لاندان. 2) له بهر کردن، خستنه میشکه وه. 3) هه لکردن، هه لگیرساندن. 4) دهرهیتان دهره اوردن. 5) کردنه وه. 6) ناردن، ره وانه کردن. "به هم برکردن": تیکدان، شیواندن و په رییشان کردن.
برکشیدن: 1) دهرهیتان، دهرکیشان، هه ل کشاندن، هه ل کشانن، هه ل کیشانه سهه، هه ل مژین، مژین، قووت دانی ته پایی، هه لینجان، هه ل هینجان، لووش دان. 2) بپوانه: "پروردن". 3) داکه نندن، دهره اوردن. 4) هه لسه نگاندن، کیشان. 5) هه لاندان. 6) جوولان، که وتنه ری. 7) کیشانه وه.
برکنار کردن: لیخستن، له سهه رکار دهرکردن، وه لانان، قت کردن.

برکنندن: هه لپچرین، هه لپچراندن، هه لپچکران، هه لپچکراندن، قه چرین، به زور لی کردنه وه، ریشه کیش کردن، هه ل قه نندن، هه ل قانندن، هه لکه نندن، کۆلین، هه ل کولوشان، هه ل کولوشین، هه ل کولوشیان، ورکه نه. دهرهیتان، داکه نندن.
برگ: 1) په ژه، گه لا، په لک، به لگ. 2) سامان، تیشو، ساز و نه وا. 3) فیش. 4) مهیل، هۆگری. 5) تاقهت، وزه و تابشت. 6) نیاز. 7) ئاواز، ئاههنگ. "به برگ": ریکوپیگ، سهه روسامان گرتوو.
برگاشتن: بپوانه: "برگرداندن".
برگاشتن (روی): روو وه رگیپران.
برگ برنده: ئاتق، کارتی براوه.
برگ خرید: فاکتور، سیایی، لیسته.
برگ دادن: گه لاده رکردن، سهه وزبوون.
برگردان: وه رگیپدراو.
برگرداندن: گه پاندنه وه، هینانه وه، رهت کردنه وه، دانه وه، هه لگه پاندنه وه، نکساندن، ژیر و ژوورکردن، پشت و رووکردن، داموچانن، ئاوه ژووکردن، هه ل گیپرانسه وه، وه رگه پانندن، وه رگیپران، وه رگیپرانسه وه، هیرفانندن، ورگیلان، هۆرگیلانن، هۆرگیلنای.
برگردان کردن: ژیرووپوو کردن، هه لگه پاندنه وه.
برگرداننده: وه رگیپ، وه رگیل، هه لگیپ، هه لگیپه وه، هه له وگه ی، وه رگه پین.

برگردیدن: گه پانه وه، هاتنه وه، هه گه پان. روو وه رگیان، پشت تیگردن.

برگزار کردن: تپیه پاندن، به کوتایی گه یاندن، ته واو کردن، داشی ئانین.

برگذاشتن: تپیه پین، ته واو بوون. چونه بانتر. "برگذاشتن از کسی": وازهینان لیتی. به هیندنه گرتنی ئه. چاوپوشی کردن له هه له کانی ئه.

برگذاشته: تپیه ته ندی ئه وهی که ته من و کاتی به سه رجوه.

برگراییدن: 1) کیش کردن. 2) هه لسه نگاندن، تاقیکردنه وه. 3) بپوانه: "پچاندن".

برگرفتن: 1) چنینه وه، هه لگرتنه وه، به رزکردنه وه. 2) رفاندن. 3) بپوانه: "بستن". 4) داپوشین. 5) وه رگیان. 6) راگواستن، بردن. 7) وه ده سست هینان. 8) هه لپژاردن. 9) دهس پیکردن. 10) له ناو بردن، سرینه وه، پاککردنه وه.

"برگرفتن به کسی": ورده و ئیرادلنگرتن.

برگریزان: خه زان، خه زام، گه لاپیزان، ده می خه زه لوه، گره ژو.

برگریزی: خه زه لوه رین، گه لاپیزان، کاتی گه لاهورینی داران.

برگ ریزی: خه زه لوه رین، گه لاهورین له داران. "موسم برگ ریزان": خه زه لوه رین، گه لاپیزان، ره وتین.

برگزار کردن: به ریوه بردن، ئه نجام دان، به جیهینان.

برگزاری: به ریوه چوون، به ستران، گریدان، ل دار خستن.

برگ زدن: که له کبازی کردن، فیلبازی کردن.

برگ زین: لاپه ره یه کی زپین.

برگزیدگان: هه لپژیراوه کان، هه لپژیراوان، بژارده کان، ناوازه کان.

برگزیدن: هه لپژاردن/تن، هه ل بژین، هه ل بژین، هه ل مژاردن، هه ل مژاردن، هه ل مژاردن، بژاردن، بژارتن، بژار کردن، وژاردن، چاک له خراپ جیاکردنه وه. بؤ مانای زیاتر بپوانه "انتخاب". "برگزیده": بژارده، به ربژار، بژیرا، ته لپژیر، ته لپژین، هه لپژارده، هه ل بژارته، هه لپژیرا، هه لپژارتی، هه لپژارتو، هه لپژاردی، هه لپژیردراو، هه لپژاردو، هه لپژیاگ، هه لپژاردو، هه لپژارده، هه لپژیرا، ورچنیا، هه ژمارده، سه رتل، سه رته ل، سه رچن، سه رگول، نه قینراو، په سندرکراو، خاسه، ناوازه.

برگزین: هه لپژیرا، بژارده، دانسقه، سه رتوپ.

برگزیننده: هه لپژیر، هه لپژین، هه لپژیر، ته لچن که ر.

برگ سبز: ئاله کۆک. "برگ سبز است تحفه درویش/چه کند بینوا همین دارد": دیاری شوانه ویله ئاله کۆک.

برگشادن: کردنه وه. ئازادکردن له به ند.

برگشت: گه پانه وه، هاتنه وه.

برگشتگی: سه ره ونخونی، ئاوه ژوویی، چۆنیه تی "برگشته".

برگشتن: گه پانه وه، هه لگه پانه وه، بادانه وه، هاتنه وه، وه گه پان، زفران، زفرین، دیور، کشانه وه، وه کشان، به ره وپاش وه کشان، فه کشین، واز هینان، فتلین، فه تلین، ئاوه ژووبوون، وه رگه پان، ورگیلان، سه ره ونخون بوون. "برگشتن از کسی": دووری لیکردن، روولپوه رگیان.

برگشت ناپذیر: بی گه پانه وه، کرده ی ئه نجام دراو.

برگشته: گه پاره، گه پیاوه، وه رگه پاو، سه ره ونخون.

برگماردن: بپوانه: "گماشتن".

برگماری: بپوانه: "انتصاب".

برگماشتن: بپوانه: "گماشتن".

برگ و نوا: تیشوو و که لویه لی ژیان، نیعمه ت و دارایی. وزه وهیز، گوروتین.

برگه: فۆرم. گه لا، په پ.

برگی: ملکه چ و به رفه رمان بوون وه ک به رخ، گوپراهی لی بی ئه ملاوئه ولا.

برگیان: به دره وشین، ورشه دار، بریقه دار، گرشه دار، روون.

برم: (ب.ن 1) له بهر، بیرگه. 2) کانی، تالاو.

برماسیدن: بپوانه: "برماسیدن".

برمال زدن: هه لاتن، راکردن.

برمالیدن: 1) لوول دان و تیکه وه پپچانی شتیک، هه ل مالین، هه ل کردنی قول و ده لینگ، هه ل دان. 2) برین، پپوان.

برماندبر: بپوانه: "وارث".

برمانه: نه ریت.

برمایون: بپوانه: "پرمایه".

برمچیدن: ساوین، پیمالین، پیداهینان.

برمخیدن: سه ره پویی و سه ربزیوی کردن، به قسه ی دایک و باوک نه کردن، سه رکیشی.

برمر/برمو/برموز: (ب.م) چاوه پروانی، چاوه نواری، چه مه پایی.

برمسند: له سه رکورسی/تهخت.

برملاشدن: بپوانه: "آشکارشدن".

برملاکردن: بپوانه: "آشکارکردن".

برمفاز: بپوانه: "بغیاز".

برمنش: خۆپه سن، خۆه لکیش، فیزن، به ده عیه، قۆپه ده ماغ.

برمنشی: خۆپه سنی، خۆه لکیشان، فیز، ده عیه، بادیهه وایی.

برنسا: خۆرت، لای، گه نچ، جحیل، وشاق. "برنای زیبا": لاس، لاج، لاوچاک.

برناس: نه زان، بی ئاگا، خه والوو.

برنامه: سه ردپز، پپست، پپشه کی، ریچ، پپره و/په پره و، به رنامه، پپوگرام، رینامه، ده ستووری کار، پلان.

برنامه چیدن: دابین کردنی پپشه کییه کانی کارئ به پپی ئامانجیکی دیاریکراو. پیلانگیری.

برنامه‌ریزی: پلان داپشتن، پلان دانان، ته‌رح داپشتن، به‌رنامه‌ریزی، به‌رنامه‌دانان، به‌رنامه‌داپشتن. "برنامه‌ریزی شده": پلان کراوه، به‌رنامه بۆ داپژراو.

برنامه‌سازی: دروست کردنی به‌رنامه بۆ رادیو و ته‌له‌ویزیون یان نووسینی به‌رنامه بۆ کامپیوتی.

برنامه‌سنجی: هه‌لسه‌نگاندنی به‌رنامه‌کان پیش له نواندنیان به‌مه‌به‌ستی خاترجه‌م بوون لئیان.

برنامه‌نووسی: کرده‌ی نووسینی به‌رنامه، به‌رنامه‌نووسی.

برنایشت: په‌رگیر، بیرکورت، که‌م چیکه‌لدانه.

برنج‌زار: مه‌ره‌زه، کیتلگه‌ی برنج، برنجار.

برندگی: (ب) بره‌نه: "برش".

برنده: (ب) براوه، سه‌رکه‌وتوو. هه‌لگر.

برنده: (ب) بر، بر، بر، برنده، بوپ، بپ، ئه‌وه‌ی ده‌بپ، تیژ، به‌بپشت، دژی کول. کاریگر، کارتیکه‌ر.

برنشاندن: سوارکردن، خستنه‌سه‌ر ته‌خت، دانانی که‌سیک له شوینی. ئاماده و ته‌یارکردن.

برنشستن: سواربوون، دانیشن له سه‌ر ته‌خت.

برنگاشت: بره‌نه: "کتیبه".

برنه‌اد: (1) تیژ. (2) بره‌نه: "پس انداز".

برنه‌ادن: (1) دانان، دانیان، له‌سه‌ردانان. (2) بره‌نه: "نصب کردن". (3) بارکردن. "برنه‌ادن برچیژی": ده‌روه‌ست بوون پیی.

بروبازوژدن: هه‌ولدان، ته‌قالادان.

بروبچه‌ها: ژن و منال. دۆستان و هاوکاران. که‌سانی هاویل‌ه‌وپایه.

بروبرگره: ئه‌ملاروئه‌ولا، شک و گومان.

بروبوم: پینکه‌اتوو له دوو وشه‌ی "بر" به مانای چۆلگه و "بوم" به‌مانای زه‌وی، شوین و شار، سه‌رزه‌وی.

بروبیبا: هاوچۆی زۆر. ده‌م و ده‌زگا، ده‌سه‌لات و ده‌ست رۆیشتووپی.

بروج: کۆی "برج".

برودت: (1) ساردبوون. (2) ساردی، ساردوسپی، فینکی، ته‌ز.

برور: بره‌نه: "بارور".

برورو: جوانی، قه‌شه‌نگی.

بروزادن: درکاندن، ئاشکرکردن، ده‌رخستن.

بروزگردن: ده‌رکه‌وتن، سه‌ره‌لدان، روودان.

بر و فرود: بلیند و نه‌وی، هه‌راز و نشیو.

بر وفق مراد: به‌ پیی ویست و دلخواز.

برومند: (1) به‌ره‌ین، به‌به‌ره‌م، به‌ره‌مدار، میوه‌دار. (2) تورت و تیرو، کامپه‌وا. (3) ئاب‌روودار، به‌ئاب‌روو.

(4) به‌هیز و ئازا. "برومندشدن": به‌هه‌مه‌ندبوون.

برون: ده‌روه. رواله‌ت. دوور، جیا. "برون از": بیجگه، جیاله. "برون ازاندازه": بی‌ژمار و فراوان، له‌ئه‌ندازه‌به‌ده‌ر.

برون آمدن: (1) ده‌رچوونه‌ده‌ر، هاتنه‌ده‌ر. (2) ده‌رکه‌وتن. (3) سه‌رپیچی‌کردن. (4) روان، شین بوون. "برون آمدن برکسی": دژی ئه‌و شوپش کردن.

برون آوردن: ده‌ره‌ینان، ده‌رهاوردن، هه‌لکیشن، هه‌لینجان.

برون افکنی: بره‌نه: "برون فکنی".

برون بر: کۆمه‌له‌خانه‌یه‌ک که رووی ده‌روه‌ی میوه داده‌پۆشن و به‌شی ناوه‌وی میوه ده‌پاریزن.

برون پاش: بره‌نه: "دفع".

برون پوست: ده‌روه‌یی‌ترین توپیژی تۆل، "اکتودرم".

برون تاختن: به‌په‌له‌هاتنه‌ده‌ر.

برون جوشش: بره‌نه: "فوران".

برون رقت: ده‌رچوون، ده‌ربازبوون.

برون رقتن: هاتنه‌ده‌ر، ده‌رچوونه‌ده‌ر.

برون ریز: بره‌نه: "فوران".

برون زه‌مینی: بان زه‌مینی، فه‌زایی.

برون سوی: به‌ره‌وده‌ره‌وه، له‌ده‌ره‌وه.

برونش: بره‌نه: "برون رفت".

برون شو: چوونه‌ده‌ره‌وه. لیبوونه‌وه، زرگاری.

برونشیت: هه‌وکردنی بۆرییه‌کانی هه‌ناسه.

برون فکنی: (ده‌رووناسی) جۆره به‌رگرییه‌کی ده‌روونی که له‌ودا تاک بۆ زرگاربوون له کیشمه‌کیش و نیگه‌رانی مه‌یل و گرۆییه‌کانی خۆی ره‌پال دیتران ده‌دا، ره‌پالدان، دیتهاویژی.

برون کردن: ده‌رکردن، خستنه‌ده‌ر. ناردن، ره‌وانه‌کردن.

برون کوچ: بره‌نه: "مهاجرت".

برون کوچگر: بره‌نه: "مهاجر".

برون گرا: ده‌روه‌خواز، به‌ره‌وده‌ره‌وه، مرۆقی کۆمه‌لایه‌تی/جفاکی.

برون مرزی: ده‌روه‌ی سنوور. بیگانه، ده‌ره‌کی.

برون ناوی: سه‌ریه‌ ده‌روه‌ی سه‌فینه‌ی فه‌زایی.

برونه: ده‌ره‌کی. رواله‌ت. نما.

برونی: ده‌روه‌یی.

بره‌ات: کۆی "بره".

برهان: به‌لگه، پرنۆ، ده‌لیل، پاژه، پازه.

برهان خلف: به‌لگه‌ی پشته‌وه.

بره‌بره: رووشاو، له‌له‌دار، شویندار.

بره‌ختن: بره‌نه: "بره‌ختن".

بره‌کشان: (1) کرده‌ی کوشتنه‌وه‌ی به‌رخ. (2) قازانجی زۆر کردن، به‌هه‌مه‌ندی.

بره‌م انباشتگی: شخل، شخلین، به‌سه‌ریه‌کا هاتن، له‌سه‌ریه‌که‌له‌که‌بوون، قه‌لاقۆچکه‌بوون.

برهم انباشتن: له سه ريه ك (هه لچنين/ دانان، كه له كه كردن، كه له كه كردن، به سه ريه ك داکردن، هاويشتنه سه ريه ك، كۆگا كردن، كۆكردن، قه لاکردن، قه لاپه چن كردن، شه ميتين، قالاوچ، قه لاقووچكه. "برهم انباشته": به سه ريه كا هاتوو، به سه ريه كا كۆم بوو/ بووگ، به سه ريه ك داکراو، له سه ريه ك كه له كه كراو، كه له كه بووگ، بان يه ك، خوميا، به ره هه ق، شخلى، كۆگا، قه لاقووچ، قه لاقووچه، قه لاقووچكه، قه لاپه چن، قه فه نگیو، قه لاته، خوميا، توپلاخ، توپلاخه، شه ميت.

برهم آوردن: ليكنان، به سه ريه ك دا هينان.

برهم برآمدن: دلته نگ بوون، خه مباربوون، توورپه بوون.

برهم خوردن: تيك دران، تيك چوون، بلاو بوون، پېژان، په شوکیان، تیکه لاو بوون.

برهم زدن: تيك دان، خراو كردن، ژير و روو كردن، تیکه ل كردن، هه ل شاندى.

"برهم زدن پلکه ها": چاوتروكاندن، چاوتروكانن، چاوتره كاندن، چاوتره كانن.

برهم زندگان: تیکه ران، ئاژاوه گيژان.

برهم شدن: په شوکیان، په شوکان، په ريشان بوون، بېر بلاو بوون.

برهم کنش: کاریگه رى دوولايه نه، کرده وه و دژکرده وه.

برهم: زانا و پيشه وای ئايینی به ره همایی.

برهم نهادن: بان يه ك نان، له سه ريه ك دانان، كه له كه كردن، خستنه سه ريه ك، سه ر هه قدانان، جووتكردن، پیکه وه نووساندى، نووقين، قووچان، چووقان.

برهنجیدن: دهره ينان، دهره اوردى، دهرکيشان، کيشان، هينانه بان.

برهنه: په تى، رووت، رووت و قووت، رووس، خواس، قري. نه دار، هه ژار.

برهوت: چول و بيبابان، چولگه ي گهرم و بى تاو و گيا.

برهود: سه ره بزوت، بزوت، بزوت، بسوت.

برهوند: سووتاندى، به هوى تينه وه زهر ديان سوورکردنه وه.

بره: قوناغ، روژگار، روچيار، برگه.

برهيوخت: باره ينان، راه ينان، په روه رى، په روه رده كردن، ئه ده ب كردن. دهرکيشان، دهره ينان.

برىء: پاك، بى تاوان. بيزار. دوور. "برى شدن": بيزار بوون. دوورکه وتنه وه. "برى کردن": بيزار کردن، جارز کردن.

بريان کردن: برژانن، براشت، كه باب کردن، قه لاندن.

بريان کننده: گوشت بژير، گوشت برژين.

بريد: نامه گه ين، پوسته، په يك.

بريدگی: دابريان، بران، جيايى، برگه، كه لين، قه لشت. "بريدگی بسیار": برگه برگه، ژورله له کراو.

بريدن: 1) برين، بریهى، براندن، برينه وه، هه لپرين، دابرين، دراندن، وپين، له ت کردن، قه لاندن، قه لت کردن، داپاچين، هه لپاچين، هه ل قاجين، لي کردنه وه، جيا کردنه وه، کرتاندى. 2) دران، تليشان، جيا بوونه وه، له ت بوون، دابريان. 3) ريگه پيوان. 4) برينه وه، ديارى کردن. 4) نه هيشتن. 5) كه ندن، هه لگه ندن. "بريدن از کسی": پيوه ندی پچراندن، ليك دابريان. دريغى کردن. "از هم بریدن": ليكتر جيا بوونه وه. ته واو بوون.

بريده: برپاو، دابراو، دادراو، تليشاو، قه لشاو، جيا بووه.

بريده دم: 1) كلك برپاو. 2) پروانه: "حيله گر".

بريده زبان: پروانه: "زبان بریده".

بريده شدن: بريان، بران، بردران، هه لپران، هل په كاندى، له ت بوون.

بريز: دارژان، بارشت، باران.

بريق: دره وشاوه يى، روشنى.

بريگاد: تيپ، بريگاد (زيكه ي پينج هه زار سه ريان).

برين: سه رووتر، به رزتر.

برينش: (ب) 1) پروانه: "برش و بریدگی". 2) زگچوون، قولنج. 3) جيايى.

بز آوردن: (ب) له زاراوه ي قوماربانان دا: نه هاتى، بونه هاتن، دوپان.

بزبازى: بریتى له فيل کردن له كه سيك، گه مه پيكردن به كه سيك.

بز بها: (ب) 1) قيمه تى بزنيك. 2) كه م نرخ، نرم.

بزبيارى: پروانه: "بز آوردن".

بزچراندى: بریتى له بيكار بوون، بيكار سوورپانه وه. بز له وه پاندى.

بزخو: كه سيك كه كه لوپه له كان به كه متر له نرخى راسته قينه ي خوى ده سيئى.

بزخو: (ب) بوسه، سيبه.

بزخو کردن: بوسه نانه وه و چاوه پيى ده رفه ت بوون.

بزدايدين: پروانه: "زدايدين".

بز دل: قه رچاله، قه رچاله، بى وره، ترسنوك، ترسه توك، ترسه توك، ترسه توك، ترسه توك، ترسه زاوه ر، قزه، قوزه، كه لله زراو، نه ويژ، نه ويژ، نه ويژ، نه ويژ، نه ويژ، نه ويژ، به زدونكه، بى هه ناو، بى زراو، بى زات، حيزه ل، قه لسه ميژ، كه لله زاور، خنز.

بز دلئى: نه ويژان، نه ويژين، ترسنوكى، ترسه توكى، حيزاتى، حيزايه تى، حيزيه تى، حيزيتى.

بز دودن: پروانه: "زدودن".

بزركار: پروانه: "برزگر".

بزركا: گه وره، زل، زه لام، مه زن.

بزركان: پياوه گه وره كان، مروقين مه زن، ئاكار.

بزركانه: به شيوايى گه وره كان.

بزركتر: گه وره تر، مه زنتر، زلتر، گه پتر، مازتر، ماستر.

بزرگ خواننده: ناسراو به گه وره یی یان لاف لیچدهری گه وره یی.

بزرگ خویشتنی: خۆبه زل زانی، بادیهه وایی، فیز.

بزرگداشت: به رز نر خاندن، به رزپراگرتن، ریزلینان، یادکردنه وه.

بزرگ راه: ئوتوبان، ئازادری.

بزرگ سازی: بپوانه: "اگراندیسمان".

بزرگمرد: که له پیاو، گراگر، گرگر، گرگره، پیاوی هه لکه وته و به شه په ف، پیاوی ئازا و به پیز و جوامیز.

بزرگ منش: (1) بپوانه: "بزرگوار". (2) له خۆپازی، خۆویست، به فیز.

بزرگوار: پایه به رز، گه وره، مه زن، گرس.

بزرگواری: پایه به رزی، مه زناهی، گه وره یی

بزرگی: مه زنی، مه زناهی، مه زناپه تی، مه زنیتی، گه وره یی، سه روه ری، میرایه تی، توانایی، شکۆ. گرینگی و پیگه ی کۆمه لایه تی و ناوبانگ و شتی وا.

بزو: بزنه ری.

بزك (کردن): رازاننه وه، خه ملاندن، خال و میل رشتن، خۆجوان کردن، خۆتاسولوس دان، لاولوسه.

بزرگرفتن: قازانج کردن له مامله یه ک دا کرینی شتی به که متر له نرخ ی راسته قینه ی خوی. "به بزرگرفتن کسی":

به گه مژده زانین و فریودانی. به که م نرخترین شت خه ملاندنی

بزم آرا: رازینه ری کۆپی به زم و میوانی.

بزمان: (1) مه یل و تکا. (2) مه ست و خه مبار، دلته نگ.

بزمآورد: به تام، به چیژ.

بزم چیدن: ریکوپیک کردن و ئاماده کردنی که لوه لی به زم و میوانی.

بزمگاه: به زمگا، به زمگه، شوینی شادی و ئاهه نگ گیزان.

بزن: لیدر. کارزان و توانا.

بزن بزن: تیکه له چوونی توند، کوته ککاری.

بزن بهادر: به ربه زین، سمیل بابی، به برشت و هیژدار، بپی، دلیر، ئازا.

بزنگاه: شوینی لیدان، شوینی دز و ریگر و چه ته کان، ئه و جیگه یه ی که ریگر و چه ته کان موسافیره کان ده پرووتیننه وه.

بزن و بکش: تیکه له چوون و کوشتار.

بزن و بکوب: موسیقارنه نین و هه لپه رین، به زم و ره زم. تیکه له چوون و کوته ککاری.

بزوش: (ب) وه ک بزن، بزن ئاسا.

بزوغ: بپوانه: "تابیدن".

بزه: گوناح، وه بال، ئویال، تاوان.

بزهکار: تاوانبار، سووچبار، خراپکار، چه قاوه سوو، بی شه رم و به چه قه و شلتاغ، "delinquent".

بزهکاردهی: راده ست کردنه وه ی تاوانبار، تاوانبارگه پاندنه وه.

بزهکارستانی: بپوانه: "بزهکاردهی".

بزهکاری: هه رزه کاری، تاوانکاری، خراپکاری، "delinquency".

بزه مند/ بزومند: بپوانه: "بزهکار".

بزیدن: (ب) بپوانه: "وزیدن".

بزکول: بپوانه: "بشکول".

بژم: بپوانه: "بشم".

بژن: بپوانه: "لجن".

بژهان: بپوانه: "بژهان".

بس: (1) زۆر، فره، گه له ک. (2) به س، ته نیا.

بسائط: کۆی "بسیت".

بسادان: بپوانه: "بسادن".

بسادن: خۆش کردنی زهوی کیلدراو.

بسادره: به گا، زهوی دیراو که بو چاندنی ره پسته ئاماده یه.

بسازوبفروش: ئه وه ی کاری سازکردنی مال و فروشتنه وه یه تی.

بساط: (ب) بارگه وبنه، رایه خ، راخه ر، سفره.

بساط: (ب) (1) به ربلاوی گۆره پان، زهوی تهخت و به ربلاو. (2) فه پش، رایه خ. (3) ده زگا. (4) کالآ، سه رمایه. "آه در بساط نداشتن": زۆر نه دار و هه ژار بوون. "بساط برچیدن": کۆکردنه وه ی سفره، له ناوبردنی دۆخیک ی ناله بار. "بساط چیدن": ئاماده کردن و پانکردنه وه ی ئامرازی کارئک. "بساط درآوردن": ئه نجامدانی کاری

نالهار و نائاسایی، به زم و هه رانانه وه.

"بساط کسی را برچیدن": کۆتایی هینان به ده سه لانداره تیه که ی. "برهم چیدن بساط": (ریکخستن/ ئاماده کردن) ی ده م و ده زگا.

"پهن کردن بساط": راختنی سفره ی قومار.

بساط آراستن: فه پش راختستن، ئاماده کردنی "بساط".

بساط بسیط: زهوی پان و به رین.

بساطت: (1) ساکار و بی ده عیه، ساکاری. (2) شیرین زوانی. (3) روو خۆشی.

بساط خاک: زهوی.

بساط فلک: گۆی زهوی.

بساط گستردن: فه پش راختستن.

بساط گشادن: فه پش پان کردنه وه، فه پش راختستن.

بساطی: ورده فروش.

بسالت: (1) دلیریوون. (2) دلیری، ئازایه تی، بویری، نه ترسان.

بسام: زۆر روو خۆش، زۆر ده م به پیگه نین، رووگه ش، رووکه ن.

بسامان: چاک و باش و ریکوپیک، هیژا.

بسامد: هاتن و چوون. له فیزیک دا: فریکوینس/ فره کانس.

بسان: وه ک، وه که، وه کو، له چه شن، له وینه.

بساویی: بپوانه: "حس لامسه".

بساوند: بپوانه: "متناسب".

بساویدن: ساوین، پیامالین، پید(هینان)/ هانین، ریختن.

بسانند: فره، زۆر.
بساباس: جَلَف و سووک، فشقیات، قسه‌ی شِر و بی‌تام.
بسپار: پولیمیر.
بسپارش: پولیمیریزاسیون.
بستاخ: بپروانه: "گستاخ".
بستار: کۆتایی. ئاسی-بوون، گرفتاریوون. دهریججه، دهرکه‌ی بۆتَل و هند. داخران، به‌ستران. دهرکه داخستن. پچرانی جه‌ریانی ئاو.
بستانکار: خاوه‌ن قه‌رز، قه‌رزده‌ر، داواکار.
بستدن: بپروانه: "ستاندن".
بستر: (1) جیگه و بان، نوین. (2) به‌ستین. (3) پانتایی.
بستر افکندن: جی و بان داخستن.
بستر تاریخی: به‌ستینی میژووویی.
بستر خواب: نوین، پیخه‌ف.
بستر خلاقیات: به‌ستینی خولقیته‌رانه / خولقیته‌ری، به‌ستینی دانه‌رانه.
بستردن: بپروانه: "ستردن".
بستر رود: رووبار.
بستر سازی: به‌ستین سازی، جی‌خۆشکردن.
بستر نهادی: به‌ستینی دانه‌رانه.
بستر نشین: له‌جی‌دا که‌وتوو، نه‌خۆش.
بستری: (1) نه‌خۆش، له‌جی‌دا که‌وتوو. (2) به‌ستینی، پیوه‌ندی‌دار به‌ده‌قه‌وه.
بستری شدن: له‌جی‌دا که‌وتن، نووستنی نه‌خۆش.
بستری کردن: خه‌واندن، ده‌خه‌و کردن، نوین گیرکردن، خستنی نه‌خۆش له‌ شوینی دهرمان کردن.

بستگی: (1) داخران، به‌ستران. (2) پیوه‌ندی، پیکه‌وله‌لکاو، هه‌لواسراوی. (3) خزمایه‌تی، نزیک. (4) دل‌به‌ستراوه‌یی، هۆگری. (5) ئالۆزی کار یان کیشه‌گه‌لی ژیان. (6) قه‌بزی، سک وه‌ستان. (7) خه‌م و دلته‌نگی. (8) لیل-بوونی ره‌نگ. "بستگی سخن": بپروانه: "لکنت زبان". "بستگی داشتن": پیوه‌ندی هه‌بوون. خزم بوون.
بستن: به‌ستن، به‌سن، به‌سیان، به‌سته‌ی، به‌ندان، به‌نان، به‌ندکردن، داخستن، هه‌لپیکان، هه‌لپیکانن، پیوه‌دان، به‌سه‌ریه‌کا جوت کردن، ژه‌ندن، ژنیان، ئاژنین، گریدان، گاله‌دان، شه‌ته‌کدان، قه‌پات کردن، قولفدان، قفلدان، مسمتاندن، به‌رلیگرتن، نووقین، قووچان، چووکان، مسمد، شد، شه‌د، توندبوون، سه‌هۆل کردن، ره‌ق (بوون / کردن)، جه‌مه‌دین، مه‌یین، سیحر کردن. "بستن به‌کسی": ره‌پالدان به‌و. "بستن پل": سازکردنی پرد. "بستن زبان کسی": ولامدانه‌وه و قسه‌پی‌نه‌هیشتنی که‌سی له‌باس و گفتوگو‌دا. "بستن مجلس": داخستنی پارلمان. "بستن هوا": ساردبوون و هه‌وری بوونی هه‌وا. "بسوگند بستن": پابه‌ندکردن به‌سویند. "خود را بستن": بی‌نیاز و مالدار بوون. "بهم بستن": پیکه‌وه‌چنین. سازوباز و که‌ین و به‌ین کردن. جوړکردن، به‌ستن.
بستناک: به‌ستوو، ره‌ق هه‌لاتوو.
بست نشستن: مانگرتن.

بستگاه: شوینی به‌ستنه‌وه / وه‌به‌ستن. له‌نگه‌رگه.
بستنی: (1) شیواوی به‌ستن. (2) دۆندمه، دۆلدرمه، بوزه، به‌سته‌نی، چلوره.
بست ویند: بپروانه: "بندوبست".
بست و گشاد: داخستن و کردنه‌وه. به‌پیوه‌بردن، ری‌کوپیک کردن.
بسته: داخراو، پیوه‌دراو، هه‌لپیکراو، هه‌لپیکایگ، پلۆم، به‌ستراو، به‌سراو، به‌ندکراو، ژنیای، گری‌خواردوو، ره‌ق بوو، سفت بوو، به‌ستوو. "امید بسته": هیواوی محال و ئه‌سته‌م. "بسته‌رحم": بپروانه: "عقیم".
بسته‌بندی: قوتوو‌به‌ندی، کۆکردنه‌وه، پیچانه‌وه، به‌سته‌به‌سته‌کردن، به‌سته‌به‌ندی.
بسته‌رحم: بپروانه: "نازا".
بسته‌شدن: داخران، به‌ستران، به‌سیان، هه‌لپیک، هه‌لپیکران، پیوه‌دران.
بسته‌کار: که‌سیک که‌به‌ئه‌سپایی کاریک ئه‌نجام ده‌دا.
بسته‌میان: به‌به‌ره و ئاماده‌ی خزمه‌ت.
بسر آمدن: (1) ته‌واوبوون، کۆتایی هاتن، دوایی هاتن. (2) مردن.
بسر آوردن: ته‌واوکردن، کۆتایی / دوایی پی‌هینان.
بسر بردن: به‌کۆتایی گه‌یاندن، بردن / راگواستن تا شوینی مه‌به‌ست، به‌لین بردنه‌سه‌ر، رابواردن، روژ تپه‌پانندن، به‌سه‌ربردن.
بسر در آمدن: به‌سه‌ره‌وه به‌زه‌وی دادران، خلیسکان و به‌زه‌وی دادران، سه‌ره‌وخوون وه‌ئه‌رزنی که‌وتن، به‌سه‌ر سه‌ردا که‌وتن.
بسر دیلن: بریتی له‌راکردن به‌خیزایی و په‌له‌یی زۆره‌وه، په‌له‌کردن له‌به‌جی‌گه‌یاندنی بپیار و فره‌مانی که‌سیک.
بسر رسیدن: به‌کۆتایی گه‌یشتن، به‌ئه‌نجام گه‌یشتن، کۆتایی هاتن.
بسر رفتن: (1) جیبه‌جیبوون. (2) وه‌کول هاتن و لیویریز بوون. "بسر رفتن کار": جیبه‌جیبوونی کار.
بسر زدن: (1) به‌ده‌ست له‌سه‌ردان له‌کاتی په‌ریشانی‌دا. (2) به‌کۆتایی گه‌یاندنی شتی. (3) رازیبوون، قایل بوون. (4) له‌که‌لله‌دان. (5) دپوانه‌بوون.
بسر شدن: بپروانه: "بسر رسیدن".
بسر کردن: (1) رازیبوون. (2) به‌کۆتایی گه‌یاندنی شتی.
بسر کشیدن: یه‌جی‌خواردنه‌وه. (2) به‌سه‌ر دادانی عه‌با و چارشینو هتد.
بسزا: شیواو، شایسته.
بسضا: (1) په‌ره‌پیدان، بلاوکردنه‌وه، ئاوه‌لاکردن، پان کردنه‌وه. (2) ئاوه‌لایی، هه‌راوی، به‌ربلاوی، به‌رینی. (3) به‌تیروته‌سه‌لی گوتن، شیکردنه‌وه.
بسضا کلام: روونکردنه‌وه‌ی قسه، دزیه‌پیدانی ئاخوته. "بسضا یه‌د": ده‌س ئاوه‌له‌یی. "بسضا یه‌داکردن": به‌ره‌وسه‌ندن، به‌ربلاویبوون. "بسضا و قبض": ری‌کخستنی کاره‌کان.

بسطت: ئاۋەلايى، بەربىلاۋى، ھەراۋى، پان و بەرىنى.

بىغدېلدىن: ئامادە كىرىدىن، ساز كىرىدىن.

بىس كىرىدىن: 1) بىروانە: "بىسئىندە كىرىدىن".

2) راۋەستان. 3) جىھىشتىن، تەرك كىرىدىن.

"بىس كىرىدىن از چىزى": واژەينان لە شتى. "بىس كىرىدىن از كسى": تىر بوون لىتى.

بىسگانى: بىروانە: "تعدد".

بىسل: (ب.س) پىياۋى مېر و مۆچ لە توورەيى يان ئازايە تىدا.

بىسلاندىن: سووكە لەي "بىگلاندىن".

بىسمارى: بىروانە: "تعدد".

بىسىل كىرىدىن: بىروانە: "ذبح كىرىدىن".

بىسىل گاه: شوپىنى سەربىرىن.

بىسىندانىن: 1) رازىبوون. 2) بەس بوون.

"بىسىندانىن باكى": دە خۇرا دىتىن، لە عۆدە ھاتن.

بىسىنگى: 1) بىروانە: "اكتفا". 2) بىروانە: "شايسىتىكى".

بىسىندەكار: 1) رازى بوو، قايىل بوو.

بىسىندە كىرىدىن: فەرىقەت، رەزامەندى، ھاتنە پەدا، تەواۋى كىرىدىن.

بىسوون: 1) بىروانە: "بىساۋىدىن".

2) تاقى كىرىدىنە، ھەلسە نگاندىن.

بىسوونى: بىروانە: "ملموس".

بىسورىدىن: بىروانە: "بىشورىدىن".

بىسوق: بىروانە: "بالىدىن".

بىسىار: گەلىك، گەلەك، زۆر، زىدە، زىا، زىاد، فرە، فرىيە، زورىيە، زەۋەن، زۆرۈزەۋەندە،

زۆرۈزە بەندە، يەجگار، ئىجگار، ئىكجار، ھەمكە، ھەمگە، زاف، پىر.

بىسىيار ئاندىشە: زۆر خۇدان ھىز.

بىسىيار پىر: بىروانە: "مىتىر".

بىسىيار خوار: بىروانە: "پىرخور".

بىسىياردان: فرەزان، زانا، بىرمەند، زۆرزان.

بىسىيار رىز: زۆر ورد، رىزلان، رىزلانە، رىزلانە، رىزەلانە.

بىسىيار زىاد: زاف زاف، زاف زاف، فرەفرە، زۆر زىاد.

بىسىيار سىخ: بىروانە: "پىر حرف".

بىسىيار شىدىن: زۆر بوون، فرەبوون.

بىسىيار گانى: بىروانە: "تنوع".

بىسىيار گۆ: بىروانە: "پىرگۆ".

بىسىج / بىسىج: 1) كۆكردنەۋە تەييار كىرىدىن.

2) ئامادە كىرىدىن ھىزە نىزامىيەكان بۆ شەپ. 3) ئىرادە، وىست. 4) دەنگ دانى خەلك بۆ كارى.

بىسىج اقتصادى: تەييار و ئامادە كىرىدىن ھىزە ماددىيەكانى ۋلات بۆ باشتر كىرىدىن دۆخى ئابوورى.

بىسىج عمومى (بىراى جىنگ): ئامادە كىرىدىن ھەموان، رەشىبگىر، زۆرىگىر، سەفەرىيە، ناردنى ھەموو كەس بۆ شەپ.

بىسىجى: نەفەرما، جگە لە ھىزى چەكدار، مەروى دوور لە سەربازى بەلام چەك بەدەست، بەسىجى.

بىسىجىدىن / بىسىجىدىن: ئامادە كىرىدىن، تەييار كىرىدىن، بەسەر و سامان كىرىدىن، ساز كىرىدىن.

بىسىپا: 1) سادە، ساكار، ساۋىلكە.

2) بەربىلاۋ، ئاۋەلا، ھەراۋ، داھۆر.

3) سىرشىتى، خۇپسىكى. 4) گۆى زەۋى.

بىسىل: بىروانە: "بىسل".

بىسىم: خۇشپۇۋ، رووگەش. بەتام، تامدار.

بىش: 1) شادمان بوون، خۇش رووبوون.

2) شادمانى، رووگەشى.

بىشارتا: (ب) مژدە، مژگىنى، ھەۋالى خۇش.

بىشارت كشان: مژدەدەر، مژگىنى گەين.

بىشارت نامە: مژدەنامە.

بىشاسپ: بىروانە: "بوشاسپ".

بىشاش: خۇشپۇۋ، رووخۇش، رووگەش، شادمان، خەنۇل، دژى مېر و مۆچ.

بىشاعت: ناشىرىنى، ناھەزى، كرىتى، قىزەۋنى، بۆن كىرىدىن زار. بى تام بوون، بى تامى. نەخۇش كەۋتن بە ھۆى خواردىن خوار دەمە نىيەۋە.

بىشاك: زۆر دۆۋزىن.

بىشخودن: بىروانە: "شخودن".

بىشەت: بە توندى، بە سەختى، بە زۆر.

بىشەر: (ب.ش) مەروۋ، مەرو، ئىنسان، بىيام، بىيادەم.

بىشەر: (ب.ش) رووگەشى، رووخۇشى، جوانى، قەشەنگى.

بىشەدوستى: مەروۋ دوستى.

بىشىرى: (ب.ش) مەروۋى، مەروۋى.

بىشىرى: (ب.ش) مەزگىنى دان. مەزگىنى.

بىشىرىت: مەروۋايتى، مەروۋانى. جۆرى مەروۋ، كۆى مەروۋەكان.

بىشك: (ب) ئەگىجە، بىسك.

بىشك: (ب) چەقەنە، ناز و خەمەزە و دەرۋىنى.

بىشكىرىدىن: بىروانە: "اشكىرىدىن".

بىشكىستن: بىروانە: "شكىستن".

بىشكىلىدىن: 1) روشاندن، كىراندن، رىن، دىرۋىدىن، كون كىرىدىن. 2) گەمارۋ دان.

بىشكىن زدن: پىل تەقانن، پىل لىدىن، چەقەنە لىدىن، بىستە لىدىن، فىق شكانن.

بىشكول: چالاک، چوست، بەكار، زەحمەت كىشى، ئارەزۇمەند.

بىشكۈە: بەشكۆ، بەجەلال و شكۆ.

بىشگر: راۋچى.

بىشگرە: راۋ.

بىشل: (ب.ش) پىۋە (لكاۋ / چەسپان)، پىۋە ھەلۋاسراۋ، پىۋە كراۋ.

بىشلىدىن: پىۋە (لكاندن / چەسپاندن)، پىۋە ھەلۋاسران.

بىشم: (ب.م) خەمبار، مەلوول، دلتەنگ، تازىيەبار.

بىشم: (ب.ش) ۋەزالە ھاتو، خەمبار، نەخۇش.

بىشنىچىدىن: رژاندن، پىرژاندن، پىرىشكە خىستىن.

بىشور: (ب.ش) توك، دۇعا / نزاى خراپ.

بشوریدن: تووک کردن، دوعای خراب لی کردن، نه حله ت کردن.

بشولاندن: وروژاندن، هه ژاندن، بزواندن، وه جووله خستن.

بشولش: چوستی و چالاک، لیها تووی، کارپیکیه نری، کارسازی. زانست.

بشولنده: کارپیکی هین، چاره سهرکه ر، کارزان، فرز و چالاک و زانا.

بشولیدن: نه نجامدانی کارپیک له رووی ناگایی و زاناییه وه، به ریوه بردن، به فرزی و چالاک کار کردن.

بشیر: (1) مژده دهر، مزگینی دهر. (2) شیر خوره.

بصارت: بینابون، بینایی، سۆمایی.

بصر: ههستی دیتن، چاو. ناگایی، زانایی.

بصری: دیتنی، بینگیی.

بصیر: شاره زان، چاورون، چاوکراوه، چاو تیژ، بینا، ناگا.

بصیرت: (1) بینایی، بینامی، بهرچا وروونی، زانایی، ناگایی، زیره کی، باریک بینی. (2) ناوه ز، شاده و به لگه.

بضائع: کۆی "بضاعت".

بضاعت: سه رمایه، دارایی، کووتال، که لوپه لی بازرگانی. زانست، ناگایی.

بضع: (ب.ض) هیندیك، چه ند.

بطل: بیکاره، بیکار، به تال، چه لته باز.

بطالت: (ب.ل) (1) دلیریون، نازابون. (2) دلیری، نازایه تی، بویری.

بطالت: (ب.ل) بیکاربون، بیکاری.

بطء: (ب) دیرکردن، دره ننگ کردن، خاوه خا وکردن، سستی.

بظر: (ب.ط) برین، دراندن.

بظر: (ب.ط) له خۆبایی بوون، قۆده بوون.

بطش: هیشرش کردن، توندگرتن. سه ختگیری.

بطل: (ب.ط) پالاهان، دلیر، نازا، بویر.

بطلان: پووجه ل کردنه وه / بوونه وه، خه ساریبون، به فیرۆچوون، بیکاربون، په ک که وتن، بیهووده بوون.

بطن: (ب.ط) (1) ناوه وه، دهر وون، هه ناو، ناخ. (2) منالندان. (3) ناوه رۆک و کاکلی شتی. (4) گهرمه، جهرگه، ناوه پراست.

(5) (پزیشکی) سکۆله، زگۆله.

بطنت: زۆرخوری، فره خوری. فیز، ده عیه.

بطون: (ب.ط) خۆوه شاردن، خۆ هه شاردان.

بطیء: له سه ره خۆ، هیدی، هیور، مه ند، سست، خاو.

بعث: (1) ناردن، هه ناردن، ره وانه کردن. (2) هه ستاندن، وروژاندن، وه ناگاهینان، هوشیارکردنه وه. (3) زیندوو بوونه وه، ژیانه وه.

بعثت: (1) ناردن، ره وانه کردن. (2) زیندوو کردنه وه ی مردوو هه کان.

بعد: (ب) ره هه ند، گۆشه نیگا، دوری.

بعد: (ب) پاش، دوا، دما.

بعدا: (ب) پاشان، له پاشان، له وه وه بیه دوا، دوا بی، دووکی.

بعد موضوعی: (ب) ره هه ندی بابته تی.

بعده نامی: (ب) ره هه ند نوینی.

بعضی: هیندیك، به شیک، گروویک.

بعلاوه: سه ره پرا، له گه ل نه وه ی..

بعید: دور.

بعید شدن: (1) دورکه و تنه وه. (2) جیا بوونه وه.

بعید کردن: (1) ره وانه کردن. (2) خۆشاردنه وه، خۆحه شاردان.

بغایت: له پاده به دهر، یه کجار.

بغداد کسی خراب بودن: برسی بوونی نه و. ده سکورت بوونی وی.

بغرنج: ئالۆز، سه خت، دژوار، پیچه لاو پیچ.

بغض: رق، قین، کهر ب، کینه، دوژمنی، بوغز.

بغض کردن: بوغز کردن، رووگرژ کردن، مپ و مۆچ بوون.

بغل بغل: باوهش باوهش، فراوان.

بغل به بغل: زۆر نزیک، فره ته نگه بهر.

بغل زدن: (1) هه لگرتنی شتیك و ده باوهش گرتنی. گالته پی کردن یان سه رزه نشت کردن.

بغل کردن: ده (باوهش/ ئامین کردن، ده (باوهش/ ئامین گرتن، ئامین پییدا کردن، ئامین تیوه رهینان، ئامین له بهر وه رینان.

بغل گوش: بناگۆی، مه ودای زۆر نزیک.

بغیاز: بروانه: "انعام".

بفیض: دوژمن. دزیو، ناشیرین.

بفییه: دلخواز، ویست.

بقاء: مانه وه، زیندوو مانه وه، به رده وامی، به ندیبون، نه فه وتان، نه مری، ژیان.

بقایا: کۆی "بقیه"، پاشماوه کان، ئاسه واره کان.

بقیه: ماوه، پاشماوه، به جیماوه، بهرما.

بکاء: (ب) گریان.

بکاء: (ب) گرینۆک.

بکار آمد: کاردان، شیایوی کار.

بکار آمده: بروانه: "مجرب".

بکارت: کچینی، روسووری.

بکارگماشتن: له سه ر کاردانان، ناچار به کاری کردن.

بکمر: (ب) تازه، نوئی. ده ژ، ده ست لئی نه دراو، ده کارنه کراو، کارپی نه کراو، سه ره تایی هه ر شتیك، نۆبه ره. "فکر بکر": بیرۆکه یه یه که که به می شکی که سه نه گه یشتبی. "موضوع بکر": بابته تی که پی شتر باسی لیوه نه کرابی. "کار بکر": کاریکی نوئی که پی شتر هیچ که سه هه نگای بو نه نابی.

بکش واکش: تیکه له چوون و کی شمه کی ش.

بکمر بستن: به لادا کردن، ده بهر که مه ر چه قاندن.

بکیم: لال، بی زوان.

بگردن گرفتن: وه نه ستۆگرتن، به لئین دان.

بگومگو: مقومقو، چه قه و گوپه، دمه قاله.

بگیر: وه رگر.

بگیروبیند: بگره وه رده، بگره به رده.

بل: (ب) پروانه: "بلکه".

بلاء: خەم و خەفەت، کەسەر، گرفتاری، گیر و گرفت، فەتارەت، فەتەرەت، قەدا، قەزا، بەلا، وەیشووم، وەیشوومە. "بلاى آسمانى": بەلاى ئاسمانى، بەلاى کتوپر، ئاگرى خودى. "بلا بەسراوردن": بەلا بەسەرھێنان، تووشى بەلاکردن، تووشى ئازار و چەرمەسەرىکردن، دەرددان، وەبەر بەلا دان. "بلا بەسرامدن": بەلابەسەرھاتن، بەلالیبەری، بەلالیکەوتن، بەلا لیدان، تووشى بەلاھاتن/بەلابوون. "بلاى غیرمنتظره": بەلاى لایەلا، بەلاى چاوەپووان نەکراو، بەلاى لەنکاو.

بلا نگیز: بەرپاکەری فیتنە. بەلا و ئازار هین.

بلا تکلیف: بەبى ئامانج و داماتوو یان ئەرکی دیاریکراو، بى ئاسۆ، بى کار، سەرگەردان.

بلا تکلیفی: بى ئاسۆیی، سەرگەردانی.

بلاجو: خوازىارى بەلا و فیتنە.

بلاچین: پروانه: "بلاگردان".

بلاد: (ب) پروانه: "بلادە".

بلاد: (ب) کۆی "بلد"، شارەکان.

بلادتا: دەبەنگى، گیل و حۆلى، کەم زەینى، بى ئاوەزى.

بلادر: خشل و زەنبەرى ژنان.

بلاد رنگ: بیدرەنگ کردن، بى ماتلى، بە زووی، ژپیلغە.

بلادە: دامین/ داوین تەپ، شوال پيس،

پیاو خراپ، خراپەکار، نەقەنج. سۆزانی.

بلا رسم: بى ئاوەنیشان، بى هەقیقەت.

بلا زده: بەلالیدراو، تووشى بەلا و نەهامەتى بوو.

بلا سیدن: پروانه: "پلا سیدن".

بلا شەه: بیگومان، بەئەرخەیانى. بى وینە.

بلا شرط: بەبى مەرج.

بلا عقب: پروانه: "اجاق کور".

بلا عوض: بى گۆرپینە وە.

بلا غ: گەپشتن بە ئامانجى دلخواز. نامە، پەيام.

بلا غت: رهوان بیژى، قسەرپهوانى، زمان پاراوى، دەم پاراوى، دەمه وەرى.

بلا غى: رهوانبیژ، دەم پاراوى، قسەرپهوان.

بلا فاصله: خیرا، بى سى و دوو، دەس بەجى، جیبەجى. بەبى مەوداى شوین.

بلا فید: بەبى مەرج و شەرت.

بلا کش: کەسى کە بەردەوام تووشى بەلا و سەختى بیته وە، سەختى کیش..

بلا گردان: بەلا گێر، بەلا گێرە وە، بەلا وە گێر، بالا گەردان، قەزا وە گێرە وە، قەزا وە گێر، قەزا گێرە وە، دەسەرگێر، سەرگەرد، وەى وە گەرپین.

بلا گرفتە: گرفتار، تووشبوو. ژۆر بۆژ و هاروھاج.

بلا مانع: بى پەرکەم، بى لەمپەر، بى کۆسپ و بەرھەلست.

بلا محل: بى ئیحتویار، بى بەقا.

بلا معارض: پروانه: "بلامنازع".

بلا منازع: بەبى نەیار یان دوژمن یان داواکار، بى ریکە بەر.

بلا نسبت: دوور لە ئیو، دوو لە ئیو.

بلا هست: نەزانى، دەبەنگى، گەمژەبى، لاوازی ئاوەز.

بلا یه: پروانه: "بلادە".

بلا یه کار: بى شەرم، بەدەمەل. ژنى سۆزانی.

بلا مال: (ب) ژۆرى خەم و کەسەر. کەلکە.

بلا مال: (ب) وروژاندن، بزواندن و تووشى کەسەر کردن.

بلا شو: (ب.ب) 1) داینى و بچۆ. 2) بریتى لە پشێوى و کەس لە کەس، تیکە و لیکە، بەرھەلداى، بى سەرە و بەرەبى.

بلا بل زبانی: زمان خووشى، قسە خووشى. فرە و بیژى، ژۆر و بیژى.

بلا بله: پروانه: "بلا بل".

بلا خ: (ب.ل) گەرەبى، فین، دەعیە.

بلا سد: شارەزا، چاوساغ، بەلەد، بەلەگ، بەلەل، زانا، گەزەک، بەرپگەزان.

بلا بدون: شارەزا بوون، زانین، بەلەد بوون، رى دەکرکردن.

بلا دیه: پروانه: "شەردارى".

بلا عیب: فرەسەیر، ژۆر سەیر و سەمەرە.

بلا عم: پروانه: "پرخور".

بلا عیدن: قووت دان، قووت دان، قووت کردن، قووت دان، قورتانندن، قورتیک، داقتورتانندن، قورچاندن، قەپاندن، هشاقتن، دابەلاندن، دابەلین، داپەچنین، لەپاندن، حەپەلووش کردن، بەگەرودا بەرپى کردن. "بلا عیدن یکبارە": لرفاندن، لرفدان، لووش دان، لووشاندن، لووردان، هەللووشین، حووت کرن، هەلمە قووتکرن.

بلا غاء: کۆی "بلیغ".

بلا غاق: ئاژاوە، فیتنە.

بلا غد: لەسەر یەك دانراو، کەلە کە کراو، خرکری.

بلا غور کردن: بەکارھێنانى وشەگەلى ناباو یان ئالۆز.

بلا فرخج: ناپاک، دزیو.

بلا ف زدن: خۆھەلگێشانی بەدرۆ، چاخان کردن، لاقەردى.

بلا فضول: ژۆر و بیژ، چەنە و پى. ژۆر خۆتێھەلقوتین.

بلا ق: بەلەك بوون.

بلا کامه: (ب) ژۆر بەتاسە، ژۆر بە ئارەزوو. **بلا کە:** بەلکوو، بەلک، بەلکا، بەلکە، بەلکى، بەشکە، بەشکم، بەشکى، شایەتا، تەقو.

بلا گرفتن: (ب) لە ھەوا گرتنە وە، وەچنگ خستنى شتیک بەبى زەحمەت، کەلک وەر گرتن لە ھەلى بەبار و ئاکام وەرگرتن، ھەل قوستانە وە.

بلا ل: (ب.ل) تەپى، تەپاى، شیدارى.

بلنج: راده، ئەندازە.

بلند: بلنڊ، بلند، بەرز، دريژ، کيژ.

بلنداخت: بەختەوەر، خۆشبەخت.

بلنداراده: ئيراده بەرز.

بلندارگان: 1) بپوانە: "بلندپايە".

2) بەهيز.

بلنداستين: بەهيز، دەست رەنگين.

بلند اقتادن: گران قيمەت بوون.

ريژداربوون: قەدرگران بوون.

بلند انداختن: 1) بۆ جيى بەرز فيژدان.

2) لەپادە بەدەر ستايش کردن.

بلندايديش: بەرزەپوان، بەرزەخەيال.

بلنداوازه: بريتي لە کەسيكى ناودار و بەناويانگ و خۆش نيو.

بلنداراده: ئيراده بەرز.

بلندبالا: 1) بالابەرز، بالابلند، بەژن بەرز، بەژن بلند، کەلەگەت، قەبلند. 2) دوور و دريژ.

بلند بخت: خۆشبەخت، بەختەوەر.

بلندبردداشتن: 1) بپوانە: "افراختن".

2) ستايش کردن، پيداها لگوتن.

بلندبين: 1) ئيراده بەرز. 2) خاوەن کەرامەت.

بلندپايگى: پايە بەرزى، بەرزى، بەرزىتى، بەرزايەتى.

بلندپايە: پايە بەرز، پياوى گەورە، خاوەن شىکو و جەلال، سەرووتر لە ديتران.

بلند پرواز: بەرزپەر، بەرزە پەر، بەرزە فەر، بەرزفەر، بلنديان، چاوە لە بەرەو ژوور،

ناپرازی بەو ژيانەى تيايە، کەسيك کە بير لە خەيال و کارى گەورە دەکاتەو.

بلند پروازى: بەرزە فەرى، خۆهەلکيشان، خۆنويناى، خۆپەسندى.

بلندترين: بانگين، هەرەبلند، هەرەبەرز، بەرزترين، لەگش بلندتر.

بلندشدن: هەستان، بەرزەوہبوون، بەرزبوونەوہ، راست بوونەوہ، هەلبران، بالاکردن، هلہاتن، هلەمتن.

بلندقامت: بالابەرز، بالابلند، بەژن و بالا بەرز، دريژن، دريژە.

بلندقامت: بپوانە: "بلندقامت".

بلندکردن: بەرزکردنەوہ، راست کردنەوہ، راکرن، بلندکردن، هەستاندن، هەلپيان، هەلگرتن، هەلپرين، بلندکردن/کردنەوہ، هلانتن، هلاندن، هلانين، هلانين، هلاندن، هلانين، هل براندن، هل برين، هەلپرين، هلدان، هل گافتن، قوت کردنەوہ، هوروش گرتن، هوروشکرن.

بلندگراى: بپوانە: "بلندپرواز".

بلندگوزى: ئيدديعاى بى جى و شات و شووت کردن.

بلندگو قورت دادن: بە دەنگى بەرز قسە کردن.

بلندمدت: دريژماوہ، دريژخايەن، دوم دريژ.

بلندمرتبە: خاوەن پلە و پايە بەرز، پايە بەرز. تايبەتمەندى بينايەك کە کە زياتر لە دە نھۆم بى.

بلندنام: خۆش نيو، بەناويانگ، ناودير.

بلندنظر: خاوەن ئيرادە و ئامانج بەرز، ويست بەرز، بپرواوەلە، بەرفرەپوان، گوینەدەر بە مادديات، بەرانبەر "تنگ نظر".

بلند نوا: بپوانە: "بلنداواز".

بلند و کوتاہ کردن: چاوەديرى و ئاگادارى کردن.

بلندھمت: بپوانە: "بلندنظر".

بلندى: بەرزى، بەرزايى، بەرزايەتى، بلندى، بلندياى، بلنديايەتى، چۆرۆ، وەرزە، وەرزى، هلە. دريژى، دريژايى. چلەپۆپە، تروپک. "بلندى دادن": پلە و پۆست بردنەسەر. "بلندى کردن": خۆ لە خەلکى دى لەسەرتردانان، بەفيزودەعيەبوون.

"بلندى گرفتن": شىکو و برەو و تەکووزى پەياکردن. توندبوونەوہ. "بلندى يافتن": گەيشتن بە پۆستى بەرز.

بلوا: 1) کى بەکيى، پشنيوى وناژاوە، ھەرکەس ھەرکەسى، کيشەوھەرا، خژين.

2) بەلا، دژوارى.

بل و بارىک: لەر و بارىکەلە.

بلوچ: (ب) پۆپە/پۆپنە/پۆپرە/کاکۆلى کەلەشىر. ناوى يەککە لە نەتەوہکانى ئيران.

بلوغ: پيگەيشتن، گەيشتن، پيگەيشتويى، خۆناسين.

بلوف زدن: باپيقان، زمان ھەلەيى، خۆهەلکيشانى بى مانا، خۆهەلکيشانى بەلاش، تروتۆپ کردن، خۆهەلتراندن.

بلوک: 1) گروپ، حەشيمەت. 2) چەند ولاىتى يەگگرتوو کە خاوەنى يەك مەرام و يەك مېتۆدى سياسى بن وەك: "بلوک شرق" و "بلوک غرب" ي پيش دەيەى نەوہد. 3) پارچە يەك زەوى لە گۆرستان.

4) (پزيشكى) گيران، ويستان، سپکردنى کاتى. "بلوک بلوک": گروپ گروپ، دەستەدەستە. "بلوک قلبى": (پزيشكى) راوہستانى دل، گيرانى يەککە لە زمانەکانى دل.

بلوکە شدن: بلۆکەکران، راگيران و دەست بەسەرگرتنى داراييەکانى کەسى يان کۆمپانيا يان ولاىتى.

بله: (ب.ل) بەلى، بەلى، بەرى، ئا، وايە.

بله: (ب.ل.ه) کۆى "ابلە".

بلهء: (ب) ميوينەى "ابلە"، ژنى نەزان و کەم ئاوەز.

بلهوس: ھۆكى، تۆلان، بلەوہز، ھەرزەکارى دلدار، پەرەوہس، ھەوہسەمەند، ھەوہسباز، کيرچلپس، کيررفين.

بلى: بپوانە: "بلە".

بليد: (ب) کەم زەين، گەوج، گيژ.

بليغ: رەوانبيژ، قسەرەوان، دەم پاراو، زمان پاراو. "بليغ شدن": بپوانە: "بلاغت".

بليه: بەلا، تەنگوچەلەمە.

بمال و وامال: کردارى مشتومال و ماساژدان.

بمباران: بوردومان، بۆمباران، بۆمباران، بۆمبارمان.

بمب افکن: بمب هاویژ.

بمب گذاری: بمب دانانه وه.

بن: (ب) بیخ، بن و ریشه، بناخه.

بناء: خانوو، بینا، ته لار.

بنافکندن: سازکردن، دامه زراندن.

بنابراین: که وابوو، که واته، به م پییه.

بنابریزی گذاشتن: برپاردان و هولدان

بؤ جیبه جیکردنی.

بناخواست: بی تیراده / ویست، به

پیچه وانه ی ویستی که سیئک.

بنادر: کؤی "بندر".

بناکام: بی مرادانه، ناکامانه.

بناکردن: پروانه: "بناهادن".

بناگذشتن: برپاردان.

بناگاه: پروانه: "ناگهان".

بنام: ناودار، به ناووده نگ، ناودیئر،

ناسراو.

بنانهادن: بنیات نان، چیکن،

دروستکردن، دانان.

بناور: بناخه دار، ریشه دار. قول.

بن بست: 1) ری کورک، بنه بست،

کؤلانیک که ناخره که ی گیرایی و ری بی بؤ

هیچ کوئی که نه بی. 2) بریتی له کاری

دژوار که ریگه چاره ی نه بی. "به بن بست

رسیدن": گیشتنه بنه بست، به بنه بست

گیشتن، به ناکام نه گیشتن، بی ناکام

مانه وه، ریگا چاره نه دؤزینه وه.

بنجل: (ب.ج) چوک، قریوک، قریول،

بی بره وه، ئه یاغ، بی نرخ، به له ک، داشاخه،

ئاشاخه / ئاشاغه.

بنجیدن: یارمه تیدان.

بند: 1) گه، به ندی پیشه، جومگه.

2) به شیک له کتیب یان یاسا، پار، برگه.

3) ته ناف، پهت. 4) به نداو. 5) کؤت،

پیوه ند. 6) به سته ی کاغز. 7) به ند.

بندآب: به نداو، سه د.

بندآمدگی: راگیربوون، وه ستان.

بندآمدن: به ستران، به سیان، مه یین،

قهرسان، قهرسین، خوگرتن (بؤتراو)،

(بؤباران) خو شکرده وه، کر کرده وه،

وه ستانه وه، کومسا، برینگاندنی باران،

هه لبرنگان، هه لبرینگان، هه لبرینگاندن،

هه لبرینگاندن، (بؤ شیر) هوین بوون، هه قیان

بوون، هه قین بوون، گفین، مه یین.

"بندآمده": به ستوو، گرسیاگ، هه وین گرتوو،

مه یو، تونده وه بووی تراو، به یخ بووگ.

بنداد: پروانه: "بنیاد".

بندار: مالدار، سه رمایه دار.

بنداری: پروانه: "احتکار".

بندانداختن: هه نیکردن یان هه لگرتن،

هه لگرتنه وه ی مووی ده م و چاوی ژنان به

ده زوو.

بندآوردن: به ستن و پیشگیری کردن،

راگرتن و به ند کردنی ئاوی ئاودیئر،

گرتنه وه (هه سیل گرتنه وه)، (بؤ شیر)

هه وین کردن، هه قیان کرن، مه یاندن.

بندآور: به سته، به ندکار.

بندباز: ته نافباز، دارباز، په لهه وان.

بند بر گرفتن: رزگارکردن، ئازادکردن.

بند بر نهادن: پایه ندکردن.

بندبوون: گرفتار بوون، یه خسیربوون.

هه لواسران، شوپره وه بوون.

بند پایان: به ندپیان، گرتداران.

بندتیبانی: شیمری بی مانا که کیش و

سه روا ی دروستی نه بی. وته ی بی سه روبن.

بندخانه: به ندیخانه، گرتووخانه،

گرتی گه.

بندر: له نگه رگه، له نگه رگا، به نده ر.

بندرت: به ده گهن، به هه لگه وت، جاروبار،

هه لفانک، که م وایه، که متره له ده که وی،

هچنه، لۆقه.

بندرگاه: پروانه: "بندر".

بندزبان نداشتن: دووزمانی کردن و

رازدارنه بوون.

بندزدن: پیکه وه نان / پیوه نددانی تیکه و

له ته جیا بؤوه کانی کاسه و که وچک.

بندشدن: 1) به شتیکه وه چه سپان / لکان،

به شتیکه وه هه لواسران، گیرسانه وه،

پیوه گیربوون، پیوه پاوه ستان.

2) مانه وه. 3) قایم بوون، پته و بوون.

بندشکن: پسینه ری زنجیر و کؤتوبه ندی

ده ست و پی. توانا، به هیژ.

بندشناسی: جومگه ناسی.

بندق شکستن: ماچ کردن، ماچ پیدان.

بند کردن: خسته زیندانه وه، راگیرکردن،

وه ستاندن، چه سپاندن، لکاندن، پیوه

هه لواسین، وه به ستن، به سته وه،

قه به ستن. گان کردن.

بندکشیدن: له گرتووخانه دا به سه ر بردن.

بندگاه: گه، به ندی پیشه، جومگه. به

مانای دؤل و شوینی چیکردنی ئاوبه ندیش

دی. شوینی پیکه وه لکانی دووشت.

بندگی: 1) به نده یی، به نده بوون.

2) پروانه: "پرستش". 3) خزمه تکاری.

4) فرمانبوری، ملکه چی.

بندوبست: 1) که یین و به یین، سات و سه ودا،

پیلان، به ست. 2) قه راراداد. 3) ته گبیر،

راویژ. 4) پته وی، قایمی. "بندوبست بوون":

داخران، قفل بوون.

بندوز: جه وال دروو.

بنده: پروانه: "برده".

بنده پرور: که سیئک که ژئرده سته کانی

خوی ده لایینتته وه و هاریکاریان ده کا.

بنده زرخید: زیپرک، کویله ی به زیپرکراو.

بندش: بنچینه ی ئافراندن، ئافراندنی

یه که م.

بنده شکم: پروانه: "شکم پرور".

بنده فرمان: به رفه فرمان، به رده سته،

گوپرایه ل، ملکه چ.

بنده نواز: پروانه: "بنده پرور".

بنده وار: وه ک به نده، به رده ست ئاسا.

بندی: گیروا، یه خسیر، زیندانی.

بندیان: نگابان / ئیشکچی به ندیخانه.
بندیخانه: پروانه: "بندیخانه".
بندیدن: 1) پروانه: "بستن". 2) خستنه زیندان، زیندانی کردن.
بندی شدن: په خسیربوون، گرفتار بوون، زیندانی بوون.
بندیوان: پروانه: "بندیان".
بنساله: (ب) کۆن، به ته مه ن.
بنشاختن: پروانه: "نشانیدن".
بنشن: دانه ویله، په تله، وشکه، وشکه دان، ورده دان، درپکه دو.
بنک: (ب.ن) شوین پی، نیشان و شوینه واری شتیک.
بنک: (ب.ن) بنچینه / بناخی شتیک.
بنکشیدن: قوچکه و ناودیو کردن.
بنگاه / **بنگه**: مال، ئەمبار، شوینی سه ودا و مامه له، ریکخراو، نووسینگه، ناوه ند، دامه زراوه. "بنگاه سخن پراگنی": ئیزگی (نیزه ری) رادیویی.
بنگره: لالایی، گۆرانی دایک بۆ خه واندنی زارۆک.
بنکشیدن: پروانه: "بنکشیدن".
بنلاد: (ب) بناخه، بنیات. پشتیوان.
بنمایه: بن و اتا، مؤتیف.
بنو: خه له وخرمان، خرمانی گه نم و جو.
بنواگر: پروانه: "سختگیر".
بنوان: کیشکی خه له وخرمان. نگابانی زراعت.

بنه بستن: کۆچکردن.
بنه کن: (ب.ن.ک) رویشتنی به کۆمه له شوینیکه وه بۆ شوینیکی دیکه، کۆچی به کۆمه له.
بنیاد: بنیات، ناوه ند، دامه زراوه. بیخ، هیم، بناخه، بنه پرت، بنچینه.
بنیاد افکندن: بناخه دانان، بناخه دارپشتن، بنیات نان.
بنیاد برانداختن: خراو کردن، رووخاندن، رماندن.
بنیاد برکندن: پروانه: "بنیاد برانداختن".
بنیاد کردن: بنیات نان، بناخه دانان، دهست پیکردن، دامه زراندن، دارپشتن.
بنیادگر: به نا، وه ستای خانوو، ته لارساز، بنیاتنهر، دامه زرینه ر، دارپژ.
بنیادگرا: بنه پرت خواز، بناژوخواز، فنده مینتال.
بنیادگرایی: بنه پرتخوازی، بناژویی.
بنیادگرایی زبانی: بنه پرتخوازی زمانی.
بنیادفرهنگی: دامه زراوه ی کولتوری.
بنیاد مشترک: بنیاتی هاو به ش.
بنیاد نهادن: پروانه: "بنیاد کردن".
بنیادی: ریشه یی، بنه پرتی، بناخی یی، سه ره کی.
بنیان: بناخه، بناغه، خیم، هیم، بنه پرت.
بنیان کن: له ناو به ر، ویزانکه ر، کاولکه ر.
بنیانگزار: بنیاتنهر، بناغه دانهر، بناخه دارپژ، هیمدانهر، دانهر، دامه زرینه ر.

بنیانگزار: بناغه / بناخه دانان، هیمدانان، هیمدانین، بنیات نان، بینانان، دامه زراندن.
بنین: پروانه: "بنیادی".
بنی نوع: هاوچه شنه کان.
بنیه: بنه ما، بنه پرت، بنج، دهروون، ناخ.
بوادی: کۆی: "بادیه".
بوار: (ب) له ناوچوون، تۆپان، تیاچوون، قرتیکه وتن، که ساس، که ساسی.
بواطن: کۆی "باطن".
بواعث: کۆی "باعث".
بوالعجب: پروانه: "بلعجب".
بوالفضول: خۆتی هه لقوتین، لاپره سه ن، چه نه باز، که سسی که پرسپاری بی جی دهکا.
بوالکرم: خاوه نی به خشش، به خشنده، داینده، دلاوا.
بوالهوس: پروانه: "بلهوس".
بو برداشتن: بۆن کردن، بۆگه ن بوون، بۆگه نیو بوون.
بو بردن: 1) ههستی بۆن کردن. 2) بریتی له په ییدا کردنی زانیارییه کی که م له بابه تیکی شاراره، قهره کردن، سۆسه کردن، سۆزه کردن، گومان بردن، پیزانین، پیچه سیان.
بو تولیسم: ژه هراویبوونی خۆراک / خوارده مه نی.
بوته: پنج، پنجار، بنه گیا، پنچکه گیا، برک. "به بوته فراموشی سپردن": له بیربردنه وه، فرامۆش کردن. "به بوته امتعان گذاشتن": خستنه بهر تاقیکاری.
بوته جنگلی: دهقی، دهوه ن، دهوه ند، دهوی.
بوته خاک: له ش و قالبی ئینسانی.
بوته زار: شیخه ل، شخه ل، جیگه ی به دهوه ن.
بوجارلنجان: بریتی له که سیک که دهسه لات و هیژ له هه ر کوییه که بی روی تیده کا و مه رامی نه گۆری نه بی.
بوجاری کردن: بژارتن، بژاردن، ته ته له کردن، پاک کردنی ده غل و تووتن به هه آته کاندن.
بوختن: رزگار کردن.
بودادن: 1) بۆگه ن بوون و بۆن لیوه هاتن، تس که ندن. 2) برژاندن، براشت، بریان کردن، بۆان.
بوداکیش: بووایی، پیره وی ئایینی بوودا.
بوداییگری: بوواییزم، ئایینی بووایی.
بودباش: پروانه: "زیستگاه".
بودجه: بوودجه، کۆی داهات و خه رجییه کانی ولاتی. توانایی مالی.
بودجه بندی: بوودجه به ندی، به نامه ریژی بوودجه.
بودجه داشتن: توانایی مالی هه بوون.
بودش: راستی، بابه تی مسۆگه ر.
بود شدن: کامل بوون.
بودشناسی: هایدن ناسی، هه بوونناسی، ontology.

بودگاه: شوپن، جی(گه).

بودن: بوون، هه بوون، هه بی.

بودنی: 1) ئه وهی شیواوی بوونه.

2) ئه وهی که حه تمه ن هه یه یان ده بی،

3) چاره نووس. 4) رووداو.

بودوارش: دۆخ، حاله ت.

بورژوا: سه رمایه دار، شارنشینی دارا و

پروپۆشته.

بورژوازی: سه رمایه داری، چینی

سه رمایه دار.

بورس: بۆرس(ه)، شوپنی کرین و

فرۆشتنی گه لا نرخداره کان. کرین و

فرۆشتن، مامله. نرخ، به ها. "توی بورس

بودن": گرینگی پیدران، به هیندوه رگیران،

لایه نگر و کپیار هه بوون.

بورشدن: شه رمه زار بوون، ته ریق بوونه وه،

سوک بوون.

بوروکرات: پابه ند به پره نسپی و

ریساکانی ئیداری.

بوروکراسی: 1) جۆری سیستمی ئیداری که

له ودا پابه ندی به ریسا ئیدارییه کان زۆره

و به واتای نه ریئی پابه ندی به ریسا

ده ست و پیگیره کان و کاغزبازی.

2) جۆری سیستمی حکومه تی که له ودا

به پێوه به ری و ریکخراوه کان به هۆی

کهسانی ناحیزی نابه ستراره

به پێوه ده بری و له هه لبژاردنیان دا ته نیا

پسپۆری یان له به رچاو ده گیرێ.

بوریا بافا: هه سیرچن، هه سیرگره وه.

بوزدا: بۆن لابه ر، دژه بۆن.

بوژ: گێژاو، گه رداڤ.

بوسنده: ماچکه ر.

بوسیدن: راموسین، راموسان، میسان،

ماچ کردن، مۆچ کردن، پاچ کرن،

له وپادایش.

بوسه برداشتن: بروانه: "بوسیدن".

بوش: (ب.و) 1) ناوی چاوگ له بوون،

هه بوون. 2) چاره نووس.

بوش: (ب) خۆنوینی، شکۆ و توانایی.

بوشاسب: خه ون، خه ونی خۆش.

بوشناس: بۆنناس.

بوفروش: بۆن فرۆش.

بوکردن: بروانه: "استشمام".

بوکشیدن: بروانه: "استشمام".

بوگرفتن: بۆن گرتن/ کردن، بۆن خۆش

یان ناخۆش بوون، بۆگه ن بوون.

بوگیر: بۆنبر، بۆنبره، بۆچنه.

بولتن: هه والنامه، راگه یناوی ره سمی،

داخویانی فره می.

بولومتر: تین پێو، بۆلۆمیتر.

بوم: 1) شوپن، زه وی، شار، مه لبه ند،

ولات. 2) زه مینه و ده ق، زه مینه ی

ئاماده کراو بۆ نیگارکێشی، پارچه یان

شتیکی دی که له سه ری نیگار

بکێشنه وه. 3) کوند، کونده بومه، په پوو.

سه رزه وی. "بوم ورست": سه رزه وی.

به: (ب) باش، چاک، په سندرکراو.

به آمدن: به چاک یان باشتر زانران.

زالبوون، له سه رتربوون.

بهه: بایه خ، نرخ، بابی، به ها، دراو.

بههه: رۆشنی، رووناکی، بریقه داری،

گرشه داری، جوانی، قه شهنگی.

بههانی: پێپه وی ئایینی بههانیه. "بههانیه/

بههانیان": پێپه وانی میرزا حسینه لی نووری

ناسراو به بههائولا که گرینگترین

کتیبه که ی "اقدس" ه.

بهه بازار: بروانه: "بورس".

بههات: (ب) بوختان پیکه ر/ لیده ر.

بههادر: به نرخ، به قیمه ت، هێژا، سهنگی.

بههادر: ئازا، دلیر، بویر، قاره مان.

بههادرانه: دلیرانه، ئازایانه.

بههه: 1) وه رزی بهههه. 2) بتخانه. 3)

جوانی، قه شهنگی.

بهههات: بروانه: "ادویه".

بهههخانه: بتخانه.

بههه دادن: 1) ئالف دان به چوارپیتیان.

2) له وه رزی بهههه دا به له شکره وه له

شوینیک نیشه جیبوون.

بهههکردن: خونه یان چرۆ ده رکردنی دار.

بهههشتباه انداختن: وه سه رهه له (خستن/

په راندن)، سه رلی تیکدان، سه رلی شپواندن،

سه رلی سه نندن.

بههه اصطلاح: به ناو.

بههه افتاد: خیر و چاکه.

بوم سازگان: گشت زینده وه رانی ناوچه یه ک

و پێوه ندی نیوانیان، "ئیکۆسیستم".

بوم سالاری: فیکۆدالیته، خان خانی.

بوم شناخت: پێوه ندی گیانه به ران ده گه ل

شوینکار، ecology.

بوم شناختی: ژینگه یی، ecological.

بوم شناس: لایه نگری پاراستنی ژینگه،

ecologist.

بوم شناسی: بروانه: "بوم شناخت".

بوم گویش: شپوه ناخواتنی ناوچه یی.

بوم وبر: بروانه: "بر و بوم".

بومهن: بروانه: "زلزله".

بومی: خۆجیبی، خۆمالی.

بون: (ب) 1) به ش، به ره، پاشه که وت.

2) بن، بیخ، بنه رپه ت. 3) منالدان، ریخۆله.

بون: (ب) 1) دووری، جیایی، مه ودا.

2) زانایی، له سه ره وه یی.

بونافع: به سوود و قازانج.

بوناک: بۆگه ن، بۆگه نیو، بۆن ناخۆش.

بویا: بۆندار، بۆنخۆش.

بویان: بۆن پێوه که ر.

بویدار: بروانه: "بویا".

بویژه: به تابه تی، خازما، خاسما، ناوازه،

نه مازه، نه خوازه.

بویناک: بروانه: "بوناک".

بویه: ئاره زوو، هیواداری، به ئاوات بوون.

بوییدن: بۆن کردن، بۆن پێوه کردن،

هه لمرین، بیهن کرن.

بهاگردن: قيمت كردن، نرخ پرسین.

بهاگرفتن: نرخ پهيدا كردن.

بهاگير: هershهشتيكي بهنرخ و قيمهتي، بهبايهخ، گرانبايي.

بهاهر: ژيتون.

بها انجام رساندن: بردنه سهر، جيبهجي كردن، به نه انجام گه ياندن.

بها نما: نرخي سهر شتومهك.

بها نه: بيانو، بيانك، بيانگ، بياني، بهلم، بونه، پاپه، په لپ، پيله، مانه، لام، گه پو ته شقه له، گروو، گرپه، گه زهك، عوزر، ده ساويز، ورك، ورك، ويانه، مونه، مهانه، هيجهت، هه نهجت. بونه.

بها نه آوردن: بيانو هيتانه وه، بيانو داتاشين، بهرپه رچ دانه وه.

بها نه تراش: بيانو سان، په لپ گر، گرووگر.

بها نه تراشي: بيانو هيتانه وه، بيانگ ساز كردن، بيانو تاشين، بيانو ديتنه وه، له بيانو بوون، بيانكي نابه جي هيتانه وه.

بها نه جو: بيانو وگر/ پيگر، په لپ گر، پيله گر.

بها نه جويي: په لپ پي گرتن، گرو لي گرتن.

بها نه ساز: پروانه: "بها نه تراش".

بها نه سازي: پروانه: "بها نه تراشي".

بها نه كردن: ده ساويز كردن، كردنه بيانو، فرت و فيل كردن.

بها نه گرفتن: بيانو وگرتن، بيانو هيتانه وه، گرو گرتن، په لپ گرتن، پاپه گرتن.

بها نه گير: به به هانه، له به هانه، بيانو وگر، مانگر، مانگر، به پيله، پيله گر، ته شقه له باز، به كيشه، كيشه گر، وركاوي، وركدار، په لپ گر، گرووگر، شه پرفروش، نك. "بچه بهانه گير": گرنی، گروژ.

بها نه گيري: په لپ به ستن، په لپ گرتن، بيانو وگرتن، بيانو دوزينه وه، مان گرتن، ئيرادگرتن نابه جي، شه پرفروتن، شه پرفروشتن. "بها نه گيري بچه": گرووگرتن، گرپه گرتن.

بهاور: نرخدار، بهنرخ، قيمهتي، به به ها.

بهايي: (1) بهنرخ، به قيمهت. (2) فروشي. (3) پيږه وي ناييني به هايي.

به باد كتك گرفتن: به خهستي و بهرده وامي ليدان.

به باد دادن: له دهست دان، به فير دوان، له ناو بردن، فه وتاندن، به بادان.

به بود: باش بوون، باشي، له ش ساغي.

به بود بخشيدن: باشتر كردن، چاكثر كردن/ كردنه وه.

به بود شكستگي: گرتنه وه، هاتنه وه جيبی شكاو.

به بودي: چاك بوونه وه، خوش بوونه وه، باش بوونه وه، خاس بوونه وه، سه رپي كه وتن، هه لسانه وه، هه لستانه وه، (له نه خوشي) هه ستانه وه.

به به: به به به! چجوانه! په ك چباشه! نويوف.

به پاخواستن: (1) راپه پين. (2) هه ستان، هه ستانه سهر پي.

به پاخواسته: (1) راپه پيو. (2) هه ستاو.

به پنداري: پارتی بازی، كهس كه سانی، جياوازي دانان، به ناپه وایی هه لبراردن يا دانان، favoritism.

به تاخير افتادن: وه دواكه وتن، شه درهنگ كه وتن، فره پيچوون، زورخايه ني.

به تاخير انداختن: وه دواخستن، وه درهنگ خستن، گنخاندن، به قونداخستن، به قنگاخستن، نه مړو و سبه ي پيكردن، دهستي دهست پيكردن، فارقلين.

به تان: بوختان و درو، بوختيان، قسه ي هه لبه سته، تومهت، نه گه، بافرو، بافياگ، گزني.

به تان زدن: بوختان كردن/ پيكردن، بوختان بو هه لبه ستن، قسه هه لبه ستن، تومهت ليدان.

به تاز: باشتر، چاكثر، خاستر.

به تارين: هه ره چاك، هه ره باش، چاكثرين، زورباش، فره خاس، هول نايك، باشترين، سه رگول، هه لبرارده، عال.

به تازگي: چه په ساوي، سه رسامي، سه رسو وپماوي، واق وپي، گيژي و سه رگه رداني.

به تاز زدن: سه رسو وپمان، سه رسام مان، چه په سان، عه به سان، رامان، وپمان، واق وپمان، شاش مان، مات بوون. "به تاز زه":

واق وپماو، چه په ساو، عه به ساو، عه به ساو، چه په ساوي، سه رسام.

به تعويق انداختن: پروانه: "به تاخير انداختن".

به تنگ آمدن: توشی تهنگانه بوون، ناپه حهت بوون، چه هاتن، وه زاله هاتن.

به شهر رساندن: وه به رهيتان، هيتانه بهر، پيگه ياندن.

به جان آمدن: وه زاله هاتن، داماو و بي تاقهت بوون.

به جان هم انداختن: تيك بهردان، به گزيه كتر دا كردن.

به جتا: (ب) (1) شادمانی، خوشی، تورت و تيزروي. (2) باشي و تازه بي.

به حرف آمدن: وه قسه هاتن، وه دهنگ هاتن، هاتنه قسه، هاتنه زمان.

به خارش افتادن: وه خوروو كه وتن، هاتنه خوران، هاتنه خارن، خوران.

به خشم آمدن: رق هه ستان، رق هه لسان، قين هه لسان، رق گرتن، تووړه بوون، سيهرابوون، كه رب وه بوون.

به خشم آوردن: رق هه ستاندن، رق هه لساندن، رق هه لستاندن، رك دابردن، تووړه كردن، قه لئس كردن.

به خود نازيدن: به خو نازين، خو به زياد زانين، به خو فشين، له خو بايي بوون، خو هه لكيشان، خو قوده كرن.

به داري: بنكه ي ته ندروستي، چاك/ خاس پاريزي.

بهداشت: پاک و خاوینی، تهنروستی، باش پاراستن/ باش ئاگالی بوون، پاک/ خاوین پاریزی.

بهداشتیار: ئه وهی که له شاردا به خزمهتی تهنروستی — دهرمانیه وه خریکه. قوتابییه که له کاروباری تهنروستی هاریکاری ماموستای تهنروستی دهکا.

به داننده: زانتر.

به داوری: توانای دادوهری، ژیری.

به دارا کشیدن: درژیوونه وه، ماوهی نۆر پیچوون، درژده کیشان.

به درک: به توون، چش، به جهه ننه م.

به دین: ئایینی زهرده شتی، پیپرپهوی ئایینی زهرده شتی.

به ر: (1) بهش، پشک، بر. (2) بو، به هوی.

به راه انداختن: وه ریخستن، وه گه ریخستن، خستنه گه ر، ب ریخستن.

به رجه: به هره یه که له به ره می زعات وده دست دئ.

به رمند: پروانه: "به رمند".

به ره: شکوفه، خونچه، چرۆ.

به روز: رۆژی خۆش، به خته وهر، به ختیار.

به رۆزی: به خته وهری، به ختیار، خۆشبه ختی، ئاسوده بی، خۆشگوزهرانی.

به رومند: پروانه: "به رمند".

به ره: بهش، بیهر، به رخواردن، دهستکوت، دهستکوتی، دهستکوت،

مه فا، دایهخ، دایهق، فایز، کهراو، باره، هاوه، کهل، کهل، کهک، کهک، ههق، به ره، سوود، قازانجی قهرز.

به ره بخشیدن: به هره دان، خیردانه وه.

به ره بر: قازانج بهر، بهش بهر، شه ریک.

به ره بری: قازانج کردن، به هره وه رگرتن، خیرکردن، لیخواردن، بهش پیبران.

به ره برداری: (1) وه به ره ینان، کهک وه رگرتن، سوود وه رگرتن، به رلیخواردن. (2) چه وساندنه وه.

به ره بردن: قازانج کردن، به هره گه ره ینان، کهک وه رگرتن.

به ره به ره: بهش بهش، کهرت کهرت.

به ره جویی: به هره وه رگرتن، به هره کیشان.

به ره دادن: سووددانه وه به بانک یان کهسی وامدر. کهک دان، به هره دان.

به ره داشتن: به هره تیدابوون، تیدابهسته بوون، به قازانج بوون.

به ره دهی: به هره دان، به ردان، کهک دان، کهک دان. چه وسانه وه.

به ره زمین: به روبۆ، به ره بیل، به ره جووت، واره، بو، که د.

به ره کش: چه وسین، چه وسینه ر.

به ره کشی: چه وساندنه وه، به هره کیشان، زیراندن.

به ره گرفتن: قازانج کردن، کهک لیوه رگرتن.

به ره گیری: به کاره ینان، کهک وه رگرتن، به هره کیشان، چه وساندنه وه.

به ره مالکانه: ملکانه، داهاتانه، دودوو، مووچانه، داهاتی خاوهن زهوی له ره عیه تهکان.

به ره محصول: برشت، به هره ی چیندراو.

به ره مند: به هره مند، به به هره، خاوهن به هره، به هره دار، به هونه ر، به فه ر، فه ردار، قازانج کردو. خاوهن بهش، به شدار.

به ره مندشدن: به هره مند بوون، به هره وه رگرتن.

به ره مندی: به هره مند بوون، به هره بوون، کامپه وایی.

به ره وور: بهش بهر، قازانج بهر، به هره بهر، به هره دار، به ره مدار، خاوهن به هره.

به ره ووری: به هره دانه وه، کهک دانه وه، کهک دانه وه، به ره مداری، به هره داری.

به ره یاب: به هره دۆز، به هره مند، به هره بهر، قازانج بهر، کامپه وا.

به ره یایی: به هره مند، قازانج کردن، کامپه وایی.

به ره ییافتن: ودهسته ینانی سوود و قازانج.

به ره جهتا: هه رچۆنیک بی، باری، نه یسه.

به ره رساندن: به ئه مرۆیی کردن، به رۆژ کردن، کردنه سه رده میانه.

به ره زاد: نه ژادباش، ره سهن، به نه چدار.

به ران گرای: پروانه: "به پنداری".

به زانو در آمدن: بریتی له به زین و ته سلیم بوون، به چۆک داهاتن.

به زراعی: کۆمه له کرداریکی فیزیکی یان میکانیکی بو بردنه سهری راده ی داهات له زهوییه کی دیاریکراوا.

به سازگر: ریفۆرپمخواز، چاکسازبخواز.

به سازی: بردنه سهری چۆنایه تی شتی، چیکردنی شتی باشت، باشتکردن. چاکسازی، ریفۆرم.

به سامان: ته کووز، ریکوپیک، ریخراو، سیستماتیک، شیواز مه ند.

به ستوه آمدن: وه زاله هاتن، وه نامان هاتن، جاپزیوون، وه په زبوون، بیزاربوون، ئوقره لیبران.

به ستوه آمده: وه زاله هاتوو، جاپزیوو.

به ستوه آوردن: وه زاله هینان، وه زاله خستن، وه نامان خستن، وه په زکردن، جاپزکردن، ئوقره لیبرین، هیمنایه تی لیبرین.

به سردواندن: په تپه تی پیکردن، ده ستاوده ست پیکردن، بیته و به ره پیکردن، ئه م لاوه ولا پیکردن، ته فره دان، به هیند نه گرتن.

بهش: پایوی دم به پیکه نین و رووگهش، روووخۆشی.

به شتاب واداشتن: تیزه تی زه دان، تیزه تی زه لیکردن، په له په ل لیکردن، وه په له خستن.

بهشتی خو: خوشخو، خده په سندن، ئاکاریاش، فریشته خو. **بهشتی رو:** قه شه ننگ، ده لال. **به شدن:** چاک بوونه وه، خوځ بوونه وه. **به شماری:** پروانه: "ترجیح". **به عبارت دیگر:** به دربرینیکۍ تر، به واتی په کی دیکه / تر. **به کار آمدن:** به کارهاتن، به که لگ هاتن، به که ره م هاتن. **به کار بردن:** ده کارکردن، ده کارهینان، کاریۍ کردن. **به کارگرفتن:** ده کارکردن، خستنه کار. **به کرد:** پروانه: "بهگری". **به گردن افتادن:** به ملداهاتن، به سه ردا هاتن، تووش بوون، هاتنه پیۍ. **به گری:** چاکسازۍ، ریفورم. **به گزین:** باش / باشر په سندن، که سیک که شته باشه کان هه لېژیری. هه رشتیکۍ باش و هه لېژیراو. **به هدف زدن:** هه نگاوتن، نه نگاوتن، نه نگافتن، هنگافتن، هنگفتن، پیکان، له ئامانج دان، لئامانج خستن. **بهل:** بیله وه، بهیله وه، رابگو. **به گویی:** ده دربرینی وشه په کی ناحه ز به شیوه ی باشر و به نه ده بتر وه ک ناوده ست به جیی مه سته پراح. **بهیم:** (ب.ه) ده گه ل په ک، ده گه ل په کتر. **بهیم افتادن:** به گزیه کاجوون، پیک وهریوون، پیکاجوون، تیک هه لچوون.

بهیم آمدگی: ویک هاتگی، ویک هاتویی، فل. **بهیم آمدن:** ویک هاتن، ریک هاتن، لیک که وتن، تابوون، قه دبوون، هه لقرچان. **بهیم آمیختن:** (1) تیکه لاوکردن، ئامیژنه کردن، تیکه لاندان، لیکدان، که رچالاندن، دوو تشت ته ف له ف کون. (2) تیکه لاو بوون. **بهیم آوردن:** ویک هینان، پیک گه یاندن، پیکه وه به ستن، گرده وه کردن. **بهیم برآمدن:** (1) دلته ننگ بوون، خه مباربوون، تووره بوون، هه لچوون. (2) خرپوونه وه، کوبوونه وه. (3) **بهیم پریدن:** پیکدان، تیک هه ژیان، به گزیه کتر اچوون، پیک هه لپژان. **بهیم پیوستن:** پیکه وه لکان / چه سپان، به یه ک گه یشتن، پیک گه یین، لیکدان، به یه کتر په یوه ست بوون. **بهیم چسبیدن:** پیکه وه (چه سپان، لکان / نووسان)، پال ویکدان، (جفت، جووت) بوون، دافه رستن، خو پیکه وه نووساندن، یه ک گرتن. **بهیم خوردن:** (1) ویک که وتن، لیک دران، خو لیک دان، گنایه نه. (2) تیک دران، تیک چوون، شیوان، په شوکان، هه ل خووشان، هه ل رووشان، هه لوه شان وه یان له ناوچوونی حیزب یان کومه له یان بنیاتیک. **بهیم درشدن:** ئاویته بوون، ئامیژنه بوون، تیکه ل بوون.

بهیم دوختن: دادرورن، دادووران، دادووران. لیک دورین. **بهیم رسانیدن:** (1) پیک گه یاندن، به یه کتر گه یاندن، گه یاندنه یه کتر، لیک گیرکردن، په یوه نددان، هه نجکرن، هه فگه اندن. (2) وه ده ستهینان و کژوه کردن. **بهیم رسیدن:** پیک گه یین، به یه کتر گه یشتن، به یه کتر په یوه ست بوون، هه فگهان، وه دیهاتن و په یابوون. **بهیم زدن:** تیکدان، تیکه لاندان، تیکه ل کردن، لیکدان، یه کدان، یه کادان، خراوکردن، شیواندن، تیکه ل پیکه ل کردن، هه لوه شانندن، هه ل رووشاندن، ژلیواندن، تیکه لاوکردن، تیوه ردان، تیک وهردان، ته ف له فکرن، شیواندن، که رچالاندن، به یه کادان، هه ژاندن، ژاندن، ژنیان، ژه نندن، که ی، که یاندن، کیزاندن، کیزراندن، ژیروپوو کردن. "کانسیل" کردنه وه، پووچل کردنه وه. **بهیم:** (1) رنوو، رهنوو، رنی، رهنی، که ویه به فر، که فی، کلیله، کلیله، باسوو، ئاشووت، هوریه س، هه رس، هه سه م، شاپ، شاپه، شه په، شیپ. (2) مانگی یازده هه می سال، ریبه ندان. "ریش بهمن": که وی پسان، رنوو دارژانه خوار، گه رگه ساندن، هه ره سهینانی رنوو. **بهمن:** بایه خدار، گرینگ، له سه رتر. **بهمنش:** ره وشت باش، ئاکاریاش، ده روون باش. **بهمنام:** خوځ ناو. **بهمنانه:** (ب) ژنی روج سووک و لیو به بزه، ژنی که به له سه ره خوئی ده دوی. **بهمنجار:** ساغ، بی عیب (خرده بهنجان). **بهوش:** وشیار، ئاگادار، وریا. **به وقوع پیوستن:** هاتنه دی، وه دیهاتن. **به هدر رفتن:** زایه بوون، به فیروچوون، خه ساربوون، هه رزبوون، هه پمین. **به هم ریختن:** ئالوز و ناته کووز. **بهی:** (ب.ه) باشی، چاکیتی، قه نجی. **بهی:** (ب.ه) چاک، جوان، ناسک، رووناک. **بهیج:** شادمان، دلخوش. قه شه ننگ، جوان. **بهیجان آمدن:** هروژان، وروژان، ئاروژیان، شله ژان. **بهیج وجه:** به هیچ کلوجیک، به هیچ جووریک، حاشاوه لیللا، به هیچ باریک دا نه. **بهیم:** نازهل، مالات. بی به زه یی. **بهیمیت:** نازهلیتی، درنده یی، دلره شی، bestiality. **بهین:** بهینه: باشرین، هه لېژیراوترین. **بهینه اجتماعی:** باشرین شیوازی ته رخانکردنی سه رچاوه کان. **بهینه سازی:** باشر کردن له چونا په تی دا، چاکتر کردن. **بهینه کردن:** به باشرین دۆخی گونجاو ده رهینان.

بهييه: ميينه "بهي".

بى آبا: شوين يان زهوييه كه ئاوى نه بى، بى ئاو. (2) بى بره و ناتورت. (3) حه ياجوو، بى ئابوو.

بى آرام: ته قگه، هيدي نه دهر، دانه سه كناو، ئوقره براو، بى ئوقره، حه جمين لي هه لگيراو، بزوز، لقهك، لقوق. **بى آزار:** بيوهى، بى زيان، بى مه ترسى، سه لامه ت.

بى آماد: بروانه: "فى البداهه".

بى ابان برهوت: چوله م، بى ابانى چولو هوئل و بى ئاوه دانى.

بى ابان زدايى: كردنى بى ابان به شوينىكى سه رسه وز له ريگه ي ئاوييگه يانندن و چاندى روھكى له بار.

بى ابان نشين: سارانشين، چولل پهرست، چولل نشين، چادرنشين، ده شتى، ده شته كى، يابانيه ي.

بى ابان نورد: چولگه، كه سى كه له بياوان دا ده گه رى.

بى ابانى: (1) سه ره تايى. (2) سارانشين، چولل نشين. (3) هوڤى و رام نه كراو.

بى ابهام: روون، ديار.

بى ات: (1) به شه و مانه وه له شوينىك شه و مهن، شه و مهنده، شه و مهنه، شه وى. (2) شه و خوونى، په لامارى شه وانه. (3) ناوى يه كيك له مه قامه كانى مؤسقى ئيرانى.

بى اثر: بيشوين، بى سه روشوين، شرت و گوم، وندابوو، ناكاريگه، بى باندور.

بى احترامى: بى حورمه تى، بى زيرى.

بى احتياضى: ناپارازى، ناپاريزى، خونزيك كردن له شتى كه نه بى لى دووربى.

بى احساس: بى ههست، وشك، سارد، بى روح.

بى اختيار: بى ئيراده. بى بير و ئيراده و بريارى پيشوو.

بى ياد آمدن: بيركه وتنه وه، بير هاتنه وه، وه ياد هاتنه وه.

بى يادداشتن: له بيرنه چوون، فه راموش نه كردن، وه بير هاتن.

بى يادماندن: بيربردن، له بيرمان، له بيربوون، له هزردامان.

بى يادماندنى: له بير نه چوو.

بى اراده: بى ئيراده، به خونته وه ستاو، وازوزى.

بى ارزش: بى نرخ و بى بره و، بى بايه خ، بى به ها، بى وه ج، بى قيمه ت، كه م قه در، نه هيژا، بى جه وهر، زى چونه، دزگين، بى به هره، ناره و اج، كه مته رخ، چيزو، چروك، سووك، نه هيژا، جونغ، پوچهل، هيچ و پوچ، ناقابيل، موش، حاش، شپه.

بى اساس: بى بنه ما، بى بناغه. درو، پوچ.

بى استراحت: بى سانه وه، بى وچان دان، هه ميشه ماندوو.

بى اشتها: دلژى، دلژى، بى نيشتيا.

بى باع: فروشيار، سه وداگه، مامه له چى

بى اعتنايى: پشت تىكردن، گوى پينه دان، به هيندنه گرتن، بايه خ نه دان، خونتيه گه يانندن.

بى باغريدن: بروانه: "آغاردن".

بى باغاليدين: بروانه: "آغاليدين".

بى باغشتن: بروانه: "آغشتن".

بى التفات: كه مته رخه م، گوى پينه دهر.

بى امان: (1) بى به زه يسى، دلپه ق.

(2) په يتا په يتا، بى پسانه وه.

بى اميختن: بروانه: "اميختن".

بى اسان: (1) ئاشكرا بوون، په يدا بوون.

(2) قسه ره وانى، ره وان بيژى. (3) ئاخوته /

په يقى ئاشكرا و ره وان و پاراو.

(4) دهر برين، باس ليكردن.

بى انبات: قسه كان.

بى انباز: بى هاوتا، تاقانه. بى هاوبه ش.

بى اندام: به ژن و بالا ناهه، ناقولا و ناله بار.

بى اندى: بروانه: "سانسور".

بى ان فصيح: قسه ي ره وان، په يقى ئاشكرا.

بى انگر: دهر برى، پيشانده، دهر خه ر.

بى انگرى: دهر برينگه ريتى.

بى انيه: داخويان، راگه يه ندراو، به ياننامه.

بى اوار: كار، شول.

بى ايمان: بى پروا، بى باوه پ.

بى ايك: به جه رگ، ئازا، نه ترس، چاونه ترس، چاونه ترساو، گوى نه دهر.

بى ايتسه: بى بنه چه و ره گه ز. ده ست و پى سپيلكه.

بى ايدلى: بى ئالترناتيف، بى جيگه وه.

بى اير: بى به ر، دارى بى ميوه. بى ئاكام. زى.

بى ايرگ: (1) داريك كه گه لاكانى وه رى بى.

(2) برىتى له بى نه نوا و بى مال و حال.

بى ايرگشت: بى گه رانه وه، بى قه گه ر.

بى ايرگ و نوا: ئاتاج، ده س كورت، نه تير.

بى ايرويرگره: بى سى و دوو، بى ته ملاولا، حه تمى، بيگومان.

بى بضاعت: بى سه رمايه، نه دار، هه ژار.

بى بيلوگرافى: كتيب ناسى.

بى بندوبار: به ره لالا، بى پار، گوى نه دهر،

بى سه رويه ر، كه مته رخه م، حولولى، قه فال، ناپا به ند.

بى بندوبارى: سه رسه رى بوون، به ره لالا، گه للايى، لاسارى، بيگه قى، پرتوكى، بى سه ره وه به ريه ي، بى پيسا و ياسايى.

بى بنيساد: بى بناخه، بى بنه ما، سست و ناپا به دار. بى بنه چه.

بى بنيه: لاواز، بى توان.

بى بود: بى نرخ. ناكاريگه.

بى بها: بروانه: "بى ارزش".

بى بهره: بيوهه، بى به ر، بى به ره وه فايده، بى كه لك، نه توتشت، هيچ و پوچ.

بى پا: (1) بى لاق / پى. (2) كار يان ئاخوته ي بى بناخه، ناجيگه ر.

بی پایاب: ده ریای قول.

بی پایان: بی کوتایی، بی برانه وه، بی لیوار، بی بن، بی داوی. زور، بی ژومار.

بی پایه: بی بناخه، بی بنه ما، بی پهگ و ریشه. بی مانا، پوچ.

بی پرده: ره پ و راست، به ناشکرا، به راشکاوی.

بی پروا: نه ترس، چاونه ترس، نازا، کیمخوا، کیمباک، بسته. و به مانای دانه سه کناو و ئوقره پراو و په شوکاو.

بی پناه: بیکهس، بی خزم و کهس و کار. بیت: (1 مال. 2 مالک، کۆپله شیعر.

بی تاب: بی هیژ و تابشت، بیتاو، ماندوو، بی ئوقره، هه دانه دهر، دانه سه کناو، ته فگه پ.

بی تابگر: پروانه: "تحمل ناپذیر".

بی تابی: بی ئوقره یی، بی ئارامی، هه دانه دان، نیگه رانی.

بیت الغزل: باشترین کۆپله ی غزه ل.

بیت القصیده: شادیز، باشترین شیعی قه سیده.

بیت المال: خه زینه ی ولات، خه زینه ی حکومته تی ئیسلامی.

بی تجربگی: بی ئەزموونی، که م ئەزموون بوون.

بی تجربه: بی ئەزموون، نااشنا به کار، پیای هیشتا خاو، چاو نه کراوه.

بی تردید: بیگومان، بی شک.

بی تعارف: به راستی، له دلله وه، ژدل.

بی تفاوت: که مته رخه م، گوینه دهر، ساردوسپ. به بی نیشانه یه کی تاییه تی له لایه نگری یان دژایه تی.

بی تکبر: بی دهمار، خۆبه زل نه زان، خاکه پرا، بیده مار.

بی تکلف: ساده، ساکار.

بی تمیز: که م زهین، که م فام، بی هوش، بی ناوه ن.

بی توانی: پروانه: "بی درنگ".

بی توتیه: شه ومانه وه له شوینی، شه و رابواردن له شوینی.

بی توجه: پروانه: "بی مبالا".

بی توش: بی هیژ، بی حال.

بی توفیق: گوپرا، لاری.

بی ثبات: پروانه: "ناپایدار".

بی شهر: بی بهر، بی بهرهم، بهر نه دهر.

بیجا: (1) بی ریوشوین، بی مال و شوین.

(2) بیجی، بیجا، نابه جی، نارپه و، بی هق، ناوه خت.

بیجان: بیگیان، مردوو. بی هیژ، بی تین و تابشت. "بیجان کردن": کوشتن.

بی جگر: بی وره، ترسه تۆک.

بی جهت: له خۆپرا، له خۆوه، بی هق.

بیچارگی: داماوی، نه داری، هه ژاری، ژاری، چاره په شی.

بی حس شدن: ته زان، ته زین، سپیون، له گۆچوون، له گیرچوون، سست بوونی ئەندام، مروچه کردن.

بی حس کردن: ته زانندن، سپکردن، بی ههست کردن، له گۆبردن، مروچه پیکردن.

بی حس کننده: ته زک، سپکر، له گۆبه ر.

بی حسی: ته زک، سپی، بی ههستی ئەندام. نه بوونی وزه، بی هیژی.

بی حضور: دلته نگ و خه مبار. به بی ئاماده یی زهین.

بیخ: بن، ریشه، بنچینه، بیخ. "بیخ پیدا کردن": چری و دژواربوونه وه ی کاری.

"بیخ چیزی را گرفتند": به دوا داچوونی ئەو. "بیخ خرکسی را گرفتند": گرتنی بینه قاقا و

به رنه دانی. خستنه ته نگانه وه، زالبوون به سه ری دا. "بیخ ریش کسی ماندن": لای وی

مانه وه و داسه پین به سه ری دا. "بیخ کردن": رهگ داکوتان و پته و بوون. "بیخ گوش": بناگویی، زور نزیک به گوی. "بیخ گوش کسی خواباندن": به شه قه زلله لیدان. "از

بیخ": له بنه رهت را. "از بیخ عرب بودن": به ته وای بی خه به ربوون. "از بیخ عرب شدن": به ته وای حاشا لی کردن.

بیخ آور: خاوه نی رهگی گه وره و پته و.

بی خانمان: مال له کۆل، لانه واز، عه قدا، به له نگاز، ئاواره، کۆکم، بی ئەنوا و دهر به دهر، لایقه و ماو.

بی خایه: ترسه تۆک.

بیخ بر شدن: به ته وای له ناوچوون، ریشه کیش بوون.

بیچاره: داماو، مالکامباخ، چاره په ش، به دبه خت، بی دهر تان، هه ناسه سارد، ده سه وسان، ده سه ته وه ستان، بیچاره،

کلۆل، به سه زمان، به سه زان، به سه زمان، به سه زان، به سه زمان، به له نگاز، زگورد،

نچار، نیچار، ناچار، نک، په پۆک، په پوک، په ژۆم، خۆلی سه ر، نسک.

بی چشم و رو: بریتی له بیچاره پو، بیچاره پو، بی شهرم.

بیچون: (1) پروانه: "بی همتا". (2) خودا.

بی چون و چرا: بی سی و دوو، بی ئەم لا و ئەو لا.

بی چیز: پروانه: "بینوا".

بیحال: بی کریف، بیماد، نا ئاسایی، بی مریس، بی مه عد، سست، بی هیژ، بی وزه، بی توش، بی تان، ناچاخ.

بیحال شدن: بوورانه وه، پیران، له هوش چوون، له سه ر خۆچوون.

بی حد: بی ژمار، بی سنوور، بی شو، بی پیقان، له پاده به دهر، به دهر له پیوان،

له ژماره به دهر، زیاد له ئەندازه.

بی حس: سپ، ته زیو، ته قزی، له گۆچوو.

بی حساب: (1) پاک له پاک، تۆله کردنه وه. (2) بی ژمار. (3) بی یاسا و ریسا. (4) به

دوور له ئەقل و لۆژیک.

بی حساب و کتاب: له راده به دهر، زور زور. بی یاسا و ریسا.

بیخ بست: پروانه: "بن بست".

بیختن: بیژان، بیژان، بیژتن، بیژتن، بیژتن، دابیژان، دابیژتن، ویژان، له هیله دان، هووربژاردن. "بیخته": دابیژراو، به بیژنگ بیژراو، ویژیاو، پالفته.

بی خدا: بی پروا، بی باور.

بیخدار شدن: سازبوونی گرفت له کاریک دا.

بی خرد: بی ناوړ، بی ئەقل، گیل و نه زان، گه مژه.

بی خطر: بی مه ترسی. به خاترجه می و به بی روویه پروو بونه وه له گه مه ترسی. بی گرینگی، که م به ما.

بیخکن: 1) ریشه کیش کراو، بن برکراو. 2) ریشه کیش که ر.

بیخو: بزارکراو.

بیخواست: نه خوازو و بی نیختیار.

بیخود: بیخود، بیخو، بی هوش، بی حال، دل بووراو. بی کهک و به دهر دنه خواردوو. بی ئیراده و بی نیختیار. له خووه، له خوړا.

بیخودکردن: بی جی کردن. بی هوش کردن.

بیخودی: بیخویی، بی هوشی، بی حالی، په ریښانی، په شیوی.

بیخویشن: پروانه: "بیخود".

بی خیال: بی خه، بی فکر، دل ناسووده. خافل، که مته رخه م.

بیداء: چو لکه، بانو.

بیداد: زولم، ستم، زور، ده سندرژئی. به مانای (زالم) یش دی.

بیدادگر: زالم، ستمکار.

بیدادگری: زولم، ستم، ده ست درژی، بی یاسایی.

بیدار: نه خه وتوو، نه خه فتگ، له خه وه ستاو، ناگا، هوشیار، وریا.

بیدار بخت: به خه وه، خو شبه خت.

بیدار دل: هوشیار، ناگا، ژیر.

بیدار شدن: ناگابوونه وه، به ناگاهاتن، له خه وه ستان، وه خه به رها تن، له بی هوشی و یار بوونه وه. "بیدار شدن برای سحری": هه ستانه وه، وه خه به رها تن بق پارشیو.

بیدار کردن: له خه وه هه ستاندن، وه خه به ره تان، هوشیار کردن وه، شیار کرن، ناگا کردن وه، به ناگا کردن وه. "بیدار کننده": هه ستین، هوشیار که ره وه، و شیار که ر.

بیدار مغز: ناگا، وریا، و شیار.

بیداری: وریایی، هوشیاری، هوشیاری، و شیار، به ناگابوون، رابوون. وه خه به رها تن.

بیداری کشیدن: وریامانه وه و نه خه وتن.

بیداشت: بی خه به ر، بی ناگا، بی های، خافل.

بیدایات: کوی "بیداء".

بی درنگ: دهس به جی، جیبه جی، گورجی، خیرا، دگا ویدا، تافل، زورزون، هه رله جی، زووبه زوو، هه ریسته، یه کودوو.

بی درو پیکر: بی سه ره و به ره.

بیدریغ: بی درخی، له روی جوامیری و بوور دنه وه.

بی دستگاہ: نه دار، ده سکورت.

بی دست و پا: بریتی له مروی بی توانا و خویری، ده ست و پی سپیلکه.

بی دفاع: بی تاوان، بی گوناح. سفیل، مه دهنی.

بیدل: دلته مری، دل وشک، ترسه نوک، دلته نگ، خه مبار، دل پر. دلدار، نه ویندار.

بیدلا: و پینه، ناتهران، قسه په پاندن.

بی دماغ: بی حال، دلته نگ، بی زه وق.

بی دندان: که لخت، کولوس، کاله ی، که پن، دم به تال، بی دندان، دان که وتوو.

بی دوام: خوړپانه گر، نابه رده وام، ناپایه دار، نه وه ی که زوو دهر زئی و له ناو ده چی.

بی دیدہ: کویر. نه زان، تینه گه یشتوو.

بی دین: بیدین، بی تاین، بی نول، له خوانه ترس، کافر.

بی ذوق: بی سه لیه، که سی که سه رنج نه داته جوانی و هونه ر.

بیران: پروانه: "ویران".

بیراه: گومرا، لاری، له ری دهر چوگ، بی قام. بی نینساف.

بیراهه: لاری، ریگه ی چه وت و هه له، هه له ت. "بیراهه رفتن": له ری دهر چوون، گومرا بوون.

بیراهی: گومرای، بی نینسافی.

بیرحم: بی به زه ی، بی به زه، دل ره ق، دل ره ش، دل هشک، زالم، زورکار.

بی ردخور: چه تمی، سه داسه د.

بی رغبت: بی مه یل و ناره زوو، ساردوسر.

بیرقدار: به یداخدار، ناله لگر.

بی رگا: بریتی له بی غیره ت، بی دهمار، خویری.

بی رمق: شلوکوت، بی هیز، هیز پی نه ماو.

بی رنگ شدن: ناکاریگه ربوون، لاوازیوون.

بیرو: پروانه: "بی شرم".

بی رواج: بی بره و، نفت، قه لب، جلق.

بیروزی: بی به ش، بی به ری له رزق و روزی، نه دار.

بیرون: دهر وه، دهر قه، نه وده ر، رواله تی شتیک. "بیرون از": جگه، بیجگه، به دهر له. بانتر له، زیاتر له.

بیرون افتادن: دهر که وتن، ناشکرا بوون، که وتن دهر وه.

بیرون آمدن: هاتنه دهر، دهر هاتن، دهر که وتن، ناشکرا بوون، به رنامای.

بیرون انداختن: دهر خستن، وه دهر نان، دهر هاویشتن، دهر هاویژان.

بیرون آوردن: دهر هینان، هینانه دهر، دهر هانین، دهر نینان، دهر یخستن، دهر انین، دهر نینان، دهر نینان، دهر هاوردن، دهر کی شان، هه لکی شان، هه لکی شیان، هه لکشان دن، هه لکشان، وه که ردش، وه که رده نه، کرانتش، کریشه یش، دهر خستن، ناشکرا کردن.

بیرون بردن: بردنه دهر وه. سپینه وه، پاک کردنه وه.

بیرون دادن: دهرپه پانندن، دهرفرتانندن، فرتانندن.

بیرون رفتن: دهرکه وتن، دهرکه رفتن، دهرکه تن، دهرچوون، چوونه دهره وه، رویشتنه دهر.

بیرون رانندن: دهرپه پانندن، دهرچرانن، دهرکردن به زور و گوشار.

بیرون رانده شدگی: وه دهرنراوی، دهرکراوی، هل قه تین.

بیرون ریختن: خستنه دهره وه. وه دهرنارن.

بیرون زدن: قیته وه بوون، هه لتوقان، هه لتوقین، هه ل زیپان، هه ل زپه پان.

دهرچوون، چوونه دهر.

بیرون شدن: چوون / رویشتنه دهر، دهرکه وتن.

بیرون شو / برون شو: ریگه ی چوونه دهر.

بی رونق: بی بره و، بی کپیار.

بیرون کردن: وه دهرنارن، دهرکردن، کردنه دهر، قه دی کرن. دهرهینان، داکه نندن.

بیرون کشیدن: بروانه: "بیرون آوردن".

بیرون کتنده: دهرپه پین.

بیرون گرفتن: دهرهینان، دهرهاوردن.

بیرون نویسی: دهرهینانی بابه تی پیویست له ناو بابه ته تیر و ته سه له کان.

بیرون مرکزی: سه نته رده ره وه یی.

بیرونی: سه ربه (دهره وه)، دهره وه یی. رواه تی.

بی روی: پپروو، بی شهرم.

بی رویه: بی سه ره وه ره، بی به رنامه، بی ریسا، ناسروشتی.

بی رویا: بی روویینی، بی دووویویی، دل ساف، دل پاك، راستگویانه.

بی رویب: بی گومان، بی شك.

بیریش: (1) نه وه ی ریشی نیه، بی موو، کۆسه. (2) بروانه: "امرد".

بیزار: بیزار، ویزار، وه پهن، جاپس، جاپز.

بیزارشدن: بیزان، بیزان، وه پهن بوون، جاپزیوون، له به ردل لاجوون.

بیزار کردن: جاپزکردن، وه پهن کردن، حال تیکدان.

بی زاری: بی زاری، جاپزی، وه پهنی، بی مەیلی، له به رچا وکه وتن، که رخ.

بیزاری دادن: ته لاق دان.

بیزاری گرفتن از کسی: جیا بوونه وه و دوورکه وتنه وه لئی.

بیزنده: دابیژ، دابیژر.

بیزیلدن: بروانه: "بیختن".

بیزه: بروانه: "ویژه".

بی سابقه: بی پیشینه، بی پیشوونه.

بی ساخته: ساده و ساکار. بی نامراز و که لوپه ل.

بی سار: وشه یه که وه ک فالان، فیسار، کاورا.

بی سامان: نارپک و پیک، بی مال و حال، بی جل و به رگ و خوارده مەنی، لانه واز، نه دار، رووت و قووت، رووت و ره جال، رووت و نه دار، رووته، رووته ل.

بی سامانی: نارپکی، ناته کووزی، نه داری، هه ژاری، لانه وازی، عه ودالی.

بیستاخ / بستاخ: بروانه: "گستاخ".

بیستار: بروانه: "بستار".

بیستون: بی کۆله که، بی نه ستونده ک.

بی سخن: بی شك و گومان. بی نه ملاونه ولا، بی قسه.

بی سرائجام: نه وه ی داهاتوویه کی دلخواز و سه رکه وتوانه ی نیه، بی نه نجام.

بی سروپا: بی سه ر و پی / پا، شه لاتی، چه وره، خۆپی و تۆپی، بی کاره و خۆپی، داماو، بی هیز. بی سه روین.

بی سر و ته: بی سه ر و بن، بی سه رو قوون، له پاده و ژماره به دهر.

بی سرو سامان: نارپک و پیک، تیکه ل پیکه ل، بی سه ره و به ره، لانه واز، بی نه نوا و دهر به دهر، رووت و نه دار، بی به رگ و تیشو.

بی سکه کردن: بی متمانه کردن، له متمانه و به ها خستن.

بی سلیقه: بروانه: "بی ذوق".

بی سنگ: سووک و بی کیش. بریتی له که سیک یی نرخ و پله و پایه.

بی سواد: نه خوینده وار، نه خویندو، نه خویندی، ناخونده، نه خوینده، نه خویندی، نه خوینه، نه خاندی، نیوه نده، نیوه ندا.

بی سیرتا: نابرووتکاو، سووک و چرووک، بی ره وشت، بی نامووس. "بی سیرت کردن": دهست درژی سیکی کردنه سه ر.

بیش: زور، فره، گه له ک.

بی شایه: سادقانه، بی شایه و بیله، بی فیل و ته له که.

بی شایه: بی شك و درپونگی.

بیش ترک: که میك زیاتر.

بیشترین: زورتین، فره ترین.

بیشترینه: زوریه، زورت.

بی شرفا: بی تابوو، نابروونه دار، بی نامووس.

بی شرم: بی تابوو، نابرووتکاو، بی چاوه پرو، بی چاروو، بی عار، رووه له مالو، رووه له مالراو، رووه له مالو، روودامالو، ناوه سوو، چه قه سوو، چه تاوه سوو، چه تاوه پرو، بی حیا، بی شهرم، سلسار، به پرو، باتیزک، باتیزک، قولته شه، قولته شه، قرشمال، چاف هیشکن دوقدوقه.

بیشرو: زنده پو، توند پو.

بی شعور: نه زان، نه فام، بی تاوه ز.

بی شك: بی گومان و سو، بی درپونگی.

بیشکاری: زنده پویی.

بی شکیب: بی سه بر و چه وسه له، بی پشو، ناجیگیر، بی ئوقره.

بیشمار: بیژمار، بیژومار، له ژماره به دهر، له ژماره به دهر، زنده له بژاردن، یه کجار زور.

بیشه: قامیشه لان، قامیشه لاین، بی شه لان، می شه (لان)، ویشه.

بیشی: (1) زوری، فراوانی. (2) له سه رتری.

(3) زنده خوازی.

بیشی جستن: زیاتر ویستن، زیاتر له پیویست خواستن.

بی شیله پیله: بی شیلو بیله، بی شیله و بیله، بی قیل و ته له که، بی رو بیینی، ساف و ساده.

بیشینه: زۆرتین راده ی شتیك، ماکزیموم.

بیص: ته نگانه و دژواری.

بی صبر: بی سه بر و حه وسه له، که م چیکه لدا نه / چیکه لدا نه، بیهن کورت، ته نگه نه فه س.

بی صدا: قروقه پ، قه پ و قر، بی ده نگ، بیخوست، کپ. "بی صدا کردن": بیده نگ کردن، نووکه برین، قروقه پ پیکردن.

بی صرفه: بی سوود، بیهووده. بی مانا.

بی صفت: بروانه: "بی وفا".

بی صورت: 1) بی شهرم، بی حه یا. 2) بروانه: "بی سیرت".

بیضوی: هیلکه یی.

بیضه (آتشین/ زین): بریتی له خۆر.

بیضه بر آوردن: هیلکه کردن.

بیضه خاکی: بریتی له گۆی زهوی.

بیطار: به یطار، پزیشکی مه پ و مالات.

بی طاقت: بی هیژ، بی تاقت و تابشت، بی وزه، بی تاو، بی تاقت، وه پرن.

بی طالع: بی به ش، به و به خت.

بی طرف: بی لایه ن، ده رکه نار، بی لایه نگیری، لاتهریک، نیتار، دووره په ریژ له کی شه، نیکه ردونیوه رد، نه کردو نه خوارد، لایون، گوی دینج.

بی طرفی: بی لایه نی، نیتاری، دووره په ریژی.

بیع: فرۆشتن، "بیع و شرا": کرین و فرۆشتن.

بیعار: بروانه: "بی شرم".

بیعانه: بیعانه، به یعانه، پیش به ها، پیشه کی سه ودا، دراوی پیشه کی.

بیعت: (ب.ع) پرستگه ی جووله که.

بیعت: (ب.ع) گفت و په یمان، په یمانی دۆستی و به نه مه گی، پیره وی.

بیعت شکستن: په یمان شکاندن، تیکدانی قه رار داد.

بیعت کردن: رازیبوون و قبول بوونی سه رو کایه تی که سیك.

بیعت نامه: به لاین نامه.

بی عداد: بی ژمار، بی حه ساو.

بی عدیل: بروانه: "بی همتا".

بی عرضه: بی شیان، خویری، هه پیلوک، بیکاره، بی ئیراده، ته وه زه ل، خیت.

بیع سلم: سووت و سه له م، پیشکر، پیشخر.

بی عصمت: داوین پیس، داوین ته پ، بی ناموس.

بی عصمت کردن: بروانه: "بی سیرت کردن".

بی عقل: بروانه: "بی خرد".

بی علت: بی هو، له خوړا.

بی عمل: بی کرده وه. بیکار.

بی عیب و نقص: بی که موکووپی، راست و دروست، ته واو.

بیغار: تانه، سه رزه نشت، لومه.

بیغاره: بروانه: "بیغار".

بی غرض: بی مه به ست و ته ماح.

بی غل و غش: بی فرت و فیل، به پر استگویی.

بیغله: بروانه: "بیغله".

بیغوله: کونج، گوشه. کویره پی. ویرانه.

بی فایده: بی که لک، بی سوود.

بی فرجام: بی تاکام، بیهووده.

بی فرمان: سه ربزیو، سه رکیش، سه ره پۆ، یاغی.

بی فروغ: بی پووناکی، بی (تیشک/ گزینگ)، نه وه ی که بره و دیمه نیکی نیه، بی پره واج.

بی فکر: بی بیر، بی فکر، که سیك که بیر له تا کامی کارک نه کاته وه.

بی قاعده: بی پرسیا، نارپک و پیک، ناته کووز، بی بناخه.

بیق بیق بودن: به ته واوی مانا که وج و که مژه بوون.

بی قدر: بی نرخ، بی حورمه ت، بی حوزم، سووک، سقک.

بی قرار: بی تۆقره، بی نارام، هه دانه دهر، دانه سه کناو، هیدی نه دهر، چرتی، ناجیگیر، ناپایه دار.

بی قراری: ناجیگیری، بی تۆقره یی، بی نارامی، گل و گوینز، ناپایه داری.

بی قیاس: بروانه: "بیشمار".

بی قید: بروانه: "لا قید".

بی قید و شرط: بی شهرت و مه رج.

بیکار: بیکار، به تال، ده س به تال، ده ستقلا، بی شوغل.

بیکاره: بیکاره، بی هونه ر، ته وه زه ل، له شگران، که توه ر، بوده له، کۆلانگه پ، می شه پره وی، چه وره، مازوور.

بیکاری: بیکاری، به تالی، ده س به تالی، پووچی، می ش خه ساندن، می ش قه پاندن.

بی کران: بی کۆتا، بی که نار، بی لیوار، بی سنوور، بی داوی.

بی کم و کاست: ته واو، بی که م و زیاد، سه روزیاد، بی که موکووپی، سه رومر، گزۆری، ریکوپیک.

بی کنش: ناچالاک، پاسیف.

بی کیار: چوست و چالاک، زیره ک و کارا.

بیگا: به گ، گه وره، ناغا.

بیگار: بیگار، پشته مله، کاری زۆره کی و به خوړایی، کاری به گ به زۆرداری.

بیگاری: بیگاری، کاری بیگار، پشته ملی، سوخره، سوغره.

بیگانگی: بیگانگی، نامویی، نامو بوون.

بیگانه: غه وار، غه ربیه، گه جه، گه چه، که س نه ناس، بیانی، به پانی، بیگانه، نامو، هاشی، لاپره، که جه، لاوه کی، دهره که، دهره گه.

بیگانه پرست: بیگانه په رست، خو خۆر، جاش، نیشتمان فرۆش.

بيگانہ خوار: خانہ يہك كه بتوانی خانہ يہكی دی قوت بدا، زیاتر به خرپوکه سپیہ کان دہوتری "فاگوسیت".

بی گاہ: بروانہ: "بی موقع".

بی گدار بہ آب زدن: بریتی له مل پیوہ نان و خۆنہ پاراستن له ئەنجام دانسی کاری که قازانج و زیانہ کی روون نیہ، هه پرمه کیانہ خۆپیدان، بی بوار له ئاو دان.

بی گزند: بی زیان، بی آزار، بی و زهنگ، بی و هی.

بی گمان: بروانہ: "بی شک".

بی گناہ: بی تاوان، بی گوناح، بی سووچ، ناتاوان.

بیگه: بروانہ: "بیگاہ".

بیلان: بروانہ: "ترازنامہ".

بی لگام: هه وسارچراو، بی جلہ و.

بیلمز: بی خه بهر و نه فام.

بیله: دورگه، چزیرگه، وشکی نیوان دهریا و رووبار.

بیلم: ترس، خۆف، مه ترسی، هه راسه.

بیلمار: نه خۆش، ناخۆش، له ش به بار، ناساخ، نه ساخ، ناساغ، ناساق، ناساز، نه ساز، نه وه سه، دهر داوی، دهر دبار، دهر ده دار، نیوہ ش.

بیلمارسان: بروانہ: "بیمارگون".

بیلمارستان: نه خۆشخانه، خه سه خه خانه، خه سه خه خانه.

بیمارشدن: نه خۆش بوون، نه خۆش که وتن، نه خۆش که فتن، تووش بوون به له ش به باری.

بیمارگون: وهك نه خۆش، نه خۆش ئاسا، به نیئش، رهنگ زهره، رهنگ په پریو.

بیماری: نه خۆشی، ناخۆشی، نه خۆشین، ناخۆشین، نه خوه شسی، مه رهن، له ش به باری، ناسازی، نیوہ سانسی، نیوہ شانی، نیوہ شه ن، نیوہ شسی، نیوہ شسینه، نیوہ شسیه، نه ساخی، ناساخی، ناساغی، ناساقی، هلله. "بیماری سخت": به لوہ شین، نه خۆشی گران. "بیماری صعب العلاج": دهر دی کاری، دهر دی گران، ملتاف. "بیماری واگیر": نه خۆشی گیرۆ، ئاهۆ، په تا، گیرۆ، مافه تا، مافه ته، درم، نازار، شهوب.

بی مانند: بروانہ: "بی همتا".

بی مایه: بی ترخ، بی بایه خ. بی بناخه، بی بنیچه. نه خۆینده وار و بی هونه ر. نه دار و ده ست تهنگ، بی سه رمایه، بی پوول. بی خه رج.

بی مبالات: که مته رخه م، بی مبالات، که لالی، قه رقل، گوئ نه دهر به کار، روونه دان، رووسارد.

بی مثال: بروانہ: "بی مانند".

بی محابا: بی شه رم داگرتن، روودامالیگ، رووه له مالو، چه قاوه سوو، نه ترس، گوئ نه دهر، چاونه ترس.

بی محتوا: بی ناوهرۆک، بی کاکل.

بی محل: 1) بی متمانه، بی پالپشت. 2) نابه جی، نارپه وا. 3) بی ترخ، بی به ها.

بی محلی: گوئ پینه دان و به هیند وهرنه گرتن.

بی مخ: بی میشک، بی مه ژگ، بی مه ژی، گهوج، بی هۆش و گۆش.

بییم خورده: ترساو، تووشی خۆف هاتوو.

بییمر: بروانہ: "بی حد".

بی مرز: بی سنوور، بی که وشه ن.

بی مصرفا: گهنده ل، چروک و بی که لک، به دهر دهنه خور، بی ترخ، بی کاره.

بی معارض: بروانہ: "بلامنازع".

بی معنی: بی مانا، بی ناوهرۆک. ناشیرین، نه شیاو. پووچ.

بی مفر: بی ناوک، بی کاکل. بی میشک، بی ناوهز، نه زان. بی مانا. ناویه تال، پووچ.

بی مقدار: بی به ها، بی ترخ.

بییمگاه: شوینی ترس و خۆف، خۆفگه.

بی مناسب: ناوهخت، نابه جی.

بییمناک: ترسناک، ترسینه ر، پرمه ترسی، مه ترسیدار.

بی منظور: 1) بی مه به ست. 2) پینه زان، بی ئەمهگ.

بییموجبا: بی هۆ.

بی مورد: بی جی، نابه جی، بی مانا، بی واته.

بی موقع: بیگاف، بی وهخت، ناوهخت.

بییمه: بییمه، دابین، سیگورته. "بییمه اتکایی": بییمه که که بییمه که به شیک له دهرۆسته کانی خۆی راده گوئیتته شیرکه تیکی بییمه تر. "بییمه بیکاری": بییمه که که له ودا بییمه که دهر وه ست

ده بی که کاتی بیکاری که سی بییمه کراو پشتیوانی لیک. "بییمه خویش فرما": بییمه خۆیستانه. "بییمه گذار": که سیک که خۆی یان سه رمایه که بییمه ده کا.

بی مهرگان: بی پرپر که کان، بی مور که کان، بی مور تخه کان، ئه و زینده وهرانه ی که مازه پشت و پیشه به ندییان نیه.

بین: نیوان، بهین، ناوه راست، ناقین. "در این بین": له م کاته دا.

بینا: چاوتیز، زوربین، بینه ر، دیتوخ، چاوساغ، وینا، بینا.

بینا انسانی: نیوان مرۆقی.

بینابین: میانه رۆ. نیونجی، ناونجی.

بینادل: هوشیار و زیره ک، دلگاگا، ویزدان روون.

بین المجانس: له پیوهندی له گه ل پارلمانه کانی یاسادانانی ولاتان.

بین المدارین: نیوان هه ر دوو خولگه.

بین المللی: نیونه ته وه یی، ناقنه ته وه یی، ناقنه ژادی.

بین النهرین: میزۆپۆتامیا، دووچۆمان، دووره، زه وینی نیوان دوو چۆمان.

بی نام: بی نیو، بی ناو، گومناو، که س نه ناس.

بینامتنی: نیوان دهقی.

بینامتنیت: نیوان دهقی.

بی ناموس: داوین پیس، داوین ته ر، بی ئابروو.

بيناىي: بينايى، بيناهى، وينايى، سو، سوڤما، سوڤمايى، روڤشنى چاو، هه تهر، چاوساڤى.

بين بين: بروانه: "بينابن".

بى نتيجه: بى تاكام، بى ته نجام.

بين راهى: ناوړيى.

بينش: 1) روانگه، بوچوون، تيروانين.

2) بينايى، بينه ربوون، بهرچاوپروونى.

3) ديتن. 4) چاو.

بى نشان: بى نيشانه، بى سهروشوين، شرت و گوم، ون. شاراوه، نهينى.

بينش پذير: هه ست پيڅراو.

بينشگر: بروانه: "فهيم".

بى نصيب: تهريك، دورره په ريز. بى بهش، بى پار.

بى نظر: بى مه به ست. نه زان.

بى نظير: بيچوون، بى وينه، كه م وينه، بى هاوتنا، كه له، تاقانه، يه كه.

بى نمك: بى خوئ. و برىتى له كه سيك كه روالهت و كردار و هه لسوكه وتى دلگير نه بى. سپله، سفله.

بى نمود: پووته كه، نابووت، ناجهسته.

بينندگى: بينه رى، بينه ربوون، بينايى.

بيننده: بينه رى، بينا، تماشاكار، تماشاخان، نه پرتوخ.

بى ننگ: بروانه: "بيعار".

بينوا: رووت و نه دار، رووت و ره جال، بيچاره ونه دار، هه ژارو بيچاره، بى په نا،

بى په ناو بيكهس، مال به كۆل، بى مال و حال، بى جى وړى، بى توته، بى ته نوا، ره جهن، ره وال، به له نگان، به نگان، به سته زمان، نه تير، بيده ر، بابده ست، برهش، زور، په ژوم، زيفار، لاميسك، ليتك، كاسق، ناك، نسك.

بينوفا: جياوازي، جيايى.

بينه: (بَن) به لگه، به لگه رى روون و ئاشكرا.

بى نهايت: بي داوى، بى كۆتايى، بينا، تاسه ر، هه رماو، له بران به دور، له دوانه هاوتو، له بران نه هاوتو.

بى نياز: بى نياز، كاريه كه س نا، تير و ته سهل، چاڤ تير، بووده.

بى نيازى: بروانه: "استغنا".

بينى كردن: خو بينيكردن، فيزو و ده عيه كردن.

بيواره: غه واره، بيكهس، ته نيا، بيچاره، داماو، بيگانه، نه ناس. دهرده دار، نه خوښ. نا ناسايى.

بيواسطه: راسته و خو.

بيوباريدن: بروانه: "اوباريدن".

بيوپسى: بروانه: "بافت بردارى".

بيوپيك: فيلمى ژياننامه يى، فيلمى زينده وه رنامه يى.

بى وجود: په ست، نزم، ناكهس، خو پيرى.

بيوسان: بروانه: "منتظر".

بيوسيدن: هيواداريوون، چاوه پروانى، ته ما كردن. به مانايى زمان لووسيش دى.

بى هنگام: بروانه: "بى موقع".

بى هوا: كتوپر، له نكاو، ناخافل.

بيهودگى: بيهوده يى، بيهوده بوون.

بيهوده: خوڤايى، له خوڤا، فير، بى فايدة،

هيچ و پوچ، بيهوده، بي داوى، كاري بى به هره، بى نرخ، حاش، خت، خوت، هه وانته. بى مانا.

بيهوده كار: كاري بيهوده و هيچه كه و پوچه كه.

بيهوده گو: بروانه: "ياوه گو".

بيهوش: كه م زهين، كه م فام، بيهوش، دل بوراو.

بيهوش شدن: له هوش چوون، بورانه وه، دل بورينه وه، بورورده وه، بيهوش كه وتن، بيهوش بوون، له سه رخوچوون، بى تاگا كه وتن، دل له خووه بوون، دل پوين، له پزين، بيتار.

بيهوشانه: له حالى بيهوشى دا، بيهوش ئاسا، وهك بيهوشه كان. ده واى بيهوشى.

بيهوش دارو: دهرمانى بيهوشى.

بيهوش گر: پسپورى بيهوش كردن.

بيهووت: له خو نامۆ، خوڤراو. بى ناسنامه.

بى هيچ چون و چرا: به بى هيچ په لپ و بيانويهك.

بى يار و جفت: بى كهس و بى په نا. بى هاوتا، بيچوون. ته نيا.

بى ينال: دوو سالانه.

بيوشيمى: تويزينه وهى كيميائى تان و پويه زيندووه كان، ليكۆلينه وه و ليكدانه وهى نه ندامانى گيانله به ران له بارى كيميائيه وه.

بى وفا: بى ته مهگ، بى نه زان، سپله، به لئين شكين.

بى وقفه: بى وچان، بى پسانه وه، نه پساوه، بى پراوه ستان، په يتا په يتا، له سه ريهك، به رده وام، گه نم گردى.

بيوك: گه وره، مه زن.

بيوگراف: كه سيك كه به سه رها ت و چلوانيه تى ژبانى كه سيكى ديكه ده نووسى، به سه رها ت نووس.

بيوگرافى: ژياننامه نووسى، به سه رها ت نووسى.

بيولوژى: زينده وه رناسى، زينده وه رزانى.

بيولوژيست: زينده وه رناس.

بيولوژيك: له پيوه ندى له گه ل زينده وه رناسيدا، زينده وه رناسانه.

بيونله: خيانهت، ناهه قى، فريو.

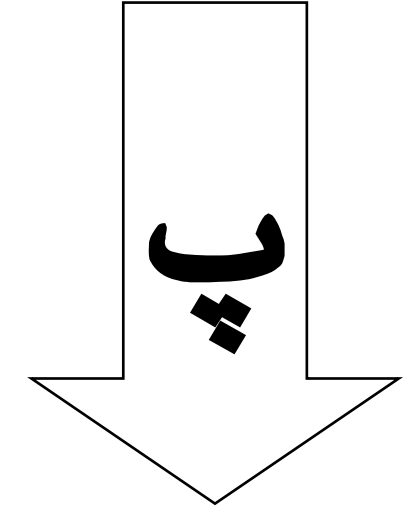
بيونيك: بان/ ژورر مرؤفـ له هيژو و خيراى و هتدا.

بى هدف گشتن: خولانه وه، گه پانى به خوڤايى.

بيده: بروانه: "بيهوده".

بيهمال: بروانه: "بى همتا".

بى همتا: بى وينه، بى هاوتا، بى مه وال، بيهه مپا، تاقانه، نه هه م هه ف، كه تۆ، ته ها، يه كه.

پا از جایی کشیدن: نه چوونه ئه‌وی، تهرک کردنی ئه و شوینه، پی‌کیشانه‌وه له‌وه جییه.

پا از سر نشناختن: به تامه‌زرۆیی‌یه‌وه به‌روه مه‌به‌ست چوون، سه‌ر پیوه نه‌بوون.

پا افتادن: 1) مه‌یسهریوون، ده‌ست دانی هه‌لی باش. 2) پیشهاتنی رووداویکی خوش یان ناخوش.

پا(ی) افشان: له حالی سه‌مادا.

پانداختن: 1) لوشکه خستن. 2) په‌نابردنه به‌ر ناویژیوان.

پانداز: 1) ده‌ویت، قورمساغ. 2) قه‌واله.

3) پاده‌ری. 4) میوانی.

پا باز(وا) کردن: پی‌گرتن، که‌وتنه‌پێ.

پا(ی) بازی: هه‌لپه‌پکی، سه‌ما. ته‌رده‌ستی، که‌له‌کبازی.

پاپا کردن: ئه‌م ده‌سته‌وده‌ست کردن، ساوه‌ساو کردن، نه‌رمی نواندن، دره‌دۆنگ بوون و گنخاندن له کاریک دا، خۆهینان و بردن.

پابدامن کشیدن: کونج نشینی، دووره‌په‌ریزی، سه‌برکردن، رازی بوون.

پابرجا: راوه‌ستاو، پایه‌دار، پته‌و، قایم، جیگیر، نه‌گۆر.

پابرجا بودن: پته‌وو راوه‌ستاو بوون.

پابرجا شدن: جیگیر بوون، سه‌قامگیر بوون.

پابرجا کردن: پته‌و کردن، جیگیر کردن، پایه‌دار کردن.

پابرجین: بروانه: "پاورچین".

پابرداشتن برای کسی: کار کردن بۆ وی.

پابریکاب: ئاماده‌ی سواربوون و وه‌ریکه‌وتن.

پابره‌نه: 1) پی‌خواس، پی‌خواس، خواس، پاخراو، پاپه‌تی، پیپه‌تی، پاپراو، بی‌پیللو، پاخروه. 2) بریتی له نه‌دارو هه‌ژار.

پابریده بوون: ته‌رکی هاتوچۆ کردن.

پا(ی) بست: 1) ده‌ریه‌ست، گرفتار، پایه‌ستراو، پایه‌ند، پیپه‌ند، هۆگری به کار یان شتی. 2) دۆغاو.

پا بسن گذاشتن: چوونه‌سه‌ری ته‌مه‌ن، پیربوون.

پابمه‌یان آوردن: ده‌ست تیوه‌رنه‌دان، نیونجی کردن.

پاپ: پی‌شه‌وی قه‌شه‌کانی مه‌سیحی کاتۆلیک که ناوه‌نده‌که‌ی له واتیکانه، پاپا.

پاپاسی: بروانه: "پشیز".

پاپتی: نه‌دار، رووته، رووتله، رووت و ره‌جال، پی‌خواس، پیپه‌تی، بی‌پیللو.

پاپس کشیدن: هاتنه‌قه‌راغ، کشانه‌وه، خۆکیشانه‌وه، خۆبواردن له ئه‌نجامدانی کاریک.

پاپوش دوختن: بریتی له پیلان و په‌روه‌نده دروس کردن بۆ که‌سیک، قسه‌ده‌ره‌هینان، بوختان بۆ کردن.

پاپی: (پ) پیپه‌و، به‌دوای.

پاپی‌بودن: به‌دوای کاریکه‌وه‌بوون، پیداکرتن له‌مه‌پ‌بابه‌ت یان کاریک دا.

پاپیج برای کسی ساختن: پیلانگیران بۆ ئه‌و.

پاپیج کسی شدن: موزاحیمی وی بوون، له‌کۆل نه‌بوونه‌وه.

پاپی شدن: به‌دوای کاریک دا چوون، پیداکرتن، شیلگیربوون، له‌سه‌رچوون، ده‌وس ده‌چوون. ناره‌حه‌ت کردن، ئازاردان، موزاحیم بوون.

پاپیش گذاشتن: هه‌نگاونان بۆ کاری، ده‌سپیشخه‌ری کردن.

پاپیون کردن: فره ترسان.

پابماه: ژن له دوایین مانگی دووگیانی دا، مانگی خۆ، پیومانگ.

پا(ی) بند: 1) ئه‌و ئالقه‌و زنجیره‌ی که ده‌ست و پیی چوارپی یان زیندانی پی‌ده‌به‌ستنه‌وه، پاوه‌ن. 2) گرفتار، پایه‌ند، پیپه‌ند، ئیلاقه‌دار، به‌ستراوه به شتی.

پاندان: بروانه: "تضمین".

پابند بریده: 1) هه‌وسار پچراو. 2) بروانه: "لابالی".

پا(ی) بند شدن: ئه‌سیر یان گرفتار بوون. مانه‌وه له شوینیک و نیشه‌جیبوون.

پا(ی) بندی: پیپه‌ندی، پایه‌ندبوون، ده‌رۆست و به‌رپرستی. زه‌حه‌ت و ژانه‌سه‌ر و گرفتاری. هۆگری، به‌ستراوه‌یی.

پابوس: 1) پابۆس، ماچ کردنی لاقی که‌سیک. 2) بریتی له چوونه دیداری که‌سیکی گه‌وره.

پابه‌پا: هه‌نگاوه‌هه‌نگاو.

پابه‌پاشدن: بریتی له بی‌تۆقره‌بوون، هه‌دانه‌دان. دره‌نگ کردن.

پابه‌پای: پیپه‌پی، هاوپی ده‌گه‌ل ئه‌و.

پا به جهان گذاشتن: له‌دایکبوون، به‌دنیای هاتن.

پا به رکاب: ئاماده‌ی سه‌فه‌ر و رویشتن. تیزتیپه‌ر، نابه‌رده‌وام.

پابه‌زا: بروانه: "پابماه".

پاتابە: بیللو، بېتتاو، پېتاوه، پىپۆش، پاتاوه، كاله وزه نكال.
پاترس رقتن: ترساندن.
پاتربياركال: (كۆمه لئاسى) باوك سالارى، باوك سهردارى.
پاتوبيونورژى: خه سارناسى.
پاتوژن: نه خووشى زا، نه هوكاره ي كه ده بېتته هو ي نه خووش كه وتن.
پاتولوژى: (پزىشكى) نه خووشى زانى، نه خووشى ناسى.
پاتوق: پاتوق، پاتوق، قه له منداره، قومرغانه، كومرغانه، شوينى كوم بوونه و يه كتر ديتنى دوست و ناسياو.
پاتوى (در) ركاب كردن: سوارى نه سب بوون.
پاتى كردن: شهن كردن.
پاتيل شدن: به خاترى مه ستى له پى كه وتن، زور مه ست بوون.
پاتيل كسى در رفتن: بى هيژبوون و له كار كه وتن.
پا جارى (پاى كسى گداشتن): برىتى له بېر هوى كردن لېى.
پاچانندن: پېژانندن، پېرژوبلاو كردن، بلاوه بېكردن.
پاچراغ: پاچرا، پېچرا، پېچكى له دار يان له قور بۆ قوتليكه چرا.
پاچنگ: ده لاقه، روژهن، روژن، روژنه، روچن، روچنه، قه لشتى ديوار.
پاچه گرفتن: توورپه بوون و به گژاچوون، قولاپه گرتن.
پاچيدن: بېروانه: "پاشيدن".

پاخور: قايم و پتهو، له پسان به دور.
پاخوردن: 1) راخستنى قالى و قالىچه تا به سه ريډا ناموشو بكنه. 2) برىتى له هه لئه تان و فريوخواردن. 3) زيان ديتن.
پاد: 1) دژ، دژبه ر. 2) نكابانى. 3) نكابان. 4) تهخت.
پادادن: ره خسانى هه لى له بار، هه لكه وتنى ده رفه تى له بار بۆ كه سيك بۆ وه ي به هره ي لى وه گرئى، به هيژكردن و پشتيوانى كردن له كه سيك.
پادار: بېروانه: "پايدار".
پادارشدن: جيگيربوون، سه قامگيربوون، ب جى بوون، قايم بوون.
پادار كردن: جيگير كردن، سه قامگير كردن.
پادارگش: تىلا/ گوپال به ده ست.
پادارى: بېروانه: "پايدارى".
پاداش: پاداشت، پاداش، مز، كرئى، ده ست خووشانه، ريژانه، خه لات، توله ي چاكه. سزا.
پاداشت: بېروانه: "پاداش".
پادافراه: بېروانه: "بادافراه".
پادام: 1) ته له، داو. 2) هه رجوره فيل و ته له كه يه كه كه بۆ فريودانى كه سيك نه نجام ده درئى.
پاد اوج: دژه ته شق، داكه وتن.
پاد پرتابه: دژه مووشه ك.
پادتن: بېروانه: "انتى بادي".
پادراوردن - از: كوشتن.
پادرازى: ده ست دريژى، پزىشكى، په لكيشى، تپپه پاندى.
پادراه: پاسدارى ريگه.

پادرجا: بېروانه: "پابرجا".
پادرختى: پادارى، باپن، باوه ريڤن، ميوه يه كه با وه رانديتتى.
پاد رنگل: برىتى له كه سى گرفتار و داماو و شه رمه زار، به قورپاچوو، له قورپا چه قيو.
پادرم: ره عيه ت، رايه ت، مسكين.
پادرمياني: ناوېژيوانى.
پادرهاو: برىتى له له رزوك و بى بناغه، سه رلي شيواو، يان قسه ي گه زاف و بى بئمه. "پادرهاو ماندىن": بېروانه: "بلا تكليف".
پادريم: دژه گن.
پادزهر: ژارپ، ژاربه ر، دژه ژه هر.
پادزى/ پادزىست: ئانتى بيوتيك.
پادساعت گرد: تايبه تمه ندى نه وه ي كه به پيچه وانه ي ژمي ره ره كانى كاتژمير ده سووپى.
پادسوهش: بېزارى، جازپى.
پادش: بېروانه: "تناقض".
پادشاه: 1) شا، پاشا. 2) خاوه ن ده سلات. 3) خوا.
پادشاهى: 1) پاشايه تى. 2) ده سه لاتداره تى. باشترين دۇخى شياو بۆ كه سيك. 4) قه له مره وى پاشايه تى. 5) بالاده ستى، زالنيتى.
پادگر: ناته با، دژ.
پادگرى: دژايه تى، دژيتى.
پادگن: بېروانه: "انتى ژن".
پادگويى: به دروخستنه وه، حاشا كردن.
پادو: به رده ست، كه سى له به ر ده ستايه و خزمه تى كه سيك ده كا.
پادوان: راکه ر.

پادهسته اي: دژه ناوه كى.
پادى كردن: دژايه تى كردن.
پاراالمپيك: ئوله مپيكي كه م نه دنامان.
پارا توى يك كفش كردن: برىتى له پيداكردن، شيلگير بوون. پى خستنه كه وشيكيه وه.
پاراداييم: سه رچه شن، نمونه، پاراداييم.
پارادوكس: دژوازي، پارادوكس.
پارادوكس طنزآمیز: دژوازي ته وساوى.
پارادوكسيكال: دژوا، پارادوكسيكال.
پارازيست: 1) مشه خور، مفته خور، گيانداري كه له نيو له شى گيانداريكي ديكه دا ده ژى و خوراكي خو ي له له شى نه وه ده ست ده خا. 2) شه پولى شيوينه رى نيزگه ي راديو. 3) ته وس، توانج.
پارازيت اندازى: پارازيت خستنه سه ر، شيواندى شه پولى راديو ي به هاويشتنى شه پولىكي ديكه وه ها كه باش نه بيسترئ و خشه ي بى.
پارازيتولوژى: مشه خورناسى، پارازيتولوژى.
پاراف: فۆرمى كورته وه بووى واژو.
پارا كچ گداشتن: برىتى له كارى ناحه ز و ناپه سندن كردن.
پاراگراف: به بند، پاژ، پاراگراف.
پاراكس: جياوازي روانگه.
پارالل: هاوته ريب، هيلى هاوته ريب.
پاراالمپيك: بېروانه: "پاراالمپيك".
پارامتر: پارامېتر، هه ر كام له وه هوكارانه ي كه له سه ر چۆنيه تى نه نجامى كاريك كاريگه ريبان هه يه.

پارانویا: (پزیشکی) جوړیک تیکچوونی د هروونی که تایبه تمه ندیبه که ی وهمی له ژیر ئازادابوون و خوبه زل زانییه. (2) (دهرووناسی) بی متمانه یی ژور و بی هق سه بارهت به دیتران.

پارانویید: (پزیشکی) تووشبوو به نه خویشی پارانویا.

پارتی: (1) بهش، پاژ، دهسته، گروپ. (2) کومه له و ته شکلاتی تاقمیکي هاوییر و پروا که بۆ وه دیهینانی ئامانجه کانیان پیک دینن، حیزب. (3) لایه نگر، پالپشت. (4) میوانی به موسیقا وه لپه پکی وه. "پارتی دهن": ریکستن و به ریوه بردنی میوانی.

پارتی بازی: کهس که سانئ، واسیته کاری، تکا و کار پیکهینان بۆ خزم و ناسیوا.

پارتیزان: لایه نگر، هه وادار، پيشمه رگه، پارتیزان، چریک.

پاردم ساایده: بریتی له مرؤی رووه لمالاو، زیرهک و کونه کار له فیل و ته له که دا.

پاردن: (1) به خشین، لیبوردن، ژئ خویش بوون. (2) ببوره.

پارسا: خو پاریز، پاک داوین، دژکام، ته رکه دنیا.

پارسازن: ژنی پاک داوین.

پارسال: پاره که، سالی پیشوو.

پارسایی: خو پاریزی، پاک داوینی.

پارس کردن: وه پین، رهوین، چه پین، چه په چه پ کردن، گه پین، گه فین.

پارسه: (1) سوال، ده روزه، خوازه لۆکی. (2) که یخودایی.

پارفتا: هاتوچۆی به رده وام کردن بۆ شوینی.

پارگی: دراوی، شپوله تی، جیگه دراو.

پارگین: گه نداو، گه ناو.

پارلمان: پارلمان، کۆری نوینه رانی هه لبرژارده ی نه ته وه یان نه ته وه کان، ئه نجومه نی نیشتمانی.

پارلمانتاریسم: بنچینه کانی حکومته تی پارلمانی، سیستمی پارلمانی، سیستمیکي حکومته تی که دهسه لاتی به ریوه بهری واته سه رهک وه زیر و وه زیره کانی به زۆریه ی دهنگی نوینه رانی پارلمان هه لده بژیردرین و هه رکا تیک که پارلمان متمانه له هه یئته تی ده ولته بستینیتته وه سه رهک وه زیر ده بی دهس له کار بکیشیتته وه.

پارلمانتز: ئه ندامی پارلمان، پارلمانی، ده پیوه ندی ده گه ل پارلمان دا، به پیی ریوشوینه کانی پارلمان.

پارناسیسم: قوتابخانه یه که له ئه ده بیات ئورووپایدا که له سه ده ی تۆزده هه م دا هاته ئارواوه و لایه نگری تیوری هونه ر بۆ هونه ر بوو.

پارودی: گالته به رهه م.

پارو زدن: سه ول لیدان، سه لپ لیدان، قه فاندن.

پاروکردن: مالین، مالای، رادان، رامالین.

پا روی دم کسی گداشتن: بریتی له ئازاردان و هاندانی که سی به مه بهستی تۆله لیکردنه وه. پی له کلکی که سیک نان.

پاره: (1) پارچه، لهت، له ته، پاژ، تیکه، پل، قنچک، پرتک، بر، قراش، که رک، فه رژ، شه ر. (2) پینه. (3) دراو، دریاگ، دادراو، چریاگ، ده رسه، شه قار، فه تار. (4) به رتیل. (5) دیاری.

پاره برزدن: پینه لیدان.

پاره پاره: لهت لهت، لهت و پهت، لهت و کوت، له تار، پاژپاژ، شه قارشه قار، بزبزی، پارچه پارچه، ریزه پیزه، ریزال ریزال، ریزال ریزال، ریشال ریشال، قراش قراش، شهت و پهت، پچپچر، له تار، شپ، که رکه ر.

پاره جگر: به ندی جگر.

پاره خط: هیلی که دووسه ره که ی دیار بی.

پاره خوار: به رتیل خور، به رتیل گر.

پاره دوختن: پینه کردن.

پاره دووز: پینه چی.

پاره دهنده: به رتیل دهر.

پاره شدن: پچپین، پچریان، چریان، دران، دریان، دادران، لهت و کوت بوون، فه رژین، تلیشان، هه ل زپان، گه زخان.

پاره کار: خو شه ویستی شوخ و شه نگ.

پاره کردن: پچراندن، چراندن، بزپاندن، درانن، دراندن، درپین، درون، دادران، دادپین، هه لدرپین، هه ل زپاندن، هه ل زپانن، فه رژاندن، فه کاندن، رنای، چراندن، قه تاندن، پساندن، لهت کردن، که رکن.

پاره وقت: نه ته واو وهخت، نیوه وهخت.

پاریاب: به راو، زه وینی ئاوی.

پاریدن: هه لقرین، بازدان.

پاریزه: بروانه: "نزه".

پارینه: سه ره تایی.

پارینه سال: سالی رابردوو، پاره که.

پارینه سنگی: چاخی کونه به ردینه / کۆنینه به رد، پالیتۆلیتیک.

پازدن: (1) فیل و ته له که کردن له حیساب دا، یان گزی و ته زویر له حیساب و فاکتوردا. (2) پی لیدان له مه له و بایسیکل سواری و هند.

پازنده: وه رگیروای کتیبی زهند به فارسی، لیكدانه وه ی کتیبی زهند، خودی زه ندیش لیكدانه وه ی کتیبی ئه ویستایه.

پازنگ: بروانه: "پاژنگ".

پای زهر: بروانه: "پادزهر".

پا زهری: که سکی ئامال رهش.

پاژ: ئازار، مالشت، خستنه ژیر پی.

پاژنگ: (1) ده لاقه، روچنه. (2) به واتای پیلادیش هاتوه.

پاس: 1) نگابانى، كيشك، ئيشك. 2) ئاگالى بون، ئاگادارى، پارازتن. 3) حورمەت، رىز. 4) لەت، پاژ. 5) بەشىك لە شەو يان رۆژ. 6) تىپەپىن، پىشپەھوى كىردن بەرەو لاي غەنىم. 7) تەنگەلانى شىياوى پاپۆر لىخوپىن. 8) لە تۆپى پىدا رەت كىردن و گەياندى تۆپ بە يەككە لە كەسانى ھاودەستەى خۆت، پاس دان. 9) پاسپورت. **پاسار:** لەقە، پىخوس. **پاسارگەردن:** پىشپىل كىردن، خىستەنە ژىر پى، بن پىكەرن، پىپەست كىرن. **پاسەبان:** نگابان، پاسەبان، پاسەوان، ئازان، ئىشكەر، پاسگر، پارىزەر. **پاسەباني:** نگابانى، ئيشك گرتن، پارازتن، پاراستن. **پاسپىز:** 1) بىرتى لە پاوشك و بىفەر. 2) بە ماناى دەلال و نىوبژىكەرىش دى. **پاسىك:** 1) خۆش قەدەم، پىوقەدەم موبارەك. 2) جلف، بلح، قرت. **پاسىك كىردن:** زابىن، بىچوھىنان. **پاسپار:** پىخوست، ژىر پى خراو. **پاسپىر:** بىروانە: "پاسپار". **پاسپورت:** تەزكەرە، تەسكەرە، مۆلەت نامەى سەفەر، پسولەى رىگەدان بۆ سەفەر، بەلگەى و پىناسى ھاتووجۆ لە ولاتىك بۆ ولاتانى دىكە، پاسپورت، پاسپورت.

پاسخ: وەلام، ولام، وەرام، واويز، سەف، پەرسەف، بەرپەرچ، جواب، جواو، جوال، پاژوخ، پاگو، بەرانبەرى پرسىيار. **پاسخانە:** شوئىنى ئىشك گر. **پاسخ خواستن:** بىروانە: "استجابت". **پاسخ شفاھى:** لىتقى، ولامى زارەكى. **پاسخ عجولانە:** گورگارو. **پاسخ كىتبى:** نفىسكى، وەرامى بەنووسىن. **پاسخ گزار:** ولامدەر، جواب دەر، بەرسفدەر، بەرپرسىيار. **پاسخ گو:** بىروانە: "پاسخ گزار". **پاسخ گوئى:** ولامدانەو، جواب دانەو، جواووان، پەرسەف وەدان، بەرپەرچ دانەو. **پاسخنامە:** ولامنامە، جوابنامە. **پاسدار:** پارىزەر، بازگر، پاژگر، پاسگر، پاسدەر، تۆبەچى، تۆبەدار، تۆگەچى، نىگابان، ئىشك گر، كىشكچى، جەزايىرچى، جەزايەرچى، تۆترقان. "پاسداران ارتجاع": پارىزەرانى كۆنەپەرستى. **پاسدارى:** ئىشك گرتن، كىشك كىشان، كىشك گرتن، واسەگرتن، پارىزەرى، ئاگادارى، چاوەدئىرى، پاسگرى. **پاس دادن:** 1) كىشكەدان، نگابانىدان. 2) (لە تۆپى پىدا) پاس دان. 3) تۆبە دان بە خەنىم لە كايەى وەرەقبازىدا. 4) ناردن يان رەت كىردنى كەسىك لە شوئىنىكەو، بۆ شوئىنىكى دى.

پاس داشتن: 1) چاوەدئىرى كىردن، كىشك كىشان، پاراستن. 2) رىزگرتن، بەرزىرخاندن. **پاسداشتگر:** پارىزەر. **پاسست كىردن:** شك و گومان كىردن. **پاسك:** بىروانە: "خمىازە". **پاس كىردن:** پاس كىردن، تىپەپاندن. رەت كىردن و پال پىوھەنانى شتى بۆ لاي كەسىك يان دانى شتى بە كەسىك. **پاسگان:** گارد. **پاسگاہ:** زالگە، پاسگە. **پاسگزار:** بىروانە: "شاكر". **پاسنگىن:** بىروانە: "بىقدم". **پاسوختە:** 1) تامەرزۆ، تاسەمەند. 2) ئاشق، دلدار. **پاسوختە شدن:** ئاشق و شەيدا بون. **پاسور:** ولامدەر، بەرپرس. **پاسوز:** 1) دلدار، ئەوئىندار. 2) تايبەتمەندى كەسىكە خۆشەختى خۆى فىداى خۆشەختى و خۆش بژىوى كەسىكى دى بكا. **پاسوز كسى شدن:** زىان دىتن بەھوى خۆشەختى كەسىكەو. **پاسيدن:** پاراستن، چاوەدئىرى كىردن. دەست پىداھىتان. **پاسى فىسىم:** ئاشتىخوازى، ھىمناىخوازى، دژايەتى دەگەل شەر. **پاسيفىك:** ئاشتىخواز، ھىمناىخواز. **پاسيو:** بىكەك، پاسيف. **پاشان:** لە حالى پژاندندا.

پاشاندىن: پژاندن، پژاندن، بلاوكردن. **پاش پاش شدن:** ھەلوھشان، پارچە پارچەبوون. **پاشدىن:** 1) ھەستان، بەرزەوھبوون. 2) لەخەو ھەستان. 3) خۆشبوونەو، خاسەوھبوون. **پاشش:** كىردەى پژاندن. **پاشگونە:** بىروانە: "واژگونە". **پاشندە:** پىژىنەر، بەلاقەر، وەشىنەر، وەشىن. **پاشىدىكى:** بىروانە: "پراكندىكى". **پاشىدىن:** پىژاندن، پژاندن، پژاندن، وەشاندىن، وەشانىن، رژاندىن، رشاندىن، رەشاندىن، رەقشاندىن، فىشاندىن، فىشانىن، داپژاندن، بلاوكردن. "دەرم پاشىدىن": لىك ھەلوھشان، لەبەرىكە بلاوبوون، لىك ترازان. **پاشىدىنى:** شىياوى پژاندىن، شىيانى وەشاندىن. **پاشىدە:** رژاو، پژاو، وەشواو، وەشاندى، وەشواو، بلاوكراو، شاندى. **پاششار:** پىداگر، شىلگىر، شىتگىر، شىرگىر، پىچەقەن، مكوپ، سوور لە سەر مەبەست. **پاششارى:** پىداگرى، شىلگىرى، پى چەقاندن، مىچلە، چىپى و گىپى، مكوپى، سوورى، خۆرپاگرى، راوھستى، پاىەدارى، بەرەنگارى.

پافشردن: پيداگرتن، شېنگېرېوون، جهخت كردن، له سهر روښتن، پايه دارېكردن، راوهستان.

پاك: 1) پاك، خاويڼ، پاقژ، پاكژ، بېگهرد، پوار. 2) دوور له خراپه و گوناوه. 3) بې كه موكورتې. 4) روښن، رووناك. 5) حه لال زاده. 6) به گشتي، به يه كجاري.

پاكار: شاگرد وهستا، به رده ست، خولامي هميشه ناماده، گزير، كزير، پاكار.

پاك اصل: ره سهن، نه سل زاده.

پاك اندرون: دهر وون پاك، نياز پاك، نياز خاويڼ، دل پاك.

پاك انديش: هزرياك، بېرخاويڼ.

پاك باختن: به ته و او دانا، دؤراندني هممو شتيك، له دس داني هممو شتيك.

پاك باخته: ته و او دؤراو، هممو شت له دس داو. تايبه تمه ندي كه سيك كه هممو شتيكي له پيناو گيشتن به نامانچيك به ته و او دس دس دابي.

پاكباز: 1) ته و او دؤراو، كه سيك كه ته و او داراييه كه له قومار دا دانابي.

2) نه وينداری راستگؤ، كه سي كه به پاكې پروانتيه دلبره كه سي، كه سي نازادو سه ربه ست و تر كه دنيا.

پاكبازي: 1) به ته و او ته دؤرانن له قوماردا، داناني هممو شتي له پيناو نه وينداریدا. 2) رزگاري، نازادي، له خؤبور دويي.

پاكبوم: نيشتماني پاك، خاكي پاقژ، زهوي پيرؤز.

پاك بين: پاك بين، گه شين سه بارهت به چاكي تي و راست كرداري خه لك، دوودل نه بوون.

پاك پيوند: ره سهن، پاك نه ژاد.

پاك تن: 1) له ش خاويڼ. 2) خؤپاريژ، پاريزكار، داويڼ پاك، نه جيب و ره سهن.

پاك جامه: بريتي له خؤپاريژ و داويڼ پاك.

پاك جان: دهر وون پاك.

پاكچ گداشتن: كلا بوون له ريگه راست و نه جامداني كاري نارپه و او، پي به خواري دانان.

پاك جيب: داويڼ پاك، خؤپاريژ.

پاك چشم: نه وه سي كه به هوه سه وه نه پروانتيه نامهرم، چاوده روپيش، كه سيك چاوحيز نه بي.

پاك چهر: جوان، ده لال، قه شهنگ، جوان چاك، خوشبك، روخساري پاقژ و روښن، رووگه ش، رووپاك، به ده ق.

پاك خو: خؤش خولق، خده په سندن، خؤشخوو.

پاك خواندن: به پاكې ستايش كردن.

پاك داد: دادپه روهر، دادگهر.

پاك دامن: بريتي له داويڼ پاك، دامپڼ پاك، هممو، همي، خؤپاريژ و نه جيب، پاك پيسير.

پاك دامني: خؤپاريژي، پاريزكاري، داويڼ پاكې، پاك پيسيري.

پاك درون: دهر وون پاك.

پاك دست: ده ست پاك، سهر راست دروسكار.

پاك دل: دل پاك، دل پاقژ، بي فروفي ل، راست و دروست، ساف، دوور له رق و بوغز و گومان، هزرياش، هشپاك.

پاك ديدنه: بروانه: "پاك چشم".

پاك دين: نايڼ پاك، راست نايڼ، نول پاقژ.

پاكراي: بروانه: "پاك انديش".

پاكردن: ده پي كردن، كردنه پا، پي كرن.

پاكرو: (خؤپاريژ، داويڼ پاك، نه جيب، خؤش ناكار، شيواز باش).

پاكرو: (رو بروانه: "پاك چهر").

پاكروان: دل و دهر وون پاك، نه فس پاك، روخ پاك، نييهت پاكژ.

پاك روز: روژي روون، روژگه ش.

پاكزاد: پاك نه ژاد، حه لال زايه / زاده، بنه چه دار، ره سهن، نه جيب، جسن.

پاك زمان: زمانپاك، راستگؤ، جنپونه دهر.

پاك زن: ژني داويڼ پاك.

پاكسازي: 1) پاك تاو كردن، سرپينه وه.

2) پاك كردنه وه، خاويڼ كردنه وه.

3) دهر كردن يان خانه نشين كردني كارمهند يان نه ندامي كه له روانگه سي نؤرگانه فهرمييه كاني دهوله ته وه سه لاهييه تي نيه.

پاك سرشت: سرشت پاك، دهر وون پاك، ناخ پاقژ، ره سهن و نه جيب.

پاك سيرت: به پره و شت، شيواز باش، خده به سندن، خووخده باش و په سندن.

پاك شدن: 1) خاويڼ بوونه وه، له پيسی پاك بوونه وه. 2) سرپينه وه، پابوونه وه، تهر و تونابوون، فهوتان، له ناو چوون.

3) له نؤره وان ي دا: قهره بوو كردنه وه سي

شكستي پيشووي نؤره وان يك. 4) بي تاوان بوون، بي گوناوه بوون.

پاك طينت: سرشت پاك، دهر وون پاك، پاك ره وان.

پاك فطرت: بروانه: "پاك سرشت".

پاك كردن: 1) خاويڼ كردنه وه، پاك كردنه وه، سرپين، نه سترپين، سپي كردنه وه، پيسست لي كردنه وه، پوخته كردن، جيا كردنه وه، بژنين، بژاردن. 2) سرپينه وه، ته فروتووناكردن. 3) تو يكل ليوه كردني ميوه و خوارده مهنې به تيكول.

پاك گهر: ره چه له لك پاك، بنه چه پاك، ره سهن، نه جيب.

پاك مغز: هزرياك، زيرهك، وريا.

پاك منش: ره و شت پاك، دهر وون پاك، سرشت پاك.

پاك نام: خؤش نيو، خوش ناو.

پاك نژاد: بروانه: "پاكزاد".

پاك نفس: بروانه: "راستگو".

پاك نهاد: بروانه: "پاك طينت".

پاكوب: 1) ژيرپي خراو، بهر پي دراو، پيخوست كراو. 2) سه ماكه ر.

پاكوب كردن: شيلان به پا، خستنه ژير پي، پيخوست كردن، پيشيل كردن، پيلاقه ليدان.

پاكوبيدن: بروانه: "پاكوفتن".

پاكوفتن: سه ماكردن، هه لپه رين، ديلان كردن، گؤقه ندرگرتن.

پاكوبان: له حالي سه ما كردن دا.

پاكوبنده: سه ماكه ر، سه ماكار، ديلان كهر.

پاکوبی: سەما، ھەلپەپکێ، دیلان، گۆڤەند، وریپرای.

پاک و پوست کەندە: رەپ و راست، راست و رەوان، بێدەرۆیسی.

پاکى جستن: برۆانە: "تەھر".

پاکى خواستن: برۆانە: "استەرا".

پاکیدن: برۆانە: "پاک کردن".

پاکیزگی: خاوینی، پاکى، پاکژی، پاقری، داوین پاکى.

پاکیزه: پاقری، پاکژی، پاک، خاوین، قازاخ.

پاکیزه بوم: برۆانە: "پاک تن".

پاکى نژاد: برۆانە: "اصالت".

پاگرد: پیگۆرکە، پیگۆرکێ.

پاگرفتن: پتەوبوون، جیگیربوون، دامەزراندن، سەقامگیربوون، ھێز و وزە گرتن، پێگرتن، سەرپێکەوتن، ھەلدان.

پاگرفتن برف: نیشتن و زۆر مانەوێ بەفر لە سەر زەوی.

پاگرفتن کاری: برەوسەندن.

پاگیر: 1) ئەوێ کە پێ لێی گیر دەکا، ئەوێ کە مەوقف پێی پابەندە. 2) دەست ھەلنەگر، لە کۆل نەبۆو، مایەى ژانەسەر. 4) پابەند، دەر بەست.

پالپال: 1) گەپان، کۆلینەو، پەیدۆزی و کۆلینەو لە نیوان شتە بلوو لیک ئالۆزەکان. 2) بە واتای تیکەل پیکەلی و شۆرپ و ئاژاوش ھاتو.

پالادان: برۆانە: "پالودن".

پالاش: ئالودەیی، پیس بوونی پا بە قور و گل.

پالان دوز: کورتان دوروو.

پالان کردن: کورتان / کۆپان کردن.

پالانگر: برۆانە: "پالان دوز".

پالانییدن: 1) برۆانە: "افشردن". 2) زۆر کردن، زیادکردن.

پالاون: برۆانە: "پالونە".

پالایش: 1) (کیمیای) پالوتن. 2) نەرمکردنەو ھەراکێشە غەریزییە قبوولنەکراوێکان لە روانگی کۆمەلەو لە راستایە کدا کە کۆمەلگا پەسندی بکا. 3) برۆانە: "تراوش". 4) برۆانە: "والایش".

پالایشگاه: پالۆینەخانە، پالوگە، پالۆگە.

پالایشگر: پالۆ، پالۆەر، پالوکر، پالۆکەر، پالۆینەر.

پالاینده: برۆانە: "پالایشگر".

پالایه: فیلتیر.

پالایییدن: پالوتن، پالافتن، پالۆوران، بەپالۆینەداکردن، بە سافی داکردن، ساف کردنی تراو. "پالاییدە": پالوتە، پالو، پالافتە، پالافتە، پالۆوران، بەپالۆینەداکراو.

پالوگرافی: زانستی ھێلە قەدیمیەکان، زانستی خویندەوێ ھێلە کۆنینەکان.

پالولیتیک: برۆانە: "پارینەسنگی".

پالوتلوژی: فوسیل ناسی، دیرینەناسی، زانستی ئاسەوار و جی ماوێ گیاندارە قەدیمیەکان.

پالاش: پشکنین، گەپان، کۆلینەو، پالوتن.

پالانده: پالۆ، کۆلەر، پشکنەر، گەپین.

پالودگی: پاک و بێ فیل و کینە، خاوینی، پاکژی، پاکیزەیی، دژی ئالودەیی.

پالویدن: برۆانە: "پالاییدن".

پالودنی: شیای پالوتن.

پالوده: 1) پاک کراو، خاوین کراو، پاقرکراو. 2) پالوودە.

پالونە: پالۆینە، پالوانە، پالۆکە، پالۆینکە، پالۆین، پارزن، پارزنگ، پارزۆنگ، پارزۆن، پارگین، راوک، راوێک، مۆخل، موخل، سافی، نەسل، سافۆ.

پالویدن: 1) کۆلینەو، گەپان بە دوای شتێک دا. 2) پالوتن، چکانن، زنجکان، دارپمان، دارپوخان. 3) تەواوبوون، بە کۆتایی گەیشتن.

پالیدە: پالۆوران، پالوتە، پالوتی، لە سافی دراو، سەپی، پشکینراو، پشکینراو.

پالیز: پاریز، کیار، بیستان / بیسانی تەرەکاڵ.

پالیزبان: پاریزقان، بیستانەوان، باخەوان.

پامال: پێخوس، پێخوست، پێخراو، پاشیل، پێشیل، بەرپی دراو، پەست و زەلیل کراو.

پامال شدن: برۆانە: "پامال شدن".

پامال کردن: برۆانە: "پامال کردن".

پامرد: برۆانە: "پامرد".

پامزد: برۆانە: "پامزد".

پامس: پابەند، گرفتار، دەستەوێستان، داماو.

پان اسلامیس: تیۆرییەک لە سەر بنەمای یەکیەتی تەواوی موسولمانەکان.

پانگە داشتن: بریتی لە سەبر کردن، وردەوێبوون.

پانتومیم: ھیمما، ئاماژە، شاتۆیەک کە لەو دا ئەکتەرەکان تەنیا بە جوولە مەبەستەکان دەر دەبرن.

پانتومیسم: یەکیبوونی بوون، برۆای یەکیبوونی بوون کە تەواوی بوونەوێرەکان بە "جیلو" ی خودا دەزانن، حیکمەتی ئیلام وەرگرتن.

پانتیزم: ریبازی یەکیەتی بوونە، ئەم ریبازە یەزدان و سروشت دەگەل یەکدی جوت دەکا.

پانسمان: برین پیچی، برین پیچان.

پانسیون: مال و شوینی بۆ ژیان و خواردن بە پارە یەکی دیاریکراوی مانگانە، ھاومانای "شبانەروزی" یە.

پانوراما: (کۆدیمەن، بەرجەوێن، دوورنما، دوورنوین، دوورەدیمەن، پانوراما.

پانورامیک: بەرجەوێن، دوورنوینی.

پانوش: پەراویز. ژیرنوس.

پانویس: بېروانه: "پانوشت".

پا نهادن: (1) ههنگاونان، چوون. (2) دس بیکردن.

پانهاده: ئانتی تیز.

پا واکشیدن: دووری کردن.

پاورچین: پاچرکی، پیدزکی، بزدم، چوونه جهسه، خشکی، پاپاریزی، به هیدی و بی چریه رویشتن، به سهری پهنجه و بی ههست رویشتن، رویشتن به ماته ماته، قوونه خشکه، قه لزان، قه لزی.

پاورچین پاورچین: ته له تل، ماته ماته، سه بره سه بره چوون.

پاورقی: (1) ژیرنوس. (2) چیرۆک و شتی وا که له چه ند ژماره ی گوڤار یان روژنامه یه کدا چاپ و بلاوده بیته وه.

(3) هه ر جور رومان یان چیرۆکیکی جه ماوه ره په سند.

پاوند: بېروانه: "پابند".

پای آور: به هیز، توانا.

پایا: خۆراگر، نه بېری، به رده وام، درێژخایه ن، نه مر، راهه ستاو، پاوه جی، رووله گه شه.

پایاب: (1) بنی ئاو، بنی ههوز، به شی ته سکاکی رووبار و تالو، ئه و به شه له به ستینی رووبار که که متر قووله و پیی ده گاتی، شوینی ته سکاکی ره خی ده ریا.

(2) توانایی، تاقهت، هیزوتوان، خۆراگری.

(3) قوولایی.

پایاب داشتن: قوول بوون.

پایا پای: سه ریه سهه، سه روه سهه، ئالوویری کالآ به کالآ، مامه له ی یه که به یه که گۆرینه وه.

پای افزار: پالآ، پیلاو، پیتاو، کاله و کهوش و که لاش وهتد.

پایان: ئاخ، دوماهی، دوایی، داخی، کۆتایی، سه ره نجام، برانه وه، دوایی هه ر شتی.

پایان بخش: کۆتایی هینه ر، کۆتایی هی.

پایان بخشیدن: کۆتایی پی هینان، ته واوکردن، دوایی هینان، دوایی پی هینان، فه برین، داکووژان، داکووژاندن.

پایان بندی: چۆنایه تی کۆتایی هینان به شتی.

پایان بین: دوورنوار، دوور روان، دوابین.

پایان دادن: بېروانه: "پایان بخشیدن".

پایانگر: ته واوکه ر، کاملکه ر.

پایان گرفتن: به کۆتایی گه یشتن.

پایان ناپذیر: بی کۆتایی، له بران نه هاتوو، له بن نه هاتوو، بی داخی.

پایان نامه: نامیلکه ی دوکتورا، تیز، نامیلکه یه که خویندکاران دوی ته واو بوونی خویندن له رشته که ی خویندا ده ی نووسن.

پایان نگر: بېروانه: "پایان بین".

پایانه: تیرمینال.

پایان یافتن: کۆتایی هاتن، کۆتاهاتن، کۆتایوون، ته واو بوون، دوایی هاتن، خه لاس بوون، برانه وه، ب داخی بوون.

پایایی: هه میشه یی، دایمی.

پای باف: جۆلا، بووزووته ن، شالباف.

پای برداشتن: هه لاتن، ده رچوون.

پای برنهان: بېروانه: "متابعت کردن".

پای بست: بېروانه: "پابست".

پای بند: بېروانه: "پابند".

پای تابه: بېروانه: "پاتابه".

پایتخت: پاتهخت، پایتهخت، پیتهخت، شاری ناوهندی.

پای خست: بېروانه: "پامال".

پایدار: راهه ستاو، به رده وام، خۆراگر، سه قامگیر، جیگرتوو، پته و، قایم، پاوه جی، هه رماو، پایه دار، به رخواه ده ر.

پایداری: راهه ستاوی، به رده وامی، خۆراگری، پته وی، هه رمان و خۆراگری.

پایدام: ته له، داو.

پای زهر: بېروانه: "پادزهر".

پایستگی: بېروانه: "استمرار".

پایستن: چاوه دیری کردن، ئاگالی بوون. به رده وام بوون، دووم درێژی، نه مری.

"پایسته": خۆراگر، جی قایم، پایه دار، بی پسانه وه.

پایش: بېروانه: "حفاظت".

پایشگر: (1) پارێزهر. (2) پابه ند. (3)

تیبین، دوورپوان.

پایکار: بېروانه: "پاکار".

پایکوبان: بېروانه: "پاکوبان".

پایکوب کردن: شیلان به پا، پیخوست کردن، خستنه ژیر پی، خستنه به رپی، کوتانه وه.

پایکوبی: بېروانه: "پاکوبی".

پایگاه: (1) پیگه، جیگه، شوین، پله. (2) درگا، ده رگه.

پایگیر: بېروانه: "پاگیر".

پایمال: بېروانه: "پامال".

پایمال شدن: پیشیل بوون، پیشیل کران، چوونه ژیر پی، خرا نه ژیر پی، به رپی دران.

پایمال کردن: پیشیل کردن، خستنه ژیر پی، پی ریخستن، خستنه به رپی، پایاساوین.

پایمان: بېروانه: "ثابت قدم".

پایمرد: هاریکار، هاریکه ر، ئالیکار، یارمه تیده ر. تکاکار. نیو بژیکه ر.

پایمردی: یارمه تی، هاریکاری، پیوه رویشتن، دهس به ر نه دان له مه به ست. نیو بژی، نیو بژه. تکاکردن، تکاکاریتی.

پایمزد: کاله درانه، پالادرانه، کراپا، مزی هاتن، مزی ماندوو بوونی پا، کراپا، کراهه پا، پالامز، پامز، قولخ.

پایندان: به رعو ده، دهسته به ر، که فیل، قبولکه ر، نیو بژیکه ر.

پایندگی: هه ربوونی، هه رمانی، نه مری، بی پششووونه، مانه وه، نه فه وتان. "پایندگی کردن": سه رپه رشتی و ئاگاداری لیکردن.

پاینده: خۆراگر، جی قایم، به رده وام، نه بری، بی له ناوچوون، به رده وام، نه مری، هه ربوو، پایه دار، پاینده، پاینه.

پایور: خاوون پله، خاوون پله و پایه، پایه به رز.

پایوران: بروانه: "کادر".

پایون: خشل، زێپ و زه نهبه.

پایوند: بروانه: "پای بند".

پایه: 1) هیم، بناغه، بناخه، بنه ما، بنیشه، بنه پهت. 2) پێچک، پاچکه، پایه کورسی و هتد. 3) ریز و حورمهت، پله و پایه.

پایه پایه: پله به پله.

پایه ریزی: فه ناندن، بناغه دارشتن، هیم دانان.

پایه گذار: بنیاتنه، دانه، ئافاکه ر.

پایه وران: کادر.

پایه ورسازی: بروانه: "ترفع".

پاییدن: چاوه دتیریکردن، به چا و ئاگا لی بوون، خستنه ژیر چاوه دتیری، چاڤ نهیری. درژده کیشان. چاوه پوانی کردن. خۆراگری کردن، راوه ستان.

پایی شدن: له سه رچوون، به دواداچوون، په ی چوون.

پایین: 1) نزم، خواره وه، خواروو، لای خواروو، ژیرو، ژیری. 2) هیکو، هیکو، به نه سپایی.

پایین آمدن: هاتنه خواره وه، دابه زین، داوه زین، داخۆزین، داخوه ستن، نزم بوونه وه، نشت، ئه ره وه سای.

پایین آوردن: هینانه خوار، هاوردنه خوار، دابه زاندن، داوه زاندن، داخۆزانن، داگرتن، له سه رلابردن، فه رۆتن.

پایین پرست: قهره واش، کاره که ر، پاکار، خزمه تکار، په رستار.

پایین پرستی: خزمه تکاری، کاره که ری، پاکاری، کۆیلایه تی.

پایین رفتن: چوونه ژیره وه، نه شتته وه.

پایین کشیدن: کیشانه خواره وه، هینانه خوار، دابه زاندن، دانه واندن. رووخاندن، له ناو بردن.

پیه: بروانه: "پخمه".

پیت آلود: بروانه: "آهارزده".

پیتانسیل: هۆکاری په نگراو/ شاراو، ته وژم، تین، وُلتاژ.

پیتتا: (پ.ت) تۆبه، تۆبه نامه.

پیتواژگر: بروانه: "پاسور".

پیت و پهن: پان، والا، به رین.

پیتی: به تال، رووت، په تی، خاوس.

پیتیار: بروانه: "پیتیاره".

پیتیارک: بروانه: "پیتیاره".

پیتیاره: په تا، به لا، زیان. دژی و ترسینه ر، ئه هریمه نی، دیو، درنج. ئاکارخراپ، ژنی بی حه یا و زمان پیس.

پیح پیح: پچه پچ، پچه، چیه، چیه چپ، چپ چپ، چرپه چرپ، سرته سرت، سرته، سرپه سرپ، سرتو خورت، سرکه سرک، سرکه، فته، فته فت، فچه، فسه فس، پسکه پسک، پسته پست، سرت و خورت.

پیح پیح زیاد: چپوهۆپ، سرته و خورته ی ژۆر.

پیحل: چه په ل، پیس، گه مار.

پچوهگر: وه رگیز (به شیوه ی زاره کی).

پختگان: کارزانان، به ئه زموونان، قالبوون، نیدادیتوان، زانایان.

پختگی: به ئه زموون بوون، ئه زموونداریتی، پیگه یشتن، چۆنیه تی هه ر شتیکی لیتراو.

پختن: لیتان، پیتژان، پیتژتن، پیتن، په هتن، پوخته بوون، پیگه یشتن له سه ر ئاگر، گرینای. "بسیار پختن": داپزان، داپزیان، داپزین، هه لاهه لاهوون.

پختنی: شیایو لیتان، بو لیتان. لیتراو.

پخته: 1) لیتراو، پیتژاو، گه ییو، دژی کال. 2) که سی به ئه زموون و کارزان و ژیر و زانا. 3) کولاو.

پخته خوار: مفت خۆر، مفت خۆر، سوالگر، ده رۆزه که ر.

پخته رای: به ئه زموون، کارامه، تاقی کراوه، ژیر.

پخته کار: بروانه: "کارآمد".

پخته کردن: 1) کامل کردن، به کۆتایی گه یاندن. 2) ئاماده کردنی که سی بو ئه نجامدانی کاری.

پخشدن: بلاو و پان بوونه وه.

پخچه پچیدن: کوتران، نه رم بوون، بلاو بوونه وه، پان بوونه وه.

پخس: 1) بروانه: "بخس". 2) هاله پرووز، پرووزان.

پخسیدن: 1) بروانه: "بخسیدن". 2) پرووزان، هاله پرووزبوون.

پخش: په خش، پرژاو، بلاو، وه شان.

پخش شدن: بلاو بوون، دابه ش بوون، به ش به ش بوون، چۆپریان، په رژان.

پخش کردن: بلاو کردن، بلاو کردنه وه، به لاف کرن، توژی، به ش کردن، دابه ش کردن، به ش به ش کردن، وه شانندن، وه شین، ندن.

پخش کننده: بلاوکه ره وه، وه شبیار.

پخشیدن: بروانه: "پخچیدن".

پخشیده: کوتراو، پانه وه کراو.

پخمه: گیل، گیلۆکه، که م زان، بی ئاوه ن، چۆپیک، سه پۆل، سه پۆله، سه په ل، چه پۆل، ته فک، په خمه.

پداگوژی: زانستی په روه رده و فیکر کردنی منالان، هونه ری راهینان، هونه ری مامۆستایه تی.

پدرام: 1) سه رسه وز و به گه شه. 2) شاد، دلخۆش. 3) بی ترس، هیمنایی. 4) شادی، دلخۆشی.

پدرخته: خه مبار، خه مناک، دل ته نگ.

پدرسالار: (کۆمه لناسی) باوک سالار/ سه ردار.

پدرشاهی: (کۆمه‌لناسی) باوک سالاری.

پدرکش: بکوژی باوک، کهسی که باوکی خۆی کوشتبی.

پدرکشنگی: بریتی له رق و دوژمنایه‌تی زۆر، خوی له ئارادابوون.

پدرگشته: (1) تایبه‌تمه‌ندی ئه‌وه‌ی که باوکیان کوشتبی. (2) دوژمنی زۆر قیندار و رکین.

پدرکشی: باوک کوژی، باوک کوشته‌یی.

پدرکلان: باوه‌گه‌وره.

پدرمرکز: باوک سه‌نته‌ر.

پدرگیر: زریاب.

پدونده: بپوانه: "پبوند".

پدید: (1) ئاشکرا، خویا، به‌رچاو، دیار. (2) جیاواز.

پدید آمدن: به‌دیهاتن، وه‌دیهاتن، پیکهاتن، ده‌رکه‌وتن، ئاشکرا بوون. "پدید آمده": به‌دیهاتوو، پیکهاتوو.

پدید آوردن: به‌دیهاتن، وه‌دیهاتن، داهینان، ئاشکراکردن، خویاکردن، فه‌دان.

"پدید آورنده": وه‌دیهاتنه‌ر، خویاکه‌ر، ده‌رخه‌ر.

پدیدار: (1) دیار، به‌رچاو، ئاشکرا، خویا، خوانه، خوانه‌سی، وه‌ره‌چه‌م.

(2) فه‌لسه‌فه دیارده.

پدیدار شدن: به‌رچاوهاتن، دیاری‌دان، ده‌رکه‌وتن، به‌دیهاتن.

پدیدارشناسی: دیارده‌ناسی.

پدید کردن: (1) ئاشکراکردن، ده‌رخستن.

(2) وه‌دیهاتن. (3) ده‌ربیرن، وتن.

پدیده: (1) دیارده، دیاردی. (2) که‌س یان شت یان رووداوی به‌رچاو، دیار.

پدیده‌شناختی: دیارده‌ناسانه.

پدیده‌شناسی: دیارده‌ناسی، زانستی دیارده‌کان، "فینۆمینۆلۆژی".

پدیکور: پاکخواینی قامک و نینۆکه‌کانی پی و جوان کردنیان.

پذرفت: قبوولکردن و وه‌ئه‌ستۆگرتنی شتیک، ده‌سته‌به‌ری، وه‌خۆگرتن.

پذرفتار: قبوولکه‌ر، وه‌رگر، به‌رعۆده، وه‌ئه‌ستۆگر، به‌لین ده‌ر. ملکه‌چ، به‌رفه‌رمان.

پذرفتکار: بپوانه: "پذرفتار".

پذرفتقن: بپوانه: "پذرفتقن".

پذیرا: (1) وه‌رگر، قبوولکه‌ر، پیشوازیکه‌ر. (2) ناچالاک، پاسیف.

پذیراشدن: به‌پیره‌وه‌چوون، به‌ پیشوازییه‌وه‌چوون، پیشوازی لیکردن.

پذیراندن: سه‌لماندن، پی قبوولکردن، رازیکردن. داسه‌پاندن.

پذیرایی کردن: خزمه‌ت و پیراگه‌یشتنی میوان، میوانداری. قبوولکردن، وه‌رگرتن.

پذیرش: وه‌رگیران، وه‌رگرتن، قبوولکردن، په‌ژاندن، رازی بوون، قایل بوون، وه‌ئه‌ستۆگرتن، به‌لین دان.

پذیرفتار: بپوانه: "پذرفتکار".

پذیرفتکار: بپوانه: "پذرفتکار".

پذیرفتقن: وه‌خۆگرتن، وه‌رگرتن، وه‌ئه‌ستۆگرتن، په‌ژیران، قبوولکردن، په‌ژاندن، رازیبوون.

پذیرفتنی: شیواوی په‌ژیران، شیواوی قه‌بوولکردن.

پذیرفته‌شدن: وه‌رگیران، قبوولکران، په‌ژیری. "پذیرفته‌شده": وه‌رگیراو، قبوولکر او.

پذیرنده: قبوولکه‌ر، وه‌رگر، وه‌خۆگر. پیشوازیکه‌ر.

پذیره: (1) (ئابووری) ده‌سته‌به‌ری کپینی گه‌لانرخداره‌کان. (2) قبوولکر او. (3) پیشوازیکه‌ر. (4) بپوانه: "استقبال".

پذیره‌شدن: (1) به‌پیره‌وه‌چوون، پیشوازی لیکردن، وه‌رگرتن، قبوولکردن. (2) به‌ریه‌ره‌کانی کردن، به‌رنگاربوونه‌وه.

پذیره‌نویسی: قبوولکردنی ده‌روه‌ستی دانی قه‌باله‌یه‌کی مالی.

پو: (پ) پ، لیوپیژ، لیوولیو، لیوانلیو، که‌لاو، سه‌رپیژ، تژی، تژه، لپ، لپیاولپ، دارمال.

پراب: ئاودار. گه‌ییو. فرمی‌سکاو، گریان. به‌دره‌وش، روون.

پراب و تاب: به‌تیر و ته‌سه‌لی و په‌سنی زۆر، به‌ئیشتیا.

پراتش شدن: (1) به‌ئازار و خه‌مگین بوون. (2) توپه‌بوون و هه‌لچوون.

پراوازه: بپوانه: "مشهور".

پراتیک: به‌پێوه‌بردن، کرده‌وه، ئه‌زموون، تاقیکاری، راهینان.

پراچین گرای: بپوانه: "التقاط گرای".

پراسس: پروسه.

پراشیدگی: بپوانه: "اختلال".

پراشیدن: پێژانن، پێژاندن، بلاوکردنه‌وه.

پراطناب: دریژکردنه‌وه، دریژدادی، فره‌ویژی.

پرافشاندن: (1) په‌ر و بال لیدان. (2) بریتی له وازه‌پێنان له کاریک به‌هۆی نه‌توانین له ئه‌نجام دانیدا.

پرافکندن: بریتی له ده‌ربیرینی ترس و نه‌توانین و زه‌بوونی. بال وهرین.

پراکافت: فه‌له‌جیوونی به‌ره‌به‌ری.

پراکتیکال: بپوانه: "پراکاماتیک".

پراکسیس: فه‌لسه‌فه‌ی کرده‌کی.

پراکندگی: په‌رته‌وازه‌یی، پیرژوبلاوی، بلاو‌بوون، لیک‌بلاوی، وه‌لاوی، تیجان، ناپیکوپیک بوون، شه‌پلین، شپیری، شپیره‌یی.

پراکندن: پێژاندن، پێژان، په‌رژبوون، بژکین، بژیان، پێژان، فه‌بژکاندن، بلاوکردن، بلاوکردنه‌وه، بلاوه‌پیکردن، بلاو‌بوون، په‌خشان کردن، وه‌شاندن.

پراکنده: په‌رته‌وازه، پیرژوبلاو، که‌رت و په‌رت، په‌رژ، پیرش، په‌خش، په‌خشان،

شپرزە، شپرزیاگ، شپریۆ، تەرت، بلاۆ، ولاۆ، وه لاۆ، به لاف، چۆپر، لیک جیا، تاک و توك، هاویر.

پراکندهدل: بپوانه: "پریشان حال".

پراکنده شدن: پەرتەوازه بوون، پرتۆبلاویوون، لیک بلاویوون، پەرتان، پرتان، راورتن، کەرت و پەرت بوون، هەریه که به لایه کاجوون، پەخشان بوون، چۆپریان، بلاویوون، قەبژکان، قەبژکین، قەبژکیان، قەپرتیان.

پراکنش: (1) (فیزیک) پڕۆسهی هه‌لوه‌شانی شه‌پۆلی به چه‌ند شه‌پۆلیکی ساده‌ی پیکه‌ینه‌ری ئه‌و شه‌پۆله. (2) بپوانه: "انتشار".

پراکنده: پرتینه‌ر، پرتین، بلافکه‌ر، پەخشکه‌ر، وه‌شینەر.

پراکیندن: بپوانه: "پراکندن".

پراگماتیسم: کرده‌گەریتی، رییازی ره‌سه‌نایه‌تی کرده‌وه، فه‌لسه‌فه‌ی کرده‌یی.

پراگماتیک: کرده‌یی، کرده‌وه‌یی.

پراکندن: بپوانه: "پراکندن".

پران: (1) بالنده. (2) له‌حالی‌فپین‌دا.

پرانتهز: که‌وانه، نیشانه‌یه‌که‌به‌م‌قۆرپه‌(0).

پرانداختن: دامان و خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دان، بال‌شۆپکردنه‌وه.

پراندازکردن: بال‌کردنه‌وه. شادی و خوشحالی‌کردن.

پرانندن: (1) هه‌لقرانندن، فراندن. (2) فۆیدان، هاویشتن. (3) له‌نکاوه‌ستاندنی‌یه‌که‌یک‌له‌خه‌و.

(4) دوورخستنه‌وه و ره‌واندنه‌وه.

(5) هاوونین بوونی جاربه‌جاری ژن ده‌گه‌ل پیاوگه‌لی جۆراوجۆر. (6) تاریف‌کردنی بی‌جی. "متك پراندن": قسه‌ی زل و بی‌جی‌کردن، مه‌ته‌له‌که‌خستن.

پرانندیشه‌بودن: مه‌ترسی‌دار بوون، ترسان، خه‌مناک بوون.

پراننده: فپین، فپیده‌ر، هاویژه‌ر.

پرانیدن: بپوانه: "پرانندن".

پراور: بالنده، تیزرۆ.

پراهنجار: ناسروشتی، "پارانۆرمال".

پرباد شدن: (1) پریا بوون، ماسین. (2) به‌ده‌ماری، خۆبه‌زل‌زانی.

پربار: (1) پریار، به‌ری‌زۆری‌هه‌یه، نه‌خه‌ش، نه‌خلیایش. (2) مانادار. (3) به‌به‌هره، به‌قازانج.

پرپرزدن: (1) بال و په‌ر‌لیدانی‌بالنده. (2) بالاته‌په، په‌له‌قاژه، بریتی‌له‌گیان‌دان و مردن.

پرپرشدن: هه‌لپریوان، هه‌لپرووکان، هه‌لوه‌رین، هه‌لوه‌ران، وه‌رین.

پرت: (1) چه‌په‌که، دوور، قه‌راخ، له‌ری‌ده‌رچووگ. (2) به‌نده‌ر، تابگه، له‌نگه‌رگا. (3) توور، شه‌مپ، قه‌زه‌لان، (4) بی‌جی.

پرتاب: (1) پرتاو، پرتاف. (2) به‌دره‌وشین، تابان، پینچاوپینچی‌زۆر.

پرتاب شناسی: (میکانیک) بالیستیک.

پرتاب کردن: بپوانه: "پرت کردن". "به‌بالا پرتاب کردن": کێل‌دان، کێل‌قه‌دان، به‌ره‌وژوور‌ئاوین.

پرتاب گشتن روی: سووربوونه‌وه‌ی روخسار.

پرتابیل: شیایوی‌راگوازتن. شیایوی پۆشین، پۆشن.

پرتاب و توان: پروزه و هیز، پرت‌توان و تاقت.

پرتابی: (1) هاویژراو، تیری‌هاویژراو، فپیدراو. (3) تیری‌که‌زۆر‌ب‌بکا.

(2) تیرهاویژ. (4) خیرا و به‌په‌له.

پرتابیان: تیرهاویژان، که‌مانداره‌کان.

پرت اندیشی: بپوانه: "پرشیدگی".

پرتحرک: بزۆزه‌سه‌هنده، پرجووله، زۆر هه‌لسوور، چه‌پخوون، چوست و چالاک.

پرتخمه: به‌داووناو و ری‌سوره‌سمی زۆره‌وه، به‌شکۆ و به‌بره‌و.

پرتره: پۆرتره، وینه‌ی‌روخساری‌مروفت.

پرت شدگی: فپیدراوی، توورپدراوی، هل‌قه‌تین، هل‌قه‌تایی.

پرت شدن: هه‌لدیران، په‌ران، په‌رت بوون، فپیدران، توورپدران، گلان. "پرت شدن از بالا": هه‌لدیران، هه‌لدیریان، له‌به‌رزیه‌وه فپیدران.

پرت کردن: توورمه‌ل‌دان، فپیدان، هاویشتن، دوور‌هاویشتن، هاویژتن، ئاویشتن، هاوین، هاقتین، ئاوین، هل‌قه‌تانندن، قه‌وانچه‌دان، قه‌وشاندن، شه‌مپراندن، قه‌شه‌مپراندن، قه‌زه‌لانندن، خستن، خستنه‌دوور، گلاندن، سووردان، وه‌رپان، وارۆواینه، وه‌رکرن، وزای، وزین، برنگ. دوورخستنه‌وه‌له‌ریگه‌یان مه‌به‌ستی‌سه‌ره‌کی. "پرت کردن از بالا": هه‌لداشت، هه‌لدیران، به‌ردانه‌وه، فپیدان له‌به‌رزیه‌وه. "به‌بالا پرت کردن": هه‌لدان، توورمه‌ل‌دان به‌ره‌وسه‌ر، فپیدان به‌ره‌وسه‌روه، هه‌وادان، حه‌وادان.

پرت کنند: فپیده‌ر، توورپده‌ر، هاویژه‌ر، هاقتیه‌ر، ئاقتی.

پرتکی: بی‌بیر و تپرامان.

پرتگاه: هه‌لدیر، هه‌لدیرکه، هه‌لدیرگه، مشه‌فل، زنار، هه‌له‌م، هه‌له‌مووت، هه‌له‌ت، هه‌زاربه‌هزار، نشووف، یارمه.

پرت گفتن: هاته‌ران‌پاته‌ران‌گوتن.

پرتلاش: پریکار، چالاک.

پرتسو: تیشک، پرشنگ، گزنگ، تیریژ، شووق، رووشنایی. (2) کاریگه‌ری، کارتیکه‌ری.

پرتوافکنی: تیشک‌خستن، تیشک‌هاویژی، تیریژ‌ئاوین، رووناکی‌دان.

پرت توان: به‌هیز، به‌تاقت.

پرتوبینی: رادیۆسکۆپی.

پرت و پیل: هاته‌ران‌پاته‌ران، هه‌لیت و پلایت، قسه‌ی‌بی‌مانا و پریوپووج، په‌شیۆ، په‌ریشان.

پرت و پلاشدن: پړژوبلاوبون، تهروتونو بون.

پرت و پلا کردن: په پړژوبلاوکردن، ده راندن، تهروتونو ناکردن.

پرتودرمانی: رادیوتراپی، تیشک دهرمانی.

پرتوزا: رادیوئکتیو، توخمه تیشکدهر.

پرتوشناس: رادیولوژیست، تیشک ناس.

پرتوشناسی: رادیولوژی، تیشک ناسی.

پرتونوگاری: رادیوگرافی، وینه هه لگرتنه وه به تیشکی نیکس.

پرتوه: بړوانه: "پرتابی".

پرجرات: (پ) به جهرگ، دلیر.

پرجضا: (پ) ستمکار.

پرجمعیته: پرحه شیمهت.

پرجاره: زور به فرت وفیل، فیلاوی.

پرچانگی: چه لته چهلته، چه نه دریزی، چه نه وه ری، چه نه لیدان، زور بیژی، زور بیلیبی، هه له وه پی، چه ناگه لیدان.

پرچانه: بریتی له فره ویژ، زور بلی، چه نه ور، پرحه نه، دریزدادی، چه قه چه ناو، چه ناگه دریز، هه له وه پی، چه قه کهر، زمان دریز، ده ق دریز.

پرچ کردن: پاچین، په چدان، په چدانه وه، په چاننه وه، په رچ کردن، په چاندن، په پاندن.

پرچم: نالا، به یداخ، به یاخ.

پرچم افراشتن: نالاهه لکردن، نالاهه لیدان، به یداخ هه لیدان.

پرچمدار: نالاهه لگر، نالادار، نالاجی، به یداخدار، به یاخدار، به یداغدار.

پرچیدن: بړوانه: "پرچ کردن".

پرچین: (پ) په رژین، په ژان، چیل، چه په ر، تان، تامان، ته یمان، نافبریک، جاج، ته جیر، شوروی به دیو، درگای به شوول هه لچنراو.

پرچین: (پ) پر پیچه لاپیچ، پر چین و توی، چین دار.

پرچین کردن: بړوانه: "پرچ کردن".

پرحرارت: (پ) 1 به تین، پرتین. 2 که سی پرکار و هه لسوور.

پرحرف: (پ) دمهار، دمهار، دم دریز، دم هه له، زور بلی، فره ویژ، چه نه باز.

پرغاش: شه پو مشمت ومړی، به تورپه بی یه وه به گزیه کاجوون، به گزداهاتن، ده گزپاهاتن، پیک پرژان، شه پی، هه ق برین.

پرغاشجو: شه پانگیز، شه پخوان، شه پانی، شه پاشو، جینگن، که لله شه ق، چه ناگه ور.

پرغاش خر: خوازیاری شه پی، چه ناگه ور، شه پخوان، دلیر.

پرغاش ساز: سازکه ری شه پو هه لا، ناماده ی شه پی، شه پانگیز.

پرغاش کیش: شه پو که به رده وام له شه پی دایه، شه پخوان، شه پاشو.

پرغاشگاه: گوره پانی شه پی.

پرغاشگری: شه پانگیزی، به گزیه کاجوون، پیماه لپژان، هه لشاخان، هه لشاخین.

پرغروش: پر هه راو هوریا، پرقاله، قاله قالمی زور، به جوش و خروش.

پرغشم: تورپه. پر تانه وته شه ر.

پرغنید: ره سا.

پرغواب: 1 که سی که زور هؤگری خه وه. 2 خه والوو، خومار.

پرخواستنه: خاوه نی مال و سامانی زور، ساماندار.

پرخواه: ته ماکار، چاوجنوک، تیرنه خور، رژد.

پرخور: خورا، خورما، خواروخ، زورخور، فره خور، خوش خور، بخور، ته شپی ترین، چله که، چلیس، زک له وه رین، زک تیر، هه سستی کور، ده وری لیس، واردوخ، وه ردوخ، پیلو، که لپاچا، که لپاچه، فارزک. "بسیار پرخور": ده لیا لوش.

پر خوردن: زور خواردن.

پرغون: 1 پرخوین. 2 خویناوی، خوینین. 3 سووره وه بوو، سوور وه تلی خوین.

پرغونی: (پزیشکی) کوبیونه وه ی له پاده به دهری خوین له هه رکام له نه ندامه کانی له ش دا.

پرغیدن: پیشکین، گه پان، گه پین.

پرغیده: بړوانه: "اسرارآمیز".

پرداخت: 1 دانه وه ی قهرز و شتی له و بابه ته. 2 پاره یه که که به که سی که

ده دری. 3 هه له چنی، هه له بری. 4 ژه ننگ لیکردنه وه، سیقالدان، زاخوادان. 5 خه ریک بوون به کاریکه وه. 6 ساف و ری کوپی ک کردن. 7 رتووش. 8 (له زارواهی بانکیدا) دانی پوول، کارسازی. "پرداخت دادن": سیقال دان، مشتمو مالدان، تیف تیفه دان. "عدم پرداخت": نه دان، نه دران.

پرداخت کردن: 1 سیل کردن، سیقال دان، مشتمو مال دان، لیک و لووس کردن، تیفتیفه دان، ماله فه، ژه ننگ سرپینه وه. 2 دان، دران، دانه وه. 3 ریک کردن و هه له چنی نووسراوه یه که.

پرداختگی: بړوانه: "فراغت".

پرداختن: 1 سیقال دان و ته وزاندن، ژه ننگ سرپینه وه، سازکردن، ریکوپی ک کردن. 2 به جیه هیانان، جیه جیکردن. 3 خو خه ریک کردن، خه ریک بوون، سه رقالبوون. 4 لیبوونه وه، خه لاس بوون. 5 به تال کردن. 6 پوول دان، کارسازی کردن، وام دانه وه. 7 رازاندنه وه. "سخن پرداختن": قسه کردن، ناخاوتن. "پرداختن از کاری": به کوتایی گه یاندن و خستنه لاره یان لیبوونه وه لیبی. "پرداختن به کسی": سه رنجدان یان خه ریک بوون به و یان به کاری نه وه وه، پیژاگه یشته به نه و یان کاری نه و.

پرداختن جریمه: بژاردن، بژاردنه وه، تاوان دان.

پرداختن خانه: دروست کردن، ته‌واوکردنی بینا.

پرداختن دل: 1) دل پیوه‌نه‌مان، وازه‌ینان. 2) خالی‌کردنه‌وهی گریی دل.

پرداختن زکات: ده‌رکردن، زه‌کات دان.

پرداختن عمر: به‌کوتایی‌گه‌یشتنی ته‌من.

پرداختی: دراو.

پردادن: نازادکردن و هه‌لفراندنی بالنده. ره‌واندنه‌وه و دور خستنه‌وه.

پردازش: 1) (کامپیوتیر) نه‌نجامدانی کۆمه‌لیک کرداری جوراوجۆر له‌سه‌ر زانیارییه‌کانی ناو کامپیوتیر، PROCESS.

2) ریكویپیک کردن و هه‌له‌چنی بابه‌تی نووسراو وه‌ک چیرۆک و وتار. 3) خه‌ریک بوون، سه‌رگه‌رم بوون، مژوولی، هه‌ول.

"پردازش کردن": خستنه‌پوو و جینه‌جیکردن.

پردازگر: 1) سپینه‌ر، سیقالکار، مالشته، زۆخی. 2) بڕوانه: "طراح".

پردازنده: 1) سیقالکار، مالشته، مالشت ده‌ر. 2) رازینه‌ر، خه‌ملین. 3) بنیاتنه‌ر، ریكویپیک‌کەر. 4) "پروسیسۆر".

پردازه: بڕوانه: "عملکرد".

پردازیلین: بڕوانه: "پرداختن".

پردان: (پ) زۆر زان، زۆر زانا و ژیر و وریا.

پردختن: بڕوانه: "پرداختن".

پردآمد: پداهات.

پرده‌دیریگی: خه‌نزاری، ناوژپان، ئابرووتکان، بی‌شهرمی.

پرده‌دریده: راز درکاو، خه‌نزار، ئابرووتکاو، هه‌یاچوو.

پرده‌سه‌را: سه‌راه‌په‌رده، دیوانی میر، خیوه‌ت.

پرده‌سرای: ستران بیژ، سروودخوین.

پرده‌شناس: ژه‌نیار، مووسیقیقازان، به‌زمگنێ، لۆتی.

پرده‌کردن: 1) داپۆشیننی ده‌موچاو. 2) داپۆشانندن.

پرده‌گر: په‌رده‌دوروو، په‌رده‌ساز.

پرده‌نشین: 1) ژنی رووداپۆشراو، ژنی به‌ده‌مامک، داپۆشراو. 2) که‌سی خه‌لوه‌ت نشین و خۆپاریز و رازدار. 3) جوان چاک.

پردیس: به‌هشت. باغ.

پررو: بی‌شهرم و رووه‌له‌مالاو، روودامالاو، بی‌شهرم و شووره‌یی، بی‌چاوه‌پوو، روودامالاو، روودامالیاو، ریلاس، روودار، رووقایم، ساواز، قولته‌ش، قولته‌شه، چاق هیشک.

پررویی: بی‌شهرمی، رووه‌له‌مالاوی.

پرریختن: 1) په‌ر و بال و هه‌رینی په‌له‌وه‌ر، تووله‌ک کردن. 2) بریتی له‌دامان، زه‌بوون بوون، په‌ست بوون، روت بوون.

پرزا: (پ) فره‌زی، نه‌وه‌ی که‌ منالی زۆری ده‌بی.

پرزدن: په‌ر و بال لیدانی په‌له‌وه‌ر، په‌رین، فرین، هه‌لفرین.

پرزیدنا: (سیاسی) سه‌رۆک کۆمار.

پرس: (پ) پرسین، پرسیار.

پرس: (پ) په‌رده، رووپۆش.

پرسا: بڕوانه: "پرسان".

پرسان: پرسیارکەر، پرسکەر، پرسا، له‌حالی پرس کردن دا.

پرسان پرسان: زۆر پرس کردن، زۆر پرسیار کردن بۆ دۆزینه‌وه‌ی شوینی.

پرسانتاز: بڕوانه: "پرسانتاز".

پرسپکتیو: 1) هونه‌ری کیشانه‌وه‌ی دیمه‌ن و شته‌کان. 2) دورنما، دورنویین، دیمه‌ن. 3) چاوه‌پوانی، چه‌مه‌پایی.

پرستار: 1) یاریده‌ده‌ری نه‌خۆش، په‌رستار. 2) خزمه‌تکار. 3) به‌نده، به‌نی.

4) ژن، هاوسه‌ر. 5) ژیرفهرمان، به‌رفه‌رمان. 6) په‌رسیار، په‌ره‌س.

7) نگابان و پارێزه‌ر.

پرستاروش: وه‌ک په‌رستار.

پرستاری کردن: ئاگالی‌بوون، ئاگاداری کردن، خه‌مخۆری‌لێکردن، پێراگه‌یشتن، تیمارکردن.

پرستش: به‌نده‌یی، نزا، دوعا، په‌رستن.

پرستشگاه: بڕوانه: "معبد".

پرستشگر: په‌رسیار، په‌رست، په‌رستار. خزمه‌تکار، تۆکەر، به‌نی.

پرستشگری: نزا، په‌رستن، به‌نده‌یی، خزمه‌ت.

پرستك: خزمهت گوزار، خزمهتكار.

پرستندگی: بهنده‌یی، كۆيله‌یی، په‌رستن، خزمه‌تكار.

پرستنده: (1) په‌رستیار، په‌ره‌س، په‌رست. (2) به‌نده، كۆيله، خزمه‌تكار.

پرسته: (1) په‌رستینراو، ستایش‌كراو، ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ ده‌یپه‌رستن. (2) په‌رستن. (3) خزمه‌تكار، قه‌ره‌واش.

پرستیدن: په‌رستن، به‌پیرۆز زانین، ستایش‌كردن، به‌نده‌یی كردن، خزمه‌ت كردن، زۆر خۆشویستن. "پرستیده": په‌رستینراو، ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ ده‌یپه‌رستن و ستایشی ده‌كهن.

پرستیژ: پرستیژ، جی‌متمان‌ه، جی‌باوه‌ری. بالاده‌ستی، ده‌ست‌رۆیشتویی. سی‌حر، جادوو. فریودانی سی‌حراوی.

پرستش: (1) په‌رستیار، پرس، پرسین، پس‌یار، په‌رسای، ته‌یی كه‌ ولامی گه‌ره‌كه‌. (2) بڕوانه: "به‌پرستش رفتن": سه‌ردانی نه‌خۆش كردن. "به‌پرستش گرتن": لیکۆلینه‌وه‌كردن، لپرسین، پرس‌یاركردن.

پرستش آفرین: پرس‌یار خولقین، جیگه‌ی پرس‌یار.

پرستش تعارفی: پرسه‌گورگانه، پرسه‌گورگانی، پرس‌كردنی رواله‌تی و به‌قسه‌نه‌كردن.

پریش كلامی: پرس‌یاری ئاخوته‌یی.

پریش كنده: پرسا، پرس‌كه‌ر، به‌پرس‌یار.

پریشگاه: شوینی پرس‌یار.

پریشگر: بڕوانه: "پریش‌كنده".

پریشنامه: پرس‌نامه.

پریشان: (پ) مه‌سه‌له، پرس، پرس‌یار.

پریشنده: بڕوانه: "پریش‌كنده".

پریشنل: كه‌سینیی، تاییه‌تی، كۆی كارمه‌ندانی ئیداره‌یه‌ك، پی‌رسونیل.

پرس و جو: پرسین و لیکۆلینه‌وه‌بو زانینی راستی شتیك.

پرسوز و گداز: بڕوانه: "پرس‌گداز".

پرسوناژ: كه‌س، كه‌سه‌ی جی‌ی سه‌رنج، كه‌سه‌ی گه‌وره و ناودار، (له‌شانۆدا) هه‌ر كام له‌كه‌سه‌كاني شانۆنامه، ئه‌كته‌ر، كه‌سایه‌تی.

پرسه: (پ) پرس‌یار، په‌رستن. هه‌وال پرس‌ی له‌نه‌خۆش، سه‌ره‌خۆشی، پرسه، تازیه.

پرسه: (پ) مالانگه‌پی، سوال، له‌ته‌چنی، پارسه‌کی.

پرسه‌زن: سوورپانه‌وه‌له‌كۆلان و بازارد، (بیکار خولانه‌وه، رۆیشتن و سوال كردن.

پرسه‌كردن: به‌سه‌ركردنه‌وه، سه‌رلیدان.

پرسیدن: پرس‌یاركردن، پرس‌كردن، پرسین، هه‌وال پرسین.

پریش: فری، باز، بازباز، باز، وشه‌قاوی به‌هه‌لبه‌زینه‌وه، خیز، خۆه‌لدان، قه‌فاز، قه‌قز، قه‌لباز، قه‌لبه‌ز، قه‌لمباز،

پریشان: روتاندن، روتانه‌وه‌ی مه‌ل، په‌ریتاندن، زه‌متمان‌دن.

پریشنده: (1) روتانه‌وه، له‌په‌رپۆكراو. (2) په‌رژ، ته‌رت، بلاو. (3) بریتی له‌داماو و كۆل.

پریش: (پ) كُن چالاک، فرز، چوست.

پریش: پریش، لایه‌یی، چرچ و لۆچاوی.

پریش: بڕوانه: "کینه‌ور".

پریش: (1) جه‌غزینگ، جه‌غزینگ، په‌لکدار، په‌رگار، په‌رگال. (2) جه‌غز، بازنه، چه‌مه‌ره. (3) پی‌وه‌ر، پی‌وانه. (4) كه‌له‌ك، فیل. (5) چاره‌نووس.

پریش: (پ) حه‌شیمه‌ت.

پریش: (پ) سۆزدار، به‌تین و گوپ، پرکه‌سه‌ر.

پریش: بازه‌له‌بوون. هه‌لفین. فره‌خۆشحال و شادمان بوون.

پریش: هه‌رگیز، حاشا.

پریش: (1) بال‌كردنه‌وه. (2) بریتی له‌خاکه‌پایی.

پریش: فره‌(بیژ/ویژ، زۆریلی، چه‌نه‌باز، چه‌قه‌سه‌رۆ، فره‌وه‌ر، زۆرور، به‌له‌بل، دریزداد، زماندار، ده‌ماوه‌ر.

پریش: بڕوانه: "متنوع".

پریش: فره‌ویژی، زۆریلی، دریزداد، ده‌م لیدان، ده‌م لیکدان، چه‌نه‌بازی به‌خۆپایی، ریشه.

پریش: ئیزن دان، هیشتن.

پریش: ده‌وراندنه‌وه‌ر.

پریش: پریش، پریش، پریش، پریش، هه‌را و هوریا.

پریش: بڕوانه: "لافزن".

قه‌لمباز، كه‌لمباز، ده‌قه‌لووز، لیتك، فنچك. "مسابقه‌ پریش": بازبازان، بازبازین، بازبازدین، بازده‌لباز، بازبازۆکی، چرتك، چلاپه. "بازی پریش": كه‌وشین، كه‌وشه‌ك، سی‌باز.

پریش دادن: بازدان، بازهاویشتن، قه‌لمبازبردن، په‌رین، هه‌لبه‌زین، خۆه‌لدان، لنگه‌ته‌سته‌نه.

پریش: بڕوانه: "پریش".

پریشور: (پ) به‌هه‌ست، به‌سۆز، به‌گوپوتین. (2) شه‌پۆلاوی، پریشه‌پۆل.

پریشور: بڕوانه: "ماجراجو".

پریشیگی: بیرلایوی، هه‌واس په‌رتی.

پریشون: زۆر فیله‌زان، به‌مه‌كر و فیله‌زان. زۆر زانا و زیره‌ك.

پریش: بڕوانه: "پیشوند".

پریش: بریتی له‌ئاسووده‌یی و خۆش‌بژیوی زۆر.

پریش: (پ) پریش، چالاک. (2) ناسك.

پریش: په‌رتاوتن، هه‌لبه‌رتاوتن، لکه‌دار په‌راندن.

پریش: پریش، تزه‌كردنی والا، لپوپیژ كردن، دارمال‌كردن، مش‌كردن، مش‌كردن، گۆزانن، داگرتن، ئاخنین. "پریش کردن دوباره": پریش‌كردنه‌وه، داگرتنه‌وه.

پریش: (1) بال‌لیدان، هه‌لفین. (2) تاسه و تامه‌زوییی زۆر كردن.

پریشگی: روتان، روت بوونه‌وه، روت بوونه‌وه، بی‌په‌پوونی مه‌ل.

پرماس: ساوانی، ساوایی.

پرماس ناپذیر: ههست پینه کراو.

پرماسیدن: سوون، پیا هانین، دهست هینان به شتیک دا. لاواندنه وه.

پرمان برداشتن: فرمان بردن، ملکه چی.

پرمايه: 1) پرقازنج، پرهیژا و به نرخ.

2) کهسی زور زانا و مه زن، خاوهن زانست و ئاوه زى زور. 3) پولدار، دهوله مند. 4) ئاوه دان و سه رسه وز.

5) به شکو. 6) گرینگ. 7) گرانبایی، به نرخ.

پرمخیدن: بپوانه: "برمخیدن".

پرمغز: 1) ناوکار. 2) پیمان و واتا.

پرمش: خو به زل زان، خو په سن، هیژا و ریژدار، به ئاوه ز و پرقازنج.

پرناس: بپوانه: "برناس".

پرنختوت: زور به ناز، به فیزو له خوږازی، زورخو به زل زان، خو په سن.

پرندهوش: دویشه و.

پرنده: په له ور، په له وهر، بالدار، بالنده، بالنه، فرنده، فرینه، فرا، مهل. "پرنده پر

نزدن": بریتی له خه لوهت و چول و بیده نگ بوون، له کوردی دا ده لئین په پوی لئ ده خوینی یان که ری لئ بگیی که س نازانی.

پرنس: شا، شازاده.

پرنسس: خاتوو شازاده، کچی شا، ژنی

شا، مه له که، شازن.

پرنسیپ: بنه واشه، بنه چه، سه ره تا،

ده سپیک، مایه، ماده، ریسا، بابه تی سه ره کی، ریسای ئاکار و هه لئ سوکه وت، بپوا، سه لیه، مهرام، پره نسپ. بنه مای ئه خلاقى.

پرننگ: سیقال دان.

پرو: به لگه، دیکومینت، نیشانه.

پروا: 1) مه ترسی، سام، ترس، سل، باک. 2) ئاوپ، بایه خ.

پرواداشتن: سل کردن، مه ترسی کردن، ئاوپ لیدانه وه، لالی کردنه وه، گرنگی پیدان.

پروار: بپوانه: "پرواری".

پرواری: دابه سته، دابه سراو، دابه سیاو، ئه ره به سته، به خته، ره پیتته، به سه له مه، دانی، ده رماله، ده رمالی، هه ملک.

پرواز: فرین، هه لفری، هه لفرین، هه لفران، بال گرتنه وه.

پرواز دادن: هه لفراندن، هه لفرانن، بوونه هوی بال گرتنه وه.

پرواز دهنده: هه لفرین، شتی که بالدار وه فرین ده خا.

پرواز زدن: بپوانه: "پرواز کردن".

پرواز کردن: هل فرین، هه لفرین، فرین، رفین، فره کردن، ده حه و اچوون، ده حه و اوچهوون، بالگرتن، بالگرتنه وه، باله وگرتن، بالوگرتن، پهرین.

پروازه: خوراک، تیشوو.

پروازی بازی: سه ما.

پروتون: به شی ناوه ندیی ئه توم که پیکه وه ده گه ل ئوترون ناوکی ئه توم پیک دینن.

پرویدین: بپوانه: "مغذی".

پروواندن: بپوانه: "پرووانیدن".

پروواننده: په روه، راهینر، به ختوکه ر.

پرووانیدن: په روه راندن، په روه رده کردن، بارهینان، بارهیاوردن، پیگه یاندن، ره عمه ل هینان، به ختوکردن، به خوکردن، به خوی کردن، ئاماده کردن، به خه م کردن. "پرووانیده": په روه رده کراو، بار هینراو، خه ملیندراو، به ختوکراو.

پروردگار: په روه، په روه رده کار، راهینر، یه کیک له ناوه کانی خوا.

پروردگری: بپوانه: "تغذیه".

پروردن: بپوانه: "پرووانیدن".

پروردنی: شیاوی په روه رده کردن.

پرورده: 1) په روه رده کراو، بار هینراو، راهینراو، پیگه یو، ره عمه ل هاتوو.

2) مثال. 3) بپوانه: "سنجیده".

پرورش: 1) په روه رده، بارهینان، کرده ی "پروردن". 2) به مانای په رستاری و به نده بییش هاتوه. 3) دابونه ریت، کولتور. 4) خوراک و غزا.

پرورش دادن: په روه رده کردن، راهینان، بارهینان، به ختوکردن، ره نئوهینان، هینکر.

پرورش دام: چاخه وکردن، قه له وکردنی حه یوانی گزشت.

پرواس: 1) ههست پیکردن، دهس پیا هینان. 2) رزگار، خه لاس.

پرواسیدن: 1) سوون، پیا هینان. 2) بپوانه: "یازیدن". 3) ئاماده کردن و لئ بوونه وه.

پروانه کار: مؤله تی کار، جه وازی کار.

پرو پا قرص: 1) پیداکر و راوه ستاو له سه ره به سته. 2) هه میشه یی، دایمی. 3) پته و، قایم، توکمه. 4) به شه خسیه ت.

پروپاگانده: بانگه شه، پپوپاگه نده، هه ولدان بۆ بره و پیدانی مهرام و ریبان.

پروتست: 1) ناره زایه تی ده رپرین، پرتیستو کردن. 2) بپوانه: "واخواست".

پروتستان: ناوی گشتی بپوامه ندان به چاکسازی ئایینی مه سیح، پیره وانی ئایینی لوتیر، یه کیک له لکه سییانه کانی ئایینی مه سیح که بپوایان به سه روکی روحانی (پاپ) نیه.

پروتکل: پرتوکول، ره شنووسی گرتیه ست یان ئه و شتانه ی که له وتوویره کان دا یادداشت ده کری و دوايه ده کریته په یمان دام و ده ستوو و ریساگه لئ که له پیوه ندییبه نیونه ته وه یی به کان دا باوه.

پروتوپلاسم: ماده ده یه که وه ک سپینه ی هیلکه له نیو خانه کانی گیانداران و گیایه کان دا که له دوو به شی سیتوپلاسم و ناوک پیکهاتوه.

پرورشگاه: په روهردگه، شوینى په روهرده كړدن.

پرورش یافتن: په روهرده بوون، گۆشكران، هین بوون.

پرورشى: 1) په روهرده یی. 2) په روهرده كړاو له دهره وهى ژینگه ی سروشتى خوى.

پروز: 1) داوینى جلوبه رگ و فېرش و شتى وا. 2) بڼه وینه چه. 3) جه وهه.

پرونده: بېوانه: "پروړانده".

پروړیدن: بېوانه: "پروړدن".

پروز: 1) ره چه له ك، بڼه چه كه، بڼه ما. 2) په راوړن، پینه.

پروزی: 1) بڼه په تى، بڼچینه یی. 2) سه رها تى.

پروژكتور: نوور هاوړن، تیشك هاوړن. ده زگای نیشاندانى فیلم یان ئیسلايد.

پروژه: پروژه، نه خشه، پلان، گه لاله ی كار، نییه ت، پلان و نه خشه ی ئه و كارانه ی ده بى ئه نجام بدرین.

پروسس: 1) پروسه. 2) (كامپیوتېن) بېوانه: "پردازش".

پروسه: پروسه، رهوت.

پروفاز: قوناعى ئاماده یی.

پروفرما: پېشنیاری فروش یان فاکتورى كاتى بۆ نارنده بانك و كړدنه وهى ئیحتوبار به قازانجى فروشبار.

پروفیسونل: پيشه یی، پيشه وهه، پيشه گهر، پسيپور له كار و هونه ريك دا، ليزان.

پروفيل: بر، لاروو، نیوروو، نه خشه و وینه ی بڼایه كه لایه كى نیشان بدا وهك ئه وهى له ناوه راست را برییتیان.

پروفیلاسكى: (پزیشكى) پيشگى له نه خوشى.

پروكاسيون: هان دان، دنه دان، هۆ، تيك دانى كاريك له رووى نه خشه و پيش بڼى وهه.

پروگرام: پروگرام، به نامه.

پرونتاريا: چینی كريكار، چینی ره نجبه ر، كه سائيك كه جگه له هه قده ستى روژانه داهاتيكى ديكه یان نیه.

پرونتر: كريكار، ره نجبه ر، ئه رك دهر، زه حمه تكيش، كه سى كه بيجگه له هه ق ده ستى خوى داهاتيكى تری نیه.

پرونجا: فابل، پوشه.

پرونده: په روهنده، په روهنه، هه ق نفیس، فابل، دوسیه (ئهم وشه یه فه رانسیه). پيشینه ی كه سيك.

پروبختن: بېوانه: "بيختن".

پرويش: بېوانه: "اهمال".

پروهان: گشتى، هه موانى.

پرهختن: بېوانه: "پرهختن".

پرهنر: بېوانه: "هنرمند".

پرهودن: سووتان، سووتیان.

پرهول: فره ترسینه ر، سامناك.

پرهون: بېوانه: "دايره".

پرهونى: بېوانه: "مدور".

پرهياهو: پر هه راوهوريا، به گوره گور، كه سى كه زور قووله قوول و قيره قير ده كا.

پرهيب: بېوانه: "شبح".

پرهیختن: پاريزكردن، دورى كړدن.

پرهیختار: 1) بېوانه: "معلم". 2) بېوانه: "محتاط".

پرهيز: پاريز، په هر يز، به هر يز، ده ژ، له هيندى خوراك دم گرتنه وه، ته كينه وه له هه ندى خواردن، خو پاريزى، دوره په ريزى.

پرهيزانیدن: پاريزانندن، ناچار به پاريز كړدن.

پرهيز جستن: بېوانه: "پرهيز كړدن".

پرهيز شكستن: ته ركى پاريز كړدن، وازه يتان له پاريز كړدن.

پرهيزكار: بېوانه: "پرهيزگار".

پرهيزكارى: خو پاريزى، داوین پاكى، دشكردن.

پرهيز كردن: پاريزكردن، په ره يزكردن، خو پاراستن، خواه پاراستن، خو پارازتن، خو دوورخستن، خولادان، دشكردن، دوره په ريز بوون.

پرهيزگار: خو پاريز، پاريزكردن، دورى كړدن، خو بواردن له كارى يان شتیک، خواه پاراستن. 2) ترسیان. 3) راگرتن، پاراستن.

پرى افسا: بېوانه: "افسونگر".

پرى بند: بېوانه: "جن گير".

پرىچهر: په رى روو، خوشيك، جوان چاك، فره قه شهنگ، رندك.

پرى خوان: بېوانه: "جن گير".

پرى دار: هاله ليدراو، شيت، ديوانه.

پرىدن: (پ) په ر، په رين، فرين، هه لفرين، فران، قه گه مزین، هه لبه زان، بازدان، بازبردن، قه فازتن، وزاقدان، وزاق به ستن، باله وگرتن، بال گرتنه وه. "از خواب پريدن": له پر له خو هه ستان، له خو راجه نين.

پرىدن اندام: له رزینی بى ئيراده ی ئه نداميك، پلدان. "پرىدن جان": مردن.

پرىدن باكسى: هه بوونى هاتوچو و پيوه ندى ده گه ل وى. "به هم پريدن": ده گه ل يه ك تيكه لچوون و به شه په اتن.

پرىدن: (پ) پرېوون، كه له كه بوون، ليوړېبوون، تزی بوون.

پرىده: هه ل فریو، فریو، ده حه واچوو.

پری دیدار: بروانه: "پریچهر".

پریرو: پەری روخسار، پەری پوو.

پریروز: پیژره‌که، دوو روژ پیژتر.

پیریڤین: تازه‌پیژه‌یشتوو.

پریز: (1) هەرا، گوڤه، نەپه. (2) هیلەك.

(3) شاخه، رشته. (4) پریزی کاره‌با.

پریزاد: پەریزاده، منالی فریخته، پەری

نەژاد، بریتی له جوان چاکی میوینه.

پریزەن: پەریڤین، فرین، هەلفرین.

پریسا: بروانه: "افسونگر".

پریش: پەریشان، پەریژ، پەرخشان، بلآو،

پەریشه.

پریشان: پەشیۆ، پەشیۆوا، پەشۆکاو،

پەشۆکیاو، پەژۆ، شپەزە، شپەتیۆ،

شلۆژیۆ، بیرلآو، مەلوول، زۆین،

پەریشان.

پریشان افکار: بیربلآوی، وەرەگەیرایش.

پریشان حال: بی‌کەیف، نەباش،

پروپەشیۆ، پەشیۆ، شپەزە، شپەزە،

شاپرزا، شەق و شپ، شەویق، بی

سەروەر، حال خراپ، حال پەریشان، بی

حال، پەریشان و سەرلێشیتیۆیاگ، ناساز،

ناکۆک، دلته‌نگ، بەوبەخت، نیگەران،

کەله‌لا، کەساس.

پریشان دل: دل پەریشان، نارەحەت،

نیگەران.

پریشان روزگار: روژ ره‌ش، دەسکورت،

دۆش داماو، کەسی که ژیانی خۆشی نیه.

پریشان شدن: بلآو بوون، پریژان، پەرخشان

بوون، پەشۆکان، پەشۆکیان، پەریشان

بوون، نیگەران بوون، بو مانای زیاتر

بروانه: "آشفتن".

پریشانی: بروانه: "آشفتگی".

پریشانیدن: پەریشان کردن، پەشۆکاندن،

نیگەران کردن، پریژاندن، پەرخشان کردن،

بلآوکردن.

پریشەب: پیژیشەو، دووشە‌وییش،

شەوادیتەر.

پریشن: بروانه: "پریشان".

پریشیدن: بروانه: "پریشان شدن".

پریشندگی: کردە‌ی پەریشان کردن.

پریشندە: پەشیۆ کەر، پەریشان کەر.

پریشیدگی: چۆنیەتی پەریشانی و

پەشیۆی، شیۆواوی، شپەتیۆی، پشیۆی،

شیۆان.

پری نژاد: بروانه: "پریزاد".

پریوود: (1) بروانه: "قاعدگی". (2) (فیزیک)

دەورە‌ی لەدوا یەك.

پریوش: پەری ئاسا، وەك پەری، پەری

روو.

پزا: لێنەر، پیژەر. زوو پەز، هەر شتی که

زوو و بەتینی که م لێنبری.

پزاختن: بروانه: "گداختن".

پزان: (1) لەحالی لێنان/ پیژاندنا.

(2) لێنەر، نامادەکەر.

دلته‌نگ بوون. "پژمرده": ژاکاو، ژاکیاگ،

ژاکیان، سیس، سیس بووگ، سیسیاگ،

شەمزی، شەمزیۆ، شەمزاو، چرچ،

چرچاو، چرچ هەلگەپاو، چرمسی،

چەرمسی، چلمسی، جلوا، ژەلمسە،

ژولسە، ژولیاگ، پلژ، پلژیاگ، گەچل،

پەرموچ، لە گەشە کەوتوو، خەمبار،

خەمناک، دلته‌نگ، کز، دوژ.

پژمرده‌خاطر: دلته‌مری، دل وشک، مپو

مۆچ، کەم پیژەنن.

پژمرده‌شدن: بروانه: "پژمردن".

پژمردین: بروانه: "پژمردن".

پژنگ: ریژەچارە.

پژواک: زایەلە، پیژن، دەنگدانە‌وه،

"ئیکۆ".

پژوانک: بروانه: "مصر".

پژواندن: ژاکاندن، ژاکانن، چرچاندن،

سیس کردن، دلته‌نگ کردن، پەریشان

کردن، رەنجاندن.

پژواننده: ژاکین، رەنجین، نازاردەر.

پژوانیدن: بروانه: "پژواندن".

پژولش: پەریشانی، ژاکاوی، کزی و

خەمباری.

پژولگر: مەستی هین، گیرا.

پژولیدن: چرچ بوون، سیس بوون، ژاکان،

گرژبوون/ هەلاتن، کرچیان، گەچلان.

"پژولیده": ژاکاو، چرچاو، سیس

هەلگەپاو، سیس و چرچ، هەلچرچاو، کرچ،

تیت ترنجاو، ژار، گەچل، خەمبار،

پەریشان، دل بە خەم، گژن.

پژانندن: (1) بروانه: "پختن".

(2) نەرمکردنی برین تا ئەو جیگە‌ی که

چلگە‌کە‌ی بێتە‌دەر.

پژاننده: پیژەر، لێنەر.

پژادان/ آمدن: خۆنوینی، خۆرانان.

پژش: لێنان، کردە‌ی لێنان.

پژشکیار: هاریکاری پزیشک، برین پیچ.

پژنده: لێنەر، پیژەر، دوو وشە‌ی پەز و

پیژ ئەگەر وەك پاشگر بێن مانای (پزندە)

دەدەن وەك خشت پیژدارپیش، نان

پیژا‌برژین، چاپەز، ئاشپەز.

پژوا: کەسی رووت و رەجال و شپۆل.

پژوایی: بی‌لیاقەت و خویپی.

پژیدن: بروانه: "پختن".

پژیسیون: شوین، جیگە، پیگە، دۆخ، بە

پله و پایه‌گە‌یشتن، دانان یان گرتن، لەش

و قەوارە‌ی کەسیک.

پژ: (پ) بروانه: "سرماریزه".

پژمان: (1) خەمبار، ژاکاو، شەمزیۆ،

دلته‌نگ. (2) پەشیمان. (3) بی هیوا.

پژمراندن: شەمزاندن، ژاکاندن،

چرچاندن، خەمناک کردن.

پژمراننده: ژاکین، شەمزین.

پژمردگی: سیسی، ژاکاوی، ژەلم، شەمز،

شەمس، چرچ (هەلاتن/ هەلگەپان).

پژمردن: ژاکان، شەمزان، شەمزین، سیس

هەلگەپان، سیس بوون، سیسیان، چرچ

بوون، هەلچرچان، کرچیان، ژول، ژولیان،

گەچلان، هەلچرچان، چرمسین، چلمسین

پەرموچان، پلژیان، خەمباربوون،

پژوم: د پرویش، هه ژار، خزان، سوالکهر، زه بوون.

پژوهان: توپژهر، له حالې توپژینه وه ده.

پژوهانه: هه ق (دهست) ی لیکولینه وه.

پژوهش: 1) توپژینه وه، لې توپژینه وه، لې وردبوونه وه، شیکردنه وه، کولینه وه، قه کولان، کولانه وه، هوورانن، هینکاری، منی کرن، منی کاری، هیره، پاسادان، داباش. 2) پروانه: "کنجکاوې". 3) پروانه: "استیناف".

پژوهش حال: پروانه: "احوالپرسی".

پژوهش خوانده: که سی شکایه ت لیکراو.

پژوهش خواه: شکایه تکار، سکا لاکه ر.

پژوهش خواهی: ثیعتراز له قوناعی دووه می پیراگه یشتن به پوره نده.

پژوهشگاه: توپژینگه.

پژوهشگر: توپژهر، توژهر، توژره وه، توژین، په یوژر، کولر، کولره وه، سه رنج در، منی کار، هووره نیږ، هیره که ر، هینکار.

پژوهندگی: توپژینه وه، پشکنین، گه پان، کولینه وه، تاوتوی.

پژوهنده: پروانه: "پژوهشگر".

پژوهیدن: توپژینه وه، گه پان، پشکنین، لیکولینه وه، خوازتن.

پژوهیده: توپژراو، پشکنراو، تاوتوی لکراو.

پژهان: ثاره زوو، ثاره زوی شتی باشی خه لکی بؤ خوت کردن بی ته وهی ثاره زوی نه بوونی ته و شتانه بؤ خه لک بکه ی، پیچه وانه ی "حسد".

پس: که و ابوو، که وایه، جا.

پس آمد: پروانه: "پیامد".

پسابه: پاشاو، نشتاو.

پسایش: پاش ویش، پیش و پاش، به رودوا.

پساجین: پاشه رۆک، پاشارۆ، پاشه به ره، خاپه رۆک، خه رتۆک، خرتک، میوه ی به جیماو، دوی باغ رنین.

پساست: پاشه کی، له دوی پی پاره دان، قهرز، به رانبه ر به یعانه.

پس افت: 1) دواخراو، قهرزی که له کاتی خوی دا نه درایی. 2) پاشه که وت، په زمه نه.

پس افتادن: 1) دواکه وتن، پاش خران. 2) له هوشچوون، بی هوش بوون. 3) مردن. 4) وه دنیاها تن، هاتنه دی. 5) جینه جی نه بوونی کاری له کاتی خویدا.

پس افکنده: 1) پاشه که وت، په زمه نه. 2) ناکام، دهره نجام.

پس افکندن: دواخستن، وه دواخستن، پاشه که وت کردن، پاش هیلان.

پس افکنده: دواخراو، پاشه که وت، په سمه نه.

پساکرا: پاشینه خواز.

پسامردن: پروانه: "پست مردن".

پس انداختن: 1) وه دواخستن. 2) پاشه که فت کردن. 3) وه دنیا هیلان، وه دیه پینان.

پس انداز: پروانه: "اندوخته".

پس اندازکردن: پروانه: "اندوختن".

پس اندازکننده: په زمه نه که ر، توت که ر، نیاته کار.

پسان فردا: سی رۆژی تر.

پساوند: پروانه: "پسوند".

پساویدن: پروانه: "پساویدن".

پساهنگ: پروانه: "پس قراول".

پساینند: ناکام، دهره نجام.

پس برداشتن: وه رگرتنه وه.

پس بردن: گه پاننده وه، دانه وه.

پس پسکی: له حالې به ره و دواوه چوون دا.

پس پشت: پشته سهر، دواوه.

پست: (پ) نزم، نهوی، نوی، نه مه، نیمر، نغی، نه وه ر، وهار، نشیو. خویری و هیچکه، ره زیل، به دناکار، ته ره س، هه تمچه. به خیل، به خیل. کورت، پیچه وانه ی بلیند. سه ره تایی. "پست و بلند": به رز و نزم، به رز و نهوی، بلیند و نهوی.

پست: (پ) 1) ئیداره ی پسته و گه یانندن. 2) په وپایه، پست. 3) نگابان، پاسه وان. 4) نگابانی، پاسه وانسی. 5) شوینی جیگیربوونی نگابان. "پست بازرسی": بازگه، پرسگه، شوینی جیگیربوونی هیزی ئینتیزامی بؤ کونترۆل کردنی مسافیره کان. "پست تصویری": فاکس. "پست کردن": ناردن به هوی پسته وه. "پست کسی خوردن": تووشی وی بوون یان ده گه ل وی سه روکه لله لیدان.

پستنا: 1) په سمه نه، پاشکه وت. 2) توبه، که رت، جار.

پستادست: پروانه: "پستادست".

پستامند: پروانه: "متناوب".

پستاندار: مه مکدار، شیردر، گواندار، گوهماندار، به گوان.

پستایش: دان و ستان، مامله.

پستایی: پروانه: "پس انداز".

پست پایه: سووک، نزم.

پست تحلیلی: (پ) پاش شیکارانه.

پست ساختارگرایی: (پ) پاش پیکهاته خوازی.

پست شدن: په ست و زه لیل بوون، له ناو چوون، ته فروتوونا بوون.

پست شمردن: به په ست و زه لیل دانان، به سووک و که م گرتن.

پست فطرت: نزه، نزه، بی ئابروو، بی فهر، نیازپیس، ناکار خراپ، بی ناکار، په ست، په سپنده، په سنده، ناپه سندن، گناس.

پست فطرتی: په ستی، بی ناکاری.

پست کردن: (پ) هینانه خوار، نزم کردن، خستنه به رپی، پی ریخستن، سووک کردن، په ست کردن، زه لیل کردن. "پست کردن آتش": دامرکاندنی ناگر.

پست مدرن: پاش مودیرنیته، پست مودیرنیته، قوتابخانه و شیوازیکه له نیگارکیشی و نه ده بیات و هتد دا که ده گه ل بنه ماکانی کلاسیکی دزایه تی ناکا به لگوو به شیوه یه کی نوی ده یخاته پروو یان قوتابخانه ی مودیرنیزم به شیوه یه کی په رگرانه به کارده با.

پستو: خه لوه تی، وچخانه، گه زنه، گهجه، پاشخان، ژووری نه زراق.

پستی: نه‌ویایه‌تی، نه‌ویتی، نرمی، سووکی، په‌ستی.

پستیش: ده‌سکرد، به‌رانبه‌ری خوړسک.

پستی‌گرفتن: که م کردن.

پس خریدن: کرپنه‌وه‌ی شتی فروشراوی خوت.

پس خواندن: 1) بانگه‌پشت کردنه‌وه.

2) تیکدان و پووجه‌لکردنه‌وه‌ی شتی وهک بریار و قه‌رارداد.

پس خورد: 1) (برق) فیدبه‌ک. 2) به‌راما، پاشماوه.

پس خورده: بپروانه: "پس مانده".

پسداد: بپروانه: "استرداد".

پس دادن: 1) دانه‌وه، وئ‌دانه‌وه، دانه‌دواوه، گه‌پاندنه‌وه، گه‌پاننه‌وه، وه‌گه‌پاندن، دواوه‌دان. 2) ته‌پای‌دان، لټ‌تکان. 3) خویندنه‌وه‌ی یان وتنه‌وه‌ی وانه‌په‌ک که پیشتر فیزی بووی یان له‌به‌ری کراوه. 4) دهردانه‌وه‌ی شتی که پیشتر مژراوه. 5) دهرخستنی هه‌ست و کوله دهروونیه‌کان.

پس دست: پاشه‌کوت، په‌زمنه.

پسراندر: زپکوپ.

پس راندن: به‌ره‌ودواوه‌بردن، پاشه‌کشه‌پیکردن.

پسراجی: پیاگی لاری ده‌وله‌مه‌ند.

پسرزا: ژنی که هه‌ر کوری ده‌بی.

پس رفتن: به‌ره‌وه‌دواوه‌چوون، پاشه‌کشه‌کردن. هاتنه‌خواری چوونایه‌تی شتی.

پس رونده: به‌ره‌ودواوو، پاشه‌کشی‌کهر، پاشقه‌رؤ، پیره‌وه.

پس روی: به‌ره‌ودواوه‌چوون، پاشقه‌رؤیی، پاشه‌کشه‌کردن. پیره‌وی.

پس‌رینه: له‌ره‌گزی کور.

پس زدن: لادان، به‌ره‌وه‌دواوه‌بردن، ته‌ست دانه‌وه، دورخستنه‌وه.

پس زده: بی‌که‌ک، به‌ده‌ردنه‌خور.

پس زمینه: 1) به‌شیک له‌وینه‌یان‌دیمه‌ن که له‌پشت‌بابه‌تی‌سه‌ره‌کیه‌وه‌جی‌ده‌گری، "به‌ک‌گراوند". 2) پیشینه‌ی زه‌ینسی. 3) شیکردنه‌وه‌یه‌کی‌کورتی ژیان و راده‌ی خوینده‌واری و نه‌زموونی کاری.

پس ستدن: بپروانه: "پس ستاندن".

پسغده: ناماده، ساز، ته‌یار.

پس غذایی: دیسیر.

پس فرستادن: گه‌پاندنه‌وه، گه‌پاننه‌وه، قه‌گه‌راندن، دانه‌وه، نارده‌وه.

پس فکند: بپروانه: "پس افکندن".

پس فراول: پاشدار، به‌رانبه‌ری پیشه‌نگ، نه‌وه‌چه‌کدارانه‌ی له‌دوی له‌شکره‌وه‌ده‌پون.

پس کرایه: نه‌وه‌بره‌پاره‌یه‌له‌کری که دوی‌گه‌یشتن به‌شوینی مه‌به‌ست دهری.

پس کردن: 1) لادان. 2) پټوان، برین.

پس کشنه: بپروانه: "جزر".

پس کشیدن: به‌ره‌وه‌دواوه‌چوون، کټ‌شانه‌وه، کشانه‌وه، خو‌کټ‌شانه‌وه.

پس کوچه: لاکولان.

پس گشتگاه: بپروانه: "مرجع".

پس گذاشتن: پاشه‌کوت، په‌سه‌نان، په‌سمه‌نه.

پس‌گرای: کونه‌خواری، پاشینه‌خواری، کونه‌په‌رستی.

پس گرفتن: سه‌ندنه‌وه، ستاندنه‌وه، سه‌ننه‌وه، وه‌رگرتنه‌وه، بردنه‌وه. "پس گرفتن چیز(ی) حرف، شکایت و...": وازه‌ینان لی.

پس گشت: بپروانه: "مراجعه".

پس گفتن: ولامدانه‌وه.

پس لرزه: پاش له‌رزه.

پسله: پشته‌سه‌ر. "درپسله": نه‌پټیانه، به‌شپوه‌ی نه‌پټی.

پسله‌خور: نه‌وه‌ی لای‌خه‌لکی که م ده‌خوا و به‌دزیبه‌وه‌رؤر ده‌خوا.

پس ماندن: دواکه‌وتن، پاش که‌وتن، پاش مان.

پس مانده: 1) دواکه‌وتوو، پاش که‌وتوو.

2) به‌راماوه، به‌راما، پاشماوه، پاشمه‌نه، پاته، پاشخوان، پاشخوانه، پاشاخوپ، پاشه‌رؤک، سه‌مه‌ل، به‌راماوه‌ی له‌وه‌پ.

پسند: قبول، به‌گه‌ن، په‌سن، په‌سند، په‌سه‌ن، به‌ردل، دل‌خواز. سه‌لیقه. به‌پمینی.

پسندر: زپکوپ.

پسندکردن: بپروانه: "پسندیدن".

پسندنده: په‌سندر، په‌سندار.

پسندیان: په‌سندکردن، به‌چاک‌زانین، هه‌لټ‌ژاردن، نه‌قاندن، به‌دل، به‌دل‌بوون، به‌دله‌وه‌چه‌سپان، به‌دله‌وه‌چه‌سپین، به‌ردل‌که‌وتن، وه‌به‌ردل‌که‌وتن، دل‌پیاچوون، په‌ژراندن، قبول‌کردن.

پسندیده: په‌سند و به‌پمټن، په‌سند و به‌ردل، هه‌لټ‌ژیردراو، په‌سندکراو، هه‌ز، جوان. ستایشکراو.

پس نشاندن: به‌ره‌وه‌دواوه‌رادان، پاشه‌کشه‌پیکردن، دورخستنه‌وه، تیک شکاندن له‌شکر دوزمه‌ن و دورخستنه‌وه‌ی.

پس نشستن: خو‌کټ‌شانه‌وه، نسکو‌هټیان له‌شه‌پ‌دا و پاشه‌کشه‌کردن.

پس نهادن: بپروانه: "پس انداز کردن".

پسوا: سه‌ربه، به‌ستراوه.

پس و پیش: بپروانه: "پس‌پیش".

پسودن: بپروانه: "بسودن".

پسوند: پاشگر. "پسوند تعریف": (رټ‌زمان) شو‌ناس. "پسوند ترتیبی": (رټ‌زمان) پاشگری روتبه‌یی. "پسوند نسبت": (رټ‌زمان) پاشگری پالشت/پالویدان.

پسویی: چینی وه‌رزیزان.

پسی: 1) ناچاری. 2) بپروانه: "تا‌خر".

پسی‌شیم: دهروونگه‌رټی.

پسی شیک: دەرۆونی، رۆحی.

پسیکانالیز: دەرۆون شیکاری، شیکاری دەرۆونی.

پسیکو تراپی: دەرۆون دەرمانی، چاره سەرکردنی پشیتوییه دەرۆونیه کان له رینگهی دەرۆون شیکارییه وه.

پسیکوز: دەرۆون په ریشی / ئالۆزی.

پسیکوفیز یولوژی: زاناستی رۆح و ئه رکه کانی ئەندامانی له ش، فیزیۆلۆژی دەرۆونی.

پسیکولوژی: دەرۆون ناسی، دەرۆون زانی، زاناستی دەرۆونی، تاوتوی چۆنیه تی دەرۆونی، چۆنیه تی هه لسوکه وتی مرۆ له ژینگه ی خۆیدا.

پسی هیست: ره ش بین، لاگری پسیمیزم.

پسیمیسم: ره شبینی، تیۆری ئه و که سانه ی که ره نج و ئیش له ژانی مرۆف دا به پوزه تیف ده زانن، به رانبه ری ئۆپتیمیزم.

پسین: دواپی، دواپین، دووماهی، دوومایی، ئاخری، پاشن.

پسینگان: کۆتایی، دواپی.

پسینگاه: کاتی ئیواره.

پسینیان: برۆانه: "آیندگان".

پشاسپ: برۆانه: "بوشاسب".

پشتا پشت: 1) پشت سه ری یه ک، به دواپی یه کتردا. 2) یارمه تیده ر، یاریده ده ر. 3) دژی یه ک، لیکدژ.

پشتاره: برۆانه: "پشتواره".

پشتیان: برۆانه: "پشتیان".

پشت بر پشت: دژی یه کتر.

پشت برگردانیدن: هه لاتن له به ر دوژمن.

پشت به پشت: هه لاتن له به ر دوژمن، پشتا و پشت، پشت به پشت، پشت سه ری یه ک.

پشت پا زدن: بریتی له ته رک کردن، روو وه رگیزان، پشت تیکردن، وازهینان.

پشت پرده: نهین، شاراه.

پشت چشم آمدن: نازکردن، فیزکردن.

پشت دادن: 1) پالدانه وه. 2) گه رانه وه، روو وه رگیزان، پشت کردنه گۆره پانی شه ر و هه لاتن له پش دوژمنه وه، تی ته قان.

پشتدار: پشت و په نا، پشتیوان. پاشلدار، کلکدار.

پشت دست برکندن: خوراندنی پشتی ده ست.

پشت دست خاییدن: بریتی له په شیمان بوونه وه، هه سر خواردن.

پشت دو تا کردن: کړنۆش بردن، چه مینه وه.

پشت راست داشتن به کسی: پشت گه رم بوون به و.

پشت رو: پیچه وانه، ئاوه ژوو.

پشت ریز: برۆانه: "پیاپی".

پشت سر گداشتن: پیوان، برین. تته پراندن، به کۆتایی گه یاندنی ده وه یان قۆناعی له ژیان.

پشت سر هم: برۆانه: "پیاپی".

پشتك: ته قله، مه قولات، سه رمه قولات، خۆ هه لگیزانه وه به پشت و روودا.

پشتك زدن: ته قله لیدان، سه رمه قولات دان، سه رمه قولانج دان، ده کبوز، خۆ ئاوه ژوو کردنه وه له فرین دا یان له کاتی بازبردن دا.

پشتکار: نه به زی، له سه رچوون، به رده وام بوون، هه ول و تیکۆشان له کار دا، هیزی جیه جیکردن و به کۆتایی گه یاندنی کاریک، خۆپاگری و راهه ستاوی له به ره و پیش بردنی ئه رکیک دا.

پشتکاردار: پیداکر و جیددی، هه ولده ر و تیکۆشه ر.

پشت کردن: 1) روو وه رگیزان، پشت تیکردن، هه لاتن. 2) پالدانه وه.

پشت کردن بر چیزی: ته رک کردن شتی، وازهینان لپی.

پشت کردن کتاب: برۆانه: "تجلید".

پشت کسی ایستادن: بریتی له پشتیوانی لیکردنی.

پشت کسی لوزیدن: بریتی له تووشی ترس و خۆف هاتن.

پشت کوژ: پشت چه میو، پشت چه ماهه، پشت کوور، پشت کۆم، پشت خوویل.

پشت گرفتن: وزه گرتن، هیزگرتن.

پشت گرمی: پالدانه وه، متمانه، پشت پیوه به ستن، خاترجه می، ئه رخه یانی، دلنیایی.

پشت گوش انداختن: برۆانه: "اهمال".

پشتنگ: بلخ، بیه ووده، که م وکوری دار، سه قهت، عه یب دار، سست، وه دواخواو.

پشت میزنشین: کارمه ندی ئیداره.

پشت ناخن: بریتی له راده یه کی زۆر که م.

پشت نمودن: 1) پشت پی به ستن، پشت به ستن. 2) روو وه رگیزان، پشت تیکردن. 3) وازهینان، ته رک کردن.

پشتوار: پشتیوان، پشت و په نا، پالپشت. پشتواره: پشته، پشتی، پشته ک، پشتیوانه، پشتیوان، کۆل و بار، باری کۆل.

پشتوان: پشتیوان، پشت و په نا، پالپشت.

پشتوانه: پاشخان، پالپشت، پشتیوان.

پشت و بازو: پشتیوان.

پشت و پسله: شوینی دوور له چاوان، هه شارگه.

پشت و پناه: پشتیوان، پشت و په نا، پشتگر، هاریکار، نگابان، پاریزه ر.

پشت و رویکی: ئه وه ی دەرۆون و رواله تی یه که، بی پیا.

پشته: 1) برۆانه: "پشتواره". 2) گرد، ته پۆلگه. 3) مه ودای ئیوان دوو کاریز.

پشت هم: پشت سه ری یه ک، په یته په یته و بی پسانه وه.

پشت هم انداز: پیلانگیر، فیلابان، که له کباز، گزیکار.

پشتیبان: پشتیوان، پشت و په نا، پشتگر، هاریکار، یاریده ده ر، یارمه تیده ر، لایه نگر، پاریزه ر، ئه رخه.

پشتیبانی: پشتیوانی، یاریده، پشتگیری، هاریکاری، لاگیری، لایه نگیری.

پشتیبانی کردن: پشتیوانی لیکردن، پشتیوانی کردن، پشتی که سیک گرتن و یارمه تی دانی، داژداری کردن، داشداری کردن، لاگیری کردن، لایه نگیری کردن، دالده دان.

پشتی کردن: پشتیوانی لیکردن، یارمه تیدان.

پشتی گر: پشتیوان، یاریده دهر، هاریکار.

پشتیوان: پروانه: "پشتیبان".

پشتیوانه دیوار: بهر هه لیخ، پشتیوانه.

پشک انداختن: تیر و پشک خستن.

پشکلیدن: پروانه: "پشکلیدن".

پشلنگ: پروانه: "پشلنگ".

پشلیدن: پروانه: "پشلیدن".

پشمالو: کولکن، کولکنه، به کولکه، تووکن، تووکنه، تیسکن، به تیسک، تیسک دریز، به خوری، موودار، مووینه، زور به موو.

پشم ریختن: بریتی له به قاننه کردن، جیی متمانه نه مان.

پشم ریسی: خوری رستن/ بادان.

پشنجیدن: پریشکه خستن، پرژه خستن.

پشنگ: 1) پریشکه ی ئاو یان ئاگر، پرژه، بژنگ، پشکی ئاو. 2) سووکه له ی (پیش آهنگ)، پیشرپه، رچه شکین.

3) ماله وکن، دیواربری دزان.

پشولیدن: پروانه: "پشولیدن".

پشه گیر: چه په میش خور، زور داماو و ته وه زهل.

پشیز: بیژه، پوول، پوولتیکی که م، پوولی رهش، قهره پوول، فلس، ورد، شایی، قۆشه، قرووش، قه مهری.

پشیمان: په شیمان، په ژیوان، پیژه وان، پۆشمان، پاشگه ز، ژوفان، ژیفان.

پشیمان دل: پروانه: "متأسف".

پشیمان شدن: په شیمان بوونه وه، په ژیوان/بوونه وه، پیژه وان بوون، بادانه وه، پله ترازیان، پله تسیان، په شیمان بوونه وه، پاشگه زبوونه وه، پاشه کشه کردن، سهر له نئی هه لدانه وه، قه کشین، لووت به بهر خودا هاتنه وه، هه لگه رانه وه، هه له وگه ران، هه له وگه ریان، هه ل گه رپانه وه.

پشیمان کردن: په شیمان کردنه وه، په ژیوان کردنه وه، پاشگه زکردنه وه، هه لگه رانه وه، هه له وگه راندنه وه، هه ل گه راننه وه، هه له وگه راننه وه، قولپاندن، قولپاندن.

پشیمانی: په شیمانی، په شیمان بوون، په ژیوانی، پۆشمانی، قهرگه پ، شه رمه زاری، شه رمه زاربوون.

پشیمانی خوردن: پروانه: "پشیمان شدن".

پشیمانی گرفتن: پروانه: "پشیمان شدن".

پفالود: پفدراو، پفدریاگ، باکردو، ماسیو، هه لئساو.

پفیدگی: پروانه: "آماسیدگی".

پفیدن: پروانه: "آماسیدن".

پفیده: پروانه: "آماسیده".

پفیوز: پیایوی سست و ته وه زهل و خوژی، بیوره، بی غیره ت.

پکانیدن: پروانه: "آراستن".

پکر: وه پز، وه پز، وه پز، وه پست، جارز، بی که یف، بی خولک، قه لئس، قالس، قارس، که وه پزی، هوراسان، هه راسان، عاجز، گیانه سهر، مه رس، په س، په ست، گیز، سهر لیشیواو، خه مبار، له خودا بوون.

پکرشدن: وه پزه ز توو په بوون، جارزبوون، قه لئس بوون، قارس بوون، په ست بوون.

پکر کردن: جارز کردن، وه پزه ز کردن، دوزاخه دان، قه لئس کردن.

پکری: وه پزه زی، جارزی، قه لئسی، دوزاخه.

پکیدن: 1) باکردن، ماسین، ماسان. تره کیان. 2) لئیک بلا بوون. 3) پروانه: "منفجرشدن".

پکیده: پواو، رزاو. تلئشاو، قلیشاو. که م هیز.

پگاه: بهر به بیان، به یانی زوو.

پلاتفرم: پلاتفورم، ریپاز، راگه یه نراوی فه رمی راگه یاندنی بنه ما و هه لوئیسته کان که له و ریگه یه وه تاک یان گروپیک

داخوازییه کان ی خوی به گشت خه لک راده گه یه نی.

پلاتونیسم: بنچینه کان ی فه لسه فه ی ئه فلاتوون، قوتابخانه ی ئه فلاتوون.

پلاریزاسیون: جه م سهر گرتن، به جه م سهر بوون، کوی ئه وه تاییه ته مندیانه ی که له تیشکی وه رگه پراو به ره م دی.

پلاساندن: ژاکاندن، چرچاندن، سیساندن، چرمساندن.

پلاس بودن: کردنی شوینی به پاتوقی خود، له شوینی بۆ ماوه یه کی زور مانه وه، سهر گردانی.

پلاستر: له زگه، مشه ماما. گه چ.

پلاس شدن: نیشته جیبوون.

پلاسم: ئاوه کییه که شه ش له ده ی خوین پیک دینی (له مرؤف دا) و خرؤکه ی سوور و سپی تیدا مه له وه رن، خویناو.

پلاسمودیوم: مالاریا، له رزوتاو.

پلاستنا: ئاوه ل منال، هاوه ل منال.

پلاسیدگی: پروانه: "پژمردگی".

پلاسیدن: ژاکیان، چرچیان، چرچ هه لاتن، سیسیان، له گه شه که وتن، کورپانه وه.

پلاسیده: سیسیاگ، چرچ، ژاکیاگ، رزیو.

پلاکت: پزیشکی) په ربه کان ی خوین.

پلان: پیواژو، پلان، نه خشه، نما، شانده ر، مه ودای ریژه یی شته کان له سهر په رده ی نیگار کیشی.

پلانئاریوم: ئاسمان نما/ نوین.

پل پیروزی: ریگی گه یشتن به سه رکه وتن.

پلتیک: (1) رامیاری، سیاست.

(2) لپهاتووئی، به پویه بردنی ولات، هونه ری ریختنی کاروباری ناوخوائی و دهره کی ولات. (3) ریبان، شیوهی بیر و کرده وه.

پلتیک دان: سییاسهت زان، سییاسهتمه دار. **پلشت:** بروهانه: "پلید".

پلشت بر/ پلشت زدا: دژگن، گن سرپین.

پلیفیدن: دهره پیرین، هه لئوقین.

پلکن: تانه، سه رزه نشت.

پلیکیدن: بیکار سووپانه وه، به ئه سپایی رویشتن یان کار کردن و خوخریک کردن، بی نامانج ژیان به سه ر بردن، ژیان و رباوردنی نه خوازو.

پلماس کردن: وه کویزان دهست هاویشتن به هه مو لایه ک دا بۆ دۆزینه وهی شتی، دهسته کوته.

پلنوم: پلنوم، کۆبوونه وه یه که به به شداری ته اوئی ئه ندامانی ریبه ری یان لیژنه ی به پویه به ری حیزبیک یان ریخراویکی سییاسی پیک دی.

پلواس: بروهانه: "چاپلوسی".

پلورال: کۆ، فره.

پلورالیسم: پلورالیزم، فره یی خوازی، زۆرینه خوازی.

پله: پله، پایه، دهره جه.

پلیت: (پ) بروهانه: "پلید".

پلیت ساید: (پ) کوشتاری رامیاری.

پلی تکنیک: کۆلیژیک که له ودا چه ند رشته ی فهننی تیدا ده وتیته وه.

پلید: ناپاک، چه په ل، پیس، گلاو، کۆتی، له وت، گه مار، قریژ، په لوخ، ترۆل، ته ریف، ئالووده.

پلیدازار: زیناکار.

پلید خو: بروهانه: "بدخو".

پلید طبع: بروهانه: "بدسرشت".

پلیدکار: زیناکار، به دکار، سۆزانی.

پلیدن: (1) توژیینه وه کردن، به دوا داگه ران. (2) به ئه سپایی خزانه شوینی.

پهپ زنی: پۆمپاژکردن.

پنم: (1) شاراوه، داپوشراو. (2) دعای چاوه زار.

پناه میدن: نه هیشتن، پیش گرفتن.

پناه: په نا، دالده.

پناه آوردن: په ناهیتان، دالده هیتان، هه وارثانین، په نا خوازتن، رووتیکردن، هاتنه به ردالده، پاریزگاری خواستن.

پناه بردن: په نابردن، په ناگرتن، هانا بردنه بهر، هاوار بردنه بهر، چوهونه ژیر په نای که سی یان شوینی، هاوار بۆ بردن، هاوار بۆ هیتان، راخوستن، چوهونه بهر دالده ی پاریزه، وه ده غیل بوون.

پناه جستن: بروهانه: "پناه گرفتن".

پناهجو: په ناخواز.

(4) ناردنی که سی بۆ شوینی. (5) له ناو بردن.

پنبه وز: بروهانه: "پنبه زن".

پنج بر: پینج پالویی.

پنجول: پینگۆل، چنگال، چرنوک، سمکۆلی درپنده.

پنجه بر تاقتن: کوشتن.

پنجه بر روی کسی نهادن: بی ئابرووکردنی وی.

پنجه زدن: (1) چنگ گرتن، په نجه لی قایمکردن، ره نجانندی که سی به په نجه.

(2) پیک وه ربوون ده گه ل که سیکا، شه پکردن، زۆره زمی کردن.

پنجه کردن: زۆره زمی کردن.

پند: بروهانه: "اندرز".

پندآموز: بروهانه: "اندرزگو".

پندآمیز: تیکه ل به په ند و ئامۆزگاری.

پندار: (1) گومان، خه یال، وینا، وه هم. (2) فکر، بیر. (3) فیز، ده عیه، له خو بایی، خو بیینی.

پندارش: خه یال کردنه وه، خه ون و خه یال.

پندارشی: خه یالی، وینایی، له دنیای خه ون و خه یال دا، وه همی.

پندارنده: گومانکه ر، خه یالکه ر.

پنداره: ئایدیال.

پنداره گراییی: (فهلسه فه) ئایدیالیزم، ئیده ئالیزم.

پناه دادن: په نادان، دالده دان، چه پاله دان، پشستیوانی لیکردن، هه وانده وه، حاوانده وه، فه هه واندن، هیتورانندن، هیتورانندن، هه فاندن، قه فاندن.

پناه کردن: (1) په نابردن، چوهونه بهر دالده ی پاریزه. (2) په نادان، دالده دان.

پناهگاه: په نا، په ناگا، هه شارگه، په ناو په سیو، نوانی، چه پاله، دالده، سامه، لیزگه، لیز، که لین، ئه نوا، مالیته، وار، چراخ، قایه.

پناه گرفتن: په نابردن، په ناهیتان، په ناگرتن.

پناه ندگی: په نابهری، په نابهریتی، په نابهریوون.

پناهنده: په نابهر، کۆچه ر، دالده خواز، لاجه، ده خیل، ده غیل، که مه ره بهسته.

پناهیدن: په ناهیتان، په نابردن، په ناگرتن.

پناهیده: (1) په نابردو، په ناگرتو. (2) په نادهر، هه وانهر.

پنبه زن: هه لاج، هه لاج، په ره که ر، که قانزه ن، کیرنج.

پنبه زنی: په ره، هه لاجی، هه لاجی، شیکردنه وهی کولکه به کوتک و که وان، فه ژاندن، چرکانن، چرکاندن.

پنبه کردن: (1) کردنه لۆکه. (2) بریتی له بلاوه پیکردن، نهرم کردن، وه ره ز کردن.

پنبه نهادن: (1) لۆکه خستنه ناو جلو به رگه وه. (2) فریودان. (3) رازی کردن.

پنداری: وازانی، پیوایی، ده لئی، ههروهک، خه یال ده کەسی، ته دببیزی، پیئت وایه، گوایه، گویا، خه یالی، وه همی.

پندارییدن: بروانه: "پنداشتن".

پنداشت: خه یال، گومان، وینا، گریمان.

پنداشتن: پیوابوون، وازانین، ئاوابیرکردن، گومان کردن، خه یال کردن، ویناکردن.

پنداشته: ویناکراو، ئه وهی به خه یال و گومان دا هاتوه.

پنداشتی: شه پ، توران.

پنداگین: پر له ئاموژگاری.

پندام: بروانه: "اماس".

پند پندیر: په ند وه رگر، نسحت هه لگر، گو پرایه ل.

پندتوز: بروانه: "پندآموز".

پندگرفتن: په ند وه رگرتن، ته می بوون.

پندمند: پر له په ند، ئاویتته به په ند و ئاموژگاری.

پند نیوش: په ند ژنه ق، نسحت هه لگر.

پنوماتیک: موتالای تاییه ته ندییه کانی هه وا و گازه کانی تر.

پنومونی: (پزیشکی) هه وکردنی شانە ی سییه کان، گره سی.

پنهان: شاراهه، وه شارتوو، وه شارتی، شاریاگ، به ریپوار، نادیار، نه دیار، په نام، پاسا، کیس، قاری. "از پنهان": به نهی، په نامه کی.

پنهان پزوه: بروانه: "جاسوس".

پنهان خانه: شوینی نهینی.

پنهان داشتن: بروانه: "پنهان کردن".

پنهان شدن: په ناگرتن، خو وه شارتن، خوشاردنه وه، خوچه شاردان، شارانه وه، خو دزینه وه، خو ون کردن، فه شه مپان، قاری بوون، فه شه مپان، فه شه مپین، شیرانه وه، وه شیران. "پنهان شده": شاردراره، شاراهه، هه شاردارو، شیش کراو، شیردراره، شیراره، فه سهان، فه شارنو، فه شارو، فه شارتی، فه شاردی، فه شری، په ناگرتو.

پنهان کردن: شاردنه وه، شاردن، هه شاردان، وشیردن، وشاردن، وه شاردن، وه شارتن، فه شارن، فه شارتن، فه شاردن، لوه شارتن، فه شه مپاندن، هه شاردن، هه شاردان، هه لانی، ژیره وکردن، تاقه ت کردن، ته قه ت کردن، قایم کردن، شیش کردن، کیساندن، فه را کرن، فه سهاندن، داپوشین، پوشین، پوشان، گره به ست، نخفتن، نه په ندن، نومتش، وه دایه نه، دزینه وه، لمتش. "پنهان کننده": وه شیر، داپوشه، گومکر، پاسا.

پنهان گردیدن: بروانه: "پنهان شدن".

پنهانی: نهینی، نه په نی، له ژیره وه، له بنه وه، په نامه کی، به دزی، دورله چاوی خه لک. شوینی نهینی.

پنهان یابی: دوزینه وه، شناسایی.

پوچ: پووچه ل، پوک، بی (ناوک/ ناوبه تال)، بی کاکل، پیفیاگ. بی مانا. بی بناغه، بی بنه ما.

پوچ پنداری: بروانه: "پوچ گرابی".

پوچ گرا: پووچه گرا، نهیلیست.

پوچ گرابی: پووچه ریتی، نهیلیزم.

پوچ گو: بروانه: "یاوه گر".

پوچ مغز: نه زان، گه وچ، گه مژه، می شک پوک.

پود: پۆ، فریت، هه قۆ، تپوه دانی ته ون.

پودرکردن: هیران، هارین، هیرفاندن.

پودگک: توژی ژور ناسک.

پودن: رزان، رزین، رزیان، داپزان، پووکان، پوان، پویان، پۆی، پورتکان، پوزنکان. "پوهه": 1) پویاگ، پواو، پوار، رزیو. 2) بی ناوک و ناوبه تال، پوک.

پور: کوپ. وه چه.

پورسانتاژ: وه رگرتنی سه دی چه ن، سه دی چه ند. هه قی ده لالی.

پورمند: خاوه ن کوپ.

پورنوگرافی: په سن و نواندنی کاری سیکیسی.

پوریزم: بنه په ت خوازی زمانی.

پوزخند: که نینی گالته چاری، پیکه نینی تیکه ل به سووکایه تی، پوزخه ن.

پوزش: خو شکینی، خاکه پای، داوی لیبورتن، لیبورتن خوازی، بورتن خوازی، داوی به خشین کردن. تۆبه.

پوزش آمیز: تیکه ل به لیبورتن خوازی، لیبورتن خوازانه.

پوزش پذیر: به خشین له تاوان، قبوولی لیبورتن خوازی.

پوزش خواهی: بروانه: "پوزش طلبی".

پوزش طلبی: لیبورتن خوازی، بورتن خوازی، داوی لیبورتن کردن.

پوزش گر: بروانه: "شفیع".

پوزمائی: بریتی له ته می کردن به جوین یان لیدان یان جه ریمه.

پوزه: قه پۆز، لمبۆز، لمۆز، لمبیز، لمبیس، لمۆز، لموز، لمۆر، بیقل، پۆز. "پوزه بند": دمبین، دمبین، ده مبه ست، لوقمه. "پوزهی کسی را به خاک مالیدن": به باشی ته می کردنی، شکست دانی ئه و، لمبۆز ده خاک وه ردانی ئه و.

پوزه سایی: 1) تاییه ته ندی ئه وهی که لمبۆز به شتیگ دادینی. 2) مه رای که ر، رووپاما، زمان لووس، کلکه سووته که ر، شالووز، کیسه کیش.

پوزیتیبو: ئیجابی، ئه ریانه، موسبه ت، پوزیتیف.

پوزیتیبوسم: (فه لسه فه) ئه زمونگه ریتی.

پوزیدن: داوی لیبورتن کردن، لیبورتن خوازتن.

پوزیسیون: 1) فۆرم و شکلی رواله تی. 2) له شه تره نج دا: چۆنیه تی جیگرتنی مؤره کان.

پوساندن: بروانه: "پوساندن".

پوسانه: خو شکینی، زمان لووسی، کلکه سووته.

پوسانیدن: گه ناندن، رزاندن، پليخانندن، پرتوكاندن، په پرتاندن، داپزانن، داپزانن، ههلساندن.

پوست آوردن: پيست هينانه وه.

پوست اندختن: 1) پيست خستن، پيست فريدان، توكل ئاويستن، داپزان، روتته ووه بوون، كارخستن. 2) سهختی و نازار كيشان له بابهت شتيكه وه.

پوست برآمدن - از: گه شه كردن، گه شان وه، به خورداهاتن.

پوست برآوردن: بروانه: "پوست كندن".

پوست پيرا: پيست خوشكهر.

پوست تركاندن: له پرايه كی قه له و بوون.

پوست خر كن: 1) كه سي كه پيستی كهری توپيو دامالی. 2) بریتی له ته ماکار/ ته ماکار، قرنیس.

پوست دادن: جيا بوونه وهی توپيه کی ناسك له له ش.

پوست ديگر پوشيدن: شيوارگورپن، هه لگه پانه وه له مرامی سه ره تايی.

پوست عوض كردن: بریتی له گورپنی پروا و شيوه ی هه لسوكه وت و ژيان، گورپان.

پوست كردن: بروانه: "پوست كندن".

پوست كشي (صورت): كيشانی پيستی ده موچاو بو كه مكرده وه يان لاپردنی چرجولوچی، "ليفتينگ".

پوست كلفتا: بریتی له خورباگر و گيان سهخت.

پوست كن: كه ولكر، گورپن.

پوست كندن: پيست ليكرده وه، پيست كهن، پيست له بهردامالين، كه ول كردن،

كه قل كرن، گرژاندن، گورژان، توپكل لي كرده وه، تيكول كردن، وه بيايش.

پوست كنده: 1) كه ولكر، دامالیاگ، روت كراو. 2) بریتی له گوته ی روت، ناشكرا، بی په رده.

پوستگر: بروانه: "پوست پيرا".

پوست گرفتن: بروانه: "پوست كندن".

پوسته: توپژال، توپژ، توپك، توكل، توپكل، توپكول، تيكول، تپخول، توپخل، تپقل، توپقل، توپشل، شكول، قابلوخ، قاپتلك، كيلوده، قاوخ، قاشول، قاشل، قه پتلك، په لك. "پوسته بستن": هه لدانه وهی پيستی نوی له سه برين. "پوسته پوسته": توپژتوپیژ. "پوسته زهين": چینی دهره وهی زهوی كه بریتییه له قارپه كان و به سستیئی ئوقيانووسه كان.

پوستين: فهروه، كه قل، كه ولی تيسكن، كه وليوس. "پوستين باشگونه كردن": گورپنی شيواز و هه لسوكه وت. "پوستين بر سر کسی زن": هه شكه نجه و نازار دان. "پوستين بگازر دادن": به دگویی كردن، ئيراد گرتن. "پوستين به گازر دادن": سپاردنی كار يان ئه ركك به كه سيکی نه شياو. "پوستين كردن کسی را/ پوستين کسی دريدن (كندن)": ناوژپاندن، به دگویی كردن. "از برهنه پوستين كندن": كاری بيهووده كردن. "در پوستين خود بودن": سه بارهت به خور دوان. "پوستين دوز/ پوستين پيرا": كه ولدروو، كه ولكر.

پوسيدگی: رزای، پواوی، پرتوكياوی، په پوسی، كونه یی، چونیته یی هه شتيکی رزيو.

پوسيدن: رزين، رزان، رزيان، داپزان، داتولان، پوسيان، پرتوكيان، په پتين، داقتان. چلك كردن. "پوسيده": گه نده ل، رزيو، رزی، رزيای، رزيان، رزای، رزياگ، داپزای، پواو، پلتیک، پورتكاو، پرتوك، پرتوكياگ، پاسفنده، پوس، هه لا، هه لار، همين، پليخاو، شيب. سست و بی بناغه و نالوژیکی.

پوشالی: پووشالی، فسینه، هه شتيکی سووک و خورپانه گر، سست و بی بناغه و لاواز.

پوشاندن: 1) ده بهر كردن. 2) داپوشين، وه شارتن، شارنده وه، هه شاردان.

3) خستنه ژير ده سلات و کاریگه ری خور. 4) له ناویردن. 5) له سه ره یه كان دانان.

"پوشاننده": وه شير، داپوشه ر.

پوشش: داپوشه ر، سه ريوش، پوشاك، بهرگ، خيوته، جل و بهرگ، قلیف، كالوخ، كالوخك، مپچ. "تحت پوشش قراره دن": پشتیوانی مالی ليكردن، ئامراز و كولوپه لی شوینی خستنه ئيختيار كه سيك بو كه لك ليوه رگرتنی. "زير پوشش گرفتن چيزی (جایی)": خستنه ژير کاریگه ری كرداری خور.

پوش كردن: 1) وه شاردن، پاشكه وت كردن. 2) ته قالدان، هه ولدان.

پوشنده: پوشه ر، داپوشه ر.

پوشنی: بروانه: "پوشيدنی".

پوشيدگی: داپوشراوی، چونیته یی هه شتيکی شاراهه.

پوشيدن: ده بهر كردن، ل خوركن، ده بهر خوركن، كردنه بهر، له بهر كردن،

له ركرن، له پی كردن، ده پی كردن، پوشين، پوشان، پوشاندن، داپوشين، وه شاردن، شارنده وه، ته قزاندن، نخفتن.

پوشيدن راز: ستر، پوشینی نهیئی.

پوشيدنی: پوشه ن، پوشه نی، شياوی پوشين، پوشاك، جل و بهرگ.

پوشيده: شاراهه، وه شاروو، داپوشراو، وه شارتی، ناديار، نهیئی، سه رسوور، ده بهر كراو.

پوشيده چشم: كوير، كور، كوره.

پوشيده حال: كه سي كه كه س ناگای له حال و بالی نيه، ناديار.

پوشيده حرف: قسه ی شاراهه، ئاخوته ی ناوون.

پوشيده داشتن: شارنده وه، وه شارتن.

پوشيدهره: 1) ئه وه ی روخساری داپوشیئی. 2) نهیئی. 3) ژن.

پوشيده شدن: داپوشران، شاردرانه وه.

پوشيده دل: بروانه: "كوردل".

پوشيده گویی: به كينايه و نهیئی ئاخوتن.

پوك: پووجه ل، بی ناوك، پووج، قه لپوت، به تال، كلور، پواو. پفه ل، فشه لوك. بی هيژ، بی توان، بی توش.

پوكيدن: تره كين.

پوگان: منالدان.

پوگرتن: رويشتن. راكردن.

پولایی: بروانه: "حساسيت".

پولادبازو: بریتی له پياوی به هيژ و وزه.

پولادسا: پولاساوين.

پولادخا: بریتی له پياوی به هيژ و تووره.

پولادگر: ئاسنگەر.

پولادە: لە جنسی پۆلا، پۆلايی.

پولادین: پۆلايین، لە پۆلا چیکری.

پول پایه: (ئابووری) پارەیهک که لە لایەن دەولەتەتووە وەك بنەمای سیستمی پوولی هەڵدەبژێردری.

پول پرست: پوولەکی، خەپوولی، رژدو چروک، دەس قووجا، پۆلپەرست، پارەخۆشەویست، مالپەرست، قەرنیس، لە چەر، بەتەماح، رەزێل.

پول خون: خوین بابی.

پولدار: پارەدار، پوولدار، خاوەن پارە، دەولەمەند.

پول درجریان: پوول/ پارە ی ناو بازار.

پول درگەردش: پارەیهک که خەرجی کاروباری ئابووری و ئالووێر دەکری.

پول دوست: بروانە: "پول پرست".

پول راکد: پارە ی نائەکتیف و لە دەرهووی جەریانی ئابووری ولاتیک.

پول ساز: قازانج هێن، خێردەرەو.

پول سفید: پوولی که لە زێو چیکرا بی.

پول سیاه: بروانە: "پشیز".

پول شناور: یەکه ی پارەیهک که نرخەکی بە نەیسبەت یەکه ی پارەگەلی دیکە لە هەلبەزدا بەز دایە.

پول قلب: پوولی سووتاو، پارە ی پووچەلکراو.

پول قوی: پارە ی شیاوی گۆرپین بە زێر یان دراوہکانی تر.

پول کردن: فرۆشتنی شتی لە جیاتی وەرگرتنی پوول.

پولکی: 1) پوولەکی، پارەخۆشەویست. 2) ئەو ی لە بەرامبەر وەرگرتنی پارەدا ئامادە ی ئەنجامدانی هەر کاریکە، بەرتیل خۆر. 3) رازاوہ بە پوولەکە.

پول محوری: تیوریەک سەبارەت بە کۆنترۆلی ئابووری ولات لە پێگە ی ریکخستنی خستەگەری پارەو.

پولیش زدن: ساف و بریقەدارکردنی رووی کانزا یان دار و بەرد.

پوی: راکردن، هەلسوکەوتی توند.

پویا: تاییەتمەندی ئەو ی دەبزووی و خاوەنی بەهرە یان توانای گۆرانکاری بە ئاراستە ی بەسەردابوون یان بەرەوپێش چوونە، دینامیک، روو لە گەشە، ئەو ی بۆ و دەستەهێنانی شتی هەول دەدا، تەقەر، بزۆز، بزۆک. گەڕین. "اقتصاد پویا": ئابووری روو لە گەشە، ئابووری روو لە هەلدان. "زەهن پویا": زەینی چالاک/ ئاکتیف.

پویان: 1) لە حالی بزووتن دا بەنەرمی و ئارامی. 2) هەلەداوان، بەپرتا، بەلەسە. 3) بروانە: "جویندە".

پویانمایی: بروانە: "انیمیشن".

پویانیدن: بردنی چوار پی بۆ چوارنال پیکردن، غار پیکردن، غاردان.

پویایی: راکردویی، بزۆزی، جوولان، دینامیزم.

پویش: پەنجۆری و چالاک ی بەردەوام و جیددی بۆ و دەستەهێنانی شتی، گەران، هەلسووران، بزووتن، پشکنین. پڕۆسە.

پویشگر: 1) سکانیر. 2) لیکۆلەر، تاوتویکەر.

پوئن: خال، نمرە، پوان.

پویش گرایي: (لە فەلسەفەدا) پەسەنایەتی هیز، دینامیزم.

پویشمەند: دینامیک، پڕ وزە، چالاک، هەلوہلا.

پویشمەندانە: چالاکانە، بەشێوہ ی دینامیکی.

پویندگی: چۆنیەتی و کردە ی راکردو و گەڕین.

پویندە: راگوزار، ریبوار. ئەو ی بۆ گەشتن بە شتی لە هەول و کۆششی بەردەوام و بەپەلەدایە، پەیدۆز، پەنجۆر. **پوی و تگ:** بروانە: "تکاپو".

پویە: 1) گورگەلۆقە، قۆرتە، دۆمانە. 2) راکردن، هەلاتن. 3) پڕۆسە.

پویەگری: (بۆگەران، لیکەران، پەیدۆزی، توێژینەوہ.

پوییدن: راکردن، بەپەلە رویشتن، بۆ ھەموو لایەک رویشتن و گەران، جوولان و پێشپەرہوی کردن بەرہو مەبەست یان بۆ

و دەستەهێنان و گەران بە دوای شتی دا. **پییوانی** رەوگە یەک یان رویشتن لە رەوگە یەکەوہ (نە بە پەلە و نە بە ئەسپایی).

پوییدە ی نارستا: (رێزمان) بەرکاری ناراستەو خۆ.

پەرہ: نگابانی، پارێزگاری.

پەرہدار: بروانە: "پاسدار".

پہلو: تەنیشت، تەنیشت، پالو، لا، لارک، ئالی، کست، تەک.

پہلوان پنبہ: فس فس پالەوان، پالەوان فس فس، پالەوانی درۆیین، دەلیدومان، خۆ ھەلکێشی ھیچ لە دەست نەھاتوو.

پہلو بر زمین نهادن: راکشان، خەوتن.

پہلو بندای: وەرگرتنی یارمەتی مالی لە کەسێک، دانسی یارمەتی بە کەسێک.

پہلویہ پہلو: لە تەنیشت یەکتر، لە نزیک یەک، شان بە شان.

پہلو تہی کردن: بریتی لە خۆبواردن لە کارێک، نەچوونە ژێربار.

پہلو دادن (بە کسی): یارمەتیدان، قازانج گە یاندن بە کەسێک.

پہلودار: خاوەن مال و سامان. "سخن

پہلودار": قسە ی بە تیکۆل.

پہلو داشتن: بە قازانج بوون، سووددار بوون.

پہلوزدن: بریتی لە بەرانبەری کردن لە ریز و پلەدا، پال (دان) دانەوہ.

پهلون: که سئ که له ریز و پله دا لانی به رامبهری ده گهل یه کی دی لاده دا.

پهلوساری: رکه بهر له مال و دهسه لات و شتی وادا.

پهلوکردن: پاریزکردن، دووری کردن.

پهلوگرفتن: له نگر خستن، له نگر ئاویتن، له نگر هاویشن، له نگر هاویتن، له نگر گرتن، له نگر فریپدان، راهستانی گمی له قهراغ ده ریا.

پهلوگه: که له که. ته نیشته، لا.

پهلومنش: ئه وهی که رهوشتی پاله وانانی هه یه.

پهلونژاد: له نه ژادی پاله وان.

پهلونشین: هاونشین، هاوادم. له ته نیشته دهسته وه.

پهلونگاه داشتن: دووری لیکردن.

پهلواگرفتن ازکسی: دوورکه وتن وه لی.

پهلوی کسی را خاریدن: بریتی له زیان و خهسارهت پیگه یاندن بهو.

پهلویی: پاله کی، لاته نیشته.

پهن: پان، ههراو، بهرین، بلاو، بهرانبهری تهسک.

پهنا: 1) بهرینایی، بهرینی، پانایی، پانی، ههراوی، بهرینایی. 2) قوولایی. 3) گه ورهیی، گرینگی. 4) ئه ستووری. 5) پانتایی.

پهنادار: بهرین، پۆر، پانوپۆر.

پهناگر: بهرینی روان.

پهناور: پان و بهرین، بهرین، بهربلاو، بهرفره.

پهناوری: بهرینی، بهربلاوی، بهرفره هی.

پهن شدن: تخیل بوون، پان بوونه وه. راخران.

پهن کردن: راخستنی فهرش به سه ره عز دا، داخستن، قهکشاندن.

پهنه: پانایی، ههراوی، بهربلاوی، راستایی، تهختایی، دهشت، زهوینی ریک. گۆره پان، مهیدان.

پی: بنه ما، بناخه، بناغه، بنه پهت، بنج، بنچینه، ریشه، پایه، بنیات. "اندر پی": به دوا.

پی آوردن: تاقت هینان، بهرگه گرتن.

پی آیند: بروانه: "برآیند".

پیا: 1) پیاو. 2) کهسی به توانا و به هیژ بو ئه نجامدانی کاریک.

پیایی: پهیتا پهیتا، پهسپه سا، پهستا پهستا، بی پسانه وه، لیکدالیکدا، له سه ریه ک، بی وچان و پسانه وه، به دوا یه کا، یه که به دوا یه کا، به بهرده وامی.

"پیایی آمدن حشرات": ریچکه بهستن، ریچکه کردن، خیزه ره کردن، کژوره ک.

پیاده شدن: دابه زین، داوه زین، داوه زان، داخو زین، داخواستن، هاتنه خوار له سواری، کهوتش، وارثامهیش، واربیایش، په یابوون.

پیاده کردن: 1) هینانه خوار، دابه زاندن. 2) کردنه وهی ده زگایه که له سه ره ماشین بو نووژه نکرده وه یان گۆرین.

پیاهه جیکردنی پلان یان پرۆژه یه که به پیی نه خشه. 4) به پراکتیک کردن، خستنه خانه ی کرده وه وه.

پناچارکردنی که سیک به خه رج کردنی بریکی زۆر پاره. 6) له سه ره کار لابردن.

پیاده گردی: پیاسه کردن، قهدهم لیدان.

پیافزود: په یوه ست، هاوپیچ.

پیافشردن: بروانه: "پافشردن".

پیافکندن: بناخه دارشتن، بنیات نان، دامه زراندن، ئاواکرن. هینانه دی.

پیاله پیم: شه پابخور.

پیاله گردان: مه یگیز.

پیام: بروسکه، راسپیری، ولام، په یام، ههوال، راسپارده.

پیام آور: په یام هینهر، ولام هیئ، خه به رهین.

پیام بر: رانه سپارده، کهسی که به ولامیکه وه ناردراوه.

پیامد: ئاکام، ئاسه وار، شویتنه وار، دهره نجام، دهرهاویشته.

پیام دادن: بروسکه ناردن، ولام ناردن. بانگه شه کردن.

پیام رسان: راگه یین، راسپارده، رانه سپارده.

پیام شفاهی: لیچکی، په یامی له بزى، راسپیری به بی نووسین.

پیام گزار: بروانه: "پیام رسان".

پیام گزاردن: په یام گه یاندن، گه یاندنی راسپیری.

پیام نگار: ئیمیل، پۆستی ئیلیکترۆنیک.

پیام نما: تیلیتیکس.

پیانیستا: بیانۆژهن، ژه نیاری بیانق.

پیاینده: جی نشین.

پی برداشتن: دواکه وتن، وه دوا ی که سیک که وتن، وه شوین که وتن، شوین هه لگرتن، شوین گیزان.

پی بردن: 1) تیگه یشتن، زانین، پی زانین، په ی بردن. 2) دانه په ی، شوین گیزان.

پیج کردن: بانگه یشت کردن، که سیک به بلیندگۆ له شوینی وه که نه خوشخانه یان فرۆکه خانه.

پیجو: شوینگیز، شوین هه لگر، شوپاژۆ.

پیجویی: گه ر، روانین بو سۆسه کردن، شوین گیزان، شوپاژۆیی، شوین هه لگرتن، شوین که وتن، نانه شوین.

پیچا: پیچهر، پیچ دراو، ئالۆز، له حالی پیچانه وه دا.

پیچا پیچ: بروانه: "پیچ پیچ".

پیچ اقتادن در چیزی: چه مینه وه، پیچ تیکه وتن.

پیچ اقتادن در کار: گرفت تیکه وتن.

پیچان: پیچهر، پیچهره، پیچراو، له حالی پیچاندان.

پیچان دل: نیکه ران و بی ئوقره به هوی ژان یان تووپه بی.

پیچاندن: بروانه: "پیچانیدن".

پیچاننده: پیچەر، که سئ که ده پیچی.

پیچانده: بروانه: "پیچیده".

پیچانیدن: پیچان، پیچاندن، پیچانن، پیچاندن، پیچانه وه، هه ل پیچان، بادان، باوپیچاندن، لولان، لولاندن، خول دان، سووردان، ئالاندن، فتلاندن، قهچاندن. سه رلیشئیواندن، سه رگهردان کردن. ره جانندن، ئازاردان. خستنه تهنگانه ی که سئیک به پرسسیاری زور لیکردن. دهنگزیلاوکردنه وه. (پیچاندن به دور... تئ ئالاندن، تئ پیچان، وه ربادان، نامه تش. "پیچاندن دل کسی": نیکه ران و بی ئوقره کردنی که سئیک. "درهم پیچاندن": به سه خنتی ئازاردان.

پیچانیده: بروانه: "پیچانده".

پیچ پیچ: پیچاویچ، پیچه لاویچ، پیچه لیچ، پیچه ل پیچ، پیچ و پلوج، پیچ و فلوج، پیچ و په نا، چیران چه پ، پیچ پیچ، خواری و پیچ، چام، ریگهی پر له بادانه وه، باو دروای تیکه لآو.

پیچ خوردگی: پیچران، پیچان، فیچان، باو خواردن.

پیچ خوردن: پیچ خوردن، پیچ دران، پیچان، باو خواردن، باو خواردن، لول خوردن، لولان، خولی ها لاندن، ئالان، ئالین، فتلین، فتلین، سوورخواردن، خول خواردن، ئی ها لان، وهران، وهرگه پان.

پیچ دادن: بروانه: "پیچانیدن".

پیچش: پیچان، پیچان، پیچیان، پیچ خوردن، ها لان. سه ختی و دژواری. "پیچش شکم": بروانه: "دل پیچه". "پیچش آواز": چه هچه هه لئیدان.

پیچ کردن: به ستنه وهی شتی به شتیکی دیکه وه به پیچ.

پیچندگی: پیچه ربوون، پیچه ری، حالت و چۆنیه تی پیچەر.

پیچنده: پیچەر، که سئ که ده پیچی.

پیچ وایچ: بروانه: "پیچایچ".

پیچ و تاپ: پیچاویچ، پیچه لاویچ، ئالۆزی، خولانه وه، سوورانه وه.

پیچ و خم: 1) بروانه: "پیچ پیچ". 2) ورده کارییه کان.

پیچی: پیچدار، به پیچ و پلوج.

پیچیدگی: 1) ئالۆزی، ئالۆز بوون، ئالۆزکاو، گرز، ته ق ل هه فی.

2) گزیوگول. 3) پیچراویوون، پیچ دروای، بادراوی، لول دروای. 4) ناروون

بوون. 5) به دره فتاری کردن. "پیچیدگی زبان": بروانه: "لکنت زبان".

پیچیدن: لول (دان/ دران)، لورکردن، پیچ خوردن، پیچ (دان/ دران)، پیچانن، لیک پیچان، پیچانه وه، وهربادان، وهرپیچان، وهرپیچانه وه، ته واندن، لیک ها لاندن، کۆزیه ستن، خولانه وه، خولیاننه وه، سوورپان. تیکه لچوون و

"برکسی پیدا کردن": دژکرده وه نیشان دان له به رامبه ر ئه ودا. "پیداکننده": دۆزه ر، دۆزه ره وه، خویاکه ر، ئاشکراکه ر.

پیداگر: ئاشکراکه ر، ده رخه ر.

پیداوار: دیار، ئاشکرا، به رچاو، خویا.

پیداور: بروانه: "پیداوار".

پیدایش: 1) ئاشکرا بوون، ده رکه و تن، دیاری دان. 2) سه ره له دان، په یدابوون، ها تنه کایه وه. 3) کرده ی خولقاندن، هه بوون و بوون.

پیدایی: ده رکه و تن، ئاشکرا بوون. وه دیهاتن.

پی درپی: بروانه: "پیایی".

پیر: 1) پیر، به سالچوو. 2) شیخ، ریئوین، ری نیشانده ر. 3) کۆنه، قه دیمی.

پیرایند: کادر.

پیراستگی: لیک و له باری، لیک و له بار بوون، پۆشته و په رداخ بوون، ریک و پیک بوون، په رکا ل بوون، رازاوه یی.

پیراستن: به ترمه، به ترومه، په رتاوتن، هه لپه رتاوتن، هه لپه رداوتن، برینی لکی زیادی دار، ته کمیش کردن، لیک و

له بارکردن، ریک و پیک کردن، سه روگویی کردن، تاشین، برین، رازاندن،

خه ملاندن، سیقال دان. پینه کردن، دروونه وه. خالی کردن، به تال کردن.

له ناوچوون. "پیراستن از چیز": له ناو بردن و پاک کردنه وهی، به تال کردن لئی. "پیراستن کسی": ته مبی کردنی ئه و. "زلف پیراستن":

ئه گریجه برینه وه.

شه پکردن. ده نگدانه وه، زا به له. به شیوه ی بازنه یی ده ره یئنان. تووشی کیشه و گرفت بوون. تووشی رهنج و ئازار بوون. لاری بوون، کلابوون، له پی ده رچوون. گۆران، تیک چوون. رو وهرگی ران. گه مارۆدان. "به خود پیچیدن": تلانه وه له به ر ژان و ئیش، گه وزدان له به ر ژان.

پیچیده: 1) ئالۆز، گرز، دژوار. 2) به گزیوگول، به پیچ و په نا. 3) پیچراو، پیچ دراو، پیچیاگ، پیچیاو، باو خواردو،

بادراو، لول دراو، هه ل کراو، پیچ، پیچ.

پیختگی: پیچ دروای، لیک ئالوی.

پیختن: 1) پیچ خوردن، لیک ئالان، ئالۆزکان، هه ق ئالیان. 2) دابه ش کردن.

3) سووک کردن، نرم کردن.

پی خسته: بروانه: "خوش قدم".

پیخست: ژیری خراو، پی ریخراو، پاخۆشه، ماندوو، داماو، بی توانا.

پیدا: په نی، دیار، ئاشکرا، خویا.

پیدا آمدن: به دیهاتن، وه دیهاتن، پیکهاتن، ده رکه و تن، ئاشکرا بوون.

پیدا آوردن: وه دیه یئنان، ئاشکرا کردن، ده رخستن.

پیدا شدن: ئاشکرا بوون، ده رکه و تن، خویابوون، په یدابوون، به دیهاتن،

دۆزرانه وه، دۆزینه وه، په یدا کردن.

پیدا کردن: وه ده ست خستن، گره یئنان، گیر خستن، گیر هاوردن، په یدا کردن،

دۆزینه وه، ئاشکرا کردن، ده رخستن.

پیراسته: لَيْك و له باركراو، جوان و لووس كراو، رَيْك و پَيْك كراو، په رداخ، په پكال، رازياوه، رازاوه، خه ملبو. ناماده. پاك، خاوين. "پیراسته كړدن": ناماده كړدن.

پیراسنج: بېوانه: "محافظه كار".

پیراشهر: د هوروي بهرې شار.

پیرامون: (1) سه بارهت به، له مه پ. (2) د هوروي بهر، د هوروي پشته، د هوران پشته، د هور، د هوراند هور، دورمادار، دورمه دور، دوراند دور، نور دور، كه نار هوكه نار، كشتوكنار، په رانپه، ناقار، گرد.

(3) بېوانه: "محيط". "پیرامون چيزي گشتن": خريك بوون پييه وه.

پیراموني: (1) سهر به (پیرامون). (2) دوست، هاوونشين.

پیرانگر: بېوانه: "مدبر".

پیرانه سر: ته مهنې پيرى، رۆزگارى پيرى.

پیراهش: بېوانه: "پيرايش".

پیراهن از كاغذ پوشيدن: دادخوازي كړدن.

پیراهن برتن كفن شدن: مردن.

پیراهن چاك زدن: په خه دادپين، دراندنى كراس به هوى ورووزان له نه نجامى شادى يان غم.

پیراهه: بېوانه: "پيرايه".

پیرايش: جوانكارى، رازاندن، بپين، ته كميش، هه لپه رتاوتن، هه لپيتاندن.

پیرايشگاه: بېوانه: "ارايشگاه".

پیرايشگر: (1) جوانكهر، رازينهر، خه ملينهر. (2) پييست خو شكه ر. (3) سهر تاش.

پیرايه: خشل، زير و زه نبر. رازاندنه وه، خه ملاندن، جوان كړدن، ريك و پيك كړدن، هه لپه رتاوتن. ده فر، پياله.

پیرايه بستن: خو خه ملاندن به زير و زه نبر. ده نگو بلاو كړدنه وه.

پیرايه بند: جوانكهر، رازينهر، خورازينهر به خشل و زير.

پیرايه سنج: خه ملينهر، هه لسه ننگينهر.

پیراييدن: بېوانه: "پیراستن".

پیرپاتال: پيروپاتال، پير و به ته مهن، پير و په ككه و ته، رهندول، زورهان.

پیرخانه نشين: خانگار.

پیرخر: (1) پيره كهر. (2) به ته مهنې نه زان، پيرى بى تاووز.

پیرخوابات: پيرى مه فرؤش. (له زاراوه ي سؤفيگه ريتى دا) مرؤقى كامل و ريبهر، مورشيد و ريتوينى دهرى سؤفيگه ريتى.

پیرديسر: (د) شينخ و مورشيدى كامل، ريبهر، پيشه واه، كه سيكى زمووده.

پیرزا: كه سيك كه له دايك و بابيكي پير له دايك بووبى.

پیرزال: پير و به ته مهن، رهندول، زورتر به ژنان ده وترى.

پیرز: پيرى به ته مهن، زوران، فه پتووس.

پیرس: (1) كه سيك كه مووى سهرى به هوى پيرى سپى بووه. (2) پيرى، به سال اچوويى.

پیرفتوت: رهندول، رهندول، زورهان، فه رتوت، فه پتووس، پيرى له كاركه و ته.

پیرگرگا: (1) پيره گورگ. (2) برينى له پياوى به نه زمون و شهركهر.

پیرهغان: (1) سهرؤك و گه و ره ي موغه كان كه پيشه واهى تايينى زه رده شتن. (2) پيرى مه يخانه، (له سؤفيگه ريتى دا) مرؤقى كامل و ريبهرى روحانى.

پیر ميكهده: پيرى مه يخانه، پيرى مه ي فرؤش، مورشيد.

پیر نفهم: كه په پوسهر، پيرى سهرسپى كه م فام.

پیرنگ: گه لاله و چوارچيوه و ريكوپيكي لورتيكى رووداوه كان له به ره مميكى نه دهبى يان هونه رى وهك چيرؤك يان شانؤنامه و شيعر.

پيرو: پيره و، دواكه و ته، پى گرتى، دواى كه سيك كه وتوو.

پيروان: كوى "پيرو"، پيره وان، شونينكه وتوان، تابوون، دوكه قتى.

پيروز: سهركه وتوو، زال. به خته وه ر. پيرؤز، موبارهك. دلخؤش، شاد.

پيروزامدن: سهركه وتن، زال بوون. گه يشتن.

پيروز جنگ: سهركه وتوو له شه ركه كان دا.

پيروزگر: (1) به سهركه وتوويى گه ين. (2) سهركه وتوو. (3) خودا.

پيروزمند: سهركه وتوو، به تاوات گه يشتوو، به خته وه ر، كامر هوا.

پيروزور: بېوانه: "پيروزمند".

پيروزى: سهركه وتن، زالى، زال بوون. به خته وه رى.

پيروى: پيره وى كړدن، وه شوين كه وتن، شوين كه وتن، شوين كه فتن، فه شوون كه تن، دوكه وتن، به دوا دچوون، دانه دوو.

پيره زال: بېوانه: "پيرزال".

پيرهوسپاز: ردا، ردا، ته رپير.

پير يختن: بناغه دانان، خيم دانان، بنيات نان، تاواكردن.

پيريز: بناخه دارپيژ. هه ميشه، به رده واه.

پيريزى: نيژ، بناغه دارپيژتن، دارپشتن. دامه زراندن، بنياتنان. "پيريزى شده": نيژا، بناغه دارپژاو.

پير زدن: پياسه كړدن.

پير زى: (1) سست، ناپته و. (2) بى هيژ و لواز. (3) بى سه روپى، شه لاتی، خورى و تورى. (4) بېوانه: "فلاكتبار".

پيرزى داشتن: هه بوونى و ره و توانايى نه نجامدانى كارىك.

پيرزى گشاد: ته وه زه لى و سستى.

پيريس: (پ) كوپله، كوپله شيعر يان شانؤ، بابه تى شانؤ، شانؤنامه.

پيرسپار: بېوانه: "پاسپار".

پيرسپر: ريبوار، راگوزار. پيشيل، پاشيل.

پيرسوده: پاشيل، پيشيل كراو.

پیش آمدگی: بروانه: "برجستگی".

پیش آمدن: هاتنه پیش، هاتنه ری، روودان. ماسین، ماسان. پیشکوتن، پیشقه چون.

پیش آوردن: 1) وه دیه یانان. 2) هیئانه حوزور. 3) گرتنه پیش. 4) خستنه به ریاس، هیئانه کۆر. 5) هیئانه بهر چار.

پیشا پیش: پیشتر، له پیش دا.

پیشادست: پیشه کی، بیع، به یعانه، عه ره بوون.

پیش افتاد: 1) پاشه کهوت، په سمه نده. 2) بهش، پیشک.

پیش افتادن: 1) کهوتنه به ره وه، کهوتنه پیشه وه. 2) روودان.

پیش انداختن: خستنه به ره وه، زووتر نه جامدان.

پیش شامد: پیشهات، به سه رهات، به سه رهاتن، هه لکهفت، رووداو، بویه ر، هاتنه پیش، هاتنه ری، هاتنه ریگه، به سه راهاتن، قهومان، قومان، روودان، تووشی ته نگانه بوون. "پیشامد ناگوار": به سه رهاتی ناخوش، هه وتوویش. "پیشامدکردن": روودان.

پیشامدین: به هه لکهوت، به ریکهوت.

پیش امضا: بروانه: "پاراف".

پیشان: پیشینه، سه رهتا، پیشخانه، هه یوان.

پیش انداختن: بردنه پیش.

پیش انگاری: پیش گریمانه.

پیش اندیش: دواړوژبین، دوور نواری.

پیشانی: 1) ته ویل. 2) بهخت، شانسی. 3) رووداری، بیحه یایی. 3) توانایی، هیژ. 4) بروانه: "شایستگی".

پیشانی نوشت: چاره نووس.

پیشاوند: بروانه: "پیشوند".

پیش شاهنگ: پیشه نگ، پیشه پوه، رچه شکین، به راهی، به رایبی.

پیش شاهنگ کاروان: سه رقه تار، سه رقه قافله باشی، پیشه نگی کاروان.

پیش شاهنگ رقص: سه رچه پی کیش، به رچه ق، سه ردیلان، پیشه نگی گوبه ند.

پیش شاهنگ گله: سه رچه له، سه رگه له، ره مکیش، هوره شوپ.

پیشباز: بروانه: "پیشواز".

پیشبرد: بردنه پیش، به ره وپیش چون، به ره وپیش بردن، پیشقه چون، به نه نجام گه یاندن/ جیبه جی کردنی کاری به سه رکه وتنه وه.

پیش برگ: بروانه: "پروفرم".

پیش بند: به ره لبینه، به ره لبینه، به ریبنکه، به روان، به روانکه، به رفانک، به رکوش، به رجل، سینه بندی کارکردن، به رانیل، به رانیچ.

پیش بها: پیشه کی، به یعانه، پیشین.

پیش بین: دوابین، دوورنواری، پیش بین. غه یب بیژ، ژیر، زانا.

پیش بینسی: پیشبینی، دوابینی، دوورنواری، دووربینی، به ربووری، فه گۆتن، کافشکی، خه بهر له دواړوژان، خه بهردان له روونه داو، خه بهر له ناکامی کاریک دان، غه یب بیژی. "پیش بینسی خوب": نوقلانه، نوخشانه ی باش.

پیش بینسی فالین: خالانه.

پیش پرداخت: پیشه کی، پیشمن، کری له پیش کاردا.

پیش تاز: پیشه پوه، پیشه نگ. (ئابووری) به شسی دابینه موی گه شه و په ره پییدانی ئابووری.

پیشتر: پیشووتر، پیشتر، له پیش، به ری، له مه و بهرتر، زووتر، له میژینه تر، به رچه. **پیشترک:** که میک پیشتر، نه ختیک بهرتر.

پیش جنگ: دهست پیشخه ر له شه پردا.

پیش خدمت: پیش خزمهت، خزمه تکار، توکوری به رده ستان.

پیش خرید: پیش خر، سه له م، پیشکری، پوول به سه له م دهر.

پیش خواستن: بروانه: "احضار".

پیش خیز: زووراب، نه وهی که پیشتر یان زووتر ههستی، خزمه تکار یان شاگردی زۆربه کار، زۆرانبازی لاو و تازه کار.

پیشداد: 1) بروانه: "پیش پرداخت". 2) یه که مین که سی که یاسای بنیات نا.

پیش داشتن: 1) پیشکته ش کردن، دیاریدان. 2) خستنه به ره وه. 3) له حوزووردابوون.

پیش دامن: بروانه: "پیش بند".

پیش دان: بروانه: "پیش بین".

پیش داوری: پیشتر و به بی ناگایی ته واو سه بارهت به شتی دادوه ری کردن.

پیش دبستان: قوناعی فیترکردنی پیش له سه رهتایی، قوناعی ئاماده یی. منالی که هیشتا نه چوبیته قوتابخانه.

پیش درآمد: سه ره بند، پیشه کی. "پیش درآمدکردن": دهست به قسه کردن. "از پیش کسی درآمدن": پشتیوانی لیکردن.

پیش در کردن: خستنه پیشه وه، خستنه به ره وه.

پیش دست: 1) هه نگانوهر. 2) هاریکار، یارمه تیدهر. 3) دهست پیشخه ر. 4) زال، سه رکه وتوو.

پیش دستی: دهس پیشخه ری، سه رده ق شکینی، بهر له خه لک هه ل هیئان، پیش دهستی، دهس پیش خستن.

پیش دین: پیشه وای ئابین.

پیش راندن: رادان بۆ پیشه وه.

پیش رس: زووه یو، توبه ر، توبه ره.

پیشرفت: پیشکوتن، پیشقه چون، چوونه پیش، هه لدان.

پیش رفتگی: 1) پیشکته وتووئی. 2) هاتنه پیش.

پیش رفتن: 1) چوونہ پیئش، نزیکبوونہ وه، دانہ بهر. 2) پیئشکه وتن. 3) کاریگه ریوون. 4) درئژده کیئشان. "پیش رفتن سخن": قبوولکرانی قسه. "پیش رفتن کسی را": بهر وه پیره وه چوون، پیئشوازی کردن. **پیشرفته:** 1) پیئشکه وتوو. 2) له رادهی سروشتی دهرچوو، تیپه ریو. **پیشرو:** پیئشهوا، رینوین، پیئشهنگ، پیئشپهوه، لپیئش. "پیشرو دوگران": سه ریاله. **پیشروی:** پیئشپه ویکردن، پیئشکه وتن، چوونہ پیئش، پیئش وه چوون، پیئشه وایی، رابه ری. **پیشزاد:** ناوهخت، زوو پهس. **پیش زمینه:** ئه وه کۆمهله کارهی که پیئشه کی کاریکن، به ربوار. **پیش ساخته:** له پیئش دا سازکراو. **پیش شدن:** چوونہ پیئش، چوونہ بهر وه، پیئشکه وتن. **پیش طرح:** پیئش که لاله. **پیش فروش:** پیئشفرۆش، سه له م، بهر له پیئگه یشتن فرۆشتن. **پیش فرض:** بهر گریمان، گریمانهی پیئش وهخت. **پیش فرا شدن:** پیئشوازی. **پیش فرستادن:** له پیئشه وه ناردن، ناردن له بهر کاتی خۆی دا. **پیش فرنود:** سه رهتا، دهسپیک.

پیش قبض: ئه وهی که زوو تر وه چنگ دی و ودرده گیری. **پیش قدم:** 1) بروانه: "پیش گام". 2) پیئش کسوته. **پیش قسراول:** پیئش قه رهول، سه یاره، دهستهی پیئشهنگی له شکر، پیئشایی له شکر. **پیشکار:** 1) بروانه: "پاکار". 2) بهر پرسی دارایی پاریزگا. **پیشکرایه:** پیئش کری. **پیش کردن:** خستنه پیئشه وه، ناردنه پیئشه وه، پیئشتر ره وانه کردن. **پیشکردی:** سه رهتایی. **پیش کسوت:** که سئی که له زورخانه دا پیئشینهی زیاتری له وانی دی که ههیه. له سۆفیگه ریئیدا: سه رووتر له موریدو خوارووتر له شیخ. **پیشکش:** پیئشکه ش، پیئشکیئش، دیاری، خهلات، زنگولنه. جۆری مالیات. **پیشکشی:** خهلاتی، به خشراو، پیئشکه ش کراو. **پیش کشیدن:** 1) راکئشان بهر وه لای خود. 2) خستنه بهر باس، خستنه روو. 3) پیئشکه شکردن. **پیشگام:** پیئشهنگ، پیئشپهوه، رچه شکیئن. **پیشگاه:** سه ره وهی کۆپ، بهر هه یوان، بهر دهرگا، بهر دهرک. پاشا، میر. بارهگا. **پیشگاهی:** 1) له بهر دهرگابوون. 2) پیئشه وایی، رابه ری.

پیش گزفتن: 1) گرتنه پیئش. 2) بهر گرتن، ریگه بهستن. **پیش گفتار:** پیئش گوتار، پیئش وتار، پیئشه کی. **پیش گفته:** ناوبراو، باسکراو. **پیشگو:** 1) بهر بیژ. 2) پیئش بین، دوور نوار، غه یب زان، تاله بین. **پیشگویی:** بروانه: "پیش بینی". **پیشگاه:** بروانه: "پیشگاه". **پیشگیری:** پیئش گرتن، پیئشگیری، بهر گیری، بهر پیچ. **پی شمار:** چاوه دیر. **پی شمردن کسی را:** چاوه دیری هه لسوکه تی که سئی کردن. **پیشمرگ:** پیئشمه رگه، خۆبهخت کهر، مرۆی ئازا و بویر. "پیشمرگ کسی شدن": پیئش له و مردن. **پیش مزد:** پیئشمز، به یعانه. **پیش میر:** بروانه: "پیش مرگ". **پیش نگر:** بروانه: "مدبر". **پیشنماز:** بهر نوویژ، پیئش نوویژ، وه رنما. **پی شناسی:** ده مارناسی، نورۆلۆژی. **پیش نرفتنی:** بهر وه پیئش نه چوو، جیبه جی نه بوو. **پیش نویس:** رهش نووس، بهر نووس، شه ما، که لاله. **پیشهاد:** پیئشیار، پیئش نیاز، ته گبیر بۆ کاریک له پیئش دا. ئامانج، مه بهست. چاره نووس.

پیش نیاز: پیئشه کی به پیئو یستیبه کانی کاریک. وانه یه که دهرچوون لپی بۆ هه لبرژاردنی وانه یه کی تر ئیجباریبه. **پیششوا:** پیئشهوا، سه رکرده، ریبهر، رینوین، سه رۆک، سه رکۆمار. **پیششواز:** بروانه: "استقبال". **پیششوند:** پیئشگر، وشه یه که که خۆی به ته نیا مانا نادا و دیتته پیئش وشه وه بۆ یاریده. "پیششوند سلب": پیئشگری لابه ر. **پیشه:** کار، سنعات، پیشه. **پیشه کار:** بروانه: "پیشه ور". **پیشه گر:** بروانه: "پیشه ور". **پیشه گزفتن:** کردنه کار و پیشه ی خۆ. **پیشه ور:** پیشه گره، پیشه وهر، سنعات کار، کاسبکار. **پیشیار:** بهر دهه ست، خزمه تکار، بهر کریگیراو، بهر وه ستا، هاریکار، جیگر. **پیشیارش:** به خشش، که ره م، دیاری. **پیشیاره:** دیاری، پیئشکه شی. **پیشی جستان:** هه ولدان بۆ که وتنه پیئش، که وتنه بهر وه، که وتنه پیئش. **پیشی دادن:** هه ل ره خساندن بۆ که سیک به مه بهستی چونه پیئش و که وتنه بهر وه. **پیشی کردن:** که وتنه بهر وه، که وتنه پیئشه وه، هه ولدان بۆ که وتنه بهر وه. **پیشی گزفتن:** که وتنه بهر وه، که وتنه پیئشه وه. سه رکه وتن، زالبوون. **پیشین:** 1) پیئشین، پیئشو، بهر وو، بهر ی، وه ری، وه رین، وه رینه، له میژ، زۆر له

بهري دا، رابردوو. (2) يه كه م، يه كه مين. (3) له پيشتر، له بهرتر. (4) نيوه پو، نويژي نيوه پو.

پيشينگان: بروانه: "پيشينيان".

پيشين گاه: كاتي نيوه پو.

پيشينه: پيشينه، پيشونه، رابردوو، ميژينه، له ميژ، بهرگين.

پيشينيان: پيشينيان، پيشوونان، وهرينان، له ميژينه كان، رابردواني زوو، باب و كال.

پيغام: بروانه: "پيام".

پيغام دار: هه لگري په يام.

پيغام رسان: بروانه: "پيام رسان".

پي سپردن: روښتن، پيوان، برين.

پيغام فرستادن: ولام ناردن، وهرام ناردن، ناگادار كردن، قسه پاسپاردن، وه ستينايس.

پيغام گزار: بروانه: "پيام گزار".

پي غلط كردن: شوين ون كردن، شوينه ونكه كردن، شوين پي سرينه وه، دوس نه هيلان. به لار پيدا چوون.

پي فراخ: توندرپو، په پرگر، دهمار گرژ.

پي فشردن: (1) بروانه: "پي افشردن". (2) هه نگانوان، بهر پيدارپوښتن.

پيك: ولام بهر، نامه بهر، خه بهر بهر.

پيكار: (1) شه پ، جهنگ. (2) ركه بهري يان كتبه ركبي وه رزشي. (3) باس و مشتمومري بيهووده.

پيكار افتادن: شه رسازبوون.

پيكار پرست: شه ردوست، شه پخوان، شه رحه ز.

پيكارجو: شه پخوان، جهنگ خواز، شه پاني، شه راشو، شه رانخپو.

پيكار خواه: بروانه: "پيكارجو".

پيكار ساز: شه پ هه لگري سينه، جهنگ ساز، شه هه لاي سين. شه پرکه، جهنگاوهر.

پيكارسان/پيكارستان: شه پرکه، شويني شه پ و جهنگ، گور په پاني شه پ.

پيكار كره: شه پرکردن، جهنگ كردن.

پيكار كوش: پايه دار و راوه ستاو له شه پدا.

پيكار كشيدين: بروانه: "مجادله كردن".

پيكار گاه: بروانه: "پيكارستان".

پيكارگر: شه پرکه، شه پاني، شه رفان.

پي كاوي: گه پان و دوزينه وه.

پيكر: كوته ل، په يکه، دهره گون، موجه سسه مه. له شى موؤف يان بوونه وهراني تر. (فهلسه فه) روخسار. نه خش، وينه.

پيكر آرا: رازينه ري په يکه، په يکه رساز، په يکه رتاش، نيگار كيش.

پيكر تراش: په يکه ره تاش، كوته ل ساز.

پيكره: دوکه و تن، به دوا دچوون.

پي كردن: (پ) 1) په ل كردن، په راندن، په ي كردن، به قلت برين، قلت و پرکردن. (2) دوکه و تن، شوين كه و تن، شمونه ونيان، دريژه پيدان.

پي كردن: (پ) 1) بريني ورده دهی ماری پي ناژهل يان موؤف به خه نجر و شتي وا. (2) راگرتن، ويستاندن. (3) سه ربزيوي كردن، سه ربزيچي كردن.

پيكر كننده: بروانه: "پيكرسان".

پيكرنگار: نيگار كيش، په يکه رساز.

پيكر نما: په يکه رنوین، شانده ري په يکه.

پيكره: په يکه، وينه، كوته ل، موجه سسه مه.

پي كسي را شمردن: بريتي له خستنه ژير چاوه ديږي نه و.

پي كسي را گرفتن: به دواي دچوون، كه و تنه دوی.

پي كندن: قول كردني شويني ديوار يان پايه ي بينا بو رشتني شفته، هه لگه ندني بناخه ي ديوار.

پي كوپ: پي پيخراو، پيشيل كراو، پيخوست.

پي كوپ كردن: پي پيخستن، پيشيل كردن.

پي كور كردن: شوين پي ون كردن، شوين پي سپينه وه.

پيگره: به دوا دچوون، گه پان به دواي شتيكدا، گه پين، فه گه پ، شوين گيږ. "پيگره گروهی در كوه": كيو مال كردن.

پي گم كردن: شوين پي ون كردن، ون كردني شوينه واري شتيك، دوس نه هيلان.

پيگير: شيلگير، پيداگر، سووربوون، شونگيږ، شوپاڙو، په يجور، په يدوز.

پيگيري: وه دوا كه و تن، شوين كه و تن، شوين گيږان، دواي شوپ كه و تن، به دوا دچوون، دانه دوو، دانه په ي، دهره دوا، لپرس سينه وه، په يجوري، په يدوزي، پي برن.

پيل افكن: دلير، نازا.

پيلان: زه لام و به تاقه ت، باهو دار، كه ته، زحورت وه ك فيل.

پيله بستن: وه ك گري ليها تن.

پيله كردن: (1) هه لمساني پوك. (2) بريتي له پيداگري له رده به دهر.

پيله ور: ده سنگيږ، ده ست فروش، چه رچي، گه پيده، ورده وال هه فروش، مامه له چي سه رپايي، حه تار، ديوره، ديفه ره، كو لگيږ، به خه ل فروش، چاريچي، چاريچي، پيلور، مه تره بار.

پيلي پيلي خور دن: بروانه: "تلوتلو خور دن".

پيمان: په يمان، واده، به لين، قه ول، مه رج، گفت، قه رار، سامه، به خت (هيو بي به خته به لين خوي ناباته سه ن.

"به يمان": به م مه رجه. "از سر يمان رفتن": په يمان شانكندن.

پيمان بستن: په يمان به ستن، واده و به لين دانان بو نه نجام داني كار يك.

پيمان داري: پابه ندی به په يمانی كه به ستراوه.

پيمان ده: هاوپه يمان.

پیمان شکستن: په پیمان شکستن، په پیمان شکستن، هل شانندن، غه دداری، کامباخی.

پیمان شکن: په پیمان شکن، بی به لاین، بی قول، بی شهرت و به قا، کامباخ، غه ددار، به قه م.

پیمانکار: به لاینده، قوتته راتچی، قه به لچی، په پیمانکار.

پیمان کردن: په پیمان بهستن، به لاین دان، قه ول دان.

پیمانگان: پروانه: "اتحادیه".

پیمان گرفتن: به لاین سندن، واده ساندن، په پیمان بهستن.

پیمان گسل: پروانه: "پیمان شکن".

پیمان نامه: په پیمان نامه، به لاین نامه.

پیمان نهادن: مه رج بهستن، په پیمان بهستن، به لاین دان، سوزدان.

پیمانده: پخوانه، عه یاره، ئه یاره، که وچ، میه ننگ، باتمان (کیشانه یه که هم مبه ری شازده کیلو و نیو). "پیمانده پر شدن": گه یشتنی کاتی مه رگ. "پیمانده درکشیدن": شه پاب نوشین. "پیمانده محصول": کیله، خمسه.

پیمانی: سهر به په پیمان، په پیمانی، گریه ستی.

پیمایش: پخوانه کردن، ئه اندازه گرتن.

پیمایشگر: پیوه، زهوی پیو، که سی که ده پیو.

پیماینده: پیوه، کیشهر، پیوانه کار.

پیوست: پیکه وه لکاو، پیوه به ستراو، نووساو. هه میشه، دایمی. په یوه س، په یوه ست، هاو پیچ. "پیوست دادن": پیوه نندان، گرتن. "پیوست کردن": هاو پیچ کردن. "به پیوست": به شیوه ی هاو پیچ.

پیوستار: 1) پروانه: "پیایی".

2) کومه له یه کی پیکه وه لکاو و لیک جیانه کراوه له هر شتیک.

پیوستگی: 1) پیکه وه لکان و له ته نیشته یه که دابوون. 2) یه کگرتوویون، یه کگرتووی. 3) پیوه نندی، پیوه ندرایتی، پیکه به ستراوی. 4) خزمایه تی، نزیکی. 5) هه میشه یی بوون، بی برانه وه بوون. "پیوستگی دادن": پیوه نندان، پیوه نندی ساز کردن. "پیوستگی داشتن": پیوه نندی هه بوون. هه بوونی نیسبه تی بنه مال ه یی. "پیوستگی کردن": زه ماوه ندر کردن. به رده وامی له کاریک دا.

پیوستن: 1) په یوه ست بوون، ره گه ل که وتن. 2) پیکه وه لکان، چه سپان. 3) هاو پیچ کردن، پی زیاد کردن. 4) پیوه نندان، په یوه ست کردن. 5) بهستن، گرتن. 6) جیکر کردن، دامه زانندن. 7) به یه که گه یشتن، پیکه وه به ستراو. 8) به هاوسه ری گرتن. 9) وتن، گوتن. 10) هاتن، گه یشتن. 11) هاتنه دی، شکل گرتن. 12) هاو نوینی و جوت بوون. 13) پروانه: "معاشرت". 14) کردن.

پیوستن (ادر) کسی: ره گه ل وی که وتن. "درهم پیوستن": خستنه وه جیی نیسکی له جی چوو یان شکاو. پیکه وه به ستراو، لیک جوشدران.

پیوسته: 1) هه میشه، بی پسانه وه، به رده وام، تم، په یوه سته. 2) به یه که گه یشتو، پیکه وه لکاو، لکیاو، چه سپاو، پیوه به ستراو. 3) پیوه نند کراو. 4) خزم، خیش. 5) هه لبه سته، به شیهر گوتراو. 6) پیوه کراو، ده داوکیشر او، ریکو پیک. "پیوسته داشتن": ئه انجامدانی کاری به به رده وامی. "پیوسته کردن": پیوه نندان، به یه که گه یانندن. په ییتا په ییتا و بی پسانه وه ناردن.

پیوسیدن: پروانه: "بیوسیدن".

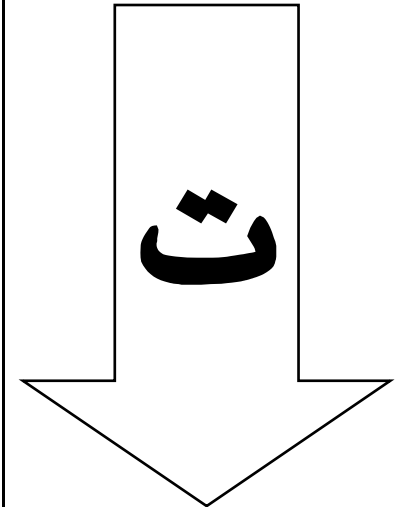
پیوند: 1) پیوه، پیوه نند، پیوه نندی، پیوه ندرایتی. 2) پیوه نندی دؤستانه، دؤستی، خوشه ویستی. 3) خزمایه تی. 4) به لاین و په پیمان. 5) جومگه، خرتکه. 6) پینه. 7) هونراوه. 8) پروانه: "ازدواج". 9) پیکه وه لکانی دووشت. 10) موتور به کردنی دار.

پیوندانیدن: په یوه نند کردن، پیوه لکاندن، پیوه نووساندن، ل هه قه نووساندن.

پیوند داشتن: هه بوونی پیوه نندی، پیوه نندی هه بوون.

پیوند زدن: تووز کردن، په یوه ندر کردن، لی گرتن، تاماندن، لاین، پیوه قایم کردن، متور به کردنی دار.

پـیـوـنـدـسـاـخـتـن: 1) زه ماوه نندکردن.
 2) یه کگرتن.
 پـیـوـنـدـشـیـمـیـایی: وزه ی راگری ئەتۆمه کان
 له مولوکولیک دا.
 پـیـوـنـدـگـاه: جمگه، به ند.
 پـیـوـنـدـگـر: 1) مونیتۆر. 2) پئوه نندهر.
 پـیـوـنـدـگـرـفـتـن: پئوه نندگرتن.
 پـیـکـه: وه چه سپان. "پـیـوـنـدـگـرـفـتـن خاظر با کسی":
 هۆگربوون بهو.
 پـیـوـنـدـگـسـلـیـدن: پچرانی پئوه نندی، برانی
 پئوه نندی.
 پـیـوـنـدـگی: بروانه: "ازدواج".
 پـیـوـنـدی: پئوه ننداریتی، خزمایه تی،
 ئاشنایه تی.
 پـیـوـنـدـیـدن: په یوه ست بوون، به یه ک
 گه یشتن، ب هه ف گه یشتن.
 پـیـوـنـیـدن: په یوه نندکردن، توورکردن.
 پـیـه آوردن: 1) خرپوونه وهی به ز و چه وری
 له ده وروویه ری ئەندامی. 2) قه له و بوون.
 پـیـهـم: پشت سه ری یه ک، لیکدالیکدا،
 په یتا په یتا.

تائب: توبه‌کار، پاشگه‌زبۆوه له گوناح.
تاب: 1) لوول، پيچ. 2) تين، گه رمی، هالاو. 3) توانایی، بهرگه، تاقهت، گريک. 4) جۆلانه، ديلان، هه‌پازگه، ئييزی، چله‌پايه. "به تاب": به‌په‌له.
تاب آوردن: بهرگه‌گرتن، تاقهت هينان، هاوردن، ده‌وام هينان، خۆپراگرتن له بهر مه‌سه‌له و کارپيک، کارين، ده‌بردن، هه‌لگردن ده‌گه‌ل دژواری‌دا، توا.
تاباك: دله‌کوئی، دله‌خوپی، نيگه‌رانی، په‌ژاره.
تابان: به‌دره‌وشين، به‌دره‌وش، دره‌وشاوه، بريقه‌ده‌ر، رووناکی‌ده‌ر، تابان.
تاباندن/تابانیدن: 1) پيچ دان، بادان، لوول دان. 2) رووناك كردنه‌وه، رووشن

کردن، هه‌لگيرساندن، داگيرساندن، گه‌رم کردن. 3) سوورکردنه‌وه.
تابان کردن: رووشن کردن، رووناك کردن، به‌دره‌وشين کردن.
تاب برداشتن: پيچ خواردن، پيچ دان، لوول دان، لاره‌وه‌بوون. "تاب برداشتن چشم": لار(خيل)بوونی چاو.
تاب بردن با کسی: تاقهت هينان له به‌رابه‌ر وی دا و به‌ربه‌ره‌کانی‌کردن له گه‌ليدا.
تاب تحمل: بهرگه، خۆپراگري، تاقهت، باشار، وه‌رگه.
تاب خوردن: باخواردن، باوخواردن، بادان، تاودان، پيچ خواردن، لوول دان، گرژبوون. ده‌ورليدان، سوورپخواردن. "تاب خورده": بادراو، بادرياگ، پيچ خواردو، پيچ دراو، لوول دراو.
تاب خوری: بروهانه: "نوسان".
تاب دادن: 1) تاودان، پيچ دان، ليك هالاندن، بادان، فادان، وادای، خول دان، سووردان، لوول دان، لووردان، لوورکردن، نامه‌تش، مووناندن، هۆنينه‌وه. 2) سوورکردنه‌وه‌يه‌کی که می شتی له روون دا. "تاب دادن کسی": تووپه و نارپه‌حه‌ت کردنی ئه‌و.
تاب داده: پيچ دراو، هۆندراو، ته‌نراو.
تابدار: بادراو، بادرياگ، تاودراو، تاودرياگ، پيچ دراو، لوول دراو، به‌پيچ و پلۆچ.

تاب داشتن: 1) لوول داری، پيچ داری. 2) تاقهت هينان، بهرگه‌گرتن. 3) له تووپه‌یی و نارپه‌حه‌تی‌دا بوون.
تاب در آوردن در کار: گري و کۆسپ تئخستن له کاردا.
تابس: دل‌بوورانه‌وه، لاوازی، نه‌خۆشی ديق.
تابستان: هاوین، هامن، تاوسان.
تابش: پريشنگ، تيريز، تيرۆژ، تيشك، گزينگ، شه‌وق، تاو، هيتی، تين، گه‌رمایی.
تابع: 1) په‌يره‌و، دووکه‌وتوو، شوينکه‌وتوو. 2) ژيئرده‌ست، ملکه‌چ، فه‌رمانبه‌ر، ژئرفه‌رمان. 3) سه‌ربه، پاشکۆ، گريدراو. 4) بروهانه: "متأثر". 5) هاوولاتی ولاتيک بوون. "تابع اوليه": (بیرکاری) ئه‌نتيگرا. "تابع کردن": ملکه‌چ کردن، هينانه‌به‌رفه‌رمان.
تابع سمج: دوفه‌لان، دوفه‌لانک، دوفدوڤک.
تابعه: به‌رفه‌رمان، ملکه‌چ.
تابعیت: 1) شوين که‌وتن، دووکه‌وتن، پيژه‌وی کردن. 2) هاوولاتی بوون.
تابعیت دادن: دانسی مافی هاوولاتی، ره‌گه‌زاندن.
تابعین: 1) کۆی "تابع". 2) ئه‌وانه‌ی که یارانی پيغه‌مبه‌ريان ديبي.
تاب گرفتن: 1) به‌لاپیدا چوون، دوورکه‌وتنه‌وه له ريگه. 2) له‌به‌ر تيشکی شتيکه‌وه رووناك بوونه‌وه.
تابل: به‌هارات، ئيسوه‌ت و ئه‌دوا.
تابلو: شاتۆ، په‌رده، ديمه‌ن، ويينه، تابلو. ته‌خته‌په‌ش، وايت بۆرد.
تابناك: ورشه‌دار، رووناك، تريفه‌دار، به‌دره‌وشين، گه‌ش. سه‌رنج راکيش و ديار.
تابناکی: ورشه‌داربوون، رووناکی، گرشه‌داربوون.
تاب مقاومت: ده‌روه‌ست، ده‌رۆست، وه‌ستان، پي‌وه‌ستان، ده‌ره‌قه‌ت، باشار، توانای خۆپراگرتن، هيزی به‌رگري.
تاب نخورده: بانه‌دراو، لوول نه‌دراو، خاو، درژ.
تابنده: 1) ورشه‌دار، گرشه‌دار، بريقه‌دار. 2) باده‌ر، لوول ده‌ر، پيچه‌ر، ريسه‌ر.
تابو: تابۆ، تابوو، ياساغ، کۆمه‌له ياسا و بيه‌ر و باوه‌پ و نه‌رييتيک له کۆمه‌لگادا که پيۆژ کراون و شکاندن و ده‌ست تپۆه‌ردانيان قه‌ده‌غه کراوه.
تابوت: تابووت، تاوت، تاقير، سوندرۆک، سوندریک، سندرک، سندرويک، داريه‌ستی مردوو گويزانه‌وه، له‌زاگ، چارداره، داره مه‌يت، داره‌ته‌رم، دارته‌رم، چۆته‌رم، داريازه، داره‌بازه، دووداره.
تاب و تپ: بروهانه: "تب و تاب".
تابوت خشکه: بريتی له زۆر کز و لاواز.
تاب و توان: وزه‌هيز، توان‌وتاقهت، هيز و توان، تين و گوپ، گوپ و تين، گوژم، پلویۆ، پي‌وه‌ستان، بهرگه، کيش، تاو، تاوشت، تابشت، توان، هيز، وزه، ته‌فا.
تاب و توش: بروهانه: "تاب و توان".

تاب یافتن: (1) تیشک دۆزینه‌وه، نوور دۆزینه‌وه. (2) خوار و پیچی تیکه‌وتن.

تابیدن: (1) تیشک، پیرشنگ خستن، دره‌وشینه‌وه، دره‌وشان، ترووسکه‌دان، بریقه‌دان. (2) بپوانه: "پيچیدن و تاب دادن". (3) گهرم بوون، گهرم کردن.

تابیده: (1) پیچ دراو، پیچیاگ، پیچیاو، باوخواردو، بادراو. (2) لار، خوار. له‌حالی سووربوونه‌وه یان توانه‌وه‌دا.

تابین: ژیرده‌ست، بن ده‌ست، فرمانبهر، سه‌ریازیک که پله‌ی نییه.

تاپاک: بپوانه: "تپاک".

تاپ تاپ: ته‌پته‌پ، ته‌پته‌پ، ده‌نگی ته‌پاندنه‌وه به ده‌ست یان به قاچ.

تاتول: زارخوار.

تاتی‌تاتی‌کردن: هه‌نگاونانی شل و ناپته‌و، به خاووخلیچی رویشتن.

تاجدار: خاوه‌ن تاج، پاشای خاوه‌ن تاج.

تاجر: سه‌وداگهر، بازرگان، مامه‌له‌چی، تاجر.

تاجرانه: وه‌ک بازرگانه‌کان.

تاجردام: جه‌له‌بچی، جه‌له‌بکری.

تاجرمآب: به شیوازی تاجران.

تاجدار: خاوه‌ن تاج. پاشا.

تاج شدن: (1) بوونه ئەفسەر. (2) بوونه هو‌ی شانازی پیکردن.

تاج‌گذاری: تاج نانه‌سه‌ر.

تاجوار: وه‌ک تاج، هه‌رشتیکی وه‌ک تاج. به‌نرخ.

تاجور: خاوه‌ن تاج و ته‌خت، پاشا.

تاجلودی: که‌م تا کورتیک، تاپاده‌یه‌ک.

تاخت: تاو، غار، ترات، لنگار، چوارناله.

"به‌تاخت": (1) سوار ئەسپ بوون و تاودانی. (2) به‌په‌له و خیرا.

تاخت آوردن: هی‌رش کردن، شالاو‌بردن، په‌لاماردان. "برکسی تاخت آوردن": به توندی ره‌خنه‌گرتن له‌و.

تاخت‌زدن: (1) گو‌پینه‌وه‌ی کالابه‌کالا. (2) به‌په‌له و رویشتن.

تاخت کردن: غار پیکردنی ئەسپ. تالان کردن. به‌توندی ره‌خنه‌گرتن.

تاختگاه: رمبازگه، شوینی تاودانی ئەسب.

تاختگر: بپوانه: "تازشگر".

تاختن: (1) تراتین، تاودان، پرتافیان، پرتافین، توندغاردان، چوارنال کردن. (2) ده‌سه‌لات نوینی، هی‌ژموونی نیشان دان. (3) په‌لاماردان، هی‌رش کردنه‌سه‌ر. (4) به‌توندی ره‌خنه لی‌گرتن. (5) تالان کردن، راوو‌پووت کردن. (6) رادان، وه‌ده‌رنان. (7) به‌خیرایی ناردن. (8) ره‌وان کردن. "تاختن بردن": شالاو‌بردن، هی‌رش کردن. "بر کسی تاختن": به‌توندی ره‌خنه لی‌گرتنی.

تاخت و تاراج: تالان، راوو‌پووت.

تاخت‌وتاز: شه‌پناختوی، شه‌پناختوی، ئەسب تاودان، ئەسب غاردان، لینگ دانی ئەسب به چوارناله، رمبازین، هی‌رش و په‌لامار.

تارک: (1) که‌فاک، تو‌قی/ تو‌قه‌سه‌ر، ته‌پله‌سه‌ر. (2) ته‌ریک، گو‌شه‌گیر، ته‌نیا، ته‌ریک که‌ر. (3) ته‌ریک که‌ر، وازه‌نیه‌ر. "تارک ادب": بی‌ئه‌ده‌ب، رووه‌له‌مالاو. "تارک دنیا": (1) ته‌ریکه‌دونیا. (2) گو‌شه‌گیر، گو‌شه‌نشین، دووره‌په‌ریز، ته‌ریک. (3) بپوانه: "راهب". "تارک صلات": که‌مته‌رخه‌م به نو‌یز و ئەریکه ئایینییه‌کان.

تارکردن: تاریک کردن، شلو‌ی کردن.

تارکش: رایه‌ل/ تال کی‌ش.

تارک شدن: فه‌راموش کردنی شتی فی‌ریبوو.

تارک نشین: سه‌روونشین، ژوورنشین. پایه‌به‌ریز.

تارکه: مینه‌ی "تارک".

تارم: گومبەز، چی‌وبه‌ست، مالی داری.

تارمیغ: مژی خه‌ست.

تارنما: سایت.

تاروپود: تانوی‌و، راهیل و تیوه‌دان. بریتی له‌بنه و بنجینه‌ی شتی‌ک. "بی تاروپود کردن": په‌رته‌وازه و ته‌رت و توونا کردن.

تاروتفرقه شدن: په‌رته‌وازه و ته‌فروتوونا بوون.

تاروتور: (1) تاریک و تنۆک، تبلچاق، زۆر تاریک، شه‌وه‌زه‌نگ، تاریکه‌سه‌لات. (2) ورده ورده، گه‌ردیله‌گه‌ردیله.

تارومارش‌شدن: ته‌رت و توونا‌بوون، ته‌فروتوونا‌بوون، تیک‌وی‌یک دران، ژیروژووربوون، لیک بلا‌بوون، له‌ناو‌چوون، ده‌مارده‌ره‌هاتن، هه‌للاداد.

تارون: بپوانه: "تاریک".

تاخت و تالان: هی‌رش و راوو‌پووت.

تاخته: تاودراو، غاردراو.

تاخیره: به‌خت، تاله، چاره‌نووس، به‌ش.

تار: (1) رایه‌ل، تا، تال، هه‌ودا، داو، لۆ، لۆنه. (2) یه‌کیک له ئامرازه‌کانی موسیقا. (3) تاریک. (4) ته‌وقی سه‌ر. (5) لیل، تاریک، نووتک. (6) تان، به‌رامبهر به‌پۆ. "تارهای صوتی": ژییه‌کانی ده‌نگ، ده‌نگه‌ژی.

تاراج: تالان، تالوو، برۆ، کالات، کاله‌ت، پوو‌ی، پویر، راوو‌پووت.

تاراج شدن: به تالان چوون.

تاراج کردن: رووت کران و به‌تالان بردن، تالان کردن، ته‌خت و تاراج کردن، راوو‌پووت کردن، شه‌لاندن.

تاراجگر: تالانکه‌ر.

تاران: بپوانه: "تاریک".

تاران‌دن: رامالین، تاران‌دن، رادان، دوورخستن‌ه‌وه، ده‌رکردن، په‌رته‌وازه کردن. "تاران‌ده": رامالراو، رادراو، په‌رته‌وازه، پرژوبلاو.

تاران‌ده: رامالین، تارین، پرژین، دوورخه‌ر.

تارت: کات، جار، جاریک.

تارتار: بپوانه: "پاره‌پاره".

تاردیس: بپوانه: "شبح".

تارزف: تار‌ژهنین.

تارزن: تار‌ژهن، تارچی، که‌سی که تار ده‌ژهنی.

تارشدن: لیل بوون، تار بوون، تاریک بوون، شلو‌ی بوون.

تاره: تال، هودا، رایه‌ل. تاریک. ته‌وقی سه‌ر.

تاری: (1) روون نه‌بوون، لیلبوون. (2) تاریکی. (3) ناراستی. (4) چه‌په‌ل، ناپاک. (5) به‌بی دره‌وشینه‌وه و رووناکی، کووژاوه.

تاریخ: (1) میژوو، دیرۆک، دیریک، به‌سه‌ره‌اتی رووداوان. (2) به‌روار، ریکه‌وت. "پیشاتاریخ": به‌ر له میژوو.

تاریخ اجتماعی: زانستی تاوتویی میژووی گروپه‌کان یان چالاکیه کۆمه‌لایه‌تییه‌کان. **تاریخ باوری:** بپوانه: "تاریخ گرایي".

تاریخچه: کورته میژوو.

تاریخ دان: میژووزان.

تاریخ ساختن: (1) ریخستن و دروست کردنی میژوو (رۆژژمی‌س) نوئی له‌سه‌ر بنه‌مای رووداویکی تازه. (2) تۆمارکردنی رووداویکی گرینگ.

تاریخ ساز: میژووساز، ده‌وران ساز، نۆر گرینگ.

تاریخ طبیعی: میژووی سروشتی، نیوی زانستیکی بریتی له زینده‌وه‌رناسی و روه‌ک ناسی.

تاریخ عقاید: میژووی بیروپروا.

تاریخ کردن: تۆمارکردنی رووداوه‌کانی میژوو و دروست کردنی کتییوی میژوو.

تاریخ گزاری: (1) دیاریکردنی ریکه‌وت بۆ دیارده‌کان و شته‌کان و رووداوه‌کان و

هتد. (2) دیاریکردنی ته‌مه‌نی فوسیل و هتد له ریگه‌ی ئه‌نازه‌گرتنی راده‌ی رادیۆئه‌کتیوبوونی ئه‌وانه‌وه.

تاریخ گرایي: (1) تیۆرییه‌ک له‌سه‌ر بنه‌مای یاسامه‌ندبوونی میژوو. (2) تیۆرییه‌ک که له‌مه‌ر کاریگه‌ری میژوو له‌سه‌ر ژیانی مروفه‌کان وه‌ک پێوانه‌یه‌ک له‌به‌ها جه‌خت ده‌کاته‌وه.

تاریخ گری: میژووگه‌ری.

تاریخ گزار: میژووناس، میژووزان.

تاریخ گو: میژوونوس، دیرۆک نووس.

تاریخ‌مندی: میژومه‌ندی، ره‌سه‌نایه‌تی میژوویی.

تاریخ نامه: کتییی میژوو.

تاریخ نگار: میژوونوس.

تاریخ نویس: میژوونوس، میژووزان. ئه‌وه‌ی که راستی و ناراستی رووداوه میژوویییه‌کان ده‌کۆلێته‌وه.

تاریخی: میژوویی، دیرۆکی. زۆر که‌ونارا، قه‌دیمی. (3) گرنگ، له‌بیرنه‌چۆوه.

(4) تۆمارکراو یان شیاوی تۆمارکردن له میژوودا. (5) میژوونوس، میژووزان.

تاریخی شدن: ناوده‌رکردن و ناو چوونه میژوووه.

تاریخی گری: میژووییگه‌ری.

تاریک: (1) تاریک، تاری، جیگه‌ی پێوار له خۆر، ره‌شایی هه‌وا. (2) ئالۆز، ناروون، لیل. (3) به‌بی‌هیا و خۆشبه‌ختی و سه‌رکه‌وتن. (4) شیواو، پشیوو. (5) خه‌مبار یان نارپه‌حه‌ت یان په‌ریشان. (6) پیس و ناپاک، به‌دکردار، گومپا.

تاریک اندیش: (1) دژی نوێگه‌ری و رۆشنبیری، تاریک بیر. (2) بیرخراو و گومپا.

تاریک بخت: به‌دبخت، به‌خت ره‌ش.

تاریک داشتن: تاریک کردن. خه‌مبارکردن.

تاریک دل: (1) دل‌په‌ش، دل‌په‌ق. (2) گومپا، خافل. (3) خه‌بار، نارپه‌حه‌ت، دلته‌نگ.

تاریک دین: کافر، گومپا.

تاریک روشن: تاریک و روون، تاریک و لیل، به‌ره‌به‌یان، بولیله، بوومه‌لیل.

تاریک شدن: (1) تاریک بوون، ره‌ش هه‌لگه‌رانی دنیا دوا‌ی خۆرئاوابوون. (2) رووناکي بران، شۆق نه‌مان.

تاریک گردیدن: تاریک داهاتن، تاریک کردن.

تاریک کردن: تاریک کردن، تار کردن.

تاریک مغز: که‌م ئاوه‌ن، نه‌زان، بی‌میشک.

تاریک میخ: هه‌وری ره‌ش.

تاریکی: (1) تاریکی، تاریتی، ره‌شی، ره‌شایی شه‌و. (2) بپوانه: "آشفتگی".

(3) ئالۆزی، ناروونی.

تاریکی بسیار: تاریک و تنۆک، تاریک و نوته‌ک، تاریک و توناک، تاریکایی خه‌ست، تاریکه‌سه‌لات، تیلچاف، تاریکی (ئه‌نگوسته / ئه‌موسته) چاو.

تارین: تاریک، تاریکه، ره‌ش و تاری.

تاز: (1) په‌ست، زه‌بوون. (2) بپوانه: "امرد".

تازان: له‌حالی تاودان دا. راکه‌ر، تاوده‌ر، به‌خیرایی زۆروه‌وه.

تازاندن: تاودان، غاردان، چوار ناله‌ پیکردن، لینگدانئ ئه‌سپ.

تازباز: منالبا‌ن.

تازدن: تاکردن، دووقه‌د کردن.

تازش: بپوانه: "تاخت و تاز".

تازشگر: په‌لامارده‌ر، هیزشکه‌ر.

تازکردن: هیزش کردن، ده‌ست درییژی کردن.

تازگی: تازه‌یی، نویی، نوی‌بوون، تازه‌بوون. تیروبوون، تیرووی. ریکوپیکی و خاویینی. شادی. رووخۆشی. "تازگی

کردن": رووی خۆش نیشان دان و به‌ رووخۆشی و هه‌لسوکه‌وتی جوان ده‌گه‌ل که‌سێک روه‌به‌روبوون. "تازگی ها": به‌تازه‌یی، له‌م دوا‌ییانه‌دا. "به‌تازگی": به‌تازه‌یی، له‌م دوا‌ییانه‌دا. جارێکی‌تر، سه‌ره‌له‌نوئی.

تازنده: راکه‌ر، راکردو، تاوده‌ر. تیژپه‌و.

تازه: (1) نوی، نو، تازه. (2) تور و تیروا. (3) بپوانه: "مۆثر". (4) دلگیر، دلخواز، دلپه‌سند. (5) به‌تازه‌یی، له‌م دوا‌ییانه‌دا. "به‌تازه": نوی، تازه.

به‌تازه‌یی، دیسانه‌وه.

تازه‌ایستادن: شادبوون.

تازه‌پا: (1) پیگرتوو. (2) شوین یان دامه‌زراوه‌یه‌ک که تازه دامه‌زرا‌بی.

(3) تازه‌کار.

تازه‌چرخ: تازه‌کار.

تازه‌چهر: لاوی رووگه‌ش، رووخۆش.

تازه‌داشتن: زیندوو‌ه‌یشتنه‌وه‌ی شوینه‌واری شتی‌ک. شاد و دلخۆش کردن.

تازه‌ده‌ماغ: خۆشحال، سه‌رحال. زانا.

تازەرس: بېروانە: "نورس".

تازەرو: رووگەش، رووناوئەلە، رووخۆش. شاد، دلخۆش. تەپوتازە.

تازەزا: تازەزى، ژن يان ئاژەللى که تازە منالى بووبى.

تازەسال: كەم تەمەن، لاو.

تازە شدن / گشتن: 1) سەر سەوز و تىراو بوون. 2) بىرەو پەيدا كىرگەنەو، زىندوو بوونەو. 3) شاد و خۆشحال بوون. 4) روودان، پىشەتەن. 5) برەوسەندەن، بەها و گرینگى پەيدا كىردن. 6) پىرۆرد و بەهيزبوون.

تازەكار: تازەكار، نوپكار، باش رانە هاتوو لە كار، ناشى، كەم ئەزموون، چەپلەر، كەم زان.

تازە كردن: 1) نوپ كىردنەو، تازە كىردنەو. 2) سەرلە نوپ برەو پىدائەو. 3) بەها و گرینگى پىدان.

تازە نفس: كەسك كە تازە دەستى بە كار كىردى و هيشتا ماندوو نەبووبى، بەبى ماندوو.

تازەنگار: دل بەرى تازە و جوان.

تازە نەمال: نەنەمام، نەمامى نوپ، تازەنەمام.

تازى / تازىك: عەپەب.

تازيان: 1) كۆي "تازى". 2) بېروانە: "تازان".

تازيانە: شەللاق، شىلاخ، شەلاخ، قامچى، قەمچى، قىرپاچ، تازان، قورپاچ، قەرپاچ، خەرەزەن، جەلدە.

تازيدن: 1) تاودان، پىرتافيان، پىرتافىن، غارىپ كىردن. 2) پەلاماردان، هيزش كىردنە سەر. 3) پەيدابوون، دەرگەوتن. 4) گرپى كىردن. 5) ئاگرپى كىردن، هەلايساندن. 6) كۆن كىردن.

تازىش: خاوەن بىر و هۆشى عەپەبى.

تاژ: 1) خىوت، رەشمال، سىمال، چادر. 2) ناسك، شەنگ.

تاسانيدن: قورگ گۆشىن و خنكاندن.

تاسە: تارسە، تاسە، ئارەزو، خەمبارى، نىگەرانى، دلە خورپى، دلە پراوكى. مەگىرانى، بىزو. "تاسەگرفت": هەست بە خنكان كىردن و ناپەحەت بوون.

تاسيدن: 1) پەشۆكان، تاسين، تاسيان، خەپەسان، نىگەران بوون، دلتهنگ بوون، خەمباربوون. 2) مەگىرانى، بىزو. 3) هەستى تامەرزۆيى بۆ شار يان ولاتى له كاتى سەفەردا. 4) خنكان، هەناسەبران. 5) وەهانكە هانك كەوتنى مرؤف يان چوارپى بەهۆى ماندوويى يان گەرمای زۆرەو. 6) رەش بوون.

تاشدى: قەدىراوى، نووشتاوى.

تاشدن: تابوون، قەدبوون، نووشتان، نووشتانەو.

تاشك: چالاک، فرز.

تافتن: 1) لولدان، پىچدان، تاودان. 2) هەلكىردن، داگرساندن، هەلايساندن، رووناكايى و تيشك خستن. 3) تاواندەنەو و سوور كىردنەو / سووربوونەو / ئاسن لە ئاگردا، تىن پىدان. 3) سەپىچى كىردن، روو وەرگىپان.

تاکتیک: تاکتیک، فەن، ھونەرى شەپ، پىلانى شەپ، لىزانى لە ھونەرى شەپدا، رىچکەبەستەن، ئامادە كىردنى سىپا، ھونەرى بزاونى سەربازەكان و ھەگە پخستنى ھىزەكانى نىزامى لە شەپدا.

تاکردن: قەدىردن، دەقدان، دەق كىردن، دوولاکىردنەو، دوولاکىردن، بەسەرىيەكا ھىنانەو، بەسەرىيەكانووشتاندن، دانووشتاندن، دانووشتانن، دانوراشتن، نوراشتن، قەرىستەن، تەوانەدن. رەفتار كىردن.

تاکس: نرخ، نرخى فەرمى، نرخى نەگۆر كە لە لاىەن دەولەتەو ھە بۆ شتەكان دىارى دەكرى.

تاکسونومى: زانستى تاوتويى تىورى و شىواز و ياساكانى قاتبەندى بوونەو ھەرانى زىندوو بەپى لىك چوون و جياوازيەكانيان.

تاکسى درمى: ئامادە و وشك كىردنەو پىستى بوونەو ھەران و دواتر پىكرىدان بۆ پيشان دانيان لە مووزە يان پيشانگا و ھتد.

تاکىكاردى: خىرا لىدانى دل.

تالاب: تالاب، تالابى، زۆنگ، ئاوپەنگ.

تالان: بېروانە: "تاراج".

تالواسە: خەمبارى، نىگەرانى، دلە خورپى، بىئۆقرەبى، بىئارامى، ھەجمىن بران. مەگىرانى.

تال و مال: بېروانە: "تارومار".

تالى: پىرەو، دووگەوتوو، ئەوھى كە دوایە بى.

تام: تەواو، كامل، سەرلەبەر، رەبەق، تىز. "تام و تەم": كامل، بى كەموكوپى. بەتەواوى.

تام الاختيار: بە دەسلەتى تەواو.

تام گرا: تەواوخواز، پواوخواز.

تان / تانە: رايەل، تا، تال، ھەودا، داو، لۆ.

تانزانت يك منحنى: (بىركارى) ھىلىكى راستە كە تەنیا خالىكى ھاوبەشى دەگەل ئەو كەوانە يە ھەيە.

تانزانت يك زاويه: (بىركارى) نىسبەتى سىنوس بە كوسىنوس.

تانستن: بېروانە: "توانستن".

تانە خوردن: بېروانە: "سركشىدن".

تاو: 1) تاقت، ھىز. 2) تىن، گەرمى.

تاواناو: ھىز، توانايى، ھىز و تابشت.

تاوان: بژارە، جەرىمە، قەرەبوو، بژاردنەو. تاوان، باج، بار. گوناح. زيان.

تاوان دادن: تاوان دان، بژاردن، بۆ بژاردنەو، قەرەبوو كىردن / كىردنەو.

تاوان دار: زيان دىتوو.

تاوان كردن: تەمبى كىردن بە ھەرگىرتنى پوولئى يان سەپاندنى كارىك. قەرەبوو كىردنەو. رەخنەگرتن، ئىرادگرتن.

تاوان كشىدن: ناچاربوون بە دانەوھى خەسارەت.

تاوان گرتن: خه سارهت وهرگرتن.
تاوستن: خوږاگرتن، بهرگه گرتن، له نه ستوهاتن.
تاوول: بلوق، پوږگ، توڅله، تلوق.
تاونده: خاوهن دسه لات و توانایی.
تاويدن: 1) تاقهت هيټان، بهرگه گرتن، باشا ارکردن. 2) دره وشيښه وه، تروسکانه وه.
تايه: وهخت، کات.
تأبى: 1) نه ويستن و په سندنه کردنى شتېک. 2) سه ريزيوى، ناگوږپاڼه لى. 3) به باوک قبول کردنى که سيک.
تأبيد: بى برانه وه کردن، نه مرکردن، همرمان کردن، هه تاهه تاييکردن.
تأبين: سه رزه نشت کردن، لومه کردن. ستايش کردنى دواى مهرگ.
تاتر: شانق، تياتر، drama.
تاترال: له پيوهنديى ده گه ل شانق، شانق ناسا.
تاترى: سه ربه شانق، دراماتيک.
تاتر: خه مبارى. کارتیکران، کاریگه رى وهرگرتن. سوز، هه ست.
تاتراور: په ژاره هيټن، خه م و که سه رهين، ناره هه تکه ر.
تاتم: خوږواردن له نه نجام دانى گوناح، توبه کردن.
تاتير: باندوږ، کاریگه ريتى، کاریگه رى، کارتیکه رى، شوين دانان، شوينه واردانان، هيژکار.

تأثير کردن: بپروانه: "تأثير گذاشتن".
تأثير گذار: کارتیکه ر، کاریگه ر، شويندانه ر.
تأثير گذاشتن: کارتیکردن، کارلېکردن، کاریگه رى دانان، کارکردنه سه ر، کاریگه ريوون، پېچوون.
تأثير ناپذيرى: کاریگه رى دانه نان، کاریگه رنه بوون، کارتى نه کردن.
تأجيل: دهره فته پيدان، کات پيدان، ماوه ديارى کردن، دواخستن.
تأخر: وه دواکه ووتن، دواکه ووتن، له دواوه مان، دره ننگ بوون. دواکه ووتووى.
تأخير: وه دواخستن، دواخستن، دره ننگ کردن، په ک خستن. "به تأخير افتادن": جيټه جيټه بوون له کاتى خویدا، وه دواخران بو کاتيکى تر.
تأخير کردن: خووه دواخستن، پېچوون، کات به خت کردن، پاپا.
تأديب: فيزبوونى نه دهب، به نه دهب بوون.
تأديب: نه دهب کردن، ته مى کردن. په روه رده کردن، راهيټان. فيزکردنى نه دهب و فهره ننگ به که سيک.
تأديه: به جيټه يټان، دانى پوول يان وام، دانه وه.
تأذى: نازار کيشان/ ديتن، ره نجان، دلشکان.
تأسف: داخ/ ناخ هه لکيشان، خه مناک بوون، خه مبارى، خه م و په ژاره.

تأسف انگيز: خه ماوى، خه م هيټن، جيټى كول و که سه ر.
تأسف بار: داخووى، جيټى داخ و که سه ر، که سه ربار.
تأسف خوردن: هه سر خواردن، خه م و که سه ر خواردن.
تأسى: پېرپه وى کردن، وه دووکه ووتن، لاسايى کردنه وه.
تأسيسات: کوى "تأسيس"، دامه زراوه کان.
تأسيس کردن: دامه زراندن، دانان، روټان، بنياتنان، بناخه/ بناغه دانان.
تأشير: ناماژه بو کردن، قامک راداشتن، ديارى کردن.
تأصل: بڼه چه داربوون، ريښه داربوون، ريښه داکوتان، ره سه ن بوون، ره سه نايه تى، خاوهن بڼه و بڼه چه بوون.
تأكد: پته و بوون، قايم بوون، توندبوون. جه خت بوون، ته که س بوون.
تأکید: پيداکرتن، سووربوون، جه خت کردن، ته که س کردن، ته نکيد کردن، دووپات کردنه وه.
تألف: هوږگى، بوونه هه قال.
تألم: دهرمه ند بوون، له ش به باربوون، به ژان بوون، دلشکان، نازارگه يښتن. له ش به بارى، دهرمه ندى.
تأله: ئيدديعاى خودايى کردن، خواپه رستى، خوږايزى.
تأليف: 1) نووسين، دانان، دانين. 2) کوکردنه وه. 3) هه قال بوون، بانانندن، هوږگکردن. 4) بپروانه: "استمالت".
تأليف قلوب: وه ديهيټناني خوشه ويستى و دوستايه تى له نيوان که سه کان دا.
تأمل: 1) وردبوونه وى قوول و ناوه کى، وهرده و بوون، لوردبوونه وه، تيرامان، رامان، هه لوه سه ته، سه رنجدان، نه نديشه کردن، بىرکردنه وه. 2) دوورنواري.
تأميل: هيوادار کردن، به تاسه کردن، تامه زرو کردن.
تأمين: 1) دابين کردن، مسوگه رکردن، بيمه کردن. 2) ناماده، دابين. 3) به باوه رپيکراو و ده س پاک دانان. 4) هيټن کردنه وه، ناسووده يى به خشين، دلنيايى پيدان. 5) پاريزراو. "تأمين دادن به کسی": مسوگه رکردنى ناسايشى نه وه. "تأمين داشتن": ناسووده بوون، له ناسايش دابوون.
تأنس: خووگرتن، هوږگبوون، عاده ت گرتن، راهاتن.
تأنى: شينه يى، نارامى، له سه ره خو، هيواش.
تأنيش: ميټينه يى، ميټينه يى، ژنيټى.
تأنيس: بانانندن، هوږگکردن.
تأسورى: تيورى، بڼه ما زانستيه کان، زانستى تيوره کى (تيوريك).
تأوريست: تيوريست، بىردوږ، بىردارپيژ، تيورزان.
تأوريسين: تيوريسين، شاره زا له بڼه ما و پرهنسيه زانستيه کان دا.

تئوریوار: تیۆری ئاسا، به شیوهی تیۆری، ناکردهیی.

تئوکراسی: حکومتهتی پیاوه ئایینییهکان، حکومتهتی ئایینی، حکومتهتی تیکه له دهسه لاته کانی ئایینی و ئیسلامی، ئه و سیستمی که له سه باوه پری ئایینی دامه زراوه.

تاویل: راقه کاری، راقه ی نوێ، ئازهنتی، لیکدانه وه و مانا کردنه وه ی ناوه روکی ئاخوته، "هیتمۆتۆتیک". پاساودان. "به هیچ تاویل": هه رگیز، به هیچ جۆریک.

تاویل تمثیلی: راقه ی (ته مسیلی/ نواندنه وه یی).

تاویل شناس: شاره زان له راقه کاری و لیکدانه وه ی قورپان.

تاویل گر: راقه کار.

تاویل مخاطب: راقه ی به رده نگ.

تاویلی: راقه یی.

تاهب: سازوته یاربوون، ئاماده بوون.

تاهل: ژن هینان، ژن خواستن. ژنیانی هاویه شی ژن و میردایه تی.

تاهیل: به شیوا دانان، شیوایتی.

تایید: پشت راست کردنه وه. وزه و هیژ پیدان. یارمه تی دان، پشتیوانی کردن.

تاییدنامه: نامه ی پشت راست کردنه وه.

تبا: نۆبه تی، تا، تاو، تاوله رز، یاو. "تبا بریدن": له ناو بردنی تاوله رز. "تبا چیزی شکستن": پیش به په ره گرتنی گیران،

له بره وه ی کتوپرکه وتن. "تبا شبانه": شه و تا، شه قتا، تا ی شه وانه، نۆبه تی له شه ودا.

"تبا شکستن": تاوله رز بران. "تبا روزانه": رۆژ تا، نۆبه تی که هه ر به رۆژه، به رانبه ری شه و تا.

تبا آلود: به تاوله رز، نۆبه تی دار.

تباب: تیاچوون، زیان دیتن، له ده ست چوون.

تبادر: که وتنه به ره وه، ده ست پیشخه ری، په له کردن بۆ پیشکه وتن له کاریک دا. "تبادرهن": به زه ین گه یشتن.

تبادل: ئالوگۆر، گۆرینه وه.

تبادل نظر: راگۆرکی، بیرو راگۆرینه وه، راگۆرینه وه.

تبار: (1) ره چه له ک، بنه وبنه چه، نه ژاد، خانه دان. (2) بنه ماله و خزمان.

تبارشناسی: ره چه له کناسی.

تبارشناختی: ره چه له کناسانه.

تبارز: خه بات کردن، ده گه له یه کدی شه پر کردن.

تبارک: (ر) پیرۆز و به به ره که ت بوون.

تبارک الله: (1) پاک و بیگه رده خودا. (2) له کاتی سه رسورمان و ئه قل پی نه شان دا ده رده بردری.

تبارنامه: بروانه: "شجره نامه".

تباسیدن: بوورانه وه به هو ی تینی گه رما، بی هیژبوون له به ر گه رما، له ش گران بوون له تا یان گه رما، دامه یزان، دامه یزران.

تباشر: (ش) مزگیانی/مژده دان به یه کتر.

تباع: (ت) پیپه وه ی کردن، وه دوو که وتن، وه شوین که وتن.

تباع: (ت) کۆی "تابع".

تباعت: پیپه وه ی کردن، وه شوین که وتن.

تباعده: دوور که وتنه وه له یه کتر.

تباکی: گریانی درۆیین، خو له گریان دان.

تبان: که ین به یین، خو مانه خو مانه، پیکه اتنی به نه یینی له سه ر کاریک، سازویاز، سه روساخت، ساخت و پاخت، سه ین به یین.

تباه: ئالۆز و په ری شان. زایه، خه سار، فیرۆ، رزان/رزو، خه را، گه نیو، گه نده له. زه بوون. هه له، خه تا. که م نرخ.

تباها نیدن: به فیرۆدان، زایه کردن، رزاندن، گه ناندن.

تباه راه: له ری راست ده رچوو، گومرا.

تبا ه شدن: به فیرۆچوون، زایه بوون، خه ساریبوون، له نیوچوون.

تبا ه کار: ویرانکه ر، له ناو به ر، تبا به ر، خراپه کار، تاوانبار، تاوانکار، گونا هکار، بی ئاکار، به فیرۆده ر.

تبا ه کاری/تبا ه کاری: فناز، فناس، کاری نا په وا و مایه ی شه رمه ساری، خراپه کاری، ئاژاوه و گه نده لی، سه ریچی و ئه نجامدانی کاری درۆ و نا په وا.

تبا ه گفتن: قسه ی پرۆپوچ وتن.

تبا هی: ویرانی، تیاچوون. گه نده لی. په ری شان، پشوی.

تبا هی آوردن: گه نده لی خسته وه.

تبا هی پذیر: گه نده لی گر، ئه و شتانه ی که تووشی رزیوی و گه نیوی ده بن.

تبا هی جستن: بروانه: "افساد".

تبا هیدن: بروانه: "تبا ه شدن".

تبا یین: جیاواز بوون، دژی یه ک بوون، ناته بابی، جیاوازی نیوان دوو شت، نا کۆکی، له یه ک نه چوون.

تبا ییل: دابران، له دنیا دابران و به خوا په یوه ست بوون.

تبا ییل: ریزدانان، به گه وره دانان.

تبا حث: گه ران، پشکنین، لیکۆلینه وه، قه کۆلین.

تبا حیر: فره زانابوون، لیزانی، چازانی، شاره زایی، کارامه یی، باش زانی.

تبا خال: تیمیسک.

تبا خاز: به له نه ولار و خو نوینی رو یشتن، خو بادان و خو نوینی، به فیز.

تبا خیر: به هه لم کردن، هه لماندن، بوون به هه لم، گۆرانی تراو به هه لم.

تبا دار: نۆبه تی دار، یاودار، که سی که تای لی دی.

تبا دد: پرۆبلا بوون. په ری شان بوون. به ش به ش کردن.

تبا دل: گۆران.

تبا دیل: گۆرین.

تبا دل: دۆپاندن و ته رک کردنی شتیک، رووگه شی.

تبا ذیر: بروانه: "اسراف".

تبرئه: بهردان، نازادکردن، تۆمەت لابردن، بئى تاوان بوون، بئى گوناھى، فحیل، پاكانه. سهلمینران یان سهلماندنى بئى تاوانى كه سيك له دادگادا.

تبرج: خۇرازاندهنوه، خویاکردنى خشل و زېرپوزهنبه و جوانییهكان له بهرامبه ر بیگانهدا.

تبرز: بهره و فهزا ده رچوون، ده ركه و تن، ئاشكرابوون.

تبرع: چاكه كردن و به خشین له ریگه ی خوادا، خیركردن.

تبرم: خه مباربوون، دلته نگ بوون، وه زاله هاتن.

تبری: دووركه و تنه وه، بیزاری.

تبرید: ساردكردنه وه، فینك كرده وه.

تبريك: پیرۆزیی، چاوریوونى.

تبريك عید: جیژنه پیرۆزه، جیژنه پیرۆزى، جیژن مباره كى.

تبر زده: 1) بپوانه: "تب دار". 2) گهرم، به تین.

تبستا: بپوانه: "تباه".

تبستغ: رهوان بیژ، كه سيك كه به په له قسه بكا.

تبسط: پانوبه رین بوونه وه، به ربلاوى و ناوه لایى.

تبسم: ورده بزه، بزه، زهرده، زهرده خه نه، زهرده خق، زهرده كه ن، زهرده كه نى، بسكه، گه شه، مزج.

تبسم كردن: مزمنین، زهرده خه نه كردن، بزه كردن، بزه گرتن، بزه هاتنه سه رده م، بزه نیشتنه سه ر لیوان، گه شه گرتن، مزچین.

تبسیدن: بپوانه: "تباسیدن".

تبش: 1) بپوانه: "تابش". 2) گهرمى، تین.

تبشیر: مژده دان، مزگینى دان.

تبصر: (ص) وردبوونه وه، تیروانین، بینایى.

تبصره: روونكردنه وه، تیبینى.

تبطل: پوچچه له كردنه وه، هه لوه شانده وه.

تبوع: 1) شوین كه و تن، دوو كه و تن، پیرپه وى كردن. 2) به پى، به گویره ی، به دواى.

تبعات: كۆى "تبعث"، ئاكام و ده ره نجامه خراپه كان، سزای گونا هه كان.

تبعث: ئاكام / ده ره نجامى خراو.

تبعه: 1) كۆى "تابع"، وه شوین كه و تن. 2) هاوولآتى.

تبعیت: پیرپه وى، شوین كه و ته یى، پاشكۆیه تى.

تبعید: تاراوگه، مه نفا. دوورخستنه وه.

تبعیدگاه: تاراوگه، مه نفا.

تبعیدی: دوورخراوه.

تبعیض: هه لاواردن، جیاوازی دانان، جیاكردنه وه، پاژپاژكردن، دووچاوه كى.

"عدم تبعیض": هه لئه واردن، نه بوونى جیاكارى.

تبعیض آمیز: تیکه له به هه لاواردن، جیاكارانه، دووچاوه کیانه، discriminatory.

تبعیض نژادی: جیاوازی نه ژادى، هه لاواردنى نه ژادى، "ئاپارتاید".

تبعیضی: بپوانه: "تبعیض آمیز".

تبعیض: دوژمنایه تى نانه وه، رق و كینه سازكردن.

تبل: (ت.ب) كه ندوله ند و ناته ختایى سه ر شتیک.

تبل: (ت.ب) رق، دوژمنى.

تبلج: پیکه نین و شادمان بوون، رووناك بوونه وه، سپیده.

تبلور: بوونه بلوور، به شكلى بلوور ده ره اتن، به کریستال بوون، بوونه کریستال. ده ركه و تنى به شى گرینگ و سه ره كى یان پوخته و چۆراوه ی شتى، به رجه سه بوون.

تبلیغ: بانگه شه، راگه یاندن، پروپاگه نده كردن.

تبلیغات: كۆى "تبلیغ".

تبند: فیل، ته له كه.

تبنی: به منالى خق قبوول كردن.

تب و تاب: جۆش و خرۆش، گوپ و تین، كه فوكول. "درتب و تاب بودن": هه لخرانى سۆز و هه بوونى حاله تى و رووژان، له جۆش و خرۆش دابوون.

تب و لزر: تاوتى، له رز و تاى تۆبه تى، كزگرین.

تبه: سووکه له ی "تباه".

تبه روزگار: روژگار په ريشان، روژ ره ش، به دبخت، سه مكار.

تبهكار: بپوانه: "تبهكار".

تبیان: روون بوونه وه، ده ركه و تن، ئاشكرابوون. ده ربیرین و ئاشكراکردنى مانا.

تبیرون: ده هۆل ژهن، ته پل ژهن.

تبین: ئاشكرابوون، ده رخستن، ده ركه و تن، په یدابوون.

تبیض: سبى كردنه وه، روژن كردنه وه.

تبیین: 1) ده ربیرین، قسه و تن. 2) ئاشكراکردن، ده رخستن. 3) روونكاری، روون كردنه وه، روونكردنه وه و لیكدانه وه.

تپاك: بى تۆقره یى و نیگه رانى.

تپانچه: زله، شه پلاغه. "تپانچه زدن": زله لیدان، شه پلاغه لیدان.

تپاندن: ته پاندن، تى ته پاندن، چه پاندن، ئاخنین، تى ئاخنین، تى خزاندن، تى په ستاوتن، تى په ستان، ده ناوان به نه ییم، بخۆرتى خستنه ناو، تى وه كردن. دانى شتى به كه سيك به نرخیكى زۆر. فره خواردن، زۆرخۆرى.

تپ تپ: بپوانه: "تاپ تاپ".

تپش: بى تارامى، بى تۆقره یى، دله خورپى، دله ته پى، نیگه رانى، جوولانه وه، له رینه وه، كوته، ترپه، چلكدانى توند، لیدانى دل. گهرمى، تین.

تپق: زمان گیرانی کتوپ، زمان هه له نگوتن، جوریان.

تپق زون: دەم تیکه ل بوون، قسه بۆنه هاتن، زمان لیک ئالان، تۆپۆق لیدان.

تپل: خه په تۆله، ورچه قۆله، ورچه کۆله، گرده ل، وردە ل، کورته بالای خړکه له.

تپنکور: پروانه: "ابله".

تپیدن: له رینه وه، بی ئارام بوون، بی ئوقره یی کردن، لیدانی دل و رهگ. تی ته پین، ته بیان، تی خزین به نهیم.

تتابع: په یتا په یتا بوونه وه، په ستا په ستا هاتن، یه که به دوا یه که دا هاتن.

تتابع: 1) وه شوین که وتن، دوو که وتن، شوین پی هه لگرتن، به دوادا چوون، به دوادا گه پان. 2) تاوتوی و لیکۆلینه وه کردن. 3) پیږه ویکردن. 4) لاساگردنه وه ی شیعریان قسه ی که سیک.

تتربو/تتره: شوخی، ته لفز، گه پجاری، گه مه و گه پ.

تتريك: به تورک کردن.

تتق کشیدن: په رده کیشان.

تتق نیلی: بریتی له ئاسمان.

تتمه: ته واکاری، پاشماوه، ماوه، ئه وه ی که شتیکی پی ته واد ده بی.

تتمیم: ته واکردن، کامل کردن، به کۆتایی گه یاندن.

تته پته: پروانه: "الکن".

تتاوب: باویشک دان.

تتاقل: قورس بوون، قورسی.

تتبت: تیرامان له بابه تیک، پته و و راوه ستا بوون، سه قامگیری، پایه داری.

تتبیست: چه سپاندن، دامه زراندن، جیگیر (کردن/بوون)، سه لماندن، پایه دارکردن.

تتبیست قیمت: نرخ برین/ برینه وه، نرخ دانان.

تتشریب: سه رزه نشت کردن، لومه کردن.

تتثقیب: کون کردن، سمین.

تتثقیف: روشنبیر کردن، خوینده وارکردن. پروانه: "اصلاح".

تتثقیل: قورس کردن.

تتثلیث: 1) سیتایی بوون، سیتیانه یی. 2) کردنه سی به ش/ کهرت، سی سووچ کردن.

تتتلیم: کون بوون.

تتتهیر: به ره م هینان، میوه چینه وه، به هره وه رگرتن.

تتتهین: نرخ برین، نرخاندن، خه ملاندن. هه شت سووچ کردن.

تتتنی: چه مینه وه، چه مانه وه، داهاتنه وه.

تتثنیه: چه ماندنه وه، نووشتانه وه، مووچاندنه وه. دوو تا کردن، کردنه جوت.

تتجدال: مشتومر کردن، به گژیه کتردا چوون، دهگه ل یه کدی کیشه و دم به دمه کردن، دهمه وه ری، دهف ژهنگ.

تتجاوژکار: دهست درژ، سنورشکین، تی په رین له سنور، له مپه ربه زین.

تتجاویف: کۆی "تجویف".

تتجاهر: که سیک که کاروباری خۆی به قهستی و ئاشکرا بکا، ده رخستن و خویا کردن، ئاشکرا کردن.

تتجاهل: نه زانم کاری، خۆگیل کردن، خۆ لئ گیل کردن، خۆویل کردن، له قهستی خۆبه نه زان نیشان دان، خۆبه نه زان ناساندنی ئاگه دار. "تجاهل العارف": خۆله نه زانی دانی زانا.

تتجبر: فیز، ده عیه، خۆبه زل زانین.

تتجبر: پروانه: "شکسته بندی".

تتجداد: نوی بوونه وه، تازه بوونه وه، نوخواری.

تتجدد طلب: نوخواری.

تتجددگرا: نوخواری.

تتجدید: 1) نویکردنه وه، نوکرنه وه، تازه کردنه وه، دهست پیکردنه وه ی بابه تیک یان کاریک، له سه ره تاوه دهست پیکردنه وه. 2) ئه و قوتابییی که له چه ند وانه یه که دا دهرنه چووبی و پیویسته سه ره له نوی تا قی بکرتیه وه. "به تجدید": دووباره، سه ره له نوی.

تتجدید حیات: بووژانه وه، له دایک بوونه وه، قه ژان، رینیسانس.

تتجدید خاطر: وه بیره هینانه وه ی بیره وه ری.

تتجدید فراش: ژنی دیکه هینان.

تتجاذب: یه کتر کیشان، یه کتر کیشان، هه ره که سه و بۆ لای خۆی کیشان، به ربه ره کانی کردن.

تتجار: کۆی "تاجر".

تتجارب: کۆی "تجربه"، ئه زمونه کان.

تتجارت: بازرگانی، کرپین و فرۆشتنی گشتی هه ره جوړه شمه کیک، مامه له کردن، ئالوویر کردن.

تتجاسر: 1) پرکیشان، زات کردن، پی ویران. 2) سه رکیشی، که له وه کیشی، نه ترسی، بویری، ئازایتی.

تتجافی: ئارام نه گرتن له شوینیک، دووری کردن، دوورکه وتن وه، لالوتی.

تتجالد: (ت.ل) به خه نچه ره یه کتر دان.

تتجانب: دوورکه وتن وه، دووری کردن.

تتجانس: هاوچه شن بوون، هاوشیوه بوون. هاوچه شن.

تتجانس آوایی: هاوچه شنیی دهنگی.

تتجانس حرفی: هاوچه شنیی پیتی.

تتجاوب: ولامدانه وه به پرسپاری یه کتر، به دهنگه وه چوون.

تتجاوژ: دهست درژی، پی درژی، تی په ربوون، تی په راندن، تی په رین له سنور، سنوربه زانندن، سنورشکینی، له (پاده/ نه اندازه) ی خۆ دهرچوون، زیده گافی، زیده پۆیی، وه سه ره پین.

تتجاوژات: کۆی "تجاوژ، سنورشکانه کان، ده سندرژیییه کان.

تجدیددقاوا: وەدەستەپێنانهوێی وزەى دەست چوو. سەرلەنوێی خێرکردنەوێی کەسانی نێزاسی یان سەروسامان دان بە کەس و کەلوپەل و ئامرازەکانی پێشوو.

تجدیدکردن: دووپات کردنەوێی چالاکی یان دەست پێکردنەوێی یان وەدیپێنانهوێی سەرلەنوێی شتی. نەدانی نەمرەى قبوولی لە تاقیکاریدا.

تجدیدنظر: پێداچا—وونەو، چاوپێداخشانندنەو. "تجدید نظر خواهی": داوای سەرلەنوێ پێداچا—وونەوکردن. "تجدیدنظرطلبی": گۆرانکاری لە بنەما سەرەتاییەکانی مەرامی حیزبی بەتایبەتی لە بنەمابنەپەرەتییهکانی مارکسیسم.

تجدیدی: تەژدیدی، کەرچە ئەزموون، ئەزموونی نیوچە، دەرنەچوونی قوتابی لە چەند وانهیه کدا.

تجدیر: برین، ریشەکێش کردن، بنەپێکردن.

تجربە: ئەزموون، تاقی، سەنگان، جەرب.

تجربەآموختن: ئەزموون فیروون، دەرس وەرگرتن.

تجربەدیدە: بروانە: "آزموده".

تجربەکردن: ئەزموون کردن، تاقی کردنەو، سەنگاندن، سەنگانن، جەرباندن، قوونەکەوکردن.

تجربەگرای: ئەزموونگەریتی، رەسەنایەتی ئەزموون، empiricism.

تجربەگرایى منطقی: ئەزموونگەریتی لۆژیکی.

تجربە مەھومی: ئەزموونی چەمکی.

تجربى: ئەزموونکراو، لەسەر بنەمای ئەزموون، تاقیکاری.

تجره: 1) روت بوونەو. 2) پەتی، روتی. 3) سەلتی، سەلتیتی، رەبەنی، بێژنی، تەنیاپی. 4) لە زاراوێ عارفان دا: دووری کردن لە هۆگراییەکانی دنیا. 5) ناماددیوونی بوون.

تجرى: 1) زات—کردن، وێران. 2) سەربزێوی، سەریچی، نافەرمانی.

تجریح: بریندارکردن.

تجرید: 1) دامالین، دارپوتاندن، روت کردنەو، "ئەبستراکت" کردن، بەتەنی هیشتنەو. 2) تەنیاپی، دوورەپەرێزی. 3) بروانە: "پیرایش". 4) لە زاراوێ عارفان دا: تەرك کردنی خۆشییهکانی دنیا و سەرقالبوون بە نوێژ و رۆژوووه.

5) جیابوون لە ماددە و دنیای ماددی.

تجریدی: بروانە: "انتزاعی".

تجریح: قوم قوم خواردنەوێی ئاو و هتد.

تجریه: بەش بەشکردن، کەرت و پارچە—کردن، هەلۆه—شانندنەو، جیاکردنەو، لێک کردنەو. (پێزمان) شیکردنەو.

تجریه طلب: (سیاسی) جیایی خواز.

تجریه گر: هەلۆه—شێنەر، شیکەرەو.

تجریه ناپذیر: لەت نەبوو، لێک جیاکەرەو، دابەش نەبوو.

تجریه و تحلییل: شی کردنەو، شروۆفەکردن، تاوتووی، باس و لێدان. ئاناتۆمی.

تجسس: 1) بەرجەستەکردن، بەرجەستەبوون، زنت—ۆل و شاقەلداربوون. 2) بەرجەستەیی، زنتۆلی.

تجسس: گەرپان، بەدوادا گەرپان. سیخوری کردن، شوڤاری، زیرەوانی.

تجسس: بەرجەستەکردن/بوون، گەرەو بەرزکردنەو، ویناکردن، هینانەبەرچاو، بوون.

تجشم: رەنج کێشان، لەئازارکەوتن.

تجصیص: گەچ/گێچ کاری.

تجدد: لۆچ و لوول بوون، پێچ پێچ بوونی مووی سەر.

تجناف: (ت) وشک کردن.

تجنف: وشک بوون، وشک هەلاتن.

تجنیف: وشک کردن.

تجلی: دیارکەوتن، دەرکەوتن، ئاشکرابوون، خویابوون.

تجلیات: نیشانەکانی دیارکەوتنی شتی.

تجلید: 1) پێستی لێ کردنەو لە شتی. 2) بەرگ گرتن، بەرگ تیگرتن، بەرگ تێهەلکێشان.

تجلی گاه: دیارگە، شوینی دیار، دەرکەوتن.

تجلیل: بەرز نرخاندن، ریزلێنان، ریزگرتن، گەرەکردن.

تجمع: کۆبوونەو، گەردبوونەو، خێبوونەو.

تجمل: خۆ رازاندنەو، خۆ جوانکردن، خۆلە گولێدان. بوونی مال و کەلوپەلی بەنرخ کە نیشانەیی شکۆبی. گرویی بەهەبوونی شکۆ و مال و کەلوپەلی گرانباپی.

تجملات: زێقەویریقەیی ژیان، زیروزیو، خشل.

تجملی: (دی) لۆکس، بەرزوتەر، شایانە، دەرەجە یەك، deluxe.

تجمید: بەستن، مەیانندن، قەرساندن، جەمداندن. وەستاندن.

تجمیع: کۆکردنەو، جفاندن، پێکەووەبەستن.

تجمیل: رازاندنەو، خەملاندن، جوانکردن، تاس و لووس دان.

تجنسب: دوورکەوتنەو، دووری کردن، خۆلادان، خۆپارازتن.

تجنیب: دوورخستنەو، دوورکردنەو.

تجنید: سەربازگرتن، سەربازگیری.

تجنیس: 1) کردنەو هاورپەرگەز و هاوولاتی، تاک رەگەزی. 2) (پێزمان) بروانە: "جناس".

تجوژ: ئاسان گرتن و تاقەت هینان، چاوپۆشی کردن، بەرپەوازانی.

تجوع: برسیتی کیشان.

تجول: گه پان، خولانه وه.

تجوید: چاکه / چاک کردن، کاری باش کردن. دهنگی هر پیتھی له شوینی خوی دا خویندنه وه.

تجويز: (1) ری پیدان، ئیزن دان. (2) به (پهوا / شیاو) زانینی دهوا یان غه زان یان نه شته رگه ری بو نه خووش. (3) پیشنیاری کردن.

تجویع: برسی کردن.

تجویف: ناوبه تال کردن، کلور کردن، بوش کردن. وهروه ها به مانای ناوه وهی شتیك.

تجهز: (ت.ج.ه) ئاماده بوون، سازبوون.

تجهه: روترش کردن، رووتال کردن.

تجهیز: (1) ته یار کردن، پرچه ک کردن، ئاماده کردن، ساز کردن. (2) ته قه مهنی، که لویه لی شه پ، تروتفاق.

تجهیل: به نه زان له قه له م دان.

تجداث: له گه له یه کتری دووان، هه قه یه یفین.

تجارب: پیکه وه شه پر کردن، لیکنان.

تجاسد: ئیره یی / به غیلی بردن به یه کتر.

تجاشی: دوورکه وتنه وه، خو پارازتن، خولادان، دووره په ریژی. حاشا کردن، وه نه ستونه گرتن. چوونه لاوه.

تجاکم: پیکه وه چوونه لای دادوهر / حاکم.

تعالف: ده گه له یه کدی سویند خواردن و په یمان به ستن، هاوسویند، بوونه هاوپه یمان.

تعامق: خو له گه وجی و گه مژه بی دان.

تعامی: پاریز کردن، خو بواردن.

تعاور: پیکه وه دووان و گفتوگو کردن، ده گه له یه کدی ئاخاوتن.

تعجیب: کردنه هه وال، خو شه ویست کردنی که سی لای که سیکی دی.

تعجیر: چاک کردن و رازاندنه وهی شتیك، به باشی و ریك و پیکی ئاخاوتن.

تعجیس: خستنه زیندان، به ندر کردن. کردنه خیری دا هاتی ملکیک.

تحت: ژیر، بن، خوار.

تحت الارض: ژیرزه وهی، له ژیر زه ویدا.

تحت الارضی: هه لکه وتوو له ژیر زه ویدا. نهینی، په نامه کی.

تحت الحمایه: له ژیر پاریزگاری، ژیر بال، بن بال. ولاتیك که له ژیر پاریزگاری و چاوه دییری ده وله تیکی دیکه دا بی سه ربه خوئی ته واوی نه بی و ته نیا له کاروباری ناو خوئی دا سه ربه خو بی.

تحت السلاح: له ژیر چه ک دا، له ژیر ئالادا.

تحت الشعاع: ژیر تیشک، ژیر سیبه ر، له ژیر کاریگه ری. که سیك یان شتیك که له به رانه ر له خوئی باشت و گرنکتر بوه ستی و دیمه ن و قه لافه تی نه بی.

تحت اللفظی - ترجمه: وه رگپرانی له بز به له بز و وشه به وشه.

تحت المراقبه: (دهس / دهست) به سه ر، له ژیر چاوه دییردا.

تحتانی: ژیره وه (بی)، خواره وه (بی)، بنه وه (بی)، ژیرخان.

تحت ستم: بنده ست، ژیرده ست، ژیر چه پوکه.

تحت فشار: له ژیر گوشاردا، ته وژم دراو، هل گوفاشتی.

تحت نظر: خانه شاری، له ژیر چاوه دییری دا، نه ترنایش.

تحتهم: (ت.ح.ت) پیویست بوون، گه ره ک بوون، چه تمی بوون.

تحتجر: (1) بوونه به رد، به به رد بوون، ره ق بوون. (2) کونه په رستی.

تحداب: پشت کووری، کووربوونه وه، قوقزیتی، زه قایی، زوقایی.

تحداث: ئاخاوتن، دووان، لیدوان.

تحدای: ئیراده کردن، به ره نگاری، به گزچوون.

تحدید: (1) سنووربه ندی کردن، سنووردانان، سنووردار کردن، که وشه ن دیاری کردن، راده دانان، چوارچیوه بو دانان، دیاری کردن، دهست نیشان کردن. (2) تیز کردن وهی کارت و چه قو و هند.

تحدیق: چاوتی برین، به زه قی روانین، زه ق توشا کردن.

تحدق: کارامه بوون، خو به لیها توو زانین.

تحدیر: ئاگادار کردنه وه، هوشیار کردنه وه، ترساندن.

تحدج: دووری کردن له گونا ه. توبه کردن.

تحرز: پاریز کردن، خو بواردن، دووری کردن.

تحرس: خو پارازتن، پاریز کردن.

تحرش: شه پ پی فروشتن، ته شقه له پی کردن.

تحرق: سووتان، سووتیان.

تحرک: بزاونتن، بزووتن، جوولان، جوولیان، جووله، هه لسوور، هه لسوورپان.

(سیاسی) هه نگاوی سیاسی بو وه ده سه تهینانی سه ره که وتنی یان چالاکیه کی نیزامی دژی لایه ن یان لایه نه دژبه ره کان. "تحرک داشتن": چالاکی بوون.

تحری: تیزمان، وردبوونه وه، پشکنین، گه پان. وه داوی چه قیقه ت که وتن.

تحریر: (1) ئازاد کردن، رزگار کردن.

(2) نووسین. (3) نووسراوه. (4) کیشانه وه.

تحریراً: (1) له ریگه ی نامه یان نووسراوه. به نووسراوه (بی). (2) نووسرا.

تحریر کردن: نووسین. نیگار کیشانه وه.

تحریری: نووسراو.

تحریرییه: دهسته ی نووسه رانی روژنامه یان گوغار و هند.

تحریر: نگاداری کردن، پاراستن.

تحریش: هه لخراندن، هاندان، ئازاوه گپری، شه په نگیزی، تیك به ردان، له یه ک به ردان.

تحریریس: چه شه خوره کردن، دانه خوره کردن، وه ته ماح خستن، چکوس کردن، ناچار کردن.

تحریریس: وروژاندن، هه لخراندن، هان دان، دنه دان، خستنه سه ره هوا و هه وهس.

تحریر: به لاری دابردن، چه واشه کردن، به چه په ک دابردن، گورین، دستکاری کردن، گورینی رواله. "تحریر شده": چه واشه کراو، به لاری دابراو، گورپاو.

تحریق: سووتاندن، ئاوردان.

تحریک: هان، هانه، هانه هانه، دنه، زیخان، فیت، هه لخران، هه لزرنگان، هه لزرنگان، هیژان.

تحریک انگیز: وروژینه، هانده، هانه ده، دنه ده، بزوینه، فیتکار، هه لخرین.

تحریک پنازیر: زووه لچوو، شیاوی وروژان، که م جیکه لدانه، بی حه وسه له، فیشقی.

تحریک شده: وروژینه، هه لخران، هه لخریاگ، دنه دراو، هان دراو، پف دراو.

تحریک کردن: بزواندن، بزواتن، جوولاندن، وروژانندن، هان دان، هانه دان، هانه هانه دان، دنه دان، هاژوتاندن، زیخاندن، سیخ دان، سیردان، سیرتیدان، ناف تیدان، نافدان، فیت دان، ختینه، خته دان، ناودان، هه لخرانندن، هه لزرنگانندن، هه لزرنگان، هه ژانندن، هیژانندن، شووتی ده بن هه نگل نان، ناچار کردن. "تحریک کفنده": بیوانه: "تحریک انگیز".

تحریم: یاساخ کردن، حه رام کردن، نارپه واکردن، بیبهش کردن، بیبهری کردن، بایکوت کردن.

تجزیه: (ت.ح.ن) گروپ گروپ بوون، دهسته دهسته بوون، گروپ به ندی سیاسی. بیکه پینانی حیزب.

تجزین: خه مباربوون، خه مناک بوون، دلته نگ بوون.

تجزین: خه مبارکردن، خه مناک کردن.

تجسس: ئاخ هه لکیشان، له خه مان داخ و ئاخ گوتن، هه ژان و هه لچوون له حه یفان، هه سرخوردن.

تجسس: جوانکردن، رازاندنه وه، چاک کردن، به چاک زانین، ئافه ره م گوتن، باره وه لاکردن، دست خوشانه پی گوتن، تاریف کردن، ستایش کردن.

تجسس آمیز: شیاوی تاریف و ستایش، شیاوی ئافه ره م، ستایشگه رانه.

تجسس نحسی: ژانه سهر و نارپه حه تی.

تجسس: پوشینی جلو به رگی کون، کونه پوشی.

تجسس: له په پراویز نووسین، په پراویز نووسی، پرکردنه وه.

تحصل: وه دست هاتن.

تحصن: مان گرتن. خوپه نادان، په ناگرتن. خوپه قایم کردن.

تحصیل: (1) خوینندن. (2) بیوانه: "آموختن". (3) وه دستته پینان، دست خستن. (4) کورکردنه وه، خرکردنه وه.

"تحصیل حاصل": هه ولدان بو وده دستته پینانه وه ی ئه وه ی پیشتتر وده دست هاتوه.

تحصیلات: (راده ی) خوینده واری.

تحصیل کرده: خاوه نی پله ی خوینده واری سه روتر له دیپلوم.

تحصین: قایم کردن، قه لابه ندی و پته و کردن. پاراستن.

تحضر: ئاماده بوون، به ره وه بوون. به شارستانی بوون.

تحضير: ساز و ئاماده کردن، به ره وه کرن.

تحضیض: هه لخراندن، وروژاندن.

تحفه: کوی "تحفه".

تحفظ: خوبواردن، خوباراستن، خوباریزی، خوبارگرتن. نگاداری، پاراستن. له به رکردن.

تحفل: زودبوون، پرپبوون.

تحفه: (1) دیاری، سه وقت، پیشکشی. (2) ئه ننتیکه، قوتحه، دست نه که وتوو، شتی به نرخ و نایاب. تیشوو و دهره نجام.

تحفیر: هه لکولین، هه لکه نندن.

تحفیل: کورکردنه وه، خرکردنه وه، رازاندنه وه.

تحقیق: دهسته به ره، وه دستته پینان، هینانه دی، وه دیه پینان، وه دیه اتن، هاتنه دی.

تحقیق گرایمی: ئه زمونگه ریتمی، "پوزیتیویسم".

تحقیر: سووک کردن، به سووکی ته ماشا کردن، به سووک و چرووک دانان، بووچک کردن.

تحقیر آمیز: تیکه ل به سووکا به تی، سووکانه.

تحقیق: لیکولینه وه، کولینه وه، توژیینه وه. لپیچانه وه، لپرسیینه وه. په یسه ری کردن، سوراخ کردن. راستی، دروستی. "به تحقیق": بیگومان، به راستی. به وردی، به شیوه ی حه قیقی.

تحقیقاً: به بی شک و دردونیگی. به وردی.

تحقیق میدانی: لیکولینه وه یه که له شوینکاری سروشتی و واقعیعی بابه تی لیکولینه وه که نه نجام ده ری، لیکولینه وه ی میدانی.

تحقیقی: حه تمی، بیگومان. لیکولینه وه یی.

تحکر: بیوانه: "احتکار".

تحکم: (1) راخوپین، تی خوپین، حوکم کردن، حکومته کردن به زور. (2) دهسه لاتداره تی، زالیتمی. (3) ملکه چی، گویزیه لی، به رفرمانی.

تحکم آمیز: تیکه ل به زور، سته مکارانه، بریارده رانه، سه پینه رانه.

تحکم بردن: چوونه به ر فرمان، ملکه چ کردن، هه لکردن و لپه بوولکردن.

تحکیم: پته وکردن، قایم کردن. نیوژیکردن، داوه ری کردن.

تحلب: دوشین.

تحلق: کوز به ستن، خرمانه به ستن.

تحلل: (1) شیبوونه وه، شیته ل بوون. (2) جلو به رگ پوشین. (3) خونوینی و خورازاندنه وه.

تَحْلَم: 1) سه بروجه وسه له کردن، دان به جهرگی خۆداگرتن، پشوو دريژي، ئارام گرتن. 2) خهون ديتن.

تَحْلَى: خشل و زه نبر به خۆداکردن، خۆپازاندنه وه، رازانه وه.

تَحْلِيف: سوینددان يان سویندخواردن.

تَحْلِيل: 1) شیکار، شیکردنه وه، لیکدانه وه، ئانالیزه کردن. 2) حه لال کردن، به رها زانین. 3) تواندنه وهی خۆراک له گه ده دا، هه لئاواندن. 4) به ره به ره له ناوچوون و نابوودبوون.

تَحْلِيل آماری: شیکاری وردی پیدراوه ئاماریه کان بۆ ئاکامگیری لییان.

تَحْلِيل بردن: به ره به ره که م کردن و هیچ لئنه هیشتنه وه. به ره ولوازی بردن، به ره و توانه وه بردن. هه لئاواندن. تاقهت هینان و پشوو دريژي له به رامبه ر کاریکی ناخۆش دا. "به تحلیلی بردن": به ره به ره که مکردنه وه و هیچ لئنه هیشتنه وه.

تَحْلِيل دادن: به ره به ره له ناوبردن. هه زم کردن.

تَحْلِيل رفتن: داخوران، به ره ولوازی چوون، ورده ورده که م بوونه وهی که ندال له دم ئاو یان که م کردنی بنی دیوار. هه لئاوینی خوارده مه نی له گه ده دا.

تَحْلِيل گر: شیکارگر، شی که ره وه، لیکد ره وه، راقیار، راقه ر، راقین، "ئانالیست".

تَحْلِيل فرمی: شیکاری فۆرمی.

تَحْلِيل مغرب: شیکاری ویرانکه رانه.

تَحْلِيل معنایی: شیکاری مانایی.

تَحْلِيل منطقی: شیکاری لۆژیکی.

تَحْلِيل نهایی: دوالیکدانه وه.

تَحْلِيل سی: شیکارانه، شیکاری، شیکردنه وهی، "ئانالیتیک". "انتقاد تحلیلی": ره خنه ی شیکارانه. "پست تحلیلی": پاش شیکارانه.

تَحْلِيه: رازاندنه وه، خه ملاندن، جوان کردن، خشل و یخستن. ئاو شیرین کردن.

تَحْمِيد: به خۆداهه لگوتن، ستایش کردنی خود، په سنی خۆدان.

تَحْمُق: خۆگیل و گه وج کردن، خۆ له گیلی و گه مژه یی دان.

تَحْمَل: 1) خۆپراگرتن، خۆگرتن له بهر ئه رک، راوه ستان، له سه رخویی، دان به جهرگی خۆدانان، دان به خۆداگرتن، تاقهت گرتن، تاقهت هینان، به ره گه گرتن، به ره گرتن، وه ره گرتن، برکردن، ده ربیدن، ده ربهرن، کیشان، هه لکردن و لئ قه بوولکردن، شان دانه بهر، ده گه ل رابواردن، ساچان، سازان، ده رۆست هاتن، ئارام بوون، ئۆقره گرتن، باربردن.

2) پشوو دريژي، به پشوویی، خۆپراگری.

تَحْمَل پـذـیـر: به سه بروجه وسه له، له سه رخۆ، خۆپراگر، به گیر، پشوو دريژ، به پشوو، نه فه س دريژ، به ره گه گر، ده ربهر.

تَحْمَل گداز: تاقهت پرۆکین، زیاتر له توانایی.

تَحْمَل ناپـذـیـر: برست بر، پشووبر، جارزکه ر، وه ره زهینته ر. به ره گه نه گر، ده رنه بر، خۆپانه گر، له تاقهت به ده ر، له تاقهت نه هاتو، تاقهت پرۆکین.

تَحْمَل نـکـردن: ده رنه بردن، به ره گه نه گرتن، هه لئه کردن، تاقهت نه هینان، پئنه وه ستان، نه حه وانه وه.

تَحْمِيد: 1) پیداهه لگوتن، ستایش کردن. 2) په سندرکردن.

تَحْمِير: سوور کردن. به که ر کردن.

تَحْمِيق: به ده به نگ و گه مژه زانین، گه وج کردن.

تَحْمِيل آمیز: داسه پاوانه.

تَحْمِيل شدن: داسه پان، به مل داهاتن.

تَحْمِيل کردن: سه پاندن، داسه پاندن، به ملدا هینان، به ئه ستۆدابهرین، به زۆر تووش کردن، به سه ردابهرین، بارکردن.

تَحْمِيل گر: داسه پین، به سه ردابهرین.

تَحْمِيل گرانه: داسه پینانه.

تَحْمِيل سی: داسه پاو، به سه ردابراو. "شکل تحمیلی": فۆرمی داسه پاو.

تَحْمِی: چه مینه وه، لاریبوونه وه. دلۆقانی کردن.

تَحْوَل: گۆپانکاری، گۆپان، وه ره چه رخان، وه ره سوپان، وه ره گه پان.

تَحْوَلات: کۆی "تحول"، گۆپانکاریه کان، گۆپانه کان، وه ره چه رخانه کان. "تحولات

سروشـت ساز: گۆپانکاریه مه زنه کان، گۆپانکاریه چاره نووس سازه کان.

تَحْوَل پـذـیـر: گۆپان گر، هه ر شتی که شیایوی گۆپان بی.

تَحْوَل گرا: گۆپان خواز.

تَحْوَل گرایي: گۆپانخوازی.

تَحْوَل گریز: گۆپان بیژ، ئه وهی که به گز گۆپان و گۆپانکاری دا ده چیته وه.

تَحْوَل یـاـفـتـه: وه ره گۆپراو، گۆپراو، وه ره چه رخواو، وه ره سوپراو.

تَحْوِيل: 1) راده ست کردن، به ده سه سه ته وه دان، ته سه لیم کردن، دانه ده ست، سپاردن، سپارتن. 2) گواسته نه وه، گویزانه وه، گویسته نه وه. 3) ویدانه وه، گه پاندنه وه، گلدانه وه، وه ره گه پاندن. 4) سه رمایه، پارهی نه خت. 5) (بیرکاری) ساده کردنه وه. 6) مالیات. 7) ناحه ز و جوان.

تَحْوِيل اـقـتـاد: راگو ییزانی شتی له جیه که وه بۆ جیه کی تر.

تَحْوِيلدار: وه ره گر.

تَحْوِيل سال: نوی بوونه وهی سال، ته واو بوونی سالی پشوو و ده ست پیکردنی سالی نوی.

تَحْوِيل کردن: راگواستن و رۆیشتن بۆ شویندکی تر.

تَحْوِيل گـرـفـتن: وه ره گرتن، بریتیی له به هیندگرتن، بایه خ پیدان.

تَحْوِيات: کۆی "تحية".

تعیست: سلاوکردن، دروود گوتن، به خیرهاتن کردن.

تعییر: سه رسووپمان، سه رسام بوون، واق وپمان، په شوکان، واق وپی، ماتی، سه رلیشیوایی.

تعیز: جیگرتن، جیگربوون، گه مارؤدران، لایه نگیری، پشت گرتن.

تغادع: یه کتر فریودان، خو به فریوخواردو زانین.

تغاریب: کاول کردن، خاپوورکردن.

تغاشع: خوشکینیی، خو به زل نه زانین. مل شوپ کردن، ملدان.

تغاصم: دوژمنایه تی کردن، ده گه ل یه کدی جهنگ و شه پ کردن.

تغاطب: پیکه وه ناخاوتن. قسه له گه ل کردن، دواندن.

تغایل: خه یال، وه هم و گومان.

تغبیر: هه والدان، ئاگادارکردنه وه.

تغتاخ: پروانه: "الکن".

تغتگاه: شوینی دانیشتنی پاشا، پیتهخت. سه ککو. تهختی پاشایه تی.

تخت گیر: به هیز و توانا.

تختور: خاوه نی تهخت و دهسه لات، پاشا.

تخته بردوختن: ته رک کردن، وازهینان.

تخته بندشدن: 1) گرفتاریبوون. 2) وشک بوون. 3) داخرانی شوینیک، پلوم کران.

تخته خواندن: پروانه: "تعلّم".

تخته زدن: کایه تی تهخته نهرد کردن.

تخصص: پسیوپی، شاره زایی، کارامه یی. تاییه تی بوون.

تخصصی: پسیوپرانه.

تخصیص: ته رخان کردن، دانان، دیاری کردن. تاییه تیکردن. "به تخصیص": به تاییه تی.

تخصع: خو به که م زانین.

تخصیب: رهنگ کردن. خه نه تیگرتن.

تخطئه: تاوان و هه له کاری گرتنی که سیک، به خه تابار زانینی که سیک، به خه تا و هه له زانینی بابه تیک. خه تی سوور به سه ردا هیئان.

تخطی: هه له کردن، تاوان کردن، له سنوور تی په پانندن، سه ریپچی کردن، ژیرپینان، خو لی لادان له هه ر شتیک.

تخطیط: هیل کیشان، هیلکاری، نه خشه کیشان، پلان دانان.

تخفر: په ناخوازتن، چوونه ژیر دالده. شه رمه زاربوون.

تخفی: خو شارده وه، خو وه شارتن.

تخفیف: داشکان، داشکاندن، که مکرده وه، سووک کرده وه، کورت کرده وه.

تخلج: له رینه وه، جوولانه وه.

تخلخل: لیک جیابوونه وه ی پاژ و نه تومه کانی شتیک. کون کون بوون یان هه بوونی فه زای به تال له ناو شتیکدا.

تخربوونی: بارستایی شتی به بی نه وه ی له ده ره وه شتیک ی زیادبکری.

تخلص: 1) نازناو. 2) رزگاربوون، قوتاریبوون، خه لاس بوون.

تخلف: 1) سه ریپچی، لادان، ترازان، پیچه وانه ی واده و به لاین جوولانه وه، به لاین شکینی. 2) دواکه وتن، پاش که وتن، جیممان. 3) پشت تیکردن، رووه ریگیران. 4) پروانه: "تمايز". 5) خه تا، هه له.

تخلق: خووگرتن، خوشخولق بوون.

تخلی: خه لوه ت نشینی، گوشه نشینی. ره هابوون، خه لاس بوون. به تال بوون، خالی بوون.

تخلید: هه رمان کردن، نه مکرده.

تخلیص: ده ربار کردن، قوتار کردن، رزگار کردن. پوخته کردن. کورتکردنه وه.

تخلیط: تیکه ل کردن، ئاویتته کردن. نیوان تیکدان، دوپه ره کی نانه وه. درو پیکه وه نان.

تخلیغ: جیا کرده وه، لیک جیا کرده وه، دامالین.

تخلیف: کرده جی نشین.

تخلیق: 1) بوخوش کردن. 2) ئافراندن، خولقاندن.

تخلیل: ئازنین، کولینه وه ی ددان بو خاوین کرده وه له گوشت و هند. سرکه دروست کردن.

تخلیه: به تال کردن، خالی کردن، چول کردن، ده رکدن، روکردن، به جیهیشتن.

تخلیه اطلاعاتی: وە دەستەپێنانی تەواوی زانیارییەکانی کە سێک بە لێپرسینەووە یان فریودانی.

تخم افشاندن (افکندن / پاشیدن / کشتن): تۆم وەشاندن، زەرعات کردن.

تخمەدان: سمتە جوولە، هیلکەدان، هیکدان، هیک کرن، هیک کرن، خادانیان، گەرادان.

تخم ز: بوونەوهری که له ریگه‌ی هیلکەکردنەووە زاوی زۆری دەکا.

تخم کار: وەرزی، جووتی.

تخم کشی: ئیچاک کردن، چات کردن، ئی کیشان، نیر هاویشتنە سەر می.

تخمکی: هیلکەیی.

تخمگزار: هیلکەکەر.

تخمگزاری: هیلکەکردن، گەراخستن، گەراداخستن، گەرادانان، گەرانان.

تخم گیری: 1) بڕوانە: "تخم کشی". 2) تۆو هەلگرتنەووی روک بۆ چاندنەکانی تر.

تخمە: (ت.خ.م) ئینتەلا، زۆرخووری، ژان کردن بە هۆی خواردنی خراپەووە.

تخمە: (ت.خ.م) 1) رەچەلەک، بنەچە، رەگەز. 2) ناوکه، دندک، جنجی، تۆم، دەنکی گولە بەرۆژە و شووتی و هتد.

تخمە افتادن: تووشی گرفت / سقل بوون.

تخمە شکستن: تۆو تروکاندن.

تخمی: دەسکرد و بی‌بناغە، گۆترەیی. نەهزرۆ، هەلنەسەنگینراو. روکێکی باش بۆ گرتنەووی تۆو بۆ چاندنەکانی دوایی.

تخیلی: خەیاڵکرد، خەیاڵنامیز، خەیاڵی، زەینیی، لەجیھانی خەون و خەیاڵ دا، وینایی، ناواقعی. "ابداع تخیلی": داهینانی خەیاڵکرد، داهینانی خەیاڵنامیز.

تخییل: (ت) 1) (رێزمان) توانج پۆشی، ئەوێهێ کە وشەیک دوو مانای ھەبێ یەکی دوور و یەکی نزیک. 2) بیروخەیاڵ. 3) خەیاڵ، گومان. 4) خستنه گومان و خەیاڵی پووچەووە.

تدابیر: کۆی "تدابیر"، رێوشوێنەکان، تەگبەرەکان.

تداخل: دەست تێوەردان، دەست تێوەردان لە کاروباری کەسێکی تر، خۆتێهەلقورتانیدن. چوونە ناویەک، تێکچەپین. ھاوکات بوون. "تداخل دارویی": پووچەل یان زۆربوونی کاریگەری ھەندی دەوا بە دەوای دیکە.

تدارک: ساز کردن و پیکھینان، تەیارکردن، ئامادەکردن. قەرەبووکردنەووە. گەیشتنی شتێک بە شتیکی دی.

تدارکات: کۆی "تدارک"، بەشێک لە دامەزرۆه یان ئیدارە یان رێخراویک کە کەلوپەلی پێدستی ئەو شوێنە دا بین دەکا.

تدارک اندیشیدن: پێشبینیکردن، پێشگیریکردن.

تداهی: دەگەل یەکتەری شەپ و کیشە کردن. بیرھێنانەووە، بیرئانین، زنجیرەیی یادەوهریەکان.

تداعی گراییی: بیرھێنانەووەخواری، بیرکیشخواری.

تداعی معانی: لە مانایەکەووە بە مانایەکی دیکە گەیشتن، واتا کیشەکی.

تدافع: بەرگری کردن لە خۆیان پێشگیری لە مەترسی، پالەپەستۆدان.

تدانی: لێک نزیک بوونەووە، نزیکیی.

تداول: دەستاوێدەست پیکردن، دانە دەستی یەکتەری، برەو سەندن، وەبرەووەوتن، بەکارھێنان.

تداوم: بەردەوام بوون، بەردەوامی، درێژەکیشان، پایەداری.

تداوی: دەرمان کردن، چارەکردن.

تدابیر: بیرکردنەووە، تیارامان، لێوردبوونەووە، بیرکردنەووە لە ئەنجامی کارێک، چارەدۆزی.

تدابیر: تەگبیر، تەگبیرۆرا، تەقبیر، راویژ، پرس و را، مشوور، رێگەچارە، چارەدۆزی، پلان، رێوشوین.

تداخل: دەست تێوەردان، دەست تێخستن، خۆتێهەلقوتانیدن.

تداخل: کیشانی سیگار و هتد، دووگەل کردن.

تدابیر: راھینان، مەشق پیکردن. فێربوون.

تداوج: کەمەکەمە و ھیواش ھیواش چوونە پێش، پلەپلە نزیک بوونەووە. "تداوج عمودی": پلەپلەبوونی ستوونی.

تداویج: بەرەبەرە، پلەپلە.

تدریجاً: بېروانه: "بتدریج".

تدریجی: پله به پله یی، ههنگاو به ههنگاو، ورده ورده، هندی هندی، له سهره خۆ.

تدریس: وانه گوتنه وه / وتنه وه، وانه (بېژي / وېژي). فېرکردنی یه کيک له رشته زانستیه کان.

تدفق: هه لقولان، هه لقولین، دهر په پین.

تدفیق: هه لقولاندن.

تدفین: به خاک سپاردن، ناشتن، نیژتن.

تدقیق: وردبوونه وه، لیوردبوونه وه، سه رنجدان، سه رنج لیدان، وردبینی.

تدلی: شوپوونه وه. پېوه لکان. به له هجه ولار رویشتن. نزیك بوونه وه.

تدلیس: 1) شارندنه وه / داشاردنی که مووکورتی کالایه که بووه ی کپیار یان خوازپاری پی نه زانی. 2) ساخته کاری، فریودان، خه لک خه له تاندن. 3) کچی بی بن به فیل و ته له که به میرد دان.

تدمیر: له ناو بردن، تیا بردن، کوشتن. کاول کردن، ویران کردن، خاپوورکردن، تیک و پیک دان.

تدلی: که مکه مه نزیك بوونه وه، هاتنه خواره وه، نزم بوونه وه، ره زیل بوون.

تدلیس: پیس و چه په ل کردن.

تدویر: خولاندنه وه. خره لدان، گرد دروست کردن. گروقه ری.

تدوین: نووسین (هوه)، کوکردنه وه، کو نووس کردن، داپشتن. (سینه ما) لابردنی شته زیادیه کان و له نه نیشته یه ک

دانان و ریڅخستنې ټه و دیمه نانه ی فیلمی لیته لگیراو ته وه، مونتاژ.

تدهین: 1) چه ورکردن، روڼ لیدان. 2) موومیاییکردن. 3) هه نوین.

تدین: نایین داری، دینداربوون.

تذاکر: له مهر بابه تیکه وه ده گه له یه کتری گف توگو کردن.

تذبذب: دوو دل بوون، درپوونگ بوون. دوو دلی و دوو پوویی.

تذکر: خستنه وه یاد، بیرهینانه وه، وه بیرهینانه وه، که وتنه وه یاد. له یادی خودا دابوون. ناگادارکردنه وه. په ندوه رگرتن.

تذکره: بیرخستنه وه، یادینه وه، یاداشت. پاس، پاسپورت. یاداشت.

تذکر: خستنه وه یاد، وه بیر خستنه وه. ناموزگاری دان. نیړینه.

تذکیه: پی کردن و هه لایساندنې ناگر. برینی سوړگی ئاژه لی که گوشته که ی حه لاله.

تذلیل: سووک و چروک کردن، زه لیل کردن.

تذمیم: زهم کردن، خراپه وتن.

تذنیب: کلکارکردن.

تذهبیب: ئاوه زیړکردن، زیړکفت کردن، زیړکوت کردن، زاخاو کردن.

ترا ایرگان: بان نه ته وه.

تراش: بېروانه: "تراوش".

تراپیدن: بېروانه: "تراویدن".

تراپوتیک: دهرمانناسی، هونه ری دهرمان کردن و چاره سه رکردنی نه خویشیه کان.

تراجم: که پانه وه، فه گه پان، بادانه وه، کشانه وه. بزووتنی ئه سستیره له خو ره لاته وه بو خوړئاوا.

تراجم: (ت.ج) بهرد تیک گرتن، بهرد پیک دادان، جوین پیک دان.

تراجم: (ت.ج) کزی "ترجمان و ترجمه".
تراخم: ئاله که، ئاویکه، نه خو شیه یه کی چاوه.

تراخی: سستی، خاوی، شل بوونه وه. دیرکردن.

تراداد: نه ریت.

ترادسیون: نه ریت، سوننه ت.

ترادسیون شفاهی: نه ریتی زاره کی، نه ریتی سه رزاره کی.

ترادف: هاوواتایی، هاومانایی. که وتنه یه ک ریزه وه، که وتنه پشت سه ری یه کتر.

ترادیس: بېروانه: "دگر دیسی".

تراریخت: بېروانه: "دگر دیسی".

تراز: 1) ئامرانس. 2) ئامرازیکه بو دیاری کردنی به رزی و نزمی ئاستی شتیک.

3) به رزی ئاستیکی دیاریکراو. 4) هاوړیک و ئاسویی، ته راز. "ترازاوړ": پله یه ک. "ترازابازرگانی": هاوسهنگی بازرگانی.

"ترازمالی": جیاوازی نیوان دان و وه رگرتنه کان.

ترازمنه: هاوسهنگ، هاوته راز.

ترازنامه: بیلان، پیپرستیک که نووسینگه کان له کوتایی سال دا ئاماده ی ده که ن و دارایی و قهرزه کانی خو یانی تیذا ده نووسن.

ترازوی زر: بریتی له خوړ.

تراژدی: تراژیدی، شانق یان قه سیده ی خه م هینه ر، رووداو یکی راست و غه مهینه ری ژیانی مروّف، کاره سات، به لا، به دبه ختی. "تراژدی داستانی": تراژیدی گپانه وه یی. "تراژدی شخصیتی": تراژیدی که سیتی. "تراژدی انتقام": تراژیدی تو له. **تراژیک:** به شیوه ی تراژیدی. خه مهینه ر. **تراس:** تارم، هه یوان، به ربیلائی، چوارتاق.

تراسه پیدن: دزه کردن، ره خنه کردن.

تراشنده: داتاش، تاشه ر.

تراشه: تو یلاش، ته راش، ته لاش، تلاش، تو لاشه، تلیش.

تراشیدن: تراشین، تاشین، داتاشین، تراشه، تاشای، ته راشتن، ته راشین، هه لئاش، هه لئاشان، هه لئاشین، قوسان، ره ویتن. "تراشیدن قلم": (قه له م) دادان.

تراشیده: تاشراو، تاشیاگ، تاشرای، تراشراو، تاشیو، ئه ه لکه ندراو، ره ویتی.

تراضی: له یه کتر رازی و قایل بوون.

ترافق: بوونه دوست و هه وال، هاوړیه تی یه کترکردن.

تراک: که لیڼ، درز.

تراکت: تراکت، راگه یه نراو.

تراکم: جمه، ئاپوره، که له که بوون، قهره بالغ بوون / قهره بالعی، قهره په ستان، پرایی، شخل، شلخه. "تراکم آب": هه وق، په نگاهوی ئاو.

تراکیا: بۆری هه ناسه .

ترانزیت: 1) چوونی کالاً و شمهک له ولاتیکه وه بۆ ولاتی دیکه بی دانى هه قى گومرک و مالیات. 2) تیپه پین له ولاتیک بی مانه وه له ولاتیه .

ترانزیتی: تاییهت به راگوازتنی شتومهک له ولاتیکه وه بۆ ولاتیکى تر.

ترانسفورمیست: بپروامه ند به بنه ماکانی ترانسفورمیسم، لایه نگری بنه ماکانی گۆپان و په ره سه ندنی چه شنه کان.

ترانسفورمیسم: بنه ماکانی گۆپان، تیوری گۆپانی چه شنه کان.

ترانسندنتالیزم: به رترتر خوازی.

ترانه خوان: گۆرانی بیژ، گۆرانی چپ، گۆرانیزان، قام بیژ، دنگ بیژ، دهنگ بیژ، لاوک بیژ، لاژه بیژ، شایه ر.

ترانه خوانی: گۆرانی چپین، گۆرانی خوئن، گۆرانی خویندن، گۆرانی (گوتن/وتن/کوتن)، قامبیژی، مقام بیژی، گۆرانی وتن، لاوژه بیژی، لاوک بیژی، لیریک بیژی.

تراوا: ده لئین (هن)، ئاودا ده ر.

تراواندن: ده لاندن یان تیپه پاندنی تراو.

تراوایی: دزه کردنی تراو یان گاز له شوینیکیه وه بۆ شوینیکی تر. بالابوونه وه یی وزه به هوی مه یدان ئیلکیکتریکی و میغنا تیسیه کان له شوینیکیه وه بۆ شوینیکی تر.

تراوش: 1) ده لان، ده لیان، ده لیان، دیلان، ده ردان، ته پایی، منتک، منتک،

نمدان، زنه، نز. 2) به ره هم و ئاکام.

"تراوش کم": زنجک، ته پایی که م.

تراوش کردن: 1) ده لان، ده لاندن، ته پاییدان. 2) وه دیه هیتان، خولقاندن.

3) په رته وازه بوون، بالابوون.

4) گوتران، وتران. "تراوش کهنده": نمده ر، ده لئین، ئاودا ده ر، شتی که ته پایی ده داته ده ر.

تراونده: پروانه: "تراوش کهنده".

تراویح: کۆی "ترویحه".

تراویدن: ده لاندن، دیلاندن، تکه کردن، ده ردان، ته پایی دادان، لیچوون، لیچۆرین، نمدان.

ترپ: (ت.ر.ب) فیل، ته له که، ته زویر، زمان لووسی.

ترپ: (ت.ر.ب) هاوته مه ن، هاوزا.

ترپت: خاک، خۆل، گۆر.

ترپسه: (ت.ب.س) پروانه: "قوس قزح".

ترپس: پروانه: "انتظار".

ترپییت شدن: په روه رده بوون، ره نیوه اتن، باره اتن، گۆشکران، پیگه یشتن.

ترپییت کردن: په روه رده کردن، ره نیوه هیتان، پیگه یاندن، سه رپه رشتی کردن، راهیتان، بارهیتان، حاواندنه وه، به خودی کردن، به خیتو کردن.

ترپییع: کردنه چوار به ش، کردنه چوار گوشه، دووجا، چاره ک.

ترتیب: راست و ریکوپیک بوون، که وتنه پشت سه ری یه ک.

ترتییب (دادن): ریکخستن و جیبه جیکردن،

پوختکردن، ریک و پیک کردن، ریزکردن،

ریزه بندی، نه زم دان، جۆرکردن،

سه رو به رکردن، خستنه پشت سه ریه ک،

پیکهیتان، سازدان، سازکردن،

دامه زرانندن. "ترتییب کاری را دادن": دابین

کردنی پی شه کی و پیداو یستیه کانی

کاری، جیبه جی کردن. "ترتییب کسی را دادن":

ته مبی کردن یان ته ده ب کردن یان

کوشتنی نه و. "ترتییب نهادن": وه دیهیتان،

هینانه دی. "ترتییب یافتن": به رپوه چوون،

جیبه جی بوون، سازدران. "به ترتیب": پشت

سه ری یه ک. که م که م، به ره به ره.

ترتیبات: ریوشوین (هکان).

ترتییب زمانی: زه مه نمه ندی، کورۆتۆلۆژی.

ترجمان: 1) وه رگپر، دیلمانج، چپورکار،

پاچقه کار. 2) گپه ره وه، راقیار.

3) ئۆرگان. 4) جه ریمه.

ترجمان دادن: جه ریمه دان، خه ساره ت

دان.

ترجمان کشیدن: پروانه: "تاوان دادن".

ترجمانی کردن: وه رگپران. ده رپین.

ترجمه: وه رگپران، وه رگپرانه وه،

دیلمانجی، بزاره، پاچقه، پاچقه، پاچقه،

چپور. بیوگرافی، به سه ره ات.

ترجمه احوال: سه ربرده، به سه ره ات،

ژیاننامه.

ترجمه ناپذیر: له وه رگپران نه هاتوو،

بابه تی که نه کړی وه رگپدریته وه سه ر

زمانیکی تر.

ترجی: هیواداریبوون، به هیوابوون.

ترجیح: به باشتر زانین، پی باشتر بوون،

په سندرکردن، خستنه پی ش، له سه روتر

دانان، به سه ردا پترکردن.

ترجیح: گه پاندنه وه، گپرانه وه، دانه دواوه،

ره تکرده وه. وتنی "انالله وانا الیه راجعون".

ترجیح بند: سه ربه ند، بنمایه ی

چه ندپا تکرار.

ترج: (ت.ر.خ)م، که سه ر، په ژاره.

ترحال: کۆچ کردن، سه فه ره کردن.

ترخم: به زه یی پیداهاتن، زگ پی سووتان،

دل پی سووتان، دل سووتان، روحم

پیکردن، خاوه ن به زه یی، دلۆفانی.

ترجیب: به خیره اتن کردن.

ترجیل: کۆچ پیکردن، ناردن.

ترجیم: دلۆفانی کردن، به زه یی پیداهاتن،

زگ پی سووتان، داوای لیخۆش بوون

کردن. "مجلس ترجمیم": مه جلیسی

سه ره خۆشی.

ترخص: ئیزن پیدران، ئیزن وه رگرتن.

ره وایبوون.

ترخی: سستی کردن، خاوه خاو کردن.

ترخیص: ئیزن دان، ری پیدان.

ترخیص شدن: ئیزن دران، ئیزنی

چوونه ده ره په ییدا کردن. ته واو کردنی

خزمه تی سه ربازی.

ترخیص کالا: ده رچوون یان ده رچواندنی

کالاً له گومرک دوا ی دانى هه قى گومرک.

ترخیم: کلک برین.

ترد: (ت) تورت، ترت، شتى كه زوو دەپەرى و زوو دەشكى، تەپوتازە، ناسك، نازك. **تردامن:** بەجوج، دامین تەر، داوین تەر، داوین پیس، زیناكار، فلیتە. بریتی له مرۆی بەدنیو و بەدکردار و تاوانبار. **تردە:** (1) هات و چۆ، ئاموشۆ، هاموشۆ. (2) دوودلی، دلەپاوكی، دللی، دپدۆنگی، دووگومانى، راپایی. (3) لەرە، لەرەلەر. **تردەستا:** بریتی له چوست و چالاك، بەدەست و برد، فرز، گورج، زیرەك، لیزان، چازان، چاوبەست، تاشك، كەلەكبان. **تردستی:** فرزی، گورج و گۆلی، كارامەیی، لیزانى، لیھاتویى، چاوبەستى، كەلەكبانى. **تردەماغ:** بریتی له شاد و سەرحال، كۆك، كەیفساز، كەیفخۆش. **تردیید:** (1) دپدۆنگی، دللەدل دان، دلەراوكی، دوودلی، نیگەرانی، گومانکردن، سى و دووکردن، پاوهپاكردن. (2) رەتكردنەو، گەپاندنەو. **تردییدنا پەنیر:** گومان هەلنەگر. **ترزبان:** زمان تەر، تەپزبان، تەپزبان، تەپدەم، قسەزان، دەمەوەر. **ترزە:** قەوالە، قەبالە. **ترزفان:** (1) بپوانە: "ترزبان". (2) وەرگێر. **ترس:** ترس، سام، ساب، ساو، تاو، فەرھ، باك، خۆف. "دچارترس شدن": ترس داگرتن، ترس رینیشتن، ترس لینیشتن،

ترس لپەیدابوون، ترسان، ترس لپەیدابوون. **ترس آور:** ترس هیئن، ترسناك. **ترسا:** (1) ترسەنۆك، بىۆرە، نەویر. (2) گاوری، فەلە، فلە، دیان، خاچ پەرست. "ترسای متعصب": رەشە گاوری، گاوری دەمارگرت. **ترسان:** ترسەنۆك، بىۆرە. **ترسان ترسان:** ترسەترس. **ترساندن / ترسانیدن:** ترساندن، ترسانن، تووشى ترس و خۆف كردن، تۆقاندن، بزداندن، ترس وەبەرنان، ترس نانه بەر، هەژفاندن، چاوشكاندن، زات بردن، زراویردن، فەرھاندن. **ترسانك:** بپوانە: "مترسك". **ترسانندە:** ترسین، ترسینەر، زات بەر، زەندەق بەر، بزدنۆك، نەتەلە، مرۆترسین، چەش چەرە، بى. **ترس خورده:** ترساو، تووشى ترس بوو. **ترس دیدە:** ترساو. **ترسكار:** ترسەنۆك. لە خواترس، پارێزكار. **ترسم:** بەرپۆرەبردنى رپۆرەسم. **ترسل:** نامە نووسین، نامیلکە نووسین. **ترسناك:** سامدار، سامناك، بەسام، ترس هیئەر، ترسینەر، بەترس، بەمەترسى، پیاوتۆقین، تۆقینەر، بەخۆف، گرتۆلە، هۆف، ترسناك. لەخواترس، پارێزكار.

ترسندە: كەسى كە لە شتىك بترسى. ترسەنۆك، نەویر. **ترسندەجان:** ترسەنۆك، بىۆرە، ئەوەى كە لە گیانى خۆى بترسى. **ترسو:** بىۆرە، ترسەنۆك، خویۆرى، نەویر، رەفەرەفۆك، قزە، بزدونەك، مەننەت، چاڤ سست، خنز، دلچچك، دلزراف. بۆ مانای زیاتر بپوانە: "بزدل". **ترسه:** بپوانە: "فوس قزح". **ترسیدن:** ترسان، ترسیان، ترسین، سام كردن، چاوشكان، نەترەچوون، نەویران، بزدان، بزدەهان، بزدیان، هەژفین. "بسیار ترسیدن": زراوچوون، ئەترەش چوون، تۆقان، تەرس و گوو تیکەل كردن، زۆر ترسان. **ترسیده:** ترساو، ترسیاو، تووشى ترس هاتگ، بزدیای، وازرە، وازر، بازەر، تەرە. **ترسیم:** وینەکیشان، نیگارکیشان، شیوەکیشان، خەت کیشان، نیشانەدانان، نەخشەکیشان. **ترشخ:** دەلان، دیلان، تەرایی، شیداری، نمداننەو، دزاو، ئساوهدن، تەپەرەردەبوون. **ترشحات:** دەردراوەکان. **ترشح کردن:** (1) دەلاندن، دەلانن، دەلیان، لیچۆرپین، لیچوون، لیقەدان. (2) سەرچاوەگرتن. **ترشرو:** رووترش، رووترشیگ، رووگرژ، رووناخۆش، ناوچاوترش، ناوچاوان ترش، ناوچاوترشاو، ناوچاودیز، رووتال، نمرچ،

مپومۆچ، روومۆن، گەمۆر، كۆڤك، خیس. بۆ مانای زیاتر بپوانە: "اخمو". **ترشش:** پیرزانی ئاو، چكان، تكانى دلۆپە. **ترش و شیرین:** ترش و شیرین، ترش و شیرین، میخۆش. **ترشی پالا:** بپوانە: "پالون". **ترشیجات:** ترشی، ترشیات، تورشیات. **ترشیچ:** (1) پالائتن، دەلاندن. (2) كەم كەمە مەمكدانى دایك بە مئالەكەى بۆ راهاتن بە مەمك مژین. (3) پەرورەدە و ئامادەکردن. (4) خوازیاربوون. **ترشییدن:** (1) تورشیان، ترشان، ترش هەلگەپان. (2) تووپە و قەلئس بوون. (3) قەیرەبوون. "ترشیدن خمیر": هەل كفان، ترشانى هەویر. **ترشییده:** (1) ترشاو، ترش هەلگەپا، تورشیگ. (2) بریتی له قەیرەكچ. **ترصه:** چاوهپیتی، چاوهروانى، چاوهدیرى، روانەرى، دیدەوانى، نگابانى، بۆسەنانهو. **ترصیع:** گەوهر نیشان كردن، گەوهر بەندکردن، گەوهر كفت كردن. **ترصیه:** رازى كردن، خۆشحال كردن. دلدانەو، دلنەوایی. "ترصیه خواستن": داواى لیبوردن كردن. **ترطب:** شیداربوون، نمداربوون. **ترطیب:** تەپکردن، نمدارکردن. **ترعیب:** ترساندن، بزداندن، تۆقاندن، هەرەشەوگورەشەلیکردن.

ترغیب: هاندان، وه ئاره زووخستن، خوازیارکردن.

ترغیبی: هاندهری. هاندهرانه.

ترف: (ت.ر) له ناز و نیعمهت دا ژیان، دهوله مهنده بوون. خووش گوزهرانی.

ترفان: بروانه: "ترزیان".

ترفه: (ت.ف) ئاسوودهیی، ژیانی پر له ناز و نیعمهت.

ترفص: شکان، پرژ و بلاو بوون.

ترفع: بهرزخوازی، خو له خه لگی دی به سهرووتر گرتن، گه وره بوون. سه ره برزی، فیز و لووت به رزی. "ترفع کردن": سه ریچی کردن.

ترفق: نه رمی و دلوثانی نواندن.

ترفنج: دژوار، ریگهی باریک و چه تون.

ترفند: که له ک، فیلا، ته زویر، درق. قسه ی بیهووده، پووج.

ترفه: ئاسوودهیی، پوشته و په رداخ بوون، ته ریوش و حال خووش بوون.

ترفیع: بردنه سه ر، بهرزکردنه وه، سه رخستن، په پیدان.

ترفب: چاوه دیزی، چاوه پروانی.

ترفص: هه له پهرین، سه ماکردن.

ترفه: چاشنی، چه شنی، توره قه، فیشه که شیتته، فشفشه، که پسوون.

ترقی: هه لدان، پیشکه وتن، پیشقه چوون، سه رکه وتن، پایه بهرز بوون، په ره سه نندن، له زیدده بوون، وه بهر وه وتن، به ره و زیادی چوون.

ترقیح: چاک کردنی بژیو.

ترقیخواه: پیشکه وتن خواز.

ترقیدن: بروانه: "ترکیدن".

ترقیع: پینه کردن.

ترقییم: ژماره دانان، نووسین، خهت نووسین.

ترقین: پووچکردنه وه، لابردن.

ترک: (ت.ر) 1) تره ک، دهرز، درز، شپه ق، تلیش، شهق، قه لاش، قه لشی باریک.

2) چووکه له ی "تر"، ته پوتازه، شیدار.

ترکان/ترکن: خاتوو، ژنی ریژدار.

ترک انداختن: بروانه: "ترکاندن".

ترکاندن/ترکانیدن: تره کاندن، درزی پیردن، دهرزی پیدان، قه لشاندن، قلیشانان، قلیشاننده وه، قلیشانان، قلیشاننده وه، تلیشانان، داتلیشانان، هه لثوقانن، هه لثوقانن.

ترک برداشتن: تره کان، تره کیان، تره کین، تره ک تیکه وتن، تره ک هه لگرتن، درزبردن، دهرزبردن، درز تیکه وتن، قه لشین بئ لیک بوونه وه، قه لش بردن، قه لشان، قلیشان، قلیشاننده وه، داقلیشان، شپه قیان، شهق بردن، تلیش بردن، تلیشان، تلیشیان، داتلیشان، هه ل تلیشان، وه بیایش.

ترکتاز/ترکتازی: ته راتیننی، پاشا گهردانی، شاگه ردانی. شالای توند و کتوپ و ده گه ل راپووت.

ترک جان کردن: له خو بردوویی و گیان بازیکردن.

ترک خوردن: بروانه: "ترک برداشتن".

ترک سر کردن: بروانه: "ترک جان کردن".

ترکش: (ت.ک) تیردان، هه گبه ی تیران، جیگهی تیره که وان.

ترکش: (ت.ک) پریشک.

ترک کردن: ته رک کردن، به جیهیشتن، به جئ هیلان، قه هیلان، وازهینان، وازنینان، وازلیهینان، رووی وهرگیپان، دهست هه لگرتن، دهست لی هه لگرتن، دهست لی بهردان، ته رخ، رویشتن، چوون، روین.

ترک گفتن: بروانه: "ترک کردن".

ترکند: بروانه: "ترفند".

ترکه: 1) به جیهیلاو، وازلیهینراو، به جیماو، میرات، پاشماوه. 2) شوول، شوولک، توول.

ترکه ای: کز، باریک.

ترکیب: 1) تیکه لکاری، لیکدان، ئاویتته کردن، تیکه ل کردن، هه قودانین.

2) سوار کردن. 3) پیکهاته. 4) پیکهینان، پیکهاتن. 5) پیکه وه نان. 6) له کیمیادا: گرتنه وه. 7) له ریژمان دا: روئی وشه له رسته دا. "ترکیب شده": تیکه لکارو، لیکدراو، ئاویتته کارو.

ترکیدن: 1) له به ریه کچوون، ته قین، قلت. بۆ مانای زیاتر بروانه: "ترک برداشتن".

2) زان، تره کین. 3) له راده به ده ر خواردن، دپان.

ترم: 1) کورس، تیرم. 2) ئاخ، کوتایی، سه ره نجام، دهرهت، ماوه. 3) یه که ی ئەندازه گرتنی تین. 4) بروانه: "اصطلاح".

ترمز بریدن: له کارکه وتنی کتوپری تورمزی ماشین، تورمز برین.

ترم و تراپی: تین دهرمانی، چاره سه رکردنی نه خووشی به کان به تین و گه رما.

ترمومتر: (فیزیک) گهرماپیو، تین پیو.

ترمیم: چاککردنه وه، نووژنه نکرده وه، دهست پیداهینان، ده مه زه ردکردنه وه، سه رنیاکردنه وه، جوانکاری. "ترمیم صورتا": جوانکاری روخسار.

ترمینال: کوتایی، دواپی. تیرمینال.

ترمینولوژی: زاراوه ناسی. فهره نگی زاراوه کانی زانست یان هونه ریگ.

ترنجانیدن: هه لقرچاندن، گنج و چرچ تیخستن، گنجدارکردن، چرچ و لوچ کردن، ترنجانیدن، ترنجانن، قورمساندن، داقچاندن، گرنج کردن.

ترنجیدگی: ژاکاوی، چرچ و لوچی، چرچ و لوچ بوون، چرچی، گنجی، هه لقرچاوی، هه ل کرچان، هه ل کرچین، هه ل کرچیان.

ترنجیدن: گنج و چرچ تیکه وتن، چرچ و لوچ بوون، چرچ هه لاتن، چرچیان، چرمقین، چوونه یه ک، سیس بوون، ژاکان، هه لقرچان، داقچان، داقچین، ترنجیان، قورمسان، قورمسین، قورمچین، مرچقین، قرچ بوون، هه ل کرچاندن. تووشی خه م و که سه ربوون، ناره حهت بوون.

تَرْفَح: بېروانه: "تلوتلوخوردن".

تَرَنگ: زرينگانه‌وه، زرينگانه‌وه، درنگانه‌وه، دهنگ دانه‌وه‌ی شتی کازنا.

تَرْهَم: سۆزه، گيزه، لۆره، لۆرينه‌وه، لۆرانه‌وه، لۆره‌لۆر، نارنه‌ار، مۆره‌مۆر.

تَرْهَم كَرْدن: سۆزه‌كردن، گۆرانی به‌سه‌برۆكه گوتن، گۆرانی گوتنی به‌سه‌بر، به‌نهرمه‌گۆرانی‌گوتن، نیورین، لۆراندن، لۆراندنه‌وه.

تَرْوې: ده‌سته، گروپ.

تَرْوېلوچيکال: رافه‌ناسانه، رافه‌کارانه.

تَرْوچسپ: به‌بئى ماتلى، خيړا، گورجوگۆل.

تَرْور: تيرۆر، ره‌شه‌كوژى، كوشتن و له‌ناو بردنى نه‌يار و دژبه‌ره‌كان و پيکه‌پيئانی ترس و خۆف له‌ناو خه‌لك دا.

تَرْور شخصييتا: سووكايه‌تى پيكردن، بردنه ژيړ پرسيارى كه‌سييتى كه‌سيك، شكاندنه‌وه‌ی كه‌سايه‌تى.

تَرْوريسست: تيرۆريست، ره‌شه‌كوژ، نه‌نجامده‌رى تيرۆر، لايه‌نگرى تيرۆر.

تَرْوريسم: تيرۆريزم، شي‌وه‌ی نه‌وه‌كه‌سانه‌ی كه‌به‌په‌نابردنه‌به‌مرؤف كوژى و ترساندن و تۆقاندن ده‌يانه‌وى بگه‌نه‌ئامانجه‌سياسييه‌كانيان.

تَرْورفرز: بېروانه: "تروچسپ".

تَرْوفوتراپى: (پزىشكى) خۆراك ده‌رمانى، ده‌رمانى نه‌خۆشيه‌كان له‌ريگای بژيو ليگرتنه‌وه.

تَرْوفولوژى: (پزىشكى) خۆراك ناسى، زانستى خۆراكى له‌ش.

تَرْوما: هەر جوړه زه‌بیر و خه‌سارېكى جه‌سته‌يى يان رۆخى.

تَرْوند: 1) نۆبه‌ره، نۆبه‌ر، ميوه‌ی تازه پيگه‌يشتنو. 2) بېروانه: "ترفند".

تَرْوى: تيفكرين، تيرپامان. بېركردنه‌وه له كاريك.

تَرْويج: بره‌ويي‌دان، بره‌ودان، وه‌پمپن خستن، باوكردن، ره‌واكردن.

تَرْويج: ئاسوده‌كردن. بۆن خۆشكردن.

تَرْويجه: كۆبوونه‌وه، خړبوونه‌وه، كۆزبه‌ستن.

تَرْويه: تيرپاوكردن. تيرپامان.

تَرْهات: تره‌هات، قسه‌گه‌لى بي‌هووده و بي‌ناخه، قسه‌گه‌لى زۆربى‌تام، قسه‌گه‌لى پرپوچ، گيوه‌گيو، گيژه‌گيژ، درۆده‌له‌سه.

تَرْهات گو: كۆله‌ويژ، تره‌هات بيژ، چه‌نه‌وه‌رى قسه‌بييتام.

تَرْهيب: ترساندن.

تَرْياكى: ترياك كيژ، تلياك كيژ، تلياك خۆر، ترياك خۆر، ترياكى، تلياكى.

تَرْيبون: تريبون. شويئى بۆ ده‌ربرپىنى بيروبوچوون.

تَرْييتا/تَرْييد: تى‌گوشين، تريتكدن، تليت كردن، ولىن، تيوئين، چه‌لاو.

تَرْييدن: بېروانه: "غلتيدن".

تَرْيش تَرْيش شدن: له‌ت له‌ت بوون، كوت كوت بوون.

تَرْيلوژى: سيپانه.

تَرْ: تيز، ناميلكه‌ى دوكتورا، كۆتايى‌نامه.

تَيْرى: بېروا، باوه‌ر، بۆچوون.

تَرْاجر: بېروانه: "نهى".

تَرْاجم: قه‌ره‌بالغى كردن، خړبوونه‌وه‌ى خه‌لك له‌شويئيك دا و گوشاره‌پيئان بۆ يه‌كترى.

تَرْاوج: جووت بوون، پيکه‌پيئانى ژيانى هاوبه‌ش، هاوسه‌پيئتى، ژن و ميژدايه‌تى.

تَرْايد: زيادبوون، پتربوون، زۆربوون. پيشكه‌وتن.

تَرْايه: رابواردن.

تَرْايق: ده‌رزى ليدان، ده‌رزى وه‌شاندن.

تَرْعزع: جوولان، له‌قبن، ته‌كان دانه‌خۆ.

تَرْگى: 1) پاك بوونه‌وه. 2) خيړكردن. 3) پتربوون.

تَرْكيه: پاككردنه‌وه، خاوين كردنه‌وه، بي‌گريوگۆل كردن. زه‌كات دان.

تَرْلزل: 1) له‌رينه‌وه، له‌رزين، جوولانه‌وه، ته‌كان خواردن. 2) بي‌هيژبوون، سست بوون، سستى. 3) راپراپى، دودلى.

4) بي‌ئۆقره‌يى، په‌ريشانى. 5) گۆرپىنى به‌رده‌وامى برپيار و بۆچوون و هه‌لسوكه‌وته‌كانى كه‌سيك.

تَرْلزل ناپذير: پته‌و و خۆراگر، قايم و راوه‌ستاو، نه‌له‌ريو، له‌له‌رينه‌وه‌نه‌هاتوو.

تَرْوَج: جووت بوون، ژن هيئان، ژن هاوردن، شووكردن، زه‌وجين. ژن و ميژدايه‌تى.

تَرْويج: به‌شوودان، ژن هيئان.

تَرْويِر: فرؤفيل‌كردن، فريودان، درۆ رازاندنه‌وه، ساخته‌كارى، ساخته‌كردن، ده‌سه‌لبه‌ست، قه‌لب، دوورپويى.

تَرْويدن: ده‌ره‌پيئان، ده‌رهاوردن، ده‌ركيشان.

تَرْوين: رازانه‌وه، خۆپازاندنه‌وه، خۆجوان كردن، خۆتاسدان، خه‌ملاڼ.

تَرْويد: زيادكردن، پتركردن.

تَرْوييف: به‌ناپه‌وا زانين، قه‌لب.

تَرْوين: رازاندنه‌وه، رازاندن، خه‌ملاڼدن، جوانكردن.

تَرْوينات: رازينه‌ره‌وه‌كان، كه‌لوپه‌لى رازينه‌ره‌وه‌يى كه‌بۆ رازاندنه‌وه‌ى شويئى به‌كار دى.

تَرْوين كلامى: رازاندنه‌وه‌ى ئاخوته‌يى.

تَرْوينى: رازينه‌ره‌وه‌يى، "ديكۆراتيو".

تَرْزند: چرۆ ده‌ركردن.

تَسائل: ليك پرسين.

تَسابق: پيش يه‌كترى كه‌وتن، كه‌وتنه‌به‌ره يه‌كتره‌وه، پيشپركى.

تَساقط: كه‌وتن، هه‌له‌وه‌رين، هه‌له‌وه‌ران، دابارين.

تَسالم: ئاشت بوونه‌وه، پيکه‌وه‌سازان، پيکهاتن.

تسامح: لیبوردی، لیک بوردن، چاوپوشیکردن، چاولی پۆشین. که مته رخمی و سستی لیکردن.

تسامح: لیک بیستن.

تساوی: یه کسان، به رابه ری، وه ک هه فی، به قه و یه ک بوون.

تساوی طلب: یه کسان خواز.

تساهل: پیکه وه هه لکردن، ویک هه لکردن، به نهرمی ده گه ل یه هه ل سوکوت کردن، ئاسانی، سانایی. که مته رخمی.

تسبیب: هه سازکردن، هه و بۆنه په یادکردن.

تسبیح: به پاک یادی خوا کردن، ستایش کردن. ته زبیح.

تسبیح: ههوت تایی کردن، کردنه ههوت بهش.

تسبیل: به خورایی دان له ریگای خودا دا.

تستیر: خۆحه شاردان، خۆشاردنه وه، داپۆشران.

تستیر: شاردنه وه، داپۆشاندن.

تسجیع: ناخوته ی هاوکیش و هاونا ههنگ گوتن. سه روادار.

تسجیل: تومارکردن، پشت راست کردنه وه، به هه تمی کردن، قایم و پته و کردن. قه واله مۆرکردن.

تسجپ: (1) ناز کردن. (2) زیدده ریوی له خواردن و خواردنه وه دا. (3) پرپوویی کردن.

تسجیر: جادووکردن.

تسخر: رام و کهوی بوون، به بی هه قده ست کار کردن. گالتنه، گه مه پیکردن.

تسخیر: ده ست به سه رداگرتن، گرتن، داگیرکردن، رکیف کردن، رام کردن، کهوی کردن، هیتانه ژیر بار، خسته به فرمان.

تسخیرنا پذیر: له گیران نه هاتوو.

تسخین: گهرم کردن.

تسدده: به ستران، داخران، قایم بوون.

تسدید: به ستن، گرتن، قایم کردن. به ریگه ی راستا ریئوویی کردن. سیوره گرتن. راداشتن.

تسدیس: شهش گوشه کردن، کردنه شهش بهش.

تسوبا: ته شه نه سه ندن، ته نینه وه.

تسریح: به ره لاکردن، به ردان، ئازادکردن. ره وانه کردن. له وه راندن. ژن ته لاق دان. شوپکردنه وه و شانه کردنی موو.

تسریح: په له کردن، له زکردن، زووکردن.

تسطیح: تهخت کردن، یه کسان کردن، ساف و ریگ کردن، خشت کردن، هاونا ست کردن.

تسطیر: خهت کیشان، دیربه ندی کردن، نووسین، دانان.

تسعیر: (1) نرخ دانان، نرخ برین، نرخاندن. (2) نرخ، به ها. (3) گوپینه وه ی پاره ی خومالی به پاره ی دهره کی.

تسقل: نزم/ نهوی بوون.

تسفه: خۆ له نه زانی و کهم ئاوهزی دان.

تسفیر: ره وانه کردن، وه پیتخستن، خسته نه ری، ناردن.

تسفیبه: به نه زان و گه مژه زانین.

تسقا: بپروانه: "سخن چینی کردن".

تسقیه: تیرا کردن.

تسکین: (1) ئارام کردن، دامرکاندن، هیدی و هیمن کردن، داسه کناندن، سوکنایی پیدان. (2) وه ستاندن.

تسکین خاطر: سه بووری هاتن، سوکنایی هاتن، هه داری.

تسکین دهنده: ئازار شکین، دامرکین، دامرکینه، ئارامی دهر، سوکنایی دهر.

تسکین یافتن: دامرکیان، دامرکان، ئارام بوون، داسه کنان، هیوربوونه وه.

تسلح: پچه کی، چه کرداری.

تسلسل: زنجیره، یه که له دوی یه کتری، یه که له دوی یه که، به دوی یه که، لیکدالیکدا.

تسلسل معانی: بپروانه: "تداعی معانی".

تسلط: زالبوون، زالی، بالاده ست بوون، ده ست بوون، بالاده ستی، ده ست رویشتویی، ده سه لات.

تسلط جویی: هه ولدان بۆ سه پاندنی هیژ و ویستی خۆ به سه ره یه کی تردا.

تسلف: قهرز (کردن/ وه رگرتن).

تسلم: وه رگرتن، بوونه موسلمان.

تسلی: (1) خۆشحال بوون، بی خه م بوون. (2) بی خه می. (3) ئارام گرتن، سوکنایی هاتن. "تسلی دادن": دلدانه وه، دلخۆشی

دانه وه. "تسلی یافتن": ئارام گرتن، سوکنایی هاتن.

تسلی بخش: سوکنایی هینه، ئارام دهر، خه مه ریوین، خه فته به ر.

تسلیت: دلنه وایی، دلدانه وه، دلخۆشی دانه وه، سه ره خۆشی لیکردن، پرسه.

تسلیت آمیز: ئارام که ره وه. دلنه وایی دهرانه.

تسلیح: چه کردارکردن، پچه ک کردن.

تسلیحات: کۆی "تسلیح"، چه کچه چۆل، که لوپه لی نیزامی.

تسلیخ: که ول کردن، پیست دامالین، پیست دارنین، گوروون.

تسلیط: زالکردن، به ده سه لات کردن، بالاده ست کردن.

تسلیم شدن: خۆبه ده سه ته وه دان، خۆدان به ده سه ته وه، خۆ له ئیختیار که سیگ نان، ته سلیم بوون، ملدان، ملنیان، کۆلدان، ملشوپکردن، سه رنه وی کردن، راده ست بوون، رام بوون، شان داخستن، فش کردن، بۆدانه واندن، هاتنه سه رچۆک، هاتنه سه رشه ک، قیزبوون، بیخ بوون.

تسلیم کردن: راده ست کردن (هوه)، به ده سه ته وه دان، ته سلیم کردن، سه ره پی شوپکردن، دانه ده ست، دانه وه ده ست، پی سپاردن، پیدان، ویدان.

تسلی نا پذیر: سوکنایی نه هاتوو.

تسمم: ژه هراوی بوون، ژارخواردن.

تسمن: قه له و بوون.

تسمیر: قایم کردن.

تسميم: دهرمان خواردکردن، ژاردان، ژه هره درخوراردان.
تسمين: قه له وکردن.
تسميه: ناوېردن، ناوولان، ناوان، ناوديرکردن، ب ناف کړن، نافېرن.
تسنن: قبولی سوننه ت کردن، پيرپوهی سوننه ت/ داب و نه ریت بوون، شيوازی سوننیه کان که دواي پينغه مبه ر نه بوو به کړ به جی نشین ده زانن، سوننی گه ریتی.
تسوق: بازار گه رمی کردن و خونانندن.
تسوید: رهش کردن، نووسین. ره شنووسی.
تسویل: گومپا کردن، رازاننده وه بو خافلاندن و فریودانی که سیک.
تسویه: یه کسان کردن، به رامبه رکردن، تهخت کردن، ریک و هاوئاست کردن، راست کردنه وه، چوون یه ک کردن.
"تسویه حساب": یه کلارکندنه وه. توله سهندن، به سزای کرده وه گه یانندن.
تسهل: ناسان بوون.
تسهیل: ناسانکاری، ناسان کردن، سانا کردن.
تسهیم: بهش بهش کردن، پاژیاژکردن.
تسییر: رادان، رهوانه کردن، وه ریخستن.
تشیابه: لیک چوون، وه ک یه کچوون، ویکچوون، له یه ک چوون، وه ک یه ک بوون، لیک کردن، هاوشیوه بی.

تشاجر: دمه قاله کردن، دم به دمه کردن، شه پره قسه کردن، ده گه ل یه کدی کی شمه کیش کردن، ده گه ل یه کتر کیشه کردن.
تشارک: بوونه شه ریک، هاوپیه تی.
تشاعر: خو به هه لبه ست وان / شاعیر نیشاندان.
تشاغل: خو به کاریکه وه خه ریک کردن، خنه خن کردن.
تشاکل: هاو فووم بوون، هاو فوومی، هاوشکللی.
تشافی: گلیی کردن، گارنده کردن.
تشافور: ده گه ل یه کدی راویژ و ته گبیرکردن.
تشیب: داوینگری، دهسته و داوین بوون. چنگه کړی کردن و گرتنی شتیك.
تشیع: تیر بوون، تیری.
تشبه: وه ک دیتران چوون، لیچوون، ویچوون.
تشبيب: یادی سهرده می لاویتی کردن. پیشه کی و ده سپیکی شتیك.
تشبیه: چواندن، لیک چواندن، ویکچواندن، ویچواندن، شوبه اندن، ته ژبی، ته شبی، ته شپی. (ریزمان) وه ک یه ک.
"تشبیه گسترده": لیکچوونی به ریلاو.
تشتات: پیرژوبلاو بوون، پیرژ/ پیرش و بلاوی، په رته وازهی، په رهم په رهم، په ریستانی.
"تشتت آرا": جوراوجوری و جیاوازی بیروبوچوونه کان.
تشتک: ته شتولکه، ته شتی گچکه.
تشتیت: پیرش و بلاو کردن، بلاوکرده وه.

تشجیع: دنه دان و هه لخراندن، تیژکردن، هاندان، هیورانندن، دهندان، سیخ دان، قه زیخاندن، نافدان، ناف تیدان، هالان، ناوتیدان، کوداندن، دهست له پشت دان، زیخ پیدان به قسه، وره پیدان. "تشجیع سگا": حه له له، کسکس.
تشجید: توندکردن، به هیژکردن، تیژ کردن خه نجیر و چه قو و هتد.
تشخص: گه وره بوون، سه رپشکی، بژاره بوون. فیز و ده عیه.
تشخیص: 1) ناسینه وه، لیک جیاکردنه وه، هه لاواردن، دیاریکردن. 2) دوزینه وهی نه خووشی، له نه خووشی سهرده رکردن. 3) که سایه تی به خشی، که سایه تی ئینسانی به خشین به شته کان و وینا کردنیان وه ک مروّف.
تشدّد: سهخت بوون، دژوار بوون، دژواری، توندوتیژی نواندن.
تشدید: 1) سهخت و دژوار کردن، توندکردن، پنه وکردن، قایم کردن، به هیژکردن، توخکردن، چپرکندنه وه. 2) نیشانه یه کیشه به م فوومه که له کوردیدا پیی ده لین شه دده. 3) (فیزیک) ریژینانس. 4) به توندوتیژی هه لسوکه وت کردن. 5) پروانه: "پرخاشگری".
تشذیب: هه لپاچین، هه لپه رتاوتن، لق و پو کردن، ته کمیش کردن.
تشر: ته شهر، تانه، توانج، قسه ی به تیکول.

تشریح: باسکردن و شیکردنه وهی بابه ت، شروقه کردن، توی توی کردن، له ت له ت کردن، پارچه پارچه کردن، پهل پهل کردن. "علم تشریح": زانستی تویکاری، ئاناتومی، زانستیک که سه باره ت به دارپشتی لهش و چوونیه تی نه ندانه کان و پیوه ندییا ده گه ل یه کدی باس ده کا.
تشریحی: (بو جهسته) ئاناتومی، تویکاری، نه شته رکاری. به شیکراوه بی.
تشریح: رچه دانان، ریگای ئایین دانان، یاسادانان.
تشریف: گه وره کردن، مهن کردن، بلیند و به رزکردن. "تشریف آوردن": هاتنی که سیکی مهن و به ریژ. "تشریف فرم شدن": هاتن یان چوون.
تشریفات: کوی "تشریف"، ریوره سم، داب و ده ستور.
تشریفات: بروامه نند و پابه نند به "تشریفات"، رواله تی و بی ناوه روک.
تشریق: رووناک کردن، تیشک خستن، جوان چاک بوون، روانینه خو ره لات.
تشریک: کردنه هه وال، کردنه شه ریک، قه یقان له که وش کردن. "تشریک مسامی": هاوکاری کردن، یارمه تیدان، هاو فکری.
تشریط: کهرت کردن، دووله ت کردن.
تشعب: لک لک بوون، شاخه شاخه بوون، کهرت و په رت بوون، لی که وتنه وه، لی بوونه وه، بلاو بوون، بلاوه لیکردن.

تَشْعِش: تیشك خستن، تیشكدانه وه، تروسكانه وه، رۆشنایی به خشین، رووناكیدان، ورشه داربوون، بریقه داربوون.

تَشْعِيب: جیاكردنه وه، لك لك كردن، شاخه شاخه كردن، بلاوكردن.

تَشْفَع: تكاكدن، پارانه وه.

تَشْفَى: چابوونه وه، خۆش بوونه وه. ئاسووده بوون له گوشاری رۆحی.

تَشْفِيع: بۆ پارانه وه.

تَشْقِيق: قه لشاندن، شهق كردن، درزی بۆردن.

تَشْكِر: سپاس كردن، به چاكه زانین، چاكه له بهرچاوبوون.

تَشْكِك: كهوتنه گومانه وه، گومان بردن.

تَشْكَل: ریکخران، دامه زران، كۆمه ل بهستن، ریک كهوتن. فۆرم گرتن، شكگرتن. ریکخراوه، دامه زراوه، پیکهاته. "تَشْكَل ياقته": ئۆپگانیک، ریکخراوه.

تَشْكِي: گلهیی كردن، شكایهت كردن، گارنده كردن.

تَشْكِيك: خستنه گومانه وه، دوودل كردن، راپاكدن.

تَشْكِيل (دان): پیکهتێنان، سازدان/ كردن، ریکخستن، دامه زرانندن، دروست كردن، فۆرم و روالهت دان به شتیک.

تَشْكِيلات: ریکخستن(هكان)، ریکخراوهكان. سازمان، دامه زراوه، ئیداره. دهموده زگا.

تَشْكِيل يافتن: پیکهاتن، دامه زران، ریکخران و بهرپۆه چوونی كۆبوونه وه و شتی وا.

تَشْمَر: ئاماده بوون بۆ كاریك، قۆل (ل)ه لمانین.

تَشْمَس: له بهر خۆره تاو دانیشتن، خۆدانه بهر تاو، خۆه لخستن، چهمامی هه تاو گرتن.

تَشْمِير: هه لکردن/ هه لدانه وهی قۆل و داوین، به په له و خیرا رۆیشتن، ئیراده كردن، ئاماده بوون.

تَشْمِيس: هه لخستن، دانان یان پان كردنه وهی شتیک له بهر تیشکی خۆر. هه تاو په رستی.

تَشْمِيم: بۆن پێوه كردن.

تَشْمَامار: (1) تونیه تی. (2) زۆری خواز.

تَشْمَج: گرژبوون، گرژه لاتن، (بارگرژی)، كۆلنج كردن، ترنجان، كیشرانی ئه ندامی لهش، قۆلنج كردن، رهق بوون. پزیشکی: گه شهنگ.

تَشْمَج آفرین: گرژی خولقین، گرژی هین.

تَشْمَج زا: بپروانه: "تَشْمَج آفرین".

تَشْمَج زدايي: گرژی سپینه وه، (وه لانان/ لابردن)ی گرژی، "détente".

تَشْمَغِي: تینگ، تینویتی، تینوه تی، تینوایه تی، تونیایه تی، تینیه تی، تهنوویی. "رفع تَشْمَغِي": تونیه تی شكاندن.

تَشْمَه: تونوی، تینوو، تینگ، تی، تین، تین، تینو، تیهن، تیهنی، ته ژنه.

تَشْمَه كام: فره تینگ، زۆر تونوی.

تَشْمَه لپ: بپروانه: "تَشْمَه كام".

تَشْمِيع: زۆر خراو گوتن سه بارهت به كه سیک، به ناشیرین و ناحه ز له قه له م دانسی كه سیک، به دگویی، ئاشكراکردنی عهیبی كه سیک، ناو زپاندن، ئابروو بردن، ئەتک كردن.

تَشْمُور: شه رمه زاربوون، شه رمه زاری، سه رشووی.

تَشْمُوش: شیوان، په شوکان، په ریشان بوون، هه لچوون، شله ژان.

تَشْمُور: (1) شه رمه زاری. (2) دل په راوکی، په ریشانی. "تَشْمُور خوردهن": شه رمه زاربوون، ته ریق بوونه وه. په شیمان بوونه وه. "تَشْمُور دانه": شه رمه زارکردن، خه جالهت کردنه وه.

تَشْمُوش: شیواندن، تیکدان، بلاوه پیکردن، بژال، بلاوی و په ریشانی، شیواوی، په شیوی، شپریوی، بی ئارامی. تیکچوونی دۆخ، فیتنه و ئاژاوه. "تَشْمُوش افتادن": تیکچوونی دۆخ، سه ره لدان فیتنه و ئاژاوه. "تَشْمُوش خاطر": ئالۆزی زهین و نیگه رانی. "تَشْمُوش دانه": شیواندن، نا ئارام کردن.

تَشْمُویق: هاندان بۆ ئه نجامدانی كاریك، تامه زروکردن، تاسه مه ند کردن، وه ئاره زروخستن، دلگه رم کردن. "تَشْمُویق كنده": هاندهر، هانه دهر، دنه دهر، ختکینه، تیژه فان.

تَشْمُویك: دپوو ده رهیئان، دپکاربوونی دار.

تَشْمُوه: شابه تی خواستن، ئاگاداربوون، گوتنی "لااله الاالله".

تَشْمُوه: ئیشتیا، مه گیز، ئاره زوو، تامه زروبوون، به تاسه بوون، دل لچوون.

تَشْمُوه: (1) ناودارکردن، به ناویانگ کردن، ناقدارکردن. (2) ناو زرانندن، تپۆکردن، شرتوشو لیبرین، ریسواکردن.

تَشْمُویخ: بوونه شیخ، بوونه پیر، خۆکردنه پیر(شیخ).

تَشْمُویخ: شیعیه بوون، وه دووکه وتن، پێره وی کردن، له سه ر ئایینی شیعه بوون، شیعه گه ری.

تَشْمُویده: قایم کردن، به رزکردنه وه، دامه زرانندن.

تَشْمُویع: به ری کردن، ره وانه کردن، له گه ل مردوو رۆیشتن، به شداریکردن له ریوره سمی ناشتتی مردوو، له ته کا رۆیشتن.

تَشْمُوحاب: دهست به سه رداگرتن، بوونه خاوه ن.

تَشْمُوحاف: (1) لیکدان، خۆلیکدان، پیکادان، ویکه وتن، به ریکه وت به یه گه گه یشتن، رووبه رووبوونه وه. (2) ریکه وت، هه لکه وت، پێشها، رووداو. (3) هاوکات بوونی دوو یان چه ند رووداو.

تَشْمُوحافی: به خته کی، به هه لکه وت، به ریکه وت، به سوتفه. زیان دیتوو به هوی پیکادان.

تصادق: دۆستایه تی.

تصادم: پیک دادران، پیک دادان، بهریه کەوتن، تیک کوتران، به توندی لیکدران، تیکه له نگووتن.

تصاريف: کۆی "تصریف"، پيشهات و رووداوه کانی رۆژگار، گه پان و پشيوويه کانی رۆژگار.

تصاد: به ره و ژوووچوون، چوونه سه ره، سه ره کەوتن، به رزبوونه وه، هه لگه پان.

تصادی: به ره و ژووو، به رزه پوو.

تصاغر: خۆ به سووک و کهم دانان.

تصاف: دهست لیدانه وه، ته و قه کردن، دهست نانه ناو دهستی به کتر، دهستی به کتر گوشین له کاتی دیدار و به کتر دیتن دا.

تصالح: پیکه وه سازان، سازش کردن، ناشتی کردن، ریکه کەوتن، ل هه ف هاتن.

تصاهم: خۆ له کەپی دان.

تصانيف: کۆی "تصنيف".

تصاویر: کۆی "تصوير". "تصاویر قیاسی": وینه گه لی به راوردکارانه.

تصبر: سه به برکردن، له سه ره خۆیی، شینه یی.

تصحف: هه له کردن له خویندنه وه دا.

تصحيح: راست کردنه وه، ساخکردنه وه، چه وتی لایردن، هه له لی گرتن، هه له گیری.

"تصحیح کننده": راست کەر وه، هه له گه، هه له بې، هه له چن، هه له ی نووسراو لابه ر.

تصعيف: 1) هه له کردن له نووسیندا.

2) به رگ تیگرتن، شیرازه کردن.

تصدار: له سه ره وهی کۆر جیگرتن. سنگ دانه به ره وه، سنگ ده ره په راندن.

تصدق: 1) خیر کردن. 2) بپوانه: "بلاگردان". "تصدق شدن": له ناوچوون، کورژان.

تصدی: وه ته ستۆ گرتن. پی سپیرووی. سه رقالی کاریک بوون.

تصدیر: له سه ره و دانان، له سه رووی کۆر دانیشاندن. نارنده ده ره وه.

تصدیغ: بوونه هۆی زه حمهت و سه ره ئیشه، ته نگاو کردن. زه حمهت، ژانه سه ر.

تصدیق: برواپه ئینان، باوه پپیکردن، به راست زانین، راستاندن، پشت راست کردن، ته سئق کردن.

تصدیق نامه: ته سئق نامه، ئیزنی لیخوورینی ماشین و هتد.

تصرف: داگیرکردن، دا برکردن، به زۆر سه نندن، زهوت کردن، به زۆر وه دهست هینان. دهست تیوه ردان، دهستکاری،

دهست به کاریک کردن. گۆرپانکاری تیدا پیکه ئینان. مامه له، سه ودا. سوود، قازانج.

"تصرف استعمالی": خستنه ئیختیار و زهوت کردنی مالیک که ببیته هۆی له ناوچوونی

وه ک برینی داری به بهر به مه به سستی سازکردنی ته خته و چیو. "تصرف انتفاعی":

کردنه وه، پاقرژ کردنه وه، خاوین کردنه وه، روونکردنه وه. 3) پاکتاوکردن. 4) بپوانه: "حل و فصل". "تصفیه حساب": بپوانه: "تسویه حساب".

تصفیه خانه: بپوانه: "پالایشگاه".

تصلب: رهق و پته و بوون، توندبوونه وه، سفت بوونه وه، سخ بوونه وه. "تصلب شرابین": ره قبوونی خوینبه ره کان.

تصلف: کلکه سووته، مه رای، زمان لووسی، خۆه لکیشان، فیشال کردن، شات و شوت کردن.

تصلیح: ناشت کردنه وه، ریکخستنه وه، چاک کردنه وه.

تصمیم: بپیاردان، بپیار له سه ر دان، قه راردان، لی بران، لی پریان، ویست و ئیراده کردن، ته ما، به ته ما بوون، ته ما گرتن، که وتنه سه ر، خه یال لیدان، نه خشه کیشان، پلان دانان. "تصمیم دارم": به نیازم، ده مه وی.

تصمیم قطعی: بپیری یه کجاره کی.

تصمیم نهایی: دوا بپیار، به ته واوی ساغ بوونه وه.

تصنع: خۆرازانده وه، روالهت نوینی، ساخته کاری. دروست کران.

تصنعی: ده سترکرد، رواله تی.

تصنيع: سازکردن، چیکرن، دروست کردن، ئاماده کردن.

تصنيف: 1) به سته، گۆرانی سووکه له و بن بزیکه. 2) پۆلاندن، پۆلینکردن، پۆل پۆلکردن، دهسته دهسته کردن، هاو پۆل و

زهوت کردنی قازانج و به هره کانی مالی به هیه شتنه وه خودی ماله که. "تصرف عدوانی": داگیرکردنی مالیک به بی ئیزنی خاوهن مال یان به بی ئیزنی یاسایی.

تصریح: ئاشکرکردن، به راشکاوی ده برپین، درکاندن، راگه یاندن. "تصریح به چیزی کردن": به روونی و ئاشکرا ئاماره پیدان به وشته. "تصریح داشتن بر چیزی": به روونی ده برپینی ئه و شته. "به تصریح": به راشکاوی و روونی.

تصریح: به زهوی دادان. دوو تا/ لینگه کردن.

تصريف: 1) خه رج کردن، گۆرین، هه لئینانه وه. 2) وشه گۆری، وشه سازی. 3) گۆرپانکاری، گۆرین.

تصعيد: 1) چوونه سه ر، بردنه سه ر، سه ره خستن، هه لگپان، هه لچواندن. 2) بپوانه: "والایش".

تصغیر: بچوک کردنه وه، چکۆله و گچکه کردن، پچوک شاندان.

تصفح: به وردی تیروانین، وردبوونه وه و لیگه پان، لاپه ره لاپه ره و به وردی خویندنه وه.

تصفيق: بال لیدانی بالنده. چه پله لیدان، چه پک کوتان.

تصفیه: 1) پالوتن، پالافتن، به پالۆینه داگردن، داپالین، داپالاندن، وه رفاندن، نه سه لنایش، نه سه لیایش، ساف کردنی تراو. 2) پوخته کردن، پاک

هاوبابه تکریدن، ریزکردن، ریخستن. (3) نووسین و ریکوپیگ کردنی پرتووک، به بابته کردن، شیعر گوتن. (4) کتیو، نامیلکه، نووسراوه.

تصوّر: وینا کردن، ویناکیشان. گومان کردن، گومان بردن، وازانین، وادانان، پیوابوون، واینین، به خه یال دا هاتن، به بیرداهاتن، هینانه پیش چاو، وینه ی که سی یان شتی له دل گرتن، وه زهین خستن.

تصوّر تام: ویناکردنی ته او.

تصوّر دوزخی: ویناکردنی دوزخه ی.

تصوّر همانتیگ: ویناکردنی رومانتیگ، خه یالی رومانتیگ.

تصویری: ویناکاری. گومانکاری، خه یالی.

تصوفا: سوفاگه ریتی، سوفاگه ری، سوفاگه تی.

تصون: ناگاداری خو بوون و خو پاراستن.

تصویب: (1) په سندرکدن، په ژراندن. (2) به راست و دروست زانین، به رهوا زانین، به راست بیژ زانین، دهنگدان به دروستی و چاکی کاریک. (3) بروانه: "تأیید".

تصویب نامه: په سندرکاو.

تصویر: (1) وینه. (2) وینه کیشان (هوه)، وینه گرتن، ره سم کیشان، روخسار کیشانه وه، فورم نه خشاندن. (3) پورتره.

(4) شیکردنه وه، شروقه کردن. "به تصویر کشیدن": دهربرین و پیشان دان له ریگه ی

کیشانه وه ی شکل یان پیشاندانی فیلم. شیکردنه وه، دهربرین.

تصویر بردار: (1) وینه هه لگره وه. (2) فیلم هه لگره وه.

تصویر برداشتن: وینه هه لگرتنه وه.

تصویر تخیلی: وینه ی خه یال تامین/ خه یالی.

تصویر پردازی: وینه سازی.

تصویر سازی: نیگارکیشی، وینه سازی. به کارهینانی وینه له شیعر یان نووسراوه.

تصویر سازی تزیینی: وینه سازی رازینه ره وه (بی).

تصویر کردن: (1) وینه کیشانه وه. (2) شیکردنه وه، شروقه کردن. (3) گومان کردن، وینا کردن.

تصویرگری: (1) ناماده کردنی وینه بو کتیب و هتد. (2) به کارهینانی وینه له شیعر یان نووسراوه دا.

تصویر متحرک: بروانه: "انیمیشن".

تصویره: بروانه: "تمثال".

تصویر هنری: وینه ی هونه ری.

تصویری: وینه کاری، وینه یی.

تضائق: ته نگاوی، ته نگه تاوی، ته نگانه.

تضاحک: به یه که وه پیگه نین.

تضاد: دژیه تی، لیک دژی، دژیه یه کی، دژکاری، ناسازگاری، ناکوکی. (پریزمان) دژیه ک، واته کۆکردنه وه ی دوو مانای دژیه یه کتر له یه ک دژیدا یان له نیوه دژیک دا وه کوو رووناکی و تاریکی.

تضاد تاریخی: دژیه تی میژوویی، ناسازی میژوویی.

تضارب: لیکدان، له یه کتردان، تیگه لچوون. "تضارب آرا": هاتنه گوری برواگه لی جوړاو جوړ و باسکردن لییان.

تضاعف: دووقات بوون، دوو به رابه ربوون.

تضاعف: رک هه لگرتن له یه کتر، کینه کیشان، رق له یه کتری بوونه وه.

تضامن: گره ننتی یه کتر کردن، زه مانه تی یه کتر کردن.

تضرر: زیان کردن، زیان دیتن، ته وه ره دیتن.

تضرع: کپووزانه وه، لالانه وه، لالیان، پارانه وه، نووزانه وه، کزاف، گریان.

تضرم: (1) کلپه سه نندن، هه لایسان. (2) هه لچوون له تووره بییان.

تضریب: (1) سهخت لیدان. (2) گیره شتیوینی، ناژاوه نانه وه، شوفا ری کردن، دووزمانی کردن، گیچهل هه لایساندن. (3) تیگه ل کردنی شتیگ ده گه ل شتیکی دی. (4) که لین، که له بهر.

تضویف: به لاواز زانین، به بی هیژ دانان، به که م گرتن.

تضعیف: (1) لاواز کردن، بی هیژ کردن. (2) دووقات کردن، دوو به رابه ر کردن.

تضلیل: گومرا کردن، به لاری دا بردن، ری پی هه له کردن، سه رلی شتیواندن.

تضمین: (1) گره ننتی. (2) وه نه ستوگرتنی تاوان و زیان، تاوان دان، بژاردن. (3) جیکردنه وه، گونجاندن. (4) (نه ده بی)

تی هه لگیش، نه وه یه که شاعیر نیوه هونراوه یا خود هونراوه یه ک یان به شیک له هونراوه ی شاعیر یکی تر وهرده گریت و ده یخاته ناو هونراوه که ی خویه وه هندی جار ناوی شاعیر هه که ش ده هینی، ناواخن کردن.

تضمین دادن: گره ننتی دان، دهره سستی دان.

تضمین کردن: مسوگه رکردن، دلنیا کردن، ده سته به رکردن، زه مانه ت کردن.

تضمین گرفتن: گره ننتی وه رگرتن، زه مانه ت وه رگرتن.

تضییع: خه سار کردن، زایه کردن، به فیروان.

تضییق: ته نگا و کردن، ته نگه تاو کردن، ته نگا ک کرن، ته نگپی هه لچنین، خسته ته نگانه وه.

تطابق: هاوتایی بوون، هاوپیکی، پیکه وه گونجان، هاو جووت بوون، وه یه کی، به رامبه ری.

تطاؤل: سه ربزیوی کردن، سه رکیشی کردن. ده ست دریژیکردن.

تطایر: پرش و بلا بوون، ته واو داگیرانی ناسمان به هور.

تطبیق: وه ک یه ک کردن، به رامبه رکردن، ریگ کردن، هاوتاکردن. گونجان، گونجاندن، پیکه وه گونجاندن، پیگ گرتن. به رابه ری. جیبه جی کردن، به جی هینان. به راورد کردنی دوو شت ده گه ل یه کدی.

تطبیقی: به راوردکاری. به جیّه پندانن.

تطرق: (ری/ ریگه) دۆزینه وه.

تطریب: گۆرانی به زمی خویندن، خویندنی گۆرانی شاد، وه به زم و ره زم خستن.

تطرید: رادان، ده رکردن، وه ده رننان، دورخستن وه، پال پیوه نان.

تطعمیم: خواردن پندان. موتوربه کردنی دار، کوتان، واکسین لیدان.

تطلب: گه پانی به رده وام.

تطبق: نازادکردن، به په لاکردن. ده ست لئمه لگرتن، ته لاق دان.

تطمیع: 1) تیر کردن، رازی کردن. 2) وه ته ماح/ ته ما خستن، ته ماح وه به رننان، ته ماح نانه بهر، چکوس کردن.

تطور: په ره سندن، گۆران، پیشکه وتن، گه شه کردن.

تطوف: سوورپخواردن، سوورپانه وه، خولانه وه، خول خواردن به دهوری مالی کابه دا.

تطویر: په ره گرتن، گۆرین.

تطویل: 1) دریزکردنه وه، دریزه وکردن، دریزبوونه وه. دریزداری له قسه کردن دا.

تطهر: 1) پاک بوونه وه/ کردنه وه، پاکژی بوونه وه/ کردنه وه، خاوین بوونه وه/ کردنه وه. 2) پروانه: "عسل". 3) سوننه ت کردن.

تطهیر: پاکژکردنه وه، پاک کردنه وه، خاوین کردنه وه.

تطیر: نفوسی خراپ لیدان، نوخشهی خراپ لیدان.

تطیب: پاک و بوخوش کردن، حه لال کردن.

تطییر: مه لفراندن.

تطین: پروانه: "اندودن".

تظام: زولم کردن له یه کتر.

تظاهر: 1) خونوینی، خونواندن، خویشاندان، واده رخستن، وانواندن، رواله تباری. 2) ناشکرابوون. 3) پشت به پشتی یه کتره وه نان، هاریکاری کردن. 4) نیشانه.

تظاهرات: خویشاندان، خوشاندان، خونیشاندان، ریپیان، پیکه وه رویشتن به کۆمه ل، مه شیان، گه له کۆیی.

تظاهرکنندگان: خویشاندان.

تظام: دادخواری، دادخوایی، شکایه ت کردن.

تظلیل: سیبه رکردن، سیبه رکاری، نسی کردن، خستنه ژیر سیبه ر.

تظنن: گومان بردن، گومان کردن.

تعبیر: کۆی "تعبیر".

تعاقب: سه رزه نشتی یه کتر کردن، گله یی کردن.

تعادل: هاوسه نگی، هاوتایی، هاوکیشی، یه کسانی، به رابه ری.

تعادل کارساز: هاوسه نگی کارامه.

تعادی: دوزمنایه تی یه کتر کردن.

تعارج: خو له شه لی دان، به شه له شه ل رویشتن.

تعارض: دژایه تی، دژبوون. جیاوازی، ناکۆکی، ناسازگاری.

تعارف: یه کترناسین. خو لق کردن. به خیره اتن کردن، به خیره اتن، فه رموو کردن. دیاری دان به یه کتری.

تعارف برنداشتن چیزی: جیددی بوونی ئه و شته. "تعارف دادن": دیاری دان، پیشکه شی دان یان به رتیل دان. "تعارف کردن": 1) ده ست دریزکردن و دانه ده ستی شتی به که سیک به ریز و حورمه ته وه. 2) به راست نه بوون و جیددی نه بوونی بابته و مه سه له یه که له بهر ریز ده رده برپدی.

تعارفات: کۆی "تعارف"، کۆمه له کردار و قسه یه که زور جیددی نه بن و له بهر ریز و داب و نه ریت ده برپدین.

تعاریف: کۆی "تعریف".

تعاشر: ده گه ل یه کتر سه ختگیری کردن، له ته نگانه خستنی یه کتر.

تعاشق: سه وداسه ری یه کتر بوون، گراوی یه کتر بوون.

تعاضد: (هاوکاری/ هاریکاری) یه کتر کردن، پشتگیری کردن.

تعاطی: 1) ته گبیر/ راویژ کردن ده گه ل یه کتری. 2) خاریک بوون به کاریکه وه. 3) دان و ستان، مامه له کردن. 4) پروانه:

"اقدام". "تعاطی افکار": ته گبیر و راگۆرینه وه.

تعاقب: شوین که وتن، به دواداچوون، به دوا یه که دا هاتن، به دوی یه که دا چوون.

تعاقب: ده گه ل یه کتر په یمان به ستن، سوژدان به یه کتر.

تعاقب: خو به ژیر زانین، خو به ئاوه زمه ند دانان، ئاوه زمه ندی نوینی.

تعالی: له سه رتر، به رتر. پیشکه وتن، به ره وپیش چوون، پیشقه چوون. پاک بوون یان پاک بوونه وه له هر چه شنه ناپاکیه کی ره وشتی.

تعالیم: کۆی "تعلیم"، رینمایی یه کان، راهینانه کان.

تعالیق: نامه کان، بحوکه کان، به لگه کان.

تعامل: 1) (پیکه وه) مه لکردن، مه لسوکه ووت کردن. 2) ئالوگۆر، ئالوویر، سه وداگه ری. 3) کارتیکردنه سه ریه که، کاریگه ری له سه ر یه که دانان.

تعامی: خو له کویری دان، چاو لئ قووچاندن.

تعاقد: پروانه: "عنادورزیدن".

تعاق: ده ست له ملی یه کتر کردن، ده سه ته ملانی یه کتر بوون، یه کتر له باوه ش گرتن.

تعاون: هه ره وه زی، هاوکاری/ هاریکاری یه کتر کردن. "کار تعاونی": زیاره، هه ره وه، گه له کۆمه، متاره، مه هبه ره، ته وجی.

تعاون گروهي: گه له ڪۆمه، گه له ڪۆمهك، گه له ڪۆمهك، گه له ڪۆمهكي، گه له ڪۆمهگي، هره وهزي.

تعاويد: ڪۆي "تعويد".

تعاهد: ده گه له يهك پهيمان بهستن، هاوپي هيماني. ننگ ادا ريكردن، چاوه ديري كردن.

تعاب: سهختي، دژواري، چهرمه سهري، ماندويه تي، سه خله تي، شه كه تي.

تعبد: 1) به نده بيكردن، په رستن. 2) قبول ڪردني شتي به بي مهج، ملكه چي بي ته ملاوئه ولا.

تعبدی: نه وه بي به بي ته ملاوئه ولا قبول ڪري.

تعبس: مؤن بوونه وه، ترش پروبي، روو گزي، لچ و ليو تيك نان.

تعبيد: به به نده بي گرتن، ڪردنه به نده بي خو.

تعبير: 1) دهر برين، ليكدانه وه. 2) تيپه پاندين، په پاندين وه، رت ڪردن. 3) گوزاره، گوزارششت. "تعبير كننده": ليكداره وه، شروقه / شروقه، خه وزان.

تعبير خواب: پايڙي، ليكدانه وه بي خه، خه وليكدانه وه، وه رزين، بزاره، شروقه، شروقه.

تعبير گرايي: دهر برين خوازي.

تعبيه: 1) ساز ڪردن و رازاندين وه، ناماده ڪردن. 2) برونه: "نصب ڪردن".

3) ههنگاو و ڪرداري سه سوو پيڻ و فريوده رانه، مه ڪر، فرتوفيل.

تعجب: سه سوو پيمان، واق و پيمان، سه رسام بوون. "علامت تعجب": سه رسامه، نيشانه ي سه سوو پيمان له نووسيندا.

تعجب برانگيز: سه سوو پيڻه ر، سه رسام ڪر.

تعجيب: سه رسام ڪردن، وه سه سوو پيمان خستن.

تعجيز: جاز / وه پره زڪردن. نه هيشتن.

تعجيل: په له ڪردن، تاودان، تالووه ڪردن، په له پرووزو، په له په رتكي.

تعداد: ژماره. "تعداد ڪردن": ژماردن، بژاردن، هه ژمارتن.

تعدادی: ژماره يهك.

تعداد: فره، فره پاتي، فره يي، هه مه چه شن، جو او جو، پتر بووني ژماره.

"تعدد زوجات": فره ژني، چه ند هاوسه ري، هه بووني چه ند ژني.

تعداد ابعاد: فره په هه ند.

تعدادی: فره يي، هه مه چه شني، پلوراليزم.

تعدی: ده ست دريڙي، ناهه قي، نه قي، بيدي، زولم ڪردن، له ته ندازه تيپه پاندين، سنور به زيني، غدر.

تعديل: ژماردن، هه ژمارتن.

تعديل: 1) راست ڪردن / ڪردنه وه، ريك ڪردنه وه، به رابه ڪردن، هاوسه ننگ ڪردن، هاوته راز ڪردن، هه موار ڪردن.

2) ڪه مڪردنه وه، خاوه ڪردنه وه.

3) (ئابووري) گونجاندين ماليات ده گه له راده ي داهاتي ماليات دهره كان. زياد ڪردن به نرخي چالاڪيه ڪاني پيوه نديدار به قه راداده ڪاني ته ندهر دواي تيپه پيني ماويهك به هوي گوريني نرخه ڪاني بازار.

"تعديل ثروت": ڪه مڪردنه وه ي دارايي دهوله مندان له ريگه ي وه رگرتني ماليات و شتي وا دا. "تعديل يافتن": هاوسه ننگي په يدا ڪردن، هاوته راز بوون.

تعذب: نازار ڪيشان.

تعذر: 1) سهختي، دژواري. 2) بيانو هيتانه وه. "تعذر داشتن": دژواري بوون.

تعذيب: نازاردان، نه شڪه نجه دان.

تعذير: په له گرتن، بيانو هيتانه وه، بيانو ساز ڪردن. ڪه مته رخه مي ڪردن.

تعرب: بوونه عه پهب، خو و خده ي عه پهبان گرتن.

تعرض: ده ستر ڙي ڪردن، نه تڪ ڪردن، لاقه ڪرن، ده گژراهاتن، به گژراهاتن.

په لاماردان، هه لڪوتانه سهه. روو وه رگي پان به نيشانه ي ناره زايه تي. خه ريكي ڪاريڪ بوون، روو ڪردنه ڪاريڪ.

تعرضی: ده ست دريڙه ڪرانه، په لامارده رانه.

تعرفا: ناسران، خو ناساندين، ئاشنا بوون. ناسين. تاوتوي و توڙينه وه. "تعرف ڪردن": ناساندين، پيئناساندين. شناسايي و ڪوليئه وه و تاوتوي ڪردن.

تعرفه: 1) ناساندين. 2) ده ستنيشان ڪردن، پيئناسه ڪردن. 3) به رگه ي پيئناسه / ناسينه وه. 4) تارفه، پيڙستي نرخي ڪالا. 5) راده يان ريڙه ي مالياتي ڪه به ڪالا يان خه ده مات ده بري. "تعرفه گمري": مالياتي ڪه بابه تي (ڪالا) هاورده كان وه رده گيري، تارفه ي گومري.

تعرق: ره گه ڪالا ڪو بووني دار، ريشه داکوتاندين دار. ئارهق ڪردن.

تعري: رووت و قووت بوونه وه، رووت ڪران.

تعريب: به عه پهب ڪردن، ڪردنه عه پهب، نيشته جي ڪردني عه پهب له زيدي نه ته وه ڪاني ديڪه. وه رگي پانه سهه زماني عه پهب ي. قورمي عه پهب ي دان به وشه كان.

تعريض: 1) پان ڪردن / ڪردنه وه، به رينتر ڪردن. 2) به هيمئا ئاخاوتن، تانه و ته شه ر ليدان، پلار تي گرتن، توانچ تي گرتن.

تعريض شدن: راخران، په ره سه ندين. به رين بوونه وه.

تعريف: 1) پيئناسه ڪردن، پيئناس ڪردن، ناساندين، پيئناساندين. 2) پيئناسه. 3) تيگه ياندين، زاناندين. 4) باس ڪردن، تاريف ڪردن، هه لڪيشان، هه ل ڪيشيان، به شان و پوداهاتن، پي هه لگوتن.

5) گيڙانه وه به قسه.

تعريف پذير: پيئناسه هه لگر، نه وه بي بو پيئناسه ڪردن بشي.

تعريف دادن: ناساندن، پیناساندن.
تعريف نگاری: پیناسه کردنی وشه و زارواه کان.
تعریفی: باش، چۆنیه تی باشتر. تاريف کراو، ستایش کراو.
تعریق: ئارهقه کردن/ پیکردن، تیکه ل کردنی شه پاپ ده گه ل که میك ئاو.
تعزیت: 1) بپوانه: "تسلی دادن".
 2) ریوره سمی تازیه باری.
تعزیه: ته میی کردن.
تعزیه: بپوانه: "تسلی یافتن".
تعزیر: لومه کردن، سه رزه نشت کردن، نه دهب کردن، کوه که لیدان به دار، سزادان.
تعزیرات حکومتی: نرخ دیاری کردن/ نرخ دانانی حکومتی.
تعزیه: پرسه، سه ره خۆشی، شیوه، ماتهم، تازیمان، تازیه، تازیه تی، خهم داگرتن بۆ تازه مردگ، دلنه وایی دان، دلخۆشی دانه وه.
تعسر: دژواری، سهختی.
تعسیر: سهخت و دژوار کردن.
تعشق: دلداری، نه وینداری.
تعصب: ده مارگیری، ده مارگرژی، ده مار وشکی. دوژمنی، قین له دلی. غیرهت.
تعصب آمیز: ده مارگیرانه، ده مارگرژانه، دوگماتیک.

تعصب کردن: لایه نگری کردن. پیدانگری، ده مارگیری کردن.
تعصبی: به غیرهت، ده مارگرژ. له رووی ده مارگیری و غیرهته وه.
تعصی: سه پپیچی کردن، مل نه دان، یاخیبوون.
تعطر: عهتر/ بۆن له خۆ دان.
تعطش: خۆ له توونیه تی دان، تامه زوویی.
تعطل: بیکار مانه وه، له کارکه وتن، راهه ستانی کاریک.
تعطیر: عهتر/ بۆن له خۆدان، بۆن خۆش کردن.
تعطیف: دلۆفانی نواندن، سۆز نیشان دان، نه رمی نواندن. چه مانه وه.
تعطیل: وچان، پشوو، روژی پشودان، روژی کار نه کردن، به تالانه، یه فش. بیکارمانه وه. بپوانه بوون به بوونی خودا.
تعطیل بردار: شیای پشودان.
تعطیل شدن: داخران، وهستان، له کار که وتن، بیکاربوون/ بیکاری.
تعطیل کردن: داخستن، وهستاندن، دهست له کار کیشانه وه، له گه پر خستن، بیکار کردن.
تعظیم: 1) کړنووش، کورنووش، کورنو، سهرچه ماندن بۆ ریژگرتن، چه مانه وه بۆ ریژو حورمهت، داهاتنه وه بۆ ریژلینان له که سی، ریژوقه درگرتن، سه رکۆپ، پانتیه.
 2) به گه وره دانان، گه وره و مه زن کردن.

تعظیم کردن: کورنووش کردن، کورنو کردن، چه مانه وه بۆ ریژگرتن.
تعفر: خۆلاری بوون، ده خۆله وه چوون.
تعفف: داوین پاکی، خۆپاریزی، خۆبواردن له حه رام.
تعفن: بۆگه ن بوون، بۆگه ن کردن، گه نین، رزای.
تعفیر: ده خاک و خۆل وه ردان.
تعفین: رزاندن، گه ناندن، بۆگه ن کردن.
تعقب: وه دووکه وتن، وه شوین که وتن، وه دووی که موکوری ئهم و نه و که وتن.
تعقد: به ستران، گری لیدران، گری تیکه وتن، ئالۆزی، دژواری. خهست بوونه وهی تراو.
تعقل: به کاربردنی ئه قل، بیرکردنه وه.
تعقیب: راهه دوونان، راوانان، راوینان، ره پی نان، به دواداچوون، شوین هه لگرتن، شوین که وتن، شوین که فتن، فه شوین که تن، شوین به شوین، دواکه وتن، دووکه وتن، وه دووکه وتن، به دووی که سیك دا چوون، به رودوانان، به ره ودوانان، سه ره دونان، هه لپراندن، هه لپرانن، هه لپرین، په یی کردن، په یی که رده یی، دانه په یی، دانه دوو، پاسه رنیان، شوپاندن.
تعقید: گری دان/ لیدان. ئالۆز کردن، شیواندن. ئالۆزی، دژواری.
تعقیم: 1) نه زۆک کردن، له زاوژی خستن.
 2) له زارواه ی پزیشکی دا: دژه گه ن کردن

وله ناو بردنی میکروبه کانی شتیك، ئیستریل کردن.
تعکس: هه لگه پاندنه وه، دیواو دیو کردن.
تعلق: هه لواسران، گیرسانه وه. پیئوه ندی، پابه ندی، هه لواسران، ئینتما، (دل) به ستراوه یی.
تعلق خاطر: خۆشه ویستی جیگه، پابه ندی به شوین، به ستراوه یی/ ئینتما به جیگه، دل پیئوه بوون.
تعلق گرفتن: پیدران، پی پیران، ته رخان بوون به. خرانه نه ستو.
تعلل: بیانوه مینانه وه، په لپ گرتن، وړک گرتن، گنخاندن، دهستی دهستی، دهسی دهسی، ساوه ساو کردن، ته فره دان، خنه خن کردن، دیر کردن.
تعلم: فیربوون، راهاتن، هین بوون، هووین بوون، هه قۆتن.
تعليب: له قوتوونان، قوتوبه ندی.
تعلیف: ئالف دان به چوارپی، ئالیک کرن.
تعليق: 1) هه لپه ساردن، قۆرت و ته گه ره تیخستن. 2) هه لواسران، پیئوه به ستران. 3) تانه، ته شه ره، توانج. 4) (شیمی) سوسپاسیۆن. 5) یادداشت. "تعليق زدن": یادداشت کردن. هه لواسین یان هه لواسران. "تعليق مجازات": هه لپه ساردنی سزایه کان، به ریئوه نه بردنی سزای تاوانبار تا کاتیك تاوانیکی تر نه کات.

تعلیقہ: نامہ۔ بہ لگہ، مہ درہ ک۔

تعلیل: بیان و ہیئانہ وہ، پاساودان، بہ لگہ ہیئانہ وہ، سہ لماندنی بابہ تیگ بہ بہ لگہ وہ۔

تعلیمات: کوی "تعلیم"، دەستور/ بہرنامہ ی کار، ریئوینیییہ کان، فیئرکردنہ کان، راہیئانہ کان۔

تعلیم دادن: بارمیئان، راہیئان، فیئرکردن، ہووین کرن، هین کرن، هی کرن، هۆژاندن، هہ قۆتن، مہ شق پیئرکردن، دەرس دادان، عاملاندن. "تعلیم دهنده": فیئرکار، راہیئن، راہیئنہر، هینکار۔

تعلیم دیدن: بروانہ: "تعلّم".

تعلیم دیدہ: راہاتوو، راہیئندراو، فیئرکارو، فیئرہ کارکارو، بارمیئراو، هہ قۆتی، عاملاو۔

تعلیم گرتن: بروانہ: "تعلّم".

تعلیم و تربیت: پەرورده و فیئرکردن۔

تعمدی: لە قەس، لە قەست، بە ئانقەست۔

تعمیق: قولۆ بوونہ وہ، رۆچوون، قولۆ پیداچووونہ خوارہ وہ، وردبوونہ وہ، دوورنوارو۔

تعمیل: بہ سہختی کار ئەنجام دان، سہخلەتی کیشان۔

تعمیرکردن: ئاوەدان کردنہ وہ، ئاواکردنہ وہ شیاوی نیشته جیی کردن۔

چاکردنہ وہ، چاکردنہ وہ، چاک کردنہ وہ، نووژە نکردنہ وہ، خووش کردن،

تازە کردنہ وہ، پینہ و پەرۆکردن۔

تعمیرکار: نووژەنکار۔

تعمیرگاہ: نووژەنگہ۔

تعمیق: قولۆ (کردن/ کردنہ وہ)۔ رۆچوونہ ناو بنج و بناوانی بابہ تیگ و دەرخیستنی گۆشە نەناسراوہکانی۔

تعمیم: بہ گشتی کردن، هہ موویی کردن، گشتاندن، گشتگیری/ گشتگری، گشتیئی۔

تعمیہ: 1) کویر کردن۔ 2) دەربریئی بابہ تی بہ شیوہی مەتەل۔ 3) شاردنہ وہ و داپۆشینیی هہ قیقەت بہ مەبەستی فریودان۔

تعمنت: ئازارپیگہ یاندن، ئیرادگرتن و سہختگیری کردن، تانہ لیدان۔ وړک گرتن۔

تعنیف: سەرزەنشست کردن، لۆمہ کردن، سەرکۆنہ کردن۔ توندوتیژی نواندن دەگەل کەسیک لە رەفتار یان گوتاردا۔

تعوّد: هۆگربوون، راہتن، خووگرتن، عادت کردن، رام بوون۔

تعوّد: پەنابردن/ گرتن۔

تعویذ: 1) پەنادان، دالده دان، پاراستنی کەسیک۔ 2) جادوبەن/ جادوبەند، نووشتەیی جادوو بە تالکەر۔

تعویض: گۆرپین، گۆرپینہ وہ، لەجیاتیی دانان، خستنه بری، خستنه جی، قەرہ بووکردنہ وہ، تۆلہ بۆ کردنہ وہ، بژاردن، بۆبژاردن، خستنه وەجی۔

تعویق: دواخستن، وەدرەنگ خستن۔ تەگەرەتی خستن، پەک خستن۔ "بە تعویق افتادن": وەدواخراڻ۔

تعویل: بە دەنگی بلیند گریان و داوای یارمەتی کردن۔ متمانہ پیئرکردن۔

تعمّاد: وەئەستۆگرتن، وەخۆگرتن، شەخۆگرتن، بەلین دان، پەیمان دان، پابەندبوون، دەستەبەر بوون، دەستەبەری، لەمل بوون، گرتنەمل، قەرار، برپار، دەرۆهستی۔

تعهدنامه: بەلین نامہ۔

تعیش: ژیان بە سەربردن، خووش رابواردن، خووشگوزەرانی۔ هەولدان بۆ ئامادەکردنی کەلوپەلی ژیان۔

تعین: (ت.ی) بەچاو دیتن و بە یەقین گەیشتن، وەدیہاتنی کاریک یان بابہ تیگ، گەرەیی و دارایی پەیدا کردن۔ چۆنیەتی و سفەتی تاییەتی بوونە وەرئ کە لە بوونہ وەرەکانی دی جیادەکاتە وہ۔

بەرچاوەکی و هەست پیئرکارو۔

تعیب: عەیب دارکردن، زەدەدارکردن، کەل کردن۔

تعییر: سەرزەنشست کردن، لۆمہ کردن۔

تعیین: دیاری کردن، دەست نیشان کردن، دانان، دامەزراندن۔ "تعیین تکلیف":

دیاریکردن و دەست نیشان کردنی ئەرکی کەسیک۔ "تعیین کەندە": چارەنوس ساز، دیاریکەر، دابینکەر۔ گرینگ، بنەپەرەتی۔

تغابن: زیان پیگە یاندن، یەکتر فریودان لە مامەلەدا، زیانکاری۔ "یوم التغابن": پەسلان، رۆژی قیامت۔

تغافل: دەگەل یەک بە غەزەل ئاخاوتن، دلدارو، ئەوینداری۔

تغافل: خووشاوارە زاکردن، خوولەبی خەبەری دان، خووشاوارە لێدکردن، خافل بوون۔ چاوپۆشی کردن۔

تغالب: بەسەر یەک دا زال بوون۔

تغامز: چاو و برۆ لە یەک هەلئەکاندن، چاوداگرتن۔

تغایر: 1) ناتەبابوون، جیاوازی۔ 2) گۆران۔ 3) ئیرەیی بردن بە یەکتر۔

تغذی: خۆراک خواردن۔

تغذیە کردن: خۆراک (پسیدان/ دان)، تیئرکردن۔ هیئز و وزەدان بە کەسیک و دابینکردنی پیئویستیەکانی۔

تغرب: دووری کردن، چووونە دوور، دوورکەوتنە وہ۔

تغریب: دوورخستنه وہ، ناردنه غوربەت۔

تغیر: خستنه مەترسی و لەناوچوون۔ خەرۆکردن و فریودان۔

تغریق: خنکاندن۔

تغریم: پی بژاردن، تۆلە لی سەندن۔

تغزل: غەزەل خویندنه وہ، هۆندنه وەیی هەلبەستی ئەوینداری، دلدارو کردن۔

تغسیل: شووردن، شوشتن۔

تغشی: داپۆشین۔

تغصن: چرچ و لۆچ بوون۔

تغفل: بروانہ: "تغافل".

تغلب: زالبوون، زالیئتی، سەرکەوتن۔ دەست درێژی۔

تغلیب: زال کردن، دهسه‌لات پیدان، بالاده‌ست کردن.

تغلیط: وه‌ه‌له خستن، هه‌له پیکردن.

تغلیظ: خه‌ست کردن، ئه‌ستورکردن، قسه‌ی زبرگوتن به که‌سیک. پیره‌یارکردن.

تغلیق: به‌ستن، داخستن، پیوه‌دان.

تغنج: ناز و له‌نجه‌ولارکردن، مه‌کرکردن.

تغنی: گۆرانی وتن. بی‌نیازبوون، تیروته‌سه‌ل بوون.

تغیب: له‌به‌رچا و ن بوون، غه‌یب بوون، نادیاربوون.

تغیر: گۆران، گۆریان، هه‌لگه‌پان (بو شیر)، تیک چوون، هه‌لچوون، به‌توندی و توورپیی دوان.

تغیظ: رق هه‌ستان / هه‌لسان، توورپه‌بوون، هه‌لچوون.

تغییرات: گۆرانکاریه‌کان.

تغییرپنایر: شیایوی گۆران، گۆران هه‌لگر، گوهرپیار.

تغییردان: گۆرین، گۆرانکاری، گوهارتن.

"تغییردان مسیر آب": هه‌لپین.

تغییر سیما: (شپوه / روخسان‌گۆرین).

تغییر شکل: فۆرم گۆرین.

تغییرکردن: گۆران، گۆرین، باره‌وباربوون، تیکچوون، جوپیان، فارای، واپای.

تغییرناپنایر: نه‌گۆر، نه‌گوهرپ، گۆران هه‌لنگه‌گر، دوور له‌گۆران.

تفاحش: جنیو / جوین دان، کاری دزیو کردن، سنووری خراپه و ناحه‌زی تئپه‌راندن.

تفاخر: خۆه‌لکیشان، نازین، به‌خوفشین، خۆه‌لنان، به‌خۆدا هه‌لگوتن. شانازی کردن.

تفادی: دوورکه‌وتنه‌وه، خۆپاراستن، خۆلی نه‌دان.

تفاریق: جیابونه‌وه، جیایی.

تفاریق: پاژه لیک بلاوه‌کان. "به‌تفاریق": پاژپاژ، جیاحیا، که‌مه‌که‌مه، به‌شپوه‌ی پهرته‌وازه و ناریکوپیک.

تفاسخ: هه‌لوه‌شاندنه‌وه.

تفاسیر: کۆی "تفسیر".

تفاسح: زمان لووسی، ته‌پزوانی، چه‌ورزوانی، زمان پاراوی.

تفاضیل: کۆی "تفصیل".

تفاضل: به‌سه‌ردابوون / له‌سه‌رتربوونی شتیک به‌سه‌ر شتیکیدا.

تفاعل: کارلیک کردن، کارلیک کران.

تفاله: تالفار، تلفه، تلپه، تلته، ملت، ملت، توفال، خلّت، خلّته، لیته، لیرد، سلپ. که‌سی په‌ست و بی‌نرخ.

تفاوت: جیاوازی، جودایی، له‌یه‌کتر دوورکه‌وتنه‌وه و جیابونه‌وه.

تفاهم: لیک تیگه‌یشتن، له‌مه‌به‌ستی یه‌ک گه‌یشتن، لیک حالی بوون، سازان ده‌گه‌ل بیر و داخوازی و سه‌لیقه‌ی یه‌کتر. "حسن

تفاهم: به‌چاکی له‌قه‌ستی یه‌کتر گه‌یشتن. "سؤنفاهم": خراب لیک گه‌یشتن.

تفاهم کردن: سازان، پیکهاتن، له‌ف هاتن.

تفاؤل: گه‌ش بینی، هیواداری. فال‌گرتنه‌وه.

تفتح: کرانه‌وه، والا‌بوون.

تفتگی: گه‌رمی، داغی، داغ بوون. په‌شۆکان. کوتران.

تفتن: سووربوونه‌وه له‌ئاگر دا، داغ بوون. تووشی خه‌م و توورپه‌یی یان وروژان هاتن.

تفته: سووره‌وه‌بوو، زۆر داغ. نارپه‌حه‌ت. شه‌رمه‌زار، ته‌ریق. فره‌توونی.

تفته‌جگر: ئه‌وینداری دلسوتاو / زۆر به‌تاسه.

تفته‌دل: دل ته‌نگ، دلشکاو، ره‌نجینراو.

تفتیت: وردکردن، وه‌راندن، داوه‌شاندن.

تفتیح: کردنه‌وه، والا‌کردن.

تفتیان: گه‌رم بوون / بوونه‌وه، سووربوونه‌وه، توانه‌وه.

تفتیر: سست کردن، لاوازکردن، بی‌هیزکردن.

تفتیش: سه‌جت، فه‌لۆ، پشکنین، گه‌پان به‌شوین...، وردبوونه‌وه و گه‌پیان به‌شوین شتیک دا، پیاگه‌پان. "تفتیش بدنی": گه‌پان و پشکنینی جلو‌به‌رگ و گیرفانه‌کانی که‌سیک. "تفتیش عقاید": بره‌وانه: "انگیزسیون".

تفتیش کردن: پشکنین، دۆزین، گه‌پین، گه‌ریان به‌شوین شتیک دا، لی‌گه‌پان، سه‌جتین، فه‌لۆکران، هل‌که‌وشاندن.

تفتین: ئاژاوه‌نانه‌وه، ئاژاوه‌گیچی، گیره‌شپوینی، فره‌ته‌نه‌نانه‌وه، پیلانگیچی.

تفتیر: ته‌قاندن، تره‌قاندن. به‌خوپکردنی ئاو.

تفتیح: کاره‌سات بارکردن، دلته‌زین کردن، به‌لالیدراوکردن.

تفحص: پشکنین، گه‌پان، لیکۆلینه‌وه، کۆلینه‌وه، توئیژینه‌وه.

تفحیش: به‌دبیزی، به‌دگویی، جوین دان، خراب گوتن، ئابرووبردن، ناوژپاندن.

تفحیم: گه‌وره‌کردن، به‌گه‌وره‌زانین، ریزگرتن.

تفرت: پرتوبلاوی. دل به‌یه‌کاهاتنی ژنی دووگیان.

تفرج: بایبالدان، گه‌پان له‌ده‌شت و دهر بو‌حه‌سانه‌وه و خه‌م ره‌واندن، سه‌یرانکردن. خه‌م به‌بادان، خه‌م ره‌واندن. توشا.

تفرجگاه: سه‌یرانگا، شوینی سه‌یران. توشاگه.

تفره: تاک بوون، تاقانه‌بوون، تاق گه‌ریتی، تاک گه‌ریتی. بی‌هاوتابوون، بی‌هاوتایی.

تفرس: به‌زیره‌کی و هوشیاری تیگه‌یشتن و حالی بوون له‌شتیک.

تفرغ: لك لك بوون، شاخه شاخه بوون، لك لى بوونه وه، په لويږه او ویشتن.
تفرعن: (ت.ف.ع) فيزو و ده عيه و خونیښی کردن، زولم و ستم کردن. یاخپه گری.
تفرغ: لى بوونه وه، له کار بوونه وه. ناماده بوون بۆ کاریک.
تفرق: جیابوونه وه، بلا بوونه وه، لیک هه لوه شان. "تفرق کلمه": په رته وازه یی و جیایی تاکه کان یان ده ننگه کان. "تفرق الاتصال": برین یان شکاوی.
تفرقه: 1) جیاکردنه وه، جیاکاری. 2) بلا بوون، په رته وازه یی. 3) جیایی، دووری. 4) ناکوکی، دووبه ره کی، ناتسه بایی. 5) په ریښانی، په شیوی، بیربلاوی. 6) خافل بوون له هق و رووکردنه کارویاری دنیا یی. 7) جیاوازی دانان. 8) بلا، په رته وازه، په ریښان. 9) بهش کردن، دابهش کردن. "تفرقه خاطر": په ریښانی، په شیوی.
تفرقه اندازی: جیاوازی نانه وه، ناکوکی نانه وه، دووبه ره کی نانه وه، لیک کردن، لیک کردن که سه کان.
تفریح: له ناو بردنی خه م و په ژاره، خه م و که سه ره واندن.
تفریح: شادمانی، خوشحالی. سهیران. سه رگه رمی و کات رابواردن.
تفریح گاه: سهیرانگا.

تفرید: 1) بوونه فه قی. 2) تاقانه کردن. 3) گۆشه گیری، دووره په ریژی. 4) به تاک زانینی خودا.
تفریض: ورده ورده واجب کردنی شتیك. جیا جیا کردنه وه، ئاشکرا کردن.
تفریط: دریخی کردن. له کیس دان، له کیس چوون، زایه کردن، خه سار کردن، به فیرودان. که می، که موسسه که یه ک، که مه کی.
تفریق: 1) بلاوکردنه وه، جیاکردنه وه، دابړاندن، دابړکردن. 2) که مکړدن. 3) لیک جیا بوونه وه، جیایی. 4) پروانه: "پخش کردن".
تفریح: ترساندن، تو قانندن.
تفسانیدن/تفسانیدن: سوورکردنه وه، داغ کردن، زور گهرم کردن.
تفسح: ئاوالا کردن، په ره پیدان.
تفسح: 1) پارچه پارچه بوون، وردورد بوون، له ناوچوون، لیک هه لوه شان. 2) رزان، داپړین، داوه شان.
تفسید: رزاندن، گه ناندن، زایه کردن.
تفسیدن: پروانه: "تفسیدن".
تفسیر: لیکدانه وه، مانا کردنه وه، مانا لیدانه وه، واتا شیکردنه وه، شیکردنه وه یی پاژیه پاژیه بابه تی بۆ روون بوونه وه یی مانا که یی و دوامه بهستی بیژره ره که یی، روونکردنه وه و ئاشکرا کردنی مانای گوته یه ک، رافه کردن، وه رزین،

ولامه، ویره، راژه، راوه، وه لامه. "تفسیر به رأی": لیکدانه وه یی قورئان به پی زهوق و بپوای که سینی. لیکدانه وه یی قسه یان بابه تی به مهیلی خو.
تفسیری: لیک دانه وه یی، رافه یی.
تفسیق: به به دکار و تاوانبار له قه له م دان.
تفشه گر: پروانه: "گواژه گر".
تفصی: رزگار بوون له دژواری و ته نگانه یی، رزگاری. کونج کولی کردن. "تفصی جستن": رزگار بوون. "تفصی کردن": خوکیښانه وه له ته نگوچه له مه یی کاری، رزگار بوون.
تفصیل: 1) دهر پیرینی بابه تی به تیروته سه لی. 2) پارپار کردنی کتیب و شیکردنه وه یی بابه ت. 4) دريژه پیدان و له سه ره رویشتن، دريژ کردنه وه، له دوودوان. 5) جیاکردنه وه، دابړاندن. 6) سیایی، فاکتور، لیسته. "تفصیل دادن": به تیروته سه لی باس کردن، شروقه کردن. "به تفصیل": به تیروته سه لی، به دوور و دريژی، به ورده کار ییبه کانییه وه.
تفصیلی: تیروته سه ل. رافه کراو.
تفصیح: ناو زپاندن، ریسوا کردن.
تفصیض: زیو کفت کردن.
تفضیل: به چاکتر/باشتر زانین.
تفطر: پروانه: "ترك برداشتن".
تفطن: به زیره کی و هوشیاری له بابه تیك گه یشتن، بلیمه تی.

تفطین: تیگه یاندن، زاناندن، حالی کردن.
تفقد: لى پرسین، لى پرسینه وه، به سه ره کردنه وه، سه رلیدان، مشهور لیخواردن، دلنه وایی کردن.
تفقه: فیروونی زانستی ئایینی، بوونه فه قی.
تفکر: تیفکرین، بیرکردنه وه، متالا له سه ره کردن، رمان.
تفکر آزاد: بیرکردنه وه یی نازاد.
تفکر انگیز: هزروووژین، بیر ورووژین.
تفکر فلسفی: بیرکردنه وه یی له سه فه یی.
تفکر مجرد: بیرکردنه وه یی رووت.
تفکر منطقی: بیرکردنه وه یی لوژیکی، هشانندن.
تفنگ: لیک جیا بوونه وه، لیک بوونه وه، لیک هه لوه شان، شی بوونه وه.
تفنگه: سه رگه رم بوون و چیژ بردن.
تفکیک: جیاکاری، جیاکردنه وه، لیک کردنه وه، هاویر کردن، لیک هه لوه شانندن، هه لاواردن. (شیمی) شکانی مولوکول یان یونیک و دابهش بوونی به مولوکول یان یونی تر.
تفکیک داشتن: جیا بوون.
تفکیک شده: هاویر کراو، جیا کراوه.
تفکیک قوا: جیا بوونی سی ده سه لاتی یاسا دانان و دادپه روه ری و به ریوهردن له یه کتر.
تفکیک ناپذیر: هاویرنه کراو، جیا نه کراوه، دانه بپراو.

تفکیکی: شیایوی جیاکردنه‌وه، ئه‌وه‌ی بۆ جیاکردنه‌وه ده‌بێ.

تفنگ انداختن: هاویشتنی گولله به تفهنگ، ته‌قه‌کردن.

تفنن: هونه‌ر نواندن، هونه‌رمه‌ندی، به کاریکه‌وه خه‌ریک بوون، خۆپانان، خه‌ریکی، سه‌رگه‌رمی، خۆشی.

تفنیله: درۆ و لاوازی و پیری و که‌م ئاوه‌زی ره‌پال که‌سیک دان. به درۆ خستنه‌وه.

تفوذ: هاتنه‌ناوه‌وه، خۆخاندنه ژووره‌وه، ره‌خه‌نه‌کردن.

تفوق: به‌سه‌ردابوون، بالاده‌ستی، سه‌رکه‌وتن، زال بوون، زالی.

تفوق آمیز: بالاده‌ستیانه.

تفوق جویی: خوازیاری زالیتی و له‌سه‌رتربوون.

تفوه: قسه‌کردن، دوان، ئاخاوتن، په‌یفین. نقاندن، نه‌قه‌کردن.

تفویض: پێ سپاردن، سپاردن، راسپاردن. سه‌رپشک کردن. حاله‌تی خۆویستانه‌ی مرۆ بۆ نه‌نجامدانی کاریک یان وازلیه‌ینانی.

تفویضی: راسپاردنه‌ی.

تفه‌م: تیگه‌یشتن، سه‌رلۆده‌رکردن، حالی‌بوون، فامین.

تفه‌م انگیزه‌ی: تیگه‌یشتنی پالنه‌رانه / هانده‌رانه.

تفه‌م بالفعل: تیگه‌یشتنی چالاک / کرده‌کیانه.

تفه‌م تبیینی: تیگه‌یشتنی روونکه‌ره‌وانه.

تفه‌م گرا: تیگه‌یشتن / فامین خواز.

تفه‌م مشاهده‌ی: تیگه‌یشتنی بینیانه.

تفه‌م ناقص: سه‌قه‌ت تیگه‌یشتن، تیگه‌یشتنی ناته‌واو، کالفامی.

تفه‌یم: تیگه‌یانندن، حالی‌کردن، فه‌پێچرین، فه‌وه‌راندن، نیشان دان، روون کردنه‌وه‌ی مه‌به‌ستیک.

تفهیدن: سووربوونه‌وه / کردنه‌وه، گه‌رم بوونه‌وه / کردنه‌وه، داغ بوون / کردنه‌وه.

تقاء: پارێزکردن، خۆپاراستن، خۆپارێزی.

تقابیل: 1) رووبه‌رووبوونه‌وه، به‌ره‌نگاریبوونه‌وه، له‌به‌ریه‌که‌ راوه‌ستان، به‌رامبه‌ریتی. 2) بپوانه: "تضاد". 3) بپوانه: "طباق".

تقابله‌ی دوگانه: دوانه لیکدژه‌کان.

تقاتل: یه‌کتر کوشتن، ده‌گه‌ل یه‌ک شه‌ر کردن، له یه‌ک دان.

تقادم: له‌میژینه، له‌میژینه‌یی.

تقارب: لیک نزیك بوونه‌وه. (بیرکاری) تیپه‌رینی چه‌ند هیل له‌ خالیکه‌وه. نزیکی، خزمایه‌تی.

تقارظ: پیک داهه‌لگوتن، یه‌کتر ستایش کردن، په‌سنی یه‌کترکردن.

تقارن: 1) هاوکاتبوون، هاوکاتی. 2) لیکنزیکی، هاوخستی. 3) له بیرکاریدا: وینه‌دانه‌وه.

تقاسم: 1) سویندخواردن. 2) دابه‌ش کردن.

تقاصر: درێخی کردن، ته‌نه‌خی‌کردن، که‌مه‌ترخه‌می، خه‌مساردی.

تقاص گرفتن: تۆله‌سه‌ندنه‌وه، قه‌ره‌بوو کردنه‌وه. "تقاص پس دادن": سزاداران، خه‌ساره‌ت دان.

تقاضا: داواکاری، داوا، خوازه، سکالا، خواستن، خوازتن، تکارکردن. "عرضه و تقاضا": ده‌رخستن و خواستن. "تقاضا می‌کنم": تکا ده‌که‌م.

تقاضای کتبی: خوازانامه.

تقاطر: دلۆپ دلۆپ / تنۆک تنۆک تکان / بارین، له دوا‌ی یه‌ک هاتن.

تقاطع: چوارپێیان. ئیک بپین، یه‌کتر بپین، یه‌ک بپین.

تقاعد: 1) بپوانه: "بازنشستگی". 2) دریفیکردن.

تقاعس: 1) خۆبواردن له نه‌نجام دانی کاریک، به قون داخستن. 2) سنگ ده‌رپه‌پین و پشت روچوون.

تقالید: دابونه‌ریت.

تقاصر: ده‌گه‌ل یه‌ک گریو و قومارکردن.

تقاوی: 1) پێش مز دان به کریکار یان وه‌رزێر. 2) بنه‌تۆو.

تقبض: گرتبوون، چوونه‌وه یه‌ک، هه‌لقراچان، گرمۆله‌بوون.

تقبیل: 1) قبول کردن، رازی بوون، وه‌هه‌ستوگرتن، وه‌رگرتن. 2) دیاری، پێشکه‌شی.

تقیح: به‌دزیو و ناشیرین له‌قه‌له‌م دان، به‌توندی ئیدانه کردن.

تقییل: ماچ کردن، راموسان.

تقداس: پاک بوونه‌وه، پاقرزبوونه‌وه. پاک، پیرۆزی.

تقدیم: پێشکه‌وتن، به‌ره‌وپێش چوون، پێشقه‌چوون. (فهلسه‌فه) ئه‌وله‌وییه‌ت.

تقدیم جستن: که‌وتنه‌پێشه‌وه، که‌وتنه‌به‌ره‌وه.

تقدیم داشتن: له‌پێشتربوون، له‌به‌رتربوون. له‌سه‌رتری.

تقدیم گرای: پێشکه‌وتنخوازی.

تقدمه: 1) پێشکه‌وتن، به‌ره‌وپێش چوون. 2) دیاری، خه‌لات، پێشکه‌شی.

تقدم یافتن: که‌وتنه‌پێشه‌وه.

تقدیر: 1) خه‌مالاندن، هه‌لسه‌نگاندن، نرخاندن، قه‌بلاندن، مه‌زنه‌ده‌کردن، دیاریکردن. 2) پێزانین، ریزگرتن، ریزلێنان. 3) چاره‌نووس. 4) قه‌زا و قه‌ده‌ر، قه‌له‌ملیدان. 5) بپوانه: "محاسبه". 6) لایردنی شتی له ئاخاوتنه و هیشتنه‌وه‌ی له‌زه‌ین دا. "به‌هر تقدیر": به‌هه‌رحال، به‌هه‌ر چۆنیک.

تقدیر آسمانی: چاره‌نووس، قه‌زاقه‌ده‌ر.

تقدیر ازلی: چاره‌نووسی له‌پێش دا دیاریکراو و بێ‌ئه‌ملاونه‌ولا.

تقدیر الاهی: چاره‌نووسی که‌ خوا بۆ بوونه‌وه‌رانی دیاری کردوه، چاره‌نووسی خودایی.

تقدیر زدایی: چاره‌نووس سپینه‌وه.

تقدیر کردن: 1) ریزگرتن، ریزلینان. 2) له پیشه‌وه دیاریکردن. 3) هه‌ژماردن، هه‌ساوکردن، ئه‌نازه‌گرتن. 4) ویناکردن، وادانان. 5) گرفتاری قه‌زاقه‌ده‌ریبون، تووشی به‌لابوون.

تقدیرگرایی: بپاو به‌قه‌زاقه‌ده‌ر، قه‌ده‌ر گهریتی.

تقدیس: پاک/پاقژ کردن. به‌پاکی ستایش کردن.

تقدیم: پیشه‌کش کردن. خستنه‌پیش، پیش خستن، بردنه‌پیش. به‌کرده‌یی کردن، خستنه‌قوناغی کرده‌یی‌وه. "تقدیم افتادن": ئه‌نجام بوون، جیبه‌جی‌بوون. "تقدیم رفتن": ره‌عمه‌ل هاتن، به‌کارهاتن. "تقدیم و تاخیر": پاش و پیش خستن. "تقدیم یاقتن": که‌وتنه‌پیش‌ه‌وه، که‌وتنه‌به‌ره‌وه. "به‌تقدیم رساندن": به‌جیهینان، ئه‌نجامدان.

تقدیمی: 1) پیشه‌کشکردن. 2) دیاری، پیشه‌کشی.

تقدّر: به‌پیس و چه‌په‌ل دانان.

تقرب: نزیک‌بوونه‌وه، نزیکه‌وه‌بوون، نزیکی کردن، تخون‌که‌وتن. خزمایه‌تی.

تقرّر: ئارام بوون، داسه‌کنان، سه‌قامگیربوون. بپیار له‌سه‌ردان.

تقریب: لیک‌نزیك، نزیك بوون، نزیك کردنه‌وه. "تقریب اضافی": که‌می زۆرت‌له‌راهی راسته‌قینه. "تقریب نقصانی": که‌می

که‌متر له‌راهی واقعی. "به‌تقریب": نزیکه‌ی. نزیك به‌لای.

تقریباً: نزیکه‌ی، که‌م و زۆر، تاراده‌یه‌ک.

تقریبی: خه‌مل‌کراو، قه‌بلاو، خه‌ملیندراو، گۆتره‌یی، لیک‌نزیك.

تقریر: 1) ده‌ریپین، درکاندن، دانپیانان، هه‌ل‌پشتن، پی‌درکاندن. 2) بپیاردان، دیاریکردن، دانان. 3) دامه‌زاندن، جیگیرکردن. 4) خویندنه‌وه.

تقریض: برین، قرتاندن. پیداهه‌لگوتن یان زه‌م کردنی که‌سیک.

تقریظ: پیداهه‌لگوتن، ستایش کردن.

تقریر: تانوت لیدان، به‌توندی سه‌رزه‌نشست کردن.

تقسیم: پش و بلاو بوون/کردن، پرژوبلاوی، په‌رت‌ه‌وازه‌یی. "تقسیم خاطر": دل‌نیگه‌رانی.

تقسیم: جوی‌کردنه‌وه، به‌ش به‌ش کردن، دانه‌وه‌ی قه‌رز له‌چه‌ند به‌شی دیاریکراو دا.

تقسیمات: ئه‌و شتانه‌ی دابه‌ش بوون، پارچه‌کان، به‌شه‌کان.

تقسیم: دابه‌شکردن، به‌ش کردن، به‌ش به‌ش کردن، به‌هرکردن، پارچه‌کرن، له‌فاکرن، گه‌پاندن(ئوای به‌سه‌ر خه‌لکا ده‌گه‌پاند). "تقسیم اراضی": دابه‌شکردنی زه‌وییه‌زه‌رعاتییه‌کان له‌نیوان جووتیره‌کان دا. "تقسیم تراشی":

دابه‌ش کردنی دارایی نیوان هاویشکه‌کان به‌مه‌یلی خۆیان. "تقسیم سلولی": زاوژی خانه‌کان له‌ریگه‌ی دابه‌ش بوونه‌وه.

"تقسیم کار": سپاردنی کارگه‌لی جۆراوجۆر به‌تاکه‌کان به‌پیی توانایی و پسپۆری، دابه‌ش کردنی کار.

تقسیم بندی: دابه‌شکاری، دابه‌شین، به‌ش به‌ش کردن، قات به‌ندی یان جیاکردنه‌وه.

تقسیم پلن: دابه‌ش بوو، باربه‌ش.

تقسیم کننده: به‌شکه‌ر، پارکه‌ر.

تقسیم نشدنی: دابه‌ش نه‌بوو، شتی که‌بوو دابه‌شکردن نه‌شی.

تقسیر: پیست و تیکۆل فریدان، توی‌بوون. گۆیی به‌ره‌و رواله‌تی شتی.

تقسیر: پیست و تیکۆل لیکردنه‌وه، پاک کردن، پیست دامالین.

تقصی: دوورکه‌وتنه‌وه، به‌وپه‌ری شتیک یان بابه‌تیک گه‌یشتن.

تقصیر: 1) کورت کردنه‌وه. 2) دریخ، دریخی، دریغی، قوسوور، کۆتایی، کورتی. 3) هه‌له، گوناح، تاوان، سووچ.

"تقصیر افتادن": دریغی و خاوه‌خواوی له‌کاری‌دا، گوی‌پینه‌دان. "تقصیر خدمت": دریغی و قوونه‌قوون کردن له‌ئه‌نجامدانی خزمه‌ت دا. "تقصیر رفتن": دریغی و خاوه‌خواوکران.

تقصیرکار: بپوانه: "مقصر".

تقصیری: ده‌ست به‌تالی، ده‌ست ته‌نگی، هه‌ژاری. که‌مه‌ترخه‌می.

تقضی: تپه‌رین، ته‌فروتوونا‌بوون.

تقضیه: پدراگه‌یشتن به‌پیداویستی و داواکاری که‌سیک.

تقطّر: دلۆپ دلۆپ تکان، لیچوون، لیچۆران.

تقطع: بران، برپان، له‌ت له‌ت بوون، پچکران، پچران، به‌ش به‌ش بوون.

تقطیب: رووترش کردن، نیوچاوان تیکنان.

تقطیر: تکاندن، دلۆپاندن، داچۆراندن. (له‌کیمیادا) جیاکردنه‌وه.

تقطیع: 1) برکه‌دانان. 2) پارچه‌پارچه کردن، په‌له‌په‌ل کردن، له‌ت و په‌ت کردن، دا‌برین.

تقطیف: 1) میوه‌چنین، برینی هیشووی تری. 2) رووشان.

تقعر: ناوقوول بوون، ناوچال بوون. ئاخاوتن له‌ناخی قورقورۆچکه‌وه.

تقعی: ناوقوول کردن، قولۆر کردن. قووپانی ئه‌ندامه‌کانی له‌ش.

تقفّل: داخران، پیوه‌دران، کلۆم دران، قفل دران، ژه‌نیان.

تقلاکردن: ته‌قالادان، هه‌ولدان.

تقلاب: 1) گۆران، وه‌رچه‌رخان، وه‌رگه‌پان، تیچوون، شیوان. 2) فیلبازی، ناراستی، ده‌غه‌لی، قۆپیه، غه‌ش، ساخته‌کاری، ده‌ستکاری، ده‌ست تیوه‌ردان.

تقلبی: ته‌زویر، ساخته‌یی، ده‌سکرد، جه‌له‌بی، جه‌له‌وی. نه‌هیزا، که‌م نرخ.

تقلید: وەئەستۆگرتن. قلاتە/قەلادە دە مل کردن.

تقلص: ویکھاتن، ریکھاتن، گرزبویون، کرژمەلاتن، کرژبویون، ھەلقەرچان، چوونە یەك، چوونە وە یەك، فلین.

تقلیب: ھەلگێرانە وە، ھەلگەپاندنە وە، ئاوەژووکردن، وەرگێران، وەرگەپاندن، ژێرە وژووکردن.

تقلید: 1) ملوانکە دە مل کردن. 2) کار خستە ئەستۆی کە سێک. 3) لاسا، لاسایی، گێراق، دەمە لاسکە، دەمە لاسکی، دتەر، ئەنجامدانی کارێک بە شییوازی دیتران. "اھل تقلید": بپوانە: "مقلد".

تقلید درآوردن: بپوانە: "تقلیدکردن".

تقلیدکردن: چاویلێکردن، چاویلێکەری، لاسایی، لاسایی کردنە وە، چاف لیکرن، چاویلێ برین، وەدووکەوتن، پێرەوی کردن.

تقلیدی: 1) لاسایی کەرە وەیی، لاسایی کارانە. 2) بپوانە: "مقلد".

تقلیع: لەرەگ و ریشە دەرھینان، ریشە کێش کردن. بە مۆدە کردنی سەر.

تقلیل دادن: کەم کردنە وە، داشکاندن، دابەزاندن.

تقلیل گرا: دابەزین/داشکان خواز.

تقلیل گرای: دابەزین/داشکان خوازی.

تقلیلی: روولە دابەزین، روولە داشکان.

تقلیل یافتن: داشکان، کەم بوونە وە، دابەزین.

تقنیع: رازیکردن، قانع کردن.

تقنین: یاسادانان، دەستووردانان، یاسانوسین.

تق و توق: تەق و پۆق، تەق و تۆق، تەقە تەقی زۆر.

تقوا: خۆپاریزی، پارێز لە خراپە کاری بە دل و لەش، لە خراپە لادان. لە خواترسان. خواپەرستی.

تقوی: بە ھێزبویون، ھێزداربویون.

تقویت: بە ھێزبویون، بە ھێزکردن، وزە پێدان، ھێزبەخشین، توانایی پێدان، تین پێدان، مژورکردن، شیاندن. "تقویت کەندە": وزەدەر، وزەبەخش، ھێزییدەر، ھێزک، تین و گور بەخش.

تقویت: بپوانە: "تقویت کەندە".

تقویم: 1) راست کردنە وە، لەچە ماوەیی رزگار کردن. 2) نرخ دیاری کردن، نرخاندن، ھەلسەنگاندن. 3) رۆژژمێر، رۆژئەژمێر، رۆژبۆژ، سال پێو، سالنامە.

تقیر: (ت.ق.ق) بەرە و دواوە کشان، بەرە و دواوە گەرانە وە، پاشە و پاش گەرانە وە، بەزین، ھەلاتن لە شەردا.

تقی: خۆپاریز، لە خواترسان.

تقی: پابەندبویون، پابەندی، خۆبەستتە وە. لە بەندیخانە دا بوون، یەخسیربویون.

تقیہ: 1) تەقیہ، بێر و بپوا وەشاردن لە کێ شیعە، خۆ بە ھاوئابین نیشان دان بە مەبەستی گیان پاراستن. 2) خۆپاراستن، خۆبواردن.

تقیید: پابەندکردن، دەرۆست کردن. راگرتن، پاراستن. خستە زیندانە وە.

تقییم: بەھاکاری، نرخ بۆ برینە وە، نرخاندن، خەملاندن، ھەلسەنگاندن.

تک: لاپەر، تەنیا(بال)، تاق، تاقانە، کەم، کەموکە.

تکاب: فیز، لووت بەرز. گەورەیی کردن.

تکاپو: گەپان، راگردن، ھاتوچۆی بەپەلە، بە دواى شتیک دا بە ھەموو لایەك دا گەپان، ھەلدانى چر و بەربالو، ھاتوچۆ و زۆر ماندوو بوون لە شوین کاریک، جموجۆل، ھەلوە لا. "بەتکاپوافتادن": دەست بە چالاکی کردن، وەجموجۆل کەوتن.

تکاتب: نامەگۆرینە وە، نامەکاری، نامە بۆ یەکتەری نووسین.

تکاش: زۆربوون، فرەبوون.

تکاشی: بپوانە: "فزاینده".

تکاش: 1) خەست بوونە وە، چرپوون و قەبەبوونە وە. 2) کەم بوونە وە ی بارسنایی شتی بەبی ئەوێ شتیکی لێکەم بێتە وە. 3) بپوانە: "چگالی".

تکاذب: درۆکردن دەگەل یەکتەر.

تکاذیب: بپوانە: "اکاذیب".

تکاسل: سستی، خاوی، تەوێزەلی، تەمبەلی.

تک افتادن: تەک کەوتن، تەنیا کەوتن/کەوتنە وە، بەتەنی مانە وە.

تکافو: بەرامبەریتی، ھاوتایی، ھاوشانی.

تکافل: بوونە (دەستەبەر/زامنی) یەکتەر، گەرھەنتی کردنی یەکتەر.

تکافی: قەرەبووکردنە وە. ھاوتاو بەرابەر بوون.

تکالیف: کۆی "تکلیف"، ئەرکەکان. چەرەسەریبەکان، دژواریبەکان. مالیات.

"تکالیف شرعی": دەستوور و پڕیارە دیاریکراوەکان لەلایەن شەرە وە، ئەرکە شەرعیبەکان.

تکامل: گوران، کامڵبوون، بەرەو کاملی چوون، گەشەسەندن، پێگەیشتن، تەواوبوون. "تکامل تدریجی": کامل بوونی پلە بەپلەیی، وردە وردە کامل بوون. "تکامل دادن": گوراندن، کامل کردن. "تکامل گرای": گەشەخواری.

تکامیشی: بپوانە: "تعقیب".

تکان: جوولە، جوولانە وە، بزووتن، چرکیان، تەکان، تەکوک، دەکو، تل، نەتر، رەت، رپ. "تکان شدید": راتەکان، راتلەکان، راوێش، راوێشان، راوێشین، وەشان. "بە شدت تکان دادن": ھەژاندن.

تکان خوردن: بزووتن، بزوان، جوولان، جوولانە وە، وەجوولە کەوتن،

جوولەتیکەوتن، راژان، ھەژان، ھەژیان، ھەژین، قەشەقان، چرکیانە وە، زیویان، گلان، گلیان، نەترەدان، رەت بردن، تەکان خواردن، ھەلخپان، ھەلخپان.

"تکان خوردە": بزووتو، بزوتوو، جوولاو، تەکان پێ دراو، گلیاو.

تكان دادن: جوولانندن، جوولانندنه وه، بزواندن، بزوتن، تل پيئدان، گوت دان، ده لاهه دان، رازانندن، له راننده وه، فه شه قانندن، شله ژانندن، ته كان پيئدان، گوت دان، ده له كدان، هه ژانندن، راوه شانندن، هه ژانندن، له رانندن، وه له ره له ر خستن، گلانندن، گلدان، راقوتان، راتله قانندن، راتله كانندن، هه لخرانندن، هه لخالندن، گجانندن، نه ترانندن، قژانندن، فه هه ژانندن. "تكان دادن شديد": راته كانندن، راوه شانندن، هه ژانندن.

تكانندن: 1) داته كان، داته كيان، داته كين، سر به ره و خوار راوه شان. 2) راوه شانندن، ته كانندن، هه لته كانندن، فه په ژكانندن، فه ته كانندن، زيوان. بۆ ماناي زياتر بپروانه "تكان دادن".

تكان دهنده: 1) ته كين، ته كينه، راوه شين. 2) دلته زين، هه زين، رووداي تال و ناخوش، گورچوب.

تكاننده: راوه شين، ته كينه.

تكانه: هه نازه ي جووله.

تكانيدن: بپروانه: "تكاندن".

تكال: كه مته رخه مي.

تكبر: به خو فشين، خو به (زياد/زل) زانين، فيس، فيسه، فيز، تروفيز، تيرزي، ده عيه، قاپاني، لووت به رزي، لووت بلندي، ملق، بادي هه واي، به ده ماري، له خو گورپاي، هه ره ي، مه نهر، كه پ.

تكرار: دوويات (کردنه وه / بوونه وه)، دووياته کردن، دووباره (کردنه وه / بوونه وه)، دووباره پسات، سه ره له نوي کردنه وه.

تكرر: دوويات بوونه وه / کرانه وه، دووباره بوونه وه / کرانه وه. دوودل بوون.

تک رساله: ناميلکه تاک.

تكرم: گه وره يی و جواميری و پياوه تی نواندن. ريژگرتن.

تک روی: تاک ره وي، سه ره پوي.

تکريم: ريژگرتن، ريژ لينان.

تک زدن: 1) دهن دوک ليئدان. 2) شيلگيرنه بوون، به نيوه چلي جيھيشتن. قامک يان زمان دان له شتي.

تکسر: شکان، تيک شکان، وردبوون. لاوازی جهسته يی. هه ست به سه رما و له رزين کردن. دلشکايی، خه مباری.

تک سلولي: 1) ژووری تاکه که سي. 2) ته ک خانه يی، يه ک خانه يی، بوونه وه ريک که له شي ته نيا له يه ک خانه پيک هاتي، به رامبيوم.

تک سوار: تاکه سوار.

تک سير: تيک شکاندن، ورد ورد کردن. روو، رووبه ر.

تک شيف: ناشکر کردن، خويا کردن، روت کردن، ناچار کردنی که سيک به دؤزينه وه ي شتيک.

تک عيب: سي جا دروست کردن، چوارگوشه دروست کردن. پپر کردنی کاسه. گه يانندی ژماره يه ک به توانی سي.

تک صدا: تاک دهنگ.

تک صدایی: تاک دهنگی، مؤنولوگ.

تک فام: له يه ک دهنگ. تاک دهنگ.

تکفل: دهسته به ري، دهسته به ريون، بوونه زمان، به رعوده بوون، دهروه ست بوون، وه نه ستو گرتن، وه خو گرتن، وه مل گرتن، له مله خو گرتن، خسته پای خو.

تکفير: 1) داپوشين، که فارهت دان، توله ي تاوان دان. 2) به خوانه ناس و بي دين له قه له م دان، کافراندن.

تکفين: کفن کردن، کوچ پوش کردن.

تک قافيه: تاک سه روا.

تک قطبي: تاک جه مسه ري.

تک گويی: تاک بيژي، خو بيژي، مؤنولوگ.

تکلام/تک کلام: قسه خوش، قسه په وان، به ده م و پل، ده ماوه ر.

تکلان: بپروانه: "اعتماد".

تکلس: بوونه قسل.

تکلف: 1) رهنج بردن، رهج و سهختی کيشان، به خو سه پانندن، ناچاری. 2) وه نه ستو گرتن. 3) خو نويني. "تکلف کردن": خو خسته رهنج و زحمه ته وه يان زيده رووي له کاريک دا. وه نه ستو گرتن. رازاننده وه. ناچار کردن. "به تکلف": به زور. له رووی خو نويني يان رياوه.

تکلم: ناخوتن، ناخافتن، په يقين، دووان، وه قسه که وتن.

تکليف: 1) کاری دژوار خسته نه ستوی که سيک، ناچار کردن، واجب کردن.

2) تەوزىم، كارى كە پىئويستە بىرى، ئەركى سەرشان. 3) رولپىنان. "تەكلىف خود را با كسى روشن كردن": ئەرك يان پىنگە يان رەوشى خۆت سەبارەت بە ئەو ديارى و دەست نىشان كردن. "تەكلىف شەن": واجب بوون يان و ئەستوى كە سىك خران. بالە بوونى كە سىك و واجب بوونى ئەركە شەرەبىيەكان لەسەرى. "تەكلىف كردن": رولپىنان لە كە سىك بۆ ئەجامدانى كارىك. **تەكلىم**: ئاخوتن دەگەل كە سىك. **تەك مەھسول**: تايەتمەندى سىستىمى ئابورى ولات گەل كە تەنيا كالايەك بەزۆرى بەرھەم دىنن و دەينىرنە دەرهو، تاك داھاتى. **تەك مەنى**: تاك واتا، تاك مانا. **تەكەل**: تەواوبوون، كامل بوون. **تەكەلە**: بەشى كۆتايى وتار يان كۆتايى يان ياسا يان ھەر نووسراوہ يەكى تر كە كەموكوپپىيەكانى بابەتى راست دەكاتەوہ. **تەكەمىل**: تەكەمىل كردن / بوون، كامل كردن / بوون، تەواوكردن / بوون، بە ئەنجام گەياندن، بە كۆتايى گەياندن. كامل، بى كەموكوپپىيە تىر. **تەك نەرخى**: كالايەك كە بە نەرخىكى نەگۆرەوہ دەدرىتە خەلكى. **تەك نەگارى**: بېروانە: "تەك نەگاشت". **تەك نەگاشت**: تاك نووسىن، نامىلكە، مۆنۆگراف.

تەك نەوازى: تاك زەنى.

تەكنوكرات: تەكنوكرات، تەكنىك كار، فەن سالار.

تەكنوكراتىك: تەكنوكراتىك، فەن سالارنە.

تەكنوكراسى: ئەو ئاراستە يەيە كە جەخت لەسەر ئەوہ دەكاتەوہ كە كاروبارەكانى دەولەت بىسپىرىت بە تەكنوكرات و تەكنىك كاران، حكومەتى كارناسانى فەننى، فەن سالارى.

تەكنولوژى: تەكنولوژى، كۆى زاراوہ فەننى و پىشەبىيەكان.

تەكنىسىن: تەكنىسىن، تەكنىك كار، خاوەن ھونەر، لىزان لە ھونەرى پىشەسازى، ماكىنەچى.

تەكنىك: تەكنىك، شىۋاز و فەننى ئەنجامدانى كار، بىنەماكانى كارزانى، فەننى، كارى فەننى، رىسا و شىۋەى فەننى، ھونەر.

تەكنىك داستانى: تەكنىكى گىرپانەوہى.

تەكاۋز: تاكاۋز، مۇرفىم، چووكترىن يەكەى مانادار لە زمان دا.

تەك و پو: بېروانە: "تەكاپو".

تەك و تاز: جوولە و چالاكى، جىمجۆل.

تەك و تا: جىمجۆل.

تەك و تا نىنداختن - خود را از: دان پىانەنان بە شكان و ھەلەى خۆ دا، لە روو نەچوون.

تەك و توك: يەكەيەكە، ھىندىكى، تاكوۋاز، تاك و توك، تاق و لۆق.

تەك و خىز: بېروانە: "جىست و خىز".

تەك و دو: جولان، جىمجۆل، ھەول.

تەكۋن: بەدىھاتن، وەدىھاتن، ھاتنەدى، پىكھاتن. ھەبوون.

تەكۋىن: ھىنانەدى، داھىنان، خولقاندن، لە نەبوونەوہ چى كرن، پىكھىنان، رسكاندن.

تەكۋىنى: پىكھاتەيى، ژىنەتەك.

تەكۋىن ياقىن: بەدىھاتن، وەدىھاتن، ھاتنەدى، پىكھاتن، رسكان، گوروران،

گورورين، لىگوروران، رۆج ھاتنە بەر و دروست بوونى پىزە. "تەكۋىن ياقىنە":

خولقاۋ، رسكاۋ، گورواۋ، گرس.

تەگە: پەنچك، لەت، پارچە، پاژ، لەھ.

تەگە بىردارى: نىمۇنە ھەلگرتنەوہ.

تەگە تەگە: پارچە پارچە، لەت لەت، پاژپاژ.

تەك ياختە: تاك خانەيى، بوونەوہرىك كە لەشى تەنيا لە يەك خانە پىك ھاتى.

تەكىدن: راكردن، تاۋدان، جوۋلان، بزووتن. كز و لاۋزبوون.

تەكىدە: كز، كز و لاۋز.

تەكىە: 1) پىشت بە شتىكەوہ دان، پىشت پىۋەدان، پال پىۋەدان. 2) پىشت بەستىن. 3) شوىنى نەگادارى كردنى ھەژار و نەدار.

تەكىە گاہ: تەكىەگە، پالپىشت، پالشت.

تەكىيف: گونجاندن. چۆنىەتى.

تەگاۋر: تىژرەو، خۆشەز. ئەسپ.

تەگاۋرى: ھەلاتن، راكردن.

تەگ و تاب: خىرايى و پەلە.

تەگ و تاز: بە پەلە رۆيشتن.

تەلاب: بېروانە: "تەلاب".

تەلابىدن: بېروانە: "تراويدن".

تەلاھق: بە شوىن يەك داھاتن، پەيتاپەيتايى، بىپسانەوہ.

تەلاش: ھەول، ھەول، تەقالا، ئەخت. "تەلاش مەشاش": ھەولدان بۆ وەدەست خستنى بىزىۋى ژيان. "تەلاش مەبوحانە":

پەلاقەژەى بىسۋود.

تەلاشگر: ھەولدەر، تەقالاكر، تىكۆشەر.

تەلاشى: بېروانە: "اضمحلال".

تەلاطم: 1) شەپۆل دان، شەپۆل لىدان، بەيەك دادان. 2) زيان پىك گەياندن، شەپلاغە لىك دان. 3) پەرىششانى، پەشۋى.

"پەر تەلاطم": شەپۆلاۋى، تۆفانى. **تەلاعب**: كايە / گەمە كردن.

تەلافى: تۆلە كردنەوہ، قەرەبوۋدانەوہ، قەرەبوۋكردنەوہ، بۆيژاردنەوہ، بۆيژاردنەوہ، ھەق ھاتن، قەئانين، ئاقىدين، ھۆدانەوہ، تىھەلپان، تىھەلپانەوہ، بارە پىگەياندن، پىكردنەوہ.

تەلافى جۋىي: تۆلە سەندنەوہ، تۆلە كردنەوہ.

تەلاقب: ناو و ناتۆرە لە يەك نان، ناوونىتكە لىكنان.

تەلاقى: بە يەك گەيشتن، پىك گەيشتن، گەيشتنە يەكترى، يەكتر دىتن، توۋشى يەكتر بوون، راستى يەكتر بوونەوہ، چاۋ پىك كەوتن.

تەلان: قەلەو و سەرحال.

تلاوت: خویندنه وه.

تلاوش: بپروانه: "تراوش".

تلاویدن: بپروانه: "تراویدن".

تلاهی: پیکه وه یاری کردن، یه کتر خه ریک کردن.

تلاؤ: بپروانه: "درخشیدن".

تلبس: ده بهر کردن، جل و بهرگ پۆشین.

تلبیس: خۆگۆرپین، به جۆریکی تر نه که وه که هه یه خۆنیشان دان، داپۆشاندن، شارندنه وه یه حه قیقهت، فرت و فیئل به کار بردن.

تلباتی: تیلپاتی، دوورناگایی.

تلب شدن: موزاحیم بوون، سه رباربوون.

تلخ: (1) تال، به رامبه ری شیرین.

(2) به دئه خلاق و زۆر مپومۆج. (3) خه م هین، ژان هین. (4) شه راب یان هه ر جۆره مه شرهویکی ئه لکولی.

تلخ احوال: ناربه حهت، ناخۆش.

تلخ سخن: زمان تال، ده م تال.

تلخ زبان: قسه تال، قسه رهق، قسه ناخۆش.

تلخک: (1) ناوی گیایه که. (2) تریاک. (3) بپروانه: "دلک".

تلخ کام: بریتی له که سیک که رۆژگاریکی تال و ناخۆشی هه یه و ژیان به دژواری تی ده په ریئتی.

تلخ کامی: بی هیوایی، ناهومیدی، به دبه ختی.

تلخناک: ناخۆش و خه م هین. ناخۆش و نازاردهر. تام تال.

تلخ وش: تام تال. بریتی له مه ی.

تلخی: (1) تالی. (2) مؤن بوون، مپومۆج بوون. (3) رهنج و به لا. (4) توورپه یی و قه لسی. (5) شه راب. (5) تریاک. "تلخی کشیدن": رهنج و سه ختی کیشان، تالی چه شتن.

تلخیص: پوخته کردن، کورت کردنه وه، گه لاله کردن.

تلخی کش: که سی که تالی و ناخۆشی ده کیشتی.

تلذذ: چیژ بردن، خۆشی دیتن.

تلطف: (1) نه رمی و دلسوژی نواندن. (2) بپروانه: "چاره اندیشی".

تلطیف: جوان و دلپه سند کردن. **تلعب:** کایه / یاری کردن، خۆ به گه مه و کایه وه خه ریک کردن.

تلعب: ئه شکه نجه کردن.

تلفات: کۆی "تلف"، زیانه کان، خه ساره ته کان، له ناوچوه کان.

تلف شدن: له نیوچوون، تیاچوون، فهوتان، رزین، خراپ بوون، په رتان، له کیس چوون، به فیروچوون، خه ساربوون، زایه بوون. "تلف شده": له ناوچوو، به فیروچوو، له کیس چوو، خراو بووگ، خه ساربوو.

تلف کردن: له نیو بردن، له کیس دان، به فیرودان، خه سارکردن، زایه کردن. کوشتن.

تلفظ: چۆنیه تی ده ریپین، شیوه ی خویندنه وه، گۆکردن، گوتن.

تلفیف: تپوه پینچان، پیوان، تپه راندن.

تلفیق: گه یاندنه وه یه ک، ویک هینان، پیک گه یاندن، پیکه وه به ستن، پیک هینان، ریكخستن، ئاویتته کردن، تیکه ل کردن.

تلقاء: چاوپیکه وتن، شوینی چاوپیکه وتن و رووبه رووبوونه وه، ژوانگه. له خۆوه.

تلقن: فیژیوون، تیگه یشتن و فیژیوونی بابته یان ئاخاوتیه که له زمانی که سیکه وه.

تلقى: (1) دیدارکردن، چاوپیکه وتن، یه که تردیتن، پیک گه یشتن. (2) وه رگرتن، قبول کردن، رازی بوون. (3) تیگه یشتن، تیگه یین، زانین. (4) فیژ بوونی شتی که له که سیکه وه. "تلقى کرده": بزانه ری، سه یبرکی.

تلقیب: نازناو پیدان. ناتۆره لئنان.

تلقیح: واکسیناسیون، مایه گیراندن، هه لپیتاوتن، کوتان، موتوربه کردن، (بۆ مرۆف) په یوه ندرکردن، (له زینده وهه زانی دا) چاک کردن، ئاوس کردن، په رین. "تلقیح مصنوعی": تیکردنی تۆو له پیزه دان به بی ئه نجامدانی کاری سیکسی، ئاوس کردنی ده سترکرد، پیتاندنی ده سکرد.

تلقین: (1) تیگه یاندن و فیژ کردنی ئاخاوتیه که به که سیک، بیروپایه که ده میژشکی که سیک نان، تیگه یاندنی

سه رزازه کی. (2) به گوی دادان، به گویدا خویندن، به گوی هه لئنان، مردوو ته لقین کردن، ته لقین دادان.

تلك و تلك: کار و شوغلی که م داهات.

تلكه: پاره یان شتی که به فرتوفیل له که سیکه بگرن.

تلكه بندی: تره که له که، به شیوه ی له رزۆک و ناپایه دار.

تلكه کردن: فریودانی که سیک به مه به سستی شت لی ئه ستاندن.

تلم: (ت.ل) وه رزیر. زپینگه ر.

تلمبار/ تلمبار: تلۆقه، به سه ر یه که دا هه لچنراو، به سه ر یه که دا کراو، قه لاقوچکه.

تلمبار/ تلمبارکردن: هه لچنین، نیانه بان یه که، که له که کردن.

تلمبه زنی: پۆمپاژ.

تلمس: ده ست پیاهانین/ پیاھینان. لئپرسینه وه.

تلمع: دره وشانه وه، رووناک بوونه وه، پرشنگ دانه وه، تروسکان/ تروسکانه وه، بروسکیان.

تلمیح: (ریزمان) تیل نیشان، ئه وه یه که شاعیر له هۆنراوه که ی خۆی دا هیمما به داستان و کاره سات و په ندی پشینیان بکا. هیمما، ئاماژه.

تلمیذ: قوتابی، فیژ خواز. به رده ست، شاگرد.

تلمیغ: بریقاندنه‌وه، تروسکاندنه‌وه، بروسکاندنه‌وه، رووناك كردنه‌وه.
تلنگر: په‌له‌پیتکه، پته، پتکه، پیتکه، پلتك، پلتوك، ترنگ، ترنگه.
تلو: (ت.ل) پپړه، دواړو.
تلو: (ت.ل) لاتره، تل، تللور، نه‌تر، خلور، گل، گلور، گلار، رهت، نسكو، ساتمه، سهرسم، نوچ، نوچكه.
تلواسه: (1) دلته‌نگی، دل‌گیران، دل‌پری. (2) خه‌م، كه‌سه‌ر. (3) نیگه‌رانی.
تلوتلو: تلاوتل، تیوتی، ته‌پاوتل، گلاوگل، له‌سه‌ر ته‌نیشته‌گه‌ران، لاوه‌لا رویشته، رهت بردن به‌هر دوو لادا.
تلوتلوخوردن: تلیان، شه‌وسین، لاره‌ولار رویشته، تلاوتل رویشته، به‌م لاو به‌ولادا‌كه‌وتن، به‌لاداها‌تن، داریانه‌وه، لاروالاروا.
تلوخوردن: تل‌خواردن، تل‌دان، تل‌بردن، تل‌خواردن، تلاوتل‌کردن، له‌تردان، له‌تبردن، نه‌تره‌بردن، رهت بردن، ساتمه بردن، هه‌له‌نگوتن، نوچ بردن، نوچ دان، نوچكه بردن، نوچكه دان، (لاتراسكه/لاترووسكه/لاتریسكه) به‌ستن، لاتره بردن، خرته‌گل، خلیران، خنگلین، به‌و لاولادا‌كه‌وتن.
تلوث: پیس بوون، تیوه‌چوون ده‌قور و چلپاوه‌وه.
تلوفاز: کو‌تایی.
تلوك: نامانج، نیشانه.

تلویح: هیماژ، هیما کردن له‌دووره‌وه، به‌ئامازه‌تیگه‌یاندن، له‌ته‌نیشته‌ئاخوته‌یان نووسین دا‌ئامازه‌به‌بابه‌تیک‌کردن.
تلویحاً: به‌ئامازه، به‌شیوه‌ی‌شاراوه.
تلویحی: ئامازه‌گه‌رانه، ناراشكاو و به‌ئامازه.
تلویم: به‌توندی‌سه‌رزه‌نشته‌کردن.
تلوین: (1) ره‌نگاوپره‌نگ‌کردن، ره‌نگاندن، ره‌نگاله‌کردن، ئالووالا‌کردن. (2) خو‌راکی جو‌راوجو‌ر ئاماده‌کردن. (3) گو‌پینی شی‌وازی ئاخوته‌و داهینانی ئاخوته‌ی ره‌نگاله.
تلهب: هه‌لایسان و کلپه‌سه‌دنی‌ئاگر.
تله‌پاتی: تیلی‌پاتی، دوورئا‌گایی، پیوه‌ندی‌بیر و هزه‌کان ده‌گه‌ل‌یه‌کدی، پیوه‌ندی‌مه‌عنه‌وی، پیوه‌ندی‌هزری نیوان دوو‌کس‌له‌ریگه‌ی‌دووره‌وه، بابه‌تیک‌خسته‌می‌شکی‌كه‌سیکه‌وه‌له‌ریگه‌ی‌گواستنه‌وه‌ی‌هزه‌وه.
تله‌تئاتر: شاتوی‌ته‌له‌ویزیونی.
تله‌دینامیک: راگو‌یزه‌ری‌وزه‌بو‌مه‌ودای‌دوور.
تله‌ف: هه‌سه‌ر‌خواردن، به‌په‌رو‌ش و موخابن‌بوون، خه‌م‌خواردن، هه‌لپه.
تله‌متر: مه‌وداپیو.
تلین: (1) نه‌رم‌بوون، شك‌بوون. (2) زمان‌لووسی‌کردن.
تلیوار: بپوانه: "تلمبار".
تلیین: نه‌رم‌کردن.

تم: (1) ته‌م، ره‌شایی، تاریکایی به‌رچاو. (2) مژ.
تمائل: لیکچوون، هاوتایی، هاوجوری، هاوچه‌شینی، هاوشیوه‌یی.
تماثیل: کو‌ی "تمثال".
تماجد: به‌گه‌وره‌یی‌خو‌نازین، شانازی به‌یه‌که‌کردن.
تماح: به‌یه‌کتر‌هه‌لگوتن، ستایشی‌یه‌کتر‌کردن.
تمادی: (1) در‌ژی‌بوونه‌وه، در‌یژه‌کی‌شان، کشان، خایاندن. (2) له‌سه‌ر رویشته.
تمارزو: تامه‌رزو، به‌تاسه.
تمارض: نه‌خوشی‌نوینی، خو‌نه‌خوش‌خستن، به‌درو‌خو‌به‌نه‌خوش‌نیشان‌دان.
تماس: پیوه‌ندی. لیک‌که‌وتن، ده‌ست‌لیدن، به‌رکه‌وتن، لیک‌سوون.
تماسك: خو‌بواردن، خو‌پاراستن. سه‌بر و پشوودریژی.
تماشا: تماشا، توشا، سه‌یرکردن، روانین، لپروانین، لپنوارین، لپنورین، چاولیکردن، نوارین، نوپین، تینوارین، میزه‌کرن، مه‌یزه‌کرن، لپنه‌یرین، لپنه‌رین، لپنیرین، ونی‌یایش، هه‌ونیا‌یش.
تماشاجی: بینه‌ر، سه‌یرکه‌ر، توشاچی، توشا‌که‌ر، ته‌ماشاقان.
تماشاخانه: توشا‌خانه، شوینی‌هونه‌ر‌نواندنی‌ئه‌کته‌ره‌کان، شوینی‌شان‌دانی‌شانو و شتی‌دلخواز.
تماشادان: نیشاندان، پیشاندان. بردنه‌گه‌شت و سه‌یران.
تماشاگاه/تماشاگه: توشا‌گه، سه‌یرانگه، شوینی‌سه‌یران و رابواردن.
تماشاگر: بپوانه: "تماشاجی".
تماشایی: دینتی، شی‌وازی توشا‌کردن، دل‌رفین. توشا‌که‌ر، بینه‌ر.
تماشی: پیکه‌وه رویشته، پیکه‌وه‌پیا‌سه‌کردن.
تمالك: به‌سه‌ر‌خو‌دا‌زال‌بوون، به‌ر‌به‌خو‌گرتن.
تمام: ته‌واو، گشت، تیک‌پا، هه‌موو، سه‌ره‌به‌ر، سه‌رجه‌م. به‌ئه‌زموون و کامل، بی‌که‌موکوری، چل (کاری‌نیوه‌چل). زور، فره، فراوان. "تمام‌عیار": به‌ته‌واو‌مانا، بی‌خه‌وش. "تمام‌کمال": به‌ته‌واوی، به‌بی‌که‌موکورتی. "با‌تمام‌قوا": به‌ته‌واوی‌هی‌ز و توانایی‌وه. "هرچه‌تمام‌تر": زور، فره.
تماماً: به‌ته‌واوی، به‌تیک‌پایی، به‌گشتی، یه‌کجاری، یه‌کجاره‌کی، فکی، ده‌ق، ره‌به‌ق، بی‌زیاد و کمه.
تمام ائوماتیک: فوول ئوتوماتیک، ته‌واو ئوتوماتیک.
تمام اندام: جوان‌چاک و ریک و پیک، له‌بار.
تمامت: ته‌واو، گشت.
تمام خلقت: ته‌واو و بی‌که‌موکوری.
خاوه‌نی‌ئه‌ندامی‌لیک و له‌بار و بی‌که‌موکورتی.

تمام شدن: ته‌واوبون، دوايي هاتن، کۆتايي پيّهاتن، برانه‌وه، قه‌تان، قه‌تيان، قوتابون، خه‌لاس بوون، نه‌ماني کار يان خوارده‌مه‌ني، هه‌رادايي، ته‌مامي، کاملاً بوون. مردن، تياچوون.

تمام شدني: بپراوه، ئه‌وه‌ي که ته‌واو ده‌بي.

تمام صورت: ته‌واوپوو. خاوه‌ني نه‌ندامي جوان و بي‌که‌موکورتی.

تمام قلد: ته‌واونوين، بالانوين. له‌سه‌ر لاق، به‌حاله‌تي ويستاو.

تمام کردن: ته‌واو کردن، کۆتايي پيّهاتن، دوا پيّهاتن، دوايي پيّهاتن، بنه‌ليّهاتن، بنه‌ليپرین، بردنه‌سه‌ر، هيچ پي‌ته‌هيشتن، کاملاً کردن. مردن، کۆچي دوايیکردن. کوشتن. به‌جيّهاتن نزا و ئاوات و هتد.

تمام نگاري: "هولوگرافي".

تمام نما: بالانوين، بالا روان.

تمام وقت: ته‌واو وه‌خت، هه‌ميشه‌يي، دايمي.

تمامي: 1) ته‌واوي، گشت، سه‌رانسه‌ر. 2) کاملاً و بي‌که‌موکورتی. 3) ته‌واوبون، به‌کۆتايي گه‌يشتن. "تمامي داشتن": به‌کۆتايي گه‌يادنن. "به‌تمامي": به‌ته‌واوي، به‌کاملی.

تماميت: يه‌کپارچه‌يي، ته‌واوه‌تي.

تماميت ارضي: ته‌واوه‌تي خاك، يه‌کپارچه‌يي خاك.

تماميت خواه: گشتخواز، ته‌واوخواز.

تماميت خواهی: توتاليتاريزم، گشتخواری.

تماوت: خو له‌مردويي دان، خو کردنه مردوو.

تماير: پيشوي و گه‌نده‌لي که‌وتنه نيو قه‌وم.

تمايز: ليک جيابوونه‌وه، جيايي، جياوازي.

تمايز داشتن: جيابوون، جياوازبوون.

تمايل: ويست/ويستن، ئاره‌زووکردن، خواست، به‌ريان. لاربوونه‌وه.

تمازاق: ته‌مته‌راق، ده‌ده‌به، شکو.

تمتع: که‌ك و سوود وه‌رگرتن، سوود و چيژ وه‌رگرتن، به‌هره‌مه‌ند بوون، به‌هره وه‌رگرتن. "تمتع کردن": خه‌ريکي کرداري سيکسي بوون.

تمتين: پته‌و/قايم کردن، موکوم کردن.

تمثال: (ت) مه‌ته‌له‌ هيئانه‌وه، نمونه‌هيئانه‌وه. شوبهاندن.

تمثال: (ت) په‌يکه‌ر، کۆته‌ل، هه‌يتال. ويته، شيوه. ده‌ستووري پاشا.

تمثل: نمونه‌هيئانه‌وه. تۆله‌سه‌ندنه‌وه.

تمثيل: 1) نمونه‌هيئانه‌وه، ويته هيئانه‌وه. 2) ويکچواندن، ويچواندن، پيچواندن، چواندن، ليک چواندن، شوبهاندن. 3) نواندن، گيپرانه‌وه.

4) چيروک يان هه‌قايه‌تي که بو سه‌لماندني مه‌به‌ستي ده‌گيپريته‌وه. 5) شانۆنامه.

6) جوړيک به‌لگه‌هيئانه‌وه بو نيشان داني خالی هاويه‌شي نيوان دوو شت.

7) پروانه: "مئل".

تمثيلي: ئايديالي، ويکچواندني.

تاييه‌تمه‌ندي به‌ره‌ميکي ئه‌ده‌بي که له‌و دا مه‌ته‌ل يان چيروک و هتد وه‌ك نمونه يان هيما بو ده‌ربرين يان پشت راست کردنه‌وه‌ي بابه‌تيک ده‌هيئنن.

تمجيد: ريژ (لينان/گرتن)، به‌گه‌وره و مه‌زن دانان، پيڊاهه‌لگوتن، په‌سنددان، تارييف کردن.

تمحق: پاک بوونه‌وه، که‌م بوونه‌وه.

تمحل: 1) مه‌کرکردن، خله‌تانندن. 2) چاره‌دۆزي.

تمحقيق: پاک کردنه‌وه، سپينه‌وه، پووچ کردنه‌وه.

تملح: به‌خو هه‌لگوتن، خو‌هه‌لکيشان.

تملده: کشان، کيش هاتن، راکشان، دريژ بوون. ئاسووده و ئارام بوون.

تملن: ژياري، ژيوهر، شارستانيه‌تي، شارستانيتي، ژياني شارستانيايه.

تمليح: ستايش کردن، پيڊاهه‌لگوتن.

تمديد شدن: دريژبوونه‌وه، کشان.

تمديد کردن: دريژکردنه‌وه، دريژ وه‌کردن، دريژه‌کيشان، دريژه‌پيڊان، کيشان، کشاندن، به‌ده‌مه‌وه دان، دانه‌دهم، له‌دوادان، خستنه‌سه‌ر.

تمرد: سه‌ربزيوي، ئه‌شقي بوون، ئه‌شقيگه‌ري، ياخييه‌تي، ياخي بوون، ياخيگه‌ري، ياغيئي، مله‌پيچي، سه‌رپيچي، سه‌رکيشي، سه‌ره‌ليتان، مل نه‌دان.

تمرد کردن: لاري کردن، له‌فه‌رمان ده‌رچوون، (سه‌رپيچي/سه‌رکيشي) کردن.

تمرخ: له‌خاک و خو‌ل دا گه‌وزين، تالنه‌وه به‌هۆي ده‌رد و ژانه‌وه.

تمرکز: کۆبوونه‌وه، خپبوونه‌وه، خپبوونه‌وه، سه‌نتراليزه‌بوون.

جيگرتن، ئارام بوون. چه‌قه‌ستن. "عدم تمرکز": ناناوه‌نديتي، ناکۆجيي.

تمرکز زدايي: ناوه‌ندسپينه‌وه، ناوه‌ندره‌تيئي، ناکۆجيي کردن.

تمرکز حواس: هه‌واس له‌سه‌ر خۆبوون، له‌سه‌ره‌ست بوون.

تمرکز قوا: کۆکردنه‌وه‌ي هيژه‌کان.

تمرکزگرايي: ناوه‌نديتي، ناوه‌ندئاژويي، کۆجيي خواري.

تمرکيدن: دانيشتن، روئيشتن.

تمرین: راهاتن، خووگرتن، هۆگر بوون.

تمرين: پيڤقه، راهاتن، مه‌شق (کردن/پيکردن)، فير کردن، خو‌راهاتن.

تمرينق: دراندن، درانن، دراندن، درين، دادپان، دادپين، له‌ت و په‌ت کردن.

تمسخر: (تيز/ته‌وزه/ته‌قز/تيتالي/گالته) پيکردن، هه‌ك، ئه‌هيو.

تمسخر آميز: گالته‌ئاميز، گالته‌چارانه.

تمسك: ده‌سه‌سته‌وداوين بوون، په‌نابردنه‌به‌ر، پشت پي‌به‌ستن. به‌لگه، سه‌نه‌د.

تمسكن: نه‌داربوون، ده‌س ته‌نگ/ده‌س كورت بوون.

تەسبیح: دەست ھێنان بە سەر شتێك دا.
تەمشیت: ئەنجامدانی كارەكان و سەرۆبەركردنیان.
تەمكُن: جیگرتن، جیگیر بوون. پایە بەرز بوون، بوونە خواوەن پلە و پایە. وزە و ھیز پەیدا كردن، پیکران، لە دەست هاتن، توانین. بوونی مال و سامان. مال، سامان، دارایی. "تەمكُن داشتن": خواوەنی سامان و دارایی زۆر بوون. نیشته جیبوون لە شوپێك. "تەمكُن یاقتن": جیگیربوون، دامەزران. ھیز و وزە پەیاكردن.
تەمكین: 1) ملدان، ملنان، ملکەچ بوون، قبول كردن. 2) جیگیر كردن، پتەو كردن، راوەستاو كردن، وزە و ھیز پیدان، توانا پیدان. 3) بڕوانە: "متانت". 4) توانایی مالی. "تەمكین دان": ھیز و دەسەلات و متمانە پیدان. "تەمكین داشتن": ملدان، ملنان. "تەمكین كردن": ملدان، ملکەچ كردن. قبول كردن، رازیبوون. گرنگی و متمانە قایل بوون. "تەمكین یاقتن": وەدەستھێنانی توانایی ئەنجامدانی كارێك. جیگیربوون یان ئۆقرەگرتن لە شوپێك.
تەملىق: ماستاوكردن، كلكەسووتە، كلكەسووتەكی، كلكەلەقی، خولتە، دەق ھلو، ریایی، ریاکاری، رووبینی، رووبازی، راوێو، دەلەچەیی، مەرای، رووپامایی، لامە، سفتە، شەلاف، زمان لووسی، ھولیسکی، باریك ریسی، حولیاتی، وشكەیی.

تەملىك: خواوەنداریتی، خواوەنیتی، ملکایەتی، خواوەن بوون، بوونە خواوەن سامان، وەرگرتنی ملک.
تەملیتا: بڕوانە: "بار اضافی".
تەملید: بڕوانە: "مالش دادن".
تەملیک: كردنە خواوەن مال و سامان، خواوەنداریتی شتێکی بەكەسیکی دی سپاردن. "تەملیک خواستن": خوازیاری خواوەنداریتی كەسیك یان شتێك بوون. "تەملیک كردن": داخستن، قوفل كردن.
تەمنا: تەكا كردن، روونان، ئارەزوو كردن، ئاوات خواستن. "تەمنا داشتن": تەكاكردن. ئاوات و ئارەزوو ھەبوون. "تەمناشدن": داواكران.
تەمندی: بڕوانە: "الكن".
تەمىع: بە ھیز بوون، پتەو بوون، زال بوون، وەستانەو.
تەمنى: بڕوانە: "تمناً".
تەمىت: تامەزێو و ھیواداریبوون.
تەمىیع: نەھیشتن، پشش گرتن، راگرتن.
تەمۆج: شەپۆلداربوون، پیلداربوون، شەپۆل لیدان.
تەمۆل: دەولەمەند بوون، دەولەمەندی، سەرۆھت و سامان دەست كەوتن. سامان، دارایی.
تەموییل: كردنە خواوەن مال و سامان، دەولەمەند كردن. (بیرکاری) گەیاندى ژمارەبەك بە توانی دوو.

تەویە: ئاوەزێر كردن، زێركوت كردن، تەلاکاری. ساخته كردن، درۆ رازاندنەو.
تەھەر: كارامە بوون، شارەزابوون، دەست رەنگین و چازان بوون.
تەھل: درەنگ كردن، لە سەر خۆیی و بە شینەیی.
تەھیل: پشەكی، سەرەتا. رێخۆش كردن، ئاسانکاری. ئامادە كردن، ئامادەكاری. تەگبیر، چارەدۆزی. "تەھیل یاقتن": ئامادەبوون.
تەھیدات: كۆی "تەھید"، پشەكیەكان، ئاسانکاریەكان.
تەھیل: (مۆلەت/كات/دەرفەت/ماوە) پیدان.
تەھیلدن: بە لالەپەتێ قسەكردن.
تەھیز: 1) پاك، پاقر. 2) جیایی و جیاوازی. 3) ھۆش، ھوشیاری. 4) بەتەواوی و بێ كەموكووپی.
تەھیز بوون: پاك بوون.
تەھیز دان: ناسینەو، جیاكردنەو، لێك جیاكردنەو، ھەلاواردن.
تەھیز كردن: پاك/خاویڤ/پاقر كردنەو.
تەھیم: توند و پتەو، تەواو و كامل.
تەھیمە: نووشتە، جادوو.
تەھیی: جیاكردنەو، (جیا/جودا) كاری، ھەلاواردن.
تەن: لەش، جەستە. كەس. بارستایی.
تەناد: لە یەكتر سەلمینەو، رەوینەو، جیابوونەو، بلأوبوونەو.

تەنادی: بانگی یەكتر كردن، یەكدی گازی كرن.
تەناز: كیشمەكیش، گێرەوكیشە. لە مافدا: ناكۆکی.
تەنازل: 1) ھاتنە خوار، دابەزین، داشكان. 2) وازلێھێنان(لە ماف دا)، دەست بەرداری، دەست كیشانەو/خۆكیشانەو لە پلە و پایە. 3) سازش.
تەن آسا/تن آسای: خۆش رابوێر/گوزەران، خۆ خۆشەویست، ئاسوودە، بێ خەم، راحت.
تەن آسان: ساغ و سلامەت، سالم، تەندروست، ئاسوودەیی خواز، تەمبەل. بە ئاسانی.
تەن آسانی: حال خۆشی، خۆخۆشەویستی، خۆشی و تەندروستی.
تەن آسایی/تناسایی: ئاسوودەیی، بێ خەمی، راحت، ئارامی، خۆخۆشەویستی.
تەنابندە: ھەر بوونەوھریکی زیندوو بە تاییەتی مرۆف.
تەناسب: تەبایی بابەت و شایواز، ھاوڕێژەیی، ھاوتایی، گونجایی، رێکی، بوونی نەسبەت و پێوھندی ئێوان دوو شت یان دوو كەس. گونجان، سازان. "تەناسب مەتسلسل": ھاوڕێژەیی زنجیرەیی. "بەتەناسب": ھاوتاهەنگ دەگەل، گونجاو دەگەل.

تناسخ: 1) پوچ کردنه وه، رەت کردنه وه. 2) روونوس کردن، کۆپی کردن. 3) گیان گۆرکئی، تیژیانه وه، چوونی روحیک پاش مردنی جهسته که ی بۆ ناو رۆحی مرقۆقیك یان ئازەلئیکی تر، چوونه جهسته ی به کیکی تره وه.

تناسخ ازمنه: یه که به دوی یه که تیپه ربوونی رۆژگار و سه دهه کان.

تناسخ در میراث: مردنی یه که له دوی یه کی میراتگران پیش له دابه ش کردنی میرات.

تناسق: ریکوپیکی و ته کووزی، ریکوپیك و رازاوه بوون. هاوته گبیری.

تناسل: نه سل خستنه وه، منال بوون، زاوی کردن. "آلت تناسلی": کۆئه ندامی جووت بوون.

تناسی: له بیرکردن، فه رامۆش کردن.

تناشد: شیعەر خویندنه وه بۆ یه کتری.

تناسر: هاریکاری یه کتر کردن، یارمه تیدان، ئالیکاری.

تناسف: 1) ده گه ل یه که به ئینساف بوون، وه رگرتنی هه ق به ته واوی. 2) نیوه به نیوه کردن.

تناسر: 1) روانینه یه کتر، توشای یه کتر کردن. 2) گفتوگو و مشتومر کردن، کیشه و دم به دم کردن له بابه تیکدا، به رامبه رکئی. 3) بوونی ریسا و یاسا که به و پییه هه ر ندامی کۆمه له یه که پیوه نندی ده گه ل یه که یان چه ند ندامی کۆمه له یه کی تره وه هه بی.

تناسف: 1) لیك دوورکه و تنه وه، دوورکه و تنه وه. 2) ناته بابی، ناکۆکی، ناسازگاری. 3) هینانی چه ند وشه به دوی یه که دا که ده برینه که ی قورس و دژوار بی.

تناسف: ناته بابی ده نگه کان.

تناسف حروف: ناکۆکی وشه کان.

تناسف: رقه به ریتی یه کتر کردن، پیشبرکئی یه کتر کردن، خۆنۆینی کردن.

تناسف: هیژ کردن، شالاو بردن.

تناسف: به پیچه وانه ی یه کتر جوولانه وه، رەت کردنه وه ی یه کتر، نه حه وانه وه، ناسازگاری.

تناسف: نه خته نه خته که م بوونه وه، له که می دان.

تناسف: پارادۆکس، دژوان، دژیه کی، لیکدژی، دژایه تی.

تناسف گویی: وتنی قسه گه لی دژیه یه که و ناسازگار.

تناسف: پیکه پینانی ژیانی هاوبه ش.

تناسف: تۆبه دانان، به تۆبه کار کردن، تۆبه کاری. له دوا یه که، به دوویه کداهاتن.

"به تناسف": به تۆبه و پشت سه ری یه که.

تناسف: باهۆدار، زه لام و به تاقه ت، زه لامی قه له و، ته ژه ی ئه ستوور، زنتۆل، شاقه لدار، که ته، زه به للاح، به خۆوه.

تناسف: وه رگرتن، هه لگرتن، ده ست پیگه یانندن. خواردن.

تناسف: خۆ له خه و کردن، خۆکردنه خه و.

تناسف: به کۆتا/ نه نجام گه یشتن. به ربه خۆگرتن، به سه رخۆدا زال بوون.

تناسف: بروانه: "تجسم".

تناسف: تین باز پس دادن: پاشه کشی کردن.

تناسف: (به) سر کسی کردن: نازاردانی ئه و.

تناسف: کس دوتا شدن: باشتربوونی وه زعی مالی ئه و.

تناسف: کهنه: بریتی له به ئه زموون.

تناسف: ته مه ل، ته مه ل، ته وه زه ل، ته پلۆس، ته پال، بارگران، له شه، له شگران، له ش قورس، پیگران، سه رگران، قوون گران، کالووم، ته پ، شه ختۆ، دیراخیز، سست، کارنه که ر، ماتۆرا، ماتۆره، مه رشۆ، ژه لموو، کایه ل، لۆژ، نه ووش، خۆخۆشه ویست، گۆن گرو، گانگیر، بیکاره.

تناسف: له شگران و ته مه ل، پفیو.

تناسف: بروانه: "تملیت".

تناسف: سۆلینه، گونجه، وشتر گه لو، ریگه ناوی له سواله ت.

تناسف: له خه و هه ستان، وریابوونه وه، به ناگاهاتن. وشیاری، وریایی.

تناسف: بروانه: "وجه الکفاله".

تناسف: شه ری ده سه وه یه خه.

تناسف: به کار دادن: کار کردن، چوونه ژیر باری کار و به رپرسایه تییه وه.

تناسف: له رینه وه، رمان، تیک ته پین، تیک رووخان.

تناسف: 1) ته می، تاشان، جزیا، ئه ده ب. 2) له خه و هه ستان، هوشیار کردنه وه، به ناگا هینان.

تناسف: ته می کردن: ته می کردن، لووت شکانندن، لووت شکانن، تاشانندن، جزیادان، ئه ده ب کردن.

تناسف: که سی ته وه زه ل و خۆویست که گرینگی ده داته لایه نه رواله تییه کانی ژیان.

تناسف: خۆخۆشه ویست، ده ست و پی سی/ سپیکه، ته مه ل، خۆش (پابویر/ گوزه ران).

تناسف: خۆش گوزه رانی، خۆخۆشه ویستی، راحه تی.

تناسف: ئانتروپۆمیتری، ئه ندازه گرتنی به شه کانی له شی مرقۆف.

تناسف: ریک گوشین.

تناسف: گلاو بوون، پیس بوون، گه ماریبوون.

تناسف: ئه ستیره ژماردن.

تناسف: تیکه وه پیچران، تیک په ستران، تیک ترنجان، ترنجیان. که مه ربه ند به ستن. توپره بوون.

تناسف: ره واکردن، به جیه پینان.

تناسف: گلاوکردن، پیس کردن.

تناسف: ئه ستیره ناسی.

تناسف: متمانه پینکردن، پشت پی به ستن. وازهینان و دوورکه و تنه وه له شوینیک.

تتخواه: پارەى نەخت، زېږوښت، کال، مال و دارايى، دەسمايه. بوودجه.

تتخواه دادن: سهرمايه دان به كه سيك بووهى خهريكى كه سپ و كار بى.

تتخواه دار: موچه/ جيره گر، بهرات گر.

تتند: 1) چالاک، پى سوک، گورج و گول. 2) خيرا، پهله، لهز. 3) به دخولق، تووپه، نه ترس، شه پانى. 4) چيژه تيز. 5) بليندى، بليندايى و شويى كه سهراوليزى زورى هه بى. 6) توخ. 7) ناحهز، نارپهحه تکه. 8) به تووپه ييه وه. 9) سه رکيش. 10) زه روپ، خوشره و. 11) زور، فره. "تتد رفتن": زنده پويى کردن. دادوهى کردن به پهله.

تتداب: خوږين، خوږ.

تتن دادن: مل دان، مل راکيشان، چوونه ژير بار، رازى بوون، به قسه کردن.

تتدباد: باگرو، باى توند.

تتدبار: زينده وهه رى درپان بازار گهين.

تتدخو/ تتدخوى: به دخولق، تووپه و تووسن، سه رکيش، نارپام، سه رگه رم.

تتدذهن: خاوهنى هيلى زو تىگه يشتن و به هرهى هوشى زور.

تتندر/ تتندور: دهنگى هه ور، گرمه، گورم، زورم.

تتندراى: نه ترس، چاونه ترس، به جه رگ.

تتن در دادن: بپروانه: "تن دادن".

تتندوست: سالم، ساغ، لهش ساغ/ ساق، سلامهت، ته ندروست.

تتندوستى: لهش ساغى، سلامهتى، ته ندروستى، ساخله مى.

تتندرفتار: توندپه و، خوشره و.

تتندرفت: خيرا و به پهله رويشتن.

تتندرو: (ت. ت. ن) 1) بهزا، خوشره و، خوشره ز، چالاک، گورج. 2) توندپه و، بنازو، په رگير.

تتندرو: (ت. ت. ن) رووترش، رووتال، ره زاگران. به غيل.

تتندريان: 1) زمان پاراو، زمان ته ر، قسه زان. 2) كه سى كه قسه زل بكا.

تتندس: بپروانه: "تنديس".

تتندگزر: زووتپه ر، تيزتپه ر، نه وهى به پهله و خيرا تپه ر، نه وهى كه زو به سه ر بچى.

تتندم: په شيمانى، په شيمان بوونه وه، پاشگه زبوونه وه.

تتندمزاج: تووپه و تووسن، تووش و تووپه، كه سكين.

تتندمزه: توون، تون، دوخ، زمان گهز، گهزهك، رووس، تام تيز، خهرا.

تتندنويسى: خيرانويسى، زوونويسى.

تتندوتيز: گورج و گول، چالاک، تيزپه و. تام تيز. خاوهنى گوتار و هه لسوکه وتى تيكه ل به توندوتيزى. زور گه رم و به تين.

تتندور پيرهنگ و ناحهز:

تتندوخند/ تتندوخونند: ته رتوتونا، ژيره و ژورور، ليك بلاو.

تتندور: بپروانه: "تندر".

تتنده: بپروانه: "سراشيب".

تتندى: 1) توونى، تيزى. 2) خيرايسى، پهله. 3) تووپه يى، توندوتيزى. 4) بوونى رهنگى به رچاو. 5) به خيرايسى، زو. 6) سه ره و ليزى زور. 7) گورجوگولى له شه ردا. "تتندى کردن": تووپه بوون، قه لس بوون. پهله کردن. سه ريزتوى کردن. "به تتندى": به خيرايسى، خيرا. به تووپه يى و توندوتيزييه وه.

تتندياز: پى سوک، تيزتپه ر.

تتنديدن: (ت) 1) بپروانه: "تتزدن". 2) تووپه بوون، قه لس بوون.

تتنديس: 1) بپروانه: "تتثال". 2) بوت. 3) كه لاک، لاشه.

تتنديسگر: کوته لسان، په يکه رساز.

تتنديسگرى: بپروانه: "تتجسم".

تتندير: ترساندن.

تتن زدن: 1) بيدهنگ بوون، بيدهنگى ليکردن. 2) خوږواردن له نه نجامدانى کاريك، نه چوونه ژير بار. سه برکردن، درهنگ کردن، چاوه پوانى کردن.

تتنزل: 1) نوشوست هيئان، هاتنه خوار، هاتنه خواره وه (له بارى پله و پوسته وه). 2) (دابه زين/ داشکان) ى نرخه کان. 3) كه م بوونه وه. 4) شکانى قه درو حورمهت. 5) دواکه و توويى به تاييه تى له کاروبارى مه دهنى. 6) بپروانه: "تتروتنى". "تتنزل دادن": كه م کردنه وه. هيئانه خوار. پله و پوسته كه مکردنه وه.

تتتره: 1) پاك/ خاوين بوونه وه، دورى کردن له ئاكارى خراپ. 2) داوين پاكى. 3) گهشت و سهيران، گه پان.

تتتير: كه م کردن، كه م کردنه وهى به خشش و كه ره م.

تتتيزيل: 1) هيئانه خوار، دابه زانندن، داگرتن. 2) داشکاندن. 3) ريکوپيک کردن، ته کووزکردن، سازدان. 4) قورپان. 5) به هرهى بانكى. 6) ناردن، ره وانه کردن. 6) بپروانه: "وحى". "تتتيزيل دادن": دانى پارهيهك به وه رگرتنى سوود. هيئانه خوار، دابه زانندن. "تتتيزيل کردن": نهخت کردنه وهى به لگه مالييه دريژماوه کان به كه مکردنه وهى بريک پاره له وهك به هره. "تتتيزيل يافتن": كه م بوونه وه. "تتتيزيل خور": سووتخور.

تتتيزيه: پاك کردنه وه، به پاك و خاوين زانين. دورى کردن له عيب و خراپه.

تتتيسيق: ريکوپيک کردن، ريکخستن، يه کخستن، هاوتاههنگى.

تتتنش: ئالوزى، گرژى. (دهروونناسى) گوشارى روچى.

تتنش آفرين: گرژى/ ئالوزى خولقين.

تتنش آفرينى: گرژى/ ئالوزى خولقانندن، ئالوزى نانه وه.

تتنش زدايسى: لابرندى گرژى و ئالوزى، گرژى سپينه وه، ره واندنه وهى گرژى و ئالوزى، détente.

تنشيط: وهكه يفت خستن، شادمان كردن، خوشحال كردن.

تنشيف: وشك كردنه وه.

تنصر: بوونه خاچ په رست/ فه له. يارمه تى دان.

تنصير: كردنه خاچ په رست/ مه سيجى.

تنصيف: دوونيوه كردن، نيواونيووكردن، له تكردن، كه رت كردن. به نيوه گيشتن.

تنطق: ئاخوتن، دوان.

تنظيف: پاك/ خاوين كردنه وه.

تنظيم: 1) ريك وپيك كردن، هه ل په رتاوتن، ته كووز كردن، ريكخستن، سامان دان، هه لوه ژارتن، هه لوه ژاردن.

2) پيوه كردن، به داوه وه كردن.

3) هاوته راز كردن، يه كسان كردن.

4) ريكخستن و ناماده كردن. 5) نووسينى شتى به ته كووزيه كى تاييه ت و به پيى ريسا. "تنظيم شده": ريكوپيك كراو، ريكخراو، هه لوه ژيراو. "تنظيم كنده": ريكخه ر.

تنظيمات: ياسا و كاروبارى به ته كووز.

تنظيمى: ريكخستنه. نه ندانى ريكخراو.

تنعيم: حال خوش كردن، خستنه ناز و نيعمه ت و حال خوشيه وه.

تنفيض: تيكدان و هه لته كاندنى ژيانى كه سيك.

تنفخ: با كردن، هه لمان، هه لماسين، په نه مان، نه ستوربوون.

تنفد: ده دست روښتن، ده سه لاتداره تى.

تنفر: بيزارى، بيزاربوون، چارس بوون، رق، قين، نه قيان، ناخوش ويستن، ناخوش گه ركه بوون.

تنفرائگيز: بيزارى هيئن، قيژه ون، چارزكه ر.

تن فروش: سوزانى.

تنفس: هه ناسه دان، هه ناسه كيستان، نه فه س كيستان، پشوودان، حه سانه وه.

"تنفس مصنوعى": هه ناسه دانى ده ستكرد، ماچى ژيانه وه. "تنفس هوايى": هه ناسه دانى كه له ريگه ي ئوكسيژنى هه واوه نه نجام ده درى.

تنفيد: جي به جى كردن، به جي هينان، هه لسووراندين. ره خنه كردن و تپه پين له شتيك وهك تپه پينى تير له نيشانه. واژوكردن به نيشانه ي ته ئيدكردنى بريار يان به لگه يهك. پشت راستكردنه وه.

تنفير: بړوانه: "رماندن".

تنفيس: له ناوبردنى خه م و خه فه ت.

تنقل: 1) جى گورين، جى گوازتنه وه، گويزانه وه. 2) مهزه / سويزه مه نى خواردين.

تنقيب: كولين، كولينه وه، هه لكولين. گه ران.

تنقيح: خاوين كردنه وه، بزاركردن، پوخته كردن.

تنقيده: ره خنه گرتن/ لي گرتن.

تنقيص: كه م كردنه وه، داشكاندن. به ناته واو و نيوه چل زانين.

تنك: (ت.ن) ته نك، ته سك، ناسك. كه م، ناسته م، توسقال. ته نكاو. باريك.

تنك آب: (ت.ن) ته نكاو، ئاوى كه قوول نه بى.

تنكار/ تنكرد: سروشتى، سروشت. "تنكردشناس": فيزيولوژيست.

تنكارشناسى: فيزيولوژى، كارنه ندان زانى.

تنكب: دوورى ليكردن.

تنك دل: (ت.ن) دل ناسك، هه ستيار.

تن كردن: ده به ركردن، پوشين.

تنك كردن: 1) ناسك كردنه وه. 2) له بارستايى كه م كردن. 3) راخستنى فه رش.

تنكر: خوئه ناس كردن.

تنك كردن: (ت.ن) 1) پان كردنه وه، راخستنى فه رش له سه ر زه وى.

2) ته نكه كردن، هه لكيشان و سووك كردنى چاندراوى پي.

تنك مايه: ده س به تال. خاوه نى به هره ي كه م له ناوه روك يان به ها پيوسته كان دا.

تنكيس: سه ره ونخون كردن، سه ره وژيركردن، شوپر كرده وه.

تنكيل: به توندى سزادان يان نه شكه نجه دان.

تنك: ته نك، ته نكه به ر، به رته نك، ته سك، ناگوشاد. زور كه م. به رته سك، داخراو. نه بوونى توانايى مالى پيويست. دژوار، سه خت. قايم، به گوشار، به توندى كيپ. دؤل، شيو. ده گمن، كه م وينه. "تنك دل كسى": زور نزيك به و، له ته نيشت نه و.

تنك آمدن- به: وه زاله هاتن، ته نك پي هه لچنران، ره نجان.

تنكاتنگ: بى مه ودا و نزيك به يهك، زور نزيك، زورته نكه به ر، تهك به تهك.

تنك چشم: 1) كه سى كه چاوه كانى چووكه يه. 2) بريتى له رژد، چكوس، ده س قووچاو، چاونه زير، به رچاوته نك.

تنك حوصله: بى سه بر، كه م جيكه لدان، ته نكه نه فه س.

تنك خلق: به دخولق، به ده خلاق.

تنك خو: به دخوو، به دخولق.

تنكدست: بريتى له ده ست به تال، ده سته نك، ده ستقالا، ده ستكورت، ته نكده س/ ته نكده ست، كه مده س، نه دار، بى پاره، بى مال، فه قير.

تنكدستى: ده ست كورتى، ده ست ته نكي، ده ست به تالى، نه دارى، فه قيرى، هه ژارى، ناگوزورى، نامانگورى.

تنك دل: دل ته نك، خه ميار.

تنك دلى: دل ته نكي، خه ميارى.

تنك روزى: نه دار، فه قير، هه ژار.

تنكسالى: بړوانه: "خشك سالى".

تنك غروب: ده مى ئيواره، ده مه وئيواره، نه نگوړه، تاريكان، كاتى شيوان، ويژه گا.

تنك معاش: ده ست به تال، نه دار.

تنكنا: ته نگانه، ته نكاوى، ته نكافى، ته نكوچه له مه، ته نكه به رى، ته نكزه، ته لژگه، به رته نك، ليقه ومان، بى ده رته تانى، دژوارى، گوشار. دنيا.

تنكناهراسى: ترس رى نيشتن له شوينه به رته نك و داخراوه كان.

تنگ نظر: به چاوته‌نگ، به‌رته‌سک روان، کورت بین، بیرته‌سک.

تنگ نظری: کورت بینی، به‌رچاوته‌نگی.

تنگ نفس: هه‌ناسه‌سوار، پشوو‌سوار، پشوو‌کورت، به‌رته‌نگدار، بیهن کورت.

تنگ و ترش: زۆر ته‌نگ.

تنگه: ته‌نگه‌لان، ته‌نگه، ده‌روو، ته‌سکایی له زه‌ریا، جیگه‌ی ته‌سک بوونه‌وه‌ی ده‌ریا، ده‌ریای نیوان دوو چیا.

تنگ هم: زۆر نزیك به‌یه‌ك، به‌یه‌كه‌وه چه‌سپاو.

تنگی: (1) ته‌نگ بوون. (2) باریکی، كه‌م به‌ریناپی. (3) له ته‌نگانه‌دابوون. (4) سه‌ختی، دژواری. (5) وشكه‌سالی. (6) كه‌ممی. (7) نزیکی. (8) گوناح، تاوان.

"تنگی معاش": ده‌ست به‌تالی، نه‌داری.

تنگیاب: بپروانه: "نایاب".

تنگی كردن: (1) گوشار هینان به‌هۆی به‌رته‌سک بوون. (2) تووشی هه‌ناسه‌بپركی هاتن. (3) درییگی كردن، خستنه ته‌نگانه‌وه.

تنگی نفس: به‌رته‌نگ، نه‌خۆشی ته‌نگه‌نه‌فه‌سی، هه‌ناسه‌بپركی، هه‌ناسه‌بپركه، هه‌ناسه‌بپركی، هه‌ناسه‌بپركی، ده‌ف دان، دل توند لیدان.

تن لاش / تنه‌ش: ته‌وه‌زل، ته‌مبیل و بیكار.

تنه‌س: ریا‌بازی و رواله‌ت نوینی.

تنم‌دگری: بپروانه: "تجسم".

تنوین: دووژیر یان دووسه‌ر یان دوو‌بۆر كه له دوای هیندیک وشه‌ی عه‌په‌بیه‌وه دین و به‌ده‌نگی "نون" ده‌رده‌بپردین وهك "عامداً. عبد. جند". واته‌ دوای وشه‌كه كردنه "نون".

تنویه: ریز لێنان، ستایش كردن، به‌باشی باسی كه‌سیك كردن.

ته‌ها: ته‌نیا، ته‌نی، تاقه‌كه‌سه، تاقه‌شته.

ته‌هایی: ته‌نیایی، بی‌هاوده‌م و به‌تاك كه‌وته‌وه.

ته‌یلدن: (1) ته‌نین، چنن. (2) بپروانه: "تلقین". (4) به‌ده‌رووبه‌ری شتیكدا خولانه‌وه.

ته‌یده: تنراو، ته‌ندراو، ته‌ناو، كر، رایه‌لی پۆ تیوه‌ردراو.

تو: (1) تۆ، ئەنگۆ، راناوی دووه‌م كه‌سی تاك. (2) نیو، ژوو. "توامدن": هاتنه‌ژوووه‌وه، هاتنه‌ناوه‌وه.

تواب: (1) گونا‌ه به‌خش، لی‌بورودو. (2) تۆبه‌كار و گه‌راوه له گونا‌ه.

توابع: (1) كۆی "تابع" به‌مانای پێپه‌وه و پێپه‌وه‌ی كار. (2) سه‌ریه.

(3) ده‌ره‌نجامه‌كان، ئاكامه‌كان، شوینه‌واره‌كان. (4) خزمه‌تكاره‌كان، تۆكه‌ره‌كان. (5) ئەو شتانه‌ی كه به‌جیگا یان شتی زیاد ده‌كری.

تواییت: كۆی "نابوت".

تواتر: په‌یتا په‌یتا، له‌په‌ستا، به‌دوی په‌كتری، له‌دوی یه‌ك هاتن. (فیزیک) فیه‌كانس.

تواجه: رووبه‌رووبوونه‌وه ده‌گه‌ل په‌كتر.

توارث: میرات لێك گرتن، میرات دان به‌یه‌كتر.

توارثی: ژینیتیك.

توارد: په‌یتا په‌یتا گه‌یشتن، له‌یه‌ك كات دا گه‌یشتن.

تواری: خۆشاردنه‌وه، خۆداپۆشین، له‌چاو ونبوون. ده‌ریه‌ده‌ری، ئاواره‌یی.

تواریخ: كۆی "تاریخ".

توازی: پشتیوانی له‌یه‌كتر.

توازن: هاو‌پێکی، هاو‌كێشی، هاوسه‌نگی، بارته‌قایی، هاوتایی، هه‌مبه‌ری. "توازن طبیعت": هاوسه‌نگی سروشت. "توازن مستقر": هاوسه‌نگی جیگیر. "توازن هجایی": هاوسه‌نگی بره‌گی.

توازی: هاوته‌ریبی، رێکی، هاو‌پێکی. هاونا‌راسته یان هاوكات بوون.

تواصل: پێك گه‌یشتن، به‌یه‌كتر گه‌یشتن، به‌یه‌كتر په‌یوه‌ست بوون.

تواضع: خاكه‌پایی، خۆشكێنی، خاكیته‌ی، خۆ به‌كه‌م زانین/گرتن.

تواطؤ: ده‌گه‌ل په‌ك سازان، رێككه‌وتن، پێكها‌تن.

تواعد: واده و به‌لێن پێك دان.

توافر: زۆر بوون، فره‌بوون، فره‌یی، پتربوون.

تنه‌یق: نووسین.

تنه‌یه: (1) گه‌شه‌پیدان، گه‌شانده‌وه، په‌ره‌پیدان. (2) دووزمانی، شۆفاری.

تنه‌ده: بپروانه: "بافنده".

تن نمایی: له‌ش نوینی، خۆ‌رووت كردنه‌وه، exhibitionism.

تنو: هیز، توانایی.

تن و توش: (1) بپروانه: "تاب و توان". (2) ئەندام و جه‌سته.

تنودن: بپروانه: "تنیدن".

تنوور: رووناك بوونه‌وه، كه‌وته‌نه‌به‌ر رۆشناپی ئاگر.

تنوع: جۆراوجۆری، هه‌مه‌جۆری، ره‌نگاله‌یی، ره‌نگاوپه‌نگی، فره‌چه‌شنی، هه‌مه‌چه‌شنی. "تنوع طلب": فره‌چه‌شن خواز.

تنوره‌كشیدن: له‌حالی چه‌رخانه‌وه‌چوون به‌حه‌وادا.

تنومند: باهۆدار، زه‌لام و به‌تاقه‌ت، زه‌لامی قه‌له‌و، مرۆی زه‌لام و ئەستوو، زنتۆل، شاقه‌لدار، كه‌لین، زه‌به‌لاح، گه‌به‌زه، زله، به‌خۆوه، هیقم، زه‌گورده، زه‌گه‌ردوگ، زه‌گزه‌گه، له‌شگرس. "تنومند احمق": گه‌له‌و، گه‌له‌و، چاپۆل، چه‌پۆل، ته‌ژه.

"تنومند بیکاره": زۆپۆ، زه‌لامی ته‌وه‌زهل.

تسویر: رۆشنگه‌ری، روونکردنه‌وه، تی‌گه‌یاندن.

تنویم: خه‌واندن، كردنه‌خه‌و، خه‌فاندن، نواندن.

توافق: ریکه و تن، ریکه و تن، پیکهاتن، کۆک بوون، سازان، لیک نزیك بوونه وه، هه فگهان، قه ولوبې، قه ولوبې، له ف هاتن، هاودهنگی، هاوړایی.

توافقنامه: ریکه و تننامه.

توافی: ده گه ل یه کتری ئه مه گداری نواندن/ په پیمان بردنه سر. ده گه ل یه ک ته واوکردن، ته واو و کامل بوون.

توالد: زاوژی کردن، زاوژوکردن، زان، منال خستنه وه.

توالی: په پیتا په پیتا، بهره وام، به دووی یه کاهاتن، یه ک له دوویه ک، به رودوا.

توان: بې، بېرس، بېست، توانست، توانشت، تابشت، ته شه، وزه، ئاوزان، ئاوزیان، ئاوزین، ده گه ر، ده سه لات، هیژوتوانا، تاقه ت، کومسه، قام، پیشکان، حیئل، دهربداری، زدئ.

توانا: به هیژ، هیژدار، هیژان، به تاقه ت و توان، به وزه، به قه و ه ت، شینا، توانا، ده سه لاتدار.

توانایی: هیژ، تابشت، وزه و تاقه ت، باره، شیناهی، توانایی، ده سه لات، ده فقور.

توانایی پیدا کردن: وزه و هیژ په پیداکردن، پیکران، له ده ست هاتن.

توانبخش: وزه دهر، هیژنک.

توان بخشیدن: هیژدان، به هیژکردن، وزه پیدان.

توان خواه: که سی که م ئه ندام که سه ردانی توانایی به خشین ده کا یان له ژیر چاوه دیری ئه و ناوهنده دایه.

توان دهی: پروانه: "تقویت".

توانستن: توانین، تانین، له وزه دابوون، پیکران، بۆکران، بۆلوان، بۆ گونجان، بۆ هه بوون (بۆم هه یه بېم؟) له ده ست هاتن، قارین، شیان، چه لیان، کارین، تاقه ت هیژان، توانستن. ئیزن هه بوون.

توانش: توانست، توانایی، هیژ.

توانفرسا: دژوار، سه خت، که مه رشکین، تاقه ت پروکین.

توانگر: دارا، مالدار، ساماندار، ده و له مهنده، زه نگی. توانا، به هیژ.

توانگری: توانایی، هیژ، ده سه لات، ساماندار.

توانمند: به بېرشت و کارامه، به توانا، خورت، نیرگ، به تاقه ت، هیژوقه و ه تدار.

توانی: سست بوون، سستی، خاویتی، ساوه ساو، گنخاندن.

تواهب: به یه کتر به خشین.

تواهی: پروانه: "تباهی".

توام: (1) هاوکات، ده گه ل. (2) جمک، هاوزا، هاوزگ، دووانه.

تواما: ده گه ل یه ک.

توبه: (ت.ب) توبه، په شیمانی، په ژویان بوون له گونا، پاشگه زیبونه وه، گه رانه وه. "به توبه": توبه کار.

توبه: (ت.ب) پروانه: "فوس قزح".

توبه تو: پروانه: "تودرتو".

توبه کار: پاشگه زیبوه له گونا، توبه کار، توبه دار.

توبه فرما: بانگهیشتکهری خه لکانی دی بۆ گه رانه وه له گونا و کاری دژیو.

توبه نصح: توبه ی حه تمی و راسته قینه که هیچ کات نه شکینری.

توبیخ: سه رکۆنه کردن، سه رزه نشت کردن، ته مئ کردن، سزا دان.

توپ آمدن: تانه لیدان، ته شه ر خستن.

توپ انداختن: هاویشتنی گولله توپ.

توپ خالی: بریتی له هه ره شه ی بی بناغه.

توپر: (1) ناوې، سمپا، پیچه وانه ی به تال و پوچ. بریتی له که سی به ئه زموون و کارزان.

توپ و قله: هات و هاوار، هه راوه وریا.

توپوگرافی: نه خشه هه لگرتنه وه له شوینیک یان زه مینیک به شیکردنه وه ی چۆنیه تیه که یه وه.

توپو آمدن: خۆه لکی شان، به خۆداهه لگوتن.

توپیدن: به توندی لۆمه کردن، ته شه ر لیدان.

توتانی تاریم: (1) گشت خوازی، شیوازی حکومه تی توتالیتر. (2) حکومه تی ته ک حیزبی.

توتالیتر: جوړی ریژی می سیاسی له سه ر بنه مای ئیدئو لۆژیک یان تاک حیزبی و

که مه ترخه م نیسه بت به ئازادیه کانی تاکه که سی. حکومه تی ره ها و دیکتاتور، قه ره قووشی، حوکی لاساری.

توتالیسم: یه ک پارٹی، یه ک ده سه لاتی.

توتک: خه زینه، گه نجینه.

توتیسم: بېروا به هیئدی له دار و ئازده له کان که له کۆن دا له نیوان هندی قه وم و تیره کان دا بره وی هه بووه.

توتیق: قایم کردن، پته و کردن، متمانه پیکردن.

توجه: پروانه: "سیلاب".

توجه: ئیشان، ئیش پیگه یشتن، ژان کردن. هاوده ردی کردن.

توجه: ئاوردانه وه، لاوه لیک کردن، لاکردنه وه، رووتیکردن، سه رنج/ سرنج دان.

توجهات: کوئی "توجه"، دلؤفانیه کان، ئاوپلیدانه وه کان.

توجه: (1) پاساو، پاکانه. (2) رووتیکردن له شتیک، ئاراسته کردن.

توجه پذیر: پاساوه لگر، شیوا ی پاساودان.

توجه شدن: قانع و رازی بوون، تیگه یه نران. پاساودان.

توجه کردن: پاساودان، پاساو کردن، به لگه دارکردن، تیگه یاندن، ئیگریدان، تیگرتن، ئاراسته کردن.

توجه گر: پاساوده ر.

توجیه ناپذیر: پاساوه لته گر. **توجیهی:** پاساواکاری(انه)، پاساوده رانه. رینمای، رینوینی. **توحد:** تنیا و تاقانه بوون، تاقانه یی. **توحش:** (1) سلله مینه وه، سلله مانه وه، ره وینه وه، ترس و خوف هه بوون. (2) کؤفتیتی، درندایه تی، درنده یی. **توحید:** تاك خودایی، یه کتاپه رستی، یه ک په رستی، پروا هینان به تاك و بی هاوتایی خودا. یه کاندن. **توخال:** ناو به تال، ناوخال، ناوک پووج، هه لؤل، هه لؤل، قویزه، کلور، کرور، کورؤل، والا، پیچ، پووج، پووک. **توختن:** دورین، تیرؤکردن، دهره هینان و هه روه ها به مانای گه پان، ویستن، وده دست هینان و پاشکه وت کردن دی. **توختی:** تازه له دایک بوو. **تودار:** قین له زگ، بوغز له زگ، رکوونی، ده خهس، رق له سک، نه هینب، دهبه وه بپ، سه رکزؤلکه ی به دغه پ. **توده:** دهریپینی خوشه ویستی، خوشیرین کردن. **تودرتو:** پیچاوپیچ، پیچه لاوپیچ. **تودل برو:** بروانه "دوست داشتنی". **توده:** جه ماوهر، کؤگه ل، کؤمه ل، کؤمه لته، کؤ، کؤم، کؤما، کؤگا، تۆپه ل، ئاپۆره، ته پ.

توده ای: (1) جه ماوهری، کؤگه لی. (2) خیله کی، ره مه کی. (3) ئەندامی حیزبی توده. **توده شناسی:** ناسینی کؤمه لانی خه لک، جه ماوهر ناسی. **توده وار:** جه ماوهر ئاسا، کؤمه ل/ کؤگه ل ئاسا. **توده های متعصب:** کؤمه لانی ده مارگرژ. **توده های مردم:** کؤمه لانی خه لک. **تودیع:** مالئاوایی کردن، خواحافیزی کردن، به پریکردن. پی سپاردن. **تورط:** که وتنه قور و چلپاوه وه، تیوه گلان، تووش بوون، گیرکردن. **تورغ:** پاریزکردن، په ره یزکردن، خۆپاراستن، دوووپه ریژبوون، خۆپاریزی، پاک داوینی. **تورفتگی:** داته پین، ته پین، قووپان، تیک قووپاوی، رۆچوویی. **تور کردن:** خستنه توره وه. ترساندن و ره واندنه وه. **تورم:** ئاوسان، هه لاوسان، ئەستووربوون، هه لامسان، هه لمانسان، هه لاماسیان، هه لاماسین، ماسین، په نه مان. **تورم اقتصادی:** ئاوسانی ئابووری، چوونه سه ری هه مه لایه نه و هه میشه یی نرخی کالاکان. **تورم پول:** ئینفلاسیون، چاپ و بلاوبوونه وه ی له راده به ده ری پاره که بییته هۆی چوونه سه ری نرخه کان و دابه زینی به های پاره.

تورم زدایی: ئاوسان سرپینه وه، هینانه خواری ئاوسان(له ریگه ی به رگری کردن له چاپ و بلاوبوونه وه ی له راده به ده ری پاره)، deflation. **توریش:** میرات دان، میرات دانان، کردنه میراتگر. **تورید:** (ت) گول کردنی دار، روخسار کرانه وه / گه شاننه وه. **توریدن:** شه رمه زار بوون، سلله مینه وه، ره مینه وه. **توریستا:** توریست، گه شتیار، گه پیده. **توریسم:** گه شتیار، جیهان گه ری، توریسم. **توریط:** تیوه ردان، تیوه دان، تیوه گلاندن. **تورییه:** (1) داپۆشین و شارندنه وه ی حه قیقه ت، به پیچه وانه ی حه قیقه ت نیشان دان. (2) (ریزمان) توانج پۆشی، ئەوه یه که وشه یه ک دوو مانای هه بی یه کی دوور و یه کی نزیک. **توزدن:** (1) ره خنه کردنه ناوه وه، چوونه ئووره وه. (2) وازه ینان له بریار یان به لئینی خۆت. **توزغ:** بلاوبوون، لیک بلاوبوون، له نیوان خۆ دا دابه ش کردن. **توزنده:** په زمه نده که ر. گه رین، په یجۆر. **توزیدن:** بروانه: "توختن". **توزیع:** دابه شکردن، دابه شین، دابه ش دابه ش کردن، به شینه وه، دابه شینه وه، بلاوکردنه وه، په خشان کردنه وه،

وه شاننه وه، وه شانندنه وه، به خشینه وه، پایکردن. "توزیع کنند": دابه شکه ر. **توزین:** (1) خۆ ئاماده کردن بۆ قبول کردنی کاریک، دهربردن له ژیر قورسایی کاریک دا. (2) کیشان، کشان، سه نگان، هه لسه نگان، به راوردکردنی کیش، فه کیش، کرانتش. **توسخ:** پیس و چلکن بوون. **توسری:** (1) چه پۆک، لاپ، ماپووک، به پانی ده ست له سه ردان. (2) بریتی له سووک کردنی که سیک، سه رزه نش و قسه ی سووک. **توسری خور:** په ست و زه بوون، که سیک که له لای هه مووان سووک و چرووک بی. **توسط:** (1) میانه پۆیی، ناویژیکاری، به ره قانی. (2) له لایه ن، به هۆی. **توسع:** و الا بوون، به رفراوان بوون، به رفره بوون، هه راو/به رین بوون. **توسعه:** په ره سه نندن، په ره گرتن، بره وسه نندن. "توسعه دادن": په ره پییدان، بره وپییدان. "توسعه طلبی": زینده خوازی، فره خوازی. "توسعه یافتن": بروانه: "توسعه". "توسعه یافته": په ره گرتو، په ره سه نندوو، پیشکه وتوو. "توسعه نیافته": پاشکه وتوو، دواکه وتوو، گه شه نه کردوو. "درحال توسعه": په ره نه ستین، په ره ستین، له حالی په ره سه نندنا.

توسل (جستن): په نابردن، په نابردنه بهر، دهسه وداوینې، دهسته وداوین بوون، به کارهینان، لابسک، پارانه وه، لالانه وه، لاله، لاله یی.

توسیط: له نیوه پاست دا کردنه دوو به ش. کردنه نیو بژیکار.

توسیع: پهره پییدن، بهر فراوان کردن، والا کردن.

توسیم: له کاتی خوی دا هاتن. داخ کردن.

توش: تاقت، توانایی، وزه، له ش، جهسته، تیشو.

توشدان: توشه بهره، تویشو بهره، تویشودان، هه گبه، چهنک.

توشه: تیشو، تویشو، توشک، توشه، تویشنه، تیشه، راشنه، سهرشان، بژیوی سه فر.

توشه دان: پروانه: "توشدان".

توشیخ: رازاندنه وه، رازاندنه وه، تارا پیدادان. رازاندنه وه نووسراوه یه که به مؤر و واژوی خو. "توشیخ کردن": مؤر پیدان بیان واژوکردنی بپیار و نامه کان له لایه ن پاشا و گوره کانه وه.

توشیم: خال کوتان.

توصل: به شتی که گیشتن.

توصیفا: په سن کردن، په سندان، پیداه لگوتن، پیداه لدان، وه سف کردن، وه سفین، وسفین، تاریخ کردن.

توصیفی: وه سفی، په سنی.

توصیه: وه سیهت کردن، راسپیږی، راسپاردن، قه وینتی، قه ویتی.

توصیه نامه: راسپیږنامه.

توضیح: روونکردنه وه، روشن کردن وه، شیکردنه وه، ناشکراکردن، دهرخستن. لیکدانه وه. "توضیح واضحات": شیکردنه وه یان له سرپویشتنی بابه تی که دیار و روونه.

توضیحی: شیکردنه وه یی، شیکردنه وانه، روونکه ره وانه، روونکارانه.

توطئه: 1) پیلان، کهین، کهین و بهین، سازوباز، نه خشه، ته گیر کردن دژی که سیک. 2) ناماده کردن، ریک کردن، بوار ره خساندن.

توطئه چینی: پیلان گیران، پیلان بازی، نه خشه کیشان.

توطئه کار: پروانه: "توطئه گر".

توطئه گر: پیلانگیر، پیلان باز.

توظیف: دامه زراندن، موچه خوړ کردن.

توعد: په یمان و به لاین دان. ترساندن.

توغل: زور خه ریک بوون به کاریکه وه و تیوه گلان تیی.

توغل کردن: زیده پو بیکردن.

توف: هه راوهریا، داد و هاوار، قائمه قائم.

توفان: گور و تین، که فوکولی دهریا، تیکچوونی که ش و هه واه لکردنی بای توند.

توفر: زور و زه وهنده بوون. پاراستنی حورمه تی که سیک. دانی هه قی شتی به ته واوی.

توفیدن: گورانیدن، نه رانیدن، هه راوهریا کردن. جوولانه وه، به توندی له رینه وه.

توفیر: 1) جیاوازی. 2) پترکردن، زور کردن، ته واو کردن، دانی هه قی که سیک به ته واوی. 3) پاشه کهوت. 4) پروانه: "صرفه جویی". 5) سوود، به هره. "توفیر داشتن": جیاوازی هه بوون. "توفیر کردن": جیاوازی بوون. قازانچ کردن، سوود کردن. زیاد کردن، زور کردن.

توفیق: سرکه وتن. یارمه تیدان.

توقد: که شجوبونه وه، کلپه سه نندن، بلنسه کیشان.

توقع: چاوه پروانی، له چاوه پروانی روودانی شتی که دا بوون، هیوا و تکا.

توقع داشتن: چاوه پروانی لیکردن، پیداپه پموون.

توقف: وه ستان، وه ستانه وه، ویستان، ویسان، راه ستان. "توقف کوتاه": وچان گرتن، پشودان، ویستانی که م، هه لوه سته، هه لوپس. "توقف سنج": پارکومتر. "توقف گاه": ویستگه.

توقی: پاریزکردن، خو پاراستن.

توقیت: وهخت دانان، کات دیاری کردن.

"توقیت قیاسی": کاتی پیوانه یی.

توقیر: ریز گرتن.

توفیع: واژوکردن، مؤر کردن.

توقیف: 1) راگرتن، وه ساندن، راه ستاندن. 2) گرتن، ده سنگیر کردن، به ندرکردن. 3) داخران، داخستن.

توگد: پته و بوون، قایم بوون، خاترجه م بوون.

توکل: پشت به ستن، پشت پی به ستن، پال پشتی، پشت گهرمی، متمانه پیکردن.

توکید: جهخت کردن. پته وکردن، قایم کردن.

توکیل: کردنه نوینه، له جی دانان، کار پی سپاردن.

تولا: پروانه: "تولی".

تولد: هاتنه دنیا، له دایک بوون، زان، زاین، مندا ل بوون. هاتنه دی، وه دیهاتن.

تولع: ته ماکار بوون، چا وچنوک بوون.

تولک: 1) زیرهک و چالاک، چه له نگ. 2) مه لی په ر و بال هه لوه ریو.

تولک رفتن: په ر و بال هه لوه رینی بالنده تا په ر و بالی تازه به جی پویته وه.

تولکی: پروانه: "گنداب".

تولی: 1) سهرداری کردن. 2) وه نه ستو گرتنی کاریک و به پیوه بردنی. 3) کردنه وه لی. 4) دوستایه تی کردن.

تولیت: 1) کردنه والی/حاکم. 2) سهرپه رشتی کاریک به که سیک سپاردن.

تولید: وه دیهینانی شتی له شتیکی دیکه وه، ده سها، رهنیوهات، به ره م، هل بهر، حاسل.

تولیدانپوه: به ره م هینانی زور. به کاربردنی شیوازه هینانی به پیشکه وتوه کان بؤ به ره م هینانی کالا به راده یه کی زور.

تولید کردن: به رهم مینان، حاصل کردن، لی پیدا کردن، هل به رینی. سازکردنی فیلم. "تولید کننده": به رهمه مینان، به دیهینان، هل به رین.

تولیدمثل: زاووزی، منال خستنه وه.

تولید معاش: رهنیوه مینانی بژیوی ژیان، نان پیدا کردن.

تولیدن: رهوینه وه، به رهو لایه ک رویشتن، دورکه وتنه وه.

تولید ناخالص: به رهم می پوخت نه کراو.

تولیدی: کارگهی به رهم مینانی کالا.

به رهم هاتوو، به رهم. به رهمه مینان.

تومور: گری، ئالگ، لوو، هه لتوقین، هه لسان.

توهم: گوته ی وه همای، وه هم، گومان بردن، که وتنه گومان وه، لی تیکچوون، به هه له داچوون، خه یال پلاوی، پیوابوون، ساویر.

توهم واقعی: وه همی (واقع / راسته قینه).

توهیم: خستنه گومان وه، خستنه وه هم و خه یال وه، به هه له دابردن.

توهین: 1) سووکایه تی پیکردن، بی حورمه تی پیکردن، نه تک کردن. 2) سست و لاواز کردن. 3) مینان خوار، که م کردنه وه.

توهین آمیز: سووکانه، بی نه ده بانه.

تویدن: سووریوونه وه، گهرم بوونه وه، داغ بوون، توانه وه.

تواتر: 1) مال به مال، گورینه وه ی کالا به کالا. 2) به درخستنه وه ی شایه تی یه کتر.

تواجر: لیک دابران، لیک دورکه وتنه وه.

تواجم: هیرش کردن، په لاماردان، هه لمهت بردن، شالاو بردن.

تواجمی: هیرشکارانه، په لامارده رانه.

تهادی: 1) دیاری بو یه کتر ناردن. 2) ری نشان دان.

تهانی: پیروزیایی له یه کتر کردن.

تهاون: 1) سستی و که مته رخه می، پشت گوی خستن. 2) به سووک و چرووک دانان.

تهایسم: 1) بروانه: "توحید". 2) گیروده یی زور به چایی.

تهایج: بروانه: "تورم".

تهبندی: 1) تابه نی، شیرازه چینی، بن چین. 2) خواردنی که میک خوارده مهنی پیش له خوارده وه ی شه راب.

تهتک: ئابوو چوون / تکان، ناووزپان، خه نزاری.

تهجد: شه ونویژ، نویژ له شه و پاش هیندی خه وتن.

تهجی: حینجه / حونجه کردن.

تهجیه: ژماردنی پیته کان، ژماردنی پیته کانی وشه یه ک و لیک جیا کردنه وه یان.

تهچه ره: ورده کارییه کانی روخسار. نیشانه یه کی تایبه تی له روخساردا.

تهدلی: گله یی، ده رده دل.

تهدوزی: بن چین، شیرازه چینی.

تهدی: ریگه دوزینه وه، ریگه ده ر کردن.

تهدید: هه ره شه، گوره شه، هه ره شه و گوره شه، نه هیو، گاله وگیقه، گهف، گف، گف، گهف، گه فوگور، گه فوگور، گور، هه روگیف، هه شه که، چاوسوور کردنه وه، ترساندن، تاپان.

تهدید آمیز: تیکه له به هه ره شه و گوره شه، هه ره شای، هه ره شه نامیز.

تهدید کردن: هه ره شه (کردن / لی کردن)، راخوپین، گهف کردن، گهف خواردن، هه روگیف کردن، هه دیداندن، ترساندن، گه فاندن، چاوسوور کردنه وه، لی هاندن. "تهدید کننده": گه فوک، هه ره شه که.

تهدیم: خاپوور کردن، کاول کردن، رووخاندن.

تهدب: پاک بوونه وه له عیب و که م و کووپی.

تهدیپ: 1) خاوین / پاک کردن وه، پالاوتن، پوخته کردن. 2) راست کردن وه، به شیواز کردن. 3) باش کردنی ئاکار و ره وشت.

تهدیپ نفس: پاک کردن وه ی ده روون / پاک بوونه وه ی ده روونی.

تهریپ: 1) رزگار کردن. 2) قاچاخی کردن، رافراندن.

تهریش: ناژاوه نانه وه له ناو خه لک، دنده دان دژی یه کتر.

تهزیل: کز کردن.

تهشم: 1) شکان، وردبوون. 2) دلسوز بوون.

تهک: (ت.ه) 1) به تال، خالی. 2) روت، روت و قوت، په تی.

ته کردن: تا کردن، دو یان چه ند لو کردن.

ته کشیدن: ته و او بوون، به کوتایی گه یشتن.

تهگم: 1) گالته پیکردن، رق و قین هه لگرتن، فیز و ده عیه کردن. 2) تیک ته پین و ویزان بوون.

تهلکه: 1) له ناو چوون، تیاچوون. 2) جیگهی مه ترسی، تالوکه.

تهلیک: له ناو بردن، تیا بردن.

تهلیل: ته لیل، گوته نی "لا اله الا الله" به کو مه ل، ستایش کردن.

ته مانده: به رماوه، پاشماوه.

تهمت: بوختان، تومت، تیتال. به د گومانی.

تهمتن: باهوار، زه لام و به تاقهت، زه لامی قه له و، زه به لاح، زنتول، به هیز، خورت، دلیر.

ته نشین: تلپ، تلپه، تلته، ملت، ملت، خلت، لیرد، غلفوش.

ته نشین شدن: قه نشتن، تانشین، چوونه خواری تلته، خرتوخال نیشتن.

تهنیت: پیروزیایی گوته / کردن.

ته و تو: بنج و بناوانی کار و حه قیقه تی بابه تیک.

تهو: 1) رووخاندن و کاول کردن. 2) بی باکی، دلیری، نه ترسی، ویزی، بویری، سرتی، موکوری. 3) سته م، زولم.

تھوڭ: فرتك، دلّ به يه كا هاتن، (هه لئج/ هي لئج/ هۆلئج) دان، برك، حوق، هيئق، هه راژ، سه ره تاي رشانه وه، دهنگي بهر له رشانه وه.

تهول: به سام بوون، ترسناك بوون.

تهوم: وه نهوز بردنه وه.

تهويل: ترساندن، بزاداندن.

تهويه: سووكه خه، سه رخه.

تهويه: هه واگوركي، هه واگورپين، هه وا فينك كردنه وه.

تهي: به تال، خالي، فالّا، قالا، والا، پوك، بي ناوك، نور. بي ناوه روك، بي ترخ، بي مانا. بي هووده، پوچ.

تهي چشم: 1) بپروانه: "حريص". 2) كوير.

تهي دست: بپروانه: "تنگ دست".

تهيج: ورووژان، هه لخران، هه لچون، هان دران.

تهيدست: دهس تهنگ، دهس كورت، دهس ته تال، دهس والا، دهس هالي، هه ژار، نه دار.

تهيگاه: كه له كه، كيله كه، كيله كي، لاكاول، خاليگه، قه پرخه، ته پوزه، برك، لاپالو، نيئف تهنگ.

تهيم: كه سيك كه تومه تي ليدرابي.

تهي مغز: بي ميئك، ده بهنگ، سه رخلول، كه له له بوش، بي ناوه، حه پولي كه م فام، قاف قلور.

تهيه: ناماده كردن، ساز كردن، ريخستن.

تهيج: ورووژاندن، هه لجزواندن، دنه دان، وه جو له خستن، گه مه كردن به ههست و سوزي كه سيك. "تهيج شدن": ورووژان، هه لخران.

تيار: 1) ناماده، ساز، تهيار. 2) شه پؤل، پيل. 3) فيزن، خو به زلزان، لووت بهرز. 4) ته وژم.

تيار كردن: ناماده كردن، ساز و تهيار كردن.

تيب: مات، وپ، بي ئوقره، تهنگاو، تهنگه تاو.

تيب: 1) گروپيكي ريكوپيكي له خه لك، پوليكي له خه لك. 2) به شيك له هيزي ئه رته ش. 3) نمونه، سه رمه شق. "به تيب هم زدن": تيكه لچون، ده رگيربون.

تيبازدن: تيه لدان، به شق له يه دان.

تيب شناسي: تيبولوزي، موتالا و پولين كردني ياسامه ندي ئه و نمونه و سه رچه شنانه ي كه تايبه تمه ندي هاو به شيان هه يه.

تيتال: فيل، فريو، كلكه سووته، مه رايي.

تيتيش ماماني: ناسك نارنجي، نازيه روه رده.

تير: ته خش، تير، به ش.

تيراز: 1) راکيش، راکيشه ري. 2) تيراز، ژماره ي رۆژنامه و گوڤار و كتيب كه به جاريك ده رده چي.

تيرانداز: تفهنگاويز، تيرهاويز، تيره ناز.

تيراندازي: ته قه كردن، تير (هاويشتن/ هاويژتن)، پيوه ناني گولله، نايينه پا.

تيرباران: تيرباران، تيره باران، گولله باران، كوشتني كه سيك له لايه ن دهوله ته وه به فيشهك.

تير خوردن: پيكران، ههنگاو تران، بريندار بوون. "تيرخوردن": پيكران، ههنگاوته، ئهنگافته، ئهنگاو توو، ئهنگاو.

تيردان: تيردان، ههگبه ي تيران، فيشهك دان، فيشهكبه ند، فيشهك لغ، فيشهك لوخ، خهريته.

تيررس: تفهنگ هاويز، هه ته ر، مه وادي تير گه يشتني.

تير كردن: هاندان و ناچار كردني كه سي به ئه نجامداني كاري. دابه ش كردن.

تيرك زدن: فيچه كردني ئاو له كوني باريكه وه.

تيركش: بپروانه: "تركش".

تيركشيدن [بلدن]: ته زووي به ژان، بريسك، برووسك، مچوپك، فه كيئشك.

تيرگر: تير ساز.

تيرگي: تاريخي، ليالي، ره شي، ته م.

تيروار: مه واديكه كه تير ده ييري.

تيره: 1) به ره، تيره، تايغه، تايغه، تايغه، بربره، به شيك له هوز. 2) تاريك، ئامال ره ش، ليال. 3) پيرپهنگ. 4) كوير.

5) نادوستانه.

تيره بخت: بپروانه: "بدبخت".

تيره پيكر: بپروانه: "شبح".

تيره چشم: كوير.

تيره دل: دل ره ش، گومرا، دل پيس، به دخوان.

تيره راي: بيرخراو، بيرچهوت، نادروست.

تيره روان: دهروون ره ش، دل ره ش.

تيره روز: رۆژ/ رۆژگار ره شي، به خت ره ش، چاره ره ش، نهگبه تي، به وبه خت، كلول.

تيره و تار: تاريخه، ره ش و تاري.

تيز: 1) بپروانه: "برنده". 2) توون، تيز. 3) دريژ و ده نووكدار. 4) وريا، چاوتيز. 5) كاريگه ر. 6) توند، خيرا. 7) به هيژ، قه وي. 8) به توندي، به توندوتيزي. 9) به بره و. 10) به دخولق و تووپه. 11) خيرا يي له كار كردن دا. "تيزدان": تيرين، تر بهردان، تر لي به ربوون.

تيزاب: خو، خو پين، ئاو هه لدير.

تيزبال: تيزبال، فرا، فرك، زور له فرين خيرا.

تيزبين: چاوتيز، چاو روون، چاقمار. بريتي له كه سيكي وردبين و زيته ل و به هوش، وريا.

تيز بيني: وردبيني، كونج پشكني، وريا يي.

تيز پا: تيزره و، خو شبه ز.

تيز پر: بپروانه: "تيزبال".

تيز پرواز: بپروانه: "تيزبال".

تيز تاو: بپوانه: "تندخو".

تيز چشم: چاوتيز، زيت، زيچ، چاوله سه رهست، دوربين، چاويه حوكم، كه سيك كه چاوي به باشي ده بيني.

تيز دست: دهست سووك، چالاک، كارا، كارامه، له كار دهر هاتو.

تيز دندان: بریتی له چاوتيز و ته ماکار. درننه. خاوه نی دیانی تیز.

تيز رفتار: خوشپوه، خوشبهر، تيزپوه، توند له كار و له رویشتن.

تيز زبان: زمان پاراو، قسه زان، ده ماوه، ره وانديز، به دم و پل.

تيز شدن: 1) تيز بوون، به برشت بوون. 2) وروژان، هه ليزوان، تووپه بوون.

تيز كردن: 1) تيز كردنه وه، ده مه زهره كردنه وه، به برشت كردن. 2) وروژانندن، هه ليزوانندن، تووپه و قه لس كردن.

تيز گام: خوشپوه، هه سپی خوشبهر و به زا.

تيز مفر: بريتيز. تووپه و كه م چيکه لدا نه. **تيز ويز:** به خيرا، گورجی، دهست به جی.

تيز ويز: به هوش، هوشيار، زيرك. **تيز هوش:** ويرا، به بيز، بيز تيز، به هوش، زيرك، هوشيار.

تيز هوش: هوشيار، زيرك.

تيز يادن: ترپه نندن، ترپن.

تيسر: ناسان بوون، سانا بوون، ناماده بوون.

تيسر: ناسان كردن.

تيغ آفتاب: به يانی زوو، خورکه وتن.

تيغ خوردن: برينداربوون.

تيغ زدن: 1) تاشینی مووی له ش به تيغ.

2) به زور يان به فيل پارو و هرگرتن له كه سيك. 3) بريين و برينداركردن.

4) تيشك خستن، خورکه وتن. 5) شمشير ليدان. 6) شه پکردن.

تيغ زن: سه رتاش. شمشيرو شين. شه پكر، جه نگاهور. كه سيك كه به زور يان فيل پارو و هرده گري.

تيغ کسی بریدن: هه بوونی هيز و توانایی و دهسه لات.

تيغ گداز: كوژهر، كوشنده. شمشير و هشين.

تيغ گر: تيغ/ تيخ ساز.

تيفونيد: گرانه تا، گرانه تي، گرانتا، كه وتووی.

تيفظ: هه ستان. چاواكرانه وه، هوشياربوونه وه.

تيفن: دلتيایی، خاترجه می، خه يال تهختی، به بيگومان زانين، باور هينان.

تيله بازي: چه له دان، چالان، چالين، هه لمتين، ماتين، ميشين، كه للا ميشين.

تيم: 1) كاروانسه را. 2) كه سر، كولوكو، دلته نگی، خه م خوری. دهسته، تيم.

4) به ندهی خوا.

تيمار: 1) په رستاری و لاوانده وه و چاوه ديیری كه سی نه خوش.

2) خه مخوری، دلسوژی، دهره و ئيش.

تيمار خوار: خه مخور، په رستار، سيستر.

تيمار خوردن: خه م لي خواردن، دلسوژی كردن، سه ره رشتی كردن.

تيمار دار: خه مخور، په رستار.

تيمار داری: خه مخوری، په رستاری، سه ره رشتی.

تيمار داشتن: خزمهت و په رستاری و خه م لي خواردن، ناگاداری له كه سيك يان شتيك كردن.

تيمارستان: شيتخانه، دينگه.

تيمار كردن: ناگا لي بوون، نگاداری، په رستاری لي كردن، خزمهت كردن و پيراگه يشتن به نه خوش و بريندار، دهرمان كردن.

تيمار كش: خه مناك، دلته نگ، ره نجاو، دلشكاو.

تيمار گر: دهرمانگر، چاره سازی نه خوش.

تيمم: 1) به نانقهست نه نجامدان. 2) تيموم، دهست نويز گرتن به خول له جياتی ناو.

تيموك: روتشر، روتال، رووگرز، مپومون، مپوموچ، نمرچ.

تيموگراسی: حكومهتی (سامانداران/ دهوله مه ندان)، حكومه تيك كه له سه ره بنه ماي دادپه روه ری كومه لايه تی نه بی.

تيو: بپوانه: "تاب و توان".

تيو: بي باکی، دلیری، نه ترسی.

تيوگراسی: سيستمیکه له سيستمه کانی دهسه لاتداریهتی كه تييدا دهسه لات ده گه ريته وه بو پياوانی ئايینی، ئايين سالاری.

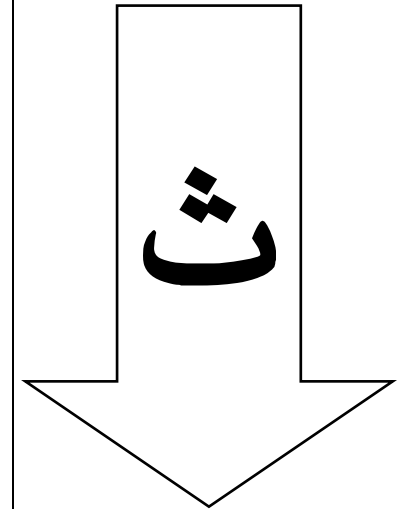
تيول: تاپو، مووچه و مه زرای خه لاتی و بی باج.

تيولوزی: ئايين ناسی، خوداناسی.

تيولوزيست: ئايينناس، خوداناس.

تیه: گومپای، سه رلي شيوای، خوه لکيشان.

تیهان: خوبه زل زان، گومپا، سه رلي شيواو.

ثاقب: 1) ژانى كە توشبىوۋەكەى وادەژانى لەشى كۈن دەكەن. 2) رووناك، رۆشن، بەدرەوشىن، بە تروسكە، بىرقەدار. 3) وشيار، مەژۇدار.

ثاقل: قورس، بەرانبەرى (سقاك / سووك).

ثالث: سىيەم، سىيەم.

ثالثه: مېينەى "ثالث". شەست يەكى چركە.

ثامر: بەرھەم دەر، ميوەدەر.

ثامن: ھەشتەم، ھەشتەمىن.

ثانوى: 1) دووھەمىن. 2) دواناۋەندى. 3) دوايى، دواتر.

ثانويت: لە پلەى دوو دابوون.

ثانى: لە دوان يەك، دووھەم. بىرىتى لە ۋەك، ۋىنە. ھاۋتا.

ثانيا: دووبارە، جارى دووھەم، دووھەم جار، ديسان، ھەمديسان.

ثانيه: چركە، شەست يەكى خولەك.

ثانيه شمار: چركە ژمىر.

ثانيه شمارى: چركە ژمىرى، بەبى ئوقرەيىۋە چاۋەپوان بوون و بە لەبەرچاۋبوونى تىپەرىنى كات.

ثار: كوشتنى بكوژ، تۆلە سەندەنەۋە.

ثبات: (ث) تۆماركەر، ئىندىكاتۆر نووس.

ثبات: (ث) ژانى جارزكەر، ژان و ئىشيك كە مرقۇف لە جوولە بخا.

ثائر: تۆلەكەرەۋە، تۆلەئەستىن، كىنەخۋاز، كەسىك كە ھەدا نەدا تا تۆلە و ھەقى خۆى نەستىنەتەۋە.

ثائرە: شوپش، راپەرىن.

ثابت: 1) سەلمىنراۋ، بەلگەنەۋىست. 2) نەگۆر، بى بزوتن، نەبزۋ، راۋەستاۋ، راۋەستوخ، پايدار، پايان، پاۋەجى، پاۋەجىگە، جىقايم، لە لەقەن بە دور، چەق، سىنكەپى، ھەمىشەيى، نىشەتەجى، پتەۋ، قايم، خۆراگر، خۆگر.

ثابت شدن: 1) جىگىر بوون، نىشەتەجى بوون. 2) سەلمىنران. "ثابت شدە": سەلماۋ، سەلمىنراۋ.

ثابت قدم: شىلگىر، بەردەۋام، كۆلنەدەر، پايدار، پتەۋ و خۆراگر.

ثبات: (ث) سەقامگىرى، جىگىرى، پايدەدارى، ئارامى، پتەۋى، قايمى. خۆراگىرى. سوورى و بەردەۋامى لە كاردا. "بى ثباتى": ناجىگىرى، ناسەقامگىرى.

ثبات راي عقيدە: راۋەستاۋ و شىلگىر لە بىرۋادا.

ثبات قدم: راۋەستاۋى، بەردەۋامى، خۆراگىرى، پايدەدارى، پتەۋى.

ثبات كردن: خۆراگىرى لە بەرامبەر شتىك دا. درىژەدان بە كارىك بەبى درىژىگى، سووربوون. جىگىر بوون، سەقامگىر بوون.

ثبت: (ث) 1) تۆماركردن، ياداشت كردن، نووسىن. 2) جىگىر و پتەۋكردن. 3) زەۋىت كردن. 4) نووسراۋ، نووسراۋە.

ثبت: (ث.ب) 1) بەلگە، قەۋالە. 2) جىي بەقا، جىي متمانە، جىي باۋەر.

ثبت اسناد: تۆماركردنى بەلگە و پەيمانە فەرمىيەكان.

ثبت كردن: 1) نووسىن، تۆماركردن. 2) نىگار كىشانەۋە، ۋىنە كىشانەۋە.

ثبت نام: ناۋنووسى، تۆماركردنى ناۋ.

ثبت وضبط: دەست بە سەرداگرتن، زەۋىت كردن.

ثبوت: 1) پتەۋ و قايم بوون، پتەۋو راۋەستاۋ بوون. 2) سەلمىنران. 3) پايدەدارى، پتەۋى. "بە ثبوت رساندن": سەلماندن.

ثبوتى: ئەرىنى، پۆزەتىف.

ثبور: لە ناۋ چوون، تياچوون، ھاۋار و داد كردن.

ثببت: پياۋى ئازا و دلپىر، پياۋى ئاۋەز نەگۆر، قايم و خۆراگر.

ثخافت: توند و رەق بوونەۋە، ئەستورر بوون.

ثخانت: ئەستوررى.

ثخين: رەق و ئەستورر، خەست و قورس.

ثراء: 1) دەۋلەت مەندوبوون، سامان / مال دار بوون. 2) پىر بوون، زۆر بوون. 3) سامان، سامان دارى، دارايى، دەۋلەت مەندى.

ثروت: سامان، دارايى. "ثروت سالارى": "پلوتتۆكراسى". "ثروت مى": سامانى نەتەۋەيى.

ثروت اندوزى: كۆكردنەۋە / كەلەكە كىردنى سامان، خىركردنەۋە سەرۋەت و سامان.

ثروت مند: دەۋلەت مەند، دەۋلەت مەن، دەۋلەت مەن، دەۋلەت مەند، دەستمايەدار، دارا، دارىندە، بوود، زەنگىن، زەنگون، ئەنگراۋ، كەپانە.

ثرى: (ث.را) خاكى شىدار، خاك، زەۋى. "از ثرى بە ثرىا رسىدن": لە پلەيەكى نزمەۋە چوونە پلە و پىگەيەكى بەرزترەۋە.

ثرى: (ث.ر) بىۋانە: "ثروت مند".

ثرىا: 1) چلچرا، ئاۋىزە. 2) پىۋر، پىۋر، ئەستىرەيەكە لە كۆ دا.

ثرىد: بىۋانە: "ثرىد".

ثغر: 1) دەم، ددانی پيشهوه. 2) كه لاین، قه لشت، دۆل. 3) سنوور.

ثقاب: (ث) كونهكر.

ثقابت: 1) هه لایسانی ئاگر، زۆر سوور بوونهوه وهك گپى ئاور، دره وشینهوه. 2) پروانه: "استواری".

ثقات: جیى باوهپ و بهقا، جیى متمانه.

ثفاف: (ث) ژنى زیرهك و كارزان.

ثقافت: 1) روشنبیری/روناکبیری. 2) زیرهکی، بوونه مامۆستا، مامۆستایی، لیهاتوویی.

ثقال: كۆی "ثقیل".

ثقات: قورس بوون، قورسی، سهنگین بوون، سهنگینی.

ثقب: (ث) كون، درز. "ثقب کردن": كون کردن.

ثقبه: پروانه: "منفذ".

ثقف: گورج و گۆل بوون، زیرهك بوون، بوونه مامۆستا و كارزان.

ثقل: 1) قورسایی، قورسی، سهنگایی، سوؤف، گرانیایی، گران له هه لگرتن. 2) بارقورس، بارگران، كیش.

ثقل سامعه: گویى گرانی.

ثقه: 1) متمانه، دلنهایی، خاترجه می، بپوا. 2) جیى باوهپ، باوهپ پیکراو.

ثقیل: قورس، گران، سهنگین.

ثلاث: سییانه.

ثلاثی: سییهکی، سیى پیتی، سیى لایه نه، له سیى پیک هاتوو.

ثوران: وروژان، ههژان، هه لکردنی تهپ و تۆز، بهرپابوونی فیتنه و ئاژاوه.

ثوره: 1) شوپش. 2) مانگا، چیل.

ثول: گه مژه بوون، شیت بوون.

ثلث: سییهك، له سیى پاژ پاژیک.

ثمار: كۆی "ثمر و ثمره".

ثمر: بهر، بهرهم، میوه، بهروبوم.

ثاکام: دهره نجام. "به ثمر رساندن": پرپار کردن، به ئاکام گه یانندن، وه به رهینان.

ثمراء: داری به بهرهم، زهوی و داری پر میوه.

ثمر بخش: بهرهم دهر، بههره دهر.

ثمر دادن: به رهینان، بهرهم دان.

ثمره: یه که ی "ثمر"، میوه، بهر. ئه نجام، ئاکام.

ثمن: (پ.م) نرخ، بایی.

ثمین: پر بهها، به قیمهت، گرانبهها، نایاب.

ثناء: پهسن، پیداهه لگوتن، پیا هه لدان، ستایش کردن.

شناخوان: پروانه: "شناگو".

شناگستر: پروانه: "شناگو".

شناگو: پهسن بیژ، ستایش بیژ، ستایشکه ر. نزاییژ.

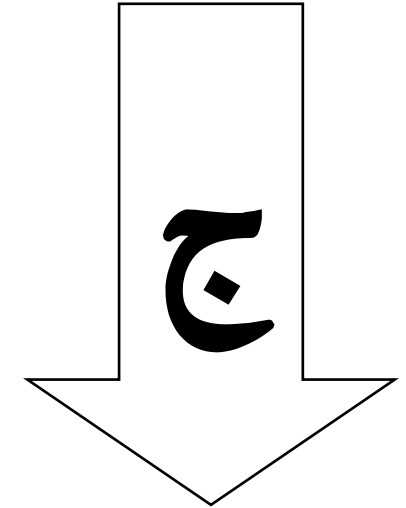
شناور: پروانه: "شناگو".

ثنویت: پروانه: "دوالیسم".

ثنویه: پروانه ندان به "ثنویت"، دوانه په رستان.

ثواب: چاکه، پاداش، پاداشت، خه لات.

ثوابکار: چاکه کار، خیرخووان، خیرخوا، خیرخودا، که سیک که کاری خیر ئه نجام ده دا.

جا/ جاي: جى، جى، جا، جيگه، جيگا، جاگه، شوين، شون، ناقار، ئاست، حاست، حان.

جاآمدن: 1) خوشبوونهوه، چاك بوونهوه. 2) سوكنايى هاتن، خاترجه م بوون. 3) به هوش هاتنهوه. 4) هاتنهوه حاله تى سروشتى خۇى.

جانر: سته مكار، زالم، زوردار.

جانز: ريدراو، رىپيدراو، رهوا، شياو، حليب، حليو، ههليب، دوست.

جانزه: خه لات، ديارى، پاداش، پاداشت، دس خوشانه.

جانغ: برسى. تامه زرو.

جاافتادان: 1) هاتنهوه جى، خوشهوه بوونى ئه ندامى وه رگه پراو. 2) جيگه وتن، باو بوون. 3) سه قامگريبوون له شوينيك سازگاربوون له گه له شوينه.

جاافتاده: 1) جيگرتوو، جيگه وتوو. 2) كه سيكى به ئه زمون و پتهو و قورس و قول. 3) جيگه وتوو، له بيرچوو.

جانداختن: 1) خستنه جى، خستنه وه جى، جى خستن، گرتنه وه. 2) راخستنى جى ويان. 3) تيگه ياندنى بابه تى به به كه سيكى. 4) باو كردن. 5) مانه وهى شوينه وار يان نه خشى شتى له سهر شتى. "جانداختن نانا": نيوك هينانه وه.

جابجا: 1) جيبه جى، شوين به شوين، جيگه به جيگه، خال به خال. 2) پروانه: "فورا".

جابجا افتادان: 1) راگويزران له شوينيكه وه بو شوينيكى دى، له جيبه كه وه بو جيبه كى دى چوون. 2) له حالى كه وتن دا، دهسه جى كه وتن به زهوى دا.

جابجاشدن: گويزرانه وه، گويزرانه وه، راگويزران، له جى ده رچوون، له جومگه ده رچوون، ترازان. "جابجاشده": له جى ده رچوو، ترازو، له جى خو بزوتوو. راگويزراو.

جابجا كردن: گواستنه وه، گويزرانه وه، گويزرانه وه و دامه زراندن، لابردين له جيگه خوى، هلاندن، خستنه وه جى.

جابجايى: جيگوپكى، گويزرانه وه.

جابجايى استعاره اى: جيگوپكى خوازه يى.

جابجايى قدرت: جيگوپكى دهسه لات، ده ستاوده ست كردنى دهسه لات.

جابسر: 1) پروانه: "شكسته بند". 2) سته مكار، ياخى، سه ريزيو. 3) قه ره بووكه ره وه.

جابرانه: سته مكارانه، زورداران، ناجواميزانه.

جابلسا: (ب) بريتى له خورئاوا، يان شارىكى خه يالى له خورئاوا.

جابلقا: (ب) بريتى له خوره لات، يان شارىكى خه يالى له خوره لات.

جاپا: جى/ جيگه پى، شوين پى/ پا، شوپ.

جاپيج: گهواد، جاكه ش.

جانم: كه سيك كه سينگى بخاته سهر زهوى، له سهر سينگ خه وتو.

جانوم: پروانه: "كابوس".

جاحد: نكولى ليكه، مل نه دهر، دان پيانه نهر.

جا خالى كردن: جى خالى دان، خوكيشانه لاه. وازهينان له به لئين يان بريارى خو. خوده ريباز كردن له گوشار يان بهرپرسياره تى شتى يان كارىك.

جاخوردن: په شوكان، شله ژان، داچله كين، راچه نين. بو ماناى زياتر پروانه: "يگه خوردن".

جاخوش كردن: جى خوش كردن، مانه وه له شوينيك به خاترجه مى.

جاداد: جى بوونه وه، خونجان، گونجان، ده فراهيه تى، له بارا بوون.

جادادن: جى كردنه وه، جى بو كردنه وه، جيگه پيدان، شوينيكردنه وه، گونجاندن، شتىك له شوينيك دانان، ديارى كردنى شوينيك بو كه سيك و دانيشاندنى له شوينه.

جاداشت: جى بوون/ بوونه وه، تيداجى بوونه وه، جيگه بو تيخستنى شتىك.

جادنگو: به ره قان، ناوبزىكه، نيونجى.

جادو: 1) جادوو، سيحر/ سيحر، سيهر، خرس. 2) جادووگه، سيحرباز.

جادو آفرين: جادوو/ سيحر خولقتين، جادووگه.

جادوان/ جادويان: كوى "جادو" به ماناى سيحربازان.

جادوانه: سهر به جادوو، سيحربازانه، سيحراوى، وهك جادوو، وهك جادووكار. فره جوان و سه رنج راكيش.

جادو بنده: جادووبه ن/ جادووبه ند، نووشته ي جادوو به تالكر.

جادو پرست: په رسيارى جادوو، كه سيك كه برواى به جادوو و سيحر هه به.

جادو پيشه: پروانه: "جادوگر".

جادو جنابل: سیحر و دؤعا گرتنه وه و په نابردن بؤ هیزه وه همییه بان سروشتییه کان.

جادو خیال: بپروانه: "خیال پرداز".

جادو خیز: جادووباز/ جادووکار، سیحرباز. که سیك یان شتیك که توانای نه جامدانی سیحر و جادووی هه بی.

جادووزبان: زمان لووس، بریتی له شاعیری رهوان بیژ و قسه خویش.

جادووزبانی: زمان شیرینی، قسه خویشی.

جادووزن: ژنی جادووکەر/ سیحرباز.

جادوستان: شوینی جادووکاران، جیگه کی کؤبوونه وهی جادووکهران.

جادوسخن: 1) قسه خویش، زمان شیرین، بریتی له شاعیری وته پاراو. 2) ناخاوتنی رهوان و پاراو.

جادوسخنی: زمان شیرینی، رهوان بیژی، قسه پرهوانی.

جادوفریب: 1) جادووکار خه له تین، فریودهری جادوو. 2) نه وهی که که سیکی دی به سیحر و جادوو فریو بدا.

جادوفش: وهک جادوو، جادوونوین، سیحراوی.

جادوک: جادووکاری گچکه.

جادوکار: بپروانه: "جادوگر".

جادوکش: کوزهر/ بکوژی جادووکار، جادووکەر کوژ.

جادوگر: جادووباز، جادووکار، جادووکەر، سیحرباز، نیرهنگ.

جادوگری: سیحربازی، سیحر، جادووکاری.

جادومنش: نه وهی که رهوشتی جادووکهرانی هه یه.

جادونژاد: نه وهی که بنه وینه چه کی دهگه پیته وه سهر جادووکار، ره چه له ک جادوو.

جادونگاه: گراوی، دلبر.

جادووش: بپروانه: "جادوفش".

جادوی/ جادویی: سیحر، سیحربازی، جادووکاری.

جادوی کردن: سیحر/ جادوو کردن.

جادویی ساز: بپروانه: "جادوگر".

جاده سازی: ریوبان/ ریگه و بان چیکردن، دروست کردنی جاده.

جاذب: کیشهر، راکیش، راکیشهر، راکیش کهر، به کیش، کیشنده، گیر، رفین.

جاذبه: مینهی "جاذب"، راکهش، کیشهر، دل راکیش، راکیشه. گیرایی، راکیشهری.

جاذبه زمین: وزه یه که ته وای ته نه کان به رهو چه قی زهوی ده کیشی.

جاذبه جنسی: راکهشی جنسی له نیوان ژن و پیاو دا، هز و ئاره زووی سیکسی.

جاذبیت: راکیشهری، سوپ، دل کیشی، ئاکاری دل بهری، هیزی راکیشان له ته نه کان وهک هیزی راکیشان له میغنا تیسدا.

جار: 1) بانگه واز، هه پاله، جار. 2) هاوسی، دراوسی.

جان: کیشهر، راکیشهر.

جارچی: جارچی، راکه یه، چیرقان، ئاگاکهر، قواکهر بؤ دهنگ و باسیک.

جارزهن: بپروانه: "جارکشیدن".

جارح: بریندارکهر، بی، (لؤمه/ سه رزه نشت) کهر. بالندهی گوشتخۆر.

جارحه: 1) مینهی "جارح"، بریندارکهر. 2) نه ندامی له شی مرؤف به تاییه تی دهست. 3) ههر زینده وه ریك که راو بکا.

جارفا: تاعوون، به لا، نه وهی که ده بیته هوی قرتیختنی خه لکی، راولتهر.

جارفتن: چوونه وه جی خۆ یان له جی خۆ دانیشن.

جارکشیدن: جارکشیدن، جارپدان، جارپراهیشن، بانگه وازکردن، راکه یاندن به دهنگی بهرز.

جارو جنجال: چهق و ههرا و قووله قوول، ههراوهوریا، هه یته ههیت، ههراوزه نا، زه نازنه نا، کیشه و گیره، ههراوکیشه، ههله بهل، لهج، لهزه، هه قلی مه قو، شه ماته، برپس برپس، شه پوهمللی، قیره قیر، قولاقوول.

جاروود: پیاوی نه گریس، به دشانس و چاره رهش. سالی سهخت و قات و قپ.

جاروفا: فره خۆر، چلیس، تیرنه خۆر، رژد.

جاروکش: گسک لیده، سبور.

جاری: 1) رهوان، بی گیر، خوپ، نه وه ستاو. 2) مالی که کریاری زۆره، باو، بره و دار،

(ئابووری) به گهر، له جه ریاندا. 3) جیبه جیکردن. 4) دش، هاوگیان. "حساب جاری": حسپی گه راو. جاری هجر: بپروانه: "جانشین".

جاریه: 1) مینهی "جاری"، به مانای رهوان، له جه ریان دا. 2) کچه چووکهی مال، کاره کهر. 3) هه تاو، خۆره تاو. 4) مار. 5) باو.

جاردن: 1) وازهینان له قهول و به لینی خۆ. 2) کۆلدان، دریژه نه دان به خه بات و قبول کردنی شکست. 3) دهز/ دهس/ دهست برین، نال کردن، کالای بی بهرو و قه لب به جی کالای باش و به پمین به که سیکی دان یان فروشتن. 4) ناساندنی که سی به جی که سیکی دی.

جازه: که سیك که ده کپروزیته وه و ده نالینی، که م چیکه لاندانه.

جازم: لیبراو، به پرشت، بره ره وه، یه کلاکه ره وه. سوور، پیداگر. "جازم شدن": شیلگیربوون، سووربوون.

جازیست: زه نیاری جان.

جاسازی: 1) خستنه جی. 2) شارندنه وهی شتی له ناو شتیك دا یان له شوینیکی نادیار.

جاسر: ئازا، نه ترس، دلیر.

جاسنگین: قورس و قول، پته و قایم، سه نگی. گرنگ و جی به قا. به نرخ، گرانبایی. ته پلوس، قوون گران.

جاسوس: شوفار، سيخوپ، زوانگر، خه بهر به زین، زیران، زیرهوا، زیرهوان، زیره فان، به زاخ، دهسکيس، زمانگر، زمانگر، زوانگر، گوی بیس، گوی بهل، نهینبهه، جاسوس.

جاشدن: جی گرتن، گونجان.

جاشو: کریکاری پاپور، که سیك که له پاپوردا ئیش دهکا، گه می وان، مه له وان.

جاعل: ته زویرکار.

جافا: وشک، برینگ.

جاف جاف: سۆزانی، قاحبه.

جافی: سته مکار، زۆردار، تووپه و تۆسن.

جاگردن: جیکردنه وه، گونجاندن، تیگردن، تیخستن.

جاکش: گه وواد، قورمساغ، ده ویت، سرگر، کوزکه ش، ماسکه ش، جاکیش.

جا کن کردن: بردنی که سی وان شتی له جیبه که وه بۆ جیبه کی دی. گلاندن، تلاندن.

جاگداشتن/ گزاردن: به جیبه نمان، به جی هانین، جیبه شستن، هیلان، هیلین، دانان، شتی که له شوینتیک دانان. ئاسه وار یان په له هیشتنه وه. به جیبه شستن که سیك و که وتنه به ره وه.

جاگرفتن: 1) گونجیان. 2) جیگرتن، جیگه گرتن، جیگرتنه وه، جیپونه وه، له جیگه یه که دا هه وانسه وه، په سندرکردنی شوینی بۆ خود، ته رخان کردنی جیگه یه که بۆ خود.

جاگرم کردن: جی خووش کردن، له نگره رختن، بریتی له دامه زران له شوینی، ئارام گرتن.

جاگه: بروانه: "جاگه".

جاگیر: جیگیر، جیگه گر، جیگرتوو.

جا/ جای گیر شدن: حاوانه وه، جیگیربوون، جی گرتن، جی پونه وه له شوینی، نیشته جیپوون، بنه جی بوون، دامه زران، دامه زران، دامه زریان.

جاگیری: بارستایی و نه ندازه. جیگرتن له دۆخیکی له باردا. جیگیربوون یان سه قامگیربوون.

جال: 1) ته له، داو. 2) ویست، ئیراده، دهنگ. 3) لیواری گۆر. 4) مله ی کیو.

جالب: سه رنج راکیش، راکیشه، رفین، دلرفین، دلره فین، دلبر.

جالس: دانیشتوو.

جالشی: بروانه: "شهوانی".

جالوت: تاراوگه نشین، نه وانیه له ولاتیکی دی نیشته جین.

جالی: 1) ژهنگ سرین، مشت و مال کهر. 2) ئاواره، ره وگه، کۆچهر.

جالیز: بیسان، بیستان، شوینی کاله ک و خه یارو شووتی و هتد.

جالیزبان: بیسانه وان، بیستانه وان، ئاگاداری بیستان.

جالیزکاری: بیستانکاری، چاندنی کاله ک و ترۆزی و خه یار و هتد.

جاماندن: مانه وه ی شتی له شوینی دوی رۆیشتنی که سیك. جیمان، به جیمان، نه گه یشتن.

جامانده: جیماو، به جیماو، دواکه وتوو، جائاسته. بهرماوه، پاشماوه. میرات.

جام پرداختن: شه راب خواردن.

جام جم: به پی چیرۆکه ئیرانییه کان جامه که ی جه مشید پاشای پششادی که نه خشی ئیرانی تیدابوو یان گشت جیهانی تیدا دیوه و پیمان دهگوت جامی جه مشید و جامی جیهان نوین و جامی جیهان بین و جامی جیهان شاندر.

جامخ: (م) بروانه: "متکبر".

جامد: 1) وشک، به ستوو، رهق، رهق هه لاتوو، توند و سفت. 2) وشه یه که که وشه ی دیکه ی لی نه بیته وه.

جامدات: رهقه مه نی.

جام زر: بریتی له خۆر.

جامس: رهق، رهق هه لاتوو، به ستوو، شه مزاو، ژاکاو، سیسیگ.

جامع: 1) بهربلاو، گشتگر، کۆگر، تیکرا، هه مه لاگیر. 2) هه رشتیکی ته واو و کامل و بی که موکووری. 3) کۆکه ره وه، که له که کار، دابین کهر. 4) مزگه وت.

جامع الاطراف: ته واو، کامل، هه مه لایه نه. خاوه نی زانیاری بهربلاو و هه مه لایه نه.

جامع الشرايط: که سیك که سفت و هه لومه رچی پئویستی بۆ راپه راندنی کاریک تیدابی، کۆمه رج.

جامع تر: هه مه لایه نه (تر).

جامعه: 1) مینیه "جامع"، کۆکه ره وه. 2) کۆمه لگا، کۆمه لیک له خه لک که خالی هاوبه شیان هه بی، کۆی نه ندامانی نه ته وه یه که وه کۆمه لگای کوردی. 3) زانستگا، زانکۆ. 4) (بیرکاری) هه ساوی نه ننتیگپال.

جامعه ای شدن: کۆمه لگه یی بوون.

جامعه باز: کۆمه لگای کراوه، کۆمه لگایه که به سیستمی سیاسی ئازاده وه که له ودا گشت خه لکی ده توانن له دهسه لاتداران و حکومه ته کان ره خنه بگرن.

جامعه بسته: کۆمه لگای داخراو. کۆمه لگای خاوه نی کولتوری سونه تی.

جامعه پذیر: پڕۆسه یه که له ودا که سیك ده بیته نه ندامی گروپ یان کۆمه لیه که و به ها و نۆپم و برپوا و کولتوری نه وان قبول ده کا.

جامعه ستیزی: دژکرده وه ی نه رینی تاک له به رامبه ر دابونه ریت و ریسا کۆمه لایه تیبه کان.

جامعه شناختی: کۆمه لئاسانه.

جامعه شناسی: (کۆمه ل/ کۆمه لگا) ناسی، سوسیۆلۆژی.

جامعه مدنی: کۆمه لگای (مه ده نی/ شارستانی).

جامعه مصرفی: کۆمه لگای به کار به ر/ به رخۆر.

جامعیته: هه مه لایه نی، تیکرایی، کۆگری. بوونی زانیاری جۆراوجۆر له بواری زانستی و فره نگی دا.

جام فرعونى: بریتى له جامى گه وړه پېر له مهى.

جامكارى: بړوانه: " آيين بندى "

جام كشيدين: مهى نوشين.

جامگى: نه و بړه پارهى كه بؤ خوراك و جلوپه رگ له ماوهى ساليك يان مانگيک دا دهرى به نوکهر يان خزمه تکار. جلوپه رگ.

جامگى خوار: مووچه خور، نوکهر يان خزمه تکارتيك كه مووچهى مانگانه يان سالانه وهرېگرى. شه پابخور.

جامه باف: هونه، پارچه چن، جولا، جیلا. **جامه به دندان:** له حالى په له و هه لاتن دا، به پرتاو، په له پرووزى.

جامه چاك: (1) نه وهى كه جلوپه رگه كهى دپاوه. (2) ناشق، دلدار.

جامه خورشيد: بریتى له تپ و توژ يان هورتيك كه بهرى خور بگرى.

جامه دران: (1) پارچه درپن، له حالى پارچه دراندن دا. (2) كردهى دراندنى جلوپه رگ له كاتى تازيه بارى يان وروژان و هه ژان دا.

جامه دريدن: دراندنى جلوپه رگ به هوى وروژان يان خه م و كه سه ره وه، كراس دادپين. بى نوقره و خه مباربوون.

جامه كردن: فه پش راخستن له شوينيك يان ژيړپاخه ر پانكردنه وه له سهرى.

جان آدميزاد: بریتى له شتى كه م ويته و ده گمهن.

جان آزار: نازاردهر / ره نجينه رى گيان، زوردار، سته مكار.

جان آسا: وهك گيان.

جان آفرين: نافرینه رى گيان / روج. له ناوه كانى خودا.

جان آهنيچ: گيان ستين، روح دهر كيش.

جانا: گيانه، گياني، گيانه كه م، مالامن، وشهى دواندى زور خوشه ويست.

جان افروز: (پرووناك كه ره وه / دره وشينه وه / تازه كه ره وه) گيان، شادى هيته ر.

جان افزا: نه وهى ده بيته هوى شادبوون و كه شان وهى مروف، شادكهرى روح و گيان، رووناك كه ره وهى گيان.

جان افشان: گيان باز، فيداكار، له خو بردو، گيان له سه ره ده ست.

جان افشاندن: گيان داندن، گيان بازى كردن، فيداكارى كردن.

جان افشاني: گيان بازى، فيداكارى، له خو بردو ويى، خه بات.

جانان: گراوى، دل بهر، خوشه ويست، دل به رتيك كه دلداره كهى نه وهى وهك گياني خوى خوش بوى.

جانانه: (1) بړوانه: " جانان "

(2) گيان بازانه و به شپوهى له خو بردو ويى.

(3) به ته واوى و دلخواز، خه ست.

جان اوبار: قووت / لووش / لوور ده رى گيان، گيان ستين.

جاناور: بړوانه: " جانور "

جاناب: ته نيشت، ته نيشت، پال، ليوار، په راويژ، ره خ، ئالى، نكال، لا، لايه ن، قاج.

" جاناب كسى را داشتن ": لايه نگر و پشتيوانى وى بوون. " جاناب كسى چيزى) را رعايت كردن ": گرينگى و بايه خ به ودان يان ريژگرتن لى. " از جانب ": له لايه ن.

جان باختن: گيان به خت كردن، گيان دانان.

جانباز: گيان باز، گيانفيدا، گيان به خش، فيداكار، له خو بردو، ده ست له ژيان هه لگرتوو، كه سيك كه ژيانى خوى خستبيته مه ترسى يه وه، دلير، نازا، نه ترس.

جانبازى: گيان بازى، گيان به خشى، له خو بردو ويى.

جان بختش: دايندهى گيان، زيندوو كه ره وه، تازه كه ره وهى گيان، گيان به خش، ژيان به خش.

جانبدار: لايه نگر، لاگر، لايه نگر، داژدار، پشتيوان، ياريده ده ر، ياريكار، يارمه تى ده ر.

جانبدارى: لايه نگرى، لايه نگرى، لاگرى، لاگرى، داژدارى، پشتيوانى.

جان پرافشاندن: خو كردنه قوربانى.

جان برد: رزگار بوون له مهرگ.

جان بردن: رزگار بوون له مهرگ، رزگار بوون له شوينى مه ترسي دار و تالوكه.

جان بر كف: گيان له سه ره ده ست.

جان برميان: گيان بازى، فيداكارى، له خو بردو ويى.

جان بسرشدن: له كاتى گيان دان دا وروژان و په شوكان.

جان بسرگردن: له كاتى گيان سپاردن دا وروژاندن و په شوكاندن و وه له رزين خستن.

جان بوز: بړوانه: " جان پناه "

جان به سلامت بردن: دهر باز بوون، رزگار بوون.

جانبه گرايى: لايه ن خوازى.

جان به لب رسيدن: وه زاله اتن، سه بر و تا قته نه مان.

جانبي: پاله كى، لايه نى، په راويژى، لاوه كى. " فرآورده جانبي ": به ره مهى لاوه كى.

جان پاس: ئيسكورت، پاريزه ر.

جان پرداز: (1) گيان په ره ر. (2) فريوده ر، راكيشه ر.

جان پردازى: مردن، كوژان.

جان پرور: نه وهى كه ده بيته هوى شادكردن و به هيژكردنى گيان و روج.

جان پناه: پاريزه رى گيان. په ناگا، سه نگر.

جان جان: زور خوشه ويست. بنه ما و هه قيقه تى شتى.

جان جهان: دؤست، دل بهر، خوشه ويست. نه وهى مانه وهى جيهان به وه وه به ستراوه ته وه.

جانج: تەنیش، تەنیش، تەنیش، لارك.

جان نغراش: (گیان/پۆج) رووشین، نازاردهری گیان و رۆج.

جان دادن: 1) گیان دان، گیان (سپاردن/ئەسپاردن)، گیان کیشان، گیان بە دەستەوه دان، گیان کەندن، گیان دەرچوون، رۆج دەرچوون، هەل پلۆسکان، هەل پلۆسکیان، لە ژیان بێبەش بوون، مردن. 2) وزه و هیز پیدان، گیان دەبەر نان، زیندووکردنەوه، ژیان پێبەخشینەوه.

جاندار: 1) بوونەوه، گیاندار، گیان لەبەر، گیانەوه، رۆج دەبەر، رۆج لەبەر، زیندەوه، جاندبەر، جودار، جووقەوار، زیندوو، خاوەن ژێ، خاوەن گیان و بەهەست. 2) نگابان و پارێزەری گیان. 3) خاوەنی جەستەى زەلام.

جانداری: دژەهەر، ژاری.

جان داشتن: زیندوو بوون. هەبوونی هیز و وزه جەستەیی.

جان درازی: تەمەن دریزی.

جان درپردن: بڕوانه: "جان بردن".

جان دوست: گیان خۆشەویست.

جان دە: گیانبەخش. خودا.

جان ریا: دلگیر، دلخۆشکەر، دلکیش. کوژەر.

جان سپار: گیانباز، لە خۆبوردوو.

جان سپاری: بڕوانه: "جانبازی".

جان سپردن: بڕوانه: "جان دادن".

جان سپوز: ئەوهی که تین و هیزی کهم بدا، تین و تاو و بەر هینانەوه.

جان ستان: گیان ستین/ئەستین، ئەستینەری گیان، تیا بەر، کوشندە، کوژەك. سفەتی گیانکەنکە/گیانکیش/ئیزرایل.

جان ستانی: گیان ستاندن، گیان گرتن، کوشتن.

جان سخت: 1) گیان سەخت، سەگمەرگ، کەسێک که بە سەختی گیان بدا، کەسێک که لە سەختی و کولەمەرگیەکان دا راوهستاو و خۆراگر بی. 2) بریتی لە سەقیل، قرنیس و بەرچاوتەنگ.

جانسوز: کزه لە جەرگەوه هین، ئەوهی کار بکاتە سەر دل و دەر وون و کزه لە جەرگەوه بێنی، کزه هەستین، گیان سووتین.

جان شکار: بڕوانه: "جان شکر".

جان شکر: 1) راوکەری گیان، گیان ستین، گیان کیش، ئیزرایل. 2) بریتی لە گراوی و دل بەر.

جانشین: 1) جیگر، جی نشین، جیگە نشین، خەلیفە. 2) بڕوانه: "عوض".

جانشین: جینشین، قایم مقامی. "محور جانشین": تەوههری جینشین.

جانشین: استعارەى: جینشین خوازی.

جان فلدا: گیان فیدا، جان گۆری.

جان گرای: بڕوانه: "آنیمیس".

جان گرفت: چاک/خۆش بوونەوه، وزه و هیز گرتنەوه، وزه هاتنەوه بەر خۆ، وهخۆهاتنەوه.

جانگزا: نازاردهر، زیان گەیین، نازاردهری رۆج.

جان گسل: رۆج/گیان پستین، کوشندە، کوژەر، ئەوهی که بێتە هۆی پسانی زنجیرهى ژیان.

جان مایه: هۆکاری دریزهى ژیان. ناوهرۆکی سەرەکی و گرینگی هەر بەرهەمیکی هونەری.

جان نثار: سەرگەرد، گیانباز، خۆکردنە فیدای کەسێک.

جان نواز: لایینەری رۆج و گیان، ئەوهی که بێتە هۆی شادمانی و سوکناپی دەری رۆج و گیان.

جانور: 1) بڕوانه: "جاندار". 2) کرمی ریخۆله. "جانورەوپا": مرۆف، ئینسان.

جانورخویی: دڕندەیی، دلرەشی، بێ بەزەیی.

جانورشناس: گیانلەبەرناس، بوونەوهەر ناس، زینتۆلۆژیست.

جانورشناسی: گیانلەبەرناسی، بوونەوهەر ناسی، زینتۆلۆژی.

جانورک: گیانلەبەری چووکە.

جانورگویا: نازەلی قسەکەر، مرۆف، ئینسان.

جان فرسا: شەکەتەر، ماندووکەر، تاقەت پڕوکین، بەژان، ئیشدار.

جان فرۆز: بڕوانه: "جان افروز".

جان فزا: بڕوانه: "جان افزا".

جان فشان: بڕوانه: "جان افشان".

جان فشاندن: بڕوانه: "جان افشاندن".

جانفشانی: بڕوانه: "جان افشانی".

جانقی: راویژ، پرسیار و تووژینەوه، بەچاک و بەقازانج زانین.

جانکاه: کورتکەرەوهی رۆج و گیان، کەمکەرەوهی تەمەن، نازاردهر، رەنجین.

جان کردی کندن: رەنج و سەختی زۆر کیشان یان بە سەختی بەرەنگاری کردن.

جان کسی بالامدن: مردن و گیان سپاردن، یان شەکەت بوون و وهزاله هاتن.

جان کسی راخریدن: رزگارکردنی لە مەرگ.

جان کسی راگرفتن: کوشتنی ئەو، گیان ئیسهندن.

جان کشیدن: کوشتن. نازاردان.

جان کلام: پوختەى بابەت یان ناخاوتە.

جان کندن: 1) گیان دان، سەرەمەرگ، گیانەلا، لە حالێ مەرگ دابوون، ئاویلکە دان. 2) هەول و تەقالا دان،

زەجری زۆر کیشان.

جان گدار: ئەوهی که بێتە هۆی خەمباربوون و ژاکنی رۆج و گیان، بەژان، ئیشدار، بێ هیزکەر، بێ تاقەتەر، تاقەت پڕوکین.

جان گدار: ئەوهی که بێ تاقەتەر، تاقەت پڕوکین.

جانور وحشی: راور، دپنده.

جانی: 1) جینایه تکار، پیاوکوژ، تاوانبار، تاوانکار. 2) سر به گیان، گیانی، به پیز و خۆشه ویست. "یار جانی": دۆستی گیانی گیانی.

جانیه: مینهی "جانی"، ژنی جه نایه تکار، ژنی تاوانبار.

جاود: بپروانه: "جاوید".

جاودان: سووکه لهی "جاویدان".

جاودانگی: نه مری، هه رمان، تاهه تایی، هه گیزنه فه وتان، نیمه رده نی.

جاودانه: سووکه لهی "جاویدانه"، به رده وام، نه مر، هه رماو، هه تاهه تا (یی)، بی برانه وه، هه میشه، دایم، دایمی.

جاودانی: هه میشه یی، دایمی، هه تا هه تایی، تا سر، بی برانه وه، نه مری، هه ربوون، داویه، هه میشه ژبو، به رده وامی. **جاور:** خاوه نی جیگه و شوین، به جیگه و ریگه. و به مانای حالت و چۆنیه تی.

جاوید: نه مر، هه رماو، نیمه رده ن، هه ره، پایه دار، نه بر، دایم، دایمی.

جاویدان: بی برانه وه، هه تاهه تا، هه ره، پایه دار، به رده وام، هه میشه، نه مری.

جاویدن: بپروانه: "جویدن".

جاه: پایه، مه قام، پله، شان و شکۆ، شوین، جیگه، پیگه.

جاهجو/ جاهجوی: بپروانه: "جاه طلب".

جاهد: هه وڵده، تیگۆشه، ته قالا که، ته قه للا که.

جاه طلب: مه قام خوان، خوازیاری پله و پایه، زیده خوان، به رزه فر.

جاهل: نه زان، نه قام، گه وچ، تی نه گه یشتوو، دووره زانست، نه خوینده وار. که م نه زمون و لاو.

جاهلانسه: نه زانانه، نه قامانه، له رووی نه زانییه وه.

جاهلی: سر به "جاهل/ جاهلیت"، نه وهی که له سه رده می بت په رستی دا بووه.

جاهلیت: سه رده می بت په رستی، سه رده می پیش ئیسلام له عه ره بستان. نه زانی، تی نه گه یشتوو یی.

جاهمند: پایه به رز.

جاهمندی: شکۆ.

جاهو جلال: گه وره یی و پایه به رزی.

جای: بپروانه: "جا".

جای باش: شوینی نیشته جیبوون/ حاوانه وه، مال، خانوو.

جایز: بپروانه: "جائز".

جایزوار: شیاو، گونجاو.

جایزه: بپروانه: "جائزه".

جایگاه: پیگه، جیگه، شوین. پۆست، پله. مال. لۆژ. راده و نه ندازه. ده رفه تی

له بار بو شتی یان کاریک. "بیرجایگاه (به جایگه)": به جی، له کاتی خۆیدا، شیاو، له بار.

جایگزین: ئالترناتیف، به دیل، جیگه وه، جیگرتنه وه، له جی دانان.

جبر: 1) ههستی گرتن، ئیسک گرتنه وه، له گچ گرتنی نه ندای شكاو. 2) دارا کردنی مروقی نه دار. 3) زۆر، ناچاری. 4) قه ده ر. 5) یه کیک له زانسته کانی بیرکاری.

6) نیوی ته ریه تیک که به پیره وانه که ی "جبری/ مجبره" ده لئین و به بروای نه وان ته وای کرداره کانی مروقی به ئیراده ی خودا نه نجام ده بی و به نده کانی هیچ ده سه لاتیکیان نیه.

جبراً: به زه بری هیژ، به زۆری، زۆراتی.

جبران کردن: قه ره بوو، قه ره وی، باره، تۆل، تۆله بو کردنه وه، تی نه لئینانه وه، بژاردنه وه، نه ستاندنه وه، سزادانه وه، قه زا.

جبران مافات: قه ره بوو کردنه وه ی کرداری خراو یان هه له یان که موکوورپییه کانی رابردوو به نه نجامدانی کرده وه ی شیاو.

جبران ناپذیر: قه ره بوونه کراوه.

جبرباوری: بپروانه: "جبرگرای".

جبر خاطر: لابردنی خه م و ژانی که سیک.

جبر علمی: بپروانه: "دترمینیسم".

جبرکردن: چاک یان نۆژه نکرده وه، چاک کردنه وه، هه لیه ستنه وه.

جبرگرا: دیتیرمینیسیت.

جبرگراییی: قه ده رگه رییتی، بپروانه ند به قه زا و قه ده ر، دیتیرمینیزم. "جبرگرای زبان

شناختی": قه ده رگه رییتی زمانناسانه.

"جبرگرای علمی": قه ده رگه رییتی زانستی.

جایگزینی: جیگه وه یی، جیگۆپکی، ده ستاوده ست کردن. "جایگزینی قدرت": ده ستاوده ست کردن/ جیگۆپکی ده سه لات. "جایگزینی متقابل": جیگۆپکی به رامبه ر.

جایگشت: ژماره ی حاله ته جۆراوجۆره کانی له لای یه ک دانانی چه ند شت.

جایگه: بپروانه: "جایگاه".

جایگیر: 1) بپروانه: "جاگیر". 2) جیگیر، سه قامگیر. 3) بپروانه: "مقبول".

4) کاریگه ر و به که لک. 5) جی نشین.

جای مند: ته مه بل، ته وه زه ل، بیکاره.

جاییدن: بپروانه: "جویدن".

جای: 1) بپروانه: "جای". 2) زال بوون، سه رکه وتن. 3) باردارکردنی داری خورما.

جباء: (ج) لاواز بوون. ترسین، ترسیان.

جباء: (ج) ترسه تۆک، به دگومان، دل پیس.

جبار: زال، به هیژ، به توانا، زۆر به ده مار و سه رکیش. یه کیک له ناوه کانی خودا.

جبارت: 1) چاک و باش کردنی حال و وه زعی که سیک. 2) بپروانه: "شکسته بندی".

جبان: 1) پیاوی زۆر ترسه تۆک و دل پیس. 2) په نیر فرۆش. 3) زه وی ته خت و بی دار، ده شت، گۆرستان.

جباوت: کۆکردنه وه ی باج و مالیات.

جبایت: کۆکردنه وه ی باج، باج گرتن.

جبت: 1) بت. 2) سیحر، سیحربان. 3) که سی بی خیر و بیر.

جبروت: دسه لآت و گوره یی، گوره یی و مه زنا یه تی.

جبری: 1) سهر به "جبر"، که سیك كه پروای به تهریقه تی "جبر" هه بی.

2) ناچاری، حه تمی.

جبریگری: زورکاری، زورداری.

جبرییه: پروانه: "جبر".

جیس: ترسه نۆك، دلته نگ. ناپاك. گنچ.

جین: 1) ترسیان. 2) ترس، مه ترسی، سام، دلّه خورپی.

جیه خانه: پروانه: "زرادخانه".

جیهه: 1) ته ویل، ناوچاوان. 2) كۆمه لی خه لك. 3) سه رۆكی قه وم. 4) به ره، گروپیکی پیكهاتوو له حیزب و ریکخواوه جؤراوجوره كان كه بؤ نامانجیکی سیاسی هاویهش كار ده كهن. 5) گروپ یان دهسته یان كۆمه لیکی یه كگرتوو.

6) گۆره پانی شه پ، شه رگه. 7) ته ویل، ناوچاوان. "از جیهه برگشتن": بریتی له زور خراو و پواو و كۆنه بوون.

جیهه بندی: پروانه: "جیهه گیری".

جیهه سایي: له به رامبه كه سیکی مه زن دا به نیشانه ی ریز ته ویل له سه ره زهوی دانان.

جیهه گیری: لاگیری، چوونه به ره یه كه وه، به ره نگار بوونه وه ی كه سیك به مه به سستی دژایه تی و شه پ یان خه بات كردن دژی وی، "bias".

جیبیل: به دخولق، به دخوو، تووره وتۆسن، ناچه ز، دزیو.

جیبین: 1) ته ویل، ناوچاوان. 2) ترسه نۆك، نه ویتر، بی جه رگ.

جیشام: پروانه: "كابوس".

جیشه: له ش، لاش، گش گیان.

جیشه دار: پروانه: "جسیم".

جهد: پروانه: "انكار".

جحفل: سپا، له شكری زور.

جهم: ئاور كردنه وه، هه لایساندن ئاگر.

جهمیم: دۆزه خ، جه هه ندم، شوینی زور گهرم، ئاگری به كلپه.

جد: 1) تیکۆشان، هه ولدان. 2) هه ول، په له، له ز. 3) راستی و حه قیقه ت.

"به جد": پروانه: "جدی". پیداگر، شیلگیر، سوور.

جد: 1) ج/جُ به ش، به خت. لیوار، قه راغ. باوه گه و ره.

جدا: 1) ج/جُ جو، جیا، جگا، جیاواز، دوور له یه ك، ته نیا. "جدا از": جیا له وه، بئجگه له. سه ره رای.

جدا: 1) ج/جُ به خشین، به خشش، قازانج.

جدا: به راستی، بی گالته. به شیوه ی جیدی. به پیداگری.

جدا افتادن: دوور كه وتنه وه یان دواكه وتن له شتی یان كه سیك.

جدا جدا: جیا جیا، جگا جگا، به ش به ش، دانه دانه، تهك به تهك، عه لایحه ده.

جدا داشتن: دوورخستنه وه له خو یان كه سی دی. هه لێژاردنی شتی یان كه سی له ناو دیتران دا.

جدا سازی: جیا كردنه وه، پالاوتن.

جدا شدن: جیا بوونه وه، جیا وه بوون، جو ی بوونه وه، لی جیا بوونه وه، ژئی بوون، تاكه و بوون، دوور كه وتنه وه، لیک هه لێژان، هه لێژیان، لیک پچران، لی بوونه وه، مال كردن، هل بۆرین، قه قه تیان، قه قه تان، قه قه تین.

جدا کردن: جیا كردنه وه، جو ی كردنه وه، جیا وه كردن، لی كردنه وه، هه لۆه ژاردن، هه لۆه ژیران، بژارتن، قه ژارتن، تاك كردن، تاكاننه وه، هه لاواردن، هلاواریتن، هل بواردن، ئاوارتن، دووره وه خستن، قه دی کرن، قه ژارتن، له یه كه وه كردن، بردان، ژیکرن، وه كه رده نه. "جدا کردن جزء از كل": دابپر كردن، دابپرین.

جدا گانه: جیاكار، جیاواز، به جیا، جیا جیا، تاییه تی، ته نیا.

جدال: 1) ج/جُ زور مشتومپر كه ر.

جدال: 1) ج/جُ مشتومپر، مپومشت، دم به دم، كیشه و دم به دم، گه لچ، به گژیه كتر اچوون، له هه ق كه تن، له هه ق گزین، دوژمنی / دوژمنایه تی، كیشه كیش، شه پوكیشه.

جدال برانگیز: مشتومپر و رووژین.

جدال زنانه: شه ره پۆیان، چنگه پرچه ی ژنان.

جدال لفظی: ده مه قه ره، ده مه قاله، ده مه قاله، ده م قالی، ده مه قالی، شه ره چه قه، شه ره دندووك، شه ره دندووكه، نیوه شه پ، واته ویره، شه ره قسه، كیشه ی هه ره به دم، بۆره بنار، رابه زانندن، ده ق ژهنگ، به توندی یه كتر دوانندن، شه ره وه رای هه ره به دم، گلته.

جدانشدنی: پروانه: "جدایی ناپذیر".

جداول: كۆی "جدول".

جدایی: جیایی، لیک جیایی، جیا بوونه وه له هاوسه ر، لیک دوور كه وتن، پچرانی پیوه ندی نیوان دووكه س، دووری، من و تویی.

جدایی انداختن: مه ودا یان دووری یان ناكۆکی ساز كردن.

جدایی طلب: جیایی خواز، سه ره به خۆخواز.

جدایی طلبی: جیایی خوازی، سه ره به خۆخوازی، دووهویی.

جدایی ناپذیر: جیا نه كراوه، دانه براو.

جدب: 1) وشكه سالی، نه هاتی، قات و قری. 2) شووره یی، وتنی عه بیی كه سیك.

جدباء: زهوی وشك و بی گیا.

جدت: 1) ج/جُ نوی بوونه وه.

جدع: 1) برین. 2) ده ستگیر كردن، خستنه به ندیخانه وه.

جد کردن: 1) هه ولدان، تیکۆشان. 2) پیداگری، شیلگیری.

جدل: دىياله كتيك، باس و گفتوگۆ، وتوويز، دهمه قاله، شه پره قسه، كه فتوله فت، جره جري، مشتومر، لهه قه كه تن، كيشمه كيش، شه پ و كيشمه كيش، شه رو كيشه كيش، دوژمنايه تي توند و شاره زايي تييدا.

جدل برانگيز: مشتومر دار، باس و رووژين/خولقن.

جدلي: كه سيك كه خوازياري شه پ و كيشمه كيش و دوژمنايه تي بي، شه پخوان، شه پاني، كه له شيري شه پاني. نه وه ي له هه ربابه تيك دا بكه ويته باس و مشتو مره وه، باس و رووژين (ده روون ناسي). لوژيكي. دىياله كتيك (ي).

جدليون: دىياله كتيك كه كان، مشتو مپخوازه كان.

جدو جهل: هه ول و ته قالاي زور.

جدول: 1) خشته، كلپشه. 2) جوگه، جوگه له، ديرو. "جدول اعمال": كارنامه.

جدول بنادي: خشته به ندى، خشته كيشان. جوگه دانان.

جدول تناوبي: خشته ي مهنده لبيف.

جدول زماني: خشته ي زمه ني.

جدول ضرب: خشته ي ليكدان، خشته ي وشه يه كتر بره كان.

جدي: جيدي، جه ردى، يه كبيژ، به پاست، سوور له سه ر كاري خو، گوي ده ر به كار، ته قالاكه ر، پياوي دوور له گالته.

"جدي گرقتن": گرینگ زانيني شتيك و به هيندگرتنى.

جديت: جيدي بوون، سووربوون، به دلگه رمى، هه ول، ته قالاي. پيداگرى و شيلگرى.

جديله: نوي، نو، تازه.

جديدا: به تازه بي.

جديدا الاحداث: تازه بنيات، تازه ساز، نوي ساز.

جديدا الاختراع: تازه دامپنراو، نوي.

جديدا الاسلام: تازه / نوي موسلمان.

جديدا التأسيس: تازه بنيات، تازه دامه زراو.

جديدا الورود: تازه هاتوو، تازه گه يشتوو.

جديدا الولاده: بروانه: "نوزاد".

جديدين: شه و روژ.

جديير: گونجاو، شياو.

جذ: برين و شكاندنى شتيك، ريشه كيش كردن.

جذاب: دلگر، دلرفين، ركه ش، راكيشه ر، كيشه ر، سه رنج راكيش، له به ردلان، گيرا، جوان، خوشيك.

جذابييت: "جذاب" بوون، دل راكيش، كيشه ر، دلگرى، دلرفيني، گيرا بي.

جذام: (ج) گولي، كوتى، كوتى.

جذام شناسى: گولي ناسى، ناسيني نه خووشى گولي.

جذب كردن: راكيشان، كيشان، كشان، راكيش، به ره و خو هينان، كه مهنديكيش كردن، ملوسنايش، رفان، فرمان. دامه زراندى كه سيك بو نه نجامداني كاريك. مژين، هه لمژين، هه لمژان، ره خنه كردنى مادده يه ك بو ناو مادده يه كي تر.

جذب شدن: راكيشران، راكيش بوون، كه مهنديكيش بوون، هوگر بوون. خهريك بوون به كاريكه وه يان دامه زران له ريكر اوپك دا. چوونه ناو گروپييك وه ك نه وان ليهاتن.

جذبه: 1) مه وداي دوور. 2) جه زمه، جه زم بوون، جه زبه، حال، حال لي هانتى ده رويش، هه له كا، سه ماي ده رويشان. 3) مه يل و به ريانى زور نيسبه ت به كه سيك يان شتيك. 4) بروانه: "كشيدن".

جذر: رهگ، ريشه، بن، بنج، بيخ، به چه.

جذع: (ج) كوته ره. به ژن، قه د.

جذال: (ج) بنج، به ما، بيخ، ريشه.

جذال: (ج) شادي، شادمانى، خو شحالي.

جذام: 1) برين. 2) بنج و بناوانى شتيك، شويني روان.

جذور: كوي "جذر".

جذول: كوي "جذال".

جذوه: بروانه: "اخگر".

جر: (ج) درز، كه لين، قه لشت، جوگه.

جر: كيشان، دريژه پيدان. به ره ولاي خو كيشان. بزوينى زي ره دان به وشه. "جر نفع": وه ده ست هينانى قازانج.

جرا: بروانه: "مستمرى".

جرائد: كوي "جریده".

جرائر: كوي "جريره" به ماناي گونا ه.

جرائم: كوي "جريمه"، تاوانه كان، جورمه كان.

جراح: (ج) كوي "جراحت".

جراح: نه شته رگه ر، نه شته ركار، برينگه ر، نژدار، نشدار، نيشدار، كره.

جراحات: كوي "جراحت".

جراحت: برين، زام. چلكى برين. ژان و خه م.

جراحت برداشتن: بريندار بوون.

جراحت ديده: زامدار، بريندار.

جراحت كردن: چلك كردن.

جراحتگاه: شويني برين.

جراحت نهادن: بريندار كردن.

جراحی: نه شته رگه رى، نه شته ردان، نه شته رليدان، نه شته ردان، نه شته ركرن، نژدارى، برينگه رى، هه لدريني به نه شته ر. "جراحی پلاستيک": نه شته رگه رى پلاستيک.

"جراحی ترمیمی": بروانه: "جراحی پلاستيک".

جرار: زور راكيشه ر/ كيشه ر، به ره ولاي خو هينه ر/ كيشه ر. بي ژومار، زور. "شكر جرار": له شكري زور و ته يار.

جرافه: (ج) 1) سيلاويك كه هه موو شتي له گه ل خو ي ببا. 2) زورخور، فره خور، خو ش خور.

جرات: زات، ويران، ويرانن، ويران، وره، هيڙي دل، غيره تي دل، نه تره، توروش، غيره، نه ترسان، نه ترسين، بويي، هه يهين. "جرات دان": وره پيدان، زات وه به رنان. "به جرات": به دلنيايي و خاترجه مي.

جر انداختن: توورپه كردن، ده هري كردن.

جرايد: روژنامه كان، چاپكراوه كان.

جربزه: تواناي نه نجامداني كاريك به شيويه دلخواز، ليهاتوويي، شياوي، ژيهاتن، توانايي، ليهراوي.

جرثومه: 1) بنه چه، ريشه، بنج و بناوان، بنچينه هه شتيك. 2) خوئي دهوري ره گي دار. 3) هيلانه ميرووله. 4) مشه خور، ميكروب. "جرثومه فساد": ماکه ي گنده لي و خراپه كاري.

جرح: (ج) برين، زام.

جرح: (ج) بريندار كردن. روخواندن. پوچ كردنه وه ي شايه تي، رت كردنه وه ي شايه تي شايه ته كان.

جرح شدن: پوچهل بوونه وه، له ئيعتوبار كه وتن.

جرح كردن: رت كردنه وه ي شايه تي.

جرح و تعديل: سهنگ و سووك كردن.

جرخوردن: تليشيان، دريان، هه لدران، قه لئش بردن، هه ل ته قان، هه لته قين.

جرردادن: تليشانن، داتليشانندن، هه لدراندن، دراندن، دادرين، لهت كردن،

چراندن. "خود را جردادن": بي توقره يي و هه دانه دان له بهر توورپه يي و نارپه حه تي و هتد. هه ول و پيداگري له نه نجام داني كاريك بو مه به ستيكي تايه تي.

جرز: (ج) بووره، بوور، زهوي بي پوهك.

جرز: (ج) 1) سالي سهخت و دژوار، سالي قات و قري. 2) لهش، سهنگ.

جرزدن: (ج) له زاراهوي قوماربانان دا: حاشاليكردن، ده به كردن، گيچهل كردن، ته شقه له كردن، پيله كردن، پيله پيگرتن، به زم پيگرتن، گرپه به كه سيك گرتن و له كؤل نه بوونه وه، سه رپيچي كردن له ياسا و ريساي كايه.

جرزن: ته شقه له كه ر، ده به كه ر. فيلباز، كه له كه باز.

جرس: (ج) 1) زهنگوله. 2) گرتووخانه، شكه نهجه و نازار. "جرس جنباندن": ناماده ي جوولان يان سه فه ريوون. "جرس زن": زهنگ ليدان. پاسه وانيكردن.

جرس: (ج) بنه چه، بنچينه ي هه شتيك.

جرشفت: (ج) ش) بروانه: "هجو".

جرعه: فري، فري، چور، قورچ، قوپ، قورم، (قوم/قم) له تراو دان، گه په، گولپ، وت ورم.

جرعه كشيدن: شه پاب خواردنه وه.

جرعه ناك: به هره مه ند، فه پردار.

جرعه نوش: شه رابخور، مه ي خور.

جرم شناسي: تاوان ناسي، زانستيك كه ده رباره ي تاوان و تاوانبار ده دوي.

جرنده: كركوكه، كركوكه، كركوكه، كركوكه، خرموته.

جرنگ: (ج) خرينگه، جرينگه، زرينگه، زره، دهنگي ويك كه وتني خشل و ناسنه ويئه و بلوور.

جرنگي: نهخت، پاره يه كه نهخت و يه كجي به كه سيك بدري.

جرنگيدن: زبانه وه، خرينگه يان جرينگه ليوه هاتني خهنجير و هه رشتيكي كانزايي يان چيني كاتيك كه له شتيكي دي بدري.

جرو واجر: به ته ووي دپاو، كونه و رزاو.

جرواجر خوردن: دادران، هه لقلشان.

جرور: 1) سه ركيش، كه له وه كيش. 2) چالي قول.

جروز: بروانه: "پرخور".

جروبجش: مشتومر، گفتوگو، باس و ليدوان.

جره: (ج) 1) ته له ي ناسك گرتن.

2) جوپه، بازي نير. 3) دلير، نازا.

جري: نه ترس، دلير.

جريان: 1) رهوت، پرؤسه، جهريان.

2) لايه ن. 3) رووداو، پيشهات. 4) بروانه:

"موضوع". 5) ده رچووني ئيليكتريسيته

له مادده ي تپه پكهر ي جهريان، ته زووي

كاره بايي. 6) له زاراهوي بانكي دا:

ده ستاوده ست بووني پاره. "به جريان

انداختن": رهوان كردني شتيكي تراو.

جرعه نوشيدن: فر كردن، فر كردن، هه لقراندن، قورچاندن، يه كجي خواردنه وه ي تراو.

جرقه: پزوسك، پزيسك، ئاورينگ، موزريك، پريشكه ي ئاگر.

جرگ: (ج) دهشت، چول، چولگه.

جر... گرفتن: نور توورپه و قه لس بوون.

جرگ/جرگه: (ج) ناوه ند، نيوجه رگه، ناو

جه رگه، ئالقه. كور، گروپ، ريز.

"جرگه زن": كوزيه ستن، به دهوري يه كا كؤبوونه وه.

جرگه سالاري: بروانه: "اوليگارش ي".

جرل: (ج) زهوي رهق و به رده لان.

جرم: (ج) ريان ج. تاوان، سووچ، گوناح، هه له.

جرم: (ج) 1) رهنگ. 2) تن، لهش.

3) بروانه: "رسوب". 4) نه ستيه ر.

4) (فيزيك) راده ي مادده ي ناو هه ر جسمي

كه ده گه ل كيشه كه ي دا هاو پيژه يه. "جرم

اتي": كوي پيوتون و نوترونه كان ي ناو

ناوكي نه توم. "جرم جسمي":

بروانه: "چگالي".

جرم: (ج) زهوي زور گهرم، گهرمين.

جرم پوش: (ج) هه له پوش، ليدورده له گوناه و تاوان.

جرم دار: گوناهاكار، تاوانبار.

جرمزه: 1) ريك هاتن، چوونه يهك،

گرژبوون، كؤوه بوون. 2) هه لاتن،

راكردن. 3) سه فه ر.

خستنه جهریانه وه. وه گه پرخستن یان به ره وه رگرتن له شستی وهك پول و سه رمایه. "در جریان بودن": ناگاداریون، به خه بهر بون. "در جریان گذاشتن": ناگادار کردن. "عبور جریان الکتریسیته": تیپه پینی وزه ی کاره بایی.

جریان داشتن: رهوان بون. باوبون. له گه پ دابون. له نارادابون.

جریح: زامدار، بریندار.

جریحه: زام، برین.

جریحه دار شدن: بریندار بون، زامدار بون. کولانه وه.

جریحه دار کردن: بریندار کردن، زامدار کردن. کولاندنه وه.

جریده: (1) روژنامه، گوڤار. (2) کتیب، نامیلکه، په پاو. (3) لکی دار خورما، لکی بی گه لا. (4) گروپ و کومه لیک به بی ژن. (5) پاشماوه ی مال. (6) ته نیا. (7) به ناماده بیه وه. (8) کارامه و شه پکه. "جریده سیاه کردن": بریتی له تووشی گوناح بون. "جریده کردن": توومار کردن له دهفته ردا. "جریده نگار": روژنامه نگار.

جریره: گونا، تاوان، جه نایه ت.

جریش: کوتراو، هارپراو.

جریم: (1) گه وره، نه ستور. (2) تاوانبار. (3) خورمای وشک.

جریمه: تاوان، جهریمه، مالیک که له خه تابار ده سینری.

جریمه کردن: جهریمه کردن، تاوان سندن، پی بژاردن.

جریمه گوزیدن: ته به قه ترانه، ته شبی ترانه، ته شبی ترانه، تاوان سندن له ترکه ن.

جرینگه کردن: نهخت کردنه وه.

جرینگی: نهختی، به شیوه ی نهخت.

جز: (ج) بیجگه، جگه، بژ.

جز: (ج) برین.

جزاء: توله، گوپ، پاداشت (بو خیر)، سزا (بو شه پ).

جزائر: کوی "جزیره".

جزاف: (1) کویرانه، گوتره. (2) بیهووده، به خواری.

جزال: کوی "جزل".

جزالت: گه وره بون، گه وره بی. پته وی پاژه کانی شتیک و پیوه نندی دروستیان ده گه ل په کدی..

جزانیدن: کزه له جه رگه وه هینان، نازاردانی که سیك و خه مبارکردنی.

جزایر: کوی "جزیره".

جزء: پاژ، هه ندهك، له تك، پارچه، په رچه، سیپاره، واره، به شیکی که م. "جزء بیست و نهم": بریتی له هه شتیک کی که م نرخ و ناسه ره کی. "جزء لایتجزا": پاژی دابه شنه بوو. "کمترین جزء": قرته، بچووکترین پاژ.

جزء جزء: کهرت کهرت، بهش بهش. "جزء به جزء": پاژ به پاژ، موو به موو.

جزئی: پاژی، پاژه کی، که رته کی، هه نده کی، که م. "جزئی از کل": شمورتک، که موسکه یه ک، پاژیکی که م.

جزئیات: ورده کاریه کان، پاژه کان.

جزدر: برونه: "جزغاله".

جزر: (1) نیشتاو، داکشان، داکشه، داپوون، نیشتنه وه، کشانه وه ی ئاوی ده ریا. (2) سه برپین، کوشتن.

جزرومد: هه لکشان و داکشانی ئاوی ده ریا، نیشتاو و خیزاو. هه وراز و نشیو. ده رگری و کیشمه کیش.

جززف: (1) سووتان و چزه چزی شتیک له سه ر ئاور. (2) گریان و نالاندن، پارانه وه و لالانه وه.

جزع: بی ئوقره بی، بی ئارامی، هه دانه دان، خه مباری و دلته نگی.

جزغال / جزغاله: چله وه زی، چزیك، چزیك، چزیله، چله وه زی، چزیك، ژزیك، کسک. "جزغاله شدن": به ته واوی سووتان یان برژان، بوونه چزیك.

جزل: (1) گه وره، مه زن، خهست، زور، فره، به ریلو. (2) گوته ی پاراو و به به لگه.

جزم: (1) دوگم، دوگما، چه قبه ستوو، ده مارگرژ، هه تم. (2) برین، برانه وه. (3) برپاردان، برپار له کاریك دان به بی درپوئنگی. (4) زه نه دار کردنی پیت.

نیشانه یه که به م فوړمه⁽¹⁾ که ده خریتنه سه ر پیت ی بیده نگ. "جزم شدن": (1) مسوگه ربوون، هه تمیوون. (2) پته و و بی مه ودا و کیپ بون.

جزم اندیشی: ده مارگرژی، ده مارگری، دوگماتیسیم.

جزم گرایي: دوگم خوازی.

جزمه: ره وه. پاژیک له شتیک.

جزمی / جزمی اندیش: دوگماتیک، ده مارگرژ، بیرکورت، وشک، نه گوپ و هه تمی.

جزمی بودن: برونه: "افراطی گری".

جزمییت: چه قبه ستوو و نه گوپ بوونی دیارده کان.

جزو: برونه: "جزء".

جزوع: برونه: "جزع".

جزوه: نامیلکه، کتیبوکه، به شیک له کتیبیک، تینووسوکه. جزم.

جزویت: پاژبوون.

جزه مور: ناله و شیوه نی زور.

جزیره: دورگه، درگه، دوراچه، چزیرگه، چزیر، گراف، گراوه، ناقره، ئاد، چیزوک، چزیره، وشکی له ناوه راستی ئاو.

جزیل: (1) گه وره، مه زن، پته و، قایم، فره، گه لیک، فراوان. (2) گوته ی رهوان و پاراو.

جزیه: ساوه ری، سه رانه، گه زیت.

جس: دهست هینان به شتیکدا.

جسار: (ج) کوی "جاسر".

جسارت: بویری، نه ترسی، نازایه تی، زات کردن، سرتی، ده خوپرا (دیتن/ دین)، روواتن.

جسارتا: (عیب نه بی، بی ته ده بی نه بی) له خزمه تان دا.

جَسَّاس: بپروانه: "جاسوس".
جَسَامَتَا: گه وره یی، ئەستووری، زنتۆلی، باهوڤداری، شاقه لڤداری، زه به لاهی.
جَسْت: په رین، بازدان، قه له مپان، کرده ی "جهیدن".
جستار: (ج) باس، وتهزا، گوتار، جیگه ی باس و تووژینه وه. بپروانه: "جستجو".
جستان: (ج) باز (دهر/ بهن)، خیز بهر، هه لبه زدابەزکەر، بزۆز، له حالی خو هه لڤدان و هه لبه زدابەزدا.
جستجو: گه پان، لیگه پان، لیگه پین، لیگه پریان، بو گه پان، به دواداگه پان، دانه په ی، له شووین چوون، گردی سهر، په ی دۆزی، په یجۆری، ته قانن، تووژینه وه، کۆلینه وه، کنه کردن، داباش، گپرایش.
"جستجوکننده": گه پین، لیگه پ، په ی دۆز، په یجۆر، پشکن، پشکین.
جستجوگر: بپروانه: "جستجوکننده".
جست زدن: بپروانه: "جستن".
جستن: (ج) ت) لیگه پان، بو گه پان، په یداکردن، وه دهست هینان، دۆزینه وه. وه دوای وه دهست خستنن شتنی یان گه یشتن به مه به ستیکه وه بوون. پرسین.
"جستن دل کسی": رازی کردنی وی.
جستن: (ج) ت) په پین، هه لبه زین، راپسکان، بازدان، قه له مپان بردن. هه لاتن، راکردن. ره هابوون، رزگار بوون، ده رچوون.

جست و خیز: بازبان، بازبان، بزۆزی و هه لبه زدابەز، هه لپه پ، هه لپه پداپه پ، هه لپه پوداپه پ، په پین، خو هه لڤدان، هه لبه زین، هه لبه زینه وه، هه لپه زۆق، هه ل بلۆق، به ره و ژوور باز بردن، ته پ و تل، گل و گووژ، وپکه، وپکه وپک، فپکه فپک، فپک و هۆر، له پتین، هه لسوکه وت.
جسته: (ج) په پيو، هه لبه زيو، هه لبه زاو. رزگار بوو، ره هابوو، ده رچوو.
جسته: (ج) دۆزراو، گه پراو، لیگه پراو.
جسته جسته: (ج.ج) به ره به ره، بره به بره، نه خته نه خته، که م که م، که مه که م، ورده ورده.
جسته گریخته: به پرتو بیاوی، پچپچر، به کهرت و په رتی، لیره وه وی، له م و له و.
جسد: (1) جهسته، جهسه، لهش، ئەندام. له فارسی دا ژۆرتتر به مانای تهرم و لاشه دی. (2) خوین، خوینی ره ق هه لاتوو.
جسک: (ج.س) ئازار، به لا، مهینه تی، په تا، ناخۆشی.
جسم: تن، لهش، گۆده، گۆده، گه وده، جهسته، قه واره، شت، هه رشتی که به شیک له فهزا داگیر بکا. "جسم سلولی": به شی ناوه وه ی خانه.
جسماً: له باری جهسته یی په وه.
جسمانی: بپروانه: "جسمی".
جسم کوچک: ته توچکه.

جسمی: جهسته یی. ئەوه ی به تاله له مانا و هه قیقهت و له بیری کاروباری پیوه نندیدار به جهسته وه یه.
جسور: بویر، نه ترس، به زات، به جههرگ، ئازا، دلیر.
جسورانه: نه ترسانه، بویرانه، ئازایانه.
جسوم: (ج.س) کۆی "جسم".
جسیم: (1) گه وره، زل، به خووه، باهوڤدار، زنتۆل، زه به لاج. (2) گرنگ، گرینگ. (3) به ژن و بالا ریڤ و جوان.
جشاو: (ج) (1) قرخینه، قرقینه، قرپ. (2) شه پۆل، پیل.
جشن: (ج.ش) جیژن، جیژنه، جهژن، جهژنه، گیژن، گیژنه، شادی، خووشی.
"جشن پیوستن": جیژن گرتن. "جشن تولد": جیژنی له دایک بوون. "جشن کردن": جیژن گرتن.
جشن: (ج.ش) یاو، تاو و له رز.
جشنگی: تینوویه تی، تونویه تی.
جشنواره: فستیوال.
جشیم: خهست، تیر، قورس، درشت.
جعال: ساخته کار، درۆه لبه ست.
جعاله: هه قده ست، کری، مز.
جعبه: (1) بپروانه: "ترکش". (2) مجری، سندۆقی چکۆله.
جعد: (1) لوول، بادراو. (2) پیاوی قپنیس و کنس.
جعل: (ج) دانان، سازکردن. گۆرین، سـاخـته کار ی، سـاخـته کردن،

ده سهه لبه ست. "جعل اکاذیب": درۆ سازکردن به مه به ستی تۆمهت لیدان.
جعل: (ج) بپروانه: "جعاله".
جعلی: چرووک، قه لپ، بی نرڤ، ته زویری. "مصدر جعلی": چاوگه ی سازکراو.
جغرافی / **جغرافیا**: جوگرافیا، جوگرافیا، زانستیکه که سه به رته به گۆی زهوی و بارو دۆخی خو پرسک و رامیاری ولاتان و چۆنیه تی ژبانی قه وم و نه ته وه کان و گیانه له به ره کانی سه ر زهوی ده دوی و چه ند به شه: جوگرافیای سروشتی، جوگرافیای رامیاری، جوگرافیای ئابووری، جوگرافیای مرۆیی، جوگرافیای روه (نباتی).
جفاء: (ج) بیه ووده، پووچ.
جفاء: (ج) سته م، زولم، دلپه قی، بی ته مه گی. چۆرس، جوین. "جفا کشیدن": که وتنه بهر سته م و ئازاری که سیک. "جفاگفتن": سه رزه نش کردن و جوین دان.
جفا پیشه: سته مکار، ژۆردار، هه قال و گراوی نادلو قان و سته مکار. وشه کانی "جفاجو. جفاکار. جفاگر. جفاکش" هه به مانایه دین.
جفاتا: (ج) کۆی "جافی"، سته مکاران.
جفّاخ: فیزن، به ده مار، خو هه لکیش، فیشالچی.
جفاف: وشکه وه بوون، وشک بوونه وه. "جفاف مطلق": وشکی ره ها.

جفت: جووت، جفت، ولف، به رانبه‌ری
 تاق. هاوسه، شەریکی ژیان. تەنیشت و
 نزیک شتی یان کەسیک. هاوتا، هاوشان.
 "جفت بە جفت": دووبە دوو. "جفت متضاد":
 دووانە ی لیکدر. "جفت راندن": جووتکردن.
جفت شدن: جفت/ جووت بوون، پال
 ویکدان، پیکه‌وه نووسان. هاونشین بوون.
جفتک: لەقە، جووتە، جفتە، جوتک،
 جووتکە، لووشک، لووشکە، زرچک، زیتک،
 چەر.
جفتک انداختن: جووتە وەشاندن، لووشک
 هاویژتن، لەقە (هاویشتن/ وەشاندن/
 خستن)، جفتە (هەلخستن/ وەشانن)، هەل
 تووران، هەلخستن، هەلخستەنە وە.
جفتک انداز: لوشکە هاویژ، جووتە
 وەشین، چەرپوشین.
جفت کردن: 1) پەراندن، لچاک کردن،
 چات کردن، لکیشان، نیرهاویشتن سەر
 می. 2) بەرابەرکردنی شتی دەگەل
 شتیکی دی. 3) زۆر ترسان. 4) خستەن
 سەر یەک، مۆنتاژ کردن.
جفتک زدن: پەرین/ بازدان بە هەر دوو
 لاق. لەقەخستن، لووشکەخستن.
جفتگیری: جووت گیری، خەرز، جووت
 بوونی نازەلی نیر و می بۆ زاوژی.
جفت و طاق: جۆراوجۆر. تاق و جووت.
جفتە: (ج.ت) جووت و نزیک و شەریک.
جفتە/ جفتا: (ج.ت) چەماو، لار.

جفتی: دوودانەیی. جووت بوون.
 هاوسەری.
جفنگ: بیھوودە، قۆرپیات، قسە
 پرپوویچ و بی مانا.
جفیر: بروانە: "تیردان".
جک: فەشەگالته، نوکتە، کوراتا،
 پیکەنینۆک، حەنەک، جۆک.
جک و جانور: گیاندارە دپننە یان
 مزپەرەکان، جپوجانە وەر.
جکیدن: بروانە: "ژکیدن".
جگراور: بریتی لە نەترس، نازا و بویر.
جگرپارە: بروانە: "جگرگوشە".
جگرتشنە: 1) بریتی لە زۆر توونی.
 2) بریتی لە زۆر تامەزۆ.
جگرخای: 1) جەرگ خۆر. 2) جەرگ
 خۆرە، کەسیک کە زۆر خەم و خەفەت
 بخوا. ئەوێ کە ببیتە هۆی خەم و
 پەژارە و کەمکردنی کیشی لەش.
جگرخراش: ناپەرەتکەر، نازاردەر،
 خەمپینەر. ترسانک، ترس هین.
جگرخوار(ە): 1) جەرگ خۆر. 2) زۆر
 ستمکار و بی بەزەیی. 3) خەمبار،
 ناپەرەت. 4) غەمخۆر، دلسۆز.
 5) نەترس، نازا.
جگر خوردن: رەنج کیشان، خەم و کەسەر
 خواردن.
جگردار: نەترس، نازا، دلیر.

جگرداشتن: بریتی لە ویران، زات کردن،
 نازایەتی.
جگرزیخا: بریتی لە ھەر شتیکی لەت
 لەت.
جگرسفید: سی.
جگرسوز: کزە لە جەرگە وەھین، ناخۆش و
 دلته زین.
جگرگوشە: بەندی جگەر، بەنجگەر. بریتی
 لە رۆلە ی زۆر خۆشەویست.
جگرگون: سووری پەرەنگ، سووری تۆخ.
جگری: بە رەنگی جەرگ.
جل: (ج) بەشی گەورەتر و زۆرتری شتیکی،
 بەشی گرنگی شتیکی.
جل: (ج.ل) گەورەیی، مەزنە.
جل الخالق: خوا گەورەیی، ئافرینەر
 مەزنە.
جلاء: 1) کۆچ کردن، دوورکەوتنە وە لە
 زیند و نیشتمان. 2) روون بوونە وە
 ئاشکرا بوونی بابەتیکی، وەدیاریکەوتن.
 3) سیقالی دان و سپینە وە ی زەنگی
 خەنجەر و ئاوینە و ھتد. 4) دیمەن،
 جوانی. 5) بروانە: "بینایی".
جلال: کۆی "جلیلە".
جلاب: (ج) راکیشەر، کیشەر، ھینەر.
جلاد: سەرپر، خوین ریژ، مرقوف کوز،
 شەللاق زەن، ئەشکەنجەدەر، میر
 غەزەب، میرخەزەب، جەللاد.
جلادان: زاخاودان، پەرداخ کردن،
 برقانندن. خاوین کردنە وە لە ماددەگەلی
 زیادتی.
جلادت: 1) گورج و گۆل بوون، فرزیوون.
 2) بەھیزیوون. 3) پتەوی، بەھیزی، فرزی،
 نازایی، لەسەرخۆیی، سەمەت.
جلاس: (ج) کۆی "جالس و جلیس".
جلافت: 1) بەدخولقی، توورە و تۆسنی.
 2) ناوبەتالی، کلۆری. 3) بی میشکی،
 گەمژەیی.
جلال: شکۆ، پایە بەرز، گەورەیی،
 مەزنی.
جلالت: گەورەبوون، گەورەیی،
 مەزناپەتی، پایە بەرز.
جلال و شکوہ: تەنتەنە، بزم بزم،
 سەنتەنە، شان و شکۆ، شکۆ و جەلال.
جلب: (ج.ل) 1) ھەللا و ھەنگامە، فیتنە و
 نازاوە. 2) مری دەروون ناپاک و فیلباز،
 ژنی بەدکردار.
جلب کردن: (ج.ل) 1) راکیشان، کیشان لە
 جی یەکە وە بۆ جی یەکی دی، ھینان. 2)
 گرتن، قۆلبەست کردن، کەسیک لە ریگی
 یاسایی یە وە.
جلب توجہ: سەرنج راکیشانی کەسیک
 بۆلای خۆ یان شتیکی دی.
جلب کنندہ: راکیش، کیشەر، سەرنج
 راکیش.
جلد: (ج) 1) فرز، کرژ، نازا، گورج،
 چالاک. 2) لیدان، شەللاق لیدان،
 فەلاقەکردن، دارکاری.
جلد: (ج) 1) پیست، پیستی لەشی مرقوف
 یان نازەل. 2) بەرگ، پشەتە کتیب.
 "جلدکردن": بەرگ تیگرتن.

جلدو: پروانه: "انعام".

جلدی: دەس بە جی، گورجی، خیرا. خیرایی، پەلە. زیرەکی.

جلزولوزکردن: 1) بە پێداگری زۆرەوه خوازیاری شتی یان ئەنجامدانی کاریک بوون. 2) هەست بە ژان و ناپەحەتی زۆرکردن بەهۆی سووتانی بەشیکی لە لەش.

جلسات: کۆی "جلسە"، کۆبوونەوهکان، دانیشتنەکان.

جلسە: کۆپ، کۆبوونەوه، دانیشتن.

"جلسەداشتن": بەشداربوون لە کۆبوونەوهدا. "جلسەکردن": پێکھێنانی کۆبوونەوه.

جلف: سووک و چرووک، جلف، جرت، قرت، بلج، خونک، ئاکارناشیرین، بەدئەدا، نەگونجاو، گەمژە، ناوبەتال.

جلق: (ج) 1) سەر تاشین. 2) پروانه: "استمنا".

جلگە: دەشت، دەشتایی، دەشتانی.

"جلگە وسیع": لایلات، دەشتی پان و کاکی بە کاکی.

جلل: (ج) کار یان بابەتی گەورە و مەزن.

جلو: پێش، بەر، بەردەم، بەرەوه، بەرەوپوو، رووبەپوو. بە مانای هەوسار و رەشمەیی ئەسببیش دێ. "جلوللو": پێشتر، لە پێش دا. "جلو چیری را گرتن": پێش گرتن یان بەرگرتن. "جلو خود را گرتن":

خۆکۆنترۆل کردن بەسەر خۆدا زالبوون. "جلو دەن": خستنه بەرەوه، قیت کردنه وه، دەریه پانندن. "جلو کسی را گرتن": بەرپێگرتن. خۆپاگری کردن لە بەرامبەر ئەودا یان بەر بە جیبەجی بوونی کردەوهی ئەو گرتن. "جلو کشیدن": نزیك کردنه وه لە خۆ، هینانە پێش. "جلو گرتن از چیزی": بەرگیری کردن لێ، پێشگیری کردن لێ. "از جلو کسی درآمدن": بەرپەرەکانی کردن لە بەرامبەر ئەودا، دەره قەت هاتن، خۆلە بەرگرتن.

جلو آمدن: هاتنە پێش، هاتنە بەرەوه.

جلو اد: خوو و خەدی خراپ، سرشتی خراپ.

جلواز: پاسەوان، بەردەست.

جلو افتادن: بەرکەوتن، پێش کەوتن، کەفتنە بەر. لە پێش خەلگانی ترەوه رویشتن. پێشەنگ بوون لە ئەنجامدانی کاریک دا.

جلوانداختن: خستنه پێشەوه، خستنه بەرەوه، پێش خستن، بەرەوخستن، وەبەر خۆدان.

جلو بردن: بردنە بەرەوه، بردنە پێشەوه.

جلوت: ئاشکرا و دیار.

جل و جهاز: کەلوپەلی بووک.

جلوت و خلوت: ئاشکرا و شاراوه، دیار و نادیار.

جلود: کۆی "جلد" بە مانای پێست.

جلودار: جڵەودار، جڵەوکیش، پێشپەرە، پێشەنگ. "جلودار کسی نشدن": توانای بەرپەرەکانی دەگەڵ ئەودا نەبوون، دەره قەت نەهاتن، پێنەوهستان.

جلورفتن: چوونە / رویشتنە (پێش / بەرەوه).

جلوروییدن: رادان، وەبەر خۆدان و ماشتن.

جلوریز: خیرا، فرز و چالاک. "جلوریزشدن": بە خیرایی جوولان.

جلوزدن: کەوتنە بەرەوه.

جلوس: 1) دانیشتن، رویشتن. 2) کۆی "جالس".

جلوفا: کۆی "جلف".

جلوگیر: بەر(گر/گیر)، پێش(گر/گیر) بەرپەرەست، نەهێل.

جلوگیری: بەرگرتن، بەرگیری کردن، پێش گرتن، پێشگیری کردن، راوهستاندن، نەهێشتن، بەرپەرەست دانان.

جلوه: 1) ئاشکراکردن، خویاکردن، دەرخستن، نواندن، خۆنواندن. 2) دیمەن، بەرچاو، نما، هیما، لایەن. 3) جوانی، دل راکێشی. "بەجلوئەمدن": بەشیوەی باش و دلخواز دەرهکەوتن.

جلوئەدان: نواندن، نیشاندان، پیشاندان.

جلوئەداشتن: سەرنج راکێش بوون، راکێشەریبوون.

جلوئەفروختن: خۆنوینی کردن، نیشاندانی جوانی خۆ.

جلوئەکردن: 1) ئاشکرا و خویا بوون. 2) بە فکرگەپشتن. 3) خۆنوینی کردن. 4) بە باشی و دلپەسند نیشاندان.

جلوئەکنان: 1) ئاشکرا و دیار و بەتروسکە. 2) لە حالی (خۆدەرخستن / خۆنواندن) دا.

جلوئەگاہ: شوینی ئاشکرابوونی شتیک.

جلوئەگر: دیار و روون و بریقەدار. "جلوئەگرساختن": نیشاندان، نواندن.

"جلوئەگرشدن": خۆپیشاندان، ئاشکرا و خویابوون. "جلوئەگری": خۆنوینی، خۆشاناندان بەمەبەستی سەرنج راکێشانی دیتران.

جلوئەنمایی: خۆنواندن، خۆنوینی، خۆدەرخستن.

جلی: روون، ئاشکرا. سیقال دراو، مشت و مال دراو. بەرز، بلیند.

جلید: 1) سەھۆل، بەستوو. 2) بەهیز، بەتاقەت و لەسەر خۆ، فرز و وریا.

جلیس: هاوئشین، هەف ئشین، هاودەم، هۆگر.

جلیف: پیای بەدخولق و توورپە، ستەمکار، گیل و نەزان.

جلییل: مەزن، گەورە، بەرپرز، بەشکو.

"جلییل القدر": پایەبەرز، مەزن.

جلیله: مێینە "جلییل"، ژنی بەرپرز و مەزن.

جلییه: مێینە "جلی"، روون، ئاشکرا. حەقیقەتی بابەت یان کاریک.

جەم: فرە، زۆر و زىدە لە ھەرشىتێك.

جەمە: ژنى قەلەو و گوشتن. زەوى تەخت.

جەماح: (ج) سەركەشى، سەرەپۆيى.

جەماد: كېرەك، نەجول، بىجول، بىجولە، بىگيان، رەق، ھەر شتى كە نەش و نما نەكا، بەرانبەر بە زىندەوەر و روھ.

جەمادات: كۆي "جماد"، رەقەمەنى.

جەمادى: بىگيان و بىجولە بوون.

جەمار: كۆمەل، گروپيێك لە خەلك كە لە شوپىنێك كۆ ببىنەو.

جەماز: راکەر، توندەر، خوشبەز، تىزەر.

جەماع: (ج) لێك جوت بوونى ژن و پياو، نىزىكى، گان كردن، ئىلاقەكردن، كوتان، نيان، نىهان.

جەماعت: (بە)كۆمەل، دەستە، گروپ، گروپيێك لە خەلك.

جەماعتى: بە كۆمەلى، بەشداربوو لە نوێژى جەماعت.

جەماعتى شەن: كۆمەلى بوون.

جەمال: جوانى، دەلالى، قۆزى. "جەمال گەرتن": بە كەمال گەيشتن يان بە باشترين شىوھەرەكەوتن. "بەجەمال": جوان، قەشەنگ.

جەمال: وشرەوان، نگابانى وشر

جەماھىر: كۆي "جەمھور".

جەمايە: كۆي "جەمىعە".

جەببۆرى: كۆبوونەوھى لاوانى جىھان بەتايبەتى پيشەنگەكان لە شوپىنێكى ديار بۆ ھاوپىوھەندى و ئاشتى و دۆستايەتى.

جەمە شەن: كۆبوون، كۆبوونەوھ، وھكۆبوون، كۆم بوون، لێك خەبوونەوھ، گەردبوون، گەردبوونەوھ، گەردەبوون، جفات كرن، قەجەميان، قەجەمين، جەم بوون، جەمەبوون. رىكھاتن، گەردبوون.

جەمە كەردن: 1) كۆكردنەوھ، وھكۆكردن، خەركردنەوھ، خەركردنەوھ، جفات چەكەرن، قەجەماندن، جەمەوكردن، گەردكردن، گەردكردنەوھ، گەردەوكەردن. 2) ھەلگەرتنەوھ. 3) پاشەكەوتكردن، پەزەندەكەردن. 4) وھدەستھەتەن. 5) بېوانە: "انطباق". 6) كۆنترۆل كەردن. "جەمەش كەن": خەركەوھ، كۆي كەوھ.

جەمە گەرايى: كۆخووزى.

جەمە نشەستن: بەچەرى و لە نزيك يەك دانىشتن.

جەمە و جۆر: جەم و جۆر، خنج و خۆل، خنج و منج، رىكويپيێك.

جەمە: ھەينى، ھەينو، ھەنى، ئىن، جومە.

جەمە: كۆي، بەكۆمەل، گەشتى. سونى.

جەمە بوون: بە كۆمەل بوون.

جەمەت: 1) حەشيمەت، حەشامەت، دانىشتوان، ئاپۆرا، ئاپۆرە، جەماوەر. 2) كۆمەلە، كۆرگە. 3) كۆبوونەوھ، يەكگەرتن. 4) ھاوئىشيني.

جەمەت خاظر: ئەرخەيانى، خاترجەمى.

جەمەت شناسى: حەشيمەت ناسى، ديمۆگرافى.

جەمەت شناختى: حەشيمەت ناسانە، ديمۆگرافىك.

جەمەت كەردن: كۆكردنەوھى لەشكر يان سپا يان گروپيێك.

جەمەت نگارى: توێژينەوھ لە مەري حەشيمەت، حەشيمەت ناسى.

جەمە غەير: گروپيێكى زۆر لە خەلك.

جەمە: (ج) كۆي "جەمە".

جەمەلات: كۆي "جەمە"، رستەكان، وتەكان.

جەمەت: ھەموو، گەشت. "بەراڤ جەمەت": ھەر بەو جۆرە.

جەمەگى: گەشت، ھەموو، تىكرا. بەتەواوى.

جەمە: 1) رستە، چەند وشە كە مانا تەواو دەكەن، ھەقۆك، قەسە، ئاخاوتە. ھەموو، گەشت. بەتەواوى. كورتە، بەكورتى. وێنە، نمونە. "جەمە امريە": رستەيى كە فەرمان بە كارى دەدا، ھەقۆكافەرمانى. "جەمە اسميە": ناوھەرستە، ھەقۆكاناڤكى. "جەمە ظرفيە": دەفرە رستە، رستەيەك كە دەفر دەگەيەنى، ھەقۆكافەرمانى. "جەمە شەرىطىە": رستەيى مەرج، ھەقۆكافەرمانى. "جەمە مستەقل/جەمە كامەل": رستەوشەي تەواو، ھەقۆكافەرمانى. "شەبە جەمە": كلۆز، رستە تا. 2) كۆ، گەشت، گەشتى. "بەجەمە": بەگەشتى، تىكرا. "بەجەمە": چۆن. "بەجەمە": بەكورتى.

جەمە بىندى: رستەبەندى.

جەمە سازى: رستەسازى.

جەمە شەن: كۆبوونەوھ، خەبوونەوھ.

جەمە فرۆشى: كۆبەيى، كۆفرۆشى.

جمله کردن: کۆکردنه وه. تیکه لاوکردن.

جمله وار: رسته ئاسا.

جمله واره: نیمچه رسته، نیورپسته.

جمنده: برونه: "جای مند".

جمنده: برونه: "جنبنده".

جـمـوح: (ج.م) سه رکیشتی کردن،

سه ره پۆیی کردن.

جمود: (ج.م) به ستران، سه هۆل کردن،

چه قبه ستن، رچان، وشک بوون، رهق

هه لاتن و وشک بوونی خوین. وشکی و

گرژی. بی جوولهیی، رهقی.

جموس: (ج.م) به ستران و سفت بوونه وهی

رۆن و چهوری.

جموع: کۆی "جمع"، گروهه کان.

جموم: (ج.م) زۆر بوونی شتیک، فره بوونی

ئاو.

جموم: (ج.م) پیرئاو، چالی پیرئاو.

جههور: جه ماوهر، ئاپۆره، پراییی خه لک،

قه له بائخ، گروه. کۆمار.

جههوری: (سیستمی) کۆماری، شیوه

حکومه تی که سه رهک کۆمار له لایه ن

خه لکه وه بۆ ماوه یه کی دیاریکراو

هه لده بژێردری.

جههوریت: حکومه تی کۆماری.

جههوریخواه: کۆماریخواز، لایه نگری

حکومه تی کۆماری.

جهمیع: گشت، گشتی، هه موو، سه رجه م،

سه رتا پیا. "جهمیع جهاتا": گشت لایه نه کانی

بابه تی.

جهمیعا: گشت، به ته واوی.

جهمیل: جوان، قه شه نگ. چاک، باش.

جهمیله: میینه ی "جمیل".

جن: جن، جند، جندۆکه، جنۆکه، ژنۆکه،

هاله، ئاله، ئه جنه، ئه جنده، عه جنه،

ژنۆکه، شه وه، مۆته، مۆته که، قزبه سه ره،

ساهل، سه رکرنیک. "جن ترسناک": ملۆزم.

جناز: کۆی "جنازه".

جناپ: لێوار، چوارچیوه ی دهرگا. وشه ی

رێزگرتن به مانای به پیز، ئاغا.

جنابت: 1) پیس بوون، گلاویبوون.

2) له ش پیسی.

جنابت دار: له ش پیس.

جناح: (ج) بال، قۆل، په ل. "جناح چپ":

حیزب و گروه گه لیک که خوازیاری

پیکهتانی گۆرانکاری به قازانجی کۆمه لانی

خه لک و خاوه نی به ریانی شوپشگیرانه ن.

"جناح راست": حیزب و گروه گه لیک

خۆپاریزیان کۆنه پاریزیان خوازیاری

پیکهتانی چاکسازیه گه لی میانه پۆ. "برجناح

چیژی بوون": به نیازی ده سپیکردنی ئه و

بوون، له به ره به ری ده سپیکردنی دا

بوون.

جناح بندی: بالبه ندی، بالبالین.

جناح: (ج) گوناوه، تاوان، ئۆبال.

جنازه: مهیت، تاقیر، ته رم، که له ش،

جه نه ده ک، که لاک (جه نه ده کی

منداره وه بووگ)، لاش، لاشه (که لاک

تۆپییو)، مردوو.

پیدان، هه ژاندن، هه ژاندن، قه هه ژاندن،

راژاندن، راژه نین، زیوانن، شانین،

قه لاندن، هه رکاندن، له ره نه. بۆمانای

زیاتر برونه: "تکان دادن". "جنباننده":

بزوین، له قین، تلین، هه ژین، راژین،

راتله کین، شه کینه وه، هه لته کین،

هه لته کینه.

جنب جنبان: برونه: "جنبان جنبان".

جنب خوردن: بزووتن، جوولان، هه ستانه

سه ری، ئاماده ی هه نکاوانان.

جنبش: بزووتنه وه، بزاف، بزاو، بزوتن،

جووله، جوولیان، جوولان، جم، جمدان،

جمین، جمس، جمشت، جنگ، جوین،

ته کان خواردن، ژووله، زیوان، زیشان،

فرته.

جنبش رمانتیک: بزاف / بزووتنه وه ی

رۆمانتیک.

جنبش زیبایی شناختی: بزافی جوانناسانه.

جنبش فراوانی: بزافی بان دهروونی.

جنبنده: بزۆک، جووله کهر، جوولین،

جوولینه، جمه کهر.

جنب و جوش: جموجۆل، جنگوجۆل،

جومبوجۆش، بزوتنی زۆر، بزوتن و

سوورانوه، جوولانه وه ی زیاد، هه ول و

ته قالا، جرت و فرت، قت و فت، گلوخول،

چه رخوخول.

جنبه: 1) لایه ن، لا، ره خ، ئالی. 2) به

زه رفیه ت بوون. "جنبه مفهومی": لایه نی

چه مکیانه، لایه نی واتایی. "جنبه مکنون":

لایه نی شاراوه.

جناس: (رێزمان) ره گه زدۆزی، ئه وه یه که

له رسته دا — جا هۆنراوه بیته یان

په خشان — دوو وشه زیاتر هه بیته که له

روالته دا وه کو یه واین به لام له مانادا

هه ریبه که مانایه کیان هه بیته وه کوو: گوئی

باخان له باخان جووتی باخانی ئه وئ.

جناغ: ته له مه، ئیسی (چۆله مه / چه له مه /

چۆله می). "جناغ سینه": کۆله که ی سینگ.

جناغ شکستن: چه له مه شه کینه،

چه له مه شه کانی، چۆله مه شه کینه،

ته له مه شه کینه.

جنان: (ج) کۆی "جنت".

جنان: (ج) 1) دل. 2) بابته یان کاری

شاراوه، ناوه وه ی شتیک. 3) شه و و

تاریکی شه و.

جنایات: کۆی "جنایت".

جنایت: تاوان، تاوانکاری، گوناوه و تاوانی

گه وره، جه نایه ت.

جنب: (ج) ته نیشت، لا، ئالی، ره خ،

لاکه له که، لاقه برغه.

جنب: (ج.ن) 1) غه واره، نامۆ، بیگانه،

دوو. 2) له ش پیس.

جنبیا: (ج) برونه: "متحرک".

جنبیان: جوولینه، بزوین، له رین، راژین،

له وین.

جنبیان جنبان: بزۆک، جووله کهر، له حالی

جوولانه وه دا.

جنباناندن / جنبانیدن: جوولاندن،

جوولاندن، جوولاندنه وه، جوولانن،

جوولانن، جوانن، بزواندن، بزواتن، ته کان

جنبيسى: تهنشتى، لابلەلا. لاوهكى، ناسرهكى.

جنبيدان: جولان، جولان، جولان، جولان، بزووتن، خويزاوتن، تەكان خواردن، وهلهره كهوتن، خيزيان، لفين، جمان، جميان، جنگدان، جووم، جنگل، گينگل، لهخش، لهخشان، لهخشين، لهخشه، خشكه كردن، ههژان، هيژان، رازان، كوش بوون، داجوين، ههركين، لفين، لهقين، لهبات، وهرجسه. "جنبيدن مختصر": جينگل، بزووتنى كه م.

جنت: بهشت.

جنتلمن: پياوى قورس و قول و سەنگين، جوامير.

جنجال: حەلەلا، ههراوزهنا، زهنازهنا، قال، قال، قشقه پره، گولمهز، سمر، سمره، ههنگامه، ژليوه. "هووجنجال": چهقه چهق، چهقه وههرا، ههراهوريا، گاله گال.

جنجال آفرين: (گولمهز/ ههنگامه) خولقين.

جنجال و ههمه: دهنگه دهنگ، ههراهرهراى حهشامهت، دهنگه شه، قاله، قائمه قال، قائمه قائم، چهقه وههرا، چهقه وگوره، قاو و قريشك، قاو و قو، قاو و قيژ، قشقه پرهق، غهلبه غهلب، سنگه سنگ، سمره سمر.

جنجالي: ناژاوه چى، دهنگه شه و ناژاوه خولقين، شه رهنگيز، مشتومر هه لگر.

جند: (ج) سپا، لهشكر.

جندره: نه تاشراو، نارپك، ناساف، پرچرچ و لوج.

جنده: جنده، جنه، جنه، جنى، سوزانى، قاحبه، ژنى خو فروش.

جنده باز: جنده باز، جننه باز.

جندى: (ج) سه ريزان.

جنس: (ج) ره گز، ره سەن، چه شن، توخم، جور، كالا، شمهك. "جنس به جنس": پروانه: "پايپا". "جنس خانگى": برىتى له شه راب، مهى. "جنس دوپا": برىتى له مروژ. "اسم جنس": (پريزمان) ناوى گشتى.

جنس: (ج) بوونه سه هول، سه هول كردن.

جنسى: (ج) سيكس، سيكسى. به شيوهى جنس و كالا.

جنسيات: (1) ره گه زنامه، ناسنامه. (2) هاوپه گز و هاوچه شن بوون. (3) ژن يان پياو بوون، نير يان مى بوون.

جنسيات گرايى: سيكسيزم، Sexism.

جنگ: (ج) به ياز، كه شكول، كه شكول، دهفته رى بيره وه رى و شيعران.

جنگ: (ج) شه، جهنگ، تيكه لهچون.

جنگ آزما: شارهزا له شه، ليها تووى و زانايى له شه ردا.

جنگ آزموده: شه رديتوو، نازا، شه ركه، جهنگاوهر.

جنگ آوردن: شه ركردن.

جنگ افروز: شه رپاسين، شه ره لايستين، شه ره ننگيز.

جنگ افزار: جبه، نامرازى شه، چه كوچول، چهك، چهكان، نهركان.

جنگاور: شه ركه، شه ركار، شه رقان، جهنگاوهر.

جنگاوى: شه ركه رى، نازايه تى، جهنگاوهرى.

جنگ تمبلى: شه رى داسه پاو، شه رى نه خوازو.

جنگجو (ى): شه ركه، دلير، نازا، شه رخواز، شه رپانى، جهنگاوهر.

جنگجويى: جهنگاوهرى، نازايه تى، جهنگ خوازى، شه راشويى، جينگنى.

جنگ حيدرى و نعمتى: برىتى له شه رى بى بنه ما و به هوى ده مارگرژى تايفيه وه.

جنگ داخلى: شه رى نيخو بى.

جنگ روانى: شه رى دهروونى.

جنگره: پروانه: "پرخاشگر".

جنگ زده: شه رلى كه وتوو، شه رليدارو.

جنگ زرگرى: شه رى زيپينگه رى، شه رى درويين و ناراست بو فريودانى ديتران.

جنگ زرگرانه: شه رى زيپينگه رانه، له دورره وه قسه به يهك گوتن.

جنگ سرد: شه رى سارد، شه رى پروپاگنده بى - سياسى، زورتر به و شه رپه سياسى و پروپاگنده بى به دهگوتري كه له نيوان نهامريكا و يه كيه تى سو فقيه تى

پيشوو له پاش شه رى دووه مى جيهانى تا دهيهى نه وه د ريزه ي كيشا.

جنگ شيميايى: شه رى كيمياوى.

جنگ طلبى: شه رخوازى.

جنگ فرسايشى: شه رى شه كه تكه ر.

جنگ قدرت: شه رى ده سەلات.

جنگلبان: ميشه فان، ميشه وان، ناگادارى ميشه.

جنگ مغلوبه: توغلمه، شه ر به تيك چرپان و پيك هه لپرپان، شه رى زور توند.

جنگ مكانيزه: شه رى ميكانيزه، شه ريك كه له و دا له ماشين گه لى جهنگى كه لك وه رده گيرى.

جنگ ناخواستى: شه رى نه ويستراو، شه رى نه خوازو، شه رى يه خه گير.

جنگنده: شه ركه، شه ركار.

جنگ و گريز: قنكه شه رى، ورده شه رى، په لامار و راكردن.

جنگى: سهر به جهنگ، نه وهى پيوه ندى به شه رپه وه بى، شه ركه، شه رپانى.

جنگيدان: شه ركردن. به ربه ره كانى كردن ده گه ل دژوراييه كانى شتى يان هه ولدان بو گه بيشتن به مه به ستيكى تايبه تى.

جن گير: جن (گر/ گير)، كه سيك كه ئيشى دوغا نووسين و نووشته دان به تووش بووانى نه خو شيبه روحيه كانه و به گوتى خو ي ده گه ل جنوكه كان پيوه ندى هه يه و ده توانى بيانخاته ژير ركيفى خو ي.

جن گيري: جنۆكە خوازی، كار و ئیشی "جن گیر".

جنم: (ج.ن) شكل، روخسار، قه لافەت، سرشت.

جنوب: (ج.ن) كۆی "جَنب".

جنوب: (ج.ن) باشوور، راژیر، نشیف.

"جنوب شرقی": باشووری خۆره لآت. "جنوب غربی": باشووری خۆراوا. "باد جنوب": زریان.

جنوی: باشووری. خەلکی باشوور. دروستکراو یان رەنیوھاتوو لە ناوچەکانی باشووری ولات.

جنود: كۆی "جند"، لە شکرەکان.

جنون: شیئی، دیوانەیی. شەیدایی. کەم عەقڵی، نەزانی.

جنون ادواری: شیئی (جاریه جار/ کاتی).

جنون آسا: (دیوانە / شیئ) ئاسا، شیئانە، وەك شیئان، کاری شیئان.

جنون اطباقی: حالەتی شیئی دایمی.

جنون اعداد: جۆریك لە شیئی نەخۆشی رارا نیسبەت بە ژمارەکان کە دایم دەیهوێ تەنەکان بژمیێ.

جنون پییری: خەرەفان، خەرەفین، نەخۆشی دەروونی کە دوای شەست ساڵەیی سەرھەل دەدا و نەخۆش تووشی بیخەوی و بی ئیشتیایی و لاوازی بیرگە و سەربژیوی دەبی.

جنون جوانی: "شیزۆفیرنی"، "نیسکیژۆفیرنی"، نەخۆشی دەروونی کە

لە نیوان 15 تا 30 ساڵەیی سەرھەل دەدا و نەخۆش تووشی حالەتی بی حالی و خەپەساوی و خەمۆکی و پەڕیشانی و راو و وەھم و وەھل سوکەوتی گەوجانە دەبی.

جنون زده: شیئ، دیوانە، besotted.

جنون وار: بروانە: "جنون آسا".

جنیب: (1) فەرمانبەر، بەردەستە، مل کەچ. (2) ئەسپی یەخترمە.

جنیس: رەسەن، جسن، نەژادباش.

جنین: کۆرپەلە، پز، پیزە، تۆل، پس، گۆدەك، بەبلە. "جنین جان نگرته": ئاوەمە، گۆشت پەرە، گۆشت پارە، پیزە ی رۆح تیی نەگەر او. "سقط جنین": بەرخستن، لەباربردن، بەراویتن.

جنین شناسی: تۆل ناسی، embryology.

جو: (ج) تەوشك، زەپۆش، كەش، كەشووھوا، فەزا، نیوان زەوی و ئاسمان، ئەتۆمسفیر.

جوانز: كۆی "جائزە".

جواب: بروانە: "پاسخ". "جواب دندان شكن": هەس دانەو، ولامی دیان شكین. "جواب عجولانہ": گورگاور.

جواب كردن: (1) ولامی رەت دانەو بە تكا یان داواکاری كەسێك. (2) وەرئەگرتنی نەخۆش یان بپینی داوئەرمان لێی بەھۆی ناھومیدی لە چاكبوونەوھە.

(3) دەرکردن.

جوابگو: بروانە: "پاسخگو".

جواد: (1) بروانە: "بخشنده".

(2) خۆشەبەز، ئەسپی تیژو، گورج.

جواذب: كۆی "جاذب".

جوار: دراوسیئەتی، ھاوسیئەتی. پەنا، تەنیشت.

جوارخ: كۆی "جارخه".

جوارح النھار: ئەو بەلا و كۆپرە وەربیانەیی كە ئینسان لە رۆژ دا بەرھەو پووی دەبیتەوھ.

جواز: (1) رەوایی، رەوایی، ریدان.

(2) ئینز، ئیجازە، رەوا، پەتە، پسوولە.

(3) تێپەرنامە، رینامە، پاساپۆرت.

جوازم: كۆی "جازم".

جواسیس: كۆی "جاسوس".

جوامد: كۆی "جامد".

جوامع: كۆی "جامع و جامعە".

جوان: (1) گەنج، لاو، لاق، جوان، تازەپێگە یشتوو، جھیل، جھیل، جھیل، جھیل، خۆرت، وشاق، نەوچە. (2) كەم ئەزموون بە ھۆی كەم تەمەنییەوھ.

(3) بروانە: "شاداب". (4) نوێ، تازەدامەرزوو. (5) لەبار و ھاوړا.

جوانب: كۆی "جانب".

جوان بخت: بەختەوھەر، خۆشەبەخت.

جوان خواهی: بروانە: "جوان گزینی".

جوان سالاری: لاوساوی، لاوسالاری، گەنج سالاری.

جوان سری: وەك لاوان ھەل سوکەوت کردن.

جوانك: جوانکیلە، جوانكەلە، لاوژۆكە، كۆری لاو.

جوان گزینی: لەسەرتردانانی لاوان بەسەر بەسال دا جوان دا، لاوخوازی، گەنج خوازی. "ageism"

جوانمرد: جوامیر، جامیر، میرخاس، مەردەمیر، جۆمەرد، پیاوخاس، شەجو، دلاوا، بەخشندە، مەزن، ئازا.

جوانمردی: جوامیری، میرخاسی، ئازایی، پیاوھەتی، پیاگەتی، مۆردەمەنی، لاوچاکی، دلاوایی، بەخشندەیی، رەندی.

جوانمەرگ: جوانمەرگ، بە گەنجی مردوو، بی وەخت مردوو.

جوانمە: (1) لاو، لاوی، جوانی. (2) چرو، چەكەرە، چەقەرە، چووژەرە، خەلف، غەلف، لزگ، لکی یەك ساڵە، لکی باریکی دار.

جوانمەزەن: چرو دەركردن، (چەكەرە / چەقەرە) دان، چووژەدان، پشكووتن، گەلادەركردن، پەك لێ روانی روھك، دندووكە دان، ملیان.

جوانمەزن: ژنی لاو.

جوانی: گەنجی، گەنجاییەتی، جھیلی، خۆرتی، لاوی، لاوانی، لاویتی، لەوھندی، جوانی. كەم ئەزموونی. "اول جوانی": دردوك، ھەرزەکاری.

جواهر: كۆی "جوهر".

جواهر نشان: گەوھەر نیشان، گەوھەردار.

جوايز: كۆی "جايزه".

جوبه: (ج) گۆرەپان، مەیدان.

جوجوشیدن: وردوردبون، پارچه پارچه بوون.

جوخه: (1) دهسته، تاقم، گروپ، دهسته یه که له خه لک، دهسته یه که له نازه لان. (2) قولکه. (3) چۆخه. "به جوخه اعدام سپرده شن": ئیعدام کران، گولله باران کران.

جود: به خشش، به خشنده بی، جوامیری.

جودت: چاک بوون، خاس بوون. چاکی، باشی.

جور: (ج) ستم، زور، له تم، ناهه قی.

جور: (ج) چه شن، جور، وه.

جوراجور: هه مه چه شن، جورجور، جوراوجور، جوریه جور، جوریه جور، ره نگاله، ره نگاوپره نگ.

جوراوجور: بروانه: "جوراوجور".

جورشن: ریخهران، دروست بوون، (جور/جور) بوون بوون.

جورکردن: ریخ خستن، دروست کردن، سازاندن، (جور/جور) کردن.

جوره: جمع "جائر".

جوریلدن: گه پان به دواى شتیك دا.

جوزاك: (1) خه م، كول، كه سه ر.

(2) خه مبار، خه مناك.

جوسازی: شانتاز، گه مه کردن به هه ست و سوزی به ره دهنگ.

جوسان: گه پان و خولانه وه له ناو مالاندا بۆ راووروت.

جوسنج: "بارۆمیترا"، ته وژم پیو، زهخت پیو.

جوسنگ: هاوکیشى جو، به قه رای دهنکه جویه ک.

جوسه: (ج.س) کۆشک، کاخ، باله خانه.

جوش: (1) کولان، کولین، وه کول هاتن، هاتنه کول، جوشان، جوشیان.

(2) شوپرش، هه نگامه، پشیوی، شپریوی.

(3) دلله خورپی، دلله کوتی، تین و گوپ و وروژان. (4) زیبکه. (5) بروانه: "تلاطم".

"به جوش آمدن": (1) کولین، هاتنه کول. (2) شه پۆل هه ستان. (2) تووپه و قه لس بوون، هه لچوون. (3) وه جووله که وتن.

جوش آب: کول، قولت، جوش.

جوش آمدن: بروانه: "جوش".

جوش آوردن: (1) کولاندن، وه کول هینان.

(2) تووپه بوون، قه لس بوون.

جوشا جوش: کولینی به رده وام.

جوشاك: کولان، کولین.

جوشان: (1) له حالى (کولان/کولین) دا.

(2) بروانه: "مواج". (3) زور تووپه و نارپه حهت و بی ئوقره. (4) له حالى هه لقولین دا.

جوشاندن/جوشانییدن: کولاندن، کولانن، کولانگ، که لاندن، که لاندن، جوشانن، جوش پی هاوردن، جوش پیه پینانی تراو، قلیاندن، قولانن، قولتانن، قولتانن، قه لاندن. "جوشانییدن مختصر": که نگرکولین، کولاندن ناتا و او. "بازجوشانییدن": کولاندن وه، کولاننه وه.

جوشاننده: کولین، جوشین.

جوش و خروش: کولکۆ، گورپوتین، تین و گوپ، که فوکول.

جوشی: زوهه لچو، فیشقی.

جوشی شدن: تووپه و قه لس بوون.

جوشیدن: کولین، کولان، کولیان، کولانن، کولخواردن، که لان، که لان، که لین، که لین، که لستن، که ل، هه لقولیان، هه لقولین، هه لقولان، هه ل قولتان، هه ل قولتیان، شه زکین، شه مزتن، شه مستن، جوشان، جوشیان، جوشین، وه جوش هاتن، گره وای، قلتیان، قولان، قولتان، قه لین، فوویر، فوویریان. هه را و قه په بالئی کردن. نارپه حهت و تووپه بوون. نیگه رانی و بی ئوقره بی هه بوون. په بابوونی توقله له سه ر تراو. "با کسی جوشیدن": بوونی هاوپرته تی و گه رموگوری ده گه ل نه ودا.

جوشیده: کولاو، کولیو، کولیاگ، جوشیو، جوشیاگ، هه لقولاو، هه لقولیو.

جوع: برسیتی.

جوف: ناوه وه ی شتیك. سک، زگ.

جوقه: بروانه: "جوخه". "جوقه به جوقه": گروپ گروپ.

جوك: نوکته، جۆک.

جول: گه پان، خول خواردن، ته واف کردن.

جولا: بروانه: "جولاه".

جولان: گه پان، ده ورلیدان، شه سپ تاودان بۆ هه ر لایه ک، لینگ دان، ریمبارین، ته راتین. ده سه لات نوینی. خوئیوی کردن.

"جولان داشتن": جولان، گه پان.

جوش خوردن: (پیکه وه نووسان/پیکه وه لکان) به هوی قالایی کردن. ویک هاتنه وه ی برین و خوش بوونه وه، جوش خواردن. دروست بوون، جوریبوون. هه ست به نارپه حه تی و قه لسی کردن. "جوش خوردن با چیزی": سازگار بوون ده گه ل نه و. "جوش خوردن با کسی": خوگرتن ده گه ل وی و گه رموگوریبوون له ته کیا.

جوش دادن: قالایکردن، له حیمکردن، جوشدان، ئاویه دان، که وین. کولاندن. لیک نزیک کردنه وه، پیوه ندادن. جور کردن، مه یسه رکردن.

جوش زدن: هاتنه کول. وه گورپوتین که وتن، تووپه بوون، هه لچوون. تووشی دلله پراوکیبوون. هه ول و ته قالای زور کردن. پیوه ندادنی دوو کانزا به یه کتر. زیبکه ده رکردن.

جوشش: کولکۆ، قولت، کول، هاتنه کول.

گورپوتین و وروژان. "جوشش شدید": کفتوکول، جوشینی به ته وژم.

جوش فلزات: جوش، پیکه وه نووساندنی کانزا به قالایی.

جوش کردن: هه ول و ته قالادان. هاتنه دی، وه دیه اتن.

جوشناسی: زانستی تاوتوی و ناسینی که شی زه وی، که شناسی.

جوشنده: به کولکۆ، نه وه ی بکولی و بیته جوش. شه پولاوی. فیچقه که ر، نه وه ی هه لده قولی.

جوش و جلا: هه ول و هه لوه لا. رژی و به ئیره بی.

جولانگه: رمبازگه، شوینی تاودانی ئەسپ. شوینی هاتوچۆ و بزوتن یان چالاکى.

جولاه/ جولاهه: بپوانه: "بافنده".

جولاهگى: بپوانه: "بافندگى".

جولهه: بپوانه: "جولاه".

جولیدن: بپوانه: "زولیدن".

جونداگان: جووینه ره كان، كرتینه ران، گیانله به رانی که به ددان شت ده قرتینن.

جونده: جاوهر، جووینه، جوونه، خورۆك، كرتین.

جوهر: (1) گه وهه، گه وهه، به ردی زۆر به نرخ. (2) بنه چه و كورتهى شتیک، ناوه زۆك. (3) ههقیقهت. (4) توخم و مادهی سه رهكى و پیکهینهى شتی.

(5) توانایی و لیهاتوویی بۆ نه جامدانی کاریک. (6) (کیمیا) ترش. (7) (فهلسهفه) ئەوهی بۆ وه دیهاتنی له ده ره وه پێویستی به شتی دی نیه. (8) بپوانه: "درخشندگى". (9) شه پۆل و ناریکى له ئاسن و چپو و هتد.

جوهردار: ره سهن، به کار، ئازا له کاردا. هه رشتیک که بریقهی لیوه بى و بدره وشیتته وه.

جوهرداشتن: هه بوونی توانایی و لیهاتوویی.

جوهرفرد: له زاروهی پیشینیان دا: پاژى دابهش نه بوو.

جوهرگین: ئیستامپ.

جوهرى: بنه په تی، سه رهكى ده پێوه ندى له گه له ههقیقهت و چیه ته شتی. گه وهه رفرۆش.

جویا/ جویان: په یجۆر، لیگه، پرسان.

جویاشدن: لیگه ران، به دوداگا ران، ئەحوال پرسین، هه وال پرسین، پرسین، پرسیارکردن.

جويدن: جاوین، جوون، جووین، جووتن، لۆچکاندن، ژاوین، ژاواى. به ناروونی ده برپینی قسه یهك. له ناو بردن.

"دوباره جويدن": جوونه وه، جاوینه وه.

جويدنى: شیاوی جاوین، قانیک، شتی که ئەيجاوان وهك: جاجك.

جویده: جاوراو، جاویاو، جاویاگ، جووراو، ژاویا، ژایسه، ژاییه. لیل و ناروون و برکه برکه.

جوینده: لیگه، په یجۆر، دۆزه، توپۆزه، خوازیار.

جویدن: بپوانه: "جستن".

جهات: لایه، لا، ئالی.

جهات اریعه: له جوگرافیدا: چوار لا واته باکوور، باشوور، خۆره لات، خۆراوا.

جهات اصلی/ چهارگانه: بپوانه: "جهات اریعه".

جهات ششگانه: شه شده، شه ش ئالی، شه ش لا، پيش و پاش و سه و ژیر و راست و چه پ.

جهات فرعى: بریتیه له باکووری خۆره لات، باکووری خۆراوا، باشووری خۆره لات، باشووری خۆراوا.

جهاد: (1) خهزا، شه ری ئایینی، خه بات، تیکۆشان، جهنگین. (2) زهوی رهق و بی پروهك. "جهاد اصغر": شه ره گه ل دورمانی ئایینی خودا. "جهاد اکبر": رهنج و سهختی کیشان بۆ به ربه رهکانی ده گه ل ههوا و هه وه سی ده روونی.

جهادگر: خه باتکار له ریگه ی ئایین دا.

جهار: (ج) ئاشکرکردن، ده رخستن.

جهارت: به رزبوونه وه و به تروپك گه یشتنی دهنگ.

جهاز: (1) جیاز، جیازی، ره هال، ره هیل، باوانی. (2) ده زگا، که لوپه ل، ئامراز، ئامیر. (3) کۆئه ندام. "جهاز هاضمه": ده زگا/ کۆئه ندامی هه رس کردن.

جهال: (ج) کۆی "جاهل".

جهالت: نه زانین، نه زانی، بی ئاوهزی.

جهام: هه ورری بی باران.

جهان: (1) جیهان، دنیا، گه ردوون، گۆی زهوی. (2) بپوانه: "جهنده".

(3) رۆژگار. (4) خه لکی دنیا. (5) ژیان.

(6) سروشت. "به جهان باقی شتافتن": کۆچی دواییکردن، مردن.

جهان آرا: رازینه ره وهی جیهان، جیهان رازین، جیهان خه ملین.

جهان آزاد: جیهانی ئازاد، ولاتانی سه رمایه داری پیشکه وتوو یان ولاتانی سه ره به وان.

جهان آفرین: ئافرینه ری جیهان، خودای مه زن.

جهان افروز: رووناك كه ره وهی جیهان، رۆشنکه ره وهی جیهان، سه فته تی خۆر.

جهان باقی: ئەو دنیا.

جهانبان: نگاداری گه ردوون، نگابانی جیهان، سه فته تی پاشای گه وره خودا.

جهانبانی: پاشایه تی.

جهان بین: جیهان بین، بینه ری جیهان، سه فته تی چاو. جیهان نما.

جهان بینی: جیهان بینی، کۆی بیروپۆچوو نه کانی تاکیک یان قوتباخه نه یکی ئایینی یان فه لسه فی یان سیاسی سه بارهت به دیارده کانی جیهان.

جهان پشوه: جیهان توپۆز، گه شتیار، جیهانگه پ.

جهان پناه: په نا و په ناگه ی خه لکی، پاشای دادپه روه ر.

جهان په لوان: پالنه وانی گه وره، دلیرترین و به هیزترین پالنه وانی دنیا.

جهان پیمه: جیهان پێو.

جهانتاب: رووناك كه ره وهی جیهان، سه فته تی خۆر.

جهانجو: جیهان خواز، پاشای مه زن و ولات (سین/ ستین).

جهان خوردن: به هره مه نده بوون له چپۆزه ماددییه کانی دنیا.

جهاندار: نگابانی جيهان، پاشای دادپهروهر و ژير كه ولاته‌كه‌ی به باشی به پرتوه بيا. خودا.

جهانداري: پاشايه‌تی.

جهانندن: برونه: "جهانندن".

جهان دیده: دنيا دیده، دنيا دیده، جيهان گه‌پاو، كه‌سی كه نه‌زمونی زوری له دنيا هه‌بی.

جهانسوز: سووتینه‌ری جيهان، پاشای زۆردار و سته‌مكار.

جهان سوّم: ولاتانی دو‌ا‌که‌وتوو یان له حالی گه‌شه‌سهندن دا. "جهان اول"; ولاتانی پيش‌كە‌وتوو سهرمايه‌داری. "جهان دوّم"; ولاتانی سووسياالیستی پيش‌ه‌لوه‌شانی یه‌کيه‌تی سوّفقيه‌تی پيشوو.

جهان‌شومل: جيهانداگر، جيهانگر، "يونيویرسال".

جهانگرا: جيهان خواز، جيهانگه‌ر.

جهانگه‌ر: توریست، گه‌شتیار، گه‌پیده، جيهانگه‌ر، دنياگه‌ر.

جهانگشا: جيهان که‌ره‌وه، ولات گیر، ولات ستین، پاشای نازا و زال، زنده‌خواز.

جهانگشایی: ستانندن یان داگیرکردنی ولاتان، ولات ستین، زنده‌خواری.

جهانگیر: 1) جيهان داگر، جيهانی، نیونه‌ته‌وه‌یی. 2) جيهانگیر، داگیرکهری جيهان. 3) كه‌سیك كه ناوبانگی به هه‌مو شوینیکی جيهان بگا.

جهانگیری: گرتنی ولاتانی گه‌وره، زالیتی، زال بوون به سهر جيهاندا.

جهان نما: جيهان نوین/نما، شانده‌ری جيهان.

جهان نورد: برونه: "جهانگرد".

جهانی: جيهانی، گه‌ردوونی، نیونه‌ته‌وه‌یی. گشتی و ته‌واوداگر. یه‌ک كه‌س له خه‌لكی جيهان.

جهانیان: خه‌لكی جيهان، ته‌واوی خه‌لكی جيهان.

جهانییدن: هه‌لبه‌زانندن، هه‌لبه‌زاننده‌وه، هه‌لبه‌زاننه‌وه، هل به‌زانندن.

جهانی شدن: به جيهانی بوون، جيهانگیری. ناوبانگ ده‌رکردن له سهرانسهری جيهاندا.

جهت: روو، ناراسته، ناقار، لا، ئالی. لایه‌ن. هۆ. "جهت اصلی": هه‌ركام له چوار لای باکوور و باشوور و خوراوا و خوره‌لات. "جهت دادن به چیزی": مه‌به‌ستدارکردنی ئه‌و. "جهت داشتن": بوونی هۆ یان هۆكار. "جهت فرعی": هه‌ركام له چوار لای باکووری خوراوا و باکووری خوره‌لات و باشووری خوراوا و باشووری خوره‌لات. "جهت مثلثاتی": ناراسته‌ی پيچه‌وانه‌ی جووله‌ی ژمیره‌ری کاترژمیر له سهر جه‌غزیک. "از جهت": سه‌باره‌ت به، له‌بابه‌ت. له‌لایه‌ن. بۆ. "از هر جهت": له‌هر باریکه‌وه، له‌هر بواریکه‌وه. "به جهت": به‌هۆی. بۆ. "به هر جهت": به‌هر حال.

جهت بخش: رینوینیکه‌ری كه‌سی یان شتی به‌ره‌و لایه‌ك، ناراسته‌كه‌ر.

جهت دار: مه‌به‌ستدار.

جهتگیری: لاگیری/لایه‌نگری له كه‌س یان بروایه‌کی تاییه‌تی، هه‌لویتست گیری.

جیگیربوون له شوینی مه‌به‌ست.

جهت نما: روونما، ناراسته‌نوین.

جهت یابی: دۆزینه‌وه‌ی ناراسته/ناقاری جی مه‌به‌ست به شیوازی جوړاو جوړ.

جهد: (ج) دل دانه سهر، گوئی پیدان. تیکۆشان، تیکۆشین، ره‌نج دان. "به جهد": به‌دژواری، به زۆر.

جهر: ئاشكراکردن، ده‌رخستن، چپاندن، به‌رزکردنه‌وه‌ی ده‌نگ کاتی ستران بیژی.

جهش: په‌رین، بازدان، قه‌له‌مباز، خۆه‌لدان، سنگه‌باز، خیز، گوژم، وراق، ته‌کانی به‌ته‌وژم، قه‌گه‌مزین، هه‌لبه‌پاران، هه‌لبه‌پاران، لیتك. موتاسیۆن. "جهش حیوان": گومه‌ته، گومه‌زه، گومه‌له‌ك، باززه‌قه.

جهل: نه‌زانین، نه‌زانگی، په‌ی پی‌نه‌بردن، نه‌فامی، ده‌به‌نگی.

جهل بسیط: به كه‌سیك ده‌لین كه ده‌زانگی كه نازانی، یه‌ك سهره نه‌زانین.

جهل مرکب: به كه‌سیك ده‌لین كه نازانی به‌لام واده‌زانگی كه ده‌زانگی، دووسه‌ره نه‌زانین.

جهم: گرژ، مۆن، رووترش.

جهمندی: (فيزيك) ئیلاسیسیتی.

جهن: برونه: "جهان".

جهنده: 1) برونه: "جستان". 2) تپیه‌ر و نابهرده‌وام.

جهود: 1) تیکۆشه‌ر، ته‌قالاكار، زه‌حمه‌ت کیش. 2) مووسایی، جووله‌كه. "جهود خون دیده": ئه‌وه‌ی به‌هۆی ژان و ئیشیکی كه‌مه‌وه هاتوهاوار ده‌كا.

جهودانه: وه‌ك جووله‌كه‌كان له رووی ده‌مارگیری یان خۆبه‌سته‌م لیکراو نیشاندان.

جهودبازی: هاتوهاوارکردن بۆ شتیکی كه‌م و چووكه. رژی و قپنسی کردن.

جهودی: جووله‌كه، مووسایی.

جهوری: بلیند، به‌رز، ده‌نگ به‌رز.

جهول: نه‌زان، نه‌فام، بی‌ئاوه‌ز، خۆپه‌سند.

جهوم: لاواز، بی‌هیز، بی‌وزه.

جهیدن: هه‌لبه‌زین، هه‌لبه‌زان، هل به‌زین، هه‌لبه‌پاران، په‌رین، راپسکان، چنك، وراق به‌ستن، وراقدان.

جهیر: جوان، خۆشخولق، به‌رز، ده‌نگ به‌رز.

جهیز/جهیزیه: جیاز، جیازی، ناوتیلانه، شه‌کیتر، وهرده‌ك.

جیاع: کۆی "جائع".

جیب بر: گیرفان بر، به‌رك بر، کیسه‌پر، جیب‌پر.

جیب تمام: (بیرکاری) کوسینووس.

جیب خالی: بریتی له نه‌دار و بی‌پوول.

جیب زن: گیرفان برین.

جیبی: گیرفانی.
جیند: باش، چاک.
جیران: کۆی "جار"، به مانای هاوسییکان، دراوسییکان.
جیره: جیره، مچه، مووچه، مووچانه، به شه نان و بژیو. "جیره ماهیانه": مانگانه، هه یقانه.
جیره خشک: جیره وشکه، خوارده مهنی کال و نامادنه بوو، بئ پیخۆر.
جیره خوار: جیره خۆر، جیره هه، مووچه خۆر. ملکچه، به رفه رمان، ژیرفه رمان، ژیرده ست و خزمه تکار.
جیره فقرا: یابر، جیره بۆ فه قیر و هه ژاران.
جیرشدن: سووتان.
جیزکردن: سووتاندن یان زیان پینگه یاندن.
جیزگر: بپوانه: "ریاخوار".
جیستن: بپوانه: "جستن".
جیش: 1) سوپا، له شکر، ئه رته ش. 2) هاتنه کول، وه کول هاتن. 3) وه که فوکول که وتنی ده ریا. 4) به رپابوونی شه پ. 4) فرمیسک هاتنه خوار.
جیشیدن: میزکردن.
جیغ: زیره، زیق، زیق، قیژ، قیژه، قیره، واقی، زریک، زریکان، زریکه، قریشکه، سیره، شیق، شات، شاتان.
جیغ پیاپی: زیره زیره، زیق زیق، قیژه قیژ، زیق و هۆر.
جیغ زدن: بپوانه: "جیغ کشیدن".
جیغ کش: زیره کهر، هاوارکه ر، هاوارکۆخ.

جیغ کشیدن: زیراندن، زیرانن، زیقاندن، زیقانن، قیژاندن، قیژانن، قیژه کردن، قیژین، فه قیژاندن، قیراندن، زیرکاندن، تریکاندن، شاتاندن، شیقین، نشقین، واقایش.

جیغ و داد: زیره زیره، سیره سیره، زریکه زریک، زیق وهه را، شیره شیره، قیره قیره، قیژو هۆر، قیژو وپ، گورگور، نه په، گوره.

جیفه: تهرمی بۆنگرتوو و بۆگه نیو، منداره وه بوو، که لاک. "جیفه دنیا": مالی دنیا، پاره و سامان.

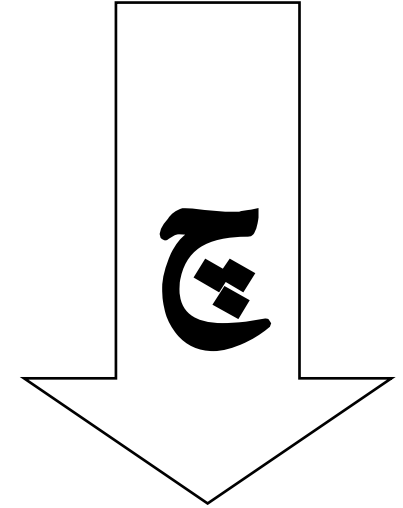
جیک زدن: ناره زایه تی ده رپین، دهنگ کردن.

جیل: نهوه، وه چه، به ره. سه ده.

جیم شدن: خۆ باریک کردنه وه / خۆ لوول کردنه وه و ده رچوون، له په نایه که وه بۆی ده رچوون، خۆدزینه وه، کووزووبوون، باچاندن، راکردن بئ خه بهر، فیسمالک دان، شوولکاندن، قوونه دزه کردن.

جین: ده رزه ن. جۆری مه شروب. جۆری شه پوال.

جیوش: کۆی "جیش"، له شکره کان، سپاکان.

چاپار: چه پەر، ته تەر، نامه پەر، نامه گه یین، پۆست، پۆسته چی.

چاپارخانه: پۆسته، پۆستخانه، پۆسته خانه، پۆسه خانه، به پۆیه بهری پۆست، جیگه ی نامه گه یاندن.

چاپاری: زه روپ، تیرپه، ته تەر. خیرا، کرژ، تیرژ، توند.

چاپچی: چاپکەر، چاپچی، که سیك که کتیب چاپ ده کا. درۆزن، فیلبان.

چاپخانه: چاپخانه.

چاپک: پروانه: "چاپک".

چاپگر: چاپکەر، پرینتیر.

چاپلوس: جاملوس، جامه لووس، زوان لووس، ماستاوکەر، مەرایه کەر، پیاوی به کلکه سووته، دهوتەری ریا باز، لاعب کەر، لاعبی.

چاپلوسی: شه لاف، کلکه سووته، مەرایه، زمان لووسی، ماستاوکردن، ریاکاری، هولیسکی، دووویسی، رووینی، راوپو، حولیاتی.

چاپنده: تالانکەر، ئەوی که مال و سامانی خه لک به تالان بیا.

چاپی: سه ربه چاپ. چاپکراو. کلیشه یی، چه ندپاتکراو.

چاپیدن: تالانکردن، راوووت کردن، شه لاندن، چرپانن، دزین، رفاندن.

چاپیده: تالانکراو، دزراو.

چابک: 1) فرز، گورج، کرژ، ئازا، چالاک، چوست، لهش سووک، به پی، هه رقه، زرننگ، کارامه، ته پدهس، به دهس، به دهست. 2) جوان و ناسک. 3) به خیرایی. 4) جوان چاک، سوپه ری.

چابک دست: به دهست و برد، کارامه، کارزان، لیها توو.

چابک سوار: سووکه له سوار، سووکه له سوار، سوار چاک، شۆره سوار.

چابکی: فرزی، گورجی، ئازایی، چالاک، چوستی، کارامه یی.

چاپ: چاپ، هونه ری نه خشانندی نووسراوه و وینه کان له سه ر کاغز به ده زگای چاپکەر. "به چاپ رساندن": چاپ کردن، بلاوکردنه وه.

چاتمه زدن: پیک هه لپه ساردنی تهنگان له کاتی وچان دا، راوه ستانی ژماره یه ک کیشکی له شوینیک، جیگه یوونی قهره ول و سه ریا زه کان له شوینی.

چاچول: که له ک، فرتوفیل، ته شقه له، گه ر، گزی.

چاچول باز: فیلبان، گزیکار، ته شقه له باز، که له کچی، جامباز.

چاخان: چاپ باز، درۆزن، به فروفیشال، به شات و شووت، مەرایه کەر، خۆمه لکیش، فیشالکەر، هاشه کەر، چاخان، چاخان پاخان، درۆ، ده له سه.

چادر: چارشینو. چادر، خیهت. روپوش، ده مامک. کفن. "چادربه سرانداختن (سرکردن)": چارشینو به سه ر دادان، ناماده بوون بۆ رویشته دهر له ماله وه. "چادربه کمر زدن": ناماده ی ئەنجامدانی کاریک بوون.

چادر احرام: بریتی له به فریک که که وتبینه سه ر زه وی، سپیه تی به فر له سه ر زه وی. **چادرتسا:** بریتی له سووویونی ئاسۆ و رووناکیی هه تاو.

چادردزن: هه لدانی خیهت.

چادر کافوری: بریتی له سپی تی به یانی و رویشنایی هه تاو.

چادر کبود: بریتی له شه و، تاریکی شه و. **چادر کحلی:** بریتی له ئاسمان و تاریکه شه و.

چادر لا جور دی: 1) بریتی له ئاسمانی بی هور. 2) بریتی له سه وزه لان، سه وزه زار.

چادرنشین: چۆلپه رست، چۆل نشین، چادرنشین، کۆچەر، گه رمین کویستان کەر، خیله کی، ره وه ند، که سیك که له ناوه دانی دا ناژی.

چادرنیلی: پروانه: "چادركحلی".

چادری: چارشینو پۆش. له بار بۆ خیهت.

چار: 1) سووکه له ی "چهار". 2) سووکه له ی "چاره".

چارباش زدن: دانیشتن، نیشته جیبوون.

چارپا: چوارپی.

چارپهلو: 1) بریتی له زگی گه وره و پیر.

2) زنتول، گۆشتن، قه له و. 3) چوارپالوو.

چارپهلوشدن: بریتی له تیربوون.

چارچار: 1) به رابه ری، رقه به رایه تی، رووبه روو بوونه وه، شه ره چه قه، ده مه قاله.

2) چوار روژی کۆتایی چله ی گه وره و چوار روژی هه وه لی چله ی چووکە ی زستان.

چارچوب: چوارچیه وه، شپیان، شپیانه. سیستم. پیکهاته. دار، خاچ. "به چارچوب کشیدن": له خاچ دان. خسته نه چوارچیه وه. چه سپاندن، جیگه رکردن.

چارقد: چوارلۆ، چوارقه د، چوارلا، دوو جار وه نووشتاو.

چارک: 1) چاره ک، چاره گ، چاری، له چوار بهش به شیک. 2) (پیشهنگی / پیشپه وی) کاروان.

چارگامه: ئەسپی خۆشبه ز، ئەسپی چه له ک، چوار ناڵ.

چارگاه: 1) يه كۆك له ئاھەنگەكانى ئىرانى. 2) شىۋىندراۋى "چارگاه"، لە ۋەپگە، جىلە ۋەپ، رەپەلگا، چەرىنگەھ.

چاروادار: ولاخدار، ولاغدار، كەردار، قاترچى، خەربەندە، ھەربەنە، داۋەسىن، چاروادار، چارۋەدار، چارۋىدار، قەتارچى، مەكارەچى، ئاگادارى بارەبەران.

چارۋناچار: ناچارى، نەچارى، چارى ناچار، خويى ناخوايى.

چارە: چار، چارە، چارەسەر، گوزۋور، دەرمان، تىمار، دەرەتان، تەگبىر، مشور، فىل، كەلەك، مەكر.

چارەاندېش: چارەدۆز، تەگبىرلىكەر، مشورخۇر، ئەۋەى كە بە دۋاى چارەسەر و دەرمانەۋەيە.

چارەاندېشى: چارەدۆزى، دەراندن، رىگەچارەدۆزىنەۋە، تەگبىرلىكەردن، مشورلىخواردن، جىبەجىكەردن، پىكەيئان.

چارەبىردار: چارەھەلگەر، شىۋاى چارە.

چارەپىزىر: چارەھەلگەر، شىۋاى چارەسەر، ژانى كە بتوانى چارەسەر بىكى، بابەت يان كاريك كە بىكى راست يان چاك بىكىتەۋە.

چارەپىرداز: چارەكەر، تىماركەر، چاك كەرەۋە، راست كەرەۋە، بىرازكەر، سازىنەۋە.

چارەپىژۋە: چارەدۆز، چارەتۋىژە، چارەتۋىژىن.

چارەجستن: بەدۋاى چارەسەرى كەۋتن يان بە تەگبىر چارەسەركردنى كىشە و گىرگىفتى.

چارەجو/چارەجوى: چارەدۆز، چارەخواز، چارەگەر، دۆزەرەۋەى رىگەچارە.

چارەجويى: چارەدۆزى، چارەخوازى، چارەگەر، دۆزىنەۋەى چارەسەرى. تەگبىر، راۋىژ.

چارەداشتن: رىگەچارەدۆزىنەۋە بۇ دەرمانبۋون لە دۇخىكى نالەبار.

چارەدان: (چارە/ چارەسەر) ناس، چارەزان، زانەرى رىگەچارە.

چارەساز: كارساز، چارەناس، چارەكەر، چارەسەر، بە تەگبىر و را. عىلاجكەر.

چارەسازى: چارەدۆزى، رىگەچارە دۆزىنەۋە، چارەسەركردن.

چارەسگال: بىروانە: "چارەجو".

چارەسنىج: چارەدۆز، بىركەرەۋە لە رىگەچارە.

چارەشدن: لابرانى كىشە يان دىۋارى.

چارەشناس: چارەناس، چارەناسىن، كەسىك كە چارەسەرى شتىك بزانى.

چارەكردن: چارەسەركردن، چارەكردن، بەكاربىردن تەگبىر بۇ قوتارىۋون لە دۇخى نالەبار و ناخۇش و ۋەدەستەيئانى دۇخىكى دلخواز. تىماركردن، دەرمان كردن. فرتوفىل كىردن.

چارەگەر: چارەكەر، چارەدۆز، بەبىر و تەگبىر.

چارەگىرى: رىگەچارەدۆزى، تەگبىر و تىرامان.

چاشت: سەرەتاي رۆژ، كاتى بەيانى، چىشتا، چىشتان، قاۋەلتون، چىشتەنگاۋ. 2) نانى قاۋەلتون.

چاشت خوار: بىروانە: "چىشتەخور".

چاشتتگاه: چىشتانان، چىشتەنگاۋ، چاشتتنگا، قاۋەلتون، نىۋان بەيەن و نىۋەرۋ، سەرشىۋ، دانى.

چاشتەخور: بىروانە: "چاشت خوار".

چاشنى: 1) چەشنى، چاشنى، تەرەقە. 2) تام، چىژە، چەشكە. 3) ئەۋەى بۇ خۇش چىژ كىردنى خواردەمەنى زىاد دەكرى.

چاشنى چش: چىژكەر، چىژەر.

چاشنى خور: بىروانە: "چىشتەخور".

چاشنى كردن: زىادكردنى شتى بە ئاخاوتە بۇ كاريگەرى زىاتر دانان. چەشتنى خواردەمەنى بۇ تاقىكردنەۋەى چىژ. بە زمان لووسى پىفرۇشتن، پى قالبىكردن. تاقىكردنەۋە.

چاشنى گىرقتن: چەژتنى خواردەمەنى بۇ دىيارىكردنى چۆنىتەتى و سالم بۋونى. ھەلگىرتنى كەمەككە لە ھەر شتى. تاقىكردنەۋە.

چاشنى گىر: بىروانە: "چاشنى چش".

چاقاقالو: خەپلە، خىرپىن، چكۆلەى تىرگۇشت، گۇشتن، كورتهبالاى قەلەو.

چاق دماغ كردن: ھەۋالپرسىكردن.

چاق سلامتى: چاك و خۇشكىردن.

چاق كردن: 1) قەلەۋكردن. 2) ئامادەكردنى نىژگەلە و شتى وا. 3) چارە و تىماركردن. 4) تىژكردنى دەمى سمەك و مشار.

چاق نفس: بىروانە: "تازەنفس".

چاقوخوردن: ۋەبەر چقق كەۋتن. بىرىندارىۋون.

چاقۋدستەكردن: بىكارىۋون، نەبۋونى كارى گرىنگ.

چاق و چلە: چاخوچل، گىردەلى قەلەو، سالم و سەرحال.

چاقۋكش: چەقۆكش، شەپانى، شەقاۋە، كەسى بە چەقۆلەيدان ھەرەشە لە خەلك دەكا.

چاك: درز، تلىش، شەق، قلىش، فەتار، دىپاۋ، دادپاۋ، پىدزكە، كون. "چاك پىرھن": گىرفان، يەخەى كراس. "چاك جامە": داۋىنى جلوبەرگ. "چاك روز": رووناكايى بەيەنى، بەرەبەيان. "بىز بە چاك": بىرۋون بە. "بەچاك زدن": بىروانە: "جىم شدن".

چاكاچاك: لەت و پەت، لەت و كوت، فەتارفەتار، شىرپەر، پى درز و كەلەن. دەنگى وىك كەۋتنى گورز و شمشىر.

چاكانىدن: بىروانە: "چكاندن".

چاك چاك: 1) تىتال تىتال، لەتار، رىشال رىشال، لەت و كوت، پى لە درز و كەلەن.

(2) دهنگی ويك كهوتنى گورز و خه نجر و هتد له شه پدا ، دهنگی ليدانى شمشير و شكان و درانى شتيك.
چاك خوردن: بپا و دران.
چاك دادن: دراندن، تليشانندن.
چاكر: نوكر، خزمه تكار، خزمه تگوزار، خولام، بهنده، چوكار، ملكه چ، دانراو.
چاك ران: نهندامى سيكى ژن.
چاكروار: بهنده ناسا، نوكر ناسا، چوكارانه.
چاك روز: كاتى خوركه وتن.
چاك سينه: برىتى له نيوان دوو مه مكان.
چاك كردن: برين، له ت كردن.
چاك كون: قه لشت و مه وداى نيوان دوو سمت.
چال: (1) چال، چاله، قولكه. (2) بپوانه: "اشيانه".
چالاك: (1) چه له ننگ، كه له ش، زرك، به هوش، چوست، به كار، نازا، فرز، گورج، له ش سووك، مه زبوت، دهست هه ل، قوچاخ. (2) شوينى به رز و بليند.
(3) جوان، دلگر.
چالش: (1) خلنگين/له نجه كردن به ناز و غروره وه، رويشتن به ناز و له نجه ولار.
(2) بپوانه: "جولان". (3) ملمانى، مملانه، روويه پوويونونه وه. (4) تاوانبار كردن.

(5) سه رپيچى كردن. (6) رقه به رايه تى كردن. (7) نار ه زايه تى، دهنگ هه لپرين.
"به چاش طبييدن": تووشى ملمانى كردن، داواى به ربه ركهانى كردن، داواى ولام و هه نكاوى به كرده وه ليكردن.
چالش كردن: (1) رويشتن، كوچ كردن. (2) شه ر كردن، خه بات كردن.
چالشگر: (1) به ناز و عيشه وه كه ر، له نجه ولار كه ر و خلنگين. (2) خه بات گير، تي كو شوه ر، شه ر كه ر، جه نكاوه ر.
(3) تي رنه خور له گان كردن دا، زه نهك، كير چليس.
چالشگرى: (1) خو نوينى له به ران به ر خه نيمدا. (2) جه نكاوه رى، نازايه تى، خه بات. (3) به له نجه ولار و عيشه وه رويشتن. (4) به ئيره يى له ئيلاقه كردندا.
چال كردن: قوول كردن، هه لكه نندن. چال كردن، خستنه ژير خاك، به خاك سپاردن.
چاله چوله: كه ندوله ند، چال و چول، مه رخ.
چاله ميدانى: (1) په روه رده نه كراو، لات. (2) لاتانه. (3) ناحه ز و دزيو.
چام: ناز و عيشه وه، له نجه ولارى. خوارى و پيچ.
چام چام: پيچه لاويچ، پيچاويچ، خواري و لار، ريگه ي به پيچ و خواريه كه و پيچه كه، ريگه ي به كه ندو كلو، دهر و دولى پيچاويچ.

چامه: هه لبه ست، غه زه ل، سرود، ستران، گورانى.
چامه زن: مووسيقاژهن، ستران بيژ، گورانى بيژ.
چامه سـرا: هه لبه ست وان، شاعير، غه زه لبيژ، سترانبيژ، به سته ويژ.
چامه گو: بيژه رى "چامه"، شاعير، غه زه ل خوين.
چاميدن: (1) له نجه كردن، به له نجه و لار رويشتن، به ناز رويشتن، خلنگين، شنيان. (2) ميز كردن.
چانه انداختن: برىتى له گيان دان، مردن.
چانه جنبانندن: قسه كردن.
چانه زدن: چه نه ليدان، چه نه چهن، چه نه بازي، چه قه چه ق كردن، ژوربيژي، ژوربيلى ي، حيناوه، گيره كردن.
چاو: ناله وشيوهن، نالاندن به هوى ئيش و كول و كه سه ره وه. پارهى كاغزى سه رده مى مه غول.
چاوان: له حالى نالاندن دا، نالان.
چاونه: (1) گولى پرگه لا و ره نگا له. (2) لار، خوار، چه ماوه، نارپك.
چاوش/چاوش: پيشه ننگى له شكر، سه رقافله، پيشه روى كاروان.
چاويدن: نالاندن، نالانن، كپوزانه وه، ناله و خرؤشيني بالنده.
چاهجو: بيركهن، چالگهن.
چاهخو: بپوانه: "چاهجو".
چاهزندن: بيرليدان.
چاهكن: بپوانه: "چاهجو".

چايش: سه رمايون، هه لامه ت، چيامانى.
چايمان: بپوانه: "چايش".
چايبندن/چايبندن: سه رمايون، تووشى هه لامه ت بيون، نه خو ش كه وتن له سه رمان.
چپ: (1) چه پ، لاي به ران به رى راست. (2) ناراست، به راوه ژوو. (2) چه پ دهست، چه پله ر. (4) خيل، چاوچيل.
چپ افتادن: به قيناچيون، به ريق داچيون، ده ركه وه چيون، بوونه دوژمن.
چپان: جلى شرو كوئن.
چپ انداز: (1) چه پ هاويژ. (2) خله تين، فريوده ر، كه له كبا ز. (3) شه ركه رى سواره كه بؤ پشته وه تير داويژي.
چپانندن/چپانيدن: تى ئاخنين، ئاخنين، تى ته پانندن، تى پوكردن، چه پانندن، چه پانن، ده وسانندن، تى بپرين، ئاخنين، تى په ست، تى په ستان، تى په ستاوتن، به زور په ستاوتن، په ستوان، تى ته پانندن، تى خزاندن، ده ناوانن به نه يم، راپورانندن، بخورتى خستن تيدا، به زور ده ناوانن. به سه ردا بپرين، فروشتنى شتى بي پميين به زور يان به نرخى گران به كه سيك.
چپاننده: په ستين، تى په ستين، چه پينهر، كه سيك كه كارى په ستاوتنه.
چپانى: (1) شپول، به رگ دپاو. (2) رهند و بى سه روپي.
چپاول: راووپووت، تالان، تالوو، تالان و برؤ، په ليسه، پوپر، پوپير، چه پؤ، نه ژد.
چپاولچى: بپوانه: "چپاولگر".

چپاولگر: تالانچی، پوورپکر، نه ژدقان، خوداگیر.

چپ بوون: 1) چه پ بوون، ناراست بوون. 2) (خیل / چاوخوار) بوون. 3) چه پله ری.

چپ چپ نگاه کردن: چه فته وشیره، به خیسه پروانین، چه پ و چیر به خیلک وه روانین.

چپ چشم: خیل، چاولار.

چپ دادن: به لارید ابردن، گومراکردن، فریودان، خله تاندن. تهرک کردن.

چپ دست: چه پله ر، چه په.

چپ رفتن: 1) به ریگای چه پ دا رویشتن، به لای چه پ دا چوون. 2) دژایه تی کردن، فرتوفیل به کاربردن.

چپ رو: 1) نه وهی که له ریگه راست لابدا، لادهر. 2) له زاراهوی سیاسیدا: چه پ رهو، توندپرهو، که سیك که بیروبو چوونی چه پپی هه بی.

چپ روی: چه پ رهوی، دژایه تی ده گه ل سیاستی ده ولت.

چپ زدن: به رهو لای چه پ چوون. توندپریکردن و لادان له بنه ماکان. له ری دهرچوون.

چپسیدن: بروانه: "چسبیدن".

چپ شدن: 1) چه پ بوون، سهره ونخوون بوون، وهرگه پان، به راهو ژوبوون. 2) لادان، له ریگه دهرچوون. 3) به قیناچوون، دهرکه وه چوون.

4) لایه نگرسی سیاستی دهسته چه پی بوون.

چپ کردن: 1) چه پ کردن، وهرگه پانندن. 2) به رهو لای چه پ چوون، به لای چه په وه رویشتن.

چپکی: ئاوه ژوو. چه پ چه پ، چه پ و چیر.

چپ گرا: چه پ رهو، چه پی، دهسته چه پی، مه یله و چه پ، که سیك که دژی سیاست و شیوازی ده ولت و هه لومه رچی زال به سهر ولاته که یه تی.

چپ گرایسی: چه پ رهوی، چه پگه ری تی، مه یله و چه پی.

چپیل: پیس، چه په ل، چرکن، چلکن، چلوک، گه مار.

چپیلک: 1) بروانه: "چپیل". 2) مرداره وه بوو.

چپلوس: سووکه له ی "چاپلوس".

چپو: بروانه: "چپاول".

چپ و چوله: لاروله ویر، چه پ و چیر.

چپوچی: بروانه: "چپاولگر".

چپ و راست: پشت سهری یه ک، چه پ و راست. گشت جیبه ک.

چپه: 1) چه پ، وهرگه پان. 2) بروانه: "چپ دست".

چپه شدن: وهرگه پان، به راهو ژوبوون. به زه ویدادان، خه وتن.

چپه کردن: وهرگه پانندن، ئاوه ژووکردن.

چرا: (چ) له وه پ، ئالف، گیای خواردنی نازله.

چرا: (چ) بو، بوچ، بوچی، له به رچی، ئه پای چی، رای، لو، لوچی، لوچه، چه نی، له بو، راج، ژچ، ژچه، ژچی، ساجی، سی چه، وشه ی پرسیار.

چراخور / چراخورد: بروانه: "چراگاه".

چرا دادن: بردنه له وه پ.

چرا داشتن: بروانه: "چریدن".

چرازار: بروانه: "چراگاه".

چرازان: له وه پخور، نازله ئی ئالف خور له حالی له وه رین دا.

چراغ آخر: (خ) بریتی له خوش رابواردن و زود بوونی نیعمه ت.

چراغ آسمان: بریتی له مانگ، بریتی له هه تاو.

چراغان: 1) چراغانی کردن. 2) شاد، دلخوش. 3) روشنکه ره وه.

چراغ خواستن: سوالگه ری کردن.

چراغ روز: بریتی له هه تاو. و چرا ی که م نور.

چراغ سپهر: بریتی له هه تاو یان مانگ.

چراغ کش: (ک) کووژینه ره وه ی چرا.

چراغ کشانی: کووژاندنه وه ی چرا به مه به سستی نه انجامدانی کاری ناحه ز.

چراکردن: (چ) بروانه: "چریدن".

چراگاه: جی له وه پ، له وه رگه، له وه رگا، باسه ره، گیاجار، چایهر، چیری، کوز، کیفه چه ر، مهرگه، میترگ و بژوین، وارکوز، ویرت، یورت، گادار (چراگاه گاوها).

چپیدن: تیچه پین، تیك به زین، تیك ترنجان، به زور چوونه ناو یه کتر، به نهیم چوونه ناو و جیگرتن، جیبوونه وه ی شتی له ناو شتیکی تر به گوشار.

چپیره: ئاماده و کزوه بوون.

چترابگون: بریتی له ئاسمان.

چترابنوس: بریتی له شهو.

چتر باز کردن: بریتی له به سهرادان، خو سه پانندن وه ک میوان.

چتر ز: بریتی له هه تاو.

چتر سیما بی: بریتی له مانگی شهوی چوارده.

چتر شام: بریتی له شهو و تاریکایی شهو.

چتر عنبرین: بروانه: "چتر شام".

چتر کحلی: بریتی له ئاسمان و هه وری ره ش.

چتر مینا: بریتی له ئاسمان.

چتر نور: بریتی له هه تاو.

چتری: وه ک چه تر، چه ترئاسا، به شکلی چه تر.

چته: چریک، پارتیزان، سه ربازی خو به خش.

چخیدن: 1) تیکو شین، هه ولدان. 2) خه بات کردن، شه پ کردن. 3) دوژمنایه تی کردن. 4) دهم لییدن، قسه کردن.

چخین: بروانه: "چرکین".

چدر: (چ.د) بروانه: "چاره".

چدن: (چ.د) سووکه له ی "چیدن".

چراگر: له وه پخۆر، ئالف خۆر، ئاژه لای که ده له وه پری.

چرام: بپوانه: "چراگه".

چران: له حالی له وه پین دا، له وه پان، له وه پین.

چراندن/چرانیدن: له وه پاندن، له وه پانن، چه پاندن، چه پانن، ئاژوودان.

چرانده: له وه پپو، چه پپو.

چراننده: له وه پپین، که سیك که ئاژه له ده باته له وه پ: (گا له وه پپین/گاوان، مه پ له وه پپین/شوان).

چرایسی: (1) بۆچییه تی، هۆ، به لگه. (2) له وه پخۆر، چه رننه. (3) باس.

چرباخر: (خ) (1) بریتی له خۆراك و ناز و نیعمه تدا. (2) ئه وه ی که له ناز و نیعمه تدا بزێ، حالخۆش.

چربانندن: زۆر کردن، خستنه سه ر.

چرب بالا: به ژن و بالا ریكوپیک، جوان چاك.

چرب خونی: چوونه سه ری چه وریی خوین، "لییمی".

چرب دستا: به ده ست و برد، فرز و چالاک، چازان، لیزان، ده ست ره نگی، هونه رمه ند.

چرب زیان: جۆشن، ته پزوان، ده م ته ری، ته پزوانی خۆپیک خه ر، زارنه رم، لووس، زمان ته ری، زمان لووس و هه لئه له تین، خۆتی هه لقوتین، نه رم بر، چه ورونه رم،

زمان شیرین، مروخه له تین به قسه ی خۆش، هولیسک، لیسکه.

چرب زبانی: ته پزوانی، زمان لووسی، شیرین زمانی.

چرب سخن: بپوانه: "چرب زبان".

چربش: (1) چه وری، چه وریای، روژ، به ز. (2) زۆری، فره یی، له سه رتری، زۆرتی.

چرب قامت: بالا به رن، جوان چاك.

چربك: (چ.ب.ب. یان چ.ب.) (1) درۆ، بوختان. (2) مه ته ل، لیچار. (3) چووكه له ی "چرب".

"چربك خوردن": به راست زانینی درۆیه ك و فریوخواردن. "چربك زن": تۆمه ت لیده ر.

چرب کردن: چه ورکردن. به چۆنیه تی یان چه ندایه تی شتی زیاد کردن.

چرب گفتار: زمان لووس، قسه خۆش، شیرین زمان، ته پزوان، وردیین.

چربگو: بپوانه: "چرب زبان".

چربنده: پتری و له سه رتری له کیشدا.

چربی: (1) چه وری، چه وریای، روژداربوون، خه زوبه ز. (2) نه رمی، نه رمکیشی، مدارا.

"چربی کردن": نه رمکیشی کردن.

چربیدن: (1) زیاده اتن، زۆره ینان. (2) زالبوون، سه رکه وتن. (3) قورس بوونی شتی له شتیکی دی له کیشدا، لاسه نگی.

چرت: (چ) قسه ی هه لله ق مه لله ق، هه لیت و پلیت.

چرت: (چ) وه نه وز، وه نه وزه، چۆرت، چۆرتم، سه رخه و، سووكه له خه و.

چرت زدن: (چ) وه نه وه زدان، وه نه وه زبردنه وه، وه نه وه زه کوتی، چۆرت دان، سه رخه وشکاندن، خه وبردنه وه، چاو گه رمکردن، وه ژینگ دان، هه لآزنین، هونژین، هینژین.

چرچر: خۆش خۆری، خۆش خۆراکی.

چرچرکردن: خۆش خواردن، خۆش له وه پین، چاك خواردن و باش رابواردن.

چرچی: بپوانه: "پيله ور".

چرخ: (1) هه رشتیکی گروقه ر که بسووپیته وه و به ده وری ته وه ره ی خۆیدا بخولیته وه وه ك تگه ر. (2) ئاسمان، گه ردوون، روژگار، ده وران، گه پان، سووپ، خول، زه مانه.

چرخ آبگون: بریتی له ئاسمان.

چرخ آبفوس: بریتی له ئاسمان.

چرخ اخضر: بریتی له ئاسمان یان گوئی مانگ.

چرخان: له حالی چه رخین دا، ده ور پی لیده ر، (سووپ/خول) پیده ر.

چرخانندن/چرخانیدن: سووپانن، سووپاندن، سووپان، وه رسووپاندن، زفراندن، خول پیدان، خولاندن، خولاندنه وه، چه رخاندن، چه رخ دان، وه رچه رخاندن، گتیچ دان، هه لسووپاندن، وه رگه پاندن. به پێوه بردن، هه لسووپاندن.

چرخاننده: هه لسووپینه ر، هه لسووپین، خول پیده ر.

چرخ خوردن: چه رخین، چه رخ خواردن، سووپان، سووپانه وه، خولانه وه، خول خواردن، سووپان، سووپانه وه، هه لسووپان، هه لسووپان، هه لسووپین، خولیانه وه، خول خواردن، چه رخین، چه رخان، چه رخیان، چه رخ خواردن، زفرین، زفران، گه پ، پیچ دان.

چرده: تاله، ئه سمه ر، سه وزه.

چرس: (چ.ب) به نسدن و گرتووخانه، شکه نجه و نازار و گوشار.

چرش: له وه پین، له وه پان، ئالف خواردنی ئاژه لانی ئالف خۆر له له وه پگه.

چرك آلود: بپوانه: "چركین".

چرك شدن: پيس بوون.

چرك كردن: چلك كردن. پيس كردن. خاوين كردنه وهى لهش له چلك، كيسه كيشان له گه رماودا.

چركناك: بپوانه: "چركين".

چركنويس: چلكنويس.

چركين: چركن، چلكن، چلوك، چلك، چه په ل، پيس، په لۆخ، قه لۆر، گه مار، كه رهه، پۆخل، ناپاك، گالو، كۆتى، لهوت، كۆتى، دۆژين، دژووين، چلوك، گه ندلخه، گه قار، گه رماخژن، چه قله، شه زخت، نه خاوين، ليشكن، ليشن، ليمن.

چرمى: چه رمين، چه رمينه، چى كراو له چه رم.

چرند: چرنا، هه لیت و په لیت، قوريات، هه للاق مه للاق، قسهى بى تام و خوى، قسهى بى سه روبهر.

چرندگان: كۆى "چرند"، له وه پخۆران، چه رهننه كان، ئازله له كان.

چرندو: 1) بپوانه: "غضروف". 2) له وه پخۆر.

چرندوپرند: هاتهران پاتهران، هه لیت و پلیت، قسهى بى مانا و پرپوچ.

چرندو: له وه پخۆر، چه رهننه، ئازله لى كه ده له وه پرئ.

چروك: چرچ، لۆچ، لۆچ، پووكاو، قرمچ، كوريشك.

چروكيدن: چرچ بوون، سيس و چرچ

بوون، چرچ هه لاتن، چرچيان، لۆچان، لۆچ تيكه وتن، گرژمه لاتن، گرژمه لاتن، كرژيوون، ژاكيان، هه لقرچان، قرچ هه لاتن، چوونه په كه، ويك هاتن، چه رمقين، قه رمچين، قه رمچين، كه رمه ژين، كومشين، كورژان، كورژين، كورسان. "چروكيده": چرچ هه لگه پاو، هه لقرچاو، قرچاو، چرچ و لۆچ بووك، چه رمقى، قه رمچى.

چروكين: لۆچاوى، لۆچى، چرچ.

چرونده: چاره (دۆز/دۆزه).

چرويدن: چاره دۆزى كردن، به دواى ريگه چاره وه بوون.

چره كردن: له وه پرين.

چريدن: 1) له وه پرين، له وه ران، له وه پران، چه پرين، دم دان، ئالف خواردنى ئازله.

2) سه ركه وتن به سه ر، زال بوون به سه ر.

چريده: له وه پرئو، له وه پاو.

چزاندن: ئازاردان، ئازاندن، ره نجانندن به قسه يان به كرده وه.

چزدادن: ئازاردان. سووتاندنى په ر يان مووى پيستی ئازله لان له سه ر ئاور.

چزليدن: وزه وه ميز بران يان كز و لاواز بوون.

چسان: چۆن، چلۆن.

چسبان: چه سپيو و ته نگ. لكين، پيوه نووسين. دلخواز، دلگير، دلپه سند.

ته كه كه سيك بوون لى جيانه بوونه وه. "چسبيدن به كار": نه نجامدانى كارى به جيديدى، چه سپان به كار وه. "چسبيدن به كسى (چيزى)": پيداگرى له هه لپژاردنى ئه ودا، به وه وه نووسان. "باكسى چسبيدن": ره گه ل ئه و كه وتن و هاتوچو كردن له ته كيدا. "چيزى به كسى چسبيدن": چيژپيدان به و.

چسبيده: نووساو، نووسياگ، كاو، لكيو، لكياگ، چه سپاو، چه سپيو، چه سپياگ.

چست: 1) چالاک، گورچ، فرز. 2) پته و و قايم. 3) كارامه، كارزان. 4) به فرزى و

زيره كسى. 5) توند و خيرا. 6) جوان و ئه ندام ريك. 7) بپوانه: "برازنده".

8) به حاله تى چه سپيو. 9) شياو، شايان، ژيهاتى.

چست و چالاک: گورجوگۆل، گورجوبه كار، زۆربه كار، توندوتۆل، چوست و مه زبووت،

زركوزينگ، وريا و چالاک، پى سووك، تاشك، مجك، مجن، مجنك، چوختى،

له كارد ههاتوو.

چستى: چالاکى، گورجى، فرزى، چه لهنگى، لهش سووكى.

چس چس كردن: خاوه خاوكردن، خه خن كردن.

چس خور: بپوانه: "خسيس".

چسكى: سست و نابهرده وام، تره كه له كه، ئه وهى به تپى به نده.

چس گرگى: فيز و له خوباى بيچى.

چسباندن/چسبانيدين: لكانن، لكاندن، چه سپانن، چه سپاندن، پيوه (چه سپاندن/

لكاندن/نووساندن)، نووساندن، نووسكاندن، فه نووسكاندن، سكانن،

مزانن، زه لقاندن، زه ليقاندن، نيائيش پا، نيائيش پا. خۆ به كاريكه وه خهريك كردن.

فرز و خيرا نه نجامدان. هۆگر كردن. "چيزى به كسى چسبانن": ره پالدان به و. "خود را به

ديگرى چسبانن": خۆ به ستراوه به و يان به خزمى ئه و نيشان دان.

چسباننده: نووسين، چه سپين، لكين.

چسبانيده: چه سپينراو، لكينراو، لكيندرياگ، زامق كرده، زانق كهردهش.

چسب دار: بپوانه: "چسبنده".

چسبناك: لكين، پيوه نووسين، زامقى، لچ، مچ.

چسبنده: لكه مهنى، نووسه مهنى، هه ر شتى كه چه سپى هه بى. "بسيار چسبنده":

نووسه ك.

چسبيدن: چه سپ، چه سپان، چه سپين، چه سپيان، پيوه چه سپان، چه سبسسه،

لكان، لكيان، لكين، پيوه لكان، سكان، زهلق، نووسان، نووسيان، نووسين،

فه نووسين، پيوه نووسان، به نديوون، دالكان، دالكيان، لچان. راگرتنى شتى له

دهست دا به قايمى. خۆش و دلخواز. سوورى و پيداگرى. سه رگه رم بوون به شتيكه وه و دريژه دان پيى. به رده وام له

چس مال کردن: بریتی له سهرسهری شوردنه وه.

چس محلی کردن: گوپینه دان، به میند نه گرتن.

چس نفس: بروانه: "وراج".

چسو: تسن، تسکه ن، فسوک. لاواز و بی هیز.

چسونه: پهست و بی نرخ.

چسی: فیز و خونوینی.

چسیدن: تس بهردان، تسکه نندن، تسین، فس بهردان، فس کردن، فس که نندن.

چشانندن: پی چیتن، پی چه شتن. پیخواردنه وه. خستنه بهر تاقیکاری به وه.

چشاننده: پی چیتن.

چشایی: هستی چیتن پیکردن، چیتایی، چیتنگه.

چش به کسی گفتن: به ریگرتن، نه هیشتن.

چشته: چه شه، چه شته، چیتته، چه شکه.

چشته خوار: دانه خوره، چه شته بوون، چه شه خواردوو، چه شه بوون، چه شته خوره، چه شه خور، نجیری چه شته خواردو.

چشش: چیتن، چه شتن، چیتان.

چشم آب دادن: بریتی له توشاکردن و چیتن بردن.

چشک: (1) زور، فره، زال. (2) زوری، فره یی، زالی، زالیتی.

چشم آرو/چشم آرو: چاوجل، نووشته ی چاوه زار، جادوویه ن، پوچکه ره وه ی سیخ.

چشم آغیل: خیسسه، خیسسه پروانین، مؤره، مؤری، به گوشه ی چاوانین به توورپه یی.

چشم آلوس: بروانه: "چشم آغیل".

چشما چشم: رووبه پروو.

چشم اسفندیار: بریتی له شوینی خه ساره لگر، خالی لاواز.

چشم افکن: دورنوین، دورهدیمه ن، دورنما.

چشم انتظار: بروانه: "چشم براه".

چشم انداختن: سهرسهری روانین.

چشم انداز: (1) دیمه ن، بهرجه وه ن، بهرجه وه نند، بهرچا، چاوگه، خویانه ک.

(2) دورهدیمه ن، دورنما، دورنوین، تیروانین بۆ داهاتوو.

چشم باختن: کویربوون.

چشم باز کردن: (1) چاواکردنه وه، له خه وههستان. (2) به وردی روانینه شتیک و چاوه دیری کردنی.

چشم بد: بروانه: "چشم شور".

چشم برآمده: چاوزهق، چاوبز، چاوده ره په ریو.

چشم براه: چاقنیر، چاونه یز، چاوه ریگه، چاوه نوار، چاوه نۆر، چاونه یز، چه مه را، چاوه ری، چاوه دوو، چاوه پروان، چه شدار، چه شپری، چه ش وه ری، بهتاسه بۆدیتن، چه مه و دما.

چشم برجسته: بروانه: "چشم برآمده".

چشم برداشتن: چاولی هه لگرتن، لیگه ران، لیگه ریان، دهست لی هه لگرتن، روو وه رگرتن، پشت تیکردن، چاولی نه کردن، چاولی پۆشین، تینه پروانین.

چشم بستن: چاوانوسان، چاوانوساندن، چاوانووقان، چاوقووچان، چاوقووچاندن، چاوقونجاندن، پیلوی چاوه به سهر یه کاهیتان، پهک داخستن، چاولیک نان، چاوتروکاندن، چاوه له سهریه ک دانان، چاوبه ستن، چاولی نه کردن.

چاوپۆشیکردن. وازلته پینان. "چشم از جهان فروبستن": بریتی له کۆچی دواپی کردن، مردن.

چشم بسته: چاوبه سته، چاوقووچا، چاوانووقا، چاوقونجا، کویرکویرانه، چااگریدی. بی ناگایانه. بی خه بهر، نااگا، ناگالینه بوو.

چشم بندک: چاوشارکی، چاوشاره کی، چاوشلکانی، چاوشیرکانی، کایه یه که چاوه بستن و ده بی به چاوبه ستراوی هاوگه مه بدۆزیته وه.

چشم بندی: به ستنی چاوی که سیک، فیلبازی، که له کبازی، سیخربازی، جادووکاری، ته په دهستی.

چشم به زیر: به شرم و حه یا. چاوه له ژیر.

چشم بی آب: بی چاوه پروو، چه قه سوو، بی شرم، بی حه یا.

چشم پر: تیر، ته سهل.

چشم پنام: نووشته ی چاوه زار، پوچکه ره وه ی سیخ.

چشم پوشی: چاوپۆشان، چاوپۆشی، چاوپۆشین، چه مپۆشی، چاولی پۆشین، چاف گرتن، داکروپان، بوردن، لی بوردن، ویه ردن، قه کروپان، چاولی قووچاندن، چاولی نووقاندن، گه وارا، پاسا، جهبدان، به خشین له خه تا.

چشم پوشیدن: چاوپۆشیکردن، چاویقووچاندن، چاوانووقاندن، چاوقووچاندن، قه کروپاندن.

چشم پوشیده: بروانه: "چشم بسته".

چشم پیش: (1) چاوبز، چاوه ره په ریو.

(2) بریتی له شهرمه زار، ته ریق، سهرشۆر.

چشم تنگ: (به چاوه تنگ، رژد، چکوس، دهس قووچا، به ئیره یی، چاونه زیر.

چشم چران: چاوجلیس، چاوحیز، چاوباز، چاوباشقال، چاوجرین، چاوه وه رین، نه زه رباز، که سی که بی شهرمانه بۆ ژنان ده پروانی، حه ز له ژنان کردن.

چشم چرانی: چاوه وه پینتی، نه زه ربازی، چاوجلیسی، چاوحیزی، تۆلازی، ده له یی.

چشم خروس: بریتی له شه رابی سوور که له رهنگی چاوی که له شیر بجی.

چشم خواباندن: خۆ له بی خه به ریدان، له بهرچاونه گرتن، چاوپۆشیکردن.

چشم خوردن: بریتی له به چاوه وه بوون، له چاوجوون.

چشمداشت: ته‌ما، چاوه‌پروانی، گهره‌ك. بۆمانای زیاتر پروانه: "انتظار".

چشم داشتن: چاوه‌پروانی لیکردن، هیواداریبون، ته‌ماداری، چاوه‌پروان بوون.

چشم دراندن: به وردی توشاگردن. چاوده‌رپه‌راندن به‌نیشانه‌ی ترس یان سه‌رسوورپمان یان توورپه‌یی و شتی‌وا.

چشم درد: چاویشه، چاویئشه، گل، کولیبوونی چاو، چاف کولی، ژانی چاو، نه‌خۆشیی چاو.

چشم دریده: چاوقایم، بی‌شهرم، به‌پوو، روقایم، رووه‌لماراو.

چشم دزدیدن: به‌خیرایی چاولی‌مه‌لگرتن، نیت توشانه‌کردن.

چشم دل: چاوی‌ع‌قل، چاوی‌ئاوون.

چشم دواندن: چاویگرتن.

چشم دوختن: چاوتیپین، چاو‌ه‌لنه‌گرتن له سه‌ر شتی، به‌برده‌وامی روانینه شتی.

چشم رس: مه‌ودایه‌ك كه ده‌كری به‌چاو ببینری، مه‌ودای دیتن.

چشم رسیدن: بریتی له‌به‌چاوه‌وه‌بوون، چاوازار کار لیکردن. "چشم رسیده": به‌چاوه‌وه‌بوو، که‌سیك که چاوه‌زار کاری لیکردوه.

چشم روشنی: چاوپۆشنی، چاوپوونی، مزگینی خۆش.

چشم زاغ: (1) چاوشین. (2) بریتی له چه‌قاوه‌سوو، بی‌شهرم.

چشم زال: پروانه: "چشم چران".

چشم زخ: پروانه: "چشم زخم".

چشم زخم: چاوازار، چاوه‌زار، چاوینی. "یک چشم زخم": ساتیکی کم، چرکه‌ساتیک.

چشم زخم خوردن: به‌چاوه‌وه‌بوون، به‌چاوه‌بوون، به‌چاوی پیسه‌وه‌بوون، چاوازارکارلیکردن.

چشم زخم زدن: به‌چاوه‌وه‌کردن، چاوی ه‌لئنان، چاویلدان، له‌چاویردن، چاوازارکارلیکردن، چاوی پیس لیدان، پی ه‌لکالان، ئیره‌یی پیبردن.

چشم زد: چاوتروکانیک. بریتی له چرکه ساتیک، کاتیکی زور کورت و خیرا، ماوه‌یه‌کی یه‌کجار کم.

چشم زدن: (1) پروانه: "چشم زخم زدن". (2) چاولیک نان، چاوتروکاندن، چاو له‌سه‌ریه‌ك دانان، چاوقونجانندن. (3) ترسان، ترسین. (4) چاوداگرتن، ئامازه‌کردن به‌چاو.

چشم زده: پروانه: "چشم رسیده".

چشم زهره: روانینی به‌خیتسه و توورپه‌وه.

چشم سفید/چشم سپید: روودار، بی‌چاوه‌پوو، بی‌شهرم، بی‌ه‌یا، بی‌ئهدب، لاسار، گوی‌نه‌بیس.

چشم شدن: ده‌رکوتن، روون بوونه‌وه.

چشم شکستن: (1) بی‌ه‌یابوون، بی‌شهرم بوون. (2) کویریبوون.

چشم شور: چاوییس، چاویله، چاقینۆك، که‌سی که به‌چاوه‌وه‌ده‌کا.

چشم طمع دوختن: چاودانه‌سه‌ر، چاوتیپین، ته‌ماح تیگردن، لیروانین به‌ته‌مایه‌که‌وه.

چشم غره: پروانه: "چشم‌آغیل".

چشم غره رفتن: چاو ده‌رپه‌راندن، چاولی بزکردنه‌وه، چاو بزکردنه‌وه، سوورکردنه‌وه، روانین به‌ه‌په‌شه‌وه، زه‌ق توشاگردن بۆ ترساندن.

چشم غله: پروانه: "چشم غره".

چشم فرویستن: چاوبه‌ستن، چاولیک نان، چاونووکاندن، توشا نه‌کردن، چاو لی‌نه‌کردن، چاوپۆشین.

چشم فرودوختن: پروانه: "چشم فرویستن".

چشم فسا: سی‌حرباز، جادووگه‌ر، پووچکه‌ره‌وه‌ی چاوه‌زار، چاوازار ره‌تین.

چشمك: (1) چووکه‌له‌ی "چشم"، چاو گچکه. (2) ئامازه به‌گۆشه‌ی چاو، هیما به‌پیلووی چاو. (3) چاویله.

چشم کردن: به‌چاوه‌وه‌کردن، به‌چاوه‌کردن.

چشم کردن - به: بریتی له‌به‌رچاوگرتن.

چشمك زدن: چاف شکاندن، چاوشکاندن، چاوداگرتن، چاوقرتانن، چاوقرتکی، چاوپرکه، چاوپرکی، هیما به‌گۆشه‌ی چاوکردن، چاولی‌داگرتن، چاو ه‌لنه‌کاندن، سووچی چاو تروکاندن بۆ تیگه‌یاندنی مه‌به‌ستیک.

چشمك زدن ستاره: دره‌وشانی هه‌ساره، تروسکانه‌وه‌ی ئه‌ستیره، کل بوون.

چشمك زن: (1) چاوداگر، هیماکه‌ر به‌چاو. (2) به‌چاوه‌وه‌که‌ر. (3) جادووگه‌ر.

چشم گاو: چاویگا، چاو‌گه‌وره.

چشم گرداندن: به‌زه‌قی روانین، لی‌مۆرپوونه‌وه، تیروانین به‌توورپه‌یی و رق هه‌ستاوییه‌وه.

چشم گرم کردن: پروانه: "چرت زدن".

چشم گرمی: پروانه: "چرت".

چشم گشته: خیل، چاوخوار.

چشمگیر: به‌رچاو، سه‌رنجراکیش، جوان‌گرینگ و به‌نرخ. زور، فراوان.

چشم نشین: دل‌به‌ر، دل‌دار، خۆشه‌ویست.

چشم نواز: جوان و دل‌گر، ئه‌وه‌ی سه‌یرکردنی خۆش و به‌چیژه.

چشم نهادن: ته‌ماکردنه شتیک، چاوه‌دیتری کردن، تیروانین و ئاگالیبوون.

چشم نهاده: چاوه‌دیتر، روانه‌ر.

چشم و چار: هیز و وزه‌ی بینایی.

چشم و چراغ: (1) بریتی له‌هۆی بینایی و هیز و وزه‌ی سو‌ما. (2) بریتی له‌که‌سی هه‌لبژێراو و ناودار که بیته‌هۆی شانازیی بنه‌ماله‌که‌ی.

چشم و دل پاک: داوین پاک، راست کردار، جیی‌متمانه، سه‌ر راست.

چشم و دل سیر: تیروته‌سه‌ل، چاوتیتر، بی‌نیاز، بی‌ته‌ماح.

چشم و گوش بان: چاو و گوئی کراوه، چاوکراوه، له دنیا زان، تیگه یشتوو، که سی زانا و ناگا و به نه زموون.

چشم و گوش بسته: چاو و گوئی داخراو، که سی بی خه بهر له دنیا و بیته زموون. بی ناگایانه.

چشم وهام: بروانه: "چشم پنام".

چشم و همچشمی: رکه بهری، رکه بهرایه تی، ئیره بی پی بردن، خۆزگه بۆ شتی خه لک خوازتن، چاولیکه ری، به خیلی.

چشمه: (1) کانی، خانی، چاوهی ئاو، سه رچاوه، سه روچاوه. (2) کون. (3) ژیدهر، سه رچاوه، سه ره تا و بنه مای هه ر شتیك. (4) بریتی له خۆر، هه تاو. (5) نموونه، به ش. (6) خۆر. (7) رووبان. (8) کان، کانگا.

چشمه آفتاب: بریتی له خۆر. "چشمه آتشفشان و چشمه خاوری و چشمه خور و چشمه روز و چشمه روشن و چشمه سیماب و چشمه سیماب ریز و چشمه گرم و چشمه نور و چشمه نوربخش و چشمه هور" یش هه ر به م مانایه دین.

چشمه الیاس: بروانه: "چشمه خضر".

چشمه حکمت: سه رچاوهی حکمه ت، سه رچاوهی ئاوه زمه ندی.

چشمه حیات: بروانه: "چشمه خضر".

چشمه حیوان: بروانه: "چشمه خضر".

چشمه خضر: ئاوی حه یات، ده لئین کانی یه که له تاریک و نووته ک دا که هه ر که سه لئیی بخواته وه هه ر ده مینیی و هه رگیز نامری.

چشمه دار: هه ر شتی که کون کون بی، ئالقه دار.

چشمه زار: زه وییه ک که کانیی زۆری تیدابی.

چشمه ظلمات: شوینیی که هه میشه شه و بی.

چشمه قیر: بریتی له شه و، تاریکه شه و.

چشمه گاه: کانی، سه رچاوه.

چشم هم گداشتن: چاو به ستن، چاو ویکنان.

چشمه نوش: بروانه: "چشمه خضر".

چشمیار: چاویکه.

چشنده: چیژهر، تامکه ر، خوی چه ژ، خوی چیژ.

چشیدن: چه شتن، چیشتن، چه شته کردن، چاشاندن، تام کردن، تام تاقیکردنه وه، چیژه کردن، چیژان، چیژتن، فه چه شاندن، چیژه، چیشکه، چیژکه، (ملاک/مه لاک/میلاک) کردن. خواردن. هه ست پیکردن، ئه زموون کردن، تاقیکردنه وه. "چشیدن غذا": خوی چه ژیی، خوی چه شتن، خوی چیژتن، خوی چیژی، خوی چیشتن، خوی چه شتن.

چشیدنی: شیاوی چیشتن، بۆ چه شتن.

چشیده: چیژراو، چه شراو.

چغاز: سووزمانی، ده لیقانی، ژنی بی حه یا و زمان دریژ.

چغز شدن: ره ق و سفت بوونه وه، مه یین.

چغزیدن: (1) نالاندن، کپووزانه وه، شین کردن. (2) ترسیان، وه گومان که وتن.

چغل: (1) هه رشتییکی سفت و ره ق. (2) بروانه: "چین و چروک". (3) زری، زره. (4) بروانه: "سخن چین".

چغور: بروانه: "سر سخت".

چغیدن: بروانه: "چخیدن".

چغتاجفت: به بی مه ودا، له ته نیشت یه کدا دانراو.

چفت شدن: داخران، پلۆم کران، هه ل پیکران، هه ل پیکیان، کیپ بوون.

چفت کردن: داخستن، پلۆم کردن، ئالقه پیزکردن، هه ل پیکانن، ژه نندن، گه یاندنی دوو شت به یه کتر، قایم کردن.

چفتگی: چه مین، چه مانه وه، خواربوونه وه. نارپاستی، لادان له هه قیقه ت.

چفتن: بروانه: "چفتیدن".

چفته: (1) چه ماو، چه میو، داهاتوو، لار. (2) درۆ، بوختان، گومانی خراپ.

چفته پشت: بروانه: "کوژیشت".

چفته گر: بروانه: "فحاش".

چفتیدن: چه مانه وه، چه مین، لار بوون، داهاتن.

چفده: چه ماو، چه میو، لاره وه بووگ.

چفساندن: بروانه: "چسباندن".

چفسیدن: بروانه: "چسبیدن".

چفسیدن: لادان له و، دوورکه و تنه وه له و.

چک: (چ) (1) بروانه: "چکه". (2) چه کی بانکی.

چک: (چ) (1) چه نه، چه ناگه، ئه رزینگ. (2) زلله، شه پلاخه، شه پارزله. "چک خوردن": وه بهر شه پلاغه دران، زلله خواردن. "چک زهن": زلله لیدان.

چک: (چ) (1) ئه ژنۆ، هه ژنۆ، وژینگ، وژنگ، زرانی، زه نگوول. (2) بروانه: "چمباتمه". (3) سیره ت، کیر.

چکاچاک: بروانه: "چاکاچاک".

چکاد: تروپک، سه ری کیو. ته پله سه ر. مه تال، قه لغان.

چکامه: چامه، هه لبه ست، قه سیده.

چکامه سرا: چامه بیژ، هه لبه ست وان، قه سیده ویز.

چکان: له حالی تکین دا.

چکاندن/چکانیدن: (1) چرتان، چرتاندن، چورتان، چورتانن، چورتاندن، چرکاندن، چرکانن، قرته لیه ئینان، ده س به په له پیتکه ی تفه نگ داهئینان و داخستن.

(2) تکاندن، تکانن، چکاندن، داتکاندن، داتکانن، (دلۆپ/دلۆپ/تنۆک تنۆک) رژان.

(3) بروانه: "افشاندن".

چکاندن در... تئ تکاندن، به تنۆک تئ رژاندن.

چکانش: بروانه: "تقطیر".

چکاننده: تکین، تکینهر، چکین، چکینهر، چه قان، رژیین به دلۆپ.

چكانه: دلوپ، تك، تنوك.
چكچاك: بروانه: "چكچاك".
چك زدن: (چ) بروانه: "چمباتمه زدن".
چكش خوردن: كوترانى ئاسن يان كانزا به چه كوش.
چكش خوار: كانزايه كه بتوانى چه كوش كارى بكرى.
چكميرك: ميزه چركه، ميزه چركى، ميزه چركى، ميزه چوپكى، چرتكه ميزه.
چك و چانه زدن: چهندوچوون، قسه له شتى كردن، زور له سهر رويشتن، باس كردن.
چكولىدن: كۆلن، هه لگۆلن.
چكه: (چ.ك) 1 چوكه، گچكه، سووك. 2) كهسى قهشمر و نوكته باز.
چكه: (چ.ك) چۆر، چۆر، تك، تنوك، دلوپ، دلوپ، سافان، نقوت، چكه.
چكه چكه: چۆرچۆر، دلوپ دلوپ، تنوك تنوك.
چكه كردن: چركاندن، چركانن، دلوپه كردن، دلوپانندن، دلوپه دادان، تكيان، تكه كردن، تنوكه كردن، نقوتانندن، سافانندن، وهرفتن، وهرقانندن.
چكى: كرپن و فروشتنى يه كجى، كرپن و فروشتنى له گۆتره، بيكيشان و پيوان.
چكىدن: 1) تكان، تكين، تكيان، داتكان، داچۆران، چكان، چكيان، داچكيان، چكه كردن، فه چكيان، فه چۆران، چۆرچۆر

هاتنه خوار، دلوپه دلوپه هاتنه خوار.
 2) بروانه: "تركيدن". "چكىدن آخرين قطرات": چۆران، چۆريان، چۆرانه وه، چۆريان وه، چۆرپايى لى هاتن، فه چۆران، هه لچۆران.
چكىدن پياپى: چكه چك، تكه تك.
چكىدن در...: تى تكان، دلوپ تيرزان.
چكىده: 1) چۆراو، تكاو، چه كاو. 2) كورته، بوخته. 3) ليزان، به ئه زموون، زال.
چگال: تولا، تيكسماو، تيك په ستوراو، شتىك كه گهرديله كانى تيك په ستوراو، پيكه وه نووسان و رهق بوونى زور شتى ورد.
چگالش: پرۆسهى گۆرانى گاز به تراو.
چگانده: ساردك ره وه.
چگالى: كيشه چره، "دانسيته".
چگالى سنج: هيدرۆمىتر.
چگونكى: چۆنيه تى، چلۆنايه تى، چلۆنه تى، چۆنه ها، حال و هه وا.
چگونه: چۆن، چلۆن، چاوا، چاوان، چه وا، چوين، چتۆ، چتۆف، كلۆن، كوو؟
چقدر: چهنى، چهنىك، چهند، چقا، چقاس.
چهل: (چ) 1) سووكه لى "چهل". 2) نه زان، كه م ئاوه ز، نه فام، گه مژه، گه وچ.
چلاس: بروانه: "شكم پرست".
چلاق/چلاغ: شهل، گۆج، گيژ.

چلانن/چلانىدن: په ستاوتن به نهيم، شيلان، فه شيلان، ستراندن، سترهاندن، سترين، ولاوين، چلانن، ته ژاندن، فه پيان، فه پين، ولاوين، دامالين به دهست، دهست پيامالين، گوشين، ئاوچۆر كردن، گلۆفين، هه لگۆفين، هه لگوشين، ريك گوشين، ميركه رده نه. زور ئازاردان.
چلانده/چلانىده: گوشراو، هه لگۆفراو، ئاوچۆر كراو، ريك گوشراو، شيلراو.
چلانىده: هه لگۆفهر، گلۆفهر، گوشهر، هه لپيشو.
چلبا: فيتنه و ئازاوه، چه قه وگۆره، قاو و قريشك.
چلبه: (چ.ب.ل) 1) په له، له ز، ده ته پى، ده كوتى، بى ئوقره يى. 2) به له سه و نيگه ران.
چل پله: زور قوول.
چل زدن: سوورانه وه به بى مه بهست، خولانه وه.
چلغوز: ريقنه. كهسى كورته بالاي گرده له.
چلغوزكار: كرئكارى شپرزه و ناشى.
چلفتى: له ناو خه لكى ره شوك دا "دست و پا چلفتى": مرۆى بى توانا و خوپرى و نه شياو، بيكاره، گيلوكه، هه پۆل، ته پلۆس.
چلمن: (چ.م) نه زان، گه مژه، كه لله بۆش. به يته شه، گيلوكه، خوپرى و بى دهست و پى.
چل و چو: هه والى درۆ و بى بنه ما، ده نگۆ.
چلوزيدن: بروانه: "پلاسيدن".

چل و ول: به رهللا، بى سه روبهر، كهسى كه رواله تى نارنيكوپيكي هه يه.
چله بزرگ: چلهى گه وره، چل رۆژى سه ره تاي هاوين يان زستان. "چله كوچك": بىست رۆژى دواى چل رۆژى هه وه لى زستان.
چله بندى: كردارى به كارهيئانى ته ليسم و نزا و هتد و بۆ نه زوك كردنى كه سيك.
چله خانه: شوينى چله كيئشان.
چله رشتن: لۆكه و خورى كردنه ده زوو.
چله شلن: رشته رشته / هه وداهه ودا بوون.
چله كردن: رشته رشته كردن. له ناوبردن، خراوكردن.
چله كسى افتادن: نه زوك بوونى ئه و.
چله گرافتن: 1) پرسهى مردوو دواى چل رۆژ له مردنى. 1) چله چوون، چل رۆژى پاش منال بوون. 3) چوونه ئه شكه وتى چله نشينان و سوڤى و ده رويشان بۆ ماوهى چل رۆژ.
چله نشستن: چله كيئشان، بۆ ماوهى چل رۆژ له گۆشه يه كى خه لوه ت مانه وه و سه رقالى خواپه رستى و خوپاريزى بوون. خانه نشين بوون.
چله نشين: چله كيئش، چله نشين. گۆشه گير، ته ريك.
چله نشينى: خه لوه، چله كيئشى، چله نشينى.
چليپا: 1) خاج. 2) ئه گريجهى دل بهر. "خود (خويشتن) را چليپا كردن": كرنۆش بردن له به رام بهر كه سيك دا.

چلیپا پرست: خاچ په رست، فه له، مه سیخی.

چلیپا کردن: چه ماندن، چه متاندنه وه، لارکردنه وه.

چلیپاوش: به شکلی خاچ.

چلیدن: 1) گوشران، کوشران، گلوفان. 2) رویشتن. 3) جوولان، بزووتن. 4) شیاو بوون. 5) هه بوونی کریار.

چلیکه: 1) بروانه: "براده". 2) ته لاش، تویلاش.

چم: 1) بروانه: "خرام". 2) ته کووزی، ریسا، بره. "بچم بودن": رازاوه و ریکوپیک بوون. 3) مانا، واتا، گیانی ناخاوته. 4) چاو. 5) گوناح، تاوان. "به چم": ژیر و ملکه چ. سه روبه رکراو.

چماچم: ته ویل، ناوچاوان.

چم اندرچم: پریچه لاویچ.

چماق: ته یاخ، په یاخ، تیلا، گالوک، گالوم، گۆپال، گورز، توین، چوماخ، چوماغ.

"چماق به دست": داره ده ست. "چماق تکفیر": تۆمه تی کوفر. "چماق کشیدن": هه ره شه کردن به تیلا.

چماقدار: تیلا به دست. هه رکام له گروهه کانی گوشاری سیاسی و کۆمه لایه تی.

چماله: بروانه: "مچاله".

چمان: که سیک که به لار و له نجه برپوا، به له نجه ولار، به ناز و خه مزه، خرامان، خلنگین.

چماندن/چمانیدن: له نجه ولار و خه مزه پیکردن، خراماندن، خلنگاندن.

چمانه: (چ) پیاله ی شه پاب. "چمانه کشیدن": شه پاب نوشین.

چمانه: (چ) بروانه: "جانور".

چمباتمه (ژدن): هه لئروشکان، هه لئروشکین، هه لئروشکه کان، هه لئروشکان، هه لئروشکین، تروشکان، هه لئوتوته کان، هه لئوتوتان، هه لئوتوتین، توتوته کان، توتوتان، قنجکان، قنجکان، قونه لئس، قونه لئس دان، گه مال فس، قه له فسک، جنچکان، جنچک، جنچکه، جینچک، جینچکه، چیچکه، چیچله، جینچک.

چمبک ژدن: بروانه: "چمباتمه زدن".

چمچاچ: چه ماو، چه میو، سه رتوتک، کوور، داهاتوو، پشت کوور.

چم چم: (چ) نازونوز، له نجه ولار.

چم دار: مانادار، پرمانا.

چم داشتن: به بره و بوون. مانادار بوون.

چمش: (چ) له نجه ولار و هه لئسوکوت به ناز و غه مزه وه.

چمک: (چ) م) هیژ، توانایی.

چم گردش: رهو، سله مه. "چم گردش زدن": راکردن و ده رچوون، رهو کردن.

چم گرفتن: سه روسامان گرفتن.

چمگویی: لۆژیک.

چمن: چیمه ن، میرگ، سه وزه لان، سه وزه لانی.

چمن آرا: چیمه ن (پارژین/رازینه وه)، رازینه وه وهی میرگ و چیمه ن.

چمن افروز: گه شینه ری میرگ و چیمه ن، گولیک که له ناو سه وزه لانی دا جوان و به رچاو بی. پۆیه ی که له شینر.

چمن پیرا: جوانکه ر/خه ملینه ری سه وزه لانی، باخه وان.

چمنده: به له نجه ولار، به نازوخه مزه.

چمنزار: چیمه ن، میرگ، سه وزه لان.

چمن زن: چیمه ن بر.

چمن کاری: چاندنی چمن و رازاندنه وهی شوینتی به چیمه ن.

چمنی: سه ر به "چمن"، هه رشتیکی که سک که به ره نگی چیمه ن بی.

چم و آرش: بروانه: "مترادف".

چم و خم: 1) پیچاویچ، پیچه لاویچ. 2) ورده کاریبه کانی شتی یان بابه تیک. 3) فووت و فه ن. 4) دژواری، ئالۆزی. 5) ناز و عیشوه. 6) زمان لووسی، ریاکاری، رووبینی.

چموش: توخس، به یده س، دیز، دیزه، سه رکیش، سل، سرک، تووش، قوشقی، ره وهک، چالاغ، شمووز، شه مبووز، شه مووز، ولاغی رام نه بووگ، جووته هاویژ و گازگر، ئه سب یان هیستری جووته وه شین، هه رووم.

چمپیدن: (چ) رویشتن به ناز و غه مزه وه، به له نجه ولار رویشتن. جوولان، ری پویشتن. هیژش کردن.

چمپیدن: (چ) لاف لیدان، به خۆداهه لگوتن.

چنان: سووکه له ی "چون آن"، ئاوها، به جوژیک، وه که نه و، چنو.

چنانچه: به جوژه یکه، ئه گه ر، ئه گه ر بیتوو، هه رکاتیک.

چنبر: که مه، ده وری هه رشتیکی وه که غز.

چنبرزدن: ناخاله، پاپۆکه دان، پاپۆکه خوارندنه وه، په پکه به ستن، ئه لقه پیکان، ئالقه به ستن، چه مبه ره.

چنبرکردن: 1) به شیوه ی ئالقه ده رهینان. 2) چه ماندنه وه، دانه واندن.

چنبرمینا: بریتی له ئاسمان.

چنبری: ئالقه یی، بازنه یی. چه ماوه، چه میو.

چنبک ژن: بروانه: "چمباتمه زدن".

چننه: هه گبه، چه ننتک، تووره که ده فرایه تی زه ینی. "چیزی در (توی) چننه داشتن": بوونی ئاگایی و زانیاری، شتیک یو گوتن یان پیشکش کردن هه بوون.

چند: 1) چهن، چه ند، چه نی، چقاس، ژماره یان راده ی نادیار. 2) تاکه ی، تا چ کاتیک.

چند آوا/چند آوایی: ئیستریو.

چندان: هینده، ئه وه نده، تا نه و کاته ی. زور، فره. "دوچندان": دووقات، دووبه رابه ر.

چندانکه: هینده ی، ئه وه نده ی.

چندبر: فره پالوو، چه ندپالوو.

چندبعدی: چه ندپه هندی.

چندجانبه: چەند لایەنە.

چندچهره: فرەپوو، دوو پوو، رووین.

چندخداایی: برۆا بە بوونی خواگەلی جۆراوجۆر.

چنددستی: چەند دەستەیی، باندبازی، دووبەرەکی، ناکۆکی، ناتەبایی.

چندرغاز: برۆانە: "پشیز".

چندش: قێز، بێز، دل تیکچوون لە دیتنی شتیک، گریزانک، گفۆردی، گفۆردی، لەرزینی لەپر، مچوورک پێداهاتن.

چندش آور: بیزهین، قیزهون، قیزهون.

چند صدایی: پولی فۆنی. چەند دەنگی.

چندضلعی: برۆانە: "چندبر".

چندک: برۆانە: "چمباتمە".

چندگانگی: جۆراوجۆری، هەمەجۆری، فرەچەشنی.

چندگانه: چەند لایەنە، چەند فاقە، جۆراوجۆر، خاوەنی زیاتر لە یەک توخم یان فۆرم یان چۆنیەتی.

چندگانه گراییی: برۆانە: "پولرالیسم".

چندگاه: چەن وەخت، ماوەیەک، دەمیەک.

چندگزینه‌ای: تێستی، چەندبژێری.

چندمردە: بەقەرایی توانایی چەند پیاو.

چندمنظوره: چەن مەبەستە، لەبار بۆ بەکاربردنی جۆراوجۆر.

چندنوایی: برۆانە: "چندصدایی".

چندوچون: چۆنیەتی، چلۆنایەتی.

چندهبجایی: چەند برهگی.

چندی: رادە، رادە ی زۆری و کەمی،

چەندی، ماوەیەک، زەمانیک، چەندی.

ژمارەیهک. "چندی و چونی": چۆنیەتی و چۆنایەتی.

چندی: گەلی، گەلیک، فرە، چەندین.

چنگ آوردن — بە: وەدەست هێنان، پەیاکردن.

چنگ انداختن: 1) بە پەنجە یان نینۆک هێرش بردنەسەر شتی یان کەسێک.

2) دەست درێژی کردن یان دزینی شتی.

3) دەست درێژکردن و بەتوندی گرتنی شتیک، چنگەکرێکردن.

چنگ برزیدن: دەست درێژکردن.

چنگ پشت: پشت کوور، چەماوە.

چنگ چنگ: برۆانە: "مچالە".

چنگ خوردن: پێچ خواردن بەهۆی ناپه‌ه‌تی و ژانی زۆر.

چنگ زدن: 1) پەنجەلی‌ق‌ایم کردن، چنگ گرتن. 2) نینۆک یان پەنجە بە کەسێکدا

هێنان. 3) بەپەلە دەست بردنەبەرەوه بۆ گرتن یان رفاندنی شتیک.

4) پەنابردنەبەر. 5) نامیری چەنگ لێدان.

چنگ ساز کردن: چەنگ لێدان، چەنگ ژەنین.

چنگ شدن: وشک بوونی ئەندامەکانی دەست و پێ.

چنگ کسی افتادن — بە: گرفتار یان یەخسیری ئەو بوون. کەوتنەبەر دەستی ئەو.

چنگول کشیدن: بەپەنجە رووشاندن، چرنوک لێدان.

چنگ یازیدن: دەست درێژکردن و گرتنی شتی.

چنگی به دل زدن: دلخواز و سەرنج راکێش بوون.

چنیدن: برۆانە: "چیدن".

چنین: سووکەلە "چون این"، وەها، ئەمجۆرە، بەم شیوەیە.

چوب زدن: 1) بە دار لە کەسێکدا، تێلاکوت. 2) هەراچکردن.

چوافتادن: بلأوبوونەوه، دەنگۆداکەوتن.

چوانداختن: دەنگۆداخستن، قواداخستن.

چوب انداز: بەگۆترە و بەبێ سەرنج دانە نرخێ باو یان راستی.

چوب به کسی چوب کردن: بریتی لە تەمبێ کردنی ئەو یان بەدار لێدانی.

چوبدار: چۆدار. قەپاندار.

چوب شدن: بوونە چێو. وشک و رەق یان بێ جوولە بوون.

چوبکاری: 1) دارکاری، بە دار لێدان، کوتەن، کوتان، کوایش، کوتش. 2) بریتی

لە لەرادەبەدەر دلۆقانی کردن دەگەڵ کەسێک بە جۆریک کە شەرمەزار بێتەوه.

چوب کسی را خوردن: بە جێی ئەو تەمبێ کران یان ئازاردان.

چوبکی: تەپڵ ژەن، دەهۆڵ ژەن. تۆکەر و ژێردەستی پاسەوانەکان.

چوبی: چیکراو لە چێو، دارین. چوبین: دارین، دارینە، هەرشتی لە دار چێ کرایی.

چوخیدن: 1) هەلخایسکان و بەسەرەوه کەوتن. 2) تیکۆشان و بەرەرهکانیکردن.

چوشیدن: مژین، هەلمژین، هەلمژان، هەلمشتن.

چوگان بازی: گۆبازی، شەقین، شەکین.

چوگان شدن: داهاتنەوه، چەمینەوه.

چوله: لار، چەماو، چەمیو.

چون: وەک، وەکوو، بەوینەیی.

چون و چرا: 1) باس و دەمەتەقی، گفتوگو و پرسیار دەربارەیی هۆکاری شتیک یان بابەتیک. 2) پەلپ و بیانوو.

چونه: ئەنگوتک.

چونه کردن: پرۆشەکردن، کەم کەم خواردن. ئەنگوتک کردن.

چونی: برۆانە: "چگونگی".

چهاراخر: بریتی لە چوار توخمی ئاو و ئاگر و با و خاک.

چهاراخشیح: برۆانە: "چهاراخر".

چهارآیین: 1) چوار ئایینی رییازی سوننەت: حەنەفی، مالکی، شافعی، حەنبەلی. 2) خێوەتی گەورەیی چوار گۆشە.

چهار ارکان: چوار کۆلەکە، چوار توخم.

چهاربند: چوار (بەندە/ جومگە)، هەموو بەندی لەش. و بریتی لە دنیا و چوار توخم (چهارعنصر).

چهارپا: چوارپێ، چوارپا، ئاژەل، زیندەوهری مالی جگە لە بالدار.

چهارپادار: بېروانه: "چاروادر".

چهارپاره: 1) چوارلەت، چواربەش. 2) دوو کۆپلەبى. 3) جۆرى فيشهك.

چهار پهلو: بېروانه: "چارپهلو".

چهار تخت: چوارنالە، چوارگاڧى.

چهار تكبير زدن: بریتى له تەركى دنيا كردن و له خۆشپىهكانى چاوپۆشى كردن.

چهار جهت: چوار ئاراسته، چوار لای سەرەكى كه بریتين له باكور، باشوور، خۆرەلات، خۆرئاوا. و چوار لای لاوهكى كه بریتين له باكور، خۆرئاوا، باكورى خۆرەلات، باشوورى خۆرئاوا، باشوورى خۆرەلات.

چهار چوب: بېروانه: "چارچوب".

چهارخانه: چوارخانه، شه ترەنجى. چوارپالووبى. چوارينه، چوارخشتهكى.

چهار دست و پا: چوار پەل، خرمچون، دوو دەست و دوو پى.

چهارديوارى: زهوبيهك كه هەر چوار لاکهى ديوار بى، مال، خانوو.

چهارراه: چوار رى، چوار ريگان، چوار رييان، جه مسەرى دوو ريگەى تىك پەريو.

چهارروزه: تيرتتپەر و نابەردەوام.

چهارزانو نشستن: چوارمەشقان، چوارمەشقه، چوار مەشقى، چوار چمكه، چوارمىتردهكى، پانه وپان رۆنیشتن، به پانه وه رۆنیشتن.

چهار سمت: چوار لای، رويەپوو و پشتەوه و لای راست و لای چەپ.

چهار سو: 1) چوار رييان، راسته بازار. 2) بریتى له دنيا. 3) بریتى له زگ تير. 4) بېروانه: "چار سمت".

چهار شانه: چوار شانه، مرۆى زهلام و ئەستور، مل پان.

چهار شنبه سوری: کولە چوار شه ممۆ، کولە چوار شه ممۆ، دوایين چوار شه ممۆ سال.

چهار ضربە زدن: له چه ندجى يان چه ند كه س به هره مه ندبوون و قازانچ وه رگرتن.

چهار طاق: هەيوانه بەرزە.

چهار طبع: 1) له زارواهى پيشينياندا: گەرمى، ساردى، وشكى، تەپرى. 2) بېروانه: "چار عنصر".

چهار عمل اصلی: له زارواهى زانستى بىركاريدا بریتىبه له كۆ. كه مكرده وه. جاران. دابه شکردن.

چهار عنصر: بېروانه: "چار آخسبج".

چهار فصل: چوار وه رزى سال بریتى له بهار و هاوین و پاییز و زستان، تەواوى سال.

چهار قباچ كردن: چوار قاشکردن.

چهار گاه: ئەسپى خۆشبهز، ئەسپى چه لهك.

چهارگان: چواردانه يان چواردانه چواردانه.

چهارگاه: چوارگا، هه وايهكى گۆرانىيه، مه قاميکه.

چهار گوشه: چوار سوچ، چوار قولينچك، چوار گوشه، چوار چمك.

چهار گوهر: بېروانه: "چار عنصر".

چهارمادر: بېروانه: "چار عنصر".

چهار موج: توفانى توندى دهريا، گهرداو، گيژاو، قوناغى مه ترسيدار.

چهار ميخ: چوار ميخه، چوار نيخه، هه رچوار پەل هه لئاسراو. "چار ميخه كردن": بریتى له له پاده به ده ر كار قايم كردن.

چهار نعل: چوار نالە، چوار نال، چوار گاڧى، ئەسپ لينگ دانى توند، بریتى له پەله و خيترابى له راكردن دا.

چهار هنگام: 1) بېروانه: "چار فصل".

چهار يار: چوار يار، چوار جينشيني پينغه مبه ر.

چهار يك: چوار يەك، له چوار پاژ پاژيك.

چهر / چهره: 1) دەم و چاو، دەم و لووت، چروچاو، روو، روچك، رووك، روخسار، دەفك، روالەت. 2) كه سايه تى. "چهره برافروختن": جوانكردنى روخسار.

چهره‌ای: چيره يى، په مەيى.

چهره پرداز: نيگار كيش، شيوه كار، وينه گر. گريمكار. "چهره پردازى": گريم.

چهره خوانى: خويندنه وهى دەم و چاو.

چهره شدن: بوونه كه سايه تى، ناوده ر كردن.

چهره شناختى: روخسار ناسانه.

چهره شناسى: روخسار ناسى.

چهره سازى: نيگار كيشى، شيوه كارى. جوان كردنى روخسار.

چهره كردن: 1) ئاشكرا بوون. 2) بېروانه: "جلوه كردن".

چهره گشايى: وينه كيشانه وه، نيگار كيشى.

چهره نشان دادن: خۆده رخستن، ئاشكرا بوون.

چيدين: 1) چين، تەنين. 2) رينى بهرى دار، رينيه وه، ليكرده وه، چينيه وه، دروينه كردن. 3) هه لپـ ژاردن و جياكردنه وهى شتيك له ناو شته كانى دى دا، بژار كردن. 4) له سەر يەك دانان، له تەنـ شت يەك دانان. 5) دان هه لگرتنه وهى پەله وه له سەر زهوى. 6) نينۆك كردن، هه لپاچين، موو كورت كردنه وه. 7) ئاماده كردن، ريخستن. 8) كۆتابى هينان به شتى. 9) پيت چنى كردن. 10) له ناو بردن. "برهم چيدين": كۆكردنه وه، له سەر يەك كه له كه كردن.

چيرگى: زالى، زالبوون، زاليتى، سه ركه وتووبى، دلپىرى. "چيرگى كردن": سه ركه وتن، زالبوون.

چيره: زال، سه ركه وتوو، ده سه لاتدار، ده ست به سه ر دا رويشتوو.

چيره دست: ده ست ره نكين و چازان، هونه رمه ند، به هونه ر، ته رده س، ليها توو، كارامه.

چيره شدن: زالبوون، ده ست به سه ردا رويشتن، سه ركه وتن.

چيز: هه ر شتيكى بيگان، شت، تشت، ششت، چشت.

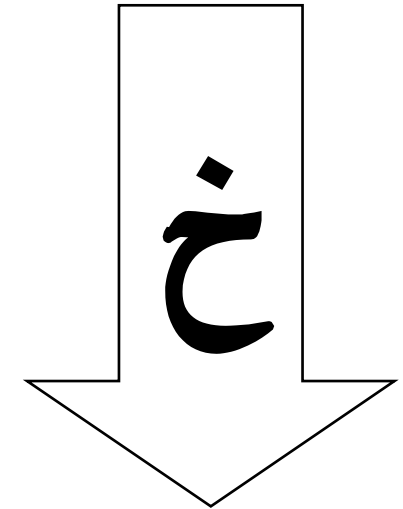
چيز خوانده: خويندنه وار، خۆنده وان.

چيز خور: بېروانه: "مسموم".

چيزدار: خاوه ن سامان.

چىنە شناسى: ناسىنى چىنەكانى زەوى،
زانستىك كە سەبارەت بە چۆنىەتى
پىكھاتنى چىنەكانى زەوى دەدوى.
چىنى جا: بووفە.

چىزىشەن: متمانە پە ياكردن، گرینگ بوون.
چىزفەم: فامىدە، تىگە يىشتوو، زانا.
چىزك: شتى كەم يان كەم نرخ. بابەتى
گچكە، مەسەلە بە ھىندنە گىر.
چىستان: پەردەك، پەردەكە، چمام،
چمامك، مامك، مەتل، مەتلە، مەتلۆك،
مەتلۆكە، لىچار، لەگەز، فېشاردە،
قەوسەل، تىشتانۆك، شتىكانى.
چىستى: چىيەتى، ناوەرۆك.
چىن: توى، لا، قەد، لۆچ، چىچ، لۆغ،
چىن. ولاتى چىن.
چىن اقتادان: چىن تىكەوتن، چىچ و لۆچ
تىكەوتن.
چىن چىنى: تویدار، چىندار.
چىن خوردگى: چىچ ھەلگەپان، ھەلقىچان،
قىرچان، قىرچى. لە زاراوہى زەوى ناسىدا:
ئەو ناپىكى و بەرز و نزمىيانەى كە بە
ھوى پالەپەستۆ و گۆپانى سىروشتى لە
سەر زەوى پىك دى.
چىن خوردن: چىچ و لۆچ تىكەوتن،
ھەلقىچان، ترىچان، قىرچىن. بۆماناى
زىاتر بروانە: "چىروكىدن".
چىن دان: تاكردن و شكاندەوہى پارچە.
چىن و چىروك: چىچ و لۆچ، چىچ، گىچ،
قىرچى، پۆت، ھەلقىچان، توى لە سەر
توى، خوز.
چىنە: لا، توى، چىن، قەد.
چىن و شكن: لا لە سەر لا، خوز، چىن.

خاتم الانبياء: پيغمبه مبهري ئيسلام.

خاتمه: دوايي، كۆتايي، ئاكام.

خاتمه دادن: كۆتايي پيھيتان، دوايي پيھيتان، داويدان.

خاتمه ياقتن: دواييهاتن، كۆتايي هاتن، تهواوبوون، برانهوه، بن ده ئاو دا نه بوون، پسانهوه.

خاتمي: مۆرساز، ئهنگوستيله ساز.

خاتوله: مهكر، فريو، فيل، كهلهك، گهپ، دهۆ.

خاتون: خاتوو، كه بيانوو، وشه ي ريژ بو ژنان.

خاتون جهان: بريتي له خۆر. "خاتون صبح" و "خاتون فلك" و "خاتون يغما" ش هه ر به م مانايه ن.

خاج: بپروانه: "خاج".

خاخام/ خاخام: ناو نيشاني زانا يان و پيشه و ايانى ئاييني يه هوود، ماناكه ي ده گه ل ماناي وشه ي "حكيم" ي عه پهبى يه ك ده گريته وه.

خادر: سست، له ش گران، سه رسوپماو، سه رگه ردان.

خادع: خه له تين، خاپين، فريبوك، دووروو.

خادم: خزمه تكار، خزمه تچى، خزمه تگوزار، تۆكه ر. ملكه چ، فه رمانبه ر. لاوئ كه بو كار له حه ره مسه را دا يه خته ده كرا. "خادم مسجد": مجيؤر، مجه وور، مچه وور.

خادم كردن: خه ساندن، يه خته كردن.

خانب: بئهيوا، ناھومئيد، بئبه ش.

خائف: ترساو، ترس هيئهر، ترسيئهر.

خائن: خاين، خه يان، خه يانه تكار، غه يان، بپيارشكئين، په يمان شكئين، ناپاك، دوخمان، به روا له ت دوستي ناراست.

خائنانه: خاينانه، خه يانه تكارانه، به شيوازي خه يانه تكاران.

خابر: بپاوى ئاگا، خاوه ن زانيارى و ئاگايى.

خابز: خاوه ن نان.

خابط: به لاڤيداچوو، كه سيك كه به بئ ئاگايى كارئك بكا يان به لاڤيدا بپوا.

خاتل: بپروانه: "خيله گر".

خاتم: 1) تهواوكه ر، كۆتاييهيئين، دوواييهيئين. 2) كۆتا، دواييين. 3) مۆر، ئهنگوستيله، كلكه وانه.

خادم باشى: سه رده سته ي خزمه تكاران.

خادمه: ميئنه ي "خادم"، خزمه تكارى ژن، كلقت، قه ره واش.

خادميت: خزمه تكارى، خزمه تگوزارى، تۆكه رى.

خاذل: شكست خواردوو.

خارا: 1) خارا، راهاتوو، ئاماده بوو، له كارده رها توو. 2) جوړيک به ردی ره قه، گرانييت. 3) جوړيک پارچه ي به نرخ.

خاراستيز: قايم، پته و، ره ق.

خاراسفتن: شكاندى يان ساوين يان كون كردنى به ردی گرانييت.

خاراشكن: شكيتنه رى به ردی گرانييت.

خاراگدار: تپه پ له به ردی گرانيته وه.

خاراندىن/ خارانيدن: خوراندىن، خورانن، كلاشته، كه ندش، به نينو ك كړاندىنى پيست، هه ل كړان، هه ل كړاندىن.

خارانما: وه ك گرانييت "گرانى توئيد".

خارايى: له چه شنى به ردی گرانييت "گرانييتيک".

خاربست: بپروانه: "پرچين".

خارپا: بپروانه: "مزاحم".

خار پيراهن بوون: بريتي له مايه ي ئازار بوون.

خارج: 1) ده ره وه، ده رى، هه نده ران. 2) رووكه شى شتيك. 3) بئ ئاگا، ناشى. "خارج از حد": له راده به ده ر، زياتر له راده ي باو و پيويست.

خارج آهنگ: ريتمى ناساز، ناھاوئاھهنگ، نه شان.

خارج شدن: هاتنه ده ر، ده رها تان، ده رچوون.

خارج قسه ت: به ركه وت، ئه نجامى دابه شكردن.

خارج كردن: ده ره يئان، ده ره اووردن، ده رانين.

خارج ه: ميئنه ي "خارج"، ده ره وه، ده رقه، هه نده ران. له ده ره وه چيكراو. ده ره كى، بيگانه.

خارجى: بيانى، بيگانه، غه واره، ده ره كى، ده ره كه، لاوه كى، خه لكى هه نده ران. له ده ره وه سازكراو. بابه تى. "خارجى كردن": له سنوور تپيه پاندىن.

خارجين: بپروانه: "خاربيست".

خارخار: خو رووژن، دروخه، دروخيان، وه خو رووھاتنى گش له ش، خو رووى له ش، سووتانه وه ي پيست، ده كوئى و نيگه رانى كه له ئينتما يان مه يل و ئيشتيا چوونه سه ر شتيك له مرؤفد دا په يدا ده بئ. كه لكه له.

خارخوردن: سه ختى و ناڤه حه تى كيئشان.

خاردار: دركين، دركينه، دركاوى، جيگه ي به دروو، چقاووى.

خارداران: بوونه وه ره دركاوييه كان.

خاردر په لو نه ادىن: ره نج و سه ختى كيئشان.

خارزار: بپروانه: "خارستان".

خارستان/ خارسان: دركه جار، جيگه ي دروان، شويني پر چقل.

خارش: خرو، خورهك، خورين، ئالۆش، كەندش، وور، وپنايش، خارش، خارشت. **خارش كردن:** بپروانه: "خاريدن". **خارش گلو:** دروخان، خوروی گەروو. **خارق:** كونكەر، درز تیکەر، درپنەر. پەرچۆ. ئەوەی بە پێچهوانەى رەوتى سروشتى و ئاسایى کاروبارەکانە. **خارق العاده:** پەرچۆ، كەرەمات، ئاساسى، سەرئاسایى، لە رادەبەدەر، شتى سەرسوپهینهەر و پێچهوانەى عادتە. **خارمند:** درپووى، سووك، بى بايەخ. **خارناك:** دپكاوى، پز چقل و درپو. **خارور:** بپروانه: "خاردار". **خاريدن:** خوران، وەخروكەوتنى لەش، وەخرووهاتن، قەخوران، ئالۆش لى پەيدابوون، بە خارشت بوون، وپرايش، وراى. **خازن:** 1) پاشكەوتكەر، پاريزهەرى مالى پاشكەوت، خەزىنەدار، گەنجىنەوان. 2) ئامرازىكە لە ناو دەزگا كارەبايىبەكاندا. **خازە:** پەسا، پى خوئ، ئەو قوپەى بۆ سواغ گىراوئەتەو. **خاستگاہ:** ئاخيزگە، لانكە، زىد، سەرچاوە، شوينى ھەستان و جوولان. **خاستن:** 1) ھەستان، رابوون، ھاتنە سەر پى. 2) وەدبھاتن، ھاتنەدى، دەرکەوتن. 3) روان، شىنبوون، سەوزبوون. 4) پەرورەدەبوون. 5) بەرھەمھاتن. 6) ھەناردان.

خاسته: بالاکردوو، گەرورەبوو. ھەلتۆقيو و ماسيو. **خاسر:** زيان ديتوو، زيان پىگەيشتوو، دۆپاو. **خاشاك:** پووش، پووشكە، پەلاش، وشكەگيا، چيلكە، چپ. **خاشع:** ملكەچ و بى فيز. لە خواترس. **خاص:** تايبەت، بژاردە، بى ھاوتا، دانسقە. "خاص و عام": گشت خەلكى لە كەسانى ھەلگەوتە و ئاسايى. **خاص كردن:** لەسەرتردانان. زەوت كردن، تاپۆكردن. **خاصگى:** 1) خەزىنەدار. 2) كيزۆلەى جوان. 3) ھەر شتىكى بەنرخ. 4) تايبەتى سولتان يان راژۆر. **خاصه:** بەتايبەتى، تايبەتى. بەپرمين، رووبازارى. ھەلبژيراو و لەسەرتەر. "خاصه و خرجى": 1) بپروانە: "تبعيض". 2) ئەوەى تايبەت بە پاشايە و ئەوەى ئاسايى و گشتىيە. 3) چاك و خراو. **خاصيات:** كۆى "خاصيت". **خاصيت:** تايبەتمەنديەتى، رەوشى تايبەت. خسلەت، خوو، سروشت. قازانچ، كاريگەرى. "خاصيت ارتجاعى": "ئىلاستىستىتى". "خاصيت انجمنى": بپروانە: "شرکت پذيرى". "خاصيت دادن": فايدهدان، كاريگەرى. "خاصيت داشتن": كاريگەربوون، شوينەواردانان. ھەبوونى تايبەتمەندى.

خاضع: بى فيز، بى دەمار، خۆكەمگر، خۆشكيتن، خاكەپا، خۆبەزل نەزان. **خاطله:** ھەلەكار، تاوانبار. **خاطب:** 1) وتار بىژ. 2) خوازىينى كەر. 3) خوازيار. **خاطر:** خاتر، بىر، ياد، زەين، دل، ناخ. لەبەر. ئىرادە، مەيل، ويست. "خاطر از كسى برداشتن": لە بىرى ئەو دەرھاتن. "در خاطر كسى بودن": لە بىرى ئەو دابوون. "خاطر كسى جمع بودن": خاترجەم بوونى ئەو. "خاطر كسى را خواستن": ئەو خۆشويستن. "بە خاطر": لەبەر، بۆ. بەھۆى. "بە خاطر سپردن": خستنە مېشكەو، لە زەين راگرتن. "بە خاطر كسى رسيدن": بە زەينى ئەو گەيشتن، كەوتنەو، بىرى. "بە خاطر ماندن": لەبىرمان. **خاطرافروز:** شادى ھين، رووناك كەرەوھى "خاطر". **خاطر پذير:** دلگەر، دل پەسەند، راکيشەر. **خاطر پريش:** 1) مەلوول كەر، ئەوھى كە دەبىتە ھۆى شىواندنى بىر. 2) پەشيو، شپىزە، بىر بلاو. **خاطر پسند:** بپروانە: "خاطر پذير". **خاطر جمع:** خاترجەم، دلنيا، ئەرخەيان، دل ئاسووودە، بى نىگەرانى، پشت ئەستور، دل بچى، دل ھيسا. **خاطر جمعى:** خاترجەمى، دلنيايى، ئەرخەيانى. **خاطر خواه:** ئەويندار، گراو، ناشق، لايەنگر. دلخواز، لەبەردل. **خاطر داشت:** لايەنگرى، پشتيوانى، داژدارى، ئاگاليبوون.

خاطر فريب: دلپين، دلپەر. **خاطر گرفتن:** دل راگرتن، توورپەنەكردن، ريز لىتان. **خاطر نشان:** دەست نیشان كردن، وەبىر ھيتانەو، بە گۆى ھەلئان. **خاطر نواز:** دلکى، دلپين، دل لاوين. **خاطره:** بىرەوھرى، يادەوھرى، ھاتە. **خاطره انگيز:** وەبىرخەرەوھى بىرەوھرىبەكانى رابردوو. ئەوھى لە زەين و بىر دا دەمىنيتتەو. **خاطره زدايى:** يادەوھرى سپىنەو. **خاطره ستيز:** دژەبىرەوھرى، دژە ياد. **خاطل:** پووج و بېھوودە، ئاخووتەى بى مانا و ھىچ و پووج. **خاطى:** ھەلەكار، تاوانكار. **خاق:** بزۆك، جوولەكەر. **خاك:** خاك، خۆل، ناخ، گل. بە ماناى ولات و سەرزەوېش دى. زەوى كشتوكال. گۆر، قەبر. خاكە، تۆز. بى نرخ، سووك، پەست. "خاك جايى را بە توپرە كشىدن": خاك بە توورەكە كيشان: واتە ويران كردن، خاپووركردن. "خاك جايى را خوردن": برىتى لە مانەوھى زۆر لە شوينيك و ئەزموون فيرېبوون لەو شوينە. "با خاك يكسان شدن": ويران بوون، تەفروتوونابوون. ھەلۆھشان وەك خۆل لىھاتن. "بە خاك افتادن": سوژدەكردن. شكست خواردن، كوژران. "بە خاك سپردن": بە خاك سپاردن، ناشتن. "بە (بر خاك سپاه نشاندن (انداختن)": بىچارە و بەدبەختكردن. "سر خاك": تەنېشت گۆر. "سر خاك رفتن": سەردانى گۆر كردن.

خاك آلود: خۇلاۋى، خاكاۋى، تۆزاۋى، ھەپزىن، ھەپن.
خاك انداز: 1) خاكەناز، پىمەپە، بىلاسن. 2) بېوانە: "خاكىز".
خاك بازى: خۇلەپەتانى، گالتە بە خۇلۇ كردن، گەمەكردنى منالان بە خۇلۇ.
خاك بر سر ريختن: بىرىتى لە چارەدۆزى كردن، بىرى رىگەچارە كردن. خۇلۇ بەسەردا كردن.
خاك بر سر شدن: بەدبەخت بوون، دامابوون، كۆلۇ بوون، بىچارەبوون، زەلېل بوون، لە رىز و متمانە كەوتن.
خاك روبى: خاكەرۇ، خاكەرۇك، خاك ھەلگرتن.
خاكىز: خاكىزىن، بە خۇلۇ قولگە پىر كىرنەۋە.
خاك زاد: ئەۋەى كە لە خاك ۋەدېھاتبى، مرۇق كە لە خاك ئافرىناۋە.
خاكىزى: بوونەۋەرى كە لە وشكى دا دەژى، بوونەۋەرى خاكى.
خاكسار: ۋەك خاك، بۆرەلوكە، خاكى. بىرىتى لە خاكەسەر، بەلەنگاز، ھەزار، بىچارە، زەلېل، بىقىزىن، خۇبەزل نەزان، خۇشكىن. خۇلاۋى، تۆزاۋى.
خاكسارى: خاكەسارى، بەلەنگازى، كۆلۇ، بىقىزى، خۇبەزل نەزانىن.
خاكسان: ۋەك خاك، بە رەنگى خۇلۇ، زەلېل.

خاكستر: خۇلەكەۋە، خۇلەمى، خۇلەمىرە، خۇلەمشكى، خۇلەمىش، خالەكوان، خاك رى، خاكەرى، خاكسەر، خۇلۇ، بولۇ، بوپ.
"خاكستر شدن": بوونە خۇلەمىش. "بە خاكستر سىپاھ نشاندىن": بىچارە و بەدبەخت كردن.
خاكسترگون: بە رەنگى خۇلەمىش، خۇلەمىشى.
خاكستر نشىن: نەدار، ھەزار، بى مال و حال، رۇژ رەش، بەدبەخت.
خاكستى: بۆر، رەنگى خۇلەمىشى، بە رەنگى خۇلەكەۋە، كەۋرەك. خۇلەمىش بوون يان بوونە خۇلەمىش.
خاك سىپاھ نشاندىن — بە: بەدبەخت و بىچارەكردن.
خاك شدن: 1) بوونە خۇلۇ. 2) لە ناۋچوون. 3) نىژان، بە خاك سىپىردان.
خاك شناس: خاكناس، كەسىك كە جۆرى خاكەكان بناسى و تايىبەتمەندى زەۋىيە جۇراۋجۆرەكان بۇ چاندن و زەرعات دىارى بكا.
خاكشورى: شۆردنەۋەى خاك، ۋەرزىرى، جوتىرى.
خاكشیر مزاج: بىرىتى لە خاۋەنى تەبعى سازگار.
خاك كردن: 1) ناشتن، خىستەنە ژىر خاك. 2) لە زۆرەبانىدا) بە زەۋى دادانى غەنىم. 3) لە ناۋبىردن.
خاكمال: دە خۇلۇ ساۋراۋ، لە خۇلۇ دا گەۋزاۋ. و بىرىتى لە زەلېل و داماو.

خاك نشىن: 1) كەسىك كە لە سەر خاكوخۇلۇ دابنىشى. 2) بېوانە: "خاكسار". 3) دانىشتۋى گۆى زەۋى. 4) نىژراۋ لە ژىر زەۋىدا.
خاك نىپاد: خاكەرا، خاكى، بىقىزى.
خاكى: 1) بەرەنگى خۇلۇ، بۆرەلوكە، خاكاۋى. 2) لە جنسى خاك، چىكراۋ لە خاك. 3) خاكى، بىرىتى لە مرۇقى بىقىزى و خۇ بە زل نەزان. 4) دانىشتۋى گۆى زەۋى. 5) دەپپونەندى لەگەل وشكىدا، خاكى. 6) بە رەنگى خاكى. 7) پەست، داماو، بى نىرخ.
خاكىن: سەر بە خاك، خاكى، خاكاۋى، خۇلاۋى.
خال: خال، نوختەى سەر پىست. "توى خال زەن": لە ناۋەپاستى نىشانەدان. بە راشكاۋى ئامازەكردن بە مەبەستى سەرەكى.
خال خال: خال خال، پەلەپەلە، زۆر پەلاۋى.
خال خالى: بېوانە: "خالددار".
خالب: پىۋى خاپىن، زمان لووس.
خالد: نەمر، پىپەدار، بەردەۋام.
خالددار: خالددار، خال خال، شلە، دوپىل، كەقەز، چىل چىل، بەلەك و پىنۇك پىنۇك، كەسى يان گىيانلەبەرىك كە پەلەى زۆرى بە پىستەۋە بى.
خال زەن: بېوانە: "خالكوبى".
خالص: پوخت، پوختەكراۋ، پالوتە، ناتىكەلاۋ، بىخەۋش، بىگەرد، بى زەدە، فەتات، پەتى، روت، خاۋىن، پاك، ساف، روون، ناب. لە ناخى دلەۋە ھەلقولېو.
خالصانە: سادقانە، سادەدلانە، بى گەردانە.
خالغ: ژنى كە بە دانى مال جىبا بووبىتەۋە.
خالق: خولقىنەر، داھىنەر، رسكىنەر، بەدېھىنەر، قەدان دەر. يەككە لە ناۋەكانى خودا.
خالكوب: خالكوۋت، كەسىك كە خالى دەستكرد لە سەر پىست نەخش دەكا.
خالكوبى: خالكوۋتان، كوۋتاندن، كوۋتتىن، دەفاق، دەقدان، كارى خالكوۋت.
خالگر: چىشت كەر، چىشت لىنەر، شىوكەر، ئاشپەز.
خال مغالى: بېوانە: "خالددار".
خالناك: بېوانە: "خالددار".
خالى: بەتال، والا، بى ناۋك، بى ناۋەرۇك، خالى. خەلوت. تاق و تەنيا، سەلت. رووت، پەتى(تعارف خالى). "بىراى خالى نبودن عرىضە": بۇ پاراستنى روالەت.
خالى الذهن: بى ناگا لە ھەۋال يان بابەتتىكى تايىتە.
خالى السكنة: چۆل و ھۆل، چۆل، چۆل، چۆلئەتى، شوپىنى كەس لىتە.
خالى السیر: تەنپارۇ، كەسىك كە بە تاقى تەنيا بەرەۋە لايەك بچى.
خالى بستن: درۆكردن.
خالى بندى: خۇھەلگىشانى بىمانا، تپوتۇپ كردن، خۇھەلتراندن.

خالی شدن: 1) به تالّ بوون، خالیبوون. 2) ته نیا بوون. 3) دوورکه وتنه وه. **خالی کردن:** 1) به تالّ کردن، خالی کردن. 2) چۆل کردن، خه لوهت کردن. 3) دزین و بردن. 4) ته قه کردن، تیرهاویشتن. **خالیه:** میینه ی "خالی"، ژنی بیکار. به مانای رابردوش دئ. **خام:** کال، ناکامل، نه گه یو، نه گه یشتوو، فهریک، خاو، خاک، خام. نه پرسیراو. نه کولیاو، نه کولاو. بیته زمون، ساویلیکه، ساکار. پوچ، بیهووده (خیال خام). نه شوردراو، ئاووینه که وتوو. خو شنه کراو، دهه لالّ نه کراو. شه پاب. جلکی چه رمی. **خام اندیش:** نه وهی که بیروکه ی کال و ساکاری هه یه، بیر ساویلیکه، فهریکه بیر. **خام جوش:** 1) نه کولاو. 2) پیماگی بیّ نه زمون. **خامد:** بیّ دهنگ، بیجولّه، کپ، دامراو. **خام درایی:** بروانه: "یاوه سرایی". **خام دست:** تازه کار، ناشی، که م نه زمون، که سیک که له کاره که ی دا به دست و برد و چالاک نه بیّ. **خام رای:** بیرخاو، بیر و ئاو هز نادرست. **خام ریش:** بروانه: "احمق". **خامس:** پینجه م. **خام سر:** که سیک که بیروکه ی بیهووده و پرپوچی له سهر دایه. **خامش:** سووکه له ی "خاموش".

خام شدن: خافل بوون، خله فان، خلافتان، خه له تان، فریوخواردن. "خام شدن کار": به ره و دژواری و قهیراناوی چوون. **خام طبع:** که سیک که بیروکه ی پوچ و بیهووده ی هه بی، گه مژّه، گه وچ، نه فام. کامل نه بوو و که مووکووی دار. **خام طمع:** به ته ماح، ته ماحکار. **خامکار:** بیّ نه زمون، تازه کار، که سیک که له کاری خویدا لیها توو و شاره زانه بیّ. **خامکاری:** بیّ نه زمونی، بیّ ناگایی. **خام کردن:** فریودان، هه لّخه له تاندن. **خام گیاه خوار:** خو تیرکه ره له گیا فهریکه کان. **خامل:** گوم ناو، ون، بیّ ناو و نیشان. په ست، بیّ ریژ. شل و پل. **خامن:** گوم ناو، ون، بیژیز، شاراو، نادیار. **خام نوش:** که سیک که شه پایی تازه و نه گه یو بخواته وه. **خاموش:** مات، بیّ دهنگ، لالوپال، ئارام، کپ، بیّ هات و هاوار، کپ، قروقپ. کوژاوه، دامراو، ته مری. مردوو. **خاموش سار:** بیّ دهنگ ئاسا، بیّ جولّه و دهنگ، بیّ هه ست و خوست، بیّ گوره وهه را. **خاموش شدن:** 1) بیّ دهنگ بوون، کپ بوون، قسه نه کردن، دم دادروون، ده مکوت بوون، دم گرتن، دم لیکنان، دم هاتن به یه کا، متفق لیوه نه هاتن،

کپیوون، مات بوون. 1) کوژانه وه، کوژیانسه وه، ته مران، قه ته مران، قه ته مرین، قه ته مریان، قه مران، دامران، دامرکانی ئاگر، دامرکانه وه، کژره وه بوون. **خاموشکاری:** بیدهنگی، کپی، ماتی. **خاموش کردن:** 1) بیّ دهنگ کردن، له دهنگ خستن، کپ کردن، متکرن. 2) کوژاندنسه وه، کوژاندنسه وه، کوژاندنسه وه، دامرکاندنسه وه، قه ته مراندن، قه ته مراندن، قه مراندن. 3) برینی جهریانی برق. **خاموشی:** بیدهنگی، ماتی، نه ئاخاوتن، قسه نه کردن، قروقپ بوون، ماتی، سه نته. برینی برقی ته وایان به شیک له شار. کوژاندنسه وه ی گلۆپه کان. **خاموشیدن:** بروانه: "خاموش شدن". **خامه:** 1) ههریشمی خاو یان نه پرسیراو. 2) قه له م قامیش، بنوس، پینوس. 3) سهرتوی، سهرشیر. 4) کۆ، کۆگا، کۆما. "خامه دوزی": گولڈوزی کردن به هه وریشم. **خامه زن:** نووسهر. **خامیاز:** بروانه: "خامیازه". **خان:** 1) مال، خانوو. 2) کوار، خه لیفه میش. 3) دووکان، مه یخانه، کاروانسهر. 4) شوین شوینی ناو لولله ی قه ننگ. 4) سه رۆک، میر، سه ره ک هۆز، نازناوی ده سه لاتداران. "خان خانان": میری مران، پاشای چین. **خانخانی:** خان خانه کی، دهره به گی، خانخانی، حکومهت کردنی سه ره هۆزان، ولاتی بیّ ده ولت و بهر حوکمی خان و ناغایان.

خان خرده: بروانه: "خرده مالک". **خانदान:** گه وره مال، ماله گه وره، به ره مال، جامال، بنه ماله، خانه دان. **خانسالار:** سه رده سته و گه وره ی جووتیارانی ئاوابی به ک. **خانق:** خنکین، خنکینه، ریگه ی ته ننگه بهر، کۆلانی ته سک. **خانقاه:** خانه قا، سو فی گه، دهرویش دان، شوینی کژبوونه وه ی دهرویشان، ته کیه. **خانگی:** خانه کی، مالی، که دی. ماله وه، بنه ماله یی، ناوخوی. ئه ندامی بنه ماله. له ماله وه و دوور له چاوی نامه حره م. **خانم:** خاتوو، خانم، وشه ی ریژ بۆ ژن. که بیانوو، ژن، کچ. هاوسهر، ژن. سوژانی. **خانمان:** خانوو، شوینی ژیان، ئه ندامانی بنه ماله، ژن و منال، که لویه لی ژیان. "بی خانمان": لانه واز، عه قداال، به له نگاز، ئاواره، کۆکم، بیّ نه وایان دهر به دهر، لیقه و ماو. **خانمان برانداز:** کاولکه ر و له ناوبه ری "خانمان"، مالویرانکه ر. **خانمانسوز:** مالویرانکه ر، شتیک که بیته هوی له ناوچوونی مال و بنه ماله. **خانمانه:** به شیوه ی خانمان. **خانم رئیس:** سه ره په رستی ژنانی سوژانی له قاحبه خانه. **خانم والده:** دایک. **خانمی:** خانم بوون، قورس و ماقوول بوون. گه وره یی. خانمی خو شه ویست و له به ردلان. "خانمی کردن": گه وره بیکردن.

خانوادگی: سەر بە "خانواده"، خیزانی، بڼه ماله یی. "نام خانوادگی": نوابنگ.

خانواده: بڼه ماله، مالیات، خاوخیزان، خانه دان، ئەندامانی بڼه ماله، ژن و منال، زاروئێچ، زاف و زیچ، زاف و زیچ، فامیل.

"خانواده غیر هسته‌ای": (کۆمه‌لناسی) بڼه ماله یه‌ک که جیا له دایک و باوک و مناله‌کانیان ئەندامیکی تری بڼه ماله‌ش وه‌ک دایه‌گه‌وره‌یان له‌ ته‌ک دا بژی.

"خانواده هسته‌ای": (کۆمه‌لناسی): بڼه ماله یه‌ک بریتی له دایک و باوک و مناله‌کانیان که پیکه‌وه له شوینیک دا ده‌ژین. "رئیس خانواده": سه‌رگه‌وره، سه‌رگه‌فار، سه‌رگه‌فاز.

خانوار: کۆی ئەندامانی بڼه ماله یه‌ک، تاکه‌کانی بڼه ماله یه‌ک بریتی له باوک و دایک و مناله‌کانیان.

خان و هان: مال و ئەندامانی ماله‌وه، ژن و مندال، مال و که‌لووپه‌لی ناومال، بڼه ماله.

خانه: خانگ، خانوو، خانی، مال، جی ژیاڻی خیزان. ناوه‌ند یان ده‌زگا. شوینی جیگرتن. "خانه بزرگ": خانوبه‌ره. "به‌خانه بخت رفتن": شووکردن.

خانه بدوش: لانه‌واز، مال به‌کۆل، بی‌مال و حال، ئاواره، ره‌به‌ن، عه‌بدال، عه‌بدال، عه‌قدال، عه‌ودال، قه‌له‌نده‌ر، ریتال، ریتاله.

خانه‌بر: دز.

خانه بر آب ساختن: بریتی له‌ کاری بیه‌وه‌کرده‌کردن. کاری محال کردن.

خانه برانداز: رووخینه‌ری مال و بڼه ماله، له‌ ناوبه‌ری خانه‌دان، وێرانکه‌ر، خاپوورکه‌ر.

خانه بریدن: دزیکردن.

خانه بیزار: وه‌په‌ز له مال/ وه‌په‌زه‌مال، ئۆقره‌نه‌گر له ماله‌وه.

خانه پرداز: که‌سیک که گشت که‌لوپه‌لی ماله‌که‌ی به‌ بادا بدا. ته‌رک که‌ری به‌ستراوه‌بیه‌کانی دنیا.

خانه پرور: که‌سیک که له ماله‌وه په‌روه‌رده‌کراپی و سارد و گه‌رمی روژگاری نه‌چه‌شتبی.

خانه خانه: خان خان، خانه‌خانه، چاوه‌چاوه‌ی چکۆله له شه‌تره‌نج دا.

خانه خدا: خاوه‌نی مال. کابه، مالی خوا.

خانه خراب: مال وێران، مال کاول، ده‌سته‌شکاو، کۆله‌وار.

خانه دار: کابان، بڼه‌وا، بڼه‌وان، بناوان، بڼه‌وانه، هوونه‌دار، ئاگاداری ناومال.

خانه داری: بڼه‌وانی، بناوانی، کابانی، کابانه‌تی، که‌وانوویی، مالداری، ئاگاداری له‌مال.

خانه زاده: خانه‌زا، خانه‌زاو، خانه‌زای، منالی نوکه‌ریان کلفه‌ت که له ماله‌ ئاگاهای دا له دایک بووی. خویی، نزیک. خوجییی. به‌ره‌م و ئاکام.

خانه سوز: بپوانه: "خانمان سوز".

خانه شمار: مالیاتی "خانوار".

خانه فروش: فروشیاری مال. بریتی له ته‌ریک، ته‌رکه دنیا. "خانه فروش زن": تالانکردن.

خانه کردن: جیگرتن، جیگیربوون. نیشته‌جیبوون. مال سازکردن، مال کردنه‌وه.

خانه کن: کاولکه‌ری مال، رووخینه‌ری مال. و کۆچی به‌ کۆمه‌لی بڼه ماله یه‌ک به ته‌واوی که‌لوپه‌لی ژیاڻه‌وه له شوینیکه‌وه بو شوینیکی تر.

خانه کوچ: بپوانه: "خانه‌کن".

خانه گرفتن: کرپن یان به‌کری‌گرتنی شوینی بو ژیاڻ یان کار، مال گرتن. نیشته‌جیبوون.

خانه نشین: خانه‌نشین، گرده‌نشین، مالنیش، هه‌له‌په‌سێراو، بیکار، گۆشه‌نشین.

خاور: 1) خۆره‌لات، روژه‌لات، هۆرامان، هۆراسان. 2) درک، دپوو.

خاوران: خۆره‌لات، به‌ مانای خۆرئاواش هاتوو.

خاورخدا: پاشای خۆره‌لات.

خاورخدیو: بپوانه: "خاورخدا".

خاوردور: به‌شیک له خۆرئاوای ئاسیا بریتی له ولاتانی چین، ژاپۆن، کوره، هیندووچین، ئەندونیزی و فیلیپین. "شرق دور و شرق اقصی" شی پیده‌لین.

خاورزمین: له کۆن دا به‌ مه‌له‌ندی خۆره‌لاتی ئێرانیان ده‌گوت، ئەمرۆ به‌ قورهنی ئاسیا و ولاتانی ئەم قورهنه‌یه ئیژن.

خاورشناس: خۆره‌لاتناس، روژه‌لاتناس.

خاورمیانسه: (خۆره‌لاتی/ روژه‌لاتی) ناوه‌پاست. "شرق میانه و شرق وسطی" شی پی‌ئیزن.

خاورنزدیک: ناوچه‌ی خۆره‌لاتی مه‌دیته‌رانه بریتی له ولاتانی ئاسیای باشووری خۆرئاوا یانی تورکیه، سووریه، لوبنان، ئیسراییل، ئوردۆن. "شرق نزدیک" یشی پی‌ده‌گوتری.

خاوند: سووکه‌له‌ی "خاوند".

خاویه: زه‌وی به‌تال.

خایان: له‌ حالی جاوین دا، جاوه‌ر، جووینه‌ر، کرتین.

خایستن: بپوانه: "خاییدن".

خایش: کرده‌ی جاوین و له ژیر دیان نه‌رمکردن، کرماندن، کروشتن.

خاینده: بپوانه: "جونده".

خایه‌دار: به‌وره، به‌غیره‌ت، بویر، دلیر.

خایه داشتن: زات هه‌بوون، وێران.

خایه دستمال کردن: بپوانه: "چاپلوسی".

خایه کردن: مه‌لکه‌کردن.

خایه مال: بپوانه: "متملق".

خاییدن: جاوین، جوون، جووین، کرتانیدن، کرۆژتن، کرۆشتن، کۆتش، کونجین، کونجاندن، داکروژین، داکرتانیدن، به‌ ددان ورد کردن، کۆتش. به‌دگوییکردن، جوین دان. "خاییده": جاوارو، جاویاگ، جیاویار، جوراو، جوتراو، کرتینراو، له ناو زار هاتوچو پی‌کراو.

خاؤون: زۆر خه‌یانه‌تکار.

خَبّ: خه له تین، خاپین، فریوهر. **خَباناش:** کوی "خبیته".

خَباب: وه که فوکول هاتنی ده ریا.

خَباشت: پیسی، چه په لی، ناپاکی.

خَباره: بروانه: "چست و چالاک".

خَبال: گه نده لی، که موکووری.

خَبش: (خ) پیسی، چه په لی، ناپاکی.

به دگویی.

خَبر: هه وال، ده نگوباس، هالوه وال،

نووجه، خه بهر، خه ور، په یام. زانیاری.

رووداو، پیشهات. هه دیس.

خَبراور: هه وال هین، په یام هین.

خَبر افتادن: ده نگوداکه وتن، بلاو بوونه وهی

خه بهر.

خَبر پراکنسی: ده نگوبلاو کردنه وه،

بلاو کردنه وهی هه وال.

خَبر پرسی: هه وال پرسی، خه بهر پرسی.

خَبر پیچیدن: بلاو بوونه وهی خه بهر.

خَبرت: زانیایی. تاقیکردنه وه، نه زمون

کردن.

خَبر چین: زوان گیر، شوفار، قسه بهر،

خه فیه، خه بهر به زین، زیره وان، سیخور،

هه والگر.

خَبردادن: هه وال پیگه یانندن، زانیاری

گه یانندن، ناگادار کردنه وه.

خَبردار: (1) ناگادار، به ناگا، های لی،

گوی بیس، خه بهر دار، شاره زا. (2) ناگادار

به، ناماده به، وریا به. (3) راست ویستاو

بو ریژگرتن. (4) سیخور، هه والگر.

خَبردار شدن: ناگادار بوون، خه وه درار بوون،

پیزانین، هه ست پیکردن، هه سیان،

هه سین.

خَبر داشتن: ناگادار بوون، ناگالی بوون.

خَبر سانی: هه وال گه یه نی. هه وال ناردن.

خَبر ساز: دروستکاری هه وال، هه وال

چیگر. ته زویرکاری هه وال.

خَبر سازی: ده نگوسازکردن، قاوداخستن.

ته زویرکردنی هه وال.

خَبر شدن: زانیاری په یاکردن،

به خه بهر بوون، به ناگابوون.

خَبر کردن: ناگادار (کردنه وه / کردن)،

زانیاری پیندان، هه وال پیگه یانندن،

خه بهر کردن. داوه ت کردن، بانگهیشت

کردن.

خَبر کش: بروانه: "خبرچین".

خَبر گرفتن: هه وال وه رگرتن، زانیاری

وده ست هینان.

خَبر گزار: هه والدر، په یامدر، که سیگ که

هه وال هه کانی روژ بو روژنامه یان

دامه زراوه یه کی هه وال گه یین کؤده کاته وه

و ده نیی.

خَبر گزاری: هه والدری، په یامدری.

خَبرگی: پسپوری، چازانی، شاره زایی،

لیزانی، هوژان له کاریک دا.

خَبرنامه: هه والنامه، بولته ن.

خَبرنگار: هه والنیی، په یامنیی، نوچه گهان.

خَبرنگاری: هه والنیی، په یامنیی.

خَبرگی: شاره زایی، لیزانی، پسپوری.

ختم شدن: ته واوکردن، به کؤتایی گه یانندن.

ختم گرفتن: به پیوه بردنی کؤپی ماتهم و

تازیه باری بو مردوو. به پیوه بردنی کؤپی

خه تم کردنی قورپان.

ختم: (خ) برین، سوننه ت کردن.

ختمه: سوننه ت، سوننه ت، خه ته نه، کیر

برینی مندا.

ختمه سوران: خه ته نه سوران، نان

خه ته نه، به زم و بانگ هیشتن له بهر

سوننه ت کردنی منال.

ختمه کننده: چوکیر، کیریر، خه ته نه کهر،

که سیگ که منالان سوننه ت ده کا.

ختور: (خ) فریوهر، خله تین، غه درکه ر.

خجالت: شهرم، هه یا، تریق، ته ریق،

شهرمه زار. "از خجالت آب شدن": زور

ته ریق وه بوون، له شهرمان بوونه تاو. "از

خجالت کسی در آمدن": قهره بووکردنه وهی

چاکه و پیاوتهی که سیگ.

خجالت دادن: ته ریق کردنه وه،

ته ریق وه وکردن، خه جالته کردنه وه،

شهرمه زارکردن، نارقه پیکردن.

خجالت دهندگی: رووشکیینی.

خجالت دهند: ته ریق کهر، ته ریق

کهره وه، رووشکیین.

خجالت زده: شهرمه زار. له رووی شهرم و

ته ریقی به وه.

خبرویت: کارناسی، توانایی، لیته اتوویی،

لیزانی.

خبره: شاره زا، لیزان، زانا، کارناس.

خبری شدن: روودانی کاری یان بابه تی.

خبک شدن: خنکان.

خبک کردن: خنکاندن.

خبل: (خ.ب) شیت بوون، دیوانه بوون.

خبینیدن: بروانه: "خواباندن".

خبوک: پته و، قایم.

خبیشت: ده روون پیس، ره وشت ناحه ز،

گلاو، ناپاک، گه مار، کؤتی.

خبیدن: بروانه: "خپیدن".

خبیر: لیزان، چازان، شاره زا له کاردا، زانا

و ناگا.

خپ کردن: بیده نگ بوون.

خپیدن: خنکان، خنکیان، کپ بوون،

بیده نگ بوون. به مانای چه مانه وه ش دی.

ختمال: فیلباز، که له کباز.

ختمام: کؤتایی، نه نجام.

ختمان: سوننه ت کردن.

ختلان: فریودان، خله تانندن، خافلاندن،

خاپاندن.

ختم: (1) ته واوکردن، کؤتایی پی هینان،

به کؤتایی گه یانندی شتیک یان کاریک.

(2) پرسه، سه ره خویشی. (3) مؤرکردن.

"ختم روزگار": زور زینگ و فیله زان. "ختم

قرآن": قورپان خویندن له سه ره تا تا

کؤتایی. "ختم کاری (چیزی) بودن": به ته واوی

شاره زابوون له و کاره دا.

خجالت کشیدن: تەریقە و بون، تەریقی، شەرم کردن، شەرمە زاری، ئارەقە کردن، شەرمای، شەرم و شورەیی، فەدی کەرن، فەدیکاری، خەجالەتباری، خەجالەت کێشان، خەجالەت بوونەو، سەل کردن.

خجالتی: بە شەرم، شەرمین، شەرمی، شەرمیون، شەرمۆ، شەرمۆک، رووتەنک، روونەرم، کەمپو، کەمپی.

خجستگی: پیرۆزی، موارەکی.

خجستە: پیرۆز، موارەک، مارەک، مەبارەک. خۆشەخت، بەختەوەر.

خجستە پی: قەدەم خێر، پی بە خێر و خۆشی، خۆش قەدەم، پی و قەدەم خێر، پی و قەدەم مەبارەک، سەر و نەسەمە باش.

خجستە رو: خۆش رو، رووخۆش، رووگەش، دەم بە پیکەن.

خجستە روز: بەختەوەر، ئەوێ کە روژگار بە خۆشی و شادمانی رادەبووی.

خجستە سرای: مائی بەقەر.

خجستە طالع: بەختەوەر، خۆشەخت.

خجستە فرجام: ئاخەر خێر، ئاکام خێر.

خجسل: (خ.ج) تەریق، تەریق، شەرمە زار، فەهیت کار، شەرمەنە، سەرشۆر.

خجلان: بپوانە: "خجل".

خجلت: شەرم، شەرمە زاری، تەریقی، فەدیکاری، رووگیری، خەجالەت بوون، رووشکان.

خجلت آور: شەرم هێن، ئەوێ دەبیتە هۆی شەرمە زاری.

خجلت بردن (کشیدن): بپوانە: "خجالت کشیدن".

خجلت زده: رووگیر، تەریق، شەرمە زار، خەجالەت.

خجل رو: تەریق، شەرمە زار، سوورەو بوو لە شەرمان.

خجل روی: تەریقی، شەرمە زاری.

خجل سار: شەرمە زار، تەریق، شەرمیوانە.

خجل شدن: شکانەو، تەریق بوونەو، خەجالەت بوون.

خجل کردن: تەریق کردنەو، رووشکاندن، رووشکانن، شەرمەنە کردن، لە دەم دان، شکانندەو، شکاننەو.

خجول: شەرمەن، شەرمیون، شەرمۆ، شەرمۆک.

خجولانە: شەرمنا، شەرمیوانە، شەرمۆکانە.

خجیلان: کۆبوونەو، کۆو بوون، خپەو بوون. خزین.

خجیر: جوان، قەشەنگ، باش و بژاردە.

خدا: روخسار، روومەت، گۆنا، کۆلم.

خدا: خودا، خوا، خوای، خولا، خودی، بیناھیا چاڤا.

خدا انگاری: بە خودا کردن.

خدا ب: درۆزن، درۆکەر.

خدا بیامرز: کۆچکردو، رەحمەتی، خوالیخۆشبوو.

خدا (ای) بین: ئایین دار، بپوامەند بە خودا.

خدا پرست: خودا پەرەس، خواپەرەس، خواخوا، یەزدۆ، بەدین، دیندار.

خدا پسند: قەسە یان کاریک کە خودا پەسندی بکا، کاری باش.

خدا ترس: کەسی کە لە خودا بترسی، خۆپارێز، پارێزکار، داوین پاک، خوایی.

خدا جو: پەنجۆری خوا، کەسیک کە بە دوای خواناسییەو یە.

خدا حافظ: مالاوا، خاتری وە، خاتری تە، خواحافیز.

خدا حافظی: مالاوایی، مالاڤایی، خاترخازی، خاترخوازی، خواحافیزی، وەدا.

خدا خواهی: هاتنە پێشی کاریکی دلخواز بەبێ پێشبینی و چاوەروانی پێشتر، ویستی خوا.

خدا داد: خودا، خوادا، خواداگ، خوادا، بەشی کە خوا داویەتی.

خدا شناس: خواناس، پیاوچاک، بە ئیمان، ئیماندار، خۆپارێز.

خدا شناسی: خواناسی، خواناسین، بپوا بە خودا، ئیماندار.

خدا ع: (خ) 1) فریودان، خەلە تاندن. 2) فریو، فیئل، مەکر.

خدا ع: (خ) خاپینۆک، زۆر دەسپەر و بە فریو، خەلتین.

خدا گیر: خواگیر، دەین بە مل، مشکۆلۆزمە.

خدا گیری: خواگیری، زۆلم و زۆر، کاری ناپەرەوا کردن.

خدا م: (خ) کۆی "خدا م".

خدا نخواستە: خوانە خواستە، خوانەکا، روونەدات.

خدا شناس: خوافرۆش، خوانەناس، ناخودا، دەسپەر، جامباز.

خدا وارگی: بپوانە: "خدا انگاری".

خدا وند: 1) خوا، خولا. 2) خاوەن، خودان، خاوەند، خپۆەند، ساحیو.

خدا وندی: سەربە "خدا وند"، خویەتی. گەورەیی، مەزنی، پاشایەتی. خاوەنداریتی. "خدا وندی کردن": گەورەبیکردن، سەرورەری کردن.

خدا وندگار: 1) خوا، خوای تاقانە. 2) بپوانە: "خدا وند". "خاوندگار و خوندگار و خونکار" یش ھەر بەم مانایەن.

خدا یا: خویە، ئەوی خوا.

خدا یگان: خاوەنی مەزن، خودای تاقانە، پاشای گەورە.

خدایی: بە ویستی خوا، بە ئیرادەیی خوا. بەتەواوی راست و بە پێی ھەقیقەت. خودابوون. خویەتی کردن.

خدایی کردن: بەسەرەڕۆیی حکومەت کردن یان بەکاربردنی زۆر و لە دەست دابوونی دەسەلاتی تەواو. بە پێوەبردنی کاروباری جیھان، خویەتی کردن.

خدر: (خ.د) 1 سستی و گـرژى ئەندامه كانى لەش، تەمەلى، تەوهزەلى. 2 تاريكى، تاريكايى شهو. **خدر:** (خ.د) سست، سڤ، تەزيو. **خدرت:** (خ.ن) تاريك و تنۆك. **خدرش:** رووشاندن، رووكاندن، نيشان و شوينى برين و رووشان. **خدرشه:** 1 رووكان، رووشان، خەوشدار. 2 گومان، دڤدۆنگى. 3 زيان، ئازار. "خدرشه وارد كردن (آوردن)": زيان پيڤه گەياندن. **خدرشه دار:** زيان ديتوو، ئازارديتوو. **خدرشه دار:** به كه مووكورتى. **خدرشه ناپيڤير:** پتەو، قايم، پاريزراو. **گومان هەلنەگر.** **خدره:** فيل، كه لهك، دهۆ. **خدرم:** (خ.د) كۆي "خادام". **خدرمت:** خزمەت، كاربوكردن، راژه، خەومەت. سەربازى. كار بە تايبەتى كاري ئيدارى و دەولەتى. هاوڤيپەتى. "بە خدرمت كسي رسيدن": چوونه لاي، چوونه خزمەتى. تەمبى كوردنى ئەو، ئەدەب كوردنى ئەو. "خدرمت نظام (وظيفه/ زيورچم)": سەربازى. "بە خدرمت كسي جايى (درامدن)": كار پيڤداران لە لايەن ئەوه وه، دامەزران، بۆ ئەو كار كردن. "در خدرمت كسي بوون": لە خزمەت كەسيك دابوون، ئامادەى ئەنجامدانى كار بۆ ئەو بوون. **خدرمات:** كۆي "خدرمت"، خزمەتگوزارييه كان.

خدرمات عمومي: خزمەتگوزارييه گشتييه كان. **خدرماتنه:** هەق دەستى خزمەتگوزارى. **خدرمتكار:** خزمەتچى، خزمەتكار، خزمەتگوزار، ژيڤيڤير، خەبزه، نۆكەر، خولام. **ملکه چ و بەرفەرمان.** **خدرمتكار دون پايه:** كورتيلۆ، خزمەتگوزارى سووك و بى بايه خ. **خدرمت كردن:** 1 خزمەتگوزارى. 2 كار كردن، ئەرك بەرپۆه بردن. 3 بە تپيەراندنى خزمەتى سەربازييه وه خەريك بوون. 4 بەلاوه بوون و چاوه دڤيركردنى كەسيك و دابينكردنى نيازەكانى. 5 كڤتوشبردن. 6 دان، پيڤشكەش كردن. **خدرمتگزار:** هژمه، هەشمەت، بچووك (كوڤى من بچووكى تۆيه)، كەسيك كە لە بەرپۆه بەرييه كيان نووسينگە يەك كار بكا، كارمەند. **خدرمتى:** ديارى، پيڤشكەشى. **خدرم وحشم:** دەستوپيڤوهند، دەست و پي، دەسوڤهيمان، دەبەبە، نۆكەر و كارەكەر. **خدرمه:** تاقى خزمەتگوزارى، خزمەتگوزاران، خزمەتگوزاران. **خدرنگ:** گەزە، تير، تيرى كە بە كەوان داوڤيڤيرى. **خدروع:** خاپينۆك، خاپين. **خدروك:** پەشيۆ و پەريڤشان، دلشكاو.

خدريش: 1 كە يخودا. 2 كە بيانوو. **خدريپه:** بروانە: "خدره". **خدر:** 1 كەر، ولاغ. 2 گەمژە، نەزان، زووباوڤر. 3 ملکہ چ، بەرفەرمان. "خدر خوش راه": بريتي لە كەسى كە زوو بروا دەكات. "خدر چمن": تايبەتمەندى دەنگى بەرز و لە گوڤى گران. "خدرزەن": دەرس خوڤيندى لە پادەبەدەر، كەرخوڤينى. "خدرشدن": فريوخواردن، هەلخەتان. "خدر كریم را نعل كردن": بەرتيل دان. "خدر كسى از پل گذشتن": بەمەبەست گەيشتنى ئەو، وەديھاتنى داخوڤى ئەو. "خدر كسى بە گل ماندن": تووشى گيروگرفت بوونى ئەو. كەر لە قوڤر چەقین. "خدر كسى رفتن": دەست روڤيشتنى ئەو. "خدر كسى ننگيدن": عەبيداربوونى كاري ئەو. "خدر گير آوردن": بە نەزان و گەمژە زانينى ئەو. كەر گير هيئان. "از خدر شيطان پايين آمدن": لە نياز يان كرده وهى لاسارانە و كەللەشەقانە دەست هەلگرتن. لە كەلى شەيتان هاتنە خوار. "از خدر مرده نعل كندن": بريتي لە زۆر بەتەماح بوون. "بىر خدر مراد سوارشدن": بە مەبەست و ئاواتى خو گەيشتن. **خدراب:** كاول، وڤرانە. **خدراب:** كاول، وڤران، رماو، رمياگ، خاپوور، تيڤچوو، لەكاركەوتوو، خراو، خراب، خراب، رزيو، گەنيو. بىڤبرەو، لەبرەوكەوتوو. سۆزانى. رەشەمەست. بەدنيۆ، ريسوا. ئاشق، شەيدا. پەريڤشان، نارەحەت. بوورە، نەكيڤراو.

خدراب آباد: بريتي لە دنيا، ئەم جيهانە. وڤران، كاول. **خدرابات:** كەلاو، مەيخانە. **خدراب شدن:** رمان، رميان، رووخان، رووخيان، تيڤ تەپين، تيڤ رووخان، تيڤ رمان، تيڤ چوون، هەل خووشان، خراو بوون، كاول بوون، فەلشان، فەلشين، وەشايش، زايەبوون، خەسار بوون، رزان، لەناوچوون. **خدرابكار:** خراو كەر، كاولكەر، زايەكار، كەسيك كە دەبيتە هوڤى كاول بوون و زايەبوون. كەسيك كە بە هوڤى دژايەتى دەگەل حكومەت هەول دەدا بە جۆريڤك زيان بە كۆمەلگا يان دامەزراره كانى بگەيەنى، تيڤكەر. **خدراب كردن:** رماندن، رووخاندن، رووخانن، تيڤ رووخاندن، تيڤ رماندن، گەپچاندن، كاول كردن، هيڤفاندن، هەلئەكاندن، فەلشاندن. رزاندن، خەسار كردن، زايە كردن. "خدراب كردن توڤا": لە دەست دانى توڤا. "خود را خدراب كردن": بە خوڤا ريان، خوڤيس كردن. زۆر ترسان. **خدرابه:** كەلاو، وڤرانە، خاپوور. شكاو و تيڤ دراو. **خدرابى:** 1 كاولى، وڤرانى. 2 شپڤيۆي، پەشيۆي، بىڤتەزمى. 3 بەدنيۆي، ريسوايى. 4 حال خراپى. 5 لە كار كەوتن، عەيب پەيدا كردن. 6 سەرخۆشى، مەستى.

خِراج: مالیاتی زهوی، باجیک که له به روپوومی زهوی و زار یان داهاتیکی تر دهیگرن. "خِراج داهن": دانی مالیات. "خِراج گزاردن": مالیات دان. **خِراج**: 1) هه له خه رج، ده ست بلاو، قه لاش. 2) پیاوی زور زیره ک و فیلباز. **خِراجگزار**: باج دهر، مالیات دهر. **خِرازی**: ورده فروشی. **خِراس بان**: ناشه وان. **خِراش**: 1) بی نرخی، بی فایده. 2) رووش، رووشان، رووشه، دارووش، دارووشان، رووک، رووکه، روویس، روویش، خاشه، چیخ، شاخه، کپی، مه پت. 3) به مانای رووشین نه گهر ناویتیته و شیه کی دی بیته وه ک: "جگر خراش": کزه له جه رگه وه هیئن، نازار دهر. "گوش خراش": دهنگی به گوی ناخوش، دهنگی زیری ناخوش. "خِراش سطحی": قرنج، قرنجان. **خِراشاندن**: 1) رووشاندن، کراندن، کرانن، رووکاندن. 2) ره نجاندن، نارپه حهت کردن. **خِراش برداشتن** (خوردن): رووشان، رووشیان، رووشین، رووش بردن، هه ل رووشان، هه لرووشیان، دارووشان، رووکان، رووکیان، رووکه داربوون، برینداربوونی سه رچل، مه پتان. **خِراش داهن**: 1) بریندارکردن، زامدارکردن. رووکاندن یان نازارگه یاندن به شتی به هوی شتیکی نووک تیژه وه.

خِراشنده: رووشین، که سئی یان شتی که نه رووشینئ. **خِراشیدن**: رووشاندن، رووشاندن، رووکاندن، رووکانن، رنین، رنینه وه، رهنش، دارووشاندن، هه لرووشاندن، هه لرووشانن، چیخ کرن، سه رچل بریندارکردن، شاخ کردن، مه پتانندن، شه قتین. "خِراشیدن سطحی": قرنجاندن، به حال رووشان. **خِراشیده**: رووشاو، رووشیاگ، رووشیای، هه ل رووشاو، هه ل رووشیاگ، رناو، رنیاگ. سه رچل بریندارکراو. دهنگ یان ناوازی گه وره. **خِراط**: دارتاش، دارلووس کهر، خه پرات. **خِرافات**: کوی "خِرافه". **خِرافه**: پرپوویج، قسه و بیاسی بی مانا و بی کاکل و ناراست. **خِرام**: 1) له نجه ولار، لاروله نجه، لاره، له نجه، له رین، خلنگ، خنچکه، شه لهنگی، نازونووز، چه موخه م، رویشتنی به ناز. 2) مژده، مرگینتی، شادمانی. "خِرام سبزه": که رویشکه، که وریشکه، کیروشکه. **خِرامان**: به له نجه ولار، شه لهنگ، رویشتنی به ناز و خه مزه وه، شلوومل، خِرامان. **خِرامش**: هه لسوکه وتی به ناز و حوزمه وه. **خِرامنده**: له نجه کهر، خلنگین، به له نجه ولار، شه لهنگ، که سئی که به ناز و خه مزه وه برهوا.

خِرامیدن: له نجه کردن، به ناز رویشتن، به له نجه ولار رویشتن، له رینه وه، خلنگین، قنچکه کردن. "خِرامیدن از نسیم": شنیان، شنین، شنینه وه، له رین له بهر با. "خِرامیدن کبوتر و کبک": قنه، قونه، گومه ته. "خِرامیدن اسپ": نیسکان، سه ما و گه مه کردنی نه سپ. **خِرامین**: بروانه. "چراگاه". **خِراید**: کچانی لار، ژنانی به شهرم و حه یا. **خِرب**: (خ) خاپورکردنی مال، کونکردنی گوی. **خِرب**: (خ) ویران، ویرانه، کاول. **خِربار**: باری گه وره، باری که ریک، نه و باره ی که ده ییننه سه پشته که ریک. **خِربازار**: که ربازار، شوینی شلووق و پرچه شیمهت. **خِربان**: که ردار، لیخوری کهر، که ره وه رین. **خِربگیری**: تهنگ پیته لچنین و به کاربردنی ژور. **خِربنده**: بروانه. "چاروادار". **خِربه**: (خ) ب) کون، کونی دهرزی. **خِربول**: پولدار، که سئی که پاره ی ژوری هه یه، ده وه له مند، که رپوول. **خِرت**: (خ) یان خ) کون، کونی دهرزی. **خِرت و پرت**: وردکه و پرتکه، ورده و پرتده، شپوشاتال، شره و بره، لاچوپاچو،

شنگروشپوال، وردی مردی، وه ردی مردی، وردی مرد، ریتک و پیتک، ریت و پیت، قه رقوت، قاپوقاپوژ، قه لپه ل، کولومول، کولومول، که له مل، که لووپه ل، که لوپووپ، ورده وه، هورموور، هه یتوهوت، په رکال، ریزه و پیژه، پرده، چه ک و پوش، ورده که ره سه، کرتمرت، خرته و پرته، خرتوپرت. "خرت و پرت بی ارزش": کچوکولوز، کچوکولوسک. **خرتوخر**: تیکه لیکه، بی سه ره و به ره، که رکه رین. **خرج**: خه رج، مه زاخ، باج. "خِرج و برج": خه رجی پیویست و ناپیویست. "خِرج و دخل کردن": گونجاندنی خه رج ده گه ل داهات. پیژاگه یشتن به حه ساو. "به خِرج چیزی زدن": خه رج کردن به مه بهستی کرینی نه و شته. "به خِرج داهن": به کاربردن. وادانان. "به خِرج کسی رفتن": ژمیردران، به ژماره اتن. "به خِرج کسی رفتن": له لایه ن نه وه وه قبول کران، گرنگیدانی نه و به و شته ی خه لکی ده یلین. **خِرج اتینا**: خه رج کردنی پاره بق شتی پرپوویج. **خِرج برداشتن**: تیچوون، خه رج هه لگرتن. **خِرج داهن**: دانی خوارده مهنی به خه لک یان بلاو کردنه وه ی له ژوزه پیژزه کاندان. **خِرج در رفتنه**: به بی حه ساو کردنی خه رجه کان. **خِرجسته**: قالمه قالم، کی شه وهه را، هه راوزه نا، زه نازنه نا.

خرج غير ضروری: بهرج، خهرجی خورایی و ناپیویست.

خرجی: خهرجی، مهسره فی روژانه.

خرچران: خه رگه له، که ره وه پین.

خرخره: قورپگ، قرقچاچکه، قرقچوچکه، سورینچکه، گه روو. "خرخره کسی را جویدن": به توندی تۆله لیکردنه وه. "خرخره کسی را چسبیدن": به پیداکری شتی لی ویستن یان ناچارکردنی به نهجمادانی کاری. "تسا خرخره": تاگه روو، به ته وای.

خرخشه: هه لالا و هه نگامه، ئا زاوه، کیشه وهه را، قه رقه ش، گۆلمه ز.

خرخوان: که رخیوین، تایبه تمه ندی که سیک که به زور خویندن فی دهبی نه که به هیزی بیر و هوش.

خرد: (خ.ن) ئاوه ز، هزر، ژیری، عه قل، هوش.

خرد: (خ) ور، ورد، ورت، هور، هورد، هورد، هوویر، له تی زور بچوک. که م ته من. بی نرخ، سووک. ژیرده ست.

خردابزاری: (خ.ن) ئاوه ز نامیری.

خردانگار: (خ) بپوانه: "خرداندیش".

خردانگارش: (خ) بپوانه: "خرداندیش".

خرداندیش: (خ) وردبین، ورده بین، کونج پشکن، که سیک که چاوه دیری شتی ورد بکا، چاوته نگ، به رچاوته نگ.

خردباوری: (خ) بپوانه: "خردگرای".

خردپیشه: (خ.ن) به ئاوه ز، ژیر، زانا، هوشیار.

خردسال: (خ) منال، زارو، کچ یان کوریک که ته منی له پینج سال که متر بی.

خرد ستیز: دژه ئاوه ز، دژه عه قل.

خردشدن: هارپان، هارپان، وردببون، هوورببون، هووربین، بوونه تۆز.

خرد شکوفا: گه شه کردنی ئاوه ز، کامل بوونی ئاوه ز.

خردک: (خ.د) چووک له ی "خرد". بپوانه: "اندک".

خردک خردک: بپوانه: "اندک اندک".

خردکردن: (خ) وردکردن، کردنه تۆز، له ت و پهت کردن، هیرفانندن، نه جنین، هه جنین، داهارین، ساوین، ساوینه وه، مارپین، کرۆتن، کرۆشتن.

خردکردن پول: (خ) وردکردن، وردکردنه وه، پولی درشته به بچوک گزیننه وه.

خردک نگرش: (خ) بپوانه: "خردنگرش".

خردگرا: (خ) ئاوه ز خواز.

خردگرا ستیز: دژه نه قلخوازی.

خردگرای: بپوا به ره سه نایه تی ئاوه ز، ئاوه ز خوازی.

خردل: (خ.د) بریتی له ترسه تۆک، بی چه رگ، قزه.

خردمند: (خ) به ئاوه ز، خاوه ن ئاوه ز، ئاوه ز مه ند، ژیر، ئاقل، زانا، فره زان، وریا، هوشیار.

خردمندانه: (خ) ژیرانه، ئاقلانه، ئاوه ز مه ندانه، له رووی نه قله وه.

خردنگاری: (خ) زانستی چۆنیه تی گه ردیله کان، توپینه وه ی گه ردیله کان، تاوتوی کردنی شته زور ورده کان به هوی گه ردیله بین، میکروگرافی.

خردنگرش: (خ) بپوانه: "خردانگارش".

خردوخاک کردن: هارپین، هارپانندن، وردکردن وه ک ئارد.

خردوخسته: ماندووشه که ت.

خردوخاش کردن: هه رستاندن، هه رستین.

خردوور: (خ) بپوانه: "خردمند".

خردوورزی: ئاوه ز کاری، کایه پیکردنی نه قل، ده کارکردنی ئاوه ز.

خردوکلان: که سانی جوړاوجوړ له هه کرۆمه لی، چووک و گه وره.

خرد و مرد: شته وردکه و پردکه کان.

خردومند: (خ) بپوانه: "خردمند".

خرده: (خ) وردکه، ورتکه، زور ورد.

خرده بورژوازی: ورده بورژوازی، پیشه وهریک که خاوه نی که ره سه ی به ره مهینان یان سه رمایه ی خۆیه تی به لام ناچاره بو بژیوی ژیان کار بکا. چینی مامناوه ندی شاری.

خرده بین: وردبین، ورده بین، کونجکۆل، نوکته زان، بیر تیژ، وریا.

خرده بینسی: وردبینسی، ورده بینسی، نوکته زانی، بیر تیژی، زیره کی، وریایی.

به چووک دانان.

خرده پسا: کاسبکاری گه پۆک و که م سه رمایه، وه زیری که زهوی و زرعاتی که می هه یه، که م داهات، دپوه ره.

خرده حساب: ورده حساب، قه رزی که م. و بریتی له ئازار و زیانیک که که سیک له که سیک دی دیبی و پنی زویر و دلته نگ بووی. "با کسی خرده حساب داشتن": بریتی له هه بوونی دوژمنایه تی ده گه ل نه و.

خرده دان: بپوانه: "نکته دان".

خرده شناس: جیاکه ره وه ی چاک و خراب، وردبین، ورده بین.

خرده شیشه داشتن: بریتی له به دفه پبوون، به دنییه ت بوون.

خرده فرمایش: فه رمایشه په یتا په یتا و جازکه ره کان، ورده فه رمایشه کان.

خرده فروش: ورده فرهوش، هوورده فرهوش، پیچه وانه ی کۆفروش.

خرده کار: ورده کار، که سی که کاروباری چوک و پاژی نه انجام دها.

خرده کاری: کرده ی ورده کار، ورده کاری، ناسک کاری، ئیش گه لی گچکه و پاژی، پیچه وانه ی کاری گه وره و بنه په تی.

خرده گرفتن: بپوانه: "خرده گیری".

خرده گیر: ره خنه گر، ئیرادگر، ورده گر. وردبین.

خرده گیری: ره خنه گرتن، ئیرادگرتن، ورده بیانووگرتن.

خرده مالک: خاوه نی زهوی کشتوکالی که م، ورده مالک.

خردی: (خ) منالی، گچکی.

خردین/خردینه: چووک، که م ته من.

خردنگ کن: بریتی له فریودهر، هه لئه له تین.

خرزور: کهرزور، کهسی که زور و هیزی جهستهیی زوری ههیه.

خرس: (خ.ن. لالی).

خرسند: شاد، شادمان، خوشحال، پیخوش، رازی.

خرسندی: شادی، شادمانی، خوشحالی.

خرش: (خ.ن. پروانه: "خروش").

خرشه: پروانه: "خرخشه".

خرص: (خ.ن. درو و تن، به گومان و دردوئگی یهوه ناخاوتن.

خرط: تاشین، تاشینی دار.

خرطبع: سه رکیش، سه ره پو، بی تاوه ز، که م فام، که ره پیوا.

خرط: (خ.ن. میوه لی کردنه وه.

خرط: (خ.ن. خهرف، خهرف، خهرفا، خهرفا، خهرفتی، خهرفی، خهرفیو، خپور، له بهر پیری هوش نه ماو، که م زهین. له فارسی دا "خرط" پش ده لئین.

خرطهم: تیگه یاندنی بابه تی به که سیکی گهوج و نه فام به چهند پات کردنه وه.

خرطیدن: خهرفان، خهرفان، خهرفیان، خهرفین، خهله فان، خهله فین، له پیری هوش نه مان.

خرطیده: خهرفا، خهرفیو، خهرفا، خهرفیو، خهرفا، خهرفیو، خهرفیو، له بهر پیری هوش نه ماو.

خرط: (خ.ن. 1) دراندن، لهت کردن، تلیشاندن، شوق پیبردن. (2) کون، درز، که لئین.

خرق عادات: پیچه وانهی ره سمی باو (عادهت)، کهراماتی پیوانی خودا.

خرقه انداختن: سیپال فریدان، له بهر دا که ندنی جلکی شپیان به خشینی. و بریتی له دانپیانان به گونا و خودان به دهسته وه.

خرقه بازی: وه سه ما که وتنی سو فیان له کاتی جه زم بوون دا و دراندنی جلوبه رگی که له بهریان دایه.

خرقه پوش: شپول، بهرگ دراو، سو فی، ده رویش. سوالکهر.

خرقه تهی کردن: بریتی له گیان سپاردن، کوچی دوا بیکردن، مردن.

خرقه سوز: ده رویشی که له حالی جه زم بوون دا جلوبه رگه کانی دا که نهی و بیان سو تینی.

خرقه شدن: دراندن، لهت کردن.

خرقچی: پروانه: "خربند ه".

خر کردن: که رکردن، فریودان.

خرکش: له حالی گرتنی مل یان یه خهی که سیک.

خرکی: که رانه، وه ک کهر، که ره کی.

خرکیف: خوشحال، سه رحال دلخوش.

خرگاه: خپوته گیوره، دیوانی میر.

خرگاه اخضر: بریتی له ناسمان.

خرگاه زدن: خپوته هه لدان.

خرگاه ماه: خرمانه ی مانگ.

خرم: (خ.ن. برین، تلیشاندن، که لئین تیخستن، کون کردن، سمین.

خرم: (خ.ن. شاد، شادمان، به گه شه و تتراو، سه وزه لان، پاراو. پیروز، موباره ک.

خرم باش: پروانه: "پرده دار".

خرم دل: شادمان، خوشحال، دل خوش.

خرم دینان: پیچه وانهی بابه کی خوره مدین که له سه رده می مه ئموون و مو عته سه م رایه پیو ده یویست ئیران له ژیر رکیفی عه بیاسی یه کان ده ربیتنی.

خرمن: خرمان، خه رمان، بیدهر، کو ی سووری گه نم. "سر خرمن": کاتی هه لگرتنه وه ی دا هاتی کشتو کالی.

خرمن کردن: کو کردنه وه سه ریه ک، له سه ر یه ک که له که کردن.

خرمن کوبیدن: گیره کردن، ورد کردنی ده گل و گیا.

خرمنگاه: خرمان، خه رمان، بیدهر، کو ی سووری گه نم.

خرمن گدا: سوالکهری سه ر خرمان.

خرناس/خرناسه: پرخه له خه و دا، مرخه، خرپه، خرپین، خرپوق، قزه. "خرناسه پیایی": پرخه پرخه، مرخه مرخ، قزه قز.

خرنبار/خرنبار: هپرش و ئاپوره ی خه لک له شوینیک دا، کیشه و ئاژاوه، به و تاوانبار هه ده لئین که بو وه ی خه لکی دیش په ند و هرگرن سوار که ری ده کهن و به ناو شاردا ده یگین.

خرنش: (خ.ن. پروانه: "خرناس".

خروار: (1) خه روار، خه لوار، پیوانه یه که به رامبه ر به سه د مه نی ته ورئیز یان 300 کیلو. (2) باری کهر. (3) وه ک کهر، که رئاسا، که رانه.

خروپف: پرخه، پرخه پرخ، کرخه، کوفه نی، له خه و دا ده نگ له هه ناسه هاتن.

خروج: (1) ده رچوون، ده رباز بوون، چوونه (دهر/ده ره وه)، رویشتنه (دهر/ده ره وه).

(2) سه ره پیچی، سه رکیشی. "خروجی": ده رچوو، ری چوونه ده ره وه.

خروج کردن: سه ره پیچی کردن، سه رکیشی کردن، سه ربزیوی کردن.

خروز: (خ.ن. پروانه: "خربند ه".

خروس بی محل: بریتی له کات نه ناس، که سی که ناوه خت قسه ده کا یان کار ی ئه نجام ده دا.

خروسک: که له بابی چووکه. کو که ره شه، خه ندخه ندوک، "لارنژیت".

خروش: هاوار، هه راوهوریا، خوروش، خروش، مروش، گو په.

خروشان: خروشان، به گو و تین، خوروش کهر، له حالی که فوکول دا.

خروشیدن: هاوار کردن، ناله و هاوار کردن، خروشان، خروشیان، خروشین، خوروشان، خوروشین، مروشیان، گو پاندن. "خروشیده": خروشاو، خروشای، خوروشاو.

خروج: (خ) زنى كه ئەندامى نەرم و شل بى
و بە ئاسانى بچەمىتەوه.
خروق: كۆي "خرق"، بە ماناي درز،
كەلەن.
خروپىلە: دەنگ و ھەراي بەرز و رەسا،
دەنگى گريانى بەرز.
خروپتا: كەرتى، گەمژەيى، نەزاني.
خريدار: كپيار، كپىنۆخ، سەنيار، بكي،
بستين، شت سىن لە بازار. لايەنگر،
ھەوادار، خوازيار.
خريدارى شە: كپرەو، سەنراو، كپياگ.
خريدارى كردن: كپين، سەندن. ۋەرگرتن.
خريدن: سەندن، ساندن، ساندن، سەنن،
ساناي، ئەساي، بازاركەن، كپين، كپيان،
گرەوتش، ھەرىنايش، ھيرنايىنە.
ۋەرگرتن، نرخ بۆ دانان.
خريدانى: شياوى كپين، بۆ كپين،
ھاتنەكپين.
خريد و فروش: كپين و فروشتن،
مامەلەكەردن.
خريش: (1) رووش، رووشان، رووشاوى.
(2) گالته، قەشمەر، مەچەل.
خريشيدن: بپوانە: "خراشيدن".
خريپتە: (1) نەخشەي جوگرافيا.
(2) توورەكە، ھەمبانە، كيف.
خريغ: لاواز، سست، تەمبەل.
خريق: (1) باي توند و سارد. (2) بپوانە:
"ابراھە". (3) زەوى نزم.
خزان: كۆي "خزانە و خزىنە".

خزاع: (خ) مردن، مەرگ.
خزان: كۆي "خازن"، بە ماناي خەزىنەدار.
خزان: (1) گەلاپيزان، خەزان، خەزام،
دەمى خەزەلەر، پايىز. (2) خرۆك، لە
حالى خزيندا.
خزان كەندە: گەلاوهرين.
خزانە: خەزىنە، خەزىنە، گەنجىنە،
سامانگە.
خزانەدار: سەرۆكى خەزىنە، خەزىنەدار،
گەنجىنەوان، ۋەرگر.
خزانەدارى: شوغل و كارى خەزىنەدار،
خەزىنەدارى.
خزانى: شيعرى كه لە ۋەسفى پاييزدا
دەھۆنرئەتەوه.
خزە: چاۋ گچكە، زنى كه بە گوشەي
چاۋ بپوانى.
خزرك: (خ) ترس، سام، بىئارامى.
خزىلات: (خ) زب يان خ زب) فشقيات،
قۇرپيات، قەسگەلى قۇر و پوچ و
پىكەنىناوى.
خزل: (خ) بپين.
خزن: (1) پاشكەوت كەردن،
پەسمەندەكەردن، كۆكردنەوه، پارازتن،
راگرتن. (2) شارەندەوهي رازىك.
خزىنگان: كۆي "خزىندە"، خزۆكەكان،
خشۆكەكان، لەسەرسك چووهكان.
خزىندە: خرۆك، خزىنە، خشىندە، خشىنە،
خشۆك، خشەك، شەمار، ماوموور، ھەر
گيانلەبەرى كه بە سەرەرز دا بخشى.

خزىنە: كۆي "خازن".

خزە: قەوزە، قۆزە، كەز، كەزى، كەژاۋ،
كەفز، كەفزە، كەفزەر، جەلەشىنەي سەر
ئاۋ، وردىلە گيايەكى پىكەوه نووساۋ لە
سەر ئاۋيان بەرد دەبىنرى.
خزى: (خ) سووكى، سەرشۆرى، ناۋزبان،
خەنزارى.
خزىدن: خزين، خزيان، بەخشكەوه
بزووتن، خشكە، خشان، خشيان،
شەمارە، خوشيان، خوشين، راخوشين،
ململن، جىنگل دان.
خزىلە: خوۋيان عادەتلكە بىتە ھۆي
ئابرووچوون.
خس: (1) بپوانە: "خاشاك". (2) خەلكى
پەست و نزم و زەببون.
خسائس: كۆي "خسىسە".
خسار: زيان پىگەيشتن، زەرەر كەردن،
گومراپوون، تياچوون، لەناوچوون.
خسارت: (1) زيان كەردن، زيان پىگەيشتن،
زيان دىتن، زەرەر كەردن. (2) زيان، زەرەر،
خەسارەت.
خسارت بار: زيانبار، خەسارەت ھيىن،
مزيپ.
خسارت خورەن: زيان دىتن.
خسارت دان: تاواندان، قەرەبوو كەردنەوهي
زيان.
خساس: (خ) كۆي "خسىس".
خساس: (1) خۆگوشين، خۆگفاشتن،
رژدبوون، رەزىلى كەردن، سەقىلى،
قەنىسى. (2) پەستى، نزمى، ناكەسى.

خساسە: سامانى كەم و بى نرخ.
خسانيدن: جاوين، جووين، كرتاندىن،
داكرۆزىن، گازگرتن و رەنجاندن.
خسبائيدن: خەواندىن، نواندىن، دەخەو
كەردن.
خسپيدن: خەوتن، نووستن. ئارام و
ئۆقرەگرتن. "خسپيدە": خەوتو، نووستو.
خس پرور: كەسپكە خەلكانى نەفس نزم
و پەست پەروەردە دەكا.
خسپيدن: خەوتن، نووستن.
خست: رژدى، چكوسى، پيسكەيى،
چنۆكى، چرووكى، قەنىسى، سەقىلى،
دەست قووچان.
خستگى: شەكەتى، ماندوويى، ماندووتى،
ماندوويىتى، مانگى، مانياگى، مەنگى،
پاكەمى، كەفتى، كۆستكەرين. "خستگى
بسيار": لاکەي سەرھاتن، لۆسى،
ماندووبوونى ژۆر. "رفع خستگى": ماندوويى
دەر كەردن، حەسانەوه.
خستگى دەر كەردن: حەسانەوه، ماندوويى
دەر كەردن، لە ماندوويى رزگار بوون.
خستگى ناپذير: ماندوويى نەناس.
خستن: (خ) ت. 1) رەنجاندن، زىكەردن،
تۆراندن، دلشكاندن، ئيشاندن. (2) برىندار
كەردن/ بوون. (3) زىزيوون، دلشكان،
رەنجان، زامدار بوون.
خستو: (1) دركين، دانپيانەر، مكوپ.
(2) ناوكى ميوه.
خستوشدن: دانپيانان، دركاندن.

خسته: (خ.ت) ناوك، دهنكى ميوه.

خسته: (خ.ت) ماندوو، ماندك، ماندگ، ماندی، مانوو، مانياگ، مهنه، شهكەت، كهشهنگ، كهلهلا، ههلاک، هيلاک، ئاس و پهلاس، شهقى، فلت، كفت، بهتل، بهتلى. وهپهز، جاپز، رهنجاو. زامدار، بريندار.

خسته جگر: (خ.ت) كهسى كه جهركى له خه م و خهفته تان رهش و زامدار بووه. **خسته دل:** (خ.ت) دلشكاو، دلتهنگ، رهنجاو. ناشق. خه مگين.

خسته شدن: ماندوو بوون، مانيان، شهكەت بوون، وهپهز بوون، جاپز بوون، هيلاک بوون، فلتان، فلبوون، بهتلين، شل بوون، سست بوون، وهسان، وهستيان، وهستين، بهعجان.

خسته كردن: ماندوو كردن، مانن، فهستاندن، هيلاک كردن، شهكەتى پيدان، شهكەت كردن، وهپهز كردن، جاپز كردن، عاجز كردن، وهستاندن، بهعجانندن. **"خسته كننده":** وهپهز يهينه ر، جاپز كهر، ماندوو كهر، شهكەت كهر.

خستيدن: بپروانه: "خستن".

خسر: (خ) زيان كردن، زهره ر كردن.

خسران: (خ) زيان، زهره ر.

خسرو: (خ.ن) پاشا، پاشاي گه وره.

خسروا ختران: بریتی له خور.

خسروانجم: بریتی له مانگ.

خسروانه: پاشايانه، وهك پاشاكان.

خسروخاور: بریتی له خور.

خسروپرويز: خوشه ويستی شا.

خسروی: پاشايه تی، پاشايانه، هه شتی كه شياوى پاشا بى.

خسف: (خ) 1) تيخستن، تيرو كردن. 2) روچوون، داته پين. 3) كه موكووپى، كه ممی.

خس و خاشاك: پوپوش و چيلكه وچال، چكال، پزال، پوش و پلاش، پوش و پار، چلوچيو، درك و دال، كاوكوت، گهرس و گيل، گهرش و گيل، پهپوشه، پهپوش، پزپيش، چكال، قرش و قال، كرش و گلش، گزره، قرشك، خاش، خاشه، خاشال.

خسودن/ خسوردن: دروينه، درونه، برينه وه به داس.

خسوف: (خ.س) 1) روچوون، چوونه ژير زهوى و ون بوون. 2) مانگ گيران، مانگ گيريان، مان گيران، مان گيران، مان گيران، رهش داگه پانى مانگ، هيغ گرتن، ماگرته، ماگيرسه. 3) كه م بوونه وه.

خسير: زيان ديتوو، زيان پينگه يشتوو.

خسيس: دهست رژد، دهست قووجاو، دهست قووجياگ، دهس وشك، دهست قرمتى، مست قووزاو، رژد، سه قیل، قرنيس، قرنوس، قارنان، قرتن، قرچوك، قه متهر، قه متهر كراو، قيرسيچم، قيرسيچمه، پيسكه، حشكه مرؤ، له چهر،

خشته: (خ.ت) ههژار، رووت و نه دار، دهس كورت.

خشتى: وهك خشت، خشت ئاسا، مالى كه له خشت چى كرا بى، هه رشتيكي چوارگوشه وهك خشت.

خشخاش كردن: شكاندن و ورد كردن.

خش خش: خشه، خشپه، خشتين، شپه شپ، شهپه شهپ، خشه خش.

خش خش زياد: خشپه خشپ، خشه زور.

خشك: 1) وشك، ويشك، ئيشك، هشك، هوويشك، هوسك، بى ئاو، زوا، زوها، قاق، گياي سيس و ژاكاو، هه شتى كه ئاو و شى نه بى، پينچه وانه تهر. 2) بى باران. 3) بهستوو، رچياو، سه هول كردوو. 4) بى جووله. 5) ده مارگير و سه ختگير.

6) بى فهپش و رايه خ. 7) له ر، كز. كه م، كه موكه. 8) كه سى قرنيس و دهس قووجاو. 9) پوخت و بى خهوش. **"بسيار خشك":** وشك و برينگ، ئيشك و برينگ، وشكاوشك، وشك و واعيده، وشكى له نه اندازه به دهر.

خشك آخور: 1) ئاخورى به تال، ئاخوري كه كا و جوى تيدا نه بى. 2) بریتی له كه سى نه دار كه هيچى بو خواردن نيه.

3) بریتی له وشكه سالى.

خشك آوردن: بيده نكي كردن.

خشكامار: هه ژمار، حه ساو، پشكنين، به وردى تاوتوى كردن.

خشكانج: ره قه له، دالگوشه، له ر، كز.

خشك اندام: بپروانه: "خشكانج".

شستين، رهزيل، كنوز، كنوس، كونوش، كوژو، كويزان، كوزنان، نان نه خور، نانكويز، نانكوور، نان بژير، نان تال، هه رزان كر، كه نسى، گونك ژمير، ههنگوتك ژمير، گهوش، گير، نه نووك هيشك، قنگ قووجياگ، توژله لانه ستان، گه نووس، دل نزم، پاره پيس، پاره پهرست، پنتى، خونك، زوفت، مال نه خور، مالپاريز، مال دوست، مووسه نهك، بژگير، به خيل، بهرچاوتهنگ، نه كهس، ئاجكى، گووكولينه وه، چاڤ تارى، چاونه زير، چكود، چكوس، چهنجوز، چرووك، چنوك، چنوويك، مردارخور، سمنج، ته ماحكار، ده خس، وشك، مچ، مچك.

خسيسه: ميينه تى "خسيس".

خسيغ: چالى پر ئاو له زهوى بهرده لان.

خشان: (خ) كوى "خشن".

خشت افتادن - به: له دايك بوون، به دنيا هاتن.

خشت خشت: بپروانه: "خش خش".

خشت زدن: خشت برين، ده قالب كردنى قور بو كه رپووج.

خشت زن: خشت بر، كه سى كه كارپووج ده قالب ده كا.

خشت زنى: خشت برى، كارى خشت برى.

خشتگر: بپروانه: "خشت زن".

خشتهال: بپروانه: "خشت زن".

خشت نشانندن - سر: بپروانه: "زايندن".

خشكاندن: وشك كوردنه وه، وشك كردن، وشكه وكردن، وشكه وه كردن، ئيشك كردن، ئه سترين، داچوړاندن، داچوړانن، (خشكاندن هيزم ترقه ماندن).
خشك انديش: دهمارگرژ، دهمارگر. **خشكاننده:** وشكك ره وه.
خشكبار: وشكك بهر، وشكك بار، ميوه ي وشك كراو وه ك ميوز و له تكه و قه يسي.
خشك پهلو: كز و لاواز، كه سيك كه قازانجى بو خه لكانى ده وروويه رى نيه.
خشك پي: دؤپر، بى قه، پى ره ش.
خشك جان: برىتى له بى سه ليقه، سه رنج نه در به هونه ر و جوانى، كه سى كه ناشق نه بو بى و چيژى له ئه ويندارى و خو شه ويستى نه بردي.
خشك دامن: داوځن پاك، چاكه كار.
خشك دست: برىتى له ده س قوچاو و سه قيل.
خشك دماغ: برىتى له كه سى خه مناك، دلته نگ، ته مين، پيچه وانه ي "تردماغ".
خشك ريش: 1) برين و زامى وشك. 2) برىتى له دوو پويى و فروفيل و بيانوو. 3) پياوى گه مژه و په ست.
خشك ريشى: بيانوو هينانه وه، په لپ پى گرتن.
خشكزار: بروانه: "خشكسار".
خشك زدن: وشك بوون، له جووله و بزووتن كه وتن، حه په سان.

خشكسار: 1) وشكارو، وشك رو، هشكارو، بيرون، ويرون، چو لى قاقرو و بى ئاو، زهوى بى ئالف و ئاو. 2) سه رليشيواو، سه رگه ردان، واق و پماو، حه په ساو.
خشك سال: وشكه سال، ئيشكه سال، هشكسال، ره شه سال، نه بار، سياسال، سالى كه م باران.
خشكستان: وشكارو، وشك رو، وشكستان.
خشك سر: بى ئاو، بى مي شك، لاسار، سه رسه نگ، گوى نه بيس، تووړه وتوسن، چه لته باز، كو له ويژ.
خشك شدن: وشكه و بوون، وشكه وه بوون، وشك بوون، وشك بوونه وه، ئيشك بوون، ئيشك بوونه وه، كه رسين، ره ق هه لاتن، كه م كردن.
خشك كردن: بروانه: "خشكاندن".
خشك كن: مژك، مژك، مژنه، زوانگ، زوهانگ، نووسراو وشك كه ره وه.
خشك لب: تينوو، تونى.
خشك مغز: 1) بى مي شك، بى مه ژگ، مي شك وشك، گه وچ، گه مژه، بى ئاو، دل قه رسياء. 2) بروانه: "ياوه گو".
خشكك: به رتيل.
خشكك پز: نانه وا، نانكه.
خشكى: وشكى، وشكانى، وشكايى، وشكيايه تى، ئيشكايى، هيشكايى، هيشكايى، هيشكايى، هشكاتى، هشكى، به ژ، ره شايى.

خشكيدن: وشكه وه بوون، وشك بوونه وه، وشكاو هاتن، وشكاو هاتن، وشكه لاتن، وشك هه لاتن، وشك كردن، هشكايان، بى ئاو بوونى كانى و سه رچاوه، هه لته دان، له گه ش و نما كه وتن و ژاكان، داچوړان، داچوړين، داچوړيان. "خشكيدن انگور": كه وژين.
خشكيدنه: وشكه وه بوو، وشكه و بووگ، ئيشكه وه بوو، وشكه لاتوو، وشك هه لاتوو، ره قه وه بووگ. كز و له ر.
خشك: (خ.ش) ئه وهى كه به كار نه يا، هه ر شتىكى خراو و بى رمين.
خشك: تووړه يى، رق، رك، قين، قه لسى، سلى، ئازر، گژ، خه زر، غه زه ب، غه زه و، شيبوړ، جونگ، جه هر، خه يد.
خشك آره: بروانه: "خشكيدن".
خشك اغيل: بروانه: "چشم اغيل".
خشك آگين: تيكه ل به تووړه يى.
خشك آلود: تووړه، رق هه ستاو، هه لچوو، شه پايى.
خشك انگيز: رق هه ستين، رك ورووژين، قه لسي نه ر، ئه وهى كه ده بيته هوى رق هه ستان.
خشك بيرانگيختن: قين هه ستانن، قين هه لساندن، رك هه ستانن، تووړه كردن.
خشك رانادن: تو له سه نندنه وه، خالي كردنه وهى تووړه يى به سه ر كه سيكدا.
خشك فروبردن: رق خواردنه وه، تووړه يى ده رنه خستن.
خشكگر: بروانه: "خشكيدن".

خشك گرقتن: تووړه بوون.
خشكيدن: قيندار، به قين، دل پپرک، ركين، رك هه ستاو، رق هه لستاو، تووړه، هه لچوو، قه لاس، قارس، هيچى، هيژر، هيژر، ته نگه تيلكه، غه زيو، خه يدى، گرگين، درژ، گرژ. "هميشه خشكيدن": هيژر سوک، هيژر سوک، هيژر سوک، هيژر سوک.
خشكيدن آشتى ناپذير: رق ئه ستوور، تووړه يى له ئاشتى نه هاتوو، تووړه يه ك كه ديژ ئاشت ده بيته وه.
خشكيدن شان: ده رقه وه چوون، تووړه بوون، رك چوون، رك هه ستان، قين هه ستان، قه لاس بوون، سلبوون، سلبين، هه لچوون، هيژر سوک بوون، هه ل پفان، گرژبوون، كرژبوون، كرژه لاتن، خه يدن، خه زرين، غه زرين، هه ردين. "خشكيدن شدن زياد": ره ش داگه پان، ره ش داگيرسان، ئاره ق كردن و گرژبوون له ركان.
خشكيدن كردن: تووړه كردن، رق هه ستانن، قه لسكردن، سلكردن، خه يدانن، هه ردانن، هه ل پفانن.
خشكيدن: تووړه يى، گرژى، رق هه ستاوى.
خشكيدن: تووړه، رق هه ستاو، قه لاس، ئازرى، به رك، حيدز، سل. "بسيار خشكيدن شدن": له پيست ده رچوون، له پيست چوونه ده ر، تووړه بوونى زور.

خشن: 1) توورپه، به دخولق، توندوتیژ، دل رهق. 1) زبر، سبر، زور، زبر، گزم، گه رووز، درشت، کونجر، نه پور، ناریک، ناژ، دژی نهم و لووس. 3) له گوی گران، ناخوش.

خشنو: پروانه: "خشنود".

خشنود: رازی، قایل، قادی، خوشحال، شاد، شادمان.

خشنی: (خ.ن) سوژانی.

خشودن: پروانه: "پیراستن".

خشوع: کرپوش بردن، ملکه چ کردن، ملدان.

خشوک: (خ) پروانه: "حرامزاده".

خشونت: توندوتیژی. گزمی، زبری، سبری، زوقری. "خشونت مزاج": پروانه: "بیوست".

خشونت آمیز: تیگه ل به توندوتیژی، توندوتیژانه.

خشونت بار: توندوتیژانه.

خشونت طبع: توندوخولقی زاتی.

خشونت طلب: توندوتیژی خواز.

خشونت کردن: توندوتیژی نواندن، به توندوتیژی هه لسوکوت کردن.

خشونت ورزی: توندوتیژی نواندن، توندوتیژی کاری، به کار بردن توندوتیژی.

خشی: (خ) ترسان، ترسین.

خشیت: (خ.ی) 1) ترسین، ترسیان. 2) ترس، خوف.

خساء: پروانه: "اخته کردن".

خصاصت: دهست به تالی، دهست تهنگی.

خصاصیص: کوی "خصاصیت"، تاییه تمه ندییه کان، خه سلته ته کان.

خصاف: زور درۆن. پینه چی.

خصال: (خ) کوی "خصلت".

خصام: دوژمنایه تی کردن، شه پکردن، کیشه ومشتومرکردن.

خصان: گه وره کان، مه زنان، بژارده کان.

خصبا: (خ) فره یی به ره می کشتوکالی، خوش رابواردن، فه پ.

خصل: (خ) 1) برین و جیا کردنه وهی شتیک له یه کتر. 2) نیشانه پیکان، مه چ کردن له تیرهاویژی دا.

خصلت: خو و ره وشت، سروشت، خه سلته. سفت، تاییه تمه ندی.

خضم: دوژمن، نه یار، نه دۆست. دادخواز. خاوهن، مالک.

خضم افکن: دوژمن شکین.

خضممان: کوی "خضم"، دوژمنان، نه یاران.

خضمانه: دوژمنانه، دوژمنکارانه، له رووی دوژمنایه تیبیه وه.

خضمی: دوژمنی، دوژمنایه تی.

خصوص: 1) تاییه تیکردن، له سه روتر دانانی شتی یان که سیک. 2) سه بارهت، بۆنه. "به خصوص": به تاییه تی. "درخصوص": له بابهت، سه بارهت به.

خصوصاً: به تاییه تی، گه وشینی، خاسما.

خصوصه: به تاییه تی.

خصوصی: تاییه تی، خوختی، خوخویی، خویی، هومایی، گه وشت، که سین، خوسووسی. نهینی و نااشکرا. "بخش خصوصی": که رتی تاییهت، به شی خومالی.

خصوصیت: تاییه تی، تاییه تمه ندی، گه وشین. دۆستایه تی، گه رموگوری.

خصوصی سازی: به تاییه تیکردن، تاییه تاندن، به که رتی تاییه تی سپاردن، که ساندن، ناده وله تیکردن.

خصوص: دوژمن.

خصوصت: دژایه تی، دوژمنایه تی، شه پ.

خصوصت ورزی: دژایه تیکردن، دوژمن کاری، دوژمنایه تیکردن.

خصی: پروانه: "اخته شده".

خصیصه: تاییه تمه ندی.

خصیب: زهوی به پیت و به ره کهت، زهوی پر به ره م.

خصیم: دوژمن.

خضارم: (خ.ر) پیاوی مه زن و به پشوو.

خضر: (خ.ض) بوونه سهوز، به رهنگی گه لای دار دهرهاتن.

خضر: (خ.ض) سهوز، سهوزایی، شینایی.

خضراء: سهوز رهنگ، گیای سهوز.

خضوع: (خ.ض) خاکه پایی، خاکیتی، خو شکینی، خو که مگرتن، خو به که م زانین.

خضوع: (خ.ض) خو که مگر، خو شکین، خاکه پرا، بی دهمار.

خط: شوینی پینوس له سهر کاغز یان شتیکی دی، کپ، هیل، خهت، نووسراوه، ریگهی راست و دریژ، مه وادی نیوان دوو خال.

خطاء: هه له، سووچ، تاوان، خه تا. فۆل.

"خطا رفتن": له نامانج نه دران، نه پیکران. دروست جیبه جی نه بوون. "به خطا رفتن": هه له کردن، به هه له چوون. "راه خطا رفتن": به لارییداچوون، گومرپوون، هه له کردن.

خطاب: گوتار، قسه یه که رووبه پروو به که سیک بوتری، پی گوتن، دواندن، له گه ل بوون. بریار، فه رمان. په یامی به نووسراو یان به له بزی. نازناو. لئی چینه وه و سه رزه نش.

خطابست: بوونه وتارییژ، وتاردان، ناخپوه ری.

خطاب کردن: بانگ کردن. سه رزه نش کردن. بریاردان، فه رمان دان. "خطاب کردن هالو": خامو، بانگ کردنی پیاوی گیلو که به ته وسه وه.

خطابه: په یقین، وتاردان.

خطابه سرا: وتارییژ، وتاردهر.

خط استوا: هیلی ریکی، هیلی که مه ره یی، که مه ره ی زهوی.

خطاط: خوشنووس، خهت خوش، نووسیار، جوان نووس.

خطاطی: خوشنووسی، جوان نووسین.

خطاف: زور رفینه ر، دز.

خط افتادن: خهت تیگه وتن. چین تیگه وتنی پیست.

خَیْطَ افْتَقَى: هیللی ئاسۆیی.

خَطَاكَار: ههلهكار، خهتابار، تاوانبار، گونههبار، گونههكار.

خَطَاكِرْدَن: ههلهكردن، تووشی خهتابوون.

له ئامانج نهدرانی تیر.

خَطَا گِرْفَتَن: خهتاگرتن.

خَطَا الرَّأْس: هیللی که بهرزترین خالهکانی رشتهکیویک پیکهوه ده بهستیتتهوه، تیرهگ.

خَطَا الْمَرْكَزِيْن: هیللی که چهقی دوو جههغز پیکهوه ده بهستیتتهوه.

خَطَا بَسْتَه: هیللی که دوو سهرهکهی پیکهگیشتبیتتهوه.

خَطْبُ عَه: (خ.ب) دوان، وته، وتار، وتارویژی، ئاخپوهری، پيشهکی کتیب.

"خطبه به نام کسی خواندن (شدن، کردن)": به فهرمی راگهیهنرانی خهلافهت یان پاشایهتی ئهوه.

خَطْبَه: (خ.ب) خوازبینی، ژنی خوازبینی کراو.

خَطْر: جی یان کاری پپرله مهترسی، تهلووکه، تالووکه، تهلهزگه، بزیدینۆک، چهستهسه، خهبار، بغه، خهتهر.

خَطْر جَوِي: پروانه: "ریسک".

خَطْر دَا شَتَن: مهترسیداربوون، ئهگهری زیان دیتن. ههبوونی نرخ و گرینگی، گرنگ بوون.

خَطْر زَدَن: خوختنه مهترسییهوه.

خَیْطَ مِیْخِی: خهتی بزمازی، هیللی که نیشانهکانی به فۆرمی بزماوه و له نووسراوه کۆنهکان دا بهکار هاتوهوه.

خَط نَوِیْس: پروانه: "خطاط".

خَطوَر: هاتنهوه یاد، وهبیر کهوتنهوه، به زهین گهیشتن.

خَطوَط: کۆی "خط"، هیللهکان، نووسراوهکان.

خَطوَط مِتْقَاع: هیلله یه کتربرهکان.

خَطوَط مِتْقَاعِی: هیلله به یهک گهیشتهکان.

خَطوَط مِتْوَاوِی: هیلله ته ربیبیهکان، هیلله ته ربیبهکان.

خَطوَه: ههنگاو، شهقاو، پینگاڤ.

خَطَه: (1) زهوینی سنووردار، زهوییهک که بۆ ساز کردنی مال هیلل کیشراپی، زهوی بهرتهسکی که سیک یان قه بیله یهک.

(2) مهلبه ند، شاری گهوره، ولات.

خَطَی: (1) دهستنووس، به دهست نووسراو. (2) هیللدار، به هیلل. (3) تاک ره ههندی.

خَطِیْب: وتاربیژ، بیژهر، قسه کهر، په یقه، ئاخپوهر.

خَطِیْر: (1) گرنگ، به نرخ. (2) زۆر، فراوان.

(3) مهترسیدار. (4) دژوار، سهخت.

(5) هیزا، ریزدار، خاوهن ریز و پیگه، پایه بهرز.

خَفَا: نهپینی، پیوار، نادیار، شاراره، په نامه کی، نه په نی. "درخفا": به نهپینی.

خَفْت: (خ) گری، ئالقه. "خفت اقتادن": گری تیکه و تن، ئالقه بوون. تووشی

گیره و کیشه بوون. "خفت کردن": گری لیدان. بستنه وه به پهت و ته ناف و شتی وا. خستنه تهنگانه وه، گیرخستن. "خفت کسی را گرفتن (چسبیدن)": خستنه تهنگانه وه، گیرهاوردن.

خَفْت: (خ.ف) سووک بوون، سووکی له له ش یان ئاوه ز یان کار دا، سه رشۆپی. "خفت دادن": سووک کردن.

خَفْتَان: ژیرزی، جلی ئاوریشم که له بن زریوه ده پۆشرا.

خَفْتَانِیْدَن: خه واندن، خه ولاندن.

خَفْتَن: خه و تن، نووستن، ههفته ن، نفستن، خه فان.

خَفْت و خُو: خه و تن.

خَفْت و خِیْز: خه و تن و ههستان. بریتی له شینهیی و مدارا و بی ئارامی و بی ئۆقره بی. هاو نوینی، هاو جیبی.

خَفْتَه: خه و توو، نووستوو، ههفته. دریزبوو، تخیل بوو. خافل، بی خه وهر. چه میو، چه ماوه.

خَفْتِیْدَن: پروانه: "خفتن".

خَفِج: پروانه: "کابوس".

خَفْدَه: چه ماو، چه ماوه، لار.

خَفْرَا: بی غیرهت. ناحز و پیس. گهوج.

خَفْسِیْدَن: خه و تن، نووستن.

خَفْش: (خ.ف) تووش بوون به کز بوونی چاو و تهسک بوونه وهی چاو.

خَفْض: نزمکردن، دابه زاندن، داشکاندن. خوشتگوزهرانی.

خَطْر كِرْدَن: خوختنه مهترسییهوه، کاری مهترسیدار کردن.

خَطْر گَـذَـشْتَن: لاچوونی مهترسی، ره وینه وهی خهتهر.

خَطْر نَاك: مهترسیدار، جیبی مهترسی، زهرنده، نائه مین، بغه، نه ته کن. گرانبایی، به نرخ، گرینگ.

خَطْرِي: مهترسیدار، جیبی مهترسی. خاوهنی پله و پایه، ریزدار.

خَطَا شَعَاعِی: له زاراوهی هیندسه دا هیللیکی راسته که سه ریکی دیار بی و نیوهیللیشی پی ده لین.

خَطْفَا: رفاندن، به خیرایی فراندن.

خَطَا طَوِی: هیللی دریزی.

خَطَا عَرْضِی: هیللی پانی.

خَطَا عَمُوْدِی: هیللی (ئه ستوونی / ستوونی).

خَطَا فَاصل: جیا که ره وه هیلل.

خَطَا كَش: راسته، مهسته پره، ئامرازی خهت دان.

خَطَا مَائِل: هیللی لار.

خَطَا مَسْتَقِیْم: راسا، راستا، راسته هیلل، هیللی راست.

خَطَا مَشِی: ریچکه، ریبان.

خَطَا مَنجَنِی: هیللی (چه ماو / چه ماوه)، ناراسته هیلل.

خَطَا مَنكسَر: هیللی (شكاو / شكاهه)، هیللی پیکهاتوو له چه ند هیللی راست.

خفص جناح: سه‌نگینی و ئارامی، خاکه‌پایی و خۆبه‌که‌م‌گرتن. **بال** شۆپرکردن.

خفقان: (1) لێدانی دل، دل‌ه‌خورپیی، دل‌ه‌پراوکی. (2) زه‌بروزه‌نگ، قه‌ره‌قۆپ، قروق‌ه‌پ. "خفقان‌کردن": لێدان. وه‌جووله‌که‌وتن. "خفقان‌گرتن": بێده‌نگ بوون، قسه‌نه‌کردن. تووشی خه‌فه‌بوون هاتن.

خف‌کردن: به‌بێ ده‌نگی له‌گۆشه‌یه‌ک دانیشتن. بۆسه‌دانان. که‌م‌کردنه‌وه‌ی رووناکایی شوینیک و تاریک‌کردنی کووژانه‌وه‌ی ئاگر به‌هۆی نه‌گه‌یشتنی هه‌وا پێی.

خفگی: تاسه‌نه، نه‌فه‌س‌بپان، پشوو‌نه‌مان، وه‌هه‌ناسه‌بپکی‌که‌وتن. تاریک‌بوونی فه‌زای شوینیک.

خفنج: ناز و خه‌مه‌، سوود و قازانج.

خفه‌خون‌گرتن: بێده‌نگ بوون.

خفه‌شدن: مردن به‌هۆی هه‌ناسه‌بپان. خنکان، خنکیان، خنجکان، خه‌ندقان، خه‌ندقیان، پشوو‌ل‌بپان، هه‌ناسه‌نه‌مان، هه‌ناسه‌بپان. بێده‌نگ بوون، نووزه‌بپان. "خفه‌شده": خنکاو، خنکیاو، پشوو‌ل‌بپراو، هه‌ناسه‌بپراو. "جانور خفه‌شده": خنکینراو، خنکیندراو، گیانداری که‌ خنکاندوو‌یانه.

خفه‌کردن: خنکاندن، خنکانن، خنجکاندن، خه‌ندقانن، جیکه‌بپین، بێ ده‌نگ‌کردن،

پشوو‌ل‌بپین، خپ‌کردن، نووزه‌بپین، خه‌فه‌کردن. بێده‌نگ‌کردن. کووژاندنه‌وه، ته‌مراندن. کوشتن به‌گوشینی‌گه‌روو. "خفه‌کننده": خنکین، پشوو‌ل‌بپ.

خفی: داپۆشراو، شاراو، نادیار، گۆشه‌گیر، ته‌ریک.

خفیدن: (2) هه‌ناسه‌دان، نه‌فه‌س‌کێشان، پشوو‌دان، پژمین. (2) له‌رزین، خنکان. (3) ناودار، به‌ناوبانگ. (4) ئاشکراوون، ده‌رکه‌وتن.

خفیر: پاسه‌وان، نگابان، پارێزه‌ر، پشتیوان.

خفیف: (1) سووک، سڤک، سووک و خیرا له‌کار و جووله‌دا. (2) که‌م، پاژه‌کی. (3) نادیار، ناروون، هی‌واش. (4) سووک، په‌ست، بێ‌نرخ.

خفیه: (خ.ی) شاراو، نادیار.

خفیه: (خ.ی) 1) په‌ناگرتن، خۆوه‌شارتن، خۆشاردنه‌وه. (2) نه‌ینتی، په‌نامه‌کی.

خفیه‌نووس: (خ.ی) نووسه‌ری نامه‌نه‌ینتی‌یه‌کان، مه‌ئمووری نه‌ینتی.

خل: (خ) شیتۆکه، وه‌ک شیت، نیوه‌شیت، شل و شیت، شیت ویت، شل و په‌تیار، سه‌رشیت، نیوه‌لیوه، سائه‌قل، ئه‌بته‌ر، په‌تیاره، ده‌به‌نگ، گیل و نه‌فام، که‌له‌یی، نیقدین، ته‌ره‌دین، ده‌لوکار، ده‌لی، لولسه، که‌م‌ئاوه‌ز، گێژ و وپ، هادی، خول.

خلاء: بۆشایی، به‌تالایی، فالاهی، فالایی، چۆلی، شوینی خه‌لوه‌ت.

خلائف: کۆی "خلیفه".

خلائق / خلایق: کۆی "خلیفه"، خولقاوه‌کان، به‌دیها‌تووه‌کان، خه‌لک، جه‌ماوه‌ر.

خلاب: (خ) قورپولته، ئاوی لیخن، زۆنگاو، بلقاو، زنه.

خلاب: (خ) هه‌لخه‌له‌تاندن، خه‌تاندن به‌زمانی لووس.

خلاب: (خ) پیاوی زمان لووس و خه‌لتین.

خلاص: ره‌ها، ئازاد، رزگار، قوتار.

خلاص‌دادن: ئازادکردن، رزگارکردن.

خلاص‌شدن: رزگاریبوون، رزگاری، ئازادبوون، قوتاریبوون، به‌ربوون، به‌په‌لا‌بوون، ویل‌بوون.

خلاص‌کردن: رزگارکردن، ئازادکردن، قوتارکردن، به‌په‌لا‌کردن. کوشتن، له‌سێداره‌دان.

خلاصه: پوخته، هه‌لبژارده، بژارده‌ی قسه، کورته. به‌کورته‌ی.

خلاصه‌سازی: کورت‌کردنه‌وه.

خلاصه‌کلام: پوخته‌ی ئاخاوته، کورته‌ی بپژه، کره‌یدی. به‌کورته‌یه‌که‌ی.

خلاصی: رزگاری، قوتاری، ده‌ربازی.

"خلاصی‌دادن": ئازادکردن، رزگارکردن.

"خلاصی‌یاقتن": رزگاریبوون، ده‌ربازیبوون.

خلاف: (1) کێشه و نیوان ناخۆشی، ناسازگاری، دژایه‌تی. (2) سووچ، ناپه‌وا،

خلائیدن / خلائندن: ئاژن، ئاژنین، پیاچه قانندن، تیچه قانندن، تیپۆکردن، هه‌ل‌چه قانندن، به‌دهوری یه‌کا تیپۆکردن، کۆلینه‌وه و تیپۆکردنی نووک تیژ به شتی‌کدا.

خلاوه: تاساو، وڤ، سه‌رلی‌شپیاو، په‌شو‌کاو.

خلائیق: بنیاده‌مه‌کان، خه‌لک. بوونه‌وه‌ره‌کان، خولقاوه‌کان.

خلبان: فرۆکه‌وان، فرۆکه‌ئاژۆ.

خلیله: ناراستی، مه‌کر، کاری تیکه‌ل پیکه‌ل.

خلت: دۆستی و براییه‌تی.

خلخال: پاموره، پیاوانه.

خلد: هه‌رمان، نه‌مری، مانه‌وه، به‌رده‌وامی.

خلدبرین: به‌هشتی سه‌رت.

خلدستان: به‌هشت.

خلسه: 1) حاله‌تی نیوان خه‌و و هوشیاری که‌سی عارف و سوّفی، جه‌زمه، جه‌زم بوون، "Rapture" . 2) هه‌لی له‌بار.

خلش: تیچه‌قینی شتیکی نووک تیژ له جسمیک. خوران.

خلص: (خ) دۆستی تاییه‌تی، دۆستی گیانی، زۆر گه‌رموگوپ.

خلص: (خ.ل) کۆی "خالص".

خلط: (خ) تیکه‌ل کردن / ئاویت‌ه‌کردنی دووشت که ببیته‌هوی هه‌له. "خلط مبعث": تیکه‌ل کردنی دوو بابه‌ت ده‌گه‌ل یه‌کتر

یان هاوردنی مه‌سه‌له‌گه‌لی لاهه‌کی له‌ ناو بابه‌تی سه‌ره‌کی به‌ جوړی که مه‌سه‌له‌ی سه‌ره‌کی بخاته ژیر تیشکی خۆی.

خلع: (خ) داکه‌ندن، دامالین. لیخستن، له‌سه‌رکار ده‌رکردن، وه‌لانا. ته‌لاق دانی ژن. ترازانی ئه‌ندامیکی له‌ش.

خلع: (خ.ل) کۆی "خلعت".

خلع سلاح: (خ.ع.س) چه‌ک کردن، چه‌ک لیسه‌ندن، چه‌ک دامالین، له‌چه‌ک کردن، ژچه‌ک کرن.

خلعت: خه‌لات، قه‌له‌قندا، دیاری گه‌وره‌پیاوان.

خلعی: پیپۆه‌به‌سراو(ژن).

خلع یه‌د: شتی یان جیگه‌یه‌که له‌پیکه‌ی یاسایی‌یه‌وه له‌ ژیر ده‌سه‌لاتی که‌سیک ده‌ره‌یتان، کۆتاییه‌یتان به‌ ده‌ستیپۆردانه‌کانی که‌سی.

خلف: (خ) پیچه‌وانه، درۆ، په‌یمان شکین.

خلف: (خ) دوا، پاش، پشته‌سه‌ر.

خلف: (خ.ل) وه‌جاخ، نه‌وه، منالی باش و چاک. جی‌نشین. به‌ده‌ل، جیگره‌وه.

خلفاء: (خ.ل) کۆی "خلیفه".

خلفی: دواوه، پشته‌وه.

خلق: (خ) ئاکار، نه‌ریت، عاده‌ت، خوو، مه‌شره‌ف، راویژپوو. "خلق کسی تنگ بودن": قه‌لس و نارچه‌ه‌ت بوونی ئه‌و. "سر خلق آمدن": وه‌لانا ئی به‌دخولقی، خووش ئه‌خلاق بوون، هاتنه‌وه سه‌ر بار.

خلق: (خ) 1) خولقاندن، ئافرانندن، داهیتان، دروست کردن. 2) گه‌ل، خه‌لک، خه‌لکان.

خلقت: 1) بواندن، کرده‌ی خولقاندن، سرشت، سروشت، بوون. 2) پروانه: "شمایل".

خلق شدن: هاتنه‌دی، چیبوون، ئافران، دروستبوون.

خلقیات: خه‌سله‌ت و سروشت.

خلل: (خ.ل) 1) درز، که‌لین، که‌له‌به‌ر. 2) ئالۆزی کاره‌کان، پشپوی و ئالۆزی. 3) تیکچوون، تیکدران. 4) نات‌ه‌واوی، که‌می، که‌موکووپی. 5) دریغی، ته‌نه‌خی. 6) زیان، زه‌ریه.

خلل رساندن: زیان پیگه‌یانندن، زه‌ریه‌ لیدان، تیکدان.

خلل ناپذیر: که‌لین هه‌لنه‌گر، درز تینه‌چوو، قایم و پته‌و.

خلنگ: به‌له‌ک، دوو ره‌نگ، بازگ، بازه، وازه، پیسه.

خلوات: کۆی "خلوت".

خلواره‌بستن: به‌جیمانی ئاگر و خۆله‌می‌ش دوا‌ی سووتانی چپو و هند.

خلوت: خه‌لوه‌ت، ته‌ریک، ته‌نیایی، جیگه‌ی ته‌نیایی، چۆل. هه‌لی له‌بار. ته‌نیامانه‌وه له‌گه‌ل هواسه‌ریان دل‌به‌ر بو رابواردن. شوینی که‌ بیگانه‌ی لینه‌بی: هواجیپی.

خلوت سرا: خه‌لوه‌ت خانه، مالی که‌ بیگانه‌ی تیدا نه‌بی، ژووری تاییه‌ت به‌ که‌سیک.

خلوت کردن: خالیکردنی شوینی له‌ که‌سانی بیگانه‌ به‌تاییه‌تی به‌مه‌به‌ستی ته‌گبیرکردن له‌ ته‌ک که‌سیکدا. ریکوپیک کردنی شوینی به‌که‌م کردنه‌وه‌ی ئه‌و شتانه‌ی له‌وین. نزیک‌کردن، لیک جووت بوون.

خلوتگاه: خه‌لوه‌تگه، جییه‌ک که‌ بیگانه‌ی تیدا نه‌بی، شوینی ته‌ریکی و گۆشه‌گیری.

خلوت گزیدن: دووری کردن له‌ دیتران.

خلوت گزین: خه‌لوه‌ت بزیر، گۆشه‌نشین، ته‌نیا.

خلوت نشین: ته‌رکه‌دنیا، عارف. خه‌لوه‌ت نشین.

خلوتی: گۆشه‌نشین، ته‌نیا، که‌سی که‌ له‌ ته‌نیایی دا ده‌ژی.

خلود: نه‌مری، هه‌میشه‌یی، به‌رده‌وامی.

خلوص: پاک‌ی، خاوینی، پاقری و ساده‌یی.

"خلوص نیت": بروای سادقانه و به‌دوور له‌ ریا‌بازی.

خله: هه‌رشتیکی نووک تیژ. 2) ئیشی کتوپر. 3) ده‌نگ و هه‌را. 4) قسه‌ی قۆر.

"خله‌کردن": ته‌رک کردن، وازه‌یتان.

خلیج: که‌نداو، لاوچ، ده‌لاو، شوینی که‌ لایه‌کی ئاوه و سی لای وشکانی‌یه.

خلیدن: پیاوه لچه قین، داچه قان، پیاچوون، تیپاچوون، تیپوچوون، تی هه لچوون، تی هه لچه قین، تیچه قینی دهرزی یان بزمار، هه لچه قان، هه لچه قین. ره خنه کردن، پیندزکه کردن. برینداربوون، زامداربوون. ره نجاندن، ئیشاندن. ته زووی به ژان، مچوپوک.

خلیص: شه ریک، هاوبه ش. هاوده م، هاونشین.

خلیص: منالی که له لایه ن بابییه وه دهرکرابی، که سئی که له به رپرسایه تیبیه که ی وه لا نرابی. و که سی حیاتکاو و پیس و سهره پۆ.

خلیصه: میینه ی "خلیص"، ژنی سهره پۆ و خۆسه که هه ر کاریکی پیی خۆش بی بیکا.

خلیفه: جینشین، قایم مقام. "خلیفه را وارد بغداد کردن"، ئیلاقه کردن، گان کردن.

خلیق: شیوا، شایسته، گونجاو، هاو خولق و خوو. خۆش خولق.

خلیقه: خوو، خده، سرشت، خولقاو، خه لک.

خلیل: دۆستی دلوقان و یه کدل، دۆستی تاییه تی، دۆستی راستگۆ.

خم: چه ماو، چه م، لار، پیچ و لووی ئه گریجه و که مه ند.

خماخم: پیچه لاویچ، پر پیچ و پلوچ.

خمار: (خ) مه ی فروش، شه راب فروش.

خمار: (خ) خومار، که سئی که دوی سه رخۆشی سه ری دیشی، حاله تی دوی سه رخۆشی.

خمارآلود: خوماروی، چاوی که حاله تی خوماری تیدا بی.

خمارخانه: مه یخانه.

خمارزده: که سئی که تووشی حاله تی خوماری هاتبی.

خمارکش: که سئی که له حاله تی خوماریدا بی.

خماش: هه ر شتیکی بی که لک که بو فریدان بی، به دهر دنه خۆر.

خماندن: بپروانه: "خم کردن".

خم خوردن: بپروانه: "خمیدن".

خم دادن: بپروانه: "خم کردن".

خمدار: بپروانه: "تابدار".

خم زدن: چه مینه وه، چه مانه وه. هه لاتن، راکردن.

خمس: پینج یه ک.

خمش: (خ.م) بپروانه: "خاموش".

خمش: (خ.م) بپروانه: "خراشیدن".

خمش: (خ.م) بپروانه: "انحنا".

خم شدن: کړنۆش بردن، داهاتن، داهاتنه وه، دانه وان، دانه وین، دانه وینه وه، نه وین، نووش تانه وه، خۆچه ماندن، نه وی بوونه وه، خواربوونه وه، لاره و بوون، لار بوونه وه، کووزبوون، دوولاه بوون، قولزاندن، قولزین، چقان، چه مان،

چه مانه وه، چه مینه وه، چه مینه وه، چه وتانه وه، نه مینه وه، قه لان کردن، قه چه مان، قه چه میان، تابوون.

خمش ناپذیر: که لله په ق، له ناشتی نه هاتو، نه سازاو.

خم کردن: موچاندن، موچاننه وه، تماندن، چفاندن، چه قاندن، چه ماندن، چه مانن، چه ماننه وه، چه ماندنه وه، قه ژه ماندن، چه وتاندنه وه، دانه وانندن، دانواندن، نه وانندن، لاره وکردن، لاره وکردن، داهیلانندن، داهیتان، نووش تاندنه وه، دانووش تاندن، خواره وکردن، خوارکردنه وه، لارکردنه وه، له قه ته وانندن، ناییش رو.

خم و چه: ناز و عیشوه.

خمود: (1) کووزانه وه ی ناو، دامرکانه وه ی بلئسه ی ناگر. (2) له هۆش چوون، بوورانه وه. (3) سستی، بی هیزی، بی حالی.

خמוש: (خ.م) بپروانه: "خاموش".

خמושانه: بیده نگانه، بیده نگ ناسا.

خموشیدن: قسه نه کردن، بیده نگ بوون.

خمول: (خ) بی ناو و نیشان بوون، گوم ناوی، نه ناسراوی.

خمیاز: بپروانه: "خمیازه".

خمیازه: باویشک، باوشک، ئاژاژک، ئاژاشکه، ویژه، گرگه ش، ده به نک، ده بانک، وه لایش. "خمیازه متوالی": زپه باویشک.

خمیدگی: چه ماوه یی، چه مین، چه مانه وه، لاری، پیچ دراوی.

خمیدن: چه مانه وه، چه مینه وه، چه مین، چه مانه وه، قه چه میان، قه قین، قه چه میان، قه چه مان، قوزبوون، قۆپ بوون، قۆخدان، قۆزیبوون، قۆزین، قۆقی، داهاتن، داهاتنه وه، لاریبوون، لاریبوونه وه، لاره و بوون، لاره وه بوون. بو مانای زیاتر بپروانه: "خم شدن". "خمیده": چه م، چه ماو، چه میو، چه میوه، چه ماوه، داهاتوو، خواره وه بووگ، لاره وه بووگ، لاره وه کراو، چقی، چقیای، چه له ک، چه وتاوه، چه متاوه، دوولا، شه قی، شه قین، قلوچ، قۆخ.

خمیر کردن: کردنه هه ویر. نه رم کردن.

خمیرگیر: هه ویرشیل.

خمیره: کاکل، ناوه روک.

خناق: بپروانه: "دیفتری".

خنبانیدن: (خ) لاسایی کردنه وه ی هه لسوکه وتی که سئیک بو گالتنه و تیز پی کردن.

خنبیدن: (خ) چه پله لیدان، چه پله ریزان، چه پله کوتان. به مانای سه ما کردنیش هاتوه.

خنشی: (1) نه نیر نه می، نیرومی، نیرموک، نیرموک، نیرموک، نیرمو، نیرموک، نیرموک، بی ره گه ز. (2) که مته رخه م. (3) ناچالاک، پاسیف. (4) به مانای بیکاره و نا کاریگه ریش دی. (5) له شیمیدا: هاوبارگه. (6) (پزیشکی) هاوتا.

خنشی سازی: بپروانه: "خنشی کردن".

خنشى شدن: له ناوچوونى كارايى و كارىگه رى شتى. هه لوه شانوه، پووجه لېوونه وه.

خنشى كردن: پووجه ل كردنه وه، هه لوه شانده وه. له كارىگه رى خستن.

خنخ كشيدين: بېروانه: "خراشيدين".

خنده: سووكه لهى "خنده".

خندان: دم به پيکه نين، خنده ران، خنه ران، رووخوش، خوش روو، رووگه ش، روولکه ن، خه نول، له حالى پيکه نيندا. پشکووتو، گه ش، گه شاوه. "گل خندان": گولى پشکووتو.

خندانان: وه پيکه نين خستن، ناچار به پيکه نينکردن، که ناندن.

خند خند: تريقانه وه، تريقوه وړ، تريقه تريق، پيکه نين به دهنگى به رز، پيکه نينى به قه و، خه نينه وه.

خندريس: شه رابى کونه. به گه نى کونه ش و تراوه.

خندستان: 1) کوپى پيکه نين و شوخى و قه شمه رى. 2) بريتى له دم و ليوى دلبر.

خندستاني: گالته پيکردن، قه شمه رى پيکردن.

خنده مين: پيکه نيناوى، که نيناوى، پيکه نين هين.

خنده ناک: بېروانه: "خنده ناک".

خندوتند: ژيروژوور، پرژوبلاو و پهريشان، تهرتوتونا، تهرت و تونا.

خنده: پيخه نين، پيکه نين، خه نين، که نوو، وه يايش، ويه ييش، هه وياش، کرانه وهى ليوه کان له شادى و خوشحالى، پيچه وانهى گريان. "خنده برکسى زدن": گالته پيکردن به و.

خنده آور: پيکه نين هين، ئه وهى که ده بيته هوى پيکه نين.

خنده خريش: که سى که خه لک پي پيکه نين و گالتهى پي بکه ن، گالته جار، گه بچار.

خنده دار: پيکه نيناوى، که نيناوى.

خنده رو: که نوك، رووخوش، رووکه ن، دم به پيکه نين، خنده ران.

خنده ريش: بېروانه: "خنده خريش".

خنده زدن - زير: له قاقاي پيکه نين دان، پيکه نين.

خنده قبا سوختگى: پيکه نينى رواه تى.

خنده ناک: شاد، رووخوش، رووکه ن، خه نهران.

خنديدن: پيکه نين، که ن، که ن، که ن، که ن، که نين، که نيان، پيخه نين، خه نين، خه نه کردن، بزه هاتنه سه رليو، ووى، ووياتهى، ووياش، هوايش. کرانه وه، پشکووتن. رووناک بوونه وه.

خنس و فنس: گرفتارى، نارچه تى، به دبه ختى. "به خنس و فنس اقتادان": گرفتاريوون، تووشى رهنج و سه ختى بوون.

خنشان: پيروز، مواره ک.

خنك: 1) فينك، فونك، هوئك، هوونك، هووينك، هيئك، سارد، چاي، چايگ.

2) پيرۆز.

خنكا: بېروانه: "خوشا".

خنكى: فينكى، فينكايى، فينكاوى، فينكايه تى، فوونكى، هوونكايى، هيئكايى.

خننگ: (خ) که م زهين، گه مژه، گه وچ، که م ناوه ن، نه فام.

خننگ زيور: ئه سپى به له ک، ئه سپى دوو رهنگ.

خننگ شبا هنگ: ئه سپى به له ک. و بريتى له مانگ و به يانى روون.

خننگ گردون: بريتى له خور.

خنوس: (خ) شارنده وه، هه شاردان، ناديارکردن.

خنيا: سروود، گورانى، ستران.

خنياگر: گورانى بيژ، سروودخوين، گو به ندگير، لوتى، قامبيژى داوه ت و به زم، موسيقاژهن، ئاميرژهن.

خنيدين: (خ.ن.د) 1) دهنگ دانه وهى دهنگ له کيو و همام و گومبه ز. ناوده رکردن.

2) په سندرکردن و هه لېژاردن.

خنيده: ناودار، به ناوبانگ، په سندرکراو، هه لېژيروا، خوئيراو.

خو: (خ) خو، خده، خدى، خده، خولق، خولک، ره وشت، سرشت، عاده ت. "خو بريدن": ته رکی عاده ت کردن.

خواب: خه، خه ف.

خواب آشفته: ئاشوپاشو، خه ونى تيکه ل پيکه ل و ئالۆز.

خواب آلود: خاوالى، خه والوو، خووالى، خه وواوى، چاو به خه، خه و به ر نه داو، وه رماوى.

خواب آلودگى: خه والووى، چاو به خه وى.

خواب آمدن: خه وهاتن، ئيشتيا له خه وتن بوون.

خواب آور: خه وهينهر، نوينه ر.

خوابانان / **خوابانيدن**: 1) خه وانان، خه فاندن، خه فانتن، نواندن، له خه وکردن، کردنه خه، ده خه وکردن، نواندن، نوانن، نقانان، نقانان. 2) ئه نبارکردن، پاشه کهوت کردن. 3) دامرکانده وه، ئارام کردنه وه. 4) زله ليدان، شه پلاغه ليدان. 5) رووخانان، خراوکردن. 6) دانيشاناندى مريشک له سه ر هيلکه. "خوابانان حيوان": ئيخ دان، مه رخانان.

خواب بند: به جادوو ده خه وکردن.

خواب پرانان: خه وزراندن، خه وپه پرانان.

خواب پريدن: خه وزران، خه وزرين، خه وته قين، خه وپه وين، له خه و بى به ش بوون، هورمه زز.

خواب پريشان: خه ونى ئالۆزباليۆز، خه وى بى سه رويه ر، په ريشان.

خواب ديدن: خه و بينين، خه و ديتن، خه و ن ديتن، ديتنى شتان له خه و دا، هه و ن ده بيش، هه و ن فيانايش.

خواب رفتن: 1) بپروانه: "خوابیدن".
 2) ته زین، سرپیوونی دهست یان پی به هوی گوشاریکه وه.
خواب زده: خه والوو. خومار.
خواب سبک: سووکه خه و، سووکه له خه و، سه رخه و، که رویشکه خه و، گورگه خه و.
خوابستان: بپروانه: "خوابگاه".
خواب سنگین: خه وی قورس، خه ویگران.
"خواب بسیار سنگین": خه واته مار، خه وی زور گران.
خواب کردن: کردنه خه و. خه وتن. فریودان.
خوابگاه: 1) خه فگه، خه وگا، جی خه و، ژوری خه و. 2) نوین، جیوبان. 3) گور، قه بر. 4) کاتی خه و. "خوابگاه دستجمعی": قاوش، شوقه، شوینی نوستنی به کومه ل.
خوابگردی: به ریگه دارویشتن له خه ودا، ههستان و رویشتن له خه ودا.
خواب گزار: خه و لیکه ره وه، شروقه کهر، شروقه کهر.
خواب گزاردن: شروقه کردنی خه ون.
خوابناک: بپروانه: "خواب آلود".
خوابنامه: خه ونامه، کتیبی خه ون لیکدانه وه.
خوابنیدن: سووکه له وی "خوابنیدن".
خوابیدن: 1) خه وتن، خه فتن، نوستن، هه فتن، نقستن، نشتش، هاون، هه ونا، رازان، نقان، وتش، لالاکردن، لالیکردن.

2) دریژبوون. 3) جیگرتنی شتی له سه ر شتیکی دی. 4) دامرکانه وه، ئارام بوونه وه. 5) پاشه کهوت بوون، که له که بوون. 6) له کارکه وتن. 7) راگیرانی پروسه ی به ره مهینان یان خه ده ماتی. 8) راهه ستانی کپین و فروشتن. 9) رووخان، رمیان، داته پین. 10) نیژران، ژیرخاک خران. 11) له جیدابوون، له جی داکه وتن. "خوابیدن حیوان": مه رخان، ئیخ خواردن. "خوابیدنگی": به حاله تی خه وتوو.
خوابیده: خه وتوو، خه وتگ، خه فتگ، نوستوو، نوستگ، نوستی، نقستی، نفت.
خواتم: کوی خاتم".
خواجه: 1) خاوهن، مه زن، گه وره، سه روره، ده وله مه ند، زه نگی ن.
 2) خه ساو، یه خته کراو، نیره مووک، نه نیرنه می، سابوره. 3) بازگان، تاجر.
خوار: پهست، سووک، زه بوون، زه لیل. بی پیز و حورمهت. ساده، سانا.
 به ئاسانی، به په حه تی. بی که لک.
خواریار: خوارده مه نی، بزوی، خاروبار.
خوارتن: خویشکین، خاکه پا.
خوارخوار: ئارام ئارام، به نه سپایی.
خواردشتا: بپروانه: "تحقیر".
خوارشمردن: به سووک و بی ترخ دانان.
خوارکار: سه مکار، زوردار، جنیوده ر. که مته رخه م، خه مسارد.

خوارکاری: به دخوالقی، تووره وتوسنی، جویندان، خه راووژی. که مته رخه می.
خوارکردن: سووک کردن، قسه ی سووک پیگوتن.
خوارمایه: 1) ئاسان، سانا. 2) سووک، پهست، که م نرخ. 3) که م.
خواری: به سووک و پهست دانران. به دبه ختی، چاره په شی. گرینگ نه بوون. ئاسانی، سانایی. که مته رخه می.
خوازه: ویست، تکا.
خوازه گر: خوازیار، خوازه ر.
خواست: ویست، خواست، داوا، ئاره زوو، مه یل. سوال.
خواستار: خوازیار، خوازه ر، داواکار، ویستار. خوازینی که ر.
خواستارمندانه: بپروانه: "داوطلبانه".
خواستاری: خوازیری، داواکاری، خوازینی.
خواستگار: خوازگار، داواکه ر، داواکار، خوازیار، داوان، داوخواز، خوازینی که ر، هه ی جوو، هیجوی که ر، هیجیکار، خوشتی.
خواستگاران: داسنی، خوازینی که ران.
خواستگاری: خوازینی، خازینی، خوازگینی، خازگینی، خازمه نی، داوخوازی، واژینی، هه ی جووی، هیجوی، هیجبی، ژن خواستن.
خواستن: داواکردن، بانگه پششت کردن، بانگ کردن، ویستن، به نیازبوون، گه ره ک بوون، ئیراده کردن، خوازتن، خواستن، خوازی، واژتن، واستن، واسته، توان، نه توان، هه زکردن، به ته مابوون، خوایی، خوشتن، وستن، واده. داوهت کردن، بانگه پششت کردن. چاوه پروانی هه بوون. پیویست بوون. به هاوسه ری گرتن.
خواست نامه: وه سیتنامه.
خواستنی: خواسته نی، شیایوی به نه مانهت دان. له به ردلان، خوین شیرین، شیایوی خویشویستن.
خواستته: 1) داوخوازی، داوا، داواکاری، ده رخواست. 2) سامان، دارایی. 3) ئیراده، ویست، مه یل.
خواص: 1) خزم و کهس و کاری که سیک.
 2) گه وره و بژارده کانی قه وم، هه لکه وته کان، پیچه وانه ی خه لگی ره شوک. 3) تاییه تمه ندیبه کان. 4) به هره و قازانجه کان.
خواطر: کوی خاطر".
خواطی: کوی خاطر".
خوان: (خ) فره خه یانه تکار.
خوانا: خویش خهت، خوینراوه. خوینده وار.
خواندار: نه وه ی ده خوینریته وه. نووسراوه.
خواندند: 1) خویندن، خوندن، خویندنه وه، وه خویندن، موتالاکردن، وانندن، وانای، وه ندایه نه. 2) فیژیوون، ده رس خویندن. 3) ئاوازخویندن، گورانی

وتن، چپین. 4) داوت کردن بۆ میوانی، لیگنپانه وه. 5) ناولینان، ناوله سهردانان. 6) بانگه‌بشت کردن. 7) تیگه‌یین، ده‌ست نیشانکردن. 8) پئیشبینیکردن. 9) زانین، ژماردن. 10) بانگ کردن، گازیکرن. 11) یه‌کتر خویندنه وه، یه‌کترگرتنه وه، هاوئاهاه‌نگ بوون. 12) گوتن، دهر‌بپین، گنپانه وه. 13) شوبهاندن، ویچواندن.

خواندنی: خوینده‌مه‌نی، خوینده‌نی، شیایوی خویندنه وه. "مئن خواندنی": ده‌قی خویندنه، ده‌قی که بخویندنه وه.

خوانش: تیخویندنه وه، خویندنه وه، موتالا.

خوانش پریشی: خویندنه وه به تیگه‌ل پیگه‌لی.

خوانندگی: گۆرانی‌بیژی، ستران‌بیژی.

خواننده: ئه‌وه‌ی نوسراوه‌یه‌ک ده‌خویندنه وه، خویندنه. گۆرانی‌بیژ، گۆرانی‌چر، گۆرانی‌زان، دنگ بیژ، ستران بیژ، قامبیژ، ئاوازه‌خوین، خویندنه. خویندنه‌وار. داوت کهر، لیگنپره‌ره وه. "خواننده واقعی": خویندنه‌ری راسته‌قینه.

خواها: خوازیار، داواکار. خوازوار، دلخواز.

خواهان: خاز، خواز، خوازیار، خوازهر، خوازگار، داواکار، داخوازی کار، کارنیار، به‌ت‌ما، ویستوو. به‌ئاوات، ئاواته‌خواز. له‌رووی ئیراده وه، به‌شیوه‌ی خویندنه‌ستانه. "خواهان سمج": خوازلۆک، خوازله‌لۆک، خوازۆک.

خویرو/خویروی: جوان، قه‌شه‌نگ، چه‌له‌ک، خشکۆک، که‌سی که روخساری جوانی مه‌یه.

خوب شدن: 1) بپروانه: "بهبودی". 2) جوان و دلخوایبوون. 3) دامه‌زاندنی پیوه‌ندی دۆستانه و گهرموگۆپ.

خوب کردن: 1) خۆشه‌وه‌کردن، خاس کردنه وه، ساپژکردنه وه. 2) به‌دروستی ئه‌نجامدان.

خوب نهاد: دهروون باش، سرشت پاک.

خوبی: چاکه، چاک، خاسی، باشی، پیاوچاک، پیاوه‌تی، دلۆفانی، په‌سندی. به‌پمینی.

خوپ‌نایز: هۆگر، خوپیوه‌گر، خو پیوه‌گرتوو، که‌سی که خولق و خووی که‌سیکی دی بگری.

خوپله: گه‌وج، نه‌زان، گیل.

خود: خۆ، خود. راناوی هاوبه‌ش. "از خود به‌درفتن (به‌دردن)": له‌خۆچوون. "به‌خود راه دادن": وهرگرتن. "در خود بودن": وشیاربوون، وریابوون.

خودآرا: خۆپازینه وه، خۆپازینه‌ر.

خودآرای: خۆپازاندنه وه، خۆ له‌گۆلدان، خۆئاماده‌کردن بۆ کارێک، خۆنوینی.

خودآزایی: (ده‌روونناسی) جوړی نه‌خۆشی ده‌روونی که نه‌خۆش چیژ له‌ئازاردانی خۆی ده‌با.

خودآزمایی: خۆتاقیکردنه وه.

خودآگاه: هوشیار، خودئاگا، وه‌ئاگاهاتوو.

خودآگاهی: وشیار، خودئاگایی، وه‌ئاگاهاتن، رابوون. (ده‌روونناسی) ئاگابوون سه‌باره‌ت به‌ پیدایستییه‌کان و بیژکه‌کان و دژکرده‌وه‌کانی ره‌فتاری خۆ.

خودآگاهی جمعی: خودئاگایی کۆیی، هوشیاری کۆیی.

خودآگاهی کاذب: خودئاگایی درۆیین.

خودآموختن: خۆفیکردن.

خودآموز: ئه‌وه‌ی به‌بێ مامۆستا فیکرده‌کا وه‌ک کتیب و نه‌وار و فیلم.

خودآیی: ئۆتۆنۆمی. سه‌ربه‌خۆیی.

خودآتکایی: متمانه‌به‌خۆ. نه‌به‌ستراوه به‌دیتران و پشت به‌ستن به‌ توانایی و پیدایستییه‌کانی خۆ.

خوداستواری: متمانه‌به‌خۆیی.

خوداشتغالی: خه‌ریک بوون به‌کاریکه‌وه به‌بێ یارمه‌تی که‌سانی دی. شوینی که له‌و دا پیدایستی گه‌ل له‌لایه‌ن ده‌وله‌ت یان شاره‌داریه‌کانه وه دابین ده‌کری تا که‌سه‌کان بتوانن به‌ره‌مه‌ خۆمالی یان خه‌دماتییه‌کانیان پێشکه‌ش بکه‌ن.

خوداصلاحی: به‌خۆداچـوونه وه، به‌خۆداهاتنه وه، خۆ راستکردنه وه.

خوداندیشی: تیفکیرین، بیرکردنه وه له‌نه‌فسی خود.

خودانگیخته: بپروانه: "خودجوش".

خودایستا: بپروانه: "مستقل".

خواهانسازی: بپروانه: "ترغیب".

خواهش: تکا، رجا، هه‌رجو، ئه‌رجو، هه‌وین، خوايشت، خواهیش، خواهیشت، مه‌ده‌ر، هیقی، ئاره‌زوو.

خواهش کردن: خاتر لی‌کردن، تکا لی‌کردن، خواهیشت لی‌کردن، داوالیکردن، روولینان، پارپانه وه.

خواهشگر: تکاکار، تکا‌کهر، رجاکار، داواکار، ویستیار، پارپیره وه، خواهیشت‌کهر. نیوژیکه‌ر.

خواهشگری: تکاکاری، تکاکردن، داواکاری، وه‌پاران، ناویژوایی.

خواهشمند: تکاکار، داواکار.

خواهناخواه: بته‌وی نه‌ته‌وی، بلتییت و نه‌لیتی، بمانه‌وی و نه‌مانه‌وی، بقی نه‌قی، خوایی نه‌خوایی، گه‌ره‌ک ناگه‌ره‌ک، چاری ناچار، به‌ناچاری.

خواهندگی: بپروانه: "خواستاری".

خواهنده: ناویژووان، تکاکار، داواکار، خوازیار. خوازینی کهر. سوالکهر.

خواهه: بپروانه: "خواهش".

خواهیدن: بپروانه: "خواستن".

خواهی نخواهی: بته‌وی یا نه‌ته‌وی، چه‌تمه‌ن.

خوب: 1) باش، خاس، چاک، تازه، سپه‌هی، په‌سند، قانج، قه‌نج، دژی خراب. 2) جوان، قه‌شه‌نگ، رند، خوشیک، په‌سند و به‌ردل. 3) به‌که‌لک، به‌قازنج، به‌سوود. 4) به‌ته‌واوی. 5) به‌پمین، دلخواز.

خودباختن: خۆدۆپاندن.

خودباختە: (1) خۆدۆپاڧ. (2) كەسى كە لە ژيړكارىگەرى كولتورى دىكەدا ناسنامەى كولتورى خۆى لە دەست دابى.

(3) فريوخاردوو. (4) سست، شل، بى ھيژ. **خودباورى:** متمانە بە خۆى.

خودبىرتىبىنى: (دەرووناسى) خۆبەزل زانى، بادىيە وائى.

خودبىخود: ھەرلە خۆو، لە خۆيەو، ژبەرخۆ، بى ھۆ، لە خۆپا، بە بى ويست و ئىرادەى كەسىكى دى.

خودبىزگ بىن: ئاخايۆك، خۆبەزل زان، بە دەمار، فيزن، بادىيەوا، بە دەعيە.

خودبىزگ بىنى: (دەرووناسى) خۆبەزل زانى، فيز، بە دەماربوون، بادىيە وائى.

خودبىسا: بىوانە: "خودكفا".

خودبىسندە: بىوانە: "خودكفا".

خودبىنياد: خۆدپاڧ، خۆبىنياتنەر.

خودبىن: خۆنما، خۆبىن، خۆپەسند، خۆخوا، خۆپەسند، ويۆين، ئەو كەسەى وا

نیشان دەدا كە لە خەلك خۆى بە زل تر دەزانى. بۆماناى زياتر بىوانە: "متكبر".

خودبىنى: خۆبىنى، خۆنمايى، خۆپەسندى، لووت بەرزى، بە دەمارى، بادىيە وائى.

خودپرداختا: بىوانە: "فرانشيز".

خودپرست: خۆپەرس، خۆپەرست، خۆخواز، لە خۆپازى، لە خۆبايى، خۆويست، خۆبىن.

خودپرستى: خۆپەرستى، خۆخوازى، خۆويستى، خۆبىنى.

خودپسند: خۆپەسند، خۆپەسند، خۆپەسند، خۆخۆشەويست، خۆبەزل

زان، گەقەزە، لووت بەرز، فيزن، بە فيز، بە دەمار، لە خۆبايى، كپار، كاو.

خودپسندى: خۆپەسندى، خۆپەسندى، خەدى خۆپەسند، فيز، دەعيە، لووت بەرزى.

خودپناھى: متمانە بە خۆ.

خودپيدا: ئاشكرا، ديار.

خودتاويل: خۆراقە كردن.

خودتھمىلى: خۆداسە پاو.

خودجست: خۆدۆزىن، خۆپشكەن، بژار، بژىن.

خودجوش: ھەلقولاو، خۆپسك.

خودحفاظى: خۆپاريزى.

خودخوار: خۆژيو، ھەر بوونەو ھەرى كە بە بى نيازى بوونەو ھەرى بژى.

خودخواستە: بە پى مەيل و بۆچوونى كەسىنى.

خودخواه: خۆخواز، خۆخاز، خۆخوا، لە خۆپازى، خۆويست، خۆپەرست، بە فيز، بايى ھەوا، مەنەرى.

خودخواھى: خۆخوازى، خۆخازى، خۆويستى، خۆپەرستى، مەنەن.

خودخور: خۆخورەو، كەسىك كە خەم و خەفەتى زۆر بخوا و لە خەمان كز و لاواز بووبى.

خودخورى: خۆخواردنەو.

خوددار: خۆدار، خوددار، خۆپاڧ، خۆگرتوو، خۆگرتى، خۆپاريز، پشووڧريژ، بە ھەسەلە.

خوددارى: (1) خۆدارى، خوددارى، خۆپاڧگى، خۆپاڧگرتن، خودگىرى،

خۆپاريزى، دەس راگرتن. (2) سەپپىچى، خۆبواردن، خۆلى پاراستن، دوورى كردن.

خودداراستن: خۆگىڧكردن، خۆپازاندنەو، خۆبەجوانى نيشاندان.

خود را آمادە كردن: خۆگورج كردن، خۆڧردان، خۆپەيت كردن، خۆنامادە كردن بۆ كار.

خودرافداگردن: خۆبەخت كردن، خۆ دەپىناوان، مردن لە ريگەى مەبەستىكدا.

خودراى: خۆسەر، لاسار، سەررەڧۆ، گوى نەبىس، ھەلەشە، سەھندە، سەھنگە.

خودرستە: بىوانە: "خودرو".

خودرو: (1) خۆدەر، خۆوەر، خۆپرست، خۆپسك. (2) برىتى لە كەسى كە

رانە ھىنرابى و سەررەڧۆ بارھاتبى. (3) ماشىن، سەيارە. (4) خۆپسك، ھەلقولاو.

خودرداى: خودسپىنەو، خۆ پاك كردنەو، **خودرندگى نامە:** خۆژياننامە، ئۆتۆبىيۆگرافى.

خودرنى: لە خۆدان، لەسەر و گويلاكى خۆدان بە تايبەتى كاتى خەم يان شادى.

خودرست نامە: ئۆتۆبىيۆگرافى.

خودساختە: ئەو ھى كە روالەت يان رەوشتى خۆى رازاندبىتەو، كەسىك كە خۆى بۆ كارى گەورە ئامادە كرىبى، ئەو ھى بە ھەول و تەقلاى خۆى و بە بى پشتيوانى كەسانى دى بە دۆخىكى لە بار لە ژيان گەيشتبى. دەسكرد، تەزويىرى.

خودسازى: رازاندنەو ھى روالەتەى خود. ھەولدان بۆ دابىنكردى پيشكەوتنى خۆ.

باش كرىدى ئاكار و رەوشتى خود. خۆ ئامادە كردن بۆ كارىك. بە ھىزكردى توانايى و سفەتە باشكەكانى خۆ و دوورخستنەو ھى لاوازى و چەپەلى بە كان لە خۆ پياكارى، روالەت نوپنى.

خودستا: خۆھەلكيش، خۆپانەر، خۆھەلدان، پەسنى خۆ، ستايشى خۆ، فۆرتەك.

خودستاي دروغىن: فشەكەر، فۆرتان، خۆھەلكيشى دۆزن.

خودستايى: خۆھەلكيشان، بافیش، فشەفش، فۆرت، فۆرتان، پەسنى خۆدان، ھۆشەكارى، چاوپا، بە خۆداهەلگوتن، تارىڧى خۆكردن، فشەكردن، چىڧ، قاپان.

خودسر: سەررەڧاى، سەررەڧۆ، سەربىژيو، لاسار، گوينەدەر، سەرسەخت، خۆسەر، كىژ، بىخۆ، بىپرس، سەربەخۆ، ھەلچۆ، كەللەشەق، ملھوپ، دىكتاتور.

خودسیرانه: سەررەپۆیانە، خۆسەرانه، كەللەشەقانه، ملهوپرانه.

خودسپرست: ژننى كە بە تەنبايى بژيوى خۇى يان بنەمالەكەى لەئەستۆدايە.

خودسرى: سەررەپۆيى، خۆسەرى، لاسارى، كيزرى، ديكتاتورى، كار بە ئارەزووى خۆ كردن، گووى نەدان بە قسەى كەس، بەرھەلدايى و كارى سەررەبەخۆ، سەررەپۆيى، سەررەكيشى، سەررەپۆيىچى، كيزرى، مل نەدان، ياخيگەرى.

خودسوز: خۆسووتين، كەسى كە ئاگر لە خۇى بەر بدا و خۇى بسووتينى.

خودسوزى: خۆسووتاندىن.

خودشكن: بەگژھەواوھەوھەس دا چوو، چلەكيش.

خودشناختى: خۇناسين، خۇناسينەوھە، دەخۆگەيشتن.

خودشناسى: خۇناسى، ئاگادارى كەس لە لاوازى و توانايى يەكانى خۇى، كەسى كە قەدرى خۇى دەزانى.

خودشپرىنى: خۆ خۆشەويست كردن، كارى واكردن كە خۆشەويست بى، خۆشپرىن كردن، خۆشپرىن كردن.

خودشپىفتى: خۆشەيدايى، هۆگريى نەخۆش ئاسا بەخۆ، "نارسيسيسم".

خودشپفتە: خۆشەيدا، "نارسيسيسم".

خودفرمان: بروانە: "مستقل".

خودفرمانى: بروانە: "استقلال".

خودفروش: خۆنويىن، خۆھەلگيش، خۆپرانەر، هوشەكەر، بەشات و شووت.

(2 سۆزانى. 3) خۆفروش، بەكرىگىراو، جاش، كاسەلپس.

خودكار: 1) خۆكار، خۆكەر، خۆگەر، خۆمەش، ئوتوماتيك. 2) خۆنووس، پينووس. 3) كەسى متمانەبەخۆ.

خودكارى: جوولەى خودى، ئوتوماتيكى، خۆكارى، خۆگەرى.

خودكام / **خودكامە**: ديكتاتور، ملهوپر، سەررەپۆ، خۆسەر، ستەمكار.

خودكامگى: زۆردارى، ستەمكارى، ملهوپرى، ديكتاتورى، سەررەپۆيى، خۆسەرى.

خودكاوى: خۆپشكنين، خۆدۆزين.

خودكردە: خۆكردە، خۆكردو، كارىك كە كەسىك بەبى دەست تيوەردان و راويژكردن بە كەسىكى دى ئەنجامى بدا.

خودكشان: بى ئارامى و لەخۆدان لە كاتى پيشهاتيكى ناخۆشدا. هەول و تەقالاى بىسنوور. "خودكشان كردن": هەول و تەقالاى بىسنووردان.

خودكشى: خۆكوژى، خۆكوشتن، خۆ لە ناوبردن بە مردن. هەول دانى ژۆر و لە رادەبەدەر لە كارىك يان بابەتتىكا.

خودكفا: خۆژى، خۆژيو، بەخۆژيو، بژيو، بژيك، خۆبەرپۆبەر، نان مال، كەسىك كە چاوى لە يارمەتى كەس نەبى، سەررەبەخۆ.

خودكفـايى: خۆبژيوى، خۆژيوى، خۆتپركردن.

خود كەم بينى: (دەروون ناسى) خۆبەكەمتر زانين.

خودگرا: خۆخواز، خۆويست.

خودگرايى: خۆخوازى، خۆويستى، منيىتى.

خودگردانى: خۆگيرى، خۆبەرپۆبەرى، ھەمان خودمختيارىيە بە دەسەلاتى كەمترەوھە و زۆرتەر بەرپۆبەردنى كاروبارى ئيدارى و كولتورى دەگرپتەوھە.

خودگرزين: خۆخواز، خۆپرست، لە خۆپازى.

خودگزينى: ھەلژاردنى راستەوخۆ.

خودمان: خۆمان، خۆن، ئيمە.

خودمانى: خۆمانى، خۆمانە، خۆمانەيى، خۆيى، تايبەت بە خۆمان، بە شيوەى تايبەتى.

خودمحور: خۆتەوھە، خۆخواز، خۆسەر، سەررەپۆ، egocentric.

خودمحورى: خۆتەوھەرى، خۆويستى، خۆسەرى.

خودمختار: 1) خودمختار، خۆبەرپۆبەر، لە زاراوھى سياسيدا: سەررەزەوى يان پاريزگا (چەندپاريزگا) يان ولاتىك كە لە بەرپۆبەردنى ھيندى لە كاروبارەكانى دا سەررەبەخۆ بى و لە راپەراندنى كاروبارەكانى ديكەيدا پيرەوى لە حكومەتى ناوھەندى بكا. 2) بروانە: "خودراى".

خودمدار: بروانە: "خودگرا".

خودمختارى: خۆپرەبەرى، خۆبەرپۆبەرى، خۆھەلپۆبەرى، ئۆتۆنۆمى، خودمختارى.

خودمدارى: بروانە: "خودمحورى".

خودمنش: بروانە: "خودپرست".

خودنكـوھى: رەخنە لە خۆ، خۆ سەررەكۆنەكردن.

خودنما: خۆنويىن، خۆنما، خۆدەررەخەر، خۆپەسند.

خودنمايى: خۆنويىنى، خۆنواندىن، خۆنوانن، خۆنمايى، خۆ بە غلوورى نيشان دان، خۆھەلگيشان، پەسنى خۆدان، خۆدەررەخستن، دەررەكەوتن، خۆپرانان، فيز و دەعيە. سنگ دانەپيش، سنگ دانەپيشەوھە، سنگ ھەلگيشان، خۆتى ھەلقوتاندىن.

خودوندى: بروانە: "خودمختارى".

خودويژه: تايبەت بەخۆ، تايبەتى.

خودى: خۆيى، خۆيايەتى، خۆمانە، ناسياو، ناسيار، ئاشنا. "غیرخودى": ناخۆيى. "خودى بە ميدان انداختن": بە مەبەستى خۆنويىنى خۆ لەكارى كەسانى دى ھەلقوتاندىن. "خودى نشان دادن": خۆنويىنى كردن. "بەخودى خود": خۆبەخۆ، بەشيوەى ئوتوماتيك. بەتەنبايى.

خوديارى: خۆكۆمەگى، كۆمەگى (ناوخۆيى/خۆيى).

خور: 1) ھەتاو، خۆر. 2) خواردن، خۆراك، شياوى خواردن.

خور: (خ. و) لاوازی، سستی، بى توانايى.
خورا: (1) شياو، شيان، لايق. (2) بپروانه: "خوراك".
خوراك: چهره، خواردى، خواردهمەنى، خۆبراك، وارده.
خوراكي: خۆرهك، خواردهمەنى، خواردى، شياوى خواردى.
خوراندگر: دەر خواردهر، پى خوران.
خوراندن/ خورانيدن: خۆراندن، خۆرانن، دەر خواردان، پى خوراندن، وەردايش (كوتەك) ليدان.
خورانش: بپروانه: "تغذيه".
خورنجيون: بپروانه: "بختك".
خوره: خۆرك، خواردهمەنى، غەزا. "خوردوبرد": خواردى و بردن. تەخشنان پەخشنان. "بە خورده چيزى رفتن": بە تەواوى مژران.
خورد رفتن: خوران و لە ناوچوون.
خوردگى: خورانى بەر بەرەى شتى.
خوردن: (1) خواردى، خارن، هەردەن، واردين، واردهى، وەردەن، وەردايش، وەردش، بە ديان جاوين و قووت دان، فارن. (2) خوارندنەوه، نۆشين.
(3) لە ناو بردن و بە قيرۆدان. (4) بە ناپهوا زەوت كردنى دارايى كەسيك. (5) پيخواردى.
(6) سوان، خوران. (7) بە هەوهس و چيژەوه سەيرى كەسيك كردن. (8) لە دل دا راگرتن، خۆباردىن لە دەر بپيى قسە يان هەست يان حالەتى. (9) قازانج بردن، سوود كردن. (10) ليدران. (11) شياو و لە باربوون، هاوپيژەبوون. (12) ليدران،

پيک دادران. (13) كوتەك خواردى.
(14) ئازارديتن. (15) هاوكاتبوون. تتيه پاندن. (16) بپروانه: "تحمل كردن".
خوردن و شكستن: خۆش رابواردن. "از كسى خوردن": بە زين لە بەرامبەر ئەودا، قبول كردنى برانەوهى ئەو. "بە كسى خوردن": لە روالەت يان هەلسوكەوت لە وچوون. "خود را خوردن": خۆ خوارندنەوه.
خوردنى: خۆرەن، خواردهمەنى، شياوى خواردى، شتى كە بۆ خواردى بشى، هەردەنى، وەر، واردين، چلە. لە بەردلان و خوین شيرين.
خوردەشدن: خوران، خوربان، بە خواردى چوون. ساويان و لە ناوچوون.
خوردەشده: خوروا، خورباگ، بە خواردى چووك.
خوردى: بپروانه: "خورد".
خورشيد پرست: خۆر پەرست، هەتاو پەرس.
خورشيدگرفتگى: بپروانه: "كسوف".
خورشيدوش: وەك خۆر، خۆرئاسا.
خورنده: (1) شياو، شايان، شايستە، لە بار. (2) بپروانه: "ظرفيت".
خورنده: خۆر، خۆرە، ئەوى دەخوا.
خوز: (خ) دوژمنايەتى كردن، دوژمن داربوون.
خوزى: (1) سەر بە خوزستان، خوزستانى. (2) گۆشتى كوتراو.
خوسايندن: بپروانه: "خيساندين".

خوسپيدن: خەوتن، نووستن.
خوست: (1) بپروانه: "جزيره". (2) كوتراو، ريگەى كوتراو، شيلدراو.
خوستن: ورد كردن، كوتان، شيلان.
خوش: چاك، باش، شاد، شادمان، بەگەشە، خۆش. سەرسەوز. راحت، ئاسوودە.
خوش آوا: بپروانه: "خوش آواز".
خوش آواز: خۆش بيز، خۆش خوان، دەنگ خۆش.
خوشا: خۆزگەبە، خۆزى، وەرپەك، وەرپەكنا، وەرپەكنا، خۆشا.
خوش اخلاق: ئاكارباش، خۆشخوو، خەپەسەند، خۆش ئەخلاق، دژى بەدخوو. "خوش اخلاقى": ماريەت، رووخۆشى و ئاكارپەسەندى، خۆش ئەخلاقى.
خوش اقبال: بەختەوەر، خۆشەخت.
خوش الحان: دەنگ خۆش، خۆش ئاواز، دلگر.
خوشامدگفتن: بە خيهرهتەن، خۆشاتن، خۆش هاتن، خيهراتن، خيهراتن.
خوشامدگويى: (1) بپروانه: "خوشامدگفتن". (2) زمان لووسى، تەرزوانى، مەرايى.
خوش اندام: بە ژن و بالا ريك، خۆش قەلاقەت.
خوشايندن: بپروانه: "خشكاندين".
خوشايند: جيگەى دلخۆشى، دلخۆشكەر. پەسەندكراو، جوان، شايستە، شياو. رازيبوون. زمان لووسى، روپيىنى.

خوش باطن: دەر وون پاك، دلپاك.
خوش باور: ساويلكە، دل ساف، خۆشباوەر، خۆش بپروا، بى فيل و فەرەج.
خوش بخت: بەختەوەر، خۆشەخت، بەختيار.
خوشبختانه: بەختەوەرانه، بەختى يەوه.
خوش بدە: خۆش حەساو.
خوش بر خورد: هەلسوكەوت جوان.
خوش بر و بالا: بپروانه: "خوش تركيب".
خوش بنيه: سالم و بەهيژ.
خوشبو: بۆنخۆش، هەرچى يەك كە بۆنى خۆش بى.
خوش بودن: خۆش حال بوون، ئاسوودەبوون، بى خەم بوون.
خوش بيان: شەكرليو، شەكرليفت، قسەشيرين، گەت و لغت خۆش.
خوش بين: گەشبين، خۆش بين، چاك بين، دل روون، هيوادار، دور لە ناھوميدى، هەر بەھوميد، وەش وين.
خوش بينى: گەش بينى، روون بينى، خۆش بينى، هيوادارى.
خوش پوش: تەپپۆش، كۆك، پۆشتە، كەسى كە جلوبەرگى نوئ و جوان دەبەر دەكا.
خوش ترارش: ئەوهى كە بە جوانى تاشرابى، قولا، ريك، شياوى، بە ژن و بالا جوان و ريكوپيک.
خوشترک: نەختيک خۆشتر و چاكتەر. ئارامتر، نەرمتر.

خوش ترکیب: قولغ، رند، جوان و بهرچا،
 خاوه نى ئەندامى جوان و لەبار، بەژن و
 بالا ريك و قوللا، خۆش قەلافەت.
خوش تىپ: جوان خاس، جوان چاك،
 وەشەك، خوشيك، خۆش تىپ، پىياوى زۆر
 جوان و ريكوپيك، قىت و قۆز، لەبار.
خوشحال: شاد، شادمان، بە كەيف، كەيف
 ساز، كەيف وەش، خۆش دەماخ،
 دلخۆش، خوشحال، دلشاد، رازى.
"خوشحال كنده": چارپۆشن كەرەو، دىتنى
 شتى دلخۆشكەرە، خوشحالكەر.
خوش حساب: حەساو خۆش، كەسى كە
 قەرزەكەى خۆى لە وادەى خۆى
 دەداتەو.
خوش خەبەر: مژدەدەر، مژدەهەين،
 بەمژگىنى، خۆش خەوەر، خۆش خەبەر.
خوش خىزمەتى: خۆش خىزمەتى،
 خوشپەفتارى.
خوش خرام: كەسى كە بە ناز و حوزمەو
 دەپوا، بە لار و لەنجە.
خوش خط: خۆش نووس، خۆش خەت،
 ئەوەى كە بە خەتى خۆش دەنووسى.
خوش خلىق: بپوانە: "خوشخو".
خوشخو: خۆش خولق، خەدەپەسند، خۆش
 رەفتار، رووخۆش.
خوش خواب: خەوخۆش، خەوخەو،
 خەوتە.
خوشخوار/ خوشخور: خۆش خۆز، خواردە،
 كەسى خۆراكى باش دەخوا.

خوش خوان: بپوانە: "خوش آواز".
خوش خوراك: بپوانە: "خوشخوار".
خوش خوش: هيدى هيدى و لە رووى
 خوشىيەو، نەرم نەرم، خۆش خۆش،
 وردەوردە.
خوش خوشك: (1) قەوچە. (2) بپوانە:
 "خوش خوش".
خوش خيال: خۆش خەيال.
خوش خيم: خۆش خولق، خوشپەفتار. لە
 زاراوەى پزىشكىدا: بىمەترسى.
خوش داشتن: خۆش ويستن، هۆگرېون.
خوشد دل: شاد، شادمان، خوشحال،
 دلخۆش، بەكەيف. هيواردار.
خوش ذوق: تەرفام، بەزەوق، بەمجيز،
 خاوەن سەلىقە، بەسەلىقە، سەلىقەباش.
خوش رفتار: كەسى كە بە چاكى بە ريگا
 دا بپوا، بە ئاكار، ئاكارچاك، خۆش رەفتار.
خوش رنگ: ئەوەى كە رەنگ و رووى باشى
 هەبى، رەنگ جوان.
خوشرو/ خوشروى: رووخۆش، خوشپوو،
 دەم بە پىكەنين، رووگەش، رووكراو،
 لەزگين.
خوش ريخت: قەلافەت ريك و لەبار، بەژن
 و بالا جوان، كەسىك كە ئەندامىكى
 جوان و ريكوپيكى هەبى و جلوبەرگى
 باش دەبەر بكا.
خوش زمان: زمان شيرين، قەسەشيرين،
 قەسە خۆش.

خوش سخن: گفت و لفت خۆش، شەكرليو،
 شەكرليفت، گوته خۆش، قەسە خۆش، قەسە
 شيرين.
خوش سراى: بپوانە: "خوش خوان".
خوش سلوك: خۆش رەفتار، كەسى كە
 دەگەل خەلكى بە ھەلسووكتەوتى جوان و
 خەدەپەسند دەجووليتەو.
خوش سلىقە: بپوانە: "خوش ذوق".
خوش سودا: بپوانە: "خوش معاملە".
خوش سىما: جوان، قەشەنگ، چەلەك،
 خوشيك، دەلال، خۆش روو.
خوش شانس: خواپىداو، خواپىدايو،
 سەربەرسق، سەربەرزى، خوشبەخت،
 بەختيار.
خوش شگون: بپوانە: "خوش يمن".
خوش صحبت: راويژ خۆش، قەسەخۆش،
 خۆش دەف.
خوش صورت: قەشەنگ، جوان و دلگر،
 دەلال، دەم و چاو جوان و سپەھى.
خوش طالع: بپوانە: "خوش اقبال".
خوش طبع: خۆش زەوق، قەسەخۆش و
 گالته باز، قەسەخۆشى گالته كەر.
خوش طعم: خۆش چيژ، بەتام، تامدار.
خوش طينت: خۆش خولق، خوشخو،
 سرشت باش.
خوش عاقبت: ئاخىر خيئر، كەسى كە
 ئەنجام و ئاخىرى باشى هەبى.
خوش عنان: رام، دەستەمۆ.

خوش قىامت: بەژن و بالا بەرز و جوان،
 خۆش قەلافەت، جوان چاك.
خوش قدم: پى و قەدەم موبارەك، پى
 بەودم، پى و قەدەم خيئر، خۆش قەدەم،
 پى بەخيئر و خوشى.
خوش قريحه: خاوه نى زەوقى ھونەرى.
خوش قلب: دل پاك، دل پاقز، دەروون
 پاك، خيئرخواز، بى فروقيل.
خوش قول: كەسى كە وادە و قەولەكەى
 بەجى بىنى، خۆش قەول، خۆش بەلئين.
خوشك: بەخوشى.
خوش كلام: بپوانە: "خوش سخن".
خوش گام: ئەسپى چەلەك و خوشپۆ.
خوش گىذران: خۆش رابويژ، خۆش
 گوزەران، دلچەرين.
خوشگىذرانى: خۆش رابواردن، خۆش
 بووران، خوشگوزەرانى، كەيف كردن،
 كيف كردن، فرەھى.
خوش گفتار: زمان شيرين، قەسەخۆش.
خوشگل: قەشەنگ، جوان، سپەھى،
 دلرفين.
خوشگو/ خوشگوى: دەمەوەر، زمان پاراو،
 قەسەخۆش، ئاخاوتە خۆش.
خوش گوار: بەتام، خۆش چيژ، شيرين،
 ئاسان ھەزم بوو، خواردەمەنيەك كە بە
 زووبى ھەزم بى.
خوش گوارى: تامدارى، خوش چيژى.
 ئاسان ھەزم كردن.

خوش لعن: بېروانه: "خوش الحان".

خوش لقا: جوان، قه شه ننگ.

خوش لهجه: خوځښ زوان، زمان خوځښ، زمان شپږين، كه سې كه شپوهى ئاخاوتنى خوځښ بې.

خوشمزرگي: 1) خوځښتامى، به تامى، تامداربوون، به له زه تى، خوځښى. 2) شوځى و گالته.

خوشمزه: به تام، تامدار، خوځښ چيژ، خوځښ چيژه، خوځښتام، موزه دار، خوځښ له زمان. خوځښه ويست و خوځښ شپږين. شوځ و قسه خوځښ.

خوش مشرب: مه شرف خوځښ، راويژوړووخوځښ.

خوش معامله: خوځښ مامله، سه وداخوځښ. **خوش منښ:** ره وښت جوان و باش، دهر وون باش، خوځښ خولق.

خوش منظر: قه شه ننگ، سپه هى، خوشكوك، جوان نوځښ، ديمه ن جوان، به ديمه ن، ده شه.

خوشنام: خوځښناو، خوځښ نيو، ناو به چا كه دهر چوو.

خوش نشين: خوځښ نشين، ره شايى، كه سيك كه هركات جيگه په كى باستر و له بارترى ده ست كه وي بجيته ئه وي، ئه و ره عيه ته هى ده توانى له دى بار بكا. له بڼه رت دا به و كه سانه ده گوتري "قه رهن/ ره شايين" كه هيج زهوى و زاريكيان نيه

بى كيلىن و داهاتيان هه بې به لام بؤ ئه وهى به چه شنيك فريويان بده ن پييان ده لښ خوځښ نشين، "يووفه ميزم".

خوش نقش: نه خشين، نه خشاو، جوان و ره نكاوى، ئالووالا.

خوش نگرش: بېروانه: "خوش بين".

خوش نما: كه شخه، جوان نوځښ، له به رچاو، هه ر شتى كه باش و جوان بنوځښى، شيك و له بار، هه ر شتى كه بيچم و روا له تيكي جوان و په سدى هه بې.

خوشنوا: بېروانه: "خوش الحان".

خوشنود: بېروانه: "خشنود".

خوش نويس: خوځښ نووس، خوځښ خه ت.

خوش نهاد: دهر وون باش، سرشت چاك.

خوش وېش: چاك و خوځښى، وهش بهش.

خوش وقت: خوځښحال له روودانى كاري.

خوشه چين: خوځښه چين، خوځښه چين، گول هه لگره وه، گول چنه وه له په ريز، گولچين، گولبژير، هيشووگه ر، هوشه چين، هوشه چه، وشووگه ر، ويشى چين، داشى، قورف، كه سيك كه ده سك و گول ده كا. سوالگره.

خوش هيكل: به ژن و بالا ريكوپييك، خوځښ قه لافه ت.

خوشى: خوځښى، شادى، شادمانى، به ده ماخى، ته رده ماخى، وه شه هى. ته ندروستى، له ش ساغى. سه رسه وزي. جوانى، قه شه ننگى.

خوشيدن: بېروانه: "خشكيدن".

خوش يمن: پېرؤز، به فه ر، مواره ك، پيچه وانه هى "بديمن".

خوف: 1) روچوونه ناو ئاو، له ئاو دان. 2) ده بيره وه چوون و بيركردنه وه له شتيك، تي فكرين. 3) خهريك بوونى هه مه لايه نه به كاري يان باهه تي.

خوف: 1) ترس، سام، خوځښ. 2) ترسان، ترسيان، تووشى ترس و خوځښ هاتن. "خوف ورجا": ترس و هيو.

خوف انگيز: ترس هين، خوځښ هين.

خوفناك: ترسناك، سامناك، سامدار.

خوگردن: (خ) بزار كردن، هه لكه ندنى گياى زيا ده كى له باخچه و بيستان.

خوك كردن: خووگرتن، عاده ت كردن.

خوگر: خووگرتوو، خووپي رتوو، هوگر، ئوگر، گرو.

خوگر فتگى: هوك، هوكاره بوون، هوگرى، خووگرتن. بؤ ماناى زياتر بېروانه: "الفت".

خوگر فتن: خووپيوه گرتن، خووپيگرتن، هوگر بوون، هوگرى، هوگرتن، ئوگر بوون، گرو بوون، هوكاره بوون، پيوه راهاتن، عاده ت كردن.

خوگر فتنه: خووپيگرتوو، هوگر، ئوگر، رموده، پيوه راهاتوو، فير، فير بوو، فير بووگ، رام.

خول: (خ) به باشى ئاگاليبوون، ئاگادارى كردن.

خول: (خ) بېروانه: "خدم و حشم".

خوله: (خ) بېروانه: "خالى".

خون آشام: 1) خوځښمژ، خوځښ خوځښ، زيندى خوځښ، پياوخوځښ. 2) بريتى له كه سى دلره ق و زؤردار و زالم كه خه لكى بى تاوان بكووژى.

خون اكند: پر له خوځښ، پرخوځښ، ليورپژ له خوځښ.

خون لود: خوځښناوى، خلتانى خوځښ، خوځښاولځښ، خينالى، گوځښين، گوځښين، هوونالو.

خون آمدن: خوځښ هاتن له نه نداميكي له ش.

خونابه: 1) خوځښناو، هووناو، خوځښ و خوځښ، خوځښى تيكله له به ئاو، فرمي سكى خوځښناوى. 2) ئاو يكه كه خړوكه سپى و سووره كان له و دا دين و ده چين، پلاسما.

خونالودشدين: ده خوځښ هاتن، خوځښ ليها تن، خوځښناوى بوون.

خونبار: 1) بېروانه: "خونين". 2) شتى كه خوځښى زؤرى لي ده رژى. 3) پيشانده رى خه م و ره نجى زؤر.

خون برآوردن: خوځښ هه ليانان، خوځښ هه ليانانه وه، خوځښ هه لاوردنه وه، خوځښ رشانه وه.

خون بست: خوځښ بايى. "خون بست كردن": كوشتنه وهى بكووژى به دانى خوځښ بايى رزگار كردن. ئاشتيدان.

خونبها: خوځښ بايى، قه ره بووى كوژرانى كه سيك، وشر، پاره يه كه بكووژ ده يدا ته به جيماره كانى كوژراو تا بيبه خشن.

خونبهدادان: خوین بژاردن، خوین باييدان.
خون پالا: بپوانه: "خونبار".
خون جگر: خەم و رەنجى ژۆر. فرميسكى خويناوى. "خون جگر خورەن": رەنج و نازارى ژۆر كيشان.
خون چكان: خوین دەلەين، خوین دادەر، ئەوەى خوینی لەبەر بپوا.
خونخوار: خوینخۆر، خوینمژ. خوین ریز، زالم، ژۆردار، ستمكار، دلپەق. هۆقى و درپنە.
خونخوارگی: خوینخۆرى، خوینمژى، خوینریژى، ستمكارى، ژۆردارى.
خونخواه: خوینخوا، خوینەخۆ، خوینگر، خوین ئەستین، ونەوى، داواكارى تۆلەى كوورژاو، كەسى كە داواى تۆلەى كوورژاو دەكا.
خونخواهى: خوینخوايى، خوین ئەستاندەنەوه، لە تۆلەى خوینی كەسيك كە كوورژاوه بكوورژەكەى بكوورژان يان خوازىارى سزادانى بن.
خون خورەن: 1) خوین خواردنەوه. 2) بریتى لە خەم خواردنى ژۆر.
خوندار: تیکەل بە خوین، خویناوى. قاتل، بكوورژ. میراتبەرى كوورژاو.
خونداگار: بپوانه: "خوندانگار".
خون دادن: خوین دان. كوورژان يان شەهیدبوون.
خون دل: بریتى لە خەم و خەفەت و رەنج و كوورژەوهى ژۆر.

خون دیدە: فرميسكى ژۆر.
خون رز/خون رزان: بریتى لە شەپاب، شەپابى كە لە تری ساز كرابى.
خون ریختن: خوین رشتن، خوین رژاندن، خوین رژتن، كوشتنى خەلك، پیاو كوشتن.
خون ریز: خوین ریز، خوین رژ، هون ریز، پیاوكوژ، ئەوەى كە كارى خوین رژتنە. خوین دەلەين. قوربانىکردن.
خونریزی: 1) خوین ریزی، رزك، رسكیان، رسین، خوین پژان، لووت پژان. 2) پیاوكوژى، كوشتن، كوشت و بپ.
خون سرد: 1) خوین سارد، گيانلەبەرى كە تینى لەشى بە قەراى پلەى تینى ئەو ژینگەپەیه كە لى دەژى وەك ماسییهكان و خزۆكەكان. 2) بریتى لە مۆى هیدی، لەسەرخۆ، بەسەبروحەوسەلە، بەتاقەت. 3) گوئ بە هیچ نەدەر، كەمتەرخەم، دەهرى.
خونسردى: خوین ساردى، پشوودریزی، سەبر و حەوسەلە.
خون(فشان/افشان): خوین پریژین، پریژینەرى خوین، خوین دەلەين. گيانباز، لەخۆبوردو.
خونكار: 1) بپوانه: "خونریز". 2) بپوانه: "خونداگار".
خون كافت: پزیشكى) "هیمۆلیز".
خون كردن: كوشتن. قوربانى كردنى گا يان مەپ. تووشى گوناح بوون.

خون كسى را خورەن: بریتى لە چەوساندنەوهى ئەو.
خون گرفتن: خوین گرتن، خوین بەردان.
خونگرم: 1) خوین گەرم، ھەر گيانلەبەرى كە خوینی گەرم بى، گيانلەبەرى كە پلەى تینى خوینی زیاتر لە پلەى تینى ئەو شوینە بى كە تینیدا دەژى وەك گوانداران و پەلەوهران. 2) بریتى لە كەسى دلۆقان و خۆشخولق. 3) بریتى لە سوور لە سەر مەبەست. 4) كەسى كە زوو ھەلدەچى، زوو توورپە دەبى.
خون گریستن: لە خەم و خەفەتى ژۆر بەكول گریان.
خون گشادن: بپوانه: "خون گرفتن".
خونگیر: بپوانه: "حجام".
خون لختە: خوینی مەییو، خوینی بەسیاگ، جەلتە.
خون مردگی: خوین تیتزان، ھەلاززان.
خونی: 1) خویناوى، خلتانى خوین، خوینین. 2) بكوورژ، پیاوكوژ، قاتل، خوین ریز. 3) سوور بە رەنگى خوین.
خونین: خوینی، خویناوى، خوینین. خلتانى خوین. "خونین و مالمین": كوتەك خواردووى خەلتانى خوین.
خوھل: (خ) پىچ خواردوو، پىچ دراو، باوخواردوو، لار، لارولەویر.
خوی: بپوانه: "خو".
خوید: كال، فەريك، نەگەيو، گياى تازە.

خویسه: گەنگەشە، شەپو كیشە.
خویش: بپوانه: "خویشاوند".
خویشاوند: خزم، كەس و كار، قەوم، كریف، كریف، مریبا، مەرەف، خویش. "خویشاوند دور": بۆرەخزم، خزمى دور.
خویشاوندی: خزمایەتى، قۇمایەتى، خۆیایەتى، خۆیەتى، خویشایەتى. "واحد خویشاوندی": یەكەى خزمایەتى.
خویش بین: بپوانه: "خویدبین".
خویشتن: خۆ، خود، خودیتى، خودیەتى، راناوى ھاوبەش بۆ یەكەم و دووھەم و سیھەم كەسى تاك و كۆ.
خویشتن بین: بپوانه: "خویدبین".
خویشتن پیايى: خۆپاریزی، چاوەدیریکردنى خود.
خویشتن خویش: خودیتى خۆ.
خویشتن دار: خۆپاراگر، خوددار، بەربەخۆگر، دان بە خۆداگر، خۆپاریز.
خویشتن دارى: خۆپاراگرتن، دان بە خۆداگرتن، خۆپاریزی، بەربەخۆگرتن، بەسەرخۆدا زالبوون، سەبەرکردن، ھەلەنەبوون.
خویشكار: 1) خۆكار، خۆگەر. 2) ئەرك ناس. بە مانای وەرزیرى و جووتیاریش ھاتوو.
خویشكام: بپوانه: "خودكام".
خویشى: بپوانه: "خویشاوندی".
خهل: بپوانه: "خوھل".
خیابان: شەقام. "خیابانى": سەرشەقام.

خیار: 1) خاوهن دسه لآت، هه لَبژارده / په سندرکراو له هه شتی. 2) هه ولدان بۆ نه جامدانی کاریک به مهیل و ویستی که سیک. 3) هارۆ، هاروی، خه یار.

خیاط: بهرگدروو، جلدروو.

خیال: زینده خه ون. گومان، وه هم، وینا، خه یال. بیر، هزر، نه ندیشه. وینه.

خیالات: خه یالات، شه قه شه شک، لیکنانه وهی بی به هره، وه ژاره. خه م و خه فهت و ترس و نیگه رانی. وه همه کان.

خیالات سوء: خه یالاتی پیس و شه یتانی.

خیالاتی: خه یالاتی، خه یالای.

خیال اندیش: بروانه: "خیال باف".

خیال انگیز: خه یال و رووژین (هن)، پر نه قش و نیگار.

خیال باز: بروانه: "خیال باف".

خیال باف: خه یالاتی، خه یالای، خه یال پلاو، خه یال په رست، خه یال په روه، که سی که به رده وام له جیهانی خه یال دا ده ژی، که سیک که کاریک له دنیای خه یال دا نه انجام ددها و نایگه یه نیتنه قوناعی کرده وه.

خیال بستن: خه یال کردن، وینا کردن.

خیال پرداز: خه یال په روه.

خیال پردازی: سازوسه ودا، خه یالاتی پروپوچ، "daydream".

خیال داشتن: به نیاز بوون.

خیال واهی: خه یالاتی پوچ، فاکوفیک.

خیره خواه: خیره خواز، خیره خوا، چاکه خواز، چاکه کار.

خیره خیر: (خ.خ) بیه ووده، پوچ. وپ و سه رگه ردان.

خیره دیدن: خیره دیتن، قازانج وه رگرتن.

خیره رساندن: خیره پیگه یاندن، قازانج پیگه یاندن.

خیره گی: لاساری، پیداگری. بی شه رمی. مۆله ق بوونی چاو، واق و پمان.

خیره ویرکت: خیره ویر، خیره به ره که ت.

خیره: (خ.ن) مینه ی "خیر"، خیره کارتر، چاکه کارتر.

خیره: (خ.ی.ن) مینه ی "خیر"، ژنی خیره خواز.

خیره: (خ.ن) 1) نه ترس، سه رکیش، پیداگر، لاسار، بی شه رم. 2) سه رلی شتی و و مات و وپ له سه ر سوپمان، واق، ماق، چاوزه ق، وپ، مات، سه رسام. 3) بیه ووده، بی هۆ. "نگاه خیره": بزه، زه ق تواشا کردن، زرته زرت.

خیره خیره: زه ق تیوه پامان، بزه بز.

خیره چشم: بی شه رم، رووه لمالاو، په لپگر، سه رسخت، لاسار.

خیره درای: بروانه: "یا وه گو".

خیره دست: سه رکیش، سه ریزو.

خیره رای: بی تاوه ز، په ست و گه مژه.

خیره رو: که سی رووه لمالاوانه بجو لیته وه.

خیره سار: بروانه: "خیره سر".

خیره سر: پیداگر، سه ره رۆ، لاسار، له سار، له سه ر، گوینه دهر، نه ترس.

خیره ساری: سه ره رۆیی، لاساری، گوینه دهری، له جه.

خیره شدن: واق مان، زیته و بوون، مات بوون، چاوتی پرین. "خیره شدن چشم": نه بله ق، مۆله ق بوونی چاو.

خیره کردن: وه سه رسوپمان خستن، سه رسام کردن، سه رگه ردان کردن.

خیره کش: سه مکار، زالم، که سیک که له خورا خوین بریژی و خه لک بکوژی. سه رکیش.

خیره کننده: سه رسام که، سه رسوپرین، سه رزقین.

خیره نگریستن: به زه قی پوانین، زه ق تیروانین، زه ق تواشا کردن، زیته و بوون، چاوتی کردن و روانین، چاوتی کردن وه، چاوزه ق کردن وه، مپردنه وه، چیربوونه وه، مالا کامه نـدش، چا قکوسکانی.

خیره یه - امور: کارگه لی که خیره و قازانجی خه لکی تیدابی. خیره خوازانه.

خیز: 1) باز، قه له مبان. 2) به رزی، بلیندی. 3) شه پۆل. "افت و خیز": دانیشتن و هه ستان.

خیزاب: لۆچاو، لپیاو، وشتره، وشتراو، پیل، شه پۆل.

خیزا بچه: بروانه: "آب لرز".

خیزان: هه لبه زه بزه زکه ر، له حالی هه ستان و وه ستان دا.

خیزانیدن / **خیزانیدن**: هه‌لبه‌زانندن، هه‌ستاندنی که سێک له سهر زهوی و له سهر پێ راگرتنی. به‌ره‌م هێنان.

خیزبرداشتتن: بازبردن، بازدان، قه‌له‌مبازبردن، ئاخیزکردن، هه‌لبه‌زان، خۆ حه‌وادان به‌ره‌وژوور.

خیزبردن: به‌روانه: "خیزبرداشتتن".

خیزش: سه‌ره‌ل‌دان، راپه‌ژین، جوولانه‌وه.

خیزکردن: 1) به‌روانه: "خیزبرداشتتن".
2) دووری لێکردن.

خیزنده: خیز به‌ر، هه‌لبه‌زدا به‌زکه‌ر. که سێک که هه‌ستی و له سهر لاق راوه‌ستی.

خیزیدن: 1) خزین، خزیان، خلیسکان، خه‌شکین. 2) بازبردن، قه‌له‌مبازبردن، راپسکان، له سهر زهوی هه‌ستان و به‌ پێوه هه‌ستان.

خیس: خووساو، فیس، ته‌ر، نمدار، شێدار. "خیس خیس/ تمام خیس": تلیس، تلیسان، خووسان.

خیساندن: خووس (له خووس گرتن)، خوویس، خووساندن، نماندن، نه‌ماندن، تلیساندن، ته‌رکردن بۆ نه‌رم کردن، له ئاو دا نه‌رم کردن، ته‌واو ته‌ر کردن، فیساندن، فیسانن، فیسنه‌.

خیس خالی شدن: به‌ته‌واوی خووسان.

خیسیدن: خووسان، خویمان، خووسی، فیسان، فیسیان، نه‌رم بوون به‌هۆی ئاو.

خیی: سرشتی، زکماگ.

خییول: کۆی "خیل"، 1) گروپی ئه‌سپان.
2) گروپی سوارکاران. 3) له‌شکره‌کان، سپاکان.

خیش زدن: کێلان.

خییل: ره‌وه‌ی ئه‌سپه‌کان. گروپی سوارکاران. گروپ، ده‌سته. تایفه. "خیل خیل": گروپ، گروپ، ده‌سته ده‌سته.

خیلا: فیز و له‌خۆبایی.

خیلوت: خه‌یال، وینا، وه‌هم.

خیلی: وه‌رگیراو له "خیل" یه‌په‌بی به‌مانای گروپی که له ئه‌سپه‌کان یان سوارکاران، گروپی که ژماره‌یه‌ک. زۆر، فره، گه‌لێ، فراوان.

خیم: 1) خو، سرووشت. 2) خووی خراپ، تووره و تۆسن، شیت.

خیم شناسی: زانسته سرووشتیه‌کان، زانستی ماددی.

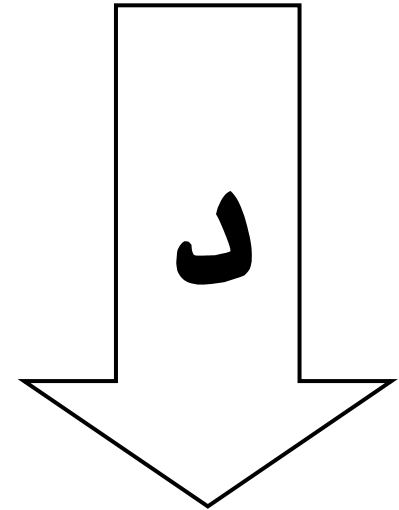
خیمه‌ازرق: بریتی له ئاسمان.

"خیمه‌زنگاری و خیمه‌سبز و خیمه‌ کبود" یش به‌مانایه‌ دین.

خیمه‌زۆن: خێوه‌ت هه‌ل‌دان. نیشته‌جێبوون، ئاکنجی بوون.

خیمه‌گا: خێوه‌تگه، شوینی که چه‌ند خێوه‌تیا ئی هه‌ل‌دای.

خیمه‌شپ بازی: شانۆبازی، شانۆسازی، شاسه‌لیم، شانۆیه‌ک که له‌ودا له‌یستۆکه‌کان له‌پشت په‌رده یان خێوه‌تێکی گچکه‌وه به‌سیم یان ده‌زوو وه‌جووله‌ ده‌خرین و که‌سێک له‌پشت په‌رده یان خێوه‌ته‌که‌وه به‌زمانی ئه‌وان قسه ده‌کا.

دء: دهر، ژان، ئيش، نه خوشى، نه خوشين.

دائر: 1) ده ورليدهر، سووڅور، گه پڅور. 2) ئاوا، ئاوه دان.

دائرة: بپوانه: "دايره".

دائرة المعارف: ئينسكلوپيډيا، زانيارستان، فرههنگنامه، فرههنگي گشتگر، كتيبى كه ته و اووى وشه و زار اوه زانستى و نه ده بى يه كانى زمانىكى له خوگرتبى.

دائم/ دايم: 1) هميشه، به رده و ام، دايم، بى پسانه وه. 2) پايه دار، نه پر، هه ره.

دائمًا: هه مووكات، هميشه، هه رده م، بى پسانه وه.

دائى: هميشه بى، به رده و امى.

دائن: وامدهر، قه رزدر، خاوه ن قه رز، داواكار.

داج: تاريخه سولات، شه وه زهنگ.

داخل: نيوخو، ناوخو، ناو، ناوه وه، ژور، ده روون. "داخل چيزى (كارى) شدن": خه ريك بوون به و شته يان كاره وه.

داخل شدن: 1) چوونه ناوه وه، چوونه ژور وه. 2) خو تپه لقوتاندين، ده سست تپوه ردان، لووت تيژه نين. 3) دامه زران.

داخله: ناوخوى ولات. 2) ناوه وه شتى. 3) نيوخويى.

داخلى: ناوخويى، نيوخويى، ده روونى.

داخم: (خ) بپوانه: "رزق".

داخيلدن: 1) ليك جيا كردنه وه، له يهك به ردان، بلاوه پنيكردن. 2) روانين له شتتيك و چاوه ديڙى كردنى.

داد: 1) هاوار، هه را، هه لا، فريا، هانا. 2) ياسا، داد، حوكمى رها، ئينساف، هه قانييه ت. 3) به خشش، ده سه نه، به ش، پشك، چاره نووس. "داد چيزى را دادن": به جيه نانى مافى ئه و. به وجوره ي شياوى ئه وه هه لسوكه وت كردن. "دادداد كردن": هاتوها وار كردن. "داد دادن": لابردينى زولم و سته م. قاره مانيتى نواندن له شه ردا. "داد كسى را دادن": به دادپه روه رى هه لسوكه وت كردن له ته كيدا و به ماف گه ياندينى. "داد كسى را گرفتن": هه ق يان توله ي ئه و ساننده وه. "به داد كسى رسيدن": به هانا وه چوون، يارمه تيدان.

داد آفرين: ئافرينه رى داد و هه قانييه ت. يه كى له ناوه كانى خودا.

داد آور: دادهين، دادپه روه رى هين.

دادائيسم: قوتابخانه يه كى نه ده بى يه كه له سالى 1917 له ئوروپا دامه زرا كه پيڙه و كاره كانى له نووسراوه و هه لبه سته كانيان دا وشه كانيان به پيچه وانه ي ماناي راسته قينه ي خو ي به كارده برد و مه به ستيان رزگار كردنى هونه ر و نه ده بيات له ئاوه ز و لوژيك بوو.

دادار: 1) دادگه ر، دادپه روه ر. 2) ئافرينه ر، يه كيك له ناوه كانى خودا.

دادباختگى: بپوانه: "محكوميت".

دادباخته: له زار اوه ي دادخانه دا: كه سيك كه بپياره كه به زيانى ئه و ده رچووه، "محكوم عليه".

دادبخش: دادگه ر، دادپه روه ر، عادل.

دادبخشى: كرده ي دادگه ر، داد و ئينساف.

دادبرده: له زار اوه ي دادخانه دا: كه سى كه بپياره كه به قازانجى ئه و دراوه، "محكوم له".

دادبك: سه روكى دادوه ره كان.

دادپاك: دادگه ر، عادل.

دادپرداز: نه نامى ليژنه ي دادوه رى دادگا.

دادپرس: دادخواز، خوازيارى دادپه روه رى، دادپرس، فريا پرس، گازنده پرس، ليكوله ر.

دادپرسى: دادخوازي، دادخوايى، دادپرسين.

دادپروو: دادپه روه ر، خاوه ن داد، عادل.

دادجو: دادخواز، دادپرس، په يچورى داد.

دادجويى: كرده ي "دادجو"، دادخوازي، دادپرسى.

دادخواست: سكاللا، گازنده، نامه يه كه له دادخواز بو دادگاى بنووسى.

دادخواستن: دادخوازي كردن، شكايه ت برده ن دادگا و خوازيارى دادپه روه رى بوون.

دادخواه: دادخواز، دادخوا، خوازيارى داد، دادبهر، داواكار، گازنده ر، شكايه تكه ر.

دادخواهى: دادخوازي، دادخوايى، خوازيارى جيبه جيبوونى دادپه روه رى بوون، شكايه ت كردن، گله بى كردن، گازنده كردن، دادپرسين، داد كردن، هاوار.

داد دادن: 1) به هانا و فرياى كه سيك گه يشتن و دانى بپياري دادپه روه رانه. 2) هه لسوكه وت كردنى شياو و به جى.

دادور: بپوانه: "دادور".

دادر آسمان: خواى مه زن.

دادداد: له ناوه كانى خودا.

دادراست: دادوه ر، دادپه روه ر.

دادران: په ره پيڙه رى داد.

دادرس: دادپرس، فريا پرس، هانا، ليكوله ر، دانتر، دادوه ر.

دادرسى: دادوه رى كردن، دادپرسين، به هاناى كه سيك گه يشتن، دادگايي كردن. "دادرسى كردن": پيڙاگه يشتن به سكاللاى به مه به ستي بپياردا له لايه ن دادپرس يان ليژنه يه كه له دادوه ره كان.

دادزدن: هاوار(کردن/ کرن) ، هات و هاوارکردن، گورپه وهه راگردن، گورانندن، دهنګ بلیندکردن، نهړاندن، زپچایش، زپچایه نه.

دادستان: (1) گانزنده وان، فریاپه س، دادستان. (2) شوینی داد و ئینساف.

دادستاندن: هه قی خو یان هه قی که سی دی وهرگرتن، هه قی ساندنه وه، هه قی لیکردنه وه.

داد سخن دادن: روونکردنه وه سه باره ت به بابه تی، شیکردنه وه ی بابه تی به باشی. به تیروته سه لی ئاخوتن یان زورقسه کردن.

دادسرا: گانزنده خانه، خانه ی داد، دادگا.

دادفرما: دادگر، عادل، له ناوه کانی خوا.

(2) پاشای دادپه روه.

دادک: (1) خزمه تکاری پیر، له له. (2) سه روکی خانه ی داد.

دادکار: دادکار، که سی که کاری جیبه جی کردنی دادپه روه ری به.

دادکردن: (1) جیبه جی کردنی دادپه روه ری، داد و ئینساف به کاربردن. (2) بپروانه: "دادزدن".

دادکشیدن: هاوارکردن.

دادکیش: ئه وه ی که کاره که ی له سه ر بنه مای داد و هه قانیبه ته.

دادگاه: دادگه، دادگا، جیگه ی شکایه ت کردن، شوینی دادپرسین، شوینی پیراگه یشتن به تاوانی که سه کان، مه حکمه مه.

دادگاه استیناف: دادگه ی پیدچوونه وه / تیپه لچوونه وه.

دادگاه بخش: دادگه یه که که له کیشه چوکه کان ده پرسیتته وه.

دادگاه تجدیدنظر: بپروانه: "دادگاه استیناف".

دادگاه پژوهش: بپروانه: "دادگاه استیناف".

دادگاه جنایی: دادگه یه که که له جه نایه تکاران ده پرسیتته وه.

دادگاه صحرائی: دادگایه که که له کاتی شهردا له ئه رتهش دا بو لپچینه وه له سه پچیبه کانی که سانی نیزامی پیک دی.

دادگاه کیفری: دادگای تاوانه کان.

دادگاه نظامی: دادگه ی نیزامی، دادگه یه که که له کاتی شهردا پیک دی.

دادگاهی کردن: کیشانه دادگا و دادگاییکردن.

دادگر: دادپه روه، دادگر، دادگپر. یه کیک له ناوه کانی خوا.

دادگری: بریاردان به داد و ئینساف، دادپه روه ری، دادگری.

دادگستر: په ره پیدداری داد، دادگر، عادل. خودا.

دادگستری: (1) خانه ی دادپه روه ری. (2) کرده ی "دادگستر"، په ره پیدداری هه قی و داد له ناو خه لک دا.

دادگه: بپروانه: "دادگاه".

دادگیر: ئه وه ی دادی زورلیکراو له سته مکار بستینی، توله ستین، هه قی وه سین.

دادن: (1) دان، داین، داگ، ویدان، وه دان، پیدان، به خشین. (2) به رپرسیاریتی ئاگاداری له که سیک یان شتی به که سیک سپاردن. (3) پیشک شه کردن، دیاریدان. (4) راسپاردن، ده ستورردان. (5) رواندن، ده رکردن. (6) پیشاندان، بلاوکردنه وه. (7) داسه پاندنی دخیکی ئازاردن. (8) ده رخوردان. (9) راگواستن، راگویتن. (10) خستنه پوو. (11) فروشتن. (12) خوخته ئیختیار پیاوی بو ئه نجامدانی کرداری سیکسی. (13) خه رج کردن. (14) پی سپاردن، به ده سته وه دان.

دادنامه: به رگه ی فه رمی، به رگه یه که که بریاری دادگای تیدانوسراوه.

دادو: خزمه تکاری پیر، خولام.

دادوبیداد: (1) هاوار له ده ست ناحه قی که. (2) هه راوه ریا، هه راوزه نا، هه راوکیشه، گیره وکیشه، گرچ.

دادودش: که ره م و به خشش.

دادور: دادور، دادگر، عادل.

دادورز: بپروانه: "دادور".

دادوستان: دان و وهرگرتن، ئالوویر.

دادوستد: دان و ستان، ئالوویر، ئالوگور، فاروگور، ئالش ویرش، ئالشت، سه ودوامله، کپین و فروشتن، داوسه ت، مامله، بازرگانی.

دادوفریاد: هه راوه ریا، هه راوکیشه، هه راوه اوار، هات و هاوار، چه قه وگورپه، قیز و واژ، کارتین، کازین.

دادوقال: قپه وهه را، چه قه سرۆیی، کورت کورت.

دادوگرفت: بپروانه: "مبادله".

دادوند: به رابه ر، یه کسان.

دادوه: (1) پیدراو. (2) له کومپیوتیردا: زانیاری دروست و ریخراو به مه به سستی شیکار یان بریاردان، زانیاری گه لی که به شیوه ی ریکوپی که بو کومپیوتیر ئاماده ده کری. (3) راده ی کالا و خه ده ماتی که دیته پرۆسه ی به ره مه ئینانه وه. (4) دراو، پیچه وانه ی وهرگراو. (5) به خشراو، پیته سپیدراو. (6) به ش، پشک.

داده آمایی: ئه نجامدانی کردارگه لی به هوی کومپیوتیر له سه ر زانیاریبه کان بو شیکردنه وه ی ئه و زانیاریبه کان یان ولامدانه وه به مه سه له کان و هند.

داده بانک/ بانک داده: بانکی زانیاری/ زانیاریبه کان.

داده پایگاه/ پایگاه داده: پیگه ی زانیاری، زانیاری پیگه، database.

داده پردازی: بپروانه: "داده آمایی".

داده پی: بپروانه: "داده پایگاه".

داده ورزی: ئه نفورماتیک.

دادیسار: دادپه روه ی لیکولینه وه، بریکاری دادستان.

دادیک شناسی: زانستی مافناسی.

دادیک گراي: ملکه چی یاسا.

دارا: 1) پروانه: "ثروتمند". 2) خاوهن، مالک. 3) پروانه: "شامل". 4) خودا. دارا: شان و شکو. دارادار: سه قامگیری و پایه داری. هه لآروه نگامه. هه راوهوریا. داراشکوه: خاوهن شکو و هیژ. دارافزین: په ناگه، پالپشت، سه کۆ. دارالاخره: قیامت، دنیا ی دوی مه رگ. دارالاسلام: ولایتی که به پیی یاساکانی ئیسلام به ریوه ده چی. دارالاماره: مالی میر، کۆشکی فرمانبره و، پیتهخت، ئیداره ی حکومتی. دارالامان: شوینی ناسووده یی و ئارامی تیدابی، شوینی بی ترس و خه م. دارالانشاء: شوینی نووسینی نامه، یازخانه، ده فته رخانه. دارالایتام: هه تیوخانه. په روه ردگا. دارالهباء: قیامت، په سلان. دارالبوار: دۆزهخ، جهه نمم. دارالتادیب: ته می خانه، جیگه یه که منالانی سه ریچی که ری تیدا نگاداری و په روه رده ده که، borstal. دارالتجریه: پروانه: "آزمایشگاه". دارالتربیه: پروانه: "پرورشگاه". دارالترجمه: خانه ی و ره گپران. دارالتعلیم: قوتابخانه، فیرگه، خویندنگه. دارالحرب: شاری دۆژمن، سه رزهوی دۆژمن که له ویدا شه پر بکه ن.

دارالرحمن: شوینی خه م و که سه ر. دارالحکومه: خانه ی راژور، شوینی نیشته جیبوونی حاکم یان فرماندار. ناوه ندی حکومت، پیتهخت. دارالخلافه: شوینی خه لیفه، ناوه ندی پیشه وایی، پیتهخت. دارالخلد: به هشت. دارالسرور: شوینی شادمانی، به هشت. دارالسعاده: شوینی به خته وه ری، به مانای "دارالخلافه" ش هاتوه. دارالسلام: خانه ی ته ندروستی. خانه ی ناشتی. به هشت. پیتهخت. دارالسلخ: پروانه: "کشتارگاه". دارالسلطنه: پیتهخت، شوینی نیشته جیبوونی پاشا. دارالسیاسة: جیگه ی تاوتویکردنی کاروباری حکومتی، شوینی پیترگه یشتن به کاروباری خه لک. شوینی که خراوکاران و سه ریچی کارانی تیدا ته مبی ده که ن. دارالشفاء: پروانه: "بیمارستان". دارالشوری: راویژگا، راویژگه، جیگه ی را و ته گبیر، جیگه ی ته گبیر لیکردنه وه. دارالصفاء: شوینی پاکی و شادمانی. مالی کابه. دارالصناعه: کارگه، کارخانه. دارالضرب: پروانه: "ضرابخانه". دارالضیافه: شوینی میوانداریتی، میوانخانه.

دارالطباعة: چاپخانه. دارالظلم: جیگه ی زۆردار، شوینی سته مکار. دارالعباده: جیگه ی خواپه رستی. دارالعجزه: پروانه: "نونخانه". دارالعلم: جیگه ی زانست، فیرگه. زانستگا. دارالعیار: شوینی پیوانه کردنی زیو و زیو. نه نجومه نی ره خنه گران، نه نجومه نی نه ده بی. دارالغفار/ دارالغفور: مالی فریو، شوینی خۆخوازی و خۆبینی، بریتی له دنیا. دارالفناء: شوینی نه مان، بریتی له دنیا. دارالفنون: قوتابخانه ی به رزی راهینانی فه ن و زانسته کان، زانستگا. دارالقرار: جیگای ناسووده یی، نه و دنیا، به هشت. دارالقضاء: دادخانه / خانه ی داد. دارالقمامه: 1) جیگه ی کۆبوونه وه ی خه لک. 2) مالی ژنانی خراپه کار. 3) شوینی خاکخۆل رشتن. دارالکتب: کتیبخانه. دارالمجانین: شوینی حاواندنه وه ی شیتان، شیتخانه. دارالمرز: شاری سه رسنور. دارالمرض: شوینی که زۆربه ی خه لکه که ی نه خوئن. دارالمساکین: نه دارخانه، جیگه ی نگاداری سوالکه ران. دارالعلمین: په یمانگای مامۆستایان، خانه ی مامۆستایان، جیگه ی راهینانی مامۆستای قوتابخانه. دارالملک: پیتهخت، بینای بنگه ی حکومت. دارالندوه: راویژگه. دارالنعیم: شوینی پرناز و نیعمهت، به هشت. دارالوکاله: ده فته ر یان ژووری کاری پاریزه ری دادخانه. دارایی: دارایی، سه رمایه، سامان، مه له سه ک. دارابوون، ده وله مندبوون. داربازین: پروانه: "دارافزین". داردار: 1) پروانه: "داردار". 2) هه راو هوریا، هات و هاوار، هه راوکی شه، زه نازنه نا. داردارکردن: هه راو هوریاکردن، هات و هاوارکردن. داردنیا: دنیا ی ماددی. گشت جیهان. داردقن: له سیداره دان، له قه ناره دان، داردان. دارعقبی: (ر.ع) نه و دنیا، په سلان. دارغرور: پروانه: "دارالغرور". دارفانی: جیگه ی ناپایه دار، بریتی له دنیا. "دارفانی را و داع کفتن": کۆچی دواییکردن، مردن. دارفرزین: پروانه: "دارافزین". دارفنا: پروانه: "دارالفناء". دارقرار: پروانه: "دارالقرار".

دارمکافات: جینگه‌ی تاوانه‌کان، بریتی له دنیا.

دارندگان: هه‌لگران، خاوه‌نان.

دارنده: هه‌لگر، خاوه‌ن، هه‌بوو. خاوه‌نی مال و دارایی، ده‌وله‌مە‌ند. خودا. پاسه‌وان، نگابان.

داروبرد: هه‌للاوه‌نگامه، هه‌راوچه‌قه.

داروخانه: دهرمانگا، دهرمانخانه، ده‌واخانه.

دارودسته: ده‌سست و پیوه‌ند، ده‌سته‌ودایره، داروده‌سته، تابوون.

داروساز: دهرمانساز، دهرمانگر، دهرمان دروسکر، ده‌واساز.

داروسای: دهرمان ساوین.

داروشناس: دهرمانناس، دهرمانساز.

داروغه: داروغه، دارغه، گزیر، قولچی ناو شار، پاسه‌وانی شار.

داروفروش: دهرمان فرۆش، ده‌وافرۆش.

داروکده: بروانه: "داروخانه".

داروکردن: تیمارکردن، ده‌واکردن.

داروگر: ده‌واساز، ده‌وافرۆش.

داروئدار: ته‌واوی دارایی که‌سیک، بوون و نه‌بوون، ته‌واوی مال و سامانی که‌سیک.

داروئینیست: لایه‌نگری تیوری داروین.

داروئینیسم: تیوری کاملبوونی پله‌به‌پله‌یی داروین، به‌پیی ئەم تیورییه گیانله‌به‌ر و روه‌که‌کان له ساکارترین فۆرم پیک هاتوون و به‌په‌سه‌دندی هه‌نگاو

به‌هه‌نگاو و له‌ماوه‌ی چه‌ند میلیۆن سال دا کاملاً بوون.

داره: (ر) شوین، قه‌بیله، مال.

(2) خرمانه‌ی مانگ.

داری: (1) گه‌مییه‌وان. (2) مه‌پدار. (3) بوون فرۆش.

دارین: دنیا و قیامت، هه‌ر دوو دنیا.

داستار: ده‌لال، نیونجی که‌ری کپیار و فرۆشیار.

داستارها: پیوه‌ندییه‌کان.

داستان: چیرۆک، خه‌به‌رۆشک، گێرانه‌وه، رازی، مه‌رسه‌لا، داستان، به‌سه‌رهات، هه‌قایه‌ت. ناودار، به‌ناویانگ.

داستان راندن: چیرۆک وتن، به‌سه‌رهات گێرانه‌وه.

داستان زدن: (1) نمونه‌هینانه‌وه. (2) گێرانه‌وه‌ی چیرۆک و به‌سه‌رهاتیک. (3) قسه‌کردن، ئاخاوتن. (4) گفتوگو و باس و وتووێژکردن.

داستان سرا: چیرۆک بیژ، رازی‌وێژ، گێره‌وه.

داستان سرایی: چیرۆک گێرانه‌وه. وتن یان نووسینی چیرۆک.

داستان شدن: به‌ناویانگ بوون، ناویانگ ده‌رکردن.

داستان شناختی: گێرانه‌وه‌ناسانه.

داستان شناس: گێرانه‌وه‌ناس، چیرۆک ناس.

داستان شناسی: گێرانه‌وه‌ناسی، چیرۆک ناسی.

داستان کوتاه: نه‌زیله، نه‌زیره، تمکیل، راز، کورته‌چیرۆک، چیرۆکی کورت.

داستان منظوم: چیرۆکی به‌شیعەر، به‌یت، چامه.

داستان نویسی: چیرۆک نویسی.

داستانی: گێرانه‌وه‌یی، داستانی، چیرۆک ئاسا. "اعمال داستانی": کرده‌گه‌لی گێرانه‌وه‌یی. "غیر داستانی": ناچیرۆکی، ناگێرانه‌وه‌یی.

داشا: به‌خشش، به‌خشین، پاداشت.

داشت: پاراستن و نگاداری.

داشتن: (1) بوون، هه‌بوون، دارابوون، خاوه‌ن بوون. (2) په‌روه‌رده‌کردن، به‌خه‌م کردن، نگاداریکردن. (3) وه‌ده‌ست هینان. (4) شیاوی بابه‌تی‌بوون. (5) پاشه‌که‌وت کردن و راگرتن. گرتن، چه‌پس کردن. (6) دانان. (7) ویناکردن، به‌حه‌ساو هینان. (8) جی‌بوونه‌وه. (9) پی‌سپاردن، خستنه ئیختیار. (10) درێژه‌پێ‌دان. (11) درێژه‌کێشان. "به‌چیزی داشتن": چه‌ساو بۆ کردن. هاندان و ناچارکردن به‌و شته. تووش کردن به‌و شته.

داشن: بروانه: "داشا".

داعی: نزاکه‌ر، دۆعاکه‌ر. خوازه‌ر، بانگ که‌ر، بانگهێشتکه‌ر که‌سی که‌ خه‌لک بۆ ئایین یان ریبازی خۆی بانگ ده‌کا. هۆ، سه‌مه‌د.

داعیه: مێینه‌ی "داعی"، هۆ، پالنه‌ر، تکا و ئیراده. تاسه و ئاره‌زووی وه‌ده‌ست هینانی شتی. "داعیه‌ چیزی را داشتن": بوونی

تامه‌رزوی گه‌یشتن به‌و شته. بوونی ئیدیدعا له‌و باره‌وه و خۆ به‌خاوه‌نرا زانین تئیدا.

داغ: داغ، گه‌رم. نیشانه. "داغ باطله": نیشانه‌یه‌ک که له‌سه‌ر له‌شی چوارپیتیانی له‌کارکه‌وتووی ده‌ده‌ن. "داغ به‌(بر) دل کسی گذاشتن": خه‌مبارکردن یان تازیه‌بارکردنی ئەو. "داغ به‌دل یخ گذاشتن": ئەنجامدانی کاری بیه‌بووده و بی‌ئاکام.

داغان: ته‌رت و توونا، ته‌فروتوونا، به‌رباد، تیکوپییک، دارزاو، به‌جاریک خراو‌کراو، شه‌قوشپ، له‌به‌ریه‌ک هه‌لته‌کاو، بی‌سه‌ره‌وبه‌ره.

داغان کردن: ته‌رت و تووناکردن، پێژوبیلاوکردن.

داغدار: (1) شتی که‌ شوئینی داغ و په‌له‌ی پیوه‌یه. (2) داخدار، لیقه‌وماو، داغ‌دیه، به‌لا به‌سه‌رهاتگ، به‌حه‌سره‌ت.

داغ‌دل: (د) داخ له‌دل، دلشکاو، که‌سی که‌ به‌هۆی مه‌رگی خۆشه‌ویستیکی خه‌مناک بی.

داغ‌دل: داخیک که‌ له‌سه‌ر دل نیشته‌بی، خه‌می قورس که‌ به‌هۆی مه‌رگی خۆشه‌ویستیکه‌وه ئینسانی داگرتبی، کاره‌ساتی گه‌وره، جه‌رگ سووتان، زگ سووتان. "داغ‌دل کسی تازه شدن": هاتنه‌وه‌یادی کـ و یه‌ره‌وه‌ری و گه‌روگرفته‌کانی.

داغ‌دیلدن: له‌مه‌رگی منال یان یه‌کی له‌خزمانی نزیک ره‌نجان و نا‌په‌حه‌ت بوون، تووشی رووداوی جه‌رگه‌ر بوون.

داغ ديدله: داخدار، داغ ديه، به لابه سه رها توو.

داغستان: بریتی له دلای داخدار و پر له خه م و تازار.

داغسر: که چه ل، تاس، تووک له سه ر و هریو.

داغ شدن: داغ بوون، زور گهرم بوون. زور به بره و بوون. خه مبار و نیگه ران بوون.

داغ کردن: چزاندن، چزه ل ههستان، چزه ل هه لسان، چزه ل هه لساندن، نارهانندن، داخ کردن، داغ کردن، داغ پیوه نان. گهرم کردن، تین پیدان. به بره و کردن. زور زویر و قه لاس بوون.

داغگاه: داخگه، جیگه ی داخ کردنی مرؤف یان مالآت.

داغول: بپوانه: "حیله گر".

دافع: پالنه ر، پال پیوه نه ر، دورخه ره وه، به رگر، له مپه ر، کؤسپ.

دافعه: مینه ی "دافع".

دافق: ئاوی که به توندی و خیرایی له شوینیکه وه برژی و بخوشی. فیچقه ده ر.

داکتیلوسکوپ: بپوانه: "انگشت نگاری".

دالاندار: دالاندار، پاسه وانی کاروانسه را و ماله گه وره.

دالبر: دالبر، برشتی که وانه یی له جل دا.

دام اهلی: سه وال، سه وال، پاتال، ئازال.

دامپرور: ئازله دار، مالآت به خیتوکه ر.

دامپروری: ئازله داری، مال داری، مالآت به خیتو کردن، مالآت راگرتن، ده وله تداری.

دامپزشک: به یتار، به یتال، وه یتال، مه یته ر، پزیشکی ئازله ل.

دامدار: 1) خاوه ن ئازله ل، که سی که کاری کرین و فروشتنی ئازله لی مالیه، چودار، چپودار. 2) که سی که گیانله به ران به داو راو ده کا، داوباز.

دامداری: 1) بپوانه: "دامپروری". 2) گرتن و راوکردنی گیانه وه ران به داو ته له.

دامغه: شکانی سه ر که گه یشتبیته سه ر میشک.

دامگاه/ دامگه: جیداو، داوگه، جی ته پکه، جی ته له، کختان.

دام گستر: داوانانه وه. دابین کردنی ئامراز بو گرفتار کردن یان له داوختنی که سیک.

دامن آلوده: بپوانه: "آلوده دامن".

دامن افشاندن: داوین راهه شانندن، وه جووله خستنی داوین. بریتی له دوری کردن و چوونه لاره.

دامن برچیدن: چوونه قه راغه وه، رویشتنه لاره، دورکه وتنه وه، خوکشانندن وه.

ته ژگه ل هه لکردن.

دامن دامن: زور و په یتا په یتا.

دامن درکشیدن: بریتی له دوری کردن، خوبوردن، خوباراستن، خوککردنه وه و چوونه لاره.

دامن زدن: 1) فوولیکردن له ئاگر به ئاتهگی یان داوینیی جل. 2) بریتی له خوش کردن و داگیرساندنئ ئاگری دووبه رکی و ناکوکی.

دامن کسی را گرفتن: دهسته وداوین بوون، په نابردنه به ر. تاوانبارکردنی ئه و. تووش و گرفتارکردن.

دامن کشان: رویشتن به ناروخه مزه وه، به له نجه ولار.

دامن کشیدن/ اندرکشیدن، درکشیدن، فراکشیدن، درچیدن: 1) رویشتن به ناز و له نجه وه. 2) هه لدانی داوین. و بریتی له روو وه رگیزان و دوری لیکردن له که سیک.

دامند: نه گور.

دامنگیر: داوین گیر، تووش هاتوو، په خه گیر، گرتنه وه. "دامنگیر کسی شدن": بوونه هوی گرفتاری و نارپه حه تی ئه و، تووش کردنی ئه و.

دامنه: 1) بنار، قه دپال، لاپال. 2) په راویز، لیواره، داوین و که نارهی شتیک. 3) پانتایی. 4) دریژه.

دام نهادن: داودانانه وه، داوداخستن، ته له دانانه وه.

دامنه دار: 1) په راویزدار، داوین دار. 2) به ربلاو و هه مه لایه نه، به رین. 3) دور و دریژ، تیروته سه ل.

دامی: 1) بپوانه: "دامیار". 2) خوینین، خویناوی.

دامیار: داوباز، راوکه ر.

دامپیدن: 1) چوونه سه ر، رویشتنه بان. 2) دانه با، به باداگردن، شهن کردن، خویان هه لایشتن. 3) توم وه شانندن، تووچاندن.

دانا: زانا، شت زان، زورزان، زانیار، ژیر، دوونا، حان، چاوکراوه، تیگه یشتنوو. "بسیار دانا": ماموک، فره زانا.

دانادل: زانا و ژیر، ئاگا و وریا.

داناسر: بپوانه: "خردمند".

دانای کل: هه مووش زان.

دانایی: زانایی، زاناهی، فره زانی، ژیری، ئاقلی، زانس، زیره کی، وشیاری، ئاگاداری.

دانس: سه ما، هه لپه رکی.

دانستگی: زانست و مه عریفه.

دانستن: زانین، تیگه یشتن، پیزانین، ئاگه داربوون. ئه رخه یان بوون، خاترجه م بوون. (لیک) جیاکردنه وه.

دانستنی: شیایوی زانین. "دانستنیها": زانیاریه کان.

دانسته: زانراو. له رووی ئاگایی و زانیاریه وه. زانا، فامیده، ژیر.

دانسته کردن: دانان، دیاریکردن.

دانسینگ: کوزی سه ما، شوینیی سه مای پیکه وه ی زان و پیاوان.

دانش: زانست، زانیاری، توره، زانایش، زانایه نه، لیزانین، ئاگاداری.

دانش آباد: جیگه یه ک که به هوی زانست و توره وه گه شه ی کردوه، ناوه ندی زانست.

دانش آرا: رازینه‌ری توره و زانست.
دانش آزما: تاقیکه‌ره‌وه‌ی زانست.
دانش آموخته: ئه‌وه‌ی زانستیکی تاییه‌تی فیروبووه. دهرچوو.
دانش آموز: 1) قوتابی، زانست خواز. 2) به مانای ماموستا و وانه‌بیژ و فیئرکاریش دی.
دانش آور: زانست هیئن، بیرم‌ند، توره‌قان.
دانش الفنج: قوتابی، زانست خواز.
دانش اندوز: قوتابی، که‌سی که زور کتیوو ده‌خوینیته‌وه و زانست فیئر ده‌بی.
دانش اندیش: که‌سی که بیر له زانست و توره ده‌کاته‌وه.
دانش بهر: به‌هرمه‌ند له زانست، ئه‌وه‌ی که له زانست به‌هره ده‌با.
دانش پی‌نیر: زانست وهرگر، خوازیاری زانست.
دانش پرستا: زانست په‌رست، که‌سی که زانست و توره‌ی خوش بوئ.
دانش پرور: په‌ره‌پیده‌ری زانست.
دانش پزوه: خوازیاری زانست، په‌یدوژی زانست، توره‌قان، زانا.
دانش پسند: لایه‌نگری توره و زانست، زانست په‌سند. ئه‌وه‌ی که زانست قبولی بکا.
دانش پناه: په‌ناگه‌ی زانست، لایه‌نگری توره و زانیاری.
دانشجو: خویندکار، خوئندکار، خوازیاری زانست، په‌یدوژی زانست.
دانش دوست: زانست خوشه‌ویست، هوگری زانست.

دانش سار: شوینی زانست، زانستگا.
دانش سرا: 1) زانستخانه، جیگه‌ی زانست فیروبوون. 2) دامه‌زراوه‌ی راهینان بو په‌روه‌ده‌کردنی ماموستا.
دانشسرای عالی: زانستخانه‌ی به‌رز.
دانش سگال: ئه‌وه‌ی بیر له توره و زانست بکاته‌وه، بیرم‌ند، توره‌قان.
دانش سنج: زانست پیو.
دانش فروز: رووناک که‌ره‌وه‌ی توره و زانست، گه‌شینه‌ره‌وه‌ی زانست.
دانش فروش: 1) فروشیاری زانست، زانا، فره‌زان. 2) که‌سی که زانست و زانیاری خوئی به‌رووی دیتران دا بکیشی.
دانششکده: کولیزژ، زانستخانه، شوینی زانست، زانینگه، فیئرگه‌ی به‌رز، هرکام له لقه‌کانی زانستگا، "فاکولتی".
دانشگاه: زانستگا، زانستگه، زانکو، جیگه‌ی خویندنی به‌رز، قوتابخانه‌ی به‌رز که ته‌واوی زانسته‌کان له‌وی ده‌وتریته‌وه.
دانشگر: خاوه‌ن زانست، توره‌قان.
دانش گرین: هه‌لبژیری زانست، ئه‌وه‌ی که توره و زانست هه‌لبژیری، ئه‌وه‌ی که روویکاته زانست.
دانش گستر: په‌ره‌پیده‌ری توره و زانست، که‌سی که له توره و زانست قازانج به‌همومان بگه‌یه‌نی.
دانشمند: توره‌قان، هوزان، بیرم‌ند، زانا، زانیار، فره‌زان، فره‌زانا، خاوه‌ن توره و زانست.

دانشمندانه: بیرم‌ندانه، وه‌ک بیرم‌ندان، به‌شووازی زانایان.
دانشنامه: 1) شه‌هادی زانستگایی. 2) بپوانه: "دایرة‌المعارف". 3) تیز.
دانش نیوش: ئه‌وه‌ی گرنگی به‌زانست ده‌دا، زانست وهرگر.
دانششور: خاوه‌ن توره و زانست، زانا، توره‌قان.
دانششوری: بیرم‌ندبوون. خولی راهینانی تاییه‌ت به‌ماموستایانی زانستگا بو بردنه‌سهری پله‌ی خوینده‌وارییان.
دانشمندی: بپوانه: "دانشمند".
دانشی: 1) توره‌قان، بیرم‌ند، خاوه‌ن توره. 2) بپوانه: "دانشمند". 3) بیرم‌ندانه، توره‌قانانه.
دانشیار: 1) که‌سی که زانست دوست و هه‌وال یه‌تی، ئه‌وه‌ی که یارمه‌تی زانست ده‌دا. 2) ماموستای یاریده‌ده‌ر.
دانشی مرد: پیاوی بیرم‌ند، پیاوی خاوه‌ن زانست و توره.
دانگ: به‌ش، به‌هره، پشک. شه‌شیه‌کی شتیك، شه‌شیه‌کی ملك.
دانلدگی: زانایی، زانست، مه‌عریفه.
داننده: زانا، ئاگا. کارامه، لیژان، شاره‌زا.
دانه‌بندی: پله‌کردن.
دانه‌خوار: دانه‌خور.
دانه‌نشان: بپوانه: "جواهرنشان".
دانی: نزیک. و به‌مانای په‌ست و نزم.

داودادن: نۆبه‌پیدان، له‌گه‌مه‌یان قوماردا مافی پیشکه‌وتن به‌خه‌نیم دان.
داودار: بپوانه: "ادعاکننده".
داور: دادوهر، دانیزر، نیوب—ژیوان، ناوبژیگر. خودا. پاشا، ده‌سه‌لاتدار.
داورستان: دادگا، دادگه. "داورخانه و داوریکاه" ش هر به‌م مانایه‌دین.
داوری: دادوهری. ناوی—ژیوانی.
دایه‌کردنه‌وه‌ی ناکوکی له‌ریگه‌ی نافه‌رمی له‌لایه‌ن که‌سیک بیجگه له‌دادوهر. ناته‌بایی، دژایه‌تی. ناکوکی، جیاوازی.
داوطلب: خوڤه‌خش، خواستنی خوئی، داواکار، داخواز، داوخواز، خوازیار، ژدل، هه‌مت، به‌بی ژور لی‌کردن. "داوطلب شدن": پی‌شه‌نگ بوون بو ئه‌نجامدانی کاریک، خوڤه‌خشین.
داوطلبانه: دلخوازانه، خوڤه‌خشانه، به‌ئیراده و ویستی خود.
داویافتن: دهره‌فت په‌یداکردن، وه‌ده‌ست خستنی هه‌ل.
داویدن: ئیدعاخوازی، ئیدیعاکردن، لاف لی‌دان.
داها: ئه‌شکه‌وت، که‌لین، کیو، دۆل.
داهي: زیره‌ک، وریا، بیریژ، زانا. فیلباز له رامیاریدا.
داهیه: 1) فره‌ریا و زیره‌ک و زانا و به‌ته‌گبیر. 2) به‌لا، کۆست، رووداو و کاری سه‌خت و دژوار.

دایرکردن: دامه‌زړاندن، کړندنه‌وه، خستنه‌گه‌ر. ناوهدان کړندنه‌وه.

دایره: (1) فه‌رمانگه، کارگټپړی. (2) جه‌غز، جوغز، جغز، بازنه، چه‌مه‌ره، خاز، خیزک، گاځ، خه‌تی به‌دوره، کیږی گړقه‌ر، گړقه‌نده‌ک، شووز، کۆز. "دایره‌ای": بازنه‌یی، جه‌غزی. "دایره‌بستن": به‌فۆرمی جه‌غز وه‌ستان، کۆزبه‌ستن، ئالقه‌دان. "دایره‌ماس": (بیرکاری) دوو بازنه‌ی له‌یه‌ک که‌وتو. "دایره‌داخلي": (بیرکاری) بازنه‌ی ناوه‌وه. "دایره‌زدن": به‌شپوه‌ی جه‌غز وه‌ستان، کۆزبه‌ستن. "دایره‌ریختن": ئاشکرا و خویاکردن. "نیمه‌دایره": (بیرکاری) نیوه‌جه‌غز، نیوجه‌غز، نیف گړقه‌ند، هه‌له‌ک.

داینامیسم: ره‌سه‌نایه‌تی روح و پیکهاتنی جیهان له‌گردیله‌کانی.

داییزم: ریڼای ریووبیته. **دبا:** خزین به‌سهر زه‌وی‌دا، گاگولکه‌کردن **دباغ:** چه‌رمچی، چه‌رم خۆشکه‌ر، پیست خۆشکه‌ر، ده‌باخچی، ده‌باغچی، که‌سی چه‌رم ده‌باخ ده‌دا.

دباغتا: هه‌لال‌دانی چه‌رم، خۆش کړدنې چه‌رم به‌(ده‌رمان/ تال و مازوو).

دباغ‌خانه: هه‌لال‌خانه، ده‌باخانه، ده‌باغ‌خانه، جیگه‌ی ده‌باخ دان، گه‌مارگه، خۆشه‌خانه.

دباغی: هه‌لال‌دانی چه‌رم، خۆش کړدنې چه‌رم، پیست خۆش کړدن، ده‌باخدان،

ده‌باغدان، گه‌مار. "کارگاه دباغی": خۆشگه، خۆشه‌خانه، ده‌باغ‌خانه. "مزد دباغی":

ده‌باخانه، مزی چه‌رم ده‌هه‌لال‌نان. **دب‌داب:** ته‌پل، ده‌هۆل. له‌فارسیدا به‌مانای ناویانگ و شان و شکو هاتوه.

دب‌دله: سه‌نته‌نه، ده‌نگی ویکه‌وتنی سمی چواریڼیان له‌زه‌وی، ده‌نگی ته‌پل و ده‌هۆل، شکو و زرموکوتی چه‌شاماتی هاوړپې گه‌وره‌پیاو.

دب‌ستان: قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی. قوتابخانه، قوتابخانه‌ی نه‌ده‌بی. **دب‌ق:** بروانه: "مویزک".

دب‌نگ: بی‌ناوه‌ن، گیل و نه‌فام، گه‌مژه، گه‌وج، هیږ، هه‌وایی، گه‌لالی و گوی‌نه‌ده‌ر، چه‌پۆل، شه‌واک، بیهۆش.

دبه‌دراوردن: بریتی له‌نکۆلی کړدن، ته‌شقه‌له‌پیکردن، ته‌شقه‌له‌سازکړدن، گيچه‌ل پیکردن، ده‌به‌پیکردن، هات و هه‌را سازکړدنې به‌درؤ، کیشه‌ته‌هالاندن.

دبه‌کړدن: ته‌شقه‌له‌کړدن، گيچه‌ل کړدن، گه‌رکړدن، به‌زم پیکرتن/ پیگټیران.

دبیب: خزین، خشیان، به‌خشکه‌رؤیشتن.

دبیر: (1) نووسه‌ر، بنووس. (2) سکرټیر، نه‌میندار. (3) مامۆستای دواناوه‌ندی.

(4) دووه‌مین که‌سیتی له‌بالوین‌خانه. (5) بروانه: "محاسب". (6) وینه‌کیش، نیگارکیش. "دبیرکل": سکرټیری گشتی.

دبیر‌خانه: بروانه: "دارالانشاء".

دبیرستان: قوتابخانه‌ی دواناوه‌ندی.

دبیره: بروانه: "ماتیکان".

دبیری: نووسه‌ری.

دپارتمان: پارټیزگا. گروپ، به‌ش.

دپرسیون: خه‌مۆکی، نه‌خۆشییه‌کی ده‌روونییه.

دترمینیسم: (فه‌لسه‌فه) بۆچوونی فه‌لسه‌فی له‌سهر‌بنه‌مای نه‌وه‌ی که‌دیارده‌کانی جیهان به‌پتی دۆخیک دینه‌ناراه که‌وه‌دیها‌تنيان پیویست ده‌کا و نه‌م پیویستی‌یه له‌گشت سروشت دا هه‌یه، قه‌ده‌رگه‌ریتی.

دشار: داپۆشه‌ر، روپۆش.

دشور: (د.د.ئ) کۆنه‌بوون و له‌ناوچوونی داب و نه‌ریت. پیس بوونی جل. ژه‌نگاوی‌بوونی شمشیر. ون بوونی ئاسه‌وار.

دشور: (د) پیاوی له‌ش‌گران و ته‌وه‌زله، خه‌والوو.

دجال: (1) ئاوی زیر که‌رووی شتیکی پی‌داده‌پۆشن. (2) زور درۆزن و خله‌تین. (3) ججال، جرجال، که‌رسواریکی خه‌یالییه که‌گوايه رۆژیک دنیا ده‌گرئ.

دجاله: گروپی خه‌لک، گروپیک له‌خه‌لک.

دچار: تووش بوو، گیرۆده، گیرخواردوو، ده‌ره‌تان لای برآو، نه‌وقه، گرفتار.

دچارشلن: (1) تووش بوون، گیرۆده‌بوون، گرفتاربوون، پیوه‌بوون، به‌سه‌ره‌اتن، هه‌ل‌نه‌نگوتن. (2) مانه‌وه، گیرخواردن، قه‌تیس مان، به‌نگ بوون.

دخال: که‌سی که‌خوی له‌هه‌موو کاریک هه‌لده‌قوتینئ.

دخال‌کردن: ده‌ست تیوه‌ردان، ده‌ست تیختستن، چه‌ت و قوورت تیختستن، خۆتی گه‌یاندن، خۆتیته‌لقوتاندن، ده‌غلگړدن.

دخال‌نکردن: خۆتی نه‌گه‌یاندن، رووی وهرگټیران، رووبادان، ده‌ست تیوه‌رنه‌دان.

دخترآفتاب: بریتی له‌شه‌پاب.

دخترترشیده: قه‌یره‌کچی شوونه‌کردوو، مانگۆر.

دخترز: (1) بریتی له‌شه‌پاب، شه‌پایی تری. (2) تری، هیښووی تری.

دخترک: کچۆله، کیژۆله، کناچلی.

دخترۆ: بروانه: "دخترک".

دخش: (1) سه‌ره‌تا، ده‌ستپیک. (2) تاریک.

دخه‌ل: داها‌ت، ده‌سکه‌وت، قازانج، به‌هه‌ره، به‌روبووم. "دخه‌ل چیزی را آوردن": به‌ته‌واوی به‌کاربردن و هیچ لانه‌هیشتنه‌وه. "دخه‌ل داشتن": داها‌ت هه‌بوون. "دخه‌ل کړدن":

وه‌ده‌سته‌هینانی داها‌ت. ده‌ست تیوه‌ردان. "دخه‌ل کسی آمدن(درامدن)": به‌توندی ئازاردان یان شکست خواردن و له‌ناوچوونی نه‌وه. "دخه‌ل و خرچ": داها‌ت و خه‌رج. "دخه‌ل داشتن": پیوه‌ندی هه‌بوون.

دخمه‌سه: (1) فریودان، خله‌تانندن. (2) فیل، ده‌ؤ. (3) ژانه‌سه‌ر، گرفتاری، دۆخی دژوار.

دخمه: بۆدې، قولکه‌ی ژیرزه‌وینی. گۆر. شویننی به‌رته‌سک و تاریک.

دخو: (د.خ) (1) که‌یخودا. (2) پیاوی گه‌مژه و ساویلکه.

دخول: چوونه ناو، رۆیشتنه ناوه وه. "دخول كـردن": چوونه ناوه وه، چوونه ژووره وه. ئاووښته بوونی ژن و پیاو. **دخیل:** (1) نامۆیهك كه بچیته ناو قه ومیکه وه و پتوهندی و خزمایه تی یان دهگه ل دامه زړینی. (2) وشه یه كه له زمانیکه وه بچیته ناو زمانیکه دی. (3) خۆتی هه لقوتین، دهست تپوه ردهر. "دخیل کسی بوون (شدن)": په نابردنه بهر ئه و و به پارانه وه داوای شتیك لیکردنی. **دخیل شدن:** په نابردن، په نابردنه بهر كه سیک، چوونه ژیر دالده. **دد:** گیانله بهری در و بئ به زهیی. **ددر:** (د.د) كۆلان و بازار، دهره وهی ماله وه. **ددمشانه:** بئ به زهیی یانه، درپدانه، دلپه شانه. **ددیگر:** له پلهی دووه م دا. دووه م، دووه مین. **دراستانه:** له بهر بهری. **درامد:** (1) باره چه، داهات، دهرامهت، هۆرته، قازانج، پیچه وانیهی "هزینه". (2) پیشه کی، سهرتا. "درامد ملی": داهاتی نه ته وهی. "درامد ناخالص ملی": داهاتی پوخته نه کراوی نه ته وهی. "پسردرامد": پرده رامهت، بهر ژووه، هه زهخ. **درامدسال:** سالانه، سالوهر، دهرامهتی سال.

درامد سرائه: داهاتی تاک، داهاتی سه رانهی خه لکانی ولاتیک. **درامدن:** (1) چوونه ناو، رۆیشتنه ناوه وه. (2) هاتنه دهر، دهره اتن. (3) روان، سه وزبوون. (4) دهرکه وتن. (5) هاتنه بازپه وه. (6) وه دهست هاتن. (7) به گوی گه یشتن، بیستران. (8) هاتن، گه یشتن. (9) ره خنه کردن. (10) پیک وه ربوون، به گژاچوون، تیک هه لچوون. **درامیختن:** (1) تیکه لکردن، ئاووښته کردن. (2) تیکه ل بوون، ئاووښته بوون. **دراوردن:** (1) دهره یان، دهره آوردن، دهره انین، دهره خستن، دهره او یشتن، وهرانتش. (2) داکه ندن، داکه نن. (3) چاپ و بلاوکردنه وه. (4) وه دهست هینانی زانیاری له كه سیک به پرسین. (5) دروست کردن، چی کړن. (6) دهره خستن، ئاشکرا کردن. (7) به گوی گه یاندن. (8) هینانه خواردن. **دراویختن:** (1) هه لواسران، ئاووښان بوون، چنگه گرکی و به گژیه کاچوون، پیک وه ربوون. (2) هه لواسین، ئاووښان کردن، سه ره ونخوون کردن، داله قانندن، هه لپه ساردن. **دراویش:** بپروانه: "تأثير". **دراویند:** بپروانه: "پیامد". **دراووزا:** كه سئ باش بپری و بدروی. كه سئ به ئه زموون و زانا كه هه ركاتی هه له بكا خیرا به خویدا بچیته وه و هه له كهی راست کاته وه. **دراز:** (1) دروژ، دژى كورت. (2) تپروته سه ل. (3) دژوار، سهخت.

درازا هنگ: زور دروژ و به مه ودا. كه سیک كه خنه خن دهكا له كاریكدا و كاره كه وه دوا ده خا. ئه وهی به نیازه ریگهی دورودروژ بپووی، به پیشوو. **درازا:** دروژی، له دروژی. "به درازا كشین": دروژه كیشان، پینچوون. **درازیالا:** به ژن و بالا بهرز، به قه لافهت. **درازدست:** (1) كه سئ كه دهستی دروژی هه بی. (2) كه سئ بالا دهست و زال، دهست دروژی كه، ته ماکار. **درازدستی:** دهست دروژی، سنوور به زینتی. **درازدشن:** دروژ بوون / بوونه وه، دژى كورت بوون، وهرانتا. بالا به ربوون. دژوار بوونه وه. **درازقد:** بالا بهرز، به ژن بلیند، دروژن، دروژه. **درازکردن:** (1) دروژکردن، دروژکردنه وه. (2) به ره و پیش بردنی شتی. (3) ته مپیکردن به تاییهت به دار. (4) دروژه پیدان. (5) دژوارکردنه وه. **درازكشانیدن:** وه پال خستن، پال خستن، دروژراکیشان. **درازكشین:** دروژ بوون، رازان، راکشان، خو دروژکردن، خو له گه زدان، دلوره، خه وتن، پال كه فتن، فه كه تن، وه ركه تن، وه ركه فتن، وه ركه وتن، هه لارین، هه لارینان، خپکین، خریک. **درازدت:** دروژخایه، دروژماوه. **درازنا:** دروژی، دروژ، كیشراو، دروژی. **درازنالك:** دروژ و ره قه له.

درازی: دروژی، دژى كورتی. دروژبوونی مه ودا. **دراست:** كتیو خویندنه وه، زانست فیربوون، لیکولینه وه، تووژینه وه. زانایی. **دراستان:** دهست پیکران. **دراقتادن:** (1) تپه لچوون، کیشمه کیش کردن، تیک گیران، تیکه وتن، تپوه گلان. (2) سازبوون یان دهسپیکران. (3) كوژران. (4) گرفتاربوون. (5) بپروانه: "تابیدن". (6) كه وتنه خواره وه. (7) بلا بوونه وه. (8) هیرش هینان، شالاو بردن. (9) روودان. (10) له دایك بوون. "دراقتادن به چیز": كه وتنه بیری ئه و. **دراقتان:** (د) بریتی له كه سئ ره وان بیژ، زمان پاراو، زمان شیرین. به خشنده، داینده. بارانی ورد. **دراقتاشی:** بریتی له ره وان بیژ، زمان پاراوی، زمان شیرینی. **دراقتاندن:** (1) خستن یان سه ره ونخوون کردن. (2) كوشتن. (3) تووش کردن، گرفتارکردن. (4) دانان یان خستنی شتی. (5) رشتن. (6) تیکه لاوکردن. (7) په خش یان بلاوکردنه وه. (8) خستنه روو، هینانه گوژ. **دراام:** دراما، شانۆ، شانۆ یان چپروكك كه له سه ربورده وه نزیک بی، شانۆنامه یه كه هه لگری بابته گه لی خه ماوی و پیکه نیناوی بی یان شانۆنامه یه كه پیکه نیناوی نه بی.

دراماتيک: شانۆي، دراماتيک. خه مهينه، نارپهحه تکر.

درانداختن: (1) هاويشتن، توورپدان، فرپيدان. (2) دهستپيکردن. (3) کيشانه وه.

دراندن: (1) دراندن، شپکردن، پچراندن، لهت کردن. (2) بپروانه: "ترکاندن".

درانگيزشي: بپروانه: "احساساتي".

درای: بيژه، بلئ. ههروه ها به مانای "دریابنده" له حاله تی پاشگریدا وهك: "ياوه درای": قورپيات ويژي.

درایان: بيژه، ويژه، له حاله قسه کردندا.

درایتا: زانين، تيگه يين، په پی پي بردن. ژیری. ئاگای، زانست.

درایستادن: (1) دهسپيکران. (2) دهست به کاربوون. (3) پيیداگری کردن.

(4) راوه ستاوی و خوړاگری کردن.

دراینده: بيژه، ويژه.

دراییدن: گوتن، قسه کردن، ئاخاوتن. گۆرانی وتن.

دربا: بپروانه: "حاجت".

درباختن: دۆپان، دۆپاندن، دۆپيان، له دهست دان، دانان.

دربار: دیوه خانی پاشا، کۆشکی پاشایی.

درباره: له پيوه ندى، له مەر، له بابته، سه بارهت، ده باره ی.

دربان: ده رکه وان، قاپچی، قاپیوان، قاپیوان، قاپیه وان.

دربايست: (1) پيیداويستی، پيويستی، ئاتاجی، نیاز. (2) شياوی، شايسته یی.

دربايستن: (1) پيويست بوون. (2) له بار و شياو بوون.

در بچوبه ی: ... له گهرمه ی، له جه نگی، له گهرماوگهرمی.

دربرد: (1) ئاواره، بی مال و حال، لانه واز، هه لوه دا، په روه وازه. (2) له م درگاوه به و درگا، له م ماله وه به و مال.

دربردگشتن: مال به مال به دووداگه پان.

دربردری: ئاواره یی، لانه وازی، بی مال و حال.

دربردارنده: بپروانه: "شامل".

دربرداشتن: به دواوه بوون، له باوهش دابوون، له خوگرتن، هه لگری، بریتی له.

دربردن: رفاندنی شتی یان که سيك و ده گه ل خو بردن، فراندن.

دربرکشیدن: له ئاميزگرتن، له باوهش کردن.

دربرگیرنده: هه لگر، له خوگر.

دربست: په کجی، به گشتی، ده ربه ست.

دربستن: (1) بهستن، به ندرکردن. (2) دهسپيکران. (3) چه سپاندن، لکاندن. (4) بپروانه: "پيچیدن". (5) بپروانه: "پوشیدن". (6) دانه پال، ره پالدان.

دربند: (1) کۆلانی بنبه ست که درگای هه بی. (2) ريگه ی ته سک و باريك له کيو، دۆل. (3) قه لآ. (4) گرفتار، په خسير.

دربندان کردن: گه مارۆدان، ئابلۆقه دان.

دربند بودن: گرفتار بوون، په خسيربوون، له گرتووخانه دابوون.

دربند چيزی بودن: له بیری شتیك دا بوون.

دربند کردن: پابه ندرکردن، به ندرکردن، په خسيرکردن، زیندانی کردن.

دربه: (د.ب) (1) ژیربوون، شارهزا و کارامه له کار و پيشه سازی دا. (2) هۆگری و تيرنه خوړی له شتی. (3) نه ترسی و بوژی.

درپنډیرفتن: (1) وه رگرتن، قبوولکردن. (2) دالده دان، په نادان.

در پرتو: ... له بهر تیشکی، له بهر روشنایی، له رووناکیی ... دا.

درپرده: به نهینی و له پشت په رده وه.

درپرده بودن: نادياربوون، نهینی بوون، داپوشران.

درپرده گشتن: به نهینی گوتن، به تهوس و ره مزه وه گوتن.

درپسی: به دواي، له دواي. "درپسی کردن": به دوا داپوون، شوین که وتن، شۆنه و نیان، شوین هه لگرتن، په یجوری کردن.

درپییچیدن: پیچ دان، لـوول دان، لوورکردن. ده گه ل که سيك تیک گيران.

گه مارۆدان. گرتن و لپيچینه وه له گه ل کردن.

درپيش کردن: خستنه پيشه وه، خستنه به روه وه.

درپيوستن: به یه گه یشتن، پیکه وه لکان، په یوه ست بوون. دهست پيکران. دهسپيکران.

درتنگناقرار دادن: تهنگ پی هه لچين، تهنگ پی هه لئیان، تهنگه تاوکردن، تیتربجاندن، قه تيس کردن، قه تيزکردن، ده ورلی گرتن، گيردان، خستنه ناچاریه وه، ده رته تان لیبرين، لالی برين، لالی برينه وه، کلک گرتن.

درج: (د) (1) تیکه وه پيچان، نووسين و گونجاندنی بابه تیک له کتیبیک یان رۆژنامه یه کدا، تیانووسين، تۆمارکردن. (2) نامه، نووسراوه.

درجات: کۆی "درجه".

درجازن: له جیگه دا لیدان، به روه و پيش نه چوون، مانه وه له دۆخیک یان پله یه ک دا و پيشنه که وتن.

درج شدن: تۆمارکران، نووسران.

درجنبيدن: وروژان، هه لخران.

درجه: پله، نمره، راده، پایه، ژماره، میهنگ.

درجه بندی: نقراندن، پله بو دانان، پله به ندى، دابه ش کردنی شتی به چه ند پله یان چینه وه.

درجه دار: پله دار، خاوه ن پله.

درچیدن: کۆکردنه وه. دوورخستنه وه.

درحال رشد: په رته ستين، په رته ستين، له حاله په رته ساندن دا.

درحد: له ئاستی، له رادهی.

درحقیقت: راستانه، له پاستیدا.

درخت زڼ: دارپرین.

درختکاری: دارچاندن، نه مام چاندن.

درخش: (دُرُ یان دُن) رووښنی، روښنایی، رووناکی.

درخشان: بریقه دار، بریقه دهر، به بریقه، به تروسکه، تروسکه دار، پرشه دار، ورشه دار، شوقدار، شهوقدار، شاهیک، خه پرا، به درهوش، به درهوشین، دروشن، وریشن، گرشه دار، روښن، روونک. سهرنج راکیش و بهرچاو (پپروزی درخشان).

درخشش: درهوش، درهوشین، درهوشان، درهوشانه وه، دروشه، بروسک، بریس، بریسکه، بریسکه دانه وه، بریکه، تروسک، تروسکه، تریسکه تریسک، تلیسکه، تهیس، چروس، چروسکه، چروسان، برقه، بریق، بریقه، بروقه، بریقه دانه وه، شهوق دان، ورشه، وریش، وریشه، پرشه، گرشه، تیشک دان، ئاورنگ، مه ریس. چالاکي سهرنج راکیش و بهرچاو. "درخشش پیاپی": بریسکه بریسک، بریقه بریق، تروسکه تروسک، تروسکه ی به شوین یه کا.

درخشندگی: درهوشاوهی، به بریقه یی، بریقه داری، ورشه داری. چالاکي بهرچاو و سهرنج راکیش.

درخشنده: ورشه دار، گرشه دار، بریقه دار، تروسکه دار، دروشین، وریشن، تیشک هاویژ.

درخشیدن: دروشیان، درهوشیان، درهوشان، درهوشین، درهوشینه وه، تیشک دان، ورشه دان، بریقان، بریقانه وه، بریقه دان، شوقدان، تروسکان، تروسکانه وه، تروسکیانه وه، تروسکه دان، بروسکان، بروسکیان، بروسکین، بریسکان، بریسکینه وه، تهیسین، ئاورنگ دان.

درخصوص: سه بارهت به، له مه پ، له پیوه ندی.

درخواست: داوا، داواکاری، داخواری، تکا، خوایشت.

درخواستن: داواکردن، خواستن، تکاکردن، خوایشت کردن.

درخواست نامه: داوانامه، داخوازنامه.

درخواندن: بانگ کردن.

درخواه: داوا، تکا، خوایشت.

درخور: شیاو، شایان، گونجاو، له بار، به که لک. "درخورتوجه": بهرچاو، شیاوی سهرنج.

درخوراندن: درخوراردان. گونجاندن، جیکردنه وه.

درخورد: بروانه: "درخور".

دره: ژان، ئیش، ئیشان، ئیشای، ئازار، دهره.

دردهوار: (1) لهش به بار، دهره دکیش. (2) نه دار و به لهنگان.

دره زایمان: ژان ژوور، ژان گرتن، ژوو، زاجلانه ی، ئیش و ژانی مندال بوون.

دره زده: دهره دار، نه خوښ، لهش به بار.

درهستان: ژان بر، ژان شکین، ئازار شکین.

دره سترس: له هه ویلدا، په رده وژ، په رده ژی، به رده ست، به رده س، له

به رده م، دهره ست، دارهت، لاده ست، قامچ، ده ست پیراگه یین، نزیك بۆ ده ست تیگرتن، ئاماده.

دره سر: ژانه سهر، سهریشان. و بریتی له زهحمهت و ئه رکی ژور، دهره سهری.

دره سرفرین: ژانه سهرخولقین.

دره صعاب العلاج: دهره گرو، نه خوښی گران.

دره گرفتار: ژان کردن، ژانین، ئیشان، ئازار پیگه یشتن.

دره مند: دهره دکیش، به ئازار، لهش به بار، نه خوښ، دهره دار، دهره دوی، دهره بار، ئیشدار.

دره میدن: فوو تیگردن، با تیگردن. هه لکردنی با.

دره ناک: به ژان، له ژان، پرژان، به ئازار، به ئیش و دهره، ئیشدار، دلته ژین، خه مهین.

دره نو: زمان پیس و بی حه یا.

دره دور: گیتاو، گیتاف، گه رداو.

دره ربار: به نرخ و گرانباپی. ژورقسه رهوان، فره ره وانبیژ.

دره آشام: (د) شه پاب خوڠه وه، ئه وه ی که چوپایی له جامی شه پاب ده بپری، ئه وه که سه ی خلته ی شه پاب ده خواته وه.

دره آشنا: (د) لهش به بار، دهره دار. ئاگادار له ژان و سه ختییه کانی

خه لکانی دی و هاوده ردی له ته کیان دا.

دره آگین: (د) پرژان، دهره دهره دار، پرژازار.

دره آلود: (د) به ژان، ژاندار، به ئیش، ئیشدار، به ئازار.

دره آمدن: وه ژان که وتن، ژان گرتن.

دره آور: ئازارهین، ئیش هین، خه مهین.

دره دا: بروانه: "دریغا".

دره دادن: (1) ته قه کردن. (2) دهرهینان، دهره واردن. (3) دان. (4) دهرپرین.

دره داده: سهرچاوه و هۆکاره کانی به ره مهینان.

دره دار: (1) درگادار، هه رشتی که درگای هه بی. (2) درگاوان، پاسه وانی بهر درگا.

(3) دهنگی ده هۆل.

دره دام افتادن: له داوکه وفتن، که وتنه داوه وه، له داو که وتن، گیران به داو.

دره دبرچین: بروانه: "دردچین".

دره دبیس: سهختی و به لا، کاری دژوار. پیرو.

دره دچشیدن: سزچه شتن، سزا چیشتن، سزچه شین، تووشی رهنج و ئازار بوون.

دره دچین: (1) ژان لابه ر، ژان شکین، چاره کهری دهره و ئیش. (2) دل سوژ و خه مخۆر.

درېږودن: 1) رفاندن، فراندن. 2) بېهوش کردن. 3) له بهین بردن. 4) رزگار کردن.

دررسیدن: هاتن، له کاتی خوځېدا گه یشتن، له ناڅاوا هاتنه ناووه.

دررفت: دهرکه وت.

دررفتگی: له جیگه چوون، له جیگه دهرچوون، له جی چوون، له چووچوون، دهرچوویی، دهرچووک.

دررفت: 1) هه لاتن، راکردن، دهرچوون، دهرپهرین، چرتیان، ته ره بوون، فه تروویسکان، فیسماک، خوځدزینه وه. 2) چوونه ناو، رویشته ناووه. 3) ترازان، له بهر په ک چوون، له جیگه چوون، پچپان. "از زیر چیزی (کاری) در رفتن": نه نجام نه دان و له ژیری دهرچوون.

درز: قه لشتی باریک، که لینی باریک، دهرز، درز، دهغه ز، شپه ق.

درزېردن: بپروانه: "ترك برداشتن".

درز پیدا کردن: ناڅکرابوونی بابه تیک و ناڅاداربوونی خه لک لئی.

درز کردن: درکیان، ناڅکرابوونی رازیان بابه تیک.

درزگرفتن: درز گرتن، درزدان، که لین گرتن، قه لشته دیوار به قور گرتن، دروونه وهی دپاوی پارچه. له ناو خه لکی ره شوکدا: کورت کردنه وهی قسه.

درزیستی: بپروانه: "سکونت".

درس: 1) وانه، دهرس. 2) ریگه ی نهینی.

درساختن: سازان، ده گه ل یه ک سازان، ته بابوون.

درسپاردن: به جیه یشتن و به ته نیا هیشتنه وهی که سیک. ناڅکرکردنی رازی که سیک.

درسپردن: 1) بپروانه: "سپردن". 2) برینیی ریگه یه ک تا کوتایی.

درسپوختن: بپروانه: "سپوختن".

درستا: راست، دروست، ته واو، بی که مایه سی، کامل، ره وا. 2) ده ست پاک و راست.

درست آیین: راست بپروا.

درستاران: بپروانه: "دستاران".

درست شدن: چی کران، ساز کران، ناماده کران، چاک بوون.

درستکار: ده ست پاک و راست، سه رپاست، مرؤی راست و دروست، راست کردار، راست کار، کار دروست، کار راست، جی متمانه، هه قانی، دروسکار، مرؤی بی لاری و خواری، بی گزی ودزی، شپریاک.

درستکاری: سه رپاستی، ده ست پاک، بی گزی ودزی، راست کرداری، شپریاک.

درست کردار: بپروانه: "درستکار".

درست کردن: 1) چی کران، سازکردن، سازدان، وه دیه پندان، ناماده کردن، دروسکردن. 2) لینان. 3) لاپردنی که موکووپی. 4) بپروانه: "اراستن". 5) پته و قایم کردن. 6) سه لماندن. 7) چاک کردنه وه، خوځشه وه کردن.

درستا (و) حسابی: بی که موکووپی، ته واو. به ته واوی.

درستنه: یه کپارچه و ته واو. به ته واوی و سالم.

درسته بلعیدن: لوشاندن، لوشه، لوشین، لووردان، قووت دانی به خپری.

درستی: راستی، دروستی، دروستکاری، سه رپاستی. ته ندروستی، له ش ساغی. سه لماندن. "به درستي": به رپاستی. به بیگومان.

درس خوان: وانه خوین، قوتایی.

درس خوانده: خوینده وار.

درس دادن: 1) وانه و تنه وه. 2) ناموژگاریدا دان و فیروکردنی شیوازی کاریک. 3) فیروکردن، راهینان.

درس کردن: 1) فیروبوون. 2) فیروکردن.

درس گرفتن: 1) راهاتن، فیروبوون. 2) په ند و نه زموون وه رگرتن.

درس گفتن: وانه و تنه وه، فیروکردن.

درشت: درشت، زل، زبر، سبر، گرس، نارپیک، دژی نهرم. به دخوو، تووړه و توسن. تیوویبې.

درشتخو: بپروانه: "تندخو".

درشت گاو: چوپرس ویز، نه شیاو بیژ، جنیودهر، که سی که قسه ی له سه ر دلان گران نیژی، قسه رپه ق.

درشت نمایی: گه وره کردنه وه.

درشتی: زلی له بارستا ییدا، درشتی، زبری. نارپیکی. تووړه یی، به دخولقی. "درشتی کردن": به توندوتیژی هه لسوکه وت کردن. پپرویی و بی شه رمی کردن. "به درشتی": توندوتیژانه.

درشلن: 1) چوونه ناو، رویشته ناووه وه. 2) ته قه کران. 3) ناویته بوون. 4) رویشتن. 5) مردن. 6) خه ریک بوون. "بکاری درشدن": به کاریکه وه خه ریک بوون، سه رقالم بوون به کاریکه وه.

درشکستن: شکاندن، وردکردن. له ناو بردن. وردبوون. بی همیز و لاواز و تیکشکان.

درصدانه: بپروانه: "پورسانتاژ".

درصد: خه ریکی، به ته مای.

درصدر: له سه ره وه، له بان.

درعوض: له باتی، له جیاتی.

درغلطاندن: خلورکردنه وه.

درغیش: زور، فره، فراوان.

درفش: نالا، به یداخ.

درفشان: (دُش) به دره وشین، دره وشین، ورشه دار، گرشه دار، روشن. له رینه وه، شه کانه وه.

درفشیدن: 1) بپروانه: "درخشیدن". 2) له رزین، جوولان، وه له ره که وتن.

درفکندن: بپروانه: "درافکندن".

درق: (د) به شی سه خت و ره قی هه رشتی.

درک: (دَک) 1) بیخ، بن. 2) به لگه یه که دواى فروشتنى ملک بکوهیته دستى که سیکی دی و به پیی ئه و به لگه یه ئیددیعی خاوه ندریته بکا. 3) شوینی زور ناخوش. 4) خوارووترین قاتی جه حه ندم. "به درک": به توون. "به درک فرستان": کوشتن. "به درک واصل شدن": کورزان.

درک: (د) 1) گه یشتن به شتیک، پیگه یشتن. 2) تیگه یشتن، تیگه یین، پیزانین، سهرده رچوون، سه رلی دهرکردن، سهرده رهینان، سهرده ریئان، سهرده در، سهرده در، فامین، په ی بردن، مسایش، مسایه. "درک عمومی": تیگه یشتن گشتی.

درکار: پیویست، پیداویست، به کارهاتوو.

درکارداشتن: به کاربردن، ده کارکردن، ده کارهینان، کاریپکردن.

درکردن: فیسه که تانندن. دهرهینان، دهره اوردن. خستنه ناوه وه. تیکه ل کردن.

درکشیدن: 1) کیشانه وه، وینه کیشانه وه. 2) سازکردن، دروست کردن. 3) کیشان و بردن به ره و لایه ک، راکیشان، کیشان، به ره و خو هینان. 4) خواردنه وه. 5) قووت دان. 6) هیئانه خوار، دابه زانندن. 7) پروانه: "گستردن". 8) دوورخستنه وه، بردنه لاه. 9) بزوتن، جوولان. 10) دریزه کیشان. 11) بیده نگ بوون. 12) به زور ستانندن.

درکوب: پروانه: "طلبکار".

درگردش: له گه ردا، ده ساوده س، ده ستاوده ست.

درگداشتن: وازهینان. تیپه رین. لیبوردن و به خشین.

درگاندان: تیپه پانندن، له راده دهرچواندن، سنوور به زانندن.

درگداشت: مهرگ، مردن، کوچی دواپی، له دست چوون.

درگداشتن: 1) کوچی دواپی کردن، مردن. 2) تیپه رین، دهرچوون، رویشتن، که وتنه به ره وه. 3) تیپه رپوون، به سه رچوون. 4) لیبوردن، به خشین، ده ست له لگرتن، چاوپوشی کردن له گوناهى که سیك. 5) لابران، له کول بوونه وه. 6) له ناوچوون، تیاچوون. 7) چوونه دهر.

درگدشته: 1) جاری جارن، به رله ئیستا، له پیشوودا، له رابردودا. 2) کوچکردوو، مردوو.

درگرقتن: 1) ئاگرگرتن، هه لایسان، سووتان. 2) کارتیکردن، کاریگه ریدانان. 3) هاتنه دی و ده سپیکران. 4) ته شه نه سهندن، ته نینه وه. 5) به شتیک داپوشین. 6) گرفتاریبوون. 7) پروانه: "پیش گرفتن".

درگسلانیدن: پچراندن، دراندن، له ت کردن.

درگشادانه: درگاژه نانه، شیرینی دان به هوی کردنه وهی دام و ده زگابه ک.

درگیر: تووشبوو، گرفتار، گیروده.

درگیرانیدن: ئاگرته به ردان، پی کردنی ئاور.

درگیرشدن: 1) تیوه گلان، تووش بوون، گرفتار بوون. 2) دهس پیکردنی تیک هه لچوون، هه لایسانی ئاگری شه، هه فروشی، ئاوریش بوون، شه پتی هالاندن، ئامبازی به کتر بوون، تیک گیران.

درگیری: تیکه لچوون، به شه پهاتن. جیاوازی بوچوون. گرفتار یان خه ریک بوون. "درگیری لفظی": ده مه قاله، شه ره چه قه، دم له دم نان، چه نه به چه نه، حانه چه په شی، بناشت.

درماندگی: دامای، دامای، تیمای، ماتى و سه رگه ردانى، سه خله تی. ده ست کورتى، نه دارى.

درمان کردن: ده واکردن، دهرمان کردن، چاره کردن.

درماندن: تیمان، تیمان، رمان، دامان، ماتى و سه رگه ردانى، دهسته وه ستان بوون، کلولی، بیچاره بوون.

درمانده: تیماو، داماو، دامای، دامای، دیران، بارکه وتوو، لاکه فته، لاکه وته، سخله ت، سه خله ت، سه رگه ردان، ده سه وه سان، دهسته وه ستان، کلول، گونک، بیچاره، کؤست که وته. ده ست ته نگ، دهس به تال.

درم خرید: به زیر کردراو، به نده، خولام.

درمنده: پروانه: "درمانده".

درندگی: درنده یی.

درنده: درننه، درنده، وه حشی، داعبا. زور بی به زه یی، دلره ق و زالم. زور تیژ و بیر.

درنشاختن: پروانه: "درنشانندن".

درنشانندن: جیکردنه وه، گونجانندن.

درنگ: دره نگ، دیر، بی وه خت. مؤله ت و دهره فه تی ئه نجامدانى کاریک. راهه ستان و مانه وه له شوینی. سه بر و پیشوودریژی یان توانای راهه ستان و خو راکری، ماوه.

درنگاشت: یادداشت، تومار.

درنگ کردن: دیرکردن، دره نگ کردن، گنخانندن، خاوه خاوکردن، ویستان. راهه ستان و خو راکری. وردبوونه وه و تیرامان. دریزه پیدان.

در نظر گرفتن: ره چاوکردن، ده به ر چاوگرتن، هه ل نان، وابوچوون، حایشان.

درنگریستن: روانین، تماشاکردن، سه رنج دان.

درنوردیدن: تیکه وه پیچان، لیک ئالان، پیوان، ریگه برین، تیپه پانندن، گرتنه وه.

درنوسان: له حالى هاتوچوودا، له حالى رازاندا، به ته که ته ک.

درنوشتن: تیکه وه پیچان، تیپه پانندن، پیوان.

درنهادن: دانان. ده سپیکردن. لیدان.

درنهشت: نه ریت.

درو: دروینه، دروین، درون، دروونه وه.

دروا: (د) 1) پروانه: "دریایست".

2) هه لاهه سراو، سه ره ونخوون.

3) سه رگه ردان، مات.

درواخ: (1) پته، قایم. (2) تهنندوست، سالم، بې که مایه سی. (3) حاله تی خوشبوونه وهی دوی نه خوشی.

دروان: دروینه کردن.

دروایست: پروانه: "دربایست".

دروود: نزا، سلاو، سلاقی، بژی، شابه، شاگا، شاگه، شهگه، خوش به.

دروودگر: دارتاش.

دروون: دروونه وه، دروینه کردن. برین و جیا کردنه وه.

دروس: کوی "درس".

دروغ: درو، وړ، فېر، فېکا، فېرت، فېر، ساخته، قسه ی ناپاست، ده س هه لېبه ست، هل به سته، چاپ، لاف، دژی راست. "دروغ به (بر) کسی بستن": تومه ت لیدان له و. "به دروغ": به درو، به پیچچه وانه ی راستی. دروین.

دروغ بافا: پروانه: "دروغ پرداز".

دروغ بافی: پروانه: "دروغ پردازی".

دروغ پرداز: درو رازینه ره وه، ساخته چی، ساخته کار، دروه لېبه ست، دروژن، قه پانچی.

دروغ پرداز: درو رازاندن وه، ساخته چی، ساخته کار، درو رازینه وه، قسه دهر او ردن.

دروغژن: دروژن، دروکر.

دروغسار: دروژن، درو رازینه وه.

دروغ شادار: حشکه درو، دروی زور ناشکرا.

درون کاوی: (دهروون ناسی) دهروون دۆزی، دهروون پشکنی، تاوتویی پرسه دهروونی و سۆزداریییه کانی مۆف.

درون گرا: دهروون خواز، که سی که مهیلی به تهریکبوونه وه و دووری له پیوه ندیییه کۆمه لایه تییه کانه وه هه به.

درون گرایسی: دهروونگه ریستی، رۆچوونه ناخی خوده وه. له زاراوه ی دهروون پزیشکیدا: ناراسته کردنی بیر و سه رنج به ناخی خۆ به جیی بیرکردنه وه و سه رنج دانه جیهانی دهره وه.

درون نگرانه: دهروون بینانه.

درون نگری: دهروون پشکنین، دهروونگه ریستی، روانینه ناخی خود. له زاراوه ی دهروون پزیشکیدا: تاوتوویکردنی بۆچوون و حال و دۆخی خود.

درون مایه: بیر و ناوه رۆکی سه ره کی به ره مایکی هونه ری و هتد.

درون مرزی: ناوخۆی ولات.

درونه: (1) به شی ناوه وه ی شتی، ناوه رۆک، ناخ. (2) که وانه، کۆلکه زېرینه. (3) چه ماوه و که وانه یی.

درون همسری: هاوسه رگیری که سانی نیو گروپیک ته نیا له ناو هه مان گروپ دا.

درونسی: (1) هه ناوه کی، ناوه وه یی، ژورره وه یی. (2) دهروونی و مه عنه وی. (3) دهروون خواز.

درونیبات: پرسگه لی ناوه کی و دهروونی یان زهینی.

درونی شدن: مهیل کردن به ره و مه سه له گه لی دهروونی و زهینی یان تهریکبوونه وه.

درونی ساختن: ناوه کی کردنه وه.

دروییدن: دوریان، دورینه وه، دروینه کردن، دهسکه نه، وشکه پن. برینه وه و جیا کردنه وه. "مزد درویدن": کریداسی، هه قه پاله.

دروییده: دروینه کراو، دورواو.

دروییزه: پروانه: "دروییزه".

دروییش: (1) عه ودال، عه بدال، به له نگاز، بی مال و حال، بی جی و پری، ره بن، ده ست کورت، هه ژار، نه دار، گۆشه نشین. (2) دهروییش، مریدی تهریقه تی قادری به پرچ. (3) خۆشکین، خاکه پا، خاکی.

دروییشی: ده ست کورتی، هه ژاری، نه داری، سۆفیگه ریستی.

دروییشانه: وه ک دهروییشان، به شتیوازی دهروییشان، نه دارانه، هه ژارانه.

دروهم: (1) تیکه ل، تیکه ل، تیکه ل، تیکه ل، تیکه ل، لیکدراو، ته قه له قه. (2) تیکه ل پیکه ل، بی سه ره وه به ره، شیواو، شله ژاو. (3) به رده وام و په ی تا په ی تا. (4) تووپه، قه لس.

دروهم آمیختن: تیکه ل کردن، تیکه ل بوون، لیکدان، گژاندن، لیکدران، به ناویه ک داپوون، تیکدان، ته قدان، تیک چرژان،

رژانه يهك، رژيانه يهك، تيك چرژان، له يهك به ربوون، تيكه لاوبوون و مل ده بهر ملي يه كترنان. "درهم اميخته": تيكه ل پيكه ل، ليكدراو، تيك هه لشيلا دراو، تيك چرژاو. **درهم برهم**: بلژ، تيكه ل پيكه ل، ئالژ، ناته كوز، شه ختو، بي سه روين، بي سه روه بهر، شيلوبيله، پيچ و پلوچ، شيو، شيو، شيوياگ، هه لشيواو، گه رقيري، شه له م شوربا، گژومژو. **درهم برهمي**: بي سه روه بهر يه، تيكه ل پيكه ل، ژليوه، ژليويان، شله ژه، ئاژوه، پشيو، پهريشاني، فه خومان، فه خومين، شه وش. **درهم پيچيدن**: تيك هالان، ليك ئالان، ليك هالان، تيك هالوزان، تيك ئالوزان. تيك چوون يان تووشی گرفت بوون بي سوقره بي زور به هوي ژان و نارچه تيبه وه. **درهم جوش**: پهريشان، په شيو، ئالژ. **درهم چلانيدين**: تيك هه لشيلا، به سه ريهك دا هه وير كردن، دوو ده رمان پيكه وه تيكه ل كردن و شيلان. **درهم ريختن**: تيك دان، دانه يهكا، رژانه يهك، شله ژاندين. **درهم زده**: پريچه لاوپيچ. پرله كيشه و كوسپ. **درهم شدن**: به يه كاچوون، چوونه ناويه كتر، تيك به زين، تيكه ل بوون، ئاويته بوون، شيو، په شوكان، هه لچوون، گژ بوون.

درهم شكستگي: تيك شان، له به ريهك چوون، فه پرتكان. **درهم شكستن**: تيك شاندين، له به ريهك بردن، ورد و خاش كردن، فه پرتكاندين، هه رستاندين. سووك بوون، وردبوون. "درهم شكسته": تيك شكاو، له به ريهك چووك، فه پرتكياي. **درهم فرورفته**: تيك چرژاو، تيك ترنجاو. **درهم فروشدن**: تيك گيران، ده ناويهك ترنجان، تيك ترنجان. **درهم فشردن**: ريك گوشين. **درهم كردن**: تيكه ل كردن، ئاويته كردن، ليكدان. **درهم كشيدين**: گنج كردن، چرچ و لوچ كردن. **درهواقا پيدن**: قوزتنه وه، قوستنه وه، له حه وا گرتنه وه. **دريا**: ده ريا، ده ليا. **دريابار**: قه راغ ده ريا، ليواري ده ريا و شاري ليواري ده ريا، به ندهر. ده رياي گه وره. **دريابش**: بپروانه: "مكاشفه". **دريابنده**: تيگه يو، زيرك، مه ژودار، ژير. **درياچه**: گول، زريبار، به رك، زريچه. **دريادار**: خاوه ن پله وپايه له هي زي ده ريايي دا. **دريادل**: بريتي له كه سي زور دلاوا و ليبورده و دلير.

درياسالار: پله يه كه له هي زي ده ريايي دا. **درياسان**: زريبار، وهك ده ريا. **درياشكوه**: خاوه ن شك و گه وره يي وهك ده ريا. **دريافت**: 1) وه رگرتن، سه نن، ساندن، ئه ستاندن، پيگه يشتن، گوره ته نه. 2) بپروانه: "ادراك". 3) قه ره بوو. **دريافت كننده**: وه رگر. **دريافتن**: 1) تيگه يشتن، تيگه يين، حالبوون، ري تيردن، په ي پي بردن، فامين، زانين. 2) وه رگرتن، پيگه يشتن، هالانين. 3) دي تن، سه ير كردن. 4) قه ره بوو كردنه وه. 5) به هه ر بردن له شتي، به هه ل زانين. 6) وه ده ست هي نان. 7) گه يشتن به كه سيك و به دي ل گرتني. 8) ژال بوون و كارت تيكردن. "كسي را دريافتن": به هانا گه يشتن. ژال بوون به سه ريدا يان كاري گه ري له سه ر داناني. گه يشتن به وه. ئه ويش گرتنه وه. چاوه دي ري ئه و بوون. **دريافتي**: وه رگيراو، پيگه يشتوو، دراو. **درياكش**: بريتي له كه سي كه شه رابي زور بخواته وه و سه رخوش نه بي. **درياكناز**: ليواري ده ريا، قه راغي زه ريا. **دريانوال**: جوامير، ميرخاس، فره دلاوا، ليبورده. **دريانورد**: ده رياوان، مه له وان. **دريانوردي**: ده رياواني. **دريانوش**: بپروانه: "درياكش".

درياويدن: تيگه يشتن، تيگه يين، فامين. **دريچه**: ده ربيجه، ده لاقه، روچنه، هورتمه. (پزيشكي) زمانه. "دريچه هاي قلب": زمانه كاني دل. **دريچه اطمينان**: ده ربيجه / سوپايي خاترجه مي. **دريديگي**: 1) دپاوي، دپياگي، دپاوي، دادپياگي، هه لداپاوي، له ت كراوي، درز، تليش، قليش، كه لين. 2) بپروانه: "پرويي". **دريدين**: درين، دراندن، درانن، دريان، دپه نه، دادرين، دادپاندين، شير كردن، له ت كردن، جردان. له ناو بردن و تيكدان (دريدن سكوت). بريندار كردن يان له تو كوت كردني بوونه وه ري راو كراو له لايه ن گيانه به ري وه حشي يه وه. كه له بهر و مه ودا تيختن، تيكشان. "ازهم دريدن": له تو كوت كردن، پارچه پارچه كردن. له ناو بردن، تيا بردن. **دريده**: دپاو، دپياگ، هه لداپاو، دادپاو، دادپياگ، هه لداپاو، هه لداپياگ، داتليشاو. بي شه رم. زير، زور، ئاژ. **دريده شدن**: دران، دريان، دادپان، له به ريهك چوون. هه لداپان. هه لچپان. **دريغ**: ته نه خي، دريغي. داخ، حه يف، مخابن، به داخه وه، داخه كه م، خه بينه ت، يازوخ. **دريغ آمدن**: خو بواردن له ئه نجامداني كاري يان شتي. مايه ي داخ و حه يف بوون.

دریغا: داخه کهم، داخم، به داخه وه، دهر دق، حه یف و مخابن، هاوار به مالم، وهیلی، وه بیرو، هایلی.

دریغ خوردن: (1) هه سر خواردن، ناره زووی زور کردن. (2) ته ننگه تاو کردن، خستنه ته ننگانه وه، خولیب وارندن، خوبواردن.

دریغ داشتن: دریغی کردن، دریغی کردن، ته نه خی کردن، خوبواردن له یارمه تیدانی که سیك، سه ختگیری کردن له دانی شتی به که سیك.

دریوری: قسه ی قور و بی مانا.

دریورگی: سوال که ری.

دزد: دز، دهستکاتی، مالپ، که سی مالی خه لک به نهیئی دهبا.

دزدا فشار: دزده سهک، دایکه دزه، دالکه دزان، شه ریکه دز، دزه که، دهسکیس، پاش دز.

دزدانه: وهک دزان، به دزییه وه، هیواش و به بی دهنگی، دوور له چاوی که سیك.

دزد بازار: شوینی که دزی زوره. دووکان و فروشکه و شتی وا که که لویه له کانی زور گران ده فروشی.

دزد دریایی: ده ریاجر، چه ته ی ناو ده ریبا.

دزد سرگردنه: ریگر، گوران، چه ته، مله زهن.

دزد شگرد: ده وال، دزی شه وانه.

دزدکی: دزانه، به دزییه وه، به دزییه که وه، دزه کی، له بنه وه، خنز، کاری به نهیئی.

دزدگاه: دزکوشکه، دزگا، مه کوی دزان، جیگهی دزی که ران.

دزدگیر: دزگیر.

دزده: به نهیئی.

دزهی: دزی، دزین، مالپری، مالپین، کاری دز. دزراو.

دزدیلدن: دزیکردن، دزین، چرپ، رفاندن.

دزدیدانی: دزیتنه نی، شتی که بو دزین دهست ده دا.

دزدیده: دزاو، دزراو، دزیگ، به نهیئی براو. دزانه و به نهیئی.

دزغاله: دیوار. سه نگر، په ناگه.

دزندیس: به رابه ر و یه کسان، ویکچوو، ناشکرا.

دزآباد: (د) تووره، به دخوو، سامناک.

دزآگاه: رق هه ستاو، تووره. دل پیس، دل کرمی. نه زان، بی ناگا. سته مکار و بی به زه بی. خوین ریژ، پیاو کوژ.

دزآلود: رق هه ستاو، رکین، تووره، به دخوو و توسن.

دزآلون: پروانه: "دزوان".

دزآبان: پاسه وانی قه لا.

دزآبراز: (د.ب) ناشیرین، ناحه ز، به دخوو، تووره، ته ماحکار.

دزآبرو: رووگرژ، رووترش، به دخوو، به دخولق، تووره.

دزآبران: پروانه: "ترکش".

دژپسند: به دپه سند، دژوارپه سند. به مانای خو پاریز و پاک داوینیش هاتوه.

دژخم: پروانه: "دژخیم".

دژخیم: (1) به دخوو، به دخولق، به دپه فتار، دلخوار، دل پیس. (2) خوینریژ، موژ کورژ، میرغه زه ب. (3) زور بی به زه بی و سته مکار. (4) نه شکه نجه دهر.

دژدیس: ناحه ز، ناشیرین.

دژکام: نیبهت خراو، زیان تال، خه مبار، تووره.

دژکش: پروانه: "اختلال".

دژگوار: هه زم نه بوو.

دژم: خه مبار، خه مناک، دل ته ننگ. تووره، هه لچوو. خراو، ناله بار.

دژمان: (1) خه مبار، دل ته ننگ. (2) مخابن، داخم، حه یف. (3) تووره، قه لس.

دژمناک: دهرده بار، دهرده دار، دل ته ننگ، خه مبار، خه مناک، داخدار.

دژمنش: به د رهوشت، نیبهت خراب، ره نجاو، بیزار.

دژن: توون، تیژ. به دخولق و تووره.

دژواخ: پروانه: "دژوان".

دژوان: داخ، حه یف، حه یفی، مخابن، به داخه وه.

دژه: تووره، رکین، رق هه ستاو.

دزایس: کوی "دسیسه".

دسپوتیسم: حکومه تی سه ره پویی.

دستا: (1) دهست. (2) جار، که پرت. (3) لا، بهر. (4) چه شن، جور. (5) دهسه لات و ئیختیار. (6) دهستیوه ردان. (7) خاونداریتی. (8) یارمه تیدهر، یاریده دهر. (9) یه که ی ژماردنی بینا. (10) بالادهستی و زالیتی. "ازان دست": له هه چه شنه، به و شیوه یه. "ازهر دست": له هه چه شنه. "فرا دست آمدن": وه دست هاتن و که وتنه ئیختیار. پیشهاتن.

دستاختن: دهست دریژ کردن.

دست آخر: سه ره نجام.

دست آلودن: کاری ناحه ز و ناپه سند نه نجام دان.

دست آموز: دهسته مؤ، دهسه مؤ، که وی، مالی، په روه رده کراو.

دست ابزار: نامراز، که ره سه.

دستادست: مامله ی نهخت و بی قهرز، پیشه کی.

دست از کار کشیدن: دهست کی شانه وه، دهست له کار کی شانه وه، وازله کاره ییان، کار به ردان، ناش به تال، مانگرتن.

دست افشاندن: سه ما کردن، ته کان دانی دهست کاتی سه ما و خوشی. به خشین، دان.

دستان: (1) کوی "دست". (2) مه کر، فیل، فروفیل. (3) سروود، هه قایهت، رازه.

دست انداختن: (1) دهست بو لای شتیك دریژ کردن، به فرزی و چالاکی دهست بردن بو شتی به مه بهستی گرتنی. (2) تیتالی پیگردن، گالته پیگردن.

دست انداز: (1) دهست دریژ کهر. (2) قورت، زه قایی، ناریکی. (3) سهختی، دژواری.

دست اندازی: دستدریژی بۆ سه‌رگیان و مالی که سیک.

دست اندرکار: کاربه‌دهست، پیوه‌خه‌ریک بوو.

دستان ساختن: مه‌کرکردن، فرتوفیل کردن.

دستان سرا: مه‌قایه‌ت بیژ، سروودخوین.

دست انگاز: بیانوو، په‌لپ.

دستاورد: ده‌سکه‌وت، ده‌سکه‌وت، یاب.

دست اول: نوی، تازه. خاوه‌نی پله‌ی یه‌که‌می گرینگی.

دستاویز: بیانوو، بیانگ، په‌لپ، هۆ، بۆنه.

دست باز: به‌خشنده، دل‌اوا، ده‌سه‌نده‌دار، ده‌ست والا، ده‌ست و دل‌ئاوه‌له.

دست بافت: ده‌ستچن. ئاکامی کرده‌وه‌ی که‌سیک.

دست بالا: پروانه: "حداکثر". "دست بالا کردن": پیداکر و ئاماده‌ی کاریک بوون یان هه‌نگاونان.

دست برآوردن: ده‌ست بلیندکردنه‌وه، ده‌س به‌رزکردنه‌وه.

دستبرد: دزی. (2) هی‌رش و شالالو.

(3) زه‌وتکردنی نارپه‌وا، ده‌ست دریژی.

(4) ده‌سه‌لات و بالاده‌ستی و زالیتی.

(5) ده‌سه‌لات نوینی. (6) هونه‌ر و ده‌ست ره‌نگینی. "به‌چیزی دست‌برد زدن": دزین و رفاندنی ئه‌و شته.

دست بردار: ده‌ست هه‌لگر، وازه‌ین، ده‌س به‌ردار.

دست برداری: ده‌ست ل‌به‌ردان، ده‌ست هه‌لگرتن، ده‌ست ل‌ی هه‌لگرتن، وازه‌ینان.

دست برداشتن: (1) پروانه: "دست برآوردن". (2) ده‌ست هه‌لگرتن، ده‌ست لیه‌ه‌لگرتن، خۆتی‌نه‌گه‌یاندن، وازه‌اوردن، وازه‌مانین، وازه‌ینان، وازلیه‌ینان، وازلیه‌اوردن، وازمانین، وازنینان، ده‌ست به‌ردان، ده‌ست ل‌به‌ردان، ده‌ست زئی هه‌لانین، هه‌لشتن، ته‌رخ کردن.

دست بردن: (1) که‌م یان نۆرکردن، گۆرین، ده‌ستکاریکردن، ده‌ست تیوه‌ردان.

(2) ده‌ست بردنه‌ به‌رۆ. (3) بردنه‌وه له کایه‌دا. (4) هه‌نگاونان، ده‌ست بردن.

(5) سه‌رکه‌وتن، زالبوون.

دست بر قضا: به‌ریکه‌وت.

دست بسرکردن: بریتی له دوورکردنه‌وه‌ی که‌سیک له خود به‌فیل و که‌له‌ک.

دست بگیرداشتن: قرنیس بوون، سه‌قیل بوون.

دست به‌جیب بردن: ده‌ست بۆ گه‌رفان بردن، پاره خه‌رج کردن.

دست به‌خون شستن: تووشی قه‌تل بوون، شه‌رو کوشتوبه‌رکردن. ئاماده‌ی گیانباری و مه‌رگ بوون.

دست به‌کارشدن: ده‌س به‌کاربوون، ملنان، ملنیان، مل پیوه‌نان.

دست به‌کسی زدن: ده‌ست ل‌یدان. ل‌یدان یان ئازاردانی ئه‌و.

دست به‌گریبان شدن: تیکبه‌ریبوون، ده‌رگیربوون.

دست به‌نقد: خیرا، زوو. ئاماده. به‌شپوه‌ی نه‌ختی.

دست به‌یکی: یه‌کگرتوو، هاوده‌ست.

دستپاچیگی: په‌له‌په‌رتکی، په‌له‌په‌روزه، سه‌رلیشپواوی، په‌شو‌کاو، چه‌په‌ساوی، هه‌ول بوون.

دستپاچه: ده‌س و پی‌سپی و کار له ده‌س نه‌هاتوو، سه‌رگه‌ردان و شپواو، سه‌رلیشپواو، په‌شو‌کاو، و‌لنگه، چه‌په‌ساو، هه‌وله‌کی، هه‌ول، داماو.

دست پاک: (1) بریتی له ده‌ست پاک و جیی متمانه. (2) نه‌دار، هه‌ژار، ده‌ست به‌تال، بی‌به‌ش.

دست پایین: پروانه: "حداقل". "دست پایین گرفتن": به‌که‌م سه‌ساوکردن.

دست پرور: ده‌ست په‌روه‌ده، ئه‌وه‌ی که له ژیر ده‌ستی که‌سیکی دی‌دا په‌روه‌ده‌کراپی.

دست پیچ: ئه‌و شته‌ی که به‌ده‌ست پی‌چراپیته‌وه و کۆبه‌ندی کرابی. بیانوو، په‌لپ.

دست تنگ: پروانه: "تنگ دست".

دست جنباندن: په‌له‌کردن بۆ ئه‌نجامدانی کاریکو خاوه‌خاوه‌نه‌کردن.

دست چپی: پروانه: "چپگرا".

دست چمک: زالی، به‌ده‌ست و بردی، فرزی، سه‌رکه‌وتن.

دست چین: ده‌ستچن، ده‌سچن، هه‌ل‌بژارده، میوه‌ی به‌ده‌ست چنراو.

دست خالی: ده‌ست به‌تال. بی‌به‌ش و ناسه‌رکه‌وتوو.

دست خشک: قرنیس، به‌غیل.

دست خطا: ده‌ست نووس، ده‌ستوخه‌ت، ده‌سته‌ت، به‌ده‌ست نووسراو. نامه. به‌لگه.

دست خوردن: ده‌سکاری کران، گۆران.

دستخوش: (1) که‌سیک که ببیته‌ گالته‌جاری که‌سیکی دی، زه‌بوون، ژیرده‌ست، به‌رده‌ست. (2) له‌خۆگرتن، تووش.

دست خوش: (1) ده‌سخۆش، وشه‌یه له جیگه‌ی ئافه‌رین. (2) ده‌ستخۆشانه، ئه‌و پارهی که براوه‌ی قوما‌ر ده‌ی به‌خشی.

دست دادن: (1) ده‌ست ل‌یدانه‌وه، ته‌وقه‌کردن، گه‌ت و په‌یمان دان، واده و به‌لین دان. (2) ده‌ست دان، لوان، گونجان، ده‌ست که‌وتن، گه‌ره‌اتن.

دست داشتن: ده‌ست تیا‌بوون، ده‌ست بوون، ده‌ست رویشنوویی، ئاگاداربوون.

دست درازی: ده‌ست دریژی، زۆلم.

دست دست کردن: ده‌ستی ده‌ستی‌کردن، گنخاندن، ساوه‌ساوکردن.

دست دوز: ده‌سدرو، به‌ده‌ست دوروو.

دست راستی: کۆنه‌پاریز و دژ به‌گۆرپانکاری.

دسترس: له‌به‌رده‌س دابوو، شتی که ده‌ست پی‌ی رابگا. توانایی، ده‌سه‌لات. بالاده‌ستی، زالیتی. توانایی مالی، سامان. "درده‌سترس بوون": له‌هه‌ویل دابوون، له‌ئیختیاردا بوون.

دسترسی: ده‌ست پی‌راگه‌یشتن، ده‌ست گه‌یشتن، هه‌نا، ده‌سه‌لات، توانایی.

دسترنج: هه‌قه‌ده‌ست، مز، کرئ، خه‌بس، به‌ره‌می ره‌نج و تی‌کۆشان، شتی که له زه‌حمه‌ت و ره‌نج کیشانه‌وه و ده‌ست بی‌پیشه، کار، ئیش.

دست زدن: چه پله لیدان، چه پله ریزان، چه پله کوتان. دست لیدان.

دست ساز: دسکرد، دسستکرد، دسکوت، دسستکار، دست نیژ، کاری دستتی.

دست شستن: دست شوردن. دست لئ شوردنوه، بریتی له بی هیوابوون و وازهینان له شتی.

دستفال: سفتاح، هوهول فروش.

دست فروش: دستگیر، دست فروش، مامله چی سه ریایی، چه چی ناوبازار.

دست فشان: له حالی سه ما و شادمانیدا.

دستکار: 1) پروانه: "دست ساز". 2) هاوکار، هاودهست.

دستکاری: دستکاری کردن، دست تیورردان له شتیک، دست لیدان، گورینی باری شتی.

دست کردن: دست بردن بۆ شتی. ههنگاونان.

دستک زدن: پروانه: "دست زدن".

دستک زن: گزرائی بیژ، سه ماکر، ژه نیار.

دست کشیدن: 1) دست پیاھینان، به دست مالش دان. 2) دست لئ هه لگرتن، وازهینان، دست له کارکی شانه وه، لئ بوونه وه.

دست کم: لانیکه م.

دست کم گیری: به کم زانین، به کم دانان.

دستگاه: ده زگا، سامان و که لوپهل و سه رمایه، مه کینه، کارگه و کارخانه و ته وای ئه و نامرزانه ی که له یه ک جی دا بۆ ئه نجام دانی کاریک ناماده کراون.

ناههنگیکی کاملی موسیقا: کۆئندامی که له له ش دا کاریکی تاییه تی ئه نجام دهدا، دسه لات و توانایی و شان و شکۆ. سیستمی سیاسی، ریژیم. "دستگاه تناسلی": کۆئندامی جوت بوون. "دستگاه گوارش": کۆئندامی هه رس کردن. "دستگاه تنفس": کۆئندامی هه ناسه کیشان.

دستگاه وجود: جیهانی هه بوون (هایدن)، ههسته رواله تی و ناخییه کان و کۆئندامی له ش.

دست گزار: 1) یارمه تیدهر، یاریده دهر. 2) ئه وه ی دست به دست ده گه پرئ. 3) توانایی، دسه لات.

دست گرای: ئه زمونکراو/ تاقیکراوه به دست، راهاتوو به دست. به زیو و ملکه چ. "دست گرا کردن": ئه زمون کردن، تاقیکردنوه. به زانندن و هینانه بهر فه رمان.

دست گرای: ئه زمون، تاقی، سهنگان.

دستگرد: دی، زهوی و ملکی کشتوکالی.

دست گردان: ئه م دسه ته ودهست کردن، ده ستاودهست کردن.

دست گزار: پروانه: "دست گزار".

دست گرین: هه لئ بژارده، ئه وه ی به دست جیاکرایته وه.

دست گشادن: کردنوه ی دست، ئاماده بوون بۆ ئه نجام دانی کاریک، سه ره تای که ره م و به خشین.

دستگیر: 1) یارمه تیدهر، یاریده دهر، هاریکار، ده سگیرۆ. 2) گرفتار، یه خسیر.

دستگیر شدن: گیران، قۆلبه ست کران. تیگه یه نران، فامینران. گه مه کردن، کایه کردن.

دستگیر کردن: گرتن، قۆلبه ست کردن.

دستگیری: 1) یارمه تی، هاریکاری، ده سگیرۆیی. 2) یه خسیر کردن، گرفتار کردن، قۆلبه ست کردن. "زابه کسی دست گیری کردن": یارمه تی کردنی ئه و.

دستمال انداختن: روپامایی و زمان لووسی کردن.

دستمایه: 1) سه رمایه ی سه ره تای و که م، ده زمایه، ده سمایه. 2) بنه مای کار، بابه ت. 3) هۆ، هۆکار.

دستمرد: بریتی له یاریده دهر، هاریکار.

دستمردی: یارمه تی، هاریکاری. نازایه تی، دلیری. توانایی.

دستمزد: مز، هه قدهست، کرپی دستتی.

دست موزه: 1) ئامراز، که ره سه. 2) دیاری، سه وقات. 3) بیانوو، په لپ.

دست نخورده: سه ردهق، سه رمۆر، سه ربه مۆر، ده ست لینه دراو.

دست نشانده: دانراو، دانراو، که سی که به ئیراده و ویستی که سیکی دی له سه ر کاریک دانرابی یان به په یه ک گه یشتی.

دست نگه داشتن: ده ست راگرتن، لئ پراوهستان، سه بر کردن، به س کردن له کار.

دستنامز: پروانه: "وضو".

دست نوشته: به ده ست نو سراو، ده س نووس.

دست نویس: ده ست نووس.

دستوار: هاریکار، یاریده دهر، هاودهست.

دست و پا چلفتی: کار له ده ست نه هاتوو، ده ست و پی سپی/ سپیلکه.

دست و پا دار: ئه وه ی له عۆده ی هه ر کاریک دی، زیره ک و شیاو.

دست و پا زدن: لاقه فرته، په له قاژه، په له قاژی، په له فرتکی، په له فرته، په له فرتی، لینگه فرته، سه ول و ته قه لا، ده ست و لاق جوولاندنوه بۆ رزگار بوون له چۆرتم.

دست و پا کردن: دابین کردن، به ده ست هاوردن. هه ولدان.

دست و دلباز: دلاوا، به خشنده، ده ست و دل ئاوه له.

دستور: 1) فه رمان، ده ستور، بریار. 2) به رنامه، پرۆگرام. 3) شیوه ی ئه نجامدانی کاریک. 3) ئیزن. 4) ئیزنده ر. 5) خاوه ن په لوپایه، وه زیر، راویژکار. 6) ریساویاسا. 7) پی شه وای ئایینی زه رده شتی یه کان. 8) پزیشک.

دستور العمل: شیوهی نهجامدانی کاری
یان که لک وهرگرتن له شتی، ریښای کار،
به برنامه ی کار، بروشور.
دستور زبان: ریزمان.
دستور کار: به برنامه (ی کار)، روژه ف.
دست ورز: که سئ که کارگه لی دهستی
نهجام ددها، کریکاری که به دست و
به بی مه کینه ئیش دهکا.
دستوری: سهر به ریزمان. تایه تمه ندی
ئوهی لایه نی فرمان و دستوری هیه.
رواله تی، فه رمایشی. ئیزن، ئیجازه.
دهستور، فرمان. وه زیربوون. "به
دستوری": به پیی ئیجازه.
دسته: پؤل، کۆمه ل، گروپ، پهره م، تاقم،
کلك، دهسك، كه رگ، دهسته.
دسته بندی: دهسته به ندی، دهسته
سازکردن، هه قال هه قالانی، دهسته
دهسته بوون، لایه نگری له یه کترکردن،
کۆتله بازی، کۆتله خۆب خۆبی،
قۆمیته قۆمیته.
دسته جهی: به کۆمه ل، تیگرا، پیکه وه،
به گشتی.
دسته دار: دهسك دار، به دهسك، به هه نگل،
قولف دار، کلك دار.
دسته دسته: پؤل پؤل، پهره م پهره م،
گروپ گروپ.
دسته عزا داری: ته لمیس، کۆروکۆزی
شیوه ن.

دستیابی: وه دهست هینان. گه یشتن.
دستیار: یارمه تیده ر، هاریکار، هاودهست،
جیگر.
دستیار استادکار: یاریده دهری وهستاکار،
خه لفه.
دستیاری: هاریکاری، یارمه تی، جیگری.
دستیازی: بروانه: "توسل".
دست یازیدن: دهست دریز کردن به ره و
شتیک. هه نگاونان.
دست یاقتن: (1) دهست به سه رداو پویشتن،
زال بوون، سه رکه وتن. (2) چنگ که وتن،
وه دهست هینان.
دست یافتنی: بروانه: "در دسترس".
دستی پیدا کردن: ناشنایه تی یان شاره زایی
په یاکردن.
دستیینه: کتبی (پینوین/ریبه ن. واژو.
دسومت: (د.س.م) چه وربوون، چه وری.
دسیس: (1) سیخو، هه والدن. (2) ئوهی که
له ژیر خاک دا شاردرا بیته وه. (3) ریاباز،
دوو پروو.
دسیسه: پیلان، فیل، داو.
دسیسه چینی: بروانه "توطئه چینی".
دسی گرم: دهیه کی گره میك.
دسی لیتر: دهیه کی لیتریک.
دسی متر: دهیه کی میتریک.
دش: (د) ویچوو، وهك. خۆن سوینی،
خۆپازاندنه وه.
دشارژ: دیشارژ، به تال بوونه وهی باتری
یان پاشکه و تکه ری کاره بایی.

دشت: (1) دهشت، دهشتایی. (2) سفتاح.
(3) بیعانه، پیش به ما.
دشتان: زنی که له حالی بی نوژی دایه.
دشتانگی: بروانه: "قاعدگی".
دشتانه: بروانه: "حیض".
دشخوار: دژوار.
دشگواری: بروانه: "بدگواری".
دشگوی: بروانه: "زبان پریشی".
دشمن: نه یار، نه تل، نه ته وی، تاسب، دژ،
دوژمن، دژمن، دژمین، مخک، مه خک.
دشمنایگی: بروانه: "خصومت".
دشمن پرور: ئوهی که دوژمن بو خۆی
سازده کا، دوژمن په روه ر.
دشمن خوونی: خوینخوار، خوینه خوار،
خیندار، دوژمنی خوینی.
دشمن رو: وهك دوژمن، دوژمنانه، که سیک
که خه لک له دینتی بیزارن.
دشمن شکن: دوژمن تیک شکن، تیکوپیک
دهری دوژمن.
دشمن کام: به خواست و ئاره زوی دوژمن،
که سئ که دۆخ و ره و شتی به ئاره زوو و
خواستی دوژمنه.
دشمن کش: بکوژی دوژمن، ئوهی که
دوژمن بکوژی.
دشمنی: دوژمنایه تی، دوژمنی، دژایه تی،
توین.
دشنام: چیپ، خوسن، خۆسن، خراو (وتن)،
خه راو (ویژی)، کفر، سختیف، جوین، جنیو،
جقین، جمین، جوون، جوین، دژنام،
دشمان، دوژمان، دوژمین، ره ف. (دشنام
به مرده): گۆرزیگانده وه، گۆرپه لاختین.
"دشنام خورن": جوین پیدران.
دشنگ: (د.ش) بروانه: "دلنگ".
دشنگی: روژگار، دنیا.
دش نهاد: بروانه: "بد نهاد".
دشوار: دژوار، دوخشار، چه توون، چه تن،
ئاریشه، نهسته م، چه سته م، حاسته م،
سهخت، زه حمت، ئاسی.
دشوار آمدن: پیگران بوون، به زه حمت
زانین، به چه توون و دژوار زانین.
دشوار پسند: بروانه: "در پسند".
دشوارو: بروانه: "صعب العبور".
دشوار یاب: ئوهی که دژواری و سهختی
وه دهست دی.
دشواژه: تابو، وشه یه که به کار بردنه که ی
به هوی ئایینی یان ئه خلاق یان نه ریتی
کۆمه لایه تی به وه جوان نیه.
دعا: نزا، دوعا، پارانه وه. ستایش.
داواکاری. نامه.
دعابه: شوخی کردن، گالته کردن.
دعات: کۆی "داعی".
دعاخوان: نزاخوان، نزاخوین، دوعاخوین.
دعاهه: کۆله که، نیرگه.
دعامة القوم: سه روه ر و پیشه وای قه وم.
دعاوی: کۆی "دعوی".
دعای بلد: ئاهونزووله، نفر، نفره، تووک،
دوعای خراب.
دعای ضد گلوله: گولله به ن، گولله به ند.

دعاى مستمند: نزووله، نزووله، نزای
بیچاره‌ی هه‌ناسه‌سارد.

دعاپه: پروپاگه‌نده، بانگه‌شه.

دعاوا: (1) داواکردن، بانگه‌یشت کردن،
خواستن، داواکردن، ویستن.
(2) دادخوازی، ئیدعا. (3) شه‌پ و کیشه،
جه‌نگ.

دعوت: (1) بانگه‌یشتن، بانگه‌یشتن، داوت
کردن، لینگه‌پانه‌وه، گه‌پانه‌وه، خولقکردن،
خولک کردن، میوانی. (2) نزا. (3) سکالا،
شکایه‌ت.

دعوتی: داوه‌تکراو، بانگه‌یشت کراو.

دغ: زه‌وی وشک و ره‌ق. که‌چهل.

دغا: مه‌کر، فریو، فیئل. مه‌کریاز، فیئل‌زان.
دغال: کۆی "دغل".

دغدغه: (1) لومه‌کردن، سه‌رزه‌نشست کردن.

(2) ختیلکه‌دان. (3) سستی ناخاوته.

(4) ترس و نیگه‌رانی، په‌ژاره، بیر

په‌ریشانی. (5) حاله‌تی خه‌ریک بوونی زه‌ین

به شتیکه‌وه. "دغدغه‌خاطر": نیگه‌رانی و

بیربالوی، په‌رۆشی. "پردغدغه":

سه‌وداسه‌ر، خه‌یالوی و گه‌ژووژ.

دغل: خه‌وش، فیئل، که‌له‌ک، داو، ده‌و،

فروفیئل، گزی، چۆغل.

دغلکار: پروانه: "حیله‌گر".

دغول: پروانه: "داغول".

دفاتر: کۆی "دفاتر".

دفاع: به‌رگری، به‌رگرتن، به‌رگری،

داکۆکی، خۆپاراستن، له‌سه‌رکردنه‌وه،

ده‌سه‌ت‌کردنه‌وه، به‌گه‌ژاچ‌وونه‌وه،

به‌ره‌نگاری ده‌گه‌ل ده‌سه‌ت دره‌زگه‌ر،

پاریزگاری له ولات. "موضع دفاعی": دۆخی

به‌رگری، حاله‌تی به‌رگری.

دفاعیه: گوته یان نووسراوه‌یه‌ک بۆ

به‌رگری له تۆمه‌ت یان ره‌تکردنه‌وه‌ی

ئیددیعایه‌که، به‌رگری‌نامه. کۆبوونه‌وه‌یه‌ک

که بۆ به‌رگری له تیزی زانستگایی پیک

دی.

دفاتر: په‌راو، تینوس، کتیبۆکه، نامیلکه،

ده‌فته‌ر. ژووری کار و شوینی

خپرکردنه‌وه‌ی نامه. بیرۆ، ده‌فته‌ر.

دفاترچه: په‌راویله‌ک.

دفاتر خاطر: یادنامه، ده‌فته‌ری

بیره‌وه‌رییه‌کان.

دفاترخانه: نوویسگه، نووسگه، نووسینگه،

ژووری به‌لگه‌گه‌لی فه‌رمی، ده‌فته‌رخانه.

دفاترک: بروشۆر.

دفاتر نمایندگی: ده‌فته‌ری نوینه‌رایه‌تی.

دفاتریار: جیگری ده‌فته‌رخانه.

دفرمه: فۆرم گه‌ژاوه‌ به‌شکلێ نه‌خوازاو.

دفع: دوورخستنه‌وه، ده‌سه‌ت پێوه‌نان،

به‌ره‌و داواه‌بردن، پال‌نان، پال‌پێوه‌نان،

ده‌له‌ک.

دفع آفات: له‌ناوبردنی هه‌ر چه‌شنه

په‌تایه‌ک.

دفعات: جاره‌کان، که‌په‌ته‌کان.

دفع الوقت: کات به‌سه‌ربردن، وه‌خت

رابواردن.

دق کش شدن: مردن به‌هۆی خه‌م و ره‌نجی
زۆره‌وه.

دقسه: پروانه: "دخمسه".

دقیق: (1) ورد، باریک. (2) وردببین، باریک

بین. (3) کاری دژوار و نه‌ینی. "دقیق شدن":

به وردی سه‌رنج‌دانه شتی، وردبوونه‌وه له

شتی.

دقیقاً: به‌وردی. ته‌واو راسته، هه‌ر وایه.

دقیقه: (1) خوله‌ک، شه‌سه‌ت یه‌کی کاتژمیر.

(2) مینیه‌ی "دقیق". (3) سات. "دقیقه به

دقیقه": سات به سات. "دقیقه‌نود": دوایین

سات له ره‌وتی کاریک دا. "دقیقه‌شمار":

خوله‌ک ژمیر.

دک: (د) (1) سه‌ر، سه‌ری بی‌موو.

(2) زه‌وی وشک و ره‌قه‌لان، زه‌وی بی‌ئاو و

گیا، داری بی‌گه‌لا. (3) به‌ش، پشک.

(4) سوالکه‌ر، سوالکه‌ری. (5) ئازار و زیان.

(6) پته‌و و قایم. (7) بناغه‌ی دیوار.

دک: (د) (1) رماندنی دیوار و ده‌گه‌ل خاک

ریک کردنی. (2) ریک کردنی به‌رزوی و

بلیندی زه‌وی.

دکاپاژ: سه‌پنه‌وه‌ی ره‌نگی شیمیایی یان

روه‌کی له‌سه‌ر موو.

دکان بازکردن: خستنه‌پووی کالای خۆ.

دابین کردنی ئامراز و که‌لوپه‌لی بۆ

فریودانی دیتران.

دکترا: پله‌وپایه‌ی دوکتورا.

دکترعلفی: ئه‌وه‌ی به‌ده‌وای گیایی و

شیوه‌ی سونه‌تی نه‌خۆش تیمار ده‌کا.

دفعه: که‌په‌ت، جار، چه‌ل، را، گه‌لانکه،

هه‌ل، گل، گلانگ، گلۆنگ، گه‌لانکه، واره،

دال.

دقق: (د) رزانی ئاو، داڤزانی ئاو به توندی،

هه‌له‌به‌زینه‌وه‌ی ئاو له شتیک، فیچقه.

دقناس: گه‌مژه، گه‌وج، به‌خیل، په‌سه‌ت،

نزم.

دقن شدن: نه‌ژران، بن‌گل‌خران، به‌خاک

سه‌پێردان.

دقن کردن: ناشتن، ناژتن، به‌خاک

سه‌پاردن، ژیرخاک کردن، چال کردن،

وه‌دارتش، لمتش، شاردنه‌وه، داڤۆشین.

دقیله: (1) پروانه: "رژه". (2) شاتۆ.

(3) جووله‌ی شاتۆیی مانکینه‌کان له

تالاره‌کانی جلوه‌برگ.

دقین: نه‌ژراو، ژیرخاک خراو، به‌خاک

سه‌پێرداوه، شارداوه.

دق: (د) (1) دیق، سوئ، وه‌ره‌م، خه‌می

زۆر. (2) ده‌رده‌باریکه، ژانه‌زراف.

دق: (د) شکاندن، نه‌رم کردن،

وردوردکردن، هارپین، کوتان، لیدان.

دقایق: کۆی "دقیقه".

دقت: (1) وردبوونه‌وه، تپرامان،

بیرلی‌کردنه‌وه، سه‌رنج، سه‌رنج، سه‌رنجه،

وردبینی، باریک‌بینی. (2) باریکی، وردی.

دقت کردن: وردبوونه‌وه، ورده‌وپیوون،

لی‌وردبوونه‌وه، لی‌ورده‌وه‌بوون، به‌وردی

لی‌پروانین، هووربوونه‌وه، سه‌رنج دان،

سه‌رنج دان.

دکتر مهندس: ئه وهی له رشتهی ئەندازیاری دا پلهی دوکتورای ههیه.

دکتر یین: مه رام، ری یاز، یاسا بنه رته تیه کان. شیوازا، میتود.

دکده: رهمز دۆزینه وه.

دک شدن: وه دهرنران، دهرکران، فه چفیان، رتان، له کۆل که وتن.

دک کردن: له کۆل خۆکردنه وه، له کۆل خستنه وه، ده ست پیوه نان، دهرکردن، رتانندن، هه ل فرتانندن، وه دهرنران، فه و رانندن، فه چفانندن. "دک کردن با اهانت": هه ل پرتانندن، دهرکردن به سووکایه تی.

دکلاماسیون: له به رخویندنه وهی بابه تی به ئاههنگ و جووله گه لی شیوازی ناخاوته.

دکلمه: له به رخویندنه وهی بابه تیک به دهنگی بهرز و داووناوه وه. به گورپوتینه وه دژی که سیک یان شتیک قسه کردن.

دکوپاژ: بر، برکه، بران. له سه نهه تی سینهمادا: ریکوپیک کردنی شوینی شانۆ و سیناریۆ بۆ فیلم هه لگرتنه وه.

دکور: که له بدون، دیکۆپ، رازانندن، رازانه وه، دیمه ن، نه قش له دیوار و چوارچیوه بۆ جوانی.

دکوراتور: دیکۆراتۆر، رازینه ری دیمه ن، خه ملین، جوانکه ر.

دکوراتیو: رازینه ره وهی.

دکورازه: ناهومید، بی هیوا، دل سارد، بی مه یل.

دک و لک: وشک و به تال، زه وی بی تاو و گیا.

دکومانتر: به به لگه وه، فیلمی به لگه یی.

دگر: بروانه: "دیگر".

دگرازاری: (ده روون ناسی) سادیسیم.

دگرانیدیش: جیا بیر.

دگر بار: جاریکی تر، دیسانه وه، دووباره.

دگر پیدیری: قبول کردنی بیروبوچوونی دژیه به بی بهرچاوته نگی.

دگر خواهی: دیترخوازی، مرۆف دوستی.

دگر دیس: شیوه گزراو، گیانله به ری که شکلی گزراپی.

دگردیسی: شیوه گزراپی، بیچم گزراپی، فۆرم گزراپی، "میتامۆرفوز".

دگرسان: به شیوه یه کی دی، به جوړیکی دی.

دگرسانی: (1) جیاوازی، ناکۆکی.

(2) بروانه: "دگردیسی". (3) گزراپی.

دگرش: بروانه: "تبدیل".

دگرگون: (1) به شیوه یه کی دی، به چه شنی دی، به چه شنیکی تر. (2) سه ره ونخوون، به راهه ژوو، ئاوه ژوو.

دگرگونگه: خالی وه رچه رخان.

دگرگونی: ئالوگۆر، گزراپی، گزراپکاری.

دگش شدن: گزراپی.

دگم: چه قبه ستوو، وشکه بروا.

دگماتیسم: دۆگماتیسم، کورت و ته سک بیینی، چه قبه ستوویی، بیروکه یه که له سه ر بنه مای پرهنسیبه یه که جاره کی و نه گۆره کان و پیداکری ده مارگیرانه له سه ر ئه وان. حیکمه تی به لگه یی، به پیی بروامه ندانی ئه م ری یازه ده کری مه سه له بان سره شتیبه کان به شیوه ی زانستی روون بکریته وه و په ی به هه قیقه ته کانی ببردی.

دگماتیک: ده پیوه ندی ده گه ل بنه ماکانی شه ریعه ت، کۆی بنه ما ئاینی یه کان، لایه نگرانی حیکمه تی به لگه یی.

دگم اندیشی: بروانه: "دگماتیسم".

دل: (1) دل، (2) سک، زگ. (3) مه یل یان به ریان یان تامه زرویی زۆر بۆ شتی.

(4) ناو، ناخ، ده روونی شتی. (5) بویری، ئازایی. (6) زه یین، بیر، خه یال. (7) رۆح، گیان. (8) وره. (9) سه ره کی ترین به شتی شتی. "از دل": به ئیشق و هۆگری زۆره وه. "از دل رفتن": له بیرچوونه وه. "سه دل": قوولایی دل.

دل آزرده گی: دلشکان، دلشکیان، دلشکستی، ره نجیان.

دل آزرده ن: دل ره نجانندن، دل ئیشاندن، دلشکانندن، دلشیلان، ئازاردان، زیزکردن، عه زیه ت دان.

دل آزرده: دلشکاو، دلشکست، دلشکسته، دل ئیشاوا، ره نجاو، ئازاردراو، نا په حه ت.

دل آسا: ئارام که ره وه ی دل، هیورکه ره وه ی دل.

دل آگاه: زانا و وریا، ژیر و دوورنواپ.

دلارا: دلارا، به ردل، دلخۆشکه ر، خۆشه ویست و دل به ر، گراوی جوان.

دلارام: هیورکه ره وه ی دل، دل به ر، دل به ند، دۆست، گراوی.

دل آزار: دل آزار، ره نجینه ری دل، هه رچی وه به ر دل ناکه وی.

دل افروز: رووناک که ره وه ی دل، گه شه یینه ره وه ی دل، دلشادکه ر، خۆشه ویست و له به ردل. دۆست، خۆشه ویست.

دل افسرده: دل ته نگ، خه مبار، خه مناک.

دل افکار: دلشکاو، دل ئیشاوا، ره نجاو، خه مناک، په رییشان.

دلایل: (د) (1) نازکردن، نازکردنی ژن به سه ر هاوسه ره که ی دا. (2) ناز، نازوونوز، خه مزه، له نه جولا ر، کریشمه.

دلایل: (د) ده لال، نیونجی که ری کپیار و فروشیار. ری نما، ری نوین. "دلایل ستور": جامبان، جانبا ن، ده لالی ولاغ فروشتن. "دلایل محبت": کۆسته ک، راست که ر، راکه ر، ده لالی نیوان کورپو که چ، گه واد، قورپه ساغ، ده ویت.

دلالت: (1) ئاماژه، هیما.

(2) شماره زاییکردن، ری نوینی کردن. (3) به لگه، پاژه. (4) (لۆژیک) پیوه ندی نیوان دوو دیارده که له ریگه ی یه کیانه وه ئه وی

دیش بناسری. "دلاوت عقلی": به لگه ژیرانه.
دلاوت کردن: رینوینی کردن. "دلاوت کردن (داشتن) بر (به) چیزی": ناماژه کردن یان دهرپینی ئه و شته. به لگه یان نیشانه ی بوونی ئه و بوون.
دلاله: مینه ی "دلال"، ده لالی ژن راست کردن بۆ پیاو، کۆسته ک.
دل اندروا: دلّه دوا، دلّبه دوا، نینگه ران.
دل انگیز: دلّ بزوین، دلّ زفین، گیرا.
دلاور: ئازا، بویر، گه پناس، به جه رگ، دلیر.
دلاوری: دلیری، بویری، نه ترسی.
دلاویز: دلّ په سندن، دلگر، دلخواز، خوشه ویست.
دلایل: کۆی "دلالت"، به لگه کان.
دل باختن: دلّ دان، ئاشق بوون، چه زلیکردن، دلّداری، شه یدابوون. ترسیان، ترسیان.
دل باخته: شه یدای، دلّدار، ئه ویندار، فره هۆگر.
دل باز: دلاوا، ده سواز، دلّفره، دلّ فره وان. شوینی به رفره و به دیمه ن.
دلخواه: دلخواز، دلخوا، دلخاز، دلها.
دلخواهی: دلخوازی، دلهاپی.
دلبر: دلّبر، دلبر، دلّ وهر، دلّبه ند، گراوی، دلرفین، خوشه ویست.
دلبری: دلّبری، دلّزی، دلّ ئی سندن، دلّ ئی سندن، دلّ به ره و خو هیتان.

دل برداشتن: ده ست لیّه لگرتن، وازهیتان.
دل بردن: دلّ سه نن، دلّ سه نندن، دلّ به ره خۆ راکیتان، دلّ بردن.
دل بر کندن: دلّ هه لکه فتن، دلّ هه لکه وتن، دلّ هه لکه نران، دلّ هه لکه نیان، ده ست ئی هه لگرتن، وازهیتان.
دل بستگی: هۆگری و خوشه ویستی و پیوه ندی سۆزداری سه باره ت به شتی، دلّبه ستراوه یی، دلّ پیوه بوون، دلّ گرتی، ئه وینداری، هۆگری، خوشه ویستی.
دل بستن: دلّ به ستن، هۆگر بوون به که سی یان شتی، دلّ پیوه بوون، ئه وینداری.
دل بسته: هۆگر، دلّدار، ئه ویندار، ئه قیندار.
دل بند: به ندی دلّ، به ندلّ، خوشه ویست و له به ردلان. گراوی. راکیش و گیرا.
دل به دل راه داشتن: دوولایه نه بوونی خوشه ویستی یان هه ست.
دل بهم آمدن: دلّ به یه کاهاتن، دلّ تیکچوون، دلّ تیکه لآت، دلّ پیکاهاتن، دلّ هه لشیوان، دلّ هه لشیویان، دلرقرین، دلکازین، بیزه ستان، قیزله خواردن کردن، قیزیوونه وه، قیزشیوان، قیزشیویانه وه، قیزکردنه وه، قیز و بیز، پی نه خوران، که رفتن.
دل بهم خوردن: بروانه: "دل بهم آمدن".
دلپذیر: دلّ گیر، دلّ په سندن، دلخواز، په سندن و به پمین، په سندن و به ردلّ.

دل پسند: دلگر، دلّ په سندن، خوشه ویست، دلّ بژاردی، زه ریف.
دل پیچه: دلّ ئیشه، دلّ پیچه، ژان و برک، گفتری.
دلنا: دووناوان. چواره مین پیتی ئه ل و بی یوونانی.
دلناسان: سی گۆشه، سی کۆچه.
دلنگ: دلپ، دلترژی، دلّ ته نگ، خه مبار، خه مناک، خه ماوی، ناره حه ت، قدیک. "دل م برات تنگ شده بود": بیرم کردبووی، تاسه م کردبووی.
دلنگی: دلگیران، دلگیری، دلپیری، دلّ ته نگ، دلشکاو، خه مباری، خه مناک، قه بز، وهره گه یرایش.
دلجو: 1) دلخواز، په سندرکاو، شیاو، شایسته. 2) لاوین، دلّداری دهر، سوکنایی هینر، دلّوفان.
دلجویی: دلّدانه وه، لاواندنه وه، دلّخوشی دانه وه، ئاشت کردنه وه به قسه، دلّوفانی، ساز و دلّخۆش کردن، قه ژاندن.
دل چرکین: دلّ ره نجاو و نارازی.
دلچسب: دلگیر، دلّ په سندن.
دلخراش: دلّته زین، دلّازار، ئازارده ر و خه مهینه ر، رووداوی ناخۆش، شتی که ئینسان بره نجینی و خه مباری بکا.
دل خسته: دلشکاو، دلّته نگ، ره نجاو، دلخوین، خه مناک.
دلخواسته: دلخواز، به ویست و ئاره زووی دلّ.

دلخواه: دلخواز، دلخاز، وازلپوون، واسته ن، واسته نه، ئه وه ی دلّ ئاره زووی ده کا.
دلخورشان: دلّ ئیشان، زویربوون، زیزبوون، عاجزبوون، لالووت بوون، ره نجان، توپه بوون.
دلخوش: دلّ خوشحال، شادمان، شاد، به که یف، له سه رکه یف، ده ماخ چاخ، ته رده ماخ، که سکون، تۆنگه، دلّخۆش.
دلخون: دلشکاو، دلّ ئیشاو، ره نجاو، خه مناک، خه مبار.
دلدادگی: شه یدابوون، دلّداری، ئه وینداری، هه قینداری، ئه قینی، خوشه ویستی، عاشقی.
دل دادن: 1) عاشق بوون، چه زلیکردن، شه یدابوون، دلّبه ستن، هۆگری، دلّداری، خوشه ویستی، دلّ دان، دلّ پیدان.
 2) سه رنجدان، وردبوونه وه.
 3) وره پیدان. "دل دادن و قله وه گرفتن": زۆر گه رموگورانه گفتوگو کردن.
دلداده: دلّدار، ئه ویندار، دلّبه سته، شه یدای، عاشق، خاترخوا.
دلدار: 1) دلّدار، ئه قیندار، هه قیندار، ئه ویندار، دلّبر، گراوی، عاشق، به نده وار.
 2) بویر، ئازا، دلیر، به وره، به جه رگ.
 4) هه ق، خودا.
دلداری: 1) دلّداری، ئه وین، چه زلیکهری، چه زلیکردوویی. 2) بروانه: "دلجویی".
 3) بویری، ئازایه تی، میرانی، نه ترسان، ویران.

دل داشتن: خوازيار و تامه زړوی شتی باش بوون. بویربوون، نازابوون. ههست و سۆز هه بوون.

دل درد: دلّه دهرد، دلّ ئیښه، دهردی دلّ، نه خوښینی دلّ، ژانی دلّ، قلوومک.

دل دل کردن: بریتی له به گومان بوون. دپښونگی له کاردا، دلّه پاوکی، دلّی دلّی، دوودلی.

دل دل کنان: له حالّی دپښونگی و دلّه راوکیدا، له حالّی دلخوری و نیگه رانیدا.

دل دوز: دلّ پیک، دلّ هه نگیو، ئه وهی کار له دلّ دهکا.

دلربا: تهرلان، دلّرفین، دلّ ره فین، دلّبر، دلپه سند.

دلرباشدن: خالومیل، به خۆداهاتن، جوانتربوون.

دلربایی: جوانی، جوان چاکی، دلّرفینتی.

دل رپودن: ناشق کردنی که سیک، دلّفراندن.

دل...رفتن: ناشق بوون، دلّ لیچوون. نۆر خوازيار و بی تۆقره بوون.

دل ریسه: دلّه کزّی و سستی به هوی برسیتتی و بی حالّی.

دل ریش: داخ له دلّ، دلشکاو، دلتهنگ، ره نجاو، خه مۆک.

دلزدگی: بی مهیلی، وه پهرزی، جاپزی، بیژاری، فرۆز.

دل زنده: وشیار، وریا، دلّوه دان، شادمان، دلخۆش، دلّ زیندوو، دلّ زیندی. زانا و ناگا.

دل سپرده: ناشق، دلّدار، ئه ویندار.

دل ستان: دلّبر، دلّرفین، دلکیش، گراوی، دلّ ئه ستین.

دل سخت: دلّرهق، بی به زهیی.

دل سرد: دلّسارد، دلّسار، ناهومیّد، بی مهیل، ژاکاو، خه مبار، خه مۆک.

دل سردی: ته واسان، دلّساردی، ناهومیّدی، ژاکاوی، خه مۆکی.

دل سنگ: دلّی رهق و بی به زهیی.

دل سوخته: دلّسووتاو، دلشهوات، دلشهواتی، دلشهوتی، داغ دیه، مه لولول، خه مناک.

دل سوز: دلّسوز، دلّسوز، خه مۆر، دلّوقان، خاوهن به زهیی، جگه رسوز، هه قسوز، هه والّی خوښی و ناخوښی، سه رپه رستی باش. "دل سوز همگان": خاله خه مه، مامه خه م، که سیّ که له خه می هه موکه س دایه.

دل سوزه: دلّسوزی، دلّسووتان له به زهیی هاتنه وه یان له ئیرهیی و به خیلی.

دل سوزی: دلّسوزی، دلشهوتین، خه مۆری، دلّوقانی، به زهیی.

دل سیاه: دلّ رهش، به دگومان، بیرخراو، دلّ پیس، به دخوا. تاوانبار، گوناکار.

دلشاد: دلشاد، دلشاد، دلشا، دلخۆش، به که یف، ده ماخ چاخ، خوښحال، شادمان.

دلشاد کردن: دلشادکردن، دلّوادن، دلّقدان، دلخۆش کردن، مژدهی خوښ پیدان.

دل شب: بریتی له نیوه شهو.

دلشدگی: پروانه: "دلدادگی".

دلشده: پروانه: "دلداده".

دل شکستگی: دلشکاوی، دلّ ئیشاوی، خه م و که سه ر و ناهومیّدی.

دل شکن: دلشکاندن، ئازاردان، ره نجانندن، ناره چه تکردن، ناهومیّدکردن.

دلشکسته: دلشکاو، دلّ ئیشاو، ئازاردراو، ره نجاو، ناهومیّد.

دل شکن: دلشکین، مایه ی دلشکان.

دلشوره: دلّه کوتی، دلّه پاوکی، نیگه رانی.

دلشورز: پروانه: "دل افروز".

دلشورب: دلّ رفین، دلّبر، دلکیش، جوان نوین.

دل فگار: پروانه: "دل افگار".

دل قک: قردک، کۆسه، کۆسته بابی، گالته جار، گه پچار، حه نه ک چی، مامور، ئیشکه پن، وشکه پن، لیپۆک، ده لوی دومان، که سیّ که بۆ گالته و شانۆ شکلی خووی ده گۆرپی، دلخۆشکه ره ی ئاپۆره. "دل قک مسخره": گۆسارتمه.

دلک: (د) مالشت دان، دامالین، شیلانی به ده ست، سووینه وه، لی خشانندن.

دلکش: دلّرفین، دلّبر، دلکپ، دلگیر، فوودل، دلکیش.

دل کور: زۆرنه زان، بی زه وق، دلّ کور.

دلگداز: که سه ره یته ر، خه فه ت هیته ر، په ژاره هین.

دلگران: دلشکاو، دلّ ته نگ، دلگران، ره نجاو، عاجز، زیز، مه لولول.

دلگرانی: ره نجیان، ره نجان، زیزبوون، عاجزی.

دلگرم: دلگهرم، چی، رازی، به هومیّد، هیوادار، ئاسووده و دلّیا، دژ "دل سرد".

دلگرمی: دلگهرمی، دلخۆشی له کاریکا، هیواداری، دلّنیایی، خاترجه می.

دل گرفتگی: دلگیران، دلّ ته نگ، خه مباری.

دل گسل: دلّ پسین، دلّ ره نجین، لیك جیاکه ره وهی دلّ، ئه وهی ده بیته هوی پچار و ره نجانندی دلّ.

دلگشا: دلّ کراوه، دلّ که ره وه، دلّار، به ردل، دلخۆشکه ر.

دلگیر: 1) دلّ ته نگ، ره نجاو، خه مناک، خه مبار، مه لولول، زویر، زیز. 2) دلگرو گیرا. 3) ناره چه تکه ر، ئازاردهر.

دلگیری: دلّ ته نگ، دلگیری، دلگیران، ره نجیان، زیزبوون، لووت لاگرتن، لالووت بوون.

دل مردگی: دلّ مردوویی، ژاکاوی، خه مۆکی، دلّ ته نگ.

دل مرده: دلّ مردوو، دلّ مردگ، دلّ مرده، دلّ مری، مری سیسه له ی ژاکاو، خه مبار، خه مۆک، دلّ ته نگ، بی زه وق.

دلشغولی: په ژاره، نیگه رانی، سه رقالی زهین.

دل نازك: دل ناسك، زووه لچوو و هستيار.

دلنشين: دلگر، دلپه سندن، په سندن و به پرمين، خوش، حهيات.

دلنگ: (دل) 1) هه لواسراو، داهيلا دراو، شوړه وه بوو. 2) هيښووي خورما.

دلنگان: بړوانه: "اويزان".

دل نگران: په ريښان و دل دوا، كه سى كه تووشى په ريښانى و دل پراوكى هاتبى و چاوه پوانى رووداويكى ناخوش بى.

دلنواز: دلدارى دهر، دلخوشى دهر وه، دلاوه، دل لاوين.

دلنوازي: دلدانه وه، دلنه وايي، دله دله، ده لالته، دلدارى، دلخوشى دانه وه، لاواندنه وه.

دل نهادن: بړوانه: "دل بستن".

دلواپس: چاوله دوو، چه مه ودوا، چاوه دوا، دل دوا، نيگه ران، به په روښ، په شوكاو.

دلواپسى: نيگه رانى بؤ كه سيك، دل پراوكى، دل خورپى، په روښى، په ريښانى، په ريښان خه يالى، په شپوى.

دلوار: بړوانه: "دلور".

دل و دماغ: بريتى له حال و حه وسه له.

دل و ديدنه: بريتى له كه سى زور به پيز.

دلوک: (دل) لار بوونه وهى خور به ره و خوراوا.

دلگى: هه زه يى، خويزيه تى.

دله: چا وچليس، چا وچرين، خويزى و جلف و بيکاره.

دليل نقلی: به لگه گوته نى، به لگه يى كه له سر بنه ماي بريا ره كاني شهرع بى.

دم: (د) 1) هه ناسه، پشو، پشى. 2) هه وا هه لمژين. 3) كات، وهخت. 4) ليو، ليواره. 5) مووشه ده مهى كانزا توينه وه. 6) دووگ، دوغ، پاشه لى مه پ. 7) خوین. "بازدم": (هه ناسه) دانه وه.

دم آتئين: دهر پرينى گيرا و كارتیکه ر.

دم آخر: سات يان روژه كاني دوايى ژيان، كاتى مه رگ.

دما: هه ناسه، پشو. گه رما، پله ي تين، ئه اندازه ي گه رمى يان ساردى به پيى پيوه ره قه راردادى به كان.

دماء: كوى "دم"، خوينه كان.

دمابان: فه لاسك.

دماپا: تيرموسات.

دمادم: دم به دم، سات به سات، به رده وام، په يتا په يتا.

دمار: زايه بوون، له ناوچوون، له بهين چوون، تياچوون. ورده ده مار.

دماسنج: گه رما پيو، قيرات.

دماغ: ميشك.

دماغ پيختن: ويناي پروپوچ كردن.

دماغ پرور: بون خوش.

دماغه: كه پك، كه پكه، كه لپه، لوته، لوته، پيشكز.

دماگورژى: خه لك خله تينى، خه لك فريودان.

دماهتا: ناحه زى، ناشيرينى.

دمانندن: رواندن، شين كردن. فوتي كردن.

دمانگار: گه رما پيو، "تيرموگراف".

دمبدم: بړوانه: "دمادم".

دم برآمدن: به كوټايى گه يشتنى ته مه ن.

دم برآوردن: قسه كردن، ئاخاوتن. هاونشين بوون. ئاخ هه لكيشان. هه ناسه كيشان.

دم بريده: 1) بوونه وه رى كه كلكيان بريى، بى كلك، كلك قرتاو، كلك بړاو. 2) بريتى له كه سى زيره ك و فيلباز.

دم به دم: كات به كات، سات دواى سات.

دم به ساعت: په يتا په يتا، پشت سه رى يه ك.

دم تيغ: له به رده دم مه ترسى و زيان دا.

دمخور: هاوده م، هاوپاز، گونجاو، هاوپاويز.

دمدار: (د) بړوانه: "دنباله دار".

دم در كشيدين: بى دهنك بوون، قسه نه كردن، دم دادروون. مردن.

دمدمه: 1) به تووپه يى قسه كردن. 2) مه كر، كه لك، فرت و فيل. 3) ناوبانگ، ناووده نگ. 4) دهنك، ئاواز.

"دمدمه دادن": فريودان، هه لكه له تانندن.

دمدمى: وازوايى، وازى وازى، واسواس، راپا، سه رسه رى، هه رده مى، تاوتوايى، ليزوكى، حولولى، هه رده بير، هه رده مى، گه للايى، هوكى، شيته ويژ، بيبار، هه رده م له سه ر فكريك، هه رده مه ي له سه ر هه وايه ك.

دمده: (دم.م.د) ناباو، له مؤد كه وتوو.

دمر: دوولور، دوولوره، ده مه وپوو، له په وپوو، به پوودا كه فتگ، به پوودا كه وتوو.

دمرافقتان: دهمه وپووک ووتن، تلوروره وک هفتن، له سهر زگ راکشان، به دهمه وه راکشان، له په وپوو، لنگه تللوور، لنگه وتللوور.

دم ریز: پشت سهری یه ک، په یتاپه یتا، په ستاپه ستا.

دم زدن: 1) هه ناسه دان، هه ناسه کیشان. 2) قسه کردن، دم لیدان، ناخاوتن.

دم ساز: هاوادم، ئاودهنگ، هاووز، هاوسور، هاوواویژ، هاونشین، هاووا، گونجاو، ته با.

دم سرد: ژاوه ژاو، ژاکه ژاک، لاژه لاژه، که سی که ناخاوته که ی ناکاریگر بی.

دم سرد: (د.م.س) هه ناسه سارد، ئاهیکی سارد که له کاتی ناهومییدی دا له ناخه وه دیته دهر. قسه یه که کارنه کاته گوینگر.

دم سنج: هه ناسه پیو.

دمش: باتیکران، هه لکردنی با، کرده ی "دمیدن".

دمغ: (د) شکاندنی سهر تا سهر میشتک. دان به سهر که سیک دا و زالبوون به سهریدا.

دمغ: (د.م) سهرشکاو، سهرشوپ، ته ریق.

دم فرویستن: بیده نگ بوون، کپیون، قسه نه کردن، دم دادروون، دهمکوت بوون.

دمک: (د.م) چرکه.

دم کردن: 1) دم کردن، دیم کردن، سهر داپوشین و نانه سهر ئاگری چا و برنج. 2) ماسین، هه ئاماسین، باکردن.

دم کشیدن: دم کیشان.

دم کلفت: (د) بریتی له پولدار و دهست رویشتوو.

دم گرفتن: هه ناسه گیران. خویندنی ئاواز یان به سته یه که به کومه ل.

دم گرگ: بریتی له کازیوه، بولیله.

دم گرم: هه ناسه ی گهرم، دهر برپینی گیرا، قسه یه که کاریکاته سهر بیسهر، خویش راویژی.

دم لابه: (د.ب) کلکه سووته، کلکه سووته کی، لاسمه لاسم.

دم لابه کنان: له حال ی ریایی و زمان لووسیدا، به لاسمه لاسم.

دم مرگ: له سهرمه رگدا، گیانه لا، ئاویلکه دان، هه وزینگ.

دمندان: دوزه خ، جه هه ندهم، ئاگر.

دمنده: فوودهر، باتیکره، هه لکر.

دم نگار: هه ناسه پیو، "نيسپيرؤگراف".

دم واپسين: کاتی مهرگ.

دم و دستگاه: دام و دوزگا، دم و دوزگا، بریتی له که لوپهل و پيداویستی ژیان و خانوبه ره ی بهرز و تهرز و به شکو و جه لال.

دمور: پروانه: "دمار".

دموکرات: دیموکرات، لایه نگری دیموکراسی، لایه نگری حکومتی خه لکی، ئازادخوازی. له ئه مریکا: ئه ندامی حیزبی دیموکرات، لایه نگری حیزبی دیموکرات.

دموکراتیک: دیموکراتیک، له سهر بناغهی دیموکراسی، سهر به حکومتی خه لکی، ئازادپر هوشتانه، ئازادخوازی.

دموکراسی: دیموکراسی، حکومتی خه لکی، خه لکی، خه لک سالاری، ولاتی دیموکراتیک، ولاتی ئازاد، به پی پیئاسه نوئییه کان پاراستن و دهسته بهرکردنی مافی که مینه، دوورکه و تنه وه له دیکتاتوری.

دموگرافی: حه شیمه ت ناسی، توئیینه وه له مهر حه شیمه ت.

دمونستراسیون: سه لماندن، به لگه هینانه وه، ئامازه، نواندن، خوینینی، خویشاندان.

دموی: خویناوی، پرخوین.

دمیاء: خیروبیژ، خیروبه ره که ت.

دمیدگی: روان، هه له اتن، هاتنه دهر.

دمیدن: 1) پف دان، فوودان، به فوو په نه ماندن، باکردنه ناو، هه لدان. 2) هه لکردنی با، با هه لکردن. 3) سهر دهره یان، قه هاتن، روان و سهر له خاک دهره یانانی گیا. 4) هه له اتن، هاتنه دهر، دهرکه و تن، دیاریدان. 5) خرۆشین، هاوارکردن. 6) رواندن، سه وزکردن. 7) هه لکردن، پیکردن. 8) بلاو بوونه وه (بوون). 9) روانی موو. 10) ماسین، په نه مان. 11) رۆج دهبه رنان. "در کسی دهین": هاندانی ئه و بو ئه نجامدانی کاریک.

دمیم: ناحهز، ناشیرین.

دنائت: خویریایه تی، نانه جیبی، هه تمچه ره کی، په سستی و زه لیلی.

دنان: به له نجه ولار، خلنگین و شادمان. وروژاو و توپره.

دناوت: نزیک، خزما یه تی.

دنبال کردن: شوین که و تن، نانه شوین، شوینه و نیان، ره پی که و تن، ره پی نان، سهر نیشتن، رانان، راوانان، راوینیان، راوه دوونان، دانه دوو، دانه په ی، په یجوری کردن. "دنبال چیزی را گرفتن": دریژه دان و خه ریک بوون به وه وه. "دنبال کسی حرف زدن": به دگویی کردن و له پشت سهره وه خویندن. "دنبال هم": پشت سهری یه ک. "به دنبال داشتن": به دواوه بوون.

دنباله: پاشکو، دریژکراوه، به رده وامی، دریژه ی هه ر شتی. "دنباله پیدا کردن": دریژبوونه وه، دریژه کیشان. "دنباله چیزی را گرفتن": دریژه دان به وه. "دنباله داشتن": ناته واو و دریژه هه بوون.

دنباله اندیشی: پروانه: "چاره اندیشی".

دنباله دار: پاشل دار، به کلکه، دوا بیدار، به دوا بی، کلکدار، کلکن. دریژه وه بوو، کیشراو.

دنباله رو: پاش رو، شوین که فته، وه دواکه و ته، ته که که و توو، ته که که و ته، پیچه رو. "دنباله رو سمج": دبقه لان، دوغ دوغ، دوقه لانک، هه میشه له دوو. "دنباله رو لشکر": پاشدار، ئه وانیه ی له دوا ی له شکره وه دهر پون.

دنبه نهادن: فریودان، که له ک لیدان. جوری سیحرکردن بو لاوازکردنی که سیک.

دنج: شوینی بی‌ه‌راوزه‌نا، نژار، خه‌لوه‌ت، کونج، فه‌نا.
دند: بړوانه: "دبنگ".
دندان به خون کسی دربردن: بریتی له به‌سه‌ختی نازاردان.
دندان به کسی نهادن: هیرش بردنه سهر ئه‌و، به‌زه‌بی پیدانه‌هاتن به‌و.
دندان تیزکردن: دیان لی تیزکردن، بریتی له ته‌ماح تیکردن.
دندان درد: دیان نیشه، ژانی ددان.
دندان داشتن: بریتی له رق و دوژمنایه‌تی نیسبه‌ت به‌که‌سیک.
دندانساز: دیانساز، دانساز، وه‌ستای ددان کردن.
دندان سپیدکردن: بریتی له پیکه‌نین.
دندان شکن: دیان شکن، ولامی بی‌پیچ و په‌نا و به‌برشت.
دندان غرچه: بړوانه: "دندان قروچه".
دندان قروچه / غروچه: دان جیرکردن، دان جیرکردنه‌وه، دان چیرکردن، دان ریچ کردنه‌وه، ددان چیرکردنه‌وه، ددان ده‌چیره‌وه‌بردن، دانه‌چیره، دیانه‌پیکي.
دندان گرد: بریتی له ته‌ماحکار و چاوچتوک. و که‌سی که له مامله‌دا سه‌ختگیر بی.
دندان گیر: 1) نازه‌لی که گاز بگری. 2) ئه‌وه وه‌به‌ر دیان بکه‌وئی، ئه‌وه‌ی که دیان لی‌یگیر بکا و بریتی له شتی که له‌به‌رده‌ست بی.

دندان مز: دیسیر، دیان چیژ.
دندان نشان دادن: ده‌سه‌لات نوینی و ترساندن.
دندان نمودن: دیان چیرکردنه‌وه و ترساندن.
دندانۀ: دچ، ددانوک، دیانه، هه‌رشتیکی وه‌ک دیان.
دندانۀ‌دار: دیانه‌دار، دچ دار، مشاره.
دندش: ورته، پرته، قسه‌کردن له ژیر لیوه‌وه.
دندیدن: ورتاندن، پرتاندن، پرته‌کردن، پرته‌وبوله‌کردن، بوله‌ی بن لیوان، له ژیر لیوه‌وه قسه‌کردن.
دنس: (دَن) پیس، چه‌په‌ل.
دنگ: بړوانه: "دبنگ".
دنگل: بړوانه: "دبنگ".
دنگ و فنگ: دم و ده‌زگا، شان و شکو.
دنن: (دَن) پشت چه‌مانه‌وه، پشت چه‌مینه‌وه.
دنی: بی‌تاکار، بی‌فه‌ر، نام‌هرد، په‌ست، دوونی.
دنیا پرست: دنیا په‌رست، دنیا خۆشه‌ویست، که‌سی که دنیا و مالی دنیا له‌لا زور خۆشه‌ویسته.
دنیاات: شته‌په‌ست و چوکه‌کان.
دنیاخوردن: بریتی له به‌هره بردن له مال و سامانی دنیا، خۆش رابواردن.
دنیا‌دار: دنیا خۆشه‌ویست، مال خۆشه‌ویست، که‌سی که دلی به‌مال و سامانی دنیا خۆشه.

دنیا‌داری: سیاست زانی، رامیاری، دنیاری.
دنیا‌دیده: دنیا‌دیتوو، زور به‌ئه‌زمون و کارزان.
دنیا را سیر کردن: فره دلخۆش بوون.
دنیا و مافیها: دنیا و هه‌رچی له‌و دایه، هه‌موو شتی‌ک و هه‌موو که‌سیک.
دنیاوی: بړوانه: "دنوی".
دنیاوی باقی: ئه‌ودنیا.
دنیاوی سفلی: جیهانی ماددی.
دنیدن: له‌نجه‌کردن، به‌ناز رویشتن، به‌شادمانی و که‌یف خۆشی رویشتن.
دنیوی: دنیاوی، دنیاوی، دنیاوی‌کر، جیهانی، سکولاریزه.
دنیوی شـدن: دنیا‌ییبوون، سکولاریزه‌بوون.
دنیی: بړوانه: "دنوی".
دو: (دَ) بړوانه: "دویدن".
دو‌الیسم: 1) دوانگیری، دوانه‌یی، دوالیزم، جووتخوازی، دوانه‌په‌رستی، ئه‌م چه‌مکه به‌رامبه‌ر چه‌مکی تاکگیری ده‌وه‌ستیته‌وه، پوخته‌ی ئه‌م چه‌مکه ئه‌وه‌یه که جیهان له سهر دوو بنه‌مای دژیه‌ک داده‌پژیتنه‌وه وه‌کوو خیر و شه‌رپان جه‌سته و رۆح و هتد. 2) هاوبه‌ندی دوو ده‌ولت که سه‌ربه‌خوی خویان پاراستبی، دوو ده‌ولتی سه‌ربه‌خو که یه‌ک ده‌ولت پیک بینن.
دواب: چوارپی‌یان، نازه‌لی باره‌به‌ر.
دواخانه: بړوانه: "داروخانه".
دواخورکردن: ده‌رمان داوکردن.
دوادو: بۆ هه‌ر لایه‌ک راکردن. هه‌ولوه‌لا و هه‌ولدان.
دوار: (دُ یا ن دَ) سه‌ره‌گیزه، سه‌ره‌سووپه.
دوار: (دَ) هه‌ر شتی که به‌ده‌وری خۆی یان به‌ده‌وری شتیکی دیدا بخولیتنه‌وه، که‌رۆک، خولخۆر، ده‌ورلیده‌ر.
دواری: بړوانه: "دوار".
دو‌اس: شیر، دلیر، پیاوی نازا.
دواعی: هۆگه‌ل، پالنه‌ره‌کان، سه‌مه‌ده‌کان.
دواعی الدهر: رووداوه‌کانی رۆژگار.
دوام: ده‌وام، پایه‌داری و مانه‌وه، نه‌فه‌وتان، به‌رده‌وامی، هه‌میشه‌یی، خۆپاگری.
دوام آوردن: تاقت هینان، به‌رده‌وامی هینان، به‌رگه‌گرتن، خۆپاگرتن، ده‌ربردن، برکردن.
دوام ناپذیر: دریزه‌نه‌کیش، ده‌وام نه‌هین، کورتخایه‌ن، به‌رگه‌نه‌گر، ئه‌مه‌رکورت، فه‌وتان.
دوان: له‌حالی راکردن دا.
دواندن: ره‌تاندن، ره‌تانن، غار‌پی‌کردن، وه‌غارخستن، خاردان، لنگدان. به‌په‌له بزاونتن. بلا‌بوونه‌وه، په‌خش بوونه‌وه. سه‌رلیش‌نویاندن و ناردنه زور شوینان.
دواننده: ره‌تین.
دواهی: کاری سه‌خت و دژوار، کار یان بابه‌تی گه‌ره.
دواپیر: کوی "داژه".

دوباره: سه‌ره‌ل‌نوځی، دوباره، بڼ جاری
دووه‌م، دیسان، دیسانیش، هم‌میسا،
هم‌میسان، هم‌میسانه‌وه، هاونا، ه‌ینا.
دووجار، دووکه‌رته. "دوباره‌کاری":
دووپات‌کردنه‌وه‌ی کاریکی بی‌ه‌وده.
دوبالا: دووقات، دووبه‌ر‌ابه‌ر.
دوبخته: دووجار شووکرده.
دوبل: دوولا، دوباره، دووبه‌ر‌ابه‌ر،
دووقات، نوسخه‌ی دووه‌م، له به‌ر
نوسراو.
دوبلاژ: 1) دووتوی‌یی، دوولایی،
دوودانه‌یی، دووقاتی، دوولا‌کردن.
2) دووبلاژ، وه‌رگیرانی ناخاوتنه‌کانی نیو
فیلمیکی سینهمایی له زمانیکه‌وه بڼ سه‌ر
زمانیکی دی، دووبله‌کردن.
دوبله: دوو به‌ر‌ابه‌ر کراوه، دووبلاژ کراوه.
دوبهم زن: به‌زاج‌که‌ر، شو‌فار، شو‌فار،
نیوان تیک‌ده‌ر، بشیونه، خومه‌ش‌یوینه،
چو‌کله‌ش‌کین، شه‌یتانی که‌ر، دووزمان.
دوبیتی: دوو کڅپله‌یی، جوړیک شیع‌ر
له سه‌ر کیشی "لاحول ولاقوة الا بالله".
دوبین: که‌سی که شتی به‌ دوان ببینی،
خیل، خوئل.
دوبینی: خیلی، خوئلی.
دوپشته: له دوو ریزدا، پشت سه‌ری‌یه‌ک.
دوپوسته: شتی که دوو تویکلی ه‌بی. و
بریتی له قسه‌ی ناروون، و قسه‌یه‌ک که
دوو مانای دژبه‌یه‌کی لئ ه‌لینجینری.

دوپهلوگویی: دژواربیژی، نالوز‌کردنه‌وه،
دووپالوویژی.
دوتا: دووتوی، دوولایی، دووقات. چه‌میو،
چه‌ماوه، لار. دووپوو.
دوتخمه: مرقف یان نازله‌لی که له دوو
نه‌ژاد بی، دووتومه، دوپه، دوپه‌ک.
دوتو: پروانه: "دوتا".
دوته: پروانه: "دوتا".
دوجانبه: دوولایه‌نه.
دوجزئی: دووپاژیتی، دووپاژی.
دوجنس‌گرا: نه‌نیرنه‌میو، نیرنه‌موک،
خاوه‌نی ه‌لسوکه‌وت و تایبه‌تمندی ه‌ر
دوو ره‌گزی نیر و می، bisexual.
دوجنسی: 1) نه‌نیرنه‌میو، نیرنه‌موک،
"هیرمافرؤدیت". 2) (ده‌روونناسی)
خاوه‌نی ه‌لسوکه‌وت و تایبه‌تمندی ه‌ر
دوو ره‌فزی نیر و می.
دوجنسیتی: پروانه: "دوجنسی".
دوجنپیت: بریتی له شه‌و و روژ.
دوجین: ده‌رزن، ده‌سته‌یه‌کی دواژده
دانه‌یی.
دوچند/دوچندان: دووقات، دووبه‌ر‌ابه‌ر،
دوونه‌وه‌نده، دوونه‌وه‌نده.
دوخاتون: بریتی له مانگ و روژ.
دوختن: 1) دروون، دورین، دوریان،
دوراندن، دورانن، دادروون، ه‌لدروون،
ه‌لدروانندن، کیل‌دان، وارزیدن، وارزین،
وراستن. 2) پروانه: "دوشیدن".
3) چه‌سپانندن، لکاندن.

دوخت و دوز: درومان، دورمان، وارز، وراز،
وراست.
دودآسا: وه‌ک دووکه‌ل، دووکه‌ل‌ئاسا.
دودافکن: پروانه: "جادوگر".
دودآلود: دووکه‌ل‌لاری، تیکه‌ل به‌ دووکه‌ل،
ره‌ش ه‌ل‌گه‌پاو به‌ دووکه‌ل.
دودآهنگ: پروانه: "دودکش".
دودخانه: خانه‌دان، بنه‌ماله.
دود دادن: خسته‌ته‌نیش‌ت دووکه‌ل یان ناو
دووکه‌له‌وه به‌ مه‌به‌ستی وشک‌کردنه‌وه.
دودره‌شدن: ناله‌باربوون.
دودره‌کردن: بردنی شتی یان دزینی به
زیره‌کی و فیلبازی. فریودان. ده‌رچوون،
ه‌لاتن.
دودزا: دووکه‌ل‌که‌ر.
دودزدن: دووکه‌ل‌کردن، دووکه‌ل‌دانه‌ده‌ر.
دودزده: شتی که دووکه‌لی پی‌گه‌یش‌تی و
ره‌نگ یان بونی دووکه‌لی گرت‌بی،
دووکه‌ل‌لاری بوو.
دودستی: دوو ده‌سته‌یی، جیاوازی
بیربو‌چوون له نیوان کڅمه‌لیک‌دا،
ناکڅکی، دووبه‌ره‌کی.
دودشدن: له‌ناو‌چوون، بوونه‌دووکه‌ل.
دودغلیظ: چپه‌چه‌مان، چپه‌دووکه‌ل،
چپه‌دووکه‌ل.
دودگردن: دووکه‌ل‌کردن. جگه‌ره‌کیش‌ان و
شتی وا. له‌ناو‌بردن، له‌به‌ین بردن.
دودکش: دووکه‌ل‌دان، دووکه‌ل‌کیش،
دووکه‌ل‌گیر، روژینگ، لووژن، لووه‌جن.

دودگون: به‌ره‌نگی دووکه‌ل، دووکه‌ل‌لاری.
دودگین: پروانه: "دودآلود".
دودل: دودل، دووشک، سه‌ددل، راپایی،
دل خراب، دپ‌دڼگ، به‌گومان،
باوه‌ر‌گومان، ناخاترجه‌م، نادلنیا،
نیگه‌ران.
دودلی: دل له دل‌دان، دل‌پاوکی، دل‌دلی،
دودلی، دپ‌دڼگی، ناخاترجه‌می،
نیگه‌رانی، ئه‌ری‌ونه‌ری.
دودم: دوو لی‌واره، دوو ده‌م.
دودمان: خانه‌دان، بنه‌ماله، ئه‌ندامانی
بنه‌ماله، ره‌چه‌له‌ک.
دوده: 1) پروانه: "دودمان". 2) قرم،
قورم.
دودهنج: پروانه: "دودآهنگ".
دودی: قه‌نده‌کیش، قه‌نگه‌کیش،
قه‌ننه‌کیش، لوجن، گپ‌وده‌به‌تووتن
کیش‌ان.
دودیگر: پروانه: "دیگر".
دور: (د) 1) گه‌ران به‌ده‌وری شتی‌ک‌دا،
سوورانی شتی به‌ده‌وری شتی‌کی دی‌دا،
خولانه‌وه. 2) ده‌ور، گه‌ر، زه‌مانه، روژگار،
خول، سوورانی سال. 3) شوینکار و
ده‌ورووبه‌ر. 4) ماوه.
دور: (د) دور، دویر، به‌رانبه‌ری نریک.
دریز. جیا، لیک جیا. بی‌تاگا، بی‌خه‌به‌ر.
به‌رین، به‌رفره. قول. بیگانه.
دورافت‌دان: دوورکه‌وتنه‌وه،
دووره‌وه‌که‌وتن، دوورکه‌وتن، دوورکه‌فتن،
ه‌راشتش.

دورافتاده: دووره وه که وتوو، دوورکه فتگ، دوورکه وته، دوورخراوه.

دوران: 1) (د) دوران، سهردهم، زه مانه، روژگار، قوناغ، دنيا. 2) (د.و) سوورپانه وه، خولخواردن، خولانه وه، گه پان به دهوری شتیک دا. "دوران دهن": وه گه پخستن. خول پیدان، سوورپاندن. "دوران کردن": گه پان، سوورپان، خول خواردن. تووشی سهرگیژه بوون.

دورانداختن: فریدان، فرهدان، توورپان، شه مراندن، دوورهاویشتن.

دورانداختنی: فریدراویتی، به دهردنه خور، شتی که به کار نه یا و بۆ فریدان بیی.

دوران دم: گه پانی خوین له له شدا.

دوراندیش: تیبین، دوور نوپ، بیر له دواروژ که ره وه.

دوران دیده: دنيا دیتوو، به نه زمون.

دورانساز: سازینه ری سهرده میکی نوی، سهرده مساز.

دوراهی: دوورپان، دوورپیان.

دورباطل: بازنه داریتی، گه پانی پوچ و بیپووه.

دورپرد: دوور هاویژ، دوورپ، دوورمه ودا.

دورپرداشت: دهره لگرتن، به خیرایی رویشتن. توانایی و پیگه و ناوبانگ په یاکردن.

دوربین: 1) چاوتیز، که سی که دوور له نزیك باشتر ده بینی. 2) بروانه:

"دوراندیش". 3) دووربین، کامیرا. "دوربین انداختن": به کامیرا سهرکردن.

دورچرخاندن: خولاندنه وه به شکلی جه غز.

دوربینی: جوړی نه خووشی چاو که تووشبوو ناتوانی شته نزیکه کان به جوانی بیینی. دوورنواری.

دورداشتن: دور راگرتن، دووره وه کردن.

دورده ستا: دووردهس، دووره دهس، دووره دهست، شتی که دهست پیی راناگا، جیگه ی دوور. دوورکه وتوو. نه وه ی به سه ختی وه دهست دی.

دورزدن: 1) دهرلییدن، چه رخیان، خولخواردن، گه پان. 2) گه پانه وه پان دهرلیدانی سهریاره و هتد.

دورسنج: دهر پیو.

دورشدن: ته کینه وه، دوورکه وتنه وه.

دورفرمان: دهرگای کونترپول له ریگه ی دووره وه.

دورگردن: لابریدن، دوورکردنه وه. جیاکردنه وه.

دورگه: دوره، دوورپه، دورپه، دورپه گ، دوورپه گه، دووتومه، دوورپژده، مه له ز.

دورماندن: جیامان.

دورنگ: 1) ههرشتی که له دوور رهنگ پیکه تیبی. 2) بریتی له درون و دوورپوو.

دورنگار: فاکس.

دورنگر: دوورنواری، دوورپوان.

دورنگی: 1) بریتی له درو رازاندنه وه و دوورپویی و ریا. 2) دوورپه نگ بوون.

دورنما: دوور روان، نمای گشتی، دوور نوین، دوورنما، دووره دیمه ن، ئاسق.

دورنمایی: دوور روانی، دوور نواری، دوورنویتی، دوورنمایی.

دورنویس: فاکس.

دورو: دوورپاز، دوورپوو، دووسهر، کوسته ک، که سی گوتار و کرداری یه که نه گریته وه. دووبهر، دوولایه. له دوور ریزدا.

دورویر: بروانه: "پیرامون".

دوروییه: له دوور رووه وه، له دوور لاره و شتی که دوورپویی هه بی، دووبهر. دوو لیو. دوورپوو، دوورپاز. دوورپیز. له دوورپیزدا.

دورویی: دوورپویی، دوورپه نگی، ساخته کاری، خو به دوست نیشان دان و به نهینی دهرنمایه تی کردن.

دوره: 1) گه پان، سوورپان به دهوری شتیک دا، جاریک خولخواردن. 2) قوناغ، سهردهم، خول. 3) په راویژ و دهره ی شتی. 4) نوبه، جار، که پرت. "دوره افتادن": سهر له هه موو جیگه یه که دان. دهره یی.

"دوره تناوب": (فیزیک) "پریود"، مه ودا ی نیوان دوو دوویاته ی رووداویکی یه کنایه ک.

دوره کردن: دهره کردنه وه ی وانه. گه مارودان.

دوره گرد: گه پیده، دهستگیز، دهست فروش، ورده واله فروش، دیوه ره، کاسپ و پیشه وه ری که به کوژان و شه قامه کان دا بگه ری و کالاکه ی بفروشی.

دوره گردانیدن: به هه موو جیگه یه که دا خولاندنه وه و به هه موان پیشاندان.

دوره گشتن: له هه موو جیگه یه که سوورپانه وه، چونه جیگای جوړاوجوړ.

دوری: دووری، دۆژ، نیوان.

دوری جستن: دووری کردن، دووری لی کردن، لی دوورکه وتنه وه، دووره په ریژیکردن، خوپاراستن، گوریژدان، ته کانه وه.

دورباز: بروانه: "حقه باز".

دوربان: دوورپوو، دوورپاز. وهرگیژ، شاره زا له دوو زمان.

دورباناه: دوورزمانه. له سهر بناخه ی دوور زمان.

دورچیدن: فیلبازی و پیلانگیژان.

دورخ: دۆزه خ، دۆزه ق، دۆزه، دۆزه ه، جه حه ندم، شوینی تاوانباران له قیامهت.

دورخی: دۆزه خی، جه حه ندمی.

دورنده: به رگدروو.

دورننه: دوورنه، میردی دوو ژنان.

دوروزکلیک: فرتوفیل، فیل و فهره ج، راووریو، دزی و فزی.

دورزیدن: بروانه: "دوختن".

دورزیستان: وشکاری، دوورزیانیه کان، له زاراه ی بوونه وهرناسی دا: بوونه وهرگه لی که سهره تا له ئاودا دهرین و کاتی کامل بوون له ئاودا دینه دهر و له وشکانی دا جووله ده کن.

دوس: 1) پیشیلکردن، پی ریخستن. 2) سپینه وه و سیقال دانی شمشیر.

دوسانیدن: لکاندن، چه سپانندن. خوق
ره پالانده به که سیکه وه.
دوست: دؤس، دؤست، هه وال، هه قال،
ئوال، هالا، هاولف، ئاشنا. خوق شه ویست،
دلبر. خودا.
دوستار: بپوانه: "دوستدار".
دوستانه: دؤستانه، هه والانه، له رووی
دؤستی یه وه.
دوستدار: هه قاللی دلوقان، خوق شه ویست،
هه زکەر، ئاره زووکەر.
دوست داشتن: خوق لپهاتن، خوق ویستن،
دل لیچوون، دل چوونه سەر، هه زلی کردن،
زلی هه زکرن، به ردل که وتن، لیلیانندن،
هه باندن.
دوست داشتنی: له به ردلان، خوین شیرین،
خوین شیرین، ئیسک سووک، ره زاسووک،
ههستی سقک. "نوزاد دوست داشتنی":
ساقالوک.
دوست دغل: دادوقش، که سق که به گزی
دؤسته و به هره دهبا.
دوست شدن: بوونه هه قال. ئاشت بوونه وه.
دوستکام: (1) کاری یان شتی که به دلی
دؤست بی. (2) دؤستی دلوقان، دؤستی
خیرخواز و دلپه ند.
دوستگان: خوق شه ویست، دلبر، گراوی.
دوست نداشتن: خوق شه ویستن، خوق
لپه هاتن، رک لی بوونه وه، قین لی بوون.
دوست نداشتنی: خوین تال، ره زاقورس،
ره زاکران، ئیسک قورس، ههستی گران.

دوستتوار: وه دؤست، دؤست ئاسا،
دؤستانه.
دوست واقعی: یه کمال، دؤستی گیانی،
هه قاللی راسته قینه.
دوستی: دؤسی، دؤستی، دؤستایه تی،
دؤسایه تی، هه قاللی، هه قاله تی، هه قالینی،
ئواله تی، گراوی، هاورپیه تی.
دوستده: بپوانه: "چسبنده".
دوستگرای: دوولایه نه خوازی.
دوستیگی: دوولایه نه بی.
دوستیبه: دوولایه نه.
دوستیلدن: چه سپین، لکان، چه سپان بو
مژین. "در چیزی دوستیدن": به قایمی گرتن،
پپوه هه لواسین.
دوستیده: بپوانه: "چسبیده".
دوستیبه: بپوانه: "پرونده".
دوش: (1) ناوشان، کۆل. (2) بپوانه:
"دیشب".
دوشا: دؤشهر، دؤشهنی.
دوشاپا: دؤشاو، دؤشاق، شۆک، ئاوی
تری کولار.
دوشاخ: هه ر شتی که دوو شاخی هه بی،
دوولک.
دوشاخه: دوولپه پان، دوولقیقانه،
دوولچاچه، دوولپه، دوولک.
دوشادوش: شان به شان، پیکرا، به یه که وه،
پیکه وه جووت، گوی به گوی.
دوشانیدن: بپوانه: "دوشیدن".
دوش بر دوش: هاونشین، هاوردهم.

دوش به دوش: بپوانه: "دوشادوش".
دوش گرفتن: هه مام کردن.
دوشنبه: دووشه م، دووشه ممق،
دووشه ممه، دووشه مه، دووشه می، سیهه م
رۆزی هه وتوو.
دوشنده: دؤشهر، دادوقش، شیردوقش،
بیری، بیریقان.
دوشیدن: دؤشین، دادوقشین، دوشان،
دۆتن، دۆخته، شیر له گوان ده ریئان.
دوشیدن: دؤشهنی، دؤکرده، دوشانی.
دوشیده: دؤشراو، دؤشیاگ، دۆتی.
دوشین: بپوانه: "دیشب".
دوغلو: بپوانه: "دوقلو".
دوقافیبه حماسی: جووت سه روای
هه ماسی.
دوقطبی: دوولچه مسهری.
دوقتلو: دوانه، دوودانه، لفه دوانه، ئاره ل
دوانه، هاول دوانه، ئاول دوانه،
زگه دوانه، جفی، جمک، جقک، جیمک،
جویک، جیوک، جوملان، جومپانه،
هه مبیزه، هه قالزا، هه قال جهو، هه قال
جیو، هه قزک، هاولف، لف، لفانه،
لفه دوانه، لفه.
دوقولی: ناهاوچه شن و پیک ناکۆک.
دوک ریسی: ته شیرپسی، ته شیرپستن، به
ته شی کولکه بادن.
دوگانگی: پارادوکس، دوولفاقیتی،
دوولفاقی بوون، دووهوی، دوانه بی،
جووتیتی.

دوگانه: دوولفاقه، دوانه، هه ر شتی که له دوو
پاژ پیک هاتی، جیاواز و ناهاوچه شن.
"سیستم دوگانه": سیستمی دوانه.
دول: (دو) خاوه خاو و دیری له کاردا،
ساوه ساو، ده ساودهس.
دول: (دو) کوی: "دولت".
دولاشدن: تابوون، دوولابوونه وه، دانه وین،
چه میانه وه.
دولاکردن: تا کردن، دوولاکردن،
داموچانن، دانوشتانندن.
دولایه: دوولقه د، دوولانه، دوولقونه،
دووتوی.
دولت: (1) دارایی، سامان، هه یاتی،
هه یه تی. (2) مه پ و مالات. (3) ده ولت،
کابینه ی وه زیران، سه ره که وه زیر و
وه زیره کانی، سه رۆک کۆمار و وه زیره کانی
کابینه که ی، ده سه لاتی به ریوه به ری.
(4) ولات، سه رزه وی.
دولتخانه: مالی ده ولت، باره گا، کۆشک.
پیته خت.
دولتخواه: خوازیاری ده ولت، لایه نگری
ده ولت. خیرخواز.
دولت سرا: باره گای ده ولت، کۆشک.
دولتمردان: پیاوانی ده ولت، هه رکام له
به رپرسیانی ده ولت تی.
دولتیار: به خته وه ر، خوق شه خت،
ده ولت مه ند، ساماندار.
دولتین: دوو ده ولت.
دولوکس: شیک، لۆکس.
دوله: بپوانه: "گردباد".

دومان: (د.و) فرین و دهورلیدانی بالنده به دهوری شتید. **دومینیون:** دسه لات، هیژ، دسه ست رویشتووی، قه له مړه، سهرزه وی په که له ژیر دسه لاتی حاکمیک دابی. **دوڼ:** (1) په ست، ره زیل. (2) خواری، خواره وه، ژیره وه. (3) جگه، بیجگه. **دوڼ پایه:** کارمه ندی ده ولته که پله ی ئیداری نه بی. **دوندگی:** راکردن. **دونده:** راکر. تیزره و. **دوهفته نامه:** دووچه وتونوماه. **دوهم اندیشی:** پروانه: "تله پاتی". **دوی:** نه خوڅ، دهورون نه خوڅ، گه وچ، ده به نگ، که م ناووز. **دویدن:** راکردن، هه پاکردن، دهرچوون، هه لاتن، به له زچوون، رته تان، غاردان، غارکردن، خاردان، لنگدان، هه لینگ دان، واین، قاچان، قاچاندن، وه زین. **دهرکوتن:** په یابوون. رهنه کردن. **دویی:** دوانه بوون، دووفاقیتی و جیایی. **دووییت:** دووفاقیتی و جیایی و ناکوکی. **دهاء:** زیره کی و کارزانی، بیرتیژی، ژیری. **دهات:** (د) کوئی داهی". **دهاتی:** (د) دیاتی، دیکانی، دیهاتی، لاگیبی، خه لکی دئی، له دئی نیشته جی، گوندی، لادییی، ده شته کی. **دهاق:** (د) پر، لیوانلیو، لپیاولپ. **دهاقین:** کوئی "دهقان".

دهالیز: کوئی "دهلیز". "ابناوالدهالیز": منالانی سهرپی. **دهان بازماندن:** دم داچه قان، زار ناوه له بوون. سهرسووپمان. **دهان بستن:** بیده نگ بوون، زاربه ستن. **دهان بند:** دم بین، دم بین، دم به ست، زاربه ست، زاربین، زاربینک. **دهان بین:** نه وهی پروانیتته زاری که سیکی دی، نه وهی که بپروا به قسه ی هه موو که سیک بکا و بکه ویتته ژیر کارتیکه ری نه م و نه و. **دهان دره:** پروانه: "خمیازه". **دهان گشودن:** دم داچه قاندن، دم داچه قانن، دهمه کوتی، دم هه لئینان، زارکردنه وه. وه قسه هاتن. **دهان لق:** پروانه: "دهن لق". **دهانه دوزی:** دم دادروون، دم دروون، زارک دروون. **دهبان:** نگابانی دئی، که یخودا، کوپخا. **دهچندان:** دهقات، ده به رابه ر. **دهخدا:** خاوه نی دئی، سه روک و گه وره ی دئی، که یخودا. **دهدار:** خاوه نی دئی، که یخودا، سه ربه رشتکاری خه لکی ناوایی. **ده دله:** بریتی له که سی که هه ردمه ی دل به یه کی دهدا، بی ته مه گ، تولاز. **ده دهی:** (1) ده دانه ده دانه، ده ده. (2) زپری بی خه وش.

دهر: روژگاری بی کوتایی، سه رده مانیکی دریز، زه مانه. (فله سه فه) واتای زه یینی کاتی بی ده سپیک و بی نه نجام. جیهان. مرؤف. **ده رگه:** بریتی له پیاوی نازا و به غیرهت و دلیر. **ده روزه:** کورتخایه ن. **دهری:** دهمری، پی چه قین، که سی که حاشا له بوونی خوا بکا و بلئی که دنیا هه تاهه تاییه و نافرفینه ریکی نیه و بیجگه له م جیهانه جیهانیکی دیش نیه. **دهش:** (د.ه) به خشین، به خشش، ده سته، به رات، که رهم. **دهش:** (د.ه) سهرسووپمان، واق و پمان، چه په سان. **دهش:** (د.ه) سهرسووپماو، چه په ساو. **دهشت:** (د.ش) سهرسامی، سهرسووپماوی، چه په سان، واق و پمان، تاسیان، سه رلیشیتوایی، په شوکاوی. "دهشتناک": ترس و خوڅ هیژ، ترسینه ر، ترسناک. **دهشگر:** پروانه: "سخی". **دهشمند:** پروانه: "سخی". **دهقان:** خاوه نی دئی، سه روکی دئی، وه رزیز، جویتیز. **دهکیا:** پروانه: "دهخدا". **دهگان:** ده دانه ده دانه، ده دانه بی. **دهگان:** خاوه نی دئی، گه وره ی دئی، وه رزیز. ده دانه ده دانه، ده که س ده که س. **دهگانسرا:** مالی وه رزیز، مالی دپهاتی.

دهل دریده: ده هؤل دراو، بریتی له ناو زپاو، چه یاجوو، نابرووتکاو. **دهل زن:** ده هؤلژهن، ده هؤلکوت، دؤل نه نگوی. **دهلیز:** (1) ره هؤل، دالان، دالو، ریگه ی ته سک و دریز. (2) پزیشکی) گوچکه له. **دهم:** ده یه م، نه وهی که له پله ی ده دایه. **دهناء:** بان، بانو، بوپگه، بیابان. **دهناد:** ته کووزی و ریکوپیکی. **دهن به دهن:** دم به دم، دهم او دهم، دهق بدق، زاربه زار، له زار بو زار. **دهن بین:** هه رده می، هه رده بیر، که سی که له ژیرکاریگه ری قسه ی دیتران دا بیروبوچوونی ده گوژی. **دهن دره:** پروانه: "خمیازه". **دهن کجی:** دم هه لکی، دهمه لاسکه، دهمه لاسکی، بریتی له دژایه تی کردن ده گه ل که سی که، پیچه وانه ی ویستی که سی جوولانه وه. **دهن لق:** زمان شپ، زارشپ، دم شپ، دم دپاو، دم دادپاو، زاردپاو، دم هه له، ده شو، ده قشو، دهق به ردا، دم هه راش، هه رزه چه نه، به لؤک، تیدانه وه ستاو، قسه په پین، قسه گیزه وه. **دهنی:** دهمی، زاریک. **ده و گیز:** پروانه: "گیرودار". **دهه:** ده یه که له شتی، ده یه، ده سال له سه د سال. **دهه جایی:** ده برگیی. **دهیو:** (د) مه لبه ند، به ش، به شیک له ولات.

دهيو پسد: فرماندار، دسه لاتداری مه لبه ندی یان به شی له ولات. **دیابت:** شه کره، نه خوشی قهند. **دیاپازن:** پانتایی دهنگ، فهزایه که دهنگی نامیری یان ئاوازی دهیری. **دیاتا:** کوی "دیه". **دیاترمی:** گهرما دهرمانی. **دیار:** کوی "دار"، به مانای شوین و مال. و به مانای شار و تیره. ولات، سه رزه وی. زید، نیشتمان. **دیاستول:** (پزشکی) تهوژی خواه. **دیافراگم:** ماسولکه ی ناوپه چک. **دیاگرام:** پیشاندهر، شیوه، فورمی هه ندسی، هیلی هه ندسی. **دیاگنوستیک:** ناسینه وه. **دیالکتیک:** دیالکتیک، زانستی لوزیک، مشتمل لوزیکی، باس و گفتوگو، شیوه ی مشتمل و دهمه ته قی لوزیکی. **دیالوگ:** دیالوگ، وتوویز، گفتوگو دوو که سی، ده گه له یه کدی ئاخاوتن، گفتوگو که لی نه ده بی و دراماتیک. **دیالیز:** شیکردنه وه ی شیمیایی شته کان به پیی ئاسان تیپه رینیان له مه وادی توری. "دیالیز خون": شیکاری په رده یی خوین. **دیانتا:** 1) دینداری کردن. 2) ئایینی خواپه رستی، هه ر ئایینی که له سه ر بنه مای خواپه رستی بی.

دیبا: بپروانه: "معرفی".

دیباچه: 1) پیشه کی کتیب، سه رته ای کتیب. 2) دهم و چاو، روخسار.

دیپلم: دیپلوم، که سی که قوناغه کانی سه رته تایی و ناوه ندی و دواناوه ندی بریبی، زانست نامه، شایه تی نامه، شه هاده.

دیپلمات: دیپلومات، سیاسه تون، رامیار، نوینه ری سیاسی، که سی زانا و شاره زا له کاروباری رامیاری دا.

دیپلماتیک: دیپلوماتیک، سیاسه تمه دارانه، رامیاری، له پیوه ندی ده گه له سیاسه ت و کاروباری سیاسی، به سیاسه ت، به ته گبر. "هیئت دیپلماتیک": ته وای بالويزان و نه دمانی بالويزخانه کان له پیته ختی ولاتیک "کور دیپلماتیک".

دیپلماتیکالی: به شیوه ی دیپلوماتیک، له باری دیپلوماسی یه وه.

دیپلماسی: رامیاری، زانستی رامیاری، سیاسه تمه داری، کاری رامیاری، هونه ری پیوه ندی ده گه له ولاتانی دیکه.

دیپلمه: دیپلومه، خاوه نی پله ی دیپلوم.

دیپلوید: جوت.

دیچور: تاریکی، تاریکی شه و، شه فتاری، شه فتاری، شه فره ش. "شب دیچور": شه وه زهنگ، شه وی دریز و تاریک و تنوک، شه وی زور تاریک و نه نگوسته چاو، تاریکه سه لات.

دیدگری: بپروانه: "معاینه".

دیدمان: بپروانه: "نظریه".

دیدمانگر: بپروانه: "نظریه پرداز".

دیدمانی: بپروانه: "نظری".

دیدن: بینین، دیتن، دین، دیه ی، چاوپیکه وتن، چاولیکردن، به رچا وکه وتن، سه یرکردن.

دیدنی: دیه نی، دیتنی، دیدار، چوونه چاوپیکه وتن، سه رلیدان، چوونه دیه نی، شیایوی دیتن.

دیدوان: بپروانه: "دیدبان".

دیدهباز: 1) که سی که چاوی هه لاتوه و ده بینن. 2) بپروانه: "چشم چران".

دیدهبان: بپروانه: "دیدبان".

دیدهدار: بپروانه: "دیدبان".

دیدهور: بینه ر، تواشاکه ر، دیده وان، نگابان.

دیر: دیر، درهنگ، له کات رابراو، هیواش. **دیرآموز:** بپروانه: "کودن".

دیرانه: دیرینه، له میژینه، کون، کاتیکی دریز.

دیرباز: له کونه وه، سه رده میکی دور و دریز، ماوه یه کی دریز، زه مانی پیشو.

دیرپا: دریزخایه ن، پایه دار، خوراگر، به رکه گر، پته و.

دیرپسند: دژوارپه سند، وازوازی، ئیرادگر، دیرپه سند.

دیرترک: که می درهنگتر.

دید: 1) سوما، بینایی، چاو. 2) تیروانین، روانین، تماشا. "دید محدود": روانگی سنوردار. "زاویه دید": گوشه نیگا.

دیدار: 1) سه ردان، چاوپیکه وتن، بینین، دیتن، پیوه چوون، دیدارکردن، هاسایش. 2) سه ر و سیما و روخسار. 3) چاو و هیزی بینایی. 4) شکلی رواله تی. 5) چاو.

دیدارگاه: بپروانه: "میعادگاه".

دیداری: شیایوی دیتن، دیتنی.

دیدان: عاده ت، خو، داب.

دیدبان: نیره فان، نیرین فان، روانکاو، چاودیز، چاویار، دیده وان، ئیشک گر. "جای دیدبان": نیره گه، روانگی نیره فان.

دیدبانی: دیاردی، کیشک، پاسه وانی شه وانه، چاودیزی، دیده وانی.

دیدچشم: هه تر، سومای چاو، بینایی، روئکاچاف، روئیاچاف، دی.

دیدزدن: به چاوکردن، هاتنه به رچاو، دیتن، دین، خه ملاندنی به ها و نرخ شتی به گوتره، نرخاندنی به ره می کشتوکالی یان شتی دی.

دیدشی: بپروانه: "بصری".

دیدگاه: 1) شوینی دانیشتن یان وه ستانی دیده وان. 2) چاوگه، خویانه ک، به رجه وه ن. 3) روانگی، سونگی، بوچوون.

"دیدگاه انتقادی": بوچوونی ره خنه گرانه.

"دیدگاه جامع": روانگی گشتگیر. "دیدگاه

دوگانه": روانگی دوانه. "دیدگاه عینی":

روانگی بابه تیانه.

دیررس: ئافزەمکی، درەنگ گەیشتوو، ولامیک درەنگ بگا.

دیر رنج: بەسەبر و حەوسەلە، پشوو درێژ، کەسێ کە زوو هەلنەچی.

دیر زمان: ماوەیەکی درێژ.

دیر سال: پیر. کە ونازا، کۆن. سالانێکی زۆر.

دیر فەهم: بڕوانە: "کەندەن".

دیرک: کۆترە، کۆلەکە، ئەستوندەك، کاربەتە دارەرا.

دیرکتور: بەرپێوەبەر، بەرپرس، رێنویژ، کارگێر.

دیرکرد: دێرکردن، درەنگ بوون. لە زاراوەی بانکی دا: وەدواخستن.

دیر کردن: درەنگ کردن، خۆوەدواخستن، پێچوون، کات بەخت کردن.

دیرکسیون: 1) لە زاراوەی فیزیکی دا: راستا، درێژایی. 2) روو، لا، ئاراستە.

دیرک کشتی: دەگ، ئەستوندەك.

دیرگاہ: 1) لە میژینە، لە میژ، لە زووپا. 2) ناوەخت، درەنگانی.

دیرگوار: خواردەمەنیەك کە درەنگ هەزم دەبێ، دێر هەزم.

دیرگهان: بڕوانە: "دیرگاہ".

دیرماندگی: پیری، پیریتی، کۆنی و سواوی.

دیرماندن: زۆر تەمەن کردن، پیربوون.

دیرمان گرای: بڕوانە: "سنت گرای".

دیرمانە: نەریت.

دیر مغان: ئاگرگە، پەرسەتگە، زەرەتوشتی بەکان.

دیرنە: 1) بڕوانە: "دەر". 2) ماوەیەکی دوور و درێژ، رۆژگارێکی درێژ.

دیرۆز: دوی، دوینی، دوینەکە، دوینیکە، دویکە، دۆنی، دۆه، دوهی، دینیا، رۆژی پێشوو.

دیروقت: 1) ناوەخت، بێوخت، درەنگانی. 2) بڕوانە: "دیرگاہ".

دیریاب: ئەوێ درەنگ و بەدژواری و دەدەست بێ.

دیریاز: درێژ.

دیریان: دێربوون، درێژەکیشان، درێژبوونەوه.

دیرین/دیرینە: لە میژینە، دیرین، دیرینە، پێشوونە، زووگین، قەدیم، کۆن، قۆجە.

دیرین شناسی: دیرینەناسی، شوپنەوارناسی، ناسینی ئاسەوار و پاشماوەکانی دار و بوونەوهران کە لە سەر دەمی کۆنەوه لە چینهکانی زەویدا ماوەتەوه، "فەسەیل شناسی"، "پالئوتتولوژی".

دیرینگی: لە میژینەیی، دیرینەبوون، میژینە.

دیرینەروز: ئەوێ تەمەنی زۆری کردووە، تەمەن درێژ، پیر و بەتەمەن، زورھان.

دیرینەسال: بڕوانە: "دیرینەروز".

دیس/دیسە: ویکچوو، وەك، هاوتا، هاوچەشن. شەکل، سەكوت.

دیسدارشدن: شەکل گرتن.

دیسدارکردن: سازکردن، شەکل دان بە.

دیسك خوان: دیسك خوینەوه.

دیسسیپلین: دیسیپلین، رێکۆپیکی، تەکووزی.

دیشب: دویشەو، دوینیشەو، دوینی شەو، دوینی شەوی، شەوی دی، شەوادیتەر، دوشینا، شەوادی، شەوی رابردوو.

دیفتری: قورگ گێران، گەرەخەرە، وەناق، ملەخەرە.

دیفتونگ: دوو دەنگی، یەکیەتی دوو دەنگ، یەکیەتی دوو پیست، کۆبوونەوهی دوو دەنگ کە بە جیا دەبیسترین بەلام بە یەكجار لە زارەوه دێنە دەر.

دیكتاتور: دیکتاتور، دەسەلاتداری خۆسەر و سەرەرپۆ، ملهوپ، ژۆردار، مارز، ماریس، سەررەق، کەسێک وەك لیدیژی حیزبێک یان لە رێگەیی کوودەتاو دەسەلاتی بەدەستەوه گرتبێ و خۆسەر و سەرەرپۆیانە حوکم بکا.

دیكتاتورزەه: دیکتاتور لیدراو، شوینی کە قەرەقوشی و خۆسەری تێدا زالە.

دیكتاتوری: دیکتاتوری، خۆسەری و سەرەرپۆیی، لاساری، پێ چەقیینی، سەررەختی. "حکەم دیکتاتوری": قەرەقوشی، حوکمی خۆسەری و لاساری. "دیکتاتوری پروپیتاریا": لە تیوری مارکسیسم دا: شۆوازی حکومەتی سوسیالیستی لە سەرەتای دەست

بەکاربوونیدا بۆ چەسپاندنی حکومەتی چینی کریکار دیکتاتوری دەسەپینری.

دیکتە: نژو، رینوس، قەریس.

دیکتەکردن: رینوس شان دان، قەکیشاندن. وتن و دیاریکردنی شتی بە کەسێک.

دیگ ابزار: بڕوانە: "ادویە".

دیگر: دیتەر، ئەوێ دیکە، ئەوێ تر، دن، دی، تر، ھم ژێ. بیگانە، غەوارە.

دیگربار: جاریکی دی، جاریکی دیکە، جاری تر، جاریکی تر، دووبارە، دیسان، ھەمیسان.

دیگرخواھی: ئەوێ دی خوازی، ئەوێ ترخوازی، دیتەرخوازی.

دیگرشدن: گۆران، گۆریان.

دیگرسار: وەك دیتەر، وەك ئەوێ تر، چەشنی تر، رەنگی تر.

دیگرگاہ: جاری تر، جاریکی تر.

دیگرگون: بڕوانە: "دەرگون".

دیگری: کەسی دی، کەسیکی دی، کەسیکی تر.

دیلماج: پەرچەف، وەرگێر.

دیم: (د) روخسار، سەروسیم، دەم و چاو.

دیمومت: دەوام ھێنان، تاقەت ھێنان، بەردەوامی ھێنان، ھەمیشەیی، بەردەوامی.

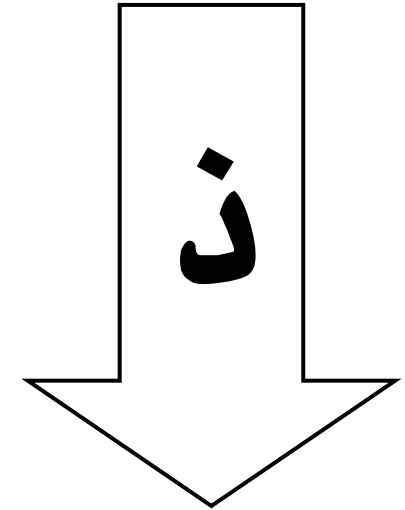
دیمى: (1) دیمى، چاندرای دیم. (2) هره په مکی، گوټره یی. (3) به بی بیرکردنه وه یان به نامه پړی. (4) به بی به لگه یان پيشه کی پيوست. (5) به بی په روه رده و بارهینانی پيوست. **دین:** (د) 1) ټایین، دین، خواپه رستی. (2) ناوی روژی بیست و چواره می هر مانگیکی سالی هه تاوی. "دین به بهی": ټایینی زه رده شت. "دین ورزیدن": به پی بنه ماکانی ټایینی هه لسوکه وت کردن. "از دین برگشتن": هه لگه رانه وه له ټایین. **دین:** (د) قهرز، وام. "دین برگردن کسی بودن": قهرزدار بیونی نهو. "زیر دین کسی رفتن": قهرزدار بیونی نهو و بوون. **دینامو/ دینام:** دینامو، ده زگای به ره مهینه ری وزه ی کاره با. مروی پرجووله، مروی پر جموجل. **دینامومتر:** له زارواهی فیزیادا: وزه پیو، ټامرازی بؤ نه نازه گرتنی راده ی وزه. **دینامیس:** تیورییه کی فله سه فییه له سه هر ټم بنه مایه که دنیا له وزه و هیژ پیک هاتوه و له ناو توخمه ماددییه کان دا ته نیا بروای به هیژ و وزه هه یه. **دینامیک:** بزیننه، وزه یی، زانستی جووله ی شته کان به هو ی وزه ی کاره با. **دین پرور:** لایه نگر و په ره پیدره ی ټایین، وزه دهر و به هیژکری ټایین. **دین پزوه:** ټایین ناس، ټایین توپزهر، په یجوری ټایین، خواپه رستی راست.

دین پناه: پشت و په نای ټایین، لایه نگر ی ټایین. **دین پیرایی:** ریفورماسیون. **دیندار:** خاوه ن ټایین، به ټایین، به دین، خواپه رستی راست، که سی که ریساویاساکانی ټایین جیبه جی بکا. **دینکرت/ دینکرد:** کاروباره ټایینییه کان، کومه ټیک زانیاری سه بارهت به ریسا و بنه ما و نه ریت و روه ایه ته کان و ټه ده بیاتی ټایینی مه زداپه رستی به زمانی په هله وی. **دین مدار:** ټایین ته وهر. **دینی:** (1) به ټایین، به دین، باوه ردار، له خواترس. (2) ټایینی، روحنای. (3) ته رکه دنیا. **دیو:** دیو، درنج، بوونه وهریکی خه یالییه که له ټینسان ده چی و جه سته یه کی زه به لاج و ناحه ز و ترسینه ری هه یه. **دیوار نویسی:** نووسینی دروشم و په یام له سه ر دیوار. **دیواره:** وه ک دیوار، دیوار ټاسا، هه رشتی که له دیوار بچی. **دیوان:** (1) دیوانی شیعر. (2) دادگه، خانه ی دادپه روه ری. (3) ده فته رخانه، ټیداره ی ژمیریاری ده زگای ده ولته. (4) خه زینه ی ده ولته. (5) باره گا. (6) شکایهت. (7) دیوان. "دیوان سیاه (سیه کردن)": تووشی گوناحی زوربوون. "دیوان عالی کشور": دیوانی به رزی ولات.

دیوان استیفاء: به پیوه به ری یان شوینی که مالیات یان داهاته کانی تییدا کوده که نه وه. **دیوان بلخ:** هر دادگایه ک که بریاره کانی به پیچه وانه ی دادپه روه ری دهر بکا. **دیوان تمیز:** پروانه: "دیوان کشور". **دیوانخانه:** خانه ی دادپه روه ری، خانه ی راژور، جیگه ی دادوه ری و بریاردان. **دیوان داوری:** دادگا. **دیوان سالار:** بوروکرات. **دیوان سالاری:** بوروکراسی. **دیوان سیاه:** تاوانبار، گوناچار. **دیوان قضاء:** ټیداره ی به پیوه بردنی بریاره شه رعییه کان. **دیوان کشور:** دیوانی ولات، دادگه ی به رز که به دواین بریار دا ده چیته وه. **دیوانگی:** شیتی، شیتایه تی، دینی، لیوه یی، ده لویی، ټاهو. کار یان کرده وه ی ناماقوول و نابه جی. ټیشق و هوگری زور هاری. **دیوان محاسبات:** به پیوه به رییه ک له وه زاره تی دارایی که به حیسابه گشتیه کانی ولات دا ده چیته وه. **دیوانه:** (1) وه ک دیو، دیو ټاسا. (2) شیت، دین، زپنپ، لیوه، لیوه، لیقه، سادار، دیقونه، ده لو، مانیاق، بی ټاوه ز. (3) ټاشق، زور تامه زرو و هوگر. (4) هار، تووشبوو به هاری. **دیوانه خانه:** شیتخانه، دینگه. شوینی شلووق و ټالوز. **دیوانه سار/ دیوانه سر:** خوهر، لاسار، سه ره پو. **دیوانه شدن:** شیت بوون، لیوه بوون، بی ټاوه زی. **دیوانه وار:** شیتانه، وه ک شیتان، کاری شیتان، ده لوکار. **دیوانه وش:** پروانه: "دیوانه وار". **دیوانی:** ده پیوه نندی له گه ل ریخراوه ده ولته تی و به پیوه به رییه کاند. (2) کارمندی دیوان. (3) ده ولته تی، یاسایی. **دیویاد:** (1) پروانه: "گردباد". (2) بریتی له ټه سپی تیژپو و خو شبه ز. **دیویتریك:** له زارواهی فیزیادا: باسی شکانی نوور. **دیوش:** جاکه ش، ده ویت، قورمساغ، گه وواد، پیایوی بی غیرهت. **دیوجان:** (1) ده روون ناپاک، به دنیهاد، به ده نفس، شه یتان سفهت. (2) سه گمه رگ، گیان سهخت، پیر و گه پاره. **دیودل:** دل رهش، دل رهق، دل چه په ل، بی به زه یی. به مانای ټازا و دلیریش هاتوه. **دیوزاد:** له دیو بوو، دیو نه زاد، به چکه ی دیو. و بریتی له ټه سپی زه لام و به تاقت. **دیوزاده:** پروانه: "دیوزاد".

دیویسنا: له ئایینی زهرتوشتیدا: دئو په‌رست، پئیره‌وی ئایینی پوچ، به‌رامبه‌ری "مزدیسنا".
دیه: سه‌ربه‌ها، خوین بایی.
دیهم جو: که‌سی که خوازیاری تاج و ته‌ختی پاشایه‌تی‌یه.

دیوزد/ دیوزده: بپروانه: "دیوانه".
دیوسار: دئوانه، وه‌ک دئو، دئوی، کاری وه‌ک کاری دئو، به‌دخوو، تووره و تۆسن، ناحه‌ز و خوودزئو.
دیوسالار: دلیر، نه‌ترس، دلیر و به‌دخوو وه‌ک دئو.
دیوسرشت: ره‌وشت دئو، دئو نیهاد، ده‌روون پیس، دل پیس، به‌دخوو، به‌درپه‌وشت.
دیوسیرتا: بپروانه: "دیوسرشت".
دیوسیما: روخسار دئو، سه‌روسیما دئو، که‌سی که چروچاو و له‌شنی وه‌ک دئو وابی.
دیوکده: شوینی دئو.
دیوکردار: ئه‌وه‌ی کرده‌وه‌کانی له‌کرده‌ی دئو ده‌چی، به‌دکار، ئاکارناحه‌ز.
دیوگاه: بپروانه: "دیوکده".
دیولاخ: جینگه‌ی دئوه‌کان، ده‌شتی پان و به‌رین و ترسناک و دوور له‌ئاوایی.
دیومردم: بریتی له‌خه‌لکانی به‌دخوو و به‌دکردار و شه‌یتان سفته‌ت.
دیومنش: دئو سرشت، ره‌وشت دئو، به‌دخوو، گوهر، لاری.
دیون: کۆی "دین"، قه‌رزه‌کان.
دیونتولـوژي: ریبازی پابه‌ندبوونی ئه‌خلاق.
دیویزیون: دابه‌ش، به‌ش، پشک، له‌شکر.

ئەوھى لە نىوان دوو كەس دابى لە چاكە
يان خراپە، ناويژيوان، دوولايەنە.

ذات الجنب: سەتەل و جەم.

ذات الريح: ھەوکردنى سىيەكان،
سىنەپالوو، نەخۆشى سى، سىەسۆ،
نەخۆشى سى، ماسىنى سىيەكان،
"تینۆمۆنى".

ذات الشمال: لای چەپ، دەستی چەپ.

ذات الصدور: بىرۆكەكان، رازەكان،
نيازەكان.

ذات اليبس: سامان، دارايى. دەست رۆيى.

ذات اليمين: لای راست، دەستی راست.

ذاتى: خۆيى، خودى، دەروونى، ناخى،
سرشتى، جەوھەرى. ئەوھى لە جەوھەرى
شەتەكان جيانىە. "عصب ذاتى":
خۆيەدەمار.

ذاجل: سەمكار، زالم.

ذاكر: ستايشكەر، وەبەرھەنە، يادكەر.

ذاكره: بىر(گە)، ياد، ھۆش.

ذاهل: فەرامۆشكار، لەبىركەر.

ذبح: (ذ) سەرپىرین، قورپگ بىرین.

ذبح: (ذ) كووژراو(ه)، سەرپراو، قورپگ
براو.

ذبابه: دوودل و سەرلەشنيوان و واق
ورمان. جوولانەوھى شتى بەحەواو،
لەرینەوھ.

ذبل: وشك ھەلەتن، ژاكان، سىس بوون و
لەگەشەكەوتنى گيا.

ذبيح: قورپگ براو. ئازھەلى كە بۆ
كوشتنەوھ و قوربانى كردن بشى. نازناوى
سمایل كورپى حەزەرتى برايم.

ذخاير: كۆي "نخیرە".

ذخيره: پاشەكەوت، پەسمەندە، ئەوھى بۆ
رۆژى مبادا راي دەگرن، ئەوھى كە بۆ
كاتى پتويست ئامادەى دەكەن.
جیگرەوھ(بازيكن نخیرە). "ذخیرهشده":
پاشەكەوت كراو، پەسمەندەكراو،
ئەنباركراو.

ذخيره سازى: (1) پاشەكەوت كردن،
پەسمەندەكردن. (2) (كامپيووتير) سەيف
كردن، پاراستن.

ذرات: كۆي "زەر"، گەردیلەكان.

ذرع: يەكەيەكى پيوان بەرامبەر بە 104
سانتىمىتر. "ذرع شاه": يەكە پيوانى
دریژايى بەرامبەر بە 112 سانت. "ذرع
كردن": ئەنازەگرتنى دریژايى شتى،
مىترکردن.

ذروه: بلیندايى، تروپك، جیگەى بلیند وەك
لوتكەى كۆ، ئەوپەرى.

ذره: (1) گەردیلە، ھەر شتىكى زۆرورد،
تۆز. (2) كەمى، پاژى. "ذره‌ای": گەردیلەيى.
"ذره بنیادی": گەردیلەى سەرەكى،
گەردیلەيەك كە گەردیلەى تری لینه‌بیتەوھ
وەك ئیلىكتروپ و پىرۆتۆن. "ذره‌ذره":
كەمەكەمە، وردەوردە، بىرەبىرە. ھەموو
گەردیلەكان، گشت شتەكان.

ذره‌بين: ھوورك بىن، گەردیلەبين. "ذره‌بينى":

گەردیلەيى، بوونەوھ و شتى زۆرورد كە
تەنيا بە ھورك بىن بىنیرين.
"میکروسکوپى". "زیر ذره‌بين بودن": لەژیر
پشکين و لیكۆلینەوھدابوون.

ذره‌پرور: ئەوھى خەلکانى لاواز و نزم و
ژێردەستانى خۆی پەرەردە بکا و بە پلە
و پۆستىکیان بگەيەنى.

ذره‌سان: وەك گەردیلە، گەردیلەئاسا،
سووک و لاواز.

ذريع: (1) خیرا، فرز، تیزرەو. (2) تەكاكار،
رەجاکەر.

ذريعه: (1) ھۆ، بيانو، ئامراز. (2) نامە،
نووسراوھ.

ذريه: نەو، وەچە، رۆلە.

ذكاء: زيرەكى، زرينگى.

ذکات: سەرپىنى گا و مەر و ئەو
ئازەلانەى دى كە گۆشتەكەيان حەلالە.

ذكاوت: بىرتیژى، وشيارى، زيرەكى.
مشوور.

ذکر: (ذ) (1) پياو، نیر، نیرینە. (2) كیر.
باشترین جۆرى ئاسن و مس.

ذکر: (ذ) (1) باسکردن، ناویردن.
(2) دەرپىرین، شىكردنەوھ (3) ياد،

بىركردنەوھ. (3) ناويانگ. (4) خويندنەوھى
نزا يان ویرد. (5) فاکتۆر، لیست.

(7) بىوانە: "موعظە". "ذکر جمیل": باسى
باشىيەکانى كەسێك لە نەبوونى ویدا،

زكرى خیر". "ذکرشده": باسكراو، ناویراو.
"ذکرکردن": (1) دەرپىرین، شىكردنەوھ.

(2) دووپاتکردنه وهی نزا یان ویردیك. "ذکرگفتن": دووپاتکردنه وهی نزا یان ویردیك. "ذکرمصیبت": باسکردنی به لا و کویره وه ریبه کانی ئیمامه کان.

ذکری: وه بیرهاتنه وه، بیره وهی، یادکردنه وه.

ذکور: پیاوان، کورپان، نیر، نیرینه.

ذکوراً: له ره گزی پیاو یان کور.

ذکی: زیرهك، زرینگ، وشیار.

ذلاقت: زمان پاراوی، قسه زانی، ده ماوهی.

ذلات: زه بوونی، دامای، نرمی و پهستی. نه بوونی ریز و نرخ لای دیتران.

ذلت: دامای، پهستی و زه بوونی.

ذله: داماو، وه زال هاتوو. "ذله کردن": برپاوه: "ستوهاندن".

ذلیل: داماو، زه بوون.

ذم: به دگویی، خراپه وتن، فر، زه م.

ذمء: بزوتن، جوولان. دواهیژ، دوایین په له قازه.

ذمارت: نازیه تی، بویری، دلیری.

ذمه: (1) واده، په یمان، به لاین. (2) وه ئه ستوگرتن. (3) (مافناسی) دهره نجامی که له دهره وهستی ده که ویته وه. "ذمه کسی بری بودن": ئه نجام داندانی ئه رکه و دهره وهستی کانی و له ئه ستو نه بوونی قهرز. "بر ذمه کسی بودن": له ئه ستوی ئه و

دابوون. "به ذمه (بر ذمه) گرفتن": له ئه ستوگرتن، دهره وهستی بوون.

ذمی: کهسانی غهیره موسولمان که له کۆمه لگای ئیسلامیدا ده ژین.

ذمیم: ناحهز، دزیو، ناپه سند.

ذنابت: خزمایه تی.

ذنابه: پیژوه، پاشکۆ، کۆتایی شتی.

ذنپ: گوناح، تاوان.

ذو: خاوهن، مالک.

ذواد: بهرگریکه، لایه نگری هه قیقه ت.

ذواق: چه شستن، تامکردن، تام تا قیرکردنه وه.

ذوب شدن: تاوان، تاویان، تاوین، تاوینه وه، تاویانه وه، توانه وه، تاوانای، هه لین، هه لیان، هه یایش، قالبوون، هه لبوون، خیوران، بوونه ئاو. "ذوب شدن برفا": به فرچوونه وه، به فرتوانه وه.

ذوب کردن: تاواندن، تاواندنه وه، تاوانن، تاواندنه وه، تواننه وه، هه لاندن.

ذوب کننده: تاوین، توین، توینه وه، تاوینه وه.

ذوجنبیتین: دوولایه نه.

ذوحق: خاوهن هه ق، هه قدار.

ذوحیات: زیندوو، گیاندار.

ذوحیاتین: وشکاو، دووژینه.

ذوذنبا: پاشل دار، کلک دار.

ذورای: به ته گبیر و را.

ذوقنون: که سیک که له چه ند رشته ی زانستی و هونه ری و پیشه ییدا پسپۆری هه یه.

ذوق: (1) توانایی و به هره وهرگرتن بو فیربوونی شتی یان تیکنیک یان پیشه یه که و خه ریک بوون پییه وه. (2) ههستی چیژپیکردن. (3) تام، چیژ، چه ژ.

(4) خۆشی، هه ز، زهوق. (5) برپاوه: "اشتیاق". "ذوق سلیم": توانایی دهستی نیشان کردنی دروستی له سه رتربوونی به ره می هونه ری و ئه ده بی و شتی وا له سه ری هه کتر. "ذوق کردن": خۆشحال بوون، شادبوون. چیشتن، چه ژتن. "ذوق وشوق": هۆگری و زهوق و تاسه ی ژۆر. "توی ذوق زدن": له زهوق دان. "ذوق زده": فره شاد و خۆشحال.

ذهاب: (1) رویشتن، تیپه پین، نه مانه وه له شوینی. (2) له ناوچوون، سرپانه وه. (3) ریگه یه که ده گریته پیش.

ذهن: زهین، میشک، بیر، هۆش. ناخ، دهروون.

ذهن گرای: زهین گه ری تی.

ذهنی: (1) زهینی، جیگرتوو له زهین دا، پیکهاتوو به هۆی زهین، به بیر، بیره کی. (2) ناخی، دهروونی. (3) تایبه تمه ندی کرده یه که به بی که لک وهرگرتن له پینووس و تینووس له زین دا ئه نجام ده بی.

"وجودذهنی": بوونی شتی که له زهیندا.

ذهنیت: زهینییه ت، زهینی بوون. جووری

تیفکرین یان روانگه یان داوه ری کردن.

ذهل: برپاوه: "غفلت".

ذی حساب: نوینه ری وه زاره تی دارایی له دامه زراوه یه کی ده وله تیدا.

ذی: خاوهن، خودان، مالک.

ذی حیات: برپاوه: "ذوحیات".

ذی ربط: پیوه نیدار.

ذی رفعت: خاوهنی پله ی بهرز.

ذی روح: گیاندار، گیانله بهر.

ذی سهم: برپاوه: "سهیم".

ذی صلاح: خاوهن ده سه لات، خاوهن سه لاحتیه ت.

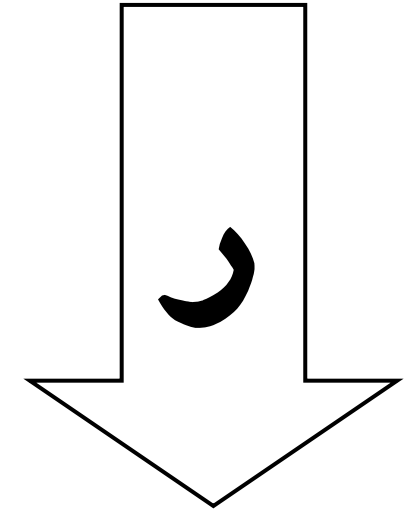
ذی فن: خاوهنی فن، پسپۆر له کاریکدا.

ذی قیمت: به نرخ، گرانبایی.

ذیل: ژیر، ژیره وه، داوینی هه ر شتی. پایه نزم.

ذیلاً: له درینه ی، دوا ی ئه م بابه ته، له ژیره وه.

ذی نفع: قازانجهر، به هره بهر، سوودمه ند.

وشه يهك كه "مسند" و "مسنداليه" پيکه وه پيئوه ند دهدا. (5) له مافناسيدا: به ستراره يي حوقوقی دوو يان چه ند که س به يه کتر. (6) له بيرکاريدا: هاوکيشه يان ناهاوکيشه يان ده برپيني بيرکاري هر تاييه تمه ندييه کی نيوان چه ند ايه تيبه کان يان نيشانه کانی بيرکاري. (7) پيئوه نده. "رابطه جنسی": پيئوه ندى سيکسى. "رابطه داشتن": هه بوونی پيئوه ندى. "رابطه محرمانه": خلینه و بلیتیه، که ين و به ين، خرتی و پرتی، پيئوه ندى نهینى. "رابطه نامشروع": پيئوه ندى نایاسایى، پيئوه ندى ناره وا، پيئوه ندى پيچه وانه ی شى شى. "در این رابطه": له م پيئوه ندى به دا، له مباره وه. "در رابطه با": ده پيئوه ندى له گه ل، سه باره ت به، له مه پ، له بابته. **رابطه**: زردايك، زرداك، باوه ژن. **رابیس**: هاری. **رابیه**: ته پۆلكه، گرد، زهوى بلیند. **راپرت**: راپۆرت، گپړانه وه، خه بهرى رووداو، قسه بردن، قسه هینان. **راتب**: (1) دایم، هه میشه، نه بزوو، پاوه جی، جیگیر. (2) مووچه، مانگانه، برانه. **راتبه خوار**: مووچه خۆر. **راتق و فاتق**: به پيئوه بهر، نه جامدهر. پینه و په پۆکه ر. **راتع**: (1) له وه پخۆر، چه رننه. (2) خۆش رابویر.

راجح: سه رکه وتوو، به سه ردا بوو. لاسهنگ. **راجز**: بروهانه: "رجزخوان". **راجع**: (1) گه پاره. (2) ژنی که شووه که ی بمری و بگه پیتیه وه ماله بابی. (3) سه باره ت، له باره ی. "راجع به": سه باره ت به، له بابته. "راجع کردن": راده ست کردن، پی سپاردن. **راجل**: پیاده، به رانبه ری سواره. **راجی**: بروانه: "امیدوار". **راحت**: (1) ئاسوده، رهحته، بی خه م، به ئیستراحت. (2) خۆشی و شادی، شادمانی. (3) ئاسوده یی، بی خه می. **راحت افزا**: ئاسوده ییهین، زیادکری خۆشی و رهحته ی. **راحت شدن**: ئاسوده بوون، وچان گرتن، هه سانه وه. **راحت طلب**: ئاسوده یی خواز، رهحه تخواز. **راحت کردن**: (1) هه ساندنه وه، هه سانن، ئاسوده کردن، بی خه م کردن. (2) گیان ئیسه ندن، کوشتن. **راحت یافتن**: چاک بوونه وه، خۆش بوونه وه. **راحتی**: ئاسوده یی، ته ناهی، بی خه می، رهحه تی. "به راحتی": به سانایی، به راحتیه، به بی دژواری یان گپروگرفت یان ئالۆزی. **راحل**: کۆچکردوو، خوالیخۆشبوو. **راحم**: لیبوره ده، به خشۆ، دلۆقان، خاوه ن به زه یی.

راخ: (1) خه م، خه فته، مهینه تی، کول و که سه ری زۆر. (2) گومان. **راد**: (1) بهرچاوتیر، دلّاوا، ده س شه کری، به خشه نده، جوامیر. (2) زانا، ژیر، خاوه ن ئاوه ز. "رادی": دلّاوی، رهندی، جوامیری، ئازایه تی. **رادع**: له مپهر، به رهه لست، کۆسپ، ته گهره، چه ت. **رادکار**: داینده، دلّاوا، به دل، سه غی، بهرچاوتیر، نوخافتوخ، نان بده، جوامیر، میرخاس. **رادکاری**: دلّاوی، به خشه نده یی، نان بده یی، جوامیری، پیاوه تی. **رادمهرد**: جامیر، جوامیر، پیگ خاس، شه میز، مه ردوره ند، دلیر، ئاوه زمه ند. **رادمنش**: دلّاوا، به خشه نده، میرخاس، جوامیر. راست بیژ، سه رپاست. **راده**: قازانج، سوود. **رادیکال**: رادیکال، ریشه یی، بنه رته تی، سه ره کی. له بیرکاريدا: هیما ی رهگ. له زاراهوی سیاست دا: لایه نگری چاکسازی بنه رته تی له کاروباری ولاتدا بو ئاسوده یی خه لک. **رادیکالیسم**: بنه ما رادیکالییه کان، ئازادبخواری بنه رته تی، لایه نگری له گۆپانکارییه بنه رته تییه کان و چاکسازی ته واو له کاروباری سیاسی و کۆمه لایه تی که بیته هۆی رهخسانی به رابه ری کۆمه لایه تی و لابردنی گهنده لایه کان.

راديوئاكتيو: توخمی تيشكدر.

راديوتراپي: تيشك دهرمانی.

راديو سکوپي: سه حکردنی ئەندامانی له ش به "ريون ئيکس" بۆ دەست نیشان کردنی نه خوڤی.

راديوگرافي: بېروانه: "پرتونگاری".

راديوئورژي: تيشك ناسی، زانستی كه لك وهرگرتن له تيشکی ناديار بۆ دەست نیشان کردن و چاره سه هری نه خوڤی به كان.

راديوئولوژیست: تيشك ناس، كه سى كه له ديارى کردن و چاره سه هری نه خوڤی به كان به تيشکی ناديار شاره زايه.

راز: سوپ، سپ، راز، نهينى، مه لامهت. "رازکردن": (1) نهينى وتن، گوتنى سپى خوت به كه سيك. (2) سه لاکردن. (3) پچه پچ کردن. (4) داشاردن، شارندن وه.

"رازگشادن": ئاشکراکردنی نهينى، خوياکردنی راز. "رازگفتن": قسه ی نهينى کردن دهگه ل كه سيك، دهرخستنی نهينى، سپاردنی رازى به كه سيك، سرتسه سرت کردن. "رازنهانی": دلدزی، نهينى دل.

رازبان: رازدار، رازپاريز، رازقان.

رازدار: رازگر، رازقان، رازدار، رازيار، سوپه لگر، په رده پۆش، ئەمین بۆ سوپ نه درکندن، هاو ده م، هه قالی نزيك. "کسی كه رازدار نيست": زاربه هاوار.

رازدان: نهينى زان، ئاگادار له نهينى به كان.

رازق: رۆزی دهر، بژیوگه يه ن.

رازقى: بى هيژ، سست. جوړى تری.

گولکی سپى بۆنخۆشه.

رازنگه دار: بېروانه: "رازدار".

راز و رزی: عيرفان، سوڤيگه ريتى، دهرويتشى، mysticism.

رازونياز: سکالا، رازونياز، وتوویژى خوڤشه ويستانه. "رازونيازکردن": هينانه گۆرپى راز و نيازى خوت دهگه ل كه سيك، دهرده دل کردن، نزا و مناجات کردن.

رازين: شاروه، نهينى.

راژ: کۆما، خرمانى ده خلودان.

راسب: نيشتوو، خلته وپلته. دهرنه چووی تاقيکردنه وه كان.

راست: راست، به رانبه هری چه پ. راست و دروست، پيچه وانه ی درۆ. ريگه ی بى پيچ. يه کسان، ته واو، کامل.

راست آوردن: سه روبه رکردن، دروست کردن و خستنه پرى.

راست آيين: راست پيشه، كه سى كه راستى و دروستى ده گريته به ر.

راستا: راست، پيچه وانه ی لار. لای راست. ريگه ی ته خت و بى پيچ. پيناو، دهرحوق، بوار، ئاقار، راستا.

راستحسينى: راست و دروست و بى فرتوفيل، ساده و بى رووبينى.

راستاد: (1) جيره، موچه، مانگانه.

(2) ريکوپيک. (3) به ريوه به ر، کارگير، سه ربه رشت.

راستادى: راستى، راستيتى.

راست انداز: نيشانه ئهنگيو، تيره او يژى کارامه.

راست باز: كه سى كه بى فرتوفيل كايه بكا. **راست بالا:** خوڤ قه لافهت، به ژن و بالا به رز.

راست بىر: (1) به ريگای راست دابه ر، ئه وه ی كه سيكى دى به رى راست و دروست دا رينويتى ده كا. (2) راست پالوو، شكليكى هيندسى كه ته واوى لاكانى به رابه ر و هاوته ريب بى.

راست بين: هه قيه قت بين، لايه نگرى هه ق و هه قيه قت. كه سى كه چاوى راست و دروست ببينى، پيچه وانه ی خيل.

راست پا: راوه ستاو، له سه رپى.

راست پهلو: راست پالوو، يه کسان پالوو.

راست پيوند: پيوهندى راست و دروست، پيوهندى پته و.

راست تىك: راسته وپرى پۆ، ئه وه ی ريك و راسته وخۆ بېروا.

راست خانه: كه سى كه بناخه ی ژيانى له سه ر راستى و دروستى بى، ئه وه ی دهگه ل هه مو كه س سه رپاسته، راست بيژ. برىتى له هه ر شتيكى راست و دروست.

راست داشتن: به راست زانين، بېروا هينان به قسه ی كه سيك. سه روبه رکردن، ريکوپيک کردن، يه کسان کردن.

راست در آمدن: سازگار بوون، هاوئا ههنگى

په ياکردن، به يه ئه نازه دهرهاتن، جوړ دهرهاتن.

راست دل: دلپاك، دل ساف، دل ساده، بى فرتوفيل.

راست تر: راست تر، دروست تر.

راست راستكى: راسته قينه، به راستى.

راست رو: (1) بېروانه: "درستكار". (2) راست رهو، ئه وه ی كه به ريگه ی راست دا بېروا، ئه وه ی لارى نه چى، لانه دهر. (3) ئاسان، سانا.

راست روش: شيوه راست و دروست، هه لسو كه وت دروست، ئه وه ی به ريگه ی راست دا بېروا و لارى نه بى، پيچه وانه ی رهفتار چه وت.

راست روشن: بېروانه: "راست روش".

راست ساختن: (1) راست کردنه وه، لارى ليبرين. (2) ئاماده کردن.

راست ساز: راست كه ره وه.

راست شدن: (1) راست بوونه وه، راسته و بوون، هه ستانه سه ر پى، رابوون، خيژيان، ويستان. (2) له خواری رزگار بوون. (3) راست و دروست دهرهاتن، به هه قيه قت په يوه ست بوون.

(3) سازگار بوون، ساز بوون، ريکخران.

راست شمردن: بېروا هينان، باوه پکردن، به راست و دروست زانين.

راست طبع: ته رفام، به زه وق، خاوه ن سه ليقه، به سه ليقه.

راست عهد: له سه ر په يمان، په يمان دروست.

راست عيار: ته واو عيار، زيپرى بى خه وش، راست و دروست.

راستکار: راستکار، راست کردار، کار دروست، مرۆی بی‌لاری و خواری، بی‌گزی و دزی.

راست کردن: 1) راست کردنه‌وه، راستاندن، له خواری رزگار کردن، تهخت کردن. 2) دامه‌زران، به‌ریاکردن، هه‌ل‌دان. 3) سازکردن، تاماده‌کردن، ریکوپیک کردن.

راستکی: به‌پاست، راسته‌قینه.

راست کیش: راست ئایین، ئه‌وه‌ی برپای ئایینی راست و دروستی هه‌یه.

راستگر: راست که‌ره‌وه.

راست‌گرا: راست ره‌و، سه‌ریه‌ راست، که‌سیک که بی‌بوچوونی راستی هه‌بی، ئه‌ندام یان لایه‌نگری قولی راست.

راست‌گرای: راست ره‌وی، راست‌گه‌ریتی.

راست‌گردان: مه‌یله‌و‌پاست، وه‌رسوو‌پاو بو لای راست.

راست‌گفتار: راست بیژ، راست ویژ، راست رو، که‌سیک که گوتاره‌که‌ی راست و دروست بی.

راست‌گفتن: راست کردن، راست کوتن/گوتن، درۆنه‌کردن له قسه‌کردن دا.

راست‌گوری: راست بیژ، راست ویژ، قسه‌پاست، راست دهر، راست رو، راست ره‌و، ریوار، ریژه‌وه، درۆنه‌که‌ر، به‌رامبه‌ری درۆزن.

راست‌گوشه: لاکیشه. شکلی که گۆشه‌ی نه‌وه‌د دهره‌جه‌ی هه‌بی.

راستگویی: راست بیژی، راست ویژی، راستگویی، پیشه‌ی راستگو.

راسته: 1) سه‌ریه‌ راست، "پاست" ی به‌رامبه‌ر چه‌پ. و راست "ی به‌رامبه‌ر به خوار. و "پاست" ی به‌رامبه‌ر به درۆ. 2) ریگه‌ی راست و بی‌که‌ندوکلۆ، تهخت. 3) ریز، سه‌ف، شه‌مه‌نده‌فه‌ر. 4) چه‌شن، جو‌ر. 5) گۆشتی مۆغه‌ره‌ی پشت، پشته‌مازه.

راسته‌بازار: چوارسو، راسته‌بازار، قه‌یسه‌ری.

راستی: 1) راستی، دروستی، پیچه‌وانه‌ی درۆ. 2) راست بوون، به‌رامبه‌ر به لاری و چه‌ماوه‌یی. 3) لای راست بوون، به‌رانبه‌ری چه‌پ بوون. "راستی راستی": له‌پاستیدا، به‌پاستی.

راستین: راسته‌قینه، راسته‌قانی، به‌پاستی.

راستین‌نمایی: ریالیزم.

راستینه: برپوانه: "واقعیت".

راسخ: شیلگیر، نه‌گۆر، پته‌و، قایم، توکمه، پایه‌دار، جیگیر، دامه‌زراو. زۆرزان،

راسم: نه‌خشینه‌ر، نیگارکیش، واژۆکه‌ر، مۆرکه‌ر. ئاوی ره‌وان.

راسی: پته‌و و راوه‌ستاو، قایم و خۆپاگر.

راسیسم: (سیاسی) سیاست یان تیۆری ره‌گه‌زیه‌رستی له‌سه‌ر بنه‌مای له‌سه‌رت‌ر بوونی نه‌ژادی به‌سه‌ر نه‌ژادیکی‌تردا، ده‌مارگرژی نه‌ژادی، نه‌ژادیه‌رستی.

راسیسم ستیزی: دژه‌نه‌ژادیه‌رستی.

راسیونالیسم: ئاوه‌زخواری، ریباری ئه‌قلی، ره‌سه‌نایه‌تی ئاوه‌ز.

راشخ: 1) نمدەر، ده‌لین، ئاوادا‌ده‌ر، شتی که ته‌پایی ده‌داته‌ دهر. 2) ئه‌و چۆره‌ ئاوه‌ی که به‌ له‌ لابه‌لای به‌رده‌کان دا ده‌پوا. 3) پالاوته.

راشد: به‌ ریگه‌ی راست دا چوو، که‌سیک که به‌ ریگه‌ی راست دا برپوا. به‌ ریگه‌ زان، ریناس. به‌دین، دیندار، له‌ خواترس.

راشی: به‌رتیلده‌ر.

راشیتیس: نه‌خۆشی نه‌رمی ئیسکه‌کان که به‌ هۆی تیکچوونی میتابولیسمی که‌لسیۆم و فوسفۆر و که‌می ویتامینی "D" ده‌رده‌که‌وی، ئیسکه‌نه‌رمه.

راشیتیک: نه‌خۆشی تووشبوو به‌ نه‌رمی ئیسک.

راصد: چاودیر، نگابان، ئه‌ستیره‌ناسی که ده‌روانیه‌ جموچۆلی ئه‌ستیره‌کان.

راضع: شیره‌خۆره، شیرمژ، به‌رمه‌مکان. پیاوی په‌ست و نزم، به‌غیل.

راضی: رازی، قایل، قادی، قاته، پیخۆش، دلخۆش، شاد، شادمان. "راضی شدن": رازیبوون، ره‌زامه‌ندی لا، قانع بوون، قایل بوون، مل دان، هاتنه‌په‌دا، به‌ قسه‌ کردن، دل پیخۆش بوون. "راضی کردن": قایل کردن، هیئانه‌په‌دایه، به‌لیاندن، دل به‌جیه‌پنان، هاشت کرن.

راعی: 1) پاریزه‌ر، راگر. 2) چاوه‌دیر،

نگابان. 3) ری‌نوین، ریبه‌ر. 4) له‌وه‌پین، شوان، شقان. 5) برپوانه: "حاکم".

راغب: خوازیار، خوازه‌ر، داواکار، پیخۆش.

رافد: 1) یاریده‌ده‌ر، یارمه‌تیده‌ر، به‌خشهر، داینده، بده‌ر. 2) جینشینی پاتشا. 3) رووباری که بچپته رووباریکی‌تره‌وه یان بچپته ده‌ریاوه، زئی.

رافض: وازه‌ینه‌ر، دوورکه‌ره‌وه، دوورخه‌ره‌وه.

رافع: 1) هه‌ل‌گره‌وه، بلنده‌که‌ره‌وه. 2) پیشکه‌شکاری شکایه‌ت بو دادخواری، دادخواز، شکایه‌تکار. 3) برپوانه: "جاسوس". 4) هینه‌ر، گه‌یه‌نه‌ر. 5) دامرکین، وه‌رهم به‌ر.

رافد: خه‌وتوو، نووستوو، راکشاو.

رافض: سه‌ماکه‌ر.

راقم: نووسه‌ر، نقیسه‌ر.

راقی: که‌سیک که پله‌کانی زانستی بریبی، خوینده‌وار. بلند، شکۆ.

راکاره: سۆزانی، سوزمانی، جنده، خراپه.

راکده: راوه‌ستاو، ویستاو، ویستاوه، وه‌ستاو، په‌نگ، به‌ن، مانه‌وه، چه‌ق، بی‌بنووتن. "راکشدن": راوه‌ستان، په‌نگ خواردن، په‌نگه‌وخواردن. "آپ راکد": مه‌ن، مه‌نداو، مه‌نداڤ، ئاوی راوه‌ستاو.

راکع: چه‌ماوه، چه‌میوه‌وه، به‌ ئه‌ژۆداهاتوو. سه‌ره‌ردانه‌وین، خۆشکینیه‌ر.

رام؛ دهسته مۆ، دهسه مۆ، دهساژۆ، کهوی، کهدی، کدی، فیر، خووگرتوو، راهاتوو، حه مایهت، رام، ملکه چ، پیچه وانهی توورپه و تۆسن و سه رکیش. "رام شدن": فه پساکان، فه پساکی، فه پساکیان، بهرده سست بوون، هاتنه ژیرفهرمان، هاتنه ژیریبار، هاتنه بهریبار، ملدان، رام بوون، کهوی بوون، له سلی دهست هه لگرتن، داهاتن. "رام شده": دهساژۆکراو، دهسه مۆکراو، کهوی کراو، له سلی داته کاو، رام بوو، رام بووگ. "رام کردن": فه پساکاندن، داموچانن، دهسته مۆکردن، رام کردن، هیئانه ژیریبار، راهینان، داهینان، مالی کردن، کهوی کردن، کهدی کردن، حه مایهت کردن.

رامش: ناسودهیی، هیمنایی، تۆخژن. به مانای سروود و گۆرانی و کهیف و چیژ و شادبیش دی. "رامش کردن": شادی کردن، خه ریکی به زم و شادی بوون.

رامشگاه: شوینی ناسودهیی و تۆقرهیی، شوینی سه ما و رابورادن.

رامشگر: بیلتیقان، چاوهش، لۆتی، گۆبه ندگیژ، زورناژهن، متریب، گۆرانی بیژی داوهت و زهماوه ند.

رامشی: (1) ژه نیار و گۆرانی بیژ، گۆبه ندگیژ، بیلتیقان. (2) شاد، دلخۆش.

رامق: (1) هه ژار، نه دار. (2) به ئیره یی، ئیره یی بهر، به خیل، چاوچنۆک، چاڤ چنۆک، چاونه ژیر.

راموز: ده ریا. سه رچه شن، نموونه.

رامی: فیردهر، تووردهر، هاویژهر، تیرهاویژ، بهرده هاویژ.

رامیار: شوان، شقان.

رانت: رانت، داهاتی که له هه ل و دهرفه ته کانی سه رووتر به تایبه تی به که لک و ده رگرتن له که ره سه و ئیمکاناتی دهوله تی و به پالپشتی به پر سه ده ست رویشته کان و ده ده ست بی.

رانت خواری: سامان کۆکردنه وه به که لک و ده رگرتن له رانت.

راندمان: کاردا، به هره ی کار، ئه نجامی کار، راندمان.

رانندن: (1) ده رکردن، و ده رنان، رواندن، ره داندن، کردنه ده ر، له خۆ دوورخستنه وه، له خۆ دوور کردن، ناچار به رویشتن کردن، پال پیوه ننان، چفاندن، ولکردن، هه سه ربیایش. (2) هاژۆتن، هاژۆتانندن، ئاژۆتن، لیخوورین. (3) خستنه خانه ی جیبه جیکردنه وه، به کرده بیکردن. (4) گوتن، نووسین. (5) ئه نجام دان، کردن. (6) وه گه پخستن. "رانندن با اهانت": هه ل تراندن، هه ل ترانن، ده رکردن به سووکایه تی.

راندهوو: واده ی ژوان.

رانده: ده رکراو، ده رکریاگ، و ده رنراو، دوور خراوه، به ره له دکراو، ولکری.

ران رفن: ئه سپ تاودان.

رانش: (1) رۆچوون. (2) بپروانه: "اسهال". (3) (فیزیک) پال پیوه ننان و دوورکه و تنه وه ی دوو یان چه ند شت له یه کتر.

رانشگاه: بپروانه: "مخرج".

رانندگی: ئاژۆتن، هاژۆتن، لیخوورین، رانین. کار و شوغلی لیخوور، شوڤیر، لیخوور.

راننده: هاژۆر، ئاژۆ، لیخوور، رانبار، شوڤیر. ئاسانکه ره وه.

راوق: (1) بپروانه: "پالونه". (2) جامی شه پاپ. (3) ساف، روون.

راوق کردن: پالۆتن، ساف کردن.

راوک: روون، ئاشکرا.

راوی: چیرۆک خوان، بگیڕه وه، گێڕه ره وه.

راه: ری، را، ریگا، ریگه، راگه، ریگ. "راه عمومی": ریویان، ریگه ویان.

راه آب: بپروانه: "آبراهه".

راه آمدن: پیوانی مه و دایه ک. "راه آمدن با کسی": راهاتن ده گه لی، هه لکردن له گه لی، هاوپییه تی و هاوکاری کردن ده گه ل ئه وه.

راه آموز: ریئما، ریئوین، شاره زای ری.

راه آورد: بپروانه: "ره آورد".

راه افتادن: (1) پیگرتن (منال).

(2) ریگه وتن، وه ریگه وتن، که وتنه ری، ریگه که فتن، ری داگرتن. (3) وه گه پکه وتن، که وتنه گه پ. (4) ده سپیکردن به کاری یان چالاکیه ک. (5) ده سپیکردن.

(6) به ریابوون، سه ره له دان. (7) شاره زایی په یادکردن له ئه نجامدای کاریکا.

راه انجام: پیدایهستی سه فه ر.

راه انداختن: ریخستن، وه ریخستن،

راخستن، خستنه گه ر، خستنه سه ری، ریگه خستن، به ریگه دا ناردن، به ریکردن، ره وانه کردن، به ری کردن. سه روبه رکردن، به ریوه بردن. گه یشتن. ریئوینی کردن، ریبه ری کردن. ریگه پیوان، رویشتن. "راه بردن چیزی": لیخوورینی ئه و شته. "راه بردن کسی": یارمه تیدان به وه ره رویشتندا. ناچارکردنی ئه وه به ری رویشتن.

راه اندازی: وه ریخستن، خستنه گه ر.

راهب: ترساو، ترسنۆک. ره بیان، دژکام و ته رکه دنیای نه ساری.

راهبان/راهوان: ریوان، ریدار، ره خدار، ئاگاداری ریگه، نگابانی ری.

راهبر: (ب) ریبه ر، ریئوین، ریئما.

راهبر: (ب) (1) ریئو، تیژره وه. (2) بپروانه: "راهزن".

راهبرد: (1) ریکار، ستراتژی. (2) کرده ی ته یارکردن و به کارهینانی هیزه و تواناییه کان له راستای گه یشتن به ئامانجیکی دیاریکراو.

راه بردن: به رییدابردن، باوهش کردنی منال و گه پاندنی. ریگه دۆزینه وه و پیژانین به شوینی یان شتیگ.

راه بروون رفت: ریگه ی ده ربازبوون/قوتاربوون.

راه بریدن: ریگه برین، پیوان، گه شت و سه فه رکردن. پیئگیری له رویشتن.

راه بند: (1) به ره سه، له مپه ری سه ر ریگه، ری به ندان. (2) ریوان و باج ستین. (3) دز، چه ته، ریگر.

راه به جایی نبردن؛ چاره‌نهبون. به‌ناکام نه‌گه‌یشتن.

راه‌بسه‌راه: (1) پشت سهری‌یه‌ک، په‌یتاپه‌یتا. (2) هه‌مووجییه‌ک. (3) له کاتی گه‌یشتن دا، ده‌زبه‌جی. (4) بی‌هق و کتوپر. (5) هیواش هیواش.

راه‌بین: (1) زانا، به‌ناگا له راستی کاروباره‌کان. (2) ری‌توین، ریبه‌ر.

راه‌پو: نه‌وه‌ی به‌په‌له به ریگایه‌ک دا بپوا.

راه پیدا کردن: ریگه‌چاره‌دۆزینه‌وه، چاره‌دۆزی کردن.

راه‌پیما: (1) ریپتو، ریچوو، ری‌بوار. (2) تیژوه، خو‌شبه‌ز.

راه‌پیماایی: ریپتوان، ری‌چوون، پیاده‌په‌وی.

راه‌توشه: تی‌شوی ری، بژیوی سه‌فه‌ر.

راه‌جو: (1) په‌یدۆزی ری. (2) شاره‌زای ری. (3) بپوانه: "تندرو".

راه حاجیان: بپوانه: "کهکشان".

راه‌حل: ریگه‌چاره، چاره‌سه‌ر، دهره‌تان، ری‌ده‌ری‌بازبوون.

راه‌خفته: بریتی له ریگه‌ی دوور و دریت، جادده‌ی ته‌خت.

راه‌دان: ریگه‌دان بۆ رویشتن، ریگاکردن، ریپیدان، ئیزن دان، چوونه‌لاوه و ئیزنی تیپه‌رین به‌که‌سیک دان.

راه‌دار: (1) نگابانی ری، پاریزه‌ری ری، ناگاری ریگه، ریوان، رادار. (2) ری‌ری،

خه‌ت خه‌ت. (3) ریگر، چه‌ته، دز. (4) مه‌ئمووری وهرگرتنی مالیات له ریگه‌کاندا، باجگری ری.

راه‌دان: به‌له‌دی ری، شاره‌زای ری، ریزان، ریبه‌ر، ری‌نوین.

راه دیدن: به‌چاک زانین، به‌قازانج زانین.

راه‌راه: ری‌پری، خه‌ت خه‌ت، خه‌تدار، میل میل.

راه رفتن: (1) ری رویشتن، پیوان. (2) هه‌ئسوکه‌وت کردن.

راه‌رو: (1) ریبار، ریبار، رابگار، ری‌قنگ، ری‌قنگی، که‌سی له ری‌ده‌پوا بۆ سه‌فه‌ر. (2) دالان، کوریدۆر، راره‌و، راره‌ف، ری‌ره‌و. (3) پی‌شخانه، که‌وشکه‌ن، که‌ره‌وه‌ت.

راه‌زدن: تالان کردن له‌لوپه‌لی ری‌بوارانی ناو ریگا. سرود خویندن و لی‌دانی ناوه‌نگی موسیقا.

راه‌زن: (1) چه‌ته، ریگر، ریگیر، راگر، راگیر، ری‌پری، رابری، رادار، گوران، جه‌رده، که‌لگیر، که‌له‌شهی، ته‌یره، ته‌ریده، خه‌راوه‌که‌ر، خه‌راوه‌کار، خراپه، پی‌اوخراپ، دزگه‌رده‌نه، مله‌زه‌ن، های‌دوت، سه‌رمه‌لگیر، که‌له‌شه، که‌له‌شهی، که‌لیشو. (2) تالانکه‌ر و رفینه‌ر و له‌ناوبه‌ر. (3) گومراکه‌ر، به‌لاپیدا به‌ر. "دسته‌راه‌زنان": نژده، نژدی، ده‌سته‌ی ریگران. "رئیس راه‌زنان": سه‌رتیه، سه‌رتیه‌ده، گه‌وره‌ی ده‌سته‌ی ریگران.

مقر راه‌زنان: شوبانتر، گورانگه، مه‌کوی دزان، بنکه‌ی دزان.

راه‌زنی: چه‌ته‌یی، چه‌ته‌گه‌ری، کاری چه‌ته، ریگری، ریگرتن، سه‌رمه‌گرتن، دزی و تالان کردن له‌لوپه‌لی ری‌بوارنی ناو ری.

راه‌سازی: سازکردنی ریوبان، ریگاکردن، ری‌دروست کردن، جادده‌سازی.

راه‌ش: ده‌ماره‌دیاره‌کانی ده‌ست و په‌نجه. سه‌فه‌ر.

راه‌شناس: ریزان، ری‌ناس، شاره‌زای ری، به‌ریگه‌زان.

راه‌شناسی: شاره‌زایی، به‌له‌دی، ری‌ناسی، ری‌زانی.

راه‌شوسه: چه‌وپژ، خیزرپژ، ریگه‌ی زیخ تی‌کراو.

راه‌کار: ریگه‌چاره، شیوه‌کار، شی‌وایی، نه‌نجامدانی کاریک.

راه‌کردن: (1) ریگه‌کردنه‌وه، ریگاکردن، ریپیدان. (2) ریگه‌برین، ریپتوان. (3) دزه‌کردن. (4) ره‌وانه‌کردن، ناردن.

راه‌کشیدن: ریگه‌کی‌شان، ریگه‌وبان سازکردن.

راه‌گان: بپوانه: "رایگان".

راه‌گذار: بپوانه: "راه‌گذر".

راه‌گذر: (1) ریبار، ریبار، ریبار، ری‌بوار، رابگار، ری‌قنگ، ری‌قنگ، ری‌وینگ، هاتوچۆکه‌ر. (2) ریگه‌ی تیپه‌رین، گوزه‌ر، ری‌ره‌و.

راه‌گرای: ریپتو، ریبار، مسافر.

راه‌گرفت: ریگه‌گرتن، ریگه‌به‌ستن، کۆسپ

خسته‌ن سه‌ر ریگه. "راه‌گرفت (برگرفتن)": رویشتن، چوون.

راه‌گزین: وه‌ریکه‌وتن، ره‌وانه‌کران.

راه‌گستر: خو‌شپۆ، خو‌شپوه، خو‌شبه‌ز، چه‌له‌ک.

راه‌گشا: رچه‌شکین، ری‌که‌ره‌وه. کارسان، گرفت ره‌تین و چاره‌سه‌رکه‌ر.

راه‌گیر: (1) ریگر، ری‌گیر، ری‌پری، رابری، چه‌ته، ته‌ریده. (2) بپوانه: "راه‌بند (1)".

راه‌ن: بارمه‌دانه‌ر. هه‌ر وه‌ها به‌مانای جیگیر و پته‌و و به‌رده‌وام.

راه‌نامه: سه‌فه‌رنامه. نه‌خشه‌ی ری، په‌راویله‌کی ری‌نوینی.

راه‌نشین: که‌سیک که له قه‌راغ ری‌دابنیشی زۆرتربۆ سوالکه‌ری، لانه‌واز، مال له کۆل، غه‌ریب، سوالکه‌ری سه‌ر ری.

راه‌نما: ری‌نوین، ری‌نما، رانما، ریزان، شاره‌زا، به‌له‌د، گه‌زه‌ک، ری‌شانده‌ر، رابه‌ر، پی‌شه‌وا. نه‌خشه‌یان هه‌ر شتیکی دی که‌که‌سیک ری و مه‌به‌ستی خو‌ی پی‌دۆزیته‌وه.

راه‌نمای: ری‌نوینی، ری‌نمای، ری‌نیشاندان، ریبه‌ری، رابه‌ری.

راه‌نمون: بپوانه: "ره‌نمون".

راه‌نورد: ریپتو، ری‌بوار پیاده، نامه‌به‌ر، ولام به‌ر، نه‌سپ یان هیستری خو‌شبه‌ز.

راه‌وار: خو‌شپۆ، به‌پی، به‌کار له رویشتندا، چه‌له‌ک، خو‌شبه‌ز، ره‌هوال، ره‌هوان.

راهواره: پروانه: "ره آورد".

راه و رسم: دابونه ریت، شیوه.

راهیابی: ری‌دوژینه‌وه بۆ شوینی یان مه‌به‌ستی.

راهیافتن: 1) دزه‌کردن، ره‌خه‌کردن.

2) وه‌ده‌ست خستنی شتی، گه‌یشتن و وه‌ده‌ست هیئانی شتی. 3) چوون، ئیژن

پیدران. 4) ری‌نوینی کران، خرانه ره‌وگه‌ی دروسته‌وه. 5) پیژانین، په‌ی‌بردن.

راهیدن: سه‌فه‌رکردن.

راهی شدن: وه‌رپیکه‌وتن، ره‌وانه‌بوون، به‌رپی کران، چوون، سه‌فه‌رکردن.

راهی کردن: ره‌وانه‌کردن، ناردن، به‌رپی کردن، به‌رپیگه‌دا ناردن، وه‌رپیکه‌ستن، خستنه‌رپی، راخستن.

رای: 1) را، بیر، بی‌روا، بی‌روا، ئەندیشه. 2) ته‌گبیر، راویژ. 3)

به‌رژه‌وه‌ندی، قازانج. 4) مه‌به‌ست، ئامانج. 5) هۆش یان ئەقل، ژیری.

6) خواست، ئیراده. 7) بریار، فرمان. 8) نیاز، قه‌ست. "رای ژن": راویژکردن،

ته‌گبیرکردن. وتووێژکردن، گفتوگۆکردن. راده‌برین.

رایات: کۆی "رایت".

رایانه: کامپیوتیر.

رایت: ئالا، به‌یداخ، دروشم.

رایج: (له‌باو) بره‌ودار، به‌ره‌واج، به‌رمین،

رووبازاری. له‌گه‌ردا(پول رایج). سکه و پوول و شتی وا.

رایج: بۆنکه‌ر، بۆن‌ده‌ر.

رایجه: بۆن، بۆنی خۆش یان ناخۆش.

رایده: پیشپه‌وه و ری‌نوین.

رایژن: راویژکه‌ر، راویژکار، به‌ته‌گبیر، ته‌گبیرکه‌ر، راویژیار، راویژه‌ر. ژیر، ئاقل، به‌ئاوه‌ن.

رایژنی: 1) راویژکاری، ته‌گبیرکردن. 2) راهینه‌ر. 3) چله‌کیش.

رایش: ده‌لالی نیوان به‌رتیل‌ده‌ر و به‌رتیل خۆر.

رایض: رامکه‌ری ئەسپ یان ئازهلێ کپوی. **رایع:** که‌سی یان شتی که‌ به‌ جوانی و چاک‌ی خۆی خه‌لك سهرسام بکا، شوخ و شه‌نگ.

رایق: 1) پالوته، خاوین، ساف. 2) په‌سند و به‌ردل، دلخواز، دلخۆشکه‌ر، جوان. 3) پته‌و، قایم. 4) پیشکه‌وتو.

رایکا: کور، کورپی جوان چاک، خۆشه‌ویست، دۆست.

رایگان: 1) مفت، مفت، مفت، مفت، مفت، مفتی، مفتی، به‌لاش، خۆپایی، به‌خۆپایی،

بی‌نرخ، هه‌روا، بی‌به‌رامبه‌ر، ئاوانته، هه‌وانته. 2) بی‌هۆ، له‌خۆرا، بی‌هه‌وده.

3) به‌بی زه‌حمه‌ت و هه‌ول.

رایگان خوار: مفت‌ه‌خۆر، هاوانته‌خۆر، سواکه‌ر.

راکسیون: 1) دژکرده‌وه، په‌رچه‌کردار.

2) له‌زاراوه‌ی کیمیا‌دا: گۆرینی حاله‌تی جسمی به‌هۆی کارتی‌کردنی جسمی‌تر له‌ودا. 4) له‌سیاسه‌دا: ئاره‌زووکردن و گه‌رانه‌وه‌ی بۆ باروودۆخی قه‌دیم و کۆن، و دژایه‌تی ده‌گه‌ل‌نوویونه‌وه.

رئالیست: راست بین، واقع بین/خواز، هه‌قیقه‌ت‌دۆز، هه‌قیقه‌ت‌بین.

رئالیسم: واقع‌خواری، واقع‌بینی، هه‌قیقه‌ت‌دۆزی، شتۆزی نیشاندانی راستیه‌کان و چۆنیه‌تی کاروباره‌کان به‌تایبه‌تی له‌ئه‌ده‌بیات‌دا له‌رووی جوانی و ناحه‌زییه‌وه.

رأس: 1) یه‌که‌ی ژماردنی مه‌ر و مالات، سه‌ر. 2) که‌له، سه‌ر. 3) سه‌روو، لوتکه، پۆیه. 4) سه‌روه‌ر، سه‌رۆک، گه‌وره. "رأساً": 1) راسته‌وخۆ، یه‌که‌سه‌ر. به‌ته‌نیاپی. 2) له‌بنه‌رته‌را.

رأس المال: سه‌رمایه، ده‌ست‌مایه، به‌شی سه‌ره‌کی سه‌رمایه.

رؤساء: کۆی "رئیس".

رافت: به‌زه‌یی، دلۆقانی، دلنه‌رمی.

رئوس: کۆی "رأس".

رئوف: دلۆقان، دلسۆز، به‌سۆز، خاوه‌ن به‌زه‌یی.

رأی: 1) را، راویژ، ته‌کبیر، بیر، بره‌وا.

2) راده‌برین. 3) ده‌نگ. 4) بریار (رأی دادگاه). "رأی‌دان": 1) ده‌نگدان. 2)

ده‌برین یان نووسینی بریوۆچوونی خۆ سه‌باره‌ت به‌که‌سیک یان کارئ. "رأی‌کسی

برگشتن": وازه‌نیان له‌بریاری که‌گرتبوی. "رأی‌کسی‌راژن": وازی‌هێنان له‌بۆچوون یان مه‌به‌سته‌که‌ی.

رأی اعتماد: ده‌نگی متمانه.

رأی العین: دیتن به‌چاو، چاوی‌کردن.

رأی‌گیری: ده‌نگ وهرگرتن. ده‌نگدان.

رؤیا: هۆرم، هاو، هۆون، خه‌ون، خۆو.

رؤیای بیداری: زینده‌خه‌ون.

رؤیایی: خه‌وناوی، فه‌نتازیایی خه‌یالاتی، خه‌یالووی. ئیده‌ئال، نموونه‌یی.

رؤیست: دیتن، بینین، چاوی‌کردن، سه‌برکردن. چاوی‌که‌وتن، توشا، روان، هیف. "به‌رؤیت‌کسی‌رساندن": پیشاندان به‌و، نیشانی ئەو دان.

رؤیس: سه‌رۆک، سه‌رکرده. به‌رپۆیه‌به‌ر.

"رؤیس‌ده": که‌یخو‌دا، کو‌یخا.

رؤیس‌الکتاب: سه‌رۆکی نووسه‌ران.

رؤیس‌الوزرا: سه‌ره‌ک و هه‌زیر.

رؤیس‌جه‌هور: سه‌رکۆمار، سه‌رۆک‌کۆمار، سه‌رۆکی ده‌زگای به‌رپۆیه‌به‌ری له‌ولاتانی کۆماریدا.

رؤیسه: مێینه‌ی "رؤیس". "اعضاء رؤیسه": ئەندامه‌ گرینگه‌کانی له‌ش وه‌ک مێشک و دل و جه‌رگ.

رؤیا: فایز، سه‌له‌ف، سوودی دراو.

رؤیاخوار: سوودخۆر، سووتخۆر، سوووخۆر، سه‌له‌فخۆر.

رؤیعی: چارین، چارینه، چوارینه، چوارخشته‌کی، چواره‌بن.

رب الارباب: خۆای خۆایان.

رب النوع: حیو، خوی کانی و ئاوان.
ربانی: پیاوی خواناس، پیاوی شیلگیر له
 ئابین دا، خوایی.
ربایت: په‌روه‌رده‌کراوان.
ربایش: دزی، رفان، فران، هه‌ل برسقان.
 له زاروه‌ی فیزیک دا: راکیشان، کیشان
 به‌ره‌وخواهینان.
ربایشگری: گیرایی، magnetism.
رباینده: رفین، رفینه‌ر، فرینه‌ر، ره‌فین،
 ره‌فینۆک، رارفین، شت رفین، که‌سی شت
 ده‌رفینی، قاچان، قه‌پۆ.
رباییدن: بروانه: "ربودن".
ربس: (1) کاری ناحه‌ز و نارپه‌وا. (2) زۆر،
 فره.
ربط: به‌ستن، گری‌دان. گری‌دراوی،
 پیوه‌ندی. زانیاری، ئاگایی. "ربط‌دان":
 پیوه‌ندان، ره‌پال‌دان.
ربیع: چاره‌ک، چاره‌گ، چواریه‌ک، له‌چوار
 به‌ش به‌شیک.
ربوییت: خوداوه‌ندی، زاتی خویه‌تی.
ربوخه: خووشی، چیژ.
ربودن: (1) رفاندن، فراندن، رفان، فران،
 ترافان، ره‌واندن، ره‌وانن، ره‌فاندن،
 هه‌ل‌برسقان، قاپاندن، قاپین، قه‌پاندن،
 قه‌پانن، قاچاندن، وراق، وراقنه.
 (2) راکیشان، راکیش کردن. (3) کیشان،
 به‌ره‌ولای خوهمینان. "ربودن ناگهانی":
 راپسکاندن، هه‌ل‌پرچان، هه‌ل‌پرچانن،
 هه‌ل‌پرووزقانن، هه‌ل‌پرووزکاندن، هه‌ل

پرووسقاندن، رفاندنی له‌نکاو. "ربوده":
 رفاو، فرینراو، رفینراو، رفیاگ، ره‌فاندی،
 براو.
ربون: بیعانه، پیش به‌ها، دراوی
 پیشه‌کی.
ربینه: بروانه: "دیده‌بان".
ربیشه: به‌رگیره‌وه، له‌مپه‌ر. فرتوفیل.
ربتسیون: گتپانه‌وه، وتنه‌وه، دووباره
 گوته‌وه، سه‌ردانه‌وه، پیداپوونه‌وه. له
 شانۆ دا: تاقیکاری په‌یس.
رپراتور: پیوست، خشته.
رپرتاژ: رپورتاژ، هه‌والنیری، په‌یام
 نیری، کۆکردنه‌وه‌ی هه‌وال له‌لایه‌ن
 هه‌والنیره‌وه.
رپرتر: هه‌والنیر، هه‌والگه‌ین، په‌یامنیر،
 نوچه‌گهان.
رتب: کۆی "رتبه".
رتبه: ترنگ، پله، پایه، پۆست.
رتج: (رت) دامانی ئاخپوه‌ر/وتاریژ له
 قسه‌کردندا، دهم به‌یه‌کا هاتن.
رتق: به‌ستن، داخستن، دروونه‌وه،
 چنینه‌وه. "رتق ورتق": داخستن و
 کردنه‌وه. ئە‌نجام‌دانی کاره‌کان،
 جیبه‌جیکردنی کاروباره‌کان،
 پینه‌وپه‌پۆکردن.
رتم: شکاندن، وردکردن.
رتوش: میکیاژ، ده‌ستکاری، رازاندنه‌وه،
 ده‌سکاری و رازاندنه‌وه‌ی شتی دوا
 دروست کردنی، رتوش.

رش: شپ، کۆنه، رزیو، پواو. بی‌ترخ.
رثاقت: کۆن بوون، رزین، پواوی،
 پرتووکیاوی.
رجاء: (1) تکا. (2) هیواداری، هیقیداری،
 به‌هیوایی، هیقی بوون، به‌ئاوات بوون،
 ته‌واداری. (3) لا، ئالی.
رجاحت: قورس بوون، زیادهاتن،
 لاسه‌نگی، له‌سه‌رتی.
رجاف: زۆر په‌شو‌کاو و بی‌تۆقره.
 زۆری په‌سلان.
رجال: کۆی "رجل"، پیاوان. پیاوانی
 ده‌ولت و خاوه‌ن پله و پۆسته
 به‌رزه‌کان.
رجال الغیب: پیاوانی خوا، پیاوچاکان.
رجاله: (1) کۆی "راجل"، پیاده‌کان.
 (2) لاپۆتی، ره‌شوو‌پووت، راش و رووت،
 رووته‌پووته، هه‌لۆجه‌لۆ، هه‌لۆجه‌لۆ،
 لاتوولووت، بۆره‌پیاگ و نه‌ناس، منال و
 کال، منال و مه‌زن.
رجاله‌بازی: هه‌ل‌لاره‌نگامه‌نانه‌وه و
 شه‌پاشویی.
رجحان: هه‌قیازی، پیشتری، له‌سه‌رتی،
 له‌سه‌ری. زیاد هاتن. "رجحان‌دان":
 له‌سه‌رتدانان، له‌پیشتردانان.
رجز: (رَج) شیعی که له‌کاتی شه‌پدا بۆ
 تاریف کردن و خو‌ه‌لکیشان بیهۆننه‌وه.
 هاشوهوش، فروفیشال، شاتوشووت،
 لاف لیدان، خو‌ه‌ل‌دان. "رجزخوانی":
 خویندنه‌وه‌ی شیعر له‌گۆره‌پانی شه‌پدا بۆ

خو‌ه‌ل‌دان. لاف لیدان، شاتوشووت.
 چه‌قه‌وگوره. "رجزخوانی درزورخانه":
 گولکوشی، به‌خو‌ه‌لگوتن.
رجس: پیسی، چه‌په‌لی، گوناه، کاری
 خراو و ناحه‌ز، که‌لکه‌له‌ی شه‌یتان.
رجع: (1) گه‌پانه‌وه، فه‌گه‌ریان. (2) ولامی
 نامه. (3) قازانج، سوود. (4) شینایی
 به‌هار.
رجعت: گه‌پانه‌وه، وه‌گه‌ریان، وه‌گه‌پان،
 زفرین، فه‌زفران، فه‌زفریان، فه‌زفرین.
 "رجعت‌دان": گه‌پاندنه‌وه، بردنه‌وه،
 دانه‌وه. "رجعت‌کردن": گه‌پانه‌وه،
 هاتنه‌وه، سه‌ردان کردنه‌وه.
رجف: جوولانندن، بزوانندن.
 جوولانه‌وه، بزووتنه‌وه، وه‌له‌رین
 که‌وتن، له‌رزین.
رجفه: له‌ره، له‌رزه، بوممه‌له‌رزه.
رجل: پیاو، زه‌لام.
رجم: (1) به‌ردباران کردن. (2) جوین
 دان، نزای خراب لیک‌کردن.
 (3) ده‌رکردن، له‌خۆ دوورخستنه‌وه.
 (4) قسه‌کردن له‌رووی خه‌یال و
 گومانه‌وه. "رجماً بانفیب": به‌دردنگی
 و گومانه‌وه ئاخاوتن.
رجوع: گه‌پانه‌وه، هاتنه‌وه. چوونی
 که‌سی بۆ لای که‌سیکی‌تر یان شوینی
 بۆ پرسینی بابه‌تی یان داواکردنی
 شتی یان ئە‌نجام‌دانی کاری یان
 چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌یه‌ک.

رجولت: پياوه تى، ميرانى، جواميرى.
رجوليتا: پروانه: "رجولت".
رجيل: بۆره پياو، مېردەك.
رجيم: بەردە باران كراو. دەر كراو. نقره ليكراو، نەحله ت كراو.
رخال: كۆپان / كورتان دروو. گە پۆك، كەسيك كە زۆر سەفەر دەكا.
رحل: (1) كۆپانى وشتىر. (2) مال و جى وپى. (3) تيشوو و بارگە ي سەفەر. "رحل اقامت افكندن" بارخستىن لە شوپىنك و نيشته جىبوون لە شوپىنە.
رحلت: (1) كۆچكردن، سەفەر كردن. (2) كۆچى دوايى كردن، مردن.
رحله: سەفەرنامە.
رحم: (رح) منالدىن، تۆلدىن، ھەلپەز، ياوەرە، زامار، زامال. "صله رحم": يەكپەتە ي پيوەنداريتى خزم و كەسوكار، بەزە يى بە خزماندا. "قطع رحم": برينى پيوەندى خزمىيەتە، تەركى ھاتوچۆ دەگەل خزمان.
رحم: (ر) بەزە يى، بزى، بەزە، دلۇقانى، دلنەرمى، بەخشويى.
رحمان: ليئوردو و دلۇقان.
رحمت: دلۇقانى كردن، دلئسوزى كردن و ليئوردن. بەزە يى و دلئسوزى.
رحيب: بەربلاو، پان و پەرين.
رحيق: ناتىكە لاو، بېگەرد، شەپايى بىخەوش.
رحيل: كۆچ. كۆچكردن. مەرگ.

رحيم: دلۇقان و ليئوردە، بەخشو، خاوەن بەزە يى.
رخ: (ر) 1) پروانه: "چەرە". 2) گۇنا، كولم. 3) ھەوسارى ئەسپ. 4) لا، ئالى، رەخ. 5) بەشى دەرەھە ي ھەر شتى، روو. "رخ دافن": روودان، پىشە شھاتن، بەسەرھاتن، قۇميان. "بە رخ كسى كشىدن": بە روو دا دادان، بە ناوچاوادادانە ھە. ھەبىرھىنانە ھە خەتا يان عەيىي ئەو كەسە، خستە ھە يادى، لۆمە كردنى وى.
رخ: (ر) 1) درز، كەلپنى بارىك. 2) رووش، رووشان. 3) خەم، كەسەر. 4) ھىلى سەر بەردە كان و شكان يان درزبردنيان لە راستاي ئەو ھىلانە دا بە ھۆى ھۆكارى جۆراوچۆر.
رخا: (ر) زۆرى نىعمەت، ئاسوودە يى و حالخوشى.
رخامتا: نەرم و سانا بوونە ھە، نەرم و ئاسان بوونە ھە ي ئاخوتە يان دەنگ.
رخاوت: نەرم و ئاسان بوونە ھە، شل و خاوبوونە ھە. نەرمى، سستى، سانايى.
رخت از جهان بردن: كۆچى دوايى كردن، مردن.
رختا افكندن: بارگە و بىنە خستىن و مانە ھە لە شوپىنى.
رختا بربىستن: بارگە تىك نان، بارگە و بىنە تىكنان، خۇئامادە كردن، سەفەر كردن. برىتى لە كۆچى دوايى كردن.

رختا بربىستن: بارگە و بىنە پىچانە ھە، كۆچكردن.
رختخواب: پىخەف، نوپىن، نقىن، پرتان، جا، جى و بان، ياتاخ، يەتاخ، سەرەخەر، بەخۇدادەر، كەلوپەلى خەوتن.
رختا شوپى: بالاو، بالاڤ، دراڤ، شواركردن، شيو، كول، كول و شيو، جل شتن.
رخداد: پروانه: "رويداد".
رخسار/رخسارە: سەر و چا، چروچا، دم و چا، دەم و چا، روخسار، روو، ديم، دەكوديم، روومەت، رۇما.
رخش: 1) رووناكى، رۇشنى، تيشك، درەوشا ھە يى، تيشك دانە ھە. 2) رەنگى سوور و سىپى تىكە لاو. 3) ئەسپى رەسەن. 4) كەلپن، درز.
رخشا: برىقە دار، بەتروسكە، ورشە دار، شوقدار، بەدرەوش، بەدرەوشىن، گرشە دار، رووناك.
رخشان: بەدرەوشىن، بەدرەوش، درەوشا ھە، برىقە دەر، رووناكى دەر، تابان.
رخشەنگى: درەوشا ھە يى، بەبرىقە يى، گرشە دارى، بەتروسكە يى.
رخشەندە: تيشك دەر، برىقە دەر، ورشە دار، گرشە دار.
رخشىدن: رووناكيدان، تيشك خستىن، درەوشان، درەوشىنە ھە، برىقە دان، بروسكىن، شوقدان.
رخس: (ر) ھەرزان بوون.

رخص: (ر) نەرم و ناسك.
رخصت: ئىزن. ئاسانكارى گە ليك كە لە ئەركە شەرعىيە كان دا بى كاتە تايبە تىبە كان پىشېينى كراو. "رخصت خواستىن": ئىزن ھەرگرتن، ئىزن خواستىن. "رخصت دافن": ريدان، رىپيدان، ئىزن پيدان. "رخصت دھنە": ريدەر، ئىزندەر. "رخصت كردن": بەكارھىنانى ئەو ئاسانكارىيانە كە لە ئەركە شەرعىيە كاندا پىشېينى كراو. "رخصت يافتىن": ئىزن پيدان، ئىزن ھەرگرتن.
رخنە: 1) پىدزكە، قەلش، درز، كون. 2) كەموكوپى، ناتە واوى، گەندەلى. "رخنە كردن": 1) دزە كردن، چوونە ناو، پىدزكە كردن. 2) كون كردن، درز تىخستىن، درز پيدان. 3) گەندەلى خستە ھە.
رخنە جو: كەسى كە بتوانى بۆ ئەركىكى دژوار دەرە تانى بدۆزىتە ھە، چارە دۆز، چارە گەر. بە ماناي پىدزكە كەر و "گەندەلى ھىن" يش ھاتوھ.
رخو: نەرم و سست لە ھەر شتىك. سست بوون، سستى.
رخوت: نەرم و سست بوون، نەرمى و سستى، خاوبوونە ھە.
رخيلدن: ھانكە ھانكە كردن، نركە نركە كردن، بە توندى ھەناسە كيشان.
رخيص: 1) ھەرزان، كەم نرخ. 2) نەرم و ناسك، نەرم و نۆل.
رخيم: دەنگ يان ئاخوتە ي نەرم و بەگوى خوش.

رد: 1) گه وره، سه روه. 2) جوامير، نازا، به جهرگ. 3) زانا، ژير. 4) زانای ئايینی زه رده شتی.

رد: 1) گه پاننده وه، شه گه پانندن، دانه وه، قبول نه کردن. 2) حاشا کردن.

3) سه روشوین، شوینه وار، ئاسه وار، شوپ، یافت. 4) قسه ی ناحه ز. 5) رت، نه ریئی. 6) پروانه: "مردود". "رد صلاحیت": قبول نه کردن لیها تووی که سیك بؤ وهرگرتنی پؤستیك، وهرنه گیران.

ردافت: زایه بوون، خراو بوون، خه سار بوون.

ردپا: جیپی، شوین پی، شوپ، شوپ.

ردشدن: رده بوونه وه، رده دبوون.

ده ربار بوون، رزگار بوون، قوتار بوون، تیپه پین له شوینیکه وه.

ردع: (ر) نه هیشتن، به ریپگرتن، پیشرگرتن.

ردفا: (ر) پیپه وه، پیگرتی، دواکه وته، شوین که وتوو. دوا به دوا، یه که له دوی یه که ریز.

ردفا: (ر) پیپه وی کردن، شوین که وتن، دواکه وتن، سوار بوون له پشت سهری که سیکه وه.

ردفعل: کار دانه وه، دژه کردار، به ریپه رچ.

ردکردن: 1) ده ست پیوه نان، ره دکردن، له کؤل خو کردنه وه، دوورخستنه وه. 2) رت کردنه وه، وهرنه گرتن. 3) لادان، خستنه که ناره وه. 4) فرؤشتن.

5) تیپه پین له ته نیش شتیکه وه.

6) تیپه پانندن، دهرچوانندن. 7) ده ستاو ده ستکردنی شتیکی و گه یاندنی به ده ست که سیك.

ردگم کردن: شوین ون کردن، ئاسه وار بپین، یافت بپین.

ردگیر: شوپ هه لگر، شوینگیر، شوین هه لگر، شوپاژو، پسپور له جیپی ناسیندا.

ردگیری: جیپی هه لگرتن، شوین گیران، شوین هه لگرتن، دانه شوپ، کاشان.

ردم: بستن، داخستن، پیوه دان، قه پات کردن، درز/قه لشت گرتن، پیرکدنه وه.

ردنخور: پروانه: "قطعی".

ردوکسیون: داشکان، دابه زین، کورت کردنه وه، که م کردن.

رده: (ر.د) هه لگه پانه وه له دین، لادان له دین. "اهل رده": خه لکانی هه لگه ریاهه.

رده: (ر.د) 1) ریز، رزن، ریزه، چینه، قه تار. 2) گروپی له که سه کان یان شته کان که به هوی هه بوونی تایبه تمه ندیی هاوبه ش ده خرینه گروپیکه وه (گروه سئی). 3) پله، پؤست.

رده بندی: پله به ندی، ریز به ندی، قات به ندی، پؤلینکاری.

ردی: خراو، ناحه ز، دژی و ناپه سند.

ردیاب: شوین هه لگر، شوینگیر، شوپگه ر، شوپ هه لگر، شوپاژو، هه رند. ئاشکرا که، ده رخه ر.

ردیابی: شوین گیران، شوین گیر، شوین هه لگرتن، به شوین داجوون، شوپاژویی، کاشان، کاشیل، دانه په ی، چه خره.

ردیافتن: شوین هه لکردن، شوین دؤزینه وه.

ردیف: 1) ریز، رزگ، زنجیره، سه ف. 2) پشت سهری یه که، به ته نیش یه که وه، چه نشت به په نایه که وه، دوا به دوا. 3) به ریپکویی و له ته نیش یه که وه. 4) گروپ، ده سته. 5) ته کوون، ریپکویک. 6) (ئه ده بی) وشه گه ل که دوی سه روا دوویات ده بنه وه. 7) پروانه: "وابسته". "ردیف شدن": ریز بوون، ریزکران، چوونه یه که ریزه وه، قه تار به ستن، قه تاره به ستن. "ردیف کردن": قه تاره کردن، قه تار کردن، ریز کردن، به ته نیش یه که وه دانان، چه نشت خستنه ناو ده سته یان گروپیکه وه. ریپکویک و جیبه جیکردن. "ردیف کردن تاره های بافتنی": رایه ل کردن، راهیل کردن، ریزکردنی ته ون و بوونو.

ردال: کوی "ردیل".

ردالت: په سستی، نرمی، ره زیلی.

ردل: ره زیل، په ست، نرم، نه وی، ناکه س.

ردلاء: کوی "ردیل".

ردیل: په ست، نرم، ره زیل، به دکار.

ردیلت: پروانه: "ردالت".

ردزاق: رژی دهر، بژیوی گه یه ن.

رزانت: به شه رم وحه ییا و له سه رخویی، پشوو درژی، سه نگی، گرانی، قورس و قوئی، گران میری، پایه داری له هز و ئیراده دا. "رزانت رای": ژیری، به ئاوه زی، ئاقلی.

رزه: به لا و نه هامه تی گه وره.

رزبان: ره زقان، ره زوان، ره زه وان، باخه وانی باخی تری.

رزو: 1) ریزیت، له پیش دا گرتنه وه. 2) په سمه نه، پاشه که وت. 3) یه ده کی.

رزق: رسق، رژی، بژیوی.

رزم: شه ر، جه نگ.

رزم آرا: که سیك که له سه ف رازاندنه وه و کاروباری شه ردا لیزان و کارامه بی، که سی که له شه ردا هونه رنوینی ده کا.

رزم آزمای: شه ر دیتوو، دلیر، شه رپکه ر، جه نگاهه ر، نازا له شه ر.

رزم آزموده: شه ر دیتوو، راهاتوو له شه ر، شه ر زمووده، که سی که شه ری دیبی و له شه ر کردن دا شاره زا و کارامه بی، شه رقان، جه نگاهه ر.

رزم آور: جه نگاهه ر، سه فدپ، نازا له شه ر، نه ترس، به جهرگ. گرووبان له سپای پاسداران دا.

رزمایش: مانور.

رزم توز: شه رپکه ر، جه نگی، جه نگاهه ر.

رزم چو: شه ر دؤز، شه رخواز، شه رپکه ر، دلیر، نازا، جه نگاهه ر.

رزم خواه: شه رخواز، شه رپکه ر.

رزم دار: پله ی "استوار" له سپای پاسداران دا.

رزم دیده: شه پدیتوو، شه پرمووده.
رزم زن: جه نگاوه، شه پکر، شه پانی.
رزم ساز: شه پخولقین، شه پسازین.
رزم کار: جه نگاوه، شه پکر.
رزم گاه: شه پگه، گوره پانی شه پ.
رزم نامه: چیرۆکی شه پ.
رزم نامه ای: بپروانه: "حماسی".
رزم ناو: پاپۆری شه پکر.
رزم نده: شه پکر، خه باتکار.
رزم ییدن: شه پکردن، جه نگان.
رزمی کار: وه رزشوانی جودۆ، تیکواندۆ یان کارپه ته.
رزم یوز: بپروانه: "رزم توز".
رزم یوش: بپروانه: "رزم توز".
رزمییه: شیعیی که له په سنی شه پدا ده هۆنریته وه، شیعیی حه ماسه یی.
رزناس: پیچ خواردنی ده نگ، ده نگ دانه وه، که وانه کردنی ده نگ و شه پۆله کانی.
رزنده: رهنگریژ، رهنگار، خومگه ر.
رزونا تور: هیژپییده ر، هیژنک، که وانه که ری ده نگ، گئیرپه وه ری ده نگ.
رزییه: کاره ساتی گه وره، زیان و به لا.
رزییت: روودای ناخوش، به لا، کاره سات.
رزییدن: رهنگ کردن، رهنگریژی کردن.
رزییدنت: پزیشکی که خه ریکی

تیپه پاندنی ده وره ی پسیپۆرییه.
رزیستانس: راوه ستاری، به رده وامی، خورپاگری، پشوودریژی، له سه رخوی.
له ده زگای ئیلکتریکی دا: خورپاگری ئیلکتریکی.
رزیین: قورس و قول، سه نگی، گران میژ. پته و، قایم.
رزییه: کاره ساتی گه وره، به لا و زیان.
رژئراسیون: نوپکردنه وه، چاک کردنه وه، بوژاندنه وه، به ره مهینانی دووباره.
رژه: ریز، سه ف. تیپه پینی سه ریازه کان له به رامبه ر گه وره به پیره کان دا.
رژیسور: به ریوه به ر، کارگێر، هه لسوورین، به ریوه به ر و سه رپه رشتی ئه کته ره کان له شانۆدا.
رژیم: (1) شیوه، شیواز، ریسا، سیستم. (2) شیوه ی حکومت، شیوازی سیاست، رژیم.
رژیم غذایی: ده مگرتنه وه، پاریز له خواردن.
رس: (ر) (1) زورخۆر، چاییس، سک له وه پین. (2) گله جان. "رس چیری را کشیدن": زورترین که لک و به رلیخواردن لیتی. "رس کسی را کشیدن": ماندوو و لاواکردنی ئه و، به ره ولاوازدنی وزه و هیژی ئه و.
رس: (ر) (1) چالی کۆن. (2) کان، کانگه. سه ره تای هه رشتی. (4) چال کردن، ژیرخاک کردن، ناشتن.

رسا: (1) تاییه ته ندی ده نگی که به روونی ده بیستری. (2) کی شدار و بلیند. (3) ئه وه ی به سانای سه ری لی ده ر ده کری، پاراو، ره وان. (4) بیترتیژ، تیژفام. (5) به توانا له گه یشتن به ئامانج یان گه یشتنه جیبه ک.
رسال: کۆی "رساله".
رساله: (1) په یام بردن، په یام گه یاندن. (2) په یام به ری، په یام به ریته. (3) ئه رک و به رپه رسیه تیبه ک که له ئه ستوی که سی یان شتیکه. (4) ئایین، دین. (5) په یامی به نووسراوه، نامه. (6) نامیلکه. "رساله کردن": په یام بردن.
رساله: (1) تیز، نامیلکه ی دوکتورا. (2) سپاره، نامیلکه، کتیپۆکه. (3) نامه.
رسال: نیگارکیش، شیوه کار، وینه کیش. : (کامپیوتیر) "پلاتیر".
رسالنا: ماده یه ک که به ئاسانی تین و ده نگ و ته زووی ئیلکتریسیته ی لیوه تیپه ری.
رسالندن/رسالیدن: گه یاندن، گه هاندن، گه شتاندن، پینگه یاندن، یا ونای، یا وه نان. په روه رده کردن و کامل کردن. "بهم رساندن": پیک گه یاندن. جیبه جی کردن، ئاماده کردن.
رسالش: (1) ده رچوون/تیپه پینی باری ئیلکتریکی له ماده وه. (2) راگواستنی وزه له حالیک دا که ئامرازی راگواستن نه بزوی.
رسالگر: ئامرازی گه یاندن.
رسالگری: گه یاندن. ئالوگۆر.
رساله: (1) راگه یین، راگه یه ن، میدیا، هه ر ئامرازی که بابه ت یان هه والیک به خه لک را به گه یه نی وه ک رادیۆ. ته له ویزییۆن. رۆژنامه. (2) داخ، په ژاره، خه م. "رساله ارتباط جمعی (گروهی، همگانی)": راگه یه نه گشتیه کان. "رساله صوتی": رادیۆ. "رساله صوتی و تصویری": ته له ویزییۆن. **رسایل:** کۆی "رساله".
رست: (ر) پته و، قایم، خورپاگر، دلیر، زال.
رست: (ر) ریز، سه ف.
رستاخیز: (1) هه ستان، جوولانه وه، راپه رپین، سه ره له دانی گشتی به مه به ستی له ناو بردنی دواکه و تووی سیاسی و فه ره نگی و زانستی و هتد. (2) په سلان، په سلان، سه لا، زیننه وه، رۆژی زیندوو بوونه وه، هه ستانه وه ی دوی مردن. (3) بپروانه: "شکوفاشدن". (4) هه نگامه، هه راوه ریا.
رستاد: بپروانه: "راستاد".
رستار: بپروانه: "رستگار".
رستاو: بپروانه: "رفاقت".
رستگار: رزگار، ده ریا، قوتار، خه لاس، ئازا. "رستگارشدن": رزگار بوون، ده ریا بوون، قوتار بوون، ئازاد بوون، راوردن.
رستگارگر: بپروانه: "ناجی".
رستگاری: رزگاری، ئازادی. "راه رستگاری": ده ریا گه، ده ره تان، ریگه ی رزگار بوون.

رستم: پیاوی ئازا و بهقه وهت. ناوی پالسهوانی ناوادی "شاهنامه ی فردهوسی".

رستن: (ر.ت) رزگاریبون، دهریازیبون، قوتاریبون. "رستن از بلا": سهرده رچوون، سهرده رکردن، رزگاریبون له بهلا. "رسته": رزگاریبو، قوتاریبو.

رستگی: رزگاری، نهجات.

رستن: (ر.ت) شین بوون، سهوزیبون، روان، ههشین بوون. "رستنگاه": شوینی روان. "رسته": رواو، سهوزیبو، شین بوو، خولقاو، رسکاو، گرس.

رستنی: رووهک، هه رچیبهک له زهوی شین دهبی.

رسته: (ر.ت) (1) ریز، سهف، شه مه نده فەر. (2) بازار. (3) هاوپیسهکان. (4) راسته دوکان. (5) هر کام له یه که پسپوریبهکانی ئه رته ش. (6) راستا، رهوگی جوولان.

رسته: باهۆدار، شاقه لدار، بالابه رز.

رستی: رهحەت، ئاسوودهیی. ئازایی، دلیری. بهش، بههره، رۆزی، رسق.

رسخ: گیانگۆرکی، تیژیانه وه.

رسد: (1) دهسته، تاقم، گروپ. (2) بههره، بهش، پشک. (3) ریژه، راده. "رسد کردن": دابهش کردن، بهش کردن.

رستش: (1) هه لدان، بالاکردن، نه شو نماکردن. (2) گه یشتن.

رسم: (1) نه ریت، داب، باو. (2) نووسین، هیل کیشان، کیشانه وهی هیل یان شکلی له سهر کاغز، وینه، نیگار. (3) شوین، شۆن، شۆپ، کهرخ، شوینه وار. (4) مووچه، بهرات. "به رسم": (1) به نیشانهی. (2) وهک، وینه.

رسم: به شیوهی فهرمی، به شیوهی یاسایی.

رسم الخط: شیوهی نووسینی پیت و وشهکان.

رسم کردن: (1) کیشانه وه. (2) باو کردن، بره و پیدان.

رسمی: (1) فهرمی، رهسمی، به پیی داب و نه ریت، یاسایی. (2) باو، ئاسایی. (3) به ته و او مانا (دیوانه رسم). (4) وشک و جیددی و دوور له ههست و سۆز (رفتار رسمی). (5) خۆجیی، خۆمالی (تخم مرغ رسمی). (6) وه رگری مووچه و جیره.

رسمیت: حاله تی که سبک که به پیی نه ریت و باو یان یاسا ده جوولیتته وه. فهرمی بوون، رهسمی بوون. "رسمیت دادن به چیزی": لایه نی یاسایی دان به وه، به فهرمی کردنی ئه وه. "رسمیت داشتن": هه بوونی به ها و نرخ یاسایی، به په رسمیی بوون. "به رسمیت شناختن": به فهرمی ناسین، به په رسمیی ناسین، به یاسایی زانینی شتیك.

رسیتال: کۆنسیرتی که له لایه ن یهک ژه نیار یان یهک ستران بیژه وه به رپوه دهچی.

رسیده: (1) دقانهک، هیمان، قه بز، قهوز، فاکتۆر، پسووله. (2) گه یشت، گه یی.

رسیدگی: (1) پییاگه یین، پییاگه یشتن، پییاگه یشتن، سه رکه شی، سه رکردن، به دوا داچوون، لیکوئینه وه، لیپرسینه وه، تاوتوی کردن. (2) ته کووز و ریکویک کردن. (3) کامل بوون، پیگه یشتن.

رسیدن: گه یشتن، گه یشتن، گه یین، گه هیشتن، گه هین، گه هان، گه هان، راگه یشتن، هاتنه به ره وه، یاو، یاوان، یاوا. پیگه یشتنی (هوال. په یام. نامه).

کامل بوون، گه یین، وهختی به هره دان. وهخت هه بوون، دهرهت هه بوون. وهدهست هاتن. ته و او بوون، کۆتایی هاتن. تووشبوون، گیرۆده بوون. "رسیدن به کسی":

(1) گه یشتن به وه، چاوپیکه وتن به وه که سه. (2) به دوا داچوون و نزیک بوونه وه لئی.

(3) ئاو لیدانه وه و پیپراگه یشتن به وه. "به خود رسیدن": خۆپازاندنه وه، خۆ له گول دان.

گرینگی دان به له شساغی خۆ و چاوه دیری کردن له خۆ. "به هم رسیدن": چاوپیکه وتن، یه کتر دیتن، به یه کگه یشتن.

رسیده: پیگه یشتوو، پیپراگه یشتوو، گه یشتوو، گه ییوو، پراوپر، ره سا، هاتگ، گه یشتوو، گه یشتی، گه هیشتی، گه یگ.

رسوا: ئابرووتکاو، ئابروونه ماو، بی ئابروو، سووک و چرووک، ناو زپاو، هه یاچوو، هه یاتکاو، خه نزار، رووسیا، ترپۆ. "رسوا شدن": ئابرووچوون، ئابرووتکان، ئابروو رزان، ئابرووبران، ناو زپان، زهنگ زپان، دهلقین، سووک بوون له بهر چاوان. "رسوا کردن": ئابروو بردن، ناو زپاندن، ترپۆ کردن، سووک کردن، شرت و شووده ریئان، شرت و شوولیبیرین، رووسیا کردن، سه خه رین، بۆ مانای زیاتر برونه: "آبرو بردن". "رسوا کننده":

ئابرووبه ره، ئابرووبه ر، ناو زپین، ترپۆکه ر.

رسوایی: ئابرووتکان، ناو زپان، خه نزاری، دهلق، سووکی، باقر، عه یب و عار. "مایه ی رسوایی": کلکه، هۆی ئابرووچوون.

رسووب: فه نشتن، تانشین، چوونه خواری تلتسه، خرتوخال نیشتن. نیشانه و ئاسه واری که له شتی جیده مین.

رسوبات: خرتوخال، ته ناس.

رسوخ: (1) چه قیوی، بن به سته یی، پتهوی و راهه ستاوی. (2) رهخنه و دزه کردنه ناو شتیك و جیگیری بوون تییدا.

رسول: (1) نیردراو، ناردراو، ره وانه کراو. (2) نیژراو له لایه ن خودا وه، پیغه مبه ر.

رسومات: (1) نه ریته کان، باوه کان.

(2) کارخانه ی خواردنه وه ساز کردن.

(3) مالیات.

رسیس: (1) پتەو و خۆراگر. (2) پیاوی زیرەك و بەئاوەز. (3) ھەوالی كە راستی بەكەى نەسەلمیترابى.

رسیل: (1) نێردراو، ولامھێن. (2) ھەراو، فەرەھ، بەرین. (3) ئاوی خووش.

(4) ھاوئاھەنگ، ھاودەنگ.

رسیلە: نووسراو، نامە.

رش: (1) تەپۆلكە، گرد. (2) دادپەرور، دادگێر.

رش: پڕژاندنى ئاو، ئاو رشتن. بارانى كەم.

رشاد: (1) بە رێگەى راست دا چوون، لە لارێى رزگاربوون. (2) راستى و خۆپاگرى و سەرکەوتن. (3) تەرەتیزە، رەشادۆك.

رشادەت: بڕوانە: "شجاعت".

رشاشە: دلۆپەى ورد.

رشافت: بەژن و بالا جوان و رێكۆپێك بوون.

رشتن: رستن، بادانى بەن و لۆكە بە تەشى.

رشتە: (1) رس، رست، رسك، ریسراو، پەتى بارىكى ھۆنراو، رایەل، تال، ھەودا(رشتە افكار). (2) رشتە، ھەركام لە لكە جۆراوجۆرەكانى وانەبى و شوغلى.

(3) بابەت، درغە. "رشتەرشتە": ھەوداھەودا، تال تال. "رشتە كلام را بريدن": بڕینی قسە يان ئاخاوتە. "رشتە كلام (سخن) را بە دست گسرتن": دەست بە ئاخاوتن كردن.

"رشتەكۆھ": زنجیرەكۆپ، گیسى. "بە رشتە تەجریر (نگارش) درآوردن": نووسین. "بە رشتە

كردن: پێوەكردن بە بەنەو، دەداو كێشان. "بە (بر) رشتە نظم كشدن": ھۆننەوھى شیعەر.

رشتەسان: پەیتاپەیتا، پشت سەرىيەك.

رشح: دەلاندى، دیلاندى، دەردان، تەراپى دادان، لیچوون، لیچۆرین.

رشحە: بڕوانە: "قطرە".

رشد: (1) بە رێگەى راست دا چوون، لە لارێى رزگاربوون. (2) خۆپاگرى و راوەستان لە رێگەى راست دا. (3) لە بارى زەینیبیەو ھەیشتنە قۆناغێكى بـانـتر. (3) پەرەسـسەـندن، پێشكەوتن(رشد صنایع). (4) خیف، ھەلدان، نەشونماکردن، ھەراش بوون، بەخۆداھاتن. "رشد دادن": گەرەكردن یان پەرورەكردنى كەسێك یان شتیك.

"رشدكردن": گەشەكردن، بالاكردن، ھەراش بوون، نەشونماکردن، ھەلدان، بەرزبوون، گەرەبوون، ھەلچوون، پەرەگرتن، لەزیادیبوون. "عدم رشد": ھەلنەدان، بالا نەكردن.

رشف: (ر) بڕوانە: "مكیدن".

رشق: تیر خستن، بە تیر لیدان. تانەلیدان.

رشك: (1) رژدى، چاوچنۆكى، ئێرەبى، بەغیلی، كەرا. (2) غیرەت. "رشك بردن": ئێرەبى بردن، كالیان، كالىن، پێھەلكالان.

رشك بر: ئێرەبى بەر، بەخێل.

رشكن: (ر.ك) بڕوانە: "رشكين".

رشكناك: (ر) بەئێرەبى، ئێرەبى بەر، چنۆك، بەخیل، چاوەنەژیر.

رشكناك: (ر) رشكن، رشكاوى.

رشكين: (1) ئێرەبى بەر، بەخێل، بەغیل، چاوچنۆك، چافینۆك، بەرچاوتەنگ، چاوەنەبار، گاقبەر، دەخەس.

(2) بەغیرەت.

رشم: نووسین، مۆركردن. شوینی باران لە سەر زەوى، شوینەوارى ھەر شتى.

رشن: (ر) داگەر، دادپەرور. بەسەردادان، زگ لەوەراندن.

رشوہ: بەرتیل، بەرتل، ھبوودى، رشفەت. "رشوہ خوردن": بەرتیل خواردن، وەردايش. "رشوہ دادن": بەرتیل دان.

رشوہ خووار: بەرتیل خۆر، بەرتیل گر(وەرگر).

رشید: (1) رینمای رێگەى راست. (2) ئازا، نەترس، بەغیرەت. (3) پێگەیشتنو، بالغ.

رشیق: قیت و قۆز، بەژن و بالا بەرز، جوان و ناسك.

رصافت: پتەوى، قایمى.

رصد: (1) روانینە شتیك و چاوەدێرى كردنى، دانیشتن لە شوینێك و خستنە ژیر چاوەدێرى شتى، چاوەدێرىبوون.

(2) شیوہ، رێگە. (3) چاودێر، چاقێر، نگابان. گروپى نگابانان، گروپى كە لە بۆسە دابن. (4) لە زاراوہى ئەستێرەناسان دا: شوینی كە ئەستێرەناسەكان بە ئامرازى

تایبەتییەو ئەستێرەكان دەخەنە ژیر چاوەدێرییەو، روانگە، لە فارسی دا "رصدگاہ" و "رصدخانه" شى پێدەلین.

رصدبان: (1) ئەوہى لە رێگادا مالیاتی رێگەوبان وەردەگرى، باجگرى رى.

(2) ئەستێرەناس.

رصدبستن: تۆمارکردنى جوولە و پلەى ئەستێرەكان، دیاریکردنى جوولانى ئەستێرەكان لە روانگەدا.

رصف: (ر) لەسەرەكە چینی بەردەكان لە بینا دا.

رصدی: (1) چاوەدێر، چاقێر. (2) سەگ یان ھەر ئازەلێكى راوگەر كە ئامادەى قەلەمبازبەردن بۆ لای نچیرە.

رصیف: (1) ھاوتە، ھاوشان، ھاوپرێ.

(2) رێگای بەردەریژكراو، شۆستە.

(3) پتەو، قایم.

رصین: پتەو، قایم، راوہستاو. پیاوی دلۆقان. بەژان، بەئازار.

رضاع: شیرخواردنى منال لە مەمكى دایكى. مەمك پیدانى ژنى زگپەر بە منال.

رضاعت: (1) شیرخواردنى منال لە مەمكى دایكى. (2) ساواى، بەرمەمکان.

رضاعى: ھاوشیرە.

رضامندى: رازىبوون، رەزامەندى.

رضایات (دافن): پێژانیبوون، رازیبوون، رەزامەندى، پىخۆشى، لیخۆش بوون. چاوپۆشیکردن لە شكایەتى خۆ. ملدان، كۆلدان، تەسلیم بوون.

رضایت داشتن: رازیوون، ره زامه نندی له سه ر بوون.
رضع: شیرخواردن، مه مک مژین.
رضوان: رازیوون، قایل بوون، خوشحال بوون. به هشت.
رطب: (ر) تهر، تهر پوتازه. "رطب اللسان": زمان شیرین، تهر پوزان، تهر پدهم، قسه زان. "رطب ویابس": تهر و وشک، هه مووشت. بریتی له قسه گه لی دروست و نادرست.
رطل: (ر) پیاوی سست و بی حال. تازه لایوی باریک نه ندانم. پیاوی پیری سست و بی هیز. پیاوی گه وج.
رطوبت: (1) تهر پی، نماوی، شئی، شه، مچه. (2) نهرمی. "رطوبت زیاد": لیژماهی، لیژمایی، تهر پایی زور.
رطوبت ناپذیر: شئی هه لئه گر، شئی تیئه چوو.
رطوبت سنج: شییپوو.
رطوبتی: بی واز، بی حال، سست.
رطیب: تهر، تهر پوتازه.
رعاع: خه لگی په سست و نزم و ناکهس و نه زان.
رعاف: لووت پزان.
رعایا: کوی "رعیت".
رعایات: (1) له وه پانندن، چه پانن. (2) پییاگه یین به کاروباری رایهت و ولات. پاراستن و نگاداری کردن له رایه ته کان. پاراستنی حورمهت و مافی که سیک. (3) ناگالیبوون، ناگاداری کردن، ناگاداری

و پاسه وانی، چاوه دیری کردن، لاواندنه وه و دلوقانی و پیپراگه یشتن به کاری که سیک، پاراستن. (4) لاگیری، داژداری.
رعبا: ترس، سام، خوف.
رعلا: گرمه، گورم. بروسکه. "رعلاوبرق": هه وره بروسکه، هه وره تریشقه، گرمه ی هه ور.
رعلا آسا: هه وره تریشقه ئاسا، وهک هه وره بروسکه.
رعلا انداز: خومپاره هاویژ، تویچی.
رعده: په شوکان و لهرزین له ترسان یان له بهر حاله تیکی تر، لهرزه.
رعشه: (1) په له، له ز. (2) لهرزه، لهر له ر، موچرک.
رعنا: (1) ژنی خوش قه لافهت و جوان، به ژن ریگ، نهرم و نیان، شلومل. (2) نه زان و بی ئه قل.
رعونت: نه زانی، که م ئاوه زی. کوله ویژی، دریزدادری. جوانی و کیشرای قه لافهت. خوویستی و لووت به زری.
رعی: (1) له وه پین. (2) له وه پانندن. (3) پاراستن، ناگالیبوون. (4) نگابانی، سه ره په رستی.
رعیب: ترساو، تووشی ترس بوو.
رعیت: گجه، رایهت، ره عیعت، کاسبکاری به رده سستی ئاغا، گوندی به رده سستی خاوهن مولک، کومه لی که چاوه دیر و سه ره په رستیان هه بی، خه لگی ژیرده سته.

رعائب: شته باش و په سندرکراو و به پرمینه کان.
رعادت: ئاسوده یی و خوشی ژیان، زوری نیعمهت.
رعبت: حه ز، مهیل، خواست، شه وق.
"رعبت داشتن": ئاره زوو کردن، شه وق لیبوون، مهیل لیبوون.
رغم: (1) زالبوون، شکست پیدان، تیشکاندن، سووک و چرووک کردن. (2) ده خاک و خول و هردان. (3) پیچه وانه، دژ. "به رغم": به پیچه وانه ی، سه ره پای. "به رغم کسی": به پیچه وانه ی مهیل و ویستی ئه و. "علیرغم": به پیچه وانه ی، سه ره پای.
رغیب: سک زل، ورگن.
رغیبه: هه رشتیکی باش و به پرمین.
رفات: ورده و پرده ی شتی، وردود، ئیسک و پروسکی مردوو.
رفاقت: دؤستی، دؤستایه تی، هه قالی، هه قاله تی، ئاواله تی، هه قالینی، هه فگر، ئاواله تی، هه واله تی، هاوپییه تی، هه مباری.
رفاه: حال خوشی، خوش بژیوی، چاک بژی، ئاسوده یی، خوشگوزهرانی.
رفاه طلب: ئاسوده یی خواز، خوازیاری به هره مه ندی له ئیمکاناتی مادی.
رفتار: (1) هه لئسوکه وت، ئاکار، ره قشقت، شیوه، ره رفتار. (2) (دهروونناسی)

دژکرده وه ی نه ندانمانی له ش له به رامبه ر هؤکاره کان دا. (3) رویشتن، چوون. (4) ری رویشتن. (5) بروانه: "خرامیدن".
رفتارشناس: هه لئسوکه وت ناس.
رفتارگرایی: (دهروونناسی) قوتا بخانه یه کی دهروونناسانه یه که سه بارهت به لایه نه بهرچاو و هه ست پیکاره وانه کی هه لئسوکه وت جیا له دیارده زه یینی هه کانی وهک هه سته کان یان وروژینه ره کان ده دوی.
رفتگان: کوی "رفته"، چووان، کؤچکردوان، مردوو هه کان، پیشینیان.
رفتگر: پاکه وان، که نناس، سپوور، سه برگه چی، کؤلان مال.
رفتگی: سواوی، جیبه ک له شتی که سوابیته وه.
رفتن: (رُت) (1) گسک لیدان، مالین. (2) پاک کردنه وه، سرینه وه. (3) له ناوبردن.
رفتن: (رَت) (1) رویشتن، روین، روین، چوون، چوین، له جی نه مان، ره وانه بوون، تیپه پین، کؤچکردن، پیچه وانه ی هاتن. (2) پیشه اتن، روودان. (3) مردن، کؤچی دواپی کردن. (4) بران، لیکرانه وه. (5) برانی جه ریانی شتی وهک ئاو یان برق. (6) خواردن یان خواردنه وه ی شتی. (7) نه نجامدان. (8) چوونه ناوه وه، ره خنه کردن. (9) بیحالیبوون و له دهس داننی توانایی جه سته یی. (10) ساویان و

چوونی توخی سهرهوهی شتی. (11) له دهست چوون، له ناوچوون (خانه رفت). (12) خه وتن. (13) پروانه: "عمل کردن". (14) باسکران، وتران. (15) ههستان. (16) پروانه: "وزیدن". (17) ژمیران، بهئسه ژمارهاتن. (18) ناردران. (19) ته و او بوون، به کۆتایی گه یشتن. "رفتن روی" چیزی: "پئی زیاد بوون، لی زیاد بوون. گه یشتن به و راده یه. "رفتن شکم": (پزیشکی) زک چوون، زگه شووره. "از خود رفتن": له هۆش چوون، له سه رخۆچوون، بیهۆش بوون. "با کسی رفتن": هه بوونی پیوهندی سینکسی ده گه لئو ودا. کارتیکردن، کاریگه ری له سهر دانان. "بر (به) هم رفتن": داخران، به ستران. "به کسی رفتن": چوونه لای وی، سهردانی ئه و کردن. "به کسی (چیزی) رفتن": له ئه و چوون. "توی خود رفتن": چوونه فیکر و خه یال هه. گۆشه گیری کردن، دووره په ریژی کردن. "چیزی بر (با) کسی رفتن": به سه رهاتن. "چیزی را رفتن": ده بهر مران، به قوربان بوون. "در هم رفتن": تووپه و نا په حهت بوون. تیک چوون و رووگرژکردن. "روی هم رفتن": به سترانی دوو لای شتیك.

رفتنی: ره ته نی، له سهر رویشتن، که سیك که ده یه وی له جیبه که نه مینی.

رفت و آمد: هاتن و چوون.

رفت و روپ: گه سک لیدان، رامالین، رامالدان، خاوین کردنه وهی شوینی له ته پوتۆز.

رفته: (1) رویشتوو، چوو، ره وانه بوو. (2) کۆچکردوو، مردوو. (3) پی ئۆقره و په ریشتان. (4) ونبوو، له دهست چوو. (5) ئه نجام بوو، کراو. (6) وتراو.

رفته رفتنه: که م که م، هیدی هیدی، به ره به ره.

رفت: به خشین، یاریده دان، یارمه تیدان.

رفراندوم: گشت پرسسی، راپرسی، ریفراندوم، پشت به ستن به راپرسی گشتی بو به دهست هیئانی دهنگ و برپوی زۆریه ی خه لک سه بارهت به ئه نجامدانی کاریک.

رفرانس: سه رچاوه، ژیده ر.

رفرم: چاکسازی، راست کردنه وه، ریفۆرم. "رفرم کردن": ئه نجامدانی چاکسازی سیاسی و کۆمه لایه تی.

رفرماسیون: بزافی چاکسازی ئایینی.

رفرمیست: ریفۆرمخواز، چاکساز یخواز.

رفری: دانیر، ناویژیکه ر، نیو بیژوان.

رفض: ره دکردنه وه، دوورخستنه وه، تهرک کردن، وازهینان. سوۆز و هۆگری به شیعه بوون.

رفع: (1) به رزکردنه وه، سه رخستن، بردنه سه ر، هه لیدان، هه لکیشتان. (2) په کلاکردنه وه، براندنه وه، لابردن،

وه لانان. (3) له ناو بردن. (4) هه لگرتنه وهی به رو بووم. (5) دادخوازی، شکایهت. "رفع ابهام": لابرندی ته مومژو لیلی. "رفع احتیاج": به جیه پنهانی نیاز و پیداو یستی. "رفع تکلیف": له کۆل خۆکردنه وه. "رفع حاجت": پروانه: "رفع احتیاج". "رفع شدن": لابردن، وه لانان، له ناوچوون. "رفع موانع": لابرندی کۆسپه کان. "رفع و رجوع": لابردن و یه کالاکردنی کیشه یان ناکۆکی یان پاساودانی کاری هه له یان قسه ی ناراست به وریایی و بو پی شگری له توند تر بوونه وهی پرسه که.

رفعت: بهرز و بلیند بوون، پایه به رزیوون. له سه رتری و مه زناهی.

رفق: نهرم و نیانی، نهرمکیشی، به نهرمی و خۆشخو لقی هه لسوکه وت کردن، چاکه.

رفقاء: کۆی "رفیق"، هه والان، دۆستان.

رفقه: گروپی هاوسه فهر و هاوپی، دۆستان و هاوپییان.

رفل: (ر) له نجه کردن، خلنگین، به ناز رویشتن.

رفلکس: کاردان هه وه، دژکرده وه، په رچه کردار.

رفلوزه: ره دبـۆوه، ده رنه چوو، سه رنه که وتوو.

رفوشه: کایه، شوخی، حه نه ک، کالته وگه پ. گونا ه.

رفوکاری: پروانه: "رفوکردن".

رفوکردن: چناندن، چینه وه، هیفاستن، هیفاشتن، کون گرتن به ته قه ل.

رفیع: بهرز، بلیند، هه لداو. پایه به رز. به نرخ، هیژا.

رفیق: دۆست، هه وال، هه قال، هه قال، ها قال، ئاوال، هاوال، هاوه ل، هاوپی، ئاوی، هاو بازوو، هه م باز، هاوسه فهر. هاوپی یاز. "رفیق سفر": هاوسه فهر، هاوپی سه فهر. "رفیق گرتن": دۆست گرتن، ده گه ل که سیك پیوهندی نامه شروع گرتن. "رفیق گرما به": هه والی گیانی گیانی.

رفیق باز: که سی که هه والی زۆری هه یه و زۆریه ی کاته کان ده گه ل ئه وان راده بویری.

رق: (ر) 1) به نده یی، کۆیله یی. 2) هه رشتیکی شل و ناسک. 3) گه لای دار.

رقا: پيشکه وتن.

رقابت: 1) کیشک کیشان، چاوه پی بوون. 2) مملانی، رکه پکی، به ره ره کانی، پيشپرکی، حه مه ره مزى، هه قدی برن.

رقاد: (ر) خه وتن، نووستن.

رقاص: 1) سه ماکه ر، کای که ردوخ، داوهت گپ. 2) باندۆل. "رقاص ماهر": لیزه فان.

رقاصه: سه ماکه ری ژن.

رقاع: (ر) نامه کان، نووسراوه کورته کان. پینه کان.

رقاق: (ر) ناسک، ته نک.

رقباء: کۆی "رقیب".

رقبہ: مل، ئه سستو. مرؤف. "در رقبہ کسی": له ئه سستوی ئه و.

رقت: (1) ناسکی، جوانی. (2) ههستی بهزهیی و دلئسۆزی سهبارهت به کهسی یان شتی. (3) تراوی، شلی. "رقت قلب": دلئناسکی. "به رقت آوردن": تووشی خه م و په ژاره کردن، کاریگهری تیکردن، کارتیکردن.

رقت انگیز: بهزه بیانه، ئه وهی مرؤف تووشی حاله تی بهزهیی و دلئسۆزی دهکا، کارتیکه.

رقت بار: بروانه: "رقت انگیز".

رقتراق: به درهوش، به بریقه، شه و قدار.

رقص: هه لپه پکی، سه ما، و پیرای، لیز. "رقص شتری": سه مای هه پمه کی، سی جرتیه، سی جرتیه کی، سی پمه کی، سی مره کی. "جای رقص": سه ماگه، جی داوه ت.

رقصان: سه ماگه، له حاله سه ما کردن دا.

رقصاننده: سه ما پیکه، هه لپه پین.

رقصانیدن: (1) هه لپه پاندن، سه ما پیکردن. (2) که سیک خستنه خزمهت خو به شیوهی زیره کانه، له دهست دابوونی ئیختیاری که سیک.

رقص کنان: له حاله تی سه ما دا، هه لپه پدایه پین له خووشی یان.

رقصیدن: سه ما کردن، هه لپه پین، هل په پین، هل په رین، له یزتن، لیزتن، لیزتن.

رقعه: نامه، نووسراوه. پینه پارچه یه که له زهوی.

رقم: (1) ژماره، ره نووس. (2) نووسین، هیل، نووسراوه. (3) نیشان. (4) واژو. (5) بریار، دهستور. (6) چه شن، جوړ.

رقم خوردن: دیاریکران.

رقم زدن: (1) کی شانه وه، نیگارکی شان. (2) دیاریکردن. (3) واژو کردن.

رقمزن: نووسه، نیگارکی ش، وینه کی ش. رقم کردن: نووسین. نیگارکی شانه وه. واژو کردن.

رقود: خه وتن، نووستن.

رقیب: (1) نگابان، پاسه وان، چاوه دیر، چاوه پری. (2) خه نیم، هاوچا، رقه بهر.

رقیع: گه مژه، گه وچ، بی ئاوه ز، بی شه رم.

رقیق: (1) نهرم و ناسک، باریک. (2) تراو، شل، هولنگ. (3) (جوغرافیایا) توی، ته نکۆله. (4) کۆیله، به نده. "رقیق کردن": که مکردنه وهی خهستی تراو.

رقیق القلب: دل هلو، دلنهرم، دلئناسک، دلوقان.

رقیم: نامه، نووسراوه.

رك: ره پ و راست، راست و ره وان، قسهی بی پهره و مینگه، به ئاشکرا، بی ده روایسی، سه راقکی، هه ربی، بی پووینی. "رك گو": قسه له روو، که سی ره پ و راست قسه ده کا. "رك و صریح": کورت و کرمانجی، ره پاوره پ، ره پ و راست، سفت و ساده، بی رووینی.

رکاب: (ر) رکیف، رکبو، ئاوزهنگی، زهنگوو، وزنگی. (2) ئه و وشترانهی سه فه ریان پیده که ن. "رکاب افشاندن": بزووتن، جوولان. "رکاب به رکاب": شان به شان، هاو پری. "رکاب دادن": رامبوونی ئه سپ بو سواری دان. ملیدان، خو به دهسته وه دان، ته سلیم بوون. ره زامه ندی ژن بو هاو جییی. "به زیر رکاب کسی بودن": ملکه چی وی بوون.

رکاب: (ر) وشترسوار، سوارکار، سوارچاک.

رکابدار: تۆکه ری که رکیفی ئه سپه که بگری تا ئاگا که ی سوار ده بی.

رکاک: کۆی "رکیک".

رکاکت: که م ئاوه زی، سستی، بی هیزی، لاوازی له دهنگ و ئاوه ز دا. ناحه زی، ناپه سندی.

رکانتا: پته و بوون، راوه ستاو و پایه داربوون، سه نگینی و گرانی، قورس و قۆلی.

رکت: سست بوون، لاوازبوون، بی هیزبوون، که م ئاوه زبوون.

رك زده: (ر) قیست، زهق، ره پ. مات، سه رسام، واق ویر. به شیوهی نه گۆپو بی بزووتن، به حاله تی مات و ویر.

رکس: (ر) چه په لی، پیسی، گه ماری. خه لکی ژور.

رکض: را کردن، هه پاکردن، غاردان، تاودان، جوولاندن، بزواندن.

رکعت: ركات، له تیک له نوێژ.

رکلام: ئاگاداری، بانگه شه، ریکلام.

رکن: (1) ئه سستوون، کۆله که. (2) پاژی گه وره تر و به هیزتر له هه ر شتیک دا. (3) به شی گرینگ و سه ره کی هه ر شتی. (4) که سی گرینگ.

رکوب: (1) سواربوون. (2) به بی بیرکردنه وه کاریک کردن.

رکود: (رک) داویستاو، وه ستان وه که وه ستانی ئاو یان با، داسه کنین، نه بزووتن، نه جوولان، مه ندی. "رکود اقتصادی": وه ستانه وهی ئابووری، مه ندی ئابووری، دۆخی که له ودا داها تی راسته قینهی سه رانه نه بزوو و یان روو له دابه زینه.

رکورد: ریکورد، که وتنه پی شه وه له کیبه رکیدا، سه رکه وتنی شایان، به رزترین ده ره نجام یان ئیمتیا ز که قاره مانیک له یه کی که له رشته وه رزشییه کاندا وه ده سستی دی و به فه رمی تۆمار ده کری. "رکورددار": خاوه نی ژورترین پوان.

رکوع: چه مینه وه، چه مانه وه، داها تنه وه، دانه وینه وه.

رکون: (رک) چه مانه وه بو لای که سی یان شتیک و ئارام بوونه وه، هه دادان، سه ره وتن، داسه کنین.

رکیدن: بروانه: "رکیدن".

رکیک: (1) بی هیز، لاواز. (2) قسه ی ناحه ز و سووک، کۆتیکۆ. (3) که م و بی نرخ.

رگین: پتەو و قایم، خۆراگر، راوهستاو، سهنگین.

رگا: (1) دەمار، رەگ، رەه. (2) بئەچە، رەچەلەك. (3) ریزیکى ئاسۆیی خشت یان بەرد یان بلووک. (4) غیرەت. (5) مەیل بۆ شتی، بەریان بۆ شتی. "رگ خونى": دەمارى که خوین تییدا دەگه پرى. "رگ گردن": لە خۆبایی، بە دەمارى. "رگ وریشه": بئج و بناوان، بئەچە پەچەلەك. "سرخ رگا": سوور دەمار، خوین بەر، دەمارى خوین راگوێز لە شدا. "سیاهرگ": خوین هین(ەر)، شینە دەمار. "مویرگ": رەهچک، وردە رەگی لەش، موولولە خوینەکان.

رگبار: (1) (رگبار گولە) دەستپێژ، دەسپێژ. (2) (رگبار باران شدید) رەهیل، رەهیلە، رێژنە، رەژنە، لێژمە، لاسامە، شىپى، شەس، شەست، شەستە پەهیلە، گۆپال باران، گۆزم، خۆرەم، خۆرەم، تاوى باران. "بە رگبار بستن": دەستپێژ لیکردن، وەبەر دەسپێژدان، دانەبەر دەسپێژ.

رگبرگ: قیتایی بارىكى رەگ ئاسا لە گەلاى دارەکان و روووەکان.

رگبرگ شدن: ژان کردنى ئەندامىكى لەش بە هۆى جوولەى توند و لەنكاو و پێچران یان لەجى دەرچوون/ترازانى دەمار لە جومگەدا، (رگبرگ شدن دست) دەسخەلیان، دەست وەرگەپان.

رگ جان: شادەمار، شارەگ، رەگی حەیات.

رگا زدن: خوون بەردان، خوین بەردان، خوین گرتن لە دەمار.

رگا شناس: دەمارناس، کەسى که دەماهەکانى لەش دەناسى.

رگا شناسى: دەمارناسى، ناسینى دەمارەکانى لەش.

رگل: بڕوانە: "قاعدگى".

رگلاتوور: تەکووزى دەر، ئامرازى تەکووزکردن، ئامرازى تەکووزى لە ماشیندا.

رگلاژ: هیل کیشى، تەکووزکردن، ریکخستن، ریکوپیک کردنى جوولە و کارى بەشە جۆراوجۆرەکانى ماشین.

رگلمان: ریکوپیک. ئایین نامە. بڕیار، دەستوور.

رگ نهادن: بریتى لە خۆبەدەستەوهدان، ملدان، مل کەچکردن.

رگه: (1) رەگ ئاسا، هەر شتیكى بە شکلى خەت یان نەواری بارىكى راست یان خواروخیچ. (2) رشتەیهكى بارىك لە خوین و شتى لەو بابەتە لە تراویكى تەردا.

(3) بئەچە، رەچەلەك. (4) ئاسەوار یان نیشانەیهكى ئەهیندە ئاشکرا. (5) چینی جیاوازی خاك، هەرچینی لە مەواددى كانزای شىبایى كەلك وەرگرتن كە بكرى دەربهینرى.

رگەدار: ناسافى و ژەنگ لە دەنگى ئینساندا بەهۆى زەبر ویکەوتن لە تارە دەنگیەکاندا.

رل: (ر) ئەرک، کار، نۆرە، کارى ئەکتەر. (2) دەور، رۆل، کارىگەرى.

(3) فەرمانى ماشین. "رل بازى کردن": دەورگیچران، رۆلگیچران. "رل داشتن": رۆل ھەبوون، دەورھەبوون، نەخش ھەبوون.

رله کردن: بەھیزکردنى شەپۆلى رادیویى و تەلەویزیۆنى. جیبهجى کردن یان چارەسەرکردنى کار یان کیشەیهك.

رل: (ر) ترسان و دەرچوون، راکردن و دەرچوون لە ترسان، رەو، سلم، سلەمە، قوشقى بوون.

رل: (ر) پرتوویکانى ئیسقان. نووژەن کردنەو و چاک کردنەو و خراوى بینا یان شتى دى.

رماوى: خۆلەمیشى.

رمال: (1) رەلم فرۆش. (2) فالگرەو، فالاوێژ، فالچی، خیرە، رەمل گرەو. "رمانى کردن": خیرەگرتنەو، رەمل لیدان.

رمان: (ر) (1) رەوکر. (2) ترسەتۆك، لە حالى رەوینەو دا.

رمان: (ر) رۆمان، چیرۆكى درێژ. "رمان احساسى": رۆمانى ھەست بزۆین. "رمان شخصیتی": رۆمانى كەسیتی.

رمانتیسزم: شیوازی نووسینى نووسەرانى رۆمانتیک، رۆمانتیک خوازی، ئەوین خوازی، شەیدایی، قوتابخانەیهكى ئەدەبى كە لە سەدەى نۆژدەھەمى زایینى دا لە فەرانسە سەرى ھەلدا و نووسەرەکانى خۆیان لە كۆتوبەندى ریساکانى

ئەدەبىياتى كۆن قوتار کرد و روویان کرده ساكارنووسى و رەوانى دەربیرین.

رمانتیسست: پێرەوى قوتابخانەى رۆمانتیک، رۆمانتیک خواز.

رمانتیک: گێرانەوھى، رازەبى، رازەئاسا، قارەمان ئاسا، شاعیرانە، ئاشقانە، سەرنج راکیش، خەيالنامیز، خەوناوى، ناكردهى، گەش بینانە، ئارمان خواز، رۆمانتیک.

رمانك: كورتەرۆمان، تۆقیلت.

رمانلەن/رمانیلەن: رەواندەنەو، سەلەماندەنەو، رەمانن، تۆرانەن، دەریەپرانەن، قەتروویسکانەن، قەتريسکانەن، وارەمەنە، ترساندنى ئاژەل و ھەلاتنى. دوورخستەو، لەناوبردن.

"بىراى ھمیشە رمانلەن و گریزانلەن": تارانن، تارانلەن، تەرەکردن، رەواندنى یەكجارى.

رمانى: بەرھەنگى سوور. یاقووت.

رمانیست: خست، ھاویشتن، توورپدان، تیرھاویرتن.

رمانلەن: تیک رمانلەن، تیک تەپاندن، رووخاندنى بن مېچ و دیوار و شتى لەو بابەتە.

رمانلەن: لە حالى دارپمان و تیک تەپین دا.

رمانلەن: تیک رمان، دارپمان، تیک رووخان، تیک تەپین.

رمانلەن: بڕوانە: "رمانلەن".

رمانلەن: (1) ھېما، ئاماژە، سەمبول. (2) رازى نەینى. (3) (كامپيوتير) كۆد.

رمانگان: كۆد.

رمزگذاری: گۆرپینی بەرنامەى کار یان زانیارییەکان بە جۆرى كە کامپیوتیر بتوانى ئەوان ریکویپك بکا. کۆد دانان.

رمزگشایی: کۆدکردنەوه.

رمژك: 1) خلیسكە، جیگەى خلیسکین. 2) خەتا، هەلە. 3) کەموکوورى، ناتەواوى.

رمژك اندیشی: بپروای هەلە/نادروست.

رمژگدار: بپروانە: "مقصر".

رمس: 1) ژیرخاک کردن، چال کردن، شارندنەوه. 2) گۆر. 3) دەنگى بەئەسپایی.

رمش: سلئى، رەوهکیەتى، ترسان و هەلاتن.

رمشاء: ژنى خۆشخولق. زەوى پىرگیا.

رمضاء: بەتین بوونى گەرما. زەوى گەرم بوو بە هۆى خۆرەتاووه. رەلمى گەرم بوو بە هۆى تینى خۆرەتاووه.

رمق: هیزى كەم، دواھیز، نزگ، تاو، تین، نیوھەناسە، هەناسەى كز و سەبرۆكە لە نەخۆشییەوه، ئاھ، سەروزمان، سەروزوان، تابىشتى زۆر كەم. "آخرین رمق": گیانەگوینە، دوايىن پىشوو، نووزە.

رم كـردن: رەوینەوه، سەلگەردن، سلەمانەوه، سلەمینەوه، پەرموون.

رمى: بپروانە: "رموك".

رمگا: بپروانە: "مادیان".

رمندە: بپروانە: "رموك".

رمو: بپروانە: "رموك".

رموز: كۆى "رمز".

رموك: (ر.م) تۆر، سل، سول، سلک، سلمو، سرك، سرگ، قوشقى، رەوهك، رەوك، رەقۆك، رەقەك، رەمكەر، رەمكار، رەمكەر، جۆنگ، جەبە، چلەك، بەیدەس، بەیدەست، تۆخس، پۆرخز، واپۆك، كوپە، گورگە، چەمووش، ئەسپ یان ماینیک كە رام نەبووه و ناگیرى.

رموك: (ر.م) نیشتهجیبوون، لە شوینیک جیگرتن و هەدادان.

رەه: رەوه، رەقە، رەوك، رەوكە، رەوك، كۆمەلە ماین و ئەسپى شەو بە كىو، ران، مینگەل، رىوینگ. "رەمگاو": گائەل، گائەل، گایەل. بە مانى سپا و لەشكر و گروپى خەلكیش هاتو.

رەهبان: رەوكەوان، رەوكەوان، رەوهوان، ئاگادارى رەوكە، شوان، شقان.

رەهدار: خاوەن رەوكە، رەوكەدار.

رەهشەدن/رەهگشتن: كۆبوونەوه، خەپبوونەوه.

رەهیار: بپروانە: "رەهبان".

رەمى: خستى، فریدان، هاویشتن، هەلدان.

رەمیار: بپروانە: "رەهبان".

رەمیدگى: سلئى، سلئى، رەوهکیەتى، ترسان و هەلاتن.

رەمیدن: سلەمان، سلەمینەوه، سلەمانەوه، سلەمیانەوه، سل کردن، سلکیان، سلکین، سەردین، رەوین، رەوینەوه، رەویانەوه،

رەقین، رەوكردن، رەمین، هەلاتن لە ترسان، رەمنای. "رەمیدە": رەویو، سلەمیو، هەلۆەدا، هەتلە، هەلاتوو. پەریشان و پەشۆكاو.

رەمبە: پرتووكاو، پواو، رزیو.

رەنج: خەبس، مەینەتى، ئەركى گران، كارى سەخت، چەرمەسەرى، كۆیرەوهرى، چەوسانەوه، ئازار، ئیش، رەنج. "رەنج طاقت فرسا": بارگرانى، بارگرانایی، ئەرك و ماندوویی زۆر، چەرمەسەرى و كۆیرەوهرى زۆر، رەنج و زەحمەتى تاقەت پىروكین. "رەنج برباد رقتە": رەنج بەبا، رەنجەرۆ، ئەوهى بەهرەى لە ئەركى خۆى پینەگەیشتو.

رەنج آزما: بارقورس، بارگران، كەسێك كە ئەركى زۆرى لەسەرە.

رەنج آزموە: ئازار چەشتوو، مەینەتى كێشاو، سەختى دیتوو.

رەنج آور: ئازارھین، ئازاردەر، سەختى و مەینەتى هین.

رەنجال: خواردەمەنى، خۆراك.

رەنجاندن/رەنجانییدن: تۆرانندن، توورەکردن، قەلس کردن، دلەشتن، دل ئیشاندن، دلشكاندن، دلشیلان، دلپەنجاندن، رەنجاندن.

رەنجاندە: ئازاردەر، رەنجین، دلشكین.

رەنجانییدە: رەنجینراو، دلشكینراو، ئازاردراو.

رەنج بارىك: نەخۆشى دىق، دەردەبارىكە.

رەنجەر: بارگران، بارقورس، ئەرك گران، ئەرك دەر، زەحمەت كیش، رەنجدەر، رەنجبەر. كرىكار.

رەنج بىردن/رەنج كشییدن: رەنج دان، زەحمەت كیشان، ئەركى گران کردن، مەینەتیکیشان، بەرگەگرتن لە بەرامبەر سەختى و چەرمەسەرى، خەم و خەفەت خواردن.

رەنج بىردە: مەینەتى دیتوو، زیان دیتوو.

رەنج دیدن: ئازاردیتن، زیان دیتن، تووشى رەنج و مەینەتى بوون.

رەنج دیدە: مەینەتى كیشاو، تووشبوو بە رەنج و زەحمەت.

رەنجش: تۆران، رەنجان، زىزبوون، خیز، دلشكاوى، دل رەنجان، رەنجاوى، ملولەى، عاجزى.

رەنجش خاطر: دلشكان، دلپەنجان.

رەنج كش: زەحمەت كیش، رەنجدەر.

رەنجگى: دلشكستى، دلشكیان، رەنجیان.

رەنجمنە: دەردكیش، دەردەدار، دەردبار، ئیشدار، رەنج كیشاو.

رەنجور: رەنج كیشاو، ئازاردیتوو/چەشتوو، دەردكیش، لەش بەبار، نەخۆش، دەردەدار، خەمگین.

رەنجوردار: نەخۆش دار، كەسێك كە نەخۆشى لە مال دایە.

رەنجورگونە: وەك نەخۆش، وەك دەردەدار، نەخۆش ئاسا.

رەنجورى: نەخۆشى، لەش بەبارى، دەردەدارى، ناسازى، رەنجیان.

رنجه: ره نجاو، دل ئيشا، دلشكاو، دلته نگ. "رنجه شدن": ره نجان، دل ئيشان، دلشكيان، زيزبون، توران. **رنجيدگي:** دلشكان، دلشكيان، دلشكستي، ره نجان. **رنجيدن:** دلمان، دلمان، ره نجان، ره نجين، ره نجيان، دلشكان، دل ئيشان، ناربه حهت بوون، دلپربوون، دلته نگ بوون. "رنجيدن از...": له بهر دل كه وتن، خو ش نه ويستن، دل ژيچوون. **رنجيدده:** دلشكاو، دل ئيشا، دل ماي، ره نجاو، تو راو، زيز، زوير، دلته نگ، دلپر، ملول، خيز، سه، سل و قوشقي. **رنجيدده خاطر:** دلپه نچ، ره نجاو، دلشكاو، دل ئيشا، دلگران، دلنه، دلنه ند، به گله يي، عاجز. **رند:** 1) زيرك، زرنك، فيلباز. 2) نه ترس، به جهرگ، چاونه ترس، گوي نه در. 3) نه وه ي به وريايي و تيزيبيني په ي به نه نتييه كاني خه لك بيا. 4) بي سه روپي، به ره له داي بيكاره. 5) رهند، مي رخاس. 6) كه سي دلپاك و نازادبير و هه قيقه ت دو ز و روا له ت به هيندنه گر. **رندا سا:** وهك رهند، رهندا سا. **رنداش:** تاشين، تراشين، رهنده كاري. نارداسن، توپال، ناردده مشار. **رنديدن:** رهنده كردن، تاشين، تراشين. رووشاندن، رنين. سرين و پاك كردنه وه، جياوه كردن.

رنسانس: رينسانس، نوپووننه وه، تازه بووننه وه، بووژانه وه، ژيانه وه، شه ژيان، له دايك بووننه وه، گه رانه وه. سه رده ماني له ميژووي نوروپا كه سه رده مي بووژانه وه ي نه ده بيات و زانسته كان و پيشه سازي له نيوان سه ده كاني چارده تا شازده يه. **رنگ:** 1) رهنك، چو نيه تي هاتنه بهر چاوي ديمه نيك له سپيه تي، سووري و هند. 2) سوود، قازانچ، بره، رمين. 3) مهكر، فيل. 4) جلو به رگي ده رويشان. 5) لايه ن، حاله ت. 6) به ش، پشك. 7) توانايي، هيز. 8) نه خش، نيگار. 9) نيشان، ناسه وار. "رنگ اصلي": هه ركام له سي رهنكي سه وز و سوور و شين كه له تيكل كردني نه وان رهنكي سپي وده ده ست دي. "رنگ چيزي را گرقتن": وهك كره ن": برپا و سه ليقه گوړين، هه لويس ت گوړين. "ثابت رنگ": خوړه نگ، رهنك به س، رهنك نه چوه. **رنگ آميز:** نيگار كيش، وينه كيش، رهنكين، كه سيك كه رهنك كان تيكل ده كا. **رنگ آميزي:** 1) رهنك اندن، رهنگان، رهنك ليدان، رهنك تي هه لسوون، كفتكاري. 2) فيلبازي، مه كربي، ريا. **رنگارنگ:** نالايي، رهنكاله، رهنكاهه، پرله رهنك، چه ند رهنك له شتيك دا، به له ك بردين، نالووالا، رهنكين، رهنكاو پرهنك.

رنگ انداختن: 1) كه وتنه ژيركاري گه ري، كارتيكران. 2) رهنك گوړين به تاييه تي له شه رم يان ناربه حه تيان، رهنك په رين. **رنگ باختن:** 1) رهنك په رين، رهنك فرين، رهنك پي نه مان، رهنك گوړين، رهنك بزركان، هه ل بزركين، هه ل بزركان، هه ل بزركان، هه ل بزركين، هه ل برسكان، هه لپرووسقان، هه لپرووزقان، هه لپزگران، سپي بوون/ بووننه وه، سپي هه لگه ران. 2) له بره كه وتن، بي بره ويوون. 3) لاواز و ناكاري گه ربوون، به ره و نابودي چوون. "رنگ باختن از ترس": هه لپرووزقان، هه لپرووسقان، هه لپرووسقيان، هه لپرووزكان، هه لپرووزكين، سپي هه لگه ران له ترسان. "رنگ باختن پارچه از شستن": رهنك دانه وه، كالبووننه وه ي رهنكي قوماش. "سبب رنگ باختن كسي شدن": هه ل پرووزقان، هه ل پرووسقان، هه ل پرووزكان، بووننه هو ي رهنك په ريني كه سيك. **رنگ باخته:** رهنك په ريو، رهنك په ريگ، رهنك فريو، رهنك چووك، هه ل بزركا، هه لپرووسقا، كاله وه بوو. **رنگ باز:** فيله زان، به فرتوفيل. **رنگ برنگ:** رهنكاو پرهنك، جوړاو جوړ. "رنگ برنگ شدن": رهنك گوړين، رهنك هينان و بردن. ناربه حه ت و شه رمه زار بوون. **رنگ بري:** رهنك سپينه وه، له ناو بردني رهنكي شتي. **رنگ پريده:** رهنك په ريو، رهنك په ريگ،

رهنك بزركا، هه ل بزركا، سپي يان زهره هه لگه ران، رهنك و روو ناخوش، بيماد. **رنگ پس دادن:** 1) رهنك داننه وه. 2) سووره هه لگه ران له شه رم و حه يا. **رنگ دادن:** رهنك دانه وه. **رنگرزي:** رهنك ريز، خومچي، خومخانه چي، خومگر، خمگر. **رنگرزي:** رهنك ريزي، خومگره ري، خومخانه، خمخانه. **رنگ برنگ:** برپاوه: "رنگ برنگ". **رنگ رو:** رهنكي ده موچاو، رهنك و روو، ديمه ني روخسار. **رنگ ريختن:** 1) ده ست نيشان كردني نه خشه ي بي نا له سه ر زه وي به رشتني گيچ. 2) چاره دو زي يان فرتوفيل به كاري دن. 3) رهنك فرين، رهنك پينه مان. **رنگ ريز:** رهنك ريز، خومچي، نيگار كيش، وينه كيش. فيلباز، به مه كروفيل. **رنگ زدايي:** رهنك سپينه وه. **رنگ زردى:** رووزه ردي، شه رمه زاري، خه جاله تي. **رنگ زدن:** 1) رهنك ليدان، رهنك كردن. 2) نه خشه كيشان، پيلان كيشان. **رنگ طبيعي:** خوړه نگ، رهنك به س، رهنكي خواكرد، رهنكي سروشتي. **رنگ كار:** 1) رهنك كار، نيگار كيش، شيوه كار، كه سيك كه شوپني يان شتي رهنك بكا. 2) فريوده ر، هه لخاله تين، مه كربيان.

رنگا کردن: 1) رنگ لیدان، رنگ کردن، رنگاندن، گوناندن، به رنگ داپوشین. 2) فریودان، هه لئه تاندن. **رنگا گرفتن:** 1) رنگ گرتن. 2) کاریگری وهرگرتن، کارتیکران. 3) برهوسه نندن، وهره وکوتن، باوسه نندن. **رنگناک:** بروانه: "رنگین". **رنگا و رو:** رهنگوروی، دیمه نی چروچا، رهنگ و رواله تی شتی، جوانی و دره وشاوه بی. "رنگا وورفته": کۆنه و پرتوکیاگ، رهنگ و روو پیوه نه ماو. **رنگا و وارنگ:** بروانه: "رنگارنگ". **رنگی:** رهنگی، تیکه ل به رهنگ، به رهنگی جۆراوجۆر. **رنگی شدن:** رهنگ گرتن، رهنگ پیوه نووسان، رهنگاووی بوون. **رنگین:** رهنگین، رهنگاله بی، رهنگامه بی، رهنگاوره رنگ. به حاله تی دلخۆشکه ر. فریوده ر. **رنگین کره:** بروانه: "کروموسفر". **رنگین کمان:** کۆلکه زێرینه، کۆلکه پهنه گینه، په لکه زێرینه، په لکه پهنه گینه، که سکوسور، که سکوسور، که سکه سور، که له ستون، کتیرستون، کتیلستون، نه ستونه زێرینه، هه ساره زه پینه، هه سیره زێرینه، هۆره وری، موندای ناشمه، موندا هه زه رته فاتمه. **رنگین:** گریان و شیوهن، دهنگ

به رزکردنه وه به گریان و شیوهن. دهنگی خه مناك. **رو:** 1) بروانه: "چهره". 2) بان، روو. 3) شهرم، هه یا. 4) شکل. **ازاین رو:** به م هۆیه. "ازاین رو به آن روشن": گۆران. "ازچه رو": بۆچی، له بهرچی. "ازرو بردن کسی": شهرمه زارکردن یان ناچار به ته سلیم کردنی ئه و، له مهیدان دهرکردنی ئه و. "ازرو خواندن": خویندنه وه له رووی نووسراوه یه که وه. "ازورفتن": له روو چوون، ته ریفه و بوون، خه جاله ت کیشان. "به رو آوردن": دژکرده وه نیشاندان. "به هیچ رو": هه رگیز، به هیچ کلۆنجی. **رواتی:** رواله تی، رووکه شی. **روآمدن:** 1) هاتنه بان، دهرکه وتن. 2) که وتنه دۆخیکه باشتره وه، پی شکه وتن. 3) چاک بوونه وه، خاسه وه بوون. **روآوردن/ روی آوردن:** رووتیکردن، رووکردنه که سیک به ره و لای چوون. **روا:** 1) شیاو، شایسته. 2) باو، بره ودار، به پمپین. 3) ریییدراو، رجوا، ره و، هه لال. 4) بروانه: "نافذ". "روابوون": هه لال بوون، شیاو بوون، ره و ابوون. "رواداشتن": به ره و زانین، به هه لال زانین. "روایدن": به ره وازانین، ره وادیتن، بپوایی، رجوادیتن/دین، دل پی رازیبوون، پی قایل بوون، قیم پی تانین، قیمیش، دل به رای

دان، چاوه لاتن، چاوپیه لاتن. "رواشدن": هه لال بوون، ریییدران، باوسه نندن، وهره وکوتن، وه دیهاتنی نیاز. "روایی": ره و ابوون، بره و، رمپین. **روابط:** کۆی "رابطه". "روابط عمومی": به شی له ریکخراو یان فه مانگه که به پرسیتی دروستکردنی پیوه ندی ده گه ل ریکخراو و بنیاته کانی تر و کهسانی ناو کۆمه لگای له ئه ستۆیه. پیوه ندی سازکردن ده گه ل کهسانی جۆراوجۆر. **رواتب:** کۆی "راتب". **رواج:** بره و، باو، په ره، رمپین، هه پمپین، گه ر، گه ردان، فروخت، فروش. "رواج دادن": بره و پییدان، په ره پییدان، کردنه باو. "رواج داشتن": بره و هه بوون، باو بوون. "رواج یافتن (گرفتن)": باوسه نندن، باوسه نن، وهره وکوتن، بره و په ییدان کردن، په ره گرتن، په ره سه نندن، به ره و زیادی چوون. "ازرواج انداختن": له بره و خستن، بی پمپین کردن، مه راشتن. **رواجگر:** بره و پییده ر، وه پمپین خه ر. **رواج:** 1) هاتن و چوونی شه وانه. 2) هاتوچۆ، ئاموشۆ. 3) کاتی شه و، سه ره تای شه و. **روادار:** که سی که شتی به ره و بزانی، که سیک که شتی بۆ که سیک به هه لال بزانی. **رواداری:** 1) به ره وازانین. 2) ته هه ممولی

شتی ناخۆش و بیروبوچونی دژبه ر به بی بیرته سکی، هه لکردن ده گه ل دژبه ر، مدارا، "تولیرانس". **رواداشتی:** ریییدراوی. **روادید:** ویزا، دهرپین یان واژیه که متمانه به نووسراوه یه که ده به خشی. **روارو:** زۆری هاتوچۆ، لیکدالیکدا و به په له رۆیشتنی گروپیک له خه لک یان سپا. پشت سه ری یه که. **رواگرد:** ئیزن، ئیجازه. **روال:** ره و، شتیوه، شیواز، ریتم، ته کوزوی و ریکوپیک. **روان:** 1) دهروون، گیان، رۆح، نه نفسی مرۆبی. 2) ریبوار، ریوار، ئه وه ی به رییدا ده پوا. 3) له حاله رۆیشتندا. 4) ره وان، خو، بی گهر، هه رچیه که له رۆیشتندا گه نه کا. 5) تراو، ئاوه کی. 6) شاره زا، له به ر (درسش را روان است). 7) بروانه: "پویا". 8) نه رمی و ئارامی. 9) به بی ئالۆزی، ره وان. 10) به خیریایی، زوو. 11) بروانه: "رایج". "اب روان": ئاوی به خو، ئاوی که به جۆگه دا پوا. "سرو روان": بریتی له دل به ریک که قه لافه تی وه که سه روی هه یه و به رییدا ده پوا. "طبع روان": ته بیع و زه وقی که به ئاسانی و بی خۆنویینی شیعر به نۆیته وه. "شعر روان = سخن روان": شیعر و په یفی ئالۆز و ره وان. "روان کردن": له به رکردنی وانه.

روان آسا: ئاسودەكەرى رۆج و دەروون، دلکەرەو، دلخۆشکەر.

روان آشتگی: دەروون پەشیوی/شیتاوی.
روان آمرز: (1) لیبوردە، لیبوردو.
(2) خوالیخۆش بوو، کۆچکردو.

روان بېخش: (1) دایندهی گیان، گیان بەخش، رۆج بەخش. (2) بېوانە: "روح القدس".

روان بەد: (ر.ب) خاوەن رۆج و گیان، نەفسی گشتی.

روان بېمار: دەروون نەخۆش.

روان پالاش: بەتال کردنەو هی گری دەروونی.

روان پریشی: دەروون ئالۆزی، دەروون پەریشی، دەروون پڕۆکی، "پسیکوز".

روان پزیشکی: دەروون پزیشکی، زانستی که سەبارەت بە لایەنە جۆراوجۆرهکانی رۆجی و چارەسەری نەخۆشییە دەروونیەکان دەوێ.

روان تسی: تاییه تەندی دەستەیکە لە نەخۆشینە دەروونیەکان که نیشانەیی جەستەییان پێوە دیارە.

روانخواه: سوالکەر، دەژۆهەر.

روانداختن: رۆلینان، خستنه رووی داخواییهک، بریتی له تکا و پارانه وه و پیداکری.

روان داشتن: ناردن، رهوانه کردن. (2) رهوان کردن، خستنه خانهی جیبه جی کردنه وه.

(3) له بهربوون.

روان درماني: چارهسەر کردنی پشیوییه دەروونیەکان له ریگهیی دەروون شیکارییه وه.

روانیدن/روانییدن: (1) خستنه ری، وه پرخستن، ناردن. (2) به خورکردن، وه جهریان خستن. (3) باوکردن، به پرمین کردن.

روان ساختن: (1) ناردن، رهوانه کردن. (2) وه جهریان خستن، بهردانه وه (بچۆ بهری ئاوه که بهرده وه).

روان سالار: بېوانه: "روان بد".

روان سنجی: هه لسه نگانندی لایه ننگه لیککی دیاریکراو له تاییه تەندییه زهینییه کان وه که به هره و توانایی و پیشکەوتنی مرۆ له باری چۆنیه تی و ژماره یی.

روان شاد: خوالیخۆشبوو، کۆچکردو.

روان شدن: چوون، رۆیشتن، وه پیکه وتن، ریکه وتن. (2) جهریان پهیدا کردن، رهوان بوون. (3) فیزیوون و له بهرکرانی وانە.

روان شناختی: دەروون ناسانه.

روان شناس: دەروون ناس، پسیپۆری دەروون ناسی.

روان شناسی: دەروونناسی، دەروونزانی، پسیکۆلۆژی، لیکۆلینه وه له چلۆنایه تییه دەروونییه کان، تاوتوی و توژیینه وهی کیشه دەروونییه کان، موتالایی کردارهکانی زهین وه که تیگه یشتن. بېرگه.

هزر. ههست. و چۆنیه تی کرده وه هه لسه که وتهکانی مرۆف.

ناردن، هه ناردن، به پیکردن، ریکرن، رهوانه کردن.

روانی: (1) تووش بوو به نەخۆشی دەروونی. (2) رهوان بوون. (3) زوو، خیرا. **روانییدن:** بېوانه: "روان کردن".

روایت: گێڕانه وه، گێڕاندنه وه. هه دیس، هه وال، هه قایهت. "روایت کردن از کسی": لیکگێڕانه وه.

روایی: (1) برهوه، باو. (2) نرخ، بایهخ. (3) بهراوردکران، هه لسه ننگینران. (4) گێڕانه وه ئاسا، لایه نی چیرۆکی.

روپاژ: سهراوه له، بی میژ، بی داپۆشه ر.

روپاس: پالوتنی کانزا و پوخته کردنی.

روپان: گهسک لیدەر، له حالی گهسک دان دا. رووبان.

روپار: (ر.ب) مودیل، نمونه.

روپراه: ئاماده، سان. "روپراه شدن":

(1) ئامادهی سه فەربوون، ئامادهی کاربوون. (2) ریکخران، سه روبه ربوون، جیبه جی بوون.

روپرتاقتن: روو وه رگێپان، روو لی وه رگێپان، پشت تیکردن.

روپرگردان: روو وه رگێپ، پشت تیکەر.

روپرگرداندن: بېوانه: "روپرتاقتن".

روپرو: روبه پوو، به رامبه ر به یهک. "روپروشدن": روبه پوو بوون (ه وه)، تووشی یهک هاتن، گه یشتنه روبه پوو یه کتر.

"روپروکردن": روبه پوو کردنه وه، به ره و پوو کردنه وه، له به رامبه ر یهک دانان، هه فڕوکران.

روان شناسی گری: دەروون ناسی گه ری.

روانکاو: دەروون شیکار، دەروون توێژ، پسیپۆر له دەروون شیکاری.

روانکاوانه: دەروون شیکارانه.

روانکاوێ: دەروونشیکاری، "پسیکانالیز".

روانکاه: رۆج/گیان پڕوکیئن، ئازاردەری رۆج، رهنجین، ئه وهی بپیته هوی خه مۆکی و دلتهنگی رۆج.

روان کردن: (1) ناردن، هنارتن، هه ناردن، رهوانه کردن، وه پرخستن. (2) وه جهریان خستن. (3) بره و دان، پهره پیدان.

(4) له بهرکردنی وانە یان بابه تیک. (5) نه رم و رهوان کردن.

روان گسردان: تاییه تەندی ده وایه که که ده بیته هوی گۆرینی حاله ته دهروونییهکانی که سیک.

روانگری: رهوانی، بی گیری.

روانگی: رهوان بوون، جهریان.

روان گیر: گیان ستین، ئه وهی رۆج له ئینسان بستینی.

روان نژندی: جۆری تیکچوونی دەروونی و سۆزداری که تەنیا کارده کاته سه به شیک له که سیتی تاک و تیکچوونی جهسته یی و فیزیۆلۆژیکی و دەروونی به دواوه یه و نیشانه گه لیککی وه که نیگه رانی یان ترسی له گه لایه.

روانه: ناردراو، نیردراو، رهوانه، ریکه وتوو. "روانه شدن": رهانه بوون، به پیکر کران، ریکه وتن، چوون. "روانه کردن":

روبستن: داپۆشینى دموچاو.

روبنا: سهرخان، ژوورخان، (كۆمه ئناسى) له ماركسیسم دا واته بنیاته سیاسى و كۆمه لایهتى و فه رههنگییه كانی كۆمه لگایهك.

روبند شدن: كهوتنه رووده ربابستییه وه.

روبوسى: ماچوموچ، دهستومشتاق، دهستومچ، یه كتر ماچ كردن.

روبها نه: وهك ریوی، ریویانه، وهك ریوی فیلاوی.

روبه شانگی: فرتوفیلی، فیله بازی.

روبه قبله شدن: له كاتی مه رگ دابوون.

روبه مزاج: ریوی ئاسا، لاواز و ترسه توك.

روبییدن: گهسك لیدان، گسك دان، مالین، رامالین، دهردان.

روبیده: گهسك لی دراو، رامالراو، مالراو، مال دراو.

روپوشاندن: خوچه شاردن، خوشاردنه وه، خو دهرنه خستن.

روتاسیون: گه پان، سوپ، دهور، دهوران.

روتافتن: (1) بپوانه: "روبرتافتن". (2) هه لاتن، راکردن.

روح: (ر) شنه ی خو ش، بو ئنى خو ش. دلۆفانی، دل سۆزی. ئاسووده بی. سه ركه وتن و دلخوشی.

روح: (ر) رۆح، رح، گیانی گیاندار، له رووی فه لسه فییه وه: بریتییه له حه قیقه تی بیركه ره وه و ئه و خوده ی كه

وینای شته كان دهكا له به رامبه ر بابه ته وینا كراوه كه دا و به رامبه ریشی ماده دى هه ر وهك چۆن به رامبه ر جهسته ش به كار دى. "روح دمیدن در (به) چیزى (كسى)": رۆح ده به رنان، به هیز كردنى وى. "روح كسى تازه شدن": هاتنه حال، كه یف سازبوون، بو ژانه وه. "روح كسى خبر نداشتن": به ته واوى بى تاگابوون لیى.

روحاً: له بارى رۆحیه وه.

روح افزا: (ر) گیان به خش، شادی به خش، دلخۆشكه ره.

روح الارواح: گیانی گیانه كان.

روح القدس: (1) گیانی پاك، گیانی پیروژ. (2) جوپره ئیل. (3) ئه و رۆحه ی كه له حه زره تی مریه م دا دیاركه وت و حه زره تی عیسا ی (د.خ) لیکه وته وه.

روح الله: نازناوى حه زره تی عیسا (د.خ).

روحانی: زانای ئایینی، بیرمەند و پێشه وای ئایینی، رووحانی. "روحانی نما": زانای ئایینی ساخته بی.

روحانیت: ئایینی بپوا به ناشنیتى بوونى رۆح (گیانی گیانداران). گیانکی، کاری كه شیخ و مه لا ده یکه ن. پاکی و پیروزی و خو پاریزی. مه عنه وى. "جامعه روحانیت": گروپی پێشه وای ئایینی یه كان.

روح بخش: بپوانه: "روح افزا".

روح پرور: رۆح په ره ور، گیان به خش.

روح گرایى: بپروامه ندی به وه ی كه رۆح

وهك جه وه ریکی سه ره به خو له جهسته بوونی هه یه. بپوابوون به وه ی كه مردوه كان له ریگه ی رۆحه ی خو یانه وه ده گه ل زیندوووه كان پێوه ندییان هه یه.

روحیات: كۆی "روحیه".

روحیه: وه، تین و تاوای دل. تاییه تمه ندی ده روونی و ره فتاری كه س. "روحیه خود را باختن": وره به ردان، هه ست به لاوازی و بى هومیدی كردن، له ده ست دانى به رگری خو. "روحیه دادن": وره به رز كردنه وه، وره پیدان.

روحی فداه: رۆحم ده به رى مرى.

روحوانی: رووخویتی، له رووی نووسراوه یه كه وه خویندنه وه.

روداد: بپوانه: "رویداد".

رودادن: (1) بپوانه: "رخ دادن". (2) رووپیدان، روودان، خو شو یستن و لاواندنه وه.

رودار: بى شهرم، پپوو.

روداشتن: (له) پپوهاتن، پپووبوون.

رودر بایستی: له پپونه هاتن، كه م رووی، شه رمنی له قسه كردندا، رووده ربابستی، شه رم و حه یا.

رودررو: بپوانه: "روبرو". "رودرو ایستانه": به ره به ركهانى، ده گژراچوون.

رودست: بالاده ست، سه رووتر و با شتر له كه سى یان شتى. "رودست خوردن": فریوخواردن، هه لخله تان، هه لفریوان.

"رودست زدن به كسى": فریودانى وى، هه لخله له تاندنى ئه و، خستنه داوه وه. "رودست نداشتن": بى هاوتا بوون، بى وینه بوون.

رودل/ روى دل: سقل، گرفت، سابخۆر، ئینته لا.

رودووزی: سه ردروو.

رودوشى: چارۆك، چارۆكه، چاره كه، چاره گه.

روده: ریخۆله، روخله، ره یخه لۆك، رۆله خواى، رۆدى، رۆقى، روویقك. "روده بر شدن": زۆر پێكه نین و له سه رخۆچوون، شاگه شكه بوون.

روده دراز: بریتی له نووزه دریژ، چه نه بازی چه قه كه ر، فره ویز.

روراست: یه كپو، بى ریا، راست و ره وان، بى درۆ و رووبینی.

روز: رۆ، رۆژ، به رامبه رى شه و. "روز روزش": رۆژى خو ی، رۆژى كه كاتی له باره بو ئه نجامدانى كارێك. "به روز": به پێی سه رده م و پیداو یستییه كانی رۆژ یان هه لگری نوێترین زانیا رییه كان. "به روز سیاه نشاندن كسى": به ده به خت كردنى وى. "هر روز خدا": هه میشه، دايم.

روزآمد: به پێی سه رده م و پیداو یستییه كانی رۆژ یان هه لگری نوێترین زانیا ییه هه كان. "روزآمد كردن": سه رده میانه كردن، به ئه مرۆیى كردن.

روزافزون: روولەزىيادبۇون، ئىوھى ھەر رۆژى لەزىيادبۇون و بەرزىبونە وە داىە.

روزافكن: تاو لەرزى كە ھەر رۆژ نارۆژىك سەرھەلدەدا.

روزامىدووبىم: رۆژى پەسلان، قىامەت، رۆژى لىپرسىنە وە.

روزانە: رۆژانە، رۆژىنە، بە رۆژ تا شەو، رۆژ بە رۆژ، ھەر رۆژە، رۆژگار، كرىي رۆژ بە رۆژ. بە ماناى رسق و رۆزىش ھاتوہ.

"تب روزانە": رۆژ تا، توبەتى كە ھەر بە رۆژە، بە رانبەرى شەوتا.

روزبان: درگاوان، پاسەوانى درگا.

روزبازخواست: رۆژى پەسلان، رۆژى قىامەت، رۆژا پاشىن، رۆژى لىپرسىنە وە.

روزبە: خۆشبەخت، بەختە وەر.

روزبەروز: رۆژبە رۆژ، ھەر رۆژە، رۆژ لە دواى رۆژ.

روزبەھى: بەختە وەرى، خۆشبەختى.

روزپسین: رۆژى قىامەت، رۆژا پەسلانى.

روزجزا: رۆژى قىامەت، رۆژى سزادان.

روزحشر: نىرقاننا، رۆژاپەسلانى، رۆژا پاشىن.

روزخسب: تەمبەل، تەوہزەل، كەسىك كە بە رۆژ بخەوى و نەچىتە كار.

روزدرنگ: رۆژى راوہستان، رۆژاسلاتى، رۆژا پاسىن، قىامەت.

روزەن: روولتىنان.

روزستاخيز: بېوانە: "روز بازخواست".

روزرو: شۆفىرى كە بەرۆژ ئىش دەكا.

روزسىياھ/روزسىبە: رۆژى ماتەم، رۆژى خەم و خەفەت، رۆژى سەختى و مەينەت، رۆژى رەش.

روزشەن: رۆژبۇونە وە.

روزشمار: (ر.ز.ش) رۆژى لىپرسىنە وە، رۆژى قىامەت.

روزشمار: (ر.ش) رۆژمىر، رۆژتەژمىر.

چاوەپوان، چاوەپى:

روزقطبى: رۆژى كە ماوہكەى زىاتر لە بىست و چوار كاتژمىرە.

روزقىيامەت: پەسلان، سەلا، رۆپاشىن، رۆژى قىامەت.

روزك: زەمانىكى كورت.

روزكار: رۆژى ھەول و تەقالا، رۆژى شەپ.

روزكور: رۆژكوپىر، كەسىك كە بە رۆژ و لەبەرامبەر ھەتاو دا چاوى نەبىنى، پىچەوانەى شەوكوپىر.

روزگار: رۆژگار، رۆجىار، رۆچىار، سەردەم، سەروپەند، وەخت، كات، دەوران، زەمانە، دنيا. "روزگاربردن": 1) تىپەپاندى رۆژ، رۆژبەسەربردن، كات بە سەربردن، ژيان كردن، رابواردنى رۆژەكانى تەمەن. 2) خۆوہدواخستى، پىچوون، كات بەخت كردن، سەبركردن. "روزگارياقتن": مۆلەت /دەرفەت پەياكردن، بۆكران.

روزگانە: رۆژى، خواردەمەنى ھەر رۆژە، ھەقدەستى رۆژانە.

روزگرد: 1) خۆر، رۆژ. 2) گولى گولەبە پۆژە.

روزگون: وەك رۆژ، سىپى و رۆشن وەك رۆژ.

روزمبادا: رۆژى خۆى، رۆژى مبادا.

روزمەرە: رۆژانە، ھەر رۆژە، ھەمىشەىى.

روزمىزە: رۆژمىز، رۆژمىزە، رۆژمىز، رۆژبى، كراى رۆژانە.

روزمە: ھەساوى رۆژ و مانگ و سال، بەروار، رىكەوت.

روزن/روزنە: دەلاقە، رۆچن، رۆچنە، رۆچىنك، رۆژەن، رۆژنە، كلابوژنە، كولاوكە، كولانكە، كونا، كوناوچە، كەلەك، تەشە، ھوللا.

روزنامە: رۆژنامە، غەزەتە. يادداشتى رۆژانە. نامەى كردار.

روزنامەنگار: رۆژنامەنووس، رۆژنامەوان، رۆژنامەشان، غەزەتەچى.

روزنامەنگارى: رۆژنامەوانى، رۆژنامەنووسى، رۆژنامەگەرى.

روزواقعە: رۆژى مەرگ.

روزە: رۆژوو، رۆژگ، رۆچە، رۆچى، بە رۆژ ھىچ نەخواردن. "روزە(را) بازكردن": بەربانگ كردنە وە، رۆژووكردنە وە. "روزەداشتن": بە پۆژووبوون. "روزەشكستن": رۆژووشكاندن. پىوچ بوونە وەى رۆژوو. "روزەگرفتن": رۆژووگرتن، بە رۆژووبوون، وە پۆژگ بوون. "روزەگشودن": بەربانگ كردنە وە، رۆژووكردنە وە، شت خواردن دواى

تەواوبوونى رۆژوو.

روزەخوار/روزەخور: رۆژووخور، كەسىك كە بە پۆژوو نابى.

روزەخوارى: رۆژووشكاندن، رۆژووخواردن، رۆژوونەگرتن، بە پۆژوونەبوون.

روزەدار: بە پۆژوو، بە پۆژى، رۆچەوان، رۆژوہوان، رۆژووگر، رۆژگەوان.

روزى: 1) دارىيار، بژىو، رسق، رۆژى، رۆژى، ژەمەن، خۆراكى ھەر رۆژە.

2) بەش، نسىب. 3) رۆژىكى، رۆژەكى، رۆژىك لە رۆژان. 4) مووچە، جىرە.

روزى خوار/ روزى خور: مۆف يان ئازەل كە رسق و رۆژى پى دەبپى، بەشەبژىو پىگەيشتن. خوازىارى خۆراك و خواردەمەنى.

روزىيدن: رۆشن بوون(ەوہ)، رووناك بوونە وە.

روزى دەندە: رسق و رۆژى دەر، بژىوى گەيەن.

روزى رسان: رۆژى گەيەن، بژىوى دەر، يەككە لە سفەتەكانى خودا.

روزىمند: خاوەن رسق و رۆژى.

روزىنە: رۆژانە، خواردەمەنى رۆژانە، جىرەى رۆژانە.

روزىنەدار: كەسىك كە جىرەى رۆژانە وەردەگرى.

روزى: سوور، سوورى، سووراو.

روزىيدن: 1) بېوانە: "روزىيدن". 2) دەلاندىن، دەردان.

روساخت: سەرخان، ژورخان. (زمانناسی) ئەو هی له روالهت و پیکهاتهی ئاخوته دا جهریانی ههیه.

روسازی: رووسازی، دروست کردنی بهشی سهرهوهی جادهه.

روسپی: سۆزانی، سوزمانی، قاحبه، جنده.

روسپی باره: ژنبا، داوین تهپ، پیاوی که هه له زۆر ژنان دهکا، پیاگی که زۆتر دهگه له سۆزانییهکان جوت دهبی.

روسپی زاده: بپوانه: "حرامزاده".

روسپی گری: جندهیی، قاحبهیی گه ری.

روستا: ئاوی، گوند، دی، لادهگا، لادی.

روسفید: رووسپی، رووسور، بریتی له مرۆی سهرپاست، بی تاوان، سهربهرز و به ئابروو.

روس فیل: لایهنگری رووسهکان، هه قالی رووسهکان.

روسه: نیشان، مۆر.

روسپاه: رووردهش، بریتی له گوناچار، فه دیکار، شهرمهزار.

روش: شیوه، شیواز، ریوشوین، میتۆد، رهوال، رهفتار، ئاکار، چهشن، زی، رست، داب و عادهت. شیوهی رویشتن، شیوهی جوولان. پێوانی ریگه، به ری دا رویشتن.

روش شناختی: شیوازناسانه.

روش شناسی: میتۆدۆلۆژی، شیوازناسی.

روشمند: شیوازمنده، ریسامه، ریكوپیک،

میتۆدیک، میتۆدۆلۆژیکال.

روشمندانه: شیوازمنده، سیستماتیک.

روشمنکردن: شیوازمندهکردن،

سیستماتیزهکردن، تهکووز و ریكوپیک کردن.

روشمان: بپوانه: "روشن".

روشمان: (1) روشمان، روشمان، رووناك، روون، بهرانبهری تاریك. (2) روون، دیار، ئاشكرا، زانراو. (3) كهه رهنگ. (4) ئاگا، بهرچاوپوون (آدم روشنی است).

(5) به شیوهی ئاشكرا و روون. (6) بینا، چاوتیژ (چشم روشن). (7) شاد، دلخۆش، سهرحال. (8) جیی بهقا، باوه پیکراو.

(9) ناودار، به ناویانگ.

روشمانا: (1) روون، رووناك. (2) شوینی رووناك، رووناکی. (3) روچنه، ده ربیجه.

روشناخت: بپوانه: "واشناخت".

روشناس: (ر.ش) ناودار، به ناویانگ، ناسراو.

روشمان: روشمان، رووناك، به درهوش. شته رووناكهكان. "روشمان فلك": ئەستیرهكان، ئەستیره شو قدارهكان.

روشمان اندیش: خاوهنی زهین و هزری روون و لۆژیک، خۆش فکر، بیناوارانا.

روشمانی: روشمانی، روشناکی، رووناکایی، روونکایی، رووناهی، روژناهی، رهنک، روژناهی، دژی تاریکایی. شوینی رووناك.

روشمانی بخش: رووناکایی دهه، تیشك دهه، روونهك، رووندار.

روشمان بین: بینا، زانا، وریا، هوشیار.

روشمان دل: (1) دلاوهدان، دل زیندوو، ئاگا و زانا. (2) دلپاک، راست کردار. (3) کویر.

روشمان رای: خاوهنی هزری دروست، كهسیك كه ئیراده و تهگبیر و بیروكهی روونی ههیه.

روشمان روان: دل زیندی، وریا، ئاگا و زانا. شاد، دلخۆش.

روشمان شدن: (1) رووناك بوونهوه، ئاشكرا بوون و دهركهوتنی راستی رووداو.

(2) هاتنه گووپ، هاتنه حال، كهیف سازبوون.

روشمانفكر: روشمانبیر، رووناكبیر، ههش فهكری، تیگه یشتوو پیگه یشتوو.

روشمان قیاس: زیرهك، تیژفام.

روشمان کردن: (1) رووناك کردن (هوه)، رووناندن، روشمانییدان به تاریکی.

(2) دهرخستنی راستی رووداو یان مه بهست، ئاشكراکردن، روونکردنهوه، تیشك خستنه سهه. (3) وهگه پخستن.

(4) هه لکردن، هه لگیرساندن، داگرساندن.

(5) ئاگا کردنهوه، وشیارکردنهوه.

(6) گه راندنهوهی سوومایی بو چاو، چاو چاك کردنهوه، له کویری زرگارکردن.

(7) ساف و روون کردن.

روشمانگر: (1) ته مومژو لیلی لابهه، روونکه رهوه، دهرخهه. (2) رووناكکه رهوه، هه لایسین، پیکهه. (3) سيقالدهه.

روشمانگری: روونکردنهوه، لابرندی لیلی و ناروونی. روشمانگری.

روشمان نهاد: سرشت پاک و باش، دهروون پاک.

روشمانی: (1) رووناکی، روشمانی، روشنی، روونهی، دژی تاریکی. (2) به روونی، راشکاوی. (3) بینایی. (4) زولالی و سافی.

(5) زرگار بوون، زرگاری. (6) کاتی که ههوا روونه.

روشمانه: (1) باخ و گولستان، چیمه، میژگ، سهوزه لان. (2) گلکۆی گه وره کانی ئاین. (3) ئەوهی له ریوره سمی تازیه باری دا ده یخویننهوه، ریوره سمی که بهم بو نهیهوه به ریوره دهچی. "روشمانه رضوان": به ههشت.

روشمان ترسین: ترسان. وه سهه سوپمان خستن.

روشمان (ر.و): به ملالادا هه لاتن. مه کر و فیلی کردن.

روشمان کاری: روونکاری، روون لیدان.

روشمان کشی: گرتنی روون له گیا.

روشمانی: رووندار، چهور.

روشمان بپوانه: "رقت".

روشمان رووکار: رووکار، له بهرچاو، دیار، نمای بینا.

روشمان کردن: سهه رنجدان، رووتیک کردن، لاییکردنهوه.

روشمان رووکیش: رووکیش، رووکهش، دهفری دوو تو.

روشمان گرفت: رووکیش کردن، تامدان.

روکم کنی: روکه مکردنه وه.

روگر: سبى کهره وه، مزگر.

روگران: مپوموچ و ناوچاوترشياگ.

روگردان: هه لگه پياوه، هه لگه پياگه وه،

رووره رگيژ، نافهرمان. وه پهن، بيزار.

روگرداندن/روگردانيان: روو وه رگيژان،

روو وه رچه رخاندين، پشت تیکردن.

روگرفت: کۆپى، فۆتۆکۆپى.

روگرفت: دموچا داپوشين. خپرکردنه وه

مه وادى سهر شتيك و لابردي.

روگشايى: تۆرپه لادانه وه له سهر بووک.

روگير: ئه وهى دهموچاوى له نامه حرم

داده پۆشى. ئه وهى بکه ويته

رووده ربايستيه وه، له پوونه هاتوو.

رولوسيون: گۆرانى توند و له نکاو، شوپش.

دهور، سووپان.

روم: خواستن، داواکردن.

روماتيسم: با، بادارى، ژانى جومگه کان.

"مبتلا به رماتيسم": باوى، بادار، نه خووش به

دهردى بادارى.

روند: رهوت، ره قهند، پروسه. شيوه،

شيوان.

رونده: ريووار، ريووار، رايوار، رابگار،

راگوزار. (2) خووشبەز و چالاک. (3) رهوان،

خوپ.

رونق: (1) دره وشانه وه، بريقانه وه،

جوانتى. (2) بره، رمين، پهره.

(3) ئاوه دانى. "رونق دادن": بره و پيئدان،

بره ودان. "رونق گرتن": بره وسه نندن، چالاک

بوون يان بايه خ په ياکردن. لايه نگرى

په ياکردنى که سيك، کړيار په ياکردن بو

کالايه ک. "ازرونق افتادن": له بره وکه وتن،

بى بره وى، که ساسى. له دهست دانى

گرينگى و بايه خ.

رونما: (1) سه رمه شقانه، سه رمه شقانى،

سه رمه شکانه، سه رمه شکانه، دياربیه که

که زاوا دهيدا به بووک که تارا له سهر رووى

لابه رى. (2) روونوين، پيشانده رى

دهموچاو. "رونما شدن": ئاشکرابوون.

رونمايى: ريوپه سمى بو ناساندنى کتيوى

تازه ده رچوو. پيشکەش کردن.

رونمودن: بپوانه: "روى نمودن".

رونکاره: بپوانه: "نمودار".

رونوشت: روونووس، له به رنووسراو، رايش،

کۆپى.

رونويسى: له به رنووسينه وه، نووسانه وه،

روونووسى، شکلنووس، فه رکان، کۆپى

هه لگرتنه وه.

رويا: روهک، گيا، ئه وهى له زهوى شين

دهبى.

رويياروئى: روويه روويوونه وه،

به رهنگار بوونه وه.

رويوان: (1) روهک. (2) بپوانه: "جنين".

رويواندن/رويوانيادن: شين کردن،

سه ورکردن، رواندن، رپانندن، چه قاندنى

ريشه و شه تل. "بازرويواندن": شين

کردنه وه، دووباره رواندن.

رويوان شناسى: بپوانه: "جنين شناسى".

(2) تيفكرين و رامان له كاريك، وردبوونه وه

و رامان له كاروباره كان دا. "بى رويه": بى

سه ره و به ره، بى به رنامه، بى پيسا،

ناسروشتى.

روى هم: له سه ريهك، به گشتى.

روييدن: روان، رپان، ره هستن، شين

بوون، سه وزبوونى چينراو. "بازروييدن":

روانه وه، دووباره شين بوونه وه.

روييده: سه وزبووگ، شين بووگ، رواو.

رويين: (1) پتهو، قايم. (2) ئه وهى له روچ

ساز كرابى.

رويين تن: خورت و به هيز و له ش پتهو.

رويين دژ: قه لاي پتهو و قايم.

رها: رزگار، قوتار، سه ربه ست (انه)،

ئازاد (انه)، ويل، به ردياگ. "رهاشدن": (1)

رزگار بوون، ئازاد بوون، خه لستن،

قوتار بوون له كۆتوبه ند.

(2) ده رچوون (سررشته سخن از دستم رها

شده). (3) بلا بوونه وه، په خش

بوونه وه (بوى عطر در فضاي اتاق رها

شده). (4) به ربوونه وه، جيا بوونه وه (سينى

چاى از دستم رهاشده). "رهاکردن": (1)

به ردان، رزگار کردن، ئازاد کردن،

قه رساندن، رايى کردن، وه ردان، وه رداى.

(2) دهست لى به ردان، دهست هه لگرتن،

وازهينان، وازهاوردن، ته رخ کردن،

خۆتۆته گه يانندن، به په لدا کردن،

به په لدا کردن، به په لا کردن، ويل کردن.

(3) خستن، هاويشتن. (4) ئيزن دان.

(5) جيا بوونه وه، ته لاق دان.

روييداد: رووداو، رووداى، به سه رهات،

سه رهات، سه رهاتى، قومياو، پيش هات،

پيكه هات، ريكه وت، هه لگه وت.

"روييدادناگوار": رووداوى دلته زين/دلچرين،

قوميان، رووداوى زور ناخوش، مقدهر.

روييداد شماری: كړۆنۆلۆژى.

روى دادن: روودان، قه وميان، پيشهاتن،

هاتنه پيش.

روى ژرد: رووزهرد، سه رمه زار، خه جاله ت.

رويژيونيسم: بپوانه: "تجديد نظر طلبى".

روييش: كردهى سه وزبوون، هه لدان،

هه راش بوون، گه وره بوون. "روييش دوباره":

هه لدان وه، سه وزبوونه وهى دواى برين.

رويكرد: (1) ئاراسته. (2) روانگه، ليروانين.

روى كسى باز شدن: رووكرانه وه،

روودار بوون.

روى كسى را زهين انداختن: رهنه كردنه وهى

داواكاريه كهى.

روى كسى سياه بودن: سه رمه زار بوونى وى،

رووره ش بوونى ئه و.

رويگر: مسگر، مزگر، سپيگه ره وه.

رويگردانى: بيزارى، نابه دلى، بى مه يلى.

روى نمودن: خووده رخستن، ده ركه وتن،

لا كردنه وه، رووتيكردن.

رونهادن: رووتيكردن، سه رنجدان.

روييه: (ر.وى) روال، لاي به رچاو، روو،

دهموچاو. شكل، نما. لاي ده ره وه و

رواله تى شتى، رووکار، روو كيش، توخي

سه ره وه.

روييه: (ر.وى) (1) شيوان، شيوه، ره وال.

رهان: مه‌رج کردن، گریوکردن.
رهانجام: خوشه‌په‌وه، تیشپه‌وه، ئه‌سپی خوشبه‌زه. تیشووی سه‌فه‌ر.
رهاندن/رهانیدن: رزگارکردن، ئازادکردن، قوتارکردن، نه‌جات دان.
رهانش: رزگاری، نه‌جات.
رهاننده: رزگاریده‌ه، نه‌جاتده‌ه.
رهاورد: (1) دیاری، توپشه، سه‌وقات، سلامانه. (2) ده‌سکه‌وت. (3) ئاکام، ده‌ره‌نجام.
رهایش: رزگاری، ئازادی، نه‌جات، قوتار.
رهایی: رزگاری، ئازادی، خه‌لاسی، نه‌جات. "رهایی‌دان/بخشیدن": رزگارکردن، ئازادکردن، نه‌جات دان. "رهایی‌یاقتن": رزگاربوون، ئازادبوون.
رهایی‌بخش: رزگاریده‌ه، رزگاریخواز.
رهپان: (ر) (پروانه): "راهبان".
 (2) رینوین، ریزان.
رهپان: (ر) دژکام و ته‌رکه‌دنیا‌ی نه‌ساری، ره‌بیان.
رهپانی‌ت: ره‌بیانی، ترسایی، په‌راویزنشینی و ته‌رکه‌دنیا‌یی و چاوپوشی له‌خوشیه‌کانی دنیا.
رهپه‌ر: ریه‌ه، رابه‌ه، رینوین، پیشه‌وا، شاره‌زای پشپه‌وه. "رهپه‌ری": ریه‌ه‌ری.
 رینوینی، رینمایی.
رهپه‌رد: تیشووی سه‌فه‌ر.
ره‌بردن: ری‌دۆزینه‌وه و پیژانین به‌شوینیک

یان شتیك.
رهپه: خۆف، ترس.
ره‌په‌ما: پروانه: "راه‌په‌ما".
ره‌توشه: پروانه: "راه‌توشه".
ره‌هرو: (1) ریبوار، رابگار، ریفنگ، رینوگ.
 (2) دالان، کوری‌دۆر، سه‌سه‌ه‌را.
 (3) ته‌رکه‌دنیا، دژکام، مرید. (4) شاره‌زای ری، ریزان.
ره‌هسپارشدن: چوون، ریشتن.
ره‌گنڤر: پروانه: "راه‌گنڤر".
ره‌گو: ئاوازخوین، بیژهر، به‌زمگنڤر.
ره‌گنڤر: (1) پروانه: "راه‌گنڤر". (2) گه‌شتیار، ریبوار. "ره‌گنڤرشدن": سه‌فه‌ر کردن.
ره‌گنڤری: سه‌فه‌ر.
ره‌هن: گه‌وه، گریو، بارمه. به‌بارمه دانان.
ره‌نامه: پروانه: "راه‌نامه".
ره‌نشین: پروانه: "راه‌نشین".
ره‌نما: پروانه: "راه‌نما".
ره‌نمود: پیشنیار یان راسپارده‌یه‌ک که بو رینوینی یان چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌ی که‌سێک یان گه‌یشتن به‌مه‌به‌ستی ده‌خړیته به‌ریاس. "ره‌نمود‌دان": رینوینی کردن.
ره‌نمود‌گر: رینوینی‌که‌ر.
ره‌نمون: رینما، رینوین، ری‌شانده‌ه، ریه‌ه. "ره‌نمون‌شدن": رینوینی‌کردن.
ره‌نمونی: رینوینی، رینمایی، ریه‌ه‌ری.

ره‌نی: به‌بارمه‌دانراو.
ره‌وه: شیوه، شیواز، ریسا.
ره‌وار/ره‌ور: پروانه: "راه‌وار".
ره‌یاب: ری‌دۆزه‌وه، که‌سێک که ریه‌یه‌کی تازه و شیوه‌یه‌ک بو جیبه‌جی‌کردنی کار یان باب‌ه‌تیك بدۆزیته‌وه.
ره‌یافت: ریه‌یه‌ی خه‌ریک بوون به‌مه‌سه‌له‌یه‌ک یان "مه‌وقعیه‌تیك" یان شیوه‌ی بیرکردنه‌وه لییان، لئروانین.
ره‌یاندن: رزگاربوون، ئازادبوون، ده‌ربازبوون. جیا‌کردنه‌وه، برین.
ره‌ین: به‌بارمه‌دانراو. "ره‌ین‌کسی (چیزی) شدن": قه‌رزداری وی بوون.
ره‌ینه: بارمه، گریو.
ره‌یا: دوو‌پووی، رووبینی، مه‌رای، ماستاو سارد‌کردنه‌وه، ریا.
ره‌یاست: سه‌رۆکایه‌تی، سه‌رۆکی، سه‌رداری، مه‌زناهی. "ره‌یاست‌کردن": سه‌رۆکایه‌تیکردن، به‌رپوه‌بردنی فه‌رمانگه‌یه‌ک یان دامه‌زراوه‌یه‌ک وه‌ک سه‌رۆک. حکومه‌ت و فه‌رمانه‌وه‌یایی‌کردن.
ره‌یاست‌طلب: خوازیری به‌ده‌سته‌وه‌گرتنی سه‌رۆکایه‌تی به‌خاتری زنده‌خوازی.
ره‌یاضت: (1) وه‌رزش. (2) گۆشه‌نشینی، چله‌کیشی، ره‌نج و سه‌ختی کیشان بو پاک‌کردنه‌وه‌ی نه‌فس و وه‌ده‌ست هینانی

ئاکاری باش. (3) راهینانی زینده‌وه‌ران به‌تایبه‌تی ئه‌سپ. "ریاضت‌کشیدن": (1) ره‌نج و سه‌ختی زۆر کیشان. (2) وه‌رزش کردن.
ریاضی: بیرکاری، "ماتماتیک". "ریاضی‌دان": زان‌له‌زانستی بیرکاری‌دا، ماتماتیکه‌وان.
ریاع: هه‌ل‌دان، زۆربوون، فراوان‌بوون.
ریاکار: ریایی‌که‌ه، ریاکار، ریا‌باز، دوو‌پوو، هه‌فت‌روو، رووبین، رواله‌ت‌باز، رووباز، فیلباز، ده‌غه‌لکار.
ریان: ته‌ر و تازه، تور و تیرو.
ریب: (1) خستنه‌گومانه‌وه. (2) گومان، دوودلی. "ریب‌المنون": رووداو‌ه‌کانی رۆژگار، دژواری‌یه‌کانی زه‌مانه.
ریتم: ریتم، ئاهه‌نگ، ریسا، تورم، شیواز. کیش.
ریتمیک: کیشدار، ئاهه‌نگدار. زانستی ریتم.
ریخت: سه‌روسه‌کوت، سه‌روقنخ، سه‌ر و شکل، داپشت، پیکه‌اته‌ی ده‌ره‌وه. "ریخت‌وقیافه": سه‌روگو‌یلاک، سه‌روپۆتراك، سه‌روپۆته‌لاک.
ریخته‌اره: فورمول.
ریخت‌شناسی: داپشته‌ناسی، زانستی تاوتویی فۆرم و پیکه‌اته‌ی ده‌ره‌وه‌ی بوونه‌وه‌رانی زیندوو، "مۆرفۆلۆژی".

ریختن: له سهره وه بۆ خواره وه رژان، رژیان، رژاندن، رژانن، رژتن، رشتن، قه پیتن، رهتن، ریهتن، ریتن، بهر وه خوار بلاوکرده وه. جیا بونه وه و که وتنی شتی له جیه که وه (پدربزرگ دندانهایش ریخته است). له ناوچوون (ترسش ریخت). خستن، هاویشتن (دشمن از هر طرف تیر می ریخت). دارژتن، دانان (چه نقشه ای برایش ریخته است). دروسبوونی کتوپپی هه ستیک له که سیک دا (ترس توی دلم ریخت). راگاوزان یان ته شه نه کردن، گرتنه وه (ابتدا گلویش ورم کرد و بعد به سینه اش ریخت). تیکردن (پول را به حسابش ریختم). "با کسی روی هم ریختن": ساتوسه وداکردن له گه ل ئه و، ده گه ل ئه و به نهینی پیکهاتن. گه رموگوربوون ده گه ل ئه و، بوونه دۆستی ئه و. پیوه نندی نامه شروع گرتن ده گه ل ئه و. "توی خود ریختن": شاردنه وه ی خه م و نار په حه تی خو و دهرنه خستنی، خه م و خه فه ت له دلا راگرتن.

ریخت و پاش: شپرزهی، ته خشان و په خشان، بلاوکردن، زیدوپیوی له خه رج کردن، هه رژاندن.

ریخته: 1) رژاو، رژیانگ. 2) دارپژراو. 3) جیا بۆوه. 4) بپوانه: "پوسیده". 5) له بهریه که هه لوه شاو، لیک بلاو، په ریشان و ناته کووز.

ریخته گر: دارپژ، پیژهر، که سیک که

کانزاکان ده توینیتته وه و ده قالیبیان ده کا. **ریخته گری:** دارژان، دارژیان، دارپژین، دارپژی، دارپشتن، کاری ده قالب کردنی تاویاو. "قالب ریخته گری": دارپژگه، ریختمان.

ریخن: تووشبوو به سکه شۆره.

ریده مان: نه جامدانی کاری یان وتنی شتی له پووی نه زانییه وه و به خراپترین شیوه، تیپیان.

ریدن: ریان، ریتن، رین، گووکردن. "ریدن باعجله": هه ل ریان.

ریز: ورد، هورد، گه ردیله. "ریزریز": پر اش، پر اش، وردورد، له ت له ت، وردوخاش، له ت وکوت، ریزال ریزال. "ریزودرشت": ورد و درشت، چوک و گه وره. گشت، هه موو. "بسیار ریز": وردوخاش، وردوخال، وردورد، وردیک، وردیله، ریزلان، ریزلانه، ریزلایینه، ژور ورد.

ریز آراسته: باریک و ناسک، پر له ورده کاری ناسک و لیکالو.

ریزاکردن: لیک هه لوه شانندن، لیک بلاوکردن.

ریزان: له حال رژان دا.

ریزانندن: داوه راندن، دارژاندن. له ناوپردن، تیا بردن.

ریزبافت: ورده چن/هون.

ریزبرگه: "میکرو فیش".

ریزبین: هوربین، وردبین، گه ردبین، "میکروسکوپ".

ریزپردازنده: "میکروپروسیسور".

ریزچه: بپوانه: "ریزک".

ریزدیس: بپوانه: "کوتوله".

ریزسنج: میکرومیتەر.

ریزش: کرده ی رژان، هه لژان، ته پیخ بوون، دارپووخان، داته پین، ته پین. وه رین، بارین، داوه رین له سهره وه بۆ ژیره وه که وتنی ئاو یان هه ر شتیکی تراو یان ده نکسی ژور. تیکردنی پاره له هه ساو. خه لات، به خشش. "ریزش کردن": رووخان، رووخیان، دارپووخان، دارپوخیان، دارپمان، ته پین، ته پان، وروژه. به خشین، پیدان.

ریزک: گه ردیله، ژور ورد.

ریزگی: وردی، چوکه یی.

ریزفیلیم: میکرو فیلیم.

ریزه: وردکه، ورتکه، پرتک، پر اش، له تی چکۆله. "ریزه ریزه": بپوانه: "اندک اندک". "لیک ریزه": که می، که موسکه یه ک.

ریزه خوار: 1) ئه وه ی به رماوه ی خوانی دیتران ده خوا. 2) نه تیتر، هه ژار، ئاتاج.

ریزه خوانی: به ئه سپایی و نه رم نه رم ئاخاوتن، نارهنار، ویره ویره. پرته و بۆله کردن.

ریزه خور: بپوانه: "ریزه خوار".

ریزه کار: ناسک کار، هونه رهنده ی که شتی جوان و ناسک ساز بکا.

ریزیدن: 1) لیک هه لوه شان و پرتوکیان. 2) جیا بونه وه و دا که وتنی شتی له

جیه که وه. 3) دانان یان خستنی شتی له جیه که. 4) رژاندن، رشتن.

ریژ: ئاره زوو، مراد، هه وه س.

ریژخوی: بپوانه: "بلهوس".

ریس: به ناز و غوروره وه رۆیشتن، خله نگین. زالبوون.

ریست کردن: کووژانه وه ی ده زگا به هوی گرفت.

ریستن: بپوانه: "ریدن".

ریسک: دووبه ختی، دووبه خته کی، مل پیوه نان، مل لیتان، فوله دۆنه کردن، مل ره چه قۆخستن، مل له چه قۆخستن، مل له چه قۆساوین، مل له چه قۆه لسون، سواری گای تۆر بوون، ریسک کردن، کاری بقه کردن.

ریسندگی: کرده ی رستن.

ریسه رفتن: دل به یه کاهاتن و بیحال بوون به هوی گریان یان پیکه نینی ژوره وه.

ریسه کردن: خستنه پشت سه ری یه ک، زنجیره کردن. لیکدالیکدا وتنی شتی، لیزپسان.

ریسیدن: رستن، هۆندنه وه، مووناندن، بادانی به ن و لۆکه به ته شی.

ریسیده: ریسرائو، هۆنه، هۆندراو، موون.

ریسیور: ده زگای ماهواره، ریسویتر.

ریش: برین. خه م، نار په حه تی. خه مبار، خه فه تبار. "ریش شدن": برینداربوون. "ریش کردن": بریندارکردن. ره نجانندن، خه مبارکردن.

ریش: ردین، ریش. "ریش چیزى در آمدن": له كه لك كه وتنى ئه وشته، بى كه لك بوونى. "ریش كسى را چسبیدن": خستنه ژیر پرسىار، نارەزايەتى دەربیرین به. "ریش گاو": بریتی له نه زان، گهوج، گه مژه. "ریش گرو گداشتن": گرهنتى دان به واده و به لینی سه رزارهكى، دهره سستی ئه خلاقى دان. "به ریش كسى خندیدن": گالته پیکردن به و كه سه. "به ریش گرفتن": به جیدى گرتنى تاريف و پيايه لگوتن. قبول کردن.

ریشتر: ریشتر، به كه ی پیاوانى هیزی بوومه له رزه.

ریشخند: ریش خه ن، گالته پیکردن، ته و زه پیکردن، تیزکردن، پیکه نین. "ریشخند شدن": گالته پیکران.

ریشگی: (بیرکاری) رادیکال.

ریشو: به ردین، ردین دار، ریشدار.

ریشه: بنج، پنج، بیخ، بنه پەت، رین، ریشه، رهگی دار و گیا. (پیزمان) رهگ. "ریشه دوانیدن": بیخ داکوتان، بنج داکوتان، ریشه قایم کردن، ریشه داکوتان، رهگ داکوتان، رین داکوتان/داقوتان، رین دان، ئاژۆ، رهگرتن، خۆداکوتان، خۆقایم کردن له زهوى دا، لك لیبوونه وهى ریشه.

"ریشه زدن/گرفتن": ریشه کردن. وه دیهاتن و جیگیربوون. "ریشه کردن": ریشه کردن، ریشه داکوتان. جیگیربوون له شوینیک و بوونه خاوهنى مال و منال. به شكلى رشته

ریق: گو، پیسایى. تف. "ریق رحمت را سرکشیدن": بریتی له مردن. "ریق كسى در آمدن": تووشى ئه وپه پى داماوى و بیحالی بوون. "ریق گرفتن": زكچوون، تووشى سكه شۆره بوون.

ریق زده: ئاشكرا، دیار.

ریقا: رهمل، رهلم، رتام، قوم، زیخی زۆرورد.

ریقا: برهوانه: "رایکا".

ریقزار: ریخه لان، ریخناخ، رهلمایى، زیخه لان، قومه لان، كه وله، شینكه، سیلاخ، هوسكو، كه فیشتن، شوینی رهلم.

ریقستان: برهوانه: "ریقزار".

ریقس: ئارام و بى نیکه رانى. راحت.

ریقم: کیم، کیم، کیم، زوخواوى برین، ههوا، چلکی برین، زلزله، زامت.

ریقمن: (ر.م) چلکن، چلووک، چلک، چه په ل، پیس، په لۆخ، پۆخل، گه مار، كه رهه.

ریقمن: (ر.م) به مه کر و فیلبان، فیله زان، رکوونى، قیناوى.

ریقه: برهوانه: "شش".

برین. "ریشه كسى را كندن": ته فرتوونا کردنى وى. "ریشه گرفتن از جایی": له جییه كه وه سه رچاوه گرتن. "از ریشه در آوردن": ریشه كیش کردن، له رهگ و ریشه وه ده رهینان.

ریشه دار: هه ر گیاه كه رهگی هه بى، ریشه دار. كه سى ره سه ن و نه جیب. پته و، قایم.

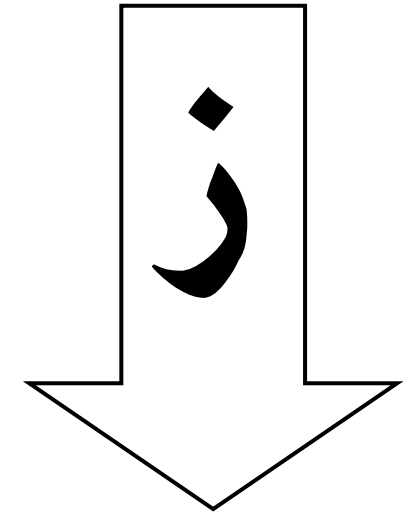
ریشه شناسی: رهگه زناسى وشه (له پیزمان دا)، زانستى كه تاوتویى فۆرمى سه ره تایی وشه كان و گۆرانیان له رهوتى میژوویى دا ده كا.

ریشه کن: ریشه كیش، بیخ برى، بن برى، بنه برى، بن چن، شپنه. "ریشه کن شدن": دوا بران، ریشه كیش بوون، ریشه بریوون، له رهگه وهاتن، له بنج و بناوانه وه هاتن، ئاسه وار بران، شولگه نه، قهاتن، له به بن چوون، له ناوچوون. "ریشه کن کردن": خه پتاندن، ریشه كیش کردن، له رهگ ده رهینان، بن بر کردن، له بنه وه هینان، ده ركیشان له بن و رهگه وه.

ریشه یابی: ریشه دۆزى، بیخ دۆزى، دۆزینه وهى سه رچاوه و هۆكارى بنه په تى شتیک.

ریشیدن: (1) له ت له ت بوون، ریزال ریزال بوون. (2) رژانندن، بلاوکردن.

(3) رووشاندن، رووكاندن.

زا: کرده‌ی زاین. "زا کردن": بپروانه: "وضع حمل کردن". "سر زا رفتن": (1) مردنی مرؤفد یان ناژهل کاتی زان. (2) شتیک له دهست دان.

زاند: (1) سه‌ریار، بی‌که‌ک، ناپیویست، زیادی. (2) زوریو، پتربوو.

زاندالوصف: زیاتر له نه‌ندازه، زیاتر له راده‌ی باو.

زاندده: (1) میینه‌ی "زاند"، پتر بوو. (2) له زارو‌هی تویکاری دا: قیتایی‌یه‌کی سروشتی له یه‌کیک له ئیسکه‌کانی له‌ش دا، چو‌کله، قیتکه. "زاندده‌امور": ئاپاندیس، ریخۆله‌کویره. شتیکی زیادی به‌ستراوه به شتیکی دی و ناپیویست.

زانر: (1) زیاره‌تکه‌ر، سه‌ردانکه‌ر. (2) داواکه‌ر، سوالکه‌ر.

زافل: سراو، هه‌شفی، له‌ناوچوو، تیاچوو، ون، بزر.

زانو: زه‌یسان، زه‌یستان، ژنی که تازه زاوه.

زاب کردن: وه‌سف کردن.

زابن: (1) سه‌رقافله. دیوی سه‌رکیش. (2) پاسه‌وان.

زابه‌راه: ئاواره، دوورکه‌وتوه‌وه له مال و بنه‌ماله. ماتل، سه‌رگه‌ردان.

زایاس: زایاس، پزیزرف، که‌لوپه‌لی یه‌ده‌کی.

زاج/زاچ: (1) بپروانه: "زانو". (2) زاخ، شب.

زاجر: (1) به‌رگی‌په‌وه، نه‌هیل، یاسا‌گه‌ر. (2) هاندەر و هه‌لخرینه‌ر بو کاریک.

زاجر: لیورپژ، لیوانلیو.

زاد: (1) سووکه‌له‌ی "زاده"، زاو، منال. (2) ته‌مه‌ن. (3) تیشوو، تویشو، راشه‌ن.

"زادبرآمدن — به‌زاد برآمدن": پیربوون، به‌سال‌اچوون. "زادبوود": (1) مال و زید. (2) سه‌رمایه و سامان. (3) هه‌بوون و بوون. "زاد و بوم": زید، زاینکه، نیشتمان. مال. بوون و نه‌بوون، دارونه‌دار. "زاد و راحله": تیشوو و شتومه‌کی سه‌فه‌ر. (3) ته‌مه‌ن. "زاد و روود": ژن و منال.

بنه‌ماله. "زادوولد": زکوزا، زگوزا، سکوزا، سکوزان، زاوزی، زه‌وووزوو، منال خسته‌وه. مناله‌کان، ژن و منال.

زادبرزاد: پشت به پشت، به‌ره له دوی به‌ره.

زادبوم: نیشتمان، ولات، زید، زاینکه.

زادخور: به‌سال‌اچوو، به‌ته‌مه‌ن، پیر.

زادخوست: بپروانه: "زادخور".

زادروز: رۆژی له دایک بوون، پۆژی هاتنه‌دنیا.

زادغر: بپروانه: "حرامزاده".

زادگان: بنه‌وبنه‌چه.

زادگان شناسی: (1) زانستی ژینیتیک. (2) وه‌چه (نه‌سل) ناسی.

زادگانی: ژینیتیک.

زادگاه: زاگه، زاینکه، زانگه، زید، شوینه‌زا، جاخ، نیشتمان، جیی له دایک بوون.

زادمرد: جوامیر، میرخاس، به‌خشنه.

زادن: (1) زان، زاین، منال هینان، منال خسته‌وه، به‌ره‌م هینان. (2) له دایک بوون، به دنیاهاستن، چاوبه‌دنیا هه‌لینان، وه‌دیهاستن.

زاده: (1) به‌ره‌م، ئاکام. (2) زاو، له دایک بوو، منال.

زار: (1) به‌کۆتایی هه‌ندی وشه‌وه ده‌چه‌سپی و مانای زۆر ده‌دا وه‌ک (ریگزار: زیخه‌لان). (2) داماو، کلۆل، بی هیژ، له‌ر، لاواز، نه‌خۆش و لاواز، نزار. (3) خراو، شیواو، په‌شیو، په‌ریشان. (4) ناله، کپووزانه‌وه له‌خه‌م و ده‌رد. "زارو زبون": لاواز و بی‌توانا و داماو. "گارزار": (ر) کار خراو و ناریکوپیک. "حال زار": حال خراو.

زارازار: له‌حالی داماو و لاواری و بی‌ده‌سه‌لاتیدا.

زاران: نالان، له‌حالی شین و شه‌پۆردا.

زارخور/زارخورش: که‌م خۆر، که‌سی که خوارده‌مه‌نی که‌م بخوا و به‌م هۆیه‌کز و بی‌هیز بووبی.

زارزار: گریانی به‌کول و له‌دله‌وه، کولی‌گریان. "زارزارگریستن": له‌ناخی دله‌وه گریان و ئه‌سیرین پشتن. "زارزارسوختن": ئاورگرتن و سووتان به‌داماو و زه‌بوونی. "زارزارکشتن": به‌داماو و زه‌بوونی کوشتن. "زارزارنالییدن": نالاندن له‌ناخی دله‌وه.

زارع: وه‌رزیژ، کشتیار، جووتیز، کیله‌ر.

زاروار: داماو و زه‌بوون، کلۆل، بی‌ده‌سه‌لات.

زاروژندگی: ئامراز و که‌لوپه‌لی ژیان، بوون و نه‌بوون.

زارونزار: له‌حالی زه‌بوونی و داماو و بی‌هیزیدا.

زاره: (1) گریان و ناله. (2) زه‌بوون و داماو.

زاری: (1) گریان و ناله، لالانه‌وه، شیوه‌ن. (2) داماو، لاواری و بی‌هیزی.

زاریلین: بپروانه: "شکوه‌کردن".

زاری کردن: شیوه‌ن کردن، شین و شه‌پۆرکردن، گریان و نالاندن.

زاستر: ئه‌ولاتر، دوورتر.

زاغيا: بریتی له تانه، لومه، سهرزه نشت.
زاغ چشم: چاوکه وگ.
زاغ چهر: دهموچاواناخه ز، دهموچاو پرهش.
زاغ دل: بریتی له دلپهق، بی به زهیی، به دگومان.
زاغ زیان: که سیک که توکه که ی کاریگر بی. بریتی له پینووس.
زاغ سر: سهرپهش. بریتی له زالمی که لله پهق، دلپهق.
زاغ و زوغ: ژن و منال. زاق و زووق، زاق و زیق.
زاهه: تهوخ، کوول، کوویل، سولتان. تهویله، گه ور. نه نباری ته قه مهنی.
زاگون: ریسا، یاسا.
زاهل: (م) دووکه وتوو، په پره و.
زانو: نه ژنۆ، ژنۆ، وژنگ، وژینگ، چۆک، زهنگول، زرانی. "زانوخم کردن": هه بوونی خوږاگری و ئیراده بو نه نجامدانی کاریک. "زانوژدن": چۆک دادان، له سهر چۆک دانیشتن، نه ژنۆ له سهر ئه رز دانان، به نه دهب و خاکه پایی لای که سیک دانیشتن. "به زانو درآمدن": به چۆک داهاتن، به زین، شکست خواردن، له سهر نه ژنۆ دانیشتن. "به زانو درآوردن": به چۆک داهینان، به زانندن، شکست دان. "به زانو نشستن": له سهر دوو نه ژنۆ دانیشتن به نیشانهی نه دهب و خاکه پایی. "پس زانو نشستن": هه آتروشکان

به حاله تی خه م و خه فه ته وه.
زانسی: دامین ته پ، داوین پیس، داوشکه سستی، زیناکه ر.
زاو: (1) به هیژ، هیژدار، به قه وهت. (2) دهست په نگین، وه ستا. (3) که لین، درز.
زاور: (1) هیژ، وزه، قه وهت، توانایی. (2) خزمه تکار، پیش خزمهت، په رستار.
زاورا: لانه وان، ئاواره، ده ربه ده ر.
"زاوراشدن": به ناچاری ته رکی جی و شوینی خوویگرتوو کردن.
زاوی: ژینیتیک.
زاویه: کونج، گوشه، قوژین، سوچ. "زاویه استقرار": (جوگرافیای سروشتی) جیگیره گوشه. "زاویه انکسار": شکانه گوشه. "زاویه حاده": گوشه تیژ، گوشه ی که متر له نه وه د پله. "زاویه داخلی": گوشه ی ناوه وه، ناوینه گوشه. "زاویه قائمه": گوشه ی وه ستاو، گونیا. "زاویه محیطی": گوشه ی چپوه یی، چپوه گوشه. "زاویه مرکزی": گوشه ی چه قی، چه قه گوشه. "زاویه مستقیم": گوشه ی راست. "زاویه منعکس": گوشه ی پیچه وان. "زاویه منفرجه": گوشه ی کراوه، گوشه ی زیاتر له نه وه د پله. "دو زاویه متقابل به رأس": دوو گوشه ی سهر به رامبه ر، دوو گوشه ی لایه کی هاوتنا.
زاویه نشین: گوشه گیر، گوشه نشین، په ناگیر، دوره په ریژ.

زاهد: (1) پاریزکار، خو پاریز، ته رکه دنیا، هه بیس، دنیا نه ویست. (2) به دخوو، به دخو لقی. "زاهد خشک و قشری": وشکه سو فی، ته رکه دنیا ی نه زان و بی سه لیه.
زاهر: پووناک، شو قدر، بریقه دار.
زاهل: خاترجه م، نه رخنه یان، خافل.
زاهسی: ورشه دار، دروشین، پووناک و به دره وش.
زایا: (1) سک و زا که ر، خاوه نی توانایی زایین. (2) په ره سستین، له حالی په ره ستانندن دا (اقتصاد زایا). (3) به ره مهین.
زایاندن: (1) کۆمه گ کردنی زه یستان له کاتی زاندا، مامانی کردن. (2) وه دیهینان، هینانه دی.
زایش: زان، زایین، منال هینان، بیچوو هینان، به دنیا هاتن، له دایک بوون. وه دیهاتن یان پوودان.
زایه شگر: وه دیهینهر، به دیهینهر، به دنیا هینهر.
زایمان: زان، زایین، بیچوو هینان. "آغاز دزد زایمان": سهر ژان. "زنی که زیاد زایمان کند": شفته زئی. "درد زایمان": پوک، زاجلانه ی، ژان ژوور، ژان گرتن، ژانی منال بوون. "هنگام زایمان": زیسانی، وه ختی زان.
زاینده: سک و زا که ر، ژنی که بزئی، ناژه لی می که بیچوو بهینئی.

زاییدن: (1) زان، زایین، منال بوون، منال هینان، بیچوو هینان، بیچوو بوون، ژبار بوون، له بار بوونه وه. (2) له دایک بوون، هاتنه دنیا. (3) وه دیهینان، هینانه دی. (4) هه لقولانی ئاو له کانی یان پووبار. (5) هاتنه دی، به ره م هاتن. "زایر چیزی زاییدن": له بهر قورسی و دژواری نه نجامدانی نه و تیاچوون، له به ته واوگه یانندی دامان.
زاییده: (1) وه دنیا هاتو، له دایک بوو. (2) وه دیهاتو، ئاکام، به ره م.
زائوژئی: بوونه وه رناسی، ناژهل ناسی.
زئیر: نه پاندنی شیر.
زب: مفت، خو پایی.
زباله دان: زبلدان، زبلگه. شوینی زور پیس و نرم بو ژیان.
زبان: (1) زمان، زوان. (2) شیوه ی ئاخاوتن، شیوازی دهر بپین. (3) قسه، په یق، ئاخوته. (4) زمان پاراوی، زمان ته ری. (5) قسه کردن (جلو زبان مردم را نمیتوان گرفت. (6) توانایی قسه کردن. "زبان آدم (آدمی زاد) سر کسی شدن": تیگه یین و قبول کردنی قسه ی ژیریژانه، حال بوون. "زبان بازگرفتن (در کشیدن، اندر کشیدن) از کسی (چیزی)": قسه نه کردن ده گه ل نه و یان سه بارهت به و نه دوان. "زبان بر (به، فرا) کسی دراز کردن": سهرزه نشت کردنی وی، ئیرادلیگرتن له نه و. "زبان بردگشتن (نچرخیدن)

به چيزی: زمان نه گه پان، زات نه کردن له وتنی دا. "زبان بند آمدن": زمان گیران. "زبان به چيزی باز کردن (گشودن)": دهر برینی ئه و شته، وتنی ئه و شته. "زبان به دهان گرفتن": دهنگ نه کردن، دهمکوت بوون، دهم دروون، وسکت بوون. "زبان به کام کشیدن": قسه نه کردن. "زبان ترک کردن": ئاماژیه کی کورت پیکردن. دهست به قسه کردن. "زبان تلخ": قسه ی تال و به ته وس. "زبان تند": قسه ی ئازاردهر و به چیز. "زبان خارجی": زمانی بیانی، زمانی ولاتانی تر. "زبان در آوردن": دهم هه لبرین، بویربوونه وه و نارپه زایه تی دهر برین یان قسه به دژایه تی کردن. "زبان در دهان نگشتن": زمان نه گه پان، زات نه کردن له وتنی شتیك دا. "زبان را گاز گرفتن": بریتی له قسه وهرگرتنه وه، په شیمان بوونه وه. "زبان را نگاه داشتن": خو بواردن له وتنی شتی که پیویست نیه یان به قازانچ نیه، قسه پراگرتن. "زبان رسمی": زمانی په سمی/فه رمی. "زبان ریختن": بریتی له زور قسه کردن، زور بیلینی، فره ویژی. زمان لووسانه ئاخاوتن بۆ رازی کردنی که سیك یان دلخوش کردنی. "زبان زهن به چيزی": زمان لپدان، چپشتن. لستنه وه. "زبان زگرگی": زمانی نااسایی و دهسکرد، زمانی زئی. "زبان سرخ": قسه کردنی بی شه رمانه. "زبان سر کسی نشدن": تیئنه گه یشتنی ئه و له

قسه ی دیتران، به هیئندنه گرتنی قسه ی دیتران له لایه ن ئه وه وه. نه قام و نه زان بوونی ئه و. "زبان شکسته بسته": قسه ی لیل و ناپوون که که متر لپی تی بگه ن. "زبان کسی باز شدن": زمان کرانه وه، توانای قسه کردن په یاکردن. دوا ی ماوه یه ک بیئده نگی وه قسه هاتن. "زبان کسی بسته شدن (بند آمدن)": زمان به سترانی ئه و که سه، زمان لیک هالان. دهنگ نه کردن، مته ق لیوه نه هاتن. "زبان کسی گرفتن": زمان گیران، زمان لیک ئالان. "زبان گرفتن": گریان و نالان. قسه دهر هیئنان له دوژمنان بۆ ئاگادار بوون له که رهسته و ته قه مهنی و پیلانه کانیان. "زبان گشادن بر کسی": سه رزه نشت کردنی ئه و، سه بارهت به وی به دو یژی کردن. "زبان مرده": زمانی که له رابردودا قسه یان پیوتوه و نیستا قسه ی پیناکه ن. "زبان یکی کردن با کسی": قسه یه کخستن، ده گه ل ئه و دابوون له بابته تیک دا. "از زبان": له لایه ن، له قه ول. "از زبان افتادن": له زمان که وتن، له گو که وتن. ماندوو بوون به هو ی دوویات بوونه وه ی بابته تی یان قسه کردنی زور. "از زبان کسی در رفتن": له زمان دهر په رین. "از زیر زبان کسی (حرف) کشیدن": قسه له ژیر زمان دهر هیئنان، قسه لیک شانه وه، قسه پیدرکاندن. "بر زبان (به زبان) آوردن (جاری ساختن، راندن، گذراندن)": دهر برین، وتن. "به زبان": به

کسی را بستن": بی دهنگ کردن، له دهنگ خستن، کپ کردن. "زبان بسته": 1) بیئده نگ، کپ، وسکوت. 2) سته م لیکراو، زور لیکراو. 3) تاییه تمه ندیی بوونه وه ران به تاییه تی ئاژه له مالیه کان که ئازار ده درین. 4) منالی که هیشتا زمانی نه گرتوه. "زبان بکام کشیدن": بیئده نگ کردن، وسکت کردن، له دهنگ خستن. "زبان پریشی": زمان په ریشتی، زمان ئالوزی. "زبان ترک کردن": بریتی له قسه کردن، ئاخاوتن. "زبان چرب": زمان شیرین، زمان چه ور، زمان ته پ، دهم ته پ. "زبان حال": (زَن) دۆخ و حاله تی که سیك که حال و رازی دهر وونی ئه و دهر بخا. "زبان دادن": بریتی له به لئین دان، واده و په یمان دان. "زبان دار": خاوه ن زمان، وته بیژ، قسه که ره. به دهم و دوو. "زبان دان": 1) زوان زان، زمانزان. 2) بریتی له زمان پاراو، زمان ته پ، دهم ماوه ره. "زبان دراز": دهمه وه ره، دهم هه راش، زمان دریژ، زماندار، چه نه باز، چه قه سرۆ، چه نه وه ره، چه نه هه راش، هه له وه پ، زور بیژ، زور بلی.

زمان، له قسه دا نه که کرده وه دا. "به زبان آمدن": دهست به قسه کردن، وه زمان که وتن، وه قسه هاتن. "جلو زبان خود را گرفتن": پیش به زمانی خو گرفتن، خو بواردن له قسه یه که که به قازانچ نیه. "بر سر زبانه افتادن": که وتنه سه رزاران، وتران له لایه ن ژماره یه کی زوری خه لکه وه. "زبان آور": 1) زمان پاراو، زمان ته پ، زوان دار، قسه زان، گفت و لفت خو ش، دهمه وه ره، دهم هه راش، بلبیل. 2) زمان دریژ، ئه وه ی بی شه رمانه قسه ده کا. 3) بو یژ، شاعیر. "زبان اشاره": زمانی هیما، جوولاندنی سه ره و دهست بۆ تیگه یان دنی که سیك له مه پ بابه تی. "زبان اصلی": (فیلم) وه رنه گیدردارو، دو بلاژنه کراو. "زبان باز": زوان لووس، ته پزوانی خو پیک خه ر، زمان لووس و هه لئه له تین. "زبان باز کردن": 1) زمان گرتن (منال). 2) زمان کرانه وه، دهم هه لبرین، وه قسه هاتن. "زبان بازی": زمان لووسی، کلکه سووته، مه رابی. "زبان بریده": ئه وه ی زمانیان بریابی. بی زوان، به سه زمان، بیئده نگ، کپ. "زبان بستن": بیئده نگ بوون، قسه نه کردن، دهم لیکنان، مته ق لیوه نه هاتن. "زبان

زبان درازی: چه نه چهن، چه نه لیدان، چه نه دان، زوربیژی، زمان دریژی، هه له وهری.

زبان درکشیدن: بیده نگ بوون، دهنگ نه کردن، وسبوون، متبوون، متهق لیوه نه هاتن.

زبان دل: زمانی ناخ، ناخوته یان حاله تی که باس له پازی دهرونی که سیک بکا.

زبانران: زمان پاراو، دهم پاراو، بیژهر، فره ویژ.

زبان زه: که وتنه سه رزار، نه و شته ی بابته تی گفتوگوی زوریک له خه لکه، بابته یان قسه یه که خه لکی زور لیی ناگادارین و به یه کتری بلین. "زبان زه شدن": وترانه وه به هوی ژماره یه کی زور له خه لگی، بوونه ویردی سه رزاران. ناوده رکردن، ناویانگ پویشن.

زبان زدن: بریتی له قسه کردن، په یقین، ناخاوتن.

زبان سندن: (1) بریتی له واده و به لین لیوه رگرتن. (2) بریتی له بیده نگ کردن، دهنگ لیپرین.

زبان شناختی: زمانناسانه.

زبان شناس: زمان ناس.

زبان شناسی: زمان ناسی، زانستی که تاوتوی چیه تی، پیکه اته و گورانکاریه کانی زمان و پیوه ندیی نه وان ده گه ل چالاکیه مرویبه کانی تر ده کا.

زبان عامیانه: زمانی هه موانی، زمانی ره شوکی.

زبانک انداختن: زمان دهره یانان به نیشانه ی گالته پیکردن یان شیرینکاری.

زبان کلک: (ز.ن.ک) زمانی پینوس، نوکی پینوس.

زبان گرفته: (1) بیده نگ، وسکت، کپ، کپ. (2) پروانه: "الکن".

زبان گشادن: زمان کردنه وه، دس به قسه کردن، ده ست به ناخاوتن کردن.

زبانگیر: (1) شوفار، سیخور، زیره وان. (2) که سیک سهریه دوژمن که گیرایی و قسه ی لده ربیکیشن. (3) که سیک که زاری که سیک دی بگری و نه یه لی قسه بکا.

زبانگیری: (1) وه رگرتنی هه وال یان قسه له زمانی که سیکه وه، ژیر زمان چه شتن. (2) لیکوئینه وه و پیدرکاندن له که سانی گیراو.

زبان مادری: زمانی زکماکی/سکماکی، زوانی ماری، زوانی مایی.

زبان مبدأ: زمانی سه رچاوه.

زبان مصور: زمانی وینه یی.

زبان مقصد: زمانی سه رنه جام.

زبان نفهم: نه وه ی له زمان یان مه به سستی به رده نگ یان هه واله که ی ناگا. گه مژه، نه فام، نه زان.

زبان نگاره: نه وه ی زمانیکی پی نه نووسن، خه ت.

زبانور: زوان دار. قسه زان، دهم پاراو.

زبانیه: زمانه، قیتکه ی باریک له ناو شتی دریژدا. "زبانیه آتش": بلئسه، کلپه، گریه، گولوپه، گول، گری ناگر. "زبانیه دار": بلئسه دار، کلپه سه ندوو. "زبانیه زدن": بلئسه سه ندن، کلپه سه ندن. "زبانیه زن": بلئسه سین، کلپه سین. "زبانیه زنان": له حالی کلپه سه ندن دا. "زبانیه کشیدن": بلئسه سه ندن، کلپه سه ندن. "زبانیه های خورشیدی": پزیکه خوریبه کان.

زبانی: (1) زاره کی، به دهم، ده قکی، له بز، زمانی. (2) که سی سه رکیش و شه قی. (3) که سی که قسان بکا و برپای به و قسانه ش نه بی. (4) به پرواله ت.

زبانده: (1) کارامه. (2) هه لبرژارده و په سندرکراو له شتی، کورته، پوخته.

زبانر: (ز) (1) خیح، درشت، زبر، زور، گرس، گه رووز، نالووس، نه پور، نارپیک. (2) زیل، زیل، دهنگی تیژی باریک.

زبانر: (ز.ب) بان، سهر، سه رۆ.

زبانرجه: به رزه پینه، به ردیکی به نرخه ده یکه نه نقیم قاش.

زبانرجه فام: زهردی نامال سه وز.

زبانرجه گون: به رهنگی به رزه پینه.

زبانرجه ستا: (ز.ب.د) (1) ده ست په نگی و چازان، ته رده ست، به ده ست و برد. (2) به هیژ، توانا، خاوه نی توانایی و ده سه لات. (3) سه ره وه ی کور یان

مه جلیس. (4) فه رمانپه وا، حاکم.

زبانرژیر: سه ر و خوار، سه ر و ژیر، سه راوژیر.

زبانر سو: لای سه رۆ، به شی سه ره وه ی شتی.

زبانر مرد: پیاوی به توانا و ناودار و هه لبرژارده.

زبانرنگر: به رفره پروان، بیرئاوه له، هیممه ت به رز.

زبانرورژنگ: زیره ک و وریا، زکوزینگ، گورجوبه کار.

زبانرین: سه روترین، به رزترین.

زبانروده: دس به جی، بی پامان، کوتوپر.

زبانون: (1) داماو، بیچاره، بی ده سه لات، ژیرده ست. (2) تیکشکاو، به زیو، گرفتار. (3) کزولواو، له پ. (4) شتی بی پمین له هر شتیک. قامخوش. "زبانون گیر": ناژارده ری که سانی لاواز و سته م لیکراو.

زبانرقتی: (1) بی نرخ. (2) سست، خورانه گر، پانه وه ستاو. (3) لاواز، بی هیژ.

(4) به رگه نه گر، که م تاقه ت.

زبانرجه: (1) ناژار، نه شکه نه ج، سزا، جه زره به. (2) نه هیشتن، پیشگرتن. "زبانرجه دان": ناژار و نه شکه نه ج، سزا، جه زره به دان. "زبانرجه رده": ناژار و نه شکه نه ج، سزا، جه زره به دان. "زبانرجه رده": ناژار کیشتان، جه زره به کیشتان.

زجرآور؛ زهجر و ناپهحهتهی هین.
زجرکش: کووژراو به هوی ئازار و نهشکه نهوه.
زحمتا: (1) قهله بالعی، پرایسی، چیری، ئاپوره. (2) زهحمت، زامهت، مهینهت، نه رکی گران، گوچپر. (3) ههول و تهقالا. (4) بپوانه: "مزاحمت". "زحمت را کم کردن": (1) پویشتن له لای که سیک، زهحمت که م کردنهوه. (2) مردن، کوچی دویسی کردن. "زحمت رسیدن به کسی": تووشی نهخوش بوونی نهو. ئازار و زهریه ویکهوتن بهو. "زحمت کسی را کشیدن": چاوه دیری و ئاگاداری لیکردن لهو. "به زحمت": به هولی ژور، به دژواری، به زهحمت. **زحمت افزا**: مایه پهنج و زهحمت، ژورکه ری زهحمت.
زحمتا بردن: زهحمت کیشان، پهنج بردن.
زحمتکش: زهحمته تکیش، پهنجهه، پهنجهه، نه رگ گران، کریکار.
زحمت دادن: (1) پهنج پیدان، زهحمت دان، چهوساندن. (2) قهره پهستان کردن، قهره بالعی کردن.
زحمت کردن: (1) بوونه هوی ئازارو جهز به. (2) قهره بالعی کردن. (3) جی پی تهنگ کردنهوه.
زحمت کشیدن: پهنجدان، نه رکی گران کردن، کردوکوش کردن، زهحمت

کیشان، چهوسان، چهوسانهوه. "زحمت کشیدن بی بهره": پهنجهه پوی، زهحمت کیشانی به خویرایی. "زحمت چیزی را کشیدن": وه نه ستوگرتنی نهجامدانی کاریک. "زحمت کسی را کشیدن": چاوه دیری و ئاگاداری لیکردنی.
زحیر: (1) نقاندن. (2) بپوانه: "اسهال". (3) ئازاردهر. (4) خه م، پهنج. "زحیر خوردن": خه م خواردن.
زخرفا: زی، خشل، نهخش و نیگار.
زخم: (1) برین، زام، چوی. (2) ئازار و ئیشی سوژداری و دهروونی (زخم زبان). (3) زهبر، لیدانیک. "زخم و زیل": برینی ژور. "زخم و زیلی": بریندار، زامدار. "به زخم گرفتن": لیدان، کوتان.
زخم آوردن: بوونه هوی زیان و ئازار ویکهوتن.
زخم برداشتن: برینداربوون.
زخم بندی: برین پیچی.
زخم خوردن: برینداربوون، زامداربوون.
زخمدار: بریندار، زامدار.
زخم رسیدن: ئازاردیتن، زیان لیکهوتن. زهبر ویکهوتن.
زخم روحی: داخدار، داغ دیهیی.
زخم زبان: بریتی له قسهی ناخوش و ناحهز که دلی که سیک بیشتینی، تانه، تهشهر. "زخم زبان زدن": پهنجدان که سیک به تانه و تهشهر.

زخم زدن: (1) بریندارکردنی که سیک. زیان پیگه یاندن. (2) زهبر لیدان. (3) گهستن، پیوه دان.
زخم شدن: زیان دیتن، پووشان، چلاک کردن.
زخم کاری: زامی قورس و گران، برینی کوشنده، برینی کاری.
زخم کردن: بریندارکردن. لیدان، زهبر لیدان.
زخم کش: بریندار، زامدار.
زخمگاه: شوینی بریندار کراو. شوینی زیان هه لگر.
زخم معده: دلکهزه، دلکهزی.
زخمناک: زامدار، چویدار.
زخم نظر: چاوار، چاوهزار.
زخمه زدن: سازلیدان به "مضراب".
زخمه زدن: ژه نیار.
زخمی: بریندار، زامدار، چویدار. "زخمی شدن": برینداربوون. پووشان، پووکان.
زخمیدن: نالاندن. نقاندن.
زدايش: سپینهوه، لبردن، پهنجدنهوه.
زداييدن: بپوانه: "زدودن".
زداينده: سپین، سپینه، لابهه، پاککه رهوه، په پین، هه شفین.
زدايیده: سراو، لابراو، پاکه وه کراو.
زدگی: زهدهیی، حالهتی زهدهبوو، حالهتی نارازی و بی هیوایی و ماندویهتی. زهدهدار، عهیدار. لوسی.

زفن: (1) لیدان، زه پانن، کوتان، کوته لیدان، گهمشاندن، سرهواندن، تی سرهواندن، قوتان، دوق، ئازاردان. (2) لیدان، ژهندن، دهنگ دهره پانن له ئامرازی مؤسیقا. (3) چه سپاندن (زدن پوسترها به دیوار). (4) پیوه دان، گهستن (مار زدن). (5) دزین، پفاندن و بردن (کیفم را زدند). (6) برین، په پانن (درختهای پیاوه رو را زده اند). (7) تاشین (ریشش را دوتیغه زده است). (8) به کاره پانن (دو بسته تریاک زد). (9) خواردن، خواردهوه (یک ساندویچ زد). (10) ته نینهوه، داگرتن، ته شه نه کردن (سرطان به زیرسینه اش هم زده است). (11) سازکردن، دروستکردن (روی رودخانه پل زده اند). (12) کاپه کردن، گه مه کردن (بیا فوتبال بازی کنیم). (13) دامه زراندن، دانان (احمد شرکت زده است). (14) پاوکردن. (15) نزیک بوونی شتی له شتیکی تر به تاییهتی له باری چۆنیه تییهوه (رنگش به سیاھی می زد). (16) لیکدان (اول باید تخم مرغها را در یک کاسه بهم بزنیم). (17) هه للاجیکردن. (18) که م کردنهوه، لبردن (از خرج خانه می زند و پس انداز می کند). (19) بارین (باران تند می زد). (20) هاتن (باد سردی می زد). (21) هه لاتن، هاتنه دهر، دهرکهوتن (آفتاب زده بود که راه افتادیم). (22) پووشن کردن، هه لکردن (کبریت می زنف).

23) تايپ کردن (نویسنده متن را میخواند و منشی با ماشین تحریر میزند).
 24) بهدگویی کردن، دوزمانی کردن، قسههینان و بردن (در اداره برای همکارها میزند). 25) نارهحت کردن (رفتار ناپسندشان مرازد).
 26) پارک کردن، راگرتن (بزن کنار).
 27) ههولدان، تهقالکردن (هرچه زدن نتوانست کاری بکند). 28) دنده گورین (بزن دو). 29) گویکردن، ههلگرتنهوه(از روی ایمن نوار برایم بزن).
 30) بهرهمهینان، دوستکردن. 31) چاپ کردن (عکس قاتل را توی روزنامه زدهاند). 32) دیاریکردن (برای تو چقدر حقوق زدهاند؟). 33) شکست پیدان، بردنهوه (تیم ما دو بریک حریف را زد).
 34) هیرش کردن، ههلمت بردن (زدیم به نیروهای دشمن). 35) ههلدان(چادر زدن). ههلقهندن، ههلگهندن (باید پشت کوه چاه بزنیم). 36) دهکردن، پوان (درختها جوانه زدهاند).
 37) بهرابهریکردن، هاوتاییکردن.
 38) کردن، نهجامدان. 39) بهرهولای شتیك چوون. 40) وتن، گوتن(حرف زدن). "زهن چیزى (تو) سرکسى"; پوزدان و به پروی نهو دا هینانهوه، بهچاودادانهوه.
 "زهن زیر چیزى"; حاشاکردن لیى. "بزن قدش"; لیى دهوه.
 زهوبند؛ ساتوسهودا، خلینهوبلینه، کهین و

بهین، تهون و بهست، پیلان.
 زهوخورد؛ تیکههلچوون، پیکداههلپژان، لیكدان، پیکدادان، کوتهککاری، پهفچوون.
 زهودگی؛ سرین، مالینهوه، ههشف.
 زهودن؛ فهسرین، سرین، سرینهوه، نهسترین، پاکهوکردن، ههشفاندن، ههشفاندن، ههشفین، ههلهسون. رنین، کپان، کپاندن.
 زهوده؛ سراو، ههشفی، پاککراو.
 زههشدن؛ کوتراوی، لیدراوی، زهپیان. وهرهزبوون، بیزاربوون، زهدهبوون.
 زهآب؛ ئاوی زهیر. شهپاب به رهنگی زهره.
 زهآه؛ زری ساز.
 زهادهخانه؛ جبهخانه، بارووتخانه، نهمباری چهکوچول، کارخانهی چهک سازی.
 زهاعت؛ کشتوکال، وهزهیری، جووتیاری.
 "زهاعت آبی"; ئاویژه، بهراو، بهراوهکیل.
 "زهاعت دیمی"; دیمهکار، دیمهکیل، کشتوکالی دیمی.
 زهاعت کار؛ وهزهیر، جووتیر. "زهاعت کاری"; 1) وهزهیری، جووتیاری. 2) زهوی چینراو.
 زهافشان؛ 1) زهیرهوشین، کهسیک که زهیر و زهیرهوهبهخشیتتهوه. 2) زهپی، زهیرپاف.
 3) به ئاوی زهیر یان شتی لهو بابهته نووسراو.

زهافشان؛ زهیرهوشان، زهیرهوشان. بهخشینهوهی زهیر و سکههی تهلا. پارهخهرج کردن و دلآوایی.
 زهراق؛ 1) فریودهه، خاپین، فیلباز، فریوباز. 2) جوان و فریودهه.
 زهراگین؛ پولهزهیر. تهواو رهنگ زهره به رهنگی زهیر.
 زهاندوه؛ 1) ئالدوز، ئاوهزهیر، زهیرکفت، زهیرکوت، زهیرچن، مهتلا، مهتلا، تهلاکاری، زهیرهوشان، پووکیشى زهیر و زهیر. 2) زهیرپاف. 3) فریودهه، خاپینهه. 4) به رهنگی زهره.
 زهاندوز؛ مال و سامان کوهکهروهه.
 زهراه؛ زهریا. دهریا.
 زهراهی؛ زهریایی، ئوقیانووسی.
 زهریازی؛ خهرج کردنی مال.
 زهزیفت؛ زهیرپاف، زهپی، پارچهی پایهل زهیر.
 زهرت؛ (ز) بهشیوهی کتوپر، لهناخافل.
 "زهرت و پرت"; قسهی قور و پووج. "زهرت و زهرت"; پشت سهرییهک، لیكدالیكد.
 زهرتشتی؛ گهور، گافر، گاور، فهلا، ئاگریههست، پیرهوی ئایینی زهدههشت. "کیش زهرتشتی"; ئایینی زهدههشت.
 زهخرید؛ 1) به زهیرکپاو، زهیرکپ، زهیرخپی، نهوهی به پاره کپاوه. 2) تهواو ملکههچ.
 زهخیز؛ کان/کانگای زهیر. زهوییهک که بهروبوومی زور بدا و قازانجی زوری لی

ههلگرتنهوه، خاکی بهپیت و بهرهکته.
 زهه؛ زهره، زهر، بهرهنگی ئالتوون.
 "زههفتاری"; زهردی توخ/پیرههنگ.
 زههپاب؛ زهرداو، زهرتال.
 زههپوست؛ زههپیست، له نهزادی زهره.
 زههپی؛ وردهههمار، دههاری زور باریک له لهش دا.
 زههچهره؛ کهسی که پوخساری بهرهنگی زهره بی، ژاکاو، شهمزبو، سیس بووگ.
 زههروخ؛ 1) کهسیک که رهنگی پوخساری زهره بی. 2) بریتی له شهرمهزار.
 زههرو؛ 1) پوخسار زهره. 2) بریتی له خهجالهت و شهرمهزار. 3) نهخوش و بیخال. 4) بیبهش، ناهومید.
 زههرویی؛ 1) زهردی رهنگی پوخسار. 2) شهرمهزاری، خهجالهتی، تهریقی.
 زههشتی؛ بپوانه: "زهرتشتی".
 زههشدن؛ 1) زهردههلهگهپان. 2) سیس بوونی گیا، ژاکان. 3) بهرهنگی زهره دهههاتن. "زههشدن آفتاب"; تیشکی نزیک به خوراوبوون، کاتی زهردههپه.
 زههفام؛ ئامال زهره، هههرشتیکی به رهنگی زهره.
 زههک؛ چووکهلهی زهره، ئامال زهره.
 گهزهه.
 زههکردن؛ 1) زورترسان. 2) میزکردن بهخودا به تابهتی بههوی ترس. 3) به رهنگی زهره دهههینان.

زردگوش: بریتی له دوو پوو، پوو بپن.
زردگون: به پره نگی زهره، ئامال زهره.
زرده: زهر دینه، زهر دینه.
زرددهی: زه پری بی خه وش.
زردی: (1) زهر دی، زهر دایی، زه راهی، زه رای، پرهنگ ئالتوونی. (2) زهر دویی، زهر دهیی. (3) زهر دینه.
زرزن: (زر زرد) گریان. له خو پرا قسه کردن.
زرشاس: زه پناس. زه پکار، ئالتوونچی.
زرصامت: دارایی و که لوپه لی نه ختینه.
زرع: چاندن، کیلان.
زریشان: بپوانه: "زرافشان".
زرق: فیلبازی، فریوبازی. ته پده سستی.
"زرق فروش": دوو پوو، پیا باز.
زرق و برق: زریقه و بریقه، بریتی له زه پ و زیو و جوانی پواله تی.
زرکش: بپوانه: "زر بفت".
زرکوبی: ته لاکاری، شوغل و کاری ته لاکار.
زرگر: زه پینگه، زه پگر، زه پکار، ئالتوونچی.
زرگون: به پره نگی زه پ، ته لایی.
زرنشان: (1) ئه وهی پره نگی زهر دیمان لیدایی. (2) ته لایی.
زرنگ: زه رکه، زه رینگ، زه رینگ، زیت، زیتله، زه ز، زه زیکل، وریا، به چنگ، هس قه کری، یه مان.
زرنکار: بپوانه: "زراندود".
زره: زه پ، زرخ، کراسی ئاسنی

شه پکه ران، سه رکه وای له ئاسن هونراو که بو شه پ ده بهر ده کار.
زره پوش: (1) زه پ پوش، که سئی که زه پ ده بهر دایه. (2) هه رچی گولله نایه پری.
زره گر: زه پ ساز، که سئی که زه پ دروست ده کار.
زریه: پیاوی بیه تیژ و پوخ سووک. زه رده چیه وه. "زه پری": به پره نگی زهره.
زه پین: له جنسی زه پ. به پره نگی زه پ، ته لایی. جوان و پاراوه.
زه پین بهره: براوهی قازانج و به شی باش.
زه پین قام: ئامال زهره، به پره نگی زهره، ته لایی.
زه پین کاسه: (1) قاپی که له زه پ ساز کرابی. (2) بریتی له خو.
زه پون: (1) به پره نگی زهره، ته لایی. (2) سه وز و به گه شه.
زه پتن: بپوانه: "زه پتن".
زه پت: دزه پ، ناحه ز، ناشه پین، گه ست، ناپه سندن، دشته، دشت، خاپ، دژی جوان.
زه پتار: به دگو، زمان پیس، بی ئه ده ب.
زه پت خو: به دخوو، به دخولق، توو پره و تووسن.
زه پت رو: بیچم ناحه ز، ناشه پین.
زه پت کار: ئا کار ناپه سندن، به دکار، به دکاردار.
زه پت گو: به دگو، زمان پیس، جنیو فروش.

زه پت نام: به دناو، پیسوا، بی ئا پوو.
زه پت یادی: قسه هه لچنن، دوو زمانی، به دگویی.
زه پتی: دشی، دشتی، ناحه زی، ناشه پینی.
زه پت: کوشنده، کوژهر.
زه پت: پشه وایی و فه رمانه وایی کردن. پشه وایی، سه رکا یه تی.
زه پ: وتنی قسه یه کی راست یان درو له پوو گومانه وه. "به زعم خود": به گومانی خو، به قسه ی خو.
زه پ: کوی "زه پ".
زه پیم: پشه وای، پیه ر، سه روک، سه رکرده، گه وره ی قه وم.
زه پار: سه ختی و مهینه تی. هاتو هوار، هه رای به سام.
زه پاو: سو زانی، قاحبه.
زه پنگ: نه گه ره.
زه پاف: شه وی پهره، هاو نوینی بووک و زاوا بو یه که م جار.
زه پت: (زه) ئه ستوو، قه به، قه له و. (2) دژوار، گه رگرفت. (3) زور، فراوان.
زه پت: (زه) به خیل، قه پینس، سه قیل.
زه پاره: لاسار، گوئی نه ده ر، قه پسیچمه، خیه سه ر.
زه پسه: بپوانه: "سه پخول".
زه پسم: هه لامه ت، هه لمه وت، ئارسم، په سیو، ساغ، فه پینگ، مه ر، بابینی.
"زه پسمی": هه لامه ت دار، په سیودار، ئارسمی.

زه پ: پاک، خاوین، داوین پاک.
زه پیدن: بپوانه: "زه پیدن".
زه پیل: بالووک، بالووک، بالوکه.
زه پال: خاوین، پوون، ئاوی پوون و ساف.
زه پت: (1) خه تا، هه له. (2) گوناح.
زه پزال: له راندنه وه، جوولاندنه وه، له راندنه وه ی زه وی.
زه پ زه ن: پوانینی زه ق و کونجکولانه یان پوو هه لئاوانه.
زه پ زه له: (1) بوومه له زه، بووله ره، له زه رکه، له زه ران. منالی زور هارو هاج و بزوز.
"زه پ زه زه": خه ساره ت دیتوو به هوی بوومه له زه، بوومه له زه لیدراو.
زه پ زه شناسی: بوومه له روزه ناسی، زانستی که بوومه له زه و هکاری سه ره له دانی تاوتوی ده کار.
زه پ: ئه گه رجه، بسک.
زه پ زه لک: ئه گه رجه ی جوان و له به ردلان.
زه پ زه ل: (زه ل) خلیسکان، هه لخلیسکان.
زه پ زه ل: (زه ل) خلیسکان و که وتن.
زه پ خه تا: گوناح. (3) ناته وایی، که مو کوو پی.
زه پ یفن: ترس، خو ف. "زه پ یفن بستن": تو له ساندنه وه، تو له کردنه وه. "زه پ یفن کردن (دادن)": ترساندن.
زه پ لیل: ئاوی ساف و پوون.
زه پ مار: نه ی زه ن.
زه پ مارم: کوی "زه پمه".

زمام: (1) ھوسار، جَلھو. (2) ئىختيار، دەسلەت.

زمامدار: ھوسارىيە دەست، جَلھو بە دەست. كەسنى سەرھەۋىيى ھۆكۈمەت، پىياۋى دەۋلەت. "زمامدارى": ھۆكۈمەت، پىيەرى.

زىمان: ۋەخت، كات، سات، پۇژگار، سەردەم. "زىمان خواستى": ۋەخت ويستىن، مۆلەت ويستىن. "زىمان دان": كات پىدان(دان)، دەرفەت پىدان. "زىمان مەكان": شوپىنكات، شوپىن كات.

زىمان بىلى: كات دىيارىكىرىن، دىيارىكىرىن ماۋەيەكى كەم و دىيارىكىراۋ بۇ دەسپىك و كۆتايى كارىك.

زىمانىت: نەخۇشى دىرپۇخايەن و لەپىكەۋىتن.

زىمان سىنج: (1) تامىز. (2) كورپۇمىتىر.

زىمانە: (1) سەردەم، دەۋران، پۇژگار، زەمانە. (2) پەتا، عەيب، كەمكورتى، پەككەۋتوۋىيى. (3) ماۋەيى ژيان.

زىمانە ساز: سازگار دەگەل پۇژگار، كەسپىك كە دەگەل ھەلومەرجى پۇژگار بسازى و نەكپورپۇتەۋە.

زىمانى: (1) يەكزەمان، پۇژگار، زەمانىك. (2) ھاۋچەرخ.

زىمرا: بىروانە: "بىروانە: رىشخند".

زىمخت: (زۇم) (1) ناقۇلا، نارپىك، قولۇر. (2) ئەستور، قەبە. (3) بەخىل، قىرپىس. "زىمختى": توندوتىزى.

زىمردھام: ئامال سەۋز، بەپەنگى سەۋز. **زىمىر:** رىز، دەستە، گروپ.

زىمىزە: (1) لۆرە، لۆرەلۆر، نارەنار، وىر، وىرە، وىرەۋىر، نىۋىر، ھۆرە، ھۆرەھۆر، ھورباندىن، پىچار، گۇرانى لەسەرخۇ و لەبەرخۇۋە، گۇرانى بەسۆزە، گۇرانى لەبن لىۋانەۋە. (2) دەنگۇ. (3) پارز، قىسەي نەپتى. "زىمىزە زىرلەي": ورنىگ، ورنىگە، ورنىگە ورنىگ، ورنىگ، ورنىگە، ورنە، ورنەۋرلۆرانەۋە، لۆرپانەۋە، لۆرپىنەۋە. "زىمىزەكنان": لەبەرخۇۋە.

زىمىستان: زىستان، زىسان. "زىمىستانە": زىستانى، شىۋاۋ بۇ زىستان.

زىمىن: (زۇم) كات، سات، پۇژگار. "در زىمىن": دەزبەجى، دەمودەست، خىرا.

زىمىن: نەخىش و نىگاركرىن.

زىمىر: جىگەي زۇر سارد، سەراماۋسۇل.

زىمىل: (زۇم) لاۋاز، ترسەتۇك.

زىمىن: (1) زەۋى، زەقى، زەي، ھەرد، خاك. (2) قوۋنەنشىن و لەجى داكەۋتوۋ، كەمكورتى دار و لەكاركەۋتوۋ. "زىمىن ابزا": لەرزك، زوھۇر، زەۋىنى زۇنگ، زەۋىنى ئاۋدەلەين. "زىمىن باتلاقى": زەۋىنى زۇنگ، چارچىق. "زىمىن بە دندان گرقتن": ئۇقرەلىپران بەھۇي ژان و توۋپەيى زۆرەۋە. "زىمىن بى گىيە": پوۋتەن، پوۋتەنى، پوۋتال، قاقپ. "زىمىن پىرگىيە": زەمەن، زەمەند، زەۋىنى پىرگىيا. "زىمىن را بە آسمان دوختن": ھارت و

ھورت و درۋى زىل كرىن. ھەۋل و تەقالاى زۇر دان. "زىمىن سىنگلاخى": چەقەن، تىتم، تىتمەن، پەقەن. "زىمىن غىرقابىل كشت": نەكىل، سخار. "زىمىن گىداشتن بار": زان، زىمىن. "زىمىن گىداشتن كارى": بەناتەۋاۋى جىھىشتىنى ئەۋ كارە. "زىمىن و آسمان را بە ھىم زىمىن ريختن": ئازاۋەنانەۋە. "زىمىن و زىمان": ھەموو جىيەك، ھەموو كەس. "زىمىن و زىمان را بە ھىم باقتن": پەنابردنەبەر درۋى جۇراۋجۇر يان ھاشوھوش. "زىمىن ھىمىوار": تەختان، دەشتانى. "بىر(بە) زىمىن زىمىن": بە زەۋى دادان. شىكست پىدان، بەزاندن. "بە زىمىن گرم خوردن": مردن يان بەدبەخت بوون. "رۋى زىمىن سفت نشاشيدن": ئاگا دارنە بوون لە دەرنجىمى خراپى كارىك. نە بوونى پىشپىنەي دۇران يان شىكست. "گرە زىمىن": گۇي زەۋى، تۇپى زەۋى.

زىمىن باز: كەسى كە كارى كىپىن و فرۆشتىنى زەۋىيە.

زىمىن بىر: ۋەزىرەي كە بەخاترى بوونى زەۋى بەشى زۇرتلە داھات بەرى.

زىمىن پىمى: (1) ئەۋەي كە بە سەر زەۋى دا دەۋرا و لە جىيەكەۋە بۇ جىيەكى دى دەجى، گەشتىار، توۋرىست. (2) پوۋپىۋ، زەۋى پىۋ.

زىمىن خورن: (1) بە زەۋى داكەۋتەن، بە زەۋى دادان. (2) شىكست خورن لە ژيان يان لە كارىك دا. (3) دابەزىن و

ھاتنەخوارى چۆنپەتى كار. (4) دابەزىنى نىخ.

زىمىن دار: (1) خاۋەن زەۋى. (2) سىنور پارىز.

زىمىن زىمىن: (1) بەزەۋى دادانى كەسپىك يان شىكست. (2) شىكست دان يان بەزاندنى كەسپىك. (3) دابەزاندنى نىخى كالا.

زىمىن سالارى: فىئۇدالىتە، خانخانەكى.

زىمىن شناسى: زەۋى ناسى، "زىمىنلۇزى"، زانستى كە سەبارەت بە خولقنىرانى زەۋى و چۆنپەتى چىنەكانى و بەشە جۇراۋجۇرەكانى دەۋى.

زىمىن شو: زەۋى شۆرەۋە. شىكى كە زەۋى پى پاك دەكەنەۋە، تەي.

زىمىن شىمى: "زىمىن شىمى".

زىمىن فىزىك: "زىمىن فىزىك".

زىمىن گرايى: "زىمىن گرايى".

زىمىن گىر: لەجىدا كەۋتوۋ، پەككەۋتوۋ، زەۋىن گىر، زەۋىن گىر، كەسى كە قوۋنەنشىنە و ناتوانى بەپىۋەپىۋا، لەپىكەۋتوۋ.

زىمىن لوزە: بىروانە: "زلزلە".

زىمىنە: (1) بەستىن، بوار. (2) بارە، وارە، دەربارە. (2) پوۋى شىكست كە لەۋ دا نەخشە يان پەنگىكى لىدەكىشەۋە، بووم. (3) پانتايى. (4) بابەت. "زىمىنە چىدىن": ئامادەكرىنى پىشەكى و پىداۋىستىيەكانى كارى يان شىكى. "در زىمىنە": سەبارەت بە، لەبابەت.

زمینه چینی؛ ناماده کردنی پی‌شکه‌ی و پیداو‌یستییه‌کانی کارئ یان شتی، ریگا خو‌شکردن.

زمینه ساز؛ ریخو‌شکه‌ر، ده‌راوخو‌شکه‌ر. زمینه سازی؛ ریگا خو‌شکردن، ده‌راو خو‌شکردن.

زمینی؛ (1) زه‌وینی، به‌رام‌به‌ر ئاسمانی. (2) دانیش‌توی گۆی زه‌وی. (3) زه‌وینگی.

ژن؛ ژن، زه، زینه، پیره‌ک، ئافره‌ت، مرۆفی میچکه. "ژنانگی"؛ ژنایه‌تی، ژنه‌تی، که‌یوانویی، کاری تایبه‌ت به‌ ژنان.

"ژنانه"؛ ژنانه، تایبه‌تی ژنان، وه‌ک ژنان. "ژن بابا"؛ زپدایک، باوه‌ژن. "ژن بارگی"؛

ژنبازی، فین، داوین ته‌پری. "ژنباره"؛ میبار، تۆلار، فینۆک، فچۆزک، پیاوی داوین ته‌پری. "ژنباز"؛ ژنباز، دلچه‌ری، پیاوی که

ه‌ز له زۆر ژنان ده‌کا، داوین ته‌پری. "ژن بدکاره"؛ به‌ستۆک، ژنی داوین ته‌پری

به‌ده‌ست هه‌رکه‌سه‌وه. "ژن برده"؛ ژن هینان، پیکه‌تانی ژنای هابه‌ش. "ژن بوون"؛ ئافره‌تیتی، ژنیتی، ژن بوون. "ژن پدر"؛ زپدایک، باوه‌ژن، باواژن، دیدی. "ژن خجالتی"؛ نارین، ژنی شه‌رم. "ژن خواستن"؛

خو‌ازینی کردن. ژن هاوردن. "ژن دانه"؛ دابین کردنی پی‌شکه‌کیه‌کانی ژن هینانی

پیاو. "ژن خودفروش"؛ سۆزانی، شه‌لف، ژنی له‌ش فروش. "ژن دوست"؛ ژن خو‌شه‌ویست، میبار، تۆلار. "ژن ذلیل"؛ شه‌کله، ئالی. "ژن

سالاری"؛ ژن سالاری، می‌وه‌جاخی. "ژن سلیطه"؛ جانانه، تلۆخ، هه‌یشۆ، ژنی بی‌شه‌رم و زمان درێژ. "ژن شکم‌گنده"؛

مه‌شکوئی، ژنی ورگ‌زل. "ژن شهوانی"؛ گانه‌کی، سیت بلۆق، هه‌شه‌ری. "ژن صفتا"؛

لاواز و ترسه‌تۆک و نه‌ویژ. "ژن طنناز"؛ لووته، ژنی به‌ناز و شه‌رمیون. "ژن کردن"؛

پیکه‌تانی ژنای هابه‌ش. "ژن گرفتار"؛ ژن هینان، ژن هاوردن، ژنانین، ژن خواستن.

"ژن غیرمسلمان"؛ کیلۆک، کیلیک. "ژن گمنام"؛ ژنکۆک، ژنی بی‌ناوونیشان وه‌ک بۆره‌پیاگ (مردگمنام). "ژن لاغرمردنی"؛ قرچه‌لۆک،

ژنی لاواز و په‌قه‌له. "ژن مسیعی"؛ خارسک، ژنه‌گاور، ژنه‌فه‌له. "ژن ناشره"؛ ناچیزه، ژنی

که له فه‌رمانی شوو سه‌ریچی بکا. "ژن وئگرد"؛ له‌ککاته، له‌یله‌دۆنی، مالانگه‌پ. "ژن هوودار"؛ سه‌ریه‌ه‌وی، ژنی پیاوی دوو ژنه.

"ژن یانسه"؛ ئاوه‌سوو، ژنی له‌زگ وه‌ستاو، عوزر نه‌شۆر. "ژنی که‌ ادای مردان را درمی آورد"؛

نیریلۆکی. "ژنی که‌ زیاد می‌زاید (وود)"؛ زایا، زایی، زاقۆک، زه‌وک، زه‌قۆک. "مرد ژن نما"؛

ژنانیله، ژنانی، کچانی، بله‌کناچی، سه‌رژنانه، سه‌رژنانیله.

ژفاء؛ زینا، زیناح، گانی نا‌په‌وا. "ژفاء محصنه"؛ زیناح ده‌گه‌ل ژنی به‌مێرد.

ژنازاده؛ زۆل، بیژوو، شه‌لووف. ژناشویی؛ ژن و مێردی، ژن و مێردیه‌تی، شووکردنی ژن، ژن هینانی پیاو.

ژناکار؛ زینا‌کار، پیاو یان ژنی زینا‌که‌ر. ژن به‌زه؛ پیاوی جا‌که‌ش و بی‌غیره‌ت،

گه‌واد، پیاوی که‌ ژنه‌که‌ی خۆی بخاته ئیختیار که‌سانی دیکه‌وه و پا‌ره وه‌رگری.

ژن پوش؛ پیاوی که له شانۆدا به‌رگی ژنان ده‌به‌ر ده‌کا و پۆلی ژن ده‌گێڕی.

ژن جلبا؛ تایبه‌ته‌ندی پیاوی که‌ ژنه‌که‌ی خراپه‌کاره.

ژنجه‌وره؛ سکا‌لی تیکه‌ل به‌ گریان و نا‌له. ژنجه؛ ژانی سک.

ژنجیادن؛ شیوه‌ن کردن، شین و شه‌پۆرکردن.

ژنجیر؛ زنجیر، چه‌ند ئالقه‌ زنجیری تیکخراو. "ژنجیر پا‌ره کردن"؛ بریتی له

دیوانه‌بوون. زنجیر پساندن. "ژنجیر خاییدن"؛ بریتی له هه‌ولدان بۆ ئازادی و

پزگاریبوون. "ژنجیر کردن"؛ بستنه‌وه‌ی که‌سی یان شتی به‌ زنجیر، زنجیرکردن.

ژنجیرگر؛ زنجیرساز، که‌سی که‌ زنجیر دروست ده‌کا.

ژنجیره؛ (1) شریته، زنجیره. (2) سپیال. (3) سیایی ناوی باب و با‌پیران. "ژنجیره‌ای"؛

زنجیره‌یی. یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک، پشت سه‌ری یه‌ک. "ژنجیره‌ متنابو‌با"؛ زنجیره‌ی یه‌کنا‌یه‌ک.

ژنجیری؛ (1) شیتی که‌ به‌ زنجیر به‌سه‌ستبیتیان‌وه تا ئازار به‌ که‌س نه‌گه‌یه‌نی، مه‌ترسیدار. (2) دیل، یه‌خسیر.

ژنچک؛ سۆزانی، قاحبه.

ژنخ‌زدن؛ چه‌نه‌لیدن، قسه‌ی پو‌وج کردن. ژنخ‌برخوون‌زدن؛ شه‌رمه‌زاربوون، سه‌رشۆرپوون.

ژندان؛ گرتووخانه، به‌ندیخانه، زیندان، هولقدو، دوساخ، دوساخ‌خانه، قولیک، دوساق. "ژندان ابد"؛ چه‌پسی هه‌تا‌هه‌تایی.

"ژندان انفرادی"؛ زیندانی تاکه‌که‌سی. "ژندان تادیبی"؛ بپروانه؛ "حبس تادیبی".

ژندانفشان؛ وه‌ردیان، زیندانه‌وان، زینانوان، زینانه‌وان، دوساخوان، دوساخچی.

ژندانفشی؛ به‌ندی، زیندانی، چه‌پس(ی)، چه‌فسی، گراو، گیروا، ما‌پووس، که‌سیک که له زیندان دایه. "ژندانفشی کردن"؛ خسته‌

زیندانه‌وه. ژنداوور؛ چه‌لال، په‌وا.

ژندبار؛ ئازه‌لی بی‌ئازار وه‌ک مه‌پ و گا.

ژندباف؛ خوینه‌ری سه‌روود یان ئاواز.

ژندخوان؛ خوینه‌ری کتییی زه‌ند، پی‌شه‌وای زه‌رده‌شتی. بریتی له بولبول و هه‌ر په‌له‌وه‌ریکی ده‌نگ خو‌ش.

ژندگانی/ژندگی؛ ژین، ژیان، نژگ، زیوار، رابواردنی ته‌مه‌ن. "ژندگی دانه"؛ ژیاندن، ژیانن، بژیوپێدان، به‌خۆیکردن.

"ماهیه‌ژندگی"؛ بژیو، پی‌ بژیو، ژیوار. ژندگی نامه؛ ژیاننامه‌نوسی،

"بیژوگرافی". "ژندگی نامه‌ خودنوشت"؛ خو‌ژیاننامه، "تۆتوبیژوگرافی".

زنده: 1) زیندوو، زینوو، زیندک، زیندگ، زینگ، زیندی، زنتو، زنده، زنه، گیاندار، گیان له بهر، به رامبهری مردگ. 2) راسته وخو. "زنده باد": بژی. "زنده بوون": بوون، مان، زیندوو یه تی، زیندوو بوون، هه یین. "زنده داشتن": زیندوو پراگرتن، ژیان و ته من پیدان. پایه دارکردن، جیگرکردن. "زنده شدن": قه ژینک، ژیان هوه، زیندوو بوون هوه. "زنده کردن": زیندووکردنه هوه، ژیان پیدان. به که یف و زهوق کردن. وه بیرخستنه هوه، وه یادخستنه هوه. **زنده به گور:** زینده به چال، زینگه چال، زینده به گور، گیاندارئ که به زیندوو یی له خاک دا بنیژری. **زنده دل:** دلاوه دان، دل زیندی، دل زیندوو، وشیار، وریا، دلخوش، شاد. **زنده زان:** 1) بوونه وه ری که له پیگه ی گه شه کردنی ته واوی تۆل له له شدا و دواتر هاتنه دنیا به شیوه ی زیندوو زاوژی ده که ن. 2) منالداربوون، زان. **زنده نگاری:** بپروانه: "انیمیسیم". **زنده ییاد:** نهر، که سی که ناوی به باشی ده مینیی. **زندیق:** بی دین، بی پروا به خودا، کافر. پیروهی ثابینی مانی. **زنش:** بپروانه: "ضربان". **زنگ:** زهنگ، لیث، چلکی سهر کانزا.

گوناح. "زنگ بستن": زهنگ هینان. "زنگ خاطر دل": خه م، که سهر. "زنگ زگی": زهنگ لیدان، زهنگ هینان، زهنگ هه لیتان، زهنگ لیتنیشن. "زنگ زهن": زهنگ هینان. پیس بوون، تیوه چوون. "زنگ زه": زهنگاوی، زهنگن، زهنگی، زهنگ لیدراو. **زنگ:** زهنگ. "زنگ خوردن": زهنگ خواردن، دهنگ لیوه هاتنی زهنگ. "زنگ زهن": 1) زهنگ لیدان. 2) ته له فوون کردن. 3) زهنگ خواردن. **زنگار:** 1) زهنگ، زهنگار، چلکی سهر کانزا. 2) پیسی، ناپاکی. 3) خه م، خه قهت. "زنگار خوردن": زهنگ هینان. **زنگار زه:** زهنگاوی، زهنگ لیدراو. **زنگار فام:** هه رشتیکی به رهنگی که سکی تاریک، به رهنگی زهنگ. **زنگارگون:** بپروانه: "زنگار فام". **زنگاری:** به رهنگی زهنگ، به رهنگی سهوز. زهنگ لیدراو. **زنده:** 1) لیدهر، قوتین. 2) ئه وه ی گۆل ده که. 3) ناحهز، دزیو. 4) ئازاردهر، ناخوش (بوی زنده). 5) زه نیار. **زنوون:** بپروانه: "زنویدن". **زنویه:** ناله، شیوه ن. لووره، قرووسکه. **زنوییدن:** نالاندن، شیوه ن کردن. لووراندن، قروسکاندن.

زهار: 1) ئامان، ئه مان، ده غیله، ده خیله، نه که ی، نه چی و ابکه ی، دوچ. 2) مۆلهت، واده و به لیتن، په یمان. 3) بپروانه: "امانت". "به زهار داشتن": په نادان به که سیك. "به زهار کسی در آمدن": په نابردنه بهر که سیك. **زهار خوار:** په یمان شکین. ئه وه ی خه یانهت له راسپارده ده که. **زهار خواستن (گرفتن):** مۆلهت خواستن. **زهار خوردن:** 1) به لیتن شکاندن، په یمان شکاندن. 2) خیانهت کردن. **زهاردان:** په نادان. **زهاردار:** پابه ند به واده و په یمان، وه فادار، به ته مگ. **زهارد کردن:** 1) پارانه وه، لالانه وه. 2) گلگه بیگردن، گازنده کردن. **زهار نامه:** بپروانه: "امان نامه". **زهاره:** بپروانه: "اولتیماتوم". **زهاری:** ئه وه ی واده و په یمان بیهستی. که سیك که ئه مان و په نا بخوازی، په ناخواز. "زهاریان": په نابهره کان، دالده خوازه کان. **زنی:** 1) ژن بوون، ژنیتی. 2) هاوسه ری، هاوسه ربوون. "زنی کردن": وه ک ژن هه لیسوکه وت کردن، هه بوونی حاله تی ژئانه. "به زنی بردن (گرفتن کسی)": ژیانی هاوبه شی پیکه هینان ده گهل ئه وه. "به زنی خواستن کسی": خوازینینی لیکردن له وه. "به زنی دادن به کسی": به شوودان به وه.

ژنیت: ژن بوون، ژنیتی. **ژنینه:** ژئانه، ئه وه ی بۆ ژئان شیواو له باره. **ژواند:** کۆی "ژانده". **زواجر:** کۆی "زاجر"، کۆسپه کان، ته گهره کان، بهرگیزه وه کان. **زوار:** (ژ) خزمه تکار، په رستار. **زوار:** (ژ) زیاره تکه ران. **زوال:** نه مان، له ناوچوون، سپرانه وه. "وقت زوال": رۆژداگه پان، رۆژداگه پیمان. "زوال پذیر": ناپایه دار، خۆپانه گر، ناپته وه. "زوال یافتن": له ناوچوون، تیاچوون. به کۆتایی گه یشتن. **زوايا:** کۆی "زاویه". **زوج:** جیت، جووت، دوان، به رانبه ری تاک. ژن بۆ شوو، شوو بۆ ژن. **زوجات:** ژئان، هاوسه ران. **زوجه:** ژن، هاوسه ری پیوا. **زوجیت:** جووت و هاوتا هه بوون، دوانه بوون. هاوسه ری که سیك بوون. **زوجین:** ژن و میژد. **زود:** زوو، توند، خیرا. "زودا": زوو، به زوویی. **زودا زود:** زووبه زوو. زورخیرا، به په له. **زود افزول/زود افگار:** (دهروون ناسی) بپروانه: "تحریک پذیر". **زودا نجاهی:** ئاسانی، سانایی. **زودانداز:** بپروانه: "بدیهه".

زودانگيز: هستيار، له سه ره هست، سل.

زودباور: ساويلکه، خوښ باور، که سيک که زوو و به بي بيرليکردنه و پروا ديني.

زودتړک: که مي زووتر. هر چي زووتر.

زودخشم: که م چيکه لدانه و به دخولق، که سي که زوو تووره ده بي، زووه لچوو.

زودخيژ: زووراب، که سيک که زوو ه لده ستی.

زودرس: په بيت، زورپه س، زووپيگه يو، هر شتي زووتر له شتي تر پيده گا.

زودرنج: فيشقي، که م چيکه لدانه، بهن تنگ، عه پتوک، دلناسک و دايم تووره، خو پين گهرم، گونرو، زوتور، که سي که زوو ه لده چي.

زودسير: که سي که له هاونشيني يان تيکه لي ده گه ل که سي دیکه دا زوو ماندوو و و په زده بي.

زودگنر: تيژتپيپر، نابه رده وام، ناجيگير.

زودهنگام: ناوهخت، ناواده.

زودي: زويي، زويوون. "به زودي": به زويي، له داهاتوويه کی نزيک دا. زور زوو، ده س به چي.

زوديپاپ: (1) بيرتيژ، وشيار، وريا، تيژفام. (2) قامخوش.

زور: (1) زور، توانايي، تابشت، ناقهت، وزه، هيژ، گوشار. (2) ناههقي، سته م. (3) پوچ، نالوژيکی. "به زور": به زوري، به ناچاري. به دژواري. به هيژ، توانا.

زورآزما: وهرزشوان، پالوان، زورانباژ، نه وهی زور و وزه ی خو ی تاقی بکاته وه.

زورآزمایی: زوره زمی، زوره وانسی، زورانبازی، پالوانبازی، به ربه رکهانی، هیژو توانا تاقی کردنه وه، خو تاقی کردنه وه.

زورآوردن: (1) زوره ینان، گوشارهاوردن. (2) پيداگرتن يان هه ولي زور دان بو نه جامدانی کارتيک.

زورافزایی: دوپينگ، ماده دی وزه به خش.

زورچپان کردن: (1) شتي به نه يم خسته شوينيکی ته نگه وه. (2) به زور پی قبول کردنی هزر و قسه ی خو به که سيکی تر.

(3) به پيداگري شتي به که سيک دان يان فروشتن.

زورزند: نقانن، زورلي دان، ته واوی هيژ و وزه ی خو به کاره ينان.

زورستانی: زهوت کردن، به زورستاندن.

زور شنیدن: له به رامبه ر سته م يان کاريکی ناپه وا دا خو پراگرتن.

زورکردن: (1) زور و هيژ به کاريردن. (2) زولم و سته م کردن. (3) هيرش بردن، په لاماردان. (4) زالبوون.

زورگی: (1) به زور(ی)، بخورتی، به ناههقي، جه بری، ده گه نه کی، که ره زه ری، به زه بری هيژ. (2) پيداگرانه. (3) به زه حمهت، به دژواری.

زورگر: پالوان.

زورگویی: زوري، ناههقي، که له گايی، که ره گايی.

زورگی: نه وهی به مله وپی و هه ره شه شتي له که سيک زهوت ده کا.

زورمند: به تاقهت، به قهوهت، له هيرت، زوربه هيژ، ده گه نه ک. "زورمند کردن": به هيژکردن.

زوری: (1) به زور. (2) به پيداگري، پيداگرانه.

زوزه: لووره، قووزه، کازکان، دهنگی لوورانندن. "زوزه پياپی": لووره لوور. "زوزه کشیدن": لوورانندن، زورين.

زوش: به دخوو، به دخولق، پووترش، پوگرژ.

زوم کردن: (1) زوم کردن. (2) چاوتتپيرين، چاوبيرينه شتي به وردی به بي چاويله لگرتن ليی.

زون: پياوی کورته بالا.

زوآزوم: شه رميون، پووته نک، که م پوو.

زه: (1) وشه ی ئافه ره م به مانای بژي، ئافه ره م. (2) ده لانی ئاو له درزی شتيکه وه. (3) منالان. (4) گهرا، منال. "زه زدن": له نه ستوی کاريک نه هاتن يان به شيوه ی دروست نه انجام نه دانی. "زه کردن": زان، منال خسته وه. "به زه آوردن": وه چه زيادکردن، ناچار به زاوژي کردن. "دره زه": پرک. "زهی": دووگيان، ئاوس. خوښا، ئافه ره م.

زهاپ: زن، زنه، زه هاو. نه سرين، فرميسک.

زهادت: دنيا نه ويستی، ته رکه دنيايي، خو پاريزی، په وان کردن.

زهانيدين: کردنه وه و هه لئيجانی ئاو له درزی شتيکه وه.

زهاد: له خوگرتنه وه، خودا دوزی، خو پاريزی، نه ويستی شتيک و وازليهنانی، به هيژندنه گرتنی دنيا و خو شيبه کانی، گوشه گيری.

زهان: پيزه دان، منالان، منداردان، زاگه، هاویان، هه مان، زي دان، فاگينا، چيگه ی بيچوو له زگ دا.

زهر: زه هر، ژار. "زهر کسی را چشیدن": له ئازاردان و دوزمنايه تي کردنی زيان و نيکه وتن.

زهراآسا: زه هری، وه ک زه هر.

زهراگين: (1) ژاروی، زه هراوی. (2) ناخوش.

زهراآلود: ژاروی، زه هراوی، تيکه ل به ژه هر. (2) ناخوش. (3) توند و تيکه ل به تووره بي.

زهراپ: ئاوی ژاروی. ميز.

زهراپه: ئاوی تيکه ل به ژه هر، ئاوی ژاروی، زاراو، ده رماني تراوی جانه وه ر کوژ. ماده ده يه کی سه ممی که هيژدی له باترياکان دروستی ده که ن، "توکسين".

زهراپاشی: (1) زه هر پزانندن. (2) ده نگو بلاوکردنه وه بو ناوژراندنی که سيک.

زهراچشم: پوانين به تووره بي و غه زه به وه.

زهراخورد: ده رمانخوار، ده رمانخواردوو، ده رمانداو.

زهردارو: بېوانه: "پادزهر".

زهرریختن: بریتى له قسه‌ی به‌چزکردن.

زهر زده‌کردن: دهرمان داو کردن.

زهرکردن: تالّ و ناخوش کردن، ژاردان.

زهرکش: (زَكُ) ژاربه‌ر، ئه‌وه‌ی ئاسه‌وارى

ژهر له‌ناو ده‌با.

زهرگیا: گیای ژارواى، گیای سه‌مى.

زهرمارکردن: خواردن(دوه).

زهرماری: (1) زور تالّ و ئازاردن.

(2) خواردنه‌وه‌ی ئالکولې. (3) مادده‌ی

سپکه‌ر.

زهرناک: ژارواى، ټیکه‌لّ به‌ژهر، سه‌مى.

زهره: زاره، زرافک، زهراق، زامار، زالو،

زاله، زله، زه‌لک، زه‌لگ، زهنده‌ق،

زه‌نده‌ک، زه‌ه‌لک، زراو(کيسه‌ی زه‌رداو).

وره، ورار، هیڼى دل، هه‌ناو، ئه‌تره‌ش،

هه‌تره‌ش. "زهره‌کسى ترکيڼ (رفتن، آب شدن)";

زراوتوقين، زراوچوون، زور ترسان.

زهره‌ترکاندن: له‌به‌ر زورترسان مردن.

زهره‌ترک شدن: زراوچوون، زراوتوقين،

زراونه‌مان، زاره‌چوون، ئه‌تره‌ش چوون،

زه‌نده‌ق چوون، پوچ چوون، وره‌چوون،

وره‌به‌ردان، توقين، توقان، توقيان،

تروقان، زورترسان، ته‌واوترسان.

زهره‌ترک کردن: زراوبردن، توقانندن،

ترساندن، نه‌تره‌بردن.

زهره‌خود را باختن: توقين، زورترسان،

زه‌نده‌ق چوون.

زهره‌داشتن: وره و زات هه‌بوون.

زهزاد: ژن و منال، نه‌سل.

زه‌ژدن: له‌پى‌که‌وتن به‌خاترى بى‌هیڼى و

ماندوویى، دهرچوون له‌ژیر بار.

زهش: (1) زان، زایین. (2) سه‌ره‌ل‌دان،

په‌یدابوون. (3) ده‌لان، ده‌لیان، دهردان.

زهشت: هه‌ناسه، پشوو.

زهکشی: زیړاوکیشى، وشک کردنى ئاوى

زونگاو.

زهواردرفته: پواو و له‌کارکه‌وتو. بیچاره و

لاواز.

زه‌وزاد: ژن و منال.

زهومت: بۆگه‌نى، چلک کردن.

زهیدن: (1) زان، زایین، منال خستنه‌وه.

(2) هاتنه‌دى، سه‌رچاوه‌گرتن. (3) ده‌لانندن،

دهردان.

زیاترسى: ترسان له‌ناژه‌لان.

زیاد: زور، فره، گه‌لېک، فت و فراوان، فت

و فره‌وان. "زیاده‌شدن": زاف بوون، زاف

بیایش، زوربوون. "بسیار زیاد": فره‌فره،

زافزاف، زافزاف، زورزیاد.

زیادت: (1) زوری، زیادى. (2) زورتر. "زیادت

آوردن بر کسى": له‌سه‌روى ئه‌و دانان. "زیادت

شدن": زورتریوون.

زیادتی: زورتریوون. ده‌ست درېژى.

"زیادتی کردن": (1) ده‌ست درېژ یکردن،

ټیپه‌راندن، زولم کردن. (2) زورتر له‌پاده‌ی

ئاسایى بوون. (3) زیادیبوون.

زیانکاری: زیان کردن، زیان ویکه‌وتن،

زهره‌دکردن، سه‌ره‌چهرم دان.

زیانگر: بېوانه: "زیانکار".

زیان مند: زیانده‌ر، به‌زهر، مزیر.

زیاهراسى: بېوانه: "زیاترسى".

زیب: (1) خشل، زه‌نبه‌ر، شتى که‌مايه‌ی

جوانییه. (2) جوانى، قه‌شه‌نگى.

(3) لیکالانه‌وه، لیها‌تته‌وه، شیاوى. "زیب

ه‌ادن": پارازنده‌وه، جوانکردن، خه‌ملاندن.

زیبا: (1) جان، جوان، جندى، له‌به‌ردلان،

چه‌له‌ک، به‌رچاو، خرنگ، پند، پووپه‌رى،

خشکوک، خوشکوک، خوشوک، خوشیک،

خوه‌شک، سپه‌ه‌ی، شه‌نگ، په‌ن‌ین،

په‌نگین. (2) خوش، دلگر (ه‌ه‌نگ زیبا).

(3) شایسته، شیاو. "بسیار زیبا": سوور

گول، سه‌رتوپ.

زیبارو/ زیباروى: جوان چاک، جوان چال،

سوپیپه‌رى.

زیباسازى: جوانکردن یان پارازنده‌وه.

زیبایی: جوانى، قه‌شه‌نگى، جوان‌خاسى،

جوان چاکى. شیاوى، شایسته‌یى،

لیکالانه‌وه.

زیبایی شناختى: جوانى ناسانه.

زیبایی شناسى: جوانى‌ناسى، جوانى زانى،

"سته‌تیک".

زیبندگى: بېوانه: "برازندگى".

زیبیده: پاراوه، خه‌ملاو، جوان. شیاو،

شایسته.

زیاده: (1) زوریوون، فره‌بوون. (2) زوری،

فره‌یى، زیادى، زافه‌ی. (3) زیاتر له‌پاده‌ی

ئاسایى.

زیاده‌خواهى: زیده‌خوازى، فره‌خوازى،

زورخوازى.

زیاده‌روى: ته‌لاس، سه‌رچلّى، زیده‌پوویى،

ټیپه‌رین له‌سنوورى دیاریکراو.

زیاده‌سر: خيله‌سه‌ر، سه‌رکیش، به‌فیز و

هه‌وا.

زیاده‌گو: فره‌ویژ، زوریلّى، چه‌نه‌باز.

زیادى: ناپیویست، زیادى. زیادبوون.

زیارت: زیارت کردن، سه‌ردانى پیاوچاک

یان شتى پیروژ کردن.

زیارتگاه: قسن، خزن، زیوه، زیارت‌گه،

گوری پیاوچاکان، جینگى زیارت.

زیان: زیان، زهره‌ر، زهره‌د، خوسار،

خه‌سارته، سه‌ره‌چهرم.

زیان آمدن: خه‌سارته و زهره‌ر

پیگه‌یشتن. زیان ویکه‌وتن.

زیان آور: زیانده‌ر، به‌زیان.

زیانبار: بېوانه: "زیان آور".

زیانندن: ژیان پیدانه‌وه، پوچ ده‌به‌رنانه‌وه.

زیان دیدن: زیان کردن، زهره‌رکردن، وه‌بن

که‌وتن.

زیان رسان: زیانکار، زیاندار، زیانه‌خورو،

پیاوى به‌دغه‌ر و ده‌س به‌زهره‌ر.

زیانکار: (1) زیان کردوو، زهره‌رکردوو.

(2) زیانده‌ر، زیان پیگه‌یڼ.

زيبیاندن: شياوبوون، شايستهبوون، ليئاتنهوه، ليكالاانهوه.

زيچ بستن (کردن): دياريكردنی وه زع و دوخی ئەستیره و شته ئاسمانییه کانی تر.

زيچ نشستن: (1) تيروانين له ئەستیره و شته ئاسمانییه کانی تر و ليكۆلینهوه و موتالاکردن سهبارت بهوان.

(2) گۆشهگيريکردن، تهریک بوونهوه.

زيخ: زولم کردن، ستم کردن.

زير: ژير، ژير، بن. "زير(در) آمدن": (1) هاتنه خوار. (2) بهزين، شکست خواردن. "زيرزير": به نهينی، په نامه کی. "زيروبالاکردن": تاوتويکردن، سهروزتيرکردن. په رييشانکردن، ئالۆزکردن. "زير و بالاي کسی را يکی کردن": دهست دريژی سيکسی کردن سه ره که سيک به جوریک ئيش و زيان ببيني، سه ره و بنی کردنه يهک، "قوز و قوون کردنه يهک". "اززير چشم": له ژير چاوه وه. "به زير آمدن": هاتنه خوار، دابه زين. "به زير آوردن": هينانه خوار. "به زير افکندن(انداختن)": سه رييداخستن. خستنه ژيره وه. هه لداشتن، هه لديران. "به زير رفتن": چوونه خواری له جييه کيان پوچوونه ناو شتيک. "به زير کشيدن": پووختاندن و له سه رکار لابردين.

زيرآب: ژيراو، سولین. "زيرآب کسی را زدن": دژی وی پيلان گيپان، له ژيره وه کارکردن دژی ئەو.

زيرآبی: (1) ژيرئاوی، مه له ی بينه، ژيرافک. (2) تاييه تمه ندى ئەوهی له ژير ئاو يان له حالى مه له کردن يان نقووم بوون دايه.

"زيرآبی رفتن": پيوانی مه و دايه که له ژير ئاوه وه. کاری نهينی کردن به قازانجی خو. ته فره چوون و خو بواردن له ئەنجامدانی کارتيک.

زيرآ: چکۆ، چونکه، چنکی، چونکو، ژونکی.

زيرآب: بپوانه: "زيرآب".

زيرآتمی: ده پيوه ندى له گه ل ئەو گهرديلانەى له ئەتۆم وردترن يان ئەو دياردانەى له ئەتۆم دا پووده ده ن.

زيرآفتادن: ژيرکه وتن، وه بن که وتن، وه به رکه وتن.

زيراکس کردن: ويينه هه لگرتنه وه به ده زگای زيراکس.

زيرانداز: رايه خ، ژيرپاخه ر، دۆشه ک، فه رپش.

زيربارفتن: چوونه ژيربار، ملدان، وه ئەستوگرگرتن.

زيربالاشدن: تیکچوون و شيوانی کارتيک يان شتی.

زيربالاکردن: (1) گه پان، تاوتويکردن. (2) ژيروپووکردن، ليکدان.

زيربنا: (1) ژيرخان، بنه ماى ژيرينه. (2) بناخه و بنه په تی ديارده کان.

زيربنایی: بنه په تی، بنه ماى.

زيرپاکشيدن: بریتی له پيدراکاندن، زانيارى ليوه گيرخستن.

زيرپاگانداشتن: ژيرپينان، به رپى دان، پيشيل کردن.

زيرجلدی: ژيرپيستی.

زيرجلکی: شاراهه، به نهينی، ژيرجله کی.

زيرچاق: ئاماده. فه رمانبه ر، ملکه چ.

زيردریایی: نقۆک، نۆقار، ژيرده رياى.

زيردست: (1) خواردەس، خواردەست، ژيرده ست، به رفه رمان. (2) په ست، بى نرځ. (3) بپوانه: "پنهانی".

زيرزمانی: (1) حه بى که ده يخه نه ژير زمان و ده يمژن. (2) پاره يه که کاتى ماره کردن له لايه ن بنه ماله ی زاواه ده دريته بووک تا پارى بوونى خو ی نيشان بدا. (3) به دهنگى هيواش.

زيرزەين: ژيرزه وى. "زيرزەينى": هه لگه وتوو له ژيرزه ويدا، ژيرزه وينى. به نهينی، په نامه کی.

زيرزيرکی: به نهينی، له ژيره وه.

زيرساخت: ژيربنه ما، بناخه و بنه په تی ديارده کان.

زيرسازى: ژيرسازى، ئاماده کردنى ئاستى ژيره وهى جاده له ريگه ی پيرکردنه وه و ئاو پيداکردن و باگردين ليىدان و تيکپه ستاوتن له چه ند لايه دا.

زيرسبيلی: (1) به رتيل. (2) له حالى له به رچاونه گيران دا.

زيرک: زيره ک، زرينگ، هوشيار، ژير و زانا.

زيرکسار: زيره ک، بيرتيژ، ژير و زانا.

زيرگذر: پرد، تونيل.

زيرگرفت: خستنه ژيرپى، وه به ردان، وه بن دان.

زيرلب: بریتی له قسه ی به ئەسپايى.

زيرمجموعه: به شه کۆمه له، ژيرکۆما، هه رکام له ئەندامانى کۆمه له يه کی گه وره تر.

زيرمیزی: به نهينی، له بنه وه. به شيوه ی نهينی.

زيرنظر: له ژيرچاوه ديڤى. "زيرنظرگرفتن": له به رچاوه ديڤى ليکردن.

زيرنويسي: ژيرنووسى، په راويڤى.

زيروبالا: سه ر و ژير. بریتی له قسه ی قوڤ و بى مانا.

زيرولهی: به رزونزمى.

زيروح: گياندار، گيان له به ر، تراورى، ژى.

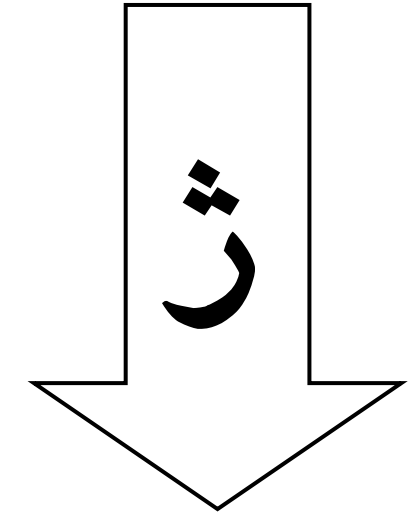
زيروروشدن: ژيره و ژووربوون، سه رنخوون بوون، ئاوه ژووبوونه وه، هه لگه پانه وه، هل گه پان، هه لگيپوه رگيڤر، قولب بوون.

زيروروكردن: وه رگه پانندن، ژيروپووکردن، سه ره و نخوون کردن. "زيروروكننده": هه لگيڤر، هه لگيپوه وه، هه له وگه ر.

زير و زير: سه ر و خوار. په رييشان، نيگه ران. "زير و زيرشدن": (1) تيکچوون، له ناوچوونى ته کووز و پيکوپيکى.

(2) ويىران بوون، کاوول بوون. (3) ئالۆز و په رييشان بوون.

زیره آب دادن: فریودان، خه له تاندن.	زیست: ژیار، ژیان، بایۆلۆژی. "محیط زیست": ژینگه.
زیستماندی: ژیان.	زیست بوم: (1) ژینگه. (2) زید، نیشتمان.
زیستن: ژین، ژیان.	زیست بوم خواه: لایه نگری پاراستنی ژینگه.
زیست نامه: بیۆگرافی، به سه رهات نویسی.	زیست بوم دوست: لایه نگری ژینگه.
زیش: ژیان، ژین.	زیست بوم شناس: ژینگه ناس.
زیشگاه: جیگه ی لیژیان، هیقەر.	زیست پندیر: شیاوی ژیان لی کردن، شیاوی نیشته جی بوون.
زی فن شناسی: بپوانه: "زیست تکنولوژی".	زیست تکنولوژی: بیۆتیکنۆلۆژی.
زی کافتنی: شیاوی شیکردنه وه ی بایۆلۆژیک.	زیست چرخه: دهوره ی زینده وه رناسی.
زین افزار: (1) زین و ئامرازه به ستراوه کانی به وهک هه وسار و پکێف. (2) ئامرازی، شه پ، چهک، چه کوچۆل.	زیست زمان: ته مهن.
زینت: خشل، خه مل، خه ملان، پازانه وه، ئه وه ی خۆی پی پرا زیننه وه ئه وه ی مایه ی جوانیه. "زینت کردن": پازاندنه وه ی شتی به که ره سه ی جوانکه ر. "زینت یاقتن": پازانه وه، زه یینن.	زیست شناختی: زینده وه رناسانه، بایۆلۆژیکال.
زینتی: له بار بۆ پازاندنه وه و جوانکردنی شتی.	زیست شناس: زینده وه رناس، زینده وه رزان، بایۆلۆژیست.
زینهار: بپوانه: "زینهار".	زیست شناسی: زینده وه رناسی، زینده وه رزانی، بایۆلۆژی.
زیننه بندی: بپوانه: "طبقه بندی".	زیست شیمی: "بیۆشیمی".
زیور: خشل و زه نبه ر، خشر، خشر و خال، خیز، زیور زه نبه ر، په وش. "زیور بستن": زیور و زه نبه ر به خۆه هه لواسین. "زیور زدن": بپوانه: "زیور بستن". پازاندنه وه، خه ملاندن. "به زیور طبع آراستن": چاپ کردن، له چاپ دان.	زیست فیزیک: بیۆفیزیک.
	زیست کره: فه زای بایۆلۆژی، بیۆسفیر.
	زیستگاه: نشیمهن، جیگه ی لی ژیان، هیقەر.
	زیست محیطی: ده پیۆه ندی له گه ل ژینگه دا.
	زیست مکانیک: بیۆمیکانیک.
	زیستمند: تاییه ته ندی بوونه وه ری که توانای ژیان ی هه یه، زیندوو.

ژاژ: قسه‌ی قۆپو بییووده، هه‌لیت و پلّیت، جرینا.

ژاژخا: چیردیرژ، زۆربلّی لاسار، قسه‌دریژ، چه‌سه‌سۆر، چه‌نه‌ور، هه‌له‌وه‌ر، مزه‌مزه‌ر، به‌جوج، که‌سێک که قسه‌ی زوو بۆنایا و ده‌یلّیته‌وه.

ژاژخایی: دهم به‌یه‌کاهاتن، قسه‌جوونه‌وه، قسه‌باش بۆنه‌هاتن، پنگانه‌وه، رینگانه‌وه، ریوه‌ریو، هه‌رزه‌گۆیی، چه‌نه‌بازی زۆر و دووپات کردنه‌وه‌ی قسه‌ی بی‌تام، زۆرگوتنی بی‌تام.

ژاژخاییسان: منجه‌منج کردن، مزه‌مزه‌کردن، جوونه‌وه‌ی قسه‌ و دره‌نگ ده‌ریینی، قسه‌ی بی‌تام گوتن، قسه‌ی قۆپ و بی‌مانا گوتن.

ژاژدرایی: بپوانه: "ژاژخایی".

ژاژه: قسه‌ی قۆپ و بی‌مانا.

ژاژیلدن: هه‌رزه‌گۆیی کردن، لاژگه‌لاژگ

ژنولوزی: زه‌وی‌ناسی.

ژخار: هاوار، قووله، نه‌په.

ژرفا: قوول، قویل، کوور، کوور، کوویر، قوور، گاود، به‌رانبه‌ری ته‌نک. دوور و دریز. "ژرفا نگرستن (نگاه‌کردن)": به‌وردی و قوولی پوانینه شتیک، تیرامان.

ژرفا: قوولی، قوولایی، کوران، نق، به‌رانبه‌ری په‌لی و ته‌نکایی.

ژرفایش کردن: دوورپوانی، به‌قوولی لیوردبوونه‌وه.

ژرفا اندیش: بیرکه‌ره‌وه له‌ئه‌نجامی کاریک، وردبین، دوورنوار.

ژرفا بین: باریک بین، وردبین، چاوتیز.

ژرفا بینی: باریک بینی، وردبوونه‌وه، قوولبوونه‌وه، پۆچوونه‌ناو بابته‌تی.

ژرفنا: قوولایی، جیگه‌ی قوول.

ژرفا نگر: بپوانه: "ژرف بین".

ژرفی: 1) قوول بوون، قوولی. 2) جیگه‌ی قوول. "به‌ژرفی": به‌وردی، به‌تیرامان، به‌قوولی.

ژرفا یاب: 1) ئه‌وه‌ی قوولایی شتیک پی‌پپووری. 2) باریک بین، وردبین.

ژرفمن: نه‌ژادی خه‌لکی ئالمان.

ژرفست: ژیفست، وه‌زعی سه‌رو پخت و جووله‌ی ئه‌ندامانی له‌ش به‌تایبه‌تی ده‌ست و باهۆ.

ژرفار: 1) بپوانه: "ژخار". 2) دژواری و مه‌ینه‌تی.

ژغند: ده‌نگی به‌رز، هه‌رای ترسناک، نه‌په‌ی گیانله‌به‌رانی دپننه.

ژفا: ته‌ر، شیدار.

ژفت: به‌ربلاو، هه‌مه‌لایه‌نه.

ژفک: ریفۆقی چاو.

ژفگن: ریفۆقاری.

ژفیدن: ته‌رپوون، خووسان.

ژک: بۆله‌ی بن لیوان، پرته‌پرت.

ژکاره: لاسار، شه‌رانی، قین له‌سک.

ژکان: له‌حالی پرته‌پرت دا، که‌سی که به‌هۆی توورپه‌یی و دلته‌نگی له‌به‌ر خۆیه‌وه ده‌بۆلّینی.

ژکفر: (ژف) به‌سه‌بر و پشوو، له‌سه‌رخۆ.

ژگور: سه‌قیل، به‌رچاوته‌نگ، چاونه‌زیر.

ژکیدن: پرته‌وبۆله‌کردن، بۆله‌بۆل کردن.

ژگور: قرنیس، ده‌ست پژد. په‌ست، ناکه‌س، نزم.

ژن: ژین، پاژیککی گچکه له‌کرۆمۆژۆم که ئامرازی پاگواستنی سفته‌ته‌میراتییه‌کانه.

ژنتیک: (پزیشکی) ژینیتیک، بۆماوه‌زانی، کنیتی زانی، زانستی چۆنیه‌تی پاگواستنی سفته‌ته‌میراتی (ارشی)یه‌کان له‌نه‌سلّیکه‌وه بۆ نه‌سلّیکی تر.

ژن درمائی: (پزیشکی) که‌لک وه‌رگرتن له‌شییوازه‌کانی موه‌ندیسی ژینیتیک بۆ دانانی ژینی سالم به‌جیگه‌ی ژینی ناسالم له‌خانه‌کانی له‌شدا.

ژنדרه‌شدن: پپیس، دران یان نارپیکوپیک بوون.

ژندگی: كۆنى، دپاوى، شېرى.

ژندە: (ژا يا ژد) شىرپوھە تىتۆل، شىرپە، شىرپە وپىرە، شىرپە وشىتال، كۆنە، دپاۋ.

ژندە: (ژد) گەورە، زل، قەبە.

ژندە پۈش: شىرپۆش، كۆنە پۆش، شىرپۆل، شىرپە بار، كەرىپال، قەرىپال، جل شىر، بەرگ دپاۋ، پىنگال.

ژنرال ئىسىم: فەرماندەرى گىشتى لە ئەرتەشدا، سپاسالار.

ژنگ: چىچ و لۆچى.

ژنوتىپ: سىفەتى ھاۋبەشى نىۋان بوونە و ھەرانى ھاۋچەشەن.

ژنە: چىزۋ، دىرىشۋوكە.

ژنى: بلىمەتى، لىھاتۋوى، ژىھاتى، ھۆش و بەھرى سەراساىى. بلىمەت، ھەلكەۋتە. ژۇ: دەريا.

ژۇر: پۇژ، پۇشناىى، پۇچنە.

ژۇراسىك: دوۋەمىن دەورە لە دەورانى دوۋەمى زەۋى ناسى.

ژۇرنال: پۇژنامە، گۇقار.

ژۇرنالىست: پۇژنامە نووس.

ژۇرنالىسىم: (1) شىۋازى زانستى و تىكىنىكى پۇژنامە نووسى. (2) ھەلاۋھەنگامە و ھاتوھاۋار ۋە پىخستەن لە پىگەى نووسىنى ۋەتارى مشتومرپە لگر لە پۇژنامە و گۇقارە كاندا.

ژنوسايد: قىركىردن، لە ناۋبىردن، ژىنۇسايد.

ژول: (1) ئالۇز و تىكەل پىكەل، پەرىشان، شىرپە. (2) يەكەى پىۋانى كار و وزە.

ژولى: جوان، خوشىك.

ژولىدىن: پەرىشان بوون، شىرپە بوون، ئالۇز بوون، پەشۋكان.

ژولىدە: تىكەلاۋ، ئالۇزوتىكەل، شىرپە، گىژن، لوول. "ژولىدەمۇ": پىچىن، سەرقىژن، گىژنە سەرە، سەرتەپلە گۈپىنى، چىنگلە سەرە، گىژن، مووى تىكەلاۋى پىرى شانەنە كراۋ.

ژوھىدىن: دىلۇپە كىردن، تىكان، تىكە كىردن.

"ژوھىدە": تەپكراۋ، ئاۋپىرژىنكراۋ.

ژىيان: توۋرە، تۇسن.

ژىير: تاللاۋ، بەندداۋ، ئەستىر.

ژىراسىيون: جوۋلەى بازىنەىى، جوۋلەى دەورانى.

ژىز: مردارە ۋە بوۋ، پىس، گلاۋ.

ژىك: تىنۇك، دىلۇپ، دىلۇپە.

ژىگانتىسىم: (پىزىشكى) ھەللىدانى لە پادەبە دەرى لەش بە ھۇى چۈنە سەرى دەلاندنى ھورمونى گەشە كىردن.

ژىگول: ئەۋەى لە پادەبە دەرى پىپرەۋى لە مۇد دەكا بە جۇرى كە سەرنجى دىتران بۇ لاي خۇى پادە كىشى، سووسول.

ژىگونو: (1) لايۋى كە ژىنىكى پىر ئەۋى لاي خۇى پاكىرتىسى. لايۋى ناسىك و خۇشگوزەران. (2) پىياۋى كە بۇ سەرنج پاكىشانى دىتران بە لاي خۇيدا نۇر بە خۇى پادەگا.

ده‌زگای توئژینه‌وه و بلاو‌کردنه‌وهی موکریانی

• فهره‌نگی هه‌ژیر

• وه‌رگی‌پران و ناماده‌کردنی: هه‌ژیر عه‌بدوئلا پوور

• نه‌خشه‌سازی ناوه‌وه: هه‌ردی

• پیتچنین: زانکو حه‌سه‌ن سالح

• به‌رگ: ناسۆ مامزاده

• ژماره‌ی سپاردن: (406) سالی 2007

• نرخ‌ی هه‌ردوو به‌رگ: (20000) دینار

• چاپ‌ی یه‌که‌م : 2008

• تیراژ: 1000 دانه

• چاپخانه: چاپخانه‌ی خانی (دهۆك)

زنجیره‌ی کتیب (316)

هه‌موو مافیکی بو ده‌زگای موکریانی پارێزراوه

مالپه‌ر: www.mukiryani.com
ئیمه‌یل: info@mukiryani.com

فهره‌نگی هه‌ژیر

فارسی - کوردی

وشه و چه‌مکه فارسی و ئه‌و وشه عه‌ره‌بی و ئینگلیزییانه‌ی که بوونه‌ته
زاراوه له زمانی فارسی له‌خۆ ده‌گریت

وه‌رگی‌پران و ناماده‌کردنی:

هه‌ژیر عه‌بدوئلا پوور

هه‌ولێر - 2008

سپاس و پیزانین

سپاس و پیزانینی خۆم ئاراسته‌ی ئەم بەرپێزانه ده‌که‌م:

* به‌رپێز كاك فه‌تاح كاويان كه له كاتى نووسينه‌وه‌ى به‌رگى دووه‌هه‌م
نزیکه‌ى سێ هه‌زار وشه‌ى نوێی له فه‌ره‌نگى ئینگلیزى — فارسى ئاپیان
پوور بۆ ده‌ره‌ینام.

* به‌رپێز سه‌ییدجه‌لال سال‌حی كه وشه‌گه‌لیكى زۆری له بواری پزیشکی به‌ مانا
كوردیه‌ كه‌یه‌وه‌ بۆ كۆكردمه‌وه‌.

چەند تېئىنىيەك

- 1) ئەمەن زۆر بە كەمى خۆم لە قەرەى ناوى گزۇگيا و جېوجانەوەر و كەلوپەل داوہ، چونكە نە لە توانای من دابووە و نە زۆرىشم بە پىتويست زانىوہ و پىشم وايە لەم سەردەمانەدا دەبى فەرەنگى ئەو جۆرە وشانە بەپى تايەتمەندىيەكانيان و بە ھۆى پىسپۆرى خۆيانەوہ لىك جيا بىكرىنەوہ و پۆلین بەندى بىكرىن.
- 2) ئەم فەرەنگە لە بنەردەدا فەرەنگىكى فارسى — كوردى — كوردىيە و ئەمەن تا ئەو جىگەى لە توانام دابووە ھەولم داوہ بۆ ھەر زاراوہ و چەمكىكى فارسى چەندىن ماناى كوردى بۆ بدۆزەوہ و لە راستىدا بە تىكەلگىش كردنى دوو فەرەنگى باسكراو و فەرەنگى ھەنبانە بۆرىنەى مام ھەژار ئەم بەرھەمەى لى شىن بووہ و ئەو سەرچاوانەى دىكەش كە كەلكم لىوەرگرتوون لە كۆتايى كىتیبەكەدا ئاماژەم پىكردوون.
- 3) شىوازى خویندەنەوہ يان چۆنىەتى گۆكردنى (تلفظ) بە شىك لە وشەكانم داناوہ، بۆ وینە بە دواى وشەى "اجل" دا بزۆینەكانى بەم شىوہىە ھاتوہ: (أ.ج).
- 4) لە بەرامبەر ھەندى وشەدا وشەى بېوانە ھاتوہ بۆ وینە بۆ دۆزىنەوہى ماناى "افرازىدن" دەبى بېوانىيە وشەى "افراختن".
- 5) لە بەرامبەر ھەندى وشەشدا وشەى سووكەلە ھاتوہ كە بە ماناى "مخفف" ى فارسىيە.
- 6) وشەيەك كە چەند ماناى جىواوازى ھەيە بە دانانى ژمارە يان دانانى خال (.) لىك جياكراوہتەوہ.
- 6) وشەى مېينە لە بەرامبەر ھىندى زاراوہدا بە ماناى وشەى "مۇنث" ى عەرەبى ھاتوہ.
- 7) ئەگەر وشە يان دەستەواژەگەلىك بۆ وینە بە شىوہى "خندە زدن — زىر" نووسراوہ، دەبى بە شىوہىە بىخوینىيەوہ: "زىر خندە زدن".

س

ته گبیر کاروباری قهوم و کۆمه لئیک پاده په پړین، کارزان، سیاسه توان.

سائغ: (1) په واه، پړی پیدراو. (2) به تام، خوښ چيژ، نه وهی که به هاسانی له گهروو بچيته خوار.

سائق: شوفیر، لیخوړ.

سائل: پرسکه، پرسیارکه. داواکار، خوازیار، ویسته. "سائل بکفا": که سیک که بۆ سوال کردن دهستی بۆ لای خه لک دريژ ده کا، سوالکه.

سائم: (1) له وه پخوړ، چه رننه. (2) نه وهی که به ناره زووی خوئی بۆ هه ر لایه ک بچی.

(3) شوان، گاوان.

ساب: ساوین و پیکوپیک کردنی پووی موزاییک و بهرد و شتی له وابه ته، سیقالدان. "ساب خوردن": سوان، سیقالدان. "ساب دادن": ساوین، سوونه وه.

ساباط: دالان، داره پیچان، ریگه ی به دیواری سهرداپوشراو.

سابح: (1) مه له که، مه له وه. (2) تیزپو، خوښه ز، خوښه و.

سابح: چه وتم، چه وتمین.

سابق: (1) پيشکه وتوو، پيشده ره وه.

(2) پيشین، پيشوو، رابردوو، نه وسا. "سابق براین": جاران، پيشتر.

سابقاً: جاران، جاری جاران، به ردا، له پيش دا، پيشوو، پيشتر، له به ريدا، به رله (نيسسته)، له مه و بهر، له کاتی رابردودا.

سائب: (1) په وان، بی گير، بی گری، خوړ. (2) به له سه، په له، وه په له که وتوو.

سائبه: (1) به په لاکراو، کویله ی نازادکراو. (2) وشتري که له سه رده می نه زانی/بت په رستی دا بۆ نه زر به په لایان ده کرد تا به ناره زووی خوئی بۆ هه ر کوییه ک بچوایه و بله وه پایه.

سائخ: گه شتیار، گه پیده، تورریست. پیاوی پوژوه وان و به ستراوه به مزگه وت.

سائد: گه وره / سه روهی قهوم.

سائر: (1) گه ریو، پوویو، په وان، بی گير.

(2) باو، که سیک که ببيته چیروکی ناو خه لک و ناو په یدا بکا. (3) دیتر، خه لکی دی. (4) ناسراو، به ناوبانگ.

سائس: په ره وه رده کار، راهین، دهسته مؤکار، که سیک که به ناوه ز و

سابق الذكر: ناوبراو، باسکراو.

سابقه: (1) رابردوو، پيشینه، ميژينه. (2) ناگایي و زانیاری له که سی یان شویتي، ناشنایی. "سابقه داشتن": هه بوونی پيشینه. هه بوونی زانیاری یان ناشنایی پيشتر له مه ر شتی یان که سيك.

"سابقه شدن": مانه وهی ناسه واری هه لسوکه وت و کرداری که سيك. بوونه باو، بوونه نه ریت. "سابقه کار (خدمت)": ماوه یه ک که که سيك له شویتي دا خه ریکی کاریک بووه، رابردووی کار یان خزمهت.

سابقه دار: پيشینه دار، به پيشوونه، خاوه ن پيشینه، به رابردوو.

سابقه سالار: (1) سه رقافله، پيشهنگی کاروان، پيشرهوی له شکر. (2) ده سپیک.

سابقین: پيشینیان، پيشوونان، وه رینان، له ميژينه کان.

سابله: (1) پویشتوو، پیوراو. (2) پیواره کان، راپواره کان.

سابوتاژ: کاولکاری، کارشکیني، خراوکاری له کارخانه یان کانگادا، به نانه سه ست خراوکردنی کار یان نامرازی کار.

سابوته: پیريژن، پیره ژن.

سابوره: نیره مووک، نه نیرنه می. حیز، هیزه که.

سابوس: سایین، ساوین، سوون، سوونه وه.

سایورت: پشتیوانی کردن. "سایورت داشتن": پشتیوانی لیکران.

سائر: پوشره، وه شیر. په رژین.

سائرپ: ده سه لاتدار، رازوړ، پاریزگار له ئیرانی کون دا.

سائی: ژنی به نه مه گ. له ئایینی هیندوو دا به و ژنانه یان گوته وه که کاتیک شووه کانیان ده مرد نه وانیش خو یان ده خسته نه و ناگروه که بۆ سووتاندنی جهستی میرده که یان ناماده ده کرا تا له گه ل جهستی نه و دا بسووتی و ببيته خو له میش، نه گه ر شووه که ش دور له ژنه که ی به ردا یه جهستی ژنه که یان ده گه ل یه کیک له شته کانی میرده که ی ده سووتاند، ئینگلیسی یه کان نه م نه ریته یان له سالی 1829 ی زایینیدا هه لوه شانده وه.

ساجد: کرپنوشه ر، سوژده بهر.

ساحت: باره گا، هه ریم، مه لبه ند، چه وشه، زه وییه که که میچی نه بی، گوره پان، مه یدان.

ساحر: بروانه: "جادوگر".

ساحرائه: به شیوازی سیحربازان، سیحربازانه، وه ک جادوکاران.

ساحره: میینه ی "ساحر"، ژنی سیحرباز.

ساحل: لیوار، لیواره، پوڅ، قه راخ، ده م چه م، زهوی نریک ده ریا. "ساحل گرقتن": له ننگه رخستن، له ننگه رگرتن.

ساخت: 1) پیکهاتگ، پیکهاته، بنیات. 2) به رهه م، ده سکرد، دروستکراو، شکل و فورمی شتی دروستکراو. 3) سازکردن، سازان، ئامادهیی و پاراوهیی.

ساختار: پیکهاته، بنه ما، قهواره. "ساختار اصلی": پیکهاتهی سهره کی. "ساختار بنیادی": پیکهاتهی بنه په تی/ بناخهیی. "ساختار شکی": بنه ماشکی، پیکهاته شکی، پیکهاته هه لوه شینی. "ساختار گرای": پیکهاته خوازی، بنه ماخوازی. "ساختار گرای تکوینی": بنه ماخوازی پیکهاتهیی/ ژینیتیکی. "ساختار محور": پیکهاته ته وه. "ساختار ذهنی": پیکهاتهی زهینی.

ساختاری: پیکهاتهیی، بنه مایی.

ساختکار: برونه: "مکانیسم".

ساختکاری: لیک و له بارکردن، کردهی سازکردن و ئاماده کردنی شتیک.

ساخت گرای: برونه: "ساختار گرای".

ساختگی: 1) ئاماده بوون و پاراوه بوون. 2) دس هه لبه ست، دس هه لبه س، هه لبه ستراو، هه لبه سیاگ، دستکرد، چی کری، ته زویری، ناراسته قینه. "ساختگی کردن": دابین کردنی پیشه کی و کهره سه کانی کاریک.

ساختمان: 1) بینا، باله خانه، خانوبه ره. 2) سازکردن، بینا کردن. 3) شیوهی سازکردن.

ساختن: 1) دروست کردن، سازکردن، سازدان، بینا کردن، چیکرن، سازی، پونان، داهینان، بنیاتنان. 2) مدارا کردن، دان به خوداگرتن (بناچار باید ساخت). 3) سازان، پازی بوون. 4) کهین و بهین کردن، بوونه هاوده ست. 5) سازگاری بوون. 6) ساختن کاری. 7) کی شانه وه، نیگارکیشی. 8) په روه رده کردن، پاهینان. 9) پاراندنه وه، خه ملاندن. 10) نیشاندان به پیچه وانهیی راستی. 11) نووسین، هونینه وه. 12) ژه نین، لیدان. 13) ئاماده کردن. 14) ته گیر کردن. 15) ئاماده کردنی خوراک. 16) نه جامدان کردن. 17) دیاری کردن، ده ست نیشان کردن. 18) گوتن، وتن. 19) ئاماده بوون. 20) ده سپیکردن. 21) بی سه روشوین کردن، کوشتن. "خود را ساختن": کیشانی مادهی سپکه ر و که لک وه رگرتن له خواردنه وه ئالکولیه کان و هاتنه حال و که یف سازبوون. خورازاندنه وه، خو له گولدان.

ساخت و پاخت: کهین و بهین، بهن و بهس، سات و سه ودا، سه روساخت، سازانی پشتی په رده.

ساخت و ساز: 1) سازکردن، دروست کردن. 2) چونیتهی پیکهاته و قهوارهی شتی، پیکهاته. 3) کهین و بهین، تون و به ست، سه روساخت.

ساخته: 1) دروستکراو، دروسکه رده، سازدراو، چی کراو، ئاماده کراو. 2) کۆک کراو و ئاماده بو ژه نین. 3) به شیوهی ئاماده، ئاماده. "ساخته شدن برای چیزی": هه بوونی توانایی یان ئامادهیی بو نه و کاره، بو نه و شته دروست کران، بابتهی نه و شته بوون. "ساخته کردن": ئاماده کردن. "از کسی ساخته بودن": له توانایی نه و دابوون.

ساخته کاچار: سازدراو و ئاماده کراو، به نامراز و که لوه لی ته و او وه.

ساخته و پرداخته: 1) لیک و له بار، ری کویک، په رداخ، په رکال. 2) به ره می کار و زه حمهت. 3) حازر و ئاماده کراو. 4) دروستکراو، جیبه جیکراو. 5) ته و او، بی که موکووی.

ساختی: برونه: "ساختاری".

ساختر: برونه: "مسخره کننده".

ساخت: تووره، قه لیس، رق هه لساو.

ساختو کردن: جیگیرکردنی گروپیک نیزامی له شوینی.

سادس: شه شه م، شه شه مین.

سادگی: سادهیی، ساکاری، دل سافی، دلپاکی.

سادم: خه مبار و په شیمان.

ساده: 1) ساکار، ساده. 2) سانا، هاسان. 3) ده مپروت، لاوی موو له پوو نه هاتگ. 4) ساویلیکه، خو ش باوه ر. 5) سه ریاست، بی ریبا. 6) بی زریقه و بریقه، بی خشل و

زه نهر. 7) بی نه خش و نیگار (پارچه ساده). 8) نه بوونی پسپوری و اشاره زایی تاییهت (کارگر ساده). 9) پاک، بی تاوان. **ساده اندیش:** که سیک که مه سه له کان که م نرخ و ئاسان ده گری.

ساده انگار: ساویلیکه، ساده لۆک، شه واک، سه پۆل.

ساده جگر: دل ساف، بی فرتوفیل، دور له رق و قین.

ساده دل: راست بیژ و بی ریبا، بی فرتوفیل، دل ساف، دلپاک، ده روون پاقر، ساویلیکه، ساویلیکه، دل ساده، که سیک که زوو باوه ر ده کا.

ساده رخ: 1) ده که ل، بی موو، بی ریش، جوان. 2) خو ش باوه ر، ساویلیکه.

ساده رو: برونه: "ساده رخ".

ساده زنج: برونه: "ساده رخ".

ساده سازی: هاسان کردنه وه.

ساده ضمیر: ده روون پاک، دل ساف.

ساده عذار: ده که ل، جوان، قه شه نگ.

ساده کردن: 1) ساکار/ ساده کردنه وه. 2) له ناوبردنی نه خش و نیگاری شتی. 3) سپین، نه سترین. 4) تاشینی موو.

ساده لوح: له کار نه زان و گیلۆکه، به سه زمان و گیل، ساده کار، ساده لۆک، ساویلیکه، شه واک، سه پۆل، ساده و فه قیرحال، به سه زمانۆکه، شیتکه، دم چه فت، دم چه وت، لاژگ، گوئی شوپ، گوئی له ق، خام.

ساده‌نگری: به‌سانا و ئاسان یان بی‌ترخ زانینی شته‌کان.

سادیسیم: ئازاردانی جنسی، دل‌به‌رئازاری، ئازاردانی لایه‌نی به‌رامبه‌ر له کاتی ئیلاقه‌کردندا، شیتی خه‌لک ئازاری، دیترازاری.

سارا: پوخت، پاک، خاویڤ، بی‌گه‌رد.

ساریبان: وشته‌وان، شقانی ده‌قه‌هان، حوشتروان، هیشترفان، شوووک فان، سالوان، سالقان، کاروانقان، سه‌روکی کاروان.

سارق: دز، مال‌بێ.

ساروان: بېوانه: "ساریبان".

ساری: ته‌شه‌نه‌سیڤ، دزه‌که‌ر. په‌تا، ئاهوو، نه‌خۆشی گیرۆ، درم.

ساز: (1) ئامرازی مووسیقی. (2) ئامراز، که‌لوپه‌ل، پیدایستی. (3) ئامرازی شه‌پ، چه‌کوچۆل و خوارده‌مەنی پیویست بۆ شه‌پ. (4) پیکوپیک. (5) پێباز، ئایین.

(6) ئه‌وه‌ی بۆ ئه‌نجامدانی کاریک پیویسته، ئیمکانات. (7) مه‌کر، فیل. (8) به‌رگ، جلو به‌رگ. (9) سازگاری، سازان.

(10) بېوانه: "تحمّل". (11) هاوکیش بوون. (12) باو. (14) به‌توانا، به‌هیز. (15) شکۆ.

"سازامدن": سازگاربوون، پیکه‌وه‌گونجان. "ساز چیزی کردن (آوردن)": به‌نیازبوون، ئیراده‌کردن. "ساز چیزی گرفتن": به‌نیازی ئه‌نجامدانی ئه‌و بوون. "ساز خود را زدن (کوک

کردن)": پیداکرتن له کار و بۆچوونی خۆ و به‌هیتد نه‌گرتنی خواستی دیترا.

"سازادن": (1) ساز و ئاماده‌کردن. (2) پازاندنه‌وه، سه‌روسامان دان، پیکوپیک

کردن. (3) ساز ژهنین. (4) وتن، شیکردنه‌وه. "سازاه": بارگه‌وکه‌لوپه‌لی

سه‌فه‌ر. "سازدن": سازلیدن، ساز ژهنین. "سازکردن": (1) دروست کردنی ئاهه‌نگ و

ئاواز و شتی له‌وبابه‌ته. (2) ده‌سپیکردن. ئاماده‌کردن، جیبه‌جیکردن. (3) کۆک

کردنی ئامرازی مؤسیقی. (4) به‌نیازبوون. (5) سازگاربوون. (6) نووژهنکردن (ه‌وه).

"سازکرده": چیکراو و ئاماده‌کراو. "ساز مغاف زدن (کوک کردن)": دژایه‌تی کردن. "از

سازشدن (رفتن)": ناهاوکیش بوون، ناهاوئاهاه‌نگ بوون. "بیر ساز": ئاماده،

ساز. "به ساز": (1) قورمیش کراو، کۆک کراو. پۆشته‌وپه‌رداخ، هه‌بوونی که‌لوپه‌لی

پیویست بۆ کاریک. (2) پیکوپیک. "به ساز کسی رقصیدن": به‌مه‌یل و ویستی ئه‌و

جوولانه‌وه، له‌قسه‌ی ئه‌و دهرنه‌چوون، له‌ژیر فه‌رمانی ئه‌و دابوون. "هه‌روزی یک

سازی زدن": هه‌ر پۆژه‌ی سازیک لیدن، هه‌ر پۆژه‌ی ره‌فتار و کرداریکی جیا له‌ پۆژی

پیشوو هه‌بوون.

سازژن: سازقان، سازژهن، سازبه‌ند، سازلیده‌ر.

سازش: سازان، سازیان، سازین، ساچان، ریککه‌وتن، سازشت، هاوئاهاه‌نگی،

گونجان، په‌زامه‌ندی، پازی‌بوون، قبول کردن، ئاشتی، دۆستایه‌تی. "سازش دادن":

پیک هانین، پیک ئانین، پیکه‌پیان، ئاشت کردنه‌وه، سازاندن، سازدانی کار،

گونجاندن. "سازش داشتن": لیک تیگه‌یشتن و هاوئاهاه‌نگی هه‌بوون. "سازش کردن": پیک

هاتن، ریککه‌وتن، لیکه‌هاتن، ئاشته‌ویبوون، ئاشت بوونه‌وه، سازان،

هاتنه‌بار، هاتنه‌پیکه، وه‌لانانی ناکۆکی، هۆری‌ئارده‌نه.

سازشکار: سازشتکار، ئه‌وه‌ی که ده‌گه‌ل که‌سیکی دی پیک دی و سازشت ده‌کا،

ساتوسه‌وداکه‌ر، سه‌روساخته‌کر، مه‌سه‌له‌تکه‌ر.

سازش ناپیدایر: نه‌ساز، که‌سی که دژایه‌تی ده‌کا و له‌ ئاشتی نه‌بانه.

شیلگیر، پیدایر، سوور.

سازشنامه: سازشنامه، نووسراوه‌یه‌ک که سه‌باره‌ت به‌ وه‌لانانی ناکۆکی و

ئاشته‌وه‌بوون واژۆ ده‌کری.

سازگار: گونجاو، پیکه‌وه‌گونجاو، سازگار، ته‌با، هاوپرا، هه‌واوه، خۆش. "سازگارشدن":

گونجان، پیکه‌وه‌گونجان. هاوپرابوون. "سازگارکردن": گونجاندن، پیک گونجاندن.

سازگاری: لیک نزیک، پیکه‌وه‌گونجان، پیکه‌وه‌سازان، سازگاربوون، هه‌لکردن، هه‌واوه‌یی، هاوئاهاه‌نگی.

سازگان: سیستم، ریکخراوه، ده‌زگا.

سازگان دارشدن: سیستما تیزه‌بوون، به‌سیستم بوون.

سازگان دهی: ریکخستن، ته‌کووزکردن، سامان دان، سیستما تیزه‌کردن.

سازگانی: سیستما تیک، سه‌ربه‌سیستمیکی تایبه‌ت، خاوه‌نی سیستمی دیاریکراو.

سازگاه: کارخانه.

سازگر: بېوانه: "سازگار".

سازمان: (1) دام و ده‌زگا، ریکخراو، ریکخراوه. (2) سازکردن، شیوه‌ی دروست

کردن، ریکوپیک. (3) ئورگان، بنیات، سازمان، ریکخستنه‌کان.

سازمان بخشی: ریکوپیک کردن، ریکخستن، سیستما تیزه‌کردن.

سازمان بندی: کرده‌ی ریکخستن.

سازمان دادن: ریکخستن، داهینانی دام و ده‌زگایه‌ک و ته‌کووز و ریکوپیک کردن، ئورگانیزه‌کردن، سه‌روسامان دان.

سازمان دار: ته‌کووز، ریکوپیک، ئورگانیک.

سازمان دهنده: ریکخه‌ر، پیکه‌پنه‌ر.

سازماندهی: بېوانه: "سازمان دادن". "سازماندهی مجدد": ریکخستنه‌وه.

سازمانگر: ریکخه‌ر، پیکه‌پنه‌ر، بنیاتنه‌ر، ریکوپیکه‌کر.

سازمان یافته: ریکخراو، ریکخراوه‌یی.

سازمند: سازکراو و ئاماده، پازاوه‌وسیستما تیک، ته‌کووز و ریکوپیک.

سازمند کردن: پیکخستن، تۆرگانیزه کردن، تەیارکردن، ئاماده کردن.

سازمندی: بپروانه: "سازمان دەی".

سازندگان: بەرھەمھێنەر، چیکەر.

سازندگی: (1) بنیاتنەری، بنیاتنەربوون، سازینەری، چیکەری. (2) دروست کردن. (3) ئاوەدانکردنەو. (4) ژەنین، سازلێدان. (5) سازگاری، پارزیبوون.

سازنده: (1) دروستکەر، چیکەر، سازینەر، بنیاتنەر، داھینەر. (2) بەقازانج و بەکەلک بۆ دروست کردن یان باشکردنی شتیک. (3) سازژەن، ژەنیار. (4) پیکخەر، پیکھینەر. (5) سازگار، ھاوچار. (6) بپروانه: "کارساز".

ساز و آواز: ئاوازی تیکەل بە مۆسیقا.

سازوار: (1) سازگار، ھاوچار، ئەھلی سازان. (2) شایان، شایستە.

سازوارە: تۆرگانیسیم، بوونەوھەری زیندوو، جەستە، قالب، قەوارە.

سازواری: سازگاری، سازگاریبوون، ھاوچارایی، ھاوئۆنی.

سازویرگ: ئامراز و کەل و پەل، تپوتفاق، چەکوچۆل و پێداویستی شەپکە بە سەریاز دەدری. "سازویرگ سفر": تیشو و شتومەکی سەفەر.

سازور: لێک و لەبار، سازوئامادە، رازاوە، خاوەن سامان. (2) بپروانه: "سازمند". (3) خاوەنی ساز.

ساز و ساخت: ئامراز و کەلوپەل، سامان و جلوبەرگ و شتومەک.

ساز و سامان: کەلوپەل و پێداویستی، سەروسامان، پێسا و پێشویین.

سازوسۆز: تاقەت ھێنان لە بەرامبەر تالی و سەختییەکان دا و سکالانەکردن.

ساز و ضرب: (1) ساز و دەھۆل، ساز و دنبەک پیکەو، دارتومەک. (2) بەزم و پەزم.

سازوکار: میکانیزم، ئالییەت.

سازوئەھاد: دۆخ و پەوش. نەریت و ئایین.

سازە: (1) پیکھاتە. (2) (بیرکاری) فاکتۆر/فاکتەر، ھۆکار. (3) چیکراو، دروسکراو. (4) گروپ.

سازەشناسی: مۆرفۆلۆژی، پیکھاتەناسی و شە.

سازیلدن: سازکردن، دروست کردن، بیناکردن، پیکخستن و جێبەجێکردن، پازاندنەو، ئامادەکردن.

ساسان: نەدار، ھەژار، کەسێ کە لە ملک و مال دووری بکا.

ساستا: (1) ستەمکار، بێبەزەیی، مزیر. (2) بپروانه: "اھریمن".

ساسی: ھەژار، نەدار، سواکەر.

سابع: پووناک، درەوشاوە، ھەلکراو. پەرژۆیلو. ئاشکرا، دیار. "سابع شدن": بپروانه: "درخشیدن". "سابع کردن": پووناک کردن (ھو)، پۆشن کردن.

ساعن: ناپاک، گەمار، دەروون پێس، چەپەل، پەلۆخ.

ساعور: ساتوور، ساتۆرک، چەپەچاخ، شەتیر. "ساعور کردن": وردوخاش کردن بە ساتوور.

ساعات: کۆی "ساعت".

ساعت: (1) سەعات، کارمێر، کات ژمێر، شەست خولەک. (2) کات، سات، گاڤ. (3) قیامەت، پۆژی پەسلان. "ساعت بە ساعت": سات بە سات، کاتژمێر بە کاتژمێر. "ساعت داشتن": پیرۆزیوونی کاتیک بۆ ئەجامدانی کاریک. "ساعت صفر": کاتی سفر، سفرەکات. "ساعتی": ماوہیەک، زەمانیک. سەعاتی، کاتژمێری. "درساعت، اندرساعت، بەساعت": دەزبەجی، جێبەجێ.

ساعت شماری: زۆر چاوەپوان بوون بۆ گەیشتنی کاتژمێر یان کاتیکی تایبەت.

ساعده: باسک.

ساعی: (1) کۆشیار، پەنجەر، تاقالاکار، ھەولەدر. (2) دووزمان، قسەبەر. (3) پۆست چی. (4) خڕکەرەوھەوی زەکات.

ساغرژن: مەھی خواردن، شەپاپ خواردن.

ساغرکشیدن: شەپاپ نۆشین.

سافر: بۆ سەفەرچوو، پێبوار. نووسەر.

سافل: نزم، نشینو، نەوی، زەلیل و زەبوون. "اسفل سافلین": نزمترین پلەکان، نەویترین شوپنەکان.

ساقدوش: برزاوا، شوڤبان.

ساقط: (1) کەوتوو، وەریو، دابەزیو. (2) ناکەس، زەبوون، پەست. "ساقط شدن": لەناوچوون، رووخان. لەسەرکارلابران. "ساقط کردن": لەسەرکارلابردن، لیخستن، وەلانان. لەباربەردن، بەرخستن. بەتالکردن، خالیکردن. "ازھستی (زندگی) ساقط شدن": زۆر دەستەنگ بوون.

ساقه: چل، قەلە گیا.

ساقی: مەیگەر، مەیگێر، ئاوگێر. دۆست، خۆشەویست. لە ئەدەبیاتی عێرفانیدا ھیمای خودا یان پیر. "ساقی کوثر": حەزەتی عەلی (د.خ).

ساکب: پزّاو، ھەل پزّاو.

ساکت: بێ دەنگ، کپ، کپ، مات، ئارام، بێ ھات و ھاوار، وسکت، وست، کەسێ کە قسە نەکا. "ساکت شدن": بێ دەنگ بوون، دەنگ لێ بپران، دەنگ نەکردن، دەمکووت بوون، قسە پێنەمان، دەم دروون، وسبوون، وسبێن، وسکت بوون، مات بوون، متبوون، متەق لێوھەنەھاتن، ھوش بوون. "ساکت شدن دره": ژان شکان، ھیوربوونەو. "ساکت کردن": بێ دەنگ کردن، وسکت کردن، وست کردن، دەنگ لێ بپین، دەمکووت کردن، لەتاندن، قەمتەرکردن (بریتیی). "ساکت نشستن": ناپەرەزایەتی دەرنەبپین، بێدەنگ دانیشتن، متەق لێوھەنەھاتن.

ساکن: (1) بێجۆولە، نەجۆول، بێبزاو، وەستاو، مەنگ، مەند، بێدەنگ، داسەکناو، ھاچار، ئارام. (2) بەخاترجەمی، بەدانیایی. (3) دانیشتوو، نیشتەجی، جیگرتوو لە مال یان پۆستیک دا.

ساكنين: كۆي "ساكن"، دانىشتوان.

سال: سال، ماوهى دوازده مانگ، سىسەدو شەست و پىنج پۇژ و نىكەي پىنج كاتژمىر و چل و نۆ خولەك(سالى ھەتاوى) يان بەرامبەر بە سىسەدو پەنجا و چوار پۇژ(سالى مانگى). پايەي خويىندەوارى(سال اول تحصيلى). تەمەن. "سال اعتدالى": سالى ھەتاوى. "سال شمسى(خورشيدى)": سالى ھەتاوى. "سال قمرى": نىكەي سىسەدو پەنجا و چوار پۇژ شەش كاتژمىر. سالى كۆچى مانگى. "سال كېسە": سالى پىر، سالى كە مانگى پەشەممە سى پۇژە. "سال ميلادى": سالى زابىنى كە لە يەكەمى ژانويە(ياز دەي بەفرانبار) ۋە دەست پىدەكا. "سال نجومى": ماوهى يەك دەور سوورپانى زەوى بە دەورى خۇردا. "سال نورى": مەۋدەيەك كە نور لە ماوهى يەك سال دا دەپپىۋى. "سال وزمانە": پۇژگار، دەورە. "سالھاي سال": چەندىن سال، سالىانىكى زۇر، ماوهىەكى دوور و درىژ. "سال ھجرى شمسى": سالى كۆچى ھەتاوى. "سال ھجرى قمرى": سالى كۆچى مانگى.

سال آزمای: پىرى بەتەمەن و بەئەزمون، كەسەك كە سالانىكى درىژ خۇشى و ناخۇشى پۇژگارى دىبى و ئەزمونى لىۋەرگرتى، سارد و گەرم چەشتوو.

سالار: 1) سەردار، سالار، گەورەي

كۆمەل، گەورە و پىشەنگى كاروان يان لەشكر. 2) فەرماندەرى لەشكر. 3) پاشا. 4) پىبەر.

سالارچنگ: فەرماندەرى شەپ، فەرماندەي سپاكان لە شەردا.

سالاسال: سال بە سال، ھەموو سالىك.

سال اندر: سال نە سال، سالىك نا سالىكى تر.

سالانە: سالانە، سالىانە، سالىن، ھەرسال، سالى جارېك، سال بە سال.

سالبا: 1) دامالچىنەر، دارپن، رپىنەر. 2) نەرى، نىگە تىف.

سال بسال: سال بە سال، ھەرسال، ھەموو سالىك، سالى جارېك.

سالبە: سالى باش، سالى خۇش.

سال پىمۇدە: بىروانە: "سالخورده".

سال تا سال: 1) سالەوسال، لە سالىكە ۋە تا سالىكى تر. 2) ماوهىەكى دوور و درىژ. 3) تەۋاوى سال.

سال تحصيلى: سالى خويىندن.

سال تحويل: بىروانە: "تحويل سال".

سال خرد: بىروانە: "خردسال".

سالخورده/سالخورده: كۆنسال، سالىۋورى، كال، پىر و بە تەمەن، زۇر بە تەمەن، بەسالچوو، پىرەمىرد، دىرىنە، كۆن.

سالدار: پىر، بەتەمەن، بەسالچوو.

سالديده: بىروانە: "سالخورده".

سالروز: سالوگەر، سالپۇژ، سالىاد.

سالفا: پىشوو، رابردوو.

سالک: (ل) كوانى خورما، دومەلىكە لە سەروچاۋ دىت.

سالک: (ل) كەسەك كە پىگايەك بگىتتە بەر و بە پىگايەدا بىروا. تەركە دنيا، دژكام، پىرەو، عارف.

سالگرد: سالوگەر، سالقەگەر، سالپر، سالىاد، تىپەپىۋونى سال بە سەر پووداۋدا.

سال گرفتن: بەپىۋەبىردى پىۋرەسم دواي تىپەپىنى يەك يان چەند سال راست لەو پۇژەي دا كە كەسەكە كۆچى دوايى كردو.

سال گشت: بىروانە: "سالگرد".

سالم: 1) ساخ، ساغ، ساق، چاك، بى عەيب. تەۋاۋ. 2) پىك، بەبىئالوودەي(ھواي سالم). 3) خاۋىن يان بەكەك بۆ تەندروستى لەش(غذاي سالم).

سالماھ: بىروانە: "سالماھ".

سال مرگ: سالپۇژى مەرگى كەسەك.

سال سازى: لەناۋبىردى ھۆكارەكانى نەخۇشپىن يان زيان ھىن.

سالمنده: بىروانە: "سالخورده". "سراي سالندان": خەلۋەتگەي پىرى.

سالھ: ھەساۋى سال و مانگ، رىكەوت، بەروار.

سالنامە: 1) سالژمىر، سال پىۋ، سالنامە،

پۇژئەژمىر، پۇژئمىر. 2) كتىۋى كە پووداۋە گرینگەكانى سالىكە تىدا نووسرابى. 3) بلافۇكى كە سالى جارېك بلاۋبىتتە ۋە.

سالنما: بىروانە: "تقويم".

سالوس: دەم تەر، زمان لووس، خەلەتىن، فرىودەر، پىايىكەر، پۋالەت باز. بە ماناي فىل و كەلەكيش ھاتو.

سالوسى: رىكارى، پۋالەتجازى، خەلك خەلەتىنى، فىلبازى، مەكبازى.

سالوك: لاۋاز، نەدار، بەلەنگاز. دز و پىگر.

سالياد: بىروانە: "سالگرد".

ساليان: كۆي "سال". "ساليان سال": ماوهىەكى زۇر، سالانىكى زۇر.

ساليانہ: 1) سالانە، سال بە سال، سالى جارېك، سالكى. 2) جىرە يان كرى يان داھاتى كە سالانە بە كەسەك دەگا.

سام: ئاوسان، ماسان، پەنەم، نەخۇشى.

سام: زەھراۋى.

سامان: 1) سەرزەۋى، مەلەند، شوپىن.

2) كەلوپەلى ناۋمال، پىداۋىستى ژيان، سامان، دارايى. 3) پادە، ئەندازە.

4) توانايى، تىن و وزە. 5) پاراۋەيى و تەكۋوزى. 6) سەپر، ئارام و قەرار. "بە سامان": رىكۋىك، تەكۋوز، بەپىۋوشوپىن.

باش، چاك. دوور لە شىۋاۋى و پەرىشانى.

سامان دان: 1) تەكۋوز و رىكۋىك كردن،

سەروسامان دان، بەمال و حال كردن،

پىراگەيشتن. 2) چاكسازىكردن، رىۋفۇرم.

سامان دار: بېروانه: "سامان دار".

ساماندهی: بېروانه: "سامان دادن".

سامانگر: (1) بېروانه: "سامانگر".

(2) ریډورمخـواز. (3) بهرپوه بهر، سهرپه رشت.

سامان گرفتن: سهروسامان گرتن، بوونه خاوهن مال و ژيان، ته کووزی و ریډکوپیکي به خووه گرتن.

سامانمند: ته کووز، ریډکوپیک، ریډخراو، پازاوه، نوروگانیزه، سیستماتیک.

سامانه: سیستم، نمونه. سایت.

سامح: به خشنده، دلوا.

سامر: پازه بیژ، چیروکبیژ. کوپری پازه بیژان.

سامح: گوینگر، بیسهر، گوهدار، ژنه وا.

سامعه: بیسهر، ژنه وا. ژنه وایی، گوی.

سامک: بلیند له هه رشتیک.

سامه: (1) په یمان، به لاین، سویند. (2) په نا، په ناگا.

سامی: (1) بهرز، بلیند، پایه بهرز. (2) کوپری حه زره تی نوع.

سان: (1) نه ریت، شیوان. (2) بهش، لهت، کوت. (3) ریژه. (4) چوڼیه تی. (5) خوو، عادهت. "سان سان": بهش بهش، کوت کوت، پارچه پارچه. "بلین سان": به مجوره.

"به سان": وه کوو، وینه ی. "چه سان": چوڼ.

سان: برپه ند. "سان ژن": برپه ند لیدان.

سانتر: ناوه ند، ناوه پراست، سه نته ر.

سانترال: ناوه ندی. سهره کی.

سانترالیسم: چه قخوازی، ناوه ندگه ریټی، چرپوونه وه ی دهسه لات له ناوه نددا.

سانترالیزه کردن: چرپرکندن وه، کوچینی کردن، جینگیر کردن.

سانترومر: (پزیشکی) ناوه ند بهش.

سانتی گراد: سانتیگراد، سه دپله یی، سه دبه شی.

سانتی گرم: سانتی گرم، له سه د گرم یه ک گرم.

سانتیم: سانتیم، سه دی یه ک.

سانتی مانتال: هه ستیار، پرهه ست، هه ست ناسک، دلناسک، خوین گهرم، دلوفان و هه ست بزویڼ.

سانتی مانتالیسم: هه ست بزویڼی، دلناسکی گهری.

سانتی متر: سانتی میتر، یه ک سانت، له میتریک سانتیک. "سانتی متر مربع": سانتی میتری چوارگوشه، سانتی میتری دووجا. "سانتی متر مکعب": سی سی، سانتی میتری سی جا.

سانجه: رووداو، پیشهات، کاره سات.

سانسور: راپشکین و چاوه دیری ده ولته به سهر فیلم و شانونامه و بابه تی روژنامه و چاپه مه نی به کانی تر پیش له بلاو بوونه وه یان، سانسور، ورده گری، ره خنه کاری.

ساولیدن: بېروانه: "ساییدن".

ساولیز: خوڅ خولق، خوڅ ره فتار.

ساهر: به خه بهر، نه خه وتوو.

ساهی: هه له کهر، فه راموشکار، خافل، که سی که دلی له جینگه یه کی دی بی.

سایان: له حالی ساوین دا.

سایبان: هه چی سیبه ری هه یه، به سیبه ر، سایه با، سایه وان، سه یقان، سه یوان، که پر، سابات، چه تر، په رده، ختوه ت که بو پیشگیری له هه تاو هه لی ده دن.

سایت: مالپه ر، سایت.

سایر: بېروانه: "سائر". "سایر ساختن": بلاو کردن وه، په ره پییدن. "سایر شدن":

بلاو بوونه وه، په ره سه ندن.

سایس: بېروانه: "سائس".

سایش: (1) سوان، سوین، کرده ی ساوین. (2) لیک خشان.

سایکولوژی: ده روون ناسی، شیکاری ده روونی. "سایکولوژی لذت نفسی":

سایکولوژی چیژی ده روونی.

سایگاه: بېروانه: "سایه گاه".

ساینده: ساوین، ساوینهر، ریخه ر، پیامال، پیاساو، که سی که شتی بسویته وه.

سایوان: بېروانه: "سایبان".

سایه: (1) سا، سایی، سیبه ر، سیوره، سی، سیه، سیکک، سایه. (2) پشتیوانی، په نا (زیر سایه عالی جناب به سر می بریم).

(3) کارتیکه ری، کاریگه ری (در سایه پیشرفتهای اقتصادی هنر هم رشد

می کند). (4) ناراسسته قینه، پواله تی (نیروه ای اپوزیسیون کاندیدای سایه معرفی کرده اند). "سایه سر": سهرپه رشت، یارمه تیده ر. "سایه کسی را با تیرزن": سیبه ری وی به تیر لیدان، دوژمنی سهرسه ختی ئو بوون. "سایه کسی سنگین شدن": که مه تر خه م و که م لوتف بوونه وه ی ئو. "از سایه خود ترسیدن (رهیدن)": واته له هه موو شتی ترسیان، له سیبه ری خو ره وینه وه.

سایه افکندن (انداختن): (1) سیبه رخستن، سیوه ر کردن. (2) زال بوون، بالاده ست بوون. (3) سه رنج دان، ئاورلیدانه وه.

سایه بان: بېروانه: "سایبان".

سایه پرستا: سیبه ره سه ند، سیبه ردوست، سیبه ره رست، ئه وه ی که سیبه ری خوڅ بوئ و بچیته بهر سیبه ر، ئاسوده یی خواز. **سایه پرور:** که سی یان شتی که له بهر سیبه ر دا په روه رده بووبی، میوه یه ک که له بهر سیبه ردا گه ییی یان له ژیر سیوره دا وشک یان کردیته وه. که سی ئاسوده و توشی مهینه تی نه هاتوو، که سی که بهر ده وام له ناز و نیعمه ت دا ژیا بی، نازپه روه ر، ناسک نارنجی.

سایه پسند: سیبه ردوست، سیبه ره رس، ئاسوده یی خواز.

سایه ترس: زور ترسه توك، که سی که ته نانه ت له سیبه ری خوئی ترسی.

سایه خشک: وشك كراوه له بهر سیبهر، میوه یه كه له سیبهر دا وشك كرابیتته وه. **سایه خوش:** سیبهرخوش. **سایه دار:** به سیبهر، سیبهردار. **سایه دست:** ده ستنوس، نووسراوه. **سایه رو:** كه سى كه به بهر سیبهر دا دهروا، شه وړو، شه وړو، شه وړو، شه وړو، شه وړو، شه وړو له سیبهره. **سایه روشن:** تاریكى و پوښنى، سایه پوښن، وینه یان دیمه نیک كه له و دا تارمایی سیبهر و پروناكایی تیشك لیکدراپی. **سایه زده:** 1) شه وړی كه سیبهری كه وتبیتته سه، سیبهر لیدراو. 2) شه وړ لیدراو. **سایه شكن:** پوښنكهره وه، سیبهره وینه وه. **سایه گردن:** سیبهر دروست كردن. **سایه گاه:** سایه بان، بهر سیبهر، شوینی سیبهردار. **سایه گستردن:** "سایه افكندن". **سایه نشین:** سیبهر نشین، كه سیک كه له بهر سیبهر دا دابنیشی. بریتى له كه سى بیكاره و خوش رابویر، كه سیک كه خووی به بیكارى گرتبى و ئهرك و زه حمهت نه كیشی. **سایه وار:** سیبهر ناسا، وهك سیبهر.

سایه وړ: سیبهردار، پرسپوهر، سه هه ند، سه هه نك. **ساییدگی:** سوان، لوسی، ساویاگی، حالهت و چوڼیه تی شتی ساویاگ. **ساییدن:** سایین، ساوین، سیویان، سوین، سوان، سوونه وه، سواندن، هه ساوین، هسوون، هشكاندن، کوتان و نهرم كردن. **تیسوان، تی ساوین، تی سوون، تیوه دان، پیداساوین، پیاساوین، پیامالین، لیخستن، برپه ندلیدان، ژهنگ سرپینه وه.** **ساییده شدن:** لوسبون، سوان له بهر كارى زور، ساوان، ساویان، سوویان. **ساییده (شده):** 1) لوسبوو، لوسبووگ، ساواو، ساویا، ساویاگ، سیویاگ، سووراوه، لوس و كه م كردو له بهر ده كار هیئنانی زور. سیقال دراو، تیف تیف دراو. 2) سراو، خاویڼ كراو. 3) پرتوك و پزاو. **سؤال:** 1) پرسپار، پرس، په رسای، ویسته. 2) سوال. 3) به داوی هه قیقه ته وه بوون. "سؤال كردن": پرسپار كردن، پرس كردن، پرسین. داوی شتی كردن، سوال كردن. "سؤال و جواب": پرسپار و ولام. "سؤال و جواب كردن": پرسپار كردن و ولام بیستن. وتووید كردن. لپرسینه وه، لپچینه وه. "گسی (چیژی) را زیر سؤال بردن": بردنه ژیر پرسپار، له په وایی بوونی ئه و دړدوڼگ بوون.

سؤال برانگیز: پرسپار خولقتین، پرسپار هیئنه. **سؤال بیج كردن:** لیکدالیكدا پرسپار كردن، ل (ی) هه لپچان (به پرسپار). **سامت:** وه زاله هاتن، بیزار بوون. دلته نگی. **سنانس:** كۆبوونه وه، دانیشتن، كۆر. **سبات:** (س) 1) سه رخه و، سووكه خه و. 2) پوژگار، سه رده م. 3) پیاوی زیرهك. **سباح:** (س) مه له وان. **سباح:** (س) كۆی "سباح". **سباح:** مه له كردن. مه له وهری. **سباع:** كۆی "سبع"، بوونه وه رانی درنده، درنده كان، شیره كان. **سباعی:** كهوت تایی، كهوت پیتی، شتی كه كهوت بنه ما یان پایه ی هه بی. **سباق:** كهوتنه بهر وه، كهوتنه پيشه وه، پيشبركى، گریوه غار. **سباك:** تاوینه رى ژیروژیو یان كانزای تر، ده قالب كه رى تاویا، داریژ، ژیرینگه. **سبال برکندن:** ته ممی كردن، سزادان. **سبال زدن:** لاف لیدان، خووه لكیشان. **سبب:** هو، سوڼگه، سه مه د، سه خمه راتی، بیانوو، له بهر، بایس، بایست. نزیکى، خزمایه تی. "سبب شدن": بوونه هو. "از این سبب": بهم هو. **سبب ساز:** خدا كه سازینه ر و به دیهینه رى هو و ئه گهرى دهسته به ربوونی خواست و ئاواته. "سبب سازی": هو ساز كردن،

بیانوو هیئانه وه. **سبب سوزی:** هو و بیانوو لپیرین. **سببی:** تاییه تمه ندی جوړی خزمایه تی كه به هو ی پئوهندی ژن و میردایه تی نیوان كه سه كانه وه وه دی دی. **سبحان:** به پاکی و بیگه ردى یادی خوا كردنه وه، پاك و خاویڼ كردنه وه. **سبز:** 1) سه وز، كه سك، كاسك. 2) لایه نگرى خاویڼی ژینگه. 3) شاد، خوش. 4) له حالى شادی و خوشحالیدا. **سبزارنگ:** بهرهنگی سه وز. سه وزه. **سبزیوان:** بریتى له ناسمان. **سبزیپا:** پروانه: "شوم". **سبزیری:** وه رزی به هار. **سبزشت:** بریتى له ناسمان. **سبزجا:** جیی سه وز، سه وزه لان. **سبزچهره:** سه وزه، گهنمی، زهرى، كه رهن زهر، سپی ئامال زهره د. **سبزخط:** كه سى كه تازه مووی له دموچاوی هاتبى. تازه لاو، لاویژه. **سبزخوان:** بریتى له ناسمان. بریتى له زهوى پرگیا، سه وزه لانی. **سبزه:** پروانه: "سبزشت". **سبززاغ:** بریتى له ناسمان. بریتى له دنیا. **سبز شدن:** 1) به په رنگى سه وز دهره اتن. 2) روانی پوهك، سه وز بوون، شین بوون، گه لا دهر كردن. 3) به شیوه ی كتوپر دهره كوتن.

سبىزطاق: بريتى لە ئاسمان.
 سبىزطاوس: بريتى لە ئاسمان.
 سبىزفام: ھەوزەك، ئامال كەسك، ئامال سەوز، بە پەنگى سەوز.
 سبىزفرش: بريتى لە ئاسمان.
 سبىزقدم: بروانە: "شوم".
 سبىزكالك: ميوەى سەوز و كال، ميوەى نەگەيو.
 سبىزکردن: 1) پەنگى سەوز لە شتىك دان، بە پەنگى سەوز دەرهىنان.
 2) سەوزکردن، پواندن، چاندن و شىن بوون.
 سبىزكوشك: بريتى لە ئاسمان.
 سبىزگار: سەوزكەر، بە پەنگى سەوز دەرهىن. سەوزپەنگ، سەوزەلە.
 سبىزگرا: بروانە: "سبىزقبا".
 سبىزگنبد: بريتى لە ئاسمان.
 سبىزگون: ئامال سەوز، سەوزى، سەوزە.
 سبىزە: 1) شىنايى، سەوزە، سەوزايى، چىمەن. 2) جۆرى ميوژ. 3) سەوزە، زەرى، سىپى ئامال زەرد. 4) ھەشىش.
 سبىزەزار: سەوزەلان، سەوزەلانى، سەوزەزار، گياچار، ميوژ، چىمەن، شوپىنى پىر لە گيا شىن.
 سبىزەقبا: كاسەلەشىنكە، سەوزەكۆ.
 سبىزىجات: سەوزەوات، ھەشىنايى.
 سبىزىنە: 1) ئامال سەوز، سەوزى، سەوزپەنگ. 2) "كولتوروفيل".

سبىع: (س) ھوت. "يوم السبع": پۆژى پەسلان. "سبع طباق": ھوت نەومى ئاسمان.
 سبىع: (س) ھوت يەك.
 سبىع: (س) ب يا س ب) دېر(ندە). شىر.
 "سبعانە": دېندانە، ھەشىيانە. شىرانە.
 سبىعيتا: دېندەيى. شىرى، ھەك شىر.
 سبىغانە: بروانە: "بىغانە".
 سبىق: (س) كەوتنە پيشەو، كەوتنە بەرۆ.
 "سبق اللسان": ھەلەى زمانى، ھەلەى لەبى.
 "سبق تصمىم": (مافناسى) بېرىاردان بەر لە توشىبون بە تاوان. "سبق ذھن": ھەلە، خەتا.
 سبىق: (س) ب) كەوتنە پيشەو، كىبەركى.
 وانەى پۆژانە. قورپان. "سبق بىردن": كەوتنە پيشەو ھەلە كىبەركى، بىردنەو، گىرپىردنەو. "سبق خوان": قوتابى، فىرخواز، زانست خواز. "سبق گرفتن": كەوتنە بەرەو، كەوتنە پيشەو.
 سبىقتا: پيشكەوتن، پيشدانەو، پيشدەستى، پيشپەوى. "سبقتا جستن": بروانە: "پيشى جستن". "سبقتا گرفتن": بروانە: "پيشى گرفتن".
 سبىك: (س) 1) تاواندەو ھەى كانزا و دەقالب پزتنى، دەقالب پزتنى كانزاي تواو. 2) شىواز، ستايل. 3) ريسا، ئوسلوپ. "سبىك شناختى": شىوازناسانە. "سبىك شناسى": شىوازناسى، زانستى ناسىنى شىوازە ئەدەبىيەكان. "سبىك گرايى": شىوازن گەرىتى. "سبىك گزىنى": شىوازن ھەلپژاردن. "سبىك ھالى": شىوازن بەرز. "سبىك مۇردە نۇظر": شىوازن خوازو/جىنى باس.

سبىك: 1) (س) سووك، سفك، سفك، دژى گران و سەنگىن. 2) خواردەمەنىيەك كە بە ئاسانى لەناوگەدەدا بتويتەو. 3) ناسك(پارچە سبىك). 4) چالاک، فرز. 5) ئارام، ھىواش. 6) كەم نرخ. 7) پاھتە و ئاسوودە. 8) سووك، جلف. 9) نالەبار و ناحەز(رفتار سبىك). 10) پىرۆز، بەفەر(قدم سبىك). 11) كەم، ئاستەم، بەھال، تۆزقال. 12) زو، خىرا، بەپرتا. 13) بەئارامى. 14) بەسانايى. 15) بروانە: "گوارا". 16) كورت. 17) تەبە پەسند و دلخوشكەر. "سبىك (و) سىنگىن كەردن": ھەلگرتنى شتى بەدەست بۆ مەزىندە كەردنى، سەنگوسوك كەردن. بەراوردكەردن، ھەلسەنگاندنى نرخی كەسى يان شتى. "سبىك شدن": 1) كەم بوونەو. 2) ئاسوودە بوون، ئۆقرەگرتن، ھىوربوونەو. 3) نزم و سووك بوون. "بىسپار سبىك": سفكۆك، سفيلانك، زۆر سووك.
 سبىكبىار: 1) بارسووك، سووكبار، سفك بار، سووكە بار، بريتى لە كەسى ئاسوودە و بى خەيال و پەبەن. 2) كەم نرخ. 3) بى مەيل بە كاروبارى دىنايى. 4) ئەو ھەى كەمتر توشى گوناح بوو. 5) بەبى دژواری، بەئاسانى.
 سبىكبىارى: بارسووكى، سووكبارى، بريتى لە ئاسوودەيى و كەم ئەركى.
 سبىكبىال: پەروبال سووك، بالندەى تىژيال/

سبک رکاب: سواری چالاک و خوشبهن.

سبک رو: (ر) 1) پی سووک، گورج، تیژپو، کرژ. 2) پروانه: "خوش گوار".

سبک رو: (ر) بی شهرم، چه قاوه سوو، رووه لمالاو.

سبک روح: رهزا شیرین، رهزا سووک، نیسک سووک، خوین شیرین، پروگهش، شاد، دلخوش، بی فیز و دهعیه، گورجوگول، پوچ سووک.

سبکسار: بی ئەقل، خووسەر، لاسار. پهست، بی حوزم و سووک، بی نرخ. بزوز، زه پرتی، نهحه واوه. بهدخولق، تووره وتوسن.

سبک سایه: بریتی له ناجیگیر و تیژتییه پ.

سبکسر: بلح و جلف، هه رزه، بی ئەقل، ئەقل سووک، سه ربه تال، گهوج، خووسەر، مل پیوه نهر، پهست. کهسی که نه ریت و باو به هیندناگری و کردار و گوتاری ناحهز و نه شیواو له خوینشانده دا.

سبک سنگ: سووک له کیش دا. پهست، سووک، کهم نرخ. گه مژه، نهزان.

سبک سیر: تیژتییه پ، تیژپو، خوشبهن، کرژ.

سبک عقل: کهم ئاوهز، سووک ئەقل، بی ئەقل.

سبک عنان: سوارچاک، خوشبهن، چالاک.

سبک فکر: کهم زهین، کهم ئاوهز.

سبک گام: پی سووک، خوشبهن، تیژپو.

سبک مایه: 1) کهم نرخ، بی قه در و قیمهت، پهست و سووک. 2) نهزان، بی ئاقل. 3) دهست تهنگ، نه دار. 4) لاواز، کهم توانا.

سبک مغز: گهوج، گه مژه، لاژک، ئەقل سووک، بی ئاوهز، بی میشک، کهم فام، ئاقل سووک، گیله پیاو.

سبک وزن: 1) کهم کیش. 2) کهم نرخ، هه رزان قیمهت.

سبکی: 1) سووکی، سفکی، سفکی، دژی قورسی و سهنگینی. 2) جلفی، سووک و چرووکی. 3) کهمته رخمی به دابونه ریت. 4) بی نرخ. 5) چالاک، گورجوگولی، فرزی. 6) ئاسووده بی، پهحه تی. "سبکی کره": هه لسوکه وت و گوتاری ناحهز و بلح له خوینشانندان. مدارا کردن، به نه رمی هه لسوکه وت کردن.

سبک یاب: به بیر، بیریژ، به هوش، کهسیک که زوو له بابه تیگ بگا.

سببت: 1) سمیل. 2) شاتوشووت و خو هه لکیشان. "سببت برکندن": ته می کردن و سزادان. "سببت مایین": پروانه: "تفاخر".

سبیل: (س) ریگا، جادده. نه زر، له خوگرتن. حه لال، پهوا. شیوه، شیواز. "سبیل کردن": به خو پایی له ریگه ی خوا به خشینه وه. "بر سبیل": بو، له بهر. وهک. به هوی. به شیوه ی.

سبیل: (س) سمیل، سمیل. "سبیل تاب دادن": سمیل بادن، ههست به پازی بوون و شانازی کردن یان خو به تووره نیشاندان. "سبیل کسی آویزان بوون": نارهحهت یان نارازی بوونی نهو. "سبیل کسی را چرب کردن": تیژکردن و پازی کردنی نهو، به رتیل پیدان بهو. "سبیل کفتا": سمیل باپ، سمیل زل. "سبیل گذاشتن": سمیل هیشته وه، سمیل نه تاشین. "سبیلو": سمیل دار، سمیلی. "از سبیل کسی خون چکیدن": ترس خسته دل کهانه وه له لایه ن نه وه وه. "روی سبیل شاه نقاره زن": پی پره وی له هیچ دهسه لاتی نه کردن و هه بوونی ژیانیکی به شکو.

سپاردن: پروانه: "سپردن".

سپارش: پروانه: "سفارش".

سپاس: سوپاس، سپاس، به چاکه زانین، چاکه له بهر چاو بوون.

سپاس پذیرفتن: قبولی منهت کردن و منهت کیشان، سپاس کردن.

سپاسدار: منهت هه لگر، منهتبار، سپاسکار.

سپاسداری: نه مه گداری، پیزانی، منهتباری.

سپاس داشتن: منهت کیشان، منهتبار بوون، سپاس کردن.

سپاسگزار: سپاسکار، شوکرانه بژیژ، شوکرخاز، شوکرخواز، منهتدار، منهتبار، به نه مهگ.

سپاسگزار: منهتباری، منهتباری، سوپاس له چاودا، به چاکه زانین.

سپاسمندی: پروانه: "منت".

سپاسی: سوالگر، ده روزه کهر.

سپاه: سپا، سوپا، له شکر. "فرمانده سپاه": سپاران، سه رکرده ی سپا، فرماندهی سپا. "سپاه (بر) کشیدن": له شکرکشی کردن.

سپاه آرای: ته کووزی دان به هیژی نیزامی، رینکخستنی سپا.

سپاهبند: سپاران، سه رکرده / فرماندهی سپا.

سپاهسالار: سپاسالار، سوپاسالار، سه رکرده ی سپا / هه موو له شکر.

سپاهی: سپایی، چه کداری له شکر، نیزامی. هه رکام له تاکه کانی سپا.

سپتیسیم: ئایینی شک و درپونگی، حیکه تی سو فیستایی.

سپتیک: لایه نگری سپتیسیم، سو فیستایی، کهسیک که له قبول کردنی شته ههست پینه کراوه کان دا شک و دوودلی هه بی.

سپر: سپهر، سپهر، مه تال، مه رتال، قه لخان. "سپر انداختن": بریتی له تیگ شان و دهست له خه بات هه لگرتن و خو به دهسته وه دان. "سپر برآب افکندن": زه بوون بوون، وه رهن بوون، هه لاتن له بهر دوژمنه وه.

سپراتشین: بریتی له هه تاو.

سپرباز: شه پکه، دلیر، ئازا.

سپردن: (س.پ.د.) 1) پیوان، ریگه برین، تیپه پراندن. 2) پیشیل کردن، خستنه ژیری.

سپردن: (س.پ.د.) سپاردن، سپارتن، ئەسپارتن، ئەسپاردن، سپاردهیی، له قه بهل، دانه دهست، پادهست کردن. پاسپاردن، قه وینتی کردن.

سپرده: ئەسپارده، ئەسپیراو، سپارتی، سپارده، سپاره، سپاردی، سپیراو، سپیریاگ، ئەمانه تی، ئامانه تی.

سپرز: سپل، شوشو، شمش.

سپرنوس: کاخ، کۆشکی پاشایه تی.

سپیری: تیپه ریو، به سه رچوو، به کۆتایی گه یشتوو، ته و او بوو. "سپیری شن":

1) به کۆتایی گه یشتن، کۆتایی هاتن، ته و او بوون، به سه رچوون، تیپه برین.

2) مردن، کۆچی دوا بیکردن. "سپیری کرن":

1) تیپه پراندن، سه رکردن، بردنه سه، رابواردن، به سه ر بردن، ته و او کردن، به کۆتایی گه یاندن. 2) له ناو بردن، تیا بردن. 3) کوشتن.

سپریدن: (س.پ.د.) 1) تیپه پراندن، ته و او کردن، به کۆتایی گه یاندن. 2) پیشیل کردن.

سپیزگ: دووزمان، دۆقلمه، شوفار، زمان شپ، قسه بهر.

سپیس: پاشان، دواتر، دوا، ئەوه، ئەوسا، دوا جار.

سپسایگی: گه رانه وه، گه رانه وه بۆ دواوه،

به ره و دواوه چوون.

سپستا: (س.پ.) پروانه: "بدبو".

سپلشت: (س.پ.ل.) پیشهاتی ناخۆش.

سپنتا: پیروژ، مواره ک.

سپنتامینو: وزه ی فره کردنی ئاوه ز و چاکیتی.

سپنتایی: پیروزی، پاکیتی.

سپنج: مالی ساتی، نه هه میشه یی، کاتی و نابهرده وام و تیپه ر. له وه رگه. "سپنج دادن":

به شیوه ی کاتی جی پیدان. "سپنج یافتن": به شیوه ی کاتی نیشته جی بوون.

بوونه میوان.

سپنج سرای: بریتی له دنیا.

سپنجگانی: کاتی و ناپایه دار.

سپنجی: ناسه قامگیر، ناجیگیر، نابهرده وام.

سپندا سا: گورجوگۆل، فرز و خیرا.

سپوختن: 1) تیرا کردن، به زۆر ئاخین، پوو پراندن، تیکوتان، پیا بردن، لێ بردن، تینان، تیرۆ کردن، تیچه قاندن،

ده ناو خستن. 2) دوور خستنه وه، ئە مرۆ و سبه ی پیکردن، بینه وه بهر پیکردن.

3) ئیلاقه کردن، گایین، نیهان.

سپوزش انگیز: پروانه: "شهوانی".

سپوزگار: سست و ته وه زه ل، که سیک که له ئیشه کان دا ساوه ساو و قوونه قوون ده کا.

سپوزیدن: پروانه: "سپوختن".

سپه آرا: رازینه ر/ پیکه ری سپا.

سپهدار: سپاران، سپادار، سه ردار. ده سه لاتدار، پاشا.

سپه رار: ته شقی ئاسمان.

سپه رشناس: ئەستیره ناس.

سپه سالار: پروانه: "سپاه سالار".

سپه شکن: سپاشکین، تیک شکینه ری سپا.

سپه کش: سپاران، له شکر کیش.

سپه کشی: سپارانی، له شکر کیشی.

سپید: سپی، چه رمگ، چه رموگ.

سپید پا: بریتی له پی به خیر و خۆش قه دم.

سپید چشم: بریتی له پیداکر، لاسار، بی شه رم، پوهه لمالاو.

سپید دست: ریاکار، پواله تبار.

سپید رو: پوو سپی، ده موچاو سپی، ئە وه ی پوخساریکی سپی و تابانی هه یه. بریتی

له خه لکی چاکه کار و سه ریلند، پوو سوور.

سپید فام: ئامال سپی، سپی واش.

سپید کار: 1) سپیکار، سپی که ره وه، مسگر. 2) بریتی له که سی چاکه کار و

سه ر راست. 3) به مانای ساواز و پوهه لمالاو و پیا باز یش هاتوه.

سپید کاسه: بریتی له میرخاس، دلآوا.

سپید نامه: بریتی له که سی خۆپاریز و راست کردار.

سپید دم: به ره به یان، به یانی پوون،

هه وه ل به یان، به یانه کی، بوولیله ی به یان، شه وه کی، کازوکوز، کازویه، گورگومیش.

ستاد: 1) باره گا، بنکه، ناوه ند.

2) وه ستان، نیشته جیبوون. "ستاد ارتش": ناوه ندی فرمانده یی له ئه رته ش دا که

پلان و نه خشه کانی شه ر تاوتوی و متالا ده کا. "ستاد فرمانده ی": ناوه ندی فرمانده یی.

ستادن: ویستان، پاوه ستان، هه ستان، راسته وه بوون. وه رگرتن، لێ سه ندن، ئە ستاندن.

ستاره پرست: شه ونخوون. هۆگر به سه یرکردنی ئە ستیره کان.

ستاره دان: ئە ستیره ناس.

ستاره سوخته: بریتی له به خت ره ش، به دب خت.

ستاره شهر: ئە ستیره ژمیر، ئە ستیره ناس.

ستاره شمردن: بریتی له به خه به ربوون تا به یانی، شه ونخوونی.

ستاره شناس: ئە ستیره ناس، هه ساره ناس، هه ساره گه رین، شماره زای زانستی

ئە ستیره ناسین، ئە ستیره گه ری.

ستاگوری: په سنده ر، په سن بیژ، پیا به لده ر، ستایشکه ر.

ستاند: ستاند، ژوور.

ستاندن: لێ سه ندن، ئە ستاندن، ستاندن، وه رگرتن، لێ سه ندنه وه.

ستاننده: بسین، ئە ستین، وه رگر.

ستایش: پیاوه لگوتن، پیاوه لدان، هه لدان، هه ل نان، په سن دان، تاريف كردن، به به ژن و بالا هه لگوتن، ستایش كردن.

ستایش آمیز: ټيكل به په سن دان و پیاوه لگوتن.

ستایش ګنان: له حالې ستایش و پیاوه لداندا، تاريفكهر، په سندهر، ستایشكهر.

ستایش ګر: پیاوه لدهر، په سندهر، تاريفكهر، ستایشكهر.

ستایشه: بړوانه: "ستایشګر".

ستایشیدن: بړوانه: "ستودن".

ستایل: شېواز.

ستېر: (1) توور، ستوور، قه به، قاله ن، به ګرتك، زل. (2) ناخوښ له گوی.

(3) خه ست، توند.

ستېرا: نه ستووری، قه به بی.

ستخیز: بړوانه: "رستاخیز".

ستندن: (1) ستاندن، نه ستاندن، سه نندن، وه رګرتن. (2) داګېرګردن.

ستده: (1) وه رګیراو، نه ستیندراو.

(2) راندمانی به رهم یان راده ی به رهمی پوخته کړاو.

ستز: (س) سه ریوښ، په رده.

ستز: (س) داپوښین، شاردنه وه.

ستردګی: سپانه وه، پاکبونه وه.

ستردن: تراشین، تاشین. سپین، سپینه وه، نه ستړین، نه ستړینه وه، بردنی په له یان خه ت، مالین و پاک کړدنه وه ی

په له به په رڼو، (ستردن نوشته) هه لګرتنه وه. له ناویردن.

سترسا: هه ست، سه ح، ناګاګردن، هه سیان.

سترسایی: هه ستیاری، سلې، قوتی.

سترش: (س) ت.ر) دهرهاویشتن، له قه له م که وټن.

سترګ: (1) ګه وره، مه زن. (2) باهوډار، زنتول، زه لام و به تاقه ت، قه له ووبه خووه.

(3) ګرینګ، ګرنگ. (4) بی شه رم.

سترون: قسر، نه زوک، نه زا، نه ستیور.

سترون ګردن: نه زوک ګردن، له سک و زا خستن.

ستل: (س) هاتنه دهری ګروپیک یه ک به دوا ی یه ک دا.

ستل: (س) ت) کوته ک، نازار.

ستم: سته م، زولم، زلم، ناهه قی، نارپه وایی، ګوچ، زوری. "ستم رفتن بر کسی": زولم لیګران له نه. "به ستم": به زور.

ستم آباد: شوینې که زولم و ناهه قی زوری لی بی، بریتی له دنیا.

ستم آمیز: ټيكل به سته م و نارپه وایی. زالم، بی به زه بی.

ستم اندیش: سته مکار، خه لک نازار.

ستم بردن: ته حه ممولی زولم و ناهه قیګردن.

ستم پرور: که سیګ که لایه نګری له سته مکار بکا و په ره به زولم بدا، سته م په روه. زالم، سته مکار.

ستم دیده: سته م لیګراو، ناهه قی لیګراو، به شخوراو.

ستم شکن: به رلیګری سته م، که سیګ که له به رامبه ر سته م و ناهه قی بوه ستی.

ستمکار: سته مکار، زالم، زیناتکار، زوردار.

ستمکاری: ده سد ریژی، زوری ګردن، زورداری، زولم، ناهه قی.

ستم ګردن: ناهه قی ګردن، زولم و سته م ګردن.

ستمکش: بړوانه: "ستم دیده".

ستم کشیدن (دیدن): سته م لیګران، ناهه قی لیګران.

ستم کشیده: سته م لیګراو، ناهه قی لیګراو.

ستم کیش: زالم، سته مکار.

ستمګر: زالم، سته مکار، ده ست درېژکه ر، لامه زه ب، مارز، ګه دار، خوینخواو.

ستمګری: زالمی، سته مکاری، خوینخواوی.

ستم ګستر: په ره پیدهری سته م، سته م په روه، زالم، سته مکار.

ستنج: پاشه که وت، په سمه نده.

ستوار: بړوانه: "استوار".

ستوان: پته و، قایم، پایه دار، راوه ستاو، باوه ریپیکراو. پله یه کی نه رته شییبه.

ستودن: پیاوه لدان، ستایش ګردن، تاريف ګردن، په سه ن دان، په سندن دان، هه ل کوتن، هه ل ګوتن.

ستوروار: وه ک چوارپییان، چوارپی ئاسا.

ستا و سیر: (1) تا راده ی تی ریوون.

(2) تی روته سه ل.

ستون: پایه، کوله که، نه ستودنه ک، نه ستوونه، ستینک، ګولته، چه لاک، دیره ک، دیره ګ، کاروان (ستون نظامی: کاروانی سه ربازی).

ستون پنجم: تابووری پنجه م. نه م زارواو یه له کاتی شه ره ناو خوایی یه کانی ئیسپانیا سه ری هه لدا، کاتیک چوار تابوور له لایه نګرانی ژینرال فرانکو به ره و مادرید ده چوون فه رمانده که یان پی وټن بیجګه له م چوار تابووره که به ره و پیته خت ده چن تابووریکې پینجه میس له ناو مادرید دا به قازانجی ئیمه ئیش ده کا.

ستون فقرات: بپرېه، بپرېاګه، پشته مازه، مؤغه ره/مووره غه ی پشت، مؤخه ی پشت، کاریته پشت، مورکی پشت، تیغه ره ی پشت، ستووناپشت، ماری پشت، مازګه، مازی، مؤرتخه، ګازره را، ګه و به نند، ګه و به نده، ګری پشت، سنسل.

ستوه: وه زاله هاتوو، جر هاتوو، وه ئامان هاتوو، شه که ت و داماو. "به ستوه آمدن": وه زاله هاتن، وه ئامان هاتن، جاپزبوون، وه ره زبوون، بیزاربوون، ئوقره لیبران. "به ستوه آوردن": وه زاله هیئان، وه زاله خستن، وه ئامان خستن، وه ره زکردن.

ستوهانندن: وه زاله هیئان، وه ئامان هیئان، خستن ته نګامه وه.

ستوهمندانه: داماوانه، به داماموی.

ستوهی: شه که تی و داماموی، وه زاله هاتوویی، دلته نگی.

ستوهیدن: وه زاله هاتن، جر هاتن، که وتنه ته نگانه وه، شه که ت و ماندووبوون.

ستوهیده: وه زاله هاتوو، وه نامان هاتوو، شه که ت و دامابوو.

ستهم: سه خت، دژوار، چه تون، ئاریشه.

ستیهیدن: پروانه: "ستیهیدن".

ستیخ: پروانه: "ستیخ".

ستیر: پۆشراو، داپۆشراو. داوین پاک، خوپاریز.

ستیز/ستیزه: شه پ و مشتومپ، دوژمنی و سه رکیشی، کی شمه کیش، مقومقو. دژایه تی و سه سه ختی.

ستیزکار/ستیزه کار: شه پ که، شه پانی، سه رکیش، نه سازاو، لاسار، که لله شه ق، که سیک که کاری شه پ و کی شمه کیشه.

ستیزگر/ستیزه گر: که لله شه ق، سه ریزتو، سه رکیش، شه پانی.

ستیزه جو: شه پانی، شه پاشو، شه پخواز، شه پرفروش، پووشن، جینگن، جنگن، زپه ک، که رچوڤه، وه یخپ، دم سوور، مقه رس، سه رنه وق، به کیشه و نه سازاو، به دقه پ، نه ئال، نه قه تو، سه رکیش، نه گونجاو، هارو هاج، به ته شقه له، مروی به دقه پی شه پانی.

ستیزه جویی: شه پخواری، شه پاشویی، شه پرفروشی، نوئی، درپ، جینگنی، سه رکیشی و نه سازاوی، به ره لهستی.

ستیزه خو: سه ریزتو، سه رکیش و نه سازاو.

ستیزه کردن: دوژمنایه تی کردن. پیداکری له دژایه تی و دوژمنایه تیدا.

ستیزیدن: شه پ و کی شمه کیش کردن، دوژمنایه تی کردن، سه رکیشی و دژایه تی کردن، مقومقو کردن. شه پ کردن یان خه بات کردن.

ستیغ: ته لان، ته لان، تیغه شان، سه رشان، سه ریال، لاشاخ، لاشان، یاله، یال، چوک، چلخت، (لا) باسک، بستو، شانی چیا، مله ی کیو، به رزایی کیو.

ستیهش: (1) لاساری، که لله شه قی، سه ریزتوی و سه رکیشی. (2) مشتومپ، باس و گفتوگو، دیاله کتیک. (3) توران، زیزبوون.

ستیه شگر: زووه لچوو، شه پره نگیز، که لله شه ق.

ستیهشی: باس ه لگر/وروژین، polemic.

ستیهیدن: شه پ و کی شمه کیش کردن، سه رکیشی و سه ریزتوی کردن.

سجاد: زور کپوش بهر.

سجاف: (1) په راویز. (2) درز، که لین.

سجال: پیک نازین، نازکردن به سه ر یه کتردا.

سجام: سه رما، ساواق.

سجانییدن: پروانه: "سجانییدن".

سجده: کپوش، سوژده، توپل نانه سه رزه وی بو گه وره تر.

سجده گاه: پروانه: "مسجد".

سجده گزار: سوژده بهر، کپوش بهر.

سجع: (1) ئاخاوتی به سه روا، ئاخاوتنی سه روادار. (2) گمه گمی کوتر.

سجل: ناسنامه، پیناس. "سجل احوال": ناسنامه. "سجل شدن": مسوگه ریبوون، حه تمی بوون. "سجل کردن": پشت پاستکردنه وه. سه لماندن.

سجن: به ندیخانه، گرتووخانه.

سجیل: بهش، به ره، قازانج.

سجین: پروانه: "محبوس".

سجار: پروانه: "جادوگر".

سجر: (س) سیحر کردن، جادوو کردن، فریودانی که سیک به کاری سه رسوریهیتهر. "سجر حلال": هونه رنوینی له په خشان یان هونراوه دا.

سجرامیز: (س) سیحراوی، تیکه له به سیحر و جادوو.

سجرخیز: (س.ح) زووراب، که سی به یانی زوو له خه وه لدهستی.

سجرگاه: (س.ح) پروانه: "سپیده دم".

سجری: پارشیو، پارشه و، ساگور، دووه م شیوی پوژه وان.

سحق: (س) کوتان، ساوین، نه رم کردن، وردورد کردن، هارین.

سحیق: ساویاگ، هارپاو. دوور.

سخافت: که م ئاوه زی، سووک ئاوه زی، گه مزه بی، گیلی. "سخافت رای": ئاقل سووکی، بی میشکی، که م ئاوه زی.

سخواست: دلئاوایی، دلئاوایی، پهنی، ئادا، به خشنده بی، به خشش، که ره م، جوامیری، میرخاسی.

سخواستمند: دلئاو، به خشنده و ده ست بلاو، که ره مدار، که ره مکار، جوامیر، خویشان، نان بده، خوارده.

سخت: (1) دژوار، سه خت. (2) په ق، توند، هسک، سفت. (3) پته و و خوراگر، به ده وام. (4) سه قیل، قرنیس. (5) به ته وژم. (6) کاری، کاریگه (در اثر زخمهای سخت مرد). (7) دل په ق، بی به زه بی. (8) چاره هه لئه گر، بی عیلاج. (9) هه له ت، هه له موت. (10) به ته واوی، به چیری، زور، به شیوه ی جیددی (سخت درس می خواند. سخت در اشتباه است). (11) به توندی (سخت به دیوار خورد). (12) به زه حمت و دژواری یان نارپه حه تی. (13) تاقت پروکین، ناخوش.

سخت افزار: په ق ئامیر، سه خت ئامیر. "نرم افزار": نه رم ئامیر.

سختانه: قسه ی په ق.

سخت بازو: زردار، پرزور، به هیز، ئه وه ی باسکی پته و و قه وی هه یه.

سخت بنیاد: بینای پته و و خوراگر.

سخت پا: پایه دار، خوراگر، قایم.

سخت پيشانی: كه لله رەق، دلیر، نه ترس.
سخت جان: بېروانه: "جان سخت".
سخت دل: بى به زه یی، دل رەق.
سخت رو: (1) پووھه لمالاو، بى شەرم، پېرپوو. (2) مېرپووچ، پووگژ، پوو ترش. (3) به قەووت و خۇپراگر.
سخت سر: سەر رەق، سەر شەق، گیان سەخت و بە تاقەت و كەللە شەق.
سخت شدن: (1) توندبوونەوه، سفت بوونەوه. (2) دژواربوونەوه.
سخت کردن: (1) پتەوکردن، قایم کردن. (2) دژوارکردنەوه. (3) توندبەستن، شەتەكدان.
سخت کمان: (1) تیرهاویژی شارەزا. (2) بە تاقەت، زۆربە هیژ. (3) بى به زه یی، دل رەق.
سخت گوش: (1) فرە كۆشيار، كەسى كه كۆششى زۆر دەكا. (2) شەپكەرى ئازا. (3) بە زىبىك و زاكoon، توندوتیژ.
سخت گرفتن: سەخت گرتن، لال بېرینەوه، قەتیس کردن، خستنه ژیر گوشارهوه، دژوارکردنەوه.
سخت گزین: بېروانه: "مشکل پسند".
سختگیر: (1) بە زاكoon، بە زىبىك و زاكoon، گوناھ نەبەخش، توندوتیژ، پیداکر و لاسار، بیانووگر. (2) بە ئیره یی، چاوچنۆك، تەماكار.

سخن: (1) قسە، پەیف، وتە، گلی، گوتار. (2) زانستى ئەدەبیان، ئەدەب. (3) ھەلبەست، ھۆنراو. "سخن بردن از کسی": یادکردن لەو. ناوھینانی ئەو. "سخن بدون عمل": سەرزاری، سەرزارەکی، قسەى بە دەم نە بە کردەوه. "سخن کردن (گزاردن، سرودن)": قسەکردن، ئاخاوتن. "بە سخن (در سخن) آمدن": دەست بە قسەکردن. "کسی که در میان سخن دیگری بپرد": باوھگو، قسە دە قسەداکار.
سخن آرا: زمان پاراو، پەوانبێژ، قسەپازینەوه، نووسەرى باش.
سخن آفرین: گوتەداھین، پەیف خولقین.
سخن آموزنده: قسەى نەستەق، قسەى پېر لە ئامۆژگارى.
سخن پراکنی: (1) قسەکردن. (2) بلاوکردنەوهى گوتار لە نیرەرە پادىویی بەکان. (3) دەنگوبلاوکردنەوه، قاوداخستن.
سخن پرداز: (1) پەوانبێژ و بە دەم و پیل، قسەزان. (2) ھەلبەستوان، شاعیر.
سخن پرور: بېروانه: "سخن پرداز".
سخن توदार: بریتى لە قسەى بە ھیما، قسەى زىبىك و پلار، بەتویکل، بەتۆکل.
سخن چین: دووزمان، دووزمان، دۆقلمەر، شوفار، زمان شپ، قسەبەر، قسەھین، چوکلەشکین، خەبەر گوھیز، چوخور، چوولو، تیچین، شەیتانىکەر، بەزاخ، بەزاجکەر، عەوان، نیوان تیکدەر.
سخن چینی: دووزمانى، شوفارى و شەیتانى، بەزاج، قسەھەلچین، قسەبردن، قسەھینان، زمان شپرى.
سخندان: (1) دەمپراس، دەمپراست، دەمپراست، بە دەم و دوو، خۆش پراویژ، قسەپەنگین، تەپزمان، تەپزوان، تەپدەم، دەم پاراو، وتەپاراو، دەماوەر، زمان پاراو، قسەزان و بەگفت و لفت.
(2) ھەلبەستقان، شاعیر. "سخندان فصیح": ویژا، زۆر قسەزان و دەم پاراو، مەلابەزین.
سخنران: وتاریبێژ، پەیفەر، بیژەر، گوتوخ، ئاخپوهر.
سخن راندن: ئاخاوتن، قسەکردن.
سخنرانی: ئاخپوهرى، لیدوان، دوان، ئاخاوتن. "سخنرانی انگیزگر": لیدوانى وروژینەر(انە). "سخنرانی کردن": وتوو، وتاردان، قسە بۆ خەلك کردن، لیدوان.
سخن رك: تەنگەگر، قسەى رەق.
سخن رك و صریح: وەكات، قسەى رەپ و پاست، قسەى پاست و پەوان، قسەى بى پووینى.
سخن رمش: بېروانه: "مصاحبه".
سخن سرا: (1) قسەزان و دەم پاراو. (2) وتەبیژ، بیژەر. (3) چیرۆك بیژ، گێپەرەوه. (4) بېروانه: "نغمه سرا".
(5) شاعیر، ھۆزان.
سخن سنج: (1) رەخنەگری ئەدەبى. (2) ئەدیب، ویژەر، ھۆزانقان.

سرباز گهنام: سهربازی ون، سهربازیکی نه ناسراو که تهرمه که ی له ناو تهرمی کووژراوه کانی شهر دا هه لده بیژین و وهک نوینهری نهو سهربازانه ی که گیانیان له پیناو نیشتمان دا بهخت کردوه به خاک دهسپین و پیز له گلکۆکه ی دهگرن.

سربازگیری: سهربازگرتن، سهربازگیری، سهروزگیری، خه لگ بو سهربازی بردن.

سرباز نهادن: سهرنانه سه سهرین یان زهوی.

سربازی: (1) سهربازی، سهروازی، چه کداری بو دهولته. (2) نازایه تی، بویری، چاونه ترسی. (3) گیانبازی، له خۆبوردوویی.

سربالا: به ره وژوور، پوو به بلندی. نه ریخی، نیگه تیف (جواب سربالا).

سربالایی: به ره وژوور، به ره وژوور، سه ره به ره وژوور، سه ره وژوورایی، سه ره وکۆ، پوه ویلندی، پوو به بلندی، هه وراز، هه وراز، هه وراز، نه قراز، هه قراز، به رزایی، بلندیایی، پکه.

سربتو: سه رداختوو، سه ره بیژیر، که سیك که پازی خوی به که س نالی. به مه کر و فیلبان، فیله زان، ته له که باز.

سربخش: به هره، به ش.

سربدار: نه وانه ی ناماده ن ملیان به په ته وه بکه ن، که سی سه ره به گۆبه ند و جهنگاوه که دژی حکومت راپه ری.

سربراوردن: (1) راپه پین، سه ربلندکردن/کردنه وه، سه ره به رزکردنه وه، قوت بوونه وه، هه ستان. (2) خۆنیشاندان، ده رکه وتن. (3) پوان، هه لدان. (4) شانازیکردن.

سربراه: (1) پروانه: "مطیع". (2) پابه ند به بنه ما نه خلاقیه کان.

سربرتاقتن: سه ریچی کردن، نه چوونه ژیر بار، سه ربژیوی کردن، سه رچه وتی کردن.

سربرخط: ملکه چ، ژیرفه رمان، به رفه رمان، گوپراه ل.

سربرداشتن: (1) سه ره به رزکردنه وه له سه ر سه رین. (2) هه ستان، راپه پین، پابوون، شوپش کردن.

سربرزهن: (1) شینبوون، سه وزبوون. (2) خۆره لاتن، هه تاوکه وتن.

سربزرکردن: (1) سه ربلندکردن، سه ره له لیتان. (2) نارپه زایه تی ده ربین.

سربزنگاه: سه ری وهخت، به وهخت، له کاتی خۆیدا.

سربزیر: سه ره بیژیر، به شهرم و حه یا، خاکه را، بی ده مار.

سربسته: سه رداپۆشراو، سه رداخراو.

سربسر: (1) به ته وای، سه رانسه ر. (2) به رابه ر، به کسان. (3) به شیوه ی به کسان. "سربسردن": به کسان بوون، به رابه ربوون. "سربسکردن": به رابه ری کردن. قه ره بووکردنه وه.

سربفلك كشيده: زۆر به رز.

سربلند: (1) سه ره به رز، سه ربلند، پیوه نازوو. (2) به رز، بلیند.

سربلندشدن: سه ره به رزبوون، سه ربلیندبوون، پیوه نازین.

سربلندکردن: (1) سه ره به رزکردن، سه ربلیندکردن، گه وره کردن. (2) سه ره له لیتان، به رزکردنه وه ی سه ر. (3) راپه پین، هه ستان.

سربههر: (1) سه رمۆر، سه ره به مۆر، ده ست لینه دراو. (2) ئاشکرانه بوو، نه وتراو. (3) کچینی.

سربهها: پروانه: "خون بها".

سربه سر گذاشتن: دواندن و جاپز کردن، توتانن، سه رخشته سه ر، سه رنانه سه ر، سه رکردنه سه ر، وی پزان، تیزیکی کردن، گه مه پیکردن، توو په کردن به قسه و ده ست بازی.

سربه گریبان: خه مبار، خه مناک.

سربه نیست: شرت و گوم، بی سه ر و شوین.

سربه هم آوردن: سارپژبوونه وه.

سربه هوا: هه دانه دهر، بزۆن، که سیك که به دوا ی هه وهس و خولیاکانی خۆیه وه بی. بی سه ربه ره، گوئی نه دهر، حولولی، گه لالی.

سربپا: راوه ستاو، ویستاو، ویساو.

سربپاس: (1) مه تال، سپیر، کالوی ئاسنینی شه پکه ر. (2) گورز. (3) سه رتیپ.

(4) نگابان، پاریزهر.

سربپایی: (1) که سیك که به بی دووکان

مامه له دهکا. (2) کاری که به پیوه نه نجام بدری. (3) ئیلاقه کردن به پیوه، زیناکاری. (4) که وششی سووکه له ی بی پانیه، ده مپایی.

سربپایی: پروانه: "سرازیر".

سربپرست: سه ره به رست، سه ره به رشت، په رستار، ئاگاداری کار، مشوورخۆر، مشوورخۆره، گۆهدار، گۆهدیر، که سی که ئاگای له که سی یان شتی ده بی. "سربپرست دلسوز": خه مۆره، مشوورخۆره، سه ره په رشتی دلسۆز.

سربپرستی (کردن): سه ره به رشتی، سه ره به رستی، راکه یشتن، مشوورخۆری، ئاگاداری کردن، به خۆی کردن، به خۆکردن، خۆدی کرن، خۆیداری، خاوه نداری، حاواندنه وه، لای خۆ حه واندنه وه، وه خۆگرتن، به ری بردن، به سه ره وه گه پان، خه مۆری لیکردن، هه قانندن.

سربپنجگی: پزۆری، زۆرداری، دلیری، ته رده ستی.

سربپنجه: بریتی له وزه و هیز، ته رده ست و پزۆر. زالم، سه مکار.

سربپوش: ده قۆک، پاسا، پۆرتک، سه رقاپ، مووداپۆش، زاربین، قاپاغ، قه پاغ، هه رچی شتی پی له به رچاو نه دیو ده که ن.

"سربپوش گذاشتن": سه ریوش دانان، سه ریوش له سه ر دانان، داپۆشان، داپۆشانندن، داپۆشانن، داپۆشین، نوخومانندن، شارده نه وه.

سرپوش گاداز: داپوش، داپوشهر، سرپوش دانەر.

سرپوشیده: ژن يان كچى كه په چه يان چارشوی به سر خویدا دابی. مال یان دالانى سر داپوشراو، شوینی كه بن میچی هبى، به رانبر به سرئاوه له.

سرپیچ: میزەر، شاشك.

سرپیچی (گردن): سرپیچی كردن، سرپیچى كردن، ئە شقیایی، سه ركیښی كردن، نه كردن، مل نه دان، لاره ملی، نه چوونه ژیربار.

سرتابیدن: بپوانه: "سرتافتن".

سرتاپا: بپوانه: "سرتاپا".

سرتاخت: دهزبه جى، به خیرایى.

سرتاسر: بپوانه: "سرتاسر".

سرتافتن: بپوانه: "سرتابیدن".

سرتراش: سه رتاش، ده لاک.

سرتیر: دهزبه جى، به خیرایى.

سرتیز: (1) نوک تیز. (2) خيله سه، سه ركیښ. (3) کاریگر، کارتیکه ر.

سرجمع: سه رجم، له سه ریهك. هه لبرزاده، سه رچل. "سرجمع زدن": سه ساو كردن.

سرجمه: (1) بپوانه: "برگزیده". (2) به كورتى. (3) به گشتى.

سرچشمه: سه رچاوه، سه رچاوكه، سه رچاوكه، سه رچمه، سه رچاوه، سه رچاوى، سه روکانى، سه راو، چاوكه، چاوه ی ناو، كانى، سه ركانى.

سرچنگ: سه رپه نجه، سه رى پینج قامك به تیکرای. شه قه زلله، شه پلاغه.

سرچین: سه رته ل، سه رتل، سه رشتىكى بژارده.

سرچال: كه یف ساز، به كه یف و ده ماخ، خۆش ده ماخ، دلخۆش، دلشاد، خۆشحال، پوووخۆش، شادمان، له ش ساغ، ساغ و سلامهت، چ راخ. "سرچال آمدن": سه رخواهتن، هاتنه سه رخۆ، هاتنه گورو، گورگرتنه وه، گورپه ستنه وه، هاتنه حال، له كزى و نه خۆشى پزگار بوون، كه یف سازبوون، بووژانه وه، ژژانه وه.

سرحد: سنور، كه وشه ن، تخوب.

سرحدا: ناوچه سنورى بیه كان.

سرحدار: سنورپاریز، سنورقان.

سرحلقه: رپهر، پیتشه وا، كه سى ديار و زهق له ناو گروپیځدا.

سرخ: (1) سوور، سوور، سوهر، سویر، به په نگی خوین. (2) خویناوى (انقلاب سرخ). (3) كومونیست. "سرخ كوچك": سووركه له، سووركه له، په ننگ سوورى چكۆله. "سرخ مايل به كبودى": سووركه وگ، سوورى نامال شین. "سرخ وسفید": پوخسار پۆشن و گه شاوه.

سرخاب: سووراو، سووراك، سه رمانى سوور بۆ خۆ جوان كردن.

سرخارنگ: نامال سوور، سوورباو، سوورینگ، په ننگ سوور.

سرخاریدن: (1) درپۆننگ بوون. (2) لاواندنه وه. (3) سه رلیخوران.

سرخ تیره: سوورى توخ، سوورى تار.

سرخچه: سووره كوآن.

سرخ: خوینتالى كارتیکه ر.

سرخ رگا: خوین بهر، ده ماری خوین پاكویز له له ش دا.

سرخ رنگ: بپوانه: "سرخارنگ".

سرخ رو: سوورلام، ده م و پووسوور، پوخسار به په نگی سووركاره. بریتى له شاد و خۆشحال و دلخۆش و سه ركه وتوو.

سرخ روشن: سوورى ئال، سوورى كه ژ.

سرخ شدن: سوور بوونه وه، سووره وه بوون، سوور هه لگه پان، هه ل كزان، هه ل كزیان، هه ل كزین. "سرخ رنگ شدن از شهرم": سووربوونه وه، سوورداگیرسان، سوورداگه پان، له بهر چه یا و شه رم سووره لگه پان. "سرخ شدن فلان از شهرت": سووربوونه وه، سووره وه بوون، له ناو پۆنا چزان.

سرخ قام: نامال سوور، به په نگی سوور.

سرخك: سوورك، سووركه، سووركى، سووریزه، سووریزكه، سووريك، سووريكه، سووریکه، سووریزكه، سووریزك، سووریجه، سووریكه، سوورك، سووریزك، سووری زیكه سوورى ورده له مندال دی.

سرخ كردن: سووره وه كردن، سووركردنه وه، له پۆنا چزانن، هه ل كزانن، هه ل كزانن.

سرخ كوچك - آدم: سووركه له، سووركه له.

سرخگون: بپوانه: "سرخارنگ".

سرخم كردن: سه رچمه ماندن، سه ردانه وانن.

سرخ نای: سوورانچك، سوورچك، سووریزكه، سووریزچك، سووریزچكه، سووریزه، سوورسورك، ستوكوك، ستوكوپ، ستوكوك، ستوكوپك، سكور، سیزوچكه، سه ستوكوك، كرك، كرك، كركراگه، قورپاچكه، قورقورپاچكه، قورقورپاگه، قورتم، زهنگه لور.

سرخوانى: ستران بیژى، گورانى وتن.

سرخود: خۆسه ر، ئازاد و سه ربه ست، سه ره پۆ.

سرخور: سه ره خۆره.

سرخوردن: (س) داخزان، خزیان، داخزیان، سوپیان، خلیسكان، خلیسكىن، ده رحه سین.

سرخوردن: (س) هیواپان له كاری یان له شتیك و وازهینان لیى، ناھومید و بیزاربوون. شكست خواردن، سه رنه كه وتن. "سرخوردن": دلشكان، دلئسادى، ناھومیدی.

سرخوش: مه س، مه ست، سه رخۆش. شاد، خۆشحال.

سرخى: سوورایى، سوورایه تی، سووراتى، سووریتى، سوورى، سوورى. "مايل به سرخى": سوورباو، سووركار، سووركاره.

سرد: چئیی، چای، چایگ، فینک، سار، سارد، سهرد. (2) ناخۆش و نارەحەتکەر(حرف سرد). (3) بەبیگەلک وەرگرتن لە چەك یان هێزی نیزامی. "بسیارسرد": ساردوسر، سەرته زین، ئەکەرۆز، زۆرسارد.

سرداب/سردابه: سارداو، سارداوه، سارداو، سەرداق، قوڵگە لە زووی بۆ ئاو تێدا سارد کردن.

سردادن: (س) (1) بەرپەلداکردن، بەرپەلاکردن، بەردان، ویل کردن، ئازاد کردن. (2) بڕوانه: "سرباختن".

سردادن: (س) خلیسکاندن، رەت پیدان لە سەر سەهۆل.

سردار: (1) سالار، گەورە کۆمەڵ.

(2) پێشەوا، رێبەر، سەرور.

سرداور: دانێر، ناویژیکەر.

سردیبیان: قسەسارد، پەیف نەخۆش کەسێک کە بە قسە سارد و سەرکەانی بەرامبەرەکی وەرپەز بکا.

سردیبیر: سەرنووسەر، سەرنقیسار، سەرەک نووسەر.

سردراوردن: (1) سەردەرھێنان، سەردەرھاوردن، پەیابوون.

(2) سەرنەویکردن، ملدان، مل شوپکردن، خۆبەدەستەوێدان. "سردراوردن ازکاری": سەرلێدەرچوون لە کاریک، سەرلێدەرکردن، سەردەرھێنان.

سردرپیش: سەرشۆپ، شەرمەزار، تەریق.

سردرد: سەرئێشە، سەرئێشە، سەرئێشان، سەرئێشان، ژانەسەر، سەراسی.

سردرکردن: (1) سەر تێخستن. (2) چوونەناوێوە.

سردرگم: سەرلێشیواو، سەرگەردان، گێژ، هالۆز، هالۆزاو، ئالۆز، تیک هالۆ، هەبلین، هەم گم.

سردرگم شدن: تیک هالان، هالۆزان، هالۆزیوون، ئالۆزیوون، سەرلێشیوان.

سردرگمی: سەرلێشیواوی، سەرگەردانی، گریوگۆل.

سردرھوا: ھەوہەسباز، ھەوہەسپەرست، تۆلان، بلەوہز، خەیاڵووی، خەیاڵ پەرور.

سردستتە: سەردەستتە، سەرگەرورە، سەرپەل، سەرداری کۆمەلێک.

سردستی: شتی کە لە سەردەست یان بەردەست دابی، کاری کە بە خێرای و دەسبەجی جی بەجی بکری، ئەوہی ئامادەبی یان زوو ئامادە بکری. کەم، کورت.

سردسیر: بڕوانه: "بیلاق".

سرد شدن: (1) ساردبوون (هوه).

(2) کەمبوونەوہ یان لەناوچوونی خۆشەویستی و گەرموگۆری نیوان کەسەکان. (2) ناھومیڈبوون لە شتی یان کەسێک و بی مەیل بوون سەبارەت بەو.

(3) بڕوانه: "خاموش شدن". "سرد شدن هوا": ساردکردن، ھەواساردبوون.

سردفت: بەرپۆھبەر و بەرپرسی دەفتەری بەلگە رەسمییەکان. رێبەر، پێشەوا.

سردمدار: (1) دەمراست، ھەلسووپیئەر. خاوەن تەکیە. خاوەن قاوہخانە. پاتوقدار. (2) ریببەری گروپ، سەرۆک.

سردماغ: بەکەیف و دەماخ، خۆش دەماخ، بەدەماخ، دلخۆش.

سردمزاج: بیحال، بیواز، سست، خەمبار.

سردمزاجی: سستی و بیحالی، ھاتنەخواری مەیلی سیکسی لە ژن یان پیاو دا کە لەوانە یە ھۆی دەروونی ھەبی.

سردواندن/سردوانیدن: بێتەوبەرەپینکردن، ئەمپۆ و سبەیی پینکردن، دەستی دەستی پینکردن، ھینان و بردن.

سردور: (س.د) سەرکردەیی زیرەوان و ھەوالنێزان.

سردوگرم چشیدە: بەئەزموون، ساردوگەرم چەشتوو، تالی رۆژگار چەشتوو.

سردی: ساردی، سەردی. بی مەیلی. بی پەحمی. "احساس سردی": ساردایی، ھەست بە سەرما کردن.

سردراست: راستەوخۆ، یەکسەر، رێگەیی راست، پاسەوراست، سەرپاست، بی پیچ و پەنا. بەبی لیلی و ئالۆزی، پووپاست. بی کەموکۆپی.

سرراستاد: بەرپۆھبەری گشتی.

سررسید: کۆتایی کاتی ئەنجامی کاریک.

کاتی دانەوہی قەرز.

سررسیدن: گەیشتن، لەپرایەکی ھاتن، وەختی ھاتنی کاتی کاریک. تەواوبوونی ماوہی شتی.

سررشتە: (1) سەرتا، سەرتال، سەرداو. (2) سەرتا و دەسپیکسی ھەر شتی. (3) ئاگایی و ئەزموون. (4) لیزانی، لە کار زانین. (5) دەفتەر ھەساو. (6) یادداشت، نووسراو، راپۆرت. "سررشتە چینی از دست رفتن": لە کۆنترۆل دەرچوون. "سررشتەداشتن": ھەبوونی زانیاری و ئەزموون. "سررشتە راگم کردن": سەرلێشیوان.

سررفتن: (1) کۆتایی ھاتن، تەواوبوونی کات. (2) لێوپیژبوون، سەرپیژبوون، سەرپیژکردن، لیاوولیپ بوون، ھەلچوون، ھەل چوون، شیلاکرن. (3) کەم تاقەت بوون.

سرریز: سەرریژ، لێوپیژ.

سر(و) زیان دار: حازرجواب.

سرزیانی: بەبی فیکر و ئەندیشە یان بەبی بڕوای قوول.

سرژدن: (1) سەردەرھێنان و شین بوونی پوہک. (2) خۆرھەلاتن، تاودەرکەوتن. (3) سەرلێدان، سەردان، دیەنیکردن. (4) دەرکەوتن. (5) سەرپین. "سرژدن بە کاری یا چینی": سەرقتان، سەردان و تاوتوی کردن یان پێراگەیشتن.

سرژدە: (1) لەخافل، بەشیوہی کتوپر، بی

چاوه نوپى، بى پارس و پا.
 (2) سەرکوتکراو، زیندەوهرى که سەريان
 کوتابیتەو.
سەرزەدەرقتن: بى ئىزن و لە ناکاو چوونە
 شوئینک، بى پارس و پا خۆپیداکردن.
"سەرزەدە مەمان شەن": بەسەرادان، لە خافل
 بوونە میوانى کەسک.
سەرزەمەن: نیشتمان، ولات، سەرزەوى.
سەرزىن: سەرکیش، سەربزىو، کەسک که
 مل بۆ بپارێک نەدا.
سەرزەندە: (1) سەرحال، بەکەیف و دەماخ،
 دلخۆش، خۆشحال. (2) پیاوى ناودار،
 بەناوبانگ، دەست رۆيشتوو، سەردەستە،
 گەورەى کۆمەل.
سەرزىش: سەركۆ، سەركۆنە، سەرزەنش،
 سەرزەنشەت، سەردەنشەت، كۆپان، لۆم،
 لۆمە، لۆمەى، لۆمەى، لەوم، لۆرىن،
 دەمکوت، چفان، چكى، تريت، تەپەسەر،
 پالار. **"سەرزىش كەرن"**: بەسەراچوون،
 بەسەراهاتن، سەركۆنەکردن، كۆپاندنەو،
 كۆپاندنەو، چفاندن، لۆمەکردن.
سەرزىر: بپوانە: "سەرزىر".
سەرسام: واسەر، ئەسپەك، سەروخول،
 نەخۆشییەكى مێشكە زىپكە لە سەر و
 توێل دەردەخا و نەخۆش وەك شپىتى لى
 دى، "مەنئىزىت".
سەرسام آور: (1) واسەرەین، ئەوێ كە
 دەبیتە ھۆى سەرھەلدانى ئەسپەك.
 (2) سەرسامكەر، سەسـووورھینەر،
 سەرسووپی.

سەرسبەد: بپوانە: "بەرگزیدە".
سەرسبەز: سەرسەوز، تەپوتازە، تورت و
 تیراو، گەشاو. پووناك، رۆشن.
سەرسپەردن: بریتى لە خۆبەدەستەو، دان،
 ھاتنەسەرچۆك، ملنیان، چوونە ژىر
 فەرمان، ھاتنەبەرفەرمان، سەرسپاردن.
سەرسپەردە: بەرفەرمان، ژىرفەرمان، ملكەچ،
 پاژىر، گۆی رايەل.
سەرسىتون: سەركۆل، دارى نیوان ئەستوون
 و بان.
سەرسختا: بریتى لە گيان سەخت،
 پرتاقەت، پاووستا و خۆپاگر، كەللەپەق،
 كەللەشەق، سەررەق، سەرشەق،
 سەروشك، سەرسەخت، لاسار، بلەو،
 سەھندە، سەھنگە، گۆی نەبیس.
سەرسختى: خەزى، پىچەقان، مانگرتن،
 گيان سەختى، پاووستاوى و خۆپاگرى،
 كەللەپەقى، كەللەشەقى، لابارى.
سەرسەرە: خلیسك، شوئینی خلیسكان.
سەرسەرى: (1) سەرچەل، سەرپۆت،
 سەرشكىن، بىرنەكەرەو و ھەلەپۆ،
 سەرسەرى، بىبىركردنەو، بەھەلە و لەزى
 بىرنەكەرەو، كارێك كە بەبى
 بىرلىكردنەو و بە كەمتەرخەمى ئەنجام
 بەردى، كەسى بەلەز و بىلىكدانەو كار
 دەكا. (2) قسەى قۆر و ھزرنەكراو، وتەى
 پووچ و بىمانا. (3) بى بناغە، بى بنەما.
 (4) كەم، چوكە، كەم نرخ.

سەرشاخ شدن: مل دەبەر ملنان/ئامبازبوونى
 دوو ژۆرانیگر لە سەرەتای ژۆران گرتن دا،
 ژۆرەزمى دوو ژۆرانباز بى ئەوێ یەكتەر
 لە زەوى بەدن، بەگژیەكچوون یان پێك
 ھەلپەژان.
سەرشار: (1) لیوانلیو، لیورپىژ، لچانلچ،
 لچانلیچ، لپیاولپ، قەلاچن، سەرپىژ،
 پراوپی، لپیاولپ، لیف و لیف، زەپەزەپ،
 كەیل، تژى. (2) ژۆر، فراوان.
سەرشىت: سەروشت، سەروشت، سەرشىت،
 جەوھەر.
سەرشىتن: كەرنەھەویر. تىكەلكەردن،
 تىوھردان. خولقاندن، ئافراندن، داھیان.
سەرشەن: تەواووون، بەسەرچوون.
سەرشك: فرمیسك، ئەسەر، ئەسەرن، رۆندك.
 بۆ مانای زیاتر بپوانە: "اشك".
سەرشكىنگى: شەرمەزارى، تەرىقى.
سەرشكىستە: (1) سەرشكاو، كەسك كە
 سەرى شكابى. (2) سەرشكەستى،
 خەجالەت، شەرمەزار، سەرشۆر، تەرىق.
سەرشكەن: (1) سەرشكىنەر، كەسى كە
 سەرى كەسكە دى بشكىنێ، شتى كە
 سەر بشكىنێ. (2) سەرشكىنە، شىوہى
 دا بەش كردنى شتى لە نیوان گروپىك كە
 بە ھەر كەسە و بە شىك بەگا.
سەرشەمار: سەرنەژمىر، سەرنەژمار،
 سەرنووس، كەسك كە گيانداران
 دەژمىرێ.

سەرشەمارى: سەرنەژمىر، سەرنەژمىر،
 سەرنەژمارى، سەرنەژمىر، ژماردن، ھەل
 ژمار، بژاردنى مۆیان ئازەل.
سەرشناس: ناسراو، ناسیاو، ناسیاگ،
 سەرناس، بەناوبانگ، بەناو، ھەناو،
 دەنگ، ھەناو، ھەناو، ناو، ناقدار،
 ناو بەدەرەو، سەربەدەرەو، كەسى كە
 ژۆرەى خەلگ بیناسن.
سەرشناسە: بپوانە: "عنوان".
سەرشىب: بپوانە: "سەرشىب".
سەرطان: شىرپەنجە، پەنجەشىر، قەزە،
 قەزەلە، نەخۆشى سەرتان.
سەرەت: خىراى، پەلە، لەز، تالوكە. "سەرەت
 انتقال": بەخىراى تىكەبىشتن لە شتى. "سەرەت
 رقت": خىرا لىخوپی. "سەرەت سقوفا": خىراى
 داكەوتن. "سەرەت صوت": خىراى دەنگ. "سەرەت
 عمل": چالاكى، فرزى، چوستى. "سەرەت كەرن":
 پەلەكەردن، خىراکردن. "بەسەرەت": بەپەلە،
 خىرا، دەسبەجى. "سەرەت مەجاز": خىراى رى
 پىدارو.
سەرەت گىر: تاسە، لەمپەر.
سەرەنوان: سەردىزى سەرەوہى لاپەرە.
سەرغۇل: باشترین غەزەل لە غەزەلەكانى
 شاعىرىك.
سەرغوغا: كەسى كە ببیتە ھۆى قواقو و
 ئازاوە.
سەرفا: (س.ن) خافلان و لەبىركردن،
 ھەلەكەردن. زىدەپۆی و سنوورپەپاندن.

سرفراز: پروانه: "سرافراز".

سرفرازییدن: به خوئانزین، شانازی کردن.

سرفرماندهی: (1) پؤستی ریبهری و

سه روکایه تی ته وای گروهه نیزامی به کان.

(2) کۆمه لئیک پیکهاتوو له فه رمانده رانی

پایه به رزی شه. (3) فه رمانده ری گشتی.

سرفروا فکندن: چوونه فیکروهه.

سرفروا آوردن: سه ردا نه واندن،

سه چه ماندن، داها تنه وه بو کړن شو

بردن. خو به ده سه ته وه دان، ملنیان،

چوونه به ره فرمان.

سرفروا ننداختن: سه ردا خست،

شه رمه زار بوون.

سرفروا کردن: خو به ده سه ته وه دان، ملنیان.

سرفصل: (1) سه ر دی پری پاری کتیب.

(2) سه ر هتا، ده سپیک. (3) قوئا غیگی

گرینگ له کاری یان پو داوی.

سرفه کردن: کۆکین، کۆخین، قۆزین، قفین،

قفه کردن، کلهايش.

سرفیلدن: پروانه: "سرفه کردن".

سرفاقله: سه ر قافله، کاروانخان، سه روکی

کاروان، پچه شکین.

سرفقت: دزی. دزین، دزی کردن، مال

بردن، پفاندن. "سرفقت ادبی": قسه و

نووسراوهی دیتران په پالدا نه خو، دزینی

ئه ده بی. "به سرفقت بردن": دزین، پفاندن.

"به سرفقت رفتن": دزنان، پفانر.

سرفقدم رفتن: (1) ده ست به ئاو گه یاندن

به تاییه تی کاتی سه شوره.

(2) ئه نجامدانی کاریک به سه سه ری و بی

بیرلیک رده نه وه.

سرفقصیده: با شترین فه سیده دی دیوانه

شیریک.

سرفقلى: سه ر قفلى، سه ر قفلا نه، پاره دان

بو چول کردن دی دوکان و خانوی به کری.

"سرفقلى داشتن چیزى": به نرخ بوونی ئه و.

سرك: (س.ن) 1) سه ری گچکه.

(2) زۆریوونی کیش یان نرخى شتى

نیسه به شتیکی دی. (3) سه ر بار،

سه ر باره، ناوبار، ناقبار، نیوبار، ناوتا.

سركار: کار به ده سه ست، کارگتی.

به رده سه ست، گزیر. وه ستاکار. "سركار

پادشاه": باره گا.

سركتاب: فالگرتنه وه له پووی کتیب.

سرك داشتن: (س.ن) به سه ره وه بوون و

زۆریوونی شتى نیسه به شتیکی دی له

کیش یان له نرخ دا.

سركردن: (1) ده سه ست پی کردن.

(2) پابواردن، هه لگردن، به سه ر بردن،

ده گه ل که سیك سازان و پابردن، ده گه ل

که سیك ژیان و مدارا کردن. (3) سه ر لیدان.

(4) وردبوونه وه له شتى. (5) ده مکرانه وه.

(6) ده ست به هاتن کردن.

سركردگی: سه ر کردایه تی، فه رمانده بی.

سركرده: فه رمانده، سه ر کرده،

سه رده سه ته.

سركيسه کردن: گرتن یان ئه ستاندن

به پارا نه وه یان به پید اگری).

سرك گذشت: به سه ر هات، سه ر بو رده،

سه ر بووری، سه ر گور شته، سه ر گور شته،

چیرۆك، نه زیره، نه زیله، نه قل، ئه وه ی که

به سه ر که سیك دا ها تو وه. به سه ر هات

نووسی، "بیوگرافی".

سركران: نا رازی. تو وپه،

قه لاس سه رخوش، له خو ده رچوو،

له خو بایی. شه یدا.

سركرای: (1) سه ر پی چیکه ر، سه ر کیش،

سه ر بزیو. (2) بی ئوقره، بی ئارام،

هه دانه ده ر.

سركرایي: سه ر پی چی، سه ر کیشی،

سه ر بزیوی.

سركردا: سه ر گیزه، سه ر زقران.

سركردان: سه ر گه ردان، سه ر گندان،

سه ر لیشیواو، پیلیشیواو، سه ر لیتیکچوو،

پی گوم کردوو، پیک وندا کری، په شتیواو،

ته یا، تیا، چارچاقت، چاش، چارچه ش،

قه وچه، باهیز، په شتیو، داماو،

ده سه سه ر، گیز و مات، لانه واز، عه ودا ل،

ئاواره، هه لوه دا.

سركردانی: سه ر لیشیواوی، سه ر گه ردانی،

په شتیوی، داماو، چاشبوون،

به هه لچوون، ئاواره بی، هه لوه دایی،

لانه وازی، ویلبوون.

سركش: (1) سه ر کیش، سه ر بزیو، سه ر پیچ،

ئه شقی، یاخی. (2) پام نه بوو.

(3) شه ر که ری به هیز و تاقت.

سركشی: (1) سه ر کیشی، سه ر بزیوی،

سه ر پیچی، مله پیچی، ئه شقی گه ری،

یاخی گه ری. (2) سه ر کیشی و پیرا گه یشتن.

(3) نا زایی و به هیزی.

سركشیدن: (1) به سه ره وه نان، بی نیوان

دان فیکردن، خو اردنه وه ی یه کسه ره،

هه لقو راندن، هه لقو رانن، هه لقو رپن، هه ل

لووشان، هه ل لووشین، هه ل نووشین،

بی نیوان دان فیکردن. (2) سه ر کیشی کردن،

سه ر لیدان. (3) پوان، هه لدان.

(4) چوونه بان. (5) پوو وه رگتپان.

سرك کشیدن: مله قوته، مله قوتی،

مله تاتکی، هه لقوت، هه لقوتان، هه ل

قوتاندن، هه لقورت، هه لقورتان،

سه ره تاتکی، سه ر کیشان، سه ر قوتان،

پوانین به دزییه وه.

سركوب کردن: سه ر کوت کردن، چه پاندن.

سركوبگر: سه ر کوتگر.

سركوبگران: سه ر کوتکه ران.

سركوفت: (1) سه ر کونه، سه ر زه نشت،

لومه، تانه، توانج. (2) ته مبی، سزا.

سركوفتن: تانه وته شه ر لیدان، توانج لیدان.

له ناو بردن.

سركوفته: سه ر کوت کراو، گیانله به ری که

سه ریان کوتا بیته وه.

سرگرفتَن: (1) دہسپیکران. (2) تیکہ لچوون، تیک گبران. (3) جیبہ جیبوون. "از سرگرفتَن": دہستپیکردنہوہ.

سرگرم: (1) خہجَل، خہرکاو، خہریک، سہرقال، سہرجہ نجال، غاپورہ، مژوول بہکار. (2) سہرخوش، مہست. "سرگرم شدن": خہریک بوون، پیوہ خہریک بوون، سہرقال بوون، سہرقالی، ناگالی بپران، تاوژین، مژوول بوون، خافلان، غافلان، خاوان، سہرگرم بوون. "سرگرم کردن": خافلاندن، خلافاندن، خاواندن، خاوانن، سہرقال کردن، خہریک کردن بہ کاریکہوہ، سہرلی تیک دان.

سرگرمی: خو خلافکئی، سہرقالی، خہریکی، تاوژین، مژولامی، پژگال، خافلان، هاوژین، شتی کہ خوئی پیوہ خہریک بکن له بیکاریان.

سرگزیت: خووک، باربوو، ساوہری، گہزیت.

سرگشادہ: (1) ئاشکرا، پوون. (2) سہرئاوہ لہ، سہرکراوہ، بی سہرپوش. (3) پاخراو، پانکراوہ.

سرگشتہ: (1) بپروانہ: "سرگردان". (2) داماو، بیچارہ. (3) ئاشق، شہیدا. (4) شیت، دیوانہ.

سرگل: سہرتوپ، سہرتل، باشترین له ہہر شتی.

سرگم: سہرلیشتیواو، سہرگہردان، وپ کہ سیک کہ پئی گوم کردبی و سہرگہردان مابیتہوہ.

سرگوشی: پچہ، پچہ پچ، سرتہ، سرکہ.

سرگیچہ: سہرگیژہ، سہرہ گیژہ، سہرگیژی، گیژبوون، سہرہ خوئی، سہرہ سووپہ، سہرہ سووپئی، سہرزفرین، سہرزقران، گچی گچی.

سرگیس: بپروانہ: "قوس قزح".

سرلوح/سرلوحہ: (1) سہردیپ، ناوینشان. (2) سہرچہ شن، نمونہ. (3) بہرنامہ (ی کار).

سرما: سہرما، ہہوای سارد، ساردی، زم، زما، دژی گہرما. "سرما و یخبندان": سہرماوسؤل، سہرماوسؤلہ، سہرما و بہستہ لہک، (سرماي شدید) ساواق، سایقہ، سہہند، جہبہرہ، جہوہرہ، کہلواز. "سرماي خشک": وشکہ سہرما، ہشکہ ساری، ہشکہ سپ. "سرماي ناگہانی": گہلواز، سہرماسؤلئ لہ نکاو. "احساس سرما کردن": سہرما بوون، ہہست بہ سہرما کردن. "سوزش سرما": سؤزہ، تہزووی سہرما. "کسی کہ تاب مقاومت سرما را ندارد": سہرما بردوو، سہرما بردہ، سہرما بردہ لہ، سہرما بردہ لہ. "نرزيدن از سرما": ہل لہ رزین، لہ رزین لہ سہرما. "ہنگام سرما": ساردوسہرما، جہنگہی ہہواساردی.

سرما خوردگی: ہہلامت، چيامانی، چيامانی، باپہر، سہرما بوون، نہخوشی لہ سہرماوہ. "سرما خوردگی شديد": نزلہ، نوزلہ.

سرما خوردن: تووشی ہہلامت بوون، سہرما بوون.

سرما ریزہ: خووز، خووس، خووسار، خويز، خوویسار، خويسک، خووسار، سووخ، سووخار، سیخ، سیخار، سیخوار، خازی، ئالشک، زوقم، زہمہ گولیک، قپ، قراف، قورق.

سرمازدگی: سہرما بردن، سہرما کارلیکردن.

سرمازدہ: سہرما بردوو، سہرما بردگ، سہرما بردہ، سہرما بردہ لہ، سپری، پہق بوو، پاییزہ پیز، شہختہ لیدراو.

سرمايش: فینک کردنہوہی ئاو و ہہو بہ دہزگای فینک کہرہوہ. فینک کردنہوہی ہہوای ئاو بینایہکان.

سرمايہ: سہرمايہ، سہرمیان، دہزمايہ، دہستمايہ، دہسمايہ، تہنخوا.

سرمايہ دار: سہرمايہ دار، خاوہن سہرمايہ، بورژوا، دہولہ مہند.

سرمايہ داری: سہرمايہ داری، بورژوازی.

سرمايہ گذاری: وہگہ پخستنی سہرمايہ بو و دہدست خستنی قازانچ، تہرخان کردنی سہرمايہ، سہرمايہ گوزاری.

سرمايي: سہرما بردوو، سہرما بردہ، سہرما بردہ لہ.

سرماجر: سہرئووسہر.

سرمد: بہر دہوام، ہہمیشہ، نہمر، ہہرماو، ہہرہ.

سرمدی: نہمر، ہہتاہ تایی، ہہرماوی، ہہمیشہ یی. خودایی.

سرمری: راہینہر، فیرکار.

سرماست: سہرخوش، سہرمہس، سہرمہست، غہرہ، بہفیز و ہہوا.

سرہشق: نمونہ (ی سہرہکی)، نمونہ بو فیربوون، نمینہک، سہرچہ شن، پارادایم.

سرہقالہ: سہروتار.

سرہمنشا: ہق، سہمہد.

سرہمہ کشیدن: داپشتن، چاوپشتن، کل دہچاو کیشان/کردن.

سرناچی: سوپناژہن، زوپناژہن، زوپناچی.

سرنامہ: سہردیپ، دہسپیکئی نووسین. پیشہکی کتیو.

سرنخ: سہرہداو، سہرتال، سہرتا، سہرتا، سہرپشتہ.

سرنفر: سہرگروپ، سہر دہستہ.

سرنگون: (1) سہرنخوون، سہرنوخوون، سہرہرنہ خوون، سہرہرنہ و نخوون، دہمہ و نخوون، ژیروژوور، سہرہوژیر، چہرخ پیدراو، وہرگہراو، قلاب. (2) لہ سہرکارلابراو. "سرنگون شدن": (1) سہرہوژیر بوون، سہرہوون، دہمہ و نخوون بوون، نوخوون بوونہوہ، ئاوہ ژوو بوونہوہ، قولب بوون، وہرگہ پان. (2) پووخان، لہ ناوچوون. (3) لہ دہست دانئ دہسہلات یان پؤست. (4) بہزہوی دادران. "سرنگون کردن": (1) سہرنخوون کردن، ژیر و پوو کردن، سہرہوژیر کردن، بہراوہ ژوو کردن، وہرگہ پاندن، نوخاندن، نوخاندنہوہ، وہرگہ پاندن. (2) لہ ناویردن. (3) لہ دہسہلات خستن، پووخاندن.

سرنگونسار: بپروانہ: "سرنگون".

سرنگہدار: نہینئ پاریز، پاردار.

سرنوشتا: (1) چاره‌نووس، سهرنقويس، سهرنقىشت، خوانووس. (2) سهره‌نجامى كه سيك يان شتېك. (3) به‌سهرهات، رووداو.

سرنوشتا ساز: چاره‌نووس ساز.

سرنوشته: سهرديپ، تيتير.

سرنه‌دان: (1) سهر نانه سهر شتې يان جيگايه‌ك. (2) پاكشان و خه‌وتن. ملكه‌چ و به‌رفهرمان بوون. (3) په‌وان بوون، بزوتتن.

سروا: هه‌ديس، ناخاوته، پازه، چيرۆك.

سرواد: سروود، هه‌لبه‌سته، شيعير.

سروادگونه: شيعيرئاسا.

سرواده: شيعير، پاشلى شيعير.

سروازدن: سهرپيچى كردن، نه‌كردن، مل نه‌دان، نه‌چوونه ژيبار.

سروبند: چاخ، ده‌م، تاف، سهروبه‌ند.

سروتراپى: چاره‌سهر كردن به‌سرۆم، ليئدانى سرۆم.

سروته: سهروژير، سهروين، هه‌وه‌ل و ناخرى شتې يان جييه‌ك.

سروچمان: بريتى له‌گراوى جوان و به‌ژن و بالا پيكيپي.

سرود: سروود، گورانى نيشتمانى.

سرودسرا: سروودخوين.

سرودن: (1) هوندنه‌وه، هونينه‌وه، هونين، شيعيروتن. (2) ئاوازوخويندن. (3) وتن.

سروده: هه‌لبه‌ست، شيعير.

سرور: (س.ر) خووشى، شادى، شادمانى.

سرور: (س.و) سهرور، سهردار، سالار، پيشه‌وا، گهره، مه‌زن، سهرۆك.

"سروركاننات": پيغه‌مبه‌رى ئيسلام.

سرورى: (س.و) مه‌زنايه‌تى، گهره‌بى، سهرورى، سهرۆكايه‌تى، فه‌رمانده‌بى.

سروسامان: (1) كه‌لوپه‌لى ناومال، پيداويستى ژيان، سهروبه‌ر، سهروسامان.

(2) پيكيپيكي و سازى و ئاسووده‌بى له‌ ژياندا. (3) مانا، هه‌قيقه‌ت. (4) چاره، ده‌وا. "سروسامان دان": سهروبه‌ركردن، پيكيپي كركردن، سهروسامان دان.

سروسر: سهروتپ، كه‌ين و به‌ين، پاز و پيوه‌ندى نه‌يتى.

سروسودا: (1) ئاره‌زوو، خواست و مه‌يل. (2) پيوه‌ندى ئاشقانه.

سروسيمما: سهر و گوياك، سهروسه‌كوت، سهروپۆترك، سهروپۆترك، سهروقلخ، بيچم، پۆتلاك، پۆتراك، ديمه‌نى سهر و سهرپوش.

سروش: په‌يامه‌ين. جوهره‌ئيل.

سروصدا: هات و هاوار، هه‌راوه‌وريا، هه‌را و زه‌نا، هه‌راهه‌را، قوله‌قوول، گازه‌گاز، گاله‌گال، ده‌نگه‌ده‌نگ، گرمه‌گرم، هورپه‌هورپ، هۆگاله.

سروصورتا: به‌وانه: "سروسيمما". "سروصورت دان": پيكيپيكي و جييه‌جيكردن، پيكيپيكي كردن. "سروصورتا گرقتن": (1) ته‌كووز و پيكيپيكران. (2) ئه‌نجام بوون و به‌كۆتاييگه‌يشتن.

سروقتا: له‌كاتى خویدا، له‌كاتى دياريكراودا. "سروقتا كسى رفتن": چوونه‌سهردانى.

سروقتد: كه‌له‌گه‌ت، بالا به‌رز، به‌ژن به‌رز.

سروكار: پيوه‌ندى، ئاشنايه‌تى، مامله، ئالوويير، دان و ستان، سهروكار.

سروكله‌زند: باس كردن ده‌گه‌ل كه‌سيكدا، باس و گفتوگۆكردن بو فئيركردنى كارتيك يان سه‌لماندنى بابيه‌تى، سهرنانه‌سهر، سهرخستنه‌سهر، سهروكه‌له‌ليئدان.

سروكيسه‌كردن: (1) بريتى له‌به‌رۆر وه‌رگرتن. (2) به‌فريودان و زمان لووسى پاره وه‌رگرتن له‌كه‌سيك.

سرويراستار: سهره‌له‌چين، چاوه‌ديرى هه‌له‌بهره‌كان.

سره: هه‌لبژيراو، بژارده، په‌سندكراو. پوخت، ناب. باش، چاك. به‌باشى. بى‌كه‌مايه‌سى، بى‌كه‌موكورتى. بى‌خه‌وش، عه‌يارته‌واو. گهرموگور، بى‌پيا. گرانبايى، به‌نرخ. "سره‌مه‌د": پياوى هه‌لبژارده، سهرچل، جوامير، مي‌رخاس، بى‌پوويينى.

سرهال: سهرليشيوواو، سهرگه‌ردان، په‌ريشان.

سرهه‌م: له‌سهره‌يه‌ك، به‌گشتى. پيكه‌وه لكاو.

سرهه‌م بندى كردن: سهره‌يه‌ك نان، ئه‌نجامدانى كارتيك به‌كه‌مه‌ترخه‌مى و بى‌بيريكيكردنه‌وه، سازكردنى شتى ناپته‌و و له‌ق.

سرهه‌م رفته: له‌سهره‌يه‌ك، به‌شيوه‌ى گشتى. **سرى:** نه‌يتى، سه‌نته، شاراه.

سرى: زنجيره، رشته، ريز، شه‌مه‌نده‌فه‌ر، ده‌سته، گروپ، نهۆم، كۆ، كۆمه‌ل.

سريال: ليكداليكدا، په‌يتاپه‌يتا، پاژبه‌پاژ، سپيال.

سريان: (1) شه‌وپره‌وى، شه‌وپويى، شه‌وه‌گه‌رى. (2) پۆچوونه‌ناوشى، ته‌شه‌نه‌كردن و په‌وان بوونى شتى له‌ناو پاژه‌كانى شتيكى دى.

سريدن: (س) خليسكان، شه‌متين، په‌ت بردن له‌سهر سه‌هۆل.

سريش كردن: به‌يه‌كه‌وه‌چه‌سپاندن، پيكه‌وه‌لكاندن.

سريع: خييرا، كرژ، گورج، چالاك، زوو، تير، توند، به‌گوژم، به‌گور، به‌هه‌لمه‌ت.

سريع الانتقال: به‌بهر، بيريتر، به‌هوش، ئه‌وه‌ى به‌خييرايسى له‌بابه‌تيك بگا. خاوه‌نى جووله‌ى خييرا.

سريع الجريان: خوڤ، بى‌گير، خييراوه‌و.

سريع الحركه: خووشبه‌ز، چالاك، گورج، كرژ، فرز.

سريع الزوال: گروفر، شتى كه‌زوو بفه‌وتى.

سريع السير: زه‌رۆپ، خوشره‌و، شاتر، ته‌ته‌ر، به‌پا، به‌پى.

سريع العمل: به‌كار، ئازا، چالاك، له‌ش سووك.

سريع الهضم: زووكويز، زووه‌رس، زووحه‌ل.

سزا: تۆلە، پاداش، پاداشت، سزا، قەرەبوو. شایسته، شیاو، لایق. "بەسزا": شیاو، شایسته. تەواو، بەس، زۆرباش. بەشیاوی. "بەسزای خودرسیدن": بەسزای خۆگەیشتن، سزاداران.

سزاوار: شیاو، شایان، لێوہ-شاوہ، لێھاتوو، ھێژا، پێکەوتوو، شرزاو، شایسته، وەراي.

سزاواری: شیان، وەشیانەوہ، لێوہ-شانەوہ، لێھاتن، پێرەوایوون.

سزادگی: بپوانە: "سزاواری".

سزیدگی: بپوانە: "اولوئیت".

سزیدن: شیاو، بوون، شایان بوون، شایسته بوون، پێرەوایوون.

سست: خۆنەگیر، خۆنەگر، لەق، ناقایم، ناپتەو، ناجیگیر، نەبەگە، شل، شلک، شل و ول، شل و شۆل، شلووق، شل و شەویق. خا، بێ ھێز، بێ تاقەت، لاواز، بێحالی، گژ، تەپ، تەوہزەل، لەشگران، دێرخیز، دێراخیز، سس، سست. بێ بناغە. بێ ئیرادە، لێنەبپاوی، لەرزۆک. بێ نرخ، بێ قییمەت. "سست شدن": خاوبوونەوہ، خەوخان، شل بوون/بوونەوہ، لەقبوون، ناجیگیری، فشەو بوون، وەرەز و سست بوون، سست بوونەوہ، پلەتسیان.

سست اندام: بپھێز، کز، لاواز، کەنەفت.

سست بنیان: بنیات لەق، بینایەک کە بناغەکە ی لەق و خۆرپانەگر بێ.

سست پیمان: کەسێک کە پەیمان و بەلێنەکە ی جیبەجی نەکا، پەیمان شکین.

سست رای: کەم ئەقل و بپتەگبپروپا، کەسێک کە پا و ئاوەزی لاواز بێ.

سست رگا: تەوہزەل، تەمەل. بپغیرەت. بپئیرادە.

سست ریش: پیاوی ریش درێژ. بریتی لە گەمژە، گەوج، ساویلیکە.

سست عنصر: بپئیرادە، بپغیرەت.

سست کار: شلووشەویق، شل و شیاو، شلەپەتە.

سست نھاد: خۆبەکەمگر.

سستی: شلی، شولی، شلووشەویقی، خاویلیکەیی، مەرتین، نەبەگەیی، خۆنەگرتوویی، بپھێزی، داھیزان، خاواو، ساوہساو، تەمەلی، لەش گرانی، کەتوہری، سستی. "سستی کردن": تەوہزەلی و خاوەخاوەکردن. "سستی گرفتن": لاواز بوونەوہ، کەم بوونەوہ. لەبەرەوگەوتن، کەساس بوون. "احساس سستی": داھیزان، لەش گران بوون، ھەجنین، ھەجانندن.

سطح: (1) بان، پوو، پووکار، سەر ھەر شتی کە پان و تەخت بپ. (2) ئاست. (3) پووہەر (سطح اتاق پنج متر مربع است). (4) توپژ، گروپی کۆمەلایەتی. (5) پێژە، پادە. (6) سەرانسەر (برنامەهای فردا در سطح کشور پخش می شود). (7) لا، لایەن. (8) پانایی، پانتا.

(9) ھەریم، چوارچێوہ. "سطح توقع": ئاستی چاوەپوانی. "سطح درآمد": رێژە ی داھات. "سطح زندگی": رێژە ی داھاتی راستەقینە ی خەلکی لە ناوچە یەک یان ولاتیکی و ئیمکانی دەست پێراگەیشتنی ئەوان بە پێداویستی خۆشگوزەرانی. "سطح عالی": ئاستیکی بەرز. "سطح کلامی": ئاستی ئاخاوتەیی. "سطح مایل": لارەپوو، پوو ی لار. "سطح مربع": پوو ی چوارگۆشە. "سطح مستوی": پوو ی تەخت. "سطح منحنی": پوو ی چەماوہ. "سطح هموار": پوو ی تەخت. **سطحی**: جیگرتوو لە سەر ووترین بەشی جیبەک. پووکەشی، پووکاری، پۆخی، پووالەتی، سەرپۆت، سەر سەری، سەرچل، بپ بپرکردنەوہ، نەھزراو، کەسی کە بە لەز و بپ لیکدانەوہ کار دەکا.

سطحی نگری: پووکەشی پوانی، نەبوونی پوانگە یان تپفکیرینی قوول.

سطر: ھیل، دپ. رپیز. "سطر ریز": رپیزک، دپرەختی ورد.

سطر آرا: راستە، مەستەپە.

سطوت: ھیرش بردن و زالبوون بە سەر کەسێک دا. حوزم، قورسوقۆلی، شکۆ، مەزناھی. دەست بە سەردا رۆیشتوویی.

سطوح: کۆی "سطح". "سطوح متلاقی": پووہ بە یەک گەیشتوہکان. "سطوح متناظر": پووہ ھاوتاکان، پووہ ھاوجیکان. "سطوح متوازی": پووہ تەریبەکان.

سطور: کۆی "سطر".

سطور مقفا: دپرگە لی ھاوسەرۆا.

سطیح: لیک کشا، پانەوہکراو. کەسی کە بە ھۆی بپھیزی یان نەخۆشی بەحالیە حال لە جی ھەستی.

سعادت: بەختەوہری، خۆش بەختی، بەختیاری، کامەرانی.

سعادت مند: بەختەوہر، خۆش بەخت، بەختیار.

سعار: گەرما، تینی ئاگر. توونیه تی زۆر. برسیتی زۆر.

سعایت: (1) دوورمانی، قسە ھەلچنن، بەدگۆیی. (2) ھەول، تەقالا.

سعت: ھەر اووون، بەرفرەھ بوون، بەرفراوان بوون، ئاوەلەبوون. تپدا جیبوونەوہ.

سعتری: پیاوی بەخشندە، بوپر، شۆخ و نەترس. سیت بلوق، ژنی ئیشتیا لە گان.

سعد: پپرز، موارەک. بەختەوہری.

سعر: (س) نرخ، قییمەت.

سعر: (س) تین. شپتی، دیوانەیی.

سعود: پپرزبوون، موارەک بوون.

سعه: بەربلاوی، بەرفرەھی، فراوانی، دەولە مەندی. "سعه صدر": ھەبوونی تەحەممولی بیستنی قسەگە لی دژ بە دپتران، سنگ فراوانی.

سعی: (1) ھەول، تەقلالا، تەقلەلا، ئەخت،

کۆشش، تیکۆشان، کارکردن.
 (2) ریگه پۆیشتن، پاکردن. (3) پروانه:
 "سخن چینی". "سعی بلیغ": هه‌ولێ زۆر و
 هه‌مه‌لایه‌نه. "سعی داشتن": هه‌ولدان،
 تیکۆشان. "سعی کردن": هه‌ولدان،
 تیکۆشین. دووزمانیکردن، قسه‌هه‌لچین.
 "سعی وخطا": ئەزموون و خه‌تا.
 سعید: به‌خته‌وه‌ر، به‌ختیار، کامه‌ران.
 پیروز، مواره‌ک.
 سعیر: کلپه/بلیسه‌ی ئاگر. دۆزه‌خ.
 سغب: برسیتی، دامای. "سغب داشتن":
 (1) برسبوون. (2) پۆدبوون، چاوچنۆکبوون.
 سغبه: (1) فریوخواردو. (2) شه‌یدا.
 (3) ملکه‌چ، فه‌رمانبه‌ر.
 سفاح: (س) (1) زیناکردن، گانی
 ناره‌واکردن. (2) خوین پێژی.
 سفاح: (س) (1) خوین پێژ. (2) زۆر
 به‌خشنده. (3) وته‌پاراو و بوژ.
 سفار: سه‌فه‌رکردن.
 سفارت: (1) نیوبژیوانی کردن. (2) کار و
 ئەرکی بالوێز که له‌ لایه‌ن ده‌وله‌تیکه‌وه
 ده‌نیردیریتته‌ پیتته‌ختی ولاتیکی تر.
 (3) بالوێزخانه.
 سفارتخانه: بالوێزخانه، شوینی بالوێز،
 مالیک که له‌ودا بالوێز و کارمهنده‌کانی
 خاریکی کاروباری سیاسین.
 سفارش: قه‌وینتی، سه‌ختی، پئ‌سپیری،
 پاسپیری، سپاردیه‌ی، ئەسپاره‌یی،

ئەسپاردیه‌ی، ده‌ستوو. "سفارش دادن":
 پاسپیران، پاسپاردن، سپاردن، ئەسپارتن،
 قه‌وینتی کردن، راگه‌یاندن.
 سفارشی: پاسپیراو، پاسپارده، ئەسپارده،
 سپارده، سپارتی، سپیریگ. تاییه‌تی،
 باش له‌باری چلۆنایه‌تییه‌وه.
 سفاک: خوینپێژ، مۆف کۆژ، بئ‌ به‌زه‌یی.
 سفال: هه‌رگینه، سوالات، کرێچ. "سفالی":
 گلین، گلینه، له‌ گل چیکری.
 سفالت: په‌ستی، ناکه‌سی، نزمی.
 سفالگر: گۆزه‌که‌ر، گۆزه‌گر، گۆسکه‌ر،
 هه‌ورگه‌ر، ئیربارگه‌ر، کاسه‌که‌ر، پیرۆت،
 قه‌واق، که‌سی که ده‌فری سوالات چی
 ده‌کا.
 سفاهت: گیلی، گه‌جی، حۆلی، ده‌به‌نگی،
 نه‌زانی، که‌م ئاوه‌زی، بئ‌ته‌قلی. به‌دزوانی،
 زمان پیسی.
 سفتا: (س) کون، سیلاخ.
 سفتا: (س) ره‌ق، توند، زوا، پته‌و، خه‌ست،
 سخ، پپۆ، قایم، ته‌نراوی قایم، سه‌خت،
 سفت، که‌م ئاو، وشک، هیشک. "سفت و سفتا":
 (1) سفت و ره‌ق، به‌شێوه‌ی پته‌و و خۆراگر.
 (2) به‌لپیراوی و پیداکری. "سفت و صاف": سفت
 و سۆل، سخی سافولووس.
 سفت شدن: (س) چپ‌بوونه‌وه،
 توندبوونه‌وه، ره‌ق هه‌لاتن، بوونه‌به‌رد،
 وشک بوون، سخ بوون، له‌نهرمییه‌وه
 سه‌خت بوون، سفت بوون(هوه)،
 پته‌و بوون(هوه).
 سفتن: (س) (ت) (1) کون کردن، سمین،

سماندن، ساوین، سوین، سواندن.
 (2) تپه‌پین، ده‌رچوون. "سفته": کون
 کراو، سواو، ساویاو.
 سفته: (س) (ت) به‌لگه، قه‌باله، قه‌بن.
 دیاری، پێشکه‌شی.
 سفتی: (س) پته‌وی، قایمی، توندی،
 سفتی، سفت و سۆلی، توندی ته‌نراو.
 سفر: سه‌فه‌ر، له‌ جییه‌که‌وه بۆ جییه‌کی
 تر پۆیشتن. مردن. "سفر قندهار": بۆ
 سه‌فه‌رچوونی دوور.
 سفرنگ: بروانه: "تفسیر".
 سفرنگ گر: بروانه: "مفسر".
 سفرنگی: لیکدانه‌وه‌یی.
 سفساف: په‌ست و نزم له‌ هه‌ر شتی،
 قسه‌ی خۆپایی و بئ‌ مانا، کاری نزم.
 سفسطه: سه‌فسه‌ته، هه‌لپه‌ته‌کاری،
 هه‌له‌په‌تی، په‌رت گۆیی، ئادی و
 بۆدیکردن، ئاوبۆکردن بۆ گێژکردن و
 تووشی هه‌له‌کردنی لایه‌نی به‌رپرسیار و
 خۆپه‌راندنه‌وه، هه‌له‌یه‌که‌ که به
 مه‌به‌سته‌وه ده‌کریت بۆ سه‌رلێشبواندنی
 رکا به‌ره‌که‌ی، ئەمه‌یش جۆریکه‌ له‌ به
 به‌لگه‌هینانه‌وه که له‌ سه‌ر فیل و
 هه‌لخه‌له‌تاندن ده‌وه‌ستیت، حاشالیکردنی
 شته‌هه‌ست پیکراو و به‌لگه‌نه‌ویسته‌کان،
 شیر و ریوی هینانه‌وه.
 سفک: (س) پرشتن، خوین پێژن. کوشتار و
 خوین پێژی.
 سفله: (س) (ل) په‌ست، نزم، ناکه‌س،
 گناس، سپله.
 سفله: (س) (ف) (ل) کۆی "سافل".

سفلی: خواروو، ژبروو، نزمتر.
 سفول: نزم بوون، بئ‌ پێزیبوون، په‌ست
 بوون.
 سفید: (1) سپی، سفی، چه‌رمگ، چه‌رموو.
 (2) پوون، پۆشن.
 سفیدآب: سپی، سپی، سپیاف.
 سفیدامضا: چه‌کی سپی.
 سفیدبخت: خۆشه‌خت، به‌خته‌وه‌ر.
 سفیدپوست: سپی‌پێست، به‌رانبه‌ر به
 په‌ش پێست.
 سفیددستی: ریاکاری، خیانه‌ت پیشه‌یی.
 سفیدرو: بروانه: "سپیدرو".
 سفیدشدن: به‌ په‌نگی سپی ده‌رهاتن،
 سپی‌بوونه‌وه. ده‌رکه‌وتن.
 سفیدفام: سپیکه‌له، سپیکه، سپیله،
 سپی‌واش، ئامال سپی.
 سفیدکار: سپیکار، مزگه‌ر. بریتی له
 که‌سی چاکه‌کار و راست کردار.
 سفیدکاری: سپی کردنه‌وه، گه‌وراندن.
 سفیدکاسه: بریتی له‌ جوامیز، میوان
 دۆست.
 سفیدگر: مزگه‌ر، مسگه‌ر، وه‌ستای قاپ و
 قاچاغ سپیکردنه‌وه.
 سفیدنامه: بروانه: "سپیدنامه".
 سفیده‌دم: بروانه: "سپیده‌دم".
 سفیدی: سپیاتی، سپیاهی، سپیایی،
 سپیتی، چه‌رمگی. "از سفیدی نمک تا سیاهی
 زغال": بریتی له‌ هه‌موو شتی.

سفیر: 1) بهره‌فان، ناوبریکەر. 2) بالوین، که‌سێک که به نوینه‌رایه‌تی له لایه‌ن ده‌وله‌تیکه‌وه بچیته پیته‌ختی ده‌وله‌تیکه‌ی تر.

سفیل: په‌ست، زه‌بوون، به‌دبه‌خت.

سفیه: هۆل، گیل، گه‌وج، خول، نه‌فام، لاژگ، نه‌زان، که‌م ئاوه‌ن، تینه‌گه‌یشتوو.

سقام: (س) کۆی "سقیم".

سقام: (س) نه‌خۆش که‌وتن. نه‌خۆشی، ده‌رده‌داری، له‌ش به‌باری.

سقامتا: نه‌خۆش که‌وتن. نه‌خۆشی، ناخۆشین، ناسازی، ناساخی.

سقامتا: ئاوپیدان و تیارکردن.

سقی زدن: خواردن به‌تایبه‌تی خواردنی خۆراکی که‌م.

سقر: جه‌ه‌ندم، دۆژه.

سقط: (س.ق) 1) هه‌ر شتیکی بێ فایده و هیج و پوچ، که‌لوپه‌لی بێ نرخ.

2) خه‌نزاری، ریسوایی، ناوژبان.

3) هه‌له‌کردن له‌ نووسین یان وتن دا.

سقط جنین: به‌راویتن، به‌رخستن، بارخستن، به‌رفرپیدان، له‌باربردن،

له‌به‌رچوون، له‌بارچوون، ژبارچوون، ژبه‌ربرن، زیان‌کردن (پوره‌هه‌لاو مناله‌که‌ی زیان‌کرد).

سقط شدن: (س.ق) سه‌قه‌ت بوون، سه‌که‌ت/سه‌کت بوون، سه‌کتین، تۆپین،

که‌وتین، هه‌ل تلوپان، هه‌ل تلوپین، مرداره‌وه‌بوون، شیاین، زنگرین.

سقط فروش: فرۆشیاری که‌لوپه‌له‌ ورده‌ویرده‌کان، که‌سی کاسپیه‌که‌ی ئاسنجاو فرۆشتنه، ئاسنه‌واله‌فرۆش، سه‌قه‌ت فرۆش.

سقط کاری: 1) به‌کاره‌ینانی به‌رد و خشت له‌ بینا دا. 2) ئه‌نجام بوونی کاره‌ گچکه‌کان.

سقط کردن: بپروانه: "سقط جنین".

سقط گفتن: جوین دان، جنیودان.

سقطه: 1) خه‌تا، هه‌له. 2) که‌وتن.

سقطی: بپروانه: "سقط فروش".

سقطمه‌به: 1) سیخورمه، مسته‌کۆله، مشتته‌کۆله، کیلنجی، ناقورچ. 2) په‌ق، سه‌خت.

سقم: 1) نه‌خۆشی، ناساگی. 2) نادروستی، چه‌وتی.

سقوط: هه‌لدێران، په‌رت بوون له‌ ژووورپا، پسپان، داکه‌وتن، که‌وتنه‌خواره‌وه،

وه‌رین. "سقوط کابینه‌(دولت)"; وه‌لانران و له‌کارکه‌وتنی کابینه‌ی وه‌زیران. "سقوط

کردن": داکه‌وتن، له‌به‌رزایی‌یه‌کی زۆره‌وه به‌زه‌وی دادران. له‌سه‌رکارلابران. "سقوط

کردن شهر": داگیرکرانی شار.

سقی: ئاودان.

سقیط: 1) به‌فریان ته‌رزه‌که‌بیته‌سه‌ر عه‌رز. 2) پیاوی گه‌وج، که‌م ئاوه‌ن.

سقیم: نه‌خۆش، ناسان، ناساغ.

سقاچه: بپروانه: "بختک".

سگار: شه‌راب ساز، شه‌راب فرۆش.

سگاک: 1) سکه‌که‌لێده‌ر، قه‌ره‌پوول چیکه‌ر. 2) ئاسنگه‌ر.

سگانت: بپا، بپا، به‌بیرشت.

سگانس: به‌رودوایی، سیکانس.

سگته: 1) دله‌کپی، دل‌وه‌ستان، دله‌وه‌ستی، جه‌لته، قۆتک، سه‌که‌ته،

مه‌رگی له‌په‌ر و ناکاو. 2) بپروانه: "صدمه". "سگته‌ازشادی": شاده‌مه‌رگ،

سه‌که‌ته له‌خۆشیان.

سگر: (س) مه‌ستی، سه‌رخۆشی.

"سگرآور": سه‌رخۆشکه‌ر، مه‌ستی‌هین.

سگر: (س) 1) سازکردنی به‌نداو. 2) پێوه‌دانی درگا.

سگران: (س) مه‌ست، سه‌رخۆش.

سگران: (س.ک) سه‌رخۆش بوون به‌هۆی خواردنه‌وه‌ی شه‌راب.

سگرت: سه‌نته، شاراوه، نه‌ینیی، به‌نه‌ینیی، ژیرجله‌کی.

سگ زدن: (س) چاوتی‌په‌رین، تواشاکردن. دنه‌دان، هاندان.

سگستن: پسان، پچپان، له‌به‌ریه‌که‌چوون. هه‌لکه‌ندن. هه‌لکه‌نران، لیبوونه‌وه،

جیابوونه‌وه.

سگسکه: وه‌گرگریایه‌نه، نزگه‌ره، نزگه‌ره، نزرگ، نزرگ، نسگه‌ره، به‌رچیچکه، شه‌ی،

هه‌سر، عیسک. "سگسکه‌خفیف": به‌رسنجک، سووکه‌نزگه‌ره.

سکسیون: بر، بره‌شت، بپان، بپه‌که، پار، به‌ش، پاژ. فۆرمی نیوه‌پوو له‌پانایی یان دریزایی بۆ نیشاندانی بۆ دریزی و قوولایی نه‌هۆمه‌جۆراو جۆره‌کانی بینا.

سکن: (س.ک) 1) مدران، پشپوودان، نیشته‌جیبوون. 2) ئه‌وه‌ی خوی پی‌یگن و پی‌ی هی‌ور بینه‌وه. 3) ئاسووده‌یی، هیمنی، تۆخزن. ئاور.

سکنات: کۆی "سکنه".

سکنجیدن: تراشین، پووشاندن، گه‌ستن. کۆخین، قفین.

سکندری: ته‌پوخ، ته‌پیل، ته‌سه، په‌ت، شه‌لف، ساتمه، سه‌رسم. "سکندری خوردن":

گلان، به‌سه‌رپووداکه‌وتن، هه‌له‌نگوتن، هه‌لنگفتن، هه‌لنگافتن، تێ هه‌له‌نگان، تێ

هه‌له‌نگوتن، په‌ت ببردن و که‌وتن، پا هه‌لکه‌فتن، هه‌ل نووتن، ساتمه‌بردن، تل

بردن، ته‌رپلین، نووچ ببردن، هل کومین، لکومین، سه‌ره‌نگرێ بوون، هه‌ل نووتن،

شه‌لفین. "سکندری خوردن چارپا": سه‌رسم ببردن، سه‌رسم دان.

سکنه: کۆی "ساکن"، دانیشنوان.

سکنی: 1) مال، خانوو، شوینی نیشته‌جیبوون. 2) نیشته‌جێ بوون،

مه‌زران، دامه‌زران، له‌جیگایه‌که‌مانه‌وه، وه‌ستانه‌وه. "سکنی‌دان": نیشته‌جیکردن.

سکوت (کردن): بپروانه: "ساکت شدن". "سکوت را شکستن": بیده‌نگی شکاندن، قسه‌کردن.

سکولاریسم: سیکولاریزم، تیورییه که له سه ر بنه‌مای جیایی ده‌ولت و حکومت و بنیاته‌کانی ده‌ولت یان حکومت له دین.

سکولاستیسیسم: سکولاستیسیسم، فهلسه‌فه‌ی قوتابخانه‌یی.

سکون: (1) مدران، ئۆقره‌گرتن، هیوربوونه‌وه، سوکنایی‌داهاتن، سره‌وتن، جیگرتن و نه‌بزوتن، نه‌جولان.

سکونت: (1) هه‌ژاریبون، نه‌داربون. (2) نیشته‌جیبون، دامه‌زان، جیگرتن.

سکه‌افتادن = از: له بره‌وه‌وتن، له ده‌ست دانی به‌ها و گرینگی خۆ.

سکه‌دادن: بریتی له بره‌وپیدان.

سکه‌داشتن: به‌دیمه‌ن بوون، هه‌بوونی جوانی.

سکه‌کاری را خوردن: به‌وه‌کاره‌وه‌نایانگ ده‌رکردن.

سکه‌کردن: (1) بره‌وه‌پیدان به‌شتی. (2) بره‌وسه‌ندن. (3) نه‌خشی سکه‌لیدان.

سکیر: فره‌مه‌ست، هه‌میشه‌سه‌رخۆش.

سکیز: بره‌وانه: "ألیز".

سکیزلیدن: هه‌لبه‌زدا‌ب‌ه‌زین، هه‌ل‌خ‌ستنه‌وه، لووشکه‌خ‌ستن، جووته‌وه‌شاندن، له‌قه‌خستن.

سگار: زه‌وت کردن، به‌زۆرستاندن.

سگال: بیر، بیروکه.

سگالش: (1) هزر، بیر، فکر، وینا.

(2) ته‌گیر، پاوێژ. (2) نیازخرایی، پیلان، دوژمنایه‌تی. (4) تاوتویی ورد. (5) رامان، تیرامان. (6) قوولبوونه‌وه، رۆچوون.

سگان‌شگر: پاوێژکار، ته‌گیرکه‌ر. نیازخراپ، بیرخراپ، پیلانگێڕ.

سگان‌شگری: پاوێژ، ته‌گیر، ته‌گیرورا، شیور. نیازخرایی، پیلانگێڕی.

سگالیدن: (1) بیرکردنه‌وه، پاوێچکه‌کردن. (2) ته‌گ‌بیرورا‌کردن، پاوێژکردن. (3) دوژمنایه‌تیکردن، بیرکردنه‌وه به‌نیازخرایی، پیلان گێڕان. "سگالیده": بیرلیک‌راوه، چاره‌ده‌وژی‌کراو، ته‌گیرورا‌لیکراو.

سگ پا سوخته: سه‌گی پێ سووتاو، بریتی له بێ ئۆقره‌وه‌دانه‌ده‌ر.

سگ جان: بره‌وانه: "جان سخت".

سگ جگر: بریتی له دل‌په‌ق، بێ‌به‌زه‌یی، قاپگر.

سگ دل: بریتی له دل‌په‌ق، به‌دلل، درنده، نازارده‌ر.

سگ دو: بریتی له که‌سێک که بی‌ه‌ووده‌بو هه‌ر لایه‌که‌ ده‌چی. له کوردی دا به‌هێنان و بردنی بێ فایده‌ده‌لێن: سه‌گ به‌ه‌سار، سه‌گ به‌ه‌وشه.

سگرو: (1) سه‌گ‌په‌وه، چه‌په‌ی سه‌گ. (2) بریتی له خه‌لک نازار.

سگسار: وه‌ک سه‌گ. بریتی له به‌ته‌ماح، ته‌ماحکار، چاوچنۆک.

سگ شدن: تووپه‌بوون، به‌دخولق بوون.

سگ مسب: نه‌حله‌تی، به‌نه‌حله‌ت کراو.

سگ منش: به‌دخوو، بێ‌ته‌ده‌ب، بێ‌شه‌رم.

سگی: (1) خوو و خه‌سه‌له‌تی سه‌گ هه‌بوون. (2) درێ، درنده‌یی. (3) شیاوی سه‌گ. (4) بێ پمێن، نائسه‌ل (عرق سگی). (5) زۆر خراو، کاره‌ساتبار. (6) هه‌بوونی حاله‌تی تووپه‌تۆسنی و شه‌په‌نگێژانه.

سه‌ل: (س) سه‌یل، نه‌خۆشی دیق، ده‌رده‌باریکه، ژانه‌زراڤ. "سه‌ل‌علاج ناپذیر": په‌شه‌سه‌یل.

سه‌ل: (س) ده‌ره‌هێنان، ده‌رهاوردن، ده‌رکێشان، هه‌لکێشان.

سه‌لاب: زۆر په‌ینه‌ر و پووتکه‌ره‌وه.

سه‌لاح انداختن: بریتی له خۆ به‌ده‌سته‌وه‌دان. چه‌ک دانان/ فه‌ردان.

سه‌لاحدار: بره‌وانه: "سه‌لح".

سه‌لاحشور: بره‌وانه: "سه‌لحشور". "سه‌لاح شوریدن": به‌کاره‌ینانی چه‌کوچۆل و نازایه‌تی نواندن.

سه‌لاخ: گورین، سه‌ره‌بری نازه‌ل.

سه‌لاخی کردن: کوشتنه‌وه و که‌ول کردن، سه‌ره‌برین و پێست لیکردنه‌وه‌ی نازه‌لگه‌لیکی وه‌ک مه‌ر و گا. کوشتنی که‌سێک به‌شیوه‌یه‌کی بێ به‌زه‌بیانه.

سه‌لاست: نه‌رمبوون، پام بوون، ده‌سته‌مۆبوون. نه‌رمی، ئاسانی، په‌وانی.

سه‌لاس: کۆی "سه‌لسله".

سه‌لاک: بره‌وانه: "اجاره".

سه‌لال: (س) کزی، لاوازی، نه‌خۆشی ده‌رده‌باریکه.

سه‌لاله: ئه‌وه‌ی که له شتێکی دی هه‌لبه‌پنجری، پوخته، هه‌لبه‌ژارده. نه‌سه‌ل، رۆله، تۆو.

سه‌لام: سه‌لاو، سه‌لاڤ. له‌عه‌یب یان په‌تا پزگاربوون. ملکه‌چ کردن، چوونه‌به‌ر فه‌رمان. "سه‌لام‌رساندن": سه‌لاو پێگه‌یانندن. هه‌ه‌وال پرسین. "سه‌لام‌سه‌ستی": سه‌وکه‌سه‌لاو. "سه‌لام‌علیکم": سه‌لاماڵی، سه‌لامه‌لی، سه‌لامه‌لیک، سه‌لاڤ. "سه‌لام‌علیک پیدا کردن": ئاشنا‌بوون. "سه‌لام‌کسی را گرفتن": ولامی سه‌لاوی وی دانه‌وه.

سه‌لامت: له‌ش ساغی، له‌ش ساقی، سه‌رساغی، سه‌رساخی، سه‌رمایی، سه‌لامه‌تی، وه‌سه‌تی، وه‌شه‌نی. "سه‌لامت نفس": خێرخوازی، چاکه‌خوازی. "سه‌لامت یافتن": چابوونه‌وه، خۆشه‌بوون.

سه‌لانیه: سه‌لانیه: لۆژه‌لۆژ، سه‌به‌سه‌به‌ره‌رۆشتن، هه‌لته‌که‌هه‌لته‌که، شله‌شل، پاشه‌له‌قه، ئارام‌ئارام، هیدی‌هیدی.

سه‌لب: دامالین، دارنین، تیکول لیکردنه‌وه، که‌ول کردن، پووت کردنه‌وه. لێ سه‌ندن، زه‌وت کردن، ستانده‌وه. بێ‌به‌ش کردنی که‌سێ له شتێک. "سه‌لب‌سه‌نوولیت": لێ سه‌ندنه‌وه‌ی به‌پرسایه‌تی.

سه‌لبی: نیکه‌تیڤ، نه‌رینی.

سلجشور: چهك هه لگر، ناشتی پارێز، پرچهك، چهكدارى ساز و تهيار، چارچهك.

سلخ: كهول كردن، پيست ليكردنه وه، دامالين.

سلس: (س.ل) نهرم بوون، دهسته موبوون، ملدان. ميزه چركه.

سلس: (س.ل) نهرم و ئاسان. رهوان، بى گير، بى گري. رام، دهسته مؤ. قسه ي نهرم و شيرين.

سلسله: (1) زنجير، زنجيره، ريز. (2) چين، گروپ. (3) بنه ماله، خانه دان. "سلسله چيزى را جنباندين": سه رقال بوون به وه وه، خه ريكى ئه و شته بوون. په نابردنه بهر ئه و.

سلسه جبال: رزد، زنجيره كيو/چيا، سه فان، چه ند چيايهك به پال يه كه وه.

سلسله جنبان: هاندر، دنه در، وروژينه ر.

سلسله جنباندين: وه جووله خستنى زنجير. بریتى له وه جووله خستن و ناچار كردنى گروپيک بۆ ئه نجامدانى كاريك.

سلسله مراتب: (زنجيره ي) پله به ندى، پله دارى، هيراركيه تى.

سلطان: (1) پاشا. (2) شاره زابى بى ويئه له تيكنيك يان هونه ريكدار (شكسپير سلطان تراژدى است). (3) دهسه لاتدار، حاكم. (4) گه وره، سه روه، سه روك. (5) دهسه لاتداره تى، بالاده ستى.

سلطنت: پاشايه تى، شاهايه تى، دهسه لاتداره تى. هيژ، توانايى، بالاده ستى. "سلطنت طلب": خوازيار يان لايه نگرى سيستمى پاشايه تى.

سلطه: هيژ، توانايى، دهسه لات، دهسه لاتداره تى، زالتيى، بالاده ستى. كاريگه ريبى دياريكه رى شتى به سه ر ژيانى تاكه كه سى يان كومه لايه تى و هتد.

سلطه جو: ئه وه ي ويست و دهسه لاتى خوى به سه ر ديتران دا دهسه پيئى، ئيراده سه پيئ، دهسه لات (سه پيئ/خوان)، ديكتاتور، مله وپ.

سلطه طلب: بپوانه: "سلطه جو".

سلطه گر: بپوانه: "سلطه جو".

سلف: (1) رابردو، پيشوو. پيشين، باوان. (2) قه رزى كه بۆ قه رزده ر قازانجيكى نه بى و هه ر ئه وه ي ده ست كه ويته وه كه به قه رزى داوه. مامله يهك كه نه رخى شتى پيشه كى بده ن و دواتر وه ريبگرن، سه وزخپ، پيش فرؤش كپ.

سلفى: سه له فى، رابردووخواز، پيشينه خواز، كوئخواز.

سلفيت: پيشينه خوازى.

سلفيدن: (1) دانى پاره يهك به ناچارى يان وهك به رتيل. (2) كوئين، كوئين.

سلم: (س) كه سيك كه له ناشتى و ته بايى دابى، ناشتى.

سلم: (1) پيش خپ، پيشكپ، پوول به سه له م ده ر، پيش فرؤش، كپين و فرؤشستنى دانه ويئه يان شتى ديكه كه هيشتا نه گه يبى و ئاماده نه بووبى، سات و سه له م. (2) ملكه چى و گوپرايه لى. (3) ديل، يه خسير، گيراو. "سلم فروش": سه وزفرؤش.

سلندر: مات و سه رگه ردان و ئاواره.

سلو: تاكبيژ، تاك خوين.

سلوان: له بيرچوونه وه، له بيربردنه وه ي بابه تى يان كه سيك و خهريك بوون و شاد و بيخه م بوون.

سلوت: له ناوچوونى خه م و نارپه حه تى و سوكنايى داهاتن. "سلوت كردن": دلدانه وه، دلخوشى دانه وه. "سلوت يافتن": له خه م و خه فه ت ره خسان، سوكنايى داهاتن.

سلوك: (1) هه لسوكه وت، ره فتار، ره وشت، ئاكار، كردار. (2) گرته ن پيشى ريگه يهك و پيداچوونى، ريگه پيوان.

سلول: ژوور. خانه، زيندوله يه كى هه ستيار و بزوك كه توخمى سه ره كى له ش و بوونه و هه ر زيندوه كان پيك دينى.

سلاه بستن: وشك بوونه وه ي زه وى دواى ئاوداشتن و قه لئش نيكه وتنى.

سليس: بپوانه: "سلس".

سليظه: كه لته، بى شه رم و زمان دريژ، ده راشق، بى حه يا.

سليقه: سرشت، سه روست. سه ليقه، زه وق.

سليم: (1) ساغ، ساق، سالم. (2) بيگه رد، بى خه وش. (3) ساويلكه و خوئش باوه ر.

"سليم القلب": بپوانه: "پاك دل". "سليم النفس": چاكه خواز و راست كردار، ده روون پاك.

سم: ژه هر، ژار، ژال، ژاعر.

سماجت: پيداگرى، قيرسيچمى، ورك گرتن، به ريبين گرتن، شين. ناحه زى، بى

شه رمى.

سماجت: جوامپى، ميخراسى، به خشنده يى، سنگ فراوانى.

سماغ: سه ما، هه لپه ركى. بيستن، گوئ گرتن، ژنه وتن. سترانى خوئش، ئاواز، سه روود، چريكه.

سماعى: زاره كى، ژنه وته، به بيستن، بى ريزمان. "فعل سماعى": (ريزمان) فرمانى بيستيارى.

سماق مكيان: بریتى له كارى بى به هره كردن، كات به خت كردنى به خوپايى له چاوه پوانى كه سيك يان شتيكدا.

سمانتيك: (زمانناسى) ماناناسى.

سمبل: نيشان، نيشانه، هيما، ره مز، سه مبول، نمونه، نوينه ر، پيشانده ر، دروشم.

سمبوليست: هيماخواز، پيره وى ريبازى سه مبوليزم.

سمبوليسم: هيماخوازى، كردار يان هونه رى به كاربردنى هيماكان.

سمبوليك: هيمايى، هيمايىن، ره مزى.

سمپات: لايه نگر، به تايبه تى لايه نگرى گروپيكي سياسى.

سمپاتى: مه يلى سه روشتى، به ستراوه / ئينتما به سه روشت، پيوه ندى مه عنه وى، هاوده ردى، خه مخورى، دل سوژى، خو به شريك زانين له خه مى كه سيكدا، به شدارى له خه مى ديتران.

سپاتیک: هۆگری و به سترارهیی سروشتی، تیکه له به خۆشه ویستی، خاوهنی ههستی هاوهردی، هاودل، هاوهرد، هاوییر، هاوپا، کۆک، دلسۆز. سه رنج پاکیش، خوین شیرین، له بهردلان. **سپوزیوم:** کۆرپک که له ودا کۆمه لیک له خه لک له مه پ بابه تیکي زانستی تایبه تیه وه باس و راویژ ده که ن.

سما: (س.م) 1) پیشه، کار. 2) پله و پایه، پیگه. نیشانه، شه قل.

سمتا: (س) لا، ئالی، په خ. پگه، نیوهی ری. "سمت گیری": 1) جوولان به ئاراسته یان په وگه یه کی دیاریکراودا. 2) بپاریدان یان ده رپینی بروایه کی دیاریکراو سه باره ت به بابه تی یان هۆگری په یاکردن به روانگه یه کی سیاسییه وه، هه لویست گرتن.

سهج: 1) قیرسیچه، به گیره ونپه، سامنج، به گیره و سه رسه خت، وپگگر، پیداکر. 2) دزیو، ناحه ز، ناشیرین، بی شه رم.

سم خورانیلین: ژاردان، ده رمانداوکردن.

سمدار: ژاروی، ژاردان.

سمسول: بی شه رمی، پوهه لمالوی.

سمل: (س) 1) چاوده رهیتان، کوپکردن. 2) پاک کردنه وهی حه وز له قور و لپته.

سمن: (س.م) قه له و بوون. قه له وهی.

سمنابولیس: ری پۆیشتن له خه ودا، خه وگه ری، جووله ی بی شه راده یان

هه ستان و ری پۆیشتن له خه وی سروشتی یان میغانا تیسیدا.

سمی: ژه هردار، ژاردار، ژه هرین، شتی که ژه هری هه بی.

سمیع: گوگر، بیسه، ژنه وا.

سمین: قه له و، چه وری دار. به نرخ، باش.

"کلام سمین": ناخوته ی به نرخ و باش.

سمینار: 1) سمینار، کۆمه له ناخپوه رییه که سه باره ت به بابه ت گه لیکي تایبه تی و له ماوه و شوینیکي دیاریکراودا پیشه که ده کری. 2) فیرگه یان دامه زراوه یه که گروپیکي هاوپیسه له ویدا کۆوه بن و فیری بابه ته کانی پیوه ندیدار به پیشه که ی خو یان بن.

سن: ماوه ی ژیان، ته مه ن.

سن: شوینی نواندن، سه کۆ.

سناء: بلیدی، به رزی. پۆشنی، پووناکی.

سناتور: ئەندامی سه نا، نوینه ر له مه جلیسی سه نا.

سناریست: سیناریۆ نووس، سیناریست، نووسه ری شانۆنامه بۆ فیلمی سینه مایی، فیلم نامه نووس.

سناریو: سیناریۆ، فیلم نامه، شانۆنامه.

سنباردن: 1) کون کردن، سمین، کۆلین. 2) ناچار به قبول کردنی بابه تی به دیتران، قبولاندن.

سنبل: (س.ب) کاری سه رچل و ده سه به جی.

سنبلدن: کون کردن، سماندن، سمین.

سنت: نه ریت، دابونه ریت، باو. شه ریعه ت.

"سنت به جای آوردن": به جیهیتانی کاروباری دینی. "سنت کردن": خه تینه کردن، سوننه ت کردن. "سنت گزاردن": به جیهیتانی ئه رکه دینییه کان به تایبه تی نوپژ خویندن.

سنترۆم: (پزیشکی) ناوه نده ته تۆچکه.

سنتز: 1) سازکردنی ماده گه لی کیمیایی ناساکار و ئالۆز له ریگه ی تیکه لکردنی ماده گه لی ساده وه. 2) سه نتیز، ئه وه ی له پوهه پوه بوونه وه ی کاریگه ری ئانتی تیز له سه ر تیز وه دیدی.

سنت شکن: نه ریت شکن، نه ریت به زین.

سنت گنان: بروانه: "ختنه سوران".

سنت گرا: نه ریت خواز، هۆگر به پاراستنی نه ریته کانی پابردوو.

سنت گرای: نه ریتخواری، "ترادیسپۆنالیزم".

سنتی: نه ریتخواز، پپه وه ی نه ریت.

سنجش: پپه وان، هه لسه نگان، قه بل، قه رسان. "سنجش افکار عمومی": هه لسه نگانندی بیروپرای گشتی.

سنجه: 1) پپه وانه. 2) بروانه: "ضابطه".

سنجیدگی: به ئه زموونی، ئه زموویی، به تاقیکراوی، کارامه یی.

سنجیدن: 1) کپه شان. 2) پپه وان، ئه نازه گرتن. 3) به راوردکردن، هه لسه نگاندن، سه نگاندن، نرخاندن،

دیاریکردنی نرخه ی شتیك.

4) له به رچا وگرتن. 5) به رابه ری کردن.

6) شیا و بوون، شایان بوون.

سنجیده: 1) حه ساو (بۆ) کراو، هه لسه نگی تراو، هزراو. 2) بروانه: "دقیق".

3) خاوهنی هه لسه وکوت و ناخوته ی دروست و باش.

سنخ: چه شن، جوړ. بن، بناخه، بنیات، ماکه.

سنخ شناختی: "تایپۆلۆجیکال".

سنخیت: ویکچوون، هاوچه شنی، هاو پایی، سازگاری. "سنخیت داشتن": سازگاری بوون، هاو پاری بوون، ویکچوون. "عدم سنخیت": ویکچه چوون، ناسازگاری بوون.

سند: به لگه، به لگه نامه، دیکۆمینت، قه باله، نفیسک، گرتنه ک، به لگه ی حه ساوکتاو. "سند دیداری": به لگه یه کی تیجاره تی که هه ر به خسته پوو و دیتنی له لایه ن قه رزداره وه ده بی بدری.

"سنددستگیری": راگیرنامه. "سند مالکیت": قه باله ی ملک، قه باره، تاپوی ملک، قوچان، بنچاخ، جاخ، چاخ، تاپۆ.

سندروم: کۆمه لی له نیشانه کانی نه خۆشی که به شیوه یه کی ئاسایی ده گه ل یه که ده رده که ون به لام ناکرئ ناوی نه خۆشی یه کی دیاریکراویان له سه ر دابنری.

سندروم داون: جۆرى تىكچوونى كرومۆمۆمى كه له ودا خانه كانى كهسى تووشبوو له جياتى چل و شهش كرومۆمۆم چل و هوت كرومۆمۆمى ههيه و نيشانه گه ليكى وهك كه م زه ينى و كورته بالايى و نه خووشيه كانى دلى به دوويه.

سندرى كردن: له سه ررى دانان (منال).

سندسازى: به لگه ساز كردن.

سندىتا: به به لگه بوون، به لگه مەندبوون، به لگه داربوون.

سندىكا: سه ندىكا، يه كيه تى، نوينه رايه تى هاوييشه يى، يه كيه تى هاوييشه يى كه بو مه به ستى پاراستنى ماف و به رژه وهندى هاويه شى كه سانى هاوييشه پىك دى.

سندىكاليسم: تيوريه كه به پى ئه و تيوريه ده بى به كرده وه گه ليكى وهك مانگرتن، پيشه سازى و حكومتهت بكه ويته ژير كوئترۆلى يه كيه تيهه كريكاريه كان.

سنسكرىتا: سانسكرىت، زمانى زانستى و پىروزي هيندى يه كان كه سه ر به زمانه كانى هيندى و ئوروپاييه.

سنگاشگر: ده مارگير، بىركورت.

سنگ انداختن: برىتى له كارشكينيكردن، ناستهنگى نانه وه.

سنگ اندازى: به رده هاويشتن. ساز كردنى كۆسپ و ته گه ره.

سنگ باران: هاويشتنى په يتا په يتاى به رده،

به رده باران كردن. بارىنى به رده له ئاسمانه وه.

سنگ بست: چىكراو له به رده، وشكه كه له ك. پته و و قايم. "سنگ بست كردن": ده وره گرتن به ديوارى به رده. به رده رىژكردن.

سنگ به شك بستن: برىتى له له نه دارى و برىتى دا ژيان.

سنگ پيا: وهك هيمائى بى شهرمى و پرپووى به كار ده برى.

سنگ پاره: له تى له به رده.

سنگ پرانى: به رتقك، به رده هاويژى، به رده فركى، كوچك هاويتن.

سنگ پيش پاى كسى انداختن: برىتى له كۆسپ ساز كردن له كاروبارى ويدا.

سنگ تاب: كولاو له سه ر به رده، برژاو له سه ر به رده.

سنگ تراش: به رديپ، به رده تاش، ته وه نتاش، كه فرتاش، كه فرته راش، كه فرتاش، كوچكتاش.

سنگ تمام گداشتن: برىتى له به باشترين شيوه ئه نجام دان.

سنگ جان: زور خوڤاگر و قايم.

سنگ چين: وشكه چين، وشكه چين، خزن، ديوارى وشكه به رده، وشكه كه له ك، ئيشكه كه له ك، به رده له سه ر يه كه هه لچين، به رده رىژ، نژار، نژين.

سنگدل: دل رهق، دل سهخت، دل رهش، بى رهم، زالم، زوركار.

سنگر: سهنگه ر، مه ته ريز، مه ته ريس، خه ل، چه په ر، سپه ر، سپيز، په ناگه.

سنگر بستن: دروست كردنى سهنگه ر، ئاماده كردنى سهنگه ر.

سنگر بندى: سهنگه ر به ندى، چه په ركۆلين، كرده ي ساز كردن و ئاماده كردنى سهنگه ر.

سنگر گرتن: سهنگه ر گرتن. كردنه بيانوو يان په نابردنه به ر ئه و.

سنگريزه: زخور، چه و، زيخ، خيز، زغرك، زگار، به رده ورتكه، وردكه به رده، ورده به رده.

سنگسار: به رده باران، به رده باران، كوچك واران، په سخ.

سنگستان: به رده لان، سيتهك، زهوى يهك كه به ردى زورى تىدا بى.

سنگ فرش: به رده رىژ، سه له بند، رهقف، به رده ده رىگه گرتن، سهنگ فه رش.

سنگ كردن: ئه نازه گرتنى رىژه ي ئاوى په وان.

سنگلاخ: ته قتهق، به رده لانى، سىتك، سىتهك، كه رره، كه ره، كه فره، كه قرى، كه مهن، كه فرۆك، گير، وپه، شاوان، شه هوان، رىخناخ، رىخه لان، زهوى به ردينه، زهوى يهكى بنى رهق و په قه نه.

"سنگلاخ صعب العبور": زاخان، به رده لانى زور چه توون. "زمين سنگلاخى": ته مته م، ته مته مان، په قه ن، به رده لىن.

سنگ محك: به ردى زىرئه زمون.

سنگناك: بپوانه: "سنگلاخ".

سنگ نوشته: سهنگ نهشته: به رده نووس، نووسراوه ي سه ر به رده، وشه گه لى كه

له سه ر به رده هه لكه نراون.

سنگ نگاره: ويته ي زهق له سه ر به رده.

سنگواره: بپوانه: "فسيل".

سنگى: چىكراو له به رده. قورس، به كيش. بى ههست.

سنگين: 1) كيشدار، به كيش، گران، قورس، سهنگين. 2) قوول (خواب). 3) ئه وهى له به رده چىكرا بى. 4) خالى له سوژ، بى ههست. 5) زور، فره (تلفات سنگين). 6) گرانبايى. 7) به هيز (ضربه سنگين). "سنگ (و) رنگين": قورسوقول و له سه رخو. "سنگين سنگين": به ئه سپايى.

سنگين بار: 1) خاوهنى نرخى زور. 2) پيو مانگ.

سنگين دل: برىتى له دل رهق، زالم، بى به زه يى.

سنگين شدن: 1) قورسبوون. 2) زىكپوون، ئاوسبوون. 3) سربوون، ته زين.

سنگين كردن: قورس كردن، پيوه زياد كردن.

سنگين و سبك كردن: سهنگ و سووك كردن، هه لسه نگاندن.

سنگينى: 1) گرانبايى، قورسايى، قورسى، سهنگايى، سهنگاتى، دژى سووكى. 2) قورسوقولى، قورسايى و گرانبايى مرؤ. 3) به نرخ بوونى شتى، گرانبايى بوونى شتى. "سنگينى كردن": قورسايى كردن، گوشاره ينان و بوونه هوى ژان و نارهحه تى. "سنگينى گوش": گوئى گرانبايى. "سنگينى كۆزى": نهرىته كان.

سنوح: دەرکەوتن، خویابوون، وەدیھاتن، روودانی بابەتیی.

سنوی: سالانە، سالیانە.

سنین: سالان.

سو: (1) جەبەر، لا، ئالی، پەخ، بەر. (2) پوناک، پۆشنایی، تروسکە. (3) هیژی بینایی. (4) سوود، قازانج. "ازسوی": بەنۆینەراییەتی لە، لەلایەن. "بەسوی": بەرەو.

سواء: ناوەراست، داد، یەكسان، وەکیەك. جیا، جیاواز، تەریك. "سواسوا": جیاجیا. "سواکردن": جیاوەکردن، جیاکردنەو، بژارتن. هەلبژاردن. "سواي": جگە، بێجگە.

سوائب: کۆی "سائب".

سوابق: کۆی "سابقە".

سواحل: کۆی "ساحل".

سواد: (1) پەشی، پەشایی، تارمایی.

(2) پەشەنووس. (3) خۆیندەواری،

خۆنەواری، توانایی خۆیندەووە و نووسین.

(4) زانست و ئاگایی. (5) پوونووس، کۆپی.

(6) سەرزهوی. (7) حەشیمەت. (8)

دەورووبەری شار. "سواداعظم": شاری

گەورە، پێتەخت. "سوادالعین": پەشایی

چاو. "سواداللیل": درێژایی شەو، تاریکایی

شەو. "سوادانفاس": گشت/تەواوی خەلک.

سوادداشتن: خۆیندەواریبوون، خۆیندەقان

بوون، کەسی بتوانی بخۆینیتەو و

بنووسی.

سوار: سوار، سوارە، سیار، بەرانبەری پیادە، کەسیک کە بەسەر بارەبەریان هەرشتیکی دی سەفەر بکا.

سواران آبا: بڕوانە: "آب سوار".

سوارشدن: (1) سواربوون، وەنشتا، وەنشتش. (2) مونتازیبوون. (3) زالبوون، بالادەست بوون.

سوارچاک: سوارچاک، سوارخاس، سووکهسوار، سووکهلەسوار.

سوارکردن: (1) سوارکردن. (2) جیکردنەو، خستنەجیی شتی لەسەر شتیکی دی. (3) گەلالەکردن و جیبەجیکردنی پیلانیکیی نھینی.

سوارە: سوار، لەحالی سواربووندا. سەرەتای شەو، ئیوارەدرەنگان، بەشیك لە شەو تا کاتی خەوتن. شەونشین، میوانی لە شەو دا بە موسیقا و سەماو.

سواری: (1) سواری، سواربوون.

(2) بارەبەری کە بۆ سواری دەست ئەدا.

"سواری خوردن": بەهرەمەندبوون لە چێژی

سواری. "سواری دادن": چوونەژێرباری

چەوساندنەوێ خەلکانی دی، بەلاش

کارکردن بۆ دیتران. "سواری گرفتن": سواری

چوارپیی یان ماشینی بوون.

چەوساندنەوێ کەسیک، بێگاری لی

کێشانەو.

سوانج: کۆی "سانحە".

سوو: خراپە، بەدی، شەر، پەتا، درم، گەندەلی. "سوواثر": کاریگەری ناخۆش.

"سووادب": بێئەدەبی، بێحورمەتی.

"سوواستفادە": کەلکاوەژوو، بە خراپە کەلک

وەرگرتن، کەلکی نابەجی وەرگرتن

لەشتی. لە خۆ دەرچوون. "سوو برداشت":

بەھەلە تیگەیشتن، تیگەیشتنی ھەلە،

خراپ تیگەیشتن. "سووتدبیر": چارەدۆزی

بێئەقلانە، مشوور لیخواردنی خراپ و

سەقەت. "سووتعبیر": خراپ لیكدانەو.

"سووتغذیە": بەدخۆراکی، دژخۆراکی،

ھەلەخۆری. "سووتفاهم": خراپ تیگەیشتن،

خراپ لیكگەیشتن. "سووتفتار":

بەدرەفتاری، بەدکرداری، ئینات،

ھەلسووکەوتی خراپ. "سووتفن": دردۆنگی،

بەدگومانی. "سووتقصد": نیازی خراپ.

بەنیازبوون یان ھەلدان بۆ کوشتن.

"سووتمزاج": نەخۆشی. رِق، کینە، دۆزمنی.

"سووتنظر": بڕوانە: "سووتنیت". "سووت نیت":

بەدنیازی، نیازخراپی، بەدخواری. "سووت

ھاضمە": ئینتەلا، سابخۆر، سقل، نەخۆشی

گرفت کە لە ھەرس نەکردنی خواردنەو

تووشی دەبن.

سووتکتیو: ناوہو، ژوور، دەروون، ناخ،

ھەناو. زەینیی، ناخی، ناوہکی، ھەناوی.

سووتپیور: ژوور، سەرہو، سەروتر، بان.

سووتام: کەم، کەموکە، تۆزقال، گچکە.

کەمووکووپیدار.

سووت وگور: بێدرەوشین، بێبەرەو. مات و

بێدەنگ، خەلوەت و بێدەنگ، بێ

ھەراوھوریا، چۆل.

سووتەدل: ئاشقی رەنج دیتوو، داغ دیە،

دلسووتاو.

سووتی دادن: ئەجامدانی کردەوی ھەلەوی

دووور لە چاوەروانی دیتران. تووشی ھەلەوی

لەبزی یان رەفتاری بوون، گاف لیدان.

سووت: بڕوانە: "سووت".

سووتجش: بڕوانە: "سووتش".

سووتخت: (1) سووتتا، سچیا، سووتچا، سووتچا،

سووتچیا، سووتزیا، ئاگری تیبەرئو.

(2) سووتەمەنی، سووتەنی، ئاردوو،

ئاردوو، ئاگوردی. "سووتخت شدن":

لەناوچوون. "سووتخت فسیلی": سووتەمەنییەك

کە سەرچاوەی پوہکی و بوونەوہری ھەیە

وہك نەوت و گازی سروشتی. "سووتخت و

ساز": بڕوانە: "متابولیسیم". "سووتخت و سووت":

زەرەر، زیان.

سووتختگی: (1) سووتتاوی، سووتیاگی.

(2) سووتان بەھۆی تین. (3) ئەوینداری و

شەیدایی و ئیش و ژانسی ئەو

خۆشەویستییە.

سووتختن: (1) سووتان، سووتیان، سووتن،

سووتن، سووتچان، سچیان، سووتچایی،

سووتان، سووتیان، سووتین، سووتان،

سووتیان، سووتیان، سووتان، شەوتان،

شهوتین، سوختن، ناگرتیبه ربوون، ناگرتیبه بردان، ناگرتیبه چوون. (2) له ناوچوون، زایه بوون. (3) له ناوبردن، زایه کردن. (4) هست به گه رمای زورکردن و نازار چه شتن. (5) دۆران له کایه دا. (6) دل پی سووتان و هستی به زه بیگردن. (7) خستنه رهنج و نازاره وه. (8) نایسان، پویشن بوون و گهرمی یان نور دان. "سوختن سطحی": هه ل کپووزان، هه ل پرووکان، هه ل زووران. "سوختن و ساختن": مداراکردنی ده گه ل دژواری و سه ختییه کان و سکا لانه کردن، ده ربردن ده گه ل کیشه و نارچه تییه کان. **سوختنی**: سووته مه نی، سووته نی، ناردوو، ناگوردی، شیاوی سووتان. **سوخته**: (1) سووتاو، سووته، سوته ی، سوئی، سووزیاگ، سووزیاو، سووزیاو، شهوتی، ناگرتوو، شتی که ناوری تیبه ربووه. (2) که سیك که مهینه تی و نازاری چه شتی، مهینه تی چه شتوو، سه ختی دیتوو. (3) ناشق و شهیدا. (4) زور توونی و وشک له بی ناوی دا (خاک سوخته). (5) پاشماوه ی سووتانی شتیك. (6) پروانه: "خالص". (7) ناوی به کیک له گه نجه کانی خوسره و پهریز. "کاملاً سوخته": شهواته، ته و سووتاو. **سوخته جان**: بریتی له نه وینداری دل سووتاو. **سوخته خرمن**: که سیك که خه له و خهرمانی ناگری گرتبی و سووتابی. بریتی له که سیك که دارونه داری له دهست دابی،

به هه واهه وهس. **سوداوی**: ماخولیاپی، که سیك که خولیا و خه یال به سه ری دا زال بی. **سودایی**: (1) شهیدا، ناشق. (2) شتی، دیوانه. (3) که سیك که خولیا و خه یال به سه ری دا زال. **سودبخش**: خیرده ره وه، خیرده وهر، شتی که به هره و قازانج بداته وه. **سودبخشی**: خیردانه وه، به هره دان، قازانج دانه وه. **سود بردن**: به هره دیتن، به هره بردن، به هره گیره ینان، به هره گیره که و تن، قازانج کردن، قازانج بردن، شه برن، هافل بوون، خیرکردن، خیردیتن. **سودپرست**: قازانج په رست، که سیك که بو قازانج بردن دهست بداته هه کاریک. **سود جستن**: که لک وهرگرتن، که لک لیوه رگرتن، قازانج لی بردن، خیرلیدیتن. **سودجو**: قازانج خواز، که سیك که به رده وام به دوی قازانج و به هره وه یه. **سودجویی**: قازانج خوازی. **سوددان**: هافل کرن، به هره پیدان/دان، که لک دان، خیردانه وه. **سودداشتن** (دربرداشتن): (1) داهات هه بوون له مامله دا. (2) هه بوونی ناکامی به که لک. (3) کاریگه ری دانان، کارتیکردن. **سوددهی**: به هره دانه وه، که لک دانه وه، که لک دانه وه، به ره همداری،

به هره داری. **سود سپرده**: به هره یه که به پاره ی سپیردراو به بانک ده بری. **سود صوری**: زیده بایی په سمی داراییه ک. **سود کردن**: (1) قازانج کردن، سوو بردن. (2) ناکامی دلخواز و دههسته ینان له مامله یه کدا. **سودگرای**: به رژه وه نندخوازی، قازانج خوازی. **سودگی**: ساویاوی، ساویاگی، کزنه یی، پرتوکیاوی. **سودمند**: به قازانج، سووددار، به سوود، به که لک، به هره ده ر. "سودمند شدن": به هره بردن/وه رگرتن، قازانج بردن، خیرکردن. **سودن**: (1) ساو، ساوان، ساویان، ساوین، ساین، سوون، سیویان، کوتانه وه، نه رمکردن. (2) پاک کردن، سپین (هوه). (3) بهرکه و تن، دهست لیدان. (4) ماندوو و شه که ت بوون. (5) لابردنی په رده ی کچیئی. **سود ناویژه**: جیاوازی نرخ ی فروش و نرخ ی ته و او بووی کالا. **سود ویژه**: قازانجی که دوی که مکردنی ته و او ی خه رجییه کان و دههست دی. **سوده**: (1) ساویاوی، ساویاگ، سیویاگ. (2) نه رم کراو، کوتراو. **سور**: (1) میوانی، به زم، جیژن، زه ماوه نند.

(2) دیواری دهوری شار. "سورچراندن": شام و نه هار و چه رهز و هتد خواردن وه ک میوان. "سوردهان": میوانیدان به بونهی پی‌شها تیکی باش و سه‌رکه وتوانه. "سورکردن": میوانیدان، سازدانی کورپی شادی، ئاهه‌نگ گپران.

سوراخ: کون، کونا، سؤنت، سیلا، سیلاخ، قول، قولیک، قلیل، نقول. "سوراخ دعا را گم کردن": نه زانینی راز و نهیئی سه‌رکه وتن و ریگه‌ی گه‌یشتن به ئامانج. (2) به لاپیداچوون. هه‌له‌کردن. "سوراخ سوراخ": کون کون، شه‌به‌ق شه‌به‌قناژن ئازن. "سوراخ و سببه": گوشه‌وکه‌نار. په‌ناگه، حه‌شارگه.

سوراخ شدن: سمان، کون بوون، کونابوون، قول بوون. "سوراخ شدن دیوار یا کالا": شه‌به‌ق تیکه‌وتن، شه‌به‌ق تییبوون.

سوراخ کردن: (1) کون کردن، کون تیکردن، قوول کرن، قولی‌کرن، سمین، سماندن، سمتاندن، سمتن، سمتین، سؤنتن، نووژین. (2) کارتیکردن. "سوراخ کندنه": کونکر، سمتوک.

سوراخی: جیگه‌ی به‌رته‌سک و باریک.

سورپریز: رووداوی سه‌رنج پاکیش و دلخوش‌کهر، ئه‌وه‌ی به‌ش‌یوه‌ی چاوه‌پواننه‌کراو رووده‌دا یان پی‌شک‌ه‌ش ده‌کری و هاوکات که که‌سه‌که‌خوشحال ده‌بی سه‌ریشی سوور ده‌میئی.

سورتا: توندی، تیژی.

سورتمه: خزاگ، تاخورک، کاشه.

سورچران: سک له‌وه‌پین، زگ له‌وه‌پین، چلیس، زورخور، چه‌وره‌ی مالانگه‌پ، نه‌وسنی مالانگه‌پ، وهرده‌ک، له‌گام، له‌م له‌وه‌پن.

سوررالیستا: پی‌پره‌و و لایه‌نگری سوورپنالیزم.

سوررالیسم: شیوازیکی ئه‌ده‌بی‌یه‌که‌له‌ سالی 1924ی زاینی له‌ فه‌رانسه سه‌ریه‌لدا و ئامانج له‌و ده‌رپینی هه‌ست و خه‌یالات و بیروکه‌گه‌له‌ ئازاده بی‌کوتوبه‌نده‌کان بوو و پی‌ره‌وکارانی ئه‌م ریبازه له‌سه‌ر ئه‌و پروایه‌بوون که ده‌بی نوسه‌ر و هه‌لبه‌ستفان به‌بی ره‌چاوکردنی کوتوبه‌نده ئه‌خلاق‌یه‌کان یان به‌ستراوه‌یی زه‌ینی یان ده‌مارگری یان ده‌به‌رچاوگرتنی ریسی ئه‌ده‌بی و هونه‌ری ئه‌وه‌ی به‌می‌شکی ده‌گا بیه‌نیته‌سه‌ر کاغز و ده‌ری‌بری. ئه‌م شیوازه له‌ شیوه‌کاریش دا بووه هوی خولقاندنی شیوازیکی نوی که حاله‌تیکه‌ی خه‌وناوی به‌ شته‌کان ده‌دا و شیوه‌کار به‌دور له‌ به‌ربه‌سته لژیکی و ئاوه‌زی‌یه‌کان هه‌رچی به‌می‌شک و زه‌ینی ده‌گه‌یشت ده‌یک‌شاهه.

سورسات: بپوانه: "سیورسات".

سورن: هیژش و په‌لامار، هروژم و شالوو، هه‌راهه‌را و زه‌نازه‌نای له‌شکره‌کان کاتی هه‌لمه‌ت بردنه سه‌ریه‌ک.

سورنک: برین.

سوره: سوورته، به‌ندی/پاریک له‌ قورپان.

سوری: (1) بپوانه: "سورچران". (2) له‌ خه‌لکی سووریه. (3) سوور، به‌په‌نگی سوور. (4) چوارشه‌مه‌سووری.

سوز: (1) سووتانه‌وه، سووتیانه‌وه، سؤلانه‌وه، کزه. (2) بای تیکه‌ل به‌ سه‌رمای توند، کزه‌ی سه‌رما. (3) بپوانه: "اشتعال". (4) ئاگر، ئاور. (5) خه‌م و

که‌سه‌ری زور. "سوزپریز": گریان و نالان. "سوزساز": بریتی له‌ تاقه‌ت و پشوودریژی له‌ به‌رانبه‌ر نه‌هامه‌تی و کوپره‌وه‌ریه‌کان دا. خه‌م و که‌سه‌ری زور به‌هوی دووری و تاسه‌کردن.

سوزآور: (1) ئه‌وه‌ی ده‌بیته‌هوی سووتانه‌وه/سؤلانه‌وه، شتی که‌ بیته‌هوی سووتان. (2) "سوز" هین.

سوزا: سووتین، سووتینه‌ر. له‌ حالی سووتاندا، سووته‌مه‌نی.

سوزاک: سووزنه‌ک، سووسه‌نه‌ک، نه‌خوشییه‌که‌ له‌ جیگه‌ی شه‌رمی ئیر و می‌ په‌یدا ده‌بی.

سوزان: (1) سووتین، سووتینه‌ر، به‌تین. (2) زورگه‌رم. (3) له‌حالی سووتاندا. (4) زور کاریگه‌ر و رووژینه‌ر(نگاه سوزان).

(5) زور، فراوان(اشتیاق سوزان). (6) به‌ژان، ئیشدار(زخم سوزان، دل سوزان).

(7) لیورپیز له‌ خه‌م و تامه‌زروی (عشق سوزان).

سووزاندن: سووتاندن، سووتانن، سووزاندن، سووزانن، سووزانن.

سوزو گداز: 1) خەم و كەسەرى زۆرى سەرچاوه گرتوو له دووری و تامە زۆیی. 2) ژانکردن و سووتانه وه. 3) قسه يه ك كه له خەمباری و داماو ییە وه و تراپی. 4) خەم هەلگرتن و پەنج كێشان. **سوزە:** بڕوانە: "سوزە".

سوزیان: سووكه له ی سوود و زیان، قازانج و زەرەر. مال و سەرمايه. پاز و نهیئى. **سوزیلدن:** بڕوانە: "سوختن".

سوژە: 1) سووژە، ناسكار، subject. 2) مژاد، درغە، هەبیهەر، شیاوی نووسین، مەبەست بۆ لێدان و له سەر نووسین، ئەوهی كه سەبارەت بەوى باس و شىكار یان تاقىكارى ئەنجام بدرى.

سوسو: تروسكایى، تروسكەى له دوور، پووناكى زۆر كەم، پىچەك پوهنى، سۆلە. "سوسوزەن": سۆلە كردن، تروسكانە وه.

سوسه: فرتوفیل، پیا و كەلەك و درۆ. "سوسه آمدن": بەكاربردنى هەرچەشنە فیل و تەلەكە يه ك دژى كەسێكى تر. "بى سوسه": ئاشكراو پوون، پەپ و پاست، پاست و دروست و بى پیا و فیل. "سوسه دواندن": سەبارەت بە كەسێك یان كارێك شتێك و تن كە ببێتە هۆى زەحمەت و گرفت.

سوسىيال دموكرات: لایەنگرى سوسىيال ديموكراسى.

سوسىيال دموكراسى: تىورىيەكى سياسى لەسەر بنەماى كەلك وەرگرتن له شىوازە

دیموکراتیکەکان بۆ و دەستەتێنانى بەرەبەرەى سوسىيالىسم.

سوسىيالىست: لایەنگرى سوسىيالىسم، يەكسانىخواز.

سوسىيالىسم: هاوبەشايەتى، سوسىيالىسم، پێبازنیکە كه دەولەت دامەزراوه گەوره ئابوورى و پيشه يى و سەرچاوه سروشتييەكانى بۆ قازانج گەياندن بە گشت خەلك و بە مەبەستى پيشگىرى له كۆبوونەوهى سامان له دەست هێندىك كەسدا دەخاتە ژىر كۆنترۆلى خۆى. جوولانە وه يەكى كۆمەلایەتى و تىورىيەكى سياسى سەرچاوه گرتوو له وهى كه له پێگه ي هەلۆه شاندنە وهى خاوەندارىتى تايبەتییە وه خوازیارى لابردنى نابەرەبەریيە كۆمەلایەتییەكان و چەوساندنە وهى مۆفـ بە دەست مۆفـ وه يە.

سوسىيە: كۆمەل، حەشیمەت، لێژنە، دەستە، كۆر، گروپ.

سوسىيولوژى: زانستى كۆمەل، كۆمەل ناسى، توپژینە وهى زانستى پێوه ندىيەكانى نىوان كەسەكان، گروپەكان و چینه كۆمەلایەتییەكان.

سوش: بن، بىخ، رەگ، بنیچه، بنچینه.

سوغات: دەستەریقانه، دیارى، پيشكەشى.

سوغان: رى پیدران و پەوابوونى بابەتى.

ھەلاتنى وشتر یان ئەسپ بە دواى یەكتردا. رايھىنانى ئەسپ بۆ سواری یان گریۆه غار.

سوفسطایى: پێرەوانى ئەم پێبازە بە سۆفیسست واتە تۆرەفان و بیرمەند ناو دەبرین، سۆفستایییەكان لە باسى پرسە فەلسەفى و ئەخلاقى و سیاسییەكاندا بە شىۆه ی دیالەكتیک و ھەلەكارى و سەفسەتە دەدان و بڕوایان بە حەقیقەت نەبوو و بە پێژەییان دەزانى و بە بڕواى ئەوان بە جیاوازی حالەتى دەروونى دەگۆرئ.

سوفیکس: بڕوانە: "پسوند".

سوق دادن: پال نان، پادان، بردن، دانەپیش. دیاریکردنى رەوگەى جوولان و پيشكەوتن. "سوق الجیش": لەشكرکیشى، ستراتژی. "سوق الجیشى": ستراتژیك. نیزامى. "سوق دەندە": پالنهەر، پال پێوهنەر.

سوقات: بڕوانە: "سوغات".

سوك: 1) بڕوانە: "سوك". 2) خەم، خەفەت، كەسەر.

سوك سرود: بڕوانە: "مرثیه".

سوكسە: ناوبانگ و خۆشەويستى.

سوكمىسيون: كۆمىسيۆنى لاوهكى.

سوكيدن: خستنه ژىر چاوه دىرى ئاكار و كردارى كەسێك، چاوه دىرى كردن.

سوك: پرسە، سەرەخۆشى، تازیه، ماتەم، خەم. "بە سوگ نشستن": تازیه تباربوون یان تازیه بارى كردن.

سوگدار: بڕوانە: "سوگوار".

سوگلى: خۆشەويست تر لە ھەموان لە نىوان كۆمەلێكدا.

سوگمند: بڕوانە: "عزادار".

سوگناك: خەمەين، پەژارەھين.

سوگنامە: 1) بڕوانە: "مرثیه". 2) ھەرچۆرە پووداوى یان دۆخىكى ناخۆش و خەمەين.

سوگند: سوین، سویند، سووند، سۆند، سۆكەند. "سوگند خوردن": سویند خواردن. "سوگنددان": سویند دان. "سوگند يادکردن": سویند خواردن. "بە... سوگند": سویند بە... **سوگندنامە:** سویندنامە.

سوگ نگارە: بڕوانە: "مرثیه".

سوگوار: تازیه بار، تازیه ت دار، سویدار، ماتەمین، داغ دیە، خەمبار.

سوگوارە: شانۆى ئایینى، تازیه.

سوگوارى: تازیه بارى، تازیه تى، تازیه ت بارى، پرسە، شین گىرى، پەش گریدان.

سولدان: جیگەى تارىك و پىس و نالەبار. گرتووخانە.

سولە: بڕوانە: "سوراخ".

سوم: (س.و) سىھەم، ئەوهى له پلەى سى داىە. "يك سوم": سى يەك، لە سى پاژ پاژىك، يەك لەسەر سى.

سوم: (س) دەرخستنى كالا و گوتنى

نرخه که ی. خه ریک بوون به بازارگانی یه وه. مامله. نرخ و به ها.

سوماتوتروپ: (پزیشکی) هورمونی گه شه کردن.

سومه: (س.م) نیشان، نیشانه.

سون: لا، ئالی، رهخ. "به سون": به ره ولای.

سونش: توپال، ئارداسن، ورده ئاسن.

سونوگرافی: ئولتر، سونوگرافی.

سونیدن: جیاکردنه وهی توپال له شتی، برپه ندلیدن.

سوهان: برپه ند، کارتک، رنهک، قه وره، سوان، کوچکه سان، کوچکه هه سان.

"سوهان روح": ئازارده ری پوچ. "سوهان زدن (کشیدن)": برپه ندلیدن.

سوهان سبلیت: سؤفی.

سوهش: ههست، سهح، پسوو.

سوهش انگیز: پرههست، خه یال وروژین.

سوهش پذیر: ههست پیکراو، به رههست.

سوهش پذیر: ههست پیکراو، له سه رههست بوون، قوتی.

سوهشدار: خاوهن ههست، که سی ههستیار.

سوهش گر: ئه ندامی ههسته کی، وهرگر.

سوهش گرایسی: (1) عاتیفه گه ریئی، دلناسکی گه ری، ههست بزویئی، سانتی مینتالیزم. (2) ههست باوه ری.

سوهشه مند: ههستیار، له سه رههست، سل، قوت، ئاگا.

سوهشه مند کردن: ههستیار کردن،

ههسته وه رکردن.

سوهش نهایی: مهیل بو زیدده پوئی له ده برپینی ههست و سوز (ههستیاری) دا.

سوهشی: (1) ههست ناسک، دلناسک، ههستیار، سانتی مینتال. (2) ههسته کی، ههست پیکراو.

سوهیدن: ههست (پی) کردن، سهح پیکرن.

سوی: به رابه ر و ریك، یه کسان، وه کیهک، ناوه راست.

سویت: به رابه ری، یه کسانی.

سویگان: پرههست.

سهاد: بیخه وی، که مخه وی.

سهار: بیخه وی له شه ودا، شه ونخوونی.

سهارگان: بریتی له رهقه مه نی و پوهک و ئازهل. "سه اساس و سه گهر و سه فرزند" یشیان پی وتوه.

سهاله: پروانه: "سونش".

سهام: کوی "سهام".

سه بعدی: بریتییه له دریزی و پانی و قولی.

سه پهلو: سیپالوو، سی حاجه، سی گوشه، تاشراوی سی سوچ. گوته یهک که چهند تیگه یشتنی جیای لیله لبه ینجری.

سهتن: ترسان، ترسین.

سه دوری: پروانه: "سه بعد".

سههر: (س.ه) به ئاگابوون، نه خه وتن له شه ودا، شه ونخوونی.

سهستن: (1) ده رکه وتن، هاتنه بهر چاو.

(2) ترسین، ترسان، سهله مینه وه، ره وینه وه و هه لاتن.

سهش: ههست، سهح، پسوو، ئاگا کردن.

"**سهشی**": ههسته کی، ههست پیکراو.

سه شنبه: سی شه م، سی شه مب، سی شه مبو، سی شه مبو، سی شه مبی، سی شه ممو، سی شه مه، سی شه ممه، سی شه می، چواره م پوژی حه وته.

سه ضلعی: سی گوشه.

سه گان: سی دانه، یان سی دانه سی دانه.

سه گانه: سییانه، پیکهاتوو له سی ئه ندام، سی دانه یی. سی دانه سی دانه.

سه گوشه: سی چوکل، سی سووچ، سی گوشه، سی کوچه.

سه گوهر: پروانه: "سه ارکان".

سهل: ئاسان، هاسان، سانا، ساده، به بی دژواری، تاقل، پرههت. نهرم، زهوی نهرم و ریك. "سهل ممتنع (سهل و ممتنع)": ئاخاوته یه کی ئه ده بی (په خشان یان هونراوه) که له بهر ره وان بوون زور ساده دیته بهرچاو به لام هونینه وه یان نووسینی له ویا به ته نه شیواو و زور چه توونه.

سهل الحصول: ئه وهی وده دهسته یانی ئاسان بی، ئاسان به دهسته وه هاتن.

سهل العبور: ریگایهک که به سانایی بتوانی لیوهی تیپه ری، ئاسان پو.

سهل العلاج: نه خو شیییهک که به سانایی تیمار بکری، نه خو شی سووک.

سهل القبول: زوو وهرگر، زوقبوولکر،

که سیك که زوو پروا ده کا.

سهل القیاد: گوی له مست، گوی پرایه ل.

سهل الوصول: قامخوش، ئه وهی به سانایی دهست ده که وی.

سهل الهضم: خو ش هه رس، خوارده مه نییهک که به ئاسانی هه زم بی.

سهل انگار: که مه رخه م، خه مسارد، گوی نه ده ر، خو له کار بویر.

سهل انگاری: گوی نه دان، که مه رخه می، خه مساردی، خو له کار بواردن.

سهه: (1) بهش، به شه، بیش، واش، ئامال، پشک، پار، له قا، هوخ، قهت، سه ری، به ری، باره، به هره، لوتم، ماف. (2) پشک، تیروپشک. "سهه بردن": به هره مه ندبوون، بهش بردن. "سهه رسیدن": به رکه وتن، بهش به رکه وتن.

سهه گن: پروانه: "سهه گن".

سهه گین: سامناک، سامدار، به سام، ترسناک، ترس هین.

سهه ناک: به سام، سامدار، سامناک، زهرنده، جی ترس، به ترس، خه ته رویه ره ترسی، وره بهر.

سهه یدن: ترسان، ترسیان، سام کردن.

سهه ییه: پروانه: "سهه". "سهه ییه بندی": بهش بو دانان، جیره بهندی.

سهه و: (1) خه لت، هه له، خافلان، سهه و خان، یانش. (2) له بیرچوونه وه و خافلان.

سهه و: به هه له، له پووی هه له وه.

سهول: كۆي "سهل".

سهولت: ئاسانى، سانايى، ھاسانى، ھېسانى، سادەبىي.

سھوي: لە پرووى ھەلەوھ.

سھي: راست، راست راوھ ستاۋ.

سھيك: بېروانە: "ثلث".

سھيم: بەشدار، ھاوبەش، شەرىك، بەش بەر، پىشك دار، ھاوبە ھەرە. "سھيم شەن": ھاوبەش بىۋىن، بەشدار بىۋىن، شەرىك بىۋىن.

سھياخ: سەيرانكەر، كەسك كە دەچىتە سەيران، گەشتيار، گەشتۆك، دىئاگەر، تورىست.

سھياخت: (1) گەشت، سەيران، گەران بە كەيف. (2) گەشتيارى، دىئاگەر، جىھان گەرى، تورىستى.

سھياختناھ: گەشتگە، گەشگە، سەيرانگا، جىگە سەيران لىكردن.

سھياختنامە: گەشتنامە، بىرەوھرى گەشتيار.

سھيات: سەروھرى، گەورەبى، پايەبەرزى.

سھيار: كەسك كە زۆر بگەرى و بچىتە سەيران، گەرنە، گەپۆك، گەرا، گەپىدە، دايم بەرپۆھ.

سھيارە: ئەستىرە گەپۆك.

سھياس: (1) سىياسەتوان، پاميار. (2) بېروانە: "ھيلەگر". (3) تەمبى كەر.

سھياست: (1) پاميارى، سىياسەت،

بەرپۆھ بىردنى كاروبارى ۋلات، ھونەرى پىخستنى كاروبارى ناۋخۆيى و دەرەكى ۋلات. (2) سزا، تەممى.

سھياست باز: (1) سىياسەتوان، پاميار. (2) كەلەكباز بەتايىھتى لە كاروبارى سىياسيدا.

سھياست خانە: بېروانە: "سىياستگاھ".

سھياست كردن: تەمبى كردن، سزادان.

سھياستگاھ: شوئى تايىھتى تەمبى كردن و بەسزاگە ياندنى تاوانباران، ئەشكەنجەگا.

سھياست گدار: سىياسەت دانەر، دارپۆھرى سىياسەت.

سھياستمدار: (1) پاميار، سىياسەتوان، سىياسەتقان، سىياسەت زان. (2) بەتەگبىر و زىرەك، بىرتىژ.

سھياسى: (1) پاميارىيانە، سىياسى. (2) سىياسەتوان، پاميار، كارامە و لىزان لە سىياسەت دا.

سھياسى كارى: (1) خەرىك بىۋىن بەكاروبارى سىياسىيەوھ. (2) ئەنجامدانى كاروبارەكان بەپىي بەرژەوھەندى نەك بەپىي پىرەنسپىيىكى دروست و لۆژىكى.

سھياسىون: كۆي "سىياسى". سىياسەتوانان. خەبانكارانى سىياسى.

سھياق: (1) شىۋاز، شىۋەي پەيڧ. (2) ئازۆتن، لىخوپىنى چوارپىكان. "سھياق كلام": شىۋازى ئاخاوتە، پەوتى ئاخاوتە، شىۋەي رستەبەندى. "ازاين سھياق": لەم چەشەنە، لەم جۆرە.

سھياقت: (1) لىخوپىن، ئازۆتن. (2) شىۋازى

خوئىندەوھ و دەرپىنى ئاخاوتە.

سھيال: (1) پەوان، ناجىگىر، بىگىر، پانەوھ ستاۋ، خور، شتى كە وئىستانى نىھ. (2) خاۋەنى تايىھتەندى پەيدۆزەرانە.

سھياليت: (1) پەوانبىۋىن، بىگىر بىۋىن. (2) پەوانى و خىرايى.

سھياھ: (1) پەش، پەژ، شەقىن، بەرانبەرى سىي. (2) تارىك (شەب سىياھ). (3) خەمبىن يان كارەساتاۋى (روزگار سىياھ).

(4) پەشپىنانە. (5) كەم نىخ، پەست، نىم. (6) پىيس، چلگن (دستھاي سىياھ).

(7) پەش پىست. "سھياھ براق": پەشتوز، پەشى بىرقەدار. "سھياھ مايل بە كېۋى":

پەشكەوگ، پەشكەوھ، پەشكەوگ، پەشى ئامال شىن. "بىسپار سىياھ": پەش و برش، سىيازوخال، زۆر پەش.

سھياھ بخت/سھياھ بخت: چارەپەش، بەخت پەش، بەدبەخت، بەوشانس، سىياتالە، كولۆل، كلۆل، كلۆر. ژنى كە لە ژيانى ژن و مېردايەتيدا سەرکەوتوۋ نىھ.

سھياھبندى: فرىودانى كىپار يان فرۆشيار بەھۋى كەسى سىيەھم كە بەرۋالەت بە لايەنگرى لە يەكيان يان پكەپكى دەگەل ئەوان خۆ لە ماملەكە دەلدە قوتىنى.

(2) جامبازى، فىئىبازى، مەكبازى.

سھياھبىن: پەش بىن.

سھياھ پىستان: ژنى كە مەمكى پەش بى. بىرتى لە ژنى كە ماملەكەي بەباشى

پەروھردە نەكا، ژنى كە شىر بەدا بە ھەر

منايىك ئەو ماملە بىرى.

سھياھ پىست: پەش پىست، قولەپەش، قولەپەشە، كەسى كە لە ئەزادى پەش بى.

سھياھ پىش: (1) پەش پىش، چلگ پەش. (2) بىرتى لە ئازىھ تبار، تازىھ بار. (3) قەشە، كەشە.

سھياھ چادىر: پەشمال، پەشمار، سىيامال، خىۋەتى پەش، تاول، كۆن.

سھياھ چال: شوئىنى قول و تەنگەبەر و تارىك، چالى پەش. بەندىخانە و شوئىنى تارىك و تۆك لە ژىر زەوىدا.

سھياھ چىردە/سھياھ چىردە: سەوزە، پەشتال، پەشتالە، پەشكار، پەش ئەسمەر، سىياتالە، سىياتۆمە، سىياتۆھ، سىيالا، چەردە. "سھياھ چىردە كوچك": پەشكەلە، پەشكەلە، پەشتالەي چكۆلە.

سھياھ چىشم: (1) چاۋرەش، سىياچەم. (2) سورپەرى، جوان چاك.

سھياھ خانە: (1) بېروانە: "سھياھ چادىر". (2) بىرتى لە مالى شووم و بى فەپ. (3) بەندىخانە، گرتووخانە.

سھياھ دانە: پەشكە، سىياۋلە / تۆمىكى پەشە بەنانى دا دەكەن.

سھياھ درون: دەرۋىن پەش، نىيازپىس، بىرخاۋ.

سھياھ دست: (1) دەست پەش، كەسك كە خىرى لە دەستى نابىنن. (2) بىرتى لە بەغىل، قىنىس، سەقىل.

سھياھ دىقت: گوناحكار، كەسى كە نامەي

کرداری پەشه.

سیاهدەل: (1) بە دگومان، دل پەیس. (2) دل پەش، دلپەق، بێ بەزەیی.

سیاهەرگا: خۆین هێن.

سیاهەرو: کەسێک کە دەمووچاوی پەش بێ. بریتیی لە گوناکار، فەدیکار، شەرمەزار، روورەش.

سیاهەروز: بروانە: "سیەرۆز".

سیاهەزخم: تیراوی، برینارەش.

سیاهەسرفە: کۆکە / قۆزە پەشه.

سیاهەسال: پەشهسال، وشکەسال.

سیاهەشدن: (1) پەشبوون، بە پەنگی پەش دەرھاتن. (2) تووشی گوناح بوون، گوناکاربوون. (3) لە بەرچاوەکە وەتەن، لە بەرچاوپەش بوون. (4) فریوخواردن و کەوتنە بەر گالتهی خەلکی.

سیاهفام/سیهفام: پەش باق، پەش باو، پەش تالە، ئامال پەش، پەش تالە، ئەسمەر، پەش هەلگەپا، سیوالا، تیلە، تالە، تەحک.

سیاهەک: کوپروو، کوپرک، کوپرەک، کۆروو، بەلای پەشی گەنم.

سیاهکار/سیهکار: بریتیی لە بەدکار، بەدکردارگوناھکار، زالم، ستەمکار.

سیاهکاسە/سیهکاسە: بریتیی لە پیسکە، قەزەب، چرووک.

سیاهگر: بروانە: "سیاهکار".

سیاهگلیم/سیهگلیم: بریتیی لە چارەپەش، بەدبەخت، کلۆل، پەش و پووت.

سیاهگون: بروانە: "سیاهفام".

سیاهمست: پەشه مەست، فرە مەست.

سیاهنامە: بریتیی لە گوناکار، بەدکار، سۆتە.

سیاهە: سیایی، فاکتۆر، سوورپەت، نووسینی حەساو و ناو لە قاقەز، لیستە.

سیاهی: (1) پەشی، پەشاتی، پەشایەتی، تاریکی / تاریکایی، دژی چەرمگی.

(2) تارمایی، سامۆرتک. "سیاهی بە سیاهی کسی رفتن آمدن": بەدوای ئەو وەو بوون، وەشوین ئەو کە وەتەن، دەگەڵ سێبەری ئەو و چوون.

"سیاهی زەن": بە پەنگی پەش هاتنە بەرچاوە. "سیاهی کردن": (1) تووشی کاری ناخەزیوون بۆ وێنە تیکدانی ژیان و کاری کەسێک. (2) تاریکی کردن. (3) بوونە

هۆی ئێش و پەنج.

سییە: دزیو، ناخەز و خراو، ناپەسند.

سییل: ئاماژ، نیشانە، کێلک، ئامانج بۆ تیر و بەرەقانی.

سییە آرای: بروانە: "سنگربندی".

سییە کردن: خەندەک دروست کردن. کردنی کەسی یان شتی بە پارێزەر و پەناگای خۆ.

سییتو: پێخراوی پەیمانی ئاسیای باشووری خۆرەلەت کە لە سالی 1954ی زایینی لە نیوان ئەمریکا و لاتانی

غەیرە کۆمۆنیستی ئەو مەلەبەندە بەسترا.

سیتواسیون: دۆخ، بارودۆخ، حالەت.

سیتولوز: (پزیشکی) خانەزانی، بەشێک

لە زیندە و ھەرزانی کە سەبارەت بە خانە (سلول) توێژینە وە دەکا.

سییح: (1) مەینەت، چەرمەسەری، کوپرەوھەری، دژواری. (2) مەترسی، خەتەر.

سییحگاہ: قەیران، تەنگەژە.

سییح گیر: قوماڕکەر (لە ماملە دا).

سییحمنە: دەرەبار، دەرەدار، مەینەتبار.

سییحناک: مەترسیدار، بەھاتونەھات.

سییحیند: ئامادەکردن، سازکردن، تەکووز و پێکوپێک کردن.

سییحخول: تەسپۆک، سیخوڕ.

سییحخونک زەن: تێوھژان، تێوھژاندن، تێوھژەندن، نەقیزەلێدان، نەقیزەکووتان، نەقیزەتێرۆکردن، کوایش.

سییر: (س) (1) پۆیشتن و گەپان، بە پێداچوون. (2) موتالا و تاوتوئی.

(3) گەپان، پەوت. "سییرباطن": تێفکرین و تێرمان. "سییرکردن": (1) گەپان، بەسەفەرچوون. (2) پاگوێزێزان، جوولان.

(3) خولخواردنەو لە جیھانی فیکر و خەیاڵ دا. (4) تاوتوئی و موتالاکردن. دیتن، سەیرکردن. "سییرسلوک": (1) جوولان و

پێوانی مەودایەک. (2) بڕینی قۆناغەکانی سۆفیگەریتی بۆ نزیک بوونەو لە خودا.

"سییرسیاحت": گەپان و سەیران کردن لە شوێنە جۆراوجۆرەکان دا.

سییر: (س) (1) زک تێر، تەسەل، دژی برسی. (2) بێزار، وەرەز. (3) تۆخ (سبز سیر). (4) بێنیاز بەتایبەتی لە بواری

مالی یەوہ. "سییرشدن": (1) تەسەل بوون، تێر بوون، تێرخواردن، لە برسێتی

پزگاربوون، نەمانی برسێاتی. (2) تێرناو بوون. (3) بێ مەیل یان

بێزاربوون. بێ نیازبوون. (4) بروانە: "ارضاشدن".

سییرآب: (1) تێراو، پێراو، سەوزە و دەغلی نەتینوو. (2) تازە، بەتەرپوێری.

(3) بەتەرپوێری بەھەرمەند لە شتی. "سییرآب شدن": (1) تێراو بوون، سەقاهەلگرتن.

(2) بەتەرپوێری بەھەرمەندبوون. "سییرآب کردن": (1) تێراوکردن. (2) ئاوداشتن.

سییرآبی: تێراوی، تورت و تێراوی، گەش و شەق و لە سیسی بەدوور.

سییراگر: تێرکەر، پێرکەر، لێو پێرکەر.

سییراندن: رازیکردن، قەناعەت پێکردن.

سییرت: (1) پەوشت، خوو و پەوشت، نەریت، ئاكار. (2) شیوہ، شیواز.

(3) پێپاز، شیوازی تێفکرین و تێروانینی فەلسەفی.

سییرخواب: تێرخەو.

سییرگاہ: شوێنی گەپان و سەیران.

سییرە: (1) شیوہی ھەلسوکەوت، خوو و پەوشت. (2) شیوہ. (3) ژیان نامەنووسی.

سییری ناپذیر: تێرنەخۆر، چاوبرسی، پژد، تەماکار.

سییری: (1) تێری. (2) دل نەبردن و بێزاری. (3) بێ نیازی.

سییس: ئەسپی خۆشەبەز، خۆشپەو.

سیستم: 1) شیواز، شیوه، پيسا، پهوال. 2) توپ، پیکهاته. 3) ته کووزی، ریکوپیکي. 4) سیستم، کۆنه ندام (سیستم اعصاب).

سیستم آنالیست: شیکارگر/رافیاری سیستم.

سیستم‌اتیزه کردن: ته کووز و ریکوپیک کردن، شیوازمه نکرده، به سیستم کردن.

سیستم‌اتیک: ته کووز، ریکوپیک، ریکخراو، له پرووی حه ساو و کتیبه وه، شیوازمه ند، خاوه نی پیکهاته و سیستم.

سیستان: بپوانه: "جهیدن".

سیستول: (پزیشکی) کرژه.

سیسموگراف: ده زگای بوومه له رزه پیو.

سیسمونوژی: زانست سه باره ت به بوومه له رزه و جووله کانی گوی زهوی.

سیطره: 1) زالبون، دست به سه ردا پویشتن، بالاده ست بوون، سه رکه وتن، خستنه ژیر رکیف. 2) بالاده ستی، زالیتی.

سیغ: چاک، باش، جوان.

سیفون: هه لمره ک.

سیفه: دوروی، مه ودا.

سیکل: 1) دهور، دهوره، خول، گه پان. 2) پۆلی سته می ناوه ندی.

سیل: بپوانه: "سیلاب".

سیگار: جگه ره، جفاره. "سیگاراتش زدن": جگه ره هه لکردن، جگه ره داگیرساندن،

جگه ره پیکردن. "سیگاری پیچیدن": جگه ره پیچانه وه. "سیگاردود کردن": جگه ره کیچشان. "سیگار کشیدن": 1) جگه ره کیچشان. 2) هاوونین بوون ده گه ل سۆزانی. "سیگار گیراندن": جگه ره هه لکردن، جگه ره پیکردن.

سیگاری: 1) جگه ره خۆر، جگه ره کیچ، جفاره خۆر. 2) جگه ره فرۆش.

سیلاب: به ش، "سیلاب".

سیلاب: (س) سیلاو، لافاو، لاپاو، لاو، لاخیز، لاسامه، لالاف، له هی، له ی، لی، لی، لی، لیسهر، لیمشت، لووشاو، شپ.

سیلابگیر: سیلابگر.

سیلان: 1) پهوان بوونی ئاو یان خوین یان هه تراویکی دی. 2) سووزنه ک، گونوویا.

سیل خیز: شوینی که سیلاو له ویه هه لده ستی، زهوی یه که زیاتر له شوینه کانی تر سیلاو بیگریته وه.

سیل زده: سیلاولیدراو، وه به رسیلاوکه وتو.

سیلگاه: شوینی سیلاو، سیلابگر.

سیله: په وه، په وکه.

سیلی: زله، زیله، شه پلاغه، شه پلاخه، شه پازله، شه قه زله، شرماپ، شرن، سه تره، لامات.

سیم آگین: پر له زبو، ته واو سپی به په نگی زبو، زیوئه ندام.

سیما: پوما، سه روسه کوت، سوکوم،

سکوم، په نگی و پوو، پواله ت، پوخسار، ده م و چاو، دم و چاو، بیچم، پومته، دیمه ن، چار، چاره. "صدا و سیما": ته له ویزیون.

سیماب: جیوه. "سیماب درگوش ریختن": که پرکردن. "سیماب کشته": جیوه ی پوخته نه کراو.

سیماب آتشین: بریتی له خۆر.

سیماب گون: ئامال زبو، به په نگی زبو.

سیمابکاری: دله کوتی و له رزه.

سیم اندام: که سی که له شی وه ک زبو سپی یه.

سیم اندود: ئاوه زبو، روکیچی زبو/زیوین، زبو تی ساویاو، زیوکت.

سیمبر: بپوانه: "سیم اندام".

سیمتن: بپوانه: "سیمبر".

سیم کشتن: پاره خرج کردن، هه له خرجی کردن.

سیم کشیدن: 1) سیم که شیکردن. 2) ماسین و چلک کردنی برین به هوی سه رماوه.

سیمگر: که سیک که له زبو ساز ده کا.

سیمگون: به په نگی زبو/زیف.

سیمه سار: سه رلیشیواو، سه رگه ردان و ور.

سیمیا: 1) نیشان، نیشانه. 2) شادمانی، جوانی و گه شی.

سیمین: زیوین، چیکراو له زبو، له په نگی زبو، وه ک زبو، هه رشتی که له زبو ساز

کراپی، سیمه ن، سینه م. سپی و به دره وشاوه.

سیمین بدن: بپوانه: "سیمبر".

سیمین عذار: جوان چاک، خوشیک، گه له ک سپه می.

سیمناپس: لیک ئالان.

سیمنجر: سکل، په رننگ، ئاورنگ، پزيسک، پزیشکه ی ئاگر.

سیم جیم: پرسیار و ولام، لپرسینه وه، وه قسه خستن.

سیمکرون: گونجان و هاوکات کردنی ده نگی و وینه له فیلم دا.

سیمما: 1) سینه ما، کورتکراوه ی وشه ی "سینه ماتوگراف". 2) هونه ری نواندنی وینه کان و دیمه نه کان و که سه کان و ته نه کان و جووله ی نه کته ره کان که ده خرته سه ر فیلم و له سه ر په رده نیشان ده دری.

سیمنماتیک: زانستی جووله کان، جووله ناسی، به شیک له میکانیک که باس له گورانی ته نه کان به پیی کات ده کا.

سیمناگر: نه وه ی خه ریکی کاری سینه مایی به تاییه تی ده رهینه ر.

سیمنارو: هۆگر به دیتنی فیلم له سینه مادا.

سیمه: 1) سنگ، سینگ. 2) گوان. 3) سی، سپه لاک. 4) زهین، بیرگه. 5) شوینی سوژ و بیره وه ری یه کان، دل. 6) پانتایی، مه میدان. "سیمه به سینه":

بە شىۋەى زارەكى، زاربەزار. پووبەپوو.
 "سىنەپەسىنەشىدن": پووبەپووبوونەوہ.
 "سىنەپەپەش دان": سىنگ ھىتانەپەش.
 "سىنەدان": سنگ دان، ھاتنەپەشى دىوار
 يان مېچ. "سىنەسپەردەن": ئامادەى
 لەخۆبوردووى و بەربەرەكانى بوون،
 سىنگ كەرنە قەلغان. "سىنەسپەردەن بىراى
 كسى (چىزى)": بەتوندى بەرگى لېكەردن.
 "سىنەكەردن": كۆكەرنەوہ و ۋەبەرخۆدانى
 گرۋپكە بۆ بىردىيان بۆ شوپىنكى تر.
 بەھەول و زەحمەت پىوانى جىگەيەك.
 شانازى كەردن. "سىنەكەشىدن":
 ۋەجوولەكەوتن و ھاتنەپەش.
 سىنەپەلو: سىنەپالو، ژان و بىرك لە
 سەرماوہ، ماسىنى سىيەكان، رەقەتە.
 سىنەچاك: بىرىتى لە رەنجاو، دلشكاو،
 مەلوول، ماتەمىن، خەمبارى خۆشەويست
 مردو، ئەویندارى دلسووتاو.
 سىنەدار: (1) خاۋەنى سىنگى پان و قوت.
 (2) پان، بەرىن. (3) ئەۋەى سىنگى خالى
 پىۋەيە.
 سىنەدرد: ژانى سىنگ.
 سىنەرىش: دلشكاو، دلئەنگ، دلرەنجاو.
 سىنەزنى: لىخۆدان، تلىپ، سنگ كوتان،
 سنگ قوتان، بەچەپۆك سنگ و سەر
 كوتان.
 سىنەسوز: خەم و كەسەرى سەخت كە دل
 زىز و مەلوول بكا، كزە لە دلەۋە ھىن.
 سىنەكەردن: بە سىنگ پالئان، خستنەپەش

خۆ و پال پىۋەنان.
 سىنەكەش: سىنەكەش، دەستەۋەۋەراز،
 ئامال ھەۋراز.
 سىنەكەش آفتاب: شوپىنى پووبە خۆر، پووبە
 بەرۆز، بەرپەپەچك، بەرپەچك.
 سىنەكەش: خاۋەنى سىنگى پان و قوت.
 بەرەنگى بىنەۋشى تۆخى مەيلە و تەلەي.
 سىورسات: سىورسات، سولوسات، رىزق و
 بىزىۋى لەشكر كە لە رەعەتانى دەستىن،
 خۆراك، تىشو.
 سىۋىل: شارى، نافەرمى، خەلكى ئاسايى.
 سىيەجگر: خەمبار، خەمناك.
 سىيەخەم: خەلەۋخەرمان سووتاو،
 بەدبەخت.
 سىيەروز: دىران، بەدبەخت، نەگبەت،
 پۆزپەش، بەخت پەش، چارەپەش، ھەش
 بەسەر، سىپارۆ، لىقەۋماو، كۆست كەوتە.
 سىيەروزى: كۆلەمەرگى، كۆپرەۋەرى،
 پۆزپەشى، بەدبەختى، چارەپەشى،
 نەگبەتى، لىقەۋماوى.
 سىيەطالع: بەدبەخت، پۆزپەش.
 سىيەگر: پىكەپەشەرى رەشى و تارىكى.
 فىلەباز و ستەمكار.
 سىيەنام: ناۋزىراو، بەدناو.
 سىيەھ: سۆزانى، ژنى بەدكار.
 سىيەك: يەك بەش لە سى بەشى شتىك،
 يەك لەسەر سى.

ش

شائبة: (1) گومان. (2) كه موكورتى، خەوش.
شائق: كەسى خەلك تامەرزى دىتىن.
شائك: دېكىن، چىلاۋى.
شاباش: (1) دلخۆش بى، ھەر بى. (2) شاباش، بەخشش بە بەزمگىرى زەماوئەند.
شات وشوت: ھارتوھورت، ھاشوھوش، ھاتوھوار، ئىدىيە پوچ.
شاجب: بېروانە: "اندوھگىن".
شاخ: (1) شاخ، زەقى رەقى ئاژەل. (2) لىكى دار. (3) بەش، پار. (4) لەت، پرتك، تىكە. (5) منال، نەسل. "شاخ انداختن": بېروانە: "ھاجمەت كىردن". "شاخ بىر شاخ": جۇراو جۇر. "شاخ بىر شاخ زەن": شەپكردن. "شاخ بە شاخ شەن": تېگىراندنى دوو شاخ لە يەكتەر، شەپە شوق، شەپە شاخ، قۇچ قۇچانى. تىك گىران،

شاخ بە شاخ بوون. شەپكردن. "شاخ دراۋرەن": بىرىتى لە سەرسووپمان يان واق وپمان لە دىتنى شتى يان بىستنى قسەى سەپروسە مەرە. "شاخ درشاخ": لىك ئالاۋ. جۇراو جۇر. "شاخ زەن": (1) چىل/لىق دەركردنى دار، پوان. (2) كەللە لىدانى ئاژەلى شاخدار لە كەسى يان ئاژەلىكى تر، بە شاخ لىدان، قۇچدان، قۇچ تېھەلدان، قۇچ لىدان، قۇچ وەشاندىن، قۇچ ھاويشتىن. "شاخ زەن": قۇچ وەشىن، قۇچ ھاويژ، سەروەشىن، شاخدارى كە بە شاخ لە خەلك ھەلدەدا. "شاخ شاخ": (1) پىچىپىچى، پىشال پىشال. (2) پارچە پارچە، كەرت كەرت. (3) بلاۋ، پەرتەوازە. (4) لك لك. "شاخ شەن": بەشكىلى شاخ دەرھاتن. بوونە كۆسپ يان ماىەى ژانەسەر. "شاخ شمشاد": كورى بالابەرز و بەژن پىك. "شاخ غول (دىو) را شىكست": ئەنجامدانى كارى گرىنگ و دژوار. "شاخ كىردن": پوانى لك. "شاخ كسى را شىكست": بەزاندن يان تەمبى كىردنى ئەو. "شاخ و بىرگ": (1) لق و گەلاى دار. (2) بىرىتى لەو شتانەى كە بە چىرۆك و قسە زىاد دەكرى. "شاخ و بىرگ دادن/شاخ و بىرگ ساختن": بە تىرۆتەسەلى گىترانەوہى قسە يان چىرۆك يان پووداۋىك و زىاد كىردنى شت گەلىك بە دەقى ئەو بابەتانە. "شاخ (و) شانە شىدىن": ھەپەشە كىردن.
شاخابە: (1) ھاتنە پىشى كەمى ئاۋى دەريا و گۆل و پووبار لە لىۋاردا. (2) كەندەا.

شاخچە بىستىن: تۆمەت لىدان، قسە ھەلپەستىن.
شاخص: (1) سەماك، تىرەگە. (2) شان، بژاردە، ھەلپژاردە و جىكاراۋە، ھەرەچاك، دانسقى، سەرتۆپ، كەم وىنە. (3) چاۋىك كە مژۇل/بىرژانگى لى نەدا. (4) پىۋەر. (5) نىشانە. (6) نموونە، سەرچەشەن. (7) ديار، بەرچاۋ.
شاخور: (1) شاخدار، ئاژەلى كە شاخى ھەيە. (2) پىرلق و چىل.
شاخە: (1) چاچە، بەش، لق، لك، چىل. (2) دەسك (شاخە عىنك). (3) يەكەى بژاردنى تىراسن و نەبات و سىم.
شاخى: (1) چىكراۋ لە شاخ. (2) شەنەى دار.
شاخىن: بېروانە: "شاخور".
شاد: گەش، بەكەيف، دلخۆش، دەماخ چاخ، گەوز، شا، شاد.
شاداپ: (1) بەگەشە و تىراۋ، گەش و شلك، گەوش، تورت و تىراۋ، شەق و تورت و بەكەيف، بەكەيف و زەوق، نازاۋ، نازاۋ، پاراۋ، بسكوپى، گەوز. (2) ئاۋەدان و بەبرەو.
شادابى: بەگەشەبى و تىراۋى، گەشى و شلكى، تەپوتازەبى، پاراۋى، شوق.
شادان: دلخۆش، شاد، خۇشحال، شادمان.
شادباش: (1) پىرۆزىبى. (2) خۇش بى، ھەر بى.
شادى: شادمانى، شاۋانى، شاھىنە.
شادمانى: دلخۆش، خۇشحال، خۇشى و شادى، شادمانى، شاۋانى، شاھىنە.
شادماند: دلخۆش، خۇشحال.
شادمانك: شادمان، خۇشحال، بەرامبەرى خەمناك.

شادبەر: كەسىك كە لە شادى و خۇشى يەكەنى دنيا بە ھەرى زۆر دەبا، خۇشحال.
شادخ: (1) منال. (2) لاۋ. (3) ورد و ناسك و تەپ و تازە.
شادخو: شادمان، خۇشحال، دلخۆش.
شادخواب: خەوى شىرىن، خەوى خۇش.
شادخوار/خوارە: (1) شادمان، خۇشحال، خۇش پابويز. (2) شەپابخۇر، مەيخۇر.
شادخوارى: (1) شادى، خۇش پابويزى. (2) مەيخۇرى.
شادراز: قوتابى بالابەرز.
شادروان: (1) خوالىخۇشبو، كۆچكردو. (2) شاد، خۇشحال.
شادروز: خۇشبەخت، بەختەوەر.
شادزىستىن: بە شادى و دلخۆشى ژيان.
شادشەن: دلكرانەوہ، گەشەكردن، كەيف خۇش بوون، كەيف سازبوون، گەشەنەوہ، گەشەيان، گەشەيانەوہ، گەشەينەوہ، شاۋبوون، شادبوون.
شادكار/شادگار: شادمان، خۇشحال، پارى.
شادكام: خۇشبەخت و خۇشحال، شاد و بەختەوەر. "شادكامى": خۇشحالى و بەختەوەرى.
شادمان: دلخۆش، خۇشحال، شا، شاد.
شادمانى: دلخۆش، خۇشحال، خۇشى و شادى، شادمانى، شاۋانى، شاھىنە.
شادماند: دلخۆش، خۇشحال.
شادمانك: شادمان، خۇشحال، بەرامبەرى خەمناك.

شادورد: (1) خەرمانەى مانگ. (2) تەختى پاشايان.

شادوشنگول: كەيف ساز، تەپدەماخ، دەماخ تەخت.

شادى: دلخۆشى، خۆشحالى، بەكەيفى، بەدەماخى، شادى.

شادى آور: دلخۆشكەر، دلخەكەر، دل گوشا، شتى كه دل خۆش دەكا.

شادىيانە: (1) لە پىوى شادى و خۆشحالى بەوه. (2) جىزنى كه له شادى و خۆشى بىگرن. (3) مزگىنى.

شادى بىخ: شادى مەن.

شادى فزا: زۆر كەرى شادى و خۆشحالى.

شادى گىست: ئەوهى بىيئە هۆى شادى و خۆشحالى هەموان.

شادى مرگ: شادەمرگ بوون، مەرگ بە هۆى شاگەشكە بوون، كەسى كه به هۆى خۆشحالى زۆر له پرايه كى بمرى.

شاد: تاكوته را، تاقانە، دەگمەن، دانسقه، ناوازه، كەم وىنە، كەس نەدار، بى هاوتە.

شارب: بىوانە: "نوشندە".

شارىن: تىراوى، بىنارەش.

شارت و شورت: بىوانە: "شات و شوت".

شارح: پاقەكار، پاقەوان، شىكەرەوه، لىكەرەوه.

شارد: پەويو، هەلاتوو، سەر كىش، نافەرمان.

شارژ: (1) بار، قورسايى كار. (2) ماليات.

(3) نوينه رايە تى. (4) پۆست، پلە و پايە.

(5) پادەى كارەباى پاشەكەوت كراوى دەزگايەكى ئىليكتريكى، شارژ.

(6) سەر حال، بەكەيف و زەوق.

شارع: (1) دۆزەرەوهى رىگە، رىنووين، خاوەن شەرع. (2) هينەرى ئايين، دانەرى شەريعت. (3) شەقامى سەرەكى. "شارع مقدس": پىغەمبەرى ئىسلام. "شارع عام": رىگە و كۆلانى گشت كەس پىيارابرن.

شارق: دەر خەر، ئاشكراكەر. "شارق شدن": دەر كەوتن، هەلاتن، هاتنە بەر جاو.

شارگانى/شارگى: بىوانە: "روانگى".

شارلاتان: قەلاش، كەلەش، قۆلچماغ، خاوە ئەستىن، شەلاتى، سەر سەرى، بى ئاكار، تەوول، چەقاوە سوو، يارمباز، هالۆز، بى شەرم و بەچەقە و شلتاغ.

شاريدن: بىوانە: "شريدن".

شاس: كز، لاواز، وشك.

شاسع: (1) دوور. (2) كەسى كه له شار و زىدى خۆى دوور بى، زۆر دوورەك.

شاش ارمنى: برىتى له خواردنەوهى ئالكۆلى.

شاش بند: ميزگىران، نەخۆشى ميز بۆ نەكران.

شاشدن: بىوانە: "شاشيدن".

شاشو: منالى كه بى ئىختيار ميز بە خۆى دابكا و جلەكانى خۆى تەپ بكا، ئەوهى له خەو دا ميز بەخۆى دا بكا، ميزن، ميزن.

شاشيدن: ميزكردن، ميزكردن، گمىزكردن.

"شاشيدن بە (توى) چىزى": زاىە و خراپ بوون.

"بە خود شاشيدن": برىتى لە زۆر ترسان و خۆدپۆراندن، لە ترسان ميزكردن بەخۆدا.

شاطر: (1) نەترس، بويز، ئازا. (2) زىرەك، بىر تىز. (3) چالاک، فرز. (4) شاتر، نانكەر.

شاطى: لىوار، قەراغ، پۆخ.

شاعر: (1) وىژەوان، ھەستيار، ھۆزان، ھۆزانقان، ھەلبەست، ھەلبەس وان، بويز، نەوشەكار، شاعىر، شايەر. (2) ئاگادار، بەئاگا.

شاعىر ارتجالى: خۆويژ، شاعىرى كه بەبى بىر كەردنەوه شىعەر دەلى، شايەر.

شاعىرانه: (1) بە شىوازى ھۆزانقانان، ھەك شاعىران، شاعىرانه. (2) بە ھەست، ناسك.

شاعىرە: ژنە شاعىر، شاعىرى ژن.

شاعى: شىعە. پىپەرەو.

شاغل: (1) كار و پىشەيەك كه كەسىك پىوھى خەرىك بى. (2) بەرگىزەرەوه، بەر بەست.

شافع: تەكار، پارپەرەوه، پچاكەر، خوايشتەكەر.

شافى: (1) تەواو، دروست، ورد.

(2) خۆشكەرەوه، چاككەرەوه.

(3) پارىكەر. "جواب شافى": ولامى بەبىر شت كه كۆتايى بە گفتوگو بىنى.

شافيدن: كەوتن، خلىسكان.

شاق: دژوار، سەخت، قورس.

شاقە: مېينەى "شاق"، سەخت و دژوار.

"اعمال شافە": كارى تاقەت پىوكىن، كارى دژوار.

شاك: گومانكەر. "شاك شدن": گومان كردن.

شاكار: كارى بى مووچە.

شاكر: شوكرانە بژىر، شوكرخواز، سىياسكار.

شاكى: (1) سكالاکەر، دادبەر، گلى كار، شكايەتەر. (2) تووڤە، قەلس، نارەحەت، نارپازى.

شاكى السلاح: پىواى پىچەك و بە شان و شكۆ.

شاگرد: قوتابى (شاگرد مدرسە)، بەرەوستا، بەرەدەستى ھەستا، سىار، شاگرد.

شاگردانگى: شاگردانە، بەخششى بەرەوستا.

شاگردانه: (1) ھەك قوتابىيان، بەرەوستائاسايانە. (2) شاگردانە.

شالده: بىوانە: "شالودە".

شالوده: بن، بىخ، بنج، بناغە، بنەما، بنەرەت، خىم، پلان و نەخشە.

"شالودەرىخت": بناغە دارپشتن، بنىات نان.

"شالودەشكىنى": بنە ماشكىنى.

شالهنگ: (1) سەر كىش، سەربىزو، ياغى.

(2) گرىو، بارمتە. (3) مەكر، فىل.

شالى پايە: بىوانە: "شالىزار".

شاليزار: مەرەزە، چەلتووك جاپ، برنجاپ، برنجە جاپ، قەرە، كېلگەى برنج، زەويىيەك كە برنجى تېدا بچىنن. "نگهبان شاليزار": مەرەزەوان.

شالېكار: گۆخل، جۆدان، وەرپاز، چەلتووك چىن.

شالېكوب: پادىنگ، سىندۆل. "شالېكوبى": كىردەى جياكىردنەوہى برنج لہ پىستەكەى، كپركدن.

شام: نانى شىوان، شىو، شىف.

شامپيون: قارەمان، پالەوان، براوہى كىبەركى، خەباتكار، داكۆكى كەر.

شامخ: بەرز، بلىند.

شامگاہ: وەختى شىوان، تەنگى نويژى شىوان، دەمى چرا ھەلكران، چراكەران.

شامل: (1) داگر، لەخۆگر، تىدابوون، برىتى. (2) تەواو، كامل. "شامل شەن": لەخۆگرتن، گرتنەوہ.

شامە: (م) ھەستى بۆن پىكردن، بۆناى.

شامە: (م) (1) لەزاراوى فيزيۆلۆژىدا: لۆخ، ناويەنچك. (2) دەسمال، پروسەرى.

شاميدن: نۆشىن، خواردنەوہ.

شانتاز: شانناز، مەكر، فرتوفىل، فيلبازى، ھەرەشەكردن لەكەسى بە دركاندى نەينى يەكانى.

شاندن/شانيدن: (1) داھىنان، شانەكردنى موو. (2) بېوانە: "نشاندن".

شانس: شانس، بەخت، كابەشاك، تالە،

تالھ، ھاتە، خواپىدان، سعوود، نكىن. "شانس آوردن": بەخت ھىنان، پىوہەتەن، بۆھاتن. "خوش شانس": خواپىداو، خواپى پەوادىو، بەختەوہر، بەسعوود. "بىستە بە شانس": ھات و نەھات، ھات و بات، ھای بەخت، خۆبەخت.

شانسى: خوابەختەكى، خۆبەخت، دووبەختى، بەھەلگەوت، ئاھى نەگرتە.

شانەبالاندازى: كەمتەرخەمى، بەھىندنەگرتن، گوى پىنەدان.

شانەبەشانە: لەيەك رىزدا، لەتەنىشت يەك.

شانەبىن: فالگر، فالجى، فالوۆژ بە ئىسقانى شانى مەر.

شانەخالى كىردن: لەژىركاردەرچوون، خۆدزىنەوہ لەكار.

شانەدزدىدن: بېوانە: "شانەخالى كىردن".

شانەزدن (كىردن): داھىنان، سەرداھىنان، سەرداھوردن، شانەكردنى موو.

شاھ: شا، پاشا. "شاھمردان": نازناوى ەلى(دخ).

شاھانچە: پاشاى ئەستىرەكان. برىتى لە خۆر.

شاھانە: شايانە، شاھانە، وەك شايان، شياوى شا. بەشكۆ.

شاھبىت: (1) شا كۆپلە، باشترىن و پاراوترىن كۆپلە لە كۆپلەكانى غەزەل يان قەسىدەيەك. (2) گرنگترىن و سەرەكى ترىن كەس لەناو گروپىك دا.

شاھپور: بەچكە شا، شانزادە.

شاھد: (1) شاھتەحال، شاھتە، شادە، گۆشا، گۆشان، گۆشاھ، گەقا، گەواھ، ئاگادار لە رووداو. (2) منال و پاشماوہكانى شەھىد. (3) جوان چاك، سوپەرەى. (4) دۆست، خۆشەويست، دلبەر. (5) بەرز، باش، دلپەسەند. (6) بېوانە: "روسى". (7) بەجوانى، بەباشى. "شاھد عادل/شاھد مەتمەد": شاھتەحالى راستبىژ و جىي مەتمانە.

شاھد جان: دۆست، خۆشەويست، دلبەر، لەبەردل.

شاھدارو: (1) دەواى يەكاويەك، دەوايەك كە لەتەواوى دەواكانى تر باشتر و سوودمەندتر بى. (2) بەماناى شەرابىش ھاتوہ.

شاھدباز: ئەوہى كە دەگەل كوپان و كچانى جوان ئاويە دەبى.

شاھدپرست: گراوى/دلپەرپەست، ئەوہى كە دلپەرىكى جوانى زۆر خۆش دەوى و دەپەرستى.

شاھدخت: كچەشا، خاتو شازادە.

شاھد رۆز: برىتى لە خۆر.

شاھدوش: جوان، قەشەنگ، خشكۆك.

شاھر: (1) ناسراو، ناودار. (2) لەكالان دەرھاتو.

شاھراھ: شارپى، شارپىگە، جاددەرى، رىگەى پان و سەرەكى، چواردەرىيان.

شاھرگ: تەمار، شادەمار، شارەگ، شارەھ، شەرەگ، رەگى مل، رەگى ھەرە ئەستور

لە ئەندامى گيانداردا. "شاھرگ درخت": شارپىشە، رەگى ھەرە ئەستورى دار.

شاھزادە: شانزادە، بەچكەشا.

شاھ زى: شاژن، سەرتۆپى ژنان.

شاھزنگ: برىتى لە شەو، تارىكى شەو.

شاھسوار/شەسوار: (1) سوارى چاك، سوارى بىويئە، شاسوار. (2) شوالىە. (3) كەسى زۆر بەرچاو و شان.

شاھسون: لايەنگرى شا، شادۆست.

شاھفرد: باشترىن كۆپلەى شىئەرىك.

شاھفش: وەك شا.

شاھق: بەرز، بلىند، گەردنكەش.

شاھكار: شاكار، كارى زۆر باش.

شاھگان: سەرەشا، شايانە.

شاھندان: خۆپارىزى كىردن، سەرپاست و خۆپارىزى بوون.

شاھندە: چاكەكار، ئاكارباش، خۆپارىز، سەرپاست، باش و پىرۆز.

شاھوار/شەھوار: ھەرشتىكى باش و گرانباى، شتى كە شياوى شا بى.

شاھورد: بېوانە: "شايورد".

شاھوش: وەك شا، شاناسا.

شاھيدن: پاشايەتىكردن، سەرورەرىكردن. بە ماناى خۆپاراستن و چاكەكاربوونىش دى.

شايان: (1) لىوہشاوہ، شايان، شياو، وەشاو، پىشان، مەشيا، ھىژا، شىژا، پىكەوتوو، تاشىە، بابەت، ھەل. (2) زۆر فراوان (استعداد شايان). "شايان توجە": (1) شياوى وردبوونەوہ. (2) زۆر، فراوان. "شايان نكر": شياوى وتن.

شایانی: لیوه‌شانه‌وه، شیان‌ی کاریک یان جلیک بۆ که سیک.

شاید: دنیا، ده بی، په‌نگه، له‌وانه‌یه، ویده‌چی.

شایدی: بپوانه: "احتمالی".

شایستگی: شیاوی، وه‌شانه‌وه، وه‌شایانه‌وه، لی‌هاتوویی، ژیهاتوویی، هه‌ژیا، هیژایی، له‌بارابوون، له‌تاقه‌ت دا بوون، سه‌وچیان، په‌وایی، رایه، رایه‌که‌وتن، بافت(بافتی ئەم کاره نیه)، شایسته‌یی. "شایستگی درخود دیدن": له‌خۆپادین، له‌خۆپادیتن، له‌خۆپاپه‌رموون، خۆ به شیاوی کاری زانین.

شایستن: (1) شیاوبوون، شایان بوون. (2) لوان، ده‌ستدان.

شایسته: شیاو، شایان، لیوه‌شاره، ژیهاتی، لی‌هاتوو، لی‌هاتگ، لی‌هاتی، به‌رکه‌تی، هه‌ژئی، میژۆ، په‌سند و له‌به‌ر دل و چاو، په‌جل، هیژا، سه‌وچ، وه‌رای، ده‌رخوارد، ده‌رخورد، په‌وا. "شایسته دانستن": (به) شایان زانین، تی‌پادیوی، تی‌پادیتن، پاپه‌رموون.

شایع: (1) له‌ناوخه‌لکدا بلاو. (2) باو. (3) په‌ره‌گرتو، په‌ره‌سه‌ندو. (4) ناودار، به‌ناویانگ. (5) ئاشکرا، پوون.

شایعات: کۆی "شایعه".

شایعه: ده‌نگۆ، ده‌نگ دا‌که‌وتن، گۆته، گۆته‌گۆت، گوتۆ، قسه‌وقسه‌لۆک،

به‌ندوباو، به‌نگوباو، وته، وتهوت، واتۆ، بیستراو، دم هه‌لبه‌س، لۆغه‌ت، قاو، قال، لۆغه‌ت، هه‌والی که ده‌ناو‌ه‌شامات دا بلاوۆته‌وه، ده‌نگوباسی ناو‌خه‌لک.

شایعه پراکنی: قاوداخستن، ده‌نگۆ بلاوکردنه‌وه، بلاوکردنه‌وه‌ی به‌ندوباو، زپاندن.

شایگان: (1) شیاو، هیژا، به‌نرخ، هه‌رشتیکی باش و گرانبایی، شیاوی پاشا. (2) کاری به‌لاش و به‌خۆپایی.

شایندگی: بپوانه: "شایستگی".

شاینده: پێتیچوو، گونجاو، شیاو.

شاینده‌سالاری: سه‌رگول‌سالاری، سه‌رتا(نخبه)سالاری.

شایندی: بپوانه: "شایدی".

شایورد: خرمانه‌ی مانگ.

شاییدن: بپوانه: "شایستن".

شامت: (1) شووم و نگریس بوون، ناپیروژبوون، بی‌فه‌ربوون. (2) نگریسی، بی‌فه‌ری، نه‌گبه‌ت، به‌دبه‌ختی.

(3) جینیوده‌ر، دم پیس.

شان: (1) په‌وپایه، په‌له و پۆستی کۆمه‌لایه‌تی. (2) شکۆ، گه‌وره‌یی. (4) نرخ، گرینگی. (5) کاروبار، کار یان باب‌ه‌تی گه‌وره و گرنگ. (6) پێسا، ئایین. "شان کسی اجل شدن(بودن)": چوونه‌سه‌ری پۆستی ئەو.

"درشان شما نیست": له‌ئێوه ناوه‌شیته‌وه.

شئون: کۆی "شان"، کاروباره‌کان.

شب: شه‌و، شه‌ف، شه‌ف. "شب بخیر": شه‌و و خۆش. "شب به‌شب": هه‌ر شه‌و. "شب چله": دوایین شه‌وی پاییز. "شب چهل": شه‌وی چله‌م دوا‌ی مردنی که سیک.

پیوره‌سمی: که به‌و که‌سه‌ی ده‌گرن. "شب دیجور": شه‌وی زۆرتاریک، تاریکه‌سه‌لات، شه‌وی ئە‌نگوسته‌چاو. "شب را روز(صبح) کردن": شه‌ویه‌سه‌ربردن، شه‌وتیپه‌پاندن، شه‌و به‌پۆژگه‌یاندن. "شب کسی روزبودن": به‌خته‌وه‌ربوونی ئەو، خۆشه‌خت بوونی ئەو. "شب و روز کسی را یکی کردن": په‌نجاندن و ئازاردانی ئەو. "شب همه‌شب": سه‌رانه‌ری شه‌و، ته‌واوی شه‌و. "شب یلدا": (1) دوایین شه‌وی پاییز. (2) شه‌وی تاریک و درێژ.

شباب: (1) گه‌نجی، لاوی، له‌بالخ بوونه‌وه تا سی‌ساله‌یی. (2) سه‌ره‌تای هه‌ر شتی.

شباخون: بپوانه: "شبیخون".

شباروز: بپوانه: "شبانه‌روز".

شباشب: کاتی شه‌و، شه‌وانه.

شب افروز: (1) هه‌ر شتی که له‌شه‌و دا بریقه‌ و پووناکی هه‌بی، پووناک و بریقه‌ده‌ر. (2) جوان چاک، سوپه‌ری.

شبان: شوان، شقان، ئاگاداری ئاژه‌ل.

شباندرروز: شه‌و و پۆژ، هه‌ر بیست و چوار ده‌مژمیری شه‌و و پۆژ.

شبان فریب/ فریبک: شقان خاپین، شقانکوژ، شوان خاپین، شوان خه‌له‌تین، شوان هه‌لخه‌له‌تینه.

شبانگاه: کاتی شه‌و. "شبانگاهان": شه‌وانه، به‌شه‌و، شه‌وگار، سه‌رانه‌ری شه‌و.

شبانیه: شه‌وانه، به‌شه‌و، کاتی شه‌و، هه‌ر شتی که له‌شه‌و مابیته‌وه. "تپ شبانه": شه‌وتا، شه‌فتا، شه‌فتا، تایی شه‌وانه، تۆبه‌تی له‌شه‌ویدا. "ایباری شبانه": شه‌ودیر، شه‌ودیری، شه‌واو، به‌شه‌و ئاودانی زرعات.

شبانهرۆز: شه‌و و پۆژ، هه‌موو دم بی‌پسانه‌وه. بیست و چوار کاتژمیری ته‌واو.

شبانی: (1) ئەوه‌ی کاتی شه‌و و پوودا. (2) شوانی، کاری شوان.

شباها: ویچوون، لیچوون، لیچوویی، له‌یه‌چوون، لی‌کچوون، وی‌کچوون، چوونیه‌کی، وی‌چوویی، لی‌ک کردن، هاوینیه‌یی، هاوشیوه‌یی، هاوتایی، دروب، دروف، شبان، تۆلانی، میناهی، میناکی، مینین، قام، به‌دیمن وه‌کوویه‌ک، مانایش، مەندش.

شباهاگام: شه‌وار، ته‌نگی نوێژی شیوان، کاتی شه‌و.

شب باره: که‌سی که شه‌وی پێ‌خۆشه. ژنی به‌دکار و هه‌له‌گه‌ر.

شب بیدار: شه‌ونخوون، شه‌ونشین، شه‌وبیدار، که‌سی که به‌شه‌و نه‌خه‌وی.

شب پوی: شه‌وپۆ، که‌سی که به‌شه‌و به‌پیدا ده‌پوا.

شب پيما: كه سى كه له شهو دا پى بېرى. ئوهى كه شهوگار بهى خهوى و بى ئوقرهى تپه پىنى، شهونخون.

شب تاز: چه پخون، په لامارى شهوانه، هه لگوتانى كتوپر بۆ سه ر دوژمن له شهو دا.

شب چره: شهوچه ره، شهوچه له، خواردى كه له شهو بېرى ده خورى.

شبع: تارمايى، سامۆتك، سه هوير، سيتاق، سه نه، سويس، ساي، په شكه و پيشكه، په شايى له دووره وه، په شايى به رديمه ن، شتى خه يالى به بهرچاو داهاتن، قهره، قهرهنتو، قهراته، ديم جامه، تاپو، شهو ديز.

شب خوش: شهو باش.

شبخون: بېروانه: "شبخون".

شب خيز: 1) شهو بېدار، شهونخون، ئوهى كه بۆ په رستن له خه وه ستي. 2) بهر به يان، شهو هكى.

شبديز: به رهنگى شهو، وهك شهو، شهو ئاسا. تاريك و نوتهك.

شبرنگ: رهش، ليل و تاريك وهك شهو.

شېرو: شهو پو، شهو پوه، شهو فرۆ، كه سى به شهو به پى دا ده پوا. به ماناى "دز و ريگر و هه ساس" يش هاتوه. "شېروى": شهوگه پى، ريگه پوشتن له شهو دا، ريتار.

شب زنده دار: شهونخون، شهو بېدار، شهونشين، كه سيك كه شهو تا به يانى نه خه وى و به خه بهر بى.

شب زنده داري: 1) به خه بهر بون له شهو دا، شهونخونى. 2) سهيران و پابواردن كاتى شهو.

شېستا: به سام، ترسناك.

شېشت: ناحهز، ناشيرين.

شب شماری: چاوه پوانى له دريژايى شهو دا.

شب شمر: چاوه پوان، چاوه پى.

شبع: تيزبون، تيزى.

شبعان: تيز.

شېق: تامه زروى بۆ گان، به كه ل، به ئالوش.

شېك: كۆى "شېكه".

شېكار: شهو كار، كارى شهوانه، شهو فكرى، كرېكارى كه له شهو دا ئيش بكا.

شب كور: 1) شهو وكور، شهو وكور، شهو وكوره، شهو فكور، ترته ميس، كه سى كه به شهو نابيينى. 2) شهو مشه مه كويزه.

شب كورى: شهو وكورى، شهو وكورى، نه خوشى به شهو نه ديتن.

شېكه: 1) توپ. 2) داو. 3) كانال، پايه لكه، چه ند دامه زراوه يان دهزگاي پيكه وه گرئدراو. 4) هه رشتيكي كون كون.

شېكه: توپه، توپى چاو. چينى توپه.

شېگاه: 1) كاتى شهو، به شهو. 2) په رچه، هه ويز، شويى مانه وهى مه پ له كاتى شهو دا.

شب گانزاني: تپه پاندى شهو، شهو به سه ر بردن. سهيران و پابواردن له شهو دا.

شېگرد: چه رچه چى، شهوگه پ، شهوگه رد، شهو فگه پ، شهو فگير. پاسه وانى شهو، ئيشكچى شهوانه. دز.

شېگردى: گه پان له شهو دا، شهوگه پى، پاسه وانى له شهو دا.

شېگون: په ش، ليل، به رهنگى شهو.

شېگير: بهر به يان، به يانه كى، جوولان له دواى نيوهى شهو و كاتى بهر به يان له جيه كه وه بۆ جيه كى تر.

شب مانده: شهو مهن، شهو مهنه، شهو مهنده، شهو مى، شهو زى، بهر ماوهى شهو.

شب نامه: شهو نامه، هه ر نو سراوه يه كه به شهو و به نه پنى له ناو خه لكدا بلاو بكريته وه.

شب نشيني: شهو نشينى، شهو فه رى، شهو فرۆك، شهو بېرى، ئالاش، شهو له دهورى يه ك كو بوونه وهى دوست و خيزان.

شېنم: خو، خوناو، خناق، خناق، شهو فنم، شهو فنم، شهو نم، ئاونگ، قه راو.

شب نما: شهو نما، شهو نوين.

شېبه: وهك، وهكوو، شيوه، هاوشيوه، نيمچه، نيوه.

شېهات: كۆى "شېبه".

شېبه جزيره: كه ركه، كه رگراف، گرافه، دوپوه، نيمچه دوپگه، دوپگه ئاسايى.

شېبه جمله: كلۆز، پسته تا، سارپسته، وشه يه كى ريزمانه.

شېبه دانش: شيوه زانست.

شېبه رسمى: ساميرى، نيمچه په سمى، نيمچه فه رمى.

شېبه فلز: نيمچه كانزا.

شېبه مستقل: نيوه سه ره به خو.

شب هنگام: به شهو، له شهو دا، كاتى شهو.

شېبه: شك، گومان، دردۆنگ.

"شېبه كردن": گومان كردن. "به شېبه انداختن": خستنه گومان و دردۆنگه وه.

شېبخون: چه پخون، شهو وخون (ى)، شهو فخورى، په لامارى شهوانه.

شېبخون زدن: له ناخافله هه لگوتانه سه ر دوژمن له شهو دا.

شېبينه: 1) شهوانه، به شهو. 2) بهر ماوهى شهو.

شېبيه: ليچوو، ليكچوو، ويچوو، هاوشيوه، چه شن، جوړ، توئل، وهكيهك، زاناق، له وينه ي، له گوين، له بيچم دا ته واو وهكوو يه كتر. "شېبه": (ه) وهكوو، وينه ي.

شېبيه خوانى: تازيه خوئينى.

شېبيه سازى: خولقاندنى بهر هه ميكي هونه رى كه ته واو ده گه ل ده قى بابته كه يان بهر هه مى ئه سلى بگونجى، كو پيكردن، هاوشيوه كردن، ساز كردنى شتى له پووى شتيكى تره وه.

شېبه گردانى: تازيه خوئينى.

شېب شپ: ئالۆز و په شوكاو.

شپشو: دژوین، سپیون، ئەسپيۆن، پشکاو، پشکۆ، پشکن، کەسێ کە زۆری سپی پێوه بێ. قیزهون، بیزاری هێن، بێ نرخ. **شپیلیدن:** (1) فیکه لیدان، فیکه نه کیشان. (2) بپوانه: "افشردن". **شپوختن:** بپوانه: "اشپيختن". **شپیلیدن:** گوشین، گلوفین، حه شکاندن. **شنا:** برسی. **شتاب:** زوو، په له، په له یی، تالووک، ته لووک، له ز، له زاهمی، بریف، هه شتاو، سه ری، کولووک، تیزه تیزه، هه له په، هه له په، به له زه یی، ده وال، ساتی، چالاکى و خیرایى. "شتاب آوردن برکسی (چیزی)": هیرش بردنه سهر ئه و، په لاماربردنه سهر ئه و. "به شتاب": به له سه، به پرتاو. **شتاب آلود:** بپوانه: "شتابزده". **شتابان:** هه له داوان، ته قله کوت، به پرتاو، به له سه، به لرفه و په له، په له ی زور، په له پرووزی، کەسێ کە به په له ده پروا. "شتابان شدن": به په له رویشتن. **شتاب برداشتن:** بپوانه: "شتاب گرفتن". **شتابزدگی:** په له پرووزه، گه له ک به له ز، په له پرتکی، هه له شه یی. **شتابزده:** ته نگاو، ته نگه تاو، هه شتاوی، به له ز، به په له، په له په لکه ر، هه شتاوی، وه سه ری په له خراو، وه په له که وتوو، که سیک که به په له و خیرا کاریک ئه نجام بدا. **شتابکاری:** بپوانه: "شتاب کردن".

شتاب کردن: ده سه واکردن، وه په له که وتن، په له کردن، به له سه بوون، له زین. **شتابگر:** به هه له وه ز، په له که ر، که سیک که به په له و خیرا پروا. **شتاب گرفتن:** په له کردن، خیرا کردن، وه په له که وتن، ده وره لگرتن. **شتابنده:** بپوانه: "شتابگر". **شتابیدن:** بپوانه: "شتافتن". **شتات:** (1) پرتوبلاوی، بلاویون، لیک بلاوی. (2) پرتوبلاو، په ره م په ره م. **شتافتن:** به په له و خیرایی به ره و لایه ک چوون، له زین، په له کردن، وه په له که وتن، خیرا کردن، خیرا رویشتن. "شتافتن برکسی": هیرش کردنه سهر ئه و، په لاماردان. **شتام:** فره جوین فروش. **شتاویدن:** بپوانه: "شتافتن". **شتر:** (ش) برین، له ت له ت کردن. **شتر:** (ش) وشتر، حوشت. "شتر بارش گم شدن": بریتی له زور قه ره بالغ و ئالوزبوون. وشتر به باره که یه وه ون ده بی. "شتر جای خوابندن": مانه وه له و شوینه یان ده ست بردن بۆ کاریک. "شتر کشتن": له تروپیک یان بره و که وتنی کاری. "شتر عصارخانه": ئه وه ی هه ول و ته قالای بی تاکام ده کا. "شتر نقاره خانه": ئه وه ی له هاتوهاوار و هه ره شه ی خه لکانی دی ناترسی و مه یدان چۆل ناکا.

شتربار: باری وشتریک. **شتربان:** (ش) بپوانه: "ساربان". **شترچران:** وشترله وه پین. **شترخار:** وشترخوره، وشترخوار، وشترخورکه، حوشترخورکه، حوشترئالوک، وشترالوک. **شترخو:** پیر پق و کینه وه ک وشتر. یان قانع و خوراگر وه ک وشتر. **شتر دل:** بریتی له که سى به دگومان و ترسه نۆک، قین له دل، بوغز له زگ. **شترک:** (ش.ت.ر) 1) وشتری چوکه. 2) لۆچاو، لیپاو، وشتره، وشتراو، شه پۆلی ده ریا. **شترکشان:** کردنه قوربانی وشتر به ریوره سمی تاییه ته وه. کاتی بره وی کار. **شترکین:** رقاوی، پککین، پک هه لگر، کینه کیش، وشترقین. **شترگره:** بریتی له دوو شتی ناجور و نه گونجاو، تیکه ل پیکه لی. **شترگلو:** وشترگه لو، حوشترگه لو، حوشترگه روو، گونجه ی سواله تی تیکخراو بۆ راگویزانی ئاو. **شتره ماب:** که سى که وه ک وشتر به شینه یی و ئارامی برپوا. خاوه نی هه لسوکه وتی له راده به ده ر وشک و جیددی یان په سمی. **شتروار:** وه ک وشتر، حوشترئاسا. باری وشتریک.

شتروان: بپوانه: "شتربان". **شتره:** شل و شه ویق، شپریو، قوون لیکه وتوو. "شتره زن": بپه ووده و بی نامانج گه پان. **شتره شلخته:** بپوانه: "شتره". **شترک زدن:** رویشتن به ناو ئاو دا و پرتاندنی ئاوه که به جوولاندنی لاق. **شتم:** بپوانه: "اشتم". **شتم:** جنیو، جوین، دژمان. **شتوی:** زستانه: بارانی زستانه. "زراعت شتوی": زستانه کیل، ئه وه ی که له زستاندا ده چیترئ و له به هار یان له هاویندا په نیودی. **شتی:** بلاو، جوراوجور. په رییشان. زور، فره. **شتیتا:** پرتوبلاو، که رت و په رت. **شجاج:** (ش) شکاندنی سه ری یه کتر. **شجار:** ده گه ل یه ک شه پ و مقومقو کردن، ده مه قالی. **شجاج:** ئازا، نه ترس، به غیره ت، به جه رگ، جه رگ قایم، زاتدار، به زات، بویر، زه نه قدار، گه پناس، چاونه ترس، قادیق، قادیق، قه لاگر، ویرا، ویرۆک، وه ند، هه ویرا، جامیر، جوامیر، میرخاس، دل ستور، دلیر، عه گن، عه گیت، دلشیر، سه فدپ، به کار، وه کار، یه مان. **شجاجانه:** ئازانه، ئازایانه، بویرانه، نه ترسانه، که لانه، وه ندانه، وه ک که سانی نه ترس و به جه رگ.

شجاعت: نازایه‌تی، نازاتی، نازایی، نه‌ترسان، ویران، بویری، ویرایی، چاوسووری، چاونه‌ترسی، میرخاسی، زیخی، گه‌پناسی، هیور، هه‌ویزی، هه‌تره، هه‌تره‌ش، هه‌وتانایش، هه‌بیهیز، هه‌ناو، میزانی، نه‌تره، زه‌هله، وره، ورار، ورینگ، ورینگه، زات، زراو، زنده‌ک، زه‌هله، غیره‌ت، هیزی دل، تین و تاوی دل، قه‌وه‌تی دل.

شجم: سه‌رما، سه‌رما و سوئی که داره‌کان و شک بکا.

شجانیدن: ساردکردن (ه‌وه) ی شتی گه‌رم.

شجانیده: تووشی هه‌لامه‌ت بوو، سه‌رما‌بردوو، که‌سی یان شتی که به هوی سه‌رماوه بیهوش بووی.

شجره‌نامه: ره‌گه‌زمانه، بنه‌چه‌نامه، سیایی ناوی باب و باپیران.

شجلیز: سایقه، سه‌ه‌ند، جه‌به‌ره.

شجن: داخ، خه‌م، په‌زاره، لك، لق.

شجون: خه‌مباربوون، دلته‌نگ بوون.

شجیج: که‌سی که سه‌ری شکابی.

شجیدن: سه‌رما‌بوون، تووشی هه‌لامه‌ت بوون.

شجیده: پروانه: "سرمازده".

شجیع: پروانه: "شجاع".

شجاع: به‌غیل، قرنیس، رژد، چا‌چنۆک.

شجنه: دارۆغه. فه‌رماندار، فه‌رمانده‌ری له‌شکر. نگابان، پاسه‌وان. "شجنه شناس": که‌سی که ده‌گه‌ل دارۆغه له‌ته‌نجامدانی تاوانه‌کان دا هاوده‌سته.

شخاییدن: پرووشاندن، پرووکاندن، نازنین، پیاچه‌قاندن.

شخسار: زه‌وی ره‌ق و به‌که‌ندوکلۆ، به‌رده‌لان، شه‌هوان. لق / لکی دار.

شخش: کۆنه، پرتوکیاگ.

شخشانییدن: پروانه: "لغزانیدن".

شخشیدن: پروانه: "لغزیدن".

شخص: که‌س، تاک، مرۆف، زه‌لام. جه‌سته، له‌ش. "شخص اول": زه‌قترین که‌س، گرینگترین که‌س. "شخص ثالث": سیه‌م که‌س.

شخصاً: خۆی، خودی که‌س. "من شخصاً": من بۆخۆم.

شخصک: بووکه‌له، په‌یکه‌ر.

شخصی: که‌سه‌کی، که‌سیتی، که‌سانی، که‌سوکی، که‌سی، که‌سین، تاییه‌تی به‌بنیاده‌می، خۆی، سیویل، خه‌لکی ناسابی.

شخصیت (1): که‌سیتی، که‌سایه‌تی.

(2) زاتی هه‌ر تاکیک، خولق و خووی هه‌ر تاکیک، ره‌وشت و سفه‌ته باشه‌کانی که‌سیک، شه‌خسییه‌ت. نه‌کتر، هه‌ر کام له‌که‌سه‌کانی شانۆنامه، پیرسوناز.

شخصیت بخشی: دانی که‌سیتی مرۆ به‌شته‌کان و وینا‌کردنیان وه‌ک مرۆ.

شخصیت چن‌دگانه: بوونی دوو یان چه‌ند که‌سیتی جیا له‌که‌سیک دا که هه‌ر ده‌مه‌ی یه‌کێک له‌وه‌که‌سایه‌تی‌یان له‌ودا ده‌رده‌که‌وی.

شخصیت سازی: که‌سیتی په‌روه‌راندن.

شخصیت کلیشه‌ای: که‌سیتی کلیشه‌یی، که‌سیتی جه‌ندپانکراو.

شخصیت مثبت: نه‌وه‌ی له‌به‌ره‌مه‌میکی نه‌ده‌بی یان فیلم یان به‌ره‌می شانۆیی تاییه‌تمه‌ندی باش و جوانی هه‌یه.

شخصیت منفی: که‌سیتی خراپه/ناپه‌سند.

شخصیت نمایشی: که‌سیتی شانۆیی.

شخلیدن: پروانه: "شخولیدن".

شخم: شیو، شیف، شیف، شو، شۆم، شوو، جووت، گایار، کالیان، کیلان، زه‌وی. "شخم زدن/کردن": زه‌وی کیلان، جووت کاری، گایاری، خه‌ت دان، وه‌ردبیرین، گاسن له‌زه‌وی‌دان، شیف برین، شو‌بیرینی زه‌وی، شوم بریه‌ی. ژیرو‌بووکردن. "شخم زدن دو‌پاره": خه‌پراندن، وه‌رددانه‌وه، له‌جاری پتر کیلان و گاسن لی‌دان.

شخم زن: جۆتکار، جووتیار، جووتیر، جووت به‌نده، وه‌رژیر، بکیل.

شخن: (ش.خ) رووش، پرووشان، تیرۆچوون.

شخوند: پرووشاندن، پرووکاندن، کۆله‌وارکردن، زامدارکردن، به‌نینۆک هه‌لکه‌ندن.

شخوص (1): هه‌ستان، هه‌لاتنی نه‌ستیره.

(2) چاونه‌ترووکاندن.

شخولیدن (1): هه‌راکردن، نالاندن.

(2) فیکه‌لی‌دان، فیکه‌نه‌لی‌دان. (3) ژاکان، سیس بوون.

شخیدن: خلیسکان، ده‌رحه‌سین. ژاکان، شه‌مزان، چرچ هه‌لکه‌پان.

شخیص (1): باهو‌دار، زنتۆل، زه‌به‌لاح، زل.

(2) پیزدار، هیژا، مه‌زن.

شخیلیدن: پروانه: "شخولیدن".

شد (1): به‌ستن، شه‌ته‌کدان. (2) پاکردن، په‌لاماربردن. (3) هه‌لاتن/هاتنه‌بانی خۆر.

"شدالرحال": بریتی له‌سه‌فه‌ر، پیچانه‌وه‌ی باروینه‌ی سه‌فه‌ر. "شدالرحال کردن": سه‌فه‌رکردن، باری سه‌فه‌ر به‌ستن. "شد مخالف": گۆرانی هه‌ره‌مه‌کی و ناوازی ناخۆش. "شدهمه": شان و شکۆ، زۆر و هیژ. شیکردنه‌وه و پوونکردنه‌وه‌ی تیروته‌سه‌ل. "به‌شدهمه رفتن": بریتی له‌به‌نازوغه‌مزه‌رۆبیشن، خلنگین.

شدهمه (1): ترافیک. (2) هاتوچۆ.

شدهمدن: چوون و گه‌رانه‌وه. شیکردنه‌وه.

شدهمد/شدهماید: کۆی "شدهمه"، دژوارییه‌کان، سه‌ختییه‌کان.

شدات (1): توندی، سه‌ختی، خه‌ستی، خیرایی، کۆله‌کۆل، گوپوتین، توندی و تیزۆی، گوژم، ته‌نگوچه‌له‌مه و دژواری ژیان. (2) هیژ، وزه، توانایی. "شدات پیداکردن": توندتربوونه‌وه، زۆربوونی له‌پارده‌به‌ده‌ری شتی. "شدات داشتن": هیژه‌بوون، قه‌وه‌ت هه‌بوون، توندبوون. "شدت صوت": وزه‌ی ده‌نگی پاگواستراو له‌چرکه‌یه‌ک دا، توندی ده‌نگ. "شدت عمل": توندگرتن له‌به‌رپۆه‌بردنی کاریک دا، پیداکری. "شدت کردن":

توندبوونه وه. "به شدت": (1) به توندی، به هیزیان گوشاری زور. (2) به هول و ته قالای زور.

شدکیس: بروانه: "رنگین کمان".

شدگان: پی ششینیان، کوچکردوان، پویشتون.

شدنگاه: شوین و کاتی که له و دا شتی رووده دا. شوینی گه پانه وه.

شده بند: هه والتیر، نووچه گهان، میژوونوس.

شدید: توند، توندوتیز، سهخت، خهست، به هیز، پتهو، به تین، به کول، زور، چر.

شدیداً: به توندی، به سهختی.

شدید القوی: پرزور، فره به تاقهت و به هیز.

شدید اللحن: دهر برینی توند.

شدیده: میینه "شدید".

شر: (1) خرابه، نه وهی بیته هوی زیان و گهنده لی و ئازار. (2) زهره، زیان. (3) مایه ی ئازاری دیتران. "شر به پا کردن": ژانه سهر و ناره حه تی سازکردن. "شر خوابیدن": له ناوچوونی ئازاوه و فیتنه. "شر کردن": ژانه سهر و ناره حه تی سازکردن. "شروشور": به دغه پی و کاری سه گانه.

شراء: کرین و فروشتن.

شراب: (1) خواردنه وه. (2) مهی، باده، شه پاب. "شراب انداختن": شه پاب سازکردن. "شراب پیمودن": شه پاب دان. "شراب کردن": شه پاب دروست کردن. "شراب کشیدن":

شه پاب خواردنه وه. "در شراب آمدن": گه پاندنی شه پاب و دانی به مه خوره کان.

شراب باره: که سیک که مه ی زور ده خواته وه.

شرابخور: مه یخور، شه پابخور، مه ی په رست.

شرابزده: که سی که شه پابی زوری خوارد بیته وه و ئیتیر ئیشتیای ئی نه بی، مه ی زده.

شرابی: مه ی فروش، شه پاب فروش.

شرار: (ش) بروانه: "شراره".

شرارت: (1) شه پارژی، شه په نگیزی، به دکاری و ئازاوه گیزی. (2) فیتنه و ئازاوه. (3) نیاز خراب، نییهت خراب. (4) بروانه: "شراره".

شراره: ئاورنگ، ئاورینگ، بریسک، کریسک، کریسکه، چوریسک، قریسک، پزیسک، پرشنگ، فه ژهن، پریشکه ی ئاگر، نهختووکه ئاگرک.

شراره پراگندن: ئاورنگدان، بریقه دان، پزیسک دان، کریسکه دان، بریسکان، بروسکین، ورشه دان.

شراست: به دخویی، به دخولقی، تووره و توسنی.

شرشر: ته وای له ش، سه راپای نه نام.

شراع: (1) باده وان. (2) خیهت، چادر. (3) به سیهر، سه یقان. "شراع کشیدن": باده وان هه لدان و ناماده ی بزواتن بوون. خیهت یان سایه وان لیدان.

شرافت: (1) به شه په ف بوون. (2) گه وره و پایه به رز بوون. (3) مه زناهی، گه وره بی، پایه به رزی.

شرافتمند: به شه په ف، ریزدار و هیژا، په سه ن و به چه دار.

شراکت: شه ریکایه تی، هاویه شعی، شه ریکی، هه ف پیشکی. "شراکت داشتن": بوونه هاویه ش.

شرانگیزی: پیا هه لپژان، شه پی فروشتن و گه پتی هه لاندن.

شرایط: کوی "شرط"، هه لومه رجه کان، بارودوخه کان.

شرایع: کوی "شریعت".

شرایین: خوین به ره کان، نه وه ده مارانه ی خوین له دلوه بئ ندامه کانی تری له ش ده بن.

شرب: (ش) خواردنه وه، نوشین. "شرب مداوم": مه ی خواردنه وهی دايم. "شرب الیهود": بریتی له مه ی خواردنه وه به نهینی.

شرقی: ژنی شپریو که کاره کانی به ناریکو پیکی و سه رسه ری نه نجام بدا. په یته پیتا، لیکدالیکدا.

شرح: (ش) (1) کۆکردنه وه. (2) تیکه ل کردن. (3) تایفه، گروپ. (4) چه شن، جور. (5) ئاوه رپۆ، په هه ند.

شرعی: هه وای گه رمی تیکه ل به شیی زور.

شرح: (1) هه راوکردن، ئاوه له کردن، به ره فره کردن. (2) شه یکردنه وه،

شروقه کردن، لیکدانه وه، باسیاری. "شرح حال": بیوگرافی، به سه رهات نووسی. "شرح صدر": (1) بروانه: "سه صدر". (2) توانایی وه رگرتنی هه قیقه ته کان. "شرح کشاف": پوونکردنه وه و شیکردنه وهی تیروته سه لی شتی که به ورده کاییه وه. "شرح مبسوط": راپورت و پوونکردنه وهی تیروته سه ل له شتی. "شرح مبسط": شیکردنه وهی بابه تی به ته وای و تیروته سه لی. "شرح و تفسیر": راقه، پاژه، راه، شیکردنه وهی واتا، واتا شیکردنه وه. "به شرح": به تیروته سه لی، به دوور و دریژی.

شرحه: لهت، که رت.

شرحه شرحه: شه قارشه قار، لهت لهت، کوت کوت، دابه ش دابه ش، پارچه پارچه، خارخار.

شرحه نویسی: سکالای به ژان.

شرح: (ش) (1) بنج و بناوان. (2) هه په تی لاینتی، سه رهتای هه ر کاری. وینه و هاوتا.

شردمه: کۆمه لیک کی که م له خه لک، به شیکی که م له شتی.

شرر: بروانه: "شراره". "شرربار": (1) نه وهی له پریشکی ئاوره وه داده بارئ. (2) تووره، بق هه ستان.

شرزه: (1) ئازری، تووره، به قه وهت، له هیژت، سه فه تی شیرو پلینگ که له قه لسی و تووره بی زور دا دیانی چپرده کاته وه. (2) ئازا، بویر.

شرس: (ش.ن) به دخوی، به دخولقی.
شرشر: چۆرچۆر، دەنگی پژانی ئاو له بلند هوه.
شرط: (ش.ن) 1) نیشان، نیشانه. 2) سه ره تاي هه ر شتی. 3) ئاوه پۆی چووكه. 4) خه لكانی په ست و نزم. 5) سه رۆك و گه وهی قه وم.
شرط: (ش) گریو، گرو، مه رج، شه رت، هۆی. "شرط كافی": (لۆژیک) دۆخی كه هه ركات بوونی هه بی پووداوی پووده دا یان شتی دیته ئاراهه. "شرط لازم": دۆخی كه له نه بوونی ئه و دا پووداوی دیاریكراو ناتوانی پوودا یان شتیك نایه ته ئاراهه. "شرط نگاه داشتن": پایه ندبوون به مه رج. "شرط بیع": قه رارمه دار. "به شرط": به مه رج، مه رجدار. به شیایوی. "به شرط چاقو": به مه رجی چه قۆ.
شرط بستن: گریوکردن، گروکردن، مه رج دانان، مه رج به ستن، هۆیاندن.
شرط بنه دی: له سه رگریو، گریوکردن، گروکردن، مه رج به ستن، شه رت كردن، میچلگه.
شرط نامه: په یماننامه.
شرطه: 1) ئه وهی بییته مه رج، مه رج و په یمان. 2) پاسه وان. "باد شرطه": بای سازگار، بایه ك كه بۆ لیخوړینی پا پۆر له باره.
شرطی شدن: ده ركه وتنی حاله تیکی

ده روونی له گیانداردا كه به و هۆیه وه له به رامبه ر كداریکی دیاریكراودا دژكرده وه له خۆی نیشان ده دا. مه رجدار به مه رجی بوون.
شرطیه: به مه رج، مه رجاوی، به شه رت.
شرع: 1) شه رع، پێوشوینی ئایینی، یاسای ئیسلام. 2) ده سپیكردن. "شرع انور": ئایینی ئیسلام. "شرع پیوستن دركاری": ده سپیكردنی ئه و كاره. "شرع كردن": ده سپیكردن. "شرع و عرف": ئه وهی له ئایین و نه ریت دا باوه.
شرعاً: به پێی شه رع.
شرعی: شه رع، یاسایی، ئه وهی كه ده گه ل بنه ماکانی شه رع بگوجی.
شرعیات: زانست و حوكمه ئایینی یه كان.
شرف: (ش.ن) شه رپه ف، غیره ت، ئابروو، ناموس. گه وره بی، مه زناهی، پایه به رزی.
"شرف حضور یافتن": شانازی چوونه دیاری كه سێکی گه وره و به رپێز په یاكردن. "شرف دادن": سه ره به رزكردن. "شرف صدور یافتن": ده رچوونی بپیار و نامه و شتی وا. "شرف كردن": شانازی (پێوه) كردن. "شرف نزول ارزانی داشتن": هاتن. "به شرف عرض كسی رساندن": به ئاگاداری ئه و گه یاندن.
شرفاء: (ش.ن) كۆی "شریف".
شرفیاب: كه سی كه به خزمه ت كه سیکی گه وره و به رپێز بگا.
شرفیابی: به خزمه ت گه یشتن.

شرق: (ش.ن) شه قه، دهنگی ویکه وتنی دوو شت به تایبه تی دوو ده ست. "شرق دست": بریتی له زه حمه ت، هه ول.
شرق: (ش) 1) هه لاتنی خۆر، شوینی خۆرکه وتن. 2) پۆژه له لات خۆر ه له لات. 3) ولاتانی ئاسیایی. "شرق ادنی": بپوانه: "خاور نزدیک". "شرق اقصی": بپوانه: "خاور دور". "شرق اوسط": بپوانه: "خاورمیانه". "شرق و غرب": سه رانه سی جیهان، ته واوی دنیا.
شرق شناختی: پۆژه له لات ناسانه.
شرق شناس: پۆژه له لاتناس، خۆر ه له لاتناس.
شرقی: 1) پۆژه له لات، خۆر ه له لات. 2) خه لکی خۆر ه له لات یان ئاسیا.
شرك: هاوبه ش، هاو پشك، شه ريك. چه نخوایی (هاوه ل بۆ خوا په یا كردن).
شركا: كۆی "شريك".
شركت: 1) بوونه هاوبه ش، هاوبه شی، هه قبه شی، بوونه هاو پشك، بوونه شه ريك، شه ريكایه تی، به شداری كردن. 2) به شگه، به شدارگه، شه ريكه، شه ركه ت، كۆمپانیا.
"به شركت": به هاوبه شی.
شركت تجارتي: شه ريكه، كۆمپانیای بازرگانی، بنكه ی هاوبه شی له بازرگانیدا.
شركت جستن: به شداری كردن. هاوه ل بۆ خوا قایل بوون.
شركت دادن: به شداری پێكردن.
شركت داشتن: به شداری كردن، هاوبه شی.
شركت سهامی: كارجف، داموده زگای

هاوبه شی له بازرگانی دا.
شركت نامه: پێپه وی شه ريكه.
شركت واحد: كۆمپانیایه ك كه ته نیا ئه رکیکی تایبه تی پاده په پێنی.
شرم: 1) چاوه روو، چاوپوو، هه یا، فه یت، فه دی، شه رم. 2) كه نداو، لاوچ. 3) كۆئه ندامی جووت بوون.
شرم آلود: شه رمۆ، شه رمن، شه رمه زار.
شرم آلودگی: شه رمنی، حاله ت و چۆنیه تی "شرم آلود".
شرم آور: 1) شه رم هین، شه رم هینه ر. 2) ناحه ز، دزیو.
شرمجا: بپوانه: "شرمگاه".
شرم زد/شرم زده: شه رمه زار، ته ریق، فه یتكار.
شرمسار: ته ریق، ته ریق، شه رمه زار، سه رشۆر، چاوشۆر، گوی شۆر، گۆه شۆر، پووژه رد، پووچار، سه روهار، خه جاله ت، درى به رده، شه رم گرتوو، به شه رم داكه وتوو. "بسیار شرمسار": گبر، زۆر ته ریق، سووره له گه راو.
شرمساری: سه رشۆری، شه رمه زاری، چاوشۆری، ته ریقی، فه دیكاری، گبریتی، خه جاله تی، خه جاله تباری، هه یاچوون.
شرم كردن: چاوپێه لته هاتن، شه رم كردن، شه رم لێكردن، رووكردن، پووگرتن، فه دی كردن، خه جاله تی كێشان.
شرمگاه: شه رمگا، كۆئه ندامی سیكس، ناوگه لی ژن و پیاو. تووكه به ر.

شرمگن/شرمگین: 1) شه رمۆ، شه رمن، شه رمین، به حه یا. 2) شه رمه زار، شه رمه نده، ته ریق، فهیتکار.

شرمگینی: شه رمنی، شه رمدار، شه رمه زاری، شه رمه نده یی.

شرمناک: شه رمه زار، شه رمه نده، ته ریق.

شرمندگی: خیت، پوزمه ردی، شه رمه زاری، مل شوپی، خه جاله تی، ته ریقی.

شرمنده: شه رمه زار، ته ریق، ته ریق، خه جاله ت، فهیت کار، فه دیکار، چاقشورپ، چاوشورپ، چاوبه ره ژیر، پوزمه، پوزمه رد، سه رشکه ستی، قوتۆ.

شرمنده شدن: ته ریق بوونه وه، ته ریق بوونه وه، به شه رم دا که وتن، شه رمه زاری بوون، به ته که وتن، خه جاله ت بوون.

شرمنده: 1) شپړپو، ئالۆز و شپړزه. 2) کۆنه، شړۆل، له ت و کوت، له تار.

شرنگ: سه م، ژهر، هه رشتیکی تال.

شرنگ آور: کوشنده، کوژهر.

شروع: کۆی "شرح".

شروود: (ش.ر) په وینه وه، سه له مینه وه، ترسان و هه لاتن، هه وتی.

شروود: گونجر، تووش، توخس، توورپ، جینگن، به دغه پ، ناخار، شه په لایسین.

شروط: کۆی "شرط".

شروع: 1) ده سپیکردن. 2) سه ره تا، ده سپیک.

شروق: خۆرکه وتن، تاوه لاتن.

شست و شوی: کرده ی شووشتنی شتی.

شست و شوی مغزی دادن: میشک شۆردنه وه.

شسته: 1) شۆردراو، شۆراو، شۆریاو، شۆریاگ، شتراو، شوتراو، شتوو، شردوو، به ئاو خاوینه وه کراو. 2) پاک، خاوین. 3) به بی نیگه رانی و په شیوی. "شسته و رفته": 1) پاک و خاوین. 2) پیکوپیک و خاوین. 3) به په وانی و پوونی.

شش: (ش.س) جهرگی سپی، سپیه لاک، سپیه لاک، سپیه لک، سه په لیک، شمش، شیشار، ئەندامی هه ناسه دان له له شدا.

شش کسی حال آمدن: چێژبردن له و.

شش پستان: (ش.پ) ژنی که مه مکه کانی نهرم و زل بی، ژنی پیر.

شش تا: زۆر توند.

شش جهت: 1) شه ش لا، شه ش ئالی، شه شه ره (چه پ، راست، سه ر، ژیر، پیش، پاش). 2) گشت جیهان.

شش دانگ: 1) شه ش دانگ، تیکرای ملک. 2) ته و او، گشت. 3) به ته و او. 4) به بی که موکورتی.

ششدرفتنا: بریی له دنیا.

شش دره: شوینی مه ترسیدار.

شش روزن: بریتی له دنیا.

شش سری: زیری بی خه وش.

شش سو: بپوانه: "شش جهت". "شش سوی عالم": باکوور. باشوور. خۆره لات. خۆراو. سه ر. ژیر.

شش ضلعی: شه ش گۆشه، شه ش پالوو، خه تی که له شه ش جیوه شکابی و سه ری ویک که وتی.

ششک زدن: مردنی کورپه له یه که له شه شه مین شه وی له دایک بوونی دا.

شش ماهه: شه ش مانگه. "شش ماهه به دنیا آمدن": که م چیکه لدا نه و بزۆز بوون.

شش میخه: پته و، قایم.

شش حاج: 1) بی شه رم، پووداما لیاگ. 2) له زاراوه ی سۆفیاندان: که سی که قسه ی به پواله ت پیچه وانی شه رع بلای وه "انالحق" ی مه نسووری حه لاج.

ششجیات: قسه ی بی مانا و پووج، قسه ی هه له ت و پله تی ده رویشانه.

ششطر: پاژ، له ت، که رت، نیو، نیوه.

ششطا: 1) له ئەندازه و سنوور تیچه پانندن، له پاده ده رچوون، دوورکه وتنه وه له هه ق. 2) زولم و ستمی زۆر.

ششعار: 1) دروشم. 2) هیما، نیشانه. "ششعار دادن/ششعار سردادن": دروشم دان.

ششاعر: باو، دابونه ریت، ریوشوین.

ششعاع: تیشکی خۆر، تیریز، تیرۆز، لیزگ.

"ششعاع دایره": نیو ژی، نیوه تیره. "ششعاع ساقا": تیشکی که وتوو، تیشکی لیدهر.

"ششعاع منعکس": تیشکی دراوه، تیشکی په ته وه بوو. "ششعاع منکسر": تیشکی شکاوه.

ششعاب: (ش.ع) کۆی "شعبه".

ششعبده: چاوبه ستی، که له کبازی، فیلبازی.

"ششعبده باز": چاوبه ست، ته په ده ست. فیله زان، که له کباز.

شروور: قسه ی قۆر و بی مانا، هه لیت پلایت، حه لله ق مه لله ق.

شره: (ش.ر) 1) چاوجنۆکی، چاوبرسی، پزدی، به ئیره یی. 2) هۆگری زۆر.

شریان: خوینبه ر، په هی خون.

شریب: هه ر تراویک که بۆ خواردنه وه بی.

شریدن: سه رونخوون بوون و پزانی ئاو یان شتیکی دی له سه ره وه بۆ خواری، په وان بوون.

شریطه: 1) مه رج و په یمان. 2) ئەنجامی کار، ئاکام.

شریعت: 1) شه ریعت، ئایینی که پیغه مبه ره کان هیناویانه. 2) شیوه.

"شریعت ورزیدن": به دین بوون، دینداربوون.

شریفا: به شه په رف، مه زن، گرس، پایه به رز.

شریک: هاوبه ش، هاویشک، هه قیشک، هه مپشک، هه قبه ش، هاوچار، هه قبه هر، هه قبه حر، هه قدار، شه ریک.

شریک دزد: دایکه دزه، دزده سه ک، دزه که، ده سته دز، ده سته ک دز، ده سکس.

شستگانی: بناغه، بناخه، بنیات.

شست گیر: تیرهاویژ.

شستن: 1) شۆردن، شۆرین، شۆران، شۆریان، شتن، شردن، شووتن، ششتن، شووشتن. 2) له ناو بردن، سه پینه وه.

3) پاک کردنه وه، خاوین کردنه وه. "شستن جیوباتا": شۆردنه وه، شۆرینه وه، شتنه وه، شردنه وه.

شعبه: لوق، پهل، چل. تايغه، دسته، كۆمهلى.

شعر: ههلبهست، هل بهست، هۆنه، هۆنراوه، نهوشه، شپير، بهرانبهري پهخشان. "شعرآزاد": شيعرى ئازاد، شيعرى سىپى. "شعراعرافى": شيعرى دانيانان. "شعر بىندتبانى": شيعرى رەق و تەق. "شعرى قافيه": شيعرى بەتال (لە سەرۆ). "شعرتبەيدى": شيعرى تاراوگە. "شعرخالص": شيعرى خاوين، شيعرى پاراوان. "شعرداستانى": شيعرى گىرانەوهيى. "شعر عينى/انضمامى": شيعرى بەرھەست. "شعر غنابى(بزمى)": شيعرى كە دەربىر حالەتى سۆزدارى بەتايبەت ئەوينە. "شعرمدح": دولگە، ههلبهستى دلخۆشكەرە. "شعرناخالص": شيعرى ناخاوين. "شعرنو": شيعرى نوى. "شعرهجايى(سيلابى)": شيعرى بېرگەيى. "يك قطعە شعر": نهوشەك، پارچەپەك لە شپير.

شعراء: كۆي "شاعر".

شعرسرودن: شپير هۆنينەوه، شپيروتن، شەفانە.

شعف: خۆشى، شاگەشكەيى، دلخۆشى، خۆشحال بوون، شادمانى، شەيدابوون، ئەوين و شەيدايى.

شعله: بلپسە، بلپزە، كلپە، گرپ، گرپاگر، گل.

شعله انگيختن: هەلايساندنى ناگر.

شعله زدن (كشيدن): بلپسەسەندن، كلپەسەندن.

شعلهور: بلپسەدار، كلپەسەندوو، داگرىساو، گرپتپەريوو، گرپرتوو.

"شعلهورشدن": گرپان، گرپرتن، گرپتپەريوون، گرپداربوون، هەلبوونى ئاگر، بلپسەداربوون، بلپسەسەندن، كلپەسەندن، كلپەکردن، داگرسيان، ئايسان، گەشانەوه، تەيسين، سنجران.

شعواء: بلاو، پېرژوبلاو، پەرتەوازه. "غارت شعواء": تالانى پېرژوبلاو و بەردەوام.

شعور: (1) هەست. (2) پيزانين، هەست كردن، هەساندن. (3) ئاوهز، ئەقل، فەرھەنگ، هۆش. (4) ناگايى، زانيارى.

"شعورداشتن": بەرھەمەندبوون لە "شعور". ئاوهز هەبوون.

شغار: (1) پادان و دەركردنى كەسيك لە شارهكەى خۆى. (2) ژن بە ژن.

شغال: كەسى كە كارى زۆرى هەيه، زۆر سەرقال.

شغال مرگى(مردگى): خۆ لە مردن دان، يان خۆ بە زولم ليكراو نيشاندان.

شغب: (ش.غ) فيتنه و ئاژاوه، ئاژاوهگيرى، گيرەشپوئىنى. هاتواوار.

شغف: (ش.غ) بالاترين پلەى ئەوين و دلدارى، شەيدايى.

شغل: (1) كار، پيشە، شوول، سەرقالى. (2) پيشهاتى خراب، ژانەسەر، گرفتارى.

شغم: بېوانە: "حريص".

شفا: خۆشبوونەوه، چاك بوونەوه.

"شفا بخش": چاككەرەوه، خۆشكەرەوه.

پزىشكى كە نەخۆش چاك بکاتەوه.

دەوائى كە نەخۆشپەيه كە برەتينيى.

"شفا بخشيدن(دادن): خۆشەوکردن، خۆشەوکردن، دەش كەردش. "شفاياقتن": چاكبوونەوه، چابوون، چابوونەوه، چاك بوونەوه، خۆشەووبوون، خۆشبوون، خۆشبوونەوه، خاسەووبوون، ساغبوونەوه، چارەسەريوون، پاس بوونەوه.

شفاخانه: نەخۆشخانه، خەستەخانه.

شفادارو: دەواى چاككەرەوه، دەواى يەكايويەك، ژارپ، ژارپەر.

شفاعت: تەكا، وەپاران، پارانەوه بۆ كەسيك، ئەرجوو، پەجا، ديلەك.

شفاعتگر: تەكاكار، پارپەرەوه.

شفا ف: (1) پووتەك، پوون، پووناك، ديار، هەرشتيكى تەك و ناسك كە لە پشنتى يەوه شتەكانى دى ديار بن وەك شووشە. (2) بەبى لپلى و ئالوزى، پوون، ئاشكرا. (3) بېوانە: "درخشان".

شفا سازى: پوونكارى، لابرندى تەمومژ و لپلى، تيشك خستەسەر.

شفاه: كۆي "شفه"، لپوهكان.

شفاهى: وەزار، (سەرزارەكى، بەزارگوتن، دەفكى، لەبزی، زمانى، پاسپىرى بە دەم، بەقسەى پووبەپوو.

شفاييت: پوونى. پوونبىزى.

شفت: (ش) قەبە، گەرە، بەكەندوكلى.

شفتالوزدن: بريتى لە ماچکردن، رامووسين.

شفع: جووت.

شفعاء: كۆي "شفيح".

شفيق: (1) سوورى ئاسۆ كاتى خۆراوايوون. (2) پۆز. (3) دلۆزانى، بەزەيى. (4) ترس، خۆف.

شفيقت: بەزەيى، بزى، دلۆقانى، دلۆسۆزى، دلنەرمى.

شفيك: بىهونەر، نەزان، تينەگەيشتوو.

شفيوده: حەوتوو.

شفيوق: دلۆزان، خاوهن بەزەيى.

شفيح: تەكاكار، تەكاكەر، پەجاكەر، پارپەرەوه، ديلەكچى، مەهدەرچى. "شفيح آوردن(کردن، گرتن) كسى را": بە ديلەك هەلبەزاردنى ئەو، كردنە نيونجيكەر. "شفيح شدن": داواى لپبوردن و بەخشين بۆ كەسيك.

شفيف: هەرشتيكى تەك و ناسك. باى سارد، تەوژمى سەرما.

شفيق: دلۆسۆز، هەقسۆز، دلۆقان، خاوهن بەزەيى.

شقى: (ش) (1) نيوهى لەش، لايەكى لەش، نيوهى شتى. (2) ئالى.

شقى: (ش) (1) قليش، تليش، درز. (2) قەلەشاندن، تليشاندن، دادپين، دراندن. (3) بلاوهپيكردن.

شققاء: بەدبەختى، دژوارى و تەنگوچەلەمە.

شقاقت: قسه‌ی په‌وان و پاراو.

شفاق: (1) دژایه‌تیکردن، دوزمانیاه‌تیکردن. (2) ناکوکی، دووبه‌ره‌کی. (3) جیابوونه‌وه. (4) درز، قه‌لشت.

شقاوت: به‌دبه‌ختی، پیچه‌وانه‌ی خو‌شبه‌ختی. دل‌په‌قی، بی‌به‌زه‌یی.

شقه‌کردن: (ش.ق) دووله‌تکردنی که‌سیّ یان شتی له درژیداد.

شقی: به‌دبه‌خت، به‌خت په‌ش، چاره‌په‌ش، کوئول.

شقیق: (1) نیوه‌ی شتی. (2) برا.

شقیقه: (1) ژانی لایه‌کی سه‌ر. (2) شیشنگ، شه‌قه، نیوه‌ی توئیل و سه‌ر. (3) خوشک.

شک: خه‌لیله، شک، گومان، دوودلی، رویژ. **"شک‌داشتن":** دوودل‌بوون، دپدوونگ بوون. **"شک‌کردن(آوردن، بردن):"** شک‌کردن، گومان بردن. **"شک‌کرده":** به‌شک، به‌گومان.

"شک‌گرایي": شکخوازی، گومان‌گریتی. **"به‌شک افتادن":** که‌وتنه‌گومانه‌وه، گومان بردن. **"به‌شک انداختن":** خستنه‌گومانه‌وه، تووشی گومان کردن.

شکار: پاو، پاق، نیچر، شژ، سه‌ی، سه‌یده، نه‌و گیانله‌به‌ره‌ی له‌پاو دا ده‌گیری. وه‌ده‌ست خستنی شتی له‌کاتی ناسک و له‌باردا. **"شکارگروهي":** پاوشکار، پاوشکار. **"شکاری":** (1) نه‌وه‌ی بۆ پاو به‌کار ده‌بری وه‌ک تفه‌نگی تاییه‌ت به‌پاوکردن، له‌بار بۆ پاوکردن. (2) سه‌گی پاوکه‌ر.

شکارافکن: فرز و چالاک له‌پاوکردن دا. نه‌وه‌ی نازه‌لی به‌تیر به‌نگیوی و به‌

زه‌وی‌دا بدا.

شکارچی: پاوکه‌ر، پاویار، پاوچی، پاقه‌قان، پاقیار، پاقکار، پاق‌پو، سه‌یقان، سه‌یده‌وان، نیچرکار، نیچروان، نیچرفان. **"کمین شکارچی":** سیپه، شارکه، چه‌شارکه، په‌به‌ت.

شکارستان: بروانه: **"شکارگاه"**.

شکارگاه: پاوکه، پاقه، نیچرگا، جی‌پاو.

شکارگر: بروانه: **"شکارچی"**.

شکاریدن: پاوکردن، پاق‌کردن.

شکاف: درز، که‌لین، قه‌لش، قه‌لشت، قه‌لش، قه‌لش، قه‌لشت، قلیش، قلاش، تلش، شه‌قتره‌ک، په‌خنه. دووبه‌ره‌کی، دووده‌سته‌یی. **"شکاف افتادن":** دووبه‌ره‌کی و ناکوکی تیکه‌وتن. **"شکاف زمین":** خومخوړک، قه‌لشتی زه‌وی.

شکافاندن: دراندن، تلشاندن، داتلیشان، قه‌لشاندن.

شکاف برداشتن(خوردن): قه‌لشان، قه‌لش بردن، تلشاندن، وه‌بیایش، بۆ مانای زیاتر بروانه: **"ترک برداشتن"**.

شکافت: کرده‌ی داتلیشان.

شکافتگی: دپاوی، دپاوی، هه‌لدپاوی، هه‌ل تلشپاوی، داتلیشاوی.

شکافتن: (1) درژیدان، درژی بردن، تلشاندن، داتلیشان، داتلیشیان، داتلیشان، تلش تیر بردن، تلشاندن، تلشیان، داتلیشان، هه‌ل تلشاندن، شه‌ق

شکاونه/شکاونده: کۆله‌ر، زه‌وی ده‌ره‌وه. **"گور شکاونه":** که‌سی که‌گۆپی مردوو هه‌لیکه‌نی، کفن‌دن.

شکاویدن: هه‌لدانه‌وه‌ی زه‌وی، هه‌لگۆلین، کۆلینه‌وه، توئینه‌وه.

شکایات: کۆی "شکایت".

شکایت: سکالا، گازنده، گله‌یی، دادبرنده‌به‌ر، شکات، شکایه‌ت. **"شکایت آوردن":** ده‌رپینی نارپه‌زایه‌تی له‌که‌سی یان شتی. **"شکایت ابتدایی":** سکالا، شکایه‌تنامه.

شکایت گستر: نه‌وه‌ی سکالا به‌ریته‌لای هه‌موو که‌سیک، سکالاپیشه.

شکر: (ش) سوپاس، ستایش.

شکرافشان/شکرفشان: (ش.ک) ده‌ق خوش، قسه‌شیرین، پاویژ خوش، گفت و لفت خوش.

شکران: (ش) سپاس کردن، منه‌ت خواری. **شکراندا:** (ش.ک) تیکه‌ل به‌شه‌کر.

شکرانداختن: (ش.ک. آ.ت) پیراندن و به‌خشینه‌وه‌ی شه‌کر به‌نیشانه‌ی شادی.

شکرانه: (ش) قسه‌یه‌ک که‌وه‌ک شوکرانه‌بژیری ده‌وتیری. وه‌ک شوکرانه‌بژیری.

شکرپار: (ش.ک) (1) نه‌وه‌ی قهند دروست ده‌کا. (2) شیرین. (3) خوش، سازگار.

(4) قسه‌خوش، خوش‌ویژ.

شکرچش: (ش.ک) بریتی له‌شتی شیرین که‌بۆ نمونه‌بیچژن.

شکرچین: (ش.ک) شه‌کرخوړ.

بردن، داتلیشان، قه‌لشاندن، قلیشان، قلاشتن، قه‌لاشتن، قه‌لاشدن، قه‌لشتن، قلیشان، قلیشان، که‌لاشتن، که‌لاشتن، شه‌ق بردن، دراندن، بشکافتن، هه‌ل پشکوئن، هه‌ل تره‌کان، هه‌ل تره‌کیان، هه‌لوه‌شانی جی ته‌قه‌ل، وه‌رته‌گه‌نه، وه‌که‌ردش. (2) شیکردنه‌وه‌ی باب‌تیک و پوونکردنه‌وه‌ی ورده‌کاربییه‌کانی یان لیلی و ناپوونییه‌کانی. (3) خراوکردن. (4) له‌دایک‌بوون، هاتنه‌دی. (5) پی‌شیلکردن. (6) جیابوونه‌وه، که‌رتبوون. (7) پشکوئن، گه‌شانه‌وه. (8) وه‌ده‌ست هاتن.

شکافته: داتلیشاو، داتلیشیاگ، تلشپاو، داتلیشاو، هه‌ل قلیشاو، قه‌لشاو، درزتیگه‌وتوو، که‌فته، دپاو.

شکاف دادن: بروانه: **"شکافتن"**.

شکاف شدن (کردن): درزتیگه‌وتن، تلشبردن، داتلیشان، قه‌لشان، قلیشان، قلیشانه‌وه، له‌به‌ریه‌کچوون.

شکافنده: درزپیدهر، داتلیشین، که‌لین تیخه‌ر، پیدزکه‌که‌ر.

شکافه‌زن: ژه‌نیار.

شکافییدن: (1) بروانه: **"شکافتن (1)"**. (2) بروانه: **"شکافته‌شدن"**.

شکاک: به‌گومان، خاوه‌ن گومان، دوودلی. **شکاندن:** شکاندن، وردکردن.

شک اندیشی: دوودل‌بوون، دپدوونگ بوون.

شکرخا: (1) شه کرخۆر. (2) شیرین، سازگار. (3) قسه خووش، پاوێژخۆش.

شکرخنده: (ش.ك) بزهی به خووشی، زهرده خه نه، شه کرخه نه، شه کرخه نه.

شکرخواب: (ش.ك) خه وی خووش و شیرین، خه وی به ره به یانی.

شکرخوار: (ش.ك) (1) شه کرخۆر. (2) قسه خووش، پاوێژخۆش.

شکر خوردن: (ش.ك) غه له ت کردن، گوو خواردن.

شکر دار: (ش) زۆر شوکرانه بژێر.

شکر دن: (ش.ك.د) (1) پاوکردن. (2) تیک شکاندن و وردکردنی دوژمن. (3) شکاندن. (4) کوشتن. (5) له ناو بردن. "شکرده": پاوکراو و تیک شکیتراو.

شکر ریز: (1) که سی که نوقل و نه بات له شه کرچی ده کا. (2) گفت و لفت شیرین، پاوێژخۆش. (3) قسه شیرین و ده ماوه ر. (4) بریتی له لیوی دلبهر. (5) کۆپی شادی، زه ماوه نند.

شکر سخن: پروانه: "شیرین سخن".

شکر شکستن: (ش.ك) زۆر شیرین و خووش قسه کردن، قسه وی خووش کردن.

شکر شکن: (1) شه کرخۆر. (2) بریتی له قسه شیرین، گفت و لفت خووش.

شکر فیلدن: خلیسکان، رت بردن و که وتن، ساتمه بردن.

شکرک: (1) هه رشتیکی وه ک شه کر، شه کر ئاسا. (2) وه ک شه کر شیرین.

شکرگزار: شوکرانه بژێر، شوکرخوان،

شکست دادن: تیشکاندن، تیک شکاندن، شکست دان، شکست پیدان، به زانندن، به زانن، کۆل پیدان.

شکست کردن: سووک کردن.

شکستگی: (1) شکاوی، وردبوون. (2) پهنجیان و داماوی. (3) پروانه: "لکنت". (4) دۆل، هه ل دیر. "بهبه شوکستگی": گرتنه وه، هاتنه وه جیی شکاوی.

شکستن: (1) شکاندن، شکانن، شکیناندن، شهکه ناندن، شکان، شکیان، ورد و له ت کردن، له ت بوون، داقولین، هه رستین، (شکستن تخمه) ترووکان، ترووکاندن. (2) پێشیلکردن (قانون را شکست). (3) دابه زانندن، هینانه خواری. (4) تیک شکاندن، شکست پیدان. (5) سووک کردن، که م کردنه وه وی نرخ و پیزی که سیکیان شتیک. (6) به کوتایی گه یشتن، کوتایی هاتن. (7) بران. (8) پروانه: "گسستن". (9) پاوکردن، کوشتن. "شکستن سخن کسی": قسه شکاندن، به قسه نه کردن، تکانه گرتن. "دوباره شکستن": شکانه وه، شکیان وه، دووباره شکاندن.

شکست ناپذیر: له شکان نه هاتوو.

شکستنی: شکستۆک، له شکان نزیک، که لویه لی که له وانه یه بشکی.

شکست و هکست: شکاوی، پێچاوپێچ.

شکسته: شکاوی، شکیاگ، شهکهستی، له تبوو، وردبوو. (2) پهنجاو، دلشکاو. (3) که وانه یی. (4) پروانه: "ناقص".

(5) تیکشکاو، به زیو. (6) خاکه پا، خوونه گر. (7) داماو، حال په ریشان. (8) ویران بوو، کاول بوو. (9) په ریشان، بلاو. (10) سککه ی که م نرخ. (11) ئه ویندار، ئاشق. (12) له ناوچوو. "شکسته (و) بسته": پرتوکیاو و کارکردوو. خراو، ویران. ناجیگیر، ناپایه دار. په نجاو، خه مبار. ناته واو، که موکوورپیدار. په شیو، په ریشان.

شکسته بال: (1) بال شکاوی. (2) بریتی له داماو و په ریشان.

شکسته بند: ئیسک گره وه، هه لبه س، ههستی گره ک، که سی شکاوی ده به ستیتته وه.

شکسته بندی: ئیسک گرتنه وه، ههستی گرتن، هه لبه ستنه وه، کاری ئیسک گره وه. "ئورتوپیدی".

شکسته حال: حال په ریشان، بی که یف، به دبه خت، ده س ته نگ.

شکسته خاطر: خه مبار، دلته نگ، زین، ناره حه ت.

شکسته دل: دلشکاو، ئازاردراو، ئازار چه شتوو، پهنجیاو، زیزبوو.

شکسته رنگ: په نگ په پیو، په نگ بزپکاو، په نگ زه رد.

شکسته زمان: زمان شکاوی، زمان له گۆ چوو، لاله په ته، تور، زمان پسک، زمان به گری، زوان به گیر، زمان فس.

شکسته نام: به دنیو، ناوژپاو، خه نزار، ئابروونه ماو.

شکسته نفسی: خاکه پایی، خۆشکینیی، خاکیتیی، خۆ به کهم زانین.

شکفاندن: (1) پشکوتنی خونچهی گول. (2) رواندنی گیا. (3) شاد و خۆشحال کردن.

شکفتگی: گه شانوه، بوژانوه، کرانه وهی لیوه کان کاتی پیکه نین و دلخۆشی.

شکفتن: (1) پشکوتن، گول کردن، گول در کردن، گه شانوه، گه شیان، گه شیانوه، گه شینه وه، گه ش بوونه وه، دهم دانوه، خونچه کردن، وه بوونی خونچه، (2) شاد و به گه شه بوون، کرانه وهی لیوه کان کاتی پیکه نین. (3) ئاشکراکردن. "شکفته": (1) پشکوتوو، بشکفتی. (2) گه ش، گه شاوه، خه نان. (3) تازه، به گه شه و تیراو.

شکفه: بروانه: "شکوفه".

شکفیدن: بروانه: "شکفتن".

شکل: (1) فۆرم، شکل. (2) پوالهت، پوخسار، بیجم، کيسم، وینه، شیوه، ته شک. (3) وهک، وه کوو، هاوتا. "از شکل افتادن": له دهست دانی جوانی پوالهتی خۆ، ناحه زبوون.

شکل بندی: کردهی شکل پیدان، فۆرم

به ندی، وینه کیشانه وه.

شکل پدایر: فۆرم وه رگر/گر، ده قگر.

شکل دادن: (1) فۆرم پیدان، شکل پیدان.

(2) به شیوهی ریکوپیک ده رهینان.

شکل داستانی: فۆرمی گیارانه وهیی.

شکل دهنده: فۆرمدهر، شکلدهر.

شکل کردن: دهمه لاسکی کردن.

شکل گراییی: "فۆرمالیزم".

شکل گرفتن: (1) فۆرم گرفتن، دهق گرفتن، شکل گرفتن. (2) وه دیهاتن، هاتنه دی.

(3) حالهت و چۆنیهتی باش په یاکردن.

شکلگیری: فۆرم گرفتن، شکل گرفتن.

شکلک: دهمه لاسکی، لاسایی کردنه وه.

شکلیدن: پووشاندن، پووکاندن.

شکم: (1) زگ، سک، گه ده. (2) کۆئه ندامی

هه رس کردن. (3) منالدان. (4) هه رکام له

که ره ته کانی زاوژی. (5) هه ناو، ناوه وه.

خۆراک. "شکم آوردن": قه لاه و بوون و

هاتنه پيشی زگ. "شکم دادن": سک دان.

"شکم رفتن": سکچوون، سک شوره. "شکم

کسی بالا آمدن": سکچوون. "شکم کسی به پشت

چسبیدن": زۆر له پ و لاواز بوون. "شکم کسی را

پاره کردن (دریدن، سفره کردن)": به توندی

سزادان و ته مبی کردنی ئه و یان به توندی

ئازاردانی ئه و. "از سر شکم حرف زدن": قسهی

قۆر و بی بناغه کردن. "از شکم کسی زدن":

تیرنه کردن، خۆراکی ته و او پینه دان. "ته

شکم کسی را گرفتن": برسیهتی په واندنه وهی

ئه و. "چیزی به شکم کسی بستن":

(1) ده رخواوردی ئه و دان. (2) وتنی شتی به و.

شکم باره: زۆرخۆر و چلیس، فره خۆر،

پووتهک، فارزک.

شکم بنده: بروانه: "شکم پرست".

شکمبه: ورگ، عرک، عوور، عوویر، عوویرگ،

کرش، کهرش، گرگ.

شکم به آب زن: بریتی له هه له خه رج،

ئه بله خه رج.

شکم پایان: بوونه وه رانی که له سه ر

ماسوولکه کانی سکیان ده خزین.

شکم پرست: ته شپی ترین، نه وسن، چل،

چلهک، چلیس، چلیز، چلیک، چه فتلیس،

کاسه لیس، کولب، کولبه وی، زگ

له وه پین، زکین، زکوونی، که رخۆر، پیلۆ،

کولافی، حه ف حه فی، زۆرخۆر،

هه لمه ته کاسه، نوشگل، چاوچنۆک بۆ

خواردن، چه وره، نه فسهک.

شکم پرستی: چلیسی، نه وسنی، زگ

له وه پینی، زکوونی، چه وره یی،

هه فهه فیاتی، نفت.

شکم پرور: خۆرا، زۆرخۆر، فره خۆر،

خۆش خۆر، ته شپی ترین، چلیس، زک

له وه پین.

شکم چرانی: زه لاندن، زگ له وه راندن، زگ

له وه پینی.

شکم خالی: برسی.

شکم خوار/شکم خواره: زۆرخۆر،

فره خۆر، خۆرا، که رخۆر.

شکم خوارگی: بریتی له فره خۆری،

زۆرخۆری.

شکم دار: بریتی له زۆرخۆر، خوارۆخ، و

کسهی که زگی زلی هه یه، ورگن، سک زل.

شکم دره: سکیشه، زگ ئیشه.

شکم دریده: سک دراو، سکن، زۆرخۆر.

شکم ران: (1) خۆرا، واردۆخ، زۆرخۆر، زگ

له وه پین، سکدراو. (2) سنامهکی، درمانی

په وانی.

شکم رو/روش/روه: بروانه: "اسهال".

شکم سیری: سک تیری، خۆش بزوی و

ئاسووده یی و بی ئاگابوون له نه داری.

شکم گنده: (1) گرگن، گه دگن، سک زل، زگ

زل، هورگن، ورگن. (2) زگدراو، فره خۆر،

خۆرا. (3) ده وله مه ند یان خاوه نی پله و و

پۆست.

شکم سو: سکن، زگن، زگ زل، زۆرخۆر،

خۆهرا، فارزک، که رخۆر، چلهک، نه وسن،

چلیس، گنۆیی.

شکم وار: به قه رای سکیک، به رادهی

خۆراکیک.

شکن: (1) چرچ و لۆچی قوماش، چه م و

خه می ئه گریجه. (2) شه پۆل. (3) بی هیزی

و سستی. (4) سرود. "شکن درشکن":

پیاپیچ، پیاپیچ، پیاپیچ.

شکنج: (1) لولوی ئه گریجه. (2) هه رکام له

چینه کانی به سه ریه کاکه و تو.

(3) ئه شکه نجه، ئازار. (4) مه کر و فیل.

(5) سرود.

شکنجه: ئەشکه نجه، جه زره به، ئازار، جه رومه ننگه نه، تران. "شکنجه دان (کردن)": ئەشکه نجه دان، ئازاردان. "شکنجه شدن": ئەشکه نجه دران، جه زره به دران.

شکنجه گاه: سزاخانه، جیگه ی ئازاردن، ئەشکه نجه گا.

شکنجه گر: ئەشکه نجه دەر.

شکنجیدن: (ش. ک. د.) ئەشکه نجه کردن، جه زره به دان، ئازاردان.

شکنجیدن: (ش. ک. د.) هەل قورینجان، چپنۆق گرتن.

شکندگری: ره خنه ی نال و له سه ر دل گران، تانه و ته شه ر.

شکن کاری: به زانندن و بیده نگ کردنی که سیك به تانه و توانج.

شکن گیر: شه پولاوی، به پیل.

شکننده: (1) لاواز، له رزۆک، ناسک، تورت، شکینەر. (2) وردکەر. (3) داشکینەر.

(4) ئازاردەر.

شکنه: (ش. ک. ن.) ناز، غمزه، عیشوه.

شکوات: کۆی "شکوه".

شکوخ: ساتمه، سه رسم، خلیسک. خه تا.

شکوخذگی: خلیسکان، خریکین، خه شکین.

شکوخیدن: هه له نگوتن، سه رسم بردن، خلیسکان. ترسان، ترسیان.

شکور: (ش. ک.) پاداشت دەر، بدهری پاداشتی فراوان بۆ کاری بچوک. (2) شوکرانه بژیر، سپاسکار

شکوفاشدن: (1) هه لدان، گه شه کردن، گه شانوه، گه شیان، گه شیانوه، گه شینه وه، تیراو و شق و تورت بوون، هه راش بوون، به خۆداهاتن، هاتن به خۆدا، فه نژین. (2) په ره گرتن، په ره سه نندن، پیشکه وتن. "استعدادهای شکوفا": به هره پیشکوتوو ه کان/گه شه سه ندوه کان.

شکوفاننده: گه شه کەر، هه لده ر.

شکوفایی: (1) پیشکوتن، گول دەر کردن. (2) پیشکه وتن، بره و.

شکوفتن: بروانه: "شکوفیدن".

شکوفه: خونچه، گولی دار، چرۆ، گولوک. پشانه وه. "به شکوفه نشستن": چرۆ کردن، خونچه کردن.

شکوفه دادن: گول کردن، خونچه کردن. رووناکیدان.

شکوفه کردن (زدن): (1) چرۆ کردن، خونچه کردن، گول کردن. (2) پشانه وه، هه لیتانه وه.

شکوفیدن: (1) خونچه کردن، چرۆده ر کردن، والابوون، کرانه وه. (2) درزییدن، قلیشانندن، تیشکاندن له شکر.

شکوک: (ش. ک.) کۆی "شک".

شکوه: (ش. ک. ه) شکۆ، پایه به رزی، گه وره یی. "شکوه داشتن": ریزه به بوون، حورمهت هه بوون.

شکوه: (ش. و) (1) گله یی، گازنده، سکالا. (2) نه خۆشی، نه خۆشین، ناساگی. (3) ناله، هاوار. "شکوه داشتن": گله یی هه بوون. "شکوه کردن": دهرده دلگ کردن، گله یی له به خت کردن، گازنده کردن، لاکایا، لاکایه.

شکوهش کردن: هیژ و گه وره یی خۆنیشانندان.

شکوهمند: به شکۆ، به شان و شکۆ، مه زن.

شکوه نامه: شکایه تنامه.

شکوهه: شکۆ، شان و شکۆ، گه وره یی، جوانی.

شکوهیدن: (ش. ک.) پاراستنی گه وره یی و شکۆی که سیك و پیزلیگرتنی.

شکوهیدن: (ش. ک.) ترسیان، سام کردن، چاوشکان.

شکوی: گله یی کردن، گازنده کردن. گله یی، سکالا، شکایهت.

شکه شدن: پاچه نین، پاچه کین، داتروسکان، داچه کین، داچه کان، تاسان، شله ژان، بۆ مانای زیاتر بروانه: "یکه خوردن". "شکه شده": داچه کاو، داچه کیگ، داچه کیو، شله ژاو.

شکه کردن: پاچه ناندن، پاچه کاندن، داتروسکاندن، داتروسکانن، داچه کاندن، داچه کاندن، داخوریاندن.

شکوبیدن: (ش. ک. ه. د) شله ژان، په شوکان، بی ئوقره بوون، ترسیان.

شکویا: سه بر و ئارام، سه برو حه وسه له، له سه رخۆیی، قهری.

شکویا: به سه برو حه وسه له، خاوهن حه وسه له، به سه برو پشوو، پشوو له سه رخۆ، له سه رخۆ، له سه رخۆ، سه ره خۆ، پشوو دریز، به پشوو، به تاقهت، نه فه س دریز، کاوه خۆ، هیدی، هیمن، ئارام، جه رگ قایم، به گیر، به گیرگه، خۆراگر، پیزوو، دلفراوان، دلفره وان.

شکویایی: قنیات، ته سه لا، سه بر و حه وسه له، (پشوو له سه رخۆیی، پشوو دریزی، سه مهت، ئارامی، شینه یی، نتم.

شکوییدن: سه برو حه وسه له کردن، ئوقره گرتن، هه دادان، هیوربوونه وه، تاقهت هینان.

شکیر: بروانه: "شکور".

شکیفتن: بروانه: "شکبیدن".

شکیل: جوان و قه شه نگ، به ژن و بالاپیک، به ژن و بالا جوان.

شگال: (ش) درز و که لینی قوول له زه وی دا، چال.

شگاله: به ته واوی.

شگرد: شیوه، فه ن و شیوه ی کردار، فووت و فه ن، تیکنیک.

شگرفا: (1) سه یر، سه مه ره، سه رسوورپه ینه ر، ده گمه ن و بی هاوتا له جوانی و چاکیدا. (2) گرینگ. (3) به هیژ، به توانا.

شگرفی: چاکه‌یی و جوانی.

شگفت: سه‌مه‌ر، سه‌مه‌ره، سه‌هیر، سه‌به‌ت،

سه‌رسام. سه‌هیر و سه‌رسووهرینه‌ر. "شگفت

آمدن کسی را": سه‌رسووهرمانی ئه‌و. "به

شگفت(درشگفت) آمدن": سه‌رسووهرمان،

سه‌رسام بوون.

شگفت آور: سه‌هیرسه‌مه‌ره، سه‌رسووهرین،

هه‌یه‌ولان.

شگفت انگیز: سه‌رسووهرینه‌ر،

سه‌رسام‌که‌ر، سه‌هیرسه‌مه‌ره.

شگفت زده: سه‌په‌ساو، واق و پرماو،

سه‌رسووهرماو، واق و ربووک.

شگفتن: سه‌رسووهرمان، واق و پرمان،

سه‌رسام بوون.

شگفتی: سه‌رسووهرمان، سه‌رزقهرین،

سه‌رزقهران، واق و پرمان، واق و پربوون،

سه‌په‌سان، سه‌شوکان. سه‌رسووهرینه‌ر،

سه‌رسام‌که‌ر.

شگفتیدن: سه‌رسووهرمان، واق و پرمان،

سه‌رسام بوون، و پربوون.

شگوم: بره‌انه: "شگون".

شگون: ودم، ورمی، هورم، سه‌خت، ماراو،

فه‌ر، پیرۆزی و موباره‌کی.

شل: (ش) 1 شل، سست، نه‌رم، تراو.

2 که‌سی سست و بی‌هیز و ته‌وه‌زهل.

"شل آمدن در کاری": سه‌دوادانه‌چوون،

پیدانه‌گری له‌و کاره‌دا. "شل شدن": شل

بوونه‌وه. "شل و شوفته": شپرزه و شیواو.

"شل و شید": سست و بی‌حال. شلوویل. "شل

وئق": شل و شه‌ویق و نه‌به‌گه.

شلافه: ژنی بی‌حیا و بی‌شهرم.

شلاق: بره‌انه: "تازیانه".

شلاق زدن: سه‌قامچی لیدن، شه‌لاقاری.

شلاق کش: 1 توند. 2 سه‌په‌له، سه‌خیزایی.

شلال: (ش) ساف و بریقه‌ده‌ر. "شلال دادن":

خو‌بادان و سه‌ناز و ئه‌دا رۆیشتن.

شلال: (ش) 1 ته‌قه‌لی درشت. 2 گروپی

په‌رته‌وازه. 3 گروپی که‌ وشتره‌کان

لیده‌خوین. "شلال کردن": دوورینی قوماش

به‌ده‌ست، ته‌قه‌لی درشت لیدن.

شلان شلان: شه‌له‌شه‌ل.

شلتاغ: 1 ته‌شقه‌له، ته‌شخه‌له، گه‌ر،

ده‌به، ده‌بیه، شلتاغ، شلتاخ، سه‌چهل،

گیچهل، گیته‌له، گغنی، چاچۆله، چوور،

گه‌ر، گیره، بیانووینگرتن. 2 قواکو،

زه‌نازه‌نا، هه‌راوه‌ریا.

شلتوک: سه‌لئوک، شه‌بلووک، برنجی به

تیکوله‌وه.

شلتوک کاری: برنج کاری، چاندنی برنج.

شلخته: شپرزه، شپریو، شله‌په‌ته، شل و

شه‌ویق، قوون لی‌که‌وتوو.

شل شلکی: سه‌سستی و بی‌حالی.

شلف: سوژانی، جنده، قه‌جبه.

شلق: داقلیشاندن له‌دیژایی‌دا. سه‌قامچی

له‌که‌سیک دان.

شلنگ: هه‌له‌په‌رداپه‌ر، هه‌له‌زینه‌وه،

شه‌قاو. "شلنگ انداختن": سه‌هه‌نگاوگه‌لی

گه‌وره و ناریک ری رۆیشتن، شه‌قاوانان.

شلنگ (و) تخته: بره‌انه: "جست و خیز".

شلوار خود را خراب کردن: 1 میز

به‌خو‌داکردن. 2 زۆرتسان.

شلوار کسی دو تا شدن: بریتی له‌باشتر

بوونی باری مالی ئه‌و.

شلوغ: ژلوق، ژلوقان، ژلوقیان، شلوق،

قواکو، زه‌نازه‌نا، سه‌په‌بالغ، پر

سه‌شیمه‌ت، سه‌په‌راوه‌ریا، پرجموچۆل و

سه‌په‌راوه‌ریا، ئاپۆره و جمه‌ی خه‌لکی،

تیکه‌ل پیکه‌ل و بی سه‌ره‌وبه‌ره.

شلوغ کردن: 1 سه‌ره‌بالغی کردن، هاتو

هاوارکردن، هه‌راوزه‌ناکردن، قووله‌قوول

کردن. 2 له‌ناو‌بردنی ته‌کووز و پیکوپیکی

شوینیک. 3 زیادپه‌په‌وه‌نان، له‌پاده‌به‌ده‌ر

گه‌وره‌کردنه‌وه‌ی بابه‌تی. 4 ئاژاوه و

پشپۆی نانه‌وه.

شلوغکاری: هاتو هاوار و پشپۆی نانه‌وه.

شلوغ (و) پلوع: تیکه‌ل پیکه‌ل و نارپیکوپیک،

ئالۆز. سه‌په‌راوه‌ریا.

شلوخی: سه‌شروحه‌لا، سه‌شه‌په‌لا،

سه‌په‌بالغ، سه‌پایی زۆری خه‌لک، هه‌راوه‌ریا،

هه‌راوزه‌نا، هه‌راوه‌ریای تیکه‌ل و پیکه‌ل،

چه‌قه‌وگۆره، هاوهاجی.

شله‌شله‌کردن: سه‌توندی بریندارکردن.

شله‌کردن: بره‌انه: "قصاص کردن".

شلیدن: شه‌ل بوون.

شلیک کردن: ته‌قه‌کردن، ته‌قاندن، ته‌قاندن،

په‌وه‌نان، هاویژتن، هاویشتن، ناییش پا،

ناییش پرا.

شم: بۆن کردن.

شماتت: 1 خو‌شحالی ده‌ربرین سه‌خه‌م و

مه‌ینه‌تی که‌سانی دی و تانه‌لیدنیان.

2 سه‌ره‌کۆنه، سه‌ره‌نشت، لۆمه.

شمخ: 1 فره‌به‌رز. 2 سه‌ره‌به‌رز،

سه‌ره‌بلیدن، لووت به‌رز و سه‌فیز.

شمار: ژمار، ژماره، ژمیره، هه‌ژمار،

هه‌ژماره، هه‌ژمار، ئه‌ژماه، بژار، بژاره،

سه‌ساو، حیساب. سه‌سای نووسین و

خویندنه‌وه‌ی ژماره‌کان. تیراژ. زانستی

سه‌ساو. "شماراندراوردن": سه‌ساوکردن،

ژماردن. "شمارداشتن": 1 سه‌ساوکردن،

سه‌ساوی شتی راگرتن. 2 سه‌روکار

هه‌بوون. په‌وه‌ندی هه‌بوون. "به‌شمارآمدن":

له‌به‌رچه‌اوه‌گیران، ژمیران. "روژشمار":

1 پۆژی سه‌ساو، پۆژی قیامه‌ت.

2 پۆژژمیر.

شمارخوان: مه‌ئمووری خویندنه‌وه‌ی

کۆنتۆر.

شماردن: بره‌انه: "شمردن".

شمارش: ژماردن، ژمارتن، ئه‌ژمارتن.

"شمارش معکوس": ژماردن پچه‌وانه.

شمارش پندیر: له‌ژمارهاتن، شیواوی

ژماردن.

شمارش گر: ماشين حه ساو.

شمارك: بپروانه: "بارم".

شمارگان: تيراز.

شمارگانی: ژماره بى. تيرازى.

شمارگاه: مه حشه، پوژى په سلان.

شمارگر: ژماره گه، ژماريار، ژميريار.

ماشين حه ساو.

شمارمند: زوروزه وهند، فراوان.

شمارنا پذير: له ژمارنه هاتو، بى ژمار.

شمارنامه: نامه ي کردار.

شماره: (1 نمره. 2) ژماره. "شماره برداشتن":

نوسىنى ژماره ي شتى، ژماره

هه لگرتنه وه. "شماره حساب: ژماره حه ساو.

"شماره زدن": ژماره ليدان. "شماره كردن":

ژماره كردن، ژماره دانان. حه ساو كردن،

ژماردن. "شماره گرفتن": ژماره گرتن.

"شماره يک": ژماره يه يک، گرینگ، سهره کى.

شماره گاه: بپروانه: "شمارگاه".

شماری: ژماره يه يک، سنووردار و که م.

شماس: جانکوش، خزمه تکارى کليسا.

شماگند: بپروانه: "متعفن".

شمال: باکوور، به رانبه رى باشوور. "باد

شمال": شه مال.

شمالگان: نهو سهرزه ويپانه ي که له

جه مسهرى باکوور هه لکه وتوون.

شمان: ترس له دل، په شوکاو و په ريستان.

شمانيدن: په شوکاندن، په ريستان كردن،

سله ماندنه وه، ترساندن.

شمایل: شکل، وينه، شيوه، گاره، پوخسار.

خوو و خسله ته باشه کان. "نایکون".

شمایل نگاری: شيوه کارى.

شمر: (ش.م) تالو، حه وزوکه.

شمردن: (1) ژماردن، ژمارتن، ژماره كردن،

هه ژمارتن، هه ژماردن، هه ژمارتن،

هه ژمارندن، نه ژمارتن، بژاردن، بژارتن،

شماردن، حه ساو كردن، هومارتش.

(2) شیکردنه وه، وتن. (3) دان. (4) بپروانه:

"گذراندن".

شمرده: (1) ژميردارو، ژميراو، هه ژماردى،

هه ژمارده، هه لبرژيرو، هه لبرژارده، بژيرو،

نه ژمارده. (2) له سهره خو و به نه سپايى

(قدم هاى شمردنه). (3) ته واو.

(4) سنووردار، که م. (5) جوان و ريکوپيک

قسه كردن، يه يک يه قسه كردن.

شمرش: بپروانه: "شمارش".

شمريدن: بپروانه: "شمردن".

شمش: قورسه، لوك، تولا، كلوى ساف له

زير و زيو.

شمشادقده: بالابهرز، نه وه ي به زن و بالاي

وهك دارى شمشاد بهرز و راسته.

شمشادگون: به رهنگى شمشاد، سهوز

پهنگ وهك شمشاد.

شمشير را غلاف كردن: (1) شمشير خستنه

كالانه وه. (2) وازهينان له نه نجامدانى

كاريك به هوى ترس.

شمشيرزدن: شه پر كردن به شمشير.

شمشيرزن: (1) شمشيرليده، شپروه شين.

(2) نازا و شه پرکه ر.

شمشيرگ شيدن: له كالان دهرهينانى

شمشير، دهرکيشانى شمشير له كايان

به مه به ستي شه پر كردن.

شه شيرگر: شوورگر، شيرگر،

شمشيرسان.

شمع: مؤم، شه م، شه مى. نه ستيره. "شمع

افروختن": مؤم دايساندن، هه لگردنى مؤم. "شمع

جمع": هوى بره و گهرمى كوز و نه نجومه ن.

"شمع كردن": مؤم دروست كردن. هه لگردنى

مؤم. "شمع كشتن": مؤم كوژاندنه وه.

شه مدان: شه مدان، شه مان، شه مدو،

شه مسوز، مؤمدان.

شمع ريز: شه م چيکه ر، مؤمکه ر.

شمعك: مؤمك، شه مى بچووك. پاله وانه.

شمفند: بپروانه: "شماگند".

شهل: حه شيمه ت، گروپ، كومه ل.

شمال: خيرا، تيزره وه، خو شبنه ز.

شمنيسه: جوړى ناکار و بيروکه له سهر

بنه ماى سيحر و جادوو که له ناو هيندى و

چينى و ئيسکيموو و سوورپيستته کان دا

باوه.

شموس: ديز، سه رکيش، شه موز،

جووته هاويز.

شمول: گرتنه وه، گشتگير، هه موولا

ليگرتن، دهوره دان، ناخله دان، له خوگرتن.

شموليت: گرتنه وه، سه رله به رگيرى،

له خوگيرى، گشتگيرى.

شموم: (1) بونکر. (2) بونخوش.

شمه: (ش.م) (1) بونى که م. (2) يه کجار

بونى كردن. (3) که م، کيم، که موکه،

به حال، تو زقال.

شميدگى: بيزارى، خو ش نه ويستن.

شه هاى: که مى، که مه کى،

که موسکه يه ک، هينديک، پاژيکى که م،

توزى، نه ختى.

شميدان: (1) ترسان، په وينه وه،

سله مينه وه. (2) له هو ش چوون،

له سه رخو چوون، په شوکان. (3) بپروانه:

"آشفتن". (4) له بى ناويدا وشکبوون.

(5) بونکردن.

شميده: په ويو، سله ميو، په شوکاو،

له خو چوو.

شميم: بونى خو ش.

شمين: بونخوش.

شنا: مه له، مه لى، سو باهى، سو باى.

شنابر: مه له وان، مه له وان.

شناخت: لوژيک، "نه بستيم"، ناسان،

ناسين، ناسياوى، ناسيارى، لى

شاره زابوون، به حال و بال زانين، فامين و

تيگه يشتن، ناشنايه تى، زانيارى.

شناخت شناسى: بپروانه: "معرفت شناسى".

شناخت پديدده: لوژيکى ديارده.

شناخت چندگانه: لوژيکى چه ندلايه نه.

شناختن: ناسين، ناس کرن، ناشنا بوون،

زانين، تيگه يشتن ده گه ل که سيک

ناشنايه تى هه بوون، هه بوونى دو ستايه تى.

"بازشناختن": ناسينه وه، شباندن، ديتن و

که وتنه وه بپر.

شناخته شدن: ناسران، شناسا بوون.
"شناخته شده": ناودار، ناقدار، سهر به
 دهرهوه، ناسراو، ناسياگ، ناسياو، شناس.
شناختی: تيگه ييني، ناسانه.
شنار: (ش) پروانه: "شنا".
شنار: (ش) 1) شووره يي، ناحه زترين
 عهيب. 2) نگريس، دؤپر، بي فهر.
شناژ: شناژ، كرده ي دروست كردن و
 بيكه وه گر يداني پارزه كاني بناغه ي
 بينايه ك.
شناس: لؤژيك، نه بستيم. "شناس كردن":
 ناسين، ناس كر.
شناسا: 1) بهرناس. 2) زانا و ئاگا،
 ئاگادار، به ئاگا. 3) ناسراو. "شناسا شدن":
 بوونه هه قال و ئاشنا. "شناسا كردن":
 1) ناساندن، پي ناسين. 2) ئاگادار و
 به ئاگا كردنه وه. 3) پيشكه ش كردن،
 خستنه پوو.
شناساگر/شناساگر: 1) (كيميا) نه نديكاتور،
 مادده يه كه كه له بهرامبه ر مادده گه لي
 ديكه دا رهنگ ده گؤرپي. 2) جيا كه ره وه.
شناساگري كردن: وه سف كردن.
شناساندن: ناساندن، ئاشنا كردن، پي
 ناسين.
شناساننده: پي ناسين، ئاشناكه ر.
شناسايي: 1) ئاگايي و زانياري سه باره ت
 به شوناس يان تاييه تمه نديي شتي يان
 كه سيك. 2) ده ستني شان كردن، شناسايي،
 شوناسايي، ناسين، ناسينه وه.

3) ئاشنايي. 4) كرده ي به فه رمي ناسيني
 ده وه له تيكي تازه سه ريه خو يان ده وه له تي به
 دؤخ يكي نو يوه له لايهن
 ده وه له تيكي تره وه. 5) پروانه: "معرفت".
"شناسايي دادن": خو ناساندن. "شناسايي
 داشتن": ئاشنايي هه بوون، زانياري هه بوون.
"كارت شناسايي": پي ناسه، كارت ي پي ناس،
 ناسنامه.
شناسنامه: پي ناس، پي ناسه، ناسنامه،
 سه رنامه. "شناسنامه كسي باطل شدن": بريتي
 له مردني نه و.
شناسنده: 1) بهرناس. 2) نه وه ي كه سي
 يان شتي بناسي، ئاگادار، (به) ئاگا.
 3) پروانه: "عارف".
شناسه: 1) راناوي لكاوي بكه ري،
 "شوناسه". 2) نيشان.
شناسيدن: پروانه: "شناختن".
شناعت: 1) ناحه زي، ناشيريني، خراپي.
 2) سه رزه نشت، تانه.
شناگر: مه له زان، مه له وان، مه له فان،
 مه لؤو، سو بيايي كه ر.
شناگري: مه له واني، مه لؤني، مه له كردن،
 سو بيايي كر.
شناو: پروانه: "شنا".
شناور: سه راوي، سه رئاو كه وتوو،
 مه له وه ر، نه وه ي له سه ر ئاو مه له ده كا.
 له حالي مه له كردندا. مه له وان. پاپؤر
 (شناورجنگي: پاپؤري شه ركه ر).

شناوري: مه له وه ري، مه له كردن له سه ر ئاو.
شناه: پروانه: "شنا".
شنايع: كو ي "شنيعه"، ناحه زي يه كان،
 خراوييه كان.
شنبه: شه م، شه مۆ، شه مبو، شه ممۆ،
 شه مه، شه ممه.
شن پوش: زيخ پوش.
شنج: 1) كه پك، لووتكه، پيشكو.
 2) زه وي سه خت و به كه ندوكلؤ.
شندر: پروانه: "پاره". "شندر پندر":
 1) كؤنه و پزيو. 2) كؤنه پوش، شپؤل،
 به رگ دراو.
شنزار: چاولگ، خيزه لان، زيخه لان،
 زيخه لاني، زوخپؤنه ك، زخدان، خرپ،
 شخه ل.
شنعت: 1) تانه، سه رزه نشت. 2) ناحه زي،
 خراپي.
شنف: (ش) ن) يق و دوژمني.
شنف: (ش) گواره.
شنفتن: پروانه: "شنيدن".
شنق: (ش) نه لقاو يژ كردن، خنكاندن به
 سيداره، له سيداره دان.
شننگ: (ش) 1) شوخ و ناسك،
 قه شه نگ، ده لال، سپه هي. 2) بي
 شه رم، بي حه يا. 3) دز، چه ته، ريگر.
 4) پروانه: "سرزنش".
شننگال: سفت و پته و، ره ق، ره ق
 هه لاتو.

شنگرف گون: ئامال سوور، به رهنگي
 سوور.
شنگل: (ش) گ) له سه ره كه يف و
 دلخوش، شوخ و ناسك، جوان، ده لال،
 سه رخوش، سه رمه ست.
شنگول: پروانه: "شنگل". "شنگول
 منگول": شاد و به كه يف.
شنگيلدن: 1) حاله تي سه رخوشي له خو
 نيشان دان. 2) هه وه سي شوو كردن.
 3) بيژووه بوون.
شناو: بيسه ر، گو ي بيس، گو يگر، ژنه وا.
شناويدن/شناواندن: به گو ي دادان، ناچار به
 بيستن كردن.
شناويي: بيسايي، بيستن، بيسيار ي،
 ژنه وايي. "شناويي داشتن": ملكه چي قسه ي
 كه سيك بوون.
شناود: گو يدير، گو يگر. "شناود گداشتن":
 زهفت كردن و كو نترؤل كردني قسه ي
 ته له فووني كه سيك.
شناودگاه: تالاري ئاخپوه ري.
شناودگر: پروانه: "شناونده".
شناودن: پروانه: "شنيدن".
شناوشه: 1) پروانه: "عطسه". 2) سه بر،
 سه ور، تاقت، خو پراگرتن.
شناونده: بيسه ر، بيسيار، گو يگر، گو يدير،
 گو يدهر، گو هدار، گو هدير، گو ي پراگر،
 كه سي كه قسه يان دهنگي ده بيستي.
شناويدن: پروانه: "شنيدن".

شنیدار: کرده‌ی بیستن.

شنیدن: بیستن، بیسن، بهیستن، ژنه‌فتن، ژنه‌وتن، ژنه‌وین، ئەژنه‌فتن، شنه‌فتن، شنه‌وتن، گوی‌لی‌بوون، گۆهداری. "دوباره شنیدن": بیستن‌وه، دوباره ژنه‌وتن.

شنیدانی: شیایوی بیستن.

شنیع: دزیو، ناحەز، خراو.

شنیعت: دزیو، کاری ناحەز.

شواهد: بەلگەکان، شایه‌تەکان، نیشانه‌کان.

شوخ: (1) شوخ، قسه‌خۆش، گالته‌چی، جەفەنگ باز، حەنەکچی. (2) شاد، خۆشحال. (3) نەترس، بویر. (4) جوان و دلگەر. (5) پيشاندهری نەترسی و بی‌شەرمی.

شوخ‌چشم: (1) ساواز، سایی واز، پووھەلمالار، پووقایم، بی‌شەرم. (2) جوان و دل‌پەین.

شوخ‌طبع: دەلکی، جەفەنگ باز، حەنەکچی، شوخی‌کەر، قسه‌خۆشی گالته‌کەر.

شوخن: چلکن، چەپەل، پیس، گەمار، پۆخل، ناپاک، لەوت، دۆژین.

شوخی و شنگ: خانومان، جوان و دلگەر، قەشەنگ و ناسک، دل‌بەری جوان و ریکوپیک، چەلەنگ، وڵپو، شوخی و شەنگ.

شوخی: حەنەک، گالته، گەلتە، گەپ،

شوخی، لەق، گەف. "شوخی‌کردن": گالته‌کردن، شوخی‌کردن.

شور: (ش) (1) سویر، پەخوی، خویدار، سۆل، شۆل. (2) پشپۆی، هەرا و زەنازەنا، وروژان و ئاژاوه. (3) یەکیک لە ناھەنگەکانی موسیقای ئێرانی. (4) شەوق، مەیل، سۆز، گوپوتین. (5) دلەپراوکی، نیگەرانی. (6) هۆگری زۆر، ئەوینداری. "شورانگیختن (برانگیختن)": فیتنە و ئاژاوه‌نانه‌وه. "شوربە دەل کسی اقتادن":

پەریشان و نیگەرانی بوونی ئەو. "شور داشتن": شەوق هەبوون. "شورژەن": نیگەرانی بوون، دل‌سواربوون، هەبوونی دلەپراوکی. "شورکردن": (1) پەشپۆ و نیگەرانی بوون. (2) ئاژاوه و پشپۆی نانه‌وه. (3) شەوق و سۆز لەخۆشانندن. (4) نالە‌وه‌هەراکردن. "شورکسی (چیزی) را ژەن": نیگەرانی ئەو بوون. "شوروشر": (1) وروژان و دلەپراوکی. (2) فیتنە، ئاژاوه. "شوروشک": دلەپراوکی و نیگەرانی و دوودلی. "شوروشوق": تامەزۆیی، تاسەمەندی، شەوق. "شوروشین": (1) گریان و نالە. (2) فیتنە و ئاژاوه. "شوروشناط": شەوق و شادی. "شورچیژی را درآوردن (بالاوردن)": زیدەپۆیی کردن لە‌ودا. "ازشوردررفتن": لە‌حالتی میانەپۆیی و ئەنازە دەرجوون.

شور: (ش) پراویژ، تەگبیر، شیور. "شورکردن": پراویژکردن، تەگبیرکردن، کۆلینە‌وه.

شورا: ئەنجومەن، شووپا، پراویژ، کۆلینە‌وه. "شوراکردن": پراویژکردن، تەگبیرکردن. "شورای امنیەت": ئەنجومەنی ناسایش.

شورابە: (1) ئاوی سویر، سویراو. (2) فرمیسک، ئەسرین.

شورانان/شورانیدن: (1) وروژاندن، هورروژاندن، خۆشانندن، هەل‌خپانن، پلەنیان، هاندان، قۆماندن، قۆمانن، شیواندنی کۆمەل، فیتنە و ئاژاوه‌نانه‌وه. (2) ئالۆزکردن، پەریشان کردن. (3) بەپیل کردن، شەپۆلاوی کردن. (4) بەکاربردن.

شورانگیز: (1) سۆزبۆین، خۆشیین، وروژێنەر. (2) بڕوانە: "فتنە‌انگیز".

شوربخت: بڕوانە: "بدبخت".

شوربوم: بڕوانە: "شورەزار".

شورپشت: بریتی لە سەرکێش، سەربزێو، نەگونجاو، شەپاشۆ.

شورتی: ژنی شلوشەویق و شپرزە.

شورچشم: چافکەر، چاقینۆک، چاوییس، کەسێ کە بە چاوه‌وه دەکا.

شورسان: بڕوانە: "شورستان".

شورستان: بڕوانە: "شورەزار".

شورش: (1) سەربزێوی، سەرکێشی، یاخیکەری. (2) نیگەرانی، دلەپراوکی.

(3) شۆپش، پاپەپین، پابوون، خۆشان، وەگورپوتین‌کەوتن. (4) ئاژاوه، پشپۆی، بی‌سەرەوبەرەیی. (5) شەوق، وروژان.

شورە: (1) کرپژ، کەلەتۆر، کەلەلی، کەن، شۆرە. (2) شۆراخ، زەوی بی‌داهات.

(6) بڕوانە: "استفراغ".

شورش‌گر: پاپەپیو، پابوو.

شورمزه: سویر، سۆل، سور، سۆلۆخوا. "بسیا شورمه": سویرخوی، زۆر سویر.

شورمندی: بڕوانە: "اشتیاق".

شورناک: بڕوانە: "شورەزار".

شورنمایی: بڕوانە: "اشتیاق".

شوروغوغا: ئاژاوه و زەنازەنا، هەرا و هوریا، دادوهاراو.

شوره: (1) کرپژ، کەلەتۆر، کەلەلی، کەن، شۆرە. (2) شۆراخ، زەوی بی‌داهات.

شوره‌زار: شۆرەکات، شامات، شۆراخ، سبێلەک، زەوی‌پەک کە خوی تیکە‌لاوه.

شوریدگی: سەرشیان، سەرسام بوون، پەریشانی، شیواوی، ئەوین و شیتی.

شوریدین: سەربەرزکردنە‌وه، سەربلندکردنە‌وه، شۆرش کردن، شۆران، پاپەپین بە‌توورەیی، خۆشیان، وروژان، وەگورپوتین‌کەوتن، هەلچوون، پەریشان

بوون، شیوان. "شوریدین بخت": بەخت هەلگە‌پانە‌وه.

شوریده: (1) پەشکاو، شیواو، پەریشان، تیکچوو، گۆراو، هەستاو، پاپەپیو، پابوو، خۆشباو. (2) ناشق، شەیدا.

شوریده‌بخت: بڕوانە: "بدبخت".

شوریده‌حال: پەشپۆ، پەشکاو، شەمزاو، شیواو، شپرزە، پڕوپەشپۆ، حال پەریشان.

شوریده‌دهماغ: شیواو، تیكچوو، شیئت، دیوانه.

شوریده‌راه: گومرا، لاری، ئاقاری، بی‌بپوا به خوا، به‌دخوو.

شوریده‌رنگ: سپی یان زهره‌ه‌لگه‌پراو، په‌رنگ پی‌نه‌ماو، هه‌لبزپکاو، ژاکاو، خه‌مبار.

شوریده‌روزگار: بی‌سه‌روبه‌ر، هه‌ژار، پروت و نه‌دار، به‌له‌نگاز.

شوریده‌سر: بی‌تۆقره، بی‌تارام، هه‌دانه‌ده‌ر، په‌شۆکاو و په‌ریشان.

شوریده‌کار: شپزیو، شپزه، که‌سی که کاره‌کانی بی‌سه‌ره‌وبه‌ره وئالۆز بی.

شوریده‌مغز: گلارای، ماخولیاوی، شیئت، دیوانه.

شوسه: شۆسته، پیگه‌ی خۆشکراو، چه‌وپژیکراو، خیزپژیکراو.

شوق: تامه‌زۆیی، تاسه‌مه‌ندی، تاسه‌باری، ئاواته‌خوازی، هه‌زکردن، ئاره‌زوو، شه‌وق. پالنه‌ر و خواستی له دلی عارف دا بۆ گه‌یشتن به‌ئامانج.

"شوق‌داشتن": مه‌یل هه‌بوون، خوازی‌باربوون. "شوق و ذوق کردن": دلخۆش بوون، خۆشحال بوون.

شوک: (1) پاته‌کان، زه‌ربه‌یه‌کی توندی ده‌روونی که به‌هۆی ترس و ناره‌حه‌تی و هتد له‌که‌سه‌یک ده‌دری و ئه‌و تووشی ناره‌حه‌تی و بی‌هیزی ده‌کا. (2) (پزیشکی) هیدمه. "شوک

عصبی: (پزیشکی) ده‌ماره‌هیدمه. "شوک آلرژی": (پزیشکی) پاراستنه‌هیدمه.

شوکت: شکۆ، گه‌وره‌یی و پایه‌به‌ری، هیز و ده‌سه‌لات.

شول: (ش) (1) ئاوی که‌م. (2) پیاوی سووک و فرز.

شولک: ئه‌سپی خۆشبه‌ن.

شولیدن: شینوان، په‌ریشان بوون، دامان و وربوون.

شوم: (1) بی‌قه‌ر، قه‌شان، قه‌دۆش، وه‌یشومه، نگریس، دۆپر، تاله، سمسک، به‌دودم، به‌دودم، کۆدقه‌لین، نه‌فه‌س پیس، چاوپیس، شووم. (2) خراو، زیان هین.

شومن: دانهر/دامه‌زینه‌ری پیشانگا.

شومیز: زه‌وی وه‌ردکراو و ئاماده‌بو زراعت.

شوند: ئامان، که‌ره‌سه.

شوونیسیم: (سیاسی) شوینیزم، نیشتمان په‌رستی ده‌مارگیرانه، ناسیۆنالیزمی به‌رچاوته‌نگ.

شوهاء: ژنی پروتشر، پووتال، میومۆچ، ناحه‌ز، نگریس، شووم.

شوهر: می‌ر، می‌رد، شوو. "شوهردان": به‌شوودان، به‌می‌رددان. شتی به‌که‌سی دان. "شوهرکردن": شووکردن، شوویکرن، می‌ردکردن.

شوهرداری: (1) چاوه‌دیری و ئاگاداری له می‌رد کردن. (2) مالداری، که‌بیانوویی.

شوییدن: بپوانه: "شستن".

شهاب: شۆله، راخوشینی ئه‌ستیره.

شهادت: (1) (شهادت دادن) شایه‌تی دان، شاده‌دان، ستووفدان. (2) (به‌شهادت رسیدن) شه‌هید بوون، کووزان له‌پیگه‌ی خوا یان نیشتماندا. (3) ئه‌وه‌ی بۆ مرۆف‌ئاشکراو و دیاره‌وه‌ک سروشت و جیهانی مادده. "عالم شهادت": دنیای دیار و ئاشکرا، پچه‌وانه‌ی دنیای پیوار.

شهادت نامه: شاده‌نامه، بپوانامه.

شهامت: بویری، نه‌ترسی، ئازایی، زیره‌کی، توانایی و گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتداریه‌تی.

شهامت یاقتن: ترس لێشکان، وه‌غیره‌ت که‌وتن، په‌وینه‌وه‌ی ترس و خۆف.

شهبانو: شازن، قه‌رالیچه، مه‌له‌که.

شه‌د: (1) په‌واق، پنگ، رینگال، شیله، ئه‌و شیره‌تراوه‌ی له‌شانه‌هه‌نگوین هه‌لده‌چۆری. (2) هه‌نگوین. (3) هه‌رشتیکی دلپه‌سند و سازگار.

شه‌داء: کۆی "شه‌هید".

شه‌ر: بازپ، شار.

شه‌رآرا: شار رازینه‌وه.

شه‌رآشوب: (1) ئاژاوه‌گێپی شار. (2) زۆر جوان و دلگر.

شه‌ربانو: شازن، مه‌له‌که.

شه‌ربانی: شاره‌وانی.

شه‌ربند: (1) دیواری ده‌وری شار. (2) به‌ندیخانه. (3) گه‌راو، که‌سه‌یک که

که‌مارۆ درایی.

شه‌ربندان: زیندان، گرتووخانه. "شه‌ربندان کردن": گرتن، زیندانی کردن.

شه‌رت: ناویانگ، ئاقده‌نگ، ناووده‌نگ، ده‌نگ و ناو، نیویانگ، ده‌نگان، ئاوازه. "شه‌رت به‌هم‌زن": ناوده‌رکردن، ناویانگ رۆیشتن. "شه‌رت دادن": قاوداخستن، ده‌نگ‌وداخستن. "شه‌رت داشتن": (1) به‌ناویانگ بوون، ناو‌داربوون. (2) له‌ناو خه‌لکا بلابوون(ه‌وه). "شه‌رت کردن": (1) ناویانگه‌رکردن، ناو‌رۆیشتن. (2) بلابوونه‌وه له‌ناو خه‌لکا. "شه‌رت یابی": گه‌ران به‌دوای ناویانگ دا، ناویانگ دۆزی. "شه‌رت یاقتن (گرتن)": بپوانه: "شه‌رت کردن".

شه‌رت طلب: خوازیاری ناووناویانگ بوون.

شه‌رچه: شارۆچکه.

شه‌ردار: (1) شاردار، شاره‌دار. (2) سه‌رۆکی شاره‌داری.

شه‌رستان: شارسان، شارستان، شارستین.

شه‌رك: شارۆچکه، شارۆکه، شاروکه، شاری بچوک.

شه‌رگان: شارنشین.

شه‌رگرای: شارگه‌ریتی، شارگه‌رای.

شه‌رگردان: تاوانبازی که له‌شاردا ده‌یگپن تا ریسوا بی.

شه‌رنشین: شارنشین، دانیشتیوی شار، شارستانی.

شهرنشینی: شارستانیه تی، ژیاری، بازیری، شاروه ری.

شهرۆزه: سوالکهری که هەر پۆژه ی له به شیکێ شار دا بگهڕی و سوال بکا.

شهروند: هاوولاتی، شارۆمه ند.

شهروندی: هاوولاتی بوون، شارۆمه ندی.

شهره: ناسراو، به ناویانگ، ناودار، ناقدار به چاکه یان خراپه. "شهره شهر": (1) ناودار و ناسراو له شارێک دا. (2) زۆر به ناویانگ. "شهره آفاق — شهره عالم": به ناویانگ له گشت جیهان دا.

شهری: (1) دانیشتوی شار، شارنشین. (2) خاوهن شارستانیتی. (3) خه لکی ئاسایی.

شهریار: شالیار، شالیار، ده سه لاتداری شار، پاشا.

شهریاری: پاشایه تی، ده سه لاتداره تی.

شهریتا: هه بوونی تایبه ته ندیه کانی شار. شارنشین.

شهریده: پزۆبلاو، کهرت و په رت.

شهریور: خه رمانان، شه شه مین مانگی سال.

شهریه: (کرپی) مانگانه. مووچه ی مانگانه.

شهزاده: بڕوانه: "شاهزاده".

شهران: شایانه.

شهنه زدن: نه پاندن.

شهاکار: بڕوانه: "شاهکار".

شهله کردن: جیاکردنه وه ی چه وری له گوشت. بریندارکردن، شپوه تۆرکردن.

شهیلدن: لیک هه لوه شان و بلاوبوون، به ش به ش بوون.

شهم: بیرتیژ، چالاک، ئازا.

شهوات: کۆی "شهوت".

شهوانی: زه نه ک، سیت بلۆق، زۆر به ئالۆش، ئیشتیا له گان، گانه ک، گاناوی، چه شه ری. "زن شهوانی": گانه کی، سیت بلۆق، ژنی چه شه ری و گاناوی.

شهوت: (1) تامه زووی زۆر بۆ شتی که خوشت ده وێ. (2) داوی نه فس، ئاره زوو، هه وه س، مه یلی سیکسی.

شهوت آلود: تیکه ل به هه وا و هه وه س.

شهوت انگیز: هه ستامیز، هه وه س بزوی، هه وه س (هه لخرین، وروژین).

شهوت انگیزی: هه ستامیزی، هه وه س هه لخرینی.

شهوت بار: هه وه سبار، ئه وه ی له پووی هه وا و ئاره زوو زۆره وه بی.

شهوت پرست: هه ستامیزخو، هه وه س په رست، هه شه ری، چه شه ری، ئه وه ی ملکه چی ئاره زوو نه فس بی، که سه ی که به رده وام تامه زووی گانه.

شهوتران: تۆلان، چاوله وه پین و ژنباز، هۆکی، هه وه سباز، هه وه سی.

شهوت کلام: تامه زووی زۆر بۆ قسه کردن.

شهود: (1) کۆی "شاهد". (2) حاله تی ئاشکرا بوونی شتی. (3) دیتنی شتی، ئاگادار بوون. (4) دیتنی هه ق له دل دا.

شهودیه: ئاشکرا، پوون.

شهی: (1) پیاوی چاوچنۆک و به ئیره یی.

(2) جوان و هه وه س بزوی. (3) شتی دلخواز و به پمین و به تام.

شهید: (1) شه هی، شه هید، کووژراو له پێگه ی خوا یان نیشتمان. (2) شاده، شایهت، ئاگادار له پووداو.

شهید پرور: شه هید په ره ره، په ره رده که ری کوپان و لاوانی که خوازیاری گیانبه خت کردن له پیناو ئارمانیک دا.

شهیر: ناودار، به ناو و دهنگ، به دهنگ و ناو، ناسراو، سه ره ده ره وه.

شیاب: تیکه ل کردن، ئاویته کردن.

شیاده: چه تله مه ر، ده سه پروفیلباز، گوپی، به مه کروفیلباز، گورگه.

شیار: (1) شوین و له له، شه قار، هیل، خهت، کی. (2) زه وی کیل دراو. "شیارشیار": خهت خهت، ری ری، شه قار شه قار.

"شیارکردن": خهت دان، گاسن له زه وی دان، شوپرینی زه وی.

شیاریدن: شیف برین، خهت دانی زه وی بۆ کیلان.

شیاعهت: ئاشکرا بوون، خویا بوون.

شیان: (1) سزادانه وه. (2) پاداشت دانه وه. (3) قه ره بووکردنه وه.

شیه: شت، چت، چشت.

شیییتا: شت بوون، به شت بوون.

شییپ: (1) داخز، سه ره ولتیژی، سه ره وخواری، شوینی لیژ. (2) شه یدا،

شیاو، سه رلی شیاو، په ریشان. (3) ئه شکه نجه، ئازار. "شییپ تند": کاشوکوش، سه ره ولتیژی پژد.

شیبا: شه یدا، په شیو، دیوانه.

شیبان: له حالێ له رزین دا، په ریشان، په شیو، شیاو.

شیبانیدن: (1) وه له رزه خستن، ته کانی پوچی پیدان. (2) شه یدا کردن، په شیو کردن، شیواندن. (3) تیکه ل کردن، کردنه هه ویر.

شیبیدن: (1) له رزان، له رینه وه. (2) شه یدا بوون، شیوان، په ریشان بوون.

شیپورچی: بۆری ژهن، شه پیوور ژهن.

شیخوخت: پیربوون، پیری.

شیخوختا: (1) پیربوون، پیری. (2) گه وره یی و پینه ری، پینشه وایی.

شیخون: به ته مه ن، به سالاجو.

شید: (ش) تیشک، پوشتایی، هه تاو، نوور.

شیدآوردن: ده بزیری کردن، جامبازی کردن.

شیدآمایی: (زینده وه رزانی) فووتسه ننتیز.

شیدا: شه یدا، دیوانه ی عه شق، ئاشق. په شیو و په ریشان.

شیداگر: دلپین، ته پلان.

شیر: (1) شیر. (2) بڕوانه: "شیرابه". (3) شه پاب. (4) شیره خۆره. "شیر از راه گوش خوردن": خافل و بی ئاگابوون. "شیراز (ز ماه مه) دو شیدن": جادوکاری کردن. "از شیر بریدن (بازکردن)": شیر لیگرتنه وه و له جیاتی شیر خۆراک پیدان. "انگشت توی"

شیر زدن: شوفاری کردن، دوزمانی کردن.
 "به شیر": شیرخوره.
 شیرآموز: برونه: "شیرخوار".
 شیرابه: شیله، شیر، تراوی که له دار و گیا ده تکی.
 شیرازه: شیرازه، بن دروونی په په کتیب پیکه وه. "شیرازه چیژی از هم گسیختن گسستن، متلاشی شدن": لیک ترارازان، شیرازه تیچچون.
 شیرازه بند: شیرازه چن، تابه ن.
 شیرازه بندی: تابه نی، شیرازه چنی، بن چنن.
 شیرافکن: دلیر، بویر، چاونه ترس، پیاوی نازا و به هیژ که شیر بدا به زه ویدا و بیکوژی.
 شیراوژن: برونه: "شیرافکن".
 شیربرفی: شیر به فرینه، بریتی له که سی که له پواله ت دا به سام و هه بیه ته به لام له ناوړوک دا خویری و بووده له یه.
 شیربها: شیربا، شیربایی، شیروا، شیروایی، قالان، قهرن، قه لهن، قه لهند.
 شیر پاک خورده: حه لال زایه، په سه ن، چسن.
 شیر پنجه: بریتی له په نجه قه وی، پرزور، به قه وه ت.
 شیرتوشیر: نالوز، نارپیکوپیک.
 شیر جه رفتن: لوور هاتنه خوار، غیژکن.
 شیر چنگ: برونه: "شیر پنجه".
 شیر خشت مزاجی: برونه: "هم جنس باز".

شیر خشتی: برونه: "شیر خشت مزاجی".
 شیر خوار (ه): شیرخور، شیرخوره، شیر خوره، شیرمژ، (له) به رمه مکان، مه مک خور، مه مک خوره.
 شیر خور (ه): برونه: "شیر خوار".
 شیردرفش: وینه ی شیر له سه ناللا.
 شیردل: بریتی له به غیره ت، به جه رگ، جه رگ قایم، بویر، گه پناس.
 شیردوش: بییری، بییری فان، شیردوش، دادوش، مه پدوش، دوشه ری نازهل.
 شیرده: شیرا، شیردار، شیردهر، به شیر، گیانداری که شیر ده دا.
 شیررگ: نازا، به هیژ.
 شیرزاد: (1) به چکه شیر، له شیر بوو. (2) نازا، به جه رگ.
 شیرزه/شیرزده: منالی که له کاتی ساوایی دا شیر می که می خواردوه و لاواز و کز مابیته وه.
 شیرژن: شیره ژن، ژنی به جه رگ و له سه رخو.
 شیرزور: نه وه ی قه وه ت و زوری شیر می هه یه، دلیر و پرزور وه ک شیر.
 شیرژیان: شیر می دپننه.
 شیرسار: وه ک له سه ره ی شیر.
 شیرسگ: بریتی له سه گی چالاک و به قه وه ت.
 شیرشزه: شیر می تووړه، شیر می دپننه.
 شیرشکار: که سی که شیر پاو ده کا، پیاوی دلیر، به جه رگ.

شیرشکری: په نگی سپی نامال زهره.
 شیرعلم: وینه ی شیر که له سه ناللا کیشرایبته وه.
 شیرفش: وه ک شیر، شیرئاسا، نازا و دلیر وه ک شیر.
 شیرفهم: به باشی تیگه یشتن، حالی بوون.
 "شیرفهم کردن": تیگه یانندنی بابه تی به که سی گه مژه و که م زهین.
 شیرک: (1) شیر می چکوله. (2) که سی بویر و به جه رگ. (3) شیله، شیر. "شیرک شدن": بویر و نازابوون، زات په یاکردن.
 شیرکچی: خاوه ن مه یخانه، ناره ق فروش.
 شیرکردن/شیرک کردن: زات و وره وه به ردانی که سیک و هاندانی بو نه نجامدانی کاریک.
 شیرگی: که سی گیزده به شیر می تریاک.
 شیرگیر: (1) پاوکه ری شیر، شیرگر. (2) نازا و دلیر. سه رخوش.
 شیرمان: وه ک شیر، دلیر، به جه رگ.
 شیرمرد: شیرا، پیاوی دلیر، نه ترس، نازا، جه رگ قایم.
 شیر مرغ: بریتی له شتی نایاب و گیرنه که وتوو، شتی که بوونی نیه چونکه مریشک شیر نادا.
 شیروار: وه ک شیر، شیرئاسا.
 شیرور: برونه: "شیرده".
 شیروش: (ش و) شیرئاسا، وه ک شیر، ویرا، نه ترس.
 شیره: شیر، دوشاو.

شیره خانه: (1) شوینی که شیر می تریاکی تیداده کیشن. (2) مه یخانه.
 شیر می: (1) شیر می، به په نگی شیر. (2) شیر خوره.
 شیرین: (1) شیرین. (2) له به ردلان، خوین شیرین، نیسک سووک، دلگر. (3) به پرین، خوشه ویست. (4) به خاترجه می (پنجاه سال را شیرین داشت). "شیرین شدن": شیرین بوون. به پرین بوون. "شیرین کاشتن": نه نجامدانی کاریک به شیوه یه کی باش و جوان.
 شیرین دهن: که سی که دم و لیوی جوان و له باری هه یه، لیونه قولی، دم نوقل. خاوه نی زاری جوان.
 شیرین زبان: زمان شیرین، زمان شیرین، خوش زوان، خوش زوبان، زمان خوش، قسه خوش، دم و پاویژ خوش، دقنه رم، زمان پاراو، قسه په وان.
 شیرین زبانی: خوش زوانی، زمان خوشی، زمان پاراوی، قسه په وان.
 شیرین سخن: ده ف خوش، پاویژ خوش، قسه خوش، خوش ویژ.
 شیرین شمایل: جوان چاک، خواه شک، نه وه ی پوخسار و نه ندای جوان و له باری هه یه.
 شیرین قلم: خه ت جوان، خه ت خوش.
 شیرین کار: شیرینکار، کار جوان.
 شیرین کاری: شیرینکاری، هونه نوینی، ده ست په نگی نی، کاری جوان و سه رنچراکیش کردن.

شیرین گوار: به تام، خوش چپژ.
شیزوفرنی: بپروانه: "جنون جوانی".
شیشکی: شپ، جرت، چورت، زپت، قمت، عهفته.
شیشکی بستن: جرداهیلان، جرداهیشتن، زپت کیشان، شپرداهیتن.
شیشه: سست و بی‌هیز، کهسی که دست و پتی شل و بی‌هیز بی.
شیشه باز: بریتی له فیلبان، مه‌کریان، مزاور، ته‌پده‌ست.
شیشه‌پر: شووشه‌پر، شووشه‌کار، جامچی.
شیشه بر سر بازار شکستن: درکاندنن پاز.
شیشه بر سنگ زدن: بپروانه: "رسواکردن".
شیشه جان: کهسی که به توندی چاوه‌دیری سلامه‌تی و گیانی خویه‌تی.
شیشه‌خانه: ویتین.
شیشه‌کار: شووشه‌گر، کهسی که جام دروست ده‌کا.
شیشه‌گر: شووشه‌گر، کهسی جام دروست ده‌کا.
شیشه‌گردان: بریتی له که‌له‌کبان، فیلبان، ته‌پده‌ست، چاوبه‌ست.
شیشه‌گردن: بریتی له که‌مزه، که‌وج، بی‌تاوه‌ن.
شیطان: (1) شه‌یتان، مه‌له‌ک تاوس، بنه‌مای خراپه، سه‌ریچ، سه‌رکیش، دیو، ئیبلیس. (2) پرجموجول و بزوز. "شیطان به (توی، در، زیر) جلد (پوست) کسی رفتن (افتادن)": که‌له‌که‌بوون بوق نه‌نجامدانی کاری

نه‌شیاو. "شیطان را درس دادن": بریتی له فره فیلاوی و زیره‌ک بوون، له کوردیدا ده‌لین دهرسی شه‌یتانیش داده‌دا. "شیطان را در شیشه کردن": زالبوون به‌سه‌ر شه‌یتان دا.
شیطانی: (1) گونجرانه، به‌دغه‌پانه. (2) هاروهای، بزوزی، به‌دغه‌پی. "شیطانی شدن": شه‌یتانی بوون، په‌حمت بوون له خه‌ودا، گان له خه‌ودا. "شیطانی کردن": (1) هاروهایکردن، به‌دغه‌پی‌کردن. (2) نه‌نجامدانی کارگه‌لی مه‌ترسیدار.
شیطنت: (1) هاروهای، به‌دغه‌پی، بزوزی، هه‌قانی، سه‌گایه‌تی، کاری سه‌گانه، که‌له‌پی، شلوقی. (2) کیله‌پی، فیلبازی و دروزنی، شه‌یتانی کردن، سه‌رکیشی و نافه‌رمانی‌کردن. (3) به‌دکاری و دووپوویی و نیازپییسی. (4) فریودان و به‌لاپیدابردن. (5) شوخی.
شیطنت باز: هاروهای، نه‌گونجاو، بزوز، دیقوک.
شیعه: شیعه، کومه‌لی له موسلمانان که بروایان به‌جی‌نشینی هه‌زرتی‌علی هه‌یه. پیروه. "شیعی": (1) پیروه‌وی ئایینی شیعه. (2) یه‌ک که‌س له شیعه.
شیفت: نوبه‌ی کار.
شیفتگی: شه‌یدایی، شه‌یدابوون، ناشقی.
شیفتن: (1) شه‌یدابوون، ناشق بوون، دل‌دان. (2) فریودان، خه‌له‌تانندن. (3) په‌ریشان بوون، بی‌توقره‌بوون.

شیفته: (1) ناشق، شه‌یدا. (2) شیت، دیوانه.
شیفتی: به‌نوبه.
شیفر: ژماره، نمره، نرخ، په‌مز، نیشانه.
شیک: (1) قوز، قه‌شه‌نگ، که‌شخه، جوان، لؤکس، ناسک، نهرم و نیان، پیک و له‌بار و به‌رچاو، فه‌رز، له‌قه. (2) جوریک سه‌ما.
شیک پوش: ته‌رپوش، ته‌په‌ندان، خوش پوش، دلته‌پ، که‌سی که‌ جلوه‌رگی جوان ده‌به‌ر ده‌کا.
شیلان: میوانی. خوراک، خوارده‌مه‌نی.
"شیلان کشیدن": سازدانی جیژن و میوانی تیروته‌سه‌ل.
شیله: (ش.ل) فیل، ته‌له‌که، که‌له‌ک، مه‌کر، ده‌و. "بی‌شیله/بی‌شیله و پیله": بی‌شیلوبیله، بی‌شیله و بیله، بی‌فیل و ته‌له‌که، ساف و ساده.
شیماء: ژنی خالدار.
شیموتراپی: چاره‌سه‌ری کیمیایی.
شیمیایی: شیمیایی، کیمیایی. چیکراو به‌هوی دژکرده‌وه شیمیاییه‌کان.
شیمی دان: شیمی‌زان، کیمیازان، "شیمیست".
شیمیست: بپروانه: "شیمی دان".
شین: (ش) عه‌یب، شورده‌یی، ناحه‌زی.
شیناب: بپروانه: "شنا".
شینتو: ئایینی خه‌لکی ژاپون.
شیوا: په‌وان، یه‌کیه‌ک و پوون و دلنشین.

ته‌رزوان، ده‌ماوهر، قسه‌په‌وان.
شیوان: تیکه‌لاو و له‌سه‌ریه‌ک. له‌رؤک، له‌رؤک.
شیوانگر: شتی که‌ ده‌له‌ریتته‌وه.
شیواندن/شیوانیدن: بپروانه: "شیبانیدن".
شیوع: (1) ته‌شه‌نه‌سه‌ندن و بلاووبونه‌وه، هه‌مووگری، په‌ره‌گرتن، په‌ره‌سه‌ندن. (2) ناشکرا و خویا بوون، ده‌رکه‌وتن. (3) وترانی قسه‌یه‌ک به‌شیوه‌ی زاربه‌زار. (4) بوونه‌باو.
شیون: چه‌مه‌ر، چه‌مبه‌ر، شه‌پۆر، شین و شه‌پۆر، که‌وگری، کتارو، گریه‌وړو، گریه‌وړپۆ، وه‌ش‌ه‌ت. "شیون کردن (زدن، کشیدن)": شین و شه‌پۆرکردن، شیوه‌ن گتپان، گریان و نالاندن. "شیون و شین": گریان و ناله.
شیوه: شیوه، شیواز، شیل، ئوسلوب. چه‌شن، ریسا، ری و شوین. فیل، ته‌له‌که. ناز، خه‌مزه. حاله‌ت، دۆخ.
"شیوه‌توید": له ئابووری مارکسیستیدا واته تیکه‌لی پیوه‌ندی به‌ره‌مه‌ینان و وزه‌به‌ره‌مه‌ینه‌کان. "شیوه‌گفتار": ده‌قوک، شیوه‌ی ئاخافتن.
شیوه‌کار/شیوه‌باز: بپروانه: "شیوه‌گر".
شیوه‌گر: نه‌وه‌ی خاوه‌ن شیوه یان شیوازیکه، دل‌به‌ری که‌گشت فه‌نه‌کانی دل‌به‌ری بزانی و به‌کاری بیا، مه‌کریان، فیلبان.
شیوه‌گری: (1) نازوکریشمه، نازفرۆشی. (2) مه‌کریازی، فیلبازی.

شیویدن: ئاویتته کردن، ئاویتته کران، تیکه ل
بوون. له رزان، وه له رزین که وتن.
شییه: حیه، حینه، دهنگی ئه سپ.
شییه زدن (کشیدن): هیلاندن، هیلاندن،
شهین.
شییه کردن: برونه: "شییه زدن".

ص

خودان، خيُو، خيُوهند، ماخو، مالخو، واير، واير، وههر، وهنده، وهير، وهئر، يار، داژدار، ساحيُو، ساحيُب. (2) سه روه، ئاغا. (3) دهسه لاتدار، حاكم. "صاحب چيزي (كسي) شدن": بوونه خاوهني، وهدهسته يئاني ئو. "صاحب دست": داينده، دلاوا، به دل، به خشننه. "صاحب دعوت": ميواندار، خانه خوي، داوه تكه. "صاحب شريعت (شرع)": پيغه مبه. "صاحب صبر": خودا. "صاحب صدر": خاوهن پؤست "داراي صاحب": خاوهندار، به خاوهن. صاحب احسان: خيراندان، خيرهمه نند، خاوهن چاكه. صاحب اختيار: سه پيشك، خاوهن دهسه لات، خاوهن ئختيار. صاحب اسرار: رازگر، رازقان، رازدار، سوپه لگر. صاحب اصول: مؤسقا زان، مؤسقا ژهن. صاحب الجيش: سپاسالار، سه ركرده ي سپا. صاحب امتياز: سه پيشك، ناقبه، خاوهن ئيمتياز. صاحب بيان: چيروك فان، چيروك گيره وه. صاحب تسخير: بروه: "جن گير". صاحب ترجمه: كه سيك كه به سه رهاته كه ي ده نوسنه وه. صاحب تشريف: به پيز و خوشه ويست.

صائب: (1) پاس، ئهنگيُوهر، پيكر. (2) پاست و دروست، ته واو. صائد: راوكر، نيچيرقان. صانع: زيپنگر. دارپژ. صائم: به پؤژوو، پؤژوه وان. "صائم الدهر": كه سيك كه ته واوي پؤژه كاني سال به پؤژوو بي. صابر: به سه برويشوو، له سه رخو، پشوو درپژ، سه بركر. صابي: پيره وي ئاييني "صابئين". صابئين: گروپيكي ئاييني كه ئهستيره و بوته كانيان ده په رست و له و بروايه دابوون كه جيهان ئافرينه ريكي به توانا و زاناي هه يه كه نزيك بوونه وه له و ته نيا به هوي بوونه وه ره پوو حانيه كانه وه ئه گهري هه يه. صاحب: (1) خاوهن، خاوهند، خاون،

صاحب تصرف: (1) زهوتكه، داگر كه، مالك. (2) پيري كه ئاگاي له ناخي موریده و ده تواني ئالوگوري وه سه ريئني. صاحب جاه: خاوهني پؤست و پله، خاوهني پيز و پيگه، ريزدار. صاحب جيش: سپاسالار، سپاران. صاحب حديث: بروه: "محدث". صاحب شدن: بوونه خاوهن، به خاوهن بوون، داژداري، وايره ي، وايره ر. صاحب خانه: (1) خاوهني مال. (2) خانه خوي. صاحب خبر: (1) ئاگا، به خه بهر، زانا. (2) هه والگه ين، راپورتدهر، په يامبه ر. (3) سيخور، زمانگر، زيره وان. صاحب خرد: ئاقل، ژير، به ئاوهن، ئاوه زمه نند. صاحب خيال: دوودل، به گومان. صاحب خير: خاوهن چاكه، خيرهمه نند، چاكه كار. صاحب داري: چاوه ديري و ئاگالي بوون. صاحب درد: (1) به ئازار، له ش به بار، ده رده دار. (2) ليقه وماو، به لاليدراو. صاحب دل: (1) بوير، به غيرت، دلير. (2) خواناس، ته ركه دنيا. (3) خاوهني زهوقي هونه ري و ناسك. صاحب دلق: (1) پياگي به رگ دراو، شپول، جل شپ. (2) سوفي. صاحب دولت: (1) ساماندار، ده وله مه نند، زهنگين. (2) به خته وهر، خوشبهخت. (3) پاشا، دهسه لاتدار.

صاحب ديوان: چاوه ديري خه زينه و دارايي ده ولت، وهئه ستوگري سامان و داراييه كاني حكومهت. صاحب راي: خاوهن را و ته گير، به ته گير. صاحب زبان: بروه: "شيرين زبان". صاحب سخن: وتاريژ، په يقه ر، ئاخيوهر. صاحب سر: بروه: "رازدار". صاحب سرير: خاوهني تهختي پاشايي، پاشا. صاحب سفره: ميوانه وين، ميوان دؤست، به خزمهت. صاحب شمشير: خه باتكار، شه پكر. صاحب عزا: بروه: "عزادار". صاحب عقیده: بروامه نند، باوه ردار، به بروا. صاحب عله: بپيارده ري سه ره كي. صاحب عنوان: (1) خاوهني پؤست يان نازناو. (2) به شه خسيهت. صاحب غار: نازناوي حه زره تي ئه بوويه كر كه ده گهل پيغه مبه ر چوو ه ئه شكه وت. صاحب غرض: غه ره زاوي، قين له دل. صاحب فراش: نه خووشي كه له جي دا كه وتبي. صاحب فكر: بيره مه نند، بپيار، بيره وه ر. صاحب فن: شاره زا له فه نيكا. ئاگا و كارزان. صاحب قبول: وه رگيراو له لايه ن خه لكه وه، قبوولگراو. صاحب قدم: (1) هه نگانوهر بو كار ي. (2) پيري خاوهن برشت و كاريگه ري.

صاحب قرابت: ئهوهى به شه میراتی له یاسادا به وردی دیاری نه کراوه.

صاحب قلم: نووسەر.

صاحب قول: خوښ قهول، خوښ به لێن.

صاحب قیاس: خاوهن ڤا، خاوهن بۆچوون.

صاحب کار: (1) خاوهن کار. (2) ئهوهى کارى ئه نجام ده دا. (3) پسیپۆڤ یان شارهزا له کاریک.

صاحب کلام: بروانه: "سخنور".

صاحب کلاه: خاوهن تاج، پاشا. "صاحب کلاه": پاشایه تی.

صاحب کمر: پاشا، ده سه لاتدار.

صاحب کمند: ڤاوچی، ڤاوکه ر.

صاحب نسان: زمان ڤاراو، زوان دار، قسه زان، ده مه وه ر.

صاحب ماتم: تازییه دار، پرسه دار، سویدار.

صاحب مال: ساماندار، دهوله مه ند.

صاحب مرده: ئهوهى خاوه نه که یی مرده بی، خاوهن مرده، بی خاوهن.

صاحب مرض: نه خوښ، ناساغ، ده رده دار.

صاحب مقام: خاوهن پله و پۆستی گرینگ.

صاحب منصب: (1) خاوهنی پله و شوغلی به رز. (2) که سیک که خاوهنی پله و پۆستی دهوله تی یان سه ربازی بی.

صاحب نام: به ناویانگ، به ناوده نگ، بناق و ده نگ، به ناق، ناودار، ناقدار، ناسراو، سه ربه ده ره وه.

صاحب نسق: بروانه: "داروغه".

صاحب نصاب: (1) سامانی که زۆربوه و زه کاتی ده که وی. (2) دهوله مه ند، دارا، زه نگین. (3) بروانه: "بهره مند".

(4) دهوله مه ند و پایه به رز.

صاحب نظر: (1) خاوهن ڤا، خاوهن بۆچوون، ئاگا. (2) هیمهت به رز، ئیراده به رز. (3) که سیک که جوانی خوښ ده وی و چیژ له دیتنی ده با.

صاحب نفس: ئهوهى قسه و نزای قبول ده کری.

صاحب ولایت: پیر، ڤیبه ر.

صاحبه: ژن، خیزان.

صاحب هنر: هونه رمه ند، خاوهن هونه ر.

صاحب یسار: دهوله مه ند، ساماندار، زه نگین.

صادرا آمدن: ده ربپان، درکان، ده رخران.

صادرات: ده رکرده، هه نارده، نارده.

صادر اول: ئاوه زی یه که م.

صادر شدن: (1) هه ناردران، ناردران. (2) هاتنه دی، وه دیهاتن. (3) هاتنه قوناعی کرده وه وه. (4) ده ربپان، درکان.

"صادر شده": هه نئراو، هه ناردران.

صادر کردن: (1) ناردرنه ده ره وه. (2) پیراگه یاندنی بابه تی یان شتی به که سی یان سه باره ت به که سی به شیوه ی نووسراوه یان زاره کی. (3) نووسین و حه واله کردن.

صادرکنندگان: هه ناردران.

صادرکننده: هه ناردران.

صادره: (1) ده رچوو، ده رچووی. (2) ناردران، نئردراو.

صادق: راستوک، پاس بیژ، راستگۆ، سه رراست. "صادق در آمدن": راست ده رهاتن. "صادق القول": خوښ قهول، خوښ به لێن. "صادق الوعد": که سیک که واده که یی خو ی به ریته سه ر.

صادقانه: راستگۆیانه، به دروستی.

صارف: به رگێپه وه، کۆسپ.

صارم: (1) شمشیری تیژ. (2) شیرى درپنه. (3) پیایگی بویر، ئازا. (4) ڤرپنه، ڤرپ.

صاع: (1) یه که یه کی پیوانی کیش، پیوانه. (2) په یمانه. "صاع در بار کسی نهادن": تۆمهت لیدان له و.

صاعد: سه رکه وتوو، که سی که چووبیته سه ر. "صاعد کردن": چوونه سه ر، ڤویشتنه بان.

صاعقه: (1) هه وره تریشقه، بروسکه. (2) به لای ئاسمانی دلته زین و سامهین. "صاعقه آسا": بروسکه ئاسا.

صاف: (1) ساف، لووس، شایک، خز، ویزه، بی گنج، بی گری و گنج، بی چرچولۆچی، حولی. (2) ڤیک، تهخت، به بی چالوچۆلی. (3) ڤوون، دیار، ساف. (4) هه تاوی، ساف. (5) به بی خواروخییچی، راسته وراست، راسته ڤرپی. (6) پاک، به بی ڤیا و ساخته کاری. (7) ڤوون، ئاشکرا، به بی لیلی یان ئالۆزی. "صاف صاف": به ڤاشکاو ی بی شه رمانه. ڤیک و راست. "صاف و پوست کنده": به ڤوونی و ئاشکرایى و به بی تیپینی

و په رده پۆش کردن. "صاف و راست": سه رپاست، راست، راستوک. راستگۆیانه. "صاف و ساده": بی ڤیا و ڤووراست، یه کدل. دل ساف، دل پاک، ساویله که. "صاف و صوف": (1) به بی چرچولۆچی، به بی که ندوکلۆو ناریکی. (2) به بی ڤق و نیوان ناخۆشی. "آسمان صاف": ساو، سامال.

صاف شدن: لووسبوون، ساف بوون، له زبری ڤزگار بوون، ڤیک بوون.

صافکار: لووسکار، سافکار، که سی شتی زیر ساف ده کا.

صافکاری: لووسکاری، سافکاری، کاری لووسکار.

صاف کردن: (1) ساف کردن، لووس کردنی چرچولۆچ، ده ق دان. (2) له سافی دان، ڤالوتن. (3) یه کلاکردنه وه.

صافی: (1) ڤالۆینه، ڤالۆکه، ڤارزن، ڤارزون، ڤارزنگ، ڤارزۆنگ، ڤاوک، ڤاوه ک، نه سه ل، فیلتر. (2) لووسی، سافی، دژی زبری. (3) خاوین و ڤوون، ڤوون و پاک، بی خه وش، بی گه رد. (4) به تال، خالی. (5) به ئاسوده یی و بی شه ڤوکیشه. "از صافی گذراندن": (1) له سافی دان. (2) هه لئژاردن به لیکۆلینه وه و تاوتوی.

صافی درون: ده روون پاک.

صافی دل: (1) دل پاک، دلپاقر، دل ساف، بی ڤق و کینه. (2) ساف و ڤوون.

صافی شدن: پاک و خاوین بوونه وه، بی خه وش بوونه وه.

صافی کردن: له‌ناوبردنی دوژمنان، سپینه‌وهی دوژمنان.

صافییه: زه‌وییه که خاوه‌نه‌کانی کۆچیان کردوه یان مردوون و میراتگریک له‌وان نه‌ماوه‌ته‌وه.

صالح: (1) پیاوچاک. (2) باش، چاک، چاکه‌کار. (3) خاوه‌نی بپوا و کرداری دروستی دینی.

صامت: مات، کپ، کپ، بپده‌نگ. "صامت و ناطق": کۆی زپروزیو و چوارپی که له خاوه‌نداریتی که‌سیک دایه.

صانع: (1) خولقینه‌ر، چیکه‌ر، سازینه‌ر، دروسته‌ر. (2) پیشه‌ساز، سنعاتکار.

صبا: بایه که له خۆره‌لانه‌وه هه‌ل بکا.

صباح: به‌یانی، شه‌وه‌کی، سۆزی. "چندصبح (صبحی)": چه‌ند پۆژی، ماوه‌یه‌کی کورت. "هرچند صباح": هر چه‌ند وه‌خت جارێک.

صبح الخیر: به‌یانی باش.

صباحات: جوانی، شوخ و شه‌نگی، قه‌شه‌نگی.

صبار: زۆر له‌سه‌رخۆ، فره به‌پشوو.

صباغ: په‌نگ.

صباغ: خومچی، خومپژ، په‌نگپژ.

صباغت: په‌نگپژ، خومگه‌ری.

صباوت: منالی، مندالی.

صبح: به‌یانی، سبه‌ی، سه‌ره‌تای پۆژ. "صبح آخر (آخرین، پسین، دوم)": بپوانه: "صبح

صادق". "صبح ازل": سه‌ره‌تای ئافراندن. "صبح اول صبح (صبحی)": به‌یانی زوو. "صبح بام": به‌یانی زوو. "صبح دروغ": بپوانه: "صبح کاذب". "صبح دولت (دولت کسی) دمیدن": به‌خته‌وه‌ربوونی ئه‌و. "صبح سحر": به‌یانی زوو. "صبح صادق": به‌یانی پوون، هه‌وه‌لی به‌یان. "صبح ظهور": سه‌ره‌تای ئافراندن، سه‌ره‌تای خولقاندن. "صبح کاذب": بوومه‌لیله، کازوه‌ی به‌یان. "صبح نخست (نخستین، اول)": بپوانه: "صبح کاذب".

صبح آسا: وه‌ک به‌یانی، وه‌ک به‌یانی پوون.

صبحانه: نانی به‌یانی، نانی سه‌ره‌له‌به‌یان، ناشتا، به‌رچایی، ژیرقلیان، قاوه‌توون، قاوه‌تی، قاوه‌لتی.

صبح خیز: زووپاب.

صبحدم: کاتی به‌یانی، به‌ره‌به‌یان، هه‌وه‌ل به‌یان.

صبحدمان: به‌کاتی به‌یانان.

صبح رو: پووسی، ده‌موچاوسی.

صبح سعادت: سه‌ره‌تای به‌خته‌وه‌ری.

صبح شدن: پووناک بوونه‌وه‌ی هه‌وا، پۆژی‌بوونه‌وه.

صبح فام: سپی، پوون، به‌ره‌نگی به‌یانی.

صبح فش: وه‌ک به‌یانی، سپی و پوون.

صبحگاه: کاتی به‌یانی، سبه‌ینی.

به‌رنامه‌یه‌ک که هه‌موو پۆژی به‌یانان له پادگانه‌کان یان شوینه‌نیزامیه‌کان به‌هه‌لدانی ئالا و خویندنه‌وه‌ی سرروود ده‌ست پیده‌کا.

صبح وار: سپی و پوون، وه‌ک به‌یانان، به‌یانی ئاسا.

صبح وش: بپوانه: "صبح فش".

صبر: سه‌ور، سه‌بر، تاقت، ته‌حه‌ممول، خۆراگرتن، دان به‌خۆداگرتن، خۆگرتن، تاقت و پشوو‌دریژی، له‌سه‌رخۆیی، دایاخ، ئارامی. "صبر آمدن": سه‌برهاتن، له‌کاتی پژمین دا ده‌وتری. "صبر کردن": سه‌ورکردن، خۆراگرتن، دان به‌خۆداگرتن.

چاوه‌پروانیکردن بۆ گه‌یشتنی کاتی پپووست.

صبر سوز: پشوو‌بپ، له‌تاقت به‌ده‌ر، له‌تاقت نه‌هاتو.

صـبـغـه: (1) په‌نگ. (2) حاله‌ت، تاییه‌تمه‌ندی. "صبغة‌الله": ئایینی خوا، ئایینی ئیسلام. "صبغة‌محلی": په‌نگ و پووی ناوچه‌یی.

صبوح: هه‌ر شتی که به‌یانی بیخۆن یان بینۆشن. "صبوحی": شه‌رایی که به‌یانی زوو بیخۆنه‌وه. "صبوحی زهن": خواردنه‌وه‌ی شه‌رپاب له به‌یانان دا.

صبور: به‌سه‌بروچه‌وسه‌له، به‌سه‌برویشوو، له‌سه‌رخۆ، هیمن، سه‌ماس، خۆراگر، به‌گیر، به‌گیرگه.

صبوری: به‌رایی، به‌کیش، سه‌برهاتن، سه‌بووری (هاتن)، پشوو‌دریژی، له‌سه‌رخۆیی، ئۆقره‌یی.

صبیح: جوان، قه‌شه‌نگ، خوشیک. ده‌م به‌پیکه‌نین و خوشحال.

صبیر: (1) بپوانه: "صابر". (2) که‌فیل و جی متمانه‌ی قه‌وم.

صحاف: په‌ره‌چن، به‌رگ تیگر.

صحافی: جزوبه‌ند، به‌رگ تیگرتن. په‌رتووک فرۆش.

صحبت: قسه‌کردن، باس کردن، دوان، گوتن، په‌یقین، کوتن، ئاخاوتن، ئاخافتن. یاروه‌هاوده‌م بوون، هاو‌پیتی‌ه‌تی. هاو‌نشینیکردن ده‌گه‌ل خه‌لکی. "صحبت با کسی پیوستن": هاو‌نشین بوون ده‌گه‌ل ئه‌و. "صحبت راندن": قسه‌کردن، گفتوگۆکردن. "سر صحبت را (با کسی) بازکردن": سه‌ری قسه‌کردنه‌وه.

صحبت جو: (1) خوازیاری هاو‌نشینیی و تیکه‌لی ده‌گه‌ل که‌سیک. (2) خوازیار و تامه‌زۆی ئاوینه‌بوونی سیکی بوون.

صحت: (1) سلامه‌تی، ته‌ندروستی، له‌ش ساغی. (2) راستی، دروستی. "صحت خواب": به‌که‌سی ده‌وتری که تازه له خه‌وه‌ستایی. "صحت عمل": سه‌رپاستی، راست کرداری. "صحت مزاج": له‌ش ساغی. "صحت و سقم": دروستی و نادروستی، راستی و ناراستی.

صحرا: (1) بیابان، سارا، قووزی، چۆلگه.

(2) گۆرپه‌پانی شه‌ر. "صحرا بی چون": جیهانی پیوار. "صحرا یزم": شه‌رگه، گۆرپه‌پانی شه‌ر. "به‌بر (صحرا فکندن) افکندن": ویل کردن، خستنه‌لاوه، وازه‌پنان.

صحرا بر: بپوانه: "صحرانورد".

صحرا گذار: بپوانه: "صحرانورد".

صحراگرد: بپوانه: "صحرانورد".

صحراناشين: ده شته کی، کۆچه ری، چۆلپه رست، سارانشین، چادر نشین.

صحرانورد: چۆلگەر، بیوانگەر.

صحرایی: 1) بیابانی، په روره ده بووی سارا. 2) ئه وهی له بیابان دا ئه نجام ده درئ. 3) ئازاد، سه ره سه ست.

4) سارانشین، کۆچه ری. 5) ئازهلئ هوئی. "صحرایی شدن": ئاشکرا بوون.

صحن: 1) دیمه ن، به رجه وه ن. 2) ناوه راستی چه وشه، هه ریمی مال. 3) قاپ، ده فر. 4) گۆره پان، فه زه، پانتایی.

صحنه: 1) گۆره پان. 2) (له شانۆدا) شوینی هونه رنواندن، سین. 3) زه وی ته خت، جیگه ی به رفه. 4) دیمه ن. 5) شوینی ئه نجام بوونی کارئ یان رووداوی.

صحنه آراییی: 1) دیمه ن پازاندنه وه، "میزانستین". 2) شیکردنه وه وه سه فی دیمه نه کان.

صحنه پردازی: دیمه ن پازاندنه وه.

صحنه سازی: دیمه ن پازینه وه. شانۆسازی، چیکرنی دۆخ و حاله تیکی درۆیین و ده سکرد بۆ سه رنج پاکیشانی دیتران.

صحنه گردان: 1) (سینه ما) به رپۆه به ری دیمه ن. 2) داپۆزه ر و رینۆینیکه ری رووداویک به نامانجی پیلانگێرانه.

صحنه نمایش: سه کۆی شانۆ، سین.

صحه: واژۆکردنی نووسراوه یه که به نیشانه ی پشت راستکردنه وه ی ناوه رۆکه که ی.

صحیح: راست، دروست، بی هه له، ته واو. ساغ، سالم، بی که مووکووی. راست کردار. "صحیح کردن": نمره پیدان به تاقیکاریی قوتابیان. "صحیح و سالم": ساغ و سلامه ت. سالم، بی که مووکووی یان خرابی.

صحیفه: 1) نامه. 2) کتیب. 3) رۆژنامه. 4) په ر، لاپه ر.

صخره: گاشه به رد، که مز، که فر، که فر، هێرک، به ردی زه لام.

صدا: بانگ، ده نگ، گازی، گاسی، قاو. "صدا آمدن": به گوی گه یشتنی ده نگ، ده نگ هاتن. "صدا از کسی درنیامدن": 1) به ته واوی بیده نگ بوون، ده نگ لێوه نه هاتن، قه وقه پ کردن. 2) ملدانی ئه وه، ته سلیم بوونی ئه وه، ناره زایه تی ده رنه برینی ئه وه. "صدا به صدا دادن": هاوده نگ بوون. "صدا توری جایی (چیزی) پیچیدن": ده نگ دانه وه. "صدا توری صدا افتادن": زۆر قه ره بائخ و په ره را و هوریا بوون. "صدا دادن": ده نگ دان، ده نگدانه وه، زرینگانه وه. "صدا درآوردن": ده نگ ده ره ینان. "صدا (را) در صدا انداختن": به یه که وه خویندن. "صدا را اول دادن": به ده نگ به رز قسه کردن، هه را کردن. "صدا (چیزی) (را) درآوردن": لاسایی کردنه وه ی ئه وه، ده نگه وه ده رینان. "صدا (چیزی) را درنیآوردن": قسه نه کردن له به ره ی ئه وه وه،

بیدهنگی لیکردن، شاردهنه وه ی ئه وه. "صدا (چیزی) را درآوردن": بیدهنگ بوون، مه ته ق لێوه نه هاتن. "صدا (کسی) (چیزی) افتادن": ده نگه گه ر. 1) پرانی ده نگه وه. 2) بیدهنگ بوونی ئه وه. "صدا (کسی) (چیزی) خواییدن": پرانی ده نگه وه، بیدهنگ بوونی ئه وه. "صدا (کسی) (چیزی) را بریدن": بیدهنگ کردنی ئه وه. "صدا (کسی) را درآوردن": لاسایی کردنه وه ی ئه وه. "از صدا افتادن": بی ده نگ بوون، ده نگ لئ پران، له ده نگه که وتن، ده نگ نه کردن. "به صدا درآمدن": 1) قسه ده ستپیکردن. 2) ده ست پیکران. 3) ده نگ لێوه نه هاتن. 4) ناره زایه تی ده رپرین.

صدا بر: (ب) ده نگ به ر، ده نگه به ر، ده نگه وه ره، میکرو فۆن.

صدا بردار: ده نگ هه لگه ره وه.

صدا برداری: ده نگ هه لگرتن، کاروباری (ده نگ).

صدا پیچیدن: ده نگ دانه وه، گه پانه وه ی ده نگ.

صدا خفه کن: ده نگ بێ، ده نگ کپ که ر.

صدا دار: 1) ده نگ دار، به رانه به ری بی ده نگ. 2) خاوه نی ده نگه په سا.

صدارت: بالانشینی، له پیشه وه بوون، پیشه نگه ی. پۆستی سه ره که وه زیر، سه ره که وه زیری.

صدازدن: ده نگ کردن، بانگ کردن، قاوکردن، گازیکن، گاسیکردن، چاردان. **صدا سازی:** ده نگ سازی.

صدا دادن: بوونه هوئی زه حمه ت پیدان، له کۆل نه بوونه وه، ته نگ پی هه لچنین.

صداق: 1) دۆستایه تیکردن به پاکی. 2) ماره به یی، ماره به یی، ماره به یانه، ماکه له، کاوین.

صداقت: یه که رووی، یه که ره نگه ی، راستی و دروستی، راستی، دۆستایه تی، بی فرتوفیل، گیانی براهه تی، دژی دوو بووی.

صدا کردن: بانگ کردن، گازیکن، به ده نگ هه را لیکردن. 2) بانگه یشت کردن، خوازتن. 3) ده نگ لێوه نه هاتن، ده نگ لئ به رزبوونه وه. 4) ناویانگ ده رکردن، ده نگدانه وه.

صدا گذاری: ده نگ دانان.

صدا گرفتگی: ده نگ که وتن، ده نگ گیران، ده نگ گیران، ده نگ نووسان، ده نگ ده رنه هاتن، گه رووگیران.

صدا گرفته: ده نگ که وتوو، ده نگ نووساو، ده نگ گیراو، باخه.

صدا وسیه: ده نگ و په نگ، ته له ویزیۆن.

صدا بخشی: په یی سانتی گراد.

صدا تا يك غاز: بی نرخ، بی قیمه ت.

صدا تا یکی: سه دی یه که.

صدتوی: سه دتوی.

صدچندان: چەندبەرابەر، زۆر زیاتر.

صدە: بەرانبەر، پوویە پوو. "درصد بون": ویستن، بە نیاز بون.

صدەردەسد: لەسەداسەد، سەدوسەد. بیگومان، حەتمەن. "صدەردەسد": گشتی، تەواوی، سەداسەدی.

صدەدە: تووشی گومان و دێدۆنگی زۆر، ناخترجەم، نادەلیا.

صدەدە: دێدۆنگی و سەرگەردانی.

صدەر: (1) سەر، سەر، سەر، سەر، سەر. (2) سەرەتا، پێش. (3) سنگ، سینگ.

(4) بەشی سەرەتای سەردەمیک (صدەر اسلام). (5) سەرۆک. (6) ناخ، زەین.

(7) گەلکۆ، گۆر. (8) "صدراعظم": سەرەک وەزیر. لە هێندێ وڵاتان ناویکە بۆ

بەرزترین پۆستی پەسەمی دوا سەرۆک کۆمار. "صدەرکبیر": سەرۆکی دادوهران.

"صدەر مەجس": سەرۆکی کۆر.

صدەرنەشین: (1) بان نەشین، سەرنەشین، بالانەشین، کەسێ کە لە سەرەوێ کۆر

داینیشی. (2) پێشەوا. (3) بەرپێز، پایە بەرز. (4) خاوەنی نرخ و گریگی.

صدەسال: بۆ دەربەڕینی دژایەتی تیکەل بە پێداگری و بێزاری بە کار دەبرێ، هەرگیز.

صدق: راستگویی، راست بێژی. راستی و دروستی. "صدق عرفا": گونجاندنی یەک یان

چەند ماددە یاسایی دەگەڵ نەرت و باو. "صدق کردن": دروست بوون، راست (لە

ئاو) دەرهاتن.

صدقات: کۆی "صدقه".

صدقه: (1) خێر (لە پێی خودادا)، خیرات، دەسەنە، حەوتەم، سەغە، بە لاگێرەو،

وێی وەگەرپێن. (2) زەکات. "صدقه تطوع": خێری جیا لە زەکات. "صدقه جاریه":

خێرێ کە بۆ کەلک ئێوەرگرتنی گشتی و لە پێگە یازیکردنی خودادا ئەنجام دەدرێ.

"صدقه سرکسی (چیزی) شدن": بەقوربانی ئەو بوون، دەبەر ئەو مران. "صدقه فریضه":

خێری واجب کە هەمان زەکاتە. "از صدقه سرکسی (چیزی)": لەبەر بوونی ئەو،

بەخاتری دلۆقانی ئەو. "قربان و صدقه رفتن": دەبەر مردن، بەقوربان بوون،

دەسەرگەران، گۆری بوون.

صدقه خوار: ئەوێ خێری پێدەگا.

صدقات: کۆی "صدمه".

صدم کردن: وەدەرنان، پالنان، دەلەک نان.

صدمه: زەریه. ئازار. زیان، خەسار. کوتران. "صدمه خوردن (دیدن)": زەریه

وێکەوتن، بەرکەوتن، ئازاردیتن، ئیش و ئازارپێگەیشتن، زیان لێکەوتن. "صدمه دیدن": بەرکەوتوو، زەریه وێکەوتوو،

ئازارپێگەیشتن، زیان لێکەوتوو. "صدمه زدن": زەریه لێدان، زیان لێدان، زیان پێگەیانندن.

"صدمه کشیدن": پەنج و ئازارکێشان، بەرگە ی چەرەسەری و کوپەرەری گرتن.

(1) کەوتنە بیری ئەنجامدانی ئەو وە. (2) پێزانین، پەبیردن بەو.

صرافی: (1) گۆھێر، جێگە ی پارەگۆرپینەو، کاری پارەفرۆش،

سەرافی. (2) جیاکردنەوێ چاک و خراپ، جیاکردنەوێ هەق و ناھەق.

صرامت: (1) بەبیرشت و بەزا کوون بوون لە ئەنجامدانی کارەکاندا. (2) ئازایەتی،

نەترسی، بویری.

صرصر: بای سەرسەر، بای توند و سارد.

صرصرتک: تیزپۆ، خێراپۆ، خۆشەبەز.

صرع: (1) فێ، خو، خووداری، گەشکە، پەرکەم. (2) خست، بەزەوی دادان. "دچار

صرع شدن": گەشکە بوون، گەشکەگرتن، فێ لێهاتن.

صرعدار: بروانە: "صرعی".

صرعی: گەشکەدار، خێدار، خوودار، فێدار، تووشی نەخۆشی فێ. "صرعی شدن":

فێگرتن، تووشی خووداری بوون.

صرف: (ص) پارە گۆرپینەو. (2) بەکاربردن، بەکارهێنان. (3) خەرج

کردن. (4) خواردا یان خوارندنەو. (5) لە زاراوێ بانکی دا: جیاوازی نێوان نرخێ

راستەقینە ی پارە و قیمەتی کە لە بازار دا کاری کرپین و فرۆشتنی پێدەکرێ.

(6) سوود، قازانج. (7) جیاکردنەوێ چاک لە خراپ. (8) سووپی پۆژگار، سووپی

زەمانە. (9) وشەسازی. (10) لەسەر کار

صدور: (1) دەرچوون، دەرکردن. (2) ھەناردن، ناردن. (3) نووسین و

تۆمارکردنی بەلگەگەلی پەسەمی. (4) بۆ دەروە ناردن یان ناردانی شەپۆلەکان.

(5) گەرەکان، بەرپرسەکان. (6) سنگەکان. "صدور حکم": دەرچوون

(دەرکردن) ی بپاریار. "صدور کال": ناردن (ھەناردن) ی کەلوپەل.

صدھزاران: زۆر، فرە.

صدید: بروانە: "خونابە".

صدیق: (ص.د) دۆست و ھەقال، ھەوالی دلۆسۆز و پاک.

صدیق: (ص.د) پیاوی فرە راستگۆ. پیاوچاک.

صراحت: راشکاوی، بەروونی. پووێراستی، راستی و دروستی، یەکیبوونی نییەت و

قەسە. "صراحت نەچە": قەسە لە پووینی، راشکاوی لە دەربەڕینی مەبەستدا.

صراحتاً: بەراشکاوی، بەروونی.

صراف: (1) پوول گۆرەو، پارەفرۆش، پارەگۆر (هەو)، دراوگۆر (هەو)، گۆھێر،

سەراف. (2) زێرناس.

صرافت: بێر و نیازی ئەنجامدانی کاریک. "از صرافت اقتادن": وازھێنان لە نیازی و

بپاریاری. "از صرافت کسی (چیزی) اقتادن": لەبەرچاوەنەگرتن، فرامۆش کردن یان

وازیلێھێنان. "بە صرافت خاطر": بە ویست و خواستی خۆ. "بە صرافت کاری اقتادن":

لابردن، گه پاندنه وهی که سیّ یان شتی بۆ جییه ک، پەت کردنه وه. "صرف الدهر": پیښهات و پروداوه کانی پوژگار. "صرف داشتن": قازانج هه بوون. "صرف زمام کردن": ئاراسته گۆرین، ره وگه گۆرین. "صرف نظر از": جیا له وه، بیجگه له، چاوپۆشین له. "صرف: (ص) (1) پرووت، پەتی. (2) بیّ خەوش، بیگهرد، پوختهی هەر شتی. (3) هه ربۆ، ته نیا. (4) ریسا. "به صرف": به هۆی، له بهر، به خاتری. "صرفاً: (1) ته نیا. (2) به ته واوی. صرف شدن: خه رج بوون، به کاربران، ده کارهیتان. صرف کردن: (1) خه رج کردن. (2) ده کار کردن، به کارهیتان. (3) خواردن یان خواردنه وه. (4) قازانج هه بوون، به هه ره هه بوون. (5) تپیه پاندن، پابواردن. (6) پروانه: "برگرداندن". (7) له سه ر کار لابردن. صرف نظر کردن: (1) ده ست لی هه لگرتن، وازهیتان، وازهیتان، لیگه پان، ده ستبهرداری. (2) ده بهر چاونه گرتن، چاوپۆشی. صرفه: قازانج، به هه ره، سوود، که لک. "صرفه از کسی بردن": که وتنه پیش ئه وه وه. "صرفه بردن": (1) قازانج کردن، به هه ره گهیتان. (2) خێردانه وه، قازانج دانه وه. "صرفه نگاه داشتن":

پروانه: "صرفه جویی". "به صرفه": خێرده ره وه، به قازانج. صرفه جو: فهگر، وهگر، له خه رج گێره وه، پاشه کهوت کهر، ده ست پیوه گر. صرفه جویی: پاشقل، پاشه کهوت، گرده وه کۆیی، له ده م گێرانه وه، پیخۆری پیوه کردن، ده س پیوه گرتن (ی خه رج)، فهگرتن، فهگری، گرتنه وه، وهگرتن، له شتی شتی وه لانان، دزینه وه، خه رجی که م کردنه وه، له خه رجی گێرانه وه، که م خه رجی، ده ست گێرانه وه، ده سگرتنه وه، به رفه دانی، مالداری، پاگرتنی به کاربردنی شتی زیاده کی. صرفه گری: پروانه: "صرفه جویی". صرفیدن: قازانج هه بوون، خێردانه وه. صرم: برین. صریح: راست براست، راسته وراست، راست و په وان، به ئاشکرا و بی پیچ و په نا، قسه له پروو، راشکاو، پروواست. "صریح اللهجه": قسه له پروو. صریحاً آوردن: ده نگ ده رهیتان. صریح: به زه وی دادراو، به زیو، شکست خواردن. صعب: (1) چه توون، تووش، دژوار، سه خت. (2) ناخۆش. (3) هه له ت، نارێک. (4) ماقوول، قورس و قوول. (5) به هیتن، به تاقه ت، پرزۆر. (6) زۆر، فره. "صعب الحصول": ئه وه ی به دژواری وه ده ست دی. "صعب العبور": هه له ت، هه له مووت. "صعب الوصول": ئه وه ی وه ده ست خستن یان پیگه یشتنی دژواره.

صعبوت: (1) دژواربوونه وه ی کار. (2) دژواری و سه ختی کار. (3) نارێکی، هه له تی. صعود: پویشتنه سه ر، چوونه سه ر، چوونه بان، هه لکشان، هه لچوون، سه رکه وتن. صغیر: (1) گچکه، بچوک. (2) ئه وه ی به ته مه نی هه ژده سالی نه گه یشتی. (3) که سی که به ته مه نی بالعی نه گه یشتی. "صغیر و کبیر": (1) ورد و درشت، چووکه و گه وه. (2) گشت، هه موو. صفا: (1) ریز، سه ف، رێچکه، قه تار، زنجیره، شتی به پال یه که وه. (2) گروپ، ده سته. (3) پۆل. (4) شه ر، جه نگ. (5) بازار. "صفا بستن (کشیدن)": ریزبه ستن، به ریزبوون، قه تاربه ستن، رێچکه به ستن، سان به ستن. "صفا بندی": ریزبه ندی، جیگرتنی که سه کان یان شته کان له یه ک یان چه ند ریزدا. ئارایش چنن، هاویپوه ندی و ئاماده یی که سه کانی گروپی بۆ به ربه ره کانی و خه بات دژی گروپیکی تر. "صفا زدن": پروانه: "صفا کشیدن". "به صفا": له یه ک ریز دا، رێکوپێک. صفا آرایشی: جیگه ربوونی که سه کانی گروپی له یه ک یان چه ند ریز دا به شپوه ی رێکوپێک له به رامبه ر گروپیکی تر دا، به ریزبوون، ریزبه ستن. جیگه رکردنی سپای ته یاروئاماده له ریزگه لیکی رێکوپێکدا. هاویپوه ندی و ئاماده یی که سه کانی گروپی بۆ به ربه ره کانی و

خه بات دژی گروپیکی تر. صفاء: (1) پاک و پوون و بیگه رده بوون. (2) پاک، پوونی، خاوینی. (3) خۆشی. "صفا بخشیدن": (سوڤیگه ری) رینۆئینیکردن. "صفادان": (1) شتن، خۆشۆردن. (2) ردین تاشین. (3) ناخۆشییه کان له دلدا سپینه وه. (4) پاک کردنه وه، سپینه وه. "اهل صفا": خوازیاری ئاشتی و سازان. "با صفا": خۆش و دلگه ر. صفات: کۆی "صفت". صفار: قه لآچی، مزگه ر، قاپ و مس سپی که ره وه. صفا کردن: (1) سولج کردن، ئاشتی کردن، سازان. (2) شادی و خۆشیکردن، خۆش پابواردن. (3) چێژبردن له سه یه رکردنی شتی. صفتا: (1) له ریزماندا: ئاوه لئاو. (2) په سن، وه سف. (3) سۆز، وه فاداری، به ئه مه گ بوون. (4) سه فت، خه سه له ت. (5) (فه لسه فه) حاله تیکی تایبه تی که سروشتی شت به رته سک ده کاته وه. (6) په سنی خوا به ناوه تایبه ته کان. (7) چۆنیه تی، چلۆنه تی. (8) شوغله کار. (9) مانا، ناخ. (10) شکل، جوور، په نگ. (11) نیشانه. (12) خوو و ئاکار. "صفت تفضیلی": (ریزمان) ئاوه لئاوی بالا. "صفت ثانوی": تایبه ته ندی شتی یان هه لسه که وتی که دواتر له گیاندارێکا ده رده که وی. "صفت عالی": (ریزمان) ئاوه لئاوی هه ره بالا. "صفت غالب (بازر)":

سفته‌ئی که بوونی یه دانه ژئینی ئه و له ناوکی خانه‌دا بۆ ده‌رکه‌وتنی به‌سه. "صفت کردن(دادن)": په‌سن دان، په‌سن کردن. "صفت گفتن": په‌سن دان، پیا‌ه‌ل‌دان. "صفت فاعلی": (پیزمان) ئاوه‌ل‌ناوی بکه‌ری. "صفت مرکب": (پیزمان) ئاوه‌ل‌ناوی لیکدراو. "صفت مشتق": (پیزمان) ئاوه‌ل‌ناوی دارژاو. "صفت مطلق": (پیزمان) ئاوه‌ل‌ناوی ساده‌(ساکار). "صفت مفلوب(نهفته)": سفته‌ئی که لانیکه‌م ده‌بئ دوو ژئینی له ناوکی خانه‌دا بئ تا ده‌رفه‌تی ده‌رکه‌وتن په‌یا بکا. "صفت نسبی": (پیزمان) ئاوه‌ل‌ناوی پالشت. "بدین صفت(بر این صفت)": به‌م فۆرپه، به‌م حاله‌ته. "برصفت": وه‌کوو، وینه‌ی. **صفحات: کۆی "صفحه"**.

صفحه: 1 پوو، پانتایی. 2 پووپه‌ر، لاپه‌ره، لاپه‌ر، په‌ره. 3 ناوچه، سه‌رزه‌وی. 4 لا، لیواره‌ی شتی، که‌ناره. "برصفحه‌آمدن": نووسران.

صفحه‌آراستن: نووسینی شتی له‌سه‌ر لاپه‌ره‌ی کاغز لاپه‌ری کتیب یان نامه‌پازاندنه‌وه و نه‌خش و نیگار کردنی.

صفحه‌آراییی: مونتاز و پازاندنه‌وه‌ی لاپه‌ره‌کان، نه‌خشه‌سازی ناوه‌وه، مونتاز‌ی کامپیوتیری.

صفحه‌بستن: ئاماده‌کردنی لاپه‌ره‌کانی کتیب و پۆژنامه و هتد بۆ چاپ.

صفحه‌بندی: 1 پروانه: "صفحه‌آراییی". 2 فۆرمی پوآله‌تی هه‌ر لاپه‌ره‌یه‌کی چاپی.

صفحه‌پردازی: پروانه: "صفحه‌آراییی".

صف دار: فه‌رمانده‌ری له‌شکر.

صفدر: سه‌ف شکین، بویر، ئازا له شه‌ر، نه‌ترس، به‌جه‌رگ.

صفر: (ص) به‌تال، پووچ، هیچ، سفر. "صفر مطلق": سفری په‌ها.

صفراء: 1 زه‌رداو، زراو، زه‌رتال، کرانتی. 2 تووپه‌یی. 3 زیپ، ته‌لا.

4 هه‌وه‌س، مه‌یل. 5 شه‌رپاب. "صفرا بردن (راندن)": له‌ناوبردنی زه‌رداو. "صفرا بردن": که‌مکردنه‌وه‌ی زه‌رداو. "صفرا شکستن": له‌ناوچوونی زه‌رداو.

صفرا زده: زه‌رد هه‌لگه‌پاوه‌ی زه‌ردووویییه‌وه.

صفراکردن: بریتی له‌ تووپه‌بوون، تووپه‌یی و تۆسنی به‌خه‌رجدان.

صفراوی: 1 زه‌رداوی. 2 به‌دخولق، تووپه و تۆسن.

صف شکن: پروانه: "صفدر".

صفوت: پاک، بیگه‌ردی. خاوین و بژارده، هه‌لبژێراو.

صفوف: کۆی "صف".

صفیر: ده‌نگی به‌رز و تیژ، فیته. ده‌نگ. "صفیر زدن": بانگ کردن، بانگه‌یشت کردن.

"صفیر کشیدن": فیت فیته‌لی‌دان، فیه‌نه‌لیدان.

صقال دادن: سیقال دان، مشت و مال دان، زاخاوکردن، سپنه‌وه‌ی ژه‌نگ و شتی وا.

"صقال گرفتن": سپران، زاخاودران.

صقل: سپین و خاوین کردنه‌وه‌ی ژه‌نگ، برقانندن.

صلا: بانگ، بانگه‌واز، قاو. "صلا‌آواز دادن": جا‌ردان، بانگه‌واز کردن. "صلا‌زدن": بانگه‌یشتن. "صلا‌ی چیز ی در دادن (زدن)": بانگه‌یشتن بۆ ئه‌و شته.

صلا‌بت: 1 پته‌وی، سه‌ختی، په‌قی. 2 وزه، هیز، توانایی.

صلاح: (ص) 1 ئاشتی‌کردن، سازان، پیکهاتن. 2 به‌رژه‌وه‌ندی.

صلاح: (ص) 1 به‌رژه‌وه‌ندی، قازانج. 2 چاکه‌کاری، پیاوچاکی، خیره‌ومه‌ندی.

3 چاک بوون‌ه‌وه‌ی دۆخ. 4 سوودمه‌ندبوون، به‌قازانج بوون. "صلاح برزیدن": چاکه‌کردن. "صلاح داشتن با کسی": پاوێژکردن ده‌گه‌ل ئه‌و بۆ پاخواستن.

"صلاح دانستن": به‌باش زانین، به‌شیاو‌زانین. "صلاح دیدن": 1 به‌دروست و شیاو‌زانین.

2 پاوێژکردن، پاخواستن. "به‌صلاح": 1 شیاو، شایسته، باش. "به‌صلاح آوردن": 1 چاک کردن، باش کردن.

2 باش‌ترکردن، چاک‌ترکردن. **صلاح اندیشی:** (ص) له‌به‌رچاوگرتنی خیر و چاکه بۆ بریاردان یان چاره‌دۆزی بۆ چاره‌سه‌ری کیشه‌یه‌ک.

صلاح بینی: پروانه: "صلاح اندیشی".

صلاح جویی: پروانه: "صلاح اندیشی".

صلاح دید: 1 به‌چاک زانین. 2 بۆچوونی

که هه‌لگری روانگه‌ی که‌سیکه سه‌باره‌ت به‌دروستی یان نادروستی باه‌تی بی.

صلاحیت: 1 شیاوی، شایسته‌یی، شیان، لێهاتووایی. 2 ده‌سه‌لات، سه‌لاحیه‌ت.

"صلاحیت دار": شیاو بۆ ئه‌نجامدانی کاریک. "صلاحیت داشتن": 1 شیاو‌بوون. 2 بوونی ده‌سه‌لاتی یاسایی بۆ ئه‌نجامدانی هیندی کار.

صلیبه: سپینه‌ی چاو.

صلح: ئاشتی، ته‌بایی، سازان.

صلح آمیز: ئاشتیانه.

صلح افتادن: جیگیربوونی ئاشتی.

صلح جو: پروانه: "صلح طلب".

صلح دادن: پیکهاتن، پیک ئینان، پیک ئانین، له‌قئانین، ئاشت کردنه‌وه.

صلح سبز: ئاشتی که‌سک.

صلح طلب: ئاشتی‌خواز، هیمنایی‌خواز.

صلح کردن: 1 ئاشت بوونه‌وه، مه‌سه‌له‌تکردن، پیکهاتن، پیکه‌وتن، سازان. 2 رازیبوون، قانع‌بوون.

3 ناو‌بژێوانیکردن بۆ ئاشت کردنه‌وه‌ی دوو لایه‌ن.

صلح گونه: ئاشتی و سازانی کاتی و به‌پیی به‌رژه‌وه‌ندی(یه‌وه).

صلحنامه: ئاشتی نامه.

صلف: 1 خۆه‌ل‌ش‌رنگاندن، شات و شووت کردن، لاف لیدان. 2 بی‌به‌شبوونی ژن له‌میرد.

صلم: پيشه كيش كردنى شتى، هه لکه ندى گوى يان لووت.

صله: (1) په يوه ست بوونى شتى به شتيكه وه، پيوه ندى. (2) چاكه، خاسه، خيږ. (3) پاداشت، خه لات. "صله رحم": سيله ي پوحمى، به زه يى به خزماندا، به خشين و چاكه ده گه ل خزمان يان سهردان و هه والپرسى كړن ديان. "صله دادن": (1) خه لات دان. (2) به خشيني مال له بهرام بهر شيعرى پيا هه لگوتن دا به هه لبه ستوانان.

صليب: (1) خاچ، چه لپيا. (2) له خاچ دراو. (3) توند، پته و، قايم. "صليب سرخ": خاچى سوور، دامه زراوه يه كى نيوته وه ييه كه كه يارمه تى ولاتان و خه لكى كه تووشى رووداوى كوتوپر و خه ساره تى مالى و گيانى ده بن، ده كا. "به صليب كشيډن": له خاچدان.

صليبى: (1) به شكلى خاچ، خاچ ناسا. (2) خاچ په رست، مه سيجى.

صمد: (1) بى نياز. (2) خودا.

صمديت: (1) بى نيازى. (2) خودا وه ندى.

صموت: بیدهنگ بوون، مات بوون.

صميم: (1) بناغه و پوخته ي هه ر شتيك. (2) كوله كولى گه رما يان گوژمى سه رما. (3) ناوه پاست، ناوچه رگه، ناخ. "صميم زمستان": سه رما و سوله ي ناوه پاستى زمستان. "از صميم قلب": له ناخى دله وه، پر په دل.

صميهى: نيوان خووش، گه رموگوږ،

تيكه ل (زور تيكه لين)، كوك، گيانى گيانى، يه كدل، جوت، بى رپا، دلپاك.

صميهيت: نيوان خووشى، گه رموگوږى، تيكه لى، كوكى، هه فږه ننگى، دؤستايه تى گه رم، يه كدلى، پووراستى و پاكي.

صناع: كوى "صانع".

صناعت: (1) هونه ر، پيشه، كارو پيشه يه كه بپر كړنه وه و لياها تووي پيوست بى.

(2) كيميا. "صناعت كردن": شاره زايى و وه ستايه تى له خو نيشان دان، هونه ر به خه رچدان.

صناعات خانه: قوتابخانه ي هونه ر، هونه رستان.

صناعى: ده سكرد، دروستكراو.

صنایع: كوى "صناعت".

صندوقچه: مجرى، سندوقى چكوله. جه موجور، خنج و خو ل. "صندوقچه سر": بروانه "رازدار".

صندوق خاكى: جه سته، گيان.

صندوقخانه: گه نجه، گه زنه، خه لوه تى.

صندوق دار: ده خلدان.

صندوقه: بروانه "صندوقچه".

صنعت: (1) پيشه، پيشه سازى، سه نعت. (2) هونه ر. (3) ته رده ستى. (4) ته گبير، چاره دؤزى. (5) رواله ت سازى. "صنعت اكسير": كيميا گه رى. "صنعت كردن": (1) به كار هيئنانى سه نعتى ته ده بى زور له ناخاوتن يان نووسيندا. (2) بروانه: "تكلف كردن". (3) فيلبازي كړدن، رپابازى.

(4) كارتى كړدن، كاري گه رى دانان.

(5) دروست كردن يان نافراندنى شتى يان كه سيك. (6) هونه رنو ينى كړدن.

(7) چاره دؤزي كړدن.

صنعت كار: بروانه: "صنعتگر".

صنعتگر: پيشه سان، پيشه كهر، هؤستاكار، هنه رى، هونه رمه ند، سنعاتكار.

صنعت گسترى: بروانه: "صنعتى شدن".

صنعتى: ده سكرد، ده سكوت، سه نعتى.

صنعتى شدن: پيشه سازي بوون، (به) سه نعتى بوون.

صنفا: (1) سنفا، هاوپيشه. (2) جوړ، چه شن. (3) گروپ، ده سته.

صنم: (1) بت، بوت. (2) دل بهر، گراوى.

صنم گر: بت سان.

صنيع: (1) دروستكراو، سازكراو. (2) شمشيزى تيف تيفه دراو. (3) پياوى لياها توو و شاره زا له كار و هونه رى خويدا.

صنيعى: بروانه: "طبيعى".

صواب: (1) چاكه، پاست. (2) كارى دروست، شيوه ي دروست. (3) پاستى، دروستى. (4) گونجاو، شياو. "صواب آمدن": دروست بوون يان دروست له ئاو ده رها تن.

"صواب ديدن": به دروست و شياو زانين، به قازانج زانين.

صواب ديد: بروانه: "صلاحديد".

صوب: (1) لا، ئالى. (2) ناوچه، مه لبه ند. (3) دابارين، ها تنه خوار. "بر صوب (به صوب)": به رهلوى.

صوبه: به شيك له ولات، ناوچه.

صورت: (1) وينه، نيگار. (2) پوخسار، ده موچاو، چروچاو، سيما. (3) شكل، فؤرم. (4) رواله ت، به شى ده روه وه و رواله تى شتيك. (5) سيايى، فاكتور. (6) چؤنيه تى، چلؤنايه تى. (7) پوخسارى جوان. (8) جه سته، گيان. (9) نه خشه ي جوغرافيايى. (10) شيوه. (11) جوړ، چه شن. (12) دؤخ، حاله ت. "صورت انگيختن (بركشيډن، پرداختن": نيگار كيشانه وه، وينه كيشانه وه. "صورت چيزى به خود گرفتن": دؤخ و حاله تى نه وگرتن، شكلى وى گرتن. "صورت حال": چؤنيه تى رووداو. "به (در) صورت": به رواله ت. "به صورت": به فؤرمى، به شكلى. "در اين صورت": كه واته، كه وايه، به م پييه. "در صورتى كه": له دؤخيك دا. (2) نه گه ر، بيتوو. "در هر صورت": له هه ر حاله تيكا، به هه ر چؤنيك، هه رچؤنيك بى.

صورت آرا: (1) شكل كيش، نيگار كيش. (2) بروانه: "آرايشگاه".

صورت برداشتن: (1) سيايى نووسين، فاكتور نووسين. (2) كؤپى هه لگرتنه وه. (3) نيگار كيشانه وه.

صورت بستن: (1) شكل گرتن، وه ديهاتن. (2) لوان، په خسان. (3) نه خش و نيگار كيشان. (4) به بيراهاتن، وينابوون.

صورت بندي: (1) فؤرم پيدان، شكل پيدان، فؤرماسبوون. (2) ئاماده كردنى پيپرست له شتى. (3) (كومه لئاسى) پيكاها ت يان فؤرمى ديارده يه ك. (4) (نيزامى) (خو) پيكاختنى سه ربازى.

صورت بین: رواله تى بين.

صورت پذير: شباوى جيبه جى بوون، لوان، گونجان.

صورت پرست: نه وهى پوخسارى جوانى خۆش ده وي، پوخسار په رست.

صورت حساب: فاکتور، لیسته، سیایی.

صورتخانه: بتخانه.

صورت دادن: (1) دهره ينانى شتى به شكلى يان فورمىكى تر. (2) نه نجامدانى كارى، به كۆتايى گه ياندىنى كارى، جيبه جى كردن.

صورت ذهنى: وينه ي زهينى، وينه ي بيره كى.

صورت ساز: وينه كيش، نيگار كيش.

صورت سازى: (1) نيشاندانى شتى به شيوه ي ناراسته قينه، رواله تى بازى.

(2) به لگه ساز كردن. (3) گريم.

(4) وينه كيشى، نيگار كيشى.

صورتك: (1) بروانه: "ماسك". (2) حالتى له پوخسارى مرق كه پيشاندهرى ناخى نه و نيه.

صورتكار: وينه كيش، شكل كيش.

صورتكده: (1) كارگه ي نيگار كيشى و وينه سازى، نيگارستان. (2) بتخانه.

صورت كردن: (1) وينه كيشانه وه، نيگار كيشانه وه. (2) ويناكردن، وازانين،

هينانه به رچاو. (3) پاپورتى درودان.

(4) دروست كردنى پوخسارى وهك پوخسارى مرق يان گيانله به رانى تر.

صورتكش: وينه كيش، وينه ساز، نيگار كيش.

صورتگر: شكل كيش، شكل كيش، وينه كيش، نيگار كيش.

صورت گرايى: شكل خوازي، فورم خوازي، فورماليزم.

صورت گرفتن: (1) نه نجام دران، جيبه جى بوونى كارى يان مامله په ك.

(2) سيایی نووسين، فاکتور نووسين.

صورتگرى: نيگار كيشى، وينه سازى.

صورت مسئله: بنچينه ي بابته يان مه سه له. "صورت مسئله را پاك كردن": وازه ينان

له بنچينه ي بابته يان كيشه.

صورت ناپذير: نه شياو، محال، نه سته م.

صورت نگار: نيگار كيش، وينه كيش.

صورت وضعيت: پاپورتى چو نيه تى يان به ره و پيشچوونى كار له دامه زراوه يه كدا.

صورتى: (1) چيره يى، په ميه يى، سوورى كال، كنوشك، گول خار. (2) دلبه ستراره

به "صورت".

صورى: وينه يى، رووكه شى، رواله تى.

صوفى: سؤفى، مريدى بى پرچى شىخان.

صوفيانه: وهك سؤفیان، به شيوه ي سؤفیان.

صوفى خانه: خانه قا.

صوفى گرى: سؤفيا تى، سؤفيا يه تى، مريدايه تى شىخان.

صوفى وش: وهك سؤفى، سؤفى ئاسا.

صولت: (1) په لامار بردن. (2) هيز، ده سه لات، هه يبه ت. (3) توندى.

صومعه: دهير، خانه قا، نه شكه وت و شوينى په رستن.

صومعه دار: ته ركه دنيا، دنيا نه ويست، پرايىب. "صومعه داران فلک": فريشته كان.

صومعه نشين: ته ركه دنيا، خوپاريز.

صهبا: (1) سوور و سپى، سوور و سپى تىكه لاو، شى. (2) شه پاب.

صياح: بانگ، هه را، هاوار.

صياد: پاوكر، پاوچى، پاقيار، پاقكار، نچيرقان.

صياعت: زيړنگه رى، دارپشتن.

صيال: هيرش، په لامار.

صيام: پوژووگرتن، به پوژوو بوون.

صيانت: (1) پاراستن، پاريزگار ي كردن.

(2) خوپاريزى، به ربه خوگرتن.

صيحات زدن: نه پاندن، هه را كردن.

صيحه: هه را، نه په، گوړه.

صيда فكن: پاوكر، پاوچى، پاقيار.

صيदानداز: بروانه: "صيда فكن".

صيديند: بروانه: "صياد".

صييد شدن: (1) پاوكران، كه وتنه داوه وه. (2) گرفتار و يه خسير بوون.

صييد كردن: (1) پاوكران، پاقكرن. (2) گرفتار و يه خسير كردن.

صييدگاه: پاوگه، جى پاو.

صييدگر: بروانه: "صياد".

صييد گرفتن: پاوكران، پاقكرن.

صييدلانى: ده وافرؤش، دهرمانخانه.

صييرفى: بروانه: "صراف".

صيورت: بوون، گوړانشتى له حاله تىكه وه بؤ حاله تىكىتر.

صيغه: (1) شيوه، شكل، دارپشت. (2) قه پاتمه، سووتلى، سووتلى، ژنى كاتى، سووكه ماره، ماره ي كاتى.

(3) (فهلسه فهى كوون) دهر بېرېنكى ورد و ديار يركراو كه به ره ميه ئاكام گيريه.

(4) بروانه: "عنوان". (5) (پريزمان) پريزه.

"صيغه اخوت (برادري) بستن (خواندن) با كسى (چيزى)": يه كگرتن ده گه ل نه و. "صيغه

بلغته ي چيزى را خواندن": خواردنى نه و شته. به نارپه وا داگر كردنى نه و شته. "صيغه جارى

كردن": خويندنه وهى ماره نامه يان ته لاقنامه يان مامله ي تر.

صيغى: (كشت صيغى) هاوينه، هاوينى، هاقينى، شيناورد، شيناورد، شيناتى.

صيغى جات: شينايى، شيناورد، هاوينى، هاوينه جات، سه وزى و بيستانه.

صيغى كارى: سه وزى و بيستان چاندىن، سه وزه و ميوه به ره هم هينان، بيستانكارى.

صيقل: (1) سيوسيوه، سيقال، سيل، مالشت، مشتومال، خوئمال. (2) ژهنگ

سپرين، سپرين، تيزكهرى خه نجر. "صيقل خوردن": سپران و بريقانه وه. "صيقل دادن":

(1) سيل كردن، سيقال دان، مشتومال كردن، مالشت، ماله فه، فه مشت، ژهنگ

سپرينه وه و بريقه دار كردن. (2) تيف

تیفه دان، خۆتیل کردن، خۆتاس و لووس
دان، خۆجوان و لووس کردن. "سیقل ژدن":
ژهنگ سپینه وه. پاک کردنه وه، خاوین
کردنه وه. "سیقل یافتن": سپانه وه،
بریقانه وه، سیقال دران.

سیقلگر: سیقالدر، سیقالکار، سپین،
(ژهنگ) سپینه ره وه، زۆخی، وهستای
شیرگر، که سی تیغ زاخا و ده داته وه.

ض

ضائر: زیان پیگه یین.

ضابط: (1) پاگر، تۆمارکه. (2) به هیژ و به توانا له بهر پیوه بردنی ولات دا. (3) حاکم، پاژور. (4) کاربه دهست و بهر پیوه بهر(ضابط دادگستری). (5) ئه فسهر.

ضابطه: (1) پئسا، دهستور. (2) توانایی زهین بقو پاگرتن و وهبیر هیتانه وه و ناسینه وهی ئه و شتانهی که پیشتر فیتری بووه یان پووی داوه. (3) ته کووزی، ریکوپیتیکی. (4) باو، ئایین.

ضارب: لیدهر، قوتین، کوتر.

ضال: (1) گومرا، له پری ده رچوو. (2) ئاواره، دهر به دهر.

ضامر: کز، له، لاواز.

ضامن: دهسته بهر، دهسته وه، دانه بهر، بهر عۆده، ئه ستوگر، دابین کهر، مسۆگهر،

که فیئل، که فیئل. "ضامن دادن":

(1) ناساندنی که سیک وهک دهسته بهر. (2) دهسته بهر بیوون، دهر وهست بوون، بهر عۆده بوون. "ضامن شدن": دهسته بهر بیوون، له مله خوگرتن، بهر عۆده بوون، مسۆگهر کردن.

ضایع: به تلاو، فیرو، له کیس چوو، خراب، خراو، خهسار، به ترهف، زایه. "ضایع شدن":

(1) له کیس چوون، زایه بوون، ژدهست چوون، خهسار بوون، به فیرو چوون، هه رزبوون، خراو بوون. (2) له ناوچوون.

(3) مردن، به هیچ چوون، له دهست چوون.

(4) نه مانی ئیعتبار و ئابوو لای دیتران.

(5) بی فایده بوون. (6) ون بوون. "ضایع کردن":

کردن": به خهساردان، به فیرو بردن، له کیس دان، زایه کردن، هه پماندن. "ضایع گذاردن":

(1) له ناو بردن. (2) خو تینه گه یانندن،

ویلگردن.

ضایعات: (1) زیانه کان، زهره ره کان،

خهساره ته کان. (2) شته به فیرو چوووه کان.

ضایعه: (1) خهسار، زهره و زیانی گه وه

به تایبهت به هوی له دهست چوونی

که سیکه وه. (2) له ناوچوو، به فیرو چوو.

ضایق: ته نکه بهر، ته سک.

ضبط: (1) زهفت، زهبت. (2) تۆمار کردن،

شریت کردن. (3) پاگرتن، پاراستن.

(4) یاداشت کردنی زانیاری و بابته و

شتی وا. (5) بپوانه: "تصرف".

ضخام: قه به، گه وه، ئه ستور.

ضخامت: ئه ستوری، ئه ستورایی،

ستوری، قه بهیی، که تهیی.

ضخیم: ئه ستور، ستور، قه به، قوّل،

قه وی.

ضد: دژ، دژکار، دش، دژ، نه یار، زج،

دوژمن. "ضد و نقیض": دژ و پیچه وانه،

لیکدژ.

ضدیّت: دژیتی، دژایه تی، نه یاری، نوین،

دوژمنی.

ضدید: دژ، دوژمن.

ضرائب: کوی "ضرب و ضربه".

ضراب: (ض) تیکه لچوون، شمشیر لیدان.

ضراب: (ض) زور لیدهر. سککه لیدهر.

زیرینگر.

ضرابخانه: شوینی سککه لیدان.

ضرار: زیان پیگه یانندن به یه کتر،

زه ره رلیدان.

ضرات: کویر بوون، کویری.

ضراعت: پارانه وه، لالانه وه.

ضرب: (1) لیدان، کوتان، کتهک لیدان.

(2) (مۆسیقا) ریتیم. (3) سککه لیدان.

(4) نه خشی که له سهر سککه ی ده دن.

(5) هینانه وه، گوتن (نمونه، قسه).

(6) جوور، چه شن. (7) له بیرکاری دا:

جار(ان)، لیکدان. (8) دمهک، دنبهک،

دومه لهک. "ضرب افقی": (بیرکاری) لیکدانی

(6) بهر پیوه بردن، سه ره رشتی.

(7) پته وی، قایمی. (8) له بهر کردن،

خستنه می شکه وه. (9) له چهس دا

هیلرانه وه. "ضبط دماغ داشتن": خاوه نی

بیرگی به قه وهت بوون. "ضبط کردن":

(1) تۆمار کردن، شریت کردن.

(2) پاراستن، ئارشیو کردن.

(3) بپوانه: "توقیف". (4) سه ره رشتی

کردن. (5) پاگرتن، پاراستن.

(6) له بهر کردن. "ضبط نفس کردن":

خو پاگرتن، خو پاریزی، بهر به خوگرتن.

"ضبط و ربط": (1) بهر پیوه بردن و

سه ره رشتی جیهک یان کاریک.

(2) یاداشت کردن. (3) ته کووزی و

رپیکوپیتیکی. جه موجوری.

(4) چاوه دیری و ئاگالی بوون. "ثبت و ضبط":

دهست به سهرداگرتن، زه وتکردن.

ضجاج: هه را کردن، نالاندن و هه را کردن

له ترسان.

ضجر: (ض.ج) بی ئوقره یی، دلته نگی،

بی ئارامی.

ضجر: (ض.ج) بی ئوقره، بی ئارام،

دلته نگ، نارپه حته. (2) توورپه، قه لئس.

(3) به حاله تی دلته نگ و نارپه حته.

ضجه: قاوو قیز، ناله و شیوه، هاوار.

ضحاک: زور دهم به پیکه نین، فره

پوولکه ن.

ضحکه: (1) پیکه نین، پیخه نین.

(2) مایه ی پیکه نین.

ئاسۆيى. "ضرب و جرح": زهر به و برينى كه دهكه ويته سەر له شى كه سىك. "ضرب و شتم": كوتەك كارى و جوين پيدان. "به ضرب": به يارمه تى، به ژور. "سـرـضـرب": به خيـرايى، ده سبه جى.

ضرب الاجل: ماوه ديارى كردن، ديارى كردنى كات بۆ قهرزدا نه وه يان ئە نجامدانى كارىك، مؤلەت.

ضرب الفتح: ليدانى ده مؤل كاتى سەر كه وتن.

ضرب المثل: (1) نمونه هينانه وه. (2) نمونه يه كى بهرچاوه له بابەت يان كارىك دا كه بکه ويته سەر زاران، پهندي پيشينيان. (3) قسه ي نه سته ق.

ضربان: ليدان، ليدانى دل، ترپه ي دل. "ضربان الدهر": پروداوه كانى پۆزگار.

ضرباهنگ: ريتم.

ضربت: زهـبر، ليدان (يك)، ليخستن، ليخهك، دهـرب، زهـرب (ه). "ضربت خوردن": زهـبر ويكه وتن. "ضربت زدن": زهـبر ليدان، ئاسه واره كه ي له ناو ناچى. "ضربت نواختن": بپوانه: "ضربت زدن".

ضربتى: خيـرا و دهـز به جى، چه كوشى.

ضرب خوردگى: (1) جى يان ئە ندامى كه زهـبرى ويكه وتوه. (2) بپوانه: "ضرب خوردن".

ضرب خوردن: زيان ديتن، زهـرهـرديتن. زهـبر ويكه وتن، كوتەك خواردن.

ضرب دار: (مؤسيفا) پيتميك.

ضرب دست خوردن: كوتەك خواردن، ليدران.

ضرب ديدگى: بپوانه: "ضرب خوردگى".

ضرب ديدن: (1) بپوانه: "ضرب خوردن". (2) زهـرهـبه ويكه وتن.

ضرب زدن: (1) زيان ليدان، زيان پيگه ياندن. (2) دمهك ليدان، دنبهك ژهـنين.

ضرب زن: (1) دمهك ژهن. (2) (نيزامى) جوړى توپى چووكه.

ضرب شست: (1) زهـرهـبه يه كه به دهـست دهـيوه شينن. (2) كرده يه كه پيشاندهـرى هـيز و توانايى يه به مبه سته كۆنترپۆل كردن يان سهركوت يان تيكشكاندى خه نيم يان دوژمن ئە نجام دهـدرى.

ضربگير: (1) دمهك ژهن. (2) زهـرهـبه گير.

ضربه: (1) بپوانه: "ضربت". (2) برين، كوتران، ئيش، ئازار.

ضربه خوردن: زهـبر ويكه وتن.

ضربه زدن: (1) ليدان، وه شاندى، زهـبر ليدان. (2) زيان پيگه ياندن.

ضربه كارى: زهـبرى قورس، گرچوبى، گورچوبى.

ضربه گير: (1) زهـرهـبه گير. (2) كۆمهـگ فهـنەر.

ضربى: به رپيتميكى ديارى كراو.

ضرر: زيان، زهـرهـر، زهـرهـد، زهـهـمى، خوسار.

ضرر داشتن: (1) بوونه هوى نارهحه تى و گرفتارى. (2) زهـرهـر ههـبوون. (3) بوونه هوى زيانى جه سته يى.

ضرر ديدن: (1) زهـرهـر كردن. (2) تووشى نارهحه تى و گرفتارى بوون.

ضرر رساندن: زيان گه ياندن، زيان ليدان.

ضرر زدن: زيان پيگه ياندن، زيان ليدان.

ضرر كشيدين: زيان كردن، زيان ديتن، زهـرهـد كردن.

ضرغام: (1) شىزى دپننه. (2) پاله وانى دلير، بويز.

ضرور: پيويست، واجب.

ضرورت: (1) پيويستى، پيداويستى، نياز. (2) ناچارى. (3) حاله تى له كاروبارى سياسى دا كه له ودا دهـولەت بۆ پاراستنى بهـرژهـوندى بهـهـر پاره ناچاره هيندى له دهـروهـسته نيونه ته وه ييه كانى ئە نجام نهـدا. (4) كار يان بابەت ي پيويست. (5) چه تى، پاريزهـه لئهـگر. "ضرورت داشتن": پيويست بوون. "به ضرورت": به ناچار، به هوى پيويست بوون.

ضرورى: پيويست، واجب. ناچارى. "غير ضرورى": ناپيويست، زيادى.

ضريب: (1) ريزه، برى له ههـر شتى كه وهـك پيـوهـرى سهـرهـتايى سهـبرى دهـكرى. (2) جوړ، چه شىن، شكـل. (3) وهـك، ويـنه. (4) (بىركارى) هاوكۆلكه. "ضريب هوشى": به هرهـى هوشى، A. Q.

ضريبه: (1) باج، سهـرانه، مالىات.

(2) خو، سرشت. (3) به خهـنجر ليدراو.

ضريح: گلکۆ، گۆپ.

ضريور: كويز، نابينا.

ضعف: (ض) دووقات، دووبهـراههـر.

ضعف: (ض) (1) دل بوورانه وه، بى توانايى، بى هيزى، لاوازى، سستى. (2) نهـبوونى ئيراده ي پتهـو و بپواي شيلگير يان تواناي بپياردان. (3) نهـبوونى هيز و تواناي بهـرگرى، بى هيزى، لاوازى. (4) كهـمبوونى تواناي مالى، نهـبوونى سامان. "ضعف داشتن": تووشى بى هيزى بوون، دل بوورانه وه. "ضعف رسال": بى پاره يى، دهـسته ننگى، دهـسكورتى. "ضعف عقل": كهـم ئاوهـزى. "ضعف كردن": تووشى بى هيزى و بيحالى بوون يان له سهـرخوچوون. "ضعف نفس": بى توانايى پۆحى و بى ئيراده يى. "براى كسى (چيزى) ضعف كردن": ژور هۆگرى ئەـو بوون.

ضعف الذاكره: زهـين كويزى، بىركۆلى.

ضويف: (1) لاواز، بى هيز، سست، كهـنهـفت، لهـر، كز، دالگۆشت. (2) نهـدار، بى پاره. (3) ناپتهـو و خوړپانه گر(پايه ي پل ضعيف است ممكن است بريزد).

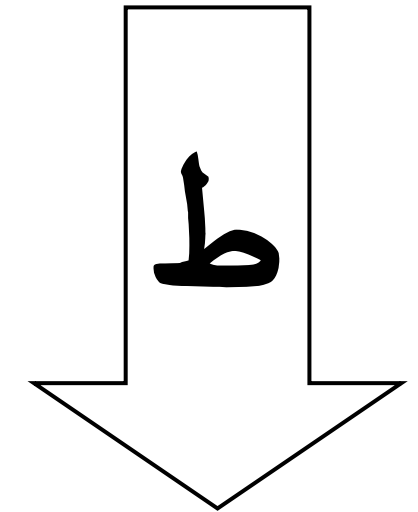
(4) نهـبوونى تۆكمهـى و يهـگرتووبى يان دروستى. (5) بى توانا و بى ئيراده. (6) به شيوهـى سهـقهـت و خراپ. "ضعيف البنيه": بى توان، بى وزه، له ق و خوړپانه گر.

"ضعيف الجثه": قوله وله، وهى
 جهسته لهر ولاوازي هيه. "ضعيف
 السراي": پروانه: "سست رأى". "ضعيف
 العقل": كه م ئاوهز، ئه قل لاواز. "ضعيف
 القلب": ترسه نوك، نه وير، بى جه رگ.
 "ضعيف النفس": خوبه كه مگر. نه فس نرم.
 "نور ضعيف": نورى كز، تروسكه.
 "ضعيفه": 1) ميينه "ضعيف"، زه عيفه،
 بریتى له ژن. 2) بى توان، لاواز.
 "ضعف": 1) گوشار، ته وژم، پاله په ستو.
 2) گوشاردان، ريك گوشين. 3) ته نگ پى
 هه لچين، خستنه ته نگانه وه.
 "ضعف": ريق هه لگرتن، بوغزله زگى.
 "ضلال": گومرپاي، هه له يى، به لار پيداچوون.
 "ضلاله": گومرپايوون، گومرپاي.
 "ضلت": سه رليشيوان، سه رگه ردانى.
 "ضلع": 1) پهل، لا، پالوو. 2) په راسوو.
 "ضلع قائم": (بیرکاری) لای وه ستاو، لاریك.
 "ضلع مایل": (بیرکاری) لای لار.
 "ضلوع": گومرپا، له رپنده هرچووگ.
 "ضليل": لاری، گومرپا.
 "ضم": 1) كو كردنه وه، خپر كردنه وه.
 2) بزوينى بوزر په پال وشه دان.
 3) گرتنه خو.
 "ضمائر": كوى "ضمير".
 "ضمائم": كوى "ضميمه".
 "ضماد": له پيخه، له بيخه، شه لته ونيونمهك،
 شه لته سهر برپين.

ضمار: مالى له دهس چووگ، مالى
 شاراوه.
 ضمان: قبول کردن، وه نه ستوگرتن،
 دهسته بهرى.
 ضمانت: دهسته بهرى، دهسته بهر يوون،
 وه نه ستوگرتن، بهر عوده يوون،
 "گرهنتى". "ضمانت اجرا": دهره ستى كه
 بو جيبه جى كردنى كارى ددرى يان دوخى
 له بار بو نه نجامدرانى ئه وكاره. "ضمانت دادن":
 دهسته بهر يوون، وه نه ستوگرتن. دابين
 كردنى پيداويسييه كانى پيويست بو
 نه نجامدرانى كارى.
 "ضمن": ناوه وه، ناخ. "ضمن": (ن) ويراى،
 له گه ل، هاوكات. سه ره راي. "درضمن":
 هه روه ها. "درضمن داشتن": له گه لايوون،
 به دواوه يوون.
 "ضمناً": هه روه ها، له هه مان حالدا.
 "ضمنى": 1) پاله كى، لاهه كى. 2) به ناماژه.
 3) ناماژه گه رانه.
 "ضمور": كز و لاوازيوونه وه.
 "ضمه": بوزر، نيشانه يه كه به م فورمه (و).
 "ضمير": 1) ويژدان. 2) هه ناو، ناخ،
 دهر ووون، بىر و پاى شاراوه له دل دا.
 ئه وهى به زهين دا تپده په رى، بىر،
 بىرۆكه. 3) (له رژمان دا) (دهسته) پاناو،
 جيناو. "ضمير اشاره": (رژمان) پاناوى
 ناماژه. "ضمير شغصى متصل": (رژمان)
 پاناوى كه سى لكاو. "ضمير متصل":

ضيافت: بوونه ميوان. ميواندارى. "ضيافت
 دادن": ميوانيدان.
 ضياگستر: پروناكى دهر، تيشك دهر.
 ضيف: ميوان، ميقان.
 ضيق: تهنگى، تهسكى. تهنگ بوونه وه.
 "ضيق حال": به دحالى. دهست كورت. "ضيق
 نفس": بهر ههنگ، هه ناسه بركى، ناسم.
 ضيقت: نه دارى، دهسكورتى، دهستهنگى.
 ضميم: زولم، سته م.

(رژمان) پاناوى لكاو. "ضمير متصل اضافى":
 (رژمان) پاناوى لكاوى خستنه سه ر. "ضمير
 متصل فاعلى": (رژمان) پاناوى لكاوى
 بكه رى. "ضمير متصل مفعولى": (رژمان)
 پاناوى لكاوى بهر كارى. "ضمير متكلم":
 (رژمان) پاناوى خويى، جى ناوى
 خويى/بگويى. "ضمير مشترك": (رژمان)
 پاناوى هاوبه شى. "ضمير ملكى": (رژمان)
 پاناوى خاوه نى. "ضمير منفصل": (رژمان)
 پاناوى سه ربه خو/جيا.
 "ضميم": خاوه ن، هاوړى.
 "ضميمه": پاشكو. هاوپيچ كراو،
 په يوه ستركاو. "ضميمه اعور": ناپانديس.
 "ضميمه كردن": خستنه پال، خستنه گه ل
 يان پيوه زياد كردن، كردنه پاشكو،
 لكاندن، هاوپيچ كردن.
 "ضمين": 1) دهسته بهر، بهر عوده،
 وه نه ستوگر. 2) نه خووشى زه مينگر كه
 تووشى نه خووشى هه ميشه يى هاتوه.
 "ضوابط": كوى "ضابطه"، ريسا و
 ياساكان، دهستوره كان، (ئابوورى)
 به ندوبه ست.
 "ضارب": كوى "ضارب".
 "ضياء": پروناكى، پروناهى، روشنايى.
 "ضياغ": (ض) زايه بوون، خه سار بوون،
 به فيرچوون.
 "ضياغ": (ض) زهوى وزار، زهوى
 كشتوكالى.

طائفه: له پووی کومه لایه تییوه کومه لیکي داخراوه و جیاده کریته وه له چین به وهی که نه م زیاتر له سه ر بناغیه کی ئایینی ده وه ستیت و زیاتر داخراوه، دهسته، گروپ، تیره، تایفه.

طائفی: تایفه یی، تیره گه ری.

طائل: (1) که لک، قازانج. هیژ، توانا. (2) فراوانی، زوری.

طابع: (1) چاپکهر، چاپچی. (2) خوو، سرشت. (3) شه قل.

طارق شدن: پیشهاتن، پرودانی حاله تیک.

طاری شدن: (1) بلاو بوونه وه، په ره سه نندن. (2) پیشهاتن.

طاس گردانی: سوال، سوالکهری، ده روزه.

طاس گرفتن: مؤره گرتن.

طاعت: فرمانبهری، بنده یی، ملکه چ

کردن، گوپرایه لی کردن.

طاعت بین: که سی که بنده یی که می خوی به زور ده زانی.

طاعت پیشه: ملکه چ، گه ردنکه چ، ملچه وت، فرمانبهر، گوپرایه ل، گوی له مست، گوی به فرمان.

طاعت دار: فرمانبهر، گوی به فرمان، ملکه چ.

طاعت ور: پروانه: "طاعت پیشه".

طاعن: سه رزه نشته کر.

طاغوت: (1) ملهور، سه رکیش، سه ره پو. (2) بوت، هر شتیکی پوچ که بیپه رستن. (3) هر پاشا یان ده سه لاتداریکی کافر و سته مکار.

طاغی: (1) سه رکیش، سه ربزیو، له راده تیپه ربوو. (2) سته مکار، زوردار.

طاق: (1) تاق، میچی به که وانه. (2) تاقچه. (3) ئاسمان. "طاق ابرو": که وانه ی برؤ. "طاق ازرق": بریتی له ئاسمان. "طاق زن": تاق سازکردن. "بر (به در) طاق نسیان (فراموشی) نهادن (گذاشتن)": (1) له بیر بردن، فه راموش کردن. (2) وه لانان، ته رک کردن.

طاق: (1) تاق، پیچه وانه ی جووت. (2) ته نیا، بی وینه. (3) تاق و ته نیا، جیا. (4) به تال، خالی. "طاق آمدن": ته و او بوون، به کؤتایی گه یشتن. "طاق و جفتا": (1) جوړاوجؤر، په نگاوره نگ. (2) تاق و جووت.

طاقباز: به پیشتاخه وتوو، له سه ر پشت خه وتوو.

طاققت: توانا، هیژوتوان، تابشت، تاقهت، پرزه، بهرگه، وزه، سه بروحه وسه له. "طاققت کسی طاق شدن": ته و او بوونی سه بر و تاقهتی نه و.

طاققت آوردن (بردن): بهرگه گرتن، باشارکردن، ده ربردن، هه لکردن، پی و هستان، تاقهت هینان.

طاققت زدا: وزه بهر، تاقهت بهر.

طاققت فرسا: تاقهت پرووکین، سه خت و له تاقهت نه هاتوو.

طاقچه بالا گذاشتن: خو له خه لکی دی له سه رتر زانین و فیز و ده عیه کردن.

طاققدیس: (1) وه تاق، به شکلی تاق، هر شتیکی تاق ئاسا و که وانه یی. (2) له زاراهوی زهوی ناسیدا: نالیکیه کانی زهوی که به شکلی تاقه.

طالاب: خوازه ر، خوازیار، خوازگار، داواکار، داواکهر، به ته ما. قوتابی.

طال بقا: (1) ته مه نی دریژ بی. (2) ستایش، پیدا هه لگوتن.

طالچ: پیاوخراپ، پیاوی به دکردار.

طالع: به خت، شانس، خیف، تالچ. "طالع کسی را دیدن": تاوتوی کردنی به ختی نه و، پیشبینی کردن سه بارهت به چاره نووس یان داهاتوی نه و. "طالع یار بودن": به خت و شانس له گه ل نه و بوون.

طالع بین: نه ستیره گه ری، که سی که له نه ستیران ده پوانی و تالهی تیدا ده بینی، فالگر.

طالع شدن: (1) هاتنه بان، هاتنه ده ر، ده رکه وتن. (2) سه ره لدان.

طالع مند: خوشبه خت، خو ش شانس.

طالع نحس: به ختی شووم.

طامات: شاتوشوت، قسه ی پوچ و بی مانا.

طامج: (1) ژنی که بی ئیزنی شووه که ی بچینه لای که سانی خوی، ژنی نافه رمان، سه رکیش. (2) بلیند له هر شتی.

طامع: پروانه: "آزمند".

طاووس پیکر: خاوه نی نه ندانی جوان و په نگاوره نگ وه ک تاوس.

طاووس وار: تاوس ئاسا، وه ک تاوس.

طاهر: (1) پاک، خاوین. (2) بی تاوان. (3) بی گهره.

طایفه: پروانه: "طائفه".

طب: (1) ده رمان کردن، ده واکردن. (2) (پزیشکی) زانستی که سه بارهت به نه خو شییی جوړاوجؤره کان و شیوه ی چاره سه رکردنیان ده دوی. "طب سوزنی": ده رزی ئاژنین، ده رزی ئاژنه نین.

طبابت: (1) پزیشکی، ئیشی پزیشک. (2) ده ست نیشانکردنی نه خو شییی چاره سه رکردنی.

طباعت: ئىشى چاپچى، ھونەرى چاپ. "دارالطباعة": چاپخانا.

طبأل: تەپل ژەن، دەھۆل ژەن.

طبایع: كۆي "طبیعت"، خووهكان، سرشتهكان. "اهل طبایع یا طبیعی": كەسانى كە حاشا لە بوونی خوا دەكەن و ھەموو شتى پەپال سروسشت دەدەن.

طبع: (1) زەوق، بەھرە، توانایی. (2) نەخش کردن، چاپکردن. (3) سروسشت، خوو، تەبەج. "باب طبع": بەدلخووان، دەگەل مەیل سازگار. "طبع کافوری": سروسشت سارد و وشك. "طبع کردن": چاپکردن. "طبع کسی بلند بودن": (1) داینده و دلآوابوون. (2) پیز و حورمەت گرتن لە كەسیتی خود. "طبع کسی پست بودن": (1) قەرنیس یان بەرچاوتەنگ بوونی ئەو. (2) سووك و پەست یان سووالكەر سەفەت بوونی ئەو. "بە طبع": بە شىوھى سروسشتى. "بە طبع رساندن": چاپ کردن.

طبع آزمایی: شیعەر ھۆننەوھ بە مەبەستى تاقیکردنەوھ یان ھەلسەنگاندنى تواناییە زەوقى و ھونەرییەکانى خۆ.

طبعاً: (1) بە شىوھى سروسشتى. (2) بڕوانە: "خواه ناخواه".

طبق: (ط) بە پى، بەگوێرەى. "طبق معمول": وەك ھەمیشە، وەك باوہ. "بىر طبق": بە پى.

طبق: (ط ب) (1) یالتهبەق، تەبەك، مۆمەعە، سینی. (2) ئەندامى جووت بوونی

ژن. "طبق زەن": پانپانۆكە، پانپانۆكى. "طبق طبق": نۆزۆر، فراوان. "بىر طبق نھادن": پيشكەش کردن، رانان، پيشاندان، خستەنەوو.

طبقات: كۆي "طبقه"، پلەكان، چینهكان، نھۆمەكان، قاتەكان.

طبقاتی: چینایەتى.

طبقه: پلە، ریز، چین، نشف، پۆلین. نھۆم، قات. "طبقه حاکم": چینی دەسەلاتدار/بالادەست.

طبقه بندی: قات بەندى، نھۆم بندى، چین بەندى، پۆلین بەندى، پۆلینكارى، چاوەچاوەکردن.

طبیل توخالی: ئەوھى زۆر ھاشوھووش دەكا و قسەکانى پىچەوانەى راستییە.

طبیل خوار: خۆرا، فرەخۆر، زۆرخۆر، مفتحەخۆر.

طبیل خوردن: (1) زۆر خواردن، فرەخۆریکردن. (2) بەھرەمەندبوون، پى بران.

طبیل زەن: تەپل لیدان.

طبیل زن: تەپل ژەن، دەھۆل ژەن.

طبیل زیر گليم: بریتى لە بابەتیکى ئاشكرا كە بیانەوئى بيشارنەوھ.

طبیل فروكوفتن: تەپل لیدان. بەنیازی شەپکردن بوون.

طبیل نواز: بڕوانە: "طبیل زن".

طیبیب: پزىشك.

طبیعت: (1) سروسشت. (2) جیھانى ھەبوون. (3) رۆژگار. (4) خوو، سروسشت، تەبیات. (5) وارسكە، خدوو.

طبیعتاً: بە پى سروسشت یان چىیەتى. بە شىوھى سروسشتى.

طبیعت باز نمایی: سروسشتى نواندەوھ.

طبیعت شناس: سروسشت ناس. پزىشك.

طبیعت کردن: تىكچوونى حالەتى سروسشتى كەسێك.

طبیعت گرا: سروسشت خواز.

طبیعت گرایانه: سروسشت خوازانه.

طبیعی: (1) سروسشتى، سروسشتى، خۆپسك(ى)، خۆپسكاو، خۆکرد، خۆوهر، دەسكردى خوا، دروست نەكراو. (2) پەسەن، دەست لینه دراو. (3) ئاسایی، تۆرمال. (4) كەسێ كە ھەموو شتى پەپال سروسشت دەدا. (5) زانستى كە سەبارەت بە چۆنیەتى سەرھەلدانى بوونەوهران و پوھەكان تاوتوئى و لىكۆلینەوھ دەكا.

(6) سروسشت زان. "طبیعیات": زانستیکە كە لەمەر سروسشت و تاییەتمەندى شتەكان دەدوئى. "طبیعی دان": ئەوھى سەبارەت بە زانستە سروسشتییەكان یان دیاردەکانى سروسشت موتالاً و تاوتوئى دەكا. "طبیعیون": زانایانى زانستە سروسشتییەكان. كەسانى كە حاشا لە بوونی خولقینەر دەكەن و ھەموو شتى پەپال سروسشت دەدەن. "غیرطبیعی": پىژكە، كاوش، ناسروسشتى، زیادلە ئەندازە، پىچەوانەى

سروسشتى، نەگونجاو دەگەل دامودەستووردا، بیژوك.

طبیعی گری: سروسشتى خوازى.

طپاندن: بڕوانە: "تپاندن".

طحال: سپل، سەپەل، سوویە، شوشو، فشك، ددان خۆشك، فاتەپەشك، پارچە گۆشتیکى پەشە لە ھەناودا.

طرائف: كۆي "طریفە"، شتەتازە و نووییەكان. شتە ناسك و سووك و

گرانباییەكان.

طرائق: رێگاكان، شىوھەكان. "طرائق الدهر": پيشهاتهكانى رۆژگار.

طراح: (1) شىوھەكار، نىگارکیش. (2) گەلألە دارپژ، گەلألە دانەر، پلان دارپژ، نەخشەكیش. (3) ئەوھى لەسەر پى بوونەوهران تەلە دادەنیتەوھ. "طراح ساختمان": نەخشەكیشى بىنا. "طراح صحنه": دىكۆراتۆر، دیمەن پازینەوھ.

طراحی: (1) شىوھەكارى، نىگارکیشى. (2) دارپشتن، بەرنامەپىژى بۆ كار یان چالاكى یان بۆ دارپشتنى بابەتى. (3) دروست کردن، بىناکردن. (4) دیزاین. "طراحی شده": دارپژراو، گەلألەكراو. "طراحی کردن": (1) گلالەكردن، گەلألەکردن، دارپشتن. (2) نىگارکیشانەوھ، نەخشەكیشانەوھ.

طراد آوردن: ھىرش بردن، پەلاماردان.

طرّار: تهردهست، گيرفان بر، كيسه بر، قه‌مک، قه‌مکه، دزی تهردهست و خيرا.

طراز: (1) ريز، چين، پله. (2) چه‌شن، جور. (3) ريک‌خستن، ميزان کردن. (4) په‌راویزی قوماش يان جلو به‌رگ. (5) تال، هه‌ودا، رسته. (6) خشل، خه‌مل، زه‌نبر. (7) راده و نه‌ندازه. "طراز کردن": ريز کردن. پازاندنه‌وه. هونينه‌وه.

طرازیدن: (1) پازاندنه‌وه، ريکوپيک و جوان کردن. (2) چاک کردن، دروست کردن. (3) ناماده کردن.

طرافتا: نوپوونه‌وه، تازه‌بوونه‌وه.

طراوتا: (1) پاراوی، تيراوی، تهرپوتازه‌بی، تهرپوبری، تهرپوپاراوی. (2) نهرمونيانی و به‌گه‌شهی و جوانی. (3) شادی، دلخوشي.

طرب: (ط ر) شادی، شادمانی.

طرب آرا: رازينه‌وه‌ی کورپی به‌زم و شادی.

طرب آشیان: شوینی به‌زم و شادی.

طرب انگیز: شاديهین، نه‌وه‌ی ببيته‌هوی به‌زم و شادی.

طرب بخانه: شوینی به‌زم و شادی، به‌زمگا.

طرب شکار: نه‌وه‌ی ببيته‌هوی شادی و خوشی.

طربگاه: بروانه: "طربخانه".

طربناک: شادمان، دلخوش، خوشحال.

طربنامه: نامه‌ی خوشی، نامه‌یه‌که‌هوی خويندنه‌وه‌ه‌ی ببيته‌هوی شادی و دلخوشي.

طرح: (1) وه‌لانان، دوورخستنه‌وه. (2) به‌رخستن، له‌باریدن، نه‌ويستن. (3) گه‌لاله‌پيشنيار، گه‌لاله‌کار، ده‌ستووری کار. (4) پرؤژه، نه‌خشه، پلان، که‌ين و به‌ين. (5) به‌چک، بيچم، سه‌کوت، که‌سم، فورم، شکل، وينه. (6) په‌شنووسی سه‌ره‌تایی به‌ره‌ميکی نه‌ده‌بی و هونه‌ری يان ناميلکه‌ی زانستی و شتی له‌و‌بابه‌ته که ناوه‌روکی گشتی به‌بی‌ورده‌کاريه‌کان ده‌خاته‌پوو. (7) خستنه‌پوو، نواندن، پيشکه‌شکردن، هينانه‌به‌ر باس(طرح مسئله). (8) دارپشتنی بابته‌ی يان پرسياری(طرح نقشه). (9) داو يان توپری پاوکردن. (10) فروشتن به‌زور. (11) بناغه‌دانان، بناخه‌دارپشتن. (12) (بيرکاری) لوده‌کردن، ده‌رکردن. "به طرح": (1) به‌زور، زوره‌کی، به‌توپزی. (2) به‌وی يان نه‌ته‌وی، چاری‌ناچار، به‌ناچاری.

طرح افکندن: پلان دانان، بناخه‌دارپشتن، بنياتنان.

طرح بندي: بروانه: "نقشه‌کشی".

طرح دادن: (1) گه‌لاله‌پيشنياردان. (2) خستنه‌پوو يان خستنه‌به‌رياسی به‌رنامه يان پيشنياریکی تاييه‌ته.

طرح ريختن: (1) ديارکردنی به‌رنامه و نامانجی کاریک. (2) نه‌خشه‌کيشان، به‌رنامه‌ريژيکردن.

طرحريزی: (1) پلان دانان، دابين کردنی نه‌خشه يان به‌رنامه‌ی شتی. چوئيه‌تی بيچمی دروست کراو. (2) ته‌گبیری پيشه‌کی.

طرح کردن: (1) خستنه‌پوو، خستنه‌به‌ر باس، پيشکه‌ش کردن. (2) دارپشتنی بابته‌ی يان پرسياری يان به‌رنامه‌ريژي بو کارى يان چالاکیه‌ک. (3) وازهينان، ده‌ست لی هه‌لگرتن، ته‌رک کردن. (4) فروشتن به‌زور. (5) ناچارکردنی که‌سيک به‌دانی مالیات. (6) سووک کردن، بی‌نرخ کردن. (7) خستنه‌ه‌ستوی که‌سيکی دی، پی سپاردن.

طرح کش: (1) نيگارکيش، نه‌خشه‌کيش. (2) دؤراو و داماو.

طرد: (1) ده‌رکردن، له‌خودوورخستنه‌وه. (2) خستنه‌لاوه‌ی که‌سيک و پساندنی پيوه‌ندی دؤستايه‌تی و تیکه‌لی ده‌گه‌ل نه‌وه. (3) بروانه: "تبعيد". (4) پاوکردن.

طرز: (1) شيوه، چوئيه‌تی نه‌جامدانی کاریک. (2) چه‌شن، جور. (3) شکل و بيچمی شتی. (4) ريسا، ئابین.

طرغان بستن: خپرکونده‌وه‌ی له‌شکر.

طرف: (ط) چاو، گوشه‌ی چاو. به‌هره، قازانج. "طرف بر بستن - طرف بستن": به‌هره‌گيرهينان، قازانج کردن.

طرف: (ط ر) پوو، لا، پال، قه‌پاغ و کوئايی شتی. (2) لايه‌ن. (3) تخوون، جه‌به‌ر. (4) فلان، کاورا، نه‌وه‌که. (5) دؤستی له‌ره‌گه‌زی ژن يان پياو. (6) مه‌لبنده، ناوچه، شار(آن طرف ها ميوه فراوان است). (7) (فهلسه‌فه‌ی کوئن) کوئايی شتی له‌کات و شوين دا. (8) پوو. "طرف بر طرف": گشت جييه‌ک. "طرف کسی(چيزی) را گرفتن": لايه‌نگری يان پشتيوانی ليکردن له‌وه. "از طرف": له‌لايه‌ن. "از طرف کسی(چيزی)": به‌نوينه‌رايه‌تی له‌لايه‌ن نه‌وه‌وه. "از طرفی": له‌لايه‌کی‌تره‌وه، هه‌روه‌ها. "از يک طرف": له‌لايه‌که‌وه. "با کسی طرف بودن": ده‌گه‌ل نه‌وه‌پووبه‌پووبوون يان سه‌روکاره‌بوون. کيشه يان ناکوکی هه‌بووون ده‌گه‌ل نه‌ودا. "به طرف": به‌ره‌ولای. "کسی را با کسی طرف کردن": له‌به‌رامبه‌ريه‌ک دانانی نه‌وان، پووبه‌پووکردنه‌وه‌ی نه‌وانه.

طرفدار: (ط ر) پشتيوان، لاگرو پاريزه‌ر، لايه‌نگر، لايه‌نگير، لاگر، لانگر، لادار، داژدار. (2) سنوورپاريز. "طرفدار انجم": بریتی له‌هه‌تاو. "طرفدار پنجم": بریتی له‌مريخ.

طرفداري: (ط ر) لاگيری، لاگري، لايه‌نگری، لان گرتن، لانگري، داژداري، داشداري، لاگوشکه، لاگوشي، پشتيوانی. (2) ناگاداری و پاريزگاری له‌ناوچه و سنووره‌کان.

طرفگاه: (ط) بریتی له‌جيهان.

طرفگیر: (ط ر) لایه نگر، پشتیوان.
طرف نشین: سنوویاریز، سنوورقان.
طرفه: (ط.ف) 1) سهیروسه مه ره، سهرسوورپین. 2) جوان و دلخوشکه ره، دلگر، دلپه سند. 3) قسه ی ناسک. 4) هر شتیکی جوان و که م وینه و سهرسوورپین.
طرفین: (هر) دوولا، دوولایه ن.
طریق: (ط ر) کوی "طریق"، ریگاکان، شیوه کان.
طرید: 1) دهرکراو. 2) شیعی پیاه لدان له شه رگه دا.
طریفه: شتی سهیر و ده گهن. تازه و نوی، قسه ی باش و جوان.
طریق: 1) ریوشوین، شیوه. 2) چه شن. 3) ره وگه، جاده، ری. 4) شیواز. "طریق سپردن": گرتنه پیشی شیوازی. "طریق چیزی پیش گرفتن": گرتنه پیشی ئه و شته، خریکی ئه و بوون.
طریققت: ریبار، ریچکه. شیوه.
طریقچه: رهوش، شیواز. ریگه چاره.
طعام: خوراک، خورده مه نی، هرشتیکی خوراندی.
طعم: چیژ، چیژ، چه ژه، تام. "طعم چیزی را چشیدن": 1) تاقیکردنه وهی تامه که ی، تام لی کردن. 2) هست پیکردن یان تاقیکردنه وهی ئه و.
طعمه: خورده مه نی، رسق، پوزی. چه شه. "طعمه چیزی شدن": له ناوچوون به هوی ئه و وه.
طعمه جو: خورا، زورخور، پووته ک.

طعن: 1) نیزه لیدان. 2) ته شه لیدان، تانه لیدان، سه رزه نشت کردن.
طعن آمیز: ته شه راوی، ته وساوی، تیکه ل به تانه و سه رزه نشت.
طعن کردن: لومه کردن، سه رزه نشت کردن، تانه لیدان.
طعنه: 1) تانه، تانوت، تیز، قهر، تهوس، ته شه، توانج، له قه م، لومه، سه رکونه، سه رزه نشت. 2) ئاسه واری نیزه له له ش دا. "طعنه زهن": تانه لیدان، ته شه لیدان، تهوس پیدان، پلار تیگرتن. "به طعنه": به تانه، به تهوس.
طعام: لات و لووت، لوتی و پوتی، خوری و توری.
طغرازدن: 1) مؤر و واژوی خو له سه ر شتی دان. 2) نه خش کردن، چه سپاندن. "به طغرا راندن": واژو کردن.
طغیان: 1) له راده تپه پین. 2) رابوون، ههستان. 3) به رزیبونه وهی ئاوی دهریا یان رووبار، ئاوسه رکردن. 4) نافه رمانی، سه رکیشی. 5) هه لچوون، دهرکه وتنی شتی به جاریک و به توندی.
طفره: 1) بازدان. 2) مه و دایه ک که بکه ویته کاریکه وه. "طفره تقلا": هه ول، ته قالا. "طفره رفتن": ته فره چوون، ده ساوده س کردن، بینه و به ره کردن، هینان و بردن. "طفره کردن": بازبان کردن، هه لبه زدابزه کردن.

طفل: منال، زارو. کورپه، ساوا. "طفل راه": قوتابی و تازه کار.
طفولیت: سه رده می منالی، منال بوون.
طفیل: به ستراوه. میوانی نه خوازراو، لاورگه. "به طفیل (از طفیل)": به خاتری، له بهر بوونی.
طفیلی: چه وره، زگ له وه پین، سک له وه پین، له م له وه پین، دوو ف ده هؤل، مشه خور، مفته خور، لاورگه، وهرده ک، ره گه ل ره گه ل، میوانی نه خوازراو. به ستراوه به که سیکی دی.
طلا: زپ، ته لا. "طلا ابلهان": زانسته کانی زهوی "پیریت". "طلا سبز": لی ره وار. "طلا سیاه": نه وت.
طلاق: جیابوونه وهی ژن و پیاو له یه کتر، ده ست لیته لگرتن، وازلیهینان، بی به ش بوونی ژن له میرد، ته لاق.
طلاقت: 1) زمان پاراوی، قسه ره وانی. 2) پووختی، دم به پیکه نینی.
طلاکاری: ته لاکاری، زپ کفت، زپ کاری، سازکردنی نه خش و نیگار به زپ له شتی کا.
طلاکردن: (ط) تیساوین، تیته ل سوون، پیامالین.
طلاوت: چاکیتی، باشی.
طلایع: کوی "طلیعه".
طلایه: پیشه نگره کانی له شکر. "طلایگی": پیشه نگر بوون، پیشه و بوون. "طلایه دار":

1) سه رکی پیشه نگره کانی سپا، فه رمانده ری پیشه وه کان.
 2) پیشه وه، پیشه نگر. 3) نگابان و پاریزه ری سپا به تاییه تی له شه ودا.
طلب: (ط) گروپ، ده سته یه ک له خه لکی. "طلب طلب": گروپ گروپ، ده سته ده سته.
طلب: (ط ل) داوا، داخوازی، خواستن، ویست. تکا. قهرز.
طلبات: داخوازیه کان.
طلب کردن: 1) خازتن، خوازتن، داوا کردن، ویستن. 2) به دوا داکه پان، به دوی شتی یان که سیکه وه بوون.
طلبکار: خوازهر، داواکار، لاهو که ره، خاوه ن واو، خودان قهرز، قهرزده ره، وامده ره.
طلبگی: فه قتییه تی، قوتابی تی.
طلبه: کوی "طالب"، فه قی، فه قه، فه قه ه، دهرس خوین له مزگه وت. خوازیاران، په یجوران. "طلبه علم": خوازیاران زانست، په یدوزانی زانست، خویندکاران.
طلبیدن: 1) خواستن، داخواستن، خوازتن، ویستن. 2) بانگه یشت کردن، داوا کردن. 3) بپروانه: "جستن".
طلسم: 1) چاچوله، ته لیسیم. 2) سیحر، جادوو. 3) گرفتاری جادوو. "طلسم چیزی را شکستن": 1) ته لیسیم شکاندن. 2) لابرندی کو سب یان گرفته کانی.

(3) له ناوبردنی ئه‌و. (4) له ناوبردنی هیژی کاریگه‌ری ئه‌و. "طلسم چیزی را گشودن": بوچه لکردنه‌وی ته‌لیسمی ئه‌و. "طلسم کردن": (1) ته‌لیسم کردن، جادووکردن. (2) به‌توندی خستنه ژیرکاریگه‌ری. (3) ئاسته‌نگی نانه‌وه، کۆسپ نانه‌وه. (4) ده‌گه‌ل کۆسپ و ته‌گه‌ره پووبه‌پووکردنه‌وه.

طلعت: (1) دیمه‌ن، پوخسار، پوومه‌ت. (2) هه‌لاتن، ده‌رکه‌وتن.

طلوع: (1) هه‌لاتن، هلهاتن، هه‌لهاتن، ده‌رکه‌وتن، له‌ئاسۆده‌رکه‌تنی خۆر و مانگ، هاتنه‌به‌رچاو، هاتنه‌ده‌ر. (2) سه‌ره‌تای سه‌ره‌له‌دانی شتی. "طلوع آفتاب": خۆرکه‌وتن، خۆره‌تاوکه‌وتن، تاوکه‌وتن، تاوه‌له‌لاتن، رۆکه‌تن، زه‌رده‌که‌وتن، وه‌رکه‌فته‌ی، هۆرامان. "زمان طلوع خورشید": تاوه‌له‌لات، هۆربه‌شان، هۆربه‌شیان، ده‌می تاوکه‌وتن.

طلیعه: پێشه‌نگی له‌شکر، پێش‌په‌وی سپا، پێش‌قه‌ره‌ول.

طلیق: ئازاد، سه‌ربه‌ست. پووخۆش، ده‌م به‌پێکه‌نین. "طلیق اللسان": زمان پاراو.

طماع: رژد، چنۆک، ته‌ماکار، به‌ته‌ماح، چاوبرسی.

طمأنینه: (1) ئارام گرتن، ئۆقره‌گرتن، هیمن بوونه‌وه. (2) ئاسووده‌یی، دلناییی. (3) ئه‌سپایی، کاوه‌خۆیی. (4) بروه‌نه: "وقار".

طمس: (ط) سه‌پینه‌وه، له‌ناوبردن، تیا بردن. رۆچوون.

طمطراق: (1) شکۆسه‌نته‌نه، پيشاندانی شکۆ و جه‌لال. (2) ده‌عیه و خۆنوینی. (3) هاتوهاوار، هه‌راوه‌وریا.

طمع: ته‌ما، ته‌ماح، رژدی، دل‌بژۆکی، هه‌لپ، چاونه‌زیری، چاوچنۆکی، هومید و داوای ناپه‌وا. "طمع برداشتن/بریدن، گرفتن، برگرفتن، گستن": ته‌ماپران، هیواپران. "طمع بردن": ته‌ماح (تی) کردن، وه‌ته‌ماح که‌وتن. "طمع بستن": ته‌ماکردن، وه‌ته‌ماح که‌وتن، مرخ لیخۆش کردن. "طمع خام": چاوه‌پوانی بیجی، ئاواتی پووج. "طمع داشتن": به‌ته‌ماح بوون، ته‌ماحکاربوون، چاوچنۆک بوون. چاوه‌پوانی هه‌بوون. "طمع کردن": ته‌ماح تیکردن، وه‌ته‌ماح که‌وتن، مرخ لیچوون، مرخ لی په‌رین، مرخ لیخۆشکردن. هیوا یان چاوه‌پوانی هه‌بوون. "به‌طمع": به‌هیوای، به‌ته‌مای، به‌نیازی داگیرکردنی ناپه‌وا. "به‌طمع انداختن": وه‌ته‌ماح خستن، ته‌ماح وه‌به‌رنان.

طمعکار: دل‌بژۆک، مووزر، چاوچنۆک، چاونه‌زیر، ته‌ماحکار، به‌ته‌ماح، کۆدۆ.

طموح: دوورپوانی، دوورنواپی.

طمیس: کویر.

طناب خور: قوولی، قوولایی. په‌ت هه‌لینج.

طناب کشی: گوربسه‌کێشکه، دۆزکێشان.

طنابز: (1) شوخ، به‌ناز. (2) زۆر جوان و دلگر. (3) نکه‌زان و ئیرادگر.

طنز: (1) حه‌نه‌ک، هه‌نه‌ک، هه‌نک، فه‌نه‌ک، قه‌رف، ته‌نز، قسه‌ی گالته‌وگه‌پ، قسه‌ی پێکه‌نین. (2) ناز و عیشه‌وه. (3) تانه، ته‌وس، سه‌ره‌نشست. (4) ته‌وزه‌پیکردن، گالته‌پیکردن. (5) نازکردن. "طنزکردن(ژن)": تانه‌لیدان، ته‌وس لیدان، گالته‌پیکردن. "طنزکنان": له‌حالی ناز و عیشه‌وه‌دا.

طنزآمیز: ته‌وساوی، ته‌وسن.

طنزگو: نکه‌زان، زۆرزان له‌قسه‌ی جه‌فه‌نگی دا، حه‌نه‌کی، لێپۆک.

طنطنه: (1) بزه‌م بزه‌م، سه‌نسه‌نه، ته‌نته‌نه، ده‌نگی تار و ده‌مک، جه‌لال و شکۆ. (2) ناویانگ، نافه‌ده‌نگ.

طنین: (1) زینگانه‌وه، ده‌نگدانه‌وه، زایه‌له. (2) له‌فیزیا: پارانه‌لاوه‌کیه‌کانی ده‌نگ. "طنین اقصان": ده‌نگدانه‌وه. "طنین انداختن": په‌خش یان بلابوونه‌وه، ده‌نگدانه‌وه. "طنین کردن": به‌رزبوونه‌وه‌ی ده‌نگ.

طنین افکن: په‌سا.

طنین انداز: تاییه‌تمه‌ندی ده‌نگی یان هه‌والی که‌له‌جییه‌که‌وه‌په‌خش و بلابوونه‌وه. "طنین انداز شدن": په‌خش و بلابوونه‌وه.

طوائف: کۆی "طائفه".

طوابع: کۆی "طابع".

طواف: (1) گه‌پان، ده‌ورلیدان، سوورانه‌وه. (2) گه‌پان به‌ده‌وری شتیکا. (3) سه‌ردانی شوینی یان که‌ستیکی به‌قه‌در و ریز کردن. "طواف دادن": (1) گه‌پاندنی شتی یان که‌ستیکی به‌ده‌وری کابه‌یان هه‌ر شوینیکی

په‌رۆز دا. (2) گه‌پاندن، سووراندنه‌وه، ده‌ورپی‌لیدان.

طور: (ط) (1) جۆر، چه‌شن، وه‌ک، له‌ویته، گۆر. (2) شیوه. (3) حاله‌ت، چۆنیه‌تی. (4) جار، که‌په‌ت، چه‌ل. (5) شیوه و شیواز له‌تیکنیکه‌ئه‌ده‌بیه‌کان دا. "طوری": به‌شیوه‌یه‌ک. "به‌طور": به‌شیوه‌ی. له‌پوانگه‌ی، به‌پیی پوانگه‌ی. "به‌طور حتم(قطع، یقین)": بی‌گومان، بی‌ئه‌ملاوه‌ولا، به‌مسۆگه‌ری.

طوفان: (1) باوپیورانی توند، تۆف و زریان، سیلاوی به‌ته‌وژم، توفان، پۆژی زۆر تووش و به‌کپیوه. (2) هه‌رجۆره‌به‌لا یان پووداویکی سه‌خت و ناخۆش. (3) هه‌راوه‌وریا، هاتوهاوار.

طوفان زار: توفان زا، ئه‌وه‌ی بیته‌هۆی سه‌ره‌له‌دانی توفان.

طوفان زده: تووشی توفان بوو، توفان لیدراو.

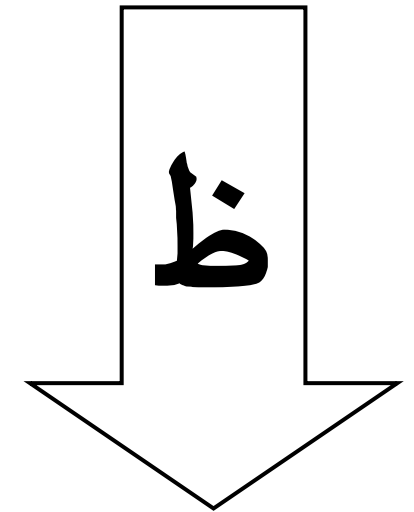
طوفانی: (1) توفانی، شه‌پۆلاوی. نا‌ئارام، شه‌له‌ژاو و گۆراو. (2) زۆر به‌هه‌ژ و په‌ره‌راوه‌وریا.

طول: (1) درێژی، درێژی، به‌رامبه‌ری پانایی. (2) مه‌ودا، راستا. (3) درێژی‌بوونه‌وه‌ی کاتی به‌ئه‌نجام گه‌پشتنی کار یان بابته‌ی. "طول عمر": ماوه‌ی ژیان. "طول وتفصیل": (1) شیکردنه‌وه یان تاوتویکردنی ورده‌کارییه‌کانی بابته‌ی. (2) که‌لوپه‌لی پارزینه‌ره‌وه‌یی ناپیویست. "طول وعرض":

(1) دريژى و پانى. (2) سه رانسهر. "به طول انجاميدن": دريژه كيشان، خياندن، پيچوون.
طولانى: (1) دريژ، دور و دريژ. (2) مه و داي زور، دريژماوه.
طول دادن: دريژكردنه وه، دريژه پيدان، له كورتبه وه له دودان، له سه ر پويشتن، وه درهنگ خستنى كارىك.
طول كشيدين: دريژه كيشان، پيچوون، خياندن، خياندن، كات بردن.
طولى: له دريژيدا، به دريژى.
طوليباب: كاميراي زهوى پيوى، "نيئودوليت".
طومار: گوروز، تومار، نووسراوى لولدراو. "تومار چيزى درهم بيچيدن": كوتاي هاتنى نه و شته.
طوى كردن (دادن): به پيوه بردنى ميوانى و جيژن.
طويل: دريژ. دريژماوه. به دور و دريژى.
"طويل الذيل": تيروته سسل، به ريلاو، چروپ. كلك دريژ. "طويل القامة": بالابه رز، به ژن و بالابه رز. "طويل المدت": دريژماوه، دريژخايه ن.
طهارت: (1) خاوين پاگرتنى له ش، له شپاكى. (2) دهست به ئاو گه ياندن. (3) پاك بوون له گوناح يان گيروده بيه نه خلاقى به كان. (4) دهست نويژ (هه لگرتن).

طهور: (1) پاك كره وه. (2) پاك و پوخت. (3) دهست نويژ هه لگرتن.
طهوريتا: پاكي، پيروزى.
طى: (1) پيوان، (پي) بپين. (2) پروانه: "گذراندن". (3) لوله كردن، پيچانه وه. (4) نه انجام بوون. "طى طريق": پيوانى ريگه، ريگابرين، ري پيچانه وه. پيوانى قوناعه كانى سو فيگه ريتى. "طى كردن": (1) (ريگه) بپين، ري بپين، پويين، پيوان. (2) پروانه: "گذراندن". (3) پروانه: "درنوردیدن". (4) سپينه وه، له ناو بردن. (5) ته واو كردن، كوتاي پي هينان. "درطى": له دريژه ي، له ماوه ي.
طيار كردن: ناماده كردن، ساز و تيار كردن.
طى الارض كردن: بپينى مه و دايه كى دوورودريژ له چركه يه ك دا.
طيب: (ط) (1) خوشى، چيژ. (2) بونى خوش. (3) هه رشتيكي بوئوخوش. (4) باشتريه له هه رشتى. (5) پاكي، خاوينى. "بطيب نفس - بطيب خاطر": به ويستى خو، به مه يلى خو.
طيب: (ط) پاك، خاوين. "طيب و ظاهر": (1) پاك و خاوين و حه لال. (2) بي تاوان.
طيببتا: (1) شوخى، شوخيكه ر، جه فه نگباز. (2) هه ر شتيكى بوئوخوش. "طيببت كردن": شوخيكردن. "به طيببت نفس": له ده وه.

طير: بالنده.
طيران: هه لفرين، فرين، دهحه واچوون، بالگرتن.
طيره: (1) سه رشو پي. (2) خه جاله تى، ته ريقى، شه رمه زارى. (3) توورپه يى. (4) به توورپه بيه وه. (5) په ريژشان. "طيره شدن": هه لچوون، توورپه بوون. ته ريقى بوونه وه. "طيره گرفتن": توورپه بوون.
طيف: (1) خه يال كردنه وه له خه ودا. (2) خه يال، وه هم. (3) شه به نگ، تارمايى، سيتافك. (4) كومه له خه لكى يان شت گه لى كه تايبه تمه ندى هاوبه شيان هه بى. (5) لايه ن.
طين: (1) خاك، گل، قور. (2) جهسته و گياني مرؤ.
طينتا: سرشت، خوو.
طيور: كوى "طائر"، بالداران، په له وه ران.

ظافر: سەرکەوتوو، براوه.

ظالم: ستمەکار، زالم، زالمەى، زۆردار، غنزىل، خوداگىر، دەست درىژکەر بۆ مافى بى دەسەلات.

ظالمانه: زالمانه، ستمەکارانه، زۆردارانه.

ظالم بلا: مزىپ، بەدەفەر.

ظاهر: 1) پوکەش، پوالت، دىمەن، ئەوهى لە بەرچاوه. 2) ئاشکرا، ديار، بەرچاو. 3) دەرهوهى شار. "درظاهر

(بەظاهر):" بە پوالت، بە ئاشکرا.

ظاهراً: 1) بە پوالت، بە نما، بە ئاشکرا. 2) ڕەنگە، گۆيا، لەوانەيه.

ظاهريين: پوالت، بين، پوکەش بين.

ظاهرپرست: پوالت پەرست، ئەوهى پوالتى خۆش دەوى و گرینگى بە دەروون نادا.

ظاهرسازی: 1) پوالت نوینی، پوالتە تبازی، پوویازی. 2) پوالت پاراستن.

ظاهرشدن: 1) دەرکەوتن، دياريدان، ئاشکرا بوون. 2) (وینەگرى) شۆردارنەوه، بە شىوهى وینە دەرھاتن. 3) دەستە بەربوون، وەدیھاتن.

ظاهرفريب: خاوهنى پوالتى فریودەر.

ظاهرکردن: دەرخستن، ئاشکراکردن. 2) (وینەگرى) شۆردنەوه.

ظاهرى: 1) پوالتى، پوکەشى. 2) بەتال له ناوهرۆک و راستی. 3) ئاشکرا، ديار.

4) تايبەتمەندى كەسى كە تەنیا سەرنج دەداتە پوالت یان بە ریاکاری و پوالتە تبازی هەلسوكەوت دەکا. 5) له پووی پوالتە نوینی و یان بۆ پاراستنى پوالت.

ظرافت: 1) جوانى و هاوپیژەیی له پوالتە یان پیکهاتەى شتى یان له پوخسار و ئەندام و هەلسوكەوتى كەسێكدا، وردکاری، ناسك كاری. 2) قسەقوتى، خۆش زەوقى، خۆش مرخى. "ظرافت كرهن": شوخی و گالته كردن.

ظرف: 1) دەر، فەر، قاپ، فۆل، ئامان. 2) (فەلسەفە) هەلگەوتى كاتى یان شوینی له بار بۆ شتى یان كاری. "ظرف": له ماوهى.

ظروف: 1) قاپ و قاچاخ، قاپ و قاچاغ، قاپوقنجاپ، دەر بەگشتى.

2) هەلگەوتەكان، كاتهكان. 3) بارودۆخ. "ظروف طبیعی": بارى سروشتى.

ظرفیت: 1) دەفرايهتى، (تیدا) جیپوونەوه، بېرى لەخۆگر (ئەو تانكییه چەنێك ئاو دەگرى؟). 2) لیھاتووی، لەباربوون، توانایی (ظرفیت تولید). 3) ئەندازە، پادە. 4) (شیمی) توانایی ھەر ئەتۆمى بۆ دروست کردنى پیوھەندى شیمیایی دەگەڵ ئەتۆمەكانى تر. "ظرفیت داشتن": ديارن، جیگا تیدا بوونەوه، جیگابوونەوه، گونجان. جەنبەھەبوون، توانایی وەرگرتن یان تەحەممول کردنى شتى. "کم ظرفیت": كەم جیگلدانە، بى حەوسەلە، كەم پشوو، فرش تەنگ.

ظریف: 1) ناسك، نازك، شەنگ، قەشەنگ، قۆز، كەشخە، كەیلان، جوان. 2) ورد یان شیواوى سەرنج و وردبىنى. 3) هەلسەنگینراو، ھزراو، ژیرانە. 4) قسەقوت و نوكتەزان. 5) قسەخۆش، قسەشیرین، حەنەكچى، شوخ.

ظفت كردن: 1) خستنه ژیر كۆنترۆل یان دەست بەسەراگرتن. 2) سەرنجدان یان خستنه ژیر چاوه دێرى.

ظفر: سەرکەوتن، بەئاوات گەیشتن، زالبوون. "ظفر یاقن": باوسەندن، وەسەرکەوتن بەسەر غەنیمدا.

ظفرمند: سەرکەوتوو، بەئاوات گەیشتو.

ظفر نمون: سەرکەوتوو.

ظل: 1) سیبەر. 2) (بیرکاری) تانژانت.

"ظل تمام": (بیرکاری) کوتانژانت.

ظلام: تاریكى.

ظلامه: سكالاً، دادخوازی.

ظلم: (ظ) زولم، زلم، زالمایهتى، زالمكى، زالمەتى، زالمینى، ناھەقى، ناپرەوايى، ستم، زۆر، زۆركارى، لەتم. "ظلم رفتن بر كسى": زولم لیچوون، ناھەقى لیكران.

ظلم: (ظ ل) كۆی "ظلمت".

ظلماء: شەوھەزەنگ، تاریكەسەلات، تاریك و تنۆك.

ظلمات: نووتەك، تنۆك، تاریك و نووتەك، تاریكایى خەست.

ظلمانى: زۆرتاریك، تاریكەسەلات.

ظلم پیشه: زۆردار، ستمەكار، زالم.

ظلمت: تاریكى.

ظلمت فزا: زۆركەرى تاریكى.

ظلمتكدە: 1) بریتى لە دنیا. 2) ھەر جیپەكى زۆر تاریك.

ظلمه: كۆی "ظالم".

ظلیل: سیبەردار، نسا، ئەوهى سیبەرى دايمى ھەبى.

ظن: دپدۆنگ، گومان، شك. "ظن بردن": گومان كردن بە تايبەتى گومانى خراو.

"حسن ظن": گومانى باش. "سوء ظن": دپدۆنگى، بەدگومانى.

ظنون: (ظ ن) كۆی "ظن".

ظنون: (ظ ن) 1) پیاوى بەدگومان.

2) پیاوى سست و لاواز كە نەكړى متمناى پى بکړى.

ظنییات: گومانه خراوهکان سه بارهت به
که سیك یان شتیك. تۆمه ته کان،
ده نگۆکان.

ظنین: بپوانه: "بدگمان".

ظواهر: کۆی "قاهر".

ظهار: حه رام بوونی ژن له پیاو کاتی به
دایکی خۆی بشوبهیتی.

ظهر: نیوه پۆ، نیفرۆ، نیفران. "درهنگام

ظهر": نیوه پۆ یان نیوه پۆیی، نیوران، له
کاتی نیوه پۆدا.

ظهرانه: فراوین، نه هار، نانی نیوه پۆ.

ظهور: 1) ده رکه وتن، سه ره له دان،

ئاشکرابوون. 2) (وینه گری) شۆردنه وه.

"ظهورانی": ده رکه وتنی کتوپر. "ظهورکردن":

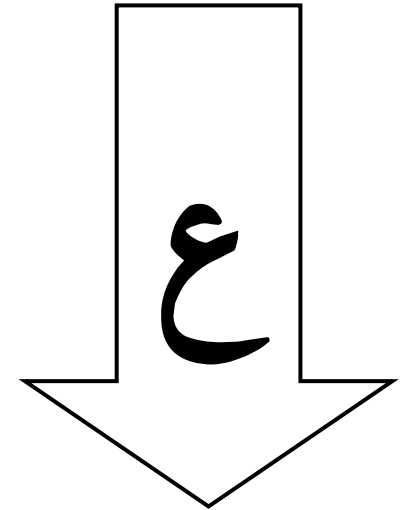
ده رکه وتن، ئاشکرابوون. هاتنه دی، وه

دیهاتن. "به ظهور آمدن": 1) ده رکه وتن

و ئاشکرابوون. 2) ده سه ته به ربوون،

وه دیهاتن.

ظهیر: یاریده ده ر، پشتیوان.

عائِد: (1) گه پاره. (2) سوود، قازانچ، داهات. (3) سهردانکه، سهرلیدر له نه خوځ. "عائِد شدن": وده دست هاتن، په نیو هاتن. "عائِد شدن به چیزی": بوونه هوی ئه وه. "عائِد کردن": (1) دانه دست یان پیگه یانندن. (2) برونه: "سود بردن". (3) برونه: "سود کردن".

عائِق/عائِق: (1) کۆسپ، ته گهره، پیش گر، بهرگیرپه وه. (2) له زاروهی فیزیک دا: جسمی که برق یان تینی لیوه دهرنه چی.

عائِل/عائِل: هه ژار، ده سکورت، نه تیر.

عائِله/عائِله: بنه ماله، خیزان. "عائِله مند": ژن و منالدار، خیزاندار.

عائِش: که سی که کاری پوچ و بیهوده ده کا.

عائِد: په رسیار، په رسته، که سی که خوا بپه رستی.

عائِد فَرِیب: فریوده ری په رسیار، که سی که په رسته فریو بدا و نه یه لئ کاروباری خوا په رستی نه جام بدا.

عابِر: ریوار، ریوار، ریرو، پاگوزهر.

عائق: (1) سهریه ست، ئازادبوو له کزیله یی. (2) شه پابی کونه.

عاجز: (1) داماو، کولول، بیچاره، دهسته وه ستان، بی ده سولات، سست و بی توانا. (2) وه زاله هاتوو له شه په نگیزی و ئازاری که سی که. (3) نالایق، ناشایست.

(4) برونه: "علیل". "عاجز آمدن": دامان، دهسته وه ستان بوون، سست و بی توانا بوون. "عاجز شدن": کولول بوون، دامان، یاس بوون.

عاجزانه: به بی هیزی و دامای، داموانه، کولولانه.

عاجز نواز: یاریده دهری بی توانایان، لایینه وهی داموان.

عاجل: (1) به هه له وه له ز، په له کهر. (2) خیرا، به په له، زو، ده سه به چی. "به عاجل": به په له، به خیرایی، به پرتاو.

عادات: ریوشوین، باوی ناوکومه ل، خو و خده.

عادت: (1) خو، په وشت، هۆگری، راهاتوویی، عاده ت. (2) داب، داب، نه ریت، دام و ده سستور. "عادت دادن": گیرۆده کردن، راهینان، هۆگر کردن، عاده ت دان. "عادت داشتن": هۆگریوون، گیرۆده بوون، عاده ت هه بوون. "عادت شدن":

(1) ده ق گرتن، بوونه داب، بوونه باو.

(2) به خوین بوونی ژن، عاده تی مانگانه ی ژن. "عادت کردن": هۆگرتن، هۆگریوون، هۆگری، خووگرتن، خوویگرتن، کردنه ئاکار، راهاتن، فیریوون به باشی، عاده ت کردن، عاده ت گرتن. "عادت گرفتن": برونه: "عادت کردن". "عادت ماهانه": بی نویژی ژن، به خوین بوونی ژن، خوینی مانگانه، عاده تی ژنانه.

عادل: دادپه روه، دادگر، عادل.

عادلانه: دادپه روهانه، عادلانه.

عادل: (1) میننه ی "عادل"، ژنی عادل.

(2) به نرخ ریوژ. "حکومت عادل": حکومتی که له سه ر بنه مای دادپه روه ری بی.

عادی: (1) ئاسایی، باو، شتی که لای کومه ل باوه و ناسراوه. (2) (نیزامی) سه ربازی که پاده ی خوینده واری له ژیر دیپلوم یان نه خوینده وار بی. "غیرعادی": نا ئاسایی، لوق، بیژوک، به دهر له دام و ده ستور.

عادی سازی: ئاسایی کردن وه.

عادیه: ته شه نه سین.

عادل: سه رزه نشتکه ر، لومه که ر.

عار: شووره، شوورهی، شهرم، عیب. "عار آمدن": هه ست به شهرمه زاری کردن. "عار داشتن": شهرم و حه یاکردن.

عارض: (1) پوومه ت، لاجانگ، نیوان پوومه ت و ئه ستو. (2) سکالا که ر، دادبه ر.

(3) پووداو. (4) فه رمانده ری له شکر.

عارض شدن: (1) پوودان، پیشه اتن. (2) سکالا کردن، شکایه ت کردن، دادخوایی کردن.

عارضه: (1) پیشه ات، پووداو به تاییه تی پوودای ناخوش. (2) نه خویشین. (3) نیشانه.

عارضی: (1) ئه وه ی نه گور و سه ره کی نه بی، پیچه وانه ی سه ره کی و ناوه روکی شتی. (2) ئه وه ی جوزوی خودی شته که نه بی.

عارف: (1) زانا، ئاگا، عارف. (2) ئاگادار. (3) خواناس.

عاری: (1) دوور له شتی. (2) په تی، پووت. "عاری شدن": دامالران، پووت کران.

عاریت: (1) برونه: "عاریه". (2) تیزتپه ر، نابهرده وام.

عاریت سرا: بریتی له دنیا.

عاریتی: (1) برونه: "عاریه". (2) ناجیگیر، نابهرده وام، کاتی. (3) ئه وه ی به قهرز وهریگرن یان بیده ن. (4) ده سکر، ناراسته قینه.

عاریه: (1) میننه ی "عاری"، پووت، په تی. (2) به قهرز وهریگراو، ئه وه ی بۆ قازانچی کاتی وهرده گیری و دوایه ده دریتته وه. (3) ئه وه ی له که سیکی دی وهریگراوه یان لیسی وهرگیراوه. (4) ده سکر.

(5) گریبه ستی که به پیی ئه و گریبه سته که سی ئیزن به که سیکی دی ده دا که له ماله که ی وی به خو پایی که لک وهرگری. "عاریه دادن": شتی وه که ئه مانه تی و به شپوه ی کاتی نانه ئیختیار که سی که.

عازم شدن: چوون، پڙیشتن، په‌وانه‌بوون.
عاشق: ئه‌ویندار، دلدار، ئه‌فیندار، هه‌فیندار، دل‌به‌سته، دل‌تسه‌پ، دل‌داگ، دل‌کته‌تی، هه‌زکه‌ر، به‌نده‌وار، ئاشق، ئاشقه، گیرۆده.
"عاشق‌بوون": هه‌ژیکرن، حه‌زل‌یکردن، ئه‌فاندن، هه‌ژیکرن، دلدارى.
"عاشق‌سینه‌چاک": ئه‌ویندارى که له‌به‌ر دۆسته‌که‌ی ئاماده‌ی هه‌ر جوړه پووبه‌پووبونه‌ویه‌که. **"عاشق‌شدن":** دل‌پیوه‌بوون، دل‌دان، حه‌زل‌یکردن، ئاشق‌بوون.
عاشقانه: ئاشقانه، ئه‌ویندارانه، وه‌ک ئه‌فینداران.
عاشق‌باره: ئاشق‌په‌رست، ئاشق‌دۆست.
عاشق‌پیشه: (1) که‌سى که کارى ئه‌ویندارى و ئاشقییه. (2) برونه:
"احساساتى"
عاشق‌نواز: ئاشق‌لاوین، دل‌به‌رى که دلداره‌که‌ی بلاوینیته‌وه و خوښى بوئى.
عاشق‌وش: دلدارناسا، وه‌ک ئه‌ویندار.
عاشقى: دلدارى نيوان دوو‌که‌س، ئه‌ویندارى، حه‌زل‌یکردووى، هه‌فیندارى، ئاشق‌بوون.
عاصر: گوشه‌ر، گوشه‌ر.
عاصف: (1) توند، سه‌خت. (2) باى توند و به‌ته‌وژم. (3) گه‌رداو.
عاصبه: پیتته‌خت، ناوه‌ندى و لات.
عاصى: (1) سه‌رکیش، سه‌رپ‌چیکه‌ر، ياخى. (2) گوناحکار.
عاطفه: سۆز، به‌زه‌یى، دلوفانى،

دل‌سۆزى، خوښه‌ويستى.
عاطفى: (1) سۆزدارى، سۆزى، عاتيفى. (2) که‌سى که به‌توندى له‌ژيکراريگه‌رى سۆز و به‌زه‌یى خوئى دابه.
عاطل: (1) بيکار، بيکاره، بي‌ئيش. (2) بيبه‌ش. (3) خالى، به‌تال. (4) بي‌فکر، ئه‌وه‌ی چالاكى زه‌ينى نيه. **"عاطل‌شدن":**
(1) برونه: **"تعطيل‌شدن"**. (2) بيکاربوون. (3) بيبه‌ش بوون. (4) بي‌ئاكام بوون. (5) له‌ناوچوون. **"عاطل و باطل":** بيکار، به‌ده‌رنه‌خۆز، چرووک و بيکه‌لك.
عاقبت: (1) نۆش(ى گيان)، سلامت. (2) له‌ش ساغى، ته‌ندروستى. (3) ئاسوده‌یى، هيمنايه‌تى.
عاق: ئازارده‌رى دايك و باب، که‌سێك که ده‌گه‌ل دايك و بابى به‌دپه‌فتارى بکا. **"عاق‌والدين":** که‌سى که دايك و بابى لى‌ى نارازى بن. **"عاق‌كره‌ن":** له‌خۆ دوورخستنه‌وه‌ی ئه‌ولاد يان له‌ميراث بيبه‌ش كردنيان به‌هۆى سه‌ركيشى.
عاقبت: سه‌ره‌نجام، ئاكام، ئه‌نجام، دومامى، ئاخري كار، كۆتايى هه‌ر شتى.
عاقبت‌الامر: سه‌ره‌نجام، له‌كۆتايى دا.
عاقبت‌اندیش: دوورنوای، دووربين، دوورنه‌نديش.
عاقبت‌اندیشى: هزر و بيركردنه‌وه‌ له ئه‌نجامى كار، دوورنوای، تيبينى.

عاقبت‌بخير: ئاخرخيتر، ئه‌وه‌ی که كۆتايى كاره‌که‌ی يان ژيانى باش بى.
عاقبت‌نگر: دوورپوان، دووربين، ئه‌وه‌ی سه‌ره‌نجامى كاره‌که‌ی له‌به‌ر چاو بى.
عافر: نه‌زۆك، ئه‌ستيوور.
عافل: زانا، ژير، ئاقل، ئه‌قلدار، به‌ئاوه‌ز، وريا و فاميده.
عاقلانه: ژيرانه، ئاقلانه، وه‌ك ئاقلان.
عافل‌فريب: ئاقل‌خه‌له‌تین.
عاقله‌زن: ژنى نيوانسال، قه‌يره‌ژن.
عاکف: چله‌کيش، گوشه‌گیر، ته‌ريك.
عالم: (ل) زانا، زۆرزان، زانيار، فره‌زان، ئاگا، هۆزان، تۆره‌فان، بيرمه‌ند.
عالم: (ل) (1) جيهان، دنيا، پوژگار. (2) گروپى له‌خه‌لكى دنيا، زۆرى له‌خه‌لكان. (3) هه‌ركام له دنيا و په‌سلانى. (4) حاله‌ت، دۆخ. **"عالم‌و‌آدم":** ژماره‌یه‌كى زۆر له‌خه‌لك، گشت.
عالم‌آرا: جيهان‌پازين، پازينه‌ره‌وه‌ی جيهان.
عالم‌آشوب: تيكده‌رى جيهان. ئه‌وه‌ی خه‌لكى شه‌يدای جوانى خوئى بکا.
عالم: ئاگايانه، له‌پووى زانست و ئاگاييه‌وه.
عالم‌افروز: پووناكکه‌ره‌وه‌ی جيهان.
عالم‌باقى(بقا): دنياى دواى مه‌رگ.
عالم‌تاب: ئه‌وه‌ی نوور و پووناكى به‌جيهان ده‌به‌خشى.
عالم‌جان: جيهانى پوچه‌كان. دنيا.
عالم‌جسمانى: جيهانى سروشت و ماده.
عالم‌حس: برونه: **"عالم‌شهادت"**.
عالم‌خاك: بريتى له دنيا.
عالم‌خلق: هه‌مگه‌ل و بوونه‌وه‌رانى جيهانى ماده و سروشت.
عالم‌سفى: زه‌وى، ئه‌م جيهانه.
عالم‌شهادت: ئه‌م دنيايه‌ که هه‌ستى پيده‌كرى، جيهانى سروشت و ماده.
عالم‌صغير: جيهانى چووكه. مرؤف، له‌شى مرؤف که جيهانىكى چووكه‌يه.
عالم‌علوى: (1) ئاسمان. (2) چوارچيوه‌يه‌ك که ماده‌ی تيدا نيه.
عالم‌غيب: ئه‌ودنيا، په‌سلان.
عالم‌كبير: جيهانى گه‌وره، گشت جيهان.
عالمگير: جيهانى، داگرى ته‌واوى جيهان. ئه‌وه‌ی گشت جيهان داگر بکا. **"عالمگيرشدن":** هه‌موو جيهه‌ك داگرتن.
عالم‌لاهوټ: جيهانى خويابه‌تى.
عالم‌ناسوت: جيهانى سروشتى و ماده‌ی.
عالم‌واقع: جيهانى که تيدا ده‌ژين، جيهانى پوالت.
عالمه: (1) بيرمه‌ند(ژن). (2) زانا، ئاگا.
عالميان: جيهانيان، گشت خه‌لكى جيهان.
عالمى: (1) زۆر باش. (2) به‌رز، بليند. (3) گرینگ، گه‌وره، مه‌زن. (4) شايانه، پاشايانه. **"عالمى‌ودانى":** گشت تاكه‌كان و به‌رپرسان له‌سه‌رى را بۆ خوارى.

عالي آوازہ: (1) خوش خوین، دہنگ خوش. (2) ناودار، بہ ناویانگ.

عالي تبار: رچہ لہک باش و بہ شہرہ ف.

عالي جاہ: پایہ بہرز.

عالي جناب: بہر پیز، ریزدار.

عالي رتبہ: پایہ بہرز، پایہ بلیند.

عالي شان: خاوهنی پلہ و پؤستی بہرز.

عالي قدر: پایہ بہرز، مہزن.

عالي گھر: پاک نہژاد، بنہ چہ دار.

عالي مرتبہ: پایہ بلند، خاوهنی پلہ و پؤستی بہرز.

عالي مقام: پایہ بہرز.

عالي ہمت: ئیرادہ بہرز، ہیممہت بہرز، جوامیز.

عام: (1) گشتی، تیگرایی، ہموانی. (2) جہ ماوہری خہ لکی بہ تاییہ تی خہ لکی کہ کہم خویندہ وار و فہرہ نگی خورافاتیان بہ سہرا زالہ. (3) گشت خہ لکی، ہموو. "عام المنفعہ": شتی کہ قازانجی بؤ ہموانہ. "اسم عام": (پیزمان) ناوی گشتی.

عامد: زانستہ، دہس نانقہ ست.

عامد: بہ نانقہ ست و ناگایانہ.

عامل: (1) ہؤکار، فاکتہر. (2) بہر پوہ بہر، جیبہ جیکہر، بکہر. (3) پسپو، لیزان، کارزان، کارامہ. (4) سوور لہ سہر کار، ہولدہر. (5) نوینہری کؤمپانیان یان ریکخراو یان ئورگانی بؤ فروشتنی کالای ئہوان. (6) ئہوہی ئہرکہ دینیہ کانی

بہر پوہ دہبا. (7) حاکم، راؤور. (8) (بیرکاری) کؤلکہ، کؤلک. "عامل مساعد": (1) ہؤی یاریدہ دہر. (2) ہؤکاری لہ بار/باش.

عاملان: بکہران، بہر پوہ بہران، بہر پرسیاران.

عاملیت: ہؤکاریون.

عامہ: (1) جہ ماوہری خہ لکی ئاسایی. (2) گشت، ہموو، ہموان، ہمووہ کی. (3) گشتگیر، ہموولاگر، ہموانی، سہریاک.

عامہ پسند: جہ ماوہر پے سند.

عامہ فہم: شیاوی تیگہ یشتن بؤ ہموان.

عامی: نہزان و خاوهنی فہرہ نگی خورافی، رہمہ کی، دہشتہ کی. خہ لکی ئاسایی.

عامیان: خہ لکی نہزان یان گشت خہ لکی.

عامیانہ: ئہوہی لہ ناو جہ ماوہر دا بہ کار دہبری و بہ شیوہی ئاسایی ناوہرؤکی نازانستی و نارہ سمہی ہہیہ، رہمہ کیانہ، دہشتہ کیانہ، وک خہ لکی نہ خویندہ وار.

عاید: بروانہ: "عائد".

عایدات: کؤی "عائد"، داہاتہ کان، بہرہ مہکان.

عایدی: قازانج، داہات. "عایدی داشتن": داہات ہہ بوون.

عبادت: بہندہی، پەرستن.

عباد تخانہ: پەرستگا، پەرستگہ.

عبادتکار: پەرستیار، کہسی کہ کاری پەرستنہ، تہرکہ دنیا.

عبادتگاہ: پەرستگہ، مزگ، شوینی پەرستن. "عبادتگاہ زدشتیان": ہورمزگا. "عبادتگاہ مسلمانان": مزگہوت، میژگہ، نویزدان. "عبادتگاہ مسیحیان": کلیسا. "عبادتگاہ یہودیان": کہنشتہ، کہنیشتہ، کنشت، تہوسکہ.

عبادت نما: روالہ تبار، ریاکار.

عبادی: دابودہ ستوری ئایینی.

عبارت: (1) بریتی، پیکہاتوو. (2) دہستہ واژہ، ریکہ و ہند. (3) دہریرین، لیکنانہوہ، شروقتہ کردن. (4) قسہ، گوتار. "عبارت است از...": بریتیہ لہ.... "عبارت بودن از...": بریتی بوون لہ. "عبارت کردن": دہریرین. "بہ عبارت دیگر": بہ دہریرینیکی تر.

عبارت آرا: قسہ رازینہوہ، زمان پاراو.

عبارت پرداز: کہسی کہ مہبہستی خؤی بہ وشہی جوان و خوش ہرازیئیتہوہ.

عبث: فیو، بیہوودہ، کاری پوچ، کاری کہ قازانجہ کی دیار نہ بی، بی ئاکام.

عبد: کؤیلہ، بہندہ، بہنی.

عبرائی: جوولہ کہ، موسایی، زمانی جوو.

عبرت: (ع) 1) ناگا و وریابوونہوہ و ئہزموون فیربوون، پہندوہرگرتن. (2) جو، چہشن. (3) مالیات. (4) وانہ.

عبرت آمیز: تیکہ ل بہ پہند و ئامؤڈگاری.

عبرت انگیز: ئہوہی بیئتہ ہؤی پہندوہرگرتن.

عبرت بین: ئہوہی لہ دیتنی شتی پہند و ہرگری، پہندوہرگر.

عبرت پذیر: پہندوہرگر.

عبرت گرفتن (برگرفتن): پہندوہرگرتن، سہرمہ شق و ہرگرتن، ناگا و وریابوونہوہ.

عبرت نما: (1) ئہوہی بیئتہ ہؤی پہند و ئامؤڈگاری. (2) سہرسوورہینہر.

عبرکردن: پہندوہرگرتن.

عبرہ: (1) بروانہ: "عبور". (2) فرمیسک، ئہسریں. "عبرہ دادن": تیپہراندن، پہراندنہوہ. "عبرہ کردن": پہرینہوہ، رہت بوون، پؤیشتن.

عبری: جوو، موسایی، زمانی جوولہ کہ.

عبس: (ع) پووترشی، پووگرژی، مپومؤچی.

عبودیت: (1) بہندہی، پەرستن. (2) ملکہچی، گوپرایہ لی.

عبور: تیپہرین، ریکہ برین (پیوان)، پؤیین، رابردن. "عبور دادن": پہراندنہوہ، پہراندنہوہ، قہ پہراندن، دہربازکردن. "عبور کردن": پہرینہوہ، پہراندنہوہ، قہ پہرین، قہ پہراندن، قہ پہریان، (لہ ئاو) دہربازبوون، رابردن، رہت بوون، پؤیشتن، پؤیین، چوون. "عبور و مرور": ہاتوچو، ئاموشو.

عبوس: گرژ، مؤن، نمرچ، مپومؤچ، ناچاوتورشیاگ.

عتاب: گازن، گازندہ، لؤمہ، سہرکؤنہی دؤستانہ.

عتاق: نازادبوونی کۆيله.

عتبه: (1) شوپ، داری ژیرده رانه، ژیرده رانه ی درگا. (2) گلکۆ.

عتیب: لومه، سه رزه نشت.

عتیق: (1) ئەنتیک، میژینه، کۆنینه.

(2) کۆيله ی نازادکراو. (3) ره سه ن، جس ن.

عتیقه: که قنارک، ئەنتیکه، که لوپه لی زۆر

که ونارا، شتی زۆر له میژینه و به نرخ.

ناحز یان له مۆدکه وتو و به دهر د نه خۆر.

عجاب/عجایب: کۆی "عجیبه".

عجالتاً: جار ی، ئیستا.

عجایز: پیریژنان.

عجب: (ع ج) سه رسوورمان، واق و پیمان.

سه ییر، سه مه ره. "در عجب شدن": تووشی

سه رسوورمان بوون.

عجب: (ع) خۆبینی، خۆپه سندی، لووت

به رزی، بادیه وایی.

عجز: (1) نه توانین، دامای، لاوازی.

(2) وه زاله هاتن، وه نامان هاتن، جاپزبوون.

(3) په کهه وتن.

عجله: په له (یی)، له ز، له زله ز، له ز،

له زاهی، به له سه یی، هه لپه، خیرا (یی)،

حه لوه لا، په له په ل و ته نگانه، زوو.

"عجله داشتن": په له هه بوون. "عجله رفتن":

په له کردن، له پین، به په له پۆیشتن.

"عجله کردن": په له لیکردن، له زلیکردن،

خیرا کردن، هنجارندن. "با عجله": به په له،

بله ز، له زکانی، له زه ی.

عجم: (ع ج) غه ییره عه پهب. به ولاتی

ئیرانیش گوتراوه.

عجوز: (ع) (1) پیریژن، ژنی به سالاجوو.

(2) پیروپاتال.

عجول: بزۆز، زه پرتی، بزۆ، بی ئارام،

نه حه واهه، ئۆقره نه گر.

عجولانه: (1) له زاله ز، په له په ل، ده س

به جی. (2) نه هزراو، هه لئه سه نگینراو.

عجیب: (1) حه په سین، دایلان، یه مان،

سوژزه ت، سو سهره ت، به لاجه وی،

حه لامه ت، حه نتیکه، عه نتیکه، زۆر سه ییر،

سه مه ره، غه ریب. (2) ناسروشتی یان

نائاسایی یان ناروون و نه ناسراو. "عجیب و

غریب": سه یروسه مه ره، عاجباتی.

عجین: هه ویر. تیکه لکراو.

عداد: ژمار. "در عداد": له ژماری، له ریزی.

عدالت: دادگه ری، دادپه روه ری، عادل ی،

عه داله ت، زولم نه کردن.

عدالت پیشه: دادپه روه ری، دادگه ری.

عدالتخانه: خانه ی داد.

عدالت خواه: خوازیاری جیبه جیکردنی

دادپه روه ری.

عدالت گستر: دادگه ری، عادل ی، په ره پیده ری

داد.

عداوت: دوژمنایه تی، دوژمنی، دژایه تی.

عدد: ژماره، ئە ژماره، نمره، دانه. "عدد

اتم ی": (شیمی) ژماره ی پروتۆنه کانی

ناوکی ئە تۆمی هه ر توخمیکی شیمیایی.

عدول: (1) لادان، ترازان، پاشگه زبوونه وه،

گه رانه وه، وازه یان. (2) به ریان، مه یل.

(3) بروانه: "منحرف شدن".

عدومال: تیکشکینه ری دوژمنان.

عده: ژماره. کۆمه ل. ماوه ی میژمرده و

ته لاق دراو بۆ میژمردنه وه. "عده کسی

سر آمدن": کۆتایی هاتنی ئە و ماوه ی که

نابی شوو بکاته وه.

عدیده: (1) زۆریک، چه ندان. (2) ژمیژدراو.

عدیل: هاوتا، هاوشیوه، به رابه ر.

عذاب: په نچ و دهر د، ئە شکه نچه،

جه ززه به، ئازار. "عذاب الیم": ئە شکه نچه

یان په نجی تاقت پووکیژن. "عذاب دادن":

تووشی په نج و سه ختی کردن، ئازاردان.

"عذاب کردن": ئە شکه نچه دان. "عذاب

کشیدن": په نج و سه ختی زۆر کیشان،

زه جریکیشان، ئازار چه شتن.

عذاب آور: ئازارده ر، هۆی ئازار و

ئە شکه نچه.

عداز: (1) لاجانگ، نیوان پرومه ت و

ئە ستۆ. (2) خه تی پدین.

عذر: (1) بیانو، بیانک، په لپ. (2) بروانه:

"قاعدگی". "عذر تقصیر": لیبوردن خوازی

له هه له یان گوناحی خۆ. "عذر شرعی":

بروانه: "قاعدگی". "عذر کسی را خواستن":

(1) دهر کردنی ئە و له شوینی یان

لیسه ندنه وه ی پۆستی له و. داوای لیبوردن

له و کردن. (2) چاوپۆشیکردن له هه له یان

تاوانی ئە و.

"**عدد جرمی:**" (شیمی) کۆی ژماره ی

پروۆتۆن و نۆترونه کانی ناوکی ئە تۆمی

هه ر توخمیکی شیمیایی. "عدد صحیح":

(بیرکاری) ژماره ی ته واه. "عدد عشری":

(بیرکاری) ژماره ی ده یی، ژماره ی

ده یه کی. "عدد کسری": (بیرکاری) ژماره ی

که رتی، ژماره ی به که رت. "عدد مرکب":

(بیرکاری) ژماره ی ئاویتته.

عددوار: (بیرکاری) "ئیسکالیر".

عدسی (چشم): هاوینه، بیلبیله ی چاو.

عدل: (1) داد، حوکمی په واه، دژ ی زولم و

زۆر. (2) دادگه ری، عادل. (3) راست،

بیکه موکورتی. (4) پیاوی که

شایه تیبه که ی قبول بکری. (5) یه کسان ی،

هاوسه نگی، هاوتایی.

عدل گستر: دادپه روه ری، عادل.

عدله: که سان ی که بۆ شایه تی دان شیواو

بن.

عدلیه: دادخانه، فه رمانگه ی داد.

عدم: (1) ون کردن، ون کردن و له ده ست

دان. (2) نه بوون، نه مان، هیچ. "عدم آباء":

جیهانی دوا ی مه رگ.

عدو: دوژمن، نه یار.

عدوان: (1) دوژمنایه تی. (2) زولم، ناهه قی،

سته م. (3) له راده تیبه رین، ده ست دریژی.

"تصرف عدوانی": داگریکردنی ملک ی به زۆر،

ده ست به سه ر داگرتنی زۆره کی.

عدوبند: به دیلگری دوژمنان.

عذر آوردن: بیان و هیئتان هوه، داوی لیبوردنکردن.

عذر تراشی: بیان و دیتنه هوه، بیان و هیئانه هوه، بیان و تاشین.

عذر خواهی: داوی لیبوردن، بووردن خوازی.

عذر داشتن: (1) بیان و هوه بوون. (2) بووردن خوازی. (3) عاده تی مانگانه هوه بوون.

(4) تازیه داربوون، تازیه تباربوون.

عراده: عه پابه، عاره پابه. "عراده کسی به (به روی) غلطك اقتادن": چاکتر بوونی دۆخی

ژیانی ئه وه، بره و سه نندی کاری ئه وه. "عراده کسی لنگ بوون (نچرخیدن)": دابین نه بوونی

بژیوی ئه وه.

عراضه: پروانه: "ره آورد".

عرايض: (1) کۆی "عریضه"، سکالایه کان. (2) قسه کان، گوته کان.

عریده: گوره، نه ره، هه را. به دخولتی به دمهستی.

عریده جو: شه پاشۆ، ئازاوه خواز، که سیئک که به گوره گوپ و هه راوه وریا ئازاوه

بنیت هوه. "عریده جویی": به دمهستی و ئازاوه گیزی.

عرش: قورپش، تهخت، خیهوت، سایه وان، سه یوان، میچ، کۆشک. ئاسمان. "عرش را سیر کردن": له حاله تی خوۆشی ته واودا

به سه ربردن. "به عرش بردن (رساندن)": به پیگه ی بهرز و بلیند گه یاندن، بردنه بان.

عرشه: تهخته بان، به شی سهره وه ی پاپۆر، گۆره پان.

عرصات: (1) کۆی "عرصه". (2) بریتی له پۆژی په سلان.

عرصه: (1) پروانه: "حیطه".

(2) گۆره پان، مه یدان به تاییه تی مه یدانی شه پ. (3) زهوی هه راو و به ریلآو.

(4) پانتایی. (5) سه رزه وی. "عرصه بر کسی تنگ بوون": ته نگ پی هه لچنرانی ئه وه،

ده گه ل دژواری و گرفتاری ژۆر پووبه پووبوونی ئه وه. "به عرصه رسیدن": هه لدان، گه وره بوون.

عرض: (ع) (1) ئاشکراکردن، ده رخستن، پیشاندان. (2) پانی، پانایی، هه رایبی.

(3) شمهک، کالآ. (4) ماوه. (5) (بیرکاری) پانی. "عرض": له ماوه ی. "عرض اندام":

خۆنوینی. "عرض حال": پروانه: "عریضه". "عرض دادن": (1) خستنه

به رچاوی که سیئک، خستنه پوو، پیشاندان. (2) سان دیتن. "عرض داشتن": به نیازی

وتنی بابه تی بوون. "عرض کردن": (1) ده ربرین، وتن. خستنه پوو، پیشاندان.

(2) سان دیتن. (3) پشکنین. "عرض وجود": خۆنوینی، سنگ دانه پییش. "عرض و

طول": (1) پانی و دریزی. (2) به ریلآوی، دوور و دریزی.

عرض: (ع) ئه وه ی جوزوی سروشت یان ژیییه تی جه وه ری شته که نه بی وه ک

ره نگ پۆ شته کان.

عرض داشت: پروانه: "عریضه".

عرضگاه: (1) پیشانگا. (2) گۆره پانی سان دیتن و ژماردنی سپاکان، جیگه ی

خربوونه وه ی سپاکان. (3) جیگه ی پیپراگه یشتن به سکالآ.

عرضه: (ع) (1) لیهاتوویی، توانایی، شیایوی، عورزه. (2) نیشانه، ئامانج.

عرضه: (ع) نواندن، پیشاندان، خستنه پوو، ده رخستن، پیشکesh کردن.

"عرضه کردن (دادن)": بۆ فرۆشتن دانان. خستنه به ر چاوی که سیئ، پیشاندان،

نواندن. ده ربرین، گوتن. دان، پیشکesh کردن. "عرضه مستقیم کالا": فرۆشتنی

راسته و خۆی کالآ له لایه ن به ره مهینه وه. "عرضه و تقاضا": ده رخستن و خواستن.

"عرضی": له پاناییه وه.

عرضی: (ع) تاییه تمه ندی ئه وه ی به سه ر که سیئکا هاتوه. (لۆژیک) تاییه تمه ندی

ئه وه ی له ده ره وه ی ناوه رۆکی بابه ته. **عرف:** باو، داب، نه ریت، په وشت، خو و

عاده ت. **عرفان:** ناسین. خواناسی. ئاشنایی.

عرق: (ع) (1) ئارهق، ئارهقه. (2) ئارهق، خواردنه وه ی ئالکۆلی. (3) هه لمی ئاو.

(4) گولآو. "عرق برآوردن": ئارهق پشتن. "عرق جبین": ئارهقی ناوچاوان، بریتی له

زه حمهت، هه ول. "عرق خجالت": ئارهقه ی شهرم. "عرق ریختن": (1) ئارهق پشتن،

ئارهق ده ردان، خۆدان دانسی ژۆر. (2) زه حمه تی ژۆر کیشان. "عرق کردن":

ئارهق پشتن، ئارهق کردن، ئارهق ده ردان، خۆمدان. پاره خه رج کردن بۆ

که سیئک یان دیاری دان به ئه و به بی مه یلی. "عرق کسی را درآوردن": (1) ئارهق پیکردن.

(2) خه جالهت کردنی ئه و. "عرق کشیدن": (1) سازکردنی ئارهق له پیگه ی

دلۆپاندنه وه. (2) خواردنه وه ی ئارهق. **عرق:** (ع) (1) ده مار، پیشه، بنج و بناوانی

شتیک. (2) خو، سرشت. (3) نه ژاد، په چه له ک، تۆره مه.

عرق النساء: (ع) (1) په هییش، "سیاتیک"، نه خوۆشییه کی گرانه. (2) کیر.

عرق چین: ته قیله، ئاره قچن، ئاره قچین، عه په خشه، کالآو.

عرق خور: ئاره قخۆر، مه ینۆش. **عرق سوز:** سووتانه وه ی پیستی له ش به

هۆی ئارهق کردنی ژۆر. **عرقناک:** ئاره قاوی.

عرویت: به زمانی عه په بی ئاخواتن. **عروج:** به رزبوونه وه، چوونه بان.

"عروجی": پووله به رزبوونه وه. **عروس:** (1) وه ی، بووک. (2) باشترین،

جوانترین. (3) ژۆر جوان و پاراوه. "عروس بردن": ژن هیئان بۆ کوپری بئه ماله.

به خاووخلیچکی رۆیشتن. "عروس بی تنبان": بی تابوو، ئابووونه ماو، هه یاچوو، خه نزار.

عروسان: خزم و که سانی بووک.

عروسك: (1) وهوله، وهوی، وهویله، وهیووله، وهیوولی، بووكله، بووكهله، بهبووكه، بهبووكه، بیبی، بهبلانه، كووكله. (2) ژن یان كچی زۆر جوان و ناسك. (3) تایبهتمندی كه سیكی بی ئیراده كه كردار و ههلسوكهوتی به مهیل و فرهمانی كه سیكی دیکهیه. "عروسك بازی": (1) بووكهله. (2) شاسه لیم، شانۆبازی. **عروسی:** زه ماوه نند، بهزم و داوهت. خۆشی و شادمانی زۆر. "عروسی كردن": زه ماوه نند كردن. **عروض:** (1) كیشناسی له شیعردا. (2) ناوه روکی ئاخاوته. **عروق:** كۆی "عرق"، دهمارهكان. ناخ و قوولایی هه شتی. **عریان:** (1) پووت و قووت، زه لووت، زوت، په تی. (2) به بی ئاپوونی و داپۆشراوی، پوون، به ئاشكرا، پاسته و پاست. (3) بیبهش، دوور. **عریف:** پان، بهرپان، بهرین، هه راو، پۆر، پهحن، وله. "عریف شدن": هه راو بوونه وه، بهرین بوون (هوه). "عریف و طویل": دوور و درێژ، تیروته سهل، بهریلاو. **عریفه:** عه زوحوال، شكایه تنامه، سكالانامه. "عریفه كردن": عه زوحوال نووسین. **عزا:** تازییه، تازیمانه، تازییهت، عازییهت،

ماته م، خه م داگرتن بۆ تازه مردگ. "عزا دادن": سه ره خۆشی لیكردن. "عزاگرتن": تازییه گرتن، تازییه تباری. خه مبار و ناره حهت بوون. "عزا نهادن": تازییه باری. "كسی را به عزا نشاندن": تازییه بار كردنی ئه و (به كوشتنی خۆشه وسته كانی). **عزاب:** پیاوان یان ژنانی سهلت. **عزادار:** (1) تازیدار، تازییه دار، تازییه تبار، پرسه دار، سویدار، خۆشه و یس مردوو، تازییه مه رده. (2) زۆر خه مبار و ناره حهت. **عزاداری:** پرسه، سه ره خۆشی، تازییه باری، تازییه تباری. **عزایم:** (1) جاده و كان، سیحره كان. (2) وسته كان، بریاره كان. "عزایم فروش": سیحرباز، جادو و گه. **عزب:** (عَ بَ) ئازهب، عازهب، پیاوی بی ژن، جحیلی بی ژن یان بی میزد، ره بهن. **عزب خانه:** مائی كه چه ند پیاوی ئازهبی تیدابی. **عزبی:** جوانه زوه، جوانه زه وه، سنگهك، جوانكه، زیپكه ی ده موچاوی لای تازه پیگه یشتو. **عزت:** (1) شانازی، سه ره به رزی. (2) قه در، پیز، حورمهت. "عزت گذاشتن": پیز و حورمهت لیگرتن. "عزت نفس": پیز و حورمهتی كه كه سیك بۆ كه سیكی مرۆیی خوی دایده نی، متمانه به خۆ.

عزرائیل: گیان بهر، گیانكه نكه، گیان كیش، فریشته ی گیان كیشان، پیمیدی خودا، ئیزراییل. "عزرائیل را جواب كردن": له نه خۆشی سهخت یان مردن پزگار بوون. زیاتر له پاده ی باو زیندوو مانه وه و ژیان. **عزل:** له كارلادان، له سهركار لابردن، راقه تاندن، دوورخستنه وه، بیكار كردن. "عزل شدن": لابران، له سهركار لابران، دوورخرانه وه. **عزلت:** گۆشه گیری، دووره په ریزی، دووریکردن له تیکه لی و هاوونشینانی دیتران. "عزلت گزین": گۆشه گیر، گۆشه نشین، دووره په ریز. **عزلتگه:** خه لوه تگه، شوینی ته ریکی و گۆشه نشینی. **عزم:** ویست، ئیراده. بریاری كه كه سیك بۆ ئه نجامدانی کاریك هه یه تی، نیاز. "عزم خود را جزم كردن": بریاری یه كجاره کی دان و ئیراده كردن، لیبران. "عزم داشتن": ویستن، به نیازی بوون. "عزم كردن": بریاری یه كجاره کی گرتن بۆ ئه نجامدانی کاریك. "به عزم": به نیازی. **عزوبتا:** بی ژنی، بی میزدی، ره به نی، ته نیابوون. **عزوجز:** داوا كردنی شتی به پارانه وه و لالانه وه. **عزیز:** (1) به ریز، ریزدار، خۆشه ویست، تازیز. (2) پیروز، موارهك. (3) دهگمه ن،

كه م وینه. (4) به هیز، خورت. (4) بروانه: "مرشد". "عزیز داشتن": پیز و حورمهت گرتن. "عزیز دل دلم": زۆر خۆشه ویست. "عزیز شدن": (1) به ریز و خۆشه ویست بوون. (2) بروانه: "گران شدن". (3) قات بوون، كه م وینه بوون. **عزیزا لنفس:** به ریز، ریزدار. **عزیزا لوجود:** دهگمه ن، قات، كه م وینه. **عزیز در دانه:** ئه وه ی خۆشه ویستی له پاده به ده ری كه سیك، فره تازیز و خۆشه ویستی كه سیك. **عزیز کرده:** بروانه: "عزیز در دانه". **عزیز مرده:** خۆشه ویست مردوو، تازیز مرده. **عزیمت:** (1) ریکه وتن، به ریکه وتن، په وانه بوون، پویشن. (2) ئیراده، ویست. (3) سیح، جادوو. **عسر:** سهختی، دژواری، تهنگانه. **عسرت:** (1) سهختی، دژواری، تهنگانه. (2) دهست تهنگی، دهست به تالی، نه بوونی. **عسس:** شه و گهرد، شه و گه پ، شه وه په و، جهزایه رچی، چه رخه چی، ئیشكده ری شه وانه، ئیشكگری شه و، هه ساس، هه سههس، عه سههس. **عسیر:** دژوار، سهخت. **عشاء:** خه وتنان، ماوه یه ك دوا ی نوێژی شیوان، شه و کاتی خه وتن.

عشاوه: شه و کوپړی.

عشائر: کوی "عشیره".

عشاق: کوی "عاشق"، ناشقان، شهیدایان، دلداران، دل تهران، شه وینداران.

عشر: (بیرکاری) دهیه، دهیهک، دههیک.

عشرت: (1) خوځوگوزهرانی، که یف کردن.

(2) هاوونشین، هاوونپیه تی و تیکه لای.

عشرتکده: (1) شوینی که یف و پابواردن.

(2) قاحبه خانه.

عشق: (1) شه وین، شه وینی، شه فین، شه فینداری، دل پیدان، دل به ستن، دلخوازی، دلدار، شه فین، عاشقی، خوځو و یستی دل بهر، حه زلیکهری، حه زلیکرووی، به نده واری. (2) مهیل، بهریان، هوگری. "عشق افلاطونی":

خوځو و یستی به دور له مهیلی سیکسی.

"عشق باختن": ههستی شه وین و هوگری و دل به ستراوه یی یان مهیلی زور هه بوون به

که سی یان به شتی، دلداری کردن، خوځو و یستن. "عشق داشتن": (1) ناشق بوون.

(2) هه بوونی دل به ستراوه یی و مهیلی زور.

"عشق کردن": دلداری کردن، ناشقایه تیکردن. چیرزی زور بردن. "عشق

کشیدن": مهیل په یاکردن بۆ شه نجامدانی

کاریک، هه وهس کردن، پخوځو شبوون، ویستن. "عشق ورزیدن": پروانه: "عشق

باختن". "به عشق چیرزی (کسی)": له بهر شه و، به خاتری شه و له ریگای شه ودا.

عشق آفرین: حه زوځو شه و یستی خو لقتین، که سی که به جوانی خو ی شه وین و خوځو و یستی له ناو خه لکا پیک دینی.

عشقباز: ناشق، شه ویندار، که سیک که به شه وین و خوځو و یستی شه و خه ریکه.

عشقبازی: (1) دامه زرانندی پیوه نندی ناشقانه یان سیکسی ده گه ل که سیک.

(2) گرینگی زوردان به شتی و دل پخوځو کردن. (3) پروانه: "عشق ورزیدن".

عشقی: (1) ناشقانه (داستان عشقی). (2) له پروی مهیل و هه وهسی کتوپره وه.

عشووه: (1) خه مزه، له نجه، ناز و کریشمه.

(2) گوتار یان هه لسوکه وتی ناراسته قینه و دروین ده گه ل قیل و ته له که.

عشووه خریلین: (1) ته حه ممولی ناز و کریشمه یان هه لسوکه وتی تیکه ل به دزایه تی که سیک کردن. (2) فریوخواردن، هه لکه له تان.

عشووه خوردن: خه له تان، هه لکه له تان، هه لفریوان، خلافتان، فریوخواردن، فریودان.

عشووه دادن: فریودان، هه لکه له تاندن.

عشووه گر: نازکه ر، ناز فرۆش.

عشیره: هوژ، عه شیر(ه)، عه شیرت، بریتی له خزم و کوسوکاری باب و نزیکه کانی، هه روه ها کومه لکه یه کی بچووی سهره تابی که ئینتمایان بۆ یه ک

عصبی: (1) ده مارگیر، ده مارگرژ.

(2) ده ماری، له پیوه ند ده گه ل ده ماردا.

(3) گیزه ل، که سی تووره و قه لس، به حاله تی تووره یی و قه لسی. (4) تووشی گوشاری پوخی و دل به پراوکی یان بی ئوقره یی. (5) تیکه ل به ناربه تی و گوشاری پوخی. "عصبی مزاج": تیزو، هه لئوزین، سل و قه لس، تووره و ته نگاو.

عصبیت: (1) ده مارگیری، ده مارگرژی.

(2) غیرت. (3) دوژمنایه تی سه رچاوه گرتو له ده مارگیریه وه.

عصر: (1) سه رده م، چاخ، چه رخ، پوژگار.

(2) (ده مه و) ئیواره.

عصرانه: شه مه خو پری.

عصمت: (1) پاک، داوین پاک، بی گوناحی، خو پاریزی. (2) پروانه: "بکارت". (3) پروانه: "نگهداری".

عصیان: یاخیکهری، یاخیبوون، نافه رمانی، سه ریچی.

عصیان گر: نافه رمان، سه ریچی که ر، سه رکیش، سه ربزیو.

عصیر: شيله و چوپاره ی شتی.

عضلات: کوی "عضله".

عضله: ماسوولکه، ماسووله، گردک، له ملانه، زه بله ک، زه قله ک، زیبه ی، وهرسه، وهرسه له. "عضله فوق خاری": درکه ماسوولکه ی سه ره وه.

عضلانی: (1) ماسوولکه یی. (2) به تاقه ت، به هیژ.

ته وتم هه یه و به شدان له یه ک مولکیه تدا و یه ک ده گرن له کاتی رو به پو بوونه وه ی دوژمنه کانیاندا و شه م پیوه ندییانه ش به رته سک ترن له پیوه ندییه کانی نیوان خیل که شه می دوابیان زیاتر خوین و بیروباوه پ کو یان ده کاته وه.

عصاره: (1) گفیشک، کوشراو، کوشراوی میوه، شیر، شيله، خوځاو. (2) ناوه روک و کاکلی سه ره کی یان کورته یه کی هه ر شتیکی وه ک گوتار و نووسراوه، پوخته.

عصب: ده مار، په گ. "عصب بینایی": بینینه ده مار، ده ماری چاو. "عصب پاراسپاتییک": ده ماری وه رگر. "عصب سپاتییک": ده ماری وزه واز. "عصب شوکی": درکه ده مار.

عصبانی: تووره، بق هه ستاو، قه لس، زرز، زیز، زویر، وه په ز، قوشقی، که شته نگ، جه حنی، که لله گهرم. "عصبانی شدن": توند بوون، تووره بوون، قه لس بوون، قوشقی بوون، بق هه ستان، رک هه ستان، هه لچوون، نگرین، عنگرین، عینگرین، عه نرین. "عصبانی کردن": تووره کردن، قه لس کردن.

عصبانیت: تووره یی، تووره بوون، بق هه ستاو، رک بوونه وه، قه لسی، زرز، گه روشه، توندی، جه حنین، خوریت، فن. "عصبانیت فراوان": خوورزی، قه لسی و تووره یی زور.

عضو: (1) به شدار، ئەندام. (2) ئۆرگان، ئەندام، پاژیک له لهش وهك دەست و پێ و سەر و هتد. (3) دانە.

عضویت: ئەندامەتی، ئەندامی.

عطاء: بەخشین، خەلات، دیاری.

"عطا بخش": داینده، دلآوا، نان بده، بەخشەر، بەخشنده. "عطای کسی را به نقای او بخشیدن": له خێر و قازانج یان بەخشینی ئەو چاوپۆشیکردن.

عطار: بۆن فرۆش، عەترفرووش.

عطارد: (1) زاوه، ئەستێرەیهکه.

(2) هیمای نووسەری و قسەپاراوی.

عطالت: (1) بیکاربوون. (2) بیکاری.

عطایا: کۆی "عطیه".

عطر: بۆن، بۆنی خۆش. "عطر افشاندن": بلاوکردنەوهی بۆنی خۆش.

"عطر دادن": بۆنخۆش کردن.

عطسه: (1) بێنشک، هەپش، فشک، پژمه، پونژین، کرچه. (2) ئەوهی بەتەواوی له کهسێکی دی دهچی.

(3) پەروەردەکراو. (4) ئاکام، بەرههه.

عطسه کردن: پژمین، پشمین، پنژین، بێنژین، پێکژین، هل پێکین، هل پشکین، هەپش کرن، فشکین، فه بونژین، کرچه، نه، کرژین.

عطش: (1) تونیهتی، تینوویهتی، تینگی.

(2) سۆز و تاسەهی زۆر هه بوون بۆ شتی.

عطف: (1) بادانه وه و چه مانه وه به ره وه لای شتیك. (2) میهره بانی، سۆز.

(3) لێواره، کهناره. "عطف به": به سه رنجدان به. "عطف توجه (نظر)": پروانه: "اعتنا". "عطف عنان کردن به جایی": په وانهی ئەو شوینە بوون. "حرف عطف": (رێژمان) پیتی پێرا، پیتی بادانه وه.

"نقطه عطف": خالی وەرچهرخان.

عطفه کردن: له نکاو گه پانه وه و زه بروه شاندن له خه نيم له شه پدا.

عظمت: بیکاری.

عظوفت: رووخۆشی، میهره بانی، خۆشه ویستی.

عظیه: خەلات، دیاری.

عظام: (1) پایه بهرز، مه زن. (2) گه و ره، گرینگ.

عظما: (1) گه و ره، گرینگ. (2) پایه بهرز.

عظمت: (1) گه و ره یی، به ربلاوی، به رینی.

(2) شکۆ. (3) پایه به رزی، گرینگی.

عظیم: (1) مه زن، گه و ره، زل. (2) به شکۆ.

(3) له ئە نازه به ده ر، زۆر، فراوان (تلاش عظیم). (4) گرینگ، گه و ره (کار عظیم).

عظیم الجثه: زه به لاج، زه لام و ئەستور، باهۆدار.

عظیم الشان: به شان و شکۆ، پایه بهرز.

عظیمه: (1) مینەهی "عظیم".

(2) پێشهایتی زۆر سهخت، کاری گرینگ.

عفاف: خۆپاریزی له کاری ناحهز و نا په و، پارێزکاری، داوین پاکي.

عفت: پاکی، بێگه ردی، داوین پاکي، پارێزکاری. "عفت کلام": پاراستنی ئەدهب و بنه ما ئەخلاقییهکان له گوتار و نووسیندا.

عفريت: نپناش، دیو، دیوه لۆوکه، درنج، جنۆکی زه به لاج، بوونه وه ری ناحهز و خراو و ترسناک.

عفريتته: "مینهی" عفريت"، ده له دیو، ژنی ناحهز و به سالآچوو و کهس نه ویست.

عفو: نوخاف، جهب، جه به، بووردن، ویردن، عافوو، بهخشین له خه تا و تاوان.

"عفو کردن": لیبووردن، بوورین، بهخشین له هه له، لێخۆش بوون.

عفوپییشه: بهخشۆ، لیبوورده، گونا بهخش.

عفوعمومی: لیبووردنی گشتی، لێخۆش بوونی گشتی، عافوات.

عفونت: ناوه دزکردن، کیم و چلک کردن، کیم و زووخواهی تانسه وهی برین، ته شه ناکردن، بۆگه ن کردن، گه نین، بۆنی زۆر ناخۆش.

عفونی: بۆگه نیو و کیم و چلک هاوردوو.

"بیماری عفونی": نه خۆشینی ته شه نه سین، نه خۆشییه که به هۆی میکرووبیکی تاییه تییه وه سه ره له ده دا و به شیوه ی پاسته وخۆ یان نا پاسته وخۆ له که سیکه وه بۆ که سیکه تر ته شه نه ده کا. "ضد عفونی": دژه ته شه نا، دژگه ن، دژه چلک،

"ئیستریلیزی".

عفیف: پاک، داوین پاک، خۆپاریزی له کاری خراو و حه رام.

عقائد/عقاید: کۆی "عقیده".

عقاب: (ع) ئەشکه نه چه کردن، ئازاردان، سزادان.

عقار: (ع) خانوبه ره، مال، ملک، ئاو و زه وی کشتوکالی.

عقب: پاش، دما، پشته سه ر، دوا (وه)، دوا به دوا، به شویندا. "عقب چیزی (کسی) رفتن": به دوا داگه پان. "عقب سر": پشته سه ر. "عقب کار خود رفتن": رۆیشتن و خه ریکی کاری خۆ بوون، به دوا ی کاری خۆ دا چوون. "عقب کسی (چیزی) رفتن": به دوا ی ئەو دا چوون. به دوا ی ئەو داگه پان یان چوون بۆ هینانی ئەو. "عقب کسی فرستادن": به دوا ی ئەو دا ناردن. "در عقب کسی گذاشتن": به دوا ی ئەو داچوون، وه شوین ئەو که وتن. "بر عقب": به دوا ی. "به عقب انداختن": وه دواخستن، خستنه دواوه.

عقب افتادگی: وه دواخراوی، دواکه وتوویی.

عقب افتادن: به جیمان، مانه وه، دواکه وتن. وه دواکه وتن. "عقب افتاده": وه دواخراو، دواکه وتوو، دواکه وتسه، به جیماو، جیماو. (دهرووناسی) دواکه وتووی زه یینی.

عقب انداختن: وه دواخستن، خستنه دواوه. پێش به پێشکه وتنی گرتن.

عقب رفتن: (1) بۆدواوه چوون. (2) لاچوون. (3) له پیشکه وتن جیمان. **عقب زدن:** له خو دورخستننه وه، لادان. **رادانی شتی** یان که سیک له شوینیک. **عقب مانداگی:** دواکه وتوویی، پاشکه وتوویی، پاشقه پۆیی. **عقب ماندن:** به جیمان، دواکه وتن. **عقب مانده:** پاشقه پۆ، دواکه وتوو، پاشکه وتوو، پاشکه وته، به جیماو. **عقب نشستن:** (1) چوونه لاهه یان مه وداگرتن له شتی. (2) وازهینان له بریاری یان له نه نامدانی کاریک. (3) پاشه کشه کردن، پاشگه زبوونه وه، به ره و دواوه چوون، به ره و دواوه کشانه وه، گه پانه دواوه. **عقب نشینی:** (1) (نیزامی) پاشه کشه کردن، به ره و دواوه چوون، به ره و دواوه کشانه وه، گه پانه دواوه. (2) وازهینان یان پاشگه زبوونه وه له بریاری یان دهست بردن بۆ کاری. **عقبه:** (ع ق ب) هه راز و هه له مووت، ریگه سی سهخت و چه توون. **عقبی:** (ع) پاشه پۆژ، داپۆژ، دواویی هه رشتیک، کۆتایی و سه ره نجامی کاریک. سزای کردار. **عقد:** (1) بهستن، گردان. (2) پهیمانی ژن و میزدايه تی. (3) به لئینامه، گریبه نند، گریبه ست. "عقد انقطاع": گریبه سستی که

له ودا ماوه دیاریکرای. "عقد بستن": پهیمان بهستن. ماره کردن. "عقد جایز": گریبه سستی که هه ردوولا هه رکاتی بیانه وی ده توان هه لئوه شیننه وه. "عقد ضمان": وه نه سستوگرتنی قه رزی که سیک و بوونه دهسته بهری وی. "عقد کردن": ماره کردن، ماره برین. ژماردن، هه ساو کردن. شایه تیدان. "عقد کرده": ماره کراو. "عقدکنان": ماره بران، ماره برین، لیک هه لال کردنسی ژن و پیاو. "عقد لازم": گریبه سستی که هه چ کام له لایه نه کانی مامه له نه توان هه لئوه شیننه وه مه گه به پپی یاسا. "عقدنامه": ماره نامه. "به عقد خود درآوردن": ماره کردن. **عقدده:** (1) توخمه زهینی و سۆزداریهی سه رکوتکراوه کان که ناسه واره که ی له په هه نده کانی تری ژیان دا دهرده که وی، کۆمپلیکس. (2) گری، لک دهرده دل. (3) بابهت یان کاریکی ناروون و ئالۆژ که شیکردنه وهی دژوار بی. "عقدده حقارت": گریسی خۆبه که مزانین، حاله تی سه رکوتکراوی و هه مۆکی تیکه ل به رق له سکی که به هوی نامرادی و ته هه ممولی په نیج و سه رشپۆری و زه بوونی سه ره له ده دا. "عقدده دل": هه می دل، هه م و که سه ر و گله بی و گازنده هه که له دل دا په نگ بخواه وه. **عقدده گشا:** گریکه ره وه، گرفت په وینه وه.

عقدده گشایی: سوکنایی پیدان به هه م و په نجی ناخی خو. **عقل:** (1) نه قل، ژیری، ئاوه. (2) زهین. "عقل از سر (کله) کسی پریدن": نه قل له که لله په رینی نه، شیت بوونی نه. "عقل خود را با (کسی یا کسانی) روی هم گذاشتن (ریختن)": پیکه وه هاو فکری و ته گبیر کردن. "عقل کردن": ژیرانه جوولانه وه، بیرکردنه وه به شیوه هه کی لۆژیکی. "عقل کسی به جای (چیزی) رسیدن": نه قل پیشکان. "عقل کسی به (در) چشم او بودن": پوالهت بین بوونی نه، نه قل له چاودا بوونی نه. "عقل کسی پارسنگ (پاره سنگ) برداشتن": که م ئاوه زبوونی نه. "عقل کسی رسیدن": هه بوونی توانایی بیرکردنه وهی دروست له لایه ن نه وه وه. "عقل کل": زۆزان و ژیر. "به عقل جن هم نرسیدن (قدندان)": به بیری شهیتانیش دا نه هاتن. "به عقل کسی رسیدن (قدندان)": به زهینی نه و گه یشتن. "به (سر عقل آمدن)": ناقل بوون. **عقلاء:** کۆی "عاقل". **عقلانی:** ئاوه زهندی، نه قلانه، ژیرانه. **عقلانیت:** ئاوه زه ندی، نه قلانیهت. **عقلایی:** به شیوه ی ناقلان، ناقلانه، ژیرانه. **عقل رس:** ناقل، ژیر. **عقل ستیزی:** دژه نه قلی. **عقل گرای:** بهوانه: "خردگرای".

عقل گریز: نه قل بیز.

عقوبت: نه شکه نهجه، ته می، سزای گوناح و خراپه. "عقوبت بردن": ته هه ممولی ته می و سزاداران کردن. "عقوبت کردن": سزادان.

عقود: کۆی "عقد".

عقوق: نافه رمانیکردن، په ونجانندی دایک و باب.

عقول: (ع ق) کۆی "عقل". "ارباب عقول": پیاوانی خاوه ن نه قل. "اهل عقول": ئاوه زه ندان، ژیران، ناقلان.

عقیدت: بپوا، باوه پ.

عقیدتی: له سه ر بنه مای بپوا.

عقیده: بپوا، باوه پ، بیروباوه پ، بیروپا، ئایین.

عقیر: (1) وه جاخ کویژ. (2) ماندوو و بریندار.

عقیل: پیاوی به پیز و به ئاوه ن.

عقیم: (1) نه زۆک، قسر، نه سستیور، هه رکان. (2) بی به ره هه م، نه وهی قازانج و ئاکامی نه بی. "عقیم شدن": له بارچوونه وه، مندالدارنه بوون، زارونه هیتان، نه زۆک بوون، هه رکی. "عقیم کردن": نه زۆک کردن، هه رکاندن، له زک و زا خستن. "عقیم ماندن": (1) نه زۆک مانه وه، له بارچوونه وه. (2) سه رنه خستن.

عکاس: وینه‌گر.

عکاسی: (1) وینه‌گری، کاری وینه‌گر. (2) شوینتی کاری وینه‌گر. (3) تیکنیک و هونه‌ری وینه‌گرتن.

عکس: (1) په‌سم، وینه، ئە‌کس. (2) به‌راوه‌ژووکردن، هه‌لگه‌پاندنه‌وه. (3) (بیرکاری) پیچه‌وانه. "عکس انداختن": (1) وینه‌گرتن. (2) رادیوگرافیکردن. "عکس زهن": تیشک خستن. "عکس کردن": به‌راوه‌ژووکردن (هوه)، هه‌لگه‌پاندن (هوه). پروانه: "منعکس شدن". "عکس کشیدن": کیشانه‌وهی وینه‌ی که‌سی‌یان شتی. "عکس گرفتن": وینه‌گرتن.

عکس العمل: دژکرده‌وه، کاردانه‌وه.

عکس برداری: وینه‌گری، وینه‌هه‌لگرتنه‌وه. **عکس دار:** وینه‌دار، پیتاسه‌یه‌که‌که‌ وینه‌ی خاوه‌نه‌که‌ی پتوه‌بئ.

علاء: به‌رزبونه‌وه، هه‌ستان. مه‌زنی، گه‌وره‌یی.

علائق: کۆی "علاقه".

علائم/علائیم: کۆی "علامت"، نیشانه‌کان. **علاج:** (1) چاره‌کردن، دهرمانکردن. (2) ده‌وا، دهرمان، چاره.

علاج پدیزیر: چاره‌هه‌لگر، دهرمان هه‌لگر. **علاف:** ئالف فرۆش، ده‌خل فرۆش. تاییه‌تمه‌ندی که‌سی‌که‌که‌ له‌ حاله‌تی سه‌رگه‌ردانی و بی‌ئاسۆییدا له‌ شوینتی جی خوش بکا یان بی‌ت و بچی به‌ بی‌ئوه‌ی

کاریان ئامانجیکی دیاریکراوی هه‌بئ. **"علاف شدن":** ده‌سخه‌په‌بوون، به‌ته‌مای یه‌کی‌تر له‌ کار و کاسپی بوون. "علافی": بی‌ئاسۆیی، سه‌رگه‌ردانی.

علاقه: (1) هۆگری، گه‌رۆده‌یی، پیخۆشی، له‌دله‌وه‌ خو‌ش ویستنی که‌سی‌که‌. په‌یوه‌ندی، دۆستایه‌تی، ئاشنایی. (2) دارایی به‌تاییه‌تی زه‌وی و ملک. "علاقه‌داشتن": هۆگریوون، پیخۆش بوون. "علاقه‌کردن": دابین کردنی زه‌وی و زار. "علاقه‌گرتن": پروانه: "تعلق گرفتن".

علاقه‌جات: دارایی، ملک و مال.

علاقه‌مند/علاقه‌مند: دهریبایس، دهریبایست، دهریبه‌س، دهریبه‌ست، دهریبه‌سته، دهریبه‌ن، دهریبه‌ند، هۆگر، به‌گرینگ گر، گویده‌ربه‌کار، ئیلاقه‌دار. "علاقه‌ندی": ئۆگری، هۆگری، گه‌رۆده‌یی، دهریبایستی، دهریبه‌سته‌یی، به‌ئیلاقه، په‌یوه‌ندی‌داری، به‌گرینگ گرتن.

علامات: کۆی "علامت".

علامت: (1) زناک، درف، دورف، هه‌وه، نیشانه. (2) (بیرکاری) هیما، نیشانه. (3) ئالا.

علامت دار: نیشانه‌دار.

علامت کردن: لیدانی نیشانه یان نه‌خشی له‌سه‌ر نامه یان ده‌ستووری به‌نیشانه‌ی پشت پاستکردنه‌وه‌ی. به‌ناوبانگ کردن، ناودارکردن.

علامت گذاری: ده‌س نیشان، ده‌ست نیشان، مۆرنان، شه‌قل کردن، دیاریکردن، نیشان بۆدانان، نیشانه‌دانان، نیشان کردن، درۆشم بۆ دانان، دانانی نیشانه له‌ قه‌راغ جادده یان سنوور.

علامه: زۆرزان، زۆرزان، هۆزان.

علان: ئاشکراکردن، دهرپه‌ین.

علان: که‌سی‌که‌ کاروباری پوون و ئاشکرا بئ، پیاوی ناودار و ناسراو.

علاوه: (1) زیادی. (2) ئه‌وه‌ی به‌ شتی زیاد بکری. "علاوه‌بهر": جگه‌له، بیجگه‌له، وپزای، ده‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا، سه‌ره‌پای. "علاوه کردن": زیادکردن، زۆرکردن.

علت: (1) دهرد، نه‌خۆشی. (2) که‌موکورتی، عه‌یب. (3) هۆ، سه‌مه‌د، مه‌لات، هجران. (4) بیانوو، په‌لپ. (5) پروانه: "قاعده‌گی". "علت‌وجودی": هۆی بوون. "قید‌علت": (په‌زمان) ئاوه‌لکاری هۆی.

علته‌العلل: هۆی سه‌ره‌کی. خودا.

علت ناک: نه‌خۆش: دهرده‌دار.

علف: ئالف، له‌وه‌پ. "علف خرس": بریتی له‌ شتی به‌لاش و بی‌ترخ و زۆر که‌ به‌ سانایی وه‌ده‌ست دئ. "علف زیر پای کسی سبز شدن": زۆر چاوه‌پروان بوونی ئه‌و.

علف چر: له‌وه‌پخۆر، ئازه‌لی که‌ به‌وه‌پئ.

علف خور: ئالف خۆر، له‌وه‌پخۆر.

علفزار: له‌وه‌پگه، گیاجار، می‌رگ و بزۆین.

علقه: ئه‌وین و خۆشه‌ویستی و

دل‌به‌ستراوه‌یی، پتوه‌ندی.

علك خاییدن: (1) بنیشت جاوین، چاچکه‌جاوین. (2) منجه‌منج کردن، قسه‌ی قۆپ و بی‌تام کردن. **علل:** کۆی "علت".

علم: (ع ل) (1) ئالا، به‌یداخ. (2) ناوی تاییه‌تی، ناوی که‌که‌س ناوبانگی پئ دهرکردبئ. (3) که‌سی ناودار، به‌ناوبانگ.

(4) سه‌رگه‌وره، گه‌وره‌ی قه‌وم. (5) نه‌خش و نیگاری جلوبه‌رگ. (6) لوتکه‌ی چیا، دوند. "علم برافراشتن (برافراختن، برئوردن، برکشیدن)": ئالا‌هه‌ل‌دان، ئالا‌هه‌ل‌کردن. خۆنیشاندان. "علم زهن": ئالا‌هه‌ل‌کردن.

ئاشکرابوون. "علم روز": بریتی له‌ به‌یانی، هه‌تاو. "علم صبح": پووناکی به‌یانی. "علم به‌خون تازه کردن/علم به‌خون چرپ کردن": ئالا به‌ خوینی دژمن شه‌لال کردن له‌ شه‌پدا. "به‌ علم": نه‌خشدار، به‌نه‌خش و نیگار. "زیر علم کسی (چیزی) سینه زدن (رفتن)": پشتیوانی کردن له‌ و یان په‌په‌وی لیکردنی.

علم: (ع) (1) زانست، زانایی، زانا‌هی. (2) زانیاری، ئاگایی. "علم اشاره": تیگه‌یاندنی بابه‌تی به‌ که‌سی به‌ هیما و ئامازه. "علم الاجتماع": کۆمه‌لناسی. "علم الاحجار": به‌ردناسی. "علم الادیان": ناسینی ئایینه‌کان، ئایین ناسی. "علم الاشياء": ناسینی شته‌کان، می‌ژووی سروشتی، زانسته‌سروشتییه‌کان. "علم الحیات":

زینده وهرزانی، زینده وهرناسی. "علم الروح": پروانه: "پسیکولوژی". "علم المیققات": کاتناسی، وهختناسی. "علم النفس": دهروونزانی، دهروونناسی. "علم الیقین": زانینی شتی به ته واوی و به بی شک و گومان. "علمی": زانستی.

علماء: زانایان، بیرمندان.

علمدار: (ع ل) ئالاها لگر، به یاخدار.

علم شدن: (ع ل) 1 ناسران، ناوده رکردن، ناویانگ رپیشتن. 2 دامه زران، به رپابوون.

علم غیب: (ع) پیوارزانی، ئاگاداری له کاروباری نهینی.

علم کردن: (ع ل) 1 هه لاندان، به رزکردنه وه، بلیندکردن. 2 دامه زرانندن، به رپاکردن. 3 ئاماده کردن. 4 هاندان، دنه دان، وروژانندن. 5 خستنه پووی بابه تی یان تیورییه که هه قیقه تی نیه و به مه به سستی پاکیشانی پشتیوانی یان پشت راست کردنه وهی کویی و گه یشتن به ئامانجی. 6 پاخستن، پانکردنه وه.

علمنا: به پاشکاو، به ناشکرا.

علمی: ناشکرا، دیار. "علمی شدن": ئاشکرابوون، دیارکه وتن. "علمی کردن": ئاشکراکردن، دهرخستن.

علمو: (ع ل) به رزیوونه وه، به ریزیوون، گوره بوون. به رزی، بلیندی.

علوم: کوی علم. "علوم اجتماعی": زانسته

کۆمه لایه تییه کان. "علوم حیاتی": زینده وهرناسی. "علوم خفیه (غریبه، نهانی)": زایاری گه لی سه بارهت به غه یب ویژی و جادو و گهری و شتی وا. "علوم رفتاری": زانست گه لی که تاوتویی هه لسوکه وتی مرو و ئاژهل ده کا. "علوم زیستی": زینده وهرناسی. "علوم سیاسی": زانسته سیاسییه کان. "علوم طبیعی": زانسته سروشتییه کان وهک: بوونه وهرناسی و زهوی ناسی. "علوم عقلی": زانسته به رئاوه زه کان وهک: لۆژییک و فله سه فه. "علوم کاربرد": زانسته پراکتیکیه کان وهک: پزشکی.

علوی: سه ره وهیی، ئاسمانی.

علویت: له سه رتری.

عله: پروانه: "علت".

علی: هۆکرد، هۆدار.

علیا: (ع) 1 سه روتر، ژووتر. 2 به رز و بلیند، شوینی به رز، سه ره وهی هه ر شتی.

علی الاتصال: به رده وام، هه میشه.

علی الاجمال: به شیوهی کورت و پوخت.

علی الاصول: له بنه پرت را، له بناغه را.

علی الاطلاق: به شیوهی په ها، بی مه رج.

به شیوهی گشتی.

علی البدل: جیگر.

علی التحقیق: بی شک و گومان، به دروستی.

علی التفصیل: به تیروته سه لی.

علی الجملة: به کورتی.

علی الحساب: 1) وه رگرتن یان دانی پاریه که پیش له کاتی دانه وهی.

2) جار، ئیستا که.

علی الخصوص: به تاییه تی.

علی الدوام: به رده وام، هه میشه.

علی الرسم: به پیی داب و نه ریت.

علی السویه: به شیوهی یه کسان. به بی گرنگی یان له سه رتری.

علی الظاهر: به پووالهت.

علی العموم: به گشتی، تی کپایی.

علی العمی: کویرکویرانه، هه لئه سه نگیئراو، نه هزراو.

علی الفور: پروانه: "فورا".

علی القاعده: به پیی رپسا، له بنه پرت را.

علی القطع: به ته واوی، بی ئه ولولا.

علییت: پیوهندی هۆ و به رهوی نیوان دوو شت، هۆکاریتی، هۆیه تی، هوه تی.

علی حده: جیاوان، جیاکار، به جیا، به ته نیا.

علیرغم: 1) به پیچه وانه ی. 2) سه ره پای.

علیل: 1) دهرده دار، نه خۆش، له ش به بار، ئیشدار. 2) داماو، کلۆل. 3) پروانه: "ناقص".

علیم: زانا، بیرمندا.

عماد: پالپشت، کۆله که.

عمارت: ئاوه دان کردنه وه، بیناکردن.

باله خانه، ته لار، خانویه ره ی زل و بلیند، ئه مارهت. "عمارت کردن": ئاوه دانکردنه وه. نووژه نکرده وه.

عمال: کوی عامل.

عمامه: میزه، پیچی سه ر، شاش، شاشک. "عمامه به سر": ئاخذ، مه لا.

عمد: ئانقه ست، قه ست، ئاگایی. "به عمد": پروانه: "عمداً".

عمداً: ئانقه س، ئانقه ست، له ئانقه ست، له قه ست، له قه سستی، ده سانقه ست، به قه سستی، قه سدانه، زانسته، به راست، هه له له پووی ئاگادارییه وه.

عمداً: به شیوهی سه ره کی یان گشتی.

عمده: 1) پالپشت، کۆله که. 2) سه ره کی، گرینگ، به رچاو، دیار. 3) به شی گرینگ و سه ره کی شتی. 4) فره، ژور.

عمده فروش: کۆفروش، کۆم فروش، به رانبه ر ورده فروش.

عمدی: پروانه: "عمداً".

عمر: 1) ته من، ماوه ی ژیان، عومر. 2) رۆژگاری دریژ. 3) پروانه: "معشوق".

"عمر ابد": ژیانی هه رمان. "عمر خود را به کسی دادن": مردن، کۆچی دواپی کردن. "عمر خود را کردن": تیپه پانندن ژۆرتترین ده ورانی ژیان. کۆن و پرتوکیا و بوون و له کارکه وتن. "عمر داشتن": زیندوو بوون.

"عمر در کاری چیزی کردن": ته واو یان ژۆرتی ماوه ی ژیان به وه وه خه ریک بوون. "عمر دوباره": ماوه ی ژیانی که سیک که له مه رگ

پزگاری بووی. "عمر دورووه": ده ورانی
 ژبانی زور کورت، ته مه نی دوو پوژه. "عمر
 کردن": ژبان، ژبان بردنه سهر. به رگه گرتن،
 ده وام هه بوون. "عمر کسی به دنیا بودن":
 کاتی مهرگی نه و نه بوون. "عمر کسی وفا
 نکرده": ده وام نه هیئانی ژبانی وی.
 "عمری": پوژگاریکی دوور و دریز،
 ته مه نیک. "یک عمر": پروانه: "عمری".
عمرأ: هه رگیز، به هیچ کلونجیک.
عمران: ناوه دانای، ناواکرن. "عمرانی":
 کاروباری پیوندیدار به ناوه دانکردنه وه،
 ناوه دانکاری.
عمرگاه: (ع) که مکه ره وهی ته مه ن،
 زا به کهری ته مه ن.
عمق: (1) قوولی، قوولایی، کوورایی،
 کووراهی، چالی. (2) ناخ. "عمق ظاهری":
 قوولی دیار، دیاره قوولی. "عمق حقیقی":
 قوولی راسته قینه، راسته قوولی.
عمل: (1) دروست کردن، کارکردن.
 (2) کرده، کرده وه، کردار، ره رفتار.
 (3) کار، نیش. (4) چۆنیه تی کاری
 ده زگایه ک. (5) ناکامی کاری که سیك،
 به ره هم. "عمل آمدن": په روه رده بوون.
 دروسکران یان ناماده بوون و به فۆرمی
 دلخواز دهره اتن. "عمل آوردن / بعمل آوردن":
 دروست کردن، په عمه مه ل هیئان،
 ناماده کردن، جیبه جیکردن، به رپوه بردن.
 "عمل ابدای": کاری داهینه رانه. "عمل دادن":
 پروانه: "منصوب کردن". "عمل صالح": کاری

چاک، کرده وهی باش. "بعمل آمدن":
 دروستکران، ناماده کران، جیبه جیبوون،
 نه نجامبوون. "درعمل": به کرده وه،
 له کرده وه دا.
عملاً: (1) به کرده وه، له کرده وه دا، له باری
 کار و کرده وه دا، به شیوهی نه زموون و
 تاقیکاری. (2) له راستی دا.
عمل ارادی: کاری خوویست (انه)، کرداری
 خوکرد.
عملکرد: (1) ره رفتار، کرده وه.
 (2) کارداننه وه. (3) کاردا، به ره می و
 ناکامی کار، نه نجام.
عمل کردن: (1) هه لسوکه وت کردن،
 په رفتار کردن. (2) نه شته رگه ریکردن.
 (3) که وتنه کار، کارکردن.
 (4) کاریگه ربوون، کارتیکردن.
 (5) به کار هیئان، نه نجام دان، خستنه
 خانه ی جیبه جی کرده وه. "عمل کردن به
 چیزی": جیبه جیکردنی نه و کاره.
عملگاه: (1) شوینی مه ئمووریه تی پاژور و
 کارگیزی حکومتی. (2) کارخانه، کارگه.
عملگرا: کرده خواز، کرده وه خواز،
 پراگماتیک.
عمل گرایمی: (1) کرده گه ریئی،
 پراگماتیسیم. (2) (سیاسی) تیوری لایه نگری
 له هه ولای راسته وخو و چروپو بۆ
 سه رکه وتن.
عملگی: کریکاری.

عمله: (1) کریکار (به تابه تی کریکاری بینا
 و خانووه ره). (2) کارگیران، پیرسونیل.
 (3) مه ئموور، توکهر.
عملی: (1) کرده هی، کرده وه یی، کرداری،
 نه وه ی بگاته قونای کرده وه. (2) تریاکی،
 گیروده به نه فیون. (3) ده سکرد. "عملی
 شدن": جیبه جی بوون، چوونه خانه ی
 کرده وه وه، پراکتیزه بوون. "عملی کردن":
 (1) خستنه خانه ی کرده وه وه،
 جیبه جیکردن، پراکتیزه کردن.
 (2) گیروده کردن به ماده ی سرکه ره کان.
عملیات: (1) کۆمه له کارگه لی که بۆ
 ئامانجیکی تابه ت نه نجام ده درئ.
 (2) (نیزامی) چالاکیه نیزامیه کان.
 (3) (پزیشکی) نه شته رگه ری.
عمود: (1) کۆله که، نه ستوون،
 نه ستونده ک، دیره ک. (2) گورز، گورزی
 ئاسنی. (3) راسته وخو (آفتاب عمودی
 می تابید). "عمود منصف": (پیرکاری)
 نه ستوونی له تکه ر، نه ستوونی نیوه که ر.
عمودی: نه ستوونده کی، ستوونی،
 کۆله که یی، شاولی.
عموم: گشت، تیکرا، هه موو، هه موان. "بهر
 عموم": به شیوه ی گشتی.
عموماً: گش، گشت، په یایه ی.
عمومی: گشتی، تیکرایمی، هه موانی.
عمومیت: گشتگری، گشتیتی. "عمومیت
 دادن": گشتگیرکردن، تیکرایمی کردن.

"عمومیت داشتن": گشتی بوون، تیکرایمی بوون.
عمید: سه ره ک و گه وره ی قه وم.
عمیق: قوول، قویل، کوور.
عمیقاً: (1) به قوولی. (2) به وردی و
 به جیددی و هه ولای زهینی زور.
 (3) له دله وه.
عنا: (1) په نج، سه ختی. (2) خه م،
 که سه ر. "عنا خوردن": خه م خواردن.
 "عنا کشیدن": مهینه تیکیشان، خه فه ت
 خواردن. "عنا نمودن": زه حمه ت پیدان،
 چه وساندن.
عناد: (1) دژایه تیکردن ده گه ل که سیك و
 خیه سه ریکردن. (2) بق و دوژمنایه تی.
 "عناد ورزیدن": دژایه تی یان دوژمنایه تی
 کردن ده گه ل که سیك.
عناصر: کۆی "عنصر". "عناصر اربعه":
 بریتیه له ئاو، خاک، با، ناگر. "عناصر
 سازنده": توخمه پیکهینه ره کان.
عن اصله: (1) له په رگه وه. (2) له بنه په ت پا.
عنان: لغاو، جله و، هه وسار. "عنان اختیار
 (را) از دست کسی چیزی (بیرون آوردن) بودن":
 بی ده سه لات کردنی نه و یان خستنه ژیر
 کۆنترۆلی خو. "عنان باز کشیدن": ویستان.
 ده سه ت کیشانه وه له کاری. "عنان
 پیچیدن (گرداندن، برپیدچیدن، برشکستن)":
 پوووه رگیپان، پشت تیکردن. "عنان
 (بر) تاقن از چیزی (کسی)": پووورگیپان له وه،
 دووری کردن له وه. "عنان تاقن به جایی":
 به ره وه نه وی بزوتن یان په واننه بوون.

"**عنسان چييزى** را به دست كسى سپردن (دادن)";
 خستنه ئىختيار و بهردهستى ئەو. "**عنسان**
چييزى (كسى) را گرفتار (كشيدن)";
 (1) پارهستاندى ئەو، پاگرتنى ئەو.
 (2) خستنه ژېر ئىرادە و ئىختيارى خۆ و
 زالېوون بەسەر ئەودا. (3) نزيك بوونەوہ له
 ئەو و هاوړپيەتى كردن له گەلیدا. "**عنسان (در)**
 كشيدين": لغاو كيشان، پاگرتن، پارهستاندن.
 خۆبواردن، دوورى كردن. "**عنسان كشيدين به**
جايى"; تاودان بهرو ئەو شوپينه.
عنسان پيچ: سواركار، سووكە لەسوار. "**عنسان**
پيچ شدن"; جوولان، پۇيشتن.
عنسان گسسته: (1) هەوسارپچراو.
 (2) به خيژايى.
عنسان گسيخته: بېروانە: "**عنسان گسسته**".
عنسان گير: (1) هەوسارگر. (2) بەرگيرپهوه،
 گرفتاركار. (3) بەخزمەت، ميوان دۆست.
 "**عنسان گير كسى شدن**"; گرفتار كردنى ئەو،
 بەسەر ئەودا زالېوون.
عناوين: كۆى "عنوان". "**به عناوين مختلف**";
 به شكل و شېواى جوراوجۆر.
عنايتا: (1) بايەخ پيدان، گرنگى پيدان،
 سەرنج پيدان. (2) يارمەتى، كۆمەگ،
 بەتەنگەوه بوون. (3) بېروانە: "**قصد**".
 (4) چاكە، خاسى.
عنايت نامە: راسپيژنامە.
عنبية: پەنگينە.
عنصر: (1) توخم، جسمى سادە، جسمى
 كە ماددى ديكەى لى ئەببئەوہ. (2) كەس،

عوارض: 1 كۆى "عارضه". (2) له
 جوغرافيا: نالتيكى، نارتيكى. (3) ئاسەوار و
 ئاكامى نەخوازراو بەزيان (عوارض فقر).
 (4) مالىياتى سەراسايى كە بيجگە له
 مالىياتى ئاسايى له خەلك وەر دەگيرى.
 (5) پووداو بەتايبەتى پووداوى ناخۆش.
عوارضى: (1) شوپىنى وەرگرتنى مالىيات.
 (2) مالىيات وەرگر.
عواطف: كۆى "عاطفه"، سۆزەكان،
 ھەستەكان.
عواقب: ئاكام، دەرەنجام، ئاسەوار.
عوام: (1) جەماوهرى خەلكى ئاسايى.
 (2) گشت خەلكى. "**عوام الناس**"; ھەموو
 خەلكى، خەلكى ئاسايى.
عوامانە: (1) پەمەكيسانە، بەشپۆھى
 خەلكى ئاسايى. (2) پووالەتى و بەبى قوول
 پوانى.
عوام پسند: جەماوهرپەسند.
عوامفريب: خەلك خەلەتپن.
عوامل: (1) كۆى "عامل". (2) ھۆكارەكان،
 فاكتەرەكان، بکەرەكان، دەست و
 پيۆھەندەكان، بەكرىگراوان. (2) (ئابوورى)
 سەرچاوه و ماددەى سەرەتايى
 بەرھەمھينان. (3) (كشتوكالى) گايەك كە
 زەوى پى دەكپن. (4) ئامرازگەلى كە له
 كانزا و شتى وا ساز دەكرى. "**عوامل پنجگانه**";
 برىتى له ئاو. خاك. تۆو. كار. گا.
عوايپ: كۆى "عيب".
عواید: (1) كۆى "عايد". (2) داھاتەكان.
 (3) قازانجەكان. (4) مالىيات.

عوضی گوئی: به کارهینانی نابه جیبی وشه، له جیبی خویدا به کارههینانی وشه.

عهد: (1) پهیمان، به لاین، گری دانك، گفت، سویند. (2) سه رده م، پوژگار. (3) وهئه ستوگرتن و پابه نندبوون. (4) پاراستن و راگرتن. (5) پهیماننامه. (6) فرمانی به نووسراوهی حکومت که پاشاکان بۆ میری هه ریمه کانیاں ده نارد، بپار. "عهد بستن": پهیمان بهستن، به لاین دان. "عهد تازه کردن": به لاین و دوستایه تی نوکردنه وه. "عهد دقیناوس": سه رده می زۆر کۆن. "عهد شاهوزوک (پوق)": سه رده مانای زۆر کۆن. "عهد شکستن": شکاندنی پهیمان به پینچه وانهای پهیمان جوولانه وه. "عهد عتیق": که ونینه ده م، سه رده می که ونارا. "عهد کردن": مه رج کردن، پهیمان بهستن، به لاین دان، شهرت کردن.

عهدشکن: پهیمان شکین.

عهدنامه: پهیماننامه، به لاین نامه.

عهده: نه ستو، ده روستی، دهسته بهری، له سه ر. "عهده کردن": پهیمان بستن، به لاین دان. "از عهده چیزی (کاری) برآمدن (بیرون آمدن، به در آمدن)": به باشی نه نجامدانی، له نه ستوها تنی. "از عهده کسی برآمدن": پی و هستان، ده رده قهت هاتن، توانایی زالبوون به سه ر نه و داهه بوون. "به (در) بر عهده داشتن": له نه ستو بوون. "به عهده کسی گذاشتن": خسته نه ستوی نه وه،

پی سپاردنی به برسییه تی نه نجامدانی کاریک. "بر (به) عهده گرفتن": وهئه ستوگرتنی به برسییه تی نه نجامدانی کاریک، ده رده ست بوون. "چیزی (کاری) از عهده کسی بیرون بودن": له ده رده می توانایی نه وه بوون.

عهده دار: نه ستوگر، وهئه ستوگر، ده روست، به رعۆده، به لاینده ر.

عهود: (1) کۆی "عهد". (2) گریبه سته کان، پهیمان کان. (3) پوژگار، سه رده مه کان. (4) بریاره به نووسراوه کان. "عهود کردن": پهیمان بهستن.

عیادت: هه والپرسی نه خووش، سه ردان، سه رلیدان، پیوه هاتن، پیوه چوون (بۆ شتی خووش و ناخووش ده بی). "عیادت رساندن": هه والپرسی کردن له لایه ن که سیکتی تره وه.

عیار: (1) پیوانه، پیوه ر. (2) نه ندازه، راده. (3) پوختی و پاکی. (4) ته رازوو. (5) پوخت و بی خووش. "تمام عیار": بی خووش. به ته و او مانا.

عیاش: خووش رابویر، دلچه پین، فره خووشگوزهران.

عیاشی: کورپینی، تۆلازی، دلچه راندن، خووش رابواردن، به که یفی خو کردن.

عیال: ژن و منال، خیزان.

عیالند: پیوای ژن و منالدار.

عیالوار: خیزاندار، ژن و منالدار، کلفه تبار، کلفه تدار، عایله مه ن.

عیان: (1) دیار، ئاشکرا. (2) به چاودیتن، بینن. "عیان شدن": ئاشکرا بوون، خویابوون. "عیان کردن": ئاشکرا کردن، ده رده خستن. "به عیان (برعیان)": راشکاوانه، به راشکاوی.

عیانی: شایهت، شایه تحال، گه واه.

عیب: (1) که موکوورتی، ناته وای، ئیراد، خه وش، عهیب، زه ده، خراوی. (2) ناپه سندن، نه شیاو. (3) خه تا، هه له، گوناح.

عیب آوردن: بروانه: "عیب گرفتن".

عیب بین: که سی که که موکوورپی و خراوی دیتران بینن و ئاشکرای بکا.

عیب پوشیدن: عهیب داپوشین و ئاشکرانه کردنی.

عیب جوویی: ره خنه گرتن، ئیرادگرتن، ورده گیری.

عیب دار: زه ده دار، خه وشدار، سه قهت، عهیب دار. "عیب دار شدن": خه وشداری بوون، عهیب دار بوون.

عیب داشستن: عهیب دار بوون، خه وشداری بوون. ناره وایان نه شیاو بوون. به خراو زانین.

عیب کردن: (1) خراو بوون. (2) ئازاردیتن. (3) ئیرادگرتن، لۆمه کردن.

عیب گرفتن: ئیرادگرتن، عهیب گرتن.

عیبناک: (1) بروانه: "عیب دار". (2) کچی که په رده می کچینی نه مایی. (3) به هه له و

که موکوورپی دار.

عیبه: جیژن، جه ژن، گیژن. "عیبه کردن/گرفتن": جیژن گرتن. "ایام عید": جیژنان، جه ژنان، پوژانی جیژن.

عیبانه: جیژنانه، جه ژنانه.

عیبگاه: شوینی جیژن، پوژی جیژن.

عیبمبارگی: جیژنه پیرۆزه، جیژنه پیرۆزی.

عیب دی: جیژنانه، جه ژنانه.

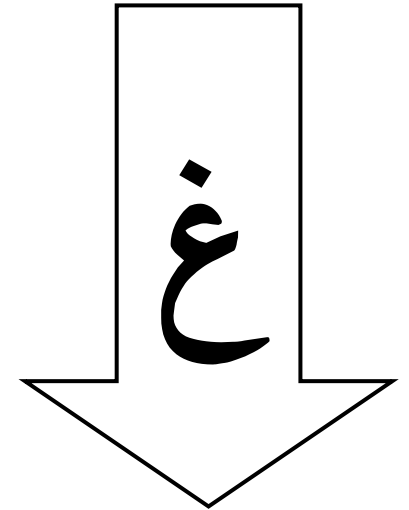
عیسوی: بروانه: "مسیحی".

عیش: (1) ژیان به سه ربردن، ژیان کردن. (2) ژیان. (3) خوړاک، خوارده مه نی، بژیوی. (4) رابواردن، خووشگوزهرانی، که یف و شادمانی. "عیش کسی را کور (منقض) کردن": تیکدانی شادی و خووشی نه وه. "عیش کسی کوک بودن": دابین بوونی ئامرازی شادی و خووشی نه وه.

عین: (1) خود، جه وهه ری هه رشتی. (2) (فهلسفه) هه قیقه تی ماددی که له ده رده می زهینی مرۆ بوونی هه یه. (3) چاو. (4) کانی، سه رچاوه. (5) ته لا، زییر. "عین": دروست وه ک. "عین خیال کسی نبودن": که مته رخم بوونی نه و نیسبهت به شتی گرینگ، به هیند نه گرتنی نه وه. "عین صواب": به ته وای دروست. "به عین": بی که م و زیاد. به راشکاوی. "در عین حال": له هه مان حالدا، له هه مان کاتدا.

عینا: بیکه م و زیاد، ته واهه و، کتومت، کوتومت، هه روه ک، هه مان.

عین گرایى: (فەلسەفە) بڕوانە:
 "عینیت گرایى".
 عینی: 1) بابەتی(یانە)، (بەر)چاوهکی،
 ئەو هی که به چاو ببینرئ، ئابژیکتیف.
 2) ههست پیکراو، ئەو هی به یهکیک له
 ههستهکان دهرکی پیکرئ. 3) له سهر
 بنه مای دیتن یان پیگه یشتن.
 عینیتا: بابەتی بون، بابەتیت(ی)، دۆخ و
 حاله تی بابەتی، (بەر)چاوهکیهت. "عینیت
 بخشیدن": هینانه دی، وه دیهینان.
 عینیت گرایى: هه بوونی مهیل یان بهریان
 بۆ مهسه له گه لێ که له جیهانی دهره وه
 بوونیان ههیه، ئابژیکتیویزم.
 عیوب: کۆی "عیب".

غائب: (1) بهرپیوار، نادیار، گوم له بهرچاو، بزر، ون. (2) ناماده نه بوو، که سی که ناماده نیه و له جیبه کی تره. "غائب بودن از کسی": دووربوون له نه و یه کتر نه دیتن. "غائب شدن": بزربوون، ون بوون، خوون کردن، خوشاردنه وه. "غائب شدن از خود": بیئاگابوون له خو به هوی شه یدایی و زور سهرنجدانه که سی یان شتی. "ضمیر غائب": راناوی نادیار. "غائب کردن": له دست دان، ون کردن. **غائر:** نزم، نه وی، روچوو. **غائص:** بپوانه: "غواص". **غائله:** (1) فیتنه، ئاژاوه. (2) مقومقو، چه قه وگورپه. (3) وه زهنگ، پیوه، ئازار. (4) سه ختی، دژواری. (5) به لآ، په تا. "غائله خوابیدن": کو تایی هاتنی فیتنه و ئاژاوه.

غائی: دوايه مين، کو تایی. **غابط:** ئیره یی بهر، ئاواته خواز به حالی که سی که بی نه وهی خوازیاری تیاچوونی مال و سامانی نه و بی. **غاب کردن:** خراو و زایه کردن. **غابن:** (1) ده سیر، قولبر، فیله باز، خه له تین. (2) شل و ول، گنخین. **غابه:** (1) چیته لان، قامیشه لان، قامیشه لین، ژاژوک. (2) گروپی خه لکی. (3) نئزه ی دریز. **غادر:** خاین، بی نه مهگ، بریارشکین، په یمان شکین. **غار:** نه شکوت، نه شکفت، شکفت، کاف، کافک، کول، که وریگ، که وهر، مغاره، غار، هلول و په هول له کتودا. "غار نشین": نه شکوت نشین، که سی که له نه شکوت دا ده زی. هه ر کام له مروقه سهره تاییه کان که له نه شکوت دا ده ژیان. "غارنوردی": چوونه نه شکوت وه به مه بهستی شناسایی و دوزینه وه. **غارت:** تالان، تالوو، پوو، پوو، پوو، پوو، پوو، پوو، کالات، کالات، کاله، یاخمه، چه پاو. "غارت زده": تالانکراو، تالان کریگ، تالان لیدراو. "غارت شده": دامه لاغارس، تالانکراو، پوپکری. "غارت کردن": تالانکردن، شه لاندن. "غارت و چپاول": تالان و بریو، زاخوران. "به غارت بردن": تالان کردن، به تالان بردن. "به غارت دادن": بپوانه: "تاراج کردن". **غارتگر:** تالانکر، نژده، قهره پیشی، چه ته، دز.

غارتیدن: تالان کردن، پاو و پووکردن، شه لاندن. **غارق:** نو قم بوو. **غاروغور:** دهنگه دهنگ و ههراوه ریا. **غاز:** (1) قاز، بالداریکی سپیبه و گوشتی ده خوری. (2) چوکترین یه که ی پوول له قه دیم دا که تا سهره تایی سهرده می قاجاره کان باو بووه. (3) پینه. (4) درز، که لین. "غازچرانان": وهخت و ته مهنی خو به کاری پووچوه وه خه ریک کردن. بیکار و دامابوون. "غازغاز": لیک تلیشاو، شپویدر. "غازکردن": کی شان و دریزکردنه وه (بادان) ی خوری یان لۆکه به دهست بو پستن. "یک غازی": بریتی له که سی قرنیس و سه قیل. **غازل:** ریسر، هونه. **غاسق:** (1) تاریکه شه و، تاریکه سولات. (2) ماری په ش. (3) مانگ. **غاشم:** سته مکار، زوردار، داگیرکر. **غاشیه:** (1) داپوشهر. (2) په رده، په رده ی دل. (3) پوووشی زینی نه سپ. "غاشیه بردوش": بریتی له ملکه چ و به رفهرمان. **غاصب:** داگر، داگیرکر، دهس به سهرداگر، هسدریز، زهوتکر، ستین، زورکار. **غاصبانه:** داگیرکرانه، زهوتکرانه. **غافر:** (1) لیبوره، لیخوشبوو. (2) له سفه ته کانی خوا. "غافر شدن": لیبوردن له گوناحی که سیک. **غافل:** (1) خافل، غافل، بی ناگا، بی خه بهر، بی خه وهر، های لی نا، فه راموشکار. (2) به هیندنه گر و که مته رخه م سه بارهت به پرسه جیددیبه کان، نه زان. "غافل شدن": خافل بوون، غافلان، ناگا له خو نه مان، له بیرکردن (هوه). **غافلانه:** خافلانه، بی ناگایانه. **غافل گونه:** بی خه وهر ئاسا، خافل ئاسا، وهک غافل. **غافلگیر:** خافلگیر، نه وهی کتوپر و بی خه وهر به سهر که سیک دا بچی. "غافلگیر شدن": خافلگیربوون، به شیوه ی کتوپر و چاوه پرواننه کراو که وتنه هه لیک پی شیبینی نه کراوه وه. "غافلگیر کردن": به سه راجوون، به سه راهاتن، له خافل گرتن، بی چاوه پروانی که یشتنه سهر یه کیک. **غالب:** (1) بالاده ست، زال. (2) سهرکه وتوو، براوه. (3) زوربه، زورینه، زورتر. (4) نه گهری به هیز. "غالب آمدن / غالب شدن": زالبوون، سهرکه وتن. "غالب اوقات": زوربه ی کاته کان، زورجار. "غالب الظن": گومانی زال. "غالب بودن بر چیزی": له و له سه رتریبوون یان زیاتر بوون. **غالباً:** زورتر، زورجار، زوربه ی کاته کان. **غالبیت:** زالیتی، بالادهستی. **غالباً:** هه له کار، خه تاکار.

غالی: (1) گران، گرانبایی. (2) له پاده تیپه پښ، پیوه نر.

غالیډن: (1) خلوربوونه وه، گلاربوونه وه، گلربوونه وه. (2) خلورکردنه وه، گلارکردنه وه.

غامر: زهوی بووره و خراب.

غامض: (1) نالوز، لیل. (2) دوور له زهین، قسه ی دوور له فام. (3) زهوی نرم.

غانی: دارا، بی نیاز، مالدار، دوهوله مند.

غانیه: ژنی که له بهر جوانیه که ی پیوستی به خورازاندنه وه نه بی. ژنی داوین پاک و به میرد.

غاوی: گومرا و بی هیوا.

غایات: کوی "غایت".

غایب: پروانه: "غائب".

غایبت: نامانج، مه به ست. (2) کوتا، نه نجام. (3) نه وپه ری. (4) دوا یین پله.

"غایت مطلوب": نه وپه ری دلخواز. "غایت الامال": نه وپه ری ناواته کان. "به غایت": زور، فره. "تا این غایت": تا هم کاته. "تا غایت وقت": تا کوونیتستا، تانیستا که.

غایت شناسی: نه نجامناسی، موتالای حکمه تی "غائی"، "نیلیولوزی".

غایت گرای: نه نجامگه ریتی، نامانجگه ریتی، تیورییه که کاروباره کان به سه رنج دانه نه نجامی نه وان تاوتوی و لیکده داته وه.

غایت مندی: نه نجامناسی.

غایت نگری: پروانه: "غایت شناسی".

غایط: (1) پیسای مرق، گوو. (2) زهوی نه وی.

غباد: (غ) داهیتان، داهوردن.

غبار: (1) توز، غومار، خاکی نهرم. (2) لیلی، تم. "غبارآلود": توزوی، ته پ و توزوی، توزین، خولوی، وه لن، وه لنه.

"غبارانگیز": توزکر، گهردان. "غبار خاطر/ غباردل": بریتی له دلته نگی، دلشکیان.

"برانگیختن غبار": توزه ستاندن، توزکردن.

غباوت: گهوجی، گه مژدی، نه زانین، نه قل پی نه شکان.

غبطه: خوزگه خواستن، ناوای نیعمهت و به خته وه ری خه لکانی دی خواستن. خوشحالی و دلخوشی.

غبغب: بهرچیله، بهرخه به به، ژیرچه ناگه، ژیرچه نه. "غبغب انداختن (گرفتن)": حاله تی به سه رداهه بوون نیسبهت به که سیک له خو نیشان دان.

غبین: فیل کردن له مامله دا، فریودانی که سیک له کرین و فروشتندا. زهره له کرین و فروشتندا، زهره رکردن. حه یف، مخابن. "غبین فاحش": زیانی ناشکرا و زور له کرین و فروشتندا.

غبی: نه زان و که م زهین، گهوج.

غبیان: دل به یه کاهاتن، پشانه وه.

غدار: به مکر و فیلباز، ته له که باز، پیپوکار. (2) زور ناهه قیکه ر، زالم، غه دار.

(3) بی ته مهگ و په یمان شکین، خاین، کامباخ.

غداره: (1) ژنی بی ته مهگ و فریوده ر. (2) جوړی شه مشیری کورت و دهم پان، غه داره.

غده: کوی "غده".

غدر: (1) مه کر، فیل، فریو. (2) په یمان شکین، ناهه قی و زولم، خیانهت، بی ته مهگی، غه در، قه فر.

غدرآه: (1) تاریکی. (2) شهوی تاریک.

غدننگ: (1) نه زان، گهوج، که م زهین. (2) ناشیرین، نه هه ز.

غدود: پروانه: "غده".

غدور: بی ته مهگ، بی وه فا.

غده: گری له گوشتی له شا، نالگ، دژین، دویشی، لک، لک، لوک، لوو، لو، خوش خوشک. (پزیشکی) پزیننه. تومور. "غده آرنال": (پزیشکی) پزینی سه رگورچیله. "غده اشکی": (پزیشکی) پزینه ی نه سرین، فرمیسه که پزیننه. "غده تیرونیید": پزینی مله قورته، پزینه ی دهره قی.

غدیر: په نگاو، تالو، نه ستیرک، شوینی کوبوونه وه ی ناو له بیابان دا. "غدیرخم": شوینی که له نیوان مه که که و مه دینه دا.

غذاء: خوراک، خورده مه نی، نه وه ی بخوری. "غذائی": خوراک. "غذا دادن": خوراک پیدان. گه یاندنی ماده ی خوراک به هوی دهماره کانه وه بو ته ندانه جوړاوجوره کانی له ش. "غذا کردن": خوراک پیدان، تیرکردن. "غذا کشیدن": تیرکردنی خوراک له دهوری و دیس و شتیوا، خوراک کیشان. "از غذا افتادن":

ئیشتیالینه بوون له خواردن به هوی نه خوشتی یان نارپه حه تی دهورونی و هند.

غر/قمر: (غ) له نگاندنی له ش، جوولاندنی نه ندانی له له ش بو نازکردن یان له حاله تی سه مادا. "غر و غریبه": له نگاندنی که مه رو سمت له حاله تی سه مادا. "غر و غمزه": ناز و هیما به چاو و برؤ.

غر: (غ) سوزانی، قاجبه. هیزه که، نیرهموک.

غر: (غ) بوله، پرته، ورته. "غرزدن": بولاندن. "غرغرکردن": بوله بول کردن، ورته ورت کردن.

غر: (غ) لوی بی ته زمون و چاونه کراوه، که سی که هه لېخه له تی.

غراء: (غ) پاراو و لیک دانه برآو (قصیده غرا). (2) بهرز، دریز یان ته واو (تعظیم غرا). (3) کیشراو و بهرز و پوون (صدای غرا). (4) پروانه: "درخشان". (5) پوون و ناشکرا و قایم.

غرائب: کوی "غریبه".

غرائز: کوی "غریزه".

غرابت: (1) دوور له زهین بوون. (2) سه یر و سه مه ره بوون.

غرار: (غ) (1) بادی هه و ابوون، فریوخواردن. (2) بی ته زمون، چاونه کراوه یی. (3) تیژی دهمه شه مشیر. (4) بی بازاری، نارپه واجی. (5) جه وال، لایه کی تیپیک.

غرقاب: 1) گيژا، گەردا، 2) شوپىنى قوللى دەريا و شتى وا. 3) مۇلەكە، تالوكە. 4) بەتەواوى خەرىك و گرفتار. 5) نوقم بو، نغزوبو.

غرقابە: بروانە: "غرقاب(1،2)".

غرقابگە: شوپىنى نوقم بوون.

غرقە: خەلتان، گەوزان، تېوچوون، نوگوم، نگوم، نوقم بوو. "غرقە بە (در) خون": خەلتانى خوین، خویناوى. "غرقەشەن": چوونە ناو ئاو و نوقوم بوون. "غرقەگە": جىگەى نوقوم بوون.

غرمان: (غ) توپە، قەلس.

غرمبىدن: بروانە: "غرنبىدن".

غرنب: گرم، گرمە، ھارپە، ھرم، نارەتە، قىرمزىن.

غرنبان: گرمەكەر، ھارپەكەر، لە حالى گرماندن دا.

غرنبش: دەنگى گەرە و ترستېنەر.

غرنبىدن: 1) بۆلاندن، بۆلەكردن. 2) گرماندن، گرمانن، گرمین، گرمەكردن، گرماندن، ھارپاندن، ھورپمىن، ھرمین.

غرندە: گرمین، گرمەكەر.

غرنگ: دەنگى گریان و نالان، دەنگى كە كاتى گریان لە گەرودا پېچ دەخوا.

غروب: 1) خۇراوا، ھۇراوا، پۇژاڭا، خۇرنشېن، ویزەگا، دەمى پۇژاوايوون، تەنگى نوپۇشى شىوان. 2) كۆتايى شتى يان كارىك. "غروب شەن": گەيشتنى كاتى پۇچوونى خۇر لە ئاسۇ. "غروب كەردن آفتاب": پۇژپەرىن، خوەرنىشتن، نەدیوبوونى

زەردەپەر، خۇراوايوون. "ھنگام غروب": بروانە: "غروبگە".

غروبگە: پۇژپەر، ئىوارى درەنگ، دەمى پۇژاوا، دەمى زەردەپەر.

غرور: 1) دەسخەپۇسى، خەلەتان. 2) بايىبوون، لووت بەرزى، بەدەمارى. 3) ھەست بە سەربەرزى و شادى كردن بەھۇى سەركەوتن يان بوونى پىز و حورمەت لای دىتران. 4) مەكر و فرىو. "غروركسى را شكستن": سووك كردنى ئە و لای خەلكانى دى.

غرورامىز: تىكەل بە فیز و لووت بەرزى، لووت بەرزانە.

غرورجوانى: 1) بەخۇنازىنى لاویتی، خۇپەسندى لاوان، دەعیەى لاوان. 2) جۆرى نەخۇشى پىستى كە لە دەورانى پىگەيشتن دا سەرھەلدەدا و بە شكلى زىبەكە لە دەموچا و دەردەكەوئ.

غرەر: (غ ر) 1) فرىودان، لەخۇرا ھىوادارکردنى كەسك. 2) بى ئاگایى، بى خەبەرى. 3) كۆمەلى بى ئەزموون و ناخافل. "غرەر شەن": فرىودران، فرىوخاردن.

غرولند: بۆلەبۆل، پرمە، بلمەبلم، برمەبرم، برمە، پرتەپرت، ورتە، پرتەبۆلە، لووتەلووت، لووت و پووت، بۆلەى زۆر، خوتەخوت، وتوت، رینگە، رینگەپىنگ، پىوہپىو، كوركەن، كوركە، كوفەنى، گمايش.

غرولندکردن: خوتەكردن، بۆلاندن، بۆلەبۆل كردن، پرتاندن، ورتەورت كردن.

غرولندكن: جووكن، خوتن، بەبۆلەوپرتە، بەبۆلەبۆل، پرتەكەر، نووزەنووزكەر، گازندۆك، دەم بە گلەى.

غریب: 1) دوورکەوتوولە زىدى خۇ، ئاوارە لە ولات، بىگانە، غەرىب. 2) سەیر، سەمەرە. 3) زۆر باش. 4) كەم وپنە و تاقانە. "غریب آمدن": سەپروسەمەرە و بەرچاواھاتن.

غریب آشنا: غەربلاوین، غەرىب (ه) خۇشەویست.

غریب المرمی: دوور لە زەین.

غریبانه: وەك غەربیان، غەربیانە.

غریب پرست: غەرببە خۇشەویست، ئەوہى خەلكانى غەوارەى خۇش دەوئ و چاکە لە ھەقیان دادەگا.

غریب پرور: غەرببە لاوین، كەسك كە بە خەلكى غەوارە و نەدار پادەگا.

غریب حسن: كەسك كە جوانیبەكى سەیر و سەمەرەى ھەیە.

غریب دشمن: دوژمنى غەوارە، پىچەوانەى غەرىب خۇشەویست.

غریب دوست: غەرببە خۇشەویست، غەرىب لاوین.

غریبستان: 1) شوپىنى غەربیان. 2) گۇرستان.

غریب قامت: كەسى كە قەلافەتى جوان و سەرسورھیتەرى ھەیە.

غریب گش: غەرىب كوژ، ئەوہى غەرببەكان ئازار دەدا.

غریب گور: گۇرپەرىب.

غریب مرگا شدن: لە غەرببایەتى دا مردن، دوور لە شار و زىدى خۇ مردن.

غریب نواز: غەرىب لاوین(هەو)، غەرىب پەرور.

غریب وار: غەرىب ئاسا، وەك غەربیان.

غریبە: 1) نامۇ، بىگانە و نەناسراو، غەرببە، غەوارە. 2) سەیر، سەمەرە.

غریبى: دۇخ و حالەتى غەرىب، غەرىب بوون، غەرببیتى. "غریبى رفتن": سەفەرکردن و دوورکەوتنەوہ لە نىشتمان. "غریبى كردن": ھەستى نامۆى و ناااشناىى كردن.

غریبىدن: نەپاندن، گوپران، گوپرانىدن، گومین، گرماندن، گرمین، خورپن، كالىان، داكالىان، شىپاندن، مەپژین، خۇششان.

غریبىر: لاوى بى ئەزموون، خۇبەزۆرزان، لەخۇدەرچوو.

غریزە: وارسكە، خدوو، رەمەك، خۇپسك، سرشت. بەھرەى زكماكى بوونەوہران بۆ چۆنەتى ژيان كە بەھىچ جۆرى پىووستى بە فیربوون نىە وەك ھیلانە سازکردنى بالئەدەكان. ھەستىكى ناپوون كە جۆرى زانپارى بە كەسەك دەدا.

غریزى: 1) لەسەر بنەماى "غریزە"، رەمەكى، خدوویى. 2) زكماكى. 3) سروشتى.

غریق: نوقوم بوو. "غریق رحمت کردن": لیبورن، لیخوشبوون.

غریبو: (1) نهره، شیره، قریبو، قریب، ههراواوار، دهنگی بهرزی به توورپه بی.

(2) گریان و نالان و پارانه وه. "غریب آمدن": به رزبونه وهی دهنگی بلیند یان ترسناک.

غریوان: خرۆشان، له حالی ههراواوارکردندا.

غریویدن: (1) قریواندن، ههراواوارکردن، گوراندن، نه پانندن. (2) به رزبونه وهی دهنگ له ئامیره مؤسیقیاییه کان.

(3) گریان.

غزا: (1) خهزا، شه ری ئایینی، شه ری دهگه ل دوژمنانی ئایین. (2) شه ری له ریگه ی خوادا.

غزال: (1) ئاسک، مامز، غه زال. (2) بریتی له گراوی و ژن یان کچی جوان.

غزل: (غ) (1) پستن، پيسان. (2) تال، دهزوو، پشته.

غزل: (غ) (ن) غه زهل، شیعی ئاشقانه.

"غزل خدا حافظی را خواندن": جیهیشتنی کاری یان که سانی. مردن. "غزل خوان": غه زهل بیژ. له حالی غه زهل خویندنه وه دا. ژه نیار یان ستران بیژ. "غزل سرا": غه زهل بیژ، نه وهی غه زهل بهؤنیته وه.

غزو: (1) شه ری ئایینی، شه ری کردن له ریگه ی خوا دا. (2) هیرش و په لاماردان له سه رزه وینی دوژمن دا، به سه ردادان.

غزوات: (1) "غزوه" کان. (2) شه ری ئایینییه کان.

غزوه: شه ری که موسولمانه کان دهگه ل کافره کان ده یانکرد و خودی پیغه مبه ر تنیدا به شدار بووه.

غزنده: پروانه: "خزنده".

غزیدن: چوار دهست و پی پویشتن یان خزیان، خشان، خشیان، به سینه خشکی پویشتن، خۆبه سه ر زه وی دا کیشان.

غسل: (غ) شویدن، شتن.

غش: (غ) (1) فیل کردن، گزیکردن، قوپییه. (2) خیانهت. (3) که مایه سی، خه ش. "غش کردن": خیانهت کردن.

غش: (غ) شو به، بوورنده وه، له هوش چوون. "غش کردن": بوورانه وه، دارانه وه، (دل) له خۆچوون، دلچوون، له سه رخۆ چوون، پیران بردنه وه، که وشین، بیهوش بوون. "غش کردن از شادی": شاگه شکه بوون، بوورانه وه له خویشیان.

غشاء: (1) ناوپه نچک، کاژی، لۆخ، په رده ی ناوسکی دهوری ناوژگ. (2) پروانه: "پوشش".

غشاک: بوئی ناخوش، بوگه نیو.

غشم: زولم کردن، ستم کردن.

غشوم: زالم، ستمکار.

غشهرشه: خه لکانی نزم و که مته رخه م.

غشی: بیهوش بوون، له خۆچوون، بوورانه وه.

غصب: (داگیر) کردن، (زهوت) کردن، به زۆرسه نندن، ساندنی به زۆر، دهست به سه راگرتن، ستاندن، که چماندن، قنوت، چوپ، واگیر، ستم.

غصبی: زهوتی، مالی داگیرکراو، نه وهی به زۆری دهستی به سه راگیراوه.

غصه: (1) خه فته، خه م. (2) نه وهی کاتی خواردن له گه روو دا گیر بکا. "غصه خور": نه وهی بو هر کیشه و گرفتارییه که خه فته دهخوا. "غصه خوردن": خه فته خواردن، تووشی خه م و که سه ر بوون. "غصه دادن": خه مبارکردن، خه فه تبارکردن. "غصه دار": خه مناک، خه مبار. "غصه گاه": که مکه ره وهی خه م و که سه ر. "غصه گسار": خه مبار، ناخدار، په ژاره دار، خه مخوار، خه مگین. "غصه ناک": خه مناک، خه مبار.

غضب: توورپه یی، قه لسی.

غضب آلود: توورپه، رق هه ستاو.

غضب انگیز: توورپه که، قه لس که ر.

غضب کردن: توورپه بوون.

غضبناک: توورپه، رق هه ستاو، قه لس.

غضبی: ژنی توورپه.

غضروف: کپکپه، کپوچه نه، کپکپاگه، کپکپانه، کرکوکه، کرکرتوکه، کپکپک، کپکپک، کرتک، کرته، کرۆژنه، کرۆژه، کرۆژه له، کورکورۆژه، که رکه ریک، خرته، خرموته، خرمووتک، خرموچک، په قینه، ئیسی ناسکی کرۆشته نی.

غضنفر: (1) شیر. (2) پیای زل و به دخولق.

غطریس: خوین، لووت بهرز، پۆح زل.

غفران: (غ) چاپووشی کردن له تاوان (گوناج) ی که سیک، لیبورن، لیخوشبوون.

غفلت: (1) خافل بوون، خافلان، سهوخان، گوئی نه دان به ئه رک، له بیرچوون. (2) بی ئاگایی، بی خه به ری، فه رامووشکاری.

(3) نه زانی. "غفلت کردن از کسی (چیزی)": که مته رخه می سه بارهت به و، به هیند نه گرتنی نه و. "به غفلت": یه کجاه کی و کتوپر، له خافل.

غفلتاً: پروانه: "به غفلت".

غفور: گونا بهخش، گونا داپوش، لیبورده.

غفول: پروانه: "فراموش کردن".

غفیر: (1) لیخوشبوون له گوناچی که سیک. (2) زۆر، فراوان.

غل: رق، دوژمنایه تی. "غل و غش": (1) رک، دوژمنایه تی. (2) فیل و ناراستی.

(3) تیکه ل کردن شتیکی که م نرخ یان بی نرخ دهگه ل شتیکی به نرخ.

غلاء: گرانی، به رزبونه وهی نرخ. "غلاء و قحط": وشکه سالی و گرانی بژیوی زیان.

غلاب: (غ) زالبوون به سه ر که سیک.

غلات: کوئی "غله". "غلات اربعه": بریتی له که نم، جو، خورما، کشمیش.

غلاف: کالان، قلیف، بهرگ. "غلاف کردن": خستنه کالان.

غلام: (1) كوپ، كوپي كه تازه سمیلي دهرهاتبي. (2) خولام، خولام، نوكر، خزمه تكار، بهني، هژمه، هه شمته. **غلامانه:** شاگردانه. **غلامبار:** منالبازان، هه تيوبان، لوسكه باز، كورگي. **غلامه:** ژني خزمه تكار. **غلامي:** خولامه تي، خولامه تي، نوكری، خزمه تكاری. **غلبه:** (1) زالبيون، سهركه وتن، بردنه وه. (2) گروپيكي زور له خلكي كه له شويينيك دا كووه بن. (3) ئاپوره ي حه شيمه ت. (4) دهنكي بهرز، هه را. "غلبه خون": بروانه: "فشارخون". "غلبه داشتن": (1) زالبيون. (2) زياتريون. **غلت:** تل، خلار، خلور، خهول، خولوپ، گل، گلار، گلور، گهوز، گندر، وتووز، ئوتوس، بزوتن له سه را، بهراكشاوي هم ديو و نهو ديو كردن. "غلت خوردن/ژدن": بروانه: "غلتندين". "غلت دادن": بروانه: "غلتنندن". **غلتنان:** (1) خل، خولور، خلور، گلار، گلير، گلور، گولور، وتووز. (2) هه رشتيكي خپ و گروقه. **غلتناندن:** خولوپانندن، خولوپانن، خهولاندن، خلكردنه وه، خلوركردنه وه، تلوركردنه وه، تل دان، تلاوتل پيدان، شرقياندن، دولكرن، گلاندن، گلاركردنه وه، گلدكرن، گليركردنه وه، گهوزاندن، گندرانندن، گوندراندن، پلاندن، پلانن،

قهزه لاندن، وتووزكردنه وه. **غلتنانده:** تلين، تل پيدهر، گلين، خلوركه ره وه. **غلتنانيد:** تل دراو، خلوره وه كراو. **غلتيپدن:** (1) گلان، گليان، گلاربيونه وه، گل بوونه وه، گلوربيونه وه، گل خواردن، گليربيونه وه، گليربهويون، گلول بوونه وه، گندرايش، تلان، تلانه وه، تلبوونه وه، تلوربيونه وه، تل خواردن، تلتاي، خل بوونه وه، خله ويون، خليان، خليانه وه، خلوربيونه وه، خوتلاندنه وه، خولوپان، خولوپيان، خولوپيانه وه، خهولان، خرته گل، جاله بيون، پلان، وتووزبيون، وهرتاندن، وه گيريايش، گندرايش. (2) بروانه: "غوطه خوردن". **غلتيپده:** تل بردو، تلياگ، تل خواردو، پهت برده. **غل خوردن:** (غ) تليانه وه، گل خواردن، خولانه وه. **غل زدن:** (غ) كولين، كولان، كولخوردن. **غلط:** خه تا، هه له، چهوت. نادروست. "به غلط": له پوي هه له و خه تاوه. **غلط انداز:** (1) وه سه ره له خه ره، نه وه ي كه سيك بخاته هه له وه يان فريوي بدا. (2) له پوي هه له و خه تاوه. (3) له حالي وه هه له خستني كه سيك دا. **غلط بين:** نه وه ي له بينين دا چاوي خه تا بكا.

غلط خواندن: چهوت خويندنه وه، خويندنه وه ي هه له. **غلط كار:** خه تاكار، هه له كه ر. **غلط كردن:** هه له كردن، خه تاكردن. **غلط گرفتن:** هه له گرفتن، دوزينه وه ي هه له و خه تا ي كه سيك. **غلط گير:** راست كه ره وه، هه له چن، هه له بپ، هه له ي نووسراو لابه ر. "غلط گيري": هه له چني، هه له بپي. **غلطنامه:** خسته ي هه له، هه له نامه. **غلطي:** به هه له. **غلظت:** (1) خهستي، خهسي، تيري، دژي تراوي، به رانبه ري شلي. (2) زوري، توندي. (3) توندوتيزي، سه ختگيري. "غلظت خون": چوونه سه ري پيژه ي سروشستي هيموگلوبيني خوين. **غلغل:** (غ) هه راوهوريا و دهنكي تيكه ل پيكه ل. قولته، قولته قولت، قولپه قولپ، دهنكي كوليني ئاو يان هه ر تراويكي تر. **غلغل زدن:** (غ) قولت دان، قولته قولت كردن، قولپه قولپ كردن، كولدان. **غلغلستان:** شويني كه دهنگ و هه را و هورياي زوري ليبي. **غلغلك:** ختكه، ختكی، ختوكه، ختولكه، ختيلكه، ختي، خدوك، خدوكه، خديكه، قديكه، قانه قدي. "غلغلك دادن": ختوكه دان، ختيلكه دان، قديكه دان. **غلغله:** (1) هه لاوه نكامه، هه راوهوريا و دهنكي تيكه ل پيكه ل. (2) ئاپوره ي جه ماوه ر و هه راوهوريا. "غلغله افتادن": هه لاوه نكامه و ئازاوه سازبوون. **غلغتي:** (1) پيستي مه ر يان هه ر ئازله ليكي تر كه به شيوه ي يه كپارچه دايمانن، گوران، گورون، گرون، له پيستي دهرهاتن. (2) به ته واومانا. (3) جه موجود، خنج و منج. **غلندر:** پروانه: "قلندر". **غلو:** (1) له پاده دهرچوون، سنوربه زاندن. (2) پيوه نان، پيوه زيادكردن، زيده رويي. **غلواميز:** ناواقيع، نامه يسه ر، دور. **غلوپ:** قسه ي هه له، قسه يان مه سه له يه كه كه سيكي پي سه ره له بخه ن. **غله:** (غ) تونيه تي زور. ده غيله، ده خلدان. **غله:** (غ) خه له، دانه ويلاه، ده خل، ده غل. **غله كاشتن:** خه له چاندن، ده غل كردن. **غلي:** كولان، كوليان. **غليان:** (1) جوشان، كولان، كولين. (2) وه جوش و خروش كه وتن، وه گورپوتين كه وتن، هه لچووني سوز و هه سته كان. "به غليان آمدن": كولان، وه كول هاتن، جوشان. **غليز:** ليك، ليقي، ليكاو، ليقاو ئاوي دم. **غليز بند:** به رايك، به راجل، به روانكه. **غليزن:** قورولپه، قورولچاپاو.

غلیظ: (1) تیر، خەس، خەست، خەستاو، هەس، کەسکون، کەسکون، کۆلکن، توند، دژی تراو. (2) توورپ، بەدخولق. (3) ئەستوور و پتەو. "غلیظ کردن": (1) خەست کردنەو. (2) زیدە پۆیی یان پیوەنان. "غلیظ و پرمایە": خەست و خۆل، هەس و هۆل، خەست و بەچیژ. "غلیظ القلب": دلپەق، بی‌بەزەیی. **غلیل:** زۆر تینوو. **غم:** خەفەت، پەژارە، کەسەر، کول، خەم، غەم، مەینەت، جفار، پاخ، شاییش. "غم بسیار": خەمان، کول و کەسەری زۆر. "غم کسی (چیژی) را خوردن": خەمی ئەو خواردن. نیگەرانی کێشە و گرفتارییەکانی ئەو بوون. چاوەدێر و پشتیوانی ئەو بوون. "غم واندو": خەم و کەسەر، پەرۆش، داخی دل. "غم وهم": خەم و خەفەت. **غم آباد:** (1) خەمخانی، جینگە ی کول و کەسەر. (2) دنیا. **غم آشام:** خەم خۆر، ئەوەی خەم و خەفەتان دەخوا. **غم آشیان:** (1) هیلانە ی خەم، خەمخانی. (2) بریتی لە دنیا. **غم آلود:** (1) خەماوی، پیشاندەری خەم. (2) خەمبار و ناپەچەت. **غم آهلیج:** خەمپەوین. **غمآز:** (1) بپروانە: "نمام". (2) خەمزەکەر،

بەچاوەیماکەر. (3) ئاشکراکەری پاز. "غمآزی": دووزمانی، شوفاڕی و شەیتانی، قەسەهەلچین. **غممان:** (1) کۆی "غم"، خەمەکان، کەسەرەکان. (2) خەمبار، خەفەتبار. **غم انگیز:** خەم هینەر، خەفەت هین. **غم بار:** خەم هینەر، کەسەرەین. **غم پرداز:** خەمپەوین، خەم لاپەر، دوورخەرەوی خەفەت. **غم پرست:** خەمخۆر، کەسێک کە خەمی شتی یان کەسێک دەخوا. **غم پرور:** ئەوەی بەردەوام خەم و خەفەت دایگرتی. **غم جانگداز:** بشۆرە، خەمی زۆرگرا. **غمخانه:** (1) خەمخانی، شوینی کە خەم و خەفەتی زۆری تێدابی. (2) بریتی لە دنیا. (3) مائی کە لەودا تازیه گیرایی. **غمخوار/غمخواره:** (1) جگەرەسۆز، هەفسۆز، خەمخۆر، خەمخوار، غەمخۆر، دەردەەر، سەرپەرشتی دلسۆز. (2) خەمبار، خەمناک. **غمخواری:** خەمخۆری، سەرپەرشتی کردنی دلسۆزانه. **غم خوردن:** خەم خواردن، خەفەت خواردن. **غم خیز:** مەکۆی خەمان، شوینی یان شتی کە خەم و خەفەتی لێ هەستی. **غمدار:** خەمبار، خەمناک.

غمندان: جینگە ی خەم. **غم دیدە:** ماتەمین، تازیه‌بار، ئاخذار، خەمبار. **غمەر:** نەزان و بی‌ئاوێز و بی‌ئەزموون. **غمز:** (1) چاوداگرتن، بەچاو و برۆ هیماکردن، چاوقرتانن، قەریاندن، قەهلەدان. (2) دووزمانی، شوفاڕی، قەسەبردن. "غمزگارە": شوفاڕ، تێچین، شەیتانی کەر، دووزیان. "غمزکردن": دووزمانی کردن، قەسەهینان و بردن. **غمزدا:** خەمپەوین، وەرۆیکە، خەفەت سپین(بەر)، ئاودەنگی. **غمزده:** (1) خەمبار، خەمۆک، ناپەچەت. (2) خەمپەین. (3) ماتەمی، تازیه‌تبار، پەژارەدار. **غمزگان:** کۆی "غمزە". **غمزە:** خەمزە، غەمزە، چاوداگرتنی بەناز، جارێک هیمما بەچاو یان برۆ. "غمزە آمدن": جوولاندنی چاو و برۆ یان لیبو بو وروژاندنی بەرامبەر بەتایبەتی لە لای ژنانەو. "غمزەزن": خەمزەکەر، چاوداگر بەناز و خەمزەو. "غمزەکردن": (1) بپروانە: "غمزە آمدن". (2) ئاماژەکردن. **غمستان:** جینگە کە خەم و خەفەتی زۆری لیبی، خەمخانی. **غم سوز:** خەفەت (لابەر)، کەمکەرەوی خەم و کەسەر، لەناویبەری خەم و خەفەت. **غمض:** (1) چاوپۆشی لیکردن. (2) ئاسان ئاوابوونی ئەستێرە.

گرتن لە مامەلەدا. "غمض عین": چاوپۆشی کردن لە هەلە ی کەسێک، چاوی نووقاندن. **غم فزا:** زۆرکەری خەم و کەسەر. **غمکاه:** کەمکەرەوی خەم. **غمکده:** (1) خەمخانی، مەکۆی خەمان. (2) بریتی لە دنیا. **غمکش:** خەمبار، دەستەوئەژنۆ. **غم کشیدن (بردن):** بپروانە: "غم خوردن". **غمگداز:** بپروانە: "غمزدا". **غمگسار:** (1) هاو دەم و خەمخۆر، هەوالی خۆشی و ناخۆشی. (2) خەمپەوین، خەفەتتەر. **غم گسل:** خەم پەوین، خەفەت بەر، کەسەر سپین. **غمگن:** سووکەلە ی "غمگین". **غمگین:** سەرکز، خەمبار، خەفەتتەر، خەمین، مەینەتتەر، لیبو بەر، ئاخذار، پەژار، پەژارەدار، خەمخۆر، خەمخوار، خەمگین، خەمین، غەمخۆر، دلته‌نگ، دل کول، دل برین، دل بریندار. **غمم:** کۆی "غمە". **غمناک:** خەمناک، خەمبار، مات، دەست بەئەژنۆ، دەستەوئەژنۆ. خەمپەین. **غمنامه:** خەمنامە، نامە ی خەمپەین. **غمند:** خەمناک، خەمبار. **غم نشان:** سوکناپی دەری خەم و خەفەت، دامرکێنەری خەم و پەژارە. **غموس:** (غُم) ونبوون، بزببوون، ئاوابوونی ئەستێرە.

غَمُوضُ: (عُ م) 1) شاراوهی، ناروونی، لیلی. 2) دژواری و سهختی. **غَمُوم:** کۆی "غم".

غَمَه: 1) داپۆشه، ئهوهی شتی داپۆشی. 2) خهفته، داخ، کهسه. 3) سهرسامی و گومان.

غَمی: (ع) بیهوش بوون، بیهوشی.

غَمیس: تاریکی، تاریکه شه و.

غَمین: بپوانه: "غمگین".

غَمَاء: (ع) دهوله مه نـ دبوون، سامانداربوون، بی نیازبوون.

غَمَاء: (ع) گۆرانی خۆش، سرود.

غَمَانُم: کۆی "غنیمت".

غَمَانُ: تایبهتمندی به ره میکی ئه ده بی که دهر بپری سۆز و ههسته کان بی وه که غه زه لی ئاشقانه.

غَمَاسَاز: گۆرانی بیژ، ژهنیار، ئاهه نگساز.

غَمَاکَر: ستران بیژ، ژهنیار، ئاوازه خوین.

غَمَام: 1) ئه وهی مه پری ژۆری هه یه، مه پدار، شوان. 2) که سی که تالانی ژۆر و ده دست بخا.

غَمِیْز: (ع پ) شات و شووت، هاشوهوش، هارت و هورت. "غَمِیْزْدَن": خزه لکیشان و هاشوهوش کردن.

غَمِج: (ع) ناز و عیشوه کردن.

غَمِج زَدَن: ژۆر تامه زربوون.

غَمِچ: بشکۆش، بشکۆژ، پشکۆژ،

سۆلینه، خونچه، گولی هیشتا نه پشکوتوو.

غَمِچ: پيشانی: بریتی له نمچ، خوین تال، ناوچاوان گرژ.

غَمِچ: خَسِپ: که سی که له سه رما دا به خاتری نه بوونی پخه ف ده ست و پیی خوی کۆکاته وه و بخه وی، خۆگرمۆله کردن له خه ودا.

غَمِچ: دل: دلته نگ، خه مبار، دلپری، خه مناک.

غَمِچ: دهان: ده م/زار خونچه، ده مکول، بریتی له گراوی جوان که لیوی وه که خونچه وایی.

غَمُو: خه و، خه ف.

غَمُودگی: خه والویی، چا و به خه وی.

غَمُودن: 1) خه وتن، خه فتن، نووستن، نغستن. 2) به ئاسوده بی ژیان. 3) مردن و ئاسوده بوون.

غَمُونَد: واده، په یمان، به لئین.

غَمُونِدَن: بپوانه: "غنودن".

غَمِي: 1) دارا، ده وله مه ند، ساماندار. 2) بی نیاز، تیروته سه ل.

غَمِيْت: ده وله مه ندی، بی نیازی.

غَمِي سَازِي: پیتانندن، هه وین کردن، مه هاندن.

غَمِي شَد: پیتینراو، هه وین کراو، پوخته کراو.

غَمِيم: دوژمن.

غَمِيْمَت: تالانی، ده سکه وتی که به بی په نچ و زه حمه ت و ده ده ست بی، ئه وه ی له شه پدا به ژۆر له دوژمن بگیری. "غنیمت شمردن": به هه ل زانین، به ده رفه ت زانین، که لک و ده رگرتن له ده رفه تی له بار.

غَوَائِل: کۆی "غائله".

غَوَات: کۆی "غاوی".

غَوَادَر: ژنانی بی ئه مه گ و په یمان شکین.

غَوَاص: نوق فان، مه له وانی بن گۆم.

غَوَامِض: کۆی "غامض".

غَوَايِت: گومرا بوون، به لاپیدا چوون.

غَوَر: 1) قوولبوونه وه، به وردی پۆچوونه شتی، تیفکین و تیرامان یان لیکۆلینه وه و موتالا هه بوون سه باره ت به شتی یان کاری. 2) چالایی، قوولایی. 3) زه وی نزم. 4) بن، بنج و بناوان. 5) سه ختی، په نچ و زه جـ ر. "غورداشته ن":

1) لیکۆلینه وه و موتالا هه بوون یان به ئاگا بوون له هه قیقه ت و بنج و بناوانی شتی. 2) بوونی دهره نجامی ناخۆش. "غورکردن": 1) بپوانه: "غور(ا)".

"غوروغانله": بناغه و ئه نجامی کاریک و ئاکامی خرابی ئه و.

غُورَرِی: تاوتوی کردن بنج و بناوان یان هه قیقه تی کاری یان شتی، موتالا و لیکۆلینه وه.

غُورگَاه: شوینی قوولبوونه وه.

غُورَه: قۆره، به رسیله، په سیله. "غورگی": قۆره بوون، کال و نه گه ییو. "درغورگی میوز شدن": پیری بوون له کاتیکا به لایستی نه گه یشتن، به مراد نه گه یشتن. "غوره افشاندن": فلیقاندنه وهی قۆره بۆ ئاولیگرتن. گریان و فرمیسک پرشتن. "غوره چالاندن": بریتی گریان و ئه سرین پرشتن به شیوه ی ناراسته قینه. "غوره نشده میوز شدن": به بی ئه زمون و زانیاری پۆیست خوازیاری پله و پۆستی بانتر یان باشتربوون.

غُوش: (ع) 1) ئه سپی یه خترمه. 2) پروت، په تی. 3) گوی.

غُوص: مه له کردن و چوونه ژیرئاو، نقوم بوون. "غوص کردن": 1) چوونه ژیرئاو. 2) تیرامان، قوولبوونه وه.

غُوط: چوونه ناوه وه، چوونه ژیرئاو.

غُوطَه: 1) قولت، قولته، بلقی چوونه ژیرئاو. 2) بپوانه: "گرداب". "غوطه باز": بپوانه: "غواص".

"غوطه خوردن": قولتان، وه ژیرئاو که وتن، چوونه ژیرئاو، سه رخسته ژیر ئاو، قوم بوون، نقوم بوون. "غوطه ور": قورت، قوم، نقم بوو، ته پاو له شتی تراو و ئاودا. "غوطه وردرآب": بینه کیش، قولته خۆره. "غوطه ورشدن": قولتیان، چوونه ژیر ئاو، سه ربرندن ژیر ئاو. "غوطه ورکردن": تۆقاندن، ده بن ئاوپا کردن، خسته نه ژیرئاوه وه، وه ژیر ئاو خستن، قوم کردن.

غوغا: (1) قواقو، زه نازنه نا، قره قپ، هه راوه وريا و دهنگه دهنگ، قهره بالغي و ئاپور، دهنگي تيکه له پيکه له که کاتي شه پر يان قهره په ستاني خه لک ده بيستري. (2) فيتنه، ئازاوه. (3) خه لکانی شه پاشو و ئازاوه نانه وه. "غوغا برآوردن": هه راوه وريا و دهنگه دهنگ کردن. "غوغا برخاستن": دهنگ و هه را سازبوون. فيتنه و ئازاوه به رپايوون. "غوغايي": پروانه: "فتنه انگيز".

غوغا سالاري: دؤخی که له ودا کارگيراني ته بليغاتي سه بارهت به شتي هاتوه واري درؤين سازده کن تا هه قيقه ته کاني کؤمه لگا بشارنه وه.

غوغا طلب: ئازاوه خواز، که تن خواز، شه پاشو، سه ربه گو به بند.

غوغا کردن: (1) دهنگ و هه را کردن. (2) فيتنه و ئازاوه نانه وه.

غوغا گر: : ئازاوه چي، ئازاوه گير، پيلانگير، بشيونه، که تن گير، گو به ندگير.

غول: بوونه وه ريکی ترسناک وه ک ديو، ميژده زمه، ديوه زمه، غول. "غول آسا": ديوه زمه ئاسا، زه به لاج ئاسا، وه ک غول، زورگه وره. "غول بيابان": پيره قوک، پيره قی، هلين، حؤلی بيابان، ديوه زمه يه ک که له بياباناي، جنؤکه ي خه لک ترسين، جنؤکه ي خه يالی که منالی پي دهر ترسين. "غول بي شاخ و دم (بياباني)":

که سي ناحه ز و ناقولا. "غول بيکر": ميژده زمه ئاسا، گه وره و ترسناک.

غولدنک: که سي بالابه رز و قه له و.

غول وار: پروانه: "غول آسا".

غوله: کال، نه گه يو. که م ئاوه ز، گه مژه.

غياب: بزبوون، نااماده بوون، نه بوون، ديارنه بوون، دوورکه و تنه وه له چاوان. "در غياب کسی": له نه بوونی ئه و.

غياباً: به بي ئاماده بوونی که سي جي ئامازه.

غيابي: دووربه دوور، له دووره وه، ئه وه ي له نه بوونی که سي ک دا بيلين يان ئه نجامی بدن وه ک پاشه مله. "حکم غيابي": برياري که دادگا له نااماده بوونی که سي ک دا ده ريده کا، برياري پاشمله.

غياش: (1) پروانه: "فريادرس". (2) پروانه: "دادخواهی".

غياب: (1) پيوار، ناديوار، نه ديار، نه له بهر چاو، خه يب، غه يب. (2) ون بوون، له بهر چاو لاجوون. (3) نهينی، شاراوه. "غياب بين": پيوارين، خه يب بين. "غياب دان": پيوارزان، خه يب زان. خودا. "غيابستان": جيهانی خه يب. "غياب شدن": ون بوون، له بهر چاو بزبوون. "غياب گفتن": له پيواره وه خه بهر دان، هه والدان له شته نهينيه کانه وه. "غياب گو": خه ف زان، غه يب ويژ، زانا به نادياريان. "غياب نما": پيوارنوین، خه يب نوین. "درغياب": په نامه کی، نه په نی.

غيبت: (1) بزبوون، له بهر چاو ونبوون، خؤون کردن. (2) پاشمله (گوتن)، پاشمله خراو گوتن، له پشت سه ره وه خویندن، له ده مه ودان، خوسپ، کورتوپست، گاله گورت، چه وده م. "غيبت حسودانه": پياهه لکالان، ئيره يی به که سي ک بردن و قسه ي حسودانه کردن.

غيبتگر: کابگر، پاش مله بيژ، که سي که پاشمله قسان ده کا، به دويز له نه بوونی خه لکا.

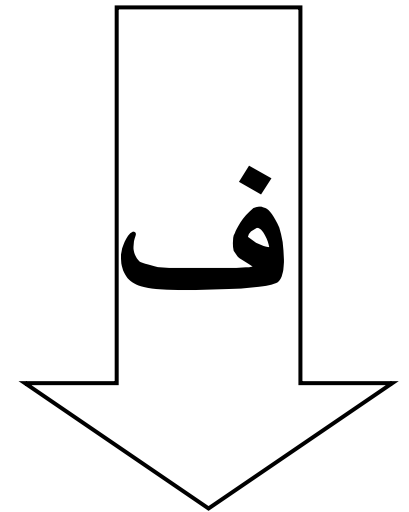
غيبوو: (1) ديارنه مان، (له بهر چاو ونبوون. (2) ئاوابوونی خؤر.

غيبيات: په نامان، نادياريه کان.

غير: (1) تر، دیکه، که سي تر، بيگانه. (2) جياواز، جيا. "غير": جگه، بيجگه. "غير ارادی": نا ئيرادی. "غير از": جگه له، بيجگه له. "غير اصیل": ناره سه ن، ناجسن. "غير انتفاعی": بنيات يان ريکخراوی که ئامانجی سه ره کی له چالاکیه کانی وه ده سه تهينانی سوود و قازانج نيه. "غير باز نمایی": نانواندنه وه يی. "غير پاسخگو": ولام نه دهر. "غير جلسی": نه نيره مه يو. "غير داستانی": ناگيرانه وه يی. "غير رسمی": ناره سمی، نافه رمی. "غير شرعی": ناشه رمی. ناره وا. "غير شفاف": لي ل و ناروون. "غير ضروری": ناپيويست. "غير طبیعی": ناسروشتی، ده سکرد. "غير عادی":

نا ئاسايی. "غير علمی": نارا شکاو، نا ئاشکرا. "غير قابل اعتماد": بروا پينه کراو، جيی به قا نه بوون، جيی متمانه نه بوون. "غير قانونی": ناياسايی. "غير متحرک": بي جووله، وه ستاو، راوه ستاو، نه بزوو، چه ق، سئگه پي. "غير مترقبه": چاوه پروانه کراو، پيشبيني نه کراو. به شيوه ي کتوپر. "غير متعهد": بي لايه ن، ناده روه ست. "غير متفکرانه": نابيريارانه. "غير مجاز": ناياسايی، ري نه دراو. "غير مستقيم": (1) ناراسته وخؤ. (2) به هيما و ئامازه. "غير مسلح": (1) بي چه ک، خه لکی ئاسايی. (2) تاييه تمه ندی ئه وه ي که ئامراز يان ده زگای پيويستی بو کارک نيه (چشم غير مسلح). "غير مشروع": ناره وا. "غير ممکن": ناشو، نه شياو، محال، ئه سه تم. "غير مشروط": بي مه رج. "غير مقيد": ناده رو ست، پابه ندنه بوو. "غير منتظره": چاوه پروانه کراو، له نکاو. "غير منطقی": نالوژيکی. "غير منقول": مرده، مرده مال، تاييه تمه ندی شتي که راناگو يزي وه ک ملک و مال. "غير موجه": پاساوه لئه گر. نا ئاراسته. "غير نظمی": خه لکی ئاسايی، سقيل. "غير نقدي": نانه ختینه يی. "غير واقع": ناراست، نا واقع. "غير هسته ای": ناناوه کی. **غيرت:** ئازايی. پياوه تی، جواميري. نامووس، غيرت.

غیرتمند: به غیرهت، به نامووس.
غیرتسی: به غیرهت، خاوهنی غیرهت و به ده ماری نیسبهت به نامووس و بنه ماله.
غیریتا: (1) (فهلسهفه) بوونی یه کیک له دوو شت یان دوو بابته که پیچه وانه ی به کترین. (2) بروانه: "دوگانگی".
غیراندن: خزانندی شتی له سه ر شتیکی دی.
غیض: (1) که مبوونه وهی ئاو، نیشتن. (2) دابه زینی نرخى کالا. (3) که م، تۆزیک. "غیضی": که سیک که زوو هه لده چى. "غیضی از فیضی": که می له پاده یه کی زۆر.
غیظ: توورپه یی، نارپه زایی. "غیظ کردن": توورپه بوون، یق ههستان.
غیلان: کۆی "غول".
غیو: بروانه: "غریو".
غیوب: کۆی "غیب".
غیسور: به غیرهت، به نامووس، نامووس پاریز.
غیه: هه را و دهنگی بهرز و کوتوپر له شادی یان پرسه دا.

فانت/فایتا: له ناوچوو، له دهست چوو، له قه له م که وتو. "فانت شدن": له دهست چوون، له به بین چوون، فه وتان.

فانج/فایج: (1) بلاو و ناشکرا. (2) شتی که بوئی خوښ بدا.

فانده/فایده: (1) قازانج، به هره، سوود، که راو. (2) که لک. (3) ناکامی دلخواز و به که لک. (4) قسه گه لی به نرخ. (5) شیکردنه وهی به که لک. "فانده بخشیدن": ناکامی دلخواز لیکه وتنه وه، تیدابه سته بوون. "فانده دادن": قازانج پیگه یانندن. به قازانج بوون، به که لک بوون، دهره نجامی دلخواز لیکه وتنه وه. قسهی به که لک وتن. "فانده داشتن": تیدابه سته بوون، به که لک هاتن، به قازانج بوون، به سوود بوون، کاریگه و به که لک هاتن. "فانده کردن": قازانج بردن،

خیرکردن، سوودکردن، به هره بردن. ناکامی دلخواز به دهسته وه دان.

فانده باوری: به رژه وه ندخوازی.

فانده گرایي: (نابووری) پره نسیپیک که به پیئی ئه وه ده بی زورتین تاکه کانی کومه لگا زورتین به هره له زیان بیهن، ریبازی قازانج خوازی، "یوتلیتاریانیزم".

فانز: سهرکه وتوو، براوه. "فانز شدن (آمدن)": وه ده سته پیان.

فانض/فایض: (1) به خشش گه یهن، دابارین، داوه ریښ. (2) ئاوی که دوی لیوړی ژبوونی ده فر ده پژی. (3) سوودی پاره، به هره.

فانق/فایق: (1) سهرکه وتوو، به ئاوات گه یشتوو له کار دا، له سهرتری، زال. (2) باش، هه لبرژیرو. "فانق آمدن": (1) سهرکه وتن، زال بوون.

فابریک: (1) کارخانه. (2) تازه و ده کارنه کراو، فابریک، ئه سل.

فابل: هه قابه تی ئه خلاقی کورت که پاله وانه کانی زورت تر ناژه لښ.

فاپیش: (1) بوپیشنه وه. (2) پیشواز. "فاپیش رفتن": به ره و پیش چوون، چوونه پیش.

فاتالیسم: بپروا به وهی که پووداوه کان هه موو له پیشتردا دیاریکراون.

فاتح: (1) که ره وه، والا که ر. (2) سهرکه وتوو، ئه وهی شوینیک ده گری. "فاتح شدن": سهرکه وتن، به زانندی دوژمن.

فاتحانه: سهرکه وتوانه.

فاتحه: (1) سوورپه تی یه که می قورئان. (2) کوپی پرسه. (3) سهره تایکار، ده سپیکیکار. "فاتحه کسی چیزی، کاری) را خواندن": له ناو بردنی ئه و یان وه که له ناوچوو وینا کردن.

فاتر: (1) سست و بی هیژ، ساردوسر. (2) شله تین. "فاتر کردن": ناهومید کردن.

فاتق: ئه نجامده ری کار و چاره سهرکه ری دژوری. ده ریپه ریو، هه لتوقیو.

فاتور: له کول که وتو، ئاوی شیله وگه رم.

فاتورییدن/فاتولیدن: دورکه وتنه وه، چوونه لاوه، ره وینه وه، سله مینه وه.

فاجر: تاوانبار، گوناچار، زیناچار، داوین پیس. "فاجره": ژنی خراپه کار، قاحبه.

فاجعه: کاره سات، لیکه ومان، کوست، به لای گه وره، جه رگب.

فاجور: زیناچار، گوناچار، تاوانبار.

فاجه: بپروانه: "خمیازه".

فاحش: له پراده به دهر، زور ناشکرا و پوون و به رچاو به هوی زه قی و زوری یان گرینگی. "غبن فاحش": زیانی له پراده به دهر. "غلط فاحش": هه لای ناشکرا و گرنگ.

فاحشگی: پروسپییه تی، جنده هی، قاحبه هی.

فاحشه: ژنی خراپه کار، خراپه، سوژانی، پروسپی، قاحبه، فاشه، جنده، جونه.

(2) زور ناحه ز و راشکاوانه. (3) تاوان و کرده ی زور ناحه ز. "فاحشه پنهانی": گوزلی، سوژانی به دزییه وه. "فاحشه خانه": جنده خانه، قاحبه خانه، که لله چی.

فاخر: (1) به نرخ، گرانبایی. (2) باش، چاک.

فاخریدن: دووباره کرینه وه.

فاخیدن: لیکردنه وه، لیک جیاکردنه وه، هه للاجیکردن.

فادزهر: بپروانه: "پادزهر".

فادوسیدن: چه سپیان، چه سپین، لکیان.

فاراپ: به راو.

فارغ: (1) لیبووه له کاریک، ئاسووده بوو، که سی که دهستی له کاریک کیشابیتته وه و ئاسووده بووی. (2) ئازاد، سهر به ست. (3) بی خه به ر، بی ئاگا. (4) چاف تیر، بی نیاز. (5) بوش، به تال. "فارغ آمدن": (1) لیبوونه وه له کاریک، له کار خه لاس بوون. (2) خه ریک نه بوون به کاریکه وه، بیکار بوون. "فارغ داشتن": ئاسووده کردن. "فارغ ساختن": ئاسووده کردن، له کول کردنه وه. "فارغ شدن": (1) لیبوونه وه، له کار خه لاس بوون، ئاسووده بوون، راحت بوون. (2) زان، بیچووه پیان، لیبوونه وه.

فارغ البال: ئه رخه یان، خاترجه م، دلا سووده. بی نیاز.

فارغ التحصیل: دهرچوو، که سی که خویندنی بالای له رشته یه که دا به کوتایی گه یانندی.

فارغ دل: بپروانه: "فارغ البال".
فارغ زی: ئه وهی به ئاسوودهیی و ئه رخه یانی بژی.
فارقتن: (رُوت) گسک لیدانه وه.
فارق: (1) جیاکه ره وه، جیاکار. (2) جیاوازی نیوان دوو شت.
فارماکولوژی: ده واناسی، زانستی که له سه رچاوه و ناوه روکی شیمیایی ده واکان و تاییه تمه ندی ئه وان و ئاسه واریان له سه ر بوونه وهرانی زیندوو ده کوئلیته وه.
فارندیدن: په نده کردنه وه، تاشینه وه.
فاروق: (1) جیاکه ره وهی هه ق و ناهه ق، جیاکار. (2) نازناوی چه زره تی عومه ر (د.خ).
فارهه: کچ یان ژنی گه نج و جوان.
فاریاب: به راو، زه وینی ئاوی.
فاریختن: بپروانه: "فروریختن".
فاریدن: قووت دان، قووت کردن، دابه لاندن.
فاز: باویشک، ئازژاک، گرگه ش، ده به نک.
فازیدن: باویشک دان.
فاساختن: بپروانه: "سازش کردن".
فاسپاردن: دووباره سپاردن، ئه سپاردنه وه، راده ست کردنه وه.
فاستدن: وه رگرتنه وه، ئه ستاندنه وه.
فاسخ: هه لوه شینهر، پووچه لکه ره وه.
فاسد: (1) گه نده ل، پرزیو، گه نیو، بۆبا، کتکی، زایه. (2) خراپ، تیکچوو. (3) به دوور له پێوانه ئه خلاقی و

ئایینییه کان. (4) لاری، له پیدهرچوو، گومرا. (5) نادروست، ناهه ق. "فاسدشدن شیر": هه ل بیزکان، هه ل بیزکین، هه ل بپرسکان، هه ل بیزکان، هه ل بیزکین، پپیسبوون. "فاسدشدن آدماس": هه ل پپرووسقان، هه ل پپرووزقان. "فاسدشدن غذا از گرما": شه میخین، ترشانی چپشت له به ر گهرما. "فاسدکردن": گه ناندن، پپیس کردن.
فاسق: بی دین، سوته، گوناحبار، دامین پپیس، داوین پپیس، زیناحکار، داوشکسته ستی.
فاش: (1) ئاشکرا، خویا. (2) پاشکاوانه، به پاشکاوی. (3) بلاو. "فاش شدن": فارش، ئاشکرا بوون، بلابوونه وهی نه یینی. "فاش کردن": ئاشکراکردن، فارش کری، بلاوکردنه وهی نه یینی.
فاشیست: پپیره وی پپیزی فاشیزم.
فاشیسم: فاشیزم، دیکتاتوری، شیوه حکومه تی که له نیوان شه پری به که م و دووه می جیهانی له ئیتالیا زالبوو و به شیوازی سه ره روپی و دیکتاتوری به پپیره ده چوو.
فاصل: (2) جیاکه ره وهی دوو شت له یه ک، به ززه ک، په رژین، سپین، تیغه، نیوان. (2) بپروانه: "مانع".
فاصله: مه ودا، ماوهی به یینی دوو شت، نیوان، دووری، هه ودا، دۆرینگ، دۆژ، دۆمه ی، جیایی.
فاصله دان (گنشدن): لیک دوور کردنه وه، مه ودا خستنه نیوان. "فاصله داشتن": مه ودا هه بوون. دووربوون. "فاصله گذاری": مه ودادانان. "فاصله گرفتن": دووری کردن، مه ودا تیخستن.

فاصله نمایی: مه ودانوینی.
فاضح: (1) پوون و ئاشکرا. (2) ئاشکراکه ر، پازه له ماله ر، ده رخه ر.
فاطر: (1) ئافرینهر، خولقینهر، ده سپیکه ری کار. (2) له سه فه ته کانی خودا.
فاطن: زیره ک و زانا، ئاگا.
فاعل: (1) بکه ر، پیکار، به جیهینه ر، ئیشکه ر. (2) گانکه ر، گایه ر، ئیلاقه که ر.
"فاعل شناسا": سووژه، ناسکار. "فاعل کنش": بکه ری کار.
فاعلیت: (1) بکه ری بوون، بکه ری. (2) ئه انجامدانی کرده وهی نامه شروعی سیکسی ده گه ل که سیک.
فافا: چاک، تازه، جوان.
فاقد: (1) ئه وهی شتیکی نیه، بی به ش له شتیکی. (2) جه رگ سووتاو، که س مردوو. "فاقد ارزش": بی نرخ. "فاقد چیزی بودن": ئه و شته نه بوون.
فاقع: هه ر په نگیکی ناتیکه لائو.
فاقه: نه داری، ده سکورتی.
فاکت: فاکت، نمونه بۆ سه لماندنی راستی شتیکی.
فاکتور: (1) هیمان، سیایی، لیسته، فاکتور. (2) هۆکار، فاکته ر. "فاکتور ریسک": هۆکاره ترسناکه کان.
فاکولته: قوتابخانه ی به رز، کۆلیژ، زانینگه.
فاگوسیت: بیگانه خۆر، خانه یه ک که گه ردیله زینانه خورۆکان بخوا و له ناویان ببا.

فال: فال، گپ، به خت خویندنه وه. "فال زدن": فال گرتنه وه.
فال: (1) یه که یه که بۆ ژماردنی هیندی له شته کان. (2) راوکه، رامکه. "فال فال": به ش به ش، چه ندادانه چه ندادانه.
فالانتر: (1) هه ر کام له تاکه کانی گروپه کانی گوشار که به شیوه یه کی ئاسایی خاوه نی پروانگه ی سیاسی و فه رههنگی نین و تاییه تمه ندی به رچاوی ئه وان به کاره یینانی توندوتیژی ده رهه ق به گروپه رپۆرمخواز و شوپشگیه کانه.
فالویشانی گشتی ئه و حیزبانه ی برویان به فالانتریسیم هه یه. (3) ده مارگرت و دوگماتیک له مه رام و رپیزان یان بروای سیاسیدا.
فالبین: خیره، خیف زان، خپیک، فالگره وه، فالگر، فالویر، گپزان.
فالج: شه پله، نه خووشی ئیفلیجی.
فالج زده: شه پله لیدراو، دامله، دهمله.
فالبباز: بپروانه: "فالبین".
فالگو: بپروانه: "فالگیر".
فالگوش: شه ماله، شه مالی، شه مۆله، گوپگرتنی ژنان به شه و له قسه ی خه لک بۆ به خت تاقیکردنه وه.
فالگیر: فالچی، فالگر، فالگره وه، فالگر، فالبین، فالبیژ، فالویر، خه ف زان، به خت وه خوین، هه ساوگر، حیساب گه ر.
فام: (1) جق، ئامال، وهش، به ش. (2) وام، قه رز. "فام کردن": قه رزکردن.
فام آنگین: پپیره نگ.

فامدار: قهرزدار، وام له سهر.

فامگزار: قهرزدهروهه.

فامیل: (1) خزم، که سوکار. (2) بنه ماله.

(2) ناویانگ. "فامیلدار": ئه وهی بنه ماله یه کی ناسراوی هه یه.

فامیلی: (1) بنه ماله یی. (2) هه موو

"فامیل" به گشتی. (3) خزم بوون.

(4) ناویانگ.

فانتزی: (1) به فۆرم یان شکلێ سهرنج

پاکیش و ناره سمی و زیاتر بۆ سهرگه رمه.

(2) جۆره نانیکه. (3) خوازیاری سهرگه رمی

و ناجیددی. (4) خه یال، وه هم، وینا.

فانتوم: خه یال، وینه ی خه یالی، تارمایی،

وه هم.

فانی: له ناوچوو، نابهرده وام، ناپایه دار.

پیری په ککه وته. "دارفانی": بریتی له دنیا.

فاوا: شهرمه زار، ریسوا.

فایل: فایل، پووشه. دۆسیه، په روه نده.

فؤاد: دل. میشک.

فؤودال: دهره بهگ، ئاغا، خان.

فؤودالیته: (کۆمه لئاسی) حکومه ته

دهره بهگه کان له ئوروپای سه ده کانی

ناوه راست، خانخانی.

فؤودالیسم: دهره بهگایه تی، سیستمی

خاوه ندرایتی له سه ده کانی ناوه راست که

زه وییه بهرین و بهربلاوه کان له بهردهستی

خان و فیتؤداله کان دابوو و ئه و چینه

به سهر کاروباری سیاسی و کۆمه لایه تی و

ئابووری وهرزیره کانی شدا زالبوون.

سیستمی خان و په عیه تی له کوردستاندا.

فتادن: بپروانه: "افتادن". "هرهه فتادن": تیک

گیران، ده گهل یه تیکه له چوون.

فتاریدن: بپروانه: "فتالیدن".

فتالییدن: (1) پیرژانن، بلاوکردنه وه.

(2) دراندن، تلیشانندن، که لاشتن.

فتانه: (1) دلرفیئن، دلبر.

(2) شه په نگیز، ئاگرخوش که ره.

فتح: (1) کردنه وه، والا کردن. (2) گرتن،

بهردهست کردن. (3) سهرکه وتن. "فتح

خیبرکردن": ئه انجامدانی کاری گرنه

ییان دژوار. "فتح کردن": (1) گرتن،

بهردهست کردن، سهرکه وتن به سهر

دوژمندا. (2) کردنه وه. (3) ئه انجامدانی

کاری گرنه.

فتح الباب: (1) کردنه وه. (2) سهره تا،

پیشه کی. "فتح الباب کردن": کردنه وهی درگا.

فتح الفتوح: سهرکه وتنی گه وره.

فتخنامه: نامه ی سهرکه وتن.

فتحه: له ریزمان دا: سهر، سهره.

فتندن: بپروانه: "افتادن".

فتن: (فَ تَ) بیهیزی، سستی.

فترات: کۆی "فترت"، سستییه کان، بی

هیزییه کان. پووداوه ناخوشه کانی

نیوان دوو پووداو.

فتراک: سامۆته، سامۆرته، بن سامۆرته،

شۆپا، گۆرژال، گۆرنیک، ئالقه و بهندی

پاشکۆی زین.

فتنه جو: ئه وه ی به دوا ی ئاژاوه و گیچهل
نانه وه یه.

فتنه خیز: شوینی که شه پ و گنده لی و

ئاژاوه لی سهره لبد، ئاخیزگی ئاژاوه.

فتنه زا: کونه ئاژاوه، مه کۆی فیتنه و ئاژاوه.

فتنه گر: بپروانه: "فتنه انگیز".

فتنه نشان: دامرکینی فیتنه و ئاژاوه،

ئه وه ی ئاژاوه دابمرکینی و ئاسووده یی

جیگه ریکا.

فتوا/فتوی: (1) دینا، به ره وازانین، فتوا،

وه جه ر. (2) ناوبژیوانی.

فتوت: (1) جوامیری، میرخاسی، پیاوه تی.

(2) دلواپی، په ندی، به خشه نده یی.

فتوح: (1) کۆی "فتح"، سهرکه وتنه کان.

(2) کرانه وه له کاردا.

فتوحات: ئه وه سهرزه وییانه کی به شه پ ئازاد

ده ی، سهرکه وتنه کان، داگیرکارییه کان.

فتور: (1) سستی و بیحالی، خاوی، ئارامی

دوا ی گه رزی و دژواری. (2) که موکورتی،

که می. (3) درییگی، خییشانندن،

که مه رخمی.

فتورمان: چیرۆکی که پووداوه کانی به هوی

وینه وه دهرده بپردی.

فتورنتیک: تاییه تمه ندی ئه وه که سه ی که

پوخساری له وینه یان فیلم دا باشتر له

خۆیه تی.

فتوسفر: پووناکترین به شسی دیار و

به رچاوی خۆر.

فترت: (1) سستی، بی هیزی. (2) نیوان دوو

جار نۆبه تی. وچان، پشوو، ئه و کاتانه ی

حکومه ت یان ده وله تی له ناوچوووه و

هیشتا ده وله تیکتر نه هاتۆته سهرکار.

فتردن: دراندن، دادپین، شه پکردن،

داقلیشانندن.

فتق: (1) قۆری، گون شوپی، گون ماسان،

گونه کی، که ده ولی، کوویت. (2) کردنه وه،

درزپیدان.

فتنه: (1) تاقیکردنه وه، ئه زموون کردن.

(2) گومرپا کردن، به لاپیدابردن.

(3) لاپیوون، له پری دهرچوون. (4) ئاژاوه،

فهرته نه، فیتنه. (5) مه ینه تی، ئازار،

ئه شه که نه، به لا. (6) گه نده لی. (7) ئاشق،

شه یدا. (8) له ناوچوونی ته کووزی، پشپۆی

و قهره بالعی.

فتنه انگیزختن: ئاژاوه نانه وه، گهردش

نانه وه، گهرده ش گیزان، که تن گیزان،

کیشه هه لایساندن، شه په لخراندن،

گیزه شیوینی.

فتنه انگیز: ئاژاوه گیز، ئاژاوه چی،

ئاگرخوش که ره، کیشه هه لایسیئن،

گیزه شیویئن، که تن گیز، سوډره،

سهره سوډره، شه په لخرین، شه په نگیز،

شه په شاران، جنگن، قنگ به گیچهل،

گولکه، وهیشووم، خه لک به گزیه کاکه ر،

کلکه نه فتینه، کتکه نه فتینه، هه فان،

عه وان، مایه فیتنه.

فتوسل: چاوی ئیلنکتریکی.

فتوسنتر: سازووناک، روشنه پیکهاتن.

فتوشیمی: لقیك له شیمی که تاوتوی

ئاسه واری نوور له سەر کاردانه وه

شیمیاییه کان دهکا.

فتا و فتا: پشت سهری یهک، لیکدالیکدا.

فتا و فراوان: زۆر و زه وهند.

فتوگرافی: وینه گرتن، وینه گری.

فتون: که وتنه ئازاوه و گیچه له وه یان

خستنه گیچه له وه.

فتی: جوامیر و به خشنده.

فتیلدن: بپوانه: "افتادن".

فتیش: شتی که بیهه رستن وهک بوت.

فتی شیس: مهیل یان هۆگری زۆر به شتی

بیگیان وهک که وش و گۆره وی و

جلوبه رگی ژیره وه وهک هیمایه که دل بهر،

دیاریخواری.

فجایع: کاره ساته کان، کۆسته کان.

فجر: به ره به یان، به یانی پوون، شه وهکی

مه لابانگان، مه لابانگدان، سه ره تایی

پۆژیوونه وه.

فجر صادق: سپید په منا، به یانی پوون، هه وهل

به یان، که پری به یان، سیسان، شه وهکی.

فجر گادب: سباده ره وین، سپیبالا، سپیدبالا،

کارو کوز، بوومه لیله، کاربووهی به یان.

فجور: تاوان کردن، زیناح کردن، درۆ و تن،

پوو وه رگتپان له هق، سه ریچی له هق.

له فارسی زیاتر به مانای داوین پیسی و

کرده وه و هه لسوکه وتی ناحه ز دی.

فجیع: به ژان، دلته زین، کاره ساتبار،

ناخۆش و ئازاردەر.

فغاش: دوژینفرۆش، زپجان، زمان پیس،

جنیوفرۆش، سخیف بیژ، دهم چه په ل.

فعاوی: کۆی "فحوا".

فغش: (ف) جوین، جنیو، سخیف،

دژمین، خه له ت. "فغش آب نکشیده": جوینی

زۆر ناحه ز. "فغش خوردهن": جوین پیدران،

که وتنه بهر تۆمهت و قسهی ناحه ز. "فغش

دادن": جنیودان، جوین دان. "فغش (را)

کشیدن به (جان) کسی (چیژی): بیوچان جوین

به ودان. "فغش کاری کردهن": جوینی زۆر دان.

فغشاء: (1) تاوانی گه وره و کاری زۆر

ناحه ز، گوناح. (2) تاوانی سیکسی.

(3) پروسپییه تی، جنده بی، قاحه بی.

فغص: پشکنین، گه ران، لیکۆلینه وه،

توژینه وه. لیتۆری، تاقیکاری.

فحل: (1) په گه زی نیر له هه ر ئاز له ل،

که ل. (2) فره زان، به ئاوه ز، هه لپژارده،

هه له که وته.

فحوا/فحوی: مانا، اتا. ناوه رۆک.

فحولت: نیری تی، پیاوه تی.

فغامتا: (1) به ریژیوون، گه ره بی،

سه نگینی. (2) زنتۆلی، ئه ستووری.

فغمر: نازین، پینازین، شانازی. "فغمر

فروختن": به خو نازین، شانازی به خو کردن.

فغیم: به نرخ، به شکو، به رچاو.

فغیمه: گه وره، به ریژ.

فداء: (1) گۆری، قوربان، ده سه رگه ران،

به لاگتیر، خو ده پینا و ناو. (2) دانی شتی بۆ

پزگاری خو یان دیتران، کرینه وهی خو

یان که سسی دی له دیلیه تی، پزگارانه.

"فدات (شوم)": ده بهرت مرم، ده سه رت

گه ریژ. "فداء شدن": بوونه قوریانی، گیان

به خت کردن له ریژی که سسی یان

ئامانجیکدا. ده بهرمان، ده سه رگه ران.

"فداء کردن": به قوربان کردن،

کردنه قوربان، به کوشت دانی خو یان

که سسی دی له ریگی ئامانجیکدا.

فداکار: گیان فیدا، له خو بوردوو.

فدامت: به دئه خلاق، توپه وتۆسنی.

فدایی: (1) پشیمه رگه، گیان فیدا،

سه رگۆری، هژمه، قۆچی قوربان.

(2) قوربانی. (3) هه رکام له ئه ندامانی

پیکخراوی فیدائیانی گه ل.

فدراتیو: به ریژه چوو به شیوهی فیدرال.

فدراسیون: (1) یه کیه تی چه ند ولات،

یه کیه تی چه ند پارێژگا، یه کیه تی چه ند

گروپ له خه لک. (2) پیکخراو یان

ئه نجومه نی که بۆ به ریژه بردنی رسته یه کی

وه رزشی پیک دی. (3) یه کیه تییه که له

سه ندیکا کریکارییه کان.

فدرال: تاییه تمه ندی ولاتی که به شیوهی

یه کیه تییه که ئیاله ته خو به ریژه به ره کان

به ریژه ده چی.

فدرالیزم: یه کیه تی ئاره زوومه ندانهی

گه لان، سیستمی سیاسی که به پیی ئه و

سیستمه ولاتی له یه کیه تی ئیاله ته

سه ره خوکان پیک دی.

فدیات: کۆی "فدیه".

فدیه: پزگارانه، خوینبایی، دانی شتی بۆ

پزگاریوون، سامانی که بۆ کرینه وهی

گیانی خو بیده ن، ئه وهی که دیله کان بۆ

پزگاری خو یان دهیده ن.

فدر: (1) شان و شکو. (2) مایه ی شکو.

(3) جوانی و لیهاتنه وه، لیکالانه وه.

(4) فه ر، پیروزی، موباره کی.

فدآور: کاریگر، سوو ده خش.

فدآوریز: خشل، زیروزه ن بهر.

فدآراستن: جیبه جیکردن، ئاماده کردن.

فدآمدن: پیشهاتن، پوودان.

فدآوردن: به ره م هیتان، به ده سه ت

خستن، کۆکردنه وه.

فدآورده: به ره می وه ده سه هاتو،

دروستکراو. "فدآورده کشاوری": به رییل،

به رو بوو، داهاتی زه وی.

فدآوش: بپوانه: "خاستگاه".

فدائن: کۆی: "فریضه".

فدرا اعتقاد: بان بپوا.

فدرا ادبی: بان/سه روو ئه ده بی.

فدرا افکندن: (1) په پالاندان، له خق

دوو رخستنه وه. (2) هیتانه به ریاس،

خستنه روو.

فدرا بافتن: (1) ته نینه وه، چنینه وه،

هۆندنه وه. (2) تۆمهت لیدان، بوختان بۆ

هه لبه ستن.

فرا بافته: ده سکرد، دروستکراو.
فرا بر پندیر: شیاوی راگواستن (به پایپور).
فرا بردن: بردنه پیش. راگواستن.
فرا بریدن: به دوادانه چوون، بیده نگی لیکردن.
فرا بستن: شه ته ک دان، به ستن.
فرا پاش کردن: بپروانه: "پراکندن".
فرا پاویدن: چاوه دپریکردن، ناگالیببون.
فرا پایه: پایه بهرز.
فرا پشت: له سهر پشت. "فرا پشت کردن": خستنه سهر شان، قه لادوشکان کردن.
فرا پوش: له هوش چوو، له سه رخوچوو، بیهوش.
فرا پیش: پیش (هوه)، بهر (هوه).
فرا تاپ: (1) پرۆژۆکتۆر. (2) کاردانه وه، ره نگدانه وه.
فرا تاز: بپروانه: "تجاوز".
فرا تر: (1) بانتر، سهرتر. (2) پیشتر. (3) زیاتر. (4) دورتر. (5) به ترختر، به بایه ختر، بایه خدارتر، له سهرتر.
فرا تړک: که می له پیشتر.
فرا جناحی: بان قوئی، تیوری یان سیاسه تیکی گشتگیر که به گروپ و قوئی که وه نه به ستراره ته وه و بپروا و دهنگی هه موو گروپه کان له خوده گری.
فرا چنگ: له ناو دچنگا، له ناو له پی دستدا. "فرا چنگ آوردن": وه چنگ خستن، به دهست هیئان.
فرا چیدن: کوکردنه وه، خرکردنه وه،

چنینه وه، هه لگرتنه وه.
فرا حکایت: بان گترانه وه.
فراخ: (1) هه راو، هیرا، فرهه، گوشاد، پان، به رین، به ربلاو. (2) زور، فراوان. (3) هه لگر، له خوگر. (4) بپروانه: "رقیق". (5) راقه کراو، شروقه کراو، تیروته سه ل.
فراخ آستین: بریتی له که سی به خشنده، جوامیر، ده سفالا.
فراخ آهنگ: دووره فر، تیری که نامانجه دووره کان بیکی.
فراخا: هه راوی، پان و به رینی، به رینایی.
فراخ ابرو: خووش خولق، هه لسوکه وت جوان.
فراخاستن: رابوون، راست بوونه وه، هه ستان.
فراخ اندیش: بروامه ند به ویک هه لکردن.
فراخ بال: ئه رخه یان، خاترجه م.
فراخ بر: سنگ پان.
فراخ بوم: زه وی به رین، ده شتی به ربلاو.
فراختن: بپروانه: "افراختن".
فراخ جا: جیگه ی به رین، شوینی به ربلاو.
فراخ حوصله: بریتی له پشوو دریز، له سه رخو، قورس و قول، ماقوول.
فراخ دامن: (1) تیروته سه ل، دوورودریژ. (2) به ربلاو، به رین.
فراخ درم: پوولدار، ده وله مه ند.
فراخ دست: (1) بریتی له به خشنده، دلوا، ده ست والا، ده سه نه دار، جوامیر.
فراخ دهوله مند: زه نگی.

فراخ دل: (1) هیممهت بهرز و دلوا. (2) نه ترس، بویر. (3) زورخو، خورا، پیلو.
فراخ دوش: چوارشانه، شان پان.
فراخ دهان: (1) زارناوه له. (2) بریتی له زورویژ، چه لته بان، کوله ویژ.
فراخ دیده: (1) چاو و دل کراوه. (2) هیممهت بهرز و به خشنده.
فراخ رو: (ف. ر) (1) به په له رویشتو. (2) که سی که له سنووری خوئی تیپه ری، سنووربه زین، زیده پو. "فراخ روی": زیده پویی، تیپه رین له سنووری خو.
فراخ روزی: که سی که رسق و پوزی زوری هه یه.
فراخ روی: (ف. ر) (1) پوووخوش، پووگه ش، دم به پیکه نین. (2) له راده تیپه پانندن، زیده پویی کردن. (3) بپروانه: "تساهل".
فراخزیدن: بو پیشه وه خزین، بو به ره وه خوشین.
فراخ زیست: ئه وه ی له نیعمهت و پاحه تی دا ده ژی، خووش بزوی، خوابیداو.
فراخ سال: سالی پز به ره هم و داهات، پیچه وانه ی "تنگسالی".
فراخ سخن: زوربلی، فره ویژ، چه نه وه ی، چه لته بان.
فراخ شانه: چوارشانه، شان پان.
فراخ شلوار: ته وه زه ل و ده ست و پی سیپلکه.
فراخ عیش: بپروانه: "فراخ روزی".
فراخ کام: زه نگی و کامپه وا، شاد و به خته وه.
فراخ کندوری: دلوا، دلگوشاد، به خشنده، جامیر.
فراخ گام: (1) ئه وه ی شه قاو هه لدینیتته وه، تیژپو. (2) تیپه رین، بی سه روبه ر، که مه ترخه م، حولحولی، ناپا به ند.
فراخ گو: بپروانه: "پرحرف".
فراخ مزاح: زورگالته که ر، زور شوخی که ر.
فراخنا: هه راوی، به رفه ه ی، پانوبه رینی، به رینایی، به ربلاوی.
فراخ نان و نمک: به خزمهت، میوان دوست.
فراخ نشستن: بلاودانیشتن، دوور له یه که دانیشتن.
فراخواست: بانگه یشت (بو دادگا).
فراخوان: بانگه یشت، داوهت.
فراخواندن: بانگه یشت کردن، بانگ کردن، خوازتن.
فراخود: (ده روونناسی) به رزه خود، منی له سهرتر.
فراخور: (1) شیاو، شایان، شایسته، له بار. (2) هاوپیژهبی، هاوتایی. (3) ئه ندازه، راده.
فراخورد: شیاو، شایان، له بار.
فراخویش: ده گه ل خو، به خو.
فراخه: له رزه، له ره، موچرک.
فراخی: هه راوی، هه رایه ی، پان و به رینی، به رینایی.

فراخیلان: سیخ بوونی موو. لیکیجا بوونه وه. ئاوه لابیون (هوه)، هه راو بوونه وه.

فراخیگاه: جیگه ی هه راو و به ربلاو.

فرادا: نویژی که به تهنیا بیخوینن.

فرادادن: 1) شیکردنه وه، شروقه کردن، دهر برین. 2) بپروانه: "گرداندن". "پشت

فرادادن": پشت تیکردن و هه لاتن. "گوش

فرادادان": گوئی هه لختستن، گوچیچه

شلکردن، گوی بو قسه راگرتن، گوچیگرتن.

فراداشتن: راگرتن، نگاداریکردن. 2) دانان،

دیاریکردن. "گوش فراداشتن": گویدان و بیستن.

فراداستان: بان چیرۆك (چیرۆکیك

سه بارهت به چیرۆکیكی تر).

فراداست: بانتر و له سه رتر. "فراداست دان":

پئی سپاردن، دانه دهستی که سیک.

فرادهش: نه ریت، باو.

فرادی: 1) کۆی "فرد"، به مانای تاق،

تهنیا، بی هاوتا. 2) بپروانه: "فرادا".

فرا دیسد: دیار، بهرچاو، خویا.

"فرا دیداوردن": به دیهینان، وه دیهینان،

ئاشکرکردن، خویاکردن.

فرا دیلین: دیتن، بینین.

فرا راز: هه لاتن، هلاتن، فنار، باز، ره،

ره قس، ره تان. "فرا رادان کسی":

دورخستنه وه و ره تاندنی نه وه له

مه ترسیبیه. "فرا رادامش دان": به خیریایی

هه لاتن. "فرا رعمومی از ترس": هه لات هه لات.

"فرا رکردن": 1) هه لاتن، پاکردن، پاکرن،

پا پیسکان. 2) دوری کردن له

پوویه پوویه بوونه وه له گه ل دۆخیکی نه خوازاو و

ناخوش. "فرا رغهها": هه لاتنی میشکه کان.

فرا راز: 1) نه وه ی زوو پاکا، زوو پاکه ر،

ناجیگیر، ناپایه دار، زوو له بیرچوو. 2) له

زاراوه ی کیمیا دا: جسمی که به خیریایی

بیته هه لم. "فرا ربودن": جیگیرنه بوون.

فرا رسیدن: 1) هاتن، نزیک بوونه وه و

گه یشتنی کاتی شتی یان کاریک.

2) توانین و هه ل بو ره خسان له مه ر

کاری.

فرا رفتن: 1) هه لاتن، پاکردن. 2) چوون،

پدیشتن، چوونه به رو. 3) چوونه ناوه وه.

فرا روانی: بان دهر وونی.

فرا روون: 1) باش، چاک. 2) بهرز، بلیند.

3) پاست، پاسته وخۆ. 4) داوین پاک،

خۆپاریز. 5) پاست کردار، پاست بیژ.

فرا روند: شیوه ی کار، ریگه ی

دهر باز بوون.

فرا روی: 1) پوویه پوو، به رام بهر، له پیش.

2) ناسراو، به ناویانگ.

فرا ری: 1) هه لاتوو، پاکردوو، ته ره،

هه لوه دا. 2) دوریکه ر و بیزار. "فرا ری شدن

از کسی (چیزی)": بیزاران و بیزار بوون له و.

دوریکردن له و.

فرا ز: (ف) 1) هه وراز، به ره و ژوو،

سه ره به ره و ژوو، لای سه رو، بلیندایی،

به رزایی. 2) داخراو، به ستر او. 3) له

زاراوه ی فیزیادا: جه مسه ری موسبه تی

جه ریانی کاره با، "ئاند". "فرا ز آمدن":

1) گه یشتن. 2) نزیک بوونه وه، هاتنه به رو.

3) خپوونه وه، کۆبوونه وه. 4) ویکهاتن،

به ستران. 5) هاتنه ناوه وه. 6) هاتنه وه،

گه رانه وه. 7) پوودان، پی شتهاتن.

"فرا ز آوردن": 1) خپکردنه وه،

گرده وکردن. 2) هیئانه پیش.

3) ویکهینان، به ستن. 4) هیئانه دی،

وه دیهینان. 5) بپروانه: "بر آوردن".

6) کیشان به ره و لایه ک. 7) هیئانه خوار،

دابه زاندن. "فرا ز بردن": بردنه نزیک. "فرا ز

رسیدن": 1) نزیک بوونه وه. 2) گه یشتن.

3) په دیدابوون، به دیهاتن. "فرا ز رفتن":

چوونه نزیکه وه. "فرا ز شدن":

1) چوونه نزیک (هوه). 2) داخران،

ویکتهاتن. 3) هه نگاوانان، ده ست بردن.

"فرا ز کردن": 1) هیئانه پیش، نزیک کردنه وه.

2) داخستن، ویکهینان. 3) کردنه وه.

4) کۆکردنه وه، خپکردنه وه.

5) دریکردن (هوه). "فرا زوشیبا":

1) به رزی و نزمی، هه وراز و نشیو.

2) خۆشی و ناخۆشی. "به هم فرا ز آمدن":

ویکتهاتن، داخران.

فرا ز: رسته، دهر برین، ئاخاوته.

فرا ز آمد: پیشهات.

فرا زانی: به سه ردا بوون، له سه رتر دابوون.

فرا زانییدن: 1) هه لدان، به رزکردنه وه،

بردنه سه ر. 2) ئایساندن، هه لکردن،

پیکردن.

فرا ز بهر: به ره و پیدهر، وه پمین خه ر.

فرا زه: انفجار.

فرا ز سوی: به ره و سه ر، سه رووترین.

فرا زش: بپروانه: "ترفع".

فرا زکش: گوشار به ره و بان.

فرا زمان: بپروانه: "جزمی".

فرا زنی: بپروانه: "سریالایی".

فرا زنیاب: به رزی پیو، "ئالتی میتر".

فرا زیندن: 1) هه لدان، به رزکردنه وه،

بردنه بان. 2) کردنه وه، والا کردن.

3) بستن، داخستن. 4) زالبوون،

بالاده ست بوون.

فرا زین: بپروانه: "زبرین".

فرا ساختار: بان بنه ما، بان پیکهاته.

فرا ستاختن: 1) سازان، پیکهاتن.

2) ئاماده بوون. 3) تاقهت هیئان،

به رگه گرتن، ده وام هیئان. "به هم

فرا ساختن": ده گه ل یه ک گونجان (دن).

فرا ساییکوئوژی: بان دهر وون ناسی.

فرا ست: (ف.س) 1) وریایی، وشیاری،

بیرتیژی. 2) ئاوه ز، زانیایی. "علم فرا ست":

که سه کان په یی به ئاکار و ره وشت و ناخی

ئه وان بیهی، بیجم ناسی.

فراست: (ف.س) شماره زابوون له سوارکاری و ناسینی ئەسپ.

فراستاندن: ئەستاندن، وەرگرتن، وەرگرتن.

فراستەند: ئاقل، فرەزانا.

فراسر: بان سەر، ژێرسەر، دەوری سەر.

فراستی: ئەویەری شتی، ئەودویی شتی.

فراش: (ف) نوین، پێخەف، جیویان، هەر شتیکی پایەخ. (2) هاوسەر. "فراش بەستی" نەخۆشی لەجیداکەوتوو. "تجدیدفراش کردن" سەرله نوێ ژن هینان.

فراش: (ف) پاخەری فەپش.

(2) خزمەتکار، پێش خزمەت. (3) پارێزەر و خاویڤ پاکری هەریم و شوینی پیروز.

"فراش پست": نامەگەین. "فراش خلوت": خزمەتکاری تاییەتی پاشا.

فراشا: حالەتی کە پێش لە تۆبەتی ئینسان دادەگری، لەرزە.

فراشتن: بروانە: "افراشتن".

فراشد: پرۆسە.

فراشدن: (1) هاتن، هاتنەناوەوە.

(2) چوونەپێشەوه، نزیك بوونەوه.

(3) ڕۆیشتن. (4) توورەبوون، قەلس بوون.

فراشیدن: لەرزین و حال تیکچوون پێش لە دەرکەوتنی تۆبەتی.

فراغ: (1) بەتالایی، بۆشایی، والایی.

(2) لیبوونەوه، ئاسوودەبوون، سەرسووک بوون. (3) هەل، دەرڤەت. (4) بێ نیازی، چاڤ تیری. (5) بەتال بوونەوه، خالیبوون.

فراغ خاطر: ئاسوودەیی، بێ خەمی.

فراغت: (1) ئاسوودەیی، بێ خەمی.

(2) دەرڤەت، هەل، سونگە، سونکە.

(3) لیبوونەوه و ئاسوودەیی لە کار.

(4) دەرپازبوون لە کۆتوبەندەکان.

(6) بێ نیازی، کاربەکەس نا. "فراغت داشتن": بێ داشتن. (1) ئۆقرەگرتن، ئەرخەیان بوون، دلنیابوون. (2) دەرڤەت هەبوون، هەل بۆ پەخسان. "فراغت داشتن از کسی (چیزی)": بێ نیازیبوون لەو. "فراغت یافتن": لیبوونەوه، پابوونەوه، سەرسووک بوون، خەلاس بوون لە ئەرك، ئاسوودەبوون.

فرافسر: (ف.ف) بەرخ، کاریلە، گوێلک.

پیوی گەوج و نەزان، گەژە.

فراگفتی: پەپالەدان، پەگەل خستن، لەخۆدورخستنهوه، دیتەرھاویژی.

فراق: جودایی، لیک دوورکەوتنهوه. "فراق زە": جودایی چەشتو، دوورەوهکەوتوو.

فراک: (1) پشتمەوه. (2) بروانە: "مخنت".

(3) پیس، چەپەل.

فراکافت: شیتەلکاری، لیکدانەوه.

فراکاو: تویژینەوه، کۆلینەوه.

فراکردن: (1) درێژکردن (دەست).

(2) ناچارکردن، وروژاندن، هاندان.

(3) هەلبژاردن، هەل بژین. (4) دروست کردن، بیناکردن.

فراکسیون: فراکسیون، دەستەیهک لە ئەندامانی هاوییری بنیاتی یان حیزبی یان گروپیکی سیاسی کە بۆ گەشتن بە ئامانج گەلیکی دیاریکراو چالاکێ دەکەن.

فراکش: جیاکردنەوه.

فراکشیدن: هینانەپێش، بەرەولای خۆهینان، هینانەبان.

فراگذاشتن: (1) تێپەپین، دەرچوون، پەت بوون. (2) بروانە: "رهاکردن".

فراگرد: پرۆسە، پەت.

فراگرفت: (1) وەبەرھاتن، گرتنەوه، داگرتن. (2) گرتن، گرتنەوه، داگیرکردن، دەورەدان. (3) فێربوون، هەقۆتن، پاهاتن. (4) خستنه ژێر کاریگەرییەوه. (5) گەمارۆدان، ئابلۆقەدان. (6) گرتن، دەستگیرکردن. (7) گرتن، ئەستاندن. (8) وادانان.

فراگشت: پرۆسە.

فراگفتەمان: بان ئاخێو.

فراگیر: (1) بەربالو، پەرەگرتو.

(2) گشتگیر، هەموولاگر. (3) (سیاسی) توتالیتیر. (4) قوتابی یان خۆتندکار.

"فراگیرندە": داگر، لەخۆگر، هەموولا وەبەرخۆدەر. "فراگیری": (1) پەژتنەوه، داگرتن، بەهەموولاپراگەشتن، هەموولاگرتنەوه. (2) فێربوون، پاهاتن.

فراماسونری: ریکخراونیکە کە ریسای تاییەتی و کۆبوونەوهگەلی پەمزاوی هەیه و لە هیندی ولات بەتاییەتی بریتانیا ریکخستنی هەیه و ئەندامەکانی وەک "فراماسون" ناو دەبرێن و مەرامیان لایەنگری لە مرقایەتی و پاک کردنەوهی ئاکار و پەرەسەندنی هەزی خەلک و وەلانی ناتهبابی ئاینییە بەلام لە هیندی ولات دا وەک پیلانگی و سیخوڕ

ناوبانگیان دەرکردووە.

فرامایە: بەنەزاکەت، بەئەدەب، ئاکارباش.

فراستن: (1) بان دەق، ئەوهی دوی خۆیندەوهی دەق لە زەینی خۆینەر دا شکل دەگری. (2) مەسەلەگەلی کە دوی خۆیندەوهی دەقی دینەگۆر وەک پاشە و پەخنە.

فراستنی: بان دەقی، بان دەقیتی.

فراسدن: (1) زۆر پێشکەوتو و نوێ.

(2) بروانە: "پسامدن".

فراش/فراشت: بروانە: "فراش".

فراستی: بروانە: "فراستی".

فراستنی: بان نەتەوهیی، لەپێوەندی دەگەل زیاتر لە یەك نەتەوه یان یەك ولات.

فراهن: (دەروونناسی) بەرزەخود، منی لەسەرتر.

فراوش: لەیادچوو، لەبیرچوو، لەبیرکراو، لەبیرنەماو، ئەوهی لە بیری کەسیک مەفح بۆتەوه، فەرامۆش. "فراوش شدن": لەبیردەرچوون، لەبیرچوون، لەبیرکران، لە یاد دەرچوون، لەهۆش چوون، ژبیرکەتن، ژبیرچوون، ژبیرقەچوون. "فراوش کردن": دەسەرچووون، لەسەرچووون، لەبیرچوون(هوه)، لەیادچوون، بیرچوون، بیرچوونەوه، ژبیرکەتن، بیرکردن، بیرکردن، بیرچوون.

فراموشخانه: (1) بېروانه: "فراماسونری".
 (2) بریټی له بهندیخانه پرڅوډ و ترسینهرهکان، شوینې که له ودا همو شتیک و گشت که سیک له بیر بکړی.
فراموشکار: بې بیر، بې هوش، فراموش کار، که سی که زوو شتی له بیر ده چی.
فراموش ناشدنی (نشدنی): له بیرنه چۆه.
فراموشی: شت له بیرچوون، له بیرچوونه وه، فراموشی.
فراموشیدن: بېروانه: "فراموش کردن".
فراموشتی: بان پیگه، نه وپه پری پیگه.
فرامون: (1) دهوروبه، دهورو پشست، دهوران پشست، دهوراندهور، دهورمادار.
 (2) بېروانه: "بعد".
فرامین: کوی "فرمان"، فرمانه کان، بپیاره کان.
فرانج: بېروانه: "کابوس".
فرانسوی: فرمانسه یی، له خه لکی فرمانسه، زمانی خه لکی فرمانسه.
فرانقد: بان په خنه (په خنه ی په خنه).
فرانگره: بېروانه: "نظریه".
فرانما: بېروانه: "شفاف".
فرانمودن: (1) پیشان دان، دهرخستن، ناشکرکردن. (2) واده رخستن، واناندن.
 (3) گوتن یان نووسین.
فرانوشته: بپچراوه، قه دکراو.
فرانهادن: خستنه بهر باس، هیټانه گۆر.
فرانیاد: بان سروشتی.
فراوان: (1) زور، فره، زیاد، کواکو،

فراوان. (2) قول. "فراوانی": (1) فره یی، فراوانی، زوری. (2) فره کانس.
فراور: بهرهم هین، بهرهمین.
فراورده: بېروانه: "فراورده".
فراوری: کومه له کارگه لیکي بهرده وام که بۆ بهرهمهینان یان پالوتن یان ناماده کردنی ماده گه لی جوراوجور نه نجام ددری.
فراهستی: بهرچاوه کی، راسته قینه، نوبزیکتیفت.
فراهم: (1) ناماده، ته یار. (2) پاشه که وت کراو، له جییه که کوه کراو. (3) له ته نیشتی یه که، له دهوری یه که. "فراهم آمدن":
 (1) خرپوونه وه، کوبوونه وه له دهوری یه که. (2) وده دست هاتن، بهرهم هاتن، په نیوهاتن. (3) نووسران. (4) له ته نیشتی یه که جیگرتن. (5) داخران، بهستران، ویکهاتن. "فراهم آوردن": (1) دابین کردن، ناماده کردن، پیکهینان، سازدان، وده ی نامایش. (2) کۆکردنه وه، کۆوه کردن. "فراهم شدن": (1) ناماده بوون، دابین بوون. (2) بهرهم هاتن، وده دست هاتن. (3) کۆوه بوون. "فراهم کردن":
 (1) ناماده کردن، دابین کردن. (2) کارسازی، پیکهینان، سازدان. (3) خستنه سهر یه که بهستن. (4) جه موجورکردن، پیکوپیک کردن. "فراهم گرفتن": گنج کردن و کۆکردنه وه.

فراهمای: کۆنفرانس.
فراهیختن: نه دهب کردن، پهروه ده کردن.
فرايازی: بېروانه: "تصاعد".
فرايافت: بېروانه: "برداشت".
فرايافتن: تیگه یشتن، تیگه یین، حالی بوون، پیتیبردن، په ی پیبیدن، فامین، زانین.
فرايند: پرۆسه، کومه له چالاکیه لیکي جوراوجور که بۆ گه یشتن به دهره نجامیکي تاییهت نه نجام ددری.
فرايود: کامل، ته و او.
فرايه: (1) هملک، تیرگۆشت، گۆشتن، گۆشتین، قه له و. (2) ناوه دان، به پیت و بهرکه ت.
فرتاب: بېروانه: "الهام بخش".
فرتوت: (1) په ککه وتوو، زۆرپیر، پیری به سالچوو و له کارکه وتوو. (2) پرتوکیاگ له بهر کۆنه بوون.
فرتور: وینه، Image.
فرج: (فَ رَ) کرانه وه له کاردا و له ناوچوونی خه م و په نج. "فرج بعد از شدت": کرانه وه ی دوی دژواری، که وتنه خۆشیی وه.
فرجاد: زانا، بیرمهند، توره فان.
فرجام: (1) ناکام، نه نجام، کۆتاییکار.
 (2) پیداجوونه وه به بریاری دادگاوه له

لایه ن دیوانی بهرزی ولاته وه. "فرجام خواستن / فرجام دادن": داوای پیداجوونه وه له کیشه یه که که بریاره که ی له لایه ن دادگای پاریزگاوه دهرچووه.
فرجام جوی: (ی) دهورنوار، دهورین.
فرجام خواسته: بریاری دادگا که داوای پیداجوونه وه ی تیدا بکړی.
فرجام خوانده: نه وه ی داوای پیداجوونه وه دژي نه و دهرخیته بهرباس.
فرجام خواه: نه وه ی داوای پیداجوونه وه به بریاری دادگا ده کا.
فرجامگاه: (1) گۆر، قه بر. (2) قیامت.
فرجامیدن: به کۆتاییگه یانندن، کۆتایی پیهینان.
فرجامین: دوا یین.
فرجمند: هیژا، به و هج، پیزدار، به نرخ.
فرجود: بېروانه: "اعجاز".
فرجه: (1) درز، که لین، که له بهر. (2) دهره تی بۆ نه نجامدانی کاری یان ههنگاو یکی تاییه تی. (3) پزگار بوون له خه م و که سهر و دژواری، شادی و دلخوشی دوی خه م و په ژاره. "فرجه دادن": مؤلت دان، کات پیدان. "فرجه فرج": شوینی تییه پین و پیدزکه یان هه لی خه لاس بوون. "فرجه کردن": سه برکردن، تواشاکردن.
فرح: شادی، شادمانی، دلخوشی.
فرح افزا: زۆرکه ری شادی و خۆشحالی، شادیهین.
فرحان: شاد، دلخوش.

فرح انگیز: شادبیه‌خوش، دلخوش‌شکر.
 فرح بخش: شادبیه‌خوش، شادبیه‌ن.
 فرحت: (ف.ح) شادمانی، دلخوشی.
 فرحناک: شاد، خوشحال، دلخوش.
 فرخ: (ف ر) پیروز، موباره‌ک.
 (2) به‌خته‌وهر، خوشبخت. (3) هیژا، ریژدار. (4) دلگیر، دل‌په‌سند.
 فرخار: په‌رستگه، بوتخانه.
 فرخاردیس: وه‌ک بوتخانه، جوان و پازاوه وه‌ک بوتخانه، به‌شکر.
 فرخ پی: (1) به‌خته‌وهر و کامره‌وا. (2) قه‌دهم خیر، خوش قه‌دهم.
 فرختار: فروشه‌ر، فروشیار.
 فرختن: بپروانه: "فروختن".
 فرخج/ فرخج: (1) ناهه‌ز، ناشیرین. (2) پیس، گه‌مار، ناپاک. (3) بپروانه: "دست و پا چلفتی".
 فرخجسته: پیروز، موباره‌ک.
 فرخ دیم: جوان چاک، سورپه‌ری.
 فرخ زاد: خوشبخت، به‌خته‌وهر.
 فرخ سیر: ره‌وشت باش.
 فرخ نقا: جوان چاک، قه‌شه‌نگ.
 فرخمیدن: هه‌للاجیکردن.
 فرخندگی: پیروزی، موباره‌کی.
 فرخنده: پیروز، موباره‌ک.
 فرخنده بخت: به‌خته‌وهر، خوشبخت.
 فرخنده پی: خوش قه‌دهم، قه‌دهم خیر.
 فرخنده‌رای: بۆچوون باش، که‌سی که‌را و

بپروکه‌ی باشی هه‌یه.
 فرخنده‌طالع: به‌خته‌وهر، به‌ختیار، خوشبخت.
 فرخنده‌فرجام: ناخرخیز، ناکام خیر.
 فرخو: (1) هه‌لپه‌رتاوتن، ته‌کمیش کردن. (2) بژارکردن.
 فرخویدن: په‌رتاوتن، بپینی لکی زیادی دار، لیک و له‌بارکردن.
 فرد: (1) تاک، هه‌رکام له‌تاکه‌کانی کۆمه‌لگای مروقایه‌تی. (2) تاق، به‌رامبه‌ری جووت. (3) بیهاوتا، بیچوون. (4) یه‌که‌ی شماردن ژماره. (5) کۆپله‌شیعری که‌مانا و مه‌به‌سته‌که‌ی ته‌واو بیت. (6) ته‌نیا، تاک و ته‌را. (7) دوورخراوه، جیا. (8) لیک جیا، به‌جیا. (9) به‌تال، خالی. (10) ته‌نیا، ته‌نی. (11) دوور له‌خه‌لکانی دی، به‌ته‌نیایی. (12) خوای تاقانه. "فرداعلی": زۆر باش و بژارده و به‌نرخ. "فردپرستی": تاک په‌رستی. "فردفرد": تاک تاک، گشت. "فردگریی": (1) تاک‌خوازی. (2) (کۆمه‌لناسی) تیورییه‌ک که‌جه‌خت ده‌کاته‌وه له‌سه‌ر کاریگه‌ری تاک له‌گۆپرانکارییه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان. (3) (کۆمه‌لناسی) تیورییه‌ک که‌بوونه‌قوربانی به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی تاک له‌به‌رامبه‌ر به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی کۆمه‌لگا قبول ناکا. "فرد و زوج": تاق و جووت.

فردا: (1) سیزوو، سۆزی، سۆح، سوه، سوه‌ی، سبه، سبه‌ی، سبه‌ینی، سبه‌ی، سبه‌ینی، سبه‌ی، سبه‌ینی، سبه‌ینی، سوبی، سوبیانی، سوا، سوبه، سوبی، سوبیانی، سه‌وای، ساره، مه‌سته، مه‌شت، مه‌شته، مه‌شتی، ورمای، پۆزی دادی. (2) داهاتو. (3) پۆزی قیامه‌ت. "پس فردا": دووبه‌یانی، دووسبه‌ی، دووسوو، مه‌سته‌بیرۆ، مه‌سته‌بیرۆ، مه‌شته‌بیرۆ.
 فرداد: (1) بپروانه: "امتياز". (2) بانگه‌شه، پپوپاگه‌نده.
 فردا‌فرد: تاک تاک، تاک به‌تاک، یه‌که‌یه‌ک.
 فردان: تاقانه، بیهاوتا، بیوینه.
 فردانیات: تاک بوون، تاکیتی.
 فردایین: ئه‌وه‌ی له‌پێوه‌ندی ده‌گه‌ل داهاتودایه.
 فردخانه: خه‌لوه‌ت خانه، چله‌خانه.
 فردوس: به‌هشت. باخ، بیستان. "فردوس مکان": ئه‌وه‌ی جیگه‌ی به‌هشته‌(بۆ مردووان ئیژن).
 فردوم: بپروانه: "ضابطه".
 فردی: (1) تاکی، تاکه‌که‌سی. (2) تاق یان ته‌نیابوون. "فردیت": (1) تاکایه‌تی، تاکیتی، تاقانه‌یی، تاقانه‌بوون. (2) کۆمه‌له‌تاییه‌تمه‌ندیگه‌لیکی په‌فتاری و که‌سییتی که‌تاک له‌دیتران جیا ده‌کاته‌وه. "فردی کردن": که‌سندن، تاییه‌تیکردن.
 فردین: سووکه‌له‌ی "فروردین".
 فرز: (1) گورج، کرژ، چالاک، زیره‌ک. (2) به‌زیره‌کی و چالاک، خیرا.

فرزام: (1) شیاو، شیان، شایسته. (2) بپروانه: "استعداد".
 فرزامان: بپروانه: "اعلامیه".
 فرزان: زانا، زۆرزان، فره‌زان(ویدیه‌چی) وشه‌ی "فرزان" هه‌مان فره‌زانی کوردی بی، ژیر، به‌ئاوه‌ز.
 فرزانه: فره‌زان، فره‌زانا، زۆرزان، هۆزان، تیگه‌یشتوو، چاوکراوه، له‌دنیا‌زان. به‌شه‌رافه‌ت، نه‌ژاد پاک.
 فرزند: (1) پۆله، پووله، زار، زاده، کورپ یان کچ. (2) به‌ره‌م، ناکام. "نخستین فرزند": به‌ره‌زا، نۆبه‌ره.
 فرزندخوانده: یه‌خه‌کیشیاگ، که‌سی پیاو به‌کورپ یان کچی خوای قبولی ده‌کا.
 فرزندزاده: نه‌وه، نه‌قی.
 فرزین بند کردن: خسته‌ته‌نگانه‌وه یان به‌ر به‌چالاکي ئه‌و گرتن.
 فرس: (ف) ئیژرا، ئیژرانی، فارسی، زمانی فارسی.
 فرسان: (ف) ئه‌سپ سواران.
 فرسایش: (1) خوران، کرانی که‌ندال به‌هۆی ئاوی پووباره‌وه. (2) ماندوویی و دابه‌زین(به‌ره‌و لاوازی چوون)ی توانایی جه‌ستی یان پۆجی. (3) سوان، سیویان، ساویان. (4) که‌مبوونه‌وه و کۆتاییه‌اتنی سه‌رچاوه‌ سنوورداره‌ سروشتییه‌کان.
 "فرسایشی": شه‌که‌تکه‌ر، ماندووکەر.
 فرساییدن: بپروانه: "فرسودن".

فرستادن: به پیکردن، ناردن، هه ناردن، هنارتن، په وانه کردن، کلکردن، شانندن، شه هان، شه هاندن، کیاستن، کیاسته‌ی، کیانای. "باز فرستادن": ناردنه‌وه، هه ناردنه‌وه، دووباره گه پاندنه‌وه، دووباره به پیکردن، شه شانندن.

فرستاده: (1) ناروا، ناردراو، نیردراو، ناردراو، هه ناردو، هه ناردی، هه ناری، هنارتی، په وانه کراو، به پیکراو، شانندی، راسپارده، راسپاره، شیاو. (2) پیغه مبه‌ر. (3) بالوین.

فرستنده: نیرهر، راسپیژ، هه والگه‌ین.

فرسته: بپروانه: "فرستاده".

فرسخ: یه‌که‌ی پیوانی مه‌ودا نزیکه‌ی شه‌ش کیلومیتر.

فرس ماژور: (1) گوشار، زور. (2) بپروانه: "فوری".

فرسنگ: پیوانه‌ی مه‌ودا نزیکه‌ی شه‌ش کیلومیتر.

فرسنگ سار: دارفرسه‌ق، داری چه‌قاو له دم ریگه بۆ ماوه دیاریکردن.

فرسودگی: بپروانه: "پوسیدگی".

فرسودن: (1) به‌ره‌به‌ره سیویان، سوون. (2) پرتوکیان، پوسیان، پزیان، کۆن بوون. (3) به‌ره‌به‌ره له‌ناویردن. (4) ماندوو یان لاواز و بیه‌یزکردن له‌باری جه‌سته‌یی یان پوچییه‌وه. (5) که‌م بوونه‌وه.

فرش انداختن: فه‌پش پراختن.

فرش کردن: فه‌پش کردن، پراختنی

فه‌پش له شوینتی. (2) پراختن، پانکردنه‌وه. (3) داپوشینی پووی شتی به خشت و به‌رد و هتد.

فرشیم: به‌ش، پشک، به‌هر.

فرشینه: مووکیت، به‌ره.

فرصت: (1) سونگه، سۆنکه، هه‌ل، هه‌لکه‌وت، ده‌رفه‌ت، ده‌لف، ده‌لیقه، مه‌زال، که‌یس، کیس، کیس، په‌رژ، په‌ردیژ، ده‌رب، ئه‌ختان، گورد، که‌لین، هه‌قراز، بیف، قاف، لیف. (2) زه‌مان، وه‌خت، کات. "فرصت دادن": ده‌رفه‌ت پیدان، مۆله‌ت دان، هه‌ل بۆ په‌خساندن، کات و ده‌رفه‌ت دان به‌که‌سیک بۆ ئه‌نجامدانی کاری. "فرصت داشتن": ده‌رفه‌ت هه‌بوون، هه‌بوونی کاتی له‌بار بۆ ئه‌نجامدانی کاریک. "فرصت را غنیمت شمردن": به‌هه‌ل زانین، که‌لک وهرگرتن له کات یان هه‌لی له‌بار. "فرصت سرخاراندن": بریتی له که‌مترین ده‌رفه‌تی لواو، ده‌رفه‌تی سه‌رخوراندن. "فرصت شدن": هه‌ل په‌خسان، ده‌رفه‌تی باش هه‌لکه‌وتن. "فرصت شمردن": که‌لک وهرگرتنی باش له کات و هه‌لی له‌بار. "فرصت یافتن": کیسانین، ده‌رفه‌ت ده‌س که‌وتن، کیس لیه‌ینان، هه‌ل په‌خسان، هه‌ل په‌خسین، بۆه‌لکه‌وتن، لیئانین. "سرفرصت": له کاتی خۆیدا و به‌ناسووده‌یی. "منتظر فرصت بودن": چاو له‌ده‌رفه‌ت بوون، چاو‌پروانی ده‌رفه‌ت بوون، لیخه‌فتان، لیخه‌فتن.

فرصت طلب: هه‌له‌په‌رست، ده‌گه‌ل پۆژ بیرگۆر، کورپوژ، که‌یسۆ، ده‌رفه‌ت هین، هه‌لخواز.

فرصت یابی: ده‌رفه‌ت دۆزی، به شوین هه‌ل و ده‌رفه‌تی گونجاو و شیاوه‌وه بوون.

فرض: (1) وازانین، وینا، ئه‌گه‌ر. (2) ئه‌رکی خوایی. (3) واجب. (4) پی‌ویست.

(5) گریمان، گریمانه. (6) گومان. "فرض عین": بپروانه: "واجب عینی". "فرض کردن": (1) وادانان، فه‌پز کردن، گرتن، وازانین، ئاوابیربردن، گومان کردن. (2) واجب کردن. "فرض کفایه‌ت": بپروانه: "واجب کفایی". "فرض گزاردن": به‌جه‌پینانی ئه‌رکه‌ شه‌رعییه‌کان. "بالفرض": بپروانه: "فرضاً". "بر خود فرض کردن": وه‌خۆگرتن، له‌سه‌ر خۆ پی‌ویست کردن، به‌سه‌رخۆدا سه‌پاندن. "پیش فرض": به‌رگریمانه، گریمانه‌ی پیش وه‌خت.

فرضاً: هاما، هما، به‌لکوو، به‌شکا، به‌شکو، گریمان، ته‌قا، ئه‌وه‌هاتوو، گری.

فرض بر: ئه‌وه‌ی به‌شه‌میراتی له یاسا دا دیاریکرای.

فرضه‌گاه: بپروانه: "بندرگاه".

فرضیه: گریمانه، مه‌زنده و گومان.

فرط: (1) زالبوون، ده‌سپیشخه‌ریکردن و له‌پاده‌تیپه‌پین. (2) زنده‌پویی، تیپه‌پین له سنوور و ئه‌ندازه. (3) زۆری، فراوانی.

فرع: (1) لق، لک، په‌ل. (2) سوودی پاره. (3) به‌ره‌م، ده‌ره‌نجام.

فرعی: (1) لاوه‌کی. (2) ناسه‌ره‌کی. (3) تاییه‌تمه‌ندی ئه‌وه‌ی پاژ یان به‌شیکه له شتی سه‌ره‌کی.

فرعیات: شته لاوه‌کی و ناسه‌ره‌کییه‌کان.

فرغ‌آردن: ته‌پکردن، خووساندن، بارگاویکردن.

فرغ‌آردن: ته‌پکردن، خووساندن.

فرغ‌اند: پیس، گه‌مار، بۆگه‌نیو.

فرغیش: کۆنه، پواو، پيشال ريشال بوو.

فرقتن: بپروانه: "فریفتن".

فرقر: (ف. ف) خیراخیویندنه‌وه و خیرانووسین، کاری که به‌په‌له و له‌ز بکری.

فرق: (1) ناوه‌پراستی که‌له، ته‌وقه‌سه‌ر. (2) جیایی، جیاوازی. (3) نووک یان به‌شی سه‌ره‌وه‌ی شتی. (4) مووی سه‌ر. "فرق دادن": لیک جیاکردنه‌وه، هه‌لاواردن، ناسینه‌وه. "فرق داشتن": جیاوازی(ی)بوون. "فرق کردن": جیاوازیبوون، جیابوون. جیاوازیدانان نیوان دوو شت یان دوو که‌س. "فرق گذاشتن": جیاوازیدانان نیوان دوو شت یان دوو که‌س.

فرقان: (ف) (1) جیاکردنه‌وه، لیک جیاکردنه‌وه. (2) ئه‌وه‌ی هه‌ق و ناهه‌ق لیک جیاکاته‌وه. (3) قورئان.

فرقت: جیایی، دوری.

فرقه: گروپ یان کۆمه‌لی که ئامانج یان تایبه‌تمه‌ندی یه‌کسان و هاوبه‌شیان هه‌بی، تاqm. "فرقه‌زن": به‌دوای کرده‌وه و هه‌لسوکه‌وتی ناحه‌زه‌وه بوون.

فرقه‌گرا: تاqm گه‌را، خاوه‌نی مه‌یل و هۆگری بۆ پیکه‌پێنانی گروپ و تاqm گه‌لی سیاسی و نایینی و کۆمه‌لایه‌تی و هند یان جیابوونه‌وه له تاqmه کۆنه‌کان و پیکه‌پێنانی تاqmی نوێ.

فرکال: بپوانه: "پرگار".

فرکانس: فریکویئنس، فره‌کانس.

فرکن: زه‌ووبیه‌ک که سیلاو گرتبیتیه‌وه و هه‌لیکۆلیی و قوولی کردبێ. جۆگه‌لیه‌ک که تازه دروس کرابێ. کاربێ.

فرکندن: (1) هه‌لکه‌ندن، هه‌لقه‌ندن. (2) لیک بلامبوون، هه‌لوه‌شان.

فرگرد: (1) پار، به‌شی له کتیب. (2) پرۆسه، په‌وت.

فرگشت: بپوانه: "تکامل".

فرم: (فَ رَ) خه‌م، که‌سه‌ر، دلته‌نگی.

فرم: (فُ) (1) مودیل. (2) فۆرم، کۆمه‌له تایبه‌تمه‌ندییه‌کی پیکه‌هاته‌یی به‌ره‌مه‌میکێ ئه‌ده‌بی. (3) پیکه‌هاته‌یی ده‌ره‌وه و پووله‌تی شتی. (4) حاله‌ت، دۆخ، چۆنیه‌تی. (5) چۆنیه‌تی یان شیوه‌ی ئه‌نجام دانی کاری، جۆر. "فرم

دادن": فۆرم پێدان، شکلی دلخواز پێدان. "روفرم بودن": له‌بار و ریکوپیک بوون. که‌یف سازبوون، سه‌رحال بوون.

فرمالیته: پووله‌ت سازی، پاراستنی پووله‌ت، "فۆرمالیته".

فرمالیست: شیوه‌خواز، داب و ده‌ستور خواز.

فرمالیسم: فۆرمالیزم، شیوه‌خوازی، هۆگری زۆر به داب و ده‌ستور.

فرمان: (1) بپیار، ده‌ستور، فه‌رمان، حوکم. (2) فه‌رمانی ماشین و شتی وا. "فرمان بره‌ن": بپوانه: "اطاعت کردن".

"فرمان دادن": (1) ده‌ستووردان، فه‌رمان دان، فه‌رمان کردن، فه‌رکاندن، بپیاردان، ئه‌رک سپاردن به‌که‌سیک. (2) فه‌رمان پێدان، پینوینیکردنی شو‌فیر بۆ بردنی ماشین به‌ره‌و جیه‌ک که نایینی. (3) ئیزن دان. (4) ده‌سه‌لات پێدان. "فرمان راندن": حکومه‌ت کردن. "فرمان کردن": مل پراکتیشان، په‌یره‌وی کردن، به‌گویکردن، فه‌رمان بردن. "فرمان مطلق": فه‌رمانی په‌ها.

"فرمان یافتن": به‌ده‌ست گه‌یشتن یان وه‌رگرتنی فه‌رمان. بریتی له‌ مردن. "به‌فرمان": به‌پێی ده‌ستور، ملکه‌چ، به‌ره‌فه‌رمان، ژیره‌رمان. "پشت فرمان بودن (نشستن)": لێخوڕین، ئاژۆتن، له‌ پشت فه‌رمان دانیشتن.

فرمانبردار: به‌رده‌سته، به‌ربار، ژێرده‌س، فه‌رمانبهر، به‌ره‌فه‌رمان، گوێرایه‌ل، گوێبه‌فه‌رمان، ژیره‌رمان، ملکه‌چ، گه‌ردن که‌چ، به‌رده‌سته، پێره‌وکا‌ر. "بسیارفرمانبردار": ستوخوار، زۆر ملکه‌چ.

فرمانبرداری: ملدان، به‌قسه‌کردن، گوێ شل کردن، ملکه‌چ کردن، گوێرایه‌لی، به‌ره‌فه‌رمانی، ژێرده‌ستی.

فرمان پدایر: ملکه‌چ، گوێرایه‌ل، ئه‌وه‌ی گوێرایه‌لی فه‌رمانی گه‌وره‌تر له‌ خۆی بێ.

فرماندار: راژۆر، دانێر، ده‌سه‌لاتداری شار، فه‌رماندار، قایمقام، که‌سیک که له‌لایه‌ن وه‌زاره‌تی ناوخۆه کاروباری شاریکی پیده‌سپێردری و سه‌ر به‌ پارێزگاره.

فرمانده: فه‌رمانده، فه‌رمانده‌ر، که‌سیک که فه‌رمان به‌ ژێرده‌ستان ده‌دا.

فرمانروا: ده‌سه‌لاتدار، خاوه‌ن ده‌سه‌لات، حاکم.

فرمانروایی: ده‌سداری، ده‌ست رۆیشتن، ده‌سه‌لاتداره‌تی، حکومه‌ت.

فرمانفرما: ده‌سه‌لاتدار، بپیارده‌ر.

فرمانفرمایی: ده‌سه‌لاتداره‌تی، حکومه‌ت.

فرمان گنار: فه‌رمانده‌ر، بپیارده‌ر، فه‌رمانده‌ر، سه‌رۆک، که‌سیک که فه‌رمانه‌که‌ی جیه‌جی ده‌بی.

فرمان گزار: جیه‌جیه‌که‌ری فه‌رمان، به‌جیه‌پێنه‌ری ده‌ستور، ملکه‌چ، به‌ره‌فه‌رمان.

فرمان نیوش: گوێرایه‌ل، گوێپادایر، گوێبه‌فه‌رمان، ئه‌وه‌ی گوێ بداته فه‌رمان.

فرمایش: (1) گوتن، ئاخاوتن، په‌یوین. (2) وارم، فه‌رمایشت، فه‌رمووده، قسه‌ی پیاوی ماقوول.

فرمایشی: ئه‌وه‌ی که به‌پێی خواستی که‌سیک ئه‌نجام ده‌دری و زیاتر به‌تاله له ناوه‌رۆکی راسته‌قینه و زۆتر لایه‌نی پووله‌تی و پووکه‌شی هه‌یه.

فرمشی: بپوانه: "فراموشی".

فرمگن: خه‌مبار، دلته‌نگ.

فرمناک: خه‌مبار، خه‌مناک، دل پوله‌خه‌م، دلته‌نگ، ناشاد.

فرمودن: (1) فه‌رموون، فه‌رمین، گوتن، وارم‌ای، قسه‌کردنی پیاوی گه‌وره.

(2) فه‌رمان دان، بپیاردان، ده‌ستووردان، حوکم کردن.

فرموش: بپوانه: "فراموش".

فرموشیدن: بپوانه: "فراموش کردن".

فرمول: (1) رێسا یان یاسا یان په‌رنه‌نسیپکی گشتی که به‌ نیشانه‌ جه‌بر (لقیکی بیرکارییه) یه‌کان ده‌رده‌بێدری. (2) سه‌رچه‌شن، نمونه، فورمول. (3) پوخته، کورته.

فرمول بنیادی: (1) فورموله‌کردن. (2) شیکردنه‌وه‌ی شته‌کان به‌پێی زاواوه‌گه‌لیکی سیستم مه‌ند.

فرمول وار: به‌کورتی، فورمول ئاسا.

فرناد: به شی ته سکایی پووبار یان لیواری ده‌ریا.

فرناس: (فَ) 1) خافل، نه‌زان. 2) خه‌والوون. 3) بیئاگایی، بیخه‌به‌ری. 4) خه‌والووبوون، وه‌نه‌وز.

فرناس: (فَ) 1) ژور بویر، ئازا. 2) شیر. 3) سه‌رۆکی جووتیاران.

فرنایش: پروانه: "استدلال".

فرننگ: ئوروویا به‌تایبه‌تی فه‌پرانسه و بریتانیا. ئەم وشه‌یه له بنه‌مادا له وشه‌ی (فرانک) هوه وه‌رگراوه که قه‌ومیک بوون له نه‌ژادی ژیرمه‌ن. "فرنگی":

1) فه‌پرانسه‌یی، ئوروویایی. 2) چیکراو یان سه‌رچاوه‌گرتو له ولاتیانی ئوروویاییه‌وه. 3) دروست کراو به شیوه‌ی ئوروویایی. 4) باو له ئوروویادا.

5) سه‌ربه ئوروویا. "فرنگی‌ماب":

1) فه‌ره‌نگیانه، ئەوه‌ی به‌نه‌ریتی ئوروویاییه‌کان ده‌جوولیتته‌وه. 2) ئاماده‌بوو به‌شیوه‌ی ئوروویایی.

فرنمایی: جوانکاری، پازاندن، هه‌له‌په‌رتاوتن.

فرنود: به‌لگه، ده‌لیل. "بافرئود": پروانه: "مستدل".

فرنوداوری: به‌لگه‌هینانه‌وه.

فرنودین: 1) پازیکه‌ر، قانع‌ه‌ر. 2) پروانه: "مستدل".

فرنهاد: مه‌سه‌له، پرس.

فروآمدن: 1) هاتنه‌خوار، دابه‌زین. 2) به‌زتن، نیشته‌جیبوون. 3) پروانه: "سازگارشدن". 4) دارپژان، داوه‌رین.

فروآوردن: 1) هینانه‌خوار، دابه‌زاندن. 2) نیشته‌جیکردن، جیکردنه‌وه.

فروارج کردن: که‌مکردنه‌وه‌ی پۆست و پایه.

فرواستادن: دواکه‌وتن، به‌جیمان.

فروافکندن: 1) هه‌لواسینی شتی وه‌ک په‌رده. 2) داخستن، دانه‌واندن. 3) خستن.

فروانداختن: 1) هه‌لاویشتن، خستنه‌خواروه‌وه. 2) هینانه‌خوار. 3) تیختن، تیپۆکردن.

فرواندیش: پروانه: "پست فطرت".

فروایستادن: خه‌پراگریکردن، پایه‌داریکردن. "فروایستادن از چیز یا کاری": خۆبواردن له و کاره یان ئەو شته.

فروباریدن: پژان، دارپژان.

فروبردن: 1) تیختن، تیپۆکردن، بردنه‌خوار. 2) قووت دان، دابه‌لاندن. 3) نوقم کردن. 4) له‌ناوبردن، سپینه‌وه.

فروبوستن: 1) ئالۆز و دژرابوونه‌وه. 2) به‌ستن، قه‌پات کردن، به‌ندکردن. "دم فروبستن": بیده‌نگ بوون. "چشم فروبستن": چاوبه‌ستن، چاولیکنان.

فروبوسته: 1) ئالۆز و تیکه‌لاو. 2) له‌جوولە و چالاک‌ی وه‌ستاو. "فروبوسته کردن": خه‌مبار و ناره‌حه‌تکردن.

فروپاشی: هه‌ره‌س هینان، هه‌لوه‌شانه‌وه.

فروپوشیدن: شارندنه‌وه، هه‌شاردان.

فروتابیدن: خۆر له زه‌وی دان.

فروتز: نزمتر، نه‌ویتر.

فروتن: بیفیز، خۆنه‌گر، خۆبه‌زلنه‌زان، خاکه‌را، خۆشکین.

فروجستن: بازدان بۆ خواروه‌وه، قه‌له‌مبازبردن بۆ خواری.

فروچکاندن: تکاندن، چکاندن.

فروچکیدن: دلۆپه‌کردن، تنۆک تنۆک پژان.

فروچپیدن: 1) به‌ریکوپیک‌ی دانانی شتی له شوینی، چنن. 2) هه‌لگرتنه‌وه، چنینه‌وه. 3) جیبه‌جیکردن، پیکه‌پینان، ئاماده‌کردن.

فروختار: فرۆشهر، فرۆشیار.

فروختگار: فرۆشیار.

فروختن: فرۆشتن، فرۆتن. "خود را فروختن": 1) خۆ فرۆشتن، خۆ خستنه‌ئختیار که‌سیکه‌وه له به‌رامبه‌ر پوولدا. 2) به‌رتیل وه‌رگرتن له که‌سێک و خیانه‌ت کردن به‌که‌سیکتر.

فروختنی: فرۆته‌نی، شتی که بۆ فرۆشتن ئاماده‌یه.

فروخته: فرۆشراو، فرۆشباگ، فرۆشیاو.

فروخسبیدن: 1) خه‌وتن، نووستن. 2) خۆراو‌ابوون، پۆژپه‌پین.

فروخواندن: 1) بانگ کردن‌ی که‌سێک، بانگه‌په‌شتن کردن. 2) خویندنه‌وه‌ی نووسراوه‌یه‌ک.

فروخوردن: 1) خۆخواردنه‌وه، پیش خواردنه‌وه له خه‌م و خه‌فته‌تان.

2) له‌ناوبردن.

فروود: (فَ) 1) نشیو، خوار، ژیر. 2) له‌زاراوه‌ی فیزیک دا: جه‌مسهری نیگه‌تیفی جه‌ریانی کاره‌با، "کاتۆد". "فروود": (ف.د) 1) له‌به‌شی ناوه‌وه‌ی شتی. 2) له‌خواره‌وه‌ی. 3) بیجگه‌له، جگه‌له. "فروودآمدن": (فَ) داگه‌پان، دابه‌زین، هاتنه‌خوار(هوه)، نیشتنه‌وه، به‌ره‌وژیبوون، به‌ره‌وخواره‌تان، هاتنه‌ژیر له سه‌رپا، نشایش. خراوبوون و دارپمانی میچ و دیوار و شتی وا، هه‌ره‌س. "فروودآوردن": (فَ) 1) هینانه‌خوار، دابه‌زاندن، به‌ره‌وخواره‌پینان، وارنایش. 2) جیکردنه‌وه. 3) نرخ‌ی شتی هینانه‌خوار. 4) نیشته‌جیکردن. 5) داکیشان، هینانه‌خوار. 6) ناردنه‌خواری. 7) دیاریکردن. "فرووداز": جگه‌له، بیجگه‌له. "فروودااختن": هینانه‌خوار. ئاو‌یزان کردن. "فروودایستادن": وه‌ستاوه‌وه، خۆبواردن. "فروودخوردن": خواردن، ووت دان. "فروودرفتن": چوونه‌ناو شتی، تیختن. چوونه‌خواری. "فروودگرفتن": ده‌سگه‌رکردن، گرتن. هینانه‌خواری.

فروود: (فَ) تهنیا، تاقانه.

فروودادن: 1) خۆخواردنه‌وه. 2) قووت دان، قووت کردن، قوورت دان، قورتاندن، قورچاندن، هشاقتن، دابه‌لاندن.

فروداشت: 1) هینانه خوار، داکیشان. 2) دریغی، کۆتایی. 3) ئاکام و ئه ناجامی کار. "فروداشت کردن": 1) لومه کردن، سه رزه نشت کردن. 2) به چووک زانین، به ده سستیکه م گرتن. 3) دریغیکردن.

فروداشتتن: 1) دانه واندن، چه ماندن. 2) بپوانه: "رها کردن". 3) پاگرتن، ویستاندن. 4) به کۆتایی گه یاندنی کاریک به تاییه تی نواندن و کۆتایی پیهینانی پارچه مؤسیقایه ک.

فرودافتا: بپوانه: "تنزل".

فرودستا: ژیرده ست، په ست و داماو. "طبقات فرودست اجتماع": چینه کانی خواره وهی کۆمه ل.

فرودش: بپوانه: "تنزل".

فرودگاه: فرۆکه خانه، فرگه، فرینگه ه، بالافرگه، نهشتۆک.

فرودوختن: به ستن، لیکنان (چاو).

فرودویدن: په وان بوون.

فرودیدن: به وردی تیپوانین.

فرودین: (ف ر د) 1) ژیره وه، خواره وه، نرمتر. 2) زه وینی.

فرور: جیاوازی.

فروردن: به ره م هینان.

فروردین: خاکه لپوه، هه وه ل مانگی به هار.

فرورشناس: بپوانه: "نکته سنج".

فرورفتگی: داته پیوی، ته پیوی، قووپاوی، رۆچووپی، چالایی، چالی، قوولکه.

فروریزاندن: پماندن، پووخاندن، سه تماندن، هه رافتن، هه پفاندن، هه رپفاندن، وه رانن، له ژوور پا به ره و خوار پژاندن.

فروریزنده: دابارین، داوه رین، دارمین.

فروریزی: دارمان، دارمین، دارپوخان، داوه رین، داوه ران، وه رین، پژان، پیزای، له سه ره وه بۆ ژیره وه دارپوخان.

فرورژ: پووناکی، نور.

فرورزان: 1) به دره وشین، به دره وش، دره وشاوه، بریقه ده ر، تابان.

2) داگیرساو، بلیسه دار، پووناک که ره وه.

فرورزاندن: رۆشن کردن (هوه)، پووناک کردن (هوه).

فرورژن: تیخستن، تیروکردن.

فرورژش: پووناکی، پووناکایی، پۆشنایی، شوق، تیشک.

فرورژشگر: پیکه ر، پووناک که ره وه، دروشین.

فرورژنده: 1) پووناک که ره وه، پووناکیدهر. 2) پووناک، به دره وشین. 3) پارزینه ره وه.

فرورژه: 1) تاییه تمه ندی، سرشت. 2) په وشت.

فرورژیدن: 1) هه لگیرساندن، پیکردن، هه لکردن. 2) رۆشن بوونه وه، پووناک بوونه وه، پووناکیدان، دره وشانه وه.

فرورژینگی: بپوانه: "تنزل".

فرورژینه کردن: پله وپایه که مکردنه وه.

فرورژتدن: سپینه وه، پاک کردنه وه.

فرورسرخ: تیشکی ژیر سوور.

فرورسو: لای خواره وه.

فرورسیت: 1) سوارکاری. 2) ئازایی، دلیری.

فرورشدن: 1) تیوه چوون، داچه قان، به زه ویداچوون، تیجه قین. 2) نوqm بوون. 3) خۆراوا بوون، ونبوون. 4) کوژدان یان مردن. 5) خه مۆک و خه مباربوون. 6) گرینگ و به هیند وه رنه گیران.

فروش رساندن - به: فرۆشتن.

فروش رفتن: فرۆشران.

فروشگاه: فرۆشگه، شوینی فرۆشتن.

فروشنده: فرۆشیار، فرۆشه ر، فرۆتۆخ، که سی که شت ده فرۆشی.

فروشیدن: بپوانه: "فروختن".

فروع: کۆی "فرع".

فروع: 1) رۆشنی، تیشک، پرشنگ. 2) بلیسه ی ناگر. 3) بره و، دره وشاوه یی. 4) هیوا به ژیان.

فروع آمایی: "فۆتۆسه نتیز".

فروفرستان: ناردنه خواره وه.

فروشاندن: 1) پپرژانن، وه شانندن. 2) سپینه وه ی ته پوتۆز له سه ر شتی یان که سیک.

فروکاستن: هینانه خوار، که مکردنه وه.

فروگالییدن: مه لاتن، پاکردن.

فروگردن: 1) تیخستن، تیپاکردن، تیپوکردن، پیاکردن، پیاجه قانندن، تیچه قانندن، تیجه لچه قانندن. 2) پانکردنه وه، راخستن. 3) رشتن، رژتن. 4) کردنه وه. 5) دریزکردن. 6) هیئانه خوار. 7) چیننه وه یان داوه راندنی گول و میوه. "فروکننده": پیاجه قین، تیچه قین، تیخه، تیپوکهر.

فروکش کردن: نیشتنه وه، که مبوونه وه، دامران، دامردن، دامردنه وه، دامرکان، دامرکیان، دامرکین، دامرکانه وه، له که میدان. وه ستانه وه، مانه وه له شوینی.

فروکشند و بپرگشند: بپوانه: "جزر و مد".

فروگشیدن: 1) هیئانه خوار، به ره و خوار هیئان. 2) که مبوونه وه یان له ناوچون، خه وتنه وه (سروصدا فروکشید). 3) خواردنه وه. 4) هه لکه نندن. 5) لادان. 6) پاگرتن، وه ستاندن.

فروگالاندن: بپوانه: "تکاندن".

فروگوفتن: 1) به زهوی دادانی که سیک، داکوتانی بزماریان شتیر له زهوی، لیدان و تیچه قانندن. 2) ده هول ژه نندن. 3) ورد و خراو کردن. 4) لیدان، کوته ک لیدان.

فروگذازی: خه مساردی، که مته رخه می، دریعی، کوته می.

فروگذاشتن: 1) خستنه پشت گوئ، خوئینه گه یانندن، گنخانندن، که مته رخه می نواندن، دریغیکردن، ته نه خیکردن. 2) تووردان به ره و خواری. 3) له بیربردن، فه راموش کردن. 4) لیخوشبوون، لیپوردن. 5) تهرک کردن، وازلیهینان. 6) پهوان کردن. 7) برین، پیوان. 8) کیشانی شتی وه ک په رده به سه رشتی کیدیدا.

فروگذاشت کردن: 1) تهرک کردن، پشت گوخیستن. 2) دریغیکردن، ته نه خیکردن.

فروگرایی: بپوانه: "افول".

فروگرفتن: 1) گه مارژدان، ئابلوقه دان، ده وره دان، چواره وره گرتن. 2) داگیرکردن. 3) بهستن، چاولیکنان. 4) پاک کردنه وه، سپینه وه. 5) هیئانه خوار. 6) بپوانه: "برداشتن". 7) گرتن، ده ستگیرکردن. 8) پرکردن. 9) داخستن، بهستن.

فروگشادن: پهوان کردن.

فروگشتن: 1) خوراوا بوون. 2) پهوان بوون.

فرومالیزم: ریبازی شیوه بی.

فروماندگی: دماوی، تیماوی، بیچاره بی، کلولی.

فرومانندن: 1) دامان، تیمان، دهسته وه ستان بوون، عاجزبوون. 2) نه بزوتن، راوه ستان. 3) سه رسووپمان. 4) درزتیکه وتن و نه نجام نه بوونی کاری. 5) بیبهش بوون.

فرومایه: 1) پهست، نزم. 2) نه دار، ده سکورت. 3) که م مایه، بیهونه ر. 4) که موکه و که م نرخ.

فرومردن: کووژانده وهی ئاگر یان چرا.

فرومولیدن: درهنگ کردن، پیچوون، خووه دواخستن، دواکه وتن.

فرووند: 1) هه وشه. 2) قه لالا.

3) گورپان. 4) یه که بو ژماردنی پاپور یان فرۆکه.

فرووشان: بپوانه: "مسکن".

فرووشاندن: 1) هیئانه خوار. 2) ته مراندن، ته مرین، دامرکاندن، کووژاندنه وهی ئاگر، که مکردنه وهی تینی ئاگر.

3) سوکناییبیدان، ئارام کردنه وه.

فرووشستن: 1) نشتن، نیشتن، که م کردنی بارستایی ئاو. 2) قه نشتن، خرتوخال نیشتن. 3) کووژانه وه، دامرکان، که مبوونه وهی تینی شتی.

4) سوکناییهاتن، ئارام بوونه وه.

5) پووخان و داوه رینی دیوار یان میچ.

6) پوچوون، تیچه قین (تیر در قلبش فرو نشست).

فرونگر: 1) تیپوان، نه وهی بپوانیته

خواره وه. 2) بریتی له چاونه زیر، پایه نزم.

فرونگریستن: 1) پوانینه خواره وه یان ناوه وهی شتی. 2) موتالاکردن، تاوتویکردن. 3) تیپوانین، تواشاکردن.

فرونهادن: 1) دانان، دانیان، نانه سه ر زهوی. 2) 2) دانانی شتی له جیه کی قوولدا. 3) دریزکردن. 4) پیکهینان، بنیات نان. 5) پیشیلکردن.

6) نه نجامدانی کاریک خستنه نه ستوی که سیک. 7) بپوانه: "مطرح کردن".

فروهنهان و برداشتن: گفتوگوکردن، باسکردن.

فروهشتگی: دهاستن، دهااتنه وه، دهایلران، دالۆچان، دالۆچیان، دالۆزان، داوه ریان، شوپبوونه وه، به ره و خواربوون، به ره و نزمیبوون.

فروهشتن: 1) دهایلان، دائیان، داهیشتن، داکه وانندن، دالۆچاندن، دالۆچاندن، ده حلاندان، داپوچکان، داپوچکاندن، شوپکردنه وه، شوپره وه کردن، نکساندن، خستنه خواره وه. 2) دانان، دانیان.

3) هه لدانی خیهوت و شتیوا.

4) خراوبوون. 5) ئاویزان بوون، هه لواسران.

فروهشته: دهایلراو، شوپره وه بووگ، شوپره وه بوو، داپوچکاو، داپوچکه، دالۆچکه، دالۆزکه.

فروهلیدن: 1) بپوانه: "فروهشتن".

2) تهرک کردن، به جیهیشتن، وازهینان، دهست لیبهردان.

فروهيده: ژير، به ئاوه ز، زانا. شياو.
فرويديسم: بڼه ماکانی بچوونی زيگموند
 فرويد دهرهون پزیشکی ئوتريشی که
 سرچاوهی زوربهی دؤخه پؤخی و
 مهيله دهرهونيه کانی مروؤفی له وارسکهی
 سيکسييه وه ده زانی.
فرويش: (1) درهنگ، خافلان، گوينه دان
 به کار، دريغی و که مته رخه می. (2) (پؤژی)
 پشوو.
فرهانج: بپروانه: "بختک".
فرهختن/فرهپختن: پهروه رده کردن، ئه دهب
 کردن، بارهينان. "فرهخته/فرهپخته":
 هه لکه وتوو، خاوه زانست و فرههنگ.
 پهروه رده کراو، پاهينراو.
فرهست: (1) زور، فره. (2) سيحر، جادوو.
فرهمند: (1) کاريزما. (2) به شکۆ، به شان و
 شکۆ. (3) زانا، به ئاوه ز.
فرهنج: بپروانه: "فرهنگ".
فرهنجياندن: (1) ئه دهب کردن،
 پهروه رده کردن، بارهينان. (2) ته مبيکردن
 يان سزادان.
فرهنگ: (1) کولتور، چاند. (2) وشه دان،
 فرههنگ، "قاموس". (3) زانست.
 (4) ئاوه ز، ئه قل. (5) ته گبير، چاره.
 ئه دهب و شعور يان پهروه ردهی
 کؤمه لايه تی. "فرهنگ عوام": فولکلور.
 "فرهنگ کشيدن": (کشتوکالی) خهواندنی
 لکی دار و خؤل کردن به سه ريدا بؤ

پيشه دا کوتان يان نه مام ليکه وتنه وه.
فرهنگستان: (1) کوزمان، ئاکادي می.
 (2) قوتابخانه، شويني پهروه رده و
 فيرکردن.
فرهنگنامه: (1) ئينسکلؤپيديا. (2) نامه يه که
 هه لگري بابه ت گه لی ئه دهبی و زانستی.
فرهنگ نويس: فرههنگ نووس، قاموس
 نووس.
فرهنگی: (1) کولتوروی، فرههنگی.
 (2) ئه وهی له وه زاره تی
 پهروه رده و فيرکردن دا کار دهکا، وانه بيژ،
 مامؤستا. (3) ئاگا له دابونه ريت و
 پيوشو وينه کانی تيکه له بوون و
 هه لسووکه وت کردن.
فرهودی: راسته قينه، واقيعی.
فرهومند: بپروانه: "فرهمند".
فرهی: شکۆ.
فرهيب: مهکر، فيل، فريو.
فری: (1) پيروز، موارهک.
 (2) به شکۆ و پيروز. (3) سه رسامهکر،
 سه يروسه مه ره. (4) کاتی هاندان و
 ئافه ره م پيگوتن دهوتری، ئافه ره م.
فرياد: هه يچه، هاوار، هه وار، هه واری،
 گازی، هئا، قول، قوللا، دهنگ
 به رزه وه کردنی توند. "فرياد برآوردن":
 هاوار کردن، دهنگ هه لئنان. يارمه تی
 خوازتن. "فرياد برده اشتن": هاوار کردن،
 قوولاندن. "فرياد بردن": داوا ي يارمه تی

کردن. "فرياد خواستن (جستن، خواندن)":
 يارمه تی خوازتن، داوا ي يارمه تيکردن،
 هاناويستن. "فريادداشتن": هاوار کردن،
 ناله کردن. "فرياد زدن": (1) هاوار کردن،
 قوولاندن (دن). (2) به پوونی
 ده رخستن. "فرياد کردن": (1) هاوار کردن.
 راگه ياندنی شتی له ناخی دل وه به پوونی
 و پاشکاوی. (2) ناله و هاوار کردن به
 نيشانهی ناره زايه تی يان سکالا له که سی
 يان شتی. "فرياد کشيدن": هاوار کردن.
 "فرياد کندنه": هاوار کهر، هاوار کړوخ،
 زير په کهر. "به فرياد کسی رسيدن": به هانای
 ئه و گه يشتن، به دهنگه وه چوونی ئه و،
 يارمه تيدانی ئه و.
فرياخوان: بپروانه: "فريادخواه".
فريادخواه: دادخواز، دادبهر، شکايه تکه ر.
فريادرس: دادپرس، هانا بهر، فريارپرس،
 به دادگه يشتوو، غه وس.
فرياد رسي: به هانای که سيک گه يشتن،
 يارمه تی و ده سگيرؤی.
فرياد رسيدن: فرياکه وتن، به هانا وه چوون،
 يارمه تيدان.
فريب: فيل و مهکر، ئوين، فريو، خاپان،
 ته فره، که تن، لاس، خه لت، هه لئه تان.
 "فريب خوردي": ده سه خه پؤی،
 فريوخوار دويی، خه لئه تان، حاله تی
 هه لفریو او. "فريب خوردين": خه لئه تان،
 خه لئه تان، هه لئه لئه تان، هه لفریوان،

خلافان، خه لفان، فريوخوار دن، فريودران،
 فريويان، به فريو چوون، له خسته چوون،
 لاس خوار دن، غه رين، ده سه خه پؤيوون،
 ته فره خوار دن. "فريب خورده": خه لئه تاو،
 خه لئه تاو، خه لئه فاگ، خه لئه فاو، خلافیو،
 خه لئه تياگ، هه لئه لئه تاو، هه لئاو،
 ته فره دراو، ده سه شه کاو، ده سه شکین،
 فيل ليکراو، خه رؤ، فريودراو،
 فريوخوار دو، فريوخؤر، خاپان دی،
 ده سه خه پؤکراو، ئه موس ت به سه ته. "فريب
 دادن": خاپاندن، فه خاپاندن، خافلاندن،
 خلافاندن، خه لفاندن، خه لئه تاندن،
 خه لئه تاندن، خه لئه تانن، فريودان،
 هه لفریواندن، لاباندن، کلاوسه رنيان،
 لاسدان، له خسته بردن، غه پانندن،
 ده سه خه رؤ کردن، ته فره دان،
 (که تن) پيکردن، که رکردن، به هه لئه بردن،
 هه په نان، شاف پيهه لگرتن. "فريب دهنده":
 فريوده ر، خاپينؤک، گزيکار، ده زير. "فريب
 زدن": بپروانه: "فريب دادن".
فريب با: (1) زور جوان و دل فرين.
 (2) فريبؤک، خاپينؤک. (3) فريوخوار دو،
 خه لئه تاو.
فريبانيدن: بپروانه: "فريب دادن".
فريب رز: بالابه رز، خو ش قه لافه ت.
فريب ساز: فريوده ر، ته لئه کبان، خه لئه تين،
 ئوين باز، ده سه بر.

فَرِيْش: فریودان، هه‌لخه‌تاندن، خاپاندن، له‌خشته‌بردن.
فَرِيْبِكار: فریودەر، خاپین، خله‌تین، هه‌لخه‌تین، خاپینۆك، هه‌لخه‌تینه، كه‌لاجۆیه، فیلباز، فریوباز، مه‌كرباز، درۆه‌لئه‌ست. "بسیار فریبكار": خاپینۆك، زۆر ده‌زیر و فریودەر.
فَرِيْبِنَاك: بڕوانه: "فریبنده".
فَرِيْبِنده: (1) خه‌له‌تین، فریودەر، فریبۆك، خاپینۆك، ته‌فره‌ده‌ر. (2) زۆر جوان و دلگه‌ر، یان دلخۆشكه‌ر.
فَرِيْبِيْدن: بڕوانه: "فریفتن".
فَرِيْد: ته‌نیا، تاخانه، بیوتنه.
فَرِيْز: كرده‌سه‌هۆل یان بوونه‌سه‌هۆل.
فَرِيْزِر: قه‌رسینك.
فَرِيْرون: بڕوانه: "فرارون".
فَرِيْس: كوژراو.
فَرِيْسِه: نیچیر.
فَرِيْش: (فَ رِ) 1) ئافه‌ره‌م، بژی. (2) په‌ریشان، بلاو.
فَرِيْضه: واجب، ئه‌رك.
فَرِيْفتار: فریودەر، خه‌له‌تین، فیله‌باز، گه‌پساز.
فَرِيْفتگی: ده‌سه‌خه‌پۆیی، هه‌لفریوایی، شه‌یدیایی.
فَرِيْفتن: (1) فریودان، خه‌له‌تاندن، هه‌لخه‌تاندن، كلاله‌سه‌رنان، گومپاكردن، به‌لاپیدا‌بردن. (2) بڕوانه: "فریب خوردن".
فَرِيْفتسه: (1) خاپاندی، فریبی‌گه‌ر، فریوخواردو، هه‌لخه‌له‌تاو. (2) شه‌یدا،

ئاشق. (3) زیان كردو، زیان دیتو.
فَرِيْق: ده‌سته، گروپ.
فَرِيْقِيْن: (1) دوو گروپ. (2) شیعه و سوننی.
فَرِيْواندن: بڕوانه: "فریباندن".
فَرِيْوتن: بڕوانه: "فریفتن".
فَرِيْور: ئه‌مه‌گدار، به‌وه‌فا، پابه‌ند.
فَرِيْورِي: بڕوانه: "استقامت". دوگما.
فَرِيْه: نه‌حله‌ت.
فَرْزَار: ئامراز، كه‌ره‌سه.
فَرْزايِيْدن: بڕوانه: "افزودن".
فَرْزُون: زۆر، فره، زیاد.
فَرْزُون خواهی: زیده‌خوازی.
فَرْزُونْژاد: بڕوانه: "حشری".
فَرْزُونساز: ئامپلیفایر.
فَرْزُون گساری: زیده‌پۆیی، ده‌سته‌پێوه‌نگرتن.
فَرْزُون گویی: درێژدادپی، فره‌ویژی.
فَرْزُون واژي: درێژدادپی.
فَرْزُونی: (1) بڕوانه: "افزایش".
(2) له‌سه‌رتی. (3) سامان، دارایی.
(4) زیده‌خواریبوون. (5) زیادتی.
فَرْزُونی: زیاتریبوون، زۆریبوون، به‌رزبوونه‌وه.
فَرْزُونی یافتن: (1) بڕوانه: "فزونیکه‌فتن".
(2) له‌سه‌رتی و زالیبوون.
فَرْزَاك: چركن، چلكن، چلیك، چه‌په‌ل، پیس، په‌لۆخ، قه‌لیتر، گه‌مار، كه‌ره‌هه، پۆخل، ناپاك.

فَرْزَاگن: پیس، پۆخل، چلكن.
فَرْزَاگندی: بڕوانه: "نجاست".
فَرْزُوئِيْدن: (فَ رُ. ل. د) بڕوانه: "افزولیدن".
فَرْزُوئِيْدن: (فَ رُ. ل. د) بڕوانه: "پزولیدن".
فَرْزُه: چلكن، پیس، په‌لۆخ.
فَسَاحت: (1) هه‌راوی، به‌ریلاوی.
(2) توانایی و لیها‌توویی له‌ئه‌نجامدانی کاریکا.
فَسَاد: (1) (ئابووری) گه‌نده‌لی. (2) فیتنه و ئاژاوه. (3) كه‌م‌نرخ‌بوونه‌وه‌ی یان له‌ناوچوونی بنه‌ما ئه‌خلاق‌ی و په‌روه‌رده‌یی‌ه‌كان. (4) پزایی، پزایی، خراوی. (5) ئه‌نجامدانی كرده‌ری دژه‌ئه‌خلاق‌ی یان دژه‌ئایینی. "فساد انگ‌یختن": گه‌چهل و ئاژاوه‌نانه‌وه.
"فسادکردن": (1) فیتنه و ئاژاوه‌نانه‌وه.
(2) شۆفاریکردن و دوژمنایه‌تی سازکردن.
(3) تووشی‌کرداری دژینه‌خلاق‌ی یان دژه‌ئایینی بوون. "فساد‌ك‌شیدن": بلاو‌کردنه‌وه و په‌ره‌پیدا‌نی گه‌نده‌لی و خراپه‌کاری له‌شوینی.
فَسَانه: بڕوانه: "افسانه". "فسانه‌شدن": (1) ناویانگ‌پۆششتن، ناوده‌ركردن. (2) كۆن‌بوون و له‌بیرچوونه‌وه.
فَسَانِيْدن: ساوین، هه‌ساوین، هه‌سان‌لیدان.
فَسَايِيْدن: جادوو‌کردن. ده‌سته‌مۆكردن.
فَسْتِيْنِگ: (پزیشکی) پێش‌نان‌خواردن، له‌خوری‌تی.
فَسْخ: (1) پووجه‌ل‌کردنه‌وه، هه‌لوه‌شان‌دنه‌وه، تیکدانی مامله.
(2) چوونی پۆخ له‌له‌شی‌مروقه‌وه‌بو‌ناو‌جه‌سته‌ی گه‌ناور. "فسخ‌عزیمت": واژه‌نیان له‌بیراریان‌بو‌چوونی‌خود.
فَسْرَانِيْدن: (1) كرده‌سه‌هۆل، قیراندن. (2) خه‌ست‌کردنه‌وه.
فَسْراندن: (1) بڕوانه: "خاموش‌شدن".
(2) سه‌هۆلكردن. (3) سپربوون، ته‌زین.
(4) ناره‌حه‌ت‌بوون.
فَسْق: (ف) ده‌رچوون له‌فه‌رمانی‌خوا، ده‌رچوون له‌پێگه‌ی‌هه‌ق و راستی. هه‌ر کاریکی‌ناحه‌ز و غه‌یره‌ئه‌خلاق‌ی و حه‌رام، خراپه‌کاری. "فسق و فجور": کارگه‌لی‌كه‌ئه‌نجامدانی‌یاساغ‌یان‌گوناهه.
فَسْوَنگَر: بڕوانه: "افسونگر".
فَسِيْح: هه‌راو، به‌رین، به‌ریلاو.
فَسِيْل: له‌زاراوه‌ی‌زه‌ویناسیدا: بریتیه‌له‌ئاسه‌وار و پاشماوه‌ی‌بوونه‌وه‌رانی‌زیندووی‌سه‌رده‌مانی‌كۆن "ئاژه‌ل‌یان‌پوه‌ك" كه‌سالانێکی‌زۆر‌له‌چینه‌کانی‌زه‌ویدا‌ماونه‌ته‌وه، فوسیل. "سوختهای‌فسیلی": نه‌وت و به‌رد و په‌ژي.
فَسِيْل شناسی: بڕوانه: "دیرین‌شناسی".
فَشَار: (ف) قسه‌ی‌بیباغه.

فشار: گوشار، زهخت، تین، تهوژم، حوججته، حونجته، گفاش، گهرمش، پالپهستو، نهیم، لیش، زور، بههیز و قوهت. "فشارآوردن": تهوژم دان، زور بو هینان، زوربهساندن، هیرش هینان، تین هینان، سهرداگرتن، گهرمشاندن، ریکهینان. "فشاردان": (1) گوشین، گوشین. (2) نزیك كردنه ووه و پیکه ووه چه سپاندن به گوشار. (3) نازاردان. "زیر (تحت) فشار بودن": له ژیر گوشار دابوون.

فشارخون: خوین جمان، تهوژمی خوین، پهستانی خوین، پالپهستوی خوین.

فشاردن: (1) گوشین، کوشین. (2) خستنه ژیر گوشاره ووه یان خستنه تهنگانه ووه.

فشارسنج: نامرانی پیوانی گوشار، گوشاریتو.

فشارش: کرده ی گوشین.

فشارنگار: نامیریکه بو کیشانی تهوژمی ههوا، "باروگراف".

فشارش: بروانه: "فوران".

فشاردن: (1) وشاردن، وشین، چه شکاندن، گلوفین، گفاشتن، هل گفاشتن، گویشاندن، هل گوماشتن، هل گلوفان، هل گلوفان، هل لگوفین، گواشتن، گوشیان، گوشین، گوشین، تهوژم دان، خوشار. (2) خستنه ژیرکاریگری و نارپه حته کردن. (3) خو بواردن له

خه رجکردن، قرنیسی. (4) نازاردان، نه شکه نجه کردن. "درهم فشردن": ریك گوشین، ریکهینان.

فشردنی: گوفشك، ههر شتی که ده بی بگوشری.

فشرده: (1) بروانه: "فشرده شده". (2) پوخته، کورته. (3) کهم، کورت یان بهرته سک. (4) خه مبار، نیگه ران. (5) به شیوه ی پوخت و کورت.

فشرده شدن: گوشران، کوشران، گلوفان، وشان، تیك ترنجان، ویکهاتن، تیك پهستیوران.

فشرده شده: گوشراو، کوشراو، گلوفیاگ، وشاو، وشای، وشیا.

فشل: (1) ترس، خو ف. (2) سستی، ته و زهلی.

فصاحت: قسه په وانی، په وانبیژی، زمان پاراوی، دهم و دوو، دهم و پل.

فصاَل: (ف) له شیرپینه ووه ی منال.

فصل: (1) جیاکردنه ووه، برین و لیگردنه ووه ی شتی، جیکردنه ووه ی هق و ناهه ق. (2) پار، نه کسه، بهش. (3) بهر بهست، له مپهر. (4) دهوره، قوناغ.

"فصل به فصل": له مه وداگه لیکی کاتی کهمدا، پشت سهریه که. "فصل سال": وهرز، کژ، هه قرونگ. "فصل کردن": برین، پچین. یه کالاکردنه ووه و به نه نجام گه یاندن.

فصل الخطاب: نه ووه ی نیوان هق و ناهه ق یان دروست و نادروست جیا بکاته ووه.

فصل بندی: پار بهندی.

فصل نامه: وهر زمانه، بلاو کراوه یه که ههر وهرزه ی جاریک دهرده چی.

فصلی: وهرزی.

فصول: کوی "فصل".

فصیح: (1) وته پاراو، دهم ووه، قسه په وان، په وانبیژی، به دهم، به دهم و پل، له بله بان، دهم پاراو، زماندار. (2) به شیوه ی پوون و ئاشکرا، دور له لیلی و نارپوونی. (3) په وان و پاراو.

فضاء: کهش، بو شایی، فهزا. شوینی بهریلاو، هه راوی زهوی. "فضای مه آلود": خه ور، دنیا ی به ته م و مز.

فضائل: کوی "فضیلت".

فضاحت: بروانه: "رسوایی".

فضانورد: کهش پیو، بو شایی گه پ، ئاسمان گه پ، نه ووه ی بو دهره ووه ی کهشی زهوی سه فهر ده کا.

فضل: له سه رتری له زانست و ئاکار یان هونه ردا. (2) زانست، زانیاری. (3) سه رنج، بهزه بی، چاکه (چاکه یه که له خوداوه دهگا). (4) بروانه: "افزونی". (5) دلآویی و به خشنده بی. "فضل فروختن": خو له کهسانیتر له سه رتر و بانتر دانان.

فضلا: (1) زاناکان، بیرمندان، خاوهن زانیاریه کان. (2) نه وانه ی له زانست و ئاکار

یان هونه ردا له خه لگانی دیکه له سه رترن.

فضل فروش: خو نوین به زانست و زانیاری، نه ووه ی که زانست و زانیاری خو ی به پووی خه لگانی دیکه دا ده داته ووه.

فضوح: بروانه: "رسوایی".

فضول: (1) دپردوک، هه لقتوتین، خو تیبه لقتوتین، لاپره سه ن، لاپره سه نگ، لاپله رسه نگ، لاپواز، لاکوت، لابه لا، لابه لایی، سه نگه ل قو، دهست بشول، په گه ل په گه ل. (2) قسه ی قور و بیهووده. (3) هه واهه ووه س. (4) زیده خوازبوون، به بیهری، ته ماکاری. (5) ههرشتیکی زیاد ی و بیکه لک و بو فریدان بشی. "فضول ناشناس": لاپواز، لاپلار، خو تیبه لقتوتینی سه ربه خو.

فضولات: (1) ههرشتیکی زیاد ی و بیکه لک و بو فریدان بشی. (2) نه و شتانه ی له دهره ووه ی پیویستییه کانی پوژن. (3) چه نه لیدانه کان، دریزدادریه کان.

فضولانه: لاپره سه نانه، خو تیبه لقتوتینانه.

فضولی: (1) سه رکیشان، خو تیبه لقتوتاندن، سه ره تانکی کردن، قوته قوت، کاری لاپره سه ن. (2) بروانه: "یاوه گو". (3) زیده خواز، فره خواز.

فضیحت: (1) بروانه: "رسوایی". (2) قسه ی ناحه ز و بیته ده بانه. "فضیحت کردن": (1) نه نجامدانی کاری ناحه ز و نارپه و. (2) به دناو یان بیئاپروکردنی خو یان کهسانی دیکه.

فضیلت: له سه‌رتري له زانست و هونه‌ریان ئاکاردا. (2) نرخ و گرینگی، شه‌په‌ف. (3) تایبه‌تمه‌ندییه باشه ئه‌خلاقیه‌کان.

فطانت: (1) تیگه‌یشتن، سه‌رده‌رکردن. (2) زیره‌ک و بیرتیژیوون، زیره‌کی.

فطر: به‌ربانگ کردنه‌وه، پۆژووکردنه‌وه.

فطرت: (1) تایبه‌تمه‌ندییه جه‌وه‌رییه‌کان، سرشت. (2) بروانه: "آفرینش".

فطرتا: به‌شیوه‌ی سرشتی.

فطری: سرشتی.

فطریه: (1) سه‌رفتره، سه‌روتیه، باجی گه‌نم یان دانه‌ویله به‌هه‌ر موسولمانی. (2) سرشتی.

فطن: هوشیار، وریا، زیره‌ک و زانا.

فطور: به‌ربانگ کردنه‌وه.

فطیر: (1) (بۆ هه‌ویر) هه‌ل نه‌هاتوو. (2) کال، ناته‌واو، که‌م نرخ.

فعال: (ف) کۆی "فعل"، کاره‌کان، کرداره‌کان.

فعال: (ف) کاریچاک، جوامیری.

فعال: (ف) (1) کارا، کارکو، پرکار، به‌کار، چالاک، چالاکوان، هه‌لسووپ(او)، ئه‌کتیف. (2) له‌حالی چالاک(کاری) یان ئاماده بۆ کاری(بازار فعال، سایت فعال، مین فعال). "حضور فعال": به‌شداری چالاکانه.

فعالیت: (1) چالاک، هه‌ول و ته‌قه‌لای زۆر، به‌کاری. (2) خه‌ریک بوون به‌کاریکه‌وه، مژوولی. (3) کار، ئیش. "فعالیت داشتن":

(1) هه‌ولدان، تیگۆشان. (2) خه‌ریک بوون به‌کاریکه‌وه. (3) چالاک بوون، هه‌لسووپبوون.

فعل: (1) کار، ئیش. (2) (له‌پیزماندا) فرمان، کار. (3) کردار، په‌فتار. (4) مه‌کر، فی‌ل. "فعل کردن": ئه‌نجام دان، جیبه‌جیکردن. "فعل وانفعال": (1) کاریگه‌ری دوولایه‌نه، کرده‌وه و دژکرده‌وه، کارتیکردن و کارتیکران. (2) بروانه: "عملکرد". "به‌فعل آوردن": جیبه‌جیکردن، خستنه‌خانه‌ی کرده‌وه‌وه.

فعلا: (1) به‌کرده‌وه، له‌ریگه‌ی کار و کرده‌وه‌وه. (2) بروانه: "اکنون".

فعله: کریکار، کریگرتیه. "فعالگی": کریکاری، کریگرتیه‌یی.

فعلی: (1) هه‌نوکه‌یی، ئیستایی. (2) (له‌پیزماندا): "فرمان دار". "جمله فعلی": رسته‌ی فرمانی، رسته‌ی فرمان دار، رسته‌ی به‌فرمان.

فعلیبار: بروانه: "همکرد".

فعلیت: (1) قۆناغی جیبه‌جی بوونی بابته‌ی یان کاری، لایه‌نی به‌کرده‌یی بوونی شتی. (2) کار، کرده‌وه. (3) ده‌رکه‌وتنی وزه و توانا شاراوه‌کان. (5) ئیستایی‌بوون، سه‌رده‌می‌بوون. "فعلیت دادن (بخشیدن)": گه‌یاندنه‌ قۆناغی جیبه‌جی‌کردن، خستنه‌خانه‌ی جیبه‌جی‌کرده‌وه، پراکتیزه‌کردن. "فعلیت یافتن": ده‌سته‌به‌بوون، وه‌دیهاستن، که‌وتنه‌ قۆناغی جیبه‌جی‌بوون.

ففاك: نه‌زان، گه‌وج.

فغان: داد، هاوار، ناله. "فریاد و فغان": گازگان، داد و هاوار، هه‌راوه‌ریا، هاوار و ناله. "به‌فغان آمدن": که‌وتنه‌ په‌نج و ئازاره‌وه و هاوار و ناله‌کردن.

فغستان: (1) بوتخانه. (2) حه‌ره‌مه‌س‌را.

فغند: سه‌ما، هه‌لبه‌زدابه‌ز.

فغها: زانایی له‌حوکه‌مه‌رییه‌کاندا.

فغد: ون کردن، لیونیوون.

فقدان: (1) نه‌بوون. (2) ونبوون. (3) ون کردن، له‌ده‌ستان، له‌ده‌ست چوون.

فقير: (1) ده‌سکورتی، ده‌سته‌نگی، نه‌داری، هه‌ژاری. (2) که‌می(فقر معلومات، فقرغذایی). "فقرزده‌ایی": له‌ناوبردنی نه‌داری و ده‌سکورتی له‌کۆمه‌لگادا، هه‌ژاری سپینه‌وه.

فقراء: کۆی "فقير".

فقترة: (1) یه‌که‌ی ژماردنی بابته‌ی یان کاری یان پووادی. (2) چار، که‌په‌ت. (3) بروانه: "موضوع". (4) هه‌رکام له‌به‌شه‌ده‌ست نیشان کراوه‌کانی نووسراوه‌ی یان یاسا و هتد، به‌ند، پرگه. (5) چووک، سیره‌ت، کیر. (6) هه‌رکام له‌مۆره‌کانی پشته‌مازه، برپه‌ه.

فقط: ته‌نیا، به‌سه. "فقط و فقط": ته‌نیا و ته‌نیا.

فقه: شاره‌زایی له‌حوکه‌مه‌رییه‌کاندا و گونجاندنیان ده‌گه‌ل مه‌سه‌له‌کانی پۆژانه‌ی ژیان، ئایینزانی.

فقهاء: کۆی "فقيه".

فقه اللغة: زمان ناسی.

فقیه: کۆچکردو، له‌ده‌ست چوو.

فقير: ده‌س ته‌نك، ده‌س ته‌نگ، ده‌سکورت، نه‌دار، هه‌ژار، بیمال. "فقيرفقرا": نه‌داران، ده‌سکورتان.

فقيه: زانیار، تۆره‌شان، زانا له‌حوکه‌مه‌رییه‌کاندا، ئایینزان.

فكاهت: گالته‌بازبوون، قسه‌ی پیکه‌نییاری و تن و پیکه‌نین. گالته، حه‌نه‌ک، شوخی.

فكاهي: تیکه‌ل به‌ته‌نز و شوخی.

فكر: (1) هزر، بیر، فکر. (2) زه‌ین.

(3) به‌ره‌می چالاک زه‌ین. (4) ئاوات یان به‌رنامه بۆ ئه‌نجامدانی کاریک. "فکر بکر":

بیرۆکه‌یه‌ک که به‌می‌شکی که‌سه نه‌گه‌یشتی، بیری نوی. "فکر کردن":

بیرکردنه‌وه، پاوی‌چکه‌کردن. (2) وازانین، خه‌یال کردن. "فکر کسی را

خواندن": خویندنه‌وه‌ی بیر و هزری ئه‌و.

"فکرهای خود را کردن": به‌ته‌واوی سه‌باره‌ت به‌شتی بیرکردنه‌وه و برپاری

یه‌کجاره‌کی دان. "فکر همه‌جایش را کردن":

هه‌لسه‌نگاندنی هه‌موو لایه‌نه‌کان، بیر له‌گشت جیبه‌کی کردنه‌وه. "از فکر

چیزی (کسی) بیرون آمدن": بیر له‌و نه‌کردنه‌وه، پێوه‌خه‌ریک نه‌کردنی

زه‌ین. "به‌فکر افتادن": که‌وتنه‌ فکروه‌وه، برپاردان. "به‌فکر فرورفتن": چوونه

فکروه‌وه. "به‌فکر کسی (چیزی) افتادن": ئه‌و گه‌یشتن. "به‌فکر کسی (چیزی) افتادن":

که‌وتنه‌ فکری ئه‌و، هینانه‌وه‌بیر. "تو(در) فکر بودن": له‌فکرابوو. ویستن.

فكرى: (1) هزرى، فكرى. (2) سه رسام، واق وپ (فكرىام چگونه اين اتفاق افتاد). (3) ده فكره وه چوو، سه رقال. **فكسنى:** (1) كۆن، پزىو، له كاركه وتو. (2) كه م نرخ. (3) لاواز، بيهيز. **فك كسى را پياده كردن:** به توندى ليدان. **فكندن:** بپروانه: "افكندن". **فكور:** (1) به بىر، به ئاوهز، ئاوه زمه ند، زانا. (2) له حالى فكر دا. **فك و فاميل:** خزم و كه سوكار. **فكار:** بپروانه: "افكار". **فكارگر:** نازاردهر، ره نجين. **فكانه:** بپروانه: "افكانه". **فلات:** (1) رايه ل، تا، هه ودا، لۆ. (2) ده شتى بى ئاو و پوهك، ده شتى كاكيبه كاكى. (3) بان، بانوو، بورگه. "فلات قاره": له پى ده رىاى هاوسى هه ر ولاتى كه له بوارى سروشتييه وه به شيكه له و ولاته و مافى كه لك وهرگرتن له سه رچاوهى سامانه كانيشى تاييه ته به و ولاته. به شى له هه ريمى ته سكى ئوقيانوس له ليواره كه يه وه تا قوولايى دووسه د ميتر كه زورتى خرتوخاله كان له ويدا ده نيشنه وه. **فلاح:** (ف) پزگارى، سه ركه وتن. **فلاح:** (ف) وهرزير، جووتير، كشتيار، فه لا. **فلاحت:** جووتيارى، وهرزيرى. **فلاخن:** بپروانه: "فلاسنك".

فلاذ: بپروانه: "هذيان". **فلاذ:** بلخ، پوچ، بيهوده. قسه ي بيمانا. **فلاسه:** كۆى "فيلسوف". **فلاسنك:** بپروانه: "فلاخن". **فلاش بك:** گه رانه وه بۆ رابردوو/دواوه له چيروك يان فيلم دا. **فلاكت:** بيچاره يى، نه دارى و به دبختى، چاره په شى. **فلاز:** كاورا، هين، ئه وه كه، ناوى ناديار، فران، فيسار، فيساره، فيستار، گۆيين. "فلاسى": جبۆ، چه تور، چه يرا، كاورا، فالانسى، فالانه كه س، فران كه س، فيساره كه س. "به فلاز كسى هم نبون": به ته واوى به لاوه گرینگ نه بوون بۆ ئه و. "به فلاز گاوزه ن": خه رجى بيهوده كردن. **فليج:** شه پله ليدراو، گه پۆل، له پۆل، كوچ، له سم، شه هت، ده ست و پى شل و بيهه ست. له جيدا كه وتن و په ككه وتن. "فليج شدن": له ده ست و پى كه وتن، شه پله ليدان. پاوه ستان يان بيه ره و بوون. "بيمارى فليج": شه پله، قروپ، قروتن. **فليخ:** سه رتا، ده سپى كى كارى ك. **فليخميدن:** هه لاجيكردن. **فلز:** كانزا، وي ره، ميتال. "فلزى": كانزايى، له جنسى كانزا، چيكر او له كانزا. **فلسفه:** (1) تيفكرين و قوولبوونه وه له پرسه زانستيه كان، زانستى كه سه باره ت به بناخه و هه قيقه تى شته كان و هوكارى

بوونيان ده دوى، فه لسه فه. (2) هۆ. "فلسفه اولى": (فه لسه فه ي كۆن) لقى له زانستى كۆن كه سه باره ت به بابته گه ليك ده دوى كه نه له زه يندا و نه له ده ره وه دا پيوستى به ماده نه. "فلسفه باقتن": به لگه گه لى پوچ و بى بناغه هينانه وه. "فلسفه عملى": فه لسه فه ي كرده يى، لقى له فه لسه فه كه له كرده وه وهك بناغه ي هزر ده روانى. "فلسفه وجودى": فه لسه فه ي بوون، هۆى سه ره له دانى شتى. **فلسفه باقى:** فلته فلت، قسه ي گران كه تيگه ي شتى نژاره. راده رپى نى دوور له لوتريك، هه ولدان بۆ سه لماندى قسه و بۆچوونى خو به به لگه گه لى سست و بيبناغه. **فلسفه پرداز:** فه لسه فه ويژ. **فلك:** (1) گه ردوون. (2) رۆژگار. **فلك زده:** چاره په ش، به دبخت، نه دار. "فلك زهگى": به دبختى و ده سكورتى. **فلنگ را بستن:** هه لاتن به شيوه ي نه ينى، خو دزينه وه، قوونه دزه كردن، فيزمالك دان. **فلوات:** كۆى "فلات". **فليو:** پوچ، بيفايده، بيكاره. **فمينيسم:** ميخوازى، بزوتنه وه ي لايه نگرى له مافه سياسى و كۆمه لايه تيه كانى ژنان. **فن:** (1) كارى كه پيوستى به ليزانى و ئه زموون و ناگايى هه ي. (2) تيكنيك، فه ن. (3) هونه ر. (4) جوړ، چه شن. (5) مه كر، فيل، ته له كه. "فن آورا": تيكنۆلۆجيه ست. "فن آوران هه":

تيكنۆلۆجيكال. "فن آورى/ فناورى": تيكنۆلۆژى. "فن سالار": تيكنۆكرات. "فن سالارانه": تيكنۆكراتيك. "فن سالارى": تيكنۆكراسى. "فن ورز": تيكنيسين. **فناء:** له ناوچوون، تياچوون، ئاسه واربران. "فناء شده": بنه برپوو، له ناوچوو، ئاسه واربراو، بالميش. **فنانا پذير:** تا هه تا، نه مر، هه رمانى. **فنانا پذيرى:** تا هه تايى. **فنا تيسم:** ده مارگيرى وشك و زيده رۆيانه ي نايينى **فنا تيك:** ده ماروشك، ده مارگرز، كه سى كه كويزكوپرا نه پپره وي له مه رامى ده كا. **فنا كده:** دنياى ناپايه دار. **فنان:** هونه رمه ند، خاوه ن تيكنيك. **فنجيدن:** باويشك دان له حاله تى خومارى يان خه والوويدا. **فنداسيون:** بناغه، بنچينه. **فندمنت:** بناغه، بنچينه. **فندمنتال:** (1) بنه ره تخواز، بناژو. (2) بنچينه يى، بناغه يى. **فندمنتاليسم:** بنه ره تخوازى، بناژويى، فه نده مه نتاليزم. **فنون:** (فه لسه فه) ديارده، شوينه وارى سروشتى، ئاسه وارى به رهه ست. ئه وه ي حاله تى ناسروشتى يان سه يرى هه ي. شتى ده گمه ن و كه م وي نه. **فنوناليزم:** ريبازى ديارده كان.

فونومولوژی: زانستی دیارده‌کان.

فونون: (1) کۆی "فن". (2) جۆره‌کان، چه‌شنه‌کان. "فونون جمیله": هونره جوانه‌کان وه‌ک مۆسیقا. شیعەر. نیگارکیشی.

فنی: فه‌ننی، پسیپۆرانه. لیزان و ئاگا له تیکنیکی تاییه‌ت.

فوائد: کۆی "فائده".

فواحش: کۆی "فاحشه".

فواره: کوفاره، فیچقه، قولقوله، کولکوله، کفاره، فواره، فوویره‌ک، پیت، به‌ته‌وژم به‌ره‌و بالاجوونی ئاو.

فواصل: کۆی "فاصله".

فواق: بڕوانه: "سکسکه".

فوت: (ف) (1) فوو، پف. (2) یه‌که‌یه‌کی پێوانه‌کردنه به‌رامبه‌ر به 12 ئینچ یان 30.48 سانتیمیتر. "فوت کردن": فووکردن، پف کردن، با له‌ده‌م ده‌رخستن، فه‌زین.

فوت: (ف) کۆچ کردن، کۆچی دوایی کردن، مردن.

فوتبال: تۆپیی، تۆپین، تۆپینه، تۆپانی، تۆپ تۆپین، گۆگاپی.

فوتو: وینه‌گر. وینه‌گری.

فوتوالکتریک: دابینکهری پووناکی کاره‌با.

فوتوتراپی: چاره‌سه‌ری هه‌ندی له نه‌خۆشییه‌کان به‌هۆی تیشکه‌وه.

فوتووژن: به‌ره‌مه‌پینی پۆشنایی، نوورهاویژ، تیشک‌هاویژ.

فوتوسفر: به‌شی دره‌وشاوه‌ی گۆی خۆر که به‌چاو ده‌بینی، فۆتۆسفیر.

فوتوفوبی: ترس له پۆشنایی، حاله‌تی که که‌سی نه‌توانی له به‌رامبه‌ر تیشکدا چاوی بکاته‌وه، چاو به‌شه‌واره‌که‌وتن.

فوتوگراف: وینه‌گر، وینه‌هه‌لگه‌ره‌وه.

فوتوگرافی: وینه‌گری، وینه‌هه‌لگه‌رتنه‌وه.

فوج: گروپ، ده‌سته، پۆل، به‌شیک له سوپا. "فوج (به) فوج": گروپ گروپ، ده‌سته‌ده‌سته.

فود: بڕوانه: "پود".

فودج: که‌ژاوه.

فورا: جیبه‌جی، ده‌س به‌جی، ده‌زبه‌جی، هه‌رله‌جی، له‌جی، خیرا، دگاویدا، هه‌رئێستا، گورجی، هادر، هادری، له‌زکی، هم دام دا، جاوه‌جا، حادری، ده‌سه‌رده، ده‌م و ده‌س، یه‌که‌نده‌ردوو، بی‌ده‌نگ کردن، له‌ده‌م، له‌ده‌ما، هه‌نهۆ.

فورامن: کونی ورد له‌ه‌شی بوونه‌وه‌راندا.

فوران (کردن): بازه‌قه، هه‌ل‌قولان، هه‌ل‌قولین، قولین، فوویر، فوویریان، فیچقه‌کردن، جۆشان، کولان، هه‌ل‌چوون، فیچقه‌ی ئاو له‌زه‌وی.

فوردین: بڕوانه: "فروردین".

فوری: (1) بڕوانه: "فورا". (2) خیرا. (3) تاییه‌تمه‌ندی هه‌وی خیرا ده‌بی ئه‌نجام بدری.

فولادیین: پۆلایین، له‌پۆلا چیکری. (2) ره‌ق، پته‌و. (3) نه‌رمیبه‌لنه‌گر، چه‌م هه‌لنه‌گر.

فول تاییم: ته‌واو وه‌خت.

فولکلور: فولکلۆر، کۆی بېروا و ئه‌فسانه و گۆرانیه‌کانی ناوچه‌یه‌ک.

فون: یه‌که‌ی هیزی ده‌نگ، یه‌که‌ی پێوانی به‌رزی و نزمی ده‌نگ.

فونتیك: ده‌نگدار، زانستی تیکه‌لاوکردنی ده‌نگه‌کان. ده‌نگ ناسی.

فونومتز: ئامرازیکه‌ بۆ دیاریکردنی له‌ره‌ی ده‌نگه‌کان.

فهام: زۆر زانا و فامیده.

فه‌رست: (1) پێرست، فه‌رست. (2) پوخته، کورته. "فه‌رست هه‌زینه": فاکتۆر، لیسته، سیایی.

فه‌رست نویسی: ده‌ره‌ینانی ناوینشانانی کتێبه‌کان و پیکۆپیک کردنیان به‌پیتی ئه‌لف و بی، پێرست به‌ندی کتێبه‌کان.

فه‌رست وار: به‌شکلی پێرست، به‌کورتی.

فه‌م: تیکه‌یشتن، زانین، فام، ئاوه‌ز، سه‌روه‌ده‌ر، سه‌روده‌روو، سه‌ره‌ده‌ر. "غیر قابل فهم": قلی‌وبلی.

فه‌ماندن: تیکه‌یاندن، حالیکردن، زاناندن، که‌شتاندن، دان سه‌ح کرن، فه‌پچرین.

فه‌مستن: بڕوانه: "فه‌میدن".

فه‌میدگی: فامیده‌یی، تیکه‌یشتوویی، زانایی.

فوریت: (1) دۆخ یان حاله‌تی که‌ پێویستی به‌هه‌نگاوی خیرا هه‌یه، خیرا، زوو.

(2) (سیاسی) راده‌ی خیرایی له‌تاوتویکردنی گه‌لله‌ یان گه‌لله‌پیشنیار له‌پارلماندا.

"فوریت داشتن": پێویست به‌هه‌نگاوی خیرا هه‌بوون. "به‌فوریت": بڕوانه: "فورا".

فوز: (ف) (1) سه‌رکه‌وتن. (2) پزگاری.

فوزان: گوڤه، نه‌ڤه، نه‌عه‌ره‌ته.

فوق: سه‌ر(وو)، بان، ژوور(وو). "فوق برنامه": ئه‌وه‌ی جو‌زوی به‌رنامه‌ی سه‌ره‌کی یان پیشبینیکراو نه‌بی. "فوق هادی": بڕوانه: "ابرسانا".

فوق‌الذکر: له‌سه‌ره‌وه‌ باسکراو، له‌سه‌ره‌وه‌ ئاماژه‌پیکراو.

فوق‌العاده: (1) زۆر، فره، فراوان. (2) سه‌راسایی، سه‌رسامکه‌ر، سه‌پرو سه‌مه‌ره. (3) له‌ده‌ره‌وه‌ی به‌رنامه‌ی ئاسایی، تاییه‌ت. (4) زۆرباش، دلگر، دلنشین. (5) پۆژنامه یان بلاوکه‌راوه‌یه‌ک که له‌کاتی خۆیدا ده‌رنه‌چی.

فوق‌الوصف: په‌سن هه‌لنه‌گر، له‌وه‌سف نه‌هاتو. **فوقانی**: سه‌ره‌وه، ژووهره‌وه.

فول: (ف) له‌تۆپیندا: خه‌تاکردن یان فیل کردن له‌کایه‌دا، پاشقول دان، مست لیدان، پال پێوه‌نان.

فول (ف): له‌تۆپیندا: خه‌تاکردن یان فیل کردن له‌کایه‌دا، پاشقول دان، مست لیدان، پال پێوه‌نان.

فول (اتومات/اتوماتیک): ته‌واو ئوتوماتیک.

فهمیدن: (1) تیگه یشتن، تیگه شستن، تیگه یین، گه شستن، حالیبون، فامین، سرلیده رکردن، سرلیده رچوون، وهره ی نامایش. (2) زانین یان زانیاری وهدست خستن. (3) ههست کردن، ههست پیگردن. **فهمیده:** تیگه یشتوو، تیگه یشتی، تیگه یو، حالیبوگ، به زانست، ژیر، فاما، فامی، فامیه، فامیده، سالور، به ئاو، ز، حالی. **فهمیم:** فامیده، زانا، تیگه یشتوو، بیرتیژ. **فی:** نرخ، قیمةت. **فیبار:** کار، پیشه. **فیاض:** (1) جوگه له یان کان پرتاو. (2) جوامیر، میرخاس، پیاوخاس، به خشنده. (3) به پیت، به بهرکهت. **فی البداهه:** به بی بیرکردنه وه و تیرامان، قسه یان شیعرئ که به بی تیرامان بوتری. **فی الجملة:** پوخته ی ئاخوته. که میک، که مکی، توژیک، له سهریه ک. **فی الحال:** له هه مان کاتدا، بیدرنگ کردن، دزه جی. **فی الحقیقه:** له راستیدا. **فی الفور:** بروانه: "فورا". **فی المجموع:** سهرجه م. **فی المجلس:** (1) له هه مان مه جلیس، له وی. (2) بروانه: "فورا". **فی المثل:** بۆ نمونه. **فی الواقع:** له راستیدا، له واقعیدا. **فیباوار:** شوغل، کار، پیشه. **فیبر:** (پزیشکی) ریشال. "فیبرین":

ریشالین.

فیبرینوژن: ریشالینه پیکهینه.

فیدل: به ئه مهگ، وه فادار.

فیروز: سهرکه وتو.

فیریدن: (1) خلنگین، به ناز و له نجه ولار

رۆیشتن. (2) گه مه پیکردن، تیتالی

پیکردن.

فیزیسین: فیزیک زان، شاره زان له زانستی

فیزیا دا.

فیزیک: زانستی که سه بارهت به جسمه

سروشسته کان دده وی، فیزیا، فیزیک.

فیژیوتراپی: چاره سهری له ریگه ی

هۆکارگه لیکه فیزیکی وه ک تیشک. تین.

وهرزش.

فیژیوکرات: لایه نگری فیزیوکراسی.

فیژیوکراسی: تیورییه کی ئابووری که

لایه نگره کان له و بروایه دان که سامانی

راسته قینه یان ته نیا سهرچاوه ی سامانی

ولات ئاو و زهوی و به ره می کشتوکالییه

و زیرو زیو وه ک سامانی راسته قینه

ناژمیردری و ته نیا ئامرازیکه بۆ

ئاسانکاری له مامله کردندا.

فیژیولوژی: (پزیشکی) کارئه ندام زانی،

زانستی تاوتویی کرده وه ی سروشتی

خانه کان و چنراوه کان له ش. زانستی که

سه بارهت به شیوه ی کاری ئه ندامان و

ده زگانانی له شی بوونه وران و پیوه نندی

ئه وان ده گه ل یه کدی دده وی.

فیژیولوژیستا: پسپور له فیزیولوژیدا.

فیلم: (1) فیلم. (2) خاوه نی هه لسوکه وتی

سه یروسه مه ره و شانۆئاسایی و

ناپارسته قینه. (3) هه ر جوړه گو تار و

ره فتاریکی ده سکرد و ناپارسته قینه و

فریوده رانه. "فیلم سازی کردن":

له ئه سستوبوونی رۆلی سینه مایی، رۆل

گیلان، ده ورگیلان له فیلم دا. (2) به

شیوه ی دروین و شانۆیی هه لسوکه وت

کردن، روالهت سازیکردن. "فیلم پوزیتیو":

(وینه گری) فیلمی که وینه و رهنگه که ی

ده ل بابه ته که بینه وه. "فیلم دادن":

پیشاندانی فیلم، خستنه سهر په رده ی

سینه ما. "فیلم گذاشتن": پروانه: "فیلم

دادن". "فیلم گرفتن": فیلم هه لگرتنه وه له

که سی یان شتی به کامیرا، فیلم گرفتن.

"کسی را فیلم کردن": کردنه ده سکه لا و

گالته جاری خو.

فیلم بردار: فیلم هه لگره وه،

وینه هه لگره وه. "فیلم برداری": فیلم

هه لگرتنه وه.

فیلم نامه: سیناریو، فیلم نامه.

فیلم نامه نویس: نووسه ری فیلم نامه،

سیناریست.

فیلولوژی: وشه ناسی.

فیله ور: بروانه: "پیلور".

فیما بین: له نیاوان (دا)، له به بین (دا).

فیئال: کۆتایی، فیئال.

فی نفس الامر: له هه حقیقهت دا.

فیژیولوژیک: سروشتی، ئاسایی، ئه وه ی

که ده گه ل جه ریانی ئاسایی ئه رکه کان

له ش دا هاوئا هه نگی بی.

فیژیونومی: سیما، پوخسار، دیمه ن.

فیس: فیز، فیس، ده عیه، لووت به رزی.

فیسور: که له به ری چووکه، درز.

فیسین: (فیزیا) کرده ی تلپیشانی ناوه کی.

فیصله: (1) دادوهر، حاکم. (2) ناویژیوانی

نیوان هه ق و ناهه ق. (3) ئه وه ی نیوان دوو

شت جیاباکته وه، برنده. "فیصله دادن":

یه کلا کردنه وه، کۆتایی پیهینان، به ئه نجام

گه یانندن. "فیصله یافتن": کۆتاییهاتن،

ئه نجام بوون، یه کالابوونه وه.

فیض: (1) به هره یان قازانج یان

خۆشه ویستی که سیک بۆ که سیکیدی.

(2) په وان بوونی ئاو. (3) ئاوی به خو پ.

(4) زۆر، لیشاو. (5) پروانه: "بخشش".

(6) ئه وه ی به شیوه ی سروش ده گاته دلئ

عارف. "فیض بردن": که لک یان قازانجی

ماددی یان مه عنه وی بردن.

فیکس: نه گۆر، فیکس.

فیلامونییک: ئورکستیری سه مفۆنی

گه وره.

فیئال فکن: دلیر و زۆربه هیز.

فیئالتر: بروانه: "صافی".

فیلسوف: فه لسه فه دۆست، زانا له

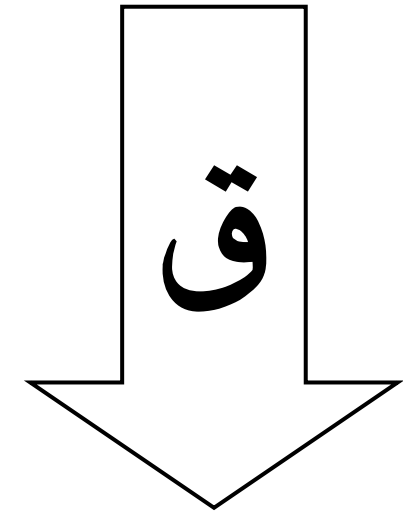
فه لسه فه دا، چه کیم، فیلسوف.

فیئل کس: (ک) جلف و سووک و بیهه رم.

فى نەسە: خۆيلە خۆيدا، لە خۆيدا.

فيوض: كۆي "فيض".

فيومه: پروانه: "بهانه".

قائد: (1) پيشه‌نگ، پيشه‌رو، پيشه‌ر، رابه‌ر. (2) جله‌وگيش. (3) قافله‌سالار، سه‌روكي قافله. (4) سپاسالار، فرمانده‌ري سپا. (5) ئه‌وه‌ي كويز رينوييني ده‌كا.

قائل/قاييل: (1) بيژه‌ر، وته‌بيژ، قسه‌كه‌ر، واتيار. (2) بپروامه‌ند، به‌بپوا، باوه‌ردار. "قائل بون": له‌به‌رچاوگرتن، دانان. بپروامه‌ندبوون، به‌بپروابوون. "قائل شدن": له‌به‌رچاوگرتن و ويناكردن. دانان.

قائم/قاييم: (1) وه‌ستاو، پاره‌ستاو. (2) پايه‌دار، به‌رده‌وام، هه‌ميشه‌يي. (3) به‌شيوه‌ي ستووني. (4) ئاماده‌ بو ئه‌نجامداني كارئك. (5) به‌هيز، به‌ئيراده. (6) كيسه‌كيش، ناتر. (7) به‌ستراوه، پشت ئه‌ستور(خداوند قائم به زمان و مكان

نيست). "قائم بالذات": ئه‌وه‌ي بوونه‌كه‌ي به‌كه‌س يان شتي‌دي نه‌به‌ستراوته‌وه، هه‌ربوو، جه‌وه‌ر. "قائم داشتن": سازدان، به‌پيوه‌بردن، وه‌پيخستن. "قائم شدن": (1) پته‌وبوون، قايم بوون. (2) خوشاردنه‌وه، په‌ناگرتن. (3) دامه‌زران، به‌رپابوون. "قائم كردن": (1) پته‌وكردن، قايمكردن. (2) جيگيركردن، دامه‌زراندن، سازدان. (3) شارندنه‌وه. (4) پروانه: "نصب كردن".

قائم الزاويه: شكلي كه گوشه‌ي نه‌وه‌د پله‌ي هه‌بي، گوشه‌ستوون.

قائم الليل: شه‌وخوون، شه‌وبيدار.

قائم مقام/قاييم مقام: (1) جيگر، جينشين. (2) به‌پيوه‌به‌ري شار يان ناوچه‌يه‌ك.

قائمه: (1) ستوون، كوئه‌كه، پايه. (2) پيپرست. (3) گوشه‌ي نه‌وه‌د پله. (4) پته‌و، قايم.

قاب: هينده، ئه‌ندازه. چوارچيوه. "قاب قوسيبن": (1) به‌ئه‌نازه‌ي دوو كه‌وانه. (2) بريتي له‌ نزيكى.

قاب بازي: جگين، قاپانه، قاپاني، قاپين، ميچين، كاباني، كاپاني، كابه‌ي.

قابض: (1) وه‌رگر، ستين، بگير. (2) مه‌ئمووري وه‌رگرتني ماليات.

(3) ده‌وايه‌ك كه زگه‌شوره چاك ده‌كاته‌وه. "قابض الارواح": گيان ستين، روخ ئه‌ستين، ئيزپاييل.

قابل: (1) شياو، شايان. (2) كاركرده، كارديتو، له‌كارده‌رهاتو، كارامه. (3) به‌نرخ، گرانبايي يان شياوي سه‌رنج و گرينگي. (4) قبوولكه‌ر، وه‌رگر. (5) زور، فره. "قابل اجراء": شياوي جيبه‌جيبيون، شتي كه بو جيبه‌جيبيون ده‌بي. "قابل اشتعال": بسوت، سووتوك. "قابل تغيير": شياوي گوپان، گوهيپيار. "قابل داشتن": به‌نرخ بوون. "قابل دانستن": به‌لايق و شياو دانان. "قابل قبول": بروايي، شياوي باوه‌رکردن. "قابل كسي را نداشتن": شياوي ئه‌و نه‌بوون، شاياني ئه‌و نه‌بوون.

قابله: (1) ژني شياو. (2) دايمان، مامان. (3) قبوولكه‌ر.

قابليت: ليها‌تووي، له‌باربوون، شياوي، ژيهاتوي، گيرفهن، هيگني، توانايي پيوست بو ئه‌نجامداني كارئك، ئاماده‌يي بو قبوول كردني كاري.

قابو: هه‌ل، ده‌رفه‌ت. **قاپ كسي خرا آمدن:** تووشي به‌دبه‌ختي هاتن.

قاپ كسي را دزدیدن: بوچوون و سه‌رنجي ئه‌و به‌لاي خودا راکيشان.

قاپو: ده‌رگا، قاپيه.

قاپوچي: ده‌رکه‌وان، قاپيه‌وان.

قاپيدن: فراندن، رفاندن به‌فرزي. "دره‌وا قاپيدن": قوستنه‌وه، قورتنه‌وه، له‌حه‌وا گرتنه‌وه.

قاتل: كوژه‌ر، بكوژ، ميكركوژ، پياوكوژ،

كشتوخ، خوينكه‌ر، خوويني.

قائمه: دامووسك، هوئدراو له‌دامووسك.

قاج: (1) قاش. (2) كه‌لين، درز. "قاج خوردن": قليشان، درزتيكه‌وتن. "قاج دادن": قه‌لشاندن، تليشاندن، درز تيخستن. "قاج قاج": قاش قاش. "قاج كردن": قاش كردن، كووزكردن.

قاجاق: قاچاق، قاچاغ، كرپن و فروشتني كا‌لاگه‌ي كه له‌پاواني ده‌وله‌ت دايه و يان مامله‌كردنيان ياساغه. "قاجاق شدن": قاچاغ بوون، ته‌ره‌بوون، هه‌لوه‌دابوون. "قاجاق كردن": كاري قاچاغ كردن، راگواستن و كرپن و فروشتني كه‌لوپه‌لي رپيينه‌دراو.

قاجاقچي: قاچاخچي، فروشيارى كه‌لوپه‌لي قاچاخ.

قاجاقي: (1) قاچاغي، كراو و فروشراو به‌شيوه‌ي نياسايي. (2) به‌نه‌يني، نياسايي.

قادر: (1) به‌هيز، به‌توانا. (2) له‌ناوه‌كاني خوا.

قادم: (1) داها‌توو، پاشه‌پوژ. (2) پيپواري كه له‌سه‌فه‌ر بگه‌رپته‌وه. (3) پيشه‌رو.

قارت: له‌كاركه‌وتو.

قارون: زور ده‌وله‌مه‌ند، دارا، زه‌نگين.

قاره: قورپه، قارپه، كيشوهر. "قاره‌سياه": ئه‌فريقا.

قاسر: به‌زور ناچاركه‌ر به‌كارئك.

قاسط: هه‌لگه‌پاوه له‌هه‌ق، سه‌تمكار.

قاسم: به شکر، دابه شکر.

قاسی: دلپهق، بی به زهیی.

قاشق پستایی: هاوشینی، تیکه لی.

قاصد: (1) نامه بهر، نامه گه پین.

(2) به مه به ست، به ئانقه ست.

قاصدک: پشیله پایزه، که وکه قوک،

باویکه، بایلکه، ته ته رۆکه.

قاصر: (1) داماو، بی توانا. (2) دریغیکه،

که مته رخه م.

قاصف: شکینه، شریخه، دهنگی بهرزی

هه وره تریشقه.

قاصم: تیک شکینه، نابودکه ر.

قاصی: دوور.

قاضی: (1) دادگه، دادوهر، دادپرس،

حاکم. (2) داوهر، ناویژوان. (3) پاروو،

تیکه. "قاضی کردن": پارووگرتن.

قاضی العاجات: به جیه پنیانی پیدایستی و

نیازه کان.

قاضی القضاات: سه رۆکی دادوهره کان.

قابطه: گشت، ته واور.

قاطع: (1) تیژ، برپر، بپر، پرنده،

جیاکه ره وه. (2) نه گۆر، حه تمی.

(3) به برپشت، لیبراو، به زاکوون.

(4) دیاریکه ری بنه په تی. (5) کاریگه ری

دایمی. (6) به لیبرای. (7) (بیرکاری)

سیکه ند، برپر. "قاطع الطریق":

بروانه: "راهن".

قاطعانه: لیبروانه.

قاطعیات: بر، برپشت و کار پاپه پانندن،

لیبرای، به زه بروزه نگی، به زیپک،

سووربوون له سه ر دهنگ و بۆچوون و

برپاری خۆ.

قاطی: (1) تیکه ل، تیکه لآو، ئاویته.

(2) په رییشان، په شوکاو. "قاطی داشتن":

(1) ناپوختی و لیکنه چوویی. (2) تووشی

په رییشانی و بیرلای بوون، تیکه ل

کردن (له کوردی دا ده لاین تیکه لی ده کا).

"قاطی زهن": تیکه ل کردنی شتی ناپوخت

ده گه ل جنسی به رمین. "قاطی شدن":

هاتنه ناو، تیکه لآو بوون. "قاطی کردن":

(1) تیکه ل کردن، به یه کادان. (2) شیواندن،

په رییشان کردن. (3) تیکه ل کردنی

بابه تگه لی جۆراوجۆر له زهین دا، لیک

جیا نه کردنه وهی دوو یان چه ند شت

له یه کتر. (4) له ده ست دانی هاوکیشتی

ده روونی، شیوان، بیرلای بوون. "قاطی

کسانی شدن": تیکه ل ئه وان بوون، چوونه

پال ئه وان، په گه ل ئه وان که وتن. "قاطی

مرغها شدن (رفتن)": بریتی له ژنه پینان. "خود را

قاطی چیری کردن": ده م تیه وردان،

خۆتییه لقوتانندن.

قاطی پاتی: (1) پلۆز، تیکه ل پیکه ل،

تیکه لآو پیکه لآو. (2) شیواو، په رییشان.

قاعد: (1) دانیشتوو. (2) ئه وهی شه پ و

خه زای نه دیوه.

قاعدتا: به پنی یاسا و شیوازی باو.

قاعدگی: بی نوژی ژن، به خوین بوونی

ژن، خوینی مانگانه، عاده تی

مانگانه ی ژنان که هه ر بیست و هه شت

پۆژ جارێک و بۆ ماوه ی پینچ تا حه وت

پۆژ رووده دا.

قاعده: (1) ریسا، یاسا. (2) شیوه و

نه ریتی باو. (3) ژن یان کچی که

عاده تی مانگانه تیده په ریینی.

(4) بنه ما، بنه په ت، بنچینه.

(5) پیته خت یان گه وره ترین شاری

ولاتی. (6) (بیرکاری) بنک، بنه،

بنواشه. "قاعده شدن": ده سپیکرانی

عاده تی مانگانه له کچ یان ژنی که

سکی نیه. "باقاعده": دروست و

لوژیکی، له سه ر بنچینه ی ریساکان.

"به قاعده": به دروستی و یاسایی.

به پیی ریسا، به شیوازی دروست. "به

قاعده": وه کوو.

قاعده افزایی: ریسانیا کردن.

قاعده مند: ریسامه ند، ریسا ریژ، به ریسا و

شیوازی دیاریکراو.

قافله: بروانه: "کاروان".

قافله سالار: (1) بارگه چی، سه رقافله،

سه رقه تار، پچه شکین، سه ره رشتی

کاروان. (2) ریبه ر و پیشره وه له کاریکا.

قافییه: (1) کۆتایی شتی. (2) سه روا،

به شاهه ند، پاشلی شیعر. "قافییه تنگ بودن":

که م بوونی وشه گه لی هاوسه روا بۆ سه روا

دانان. "قافییه را باختن": هه له کردن و

له ده ست دانی پینگه ی خۆ. "قافییه

سنجیدن": ره خنه گرتن و تاوتویکردنی

دروستی و نادروستی سه رواگه لی شیعرێک.

شیعر هۆنینه وه یان گۆرانی چرین.

قافییه باف: شاعیر به تاییه تی شاعیری که

زۆرتر گرینگی به سه روا ده دا تا مانا و

ناوه رۆکی شیعر.

قافییه بند: بروانه: "قافییه باف".

قافییه پرداز: بروانه: "قافییه باف".

قافییه سنج: (1) شاعیر، هه لبه س وان،

هۆزان. (2) ره خنه گری شیعر. (3) سه روود

خوین، ئاوازخوین.

قافاله: رهق، وشک.

قافاله خشکه: (1) پیستی خۆش نه کراو و

وشکه وه بوو. (2) ره قه له و چرچ هه لگه پاو.

قال: (1) باس و پاویژ، ئاخاوتن.

(2) هاتوهاوار، هه را و هوریا، قووله قوول.

"قال چاق کردن": هاتوهاوارکردن، هه را و

کیشه نانه وه. "قال خوابیدن": ته واو بوونی

زه نازنه نا و هه راوهوریا. "قال کردن":

هه راوهوریا کردن، قووله قوول کردن. "قال و

قال": قاله قال، قووله قوول. "قال وقیل":

گۆره و هه را، چه قه، چه قه چهق، قاله قال،

قووله قوول، قسه و یاسی تیکه ل پیکه ل.

"قال و مقال": (1) قووله قوول و هاتوهاوار.

(2) گفتوگو، به یقین.

قال: ده زگایه ک بۆ پوخته کردنی زیږ و زیو. "قال(قال قضیه) را کندن": به کالاکردنه وه یان کوتایی پیښان به بابه ت یان کښه یه ک. "قال کسی را کندن": بیده نگ کردنی ټو به کوشتنی. "قال گذاشتن": 1) چاوه پروان هیشتنه وهی که سیک له شوینیک. 2) جیهیشتنی که سیک له شوینیک به بیخه بهری و چاوه پرواننه کراو. "از قال بیرون آمدن": قالجون، له تاقیکردنه وه درچوون، سهر به رزبوون.

قالب: قالب، شتی که کانزای تاویایوی تی ده پښتن. "قالب تهی کردن": بریتی له مردن. "قالب چیزی بودن": پر به بهر بوون. "قالب زدن": 1) ده قالب دان. 2) به زمان دا هاتنی قسه یه کی ناراسته قینه یان بی هوه ده. 3) ساخته کاری. 4) پروانه: "جازدن(3)".

قالب ریزی: دارژاندن، دارژتن، داریتن، ده قالب کردن.

قالب شکنی: نه ریت شکنی، پیږپوهی نه کردن له دابونه ریتی رابردوان و شتی نوی هیان.

قالب گرایي: پروانه: "فرمالیسم".

قالب گیری: 1) سازکردنی قالب. 2) کارگه ی قالب سازکردن. 3) شکل پیدان(دهق پیدان) به هوی قالب.

قالبی: 1) دهق گرتو و دروست کراو له قالبدا. 2) کلیشه یی، چه ند پاتکراوه یی. 3) یه ک فورم. 4) به شیوه ی قالب.

قالپاق دزد: 1) ټو وهی که لوپه لی دهره وهی ماشین ددزی. 2) ټو فتاوه دن.

قالگری: بیخه وش کردنی زیږ و زیو. قام: جادوگر.

قامات: کوی "قامت".

قامت: قه لافه ت، بلندی بالا، به ژن و بالا.

قامت بستن: دس به نویژ کردن.

قاموس: 1) وشه دان، فره هه نگ. 2) دهریا، دهریای گه وره. 3) سرشت، سروشت. 4) زه نییه ت.

قانت: 1) فرمانبر، گوږپایه ل، ملکه چ. 2) نویژخوین.

قانس: پروانه: "شکارچی".

قانت: ناهومید، هیوابراو.

قانع: دل تیر، چاوتیر، بی ته ماح، بوین، شوکرانه بزیر، رازی به به ش، قنیا تکه ر، که م قنیا ت.

قانون: 1) یاسا، قانون، پښک. 2) بنچینه و پیوانه ی شتی. 3) داب، باو. 4) ترو تفاق، نامراز و که لوپه ل. 5) جوړه ټامیرکی موسیقیا ه. "قانون اساسی": یاسای بنه په تی.

قانوناً: به پیی یاسا، له باری یاسایه وه.

قانون دان: یاسازان، مافزان.

قانون شکن: پیښیکه ری یاسا، یاساشکین.

قانون گذار: یاسادانه ر، یاسادارپښ.

قانون مجور: یاساته وه ر.

قانونمند: یاسارپښ، یاسامه ند، گونجاو ده گه ل یاسا.

قانونی: یاسایی، به پیی یاسا، له سه ر بنه مای یاسا.

قانی: سووری توخ.

قاهر: زال، بالاده ست. "قاهرشدن": زالبوون.

قایق: به له م، قه یاخ، لو تکه.

قایقچی: پروانه: "قایق ران".

قایق ران: قه یاخه وان، به له م ټاژو.

قایم انداز: شه تره نج بازی بی هاوتا.

قایم باشک: پروانه: "قایم موشک".

قایمکی: به نه پنی، په نامه کی.

قایم موشک: قهره قهره، قهره قهری، قولولو، گه مای چاوشارکی.

قایمی: پروانه: "قایمکی".

قبایل: کوی: "قبیله".

قبابستن: ټاماده بوون بۆ کاری یان خزمه تی.

قبا پوشیدن با کسی: گه رموگوربوون ده گه ل ټو.

قباحت: 1) دزیوی، ناحه زی، ناشیرینی. 2) پروانه: "رسوایی".

قبا دریدن بر خویشتن: بریتی له بی ټو قهره بیگردن.

قباسوخته: به دبه خت و چاره په ش که

خوی خوشحال نیشان ده دا.

قبا کردن: دراندن، دادرین.

قباگشادن: پروانه: "جلوه کردن".

قبال: به رامبه ر. "در قبال": له به رامبه ر.

قباله: قه واله، تا پوی ملک.

قبایل: کوی "قبیله".

قبح: دزیوی، ناشیرینی.

قبراق: 1) چالاک، زرکوزینگ، گورجوگول. 2) شاد و که یف ساز، سه رحال.

قبرستان: پروانه: "گورستان".

قبرکن: پروانه: "گورکن".

قبض: 1) گرتن، وه چنگ هیان. 2) گرفت، سک ویستان. 3) دقانه ک، فاکتور، په سید، پسه و له ی ه ساو. 4) گرتن، هه فس کردن. 5) مونی، مپوموچی. "قبض رسید": فاکتوری درانی پاره یان مالیک. "قبض روح": گیان لی ساندنی که سیک. "قبض روح شدن": 1) گیان دان، مردن. 2) زورترسان، زراوچوون، زنده هق چوون، توکان. "قبض کردن": 1) گرتن. 2) داگیرکردن. "قبض و اقباض": گوږپینه وهی به لگه و قه واله. "در قبض آوردن": 1) داگیرکردن، زهوت کردن. 2) خستنه ژیر چاوه دیری.

قبضه: 1) مشتیک له شتی. 2) مشتوی ده مانچه و شمشیر و خه نجه ر، قه بزه. 3) چوارچیوهی ده سه لات. 4) په نجه، ده ست، مست. "قبضه کردن": مؤتوپول کردن، داگیرکردن و خستنه ټیختیار خو.

قبیل: پښ، به رده م.

قبلاً: پيشه کی، له پيشوودا، چه لان، جارن، له مه بهر، له مه ويهر.

قبيله: ږووگه، قبيله، قوبله، کابه.

"قبيله اسمال": نه وهی ژور خوښه ويست و دلخوازه، ږووگه ی ئاوانه کان. **"قبيله زدهشت"**: ئاگر. **"قبيله عالم"**: پاشا. **"قبيله کردن"**: وهک نه ويهري ئاوات و ئامانجی خو دانان.

"قبيله گرفتن": بوونه موسلمان.

قبيله گاه: ږووانه: "عبادت گاه".

قبول افتادن: وهگریران، قبول کران.

قبولاندن: سه لماندن، ناچار به قبول کران.

قبول شدگان: وهگریراوان.

قبول شدن: وهگریران، قبول کران.

قبول کردن: ملدان، پازی بوون، به دل بوون، قبول کران. وهگریران.

قبولگی: 1) قبول کران، وهگریران. 2) وهگریراوان. 3) قبولگی، پلاوی بی پالافتن.

قبیح: ناحهز، دزیو، ناپه سندن. **"قبیح المنظر"**: بی بهش له جوانی، نازه ریف، کریت. **"از کسی قبیح بودن"**: بو نه و دور له چاوه پروانی بوون، له وه نه شیان وه.

قبیل: جوړ، چه شن. **"از این قبیل"**: وهک نه م. **"از قبیل"**: وهک، وهکوو.

قبيله: تیره، بهر باب، قه بيله، گروپی له خه لکانی خاوه نه ژاد و نه ریت و ئاین و کولتوری هاوبه ش.

قتال: شه پ و کوشنار، کوشت و کوشنار.

قتال: ژور کوشنده.

قتل: پیاوکوژی، کوشتن، قه تل. **"قتل از روی ترجم"**: ږووانه: **"اتانازی"**. **"قتل خطا"**: کوشتنی نازانسته یان نائانقه ست. **"قتل عام"**: کوشناری به کومه ل، په شه کوژی. **"قتل عمد"**: کوشتنی به ئانقه ست. **"قتل غیله"**: له نکاو کوشتن، تیر ژور. **"قتل کردن"**: پیاوکوشتن، ئینسان کوشتن. **"قتل مقل"**: کوشتن به بهر د و شتی وا. **"قتل نفس"**: کوشتنی ئینسان. **"بقتل رساندن"**: کوشتن. **"به قتل رسیدن"**: کوژران.

قتلگاه: شوینی کوشتن، کوشنارگه.

قتول: ژور کوژه.

قتیل: کوژاوان.

قحط: 1) وشکه سالی، په شه سالی، بی بارانی. 2) دانسقه، گیرنه که وتوو، قات، نایاب. **"قحط افتادن"**: هاتنی وشکه سالی. **"قحط شدن"**: 1) قات یان نایاب بوون. 2) ږوودان وشکه سالی و قات بوون یان ده ست نه که وتنی خوارده مهنی. **"قحط و غلا"**: وشکه سالی و گرانی.

قحط سال: وشکه سالی و بی داهاتی. 2) قاتی، نایابی، دانسقه بی.

قحط سالی: سه ره له دانی قاتوقری به هوئی وشکه سالی.

قحطی: 1) وشکه سالی و قاتبوون یان که مېوونه وهی خوارده مهنی. 2) قاتی، قاتوقری، کولب.

قحطی زده: توشی وشکه سالی و قاتوقری بوو.

قحط: 1) به ژن، بالا، قه لافهت، قام، قه د. 2) نه اندازه. 3) به رزی، بلیندی. 4) هاوته مهن. **"قحط افراشتن"**: راست ویستان. 2) هه لدان، بالا کردن. **"قحط دادن"**: بهس بوون، گه یشتن. **"قحط راست (علم) کردن"**:

1) راست وهستان. 2) نیشاندانی توانایی و لیوه شاوه بی خو. 3) به ئیراده وه خه ریکی کاریک بوون به تایه تی دوی سه رنه که وتن. 4) هاتنه بان، به سه رکه وتن گه یشتن. **"قحط کشیدن"**:

1) هه لدان، بالا کردن. 2) خو نوین کردن. **"قحط گرفتن"**: نه نازه ی به ژن و بالا گرفتن. **"قحط قوامت (قدوبالا)"**: به ژن و بالا، ته لوبال. **"قحط قواره"**: به ژن و بالا. **"قحط و نیم قد"**: 1) گه وره و چووکه. 2) کورت و بلیندی. **"بچه های قدونیم قد"**: مناله ورکه، مناله ورتکه.

قداست: پاکی، پیروزی.

قدام: پیش، به رو.

قد بلند: بالا به رز.

قدح: (ق) 1) لومه گرفتن، ئیراد گرفتن. 2) پیکردن، هه لکردنی ئاگر.

قدح: (ق د) 1) قاپی گه وره. 2) پیاله ی شه پاب. 3) شه پاب. **"قدح بر روی کسی پرداختن"**: به سلامه تی نه و خوارده وه.

قدح باره: مه یخوره وه، مه ینوش.

قدح پیمما: شه پاب خوړ.

قدح نوش: شه پاب خوړ (هوه).

قدر: (ق) 1) نه نازه گرفتن، پیوان. 2) نه اندازه ی شتی. هیز، توانایی، تاقهت. 3) پیز، حورمهت، سه نگ. 4) به ها، نرخ. **"قدر مسلم"**: نه وهی مسوگر و یه کجاره کییه. **"قدر نهادن"**: ریژلینگرتن. **"قدر و قیمت (قدر و منزلت)"**: نرخ و پیز. **"قدری"**: توژیک، که میک. **"به قدر"**: به نه نازه ی، به پراده ی.

قدر: (ق د) 1) نه اندازه، پیوانه. 2) که لله رهق و به هیز و خوړاگر له خه بات یان کییه رکی دا. 3) چاره نووس. 4) ئیختیار.

قدرت: 1) هیز، توانایی، تین، تاو، تابشت، ستین. 2) زالی و دسترپیشتووی. 3) (سیاسی) دهسه لات، دهسه لاتداری، هیزی نیزامی یان ئابووری که توانای زالبوون به سه ر کومه لگای دا هیه. 4) (کومه لناسی) نه گه ری داسه پاندنی ویستی که سیک به سه ر په فتار و کرداری دیتراندا. **"قدرت جاذبه زمین"**: هیزی راکیشی زهوی. **"قدرت داشتن"**: به هیزبوون، هه بوونی توانایی نه نجامدانی کاریک.

قدرت بیان: دم و دوو، دم و دوان، دم و پل، قسه پوهانی.

قدرت طلب: دهسه لات خواز، دهسه لات سه پین.

قدرتمند: به هیڙ، به دسه سلاّت، دسه سلاّتدار، خاوه ن زور، پزور، توانا.

قدرت نمایی: نیشاندانی دسه سلاّت و هیڙ و توانایی خو، دسه سلاّت نویی.

قدرتی: (1) به هیڙ و قورس. (2) سروشتی.

قدردان: ئەمه گناس، قه درناس. "قدردانی": ئەمه گناسی، پیژانین.

قدرشناس: ئەمه گدار، قه درناس، پیژان، به ماریفت.

قدر قدرت: به توانا و به هیڙ، ئەوهی هیڙیکي به قهرای هیڙی قهزا و قه دهر ههیه.

قدرمایه: که م، که مووکه.

قدرشناس: سپله، بی ئەمه گ، بی وه فا، بی نه زان، ناشکور، ناشکیر.

قدری: (1) که می، که مکی. (2) تا پادهیه ک.

قدریه: گروپیک که بروایان به قهزا و قه دهر نیه و ده لئین مرؤف له کار و کرداری خویدا نازاده و ده توانی کارئ به ویستی خوئی ئەنجام بدا، پیچه وانهی "جبریه".

قدس: (ق) (1) پاکي، پیروزی. (2) جیهانی غهیره ماددی. (3) داوین پاکي، بی گوناحی.

قدسی: (1) پاک و پیروز، به هشتی. (2) فریشته. "قدسیان": پیاوچاکان و چاکه کاران. "حدیث قدسی": حدیسی که خوا فرمویه تی و له قورپان دا نیه.

قدسیت: پیروزی، مه عنه وییته.

قدغن: قاخه، قورغ، یاساغ، یاساخ، ری نه دراو. "قدغن کردن": قورغ کردن، کردنه پاوان، هه ماندن.

قدغه: (ق.ق) پارچه پارچه، تیکه تیکه.

قدگوتاه: کورته بالا، به ژن کورت.

قدم: ههنگاو، شه قاو، قه دهم. "قدم اول": سهره تای ریگا، یه که م ههنگاو. "قدم بر آتش بودن": برتی له بی ئوقره و نا ئارام بوون. "قدم برداشتن": ری پویشتن.

ههنگاوانه ره و پییش چوون له کاریک یان گهیشتن به نامانجی. "قدم برداشتن برای کسی (چیزی)": ئەنجامدانی کارئ یان خزمه تی بو ئەو. "قدم برگرفتن": بروانه: "قدم برداشتن". "قدم به قدم": ههنگاو به ههنگاو. "قدم پیش گذاشتن": دابین کردنی پییشه کییه کانی کارئ.

ههنگاوانان، ده ست بردن. "قدم جفت کردن (نمودن)": ناماده بوون بو ئەنجامدانی کاریک. "قدم جنباندن": بزوتن، ریکه وتن.

"قدم داشتن": پاره ستاوی و خو پراگری هه بوون. "قدم درکشیدن": پوو و هرگی پان، پشت تیکردن. "قدم زدن": پیاسه کردن، قه دهم لیدان، گاغان، گاقدان. چوونه پییش. "قدم فراتر (بالتر) گذاشتن": پازی نه بوون به قوناغی له کار و چوونه پییشتر.

"قدم فشردن (افشردن، فشاردن)": پیداکریکردن، شیلگی بوون. "قدم کردن": ئەنازه گرتن به

ههنگاو. "قدم گذاشتن": هاتنه ناو(هوه)، ههنگاوانان. "قدم گذاشتن": بریتی له ری پویشتن. "قدم نهادن": ری پویشتن و پی نانه شوینی، پانان، ههنگاوانان. "زیر قدم آوردن": به زانن، تیکشکاندن، شکست پیدان. "سر قدم رفتن": ده ست به ئاو گه یانن. وتن یان نووسین.

قدماء: کوی "قدیم"، پیشینیان.

قدمت: (1) پیشیننه، میژینه. (2) زات، بویری، ویران.

قدم شمار: ریکیکی و هاوانهنگ.

قدمگاه: (1) شوینی پیاسه کردن. (2) شوینی ژیان. (3) دهرگا، به رده رک، به رمال.

قدنما: بالانوین، ته واونوین.

قدوس: پاک و خاوین له هر عیب و که موکریبه ک.

قدوم: هاتنه وه، له سه فهر گه رانه وه.

قدوه: پییشه وا، ریبه ر. "قدوه الحکما": پییشه وای فیلسوفه کان.

قدی: لاساری، سهرسه ختی، پیچه قیینی.

قدیر: خاوهن هیڙ، به توانا.

قدیس: پاک و بیگهرد، زور پاک داوین و به پروا.

قدیم: کون، دیرین، دیرس، پییشوو، که و نارا، له میژینه، قه دیم. "قدیم (وندمیم)": سهرده مانی پییشوو، رابردوو. "قدیم ها": له رابردوو، پییشوو.

قدیم ایام: پوژگاری رابردوو. جاران، جاری جاران، پییشوو، پییشتر.

قدیم ساز: ئەوهی له پییشوو دا ساز کراوه.

قدیمی: (1) به سالچوو، به ته مه ن. (2) کون، کونه، که ون، که یه ن، کوهون، که و نارایی. (3) ئەوهی له سهرده مانی پییشوو دا ژیاوه.

قدیر: پیسی، ناپاکی.

قدف: (1) په پال دانی زیناح به که سیک. (2) پشانه وه، هه لئانه وه. (3) جوین دان. (4) به رده خستن. "قدف کردن": (1) خستنه دهر وه، ئاشکرا کردن. (2) جنیودان.

قدرات: خویندنه وه.

قرائح: کوی "قریحه".

قرائن: کوی "قرینه". به لگه کان، دهرکه و ته کان.

قرابت: (1) نزیکي، خزمایه تی. (2) به ستراوه بی.

قرابه بر سنگ زدن: به جیهیشتنی که سیک یان جیهی ک و له بیر کردنی.

قرار: (1) کات یان شوینی چاویکه وتن (قرار ما، قلعه ساعت...). (2) ئوقره، ئاسووده بی، ئارامی، ئوخژن. (3) بریار. (4) واده، به لئین، گفت. (5) دوخ، حالهت، چوینتهی (همه چیز به همان قرار قبلی است). "قرار بودن": بریار بوون. "قرار دادن": (1) دانان، جیکردنه وه. (2) ریکه وتن. (3) به لئین دان، واده دان. "قرار داشتن":

1) هه بوونی ئاسوودهیی، هه بوونی ئۆقرهیی. 2) هه بوونی وادهیی چاوپیکه وتن. 3) به نیازبوون، سووربوون. "قرار صادر کردن" بریار ده رکردن. "قرار گذاشتن"؛ واده دانان، به لاین دان. "قرار گرفتن"؛ 1) دانان. 2) پته و بوون، قایم بوون. 3) جیگرتن. 4) ئۆقره گرتن، ئارام بوونه وه. 5) بریاردران، وه دواخران. "قرار (و مدار)؛ بریارئ که ده گه ل که سیئ یان که سانی دیکه سه باره ت به شتیئ ده درئ. که یین و به یین، ساتوسه ودا. "از این قرار"؛ به مجوره. "از چه قرار"؛ چۆن. قرار داد؛ 1) گریبه ست. 2) په ییمان، په ییمانامه، پیکه وتن. 3) پيسا، یاسا. قرارگاه؛ 1) بنکه. 2) مال، خانوو، شوینی ئارام گرتن و داسه کنین. قرارنامه؛ 1) په ییمانامه. 2) گریبه ست. 3) به خشنامه. قراضه؛ 1) ئاسنه وال، ئاسنجاو، قوراده، سه قهت. 2) بروانه: "مستعمل". 3) پواله تی شپزه و ئالۆز یان بی هیژ و له کارکه وتو. 4) ورده پووول، پارهی که م نرخ. 5) به رماوه. قراضه چین؛ 1) ئه وهی ئاسنه وال، کۆده کاته وه. 2) ئاتاج، ده ستکورت. قراضه فروش؛ سه قهت فروش، ئاسنه وال، فروش. قراول؛ 1) ئیشک گر، پاسدهر، نگابان. 2) جله ودار.

قراولخانه؛ بنکه ی پاسدهران/نگابانان. قرائی؛ بروانه: "پارسی". قریب؛ 1) نزیک. 2) نرخ و گرینگی، پله و پیاپه. "قریب"؛ (ب) نزیک به. نزیک. "قریب جوار"؛ نزیک به هوی هاوسییته تی، جیرانه تی. "قریب داشتن"؛ گرنگ و به نرخ بوون، پیگه و پله و پیاپه هه بوون. قریبان؛ 1) نزیک بوونه وه. 2) گوشتی خیری له جیژنی قوربان دا. 3) هه شتی که به و هویه وه مرۆ له خوا نزیک بکاته وه. 4) ده سه رگه پان، سه رگه رد، به لاگی، گوری، گوهری، قوربان. "قربان و صدقه رفتن"؛ ده به رمردن، ده ده ورگه پان، ده سه رگه پان، ده سه رگه پان، به قوربان بوون. قریبانگاه؛ شوینی قوربانی کردن. قریبانی دادن؛ قوربانی دان. قریبانی شدن؛ بوونه قوربانی، کوژران، له ناوچوون. قریبانی گرفتن؛ به کوشت دانی که سیئ، کوشتنی که سیئ. قریب؛ 1) نزیک. 2) نزیک له خودا. قریب؛ جلف، بلج، خونک، قرت. قریبان؛ قنگ بادن، قردان. قریص؛ 1) حه بی ده رمان. 2) پته و و سفت. 3) له سه ره خو و به حورمهت. 4) ئاسووده و ئه رخه یان. "قرص کردن"؛ پته و و قایم کردن. "قرص و قایم (قرص و محکم)؛ پته و و قایم، قورس و قول. "دو قرص کردن"؛ پته و کردنی کاریک، قایمکاری.

قرض؛ قهرز، وام. 2) برین، پچرین. 3) پاداشت دان. "قرض بالا آوردن"؛ زۆر قهرزدار بوون. "قرض دستی"؛ ده ست قهرز. قرض الحسنه؛ قهزی بی به هره. قرض الشعر؛ هه لسه نگاندنی شیعر له باری جوانی ناسیه وه. قرض گیری؛ (زمانناسی) وه رگرتنی وشه یه که له زمانیکی تره وه. قرضه؛ قهرز، وام. "قرضه ملی"؛ وامی که ده ولت له خه لکی ده ستینی. قرعه؛ تیروپشک، پسووله ی خوت و به ختت. به ش، پشک. "قرعه به نام کسی درآمدن (افتادن)؛ هه لبرژیرانی که سیئ له پیگه ی تیروپشکه وه. "قرعه زدن"؛ بروانه: "قرعه کشی". "قرعه کشی"؛ پشک هاویشتن، پشکخستن، قورعه کیشتان، قژاگ، قژانگ. "به قید (به حکم) قرعه"؛ له پیگه ی قورعه کیشتانه وه، له پیگه ی پشک خستنه وه. قرق؛ (ق ر) 1) شوینی که ته نیا که سانیکی تایبه تی ئیزنی چوونیان هه یه. 2) بروانه: "ممنوع". قرمز؛ سوور. قرمه ساق؛ ده ویت، ده یوس، ژن به مز، جاکه ش، بی ناموس، قوزکه ش، گه وواد، قورمساغ. قرن؛ سه ده، گه پ، چهرخ، خولیکی سه د ساله. قرنیبدن؛ بروانه: "غرنبدن". قرنطینه؛ دابره گه، ویستگه ی ته ندروستی.

قرنیبه؛ په شینه / په شیکینه ی چاو. قروض؛ کوی "قرض". قرون؛ کوی "قرن". "قرون وسطی"؛ سه ده کانی ناوه راست. قره؛ رۆشنی، پروناکی. "قره باصره"؛ پروناکی چاو، منالی زۆر خو شه ویست. قره جه؛ بروانه: "سیاهک". قره قاطی؛ نارپیکوپیک، په ریشتان و شیواو. قریب؛ 1) نزیک. 2) خزم، که سوکار، فامیل. "قریب"؛ (ب) نزیکه ی. "قریب به اتفاق"؛ نزیک به هه مووی، به شی زۆری، زۆرینه ی. قریب الوقوع؛ ئه وه ی کاتی پرودانی نزیکه، به و زووانه. قریح؛ 1) بریندار، زامدار. 2) ئاوی پاک. قریحه؛ 1) بروانه: "استعداد". 2) وزه ی زه یینی بو تیگه یین له مه سه له کان به تایبه تی تیگه یشتن له به ره مه هه هونه ریبه کان. 3) زه وق و به هره ی شیعی و کاری نووسین، ته بی شیعر. قرین؛ 1) نزیک، ویکچوو. 2) هاوده م، هاوسه ر، هاوول، هاوړی. "قرین چیری کردن"؛ کردنه هاوړی ئه و شته، په گه ل خستن. "قرین شدن"؛ 1) بوونه هاوړی، په گه ل که وتن. 2) بوونه هاوړنشین. قرینه؛ مینیه ی "قرین"، ژن، خیزان. هیمایه که ببیته ئامازه بوو پوونی شتیئ، مه به سته وان. هاووینه، هاوخشت. قریه؛ گوند، دی، ئاوی. قزل قورت؛ جوینیکه، قوزه لقورت، قززه لقورت، زه هره مار.

قزمیت: (ق) بى نرڭ، بىكەك،
 بەدەردنە خۆر.
قساس: بېروانە: "نمام".
قسام: دابەشكەر.
قسامە: كۆمەللى كە بۆ وەرگرتنى شتى
 سوئند دەخۇن و وەرى دەگرن.
قساوت: دلپەقى، بىپەحمى، بىبەزەبى.
قسر در رفتن: بەرپىكەوت پرگاربوون لە
 كىشە و گرفتارىيەكان، دەرچوون لە
 گىچەل و تالوكە، دەزگىرنەكران.
قسط: (1) پاژ، پارچە، پىشك، بەش، قنس.
 (2) داد. (3) بې، ھەند، پادە. (4) بەشى لە
 وام كە بە چەند بەش دابەش بوو و ھەر
 بەشەى لە ماوہىەكى دىبارىكرادا
 دەدرىتەو، قەرزدانەوہى پاژپاژ، قىست.
قسىم: (ق) (1) جۆر، چەشن. (2) شىوہ،
 شىواز. (3) بەش، پىشك، رسق، پۆزى، بژىو.
قسىم: (ق س) سوئند، سوئند. "قسىم
 خورەن": سوئندخواردن. "قسىم دان":
 سوئنددان. "قسىم ياد كەردن": سوئند
 خواردن.
قسىمەت: بەھر، بەحر، پار، سەرى، قەتۆ،
 بەش، بىش، پىشك. چارەنوس، قسىمەت،
 بەشى كە خوا دەيدا. "قسىمەت پىذىرفتن":
 دابەش بوون، دابەش كران. "قسىمەت خورەن":
 بەش پىگەيشتن، پىبېران. "قسىمەت شەن":
 پىبېران بەپىي چارەنوس، بەقسىمەت
 بوون. "قسىمەت كەردن": بەش كەردن،
 دابەشكەردن.

قسوت: بېروانە: "قساوت".

قسى: پەق، دلپەق. "قسى القلب": دلپەق،
 بىپەحم.

قسىم: (1) بەش، پىشك، پار. (2) بەشكەر،
 دابەشكار. (3) ھاوسوئند، ھاوپەيمان.
 (4) كەسى خوشىك و قەشەنگ.
 (5) بېروانە: "شريك".

قشر: توئىز، توئىكل، تىكول، توكل،
 توئىخل، تىخول، كەواخە، قاپپىر، قاپلىك،
 قەپلىك، توئل، شكوك، قاشل. پووكەش.
 "قشرى": (1) پووكەشى، پووالەت.
 (2) بەبى وردبوونەوہى يان قولبوونەوہى.
 (3) وشك و دەمارگىز.

قشقرق: بېروانە: "الم شنگە".

قشلاق: ئاران، گەرمىن، گەرمانى،
 گەرميان. "قشلاق كەردن": جoolان بەرەو
 گەرمىن لە زستاندا.

قشلامىشى: چوونە گەرمىن، لە گەرمىن
 مانەوہ (لە زستاندا).

قشوا: پەك، قاشا، قەشوايش، قاشاغ،
 محەس. "قشوا كەردن": رەك كەردن، خوراندن و
 پاك كەردنەوہى پىستى ئەسپ و مەپ و شتىوا.
قشور: (1) كۆى "قشور". (2) مۆفە بى
 ناوەرۆك و بەتال لە ھەقىقەتەكان.
 (3) كاروبارى پووكەشى يان شتە بى
 ناوەرۆكەكان.

قشون: ئەرتەش، كۆى سىپاگەلى ولاتى،
 لەشكەر.

قشە: بېروانە: "مسابقە".

قصابد: كۆى "قصيدە".

قصار: (ق) ئەوپەرى ھول و تەقالا،
 كۆتايى كار.

قصار: (ق) كۆى "قصر".

قصار: (ق) درىغى و خاوەخاوى و
 تەمبەلى.

قصاص: (ق) چىرۆك بىژ، گىرەوہ.

قصاص: (ق) تۆلە، ھەيف، سزا،
 كوشتنەوہ، كوشتن لە تۆلەى كووزراودا.

"قصاص پس دادن": سزادان، بە سزای خۆ
 گەيشتن. "قصاص قبل از جنايت": تەمبى يان
 سزای پىش لە تووشبوون بە خەتا، سزای
 پىش تاوان. "قصاص كەردن": خۆشەوكردن،
 خۆشەوكردن، تۆلە و قەرەبووى خراپ
 كەردن، كوشتنەوہ.

قصبە: (1) شارۆكە، بەخش. (2) ناوہندى
 ناوچەيەكى جوغرافىيى.

قصد: نياز، مەبەست، ئامانج، قەست،
 غەرەز. "قصد جان كسى را كەردن": بە نيازى

كوشتنى ئەو بوون. "قصد جايى (را) داشتن
 (كەردن)": بە نيازى چوونە ئەو شوئە.

"قصدداشتن": بە نيازبوون، ويستن. "قصد
 سوو": بە نيازى كوشتنى كەسىك يان

ئازارپىگەياندن بەو بوون، مەبەستى
 خراپ. "قصد قربت": بە نيازى كارى

چاكەبوون بۆ نزيك بوونەوہ لە خوا. "قصد
 كارى (را) داشتن": بە نيازى ئەنجام گەياندى
 ئەو كارە بوون. "قصد كارى كەردن": بە نيازى

ئەنجامدانى ئەو كارەبوون. "قصد كەردن":
 ويستن و ئىرادە كەردن بۆ ئەنجامدانى
 كارى. ئازار گەياندن بە كەسىك يان
 كوشتنى ئەو. "قصد كسى كەردن": بە نيازى
 ئازاردان يان كوشتنى ئەو بوون. "از
 قصد(بە قصد)": بېروانە: "عمدا". "بە قصد":
 بە مەبەستى.

قصر: (ق) (1) كورتكردنەوہ. (2) نوئىزى
 چوار پكاتى بە دوو پكات خوئىندن لە كاتى
 سەفەردا. (3) كەموكورتى. (4) كورت
 بوون. (5) كۆشك. (6) بېروانە: "انحصار".
قصاص: كۆى "قصد".

قصور: (1) كۆتايىكەردن، ھىفشاندىن،
 درىغى، كەمتەرخەمى. (2) بېروانە:
 "كاهش". (3) گوناح، خەتا.

قصدە: (1) چىرۆك، چىرچىرۆك، سەربوردە،
 نەقل و نەزىلە، ھەقايەت، كەفئەشۆپ.

(2) عەرزوحال، شكايەتنامە. (3) قسە،
 پەيف. "قصد برداشتن (بەردن)": عەرزوحال

نووسىن، شكايەتنامە نووسىن، شكايەت
 كەردن. "قصد خواندن": چىرۆك خوئىندنەوہ.

"قصدە دراز كەردن": قسە درىژ كەردنەوہ،
 لەسەر پىشتن. "قصدە رفع كەردن": بېروانە:

"قصدە برداشتن. "قصدە كەردن": ھەقايەت
 كەردن. شىكرەنەوہ و لىكدانەوہ. "قصدە

گفتن": ھەقايەت گوتن، چىرۆك گىرانەوہ،
 چىرۆك گوتن، قەستاكەرن. "قصدە نوشتن":
 دانى عەرزوحال.

قصدە پوداز: چىرۆك گىرەوہ.

قصدە دار: بېروانە: "قصدە رسان".

قصره رسان: كەسى كە سكاللا و
 ەرزوئالەكان بە بەرپىرسانى سەرەوہ
 دەگە يەنى.
قصره گو: چىرۆك فان، مېژبېژ، گېرەوہ.
قصره نويس: چىرۆك نووس.
قصره نيوش: گوگىرى چىرۆك و ەه قايەت.
قصيد: كۆى "قصيده".
قصيده: قەسىدە، قەسىيە، پارچە شىئىرى
 دريژ، ھۆزان.
قصيده سرا: قەسىدە ويژ.
قصر: كورت. "قصر اقامە": كورته بالا.
قضاء: (1) بە جىيەننەن، پايى كىردن.
 (2) كارىكى واجب كە لە كاتى دىيارىكرادا
 جىيە جى نەبووہ. (3) دادوہرى. (4) مردن،
 كۆچى دوايى كىردن. (5) قەزا، بەلا،
 بەسەرھاتى ناخۆش. (6) حوكمى خوا،
 قەزا، چارە نووس. "قضا را": بەرپىكەوت.
 "قضا راندن بر سر كسى": دىيارىكردى
 چارە نووس بۇ ئۇ. "قضاشدن": لە دەست
 چوونى كارىكى واجب كە دەبوايە لە كاتى
 خۆيدا ئەنجام بوايە. "قضا كىردن":
 بە جىيەننەنەوہ. ئەنجامدانى كارىك كە لە
 كاتى خۆيدا جىيە جى نەبووہ. "قضاوقىدر":
 قەزاوبەلا، قافل قەدا، قەزاوقەدەر،
 چارە نووس، بەلا و نەھاتى لە خواوہ،
 ەلجاخ، ەلە جاخ. "قضاى حاجت": دەست
 بە ئاوغە ياندن. بە جىيەننەننى نىياز و
 پىويستى. "قضاى مېرم": ئۇوہى
 روودانە كەى ەتەمى و مسۆگەرە. "از
 قضا": بەرپىكەوت.

قضات: كۆى "قاضى".
قضاگردان: بە لاگېر، قەزاگېرەوہ.
قضاوت: داوہرى، ناوبىزىوانى نىوان دوو
 يان چەند كەس، ەلەسەنگاندن.
قضاييا: كۆى "قضيه".
قضيه: (1) روودا، پىشھات. (2) كىشە،
 دۆز، پرس، مەسەلە. (3) فەرمان، بىيار.
 (4) لە لۆژىكدا: گوتارى كە ەردوو
 ئەگەرى پاستى و ناراستى تىدبى.
قضاكرىدن: رىزىكرىدن، خستەنە پشت سەرى
 يەك.
قطاع: بىرگە، لەتۆكە، قاش. كەرت.
"قطاع خاص": كەرتى تايبەت.
قطاعى: كىردەى بىر.
قطب: (1) جەمسەر، پۆل. (2) تەوہرە.
 (3) چىنى كۆمەلەيەتى يان قۆلى سىياسى
 (قطب حاكم، قطب مخالف). "قطب مثبت":
 (شىمى) پۆلى پۆزىتيف، پۆلى گەرم،
 "ئانۆد". "قطب منفى": (شىمى) پۆلى
 نەگەتيف، پۆلى گەرم، "كاتۆد".
قطب بىندى: دابەش كىردى دىاردەيەك
 ەك كۆمەلە بە بەش گەلى لىكىدژ و
 لەبەرامبەر يەكدا، جەمسەر بەندى.
قطبى شىدن: (1) (كۆمەلەناسى) لەبارى
 ئابوورىيەوہ چىبوونەوہ، كۆجىيى بوون.
 (2) (فىزىك) جىابوونەوہى بارە موسبەت و
 مەنفى بەكەنى مولوكول، "پولارىزاسىون".
قطر: (ق) (1) كۆتەرە، كۆپەرە، پەوق،
 بارست، ئەستورايى، گىپەر، گىپەرە،
 شاقەل، "كالىبر". (2) ناوچە، سەرزەوى،
 ەرىم. (3) (بىركارى) تىرە، "قطر دايرە":
 تىرەى بازنە، تىرەى جەغز.

قطرات: كۆى "قطره".
قطران: تكان، چۆران، تىنۆك تىنۆك ھاتنە
 خوار.
قطره: چۆر، دلوپە، تىنۆك، تىك، تىكە،
 لۆك. "قطره قطره": چۆرچۆر، دلوپ دلوپ،
 تىنۆك تىنۆك.
قطع: (1) بىرەن و جىاكرىدەوہى شتى لە
 جىيەكە. (2) پاگىرانى پەوتى شتى.
 (3) پاگىراو، بىراو، لە جەريان كەوتو.
 (4) پىوان، بىرەن. (5) لەناوبىردن. (6) لە دىن
 دابىران، بى دىنى. (7) قەوارە (در قطع
 جىيى و ...). "قطع اميد كىردن از كسى (چىزى)":
 ناھومىدبوون لەو، ھىوابىران لەو كەسە.
"قطع داشتن": ئەرخەيان بوون، خاترجەم
 بوون. "قطع رابطه": نەمان (بىرانى)ى
 پىوہندى. "قطع رحم": پسانى پىوہندى
 دەگەل خىزمان. "قطع شىدن": (1) بىران،
 پىچران، پسان، قەتان، كەتان، پەرىن،
 لىكرانەوہ، لىبوونەوہ. (2) بىرانە:
 "بىندامدن". (3) تەواوبوون، بەكۆتايى
 گەيشتن. "قطع طريق": چەتەيى،
 پىگىرى. "قطع كىردن": (1) بىچراندن،
 بىچرىن، بىراندن، بىرىن، بىچراندن، پساندن،
 كەتاندن، لىكرىدەوہ، قرتاندن، قەتاندن،
 قوتاندن، فەكاندن، پەراندن، قەلەم كىردن.
 (2) پىش لە بەرەوپىش چوونى كارىك
 گرتن، راگرتن، ەستاندن. (3) خاترجەم
 بوون، دلىابوون. (4) پىوان،
 پىگەبىرىن. (5) يەكالاكرىدەوہ، بەئەنجام

گە ياندن. (6) چەتەگەرى، دىزى و تالان كىردى
 كەلوپەلى پىسوانى ناوېر. "قطع و فصل":
 يەكالاكرىدەوہ. "قطع و يقين": خاترجەمى،
 دلىايى. "بەطور قطع": بە خاترجەمى
 تەواوہو، بەبى ھىچ گومان و دىدۇنگىيەك.
قطعا: بەتەواوى، بى ئەولاولا، ژىن، بەبى
 دىدۇنگى.
قطعات: كۆى "قطعه"، پارچەكان،
 كەرتەكان، پاژەكان.
قطعاتنامە: بىيارنامە.
قطعه: پارچە، كەرت، پاژ، لەت، لەتك،
 لەتە، لىمە، كوت، كەرك، دابىر، بىر،
 قوتەكە، پەنچك، فەلق، گەرخ، گن، لەھ.
 دانە. قاب. "قطعه شعر": پارچە شىئىر. "يك
 قطعه": كەرتەك، لەتكى، پارچە يەك.
قطعه قطعه: پارچە پارچە، پاژپاژ، بژىژ،
 لەت لەت، لەتەلەتە، لەت و كوت، شەقەبەقە،
 كوت كوت، كوت كوتە، كەت كەتە، گنگن.
 "قطعه قطعه شىدن": پارچە پارچە بوون، كەرت
 كەرت بوون، لەت لەت بوون، لەت و كوت
 بوون، دابەش بوون، جوى جوى و بەش بەش
 بوون، ەل پەكاندن.
قطعه بندى: (1) دابەش كىردى زەوى بە
 ئەنازەى جۆراوجۆر، بەش بەش كىردن.
 (2) سوار كىردن، مونتاژ كىردن.
قطعى: (1) يەكجارەكى، بەتەواوى،
 مسۆگەر. (2) بىراو، شتى چەنەچەنى
 نەوى، بەكۆتايى گەيشتن. (3) بىران،
 پىچران. (4) ھەمىشەيى، دابىمى.

قلمبیت: (1) یه کجاره کی بوون، مسوگه ربوون. (2) بران، پچران، پسان. **قظور:** نه ستور، ستور. **قطیعت:** پساندنی پشته ی پیوه نندی و دوستایه تی. **قعر:** (1) بن، بیخ، بنج. (2) قوولایی. **قعود:** (1) دانیشتن. (2) پروانه: "اقامت". **قفا:** پشته سهر، داوه. پشته مل. **قفل:** قفل، قوفل. "قفل بر لب زدن": بریتی له بیده نگ بوون، مته ق لیوه نه هاتن. "قفل بوون": قوفل بوون، قفل دران، داخران. پاوه ستان. "قفل زدن": قوفل کردن و بهستن، قفل دان، قفل لیدان، داخستن به قفل، کلید دان. **قلاپ سنگ:** پروانه: "قلا سنگ". **قلاپی:** ده سکرد، ساخته یی، جه له بی، ره شوکی، به ده ل. **قلا سنگ:** قه لماس، قه لماسک، قالماسک، قه لماسه نگ، قوچه قانی، به ره قانی، کلاشینگه، که لاسینگ، که لاسونگ، که له سونگ، که فکانی، که فرکانی، که وان پیتک، که هنیک. **قلاش:** (1) فیلبان، ته له که باز. (2) ئابرووتکاو، بی ئابروو، ناو زیاو. (3) مه ست. **قلب:** (1) دل. (2) ناوه ند، چه ق، ناوه راست (قلب آفریقا). (3) هه لگه پاندنه وه، ناوه ژووکردنه وه. (4) زه غه ل، زپ، ناعه سل. "قلب کردن": گورین، هه لگه پاندنه وه. "قلب کسی گرفتن": (1) دل

وهستان، توشی سه کته ی دل بوون. (2) دلگیران، دل ته نگ بوون. "قلب ماهیت": گوربانکاری له سرشت و جه وه ره ی شتی یان که سیکدا. **قلبا:** له ناخی دله وه. **قلب زن:** چیکه ری زپ و زوی ساخته یی. **قلب شناس:** (1) نه وه ی زپ و زوی زپ و بی خواهش لیک جیابکاته وه. (2) جیا که ره وه ی هه ق و ناهه ق. (3) که سی که خه لکی ریاباز بنا سیتته وه. **قلبگاه:** نیوان، ناوه راست. **قلبی:** (1) له پیوه نندی ده گه ل دلد. (2) هه ستیاری، سوژداری. (3) هه لقولاو له نیازپاکی و پوراستی. **قلاپ:** (ق ل) پروانه: "جرعه". **قالت:** که م بوون، که ممی. **قلاچماق:** قه به و به میز. **قلاذر:** شهلای، ملهور، ملقه وی، قولدور، زورلیکه ر، لاوازکوژ، پیایگی زوردار و مل نه ستور و خو سه ر. "قلاذره بانه": ملهورانه، قولدورانه. **قلع:** (1) هه لکه ندن، پیشه کیش کردن، له په گه وه دهرهاوردن. (2) قه لایی، قه لای. "قلع و قمع": پیشه کیش کردن و بنه برکردن. **قلعه:** قه لا، قه لات، دژ. **قلعه بان:** پاسه وانی قه لا، نگابانی قه لا. **قلعه بیگی:** قه لاجی، پاسه وانی قه لا، دژدار. **قلق:** (ق ل) نیگه ران بوون، په ری شان بوون، وه دله ته پیکه وتن. بی ئوقره یی، ترس و له رز.

قلق: (ق ل) 1) شیوه، فوت و فه ن، تیکنیک. (2) خولق و خوو. **قلقلی:** خپ، گورقهر. **قلم:** (1) پینوس، قه له م. (2) نووسین. (3) یه که ی ژماردنی هه ندی له شته کان. (4) جور، چه شن. "قلم بردن در چیزی": گورینی نه وه ده ق، نووسراوه. "قلم بر کسی نبودن": بریاری شه رع ی نه وه نه گرتنه وه، لپیچینه وه لینه کران. "قلم بطلان بر چیزی کشیدن": پووجه ل کردنه وه یان هه لوه شانندنه وه ی نه وه، هیلی سوور پیده ایان. "قلم به دست گرفتن": ده سپیکردنی نووسین، خه ریکی نووسین بوون، ده ست بوقه له م بردن. "قلم خوردن": خه ت دران (به سه ر کاغز یان نووسراوه دا) به نیشانه ی پووجه ل بوونه وه ی. وه لانران، لبران. "قلم راندن": نووسین. "قلم راندن بر کسی": بریار دهرکردن سه باره ت به. "قلم رفتن": به سه ساو هاتن، سه ساو بوقه کران، له به ر چاوگیران. "قلم رفتن به (بر) چیزی": دیاریکرانی چاره نووسی نه وه. "قلم زدن": نووسین یان نیگار کیشانه وه. هه لکولین، هه لکه ندنی نه خش له سه ر کانزاکان. خه ت دان و وه لانان. "قلم سر کردن": قه له م دادان/ تراشین، تاشینی نووکی پینوس و ناماده کردنی بوقه نووسین. "قلم شدن": بران، په ران. "قلم کردن": برین، په راندن. "قلم گرفتن": له

خوش نووسی دا گرتنی قه له م قامیش به شیوه یه کی تاییه ت. سرپینه وه، پاک کردنه وه. "قلم گرفتن دور چیزی": واژه یان لئی. "از قلم انداختن": له قه له م خستن. "به زیر قلم آوردن": داگیرکردن، هیانه زپ کونترپول و ده سه لاتداره تی خو. "به قلم": به ره می، نووسراوه ی. "به قلم دادن": له به رچاوگیران، به سه ساو هاتن، ژمیران. **قلماسنگ:** پروانه: "قلاپ سنگ". **قلم انداز:** (1) خیرا و به په له و بی وردبینی. (2) نووسه ری که به په له و بی وردبینی ده نووسی. (3) به په له و بی وردبینی نووسراو. **قلمبه:** (1) قیت، زه ق، دهرتوقیو. (2) دژوار، سه ری دهرنه کران، قلی بلی، قلی و بلی. (3) زور، که لان. "قلمبه شدن": له سه ر یه که که له که بوون. خپوونه وه، کوبوونه وه. **قلم تراش:** قه له می، قه له متراش. **قلمداد شدن:** به ژماره اتن، به سه ساو هاتن. **قلمداد کردن:** به سه ساو هیان، به ژماره اوردن، ژمیران. **قلم دست:** نووسه ر، نیگارکیش. **قلمدوش:** قه لادوش، قه لاندوش، قه لاندوشک، قه لاندوشکان، ناوشان، که پؤل. **قلم دیده:** نووسراو، به ره مگه لی به نووسراوه.

قلمرو: چوارچییوه، مه‌لبنه‌ند، قه‌له‌مپه‌و، بیافی ده‌سه‌لاتداره‌تی، ئه‌و زه‌وینانه‌ی له ژیر ده‌سه‌لاتی که‌سی یان ده‌وله‌تیک دایه. **قلمزن:** (1) نووسه‌ر. (2) نیگارکیش. (3) کۆلیار، که‌ندۆخ. **قلمزنی:** کاری نووسین. پیکه‌ینانی نه‌خش و نیگار له‌سه‌ر کانتزاکان. **قلم فرسایی:** نووسین، کاری نووسین، درێژدادری به‌بابه‌تی له‌نووسیندا. **قلمکاری:** نیگارکیشی، هه‌لکۆلین له‌سه‌ر کانتزا یان دار یان به‌رد. **قلمه:** داروکه‌ی بی‌پیشه‌ بو چاندن، قه‌له‌مه، قهرمه‌ه. **قلمه‌زدن:** قه‌له‌مه‌لیدان، شفتیک. **قلمی:** (1) به‌نووسراوه. (2) کی‌شراو و باریک. (3) کز و باریک، قه‌له‌می. (4) ئه‌وه‌ی ده‌گه‌ل پینوسدا سه‌روکاری هه‌یه. "قلمی کردن:" (1) نووسین. (2) نه‌خشاندن، کی‌شانه‌وه. **قلمدر:** (1) ده‌رویش، عه‌بدال، پیاوی سه‌لت و له‌ دنیا دابراو. (2) که‌مته‌رخه‌می، گه‌للایی. **قلموه:** بڕوانه: "کلیه". **قلموه‌ای:** قوت و خپ. **قلمه‌سنگ:** خپکه‌به‌رد، کوچک، مزگال، خیزی پڕ به‌مشت. **قلمه:** لوتکه، تروپک، دوند، سه‌رقۆپ، سه‌رقه‌ل، قه‌له‌پۆپه، گۆپک، گل، به‌رزترین

شوینی هه‌ر شتی.

قلیدن: قوالت دان، کولان.

قلیل: که‌م، به‌حال، تۆزقال.

قلیه‌کردن: پارچه‌پارچه‌کردن.

قماش: (1) کووتال، پارچه، قوماش.

(2) جۆر، چه‌شن. (3) په‌ست، بی‌نرخ. "از یه‌ک قماش بودن": له‌یه‌ک قوماش بوون، وه‌ک یه‌ک بوون.

قماش: (1) کووتال، پارچه، قوماش.

(2) جۆر، چه‌شن. (3) په‌ست، بی‌نرخ. "از یه‌ک قماش بودن": له‌یه‌ک قوماش بوون، وه‌ک یه‌ک بوون.

قهبلی: خپ، قوت.

قمر: مانگ، هه‌یف. "قمر مصنوعی":

ماهواره، سه‌ته‌لایت.

قهری: مانگی، هه‌یفی.

قمیش: ناز، عیشه‌وه.

قنات: کاریز.

قناص: بڕوانه: "شکارچی".

قناعت: (1) رازیبوون به‌به‌ش. (2) بڕوانه:

"صرفه‌جویی".

قنق: (ق ن) (1) رپیوار. (2) میوان.

قنوات: کۆی "قنات".

قوا: کۆی "قوه".

قواره: (1) قه‌واره، قه‌باره، بارست.

(2) سه‌رپۆتراك، سه‌روگۆتلاك. (3) شیاو و له‌بار.

قواعد: کۆی "قاعده".

قوافل: کۆی "قافله".

قوافی: کۆی "قافیه".

قوأل: (1) قسه‌خۆش. (2) زۆربلی، فره‌ویژ.

(3) گۆرانی‌بیژ.

قوالبا: کۆی "قالب".

قوام آمدن: خۆگرتن و نزیک به‌پیکه‌یشتن.

قوام دادن: پته‌وکردن، قایم کردن.

قوام یافتن: سه‌قامگیربوون، پته‌وبوون.

قوانین: کۆی "قانون".

قوت: (ق) بژیو، داژیار، پسق،

خواردمه‌نی، ئه‌وه‌ی مرۆف ده‌یخوا.

قوت: (ق و) (1) توانا و وزه‌ی جه‌سته‌یی،

گور، هیز، وزه، توان و تاقه‌ت.

(2) متمانه، خاترجه‌می. (3) وزه‌به‌خش.

"قوت دادن": وزه‌پیدان، به‌هیزکردن. "قوت

قلب": وره، هیزی دل، پشتووری، هه‌تره،

هه‌تره‌ش، ورینگ. "قوت کردن": زۆر هینان.

به‌هیز و پته‌و کردن. "قوت کردن با کسی":

ده‌گه‌ل ئه‌و زۆره‌زمی کردن. "قوت گرفتن":

به‌هیزبوون. زۆربوونی (هه‌وال)، ده‌نگۆ و

شتی (و).

قوت: خۆراک به‌پاده‌یه‌ک که‌له‌ش

پییوستی پیه‌تی. "قوت غالب": خۆراکی

سه‌ره‌کی خه‌لکی. "قوت لایموت": خۆراکی

نه‌مرنه‌ژی.

قورت انداز: خۆه‌لکیش و فیشالچی.

قورت دادن: (1) داعووران، داقورچاندن،

قورچاندن، قووت دان، قویت دان.

(2) بوونه‌خاوه‌ن. (3) خۆخواردنه‌وه.

قوز: (1) بڕوانه: "گوز". (2) پشت چه‌ماوه،

پشت کوور. "قوزبالا(ی) قوز": سه‌ربار،

زه‌حمه‌تی زیادی، کی‌شه‌ی دوا‌ی کی‌شه.

"قوزدراودن": پشت چه‌مانه‌وه. "قوزکردن":

دانیشتن به‌حاله‌تی چه‌ماوه یان

ری‌پۆیشتن. "روقوز انداختن": به‌هه‌لسوکه‌وت

یان گوتاری ناچارکردنی که‌سیک به‌لاساری

و دژایه‌تی. "سرقوز افتادن": پیداکری له‌بپروا

و بۆچوونی خۆدا.

قوزی: پشت کوور.

قوس: که‌وان. چه‌ماوه‌یی. "قوس دایره‌ای":

که‌وانه‌ی بازنه‌یی. "قوس معکوس":

په‌رچه‌که‌وان. "قوس منتظم": که‌وانه‌ی ریک.

قوس قزح: بڕوانه: "رنگین کمان".

قوسی: که‌وانه‌یی، به‌شکلێ که‌وان،

چه‌ماوه.

قول: (1) گوته، وته، ئاخاوته. (2) به‌لین،

گفت، گفته، په‌یمان، واده، قه‌ول، سۆز،

سۆست. (3) بپروا، باوه‌ر. "قول بی‌عمل":

به‌لینێ بیکردار، گوویی. "قول دادن":

واده‌دان، به‌لین دان، گفت دان، قه‌ول دان.

"قول گرفتن": واده‌سەنن، به‌لین له‌که‌سی

سەندن. "قول و غزل": قسه‌گه‌لی خۆش و

گالته. "ازقول کسی": له‌زمانی ئه‌وه‌وه، به‌

نوینه‌رایه‌تی له‌لایه‌ن ئه‌وه‌وه. "به‌قول

کسی": به‌پیی قسه‌ی ئه‌و. "زیرقول خود

زدن": شکاندنی په‌یمانی خۆ، نه‌بردنه

سه‌ری په‌یمان. "سرقول خود ایستادن":

پابه‌ندبوون به‌واده و به‌لینێ خۆ.

قولنامه: قه‌رارنامه، به‌لین نامه، نووسینی

ئه‌و شته‌ی که‌ دوو یان چه‌ند که‌س

له‌سه‌ری پیک هاتوون.

قونلج: كۆنلج، قونلج، سانج، ژانى ناوشان.

قوم: (1) قوم، قۇم، گرۇپپى لە خەلكى كە خاوهنى تاييەتمەندى ميژوويى و نهژادى و زمانى هاوبەشن. (2) خزم(ان)، كەسوكار. (3) كۆمەللى لە خەلكى، دەستە، گرۇپ. (4) نزيكەكانى كەسيك. (5) ژن، هاوسەر.

قومش: بېروانە: "مقنى".

قوم شناسى: بېروانە: "اتنوگرافى".

قوۋە: (1) ھيژن، تين و وزە، توانايى، دەسەلات. (2) ئامادەيى زەينى.

(3) (سياسى) ھەر كام لە سى بنىياتى حكومەتى لە حكومەت گەللى كە لەودا ياسادانان لەئەستۆي پارلمانە. "قوۋە جاذبە": ھيژى پاكىشان. "قوۋە دافە": ھيژى پالئەر، پالھيژ. "قوۋە قضاىيە": دەسەلاتى دادپەرورە. "قوۋە قھرىيە": كار يان كرده و ھەيكە كە بە سەركوت و گوشار و زۆر دەچىتە پيش. "قوۋە مجرىيە": دەسەلاتى راپەراندن/بەريۆە بردن. قوۋە محرکە": ھيژى بزويين. "قوۋە مقنە": دەسەلاتى ياسادانان. "از قوۋە بە فعل آمدن": دەستە بەر بوون، جيپە جيپوون.

قوى: (1) خورت، بە ھيژن، بە توانا، قەوى. (2) زۆر (احتمال قوى). (3) خاوهنى زانيارى زۆر و ئامادەيى بۆ ولام دانەوہ. (4) كارىگەر (داروى قوى). (5) پتەو، قايم. (6) توند. (7) ھيوادار. (8) بەتوندى، بە تەواوى. "قوى كەردن": بە ھيژن كەردن.

قوييا: بەتوندى، بە خورتى.

قوى النفس: بە ئىرادە، ئىرادە بەرز.

قوى دست: (1) زۆر بە توانا، ليژان، شارەزا. (2) زۆر ويژن، زالم.

قوى دل: (1) ئازا، بويز. (2) خاترجەم و ئەرخەيان.

قھار: (1) زۆر بە ئەزمون و شارەزا لە كارىكا. (2) بە ھيژن، پىرۆر. (3) زال، بالادەست. (4) بېروانە: "كىنەرز".

قھر: (1) زىزى، زويىرى، دەنگ داگۆپىن، دەنگ بىرىن. (2) دوزاخە، وەپەزى، جارزى، قەلسى. (3) توورپەيى و توندوتىژى. (4) زاللى، بالادەستى. (5) زۆر و گوشار، ستەم. (6) تەمبى. "قھر كەردن":

(1) تۆران، تۆرىن، زىزىبون، زويىر بوون، لالووت بوون، لالووتى شاندان، لووت ھەل كەردن، دل ئىشان، دەنگ بىرىن، دەنگ لىگۆپىن. (2) توورپە بوون. (3) شكست دان، بە زاندن، تەرتوتونا كەردن. "قھر كەردە": زىز، زويىر، تۆراو، پەنجاو، قەلس، توورپە، لووتخوار، ناپازى، دلپىر. "قھر و تھرا (طھرا)": بە دخولق كەردن. "قھر وورچىسوندن": زىزىبونى لە خۆپا. "با خود قھر بوون": مۆن و بە دخولق بوون.

قھرا ميژن: تىكەل بە توندوتىژى و زۆر.

قھرا: زۆرەكى، زۆرەملى، زۆرەملى، بە ناچار، بە زۆر، بەزەبرى ھيژن، بە دەستى زۆر، بە خورتى.

قھرمان: (1) قارەمان، پالەوان، گورد، دلير. (2) خەزىنەدار، گەنجىنەوان. (3) نىگابان. "مخالف قھرمان": (ئەدەبىيات) دژەپالەوان.

قھرمان پرستى: قارەمان پەرەستى، مەيلى لەرادە بەدەر بۆ پىرپەوى كەردن لە كەسايەتییە ھەلگەوتەكان.

قھرمان پرور: قارەمان پەرور.

قھرى: (1) نائىرادى، ئەوھى پىئوھندى بە مەيل و ويستى كەسەكەوہ نىە. (2) بە پىپى ويستى قانۇن، دىارىكارو لەسەر بنەماي ياسا.

قھرىيە: (1) نائىرادى. (2) پشت ئەستور بە زۆر، لەسەر بنەماي زۆر.

قھقرا: گەپانەوہ بۆ دواوہ.

قھقرايى: گەپاوہ بۆ دواوہ، پوو لە دابەزىن.

قھقھ: قاقا، تريفە، ترقە، لق لق، ھنگ ھنگ، ھنگى، حىلكە حىلك، پلمە، پرمە، كە نىنى بە دەنگ.

قى (كەردن): ھەلاوردن، ھەلا ھاوردنەوہ، ھىنانەوہ، ھىلجەدان، نشر، نشراندن، دل رابوون، پشانەوہ، وەپشان، وەپشيان، وەپشيان، قەپشان، قەپشيان، قەپشيان، قەپشان.

قياد: لغا، جەلو. "سەھل القىاد": ملكەچ و پام كە بە ئاسانى بۆ ھەر جيپەكى ببەن.

قيادت: (1) رىپەريكەردن، رىنووينىكەردن، پىشە واپىكەردن، بوونە پىشەرپەو.

(2) قورمساغى، جاكەشى.

قياس: (1) ئەنازەگرتن، بەراوردكەردن، ھەلسەنگاندن. (2) مەزندە، تەخمىن. (3) ئەنازە، پىوان. "قياس بە نفس كەردن":

دواوہريكەردن سەبارەت بە حال و وەزەي دىتران لەسەر بناغەي حال و وەزەي خۆ. "قياس كەردن": (1) بەراوردكەردن، ھەلسەنگاندن. (2) شوبھاندن، ويكچواندن.

(3) بىر ياردان بە پىپى "قياس". "قياس مع الفارق": بەراوردكەردنى شتى دەگەل شتىكى دى بى ئەوھى لىك بچن.

قياسى: پىئوانەيى. بەراوردكارانە.

قيافە: بىچم، بەچك، فەسال، قىافە، سىما، قەلافت، دىمەن، شكلى. "قيافەگرفت": ژىست گرتن، قىافە گرتن. خۆنواندن، وانواندن.

قيام: (1) راپەرىن، ھەلتەزىنەوہ، شوپش كەردن. (2) ھەلسان، راست بوونەوہ. (3) دەست بەردن بۆ كارىك، ھەنگاوانان. (4) پاوہستاوى و پاىەدارى. "قيام قىامت": پۆژى پەسلان.

قيامت: (1) پۆژاسلاتى، پۆژىپساتى، پۆژى پەسلان، پۆژاپاشىن، ھەستانەوہى دواي مردن، سەلا، قىا، قىامت. (2) زۆر قەرەبالغ و پىرچەشىمەت. (3) ھەر شتىكى جوان و بەشكو يان دەگمەن. (4) زۆر، لەرادە بەدەر. "قيامت شەن": (1) ھاتنى قىامت. (2) قەرەبالغ بوون، بەرزىبونەوہى ھاتوھاوارى زۆر و خىرپوونەوہى لەرادە بەدەرى حەشىمەت.

قیبتول: ئوردوگا.

قیید: (1) زیادکردن، یادداشت. (2) بهن، بهند، زنجیر. (3) گرتووخانه، بهندیخانه. (4) ههوسار. (5) گرفتارکردن، له داو خستن. (6) نه‌ریت و باو و پرسیای کۆمه‌لایه‌تی. (7) له ریزماندا: ئاوه‌لکردار، ئاوه‌لکار، ئاوه‌لفرمان. "قیید چیزی (کسی) را زهن": وازه‌ینان لێی. "قییدکردن": (1) وتن یان نووسینی بابه‌تی، باسکردن. (2) مه‌رج دانان، په‌یمان به‌ستن. (3) خستنه‌داوه‌وه، خستنه به‌نده‌وه. "قییدویند": کۆتوبه‌ند، به‌ندوبار، به‌ستراوه‌یی، سنوورداریتی. "قیید و شرط": پابه‌ندی به‌ کارێ یان بابه‌تی. "(به) قیید چیزی": به‌مه‌رجی ئه‌و شته. به‌ باسکردنی ئه‌و شته، به‌ وتن یان نووسینی ئه‌و شته. "درقیید چیزی بودن": سه‌باره‌ت به‌ وه‌ست به‌ به‌رپرسیاره‌تیکردن یان پابه‌ندبوون به‌و شته. "درقیید حیات بودن": زیندووبوون.

قییراندود: قیرینه، قیر تیهه‌لسواو، داپۆشراو به‌ قیل، قیله‌تاو‌کراو.

قییرستان: شوینی زۆر تاریک. "قییرستان ظله‌مانی": جیهانی ماده.

قییف آمدن (گرفتارن): فیز و ده‌عیه نواندن.

قییلوله: خه‌وی نیوه‌رۆ.

قیییم: سه‌ره‌په‌رشته‌ی خیزانی مردگ، سه‌روه‌سیه‌ت، کارتیک، سه‌ره‌په‌رشته‌یار، قه‌ویت. "قییمی": قه‌ویت، سه‌ره‌په‌رشته‌ی، کاری قه‌ویت.

قییمت: (1) نرخ، قییمه‌ت، به‌ها، بایی. (2) نرخ، گرینگی. "قییمت پیداکردن": به‌نرخ بوونه‌وه، قییمه‌ت چوونه‌ سه‌ر. "قییمت چیزی را شکستن": هینانه‌خواری نرخێ ئه‌و شته، داشکاندنی نرخێ ئه‌و شته، هه‌رزان کردنی ئه‌و. "(به) قییمت خون بابا (پدر)": زۆر گران. "قییمت داشتن": به‌نرخ بوون، بایه‌خداربوون، به‌هاداربوون. "قییمت کردن": پرسینی نرخێ شتی. دیاریکردنی نرخێ شتی. "به‌ قییمت جان کسی تمام شدن": بوونه هۆی مه‌رگی ئه‌و. "به‌ قییمت چیزی": له‌ به‌رامبه‌ر له‌ده‌ست دانی ئه‌ودا.

قییمت گذاری: نرخ دانان، نرخ دیاریکردن.

قییمتی: به‌نرخ، گران، قییمه‌تدار.

قییمومت: (1) سه‌ره‌په‌رشته‌ی. (2) (پامیاری) سه‌ره‌په‌رشته‌ی سیاسی ولاتیکی به‌هین به‌سه‌ر ولاتیکی لاوازا.

قییمومیت: بروانه: "قییمومت".

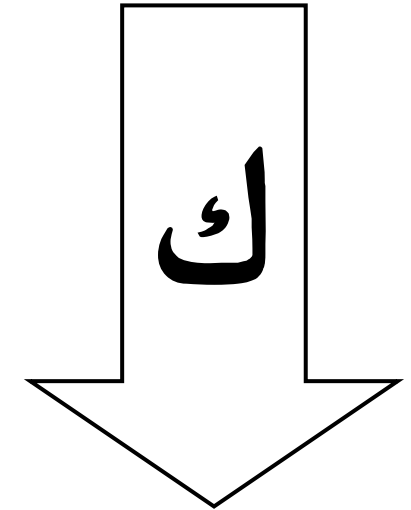
قییمه‌قییمه‌کردن: له‌ت و په‌ت کردن، له‌ت و کوت کردن، شه‌ق و په‌ق کردن، پارچه‌پارچه‌کردن.

قیینات: ژنانی چاوه‌ش.

قییود: کۆی "قیید".

قییوم: (1) تاییه‌تمه‌ندی که‌سیک که‌ هه‌ر کاریک به‌ته‌واوی و له‌وپه‌ری پاستیدا ئه‌نجام ده‌دا. (2) هه‌ربوو، نه‌مر، پایه‌دار.

قییومیت: ئه‌نجامدانی کاره‌کان به‌ته‌واوی و به‌وپه‌ری باشی.

كاننات: همگه، هرچی خوا دوستی کردوه.

کابانیدن: برونه: "کاویدن".

کابوس: (1) شهوه، شهوی، شهف پهست، مۆته، مۆتهکه، میژدهزمه، نارختک، خهفج، خهفتوو، بهرخهفج، سرنجک، کاوس، ئهوی له خهودا دهت ترسینئ و هاوارت بۆ ناکری. (2) حالهتی گوشار و هه ناسه برکی و بی هیزی له کاتی خهودا. (3) بیر و خه یالی ناخۆش و نارچه تکه. "کابوس در خواب دیدن": شهوه بینین، مۆته که له خهودا دیتن.

کابوی: گاوان، گایه له وه پین.

کابیدن: برونه: "کاویدن".

کابین: (1) مارهیی، ماکه له. (2) هه رکام له ژوره کانی ناوه وهی که شتی. "کابین کردن": ماره کردن.

کابینه: (1) دهفته، ژوری کار.

(2) کابینهی دهولت، کابینهی وهزیران.

کاپیتال: (1) سهرمایه، دارایی.

(2) بته پته، بناغه، مهرجی بته پته.

کاپیتالیزم: سهرمایه دار، لایه نگری کاپیتالیزم.

کاپیتالیزم: سهرمایه دار، بورژوازی.

کاپیتولاسیون: گریهستی که دهگه ل

دوژمن دا ده به ستری سه بارهت به

کۆمه رجه کانی وازهینان له شه پ یان

خۆبه دهسته وه دان یان دهس هه لگرتن له

دواین شه ری یه کجاره کی. مافی که بۆ

هاوولاتیانی دهولته تیکی بیگانه له

ولاتیکی تر دا له بهر چاوده گیری که ئه گه ر

بیتهو له و ولاته دا رپوهه رپوهی دادگابوونه وه

له ولاته که ی خویان دادگایی بکری.

کاتابولیزم: شیبوونه وهی مولوکوله

نالۆزه کان به مولوکولی ساده تر له

پروژهی میتابولیزم دا که زۆتر

نازادبوونی وزه ی به دواوه یه.

کاتالپسی: حالهتی ته زیوی و سپی

دهست یان پی یان به شیک له ئه ندامه کان.

کاتالوگ: کاتالوگ، پیپرست.

کاتالیز: گۆرانی خیرای کاردانه وه

شیمیاییه کان به هوی ناماده بوونی

مادده گه لی که پیکهاته شیمیاییه که یان له

ماوهی تیکه لپووندا ناگۆری.

کادو: دیاری، پیشکه شی.

کاذب: (1) درۆیی، درۆیین، ناراسته قینه.

(2) درۆزن. "فجر کاذب": کازیوه، کازیوه،

بوولیله ی به یان.

کار: (1) کار، ئیش، پیشه، شول،

خه بات، فرمان، هه رمان، گوره، گوره.

(2) بهرپرسایه تی، ئه رک. (3) سه نعهت،

پیشه، هونه. (4) گرفتاری، دژواری،

کیشه. (5) حال، بارودوخ. (6) مه سه له،

بابهت. (7) بهرهم (این تابلو کار داوینچی

است). (8) به ستر او هی، پیوه ندی.

(9) هه ل سوکه وت، په فتار. (10) شه پ،

جهنگ. (11) پوودا، پیشهات. (12) مهرگ.

(13) بینا، خانوو. "کاراب": خوار دنه وهی

شه پاب. "کاران داره": گرینگ ئه وه یه،

ئه سلئ کار ئه وه یه. "کاراز پیش بردن":

ئه نجامدانی کاریک به باشی و ئاکامی

دلخواز وه رگرتن لیئ. "کاراز خه ر رفتن":

تیکچوونی دۆخه که. "کاراز کار گنشتن":

کار له کار ترانان، تیپه رپوونی کاتی له بار

بۆ ئه نجامدانی کاری و بی فایده بوونی

هه ول و ته قالا. "کاراز (بر) کسی رفتن":

سه ربه رپوونی کاره کان به هوی ئه وه وه،

یه کالابوونه هی کاره کان له لایه ن ئه وه وه.

"کاراقتان": روودانی پوودا،

هاتنه پیشی کاری. "کار برآستان":

(1) ته کوژی دان به ره وتی کاروباره کان.

(2) ناماده و ته یاریوون. "کار برآمدن":

کاتالیزور: ئاریکار، پالنه، کاتالیزور،

مادده یه که خیرایی کاردانه وه

شیمیاییه کان ده باته سه ری و خوی دوی

ئه و پرۆسه یه به نه گۆری ده میئته وه.

کاتب: (1) نووسه. (2) خۆشنووس.

(3) له بهر گره وه، کۆپی هه لگه وه.

کاتم: (1) وه شتر، داپۆشه. (2) پارذار،

پارزان.

کاتور: سه رگه ردان، سه رلیشیاو، گیتز،

وپ.

کاتوزی: خۆپاریز، خواپه رست.

کاتولیزیسم: پیروهی له ئایینی کاتولیک،

ئایینی کاتولیک.

کاتولیک: یه کیک له لقه گرینگه کانی

مه سبجیهت که پیروهی له پاپ ده که ن.

کاتر: زۆر، فره.

کاج: (1) داری کاج. (2) زلله، شه پلاغه.

(3) خیل. (4) خۆزگه، بریا.

کاجیره: کاخلی، قاخلی، کاریله.

کاچه: چه ناگه، ئه رزینگ. خۆشی، شادی.

کاخ: کۆشک، قه سر. "کاخ نشین": کۆشک

نشین.

کاخه: زه ردوویی، بهزه ک.

کادر: (1) چوارچیه، شپانه، کادر، قاپی

وینه، سنوو. (2) کادر، پله یه کی

نیزامیه. (3) لیژنه ی به رپوه به ری

فرمانگه یان نووسینگه یه. (4) هه رکام

له وینه کانی ئالقه فیلمیک.

بەمەبەست گەيشتن. "كاربردن": 1) كەلك
 ليوەرگرتن. 2) هەول و كات ويستن.
 3) تەكووزى و پىكووپىكى دان بە
 كارەكان. "كاربرگزارەن": دەست بردن بۆ
 كارىك و بەئەنجام گەياندنى. "كاربريدن":
 لابردنى لەمپەر و كۆسپەكان و بەرەوپيش
 بردنى كارەكە بە خىرايى و بەجيددى.
 "كاربستە": كارى كە تووشى گرى و گرفت
 بوو. "كاربە آب ديدن": پەسند و قبوول
 كردنى كارى. "كاربە آخەر آمدن": بەكۆتايى
 گەيشتنى تەمەن. "كاربە جان آوردن (ساختن)":
 مايەدانان لە گيانى خو بۆ كارى. "كاربە
 جان رسيدن": وەزالەهاتن، وەئامان هاتن.
 "كاربە جاي بارىك (نازك) رسيدن (كشيدن)":
 گەيشتنە قوناعى هەستيار و قەيراناوى.
 "كاربى تربيتى كردن": پريان يان ميزكردن.
 "كاربيخ پيدا كردن": دەگەل كيشە و
 گبروگرفت پووبەپووبوون. "كار تمام بوون":
 1) بەكۆتايى گەيشتنى كار، تەواوبوونى
 كار. 2) بەپىي ويست و ئارەزوو بوون.
 3) دژوار و قەيراناوى بوون. "كاتتنگ شدن":
 قەيراناوى بوونى بارودۆخ. "كار چاق كردن":
 بوونە دەلالى كارىك و جيبەجى كردنى.
 "كار چون زردن": برەوسەندنى كاروبارى
 ئەو. "كار حضرت فيل": زۆر سەخت و دژوار.
 "كار خاستن": پوودانى پووداوى، پيشهاتنى
 گرفتارىيەك. "كار در پيوستن": جيبەجيبوونى
 رەوتى كاروبارەكان. "كار در حساب گرفتن":

پەى بردن بە گرینگى كارى. "كار در كار
 افتادن": لىكدال لىكدال يان هاوكات
 سەرھەلدانى كيشە و گرفت. "كار در گره
 افتادن": گرى و كۆسپ هاتنەپرى. "كار دست
 خود دادن": خوختنە گىچەلەو. "كار را از
 پيش بردن": ئەنجامدانى ئەو كارە. "كار را بر
 كسى تنگ گرفتن": خستنە تەنگانەو. "كار را
 بوون": نامادەبوون. "كار را ننگ كردن": قۆرت
 تىخستن لە كار، ئاستەنگى خستنە رەوتى
 كارەو. "كار را نادن": بەرەوپيش بردنى
 كار. "كار رفتن": 1) بە مەبەست گەيشتن.
 2) پوودانى پووداوى سەيرو سەمەرە. "كار
 زوركى": كەلەزەپى، سۆغەرە، كارى بەزۆر.
 "كار (بر) ساختن": هەنگاونان بۆ كارى،
 نامادەكردنى پيشەكەيەكانى كارىك. "كار
 سياه": كارى رەش، كارى ناياسايى. "كار
 فرمودن": بە كار هينان، ناچار بە
 ئەنجامدانى كارى كردن. "كار كسى از سكه
 افتادن": لە برەوكەوتنى كاروكاسپى ئەو.
 "كار كسى به كسى افتادن": نيازەندبوون بە
 ئەو، كار كەوتنە لای ئەو. "كار كسى تمام
 بوون": 1) دژوار و قەيراناوى بوونى
 بارودۆخى ئەو. 2) مسۆگەر بوونى مەرگى
 ئەو. "كار كسى در آمدن": تووشى زەحمەت و
 گرفتارى بوونى ئەو. "كار كسى را تمام كردن":
 كوشتنى ئەو. "كار كسى را راه انداختن":
 1) چارەسەر كردنى كيشەى ئەو.
 2) بەجيبهينانى داخوازی ئەو. "كار كسى را

ساختن": كوشتنى ئەو يان خولقاندنى
 ژانەسەر بۆ ئەو. "كار كسى را يكسره كردن":
 كوشتنى ئەو. سەبارەت بە داواكارى ئەو
 بريارى كۆتايى دان يان ئەنجامدانى
 كارەكەى. "كار كسى ساخته بودن": حال و
 دۆخى ئەو بە قوناعىكى خراپ گەيشتن،
 لە كوردیدا دەلێن كارى تەواو. مردنى
 ئەو، كوشتنى ئەو. "كار كسى گرفتن":
 باشتربوونى حال و دۆخى ئەو بە تايبەتى
 لەبارى مالىيەو، برەوسەندنى كار و
 كاسپى ئەو. "كار نهادن": كار پيدان،
 پىسپاردنى كار. "كار و امور اجتماعى":
 كاروبارى كۆمەلايەتى. "كاروكشت":
 كشتوكالى، وەرزيارى. "كاروكيا": 1) هيز
 و شكۆ. 2) دەسەلاتدارەتى. "كارى
 كردن": 1) دەست بردن بۆ كارىك بە
 تايبەتى بۆ چارەسەر كردنى كيشەيەك.
 2) تووشى هەلەيەك بوون. "از كار بردن":
 1) بى كەلك كردن، لەكارخستن.
 2) ناھوميد كردن. "از كار بى كار شدن":
 لەدەست دانى كار و شوغلى خو. "از كار
 در آمدن": لە ئاو دەرھاتن. "از كار ماندن":
 1) لەكاركەوتن. 2) لەكاربوون، بۆ ئەنجام
 نەدران. "بركار بودن": كار كردن،
 لەسەركاربوون. "بركار داشتن": هاندان بۆ
 ئەنجامدانى كارىك. ناچار كردن. "بركار
 گرفتن": بەكارهينان، بەكاربردن. "بركار
 نشان دادن (نهادن)": دانان، خستنەجى.

"بەكار": 1) باو. 2) بەكار، ئازا
 لەكار. 3) پيوست. 4) شياو، لەبار. "بە
 كار آمدن": بەكارهاتن، بەدەردخواردن،
 بەكەلك هاتن، كەلھاتن، كىراتن، كىرھاتن.
 "بە كار افتادن": كەوتنەكار، دەست بەكار
 كردن. بەكەلك هاتن. "بەكار انداختن":
 وەگەر خستن، خستنەگەر. بەكارهينان.
 كار آزما (ى): 1) ئەزمونكەر، تاقىكەرەو. 2)
 بەئەزمون، كاردیتوو، پاهاتوو لە كار.
 3) شەپكەر، جەنگاوەر.
 كار آزمايى: ئەزمون، تاقى، پڕۆقە،
 پاهينان.
 كار آزموڭگى: دەرھاتن، پاهاتن لەكار.
 كار آزموڭدە: دەرھاتوو، پاهاتو لە كار دا،
 ئەزمون دیتو، بەئەزمون، كاركردە،
 كاردیتوو، كاردیتى، كاردیە.
 كارا شوبى: كارشكینى و خراپكارى.
 كارا فرين: داينكەرى كار. خوا.
 كارا گاه: 1) كەسێك كە لە جینایەت
 دەكۆلێتەو. 2) سىخوپ، زىرەوان،
 نھینبەر. 3) زانا، ئاگا.
 كارا آمد: بەبړشت، بەزاكون، كار لە
 دەست هاتو، لە كار زان، كارزان،
 زانەفان، كارامە، خاراو لە كاردا، ئازا لە
 كار، كاركوشتە، قال، چى، چنگە،
 ليوەشاو، شياو.
 كارا آمدگرايى: كارامەگەریتى.

كارآموز: (1) قوتابی، فیرخوان، كهسى كه خریكى فیژیوون و پروفه کردنی کاریکه. (2) فیژکار، راهین، راهین. "كارآموزی": کارفیژیوون، خوئی که له ودا خوازیری کار له شوئیڤک دا بهی هه قدهست ئیش دهکا تا کاتی که دهگه ل کاره که ی پادی.

کارآور: کارزان، زانا له کار، خاوهن کار.

کارا: کارامه، کارکو، کوشیار، به کار، به کهل، زور کارکر، زور شوولکر. "بسیار کارا": کرماکار، زوریه کار.

کار افتاده: کاردیتوو، به ئه زمون. ناشق و شهیدا.

کارافزا: بروانه: "مزاحم".

کاراکتر: کاراکتر، ئه کتر. په وشت.

کارایی: کاریگه ربوون، به که لک هاتن، لیته اتووئی، کارامه یی، کارایی. "کارایی اقتصادی": کارامه یی له به کارهینانی سه رچاوه کانی به ره مهینان.

کاربر: (ب) به کارهینان.

کاربر: (ب) ئه وهی کی شه کانی سه ر پی کاریک لاده با و کاره که به ره و پیش ده با، که سیك که کارئ به چاکى و به خیرایی جیبه جی بکا.

کاربرد: (ب) به کارهینان. "کاربرد داشتن": کارایی (مه بوون).

کاربردی: کرده یی، پراگماتیک.

کاربست: به کاربردن، به کارهینان، به جیهینان.

کاربشول: کارسان، کارزان، خاوهن کار، ئه وهی کارئ به باشی ئه نجام بدا.

کاربندی: به کارهینان، به کاربردن.

کاربهر: به هره ی کار.

کاربین: کارناس، کارزان.

کارپرداز: (1) کارمندی به شی ته داروکات. (2) کونسول. (3) جیبه جیکه ری کارئ یان دابینکهری پیداو یستیه کانی کارئ.

"کارپردازى": ته گبیرکردن له کاریک و ئه نجامدانی.

کارپژوه: پشکن، پشکنه ر.

کارپیرا: کارسان، ریکخه ر، وه پیکه ر، ئه نجامده ری کار.

کارت برنده: به رگی براوه.

کارتن کردن: پیچانه وه و ده کارتون نان.

کارجو: خوازیری کار، ئه وهی به دوی کاریکه وه یه.

کارچاق کن: ده لال، ناونجی که ری مامله.

کارخانه: کارخانه، فابریقه، شوینی پیشه سازی، جیگه ی کارى پیشه سازان.

"کارخانه چى": کارخانه دار، که سیك که کارخانه یه که به پیوه ده با. "کارخانه دار": کارخانه دار، خاوهن کارخانه.

کار خرابی: خاوهن کارى، خه تا، هه له. بیان، میزکردن.

کاردار: جیگری بالوئیز، مه ئمووری سیاسی که له بالوئیزخانه دوی بالوئیز کاروباره کانی ئه شوینه به پیوه ده با. مه ئموور، دانراو.

کاردان: (1) کاربین، کارزان، زاناله کار، لیزان، کارامه، کاردروست، گورن، پسپو، هونه رمه ند، زیره ک، ژیر و زانا.

(2) خزمه تکار. (3) که سیك که په یمانگه ی ته واو کردی.

کار دگر: کارت ساز، چه قوسان.

کار دستى: دهسکار، کارى دهستی، دهسکار، سنعاتی به دهس کرابی.

کار د و کفن بر گرفتن: ئاماده ی هه ر جو ره سزایه بوون، ملدان.

کار دی: (1) پارچه پارچه. (2) بریندار.

"کار دی کردن": (1) چه قوئیدان، بریندارکردن. (2) ئاماده کردنی گوشت بۆ که باب کردن.

کار دیده: کاردیتوو، کاردیتی، به ئه زمون. شه ر دیتوو، شه ر قان.

کارران: گزیر، پاکار، بریکار، کارگیژ.

کارراه انداز: (1) کارپیکخه ر، کارسان. (2) بروانه: "هرزه".

کاررس: ئه وهی به کارئ رابگا.

کاررفته: له کارکه وتو.

کارروا: به که لک و به قازانج بۆ به ره و پیش بردنی کار، شیوا بۆ کارئ.

کارزار: (1) شه ر، جهنگ. (2) شه رگه، گورپه پانی شه ر.

کار ساز: (1) گریکه ره وه، کارپیکخه ر، چاره دوز. (2) کاریگه ر، به که لک. (3) خودا.

(4) کاربه دهست، کارگیژ. "کار ساز آمدن": چاره سه رکردنی کیشه.

کار سازی: (1) دان، دانه وه ز (2) کار سازی، کارپیکخه ری. (3) شه ر، جهنگ. **کارستان:** (1) کارگه، شوینی کار. (3) کارى گه وره و به رچاوه، کار و به سه ره اتی که سانئ که کارى گه وره یان کردوه. (3) هه قایه ت، چیرۆک، سه ربورده.

کار سنج: کار هه لسه نگین، کارنرخین، کاراگا، کاردیتوو.

کارشکن: کارشکین، ئه وهی کۆسپ ده خاته به رده م کار.

کار شناس: (1) کارناس، دورناس، هیکار، کارزان، زانا له کار، گوره، پسپو.

(2) که سیك که خوینده واری لیسانسی هه یه.

کار شناسی: (1) کارناسی، پسپو، شوغل و کارى کارناس. (2) خوئی چوارساله ی خویندنی زانکو. "کار شناسی ارشد": ماجستیر.

کار طراز: کارپیکخه ر، کارسان، کارجیبه جی که ر.

کار فرما: (1) خاوهن کار، خاوهن فه رمان، خاوهن کارخانه. (2) کاریگه ر، کارتیکه ر.

(3) دهسه لاتدار، میر، پاژور. (4) کارگیژ، به ریوه به ر. (5) که لوپه لی ناوما ل.

کار فرزا: کارتاش و گرفتاری خو لقتین، مایه ی ژانه سه ر.

کار کرد: (1) کار، کرده وه، کردار، "function". (2) کاردا، به هره ی کار، ئه و کاره ی کراوه.

كارگردگري: تيورييهك كه به پيى ئه و لايه نه كرده بيه كان فورمى شته كان پيكن ديتن، "functionalism".

كارگردن: (1) خهريك بوون به كاريكه وه، گرفتار بوون. (2) نه جامداني كارى. (3) هه ولدان، زه حمهت كي شنان. (4) به كارهيئنان. (5) كار، كرده وه. (6) كارگهري دانان. (7) پروانه: "عمل كردن". (8) شه پركردن.

كارگردن: (1) كارديتوو، كارگرده، به نه زمون به تاييهت له شه پدا. (2) كوئه و پرتوكياگ، شتى ده كاركراو. (3) زبر و نارپك.

كارگشته: له كاردهرهاتوو، كارامه، خارا، غارا.

كاركن: (1) كرپكار، به كار، نازا له كار، چالاك و زه حمه تكيش. (2) دهرماني رهوانى زگ. (3) كارگير، به پيوه بهر.

كاركنان: (1) فه رمانبه ران، كارگيران، پيرسونيل. (2) كرپكاران.

كاركيا: سه روه، پاشا. كارزان.

"كاركيايى": كارزاني. سه روهري، پاشايه تي.

كارگاه: كارگه، كارگا، جيگه ي پيشه سازى، شويني كارگردنى كرپكاران.

كارگذار: نه وه ي به فرزي و كارامه يي كار بكا، نه وه ي به باشى له عوده ي كارى بى.

كارگداشتن: خستنه جي، دانان، دامه زراندن.

كارگر: (1) كرپكار، كارگر، فرمانكه ر، شولكه ر، پاله، فه عله، خه باتچى، خه باتكار. (2) كارگه ر، كارتيكه ر، شويندانهر. (3) به هيئز، به توانا. (4) به رده ست. (5) نه وه ي له پيشه يان تيكنيك يان هونه ريك دا شاره زايه، پيشه گه ر، سنعاتكار، هونه رمه ند.

"كارگر آمدن": كارگه ر بوون، شوين دانان.

"كارگر حمام": ده لاك، ناتر، كيسه كيئش.

"كارگر روزمزد": پوژير، پوژمز، پوژمزه.

"كارگر ساعت كار": به ركاتي، كرپكارى به وه خت. "كارگر شدن": كارگه رى دانان، كارتيكردن، شوين دانان. "كارگر كارخانه": كارگه چى، پاله ي كارخانه.

كارگردان: (1) (سينما، شاتق) دهره يئنه ر. (2) كه سيك كه كارى به پيوه ده با، كاربه پيوه بهر.

كارگرداندن: به پيوه بردنى كاروباره كان.

كارگروه: كوئمه ت.

كارگزار: فرمانگوزار، كارپيكيه يئنه رى به رده ستى ده سه لاتدار، مه ئموورى ده ولت يان حكوممهت، كارگير، جييه جيكه رى كار، سوورباش، كه سى كه ده لالى دانوستان يان نه نجامبوونى كارپكه. نوينهر. نوكه ر، خزمه تكار.

كارگشا: (1) كارپيكيه ر، كارسان، تيگيرايى ره وينه وه. (2) خودا. "كارگشايى": كارپيكيه رى، كارپيكيه يئنه رى، كارسازى.

كارگل: (ر.گ) كارى بينا، قورپتيساوين، قوره كارى.

كارمايه: (1) هيز، وهز، توانايى. (2) مايه ي سه ره كى، مادده گه لى سه ره كى. (3) (فيزيك) ئينيئيرى.

كارمزد: هه قده س، مز، هه قى كار كردن.

كارمند: فه رمانبه ر، موچه خو ر، نه ندامى فه رمانگه، كارمه ند.

كارنازموه: كارنه ديتوو، بى نه زمون.

كارنامه: (1) گوژان نامه، باوه رنامه، بروانامه، پسوله ي گه وايى خوئندن، كارنامه. (2) پسوله ي سيابى كارى كه كراوه. (3) ميژوو و به سه رهاتى كه سيك. (4) كوئه ليك وينه.

كارنامه خون: نه وه ي به سه رهات يان چيروكى له بووى كتپه وه ده خوئنته وه.

كارناوال: (1) كارناوال، كاروانى شادى. (2) كوئه لى كه به شكليكى سه ير و پيكيه نيناوى بو خوئشى سازى ده كهن.

كارنكرده: (1) كارنه كردو، نوئى. (2) بى نه زمون.

كارنگ: زمان چه ور، زمان ته پ، زمان پاراو.

كارنما: په راويلكه يه كه كه شيوه ي كارى ده زگايه ك نيشان ده دا، كاتالوگ.

كارنه: په راويلكه، كتپوكه.

كاروان: كاروان، كاربان، كارقان، قافله.

كاروانخانه: پروانه: "كاروانسرا".

كاروان رو: كاروان رهو، پييه كه كه كاروان پييدا تيده په پى.

كاروان زن: دزى كه له كاروان ده دا.

كاروان سالار: قافله سالار، سه روكى قافله، رينوئى كهرى قافله.

كاروانسرا: خان، كارمسه ر، كاروانسره ر، جيگه ي پشوودانى قافله.

كاروانسرادار: خانچى، كارمسه رادار، نگابانى كاروانسره ر.

كاروان شادى: كارناوال، كاروانى شادى.

كاروانكش: (ك) پروانه: "كاروان سالار".

كاروانكش: (ك) كاروانقيران، كاروانكوژ، كاروانكوژه، كارفانكوژ، نه ستيره ي پوژى.

كاروانگناه: شويني كاروان، جيگه ي وه ستانه وه ي كاروان، كاروانسره ر.

كارور: ئوپيراتور.

كارورز: (1) فيرخوز، كه سى كه خه ريكي فير بوون يان پوچه كردنى كارپكه. (2) پيشه گه ر، سنعاتكار.

كارورى: به قازانچ بوون، به كه لك بوون.

كاروژول: خاوه ن كار، سه ركريكار.

كاروكاچار: كار و كه ره سته ي كار.

كاروكر: كار و وزه، مراد و مه به ست.

كاروكيا: كار و توانايى، ده سه لاتداره تي، فه رمانبه وايى.

كارويژه: كاردا، به هره ي كار، ئه رك، "function".

كاره: (ر) كارى، كارامه، نه وه ي كارى له ده س دى.

كارى: (1) به كار، وه كار، ئازا له كار، كارى، چى، تىكۆشهر، به ده ست و برد. (2) كارىگەر، شويندانەر. (3) شه ركه ر، ئازا و جه نكاوهر. (4) قول يان مه ترسيدار و كوشنده .

كارىبابى: (1) دامه زراوه يه كه كه كار بؤ بيكاران ده دؤزيتنه وه. (2) دؤزينه وهى كار.

كاريدن: چاندن، زهرعات كردن.

كارير: پيشينهى شوغلى.

كاريز: كاريز. "كاريزگر": كاريزكه ن، كه سى كه كاريز ليده دا.

كاريزما: كاريزما.

كاريكاتور: كاريكاتور، وينهى بيكه نيناوى.

كاريكاتوريست: كاريكاتوريست، كه سى كه كاريكاتور ده كيشيته وه.

كارىگر: (1) كرىكار. (2) سنعاتكار. (3) چالاك. (4) كارىگەر.

كاژ: بپوانه: "احول".

كاژيره: بپوانه: "كاجيره".

كاس: قوويو، قول، چال.

كاسب: وه ده سهينەر، ده سته به ركه ر، كاسب، كاسبكار، كه سى له ريگه ي كرپن و فروشتنه وه ده ژى و به بازركان نازميردى.

كاسبرگ: قه پوچكه .

كاست: (1) كه مى، كه موكورتي. (2) ناته واو، به كه موكورپى. "كاست شدن": كه مپوونه وه.

"كاست كردن": كه م كردن. "كاست گرقتن": كه مپوونه وه، كز و لاوازبوون.

كاستن: شكانه وه، شكيانه وه، كه مكردن (هوه)، كيم كرن. كه مپوونه وه.

كاستى: (1) عهيب و كه مپه سى، كه مى، كه م كردن، له كه مى دان، كه موكورپى، كيموكورپى، كه موكورتي، كيمى، كيميابى، كه مپه تى، كيماتى، كيماسى، كيماهى، كيمى، عه لم، شكستى، ناته واوى، نوقوستانى. (2) كه م نرخ بوونه وهى بنه ما نه خلاقويه كان، لادانى نه خلاقى.

كاستى يابى: ئيرادگيرى، ورده گيرى.

كاسد: بى بره و، كه ساس.

كاسر: شكيتنەر.

كاسه: (1) قاپ، كاسه. (2) ههرشتىكى وه كه كاسه. "كاسه از كيسه ديگران چرب كردن": له زه حمه تى ديتران به هره مهند بوون، مفتخه خورى كردن. "كاسه اي زير(نيم) كاسه بودن": پيلان يان مه سه له يه كى شاراوه له ئارادابوون، له كوردى دا ده لئين نه و ماسته بى مو نيه. "كاسه كجا نهم": خوتيه لقوتين له كاريكا به مبه ستى خونويى.

"كاسه (و) كوزه (ها) را سر كسى (چيزى) شكستن": هه موو خه تاكان خستنه نه سستوى نه و.

"كاسه نيسيدن": زمان لووسى كردن. كاسه ليستنه وه. "توى يك كاسه آب گوشت خوردن": زور گه رموگوربوون.

كاسه سرنگون: (1) داينده، به خشنده. (2) نه دار، ده سكورت.

كاسه سياه: برىتى له به غيل، قرنيس، له چهر، ده س قووچاو.

كاسه گر: هه وپگەر، كاسه كه ر.

كاسه گردان: سوالكه رى كه به مالانا ده گه رى و خوراك وهرده گرى.

كاسه گردانى: چالنه، به مالانه وه گه پان و خوراك وهرگرتن.

كاسه لىس: (1) كاسه لىس، كه سى چه وره و چلئس، چلكاوخور. (2) برىتى له سوالكه ر، برسى، تيرنه خور و چاوچنوك. (3) زمان لووس، مه رابى كه ر.

كاش: بپوانه: "كاشكى".

كاشت: (1) چاندن، چانن، چه نندن، چه قانن، ناشتن، دابنارتن. (2) نه نجامدانى كاريك به شيوهى خوازراو يان نه خوازراو: (واقعاً كه شيرينى كاشتى. گل كاشتى). "كسى را جايى كاشت": له چاوه پوانى دا هيشتنه وه و نه چوونه سه ر قه رار.

كاشتنى: چاندنى، چينراو، شياوى چاندن.

كاشخ: نه وهى دوژمنايه تى خوى ده شاريتنه وه، دوژمنى كينه كيش.

كاشف: (1) دؤزه ر(هوه). (2) ده رخره ر، ناشكراكه ر. "كاشف به عمل آمدن": ناشكرابوون، زانران.

كاشف الاسرار: ناشكراكه رى پازه كان.

كاشفه: (1) ميينه ي "كاشف". (2) ناووزبان، خه نزارى.

كاشكى: برىا، برىكا، برىكه نى، خوزگه، خوزگا، خوزى، خوزيا، كاشكا، كاشكاي، كاشكايه، كاشكايه كو، كاشكايه كى، غه زگان.

كاشه: جه لغه، توپخ، توپزال، تيفشال.

كاضم: خوخواردنه وه، بيده نك، كپ.

كاغذ: كاغز، قاقز. نامه. "كاغذ پرداغ": سماته، سيم پاره. "كاغذ سياه كردن": نووسين. ره شكردنه وه. "روى كاغذ آوردن": نووسين يان كيشانه وهى شتى له سه ر كاغز.

كاغسه: گه وچ، گه مژه، ساويلكه .

"كاغسه كردن": خق له گه وچى دان.

كاف: (1) درز، كه له به ر، كه لئين. "كاف ران": زى، خه مشه.

كافتن: (1) بپوانه: "شكافتن". (2) كون كردن، سمين. (3) هه لكه نندن، هه لقه نندن.

كافر: (1) بى دين، دين سز، زندق، بى بپروا به خوا، خوانه ناس، كافر. (2) سته مكار و بى به زه يى. (3) ناشكور. "كافر حرسى": كافرئى كه شه ر كردن له گه لى واجبه. "كافر ذمى": كافرئى كه ئيسلام گيان و مالى پاراستوه. "كافر شدن": له دين وهرگه پان، له دين ده رچوون، كافر بوون، بوونه كافر.

كافرانه: وه كه كافران.

كافردل: دلرپق، بى به زه يى، سته مكار.

كافرستان: كافرسان، كافرستان، شوينى كافران و خوانه ناسان.

كافركيش: بى بپروا، بى دين، بى ئاين.

كافر نعمت: ناشكور، بىئەمەگ، پىئەزان.
كافل: دەستەبەر، زامن.
كافى: (1) سەرۇمى، بىئەمەگ، بەس، بەسە. (2) شىۋا، كارامە. (3) كارگىز.
كافىدىن: بىروانە: "شكافتن".
كال: (1) قوولگەي گەرە، زەۋبىيەكە كە ئاۋ ھەلىكىلى بىئە قووللى كىرىدى. (2) لار، چەماۋە. (3) كىرچ، خىرچ، كال، نەگەيۈ، نەگەيشتو.
كالا: كاللا، شتومەك، كەلوپەل.
كالا بىرگە: كۆپىن.
كالار: تەختە بەردى پان و ناسك.
كالانما: پىرستى كالان، كاتالۇگ.
كالبىد: (1) كەلەستە، كەلەخ، قلاپىك، قالب، گىيان، يۆرت. (2) مىنالدىن، زاگە، زىدان. (3) قالب. (4) بىروانە: "شېج".
كالبىد خانى كىردن: زۆر ترسان. مردن.
كالبىدشكافى: تويكارى ئەندام، شىكىردنەۋەي زانستى لەش بىئە تاوتويكىردى ئەندامە كانى ناۋەۋە.
كالبىدشناس: پىسپۇرى تويكارى.
كالبىدشناسى: زانستى تويكارى، ئاناتومى.
كالبىدگر: پەيگەرساز، كۆتەل ساز، نىگارگىش.
كالبىدگشايى: تويكارى تەرم بىئە زانىنى ھۆي مەرگ، تەرم پىشكىنى.
كالىچ: كۆلپىز، زانىنگە، بەشىكى تايىتەي لە زانستگە.

كالنجار: بىروانە: "كالنجار".
كالىرى: يەكەي پىئوانەي تىن.
كالىقتن: شەلەزان، پەشۇكان، شەيدا و پەرىشان بىون.
كالىم/كالىھ: بىئەۋژن.
كالنجار: بىروانە: "كلنجار".
كالىوس: (1) گەۋج، نەزان. (2) خەمبار، دالئەنگ.
كالىھ: (1) كاللا، شەمەك. (2) كال، كىرچ. (3) كاسەي دارىنە يان لە ھەرگ چىكراۋ. (4) پارچەيەك زەۋي كە لەۋ دا شتى بىچىنرى.
كالى: نىگابان، پارىزەر.
كالىدىگى: مايەي ئابىرچوون، شىكىستى ئابىرچوۋبەرەنە.
كالىدىن: (1) شىۋان، پەشۇكان، شەلەزان، ئالۋزىبىون، پەرىشان بىون، نىگەرەن بىون. (2) ھەلاتن، پاكىردن.
كالىيو: (1) سەرگەردان، سەرلىشىۋاۋ، گەۋج، گەمژە. (2) دواكەۋتوۋى زەينى. (3) كەپ.
كالىۋگى: گەۋجى، گەمژەيى، بىئەقلى.
كام: (1) مراز، ئارەزۋو، خواست، ئىرادە. (2) ھەۋا و ھەۋەس. (3) ھىز، توانايى. (4) فەرمان، دەستور. (5) بىروانە: "مەشوق". (6) كىردەي سىكىسى، ھاونوئىنى. (7) خۆشى، چىز. "كام بىر گىرقتن": بە ئاۋات گەيشتن، بە مەبەست

گەيشتن. دەگەل كەسىك جوت بىون، ھاۋجىيىكىردن. "كام جىستن (خواستن)": بەدۋاي ۋەدەست خىستنى ئاۋات و ئارەزۋوۋە ھىنەي بىون، تىكۆشىن بىۋ ۋەدەست ھىنەي خواست و ئاۋاتەكان. "كام دان": بە ئاۋات گەياندن. "كام راندن": ۋەدەيىنەي ئاۋاتەكانى خۆ، زىان كىردن بە پىئە ئاۋات و ئارەزۋوۋەكان. خۆش پابوردن، لە كەيف و خۆشى دا بەسەرىدىن. "كام (بىر) گىرقتن از كىسى": بەۋ گەيشتن دەگەل ئەۋ ھاۋجىيى كىردن. "كام گىرقتن كىشىدىن": بە كام گەيشتن، گەيشتن بە مەبەست و ئاۋاتى خۆ. "كام و گىر (كىر)": خواستراۋ، مەبەست، ئامانچ. "كام و ناكام": بىروانە: "خواھ ناخواھ". "كام ياقىن (دىدن)": بە ئاۋات گەيشتن، سەرگەۋتن. "باكام": بە پىئە ئاۋات و ئارەزۋو. "بە كام دل": بە پىئە ۋىست و ئارەزۋو. "بە كام دل رسىدن": بە ئاۋات گەيشتن، سەرگەۋتن.
كام: (م) زار، ناۋەۋەي دەم. "كام كىسى (چىزى) خارىدن": ۋەھەۋەس كەۋتنى ئەۋ. "كام گىرقتن": مژلىدان لە جگەرە و شتىۋا. "بە كام مىرگ رىقتن": مردن يان كەۋتنە مەترسى مەرگەۋە. "چىزى رابە كام كىسى تىخ كىردن": بە قوزەلقورت كىردن، چىز و خۆشى ئەۋ شتە لەناۋىردن، لىكىردنە زەھرى مار.
كاما: كاما، ۋىرگول.
كام انجايى: سەرگەۋتن.

كام بىخش: بەجىئەنەرى خواست و ئارەزۋو.
كام بىخشى: بە ئاۋات گەياندن. دلاۋايى و جوامىرى.
كامبىرىن: قۇناغى يەكەم لە دەۋرانى ھەۋەلى زەۋىناسى.
كامچو: بىروانە: "عياش".
كامران: (1) خەنى، بە ئارەزۋو گەيشتو، كامپەۋا، خۆش پابوئىر، بەختەۋەر. (2) سەرگەۋتو. (3) زال، بالادەست. (3) بەختەۋەرى و سەرگەۋتن.
كامرانى: (1) بەختىارى، كامپەۋايى، خاۋەن بەختى. (2) بىروانە: "عياش".
كامروا: بەختەۋەر، بە ئاۋات گەيشتو، غەنى، كامپەۋا. "كامروا شىدن": بە كام گەيشتن، بە كام گەيىن، بەختەۋەربىون.
كامستىن: نىزىك بىون.
كامش: ئاسۋودەيى و خۆشى.
كامكار: كامپەۋا، بەختەۋەر، خۆشەخت، سەرگەۋتو.
كامىل: (1) تەۋاۋ، بىكەمۋوۋى، بىكەمايەسى، كامىل، دروس، دروست. (2) زۆر، فرە. (3) پىر، لىۋرپىز، دارمال. (4) بەسالچوۋ، بەتەمەن. (5) زانا. "كامىل كىردن": (1) تەۋاۋكىردن، بەئاستى دالخواز گەياندن. (2) لاپردنى كەمۋوۋىپەكانى شتى.
كاملا: (1) ھەموۋكى، بەتەۋاۋى، بىئە كەمۋوۋى، بىئە زىاد و كەم، يەكجى، سىپ. (2) بەباشى.

كامل عيار: (1) بى خەوش. (2) بى كەمكۆرپى، تەواو.

كامل مرد: پياڭى بەساللاچوو و بەئەزمون.

كامن: شاراوه، نەپنى.

كام ناکام: بەئەوى نەتەوى، بقى نەقى، چارى ناچار.

كامنولت: سامانى گشتى، بەرژەوۋەندى ھاوبەش، ولتانى كە دەگەل برىتانيادا بەرژەوۋەندى ھاوبەشيان ھەبوو.

كامور: بىروانە: "كامياب".

كامە: مراز، مەبەست، ئاوات.

كامياب: خەنى، كامرەوا، بە ئارەزوو گەيشتوو، سەرکەوتوو، بەختەوەر. "كامياب شدن": سەرکەوتن، بە كام گەيشتن، بە ئاوات گەيشتن. "كاميابى": خۇبەستىن، سازبوون و بى نيازبوون، خۆگرتن، كامرەوايى.

كان: (1) بىروانە: "معدن". (2) سەرچاوه، ژىدەر.

كانا: نەزان، گەوچ، گەمژە، ناتىگەيشتو.

كانال: (1) تۆكەن، تۆكەند، كانال، كەنداو، جۆگە، كارىز. (2) كانالى تەلەۋىزىۋنى. (3) رىگە يان ئامرازى پىۋەندى.

كاندىدا: ناودىز، ناقدابى، ناۋراگەيەنراۋ، ناولەسەر، ديارىكراۋ بۆ كارىكى باش، پالتىوراۋ، بەرئەندام، كاندىدا.

كان شناس: كانگاناس، ئاشنا بە كان و

كاوندە: ھەل كۆلۆش، ھەلقەن، كەن، زىندەوۋەرى كە ئەكۆلى.

كاويدن: (1) گەپان، پشكنين، ھەلكۆلىنى زەوى بۆ گەپان و دەرھاوردىنى شتى. (2) مقومقۆردن، سەرخستەسەر.

كاوين: بىروانە: "مەرىھ".

كاھاندن: كەم كردن، ھىنانەخوار.

كاھدان: كادىن، كادىن، كادان، كايەن، كەدوو، كەيو. "بە كاھدان زەن": ناشيانە دزى كردن.

كاش: (1) كەمى، كەمبونەوۋە، ھاتتەخوار. (2) كزى، لەپى، لاۋازى. "كاش دادن": كەم كردنەوۋە، داشكاندن. "كاش ياقتن": كەمبونەوۋە، داشكان.

كاشكان: بىروانە: "كەكشان".

كاشگل: كاكل، قور و كا بۆ سواغ.

كاهل: (1) بى تۋان، سىست و تەوۋەزەل، داھىزاۋ. (2) ناوشان، پشتمەل. (3) پەش و سىپى. (4) بەرەبەيان، بەيانەكى.

كاهن: (1) پىواروۋىژ، غەيب بىژ، نەپنىزان. (2) پىۋاى ئايىنى لاي مىسىرىيە كۆنەكان و جۈولەكە و نەسارى.

كاهندە: كەمكەر(ھو).

كاهنگان: بىروانە: "كەكشان".

كاهيدن: بىروانە: "كاستن".

كەپ: بىروانە: "كەپ".

كبار: (ك) گەورە، زل. گەورەكان.

كبارت: گەورەبوون. گەورەيى.

كبد: جەرگ.

كبر: (ك) خۆخۋازى، خۆنۋىنى، فىزو دەعيە، پۆز.

كبر: (ك.ب) گەورەبوون، چۈنەسەرى تەمەن. "كبر سن": پىر و بەتەمەنى، بەساللاچوۋىيى.

كبرە: قرتماغە، پىترۆ، پىترۆخە، كەوۋەرە، تويژالكى سەربىر. "كبرە زەن": قەتماخەبەستىن، تويژ بەسەرھاتن.

كبرىاء: (1) گەورەيى. (2) لووت بەرزى، بەدەمارى. (3) خودا.

كبس: پەستان، چەسپان.

كبكبە: (1) دەنگى پىيى حەشىمەت و چوارپى. (2) شكۆ و جەلال.

كبود: ھەشى، ھەشىن، كەوۋە، كەوگ، كەوو، بە پەنگى شىنى تۆخ. "كبود پوشيدن": دەبەورکردنى جلوبەرگى پەش بەتايىبەتى كاتى تازىبەبارى. "كبود رنگى": كەوۋەيى، شىنى تۆخ، ھەشىنايى. "كبود شدن": شىن بوونەوۋە، كەوۋىبوون. "كبود كردن": بە خەستى كوتان و شىن ھەلگەپاندن(شىن كردنەوۋە)ى لەشى.

كبود پوش: (1) پەش پۆش. (2) بىروانە: "عزادار". (3) سۆفى.

كبير: گەورە، زل: بەرپىز، مەزن.

كبيسه: (1) سالى كە سىسەد و شەست و شەش پۆژە. (2) لە ئىرانى كۆن دا سالى كە سىزە مانگە. (3) لەلاي عەپەبان سالى مانگى كە سىسەد و پەنجا و پىنج پۆژە. "سال كبيسه": سالى پىر.

كپك: كه پوو، كه پره كیفه، برش.
كپه شدن: له سه ریه ك كه له كه بوون.
كپسی: (1) له به ره لگرتنه وه، لیگرتنه وه، كۆپی، پوونوس. (2) هاوشپوه، به ته واوی لیكچوو.
كپیلن: نووستن، خه وتن.
كپیست: له به رنووس، كۆپیست.
كپیسه: (1) برونه: "رونویسی".
 (2) پیږه ویکردن.
كتاب: (ك) نووسه ران. قوتابخانه.
كتاب: (ك) كتیپ، كتیو، كتاو، په رتووك، په راو. "كتاب آسمانی": كتیپ كه له لایه ن خوداوه بو پیغه مبه ره كان ناردراوه. "كتاب دیدن": خویندن (هوه). "كتاب كردن": كتیو نووسین.
كتاب باز: نه وهی له پاده به در هۆگری به كتیو به تاییه تی به كۆكردنه وهی كتیپ هیه.
كتاب بین: برونه: "فالگیر".
كتابت: (1) نووسین، كاری نووسین.
 (2) نامه.
كتابچه: (1) كتیپك، په راوی بووچك.
 (2) تینوس، په راویلكه. (3) پاپورتی به نووسراوه.
كتابخانه: په رتووكخانه، كتیبخانه.
كتاب خوان: (1) كتیپ خوین، نه وهی كتیپ زور ده خوینیتنه وه. (2) خوینده وار.

كتاب نامه: پیړستی سه رچاوه كان.
كتاب نگاری: كۆكردنه وهی پیړستی به ره مه كانی نووسه ریك یان گروپی له نووسه ران یان كۆمه له به ره میکی پیوه نندیدار به بابه تی.
كتابی: (1) به شیوهی نووسراوه یی.
 (2) كتیپی. (3) له ته نیشته یه ك و به یی مه ودا. (3) جیددی. (4) ناموسلمانی بروامه ند به كتیپی ئاسمانی (جووله كه، زه رده شتی، فه لا).
كتبا: كۆی "كتاب".
كتبا: به نووسراوه.
كتبی: نووسراو. به نووسراوه.
كتره: دپاو، دریاگ، هه لداو.
كتك: (1) تیلا، كۆپار. (2) كوته ك، زه بر یان زه برگه لی كه له كاتی شه ر یان ته مبی كردن/كران وه به ر له ش ده كه وی. "كتك خورن": لیدران، ویکه وتن، هاتنه قوتان، كوته ك خواردن. "كتك زن": لیدان، کوتان، قوتان، دارکاری، لیخستن، نازاردان به دار یان به مست یان به هه رچی. "كتك زن جانانه": شلکوتی مهرگ، به دار شلوکوت كردن، دارکاری زور سه خت.
كتك خور: شوینی كوته ك خواردن.
كتكار: دارتاش.
كتگر: برونه: "كتكار".
كتل: كۆته ل، نه سپی كه له تازیه دا ده یگین.
كتمان: په رده پۆشی كردن، داپۆشین، شارندنه وه.

کتیبه: (1) دهسته یه ك له سواره.
 (2) نووسراوی زور قدیم له به رد، له وحه.
 (3) دروشمی ئایینی كه له سه ر پارچه ده ینووسن.
كثافت: (1) گه ماری، پیسی، چه په لی، چلكنی، ته نوایی، قریژ، قریژاهی، ناپاکی.
 (2) پیسی، گوو. (3) نزم و بی نرخی. "به كثافت كشین": پیس كردن، تیوه ردان له شتی پیسه وه.
كثافت کاری: (1) پیس كردنی شوینی یان شتی. (2) نه جامدانی كرده یه کی نئه خلاقى كه ببیته مایی شهرم و ناوزبان. (3) نه جامدانی كاری سیکسی.
كثرت: (1) زۆری، فره یی، فره وانی.
 (2) (فه لسه فه ی كۆن) بپروا به فره یی بوونه وهرانی جیهان.
كثرت گرایى: زۆرینه خوازی، فره خوازی، پلورالیزم.
كثیر: زور، فره.
كثیر الاضلاع: چه ند پالووی، فره پالووی.
كثیر الانتشار: پیرتیراژ، له تیراژی سه ره وه دا، رۆژنامه یه ك كه به شیوهی به ربلاو چاپ و بلاو بیتنه وه.
كثیر اللغه: فره نه ته وه.
كثیف: (1) چلكن، گه مار، گه فار، فه زخت، چه په ل، ریفن، پیس، گلاق، گلاو، گه ندلخه، له وت، قلیر، قهریژ، زیرگ، زیرگن. (2) نه خاوین، ناپاك.
 (3) نزم و بی نرخی.

كج: (1) چه ویل، چه وت، چه فت، خۆهر، خنچ، خوار، خواره وه بووگ، لار، چه ماوه، چه میو، چه وتاوه، داهاتوو، شه قف.
 (2) ناراست، لار(راه كج). (3) به شیوهی نادرست. (4) تیکه ل به درۆ و هندوفیل، غه ره زاوی. (5) برونه: "منحرف". "كج تا كردن با کسی": به دپه فتاری كردن ده گه ل نه وه. "كج شدن": لار بوونه وه، خوار بوونه وه، چه وتانه وه، داكه تن. "كج كج": به گۆشه ی چاو. "كج (و)مع": برونه: "كج و معوج". "كج نشستن (وراست گفتن)": راست وتن، هه قیقه ت وتن. "كج و كوچ": برونه: "كج و معوج". "كج و كوله": (1) خواروخنچ، خنچ و خوار، خنچ و پاچ، چه پت، چه وت و چه ویل، چه پوچه ویل، پیچ و پلووچ، به رتور، كه لوکۆم، ویی، خواروناله بار، شوورك، شاش و بئش، شاش و وئش.
 (2) ناحه ز، ناقولا. "كج و معوج": (1) چه پوچیر، خواروناله بار، خواروخنچ، یه وكشت. (2) نادرست، ناراست. (3) پوچ(خیال كج و معوج). "بار كج": تاسهنگ، لاسهنگ، سه ننگه لا، سه ننگه لا، باری خوار.
كج اندیش: خاوه نی هزری ناراست، هزچه فت.
كجاوه: كه ژاوه، مه ئافه.
كج بین: (1) خیل، چاوخوار، چاوچیل.
 (2) نه وهی سه رنج ده داته سفه ت و لایه نه خرابه كانی دپتران.

كج پالان: (1) كورتان خوار. (2) به دخولق، به درهفتار.

كج تابي: به دخولقى و به درهفتارى، لادان.

كج خيال: به دگومان، دودول.

كج دل: بى زهوق.

كج دهن: دم چهوت، دم چهفت، خيس، دم و لهوس خوار.

كج راهه: (1) پيگه لار، پيى چهفت و چهويل. (2) شيوه گه لي هه له و لار پيانه.

كج رو: به لار پيداچوو، كه سى كه به پيى هه له دا بپروا.

كج فكر: خاوهنى بپروكهى نادرست.

كج كلاه: (1) كالو لار، شه ده لار، كوڤى كئل. (2) دلبره لار و له خوڤايى.

كجكي: به حاله تى لار و تيلوتيل.

كج مدار: به درهفتار، ناسازگار.

كج نظر: (1) خيل، چاوخوار. (2) به ئيره بى، به خيل، چاوچنوك.

كج نهاد: بروانه: "بدنهاد".

كجى: (1) لارى، خوارى، چهوتى، چهفتى، كه چايى، كه چى. (2) لادانى نه خلاقى.

كچل: كه چهل، كه چهر، تووك له سهر و هريو، يال گه نيك.

كچير: وه زير، پيشه واه، سهركرده.

كد: (ك) ههول، ته قالا. "كد كردن": وده دسته پيئنان، وده دست خستن. (2) هه ولدان. "كد يمين": زه حمهت، ههول.

كده: (ك د) (1) خانوو، شوينى ژيان. (2) دى، ئاوايى.

كدى: سوال، پارسه كى.

كدپور: (1) جووت بهنده، جووتيار، وه زير، كشتيار. (2) خاوهن مال.

(3) باخه وان. (4) كه يخودا. (5) پروانه: "متنفذ". (6) فرمانده. (7) سالار.

كدپه: سوال كردن، دهس پانكرده وه. "كدافى الاصل": له ئه سل دا وايه.

كدآ: ودها، ههروا، ههروايه.

كدآب: فره دروژن.

كدآب: درو.

كر: (1) كه پ، گوڤكپ. (2) زور، هين، وزه. (3) دلخواز، ويست. (4) نوكر. (5) هيرش، پهلامار. "كروفه": (1) شك و جوانى، شك و سهنته. (2) پهلامار بربنده سهر دوژمن و دوايه هه لاتن.

كرآت: (ك) كوى "كره".

كرآت: (ك) كه په ته كان، چه له كان.

كراجيدن: گاره گار كردنى مريشكى مالى كاتى هيلكه كردن.

كرآر: زور هيرش به ره شه پدا.

كراشيدن: په ريشان كردن، ئالوز كردن.

كراكردن: هينان، شيا و بوون.

كراگرفتن: به كرى گرتن.

كرامت: (1) كه رامات، كه رامهت، كارى سه يروسه مه ره ي پياوانى خوا. (2) گه وره بى و جواميرى، به خشنده بى.

(3) پيژ، پيژلينان. (4) ديارى. (5) كاريزما. **كرامند:** به پيژ و قه در، به نرخ، گرینگ.

كران/كرانه: (1) ليوار، ليواره، پهخ، پوخ، قه راخ، دم چه م. (2) لا، ئالى. (3) كوڤايى. "كران آوردن": به كوڤايى گه يانندن، ته و او كردن. "كران كردن": (1) به كوڤايى گه يانندن. (2) كلا بوون، به لاداكه وتن. "كران گرفتن (طليبدن، گزيبدن)": دووريكردن، كه ناره گرتن. "از كران تا به (به) كران": له م لاهه تا ئه ولا، گشت جييه ك. "با كران آمدن": دووركه وتنه وه، جيا بوونه وه. "بركنار": جيا، دوور. "بر (به) كران رفتن (شدن)": به كوڤايى گه يشتن، ته و او بوون.

كران بستگى: بروانه: "محدوديت".

كران بندي: بروانه: "محدوديت".

كرانجى: بى لايه ن، Neutral.

كرانگين: بروانه: "جانبى".

كرانمند: سنوردار، به رته سك.

كرانمندسان/كرانمندگر: به رته سك كه ره وه، سنوردار كه ره، Limiting.

كرانه: (1) ليوار، ليواره، ليڤك، قه راغ. (2) لا، ئالى. (3) كوڤايى. "كرانه داشتن": له لاهه بوون، دوور بوون. "كرانه شدن": كوڤايى دوايكردن، مردن. "كرانه كردن": دووريكردن، خوڤليواردن. سهر پيچيكردن. "كرانه گرفتن (گزيبن)": كه ناره گيريكردن، دووركه وتنه وه، دووريكردن. "كرانه يافتن": دووركه وتنه وه.

كراھتا: (1) ناحەزی، دزیوی. (2) ناراپزیبون، پی ناخۆش بوون. "كراھتا داشتن از چیزی"; بی مهیل بوون سه بارهت بهو یان به ناپهسند زانین و دووریکردن لئی. "به کراھتا": له پووی بی مهیلی و بیزارییبه وه.

کرایه: کری. "کرایه دادن": به کریدان. دانی کری. "کرایه کردن": به کریگرتن.

کرایه ای: به کری.

کرایه نشین: پروانه: "مستأجر".

کریا: گیای ناسک و کورت.

کرپان: کهسی که گوئی هه یه به لام ناخوتهی خوا نابیستی.

کرت: که پەت، جار، چەل.

کرتاسه: قۆناغی سیههه له ده وورانی دووه می زهوی ناسی.

کرچ: مهلی کرکه ووتوو، کورک، قورک. "کرچ شدن": کرکه ووتن، کورک بوون، قورمین.

کرچ کرچ: پارچه پارچه، پاژپاژ.

کرخ/کرخت: سپوته زیو، پهنج، له گۆچوو.

"کرخانندن": پروانه: "کرخ کردن". "کرخ شدن": ته زان، ته زین، سپوون، له گۆچوون، مروچه کردن، په قبردنه وه، قه فلان، سست بوونی ئەندام. "کرخ کردن": (1) ته زانندن، سپکردن، پهنج کردن، له گۆبردن، مروچه پیکردن. (2) له هۆش بردن، نه شهه کردن. "کرخ کندنه": سپکره، ته زک، له گۆبهه. "کرختی": سپری، ته زوو.

"کرخیدن": پروانه: "کرخ شدن".

کرد: (ک) نه ته وهی کورد که له نه زادی نارپاییه و به سهه چوار ولاتی ئیران و ئیراق و تورکیه و سووریه دا دابه شکاروه.

کردار: (ا) کردار، ئاکار، کرده، کرده وه.

(2) شیوه. "کردار کردن": کرداری باش له خو نیشاندان، هه لسوکه وت کردن به خو ش خو لقی. "به (بر) کردار": وه کوو، به قۆرمی.

کردستان: ولاتی کوردان، کورده واری، کوردکانی، کوردسان، کوردستان، نیشتمانی که به سهه چوار ولاتی ئیران و ئیراق و تورکیه و سووریه دا دابه ش کاروه.

کردک: (ک.د) پروانه: "الغز".

کردک: (ک.د) پارچه، به ش، به شی له کنتیو.

کردگار: (1) نه انجامده، چالاک. (2) یه کیک له ناوه کانی خوا. (3) ئافرینه، خو لقیتهه.

کردگر: سووکه لهی "کردگار".

کردمانده: (ک) کوردانه، کوردناسایی، وه ک کورد.

کردمند: (ک.م) گورجوگۆل، فرز و کرژ، توند و خیرا.

کردن: (1) نه انجامدان، جیبه جیکردن، کردن، کران، کریان، کرن. (2) هه نگاونان بو نه انجامدانی کاریک. (3) کرداری سیکیسی نه انجامدان. (4) تیکه ل کردن ده گه ل شتیک. (5) تپه پانندن و گه یانندن. (6) (7) ده به رکردن، ده پی کردن.

(8) پرکردن. (9) دانان، له سهه رکردانان.

(10) سازکردن، دروستکردن.

(11) نووسین. (12) خو لقاندن، ئافراندن.

(13) به جیهیتان. (14) به کاربردن، ده کارکردن. (15) خه رچکردن. "به هم کردن": (1) تیکه ل کردن، ئاویته کردن. (2) به ستن. (3) پاشه که وت کردن. (3) کۆکردنه وه.

کردنگ: گه مزه، گه وچ، گیل، ده به نگ، حه پۆل.

کردومرد: (ک.م) (1) بی ترخ، نزم. (2) به بی پیشه کی، ده زبه جی.

کرده کار: کاردیتوو، راهاتوو له کار، به نه زموون، کارزان.

کردیت: متمانه. جی باوه ری، جی متمانه.

کورسی: (1) کورسی، تهخت، چوارپایه یه ک که له سهه ری داده نیشن. (2) پۆست، پله وپایه. (3) پشتی پیسپۆری زانستگایی. (4) ناوه ندی شار یان ناوچه یان ولاتیک. "کورسی گذاشتن": کورسی نانه وه له زستان دا، کورسی هاویشن.

"کورسی نشین": نه وهی له سهه سه نده لی داده نیشی. خاوه نی پۆست و پله وپایه. ناوه ندی ولات یان ناوچه یه ک. "به (بر) کسی نشانندن": (1) سه لمانندن، پی قبو لکردن. (2) بردنه سهه.

کرش: (ک.ر) پروانه: "فروتنی".

کرشمه: خنج، خنجه، خنجکه، ناز،

غه مزه، کرشمه، هیما به چاو و برو. "باربه) یک کرشمه دو کار کردن": به تریک دوو نیشان پیکان.

کرفت: پیس، چلکن.

کرفه: کاری باش، چاکه.

کرکری خواندن: هاشوهوش کردن، لاف لیدان.

کرکس: پروانه: "لاشخور".

کرکم: پروانه: "رنگین کمان".

کرم: (ک.ر) جوامیری، میرخاسی، پیاهوتی، به خشین، دانی بی قه ره بوو.

کرم: (ک.ر) سپات، سپی واژ، سپی واش، په رنگی زه ردی ئامال سپی، به په رنگی نۆک.

کرم: (ک) کرم. "کرم ابریشم": کرمی ئاوریشم، کرمی که لیکا وه که ی ده بیته هه ودای ئاوریشم. "کرم پلاس کسی بودن": ئیرادگرتن له و، په خنه گرتن له و. "کرم خاکی": گلخۆرکه، گله خۆرکه، کرمه سووره، کرمه سوورکه، کرمی گل. "کرم داشتن": (1) کرم هه بوون. (2) په تاهه بوون. (3) هه بوونی مه یلی توند بو ئازاردان یان هاندانی دیتران. "کرم ریختن": کرم پشتن، نه انجامدانی کاری به مه به سستی ئازاردان یان وروژاندنی کهسانی دی. "کرم زفن": کرم لیدان، کرمی بوون. "کرم شبتاب": نه سستیروک، گوله سستیبه، گوه سستیبه، گووئه سستیبه،

گۆستىر، گوستىر، گوسىتير، گۆساره، كرمى كە
بە شەو دەترووسكى. "كرم كدو": مۆلك،
كرمى ھەرە دريژى ناو زگ.
كرم زده/كرمو: كارمژن، كرمژنە، كرمەژن،
كرمەژنە، كرموژن، كرمى، كرمماوى،
كرمەپىز، كرم تىكە وتوو.
كرنجو: شەو، مۆتەكە.
كرنش: كۆرپىش، چەمانەو ھە بۆ پىز و
حورمەت.
كرنولوزى: دەمژمىر، زانستى كە مېژوو و
قۇناغە كاتىبەكانى دياردەكان و
بووداوەكان تاوتوئى دەكا.
كروز: شادى، دلخۆشى.
كروى: خپ، گر، گرده، گرۆفەر، گلۆفەر.
كرويز: لۆژىك، بىرسا.
كرويزگر: لۆژىك زان.
كره: گۆ، تۆپ. "كره مېن": گۆى زەوى.
كرىز: (ك) 1 مالى چووكە، كوئى
مالەو. 2 پەر و بال وەرىنى پەلەو ھەران.
كرىزى: (ك) پىر، پىشت چەماو.
كرىم: 1 بەخىشندە، بەخىشەر، دللاو.
2 لە ناوھەكانى خوا. 3 گرانبابى، بەنرخ.
4 گەورە، مەزن.
كرىه: 1 ناھەز، ناشىرىن. 2 ناخۆش،
ناپەسند. "كرىھ النظر": دەموچا و ناھەز.
كراز: زك رەقى، دەردەكۆپان،
نەخۆشپىيەكە.
كز (خوردن): (ك) ھەلپووزان. "كز دادن":
ھەلپووزاندن.

كژنھاد: بېوانە: "بىدھاد".
كژنھادن: فریودان، خەلە تاندن.
كژى: لارى، چەوتى. "كژى كردن": درۆ وتن
و كارى ناپەوا ئەنجامدان.
كس: (ك) 1 كەس، تاكى لە بنیادەم.
2 دانراو، مەئموور. 3 نامەبەر. "كس و
كار": خزم، فامیل، كەسوكار. "كس و
ناكس": خەلكانى چاك و خراب. "كسى شدن":
بوونە خاوەنى پىگە و پىز.
كساد: بىبەرەو، بىبازار، لپاش، كەساس،
كەسات.
كسادى: بىبازارى، ناپەواجى، بىبەرەوى،
كەساسى، مالەقین، كز.
كساردن: بېوانە: "كساردن".
كسالت: لەش گرانى، لەش داگیران،
نەخۆشى، تاي سووك، تەخسىر، سستى.
كسالت بار: ماندووكەر، ئەوھى لەش
تووشى داھىزان دەكا.
كسب: 1 وەدەستھىتان، دەستەبەركردن،
وھچنگ خستن، دەسگىرخستن. 2 كار،
پىشە، شوغل. 3 كاسبى.
كسبە: كۆى "كاسب".
كس تركى: (ك) بىبناغە، بىبەنەما.
كستە: خۆيان، كلۆشى گىرەكراوى
خپەو ھەبووى شەن نەكراو.
كس: 1 كەم. 2 كەممى، كەموكورتى.
3 شكاندن، وردكردن. 4 تىكشكاندن.
4 شكواوى. 5 درز، كەلین. 6 (بىركارى)

كسپر: شكاو، وردببوو.

كسى كردن: يارمه تيدان، ياریده دان.

كش: (ك) باش، چاك، جوان.

(2) جوان، دلرفین. "كش و فش": (1) نازو

كريشمه. (2) شكۆ و جه لال.

كش آمدن: (ك) (1) كيشهاتن، كيشران،

له دووهاتن. (2) دريژه كيشانى مهسه له يان

بابه تيك. (3) دل بوورانه وه، بيحال بوون،

تووشى بى هيزى و بيحالى هاتن. (4) پيچ

خواردن و خولانه وه و له حاله تى ناسايى

دهرچوون.

كشاف: زور دوزهر، دهرخهرى

ورده كارييه كان.

كشاكش: (1) كيشه و بهره، كيشه و گيره،

گيرمه كيش، كيشه كيش، كهشاكهش،

كهشمه كهش، كيشماكيش، بوهر لايه ك

كيشان، لههر لايه كه وه كيشان.

(2) بگره و بهره، پهوتى چوونه پيشى شتى

به گوربانكارى و سهختى و گرفتارى.

(3) چهقه و گوره، مقومقو. (4) هول،

ته قالا.

كشاله: راستا و دريژايى شتى. "كشاله

رفت": نارام و به نه سپايى خو به ره لاي

كه سيك يان شتى كيشان، به سينه خشكى

رؤيشتن. "كشاله كردن": (1) بروانه:

"كشاله رفتن". (2) خو كيشانه وه.

كشاندن: كيشان، په كيش كردن.

كشان كشان: خيشه خيش، په كيش په كيش،

پاكيشان به زهوى دا، كه شان كه شان.

كشانه كردن: كيشان، به ره و لاي خو مينان.

كشاني: پاكيشان، گيرايى، دلگرى.

كشاورز: جوت به نده، جوتيار، كشتيار،

وهرزير، فهله خوي، فهلا.

كشاورزى: وهرزيرى، جوتيرى، كشتوكال.

كشباف: په شتى، شه ده.

كش پيدا كردن: دريژبوونه وهى مهسه له

يان بابه تى، دريژه كيشان.

كشت: (ك) چاندن، چه قاندن، زهرعات.

(2) به ره هم، به روبوم. (3) مه زرا، موچه.

"كشت سرمازه": قياد، زهرعاتى شهخته

ليدراو. "كشت صيفى": هاوينه، هافينى،

هافين چين، شيناوهرد. "كشت وزغ/كشت و

كار": وهرزيرى، كشتوكال.

كشت: (ك) كوشتن، له ناو بردن. "كشت و

كشتار": كوشت و كوشتار، كوشتنى

ژماره يه كى زور. "به كشت": به هول و

ته قالاى زور.

كشتار: (ك) نه وهى له ريگه ي زهرعاته وه

وه دهست هاتوه، به روبوم.

كشتار: (ك) (1) سه برپينى بوونه وهران.

(2) كوژتار، كوشتار. (3) سه برپاو.

"كشتار جمعى/دستجمى": كوژزى، كوشتارى

به كومل، قپ كردن، له ناو بردن، هه شافتن.

كشتارگاه: جيبى كوشتنه وه، كوشتارگه،

قه ساوخانه، شوينى سه برپينى مه پومالات.

كشتبان: (1) وهرزير، جوتير. (2) گابانى

موچه.

كشت خان: بروانه: "كشتزار".

كشته: (ك) (1) زهوى چيندراو.

(2) به روبوم، داهات. (3) وشكه وه بوو.

كشته: (ك) (1) كوژراو، كوژاو، كوژياگ.

(2) ناشق، شهيدا. (3) كووزاووه.

"كشته آمدن": كوژران. "كشته دادن": له دست

دانى كه سانيك و كوژرانيان به تاييه تى له

شه پدا. "كشته شدن": كوژان، كوژيان،

كوژران، هاتنه كوشتن. "كشته (و) مرده":

ناشق و شهيدا. "از كشته پشته ساختن (كردن)":

كوشتارى زور كردن.

كشتى: (ك) ملانى، ملانه، زوران، زورانى،

زوره بانى، زوره وان، زوره وانى، زورو،

گمش، گولاش، گولهش، گوراش، عه فره.

"كشتى گير": زورانباز، زوره بانباز، زورانى

گر، كوچه گرملانتيكه ر. "كشتى گيرى":

زورانبازى، زوره بانبازى، زوران گرتن،

زورانى گرتن.

كشت يار كسى شدن: له بابه تيك دا پيداگرى

زوركردن دهگه له نه ودا.

كشتى بان: كه شتتويه وان، كه شتى فان،

گه ميه وان، زهريفان.

كشتى بندان: بروانه: "لنگرگاه".

كشتى شكسته: سامان دوپاو، خه سارهت

ديتو.

كشتى گاه: بروانه: "لنگرگاه".

كشخان/كشپخان: جاكهش، دهويت،

قورپمساغ.

كشتزار: كيگه، موچه ومه زرا، هيگا،

هيگا، يانگه، زرات.

كشتكار: (ك) جوت به نده، وهرزير،

كشتيار. "كشتكارى": وهرزيرى، كشتوكال.

كشت گاه: بروانه: "كشتزار".

كشت گر: وهرزير، جوتير.

كشتمان: زهوييه كه كه شتتيكيان تيدا

چاندى.

كشت مند: (1) موچه، كيگه.

(2) به روبوم، داهات. (3) جوتيار،

وهرزير.

كشتن: (ك) (1) كيلان و چاندن، زهرعات

كردن. (2) نزيك كردنه وهى نير و مى بو

ئاوس كردن يان دووگيان كردن.

كشتن: (ك) (1) كوشتن، كوژتن، كوژين،

مراندن، سپى كردن، سپى كردنه وه،

سارد كردنه وه، مهرگ برين، كسته نه.

(2) سه برپينى ئازهل (مه پومالات).

(3) له ناو بردن يان سهركوت كردن. (4) به

سهختى ئازاردان. (5) كوژران، مردن.

(6) كووزاندنه وهى چرا. "كشتن كردن":

كوشتار كردن. "خود را كشتن": (1) پهنجى

زور و تاقهت پرووكين كيشان يان هولى

له پاده به دهردان. (2) قه لس و نارپه حهت

بوون. "به كشتن دادن": به كوشتن دان.

كشتنگاه: جيبى كوشتن، شوينى كوشتار.

كشت ورز: (1) وهرزير، كشتيار. (2) موچه

و مه زرا، كيگه. (3) كشتوكال، زهرعات.

كش دادن: (1) دريژكردنه وه. (2) پاكيشانى ئەندامه كانى له ش به مەبەستى ئىستراحت دان پىيان، خۆ ليك كيشانه وه.

كشدار: (1) بە كيش، قە كيش، چپر، چپر، جپر، خۆگرونه پس. (2) پاشلدار، كلكدار. (3) شتى كه كيش بى.

كش رقتن: دزران، رفينران، قۆسترانه وه.

كشسان: جپر، چپر، "ئىلاستىك".

كشش: (ك.ش) (1) سووكه لهى "كوشش". (2) قە تل، كوشتار. "كشش كردن": (1) كوشتاركردن، كوشتن. (2) سەرپرپىنى مەپوما لات، قوربانى كردن.

كشش: (ك.ش) (1) پاكيش، كيشەر، دل پاكيش، گىرايى. (2) بپوانه: "تحمّل". (3) پاگواستن، بردن، كيشان. (4) مەيل، تامه زرووى. (5) دريژكردنه وه، پاكيشان. (6) بەريان، مەيل بە تايبەتى پاكيشانى كه سيك بە رهو لای خۆ. (7) هەول، قە قالا.

كشف: (1) دۆزىنه وه. (2) ئاشكراكردن، دەرخستن. (3) (مافناسى) دەرخستنى مەبەست و نيازى دوو لايەنى مامە له. (4) دەرکه وتنى هەقیقەتە غەیبییه كان بۆ عارف، دیناو. "كشف شدن": ئاشكرا بوون. دۆزرانه وه. "كشف صور": دۆزىنه وه وینە كان. "كشف كردن": (1) ئاشكراكردن. دۆزىنه وه. (2) تاقىكردنه وه، ئەزموون كردن. (3) لا بردن، سڤینه وه. "كشف و شهود": دەرکه وتنى هەقیقەتە پىوارىیه كان و جیهانى مەعنه وى بۆ عارف.

كشفيات: (1) كۆمه له كار و چالاكى گە ليك بۆ دۆزىنه وهى ديارده و شوینه نوپیه كان. (2) شته دۆزراوه كان.

كشك سايبدين: (1) وردكردن و نەرم كردنى كه شك، كه شك سوونه وه. (2) ئەنجامدانى كارى بى نرڤ و بى ئاكام.

كشكى: (1) سازكراو به كه شك. (2) بى پایه و بى بناغه يان بى پيشه كى پىويست. (3) درويين، پوچ.

كشكش: (1) مملانى. (2) كيشه كيش، كه شمه كه ش، كيشمه كيش، بگره و به رده، هاته هات.

كشمند: بپوانه: "كشسان".

كشن: بپوانه: "كشن".

كشنند: خيزاو و نيشتاو.

كشنده: (ك) (1) پاكيش، پاكيش كەر، كيشەر، كيشنده، هۆى پاكيشان، كه سى كه شتى پاكيشى. (2) سەر كيش. (3) بپوانه: "مكندە".

كشنده: (ك) كوشنده، كوشننه، كوژەر، كوژەك، بكوژ، پۆج رەتین. جەرگەر، گورچوپر.

كشوارى: (فيزيك) "ئىلاستىسىتى".

كش و تاب: پيز، كيش و هيز.

كشور: ولات، نيشتمان، سەرزه و بيه كى بەرین بریتى له چەند پاريزگا و خەلگه كانى سەر به ولاتيك بن. "كشور ويران": خاپووره ولات، ولاتى ويران. "وزارت كشور": وهزارهتى نيوخۆ.

كشورآرا: پاشا.

كشور خدا: خاوهنى ولات، پاشا.

كشوردارى: به پيوه بردنى ولات.

كشورز: بپوانه: "كشاورز".

كشورستان: (1) ولات ستين، كه سى كه ولاتى بگرى. (2) بریتى له زيده خواز.

كشورگشايى: داگيركردنى ولاتان، داگيركارى.

كش و فش: (1) بریتى له شان و شكۆ. (2) كه شوقنگ، فيزوني فاده.

كش و قوس: (1) پىچاوپىچ، پىچ پىچ. (2) حاله تى كيشانى ئەندامانى له ش بۆ حەسانه وه. (3) كيشراوى، كيش هاتووى. (4) مملانى، مقومقۆ. (5) پىچ و پەنا و دژاربه كانى كارى يان دپدۆنگى له برياردان دا. "كش و قوس كردن (رقتن، آمدن)": خۆكيشانه وه.

كشه: (1) خيت، خيز، خيچ، كپر، شوين كيشان له زهوى يان له سەر كاغز. (2) سوالكەر.

كشى: (1) باشى، خۆشى. (2) ناز، كرىشمه. (3) پۆز، فيز و ده عيه.

كشىدين: (1) دريژكردن (هوه)، كيشان، پاكيشان، كشاندن، كيش كردن، كيش كرن. (2) مژين، هەلمژين. (3) به تەرازوو كيشان. (4) باربردن. (5) كيشان، كيشانه وه. (6) بپوانه: "تحمّل كردن". (7) بەدواى خۆدا هينان. (8) دەرھينان

ئامرازى شەر له كالان. (9) لادانى پەردە و شتى وا. (10) دەر كيشان شيله و ماددهى سەرەكى يان پۆنى شتى. (11) جوولان يان خواربوونه وه بۆ لايەك. (12) دريژ و بەريلاوبوونه وه. (13) خاياندن. (14) حەزليبوون، مەيل ليبوون. (15) تيوەردان يان پيسكردن. (16) كه ميوون يان وشك بوونى ئاو يان شى. (17) پان كردنه وه، راخستن. (18) وه جوولە خست، پال پيوه نان. (19) بردنە بان، هەلدان. (20) خواردنه وه. (21) پيشكه شكردن. (22) هەلگەراندنه وه. (23) بزوتن، پويشتن. "كشىدين روى چيزى": پيوه زياركردن. "بە هم كشىدين": بەستن، داخستن، ويكهينان.

كشىده: (1) دريژ، بليند. (2) كيشراو. (3) زلله، شه پلاغه. (4) له كالان دەرھاتو. (5) هەلدراو، بەرزكراو. (6) پيوه كراو، دەداو كيشراو. "كشىده خواباندن": زلله ليدان، شه پلاغه ليدان.

كشيش: كه شه، قە شه، پياوى ئايىنى خاچ پەرستان.

كشيك: كيشك، ئيشك، نگابانى، پاس. "كشيك دادن": نگابانى دان، كيشك دان. "كشيك كسى را كشىدين": بەنهيى هەلسوكه وت و كردارى ئەو خستنه ژير چاوه ديوى.

كف: (1) لەپ، بەر، بەرە. (2) دەست. "كف پاى كسى خايدن": بریتى له سەفەر كردنى ئەو. "كف دست خود را بو كردن": ئاگادار بوونى

پيشه‌کى له شتيك. "كف دست کسی خايريدن":
 وه ده‌دست که تني پاره. "كف دست کسی مو
 نداشتن": واته زور نه‌دار و هه‌ژار بوون. "كف
 رفتن": پفاندنی شتی به‌بی ناگاداری
 خاوه‌نه‌که‌ی. "كف زدن": (1) چه‌پله‌لیدان،
 چه‌پک کوتان. (2) زلله‌لیدان. "از كف دادن":
 له‌ده‌دست دان. "از كف رفتن": له‌ده‌دست
 چوون. "به كف آمدن": وه‌ده‌دست هاتن. "به
 كف آوردن": وه‌ده‌دست خستن، به‌ده‌دست
 هیئان. "به كف در كف" گزفتن":
 به‌ده‌دسته‌وه‌گرتن. "مثل عین" كف دست":
 (1) ساده، بی‌فرتوفیل. (2) ساف و ریك.
 "يك كف دست": به‌ئندازه‌ی به‌ری ده‌دستیک.
كف آلود: كه‌فاوی.
كفا: رهنج، مهینه‌تی.
كفاهت: هاوتابوون، له‌حال و وه‌زغ دا
 وه‌ك یه‌ك بوون.
كفات: كۆی "كافی"، پیاوانی کارزان و
 لیوه‌شاوه.
كفار: كۆی "كافر"، كافران، خاوه‌ناسان.
كفاره: تۆله‌ی تاوان، هه‌ر کاری كه‌ بۆ
 قه‌ره‌بوو‌کردنه‌وه‌ی گوناخیک ئه‌نجام
 ده‌دری، "كه‌فاره‌ت". "كفاره پس دادن": به
 سزا گه‌یشتن، سزاداران. "كفاره دادن":
 خیرکردن یان ئه‌نجامدانی کاری بۆ پاك
 كردنه‌وه‌ی گوناخ. "كفاره کاری را (پس) دادن":
 سزاداران له‌به‌ر ئه‌نجامدانی ئه‌و كاره.
كفاش: كه‌وش دروو، پیللوکه‌ر، گۆشكار.
كفاف: (1) نه‌كه‌م نه‌زور، به‌س.

(2) پازی بوون، قایل بوون. "كفاف دادن":
 به‌شکردن، به‌سبوون. "كفاف كردن": پروانه:
 "كفاف دادن".
كفالت: (1) ده‌سته‌به‌ری، وه‌ئه‌ستوگرتنی
 کاری یان باب‌ه‌تی، قبول‌کردن.
 (2) سه‌ریه‌رشتی بنه‌ماله‌ به‌جۆری كه‌ بیته
 هۆی عه‌فووكران. (3) گریبه‌ستی كه‌ به‌پیی
 ئه‌و گریبه‌سته‌ كه‌سیك هیئان و ناساندنی
 كه‌سیکی دیاریكراو وه‌ئه‌ستو ده‌گری.
كفاندن: (1) تره‌كاندن، قلیشان، تلیشان،
 درزیپیدان، ته‌قاندن. (2) پیرژاندن، وه‌شاندن.
كفایت: (1) به‌س، تی‌ر، به‌ش.
 (2) به‌سبوون، به‌سیتی، به‌شکاری.
 (3) ته‌گبیر و کارزانی، لیها‌تویی و شیاوی
 له‌به‌رپیوه‌بردنی کاروباره‌كان، به‌رپیوه‌بردن
 به‌شیوه‌یه‌کی زور باش. "كفایت داشتن":
 هه‌بوونی لیها‌تویی به‌تایبه‌تی له
 به‌رپیوه‌بردنی کاروباره‌كان دا. "كفایت
 كردن": (1) به‌شکردن، به‌سبوون، به‌همومان
 گه‌یشتن. (2) به‌ئه‌نجام گه‌یاندن،
 جیبه‌جیكردن. (3) قه‌ره‌بوو‌کردنه‌وه،
 تینه‌لێئانه‌وه. (4) به‌س كردن، به
 كۆتایی‌گه‌یاندنی کاری یان باب‌ه‌تی.
كف بسته: قزینس و به‌غیل.
كفتگی: (ك.ت) تره‌کیاوی، قه‌لشاوی.
كفتن: (ك.ت) (1) تره‌كاندن، ته‌قاندن،
 درزیپیدان، قه‌لشاندن. (2) تره‌کیان،
 قه‌لشان، ته‌قین، تلیشان.

كف دستی: (1) زه‌ریه‌یه‌ك كه‌ به‌به‌ری
 ده‌ست ده‌یوه‌شینن. (2) پروانه: "استمنا".
 (3) زه‌ریه‌یه‌ك كه‌ بۆ ته‌مبێ کردنی
 قوتابیان له‌له‌پی ده‌ستیانی ده‌ده‌ن.
 (4) شوول، شوولگ.
كفر: (1) ناسپاسی، پینه‌زانی. (2) بی‌
 دینی، خاوه‌ناسین، كوفر. "كفر ابلیس":
 وه‌ك هیئای ناوداربوون یان ناویانگ
 ده‌ركردن به‌کاری ده‌به‌ن. "كفر کسی
 بالا آمدن": زور توو‌په‌بوونی ئه‌و.
كفران: (1) ناسپاسی كردن، ناشكوری
 كردن. (2) بی‌دینی. "كفران نعمت":
 ناسپاسی له‌به‌رامبه‌ر نیعمه‌تدا.
كفرانیه: قسه‌یه‌ك كه‌ له‌پووی
 ناسپاسییه‌وه‌ ده‌وتری.
كف روان: بوونه‌وه‌رانی كه‌ له‌سه‌ر به‌ری
 پی‌ده‌پۆن وه‌ك ورج.
كفری: زور قه‌لّس و توو‌په‌.
كفریات: قسه‌گه‌لی كوفرایی.
كف زدن: چه‌پك، چه‌پكوتان، چه‌پكه،
 چه‌پله، چه‌پله‌ریزان، چه‌پله‌كوتان،
 چه‌پله‌لیدان.
كف زنی: (1) دزینی به‌ده‌ست و بردی بیری
 له‌پاره‌ی كه‌سیك كاتی ژماردنی.
 (2) چه‌پله‌كوتان، شادی و خۆشی كردن.
كفش‌دوز: (1) كه‌وش دروو، كه‌وش‌دور،
 كه‌سی كه‌ پیللو دروست ده‌كا.
 (2) خالخالۆك، خالخالۆكه.
كفشگر: پروانه: "كفش‌دوز".

كفك: كه‌پوو، كه‌ره، كه‌په‌ول، برش،
 كه‌ره‌کیفه، كه‌په‌رۆكه، كوفك. "كفك زده":
 كه‌پواوی، كه‌په‌وه‌لێئان، برشاوی، برش
 هه‌لێئان، ده‌زی.
كفگیر: كه‌وگبیر. "كفگیر به‌ته‌دیگ خوردن":
 كه‌وته‌سه‌ر ساجی عه‌لی، نه‌دار و بی‌
 پوول بوون.
كفیل: كلۆت، كه‌لۆت، كه‌ماخ، سمت،
 كه‌قه‌ل. "كفیل گرد كردن": قه‌له‌وبوون، سمت
 خیرکردن.
كف له‌كردن: (1) ساوین و نه‌رم کردنی
 شتی له‌ناو له‌پی ده‌ست دا و خستنه‌ناو
 ده‌مه‌وه. (2) به‌زارگرتن و خواردن.
كف مستی: به‌رتیل.
كفن: (ك.ف) كۆچ پۆش، جامه‌مه‌رگ،
 قه‌رقه، خه‌لات، به‌رگی مردوو، كراسی
 مردگ، كه‌په‌ن، كفن. "كفن از مرده (در)
 ربودن": له‌قازانج خواستن دا له‌هیچ سته‌م
 و زولمیک خۆنه‌بواردن. "كفن بافتن برای
 کسی": چاوه‌پوانی مه‌رگی ئه‌بووون. "كفن به
 گردن": ته‌سلیم و ئاماده‌ی سزا. "كفن
 پوشیدن": ئاماده‌ی مه‌رگ بوون. "كفن
 كردن": كفن كردن، ده‌كفنه‌وه‌پێچانی
 مردو. "كفن کسی خشك نشدن": كاتیکی زور له
 مه‌رگی ئه‌و تینه‌په‌رین. "كفن و تیغ شمشیر)
 به‌دست گزفتن": به‌ته‌واوی ملدان و په‌شیمان
 بوونه‌وه‌ له‌هه‌له‌ی پابردوو و ئاماده‌ی
 سزابوون. "به‌دست خود(خویش، خویشتن) كفن
 دوختن": خۆ به‌كوشتن دان.

كفن: (ك) داپۆشپ، كۆچ پۆش كردن، كفن كردن.

كف نفس: خۆپراگرتن، خۆپاريزى، به ربه خۆگرتن.

كفو: (ك) وهك، وئنه، هاوتا.

كفور: كافر، ناشكور، پئنه زان.

كفه: (1) تاي تهراروو. (2) پرووى ساف و تهخت. (3) له پى دهست.

كف يد كردن: خۆبوردن له نهجامدانى كارىك، دهست پراگرتن.

كفيلدن: (1) پيشان، پيشيان، هه لكفين به تينى گهرما. (2) تره كيان، درزبردن، قه لئشين.

كفيز: پياوانه.

كفيل: (1) بپروانه: "ضامن". (2) ئوهوى به هوى سه ربه رشتى بنه ماله كه له خزمهتى سه ريازى عه فووده كرى.

كك: ككچ، ككچ، ككچ. "كك توى (به، در) تنبان (شلوار، پاچه) كسى افتادن": زۆر كه لكه له بوون. ككچ كه وتنه كه وله وه، زۆر بى ئۆقره و نىگهران بوونى ئه و.

كل: (ك) (1) سووكه لهى "كچل". (2) نىرى، بته ران. (3) بزنه كىوى. (4) ره گه زى نىرينهى چوارپىيان.

كل: (ك) گشت، هه موو، تىكرا، گردىن، سه رتاپا، سه رانسهر. "كلا": به ته واوى، به شيوهى گشتى. "به كل": به ته واوى. "كل نگر": گشت پوان.

كل: (ك) (1) كول بوونى شمشير. (2) لارى، چه وتى.

كلافتا: پاراستن، ئاگادارى كردن، نىگابانى ليدان.

كلاپيسه: چه واوى، چاوله چه وا.

كلاژ: بپروانه: "لوچ".

كلاس: (1) زوورى وانسه، پۆل، كه لاس. (2) پيز، پله.

كلاس بندى: پۆل به ندى، دابه شكردنى قوتابيان يان خويندكاران له پۆله كانى وانه وتنه وه.

كلاس پايين: بىكه لاس.

كلاسمان: ته كووزى، رىكوپىكى، پۆلن به ندى، ريزبه ندى.

كلاسنگ: بپروانه: "فلاخن".

كلاسه: پۆلن به ندى كردن، رىكوپىك كردن. نمره، ژماره، ريز.

كلاسيك: (1) وانهى، قوتابخانهى، ئوهوى له قوتابخانه و زانكۆكان ده خوئندرى. (2) يه كه مين قوتابخانهى ئه ده بى كه له ئوروپا سه رى هه لدا و له ئه ده بيات دا پىره و بىيان له ئه ده بياتى يونان و رۆم كرد واته ئه ده بياتى كه ده بى وهك وانه بخوئندى و بكرىته سه رچه شن.

كلاش: (1) قه لاش، مړوى سووك و بىكاره، هه له گه ر، مفتخوور. (2) جامباز، ده زىر، گوپىر، پىپۆ.

كلاف شدن: ئالوزكان، گۆله بوون.

كلافه شدن: سه رلى تىكچوون، سه رلى شىوان، گىژبوون، وه په زبوون، چارز و قه لس بوون له دهست كه سىك.

كلاك: (ك) (1) توقى سه ر. (2) دهشت و سارا. (3) بىابانى كه له وه زى باران بارىن دا سه وز بى و له هاوين دا وشك بى، "ئىستىپ".

كلاك: (ك) (1) بپروانه: "كاواك". (2) شه پۆلى گه وره ده رىبا.

كلاكت: (ك) (1) ماندووبوون، شه كه ت بوون، كه له لا. (2) كول بوون. (3) بى باوك بوون. (4) بى منال بوون.

كلام: (1) ئاخاوته، بىژه، "ديسكوپس". (2) وشه. (3) (له ريزمان دا) كۆمه له رسته يه كه پىكه وه پىوه ندىيان هه يه و ده برى باب ته تىكن. "كلام تزيينى": ئاخاوتهى پارزينه روه بى. "كلام جامع": قسهى پرمانا و به تايبه تى هه لگرى حىكمهت و ناموزگارى. "كلام قدسى": ئاخاوتهى پىرۆز. "كلام مطمئن": ئاخاوتهى دوور و درىژ.

كلان: (1) كه لان، زۆر، فره (پول كلان، ثروت كلان). (2) زل، قه به، زه لام، گه وره، گت. (3) به ربلاو و گشتگر. (4) به ته مه نتر. (5) به رىن، به ربلاو، به رفره ه. (6) قه له و. "كلان شهر": گه وره شار.

كلانتر: (1) گه وره تر. (2) سه رداروغه، سه رۆكى كه لانتته رى. "كلانتر محل (معله)": كه سى لاپره سه ن و كوئچ كۆل كه له گشت

پووداووه كانى ده ورووبه ر يان شوينى ژيانى ده پرسى ته وه.

كلانسال: پىر، به سالاچوو.

كلاوه: سه رلى شىواو، گىژ، هه ول، سه رگه ردان.

كلاه: كلاو. "كلاه از بهر كسى دوختن": نيازى خىر هه بوون بۆ ئه و، يارمه تى كردنى ئه و. "كلاه (كله) از سه ر فرونه اهن (برگرتن)": كلاو داگرتن به نيشانهى رىزلىنان. "كلاه از سه ر كسى برداشتن (بوون)": مزگىنى ويستى يان گرتن. فرتوفىل به كار هينان و فرىودانى ئه و. سووك كردنى ئه و. "كلاه بر سه ر كسى گشاد بوون": كارى زياتر له پادهى توانايى و شىيانى ئه و بوون. "كلاه بر سه ر كسى نه اهن (گذاشتن)": هيز و شكۆ پيدان. كلاو له سه رنان، فرتوفىل لىكردن. "كلاه خود را دودستى نگه داشتن (چسپيدن)": دهست به كلاوى خۆوه گرتن، كاتى دژوارى و سه ختى پاراستنى به رزه وه ندىيه كانى خۆ. "كلاه كج گذاردن (گذاشتن، نه اهن)": شانازى كردن. "كلاه كسى بلند شدن": سه ربه رزبوونى ئه و. "كلاه كسى پس معركه بوون": كه متر له خه لكانى دى پيشكه وتن، له خه لكانى تر وه دواكه وتن. "كلاه (بر) نه اهن": تاج نانه سه ر و بوونه پاشا. "براى كسى كلاه دوختن": كلاو بۆ دروون، فرىودانى ئه و.

كلاه بردار: جامباز، جانباز، پىپۆ، رىپۆكار، ساخته چى، گوپىر، ده زىر، ده سىر، فىلباز، گه لاج، خوافرۆش.

كلاهبرداری: جامبازی، جانبازی، لۆتی خور، فیلبازی و دەسپیری، دەزبیری بی‌شەرمانه، پەنگ کردن.

كلاهخود: كالاوی ئاسن، كالاوی لە ئاسن، كالاووزی، كووم زرخ، تاسكالاو.

كلاه‌دار: كەسێ كە كالاوی لەسەر دایە. بریتی لە پاشا. "كلاه‌داری/كلاه‌داری": پاشایەتی.

كلاه‌سازی: (1) كالاو دروستكردن. (2) فیلبازی، پیلان بازی، كەلەكبازی.

كلاه‌شەری: پاساوه‌یئانەوه بۆ كرداریكی پێچه‌وانەیی شەرع یان یاسا، كرداری ناپەرەوا و نائەخلاقی كە روالەتی شەرعییان پێدای.

كلاهك: كالاو.

كلاه‌گیس: موچاچ، موچاخ، كالاوڤ، پرچی دەسكار، پرچی بە دەل.

كلاه‌مخەلی: لاتێ گەرەك، چەقۆكێشی سەرزه‌یه.

كلپتره: قەسەیی بێمانا، قەسەیی قۆر.

كلتە: ئازەلی پیر و لەكاركەوتە.

كلشوم: كەسێ پوخسار و كولمەكانی گۆشتن بێ، خرپن، گوپن.

كلشوم ننه‌ای: خورافاتی.

كلج: (ك) پێچه‌لاوپیچ، پێچاوپێچ.

كلجان: خۆلەپۆت، خۆلەپۆتە، خۆلەپۆتی، خۆلەپۆتین، خۆلەپۆتینە، خۆلەكەوان، خۆلەمەرە.

كلروپلاست: پلاستیدە سەوزەكان.

كلروفیل: سەوزەگی.

كلفت: (ك.ك.ل) ستور، ئەستور، قۆل، قەوی، قەبا، قەبە، درشت، دژی باریک.

"كلفتی": ئەستورایی، قۆلاویی، قەبەیی، پادەیی ئەستوری.

كلفت: (ك.ك.ف) 1) كارەكەر، كێركار، كێركەر، تەیان، جێری، خزمەتکاری ژن، قەرەواش، كلفەت، خدام، خدامە، دەستەمۆ. 2) دژواری، چەرەمەسەری، مەینەت، دەرد و زەحمەت. 3) قەسەیی درشت و بەچزوو. "كلفت باركسی كردن": قەسەیی درشت و زبیر پێگوتن، قەسەیی بەتێكۆل پێگوتن، لاپلارتیگرتن.

كلك: تەلەكە، كەلەك، گەر، فیل. "كلك چێزی را كندن": بەتەواوی خواردن، دەكاركردن، خەرچ كردن. "كلك خورەن": برۆانە: "فەریب خورەن". "كلك زەن (چێدن)": برۆانە: "فەریب دادن". "كلك سواركردن": برۆانە: "كلك زەن". "كلك كەسی را كندن": كوشتنی ئەو. دەرپەراندنی ئەو لە شوینتێك. "كلك كەسی كەندە بوەن": لەبەر دەم مەترسی یان مەرگ دا بوون.

كلكسیون: كۆلیكسیون، كۆمەلەی شتی هاوینەمالە.

كل كل: زۆرۆژی، زۆربلایی، درێژدادری، كۆلەوێژی. "كل كل كەردن": چەنەوری كردن و سەری یەكتر ئێشانەن.

كله: (1) سەر، كەللە. (2) زەین، ناخ. (3) ھۆش، ئاوەن. (4) بێرتیژ. (5) بەشی سەرەوێ شتی. "كله آفتاب": بەیانی زوو. "كله پریادداشتن": بەفیز و لەخۆباییوون. "كله خر": گەوج، گەمژە. "كله خر خورەن": پیزهەف، وشە هاومانانان.

كلمرغ: برۆانە: "كركس".

كلمه: وشە، واژە. گوته، پەیف، ئاخاوتە. "كلمه بەكلمه": وشەبەوشە، بەشپۆھە ورد.

كلنجار: (1) پەنجەشكێنی، جوابەجەنگی، قۆچ قۆچانی، شەرپەشاخ، ملەجەرپی، مقومقۆ، سەرخستتە سەر سەری كەسێك. (2) خەریك بوون بەكارێكەو.

كلنەر: زەلام و بەتاقەت، زنتۆل، باھۆدار.

كلنیدن: ھەلكۆلین، ھەلكەندنی زەوی.

كلوب: گاستین، گارتین، كلووپ، یانە.

كلوچ: كرتەیی داكرۆژتەن، خەرچە. "كلوچ كلوچ": خەرچ و ھۆر.

كلوچیدن: كورۆژتەن، كورۆژتەن، كورۆژتەن، كورۆژتەن، كورۆچان، كورۆچانی، كورۆژتەن، كورۆژتەن، كورۆژتەن، كورۆژتەن.

كلوخە: كۆلۆئاسا، ھەك كلۆ.

كلوزاپ: نەمایەك كە لە نزیكەو ھەفیلمی لێھەلگیراوە، نەمای نزیك.

كلوستروم: ژەك، فرچك، ھەوول شیر.

كلوك: سوالات، لەتە خشت.

كلول: (ك.ك.ل) گاگوز، پۆلكە.

كلول: (ك.ك.ل) كۆل بوون، ئالبوونەو.

كلوھ: برۆانە: "كلیە".

كله بازي: سه ربازي، گيانفیدایی.

كله به طاقی: خوهر، سه ره پو.

كله پا: (1) ناوه ژوو، به راوه ژوو، وه رگه پان.

(2) نه خووش، نه وهی حالی تیكچوو.

كله پوك: زهین كویر، میشك به تال، گه مزه.

كله دار: به بیر، بیرتیز، به هوش.

كله شق: سه ركیش، سه ربزیو، نافه رمان، كه لله شق.

كله كن: (1) بی حه یا و به دئه خلاق. (2) سه ربی، میرغه زه ب.

كله گنده: (1) سه رزل، سه رتویز،

كه لله چاخ. (2) دهوله مند یان خاوه نی پوشت و دهسه لات.

كله هلق شدن: به كه لله وه به زهوی دادران.

كلی: (1) گشتی، هه مه کی. (2) ته واو.

(3) چر، زور، فره. (4) به ته واوی. "به کلی": به ته واوی نه پینی.

كلیات: (1) کاروباری گشتی، شته گشتییه کان، هه مه کییه کان. (2) کومه له

شعیر یان به ره مگه لی شاعیر یان نو سه ریك.

كلیاوه: گیز، سه رلیشیواو.

كلی بافی: (1) دژواریژی، ئالوزکردنه وه.

(2) سه ریه خستنه وهی مه سه له دواكه وتوه کان و قبوولكراو له لایه ن

هه موانه وه.

كلیت: گشتیتی، گشتی بوون.

كلیدی: سه ره کی، گرینگ.

كلیسا: كه نیسه، کلیسا، کلیسه.

كلیشه: (1) چه ندپاتكراو، کلیشه.

(2) نو سه راوه یان وینه یه كه له سه ر دار یان كانزا هه لیده كه نن بو چاپ كردن.

كلی فروشی: كو فروشی.

كلیك: (ك.ل) پروانه: "كلاژ".

كلیك كردن: (كامپیوتیز) ترووكاندن، "كلیك" كردن.

كلی گویی: ده ربینی شته گشتییه کان و باس نه كردنی ورده کارییه کان، گشتی بیژی.

كلیل: (ك.ل) عاجز، داماو، سست. كه سی كه چاوی به باشی نه بینی.

كلیمی: پیژه وی حه زره تی مووسا، جوو، جووله كه.

كلی نگری: گشت پروانی، به هیندگرتنی شته گشتییه کان و خه ریه به بوون به ورده کارییه كانه وه.

كلینیک: نه خووشخانه، ده رمانگه.

كلیه: خناو كه، گورچك، گورچیله، گورچیلک، گرچوو، گورچو، گورچه ویله، گورچه ویله، گورداله، گه رگو.

كم: (1) كه م، كم، پیچ، به رانبه ری فره. (2) بی وینه، ده گمن. (3) له بهین چوو،

له ناوبراو. "كم آمدن": كه م هاتن. كه م بوونه وه. "كم آوردن": كه م هینان. به جیمان

له خه نیم و پی نه وه ستان. له نه ستو

كم ادعا: خاكه پرا، بی ده مار.

كمال: (1) دواییین راده ی شتیك.

(2) ته واو بوون، كاملبوون، بیكه موکووری بوون، بیكه مایه سی بوون. (3) ناوه زمه ندی

و زانایی، ژیری. (4) ته واو، مروی پیگه یشتوی تیگه یشتوو. (5) بیكه مایه سی

ترین و باشترین حاله تی شتیك. "كمال بخشیدن": ته واو كردن، كامل كردن. "كمال

گرفتن (پنذیرفتن)": كاملبوون. "كمال یافتن": كامل بوون، كه موکووری نه مان. "به كمال

(بركمال)": ته واو، كامل، بیكه مایه سی. "به كمال رسیدن": كاملبوون.

كمال جو: كامل خواز، نه وهی به دوا ی "كمال" هه یه.

كمال گرا: كاملخواز، كه سیك كه ده یه وی بگاته دواییین ئاستی شتی.

كمالیت: كاملبوون.

كمان: كه وان، كه مان. "كمان افراشتن": ئاماده كردنی كه مان بو تیرهاویشتن. "كمان

به (بر) بازوی کسی نبودن": له عوده ی کار نه هاتن. "كمان به خم آوردن": پروانه: "كمان

افراشتن". "كمان درکار شكستن": هه ولدان بو گه یشتن به مه به ست. "كمان را پر كردن": تیر

خستنه كه وان بو هاویشتن. "كمان رستم": پروانه: "قوس قوزح". "كمان زدن":

هه للاجی كردن. "كمان شیطان": (زانسته كانی زهوی) پروانه: "رنگین

كمان". "كمان کسی (چیژی) را كشیدن": له نه ستوی نه هاتن، توانایی به ربه ره كانی ده گه له نه ودا هه بوون.

نه هاتن، له عوده نه هاتن. "كم از": لانیكه م، هیچ نه وی. "كم به كم": كه م كه مه،

ورده وورده، چكه چكه. "كم داشتن": (1) ته واونه بوون. (2) كه می هه بوون، گه وچ

بوون. "كم دیدن": خو به كه م گرتن. "كم زدن": (1) خاكه رایبیکردن، وه لانانی لووت

به رزی و به ده ماری. (2) دواكه وتن له کاریك دا. "كم شدن": كه م بوونه وه، كه م

كردن. "كم شدن کسی": له ناوچوونی نه وه، كوژرانسی نه وه. "كم كردن":

(1) (ل) كه م كردنه وه، لی گتیرانه وه، ده راویتن، ده راقیتن. (2) به جینه هینانی

هه قی كه سیك به وچوره ی كه پیویسته. "كم گذاشتن": (1) كه م كردنه وه، ده راویتن.

(2) دریغیکردن. "كم ماندن": نزیک بوون. "كم ویش": كه م تا زور، كه م تا كورت.

نزیکه ی. "كم و كاست": ناته واوی، كه موکوورتی. "از کسی كم آمدن (شدن)": زیان

پیگه یه نران به و. "بی كم و كاست": به ته واوی، بیكه موکوورتی. "چیژی را كم زدن":

كه مته رخه می كردن سه باره ت به و، وازهینان لی. "كسی را كم گرفتن": به سووك

دانانی نه وه، گرینگ پینه دان به و، به كه م گرتنی نه وه.

كم آمد: كه می، كه موکووری.

كما: (ك) هه روا، هه روه كوو، هه رچون.

"كمافی السابق": وهك پیشوو، وهك رابردوو. "كماكان": هه روا.

كما بیش: كه م و زور.

كماندان: (نيزامى) فهريماندهر، سه ركرده .
كمانگر: كه مانگر، كه سى كه كه مان چى ده كا .
كمانه: (1) بازره، باژيئله، كه وانه، زفرانى هاويزراو كه وهشتى ده كه وى. (2) چاللى كه چالگن بۆ تاقيكارى له زهوى هه لى ده كه وى. (3) وهك كه مان. (4) بپوانه: "مقنى". "كمانه كردهن": كه وانه كردن(هوه)، بازره كردن.
كماهه: جادووبه ن، نووشتهى جادووبه تالگه ر.
كم بنيه: ئه وهى توانايى جهسته يى كه مه، كه م هيژ، لاواز.
كمبود: كه مپوون، كه مى، ناته واوى.
كمبوده: نزم، په ست.
كم بين: كه م حوكم، چاوكن، كه سى كه بينايى لاوازه .
كم بها: بازاپى، كه م نرخ.
كمپ: كه مپ، ئوردوگا، خيوه تگه .
كمپانى: شه ريكه، به شدارگه، شيركه ت، كو مپانى .
كمپلئت: كو مپلئت، يه كجى، به ته واوى.
كمپلكس: (1) تيگه لاو، جوړاو جوړ .
(2) توخمه زه ينى و سؤزدارييه سه ركوتكراوه كان كه ئاسه واره كه لى له ره هه نده كانى ترى ژياندا ده رده كه وى.
كمپوزيتور: ئاهه نگ ساز.
كم پيدا: ديارنه بوو.
كمپير: پيرى به سالاجوو و په ككه وته .

كم توجهى: كه مته رخه مى، خه مساردى .
كم جان: شلو كوت، بى هيژ .
كم جرئت: قزه، ترسه نوك، بى جه رگ .
كم جنبه: بپوانه: "كم ظرفيت" .
كم جوش: ئه وهى زور تيگه لاوى كه سانى دى نابى .
كم حرف: كه م قسه، كه م دوو .
كم حوصله: بى بين، بى بيه ن، بى پشوو، كه م حه وسه له .
كم خدمتى: دريغى كردن له ئه نجامدانى ئه ركدا .
كم خور: كه م خور، درخوړ .
كمداشتا: كه مى، كه م بوون .
كم دل: بريتى له ترسه نوك، نه ويژر، بى زات، قزه .
كمداى: كوميدى، شانق يان نووسراوه ي پيگه نينى يان ته نزاوى .
كمداى درام: (شانق) جوړى به ره مى كوميدى كه مه به ستنى نووسه ر له ودا ده رپرئى ژان و په نجى ئينسانه كانه .
كمداين: ئه كته رى كه پؤلى كوميدى ده گيږى .
كمه: ناوقه د، ناوه راسى به ژن، سيوه ننگ، سى به نده، كه مه ر، كه مبه ر. پشتويئ، كه مه ربه ند. ناوقه دى كيؤ. "كمه ربه مان":
(1) پشتويئ له كه مه ر به ستو. (2) ئاماده ي خزمه ته كردن، ملكه چ. "كمه ربه ستن":
(1) پشتويئ به ستن، كه مه ربه ند به ستن.
(2) بريتى له سوور و ئاماده بوون بۆ

كارىك. "كمه ربه ستن": (1) بريتى له نوكه رى ئاماده به خزمه ت. (2) ئه وهى كه وتۆته به رسه رنجى پياوانى ئايين. "كمه ربه خه كردن": تاقت نه مان، له پيگه وتن. چه مانه وه .
"كمه راستا كردن": وه ده ست خسته وهى توانايى بۆ قه ره بوو كردنه وهى شكست يان په واندنه وهى كيژشه يه ك. "كمه سخت كردن": ئاماده ي كارىك بوون. "كمه رغول را شكستن": ئه نجامدانى كارىكى گرینگ. "كمه كردن": وهك پشستويئ ده وري شستىك دان، ئاخله دان. "كمه كسى را خم كردن": شكست دانى ئه و، به زاندى ئه و. "كمه كسى شكستن": له پيگه وتن، نه مانى تاقت و توانايى. "كمه كوه": قه دپال، قه دپاره، كه وه، به روار، به روال، بپوار، لاپا، لاپار، لاپال، كه زى، قه دپاللى كيؤ. "كمه گرقتن": به چۆك داهيتان، به زاندى. "كمه گشادن": دواكه وتن له كاردا، چالاكى نه كردن. "كمه همت بستن": بپيارى جيدى دان، هيممه ت كردن. "از كمه افتادن": تووشى ژانى كه مه ر بوون يان له پيگه وتن به هوى ماندوويى زور، بى هيژبوون، هيژ و وه تيدانه مان. "به كمه كسى زه ن": شكاندى كه مه رى ئه و و له ناو بردنى. "در كمه كردن": له به رامبه ر يه كترى دانان، هاوشان كردن.
كمه رباريك: به له باريك، ناوقه دباريك، به ژن زراف، ميانه بارى .
كمه ربه ند: پشتويئ، پشتويئ، پڙبين، پڙتئين، پڙويئ، قه لبه ن، كه مه ربه ند. "كمه ربه ند اميئتى": پشتويئ ئه منى، ناوچه يه ك كه

چاوه ديژيكردى بۆ پاراستنى ئاسايشى ولات يان ناوچه يه ك پيويسته . "كمه ربه ند زه ن": جه غزئاسا ريزيوون. "كمه ربه ندا را سفتا كردن": ئاماده ي ئه نجامدانى كارىك بوون به تايبه تى بۆ رپويه رپويوونه وه ده گه ل كه سيك يان دۆخيكى دژوار، توندكرده وه پشتويئنه كان .
كمه ربه ندى: (1) پشتويئنه، پشتويئنه، ده وره، كه مه ربه ندى. (2) سووربوون بۆ ئه نجامدانى كارىك. "كمه ربه ندى كردن": خه ريكي خزمه تگوزارى بوون .
كمه ردار: خزمه تكار، ملكه چ، گوڙپايه ل .
كمه رسختا: پيداگر، قيرسيچمه، سوور له سه ر بپيار .
كمه رسنگ: بپوانه: "صخره" .
كمه رشكن: كه مه رشكيئ، بريتى له كارى دژوار يان زور قورس، له تاقت به ده ر، تاقت پيروكيئ .
كمه ركش: (1) ئامال هه وراز، ده سته و سه ره ژوو، كه مه ركيش، ناوقه دى كيؤ .
(2) پياوى ئازا و دلير و قاره مان. (3) به رز، بليند .
كمه رگاه: (1) شوپيئى كه كه مه ربه ندى ئاده به ستن. (2) ناوه راست، ناوقه د .
كمه رسته: بپوانه: "كوتوله" .
كمه رو: شه رمن، شه رميون، رپوده ريباس، به رپوته نك، خه جاله ت له رپوى خه لكا، كه م رپو .
كمه ره: قه دپال، كه وه، ناوقه دى كيؤ .

كەم زە: (1) لە دین دەرچوو، گومرا. (2) ئاوارە، سەرلێشێواو.

كەمزن: (1) خاوەن، خۆشکۆن، بێ دەمار. (2) فێلکەر لە قوماردا. (3) بێ شانس، کەسێ کە هەمیشە لە قوماردا دەیدۆرێت. (4) دووروو، پووین.

كەم سال: کەم تەمەن، لاو.

كەم سخ: کەم قسە، کەم دوو.

كەم سن: کەم تەمەن، منال.

كەم سو: (1) کەم نوور. (2) کەم حوکم، چاوەک. "چشم کەم سو": چاوی کەم حوکم، کوێرەمووشە، چاوپرووش، کۆرە، نیوھکوتر.

كەم ظرفیت: کەم جیگلدانە، بێ حەوسە، کەم پشوو، فرش تەنگ.

كەم عرض: تەسك، کەم بەر، بەرانبەری بەریان.

كەم عقل: کەم ژمێر، کەم ئاوەز، نەزان، گەوج، گەمژە.

كەم عمق: (1) پەل، قیل. (2) سست، ناپتەو. "آب کەم عمق": تەنكاو.

كەمك: (ك م) زۆر کەم.

كەمك: (ك م) یاریدە، یاریە، یارمەتی، ئاریکاری، هاریکاری، بارەبوو، کۆمەگ. "كەمك پشت جیبه": بەرگرانە، یارمەتی بۆ شەپکەرە چەكدارەکان. "كەمك خواستن (طلبیدن)": یارمەتی ویستن. "كەمك رساندن": یارمەتی دان، یاریدەدان. "كەمك

کردن": یاریدەدان، یارمەتیدان، یارمەتی کردن، ئاریکاری کردن، هەشتن، دەسگرتن. "كەمك كەندە": ئاریکار، هاریکار، هاریکەر، یارمەتیدەر، یاریدەدەر، دەسگەر، دەسگێر. "كەمك مانی": دەسگێرێ، دەسگێری، یارمەتی مانی. "كەمك متقابل": دەست قەرز، دەستەواو، پوول بە قەرزدان. "بە (با) كەمك": بە کەلك وەرگرتن لە، بە یارمەتی.

كەم كار: کەم ئەرك، سەرسەك، سەرسووك، كەمكار، كەسێ ئیشی كەم دەس ئەكەوێ. تەوێزەل و بێكارە.

كەم كاسە: قەرنیس، بە خیل.

كەم كەم: بێوانە: "ئەندك ئەندك".

كەمك هزینە: کۆمەگ خەرجی.

كەمکی: (ك م) كەم، تۆزێ.

كەمکی: (ك م) یاریدەدەر، یارمەتیدەر.

كەم گساری: بێوانە: "صرفه جویی".

كەم گو: (1) بێوانە: "كەم حرف". (2) خاوەنی شیعری کەم.

كەم مایه: (1) خاوەنی سەرمايە کەم. (2) تراو، شل. (3) بێ بەش لە سەرمايە فیکری یان کۆمەلایەتی. (4) کەم، کەموکە.

كەم محلی: بەهێند نەگرتن، بایەخ پێنەدان، وەرەگرتن.

كەم مخارج: کەم خەرج، هاسان بژێو.

كەم مغز: بێ ئاقل، نەزان.

كەم نظیر: بژاردە، کەم وێنە، بێ وێنە، کەم تا، تەرۆندە.

كەمبون: (ك م) خۆشاردنەو، خۆخەشاردان، وەشێزان.

كەمون: ھاوبەش، گشتی، کۆمەلگا یان گروپی کە لەودا خاوەنداریتی کەسێنی نیە و بنەمای ژیان لەسەر ھاوکاری و ھەرەوھەزییە. "كەمون اولیە": کۆمۆنی سەرەتایی.

كەمونیسست: پێرەوی کۆمۆنیسم.

كەمونیسسم: پێبازی ھاوبەشێتی، مەرام و پێبازی کە ئامانجی ھەلۆھەشاندنەو خاوەنداریتی کەسێنی و لەناوبردنی بنەماکانی سەرمايەدارییە. تیۆرییە کە لەسەر بنەمای ھەلۆھەشاندنەو خاوەنداریتی کەسێنی و بەتایبەتی کۆمەلگای چینیایەتی و بەتایبەتی کۆمەلگایە کە ھەرکەسە و بەپێی توانایی و بەھری خۆی کار بکا و بە ئەنازە پێویستیش لە ئامراز و کەلوپەلەکان کە لێ وەرگرت.

كەمە: کوێربوون، کوێری، شەو کوێری.

كەم ھوش: کەم زەین، کەم بیر، بیرکەم.

كەمی: (1) کەمی، کەمەکی. (2) کەم بوون. (3) کەم پێزیبوون، نزمی، پەستی. (4) کەمی، کێمی، ناتەواوی، نوقوستانی. (5) بێوانە: "فروتنی".

كەمی: لەباری چەندایەتیەو.

كەمیباب: دەگمەن، كلك نیشان، شتی زۆر سەیر یان زۆر باش.

كەمیست: (ك ی) چەندی، چەندایەتی، چەندی، گورانی. ئەندازە، پادە.

كەمبیت: (ك م) ئامال سوور. شەراب. "كەمبیت چیرۆکی نگیلن": ناتەواو بوونی ئەو. "كەمبیت کسی نگیلن (نگ بوون)": توانایی یان دەسەلاتی زالبوون بەسەر کاریکدا نەبوون، لەئەستۆنەھاتی کارێک.

كەمبیتە: ئەنجومەنی تاییبەتی، ژمارەییەکی تاییبەتی لە حیزبێ یان کۆمەلەییە، کۆمیتە.

كەمیزدان: میزەلدا.

كەمیسر: کۆمیسێر، مەئمووری پۆلیس.

كەمیسیون: (1) لێژنە یان ئەنجومەنی پێکھاتوو لە چەند کەس بۆ پێراگەشتن بە کارێک، کۆمیسێون. (2) کۆر، کۆبوونەو، دانیشتن. (3) ھەقی دەلالی. "كەمیسیون کردن": پێکھێنانی کۆبوونەو.

كەمیسیونر: کۆمیسێونێر، دەلال، دانراو.

كەمیك: پێکھێنانی، ئەکتەر یان نووسەری کۆمیدی.

كەمین: (1) بۆسە، سیپە، خەل، کولتەنە، پارێز، پەبەت، چەپەر، سپێر، کەلین، مردەوزیندە. (2) کەمترین، کەم نرخ. "كەمین آوردن": خاڤلگیرانە ھێرش کردن. "كەمین گەرقتن": بۆسەگرتن، بۆسەخواردن، لە سیپەدا دانیشتن. "كەمین (بەر) گشان": لە بۆسە ھاتنەدەر و پەلامار بردن. "دركمین چیرۆکی (کسی) بوون": بۆسە بۆ دانان، چاوەپوان مانەو بۆ وەدەستھێنانی ھەلی لەبار بۆ ھێرش بردنی کتوپر بۆ سەر ئەو.

كەمىنگاھ: بەرەپەت، ھەشارگە، ھەشارگە، قولگە و چاللى سەر پىيازى نەچپەر.

كەمىنە: (1) كەمتر، كەمترىن. (2) (بىركارى) مېنىم. (3) چووكترىن، نزمترىن.

كنار: (1) پەخ، پۇخ، قەراغ، قەراغ، لىوار. (2) كەنار، كەنارە، پەراويز. (3) كىن، پال، تەنىشت. (4) كۆتايى شوينى يان شتى.

كنارابا: مەبال، ئاودەست. **كنارامدىن:** سازان، پىكھاتىن، پىكھەوگىونجان. **كنار انداختن:** خىستەنە لاو، خىستەنە دوور يان تەرك كىردن. **كناربركنار:** شانبەشان، زۆر نىك، لەتەنىشت يەكدا. **كناررفىتن:** دووركەوتنەو، ھەلاكەوتن، ھەلاكەوتن، لاچوون، چوونە لاو. دەست كىشانەو ھە پۆستى يان وازھىنان لە ئەنجامدانى كارىك. **كنارزەن:** (1) لاخىستىن، لادان، لاوھدان، خىستەنەكەنارەو، ھەلەدان. (2) لەسەر كارلاپردن. (3) دوورخىستەنەو ھە كەسى يان شتى لەسەر پىگەى خۆ. **كنار كىشىدن:** (1) لى دوور خىستەنەو، بىردنە لاو. (2) دوورىكىردن، مەوداگرتن. (3) تەركى ئاموشكۆردن. (4) خۇبواردن لە دەستپۆھردان لە كارىك دا. **كنارگداشتن:** (1) پەساردن، ھەلانان، بەلاوھنان، لە لاوھدانان. (2) تەرك كىردن، وازھىنان. (3) لەسەركار لاپردن، دەر كىردن. (4) لەبەرچاۋنەگرتن، بەھەساو نەھىنان. **كنارگرفتىن:** (1) گۆشەگىرىكىردن. (2) لەتەنىشت خۆ جىكردنەو. (3) لە

باوھش گرتن. **كنارگرفتىن ازكسى:** دوورى لىكردن. **كنارگود نىستىن:** تپۆھنەگلان لە كارىك ولە دوورەو چاۋەدىرىكىردن. **بىركنار گرفتىن:** (1) دوور پارگرتن. (2) لەباوھش گرتن. **بەكنارامدىن:** بە كۆتايى گەپىشتن.

كنارىنگ: دەسەلاتدارى ناۋچەيەوك لە ولات، فەرماندار.

كنارە: (1) لىوار، لىوارە، پەخ، قەراغ، لىقك، زىوار، پەراويز، كەنارە. (2) لە دەرەو ھى پەوگەى سەرەكى. (3) شوينى لە دەورووبەرى شتى يان كەسىك و زىاتر نەناسراو. (4) كۆتايى شتى يان جىيەك. (5) گروپ، بەش. **كنارەداشتن:** دوورى كىردن، ھاتنەلاو. **كنارەشدن:** مردن. **كنارەكردن:** دوورى كىردن. دەست لە كارىكەشانەو. **كنارەگرفتىن جىستن:** ھاتنەلاو، دووركەوتنەو لە شتى، دوورى كىردن، گۆشەنىشىن بوون. **كنارەگرفتىن كشتى قايىق:** پاۋەستانى پاپۆر يان بەلەم لە لىوار يان لەنگەرگەدا.

كنارەجويى: بىروانە: **كنارەگىرى:** **كنارەگىر:** دوورەپەرىز، (لا)تەرىك، گۆشەنىشىن، لاپەرى، كالا، كەلا، كەنارەگىر. **كنارەگىرى:** دوورەپەرىزى، كەنارەگىرى، كەنارەگرتن، قەراغ گرتن، بىلاپەنى، لاوون، گۆشەنىشىن، دەست بەرداربوون، دەست ھەلگرتن، دەست لەكارىكەشانەو.

كنارى: تەنىشت(اتاق كىنارى). **كنانە:** (ك.ن) كۆن، دژى نوئى. **كنانە:** (ك.ن) بىروانە: **تېردان:** **كنايات:** (1) كۆى "كنايە"، تانەكان، تەشەرەكان. (2) داپۆشراۋەكان. **كنايە:** (1) بىرىتى، بىرىتى، ھىماى بە واتا. (2) قەسى تىكەل بە تەوزە و سووكايەتى، تەشەر، تەوس، تانە. (3) (پىزىمان) دركە، وشەيەك كە دوو واتاى ھەيە يەكى دوور و يەكى نىك. **كنايە زەن:** تەوس لىدان، تەشەر لىدان. **بەكنايە:** داپۆشراۋ، بەشىۋەى نائاشكرا. **كنايەمىز:** تەشەراۋى، تەوساۋى. **كنبور/كنبوره:** مەكر، فرىو، تەلەكە. **كنتاكت:** لىككەوتن، بەركەوتن، لىكدان. **كنترات:** گىبەست، پەيمان، بىرە، كىردنى كارىك لەبى، مەختە، قەبەل، قۇنتەرات. **كنترل:** كۆنترۆل، پىشكىن. **خودراكنترل كىردن:** بەسەر خۇدا زالبوون، خۆكۆنترۆل كىردن. **كنترلر:** پىشكىن، پىشكىنەر، جياكەرەو. **كنىج:** (1) گۆشە، سووچ، قورژىن. (2) شوينى دوور و پەسىو. (3) بە چىچ و لۆچ. **كنجك:** تازە، نوئى. **كنجكاۋ:** كونجكۆل، كونج پىشكىن، كونجكاۋ، كۆلەرەو، تۆژەرەو، پەرسا، پەيجور. **كنجىل:** لەھىم كىردن، لىك جۆشدان. **كنجىلەكردن:** ھەل گۆفەن، ھەل پشاوتن. **كىند:** (1) تەقلار، كول، تىغى كە نابىرى.

(2) كەس يان شتى كە بە ئەسپايى و ئارام ئارام بىروا. (3) خاۋەنى ھۆش و توانايى و بەھرى كەم. (4) سىست، ناپتەو. **كىندىشن دىندان:** "ھال بونەو، ھالەو بوون، ئالبوونەو. لەدەست دائى توانايى و لىپراۋى. **كىندا:** (ك) زانا، فىلسوف. ئەستىرەناس. سىچىرباز. **كىنداگر:** زانا، ھۆزان. ئازا، دلپىر. **كىنداۋر:** دلپىر، پالەوان، شەپكەر، ئازا. **كىندۇھن:** زەين كۆپىر، كون زەين، كەم زەين، بىركۆل. **كىندر:** (ك د) شار. **كىند راي:** كەم زەين، كەم ھەواس. **كىندىرو:** تەپ، تەوھزەل لە پۆشىشتندا، سىست و خاۋ. **كىندىز:** قەلاى دىپىر. **كىند فېم:** كەم زەين، كەم بەھرە. **كىندك:** (ك د) وردكەنان، پىزەنان، كورتىل. **كىندمىند:** (ك.م) وپىران، خاپوور. **كىندىن:** (1) ھەلقەندىن، ھەلكەندىن، ھەلكۆلپىن، ھەلكۆلپىن، كەنەو، ھەقاندىن، دانەو، شكاۋاى، جياكردنەو، لىكردنەو ھى شتى كە بە شتىكىدىكەو ھە لكابى. (2) داكەندى كەوش يان جلوبەرگ. (3) بىرىنى پىئەندى، تەرككردن. (4) بىرىندار كىردن، پووشاندىن. (5) خراۋكردن، وپىران كىردن. (6) لەسەركار لاپردن، لىخىستىن. **كىندە:** (1) جياپۆو. (2) دەر كىشراۋ. (3) قوولكە، چال. (4) خەندەك.

كندوكاو: توپژيننه وه، هه لكوئين و توپژينه وه، كنه، كوئينه وه.

كندوكوب: ناژاوه، په شيوى و دلله راوكوئى.
كنده كارى: نه خش و نيگار هه لكوئين له سه ربه رد يان دار يان كانزا، كهنده كارى.

كنده كسى را كشيدين: نزيكى كردن ده گهل ئه و.

كنده وورش: (ك.د.و.ر) قول و بهرز، هه وراز و نشيوى زه وى.

كندى: (1) كولى، نه بوونى تيزى و بېرى.
(2) نه سپايى، به له سه رخويى. (3) نه بوونى توانايى يان هوش و به هرهى پيوست.
(4) ته مبه لى، ته وه زه لى. "به كندى": به نه سپايى، به شينيهى.

كنسرت: كوئنسرت، هاوئاهاهنگى، هاوپرتمى، ساز و ناوازى هاوئاهاهنگ.

كنسرسيوم: كوئمپانيا، شهريكهى گوره.
كنسرواتور: فيرگهى گشتى، فيرگهى تاييه تى شانق يان موسيقا.

كنسك: برونه: "خسيس".
كنسل: كانسئل، هه لوه شانندنه وه، پووج كردنه وه.

كنسول: شابه ندهر، كونسول، بېرده ستى بالويز له ولاتى بيگانان، نوينه رى ده ولت له يه كى له شاره كانى ولاتيكى بيانى كه ئه ركى پيراگه يشتن به كاروبارى هاوولتايانه تى.

كنسولات: پوئستى كونسول.

كنسولتاسيون: راويژ، ته گبير، شيور.

كنسوليار: جيگرى كونسول.

كنش: (1) كردارى چاك يان خراب، كرده وه، كارليك. (2) (زمانناسى) به كارهيتاننى زمان له ژيانى پوژانه دا يان په فتارى زمانى راسته قينه. "كنش پذيير/كنش گير": پاسيف، ناچالاک. "كنش ورا": (1) خهريك به كار، كه سى كه به كار يكه وه خهريكه. (2) چالاک.

كنشت: ئاته شگه، كه نشته، ته وسكه، په رستگاي جووله كان.

كنشتى: ناموسلمان به تاييه تى جووله كه.
كنشگر: برونه: "موثر".

كنف: (ك ن) ته ريق، سووك كراو. "كنف شدن": گالته پيكران و ته ريق بوونه وه، خيت بوونه وه.

كنفدراسيون: يه كيه تى، يه كيه تى چهند ناوچه يان ولات كه خاوه نى ده وله تى خو يان بن به لام هه ركام له وان سه ربه خو يى ناوخويى و خودموختاريشيان هه بى.

كنفرانس: كوئنفرانس، كوئبوونه وه بو باس كردن له مه سه له يه ك. ئاخيوه رى، ليدوان. "كنفرانس خبرى": كوئنفرانسى روژنامه وانى، كوئنگره رى روژنامه نووسى/روژنامه گه رى. "كنفرانس دادن": كوئنفرانس دان، ئاخيوه رى كردن. قسه رى زور كردن ده گهل خو هه لكيشان و پيوه نان.

كنك: قرنيس، ده س قووچاو، له چهر، رژد. گوپزى په ق.

كنكاش: (1) كوئين، كوئينه وه، فيكه تن، فيكه فتن، پرسيار و توپژينه وه، خپر. (2) راويژ، ته گبير، شيور. "كنكاش زه ن": راويژ كردن، ته گبير كردن.

كنكاشستان: جيگه تى ته گبير و پا.

كنكاشگر: (1) گه رين، په يدوز، پشكين. (2) سيخوپ، زوانگر، زيره وان. (3) راويژكهر، راويژيار.

كنكور: (1) قه ره په ستان و كووه بوونى ژماره يه كه له خه لك كه نيازى شوپينكيان هه يه. (2) هاوئاهاهنگى، هاوكارى. (3) كييه ركى، پيشبېركى، كوئكور.

كنگر: كه نگر، قنگر. "كنگر خورده ن ونگر انداختن": بو ماوه يه كى زور له شوپينك مانه وه، داكوتان له شوپينك.

كنگر: (ك.گ) چه لون، خو هسته گ.

كنوانسيون: به لئينامه، په يماننامه.

كنود: (ك ن) ناشكور، ناسپاس، پينه زان.
كنورتيسور: كه سى كه راوبوچوون و ريبازى خه لكانى دى بگورى.

كنوريدن: ده سپرى كردن، جامبازى كردن، فريودان.

كنوكسيون: برونه: "همرفت".

كنون: برونه: "اكنون".

كنونى: هه نووكه يى، ئيستايى، ئه مرؤيى.
كنه: (1) بنه ما و جه وه ر و هه قيقه ت و كوئايى شتى. (2) قوولايى. (3) برونه: "سمج".

كنيز: ژنى به پاره كپردراو، ژنى خزمه تكار.

كنيسه: برونه: "كليسا".

كواز: تانه، لومه، سه رزه نشت، شوخى.

كواش: سفه ت، چه شن، شيوه، شيوان.

كواليدن: برونه: "گواليدن".

كوب: (1) كوتراو، زيان. (2) شه ش گوشه، شه ش پالوو. (3) هيرش، په لامار.

كوپان: (1) له حالى كوتانه وه دا. (2) له حالى سه مادا.

كوپش: كوتران (ه وه)، زه ربه، ليكدرانى دوو شت.

كوبشگر: كوتره، ليدهر.

كوبشى: زه ربه يى.

كوينده: (1) كوتره، ليدهر، كه سى كه ئه كوتى. (2) توند.

كوبيدن: (1) كوتان، كوتيان، كوتانه وه، كتان، داته پان، داته پين، هه لساندن، هارپينه وه، ورد كردن وه ك كوتانى گه نم.

(2) لكاندنى شتى به روويه كه وه، داكوتان (قاب عكس را به ديوار كوبيد).

(3) ويكه وتنى توندى ئامرازيك له شتى.

(4) به توندى دانه بهر هيرش. (5) به توندى دانه بهر په خنه. (6) پيوانى په وگه يه كه به

خيرايسى و به بى وچان. (7) سه ما و هه لپه ريكى كردن. "كوبيدن خرمن": گيره كردن.

"كوبيدن قلب": ليدانى دل. "به هم كوبيدن":

پيوه دانى ده رگا و په نجيره به توندى. خراو كردن، وييران كردن. "دهرهم كوبيدن":

تيكوييك دان، به ته واوى خاپوور كردن، به ته واوى له ناوبردن. "كسى را كوبيدن":

(1) ليدان له و، ئه و كوتان. (2) په خنه گرتن و سه رزه نشت كردنى ئه و.

كويپىدە: (1) كوتراو، كوتىنراو، ھارداو، نەرمكراو. (2) زيان دىتوو.

كوپ: بى، بىرگە.

كوت: (1) كۆمەلە شىتېكى لەسەرىيەك كەلەكەكراو. (2) بە شىئوھى چىرۋ كەلەكەكراو.

كوتار: كۆلانى تەسك و سەرداپۇشراو، دالان.

كوتاه: (1) كورت، كىن، كىك، كوتەر، كول، كولە، قول، قولە، گورج، بەرانبەرى دىرېژ.

(2) نىزم، نەوى. (3) كەم. (4) بىركورت، نەزان. "كوتاه امدن": دانە واندن، كۆتاهاتن.

دىرېغى كىردن. "كوتاه اوردن": كەم ھىنان، كورت ھىنان، لى بىران، پانەگە يىشتن،

دىرېژنە كىردنەھى قىسە. "كوتاه انداختن": كۆتاهاتن. "كوتاه (و) بىلىند": بەرز و نىزم،

كورت و نەوى. "كوتاه شىدن": كورتىبون (ھەھ)، لە دىرېژىيەھە كوتابون.

"كوتاه كىردن": كورت كىردنەھە، كورتە و كىردن، كورتەھە كىردن، كىلمەھى.

بە كۆتايى گە ياندىن. "كوتاه كىردن سىخن": كورتىبى. "كوتاه گىرقتن": دانە واندن،

ھىنانە خوار.

كوتاه بىن: بىركورت، بىرتەسك.

كوتاه خرد: كەم ئەقلى، نەزان.

كوتاه دست: (1) نىزم، نەوى. (2) دەسكورت و نەدار.

كوتاه دىدە: بىركورت، بىرتەسك.

كوتاه زىان: تايىبە تەھدى كەسك كە لە باس و گىفتوگۇ دەگەل دىتران دا تەنانەت ئەگەر ھەق بەيىش بى خۇدە بوپىرى.

كوتاه قىد: كورتە بالا، بەزىن كورت، بەزىن كىك، كورتەلە، سىبىست، گىردە پىياو،

گىردەزىن، گونەگىسك. "كوتاه قىد چاق": كورتە بىنە، كولە بىنە، كولە پىرە، گىنتەل،

گونە، گىزە، لاپۇلى، خىيلە، كورتە بالا، گۆشتن، كورتە بالا، خىركەلە.

كوتاه فىكر: بىركورت، بىرتەسك.

كوتاه مىدت: كورت خايەن، كورت ماوھ، ماوھ كورت، بەرانبەرى دىرېژ خايەن.

كوتاه نىظر: بىركورت.

كوتاه نۇشت: كورت بىژى، كورت بىرى.

كوتاهى: (1) كورت بون، كورت بىن. (2) تەنەخى، ھىقشاندىن، دىرېغى، كۆتايى.

كوتولە: بىستە بالا، بالا بۆست، نىوبىست، بابەھەمرە، باوھەھەمرە، باواقۇرەت،

باواقۇت، چىلەنۆك، بەتەمەنى دەبالانە كىردو، بالا قىس، گونەگىسك،

گونجۇقۇر، كۆتالە، كورتىلە، كوندىقۇس، كوندە قىسك، كورتە بالا. "كوتولە چاق":

خىشپىن، خىپىن، قەلەھى كورت.

كوتە: بىروانە: "كوتە".

كوتە دەم: بىتاكام.

كوتە زى: تەمەن كورت.

كوتەھوار: بىروانە: "خلاصە".

كوتەھوار: بىروانە: "مخفف".

كوچ: (1) كۆچ كىردن، بار كىردن، بارلىقن، كۆچان، كۆچ لىنان، ۋەنايش. "كوچ بىر

كوچ": پەيتاپەيتا و بى پىسانەھە، بى وچان. "كوچ دان": بىروانە: "كوچ دان".

كوچاندن: كۆچ پىكىردن، قەكۆچاندن، بىردى كۆمەلە خەلكى لە سەرزەھىيەكەھە بۆ

سەرزەھىيەكىتر، راگواستىن، گۆزىنەھە.

كوچىك: (1) چىكەلە، چىكەلە، چىكۆلە، چىكۆلەنە، چىكۆلۆكە، بوچىك، پىچوك،

بىچىكەلە، كوچىكۆك، گىچىك، گىچىكۆك، گىچىكۆكە. (2) كەم تەمەن. (3) كەم (سەرمایە

كوچىك). "كوچىك داشتن": بەكەم گىرتن، بەسوك دانان. "كوچىك شىدن": (1) چىوك

بوونەھە. (2) ھاتنە خوارى رىز و حورمەتى كەسك.

كوچىك دل: خۇش ئەخلاق، دلۇقان.

كوچىك مەغز: كەم ئەقلى، نەزان.

كوچىك نواز: گەورە و دلۇقان.

كوچىكىن: گىچىكەترىن، بىچوكتىن.

كوچىك گاه: (1) شىوئى كە دەبى لە ۋىئە كۆچ بىكەھى و بىرۋى، شىوئى جىگىر بىوونى

پەنابەران و كۆچەران و ھتد. (2) دىنيا.

كوچىك نىشىن: كۆچەر، خىلەكى، گەپۆك.

كوچىكولۇ: گىچىكەلە، گىچىكۆلە، پىچىكۆلەنە، پىچىكۆلە، بىچىكەلەنە، چىكولۆكە، بوچىكەلە،

قىچىك، ۋەردى، وردىكالا. "كوچىكولۇ دوست داشتنى": خىنجىلانە، خىنجىلە، خىنجەلە، خىنجىلە، خىشپىلە، خىشپىلانە، خىشتىلە،

جوانكەلە، جوانكىلانە، چىكۆلەھى جوانكىلەھى خىوئى شىرىن. "كوچىكولۇ چاق":

خىلە، كورتە بالا، قەلەھى. "بىسىار كوچىكولۇ": وردىلەكە، زۆر چىكۆلەنە.

كوچىكە: كۆلەن، كۆران، كاپان، كوچىكە. "كوچىكە اشتى كىنان": كۆلەننىكى تەنگەبەر كە

دووكەس بە راحەتى ناتوانن لىيەھە دەرىچىن. "كوچىكە دان": رىگە كىردنەھە. "كوچىكە

غىلط دان": فرىودان و بەلاپىدا بىردىن يان سەرىلشىواندىن بە دانى زانىارى ھەلە. "بىر

(بە) كوچىكە چىزى زەن": خىوئىنى كىردن بەھەھە. "پىس كوچىكە": لاكۆلەن. "خود را بە كوچىكە ەلى چىپ

زەن": لەخۇگۆرىن، خۇلەگىلىدىن، خۇگىل كىردن، خۇلە بى خەبىرىدان.

كوچىكە بازارى: لەمۇدكەوتو، باو.

كوچىكە بىند كىردن: چەپەركۆلەن لە كۆلەن دا.

كوچىكە رەھ: رىگەھى بارىك يان كورت.

كوچىكە قىجىرى: ژنى گەپال، ژنى مالانگەپ.

كوچىكە گىرد: (1) كۆلەن كوت، كۆلەنگەپ. (2) مال لەكۆلە، بى سەر و سامان.

(3) دەستگىپ.

كوچىكە نەھ: كۆچەر، رەھەند، گەپۆك، خىلات. "ازايل كوچىكە نەھ": كۆچەرى،

كۆچەرلىكى، سەر بە رەھەند.

كوچىكىدىن: كۆچ كىردن، كۆچ و مال كىردن، كۆچان، بار كىردن.

كوخ: كۆخ، قولىت، كەپىل، كەپىل، كەپىل، خانوۋى چىكۆلە.

كودتا: هه لگه پانه وه، كودوده تا، هه نكاوی كتوپری گروپیک له چینی دهسه لانداری (له ریگه ی نیزامیییه وه) دژی گروپیکیت تر به مه بهستی له سه رکارلابردنی ئه وان و پیکه پنانی دهوله تی نوی.

كودك: منال، زارو، زاروو، زاروك، زاوله .. "كودك افكندن": به رخستن، له باربردن. "كودك بدقدم": سه رخور، سه ره خوره، منالی شووم و بی فیه پ. "كودك كودن": لاله وپ.

كودكانه: منالانه، وهك زاروكان.

كودكستان: باخچه ی ساوایان.

كودکی: (1) زاروتی، زاروكی، منالی، مندالی. (2) بی تاگایی، بی خه بهری.

كودن: زهین کویر، سه رکویر، كه م زهین، لوقلوق، ده به نك، تینه گه یشته، گیل و حۆل، شاقیر، شاقیر، سه روشك، كه م ئاوه ز، كه م زهین.

كور: (1) کویر، كور، كوره، بی چاو. (2) داخراو (راه كور). (3) به دور له ناگایی و ناسین، به بی عه قاننیه ت (ترویریم كور، عشق كور). "كور اصلی": کویری زكماك.

"كور برداشت": خه یالی پووج كردنه وه، به هه له تیگه یشته. "كورشدن": (1) کویریوون، لیالوی داهاتن، لیالییداهاتن، موقرایی داهاتن. (2) درخران، به ستران. (3) وشك بوون. (4) کویریووننه وه، له ناوچوون. "كور

کردن": (1) کویرکردن (هوه). (2) لاواکردن، له کارخستن. (3) بهستنی لوله یان ره وگه ی تیپه رینی ئاو و گاز و شتی وا. "كور سادرازه": کویری زگماکی. "كوروكبود": (1) تاریك و لیل. (2) ناحه ز و ناته واو. (3) زیان دیتو و په شیمان و سه رشوپ. "كور و كچل": (1) مروی خوپی و توپی. (2) پوله، منال.

كوراب: تراویلكه، شوره كات.

كورا جاق: وه جاخ کویر، وارکوز، نه زوك.

كوران: (1) جهریانی هه وا یان برق. (2) پهوت، جهریان.

كورانه: کویرانه، وهك کویر.

كورباطن: (1) دل رهش، ئه وه ی هه ر شتی پهش ببینی، دل كور. (2) زهین کویر، نه زان.

كوربخت: بروانه: "بدبخت".

كورتاز: بروانه: "سقط جنین".

كوردل: زور نه زان، نه فام، كه م فام، ده به نك، ناتیکه یشته، دل كوز، كوردل، کویردل.

كوردیله ماتیک: لیژنه ی دیپلوماتیک، لیژنه ی نوینه رانی سیاسی ولاتیك له پیته ختی ولاتیکی تر.

كورسو: نووری زور كه م و كز.

كورسواد: نه خوینده وار یان خوینده واری كه م.

كورسوی: نه بین.

كوركورانه: کویر کویرانه، کویرانه، به بی فیکر و هزر.

كوركورکی: (1) به نوورکی كه م. (2) په له کوتی.

كورمال كورمال: په له کوتی، په لکوتان، دهسته کوته، دهست گپان له تاریکی دا.

كورمكوری: (چاو) کویره مووشه، كه م حوکم.

كوره در رفتن - از: زور تووپه بوون.

كوره درد: زانی به ئاسته م و نادیار و دریژخایه ن.

كوره ده: کویره دی، كوره دی، دی چه پهك و پچوک.

كوره راه: کویره پی، كوره پی، په پیله، ره پیلگه، باریکه پی، بزنه پی، رچه، ریچکه. "كوره راه دشوار": لایی، کویره پی سهخت.

كوری: کویری، کویرایی، کویرایه تی، کویری تی، کویریه تی، موقرایی. "از، به" كوری چشم کسی": به کویرایی چاوی كه سیک، به پیچه وانه ی مهیلی ئه و. "كوری و کبودی": ناحه زی و پسوایی.

كوری دور: کوریدور، دالان، ریپه و.

کوریزا: بروانه: "زكام".

كوز: بروانه: "كوژ".

كوزر: چه لوك، کینز، كوزر، چه ت، كوته لی خه رمان.

كوزه: گوزه، کوزوو، کوزوی. "كوزه کسی خیلی آب گرفتن": دهوله مه ندبوون یان دهست ریویشتنی ئه و. "كوزه کسی را لب سقاخانه گذاشتن": یارمه تی ئه ودان،

چاره سه رکردنی کیشیه ی ئه و. "در کوزه فقاع کردن": خستنه ته نگانه وه.

كوژ: چقی، چه ماو، چه میو، داچه ماو، خواره وه بوو، داهاتوو، قوز، کوپر، کوم.

كوژپشت: خوز، خووز، خوول، نوخ، کوم، قه مبوور، قه موور، قولووز، پشت چه ماو، پشت کوپر.

كوس: ده هۆل. زیان، زهبر. "كوس بستن (برداشتن)": په لامار هیئان. "كوس چیژی را زدن (فروكوفتن، كوفتن، نواختن)": (1) لافی ئه وه لیدان. (2) پاگه یاندنی ئه و شته. "كوس رسوایی (بدنامی) کسی را زدن": به بوک بردن، به دناو و بی تا بوو کردن. "كوس زدن (کوبیدن، فروكوفتن)": ده هۆل لیدان. "كوس کردن": (1) ده هۆل لیدان. (2) ده گه ل یهك زوره زمی کردن، خولیکدان به نهیم. "كوس لمن الملکی زدن": ئیدیدعیای پاشایه تی کردن.

كوست زدن: زیان لیدان.

كوستن: کوتان (هوه)، په نجانندن، لیدان.

كوسگر: ده هۆل زه ن.

كوسه: ده که ل، بی موو، کۆسه، پیایوی موو لی نه هاتگ.

كوشا /كوشان: جیددی، سوور له سه ر کار، هه ولده ر.

كوشش: کۆشه وه، تیكۆشان، خه بات، ته قالا، ته قه للا، هه ول، حه ول، كه فتوله فت.

كوشیدن: خه بتان، خه بتین، تیكۆشان، تیكۆشین، هه ولدان، ته قالادان، كۆشان، كۆشین، خه بات کردن، کار کردن.

كوفت: (1) جوڻيڪه، قزہ لڦورت، قوزہ لڦورت، ژه قنه، ژه هره مار، سندان، دلہه دهره، دهردي بـي دهرمان. (2) نه خوڻشي، ژان، کوترانه وه. (4) نه خوڻشي سيفليس. "كوفت خوردن": ژه هره مارخواردن، قوزہ لڦورت خواردن. زهره ويڪه وتن، زيان ديتن. "كوفت رفتن": تووشی جهمام هاتن، کوترانه وه. "كوفت کاري": ژه هره مار، دهردي بي دهرمان. "كوفت كردن": به قوزہ لڦورت كردن. "كوفت گرفتن": تووشی نه خوڻشي سيفليس بوون. مردن. "كوفت و رفت": (1) کوترانه وه. (2) لومه، سهرزه نشت. **كوفت کاري:** کوتانی کانزايه کی به نرخ به سهر شتيك دا. **كوفتنگي:** (1) جه مام، کوتران (هوه)، زهرپ، رهق بوون و ئاوسانی ئه ندام، شه كه تي، ماندوويي. (2) سه ركونه کران. **كوفتن:** (1) ليدان، کوتان، کوتانه وه و وردکردن، هارپينه وه. (2) په نجانندن، نازارپيگه ياندن. **كوفته:** (1) کوتراو، هارپراو. (2) شه كه ت، ماندوو. (3) زيان پيگه يـشتوو، نازارپيگه يـشتوو. (4) کوترانه وه و شه كه تي. "كوفته شدن": (1) ماندوو و بي هي زيـبوون. (2) کوتراوی، ليدراوی، زهرپيان. (3) كه وتنه ژير گوشار يان زهره وه. (4) په نجان، په نجيان.

كوفتي: (1) نه حله تي، له عنه تي. (2) تووشبوو به سيفليس. **كوك زدن:** ته قه ل ليدان، ته قه ل تي ه لدان. **كوك شدن:** قورميش کران. بريتي له تووپه بوون. **كوك كردن:** (1) فه ناندن، قورميش كردن، كوك كردن. (2) ناماده كردن. (3) هه راكردن، بانگ كردن. "كوك كردن كسي": وروژاندني ئه، هه لخراندني ئه. **كوك كسي پر بوون:** زور قه لس بووني ئه، چاوه رپي بيانويهك بوون بـو ل قه لس بوون. **كول:** كول، سه رشان، قه لاندوش. "كول كردن": (1) كول كردن، له سهر پشت دانان، قه لاندوش كردن. (2) به شان دادانی عه با و شتي وا. "ازكول كسي بارگرفتن (بار كشيدين)": چه وساندنه وي ئه و كه سه. "به كول كشيدين (گرفتن)": كول كردن. **كولاپ:** تالو، هه سيل. **كولاك:** روفه، باداوه، باده وه، باوبوران، باسريشك، باكوژيرك، باكوت، باپوك، پوك، توف، شاپه، كرپوه، كرپقه، كروقه، كه روفه، كه قيله، كليله، په له تاته، وه له ك، به فری به باوه. "كولاك كردن": (1) كرپوه كردن. (2) ئه نجامدانی كاری شيـاو و گرینگ. (3) گوپان، تيـكـچوون و تووپه بوون، هه لچوون. **كول بار:** بپروانه: "كوله بار". **كولش:** زهوی دانه وه، هه لکولین.

كولنج: بپروانه: "قولنج".

كولنگ: دهمپووت، سابووره، هيزه كه.

كوله بار: باری كول، كول و بار، تيله كه، پشته.

كولي: (1) قه راجه دار، كوچهر، په وه نند، خيالاتي، دومي، قهرهچ، قهرهچ، قهرهچي، كيـوه لي، كاولي، كيـوه لي، چولپهره ست، هوزيكي گه روكه. (2) هاتوهاواركه ر و بي شهرم.

كولي بازار: هاتوهاوار و هه راوهوريا.

كوليدين: دانه وه، كولين، قوول كردن، شوپريني زهوي.

كولي گيري: هه راوهوريا، هه يته مه يته، هه راوكيشه.

كومش: بپروانه: "مقني".

كومه كردن: له سه ريه كه له ك كردن، نيانه بانم يه ك، هه لچنين.

كون: (ك) (1) بوون. (2) وه ديهاتن، هاتنه دي. (3) جيهان، دنيا. "كون فساد":

(فه لسه فه) هاتنه دي و زايه بوون، گوپانی هه ميشه بي بوونه وه ران. "كون و مكان": هه ر دوو جيهان، دنيا و قيامه ت.

كون: (ك) (1) قوون، قنگ. (2) بن، ژير. "كون ترازو زمين زدن": بيانوه مينانه وه بو

ئه نجامدانی كار يك بو وه رگرتنی قانی زياتر. "كون چيزي بالا آمدن": ته واوبووني ئه،

به کوتايی گه يشتنی ئه. "كون خر": مروی گه مژه و نه ژان. "كون خروسی": چووكه،

ورد. "كون خود را پاره كردن": قنگ دراندن

واته زور زه حمه ت كيـشان. "كون خود را هم

كشيدين": زه حمه ت به خوڻدان، وه لانسانی ته مبه لي. "كون دادن": قووندان، قنگ دان،

گاندانی نيتر، حيزايه تي نيتر. "كون زدن": جوولانی له نكاری ماشين. "كون كسي گهي

بوون": تاوانباربووني ئه، به دنوابووني ئه. "كون نشيمن نداشتن": بي تو قهره بوون، له

يه كجي نه مانه وه. "كون و پيزی كاری را نداشتن": نه بووني هيممه ت و ئيراده ي

ئه نجامدانی ئه و كاره. "كون و كچول كردن": سه ماكردن. "ازكون كسي خوردن": منه تي ئه و

كيـشان. "ازكون نفس كشيدين": له خوچوون، له سه رخوچوون، بي هوش بوون. "به كون

كسي چسبيدين": له هه موو شويني به دواي ئه وه وه بوون يان ده گه ل ئه و بوون، به

قوونه وه چه سپان. "دنبال كون كسي راه افتادن": پيژه وي كردنی بي ته ملائه ولا له

ئه، لايه نگر يکردن له و. **كون برهنه:** (1) قوون پووت. (2) نه دار، بي

سه روپي. **كون دريده:** (1) قوونده ر. (2) بي شهرم، بي

حه يا. **كونده:** قنگده، قنگده ر، قوونده،

قوونده ر، كووني، نيتری حيز. **كون گن:** بكه ر، منالباز، هه تيوبان.

كونك: بناغه، بنيشه، ريشه. **كون گشاده:** ته مبه ل، ته وه زه ل، قوون گران.

كون ليسي: بپروانه: "تملق".

كۈنى: بىروانە: "كۈندە".

كۈنىن: (ك) ھەر دووك جىھان.

كۈنىيە: ماددى، دونىيى.

كۈھ: كىتو، كىتف، كىتف، كەژ، چىيا. "كۈھ در

سوراخ سوزن رقتن": بىرودانى شتىكى ئاستەم.

"كۈھ را كاه كردن": بەئاسان گرتنى كارى

سەخت. "كۈھكۈھ": زۆر، زىاد. "كۈھ و كمر":

چىرۈكىتو، شاخ و داخ. "از پشت كۈھ آمدن":

بىخەبەربوون لە پرسەكانى پۆژ، لە پشت

كىتۈھە ھاتن.

كۈھان: كۆپار، كۆپارە، كۆپانە، دووكى

وشتىر.

كۈھپايە: (1) داوينى كىتو. (2) ناوچەى

بلىند، ناوچەى كوئىستانى.

كۈھپىمايى: بىروانە: "كۈھنوردى".

كۈھزايى: پىرۈسەى دروست بوونى كىتو

لەسەر توپزالى زەوى.

كۈھسار: بىروانە: "كۈھستان". "كۈھساران":

سالان، سەلان، ھەردەبانان، سەركاوان،

كىتوات، كۆساران، جىگەى زۆر چىپايان.

كۈھستان: كوئىستان، كوئىسان، كىتوسار،

كۆسار، كىتولان، كىتوان، كىتوات، كىتفسان،

زۆزان، چىياى زۆر، ناوچىيا.

كۈھستانى: (1) كوئىستانى، كىتوسانى.

(2) خەلكى كوئىستان.

كۈھكاف: كىتوكۆل، كىتوكەن.

كۈھكان: بىروانە: "كۈھكن".

كۈھكن: كىتوكەن، كىتۈھلەن، كەسىك كە

كارى كىتو ھەلكەندىنە. نازناوى

"فەرھادى گراوى شىرىن.

كۈھلاخ: بىروانە: "كۈھستان".

كۈھمال: بىروانە: "كۈھنورد".

كۈھنورد: پازەوان، شاخەوان، زەردەوان،

بەردەوان، كەژەوان.

كۈھە: (1) بەرزايى و زەقايى شتى.

(2) شەپۆل، پىل. (3) زىنى ئەسپ.

(4) دوند، تىرۈپك، لوتكە. (5) بىروانە:

"كۈھان". (6) پەلامار، شالاور. "كۈھە زەن":

(1) شالاور بىردن، پەلاماردان.

(2) شەپۆل دان، پىل دان.

كۈھەزەن: شەپۆلدەر، پىلدەر.

كۈھى: (1) كىتۈى، كۆقى، كوويى، كىتقى،

كىتقىلە، سەربەكىتو، ئەھەى لە كوئىستان

دەژى. (2) ھەلكەوتتو لە كىتو. (3) ساويلكە

و بى خەبەر.

كۈى: (1) گەرەك، تاخ. (2) بىروانە: "قلمرو".

(3) شارپى، شارپىگە.

كۈوير: دەشتى چۆل و ھۆل، زەوى

شۆرەكات.

كۈويز: (1) بىروانە: "گنجايىش". (2) دان

بەخۇداگرتن و پشودرپژى.

كۈويزەن: گونجان، جىبوونەھە.

كۈويستەن: كوتانەھە، ھارپن.

كۈھادە: كەمايەتى، ژمارەيەكى كەم.

كۈھادى: كەم تەمەنى، منالى.

كۈھانتا: غەيب وئىژى، پىشپىنى.

كۈھىد: (1) سەرەكى. (2) پىبەر، پىشەوا.

كۈھىر: بىروانە: "كۈھنورد".

كۈھىل: نەزان، گەوج، گەمژە.

كۈھىتر: (1) چووكەتر، گچكەتر.

(2) ژىردەست.

كۈھسار: بىروانە: "كۈھسار".

كۈھىف: (1) ئەشكەوت. (2) ھەشارگە.

كۈھىكان: بىروانە: "كۈھىكن".

كۈھىكشان: كەشكەشان، كاكەشان، كاكىش،

كاكىششان، كاكشان، كەشكەلان، كادز،

كۆمك، كۆمكاسىتويان، پەيا كاروان،

كۆمەلە ئەستىرەى كۆ.

كۈھىموج: "مايكپوۋەيىف".

كۈھىن: (1) كۆن، قەدىمى، دىرىن.

(2) بەسالچوو. (3) كۆنە، پزاو، پرتوكياگ.

(3) پابردوو، پىشووونە. (4) بەپىشپىنە و

بەئەزمون لە كاردان. (5) بىروانە: "مزمەن".

كۈھىنژ: قەلاى دىرىن.

كۈھىنسال: (1) پىر، بەسالچوو، بەتەمەن

داچوو. (2) كەونارايى، قەدىمى. "زەن

كۈھىنسال": كەقنەژن.

كۈھىن سىرا: شاعىرى كە بەپىي پىسا و

بنەماكانى شىعىرى كۆن شىعىر

دەھۆنىتەھە.

كۈھىن گرايى: بىروانە: "باستان گرايى".

كۈھىنگى: (1) كۆن بوون، كۆنەيى، لە كار

كەوتن. (2) تىپەپىنى كاتىكى زۆر بەسەر

شتىكا، مانەھە. (3) پىشپىنە، مېژىنە.

كۈھىنە: (1) كۆن، كۆنە، كەانەى، كەقن،

كەبەن، پزاو و پەنگ پىۋەنەماو،

كاركردوو، دەكاركراو. (2) پىشپىنە،

لەمىژىنە. (3) بەتەمەن. (4) قەدىمى، كۆنە.

(5) پىشپىنەدار و بەئەزمون لە كارى خۇدا.

"كۈھىنە پىرا": (1) نووژەنكەرەھەى

شەتە كۆنەكان. (2) سروشت. "كۈھىنە پىلە":

كۆنەپەپۆ، پەپۆى كۆن، سىپال،

شېروشاتال. "كۈھىنە پۇش": خېمال،

كۆنەپۇش. "كۈھىنە خىر": كۆنە كىر. "كۈھىنە رىباط":

برىتى لە دنيا.

كۈھىنە پىرست: كۆنەپەرسىت، كۆن پارىز.

كۈھىف: كۆى "كۈھىف".

كۈھىلتا: (1) پىرى، پىرىتى، بەسالچوويى.

(2) پىربوون.

كۈھىزەن: كۆخىن.

كۈھىر: لىر، زىپكەى پانكە لە سەر پىست.

"كۈھىر زەن": لىردەر كىردن. زۆر زۆر جاپىز و

قەلس بوون لە دەست كەسىك.

كۈھىن: چووكە، گچكەتر، لاوتر. لە خوارتر.

كۈھىنە: بىروانە: "حداقل".

كۈيىا: (1) پاشا. (2) دەسەلاتدار، مىر،

حاكم. (3) سەرورە، گەرە. (4) حورمەت.

(5) جەوھەر، چىپەتى. "كۈيىاى": پاشايەتى.

گەرەھەى، سەرورەى.

كۈيىا (و) بىيا: شان و شىكۆ، دام و دەزگا،

پىرستىژ و دەست پۇيشتوويى.

كۈيىاخىن: نەرمى، ئارامى.

كیادگی: به دناوی، بی‌تابپوویی.

کیاده: به دناو، ناوزپاو، بی‌تابپوو.

کیار: ته‌وه‌زه‌لی، ته‌مبه‌لی. "بی‌کیار": ده‌سبه‌جی، خیرا، زووبه‌زوو.

کیارا: (ك) (1) خه‌م، كه‌سه‌ر. (2) تاسه‌نه، پش‌وونه‌مان.

کیاستا: (1) زیره‌کی، وشیار، بپرتیژی. (2) زانایی.

کیاگرایی کردن: سووریوون له‌سه‌ر بنه‌ماکان، سووریوون له‌سه‌ر جه‌وه‌ر و چیه‌تی شته‌کان، "Essentialize".

کیاگان: (1) درشت، ناقولا، ناله‌بار. (2) دژ، ناهووا، ناكوک.

کیان: (1) قه‌واره. (2) مان و نه‌مان، بوون. (3) سروشت.

کیاننا: ده‌ست لینه‌دراو، نه‌چینراو، سروشتی.

کیانیدن: به‌لاپیدن‌بردن، له‌پری‌ده‌ربردن، چه‌واشه‌کردن.

کیبیدن: به‌لاپیدن‌چوون، لاپیبوون، له‌پینگه کلابوون.

کیپ: پری، لپیاولپ، کیپ.

کید: (1) مه‌کر، ته‌له‌که، فیئل. (2) شه‌ر.

کیر: کیر، کیر، چوک، سیره‌ت. "کیرخسر": بریتی له‌نه‌زان، گه‌مژه. "کیرکاو": بریتی له‌شه‌للاق، قامچی. "به‌کیر‌گاوزن": حه‌رام کردن، به‌فیرۆدان.

کیس: (1) چرچولۆچی و نارپکی. (2) کیسه، تووره‌که. "کیس‌کردن": بپروانه: "چروکیدن".

کیش: نه‌ریت، ئابین، پیمان. "کیش‌شخصیت": (کۆمه‌لناسی) بپروای جه‌ماوه‌ر به‌هیزموونی پینه‌ری سیاسی.

کیشی به‌فیشی شدن: هاننه‌پیشی چووکتیرین گۆرانی نه‌شیاو.

کیف: (ك) خۆشی و چپژ، شادی، كه‌یف. "کیف‌بردن": چپژبردن. "کیف‌چیزی را کردن": چپژبردن له‌و. "کیف‌داشتن": چپژه‌بوون، كه‌یف هه‌بوون. "کیف‌کردن": به‌دلخۆشی پابردن، خۆش پابواردن، چپژبردن، كه‌یف کردن، شه‌وق کردن. "کیف‌کسی كوك بودن": دابین بوونی ئامرازی ئاسووده‌یی و خۆشی بۆ ئه‌و، بکه‌یف ساز و خۆشحال بوونی ئه‌و. "سرکیف": به‌که‌یف، خۆشحال، شاد. "سرکیف‌آمدن": خۆشحال بوون، كه‌یف سازبوون.

کیف آور: چپژبه‌خش، ئه‌وه‌ی چپژ و دلخۆشی له‌که‌سیك دا سازده‌کا.

کیفر: تۆله، حه‌یف، قه‌ساس، سزا. "کیفر بردن": به‌سزای کرداری خۆ‌گه‌یشتن، سزاداران. "کیفر‌دان": سزادان. "کیفر‌دیدن": به‌سزا‌گه‌یشتن. "به‌کیفر‌رسیدن": سزاداران، به‌سزای خۆ‌گه‌یشتن.

کیفرخواست: سزانا‌مه، ئیددی‌عانا‌مه‌ی دادستان که‌پیشکەش به‌دادگا ده‌کرئ و له‌ودا هۆکاره‌کانی تاوانباربوون به‌به‌لگه‌وه‌ده‌سه‌لمیتری.

کیفور: سه‌رخۆش.

کیفی: له‌باری چۆنا‌به‌تییه‌وه.

کیفییت: (1) چۆنیه‌تی، چلۆنا‌به‌تی، چلۆنه‌تی، کتۆیی. (2) راده‌ی باشی و به‌که‌لکی شتیك، پله‌ی به‌پماین بوون. (3) چپژ و خۆشی، كه‌یف. (4) مه‌ستی، سه‌رخۆشی. "کیفییت‌داشتن": به‌پماین بوون، پوو‌بازاریبوون، له‌جنسی باش بوون.

کییل: (1) کیله. (2) پیاوانه. (3) بپروانه: "سنجش". "درکییل آوردن": کیشان، هه‌لسه‌نگاندن.

کییما: (1) ئیکسیر. (2) هه‌ر شتیکی ده‌گمه‌ن و گیرنه‌که‌وتو. (3) کیمیا، شیمی، زانستیکه. (4) مه‌کر و فیئل. "کییما‌جستن": فرتوفیئل کردن، فاک و فیک کردن. "کییما‌شدن": قات بوون، ده‌ست نه‌که‌وتن. "کییما‌کردن": فرتوفیئل کردن، فه‌ندوفیئل کردن. "کییمای سعادت": ئامرازی وه‌ده‌ست خستنی به‌خته‌وه‌ری.

کییماگر: کیمیاگر، زانای کیمیا.

کین: (1) رق، پک، بوغز، عه‌نت، ناخۆشه‌ویستی، دوژمنایه‌تی. (2) تۆله، حه‌یف. (3) شه‌ر. "کین‌آوردن": شه‌پرکردن. تۆله‌سه‌ندن. "کین‌آختن": پکه‌کیشان، تۆله‌سه‌ندن، شه‌پرکردن.

کینونت: (1) بوون، بوونیتی. (2) هاتنه‌دی، پیکهاتن، ئافران.

كینه: پروانه: "کین". "کینه توختن":
 تۆله کردنه وه. "کینه داشستن":
 دوژمنایه تی بهه بوون، رق و کینه هه بوون.
 "کینه دردل گرتن": رك له دلا هیشتنه وه،
 قین هه لگرتن. "کینه ساختن": شه پرکردن.
 "کینه شتری": دوژمنایه تی قوول و
 بهرده وام.

کینه ای: پروانه: "کینه توز".

کینه توز: به رق، له رق، رق جوین، رق له
 سک، رك له زگ، رككو، ركوونی، ركکین،
 رك له سگ، رك هه لگر، بوغز له زک،
 دهخهس، قین له دل، قین له بهر، له نجباز،
 کینه کیش، به کینه. "کینه توز تودار": پیش
 خۆره وه، رك هه ستاوی دهرنه بر.

کینه جو: پروانه: "کینه توز".

کینه کش: 1) پروانه: "کینه توز".
 2) شه پرکه، جهنگاوه.

کینه گاه: شه رگه، گۆرپه پانی شه پر.

کینه گزار: پروانه: "کینه توز".

کینه ور: رقاوی، ركوونی، قیناوی، قین له
 دل، قین له سگ، قین ون، قینه ون، کینۆ،
 بوغزله زگ.

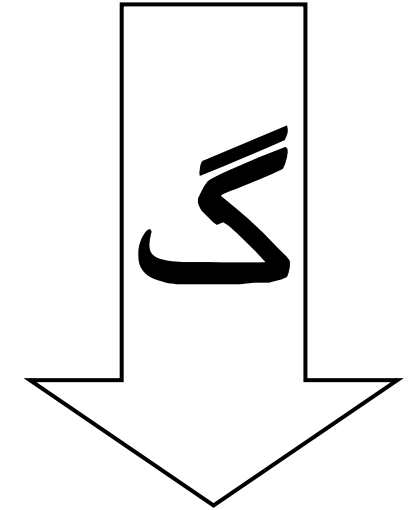
کینه ورز: پروانه: "کینه توز".

کیهان: جیهانی مه زن، گهردوون. پۆژگار.
 کهش، فهزا.

کیهان خدیو: پاشای گه وره.

کیهان شناسی: گهردوونناسی.

کیهان نورد: کهش پیو.

گهزین، گهستن، گهژین، قهپ گرتن، قهپ لیگرتن، قهپ داگرتن، قهپال گرتن، قهپال لیدان، به ددان گرتن.

گاس: له وانه یه، پهنگه، ویده چی.

گاشتن: (1) سوووپیدان، خولدان، خولاندنه وه. (2) بپروانه: "برگرداندن". (3) پهواندنه وه، دوورخستنه وه.

گاف کردن (دادن): گاف لیدان، نه نجام دان یان وتنی کار یان قسه یه (له پووی بی فیکری یان ناپاریزییوه) که نابی بکری یان بوتری.

گاکول: گیتز، گهوج، ده بهنگ، کهم زهین.

گالری: (ل) (1) دالان، دالو، پارو، کوریدور. (2) تالار، گه لهر.

گال زدن: هه راکردن، هاوارکردن.

گانش: گاوان، شوانی گاران.

گانن: پیوانه یه که نزیکه ی چوار لیتر و نیو.

گاله: دوور. "گاله کردن": دوورخستنه وه، جیاکردنه وه.

گالیدن: (1) پاکردن، هه لاتن، ده رچوون، دوریکه وتنه وه. (2) هاوارکردن، هه راکردن.

گام: (1) هه نگاو، هنگاف، هنگاو، هه نگاف، گاف، پینگاف، پیاسه، لوق، لوقاو.

(2) فاز، بهش یان قونایگی تاییهت له کاریک. "گام بازپس نهادن": گه رانه وه بؤ

دواوه. "گام بازگرفتن از کسی": نه چوونه لای نهو، ترکی لای نهو کردن. "گام برداشتن":

دلیر. "گاوردن": خه له تاندن، فیلبانزیکردن. "گاوبستن": بپروانه: "گاوبندی". "گاوبی شاخ ودم": زل و نه زان و گهوج. "گاوحاج میرزا آقاسی": نهوه ی بیخه بهر و له ناخافل سهر به هه موو جییه که داده کا. "گاوشیرده": (1) مانگایه که شیر ی زور بدا. (2) که سیک که خه لکانی دی به ره می په نجی ده خون و له نهو وه که سهرچاوه ی داهات که لک وهرده گرن. "گاوکسی به چرم (اندر) بودن": دیارنه بوونی کوتایی کاری نهو. "گاوکسی زاییدن (زادن)": (1) زیان یان گرفتیک بؤ نهو هاتنه پیش. (2) به سهرهوت و سامان گه پیشتنی نهو. "گاونه من شیر": نهوه ی که ئاسه واری کاره باشه کانی خوی به کاریکی خراب له ناو ده با.

گاویاره: گاوان.

گاوبندی: (1) کهین و بهین کردن، ساتوسه وداکردن، هاودهستی کردن.

(2) (کشتوکالی) گریبه سستیکی نیوان خان وهریزیر که به پیی نهو گریبه سته

جووتیاره که هه ساله له سهر نیزنی خان برپیک زهوی ده چینی و که لکی لیوه رده گری. "باکسی گاوبندی داشتن":

هاودهستی بوون ده گهل نهو.

گاوپیسه: گای به لک، گایه که په له ی رهش و سپی پیوه بی. "گاوپیسه به چرم (اندر) بودن":

سهره نجامی کاری نهو دیارنه بوون.

گاویبکر: به شکلی گا، به شکلی سهری گا. **گاوپناه**: چالی قوول و بهرین.

(1) هه نگوانان، دهست بردن، کارکردن.

(2) هه نگوانان، هه نگاو هه لئنان، شه قاونان، شه قواو هاویشتن، لوق

هه لئنان، لوق هه لئنانه وه، پا گویرانه وه له زهوی. "گام برگرقتن":

(1) ری پویشتن. (2) بپروانه: "عمل کردن". "گام بلند": شه قواو، لوقلوقی، هه نگاو ی زل،

گاف گوشاد. "گام به گام": هه نگاو به هه نگاو. "گام بیرون نهادن":

(1) پویشتنه دهر، (دهر) چوونه دهر. (2) سهر پیچیکردن. "گام پیش (فرا) نهادن":

(1) هاتنه بهرؤ، هاتنه پیشه وه. (2) بپروانه: "عمل کردن". "گام زدن": پیاسه کردن، ری

پویشتن. "گام گام": هه نگاویه هه نگاو. "گام گذاردن (گذاشتن)": (1) گهیشتن، هاتنه بهر وه،

هاتنه ناوه وه، هاتنه ژوره وه. (2) ری پویشتن، چوونه پیش.

گاماس: پیستی سیه می نهلف و بیی بیونانی.

گاماس گاماس: هیواش هیواش، هیدی هیدی، سه برسه بر.

گام زن: (1) تیزپو، خوشبهز، نهوه ی به خیرایی ده پوا. (2) به ئیراده، مرؤی

به کرده وه.

گانگرین: لاره شه.

گانگستر: نه ندای گروپی جه نایه تکاران، دزی چه کدار.

گاو: (1) گا، مانگا. (2) نه زان، گهوج، نه فام. (3) قه به و قه لهو. (4) پاله وان،

گاوچوران: گاو، گافان، گاچه پین، گاجیر، گادیر، گالو، گاو، گاوون، شوانی گارپان، شوانی گایه ل. "مزد گاوچوران": گافانی، گوانی، کرئی شوانی گارپان.

گاوچشم: چاوگا، چاوگه وره.

گاوخانی: حوزی گه وره.

گادار: گادیر، خاون گا. "گاداری": گادیری، کاری په شه ولاغ پارگرتن.

گادول: (1) نه زان، گه مژه. (2) ترسه نۆک، قزه.

گاوروان: گاو، گاوریش: گه وچ، نه زان، بی ئاقل.

گاوزهره: بریتی له ترسه نۆک، بی جهرگ، نه ویر، قزه.

گاوگون: تاریک و پوون.

گاوپار: گاو، گاه: (1) وهختی، زهمانی. (2) دم، کات، سات، وهخت، جار. (3) هندی جار. (4) وهرز، کژ. (5) ده وره، سه رده م. (6) شوین، جیگه، تهختی پاشایه تی.

"گابه گاه": جابه جار، جارنان، ده ماوده م، وهخت به وهخت. "گاهویی گاه": (1) وهخت و ناوهخت، له کاتی له بار و ناله بار دا.

(2) هیندی جار، هندی وهخت.

(3) به رده وام، هه میسه. (4) هه موو کاته کان.

گاهشمار: "کرۆنۆلۆژی"، ده مژمیر.

گاهشماری: پارگرتنی حه ساوی سال و مانگ و پۆز، پۆزژمیر، سال پیو.

گاهگاه: جار جاره، جاروبار(ه)، جار جاره(ه)، چهل چه له، گافانی، گافگاف، گه گانه، گابه گایی، گلانگا.

گاهگاهی: جاروه جاری، جار جاری، وهختاوهخت، وهختاوهخت، ناوناو، ناوناوه، ناوبه ناو، گایگی.

گاهگدار: گاکا، گاکوار، جار جاره، جاربه جار، چهل چه له.

گاهگیر: (1) خافلگیر. (2) که سیك که له کاره کان دا جیدی نیه و ته نیا هندی جار دژکرده وهی جیدی له خو نیشان ده دا. (3) له پزیشکی دا: حالت یان نه خووشی یه که جار ناجار سه ره له بدا.

گاهوار: پروانه: "متناوب".

گاهواره: لانک، لانکه، لاندک، بی شکه، ده رگوش، ده یدیک.

گاهواری: پروانه: "تناوب".

گاهی: جاربه جار، هیندی جار.

گایشی: پروانه: "شهوانی".

گاییدن: (1) گایین، ئیلاقه کردن، گان. (2) ماندوو کردن له بهر دوویات کردنه وهی زوری شتیك.

گبر: (1) زه رده شتی، پیپه وی زه رده شت، گاور، ئاگرپه رست. (2) کافر، ناموسلمان.

گبژ: زل، قه به، ئه ستور.

گپ: (1) گالته، شوخی، گه پ. (2) پروانه: "لاف و گزاف".

گت: گه وره، قه به، تاپاز.

(2) کزیوون، لاوازیوون، کزی و لاوازی. (3) خه م، ژان، پهنج. (4) ناله و پارانه وه.

گدازان: (1) له حاللی توانه وه دا. (2) پروانه: "سوزنده". "گدازان شدن": توانه وه، تاویانه وه.

گدازش: کرده ی توانه وه، تاویانه وه، حه لیبوون.

گدازشگر: پروانه: "ریخته گر".

گدازنده: توینه ره وه، توین، توینه وه، تاویانه وه.

گدازیلین: پروانه: "گداختن".

گداصفت: سه رسوالکهر، ئه وهی خو و عاده تی سوالکهرانی هه یه، قهرنيس، پیسکه، له چهر.

گداگدوری: دهست تهنگ و نه دار، ته واو پروت و نه دار.

گدامش: تورتوره، خوازۆک، خوازه لۆک، خواستۆخ، سه رسوالکهر(ه)، چاو له دهستی خه لک، خازخازۆک.

گدایی: سوال، سوال کهری، له ته چنی، پارسه، پارسه کی، ده رۆزه، خوازه لۆکی، گه دانندن، چالانه، دهس پانکردنه وه، ماله ومال کردن.

گدویی: بستوی کیو، زینو.

گداز: (1) تیپه پین، تیپه پیبوون. (2) پروانه: "معبر". (3) کرده ی برین، برینه وه. "گدازآوردن": تیپه پین، په دبوون، بوورین. "گدازآوردن": تیپه پانندن، ده رچوانندن. "گدازکردن": تیپه پین، په ت بوون، رابردن. "گدازکسی به جای اقتادن":

گجسته: (1) ناپاک، نیازخراپ. (2) گه مار، گلار. (3) پروانه: "شوم".

گدا: چاسر، پارسه ک، سوالکهر، خوازه لۆک، ده رۆزه کهر، گه دا. "گدای سمج": چه لوز، خو هسته گ، پارسه کی به گیره ونیره.

گدابازی: رژدی یان قهرنيسی له خو نیشان دان، دهست پیوه گرتنی له راده به ده ر له خه رج کردن دا.

گداچشم: به رچاوته نگ، چاوچنۆک، ته ماکار.

گداخت: کرده ی تاوانه وه. "گداخت هسته ای": هاوچووشی، "فیوژن".

گداختن: (1) تاوان، توانه وه، تاوانه وه، تواندنه وه، حه لین، حه لیبوون، حه لاندن، بهیتن، به هتین، هه لاندن، قه لین، بوونه ئاو.

(2) هه لچۆقان، قژلان. (3) کزولاوازیوون یان کزولاواز کردن به خه م یان نه خووشی.

(4) سووتان و له ناوچوون. (5) هه لئاواندن، هه زم کردن. "گداخته": (1) تاویاوه، تاواوه، تاواوه. (2) داغ کراو، سووربووه به هوئی تین. (3) کز و په قه له، زه رده له.

گدار: (1) بوار، بگار، ده راو، ده راف، پاگا، بازه بهر، پرده باز، به رده باز، پیباز، بی به ردی په زینه وه له جیاتی پرد، ته سکاکی پروبار. (2) پروانه: "معبر".

گدارو: (1) سه رسوالکهر، خازخازۆک. (2) چه لوز، سوالکهری به گیره ونیره.

گداز: تاوانه وه، توانه وه، بوونه ئاو.

لهو شویننه وه تیپه پین یان به پیکه وت و پی ششیننه که و نه کراو سه ردانى ئه و شویننه کردن. "گذاشتن یاقتن": سه ریچیکردن، نافه رمانیکردن. "درگذار بودن": له حالى تیپه پین دابوون.

گذازد: کرده ی تیپه پکردن و ده رجواندن.

گذاردن: دانان، دانیان، نانه سه رزه وی. **گذارادن:** تیپه پاندن، پرت کردن، ده رجواندن.

گذارنده: دانه ر، که سى شتى نه نیتته بان زه وی یان سه ر شتى دی.

گذاره: (1) تیپه پین له شویننیکه وه، رابردن. (2) بپوانه: "گذرگاه". (3) کون، درز، که لئین. (4) ریپوار، ریپه وه. "گذاره آمدن": تیپه پین، ده رجوون. "گذاره کردن": تیپه پین، رابردن. (2) تیپه پاندن، ده رجواندن. (3) واژه یانان، چاوپوشى لی کردن. (4) کون کردن، سمین. "گذاره یاقتن": تیپه پین، پرت بوون.

گذاشتن: (1) دانان، دانیان. (2) ریپدان، ریپه پیدان، ئیزن پیدان. (3) به جیه پشتن، ویل کردن. (4) وه لانان، خستنه لاهه. (5) هیشتنه وه. (6) خستنه دۆخی ناخوشه وه. (7) سه برکردن، چاوه پروان مانه وه. (8) زایین یان هیلکه کردن. (9) ناردن، په وانه کردن. (10) به توندی زهر به لیدان، کوتان (با مشت گذاشت توی دهنش). (11) دانان، دامه زانندن.

"گذاشتن پشت چیزی": دریزه دان به شیلگیری و نه به زى. "به (روی هم گذاشتن": له سه ریه ک دانان، ویکنان، به ستن. "خود را جای کسی گذاشتن": خو له جیی ئه و دانان. "روبه چیزی گذاشتن": به ره و لای ئه و چوون. "روی هم گذاشتن": (1) خستنه سه ریه ک، خستنه بان یه ک. (2) ویکنان، به ستن. (3) هه مبارکردن، پاشه که وت کردن، خپرکده وه.

گذر: (1) بگاره، ده ربار، رابردن، بووردن، تیپه پبوون له جیه که وه. (2) جیگه ی تیپه پین. (3) چاره، چاره سه ر. (4) راسته بازارى سه رداپوشراو. "گذردادن":

(1) گه یاندن، گه هاندن. (2) ریپه دان، ئیزنی تیپه پبوون دان. "گذر کردن":

(1) په دبوون، په دبین، رابردن، بووردن، تیپه پبوون، هاتن و پویشتن. (2) چوونه جیه که وه، دزه کردن. (3) سه ریچیکردن. "گذرکسی به جای افتادن": له و شویننه وه تیپه پین. "گذر یافتن": (1) تیپه پین، چوون. (2) بزگار بوون.

گذرا: (1) تیپه پ، نابه رده وام، ناپایه دار، کاته کی. (2) خیرا، له حالى تیپه پین دا. (3) له ریزمان دا: تیپه پ.

گذران: (1) تیپه پ، ناپایه دار، نابه رده وام. (2) هه ل، رابووردن. (3) ژیان، بزوی.

"گذران زندگی": هه لکرد، گوزهران و رابووردن. بزوی ژیان. "گذران کردن":

(1) رابووردن، ته من رابووردن، ژیان به سه ربردن. (2) وه ده ست خستنی بزوی ژیان.

گذرانندن: (1) تیپه پاندن، ده رجواندن، پرت کردن. (2) تیپه پاندن، بردنه سه ر، رابووردن. (3) پیوان، برینى ری.

(4) تیپه پین و به جیه پشتن. (5) تیپه پاندنی شتى له شویننیکه وه. (6) ریپه پیدان، ئیزن پیدان. (7) لی بووردن، چاوپوشى لی کردن.

(8) له سه رتردانان. (9) بپوانه: "رسم کردن". "زندگی را گذرانندن": هه ل کردن، هه ل کرن، گوزهران کردن، ژیان به سه ربردن، ژیان رابووردن.

(3) نه نجامدان، به ریپه بردن. (4) په سندر کردن. (5) زنده پوییکردن له نه نجامدانی کاریکا.

گذریند: له مپه ر، کۆسپی سه ر ری.

گذرگاه: شوینی تیپه پبوون، تیپه رگه.

گذرناپاڤیز: بی گوزهر، تینه په پ، جیگه ی ناسی و ناسته م.

گذرنامه: تیپه پنامه، رینامه، پاسپورت. **گذرنده:** (1) تایبه تمه ندی ئه وه ی تیپه په ری. (2) بپوانه: "عابر".

(3) ناپایه دار، نابه رده وام، له ناوچوو، تیپه پ. **گذری:** (1) به ری که وت، به هه لکه وت. (2) کورت. (3) بپوانه: "عابر".

گذشت: (1) به ره و پش چوون، تیپه پین، پرت بوون. (2) تیپه پی، رابرا، رابرد، چوو، به سه رچوو، پویشتن، روالا، بهوورد، بووری. (3) به خشین، لیخوش بوون،

لی بووردن. (4) واژه یان له شتى، چاوپوشیکردن. "گذشت از": جیاله و، بیجگه له، جگه له. "گذشت داشتن": هه بوونی خه سه لته تی چاوپوشى کردن له هه له یان گوناحی دیتران و به خشینیان. "گذشت کردن": بووردن، بوورین، به خشین، چاوپوشیکردن، بگردن. "از گذشت": بپوانه: "گذشت از".

گذشتگان: پیشینیان، کۆچکردوان، رابوردوان، وه رینان، قه دیمیان.

گذشتن: (1) پرت بوون، رابردن، بووردن، بوورین، تیپه پین، تیپه پکردن، چوون و پویشتن، وی بردن، ویه رده ی.

(2) به سه رچوون، تیپه پینی کات، کات نه مان، به کۆتایی گه یشتنی کات.

(3) بووردن، به خشین، لیخوش بوون، عافوو کردن. (4) وتران، نووسران، ده ربران، باسکران، گیزدانه وه (چنان که گذشت). (5) په سندر کران، په سندر بوون. (6) به ناکام گه یشتن، کۆتایی هاتن. (7) هاتن، به زه یندا هاتن. (8) دابین بوون، سه روبه ربوون.

(9) هه زم بوون، هه رس بوون. (10) له ده ست چوونی ده رفه ت، دره نگبوون. (11) په وانبوون. (12) مردن. (13) پیوان یان تیپه پاندنی قوناغ یان دهره یه ک.

(14) ری پویشتن. (15) چوون، پویشتن، په وانه بوون. (16) پوودان، پیشه هاتن، به سه ره هاتن. "از جای

گذشتن"؛ 1) له شوینیکه وه تیپه پین. (2) پیوان/برینی ئه و شوینه. "از چیزی گذشتن"؛ وازهینان لیتی، چاوپوشیکردن لیتی. لئییه وه تیپه پین. له و بانترچوون، له و تیپه پاندن. "از مجلس (پارلمان...) گذشتن"؛ په سندن کران. "بر کسی گذشتن"؛ 1) به سهرهاتن. 2) چوونه لای ئه و. 3) له نزیک یان به رامبهری ئه و وه تیپه پین. 4) بو ئه و ئاسان بوون (هوه). 5) له و زیاتر چوونه بان یان به سهر ئه و دابوون. "بگذریم"؛ به کورتی. لیتی گه ری. **گذشته**؛ پابردوو، پابردوو، پابورده، پابوردی، پابرده، پابووری، بوورده، پوژگاری بووری، پووداوی نه ماو، پویشتوو، و یارده، و یرده، و یه رده. "گذشته از"؛ 1) جیاله، بیجگه له. 2) سهره پای. "گذشته شدن"؛ کوچکردن، مردن. "از این (آن) گذشته"؛ 1) دواى ئه وه (ئه مه). 2) جیاله وه، جگه له وه. **گذشته گرایى**؛ پابردووخوازی. **گذشته نگر**؛ ئه وه ی هه ول ددا پیره و ی له نه ریت و پووشوین و فرههنگی پیشینیان بکا. **گر**؛ (گ) بلیسه، بلیزه. "گر زدن"؛ بلیسه سهندن، کلپه ساندن. "گر گرفتن"؛ 1) ئاورگرتن، هه لایسان، بلیسه سهندن. 2) تووره بوون و هه لچوون.

گراته؛ گرفت، کیشه، کۆسپ، ته گه ره. "گراته انداختن"؛ کۆسپ و ئاستهنگی نانه وه له به ره وییش چوونی کاریک. "گراته شدن"؛ تووشی کیشه و کۆسپ بوون، گری تیکه وتن له کاریکا. **گرازیدن**؛ خلنگین، به ناز پویشتن، به له نجه ولار پویشتن. **گراس**؛ (گ) پاروو، تیکه. **گراشیدن**؛ 1) برپوانه؛ "کراشیدن". 2) ده سپیکردن، جامبازیکردن. **گرامر**؛ پیزمان، پیزساکانی زمان. **گرامی**؛ خو شه ویست، به پیز، پیزدار، هیژا. "گرامی داشتن"؛ پیزگرتن. **گرامی داشت**؛ به رزرنخاندن، به رزراگرتن، پیزلینان. **گران**؛ 1) قورس، به کیش، گران، به رامبهری سووک. 2) گران، به نرخ، نرخدار، نرخ زور. 3) ناخوش، ناپه سندن، دلآزار. 4) قوول و قورس (خه و). 5) دژوار، تاقته پروکین. 6) کاری، کاریگه (برین). 7) توند، سهخت. 8) گه وره، مه زن. 9) چری، فراوان. 10) گیرا، مهستی هین. 11) قورس، شتی که به درهنگی هه زم ده بی. 12) که سی که درهنگ ده بیستی، گوی گران. "گران آمدن"؛ 1) قورس بوون، قورساییکردن. 2) په سندن کران، قوول نه کران. 3) له تاقته نه هاتن، له تاقته به ده ربوون. "گران تمام شدن"؛ گران که وتن،

گران بو ته واو بوون، خه رچی زور هه لگرتن. ده ره نجامی خراپ لیکه وتن هه و. "گران داشتن"؛ بوونه هوی زه حمهت پیدان. "گران شدن"؛ 1) گران بوون، نرخ چوونه بان. 2) ناخوش و ناسازگار بوون. 3) به ئه سپایی پویشتن. "گران شدن بر کسی"؛ به دخولقیکردن ده گه ل ئه و. "گران کردن"؛ 1) گرانکردن، بردنه سهری نرخ. 2) سهخت و دژوارکردن (هوه). "گران گرفتن"؛ به ناخوش و ناپه سندن دانانی شتی. "گران گرفتن کسی"؛ به هیندنه گرتنی ئه و، که مته رخمی نواندن سه بارهت به و. **گرانبار**؛ 1) مرۆ یان ئازهلئ که باری قورسی له سهر پشت بی، بارقورس. 2) داری پریار. 3) قورس و دژوار. 4) ئاوس، دووگیان. 5) ناره حمهت، خه مبار، دلته نگ. **گران بند کردن**؛ به رته سک کردنه وه، خستنه ته نگانه وه. **گران بها**؛ زور به نرخ، گرانبایی، ئه وه ی نرخ و به های زوری هه بی. **گران پایه**؛ پایه به رز. **گرانجان**؛ 1) خوینتال، ههستی گران، په زاگران، په زا قورس، زه ره تال، ئیسک قورس، گوشت تال، گوشت گران. 2) زور پیر و به سالآچوو. 3) که سی نه دار و نه خووش و له گیان تیریوو. 4) برپوانه؛ "خسیس". 5) نه چه میو و خو پراگر.

گران خیز؛ دیراخیز، له ش گران. **گرانده**؛ گه وره، که لان. **گران دست**؛ ئه وه ی کاری به شینه بی و پامان و زور به درهنگی جیبه جی ده کا. **گران سایه**؛ 1) خاوه نی پله و پایه، پایه به رز. 2) قورس و قوول، ماقوول. 3) تاریک و دریز (شه و). **گران سر**؛ 1) بریتی له فیزن، به ده مار، خوخوان، خو سه ر. 2) مه ست، سه رخوش. 3) تووره، قه لئس. **گران سنگ**؛ 1) قورس. 2) قورس و قوول، گران میر، له سه ره خو. 3) قوول و قورس (خه و). 4) راده ی باشی و به رمین بوونی شتی. **گران ش**؛ (فیزیک) وزه ی پاکه ش. **گران قدر**؛ به پیز، پیزدار، هیژا. **گران قیمت**؛ گران به ها، گرانبایی. **گران کابین**؛ 1) ژنی یان کچی که ماره بییه که ی زور بی. 2) به نرخ و هیژا. **گران گوش**؛ گوی گران. **گرانمایه**؛ 1) گرانبایی، قیمه تی. 2) خو شه ویست. 3) فراوان، زور و زه وه ند. 4) هیژا، پایه به رز. **گرانی**؛ 1) گرانی، نرخ ی به ره ژووری. 2) قورسی، گرانایی. 4) له فیزیک دا: قورسایی. 4) په زاگران و ئیسک قورس، که سی که تیکه لی ده گه ل ئه و دا ناخوشه. 5) زه حمهت، ژانه سه ر. 6) خهستی، تیری. 7) سستی، خاوه خاوی. 8) زوری، فره یی. 9) قورس بوون، درهنگ هه زم

بوون. 10) ئەسپایی، بەلەسەرخۆیی. 11) كەمتەرخەمی، بەهیندەنەگرتن، گوی پینەدان. 12) دژواری لە دەربیرین دا. "گرانی بردن": زەحمەت كەم كردن. "گرانی كردن": قورسایيکردن. 2) ئازاردان. خۆراگریکردن، پاوهستان. 3) كەسێك كە تێكەلی و هەلکردن دەگەڵ ئەو ناخۆشە. "گرانی گوش": گویگرانی، گویقورسی. "گرانیگناه": 1) لە فیزیك دا: چەقی قورسایی. 2) جیگە گرینگ. "گراهش: پروانه": "گرایش". "گراهیدن: پروانه": "گراییدن". "گرایستن: پروانه": "گراییدن". "گرایش: 1) بەریان، مەیل، گرۆیی، سۆز، رووکردن، رووتیکردن، لایەنگری. 2) نزیک بوونەوه لە كەسێك یان جییهك. "گراییدن: ویستن، مەیل و حەزکردن، مەیل و هۆگری پەیاکردن سەبارەت بە كەسێك یان شتی، مەیل لیبوون. "گربز: (گ.ب) 1) زیرەك، زاننا، وریا. 2) ئازا، بوێر، دلیر. 3) فیلەباز، فیلەزان. "گربك: پشیلە ی گچكە. "گربه: پشی، پشیلە، پشیک، كتك. "گربه از بغل افكندن": واھێنان لە فرتوفیل. "گربه به شانه كردن": مەكر و فرتوفیل بەكاربردن، فریودان. "گربه درانبان": تەلەكەباز، فیلباز. 2) زیندانی و بیچارە. 3) فیلبازی، كەلەكبازی. "گربه رقصانندن": ئەمقو و سبە ی پیکردن، تەفرەدان. "گربه شانندن":

فریوخواردن، هەلخەلەتان. "گربه كجا تخم می گذارد؟": وەزەكە چۆنە، وەزەكە لە چی دا یە. "گربه مرتضی علی": كەسێك كە هەرگیز فریو ناخوات و هەردەم بەقازانجی خۆی كار دەكات. "موسم جفتگیری گربه ها": گرنەوت. "گربه چشم: 1) چاوكەوگ. 2) بروانە: "بذات". "گربه رو: ناسپاس و سپلە. "گربه سان: لە تیرە ی پشیلە، وەك پشیلە، پشیلە ئاسا. "گربه شانی: فرتوفیلی، فەندوفیلی. "گربه شور: بریتی لە شورردن یان حەمام كردنی خێرا و بەپەلە بەجۆری كە بەتەواوی خاویز نەبێهەوه. "گربه كوره: ناسپاس و سپلە، بیچاوهروو. "گرتە برداری: 1) وەرگێرانی وشەبەوشە كە لەودا وشە خۆجییهكان جیی وشە دەرەکیهكان دەرگرنەوه. 2) لاساییکردنەوه یان لەبەرەلگرتنەوهی وینە و هتد. "گرختن: پروانه": "گریختن". "گرد: (گ) 1) گەران، سوورپانەوه. 2) ئاسمان، پۆزگار، سەردەم. "گرد: (گ) 1) خاکی نەرم، غومار، تۆز. 2) جۆری ماددە ی سركەر. 3) گۆپ، قەبر. 4) زەوی. 5) ئاسەوار، نیشانە. 6) خەم، خەفەت. 6) بەهرە، قازانج، سوود. "گرد آوردن": بوونە هۆی دەرد و پەنج. "گرد از

چیزی افشانندن(نشانندن): "سرىنه وهى ته پوتۆز لىيى. "گرد از چیزی(كسى) برآوردن": پاك كردنەوهی تەپوتۆز لىيى. تەرتوتووناكردنى ئەو. "گرد داشتن": خەمناك بوون، خەم و خەفەت ھەبوون. "گرد كافور": مووی سپى. "گرد كردن": 1) تۆزكردن، تۆزەستانەندن. 2) بەھەردان، خێردانەوه. "گردوخاك": ھەر و ھەل، تەپوتۆز، تۆز و خۆل. بەمانای ئاسمانیش ھاتووه. "گرد و خاك كردن (راه انداختن)": تەپوتۆزكردن. 2) ھاتوھاوار وەرپێخستن. 3) خۆ نوینیكردن، زۆر چالاك و بەكاربوون لە كاردا و ئازایەتی خۆ بە پووی كەسانی تردا دادانەوه. "گردوغبار": تۆزوغومار، تۆزوخۆل، گلوخۆل، گەردوخۆل، گەرت. "از گرد راه رسیدن": 1) تازە لە شوینێكەوه ھاتن. 2) بەتازەیی چوونەپال گروپیکەوه. "گرد: (گ) 1) خرپ، گرۆقەر، ھەرشتیکی بە شكلی بازە. 2) دەوران پشخت، دەوران دەور. "گردآمدن": 1) تیورووكان، تیمروكان، كۆبوونەوه بە دەوری شتیكا، لە دەوری یەك خپوونەوه. 2) كۆگاكران، كەلەكەكران، ھەلچنران. 3) ھاوئوین بوون، جووت بوون. 4) تێكەڵ بوون، بوونە ھاوپی. "گردآمدن كسى را": ھاودەستی كردن بەدژی ئەو. "گردآوردن": كۆكردنەوه، یەكەونیان، كەلەكەكردن، كۆماكردن. لە دەوری یەك خپكردنەوه. "گرداندرگرد": بروانە: "گرداگرد". "گرد برگشتن(گشتن)":

بەملاولادا پویشستن، سوورپانەوه. 2) دەورلێدان، خولانەوه. "گرد پای حوض گشتن": بە پێشوازی مەترسییەوه چوون. "گردتاگرد": دەورانەدەر، دەورووبەر، دەوران پشخت. "گرد چیزی برآمدن": لە دەورووبەری ئەودا سوورپانەوه. "گرد چیزی(كسى) گشتن(گردیدن)": 1) بە پەیسەری ئەودا چوون، سەرۆكەلە پەیاكردن دەگەڵ ئەو. 2) بە دەوری ئەودا سوورپانەوه بە نیشانە ی پێزگرتن، دەبەر ئەو مران. "گرد خود برآمدن": دەفكرەوه چوون، بێركردنەوه، پراویچكەكردن. "گرد خود گشتن(طواف كردن)": دە فكر پراچوون، بەھیندگرتنی كاری خۆ. "گرد دل كسى برآمدن": دلدانەوهی ئەو. "گرد شدن": لە دەوری یەك خپوونەوه، كۆبوونەوه. "گرد كردن": 1) خلیرەوكردن، خپكردن، خپكردنەوه. 2) خپكردن، بە شكلی بازە دەرھێنان. "گرد كسى را فراگرفت": دەوری ئەو گرتن، بە دەوری ئەودا كۆبوونەوه. "گردگرفت": چواردەورەدان، گەمارۆدان، ئابلوقەدان. "گردگرد": گرۆقەر، خرپ، گلۆر، بازەیی. "گرد(اندر) گرفت": گەمارۆدان، دەورەدان. "گرد نشستن": دانیشتن بە چوارمەشقی. "گرد و قلمبه": كورتەبنە، كۆلەبنە، كۆلەپەر، كورتەبالای قەلەو. "گرد هم": لە دەوری یەكتر. "گردهم آمدن": لە دەوری یەك كۆبوونەوه، پێكەوه كۆبوونەوه. "گردهم آوردن": خپكردنەوه. لێك كۆم كردنی گیانداران، كۆكردنەوه. "بە ھم گردآوردن": كۆكردنەوه.

گرد: (گ) دلیر، نازا، پالە وان.

گردآلود: (گ) تۆزای، خۆلای، خۆراوی، گەردای، تۆز ئیشتوو.

گردآمدگان: بەشداران، بەشداربوان، ئامادەبوان.

گردآورد: کۆمەلە یەکی فرەچەشن.

گردآوری: کۆکردنەو، خپرکردنەو.

گرداب: (1) گێژا، گێژاڤ، گەرداڤ، گەپاڤ، گەردا، گێجاو، گێڤک، گێژک، گراداڤ، کەندال. (2) بارودۆخی

مەترسیدار. "گرداب مهلك": گەڕینەك.

گرداگرد: دەورادەور، دەوراندەور، دۆرمادار، بە هەموو لادا، دەورویشت.

گردالی: خر، گۆڤەر.

گردان: (گ) (1) پالە وان. (2) لە زاراوی ئەرتەش دا: سێ گرووھان.

گردان: (گ) (1) لە حاڵی خولانەو، لە حاڵی سووپانەو، (2) وەرچەرخوا، وەرگۆپا. "گردان شدن": پەوان بوون.

"گردان کردن": وەسووپان خست، خول پێدان. "گردان گردان": کەم کەم، کەمکەم، بەرەبەرە.

گرداندن: (1) سووپاندن، سووپاندنەو، سووپاندنەو، وەرسووپاندن، هەلسووپاندن، خولاندنەو، خول پێدان، چەرخاندن، زفراندن. گەشت پێکردن، گێپان، گەپاندن. (2) گۆپین.

(3) دوورخستنەو، پال پێوەنان، پادان. (4) وەرگرتنەو، ئی سەندنەو.

(5) وازیپێنان. (6) وەرگێپان.

گرداننده: هەلسووپین، هەلسووپینەر، کارگێپ.

گردباد: باهۆز، گێژەلووکە، گێژەلە، گۆژلە، گێجەلووکە، باگەر، باگێژە، باگۆکە، گردەبا، گەردەبا، گەردەلوور، گەردەلوول، گەردەلوول، گریپچ، گەپەپێچ، گەپەپێچە، گێجەبا، گیدۆ، وەلەك، تەنورە، زڤیرك، شایی جندۆكان، داووتەجنۆكە، بابلیسك، عیوارەش.

گردبان: کۆپانەوی و شتر، دووگە و شتر.

گردبرگرد: بڕوانە: "گرداگرد".

گردبرگردان: دەورویشتەکان، نزیکەکان.

گردپا(ی): چوارمەشقە، چوارچمکە.

گردپیچ: ئابلۆقە، گەمارۆ.

گردر: زەوی نارێک و بەرز و نزم.

گردش: (1) گەپان، گەپیان، گێلە، پۆیشتن، هاتوچۆکردن. (2) سووپان، خول، گەپان(گردش خون). (3) جینگۆپکی.

"گردش تفریحی": هەلفۆنە، پیک نیک، خواردن و سەیران لە دەشت. "گردش خون": سووپای خوین. "گردش دادن": گەپاندن، گێپان، گەشت پێکردن، لە شوینیکەو، پۆ شوینیکە تر بردن. "گردش رفتن": چوونە سەیران و هەواخۆری. "گردش کار": پەوت و جەریانی ئەنجامی کار. "گردش کردن": گەپان، سەفەرکردن. چوونە سەیران و هەواخۆری. سووپانەو، یان جوولان لە پەوگە یەکی دیاریکراودا. "درگردش بودن": لە حاڵی خولانەو، پادان، لێکاردابوون، لە گەردا بوون.

گردشگاه: سەیرانگە، شوینی سەیران.

گردشگر: توریس، گەشتیار، گەپیدە.

گردشگری: توریس، گەشتیاری.

گردگاه: بڕوانە: "تھیگاہ".

گردگیر: (گ) نازا، دلیر، بویر.

گردگیر: (گ) تۆزگیر. "گردگیری کردن":

(1) پاک کردنەوی تەپوتۆز لە سەر شتیك، تۆزگیریکردن. (2) شلووقیکردن و زۆرھینان و لە مەیدان دەرکردن.

گردماه: (1) مانگی شەوی چواردە.

(2) جوان چاک، سوپەری.

گردن: ئەستۆ، ئەستۆ، ستۆ، مل، گەردن. "بە گردن": لە ئەستۆی. "گردن

افراختن(افراشتن، پرافراشتن)": مل ھەلینان، مل بەرزکردنەو.

(2) خۆنوینیکردن. (3) ھیز و دەسلالات لە خۆنیشاندان، پاوەستان و خۆپاگری.

(4) شانازی کردن. (5) سەربزێویکردن. "گردن افراشتن(بافراشتن) بر چیزی":

بەرابەر یکردن دەگەڵ ئەو. "گردن بە کاری (چیزی) دادن(گژاشتن، ئەدان)": ملدان، قبوولکردن. "گردن پێچاندن بە چپ و راست":

دوودل و دپدۆنگ بوون، مل بادان بە مەلاولادا. "گردن پێچیدن(تاقن)":

سەربزێویکردن. "گردن خاریدن": بیانوو ھینانەو. تووشی سەرسوپمان و سەرگەردانی ھاتن. "گردن دادن": ملدان، ملنیان، سەرنەویکردن، تەسلیم بوون.

"گردن زدن": مل لێدان، کوشتنی کەسیک و

مل لێکردنەو. "گردن کسی آزاد بودن":

پزگاریبوون لە کۆتوبەند. "گردن کسی را نرم کردن": دەستەمۆ و مل پێکەچکردن.

"(بە گردن کسی گذاشتن(گذاستن، ئەدان)":

خستە ئەستۆی ئەو، بەسەر داپڕین. "گردن کشیدن": 1) مل کیشان.

(2) ھەنگاوانان، دەست بردن بۆ کاریک.

(3) سەربزێویکردن. "گردن گرفتن": لە ئەستۆگرتن، قبوول کردن. (2) دان پێدانان. "گردن نهادن": خۆبەدەستەو، دان، ملدان، ملشووپکردن، سەرنەویکردن. "از

گردن خود برداشتن": خۆدەریازکردن لە دەروەستی یان بەرپرسیاری، لە کۆل خۆ

کردنەو. "بە گردن(برگردن) افتادن":

سەرخوون بوون، بەملەو، کەوتن، بەملاکەوتن. "بە گردن داشتن": دەروەست

بوون، لە ئەستۆبوون. "بە گردن(درگردن) کسی بودن چیزی": لە ئەستۆی ئەو بوون. "بە گردن

(برگردن، درگردن) گرفتن چیزی (کاری)":

و ئەستۆگرتنی ئەو کارە.

گردن آور: بە ھیز و دلیر.

گردنا: بڕوانە: "مدور".

گردناك: (گ) تۆزای، تۆز ئیشتوو.

گردنامه: (گ) بڕوانە: "حماسه".

گردنبند: ملوانکە، ملیوانە، پستک، گەردانە، خشلی ئەستۆ.

گردن شیخ: بریتی لە کسی بە دەمار، خۆبەزل زان و سەریکش.

گردن شکسته: مل شكاو.

گردن فراز: (1) سهربلیند، سهریبرز، گه وره. (2) خۆپه سندن، لووت بهرز، به ده مار. (3) به هیژ، پالەوان.

گردنگش: (1) سهریژیۆ، سهرزه یه، خۆسهر، سهرکیش، نافهرمان. (2) به هیژ، دلێز، پالەوان. (3) سهربلیند، گه وره.

گردن کلفت: خپشه مله، خرتی، خوگه مله، گیزه مل، مل قه وی، مل ستور، مل ئه ستور، ئه ستوئه ستور، مل وپ، ملهور، پاتک پان، گیزه مل، شه پلاتان، شه لاتی، قه به دای، هه فک ئه ستور، کۆتهک، زۆردار. خاوه نی پۆست و ده سه لاتنی کۆمه لایه تی.

گردنگ: بپوانه: "گردنک".

گردنگاه: بپوانه: "گردنه".

گردن گیر: بپوانه: "گریبان گیر".

گردنه: بستوو، زینوو، کهل، مله یکیۆ، گه روو، گیر، سهریال.

گردنه گیر: سهرمله گیر، دزگه رده نه، چه ته.

گردون: هه رچی به ده وری خۆی یان به ده وری ته وهره که ی دا بخولیته وه، چه رخ.

گردونه: (1) په وپه وه، بازنه، چه رخ، عه پابه، گاری، هه رشتیکی وه که چه رخ که به ده وری خۆی دا بسووپیته وه. (2) په وت و په وائی کار یان چالاکی شتی.

گرده: (گ د) (1) هه رشتیکی خپو و گرۆقه ر. (2) برنجی گرده.

گرده: (گ د) پلانی نیگارکیشتی، نه خشه یان وینه یان نووسراوه یه که له په ویه وه نه خشه یان

وینه یان نووسراوه ی تری لی بگره وه.

گرده: (گ) نیوان دوو شان، گوردی، کۆل، پشت. "گرده کسی به خاک آمدن": شکست خواردن و دۆراندنی ئه و. "ازگرده کسی کار کشیدن": ناچارکردنی که سیك به ئه نجامدانی کاری سهخت و بۆ قازانجی خۆ. "بیرگرده کسی سوار شدن": گرتنه دهستی ده سه لات و ئیختیاری ئه و که سه و به قازانجی خۆ کارلیکیشانه وه.

گرده بان: بپوانه: "گردبان".

گرده برداری: بپوانه: "گرتنه برداری".

گرده گاه: جیگه ی گورچیله له له ش دا.

گرده های: کۆبوونه وه ی به کۆمه ل، کۆوه بوون، کۆم بوون، لیك خپبوونه وه، جقات، چه په ربه ندان.

گرده یان: (1) سووپ خواردن، سووپانه وه، خولانه وه، خول خواردن، خولدان، گه ریان، ده ورلیدان. (2) بوون، چوونه سهر حاله تی، گه ریان. (3) گه پان، سه فه رکردن. (4) پیاسه کردن، قه ده م لیدان. (5) گۆران. (6) ئاراسته گۆپین. (7) پشکنین، گه پان. (8) په وهرگی پان. (9) ئاوه ژوو بوون، وه رگه پان. (10) دابه ش بوون. (11) خزان، خلیسکان.

گرز: گله یی، سکالا، شکایهت.

گرزمان: (1) ئاسمان. (2) بپوانه: "عرش". (3) به هشت.

گرزیان: سکالاکردن، شکایهت کردن، تۆبه کردن.

گرستا: په شه مه ست.

گرستگر: مهستی هین، سهرخۆشکه ر.

گرستن: بپوانه: "گریستن".

گرسنگی: برسپیه تی، برسپیه تی، برسپیه تی، برسپیه تی، نیزاتی، نیزی، برچینی، ئاورای، هه ورایی، بی تانی، ورگ به تالی.

گرسنه: (1) برسپ، برسپ، برسپ، نیز، هه ورا، ئاورا، ورگ به تالی، گنست، دژی تی ر. (2) چاوچنۆک، چاونه زێر، به ته ماح.

گرسنه چشم: چاوبرسی، چاوچنۆک، تی رنه خۆر.

گرفت: (1) گرتن. (2) گیرۆده یی، گرفتاری.

(3) تووش کردن، پیوه کردن، گرفتار کردن.

(4) کاریگه ری دانان، شوین دانان.

(5) گیرانی مانگ و پۆژ. "گرفت خورشید":

پۆژگیان، خۆرگیان. "گرفت گرفتن":

ئیرادگرتن، ورده گرتن. "گرفت ماه": مانگ

گیران. "گرفت و گیر": (1) قۆلبه ست کردن و

گرتنی ژماره یه کی زۆر له خه لکی،

بگه روه به رده. (2) تیکه له چوون،

کیشمه کیش. (3) باجگرتن، به زۆر سهندن،

زهوت کردن. (4) (نیگارکیشتی) دیمه نی

یه کتر په لاماردانی گیانله به ران.

گرفتار: (1) پیوه بوو، تووشبوو، تووش

هاتوو، تووش هاتگ، ئه وق، قه تیس،

ده رته تان لی بپاو، گیرخواردوو، گرفتار.

(2) دیل، یه خسیر، قۆلبه ست کراو، گیراو،

گیریاگ. (3) سه رقالی کار. (4) تووشبوو به

مادده بی هۆشکه ره کان. (5) ئاشق، شه یدا.

"گرفتار شدن": دامین/داوین گرتن،

پیوه بوون، تووشبوون، تووش هاتن،

حاقان، حه وق بوون، قه تیس مان،

گیرۆده بوون، گرفتاری بوون، گیرخواردن،

گیرهاتن، گیران، گیریان، ده گیرکه وتن،

قۆلبه ست کران.

گرفتاری: (1) تهنگچه له مه، گیروگرتنی،

گیرۆده یی، گیره وکیشنه، ده رده سه ری،

گرفتاری، حه وق، داف. (2) سه رگه رمی،

مژولاهی، مه شخه له، کار، پیشه. (3) له

ده ست دانی سه ربه ستی یان ئاسوده یی.

(4) به سه تراوه یی، هۆگری. (5) بپوانه:

"اسارت".

گرفتگی: (1) به ستان یان داخرانی شتی

یان جییه ک، گیریان، کپ بوون.

(2) خه مۆکی و خه مباری. (3) چوونه یه ک،

ویکهاتن، گیران، گیریان. (4) خۆرگیان

یان مانگ گیران. "گرفتگی عضلات": به

جه مام که وتن، له ش گیران.

گرفت: (1) گرتن، (لی) وه رگرتن، وه رگیان،

سه نن، سه نندن، ساندن، ئه ستاندن،

ستاندن، هه ستاندن، وه چنگ خستن،

خسته ناوده ست، هلانین. (2) به زۆر

زهوت کردن یان بی به شکردنی که سیك له

شتیک. (3) لی وه رگرتن، وه رگرتن.

(4) خسته زێر کاریگه ری، پراکیش کردن.

(5) داگرتن، زالَبوون. (6) داگیرکردن، خستنه ژیر کۆنترپۆلی خۆوه. (7) وهدهست هینان، وهدهست خستن. (8) پرکردن، گرتنهوه، داگرتن. (9) بهکریگرتن. (10) لَبیرین، لَبسهندن. (11) هه لگرتنهوه یان لهناوبردنی شتی زیادتی، کردن(ناخن هایم را گرفتیم). (12) دیاریکردن، ههلبژاردن. () وادانان، وازانین. (13) زیادکردنی شتی بهسهر شتیکی دیدا (روی برنج روغن بگیر). (14) کپین، سهندن. (15) تَیگرتن(عکس را قاب گرفتم). (16) دهوره دان، دهوره گرتن. (17) درژده پَیَندان. (18) لادان یان دههینانی شتی له جیههک (چادر را از سرش گرفت). (18) داپۆشین. (19) بهستن، گرتن. (20) لهسهرکاردانان، دامه زرانیدن. (210) تیگه یَشتن، سه رلیده رکردن. (22) فیلم هه لگرتنهوه یان وینه گرتن له کهسی یان شتیك. (23) گالته پَیکردن، تیزپَیکردن. (24) کیشان، خایانیدن. (25) تیداجیبوونهوه، گرتن. (26) گرفتارکردن. (27) بهرپۆه بردن، رپۆه سم گرتن. (28) کهم کردنهوه. (29) رَینزیرف کردن. (30) گیرکردن. (31) گیران، بهستران. (32) گیران، گیریان، ویکهاتن، چوونهیهک. (33) سفته وه بوون. (34) داکردن (باران گرفت).

(35) کاریگه ربوون، گرتن(نقشه‌ی ما حسابی گرفت). (36) ویکهوتن، لیدران (گلوله به بازویش گرفت). (37) تیکچوون یان له کار جیمان. (38) برهوه سهندن. (39) ئاگرگرتن، بلایسه سهندن. (40) خواردن، خواردنهوه. (41) ژهنین، لیدان. (42) هه لکردن، پَیکردن. (43) پروانه: "فروبردن". (44) ئیرادگرتن. "گرتن (به قصد ربوون)": پَریپاکردن، پَردان. "گرتن زبان": پروانه: "لکنت". "گیرم(گیریم)": گریمان، ئه وه هاتو، وامان دانا، گیرام، گرتم. "به(در) چیزی گرتن": ئاگرتیبهردانی ئه وه شته، سووتاندنی ئه وه شته. "به خود گرتن": په پال خۆدان. به خۆوه گرتن. "به دل گرتن": گرتنه دل، ده دل راگرتنی رگ یان قسه یهک. "خود را گرفتت": (1) سفته وه بوون، خۆگرتن. (2) تووشی خۆپه سندی و له خۆبایی بوون. (3) بهسهر خۆدا زالَبوون. (4) خۆ به جیددی نیشان دان و گهرموگوپ و خۆمانه نه بوون، خۆگرتن. "درکسی گرتن": تووشی سزادان کردن. "در میان گرتن": دهوره دان، گرتنه ناو. "کسی یا چیزی را در چیزی گرتن": تپوه پَیچان، پَی داپۆشین. **گرفتته**: (1) خه مبار، نارپه حهت. (2) خه مهین. (3) گیراو، بهستراو. (4) دهنگی خهفه یان گیراو. (5) گرفتار، تووشبوو، گیرۆده. (6) سه رزه نشت.

"**گرتنه زدن**": (1) سه رزه نشت کردن، تانه لیدان. (2) لاف لیدان، خۆ هه لشرنگاندن، شاتوشووت کردن. **گرگ آشتی**: بریتی له ناشتی دوو پویانه. **گرگ باران دیده**: ساردوگه رم چه شتو، به ئه زموون، گورگی داو دیده. **گرگ بند**: بریتی له گرفتار و یه خسیر و دهس و پَی بهستراو. **گرگسار**: وهک گورگ، گورگ ئاسا. **گرگ و میش**: بریتی له تاریک و پوون، تاریک و پوونه، تاریک و پوونی، تاریک و لیل، به ره به یان، بوولیله. **گرم**: گهرم، گهرمن، ته وژمی تینی خۆر و ئاگر، دژی سارد. "گرم بوون": گهرم بوون، ههست به گهرما کردن. "گرم چیزی(کاری) بوون(شدن)": سه رهگه رمی ئه وه بوون، سه رقالی ئه وه بوون. "گرم شدن": (1) گهرم بوون، تین تی گه پان، چوونه سه ری پله ی گهرما. (2) حاله تی خۆمانه و گهرموگوپ په یاکردن. (3) بره وه سهندن. (4) حاله تی چالاک و کارامه په یا کردن له کار دا. (5) شه وق و شادی په یاکردن. "گرم شدن بعد از سرما": گهرم بوونهوه. "گرم کردن": (1) گهرم کردن، گهرماندن، بردنه سه ری پله ی گهرما. (2) بره ودان به شتیك. (3) ناماده کردنی که سیک بوو ئه نجامدانی کاریک. (4) هیوادارکردن. (5) ناماده کرنی له ش پَیش له ئه نجامدانی

کایه. (6) توندترکردنهوه. (7) خیرا و به په له بزاونتن، توند لیخووپین. (8) توپوره کردن. (9) شه وق و شادی دان به کۆر. "گرم گرتن": به جیددی گرتن. "با کسی گرم گرتن": ده گه ل ئه و پپوه ندی گهرموگوپ سازکردن. "بخار گرم": گهرمه بووق، بوخی گهرم. **گرمای**: گهرما، گهرمن، تینی خۆر و ئاگر، شه ول. "گرمای گرم": زۆر گهرم. "شدت گرمای": گهرمه وهزه، گهرمه وهزه، گهرماهی، تین، ته وژمی گهرما. **گرمایه زدن**: حه مام کردن. **گرمایه شدن**: گهرمخان، له گهرمان وه ره زیوون، داهیزان، گهرماژوبوون. "گرمایه گی": گهرماژویی، داهیزان له گهرمان. **گرماسنج**: گهرم ژمیر، گهرماپپو. **گرمای گرم**: (1) له گهرمه ی، له جه نگی، له کوله کولی. (2) ساردنه بووه. (3) به خیرایی، ده زبه جی، گورجی. (4) زۆرگه رم. (5) توند، گرینگ، کاریگه ر. (6) به شه وق و تاسه وه. **گرمایش**: گهرمکردنه وه ی هه وای ناوه وه بینایه کان. **گرمایی شدن**: تووشی گهرماژویی بوون. **گرم تاز**: بهزا، تیژپه وه، خۆشپه وه. **گرم جوشی**: تیکه لی و گهرموگوپ. **گرمخانه**: (1) شوینی گهرم، مالی گهرم. (2) گولخانه.

گرم خو: خوش خولق، خوش ئەخلاق.
گرم خيز: خوشپەو، فرزند چالاك.
گرم دار: (گ) وشەوق ھيئەت.
گرم دار: (گ) خەمبار، خەفەتبار.
 (2) خەمخۆر، جگەرسۆز.
گرم دل: (1) دلگەرم، پشت گەرم.
 (2) دلدار، ئەویندار، ئاشق.
گرم دماغ: مەست، سەرخۆش.
گرم سەرى: (1) خۆشەويستى، دلۆقانى.
 (2) بەدمەستى، مەستى و نەپاندان.
گرم سىر: گەرميان، گەرميئەن، گەرماني، گەرمۆك، ولاتى گەرم، بەرانبەر بە كوستان.
گرم گاه: كاتى نيوەپۆكە ھەوا زۆر گەرمە.
گرمى: (1) گەرم بوون، گەرمى، گەرميائى، تەوژمى گەرما، تين. (2) خۆمانەيىبوون، گەرموگورپى. (3) خيزايى، پەلە، لەز. (4) توورەيى، قەللىسى. "گرمى بازار": بازارگەرمى، برەو.
گرم نىزار: بروانە: "شالنىزار".
گرم: (1) گرپو، مەرج، شەرت. (2) مان گرتن، دەس لە كار كەيشانەو.
 (3) گيرۆدەيى، گرفتارى. "گرم بىردن":
 (1) گرپو بىردنەو، مەرج بىردنەو لە كى بەركيدا. (2) كەوتنە بەرۆ، كەوتنە پيشەو. "گرم بىستن": گرپو كىردن، گرپو كىردن، مەرج دانان، مەرج بەستن. "گرم گەشتن (گەشتەن)": (1) گرپو دانان، دەگرپو دانان،

پەيدانان. (2) لە دەست دان. "گرم گرتن": وەدەست خستنى شتى وەك گرپو.
گرمپ: بروانە: "گرم".
گرمس: برسپيەتى.
گرموش: (1) برواھيئەن، ھۆگرى پەياكردن، روو كىردن (ه). (2) بروا، باوەر.
گرمگان: (1) بارمتە، گرۆ، گرپو، شتىك لە باتى شتىكى تر بە ئەمانەت دانرايى.
 (2) دىل، يەخسىر. "گرمگان بىستن": گرپو كىردن، مەرج دانان. "گرمگان گرتن": (بە) بارمتە گرتن. "بە گرمگان": لە بەرامبەر.
گرمگانگىرى: بارمتە گرتن.
گرمه: گرمپ، دەستە، كۆمەل، جەلەب. "گرمه گرمه": كۆمەل كۆمەل، گرمپ گرمپ، گرمدم گوردى.
گرمه گرمه: گرمپ، گرمپ، دەستە دەستە.
گرمه مان: كۆى "گرمه". لە زاراوھى ئەرتەشدا: گرمپ سەرباز لە 140 تا 170 كەس. كۆ، كۆمەل.
گرمه بىندى: گرمپ بەندى، گرمپ گرمپ.
گرمه واژە: كۆمەل و واژەگەلى پىكەو بەستراو و بى فرمان وەك: زانكۆى ئەدەبىيات و زانستە سىياسپيەكان.
گرمه: گۆلۆ، گۆلۆ، گۆلۆك.
گرمپىدن: (1) روو كىردن (ه)، برواھيئەن، باوەرھيئەن، ئيمان ھاوردن. (2) پشت پاست كىردن، تەسپق كىردن. (3) بروانە: "گرمپىدن".
گرمپى: ئەوھى وەك گرپو وەردەگىرى.

گرمه: (1) گرپى، بەند. (2) كارى دژوار.
 (3) بروانە: "لكنت". (4) بروانە: "عيب".
گرمه از كار كسى كشىدن (باز كىردن): چارەسەركىردنى كيشەي ئەو. "گرمه برآب بىستن (زەن)": سىحربازى كىردن يان بە مەكر و فيل كارى زۆر سەخت ئەنجامدان. "گرمه برابە (بە) بىستن": كارى پوچ كىردن. (2) متمانە كىردن و پشت بەستن بە شتى ناپايە دار. "گرمه بىستن": (1) گرپى لىدان. (2) قايم و پتە و كىردن. "گرمه خورەن": (1) گرپى خوارەن، گرپى دران. (2) دەگەل كيشە رووبە رووبوون. (3) پىئوھەندەران. (4) گرپو خوارەن. (5) لىكەران، يەكگرتنەو.
"گرمه درەل گرتن": ناپەھەت بوون، خەمباربوون. "گرمه زەن": (1) گرپىدان، توند لىك بەستن. (2) پىئوھەندە دان. "گرمه كىردن بىرو": لىچ و لىو گرپو كىردن، رووگرپو كىردن، روو ترش كىردن، مرموچ بوون. "گرمه كور": گرپى پوچكە، گرپى كۆپەر، گرپى كۆرە، گرپى شك، گرپى كوتك، لكە كۆرە، لكە كۆرپى، گرپىنج، دوگون. (2) كارى زۆر دژوار و چارەھەلنەگر. "گرمه (بىر) گشودن": (1) كىردنەوھى گرپى. (2) چارەسەركىردن و يەكلا كىردنى كيشەيەك.
گرمه پيشانى: رووگرپو، رووترش، پووتال، روو درپو، خويىنتال، ناوچەوان ترش، ناوچەوان دىز، نمرچ، مۆن.
گرمه گاه: خالە ھەستيار و گرفت سازەكانى كارى يان بابەتى.
گرمه گشا: گرپىكەرەو، ئاسانكەرەو، تىگىراوى پەويئەو.
گرمه گولە: (1) ھەرشتىكى خر و بەشكىلى گۆلۆ دەرھاتو. (2) قىتايىيە ناپىكەكانى سەر شتىك.
گرمه گىر: (1) پاوھەستو، قايم. (2) بە چين و گنج.
گرمه: بروانە: "گرمه".
گرى: پىئوھە، كىلە.
گرپان: لە حالى فرمپسك ھەلوھەراندا، ئا و لە چا و ھاتنە خوار، گرپان. "گرپان شەن": وەگرپان كەوتن، گرپان.
گرپانەدن: وەگرپان خستن، گرپانەدن، گرپانەن، گرپانەن.
گرپىيان: بەرو، بەرۆك، پىسپىر، سوكر، يەخە، ياخە. "گرپىيان چاك زەن (كىردن)": يەخە درانەن. "گرپىيان خوە را ھانەن (خلاص كىردن)": خۆ پرگەر كىردن. "گرپىيان رھا كىردن": بەرۆك بەردان، لە كۆل كەوتن، دەق ژى بەردان. "گرپىيان كسى را گرتن": (1) يەخەي ئەو گرتن بۆ دەگرتپاچوون. (2) تووش كىردنى ئەو، گرفتار كىردنى ئەو. (3) خستنە ژىر پىكىفى خۆو. "گرپىيان گرتن": بەرۆك گرتن، تەشقىلە پىكەردن، شەپى فرۆشتن، گەرتى ھالانەن.
گرپىيان گىر: داوینگىر، دامینگىر، تووش ھاتوو، يەخەگر، بەرۆك گر. "گرپىيانگىر كسى شەن": (1) داوینگىرى ئەو بوون، ئەو تووش كىردن، گىرۆدە كىردنى ئەو. (2) خستنە ژىر پىكىفى خۆو.

گريپانگيرى: يەخەگرتن، بەرۆك گرتن، كيشە تى ھالاندن.

گريپاژگرتن: گريپاچ كردن، تيامان.

گريپختگاھ: بېروانە: "مخفيگاھ".

گريپختن: ھەپاكردن، پاكردن، دەرچوون، خۇرپايسكان، خۇرپايسكاندن. "گريپختن دەرچوون، بى ھالاندن بەر ھو.

گريپ: (1) دەرچوون، پاكردن، ھەلاتن. (2) پزگارى، خەلاسى. "گريپازمركز": ناوھندبىژ، ناوھندبەزىن. "گريپزەن": (1) كاتى ئاخاوتن يان نووسىن لە بابەتیکە ھە بۆ بابەتیکى تر بازادان. (2) چوونە جىيەك.

گريپاميز: بازدەرەنە، دەرپازكەرەنە.

گريپاگريپ: پاكردن بەبى ماتلى و پشوو.

گريپزان: (1) لە ھالى ھەلاتن دا، ھەلاتو، دەرچوو. (2) دووریکەر، بېزار، تەوھلا، پەويو.

گريپزانەن: (1) دەرچواندن، ناچار بە ھەلاتن كردن، پەتاندن. (2) قاچاخ كردن.

گريپزا: (1) واپۆك، پەمۆك، قوشقى و سل، كەسك كە زوو لە بەرامبەر كەسى يان شتىكا دەرچى. (2) تىژتپەر.

(3) ناجىگەر، خۇرپانەگر، نابەردەوام.

گريپجويانە: بېروانە: "گريپاميز".

گريپش: ھەلاتن، پاكردن.

گريپگاھ: ويستە، دەرەتان، پىگەى دەرچوون، شوپىنى ھەلاتن.

گريپگەر: خۇبە دەستە ھەنەدەر،

خۇدەربازكەر، بازدەر.

گريپگري: دەرچوون لەژىر بارى كارى يان بەرپرسىيارىيە تىيەك، خۇدزىنە ھە شتى يان لە كارى، خۇپەراندنە ھە، دىرخى كردنى بەئانقەست.

گريپناپىزىر: بى دەرەتان، بى دەرچوون، بى دەرپازبوون.

گريپزەنە: (1) ھەلاتو، پاكردو. (2) تىژتپەر. (3) ترسەتوك.

گريپستن: (1) گرین، گريپكەن، گريان، گريان، گريان، گريپ، گرەواى، ئاو لە چاۋ ھاتن لە خەفەتان، ئەسرىن پشتن. (2) باران بارين، بارين.

گريپسنگ: قوولگە.

گريپسە: تەگبەر، فىل.

گريپسىدن: مەرايى، زمان لووسى، ماستاۋكردن.

گريپ: ھەلاتن، پاكردن.

گريپو: بېروانە: "گردنە".

گريپوان: بېروانە: "گريپان".

گريپە: گريان، گرین، گرى، گريو، گريپست. "گريپە شىديپ": كولىگى(ان)، قولىپى گريان. "گريپە...گريپت": ۋەگريان كەوتن. "گريپە گريپت ازكسى": ۋەگريان خستن. "گريپە وژارى": گريان و نالە، گريان و نالين، گريان و دەرەدەل كردن، گريپە و گو، ژارى. "بە گريپە اقتادن": ۋەگريان كەوتن، گرین. "بە گريپە انداختن": گريانەن،

گريانەن، ۋەگريان خستن. "زىر گريپە زەن": لە قولىپى گريان دان.

گريپەيا: (1) گريانواى. (2) گرۆك، گرینۆك.

گريپەرو: بېروانە: "گريپەئو".

گريپەئو: گرینۆك، گرۆك، قەرەزاخ، قەرەقازر، كەسى كە زۆر دەگرى.

گريپىدن: بېروانە: "گريپستن".

گر: يەكەى پىوان بەرامبەر بە 104 سانت. "گز كەردن": پى ژويشتن بەپى، پىوانى پىگە يەك، پىادە پەوى كردن. "گز نكرە پارە كەردن": نەھزراۋ/ھەلنەسەنگىتراۋ ئەنجامدان.

گزارەن: (1) بە جىيەنەن، ئەنجامدان، جىيە جىكەردن. (2) دان، دانە ھە. (3) گەيانەن. (4) شىكردنە ھە. (5) شىرۆفە كردن. (6) لىكدانە ھە، پاقە كردن. (7) ۋەگريپان. (8) بېروانە: "طراحي كردن".

گزارش: (1) پاپۆرت، خەبەردان، جوپەنان، شىكردنە ھە و لىكدانە ھە ھەوال يان كارى كە ئەنجام بوو. (2) شىرۆفە، پايژى، ۋەرزىن. (3) بە جىيەنەن ھەقى شتىك. (4) ويئەى سەرەتايى يان فۆپمى گشتى شتى كە بە خەتى كەمپەنگ دەيكيشنە ھە. "گزارش چىزى را دان": پاپۆرت دانە ھە، بە تىرۆتەسەلى شىكردنە ھە. "گزارش دان": پاپۆرت دان، خەبەردان، ئاگادار كردنە ھە. "گزارش كتەبى": گريپەند، پاپۆرت بە نووسراۋە. "گزارش كەردن": (1) خەبەردان، ئاگادار كردن.

(2) لىكدانە ھە، شىكردنە ھە، پوونكردنە ھە. (3) شىرۆفە كردنى خەو. (4) نەخش ساز كردن لەسەر شتىكا، نەخشە كيشانە ھە.

گزارشگر: (1) ھەوالدەر، ھەوالنير، پەيامنير، پاپۆرتچى، رىپۆرتەر. (2) مېژووزان. (3) شىرۆفە كەر، لىكدەرە ھە. (4) پلان دارپژ، بەرنامە دارپژ.

گزارش: شىرۆ، شىرۆفە، خەولىكدانە ھە.

گزارندە: جىيە جىكەر، بە جىيەنەن.

گزارە: (1) خەبەرىك كە دەرپارەى "مسندالىە" ى پستە ھە دەرى.

(2) پاقە كارى، لىكدانە ھە، شىكردنە ھە و مانالىكدانە ھە ى پرس يان مەسەلە يەك.

گزارىدن: بېروانە: "گزاردن".

گزارفا/گزارفە: (1) درۆى ھەلپەستە، شاتوشووت، شووت، شووتە. (2) بى ھەساۋ، بىسنوور، زۆر. (3) بىھوودە، بىھۆ. (4) گۆترەيى، بەگۆترە، نەكىشراۋ.

گزارفكار: پىوھنەر، بافیشكار، زىدەپو و سنوور بەزىن.

گزارفگو: فېشالباز، فېشالچى، ھاشكەر، بەشات و شووت، چەنە بازى قسە بىتام، چەلئە باز.

گزارفگويى: درىژدادىرى، زۆربىژى، چەنەلېدان، پىوھنەن، شاتوشوت كردن، خۆھەلشەنگاندن، خۆھەلئان.

گزياىن: ئازارھىن، ئىش ھىن.

گزياش: گەزتن، ئازاردان.

گزیاییدن: گهستن، پیوه‌دان، ئازار پیگه یاندن.

گزران: به‌نازادی، به‌سه‌ریه‌ستی.

گزره: چاره، دهرمان.

گزردهن: بپروانه: "گزیدن".

گزش: (1) گاز گرتن، پیوه‌دان.

(2) گه‌رتن، پیوه‌دان.

گژک: (1) چیژ، تام. (2) هل و کاتی له‌بار

بقو نه‌نجامدانی کاریک. (3) سه‌رما،

سه‌رما‌بردو. (4) تۆبه‌ی ئاو له‌زرعاتدا. "گژک

(به) دست‌کسی‌دان": بیانوو دانه‌دهست‌ئو.

گژمه: کیشکچی شه‌وانه.

گژنده: وه‌زنگ، پیوه‌ر، ئازار، به‌لا و

درد و زیان، په‌تا، چاوه‌زار. "گژنده‌آمدن":

ئیش و ئازار پیگه‌یشتن، ئازاردان.

گژندنا‌پدیز: پاریزراو، به‌باشی راگیرا.

گژیت: بپروانه: "جزیه".

گزییدن: (گ.ژ.د) (1) گه‌ستن، گازگرتن،

به‌ددان گرتن، پیوه‌دان. (2) ئازاردان،

ئازارپیگه‌یاندن. "گژنده": (1) پیوه‌ده‌ر،

گه‌زه، گه‌زه‌ک، گازگر، بوونه‌وه‌ری چز و

به‌ژه‌هر، گیانله‌به‌ری ژه‌هردار. (2) زۆر

ئازارده‌ر(سه‌رمای گژنده). (4) تیژ و

توون(طعم گژنده). (5) بوونه‌وه‌ری مزیر که

توانای گه‌رتنی هه‌یه. "گژیده": پیوه‌دراو،

گه‌ستراو، قه‌پ لیگیرا.

گزیدن: (گ.ژ.د) (1) هه‌لبژاردن، بژاردن،

دانه‌بژژکردن، په‌سه‌سندکردن و

جیاکردنه‌وه‌ی شتی یان که‌سیک له‌نیوان

چه‌ند شت یان چه‌ند که‌س دا.

(2) به‌جیهینان، کردن. (3) ناسینه‌وه،

جیاکردنه‌وه. "گزیننده": هه‌لبژیر،

هه‌لبژین. "گژیده": (1) بژارده، هه‌لبژارده،

هه‌لبژیرا، په‌سندکراو، نه‌قاندی.

(2) به‌نرخ و گرانبایی. "گزییده‌کردن":

بپروانه: "برگزیدن". "کسی (چیژی) را بر دیگری گزین":

له‌سه‌رتندانانی ئو، به‌سه‌ردا پتر کردن.

گژیده‌گو(ی): ده‌ماور، قسه‌په‌وان، به‌ده‌م

و پل، له‌بله‌بان.

گژییر: چاره، چاره‌سه‌ر، دهرمان. "گژییر

نبودن از کسی (چیژی)": زۆر ئاتاجی ئه‌بوون

و چاره‌نه‌بوون له‌قبوول کردن یان

هه‌بوونی ئو.

گژییردن: (1) چاره‌کردن، چاره‌سه‌رکردن،

تیمارکردن. (2) دۆزینه‌وه‌ی ریگه‌چاره بقو

ده‌ریازبوون له‌باروؤخیکی ناله‌بار.

گژین: (1) زۆر باش، په‌سندکراو.

(2) هه‌لبژیرا له‌باری باشییه‌وه. (3) به‌نرخ

و گرانبایی. (4) که‌سی هه‌لکه‌وته و مه‌زن.

گژینش: (1) هه‌لبژاردن، قبوول کردن.

(2) تاوتویکردنی شیایوی و لیه‌اتوویی

خواریارانی دامه‌زران له‌ده‌زگا

ده‌وله‌تییه‌کان یان ئه‌وانه‌ی ده‌چنه

زانکۆکان، هه‌لاواردن، هه‌له‌ژاردن،

ته‌ته‌له‌کردن، له‌بیژنگدان.

گژییشگر: هه‌له‌وه‌ژیر.

گژینگر: (1) هه‌لبژیر، هه‌له‌وه‌ژیر. (2) ده‌نگده‌ر.

گژینه: (1) خال، هه‌رکام له‌ولامه

شیمان‌ه‌یه‌کانی ئه‌زموونی تیستی.

(2) بژییره، به‌بژار، به‌بژییر. (3) هه‌لبژیرا،

بژییرا (گژینه ادب فارسی). (4) ئالترناتیو،

به‌دیل، جیگره‌وه. (5) که‌سی هه‌لکه‌وته

و به‌رچاو.

گساردن: (1) خواردن(هوه)، مه‌ی

خواردنه‌وه، خه‌م خواردن. (2) ئاو به

ده‌ستی که‌سیک دا کردن. (3) گپ‌پاندن.

(4) سه‌رینه‌وه، پاک کردنه‌وه. (5) لابران،

وه‌لانران.

گساردن: تیپه‌پاندن، پیوان.

گسارگر: بپروانه: "مصرف کننده".

گست: (1) ناحه‌ز، ناشیرین. (2) که‌سی

چه‌په‌ل و ده‌روون پیس.

گستاخ: (1) چاونه‌ترس، ده‌ل، بویر، ده‌م

سور. (2) بی‌شه‌رم و حه‌یا، شه‌رم نه‌که‌ر،

ده‌لوقه‌ل، ریلاس، پووقایم، پوودامالیاک،

پووه‌له‌مالراو، بی‌ئه‌ده‌ب. (3) بی

شه‌رمانه، بی‌ئه‌ده‌بانه. (4) گه‌رموگوپ و

خۆمانه‌یی. (5) په‌پ و پاست، پاست و

په‌وان، به‌ناشکرا.

گستاخی: نه‌ترسی، بویری، سرتی.

(2) بی‌شه‌رمی، بی‌چاوه‌پوویی، بی

ئه‌ده‌بی. (3) هوگری، دۆستایه‌تی گه‌رم.

گستراندن/گستراپیدن: پان کردنه‌وه‌ی

پایه‌خ، پاخستن، فه‌رش کردن.

گستران‌گر: په‌ره‌پیده‌ر.

گستردگی: به‌ریلاوی، به‌ره‌راوانی.

گستردن: (1) پاخستن، پاخران، داخستن،

داکیشان، پان کردنه‌وه‌ی پایه‌خ. (2) له

ته‌نیشت یه‌که‌وه هه‌لچنین. (3) په‌خش

کردنه‌وه، بلاوکردنه‌وه. (4) په‌ره‌پیدان،

باوکردن. (5) دانان، دانیان.

(6) بلاوکردنه‌وه، پیرژاندن، وه‌شاندن.

(7) بلاوبوونه‌وه، هه‌موولا‌داگرتن.

گستردنی: ئه‌وه‌ی بقو پاخستن له‌سه‌ر زه‌وی

بی‌وه‌ک: پایه‌خ و فه‌رش و هتد.

گسترده: (1) پاخراو، داخراو، فه‌رش کراو.

(2) به‌ریلاو، به‌رین، به‌ره‌ره. "گسترده‌شدن":

(1) پاخران، داخران، پان کرانه‌وه‌ی

پایه‌خ له‌سه‌ر زه‌وی. (2) بلاوبوونه‌وه،

په‌ره‌گرتن.

گسترده‌اندیش: لیبرال، ئازادبیر، بیرفراوان.

گسترش: (1) په‌ره‌پیدان، به‌ره‌پیدان،

په‌ره‌سه‌ندن، په‌ره‌گرتن،

په‌لوپۆه‌هاویشتن، بلاوبوونه‌وه.

(3) هه‌رجۆره پایه‌خیک. "گسترش‌دان":

په‌ره‌پیدان. به‌ره‌پیدان. "گسترش‌یافتن":

په‌ره‌سه‌ندن، بلاوبوونه‌وه. به‌ره‌سه‌ندن.

گسترش‌وری: په‌ره‌پیده‌ری.

گسترنده: (1) پاخر. (2) په‌ره‌پیده‌ر،

بلاوکه‌ره‌وه.

گستره: پانتایی، که‌شی به‌ریلاو و کراوه.

پووی ته‌خت و به‌رین.

گسته: (1) ناحه‌ز، دژیو. (2) ته‌سه‌قول.

گستگی: لیک‌ترازان، لیک‌پچران،

له‌به‌ریه‌ک بران، له‌به‌ریه‌ک چوون، پسان،

گستگى ناپايدير: له پسان نه هاتوو، نه پسيښ، بى پسان.

گستښ: (1) (ليک) پچران، پچرين، چرين، بچران، بچريان، پسان، پساندن، قرتان، قرتيان، قرتانندن، قه تانندن، قه تيان، کهړاندن، وهرساندن، بزدان، چرين، نسلين، هه لپچرکان، بران، برين، (ليک) جياکردنه وه. (2) بړوانه: "پراکندن".

(3) شکانندن و ويران کردن. (4) کۆتايى هاتن، به کۆتايى گه يشتن. (5) تیکشکان و کهوتنه خواره وه. (6) له ناوېردن. (7) له بهر ماندوويى و شه که تى ژور له خوچوون و له دهست دانى هيژ و توانانى خو. "دوباره گستن": پسانه وه، پچرانه وه.

گستته: (1) بړاو، پچړاو، پچړياگ، پچړپچړ، پساو، وهرسايى. (2) به بى پيوه ندى و بهرده وامى. (3) جيا بڼو، دوور خراوه. (4) له بهر شه که تى له خوچوو، هيژ و تابشت له دهست داو.

گستته خرد: نه زان، که م ناوېز.

گستته دل: په نجاو، دل ئيشاو، دلشکاو.

گستته دم: توششى نه خوڅشى ته نڼه نه فه سى بوو.

گستته روان: خه مبار، خه فه تبار، نيگه ران.

گستته عنان: هه وسار پچړاو، سهرکيش.

گسلانندن/گسلانيدن: پچړاندن، پچړانن، هه لپچرکانندن، بزدانندن، قرتانندن، پسانندن، پسانن، له بهر يه بريدن، هه ل وه شانندن، هل شانندن. (ليک) جياکردنه وه.

گسلنده: پچړين، پسيښ، قه تين.

گسليدن: (1) پچړاندن، پسانندن. (2) جياکردنه وه. (3) پيوان، برين. (4) پچړان، پسان. (5) جيا بوونه وه. (6) پچړان و دريژه نه کيشان. (7) شکان، شكيان. (8) ته واو بوون، يه کلابوونه وه. "گسليدن از گسى چيزى": ته رک کردنى ئه و، پيوه ندى پسان له گه ل ئه و. "از هم گسليدن": پچړان يان پسان، ليک هه لوه شان، له بهر يه هه لوه شان، له بهر يه هه لته کان.

گسنه: بړوانه: "گرسنه".

گسى: بړوانه: "گسيل".

گسيختگى: پارچه پارچه يى، ليک ترازوى، ليک پچړاوى، نابه رده وامى.

گسيختن: (1) پچړان، پسان، قرتيان. (2) شکان، وردبوون. "از هم گسيختن": له بهر يه ک چوون، له بهر يه هه لوه شان.

گسيل: (1) پړوانه، نيړدراو، فرې. (2) (فيزيک) کرده يان پړوسه ي په خش بوونه وه. "گسيل کردن/گسيل داشتن": نارندن، پړوانه کردن.

گسيليدن: جياکردنه وه، پچړاندن.

گشاد: (1) داهوړ، هه راو، ده لپ، ده لپ، زړ، زړت، پړهنده، پړه هنده، خل، بلاو، گوشاد، فت، فرت، فره، فرت، فول، فش، به ران بهر ي ته سک. (2) دوور و دريژ، تيروته سول. (3) ته مبه ل، قوون گران. (4) کرانه وه، ناو له بوون. (5) کردنه وه، ناو له کردن. (6) چاره سه رکردنى دژوارى. (7) پړوخوڅشى. (8) دلخوڅشى، شادمانى.

(9) ئاشکراکردن، خوياکردن. (10) لابرندن يان لابران، چاک کردنه وه يان چاک بوونه وه. (11) ولآمدانه وه ي مته ل و شتى وا. (12) يه کلاکردنه وه، به کۆتايى گه يانندن. (13) له ناوېردن، تیکدان. (14) جيا بوونه وه، هاتنه دهر. (15) لاچوون، چوونه لاوه، هه لاکه و تن. (16) به ره مهاتن، ئاکام ليوه رگرتن. (17) يه کلابوونه وه، کرانه وه، دروست بوون. (18) پړه يينه وه ي تارمايى پوژ يان مانگ گيران. "گشادن چهر": پړوى خوڅ نيشان دان.

گشادنامه: نامه ي سهر ناو له. بړيار، دهستور. ناوى کتیب يان نامه، پيشه کى کتیب.

گشاده: (1) ناواله، والا، کړياوه. (2) به خشنده، داينده. (3) ساف، پاک، به بى فرتوفيل. (4) ئاشکرا وړه پ و پاست. (5) بړاو. (6) ئازاد، به بيکو توبه نند. "گشاده شدن": (1) کرانه وه، ناو له بوون. (2) شادبوون، دلخوش بوون. (3) بړان. (4) ئازادبوون.

گشاده بنان: داينده، به دل، دلاوا، به خشنده.

گشاده پيشانى: پړوگه ش، پړوگه ش.

گشاده دست: دلاوا، به خشنده.

گشاده دل: دلاوا، دلقال، دلغه کرى. شاد، خوڅحال.

گشاده رو: دم به پيکه نين، پړوخوڅش، پړوگه ش، پړولکه ن.

"گشاد جبين": پړوخوڅش، پړوگه ش. "گشاد دادن": دانانى مؤره به تاک له ته خته نه رردا. ته قه کردن، هاويشتن، پيوه نان. "گشاد شدن": فرت بوون، فشبوون، فلبوون، خل بوونه وه، هه راو بوون (هوه)، بهرين بوونه وه، ليک پړه يينه وه، کرانه وه. "گشاد کردن": فش کردن، گوشادکردن، فره وان کردن، هه راوکردنه وه، بهرين کردن (هوه). خوڅحالى دهر بړين، شاد بکردن. "گشاد يافتن": هاويژران، خستران. "بسيارگشاد": ده لپ و داهوړ، ده لپ و دۆپ، فره هه راو.

گشاد بازي: دهس بلاوى، مال به خوړايى خه رج کردن، باش و بوشى، هه له خه رجى، چه ننگ لفه، خو به ردان. (2) گه للايى، لاسارى، بيگه قى، بى سه ره و به ره يى.

گشادگى: (1) هه راوى، به رفره هى، پانو به رينى. (2) کرانه وه، په يابوونى پړيگه چاره يه ک بو کيشه کان. (3) پړوخوڅشى، پړوگه شى. (4) خوڅشى، شادمانى. (5) فره يى، زورى نيعمه ت. (6) دوورى، جيايى. (7) شوينى به تال، فهزا. "گشادگى دست": بړوانه: "سخاوت".

گشادن: (1) کردنه وه، ناو له لاکردن، والا کردن، وا کرن. (2) گرتن، داگير کردن. (3) پوژوو کردنه وه، به ربانگ کردنه وه. (4) داکه نندن، دهر هاوردن. (5) خستن، فرپيدان. (6) پړه وان بوون، پړه وان کردن. (7) ئازاد کردن. (8) کردنه وه، دامه زرانندن.

گشاده‌زبان: قسه‌ره‌وان زمان پاراو، گفت و لغت خوش، شه‌کرلیو، قسه‌خوش.

گشاده طبع: پووخوش، خوش ئە خلاق.

گشاده‌کار: ئەو‌ه‌ی له ئەنجامدانی کاریکا بویری به‌خرج بدا و له‌ئەستوی بی.

گشادی: هه‌راوی، پان و به‌رینی، پانایی، به‌رینیایی، هه‌رایه‌ی.

گشامار: برسی بوون، برسیتی.

گشایش: (1) کرانه‌وه، ئاوه‌لابوون، قسه‌بوون. (2) چاره‌سه‌ره‌بوون، به‌کلابوونه‌وه، هاتنه‌دی دۆخیکی باشت. (3) به‌ربالوی. (4) بپروانه: "وسعت". (5) گرتن، داگیرکردن. "گشایش‌دان": نیعمه‌ت دان، دابین کردنی ژبانی باشت.

گشاینده: وازکه‌ر، واکه‌ر، والاکه‌ر، ئاوه‌له‌که‌ر، که‌ره‌وه.

گشاییدن: بپروانه: "گشودن".

گشت: (1) گه‌پان، گه‌پیان، گیلان، گیلای، گیله، گه‌شت، سه‌یرانکردن، بایبالدان. (2) گوپان، گوپانکاری. (3) چوونه‌سه‌فه‌ری گروپیک که له‌ودا سه‌ردانی شوینی جوړاوچوړ ده‌که‌ن، توپ. "گشت بر گشت": پیچاوپیچ. "گشت زدن": (1) گه‌شت لیدان، هاتوچوړکردن له شوینیکی دیاریکراودا. (2) بپروانه: "گشت کردن". "گشت‌وگذار": گه‌پان و سه‌یران.

گشتا: به‌هشت.

گشتن: (1) خولانه‌وه، گه‌پان، گپدان،

ده‌ورلیدان، تواشاکردن، سه‌یرکردن. (2) بوون، چوونه‌سه‌ر حاله‌تی. (3) گه‌پانه‌وه، فه‌گه‌پیان. (4) له‌ریکلابوون، له‌پری‌ده‌رچوون. (5) وازه‌ینان. (6) راگواستران، گه‌یشتن.

گشته‌سر: سه‌رگه‌ردان، سه‌رلیشیواو.

گشن: (گ) (1) زۆر، فره، پراییی، چپی. (2) قه‌له‌و، باهۆدار، که‌لین.

گشن: (گ) (1) نیر، ئازهللی نیر. (2) بپروانه: "لقاح". "گشن‌دان": لێ چاک کردن، که‌ل‌دان، چیل له که‌ل کیشان، گادان، فالگرتن. "گشن‌کردن": پپیارکردن، به‌به‌رکردن. "گشن‌گرتن": زکپبون، ئاوس بوون.

گشنامار: برسی بوون، برسیتی.

گشن پندیری: به‌پیت و به‌ره‌که‌تی، پپیری.

گشن‌سار: چپ، فراوان.

گشنگی: بپروانه: "گرسنگی".

گشن‌گیری: جووتگیری، جووت بوونی ئازهللی نیرومی.

گشنه: بپروانه: "گرسنه".

گشنی: جووت گیری، جووت بوونی نیرومی بۆ زاوژی.

گشودگی: ئاوه‌لابوون، کراوه‌یی.

گشودن: کردنه‌وه، والاکن، ئاوه‌لاکردن.

گشوده: ئاواله، فاله، وه‌کری، کراوه، فه‌کری.

گشوده‌شدن: کرانه‌وه، فه‌بوون.

گفت: (1) گوته، ئاخوته. (2) قسه‌کردن، ئاخاوتن. "گفت و پرس": گفتوگو، پرسیار و ولام. "گفت و شنود": وتن و بیستن، په‌یفین. گفتوگو، دیالوگ. "گفت و کرد": گفت و قدم": گوتار و کردار، قسه‌کردن و جیبه‌جیکردن. "گفت و واگو": باس و گفتوگو، ده‌مه‌قاله، مشتومر.

گفت آورد/گفتاورد: بپروانه: "نقل قول".

گفتار: (1) ئاخافتن، قسه‌کردن. (2) گوتی، گوته، وتنه، گوتار، وتار، په‌یف، بیژه، ویژه، قسه، قسه‌یه. (3) به‌ش، پار.

گفتاری: (1) گوتاری، گوته‌یی. (2) بپروانه: "حراف".

گفت شناس: ریزمان، سینتاکس.

گفتگو: (1) قسه‌کردن ده‌گه‌ل یه‌کدی، په‌یفین، گفتوگو، ئاخافتن، باسکردن، وتووێژ، واته‌ی. (2) به‌دگویی، ئیرادگیری.

گفته‌مان: ئاخویو، باس و گفتوگو، دیسکۆرس، گوتار. "گفته‌مان غایب": ئاخویو زال.

گفتن: (1) دوان، گوتن، وتن، قسه‌کردن، ئاخافتن، بیژتن، په‌یفین. (2) ده‌ربیرین، ئاشکراکردن. (3) ناوانان، ناوله‌سه‌نان. (4) لی‌گی‌پرانه‌وه، داوه‌ت‌کردن. (5) هۆنینه‌وه. (6) زانین، په‌ی‌بردن، تیگه‌یشتن. (7) ئاگاداری‌دان، راگه‌یاندن. (8) باو بوون. "گفتن نداشتن": ئاشکرا بوون، به‌لگه‌نه‌ویستن. بۆ گوتن نه‌شپیان. "کسی را

گفتن: متمانه‌پیکردن به‌و و به‌پشتیوانی خۆدانان.

گفتنی: گوته‌نی، گوته‌نی، واته‌نی، شیاوی گوتن، بۆ وتن.

گفته: (1) گوته، ئاخوته. (2) گوتراو، هۆنراو.

گل: (گ) به‌شی سه‌ره‌وه‌ی شتی. "گل": (1) سه‌ره‌وه‌ی. (2) به‌ده‌وری. "گل (و) گشاد": (1) ده‌لپ و ناقولا. (2) پان و به‌رین، به‌رفره. "گل و گل": کاتی نزیکبوونه‌وه‌ی زاین. "گل هم انداختن": خستنه‌پشت یه‌ک یان سه‌ریه‌ک. "گل هم کردن": له‌ته‌نیشته‌یه‌ک دانان. ئەنجامدانی کاریک به‌که‌مه‌رخه‌می و بی‌بیر لیکردنه‌وه. "از گل هم برآمدن": توانای به‌ریه‌ره‌کانی ده‌گه‌ل یه‌ک هه‌بوون، به‌یه‌کتر وه‌ستان.

گل: (گ) (1) گول، خونچه‌ی پشکوتوو. (2) به‌شی باش و به‌پیمینی هه‌ر شتیک. (3) پۆلو، سکل، بلێسه. (4) خۆشه‌ویست، دۆست. (5) له‌به‌ردلان، خوین شیرین. (6) ده‌موچاوی جوان. (7) ئاکام. "گل آتش": په‌ژی سووره‌وه‌بوو. "گل از گل کسی شکفتن (بازشدن)": زۆر خۆشحال بوونی ئەو. "گل از گل کسی نشکفتن": لاو بوونی ئەو، له سه‌ره‌تای لاویتی ئەو دابوون. "گل اطلسی": گولی شه‌پیووری، گولبۆری. "گل انداختن": (1) به‌ته‌واوی سووربوونه‌وه‌ی په‌ژی. (2) سوور هه‌لگه‌پان. (3) گول کردن.

4) بلوق کردن. "گل بابونه": گوله چاویشه. "گل تاج خروس": پوپه که له شیره، گول مه خمور. "گل چیدن": گول چنن. به هره گبره پیمان. "گل حسرت": گوله پاییزه، گولا پاییزی. "گل ختمی": گوله هیزو. "گل داودی": گیامیش. "گل دختری را چیدن": ده گله نه و هاوجی بوون و په رده کیچنی لابرندن. "گل رنگ": برونه: "کاجیره". "گل سرتگون": گولی شلیره، گولا پیخه مبر. "گل کردن": 1) گول کردن، گول دان. 2) سووربوونه وه، سووره لگه پان. 3) بره و په یاکردن، بوونه جی سهرنج. 4) برونه: "شکوفه شدن". "گل گاوزبان": زوانه گا، گیایه که بؤ دهرمان ده شی. "گل ماهوتی/گل ماهور": گول بهار. "گل محمدی": گوله باغ، گولی گولاو، گولاسور. "گل میخک": گول میخک. "گلنار": گوله نار. "گل آلود": (گ) لیخن و پرلم و لیته، قوپاوی، حه پی پیوه نووساو. "گل آذین": (گ) له زاره وهی پوهک ناسیدا: شیوهی جیگرتنی گول له سهر چل و لکه کان. "گلاب": گولاو، گولاغ. "گلاب پاش": گولاو پاش، گولاو پیژنن. "گلابتون": گولاواتون، گولاواتون، گولاوه تون. "گلابدان": گولادان، ده فری گولاو. "گلابگیر": گولاوگر. "گلابگیری": گولاوگرتن.

گلابه: (گ) قور و لیته.

گل افشان: 1) پرژین یان داوه ریئی گول. 2) برونه: "فروزان".

گلانند: (پزیشکی) رژینه.

گل اندام: (گ) له ش ناسک، که سی که له شیکه نهرم و ناسکی وه که لای گول هه یه. ناویکی ژنانه یه.

گلاندن: (گ) پاره شانندن، وه راندن، ته کان دانی دار.

گل اندود: (گ) سواخ، سواغ، سواق، حه پی پیامالین، قور پیته لیسوونی بان و دیوار. "گل اندود کردن": سواخ دان، سواغ کیشان، قورساوین به دیوار، حه پی مالین به دیوار و خانودا.

گلاویز: (گ) ناوقا، به رهنکار، نامباز، له گز، به ته وژم دهسته ملان بوون، تیک هالانی دوو زیندوو، ده باوهش گرتن، هه لباسک. "گلاویز شدن": نامبازبوون، ناوقابوون، تیکه وه گلان، پژانه یهک، پژیانه یهک، فه گه فزاندن، مل ده به رملنان، نیشته مل، ده سهویه خه بوون، به چنگانی، به رهنکاری، به ژگ داهاتن، به گژاپه رین، به گژاپه کدا، چوون، به گژاهاتن، به گژاهاتن، ده گژاپوون، پیک هه لپرزان، پیکاچوون، پیک وه ریبوون، تیک هه لچوون، شه پی فروشتن، که تن هه ف، چنگاوهش، چنگه پرچی.

گلابیه: (گ) گله یی، گلییی، گلی، گازن، گازنده، سکالا.

گل باران: گولباران، گول هه لایشتن

به سهر که سی خۆشه ویست دا.

گلابام: (گ) برونه: "گلابانگ".

گلابانگ: (گ) دهنگی بهرز، ناوازی په سا. "گلابانگ بر قدم زن": به په له پویشتن. "گلابانگ مسلمان": بانگ.

گل بدن: خاوهنی له شی نهرم و ناسک وه گول.

گلبرگ: (گ) 1) گه لای گول. 2) ده موچاو، پوخسار.

گلبن: (گ) چلی گول، پنچکی گول.

گلبند: (گ) 1) باخه وان. 2) جوره قوماشیکه.

گل بوی: 1) بونخوش. 2) وهک گول.

گلبول: خرۆکه. "گلبول های سفید": خرۆکه سپی یه کان. "گلبول های قرمز": خرۆکه سووره کان.

گل به سر: 1) گول به سهر. 2) جوان و خوین شیرین، له به ردلان.

گل بیب: بونخوش.

گل پیرا: (گ) باخه وان، گولکار، که سی که گول ده روینی.

گل چهره: (گ) جوان، قه شهنگ، سوورگول، پوخسار وهک گول.

گل چین: گولبژیر، گولچن، که سی تیده که وی شتی هه ره باش هه لده بژیری، هه رشتیکی هه لبرژیراو. "گل چین گل چین": به نه سپایی، نارام نارام، هیدی هیدی.

گلخانه: گولخانه، گوپنی، جیکه ی

شه تله گول.

گلخوار: خۆخۆر، که سی که خوی به خۆخواردن گرتوه.

گلدوزی: دورینی نه خش و نیگار له سهر قوماش، گولدوری.

گلدیس: وهک گول.

گلرغ: برونه: "گل چهره".

گلرنگ: 1) به پهنگی گول، گولرنگ. 2) سوور.

گل ریزان: گولباران، پیوره سمی گول هه لایشتن به سهر بووک و زاوادا، پیشکه شکردنی گول به پاله وان هه ناوداره کان به مه بهستی پیزگرتن لییان.

گلزار: گولچار، گولک، گولزار، گولستان، گولسان، چیمه نی پرگول، شوینی که گولی نوری لپرواه.

گلزن: گولکر.

گلستان: گول ناسا، وهک گول.

گلستا: (گ) ل) زور مهست.

گلستان: برونه: "گلزار".

گل سرسید: 1) گولی جوان و هه لبرژارده، سهرگول، گولی سهرتوپ، جوانتر له ناو شتی ده وروبوهردا. 2) که سی هه لبرژارده و خۆشه ویست.

گل سنگ: کرژده بهرد، قرژده بهرد، قه وزه که قر، گول که فرۆک، قوز بهرد، گله ون، گول کوچک، خه نه تیلکه.

گل سوری: گولی سوور، گولی ناگرین.

گلشن: 1) برونه: "گلزار". 2) مال، خانوو.

گله‌نار: بپوانه: "گل چهره".

گلفام: گولباغ، سووری ئال به په‌نگی گول.

گلکار: (گ) باغه‌وان، گولکار، که‌سی که گول ده‌پوینئ. په‌نگرپژ، خومچی.

گلکار: (گ) مه‌پیکار، که‌سی که کاری قور ده‌کا. "گلکاری": قوره‌کاری، مه‌پیکاری.

گلکوبی: (گ) ژیرپینانی گول، سه‌یران و که‌پان له ناو گولجا‌پدا.

گل گندم: گول که‌نم، جیگه‌ی دهنک و دان له چله‌گه‌نم دا.

گل کپی: ده‌روازه‌بان، گولتیر.

گل‌گشت: (1) که‌پان له ناو گولجا‌پدا. (2) جیگه‌ی که‌پان و سه‌یران له سارا و گولک دا.

گلگون: نامال سوور، سوورباو، سوورینگ. "گلگون کفن": سوورخه‌لات.

گل‌گونه: (1) وه‌ک گول، به‌په‌نگی گول. (2) کولمه‌یان پوخساری سوور. (3) سوورواو. "گلگونه‌کردن": سووراوکردن.

گل مژه: باپشکپو، چینچه‌سلاو، زیتکه‌زه‌لام، زیتکه‌سلاو، سیتکه‌سه‌لام، سیتکه‌سلاو، سیچکه‌سلاو، سیچکه‌سلاو، سینچه‌سلاو، قنچه‌سلاو، قنچه‌سلاو، قلدینچه‌سلاو.

گلناک: (گ) قوراو، پرم و لپته.

گلو: قورگ، قورقوراچکه، قورگ، که‌روو، به‌رمل، ئه‌وک. "گلوئی کسی را گرفتن": (1) به‌رین گرتنی ئه‌و به‌مه‌به‌ستی

ته‌می‌کردن یان توله‌لی ساندنه‌وه.

(2) تووشی کیشه و ژانه‌سه‌رکردن. (3) لی تال و سه‌رامکردن. "گلوئی کسی گرفتن": بین گیران، قورقراکه‌گیران، که‌رووگیران. "از گلوئی کسی بریدن": له که‌روو گرتنه‌وه‌ی ئه‌و، بی به‌شکردنی ئه‌و له شتیک، نه‌دانی هه‌قی ئه‌و.

گل واژه: وشه‌ی جوان.

گلوبالیزاسیون: به‌جیهانیبوون، جیهان‌گیری.

گلوبالیزم: جیهانی‌بوون.

گلوبنده: ژورخور، زگ له‌وه‌پین، چه‌وره، چلپس.

گل ورچین: هه‌لبژیراو، گولچین.

گلو‌سوز: که‌رووسووتین.

گلوکوم: (پزیشکی) ئاوی په‌ش.

گلوگاه: شوینی چوونه‌ناوه‌وه.

گلوگرفتگی: که‌رووگیران، شت ده‌که‌روودا قه‌تیس بوون.

گلوگرفتن: ده‌ست بردنه‌ ژیر چه‌ناگه به‌نیشانه‌ی خوایشت کردن.

گلوگیر: (1) که‌رووگیر، که‌رووگر، قورگگیر. (2) پارووی که‌وره که له که‌روو نه‌چیته خوار. (3) بیده‌نگ که‌ر.

گلوله: (1) گولله، گولولئی، فیشه‌ک، به‌رک. (2) گلۆله، گولۆله. (3) هه‌رشتیکی خپ.

(4) پاروو، تیکه. "گلوله‌خرج (حرام) کسی کردن": کوشتنی ئه‌و، فیشه‌ک تیدا‌خه‌سار کردن. "گلوله‌خوردن کسی (چیزی)": وه‌به‌ر فیشه‌ک که‌وتنی ئه‌و. "گلوله‌کردن":

(1) هه‌لکردن، هه‌لکریان. (2) خیرا پویشتن، به‌په‌له‌پویشتن.

گلووند: دیاری، پيشکه‌شی.

گله: (گ.ل) گله‌یی، گلییی، گازنده. "گله داشتن": گلییی هه‌بوون، گازنده‌هه‌بوون. "گله‌دوستانه": ورده‌گله‌یی، گلییی دۆستانه.

گله: (گ.ل) په‌ڤه، په‌وه، په‌ڤده، پین، میگه‌ل. بۆ مانای زیاتر بپوانه: "رمه".

گله‌بان: (گ.ل) شوان، شقان.

گله‌دار: (گ.ل) مه‌پدار، ناژه‌لدار.

گله‌داری: (گ.ل) مه‌پداری، ناژه‌لداری، ته‌رشداری.

گله‌گزار: (گ.ل) گله‌بیکه‌ر، گازنده‌که‌ر.

گله‌مند: (گ.ل) به‌گله‌یی، به‌گازنده، گازنکار.

گلیز: بپوانه: "غلیز".

گلیگر: گلکار، وه‌ستاکار، کریکاری که له کاری بینادا ئیش ده‌کا.

گلین: (گ.ل) هه‌پگین، له قور دروست کراو.

گلین: (گ.ل) بووک، وه‌وی.

گلین: (گ) به‌په‌نگی گولی سوور، وه‌ک گول.

گم: (1) ون، وندا، بزر، گوم، نادیار. (2) به‌لارپیداچوو، گومپا. (3) سه‌رلیشتیواو، سه‌رکه‌ردان. "گم شدن": (1) ون بوون، وندابوون، وندابین، بی سه‌روشوین چوون،

گمبوون، گومبوون، نادیاربوون. (2) نوومی کاریک بوون. (3) دورکه‌وتنه‌وه، جیابوونه‌وه. "گم کردن": (1) گوم کردن، وندا‌کرن، هیلین، له‌ده‌ست دان. (2) زایه‌کردن. (3) گومپا‌کردن، به‌لارپیدا‌کردن. "گم و گور": شرت و گوم، به‌لگوبن، بی سه‌روشوین. "خود را گم کردن": (1) بادیه‌ه‌وابوون، خوئی گورپان. (2) هه‌ولبوون، چه‌په‌سان، سه‌رلی تیکچوون. (3) خوون کردن، خوشاردنه‌وه.

گماردگر: دیاریخه‌ر، ده‌رخه‌ر، پيشاندەر.

گماردن: بپوانه: "گماشتن".

گمارش: (1) بپوانه: "انتصاب".

(2) دامه‌زناندن، خستنه‌به‌رکار.

(3) مه‌ئموورییه‌ت.

گماریدن: (1) دانان. (2) بالاده‌ست کردن. (3) پیکه‌نین. (4) بپوانه: "شکفتن".

گماشتن: (1) دانان، خستنه‌سه‌رکار. (2) ئاراسته‌کردن، چرکردنه‌وه. (3) زالکردن، بالاده‌ست کردن.

گماشته: (1) دانراو، له‌سه‌ر کار دانراو، مه‌ئموور. (2) خزمه‌تکار، توکه‌ر.

گمان: دوودلی، گومان، شک، سو، هه‌دان، هیدان، پویز، وه‌هم، خه‌ون، خه‌یال. "گمان بردن": گومان کردن، گومان بردن، وازانین، ویناکردن. "گمان داشتن": (1) گومان هه‌بوون. (2) ترس و نیگه‌رانی هه‌بوون. "گمان رفتن": ویچوون. "گمان کردن": گومان کردن، شک کردن، وازانین، ویناکردن.

گمان پريشى: بېوانه: "وهم".

گمان ساخت: بېوانه: "توهم".

گمانه: گومان، وينا، مه زنده. "گمانه زدن": دياريكردنى قوللايى چال، دانه وهى چال بۆ په ي بردن به ئاو يان كانزا يان شويته وارى كۆن. "گمانه كردن": وينا كردن، گومان بردن.

گمانه زنى: (1) دانه وهى چال. (2) پيشبيني يان مه زنده كردن به كه لك وه رگرتن له به لگه و دهر كه وته كان.

گمانيدن: گومان كردن، وازانين، خه يال كردن (هوه).

گمراه: ئافارې، له پى دهر چووك، له پى لادهر، لارې، ريگه ي راست ون كردو، پى لگورواو، بيتقام، گومرا، ليچ، هه تلّه، سه رپى داجوو، سه رليشيو او. "گمراه شدن": له پى دهر چوون، پى ليگوروان، لارې بوون، ليچ بوون، گومرا بوون. "گمراه كردن": له پى دهر كردن، لاريكردن، گومرا كردن، سه رليشيو اندن.

گمراهى: (1) نه بوونى راستى و دروستى يان ويژدانى نه خلاقى له كه سيكدا.

(2) گومرايى، بى دينى. (3) سه رليشيو او، سه رگه ردانى. (4) پى ون كردن.

گمردن: بېوانه: "گماردن".

گمرك: گومرك، گومريك، باج له سه ر كالالى هاورد.

گمناام: ون، بيئاو، كه س نه ناس، نه بنااف، بۆره پياگ، بى دهنگ وناو، بى ناوونيشان.

گمىختن: (1) تيكه لاوكردن، ئاو يتته كردن. (2) ميز كردن.

گمىز: ميز. "گمىز كردن": ميز كردن.

"گمىز گرتن": ميز گيران، نه خو شى ميز بۆ نه كران. "گمىزه ان": ميز لدان، ميزه لدان، مسولدان.

گمىزه: ئاو يتته، تيكه لاو.

گناه: گونا، گوناح، گوناسا، گوناسه، تاوان، سوچ، قوپن، ئوبال، وه بال، ئاز و به زه. هه له، خه تا. "گناه داشتن":

(1) شياوى به زه يى پيا هاتن بوون، گوناح بوون. (2) تووشى گوناح بوون، گوناحبار بوون، تاوانبار بوون. "گناه را به گردن

كسى انداختن (دانستن)": تاوانبار كردن نه، نه خه تا بار كردن. "گناه صغيره": گوناحى چووكه وهك به غبلى و به ئيره يى. "گناه كبيره": گوناحى گه وره وهك كوشتن و زيناخ. "گناه كسى را شستن": تۆمه تى ناره وا له و دان.

گناهكار: تاوانبار، تاواندار، خه تاكار، سوچبار، سوچدار، گوناحبار، گوناحكار، گونابار، گوناكار.

گنبد: (1) گومبەز، گونبەز، گومەز، گومز، كومبەت، قوب، قوببه. (2) ئاسمان (گنبد اخضر، گنبد خضراء، گنبد آبگون).

(3) خونچه، بشكوژ، پشكوژ. (4) جيهان، دنيا. (5) په رستگه. "گنبد آذر": په رستگه ي

زه رده سستيه كان، ئاته شگا. "گنبد كردن (زدن)": هه له به زداب ه زين، خو هه لدان،

بازبازان. "گنبدى شكل": گومه زه.

گنج: (گ) (1) خه زينه ي نه ختبه، گه نج،

گه نجينه. (2) هه ر شتيكى به نرخی ماددى يان مه عه وهى. (3) سامانى زۆر. (4) شويته پاراستن يان پارگرتنى شتى، هه مبار. "گنج

روان": هه ركه س يان هه ر شتيكى بايه خدار و خو شه ويست. "گنج شايمان": هه ر كه س يان هه ر شتيكى به نرخی و گرینگ كه شياوى پاشاكان بى. "گنج كردن": پاشه كه ت كردنى مال و سامانى زۆر. "گنج نهان": بېوانه: "گنج كردن". "روى (سر) گنج (گنج قارون) خوابيدن (نشستن)": هه بوونى مال و سامانى زۆر، له سه ر گه نجى قاروون دانيشتن.

گنج: (گ) بېوانه: "گنجايش".

گنج آگن: قرنيس، به رچاوتنگ.

گنجاندن/گنجانيدن: گونجاندن، خونجاندن، جى بۆ كردنه وه، جيگاتيدا كردنه وه.

گنجايش: (1) خونج، خونجان، خونجيان، خونجان، گونجين، (تيدا) جى بوونه وه، جيگا تيدا بوونه وه، جيگه بوونه وه، جيگاتيدا كردنه وه، جيگه بۆ تىخستنى

شتى، دييران، ده فرايه تى. (2) توانايى، توانين، شيان. "گنجايش داشتن":

(1) بېوانه: "گنجايش (1)". (2) شيان، لى وه شان وه، لي هاتن. "گنجايش گاه": خونج گاه، شويته تيدا جى بوونه وه.

گنجايى: (1) توانايى جيگاردنه وه ي شتيك له خو دا. (2) توانايى، ده فرايه تى. "گنجايى

داشتن": (1) خونجان، جي بوونه وه.

(2) مه يسه ربوون، لوان.

گنجبار: شويته گه نج، خه زينه.

گنجبان: خه زينه دار، گه نجينه وان، نگابانى خه زينه.

گنج بخش: دلاوا، به خشنده.

گنج خانه: خه زينه، شويته پارگرتنى گه نج.

گنجدان: بېوانه: "خزانه".

گنجشك روزى: كه م رسق و داهات.

گنجشكى: كه م، كورت.

گنجله: بېوانه: "مچاله".

گنجور: پاسه وانى گه نج، خه زينه دار.

گنجيدن: (1) خونجان، خونجان، گونجين، جي بوونه وه. (2) دروست بوون، دروست دهرهاتن.

گنجينه: (1) خه زينه، خزنه، خه زنه، سامانگه. (2) كۆمه لى له شته به نرخی كان. (3) مووزه. (4) نه مبار، هه مبار. (5) شتى بايه خدار.

گند: (گ) بۆنى ناخوش. "گند زدن":

(1) پيس كردن. (2) تووشى هه له ي گه وره بوون، تيكدان. "گندش بالا آمدن":

دهر كه وتن و ئاشكرابوونى گه نده لى شتيك. "گندش را درآوردن": خراوكاريكردن،

پيسوايى باره ينان. "گند گرتن چيزى": پيس و بۆگن بوونى نه و شته.

گنده: (گ) هيلكه، گون. سپا، له شكر.

گندآب: گه نکاو، گهنداو، تالو، ئاوی بۆگه نیو.

گندآور: (1) پروانه: "گندآور". (2) فیثالچی و له خۆبایی.

گندا: (1) بۆگه، بۆگه نیو. (2) بیزه ستین و قیزه ون.

گنداندن: گه ناندن، بۆگه ن کردن، گنخاندن.

گندماغ: پروانه: "گندماغ".

گندزدا: دژگه، گه نیو سړین. "گندزهایی": له ناوبردنی بۆنی ناخوش و میکروبه کان به دهرمانی تاییه تی، گه ن سړینه وه.

گندکاری: نه نجامدانی کاری ناحه ز و نارپهوا یان هه له و که مته رخه می له کاریکا به جوړیک که بیته هوی ناوړزان.

گندله: (گ. د. ل.) (1) خپ، هه رشتیکی خپ وه که گلۆله. (2) خه په تۆله، گرده ل.

گندمگون: نه سمه، گه نم په ننگ، به په نگی گه نم، گه نم، که ره ن زهر، سپی و زهردی ئامال په ش. "دختر گندمگون": گه ورۆک.

گندم نما: پریاباز، دوو پروو.

گندمین: (1) گه نم. (2) له گه نم دروست کراو. (3) شیرین و به تام.

گندو: پروانه: "متعفن".

گندومند: بیکه لک، خراو و خه وشار.

گنده: (گ. د.) (1) تاپاز، زه به لاج، زلخورت، زپت، قه به، گانوگوش، زه لام و نه ستور. (2) خاوه نی پۆستی به رزیان ده وله مهند.

گنده: (گ. د.) بۆگه، بۆگه نیو، گه نیو،

هه رشتی که بۆنی بۆگه نیو بدا.

گنده بک: قه به و باهۆدار، مل قه وی، مل نه ستور.

گنده پیران: نه وهی قسه کانی نه هزراو و گه وره تر له خۆیه تی.

گنده پیر: پیر و به ته مهن، به سالآچوو.

گنده دماغ: خۆپه سند و له خۆبایی.

گنده مغز: میثک گه نیو، نه زان، گه وج، له خۆبایی.

گندیدن: گه نین، بۆگه ن بوون، بۆن کردن، کوفک بوون، خراو بوون.

گندیده: گه نی، گه نیک، گه نیو، گه ندپ، گنخاو، بۆگه نیو بووگ، رزیو له ته راییدا، کوفک، کیفکی، هه فنی.

گنگ: (گ) (1) چه ماوه، لار. (2) کوو، پشت چه ماوه. (3) دورگه. "گنگبار": کومه له دورگه.

گنگ: (گ) (1) بی زمان، لال. (2) لیل، نادیار، گۆم، مانا نه زانراو. "گنگ گویی": پروانه: "دوپهلوگویی".

گنگلاج: پروانه: "الکن".

گنگهار: پروانه: "گنگهار".

گو: (گ) دلیر، قاره مان، گه وره.

گوا: پروانه: "گواه".

گواتر: ئاوسانی رژیینی مله قورته.

گوارا: په وان، بی گیر کردن، نۆش، تراوی به گیان خۆش، فینک و سووک، به چیژ، به تام، هه رجۆره خوارده مهنی یان

خواردنه وهیه کی خۆش و به تام. "گوارای وجود": نۆشی گیان.

گواردن/گواریدن: به باشی هه زم بوون، هه رس بوون له ناو گه ده دا. به تام و چیژبوون.

گواردن: شیاوی هه زم بوون.

گوارش: هه لتاوین، هه رسه ک، تاواننه وهی خۆراک له ورگدا. "دستگاه گوارش": کۆنه ندای هه رس.

گواژه: (1) تانه، سه رزه نشت. (2) شوخی، گالته. (3) ئامازه.

گواژه آمیز: ته شه راوی، تیکه ل به تانه و ته شه ر.

گواژه گر: که سی که تانه و ته شه ر داوی.

قسه خۆش، شوخ، جۆک بیژ.

گواش: شیواز، میژود.

گواشتن: پروانه: "گواریدن".

گواش: پروانه: "گوالیدن(1)".

گوالیدن: (1) گه شه کردن، بالاکردن، نه ش و نما کردن، هه لاندان.

(2) پاشه که ت کردن، هه مبار کردن.

گوانجی: فه رمانده ر، سپاسالار. پيشه وا.

گواه: (1) شاده، شایه ت، شایه تحال، گوفا، گوفا، ئاگادار له پروداو. (2) به لگه، ده لیل. "گواه داشتن": به لگه و ده لیل هه بوون. به شایه تی گرتنی که سیک. "گواه کردن": پروانه: "گواه گرفتن":

به شایه تی گرتنی که سیک.

گواهی: شایه تی، شه هاده، ئاگاداری له پروداو، گوفا نی، ستوو، ستووف، گه وایی.

"گواهی دادن": (1) شایه تی دان، شاده دان، ستوو فدان، ستووفه دان، ستوودان، ئاگایی دان له کاریک. (2) پشت راست کردنه وه، ته سیق کردن. "گواهی دادن بر چیزی": پشت راست کردنه وه و ته سیق کردنی نه و شته.

"گواهی کردن": شایه تی دان.

گواهی نامه: پروانه می خویندن، گه وایی نامه.

گویان: گوان.

گود: (1) پۆچوو، قووپاو، ته پیو. (2) قول، قویل، چال، ساکول. "گود اقتادن": قووپان، ته پین. چاو یان گونا به قوولاچوون. "گود بی پهلوان": مه یدانی خالی له خه نیم و جییه که به بی ترس بتوانی هاشوهوشی تیدا بکری. "گود رفتن": به قوولاچوون، به چالداچوون.

"گودشدگی": قووپان، دا که فتگی، قول بوون. "گودشدن": قول بوون، چال بوون.

"گود کردن": چال کردن، قول کردن. "گود نشستن": داچوون، داته پین، ته پین.

به قوولاچوون. "گنار گود نشستن": خۆلینه دان یان خۆتیوه رنه دان و ته نیا له دوره وه چاوه دیزی کردن.

گودال: قولکه، قوته، چالایی زه وی. "گودال عمیق": که ندپ، بوودپ، قولکه ی زۆر قول.

گودنگاری: مه لکۆلین، کهنده کاری.

گوده: (1) هه رجۆره ده فریکی قوول له سه نعه تدا. (2) لهش، ئه ندام.

گودی: قوولك، قوولایی، قوولی، چالایی هه رشتیک.

گور: (1) گۆر، قه بر، گلکۆ. (2) شوین، جی (معلوم نیست کدام گوری رفته). "گور خود را کندن": بریتی له خۆخستن مه ترسییه وه. "گور خود را گم کردن": گۆر ون کردن (برۆ گۆرت ون که)، له کۆل بوونه وه. "گور کردن": له گۆر نان، ناشتن. "به درگور کردن": ناشتن. "کسی را توری گور کردن": (1) کوشتنی ئه و. (2) زیندوو مانه وه دواى مردنى که س یان که سانیک.

گوراب: (1) بپوانه: "سراب". (2) گومه زى سه ر قه ور.

گوراگور: به خیرایی، به کرزی.

گوراندن: لیک ئالاندن، ئالۆزکردن (پهت یان پرچ).

گوربه گوری: نه حله تی، له عه نه تی.

گورخانه: جیی گۆر، گلکۆ.

گوردان: بپوانه: "گورستان".

گورزا: (1) منالی که دواى مهرگی دایکی له دایک ده بئی. (2) که سى زۆر کورته بالا، بسته بالا، نیوبست، بالافس.

گورزایی: بالابۆستی، نیوبستی، بالافسی، کورتیلی، کورته بالا.

گورستان: سه رقه بران، گۆرسان،

گۆرستان، قه وران، قه برستان. "نگهبان گورستان": زیان، زیده وان، گۆره فان، گۆره وان، ئاگاداری گۆرستان.

گورگاه: بپوانه: "گورخانه".

گورگن: قه برکه ن، قه بره لکه ن، قه بره لقه ن، قه بره لقه ن، گۆرکۆل، گۆره لکه ن.

(2) چالگ، چاله، چالوو، کوربه شه، کوربه شه، کوربه شه، کوربه لکه نه، قوربه شه.

گوریدگی: پیکداچوو، لیک ئالوو، گری خواردوو، گرفتاری.

گوریدن: پیکچوون، لیک ئالان، گری خواردن.

گوز: تپ. "گوز آخر را کندن": بریتی له مردن، له کوردی دا ده لئین تپى ئاخیر کهندن. "گوز دادن": بپوانه: "گوزیدن". "به گوزگوز افتادن": وه تپه تپه وتن. له ده ست دانى توانایى یان کارایی بۆ ئه نجامدانى کاریک، پى فل بوون، پى شلبوون.

گوزپیچ شدن: سه رلی شیبوون، سه رلی تیکچوون، گیزبوون.

گوزچی: مه ئمووری نه پینی.

گوزمال شدن: به ناره وا له ده ست چوون، زایه بوون، وه تپى بن گوم چوون.

گوزمعلق شدن: (1) له شوینیکه وه به ربوونه وه، سه راونخوون بوون. (2) نه خۆش که وتن.

گوزو: تپکه ن.

گوزیلین: تپین، تپان، تپه ردان، تپکه نندن.

گوزینه: که سى په ست و نزم و خویری.

گوز: بپوانه: "کوژ".

گوش: (1) گوی، گویه، گۆ، گوه، گویچک، گویچکه، گویچکه، گویچک، گویچکه.

(2) گۆشه، سووچ، قوژبن. (3) سیخوړ، زوانگیر، گوی بیس، گوی به ل. "گوش انداختن": به وردی گوی لى پراگرتن، گوی بۆ پاداشتن. "گوش ایستان": گوی هه لخستن، به دزییه وه گوی له قسه ی خه لک گرتن، گوی قوت کردن بۆ قسه ی خه لک. "گوش باز کردن": گوی شل کردن، به وردی گویدان. "گوش با کسی داشتن (کردن)": گویدان به قسه ی ئه و. "گوش بر چیزی داشتن": (1) قبوول کردنى ئه و. (2) چاوه پروانى بیستنى ئه و شته بوون. "گوش بر در بودن": چاوه پروانى بیستنى خه به ریک بوون. "گوش بر کشیدن": گویچکه کیشان به مه به ستن ته مبی کردن. "گوش بودن": بیده نگ بوون، ته نیا گوی دان. "گوش به جایی داشتن": چاوه پروانى خه به ریک له و شوینیه وه بوون. "گوش به خود داشتن": ئاگاداری خۆ بوون. "گوش به در داشتن (بودن)": چاوه پروان بوون. "گوش به کسی سپردن": گوی لى پراگرتن، به وردی گویدانه ئه و. "گوش به گوش": له که سیکه وه که بیستراوه بۆ که سیکى تر، زاربه زار. "گوش تیز کردن":

(1) گوی شل کردن، گوی هه لخستن.

(2) ئاماده و چاوه پروانى هه ل له باربوون. "گوش چیزی آکندن": گوی لى ئاخنین. "گوش خاراندن": درهنگ کردن و چوونه فیکره وه. "گوش خواباندن": (1) به وردی گوی هه لخستن، گوی پاداشتن. (2) بریتی له سه برکردن و چاوه پروانى هه ل بوون. (3) گوی داخستنى ئاژه ل. "گوش دادن": بپوانه: "گوش فرا دادن". "گوش داشتن": گوی گرتن، (1) گوی پاداشتن، بیستن. (2) به دزییه وه گوی پراگرتن، گوی هه لخستن. (3) بپوانه: "پذیرفتن". (4) پاراستن. (5) پراگرتن. (6) سه رنج دان، پوویتی کردن. (7) هیوادار بوون. (8) چاوه پری بوون. "گوش (و) دماغ کردن": برینی گوی و لووتی که سیک. "گوش دوختن": گوی دان، گوی پراگرتن. "گوش سپردن": به جوانی گویدان، گوی پاداشتن. "گوش فرادادن": گوی هه لخستن، گویچکه شل کردن، گویدان به قسه، گوی بۆ قسه پراگرتن، گوی گرتن، گویچکه ته کاندن. "گوش فراداشتن": (1) گوی هه لخستن، به دزییه وه گوی پاداشتن. (2) ئاگالیبوون، ئاگادار بوون. "گوش فکندن": بپوانه: "گوش فرادادن". "گوش کردن": (1) گویدان، گوی گرتن، گوی پراگرتن. (2) قبوول

کردن و به کارهینان، به گویک کردن.
 (3) چاوه پروانی شتیک بوون. (4) گرتنه پینشی
 هه لاسوکهوت یان شیواژیک. "گوش کسی ایستادن";
 چاوه ریئی نهو بوون. "گوش کسی بدهکار نبودن";
 گوی لیخه واندن، که مته رخنه می کردن. "گوش
 کسی تر شدن"; چیژ (لی) بردنی نهو. "گوش کسی را
 باز کردن"; برینی گوی چکه می نهو و هک
 ته مبی کردن. "گوش کسی را بردن"; ناره حهت
 کردنی نهو به هه را و دهنگی به رز، میشک
 بردن. "گوش کسی را بریدن"; (1) برینی گوی
 که سیک به مه به سستی ته مبی کردن. (2) به
 فرتوفیل پاره و مال لیسه نندن. "گوش کسی را
 پیچاندن (پیچ دادن، کشیدن)"; گوی بادن،
 گویکیشان (بو ته مبی کردن). "گوش کسی چیژی را
 مالییدن"; ته مبی کردنی نهو، رام و
 دهسته مؤکردنی نهو. نازار پیگه یانندن بهو.
 "گوش کسی سنگین بودن"; گوی قورس بوون،
 گوی گران بوون، گوهر گران بوون. "گوش کشیدن";
 (1) به جوانی گوی هه لخنستن، به وردی
 سه رنجدانه قسه یه ک. (2) ته مبی کردن،
 گویکیشان. "گوش گران کردن"; خو له نه شنه فتن
 دان. "گوش گرفتن"; (1) پروانه: "گوش
 فرادان". (2) قبول کردن، به گوی کردن.
 (3) گرتنی گوی به دهست یان به شتیک تر بو

نه بیستن. "گوش گماشتن"; گوی دان، گوی گرتن.
 "گوش نشستن"; (1) نارام دانیشتن و گوی پادیران.
 (2) گوی هه لخنستن، گوی دان به دزیبه وه.
 "گوش نهادن"; (1) گوی گرتن، گوی دان.
 (2) چاوه ری بوون. "گوش هوش"; هه واس
 له سه رخو، و شبیاری. "از گوش اقتادان حرفه سخن،
 مطلب، ..."; نه بیستنی نهو. "به گوش خوردن";
 بیستران. "به گوش رسیدن"; بیستران،
 به گوی گه یشتن. "به گوش کردن"; به گوی کردن،
 قبول کردن. "به گوش کسی باد بودن";
 کار تینه کردن لهو. "به گوش کسی خواندن";
 به گوی دادان وه به نهو، وه بیرهینانه وه. "به
 گوش کسی رسیدن"; بیستنه وه له لاین نهو
 که سه وه، به گوی گه یشتن وه،
 ناگادار بوونه وه. "به گوش کسی رفتن (فرورفتن)";
 وه رگرتن (قبول کردن) له لاین نهو وه. "به
 گوش (توی گوش) کسی فرو کردن"; به گوی دادان،
 تیگه یانندن. "به گوش کسی کردن"; به گوی دادان وه.
 "به گوش گرفتن"; به گوی کردن. "پشت گوش انداختن";
 خستنه پشت گوی، گوی لیئاخنین،
 گوی لیخه واندن، گوی پینه دان. گرینگی
 پینه دان. "پشت گوش کسی"; نزیک به نهو،
 بنا گوی. "توی گوش چیژی زدن"; (1) بوونه
 خاوه نی نهو یان وه دهست خستنی.

(2) خواردنی شتی به جوریک هیچی
 لینه مینیتته وه. "در گوش"; له چاوه پروانی دا. "در
 گوش پیچیدن"; دهنگدانه وه، گوی زینگانه وه.
 "در گوش نهادن"; به گوی کردن، قبول کردن.
 "گوش آکنده"; (1) کهر. (2) نه سیحته
 هه لنه گر.
 "گوشاسب"; خهون، خهونی خویش.
 "گوشاگوش"; زاربه زار. "گوشاگوش افتادن";
 زاربه زار بلا بوونه وه.
 "گوش بر"; بریتی له ده سپر، قو لب،
 خاپینوک، که سی که به فیل شتی له
 که سیک ده سینتی.
 "گوش به زنگ"; گوی قولاغ، گوی قولاخ،
 له سه هه ست، هاگی دار، وازر، گوهمون.
 "گوش به فرمان"; گوی پاهل، گوی له مست،
 گوی به فرمان، گه ردن که چ، ملکه چ،
 ژیر فرمان، به رف فرمان.
 "گوش بین"; ئوتوسکوپ.
 "گوشت"; گوشت. "گوشت آوردن"; قه له و بوون.
 "گوشت به بدن (تن) کسی نماندن"; لاوازیوونی
 نهو، له ربوونی نهو. "گوشت تن کسی را
 نرزاندن"; زور نازاردانی نهو. "گوشت خود را
 تلخ کردن"; خو ناره حهت کردن، خوتال
 کردن. "گوشت را به گربه سپردن"; سپاردنی
 نه مانه تی یان شتی به که سی ناراست و
 بی به قا. "گوشت کسی آب شدن"; (1) کز و لاوازیوونی
 نهو. (2) زور ترسانی نهو. "گوشت گرفتن"; گوشت
 گرتن، قه له و بوون. "گوشت نوبالا آوردن";
 (1) قه له و بوونه وه. (2) گوشته زوون

هینانه وه، ساریژبوونه وه ی برین.
 "گوشت آور"; گوشتن، پرگوشت، قه له و.
 "گوشتالو"; پرگوشت، تیرگوشت، گوشتن،
 قه له و، تفقی.
 گوشت تلخ: گوشت تال، به دخولق، نمج.
 "گوشتخوار"; گوشتخور، هه ر بوونه وه ری که
 به گوشت خواردن فی ره.
 "گوشت دار"; (1) پرگوشت، گوشتن.
 (2) نه ستور.
 "گوشتی"; (1) له گوشت سازکراو.
 (2) گوشتن، قه له و. (3) گوشتی.
 (4) ناماده کراو له گوشت. (5) حه لال گوشت.
 "گوش تیز"; گوی سووک، گوی له، له سه ر
 هه ست.
 "گوشتین"; (1) سازکراو له گوشت.
 (2) گوشتن، قه له و.
 "گوشچی گری"; پروانه: "جاسوسی".
 "گوش خراش"; دهنگی زبری به گوی ناخوش،
 گوی پروشین.
 "گوش دار"; (1) بیسه ر، گویگر. (2) خوگرتوو،
 گویگر له قسه ی خه لکی.
 "گوش زدن کردن"; به گوی دادان، به گوی هه لینان،
 بیرخستنه وه، ناگادار کردن وه.
 "گوش گذار کردن"; به گوی گه یانندن.
 "گوش گیر"; نازارده ر.
 "گوشمال"; ته مبی. "گوشمال خوردن (دیدن)";
 ته مبی کران، نه ده ب کران. "گوشمال دادن";
 ته مبی کردن، نه ده بکران.

گوش نواز: خۆش وهك چريكه.

گوشوان: پارگر، پاريزهر.

گوشور: (1) ژنهوا، گويييس. (2) گوي زل.

گوشه: (1) سووچ، قوژين، قولينچك،

قوپنه، قونج، گهفه، كووژي، كوژيرك،

كاژير، تيلا، گۆشه. (2) كهناره، ليواره.

(3) بهشي يان پاژي له شتي. (4) لا، ئالي.

(5) به شيك له سه رزه وينيك، ئيالهت. "گوشه

ابروا بلسند كردن": (1) بي حه وسه له بوون.

(2) به نيشانهي سه رسوورمان برؤ

هه لته كاندن. (3) ئاماژه كردن. "گوشه ابرو

نمودن": خۆنويني كردن. "گوشه چشم به كسي

داشتن": به هيندگرتني ئه، ئاورليدانه وه.

"گوشه دنج": په ناپه سيو. "گوشه زن به چيزي":

ئاماژه كردن به وه به تايبه تي به ته نزو

ته وس. "گوشه زن به كسي": قسه ي

ته وساي و تن سه بارهت به، تانه ليدان

له. "گوشه كاري را گرفتن": وه نه ستوگرتن و

نه نجامداني به شيك له. "گوشه كردن":

(1) چلك كردني گۆشه ي نينو ك له بهر

تيچه قيني نينو ك له گۆشت.

(2) چوونه لاوه، دورويكردن. "گوشه (و

كنايه": قسه ي ته وساي، تانه.

"گوشه گرفتن": گۆشه نشيني كردن، تهريك

بوونه وه. "گوشه نان شكستن": بوونه ميوان،

خواردني نان و نمه كي كه سيك. "گوشه نان

كسي را شكستن": زؤر قرتيس بووني ئه. "از

گوشه چيزي زن": كه مكردنه وه ي به شيك له.

"با گوشه چشم": به لاجاو، به تيلي چاو،

به گوشه ي چاو.

گوشه دار: (1) گۆشه دار، هه رچي تيله و

سووچي هه بي. (2) ته وساي،

ته شه راوي (قسه). (3) گۆشه نشين، تهريك.

گوشه زني: بروانه: "كنايه".

گوشه گير: هه ل كورماو، گۆشه گر،

گۆشه گير، گۆشه نشين، لاپه، ده ركه نار،

واردس، تهريك، دوره په ريز، دوره

خه لك، خؤ ده كار نه گه يين.

گوشه گيري: گۆشه گيري، گۆشه نشيني،

دوره په ريزي، ته ريكي.

گوشه نشين: بروانه: "گوشه گير".

گوشي: بيستوك (ه)، ده سك، هه ند. "گوشي

دست كسي بوون": ئاگا (دار) بوون له، له

جه ريانى ورده كارييه كانى كاري يان

بايه تيكا بوون.

گوشيدن: (1) گويدان، گوي پاكرتن، گوپچكه

گرتن. (2) پاراستن، پاكرتن.

گوكله: په وه ي گاپان، گايه ل، گاهه ل.

"گوكله كردن": چوار ده ست و پي پويشتن.

گوكلي: (1) گاوان. (2) خاوه ني پيشه ي نرم.

گول: (1) گه مژه، گه وچ، نه زان. (2) مه كر،

فريو، فيل. (3) سه رگه ردان. "گول خورن":

خه له تان، هه لئه له تان، هه لفريوان،

خلافان، خله فان، فريو خواردن، فريو ردان،

به فريو چوون، له خشته چوون. "گول زن":

فريودان، خه له تاندن، خاپاندن.

گول زنك: فريوده ر، خه له تين.

گول گير: (1) نه وه ي ديتران به گه وچ و

نه زان بزاني. (2) نه وه ي گه مژه بخاته

هه له وه.

گوننا: جوړ، چه شن.

گوناب: سووراو.

گونناگون: جوړاو جوړ، فره چه شن،

په نكاوپه نكا.

گوننه: (1) پوومه ت، ده موچاو، لايه كي پوو،

كولم، كولمه، گونا. (2) ئامال، مه يله و،

جق، په نكا، چه شن. (3) شيوه. (4) شكل.

"گونه گونه": (1) جوړاو جوړ. (2) په نكا له،

په نكاوپه نكا. "از اين گونه": له م چه شنه.

گونه سازي: نيگار كيشتي، كيشتانه وه ي

ده موچاو.

گونه شناسي: چه شن ناسي.

گوهر: (1) گه وه ر، گه وه ر، به ردي زؤر به

نرخ، نه لماس، مرواري. (2) نه ژاد،

په چه له ك. (3) سرشت. (4) بنچينه،

سه رچاوه. (5) سروشت. (6) هه ر شتيك

يان هه ر كه سيكي به رز و به نرخ.

(7) فرميسك. (8) هه ركام له چوار

توخمى (ئاو، خاك، با، ئاگر). (9) جه وه ر،

نه وه ي وه ديها تني له ده ره وه نياز مه ندي

شتي تر نيه. "گوهر به رشته كشيدن": قسه ي

په وان و پاراو گوتن. "گوهر خود را بر سنگ

زن": خؤ سووك كردن.

گوهر آگين: گه وه ردار، گه وه ر نيشان.

گوهر آماي: (1) مرواري ده داو كيشت /

پيوه كه ر. (2) ئافرينه ر.

گوهر بار: (1) كه سيك كه گه وه ر

ده به خشيته وه. (2) گريان.

گوهر مايه: توخم.

گوهر نيشان: گه وه ر نيشان، گه وه ردار.

خاوه ني دياني به دره وشين.

گوهر نگار: (1) گه وه ر نيشان. (2) گريان.

گوهر ي: (1) گه وه ر فرؤش، گه وه ر ساز.

(2) گه وه ردار، گه وه ر نيشان.

(3) په سن، بنه چه دار. (4) سروشتي.

گوهرين: گه وه ر نيشان.

گوي: (1) گو، هه ر شتيكي گرديله ي

چكوله. (2) توپي داريني كاشؤ بازي.

(3) دوگمه، پشكوژ. "گوي از آب برداشتن":

نه نجامداني كاري دژوار به ده ست و برد،

كارامه ي و زانايي نيشان دان. "گوي از كسي

بردن (ربوون)": كه وتنه به ره وه ي ئه. "گوي

باختن (بازيدن)": كاشؤ بازي كردن. "گوي

بردن": كه وتنه به ره وه، سه ركه وتن. "گوي

ربوون": كه وتنه پيشه وه. "گوي گريان":

دوگمه ي په خه. "گوي مغير": گوي زه وي.

گويا: (1) په نكا، ويده چي، وادياره، شاكم،

گوايه، گويا. (2) په وان، پوون، ئاشكرا.

(3) ده رب ر، نيشانه. (4) قسه كه ر، ويژه ر.

گويان: له حالي وتندا.

گويايي: (1) قسه كردن، ئاخاوتن.

(2) په وان ي و پاراوي.

گويچه: بېروانه: "گلوبول".

گويش: (1) شپوه ئاخواتن، شپوه زار.

(2) گوتار، پەيف، قەول.

گويندگی: بيژەری، ويژەری.

گوينده: (1) واتيار، ويتيار، ويژننه، ويژنه،

ويژەر، بگو، قسه كەر، بيژەر. (2) شاعير،

هەلبەست وان، بويژ. (3) بيلتيفان،

بەزمگيپر. (4) گتتپه وه، چيرۆك بيژ.

(5) گفت و لفت خووش، دەمه وه.

(6) خووش ئاهەنگ. (7) قسه زان، بە دەم و

دوو. (8) مرۆ، ئينسان. (9) زمان. **گوينده**

لااله الاالله: موسلمان.

گوپه: گوتن.

گهر: (شاعيرانه) بېروانه: "گهر".

گه كاری: گووکاری، گووتیکردن، کاری

خراپ کردن.

گه كیچە: دوودلی، دپدۆنگی،

سەرلینشپواوی. **گه كیچە گرتن**: ون کردنی

دەست و پێی خو، هەول بپون.

گه كپر: دیز، سەرکپش.

گه مال کردن: (گ) به جوانی نه شووردن.

گه مرغی: (1) بەدخولق، مپوموچ.

(2) پەريشان، خراو.

گهواره: لانك، لاندك، لانكه، بييشكه،

دەرگوش، گەرگوش، دەيديك.

گهولش: بېروانه: "تناوب".

گهوليدن: بېروانه: "تعويض".

گيايان: بنچکی گیا.

گياری: بېروانه: "تنبلی".

گيازار: گياچار.

گياہ: روهك، گیا، گه یا.

گياہ شناسی: روهك ناسی، زانستی که

سەبارەت بە چۆنیەتی گیا جۆراوجۆره کان

دەدوی.

گيتاشناسی: جوغرافيا.

گيتی: (1) گەردوون. (2) دنيا، جيهان،

پۆژگار. (3) حالەت و چۆنیەتی

پووداوه کانی ميژوو، بارودۆخی پۆژگار.

(4) دەسەلات و حکومەت يان سامان که

بۆ کەسێک رەنيو دی. **گيتی خوردن**:

بە هەر مەندوبون لە نيعمه ته ماددييه کانی

جيهان.

گيتی فروز: پووناك کەرەوهی جيهان.

گيتی نورد: بېروانه: "جهانگرد".

گیج: گيژ، گيچ، سەرشیت، هیر، واژ. **گیج**

خوردن (رفتن) **سركسی**: تووشی

سەرەگيژە هاتنی ئەو، سەر لە گيژە وه

هاتن. **گیج شدن**: کاسبوون، تاسان،

تاسيان، تاسبردنه وه، تاسين،

سەرخولانە وه، گيژبوون، گيچ بوون،

سەرگيژبوون، گيچ خواردن، وپمان،

ورپوون، هورپمان. **گیج شده**: تاسا، تاساو،

گيژبوو، گيژووهر. **گیج کردن**: گيژکردن،

گيژومات کردن، تاس کردن، تووشی

سەرسووران کردن، حەپەساندن، هۆش

لێسەندن. **گیج و گنگ**: مات و واق وپ، وپ و

بیدەنگ. **گیج و گول** (**گیج و ویج**): هورپوو،

شەلووشیت، پەتیارە، ھاژووژ،

گيژوناتیگە یشتوو، گيژوو، گيژووهر،

گيژووژ، گيژوحوول، کاس و وپ.

گیجگاه: لاجانگ، شیشنگ، جاینک.

گیج گیجه: گيژی، گيچی.

گیجیدن: گيژبوون، تووشی گيژی هاتن.

گیدی: بېروانه: "قرمساق".

گیر: (1) دژواری لە کار دا، گری. گرفتار،

یەخسیر. (3) چنگ، دەست. (4) گيراوی،

بەستراوی. (5) هیژ، وزه، توانایی.

"گیر آمدن": دەس کەوتن، تووش هاتن و

بە گيرهيئان، بەرگيرکەوتن، وەبەردەست

هاتن. **"گیر آوردن"**: (1) دەست خستن،

گيرهيئان، وەگيرهيئان، بە گيرهيئان،

بەرگيرخستن، پادەستکرن.

(2) گرفتارکردن، یەخسیرکردن، گرتن.

"گیر افتادن": (1) گيرخواردن، گيرکردن،

گرفتاربوون، هاتنەگرتن، هاتنەگير.

(2) تووشی کيشه و گرفت بوون. **"گیر**

انداختن": (1) گيرخستن، گرتن،

گرفتارکردن. (2) گيرپيدان، بە پرسياوی

دژوار و ئالۆز خستنه تەنگانە وه.

"گیر دادن": (1) بە کۆلنە دەری و پیدداگری

ژۆروه خەریکی کارێک بوون.

(2) پێوه گيرکردن، هەلواسين. (3) گيردان،

گيرپيدان، وپستاندن لە رۆين،

بیا نووپیگرتن، سەرخستنه سەر. **"گیر سه**

پيچه دادن به کسی: لە پادەبە دەر موزاحیمی

ئەو بوون، يان بە لاساری و پیدداگری ژۆر

داوای شت لەو کردن، دەست هەلنەگرتن.

"گیر کردن": (1) گير کردن، مانە وه لە

شوینیک و نەبزووتن لەو شوینە.

(3) گرفتاربوون، گيران. (4) دەورە دران،

دەورە گيران، گە مارۆ دران. (5) تووشی

گيروگرفت بوون. **"گیرگیر"**: وەخت، کات.

بگرەوبەردە. **"گیرودار"**: (1) لە گەرمە،

لە جەنگە. (2) گرفتاری. (3) بگرەوبەردە،

بگرەوبەردە، هەللا و هەنگامە. **"بە گیر کسی**

افتادن": بەو پیران، وەگير ئەو کەوتن.

گیرا: (1) دلگر، دلپفين، جوان.

(2) کاریگەر، شویندانه. (3) سەرنج

پاکيش، کيشەر، پاکيشەر، گيرا.

(4) سەرخۆشکەر، مەستی هين.

(5) وەرگر، ستين. (6) بەهيز، بەقەووت،

خورت. (7) نامرازی گرتن و پارگرتن.

گیراگیر: (1) لە جەنگە، لە گەرمە.

(2) بگرەوبەردە، هەللاو هەنگامە. (3) شەر،

جەنگ. **"گیراگیر کردن"**: وە چنگ خستن،

گيرهيئان.

گیراندن: (1) ئاگرپیکردن، ئاور تيبەردان.

(2) بېروانه: "ملحق کردن".

گیرایی: (1) گيرایی، کاریگەری. (2) دلگری،

دلپفينی، گيرایی. (3) وزه، تابشت،

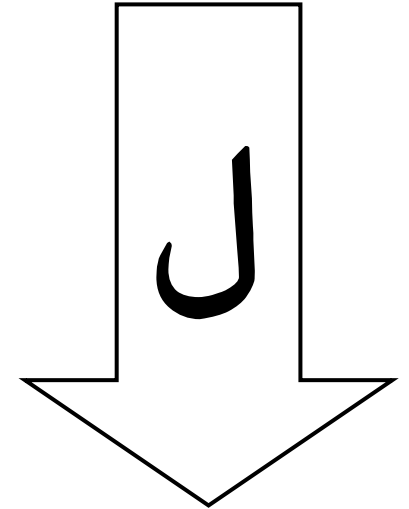
توانست، پرست.

گیردار: بېروانه: "گیرودار".

گیرش: کردەوی گرتن و پارگرتن.

گیرش گاه: شویننی گرتن و پارگرتن.

گێرم: بە شکم، وامان دانا، بە لکه، بە لکو.
 گێرنە: 1) ھەستین، ئەستین، ستان، ستین، وەرگر، وەرگر. 2) جوان، دلپەین.
 3) دلخۆشکەر، دلپەسەند. 4) گازگر، قەپگر، پێوھەر. 5) گرفتارکەر، پێوھەر، گێرۆدەکەر. 6) پاوکەر، لەبار بۆ پاوکردن. 7) توون، تیژ (چێژ).
 8) بڕوانە: "چسبناک". 9) بەرتیل خۆر. 10) ھۆکاری خۆرگیان.
 گیس: پەرچ، کەزی، کەزیە، گیز، گجک، مووی درێژی سەر. "گیس کردن": پەرچ ھۆنەو. "گیس گرو گداشتن": گرەنتی دان بە وادە و بەلێنی زارەکی، دەرۆستی ئەخلاق دان. "بە گیس کسی خنیدن": بە ریشی ئەو پیکەنین، گالتە پیکردن بەو. "بە گیس گرتن": بڕوانە: "بە ریش گرتن".
 گیس آرا: بڕوانە: "آرایشگر".
 گیس بڕیدە: بەدکارە، بێحەیا.
 گیلاس خالی کردن: ھەلقوراندن و بەتال کردن گیلاسی پەرلە خواردنەو بەتایبەتی مەشروب.
 گیوھ: کەلاش، کلاش. "گیوھ ورکشیدن": 1) پاژنە کلاش ھەلکشان. 2) ئامادە ئەنجامدانی کاریک بوون، ئیرادەکردن بۆ ئەنجامدانی کاری.
 گیھان: جیھان، دنیا.
 گیھ: گیا (شاعیرانە).

لابالی: (1) که مترخه‌م، که تره‌خه‌م، خه‌مسار، خۆله‌کاربویر، گوئ نه‌دهر، گه‌للایی، گوه‌فره، هۆتۆ. (2) نه‌ترس، بویر.

لااحصی: بی‌ژمار، له‌ژمارنه‌هاتوو.

لاادری: (1) نه‌ناسراو، نه‌ناس. (2) نازانم، نازانم کاری.

لاادری‌گری: برپا به‌وهی که ناسینی دواپین هه‌قیقته‌(وه‌ک خوا) بۆ مرۆ محاله.

لااقل: لانیکه‌م، هیچ نه‌بی، ده‌سکه‌م، ده‌س ناخر.

لااڤ: ئاشکرا، دیار.

لااڤه: برپاوه: "لااڤه".

لاانم: سه‌رزه‌نشته‌کەر، لۆمه‌کەر.

لابید: (1) په‌نگه، له‌وانه‌یه، ویده‌چی.

(2) ناچار، چاری ناچار. (3) هه‌تمی،

مسۆگەر.

لابدی: ناچاری.

لابراتور: تاقیگا، تاقیگه، ئه‌زمونگه.

لابشرط: مه‌رجدار به‌هیچ شتێک.

لابیلا: ته‌نشتاوته‌نشته، لاولا، له‌سه‌رلا، لابه‌لا.

لابه: (1) پارانه‌وه، وه‌پار، پاڤه‌ر، کپورزانه‌وه، لاف، لاقایی، لاقاهی، لافه، لالان، لاله، لالیان، لالکه، سکاله، شاکه.

(2) عوزرخوازی، لیبوردن خوازی.

(3) فرتوفیل، فریو. (4) نیگه‌رانی، په‌رۆش.

(5) برپاوه: "تملق". "لابه‌کرده‌ن": پارانه‌وه،

پارپان، پارپانه‌وه، وه‌پارپان (ه‌وه)،

لالانه‌وه، لوباندن، له‌به‌یش، تکا و

داواکردن. "لابه‌کننده": لالکەر، لالکه‌هاس،

که‌سی که ده‌پارپێته‌وه.

لابه‌ساز: (1) گریان و لالکەر. (2) پووین،

ریاباز، پووپاما، مه‌راییکەر، زمان لوس.

لابی: لابی، گروپ یان په‌وتیک که هه‌ول

ده‌دا کاریگه‌ری بخاته‌سه‌ر ده‌سه‌لاتداران

یان که‌سانیک له‌ئاراسته‌ی به‌رزه‌وه‌ندی

یان ئارپمانی خۆیاندا.

لابیدن: برپاوه: "لابه‌کردن".

لاپ: (1) برپاوه: "لاف و گزاف". (2) قاش.

(3) به‌ته‌واوی، یه‌کجی. "لاپ آمدن": (1)

خۆه‌لگێشان، لاف لیدان، به‌خۆه‌لگوتن،

شات و شووت کردن. (2) ده‌به و ته‌شقه‌له

پیکردن له‌گه‌مه‌دا، حاشالیکردن.

لاپایی: لیخه، ریخه، ناوایی.

لاپورت: برپاوه: "راپرت".

لاپوست: ژیرپێست.

لاپوشانی: داشاردن یان داپۆشینی عه‌یب

و خه‌تایه‌ک به‌زیره‌کی و فه‌ندوفیل،

ماسمالی، داپۆشین و ده‌رنه‌خستنی عه‌یب

و که‌موکورتی شتێک.

لاپه: قاش.

لات: لات.

لاتاری: شانس و به‌خت تاقیکردنه‌وه،

پشک هاویشتن.

لاتحصی: بی‌ژمار، رۆر.

لات رویی: برپاوه: "لائی‌روی".

لاج: پووت، په‌تی.

لاجان: لاواز و ده‌رده‌دار، کز، له‌ر.

لاجرحه‌نو‌شیدن: فرکردن، هه‌لقوراندن،

یه‌کجی خوارندنه‌وه‌ی تراو.

لاجرم: (1) ناچار، ناعیلاج. (2) سه‌ره‌نجام،

ئه‌نجام.

لاذ: (1) بناغه، بنیات. (2) خاک. (3) دیوار.

لاده: بی‌ئه‌قل، گه‌مژه، گه‌وج.

لادین: بی‌دین.

لارج: برپاوه: "لارژ".

لارژ: (1) ده‌ست و دل ئاوه‌له، به‌خشنده.

(2) ئه‌نازه‌ی گه‌وره.

لارویی: برپاوه: "لائی‌روی".

لاریسب: (1) بی‌شک و گومان. (2) جیی

به‌قا، جیی دل‌نیایی.

لازم: (1) پێویس، پێویست، پێداویست،

له‌وه‌جه، ته‌وزی، لازم. (2) (رێزمان)

تێنه‌په‌ر. "لازم آمدن": پێویست بوون. "لازم

الاتباع": ئه‌وه‌ی پێویسته‌ پێره‌وی لی بکری.

"لازم الاجراء": شتی که جیبه‌جیکردنی

واجبه. "لازم داشتن": (1) پێویستی پێبوون.

(2) پێوونی شتی. "لازم شدن": (1) پێویست

بوون، واجب بوون. (2) نیشه‌جی‌بوون، دایمی

بوون. "لازم کردن (گرداندن)": واجب کردن،

پێویست کردن. "لازم گرفتن": به‌رده‌وام

هاورپیه‌تیکردن. "لازم نکرده": پێویست ناکا.

"مصدر لازم": چاوه‌کی تی‌نه‌په‌ریو.

لاس: (1) نیازمه‌ندی جووت گیرى.

(2) ده‌ست گه‌مه.

لاسیلی درکردن: گوئ پینه‌دان به‌قسه‌ی یان

کرده‌وه‌ی که‌سیک و ولام نه‌دانه‌وه‌ پێی.

لاس زدن: (1) گفتوگۆ و شوخی دوو

په‌گه‌زی نیر و می به‌مه‌به‌ستی چیژی

سیکسی. (2) خۆ سه‌رقال کردن به

شتیکه‌وه. (3) دۆستایه‌تی‌کردنی ژیرکایانه

و هه‌له‌په‌رستانه‌ به‌خه‌نیم یان دوزمن به

مه‌به‌ستی به‌هره‌وه‌رگرتن به‌قازانجی خۆ.

لاسیدن: برپاوه: "لاس زدن".

لاسیما: به‌تایبه‌تی.

لاش: تالان، برۆ، پووپ. "لاش کردن": تالان

کردن، به‌تالان بردن. "به‌لاش": تالانکارانه.

لاش: برپاوه: "لاشه".

لاش: بریکی که‌م. "لاش کردن": زایه‌کردن،

به‌فیرۆدان.

لاشېرك: گەلای وەریوی پزیو.

لاشخور: دال، دالاش، سوورەدال، ورخال، خەرتەل، خەرتەل، قەرتال، قەرتەل، سىسارک، سىسارکە کەچەلە، سىسالكە، کەپەنە کەدال، کەرگەز، لاشخور، ھەر جانە وەرئە حەيوانى تۆپيو بخوا.

لاشريك: تاقانە، يەکانە، بىھاوتا.

لاشعور: نەست.

لاشە: (1) جەندەك، كەلاك، تەرم، كەلاش. (2) دەزگای لەكارکەوتە و خراو. (3) بليت و بەلگە و شتى وا كە ئىعتبارى تەواو بووبى. (4) ئەسپ يان كەرى پىر و لەپ.

لاشەکردن: پوچەل كەردنەو، سەپنەو.

لاشى: (1) بېوانە: "بى بىندوبار". (2) تايبەتمەندىي ژنيكى سۆزانی كە بە تىپە پېوونى زەمان ناخەز و چىرچ و نەخۆش دەبى و وەك جەندەككىكى مردوو وەلادەخرى.

لاشيدن: تالان كەردن.

لاصلاح: (1) دەستەوەستان، ناعىلاج، ناچار، مەحتەل ماو. (2) لەناچارىدا.

(3) بىدەرمان، بى عىلاج.

لاھىيە: بېوانە: "لاھىيە".

لاغ: (1) گەمە، كايە، شۆخى. (2) فەندوفىل، فرتوفىل.

لاغر: چەنجوز، چىقال، پەقال، پەقەل، پەقەلە، قۆر، قىپ، نزار، كز، لاواز، لەپ، لەجەر، دالگۆشت، گوجەر، چىرچ. "لاغر اندام": بارىكەلە، بارىكەلانە. "لاغرىبى نەمبە": مردەلە، مردولە، كزوكەنفت.

"لاغرپژمردە": قرحۆل، دالگۆشتى سىس و پىس. "لاغرشەن": كزىبون، لەپوون، لاوازىبون، قىپ بوون، قىرچقىن، گۆشتى لەش كەمكەردن. "لاغر مردنى": كەلەلا، لەپولاواز، پەقوتەق، پەقوپەوال، پەقووشك، سىخن، سىخنە، سى پۆخ، پىقن، پىقنە، پىقۆ، پىقوفىق، پىقۆلە، فىق، فىقن، قارىچۆك، قاروچ، قەلسۆك، قارووعەم، قارىت، مەپنەمووكە، مەرووز، مردۆخ، مردۆخە، كۆپىل، گەرك، گەركە، پىنك، وىسك، بەكلكى.

لاغرو: زۆر كز.

لاغرى: كزى، لاوازی، لەجەرى، چىرچى.

لاغىيە: قسەى قۆر و پوچ.

لاف: گەف، ھەلات، خۆھەلكىشان، ھۆشەكارى، قسەى بى بنەما، لاف. "لاف و گزاف": بافیش، تارىفى خۆكەردن، شات و شووت، فۆرت، خۆھەلكىشانى بەدرۆ، فېشال، ھات و ھووت، ھارت و ھورت، ھاشوھووش، ھاشەوھوشە، چاپ و چووپ، چاخان و پاخان، درۆودەلەسە، درۆوھەلبەستە، چاوپا، چىپوچاپ.

لافزەن: ددانەن، داخوپىن، چاپكەردن، چاپ لىدان، دەف ئاويتىن، خۆھەلكىشان، خۆھەلەدان، خۆھەلشەنگانەن، پەسنى خۆدان، بەخۆھەلگوتن، خۆھەلخستەنەو، شات و شووت كەردن، ھوشەكەردن، درۆوھەلبەستن، لاف لىدان.

لافزەن: بەدرۆخۆھەلكىش، زىتۆك، زىجان، فېشالبار، فېشالكە، فېشالچى، ھاشەكە، ھوشەكە، بەشات و شووت، ھولباف، چاخان، قسەزل. "لافزەن بىكارە": باپىف، پەشەكە، خۆھەلكىشى بىھونە، قسەزى ھىچ كارە.

لافندە: بېوانە: "لافزەن".

لافىدن: بېوانە: "لاف زەن".

لاق: شىاو، لایق.

لاقىد: حولولى، گەلایى، بىبار، قەفال، كەترە، كەترەخەم، كەمتەرخەم، گۆئەدەر، بەرەلە، لامل، ولحى، شىت و ویت.

لاك: (1) قاوخ، قاپووپ، قاپووپك. (2) كىسەل. "ادر (توى) لاک خود بوون (فرورقتن)": لە خۆدابوون، تەرىك و گۆشەگىر بوون.

لاكردار: بى گەفتوگۆ، بى قسە.

لاك و مەركەردن: لۆك كەردن، داخستەن و مۆركەردن.

لاكون: كەلەن، بۆشایى.

لال: (1) لال، لال، بىزوان. (2) بەرەنگى سوز.

لايى: دەلالى، لالای، لایلاى، لایيلاى، لایلايە، لایەلایە، لۆرك، لووركنایش، لوورى لوورى، گۆرانى بۆ دەخەوكرەدى مثال.

لال بازى: تىگەيانەن بە ئاماژەى دەست و دەموچاو. "لال بازى درآوردن": بە ئانقەست

خۆ وەك لال نىشان دا، لاسای لالەكان كەردنەو.

لاستان: (1) بېوانە: "لالەزار". (2) دەموچاو و پوختارى جان.

لالكايى: بېوانە: "كفاش".

لالك دوز: بېوانە: "كفاش".

لامانى گەرفتن: لال بوون، دەنگ لىوھەنەھاتن.

لامو: شوینى دوور لە چاوان و شاراوە.

لامەزار: شوینى كە گولەمىلاقە/پەبەتۆكى زۆرى لىپوایى.

لامەستان: بېوانە: "لالەزار".

لامەفام: بەرەنگى پەبەتۆك، ئامال مىلاقە.

لامان: فرىو، درۆ، چاخان و پاخان.

لامزەب: (1) بى دىن، بى باوەر. (2) بۆ دەربىرىنى توورەبى و نارەزايەتى بەكارى دەبەن، لامەسەب.

لامسە: ساوانى، ساواى.

لامصب: بېوانە: "لامزەب (2)".

لامع: پووناك، پۆشن، برىقەدار، بەدرەوشىن.

لامكان: بى جىپوئى.

لامىن: (پزىشكى) تىغە.

لامىن: پاوھەشانەن، تەكان دان، جوولاندن.

لانگ شات: نامى دوور.

لانەكەردن: (1) ھىلانەكەردن. (2) جىگرتەن.

لاو: (1) پارانەو، لالیانەو، مەراىى.

(2) له دهست چوو. "لاوشدن": له دهست چوون. "لاودادن — به لاودادن": به خوږايي له دهست دانې شتيك. **لاولو**: رازونه يني، سړوتې. **لاوه**: بروانه: "لايه".

لاهوټ: (1) جيهانې غه پيره ماددي، جيهانې غه ييب، جيهانې مانا. (2) لايه نې خوايه تي و غه پيره ماددي كه سيك يان شتيك. "علم لاهوت": زانستې كه سه باره ت به پرواگه لي پيوه نديدار به خوايه تي و خواناسي ده دي.

لاهوټي: مه عنه وي.

لاي: چلپاو، ليته. "لای و بجن": تلول، زليتاو، شو قاف، قورپوليه، قور و چلپاو، لماو، لوستك. "گل و لای": قوراو، چلپاو، ناوي شلوي، له نكيژ، له نكيژه، گرک.

لايتجزا: دابه ش نه بوو، جيهانه بووه.

لايتغير: نه گورې، نه گوهرې.

لايتناهي: بيکو تايي، بي پرانه وه، بي نه جام.

لايجوز: ناهق، نابه جي، نارپه وا.

لايجتمل: ناشو، نه شياو، محال، نه ستم، رې تينه چوو.

لايجه: (1) نووسراوه، نامه ي تيروته سول. (2) فاکتور. (3) گه لاله يه كه كه له لايه ن دهوله ته وه به پارلمان پيشكده ده كړي.

لايروي: جو مال، كووز مال.

لايزال: پايه دار، هرمان، نه مر.

لايشعر: بي شعور، نه زان.

لايعد: بي ژمار، بي سنوور.

لايق: (1) شياو، هيژا، ليوه شاهه، ليها توو، ليها تي، ليها تگ، ژيها تي، باب، په وا. (2) له بار.

لاي کش: شه رابخور.

لاييم: لومه كمر، سه زه نشته كمر.

لاي هوټ: نه مر، هرمان.

لاينجل: چاره ه لنه گر، چاره سه رنه بوو، دژوار.

لاينفك: جيهانه بووه، نه كراوه.

لاينقطع: په يتا په يتا، ليكدا ليكدا، بي برانه وه، بي پسانه وه.

لايه: توي، توخ، لوخ، چين، لا، لوج، قه د.

لايه برداري: سووتاندني به شيك له ده موچاو به مادده ي تاييه تي به مه به ستي ساف كړدن پيست و له ناو بردني زيپكه.

لايي دادن: سه رنج نه دان و به شيوه ي سه رچلي نه جامداني كاريك.

لاييدن: (1) نالاندن، لوورانندن. (2) چه لته بازي، كوله ويژي.

لايبي كشيدين: كه وتنه به ره وه، كه وتنه پيشه وه، به خيروي و به شه فتووري له نيوان دوو ماشينه وه ده رچوون.

لاييك: سيكولار، لاييك.

لئامت: (1) په ستي. (2) به خيلي، پيسكه يي، رژدي.

لئيم: به خيل، په ست، نزم.

لپا: (ل) (1) ليو، له و، لو، لچ. (2) ليواره ي هر شتي. "لب": (ب) ليواره ي، كه نارهي. "لب آراستن": قسه كړدن، ناخاوتن. "لب از لب باز كړدن" (بلن كړدن، واكړدن، گشودن): قسه كړدن. "لب بازوا" كړدن: ناخاوتن، قسه كړدن. "لب بر لب": ليو له سر ليو، له حالي ماچ كړدن دا. "لب برين": ليو سي سه رو. "لب فرو بستن": قسه نه كړدن، بيده ننگ بوون، مته ق ليوه نه هاتن. "لب به سخن گشودن": دهست به قسه كړدن. "لب به لب": (1) پرې، ليوانليو، لچانليچ. (2) له سر ليواره ي شتي كه توو. "لب به مهر بوون": نه خواردن و نه خواردنه وه. "لب تركانندن": ليو كړدنه وه بې وتني بابه تي، قسه كړدن. "لب ترك كړدن": (1) ليو ته پكړدن، خواردنه وه ي تراوي به پاده يه كي كه م. (2) وتني قسه يه كه به كورتي، ناماژه كړدن. "لب جنبانندن": (1) به نه سپايي قسه كړدن. (2) جوولاندني ليوه كان. "لب چيزي را درز" (بغيه) گره تن: ته واو كړدن، دريژنه دانې، بريني نه و. "لب دادن": ماچ دان. "لب دوختن": دم دروون، قسه نه كړدن، ده ننگ نته كړدن. "لب زدن": (1) لاساي جووله ي ليو بيژر يان ستران بيژي كړدنه وه به تاييه تي له فيلم هه لگرتنه وه دا. (2) كړدنه وه و به ستنه وه ي زار بې هه ناسه كي شان. "لب زدن به چيزي":

خواردن يان خواردنه وه ي كه ميك له و، ليو بو بردن. "لب كلفت": لچ نه ستوور، لچ قه وي، لچ كوليژه، لچن، لچو، لچه، كوليژه ليو، سي ليك. "لب گرفتن": ماچ كړدن. "لب گزيدين" (خاييدن): (1) ليو گه ستن يان ليو كروشتن (زورتر له بهر په شيمانې). (2) ماچ كړدن. "لب گشودن" (گشادن): دهست به قسه كړدن، ناخاوتن. "لب لب": ليو، ليواره، كه نار. "لب ورچيدن" (برچيدن): لچ و ليو تيكان، لچ و ليو هه لقرچانندن. "لب و ننج": پروانه: "لب و لوجه". "لب و لوجه": دم و فلچ، دم و له وس، دم و ليو، له پ و له وس، لچ و ليو، قورقه پوز، قورقه پوز، ليمتور. "به لب گورسيدن": به كو تايي گه بيشتنې ته من، له مهرگ نزيك بوونه وه. "لب گور": تا كاتي مهرگ، تا وه ختي مردن، تا ليواري گور. "توي لب رقت شدن": نارپه حه ت بوون، قه لس بوون. "زير لب": له ژير ليوانه وه، به نه سپايي، نارام.

لپا: (ل) (1) پوخته و هه ليزارده ي شتي. (2) كاكلي، كاكله، ناو/ناوه روكي شتي. (3) ناوه ن، نه قل. "لب كلام" (مطلب): كاكلي قسه، پوخته و كورته ي ناخاوته، كرؤكي بابه ت، نيوه روكي بابه ت. "لب لباب": چوپراوه و شيله ي شتيك، سه رتل، سه رچن، پوخته. "لب و پوست كنده": پوخته و بي پرده.

لباب: (1) بزارده و پوخته له هر شتیک. (2) ناوک، نیوک، ناوهرۆک. (3) ناوهر.

لباس: جلوبه‌رگ، جلك، پۆشاک. "به لباس چیرزی درآوردن": به شکلی نه و دهره‌هینان. "به لباس کسی درآمدن": وه که نه و جلوبه‌رگ پۆشین و لاسای نه و کردنه وه.

لباقت: جوانی دهموچاوه.

لبالب: پرپه‌پر، پراوپر، لیوانلیو، لیوانلیو، لیویریز، لواله‌و، لچانلچ، لچانلیچ، لیپان، لیپان لیپ، لیپاولیپ، دهرگاخن، دارمال، له‌ماله‌م، تژه.

لب پر: (ل.پ) شتی که لیوه‌که‌ی په‌پری بی‌یان شکابی. "لب پر زهن": که لاوکردن یان لیویریزبوون. "لب پرشدن چیرزی": شکانی له‌تیکی چوکه له لیواره‌که‌ی.

لب پریده: لیوپه‌ریو، لیوشکاوه.

لب چسپ: زور شیرین.

لبخند: دزه‌خه‌نه، بزه، به‌لیوخه‌نین، زهرده‌خه‌نه، زهرده‌خۆ، لچ‌خه‌نه، گرنژ، گورمز، گورمزین. "لبخند زهن": بزه‌کردن، گرزین، گرزینه‌وه، گرنژین، گورمزین، فه‌کرژین، بزه‌هاتنه‌سه‌ر لیوان.

لب خوانی: (1) شیوه‌یه‌ک بو تیگه‌یاندنی که پولا له‌کان. (2) تیگه‌یشتن له‌قسه‌ی که‌سیک له‌پوی جوولگی لیوه‌کانیه‌وه.

لب دوز: زور شیرین.

لبریز: سه‌ریز، که‌فریز، که‌فریز، پراوپر،

لیویریز، لیف‌ریز، مه‌ته‌لۆس. "لبریزشدن": سه‌ریزبوون، که‌فریزبوون، که‌لاوکردن.

لب سوز: داغ به‌جووری که لیو بسووتینی.

لب شگری: لیوکه‌ت، له‌وشه‌قاتا.

لب شور: که‌میک سویر.

لبنیات: سپیاتی، سپیایی، سپیاهی، شیر و به‌ره‌مه‌شیرییه‌کانی وه‌ک ماست و په‌نیر و دق.

لبنیاتی: (1) شوینی فروشتنی سپیاتی. (2) به‌ره‌مه‌هاتو له‌سپیایی.

لبه: لیو، لیواره، که‌نار، که‌ناره.

لبه‌دار: لیودار، به‌لیواره.

لبیب: ژیر، به‌ئاوه‌ز.

لبیدن: شات و شوت کردن، هارت و هورت کردن، چه‌لته‌بازیکردن.

لبیک: (1) قبولی ده‌که‌م، سه‌رم له‌ریته. (2) به‌لی. "لبیک زهن": (1) وتنی "لبیک". (3) ولامی به‌لی (رازی بوون) دانه‌وه.

لب: (ل) گونا، کولم. "از لب کسی خون چکیدن": به‌که‌یف و جوان بوونی نه‌و، بوونی گونای سوور به‌ره‌نگی خوین.

لب: (1) تای دهرگا و په‌نجیره. (2) له‌ت، پارچه، تیکه. "لبت": پارچه‌پارچه، پاژپاژ، له‌ت له‌ت. "لبت و پار": شرپ و وپ، شرپه‌تور، له‌ت و په‌ت، له‌ت و کوت، شه‌لوپه‌ت، شه‌ق و په‌ق، شه‌ق و شووق، پارچه‌پارچه، زقارزقار، ونجپ، هه‌پروون، ورد و خاش.

لب: زله، شه‌پلاغه، زهریه. "لب خوردن": زله‌وه‌یکه‌وتن، زهریه‌ویکه‌وتن. "لبت زهن": (1) شه‌پلاغه‌لیدان، زهریه‌لیدان. (2) به‌توندی لیکدان و تیکه‌لکردن. (3) تووپه‌بوون و نازارییه‌یاندن. "لبت کردن": به‌توندی لیکدان و تیکه‌لکردن.

لبتارژی: سپی، حاله‌تی وه‌ک مه‌رگ.

لبت انبار: نه‌وسن، چلیس، چه‌فتلیس، کاسه‌لیس، زگ له‌وه‌ریز، زورخۆر، هه‌لمه‌ته‌کاسه.

لبت انبان: (1) بروانه: "لبت انبار". (2) بی‌په‌نا، بی‌سه‌ریوش.

لبت خوارگیر: نه‌وه‌ی سته‌م له‌ژێرده‌ستان و سته‌م لیکراوان ده‌کا.

لبت خواره: خوارگر، به‌سه‌برویشو، به‌گیر.

لبتره: کۆنه، دراوه.

لبته: (1) تای دهرگا و په‌نجیره. (2) پارچه‌ی کۆنه، په‌رۆ. (3) به‌رگی کۆنه. "لبته‌حیف": کۆنه‌یه‌ک که ژنان کاتی عاده‌تی مانگانه‌که‌لکی لیوه‌رده‌گرن.

(2) که‌س یان شتی زور بی‌نرخ. "لبته‌درحلق ماندن": بی‌ده‌نگ مانه‌وه، بی‌ده‌نگ بوون. "لبته‌زهن": پاک کردنه‌وه‌ی شتی به‌کۆنه‌په‌رۆی شیدار. "لبته‌تسه": پارچه‌پارچه، له‌ت له‌ت، تیکه‌تیکه.

لبج: پیداکری له‌دژایه‌تی‌دا، پی‌چه‌قاندن. "لبج کردن": به‌ریق داچوون، ده‌رکه‌وه‌چوون، به‌قیناچوون، چه‌نگرین، یه‌کپی له‌سه‌ر شتی سوور بوون، نه‌هاتنه‌سه‌ریزی، لایوون. "لبج کسی درآمدن": ناره‌حه‌ت و قه‌لس بوونی نه‌و.

"با کسی لب بودن": دوزمنایه‌تی و دژایه‌تیکردن ده‌گه‌ل نه‌و. "اسر لب اقتادن": قه‌لس بوون پی‌چه‌قاندن.

لبجاعت: پی‌داگرتن، پی‌چه‌قاندن، لاساری، دالیان، گوئی نه‌بیسی، ره‌چو، سه‌رسه‌ختی، گه‌گری، گه‌ده‌به‌لی، سه‌ره‌خه‌ری، په‌لپ‌گرتن، سه‌رگوزری، ژبه‌رفه‌چوون، مله‌جوویریکردن، لابه‌لایی، سه‌ووربوون له‌سه‌ر مه‌به‌ست، ده‌س هه‌لته‌گرتن، یه‌ک دنده‌یی، نه‌هاتنه‌سه‌ریزی، له‌سه‌ر کار مانه‌وه.

لبچاره: بی‌حه‌یا و زمان دریز(ژن).

لبجام: بروانه: "لگام".

لبجبار: سه‌رخه‌ر، مقی، سامنج، لاسار، لا، لابه‌لا، لاری، گوئی نه‌بیس، به‌گیره و سه‌رسه‌خت، سه‌رسه‌خت و گیر، سه‌رسه‌خت و نه‌گونجاوه، گیر و په‌لپگر، پی‌چه‌قین و نه‌ساز، مانگر، مارز، له‌چهر، قیرسیچم و نه‌گونجاوه، که‌لله‌ره‌ق، که‌لله‌شه‌ق.

لبجبارزی: بروانه: "لبجاعت".

لبجن: (1) جلیتاوه، زلیتاوه، قوراوه، لیته، لیتاوه، چلپاوه، لیجه، هه‌رگاوه. (2) په‌ست و گه‌نده‌ل و پیس. "به‌لبجن کشیدن کسی": به‌دناوکردنی نه‌و، ناووزپاندنی نه‌و. "در لبجن فرورفتن": به‌ته‌واوی تووشی به‌دبه‌ختی یان گه‌نده‌لی بوون.

لبجنزار: (1) ته‌قن، جیگه‌ی پر له‌قور و لیته. (2) فه‌زایه‌کی تیکه‌ل به‌دناوی و گه‌نده‌لی.

لجن مال: (1) قورپاوى. (2) ناوزپا، به دناو، ريسوا.

لجنه: لېژنه، گروپيكي پسيپور و تهرخانكراو بۇ كارىك.

لجنى: (1) قورپاوى، جليتاوى. (2) سهوزى تۆخ.

لجوع: دالده، په نابردنه بهر.

لجوج: لاسار، گويته بيس، گويته دهر، په چوكار، كه لاله شق، كه لاله رپهق، سهرسخت، سه ررهق، كه موت، په لپگر، پيداگر، پيچه قين، زارزار، قيرسيچم، قيرسيچمه، سرتغ، يهك دنده، نه سان، نه گونجاو.

لج: (ل) ده موچا، پوموت.

لج: (ل) پوت، په تى.

لچر: (1) مرؤى په ست و نزم. (2) پيس، چلكن، په لۆخ. (3) بپوانه: "شهوانى".

لحافظ: (1) به گوشه چاو پوانين، چاوه ديپريكردن. (2) پوانگه. "از لحاظ": له بارى، له بوارى، له پووى. "لحافظ كردن": له بهر چاوگرتن، به حساو هيتان. "از لحاظ كسى گذراندن": ناگادار كردنه وى ئه و لىي، خستنه بهر چاوى ئه و.

لحام كردن: (1) له حيم كردن، جوشدان. (2) ساپيژكردنه وه.

لحظات: كۆى "لحظه".

لحظه: چركه سات، سات، كات، چاوتروكانيك، كيتليك، تاو، ده مووكه. "لحظه به لحظه": سات به سات، سات

دواى سات. "لحظه واپسين": دواين هه ناسه كانى ژيان، كاتى مهرگ. "در لحظه": ده زيه جي، جي به جي، خيرا.

لحظه اى: (1) كاتى، كاته كى، تيزتپه پ. (2) له ساتيكي كورتدا، خيرا.

لحظه شماری: سات ژمييرى، چاوه پوانيكردن به تامه زروبييه وه.

لحن: (1) چؤنيه تى دهر برپنى دهنگ. (2) شيوه يان چؤنيه تى دهر برپنى قسه. (3) (مؤسيقا) ميلؤدى. (4) خه تا و هه له له ناخاوتندا.

لحيم كردن: جوشدان، له حيم كردن، به سه ريه كالكانى كانزا به قالاى و ناگر.

لخت: (ل) (1) پوت، پوويت، پوييچ، پوهت، په تى، پووس، زه لوت، شهل، قري، بى پوشاك، بى بهرگ. (2) به تال، خالى. "لخت شدن": شه لين، شه لان، جل له بهر خؤداكه نندن، پوت بوونه وه. "لخت كردن": شه لانندن، پوت كردن، پوت كردنه وه، پوهت كرن، قووت كردن، جل له بهر داكه نندن، ژبه رقه كرن، (لخت كردن از دارايى) سوخت كردن، مال لى سه نندن، تالان كردن. "لخت مادرزاد": (1) پوت و قووت، هيچ ده بهر دانا. (2) نه دار، فه قير. "لخت و پتى": (1) پوت، په تى. (2) نه دار و ده سكورت. "لخت و عور": پوت و قووت.

لخت: (ل) پاژ، له ت، تيكه. (2) سست، بيحال، كه م جووله. (3) نه بوونى

هه ستيارى سه باره ت به مه سه له ئه خلاقىيه كان، ئاسانگر. "لخت نخت": (1) پاژپاژ، له ت له ت. (2) كه م كه م، كه مه كه مه، بپه بپه. "لختى": (1) تاويك، ده مووكه يهك، كه ميك، گامى، هه لى. (2) سستى، بيحالى.

لختك لختك: كه م كه م، هياش هياش.

لختكى: كه ميك، كه مه كى، كه موسكه يهك، هه ندهك، هيندى، هه نديك، چكى.

لخته: (1) ده له مه، دۆله مه، دۆله مى، مه ييو، رس، پچ. (2) له ت، تيكه. "لخته شدن": مه يين، گيرسان، قرتماغه به ستن، رسيان، رچيان.

لخچه: سكل، پۆلو، پشكو.

لخشان: خز، لووس و خليسك.

لخش: بپوانه: "لغزش".

لخشنده: خز.

لخشه: بپوانه: "لخچه".

لخشيدن: (1) خليسكان، هه لخليسكان، شه متين. (2) دره وشانه وه، گه شان وه.

لخلخ: لاواز، بى هيژ، كز.

لدغ: گه ستن، پيوه دان.

لدى: كن، لاي، له ده و.

لدايد: كۆى "لديذ"، چيژه كان، تامه كان.

لذات: چيژ، چيژه، به تامى، خوشى. "لذات بردن": چيژ بردن، هه ست به چيژ كردن.

لذات بخش: بپوانه: "لديذ".

لذت گرا: چيژخواز.

لذت گرايى: (1) چيژ خوازى، خوازيارى خوشى و چيژ بردن. (2) بپوانه: "اپيكوريسم".

لذت نفسى: چيژى ده روونى.

لذيد: به له ززه ت، به تام، تامدار، به چيژ، خو ش چيژه، خو شتام.

لرد: (ل) سارا، بيابان، گوره پان.

لرز: (1) لهرز، لهرزه، لهره. (2) تا، تاو لهرز، چوق. "لرز كردن": تووشى لهرزه اتان.

لرزان: لهرزك، لهرزوك، لهروك، له حالى لهرينه وه دا، كه سى يان شتى كه ده له رزى، (هميشه لرزان) لهرزوك، لهروك، (بسيار لرزان) هژه ژوك.

لرزاندن/لرزانيدن: لهرزان، لهرزانندن، لهرزاننده وه، لهرزاننده وه، لهرزاننده وه، وه له رزه خستن، لهرزاننده وه، جوولانندن، له نگانندن، هه لاجانندن، هه ژانندن، ته كان دان.

لرزانگر: شتى كه ده له ريته وه.

لرزش: لهرز، لهرزه، لهرزين، لهره، لهره لهر، جووله جوول، جوولانى به ولولولادا، وه نه نه، ده كو، ژيلى. "لرزش افقى": پارزان، لۆژ، بزووتن به ولولولادا، لهرينه وه. "لرزش هميشگى": هه ژه ژوكى، لهرزينه وه ي دايمى. "به لرزش در آمدن (دراقتادن)": لهرزينه وه، وه له رزه كه وتن.

لرزە: (1) لەرز، لەرزە. (2) تا، تاولەرز. (3) بوومەلەرزە. "لرزە افگندن در چیزى": (1) لەراندنەو، وەلەرەخستنى ئەو. (2) لەق کردنى ئەو. "لرزە بر (به) اندام کسی افتادن": زالبوونی ترس و خۆف بەسەر ئەودا، زۆر ترسانی ئەو. "لرزە پیاپی": لەرەلەر، لەرەى زۆر. "لرزە گرفتن": تووشى لەرزە هاتن. "بە لرزه در آمدن": وەلەرزه که و تن، لەرزین. "پس لرزه": پاش لەرزە.

لرزەشناسى: زانستى موتالالى بوومەلەرزەکان و تاوتوویکردنى پیکهاتەى ناووەهەى زەوى.

لرزیدن: (1) لەرینەو، لەرزانهو، لەرزین، لەرزینەو، پەجفین، تەکان خواردن، هەژان، هەژمان. (2) زۆر ترسان. "لرزیدن از سرما": هەل لەرزین، چۆقان، چۆقیان، لەرزین لە سەرما و تۆبەتى. "بر خود لرزیدن": تۆقین لە شتیک، زۆر ترسان.

لرس: زلله، زەریه، کوتەک.

لرژ: لىق، لىلق، لىنج، لىچق، لىچق، لىنچق، لىنج، لىغیز، نەرمەلىقە، چلئىق، خلیچک، چقر. "لرژى": لىچقایی، لىچقى، لىنجى، لىنچقى. "مايع لرژ": لىنجاو، لىچقاو، لىنچقاو، لىنچقاو، زنجقاو.

لرزوجت: لىنجى، لىچقى.

لرزوم: (1) پىویستى، پىویست بوون.

(2) بەردەوام لە تەك كەسىك يان شتیک بوون. "لرزوم داشتن": پىویست بوون.

لرزوما: حەتمەن، بە پىی پىویستى.

لرژن: بڕوانە: "لجن".

لرس: (ل) (1) شەپلەلیدراو، دەست و پى شل و بى هەست. (2) سست، شل.

لرس: (ل) کوتەك، زەبەر. "لرس خوردن": کوتەك خواردن، زلله خواردن.

لرسان: (1) زمان. (2) قسە، پەیف، ئاخاوتە.

لرسانی: (1) زمانى. (2) گوتارى، زارەكى، لەبزی، دەقكى.

لرش: (1) تەرم، جەندەك، كەلاك. (2) ئازەلى كەول كراو. (3) بىكارە، تەوہزەل. (4) بلج، ولحى، چەورە، مالانگەر. (5) قەوارەى خراو و لەكاركەوتو يان كۆنەى ماشین. "لرش و پش افتادن": سست و بىحال كەوتن لە شەكەتیان. "لرش و لوش": (1) بى سەروپەر، بىغیرەت. (2) لات و بى سەروپى.

لرشتن: بڕوانە: "لرسیدن".

لشكرآرا: فەرماندەرى لەشكر، پازینەو و تەكووزكەرى لەشكر.

لشكرآراستن: رىكوپىك كردن و ئامادەکردنى لەشكر بۆ شەركردن دەگەل دوزمن.

لشكرشكن: لەشكرشكین، زۆر دلیر و شەركەر.

لشكرشكوف: لەشكرشكین، دلیر.

لشكركشى: سپارانی، لەشكركیشى.

لشكرگاه: ئوردوگا، لەشكرگا، شوینى لەشكر لە گۆرەپانى شەردا. "لشكرگاه زدن": مانەوہى لەشكر لەجیەك.

لشكرنویس: خەزینەدارى لەشكر.

لشكرى: سەرباز، نىزامى، سپاى، چەكدارى لەشكر.

لش كش كردن: بەشان دادانى كەسىك بەشپۆهەى جەندەك.

لش مرده: جەستەى بىگيان.

لشن: (1) تەخت، ساف. (2) ساكار و بى نەخش و نىگار.

لشى: بڕوانە: "رخوت".

لطفات: (1) نەرمى و ناسكى، نەرمونىانى. (2) گەشى و شلكى و جوانى، قەشەنگى. (3) سووك بوون (هەوا). (4) تامدار و بەگيان خۆش. (5) دلۆقانى، دلنەرمى. (6) ناسكى، جوانى. "لطفات دادن": گەشانندنەو و جوانکردن. "لطفات داشتن": جوان و خەيال و روژینەر بوون. "لطفات نظر": وردبىنى، بارىك بىنى.

لطفایف: (1) خالە ورد و ناسكەكان. (2) قسەگەلى نەرم و دلپەسند. (3) ناسك كارى. (4) هەقايەتەكورتەكانى تىكەل بە پەند و نوكتە. (5) شتە جوان و باشەكان. (6) تەگبیرگەلى زىرەكانە.

لطف: (ل ط) نەرمى. "لطف كردن": نەرمى نواندن.

لطف: (ل) (1) دلۆقانى، چاكىتى.

(2) نەرمى، نەرمكیشى، مدارا. (3) یارمەتى، یاریدە. (4) ناسكى و جوانى. (5) سووكى (هەوا). (6) لىبوردن، بەخشین. (7) بەخشش، بەخشین. "لطف داشتن": (1) خۆش بوون، جیگەى دلخۆشى بوون. (2) خۆش و یاستن، دلۆقانى كردن. (3) ناسك و جوان بوون. "لطف طبع": (1) ناسكى و جوانى سروشتى. (2) خۆش تەبەى لە شاعىرىدا. "لطف كردن": خۆشویستى يان دەربىرنى خۆشەویستى. (2) دان، بەخشین. (3) خىركردن، بەخشینەو. (4) بڕوانە: "گرايیدن".

لطفاً: تەبەى. "لطفاً و عنفاً": بە دلۆقانى و قەلسى، بە لەسەرخۆبى و تووڤەبى، بتهوئى و نەتەوئى.

لطمات: كۆى "لطمه"، ئازارەكان، ئىشەكان. زەربەكان، زللهكان.

لطمه: (1) زەربە، ئازار، ئىش. (2) خەسار، زيان. (3) زلله، شەپلاغە. "لطمه خوردن": زەربە وىكەوتن (زەربەخواردن) و ئازارپىگەيشتن. وەبەر زلله دران، شەپلەخواردن. "لطمه زدن به کسی (چیزى)": (1) زەربە و ئازارپىگەياندن بەو، زەربەدان لەو. (2) شەپلاغەدان لەو. "لطمه وارد آمدن (شدن) به کسی (چیزى)": زەربە و ئازارپىگەيشتن، زەربەپىگەيشتن.

لطمور: زۆرقەلەو.

لطيف: (1) نهرم و ناسك، نهرمونيان. (2) ناسك و جوان. (3) نهرم و خوښ ټاههنگ(دهنگ). (4) پاكوژ و سووك(ههوا). (5) فرز و ليزان له ژه نين دا (سان). (6) ناسك، ههستييار(روح لطيف). (7) له ناو و سفه ته كاني خوا. (8) بپروانه: "خوش گوار". (9) ههلسه ننگينراو و ورد. (10) بپروانه: "نكته سنسج". (11) (فهلسه فهى كوڻ) غه يره ماددى. (12) ناسكار و ليزان.

لطيف الاعتدال: به ژن و بالاي پيكوپيك و له بار.

لطيف طبع: خوښ تهب.

لطيفه: (1) فشه گالته، نكته، كوراتا، قسهى خوښ، قسهى گالته، پيكه نينوځ، تيتال. (2) بابه تيكى ژور ورد و ناسك سه رى لى دهرده كرى به لام پيناسه ناكرى. (3) (فهلسه فهى كوڻ) شتى غه يره ماددى وهك پوځ. (4) هه لېژارده، په سندرگراو.

لعاب: (ل) (1) لينجاو، لوعاب، لياو. (2) هر تراويكى خهست كه بكرى بهو جيپهك سواغ بدرى. (3) شو، كه تيره. (4) هر جوړه سه روښى كه شتى له بن خويدا بشاريته وه. "لعاب انداختن": كولانى تراوى كه ماددهى خوارده مهنى يان دهرمانى تيدايه به راده يه كه مادده كه له ناوتراوه كه دا بتويته وه و تراوه كه

خهست بيته وه. "لعاب دادن": (1) لوعاب ليدان. (2) بپروانه: "لعاب انداختن".

لعاب دار: (ل) دووتوى، پووكيش دار.

لعاب: كايه، گه مه، قومار. "لعاب باختن": گه مه كردن، قومار كردن.

لعبتك: دهسكه لا، كايه كلي، له يستوك.

لعب گر: چاويه ست، كه له كباژ.

لعنت: له عنهت، له حنهت، نه حلهت، بى بهش له به زه يى، نه فرين كردن، تووك ليكردن. "لعنت فرستادن(گردن)": نه حلهت كردن، تووك ليكردن.

لعنتى: (1) به نه حلهت كراو، نه حلهت ي. (2) خراو، نازاردهر.

لعين: نه حلهت ي، به نه حلهت كراو، نفره ليكراو.

لغ: هه رشتى كه له جيبى خوڻى قايم نه بى و ته كان بخوا. "دهان لغ": تيدانه وه ستاو، قسه گپه وه، زاردراو.

لغات: كوى "لغت".

لغام: بپروانه: "لگام".

لغايه: تا كوټايى.

لغت: واژه، وشه، زمان و ناخاوته ي هر نه ته وه يه كه قسهى پنده كه ن.

لغت شناختى: واژه ناسانه.

لغت شناسى: (1) واژه ناسى. (2) زمان ناسى.

لغت معنى: پيرستى وشه كان ده گه ل مانا كه يان كه له ژيره وهى لاپه ركه كان يان له كوټايى كتيودا دهنوسن.

لغتنامه: وشه دان، فهرهنگ، فهرهنگ، قاموس. "لغتنامه مختصر": فهرهنگوك.

لغت نويس: فهرهنگ نويس.

لغز: مه ته ل، مه ته لوكه، مه ته له، ده ناچيه، ليچار، له گه ز. "لغز فروختن": سه رداپوشراو قسه كردن به نيازى خوڻو ندي كردن.

لغزان: خز، لووس و خليسك، ساف و خز، له حالى خليسكاندا.

لغزاندن: خزانندن، خليسكاندن، خهشكاندن، پهت پيدان، شه متانندن.

لغزش: (1) فسك، خليسك، خليسكان، شه مت، شه متين، لاسور، هه لله، شله پ. (2) هه له، خه تا. (3) گوناح.

لغزنده: خز، لووس و خليسك، جيگه ي ته حس يان خليسك.

لغزه: قاش.

لغزیدن: (1) خليسكان، هه ل خليسكان، هه ل خليسكين، شه متين، شله پين، ته حسين، دهره سين، خزين، زه لين.

(2) له ريگاي راست كلابون، تووشى خه تا و هه له ببون.

لغ ملى: له رزوك، ناپايه دار، سست.

لغو: (1) هه لوه شاننده وه، پوچ كردنه وه، پوچهل كردنه وه. (2) قسهى پوپوچ.

لغوى: كه سى كه زانستى وشه ده زانى، وشه زان، زمان ناس.

لغويون: زمان ناسه كان.

لغيدن: بپروانه: "لغيدن".

لغاف: كه سيك كه له قسه كردن دا وشه ي جوان يان دژوار به كار ده با و كه متر گرينگى به مانا ده دا، دريژداري.

لغافه: نه وهى شتيكى تيدا وه پيچن، نه وهى به سه ر شتيكى دا بپيچن، په رويه كه له شتیه وه ده پيچن.

لغت دادن: (1) دريژداري به بابه تيك. (2) گنخاندنى كارىك، دريژكردنه وهى كارىك.

لغت و لعاب: (1) داب و ده ستورور. (2) دريژداري.

لغت و ليس: (1) كه لك وه رگرتنى مالى گچكه و ناروا يان نامه شروع. (2) به چيژ و چاوپنوكى خواردن و خواردنه وه.

لغج: ليوئه ستورور، لچ كوليره.

لغف: (1) وته، بيژه، له بز، وشه. (2) زمان.

لغضى: وشه يى، زاره كى، له بزى، بيژه يى.

لغيف: تيكه لاو و ليك ئالوزكاو. دارستانى چر و ليك ئالو. گروپى له خه لك كه له شوينيكدا كوئينه وه.

لغ: (1) له ق، سست. (2) گه نده ل، خراو.

لغاء: (1) چاوپيكه وتن، بينين، ديدار كردن. (2) پوخسار، ده موچاو. "به لقاء الله پيوستن": كوچى دوايى كردن، مردن.

لغاح: (1) ئاوس بون، زگ پريوون. (2) تيكردنى تووى نيرينه له تولدانى ميينه، كوټاو، ماكوته.

لقب: سه رنאו، به رنافت، كه سناو، نازناو، له قه م. "لقب دان": به خشيینی كه سيك به نازناويك. "لقب زشت": ناووناتوره، سه رنאו پيس و ناپه سندن.

لقب تاش: هاونا زناو، هاوسه رنאו.

لق نقو: دريژ و ره قه له.

لقمه: (1) پاروو، تيكه. (2) له تي چووكه، تيكه. (3) خوراك. "لقمه از آهن چشيدن": برينداریبوون. "لقمه اندوختن": سوال كردن. "ايك) لقمه چپ كردن كسي را": (1) به يه كجار خواردنی نهو. (2) شكست دانی نهو، ته فروتوونا كردنی نهو. "لقمه چيدن": سوال كردن. "لقمه حيا": دوايين پاروو له خوراكی هاوبه شى نيوان دوو كه س. "لقمه را دهن كسي گذاشتن": نه جامدانی كار يك به ته وای بو نهو. "لقمه كردن": به شكلی پاروو دهره ينان، كردنه پاروو. "لقمه كسي بودن": شياوی نهو بوون، له كوردی دا ئيژن نهو پارووی من نيه يان قه پانه كهي من ناخويي تته وه. "لقمه كله گربه": پارووی زور گه وره. "لقمه گرتن": پاروو گرتن. "لقمه گرتن برای كسي": (1) دبه رچاوگرتنی شتی يان كه سيك بو نهو يان داسه پانندن به سه ريذا. (2) نيازى كوشتنی نهو هه بوون، كه ين و به ين كردن درى نهو. "لقمه گنده تر (بزرگ تر) از دهن خود برداشتن (ورداشتن)": له نهو ستوگرتنی كارى كه له توانایی به دهره يان به دواى نامانجيكی گه وره وه ده دست نه هاتوو وه بوون. "لقمه لقمه": پارچه پارچه،

تيكه تيكه. پاروو پاروو.

لقمه بری: چاوچنوك بوون له خواردن دا.

لقيدن: له قان، له قين، شل بوون و له رزين له بن سستی.

لك: (1) قسه ی پرپوچ، پاره، وريته. (2) گه مژه، گه وچ، نزم. (3) سه دهه زار له شتی. (4) داغ و خال. (5) په له. (6) به رگ يان قوماشى كو نه و شر. (7) شپول، كو نه پوش. (8) به شيك له ميوه كه خراو و رزيوه.

لكات/لكاته: (1) به ستوك، ژنی داوین ته، ژنی بی شهرم و بی حه يا. (2) هه رشتتیکي په ست و داماو.

لكاس: قهره وپوول، ورده پوول.

لكالك كردن: چه نه ليدان.

لكام: بی شهرم.

لك درا: بروانه: "بيهوده گو".

لك (و) لك: (1) هيواش هيواش و به زه حمه ت. (2) هه لگرد، رابواردنی ژيان.

لك لكانه: به رتيل، ريزانه، خه لات.

لك لكه: دادوهاوار، دهنگه دهنگ.

لكن: به لام، به لان.

لكنت: گيرانی زمان كاتی قسه كردن، زمان گرانی، زمان قورسی، وه پرت به پرت كه وتن له كاتی ناخاوتندا.

لكنتو: پرتوكياگ و كاركرده.

لكنته: (1) بروانه: "لكنتو". (2) له كار كه وتوو، له كارتته، په ك كه وتته، لاواز و بی هيژ.

لكندو: بروانه: "لكنتو".

لك و پك: (ل. ك. پ.) (1) كه لوپه لی ناومال له كاسه و كوزه و فه پش. (2) هاتوچو و هه لوه لا.

لك و پك: (ل. ك. پ.) زل، قه به، ناقولا، به كه ندوكو.

لكوپلاست: پلاستیدی بی ره نگ.

لك و لوچه: بروانه: "لب و لوچه".

لكه: پنو، پنو، په له، خال. "لكه بردامن كسي گذاشتن": ناوزپانندن و به دناو كردنی نهو. "لكه شدن": دوست بوونی په له له سه ر شتيك، په لاوی بوون. "لكه گرتن": پاك كردنه وهی په له له سه ر شتيك. "لكه ننگ": په له ی ره ش. "دارای لكه های زیاد": خال خال، په له په له، پنو ك پنو ك.

لكه برداری: هه لگرتنه وه و سپينه وهی په له له سه ر شتيك.

لكه دار: په لاوی، به په له، له كه ين. "لكه دار شدن حيثيت (شرافت، وجدان، ...)": ناوزپان و بی ئابروبوونی نهو. "لكه دار كردن": (1) ناوزپانندن، ئابروبوون. (2) په لاوی كردن. **لكه گیری:** په له هه لگرتنه وه، په له گیری.

لكيس: ورده پوول.

لك: (ل) گرتووخانه، به نديخانه.

لكام: لغاو، له غاو، له خاف، له خاف، لغاف. "لكام بر (به) چیزی زن": خستنه ژير ده سه لاتی خور، كو نترول كردن. "لكام بيچيدن (خاييدن)": سه ريچي كردن. "لكام دان به جایی": هيژش بردنه سه ر نه وي.

لكام گسيخته: له غاو پچراو، كو نترول نه بوو، به ره له دا.

لكام ناپذير: سه ركيش، نافه رمان.

لكد: له قه، جوته، لووشكه. پيلاقه. "لكد انداختن": لووشكه خستن، لووشكه هاويشتن، له قه خستن، جوته وه شانندن. (2) نه چوونه ژير باری كار يكه وه، سه ريچي كردن. "لكد به (بر) بخت خود (خويش) زن": له ده دست دانی هه لی له بار و باش. "لكد به گور كسي زن": كه وتن به ره نه وه وه له كار يكا. "لكد خوردن": وه به ره له قه دران، له قه ويكه وتن. "لكد زن": (1) له قه ليدان. (2) كاتی ته قه كردن به قوداغه تفه نگ له شان و سينيگی تيره هاويژدان. "لكد كردن": (1) پيشنيل كردن، پي ريخستن. (2) به زه ربه ی له قه له ژير پي کوتان. "لكد كوييدن": بروانه: "لكد زن".

لكد پزان: چه ره شين، لووشكه هاويژ، لووشكاويژ، جوته وه شين، جفته وه شين، له قه وه شين، له قه هاويژ، دورمه ح.

لكد پزانی: جفته وه شانن، جفته هه لختستن، لووشكه هاويژ، جوته هاويژ، هيسترانی.

لكدكوب كردن: پاپيانان، پاپياساوين، پي ريخستن، پي خوست كردن، پي لينان، له قه شيل كردن.

لكد مال: پاشيل، پيشيل، پيخوست، پاكوت، به پاكوتراو، به ريذراو.

لكوري: بروانه: "فاحشه".

لكاز: بروانه: "نمام".

لكالم: بروانه: "الباب".

لكباندن: پارووی گه وره گرتن، به نيره یی و چاوچنوكی خواردن.

لكبر: ته كان، له ره، له رزه.

لپین: دواکه و توتوتترین که سه کانی ناوکۆمه لگا وه که لاتولوت و دزهکان که له گۆرانکارییه کۆمه لایه تییه کاندای پۆلی نه ریینی ده گۆپین.

لتر: (1) قه له وه، گۆشتن، زل، ناقولا، ته وه زهل. (2) ته وه زهل، ته مبه ل.

لم دادن: پالدا نه وه، پالۆدان، پشت لیدانه وه، ئاسووده بوون، ئیسپراحت کردن.

لمز: ئاماژه کردن به چاو و سه ر و شتی وا.

لمس: (1) به رکه و تن، ده ست لیدان. (2) به ته و اووی تیگه یشتن له هه ل و بارودۆخیک. (3) جوت بوونی سیکی.

لمع: بروانه: "درخشش".

لمعان: بروانه: "درخشندگی".

لمه: پرابی و قه ره با لعی.

لمن الملك زدن: ئیددیعای پاشایه تیکردن.

لمن الملکی: پاشایه تی، ده سه لاتداره تی.

لمیدن: بروانه: "لم دادن".

لم یزال: بروانه: "جاودان".

لم یزرع: ده غ، بوور، بایر، زه وی نه چیتدراو.

لم یزل: نه مر، پایه دار، هه ربوو.

لنپ: (ل) قورس و گه وره.

لنیه: قه له وه، گۆشتن.

لن ترانی: (1) قسه ی ته وساووی و ناخۆش. (2) هه رگیز من نابینی. "لن ترانی بارکسی کردن": تانه لیدان له وه، قسه ی ناحه ز و

ناخۆش به و وتن. "لن ترانی خواندن": وتنی قسه ی ناحه ز و ناره حه تکه ر، ته وس لیدان.

لنج: (ل) هه ل سوکه وتی تیگه ل به ناز و بایبوون. "به لنج زدن": له پووی بایبوون و به ده مارییه وه که مته رخه میکردن له کاریک دا که که سیگ وه ئه ستوی گرتوه.

لنج: (ل) لیو و زار. "لنج آویختن": ناوچاوتورشاندن، خۆ مپومۆچ کردن. "لنج پیرباد کردن": به پۆزیوون، بایبوون، له خۆگۆران.

لنچاره کش: پاکیشان به زه وی دا.

لنچاره کش کردن: به خیشه خیش بردن.

لنجه کردن: چه نه لیدان له بابته نرخی شتی دوی مامله کردنی.

لنجیدن: (1) ده ره آوردن، ده ره ینان، ده رکیشان. (2) به ناز و له نجه پۆیشتن.

لند: ورت، ورت، پرت، فرته، قسه ی له ژیر لیوانه وه. "لندنند": ورت ورت، پرت و پرت.

لندیکاری: به کاره ینانی په نگ له گنج پریدا.

لندوک: (1) دریز و په قه له وه.

(2) جووچه یه که تازه سه ری له هیلکه ده ره یناوه.

لندهور: لۆزه نده ر، زه به لاج و ته ژه، که ته، که توکلقت، زرته زه لام، زپه مپیر، زپتک، زپته بۆر، زپ زه په، زه گزه گه، زه گه ردوگ، قۆقۆ، زلخۆ، زلخۆرت، فیلقۆ، فیله نده ر، گۆپۆ، گه لۆر، گه لۆره، گه وه زه، لۆزه نده ر، له یته ک، باقۆره، پان

و پۆر، حوت، چه په شی، ده گه نه ک.

لندهور بد ریخت: ترچماق، زه لام و زه به لاجی ناقولا، ته ژه ی ناقولا. "لندهور بیکاره": چه پۆل، چه پوله، چه که رداسی.

لندیان: پرتانندن، بۆله ی بن لیوان، فنه فن، ورتانندن، پرت و بۆله کردن، کورکاندن، کورکیان.

لنکاک: قسه ی ناحه ز و نازارده ر.

لنگ: (ل) (1) شهل، نجمی، له نگر، له پا سه قه ت. (2) نه بوونی جووله و چالاکی ئاسایی و دلخواز، ماتل، مه حته ل.

(3) په که و تن. "لنگ چیزی شدن (بودن)": (1) ماتلی ئه و بوون. (2) به هۆی ئه وه وه زه ربه و زیان ویکه وتن. "لنگ زدن": شه لین، له نگین. "لنگ شدن": شهل یان سه قه ت بوونی پپی که سیگ یان نازه لیک. "لنگ شدن چیزی": پاگیرانی چالاک یان جووله ی ئاسایی و دلخوازی ئه و شته، په که و تن. "لنگ کردن": (1) له چالاک یان له جووله خستن. (2) ماتل بوون. (3) نیشته جیبوون له جیبه ک. (4) ده ست له کار کیشانه وه، راوه ستانی کاروان له ناو ریگادا. "لنگ گذاشتن": پاگرتن و هه لپه ساردنی شتی یان کاریک. "لنگ ماندن": ماتل مانه وه. وه ستان و پاگیران.

"لنگ مانند": شه لانه، وه که شه لان. "لنگ و لوك": داماو و بی ده سه لات. "زندگی کسی لنگ زدن (بودن)": به دژواری تیپه رپوونی ژیا نی ئه و، شپرزه و په شی بوونی ژیا نی ئه و. "کار کسی لنگ زدن": به باشی ئه نجام نه درانی کاری

ئه و و تووشی ئیراد و گرفت بوونی ئه و، به چاکی نه چوونه پیشی کاری ئه و.

لنگاک: قسه ی ناحه ز.

لنگ: (ل) (1) پی له سه رووی پان تا سه ری قامک، لاق، لۆق، لنگ، لینگ. (2) تا. (3) فه ننی که له زۆرانیازی دا. "لنگ چیزی (کسی) به هوا بودن": لیل و ناوون بوونی بارودۆخی ئه و. "لنگش کن": (1) به زه وی داده. (2) کاتی ده وتری که که سیگ له دووره وه سه باره ت به پرسه کان داوه ری بکا به بی ئه وه ی ناگای له سه ختییه کانیان بی.

"لنگ ظهر": کاتی نیوه پۆ، ناوه راستی پۆژ.

"لنگ کردن": له زۆره وانی دا به کاره ینانی فه ننی "لنگ". "لنگ و پاچه": پی، پان.

"لنگ و لگد انداختن": (1) له قه خستن. (2) سه رکیشیکردن.

لنگانگ: (ل) بروانه: "هیا هو".

لنگان: (ل) له حالی شه لین دا.

لنگ دارز: (ل) لۆق لۆقی، لۆقن، لینگ دریز، لاق دریز، له گه، که له گه تی کز و باریک.

لنگ در هوا: بروانه: "پادرها".

لنگر: (1) له نگر، ئاسنی سه ر به قولابی به زنجیره وه بۆ ویستانی گه میه ده خریته ده ریاوه. (2) که س یان شتی که مایه ی خۆراگری یان راوه ستانه. (3) خانه قا.

(4) پاندۆل. "لنگر انداختن": (1) له نگره وایتن، له نگره هاوایتن، له نگره رخستن، له نگره رگرتن، له نگره رهاوایشتن، راویستانی که شتی له

قەراغ دەريا. 2) لە جىيەك نىشتەجى بوون و بۆ ماو يەكە زۆر لەوى مانەو. "ئنگر باختن": حەپەسان، پەشۆكان، تاسان، نىگەرەن بوون. "ئنگر برداشتن": 1) دەهاوردنى لەنگەر لە ئاۋ بە مەبەستى جوولاندىنى پاپۆر. 2) بزووتن، تەكان خواردن. "ئنگر خوردن": تىكچوونى هاوسەنگى. "ئنگردان": 1) جوولاندىن بەملاولادا. 2) پاگرتن، لەجوولە خستىن. 3) قورسايى و كىشى خۆ خستىن سەر شتىك. "ئنگر زەن": تەكان خواردن بەملاولادا. "ئنگر كردن": 1) پاۋەستان. 2) قورسايى خۆ خستىن سەر جىيەك و پاۋەستان. "ئنگر ئەدان": 1) وېستان (هەو)، مانەو. "با ئنگر رقتن" حركت كردن": بە شىنەيى و هېۋاش رۆيشتن. "بىر ئنگر": پاگراۋ، پاۋىستاۋ. "ئنگر انداز": بىرۋانە: "ئنگرگاھ". "ئنگردار": 1) لەنگەردار. 2) لەسەرخۆ و مەند. 3) قورس. "ئنگرگاھ": لەنگەرگا، لەنگەرگا، تابگە. "ئنگرى": 1) دەورى زۆر گەورە. 2) قورس. "ئنگرى كردن": پاۋەستان، وېستان. "ئنگر زى": (ل) ئەۋەى لە حەمام دزى دەكا. "ئنگش": شەلەن، لەنگىن. "ئنگ ئنگان": لە حالى شەلەن دا. "ئنگە": 1) تا، لەنگە. 2) هاۋتا، وەك. 3) تاق، بەرامبەرى جووت. "ئنگە بەئنگە":

تاۋتا. "ئنگە كفش كەنە": بىرىتى لە لايەنگر و پىشتىۋان. "ئنگە نداشتن": هاۋتا نەبوون، وېنە نەبوون. "ئنگى": شەلى، شەلىيە، پاسەقەتى، لەنگى. "ئنگىلەن": شەلەن، لەنگىن، لىنگىن، قىرنگ، بەشەل شەل رۆيشتن. "ئوابع": كۆي "لائحە". "ئوای": ئالا، بەيداخ. "ئوای چىزى را بىراشتن (افراختن)": ھەنگاۋان بۆ ئەۋ شتە، دەست بردن بۆ ئەۋ شتە. "در) تحت ئوای كسى (چىزى)": 1) ھەرمانبەر و ملکہ چى ئەۋ. 2) بەپىي ئەۋ. "كسى را زىر ئوای خود قرار دادن": پىشتىۋانى لىكردن، پالپىشتى لىكردن. "ئوۋم": ئامرازەكان، پىداۋىستىيەكان. "ئوۋا": نىربازى، گانى نىر، قوۋنەگان. "ئوۋاھ": لۆمەكەر، سەرزەنشتكەر. "ئوۋا": 1) پووت، پەتى. 2) خۆراك، خواردەمەنى. 3) بىرۋانە: "ئامرد". "ئوت و عور": پووت و قووت. "ئوت بارە": نەوسن و زۆرخۆر. "ئوتەرە": تەۋەزەل، تەمبەل. "ئوت": پىسى و خراۋى، ئالۋودەيى. "ئوچ": خىل، خويىل، چاۋخوار، ھەلجەپ، چاۋچىل، چاۋشاش، خىچ، كاژ، كىل. "ئوچە": لىۋ. "ئوچە ھەي كسى آيزان بوەن": نارەحەت و مۆن بوونى ئەۋ، لىچ و لىۋ تىكەنەن.

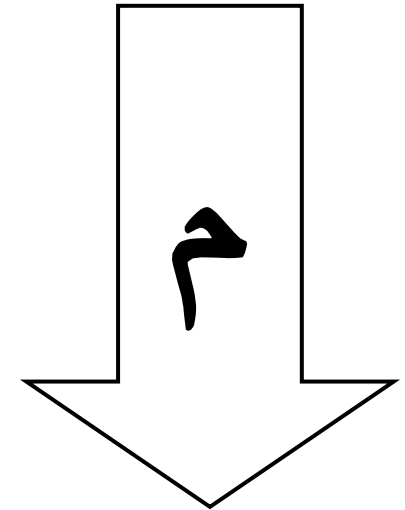
"ئوچە پىچك": بىرۋانە: "دەن كجى". "ئوچى": خىلى، چاۋخوارى. "ئوچ": تەتەلە، دەپ، تەختە، لەۋح، لەۋحە. "ئوچ تەقىدەر": لەۋحەي رىزلىنەن/رىزلىگرتن. "ئوچ جىبەن (پىشانى)": چارەنۋوس. "ئوچ سىگىن": بەردى گۆر. "ئوچ فشرە": سى دى. "ئوچ محفوظ (آفرىنش)": لەۋحەيەك لە ئاسمان دا كە پوۋداۋەكانى پابردو و داھاتوۋى تىدا تۆماركراۋە. "ئوچ مزارا": بەردە گلگۆ. "ئوچ و قلم": چارەنۋوس. "ئوۋادىن": ئاشكرا كىردنى پاز يان گوناح يان شۋىنى خۆشاردنەۋەي كەسىك. "ئوۋادىن چىزى": لە دەست دانى ئەۋ. "خود را ئوۋادىن": 1) خۆ ئاشكرا كىردن، ئاشكرا كىردنى پازى خۆ. 2) لە دەست دانى پەردەي كچىنى پىش لە شوۋوكردن. "ئوۋدە": 1) نكتە بىز، نوكتە باز، قوشمە، قەرفۆك، فەنەك، ھەنەكچى، تىتالبازان، قەسەخۆش، گالتە چى، گالتە بىز، قەسەسەير، لىبۆكى، قولچماغ. 2) ناجىددى و تەنزاۋى. "ئوۋدى": جوامىر و بەغىرەت، نەترس. "ئوۋرقتن": ئاشكرا بوون. "ئوۋرقتن چىزى": لە دەست دانى ئەۋ. "ئوۋرى": 1) بىرۋانە: "كولى". 2) دز، چەتە، پىگەر. "ئوۋرئالەدە": شىك، "پانكرىاس". "ئوۋرتىن": ئالۋو، ئالەك، گالە، بادامە، گۆشەك، گۆشەگەر، گەلالوچك، گەلالوچك، مەلاژە، كىمەل. "ئوۋزە": ئالۋو، لەۋزە، بادامەي گەرۋو لە بىن چەنە. "ئوس": 1) زۋان لۋوس، تەرىزان، مەرايىكەر. 2) زۋان چەورى، تەرىزانى خۆپىكخەر. 3) ناخۆش، جالف و نالۆژىكى. 4) لۋوس. "ئوس و لاۋبە": زۋان لۋوسى، مەرايى، رىيى، كلكە سوۋتە. "ئوسانە": بىرۋانە: "چاپلوسى". "ئوسىدىن": 1) بىرۋانە: "گرىسىدىن". 2) بىرۋانە: "قىرىب دادن". "ئوشانە": چەور و شىرىن. "ئوش": 1) زارخوار. 2) لەت. "ئوش ئوش": لەت لەت. "ئوشى": 1) بىرۋانە: "ئودى". 2) نەزان، نەقام. 3) شايەر، بەزمگىر، لۆتى. 4) بىرۋانە: "غلامبارە". "جلو ئوشى معلق زدن": خۆنۆيىنى كىردن لە بەرامبەر كەسى بە ھىزىتر يان زىرەكتر لە خۆ. "ئوشى بازار": شۋىنى بى سەرەۋبەرە و ئالۆز. "ئوشى گىرى": 1) لۆتى سەفەتى، جوامىرى، پىاۋەتى. 2) بىرۋانە: "ئوۋا". "ئوشىدىن": ئۆشىن. دۆشىن. "ئوشىر": بىرۋانە: "فرضاً".

لوكه: نالہ، لوورہ. "لوكه كشيدين": نالاندن، لووراندين، زوردين.
لوكيدين: گاکۆلکه کردن، گاکۆلکي، گاکۆله، گاولکه، قوون کشکي، به چوار دهست و پي پويشتن.
لول: سه رخوش، خوشحال. بي شه رم.
لولو: ناي شه گوي دريژ، خوشولي، شه وله بان، منال ترسين. "لولو" سـرخـرمـن: (1) بروانه: "مترسک".
 (2) كه سي بيكه لك، خويي.
لولوخوره: بروانه: "لولو".
لوله کردن: (1) لوله کردن، به فورمي لوله دهرهيتان. (2) به توندي شکست پيدان، به زاندين.
لولي: (1) بروانه: "کولي". (2) كه سي جوان چاك، سوپي هري.
لوليدن: جوولان و به لابه لاي گروپيکدا به مالولادا پويشتن.
لوم: لومه، سه رزه نشت.
لون: (1) په نگ. (2) چه شن، جور.
لوی لوی: بروانه: "هممه".
لهب: بلنسه، کلپه.
لهبله: نه زان، گه وچ، گه مژه.
لهجه: شيويه زمان، زار، زار اوه.
لهذا: به م هويه، به م پييه.
له شدن: داقتان، داقتن، دارزان، به ژقين، جيق دهرهاتن، پليشان، پليشانه وه، پليخانه وه، په لخان، پليخان، پليخانه وه، ژليقان، فليقان، فليقانه وه،

فليقيان، شليقان، شليقيان، داشليقان، پان و فلچ بوونه وه، فلچ بوونه وه، فرچقين، هه لژيويان.
له کردن: دافره قانن، هه رژاندين، هه ل پلووخاندين، هه ل فليقاندين، فليقاندين (هوه)، فليقاندين وه، فليقانن، فليقانن، فليقاننه وه، فليقاننه وه، پان و فلچ کردنه وه، ژليقانن، فرچقاندين، پليخاندين، پليشاندين وه، شليقانن، ده بهر پي دا پان کردنه وه.
له له زدن: (1) وه هه سکه هه سک که وتن.
 (2) تورتووني بوون. (3) تامه زروبوون، زور خوازياري شتي بوون.
له ولورده شدن: هه لاهه لابوون، هه پروون (به) هه پروون بوون، پليشانه وه، هه رژين.
لهيب: بلنسه، کلپه، گري، گل، گه رمي ناگر.
لهيدن: گه نان، رزين، خه ساربوون، زايه بوون، پليشانه وه، فليقانه وه.
لهيده: پليخاو، پليخ، فلچ، بل، مل، پزي، پزيگ، پزيو، دارزاو، گه نده، پان و فلچ بووه.
لهياقت: شياوي، شايه ن، شيان، سه وچ، ژيهاتوي، هيژايي، پيکه وتن، گيروفه ن، را.
لهيانگر: بروانه: "نوراني".
لهيبرال: نازاديخواز، لهيبرال.
لهيبراليسم: نازاديخوازي، لهيبراليزم.
لهيبيل: بروانه: "برچسب".
لهيت: بروانه: "کاشکي".
لهيتک: پووت و نه دار، بابرده، مایه پوچ.

لهيدر: (1) ريئويين، ريئما. (2) پيشه وه، سه روکي حيزب.
لهيريك: ليريك، تاييه تمه ندي هه ر به ره مه يکي هونه ري که هونه رهنه ندي ناگايانه يان ناگايانه هه ست و کولييه هه ناوي خوي دهرده بري.
لهيز: حولي، ته حس، خاز، خريك، خوليسک، خه زگ، زهوي ته ر و خز. (پزيشکي) شيکردنه وه. "لهيز خوردن": هه لخليسکان، خليسکان، خليسکين، فه خليسکان، خه شکين، فسکين، چليان، چه رخين، ته قلين، شه متين، شه ميتين، ته هسين، خازبوون.
لهيزابه: هه ر تراويکي خه ست و لهينچ.
لهيزاندين: بروانه: "لغزاندين".
لهيزگاه: خز، خزگه، خزيلک، خزوک، خيسه لان، شه مت، شه ميتوک، هه لخليسک، تورته مال، زهل، لاسوي، جيگه ي خليسکان.
لهيزووم: (پزيشکي) ته توچکه شيکاره کان.
لهيزيلدين: بروانه: "لهيز خوردن".
لهيست: ليست، سيابي، پيرست. "لهيست کردن": پيرست کردن.
لهيس زدن: بروانه: "لهيسدين".
لهيسيدن: ليستن، ليستن، ليستنه وه، ليستنه وه، ليستانه وه، ليستانه وه، فه ليستن، لشتش، لشتن، زمان به شتيک داهيتان، پاک کردنه وه ي شتي به زمان.

"کاهه لئيسيدن": لسته وپسته (دان)، پاک لسته وه.
لهيف زدن: لهش شوردين به لفکه و سابوون.
لهيف کردن: شاردينه وه (مادده سپکه ره کان).
لهيف کشيدن: (1) بروانه: "لهيف زدن".
 (2) گازگرتني شتي يان به ديان کيشان.
لهيک: سووکه له ي ليکن".
لهيکن: به لام.
لهيل: شهو. "لهيل و نه ار": (1) شهو و پوژ. (2) پوژگار.
لهي لي رفتن: (ل.ل.ر.ت) اني، لنگه شه لي، لنگه شه له، له نگرؤ، کوليکولي، به هه ننگه شه له پويشتن.
لهي له لاي کسي گناشتن: له به رچاونه گرتني که موکوورپيه کاني نه وه، جيبه جيکردني داواکارييه نابه جييه کاني نه وه، خزمه تکردن به و.
لهيمفوسايتا: (پزيشکي) لهيمفوسيت، لهيمفه خانه، له نفوسايت.
لهيمفوما: (پزيشکي) شيرپه نه جي لهيمفه خانه کان.
لهينتا: ره واني، نه رمي.
لهيو: خور، پوژ.
لهيوکيهما: (پزيشکي) شيرپه نه جي خوين.
لهيوه: (1) زمان لووس، فريودر.
 (2) ره فتاري تيکه له به شوخي و چه لته بازي.
لهييدن: بروانه: "جويدن".

مابعدالتکوین: پاش پیکهتینان / پسکاندن.
مابعدالطبیعه: میتافیزیک، ئه وهی که له سه روو سروشته وهیه، زانستی ئیلاهی.
مابقی: ماوه، به جیماوه.
مابون: حیز، ئیره مووک.
مابه الاحتیاج: ئه وهی که پیویسته، هرچی پیی نیازمەند بن.
مابه الاختلاف: مایه ی ناکۆکی، مایه ی ناسازگاری.
مایین: (1) نیوان، بهین، ناقبر، ناوه پراست. (2) جیاوازی.
مات: (1) سه رگه ردان، سه رسوپماو، دۆش داماو، کز، کروشمه کردوو. (2) پهنگی بی بریقه، مات. (3) دۆراو له کایه ی شه تره نجدا. (4) وشهیه که بۆ له کارکه وتنی شای شه تره نجی ده لئین. "مات و مبهوت":
 چه په سیو، چه په ساو، چه یری، واق وپ، سه رسوپ، کپومات.
ماتاد: (د) (1) کهسی که له شه پکردن ده گه ل گا دا گاکه بکووژی. (2) کهسی گرینگ و جیی باوهر.
ماترک: که لووپه لئ که له مردوو جی مایی، میرات، که له پوور.
ماتریارکی: ژن سالاری.
ماتریال: (1) ماده، شت، جنس. (2) زانیاری، بابته، به لگه. (3) مادهی. (4) گرینگ، بنه پتهی، بنگه هین، پیویست.

ماب: شوینی گه پانه وه. (2) گه پانه وه. "ماب کردن": جیگیربوون، نیشته جی بوون.
ماتم: کۆی "ماتم"، خه تاکان، هه له کان، تاوانه کان.
ماخذ: کۆی "ماخذ"، سه رچاوه کان، ژیده ره کان.
ماکل: کۆی "ماکل"، خوارده مه نییه کان، خوراکه کان.
مال: (1) سه ره نجام و کۆتایی کاری. (2) ئاکام. (3) شوینی گه پانه وه.
مالاً: سه ره نجام، له کۆتایی دا.
مال اندیش: تیبین، دوورنواپ، پاشه پۆزبین، ئه وهی که بیر له ئه نجامی کاریک ده کاته وه.
مابعد: ئه وهی له پاش شتیکه وهیه، دوی ئه و، پشتی وی چ.

ماتریالی: له باری ماددییه وه، له باری ناوه روکه وه، له بنه رته را.
ماتریالیزه: (1) فۆرمی ده ره کی یان بابته سی به خوگرتن، به رجه سته بوون. (2) بوونه واقیعیته. (3) پراکتیزه بوون، وه دیهاتن.
ماتریالیست: ماتریالیست، پیپه وی ماتریالیزم، ماده / ماک خواز.
ماتریالیستیک: ماده خوازانه، مادهی، له سه ر بنه مای ماددییه ته.
ماتریالیسم: مادییته، ماتریالیزم، ماده ده خوازی، په سه نایه تی ماده ده، فه لسه فه ی ماده ی، فه لسه فه یه که حاشا له بوونی پۆح و مه عنه وییات ده کا و ته نیا بوونی ماده ده سه لمینی و خولقاندنی دنیا و ته وای رووداوه کانی سروشت.
ماتریس: (1) له بیرکاری و زانسته کاندای: ماتریس. (2) له لۆژیکدا: قالب، ماتریس. (3) له پزیشکیدا: منالدان، ماتریس. (4) له پیشه سازیدا: قالب، ماتریس. (5) چنراوه، قالب، جهسته.
ماتریکس: (پزیشکی) نیوان پۆپنه.
ماتقدم: (1) پابردوو، بۆری. (2) کۆن، که ونارا. (3) پیشووتر، له پابردوو دا.
ماتم: تازیه، تازیمان، تازیه ته، خه م داگرتن بۆ تازه مردگ، ماتهم، مرده موو، سه ره خووشی، پرسه. "ماتم داشتن": پرسه هه بوون. "ماتم کردن": خه م خواردن،

خه مباربوون. "ماتم گرفتن": خه م داگرتن، خه مباربوون بۆ که سی به جوړی که وابزانری ئه و که سه یه کیک له که سه کانی مردوو. "به ماتم نشستن": پرسه گێران، تازیه باریکردن.
ماتماتیک: زانستی بیرکاری.
ماتم پرسی: پروانه: "تعزیه".
ماتم دیده: پروانه: "ماتم زده".
ماتم زده: (1) ماتهمی، ماتهمین، تازیه بار، تازیدار، تازیه تبار، عازیه تبار، خه مباری خو شه ویست مردوو، مردوو مرو، مرده مودار، هه ش به سه ر. (2) خه مبار، خه مناک.
ماتمکده: شوینی ماتهم، جهی تازیی، شوینی تازیه باری، مالی که له ودا خه م و خه فه ت ژۆر بی.
ماتیشکا: پروانه: "فاحشه".
ماتیکان: په یف، "دیسکۆرس".
ماجد: گه وره، مه زن. دلاوا، جوامیر.
ماجرا: (1) رووداو، پيشهات، به سه رهات، بوویه ر. (2) مه سه له، بابته. (3) مشتومر، مقومقو. "ماجرا آوردن بر چیزی": ئیراد گرتن له و. "ماجرا رفتن": روودانی پیشهاتئ.
ماجراکردن: مشتومرکردن، شه روکی شه کردن.
ماجراجو: (1) سه ره گۆبه ند، سه ر به گێچه ل، گێچه ل به قوون، قوون به

گيچهل، دروشه پانی، گورخ، شه پرفروش، که سيک که سه ری له کيشه ده خوری، سه گی هار (بریتی/ کینایه).
 (2) ناژاوه خوان.
ماجور: (1) پاداشت دراو. (2) کریگرتسه، کریگرتی.
ماخذ: (1) سه رچاوه و بنچینه و پیشه ی شتی. (2) سه رچاوه، ژیدره، چافکانی. (3) بنه مای تاوتوی شتی.
ماخوذ: (1) وهرگیراوه له شتی یان له جتی که. (2) وه ده ست هاتو. (3) گیروده، تووشبوو، گرفتار. (4) له به رده م لیپیچینه وه دا. "ماخوذ به جیا": به شهرم و حه یا، حه یابه خو. "ماخوذ به سوم": (مافناسی) کالایه که که سیک وه ک کریار ده یخاته ئیختیار خوئی تا تاوتوی بکا و هه لیسه نگیئی. "ماخوذ داشتن": (1) گرتن. (2) گرفتارکردن، یه خسیرکردن، قولبه ست کردن. "ماخوذ شن": گرفتاربوون. "ماخوذ کردن": (1) گرتن. (2) لیپیچینه وه لیکردن، سزادان.
ماحصل: (1) ئه وه ی وه ده ست هاتوه، داهات، به ره م. (2) پوخته و ناکام.
ماحضر: (1) ئه وه ی که ناماده و هه یه، حازری، خوارده مه نی ناماده، خو راک ی ساده. (2) بریکی که م. (3) به بی پی شه کی.
ماحي: سرپننه، له ناو به ر، ژناق به ر، ته فرتوونا که ر.
ماخور: خه رابات، مه یخانه، مه هخانه.
ماخولیا: ئه سپه ک، گلاراو، ماخولیا،

مه یخوئی، جو ره نه خو شیه که که مروقت تووشی خه یالاتی پروپوچ ده بی و هندی جار وه ها په لوپو داوی که نه خو ش نیسه بت به هه موو شتی ره شبین و بی تمنا نه ده بی و هندی جاریش خوئی ده کووئی. وه هم. "مالیخولیا"، "ماخول"، "مالنخ"، و "ملانکولی" یشی پنده لئین.
مادام: (1) تا ئه و کاته ی، تا وایه، هه تا وایه، له به رنه وه ی، ژبه روئی، مادام. (2) خاتوو، خانم. "مادام الحیات": تا زیندوه، له ماوه ی ژیان دا. "مادام العمر": تا ماوی، تا ماوه / زیندوه، تا کو تایی ژیان.
مادح: ستایش که ر، پیا هه لده، په سندنه ر، په سنکه ر.
مادری: (1) دایک، داک، دالک، ئودا، دی. (2) بنه رته ی، بنچینه یی سه ره تایی، یه که مین (صنایع مادر). (3) هانده ر، هه لخرین. (4) بناغه، پیشه. (5) زهوی، خاک. "مادر عروس": لاپره سه نی که خو له هه موو کاریک هه لده قوتینئی. "مادر فولادزه": زنی به سالاجووی ناحه زی به دنه خلاق. "مادر کسی رابه عزای اونشاندن": کوشتنی ئه و. "مادر ناتتی": زپدایک.
مادراندر: زپدایک، باوه ژن.
مادرانه: دایک ئاسا، دایکانه، وه ک دایک.
مادر به خطا: جوینیکه، دایک قاحبه.
مادر تباری: (کۆمه لئاسی) جوئی سیستمی کۆمه لایه تی که له ودا تاک له باری خزمایه تییه وه به ستراره به بنه مالیه ی دایکی بی.

مادر حساب: بروانه: "مادرخرج".
مادرخرج: ئه وه ی ته وای خه رچی گروپیکی که پیکه وه ده پونه شوینی یان خه ریکی کاری ده بن له ئه ستو ده گری و دوایه له ته ک ته ک ته کیان دا حه ساو ده کا، خه زنه دار.
مادرزاد: (1) زکماک (ی)، زکمانگ، سکماک، هه رکه له دایک بووه، که له دایک بووه، وه ک له دایک بووه. (2) تاییه تمه ندییه کی نه گونجاو یان خه سله تی که له کاتی له دایک بوونه وه ده گه ل ئینسان بی.
مادرزایی: بروانه: "مادرزاد".
مادرزن: خه سوو، خه سی.
مادر سالاری: دایک سالاری، دایک سه رده ستی.
مادر سراسی: (کۆمه لئاسی) جوئی سیستمی کۆمه لایه تی که له ودا پیاو دوا ی ژنه یان تیکه ل به بنه مال و قه بیله ی ژن ده بوو.
مادرشاهی: بروانه: "مادر سالاری".
مادر شهر: شاری گه وره و سه ره کی له ناوچه یه ک یان له ولاتیک.
مادر مرده: (1) دایک مردوو، که سی که دایکی مردبی. (2) بیچاره، چاره پره ش.
مادر ندر: زپدایک.
مادری: (1) دایکیه تی، دایکی تی. (2) خو شه ویستی و دلوقانی به و جو ره ی که شیوا ی دایکه.
مادگان: (1) مییه کان، میوینه کان. (2) نه نیر نه می و ترسه تۆک.
مادگی: (1) میوایه تی، میوینه یی، مایک، مایکه ی، مایکی. (2) له زاروا هی پوه ک

ناسیدا: ئه ندامی میینه ی گول، به شی ناوه وه ی گول. (3) جیی دوگمه، جهی پشکوئی.
مادون: (1) ژیر، خوار، بن. (2) نزمتر، له خوارتر. "مادون": (ن) جگه له، بیجگه له.
ماده: مروقت یان ئاژه لی که بزئی یان منالی بی، بوونه وه ری که هیلکه بکا، ما، مایک، مایکه، ماینه، می، میوینه، میچک، میچکه، ماینه، مؤن.
ماده: (1) ماک، ماکه، ماتریال، مادده، که ره سه ته، شت، تشت، توخم، هه ر په گه ز و بنچینه یه ک که شتی لی پیکه اتوه، هوئی دروست بوون. (2) له فیزیک دا: شتی که کیشی هه بی و فه زا داگیر بکا و له وانه یه به فۆرمی ره ق، تراو یان گاز بی. (3) هه ر به ند له گه لاله یه ک یان یاسا وه یان گریبه ستیک. (4) هو، پیشه، بنه ما. (5) بابته. (6) هه رکام له وانه کان به تاییه تی وانه کانی پیش له زانستگا.
"ماده اولیه": کاله دهنه، که رسته ی خاوی ده کار نه کراو، که ره سه ته ی سه ره تایی.
"ماده خام": که ره سه ته ی خاوی ده کار نه کراو. "ماده را غلیظ (غلیظ تر) کردن": خه ست کردنه وه ی بابته و به گه وره نیشاندانی. "ماده کردن": پیسکردن.
ماده اولواد: (فه لسه فه ی کۆن) مادده ی سه ره تایی جیهان.
ماده انگاری: (فه لسه فه) ماتریالیسم.
ماده باوری: (فه لسه فه) ماتریالیسم.
ماده پرستی: (فه لسه فه) ماتریالیسم.

ماده قانون: هەر ماده‌یه‌ك له یاسا.

ماده‌گرا: بروانه: "ماتریالیست".

ماده‌گرای: بروانه: "ماتریالیسم".

ماده‌نر: (1) بروانه: "خنثی". (2) پارا، وازوای، دوودل.

ماده‌واحد: (مافناسی) یاسایه‌ك كه ته‌نیا له ماده‌یه‌كدا په‌سند ده‌كړی.

مادی: (1) سهر به ولاتی ماد. (2) پووبار، پووباری سهره‌كی. "مادی‌سار": مه‌ئمووری دابه‌شكردنی ئاوی پووباره‌كان.

مادی: (1) سهر به ماده، كه‌ره‌سته‌یی، شتتی، ئه‌وه‌ی كه له پتوه‌ندی ده‌گه‌ل ماده‌یه‌ك بئی وه‌ك ئاژه‌ل و پوه‌ك و په‌قه‌مه‌نی. (2) كه‌سێك كه هه‌موو شتی په‌پال ماده‌ ده‌دا و حاشا له بوونی خوا ئه‌كا، ماتریالیست، ده‌هری. (3) پوله‌كی، پوول په‌رست. (4) ماده‌ه‌بوون.

مادیات: پاره و سامان.

مادیان: ماین، ماین، ماهینه، مه‌هین، هه‌سپی می.

مادیت: ماده‌ه‌بوون.

مادی‌گرای: (1) (فهلسه‌فه) ماتریالیسم. (2) ماددی بوون، پوله‌كی بوون.

مادی‌گری: (فهلسه‌فه) ماتریالیسم.

مادیینه: له په‌گه‌زی میو، میچك، ماینه، مایینه، مۆن، می، مینگه، میو، میوه‌له، میوینه، میینه، مییه، میینه.

مارافسا: مارگر، مارگیر، كه‌سێك كه مار

ده‌گری پتوه‌ی نادا.

مارپیچ: پیچه‌لاویچ، پیچاویچ، مارپیچ. "مارپیچ‌خوردن": بروانه: "پیچ‌خوردن".

مارج: (ر) بلیسه‌ی به‌ته‌وژمی ئاگر، بلیسه‌ی بی‌دوو‌كه‌ل، پشقه‌لئاگر.

مارد: سهركیش، سهربزیو.

ماردی: په‌نگ سوور، به‌په‌نگی سوور.

مارسار: وه‌ك سهری مار.

مارسانان: له زاراوه‌ی بوونه‌وه‌رناسیدا: مارئاساكان، ئه‌و بوونه‌وه‌رانه‌ی كه له مار ده‌چن.

مارش: (1) مؤسیقای نزامی. (2) سروود.

مارفش: وه‌ك مار، مارئاسا.

مارك: نیشان، نیشانه، شوین، ئاسه‌وار، جه‌وار، له‌قه‌م، مارك. "مارك‌زهن": درۆ په‌لدان، تۆمه‌ت لیدان.

مارگاژ: زه‌لكاو، زه‌وی زۆنگاوی، قۆپی.

ماركسیست: پیپه‌وی پیبازی ماركسیزم.

ماركسیسم: بیروبوچوونه‌كانی كارل ماركس كه بنه‌مای كۆمۆنیزمه، ریپازیك له سیاسه‌ت و پامیاری‌دا كه دانه‌ره‌كه‌ی ماركس بووه و بنه‌ماكانی سوسیالیزمی زانستی شروقه‌ ده‌كا.

مارگرییده: مارانگاز، ماره‌نگه‌ز، مارانگه‌سته، ماریپوه‌داو، ماریپه‌دایی، ماره‌یه، مارگه‌ستی.

ماره: ده‌فته‌ر هه‌ساو.

ماری: كوژراو، له‌ناوبراو، ژناڤ چووی.

ماریره: زردایك.

ماز: (1) چین و چرووك. (2) درز، كه‌لین.

مازاد: زیده‌بایی، زیاد، زیاد له پیویست.

مازوخیسم: جوړی نه‌خۆشی ده‌روونی كه نه‌خۆش چیژ له ئازاردانی خۆی ده‌با.

مازه: بروانه: "ستون فقرات".

ماژ: خۆشی، ئاسوده‌یی، پابواردن، رابارتن. سهرگه‌رمی.

ماژیک: (1) سیخراوی، جادوویی، سه‌یروسه‌مه‌ره. (2) جوړه پینووسیکی په‌نگاوپه‌نگه بو نیکارکیشانه‌وه، ماژیک.

ماساژ: كه‌فمال، له‌پمال، مالشت، مشت مال، وه‌ژو، په‌رخان، ماساژ. "ماساژدان": داشیلان، دامالان، دامالین (به‌ده‌ست)، قه‌مالین، مالشتن، په‌رخاندن، مژدان، ده‌ست پیداهێنان و شیلان. "ماساژقلب": دامالینی دل.

ماساژور: مالشته، ماساژده‌ر، كه‌سێك كه کاری مالشت ده‌كا.

ماساندن: (1) مه‌یاندن، پچاندن. (2) مه‌یینی ماست، شیر کردنه ماست. (3) به‌ئه‌نجام گه‌یاندن.

ماسبق: پیشینه، پیشوونه.

ماست: ماست. "ماست‌بستن (زهن)": دروست کردنی ماست. "ماست‌رنگ‌گرفتن": مایه‌ی خه‌جالت بوون. "ماست‌ماساندن برای کسی": دژی ئه‌و کارکردن. "ماست‌وارفته": ماستی شل. "ماست‌ها را کپسه‌کردن (انداختن)": ترسان

و هه‌ساوی کاری خو‌کردن، ترسیان و ده‌ست له کاری خو‌کیشانه‌وه. "از سفیدی ماست تا سیاهی زغال": هه‌موو شتی. "مثل ماست": (1) زور سپی. (2) بی‌حال و كه‌م بزوو. "هیچ بقای نمی‌گوید ماست من ترش است": هیچ كه‌س به دوی خۆی نالی ترشه.

ماست بندی: (1) كرده‌ی دروست کردنی ماست. (2) شوینی كه ماستی تیدا دروست ده‌كړی و ده‌فرۆشړی.

ماست مانی کردن: (1) چاوپۆشیکردن، ماسمالیکردن، پۆشینی تاوان به‌ناپه‌وا، قه‌كروپانندن. (2) سهرسه‌ری و به‌په‌واله‌ت ئه‌نجامدانی شتی.

ماست مالیزاسیون: په‌كلاکردنه‌وه‌ی په‌واله‌تی شتی، سهرسه‌ری و به‌په‌واله‌ت ئه‌نجامدانی شتی.

ماسك: ماسك، ماسكه، ده‌مامك، پووپۆش، شكلی كه به‌پوویه‌وه ده‌گرن تا نه‌ناسرین. "ماسك‌كسی را برداشتن": ئاشكراکردنی قه‌ست و نیازی ئه‌و، ده‌رخستنی بوخساری پاسته‌قینه‌ی ئه‌و.

ماسكه: (1) ماسك، ماسكه. (2) پووستیر.

ماسكه: (س) توانایی پاگرتنی شتی.

ماسوا: (1) ئه‌وه‌ی جگه‌ له خوا بئی، بوونه‌وه‌ره‌كان، هه‌مگه‌ل. "ماسواي": جگه‌ (له)، بیجگه.

ماسییدن: (1) سفت بوون/بوونه‌وه، په‌قبوون، پچیان، بستن و سفت بوونه‌وه‌ی پۆن له سهر شتیک. (2) وشك

بوون. 3) نه جوولان و مانه وه. 4) قازانچ گه یشتن، فایده هه بوون. 5) به ئه نجام گه یشتن (حقه اش حسابی ماسیده بود).
ماشاء الله: ئه وهی خوا بیهوی، ئه وهی خوا ویستوو یه تی. ماشاللا، وشه ی سه یرمان.
ماشین نویسی: تایپ.
ماشینی: 1) سازکراو یان ئه نجام دراو به هوی ماشینه وه. 2) کاری که پیویستی به فکر نیه، میکانیکی. 3) وهک ماشین خیرا و یه که ریتم.
ماشینیزم: 1) دانانی ماشین له جیاتی مرؤ له ئه نجامدانی کاردا. 2) به کارهینانی ماشین به جیپی مرؤ له سه نعت دا.
ماضی: 1) پابردوو، کاتی پابردوو، دهما پابهووری. 2) پییشوو، پییشان. 3) کۆچکردوو، خوا لیخوشبوو.
ماعداء: وشه ی هه لاواردن به مانای شتی تر، شتی دیکه. "ماعدای": جگه، بیجگه، مه گهر.
مافات: ئه وهی که گوزه راوه / پابردوو، ئه وهی که له دهست چوو.
مافتگی: زۆر کز و لاواز.
ماقوق: بالادهست، سه ر، سه رو، سه رتر، زۆر. "ماقوق طبیعی": سه راسایی، سه یروسه مه ره، بان سروشتنی.
ماقیاء: هه ر پیکخراویکی ترؤریستی نهینتی (ئه م وشه یه بۆ یه که م جار له سه ره تای سه ده ی نۆزده یه م له دوپگه ی سیسیل سه ری هه لدا).

ماقبل: پییشوو، پابردوو، پییش له وه.
ماکر: (ک) فیلبان، فریوده ر، خه له تین، خاپینه ر.
ماکروفاژ: (پزیشکی) قه پگره گه وه ره، قه پگره کان. خرۆکه ی سپی خوین.
ماکزیمه: لانی زۆر، ئه وه پره که ی، زۆرترین پاده ی گونجاو، ئالییی زۆر، ماکزیمۆم.
ماکل: خوراده مه نی، خۆراکی.
ماکول: 1) فره خۆر، خۆرا، ده وری لیس. 2) لکه، په له، خال.
ماکیان: هه که، بالنده ی مائی، بالداری که وی.
ماکیاویسیم: سیاسه تیک که پابند به بنه ما و پره نسپه ئه خلاقیه کان نیه و هه ر کرده وه یه ک بۆ گه یشتن به ئامانجه سیاسییه کان به ره و ده زانی، بیروبوچوونه کانی ماکیاول نووسه ر و سیاسه توانی ئیتالیا یی "1469-1527 ای زایینی.
مال: 1) ده ولت و دارایی، سامان، ئه وهی که ملکی که سپنی که سیک بی. 2) مالیات.
"مال غیر منقول": مال و سامانی که نه کری پابگو یزری وهک زه وی، مرده مال. "مال کردن": (بیرکاری) به توانی دوو گه یاندن.
"مال و جهات متوجه، متوجهات": مالیاتی که ده بی ره عیه ته کان بیده ن. "مال ورزیدن": مال و سامان خرکردنه وه. "مال و مکت": سامان، دارایی. "مال هدردهنده": دهست قَلپ، مال به فیرۆده ر.

مالاریا: مه لاریا، تۆبه تی، له بنه پهت پا له دوو وشه ی ئیتالی پیکهاتوه Mal واته خراپ یان پیس و Aria واته هه وا که به یه که وه مانای هه وی پیس ده ده ن.
مالاکلام: بی ئه م لاو ئه ولا، بی گفتوگو.
مال الاجاره: ملکانه، پاره یه ک که کریدار له به رامبه ر که لک وه رگرتن له ملک یان خانوو ده دریتته خاوه ن ملک.
مال التجاره: کالا/که لویه لی بازرگانی.
مالامال: دارمال، لیوانلیو، لیواولیو، لچانلچ، لچانلیچ، لیپاولیپ، لیف و لیف، قه لاپه چن، قه لاجن، سه ریژ، لیورژ، پراوپر، لیپاولیپ، لیپه، لیف و لیف، زه په زه پ، که یل، تژی، تژه، زپ نژن، نقانن، ئاره ی. به مانای زۆر و فراوانیش هاتوه.
مالاندن: 1) مشتومالدان به دهست. 2) ته خت کردن، ساف کردن. 3) ته مبی کردن و به زاندن.
مال اندوز: پوه له کی، پوه ل په رست، مال کۆکه ره وه.
مالایطاق: تا قهت پروکین، له تا قهت نه هاتو، له وزه به ده ر.
مالایعنی: بی مانا، بی هووده.
مال باخته: ئه وهی مالیکی لی دزراوه یان به هوی پووداویکی وهک ئاگرکه وتنه وه له ناوچووبی.
مالدار: 1) مالدار، ده له مه ند، زهنگین، خاوه ن مال و دارایی. 2) ئه وهی چوارپی هه یه.
مال ده: 1) دهست و دل ئاوه له، به خشنده. 2) مالیات ده ر.

مالش (دادن): هه ساو، ساوا، مالی، پیامالین، دهست ریختستن، دهست پیامالین، پیامالین، و لاوین، شیلان به دهست، مشتومال، ماساژ، مالشت. 2) سزا، ته مبی، گوی بادن.
مالش کردن: 1) پیامالین و مشتومالدان. 2) ته مبی کردن، گوی بادن.
مالشگر: مالشته، ده لاک، مشتومالده ر.
مالش یافتن: 1) ته مبی کردن، سزادران. 2) بروانه: "کوفته شدن".
مالک: 1) خاوه ن، خاوه ند، ختوه ند، ختودان، خوه دی، داژدار، وه هه ر. 2) خان، ده ره به گ. 3) له سفه ته کانی خوا. 4) گیان ستین. "مالک شدن": بوونه خاوه ن. "مالک گرده ایندن": خۆدی کردن، به خاوه ن کردن، خوه دی کرن، به ساحیب کردن.
مالک الملک: 1) له ناوه کانی خوا. 2) خاوه ن دهسه لاتی ولاتی، پاشا.
مالکیه: ملکایه تی، خاوه ن داریتی، هه بوون.
مألف: ئه وهی که خه لک خووی پیده گرن. جیگه یه ک که که سیک عاده تی پیگرتوه.
مال مال: بروانه: "مالامال".
مألف: بروانه: "الفت گرفته".
مالیات: مالیات، باجی ده ولت، داهات. "مالیات برارث": (ئابوری) مالیاتی که له دارایی که سی کۆچکردوو ده گپرنه وه. "مالیات بر حقوق": (ئابوری) مالیاتی که له موچه ی موچه گران و

فرمانبهرانی ده‌گپړنه‌وه. "مالیات بردام":
 خه‌مچور، قه‌مچور، پووشانه و سه‌رانه‌ی
 مالآت بۆ ئاغا و ده‌وله‌ت. "مالیات بردامد":
 داهاتانه، به‌شی خاوه‌ن ملک له‌ده‌رامه‌تی
 زه‌وی. "مالیات بردارایی": مالیاتی که
 مرده‌مال و هک زه‌وی و مال و هتد
 ده‌گریته‌وه. "مالیات بستن": دیاریکردنی
 راده‌ی مالیاتی ملک و سامان یان داهاتی
 که‌سیتی. "مالیات تصاعدی": مالیاتی که
 به‌چوونه‌سهری داهات یان توانایی کرپن
 ده‌چپته‌سهری، مالیاتی به‌رزه‌ووو. "مالیات
 زمین زراعتی": زه‌ویانه، زه‌قیانه، باجی
 زه‌وی. "مالیات سرانه": (ثابوری) مالیاتی
 که‌دانه‌که‌ی پیوه‌ندی به‌داهات و
 خه‌رجیبه‌کانی که‌سه‌کانه‌وه‌نیه و له
 هه‌موان وه‌که‌یه‌ک و ه‌رده‌گیری. "مالیات
 غیرمستقیم" مالیات بر فروش، مالیات بر مصرف":
 (ثابوری) مالیاتی که‌له‌لایه‌ن ده‌وله‌ت‌وه
 له‌به‌ره‌مه‌پینه‌ران یان هه‌ناردکارانی
 کالاه و ه‌رده‌گیری، به‌لام فروشیاره‌کان
 به‌برندنه‌سهری نرخ‌ی کالاکان دانی‌ئو
 مالیاته‌قه‌ره‌بوو ده‌که‌نه‌وه. "مالیات
 مستقیم": مالیاتی که‌له‌داهات یان سامانی
 که‌سه‌کان یان دامه‌زراوه‌تایبه‌تیبه‌کان
 و ه‌رده‌گیری.
مالیات بگير: قامچورچی، پووشانه و ه‌رگر
 بۆ ده‌وله‌ت، مالیات و ه‌رگر.
مالیخولیا: برونه: "ماخولیا".
مالیلدن: (1) ساوان، ساوین، پیاساوین،

هه‌ساوین، هه‌سوون، تی‌هه‌لساوین،
 تی‌هه‌لسوون، هه‌لساوین، هه‌لسوون،
 پیامالین، پیده‌هینان، پیاهانین، هشکاندن،
 لیخستن، ریخستن، ده‌ست به‌سه‌ر شتی‌ک
 دا هینان، مشتومال‌دان. (2) پوچه‌لبوونه‌وه،
 هه‌لوه‌شانه‌وه (بچه‌ها خوشحال باشید
 امتحان مالیده). (3) هه‌له‌کردن، خه‌یال
 کردن. (4) پیشیل کردن، له‌قه‌شیل کردن.
 (5) گوی‌بادان، ته‌می‌کردن. (6) لومه‌کردن،
 سه‌رکونه‌کردن. (7) نهرم و ساف کردن.
 (8) برونه: "جلادان". (9) پاک کردن‌وه،
 سپینه‌وه.
مالین: خویناوی.
مالیه: نه‌وه‌ی که‌له‌پیوه‌ندی ده‌گه‌ل مال
 و سامان دایه، دارایی، ثابوری،
 سامانداری، کالا، که‌لوپه‌ل، پولی‌نه‌خت.
ماما: دایان، ماما، مامان، تایه‌ن، هاریکاری
 دایک له‌زاندا. "بازاج و پازاج و پبش
 نشین" یش هه‌ر به‌م مانایه‌ن له‌فارسیدا.
مامان: (1) دایک. (2) له‌به‌ردلان، جوان.
 (3) قه‌پاتمه، سوتلی. (4) سه‌رپه‌رشتی
 ژناتی خو‌فروش.
مامایی: مامانی، دایانی، تایه‌نی، کاری
 مامان.
مامک: (1) دایک. (2) وشه‌یه‌کی
 خو‌شه‌ویستانه‌یه بۆ کچ. (3) ژنی پیر.
مامن: په‌ناگا، لیزگه، ئیفرگه، شوینی
 هیمن و بی‌ترس.

مامور: (1) مه‌ئموور، دانراو. (2) فه‌رمانبه‌ر،
 کارمه‌ند. (3) نی‌ردراو، پی‌سپیردراو،
 پاسپیراو، فه‌رمان پی‌دراو. (4) پاریزه‌ر،
 نگابان. "مامور کردن": ناردن بۆ نه‌نجامدانی
 کاریک، دانان.
ماموریستا: (1) کار و نه‌رکی که‌له‌لایه‌ن
 که‌سی یان ری‌کخراوی‌که‌وه ده‌خریته
 نه‌ستوی که‌سیک، مه‌ئموورییه‌ت.
 (2) به‌رفه‌رمانی، گو‌پزایه‌لی.
مامون: (1) بی‌ترس، بی‌وه‌ی، ئاسوده و
 نه‌رخه‌یان. (2) جی‌متمانه، برونه‌پیکراو.
مانوس: هۆگر، ئۆگر، خووی‌گرتوو،
 راهاتوو، فیره‌ک، متون، لسکه. بۆ مانای
 زیاتر برونه: "الفت گرفته".
مان: (1) مال، که‌لوپه‌لی ناومال. (2) وه‌ک،
 وینه. (3) راناوی لکاو، یه‌که‌م که‌سی کۆ.
مانا: (1) هه‌رماو، پایه‌دار. (2) وه‌ک، وینه.
 (3) په‌نگه، گۆیا. (4) هه‌لبه‌ت.
مانان: وه‌ک، وه‌کوو.
ماند: (فیزیک) ئینجیسی.
مانداب: گۆلاو، جیبه‌ک که‌ئووی تیدا
 قه‌تیس و بۆگه‌ن بی.
مانداک: برونه: "ارث".
مانداک بر: برونه: "وارث".
ماندالا: بازنه‌ی گه‌ردوون.
ماندگار: (1) نه‌وه‌ی بۆ ماوه‌یه‌کی زۆر له
 شوینی‌ک بمینتته‌وه. (2) پایه‌دار، هه‌رمانی،
 نه‌مر، مانگار، نه‌وه‌ی به‌رده‌وام له‌حالی‌کدا
 بمینتته‌وه و نه‌گۆپری. "ماندگارشدن":

به‌نبوون، به‌ندبوون، مانه‌وه (له‌شوینی‌ک)،
 نه‌رپویشتن، گرسانه‌وه، گیرسانه‌وه،
 له‌نگه‌رخستن، دامه‌زران له‌شوینی،
 جی‌گیربوون له‌شوینی، نیشته‌جی‌بوون.
 "مناسب ماندگارشدن": نیشته‌مه‌نی، شوینی
 که‌بۆ لی ژیان له‌باره.
ماندگاه: برونه: "کوچگاه (1)".
ماندگی: ماندوویه‌تی، شه‌که‌تی.
ماندن: (1) مانه‌وه، گلخواردنه‌وه، ته‌رک
 نه‌کردنی که‌سیک یان شتی‌ک. مانه‌وه،
 نیشته‌جی‌بوون، جی‌گرتن. (3) دریزه‌دان به
 ژیان، نه‌مردن. سه‌رسوورمان، واق و پیمان.
 (4) قایم و راوه‌ستاویبوون، راوه‌ستان.
 (5) به‌جیه‌پشتن. (6) له‌دوخ یان حاله‌تی
 پیش‌شودا راگرتن یان دانان. (7) دانانی
 شتی له‌شوینی. (8) زیندوو‌راگرتن. (9) پی
 سپاردن. (10) دۆراندن. (11) ماندوویبوون.
 (12) به‌میرات گه‌پشتن. (13) سه‌برکردن،
 ده‌ست پینه‌کردن به‌کاری. (14) په‌نجان،
 په‌نجیان. (15) بی‌به‌ش بوون، بی‌نسب
 بوون. (16) ئیزن دان. (17) لیکچوون،
 ویکچوون، وه‌ک شتی‌ک لی‌هاتن. "ماندن از
 چیزی(کسی)": (1) بی‌به‌ش بوون له‌وه،
 جیابوونه‌وه له‌وه. (2) به‌جیمان له‌وه، که‌م
 هینان له‌به‌رامبه‌ر نه‌ودا. "ماندن از کاری":
 تیا‌مانه‌وه له‌وه‌کاره‌دا، بۆ نه‌کرانی نه‌وه
 کاره. "ماندن با کسی": له‌ته‌ک نه‌وه‌بوون،
 ده‌گه‌ل نه‌وه‌به‌سه‌بردن. "چیزی نمانده بود":
 نزیک بوو، شتی‌کی نه‌ما‌بوو.

ماندنى: مەندۇخ، مەندەنە، ھەرمانى، ھەر شتى زۆر بەتەمەن و شىيانى مانەوہ.

ماندە: (1) راوہستاو، پایەدار. (2) پاشماوہ، ماوہ، باقى ماو، مەننە، مەندە. (3) ماندوو و شەكەت. (4) بىى بەش و بىى نسیب. (5) خزم. (6) زیندوو. (7) بەجیھیلراو. (8) میرات، كەلەپوور. "ماندە بر جاي": زەمینگیر، لەجیدا كەتو. "از اینجا ماندە و از آنجا راندە": بىبەش لە ھەموو شتیک و ھەموو جیئەك.

مانژ: راھینانى ئەسپ، فیرکردنى ئەسب سوارى، شوینی تاییبەتى بۆ راھینانى ئەسب.

مانستگى: لىكچوویى، وىكچوویى.

مانستن: ھاوتابوون، ھاوشیوہبوون، بوونە ھاوشیوہ شتیک، لىكچوون، وىكچوون، وەكھەف بوون.

مانشتا: سەرتیتەر، سەرناو، سەردیپ، مانشتیت.

مانشگاہ: پارکینگ.

مانشگری: بڕوانە: "تقلید".

مانع: لەمپەر، بەرگر، راگر، بەرلىگر، گیر، گێرەوہ، پيشگر، پيش بەست، پيش لی گر، قورت، تەگەرە، بەربەست، بەرھەلست، کۆسپ، دارەست، رېگرى، گەپل، سرتى، سفک، چەت، گرفت، گیر، جەلەوگیر، جەلەوگیرە، وەرگر. "مانع آمدن": بڕوانە: "مانع شدن". "مانع از سەراھبەرداشت": لەمپەرپەرانەدن، کۆسپ لەسەر رېگە لابردن، بەرگرنەھيشتن، تەگەرە و قورت

لابردن، ئاستەنگ ھلگرتن، پىخۆش کردن. "مانع سەراھ شدن": بوونە لەمپەر لە سەر رى، رېگرتن، پيشگرتن، بوونە کۆسپى سەر رى، ئاستەنگى نانەوہ. "مانع داشتن": گرفت ھەبوون، گیرەھبوون. "مانع شدن": بوونە کۆسپ، بەر بە پوودانى شتیک گرتن یان پيش بە گەيشتنى كەسيك بۆ شوینی گرتن. "مانعی ندارد": قەیناکا، عەببى نىە، مەسەلەيەك نىە، نەتشتە.

مانند: چون، (لە)وینە، وەك، وەكا، وەكوو، وەكە، فەكى، (لە)جۆر، (لە)چەشن(ى)، نۆتل، شب، گۆر، گۆرەبا، گوھارتۆ، گین، (لە)گوین، لە تەرزى، نۆلا، نیشە، ھەزەى.

ماننداگ: ھاوتا، وىچو، لىكچو.

مانندگى: لىكچوویى، وىكچوویى. "مانندگى داشتن": (1) لىكچوون، وىكچوون. "مانندگى كردن": وىچواندن، شوپھاندن.

مانور: (1) چالاكى شەپ بە شىوہى راھینان و تاقىكارى، جوولەى بەشە جۆراو جۆرەكانى ئەرئەش بۆ ئەنجامدانى نەقشەكانى شەپ، ماتۆر. (2) فیل و تەگبیر و ھەلسوكەوتى زىرەكانە لە ئەنجامدانى كارىكا. (3) خۆنوینی، خۆواندن.

مانوى: پىپرەوى ئایینی مانى.

مانویت: پىپرەوى ئایینی مانى بوون.

مانہ: مال و كەلوپەلى ناوہوہى.

مانیتىسم: خەوى مېغناتىسى.

مانپد: بڕوانە: "تقصیر".

مانپدكار: بڕوانە: "مقصر".

مانپدن: بڕوانە: "مانستن".

مانیفىست: بەیاننامە، مانیفىست، مەرمانمەيەك كە گرووپ و حیزبەسیاسى، ئایینی، فەلسەفى و ئەدەبیبیەكان یان بلاوكراوہیەك بۆچوون و ھەلوئىستى خۆيانى تیدا رادەگەيەنن.

ماوا: (1) شوینی مانەوہ، مال. (2) پەناگا، حەشارگە، فەشارگە. "ماواکردن(گرتن، گزیدن)": جیگرتن، نیشتەجى بوون.

ماوراء: ئەودىو، ئەوپەپ، بان، پشتەسەر.

ماوراء استدلال: ئەودىوبەلگاندن.

ماوراء الطبيعہ: ئەودىو/بان سروشت، میتافىزىك.

ماوراء بحار: ئەوپەپ دەریاكان، ولاتانىك كە لە ئوقیانوس و دەریاكان دا ھەلکەوتوون وەك بریتانیا.

ماہ: (1) مانگ. (2) مانگ، بەشى لە دوازدە بەشى سال. (3) زۆر باش و لەبەردلان. (4) جوان، قەشەنگ. "ماہ (را) بە گل اندودن": داپۆشینی ھەقیقەت. "ماہبەماہ": مانگەومانگ، مانگانە، ھەر مانگە، مانگ بە مانگ، لەم مانگەوہ بۆ ئەو مانگ، ھەر بە سى پۆژ جارێك. "ماہ تام(تمام، کامل، درست)": مانگى شەوى چواردە. "ماہ دو هفته": مانگى شەوى چواردە. "ماہ زیر ابر نماندن": دەرکەوتنى ھەقیقەت. "ماہ شکستہ": بڕوانە: "ھلال". "ماہ كسى از ابر برآمدن": خۆشبوونەوہى حال و وەزعی

ئەو. "ماہ كسى سرامدن": كاتى زانى ئەو بوون. "از ماہ تا ماہى": تەواوى جیھان، سەرانسەرى دنیا.

ماھانە: مانگانە، مانگ بە مانگ، مانگى، مەھانى، مەھى، ھەيوانە.

ماھپار/ماھپارە: جوان و خوشيک وەك مانگ، ھەيف سەفت.

ماھتاب: نوور و پووناکى مانگ.

ماھر: کارامە، کارا، کارزان، لە کار دەرھاتوو، لە کار دەرھاتگ، لىزان، ژيلافە، شارەزا، تەردەس، بەدەست و بەرد، زەبربەدەست، زەبەردەست، لەکاردەرھاتو، زىرەك و لىھاتوو، وەستا، مەلاح. "ماھر در تیراندازى": نیشانچى.

ماھرخ: (1) جوان و قەشەنگ وەك مانگ، لە كوردى دا كەسى جوان و قەشەنگ بە مانگى چواردە دەشوبهینن. (2) بەئەسپایى و چەماوہ. "ماھرخ رفتن": بۆسەدانان و دوايە ھەلمەت بردن.

ماہ سیما: بڕوانە: "ماھر(1)".

ماھزەدە: شىت، شەيدا.

ماھگانە: بڕوانە: "ماھانە".

ماھگرفتگى: بڕوانە: "خسوف".

ماھنامە: مانگانامە، مەھنامە، ھەيقنامە، گۆفاریك كە مانگى جارێك دەرەدەجى.

ماھنو: مانگ/مانگى نوئى، مانگ/مانگى تازە، مانگیلە، مەھانو، مانگ/مانگى يەكشەوہ، ھەيقايەكشەوى.

ماهو: خه ملان، پازانه وه، زهين، خشكوك كرن.
ماهور: وهك مانگ، مانگ ئاسا، جوان، خوشيك. به مانای مانگانه ش هاتوه.
ماهور: (1) به رزی ونزمی زهوی، زهوی نارپك، شاخی هه له مووت. (2) ناهه نگیکی گۆرانییه.
ماهوش: وهك مانگ، جوان و قه شه ننگ وهك مانگ.
ماهوی: له پیوه نندی ده گه ل چیه تی و بنچینه ی شتی.
ماهیانه: بروانه: "ماهانه".
ماهیت: ناوه رۆك، چیه تی، هه قیقه ت و جه وه ری شتیك.
ماهیتا: له بنه رپه ت را، له بناغه را.
ماهیت گرای کردن: بروانه: "کیا گرای کردن".
ماهیه چه: ماسولکه، ماسیلکه، مالوسکه، مالۆسکه، ماسۆله، گردک. "قاره ای ماهیه چه": ژنیه کانی ماسولکه.
ماهی خانه: ئاکواریۆم.
ماهیگیر: ماسیگر، ماسیه وان، که سی پاره ماسی ده کا.
ماهیج: شه پۆل لیدهر، پیل لیدهر.
ماهیحتاج: نیاز و پیویستی، پیداویستی، حه وجهی، ویسته مه نی، رسق و پۆزی، بژیو.
ماهده: خوان، خوارده مه نی، سفره ی پازاوه.
ماهیج: تراو، جسمی ره وان وهك ئاو. "ماهیج نزع": لینجاو، لینچاقو، لینچاکاو، زنجاکاو.
ماهیعات: تراوه مه نی، ماده ده گه لی تراو و شل.

(13) راده، ئه ندازه. (14) نرخ و بایه خ، جیگه و پۆست. (15) شیواوی، لیها تووی. (16) (فه لسه فه ی کۆن) ماده. (17) هه رکام له چوار توخمی ئاو و خاک و ئاگر و با. "مایه به مایه شدن": مایه باش هاتنه وه. "مایه داشتن": پپرۆبوون. "مایه را سفت زیاد کردن": پپرۆبویکردن. "مایه زدن": هه وین لیدان. "مایه کردن": کردنه ده سمایه. "مایه گذاشتن (رفتن)": مایه دانان، به کاربردنی وهخت و وزه بۆ به ره وپیش بردنی کاری. "مایه گذاشتن از کسی (خود)": له گیان و سه روسامانی خو که لک وه رگرتن بۆ به ره وپیش بردنی کاری. "مایه گذاشتن برای کسی": لانی زۆری توانایی و وهختی خو بۆ حالخۆشی و به ره وپیش بردنی کاروباری ئه و ته رخان کردن. "مایه گرفتن": سه رچاوه گرتن. "مایه گرفتن (آمدن) برای کسی": به دگۆیی ئه و کردن و خستنه ژانه سه ره و گپچه له وه.
مایه تعجب: سه رسوورین، سه رزفرین، سه مه ره، مایه ی سه رسوورمان.
مایه تیله: ده زمایه ی که م، سه رمایه ی که م.
مایه دار: (1) پرمایه. (2) تیروته سه ل، دروست و سه ساوی. (3) پر، سه رپژ. (4) خوینده وار، زانا. (5) سه رمایه دار، مالدار، زه نگی. (6) پاست کردار و جی متمانه. (7) پشتیوان. (8) قه به، زل.
مایه زندگی: بژیو، پی بژیو، ژیوار، مایه ی

ژیان، هه رچی پیاو پینی ده ژی، گوزه ران.
مایه زنی: واکسین لیدان، واکسیناسیۆن.
مایه کاری: (1) نرخه ته واوبووی کالایه ک به بی حه ساوکردنی سوود. (2) به پاکی و به بی چاوه پوانی.
مایه کوپی: کوتان، کوتاندن، کوتانن، په ترمه، واکسیناسیۆن.
مایه ور: (1) ده وله مه ند، زه نگی. (2) گه وره، مه زن. (3) به شکۆ، شکۆدار. (4) به نرخ، بایه خدار.
مای: خوینی، خوخوازی، خوویستی، به ده ماری، لووت به رزی، پۆزبلندی.
ماییت: پرسیار له هه قیقه تی شتیك، چیه تی.
مبائت: وتنی پازی خو ده گه ل که سیك.
مباح: په وا، پپیدراو، حه لال. "مباح بودن خون کسی": په وا بوونی کوشتنی ئه و. "مباح بودن مال کسی": په وا بوونی زهوت یان تالانکردنی مالی ئه و. "مباح کردن": په واکردن، پپیدان، حه لال کردن.
مباحث: (م.ح) کۆی "مباحث".
مباحثه: (م.ح) ده گه ل یه کدی باس کردن، باس و گفتوگۆ.
مبادا: نه به کۆ، نه که ی، نه وا، نه ک، نه وهک، نه وهکا، نه وهکوو، نه وهکی، نه وهکینی، نه وهکوون، مه بادا، نه بادا، خوانه کا. دژواری و کویره وه ری.

مبادرت: (1) دەست پېشخەرى لـ ئەنجامدانى كارىك، پېش گاڤى. (2) پەلەكردن، بەلەسەبوون، لەزىن. **مبادلات:** ئالوگۇرەكان، دان و ستانەكان. **مبادله:** ئالوگۇر، وەگۇر، گۇرپىن، شت بە شت گۇرپان، دان و ستان. "مبادله پاپايپاي": تەقاوى، پىشت، سەربەسەر، سەرۋەسەر، مال بە مال گۇرپىنەو، شت بە شت وەگۇرپىن. "مبادله كردن": وەگۇرپىن، گۇرپىنەو، گوهرتن، شتى لـ جياتى شتى سەندن. **مبادى:** (1) سەرەتاكەن، دەسپىكەكان. (2) بنچىنەكان، بنەماكان. (3) ئاگايى و زانىارىيە پېشەككەكان كە بۇ فېرېبوونى ھەر زانستى پېويستە. "مبادى اجسام": بىروانە: "عناصر اربعه". **مبارات:** لە يەكتر بېزار بوون، چارېبوون لە يەكتر. "مبارات كردن": بەرانبەرىكردن لە پېز و پلەدا. "طلاق مبارات": ئەو يەكە ئن و مېردىك كە لىك بېزاربوون پىكەوۋە بېيار بدەن كە ئن بە شىك لە مارەبىيەكەى خۇى بە مېردەكەى بېخشى و تەلاق وەرگى و پياوۋەكەش وازبىنى لەو شتانەى كە پېشت بۇ ژنەكەى ساندبوو. **مبارز:** خەباتگېر، خەباتكار، تېكۇشەر، شۇرشگېر، شورشقان. شەرپەر، جەنگاۋەر. "مبارزاتى": خەباتگېرانە، شۇرشگېرانە.

مبارزطلبى: بانگېھىشت كردنى كەسى بۇ شەرپ و زۇرەزمى، خەنيم ويستن. **مبارزه:** (1) راۋەستان لە بەرامبەر كەسىك يان شتىك دا و ھەولدان بۇ تېكشكاندن يان لەناوبردنى ئەو، بەربەرەكانى. (2) خەبات، تېكۇشان، ھەولدان. (3) كېبەركىدان لە بەرانبەر خەنىمدا. "مبارزه سخت": كېفەرەت، پەنج و بەربەرەكانى، خەباتى سەخت و دژوار. **مبارزه طلب:** خەباتخوان. **مبارك:** فەرەخ، فەردار، بەربەرەكەت، پېرۇز، موارەك. **مباسطت:** (1) پېوھندى دۆستانەى نىوان دووگەس يان گروپىك، گەرموگورپى، نىوان خۇشى. (2) پووخۇشى، پوۋگەشى. **مباسطه:** بىروانە: "مباسطت(1)". **مباشر:** (1) سوورباش، سەركار، وېرت، دىوان، شانە، قورقۇپەگ، كاربەدەست، گزىر، مۆ. (2) راستەوخۇ، يەكسەر. (3) بىكەر، ئەنجامدەر. (4) ژەنيار. **مباشرت:** (1) چاۋەدىرى، چاۋىرى. (2) گزىرى، سەركارى، سوورباشى. (3) (مافناسى) ئەنجامدانى كىرەيەكى حوقوقى لـ لايەن كەسىكەوۋە بەبى ديارىكردنى نوپەر. (4) ھاۋچىيىكردن. (5) خەرىكى كارىك بوون و ئەنجامدانى. (6) ساز ژەنېن، ژەنيارى. **مباعدت:** دورى، جىياى.

مبالات: گزىگىدان بە كارىك، خەمخۇرى كردن، گوتپىدان، مشوورلى خواردن. "بى مبالات": كەمتەرخەم، بىمبالات، گەللاى، فەرقل، گوىنەدەر بەكار، ساردوسپ. **مبالغە:** (1) زىندەگوى، پېوھنان، زىادەپۇيى، زۇرپۇيى، گرگىن، بىف كردن، زاڭ شاندان، فېروفىشال كردن، ھاشوھوش كردن. (2) ھەولدان و پىداگرى لە كارى يان بابەتېكدا. **مبالغە آمىز:** زىاد لە پېويست، نەجى باۋەر، تىكەل بە تارىف و پەسنى لەپادەبەدەر. **مبالغە گو:** قسەزل، بەبافىش، بافېشكار، پېوھنەر. **مبانى:** (1) بىنايەكان، خانوۋەكان. (2) بنەماكان، بناخەكان. **مباھات:** (1) شانازى، سەربەرزى. (2) پەسن و ستايش. (3) بەرابەرىكردن دەگەل كەسىك دا لە چاكىتى و باشىتىدا. "مباھات كردن": پىنازىن، پىنازان، پېوھنازىن، فەخرپى كردن، شانازىكردن/ پېوھكردن. **مباھلە:** توك كردن لە يەكتر، بەنەحلەت كردنى يەكتر. **مباھى:** فەخرپىكەر، شانازىكەر، سەربەرز. **مبايعت:** (1) پېرەوى. (2) كرىن و فروشتن دەگەل يەكدى. **مبايعه:** بىروانە: "مبايعت(2)".

مباين: جيا، جياۋاز، ناكۇك، دژ. **مباينت:** (1) جىياى، جياۋازى. (2) ناكۇكى، ناتەبايى، دژايەتى. (3) دوژمنايەتى. **مبتدا:** يەكەم، سەرەتاي شتىك. **مبتدع:** داھىنەر، نوپھىن. **مبتدى:** دەست پىكەر، تازەكار، نوپكار، تازەفېرېبوو. **مبتذل:** شتى كە ھەمووكەس دىبىتايان، لە مۇدكەوتوو، دىمۇدە، بىنرخ، بى قىمەت، تەرەماش. **مبتسر:** (م.ب.ت) كلك بىراۋ، بىراۋ و كەمووكوورپىدار، دوابرىياگ، وەجاخ كويىر. **مبتكر:** داھىن، داھىنەر، كەسىك شتى تازە دابىنى. **مبتلا:** (1) تووش(ھاتگ)، تووشىيار، گىرۇدە، ھەفرىش، گرفتار. (2) دلدار، ئەويندار، ناشق. (3) نەخۇش، داماو، سەقەت. "مبتلا شدن": تووش بوون، تووشىياربوون، گىرۇدەبوون، ھەفرىش بوون، گرفتاربوون، پېوھبوون، تىۋەگلان، كەوتنە بەلا و مەينەتتېيەوۋە. **مبتنى:** (1) بىناكەر، چىكەر. (2) پشت ئەستور، (مبتنى بر) لەسەر بنەماى. **مبتھج:** خۇشحال، شاد، دلخۇش، كەيفخوۋەش. **مبتوث:** بەربلاۋ، پېرۇبالاۋ، بلاۋبۆۋە. **مبتعث:** بابەت، باس، باس و خواس، جىيى لىدوان، جىيى باس، تەۋەرەى باس.

مبدأ: (1) سهره تا، شوینی ده سپیکي شتی. (2) شوینی سهره لدانی شتی. (3) هق و سه مدهی سهره لدانی شتی. (4) بناغه، بنه ما. (5) بیروباوه، ریبا. (6) ئافرینه، خولقینه. "مبدأ اول (اعلا، کل، وجود):" (فهلسه فهی کون) خودا. "مبدأ و معاد": (1) سهره تا و سهره نجام. (2) خودا و پوژی په سلان. **مبدأ المبدأ:** خودا، ده سپیکي گشت ده سپیکه کان. **مبدع:** (1) داهینه. (2) ئافرینه، خولقینه. **مبدل:** گویاو، گویاو، کویکراو. "مبدل شدن": گویان. "مبدل کردن": گویان. **مبدي:** ئاشکراکه، درخه. **مبذر:** به فیروده، ده ست پیوه نه گر، هله خه رج، ده ست بلاو. **مبذول:** به خشراو. "مبذول داشتن (کردن)": (1) به کاربردن. (2) دان، به خشین. (3) قبولکردن. **مبرا:** نازادکراو، بی تاوان، بی گونا، پاک. "مبرا کردن": پروانه: "تبرئه کردن". **مپرد:** ساردکه ره وه، فینک که ره وه. **مبرز:** ئاشکرا، به رچاو، دیار. **مبرقش:** رازاوه به په نگی جوراوجور، نه خشاو، په نگاوپه ننگ. **مبزم:** (م.ر) (1) توند، زیاد. (2) قایم، پته و. (3) لیبراو، به برپشت.

مبور: خوالخوشبوو. **مبهرن:** (1) ئاشکرا، دیار. (2) سه لمینراو به به لگه. **مبسوط:** (1) پاخراو، پان کراوه، کراوه. (2) تیروته سه ل، چروپ، شروقه کراو. **مبشر:** مزگینی دهر، مژده دهر. **مبطل:** پوچکه ره وه، هله شه شینه، کانسیل که. خه تاکار. **مبعوث:** (1) نیردراو، ناردراو، په وانه کراو. (2) هله لبرتراو. **مبغض:** بیزراو، قیزه ون. **مبغوض:** که وتنه به ربق و کینه وه. **مبلغ:** (م.ب.ل) (1) پروپاگنده کهر، بانگه شه کهر. (2) گه یه نهر، پیپراگه یه نهر. **مبلغ:** (م.ل) (1) نرخ، قیمت، بر، کرت، نه ندازه. (2) نه وپه پی، کوتایی. **مبلول:** شیدار، شه دار، نمدار، ته ریوو. **مبنا:** بناخه، بنه ما، پایه. **مبهم:** نادیار، ناپوون، که س نه زان، ئالوز، لیل، ته مومژاوی. شاراوه، وه شارتوو. **مبهوت:** چه په ساو، چه په سیو، چه په سای، چه په ساو، کاس، وپ، واق وپ، سه رسام، سه رسوورپماو، سه رگه ردان، چوارچاو، چه ننگ، مات و په شیو. "مبهوت شدن": چه په سان، چه په سین، چه په سان، واق ورمان، سه رسوورپمان، سه رسام مان، له جی وشک بوون، تاسان، تاسیان، زه نده مان، مات بوون. **مبین:** (م.ب) ئاشکراکه، پروونکه ره وه، خویاکه، درخه.

مبین: (م) دهر بر، درخه، ئاشکراکه. (2) ئاشکرا، پوون، دیار. (3) پووشن، به دره وشین. **مبین:** (م.ب.ی) (1) ئاشکرا، دیار. (2) پون و به دوور له لیلی و ئالوزی. **متاب:** (1) گه رانه وه بولای هق. (2) توبه کردن. **متابع:** پیرو، فه رمانبه. **متابعات:** (1) پیروه ویکردن، دووکه وتن. (2) به دوا دچوون، ل دووکه تن. **متابولیسم:** له زاراهه ی فیزیولوژی دا بریتیه له گویانی شیمیایی مه واده ی غه زایی له ناو له ش دا که وزه و هیزی پیویست بولای به هیزکردنی نه دنامه کانی له ش دابین ده کا، به م پرؤسه ی به ره مهینانی وزه و تین و گور پی به خشینه میتابولیسیم ده لین. **متاثر:** (1) کارتیکراو، کاریگه ری وهرگرتو. (2) نیگه ران، مه لول، خه مبار. "متاثر شدن": که وتنه ژیر کاریگه ری، کارتیکران، زک پی سووتان، زک پی شه وتین، به زه یی پیدا هاتنه وه، به رخوردن (پیم به ری خوارد). "متاثر کردن": خسته ژیر کاریگه ری، کارتیکردن. **متاخر:** (1) نزیک به کاتی ئیستا، نوی. (2) دواکه وتوو، پاشکه وتوو، جیماو. **متافز:** نازار دیتوو، نازار پیگه یشتوو، په نجاو. **متارکه:** (1) به جوی ژیانی ژن و میرد له یه کتر، پیوه ندی چیرانی ژن و پیواو. (2) تهرک کردن و واژهینان له شه ر بق ماوه یه کی کاتی. (3) جیایی. **متاسف:** به داخ، خه مبار، که سی که خه م و په ژاره ده خوا. "متاسف شدن": به داخ بوون، خه مبار بوون. **متاسفانه:** به داخه وه، داخه که م، داخه ناچی، مخابن، حه یفی، ده ستی شکاوم. **متاسی:** پیرو (یکه ر) **متاصل:** قایم و بنه چه دار، ره سه ن. **متاع:** کالا، که لوپه ل، نه وه ی به هره ی لی به ن جگه له زیوژیو. **متاعب:** سه ختیبه کان، دژوریه کان. **متافیزیک:** (فهلسه فه) میتافیزیک، نه وه ی بانتر له جیهانی سروشت و ماده بی وه خوا و پوچ و هند، ناسینی هوکار و بنه ما سه ره تاییه کان. **متاگد:** (1) دلتیا، خاترجه م. (2) پته و و قایم. **متالم:** دهر دبار، دهر ده دار، له ش به بار، ئیشدار، به ژان. **متالوژی:** زانست و تیکنیکی دهرهینان و پالوتن و فورم پیدان و تاوتوی پیگه اته و تاییه ته ندی کانزاکان. **متاله:** بیرمندی زانسته ئایینییه کان. **متامل:** نه وه ی له شتیک دهر پوانی و بیرى لیده کاته وه، هنر قان. **متامورفوز:** گویان، گویانی فورم، بیچم گویان.

متانفت: (1) قايىمى، پتەۋى. (2) گەردەنىش، پشۈولە سەر خۆيى، سەبروچەۋسەلە، قورساق، قورساغ، سەنگىنى و گرانى مرقۇ.
متاھب: ئامادە و تەيار بۇ ئەجامدانى كارىك.
متاھل: زەدار، خاۋەن ژن، ژن و منال دار، خىزاندار، زەوجى، ژندار، ژنيى، خىزاندار.
متبادر: ھاتنە زەينەۋە، شتى كە كوتوپر بىتەۋە ياد. "متبادرشدن": بە زەين گەيشتن، بە مېشك دا ھاتن.
متبادل: ئالوگۇرپراۋ.
متباعد: دور لە يەكتەر.
متباين: جياۋاز، جودا، دژى يەكتەر.
متبجر: خاۋەنى زانست و ئاگىي، فرەزانا، تىگە يىشتوو.
متبدد: جيا، پەرتەۋازە، پەريشان.
متبرك: متفەرك، مووفەرك، بەبەرەكەت، پىرۆز.
متبرم: مەلوول و پەنجاو، دلئەنگ.
متبصر: بىروانە: "بصير".
متبلج: شاد و دەم بەپىكەنەين.
متبلور: (1) بە فۆرمى بلور دەرھاتو. (2) دىار و ئاشكرا. "متبلورشدن": بەرەستە بوون، بوونە بلور، دەرکەۋتن.
متبوع: پىرەۋى(لى) كراۋ.
متبىين: ئاشكرا، ديار.
متتابع: پەيتاپەيتا، لىكدا لىكدا، دوابەدوا،

يەك بە دواى يەك دا.
متتبع: خاۋازيار، پەيجۆر.
متجاسر: (1) بوير، نەترس، بەجەرگ.
متجانس: چوونىكە، ھاۋچەشەن، ھاۋفۆپم، يەك دەست. ھەماھەنگ.
متجاوز: دەست درىژكەر، دەست درىژكار، سنوروشكىن، ھەلەماركەر، پەلاماردەر، كەسى كە لە سنور و پادەى خۆى تىپەرى، ۋەسەرىپەر، عايل، زالم، ناھەق. زياتر. "متجاوازا": زياتر لە. "متجاوز چىزى شەن": لە و تىپەرىن.
متجاھر: كەسىك كە بە ئانقەست كار و كەدەۋەى خۆى ئاشكرا بكا.
متجاهل: نەزانم كار، زاناي خۇ گىل كەر، خۇنەزانكار، كەسىك كە خۆى لە نەزانى بكا.
متجبر: (1) بىروانە: "متكبر". (2) سەتمكار، زالم.
متجدد: نوئىخۋاز.
متجره: رووت و پەتى.
متجسد: بەرەستە كراۋ.
متجسس: (1) گەرىن، لىگەر، پەيدۆز، پەيجۆر. (2) سىخوپ، زىرەۋان، بەزاخ.
متجلى: ديار، ئاشكرا، خويا، روناك، دياركەۋتوو. "متجلى شەن": دياركەۋتن، ئاشكرا بوون.
متجمل: (1) خۇپازىنەۋە، پاراۋە و خەملاۋ. (2) شكۆدار.

متجنّب: خۇپارىز، خۇلادەر، خۇبوير، كەنارەگىر.
متجارب: دوژمن.
متجالف: ھاۋپەيمان، سوئندخۆر.
متجتم: (1) پىۋىست، ھەتمى. (2) ئاشكرا، پوون.
متججر: (1) دوگم، كۇنەپەرست. (2) ۋەك بەرد لىھاتوو.
متجد: يەكگرتوو، يەكترگرتوو، يەكگرتى، پىكەۋە ھاۋخەبات، ھەڭر، تەبا. "متجد شەن": يەكگرتن، يەكترگرتن، ھەقدوگرتن، ھەف گرتن، يەكەتەكردن، يەبىبان گەرەۋتش. "متجد كردن": يەكخستن، كەدەنە يەك.
متجدالشكل: ھاۋفۆپم، ھاۋشكلا، يەك بەرگ.
متجدالمركز: ھاۋچەق.
متجدالوزن: ھاۋكەش، لەكەش دا يەكسان.
متجدت: بىروانە: "راۋى".
متجدّر: خۇپارىز، خۇبوير.
متجرز: خۇپاگر، خوددار، بەرەبە خۇگر، خۇپارىز.
متحرك: بىزك، بىزى، جوولەن، جوولەكەر، گەپۆك. "بسىيار متحرك": لەبتوك، زۆر بە جوولە. "غىر متحرك": نەبىزك، نەبىزى، بى جوولە، چەق، سىنگەپى، مات.
متحزن: خەمبار، نارەھەت.
متحسر: بەداخ و كەسەر، ھەسەرەت خۆر.
متحصن: مانگر، مانگرتوو. پەناگرتوو، چوونە ژىر دالادەى كەسىك.
متحقق شدن: ۋەدەھاتن، ھاتنەدى.
متحلل: تۋاۋە و ھەل بوو، ھەلىيى.
"متحلل شدن": داخوران، بەرەۋە لاۋازى چوون.
متحلى: پاراۋە، خەملاۋ.
متحمل: (1) ھەلگەر، لەخۇگر. (2) بىروانە: "بىردبار". "متحمل شدن": (1) بىروانە: "تەمىل كەردن". (2) سەرنج پىدان، گرىنگى پىدان. "غىر متحمل": بەرگەنەگر، دەرەنەبر، بى چىكەلدانە.
متحول: ۋەرگۆپراۋ، ۋەرچەرخاۋ. "متحول شدن": گۆپران.
متحير: سەرسوپماۋ، ۋاق ۋې، سەرسام، مات، سەرگەردان، ھەپەساۋ، ھەپەسىۋ، ھەپىرى ماىي، ھەبەساۋ. "متحير شدن": سەرسام مان، سەرسوپمان، پامان، تيارامان، ھەتەۋشىن، سەرزقپىن، سەرزقپان، ۋاق ۋېمان، ۋاق ۋېبوون، ھەپەسان، ھەپىرى مان، ھەۋەسىيان، شەرىلان، شەرىپلىن. "متحير ماندن": بىروانە: "متحير شدن".
متخاصم: دوژمن، لىكەدز، كەسىك كە دەگەل كەس يان كەسانى دى دوژمنايەتى و شەرىكا.
متخذ: ۋەرگىراۋ.
متخصص: كارناس، پىسپۆر، شارەزا.
متخلخل: فەشەل، فەشەلوك، فەشەلە، پەل، تەل، خەل، كەفەلوك، كەفەلوك، كەفەلوك، كەفەلوك، شاش، ناپتەۋ، سست.

متخلص: كه سى كه نازناوى بۇ خۇي
 ھەلبىزاردىيى .
متخلفا: (1) بىروانە: "خلافكار".
 (2) دواكە وتو، بەجىماو.
متخلق: (1) خووگرتوو، عادەت كردوو.
 (2) خۇش خۇلق، ھەلسوكەوت جوان.
متقد: مېتۇد، شىۋە، شىۋان، ئوسلۇوب.
 "متد بىدېيى": مېتۇدى بەلگەنەويست.
متداعى: (1) (دەروونناسى) تايىبەتمەندى
 مانايەك كە مانايەكى تر بختەو ھە ياد.
 (2) بانگھېشت كەر، داواكار. "متداعى گشتن":
 (1) يەكتر بانگ كردن. (2) لىك بلاوبوون و
 ويران بوون.
متداول: باو، ئاسايى. "متداول كردن":
 دائىخىستى، كردنە باو.
متدېر: بەھز و تەگبىر، ئاۋەزمەند.
متدېرپ: راھاتوو، راھاتى، فېر.
متدېرچ: (1) ئەوھى كە ھىدى ھىدى و
 بەئەسپايى بچىتە بەرەو. (2) پلەبەپلە.
متدېرچا: ھىدى ھىدى، ھىۋاش ھىۋاش.
متدېلوزى: مېتۇدۇلوزى، شىۋانناسى،
 شىۋەي لىكۆلئىنەو ھە زانست.
متدېلك: مېتۇدىك، شىۋانزەمەند.
متدېلن: بەدېن، دىندار، نوپۇرۇرۇپياك، لە
 خواترس، خوەدى ترس، خوپەرستى
 راست.
متدېلېزب: وازوۋى، ھەروەختە لە سەر
 ھەوايىك، پارا، دوو دل.

متدزخ: پەلپىگر، گپوگر.
متدزكر: ۋەبىرھىنەو، يادكەرەو. "متدزكر
 شدن": ۋەبىر خىستەنەو، بىرھىنەنەو.
متدراج: پاشگەزىۋە، گەپاۋە.
متدزادف: (1) ھاوواتا، ھاومانا، ھەف واتە.
 (2) پەيتاپەيتا، پىشت سەريىەك. (3) لە يەك
 پىزدا.
متدراژ: پىۋان بە مېتر.
متدراكم: پەستواو، لەسەريەك كەلەكەبوو،
 لەسەريەك تۆپەل بوو، بەسەر يەكترىدا
 كەوتوو، كۆما.
متدربص: (1) چاۋەپوان، چەشپى.
 (2) بىروانە: "محتكر".
متدرتب: (1) جىگىر، سەقامگىر. (2) جىگرتو
 لە جى و پىي خۇدا. "متدرتب بوون (شدن) بر
 چىزى": ئاكام لىۋەرگرتن يان پەنيوھاتن
 لەو. "متدرتب شدن": ۋەدەست ھاتن.
متدريج: (م.ت.ج) ۋەرگىر، ۋەرگەر، دىلمانچ،
 دىلبەند، تەرجمان، تەرجمان، تەرجمان،
 پاچقەكەر/كار، پاچقان، چىۋركار.
متدريج: (م.ت.ج) ۋەرگىراو، ۋەرگىدراو.
متدرد: (1) دىۋىنگ، دوودل، دەردۇك، پارا،
 بەگومان، دووگومان، سەددل، وازوۋى،
 سەرسەرى، وسواسى، ھەردەبىر،
 ھەردەمى. (2) ھاتووچۆكەر، كەسى كە
 ھاتووچۆ بكا.
متدريس: (م.ر) قەپاتمە، سوتلى، ژنى بى
 مارەبى پاكرتن بۇ دەگەل رابواردن.

متروس: (م.ر) داۋەل، داۋل، داھۆل، دالۆ،
 دالھۆ، قەيلۆك، لۆپك، چاتۆل. "متروسك و
 ھراسە و داھل و افچە" ش ھەر بەم
 مانايەن.
متروسك: (1) بىروانە: "متروس". (2) كەسى بى
 ئىرادە.
متروسل: نووسەر، سكرتېر.
متروشج: (1) دەلئىن، نمدەر، شىدار،
 شەھدار، ئاۋدادەر، ئاۋدەلئىن.
 (2) پەروەردەكراو و شىاو بۇ ئەنجامى
 كارى.
متروصد: ئەوھى گوىقولاغ و وريا لە
 چاۋەپوانى پوۋدانى شتىك دابى، ھەست
 راگر، بۆسەگرتوو، خۇمات كردن لە شت،
 فتراق، چاۋەپوان، چاۋەلپى.
متروقب: چاۋەپوان، چاۋەنۆپ.
متروقبە: چاۋەپوان كراو، رېتېچوو.
متروقسى: پىشكەوتوو، پىشكەفتى،
 پىشكەوتنخواز. خاۋەنى ھەرەكەتى
 پوۋبەرەو ژورو.
مترومل: خوينارى، بىرندار.
متروئم: سۆزەكەر، لۆرەكەر، گۇرانى بىژ.
مترومبىج: مىكاب، مېترى چوارگۇشە،
 مېترى دووجا.
مترومكەب: مېترى سى جا.
متروپىل: مېترۆپۆل، كەلان شار، پىتەخت،
 شارى سەرەكى ولاتى يان مەلبەندىك. حالەتى
 دەولەت يان ولاتى نىسبەت بە كۆلۆنئىيەكانى.

متروك: چۆلكراو و بى ئاۋەدانى، تەرك كراو،
 بەجى ھىلراو، قەھىلاى، كەلاۋە، مازىيى.
متروكات: مېرات، كەلەپوور .
مترھب: (1) پەرسىيار، پەرەس.
 (2) ترسىنەر، زات بەر.
متريك: مېترىك، مېترى.
متروزغ: لەق، لەرزۆك، جوولەكەر.
متروزل: (1) خۇرانەگر، نابەردەوام،
 ناجىگىر، لەق، لەرزۆك. (2) دوودل،
 دىۋىنگ. "متروزل شدن": لەقبوون،
 شلبوون، لەرزۆك بوون. (2) سىست بوون،
 لاۋازبوون. (3) دوودل بوون، توششى
 دىۋىنگى بوون. (4) لىك بلاوبوون.
متروج: ژندار، خىزاندار.
متروھد: بىروانە: "پارسا".
متروين: پاراۋە، خەملاۋ، جوانكراو.
متروئلم: تايىبەتمەندى ئەو شتانەي سازگار
 و پىك تەبان.
متروئى: يەكسان، ۋەك يەك، ۋەكەف.
 "متروئى الزوايا": ھەف قۇزى، ھەف
 كوئى، ھاوكونج.
متروپ: تەشەنە، بلاوبوونەو.
متروئى: (1) ۋالا، پان و بەرىن. (2) دىۋى.
متروئىل: پەيتاپەيتا، لىكدالىكد، پىشت
 سەرى يەك.
متروئى: سوكنايى داھاتو، ئوقرەگرتو.
متروئىم: كەسى كە بىرى خراو دەكاتەو ھە
 فالى خراو دەگىتەو، پەشپىن.

متشابه: وهك يهك، ويكچوو، ليكچوو، هاوشيوه.

متشارك: هاويهش.

متشاعر: كهسيك كه خووي وهك شاعير بنويئي، شاعيرنويين.

متشاغل: ئهوهي كه خووي به كاريكهوه خهريك بكا. "متشاغل گشتن از چيزي" پوو وهرگيزان لهو، خافل بوون لهو.

متشبه: داوينگر، دهسته وداويين بوو. "متشبه شدن": دهسته وداويين بوون، په نابردنه بهر.

متشبتا: (1) پرش و بلاو، په رهم په رهم. (2) په رييشان، ئالوز.

متشخص: به شه خسييهت. گه وره كه سايه تي.

متشرع: پيره وي شاعر، بروامه ند به ئايين و شريعت.

متشكر: سوپاسگوزار، سوپاسكار. "متشكر بودن از خود": خو له سهرتر دانان، خو په سندن بوون.

متشكل: (1) پيكهاتوو. (2) فووم وهرگر، شتي كه به فووميميكي تاييه تي دهره اتجي.

متشكي: شكايه تكه ر، گله ييكه ر.

متشمر: ساز و ئاماده.

متشنج: كرك، ويك هاتووي به له رزه، ئالوز و تيكل ليك له، گرژ، كوئنج كردوو.

متشوق: ئاواته خواز، تاسه مه ند، خوازيار.

متشيع: پيره وي ئاييني شيهه.

متصادف: روبه روبووه، كه سي كه

ده گهل كه سي يان شتيكي دي روبه روو بيته وه، تووشه اتوو.

متصادم: به ريه كه وتوو، ويك كه وتوو، تيك هه له نگو توو، تيك كوتراو.

متصادف: به ره وژورچوو، سه ركه وتوو.

متصل: وه ئه ستوگر، كه سي كه كاره به دهستي ئيشيكه، كارگير، به رعو ده، به رپرس.

متصرف: (1) خاوه ني توانايي كاريگه ري دانان و گوورانكاري له شتيك دا. (2) زه وتكه ر، داگيركه ر، دابركه ر.

متصرفه: داگيركراو، زه وتكراو.

متصف: وه سف كراو.

متصل: (1) پيكه وه به ستراو، ليك جو شدراو، لكاو، نوساو. (2) په يتا په يتا، پشت سه ري يهك. (3) خزم. "متصل به هم": (1) بي پسانه وه، به رده وام، په يتا په يتا. (2) بروانه: "متصل (1)". "متصل شدن": پيكه وه به ستراو، پيكه وه لكان، ليك جو شدران. "متصل كردن": لكاندن، ليك جو شدران، چه سپانندن.

متصلب: (1) رهق هه لاتوو، سفت بووه. (2) ده مارگرژ، وشك.

متصل نويسي: به سه ريه كه وه نووسين.

متصنع: (1) ئه وه ي به زور و بو خو نويني له قسه كاني دا زور له سه نعه ته ئه ده بيه كان كه لك وه رده گري. (2) ده سكرد.

متصور: (م.ت.ص.و) ويئاكه ر، كه سي كه ويئه ي كه سيك يان شتيك به خه يال دينتيه پيش چاو. "متصور شدن": ئاگادار بوون.

متصور: (م.ت.ص.و) ويئاكراو، گومان براو، وادانراو، وازانراو. "متصور شدن": به زه ين داهاتن، ويئا بوون.

متصوف: (1) ئه وه ي خووي به سوئي ده زاني يان خووي وهك سوئي ده ناسيني. (2) سوئي.

متضاد: ليكدر، دژبه يهك، دژي يهكتر، دژي هه ژ.

متضاعف: دووقات، دوويه رابه ر.

متضرر: زيان ليكه وتوو، زيان پيگه يشتوو، تووشي خه ساره ت بوو.

متضرع: كه سيك كه ده كپووزي ته وه و ده لايته وه.

متضعف: بي ميژ، لاواز.

متضمن: له خوگر، هه لگر، هلگر، بريتي.

متطابق: يه كسان، به رابه ر، وه كه ه ژ.

متطرف: (1) په رگر. (2) تيژ وه.

متطلع: نيگه ران و چاوه پروان.

متظاهر: خو نوين، واده رخه ر، وانوين، پوالة تبار، پوالة نوين.

متظاهره: په يتا په يتا، پشت سه ريهك.

متظلم: زولم ليكراو، دادخواز، شكايه تكه ر.

متعادل: هاوته راز، هاوسه نگ، هاوكيش، يه كسان، ناوه نجى، به ينا به يني، نه زياد نه كه م.

متعارف: ليكدر، جياواز و ناكوك.

متعارف: (1) كاتي ناسين و ئاشنايه تي ده گهل يهكتر. (2) باو، گونجاو ده گهل دابونه ري تي كومه لگايهك. "غير متعارف": ناباو.

متعارفي: باو، ئاسايي.

متعاضد: يارمه تيده ر.

متعاقب: پاش، دوا، دواتر، دوابه دوا، پشت سه ريهك.

متعاقباً: به زووي، دواي ئه مه.

متعالم: زور بليند، به رز، يه كيك له سفه ته كاني خوا.

متعالي: بالا پوي، بالايي، پايه به رز، به رز و بليند.

متعامل: لايه نيك له دوو لايه ني مامه له، كپيار يان فرو شيار.

متعاون: هاوكار و يارمه تيده ري يهكتر.

متعاهد: لايه نيك له دوو لايه ني په يماننامه يان گريه ست.

متعبد: په رسيار، په رست.

متعجب: سه رسوورماو، سه رسام، واق وپماو، چه يري مايي.

متعدد: فره، زور، زاف.

متعددي: (1) ده ست دريژه كهر، سنووربه زين، په لامارده ر، هه له ماركه ر، زالم، ناهه ق. (2) له پيژمان دا، تيپه ر.

متعذر: 1) بیانوو هیئنه وه، که سئی که عوزر و بیانوو بینیتته وه. 2) دژوار، سهخت. 3) محال و ئهسته م. "متعذریه امری بودن": کردنه بیانوو. "متعذر شدن": 1) بیانوو هیئانه وه. 2) دژوار بوون (هوه). **متعرب:** که سئی که خولق و خووی عه پهبی گرتبئی و خوی وه که عه پهب لیکردبئی. **متعرض:** 1) جله و گیر، به ره لست. 2) وه بیرخه ره وه. 3) مایه ی نازار و ژانه سهه. 4) دهست درییژیکار، په لاماردهر. 5) خوازیار، داواکار. "متعرض چیزی شدن": 1) و بیرخسته وهی ئه و شته. 2) خوازیاری ئه و شته بوون. "متعرض شدن": وه بیرخسته وه، وه بیر هیئانه وه. 2) خسته بهر په خنه و پروتتستو کردن. 3) دهست هه لئه گرتن، تهنگ پیهه لچنین، ژانه سهه و زحمهت سازکردن، دهست دریزی کردنه سهه. "متعرض کسی شدن": نازار و جه زره به دانی ئه و. **متعرف:** په ییدوز و خوازیاری شستی به مه بهستی ناسینی. **متعزز:** خوشه ویست و پیژدار. **متعسر:** دژوار، سهخت، گران. **متعسف:** لادهر، که سئی که به لاری دا پروا، گو مپرا. **متعصب:** ده مارگرژ، ده مارگیر، دوگماتیک، سهه رخشک، وشک. **متعظ:** پروانه: "پند پذیر". **متفق:** بۆگه، بۆگه ننگ، بۆگه نیو، گنخاو.

متعقل: ژیر، به ئاوز، مه ژودار. **متعلق:** 1) برپوانه: "متصل (1)". 2) که سئی نزیك یان سهه ریبه که سئیك. 3) هه لواسراو، هلاویستی، داله قاو، شوپره وه بوو، پیوه به ستراو. "متعلق به...": سهه به، ده پیوه ندی. **متعلقان:** خزمان، نزیکان. **متعلق شناسایی:** به رناس، ئویژه. **متعلقه:** مینه ی "متعلق"، ژن. **متعلم:** قوتابی، زانست خواز. **متعهد:** ئه وهی به ئانقه ست کاریک ئه نجام بده، به هوه وهس. **متعهم:** تسی بین، دوورنواپ، قوول پوان، دوور میزه، ئه وهی که به قوولی ده پروانیتته کاری. **متعهل:** ته قالاکار له کار دا، سهختیکیش. **متعنت:** ئیرادگر و تانه لیدهر. **متعهد:** به رعوده، دهسته بهر، دهروه ست، ده ره به ست، فه خوگرتی، قهبال، قه سه م خور، قه سه م هار، سویندخور، به لئندهر، په ایماندهر. "متعهد شدن": وه ئه ستوگرتن، دهسته به ربوون، به رعوده بوون، گرتنه مل، لخورگرتن، برپاردان. **متعهد له:** که سئی که په ایمان و به لئین به قازانچی ئه و به ستراو. **متعین:** دیار و ئاشکرا. دیاریکراو، دیاریکری، دهست نیشانکراو، دانراو. "متعین شدن": ئاشکرا بوون، زانران.

متعینات: بوونه وه رانی که بوونی چاوه کی و هه ست پیکراویان هه یه. **متغابن:** زیانمهنده. **متغایر:** دژییهک، ناکوک، ناجور، جیاواز. **متغییر:** 1) بگور، له گورپان، تووشی گورپان و ناجیگیری. 2) تووپه، قه لئس. 3) توشی نیگه رانی و نارپه حتی بوو. "متغیر شدن": گورپان، گورپان، باره و باربوون، له حالیکه وه بۆ حالیکه ترچوون. **متفاخر:** شانازیکر. **متفاعل:** کارلیک کردو. **متفاوت:** جیاواز، جیا، جیاکار، به جیا، ناهاوچه شن. **متفقت:** هه لوهریو، وردبوو. **متفجع:** لیقه و ماو، به لالییدراو، به لالییدایی، تووشی کاره سات هاتوو. **متفحص:** پشکینه ر، لیکولهر، تویره ر، په یجور، په یدوز. **متفرد:** 1) تاق و ته نیا. 2) تاقانه، شاز و بهرچاو. "متفرد شدن به چیزی": له ئیختیارگرتنی ئه و به ته نیایی. **متفزع:** په رته وازه، لک لک بوو، لق هاویشتو، جیا بۆه. **متفزعن:** لووت بهرز و به فیژ، لووت زل، به رزه لووت، به رزه ده ماخ، به فیژ و له خوگوراو، خو بین، خو خواز. **متفرق:** دانگو، جیا جیا، بلاو، په رته وازه و دوور له یهک. "متفرق شدن": بلاو بوون، بلاوه لیکردن.

متفرقه: بلاو، جیا جیا، جیا به جیا، جور به جور. **متفطن:** زیرهک و به مشوور. **متفق:** 1) هاوړا، یهک دل و یه کگرتوو. 2) پیکهاتوو، پیکه و توو. 3) هه ولدهر، پیداکر. 4) پیکه وه، هه موو. "متفق الراي": هاو بیرو باوهر، هاو دهنگ. "متفق القول": هاو په ایمان، هاو به لئین، هاوړا. "متفق الکلام": هاو ئاخاوته، یهک قسه. "متفق علیه": جی په سندی هه موان. **متفقاً:** پیکه وه، به یه که وه. **متفقه:** 1) فه قی. 2) زانا، فره زان. **متفکر:** بیره وه، بیریار، بیرمهنده، بیرک ره وه، ویردار، بیرا، به بیر و هوش، خودان هزر، خاوه ن فکر و به زه بین. **متفکره:** هیزی تیفکرین. **متفطن:** ئه وهی خاوه ن زانست و پیشه ی جورا و جور بی، هونه رهنده. **متقابل:** 1) به رامبه ر، به رانبه ر، پووبه پوو. 2) دوولایه نه. **متقابلاً:** له به رامبه ردا. **متقادم:** پابردوو، پیشوو، پیشوونه، به ری، دیرین. **متقارب:** لیک نزیك، له ته نیشته یهک. **متقارن:** 1) هاو خشت، لیک نزیك. 2) هاو کات، هه قده م. **متقاصر:** کورت. "متقاصر شدن (آمدن)": کورت بوونه وه.

مَتَقاضى: خوازىار، خوازەر، داخوازكەر، داواكار.

مَتَقاطع: يەكتىرىپ، ھەقپى.

مَتَقاعد: (1) پازى، قايىل، قانع. (2) خانەنشىن، مائىش، گىردەنشىن، خانكار، كاركەنار، ھەلپەسىراو، تەقاويت. "مَتَقاعد شىدن": (1) قىبوولكردن، پازىبوون، باوھپەيتىنان. (2) خانەنشىنبوون، كاركەناربوون. "مَتَقاعد كردن": باوھپەيتىنان، پازىكردن.

مَتَقبىل: قىبوولكەر، ۋەرگەر، ۋەخۆگر، بەرغۆدە. "مَتَقبىل شىدن": ۋەئەستۆگرتن، بەرغۆدەبوون.

مَتَقدم: (1) ئەۋەى لە پابىردودا زىاۋە. (2) پابىردو، پىشىو. (3) پىشىرەو.

مَتَقسم: پىش، بلاو.

مَتَقطع: (1) ناۋىبەناو، جارىبەجار. (2) پىچىچى، پىچىچى.

مَتَقلب: (1) فېلباز، خاسوك، دەغل، عۆين باز، كاي كەردۆخ. (2) گۆراو، تىكچوو.

مَتَقن: پتەو، قايم، قاحىم، پراۋەستاو.

مَتَقنى: بىروانە: "پىرھىزكار".

مَتَقاشر: زۆر، بى ژمار.

مَتَقاشفا: قەبەبوو، تۆپەل بوو.

مَتَقافى: چوونىك، يەكسان، ھاۋچەشەن.

مَتَقامل: كامىل و تەۋا.

مَتَقبىر: خۆگر، فىزن، بەفىز، بەفىزودەغى، بەفىزو لەخۆگۇراو، لووت

بەرزو بەفىز، لووت زل، بەرزەلووت، بەرزەدەماخ، دەمارزل، بەدەمار، پۇخ زل، بەدەغى، بەدەغى، بادى ھەۋا، بايى، لەخۆبايى، لەخۆپازى، خۆھەلگىش، كلاج، خۆبەزل زان، پۇخ زل، قاپان، قورە، قۆرەدەماخ، قۆرەدەماغ، قودە، پۆزىلىند، زخوھپازى، كەشخەيى، ھوشگ، ھۆقەبەر، گەبەزە، گەۋزە، پاي مەزن، زىتك، مەنەرى.

مَتَقشر: چەندلايەنە، زۆرىنە، فرەچەشەن.

مَتَقدى: سوالكەر، دەرۋزەكەر، خازۆك.

مَتَقكر: (1) دووپاتەكراو، دووبارەۋەبوو. (2) دوودلە، دووشكە.

مَتَقس: شكاو، شكەستى.

مَتَقفىل: قىبوولكەر، ۋەرگەر، بەرغۆدە، ۋەئەستۆگر.

مَتَقلف: (1) كەسىك كە كارى ۋەئەستۆ بگرى ۋە خۆى بخاتە سەختى و دژوارىيەۋە. (2) پاراۋە، خەملىو.

مَتَقلم: (1) قسەكەر، بىزەر. (2) وتارىبىز، ئاخىۋەر. "مَتَقلم وحده": يەكەم كەسى تاك.

"مَتَقلم مع الغير": يەكەم كەسى كۆ.

مَتَقكى: پىشت ئەستور، پالپۆدەدەر. "مَتَقكى بە خود(مَتَقكى بە نفس)": پىشت ئەستور بە خۆ.

مَتَقلاشى: لىك ھەلۋەشاۋ، لەبەرىك ھەلۋەشاۋ، لىك بلاو، لەبەرىك چوو، لەبەرىك ھەلۋەكاو، ھلۋەشىيى. "مَتَقلاشى شىدن": ھەلۋەشان، ھلۋەشىيان، لىك ھەلۋەشان، لەبەرىك ھەلۋەشان، لىك

مَتَقلب: ھەلايساۋ و كۆپەسەندوو.

مَتَقماثل: ۋەك يەك، چوونىك، ۋەككەف، لىكچوو.

مَتَقمادى: دايمى، ھەمىشەيى، ھەرتىمى، دوور و درىز، درىزخايەن.

مَتَقمارض: كەسى كە خۆى لە نەخۆشى بىد، خۆنەخۆش خستەن.

مَتَقماسك: (1) گىرساۋە. (2) بىروانە: "خويشتن دار".

مَتَقمايز: لىك جىيا، جىياۋا، لىك نەچوو، نەۋەككەف.

مَتَقمايل: لارەۋەبوو، چەماۋە. مەيلىكەر، گىرۋىكەر. "مَتَقمايل بە": مەيلەو، ئامال.

"مَتَقمايل كردن": بەلاداخواركردنەۋە، چەماندەنەۋە، مال كردن.

مَتَقمع: بەھرەمەند، بەبەھرە، خاۋەن بەھرە، بەھرەدار.

مَتَقمشل: (1) بەزەين داھاتوو، ويناۋو. (2) نمونە ھىنەۋە. (3) ۋەك، ۋەكوو. "مَتَقمشل شىدن": (1) ويناۋوون. (2) نمونە ھىنەۋە.

مَتَقمدن: شارنشىن، شارى، خاۋەن شارستانىتى، خاۋەن ژيوەر، پىشكەۋتو.

مَتَقمرد: سەربىزو، سەرىپچ، سەركىش، شىوارە، ياخى، ياغى، ئەشقى، شەقى، كەنھەش، عاسى.

مَتَقمگز: كۆجى، خىپۆۋە لە جىيەكدا، چىپۆۋە، چەقگىر، ھاۋچەق. "مَتَقمگز شىدن": لەسەر ھىزىك.

بلاۋبوون، لەبەرىكچوون، لەبەرىك ھەلۋەكان، ھەلۋەكىن، ھەلۋەكىان. "مَتَقلاشى كردن": تىك و پىك دان، (لەبەرىك) ھەلۋەكاندن، ھەلۋەكانن، ھەلۋەشاندن، ھلۋەشاندن، لىك ھەلۋەشاندن، لەبەرىك بىردن.

مَتَقلاصق: پىكەۋەچەسپاۋ/لكاۋ.

مَتَقلاطم: پىشەپۆل، شەپۆلاۋى، بەپىل، پىلدار. "مَتَقلاطم شىدن": ۋەجۆش و خروش كەۋتن، ۋەكەفوكۆل كەۋتن، ھەلچوون.

مَتَقلاقى: بەيەك گەيشتوو، پىك گەيشتوو، دووشت كە لە شوپىنىكدا پىك بگەن.

مَتَقلالى: رىوناك و بەدرەوشىن، شەۋقدار، چىسىكىنەر.

مَتَقلبس: جلوبەرگ پۆشىو، بەرگ پۆشى.

مَتَقلذذ: چىزىرە.

مَتَقلف: بەفىرۆدەر، زاىكەر، نابوودكەر.

مَتَقلك: تىك، زىك، قسەى بە تىكول، لاپىرنگ، لاتاۋ، لاپار، ۋەلاق، ساچمە، شاتاول، قسەى بە تىكول، تانەى دە پەردەدا. "مَتَقلك گفتن": زىك (پىدادان/تىگرتن)، پلارتىگرتن، قسەى بە تىكول ۋەن بە كەسىك، قسەى گالۋە پى كردن.

مَتَقلون: بۆقلەسەفت، پەنگ گۆپ، ھەردەبىر، ھەردەمى، كەسى كە ھەر كاتىزمىرەى بە پەنگى دەرىيى و بىرۋچوونى بگۆپى. جۇراۋجۇر. "مَتَقلون المزاج": لىزۆكى، پىاۋى وازۋازى و ھەردەمە لەسەر ھىزىك.

كۆجى بوون، جىگىر بوون، چىرپوونەوہ.
 "متىركىزىدىن": چىركىدەنەوہ، جىگىر كىردىن،
 سانتراليزە كىردىن.
متىزۇق: شىرپوئەتۇر، پارچە پارچە،
 رىزە رىزە.
متىسك: دەستە وداوئىن، چىنگ لىدەر،
 كەسىك كە بۆ شتىك چىنگ باوى.
 "متىسك شىدن": دەستە وداوئىن بوون،
 پەنابردنە بەر.
متىكەن (1) دارا، دەولە مەند. (2) بەتوانا،
 بەھىز. (3) جىگىر، سەقامگىر.
متىلق: دەلەچە، پووبىن، رىباباز، پووپاما،
 مەرايىكەر، پووپاما، لالکەر، هوليسك،
 زمان لووس، كلکە سىووتەكەر، شالووز،
 كىسە كىش، ھەفت پوو.
متىلك: مال، ئەوہى زەوت و داگىر بىرى.
متىلكات: مال و زەويىيەك كە كەسىك
 زەوتى كىردى.
متىم (1) تەواوگەر، كاملكەر. (2) ھاوپىچ
 كراو، پەيوەست كراو.
متىنى: ئاواتخواز، ئارەزووكەر، خوازىار.
متىوچ: (1) شەپۇلاوى، شەپۇلدەر، بەپىل.
 (2) ئالۇز، پەشىو.
متىمول: مالاقتا، دارا، دەولە مەند، مەروى
 زەنگىن و مال خۇش.
متىمىز: (1) جيا، جيا لەيەك. (2) ھەلبىزىراو،
 سەرتل.
متىن: (1) دەق، نووسراوہ. (2) بەشى

ئەسلى پوو يان لاپەرەيەك كە بەھوى
 پەراوئىزەوہ دەورەى گىراوہ. (3) ناوہوہ و
 ناوہراستى شتى(متن طبيعت). "متن
 ارجاعى": دەقى گەرانەوہىيى. "متن اصلى":
 دەقاوودەق، دەقى بابەت. "متن خواندنى":
 دەقى خويئەرانە. "متن نوشتنى": دەقى
 نووسەرانە. "متنى": دەقىتى.
متناسب: (1) شياو بۆ يەكتەر، ھاوپىز،
 ھاوپىزە، ھاوپىزە، ھاوتتا، ھاوپىك، پىك
 بىران، بەيەك ئەندازە ھاتنەوہ، گونجاو.
 (2) جوان و لەبار، رىك و قۇلا (اندام
 متناسب).
متناظر: وىكچوو، وەكوو، ھاوتتا.
متناقض: لىكدىژ، دژەيەك، دژى ھەق،
 پىك ناكۆك، نەسازاو، ناسازگار.
متناوب: يەكنايەك، يەك لە دواى يەك،
 بەتۇرە، دەورەيى.
متناول: خۇر، خۇرە، ئەوہى دەخوا.
 وەرگى شتىك.
متناوم: خۇلەخەوگەر، كەسىك خۇى بە
 خەوتوو نىشان بدا.
متناهى: كۆتايى ھاتوو، بەكۆتايى
 گەيشتوو.
متنبە: لەخەوھەستاو، رابوو، ئاگا،
 وشىيار. "متنبە شىدن": چاوشكان، پەند
 وەرگرتن و تەمبى بوون.
متنبى: كەسىك دەواى پىغەمبەرى بكا.
متنبدم: پەشىمان.

متىسزە: شوئىنى پاك بوونەوہ، شوئىنى
 گەشت و سەيران، سەيرانگە.
متىسك: پەرسىيار، بەئايىن، خۇپارىز.
متىنعم: خوپايدىا، پۇشتەوپەرداخ، حال
 خۇش. بەھرەمەند.
متىنقىد: بەدەسەلەت، دەسەلەتدار،
 بالادەس، دەست رۇيشتوو، خاوەن
 ھىز، بەھوكم.
متىنقىر: بىزار، وەرەز، جاپز.
متىنقىردىن: بىز نەھاتن، دل ئى شىوان،
 خۇش نەويستىن.
متىنقىس: گياندار، زىندوو، ھەناسەدەر.
متىنگەر: كەس نەناس، نەناسراو، كەسىك
 خۇى جۇرى لىكردىي كە نەناسرى.
متىنوع: جۇراوچۇر، ھەمەجۇرە، جورب
 جور، رەنگالە، رەنگاۋرەنگ، فرەچەشەن،
 تىكەلە.
متىواتر: پەيتاپەيتا، پەستاپەستا،
 بىپسانەوہ، لىكدالىكد، لەسەريەك،
 يەك لە دواى يەك.
متىوارد: بەردەوام و بىپسانەوہ.
 بىرۆكە يان واتايەك كە لە يەك كات دا
 بگات بە مىشكى دوو كەس.
متىوارى: (1) پاكردو، ھەلاتوو، ھەلۇەدا،
 تەرە لە ولات و مەلبەند، ئاوارەى دەشت
 و كىو، تەقىو. (2) سەرگەردان، ئاوارە.
 (3) ھەشاردراو، شىردراو، شىراوہ.
متىوارى داشتىن: داشاردىن، ھەشاردان،

وہشارتىن. "متىوارى شىدن": (1) قەلفىكردىن،
 پاكردىن، ئاوارەبوون، تەرەبوون، زرووقان،
 بازەبوون، قارىبوون. (2) گوم بوون لە
 بەرچا، ديار نەبوون، خۇجەشاردان.
متىوازن: ھاوگىش، ھاوسەنگ، بارتەقا،
 ھاوتتا. "غىرمتوازن": لاسەنگ، تاسەنگ،
 ناھاوسەنگ.
متىوازى: (ھاو)تەرىب، ھاوپىك. بەرابەر.
 "متىوازى الاضلاع": لاتەرىب، پەل تەرىب.
متىواضع: بىدەمار، خۇبەزل نەزان،
 خۇبەكەم زان، خۇشكىن، خاكەرا، خاكى.
متىوافر: زۇروزەبەند، زۇروزەوند، بى ژومار.
متىوافق: دەگەل يەك سازاو و ھاوپا.
متىوالى: بەرودوا، يەك لە دواى يەك، پشت
 سەرى يەك، پەيتاپەيتا، بىپسانەوہ،
 لەسەريەك، ئازگار، پەسا، پەستاپەستا.
متىوانى: سىست و ماندوو.
متىوجە: سەرنجەدەر، پووتىكەر، لالىكەرەوہ،
 سەراپى، لەسەرھۇش، ئاگالىبوون.
 "متىوجە شىدن": (1) تىگەيشتن، ھالىبوون.
 (2) پىزانىن. "متىوجە كىردىن": ئاراستە كىردىن،
 تىگەياندىن، ورياكردنەوہ، وشىياركردنەوہ.
 "متىوجە متن": پووہو دەق، دەق مەلبەند.
متىوخىد: (1) تەنيا، تاقانە، يەكە.
 (2) گۇشەنشىن.
متىوخش: (1) ترساو، ترسىاو. (2) شوئىنى
 خاپوور و چۆلكراو، كەلاوہ. "متىوخش شىدن":
 ترسان، خۇف كىردىن.

متورخ: بېروانه: "پارس".
متورم: بېروانه: "آماسیده". "متورم شدن": بېروانه: "آماسیدن".
متوسط: (1) نافنج، مام ناونجی، نیونجی، ناونجی، ناوه راست، نیقی، دهسته. (2) نه باش نه چاک، نه بهرز و نه نهوی.
متوسع: بهربلاو، پانوبهیرین، بهرفرهه.
متوسل: دهسته و داوین، داوینگیر. "متوسل شدن": په نابردنه بهر، دهسته و داوین بوون.
متوشخ: رازاوه، خه ملیو.
متوطن: نیشته چی.
متوفر: (1) زوروزه و نه نده. (2) نه وهی که ته و اووی و هخت و هه ولی خوی له کار یان بابه تیک دا خه رچ بکا.
متوفی: کۆچکردو، مردوو، نه ماو، نه مایی.
متوقع: چاوه پروان، به ته ما، هیوادار، ب هیفی.
متوقف: (1) پاگیرا، وه ستاو، پاوه ستاو، ویستاو، ویساگ. (2) داماو. "متوقف شدن": پاگیران، پیش گیران، بهرگیران، وه ستان، ویستان. به ستران، داخران. "متوقف کردن": پاگرتن، پاگیرکردن، وه ستاندن، ویستاندن، ویساندن، فه ستاندن، فه ستاندن، بهر به ست کردن، قه فالتن، به ستن، ونارای.
متوکل: پشت نه ستور، پشت قایم، پالپشت، که سی که به خوا پشت ببهستی.

متولد: له دایک بوو، به دنیا هاتوو، زاو. وه دیهاتو. "متولد شدن": زاین، زاین، زان، له دایک بوون، به دنیا هاتن، چاو به دنیا هه لئنان/پشکوتن. وه دیهاتن.
متولی: بهر عوده و سهرپه رشتی شتی، که سی که کاریکی پی سپی دراوه.
متون: کزی "متن".
متوه: (1) توشی وه هم و خوش باوه پی. (2) خه یالاتی.
مته: سمهک، سمق، مه تکه و، کونکر، شخاف، شخاب، شغاب، دره وشه.
متهاجم: بېروانه: "حمله ور".
متهاون: سست، که مته رخم، پشت گوینخه ر.
متهنگ: پیاوی که ترسی له ئا پرووچوون و ناوزبان نه بی.
متهد: شه ونخون، شه ویدار.
متهم: تومه تبار، گومانبار، بهرگومان، جیگه ی گومان. "متهم کردن": تومه ت پالان/نانه پال، تاوانبار کردن.
متهور: بالولی، گوئی نه دهر و شه پکه ر، بویر، زاتدار، به زات، ئازا، نه ترس، دلیر.
متیقن: دلنیا، بی شک و گومان.
متیقن: متفه رک، به بهر که ت.
متیقن: (1) پته و، قایم، جیگیر، نه گوپ.
متینک/میتینگ: قورس و قول، له سه رخو.
متینک/میتینگ: میتینگ، کوبونه وهی گروپی له خه لگی بو دهر پیرینی داخواری و

بوچوونه کانیا ن سه باره ت به مه سه له یه کی سیاسی و کومه لایه تی، جقین.
مثاب: پاداشت گرتوو، پاداشت پیدراو.
مثابه: (1) نه اندازه. (2) جیگه، شوینگه. (3) شکل. "بمثابه": وهک، وهکو، له باتی.
مثال: (1) نمونه. (2) وینه، شکل. (3) نه اندازه، راده، بر. (4) په یکه ر، کۆته ل. (5) فه رمان، حوکم. "مثال دادن": فه رمان دان، ئیزن دان. "مثال گرفتن": ده ستور وهرگرتن. "بمثال (به مثال)": وه کوو.
مثالی: نمونه یی، نمونه گه ری، سه رچه شنانه.
مثانه: میزدان، میزدانک، میزدان، میزه لدان، گمیزدان، موسلدان، موسلدان، میسمیسک، پرووین.
مثبت: (1) شیاوی سه لماندن (علوم مثبت). (2) نه ریینی، پۆزه تیف، باش، چاک. (3) تۆمارکراو، نووسراو. "مثبت گرداندن": تۆمارکردن.
مثل: (م.ث) (1) نمونه. (2) دۆخ، بارودۆخ. (3) چیرۆک. (4) بو نمونه، وهک نمونه.
مثل: (م) بېروانه: "مانند".
مثلاً: (م.ث) بو نمونه، وه کوو نه وه، بو میناک.
مثلت: سی چوکل، سی سووچ، سی گوشه، سی کۆچه، سی کۆچک. "مثلت مختلف الاضلاع": سی گوشه ی لاجیاواز/جیالا. "مثلت متساوی الساقین": سی گوشه ی دوو لا یه کسان. "مثلت قائم الزاویه": سی گوشه ی

گوشه وه ستاو. "مثلت منفرج الزاویه": سی گوشه ی گوشه کراوه.
مثله: (1) برینی گوئی و لووت یان لیوی که سیک بو سزادان. (2) برانی لووت و گوئی. "مثله شدن": (1) برانی لووت و گوئی. (2) خراو و ناته واو بوونی نووسراوه یان بهر ه میکی هونه ری یان شتی دیکه به هوی ده سکاری و که مکردنه وهی به شگه لی له و.
مشر: (1) بهردار، به بهر ه، به که لک، به قازانج، ب مفاح. (2) وه دیهین.
مشن: (1) هه شت سووچ، هه شت چوکل. (2) به نرخ، قیমে تی.
مثنوی: دوو خشته کی، تاکه شیعریک که دوو له ته که ی هاوسه روا بن.
مثنی: دوو، دوو به رابه ر. دوو باره.
مشل: له خزه ت دا پاوه ستان.
مشوی: مال، بنکه.
مجاب: قانع بوو، که سی که ولامه که ی وه رگرتوته وه، به رسف دایی. "مجاب کردن": قبوولاندن، ناچار کردن، ولامدانه وه، به رسف دان.
مجدالدله: شه په قسه، قروچیره ک، ده مه قاله، گیره و کیشه کردن، کیشه و دم به ده کردن، مشتومپر کردن، کیشه کیشه کردن، باس و گفتوگو کردن.
مجددیه: یه کترکیشان، ده گه ل یه که شه و کیشه کردن.

مجازات: (1) خۆ دەگەل كەسكى تر بەرەبدانان. (2) باس و گفوتگۆكردن.

مجاز: (م) ئىزن پىدراو، پىپىدراو، پىدراو، پىدايى، پەوا. "مجازبودن": پەوابوون. "مجازشدن": پىپىدراو، ئىزن پىدراو.

مجاز: (م) 1) مەجاز، بەكارهينانى واژه له مانايەك بىجگه له ماناي پاستەقىنەى خۆى. (2) ناراست، ناراستەقىنە. "بمجاز": ناراستەقىنە.

مجازات: (1) سزاي كارى خراو. (2) سزادانى كەسكى كە كردهوى پىچەوانەى ياساى ئەنجام دابى. (3) پاداشتى كارى باش.

"مجازات شدن": سزادان. "مجازات كردن (دادن)": سزادان، تەمبى كردن. "بە مجازات رساندن": سزادان.

مجازى: (1) (ئەدەبى) مەجازى. (2) ناراستەقىنە.

مجال: (1) دەرفەت، دەرتان، مۆلەت، دەلىقە، ماوه، هەل، بوار. (2) شوين، جىگە. "مجال دادن": بگاردان، پىگە پىدان، هەل بۆ پەخساندن، دەرفەت/ مۆلەت/ دەرتان پىدان. "مجال شدن": هەل پەخسان، و دەستەهاتنى وەخت يان هەل. "مجال يافتن": دەرفەت پەيداكردن، پىكران، دەست پەرتان، دەس پەرتيان.

مجالس: (م.ل) (1) كۆى "مجلس". (2) وتەكان، قسەكان.

مجالس: (م.ل) هاوئىش.

مجامع: كۆى "مجمع".

مجامعت: (م) نھاندن، ئىلاقەكردن، هاوئىن بوون دەگەل ژن، هەفتىن.

مجاملە: (1) پووخوشى، خۆشپەفتارى. (2) زمان لووسى.

مجانا: بەلاش، مفتى، بەخۆرايى.

مجانست: دوورىكردن، پىشت تىكردن، پوول وەرگىران.

مجانس: هاوچەشن، هاوچۆر، چوونىك، لەيەكچوو.

مجانست: هاوچەشنى، چوونىكى.

مجانى: خۆرايى، بەلاش، مفتى، ونا.

مجانين: كۆى "مجنون"، دىوانەكان.

مجاور: (1) هاوسى، دراوسى، جىران، جىنار. (2) تەنىشت، پال. (3) هاوئىش.

(4) نىشتەجى.

مجاورت: هاوسىيەتى، دراوسىيەتى، جىرانەتى، جىنارەتى.

مجاهد: (1) هەولەدر، تەقلاكر. (2) خەباتكار، تىكۆشەر.

مجاهدت: (1) هەول و تىكۆشان. (2) شەر و خەزا كردن لە پىگەى ئىبنى ئىسلامدا.

مجاھرت: بەپاشكاوى دوژمنايە تىكردن. "مجاھرت كردن بە چىزى": ئاشكاراكردى ئەو.

مجاھرت: (1) بىوانە: "مجاھرت". (2) ئاشكارابوون.

مجبور: ناچار، زۆرلىكار، بىدەسەلات. "مجبور كردن": ناچاركردن، مل بادان.

مجتبى: هەلبژاردە.

مجردات: شتە بەتەواوى غەيرەمادىيەكان وەك گيان و ئەقل.

مجرگ/مچرگ: بىگارى، سۆخرە.

مجرم: تاوانبار. گوناھكار. خەتاکار.

مجروح: (1) بىوانە: "زخمى". (2) زۆر پەنجاو يان ئازاردىتو.

مجرور: (1) كىشراو. (2) ژىر بۆ پىت.

مجره: بىوانە: "كەكشان".

مجرى: (م) بەرپۆەبەر، پىشكەشكار، نوانەر.

مجرىه: بەرپۆەبەرى.

مجزا: پاژپاژ، بەش بەش، كەرت كەرت، لىك جيا. "مجزاشدن": بەشبوون، پاژبوون، پارچە پارچەبوون.

مجزوم: يەكجارەكى، حەتمى.

مجسم: بەرجەستە، وئىناكارا، هينانە بەرچا، ھەرشتى كە پانايى و درىژايى و بەرزايى ھەبى.

مجسمه: بىوانە: "تندىس". "مجسمه شدن": نەبزوتن، نەجوولان.

مجهول: گوماناوى، بىپاينەكارا، دروست كرا، دەسكرد.

مجلد: بەرگ تىگىراو، بەرگ تىكىشراو. "مجلد كردن": بەرگ تىگرتن، بەرگ تىپەلگىشان.

مجلس: (1) شوينى دانىشتن، كۆرگە، جىگەى كۆبوونەو، مەكۆ. (2) ئەنجومەن، پارلمان، مەجلىس. (3) پەردەيەك كە وئىنەى چىرۆكى بەتايىبەتى چىرۆكى ئىبنى يان حەماسى لەسەر كىشرايىتەو. (4) دانىشتن، كۆبوونەو. (5) سەندەلى. (6) جار، چەل، كەرەت. "مجلس آراستن": كۆر پارازاندەو، جەستەى، غەيرەماددى.

وهرېڅستنی به زم و پهرزمی جیژن و شادی.
 "مجلس کردن": کۆبوونه وهر گرتن بۆ پراوی یان
 وتووێژ و سهیران و شتی وا. "مجلس گفتن":
 لیدوان و قسه کردن بۆ کهسانی که
 کۆبوونه ته وه. "مجلس نهادن": وهر پڅستن یان
 جیبه جیکردنی کۆری په ند و ناموژگاری. "به
 مجلس نشستن": پروانه: "مجلس گفتن".
 مجلس آرا: گولی مه جلیس، کۆر پارێژنه وه،
 مرۆی قسه خوښ.
 مجلس استشاره: رابێژگه، پراوێژگه، کۆری
 ته گبیر له کاری کردن.
 مجلس افروز: پروانه: "مجلس آرا".
 مچکا(ه): به لێن نامه.
 مچل: بهرز و تهرز، شکۆمه ندانه، به شکۆ،
 شایانه، گه وه.
 مچله: کۆفار، گۆفار.
 مچلی: ئاشکراکه، پیشاندهر.
 مچمغ: کۆمه له، کۆر، نه نجومه ن، شوینی
 کۆبوونه وه. "مجمع تشخیص مصلحت نظام": کۆری
 دیاریکردنی بهرزه وه ندیبه کانی نیزام. "مجمع
 عمومی سازمان ملل": کۆری گشتی پیکخواوی
 نه ته وه کان. "مجمع کردن": کۆبوونه وه.
 مچمیل: کورت، کورته، پوخت، قسه ی
 درێژی کورته وه کراو. به کورتی.
 مچموع: (1) تیکرا، به گشتی، سه رجهم،
 کۆ. (2) جه موجۆر. (3) خاترجهم،
 نه رخه یان. (4) کۆکراوه، خپکراوه. "مجموع
 آمدن": کۆبوونه وه، خپبوونه وه. "مجموع
 شدن": پروانه: "مجموع آمدن". "مجموع

کردن": کۆکردنه وه. "مجموع نشستن":
 نه رخه یان بوون، ئاسوده ژیان.
 مجموعاً: له سه ریه ک، به گشتی.
 مجموعه: کۆکراوه. سه رجهم، کۆ. کۆمه له،
 کۆمه له. کۆلیکسیۆن. "مجموعه نهی":
 کۆمه له ی به تال، کۆمه له یه کی گریمانه یی که
 هیچ نه ندامیکی نه بی. "مجموعه شمسی":
 کۆمه له ی خۆر، کۆمه له ی خۆری. "زیر مجموعه":
 به شه کۆمه له، ژیرکۆما.
 مجموعهیت: کۆبوون، یه کپارچه یی.
 مچنون: دپوانه، شیت، دین و هار.
 مچوژ: مۆله ت، ئیزن، پری پیدان.
 مچوس: پیره وی ئایینی زه رده شه ت.
 مچوسیّت: پروانه: "ثنویت".
 مچوف: پروانه: "میان تهی".
 مچهن: پۆشته و په رداخ، پرچه ک، ناماده،
 ساز، ته یار. "مچهن کردن": پرچه ک کردن،
 پۆشته و په رداخ کردن، سازوته یار کردن.
 مچهود: هه ول، ته قالا. "مچهود بذل کردن":
 هه ولی زۆر دان.
 مچهور: ئاشکرا.
 مچهول: (1) نادیار، نه زانراو، نه ناسراو.
 (2) پروانه: "گمنام".
 مچهول العین: نه ناسراو.
 مچهول الهویه: گوم ناو، بی ناو و نیشان،
 نه ناسراو. بی ناسنامه.
 مچیب: ولامدهر(ه وه)، په رسقدهر. "مچیب
 شدن": ولام دانه وه.

مچیل: گه وه، مه زن، پایه بهرز،
 خوښه ویست.
 مچیدن: دهست لیدان، دهست پیا هینان.
 مچیر: پروانه: "فریادرس".
 مچیز: ئیزندهر، پری پیدهر. "مچیز کسی را
 گفتن": به درۆ پیا هه لگوتن بۆ گه یشتن به
 نامانجی، زمان لووسی بۆ نه و کردن.
 مچ: (م) مه چه کی دهست، قولابه،
 قولابه ی پی.
 مچاله: فه رک، گوشین، قرمچ، کلۆف،
 کولۆف، گلغچ، پشاوتن، گلۆف، گولۆف،
 کوشران، مچۆله، ملۆچه، میچۆلکه،
 میچۆله، له دهست دا گلۆفیاو، گلغچ.
 "مچاله کردن": هه لپشاوتن، هه لپشافتن،
 هه لشله پاندن، کولۆفتن، گولۆفتن،
 گلۆفین، گولۆفتن، هه لگلۆفین، گلچاندن،
 گلوچاندن، کوشین، گوشین، ریک گوشین
 له نادهست دا، پشافتن، پشاوتن،
 فه رکان، قرمچاندن، مچاندن، مرچقاندن،
 په ره خاندن، ولین، وه رافتن، مه رسین،
 هه سکاندن.
 مچل: پروانه: "تمسخر".
 مچول: چووکه، ناسک، جوان، قه شه نگ.
 مچیدن: پروانه: "خرامیدن". به مانای
 دیتنیش هاتوه.
 محابا: لایه نگرکردنی که سی یان شتی ک و
 له به رچاونه گرتنی هه قیقه ت، تیبینی. (2)
 ترس. (3) لایه نگری، پشتیوانی. "محابا

داشتن": پروانه: "محابا کردن". "محابا کردن":
 (1) تیبینی له به رچاوگرتن، قایمکاری کردن.
 (2) ترسان، ترسیان. "کسی را محابا کردن":
 پشتیوانی لیکردن.
 محاسبه: باس و گوفتو گوگردن به
 به لگه هینانه وه یان به هه راوهوریا.
 محادثت: (1) گفتوگو، وتووێژ، گوت و
 بیژ، ئاخوتن ده گه له یه کدی. (2) تیز کردن
 یان زاخاودانی شمشیر و هند.
 محاضی: پووبه روو، به رامبه ر، هه مبه ر.
 محارب: (1) له حکومه ته ی ئیسلامی دا
 تاوانباری که دژی حکومه ته ی ئیسلامی
 یان رپوشوینه ئیسلامییه کان راپه ریوه و
 کوزرانی واجبه. (2) شه رکه ر، جه نگاوه ر،
 خه باتکار.
 محاربه: (1) شه رکردن، جه نگان.
 (2) (مافناسی) تیکدانی ئاسایش و نه زمی
 گشتی له رپه گی به کارهینانی چه کوچۆل
 یان به بی نه و.
 محارم: کۆی "محرم".
 محاسب: ژماره گه ر، ژماریار، ژمیریار،
 دهفته ردار، هوومارتۆخ.
 محاسبه: (1) ژمیریاری، هه ژماردن،
 دهفته ردار، چه ساوکردن ده گه له
 که سی ک. (2) لیبیچانه وه، (لی) پرسینه وه،
 لیکۆلینه وه، تاوتوی.
 محاصره: گه مارۆ، ئابلۆقه، دورپیچ.
 "محاصره شدن": ئاسی بوون، حاسیبوون،

لهگه مارۆكه وټن، گه مارۆدران، دهوره گيران،
 حهلقه دران. "محاصره كړدن": ئابلوقه دان،
 گه مارۆدان، دهوره دان، حهلقه دان،
 حاسپكردن، له گيرخستن.
محاضره: (1) پرسيار و وهلام كردن، باس
 و گفتوگو كړدن. (2) وانه بيژى.
مخاط: گه مارۆدراو، دهوره گيراو.
مخافض: پاريزه، پاريزگار، گيږه وه،
 چاوديريكه، نگابان.
مخافضت: ئاگالي بوون، ئاگاداريكردن،
 ئاگاداري ليكردن، پاريزگار كړدن،
 پاراستن، پارازتن، فرسه هاندن،
 حاواندنه وه، نى پاوتنا، نى په وتا.
مخافضه كار: (1) خو پاريز، لاپاريز،
 قايمكار. (2) كونه پاريز، كه سى كه
 لايه نگرى بپروا و نهرسته كونه كانه.
 (3) (سياسى) نه وهى دؤخى سياسى و
 كومه لايه تى ئيستايى ناو كومه لگا پشت
 راست ده كاته وه و دژى گورانكارى به،
 دهسته راستى، پاريزكار، به پاريز.
مخافض: (1) كوره كان، نه نجومه نه كان.
 (2) كارناسان يان خاوه رايانى بهرچاو.
مخاق: دؤخى مانگ له سى شوى كوتايى
 مانگ دا(قمرى) كه زور بارىك ده بيته وه و
 له زوى پرا نابينرى. "به مخاق پيوستن":
 له ناوچوون، مردن. "به مخاق كشيدين":
 لاوازبوون و له ناوچوون.
مخاكا: باس و گفتگو يان مشتموم كړدن.

مخاكات: (1) پروانه: "مخاكا". (2) لاسايى،
 ده مه لاسكه، چاوليكيه رى.
مخاكم: كوى "محكمه". "مخاكم شرعى":
 دادگا شهرعيه كان.
مخاكمات: دوژمنى، دوژمنايه تى.
مخاكمه: دادگايى كردن، دانيزكردن،
 دادپرسين، لپرسينه وه. "به مخاكمه كشيدين
 كسى را": دادگايى كردنى ئه و.
مخال: (م) (1) شتى نه شياو، له كردن
 نه هاتوو، محال، نه ستم. (2) نادروست،
 خه تا. (3) قسه ي بى سه روين، قسه ي
 بى مانا. (4) ناحوز، خراو.
مخالفتا: په يمان به ستن.
مخاله: توانايى، ليها توويى، هيژ، چاره.
 "لامخاله": ناچار.
مخامات: پشتيانيكردن، لايه نگرى كردن.
مخامى: پاريزه، بهرگر.
مخاوره: دمه ته قه، دمه ته قه، دمه ته قى،
 دمه ته قى، گفتگو نى توان دووكه س،
 ولامدانه وه به يه كتر.
مخاولات: خواسته كان، داخوازيه كان.
مخاوله: (1) ته قالا، كوشش، هه ول.
 (2) پروانه: "دسترسى". (3) به ئيراده و
 ويستى خو، خو به خشانه.
مخاب: پروانه: "دوستدار".
مخبات: خو شه ويستى، خو شه ويستى،
 ئه قين، ئه وين، دلدارى، دؤستايه تى،
 مؤفته.

مخبات آميز: تيكل به خو شه ويستى،
 به خو شه ويستيه وه.
مخبتى: پيشكه شى.
مخبس: زيندان، بهنديخانه، گرتى گه.
مخبوب: خو شه ويست، خو شه ويست،
 خو شته ويى، خو شه ويى، دل بهر، گراوى،
 له بهر دل، نازدار، كزه ي جهرگ، كزه ي
 جهرگان، ميڤيقان.
مخبوب القلوب: پروانه: "دوست داشتنى".
مخبويه: ميينه ي "مخبوب".
مخبوييت: خو شه ويست بوون.
مخبوس: به ندىكراو، به ندى، گيراو،
 زيندانى، چه پسى.
مختاج: ناتاج، هه ژارونه دار،
 چاوله دهست، دهست كورت، نه تيڤر،
 هه وچه دار، نه وه جه. "مختاج شدن": كه لك
 تيكه وټن، كه ل ليكه وټن، چاوله دهست
 بوون، ناتاج به كه سى بوون.
مختاط: قايمكار، پته و كار، لاپاريز،
 دوورنواڤ.
مختاطانه: هوشيارانه، به پاريزه وه،
 لاپاريزانه.
مختال: پروانه: "حيله گر".
مختبس: گيراو، زيندانىكراو، به ندىكرا،
 به ندى.
مختجب: كه سى كه په چه و چارشيو ده پو شى،
 چارشيو پو ش. ناديار و گو شه نشين.
مختز: خو پاريز، خو بوڤر، پاريزكه ر،
 دووره په ريز.
مخترفا: خاوه ن پيشه، پيشه دار، بوونه
 پيشه وه ر.
مخترق: سووتاو، ئاگرگرتوو،
 ئاگر تيڤه ريوو. "مخترق شدن": سووتان،
 شه وتين.
مخترم: به ريز، ريزدار، به حورمهت،
 به قه درو حورمهت، هيژا، كبار، لپيش،
 له پوو، ماقول، ماقوور، جادار، به پى.
 "مخترم پنداشتن": به گه و ره زانين، گرساندن.
 "مخترم شماردن (داشتن)": ريزلى گرتن،
 ريزليان.
مختسب: ژميڤار. چاودير، كوڤخا، داروڤه،
 نگابان.
مختشد شدن: ئاماده بوون.
مختشم: (1) گه و ره و مالدار و دهوله مه ندى.
 (2) به شكو، شكودار.
مختضر: (م.ت.ض) گيانه لا، سه ره مه رگ،
 ئاويلكه.
مختضر: (م.ت.ض) شارنشين.
مختضر: سووك كه ر، له بهرچاوان خه ر.
مختكر: مالگر، قورخكار، پاوانكار، دهست
 به سه راگر، بڤده ر، كه سى شتى
 ده شاريتته وه بو گران بوون.
مختلم: شه يتانى بوو، بالق، كه سى كه له
 خه و دا ببينى خه ريكي گان كردنه.
مختل: رى تيڤو، گونجاو، شياو،
 مه پيسه ر.

مجتوا: نافه رۆك، ناوه رۆك، ناوه رۆكه، كوپهك، ناواخن، ناوك، ناو، كاكلا، كاكلاه، هش.

مجتوم: حه تمى، چاره نووس. پته و خوراگر.

مجتوى: هه لگر، له خۆگر.

مجبوب: (1) به حه يا، حه يا به خۆ، به شه رم، شه رم، شه رمين، به حه يا، فه يت كار. (2) داپـوشـراو، پـوشـراو، شاراو. (3) نه هيلراو، ريگه پينه دراو. (4) بى خه بهر، بى ئاگا.

مجدب: قۆقز، قيت، ده رپه رپو، زه ق، زۆپ، كوور، پشت چه ماو.

مجدث: (م.د) تازه و نووى كه ناته با ده گه ل نه ريته په سندراره كان بى.

مجدث: (م.ح.د) حه ديس گيريه وه، ئه وهى حه ديسى پيغه مبه ر ده گيريه وه.

مجدثيات: هاوناخاوته بوون، گفتوگو كردن.

مجدود: (1) سنوردار، چوارچيويه دار، كه وشه ن ديارى كراو، به رته سك. (2) كه م و كورت، كه م. (3) كورت. (4) چووكه، گچكه.

(5) بروهانه: "مقيد". (6) بى به ش، بى به رى.

"مجدود به جايى بوون": هه بوونى سنوورى هاوبه ش ده گه ل ئه و. "مجدود شدن":

(1) سنوردارى بوون، به رته سك بوونه وه.

(2) كه ميوونه وه. "مجدود كردن": سنوردار كردن، به رته سك كردنه وه، خستنه ته نگانه و كۆتوبه نده وه.

مجدوده: چوارچيويه، پاون، پاون،

پاوه ند، قورغ.

مجدوديت: (1) سنوردارى بوون، سنوردارى تى.

(2) بروانه: "تنگنا".

مجدور: (1) بروانه: "مانع". (2) گرفتارى و كيشه. (3) ئه وهى كه ده بى خوى لى بيارين، ئه وهى لى ده ترسن، مه ترسى.

مجدوفا: وه لانه راو، لابه ردراو، ده رهاويش تراو، براو، قرتينراو.

مجدراب: سه رووى مال، سه ره وهى كۆر. په رستگه. قيبله، رووگه. "مجدراب مسجد": ميراو، ميجراب، جىگه ي پيش نويز له مزگه وتا، رووگه.

مجدزر: (1) نووسه ر. (2) ده ربا زكه ر، قوتاركه ر.

مجدز: مسوگه ر و به لگه نه ويست، ئاشكرا.

مجدز: هانده ر، هانه ده ر، دنه ده ر، بزوينه ر، وروژينه ر.

مجدزفا: (م.ح.ر) چه واشه كار، به لاريدا به ر، گوژين، كه سى كه ئاخاوته يه ك بگوژى.

مجدزفا: (م.ح.ر) چه واشه كراو، گوژاو.

مجدزق: (م.ح.ر) سووتاو، سووتياگ.

مجدزق: (م.ح.ر) سووتين، سووتينه ر. ئه وهى ده بيته هوى توونپايه تى.

مجدرك: دنه ده ر، هانه ده ر، هانده ر، جوولينه، هه لخرين، جوولين، هيقتوژه، پالنه ر، سه ربه گيچه ل، سه ربه گو به ند داينه مۆ، بزوينه ر.

مجدركات: هۆكاره هاندهره كان.

مجدرم: (م.ر) مه حه رم، خوى و خزم و ئه ندامى بنه ماله كه پيك ناشين، ژن و پياوى كه ده ست نويزيان له يه كتر ناشكى.

مجدرم: (م.ح.ر) قه ده غه، مانگى موچه په رم، مانگى كه عه رهب شه ركردنيان تيدا قه ده غه كردوه.

مجدرمانه: به نه ينى، نه په نى، ژيرجه كه ي، بى ئه وهى كه س بزاني.

مجدرور: (1) گه رم. (2) گه رماژو.

مجدروس: پاريزراو، راگيراو. "مجدروس داشتن": پاراستن.

مجدروم: بى به ش، به شخوراو، بى به رى، بى وه رى، بى پشك، ماف خوراو، ناھوميد.

"مجدروم شدن": بى به ش بوون، بى به ريبوون.

"مجدروم كردن": بى به ش كردن، بى به رى كردن، بى پشك كرن، بى ماف كرن، حه پماندن، هه پماندن.

مجدروميتا: بي به ش بوون، بي به شى، به شخوراوى.

مجدزون: بروانه: "اندوهگين".

مجدسن: چاكه كار.

مجدسنه: پاراوه و جوان.

مجدسوب: ژميرراو، له قه له م دراو. "مجدسوب شدن": له قه له م دران، ژميردران.

مجدسود: ئيره يى پى براو.

مجدسور: حه سرت به ر.

مجدسورى: گه مارۆدان و گرفتار كردنى كه سيك.

(2) ئاشكرا، ديار. "مجدسوس شدن": هه ست پيكران، ده رك پيكران.

مجدشا/مجدشى: په راويزنوسيكراو.

مجدشر: (1) شوينى كۆبوونه وهى خه لك، پوژى په سلان، سه لاه. (2) ئاپوپه و هه نگامه ي زۆر. (3) زۆر باش. "مجدشاكبر": پوژى قيامه ت. "مجدشبرپا (به پا) كردن": قه ره بالغى و هه يته هه يت نانه وهى زۆر. "مجدشخر": قه ره بالغى و پشيوويه ك كه كه س به كه س نه بى، كه رباژا. "مجدش كردن": (1) قه ره بالغى و ده نگ و هه راي زۆر نانه وه. (2) ئه نجامدانى كارى به شيوه ي باش، كارى سه ير و سه رنج راكيش كردن.

مجدشور: له ده ورى يه ك كۆوه كراو، هاوده م، هاوپر.

مجدصل: (1) قوتابى، خوينا ده وار، ده رس خوينا. (2) خوازيارى زانست. (3) ليكۆله ر، ليكۆله ره وه.

مجدصن: (م.ص) پياوى ژندار.

مجدصن: (م.ح.ص) پته و، قايم.

مجدصنات: (1) ژنانى به ميتر. (2) ژنانى داوينا پاك.

مجدصور: (1) گه مارۆدراو، ئابلوقه دراو، ده وره گيراو، ده وره دراو، ئاسى بوو، قه تيس بوو، په نگ خوارو، كلیده. (2) گرفتار، يه خسير.

مجدصورى: گه مارۆدان و گرفتار كردنى كه سيك.

محصول: به‌رهم، وهرهم، په‌نیو، هه‌ل به‌ر، به‌روبووم، داهات، ده‌ستکه‌وت، حاصل. "محصول برداشتن": (1) به‌روبووم هه‌ل‌گرتن، خه‌له‌وخرمان هه‌ل‌گرتن. (2) کۆکردنه‌وه و وه‌ده‌ست خستنی به‌رهمی شتی یان کاری. "محصول جابیز": ته‌په‌کاری، میوه‌ی بیستان و سه‌وزیجاتی هاوینه. "محصول دادن": به‌ردان، به‌رهم دان. "محصول زراعت": به‌رجفت، ئاژار، داهاتی زه‌وی و زار. "محصول قطعی": (ئابووری) به‌رهمی ناماده‌ی به‌کاربردن (مصرف) که جاریکی تر نه‌که‌وینه‌وه پرۆسه‌ی به‌رهمه‌پندان.

محصول: پاریزراو و توندوقایم.

محض: (1) پوخت، ناتیکه‌لاو. (2) بی‌ئه‌ملاو ئه‌ولا، حه‌تمی، مسۆگه‌ر. (3) په‌تی، پووت. (4) تاییه‌تمه‌ندی زانستی که لایه‌نی تیۆری هه‌یه‌(فیزیک محض). "محض": بۆ، له‌به‌ر. "به‌محض": (1) هاوکات ده‌گه‌ل، هه‌ر به‌، هه‌ر خیرا به‌دوای. (2) بۆ.

محضر: هه‌نته‌ش، شوینی ناماده‌بوون، ده‌فته‌ری ماره و ته‌لاقان، شوینی نووسینی به‌لگه و بریاره‌کان. باره‌گا. گه‌وایی، شایه‌تی.

محضرنامه: گه‌وایی نامه.

محط: شوینی هاتنه‌خواره‌وه، ویستگه، ئیستگه، مال.

محظور: حه‌رام، قه‌ده‌غه، ناپه‌وا. "محظور داشتن": هه‌بوونی گرفتاری. "از خود رفع محظور کردن": خۆده‌ریازکردن له‌شتی ناخۆش و گرفتارکه‌ر.

محظوظ: خۆشبه‌خت، به‌ختیار، به‌هره‌مه‌ند.

محفل: کۆر. ئه‌نجومه‌ن.

محفوظ: پاریزراو، نگاداریکراو، راگیراو.

محقق: خاوه‌ن هه‌ق/ماف، هه‌قدار، مافدار.

محقر: پچوک، ورد، سووک، نرم.

محقرات: شته‌چووک و بی‌نرخه‌کان.

محقق: (م.ح.ق) لیکۆلهر، لیکۆلیار، تۆژره‌وه، هورره‌نیر، که‌سیک که به‌حقیقه‌تی شتیک بگا. "محققانه": لیکۆله‌رانه.

محقق: (م.ح.ق) سه‌لمیتر، یه‌کجاره‌کی و به‌لگه‌نه‌ویست. "محقق شدن": (1) سه‌لمیتران، وه‌دیه‌تان، ده‌سته‌به‌ریبوون. (2) زانران. "محقق ساختن": (م.ح.ق) ده‌سته‌به‌رکردن، وه‌ده‌ست خستن.

محققون: راگیراو، پاریزراو. "محققون الدم": ئه‌وه‌ی کوشتنی په‌وا نیه.

محک: تیساو، ئامرازی ئه‌زموونی زیری، پیوه‌ر. "محک خوردن": دیاریکرانی عه‌یاری زیری و زین.

محکم: پته‌و، پته‌و، قایم، قاهیم، قه‌رت، خۆگر، سفت، سفتوسۆل، توند، به‌ناف، پشتدار، توندوگورج، توندوتۆل، په‌خته، ریخته، قه‌رت، تۆکمه، گورخ. "محکم بستن": شه‌ته‌کدان، شه‌ته‌ن دان، شه‌داندن،

دایچانی توند، توندبه‌ستن، ئیشکدان، خرداخستن، دابه‌ستن، داوه‌ستن، هه‌لبه‌ستن، دایچاندن، دایچانن، داپینچین، جیره‌بایه. "محکم زدن": حه‌تره‌ک، به‌توندی لیدان، قه‌وی لیخستن. "محکم شدن": (1) پته‌و بوون(ه‌وه)، قایم بوونه‌وه. (2) توندبوونه‌وه. (3) جیگیربوون، به‌هیزبوون. "محکم و سنگین": قورس و قۆل، قایم و توند و به‌کیش.

محکم کاری: کار قایمی، قایمکاری، قایمه‌کاری.

محکمه: دادگا، دیوه‌خانی قازی، دیوانی به‌شکایه‌ت راگه‌یشتن، شوینی دادپرسین. "محکمه استیناف": دادگای پاریزگا. "محکمه بدایت": دادگای شارستان. "محکمه صلح": دادگای به‌خش.

محکمه پسند: جیی قبوولی دادگا، لۆژیکی و به‌لگه‌مه‌ند.

محکوک: هه‌لگه‌نراو، پووشاو، تاشراو.

محکوم: به‌تاوانبار ناسراو، حوکم دراو، چه‌کدراو، مه‌حکوم. "محکوم به": ئه‌و شته‌یان کیشه‌یه‌ی که بریاری دادگای له‌سه‌ر ده‌رچوو. "محکوم علیه": که‌سیک که بریاره‌که به‌زیانی ئه‌و ده‌رچوو. "محکوم کردن": ئیدانه‌کردن، پرۆتیستۆکردن، مه‌حکوم کردن. "محکوم کردن در بحث": قسه‌پی‌نه‌هیشتن، پامل خستن. "محکوم له": که‌سیک که بریاره‌که

به‌قازانجی ئه‌و ده‌رچوو. "محکومیت": (1) مه‌حکوم بوون. (2) مه‌حکوم کران. (3) ماوه‌ی حه‌پس. "محل": (1) شوین، جی، جیگه. (2) گه‌ره‌ک. (3) هه‌بوو، بوون و نه‌بوون (از محل صندوق پرداخت شود). (4) پیگه. (5) هه‌ل، ده‌رفه‌ت. (6) ئه‌ندازه. (7) وه‌خت، کات. "محل اتصال": جه‌مسهر، جیگه‌ی پیکه‌وه لکانی دوو شت. "محل تلاقی": شوینی پیگه‌یشتن. "محل داشتن": (1) به‌جی‌بوون، له‌باربوون. (2) ئیعتبار هه‌بوون. (3) ده‌رفه‌ت هه‌بوون، هه‌ل هه‌بوون. "محل سگ به‌کسی گذاشتن": که‌مترین بایه‌خ پیدان به‌و، حه‌ساوی ئه‌وتق بۆ نه‌کردن. "محل شدن": هه‌ل په‌خسان، ده‌رفه‌ت پيشهاتن. "محل کردن": گرینگی پیدان، بایه‌خپیدان، به‌هیندگرتن. "محل گذاشتن": بایه‌خ پیدان، به‌هیندگرتن. "محل نهادن": (1) بروانه: "محل گذاشتن". (2) بروانه: "توجیه کردن". "مجلسی از اعراب نداشتن (پیدا نکردن)": بایه‌خ و گرینگی نه‌بوون، بی‌بایه‌خ بوون. "به‌محل": به‌جیی. "در محل": به‌جی.

محلل: (1) جاش، پیاوی ژن به‌واده‌ماره ده‌کا و کرێ ده‌ستینی. (2) به‌ره‌و لاوازی به‌ر، داخوری‌نه‌ر. (3) هه‌لالگه‌ر. (4) شیکارگه‌ر، لیکده‌ره‌وه، رافه‌ر.

محلوج: هه‌لاجیکراو.

مجلول: گيراوه، حهل كراوه، تواوه، شلاوك، شنتی كه له تراویك دا تواییتته وه. "مجلول آب نمك": خوئیواوك. "مجلول شدن": (1) حه لیبوونی یهك ماده له تراویك دا. (2) له ناوچوون.

مجله: گهړهك، تاخ.

مجلی: خوّمالی، خوچییی.

محمل: (1) كه ژاوه. (2) هۆ، سه مه د. "محمل بستن (بربستن)": دابستنی كه ژاوه له سه ر پشستی چوارپیی بۆ سواربوون. (2) ئامادهی سه فه ربوون. "محمل داشتن": پاكترنی چوارپیی كه ژاوه هه لگر.

محمل نشین: پئیوارئ كه به كه ژاوه سه فه ر ده كا.

محمود: ستایشكراو، سوپاسكراو.

مجمول: (1) هه لگراو، باركراو. (2) پاقه كراو.

مجمولات: باره كان.

مجموله: بار، ئه وهی له لایه ن كه سیكه وه راده گوژیژی.

مجموم: نۆبه تی دار، یاودار.

مجنّت: مهینه ت، به لا، چه رمه سه ری، سه ختی.

مجنّت آباد: (1) مهینه تاوا، شوینی په نج و سه ختی. (2) دنیا.

مجنّت بار: پرچه رمه سه ری، مهینه تبار.

مجنّت زده: تووشی مهینه تی ها تو، تووشی په نج و سه ختی.

مجنّت كش: مهینه تی كیش، تووشی په نج و سه ختی.

محنّتی: بپوانه: "محنّت كش".

محو: (1) سه رینه وه، قه لآچۆكردن، له ناو بردن، له بهین بردن، شوینه وارپین، مه فح/مه فع كردنه وه. (2) به حاله تی كه مه رنك و ناروون. "محوكسی (چیزی، كاری) شدن": چوونه ناخی ئه وه وه، زۆر سه نجدانه ئه و، چاو تیبرین.

محوور: (1) پینگه، جاده ده (محور تهران — كرج). (2) ته وه ره. (3) (سیاسی) پیوه نندی راسته وخۆ یان دۆستانه ی نیوان دوو ولات یان دوو سه رزه وی. (4) شافت. (5) بنه ما، بنچینه. (6) خولگه. "محوور جانشینی": ته وه ره ی جینشینی. "محوور همنشینی": ته وه ره ی هاوونشینی.

محووری: بنه په تی، بنچینه یی، کاریگه ر. چه رخان، چه رخین. هه لكه وتوو له ته وه ره دا.

محوطه: زه وییه كه ده وه كه یان دیوار كیشابی، ده وروبه ر، چوارچیوه، فه زا.

محوّل: (م.ح.و) گوژیژ، پاكوازه ر، پاكوژیژه ر، گوژیژه ره وه.

محوّل: (م.ح.و) (1) هه لگه پاوه، ژیره و ژووربوو. (2) پیی سپێردراو. "محوّل كردن (داشتن)": پیی سپاردن.

محویر: سه رسام، مات و سه رگه ردان.

"محویرالعقول": سه رسامكه ر، سه رگه ردانكه ر. زۆر سه یروسه مه ره.

محیص: بپوانه: "گریزگاه".

محیط: (1) شوینكار، شوینی كه مروقی تیدا بژی، ده قه ر. (2) شتی كه ده وروبه ری شتیکی دی بگری، داگر، داگرتوو، چوارلاگر، ده ووره ده ر. (3) چوارچیوه، فه زا. (4) ناگا و به خه به ر. (5) (جوغرافیایا) زه ریایا، ئوقیانووس. (6) (بیرکاری) چیوه، كه مه ره "محیط زیست": ژینگه. "محیط دایره": چه نبه ر، كه مه. "محیط شدن بر چیزی": له خوگرتنی ئه و، ده ووره گرتنی ئه و.

محیط بانئ: پارێزگاری له ژینگه.

محیل: بپوانه: "حیله گر".

محیی: زیندوو كه ره وه.

مخابرات: (1) به داله، ئیداره ی ته له فوون و تیلیگراف. (2) (نیزامی) ده زنگای هه والگر/هه والچنی، ده زگه ها ئه وله کاریبی.

مخابره: پێپراگه یانندن، هه وال پێدان، هه وال وه رگرتن، ناردن هه وال، قسه كردن به ته له فوون یان تیلیگراف.

مخاتله: یه كتر خه له تانندن.

مخادع: خه له تین، فریوده ر، فیلباز.

مخادعه: یه كتر فریودان، فرتوفیل كردن.

مخارج: خه رجه كان، مزه خته كان، تیچوو هه كان.

مخازن: كۆی: "مخزن".

مخاصم: شه پانی، دژایه تیکار، دژبه ری، دوژمنایه تیکه ر.

مخاصمات: دوژمنایه تیهه كان، دوژمنکاریه كان.

مخاصمه: دوژمنایه تیکردن، دوژمنکاری،

دژایه تیکردن.

مخاط: (م) لینج، لینجه، "مووكووس". "غشاء مخاطی": لینجه په رده.

مخاطب: (م.ط) به رده نك، به ربانگه وان، قسه بۆكراو، كه سی گوژیگر، بژنه و، وه رگر.

"مخاطب ساختن (قرار دادن) کسی را": پوویتیكردن، له پوو ی كه سی قسه كردن، قسه له گه ل كردن، دواندن.

مخاطب: (م.ط) ئه وه ی ده گه ل كه سیکی تر قسه ده كا، دویته ر، په یقه ر.

مخاطبات: نامه كان.

مخاطبه: (1) پوو به پوو قسه كردن ده گه ل كه سیك، گفتوگو كردن. (2) لپێرسینه وه سه رزه نشت كردن.

مخاطر: مه ترسییه كان، ته له زگه كان، كه سی كه خۆی بخاته مه ترسییه وه.

مخاطره: (1) مه ترسی. (2) خو خستنه مه ترسییه وه. (3) مه ترسیدار. "مخاطره كردن": بپوانه: "مخاطره (1)". "به مخاطره افتادن": كه وتنه مه ترسییه وه.

مخاطره آمیز: مه ترسیدار، پر مه ترسی.

مخافت: (1) ترس، خو ف. (2) ترسناك بوون، پر مه ترسیدار بوون.

مخالصت: دۆستایه تی پاك و بی خه وش.

مخالطت: دۆستایه تی و تیکه لی.

مخالطه: (1) تیکه ل كردن، ئاو پته كردن، ئامیژن كردن. (2) تیکه لاوی، ده گه ل یه هه ستان و تیکه ل بوون.

مخالف: دژ، نه یار، نه رین، دژکار، دژبه، به ره لستکار، ئوپوزیسیون، ناسازگار. پیچه وانه. جؤراو جؤر، په ننگاوپره ننگ.

مخالفت: دژایه تی، دژیتتی، دژکاری، به ره لستی، به ره ننگاری، ناسازگاری، موود، نه یاری، نه رینی، نه یین. "مخالفت شدن با امری": دژایه تی له گه ل کران، په سندنه کران. "مخالفت کردن": دژایه تی کردن، به ره لستی کردن، کلک هه ل سووراندن، به قسه نه کردن.

مخالف خوان: دژخوین.

مخاوف: ئه و شتانه ی که بینه هوی ترس و خوف، جینگه ترسناکه کان.

مخبر: (م.ب) هه والگه یین، پیپراگه یین، پراگه یین، په یامبهر، پاپورتده، ئاگا که ره وه.

مخبر: (م.ب) 1) دهر وون و ناخی که سیک. 2) ئه وه ی هه والی له باره ی ئه وه وه ددهن. 3) ناویانگ، نافده ننگ.

مخبر: تاقیگه، ئه زموونگه.

مخبط: هه واس په رت، بیربلاو.

مختار: 1) سه ربه سست، سه رپشک، هه لبرتیر، خاوه ن ئیختیار. 2) هه لبرتیردراو. 3) شان، بژارده، هه لبرتیرده و جیاکراوه، هه ره چاک، دانسقه. "مختار ساختن کسی": سه رپشک کردنی که سیک، سه ربه سست کردنی که سیک.

مختاریت: سه رپشکی، سه ربه سستی.

مختال: پیایوی خۆپه سند و به ده مار.

مختار: (م.ت.ر) داهین، داهینه، وه دپه یین.

مختص: تاییه ت، ته رخانکراو. "مختص کردن": ته رخان کردن.

مختصر: کورت، کورته، قسه ی دریتی کورته وه کراو، قوله وه کراو، پوخت، که م و کورت، پیک و راست. کورتجری. که م، که م نرخ. "مختصر کردن": کورت و پوخت کردن. "مختصر کلام": کراقالی، پوخته ی بیژه، پوخته ی ئاخاوته.

مختصرک: زور که م.

مختل: تیکدراو، تیکچوو، خه را. شیواو، شپرزه.

مختلس: (م.ت.ل) پفینهر، فپینهر، که سی که به فرتوفیل له دامه زراوه یان له که لویه لی که سیک شت دده زئی.

مختلط: تیکه لایو، ئاویتته، دهره م، تیک ئالوزاو، تیکه ل پیکه ل. "مختلط بودن": تیکه لایو و نزیک. "مختلط شدن": قه خومان، تیکه ل پیکه لایو، تیکه وه گلان، تیک ئالوزان.

مختلف: جؤراو جؤر، جؤربه جؤر، فره چه شن، هه مه چه شن، جیاواز. "مختلف اللون": بروهانه: "رنگارنگ".

مختوم: مۆرکراو، به کۆتایی گه یه تراو.

مختون: خه تینه کراو، سوننه ت کراو، سنه ت کری.

مخچه: میشکۆله، زۆپایی پشتته سه ر.

مخدّر: سپرکه ر، هۆشبه ر، بیهۆشکه ر، سست که ر.

مخدّره شدن: خؤداپۆشین.

مخدوش: خه وشدار، عه یب دار، زه ده دار، رووشاو. "مخدوش کردن": شیواندن، رووشاندن، خه وشدارکردن.

مخدوع: بی بره و، بی نرخ.

مخدول: سه رشۆر، که سی که له کابه کردن له گه ل ئه و خؤ ده بوین.

مخرب: تیکده ر، رووخینه ر، ویرانکه ر، کاولکه ر.

مخرج: شوینی دهرچوون، شوینی چوونه دهره وه.

مخرویه: خاپوور، ویرانه، کاولکراو.

مخروط: 1) تاشراو، خه پراتی کراو. 2) شکلیکی هیندسییه، قووج، قوویچ، قوویچک، قوویچک، که لله قه ندی.

مخروطی: قووج هه لگه وتوو، هوللکن، کۆڤک، هه رچی وه ک په حه تی بی.

مخزن: خه زینه، گه نجینه، ئه مبار، شوینی پاشه که وت کردن و پاگرتن.

مخزوم: کون کراو.

مخزون: پاشه که وت کراو.

مخصوص: ته رخانکراو، تاییه تیکراو، تاییه تی، هۆمای، خۆمالی. "مخصوص داشتن": ته رخان کردن به که سی یان به شتی. "مخصوص شدن": 1) ته رخان بوون. 2) خاوه نی هه قیازی و له سه رتری بوون.

"مخصوص کردن": تاییه تیکردن، ته رخان کردن به که سی یان به شتی.

مخصوصاً: 1) به تاییه ت، به تاییه تی، خاسما، گه وشینی. 2) بروهانه: "عمداً".

مخطط: پری ری، هیل هیل کراو، هیلدار، خه تدار، میلدار.

مخطوب: خوازینیکراو.

مخطی: بروهانه: "خطاکار".

مخفف: (م.خ.ف) سووک که ره وه، که مکه ره وه، داشکین.

مخفف: (م.خ.ف) 1) سووک که له ناو، سووک که ناو. 2) سووک کراو، داشکاو.

مخفی: نهینی، شاراه، نادیار، نه په نی.

"مخفی شدن": بروهانه: "پنهان شدن".

مخفیات: شته نهینییه کان.

مخفی التناسل: بروهانه: "نهانزا".

مخفیانه: به نهینی، په نامه کی.

مخفیکاری: ئه نجامدانی کاری به شیوه ی نهینی.

مخفیگاه: حه شارگه، په ناگه، جیگه ی خۆتیدا شارده نه وه.

مخل: بروهانه: "اخلاگر".

مخلاً: 1) خالی، به تال. 2) ئازاد و ویل بوو. "مخلاً به طبع": ئارام و بی ده ننگ و به پیی مه یل.

مخلد: بروهانه: "جاویدان".

مخلص: (م.ل) موخلیس، هه والی پاک و بی ریا، دلپاک، دلسۆز، خزمه تکاری به ئه مه گ.

مخلص: (م.ل) 1 شوپنی پژگاریبون، شوپنی قوتاریبون. 2 کورته و پوختهی قسه، پوختهی وتار. "مخلص سخن (کلام)"; به کورتی.

مخلص: (م.ل) پاک کراو، خاوین کراو، پوخته کراو.

مخلف: (م.ل) 1 ئه وهی که سیك ده کاته جی نشین. 2 گیایه که دوپاره گه لای کرد بیته وه. 3 کوری جوان و قه شهنگ.

مخلف: (م.خ.ل) باقی ماو، به جی ماو.

مخلوط: نامیته، تیکه لای، تیکه له.

مخلوع: وه لانراو، هه لقه نراو، له سهر کار دهر کراو.

مخلوق: 1 خولقاو، خولقینراو، ئافرینراو. 2 مرق، ئینسان.

مخلی/مخلا: به تال بوو، شوپنی به تال.

مخمر: (م.خ.م) 1 هه لاتوو، بوونه هه ویر. 2 کولاو و گه یشتو. 3 شیاوی فام و تیگه یشتن. "مخمرشدن": 1 هه لاتن، بوونه هه ویر. 2 تیگه یشتن، بوونه هه لکه ی زهین.

مخمس: پینج خشته کی، به نده شیعریکی پینج له تی. پینج کونج. (بیرکاری) پینج لا.

مخمصه: 1 برسیتی زور. 2 ژانه سهر، گنچهل، هه چهل، دهردی سهر، قهرقهش، گیره وکیشه، گرفتاری، دژواری.

مخملک: میکوت، میکوتک، میکوته، میرکوت، نیرگوتک، نه خوشبیه کی زاروکانه زیبکه دهرده که ن.

مخملی: 1 مه خمه ری. 2 نهرم و ئارام، نهرمونیان.

مخمور: سه رخوش، مه ست.

مخمش: 1 سابووره، میرمه ندوک، نیره مووک، نه نیرنه می. 2 هیزه که، پیایو حیز. 3 ژنانی، ژنانیلی.

مخنق: خنکیتنه ر.

مخوف: وره بر، سامناک، ترسیننه ر، ترسناک، هوق، پری ترس و خوف، زراو بر.

مخیدن: 1 جوولان، بزووتن. 2 چوون به دوا ی که سیکا. "مخیدن درکسی"; پیژه ویکردن له و.

مخیر: خاوه ن ئیختیار، سه رپشک. هه لبرژراو.

مخیله: ناوه ندی خه یال له سهر دا، میشک، زهین، خه یال.

مخیم: خپوه تگه.

مد: (م) باب، باو، پمین، شیوه، شیواز، داب، مؤد، مؤره. "مدشدن": داکه فتن، داکه وتن، بوونه مؤد.

مد: (م) 1 خیزاو، رادان، هه لکش، هه لک شه، هه لکشیان، هه لکشین، هه لکشاو، هه لکشاو، هه لکشای، هه لکشانی ناوی دهریا. 2 کیشان، دریژکردنه وه. 3 کیشران. 4 که شه، هیمایه که به م قورمه (~). 5 دیاری، پیشکه شی. "از مد نظر دور داشتن امری": به هیئند نه گرتنی ئه و.

مداجات: مدارا کردن ده گهل دوژمن، شارندنه وهی دوژمنایه تی.

مداح: به ندبیز، بیژهری شیعیری پیا هه لدان، لاون، لاوننه ر، په سنده ر، په سنده ر، تاریفده ر، ستایشکه ر، چاوش ئاسا.

مداخل: 1 ریگه کانی چوونه ناوه وه، دهر وازه کان. 2 به رتیل. 3 داهاته کان. "مداخل کردن": وه ده ست خستنی پاره و سامان له ریگه ی نایاساییه وه.

مداخله: ده ست تیوه ردان، ده ست تیخستن، خوتیه لقوتانندن، خوتیخستن، دهم تیوه دان.

مداخله گر: ده ست تیوه رده ر، ده ست تیخه ر، خوتیه لقوتین، دهم تیوه رده ر.

مدا د تراش: خوتاش، خوتراش.

مدار: 1 خولگه، سوپگه، ته وهره. 2 گورپه پان، چوارچیوه. 3 ناوه ند، چه ق. "مدار گذراندن": دابین کردنی خه رجیبه کانی ژیان. "مدار مجتمع": ئای سی.

مدارا: مدارا، نه رمکیشی، هه لگردن، حاوانه وه، سه بروحه و سه له، به نهرمی و خوش خولقی هه لسوکه وت کردن، تۆلیرانس. "مداراکننده": نه رمکیش، به سه بر و پشپوله سه رخو، مدارا که ر.

مدارس: کۆی "مدرسه".

مدارک: کۆی "مدرك".

مدارکه: په یتاپه یتا هیئان. "بیر مدارکه":

ده زبه جی، به بی ماتلی.

مداعبه: گالته وگه پ کردن، شوخی کردن.

مدا فح: داکۆکیکه ر، به رگر، به رگیر، به رگریکار، به ره فانکه ر.

مدا فسه: 1 به رگریکردن، داکۆکیکردن، پشتیوانی و لایه نگری لی کردن.

2 که مته رخه می نواندن له نه نجامدانی کاریک یان بیان ووهیئانه وه بو ئه نجامدانی ئه و. 3 دان.

مدا فقه: وردبوونه وه، باریک بینی.

مدا فست: فریودان، خله تانندن، خاپانندن.

مدا فم: 1 به رده وام، هه میشه، په یتاپه یتا. 2 مه ی، شه پاب.

مدا و او: دهرمان کردن، تیمار کردن، چاره کردن.

مدا و لت: گپان، چه رخان.

مدا و م: له سه ریه که، به رده وام، په یتاپه یتا، لیكدالیکدا.

مدا و مت: به رده وامی، دریژه پیدان، ده وام پیدان، له سه ر پویشتن، ده ست هه لئه گرتن، پایه داری. "مدا و مت داشتن": دریژه هه بوون، به رده وام بوون.

مدا و ی: دهرمانکه ر، تیمارکه ر.

مدا هنه: 1 ته له که بازی، فیلبازی، دوو پویوی. 2 بروانه: "چاپلوسی".

مدا ییح: کۆی "مدیح".

مدا ینتا: وام به یه کتر دان.

مدا یبر: (م.ب) به رده وادواوه چوو.

مدبّر: (م.د.ب) به‌پا، به‌رده‌بار، زاناوبه‌ته‌گبیر، به‌ته‌گبیروپا، به‌مشوور، قامکار، تی‌بین، دووریوان.

مدت: (1) ماوه، تاو، دم، کاتی دیاریکراو. (2) مؤلّه‌تی ژیان، ته‌من. (3) پوژگار، دوران. "مدت بردهن": دريژه‌کيشان. "مدت گرفتن": دريژه‌کيشان. "مدت مديد": ماوه‌ی دور و دريژ، ماوه‌ی ژور. "مدت يافتن": ته‌من کردن يان له‌ماوه‌ی ته‌من دا هه‌ل په‌خسان.

مدت العمر: (1) ماوه‌ی ژيان، ماوه‌ی ته‌من. (2) له‌ماوه‌ی ژياندا، له‌ته‌واوی ژياندا.

مدت دار: ماوه‌دار.

مدتی: چه‌ندی، ده‌ميک، ده‌مه‌ک، سه‌روه‌ختی، ماوه‌ له‌زه‌مان، قه‌یدی.

مدح: پيايه‌لگوتن، پيايه‌لدان، هه‌ل‌دان، هه‌ل‌نان، په‌سن دان، هه‌لکيشان، هه‌ل‌کيشيان، تاريف کردن، به‌به‌ژن و بالا هه‌لگوتن، ستايش کردن. "مدح دروغين": زمان ليدان، تاريف کردنی به‌درو، فوو پي‌داکردن.

مدح خون: بپروانه: "مدیحه‌سرا".

مدخل: (1) پيگه‌ی چوونه‌ ناوه‌وه، ده‌روازه. (2) پيشه‌کيه‌ک بؤ چوونه‌ ناوه‌وه‌ی باسيک. (3) داهات. (4) ئيراد، ورده‌گیری. "مدخل کردن": په‌خنه‌کردن، چوونه‌ناوه‌وه.

مدد: ئاريکاري، هاريکاري، ياریده.

مددگار: ئاريکار، يارمه‌تيدەر، فرياره‌س، دادره‌س.

مددگر: بپروانه: "ياور".

مدد معاش: پاره‌يان پوولّي که جگه‌له‌مووچه وه‌ک يارمه‌تی به‌که‌سيک ده‌دری.

مدرب: (م.د.ر) راهينه‌ر، مه‌شق پيکه‌ر، هين‌که‌ر.

مدرب: (م.د.ر) به‌ئه‌زموون، سه‌ختی چه‌شتو.

مدرج: (م.د.ر) ريباز، رپه‌و.

مدرج: (م.د.ر) په‌پله، نقرنقر. په‌به‌نديکراو.

مدرس: وانه‌بيژر، ماموستا، فيکرار، ده‌زريژر، سه‌يدا.

مدرسه: قوتابخانه، خویندنگا، شوینتی وانه‌خویندن، شوینتی وانه‌گوتنه‌وه.

"مدرسه ابتدایی": قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تایی.

"مدرسه راهنمایی": قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی.

"مدرسه عالی": قوتابخانه‌ی به‌رز، دامه‌زراوه‌یه‌ک که له‌ودا له‌ئاستی ليسانس وانه‌ده‌وتريته‌وه. "مدرسه غيرانتفاعی": قوتابخانه‌ی تاييه‌تی که به‌وه‌رگرتنی تازياری له‌وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده و فيزکردن داده‌مه‌زری و به‌وه‌رگرتنی مانگانه‌له‌قوتابيان به‌پيوه‌ده‌چی.

"مدرسه متوسطه": قوتابخانه‌ی دواناوه‌ندی.

مدرسه رفته: ده‌رس خویندو و خوینده‌وار.

مدرسه‌رو: قوتایی.

مدرک: (م.د.ر) به‌لگه، شان‌ه‌ک، شانی، شانیک، نيشانه، ده‌لیل، نفيسک.

مدرک: (م.د.ر) تيگه‌يو، زيره‌ک، ژورزان، مه‌ژودار.

مدرن: موديرن، پيشکه‌وتوو، نوئ، تازه‌باو، ئيمپويی.

مدرنیته: موديرنیته، موديرنیته، "موديرنیزم".

مدرنیزاسيون: موديرنیزاسيون، وه‌رگرتن يان قبول کردنی شیواز و بپرواکان يان شیواز نوئ و موديرنه‌کان.

مدرنیست: نوئخ‌واز، نووخ‌واز، موديرنیست.

مدرنیستی: نوئخ‌وازانه.

مدرنیسم: نوئخ‌وازی، نووخ‌وازی، شیوازی نوئ، موديرنیزم.

مدعو: داوه‌ت کراو، بانگ کراو، بانگه‌پشت کراو، گازیکری.

مدعی: (1) ئیدیدعاکه‌ر. (2) لاف لیدەر، هاشه‌که‌ر، به‌شات و شووت. (3) پيشمار، داواکار له‌دادگا، خوازيار.

مدعی العموم: دادستان، داواکاری گشتی.

مدعی به: خوازاو، ئه‌وه‌ی که ئیدیدعی له‌سه‌ره.

مدعی علیه: شکایت لیکراو، پاشمار، داواکراو.

مدفن: گورستان، قه‌برستان، قه‌بران، شوینتی ناشتن.

مدفون: ژیر خاک کراو، ناژراو، به‌خاک سپیراو، بن ئاخ کری.

مدقق: وردیبن، سه‌رنجده‌ر.

مدگرایی: مؤدخ‌وازی، پیره‌ویکردن له‌مؤد.

مدل: (م.د) (1) مودیل. (2) شیوازی

ئهنجای کاری.

مدلس: خه‌لک خه‌له‌تین، فریوده‌ر، که‌سيک که عه‌بیه‌کانی خوئی يان شمه‌که‌کانی بشاريته‌وه.

مدلل: ئه‌وه‌ی به‌به‌لگه‌وه‌بی، سه‌لمینراو. "مدلل کردن(داشتن)": سه‌لماندن.

مدلول: (1) مانا، واتا. (2) (لۆژیک): تاييه‌ته‌ندی دیارده‌یه‌ک که پيشانده‌ری دیارده‌یه‌کی تر بی وه‌ک ئه‌وه‌ی که دووکه‌ل "دال" و ئاگر "مدلول" ه.

مدمغ: (1) په‌نجاو و ناره‌حه‌ت و مؤن. (2) له‌خوڤازی، له‌خوڤایی، به‌ده‌مار، به‌فین، پوچ زل.

مدنی: شارستانی، مه‌ده‌نی، سيقیل.

مدنیته: شارستانی‌بوون، شارستانیته، ژياری.

مدور: گروقه‌ر، خرپ، گورمک، گولوقه‌ر، گلوقه‌ر، گر، گرده، گلور، سه‌ل، بازنه‌یی، پيچکه‌یی. "مدوربودن": گروقه‌ربوون، خرپوون. "مدورکوچک": گردیله، گولو، گولوک، گزمووله، خرپله، خرپی پچکوئه.

مدون: نووسراو، کۆنوس کراو، کۆکراوه، داڤیژراو. "مدون کردن": (1) کۆنوس کردن، داڤشتن. (2) تۆمارکردن، نووسین.

مده: بپروانه: "مدت".

مدش: (م.د) سه‌رسامکه‌ر، سه‌رسوورپه‌ینه‌ر، واق وپکه‌ر.

مدهن کردن: پوچ ليدان له‌شتی، چه‌ورکردن.

مدهوش: (1) سه‌رگردان، سه‌رلیشیشیواو، واق
 وپماو، سه‌رسووپوماو. (2) نه‌ش، نه‌هش،
 بی‌هوش، دل‌ بووراهه. "مدهوش شدن": (1)
 دل‌ بوورین، له‌خوچوون، له‌هوش چوون،
 له‌هوش خوچوون. (2) سه‌رلیشیشیوان،
 واقوپمان.
مدهون: چه‌ورکراو، پۆن لیدراو.
مدیاتور: پروانه: "میانجی".
مدیعه: به‌نده‌لگوتن، پیداه‌لگوتن.
مدیعه‌سرا: به‌ندبیژ، بیژهری شیعی
 پیاه‌لدان، ستایشکره.
مدید: (1) دریژ. (2) کیشراو.
مدیر: به‌ریوه‌به‌ر، بگی، کارگی،
 فه‌رمانگی، هه‌لسوورین، هه‌لسوورین،
 سه‌رپه‌رستی کاروبار. شیواو به‌توانا له
 به‌ریوه‌بردنی کاروباره‌کان دا. "مدیر کل":
 به‌ریوه‌به‌ری گشتی.
مدیریته: (1) به‌ریوه‌به‌ری، به‌ریوه‌به‌ریتی،
 کارگی. (2) به‌ریوه‌بردن. (3) توانایی،
 لی‌هاتوویی.
مدیست: مؤدساز.
مدین: پروانه: "بستانکار".
مدینه: شار. "مدینه فاضله": کۆمه‌لگای
 ئارمانی، یۆتۆپیا، به‌هشتی سه‌رزه‌وی.
مدیون: پروانه: "بدهکار".
مذاب: تواوه، حه‌لیایی.
مذاق: (1) هه‌ستی چیژپیکردن. (2) تام،
 چیژ. (3) زه‌وق، ته‌بع.

مذاکره: وتووێژ، گفتوگۆ، گوت و بیژ.
 "مذاکره‌کردن درس": خستنه‌به‌ر باسی ئه‌و.
مذاهب: کۆی "مذهب".
مذبح: (1) کوشتارگه، فه‌سابخانه.
 (2) پروانه: "عبادت گاه".
مذنب: (1) دوودل، ده‌ردۆک، پارا،
 به‌گومان، سه‌ددل، وازوایی. (2) شوفار،
 دووزمان، دوورپوو.
مذبح: (1) سه‌رپراو، کوژراو. (2) به‌هه‌ول
 و ته‌قالای زۆر و بی‌فایده.
مذبحخانه: سه‌رشوێرانه، زه‌بوونانه،
 زه‌بوون ئاسا.
مذکر: (م. ذ. ک.) نیر، نیرینه.
مذکر: (م. ذ. ک.) 1) وه‌بیره‌یتنه‌وه،
 وه‌یاده‌یتنه‌وه. (2) ئامۆژگاریکار،
 ئامۆژیار، مۆژیار، په‌ندیز، نسحه‌تکه‌ر.
مذکور: (1) ناوبراو، باسکراو، ناق‌هاتی.
 (2) ناودار، به‌ناوبانگ. (3) نوسراو، وتراو.
مذمت: نزمی، په‌ستی، زه‌بوونی.
مذلل: ملکه‌چ، پام.
مذمت: زه‌م کردن، به‌دبیژی، به‌دگویی،
 خراپه‌وتن، خراووێژی. سه‌رزه‌نشست، لۆمه.
مذموم: (1) زه‌مکراو، سه‌رزه‌نشست کراو،
 لۆمه‌کراو. (2) ناحه‌ز، ناپه‌سند.
مذنب: (م. ن.) گوناهاکار، تاوانبار.
مذنب: (م. ذ. ن.) پروانه: "دنباله‌دار".

مذهب: (1) ریوشوینی ئایینی، ئایین.
 (2) هه‌رجۆر قوتابخانه‌یه‌کی فیکری یان
 پڕوایی، پێیان، پێبازگه، پێچکه، دیژه،
 په‌هوشت.
مر: (م) حیساو، ژمار، ژماره.
مر: (م) تال. توند.
مراپعه: (1) سپاردنی سه‌رمایه به‌که‌سی
 یان دامه‌رزوویه‌که له‌باتی وه‌رگرتنی
 سوودی دیاریکراو. (2) قازانج بردن،
 سوودبردن.
مرآت: که‌ره‌ته‌کان، چه‌له‌کان.
مراقب: کۆی "مرتبه". پله‌وپایه‌کان.
"مراقب اجتماعی": پله‌(پینگه)
 کۆمه‌لایه‌تییه‌کان. "به‌مراقب": زۆر.
مراقب: کۆی "مرتب".
مراش: کۆی "مرثیه".
مراجع: (م. ج.) (1) ژنی که‌ دواي مه‌رگی
 می‌رده‌که‌ی بگه‌رپێته‌وه وه‌ مآلی
 که‌ سوکاره‌که‌ی. (2) که‌سی که‌ سه‌ردانی
 شوینی یان که‌ سپک ده‌کا، سه‌ردانکه‌ر.
مراجع: (م) کۆی "مرجع". "مراجع آسیاب":
 باراش هار، باراش هیڤ. "مراجع تقلید":
 زانایانی ئایینی که‌ خه‌لك له‌ ئه‌رکه
 شه‌رعییه‌کان دا پێه‌وییان لێده‌که‌ن.
مراجعت: (1) گه‌رانه‌وه، فه‌گه‌پیان.
 (2) پیداجوونه‌وه، چاوپیاخشانده‌وه.
 (3) تۆبه‌کردن.
مراجعة: (1) سه‌ردان، چوون. (2) پرسیار و ولام.
مراحل: کۆی "مرحله".
مراد: (1) مرز، نیازی دل، ئاره‌زووی دل،

مراد، خواست. (2) مه‌به‌ست، ئامانج.
 (3) ئیراده. "مراد برآمدن": کامه‌ه‌وا و
 سه‌رکه‌وتن. "مراد برداشتن": (1) به
 مه‌به‌ست و مرازی دل‌ گه‌یشتن.
 (2) ناھومیدبوون، هیوابران. "مراد کسی را
 دادن": به‌جیه‌تانی خواست و ئاواتی ئه‌و.
 "مراد یافتن": به‌ خواست و ئاره‌زوو
 گه‌یشتن، کامه‌ه‌وابوون. "بروفق مراد":
 به‌پیی و یست و ئاره‌زوو.
مراد بخش: ئه‌وه‌ی خواست و ئاره‌زووی
 که‌ سیکی تر وه‌دی‌دینی.
مرادف: (1) پروانه: "همسان". (2) هاو‌پیز.
 (3) هاوواتا، هاومانا.
مرارت: (1) کوێره‌وه‌ری، چه‌رمه‌سه‌ری،
 دژواری. (2) تال بوون، تالی.
مراسم برپستن: چاره‌دۆزی کردن.
مراسله: نامه‌نووسین بۆ یه‌کتر. نامه
 ناردن.
مراسم: رپۆره‌سم، ریتوال. "مراسم عزاداری
 حسینی": قه‌تل برینه‌وه.
مراشد: پینگه‌پاسته‌کان.
مرعات: ئاگا لی بوون، ئاگا له‌یه‌که بوون،
 پاگرتن و پاراستنی شتیک، چاوه‌دێریکردن،
 په‌چاوکردن.
مراعی: له‌وه‌پگه‌کان، جهی چه‌رینا
 ئازهلان.
مراغه: شوینی خوگه‌زاندنی چوارپێیان.
 "بی خاک مراغه کردن": به‌بی بیانوو مه‌به‌ست

و نیازی خۆ جیبه جیکردن (چ بگا بهوهی بیانووویه که له دهست دابی).

مراغهت کردن: دادخوایکردن به نووسینی نامه و ناردن یان دانی نامه که.

مراغه: دهگه له یه که دوژمنایه تی و تیکه له چوون و دمبهدمه هه بوون.

(2) ئیددیا و شکایه تی که له لای دادوهر یان له دادگادا دهخریته پوو.

(3) یه کلارکردنه وهی کیشه له لای دادوهر یان له دادگادا. "مراغه داشتن": ناکوکی و دمبهدمه و دوژمنایه تی هه بوون.

مراقی: ئه و شتانهی که قازانجی لیده بهن.

(2) ئامرازی ئاسوودهیی و خوڤگوزهرانی.

مراقتا: بوونه هه وال، بوونه هاوپی و هاوسه فەر، هاوپییه تی، دهگه لدا بوون.

مراقب: چاویر، چاوهدیر، چاویدیر، چاقیر، که توان، نهیترتوک، سه خبیر، هه قچاق، ئاگادار، نگابان، زیره فان.

مراقبتا (کردن): چاوه دیری، (خستنه ژیر) چاویدیری، چاقیری، ئاگالی بوون، حه وانن، خۆدیکردن، سه ره رشتی، هه مخۆری، که توانه، که توانی، هه قچاقی.

دیده وانن، نگابانی، (ئابووری) هاوچاویکردن. "مراقبت های ویژه": "ئای سی یو".

مراکز: کۆی "مرکز".

مرازم: (1) ئیدئۆلۆژی. (2) دۆز، مه رام، ری سبیر، کاربه ند، مه به ست له ژیان، ئارمانج، ئامانج، خواست.

مراعات: ئامانجه کان، مه به سته کان.

مراغ: له نه مان، به ره ونه مان.

مراوده: (1) ویستن، خوازتن. (2) دهگه له یه که تیکه لی و ها توچۆ هه بوون.

مراهق: هه رزه کار، تازه پیگه یشتوو.

مراهنه: به گریودانانی شتی.

مرایات: ریاکاری، ریا بازی، پووینی.

مرائی: خۆنوین، ریا باز، پووین.

مربیع: چوارچمک، چوارگۆشه. "مربیع کردن": (بیرکاری) لیکدانی ژماره یه که له خۆی.

"مربیع نشستن": چوارمه شقه دانیشتن.

مربوییت: به ندهیی، ملکه چی.

مربوط: په یوه سته، په یوه ندهی. "مربوط به": سه ره به، له پیوه ندهی، پیوه ندهی به، سه به ره ت به....

مربی: فیترکه ر، راهین، راهینه ر، هه قۆتکار، په ره ره ده کار.

مربی گری: راهینه ری، فیترکاری.

مربتاح: ئاسووده.

مربطاض: چله کیش، که سی که که بو پاک کردنه وهی ده روون په نهج و سه ختی ده کیشی.

مرتب: به ریوشوین، ته کووز، ته کووین، ته کوویس، ریکوپیک، نه شیواو، له بار و بی که مایه سی. "مرتب کردن": (1) ریکوپیک کردن، ته کووزکردن. (2) پازاندنه وه، خه ملاندن. (3) پروانه: "ندوین". "نامرتب": نه ته کووز، تیکه له و پیکه له، ناپیکوپیک، شیویاگ، شلوشه ویتق.

مرتباً: په یه تاپه یه تاپه، په سته یه سته، بی پسانه وه، به رده وام، زوو زوو.

مرتبب: ئه وهی پیوه ندهی به که سی که یان شتیکی تره وه هه یه، پیوه ندیدار، گریدایی.

مرتبیه: (1) پله، پایه. (2) پۆست، پیگه. (3) جار، که ره ت. (4) نهۆم، قات.

مرتبج: کۆنه په رسته، که له له کۆن، کۆن پاریز، کۆنه پاریز، کۆنه په سته، که سی که به تازه داها تان پارزی نیه، دژی نوخووز.

مرتبجل: شیعر یان قسه یه که به بی پامان و بیرکردنه وه بوتری.

مرتبجی: هیوادار، به هومید، به هیوا، ب هیقی، هیویدار.

مرتد: هه لگه پاوه، هه لگه ریباگ، هه لگه ریایی، وه رگه پاوه، لاداو له دین.

"مرتد شدن": هه لگه پانه وه له ئیسلام و واز له موسلماننه تی هینان. "مرتد فطری": ئه وهی له دایک و بابی موسلمان له دایک بووه و خووشی موسلمان بووه و دوایه له ئایینی ئیسلام هه لگه پاوه ته وه. "مرتد کردن": هه لگه پاندنه وه له ئیسلام، له دین ده رکردن.

مرتدع: خۆبویر له ئه نجامی کاری.

مرتشی: به رتیل خۆر.

مرتبع: چایه ر، جی له وه ر، له وه رگه، له وه رگا، باسه ره، گیاچار، چیری، کۆز، مه رگه، گۆران، میرگ و بژوین.

"مرتبع اختصاصی": مه خه له، له وه رگه ی تایبه تی. "مرتبع تابستانی": ها قینه چه ر، له وه رگه ی پووش و پار، درانگ.

مرتعب: ترساو، ترس هینه ر، ترسینه ر.

مرتفش: له رزۆک، له رۆک.

مرتفع: (1) سه ماک، تیره گه، زۆریه رزو بلند، دریزایی له به رزایی دا. (2) لابرآو، وه لانراو. (3) به نرخ، گرانبایی. "مرتفع شدن": (1) له به یین چوون. (2) به رزبوونه وه، چوونه بان. (3) لابران، چاره سه ربوون، په وینه وه. "مرتفع کردن": لابران، له به یین بردن. "بسیار مرتفع": کومبه ت، هه ره به رز.

مرتکب: ده سته به ر بۆ کاریک، هه نگاونه ر بۆ ئیشیک، که سی که که کاریک ئه نجام بدا یان گونا هیک بکات. "مرتکب شدن": تووشبوون، گیروده بوون، ئه نجامدانی کاری به تایبه تی کاری خراو و نه شیواو.

مرتکب: پروانه: "ترسناک".

مرتهن: بارمه ت.

مرتیه: (1) دورک، شین، شیوه ن، شین و شه پۆر، شین و پۆرۆ. (2) شین نامه، شیوه ن نامه، به مه ر دوو هه لگوتن.

(3) پروانه: "عزاداری". "مرتیه کسی را خواندن": چاوه ری یان ئاره زووی تیاچوونی ئه و کردن.

مرتیه خوان: شین گێر، پرسه گێر، لایینه وهی مردوو به به نده ویاو.

مَرثِيه (سراي): شاعيري كه به ندوباو به مردوودا هه لده دلي.

مَرَج: 1) برونه: "مَرَج و مَرَج". 2) ميترگ و بژوين، له وه پرگه.

مَرَجِج: له سه رتر دانراو.

مَرَجِج: 1) شويني گه پانه وه، شويني سه ردانه وه. 2) سه رچاوه، ژييدهر، چاقلاني.

مَرَجُو: هيوادار، به هيوا، ب هيقي.

مَرَجُوخ آمدن: شكست خواردن، تيكشكان.

مَرَجُوخ: گه پيئراوه. "مَرَجُوخ داشتن": 1) گه پاندنه وه، ويدانه وه. 2) پي سپاردن. "مَرَجُوخ شدن": 1) گه پيئرانه وه، ويدرانه وه. 2) پي سپيران. "مَرَجُوخ كردن": گه پاندنه وه، دانه وه.

مَرَجُوخ: نفره ليكراو، به نه حله توكراو، توك ليكراو، پادراو، به رده باران كراو.

مَرَج: شادمانی و خوشحالی فره.

مَرَجِلِه: 1) قوناغ، پله، ماوه. 2) مال. "از مرحله پرت بودن (دور افتادن)": بي خه به ربوون له كاري يان له بابته، شووت بوون.

مَرَجِمَت: به زهیی، دلوقانی، ئاوپر وه سه ردانه وه.

مَرَجُوْم: خوالیخوشبوو، كوچكردوو، په حمه تی، مردوو.

مَرَجِشِه: دؤپر، قه شان، بي قه پر.

مَرَجِص: ئيزن دراو، ئيجازه دراو، زيگه دراو.

مَرَجِم: (ريزمان) وشه يه كه له ئاخروه

پيت يان پيت گه ليكي ليكرتابي. "مصدر مرخم": چاوگه ي كرتاو (قرتاو).

مَرِد: 1) مروی نيرينه، پياو، پياگ. 2) شوو، مييرد، هاوسه ري زن. 3) مرو به شيويه گشتي، كه س. 4) جوامير، ميخرخاس. 5) نيدينه يه كه كه توانايي كرداري سيكسي هه بي. 6) ئازا، بوير، پالنه وان. 7) عارفي ته واو. 8) نييردراو، مه ئموور، دانراو. "مردان راه (ره)": عارفه كان. "مردان كار": شه ركه ران. "مردان مرد": بويران، پياواني ئازا. "مرد حق (خدا)": عارف، مروی كامل. "مردنن نما": سه ررژانه، ژنانيله، ژنانيلي، ژناني، ژنه رهنه گه، ئالي پياو، يوسف نه فهندي، قاله ژناني، بله كناچي، ئاريله، سه ره ژنك. "مرد شدن": 1) بوونه پياو، گه وره و ئاقل بوون. 2) بوونه خاوه ني پيگه و پوست. "مرد كار": 1) پياوي كارا و چالاك. 2) نيزامي، سپايي. "مرد گرفتن": هاوسه ره هه لجاژدن. "مرد مردانه": بويرانه و ئازايانه. "مرد ميدان": 1) خه نيم، هاوتا. 2) شياوي كاري يان ناماده بو نه و كار. 3) پياوي مه يدان، كورپي پوژ، جيگه ي هومييد و هانا. **مرداپ**: گه به ل، گه نداو، گه ناو، زه لكاو، تالاو، قوپی، مرداو، مرداو. هاتنه پيشي ئاوي ده ريا له وشكايي دا.

مرداد: مانگي گه لاويژ، نيوه راست مانگي هاوين.

مردار: 1) توپيو، توپيگ، مرداره وه بووگ، مرداره وه بوو، منداره وه بوو، سه قهت، سه كهت. 2) گللو، پيس. "مردار دنيا (دنيوی)": مال و سامان. "مردار شدن": توپيان، توپين، مردار بوونه وه، مرداره وه بوون، مندار بوونه وه، فه تين، جهمين، كه وتين، سه قهت بوو. "مردار كردن": توپانندن، توپانن، كه وتانندن، سه قهت كردن، مردار كردن، مردار كردنه وه، مراندني ئازهل بي سه رپرين.

مردار خوار: 1) لاشخور، هه ر بوونه وه ري كه ئازهل توپيو بخوا. 2) به رخور.

مرد افكن: 1) نه وي پياوان به زه وي دا ددا و ده يانبه زينتي. 2) به هيز، خورت، به تاقهت. 2) نه وه ي ده بيته هوي مه ستي ژور. 4) نه وي پياو سست ده كا و له پي ده خا.

مردانداز: 1) گرفتار كهر. 2) برونه: "مردافكن (3)".

مردانگي: پياوه تي، پياگه تي، ميتراني، ميتراتي، ميتريتي، ميتريني، قه نجاني، مه ردايه تي، مه ردازايي، كاري مه ردانه، جواميري، جاميري، چاكه، غيرهت.

مردانه: 1) پياوانه، مه ردومه ردانه، ميترانه، ميتره كي. 2) شياوي پياوان، پياوانه. 3) وه ك پياوان، پياوانه. 4) له پوي مه ردايه تيه وه، ئازايانه.

مرداوژن: برونه: "مردافكن (1، 2)".

مردبندي: راگرتني وزه ي سيكسي پياو به

سيخر تا نه تواني زن بيني.

مردد: دپدونگ، دوودل، پارايي، سه رگه ردان.

مردنگ: جوامير، ئازا.

مردسالاري: (كژمه لئاسي) پياو سالاري.

مردك: ميتره ك، بوره پياو، بوره پياگ.

مردگي: مردويي، مرددويون.

مردم آزار: سته مكار، زالم، بي به زه يي، خه لك ئازار، ئازارده ري خه لك، به ئازار و به دكار، زيانه خورو، گورگي هار.

مردم آميز: هاونشين و تيكه ل.

مردم افكن: به هيز و به قه وهت.

مردم به دور: برونه: "مردم گريز".

مردم پسند: خه لك په سندن.

مرد محور: نيتره وه ر، پياوته وه ر.

"مرد محوري": نيتره وه ري، پياوته وه ري.

مردم خوار: 1) نه وي له گوشتي مروف ده خوا. 2) دپنه و خوین خور.

مردم دار: به ئاكار، ئاكارچاك، خوش په فتار.

مردم ربا: 1) خه لك رفين. 2) هيزان، به هيز.

مردم رنگ كن: خه له تين، فريوده ر.

مردمسار: خه لك ئاسا، مروف ئاسا. خاوه ني سروشتي ئينساني.

مردم سالاري: خه لك سالاري، ديموكراسي.

مردم سالاريار: جيگري سه روك كۆمار.

مردم ستاني: خوش په فتار بوون ده گه ل خه لك.

مردم سنجی: زانست و شیوهی ئەندازەگرتنی لەشی مرقۆ لەباری پەهەند و پێژەکانەوه.

مردم شناسی: خەلك ناسی، "ئەنتروپۆلۆژی".

مردمك: گلاره، گلپینه، گللی، گوللی، رەشکپینه، بیلپیلە، گزینگ.

مردم کش: بېروانە: "قاتل".

مردمگان: نەتەوه.

مردمگانی: نەتەوهیی.

مردم گریز: ئەوهی دەگەڵ خەلك تیکەڵ نابێ و لێیان تەریك دەبیتەوه، خەلك بیز.

مردم گزای: (1) ئەوهی بە خەلگەوه دەدا. (2) خەلك ئازار، ستهکار.

مردم نژاد: ئەوهی لە نەژادی ئینسانە، مرقۆف.

مردم نشین: ئاوهدان.

مردم نگاری: پرشتهیهکی زانستییه که موتالای فەرهنگە سەرەتاییهکان دەکا.

مردم نواز: خەلك لاوینەوه، خەلك خۆشهویست، دلۆفان سەبارەت بە خەلکی.

مردمه: بېروانە: "مردمک".

مردمی: (1) جەماوهری، خەلکی. (2) مرقۆفایەتی، مرقۆفانی، مرقۆگی، پیاوهتی، مەردایەتی. (3) فولکلۆریک. "مردمی شدن جایی": گونجانی ئەو شوپینە دەگەڵ داخواییهکانی خەلکی. "مردمی کردن": (1) پیاوهتی کردن، مەردایهتیکردن. (2) دلۆفانیکردن.

مردن: (1) مردن، پۆخ کێشان، گیان کەندن، تیاچوون، سەرناههوه، هاتنه‌لا، هەل پلۆسکان، گاندایش، گان فەتش، ماردش، بۆ مانای زیاتر بېروانە: "جان دادن". (2) کووژانه‌وه، دامرکان. "برای کسی (چیزی) مردن": هۆگری زۆر بۆ ئەو هه‌بوون.

مردنی: لەنەمان، بەره‌ونه‌مان، نزیك بە مردن، جووقن، جیقن، لاوازی بێ‌هێز.

مردود: (1) رەدبۆوه، قبوول نەکراو. (2) پادراو، دەرکراو. "مردود آمدن": پادراو، دەرکراو. "مردود شدن": (1) رەدبوونه‌وه، نمره‌ی قبوولی نەهێنان. (2) دەرکراو. "مردود کردن": رەدکردنه‌وه، قبوول نەکردن له تاقیکاریدا.

مردودی: رەدبۆوه (له تاقیکاریدا)، دەرئەچوو.

مردوه: (1) مردوو، مردگ، مریک، مەردا، مەرده، مەرده‌ی، مەردش، گیان تیانە‌ماو. (2) بێ‌هەست و جوولە. (3) بێ‌هەست و شه‌وق. (4) تاریک و لێل (رنگ مرده). (5) کۆن و لەبیرچۆوه (زبان‌های مرده). (6) بېروانە: "خاموش". (7) رەوانە‌کراو. (8) تەسلیم، بێ‌ئیختیار. (9) ئاشق. (10) وشک، بووره. "مردهباد": بمرئ، بکه‌وی، یوه‌که‌ردش. "مرده چیزى (کسى) بودن": زۆر هۆگری ئەو بوون. "مرده متحرک": زۆر لاواز بێ‌هێز یان بێ‌ئیراده و له‌حاله‌تی ملدانداندا. "مرده من زنده تو": من مردوو و تو زیندوو.

مردن‌بازی درآوردن: خۆ له مردن دان.

مردهدل: خه‌مبار، بېحاله، مات و کز.

مرده‌ریگ: (1) میرات، که‌له‌پوور. (2) که‌م نرخ، په‌ست و نزم. (3) بېروانە: "وارث".

مرده‌سه‌سان: مەرده‌کی، وه‌ک مردوو، مردووئاسا.

مرده‌سوزی: سووتاندنی تەرمی مردوو‌ه‌کان.

مرده‌شو/شور: مردووشۆر.

مرده‌کش: مردوو‌بەر، مردوو‌راگۆیز.

مردی: (1) پیاو‌بوون، پیاوه‌تی. (2) جوامیری، پیاوه‌تی. (3) ئازایه‌تی، بویری. (4) پاوه‌ستاوی، خۆپاگاری. (5) ئەندامی جووت بوونی پیاو. (6) وزه‌ی سیکیسی. "مردی کردن": پیاوه‌تیکردن. ئازایه‌تی و بویری نیشان دان. "از مردی افتادن": له‌ پیاوه‌تی که‌وتن، له‌ ده‌ست دانسی وزه‌ی سیکیسی. "بسه‌ مردی رسیدن": پینگه‌یشتن، بالق بوون.

مردز: سنوور، سینۆر، سه‌رحه‌د، سه‌رخه‌ت، که‌وشه‌ن، تالخ، که‌رخ، تخوب، توخوب، تخوم. "مردزبوم": ولات، سه‌رزه‌وینی جیگه‌ی ژیان. "مردزی": سه‌رسنوور.

مردزیان: (1) سنوورپاریزی، پارێزه‌ری سنوور، کێشکچی سنوور. (2) ده‌سه‌لاتداری ناوچه‌یه‌کی ولات. (3) شه‌رپکه‌ر، پاله‌وان. (4) نگابان.

مردزیانی: (1) سنوورپاریزی. (2) حکوومه‌ت، ده‌سه‌لاتداره‌تی.

مردزبن‌بازی: سنووربه‌ندی، دیاریکردنی سنوور.

مردزاری: (1) (کشتوکالی) دابه‌شینی زه‌وی زه‌رعانی به‌ پارچه‌گه‌لی. (2) پاسه‌وانی له‌ سنوور، سنوورپاریزی.

مردزش: نهاندن، ئیلاقه‌کردن، هاوئۆین بوون ده‌گه‌ڵ ژن.

مردزکشی: بېروانە: "مردزبن‌بازی(1)".

مردزنده: گانکه‌ر، ئیلاقه‌که‌ر.

مردزوق: (1) پزق و پۆزی پێداو. (2) به‌هره‌مه‌ند.

مردزیاندن: (1) بېروانە: "لمس کردن". (2) لێک جووت بوونی ژن و پیاو، نێزیکیی، گان کردن، ئیلاقه‌کردن.

مرسل: (م.س) (1) ناردراو، نێردراو، رەوانه‌کراو. (2) ساده، رەوان(نشر مرسل).

مرسل: (م.س) نێره‌ر، رەوانه‌که‌ر.

مرسول: (1) ناردراو، رەوانه‌کراو. (2) نامه.

مرسولات: ناردراوه‌کان، نێردراوه‌کان.

مرسوم: (1) باو. (2) جیره.

مرش: (م) (1) پووشاندن، پووکاندن. (2) پووش، پووک.

مرشح: (1) په‌روه‌ده‌کراو. (2) پالێوراو. "چیزی را مرشح گشتن": گه‌یشتن به‌و.

مرشد: (1) پیری تهریقه‌ت، رابه‌ر. (2) پێ نیشانده‌ر، پێ‌ئۆین.

مرصاد: نێره‌گه‌، روانگه‌، که‌مینگه‌.

مرصد: پروانگه، جیگه یه که لئی وه ده پروان.

مرصع: گه وه هر نیشان، گه وه هر دار.

مرصع خوانی: (1) وتنی قسه گه لی ره وان و رازاوه. (2) پیشه کی کیشان بۆ قسه کردن.

مرض: بروهانه: "بیماری". "مرض داشتن": نه خوش بوون. "مرض قند": شه کرمن، نه خوشی شه کره، دیا بیئت. "مرض مقاربتی": (پزیشکی) نه خوشی یه که له نه جمای جوت بوون دا درده که وی.

مرطوب: شیدار، شه دار، شه هدار، نمدار، هوتن، هیت، ته پ.

مرعوب: ترساو، ترسیاو، زه ندق چوو، وارزه.

مرغ دل: بروهانه: "ترسو".

مرغزار: گیاجار، میرگ و گیاجار، سه وزه لانی، چیمه ن.

مرغوب: به پرمین، په سندن، تازه، روویازاری، زورباش.

مرفوع: (1) هه لگراو، هه لئیرا، به رزکراوه. (2) له بهین چوو. (3) وشه ی عه په بی که پیتی کوتاییه که ی "بۆر ی گرتی".

مرفه: پرپووشته، پووشته و په رداخ، ته پرپووش، خوش بژیو، حال خوش، سازوته یار، تیروته سه ل، کۆک، ئاسوده.

مرفد: (1) خزن، قسن، گلکۆ. (2) خه وگه، جیی خه و ئاسوده بوون. (3) بروهانه: "تابوت".

مرقع: (1) ئالبۆمی خهت و نیگار کیشی و شتی وا. (2) کاغزی خوش نویسی.

(3) پینه دار، پرپینه.

مرقوم: نووسراو (ه)، هیلدار. "مرقوم داشتن": نووسین.

مرکب: (م ر ک) (1) گراوه، تیکه لاو، لیکندراو. (2) پیکنه اتوو. (3) جه وه هر.

(4) (ریزمان) لیکندراو. "اسم مرکب": (ریزمان) ناوی لیکندراو. "مصدر مرکب": (ریزمان) چاوه گی لیکندراو.

مرکبات: (1) لیکندراوه کان، تیکه ل کراوه کان. (2) مزه مه نی وه ک پرته قال و لیمق و هند.

مرکز: (1) ناوه ند، ناوه راست، کورپه ک، چه ق، جه رگه، وه ردینک، هه لئیر، مؤنه.

(2) شوینی نیشته جیبوونی راژور یان ده سه لاتدار، پیگه، مه لبه ند، گلیرگه.

(3) شوین، جیگه. (4) جیهان، دنیا. "مرکز اجتماع": جفینگه، جیگه ی کۆبوونه وه.

"مرکز اغبر(خاک، خاکی، غبرا)": گۆی زه وی.

"مرکز ثقل": (1) چه قی قورسای.

(2) جیگه ی سه ره کی و گرینگی شتی.

مرکزگرا: چه قخواز، ناوه ندخواز.

مرکزگرای: چه قخوازی، ناوه ندگه رییتی، سانترالیزم.

مرکزگریز: چه قبیز، ناوه ندبیز.

مرکزی: ناوه ندی، ناوه نگی، شتی که له ناو راست دا بی. "لامرکزی": ناوه ندییتی.

مرکزیت: (1) ناوه ندییتی، چه قییتی، جیگیربوون له ناوه نددا، به ناوه ندی بوون. (2) رپبه ری.

مرکوب: هر شتی که مرؤف سواری بیی وه ک ئه سپ و ماین و هیستر.

مرکوز: جیگیر و دامه زراو، جیگرتوو.

مرگ: مهرگ، مردن، مه رده نه. "مرگ آمدن کسی را": به کۆتایی گه یشتنی ژیا نی ئه و، مردنی ئه و. "مرگ به سر در آمدن": گه یشتنی کاتی مه رگ. "مرگ مفاجا (مفاجات)": دل و هستان، مردنی کتوپر. "مرگ نداشتن چیزی": زور خوراکر و به ده وام بوونی ئه و.

"مرگ نو مبارک باد": کاتی ده وتری که ئاژاوه یه کی تازه سه ره له بدا. "مرگ ومیر": قپان، قپکردن، قپیی وه ربوون، قرتیکه وتن، قهراتن، مردنی به کۆمه ل، نه خوشی گشتی. "مرگ و میر گاهها": گاقپ، گاقپان. "میان مرگ و زندگی": مه رگۆزی، له نیوان مان و نه ماندا.

مرگ آور: مه رگ هی ن.

مرگ ارزانی: مه حکووم به له سیداره دان.

مرگامرگ: مردنی به کۆمه ل، قرتیکه وتن.

مرگبار: (1) مه رگ هی ن، ئه وه ی ده بیته هۆی مه رگ. (2) ترسناک، خوف هی ن.

مرگ بدسگال: مردنی ناخوشه ویست، سلسار دیبونه وه، سلسه رده و بوون.

مرگی: (1) مه رگ، مردن. (2) مه رگی گشتگیر به هۆی په ره سه ندنی قاتوقپی و نه خوشی، قپیی وه ربوون.

مرمت: سازکردنه وه ی پووخواو یان دراو، نوورژهن، پینه و په رۆ، هه ندو، که لته، ده مه زه رد، گونده لبه ست، گونده لبه ست. "مرمت شدن": تازه بوونه وه، نوورژهن بوونه وه، چاک بوونه وه، کۆنی ده سکاریکراو. "مرمت کردن": چاکردنه وه، چاک کردنه وه، گونده لبه ست، نوئیکردنه وه، نوورژه نکردنه وه، که لته کردنه وه، دروستکردنه وه ی خرابو وگ، سه رکن، ده مه زه رد کردنه وه.

مرموز: گومانووی، نه ینی ئامیز، په مزووی.

مرموق: جیی سه رنج. "مرموق شدن": سه رنج پیدران.

مروّت: جوامیری، میرخاسی، پیاوه تی، میزانی، میزیتی، دلنه رمی. "مروت کردن": به ئینسافه وه هه لسوکه وت کردن.

مروّج: وه بره و خه ر، بره و پیدهر، وه پمین خه ر.

مرور: (1) پیدچا وونه وه، کورته پیدچا وونه وه، چاوپیاخشاندن، پروانینی سه ریپی. (2) هاتوچۆ، تیپه رپوون، تیپه رپین.

مروسیدن: ره نج کیشان له کاریکدا یان بۆ شتی ک، به سه ختی کار کردن. خووگرتن به شتی ک.

مروّع: ترساو، ترس پری نیشتنوو، تووشی ترس هاتوو.

مروّق: پالیئوراو، له سافی دراو، پارزین کری.

مروى: په وایه ت کړاو.

مروه: (1) جار، چهل، که پرت. (2) ژماره. (3) ری. "مروه به مروه": بېوانه: "اندک اندک".

مرهم: چرک، مەرهم، مه لخم، مه لم، هه توان، نه توان، دهرمانی تی هه لسوان. سوکنای دهر. "مرهم پیذیرقت":

چاره بوون، تیمار بوون/کران. "مرهم کردن": (1) ناماده کردنی مه لخم. (2)

دهرمانکردن، تیمارکردن. "مرهم گذاشتن (نهادن)": مه لخم له سهر برین دانان. "مرهم نهادن بردل (خاطر،...):" سوکنای

پیدا هینان، هیمنای پیدا هینان.

مرهم مالی: مه لخم تی هه لسواوین.

مرهون: بارمته، (له) گریو، به نه مانه ت دانراو.

مرهونیت: له گریو دابوون.

مزی: سورینچک.

مزیلید: (م.ر) 1) مرید، توبه کاری سهر دهستی شیخ. (2) بېوانه: "علاقه مند".

(3) له ناو و سفه تکانی خوا، ئیراده کهر.

مزیلید: (م.ر) سهرکیش، یاغی.

مریض: بېوانه: "بیمار".

مرئوس: ژیرده ست، نه وهی پیرووی له سهرۆک دهکا.

مرئسی: دیار، بهرچاو، نه وهی به چاو ده بینری.

مز: (م) ترش و شیرین، مه یخوش.

مزاج: سرشت، خو، ته بیات، حاله تی

سروشتی له ش. تایبه تمه ندیبه کانی رۆحی و جهسته یی. "مزاج پیذیرقت": حه لبوون،

ئاوینته بوون. "مزاج کسی شېرغشتی بوون": ئیربازبوونی نه و. "مزاج کسی (را) نگاه داشتن":

به پیی ویست و مه یلی نه و قسه کردن و هه لسوکوت کردن. "به مزاج کسی ساختن":

ده گهل ته بعی نه و هاتنه وه.

مزاج دانسی: ناگاداربوون له گهل خو و سرشتی خو یان که سی دی.

مزاج گووی: به پیی ته بعی و مه یلی نه و قسه کردن، زمان لووسی کردن.

مزاج گیر: شوین دانانه سهر که سیك، کارتیکهر.

مزاج: (م) 1) لادراو، دوورخراوه. (2) شوخی، قه شمه ری، حه نه ک.

مزاج: (م) گالته، گه مه، حه نه ک، شوخی، له ق.

مزاجم: ده ست هه لنه گر، به مل داهاتوو، سنگ داکوتاو، له کول نه بووه، ته نگ

هه لچن، سهر بار، خوینتال، زه حمه ت پیده ر، ئازارده ر. "مزاجم گرانجان": زه چ،

سپلی لاوړگ، په زاگرانی ده ست هه لنه گر، خوینتالی خو نزیك کهر.

مزاجمت: سنگ داکوتان، زه لانه وه، له کول نه بوونه وه، ته نگ پیه لچنین، خو به

سهر خه لک داسه پانندن بو خواردن و نووستن، به سهر داکه وتن، زه حمه ت. مزاد: 1) هه راج، مه زات، فروشتنی به

جارپدان که هه ر که س زیاتری بدا بو نه و بی. (2) زیادی. "مزاد کردن چیزی":

برندنه سهری نرخى نه و شته. "در مزاد دادن": خستنه مه زاته وه.

مزار: 1) شوینی زیاره ت، زیاره تنگا، چاک و پیر، قسن، مه رزه ل. (2) گور، گلکو،

قهر. "مزار متبرکه": بېوانه: "امامزاده".

مزارستان: بېوانه: "گورستان".

مزارع: کوی "مزرعه".

مزارعه: نه زمی شه ریکه به شى، وه رزیری هاوبه ش به پیی گریبه سستی دیاریکراو.

مزاوجت: ده گهل یه ک جووت بوون، هاوجیپی، پیکه یانی ژیانى هاوبه ش.

مزاولت: پرؤقه کردن، پاهینان.

مزایا: کوی "مزیت".

مزایده: هه راج، مه زات، زورگری.

مزبور: نووسراو، نووسراوه، نامازه پییکراو، ناوبراو، ناوهاتوو.

مزج: تیکه ل کردن، ئاوینته کردن.

مزخرف: 1) پاراوه به شت گه لی خه له تننه ر. (2) پوچ و بی نرخ. (3) قسه ی

هه لیت و پلیت/هه لله ق مه لله ق و بی بناغه، قسه ی قور. "مزخرف باختن":

په یته پیتا قسه ی قور و بی مانا وتن.

مزخرفات: 1) قسه گه لی قور و بی بناغه. (2) شت گه لی بی نرخ. (3) جوانیبه

پواله تیبه کان.

مزذ: 1) هه ق، هه قده ست، هاغه، کرئ،

کرا، کراهه، ماجو، مز، مزه، ئوان، پاداشت. (2) بېوانه: "صدقه". "مزذ آسیا":

ئاشانه. "مزذ آسیایان": ئاواناش، مزاش. "مزذ بردن": (1) هه قده ست وه رگرتن. (2)

پاداشت وه رگرتن. "مزذ چوپانی": شوانانه، مزى شوان. "مزذ جمالی": هه مالیا، مزى

حه ممالی. "مزذ دکانویس": سهرقه له مانه، ولفه ت، ولفه ت، ولفه تانه. "مزذ دلال":

ده لالی، مزى ده لال. "مزذ دلالی": ده لالانه، ده ست بوها، مزى ده لالیکردن. "مزذ عسس":

شه قانه. "مزذ ماهیانه": مانگانه. "مزذ دهنده": مزده، مزده ر. "مزذ میرابا": حه وزانه،

پیتاکی میراو. "مزذ نقدی": وشکه سی، وشکه مز، وشکه مس، وشکه مز، ئیشکه مز،

ئیشکه مس، ویشکه. "به مزذ دادن": به کریدان. "به مزذ گرفتن": به کریرگرتن. "بی

مزذ ومنت": بی بهر، بی فایده.

مزذ: 1) ئافرینه ر، زانای بی هاوتا. (2) نه هورامه زدا.

مزذ بگیر: مزیار، مزبه ر.

مزذ مند: شیاوی پاداشت.

مزذ وچ: جووت، دوانه.

مزذ وور: 1) کرئ گرتنه، به کریرگیراو، مزى، مزیار، مزبه ر. (2) جاش، به کریرگیراو.

(3) خزمه تکار. (4) کریکار. (5) نگابان، مه ئموور.

مزذ یسن: مه زداپه رست، زرده شتی.

مزذ یسنی: زرده شتی. "مزذ یستی" شى پی ده لئین.

مسافر: پيوار، پايوار، پيڻيڻگ، مسافير.
مسافرت: به سه فەرچوون، سه فەرکردن.
مسافه: جوين دان.
مساكين: كۆي "مسكين".
مسالح: كۆي "مسلمه".
مسالك: كۆي "مسلك".
مساكت: 1) پيڭ هاتن، ئاشته و بوون، ئاشت بوونه وه. 2) خوشرهفتارى و ئاشتى خوازى.
مساكت اميز: ئاشتى خوازانه، ئاشتيبانه.
مساكت جو: ئاشتى خواز.
مسائه: سلاو له يهك كردن. "مسائه كردن با كسى": به نهرمى ده گه ل ئه وه له سوكه وت كردن، مدارا كردن.
مسامات: خو به زل زانى.
مسامحه: دريغى كردن له ئه نجامى كاريك دا، كه مته رخه مى، گوئ نه دان، خستنه پشت گوئ.
مسامحه كار: كه مته رخه م، خه مسارد، گوئ نه ده ر.
مسامرت: رابواردنى يان تيپه پاندنى شه و به دمه ته قئ و ئه فسانه گوتن، شه قبيرى.
مساند: كۆي "مسند".
مساوات: يهكسانى، به رابه رى، هاوشانى.
"مساوات سياسى": يهكسانى دانىشتوانى ولائى له كاروبارى وهك هه لياردنى نوينه ر و هند. "مساوات مدنى": يهكسانى تاكه كانى

ولائى له به رامبه ر ياسا مه ده نى و ئيداريه كاندا.
مساوات طلب: يهكسانى خوازى، خوازى جيبه جيكردى داد په روه رى.
مساومت: چه نه چه ن، چه نه بازى، چه ن و چوونى، چه نه ليدان له سه ر نرخی كالا.
مساوى: (م) ته واو به رانبه ر، يهكسان، ليكوليك، وهكوى يهك، هه قيهك، چوونيهك، هاوئه ندازه.
مساوى: (م) كۆي "مساءه"، كردار يان گوتاره دزيو وناحه زه كان.
مساھرت: شه ونخوونى.
مساھله: 1) ده گه ل كه سيك به نهرمى و سانايى هه لسوكه وت كردن، نهرمكيشى.
 2) كه مته رخه مى، خه مساردى.
مساھمت: شه ريك بوون له قازانجا، هاويه هره بوون ده گه ل كه سيك، به شداربوون.
"مساھمت دان": كردنه شه ريك.
مسبب: هۆسان، هۆكار، سه به بكار. "مسبب الاسباب": خواى مهن.
مسببیت: هۆكاربوون.
مسیح: (م.س.ب) يادكه ره وهى خوا، "سبحان الله بيژ."
مسیح: (م.ب) مه له وانگه.
مسیوق: 1) رابردوو، كه سيك كه كه وتوته به ره وه. 2) زانا، ئاگا. "مسیوق به امرى بودن": ئاگا داربوون له و.

مست: (م) 1) گله بى، گازنده، شكايهت. 2) خه م، كه سه ر.
مست: (م) 1) سه رگران، سه رخوش، سه روهش، سه رگه رم، گيز، لوول، مه ست. 2) خومار. 3) زور شاد و خو شحال. 4) بى ئاگا، غافل. 5) سه ركيش و نا ئارام.
"مست شدن": مه سكرن، مه ست بوون، سه رخوش بوون. "مست كردن": 1) مه سكردن، خو سه رخوش كردن. 2) شه يدا كردن. 3) غافل كردن. "مست و منگ": شاد و سه رخوش.
مستاجر: كريگرته، كريدار، به كريگر، كرى نشين، كرانشين، كراهانشين.
مستاجر: به كريدار.
مستاصل: 1) پيشه كيش كراو، له بيخ ده رها توو. 2) داماو، بيچاره.
مستانس: خووگر، خوويگر.
مستانف: ده ست پيكه ر، سه رله نوئ ده ست پيكه ره وه، واخوا، داواكارى سه ر له نوئ كردنه وهى قسه يان كار.
مستانه: 1) مه سانه، مه ستانه، وهك سه رخوشان. 2) شاد و سه رخوش. 3) مه ستى هين.
مستبد: سه ره رۆ، خو سه ر، لاسار. مله وپ، زوردار، سه تهمكار.
مستبشر: 1) مرگينى ده ر. 2) گه شبين، شادمان.
مستبصر: بينا، به رچا وپوون، خاوه ن

بيرورا، ئاگا، زانا، كه سئ كه بيوئ كار يان بابه تيڭ ئاشكرا بكا.
مستبعد: دوور، دووره، شتى كه به زهين نه كا.
مستتر: شاراوه، شاريياگه وه.
مستتم: ته واو كه ر، به ئه نجام گه ين.
مستثنى: 1) هاويكرراو، هه لاويكرراو، ده رهاويكرراو، جياكراوه. 2) شان، سه رتو پ، له سه ر.
مستجاب: وه لامدراوه، قبوولكراوه.
مستجاب الدعوه: كه سئ كه نزاكه ي قبوول كراوه.
مستجد: نوئ، تازه.
مستجمع: كۆكه ره وه، به ريلاو، گشتگر، كۆگر، كامل، كه سئ كه به ته واوى ئامانجه كانى گه يشتبئ.
مستحب: 1) خوين شيرين، په زاسوك. 2) كرداريك كه به جيپه ينانى پاداشى هه بئ و وازليپه ينانيشى گونا ه و سزاي نه بئ. 3) په وا، په سندرگاوه.
مستحش: وروژيئه ر، هه لخرپينه ر، هانده ر.
مستحدث: تازه وه ديهاتوو، نوئ.
مستحسن: چاك، په سندرگاوه. جوان.
مستحضر: ئاگا، به خه به ر.
مستحق: 1) شياو، شايان، هيژا. 2) نه دار، ئاتاج.
مستحکم: پته و، قايم، خو پراگر.

مستحيل: (1) نه شيواو، له كردن نه هاتوو، محال، نه ستم، دور. (2) فيله زان، كه له كياز. (3) تواوه، حه ليايي. "مستحيل شدن": تـوانه وه، حه ليايـان. "مستحيل كردن": تـواندنه وه، حه لاندن.

مستخير: هه والگر، په يـدووزي هه وال.

مستخدم: (م.ت.د) (1) خزمه تكار، توكر. (2) نه وه ي له به رامبه ر مووچه يه كي دياريكراودا له سه ر كاريكي دياريكراو دانراوه. "مستخدم كردن": به خزمه ت گرتن، دامه زراندن.

مستخرج: (م.ت.ر) دهره يـنهر، هه لـينجه ر.

مستخرج: (م.ت.ر) دهره يـنراو، هه لـينجراو.

مستخلص: نازادكراو، پرگارکراو. "مستخلص كردن": (1) پرگارکردن، سه ربه سـت كردن. (2) داگيرکردن. (3) گرتن.

مستدام: پايه دار و جيگرتوو، خوړاگرتوو.

مستدرک: قه ره بووکراوه.

مستدعا/مستدعي: خوازراو، داواکراو.

مستدعي: (م.ت.ع) داواکار، خوازيار. "مستدعي شدن": داواکردن.

مستدل: به به لگه وه سه لمينراو، به لگينراو، لوژيكي.

مستدير: بروانه: "مدور".

مستدر: داپوشهر، وه شير.

مسترد: گه پاره، دراوه. "مسترد كردن": گه پاندنه وه، دانه وه.

مسترق: رفينهر، فرينهر.

مسترفات: دزينه نه دهبه بيه كان.

مستريح: ناسوده، نارام.

مستزاد: (1) زور، زياد. (2) بروانه: "مزاید".

مستزيد: په نجاو، دلشکاو.

مستسقى: (1) نه وه ي که ئاوي بو خواردنه وه بوئ. (2) تووش بوو به نه خووش تينشکي.

مستسلم: فه رمانبه ر، ملکه چ.

مستشار: پايژکر، پايژهر، پايژيار، ته گيرکهر، به ته گير، شيقمره ند.

مستشرف: بليند، به رز، زال، که سيک که شتيكي خستيدته ژير چاوه ديږي.

مستشرق: بروانه: "خاورشناس".

مستشعر: (1) ناگا، به خه به ر. (2) نيگه ران. "مستشعر داشتن": ترساندن.

مستشفى: نه خووشخانه.

مستصحب: هاوړي، هاوده م.

مستضعف: (1) که م داهات، ده سکورت. (2) داماو، بي توان.

مستضىء: پووناکی خواز.

مستطاب: (1) پاک و خاوين. (2) شياو.

مستطاع: (1) فه رمانبه ر، ملکه چ. (2) نه وه ي له ناستي تاقه ت و توانايي هه به. (3) زور.

مستطر: نووسراو.

مستطرف: داهينه ر.

مستطير: بلاو، پرش.

مستطيع: به توانا، دوه له مه ند، دارا.

مستطيل: لاکيشه، ته شک، دريژوکه، دريژوکوله.

مستظرف: ناسک، جوان، قه شه نگ.

مستظهر: (م.ت.ه) يارمه تي خواز، نه وه ي پشت و په ناي ده وي.

مستظهر: (م.ت.ه) پشتگه رم، خاترجه م، نه رخيان.

مستعار: خوازراو، خواستراو. "اسم مستعار": نازناو، ناوي خوازراو، خوازناو.

مستعجل: (1) په له که ر، له زکه ر. (2) تيزتپه ر.

مستعد: (1) خاوه ن به ر، خاوه ن به هره، به هره دار. (2) ناماده، ساز.

مستعرب: لاساييکه ره وه ي عه په ب.

مستعفى: وازهينه ر، ده ست له کار کيشه ر. "مستعفى شدن": وازهينان، ده ست له کارکيشانه وه.

مستعمره: کولوني، داگيرکراو، ژيرچه پوکه، سه رزه وي يان ولاتيک که سيستمى سياسى و ئابوورى و فه ره نه گييه که ي له لايه ن ولاتيکي بيگانه وه به رپوه بچي.

مستعمل: ده کارکراو، ده کارکرياگ، به کارهينراو، به کاريراو، کاري کراو، کارکرده، کارکردوو، له کارکه وتوو، کون بوگ، شه ق و شپ، کاريناي، نيمداشت.

مستعين: يارمه تي خواز، نه وه ي داوي کومه گ له که سيک بکا.

مستغاث: بروانه: "فريادرس".

مستغرق: (1) نغروبوو، نقووم بوو.

(2) که سيک که به ته واوي به کاريک يان بابه تيکه وه خه ريک بي.

مستقل: زه وييه که ده غلوداني لي هه لده گرنه وه، مال يان دووکانيک که به کريي بدن، ملکي که داهاتي ريکوپيکي هه بي.

مستقلات: (1) ملک و مالي که داهاتيکي لي په نيو دي وه ک باغ و مال و دووکان و هتد. (2) هه لگرتنه وه و گيره کردني خه له وخه رمان.

مستغنى: دوه له مه ند، دارا، زه نگين، ساماندار، بي نياز.

مستفاد: (1) هه لـينجراو، وه رگيراو. (2) وه ده ست هاتو.

مستفزع: به شه کومه له، ژيرکوما.

مستفيد: سوودمه ند، به قازانچ، ب مفاع. به کاربه ر.

مستفيض: (1) به هره مه ند، خوازياري قازانچ. (2) له ناو خه لک دا بلاو.

مستقبح: به ناحه ز دانراو، ناحه ز و ناپه سندن.

مستقبل: (م.ت.ب) بروانه: "آينده".

مستقبل: (م.ت.ب) پيشوازيکه ر، به ره و پيره وه چوو.

مستقر: (1) جيگير، سه قامگير. (2) بنکه. (3) پيته خت. "مستقر كردن": جيگيرکردن، سه قامگيرکردن، ساوکه کردن، نيشته جيگيرکردن، بنه جيگيرکردن.

مستقرض: قەرزكەر.

مستقل: 1) سەربەخۆ، خۆبەرپۆەبەر، سەربەست و ئازاد. 2) بېروانە: "جداگانە".
"شېبەمستقل": نېوھ سەربەخۆ.

مستقلاً: 1) سەربەخۆيانە، بە پالپشتى خۆ. 2) بەتەنپايى، بەبى يارمەتى و دەستپۆەردانى ئەويتەر.

مستقيم: 1) راستەوخۆ، راستەوپاست، راستەپرى، راستەوپرى، سەرپاست، رېك، رېگەى بى پىچ، بى پىچ و خوارى. 2) زىندوو. 3) دروست، راست(رأى مستقيم). 4) پاوھستاو. "غېرەمستقيم": ناراست، ناراستەوخۆ.

مستقيماً: 1) راستەوخۆ، زىندوو. 2) بەبى گۆرپانى پەوگە. 3) بەبى چوون يان سەردانى شوپىنكى تر.

مستكبر: 1) فېزدار، لووت بەرز، لە خۆپراى، قودە. 2) حكومەتە دەسلەت سەپىن و زۆردارەكان. 3) كەلگە، سەركىش.

مستگر: دلشكاو، دلشكەستى، پەنجاو، زىن، مەلوول.

مستلزم: پېويستى، پىداويست.

مستلزمات: پىداويستىيەكان.

مستلقى: بە پىشتا خەوتوو.

مستمد: يارمەتى خواز.

مستمر: ھەمىشە، بەردەوام، دايم، ھەرتەم.

"مستمر شدن": دريژەكيشان.

مستمرى: مووچە، مچە، مووچانە، مانگانە، برانە، جىرە، بەراتى جىرە، بەشە نان و بژيو.

مستمرى بگير: مووچەخۆر.

مستمسك: (م.ت.س) دەساويژ، بيانوو، بيانگ، ھىجەت. "مستمسك قىرادان": كىردنە بيانوو.

مستمع: گوڭگر، بيسەر، گوھدار.

مستمع: بېروانە: "نمكىن".

مستملى: قوتابى، فەقى.

مستمند: پووت و نەدار، پووت و پەجال، نەدار، ھەژار، بەلەنگان.

مستنبط: ھەلپىنجر، ھەلگوپزراو.

مستنبه: ئاگاكەرەوھ، زانىارىدەر.

مستند: 1) بەلگەدار، بەلگەيى، بەلگەمەند، بەلگەنامەيى، ب بېلگە، دېكۆمىنتى. 2) پەپال در، پەپال خراو.

3) بەمسۆگەرى. 4) جىيى منمانە، پالپشت. "مستند كىردن": بەلگەمەندكىردن. "مستند كىردن بە كسى (چېزى)": پەپال ئەو دان.

مستنصر: يارمەتىخواز، كەسكىكە يارمەتى بوى.

مستنطق: بېروانە: "بازپرس".

مستنكر: ناھەز، ناپەسند، ناخۆش.

مستنكف: خۆبوپەر لە كارىك لەبەر فېز و لووت بەرزى.

مستنير: كەسكىكە بە دواى پووناكىدا دەگەپرى.

مستوجب: شىا، شايبستە.

مستودع: 1) بە ئەمانەت دانراو، سپىردراو. 2) شوپىنى پارگرتنى سپاردە. 3) شوپىنى تۆل لە ناو زگى داىكدا.

مستور: 1) شاراوه، پۆشراو، داپۆشراو. 2) داووين پاك، بەئابروو.

مستوره: ژنى داووين پاك و خۆپارىز، ب نامووس.

مستوفى: 1) تەواو، كامل. 2) ماف وەرگر، كەسكىكە تەواوى مافەكەى وەرگرى. 3) دەخلىدار و دەفتەردارى خەزىنە.

مستولى: زال، بالادەست، دەسلەلتدار، كەسكىكە بەتەواوى شتى و دەدەست بىنى.

مستوى: 1) بەرابەر و پىك، ھاوئاست، راست و دروست. 2) تەخت، ساف. 3) راست، راستەوخۆ.

مستھام: سەرگەردان، سەرلېشىواو.

مستھان: زەلېل، بىرېز، رېسوا.

مستھجن: دزىو، ناھەز، ناپەسند.

مستھزء: گالئەكەر، تىزىپىكەر، پەسقلە، ھەنەك كەر.

مستھلك: لەناوچوو، تياچوو. "مستھلك شدن": 1) دانەوھى بەرەبەرەى قەرز و شتى وا. 2) پىرتۆكىيان، پۆسىيان. 3) توانەوھ. 4) لەناوچوون، تياچوون.

مسجد: مزگ، مزگت، مزگەت، مزگەوت، مزگەفت، مزگى، مېژگە، مەچت، مەچت، مەچت، مەچت.

مەچىت، نقيژگە، نمىنگە، نوپژدان، پەرسنگە.

مسج: قەسەى ھاو سەروا.

مسجل: (م.س.ج) 1) تۆماركراو. 2) سەلمىنراو.

مسجور: سەررېژ لە ئا، دەرياي پىرئاو.

مسجون: بەندكراو، بەندكرى، گىراو، زىندانى.

مسح: 1) خاوپىن كىردنەوھ، سىرىن، سىرىنەوھ. 2) دەست پىھىنان بە تەوېل و قاچ لە كاتى دەس نوپژدا.

مسحور: جادووكر، تەلېسماوى. شەيدا. "مسحور كىردن": 1) جادووكرىن. 2) شىت و شەيدا كىردن.

مسحوق: ساوراو، كوتراو، وردكراو، ھارپراو.

مسح: گۆرپىنى سەروسەكوت و ھەلگەپاندنەوھى بە شىپۆەيەكى ناھەزتر، كەسكىكە فۆرېم و بىچمى گۆرپى و بە فۆرېمىكى ناشىرىن دەرھاتبى، تەشك گۆرپان، دۆنادۆن، بەدگۆرپان.

مسخر: 1) دەست بەسەرداگىراو، زەوت كراو، داگىركرى. 2) رام، گۆرپايەل، بەرفەرمان.

مسخرگى: تەلفىز، گەمەوگەپ، گەپچارى، ھەنەك، مەزاق، تىتال.

مسخره: 1) تنان، تىز، گالئە، گالئەچار، گەپچار، قەشمەر، مەچەل، پىكەنىناوى، ھەلك، ھىلۆل. 2) گالئەچارانە.

3) بېروانە: "دلڪ". "مسخره شدن": گالئەپىكران، قەشمەرى پىكران. "مسخره

کردن": گالته پيڪردن، تيزپيڪردن، ته فز پيڪردن، قه شمهري، مه زاق پيڪردن. "مسغره كنده": بارهنگيڻ، په سقه له، تيزبه خه لك كهر، كه سيك كه به گالته پيڪردن خه لك تووره ده كا.

مسداس: شهش پالوو، شهش گوشه، شهش لايه كي. ده مانچه، كۆلت.

مسدوده: به رگيراو، داخراو، پيوه دراو، رتمی.

"مسدوده شدن": گپريان، داخران، كپ بوون.

"مسدود كردن": داخستن، بهستن، مسماندن.

مسرت: شادي، شادمانی، خوشی.

مسرت بخش: شادي هين.

مسرح: (1) له ورپگه. (2) سه يرانگا.

مسرع: (1) خيرا، فرزند. (2) تيزرهو.

مسرف: هه له خهرج، ده ستبالو، ده ست پيوه نه گر.

مسرور: شاد، خوشحال، دلخوش.

مسروفته: دزراو، براو.

مسرى: ته شه نه سين، دزه كهر، په تا.

مسطح: تهخت، پان و تهخت، ساف و پيک، هاوړپيک.

مسطر: نووسراو. كاغزی هيل كيشيکراو، خهت خهت، پي پي.

مسطور: نووسراو، نووسراوه.

مسعود: (1) خوشبخت، بهختيار.

(2) موبارهك، پيروز.

مسعی: ههول، تهقالا، كوشش.

مسقفا: ميچار، سه رداپوشراو، شوپني كه ميچی هه بي.

مسكر: مهستی هين، سه رخوشكهر.

مسكن: (م.ك) مال، خانوو. "مسكن داشتن": جي هه بوون، مال هه بوون. "مسكن كردن": جيگيربوون، نيشته جي بوون، دامه زران، مال كردن.

مسكن: هيوركهرهوه، نارامكهرهوه، دامرکين، ژان شكين، ژان بپري، سوکنايي هين.

مسكنت: (1) هه ژاري، نه داري، ده سکورتی.

(2) بي دهسه لاتی و داماوی.

مسكوت: بيدهنگ كراو، كپ كراو، متكراو، كوورژاوه، دامركاو. "مسكوت گذاشتن امری": بيدهنگی ليكردن، پارگرتی نه و بابته.

مسكوك: نهخت، پارهی له سكه دراو.

مسكون: نيشته جيکراو، جي پي دراو، ناكنجی، دانيشينراو.

مسكونی: ناوه دان، شوپني كه خه لگی تيدا نيشته جي به.

مسكين: هه ژار، نه دار، بي مال و حال، بي جي پوي، بي توتو، به له نگاز، به سته زمان، داماو.

مسگر: قه زانجی، پاخرگهر، به روش ساز، مسگر.

مسليخ: (1) چه كدار، به چهك، ژاندار، كه سيك كه چه كي شهري پي به، خاوهن كه لوپه لي شهري، كوك و پوشته. (2) ته يار به كه لوپه لي پيويست، خاوهنی نامراز (چشم مسلخ). (3) له سه رپي (تفنگ مسلخ) وهك ده مانچه ی له سه رپيم).

مسلم: به مسوگه ري، بي نه ملاوئه ولا، به بي دپونگی.

مسلمات: پرسه به لگه نه ويسته كان.

مسلم البرهان: سه لمينراو.

مسلمان: بروانه: "مسلم". "مسلمان كردن": خسته سهر ئاييني ئيسلام، موسلمان كردن. "مسلمان متعصب": ره شه موسولمان، موسولمانی سه روشکی نه قام.

مسلمان پاشی: موسلمان بوون، موسولمانی.

مسلمه: ژنی موسولمان، موسولمانی سه روشك و ده مارگير.

مسلوب: ئی سه نراو، گيراو. "مسلوب الاختيار": بي دهسه لات، بي ئيختيار. "مسلوب المنفعه": بووره.

مسلوخ: پيست دامالراو، پيست ليوه كراو، پروت كراو.

مسلك: (1) پوي بيري، دوز، ريباز، مه رام، ئايديو لوزی، مه به ست له ژيان. (2) شيوه، شيوان. (3) پيگه، ره وگه.

مسلكی: ئايديو لوزيك، مه رامی.

مسلم: (م.ل) موسولمان، پيره وي ئايینی ئيسلام.

مسلم: (م.س.ل) (لوزيك) به لگه نه ويست، سه لمينراو. (2) قبول كراو، براوه. (3) بروانه: "مسلماً".

(4) راسته قينه. (5) شياو، شايسته. "مسلم داشتن": (1) باوه ره به بوون. (2) سپاردن، دان. (3) عافووكردن، به خشين. (4) به يه كجاره كي زانين، به مسوگه زانين.

"مسلم شدن": (1) سه لمينران.

(2) وهديهاتن. "بركسی مسلم شدن": بو نه و مسوگه ر بوون.

مسمّن: چه ور، چه وراوی، پړوندار.
مسموع: (1) بیستراو. (2) شیاوی بیستن.
"مسموع داشتن": (1) بیستن. (2) قبولولگړدن.
"مسموع شدن (افتادن)": (1) بیستراو، به گوی
 گه یشتن. (2) قبول کران.
مسموم: دهرمانداوگراو، دهرمانخوار،
 دهرمان خوړ، سه م خواردوو، ژه هراوی،
 ژارخواردوو، که سی که ژه هر چوته
 له شیبیه وه. "مسموم شدن خون": خوین
 ژه هراوی، خون ژه هری. "مسموم کردن":
 دهرمانداوگړدن، ژاردان.
مسمومیت: ژاراوی بوون، ژه هراوی بوون.
مسن: به سالاجوو، به تمه من، پیر.
مسند: (م.ن) (1) تهخت، پالگه، کوله که.
 (2) پله و پوست، پیگه ی بهرز. (3) جی،
 شوین. (4) پشستی. "مسند نشین":
 دهسه لاتدار، راژور. "بمسند نشستن":
 گه یشتن به پوستی.
مسند: (م.ن) په پال دراو، وه پال دراو.
"مسندایه": پال لیدراو.
مسنن: دیانساز، دیان پزیشک.
مسود: (1) رهشکه ره وه. (2) نووسه.
مسوده: ره شنووس.
مسهل: سنامه کی، قژوکه، دهرمانی
 په وانسی، په وانکه. "مسهل هذیان خوردن":
 کاتی دهوتری که که سیک په یتاپه یتا و
 بیوچان قسه گه لی قور بیژی.
مسیحانفس: نه وهی که هه ناسه ی وه ک
 حه زره تی عیسا هیه که بتوانی مردوو

زیندوو کاته وه.
مسیحی: خاچ په رست، فله، فله، فله ه،
 فله، فله، فله، گاغر، گاور، که سی پروامه ند
 به ثابینی حه زره تی عیسا.
مسیحیت: فله لاتی، خاچ په ره سستی،
 مه سیحی بوون، ثابینی عیسا مه سیح که
 بریتییه له سی لکی کاتولیکی، پروتستانی
 و نورتودوکس. "مسیحی رعیت":
 فله رهشکه، فله ی بوره پیباگ.
مسیحی سان: فله لانی، وه ک خاچ په رستان.
مسیر: (1) په وگه، پیره وه. (2) پیگا، جاده.
 (3) ناراسته، ناقار. (4) جووله، گه پان.
 (5) په وت.
مسیل: سیلاوگر، سیلگا، جی لافاو، ناودې،
 خپ.
مسئلت: (1) داواکردن، خوازتن، خوايشت
 کردن. (2) کاری دژوار. (3) سوال.
مسئله: (1) پرس، دوز، مه سه له، بابه ت.
 (2) کیشه، کاری دژوار. (3) پرسیار.
مسئله ساز: کیشه خولقین، مه سه له ساز،
 دوزچیکه.
مسئول: (1) به پرس، به پرسیار،
 لیپرسراو، کاربه دهست، کارگیپ. (2) داوا،
 خوايشت. "مسئول دانستن": به به پرس
 زانین.
مسئولیت: (1) به پرسسی، به پرسسایه تی،
 به پرسسیه تی، به پرسسیاریتی، لیپرسراوی.
 (2) به پیوه بهری، سه په رشتی. (3) نرک.

مسئولیت پذیر: هه ست به به پرسسایه تیکه ر.
مشاء: (فله سه فله) شیاوژیکي فیکری له زانسته
 ناوه زبیه کانداه که دوزینه وهی هه قیقه ت له
 پیگه ی نه قله وه به شیاو ده زانی.
مشابك: تیکه لای. تیک چرژاو. نالوز.
مشابه: وهک، وهکوک، وهکی، وهکو،
 وهکوویه ک، لیچوو، میناک، هاوتا.
مشابهت: وهکیه کی، هاوتایی، له یه ک
 بوون، لیچوویی، چوونیه کی.
مشابه نگار: "پانتوگراف".
مشاجره: دمبه دمه، دم له دم نان، دندوکه،
 مقومقو، هه نه هه بسی. "مشاجره لفظی": ده مرگه،
 دمه قاله، دمه قاله، کی شه وقیره،
 چه قه وگوره. "شکست دادن در مشاجره لفظی": بوردان.
"شکست خوردن در مشاجره لفظی": بوردان.
مشاحت: (1) گه نکه شه. (2) دوزمنایه تی.
مشار: (م) (1) ناماژه پیکارو، هیما پیکارو.
 (2) لایه نی راویژ و ته گبیر پیکارو.
 (3) ناودار، به ناویانگ.
مشارالیه: (1) که سی ناماژه پیکارو،
 ناوهاتی. (2) کلکه نما، ناسراو. (3) ناوبراو،
 باسکراو.
مشاربالبنان: ناسراو، به ناویانگ،
 کلکه نما.
مشارک: هاویه ش، هه قیشک، شه ریک.
مشارکت: به شداریکردن، هاوکاری. "مشارکت
 دادن": به شداری پیکارو. "مشارکت داشتن":

به شداربوون، هاوکاریکردن. "مشارکت کردن":
 به شداریکردن، هاوکاریکردن.
مشارکتی: به شداریکه رانه.
مشاطه: شانکار، جوانکه ر، رازینه ر،
 خه ملین.
مشاع: زهوی دابه ش نه کراو له ناو
 هاویه شاندا، مشا، مشه مر، ناوکو.
مشاعر: هه واس، بیر.
مشاعره: کی به رکی شیع خویندنه وه،
 شه په شیعر.
مشاعی: هاویه شیتی. به هاویه شسی،
 به دابه ش نه کراوی.
مشاغل: (1) کاره کان، ئیشه کان،
 شوغله کان. (2) گرفتاریه کان.
مشافه: گفتوگو، پووبه پرووی یه ک
 قسه کردن. "به مشافه": گفتوگوی
 پووبه پروو.
مشاق: (1) فیکار، راهین، راهینر،
 هینکار. (2) ماموستای خه ت.
 (3) قوتابی، فیرخواز.
مشاکل: (م.ک) کوی "مشکل".
مشاکل: (م.ک) وهک، وهکو، هاو فورم.
مشاور: راویژکار، راویژه ر، راویژیار.
مشاورات: راویژه کان، ته گبیره کان.
مشاوره: راویژکردن، ته گبیرکردن،
 شیورکردن. راویژکاری، راویژه ری.

مشاهد: (م.ه) 1) گَلَكۆی شه هیدان. 2) شوین گه لی دهرکه وتن و دیارکه وتن. 3) شوینی ئاماده بوون.

مشاهده: 1) بینین، دیتن، چاولیکردن، توشاکردن، سهیرکردن. 2) ئاماده و دیارکه وتنی هه ق له دللی عارف دا. 3) پوخسار، دهموچاو.

مشاهره: 1) به کریگرتنی که سیك به هه قدهستی مانگانه. 2) هه قدهستی مانگانه.

مشاهیر: کۆی "مشهور".

مشایعت: 1) پێرهوی کردن، به دواوی که سیك داچوون. 2) به پیکردن، خستنه پێی میوان. 3) له گه ل مردوو پویشتن.

مشیع: 1) تیربوو. 2) به ته وای.

مشبک: تۆردار، تۆری، وهك پهنجیره، کون کون.

مشبه: ویکچوو، لیکچوو، ئه وهی به شتیك ده شو بهینری.

مشبهات: کاره دژواره کان.

مشبه به: ویکچوو، شو بهینراو به ئه و، له وچوو.

مشبهه: (م.ش.ب.ه) 1) ویکچوو، شو بهینراو. 2) ئه وهی خوا وهك جسم وینا دهکا و به خو لقی نراوی ده شو بهینری.

مشت: 1) مست، مشت، پهنجهی لیک نراو. 2) ئه ندازهی دوو لایچی قوول کراو له

شتی. "مشت بر سندان زدن (کو بیدن، کو قتن)"; کاری پوچ و بیهوده کردن. "مشت خوردن"; مشت ویکه وتن. "مشت در تاریکی انداختن"; ئه نجامدانی کاری به شیوهی کو یوکو پیرانه و به بی بیرکردنه وه. "مشت را گره کردن"; دهست قووچاندن. "مشت زدن": مست لیدان. "مشت کسی باز شدن": ناشکرابوونی پازی ئه و، ناشکرابوونی درۆ و فیلی ئه و. "مشتی": مشتیک، مستیک. "به مشت آوردن": وه دهست هینان. "به مشت بودن": له دهست دا هه بوون، هه بوون. "توی مشت کسی گذاشتن": له مستی ئه و نان، به و گه یاندن. "در توی مشت کسی بودن": به ته وای ملکه چی ئه و بوون، له ئیختیاری ئه و دا بوون.

مشتاق: تاسه خواز، تاسه مه ند، تامه زۆ، تامازۆ، به تاسه، ئاره زومه ن، به ئاوات، ئاواته خواز، گز، مشتاق. 2) ناشق، دلدار. "مشتاق بودن": به تاسه بوون، تاسه کردن، تامه زۆ بوون، یادکردن. "بسیار مشتاق": عه زه تی، زۆر به تاسه.

مشتبک: تیکه ل، پیکه ل.

مشتبه: 1) به شک، به گومان. 2) هه له که ر، تووشی هه له بوو.

مشتبه کاری: درۆتن، فیلبازی.

مشت پرکن: به قه رای مستیک.

مشتک: 1) هاوبهش، شه ریک. 2) به شداربوو، پشکاربوو، ئابوونه.

مشتک المنافع: هاوبه رژه وه ند.

مشتیری: 1) کریار، سه نیار، بسین. 2) لایه نگر، خواز یار.

مشت زن: (وه رزش) بۆکسۆر.

مشت زنی: بۆکس.

مشتعل: 1) گهش، بلێسه دار، داگیرساو، گرگرتوو، گر تیچوو، فی، په شقه له دار، په لۆخ. 2) چالاک، کاری. "مشتعل شدن": ئاگرگرتن، ئاور تیبه ربوون، بلێسه سه ندن، ئایسان، ئایسان، داگرسان، داگیرسان، هه لگی رسان، هه لایسان، داگیران، داگیران، فه گه شین، گه شان وه، گهش بوونه وه، گر تیچوون، هه ل بوون، فیکه تن. "مشتعل کردن": 1) داگرساندن، داگیرساندن، داگیرساندن، هه لگی رساندن، هه لگرتن، داگیراندن، داگیرانن، گه شان دنه وه، وه که رده نه. 2) تووره بوون، هه لچوون.

مشتغل: که سی که شوغل و کاریکی هه یه، له کاره وه چوو، خه ریک، سه رقاق، سه رگه رم، مژوول. "مشتغل از امری": پوو وه رگی رپاو له و بابه ته. "مشتغل شدن": 1) خه ریک بوون، سه رقالبوون. 2) نیگه ران بوون.

مشتق: 1) تلیشاو، شه ق بردوو. 2) لینگیراو، دهر هینراو.

مشتقات: به هه موو باراندا، لی گیراوه کان، دهر هینراوه کان.

مشت کاری: پروانه: "مشت مال".

مشتکی: شکایه تکار، دادخواز.

مشتکی عنه: شکایه ت لیکراو.

مشتلق: پروانه: "مژدگانی".

مشت مال: 1) مشتومال، شیلان، ماساژدان. 2) کوته ک، ته مبی.

مشتعل: بریتی، له خۆگر، هه لگر.

مشتنگ: پروانه: "مشتنگ".

مشتواره: مست ئاسا، وهك مشت، مستی له شتیك.

مشتهر: ناوبانگ دهر کردوو، به ناوبانگ و ناسراو.

مشتهی: (م.ت.ها) خوازراو و ئاره زووکراو، دلخواز، په سندن.

مشتهی: (م.ت.ه) ئیشتیا، مه یل، مه گیرانی، تامه زۆ.

مشحون: پیکراو، لیو پیز، سه رپیز، لیوانلیو، دارمال.

مشخص: 1) دیار (یکراو)، دهست نیشان کراو، زانراو، ناسراو، شینبه ر، ناشکرا. تایبه تی. "مشخص کردن": دهست نیشان کردن، دیاریکردن.

مشخصاً: به پروونی، به راشکاوی.

مشخصات: کۆی "مشخص"، نیشانه کان، چلۆنایه تی شته کان.

مشخصه: 1) تایبه تمه ندی. 2) تایبه تی.

مشدد: 1) توندوپته وکراو، به هینزکراو. 2) نیشانه ی شه دده بۆ دانراو.

مشرّب: 1) پوانگه، بۆچوون (مشرّب این دو اندیشمند تاحدی متفاوت است).

(2) شوپىنى ئاوخاردنەۋە. (3) مەشرەف، رايۇنئورپو، خولۇق و خوو. "خوش مشرب": مەشرەف خۇش، رايۇنئورپووخۇش. **مشرَح**: (مُشَرِّحٌ) شىكەرەۋە، شىۋقەكەر. **مشرَفا**: (مُشْرِفٌ) زال، سيار، سوار، بلندتر، بەرزتر. (2) چاۋەدېر. (3) سيخور، مەئموورى نەينى. **مشرق**: خۇرەلات، رۇزەلات، خۇرەلات، خۇرەلات، ھۆراسان، ھۆرگە، خاور. **مشرق زەين**: ولاتانى ھەلكەوتولە خۇرەلاتى جىهان. **مشرقى**: (1) خۇرەلاتى، ئاسيايى. (2) لاي خۇرەلات. **مشرقين**: (1) خۇرەلات و خۇراوا. (2) گشت جىهان. **مشرِك**: كەسپك كە شەرىك بۇ خودا دابنى، بىروماند بە فرەخودايى، چەن پەرست. **مشروب**: (1) خواردنەۋە، ئاو و ھەر تراۋىكى تر كە بخورىتەۋە، مەشروب. (2) تىراۋ. "مشروب كىرەن": (1) تىراۋكىردن، ئاۋدېيىكىردن. (2) پىركدن لە ئاو. **مشروح**: (1) پاقەكرى، پاقەكراۋ، واتاي شىكراۋ، شىۋقەكراۋ، مانا بە دريۋى لىۋەدراۋ، تىرۋتەسەل. (2) بە تىرۋتەسەل. (3) راپۇرتى بارىۋۇخ. (4) كراۋە. "مشروح كىرەن": (1) شىكردنەۋە، پوونكردنەۋە. (2) كىرەنەۋە.

مشروحاً: بە شىكردنەۋە و پوونكردنەۋە، بە تىرۋتەسەل. **مشروط**: مەجدار، ئەۋەى كە پابەند بە مەرج بى. "مشروط بە (بىر) امرى": بە سترائو بە ئەۋ، بەۋ مەرجەى. **مشروطه**: (1) لە زارواۋى لۇژىكدا: بىر يان مەسەلەيەك كە مەرجى تىدابى. (2) (راميارى) سىستىمى سىياسى خاۋەنى ياساى بىنەپەتى كە لەۋدا نۆينەرانى خەلكى لە پارلمان دا ياسا دادەننەن و دەۋلەتەش ئەۋ ياساينە جىبەجى دەكا، دەستورى. **مشروع**: رەۋا، پىدراۋ، ئەۋەى بە پىى شەرى بى. **مشروعيت**: رەۋايى، پىپىدراۋىتى، گونجان دەگەل بىرپارە شەرىيەكان. **مشعر**: (م.ع) ئاگادار كەرەۋە، پىپراگەين. **مشعشع**: (1) پۇشن، پووناك، ورشەدار، شۇقدار، بەدرەۋوش، بەدرەۋوشين. (2) زۇر باش. **مشعل**: شاپلىتە، مېلەدە، مېلى دە، يەلموم، چراۋلە، چۆلەچرا، ئەختەرە، مەشخەل، مەشخەل. **مشعل دار**: (1) ھەلگى مەشخەل. (2) پىچشەرە، رىنۆين. **مشعلە افروز**: (1) پىكەر/ ھەلكەرى مەشخەل. (2) ئاورەلەيسين، پىكەر. (3) پىشەرە، رىنۆين.

مشعوف: شاد، خۇشحال. **مشغلت/مشغله**: (1) خەرىكى، سەرگەرمى، مژولامى، مژولوى، مەشخەلە. (2) كار، پىشە. (3) ھەراۋەورىا، دەنگەدەنگ. **مشغول**: (1) خەرىك، خەرىكە، خەركاۋ، سەرگەرم، سەرقال، خەجل، مژول، لى لى، پاپا. (2) گرفتار، توشىبو. "مشغول بون": خەرىك بون بە شىتەكەۋە/كارىكەۋە، سەرگەرم بون، دەست تىۋەردان. "مشغول بون ازكى": خافل بون لەۋ. "مشغول شدن": خۇخەرىك كىردن بە شىتەكەۋە، خاۋان، مژول بون، سەرگەرم بون. "مشغول كىردن"داشتن": خاۋاندن، خەرىك كىردن، سەرقال كىردن، خافلاندن. **مشغول الذمە**: مشكولۇزمە، ئۇبال بەگەردن. **مشغوليت**: پەرزان، سەرقالبون، سەرگەرمى، خەرىك بون، گوىپىدان. **مشفق**: دلۇقان، دلنەرم، دلنۆز. **مشق**: (1) پاهىنان، خۇراھىنان، پىۋقە. (2) كار، ئەرك. (3) پىۋقە و دووپات كىردنەۋەى كارى بۇ باشتر فىربون. (4) نووسىنى خەت بۇ پاهىنان و فىربونى باشتر. **مشقت**: دەردىسەر، دەردەسەرى، دەردىسەرى، چەرمەسەرى، چەرمەسەرە، مەينەت، كۆپرەۋەرى، دەرد و زەحمەت، ئەرك و پەنجى زۇر، ئەركى گران، دژاۋى، زامەت. **مشقت بار**: كۆلەمەرگى، كۆلەمەرگى، سەمەرگى، سەگمەرگى.

مشك: (م) (1) مەشك، مەشكە. (2) سك، زگ. "مشك زەن": مەشكەژەندن، ژاندنى مەشكە. "با مشك خانى پرهيز آب گفتن": ۋەرىخستىنى دەنگەدەنگى لە خۇپايى. "در مشك خود را گذاشتن": بىدەنگ بون. **مشك انداز**: مەشكەژەن. **مشكل**: ئارىشە، گىرگرفت، تەنگوچەلەمە، تىگىراۋى، كىشە، گىرىپىچك، دژاۋار، زەحمەت، چەتون، سەخت. **مشكل آفرين**: گرفتساز، ئارىشەساز، كىشەخولقەن. **مشكلات**: كۆى "مشكل"، ئارىشەكان، دژاۋىيەكان، گىرگرفتەكان، گىرگۆلەكان. **مشكل پسند**: دژپەسند، دژاۋاپەسند، وازاۋى لە ھەلپژاردنى شىتەكدا. **مشكل تراشى**: كىشەۋكۆسپ سازكىردن، ئاستەنگى نانەۋە. **مشكل ساز**: بىروانە: "مشكل آفرين". **مشكل گشا**: گىرگەرەۋە، ئاسانكەرەۋە، كىشە پەۋىنەۋە. **مشكوى**: (1) ھەرەمسەراى پاشاكان. (2) بوتخانە. **مشكور**: سوپاس لىكراۋ. **مشكوك**: گوماناۋى، بىرواپىنەكراۋ، شىتەك كە شك و گومانى لە سەر بى، جى گومان، بەگومان. **مشع**: مۇناۋ، مۇنبايى، مۇمىنە، مەشما، مەشەمما.

مشمول: بریتی، له خوگر. بهرکه وتوو. **مشموم:** ئه وهی به بۆن پیوه کردن ههستی پی بکری.

مشمنز: بیزارو، به قیز، بیزار، وه پهن. "مشمنزکننده": بیزه ستین، قیزه ون، بیزارهین.

مشنگ: (1) دن، چه ته، ریگر. گهوج، گه مزه.

مشوپ: (1) بارگاوی، تیوه دراو. (2) ئاویتته کراو، تیکه ل کراو. (3) ئالۆز و په ریشان و ناته کووز.

مشورت: پاوێژ، رابێژ، رابێژه ک، ته گبیر، ته گبیرو، شیرهت، شیور. "مشورت کردن": پاوێژکردن، ته گبیرکردن، لیکۆلینه وه، لیدوان.

مشوش: شیواو، شیویاو، شپهزه، په شوکاو، په شوکیاگ، شهله ژاو، په ریشان (و ئالۆز)، نیگه ران، ناته کووز. تۆفانی و ناآرام.

مشوق: هاندر، دنه در، هه لخرین، تیزه فان، وهزه وقهین.

مشهد: (1) ههنتهش، شوینی ئاماده بوون. (2) شوینی شه هیدبوون. (3) گلکۆ.

مشهود: (1) دیتراو، بینراو. (2) گه واهی، شایه تی. (3) ئاشکرا، دیار. (4) به مانای پوژی ههینی و پوژی په سلانیش هاتوه.

مشهودیه: ئه وهی سه بارهت به و شایه تی ده دن.

مشهودعلیه: ئه وهی به زه ردهی ئه و شایه تی ده دن.

مشهودله: ئه وهی به قازانجی ئه و شایه تی ده دن.

مشهور: به ناوبانگ، به ناودهنگ، بناف و دهنگ، به ناو، به نااف، ناودار، ناقدار، تۆمدار، خاوهن ناو، دهنگدار، ناسراو، سه ربه ده ره وه. "مشهورشدن": ناوبانگ پویشتن، ناوبانگ ده رکردن، ناوداریبوون، ناوده رکردن، ناسران.

مشهی: (1) ئیشتیا هین. (2) ورووژینه ری هه وهس.

مشی: (1) ری پویشتن. (2) ری باز. (3) شیوه، شیواز.

مشیب: پیری، به سالاجوون.

مشیت: خواست، ویست، ئاره زوو.

مشیر: (1) هیماکه ر. (2) پاوێژکه ر، ته گبیرکه ر.

مشنوم: شووم، بی قهر، قه شان، پی و قه ده م خراو.

مشیمه: هه قالۆک، ئاوال مندال، هژی، په رده ی منالان.

مشیمیه: (پزیشکی) تۆری خوین به ر و خوین هین.

مصاب: لیکه و ماو، به لالیدراو، به لالیدایی.

مصابت: سه برکردن.

مصاحب: هاوئشین و هاو پاوێژ.

مصاحبه: چاوپیکه وتن، گفتوگۆ، هه قبه یفین، هه قدیتن، دیمانه، وتووێژ.

"مصاحبه مطبوعاتی": هه قبه یفینی چاپه مه نی، دیمانه ی چاپه مه نی، کۆنگره ی پوژنامه وانی.

مصادر: کۆی "مصدر".

مصادره: دهست به سه رداگرتن، دهس له سه ردانان، زهوت کردن، تاپۆکردن، داگیرکردن له لایه ن زۆرداره وه. "مصادره به مطلوب": جوړی به لگانندی هه له په ته کاریانه و ئه ویش دانانی دلخواز (ئه وهی ده بی بسه لمینری) وه که به لگه.

مصادف: (1) لیکه وتوو، پووبه پووبووه. (2) هاوکات.

مصادقه: به نیازپاکییه وه بوونه هه والی که سیک.

مصارعت: زۆرانبازی.

مصارف: کۆی "مصرف"، خه رج، خه رجی.

مصارعت: پیوه ندی پساندن.

مصاص: پاز. پوخته ی شتیک.

مصاعد: جیگه به رز و بلینده کان.

مصاف: (1) شه ر، جهنگ. (2) شوینی پیزبه ستن و گۆره پانی شه ر، شه رپگه، شوینی پووبه پووبوونه وه. "مصاف برکشیدن": پیزبه ستن و له شکر پازاندنه وه. "مصاف دادن": شه پکردن. "مصاف شکستن": تیکدانی خۆرپیکه ستنی له شکر دیوژمن و زال بوون به سه ری دا. "به مصاف کسی (چیزی) رفتن":

ده گه ل ئه و پووبه پووبوونه وه.

مصافحه: مچرین، مچراندن، ته وقه کردن، دهست لیدانه وه، دهس و مشتاق، دهست له ناو دهست نان.

مصاف گاه: شه رپگه، مه یانی شه ر.

مصافقت: نزیک بوونه وه له یه کتر.

مصالح: (م.ل) کۆی "مصلحت"، ئه وهی که بیته مایه ی به رژه وه ندی و ئاسووده یی مرۆف، به رژه وه ندیه کان. ئه وهی بو سازکردنی خانووبه ره پیویسته، که ره سه ته ی خانووبه ره سازکردن.

مصالح: (م.ل) سازشکه ر، ئاشتیکه ر.

مصالحه: پیکه اتن، سازان، ریکه وتن، ئاشتیکردن.

مصالحه طلبی: ئاشتی خوازی.

مصانعت: مدارا کردن.

مصاهره: ژن و ژن خوازی، خزمایه تی. بوونه زاوا.

مصائب: کۆی "مصیبت".

مصیب: ئاورپۆژگه، ریژاو، ریژااف، په زاو، مله گا، داوان، جیگه ی پیکه یشتنی دوو چۆم.

مصیح: (م.ص.ح) (1) پاسه تکه ره وه، هه له گر، هه له بر، هه له چن. (2) ئه وهی نمره ده دا به به رگه کانی تاقیکاری.

مصیح: (م.ص.ح) پاسه تکه کراوه، هه له برکراو.

مصحف: (1) کتیبو، په رتووک. (2) قورپان.
مصدق: نمودنه، شایهت. راستیتي.
"مصدق داشتن": (1) راست/دروست دهرهاتن.
 (2) بوونی دهره کی هه بوون.
مصدر: (م.د) چاوگ، چاوگه، چاڅگه،
 ره گه زی وشه، ژیدهر، سه چاوه، شوینی
 گه پانه وه. "مصدر کاری کردن": کردنه
 مه ثموری نه جامدانی نه و کاره. "اسم
 مصدر": (پښمان) ناوی چاوگ(ه).
مصدر: (م.د) بان نشین، سه روونشین.
"مصدر کردن": له سه ره وه دانان.
مصدق: (م.ص.د) نه وهی دروستییه که ی
 پشت راست کراوه ته وه، ته سیق کراو.
"مصدق داشتن": پشت راست کردنه وه،
 ته سیق کردن.
مصدق: (م.ص.د) ته سیق که ر.
مصدوم: زه ربه دیتو/ویکه وتوو،
 به رکه وتوو، نازار پیگه یو، کوتراو.
مصبر: پیداکر، پیچه قین، سوور، سویر،
 شیلگیر، شیتگیر، شیرگیر، مقیر، هه تهر.
مصراع: (1) خشته، نیوه شیعر. (2) تایه کی
 درگا.
مصريح: (1) پوون و ناشکرا. (2) به پاشکاو ی.
مصرف: (1) ده کارکردن، به کاربردن،
 کاری کردن، ده کاره پیمان، به کاره پیمان.
 (2) خهرج(ی)، مزه خت، پیخوړ(برای
 مصرف زمستان: بۆ پیخوړی زمستان).
 (3) خهرجگه، شوینی خهرج کردن.

(4) به ننداو. "تاریخ مصرف": ریکه وتنی
 به سه رچوون.
مصرف کننده: به کاربر، به کاره پین، به رخوړ.
مصرف گرایي: هؤگری بۆ به کاربردنی
 که لوی په له نابوورییه کان.
مصرفی: (1) شیاوی به کاربردن. (2) به کاربر،
 به رخوړ. (3) به کاربراو.
مصروف: (1) ده کارکراو، به کاربراو،
 خهرجکراو، خوراو. خهرجی. هه شتیکی
 پوخت و پاک که ده گهل شتی دیکه دا
 ناویته نه بووی. (2) هه لگه پاره، وازه پین.
مصطفی: هه لبرژارده، هه لبرژیراو،
 هه لبرژارتی.
مصطلح: (1) زاراه، ئیدیوم. (2) باو.
مصفر: بچووک کراو، گچکه کراو. "اسم
 مصفر": ناوی چووکه.
مصفا: جیگه ی ریز به ستن، گوره پانی
 شه پ، شه رگه.
مصفا: (م.ص.فا) پاک، خاوین. ساف و
 پوون.
مصقع: (م.ق) قسه پره وان، زمان پاراو.
مصقول: سیقالدراو، مشتومالدراو. سوور.
مصالح: چاکسان، ریفورمیست. پیکه پین،
 ناشتی که ره وه، راسته که ره وه.
مصلحت: مه سله هت، به رزه وه نندی،
 قازانج، ریوشوینی دروست و باش. "مصلحت
 دیدن": به دواي خیر و چاکه وه بوون و
 چاره دوزیکردن، به باش زانین.

مصلحت آموز: وه بیرخه ره وهی خیر و
 چاکه ی که سی.
مصلحت آمیز: مه سله هتیا نه.
مصلحت اندیش: پروانه: "مصلحت بین".
مصلحت بین: که سی که له کاره کان دا خیر
 و چاکه له به رچاو ده گری، خیروچاکه
 ده به رچاو گر.
مصلحت دید: پروانه: "صلاح دید".
مصلوب: له خاچ دراو.
مصمت: (م.م) ناوپر.
مصمت: (م.ص.م) بیده نگ، کپ، دامرکاو.
مصمم: سوور، پیداکر، شیلگیر، کوپر،
 کؤلنه دهر، مکوپر، به رده وام.
مصنّف: (م.ص.ن) دانهر، نووسه ری
 کتیب.
مصنّف: (م.ص.ن) دانراو، نووسراو. پؤل
 پؤل، ده سته ده سته.
مصنوع: (1) چیکراو، سازکراو، ده سترکرد،
 ده ست ساز. (2) ثافرینراو، خولقینراو.
مصوب: په سندکراو، په ژراندی.
مصوت: ده نگدار، بزوین.
مصور: (م.ص.و) نیگارکیش، وینه گر.
مصوّر: (م.ص.و) (1) وینه گه گراو،
 وینه کیشراو. (2) وینه یی، وینه دار.
مصورسازی: (م.ص.و) ناماده کردنی وینه
 بۆ ده قی وه کتیبو.
مصون: پاریزراو، نگاداریکراو، پاگیراو. "مصون
 کردن": پاراستن، پاگرتن، نگاداریکردن. "مصون
 ماندن": پاریزران، پاگیران.

مصونیت: پاریزراوی، پاریزران.
مصیبت: به لا، ئاپور، ئاپوره، ته گه ره و
 تووشی، ته نگوچه له مه، چورتم، قه دا،
 قه زا، نه هامهت، نه دامهت، نه گبه تی،
 که له مه، مال ویرانی، به سه ره اتی ناخوش،
 کاره سات، کؤست، کویره وه ری،
 وهیشووم، وهیشوومه، په تهر. "مصیبت
 بزرگ": جه رگبر، به لای گه وره. "مصیبت
 گریبانگیر": گه ردنکر، گه ردنگیر، کیشه و
 به لای به سه ره اتگ.
مصیبت دید: به لا به سه ره اتگ، تووشی
 به لا هاتوو، داغ دیه.
مصیبت زده: لیکه و ماو، به لالیدراو،
 به لالیدایی، داغ دیه.
مصیر: (1) گه پانه وه، فه گه ریان. (2) شوینی
 گه پانه وه.
مضاحکه: شوخی کردن و پیکه نین.
مضاده: (1) دژایه تی، به ره ه لستی.
 (2) دوژمانیه تی.
مضار: کوی "مضرت".
مضاربه: (1) تیکه له چوون، ده گزیه ک
 پاچوون، به یه کداکیشان، پیکدادان.
 (2) بازگانیکردن به سه رمایه ی که سیک ی دی.
مضارع: (1) لیکچوو، ویکچوو. (2) داهاتوو،
 (پښمان) پانه بردوو. "مضارع اخباری":
 (پښمان) پانه بردووی هه والی. "مضارع
 التزامی": (پښمان) پانه بردووی پیویستی.
 "فعل مضارع": (پښمان) فرمانی پانه بردوو.

مضعف: دووقات، دووبه رابەر، دوونئو وەندە.

مضاف: سەربار، زیادکراو، پترکراو، پەپال دەر. لە ریزمان دا: دیارخراو. "مضاف بر": بێجگە، سەرەپای.

مضافات: دەورووبەری شارێ یان سەرزهووبیە ک.

مضاف الیه: بەربار، پەپالدراو. لە ریزمان دا: دیارخەر.

مضامین: کۆی "مضمون".

مضایق: کۆی "مضیق".

مضایقە: خستنه تەنگانەو، سەخت گرتن، درێغیکردن، خۆبواردن لە ئەنجامدانی کارێ یان دانی شتی. هەژاری، نەداری.

مضبوط: (1) تۆمارکراو، ئارشیوکراو، ئەرشیف کری. (2) ریکوپیک. (3) پتەو، قایم. (4) راگیرو، پارێزراو. (5) دروست، راست (نسخه اساس، نسخه مضبوطی است). "مضبوط داشتن": (1) پاراستن، پاگرتن. (2) کۆنترۆل کردن. "مضبوط شدن": (1) ریکوپیک بوون/کران. (2) خزانە ژێر دەسەلات و ئیختیار.

مضحک: پیکەنەن هین، پیکەنیناوی، کەنیاوی، قۆشمە.

مضحکە: هۆکاری پیکەنەن، مایە پیکەنەن، گەپجار، گالته جار. "مضحکە

کسی شدن: گالته پیکران لەلایەن ئەو وە.

مضر: زەرەپینگەین، زیانەر، بەزیان.

مضرب: شوینی هەلدانی شتیک.

مضرت: زەرەر، زیان.

مضروب: لیدراو، کوتەک خواردوو، تێهەلدراو، زەرەدیتو. "مضروب کردن": لیدان، کوتان.

مضطرب: (1) داماو و بێچارە. (2) ناچار. (3) دەستکورت، دەست تەنگ. (4) بەحالی تی دامای.

مضطرب: شلەژاو، پەشۆکاو، شیواو، پەشیو و لەرزۆک، هەول بوو، پەریشان، نیگەران، وەدله تەپیکەوتوو.

مضعف: لاوازکەر، بێ تواناکەر.

مضل: بەلاپیدا بەر، گومراکەر، لەخشته بەر، هەلخەلەتین.

مضجل: لەنیوچوو، تەفروتوونابوو، لەبەریە ک بلاو بوو.

مضمهر: شاراو، وەشارتی، لە ناخدا راگیرو، نادیار.

مضموم: (1) پیتی کە بزوینی بۆری لەسەرە. (2) هاویبچ کراو، زیادکراو.

مضمون: (1) ناوهرۆک، ناواخن، مانا، واتا. (2) نوکتەیهکی باریک و ناسک کە شاعیر لە شیعرەکانی خۆی دا دەبەینێ. (3) قسە ی خوش، پیکەنینۆک.

تواشاکردن. "مطالعہ داشتن": لیکۆلینەو و تاوتوی کردن.

مطامع: کۆی "مطمع".

مطاوع: ملکەچ، گوپرایەل، بەرفەرمان.

مطاولت: ئەنجامدانی کاریک بە ساوہساو، کیش دانی کارێ، گنخاندن.

مطایبہ: شوخی کردن.

مطبخ: چیشخانە.

مطبخ: چاپخانە.

مطبوع: کولاو، کولینراو، لینراو.

مطبوع: (1) چاپکراو. (2) شتی کە لە گەل زەوقی مرقف بێتەو، خوش، سازگار.

مطبوعات: چاپەمەنی، بەلاقۆک.

مطبوعاتچی: راگەیه نکار.

مطبوعاتی: (1) راگەیه نکار، ئەوہی لە بەلاقۆک دا ئیش دەکا. (2) پۆژنامەفروشی. "مصاحبه مطبوعاتی": وتووێژی چاپەمەنی، کۆنگرە ی پۆژنامەوانی.

مطراً: تەرپوتازە و ئاودار.

مطراگەر: تەرپوتازە کەرەو، تەرپوبیکەرەو.

مطرب: زەنیار یان گۆرانی بێژ یان سەماکار، بیلتیقان، بەزمگێر.

مطرح شدن: هاتنە ئارا، هاتنە بەرباس، هاتنە گۆر، خزانە پوو.

مطرح کردن: هینانە بەرباس، هینانە کایە، هینانە گۆر، خستنه پوو، ئانینە پۆژەڤ، ئانینە بەرباس. شوینی خستن/هاویرتن.

مضمون پردازی: بەکاربردنی نوکتە ی باریک و ناسک لە شیعردا.

مضمونی: واتا دار، مانادار.

مضی: (م.ض) پۆیشتن، تێپەربوون.

مضیق: شوینی بەرتەسک، تەنگەبەر، بەرتەنگ، تەلژگە.

مضیقە: تەنگانە، تەنگژە، تەنگەبەر. دەستەنگی، نەداری.

مطابق: یەکسان، بەرابەر. "مطابق": بەپێی، بە گوپرە ی. "مطابق کردن": بەرابەرکردنی شتی دەگەل شتیکی تر.

مطابقت: (1) یەکسان و بەرابەربوونی شتی دەگەل شتیکی دی. (2) گونجان و سازگاری. "مطابقت دادن": بەراوردکردن، پیک گرتن. "مطابقت کردن": (1) بەراوردکردن. (2) بەرابەریکردن، بەرابەربوون، هاویریک بوون، دەگەل یەک هاتنەو.

مطار: فرینگە، فرۆکەخانە، بالافرگە.

مطاع: کەسێک کە خەلک پێرەوی لیبکەن.

مطالب: کۆی "مطلب"، بابەتەکان، نووسراوەکان.

مطالبه: (1) داخوازی، ویست، داواکاری مافی خۆ بوون. (2) بیوانە: "بازخواست".

مطالعات: کۆی "مطالعه"، توێژینەو، لیکۆلینەو، کان.

مطالعه: (1) موتالا/متالا کردن، وەخویندن، خویندنهو، بێ دەنگ و هەربەچاو، وانەیش، وەندس، وەندش. (2) تاوتوی، لیکۆلینەو. (3) دیتن،

مطروح: هاوئیزراو، فریدراو. (بیرکاری) دهرکراو.

مطروده: دهرکراو، پادراو، دوورخراوه. "مطروشدن": خراانه لاوه، دهرکران.

مطعم: (1) چیشتخانه. (2) خوراک، خوارده مەنی.

مطعون: (1) به نيزه لیدراو. (2) تانه لیدراو، سه رزه نشت کراو. (2) نادروست.

مطفي: (1) کووژینه، دامرکین. (2) سوکنایی دەر.

مطلا: زيرکفت کراو، زيرچن کراو.

مطلب: (1) هەرچوره نووسراوه یان وته یهک. (2) بابەت، درغه، شياوی نووسین. (3) مەبەست، مراد. (4) ناوهرۆک و واتایهک که له نووسراوه یان وتاریک دایه. (5) (فەلسەفە) هەر پرسیارێ که بۆ پیناسه و تاوتویی دۆخ و هەقیقەتی شتەکان بە کار دەبێ. "حق مطلب را ادا کردن": پڕ به پیست بوون، بایهخی تهواو پیدان.

مطلب: (مُ ط ل) ناگادار، به ناگا، خه بهردار، خه وەردار، هایا، های دار، هایلی. "مطلب شدن": بیستنهوه، پیگه یشتنهوه، گوی ئی بوونهوه، ناگاداربوون/ بوونهوه.

مطلع: (1) شوینی هەلاتنی ئەستیره و مانگ و پۆژ. (2) یهکەمین کۆپله له غەزەل و قەسیدە و هتد. (3) سه ره تا. (4) قیامەت.

مطلق: (1) به دور له که موکورتی و سنوورداریتی و کۆتوبەند، تهواو، کامل (زیبایی مطلق، قدرت مطلق). (2) نازاد و په ها. (3) بی شهرت و مه رج. (4) پوخت، ناتیکه لاو، پاک. (4) به هیچ کلۆنجی. (6) به شیوه یهکی گشتی.

مطلقاً: (1) به تهواوی، یه کجی، بی زیادوکه م. (2) حاشاوه لیللا، هەرگیز، به هیچ باریکدا نه، له هیچ کاتیکدا.

مطلقات: ژنه ته لاق دراوه کان.

مطلق العنان: (1) خاوهنی دهسه لاتی تهواو و کامل. (2) سه ره پۆ، خو سه ر، لاسار، ملهوړ.

مطلق انگاری: بپوا به وهی که هه موو شتی تهواوه و هیچ شتی پیزه یی نه، دوگماتیسیم.

مطلق گراییی: (1) تیورییهک که له و بپروایه دایه که ده بی تهواوی دهسه لاته کان به دهسه لاتاریک بسپیرداری، په هاگه ری. (2) بپروانه: "مطلق انگاری".

مطلقه: ته لاق دراو.

مطلوب: (1) دلخواز، باش. (2) داواکراو، خواستراو، ویستراو. (3) خو شه ویست، دۆست.

مطلوبیت گراییی: (نابووری) بپوا یان بایه خدان به دابین کردنی زۆرتیرین خو شگوزهرانی و به خته وه ری بۆ زۆرتیرین که سه کان.

مطمح: (1) جیی سه رنج. (2) شوینی توشا کردن.

مطمع: شتی که ته ماحی تی بپرن، شتی که بکه ویتته بهر ته ماحه وه.

مطمئن: خاترجه م، دلنیا، نارخه یان، نه رخه یان، فریقته، بی خه م، دل ئاسووده، بی ترس.

مطمئناً: (1) بیگومان، بی شک. (2) به خاترجه می، به دلنیا یی.

مطمهر: (م. ط. ه) پاک که ره وه، خاوین که ره وه.

مطمهر: (م. ط. ه) پاک و پیروژ، پاک و خاوین.

مطمیب: (1) بۆنخۆشکه ر. (2) شتی که بۆنی خو ش بدا.

مطمیع: ژیرده ست، به رفه رمان، ژیرفه رمان، سه رخوار، ملکه چ، گه ردنکه چ، ملچه وت، فره مانبه ر، پاژیه ر، گوی پرایه ل، گوی له مست، گوی به فره مان.

مظالم: (1) کۆی "مظلمه". (2) سته مه کان. (3) دادخوازی، لیکۆلینه وه له سته مه کان. (3) دادگه. "به مظالم نشستن": پرخستنی کۆر یان کۆبوونه وه یهک بۆ لیکگۆلینه وه له سکا لاکان.

مظان: کۆی "مظنه"، جیی گومان.

مظاهر: (م. ه) کۆی "مظهر".

مظاهر: (م. ه) پشتیان، پشتگر، یاریده دەر.

مظاهرت: (م. ه) (1) خو پیه شانندن. (2) یارمه تیدان، پشتیوانی.

مظفر: سه رکه وتوو، سه رکه فتی، براوه، زال.

مظلم: تاریک و نووتهک، تاریکه سه لات.

مظلمه: نه وهی به زۆلم و سته م له که سیک ده گیری، سته می که له که سیک کراوه. "مظلمه بردن": سکا لاکردن، شکایهت کردن.

مظلوم: (1) زۆرلیکراو، ناههقی لیکراو، سته م لیچوو، به شخوراو، زیان لیدراو، مه غدوور، ده شه نی. (2) بی نازار، فه قیر.

مظلوم نما: نه وهی له پواله تدا خو ی وه ک زۆلم لیکراو و فه قیر پیشان ده دا.

مظلمه: خیه وت، سییه ر، چه تر. "مظلمه خضراء": بریتی له ئاسمان.

مظنون: گومان لیکراو، جیگه ی گومان. "مظنون شن": دپدۆنگ بوون، به دگومان بوون.

مظنه: (1) جیگه ی گومان، جیگه ی شک. (2) مه زننه، مه زننه، نه رخه کالاً. (3) گومان.

مظهر: (1) شوینی دهرکه وتن، شوینی ئاشکرا بوون، دیارگه. (2) پواله ت، دیمه ن. (3) نیشانه، هیما. (4) سه رچاوه.

معابد: کۆی "معبد".

معابر: کۆی "معبر".

معاتب: سه رزه نشت کراو، لۆمه کراو.

معاتبه: سه رزه نشت، لۆمه.

معاد: (1) گه رانه وه، فه گه ریان. (2) شوینی گه رانه وه. (3) ژیانسه وه، هه لسانه وه، زیندوو بوونه وهی مرۆ دوا ی مردنی له پۆژی په سلان. (4) بپروا به سه ر له نو ی زیندوو بوونه وه. (5) نه و دنیا، قیامهت.

معادات: دهگه لَ یه ک دوژمنایه تیکردن، بوونه دوژمنی یه کتر.

معادل: (1) هاوتا. (2) هاوکیش، هاوسهنگ. (3) هاومانان. (4) بهرابهر، یه کسان.

معادل: (1) هاوکیش، هاوسهنگی. (2) پهیمان، گریبهست. "معادلنه کردن": بهرابهری کردن.

معادن: کۆی "معدن".

معادی: دوژمن.

معاد: (1) په نابردن، هانا بردنه بهر. (2) په ناگه، چه شارگه.

معارض: (1) به ره لست (کار)، نه یار، به ره نگار، دژ، هوگه چ. (2) خه نیم، رقه بهر.

معارضه: (1) به ره لستی، بهرگری، بهر په چدانه وه، بهر به ره کانی. (2) پووبه پروو، به رامبهر. "معارضه کردن": (1) دژایه تیکردن. (2) بهر به ره کانیکردن. (3) باس و مشتومپرکردن. (4) به تانه قسه کردن. "به معارضه برخاستن": دژایه تیکردن.

معارف: کۆی "معرف"، زانسته کان. کهسانی ناسراو، ناوداره کان.

معارف پرور: په ره پیادهری زانسته کان، زانست په روهر.

معارفه: یه کترناسین، به ناشنا دهرچوون.

معارك: کۆی "معركة"، شه رگه کان.

معاش: (1) ژیان کردن، ژیان به سهر بردن. (2) بزوی، پیداویستی ژیان. (3) مووچه.

معاش: (م.ش) کۆی "معشر"، گروهه کان، کۆمه له کان.

معاش: (م.ش) هه قال و هاوده م، هاوشین.

معاشرت: هه لسوکهوت، دانوستان، ها توچۆ و تیکه لی، دهگه لَ یه کتر ژیان، هاوپیته تی.

معاشقه: هه وینداری کردن، دلداری کردن.

معاصر: (1) هاوچه رخ، هاوچاخ، هه قچاخ، هه قده م، هه قبه ز، هاوده وهر، هاوزه مان. (2) هه مپویی، نوی.

معاصی: کۆی "معصیت".

معاضد: یارمه تیده، یاریده دهر.

معاضدت: یاریده دان، یارمه تیدان.

معاف: به خشراو له هرکی سهرشان، بووراو، عافووکراو، نوخافتی. "معاف خواستن": داوای له سهر کار لابریدن کردن. "معاف داشتن": به خشین، عافووکردن.

معافیّت: کهوتنه بهر لیبوردن، عافووکران.

"معافیّت کفالت (تکفل)": عافووکران له خزمه تی سهر یازی به هۆی سهر په رشتی کردنی دایک و باوک یان نه نه و باپیره.

معاقب: (م.ق) (1) ئازاردهر، هه شکه نجه دهر. (2) پراوه دوونه، شوین هه لگر، شوین که وتوو.

معاقبه: سزادان، هه شکه نجه کردن، ئازاردان، ته میگردن.

معاقده: دهگه لَ یه ک په ییمان بهستن.

معامل: کۆی "معقل".

مع الاسف: داخه که م، داخی گرانم، داخی داخام، مخابن.

مع الوصف: له گه لَ هه وش دا که، سهره پای.

معالج: تیمارکهر، دهرمانکهر، چاره کهر.

معالجه: چاره سهرکردن، چاره کردن، دهرمان کردن، تیمارکردن. "معالجه موضعی": چاره سهری شوینکاری.

معالم: نیشانه کان.

معالی: خسلته دیار و باشه کان. پۆسته بهرزه کان.

معامل: مامله کهر، مامله چی، ئالوو پیکهر.

معامله: (1) مامله، مامله، داوسته، دادویسه ت، دان وستان، سه ودا، ئالوو پیر، کپین و فروشتن، ئالشت. (2) په فتار، هه لسوکهوت. (3) هه ندامی جووت بوونی پیاو، چووک، سیره ت. (4) برینیی قۆناغه کانی سو فیکه ریته بۆ نزیک بوونه وه له خودا. (5) ها توچۆ کردن. "معامله به مثل": دان و ستان. "معامله رفتن": هه نجامبوونی مامله. "معامله فضولی": مامله له سهر مال و سامانی که سیکی تر به بی ئیزن یان نوینه رایه تی له لایه ن هه وه. "معامله ی پایا پای": مال به مال، دووسه ر، سه ربه سه ر، گورینه وه ی کالا به کالا.

معاندت: دژایه تی، دوژمنایه تی.

معانقه: دهسته ملانی یه کتر بوون، یه کتر له باوه ش گرتن.

معانی: کۆی "معنی".

معاودت: گه پانه وه، گه پانه وه، فهگه پیان.

معاوضه (کردن): گورینه وه، گۆرانه وه، گۆرانه وه، پییک گورینه وه، فهگه هارتن، هه ق گوهارتن، گوهه پ، گوهه پین، گوهه پانندن، گوهه پره ک، هه قگه لی، وه گۆرانی شت به شت، پشت، به ردیل، مال به مال، ژن به ژن.

معاون: (1) جیگر، جی نشین. (2) دهستیار، یارمه تیده، یاریده دهر. (3) هاوده ست، شه ریک. "معاون امیر": میرک، بهر دهستی میر، جیگری میر.

معاونت: (1) یارمه تیدان، یاریده دان. (2) جیگر. (3) هاوده ستی، به شداربوون (به جرم معاونت در سرقت بازداشت شد).

معاهد: (م.ه) کۆی "معهد".

معاهد: (م.ه) هاوپه ییمان، هاوسویند.

معاهدده: (م.ه) په ییمان، په ییمان نامه. "معاهده بستن": بپوانه: "عهد کردن".

معاینه: سه حکردن، تیپوانین به وردی، ته ماشا کردنی له ش به وردی، دهویان. به چاودیتن. ئاشکرا، به راشکاوی. "به معاینه": به پاشکاوی، به پروونی.

معبد: په رستگه، په رستگا، مزگ، مزگان.

معبر: (م.ب) گوزهر، پیره وه، شوینی پابردن/تیپه پین، پرد.

معبر: (م.ب) شه رقه کهر، شه رقه کهر، لیکده ره وه ی خه ون.

معبود: (1) په رستینراو، په رستراو، به ندیته تی. (2) خودا.

معتاد: گيرۆده، خووپيگرتوو، پاهاتوو.
معتبر: (1) بپرواپيگراو، جيى باوه، جيگه ي متمانه، جيگه ي متمانه، به قاييگراو، به پييز و قه در، به پييز، موخته پهم، پيش سى. (2) بهرچاو، گرينگ. (3) به نرخ، به هادار.
معتدل: (1) فوونك، فوونكايى، فوونكى، نه گهرم نه سارد، ههواى سازگار. (2) ميانه پوه، مامناوه نند. (3) هاوكيش، هاوپيژه.
معتدى: سنووربه زين، دهست دريژ، زوردار.
معترض: خوپيشاندهر، په خنه گر، ورده گير.
معترضه = جمله: پسته يه كه له دهره وه ي بابت كه بيته ناو ناخاوتوه.
معترف: دركين، دركينه، مكوپ، موكوپ، مقير، دانپيانه، پيلاينه. "معترف به": دانپيانراو. "معترف شدن": دانپيانان، دركندن، پيلاينان، راستى گوتن.
معتزل: گوشه گير، كه ناره گير.
معتسف: بپروانه: "منحرف".
معتصم: دهسته وداوين بوو، داوين گير، په نابهر.
معتقد: (م.ت.ق) بپروامه نند، به بپروا، باوه پدار، به بپروا.
معتقد: (م.ت.ق) بپروا، باوه، ههوه ي نينسان بپروا ي پييه تى.

معتكف: گوشه نشين.
معتله: (م.ت.م) جيى به قا، باوه پيگراو، متمانه پيگراو، تيراديتوو. "معتله داشتن": تيراديتوى، تيراديتن.
معتنى: بايه خ پندهر، گوئ پندهر، خه م لي خوړ.
معتوه: كه م ناوه ز، نه قل سووك، شيتوكه، سه رگه ردان.
معجبا: (م.ج) سه رسوورهيتهر، سهير و سه مه ره.
معجزه: (1) جاريگه، وه پره زكه. (2) بپروانه: "معجزه". "معجزه دان": به جيهيته نزا يان داخوازي كه سيك.
معجز نه (ي): سهيروسسه مه ره، سه رسوورهيتهر.
معجزه: (1) په رجو، دهرئاسا، توانا بپ، كارى كه له دهست مروقى ئاسايى نه يات. (2) سه راسايى.
معجم: (م.ج) (1) پيتى خالدار. (2) فهرهنگى وشه، وشه دان.
معجون: تيكه ل كراو، شيلراو. ههوير.
معدل: (م.ع.د) (1) نيونجى، ناونجى. (2) يه كسان و هاوكيش كراو. (3) تيكرا.
معدلت: دادپه روهرى، دادگه رى.
معدلت پورو: دادپه روهر، دادگه ر.
معدن: (1) كان، كه ن، كه نند، كانگه، كانگا، كانوك، كاراك، كاره، مه لبه ن، مه لبه نند. (2) سه رچاوه، ناخيژگه. "معدن آب گرم":

گهرمكاو، گپاو. "معدن خاك رس": گلله جان، گلله جاني، گلله نجان، گللنجان، گلله ن، گلله نند، كاني گلله ديزه و ئيريار. "معدن زغال سنگ": كه مران، كانزاي خه لووزه به ردينه. "معدن كوچك": كاتوك. "معدن گچ": گه چينه، كاني گه چ.
معدنچي: كانكه ن، كه سى كه له دانه وه ي كاراك خه ريكه.
معدن كاوي: هه لكوئينى كان و دهره ينانى كانزا ليى.
معدنى: (1) كانزا، هه رچى له كان پهيدا ده بى. (2) جه وه رى، زاتى. "آب گرم معدنى": گه رماو، گه رمق.
معدود: (1) ژماردراو، ژميرراو. (2) كه م، نهختووكه.
معدوم: (1) ته فروتوونا، له ناوبراو، گوم بوو. (2) له سيداره دراو.
معدده: گه ده.
معدب: نه شكه نجه دراو، نازارچه شتوو، نارپه حهت.
معدرتا (خواهى): داواى ليبوردين، ليبوردين خوازي، داواى به خشينكردين، عوزرخوازي.
معدور: (1) عوزره يته وه، كه سيك كه عوزر و بيانووى قبوول بكرى. (2) ژنى كه له عاده تى مانگانه دايه.
معرا/معري: (1) پرووت، په تى. (2) پاك.
معرب: (م.ع.ر) به عه ربه بى كراو، وشه يه كه كه عه ربه له زمانىكى تره وه بيگرى و به فوورمى وشه ي عه ربه بى دهره يتابى.
(ريزمان) نه و وشه يه ي له

پارزينن (اعراب) ي رسته يه كى عه ره بيدا بزواتى پيته كوتاييه كى به گويزه ي (رفع) و نصب و جر) ده گويزى.
معرض: (م.ر) پيشانگه، پيشانگه ه، به رده م، شوينى نيشان دان، شوينى خستنه پوو.
معرض: (م.ر) پوو وه رگيپان له شتى، پشت تيگه ر، خو بويز.
معرضا: (1) ناسينه ر، ئاشناكار، پيناسكار. (2) شيمى) نه نديكاتور (معرف شيميائى).
معرضت: (1) مه عرفه، نه بستيم. (2) ناسينى كه سى يان شتت و ئاشنا بوون به تايه تمه ندييه كاني نه وه ريگه ي موتالا و ليكولينه وه يان نه زمونونه وه. (3) زانست. (4) ناسينى دابونه ريتى كوومه لگا و په چاوكرديان له له تيكه لى و پيوهندى ده گه ل ديتراندا. (5) ئاشنايه تى، شاره زايى.
"معرضت استدلالى": (فه لسه فه) تيگه يينى ورده كاربييه كان به به لگه وه "معرضت الاحشاء": هه ناو ناسى. "معرضت الارض": زهوى ناسى. "معرضت الجوا": كه شناسى. "معرضت الحيات": بپروانه: "زيست شناسى". "معرضت العروق": ده مار ناسى. "معرضت العضلات": ماسوولكه ناسى. "معرضت المفاصل": جومگه ناسى. "معرضت النفس": ده روون ناسى، پسيكولوژى. "معرضت حسى": ئاگايى و ناسينى كه له ريگه ي هه سته پرواله تيبه كانه وه وه دهست دى. "معرضت شناسى": نه بستيموؤلوژى، زانستى كه سه بارهت به سه رها و چييه تى و پاده و بايه خى زانستى مروقه وه ده دوى.

معرفة — اسم: دیارناو، ناوی ناسراو.
معرفة: پیتناساندن، ناساندن، پی‌ناسین، پی‌دانه ناس کرن.
معرفة نامه: ناسین نامه .
معرکه: (1) گۆره‌پانی شه‌ر، شه‌رگه .
 (2) شوین یان قه‌ره‌بالغی تیکه‌ل به هات و هاوار یان مه‌ترسی. (3) زۆر باش.
 (4) گرفتاری، ژانه‌سه‌ر. "معرکه برپا کردن": قال و هراوه‌هنگامه وه‌ریختن. "معرکه چیزی گرم شدن": بره‌وسه‌دندی ئه‌و. "معرکه شدن": (1) بارودۆخی زۆرباش په‌یداکردن. (2) ده‌نگه‌ده‌نگ و حه‌له‌لا سازیبون. "معرکه‌کردن": گاله‌کردن، گاله‌پیکردن، چاک وه‌خۆکه‌وتن له کاریک. "از معرکه دور بودن": ناگادارنه‌بوون له په‌وتی شتی.
معروض: (1) پیتشک‌ه‌ش کراو، ده‌رخراو، پیشاندراو. (2) ئه‌وه‌ی شکایه‌تی لیکراوه. "معروض داشتن": وتن، گوتن، عه‌رزکردن.
معروضات: نووسراوه‌کان یان وته‌کان.
معروضه‌جات: بروانه: "معروضات".
معروف: (1) ناسراو، ناودار، به‌ناوبانگ. (2) واجبی شه‌رعی.
معروفه: سۆزانی، ژنی به‌دکاره.
معروفیت: ناوبانگ، نافه‌ده‌نگ.
معزز: به‌رێز، خۆشه‌ویست، پیزدار، هیژا.
معزول: (1) له کار لادراو، له سه‌ر کار لابراو، کاربه‌ده‌ستی ده‌رکراو، راقه‌تانندی، لیکه‌فتگ، لیکه‌فته، لیکه‌وتوو، بیکار و

معطل: (1) ده‌سه‌وسان، ده‌سته‌وستان، ده‌سته‌وه‌ستان، بیکار، بیکارمانه‌وه، ماتل، مه‌حتل. (2) چاوه‌پوان. (3) بیکار و بی‌ئاسۆ. "معطل داشتن": له چاوه‌پوانی‌دا هیشتنه‌وه، ماتل کردن. "معطل شدن": (1) ماتل بوون، مه‌حتهل بوون، بیکارمانه‌وه. (2) چاوه‌پوان بوون، دره‌نگکردن. "معطل ماندن": (1) ماتل مانه‌وه. (2) چاوه‌پوان بوون. (3) داخران، به‌ستران. (4) بیکار مانه‌وه.
معطلی: (1) ماتلی، مه‌حتلی، ماتل بوون، بیکاری. (2) چاوه‌پوانی.
معطوف: (1) بادراو، چه‌ماوه و به‌لاداها‌توو. (2) ئه‌وه‌ی خراوه‌ته به‌ر پوانین و سه‌رنج، ئاراسته‌کراو. (3) په‌یوه‌ست. "معطوف کردن": ئاراسته‌کردن. به‌ستنه‌وه، گریدان.
معظم: (م.ظ) (1) زۆرتین به‌شی شتی. (2) گه‌وره و گرینگ.
معظم: (م.ع.ظ) خاوه‌ن شکۆ، به‌شکۆ، شکۆدار.
معفو: به‌خسراو، عافووکراو.
معقد: (م.ع.ق) (1) ئالۆز، دژوار. (2) به‌گرێ و ئالۆزکاو.
معقل: (م.ق) قه‌لا، جیگه‌ی په‌نا.
معقود: به‌ستراو، گریدراو، ژمیردراو.
معقول: (1) ئاوه‌ن په‌سند، به‌جی، شیاو، به‌رئاوه‌ن. (2) زۆر، زیاد. (3) دروست و حه‌ساوی. "معقول و منقول": زانسته

فه‌لسه‌فی و زانسته شه‌رعییه‌کان.
معیوس: پیچه‌وانه، چه‌په‌وانه، ئاوه‌ژوو، به‌ره‌قاژی، وه‌رگه‌پاو، ته‌رسه.
معلق: هه‌لپه‌سیراو، هه‌لپه‌سارتوو، هه‌لپه‌سارته، هه‌لپه‌سارده، هه‌لپه‌ساردوو، هه‌ل سپیرو. هه‌ل‌واسراو، ئاویزان. "معلق در نوسان": شندل، به‌حه‌واهه‌ل‌واسراوی به‌ته‌که‌ته‌ک. "معلق زدن (برداشتن، خوردن)": سه‌رموولات بردن. "معلق شدن": هه‌ل په‌سپران، هه‌ل سپیزان، بیکارکران. "معلق کردن": (1) هه‌لپه‌ساردن/تن، هه‌ل سپاردن، له‌کارخستن، له‌چاوه‌پوانی‌دا پراگرتن. (2) هه‌ل‌واسین، هه‌لاوه‌سین، داشۆپراندن، داله‌قاندن.
معلق بازی: سه‌رموولات دان.
معلقه: نیوه‌چل و ویل بوو، بی‌ئاسۆ.
معلل: (م.ع.ل) ده‌رپری هو/هوکار.
معلل: (م.ع.ل) هو‌دار، ئه‌وه‌ی که ده‌لیل و هوکاری هه‌یه.
معلم: ماموسا، ماموسا، ماموستا، فیزکار، ده‌رس بیژر، وانه‌بیژر، هه‌قوتکار، هیندار، هینکار، سه‌یدا.
معلول: (1) که‌م ئه‌ندام، په‌ک که‌وته، سه‌قه‌ت، مفرو، نوقسان، نقوستان، نه‌قوستان، نوسخان. (2) (فه‌لسه‌فه) به‌ره‌ق، ئاکام. (3) نه‌خۆش، ده‌رده‌دار.
معلولیت: (1) که‌م ئه‌ندامی، نوقستانی. (2) به‌ره‌قویی.

معلوم: (1) ناشکرا، پوون. (2) زانراو، (پیزمان) ناسراو. (3) دیار. "معلوم داشتن": (1) ناشکراکردن، دهرخستن. ناگاداریوون، به‌خه‌به‌ریوون. (3) سه‌رمایه‌ه‌بوون، پاره‌ه‌بوون. "معلوم شدن": رؤشن/پوون بوونه‌وه، دیاردان، دیاریدان. "معلوم کردن": (1) رؤشن کردنه‌وه، دهرخستن، ناشکراکردن. (2) تیگه‌یشتن، زانین. (3) پرسین. "معلوم کسی کردن": نه‌وه تیگه‌یاندن.

معلومات: کوئی زانست و زانباریه‌کان.

معلومات فروش: که‌سیک که زانست و زانیاری خوئی به‌پووی خه‌لکیدا دده‌دا.

معما: (1) مه‌تل، مه‌ته‌لۆکه، مه‌ته‌لۆک، تشناتۆک، شتیکانی، چمام، فیشارده، قه‌وسهل، قاف، نه‌وه‌چی. (2) ناروونی، نالۆزی.

معمار: (1) ئارشی‌تیکت، بیناساز، ته‌لارساز. (2) نه‌وه‌ی بناغه‌ی شتی داده‌پژئی و پهره‌ی پیده‌دا.

معماری: (1) زانست و هونه‌ری سازکردنی بینا. (2) ته‌لارسازی. (3) شیوازی داپشتن و چیکردنی بیناکان.

معمّر: (1) به‌ته‌من، پیری به‌سال‌اچوو. (2) ئاوه‌دان.

معمّم: مه‌ندیل به‌سه‌ر، میزه‌ربه‌سه‌ر، ئاخوند.

معمور: (1) نوورژهن کراوه، ئاوه‌دان. (2) به‌رز. (3) پری، لیوریز. (4) ئاسووده،

خووش بزئو، حال خووش.

معمول: (1) کار یان ره‌فتار یان نه‌ریتی باو. (2) باو، ئاسایی. (3) په‌عه‌مه‌ل هاتو. "معمول کردن": (1) کردنه‌باو. (2) جیبه‌جیکردن، نه‌نجام دان. "بنا بر (بنا به) معمول": به‌پیی نه‌ریتی باو.

معمولاً: به‌شیوه‌ی سروشتی، زورجار، زیاتر.

معمولی: ئاسایی، عادی، نه‌نه‌ونده باش.

معنایی: (1) مانایی. (2) مه‌عنه‌وی.

معنوی: (1) واتایی، مانایی. (2) وره‌یی، مه‌عنه‌وی. (3) ناوه‌کی، ناخی، مه‌عنه‌وی.

معنویات: مه‌عنه‌وییه‌ت، وره و هیزی دل، غه‌یره‌ماددی بوون.

معنی: (1) مانا، واتا. (2) نیاز له‌ قسه و نووسراو، ویر، مه‌به‌ست. (3) باره، بابه‌ت (در این معنی زیاد صحبت شده است).

(4) لایه‌نی مه‌عنه‌وی و غه‌یره‌ماددی شتی.

(5) هه‌قیقه‌ت، ناخ و ناوه‌رۆکی شتی.

(6) هۆ. (7) کار، کرده‌وه. "معنی توصیفی": مانای وه‌سفی. "معنی شکی": مانا/واتاشکینی. "معنی شناسی": ماناناسی، واتاناسی. "معنی ضمنی": واتای پاله‌کی. "معنی کردن": (1) مانا‌کردنه‌وه. (2) وه‌رگیزان. "معنی نفوی": مانای قاموسی/وشه‌یی. "به‌معنی": له‌هه‌قیقه‌تدا، له‌راستی‌دا. "به‌هیچ معنی": به‌هیچ کلۆنجی، هه‌رگیز. "در معنی": له‌هه‌قیقه‌تدا.

معنی دار: مانادار، پرمانا، واتادار. هه‌لگری مه‌به‌ست یان نیازکی تاییه‌تی. "معنی داری": واتاداری، ماناداری.

معنی دان: مانازان، تیگه‌یو له‌هه‌قیقه‌تی کاروباره‌کان.

معنی شناس: (1) بروانه: "معنی دان". (2) نه‌وه‌ی له‌زانستی ماناناسی دا موتالا و لیکنۆینه‌وه ده‌کا.

معنی شناسی: زانستی ناسینی مانا، تاوتوئی پیوه‌ندی نیوان مانا و واتاکان.

معنی گذار: په‌هاکه‌ری مانا و ناخ و هه‌قیقه‌تی شته‌کان.

معنی گزار: شروقه‌که‌ری مانا.

معنی لان: پرمانا.

معوّج: (م. و) لار، لاره‌وه‌بوو، چه‌میو، ناراست. "کج و معوّج": چه‌پ و چیر، چیران چه‌پ، خواروخچ.

معوّق: پاگیراو، دواخراو، په‌ک خراو.

معوّل: جیگه‌ی متمانه، پشت نه‌ستور.

معونتا: یارمه‌تیکردن، یاریده‌دان، هه‌فکاریکرن، ده‌ستگیری.

معهد: (1) په‌یمانگه. (2) شوینی کۆبوونه‌وه یان ئاماده‌بوونی خه‌لکی.

معیار: (1) پیوه‌ر، پیوانه. (2) سه‌رچه‌شن. (3) نرخ، بایه‌خ.

معیارشناختی: پیوه‌رناسانه.

معیارشناسی: پیوه‌رناسی.

معیب: بروانه: "معیوب".

معیّت: هاوپییه‌تی، ده‌گه‌ل یه‌ک بوون.

معیشتا: گوزه‌ران، بژئویی، ژیان، به‌ریچوون.

معین: (م. ع) یارمه‌تیده‌ر، هاریکار.

معین: (م. ع. ی) دیاریکار، ده‌ست نیشانکار، هه‌لجێژراو، دانراو.

معیوب: عه‌یب دار، سه‌قه‌ت، زه‌ده‌دار، خه‌وشدار، گۆسپه، ناساخ، ناساخ.

مغ: (م) (1) پیشه‌وای ئایینی زه‌رده‌شتی. (2) زه‌رده‌شتی.

مغازله: دلداریکردن له‌گه‌ل ژنان، قسه‌ی عاشقانه‌گوتن.

مغافصت: له‌ناکاو هیژش بردن.

مغالات: گران فرۆشی.

مغالبه: سه‌رکه‌وتن، زالبوون.

مغالطه: هه‌له‌کاری، به‌هه‌له‌بردن، به‌لگه‌ی سست و هه‌له‌هینانه‌وه.

مغ اندیش: بروانه: "ژرف اندیش".

مغایر: ناته‌با، ناجۆر، دژ.

مغایرتا: ناته‌بایی، دژایه‌تی.

مغبوط: که‌سیک که ئیره‌یی پی‌بیه‌ن، نه‌وه‌ی خوژگه‌ی پی ده‌خوازن.

مغبون: زیان دیتوو له‌مامله‌دا، وه‌بن که‌وتوو، زه‌ره‌رمه‌ند.

مغبونیتا: زیان دیتن، تووشی خه‌ساره‌ت بوون.

مغتنم: (1) به‌هه‌ل زانراو، به‌ده‌رفه‌ت زانراو. (2) به‌نرخ. "مغتنم شمردن": بروانه: "غنیمت شمردن".

مغذی: شتی که مه واددی غه زایی هه بی.

مغرب: خوراوا، خورنشین، رۆژاوا، رۆژئاوا، هۆراوا، زهرده پهر. ئیواران.

مغریین: خوراوا و خوره لات .

مغرض: قین له دل، غه ره زاوی، مه به ستدار.

مغزور: (1) له خۆده رچوو، له خۆبایی، له خۆگۆراو، باغر، به فیژ و هه وا، دفره، خه رۆ، خه په، غه په، غلور، خۆبه زۆرزان، هه رانه. (2) فریودراو، هه له خه له تینراو.

"مغزورشیدن": له خۆده رچووون، سرخۆچووون، له خۆگۆران، له خۆبایی بوون، فیسواربوون، بایی بوون، بادی هه و ابوون، غلوربوون.

مغز: (1) میشک، مژک، مژی، مزگ، مه ژۆ. (2) ئەقل، فکر. (3) سه ر، که له. (4) به شی ناوه وهی هه ر شتی، کاکل، ناوک.

(5) ئەسل و هه قیقه تی هه ر شتی. (6) ناوه راست. **"مغز استخوان":** مۆخی ئیسک، "بۆن مارۆ". **"مغز بردن":** میشک بردن، جارز و ناربه حه ت کردن. **"مغز تیز کردن":** وشیاری و وریایی به کاربردن. **"مغز در استخوان خون گشتن":** نیگه ران بوون و ترسیان. **"مغزده ماغ بردن":** به کاربردنی توانایی فیکری. **"مغز کردن":** ده ره یانی کاکلی بادام و پسته و هتد. **"مغز کسی را برآوردن":** له ناوبردنی ئه و. **"مغز کسی را تیز کردن":** تووهر کردنی ئه و. **"مغز پوست":** ناخ و پوآله تی شتی. **"تسوی (در) مغز کسی فروکردن":** خستنه میشکییه وه، تیگه یاندن.

مغزدار: (1) به کاکل، کاکل دار. (2) پڕناوه رۆک، پڕمانا.

مغزشویی: میشک شۆردنه وه.

مغزیدن: درهنگ کردن، کات به خت کردن.

مغزین: پڕناوه رۆک.

مغزشوش: (1) ئالۆز، په ریشان، شیواو. (2) خه وشار، قۆپیه، قه لب.

مغضوب: داگیرکراو، زه وتکراو. ده ست بۆ درێژکراو.

مغضرتا: به خشینی گونا، چاوپۆشی، لیخۆشبوون.

مغفل: نه زان، که م زهین.

مغفور: به خشارا، نوخافتی، عافوو کراو.

مغلطه: قسه یه که که سیک بخته هه له وه، هه له کاری، هه له په تی. **"مغلطه خوردن":** پڕوانه: **"فریب خوردن".** **"مغلطه دادن":** پڕوانه: **"فریب دادن".** **"مغلطه کردن (زهن)":** وتنی قسه ی نالۆژیکی و داپۆشینی هه قیقه تی بابه ته که.

مغلطه بازی: گیژ و سه ره لیشتیواندن به ئاخاوته ی نالۆژیکی، هه له په ته کاری، په رت گۆیی.

مغلطه سازی: پڕوانه: **"مغلطه بازی".**

مغلطه کاری: پڕوانه: **"مغلطه بازی".**

مغلق: (1) داخراو، به ستراو. (2) ئالۆز، دژوار، ناپوون. **"کلام مغلق":** ئاخاوته ی ئالۆز و دژوار، قسه ی لیژ و ناپوون.

مغلوب: ژێرکه وتوو له گه مه و شه ردا، شکست خواردوو، تیک شکا، به زیو، دۆراو.

مغلوبه: (1) پڕوانه: **"مغلوب".** (2) توند و تیکه ل پیکه ل.

مغلوب: (1) هه له دار. (2) به شیوه ی نادروست.

مغمز: (1) مالشته، مشتومالده ر.

(2) هیماکه ر به چاو و برۆ. (3) پڕوانه: **"سخن چین".**

مغمورشیدن: (1) پۆچوون، نوqm بوون. (2) شکست خواردن.

مغموم: خه مبار، خه مناک، دلته نگ، به په ژاره، خه مگین.

مغمناطیس: ئاسن پفین.

مغمنی: (م.ن) بی نیازکه ر.

مغمنی: (م.غ.ن) (1) گۆرانی بیژ، ئاواز خوین، سه روودخوین. (2) ژه نیار.

مغمیش: پڕوانه: **"فریادرس".**

مغمیر: (م.ی) تالانچی.

مغمیر: (م.غ.ی) گۆراو.

مغجات: کوتوپر، له ناکاو، له پپدا، ژنشکیفه.

مغخاره: به خۆ نازین، شانازی به یه ک کردن.

مغذ: مانا، واتا، ناوه رۆک.

مغارقیت: لیک جیا بونه وه، لیک دور که وتنه وه، جیایی، ته کینه وه. **"مغارقیت کردن از جایی":** پویشتن له و شوینه.

مغاسد: کۆی **"مفسده".**

مغاصا: به کلاکردنه وهی هه ساو.

مغاصل: کۆی **"مفصل".**

مفاوضت: (1) پڕوانه: **"مفاوضه".**

(2) هاو نوینی، هاو جیایی.

مفاوضه: گتوگۆ، وتووین.

مفاهیم: کۆی **"مفهوم".**

مفت: (1) خورایی، خویرایی، به لاش، مفت، مفتی، مفتی، فیرۆ، ئاوانته، هاوانته، هه وانته، هه له مه، بادیهه وا، بایهه وا، مشه، وه لیفه ت. (2) بی مانا، پوچ. (3) که م نرخ. (4) کاری بی هه قده ست. (5) زۆر هه رزان. (6) شیواو. **"مفت چنگ کسی":** شیواوی ئه و. **"مفت و مجانی":** (1) به خۆرایی. (2) زۆر هه رزان. (3) بی هۆ و له خۆرا، به خوتوخۆرایی. **"مفت و مسلم":** (1) به پراحه تی و به بی ژانه سه ر. (2) به خۆرایی، به لاش. (3) زۆر هه رزان.

مفتتن: ناشق، شه یدا .

مفتیح: (1) والا که ر، ئاوه له که ر، واز که ر. (2) ده سپیکه ر.

مفتخر: شانازی که ر، پیوه نازیو.

مفتخور/مفتخوار: مفته خۆر، گه للات، چه وه ی مالانگه ر، هاوانته خۆر، هه له مه ته چی.

مفترق: جیا، په رته وازه.

مفتزی: درۆیین، قسه ی هه له به ستراو.

مفتش: پشکن، پشکنه ر، پشکینه ر، مالپشکن، مالپشکین، مالپشکین، گه پین، دۆز.

مفتضح: 1) سهرشۆر، پيسوا، ئابپووبراو. 2) ناحهز، زۆر خراو. **مفتضحانه:** سهرشۆرپانه. **مفتعل:** فریوده، خه له تین. **مفتقر:** بڕوانه: "محتاج". **مفتن:** ئاژاوه چی، به ئاژاوه، سه هنده، سه ههنگه، سه هه نه، کتکه نه فتینه، مایه فیتنه، تی چین، دووزمان، نه ئال. **مفتوح:** 1) ئاواله، والا، کراوه. 2) گیراو، داگیرکراو. **مفتون:** شهیدا، عاشق. "مفتون و مسجور": شیت و شهیدا. **مفتی:** 1) دیناوه، دینه وهر، فتوا دهر. 2) مفتی، به لاش. 3) به پاحه تی، به بی ژانه سه ر. **مفعم:** داماو له قسه کردن دا، بی دهم و دوو. **مفخر:** جیگه ی شانازی کردن و پیوه نازین. **مفسر:** 1) سه ره دهر، دهره تان، ویسته، ریگه ی دهر چوون. 2) درز، که لاین، که له بهر. "مفرگریز": دهره تانی دهر چوون و تیپه رین. **مفرح:** دلخۆشکه ر، شادی هیئ. **مفرد:** تک، تاق و ته نیا. **مفرط:** 1) زیاده رو، له پاده تیپه ر، تیپه رین، سنوربه زین، پیوه نه ر. 2) زۆر و زه وه نده. **مفرغ:** حوت جۆش، هه مه ندوش. **مفروش:** فه رش کراو، پراخراو.

مفروض: فه رزکراو، دانراو. واجب، ئهرکی خوایی. **مفروق:** پڕژوبلاو، جیابووه، لیك جیا. **مفسد:** گه نده لگار، خراپه کار. به فه رۆده ر، پيسکار. **مفسده:** خراپه، گه نده لی، هۆکاری گه نده لی و خراپه کاری. **مفسر:** راقه کار، راقیار، پاژه وان، پوونکار، شیکارکه ر، لیكده ره وه. **مفصل:** (م.ف.ص) خرتکه، خرکه، جومگه، جونگه، جه مسه ر. "مفصل آنج": جومگه ی ئه نیشک. "مفصل خاصره": جومگه ی کلۆت، سبیه نده. "مفصل های متحرک": جومگه بزواوه کان/جووله داره کان. "مفصل های نیهه متحرک": جومگه نیوه بزواوه کان. **مفصل:** (م.ف.ص) تیروته سه ل، تیروپی، پوخت، راقه کراو، مانا به دریزی لیوه دراو، دووردریژ. **مفصلاً:** (م.ف.ص) به تیروته سه لی، به دوور و دریزی، به پوختی، به ورده کارییه وه. **مفطر:** پۆژووشکین. **مفطرات:** ئه و شتانه ی پۆژوو پووجه ل ده که نه وه. **مفعول:** 1) له ریژمان دا: به رکار. 2) گانده ر، قوونده ر. 3) ئه نجام بوو، جیبه جی بوو. "مفعول شدن": گانده ر، ئیلاقه کران، به رکاری گان بوون. **مفعولی:** به رکاری.

مفقود: گوم بوو، ون بوو، بزبوو. له بهین چوو. "مفقود الاثر": بی سه روشوین، شوین بزکراو، گومه سار، مه رگوجی، هامووتا. **مفکر:** بیرکه ره وه، بیرمه نده. **مفلاک:** ده ست کورت، نه دار. **مفلس:** با برده، ته واو پووت و نه دار، مایه پیوچ، نابووت. **مفلق:** که سه ی که وته ی جوان و تازه داهینی. **مفلوک:** 1) به دبخت، بیچاره. 2) زۆر پرتوکیاو. 3) بی توان، داماو و لاوان. **مفنگی شدن:** کز و لاوان بوون. **مفوض کردن (داشتن):** پی سپاردن. **مفوضه:** ژنی که به بی ماره یی له پیاو ی ماره کرابی. **مفهوم:** 1) چه مک. 2) مانا، واتا، ناوه رۆک. 3) شیاو ی تیگه یشتن. 4) له باری لۆژیکیه وه: کۆمه لیک سیفه ته یان تاییه تمه ندیه که مانایه کی هه مه کی یان گشتی پوون ده که نه وه و له سه ر بنه رته تی ئه و پیناسه و پۆلینکردن ئه نجام ده دری. "مفهوم داشتن": مانادار بوون، به مانا بوون. "مفهوم شدن": تیگه یین، تیگه یشتن، حالی بوون. **مفهوم سازی:** چه مک دانان. **مفهوم شناختی:** واتای تیگه یینی. **مفید:** 1) به که لک، که لکار، به به هره، به هره دهر، به قازانج، به سوود، سووددار، فه ردار، به کارهاتگ، کیراتی. 2) مانادار.

مقابلجه: جوین دان به یه کتر، قسه ی ناحه ز گوتن به یه کدی. **مقابل:** 1) هه مبه ر، هه مبه ر، هه ده ق، له پووی یه کتردا، پووبه پوو، به رامبه ر له بالا یان له کیشدا، لبه ر، عاست، ئاست، مشلاق، هه نداق، هه قهه سوو، میزین. 2) خه نیم، هاوئا. "مقابل شدن": 1) پووبه پووبوونه وه. 2) به رابه ر بوون (هوه). "مقابل کردن": 1) قه ره بوو کردنه وه. 2) گونجاندن. 3) به راوردکردن. **مقابله:** 1) به ربه ره کانی، به رامبه رکی، به ره نگار بوونه وه، به ره نگاری، به ره له سستی، به رانه بری، مه یانداری، به ربه رچدانه وه، ده گزراچوونه وه، هاوتایی کردن، پووبه پووبوونه وه، پووبه پووکردنه وه، پی وه ستان، وه ستانه وه، ویستانه وه، به رابه ر وه ستان، باشار، ملانه، ملانی، هۆملکی، که نایش، که ناین. 2) به راوردکردنی نوسراوه کانی ده قیک ده گه ل یه کتر. 3) قه ره بووکردنه وه. 4) له پووبه پووه وه. "درمقابله": 1) له ولامی. 2) له به رامبه ری. **مقاتل:** 1) بڕوانه: "قاتل". 2) سپایی، شه پکه ر. **مقادیر:** کۆی "مقدار". **مقاربت:** 1) ئیلاقه کردن، زیکی کردن، جووت بوون، گان کردن. 2) نزیکی، دۆستایه تی.

مقارن: (1) هاوکات، هه قده م. (2) نزیک "مقارن شدن": هاوکات بوون.
مقارنه: (1) بهراورد. (2) هاورپیه تی. (3) هاوکاتی.
مقاسات: پهنج و سه ختی کیشان.
مقاصد: کۆی: "مقصد"، مه بهسته کان، خواسته کان.
مقاطعه: (1) لیک دابران، قسه له گه له یه که نه کردن، تهرکی هاتوچۆکردن. (2) پهیمانکاری، به لئنده ری. **مقاطعه کار:** پهیمانکار، به لئنده ر.
مقاله: (1) وتار، نووسراوه یه کی که متر له بیست هه زار وشه یی که تئیدا بابه تیک ده خرتیه به ریاس و له رۆژنامه و گۆفاره کان دا بلاو ده بیته وه. (2) پار، بهش (کتیب).
مقاله نویس: وتارنوس.
مقام: (م) (1) پۆست، پیگه. (2) شوینی نیشته جیبوون، جیگه ی ویستان. (3) دهرجه، پله. "مقام گرفتن":
(1) نیشته جیبوون. (2) مانه وه، گیرسانه وه. (3) جیگرتن.
مقامات: کۆی "مقامه"، به رپرسان شوغله کان.
مقاوله: به لئین بهستن، له مه پ بابه تی گفتوگۆکردن و به لئین دانان، به لئنداری.
مقاوله نامه: به لئین نامه. قهواله.
مقاوم: خۆراگر، راوه ستاو، کۆلنه دهر،

قایم و پتهو، کیشدار، بهرگه گر، چیر، له پسان به دوور.
مقاومت: خۆراگری، خۆراگرتن، بهرهنکاری، بهرگری، کۆلنه دان، راوه ستاوی، دهربردن، بهر بهرکانی، بهر خوه دانی، دهست کردنه وه، باشار. "مقاومت در جنگ": دهس/دهست کردنه وه، دهس پاکرن، به گز دۆژمنناچوون، بهرگری، خۆراگری. "مقاومت نکردن": فس خواردن، فس دادن، دهسدانان، دهست نه کردنه وه، خۆرانه گرتن، بهر بهرکانی نه کردن.
مقایسه: بهراورد کردن، هه لسه نگاندنی دوو شت، پی (ک) گرتن، به قه دیه کگرتن. "در مقایسه": له چاو، له بهراورد.
مقبول: (م.ب) (1) رووکه ره شتی. (2) خۆشبهخت، بهختیار.
مقبولات: وهرپنه و سانه، بهرکول، پرورشه کردن له خواردن بهر له شیو ئانین.
مقبوض: وهرگیراو، وهچنگ هینراو.
مقبول: (1) پهسند، وهرگیراو، قبول کر او، په ژراندی. (2) دلگر، له بهر دلان، جوان. (3) دلخواز، باش.
مقبول القول: جیی متمانه، جیی به قا.
مقتبس: (م.ت.ب) ای وهرگر.
مقتحم: نه ترس، بویر.
مقتدا: (1) پیشه وا، که سیک که خه لک پیروهوی لئنده که ن. (2) پیش نویژ.

مقتدر: دهسه لاتدار، به هیز، به توانا.
مقتصد: (1) میانه رۆ. (2) ئاگا له مال، دهست پیوه گر، دهست گیره وه.
مقتضی: (م.ت.ض) (1) شیواو، له بار. (2) خوازیا، خوازه، داواکار. (3) هه لگه وته و بارووخی که شتیک پیویست ده که ن.
مقتضیات: پیویستییه کان، پیداوستییه کان، ویسته مه نییه کان، ههوجه هیان.
مقتنی: پیوه یکار، وه شوین که وتوو.
مقتل: شوینی کوشتن، کوشنگه.
مقتول: کوژراو، کوژاو، مریندراو، کشتا، کشیایا، کشیایه، کشیایش، کیشتا، کیشته. "مقتول کردن": کوشتن.
مقحم: لاواز، سست.
مقدار: (1) هیند، هاندۆ، هاندی، هه ند، بر، ئەندازه، پارێک له شتیک. (2) بایی، بۆ نرخ. "مقدار داشتن": پیگه و پۆست هه بوون، بایه خ هه بوون. "مقدار گرفتن": پیگه و پۆست په یاکردن، بایه خداربوون. "مقدار مختلط": بری تیکه لاو. "کمترین مقدار": زهرا، پیچهک، برۆکه، تۆزولکه، که موسکه، زلبری، زلیاته.
مقدر: (1) پیشهات. (2) چاره نووس، بهش. "مقدر داشتن": به کاربردن، دانان. "مقدر کردن": چاره نووس دیاریکردن.
مقدرت: هیز، وزه، توانایی.
مقدس: پیروژ، پاک و خاوین.
مقدم: (م.د) له سه فه ر هاتنه وه. کاتی هاتن.
مقدم: (م.ق.د) (1) پیشهنگ، پیشه ره و. (2) له سه رتردا، له ئەوله و بیته دا. (3) سه رۆک، گه ره، پیشه وا. "مقدم داشتن": له سه رتردانان، له ئەوله و بیته دانان. "مقدم شدن": بوونه پیشه وا.
مقدمات: کۆی "مقدمه"، پیشه کییه کان، سه ره تاکان.
مقدماتی: سه ره تایی، به رای، پیشونه ی هه رشتی.
مقدمت: له سه ره تادا، له پیشه کی دا.
مقدمه: (1) پیشه کی، سه ره تا، ده سپیک. (2) پروداو، پیشهات. (3) پیشه ره وی له شکر. "مقدمه چیدن": ره خساندن هه لی له بار بۆ وتنی قسه یه ک یان ئەنجامدانی کاری. "بر مقدمه": پیشتر، له پیش دا.
مقدور: (1) ره خساو، گونجاو، لواو، مه یسه ر. (2) چاره نووس.
مقرر: (م.ق) (1) باره گا، بنکه. (2) جی، شوین.
مقرر: (م.ق) برپانه: "اعتراف کننده".
مقرر: (م.ق.ر) (1) جیگر، دامه زراو، دیاریکارو. (2) ئاشکرا، زانراو. "مقرر داشتن": (1) دیاریکردن. (2) دهستووردان.
مقررات: (1) پيسا. (2) مالیاته دیاریکاروه کان.
مقرری: بهرات، جیره ی هه میشه یی.
مقرروض: (1) برپاو. (2) له فارسی دا به مانای قهرزدار و وامدار دی.

مقروع: کوتراو، لیڈراو.
مقرون: (1) نزیك به یهك. (2) هاوړی.
"مقرون به صرفه": به قازاج، به كه لك.
مقسط: بړوانه: "دادگر".
مقسم: (م.س) شوینی دابه ش كردن، سنوور.
مقسم: (م.ق.س) دابه ش كهر.
مقسوم: دابه شكراو، به شكراو. "مقسوم عليه": (بیرکاری) به شدراو، به شبه ر.
مقشر: (1) پیست لیوه كراو، پیست هه لگه نراو. (2) پوون، راشكاو.
مقصد: شوینی مه به ست، نامانچ.
مقصر: تاوانكار، سووچدار، خه تاكار، گوناهاكار، شه پنی. "مقصر كردن": به گوناهاكار دانان.
مقصود: نیاز. مه به ست، نامانچ، شكنا، دۆز. "مقصود بردن از چیزی": گه یشتن به و.
"مقصود یافتن": به ئاوات گه یشتن، به مه به ست گه یشتن.
مقضی داشتن: به جبهینان، په واکردن.
مقضی المرام: کامپه ووا، خوشبه خت.
مقطر: تكاو، دلۆپ دلۆپ تكاو، دلۆپینراو، داچړاو.
مقطع: (م.ط) (1) قوناغ، برگه. (2) شوینی برین، شوینی جیابوونه وه. (3) دواپین کویله ی غه زهل یان قه سیده. (4) کوتایی شتی. "مقطع سره": بړوانه: "زادگاه". "مقطع عرضی": (بیرکاری) پانه برگه، برگه ی پانی. "مقطع طولی": (بیرکاری)

دریژه برگه، برگه ی دریژی. "مقطع مغروطی": (بیرکاری) قوچه كه برگه.
مقطوع: (1) بړاو، پچړاو، قه تیایی. (2) نه گۆر، دایمی.
مقطوع النسل: كۆره وه بوو، دواپړاو، دواپړیاگ.
مقطعی: قوناغ به قوناغ، برگه یی.
مقعر: ناچال، ناوچال، قولۆز، قووپاوا، قووپیو، كۆد، كاس، ناوقولی لیوه لگه پاره، هه ر شتی قول و پوچووگ.
مقفل: به ستراو، قفل دراو، كلۆمدراو. داپوشراو و دووره ده ست.
مقفی/مقفا: ئاخاوت هی به سه روا، سه روادار.
مقلب: هه لگه پینه وه، ژیروژووركر، ئاوه ژووكهر.
مقلد: لاساییكه ره وه، لاساكر، چاولیکه ر، پیړه و، مرید.
مقلوب: هه لگه پاره، ئاوه ژووكراو، به راوه ژووكراو، شیویندراو.
مقلوع: لیکه وتوو و له سه ر كار لابر او. هه لكیشراو.
مقنن: یاسادانه ر، یاساناس.
مقننه: یاسادانان.
مقنی: زهوی هه لگول، قومه شكهن، قوموش كهن، ره هه ندلیده ر، كه نكه نه چی، کاریزكهن، چالکهن.
مقولات: كوی "مقوله"، وته كان، گوتاره كان. وته زاكان.

مقوله: (1) گوته زا، وته زا، بابه تی جیی باس. (2) گوتراو، گوتار. "مقوله علیتا": وته زای هوکاریتی.
مقوم: (1) راستکهره وه. (2) نرخینه ر، خه ملینه ر، پارینه ر.
مقوی: وزه دهر، وزه به خش، هیزیپیده ر، هیزنك، تین دهر.
مقهور: شكست خواروو، تیک شكاو، به زبو، گرفتار، گبروده. "مقهور كردن": خستنه ژیر ركیف، زالبوون به سهر.
مقیاس: (1) پیوانه، پیوه ر. (2) ئه اندازه. (3) به راورد. "مقیاس خطی": پیوه ری به هیل. "به مقیاس آوردن": ئه نازه گرتن، پیوان.
مقیید: (1) به ستراوه به شتی. (2) دهر به ست، پیخه م، له خه می، پابه ند. (3) بړوامه ند به كۆتوبه ند له نه ریت و ئاكاردا. (4) بړوانه: "متعهد". (5) داخراو، به رته سك. (6) به ندی، گپړاو، گرفتار. (7) ده ست به ستراو. "مقید داشتن": خستنه هه سپسه وه، گرفتار كردن. "مقید شدن": (1) پابه ندبوون. (2) به ستراوه وه.
مقیم: (1) نیشته جی، نیشته جی، نیشته جه، دانیشتوو، ئاكنجی، خوچی، خوچییی، مانده نه، جاگرته، ئاری. (2) هه میشه یی، دایمی. (3) بړوانه: "ثابت قدم".
مك: مهخت، مژ، به دهم مریستن.
مكابر: شه په نگیز، شه راشو، شه پانی.
مكابره: (1) دژایه تی كردن، دژمنایه تیکردن. (2) ژور، توپه یی و توندوتیژی.

مکاتب: كوی "مکتب".
مکاتبه: نامه نووسین بو یه كتر.
مکاتبه ای: نامه کاری.
مکار: به مه كرو فیلباز، فیله زان، فیلكار، خه له تین، فریوده ر، ته له كه باز، فه نه ك باز، ئوین باز، گزیکار، وه گه ر، نه پاك، پیوو، پیوکار، شه مچك، قمارباز، كؤنا، كای كه ردوخ، عه یار.
مکارم: بړوانه: "مکرمه"، چاكه كان، خاسییه كان. "مکارم اخلاق": ئاکاری باش.
مکاری: به کریده ر.
مکاس: كه مکرده وه ی نرخ، چه نه لیدانی کریار و فروشیار.
مکاسب: كوی "مکسب".
مکاشفت: (1) به راشكاوی دژمنایه تی كردن. (2) بړوانه: "مکاشفه (1)".
مکاشفه: (1) دیناو، به گیان خودا دیتن. (2) دۆزینه وه، ئاشكراکردن، دهرخستن. (2) بړوانه: "مکاشفت (1)".
مکافات: (1) پاداشت دانه وه. (2) سزادان. (3) سهختی، زهحمهت، دهرده سه ری (با چه مکافاتی از رودخانه عبور کردیم). "مکافات چیزی را پس دادن": سزادان له بهر ئه و. "مکافات داشتن": توشی سهختی و نارپه حه تی بوون. "مکافات كردن": (1) سزادان (هوه). (2) پاداشت دان. "مکافات کسی باز کردن": (1) سزادانی ئه و. (2) پاداشت دانه وه ی ئه و. "مکافات خود رساندن": سزادان.

مکالمه: دیالوگ، ده گهل یهک ناخاوتن، گفتوگو.

مکان: (1) جاگه، جیگه، جه، شوین. (2) پله، پؤست. (3) مال، شوینی نیشته جی بوون. "مکان اعتماد": جی متمانه. "مکان عمومی": شوینی گشتی. "مکان کردن (گرفتن)": جیگرتن (هوه).

مکانات: جیگه، پیگه، پله و پیاپه، پؤست.

مکانفه: یارمه تی یه کتر دان، یاریده دان.

مکانیزه: میکانیزه، ماشینیکراو.

مکانیسم: میکانیسم، ثالیهت، ریوشوینی گونجاو.

مکانیک: (1) لقیک له فیزیک که هیژکاری وزه (نیرو) هکان له دهزگا ماددی هکان تاوتوی دهکا، میکانیک. (2) نه وهی کاره که هی چاک کردنه وه یان نووژنکرده وهی ماتوری ئوتومبیل یان دهزگا میکانیکیه کانه.

مکاوحت: دژایه تی، دوژمنایه تی.

مکاییده: فیل کردن، که له ک کردن، مه کرکردن.

مکتب: (1) ریپاز، مه رام، شیوه یه کی تاییه تی له بیرکردنه وه. (2) شوینی نووسین، شوینی وانه وتنه وه، قوتابخانه.

مکتسب: (م.ت.س) وه دهست هاتوو، ده دستکه وتوو.

مکتسی شدن: (1) جل ده بهرکردن. (2) دهرهاتن به فؤرمی شتی.

مکتشف: دؤزه ره وه، دهرخه ر.

مکتوب: (1) نووسراو. (2) نامه. "مکتوب کردن": نووسین.

مکتوم: شاراوه، فه شارتی.

مکث (کردن): هه لوه سته، هه لو یسته، وچان، وه ستان، پراوه ستان، خایاندن، پیچوون، دیرکردن.

مکدر: (1) لیل، تاریک. (2) دلته نگ، زویر، زین، نارپه حهت.

مکذوب: درق، قرق، نارپاست.

مکر: مه کر، فیل، گزی، گهر، فیلک، له بان، وه بن، فوون، چیل، بؤ مانای زیاتر بپروانه: "حیله". "مکر خوردن": بپروانه: "فریب خوردن". "مکر زدن": بپروانه: "فریب دادن".

مکرر: دوویاته وه بوو، دوویاته کراو، دوویاره گوتراو.

مکرراً: په یته په یته، لیکدالیکدا.

مکرساز: بپروانه: "حیله گر".

مکرم: به ریژ، ریژدار، خۆشه ویست.

مکرمتا: گه وره بی، جوامیری، به خخش، که ره م.

مکروه: (1) کرده وه یه که ده بی وازه یان لئی بهیترئ به لام نه انجامدانیشی گوناح نیه. (2) ناپه سند، نارپه و، نه ویستراو. (3) ناحه ز، ناشیرین.

مک زدن: بپروانه: "مکیدن".

مکسب: (1) که سب و کار، پیشه. (2) داهات، سوود.

مکسر: (م.ک.س) شکاو، تیکشکاو.

مکسور: شکاو، به زیو. وشه یه که "ژیر"ی هه بی.

مکعب: سی جا، شهش پالوو.

مکلف: (1) له سه رییه تی، دهره وه ست بوو بؤ نه انجامدانی شتی، ئه رک وه خۆگرتوو، که سیک که ئه رک یان ئیشیکی وه نه ستو گرتوه، که سیک که مه ئمووری به ریوه بردنی کاریکه. (2) نه وهی به ته مه نی گه یشتی که ئه رکه شه رعیه کانی له سه ر واجب بی.

مکمل: گه وه نه نیشان، پازاوه به گه وه ره.

مکمل: (م.ک.م) ته واوکه ره، کاملکه ره.

(2) دوو گۆشه که کۆی دهره جه کانیان سه دوه شتا بی.

مکمل: (م.ک.م) ته واوکه ره، کامل کراو، کۆتایی هاتوو.

مکنات: (م.ن) هیژ، وزه، توانایی.

(2) دارایی، سامان.

مکنده: مژن، مژلیده ره، مژه.

مکنون: شاراوه، هه شاردراو، پۆشراو، فه شارتی. "مکنون خاطر (ضمیر)": نه وهی له ناخی که سیک دا شاردراره ته وه. خواست و مه بهستی سه ره کی.

مکنونات: (1) خه پالاته کان، نه ندیشه کان. (2) کاروباره نهینی و غه بییه کان.

مکیباز: دهره ووت، لیسکه، سابوره.

مکیدن: مژین، مژتن، مژان، میژان، میژتن،

میژین، مژلیدان، فه میژین، فه مشتن، فه میشتن، هه لمژین، مشتن، میشتن، میتن، میشتن، میهتن، مریس، مروس، هل خوارن، ملکنای، ملؤسنایش. "مکیدن پیاپی": مژمژ. **مگر:** ناخۆ، مه گهر، ده نا، چما.

مگسی: (1) به دخولق. (2) خراو (امروز حال خلی مگسی است).

ملاح: که شتیوان، گه میه وان.

ملاحتا: له بهر دلان بوون، خوین شیرین بوون، جوان و قه شهنگ بوون.

ملاحظه: (1) دیتن، سه بیرکردن، لیروانین، هه مهت. (2) تاوتوی کردنی شتی به وردی. (3) تیبینی، نیشانک. (4) ره چاوکردن. (5) بایه خ پیدان و خۆش ره فتاری ده گهل که سیک. "ملاحظه داشتن": ره چاوکردنی حالی دیتران، له بهر چا وگرتنی لایه نه جؤراو جؤره کانی شتی یان کاری. "ملاحظه کردن": (1) بپروانه: "ملاحظه (1)". (2) ره چاوکردن، ده بهر چا وگرتن. "قابل ملاحظه": بهر چا و.

ملاحظه کار: تیبین، قایمکار، دوور پوان، نه وهی لایه نه جؤراو جؤره کانی مه سه له یه که یان بابته تی که به وردی له بهر چا و ده گری.

ملازم: (1) که سی که به رده وام له گهل که سیکی دیکه بی، هاوپی. (2) دهره وه ست، به لینه ره. "جایی را ملازم شدن": به رده وام نیشته جی نه وی بوون.

ملازمت: 1) به رده وام هاوپی و له ته نیشتی که سیك بوون، لیك جیانه بوونه وه. 2) بپروانه: "تعهد". 3) مانه وه و نیشته جیبوون له شوینی. "ملازمت کردن": به رده وام له ته که سیكا بوون، هاوپییه تیکردن. **ملاست:** نهرم بوون، نهرمی. **ملاطفت:** دلوقانی و دلنهرمی نواندن سه بارهت به که سیك، لاواندنه وه. **ملاطمت:** 1) زلله لیدان. 2) به ربه ره کانی، تیکه له چوون. **ملاعبه:** 1) ده گهل یه که شوخی و که مه کردن. 2) ده ست که مه کردن. **ملاقات:** 1) چاوپیکه وتن، پیک گه یشتن، یه کتر دیتن، تووشی یه کتر بوون، سهردان، دیدار، به رخواردن. 2) پووبه پووبوونه وه. 3) هاوکاتی. **ملاک:** پیوه، پئودانگ. **ملاال:** 1) لاوازی و شه که تی پوخی و جهسته بی، وه زاله هاتن، وه ئامان هاتن. 2) دلته نگی، خه م و که سهر، جارزی. **ملائت:** بپروانه: "ملاال(1)". **ملامت:** سهرزه نشت کردن، سهرکونه کردن، لومه وتانه. **ملاسه:** دهسته یانان به له شی که سیکی تردا له پووی مه یلی سیکسییه وه. **ملائکولی:** بپروانه: "مالخولیا". **ملاسیم:** 1) نهرم. 2) له سهره خو، هیدی،

ئارام. 3) دلوقان، خویش نه خلاق. 4) تاییه تمه ندی رهنگی پویشن و ئارام به خش. 5) نه زور گهرم نه زور سارد، سازگار. 6) به نهرمی و نه سپایی، به ئارامی، به شینه بی، مام ناونجی له به یینی توند و سه بر دا. 7) گونجاو، له بار، سازگار. **ملایمت:** 1) به نهرمی هه لسوکه وت کردن، خویش ره فتاری، دلوقانی. 2) نهرمی، نه سپایی، ئارامی. **ملبس:** (م.ب) پووشه ن، پووشه نی، پووشاک، جلوبه رگ. **ملبس:** (م.ل.ب) جلوبه رگ پووشیو. **ملبوس:** 1) پووشراو. 2) پووشه نی، شیایوی پووشین، پووشاک. **ملت:** 1) نه ته وه Nation 2) ئاین، ریپاز. 3) پیژه وانی ئابینیک. **ملتچاء:** په نا، پشت و په نا، نگابان. **ملتحد:** په ناگا، جه شارگه. **ملت خواهی:** نه ته وه په رستی، نه ته وه خوازی. **ملتزم:** 1) هاوپی. 2) پابه ند، دهره وست، وه نه ستوگر، که سیك که شتی وه نه ستو بگری. **ملتفت:** 1) تیگه یشتوو، حالی. 2) لالیکه ره وه، ئاوپلید ره وه، سهرنجه در. "ملتفت شدن": تیگه یشتن، تیگه یین.

ملتقا: شوینی پیک گه یشتن، شوینی چاوپیکه وتن، ژوانگه. **ملتسم:** (م.ت.م) لاکهر، لاکه هاس، داواکار، تکا کار. **ملتسم:** (م.ت.م) خوازراو، داواکارو. **ملتوی:** پیچ خواردوو، باو خواردوو، قه ف خواردوو، پیچاوپیچ، خاوروخپچ. **ملتھب:** 1) بلئسه دار، به بلئسه، بلئسه سه ندوو، هه لایساو، گرگرتوو، ب په شقه له. 2) هه وکردوو، هه لماسیو. **ملتھم:** ساریژبووه، چاکه وه بوو. **ملجاء:** لیزگه، په ناگه، جه شارگه، په ناوپه سیو. **ملحد:** بی بپروا به خودا، کافر، بی دین، هه لگه پراوه له ئاین. **ملحق:** په یوه ست، به ستراره، ره گهل که وتوو، پاشکو. "ملحق شدن": په یوه ست بوون، ره گهل که وتن، چوونه پال. "ملحق کردن": په یوه ست کردن، ره گهل خستن، وه دوو خستن، خستن پال، پیگه یاندن. **ملحقیات:** پیوه زیاد کراوه کان، هاوپیچ کراوه کان. **ملحوظ:** دیتراو، بینراو، ره چاواکراو، ده به رچاواگیراو. تیبینی کراو. "ملحوظ داشتن": ره چاواگرتن، ده به رچاواگرتن. "ملحوظ شدن": 1) ده به رچاواگیران. 2) بینران، دیتران. **ملخص:** 1) کورته، کورتکراوه. 2) پاک، پوخت.

ملمزم کردن: ناچار کردن، پیک کردن، وه نه ستو خستن، خستن مل، پیوست کردن. **ملمزوم:** 1) پیوستی، پیدایستی. 2) پابه ند، دهره وست. **ملمس:** 1) مزز، میخوش، ترش و شیرین. 2) سازگار، خویش. **ملعبه:** بپروانه: "بازیچه". **ملعون:** له عین، نه حله تی، به نه حله ت کراو، نفره لیکراو، سهرناوه بۆ شه یتان. **ملفا/ملفی:** هه لوه شاوه، پووجه لکراوه، به ژمارنه هاتوو. "ملفی کردن": هه لوه شاننده وه، پووجه لکردنه وه. **ملفوظ:** تاییه تمه ندی بیت یان وشه یه که دهره بریدری، بیژراو، گوتراو. **ملفوظی:** له بزنی، زاره کی. **ملفوظ:** پیچدراو، لولدراو، لولدایی. **ملقب:** نازناو پییدراو، خاوه نی سهرناو، ناسراو. **ملقبق:** قلی و بلی، ئالوز و دوور له زهین (قسه). **ملك:** (م) 1) سهرزه وی، ولات. 2) پاشایه تی. "ملك رائدن": حکومه ت کردن، پاشایه تی کردن. **ملك العرش:** خودا. **ملك الموت:** ئیزراییل. **ملکت:** 1) سهرزه وی، ولات. 2) پاشایه تی. "ملکت رائدن": حکومه ت کردن، ده سه لاتنداره تی کردن. **ملك جو:** ده سه لاتخوان.

ملك ستان: (1) ئەو دەتوانى ۆلات و حكومەتى له چنگ كەسيك دەرييني. (2) زۆر بەهيز. **ملكوت:** جيهانى غەيب، جيهانى غەيرە ماددى. **ملكوتى:** (1) ئاسمانى، مەعنىوى. (2) فريشته. **ملكوتيتا:** خاوەنى دەسەلاتى پەها بوون، خواپەتى. **ملكه:** تايبەتمەندى پوچى و ئەخلاقىيەك كە لە زەيندا دەمىنيتەوه. "ملكه ذهن كردن": بەتەواوى خستنه مېشكەوه و لە زەيندا راگرتن. "ملكه شدن": بۆ هەميشە لە زەين دا مانەوى شتى. **ملكه:** شارن، ژنى شا، شاهينه. **ملكيت:** ملكاپەتى، خاوەندارىيتى. **ملى:** كۆى "ملت"، نەتەوهكان. ئايينهكان، ريبازەكان. "ملى و نحل": ئايين و ريبازە جوړاوجۆرهكان. **ملهوس:** دەست ليدراو، پيامالراو. هەست پيكراو. **ملنگ:** (1) سەرخۆش، مەست. (2) لەسەر كەيف و دلخۆش. (3) كەم ئەقل. **ملودرام:** ميئودرام، شانۆى مام ناوهند و جەماوەر پەسند. **ملوس:** كتكال، خۆبەنازكەر، بەنازبونوز، نەرم و قەشەنگ. **ملوك الطوائفى:** (1) خان خانەكى، خانخانى، فەرمانپەروايى خان و سەرەك هۆزان بەسەر پەغەبت و ژێردەستەكانياندا.

(2) حكومەتى كەسانى سەرەپۆ. **ملول:** خەمبار، دلتەنگ، كز، بيزار، جاپرز، كوومرپەش. **ملوم:** سەرزەنشەت كراو، لۆمەكراو، سەخەبرى. **ملون:** (1) پەنگا و پەنگ، پەنگ كراو. (2) هەردەبەر، پەنگ گۆر. **ملى:** (1) نەتەوهى، نەتەواپەتى، گەلى، گەلىر، سەربە گەل. (2) خۆمالى. (3) نيشتمانى (شورای مى مقاومت: شوورای بەرگرى نيشتمانى). (4) تايبەتى، خوسوسى (مدرسه مى). (5) هەلگرى خاوەندارىيتى گشتى (بانك مى). "ملى شدن": خۆمالى بوون، بەنەتەوهى بوون، بەدەولەتى بوون. "ملى كردن": خۆمالى كردن، بەنەتەوهى كردن، بەدەولەتى كردن. **مليت:** (1) كۆمەلە تايبەتمەندى گەلىكى وەك سەربە سەرزەوى يان فەرھەنگىكى تايبەت بوون كە شوناسى تاكەكەسى لە شوناسى تاكەكانى تر جيا دەكاتەوه، كۆمەلە تايبەتمەندىيەكانى نەتەوهىەك كە لە تاك تاكى ئەوان دا دەردەكەوى، تايبەتمەندىيە نەتەوهى و قەومىيەكان، ناسیونالىتى (Nationhood, Nationality): مليت، موجودیت مى، ناسیونالىزم. (2) هاوالاتیبوون (او مليت ایرانى دارد). (3) نەتەوهى بوون، لایەنگرى نەتەوهبوون. (4) نەتەوه.

مليح: لەبەردلان و خوین شیرین، زەرەشیرین. **ملى گرایى:** (1) بپوانە: "ناسیونالیسم". (2) لایەنگرى لە بەرزەوهندىيە نەتەوهىيەكان. **مليون:** نەتەوهخوازەكان، نەتەوهپەرستەكان، ناسیونالیستەكان. **مما:** (كاتى) مەرگ. **مماثل:** وەكیەك، هاوتە، هاوشیوه، لیكچوو. **ممارست:** پزۆفەكردن، ئەنجامدانى كارێك و دووپات كردنەوهى بەمەبەستى شارەزایی پەیداكردن تییدا. **مماس:** لیككەوتوو، بەركەوتوو، لیك ساویاگ، پيامالراو. "مماس مشترك داخلى": (بیركارى) لیكەوتى هاوبەشى ناوہوه. "مماس مشترك خارجى": (بیركارى) لیكەوتى هاوبەشى دەروہوه. **مماشات:** مداركردن، نەرمكیشى، لەگەلاھاتن. **مماطله:** ئەمپۆ و سبەى پيكردن، دەستى دەستى پيكردن. **ممالك:** (1) ۆلاتان. (2) سەرزەوهىيەكان، ئیالەتەكان. "ممالك و مسالك": ۆلاتان و رینگاكان. **ممانعت:** پيشگیری، پيش گرتن، بەرلى گردن، بەرگرتن، بەرگێرەوهكردن. **ممتاز:** شان، بزارە، بزاردە، هەلبزاردە و جياكاراوه، ژماردە، هەقیاز، قوتحە،

هەرەچاك، دانسقه، سەرتۆپ، سەرگول، كەم وینە، شتى نایاب و پەسند، لەسەر، بەلای ئەودا هاتگ. **ممتاد:** درێژەوهبوو، درێژەپيئدراو، كيشراو. **ممتلكات:** سەر و سامان، دارایی. **ممتلى:** بپوانە: "آكندە". **ممتنع:** (1) سەرپيچكار، خۆبوي، خۆلینەدەر. (2) ئەستەم، محال، شتى نەشیاو. (3) دەنگى سپى، بيلايەن. "ممتنع شدن": پيشگرتن، نەهيشتن. **ممه:** (1) یاریدەدەر، یارمەتیدەر، ئاریكار. (2) زیادكەر. **ممدوح:** ستایشكار، پەسندراو. **ممه:** (1) رینگەى وەدەست خستنى داھات و دابین كردنى بژيوى. (2) راگوزار، راگوزەر، پێرەو، رینگەى هاتوچۆ. **ممزوج:** ناوینتەكراو، تیکەلاو. **ممسك:** پارێزكەر، بەخيل، قېرنيس، سەقىل، پزڤ. **ممکن:** مەيسەر، لواو، پەخساو، گونجاو. "ممکن شدن": شياوى بوون، شيان، لوان، پەخسان، گونجان، دەس/دەست دان، مەيسەربوون. "غيرممکن": ناشۆ، نەشیاو، محال، ئەستەم. **ممکن الوجود:** ئەوهى كە نەبوونى پيويستە نەنەبوونى. **مملکت:** (1) ۆلات. (2) سەرزەوى. (3) پاشايەتى، حكومەت.

مملکت داری: به پيښه بردنی کاروباری ولات.
مملو: لیوان، لیوانه، لیورپژ، دارمال، لیوانلیو، بۆ مانای زیاتر بپروانه: "پر".
ممنوع: قه دهغه، قاخه، قورغ، یاساغ، ری نهدراو، نه هیلراو، بهرگیراو، نارهوا. "ممنوع کردن": هه ماندن، کردنه پاون، قورخ کردن، قه دهغه کردن، یاساغ کردن، نه هیشتن، پینه دان.
ممنون: بهرمنه، منه تبار، منه تکار، منه تدار، سوپاسگوزار. "ممنون بون": منه ت کیشان، منه تباربوون، سپاس کردن، کره کردن.
مموش: (1) قرتی، که سی که زور پیپره وی له مؤد دهکا. (2) له بهر دلان و جوان.
مههد: (1) راخراو، پانه وه کراو. (2) ناماده.
مهیز: (1) جیاکه ره وه، جیاکار. (2) نرخینه، خه ملینه. (3) سانسوچی. (4) جیاکه ره وه ی چاکه و خراپه. (5) زانا، ناگا.
مهیزی: پشکنین، لیکۆلینه وه، گه ران.
منابر: کۆی "منبر".
منابع: کۆی "منبع".
مناجات: که بار، سه لاه، مناجات، پارونیا زکردن.
مناجی: مناجاتکر، پارونیا زکر.
منادم: هاو ده م، ئاوده ننگ، هاو نشین.
منادی: (1) که ره لیاس، جارچی. (2) بانگه شه کهر. (3) بانگه کهر، بانگدهر.
منار: (1) شوینی نوور، شوینی پووناکی. (2) مناره.

منازعات: شه پره کان، تیکه له چوونه کان، پیکداده کان.
منازعه: شه پر و کیشمه کیش کردن، تیکه له چوون، پیکداده کان.
منازله: دابه زینی دوو گروپ له گۆره پانی شه پر دا به مه بهستی شه پر کردن، شه پر کردن ده گه له خه نیم.
مناسب: له بار، ریگ و پیک، شیاو، شایسته، قۆلا، گونجاو، کیس، له جی، به جی، به جی و ری، بابه ت، هاوله.
مناسبات: پیوه نندییه کان.
مناسبت: (1) بۆنه، ئاهه ننگ، ریپره سم. (2) گونجان، شیاو بوون. (3) هۆ. (4) خزمایه تی، پیوه ندی. (5) له جیدابوون، به جیبوون. "به مناسبت": به بۆنه ی.
مناسک: شوینی قوربانیکردن. ئایینه دینییه کان. "مناسک حج": به پیوه بردنی ریپره سمه کانی حج وه که ته وافی کابه و هه لاتن له نیوان "صفا" و "مروه" و قوربانیکردن.
مناصب: کۆی "منصب".
مناصفه: دووله ت کردن، کردنه دوو به ش، پارقه کرن. "به مناصفه": نیوه به نیوه.
مناطق: کۆی "منطقه".
مناظر: کۆی "منظر". "مناظر و مریا": پریسپیکتیو.
مناظره: پووبه پووبوونه وه (له باس دا)، باس و گفتوگو له مه پر بابه تیک.

مناعت: (1) گرینگی نه دان به پاره و مالی دنیا، هیممه ت بهرز. (2) گه وره بی، مهزناهی. (3) بی مه ترسی بوون.
منافات: نه سازان و لیکدزی، دژبه ری، دژی یه کتر بوون، ناته بایی.
منافذ: کۆی "منفذ".
منافسه: رکه به ری، به ری به ره کانی، کتبه رکی، به ری کانی.
منافع: کۆی "منفعت"، قازانجه کان، سووده کان.
مناق: دوو روو، دوو پار، دوو سه ره، دوو قوون، فره پوو، پووبین، ناراست، قه فراخ، زندق، هه فته ره ننگ.
مناققت: دوو روویی، پووبینی، رپاکاری.
منافی: (1) حاشالیکه ر، نکۆلی لیکه ر، دان پیا نه نه ر. (2) دژ، ناته با.
مناقشه: (1) شه پر و کیشمه کیش کردن، دوژمنایه تیکردن. (2) گه ننگه شه، باس و گفتوگو، نیقاش.
مناقشه آمیز: گه ننگه شای، ب نیقاش.
مناقشه پذیر: گه ننگه شه هه لگر.
مناقصه: داشکاندن، که مکردنه وه، ململانیکردن ده گه له یه بۆ داشکاندنی نرخ ی شتی، که مبه رکی، "ته نده ر".
مناقض: پیشیلکه ر، دژ، دژکار.
مناقضه: دژایه تیکردن ده گه له قسه یان بۆچوونی ئه ویت، پیچه وانه ی بۆچوونی ئه ویت قسه کردن.
مناقله: ده گه له یه ک ئاخاوتن.
مناکر: کرداری ناحه ز و پیچه وانه ی شه ر و نه ریت.
منبت: (م. ب) (1) شوینی پوانی روه ک. (2) شوینی پوانی موو. (3) سه رچاوه.
منبر: میمه ره، مینه ره، نیه ر، دوانگه.
"بالای منبر رفتن": (1) له سه ره میمه ره دانیشتن و وازدادان. (2) به دگۆبیکردن. (3) چه نه وپی، فره وژی ی.
من برتر: بپروانه: "ابرم".
منبری: بپروانه: "خطیب".
منبسط: (1) کیش هاتوو، لیک کشاو، کشاو، لیک بلاو بوو. (2) خو شحال، پوو خو ش، گه شه.
منبع: (1) کانی. (2) سه رچاوه، ژیده ر.
منبعث: سه رچاوه گرتو.
من بعد: له مه به دوا، دوا ی ئه مه.
منبل: (1) ته وه زه ل، بیکار. (2) بی پروا.
منبل دارو: بپروانه: "مرهم".
منبیه: ناگا که ره وه، وریا که ره وه.
منبت: (1) چکی، منه ت، منه.
(2) به چاودادانه وه ی چاکه. (3) خوا یشت کردن، تاکردن. (4) سپاس. "منبت پذیرفتن" (گرفتن): چاکه ی که سی که قبول کردن و سپاس کردن، منه تباربوون. "منبت کشیدن": منه ت کیشان، منه ت هه لگرتن، چوونه ژیریاری چاکه، چاف دانان، چاوده به ری.
منتبه: وشیار، ناگا.

منت پذیر: منه تبار، منه تبار، سوپاسگوزار.
منتج: به بهر، به قازانج و سوودمه ند.
منتجب: (م.ت.ج) هه لېژارده و په سندرکراو.
منتجبا: (م.ت.ج) هه لېژير، هه لېژين.
منتخب: (م.ت.خ) هه لېژارده، هه لېژيراو، پاليوراو.
منتخب: (م.ت.خ) هه لېژير، هه لېژيره، هه لېژين.
منتخابات: هه لېژارده يه که له بهرهمی شاعيران و نووسهران.
منتري: (1) گالته پيکړدن، تيزپيکړدن. (2) ماتل، چاوه پوان.
منتسب: (1) په پال دراو، وه پال دراو. (2) خرم، فاميل. (3) به ستراوه، سه ربه.
منتشر: (1) بلاوبووه، په خش بووه. (2) پرژ، په رژ، بلاو. "منتشرکردن": (1) بلاوکردنه، په خش کردنه، وه شانندن. (2) چاپ کردنی بابه تی یان وینه يه که.
منت شناس: بپروانه: "قدر شناس".
منتصب: (1) دانراو، دامه زراو. (2) راست، هه لدراو.
منتصف: نیوه ی ریگا، ناوه راست.
منتظر: چاوه پوان، چاوه پری، چاونور، چاوه نور، چاونهیر، چاقنیر، چه شدار، چه شری، چه مه را.
منتظره: چاوه پوانکراو. "غير منتظره": چاوه پوان نه کراو.
منتظم: (1) پیکوپیک، ته کووز. (2) هونراوه، گوهه ری ده داو کیشراو.
منتفع: قازانج بهر، که لک وهرگر.

منتفی شدن: په دبوونه وه، به ناکام نه گه یشتن.
منتقد: (1) په خنه گر. (2) نیرادر.
منتقل: راگوپزراو، گوپزراوه. "منتقل شدن": گوزانه وه، گوزینه وه، گوزانه وه، گوپزراوه. "منتقل کردن": (1) گوزانه وه، گوازتنه وه، گوپزراوه، گوزیانه وه، گوستنه وه، راگواستن، راگواستن، راگوپزان. (2) دان یان سپاردنی شتی وه که زانست و ناگایی به که سی یان به گروپیک. (3) تیگه یانندن. "منتقل کننده": راگوپز، گوپز، گوپزه ره وه، فه گوپز.
منتقم: بپروانه: "انتقام گیر".
منتکس: بپروانه: "سرنگون".
منت کش: چاوشور و منه تبار، بنبار، به رباری منه، چاوبه ره ژیر، سوپاسگوزار.
منتهمز: هه ل قوزره ره وه، که سیک که به دواي دهره فت یان هه لی له بار دا ده گه پری.
منتهی: به کۆتایی گه یشتوو، دواي هاتوو، نه وپه ر. "منتهی شدن": دواي هاتن، به کۆتایی گه یشتن، قوتاریبون، پرانه وه.
منثور: (1) قسه یان نووسراوه یه که کیش و سه روای نه بی، په خشان. (2) پرژینراو، وه شینراو.
منجر شدن: بوونه هوئی.
منجلاب: (1) زلقاو، سوپ و لیته، چه ریا تراو. (2) بارودوخی خراپ و ناخوش.
منجلی: پروناک، ناشرکرا.
منجم: حیسابگر. نه ستیره ناس.

منجمد: (1) به ستوو، سه هوّل کردوو، سه هوّل به ند، رچیاو. (2) بی جو له، نه بزوو، پاوه ستاو. "منجمد کردن": قپانندن، کردنه سه هوّل.
منجنیق: هیلاکال، هیلاکان، نامرازیکی شه پی که ونارایه.
منجی: (م) پرزگاریدهر، پرزگار کهر، قوتار کهر.
منحرف: (1) له پری دهرچوگ، له پری کلا، لاری، لادهر، رپت، نه تل، نا قپری. (2) چه ماوه، خوار، لاره وه بوو. "منحرف شدن": لاریگرتن، لاریبون، له پری دهرچوون، له پری لادان، لادان له پری، له پیگه گلابوون، کیله کدان، کیله کردن، کلابوون، کلبوون، تالسان، خریان، به هه له داچوون، گومراپوون. "منحرف کردن": له خشته بردن، له پری دهربردن، به لاری دابردن، لاریکردن، چه واشه کردن، به هه له دابردن، گومراکردن.
منحصر: (1) قورخ کراو، پاوانکراو، به رته سک. (2) تأیبه ت. (3) ته نیا. "منحصر به فرد": (1) ناوازه، بژارده. (2) تاقانه، ته نیا. "منحصر شدن": (1) به رته سک بوونه وه، پاوان کران. (2) به حه ساوه اتن، ژمییران.
منحصرأ: ته نیا.
منحط: نزم بوو، په ست بوو.
منحل (کردن): هه لوه شانندن، هلو شانندن، له ناویردن. تواندنه وه، چه لکردن.
منحله: هه لوه شاهه، هلو شی.
منحنی: چه ماوه، چه ماوه بی دار، لار. "منحنی قوسی": (بیرکاری) که وانه دار، که وانه بی. "منحنی گشتان": چه مانه وه، چه مینه وه.
منحوس: شووم، قه شان، نان و دو بر، بی فه ر، نگریس.
منحول: (1) نووسراوه یان شیعی که که سی به درو په پال خوی بدا. (2) بهرهم، ده سکوت.
من حیث القاعده: به پی ریسا و شیوازی باو.
من حیث المجموع: له سه ریه که، به گشتی.
مندرج: تو مارکراو، نووسراو. "مندرج کردن": نووسین.
مندرس: قریال، قه راده، شپوکون، شپول، کونه، پزیو.
مندور: به دبخت، سه رلیشیواو، داماو.
مندور: ترسینه ر، ترس وه به رنه ر.
منزجر: بیزراو، وه پهن.
منزل: (م.ن.1) مال، خانوو. (2) هاوسه ر یان ژن و منال. (3) قوناغ. (4) مه به ست، نامانج. "منزل کردن (گرفتار)": نیشته جیبوون. "منزل مقصود": هه وارگه ی مه به ست.
منزلت: (1) بایه خ و گرینگی. (2) پیگه، شوینگه، پله وپایه. "منزلت چیزی داشتن": له بری نه و بوون، وه که نه و بوون. "ابه منزلت": وه کوو.
منزلگاه: گیهانکه، قوناغ، شوینی نیشته جیبوون.
منزله: به: له بری، به جیبی.

منزوی: گۆشه گير، گۆشه گر، گۆشه نشين، كه ناره گير، دورره پيريز، له خۆنامۆ، ده روون خواز، تهريك، په ناگير، لاپه، هه ل كورماو. "منزوی بوون": تهريك بوون، گۆشه گير بوون. "منزوی شدن": گۆشه گير بوون، چوونه په پراويزه وه، تهريك كه وتنه وه.

منزه: (1) پاك و خاوين. (2) به دور له خراپه و دزيوي، بهري.

منسجم: يه كگرتوو، ليك دانه پراو، يه كپارچه.

منسد: به ستراو، سه دكراو.

منسوب: (1) سه ربه، سه روه، به سته، هاوگه. (2) په پال دراو. (3) خزم، فاميل. "منسوب داشتن (كردن)": پراونه: "نسبت دادن".

منسوج: ته نراو، تنراو، ته ندراو، ته ناو، پايه لي پۆ تيوه دراو، جۆلاييكراو، چنراو، كر، سه ردپ.

منسوخ شدن: پووجه ليوونه وه، هه لوه شان وه، به تالان، له بهين چوون.

منسوخ كردن: (1) هه لوه شان دانده وه، پووجه لگردنه وه. (2) له بره وختستن. (3) له بهين بردن.

منش: ره وشت، ئاكار، گه د، سرشت، خو. "منش خاستن": وه زاله هاتن. "منش زدن": رشان وه، هه لئنانه وه.

منش ابزاري: ره وشت ئاميري.

منش انگيز: دل به يه كاھين، هيلنج هين.

منشا: (1) ژيدير، سه رچاوه، چاوگه،

چاڤكاني. (2) هۆ. (3) شويني نه شونما. "منشا اثر": سه رچاوه ي كاريگه ريټي، كاريگه ر.

منشآت: نوسراوه كان، نامه كان.

منش شناسي: زانستي ناسيني سغه ته كاني مرؤف له پرووي ده ست نووس يان نيگار كيشييه و.

منشعب: (1) جيابوو له جيبه ك يان له به شي سه ره كي. (2) شاخه شاخه بۆوه، لك لك بۆوه، دابهش بوو.

منشعبات: لقه كان، لكه كان.

منش گردا: پراونه: "استفراغ".

منشور: (1) پراگه يه نراو. (2) بريار، فه رمان به تايبه تي فه رمانى حكومه ت يان فه رمانى سه رئاوه له. (3) به لگه، قه وال.

(4) جار نامه. (5) پرژ، بلاو.

منشويسم: تيورييه كه لايه نگره كاني بۆچوونى لينين يان سه باره ت به پۆلى حيزب ره ت كرده وه و خواز يارى يه كيه تي ده گه ل حيزبه ئازاديوخوزه كان بوون.

منشى: كه سيك كه ئه ركى ريكخستنى كارگه لى پۆژانه و پيرپراگه يشتن به كاروبارى ناوخويى دامه زراوه يه ك يان كۆمپانيايه كه، سكرتير. (2) ئينشابه ند، كه سى كه ئينشاي باشه. (3) په يام گير.

منشى باشى: سه رقه له م، گه وره نووسه رى ميري.

منصب: (1) پله وپايه، پۆست. (2) كارى فهرمى و گرینگ.

منصرف: وازهين، ده ست (هه لگر/لى به رده ر)، ليگه ر. "منصرف شدن": وازهينان، وازلى هينان، ليگه ران، ده ست كيشانه وه، ده س لى به ردان، پاشگه زبوونه وه.

منصف: (م.ص) نيوه كه ر، له تكه ر.

منصف: (م.ص) دادگه ر، دادپه روه ر، به ئينساف.

منصفانه: دادپه روه رانه، بى لايه نانه.

منصوب كردن: دانان، دياريكردن، دامه زراندن.

منضم: (م.ض) هاويچ كراو، له گه ل خراو، په يوه ست كراو.

منطيق: (پيگه وه) گونجاو، هاوپيگ، هاوتا، يه كسان.

منطقي: كووزاوه، دامركاو، قه مريايي.

منطق: (1) ژيريبيژى، لۆژيك، بيرسا، زارشست. (2) ده ليل، هۆ. (3) فيكرى دروست. (4) ياساي زال به سه ر ديارده كاندا. (5) شيوه ي تيفكرين و به لگه هينانه وه. (6) ئاخاوته، بيژه.

(7) ئاخاوتن، قسه كردن، په يقين. "منطق استقرايى": لۆژيكي خويندنه وه. "منطق جدلي": لۆژيكي ديالكتيكي. "منطق زباني": لۆژيكي گوته يي، گوته (له زمان و هزر دا). "منطق ستيزي": دژه لۆژيكي. "منطق صوري": لۆژيكي كه تاوتويي ياساگه لى حوكم و به لگانده كان ده كا و له ناوه رۆكى به لگانده گه رپ، لۆژيكي وينه يي. "منطق گفتگو": لۆژيكي وتوويژ. "منطق موقعيت":

لۆژيكي پيگه يي. "منطق نمادى": لۆژيكي هيمايي.

منطق پذير: شياوى قبوول كران له بارى ئه قل و لۆژيكه وه، لۆژيك هه لگر. كه سى پابه ند به لۆژيك يان به لگاندى ئه قلى.

منطقه: (1) ناوچه، ناچه، به شيك له ولات، هه ريم، مه لبه ند، محال (محالى گه ورك)، ئاقار، ئۆلكه، ولكه، هه ويژكه، قاج، شوين. (2) به ره ي شه ر.

"منطقه سفر": (سياسى) له سه ر هيلى سنوورى. "منطقه محرمه": ناوچه ي قه ده غه كراو.

منطقي: (1) ژيريبيژانه، لۆژيكي (يانه)، بيرسايي. (2) ئاوه زپه سندن، شتى كه ئه قل هه لى بگرى، به جى، دروست. (3) مرؤى فيكر دروست له گوتار و په فتار دا.

(4) ماموستاي لۆژيك.

منطوق: ئه وه ي له پواله تي قسه و گوتارى كه سيك هه لده هينجري.

منطيق: په وانبيژ، زمان پاراو.

منظر: ديمه ن، چاوگه، پيشچاو، به رجه وه ن، خويانه ك. (2) په نگ و پوو، ده موچاو. "منظر چشم (ديده)": گلپنه ي چاو. "از منظر": له پوانگه ي.

منظره: دوورنما، دورره ديمه ن، نما، ديا، ديمه ن، چاوه ندان، به رچاو، چاوگه.

منظم: (1) ته كووز، ته كويز، ته كويس، له باروييگه مايه سى، پۆر، ريك و پيگ، ريك و

جۆر، سیستما تیک. (2) له سه ره یه ک، په یتا په یتا. (3) هۆنراوه، ده داو کی شراو. "منظم شدن": ریک و پیک کران، ریکخران، هه ل وه ژیران. "منظم کردن": ریکوپیک کردن، ته کوور کردن، ریکخستن، هه لوه ژارتن. **منظور**: (1) له بهرچا و گراو، په چا و گراو. (2) مه به ست. (3) نیاز له قسه و کار. (4) جیی سه رنج و بایه خ. "منظور داشتن": (1) نیاز هه بوون، مه به ست هه بوون. (2) ده بهرچا و گرتن، په چا و گرتن. "منظور نظر": مه به ست، مراد. **منظوم**: (1) هه لبه سته، به شیعیر گوتراو. (2) ده داو کی شراو. "منظوم داشتن": ریکوپیک کردن. **منظومه**: (1) هۆنراوه، هۆنراوه، هه لبه سته. (2) سیستم. (3) ده داو کی شراو، به به نه وه کراو. **منظومه پرداز**: شاعیر، هه لبه ستوان، هۆزان. **منع کردن**: نه هیشتن، ریکه نه دان، ئیزن نه دان، قه ده غه کردن، گرتنه وه. **منعطف**: نه رم و شلک، نه رم کی ش، چه مه لگر، چه میو، دانه ویو. "منعطف کردن": (1) ئاراسته کردن، گریدان. (2) ئاراسته گزین. **منعقد**: به ستراو، گریدراو، مه یو، ئه ماس، رچ. "منعقد داشتن": به رپوه بردن، سازدان، بهرپا کردن. "منعقد شدن": (1) به ستراو، مه یین، پچان، پچیان، رسیان، گرسیان، پلپ به ستن، توند بوونی شل.

(2) به رپوه چوون، سازدان، پیکهاتن. (3) شکل گرتن. "منعقد کردن": (1) به ستن، مه یاندن، پچاندن. (2) پیکهاتن، سازدان، به رپوه بردن. **منعکس شدن**: (1) ده نگدانه وه، کاردانه وه. (2) ده رکه و تن، دیارکه و تن. (3) بلا بوونه وه (این خبر باید منعکس بشود). (4) نووسران، تۆمارکران. (5) ئاوه ژوویوون، به راوه ژوویوون، پیکه وانه بوون. **منعص**: ناخۆش، تال، نه خوازراو. **من غیر حق**: (1) به بی هه بوونی هه ق. (2) به ناهه ق. **منفجر شدن**: ته قین، ته قین، ته قینه وه، ته قانه وه، ترۆقین، په قین، تره کان، تره کین. **منفجر کردن**: ته قاندن، ته قاندنه وه، تۆقاندن، تره کاندن، په قاندن، هه ل تره کان، هه ل تره کیان. **منفذ**: بویر، تی په ر، درز، که لین، که له بهر، شوینی په خنه کردن، شوینی تپه رین، په نجیره، ده لاقه، رۆچنه، کون. "منفذ باد": باگر، باگا، بابویر، باکش، باخن، باخویر، بادرز، بائه نگتو، کونه با، قه لشی یان کونی که بای لیوه دی. **منفرد**: کراوه، قه کری، والا. **منفرد**: (1) تاقانه، بی هاوتا. (2) ته نیا، تاق، تاک که وتوو. **منفرداً**: به ته نی، تاک تاک، جوئی جوئی. **منفسخ**: پووجه لئووه، هه لوه شاهه.

منفصل: جیا و سه ره خۆ و نه به ستراوه به ئه ویترا. "منفصل کردن": له سه رکرا یان خزمه ت لابریدن، لیخستن. (2) جوئیکردنه وه. **منفعت**: به رژه وه ندی، قازانج، به هره، خیر، خیروییر، سوود. **منفعت طلب**: به رژه وه ندی خواز، قازانج خواز. **منفعل**: (1) پاسیو، پاسیف، ناچالاک. (2) شه رمه زار، سه رشۆر. **منفک**: جیا بووه، پچراو. **منفور**: ره زاگران، پیرم، بی زراوه، له بهرچا و که وتوو، له بهرچا و ره ش بوو، خوینتال لای خه لک، ناپه سند، نه ویستراو، که س نه ویست. "منفور شدن": هه ل که فتن، له بهرچا و که وتن، ره ش بوون، که س نه ویستن. **منفی**: (م. فا) شوینی دوورخستنه وه، تاراوگه. **منفی**: (م. ف) (1) نه رینی، نیگاتیف، سه لبی. (2) ئه وه ی نیشانه ی قبوول نه کردنی شتی بی، دژ. **منفی بافا**: که سی که سه باره ت به شتی یان که سی یا خود کاری پوانگه ی په شبینانه و دژی هه یه. **منقاد**: بروانه: "مطیع". **منقبض**: ریک هاتوو، ویک هاتوو، گرژبوو، چرچ و لۆچ بووگ، شتی که چوویته یه ک، چوونه یه ک. **منقح**: (1) پاک کراوه، چاک کراوه. (2) پاک، خاوین.

منقد: بروانه: "منتقد". **منقذ**: پرگاریدهر. **منقرض شدن**: له ناوچوون، له به یین چوون، قرتیکه و تن، قهراتن، قه لاجۆتیکه و تن، قران تیکه و تن، دوابران، ئاسه واربران، کۆره وه بوون. **منقرض کردن**: قه لاجۆ کردن، له ناو بردن، ئاسه واربرین، قهر کردن، قران تیخستن. **منقسم**: دابه ش بوو، که رت بوو، به ش به ش بوو. **منقش**: نه خشاو، نه خشیو، نه خش کراو، به نه خش، به نه خش و نیگار، نه خشدار، نه خشاندی، نگارین، په نگاوره نگ کریاگ. **منقصت**: که موکووری، ناته واوی. **منقضى**: به سه رچوو، تپه رپوو، رابردوو. **منقطاً**: خالدار. **منقطع**: (1) بړاو، دابړاو، پچراو، پساو، لیک جیا بووه. (2) کاتسی (هاوسه رگیری). (3) گۆشه نشین، ته ریک. (4) ئه وه ی له سه فه ر جی بمینی. "منقطع شدن": (1) بړان، پسان، پچران. (2) له به یین چوون، کۆتایی هاتن. (3) دوورکه و تنه وه، جیا بوونه وه. (4) پری و نکردن و مردن. "منقطع کردن": برین، پچراندن، پساندن. "منقطع ماندن": جیا که و تنه وه له هاوړییانی خۆ له سه فه ردا، دابړان، پری و ن کردن. **منقطع النسل**: دوپریاگ، دوابړاو، ریشه کی ش کراو، جووچکه بپریاگ، له زار و زیچ بی به ش.

منقلب: 1) تیکچوو، ئانارام، بئۆقره. 2) ئه وهی توشی گۆپان ده بی. "منقلب شدن" 1) تیکچوون، گۆپان. 2) وه رگه پان، ژیره و ژوربوون. **منقلع:** هه لکه نراو، ریشه کیش کراو. **منقورداشتن:** هه لکۆلین، هه لکه نندن. **منقوش:** نه خشین، نه خشاو، نه خشیو، جوان و پهنگاوی، به پهنگی جوان پهنگاو. "منقوش کردن" هه یقساندن، نه خشاندن، به پهنگی جوان پهنگاندن. **منقوط:** خالدار، پیتی که خالی هه بی. **منقول:** 1) گویزراوه، پاگویزراو. 2) گویزراوه. "اموال غیر منقول" مرده، مرده مال. "اموال منقوله" میری، مال و دارایی که راده گویزری. **منکر:** (م.ک) پروانه: "انکارکننده". **منکر:** (م.ک) 1) هه رجۆره کار و کرده وه یه کی ناحه ز و ناپه سندن. 2) ناحه ز، ناشیرین. 3) نه ناسراو، کهس نه ناس. **منکسر:** 1) شكاو، شکهستی. 2) (بیرکاری) شكاوه. "منکسرشدن" 1) که مبوونه وه. 2) شکست خواردن، تیکشکان. **منگشف:** دیار، ئاشکرا. **منگوب:** تیکشکاویان سه رکوت کراو، شکست خواردو، تووشی نه گبه تی و چاره ره شی هاتوو. **منکوحه:** ماره کراو، ماره بپراو.

منکور: کهس نه ناس، نه ناسراو. **منگا:** 1) تووشی گیزی و ئالۆزی زهینی بوو، تووشی سه ره گیزه یان سه رقوقوسی بوو. 2) قومار. **منگنه:** قرته، قرتینه، نه شکه له، نیره و میوه له باتی دوگمه. **منگولیسیم:** پروانه: "سندروم داوون". **منگیا:** قومارخانه. **منگیاگر:** قوماربان، خاوهن قومارخانه. **منگیدان:** به نه سپایی ئاخاوتن، له ژیر لپوه وه قسه کردن. **منم زدن:** به خۆدا هه لکوتن، تاریفی خۆکردن. **منوسیت:** (پزیشکی) مۆتوسایت، تاکه خانه. **من (و) من:** مینگه مینگ کردن، منجه منج کردن. **منشزیت:** (پزیشکی) هه وکردنی په رده ی میشک، ئاوسانی په رده ی مهژی. **منوال:** شیوه، شیواز، چه شن. **منوپوز:** (پزیشکی) ته منه نی بی هیوایی، کاتی ژنان به هۆی چوونه سه ری ته مه نییانه وه له خولی مانگانه راده وه ستن. **منور:** پووناک، چراخان، ورشه دار، به دره وشین. **منورالفکر:** پروانه: "روشنفکر". **منوط:** 1) به ستراوه، گریدراو. 2) به مه رج، مه رجدار. "منوط کردن" به ستنه وه، گریدان.

منوگام: یه ک ژنه، خاوهن یه ک ژن. **منولوگ:** تاک دهنگی، مۆنلۆگ. **منها (کردن):** ئاوه کردن، (لی) کهم کردنه وه. به چه ساونه هینان. **منهج:** 1) ریگه ی راست، ریگه ی ئاشکرا. 2) پیره وه، به رنامه (ی کار). 3) شیواز، میتۆد، به شیوه یه کی گشتی ئامرازیکی دیاریکراوه بۆ ئامانجیکی دیاریکراو. له وانه ش میتۆدی زانستی و میتۆدی میژوویی و میتۆدی پیکهاتهیی و میتۆدی خودی و میتۆدی به اوردکاری. **منهدم:** پوخواو، پمیاو، کاول بوو، ویران بوو، هه لته کاو، تیکوپیک دراو. **منهزم:** شکست خواردوو و هه لاتوو، تیک شكاو، به زیو. **منهوب:** به تالان براو. **منهی:** (م.ه) 1) هه وال گه یین، هه والدهر، نووچه گهان. 2) پروانه: "جاسوس". **منهی:** (م.ه) نه هیشتراو، نه هیلراو. **منهیات:** کاره خراپه کان که شهرع ریی پی نه داوه. **منی:** (م.ن) منه منه / منی منه کردن، خۆنوینی، خۆپه سندی، خۆپه رستی. **منییت:** (م.ی) ئاره زوو، هیقی. **منییت:** (م.ی) 1) نه جهل، مه رگ. 2) خۆپه سندی، خۆبینی. **منیر:** 1) نه وه ی له خۆپه وه نووری هه بی وه ک خۆر. 2) پووناک که ره وه، دره وشه دار.

منیع: 1) به رز. 2) پایه به رز، هیژا. **موات:** 1) بی گیان، مردوو. 2) زهوی وشک و بووره. **مواج:** 1) شه پۆلای، شه پۆلدهر، به پیل. 2) چین دار. **مواجب:** 1) جیره و مووچه ی مانگانه یان سالانه. 2) کاروباری واجب. **مواجب بگیر:** مووچه گر. **مواجه شدن:** پووبه پووبوونه وه، به رهنکاربوونه وه. **مواجه کردن:** پووبه پووکردنه وه. **مواجه ه:** 1) به رهنکاربوونه وه، پووبه پووبوونه وه. 2) پووبه پووکردنه وه ی دوو یان چه ند کهس به مه به سستی پوونکردنه وه ی هه قیقه تی. "درمواجهه": له پووبه روو، له به رامبه ر. **مواخذة:** لپیرسینه وه، لپییچینه وه، لیگرتن، په خنه گرتن، ئیرادگرتن. **مواد:** کۆی "ماده". "مواد آلی": ماده غهیره کانزاکان. "مواد اولیه": که ره سته ی سه ره تایی، نه وه ی که له کانگاکان وه ده ست دی. "مواد خام": که ره سته ی خاو، که ره سته ی ده کارنه کراو، که ره سته یه که له ریگه ی کشتوکالی و ئاژه لاری وه ده ست دی. "مواد سوختنی": شه واته ک، سووته مه نی. "مواد غذایی": ماده خۆراکییه کان. "مواد مخدر": ماده ده سه رکه ره کان، ماده ده بیهۆشکه ره کان. "مواد معدنی": ماده ده کانزاییه کان، ماده کانزاکان.

موادعه: وازمېنان له دوژمنايه تي، ناشت بوونه وه.

موارد: كۆي "مورد".

مواريث: كۆي "ميراث".

موازات: هاوړاستا، هاوته ريب. "به موازات": به هاوته ريبې.

موازرت: يارمه تيدان.

موازنه: (1) هاوسه نكي. (2) هاوكيشي.

"موازنه مستقر": هاوسه نكي جيگير. "موازنه مستقر": هاوسه نكي به رده وام. "موازنه منفي": (سياسي) سياسه تي له به پيوه بريدني ولاتدا له سهر بنه ماي نه داني پوان به هيچ كام له ولاتاني به هيز.

موازي: هاوته ريب، ته ريب، به رامبه ر، پروبه پرو.

موازين: كۆي "ميزان"، پيوه ره كان.

ريساكان، ياساكان.

مواسات: يارمه تي مالي به يه كتر كردن.

مواسم: كۆي "موسم".

مواضع: كۆي "موضع".

مواضعه: (1) واده دانان دهگل يه كتر بؤ نه جامداني كاريك، قهرار و مه دار.

(2) هاوده ستي و كهين و بهين بؤ نه جامداني تاواني. (3) ماليات.

مواطن: كۆي "وطن".

مواظب: ناگا له خو، له خو ناگادار، له سه رهوش، وريا، ناگادار، مقات، مقاته، مقهيه ت، سه راپي، ناگان، چاوه ديتر،

كه سي كه به رده وام چاوه ديترى له كاري يان بابه تي ده كا.

مواظبت: ناگاداري كردن، ناگالي بوون، پاراستن، ناگاداري، ناگاهيشتن، هوشياربوون.

مواعده: كۆي "موعد".

مواعده: واده دان به يه كتر، قهول و قهرار.

مواعظ: كۆي "موعظه".

مواعيد: كۆي "ميعاد"، واده كان، به لینه كان.

موافق: (1) هاوړا، هاوبير، له گهل دابوو. (2) رازي، قایل. (3) سازگار. "موافق آمدن": قبول کران، په سندر کران.

موافقت: (1) رازي بوون، په زامه ندي، قایل بوون، چوونه ژيربار. (2) هاوړا بوون، هاوړا بوون. "موافقت شدن با امری": قبول کرانی ټو، په زامه ندي نيشان دان به و.

موافقتنامه: پيککه وتتنامه.

مواقع: كۆي "موقع".

مواقف: كۆي "موقف"، ويستگه كان.

مؤالفت: هؤگري و خووگرتن به كه سيك، تيکه لي، دوستايه تي.

مواليد: (1) (مواليد زياد) زاوړي، زاوړو، زكوزا، زاكوزا. (2) مناله كان.

(3) ناسه واره كان، ناکامه كان. "مواليد سه گانه": بريتي له په قه مهنی و پوهك و ئاژهل. "دفتر مواليد": زا به ند، ده فته ري نووسيني تازه زاوان.

موانع: كۆي "مانع".

مواهب: كۆي "موهبة".

مؤبد: هه ميشه يي، دايمي، هه تا هه تايي، هه رمانی.

مؤيد: (1) پروحانسی زه رده شتي.

(2) بيرمهند، زانا. (3) وه زيير، راويژكار.

(4) ميژووزان.

مؤبيز كردن: دابيزان، بيژنگ كردن، بيژتن.

مؤت: مه رگ. "مؤت احمر": (1) كوژران و ده خوین دا شه لال بوون. (2) دژايه تي ده گل نه فس. "مؤت اخضر": ده به ركردي جلوه رگي به پينه. "مؤت اسود": ته حه ممول كردني نازاري خه لك.

مؤتاسيون: گوړاني كتوپري تاييه تمه ندييه كاني ژينيتيكي گيانله به ران، موتاسيون.

مؤتمر: (1) شويني كؤبوونه وه، كؤنگره، كؤنفرانس. (2) مه ئموور.

مؤتمن: كه سي راست كردار و جي متمانه.

مؤتي: كۆي "ميت"، مردووه كان.

مؤتيل: جووله، جووله كردن.

مؤثر: كاريگه ر، كارتيكه ر، ب باندوړ، كاركوو، كاري به هره ده ر، سوودبه خش.

مؤثق: باوه رپيكاو، جيگه ي متمانه، جي بي پروا.

مؤج: (1) سبيهل، شلپاو، شه پيل، شه پؤل، شيبه، شيبه ل، پيل، له ف، لپ، لپان، لپاو، بوړ، مؤنج. (2) جه رياني توند و كتوپر. "مؤج برداشتن": (1) شه پؤل

هه لگرتن. (2) چرچولوچ بوون.

(3) بلا بوونه وه، په رږبوون. "مؤج بزرگ": گه قل، شه پؤل زل. "مؤجدار": شه پؤل او، شه پؤلده ر، به پيل، به مؤنج. "مؤج رودخانه": قه لبه زه، قه له وهن. "مؤج زن": (1) شه پؤل دان/ليدان، پيل دان، لپيل بوون.

(2) ناشكرابووني شتي به هؤي ژوربووني.

(3) بلا بوونه وه. "مؤج كوچك": شه پؤل، شه پؤل كه، شيبه لك.

مؤجب: هؤ. "به مؤجب": به گویره ي.

مؤجان: هه لچوون و پيل دانسي ده ريا، شه پؤل او بووني ده ريا، پيل بوونا به حري.

مؤجد: وه ديهيته ر، داهين، ئافرينه ر.

مؤجر: به كريدهر، كريدهر، خاوه ن مال.

مؤجز: كورت، پوخت.

مؤج زن: شه پؤل ده ر، پيل ده ر.

مؤج سوار: (1) بريتي له هه لپه رست.

(2) شه پؤل سه وار.

مؤج شكن: شه پؤل ره وين، پيل شكين، كه له ره.

مؤجود: (1) بوون، شتي كه هه يه، ئارايي. (2) بوونه وه ر، رح ل به ر.

مؤجودات: بوونه وه ره كان، هه مگه ل، هه سان، هه رچي خاوه ن بوون.

مؤجودي: هه بوو، بوون و نه بوون، هه ست، هه ست و نست، هه ست و نيست، ناشته با، نه شت، شت.

موجودیت: بوینی، هه بوون، هه یاتی، مان و نه مان.

موجّه: 1) شیاوی قبول، په سندرکراو. 2) خاوهنی فام و شعور و ئه دهب. 3) پله، پۆست. 4) پاساوه لگر. **موچلکا:** به لگه.

موچول: چوکه و ناسک.

موحد: یه که په رست، خودای تاک و ته نیا ناس.

موحش: ترسناک، ترسینه، به خوږ.

مودتا: دوستایه تی، خوښه ویستی.

مؤخر: به شی دواوه وهی شتیک، پاشه وه. "مؤخره شکر": دواچه نگ، دواپی له شکر، ئه و شه پکه رانه ی پاشی له شکر ده پارین، پاش پارین. "مؤخرا": به م دواپانه.

مؤدپ: به ئه دهب، بارهاتوو، تهریبه ت کراو، به پرین، ب حورمه ت.

مودتا: دوستایه تی، خوښه ویستی.

مؤدی: مالیاتده، باجده.

مؤذن: بانگده، بانگوین، ئه وهی بانگی نویژ ئه خوینی.

مؤذی: زینت، به دهب، ئازارده، مافه تا، مافه ته، مزیر، ئاوری ژیرکا، به دجنس، قاپگر، ئاوری ژیرکا.

موب: مارودو، قیله وقاچ، فیچه لقاچ، قیچه لقاچ، شهفتور، شهفتول، چهفت بریاگ.

مورت: (م.و.ر) که سیک که میرات له خوئی به جی دیلی.

مورخ: میژووزان، میژووناس، میژووقان، دیروکناس.

مورده: 1) بابه ت. 2) مه سه له. 3) له جیدابوون، به جی بوون. 4) شوینی چوونه ژووره وه. 5) شت. 6) جی، جیگه (مورد ترحم: جیگه ی به زه یی، مورد اعتماد: جی متمانه). "مورد داشتن": 1) مه سه له دار هه بوون. 2) له جیدابوون، به جی بوون. "بی مورد": بی جی، نابه جی، بی مانا. "در مورد": سه باره ت به، له باره ی.

موردی: به شیوه ی تاییه ت.

مورفولوژی: 1) (پزیشکی) دارشته ناسی، زانستی تاوتوی فۆپم و پیکهاته ی بوونه وه رانی زیندوو. 2) (زمان ناسی) پیکهاته ناسی وشه، وشه ناسی. 3) پیکهاته ناسی.

مورورشاند: سووکه له رزین، گزگزین، مروچانه کردن، موچک پیداهاتن، میژوله کردن، بیبیزین، خوران و ته زینی پیست.

مورورکردن: لنگ قهرسین، مروچه کردن، ته زین و خورانی پیست.

موروشی: 1) به میرات گیشتنو. 2) مالی که به میرات به که سیک بگا. 3) که سی که میراتی له خوئی به جی هیشتی.

مورخ: دابه شکه، پارقه که، په خشکه ره وه.

موزون: 1) ته کووز و هاونا هه نگ و هاوریک و جوان. 2) پیتیمیک، ئاهه نگ دار، کیشدار. 3) ته واوعه یار. 4) هاوکیش. "موزون شدن": وه زن کران، کیشران.

موزونیت: 1) هاونا هه نگی. 2) خاوهن به هره بوون له شیرو پییدا.

موزه: عه نتیکه خانه، موزه، موزه خانه.

موزیسین: مؤسیقاژهن، ژهنیار.

موزیک: موسیقا، هونه ری موسیقا.

موزیکال: سه ره به موسیقا، ده گهل موسیقا و ئاواز.

موز/موزه: بروانه: "تالاب".

موسخ: بروانه: "چرکین".

مؤسس: دامه زینه، دانه، بناخه دانه، بنیاتنه، پۆنه.

مؤسسات: دامه زراوه کان، داموده زگاگان، بنیاته کان.

مؤسسه: دامه زراوه، ریخخراوه، پۆنراوه، (دام و) ده زگا، بنیات، هینه، ئازانس، نووسینگه، دهفته ری نوینه رایه تی.

موسم: کژ، که ژ، وهرز، واده، هه رته، هه رمه، چاخ، جهنگه، جه رگه، دۆخ، دۆخیان، دوخیانه ت، دان، دم، وهگ، هنگ، هه قرونگ، ئه نگوره، تۆف، تاف، سه رده م، سه روه بند، کات، وهخت. "موسم باران": سه رپه ل، چاخ ده سپیکردنی بارانی په له، کژه باران، کژه بارانه. "موسم باران بهاری": شاسه، شهسته باران، جهنگه ی بارانی به هار. "موسم باران پاییزی": سه رپه له، جهنگه ی بارانی پاییزی. "موسم برداشت خرمن": خه رمان سوور، وهختی خه رمانان. "موسم برگریزان": خه زه لوه رین،

غه زه لوه ر، گه لاخان، گه لاریزان، گه لاریزان، گه لاکه وتن، ره وتین، جهنگه ی په لک وه رینی داران. "موسم بهار": خوین جمان، خوین جومان، هه رته ی به هار/وه هار. "موسم جفتگیری بز و گوسفندکوهی": که له ن، که له هه رز. "موسم جفتگیری حیوانات وحشی": گوتهیل، گوتهیر، گوته نیر، هه رته ی جووت بوونی حه یوانه کیوی. "موسم جفتگیری درگله": گوته نیر، هه رته ی به ران تیبه ردان. "موسم چیدن میوه": رنه. "موسم خرمن کوی": کیشه وگیره، جهنگه ی خه رمان کوتان. "موسم درو گیاه": کۆپه ر، پووشپه ر، جهنگه ی گیادروون. "موسم دروغله": گولپه ر، وهختی دروینه هاتنی ده خل. "موسم درویدن یونجه": هه لزیپ، وهختی دروینه ی وینجه. "موسم دمیدن غنچه ها": گولخیف، ده می پشکوتنی گولان. "موسم چیدن تره بار": وه رزقوریف، جهنگه ی رینی ته ره کاری. "موسم مازو چیدن": هیلامازیا. "موسم وزیدن باد": کژه با، سه رده می با هاتنی زۆر. "اواپیل موسم": له نگوره، له نگوری، سه ره تا، ده سپیکی ده میک. "پایان موسم صیفی کاری": هیقشین، کاتی به سه رچوونی بیستان و ته ره کاری. "گذشتن موسم": هیقشه اندن، دم به سه رچوون.

موس موس: بروانه: "چاپلوسی".

موسوم: 1) ناولینراو، ناوئراو. 2) ناسراو.

موسیقی تراپی: دهرمان کردن به موسیقا.
موسیقی دان: موسیقازان، موسیقارژن.
موسیقی درمانی: بپروانه: "موسیقی تراپی".
موسیقی نگار: ناھهنگ ساز.
موسیو: ناغا.
موش: مشك. "موش آب كشيده": بریتی له ته پوتلیس بوو. "موش دواندن": كارشكینی كردن، هاندان و پیلان گپړان. "موش شدن": له ترسان مته ق لیوه نه هاتن و سه رځستنه قاپیلکی خووه. "خود را به موش مردگی زدن": سه گه سه گ، خوگپیل كردن و خو به به سته زمان نیشان دان.
موشكاف: وردبین، باریك بین، كونج پشكن.
موشكافی: هووربینی، وردبینی، باریك بین، شهن و كه وكردن شتی یان بابه تی، شپته لكارى، موئه نگیوی.
موشك دوانی: 1) كارشكینی، هاندان و پیلانگپړی. 2) ناژاوه گپړی.
موش واره: (كۆمپیوتیر) ماوس.
موصیل: گه په نهر، به په ككه په نهر.
موصوف: 1) وه سف كراو، په سن كراو. 2) له پیزمان دا: خاوه ن ئاوه لئاو.
موصول: 1) په یوه ست كراو، پیکه وه گریډراو، پیکه وه به ستراو. 2) (پیزمان) لیکدهر.
موصی: وه سیهت كهر.
موضع: 1) پیکه، شوپن، جیگه. 2) هه لویس، هه لویست. 3) روانگه. "موضع

دفاعی: "حاله تی به رگری، به رخواه دانی.
موضع گیری: 1) هه لویست گرتن. 2) هه لپژاردنی شوپنیکى تاییهت و جیگربوون تپیدا زوتر بؤ به ربه ره كانی ده گه ل دوژمن.
موضوع: 1) بابهت، باس. 2) سووژه (موضوع فیلم، موضوع نقاشی). 3) مه سه له یان گرفت یاخود پروداویکی تاییهت. 4) چپكراو یان دانراو. "موضوع داشتن": 1) سووژه هه بوون، جپیباس بوون. 2) پاساوه لگربوون. "موضوع شناختی": بابه تی ناسینه وه، بابهت ناسانه. "موضوع صحبت": سه ریاس.
موضوعیت: بابه تیتی، جپیباس بوون.
موطن: بپروانه: "وطن".
موظف: 1) ئه وه ی ئه رکی سه رشانیه تی كارى ئه نجام بدا، ئه وه ی ناچاره كارپك ئه نجام بدا. 2) فه رمانبه ر، كارمهنده، موچه خوړ. "موظف شدن": وه ئه ستوگرتنی ئه رك یان سپاردنی ئه ركی به كه سیک.
موعده: 1) ژوان، كات و شوپنی په كتر بینن. 2) كاتی دیاریكراو بؤ ئه نجامدانی كارپك.
موعدی: مؤلهت دار.
موعظه: ئاموژگاری، كارووس، ئاموژگاری دینی.
موعود: واده دراو، به لپن دراو. "يوم الموعود": پوژی قیامهت.
موفر: زور و زه وه ند.

موقف: 1) سه ركه وتوو، به ئاوات گه یشتوو، به كام گه یشتوو. 2) سه ركه وتوانه (زندگی موفقی دارد). "موقف شدن": تی هیئان، سه ركه وتن له كارپك دا، به ئاوات گه یشتن.
موقفیت: سه ركه وتن، فه ركوشین، ده سه كوت وه ده سته هیئان.
موقفیت آمیز: سه ركه وتوو (انه).
موقت: كاتی دیاریكراو، وه ختی سنووردار.
موقتاً: تاو، وچان، سه ب، جارئ به ئه مانهت.
موقتی: كاتی، ساتی، گاځی، نه هه میشه یی، نه به په كجاری، ئه مانه تی، سه رده می، وه ختی، نه تم، دونیایی.
موقر: 1) ژیر و قورسوقول. 2) قایم و شوپن دانهر.
موقع: 1) كات، سات، ئان، شوپن، جیگه. 2) هه ل، ده رفهت. "به موقع": له كاتی خویدا، به وه خت. "به موقع اجرا گذاشتن": جپیه جپكردن، ئه نجامدان.
موقع شناس: كات ناس، وه خت ناس.
موقعیت: 1) پیکه، شوپنگه. 2) هه لكه وته. 3) هه ل، ده رفهت. 4) بارودوخ.
موقف: 1) شوپنی وه ستان، ویستگه. 2) هه لویست. 3) شوپنی وه ستانی حاجیان له عه ره فاتدا. "موقف ایستادن": به جپیه یئانی چه ج.
موقوف: 1) به سه، لیی مه لی. 2) به ستراوه. 3) مه وقوفه. 4) به ندكراو، گپړاو. 5) چاوه پروان. "موقوف داشتن": قولبه ست كردن، گرتن. "موقوف كردن": نه هیشتن، پراگرتن. 2) بپروانه: "موقوف داشتن".
موقوفه: وه ره ستا، ملكی مرگه وت، مه وقوفه، وه قف كراو.
موکاری: میوچاندن.
موكد: چه خت كراو، ته نكیدكراو، دلنیا، پته و وراوه ستاو.
موكل: (م.وك) بریگرته، كه سی كه پاریزهر یان نوینه ر بؤ خو ی دیاری ده كا.
موكل: (م.وك) 1) پپسپیردراو، مه ئموور. 2) نگابان، پاسه وان.
موكوس: لینجی.
موكول كردن: وه دواخستن، خستنه دواوه، سپاردن.
مول: 1) بپروانه: "حرامزاده". 2) دؤستی ژن جگه له میرده كه ی. "مول كردن": منالی زول هیئان.
مولتی فونی: چه نندهنگی.
مولد: (م.ل) شوپنی له دایك بوون، زید. كاتی له دایك بوون.
مولد: (م.ول) 1) به ره مه یئانه ر، وه دپه یئانه ر، بزئ، سك و زاكهر. 2) ژینراتور.
مولش: 1) درهنگ، دپر. 2) دودلی، دپدونگی.
مؤلف: (ل) 1) نووسهر، نقیسهر، نقیسكار، دانهر. 2) كۆكه ره وه.
مؤلف: (ل) دانراو، نووسراو، كۆكراوه.

مؤلفه: (1) پيشاندەر، نيشانه. (2) (بىركارى) ھەركام لە چەند فلشئى كە كۆى ئىوان بەراپەرى فلشئىكى ھەرزكراو بى. **مولكول:** مولوكول، وردىلە. **مۆلم:** ئازارھىن، بەژان، لەژان، بەئازار. **مول مول:** درەنگ. **مولود:** (1) لەدايكبوو، بەدنياھاتوو، منال. (2) ئاكام، بەرھەم. **مولويت:** ئاغايى، سەرورەرى. **مولى/مولا:** (1) ئاغا، سەرورە. (2) دۆست، ھەفال. (3) كۆيلە، كۆيلەى ئازاد بوو. (4) نۆكەر. **مولىدن:** دىركردن، درەنگ كردن، پىچوون، خۆوھدواخستن. **موم:** كراش، كراژ، شەم، شەمى، ميو. "موم شىدن": نەرم بوون. **موم اندود:** ميوامى، شەماوى. **مؤمن:** (1) باوھردار، بەئيمان، خواناس، لەخواترس، خوەدىترس. (2) موسلمان. **مونارشى:** حكومەتى پاشايەتى. **مونتاز:** سواركردن، بەسەرىكە دا بەستن، مونتازكردن. **مؤنث:** مئى، مئچكە، مئوينە، مئينە، ژن. **مونس:** خەمپەوین، ھاودەم، ھاورى، ھاوراز، خووگرتوو، خووپىگرتوو، ھۆگر. **مونوپول:** پاوان كردن، تاپۆكردن، قورغ كردن، مۆنۆپۆل كردن. **مونودى:** ئاوازی تاك دەنگى.

مونوگراف: تاكنووسىن، نامىلكە تاك، شانۆى تاكەكەسى (نەك تاكەكەسى) **مونوفونى:** تاكەدەنگى. **مونوفونىك:** تاكەدەنگ. **مونولوگ:** تاك بىژى، شانۆيەكى كورت كە لە لاين كەسىكەوھ پيشكەش دەكړئ. **مونه:** بېروانە: "خاصيت". **مونيسم:** يەكخوآزى، يەكتاخوآزى، يەك شىوھ پوانىن. "مونيسم كلامى": يەك شىوھ پوانىنى ئاخوآتەيى. **موھبت:** بەخشش، دەسەنە، كەرەم. **موھم:** (1) ئەوھى بىتتە ھۆى وەھم و گومان. (2) وھ شك و دىردۆنگى خەر. **موھن:** سووكانە، بىئەدەبانە، دل پەنجىن. **موھوب:** بەخشراو، پىدراو. بەھرەدار. **موھوم:** وھەماوى، خەيالى. **موھون:** (1) زەليل، پەست. (2) سست و بى توان. **مويان:** لە حالى شىن و پۆرۆدا. **مؤيد:** پشت راست كەرەوھ، سەلمىنەر. **مويرگ:** پەھچك، وردە پەگى لەش. **مويزك/مويزه:** بەردەمووكە، دەمووكانە، دەنووكە، موخوپ. **مويش:** درەنگ كردن، وھدواخستن. **مويھ:** بەمردوو ھەلگوتن، لاواندەوھ، لاواننەوھ، لاوانەوھ، شىوھن، موور، نووزەنووز.

مويھگر: دولكەبىژ، سەردولكەبىژ، شىوھن گىر. **مويىدن:** شىن و شەپۆرکردن، شىن و پۆرۆكردن، شىوھن كردن، لاواندەوھ، بەمردوو ھەلگوتن. **مويىن:** ئەوھى كە لە موو ساز كراوھ. **مە آلود:** بە تەمومژ، تەمومژاوى. **مەھابت:** (1) سامداربوون، ترس ھىن بوون. (2) گەرەبى و شكۆ، شكۆمەندى. **مەھاجات:** گوتنى عەببى يەكتەر، ھەجووكردن يەكتەر. **مەھاجر:** كۆچەر، كۆچكەر، مەژىر، مشەخت، دەربەدەر، ئاوارە. **مەھجرت:** كۆچكردن، دووركەوتنەوھ لە شار و ژىدى خود. **مەھاجم:** پەلاماردەر، وروژمكەر، ھاژۆتكار، ھىرشبەر، ھىرشكەر، شالابەر، ھەلمەت بەر. **مەھاجمە:** ھىرش بردنە سەرىكەكتر، لە ناكاو پەلامارى يەكتردان. **مەھادات:** ديارى دان بە يەكتەر. **مەھادنت:** پىك ھاتن، ئاشتەوبوون، ئاشت بوونەوھ، سازان. **مەھار:** (1) ھەوسار، لغاو. (2) كۆنترۆل كردن، زالبوون بەسەر شتتىكدا. "مەھاركردن": (1) كۆنترۆلكردن، خستنه ژىر پكئىفى خۆ. (2) بەستنه وھ. **مەھارت:** كارامەيى، شارەزايى، لىزانى، پسپۆرى، زانايى لە كار، تەپدەستى،

دەگەر، ژىل، قالى، ھۆستايى، ئادا. **مەھارشە:** كسكس كردن لە سەگان، تىكبەردانى سەگان. **مەھارگىستە:** (1) ھەسارپىچراو. (2) لە كۆنترۆل دەرچوو. **مەھ پارە:** برىتى لە زۆر جوان و دلگر. **مەھتاب:** تريفە، تيشكى مانگ، تاف ھەيف، مانگەشەو، مانگاشەو، شەومە، ھىشەپوون. "مەھتاب بە گز بيمودن": برىتى لە كارى بىھوودەكردن. **مەھتدى:** پىي راست گرتوو، پىنوئىنى كراو. **مەھترژاد:** پەسەن، بنەچەدار. **مەھچور:** مازىيائى، بەجىھىلراو، تەرك كراو، دوورەوھكەوتوو، دووركەفتگ. "مەھچورماندن": وئىل بوون، تەرابوون، لە مال دووركەوتنەوھ. **مەھد:** (1) لاندك، لاندك، لانكە، دەيدىك، دەرگوش، بىشكە. (2) شوئىنى سەرھەلدان و پەرەسەندنى شتى. "مەھد كودك": باخچەى ساوايان. **مەھدورالدم:** كەسىك كە كوشتنى ھەلالە و بكوژەكەى ناكوژىتتەوھ. **مەھدار:** چەلتەباز، كۆلەوئىژ. **مەھر:** (م) (1) بېروانە: "محبت". (2) پەزىبەر، يەكەم مانگى پاييىز. "مەھراز كسى برداشتن بىرگرتن": خۆش نەويستى. "مەھر باختن": خۆش ويستى. "مەھروزيىدن": خۆشويستى، ھۆگرى زۆر بە كەسىك بوون.

مهر: (م) 1 مؤر. 2 دهست لیته دراو، کارپی نه کراو. 3 نه خش و نیگاری سه سکه. "مهر از زبان گشودن": قسه کردن. "مهر از لب برگرفتن": قسه کردن، وه قسه هاتن. "مهر بر دهان بودن": بپروانه: "سکوت کردن". "مهر چیزی را بر پیشانی کسی زدن": ره پال نه ودان. "مهر خوردن": مؤر کران. "مهر زدن": مؤر لییدن. "مهر شدن": 1 مؤر کران. 2 کۆتایی هاتن. "مهر کردن": 1 مؤر کردن. 2 سکه لییدن. "به مهر بودن": دهست لیته دراو، مانه وهی په ردهی کچینی.

مهرانگیز: وروژینه ری خو شه ویستی.

مهربان: دلوقان، دلسوژ، دلسوژ، دلنه رم، دل ته نک، خاوه ن به زهیی، خو شه ویست.

مهربانی: دلوقانی، دلنه رمی، دلسوژی، به زهیی، میروانسی، میرفان، خو شه ویستی.

مهرپرستی: میترانیسم، یه کیک له نایینه کۆنه کانی ئیرانی له سه ر بنه مای په رستنی خۆر و پووناکی.

مهرساز: پروانه: "مهرانگیز".

مهرکاری: ناشقی، نه وینداری، دلداری.

مهرگان: 1 پاییز. 2 ههروه ها ناوی جیژنیکی کۆنه که له لایه ن پارسییه کانه وه له شازده تا بیست و یه کی خه زه لور به ریوه ده چوو و دوا ی جیژنی نه وروژ گه وره ترین جیژنی نه وان بووه.

مهرنامه: ماره نامه.

مهلك: (م.ل) له ناویهر، ته فروتووناكه، كوژهر، كوشنده.

مهلكه: قرانگه، تالوكه، مۆلكه، جیگه ی مهترسی، جیگه ی بقیه، شوینی مهترسیدار، جیگه ی ترس و مردن.

مهلم: گرنگ، گرینگ، گه رهنگ، بایه خدار، جیگه ی بایه خ دان، پریایه خ، کاری دژوار.

مهلمات: 1 ته قه مهنی، كه لوپه لی شه پ، چه كوچۆل. 2 كارگه لی به بایه خ. 3 پیداو یستییه كان، نیازه كان.

مهلمان: میوان، میوان، میمان، مه یقان، میقان، مه یمان، مه یموون، میرفان، میمون، میمو. "مهلمان پندیرقتن": میوان داگردن، میوان راگرتن، ریگه دانی میوان بۆ ناو مال.

مهلمان پندیر: میواندار، میوانگر، و جاخدار، و جاخ روون، مالی به میوان.

مهلمان پرست: پروانه: "مهلمان نواز".

مهلماندار: 1 خانه خوی، میواندار. 2 پروانه: "مهلمان نواز".

مهلمان دوست: پروانه: "مهلمان نواز".

مهلمان سرا(ی): میوانخانه، میوانخانه، شوینی میوانداریکردن له میوان. دنیا.

مهلمان خرییه: خوازینییه کهر.

مهلمانگده: پروانه: "مهلمان سرا".

مهلمان نواز: به خزمهت، میوانه وین، میهقان دۆست، میوان دۆست، که سی که به میوانان چه ز ده کا.

مهمانی: میقانی، میوانی، میمانی، بانگه یشتن، بانگه یشتن، ده عوهت.

مههم ساز: نه وهی کی شه و گرفتی که سه کان چاره سه ر ده کا.

مههمل: 1 قۆپ، بی مانا. 2 نه وهی کاریکی له دهست نایه. 3 بی که لک.

4 تاییه تمه ندی هه ر وشه یه که خالی نیه وه ک: س. 5 فه رامۆشکراو، پشت گو ی خراو، بی کارکراو، وازلی هینراو. "مههم باقتن": قسه ی بی مانا وتن. "مههم گذاشتن چیری": گرینگ پی نه دان به وه، به هیندنه گرتنی نه وه. "مههم گرتن": به گرینگ نه زانین. "آدم مههمل": قنگ لیکه وتوو، شل و شه ویق و ناگا له خۆنا. "کلمه مههمل": وشه یه که له جیاتی تشت، وانیک، هه رامه، هین.

مههمیز: زهخت، مامز، مامزه، مامیز، ده رزیک، زیخت.

مههنا: چیریه خش، دلپه سند.

مههندس: نه ندازیار. "مههندس مساح": زهوی پیو، زهقی پیف.

مهندی: گرینگ، بایه خ.

مهوش: پروانه: "ماهوش".

مهوع: 1 هیلنج هین. 2 زۆر ناحه ز و قیزه ون.

مهوعبار: مژومور، ته مومژ، ته پومژ.

مهویا: سازکری، ناماده کراو، ناماده وته یار، گیف، گیف. "مهویا شدن": خو ساز و ته یارکردن، ناماده بوون، سازبوون،

کارکن، چلیان. "مهیا کردن (دیدن)";
 ناماده کردن، سازو تیار کردن، سازدان،
 سازکردن، کاردش. "مهییای سفر": باریه ست،
 ناماده ی سه فەر.
مهیبیا: (1) سامدار، ترسینه، جیگه ی
 ترس. (2) به شکو، به هه بیهت، به هه بیهت.
مهییج: وروژینه، بزویینه، هانده،
 هه ست بزوین.
مهیین: (1) گه وره، گه وره تر،
 گه وره ترین. (2) سووک و په ست. (3) سهر
 به مانگ، ناوی ژنانه. (4) بالاده ست،
 دهسه لاتدار.
مییادین: کۆی "میدان".
می ارژد: ده هیئی، ده ژی، نه ژی.
مییان: که مبه ره، که مه ر، مابه ی، مابین،
 مینه، مینجا، مه یان، نیوان، ناو، ناوقه د،
 ناوه راست، دوپ. "میان بستن": پشتین به ستن
 و ناماده بوون. "میان را تنگ بستن": بریاری
 لیبراو دان بو شتی. "میان زبانی": نیوان
 زمانی. "میان ذهنی": نیوان زهینی. "میان
 متنی": نیوان دهقی. "از میان برخاستن": لابران،
 چاره سه ربوون. "به (در) میان آمدن":
 (1) هاتنه گۆر. (2) ده ست تیوه ردان،
 خۆتییه لقوتاندن. (3) ده رکه وتن. "به میان
 افتادن": (1) بوونه ناویژوان. (2) ده ست
 تیوه ردان. "به میان کشیدن": خسته به ریاس،
 هیئانه گۆر. "در این میان": له و کاته دا. "در میان
 انداختن (افکندن) سخن": هیئانه به ریاس. "در (به)
 میان گذاشتن": هیئانه گۆر، هیئانه به ریاس.

میان برد: نیوان بر، نیوان مه ودا.
میان پاچه: نه ندامی جووت بوون.
میانبز: لای، سهری، ناوی، ناقب، قه دبر،
 قه وپر، قه یی، نزیکترین ری بو گه یشتن.
میان پرده: (1) ناوی. (2) شانوی کورت.
میان تھی: (1) بو ش، ناویه تال، ناوخالی،
 کلۆر، کلۆر، هلۆل، خافور، قه لپووت،
 پووچ، پووک، والا. (2) پووچ و بی مانا.
میان جا: (1) نیوان، ناوه راست، دوپ.
 (2) چه قی زهوی.
میانجی: (1) بره فان، به ره فان، به ریقان،
 به ریوان، به ریوانکه ر، ناویژیکه ر،
 نیویژیکه ر، نیویژکه ر، ناقبژیکه ر،
 ناویجیکار، نیوانجیکار، ناوه ندیار،
 ناویجیکه ر، نیونجی، بیس، هه جاس،
 قپراخ. (2) میانه رۆ.
میانجی گری: ناویژی، ناقبژی، ناویژوانی،
 ناوی، نیویژی، نیویژه، نیویژوانی،
 به ریقانی، به ره قانی، نیوان کردن،
 هه جاسی.
میان خالی: (1) ناویه تال، ناوخالی.
 (2) بی بینه ما، بی بناغه.
میان خانه: ناوه راست، ناوه ند.
میان درآمد: خاوه نی داها تی نیونجی.
میان دوره: نیوان دوره.
میان سال: کال، ناقسال، نیوانسال،
 سه ره میتر، تازه پیر، که سی که ته منی له
 چل به ره وژووهره و نه گه یشتوته په نجا.

میان قامتا: دهسته، نیوان گه وره و بچوک.
میان کره: "میژوسفیر".
میان گاه: (1) ناوه ند، ناوه راست.
 (2) ناوه راستی له شکر.
میانگی: هه لکه وتوو له ناوه راستی چه ند شت.
میانگین: نیونجی، ناونجی، مام ناونجی،
 مام ناوندی، مام ناوه ندی، ناقین، ناوگین،
 ناقنج.
میانه ایگی: میانجیتی، نیونجیتی.
میان مدتا: نیوان ماوه.
میان مرده گانی: نیونه ته وهیی، جیهانی.
میانه: (1) نیوان، ناقبه ی، ناقین، ناقبک،
 ناوه وه، به رزه ک، به رزایی نیوان دوو شت،
 دو مه ی، داگ، مه یانه، مه ینه.
 (2) دۆستایه تی، ئاشنایه تی، به ی،
 پیوه ندی. (3) میانه رۆ. (4) مه ودا ی نیوان
 دوو شت یان دوو واتا. "میانه افتادن":
 بوونه نیویژوان، ناویژوانی کردن. "میانه را
 گرفتن": بره وانه: "میانه افتادن". "میانه کردن":
 دوور که وتنه وه. "میانه گذاشتن":
 هیئانه گۆر، هیئانه به ریاس. "میانه نداشتن با
 چیزی": نیوان نه بوون ده گه ل ئه و. "میانه
 نگاه داشتن": میانه ریوی کردن. "در این میانه":
 له م کاته دا، له م حاله دا.
میانه بالا: دهسته، نه کورته بالا و نه
 بالا به رز.
میانه خوار: مفته خۆر و زک له وه ریئ.
میانه داری: بره وانه: "میانجی گری".

میانه رو: میانه ره و، مامناوه ند.
میانه روی: میانه ره وی، ناوه ندیتی.
میانه قند: بره وانه: "میانه بالا".
میانه گرا: میانه رۆ.
میانی: له ناوه راستدا، هه لکه وتوو له
 ناوه راستدا.
میتامورفوسیس: گۆرانی بیجم.
میترا ئیسیم: بره وانه: "مه پرستی".
میتوز: (پزیشکی) دابشبوونی ناراسته وخۆ،
 ده زوویی ئاسایی.
میتولوزی: چیرۆکی پالاهانه کان، زانستی
 لیکدانه وه ی ئوستووهره و پازه ی خودا کان
 و پالاهانه کان، ئوستووهره ناسی.
میشاق: به لاین، په یمان.
میختن: بره وانه: "میزیدن".
میخکوب: (1) بزمار ریژ، بزمارکوت، به بزمار
 قایم کراو. (2) ویستاو و نه بزوو. "میخکوب
 شده": سنگه به ر، سنگ لئاداکوتراو، بزمار
 ریژکراو.
میخوارگی: شه راوخواردن، مه یینۆشی.
میخواره: مه یخۆره وه، مه یینۆش،
 شه راوخۆر.
میخوش: ترش و شیرین، میخۆش، مزر.
میدان: گۆره پان، مه یان، مه یان، هۆل،
 کاد، قاد، فیژ. "میدان بازی": گۆشان،
 کایه گا، گۆره پانی گه مه. "میدان جنگ":
 قادا شه ری، شه رگه، گۆره پانی شه ر، هیل،
 هیل. "میدان دادن به کسی (چیزی)": هه ل و

دەرفەت بۆ پەخساندن. "میدان را خالی کردن": خۆکێشانهوه و سپاردنی گۆرەپانی چالاکی بە دیتران، مەیدان چۆل کردن. "میدان یافتن": هەل و دەرفەتی چالاکی پەیا کردن. "از میدان به در رفتن": مەیدان چۆل کردن. "به میدان در آمدن": نامادەیی کردەوه بوون.

میدانچە: مەیاتۆچکە، مەیدانی گچکە.

میدان داری: مەیدان داری، دەگژیەک پاچوون.

میدان دیدە: بەئەزموون.

میدان گاه: چوارچێوەیەکی بەرین بە شکلی بازە.

میدەکردن: نەرم کردن، ساوینەوه.

میرا: لەنەمان، نابەردەوام، ناپایەدار.

میراب: میراو، میراف، مەرداب، ئاریختی، کەراخ، وەراز.

میراث: میرات، کەلەپوور، جامەنە، جێماوه، پاشماگە. "میراث پدری": بابێتی، میراتی باب، کەلەپووری بابی مردو. "میراث نیاکان": کالکی، کەلەپوور لە باپیرانەوه.

میراث خور: (1) میرات خۆر، میراتبەر. (2) ئەوێ میراتی کەسیک زەوت بکا.

میراثی: (1) مائی کە لە پێگەیی میراتەوه و دەدەست دێ. (2) میراتگر، میراتبەر.

میراندن: قەرکردن، مراندن، مرانن، هەل پلۆسکانن، مەرگ برین، کوشتن، قەتەمراندن، گیان کەندن، پۆخ کێشان، سپیکردن، سپیکردنەوه.

میرغضب: میرخەزەب، میرخەزەو، بۆ مانای زیاتر بڕوانە: "جلاد".

میرلشکر: سپاسالار، فەرماندەری لەشکر.

میروک: بڕوانە: "مردنی".

میرزاهمپلی: جوان کردنی حالەتی مووی سەر.

میزان: (1) پادە، پاژە، رێژە، ئەندازە. (2) پێوەر، پێتوانگ. (3) سالم و کەیف ساز. (4) پاست و پێک. (5) بەشیۆهیهکی ورد و دروست. (6) کێشی شیعر.

میزانسن: دیمەن پازاندنەوه.

میزبان: خانەخوێ، خانەخوێگ، خاوەن مال، مێواندار، مێقاندار، مالحۆ، (میزبان مهمان نواز) مازووکان.

میزیدن: میزکردن.

میستان: مەیخانە.

میستی سبسم: سۆفیگەریتی، عیرفان.

میسر: مەیسەر، مەیسەل، لواو، گونجاو، پەخساو، سانا، شیاوی دەسکەوتن بە هاسانی. "میسر شدن": مەیسەریوون، پەخسان، سەرگرتن(کارەکەت سەری گرت).

میسیون: شاندى نوینەرایەتی.

میسیونر: بانگەشەکاری ئایینی، میسیونەر.

میشوم: نابیرۆز.

میعاد: ژوان، جوان، وادە، شوینی پێک گەیشتن، کاتنی پێکگەیشتن لە جێگەیی دیاریکراو.

میعادگاہ: ژوانگە، جی ژوان، قەلەمردارە، قەلەمرداری، میرە.

میعان: (1) تاویانەوه، توانەوه، قەبووھوژین، بوونە ئاو. (2) بڕوانە: "چگالش".

میقات: (1) کات، وەخت. (2) ژوانگە، شوینی پێکگەیشتن.

میکروب: ھورک، زیلە، میکروب، میقرۆب.

میکروبیولوژی: میکروب ناسی، میکروببیلۆژی.

میکروبیولوژیست: ئەوێ سەبارەت بە میکروبەکان موتالاً و لیکۆلینەوه دەکا، میکروببیلۆژیست.

میکروسکوپ: وردبین، ھووربین.

میکروگرافی: بڕوانە: "خردنگاری".

میکرون: پێوهریکی ژۆر گچکە یە بۆ پێوانی شتی چووکه، یەک لە ھەزار میلیمیتەر، میکرومیتەر.

میگرن: شەقەسەر، ژانەلاسەر، ئازاری توندی لایەکی سەر.

میگسار: (1) عارەقخۆر، شەپاخۆر(هوه). (2) مەگێژ.

می گون: (1) بەرەنگی شەپاب، شەپابی، ئامال سوور. (2) خومارای، سەرخۆش.

میل: (1) چەمینەوه، نووشتانەوه. (2) واز، ئارەزوو، حەز، ئیشتیا، دل بێردن، دل لێچوون، مەیل، گرۆی. (3) لاری، خواری. "میل کردن": (1) ھۆگری پەیاکردن، مەیل

لێبوون. (2) خواردن. "میل کردن از کسی": پووەرگێتێران لەو. "میل گرفتن": چەمینەوه، داھاتنەوه. "میل نداشتن": دل نەبێردن، ئیشتیا لێ نەبوون.

میلاذ: (1) پۆژی لە دایک بوون، کاتی ھاتنەدنیواو. (2) زایین، بەدنیاھاتن، ھاتنەدنی.

میلاذی: زایینی.

میلان: (م.ی) چەمانەوه، داھاتنەوه، خواریبوونەوه، ھاتنەلادا.

میلیتاریزە: میلیتاریزە، بەچەکوچۆل تەنن، بەنیزامیکردن.

میلیتاریسم: (سیاسی) (1) حکوومەتی لەسەر بنەمای بالادەستی ھێز و دەسلالەتی نێزامی. (2) مەیل بۆ بەکارھێنانی ھێزە نێزامییەکان بۆ گەیشتن بە مەبەستە سیاسییەکان.

میمنت: پیرۆزی، موارەکی.

میمون: (1) پیرۆز، بەفەر. (2) مەیموون.

میمنک: حالەت و جوولەیی ئەندام بەتایبەت دەموچاو.

مینا: (1) لەنگەرگە، بەندەر. (2) ناوی گولیکە. (3) ئاوینە، شووشە.

میناقام: ئامال شین، پەنگی ئاسمانی.

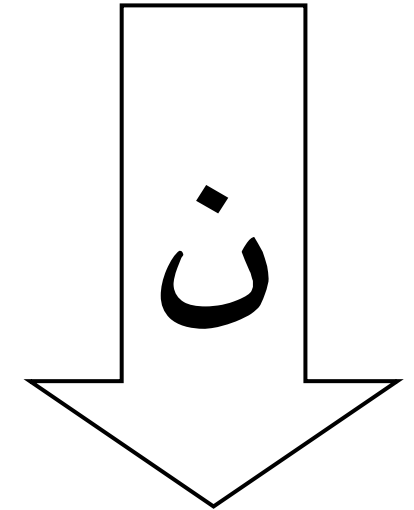
میناکار: شووشەبەند، مینابەند، میناکار.

میناگر: (1) بڕوانە: "میناکار". (2) کیمیاگر.

مین گاداری: مین دانان (هوه)، مین چاندن، مین رێژی.

مینو: بەھشت.

میینوت: په شنووس، پېش نووس.
میینوگرایی: بپوانه: "پنداره گرایی".
میینیاتور: مینیاتور.
میینیاتوریست: مینیاتورساز، که سی که به شیوازی مینیاتور نیگار ده کیشیتته وه.
میینیموم: لانیکه م، کیمیفه.
میوپ: نزیك بین، که سی که به باشی نه توانی شته کان له دوور را ببینی.
میوز: (پزیشکی) که مه دابه شبوون.
میولوژی: ماسولکه ناسی، زانستی که ده باره ی شیتته لکاری ماسولکه کان ده دوی.
میهن: نیشتمان، ولات، ژینگه، زید، وار، نشینگه.
میهن پرست: نیشتمان په روه، نیشتمان په رست، نیشتمان خواز.
میهن دوست: نیشتمان په روه، ولات پاریز، نیشتمان په رست، ولات خوشه ویست، خزمه تکاری زید.
میهن دوستی: ولاتپاریزی، نیشتمان په روه ری، نیشتمان په رستی.
میهن فروش: نیشتمان فروش، خیانه تکار به نیشتمان.

ناآرام: برۆز، سه ربرۆك، سه ربرۆو، نه گونجاو، هه دانسه ده ر، دانه سه كئاو، هه دانسه ده ر، عه رده نگر، چرتی، بی ئوقره، هولولوی.

ناآزموده: بی ئه زمون، چاونه كراوه، نا ناشنا به كار، پیاوی هیشتا خاو، نه گه یشتی.

ناآشنا: (1) بیگانه، نامۆ، كه س نه ناس. (2) نه ناسراو. (3) ناشاره ز، نابه له ده.

ناآگاه: (1) بی تاگا، بیخه به ر، های له هیچ نا. (2) به بی نیاز و مه به ست. (3) غافلگیرانه و به بی تاگاداری پی شو.

"ناآگاهی": بی تاگابوون، بی تاگایی.

ناآمد: نا ئۆزی و نه بوونی هاو کاری.

ناامیخته: ناتیکه لاو، پوخت، پاك.

نائب/نایب: جینشین، جیگر، بریکار، شوونگر، وهرت.

نائب الحکومه: فه رماندار، كه سیك كه له

لایه ن پاژۆریك هوه كاروباری شاریک پاده په پینئ.

نائب الوزاره: جی نشین یان جیگری وه زیر.

نائب اول: سكرتیری یه كه می بالۆیزخانه.

نائب رئیس: بڕوانه: "معاون".

نائب مناب: جی نشین، خه لیفه.

نائبه: (1) مئینه ی "نائب". (2) رهوداو و به لا و ته گه ره وتووشی، ئاسته نگ و ته نگاسی.

نائج: بڕوانه: "نوحه گر".

ناائره: ئاوری هه لای ساو. بق و دوژمناهی تی، كه رب و كین.

نائل: گیرخه ر، وه ده ست خه ر، ده ستقه ئینه ر، به هره مه ند، كه سیك كه به ئاوات و دلخوازه كانی بگا. به خشش، ده سه نه.

نائم: خه وتوو، نووستوو، نقستی.

نائمه: مئینه ی "نائم"، ژنی خه وتوو. مه رگ، مردن.

ناارز: بی نرخ، بی بایه خ.

نااسپری: بڕوانه: "ابدیت".

ناامن: پر مه ترسی، نه بوونی ئه منییه ت و ئاسوده یی.

ناامید: به رچاوتاریك، نا هومید، هیوا بپراو، بی هیقی، ده مسارد.

نااندیشیده: (1) نه هزراو و به بی پامان. (2) چاوه پواننه كراو. (3) به بی بیركردنه وه.

نااهل: (1) ناپابه ند به بنه مای ئه خلاقی. (2) نالایق، نالیه اتوو.

ناب: ناتیکه لاو، نه تیکه ل، پالاوته، پالوون کری، بیگه رد، ساف و خاوین، بی خه وش، په سه ن، په تی.

ناباب: ناله بار، نه شیاو، نه ژیهاتی، ناجۆر، ناجوور، دوور له دابونه ریتی کومه ل.

نابارور: بڕوانه: "نازا".

ناباکدار: نه ترس، بویر.

نابالغ: منالی هیشتا گه وره نه بووگ، نابالغ، نابالغ، نه گه شتی.

ناباور: ئه وه ی نه شی پیاوی پی بکه ی، شیاوی قبول نه کردن.

نابابا: ناپیویست، نه حوجه، نه پیدقی.

نابایست: (1) ناپیویست، ئه وه ی که پیدقیست نه بی. (2) نارپه وا. (3) حه رام. (4) ناپه سندن، ناحه ز. "بیر نابایست": به پیچه وانه ی مه یل.

نابت: تازه پراو، تازه شین بو.

نابخرد: بی ئاوه ز، بی ئه قل، گه وچ، نه زان، تینه گه یشتوو، بی قام.

نابراورده: (1) وه دینه هاتو، جیبه جی نه بوو. (2) کورت و نارپه سا.

نابرجایگاه: بیجی، نابه جی.

نابردار: (ب) بی سه بر و حه وسه له، که م چیکه لدا نه / چیکلدا نه، بیهن کورت، بیهن ته نگ، ناچار.

نابردبار: بڕوانه: "نابردار".

نابرومند: (1) به به ر. (2) خراو، ویران.

نابرید: (1) نه پراو، قوماشی که هیشتا نه برایی. (2) سونه ت نه کراو.

نابسنده: که م.

نابسود: (1) ده ست لینه دراو. (2) که لگ لئوه رنه گیراو، نوئی. (3) کون نه کراو.

نابغه: بلیمه ت، بلیمه ت، هه لکه وته، هه ل که فتگ، هه لکه فته، هه لکه وتوو، هه لکه قتی، به رکه تی، تا قانه، میرکۆر، هه لبرژارده، شان، پیاوی که م وینه، که سیك که خاوه نی هۆش و به هره ی زۆر بی.

نابل: تیرهاویژ.

نابلد: (1) نابه له ده، ناشاره ز. (2) بڕوانه: "ناشی".

نابنوا: (1) زایه و خه ساریوو، بی چنه چوو. (2) نه دار، هه ژار، ده ست ته نگ.

نابود: (1) توونا، ته رتوتوونا، ته پراو، فه وتاو، نه ماو، له ناوچوو، له به ین چوو، تیاچوو، مفع بوو، ژناق چوو، نادیار. (2) بوختان، تومت. "نابود شدن": سه ر تیاچوون، له ناوچوون، له به ین چوون، ته فروتوونا بوون، فه وتان، وه رفتن، نه مان. "نابود کردن": ته رتوتوونا کردن، ته فروتوونا کردن، له ناو بردن، له ناو دان، تیا بردن، ده مارده ره مینان، هه شافتن، هه شافندن. "نابود کنند": ته فروتوونا که ر، ته رتوتوونا که ر.

نابودمند: مایه پوچ، پووت و نه دار، بی مال و حال.

نابودنی: (1) ئه وه ی ئیمکانی بوونی نیه. (2) نه شیاو، مه حال، ئه ستهم. (3) ئه وه ی نه بوونی پیویسته.

نابوده: (1) نه بوو، ون بوو. (2) ئه وهى پووى نه داوه.

نابوييا: ئه وهى بؤنى نيه، بى بؤن. (2) ئه وهى هستى بؤنكردى نيه.

نابه جا: نابه جى، بى جى، بى مانا، ناجؤر، ناله بار، قسه لابه لا، قسه قؤر و بى تام، بيقا. بى هو.

نابه رة: بى بهر، بى كه لك. قرنيس، سه قيل.

نابه سامان: (1) بى كه لوپه ل و پيداويستى، بى نامراز و كه لوپه ل، بى تروتفاق. (2) ناته كووزى و پىكوپىكى، قهيراناوى، ئالوز، پشيو، شيو. (3) بى ئوقره، هه دانه ده ر. (4) گومرا، به دكار. (5) نه شياو، ناپه سند.

نابه كار: (1) ناپابه نده به بنه ما ئه خلاقىه كان، به دكار، به دكردار، خراپه كار. (2) بى به هره، بى فايده، بى كه لك. (3) نادرست، ناپه سند. (4) سته مكار، زالم.

نابه نوا: (1) نه دار، هه ژار. (2) بى بره و.

نابه هنجار: (1) كار يان كرده وهيه كه له پوانگه گشت خه لكه وه قبول نه كرى، ناپه سند، ناشايست، نااسايى. (2) (كۆمه لئاسى) ناسازگار له گه ل پىكهاته گشتى سيستمىكى كۆمه لايه تى. (3) (دهروونناسى) نه خوشتى كه له بارى دهروونىيه وه ته واونيه، "آنرمال". (4) ناهاوئا ههنگ و كؤنترؤل نه كراو.

نابه هنگام: (1) ناواده، ناوهخت، بى وهخت، بى گاف، بى دم. (2) له كاتى ناله بار و بى ره چاوكردنى هه ل. (3) بى جى، نابه جى.

نابينا: (1) كويز، كويز، كويزه، مجرؤ، حافز، بى چاو، بى چاف. (2) بى ئاگا، بى خه بهر، خافل. "نابينا شدن": كويزبون، كؤره بون، موقراي داهاتن، موقراي رؤزان، ليلايى داهاتن، مجرؤيى داهاتن.

نابينا يى: كويزى، كؤرى، كويزيى، كويزيه تى، كويزايى، كؤرينى، كؤراتى، مجرؤيى، ليلايى چاو، موقراي، نامايى، نه دين.

نابيووس/نابيوسان: كتوپر، له نه كاو، له پر، ژنشكىفه.

نابياسگر: بى ئه ده ب.

نابپاك: (1) پيس، گه مار، چلكن، ناپاك، نه پاقر. (2) به دكار، داوين پيس. (3) تىكه ل به هه وهس يان نيازى خراپ. (4) ناحه ز، نگرىس، شووم. (5) هه رام. (6) گوناكار، كافر. (7) پروانه: "حيله گر".

نابپاكزاد: بى ژوو، زؤل، زويل، بيچ، سنؤته، سووتار، شه لووف، كه سى كه ره سه ن و جس نه بى.

نابايا: كاتى، تىپه ر، نابه رده وام.

نابايدار: (1) خوړانه گر، ناسه قامگير، ناجيگير، نه جى گرتى، نابه رده وام، ناپته و. (2) بپروا پنه كراو، جىي به قانه بوون، جىي متمانه نه بوون. (3) بى بناغه.

نابپاشگر: بى ئه ده ب.

نابپختگى: (1) نه كولاوى. (2) ناكاملئى، كه م ئه زمونى، بى جه رباندئى.

نابپخته: (1) نه كولاو. (2) كال، خاو، خاف، فهريك، ناكامل. (3) بريتى له بى ئه زمون، چاونه كراوه، كاريلاو. (4) خوشت نه كراو، ده باخ نه كراو.

نابپدرام: ناخوش، جيگه ي ناخوشى، ناپه سن.

نابپدرى: زيباب، زيباو، زيباو، باوه پياره.

نابپديد: (1) ناديار، نه ديار، بهرپيوار، نوخوم، داپوشراو، شاراهو. (2) ون بوو، گوم بوو، بزر بوو. (3) هيج. (4) له ناوچوو. (5) ناديار، ناروون. "نابپديد شدن": (1) له ناوچوون. (2) له بهر چاو ون بوون، بزر بوون. "نابپديد كردن": (1) پروانه: "پنهان كردن". (2) له ناو بردن. "نابپديد كردن بر خويشتن": چاوپوشى ليكردن، به پووى خودا نه هيتان.

نابپديدگاه: گومگه، ونداگه، جيگه ي ونبوون.

نابپذيرا: (1) ئه وهى شتى قبول ناكا. (2) ئه وهى ناماده يى بؤ كارى نيه.

نابپروا: (1) به هيتندنه گر، دل لینه چوو، بى مه يل. (2) نه ترس، به جه رگ، بويز، ئازا، گه پناس. (3) بى ئوقره، نيگه ران.

نابپروده: (1) په روه رده نه كراو، گه وره نه بوو. (2) ناته واو، كامل نه بوو.

نابپرهيزگار: به دكار، سؤته، بى دين.

نابپرهيزى: (1) پاريزنه كردن، ده م نه گرته وه. (2) كارى ناپه وا.

نابپز/نابپزا: شتى كه درهنگ بكوئى.

نابپسرى: زىكوپ.

نابپسند: (1) به ردل نه كه وتوو، نه ب دل، ناپه سن، ناپه سند. (2) ناحه ز، نه شياو.

نابپسوده: ده ست لینه دراو.

نابپلئونى قبول شدن: ده رچوون به نمره ي ده يان لانىكه م نمره ي قبولئى.

نابپيدا: ناديار، ناديارى، بهرپيوار، ناخويا، بزر، شرت، شرتوگوم، گوم، وندا (بووى)، وه ندا.

نابپيمان دار: بى لايه ن.

نابپيموده: شتى كه نه پيورى، بى كؤتايى.

نابپيوسته: (1) (ليك) جيا. (2) پروانه: "منقطع".

ناتراشپيده: (1) نه تاشراو، درشت و به كه ندوكلؤ، گروخواروخچ. (2) بى ئه ده ب، په روه رده نه كراو. (3) ناحه ز.

ناترس گار: (1) نه ترس، بويز. (2) خو نه ياريز و بى پروا.

ناترنگ: ناحه ز، ناشيرين.

ناتلنگ: بى ئه مه گ، په يمان شكين.

ناتمام: (1) ناته واو، ناتاو، ناتاو، به كه موكوپرى، كه موكوپيدار. (2) نيوه چل.

"ناتمام گذاشتن": ته واونه كردن، به كؤتايى نه گه يانندن. "ناتمام ماندن": به كؤتايى نه گه يشتن، ناته واو مانه وه.

ناتندرست: (1) نه خوش، ناساغ، دهرده دار، لهش به بار. (2) سست، نايه کگرتوو. (3) به تمبه لى.

ناتنى: زپ.

ناتو: سووکه له ى "پيکخراوى په يمانى تاتلانتيكى باکور".

ناتو: (ت) (1) ناپاک و دهرورون پيس، فيلاوى. (2) ناتبا، ناسازگار. (3) بپروانه: "چموش".

ناتوان: بى هيژ، بى وزه، بى توش، بيتاق، بيتقاب، بى تاب، بيتاقهت، بى توان، بى تان، بى تين و تابشت، که م تين، بيدهس، بيدهسست، دهسست نه پويشتوو، دهس تهنک، که م دهسست، بى دهسه لات، کلؤل، داماو. نه خوش، دهرده دار. "ناتوان شدن": (1) بى هيژيوون، وزه نه مان، له دهسست دانى توانايى نه نجامدانى کارىک. (2) نه خوش که وتن، لاوازيوون. (3) بى ئوقره و بيتاقهت بوون.

ناتور: سروشت، هيژى سروشت، سرشت، خوزه، ناخ، دهرورون.

ناتوراليسست: (1) بيرمه ندى زانسته سروشتيه کان، سروشت ناس. (2) سروشت خواز، پيپره وى ناتوراليزم. (3) سروشتى، دهه رى.

ناتوراليسم: بيروکه يان کرده وه يه که له سه ر بناغه ى خواست و خده سروشتيه کان، بپروا به سروشت/خوړست،

حاله تى سروشتى / خوړسکاو، سروشتى بوون، پيپازى "طبيعيون": که سانى که حاشايان له بوونى ئافرينه ر ده کرد و هه موو شتيکيان په پال سروشت دهدا.

ناثر: په خشان نووس، نووسه ر.

ناجاياگاه: بيچى، نابه جى.

ناجاي گير: (فهلسه فه) تايبه تمه ندى شتى که جى داگيرناکا.

ناجج: سه رکه وتوو، سه رکه فتى، براوه .

کارى ئاسان و سانا. "ناجج آمدن": به که لک هاتن.

ناجج: (1) به که لک، به قازانج، ب مفاح. (2) کارى گه ر، شوين دانهر.

ناجم: سه رکيش، ياغى.

ناجنبا: پته و، قايم.

ناجوانمرد: ناجوامير، ناپابه ند به بنه ما نه خلقييه کان.

ناجور: ناجور، ناجور، ناله بار، شتى که ده گه ل شتيكى دى دا جور نه يه ته وه، تاوتا، ناتبا، دژ.

ناجى: قوتارکه ر، رزگارکه ر، دهر بازکار، نازادکه ر.

ناچار: ناچار، نه چار، چاره لى پراو، دهسته وسان، دهسته وستان، ماتل ماو، مه حته ل مايى، ناعبلاج، بى دهسه لات، دهست ل سه ر دهست، داماو، بيچاره .

"ناچاروچار(ناچاروناکام)": به ناچار، چارى ناچار، خوابى نه خوابى.

ناچاره: (1) شتى که ناتوانى لى ده رچى. (2) به ناچار.

ناچريد: نه له وه پراو، مرؤ يان ئاژه لى که هيچى نه خواردى .

ناچگال: بپروانه: "رقيق".

ناچيز: (1) که م، که موکه، کيم. (2) بى نرخ، بى قيمهت. (3) بى فايده، پوچ. "ناچيز شدن": (1) بى نرخ بوون، له گرينگى که وتن. (2) له ناوچوون. (3) تپه رين. (4) خراو و کاول بوون. "ناچيز کردن": (1) له ناو بردن، ته رتوتوونا کردن. (2) تيووشى داماوى و نه دارى کردن. (3) شکست دان. به زانندن.

ناحفاظ: (1) بى شهرم، بى چه يا. (2) بپروانه: "فاسق".

ناحق: ناههق، نابه حق، ناپه وا، درؤ، پيچه وانه ى هق و دادپه روه رى. له خوړا، بى هو. "به ناهق": (1) له خوړا، بى هو. (2) به بى په چاوکردنى هق و دادپه روه رى.

ناحى: خاوه نى زانستى ريزمان، که سى زانستى ريزمان ده زانى.

ناحيه: (1) سنجهق، مه لبه ن، مه لبه ند، ناوچه، ناقچه، هه ريم، به شيك له ولات، به شيك له شار. (2) به ش. (3) لا، ئالى، رهخ. "از ناحيه": له لايه ن.

ناخالص: ناخاوين، ناپوخت، پوخته نه کراو، نه پالئوراو، پالوون نه کرى.

ناخدا: (1) خهفتان، گه مى وان، گه ميقان،

گه ميه وان، گه ميوان، سه روکى گه ميه، که شتيوان، که شتيه وان، که شتيقان، پاپوړوان، پاپوړه وان. (2) بى دين، کافر.

ناخدمتى: دريغى کردن له نه نجامدانى نه رک.

ناخدنگ: ناراسته وخو.

ناخستون: بپروانه: "منکر".

ناخستويى: بپروانه: "انکار".

ناخشنود: نارازى، بى مه يل، سه رگه شته، زيز، زوير، توړاو.

ناخشنودى: نارپه زايى، نه رازى، تووپه يى و قه لسى، ناقايلى. "نظارناخشنودى کردن": سه ر لى بادان، سه ر زفرانندن، لچ هه لقرچانندن، لچ هه لقوتانندن، نارپه زايه تى دهر بپين.

ناخلف: ناجسن، نارپه سه ن، زپ، منالى که له کردار و خووى بابى لاي دابى .

ناخن: نينوک. "ناخن از دنيا برکشیدن": دهست له دنيا هه لگرتن. "ناخن افکندن": بپروانه: "تسليم شدن". "ناخن باز کردن": نينوک کردن. "ناخن به دندان ماندن": سه رسووپمان، واق و پيمان. "ناخن پيراستن(چيدن)": نينوک کردن. "ناخن پيراستن از چيزى": وازه ينان لى. "ناخن را حنا گرفتن": (1) خه نه له نينوک دان. (2) شادى کردن و جيژن گرتن. "ناخن رساندن": (1) پووشانندن، کپانندن. (2) ژه نين، ليدان (مؤسقىا). "ناخن زدن": (1) پاک

کردن هوهی شتی به نینۆك. (2) كونجكۆلیكردن، كونج پشكنی. (3) ناره زایه تی ده رپین. (4) لیدان، ژه نین (مۆسیقا به نینۆك).
ناخن خشك: برونه: "خسیس".
ناخن زُن: (1) ئازاردهر. (2) کاریگهر، کارکوو.
ناخنك: ناخونهك، كول، خواردنی بی ئیجازه. "ناخنك زهن": كهف لیدان، كول لیدان، خواردنی بی ئیزنی خاوهن.
ناخوار: زبره و ناقلۆ.
ناخواسا: **ناخواسا** ته: نه خوازو، نه خوازیاگ، نه خوازیوا، نه خواستی، نه ویستراو، بی بهش له داواکردن.
ناخوانا: (1) خه تی كه به سانایی نه خویندیه وه، خه تی ناخۆش و تیکه ل پیکه ل، شه ره پشیله (بریتی).
(2) نه خوینده وار، نه خونه، نه خونده قان.
ناخوانده: (1) چه وره، زگ له وه پین، لاورگه. (2) نه خوینده وار، نه خونه، نه خوندی، نه خوه ندی، نه خویندوو. (3) نه خویندراوه. (4) کتوپر، له ناخافل، ژنشکیفه، بی ئاگادارکردنه وه، بی ئاگه همدارکرین. (5) داوهت نه کرار، بانگه یشت نه کرار.
ناخواه: نه خوازو، نه ویستراو.
ناخواهیری: زپخوشك، زپخوه ه، زپخوینك.
ناخودآگاه: (1) شاراره و نه ناسراو (ضمیر

ناخودآگاه). (2) به نانا نقه ست، نه زانسته. (3) نه ست. (4) نش، له نه کاو، هیكا، گزوغومه ت، خوت و خافل، نه خافل، ناخافل، نه ژگاف، نه ژگاف، کتوپر، له پروونا کاو، له پریکا.
ناخورانی: نه خواردن، پاریزکردن.
ناخوردنی: (1) نه شیواو بۆ خواردن. (2) نه پیکه ر، نه ههنگیو. (3) له تاقت به ده ر، له تاقت نه هاتو.
ناخورده: (1) ئه وهی كه شتیکی نه خوارده یان نه خواردۆته وه. (2) نه گه یشتو. (3) له حالی نه خواردن دا.
ناخوش: (1) نه خۆش، نه خوه ش، ده رده دار. (2) پیشانده ری ناره حه تی یان ناره زایه تی. (3) خه لك ئازار. (4) چلۆنایه تی خراو و نادلخواز. (5) خه مبار، ناره حه ت، دلته نگ، دل گرتی. (6) برونه: "ناخوش".
(7) به هه ورازونشیو، هه له مووت. (8) به دخوو، به دئه خلاق. "ناخوش آمدن": ناپه سندیبون، خۆش نه هاتن. "ناخوش داشتن": زایه کردن، له ناوبردن. "ناخوش کردن": (1) نه خۆش خستن. (2) ناره حه ت کردن. (3) زایه کردن.
ناخوش احوال: نه خۆش، ده رده دار.
ناخوشایند: ناخۆش، نادلخواز، نابه دل.
ناخوشداشت: بیزاری، هه زلینه کردن.
ناخوش دیدار: دیمه یان پوهالت ناحه ز.
ناخوش مزاج: برونه: "ناخوش احوال".

ناخوشی: (1) نه خۆشی. (2) سهختی، دژواری. (3) دوژمنی، دوژمنایه تی. (4) ناخۆشی. (5) ناره زایی، ناقایلی. (6) پیسی، ناپاکی. "ناخوشی داشتن": نه خۆش بوون.
ناخویشتن: له خۆنامۆ، ژخوه بیهانی.
ناخویشتن شناس: كهسی كه پی زیاتر له به ره ی خۆی پاره كیشی، بی ئه ده ب و بی شه رم.
ناخویشتنی: له خۆنامۆیی، ژخوه بیهانیی.
نادار: نه دار، هه ژار، بی پوول، بی پاره.
ناداشت: (1) نه دار، فه قیر، بی توته، به له نگاز، ده ست ته نگ. (2) نه داری، ده ست به تالی. (3) بی شه رم، پوهه لمالاو.
نادان: نه زان، بی ئاوه ز، هشتاری، تی نه گه یشتوو، نه خوینده وار. "نادانی": نه زانین، نه زانی، نه فامی، بی فامی، نه خوینده واری.
نادانسته: (1) نادیار، نه زانراو. (2) نه زانسته، له پووی نه زانی و بی خه به ریه وه.
نادبیر: نه خوینده وار.
نادختری: زریكچ.
نادر: ده گمه، ده گمه ن، دانسقه، كه م وینه، نایاب، نایه ب، كه س نه دار، بی هاوتا. سه یر، سه یروسه مه ره. به ده گمه ن.
نادرخور: (1) ناشایسته، نالایق. (2) ناپه سند.

نادرستا: (1) سه رچه وت، ناراست، فیلباز، ب فرتوفیل. (2) شكاو، زه ده دار، خه وشدار. "نادرستی": ناراستی، ناراسی، چه فتی، لاری.
نادرستان: كۆمه له یه کی بی وینه و سه یر و ده گمه ن.
نادرگزار: لینه بورده، سه ختگیر.
نادرگیر: بی لایه ن.
نادره: (1) كه سی بلیمه ت و هه لكه وته. (2) پووداوی سه یر و بی وینه. (3) قسه ی مانادار و دلگر. (4) سه یر، سه یروسه مه ره. (5) ئه وهی به ده گمه ن پووده دا.
نادلواپس: خاترجه م، دلنیا.
نادم: برونه: "پشیمان".
نادی: (1) بانگه ر، گازیكه ر. (2) یانه، گاستین، كلووپ.
نادیدار: شاراره، نادیار.
نادیده: (1) نه دیتراو، نه بینراو. (2) ئه وهی نابینری. (3) کویر. (4) نه دیویدیو، چاوچنۆك. "نادیده انگاشتن": ده به رچاو نه گرتن، ل به رچاڤ نه گرتن. "نادیده کردن (آوردن)": برونه: "نادیده گرفتن".
نادیده گرفتن: (1) ده به رچاوه نه گرتن، چاوپۆشی لیکردن. (2) به هیندنه گرتن، گرینگی پینه دان.
ناراحت: (1) ناره حه ت، خه مبار، وه ره ز، حیڈز، حیڈز، له ئاسووده یی بی به ش. (2) بی ئۆقره، نیگه ران. (3) ئازاوه خواز. (4) تووره، قه لس.

ناراستا: (1) لار، چەوت، خوار، چەمبو. (2) ناراست، ناهەق، درۆ، درەق. (3) خاين، پەيمان شکين، ناپاک، گزيکار، فيلباز. (4) درۆين.

ناراضی: (1) نارپازی، نارپەزا، زوير، قەلس، ناقایل، لووتخوار، کەسێ شتێ قبوول نەکا. (2) نارپازی، دژبەری سیاسی، نەيارى حکومەت.

نارايی: نارپەزنامەندى.

نارپستان: مەمک قیت و سفت، مەمک وەک هەنار.

نارخو: بڕوانە: "جوشى".

ناردانە: (1) دەنكى هەنار. (2) فرميسكى خوینين.

نارس: خاوا، کال، ئالوبۆل، نەگەيو، نەگەيشتوو، نەگەهشتى، کامل نەبوو.

نارسا: (1) بە ئاستى دلخواز نەگەيشتوو، ناتەواو، بەکەموکووپى، ب کيم و کاسى. (2) هياش، کز. (3) کورت.

نارسان: ناتەواو، کەموکووپدار.

نارسانا: شتێ کە تين و کارەباى ليوەدەرنەچى.

نارسايی: (1) "نارسا" بوون. (2) (پزیشكى) بى توانايى هەر ئەندامى لە ئەنجامدانى ئەركى سروشتى خوێ، ناتەواوى.

(3) (پزیشكى) نەبوونى توانايى زەينى يان بەهرەى جەستەى.

نارستگار: نەحلتى، نەحلتەتکارو.

نارسيده: (1) کال، نەگەيو. (2) بى ئەزمون، کال. (3) نابالغ، کەم تەمەن. (4) کۆرپە، ساوا. (5) نەونەمام.

نارسييسم: بڕوانە: "خودشيفتگى".

نارشيد: (1) ئەوەى بە تەمەنى بالغ بوونى ئەقلى نەگەيشتوو. (2) بىرتەسک، بىرکورت.

نارفتە: گەسک نەدراو.

نارکوتيسم: (پزیشكى) گيرۆدە بە ماددەگەلى سڤکەر.

نارکوتيك: سڤکەر، هۆشبەر، بيهۆشکەر، سست کەر، خەهينەر.

نارو: فيل، فرتوفيل، فندوفيل، گزى، گزە. "نارو خورەن": بڕوانە: "فريب خورەن". "ناروزەن": پيچ ليدان، فريودان، فيل ليکردن، گزەليکردن، دەسڤين.

ناروا: (1) نارپەوا، زالمانە، دوور لە هەق و راستى. (2) هەلە. (3) بەجینەهينراو. (4) ناپەسند، ناحەز. (5) بى برەو، لەبرەو، وەتو. (6) گزى، گەر، لیب.

نارواگزينی: بڕوانە: "تبعيض".

ناروال: دەگمەن، کلک نيشان.

ناروان: (1) نارپەوان، سفت. (2) لەبرەو، کەوتو. (3) بەبى يەگگرتوويى، سست، لاواز. (4) بڕوانە: "راکد".

ناروانی: (1) پەوان نەبوون، بى جوولەبوون. (2) (فيزيك) ويسکوزيتى. (3) (پزیشكى) بڕوانە: "يبوست".

ناروايی: (1) ستەم، زولم، زۆر. (2) دژوارى، ژانەسەر. (3) لەبرەو، وەتەن، بى برەوى.

ناروزن: بەمبۆلە، فيلباز، دەسڤر، هەوچى، هاوانتەچى، گزيکار، گزيكەر، ليپۆك، دەغەلباز، دەغول، تەپرەش، تەڤن، گەڤساز، نارپاست، چۆغل، زوان شڤ.

ناز: (1) خنج، خنجە، ناز، عيشو، كرىشمە. (2) جوان، قەشەنگ (چە دختر نازى!). (3) نەرم و پاچەت (تختخواب نان). (4) بڕوانە: "نوازش". (5) چاك بژى و ئاسوودەيى. (6) هاورپژە. "نازاورەن": (1) نازکردن، غەمزەکردن. (2) لاواندنەو، دلدانەو. "نازکردن": (1) نازکردن، نازفرۆشتن، هەنگ كرن، غەمزەکردن، عيشو و غەمزەکردن، خۆشاندان بە نازو غەمزەو. (2) خۆبوردن لە ئەنجامدانى كارىك يان كەمتەرخەمىکردن بە كەسيك يان شتتيك. (3) لاواندنەو. "نازونوز": نازونوز، شاخوبەلەك، نازکردن بە مينگە و فينگە. "نازونوش": خۆشگوزەرانى، خۆش رابواردن.

نازا: نەزۆك، ستڤور، ئەستڤور، ئەستەوير، ستەور، بەيچەل، بيوار، هەركان، مەزا، بى دوندان، قسەر. "نازا شدن": لەبارچوونەو، هەركين، نەزۆك بوون دواى زك كردن.

نازادە: (1) نەزاو، لە داىك نەبوو. (2) بەشيۆەى نەزۆك.

نازان: (1) نازكەر، نازفرۆش، لە حالى نازکردندا. (2) بڕوانە: "بالندە".

نازپروودە: نازپەرورەر، بە ناز و خۆشەويستى گەرەكراو.

نازدار: كتكال، خۆبەنازكەر، نازدار.

نازش: شانازى، نازين، پيوەنازين. "نازش آورەن": بڕوانە: "نازکردن (2)". "نازش كردن": (1) لاواندنەو. (2) شانازيكردن.

نازك: (1) ناسك، ناسكە، نازك، نازگ، زرافە، كاغەزى، دژى ئەستوور. (2) تەسك، تەنك. (3) وردباريك، گرینگ، هەستيار. (4) لاواز، بىهيز. (5) زووهلچوو، فيشقى، دلتاسك. (6) ئەوەى توانايى و تاقەتى كەمى هەيە. (7) شيو، پەوان. (8) خۆش، سازگار. (9) تورت و ناسك. (10) تەنگى، تەسكى. (11) دۆستى بەژن باريك و ناسك. (12) بەشيۆەى نازپەرورەدە. "بسيار نازك": زرافيك، زۆر باريك.

نازك اندام: (1) نازكەك، لەش ناسك، ناسكەنام. (2) كز، لەڤ.

نازك انديش: باريك بين، وردبين.

نازك بدن: بڕوانە: "نازك اندام".

نازك بين: وردەبين، وردبين، باريك بين.

نازك جگر: بڕوانە: "زودرنج".

نازك خيال: خەيال ناسك، باريك بين.

نازك دل: بڕوانە: "زودرنج".

نازكش: نازكەش، خەمخۆر و نازقبوولكەر لە خاوەن ناز.

نازك مزاج: تهبع ناسك.

نازك نارنجی: ناسك نارنجی، نازونوزكەر، هایلۆ.

نازكه: تيكه‌ی باریك و ناسك له ههر شتی.

نازکی: (1) ناسکی، نازکی، نازکه‌ی.

(2) ههستیار و گرینگ بوون، گرینگ.

(3) ناز. (4) بپوانه: "غرور". (5) تراویبون.

نازگر: نازکه‌ر.

نازل شدن: (1) دابه‌زین، هاتنه‌خوار.

(2) ناردران. (3) وتران، هۆنرانه‌وه.

نازل منزل: جینشین.

نازلو: نازپه‌روه‌رده.

نازله: به‌لای سه‌خت، نه‌هامه‌تی، کوێره‌وه‌ری.

نازنازان: بپوانه: "خرامان".

نازنازی: (1) نازپه‌روه‌رده، نازنازی.

(2) له‌به‌ردلان، خوین شیرین.

نازنده: نازکه‌ر، نازفرۆش.

نازنین: (1) به‌ناز، نازدار، نازار، نازلی،

نازه‌نین. (2) له‌ش ناسك، جوان و ناسك.

(3) زۆر خۆشه‌ویست، زۆر خوین شیرین.

(4) له‌ناز و نیعمه‌ت دا‌په‌روه‌رده‌کراو.

(5) نازکه‌ر. (6) دلبر، دۆست.

نازیبا: (1) ناحه‌ز، ناشیرین. (2) ناپه‌سند.

(3) نالایق.

نازیدن: (1) نازکردن، نازفرۆشتن.

(2) بپوانه: "مباهات کردن". (3) پارانه‌وه،

خوایشت کردن. (4) به‌ناز پۆیشتن، به

له‌هجه پۆیشتن.

نازیسم: مه‌رام و پێبازی حیزبه‌که‌ی

هیتلیر له ئالمان که بپویان به

په‌گه‌زپه‌رستی و ناسیۆنالیزمی په‌پگر

هه‌بوو، ناسیۆنال سوسیالیسم.

ناساخته: (1) دروست نه‌کراو،

چینه‌کراو. (2) به‌بێ که‌لوپه‌لی پێویست و

ئاماده‌یی. (3) ناته‌واو، که‌موکووپیدار.

(4) بێ هزر.

ناسان: (1) دژ، دژکار. (2) بپوانه:

"ناموزن". (3) پێچه‌وانه، ناجۆر، تاوتا.

(4) ئالۆز، بێ‌سه‌روه‌ر. (4) ناسازگار،

توندخوو. (5) بێ‌ته‌ده‌ب و به‌دخوێ.

ناسازگار: ناته‌با، نه‌گونجاو، نه‌حه‌واوه،

نیوان ناخۆش، پیکه‌وه‌نه‌سازاو، له‌له‌ش

ناخۆش، ناکۆک، ناسازگار، نه‌یار، دژکار.

ناسازگاری: ناته‌بابی، نه‌گونجان،

نه‌حه‌واوه‌یی، پیکه‌وه‌ه‌ته‌که‌کردن، نیوان

تیکچوویی، ناخۆشی.

ناسازوار: ناسازگار، ناهاوتاهه‌نگ.

ناسازه: پارادوکس، دژوازی.

ناسازه‌وار: پارادۆکسیکال، دژواز.

ناسامان: (1) بێ‌سه‌روه‌ر، ئالۆز. (2) بێ

تۆقره. (3) نابه‌جی، ناله‌بار.

ناسان اندیشی: جیاوازی بۆچوون،

به‌ره‌ه‌ستی.

ناسان نمایی: بپوانه: "تمايز".

ناسانی: بپوانه: "تفاوت".

ناسپاس: سپله، ده‌لۆش، بێ‌ته‌مه‌گ،

بێ‌وه‌فا، پێ‌نه‌زان، ناشکور، ناشکیر.

ناسترده: بپوانه: "شوخن".

ناسخ: (1) پووچه‌که‌ره‌وه، هه‌لوه‌شین، هه‌لوه‌شینەر. (2) له‌به‌رگه‌وه، کۆپیست.

ناسرواد: ناته‌کووز، نارێکوپێک.

ناسره: (1) قه‌لب، زه‌غه‌ل، ناعه‌سل، زپ.

(2) ئاخوته‌ی ناحه‌ز و که‌موکوورتی‌دار.

ناسزا: (1) قسه‌ی له‌سه‌ر دل‌گران،

چۆرس، جوین، دژون، دوژین.

(2) ناشایسته، ناهێژا، نالیه‌تاتوو،

نه‌ژیه‌تی. (3) بێ‌نرخ.

ناسفته: ده‌ست لینه‌دراو، کون نه‌کراو،

کون نه‌کری، نه‌سمراو.

ناسك: خۆپاریز، ته‌رکه‌دنیا، خواجه‌پرست،

خوێ‌په‌رس.

ناسگالیده: (1) بێ‌بیر، بێ‌پامان. (2) له

پووی بێ‌فکرپه‌وه.

ناسوت: سروشتی مرۆ، خوه‌زایا مرۆف،

دنیا‌ی سروشتی و ماددی.

ناسوده‌مند: (1) بێ‌که‌لك، بێ‌فایده.

(2) زیانه‌ین، ئازارگه‌ین. (3) پرسیان و

مه‌ترسیدار.

ناسور: (1) برین. (2) برینی که‌ ئاوی

کێشایی و ماسیبی. (3) "فیستول".

ناسوی دار: بیلایه‌ن، بێ‌غه‌ره‌ز.

ناسی: فه‌رامۆشکار، ژبیرکه‌ر، که‌سی که‌

شتی له‌بیر ده‌چێته‌وه.

ناسید: سه‌بیدی درۆیین.

ناسیونال: نه‌ته‌وه‌یی.

ناسیونال سوسیالیسم: بپوانه: "نازیسم".

ناسیونالیست: نه‌ته‌وه‌خواز، نیشتمان

په‌روه‌ر، نیشتمان په‌رست، قه‌لات

په‌رست، ناسیۆنالیست.

ناسیونالیسم: نه‌ته‌وه‌خوازی، نیشتمان

په‌روه‌ری، نیشتمان په‌رستی،

ناسیۆنالیزم.

ناشاد: (1) خه‌مبار، ناشاد. (2) خه‌مه‌ین،

خه‌فه‌ت هێن.

ناشاکر: بپوانه: "ناسپاس".

ناشایاکردن: حه‌رام کردن.

ناشایست/ناشایسته: ناپه‌سند، ناشایست،

نالایق، نه‌شیاو، نه‌هێژا، ناحه‌ز.

ناشتا: (1) خوړین، خرین، له‌خرین،

له‌خرینی، له‌خوړین، له‌خوړینی، له‌رخینی،

ناشتا، دوا‌ی له‌خه‌وه‌ستان هه‌یچ

نه‌خواردوو. (2) بێ‌کپیار، بێ‌پشتیوانه.

(3) برسییه‌تی. "ناشتا شکستن": ناشتا

خواردن، به‌رچایی خواردن.

ناشتاب: (1) له‌حالیکا ناشتای نه‌خواردوه

و هه‌شتا برسییه. (2) چاوچنۆک و

تامه‌زۆ.

ناشتامنش: چاوچنۆک، تێرنه‌خۆر.

ناشخود: نه‌پووشاو.

ناشر: بلاکه‌که‌ره‌وه، بلافکه‌ر.

ناشزه: ناجیزه، ژنی که‌ له‌فه‌رمانی

شوو سه‌ره‌پێچی ده‌کا.

ناشته: (1) نه‌شۆردراو. (2) بێ‌حه‌یا و پیس.

ناشکستنی: له شکان نه هاتوو.

ناشکيبا: که م چيکه لدانه، که م جيقلدانه، بى سهر و حوسه له، خونگر، تنگه نه فوس. په په له، په له ز.

ناشکيبايى: تنگه نه فوسى، بى نارامى، که م چيکه لدانه يى، بى سه بروحه وسه له يى، بيهن تنگى.

ناشناخت: (1) که س نه ناس، غريبه. (2) نه زان. (3) نه زاننى، ناناگايى. (4) به شيوهى که س نه ناس و غريبه.

ناشناخته: (1) نه ناسراو، نه زانراو. (2) که س نه ناس، غريبه. (3) نه زان.

ناشاس: (1) نه ناسراو، نه زانراو. (2) که س نه ناس، غريبه، بيگانه، لاپره، لاپره سمن. (3) به شيوهى نامو و غريبه.

ناشاسا: (1) ناناگا، بى خه بهر. (2) نه ناسراو، ناديار. (3) به شيوهى غريبه و نامو.

ناشناو: بله وه ز، گوئ نه بيس، گوئ نه بيس، گوئ گران، گوئ گران، گوئ کپ، گوئ گران، کريل، نه ژنه و، لاسار، سهره پو، هه له شه، که پ، که پ، که پ.

ناشنيد: نه بيس تراو.

ناشو: شتى نه شياو، له کردن نه هاتوو، محال، نه ستم، دژفار.

ناشى: (1) خه شيم، تازه کار، نوهانى، گنده کار، چه پلر، که م زان، کارنه زان، فيره کارنه کراو، باش پانه هاتوو له کار،

شول نه زان، ناشى، که سى که له کار دا ناشاره زايه. (2) سه رچاوه گرتوو.

ناشيگرى: ناشيگه ريه تى، نياوه زيان، له کار نه زانين.

ناصب: دامه زرينه، به رپاکر.

ناصح: (1) نامو چيار، ناموژگار يکار. (2) دلسوز، خيرخواز.

ناصر: (1) يارمه تيدهر، ناليکار. (2) دوست و هه قال.

ناصوفى: به دره فتار، به دکر دار.

ناطق: (1) په وانبيژ، قسه په وان، قسه زان، به دهم و دوو، به دهم و پل. (2) بيژهر، قسه که ر، په يقه ر، ناخيوهر. (3) شانق، سينه ما ده نگدار. (4) ناسکرا، خويا. (5) ناماژه که ر، گيپه وه.

ناطقه: ميينه ي "ناطق". تواناي ناخاو تن و دهر برين.

ناطور: باخه وان، نگابانى کيلگه، بيستانه وان، بوستانقان.

ناظر: چاوه دير، چاف دير، چاودير، چاويار، پوانه ر، ديد هوان. "ناظر به چيزى بودن": نه ویش له خوگرتن، بریتى له ویش بوون.

ناظم: (1) ته کووز که ر، هونهر، رپکوپيک که ر، رپکخهر، سه روبه ر که ر.

(2) ده سه لاتدار. (3) پروانه: "اراینده". "ناظم شعر": هه لبه س، هه لبه ست، بوپژ.

"ناظم کل": خودا.

ناعلاج: بى دهره تان، چاره لپراو، چاره ژى بريايى، ناچار.

ناعم: نهرم و تول، نهرم و ناسک.

ناعوش: سه برندنه ژير ناو.

ناف: (1) ناوک، نيوک. (2) به شى ناوه ندى يان ناوه پراستى شتى. "ناف آسمان": ناوه پراستى ناسمان. "ناف انداختن":

زه ربه ويگه وتن، له پيکه وتن. "ناف بر زمين گذاشتن": (1) ناوک له زهوى دان، قوورس

بوونى بارى چوارپى به جورى که سكى له زهوى بخشى. (2) پروانه: "عاجز شدن".

"ناف بریدن": ناوک برين. "ناف خاک": (1) ژير خاک، قوولايسى زهوى.

(2) ناوه پراستى زهوى. (3) مه ککه. "ناف زدن": (1) ناوک برين. (2) زان، زابين. "ناف شب": نيوه شهو. "ناف عالم": پروانه: "ناف خاک (1، 2)". "ناف کسى (چيزى) افتادن":

(1) ناوک که وتن. (2) له پى که وتن. "ناف کسى را با ديگرى بریدن": له سه ر لانکه

ماره برين. "ناف کسى را چرب کردن": وه ده سته ينانى دللى نه و، پاريزکردنى نه و. "ناف هفته": پوژى سى شه ممه. "چيزى به ناف کسى بستن": ته عاروف کردن به و، دهر خواردان به و.

(2) قسه ي ناحه ز پى وتن. "چيزى به ناف کشیدن": خواردى نه و شته.

ناف برى: (1) ناوک برين. (2) له سه ر لانکه ماره برين. "ناف برى کردن": (1) ناوک برين.

(2) ناو ليئنان، ناو له سه رنان.

نافذ: (1) په خنه که ر، دزه که ر، په وان. (2) کار يگه ر، ب باندور، ده ست پويشتوو.

نافذ الامر: ده سه لاتدار.

نافرارون: ناراسته وخو.

نافرجام: (1) ناخر شه پ، نه و که سه ي ناخرى کاره که ي به خير ته واو نه بى.

(2) ناسه رکه وتو (ترور نافرجام).

(3) بيهووده، بى ترخ. (4) جوين، جنيو. **نافرزان:** نه زان، تيننه گه يشتو.

نافرمان: سه رشه ق، سه رکيش، سه برزيو، نافه رمان.

نافرمانى: سه رچه وتى، سه رکيشى، سه برزيوى، نافه رمانى.

نافرمودنى: کارگه لى چه وت و ناحه ز که رى به نه نجام دانيان نه دراوه.

نافع: به که لک، به سه وود، به قازانج، ب وه ج.

نافصيح: له وچه (هر له وچه له وچيه تى)، بيده موبل، قسه نارپه وان و دهم خوار، بى ده ق و لموز.

نافه بو: (1) بوون خووش. (2) نه وه ي زارى بوونى ناخوشى لى دى.

نافهم: نه فام، نه زان، بى شعور.

نافى: په تکه ره وه، نکولیکه ر، حاشاليکهر.

ناقد: (1) په خنه گر. (2) نه وه ي پارهى نه سللى له ته زوير جيا ده کاته وه.

ناقص: (1) ناته‌واو، کۆلکه، سه‌قته، نيوه‌چل، به‌که‌موکووپي، که‌مووکووپي دار، ب کيماسي. (2) شتي که به که‌مال نه‌گه‌يشتي. "ناقص شدن": (1) که‌م کردن، کورت هيتان. (2) عه‌بیداربوون، سه‌قته بوون. (3) نه‌خوش که‌وتن.

ناقص الخلقه: نوقوستانی زکماکی.

ناقص العضو: که‌م نه‌ندام، نوقوستان، بۆ مانای زیاتر پروانه: "معلول".

ناقص العقل: که‌م نه‌قل، که‌م ناوه‌ن.

ناقص: (1) پيشبيلکه‌ر، ژيپينه‌ر، پپه‌س که‌ر. (2) پووچه‌که‌ره‌وه، هه‌لوه‌شینه‌ر. (3) په‌يمان شکين.

ناقل: (1) هه‌لگر، هلگر. (2) راگوپزه‌ر، گه‌يه‌نه‌ر، گه‌هینه‌ر. (3) گيپرهره‌وه، ره‌وايه‌تکه‌ر، هه‌قايه‌تکه‌ر. (4) گومراکه‌ر.

ناقلا: (1) بيريژ و زيره‌ک. (2) فيلاوی و به‌دفعه‌پ. (3) نازارده‌ر، مزير.

ناقوس: گه‌رنال، زه‌نگوله‌ی زل.

ناقه: (ق) نه‌خوشی که‌ تازه چاک بوپيته‌وه و هيشتا بيه‌ز بى.

ناک: (1) نه‌دار، ده‌سکورت. (2) خه‌مبار و بيخال. "ناک کردن": سوخت کردن، مال لى سهندن، پروتاندنه‌وه.

ناکاراساز: پووچه‌لکه‌ره‌وه، هه‌لوه‌شینه‌ر.

ناکار: ناکارامه، سست و بيه‌يز، بى توان. "ناکار کردن": زه‌ربه‌ليدان، له‌پي‌خستن.

ناکارديده: (1) بيه‌زموون. (2) تازه، نوي، ده‌کارنه‌کراو. (3) په‌ست، نرم.

ناکام: (1) بيه‌مراد، بيه‌مراد، کام نه‌ديو، به‌ئاوات نه‌گه‌يشتوو، که‌سى که‌ به‌ ئامانج و ئاره‌زووی خو‌ی نه‌گا، مران حاصل نه‌بووی. (2) ناهوميد، بيه‌به‌ش. (3) نارازی. (4) ناچار. (5) به‌پيچه‌وانه‌ی مه‌يل و ئاره‌زوو. "ناکام کردن": ناهوميدکردن، بيه‌وا کردن. "به‌ناکام و کام": پروانه: "خواه‌ناخواه". "به‌ناکام": به‌پيچه‌وانه‌ی مه‌يل، به‌ناچار.

ناکش: په‌يمان شکين.

ناکجاآباد: (1) شاری ئاوات. (2) شويني ناديار، شويني خه‌يالی.

ناکردنی: (1) حه‌رام، ئه‌وه‌ی بۆ نه‌نجامدان نه‌شى. (2) نارپه‌وا، زالمانه.

ناکرده: (1) نه‌نجام نه‌بوو. (2) نه‌خوازو، نه‌ويستراو.

ناکرده‌کار: بيه‌زموون.

ناکس: (ک) ناجسن، خوپري، بيه‌ سه‌روپي، شه‌لاتی، په‌ست، ناکه‌س.

ناکس: (ک) سه‌رشور، سه‌رنه‌وی، چه‌ميو، چه‌ماوه، سه‌رنخون، سه‌ره‌وژيژ.

ناکس بچه: هه‌تمچه، هه‌تمچه‌ره‌ک، هه‌تيوچه، هه‌تيومچ، نانه‌جيبی خوپري و بيه‌ ئابروو.

ناکفته: نه‌تره‌کيو، نه‌ته‌قيو.

ناکش‌ور: ناچالاک، پاسيف، بيه‌ جموجول.

ناگاه: (1) ناوه‌خت، بيه‌وه‌خت، بيگاف. (2) له‌نكاو، له‌په‌ر، به‌چاخ. (3) نابه‌جی.

ناگذر/ناگذرا: له‌ريژماندا: پيوست.

ناگرای: که‌مه‌رخه‌م، به‌هيندنه‌گر. بيه‌ مه‌يل.

ناگرفت: بيه‌خه‌به‌ر، ناوه‌خت، له‌نه‌كاو.

"ناگرفت زدن": زه‌ربه‌ليدانی كتوپر.

ناگرفته: (1) نه‌گيراو، سه‌ربه‌ست و ئازاد. (2) ديل نه‌کراو و ئازاد.

ناگزان: (1) پيوست، حه‌تمی. (2) بيه‌ ئيختيار.

ناگزير: ناچار، چاره‌ليپراو، چاری ناچار، به‌ناچار، مه‌ژيوور. "ناگزين شدن": (1) ناچاربوون. (2) واجب بوون. "ناگزين شدن از چيزی (کاری)": ئاتاج به‌وه‌ که‌سه‌ بوون. "ناگزين کردن": ناچارکردن.

ناگفتنی: (1) وه‌سف هه‌لنه‌گر. (2) ئه‌وه‌ی بۆ وتن نه‌شى. (3) نه‌وتراو.

ناگوار: (1) ناخوش، دلته‌زين، جه‌رگ به‌ر، ب ئيش و ژان. (2) تام ناخوش، بيه‌ تام. (3) ئه‌وه‌ی به‌باشی هه‌رس نه‌بى. (4) له‌تاقه‌ت نه‌هاتو، له‌تاقه‌ت به‌ده‌ر. (5) پروانه: "امتلا".

ناگوارده: پروانه: "امتلا".

ناگوارش: (1) ئينته‌لا، سابخور، سقل. (2) بيه‌ سه‌روبه‌ری و شپريوي.

ناگوارديده: به‌شيوه‌ی هه‌رس‌نه‌کراو.

ناگواشته: پروانه: "ناگوارديده".

ناگه: سووکه‌له‌ی "ناگاه".

ناگهان: (1) كتوپر، كتوپر، له‌نه‌كاو، له‌نكاو، له‌په‌ر، له‌خافل، له‌هيك، له‌هيكرا، گزگوومه‌ت، بيه‌چاوه‌نووي، بيه‌خه‌به‌ر. (3) به‌ريکه‌وت. (3) نه‌زانسته.

ناگيرا: (1) سه‌رنج رانه‌كيش، ئه‌وه‌ی کاریگه‌ری پوزه‌تيقی به‌سه‌ر شتيکی‌ترا نه‌بى. (2) پروانه: "فلج".

نالان: (1) نالن، نکن، ناله‌نال، که‌سى که‌ له‌ تاوی خه‌م و ده‌رد بکرووزيته‌وه. (2) نالن، له‌حالی ناله و کپرووزانه‌وه‌دا. (3) شکايه‌تکه‌ر، سکالاکه‌ر. (4) نه‌خوش، له‌ش به‌بار، ده‌رده‌دار. "نالان نالن": له‌ حالی ناله‌وشيوه‌ندا.

ناش: (1) ناله و شيوه‌ن، نالين و گری. (2) شکايه‌ت، گليیی. "ناش زدن": نالاندن، نالان، نالين.

نالنده: ئه‌وه‌ی ده‌نالينی و ده‌کپوزيته‌وه.

نالوطی: ناجوامير، ناپياو.

نالیه: ناله، ناله‌نال، کپرووزانه‌وه‌ له‌ ده‌رد و خه‌م، کوزه‌کوزال به‌ر کول و خه‌م. "نالیه برآوردن": ده‌نگ ليوه‌هاتنی ساز مۆسيقاييه‌کان. "نالیه برکشیدن": (1) پروانه: "نالیه برآوردن". (2) نالان، نالين.

"نالیه کردن": (1) نالين، نالاندن. (2) ده‌نگ ليوه‌هاتنی شتي کاتی که‌لک ليوه‌رگرتنی. (3) گازنده‌کردن، گليیی کردن. (4) به‌کپرووزانه‌وه و لالانه‌وه‌ داوی

شتیکردن. "نالەکشیدن": بپروانه: "نالیدن (1)". "نالە وزاری": نالە وشيوهن. "نالە ونفرین": گله یی و دوزین.

نالە کنان: نالان، له حالێ نالان و کپووزانه وه دا، ب نالە نال.

نالیدن: (1) نالین، نالین، نالاندن، نالان، نالای، نالایش، نالایه نه، نالنی، نالنه، نالە کردن، نکین، کازکان، کپووزانه وه له دهر و داخ. (2) گازنده کردن، گله بیکردن. (3) لالانه وه، کپووزانه وه. (4) دهنگ لیوه هاتنی سازه موسیقاییه کان. (5) خرۆشیان، خرۆشین، نالە وهاوارکردن. "از کسی (چیزی) نالیدن": گله یی هه بوون له وه، له دهست ئە و نالین. "به (پیش) کسی نالیدن": بۆ سکالایان دادخواری چوونه لای ئە و.

نام: (1) ناو، نیو، ناف. (2) ئابروو، شانازی. (3) نیشانه، ئاسه وار. (4) وشه، له بز. (5) ناویانگ، ناووده نگ. "نام برآوردن (آوردن)": ناویانگ رویشتن، ناوده رکردن، ناسران. "نام بردن": ناو بردن، ناف برن، ناوهانین، ناوهواردن، ناوهیتان، ناف ئانین، باس کردن. "نام بلند": ناووناویانگ. "نام به ابر اندر آوردن": ناویانگ رویشتن، زۆر ناو رویشتن. "نام پراکندن": ناویانگ رویشتن، ناوده رکردن، ناسران. "نام جاوید": ناویانگی هه رمانی. "نام جستن": به دوای ناووناویانگ وه بوون. "نام خانوادگی (نام فامیلی)": ناویانگ. "نام داشتن":

(1) ناویلینان. (2) ناویانگ هه بوون. "نام زشت": ناویانگی خراپ. "نام کردن": (1) ناویان، ناویلینان. (2) دیاریکردن، کاندیدا کردن. "نام کسی (را) برآب نوشتن": فه رامۆش کردنی ئە و، له بپیردنی ئە و. "نام کسی برداشتن": ناو بردن له و. "نام کسی (را) بردن": ناو بردن، ناوهیتان، باس کردن. "نام کسی (چیزی) بریخ زدن (نوشتن)": له بپیرکردنی ئە و، فه رامۆش کردنی ئە و. "نام کسی در گل افتادن": له بپیرچوون (هه وه) ی ناوی ئە و. "نام گذاشتن": ناویلینان، ناویو دیاریکردن، ناو دیارکردن. "نام مستعار": ناوی خوازاو، نازناو، نازناف. "نام نامی": ناوی ناسراو. "نام نوشتن": ناوونوسین، ناو تو مارکردن. "نام و نان": ناویانگ و سه روه و سامان. "نام و نشان": (1) ناو نیشان. (2) نیشانه، ئاسه وار. (3) ناو و ناویانگ یان ناوی ته و او. "نام و ننگ آوردن": ئابروو و ئیحتوبار په یاکردن. "به نام": به ناویانگ، ناو دار. "به نام خود کردن": (1) ته رخان کردن بۆ خو. (2) به ناوی خو وه تو مار کردن. "به نام کسی بودن": به نیوی ئە وه وه بوون، هی ئە و بوون. (2) ده زگیرانی ئە و بوون.

نام آشنا: به ناویانگ، ناو دار، به باف، ناسراو.

نام آوا: ناویکی تیکه لاو که له دهنگه کانی سروسشته وه وهرده گیری وه ک چۆر چۆر و میاومیاو.

نام آور: ناو دار، به ناویانگ، به ناوده نگ، ناسراو، ناسکری.

نامادری: زپدایک، زپداک، باوه ژن.

نامانداگ: بپروانه: "ناماننده".

ناماننده: ئە وه ی له شتیکی دی ناچی، لیکنه چوو.

نامانوس: (1) مانا و واتای دوور له زهین. (2) خوو پی نه گرتوو، پانه هاتوو.

نامبردار: (1) بپروانه: "نام آور". (2) به نرخ، گرانبایی. (3) پالە وانی ناو دار. (4) گرنگ، گرینگ. (5) ناسراو.

نامبرده: ناو براو، نافبری، ناف گوتراو، باسکراو، باسکری. به مانای ناو داریش هاتوو.

نامتجانس: نه گونجاو، ناهاوچه شن، ناهاوجنس.

نامتجزی: دابهش نه بوو، لهت نه بوو.

نامتراکم: ته نک.

نامتعادل: (1) ناته و او له ئە قلدا. (2) نابه رابه ر، نایه کسان.

نامتعین: نادیار، نادیاریکراو.

نامتکافی: نابه رابه ر.

نامتکلف: (1) به بی خو نوینی، ساده. (2) ساده، په وان.

نامتناهی: (1) بی کوتایی، بی پرا نه وه، بی دافی، بی بریان. (2) بپروانه: "طولانی".

نامچو: (1) ناویانگ خواز. (2) به ناویانگ، ناسراو.

نامحتمل: پی تینه چوو، نه گونجاو، نه شیاو.

نامحدود: بی سنوور، بی که وشه ن، نه به رته نگ. "نامحدودیت": بی سنووری.

نامحرم: (1) نامه حره م، نامه ره م، دگر، بیگانه، پیک شیاو، دوو کهس که ده زنو یژیان لیک بشکی. (2) کهسی که پاردار نه بی و نه کری متمانه ی پی بکری، بی به قا.

نامحسوس: ههست پینه کراو.

نامحکم: سست، لهق، ناپته و، ناتو کمه، نه قاهیم.

نام خواه: بپروانه: "نام جو".

نامدار: (1) ناو دار، به ناووده نگ، ب ناف و دهنگ، به دهنگ و ناو، ناسراو، سه ربه ده ره وه. (2) گه وه ره، مه زن. (3) پالە وان. (4) به نرخ، گرانبایی. (5) هه لژیراو، زۆر باش.

نامراد: به تاوات نه گه یشتوو، بی مراد، ناکام.

نامربوط: (1) بی پیوه ندیدار به شتی یان بابه تیکه وه. (2) بی سه روین، قسه ی قو پولابه لا.

نامرتب: نه ته کووز، ناپیک، تیکه ل و پیکه ل، شپره زه، شپریو، شیویاگ، ناو رته، بی سه روبه ر، شلوشه و یق، شلوشیواو، شله په ته.

نامرد: گه نده پیاو، ناپیو، کوژو، دل نرم، نائینسان، نامرؤف. بی غیرهت، ترسه نوک. بی توان له کرداری سیکسی دا.

نامردمی: په سستی، خوږپیه تی، همتچه ره کی.

نامرضی: ناپه سندن.

نامرغوب: (1) ټه یاغ، چرووک و بڼنرخ، نه باش، بڼه بره، بڼه پمڼ، قریوک، نائسل، ئاشاخه، قه سپ، خراپ. (2) نادلخواز.

نامرئی: نادیار، ون له بهرچا، نه به دی.

نامرزد: (1) پالټوروا، ناوله سهر، کانیدیا، بهرته ندام، بهرېزار، ناودیرکراو بۆ کاری، که سستی که بۆ کاری له بهرچا و گپراوه.

(2) ده زگر، ده زگر تی، ده سترگ تی، ده زووران، ده سگرپو، ده سترگ یران، ده زگر یران، ده زبیران، ده رگست، ده رگستی. (3) یادگار. "نامرزدکردن":

(1) کانیدیا کردن، بهرته ندام کرن، ناودیرکردن. (2) دیاریکردن، نیشاندان و شیرینی خواردنی خوازیڼی. (3) ناویردن، ناوهڼیان، دیاریکردن. (4) دانان، دیاریکردن. (5) ته رخان کردن.

نام زده: دیاریکراو، ناودیرکراو.

نام زشتی: به دنای، ناوړپاوی.

نامسئول: نابه پرس، بڼه پرسیاری، بڼه پرسیاری.

نامساعد: (1) ناله بار، ناخوش، ناسازگار.

(2) دژ، دژبه، ناهاوړا.

نامستوی: نارېکوپیک.

نامسلمان: (1) ناموسلمان. (2) دلپهق، بڼه به زه بی.

نامسلوک: نه پټوراو، نارېک.

نامشار: ئامازه پینه کراو.

نامشخص: نادیار، ناروون.

نامشروع: (1) حه رام. (2) زول، بیژوو.

نام شکسته: به دنای، ناوړپاوی.

نام مطلوب: (1) نادلخواز، ناخوش.

(2) به زه پ، مزیر (عنصر نام مطلوب سیاسی).

نامعقول: نابه جی، نائقلانی، پیچه وانهی ریوشوینی ئاسایی، پیچه وانهی ټه قل.

نامعلوم: نه ناسراو، نادیار.

ناممهود: (1) بڼه پشیننه، چاوه پرواننه کراو. (2) نه ناسراو.

نامگذاری: ناوان، ناف دانین، نافانندن، ناولیتان، ناوانیان، ناودیرکردن، ناودیرتی.

نام گرایسی: (فه لسه فه) پروایه که له سهر بڼه مای ټه وه که واتا په تیه کان هیچ جوړه سهرچاوه یه کی بابه تیان نیه و ته نیا وه که ناو هه، "نومینالیسم".

نام گرفته: (1) پروانه: "مشهور".

نام گستر: خوازیاری ناو و ناوبانگ، ناوبانگ خواز.

ناملاییم: (1) سه خستی و دژواری.

(2) ناخوش. (3) سه خست، دژوار.

(4) ناپه سندن، ناحه ز.

ناملایمات: سه ختییه کان، دژوارییه کان.

ناممکن: (1) نه شیاو، مه حال، ټه سته م.

(2) پروانه: "نایاب".

نامناسب: (1) ناله بار، ناچور. (2) نابه جی، نه شیاو، نه هه ژی.

نامنتظر: چاوه پرواننه کراو.

نامنجم: برکه برکه، لیچچراو، لیچ دابراو، نه هه فگر تی، ناکوک.

نام نویسی: ناو نویسی، تومارکردنی ناو.

نامور: (1) پروانه: "مشهور". (2) به نرخ، گرانباپی. (3) ناوړپاوی، ناودیرکراو.

ناموزون: له کیش ترزاو، ناهاوکیش، له نگ. (2) لار، خوار، ناساف. (3) ناحه ز، ناشیرین.

ناموس: (1) شه پرف، ئابروو، ناموس. (2) ژن، دایک یان خوشکی پی او که پاراستنی حورمهت و ئابرووی ټه وانی له ټه ستویه. (3) ریسا، یاسا. (4) پروانه: "شریعت". (5) ریا، فیل، ته له که. (6) سیاست، پرس و را. (7) فیز، ده عیه، خو په سندی. (8) ناوبانگ، ناووده نگ.

"ناموس اکبر": جو پر ټیل. "ناموس الاهی": پروانه: "شریعت". "ناموس چیزی (جایی) رفتن": له بایه خ و ئیعتوباری ټه و که م بوونه وه.

"ناموس خود را قایم گرداندن": پاراستنی ئابرووی خو. "ناموس کردن": (1) خو نویکیکردن یان خو به داوین پاک نیشان دان. (2) ئابروو وه ده سته ټیان. "ناموس کسی را برداشتن": ئابروو پړاندن، ئابروو تکاندن.

"ناموس کسی (چیزی) را شکستن": له ناویردنی بایه خ و ئیعتوباری ټه و.

ناموسگر: پروانه: "مدعی".

ناموسیگردن: خو نویکیکردن، وانواندن.

نامویه: ژنی که به میرده که ی وه فاداره.

نام ه: (1) نام ه. (2) ده ستوری به نووسراوه. (3) کتیوی ئاسمانی.

"نامه اعمال (عمل)": (1) نامه ی کرداره کان. (2) کارنامه یان په روه نده. "نامه پړاندن": نامه گوړکی، نامه گوړپینه وه. "نامه توقیعی": نامه یه که مورو واژوی پاشای پیوه بی. "نامه سرگشاده": نامه ی سهرئاوه له. "نامه سیاه (سیه)": نامه ی کرداری که سی تاوانبار که تاوانه کانی له ودا تومارکراپی. "نامه (را) سیاه (سیه) کردن": (1) نامه نووسین. (2) نامه په شکر دهنه وه. "نامه عنایتی": پاسپیڼرنامه. "نامه کردن": نامه نووسین.

نامه بر: ته تر، ولام بهر، نامه بهر، خه بهر بهر، پوخته چی، بهر سیف بر، نقش توک بر.

نامه پیرانی: نامه نووسینی په یتا په یتا بۆ فهرمانگه یان بۆ که سه کان.

نامه رسانی: نامه گه یاندن.

نامه سیاه: بریتی له که سی تاوانبار.

نامه نگار: نامه نووس، نامه نقیس، نقش توک نقیس.

نامه نگاری: نامه نووسین.

نامه نما: پروانه: "اندیکاتور".

نامه ور: پروانه: "نامه بر".

نامی: (1) به دهنگ و ناو، ناودار، ناقدار، سه‌رناس، ناسراو، ناسکری. (2) گه‌شه (کردوو/کری)، به‌خوداهاتوو، بالاکردوو. (3) خۆشه‌ویست، به‌پیز. "نامی داشتن": پیز و حورمه‌ت گرتن. "نامی کردن": ناودارکردن، به‌ناویانگ کردن.

نام یافته: ناودار، به‌ناویانگ.

نامیدن: (1) ناوان، ناف دانین، ناقاندن، ناولینان، ناوینان. (2) ناوئران، ناولینران، ناودیزکران.

نامیری: بپروانه: "ابدیت".

نان آور: دابینکهری بژیوی بنه‌ماله، نان بده.

نانای: سه‌ما.

نان باره: بپروانه: "شکم پرست".

نان بده: (1) بپروانه: "نان آور". (2) دلّاو، به‌خشنده.

نان بندان: نان دروست کردن، نان کردن.

نان به نرخ روز خور: هه‌لپه‌رست، دهرفته هین.

نان جو: (1) ئه‌وه‌ی به‌دوای نانه‌وه‌یه. (2) بپروانه: "گدا".

نانجیب: (1) ناره‌سه‌ن، ناجسن، ناوه‌جاخ، نانه‌جیب. (2) بی‌سه‌روبه‌له‌کاری سیکسیدا.

نانخواه: (1) خوازیری نان. (2) نه‌دار، هه‌ژار.

نان خور: (1) ئه‌وه‌ی بژیوی و داهاته‌که‌ی به‌کس‌س‌یان‌که‌سانی‌تره‌وه

به‌ستراوه‌ته‌وه. (2) ئه‌وه‌ی بۆ ئه‌نجامدانی کاری که‌سینسی مووچه‌وه‌رده‌گری. (3) مووچه‌گر. (4) نانخور، بریتی له‌خیزان و منال.

نان دار: شتی که‌قازانجی زۆری هه‌یه.

نان درآ: (1) ئه‌وه‌ی نانه‌که‌له‌تهدوور ده‌کاته‌وه. (2) دابینکهری بژیوی بنه‌ماله.

نان درانبان: ناماده‌ی پویشتن و سه‌فه‌ر.

نان ربا(ی): بپروانه: "آزمند".

نانکور: (1) بریتی له‌به‌دنه‌مک، سپله، بی‌ئهمه‌گ، پئنه‌زان. (2) کویرنان، کورنان، نان‌نه‌خور، نانکویر، نان بژیر، نان‌تال.

نانمازی: (1) بی‌نویرتی. (2) ناپاکی و پیسی.

نان و آب دار: پرداهات، پرقازانج.

نانورد: (1) بپروانه: "ناموزن". (2) نه‌شیاو، نالایق.

نانیوشان: له‌پیر، بی‌خه‌به‌ر، له‌نکاو، بی‌پئ‌ه‌سیان.

ناو: (1) هه‌ر شتیکی دیرژ و ناوبه‌تال. (2) به‌ناز و له‌نجه‌ولار پویشتن. (3) پاپۆر، پاپۆری شه‌رکه‌ر. (4) پلوسک. (5) شیو، دۆل. (6) جۆگه‌له‌ی ئاو.

ناواپاد: له‌غاویرچاو، کۆنترۆل نه‌بوو.

ناواجب: (1) کرداریک که‌به‌جیهینانی پاداشی هه‌بی و وازلپه‌ینانیشی گناه و سزای نه‌بی. (2) نارپه‌وا، ناپه‌سند.

"به‌ناواجب": (1) به‌ناهه‌ق. (2) بی‌هۆ.

ناوارد: (1) له‌کارنه‌زان، خه‌شیم، ناشاره‌زا، نابه‌له‌د، نابه‌له‌گ، نابه‌له‌ن. (2) نابه‌جی.

ناواینیدن: چه‌ماندن، چه‌فاندن، دانه‌واندن، داهیتان.

ناویری: زانستی دیاریکردنی په‌وگه‌ی حه‌ره‌که‌تی پاپۆر و فرۆکه.

ناوجه: بپروانه: "بیهوده".

ناوخدا: بپروانه: "ناخدا".

ناودان: پلوسک، لوساوک، پلور، شوروک.

ناویدیس: ناپیکی و به‌رزونزمییه‌کانی سه‌رزه‌وی که‌به‌شکلێ "ناو" ه.

ناورد: (1) شه‌ر، جه‌نگ. (2) بپروانه: "جولان". (3) توانای پویشتن، هیژی بزوتن. (4) شه‌رگه. "ناورد دادن": تاودان، پهبازین، ته‌راتین. "ناورد کردن(ژن)": گه‌ران، ده‌ورلیدان، ته‌راتین. "ناوردگرتن": (1) بپروانه: "ناورد کردن". (2) شه‌رکردن. (3) ملامانیکردن، کئیه‌رکیکردن.

ناوردجو: شه‌رخواز، شه‌رکه‌ر، شه‌رفان، جه‌نگاوهر.

ناوردگه‌گه: شه‌رگه، شه‌رگه‌ه، گۆره‌پانی شه‌ر، قادا شه‌ر.

ناوردگر: خه‌نیم، رقه‌به‌ر.

ناورزیدگی: بی‌ئهموونیتی.

ناوسالار: سه‌ره‌نگی هیژی ده‌ریایی سپای پاسداران.

ناولخرجی: بپروانه: "صرفه‌جویی".

ناواناوان: بپروانه: "خرامان".

ناوندان: بپروانه: "ناودان".

ناووس: گۆر یان قه‌بری غه‌یره‌ موسلمان.

ناوی: سه‌ربازی هیژی ده‌ریایی.

ناویسدن: (1) چه‌مینه‌وه، چه‌قیان، داهاتنه‌وه. (2) خلنگین و به‌له‌نجه‌ولار پویشتن. (3) بپروانه: "تلوتلوخوردن".

ناویژه: پوخته‌نه‌کراو، نه‌پالپوراو، پالوون نه‌کری، خه‌وشدار، تیکه‌لاو.

ناویژه‌کار: ناشاره‌زا، ناپسپۆر.

ناهار: (1) فراوین، نیوه‌پۆژه، نانی نیوه‌پۆ، نه‌هار. (2) کاتی نیوه‌پۆ. (3) برسی. (4) بپروانه: "حریص". (5) بی‌به‌ش. (6) تیرنه‌خور، چاوبرسی. (7) توونی، تینوو. (8) برسیتی. "ناهار شکستن": به‌رکولدان، برسیتی یان توونیه‌تی په‌واندنه‌وه.

ناهاریازار: (1) قه‌ره‌بالگی کاتی نیوه‌پۆ. (2) به‌روی کار و بازار.

ناهارگاه: (1) کاتی فراوین خواردن. (2) شوینی نه‌هارخواردن.

ناهارى: (1) بپروانه: "گرسنگی". (2) ئه‌وه‌ی بۆ په‌واندنه‌وه‌ی برسیتی ده‌بخۆن، به‌رکول.

ناهامانستی: بی‌هاوتایی.

ناهپ: تالانجی، پوپرکه‌ر.

ناهگرزی: دنیاى له‌ناوچوو و نابه‌رده‌وام.

ناهماد: بېروانه: "ناقص".

ناهمال: (1) بې‌وینه، بې‌هاوتا. (2) دږ، دږبه‌ر.

ناهم اندیشی: جی‌اوازی بۆچون، به‌ره‌لستی.

ناهم‌اندی: بېروانه: "تفاوت".

ناهم‌بسته: جیا، جوئ.

ناهم‌بند: جیا، جوئ.

ناهم‌تا: (1) بې‌هاوتا، بې‌وینه،

بېچون. (2) ناهاوچه‌شن. (3) دږکار،

ناسازگار.

ناهم رایي: بېروانه: "مخالفت".

ناهم زینگی: بېروانه: "تفاوت".

ناهم‌ساز: پیکه‌وه‌نه‌گونجاو، ناسازگار،

ناهاوتا‌ه‌نگ، نه‌ه‌واوه، نه‌ح‌قیایي.

ناهم‌سر: نه‌وه‌ی ده‌گ‌ل یه‌کی‌دی‌هاورپ‌ز و

هاونرخ‌نیه.

ناهم‌گنی: بېروانه: "تفاوت".

ناهم‌گون: ناهاوچه‌شن، نالیک‌چون،

جیاواز، نات‌با.

ناهموار: نارپک، ناله‌بار، ناساف، ناقولا،

ناخار، نه‌پۆر، قولۆر، خواروخپچ، خپچ و

خوار، زبر و به‌که‌ندوکولۆ، به‌که‌ندوله‌ند،

ب‌که‌ندال و کۆر، پ‌ر‌ه‌ه‌رازون‌شپو،

زبرودرشت، نه‌تاشراو، سيقال‌نه‌دراو.

دږوار. نا‌ه‌راه‌ر. خو‌سر، بې‌ئه‌ده‌ب.

ناهمواری: (1) که‌چایی، نارپکی،

خواروخپچی، پ‌ر له‌که‌ندوکولۆیی، پ‌ر ژ

که‌ندال و کۆری. (2) سه‌ختی، دږواری.

(3) ناهاورپ‌ژه‌یی، ناهاوتا‌ه‌نگی. (4) شوینه

به‌رز و نه‌وییه‌کان. (5) دږایه‌تی.

(6) په‌ریشانی. (7) جوین، جنیو.

ناهنجار: ناسازگار ده‌گ‌ل‌نه‌ریت و رپسا،

دږه‌نۆرم، نانۆرم، ناباو، نه‌شیاو، نه‌سازاو،

نه‌گونجاو، نارپک، لاروخواروخپچ، ناقولا،

ناکلۆکار، ناکولۆکار، قه‌لو، ناراست و تووش،

پۆرخز، شهنی، کریت، خوینتال، ئیسک‌گران،

ناح‌ز و ناپه‌سند، که‌رچۆقه، شه‌پانی.

ناهی: نه‌هیل، به‌رگپ‌روه.

نایاب: که‌م وینه، دانسقه، گیرنه‌که‌وتوو،

قات، نایه‌ب، نایاب، که‌س‌نه‌دار، کپم

مینا، بې‌هاوتا.

نایافت: (1) بېروانه: "نایاب". (2) نه‌دۆزینه‌وه.

نایافته: (1) نه‌وه‌ی نه‌ناسراو و نادیار

ماوه‌ته‌وه. (2) وه‌ده‌ست‌نه‌هاتو. (3) بې

به‌ش.

نکوژن: چاخ‌ی دووه‌م له‌ده‌ورانی

سیه‌می زه‌وی ناسی.

نبات: (1) پوه‌ک، نه‌وه‌ی له‌زه‌وی بېروئ

وه‌ک گول و گژوگیا و دار. (2) نه‌بات،

جۆره‌شه‌کرکی مینایی په‌نگه. "نبات

ریختن": (1) دروست‌کردنی نه‌بات.

(2) قسه‌ی شیرین و تن.

نبالت: به‌رپ‌زیوون، خودان‌قه‌در بوون.

(2) گه‌وره‌یی و له‌سه‌ردابوون.

نبرد: (1) شه‌ر، جه‌نگ. (2) کیشمه‌کیش و

هه‌ول و مشتوم‌ر. (3) پوه‌پوه‌بوونه‌وه

ده‌گ‌ل‌که‌سیک. (4) بېروانه: "ستیزه". "نبرد

(2) کزبوونی چاو. (3) ناحه‌زبوونی له

پاده‌به‌ده‌ری چپوچاو. (4) بیزلپه‌اتن و

قبول نه‌کردن.

نبوت: (ن. ب. و.) (1) پیغه‌مبه‌ری،

په‌یامبه‌رپتی. (2) پپشبین، نوقلانه‌لیدان.

نبود: نه‌بوون.

نبوغ: (1) بلیمه‌تی، هه‌لکه‌فتن، هه‌لکه‌فتن،

که‌م وینه‌بوون. (2) ده‌رکه‌وتن،

دیارکه‌وتن.

نبوغ آمیز: بلیمه‌تانه.

نېهره: (1) بې‌به‌ر، بې‌به‌ش، بې‌پشک.

(2) قه‌لب، زه‌غ‌ل، زپ. (3) په‌ست، نزم.

(4) نه‌پنی، شاراه. (5) کتوپر، به‌خه‌به‌ر.

نېی: په‌یامبه‌ر، پپغمه‌ر.

نېید: شه‌پاب، مه‌ی.

نېیسنده: نووسه‌ر.

نېیل: خه‌لکی نه‌جیب و به‌تاب‌پوو. وریا،

زیره‌ک.

نېیه: شه‌ریف، زیره‌ک، زانا و ناگا.

نېری: (بیرکاری) لوگاریتم.

نپسندیدن: خوزیان، په‌سندنه‌کردن،

هه‌لته‌بژاردن، قبول نه‌کردن، نه‌په‌رژاندن،

به‌دل نه‌بوون.

نتایج: کۆی "نتیجه".

نت برداری: یاداشت هه‌لگرتنه‌وه.

نت خوانی: توانایی خویندنه‌وه‌ی نۆته.

نترس: بویر، ئازا، دلیر، به‌جه‌رگ،

گه‌رپناس، ده‌م سوور، نه‌ترس.

آزمودن(جستن): شه‌رکردن، جه‌نگان. "نبرد

آوردن": بوونه‌خه‌نیم.

نبرد آژما: شه‌رکه‌ر، جه‌نگاه‌ر.

نبردافزار: نامرزی شه‌ر، چه‌کوچول.

نبردگاه: شه‌رگه، گۆره‌پانی شه‌ر.

نبرده: شه‌رکه‌ر، شه‌پانی، جه‌نگاه‌ر،

بویر، دلیر.

نبریده: (1) سوننه‌ت نه‌کراو، خه‌تینه‌نه‌کراو.

(2) بېروانه: "حیله‌گر".

نېش: ویرنج، ئانی‌شکه، سه‌ری

پنچیکولان. "نېش قبر": هه‌لدانه‌وه‌ی گۆر،

هه‌لکه‌دندی زه‌وی و ده‌ره‌پنانی شتی له

ژیر زه‌وی دا.

نېشتن: (ن. ب. ت) بېروانه: "نوشتن".

"نېشته": نووسراوه.

نېشتن: (ن. ب. ت) (1) پپوان، رپگه‌برین.

(2) پپچدان، لوولدان.

نېض: ره‌هژن، چرف، چل، چلک، پل،

شوار، فرت، پت لیدانی ده‌مار، لیدانی

دل. "نېض چپزی (کاری) را در دست داشتن": به

ته‌واوی له‌ژیر کۆنترپۆل دابوون، زالبوون

به‌سه‌ریدا. "نېض زدن": چلک لیدان، چلکدان،

پت لیدان. "نېض کسی را در دست داشتن":

شاره‌زای وره و تین و تاوی نه‌بوون و

کاریگه‌ری له‌سه‌ر دانانی. "نېض گیری":

شوارگرتن، پتی ده‌مار ژماردن.

نېع: هه‌لقولان، سه‌رچاوه‌گرتن.

نېوت: (ن. و.) (1) کول بوونی شمشی‌ر.

نترسیدن: ویران، ویرین، نترسان، نترسین.

نترفیل: (پزیشکی) نترفیل، خرۆکه هاوتاکان.

نتیجتاً: له ئاکامدا، سهره نجام.

نتیجه: (1) سوخی، ئاکام، دهره نجام، نه نجام، دۆنگی، هافل. (2) نمره ی تاقیکاری. (3) منالی نه وه. "به نتیجه رسیدن": به ئاکام گه یشتن، هه بوونی ئاکامی به که لک. "در نتیجه/بالتیجه": سوخین، له ئاکامدا. "در نتیجه": به هۆی، له ئاکامی.

نتیجه بخش: به بهر یان به ره می دلخواز.

نتیجه گیری: ئاکام به نندی، ئاکام لۆهرگرتن.

نثار: (1) خۆکردنه قوربانی، خوین دان. (2) دیاری، پیشکەشی. (3) به خشین، پیشکەش کردن، دانان. (4) نه وه ی له زه ماوه نندا به سهر بووک و زاویدا هه لده خه نه وه. "نثار آوردن": دیاری هینان، دیاری پیشکەش کردن. "نثار افشاندن": شاباش کردن. "نثار کردن": (1) بلاوکردنه وه، پڕژاندن، هه لایویشن. (2) خۆکردنه قوربانی، گیانندان، خویندان. (3) پیشکەشکردن. (4) دیاریدان.

نثاران: بلاوکردنه وه و پڕژاندنی شتی.

نثر: (1) بلاو، به لاق، پڕژوبلاو. (2) پڕژوبلاو، لیک بلاو بوون. (3) به خشان، پیچه وانه ی هۆنراوه. "نثر

مزین: په خشانی پازاوه. "نثر مقفا": په خشانی هاوسه روا/ سه روا دار. "نثر موزون": په خشانی کیشدار.

نثر: پڕژوبلاو، کهرت و په رت.

نجابت: په سه ن بوون، په سه نایه تی، مه زن و به پڕژیوون. داوین پاک.

نجات بخش: پزگاریدهر، ئازادکه ر.

نجات دادن (بخشیدن): په پاندنه وه، پزگاریکردن، قوتارکردن، دهر یازکردن.

نجات یافتن: پزگاریبوون، قوتاریبوون، دهر یازبوون، فلتین، په پینه وه. "نجات یافته": پزگاریوو، قوتاریوو.

نجاح: (1) سه رکه وتن، سه رکه قتن. (2) پزگاری.

نجار: دارتاش.

نجاست: گلاوی، پیسی، ناپاکی، نه پاقتی.

نجادت: (1) نازیه تی، دلیری، جوامیری. (2) یاریده، کۆمه گ.

نجس: گلاو، ناپاک، سپلۆت، سپلۆتی، سپلۆک، سه نم، ته ریف، پیس. "نجس شدن": گلاو بوون، سه نمین. "نجس کردن": گلاوکردن، سه نماندن.

نجوا: (1) پسکه پسک، سه رته سه رت، چه چه. (2) پازی نۆوان دووکه س.

نجوش: که سی که تیکه لی خه لکی نابی، "نانتی سو سیال".

نجیب: (1) به شه په ف. (2) داوین پاک. (3) په سه ن، جس. (4) که حیل، که حیل (بو ئه سپ و وشتر و هتد).

نجیب خانیه: (ته نن) بپروانه: "فاحشه خانه".

نجیب زاده: پسمیران، بنه چه دار، ره هیه شته، ئه سل زاده، نه جیم زاده، خانه دان.

نچیز: که م، بی بایه خ.

نحات: کۆی "ناحی".

نحافت: کزی، له پری، لاواری.

نحر: قورگ برین، کوشتنه وه ی وشتر. قوربانیکردن.

نحریر: ئاوه زمه ند، مه ژوودار.

نجس: (1) بی فه ر، سه رکه نیک، شووم، جووت قۆشه، جووت مۆر، کابره ش، پی په ش، قه ده م شه ر، قه شقه، به دودم، قدۆش، که فاره تی، که فاره تدار، سمسک، نه فه س پیس، چاوپیس. (2) خراو، ناجۆر، ئازارده ر. (3) به دفه ر، بیانووگر.

نحله: (ن. ل.) (1) پریاز، مه رام، ری بیر. (2) به خشینی مال و سامانی که پاناگو پزیری. (3) دانی ماره یی.

نحو: (1) وهک، وینه، ناراسته، ریگه، شیواز، چه شن. (2) پزیمان، سینتاکس. "نحو": نزیک به. "به نحو احسن": به باشتترین شیوه. "به نحوی از انحا": به شیوه یه که له شیوه کان، به جۆری له جۆره کان.

نحوس: کۆی "نحس".

نحوست: شوومی، بی فه پری، پی په شی.

نحول: کزی، له پری، لاواری.

نحوه: (1) شیواز، شیوه. (2) چۆنیه تی.

نحوی: که سی که زانستی پزیمان ده زانی، شاره زا له پزیماندا.

نحیف: کزولاواز، له پ و په قه له، زه رده له، ره ق و حشک.

نخاس: (1) کۆیله فروش. (2) بازاری کۆیله فروشان.

نخاله: (1) سه ربیژنگ، سیقۆی، سو س، پاژینه، کریک، که په ک، کریک، زبره، سه ره یله ک، درشته ی له هیله ک دراو، که په کی ئارد. (2) ناحه ز، ناقولا. (3) بی ئه ده ب و بی شه رم.

نخبه: (1) بژارده، هه لبژارده، ده سه ته بژیر، سه رتا، سه رتل، سه رگه لا، سه رچن، سه رگول، سه ره به لک، سه ره به نگ، هه ره باش، elite. (2) زانا، بیرتیژ، زی ره ک. "نخبه گرا": ئیلتیست، بژارده خواز. "نخبه گرای": ئیلتییزم.

نخجل: بپروانه: "نشگون".

نخجیر: نخجیر، نیچیر، نه وه ی به پاو ده گیری. "نخجیر کردن": پاوکردن.

نخجیربان: پاوکه ر، نیچیرقان. "نخجیر پرداز" و "نخجیردار" و "نخجیرزن" و "نخجیرگان" و "نخجیرگر" و "نخجیرگیر" و "نخجیروان" یش هه ر به م مانایه ن.

نخجیرگاہ: نیچرگا، نیچرگا، نیچرگا، پراوگه.
نخجیروال: کەسێک کە ئازەلە پراوییه کان بۆ پراوگه پراو دەونی.
نخجیل: بڕوانه: "نخجل".
نخراز: سەرگه له، سەرجه له، پێشپۆ، پرمکیش، پێشهنگی میگه له مه پ.
نخراشیده: (1) ناخۆش (دهنگ). (2) ناحهز، ناقۆلا. (3) باهۆدار و به دهقه واره.
نخری/نخیری: یه که مین منال، تۆبه ره.
نخست: یه که م، هه وه ل. "از نخست": له هه وه له وه، له سه ره تا وه.
نخست وزیر: سه ره ک وه زیر، سه روکی ده ولت، سه روک شالیار.
نخستین: یه که مین، هه وه لاین، ئیکمین.
"نخستین که": هه رکه، کاتی که.
نخستینه: (1) یه که مین. (2) ئه وه ی بۆ یه که مین جار وه دیهات وه.
نخشینیان: پێشینیان، پێشوو نان، وه رینان.
نخل آرا: باخه وان.
نخ نما: بڕوانه: "مندرس".
نخوار: (ن) به شکلی ده زوو.
نخوار: (ن) ترسه تۆک. بێهیز. له خۆبایی.
نخوت: (1) به خۆفشین، به خۆنازین. (2) فیز، لووت به زری، خۆه لگی شان، به خۆداهه لگوتن، گه وره بی، پایه به زری، شکومه ندی.
نخور: قرنیس، به غیل.

نخورد نداشتن: (1) پیکرانی چه تی. (2) مسۆگه ربوون.
نخه کردن: مووی ده مووچاو هه لگرتن (به ده زوو).
نخیز: بڕوانه: "کمین گاه".
ندا: دهنگی بهرز، بانگ. "ندا (در) دادن": خه بهرکردن، پراگه یاندن. (2) وتنی شتی به دهنگی بهرز. "ندا زدن": بڕوانه: "ندا کردن". "ندا کردن": بانگ کردن، جار دان، جارکێشان.
ندار: (1) هه ژار، ده سکورت. (2) بڕوانه: "صمیمی". "با کسی ندار بودن": ده گه ل ئه و گه رموگو ربوون.
نداشت: هه ژاری، نه داری، ده سکورتی.
نداف: هه للاج، که سی که به کوتک و که وان خوری شی ده کاته وه.
ندامت: په شیمانی، په شیمان بوون، په ژیوانی، پۆشمانی. "ندامت خوردن (آوردن، بردن، کردن، کشیدن)": په شیمان بوونه وه. "ندامت رفتن": هه ست به په شیمانی بوونه وه کران.
ندامت زده: په شیمان، په ژیوان.
ندامتگا: به ندیخانه.
ندانسته: (1) نه زانسته. (2) له رووی بێ ئاگایی و بێ خه به ربییه وه. (3) پێ نه زانیو.
ندانم کار: نه زانکار، زانی خۆگیل کهر.
نداوت: (1) ته پـوون، شـیدار بوون. (2) تورت و تیروبوون، ته پ و تازه بوون.

ندبه: (1) شیوه و شه پۆر، گریان و پۆرۆ بۆ مردوو و باسکردنی سفته به باشه کانی. (2) شکایهت، گله بی.
ندرت: دهگه ن، به که می، هه لگه وت، هه لگه فت. "ندرت داشتن": دهگه ن بوون، که م وینه بوون. "برسیبیل ندرت": به دهگه ن، به هه لگه وت، جاروبار.
ندره: دهگه ن و سه رسوو پیهینه ر.
ندیله: (1) هاوتا، وینه، وه ک. (2) نه بی نه، نه دیته، نه دیو. "ندیله گرتن": ده به رچاونه گرتن، چاوپۆشی کردن.
ندیله بدید: نه دی بدی، نه دیو بدیو، تازه پیداکه وتوی زۆر مال خۆشه ویست.
ندیله: (1) ئه وه که سه ی تا ئیستا له نزیکه وه چاویان پینه که وتوه. (2) نه دیتراو. (3) نه ناسراو و نادیار. (4) نه دیو، نه دیته.
ندیلم: هاو ده م، هاو نشین، ئامپیا له.
ندز: (ن) له خۆگرتن، فوتو، نزر، نه زر، بپاردان به مه رجی کار پیک بێ خیری بکا. "ندز بستن": بڕوانه: "شرط بستن".
"ندزد داشتن": نه زکردن، خۆ ده روه ست کردن بۆ ئه نجامدانی کاریک یان دانی شتی ک.
ندز: (ن) ترساندن، بزاندن. ترس و خۆف.
ندزی: (1) نه زری. (2) خۆپایی، به لاش، مفتی.
ندزیر: به ئاگاهین، وریاکه ره وه، ئاگه هدارکه ر.
نر: (1) نیر، پێچه وانه ی می. (2) به هیز، به قه وه ت. (3) ئه ندامی جووت بوونی په گه زی نیر. (4) کامل.
نرک: هه میشه، به رده وام.
نریاز: نیریاز.
نرخ: (1) نرخ، بایی، به ها، بهی. (2) راده ی گۆرپان (چوونه سه ر یان دابه زین) شتی که له ماوه ی زه مان دا، ره وت. "نرخ بالا کردن": (1) قیمه ت زیاده کردن، برده نه سه ری نرخ. "نرخ بستن": نرخ دیاری کردن. "نرخ تسعیر": نرخی ئالوگوری دوو دراو. "نرخ تنزیل": نرخی که قازانج یان خه رجه کانی داهاتوو به پێی ئه وه داده شکێ. "نرخ چیزی شکستن": (1) قیمه ت شکان، نرخ شکان. (2) له نرخ و بایه خی ئه وه که مبوونه وه. "نرخ روز": (1) نرخی پۆر. (2) نرخی عادلانه. "نرخ نهادن": نرخ دیاری کردن.
نرخ بردار: ئه وه ی مالیات ده یگریته وه یان مه حکوم به دانی مالیاته.
نرخ بندی: نرخ دیاری کردن، نرخ بۆدانان، نرخ به ندی.
نرخ گذاری: بڕوانه: "نرخ بندی".
نرهد: ته خته نه رد، تاو له.
"نرهداختن": (1) کایه کردن. (2) ته خته (نه رد) کردن. "نرهد چیزی کاری باختن":

خەریکی ئەو بوون. "نەرد راست نیامدن": بۆ ئەهاتن، دروست جیبەجی ئەبوونی کاری. "نەرد را کۆ باختن": ئەنجامدانی کاری نابەجی و نادروست.

نەردبەن: نەردیوان، پەییژە، پەییجە، پەینیجە. "نەردبەن بێر (بە) راه افکندن (نەمان)": قەسەکردن لە درێژایی پێگەدا تا پێگە کە کورت بێتە بەرچاوی. "نەردبەن دزەها": بریتی لە کەسی بالابەرز.

نەرس: بێوانە: "پەرستار".

نەرسیدە: (1) نەگەبیو، کال. (2) نەگەیشتو.

نەرگدا: (1) بێوانە: "خسیس". (2) سووڵگەری یال و کۆپال دار و بێ شەرم.

نەرم: (ن) 1) نەرم، پێچەوانەیی زبیر. (2) ناسک، نەرمونیان. (3) هیواش، ئارام. (4) بەئەسپایی، بەئارامی. (5) ئاسان، سانا. (6) کەم تین. "نەرم شدن": 1) نەرم بوون (هەو)، نەرمژین، هوربوون، لە رەقی تەکیئەوه. (2) پازیی بوون، ملدان، تەسلیم بوون. (3) وردبوون و وەك ئارد لێهاتن. (3) پەوان بوون، لە قەبزی پزگاربوون. (5) دانەوین (مل). "نەرم نەرم":

1) هیدی هیدی، سەبەرە سەبەرە. (2) بەئەسپایی، بەئارامی. (3) بە نەرمی. "بەسپارنەرم": نەرمچانک، نەرمژی، هەهلەل، فرە نەرم لە دەستان. "زەمین هەموار و نەرم": نەرم، زەوی بێ بەرد و لە کێلان خۆش، شلۆملۆ، پێچەوانەیی بەردەلان.

نەرم: (ن) نۆپم، ئاستی ئاسایی شتی یان ئاستی دلخۆز، پێوەر.

نەرم آهنی: دامادی، نەتوانین.

نەرم: نەرمی.

نەرمادگی: نەنیرنەمیوی، دوو پەگەزی بوون، نیرەمووک.

نەرم افزار: نەرم ئامیر.

نەرمال: نۆپمال، ئاسایی، بەپێی پێسا، بەشێوازی دیاریکراو.

نەرمایە: نەنیرنەمیو.

نەرم بەلگان: لە زاراوی بوونە وەرناسیدا: ئەو ماسییانەیی بەللی نەرمییان هەیه.

نەرم بێر: (ن.ب) بێوانە: "حیلەگر".

نەرم بروت: بێوانە: "مخنت".

نەرم چشم: بێ شەرم، بێ حەیا.

نەرم خو: خۆش ئەخلاق، دلۆقان.

نەرم دست: فرز، بە دەست و بێرد، لێزان.

نەرم زبەن: زمان نەرم، خاوەنی گوتای نەرم و دلگر.

نەرم سە: پام، دەستەمۆ، مالی، کەوی.

نەرمش: نەرمکێشی، مدارا، سازگاری.

نەرم شانە: بریتی لە کەسی کەم وزە و توان، کەم هێز، خاکەرا و ملکەچ.

نەرم شمشیر: سست، داماو.

نەرمک: بەئەسپایی، بە ئارامی. "نەرمک نەرمک": هیدی هیدی، هیواش هیواش.

نەرم گردن: بریتی لە ملکەچ و گەردن کەچ.

نەرم گوئی: زمان نەرم، نەرم وێژ.

نەرم گونە: نەرم و خۆش خۆلق.

نەرم نەرمک: هیدی هیدی، ئارام ئارام.

نەرمە: (1) ھەر شتیکی نەرم و شل، نەرمە. (2) شلکەیی گۆی. (3) ئارام، هیدی.

نەرمی: (1) نەرمی، نەرمایی، شلکی، پێچەوانەیی رەقی. (2) دلۆقانی، خۆش رەفتاری. (3) ئارامی، ئەسپایی. (4) ئاسانی، سانایی.

نەرو: بەدەفر، نەحەواو، ناسازگار.

نەری: (1) نیری، نیریوون. (2) هیلکەگون. (3) پیاوھتی، ئازایەتی. "نەری کسی ریختن": نەمانی وزەیی سیکی ئەو (پیاو).

نەرمیان: نیر سروش، دلیر، پالەوان.

نەرمینە: نیرینە، لە پەگەزی نیر.

نەزا: بێوانە: "نازا".

نەزار: (1) کز، لاوان، لەر، رەقەلە. (2) بێ هیز، بێ تاقەت، بێ توان. (3) دەردەدار، لەش بەبار. (4) کەم، کەمەکی. (5) پەنگ و پوو پەریو، زەردەلگەراو. (6) بێ چەوری. "نەزارکردن": کزکردن، لاوازکردن.

نەزاع: (1) تێکەڵچوون، پێکدادان، دەستەویەخەبوون، دەگژیەک راجوون. (2) موقموق، شەپ و مەشتومرکردن، گفتوگۆ و کێشەمەکیش. (3) بێوانە: "اشتیاق". "نەزاع زەنان": چنگەپرچە، چنگەپۆیان. "نەزاع شدن": دوژنایەتی سەزبوون، شەپسەزبوون. "نەزاع لفظی": شەپەچەقە، شەپەدندوکی، جراجری، دەمبەدەمە،

دەمبەدەمە، دەمەقەرە، شەپەمشەرەینە.

نەزاع جویی: شەپانی بوون، شەپاشویی، جینگئی.

نەزاکت: (1) ھەلسووکەوتی تیکەل بە ئەدەب و ئەخلاق، ئاكارباشی، پەچاوەکردن یان پاراستنی دابونەریت. (2) ناسکی. (3) پازاوەیی، جوانی.

نەزاکت طلبی: پەچاوەکردنی ئەدەب و نەریت.

نەزاکت ماب: بەئەدەب، لەسەرەخۆ.

نەزال: دابەزین لە گۆرەپانی شەپ دا بۆ شەپکردن.

نەزھت: (1) پاکێتی، خاوینی، بێگەردی، داوین پاکی. (2) جوانی و ناسکی.

نەزە: (1) نزیك، کز، نك، لەلا، لا، بال، تەك، جەم، دەف، ھاف، ھەتەك. (2) لەلای، لەكەن. (3) بۆلای. (4) لە بەرامبەر، لە بەراورد دەگەل. (5) نزیكەیی. "نەزە": لەلایەن.

نەزە رەقەیدن: چاوەروانی بێبێوانو نەبوون و ئەنجامدانی کاریك.

نەزەیک: تەخون، نزیك، نزیك، نزیك، نەدوور. بە مانای خزم و ھاوسەیش ھاووە. "نەزەیک بوون امری": ئەگەری پوودانی ئەو. "نەزەیک شدن": ھاوتەبەرەوه، ھاوتەبەر، ھاوتەلا، ھاوتەپێش، گەیشتن، قەرەكەوتن، تەخون کەوتن، نزیك کەوتنەوه، نزیك بوون/بوونەوه،

کوشبوون، نهمانی دوری له ناودا. "از نژدیک": له نژیکه وه، به باشی، به ته وایی. **نژدیک یین**: نژیک یین، که سیک که به هوی کریمیونی چاوه وه نه توانی دور به باشی بیینی. **نژدیکیی**: (1) نژیک بوون. (2) نژیک بوونه وه و تیکه لی. (3) هه بوونی پیوه نندی سیکسی ده گه له که سیک. (4) نژیک بوون، هه بوونی پیوه نندی دۆستانه. (5) ده ورپه ر. "نژدیکیی به شهبه": ئیلاقه کردن به بی هه بوونی په یمانی ژن و میزدایه تی یان به بی ئاگادار بوون له یاساغ بوونی نژیکایه تی لیکردن. "نژدیکیی جستن": نژیک بوونه وه، خوازیری پیوه نندی دۆستایه تی بوون. "نژدیکیی کردن": هاو نوین بوون، نه نجامدانی کرده ی سیکسی. "نژدیکیی ها": ده ورپه ر، ده ورپه رشت. **نزع**: (1) هه لکه نندی شتی که له جییه ک. (2) گیان دان، گیان ده رچوون. "حالت نزع": گیانه لا، گیانه لاو، ئاویله که دان، ئاوه زینگ، سه ره مه رگ، ختکاپه یه نی. "نزع السلاح": چه ک دامالین. "نزع کردن": جیا کردنه وه. **نزع**: هه لیکجانی ئاو تا بیره که وشک ده بی. گرتنی خوین له له ش. "نزع الدم": خوین پزان (خوین به ربوون) له لووت یان ده مار. **نزل**: (ن) (1) ئه وه ی بۆ میوانی داده نین. (2) دیاری، پی شکه شی. (3) داهات، به ره مه. (4) پسق، پۆزی.

نژادپرست: په گه زیه رست، ئه وه ی که بپوای به سیاسه تی هه لاواردنی نه ژادی هه یه. **نژاد شناس**: توره مه ناس، په چه له ک ناس. **نژادکشی**: نه ژادکوژی، نه سل کوژی. **نژادگرای**: بپروامه ند به سیاسه تی هه لاواردنی نه ژادی، پراسیسم. **نژاده**: (1) په سه ن، جس. (2) له په چه له کی باش. **نژغار**: هه را، گوپه، نه په. **نژند**: خه مبار، خه مناک، ناشاد، ناپه رچه ت. (2) ناحه ز، قیژه ون. (3) نیگه ران. (4) نزم. (5) ژاکا، سیسیاگ. (6) بق هه ستا، تووپه. (7) کز، له پ. (8) ناهاورا، ناسازگار. (9) شه ره زار. (10) تاریک، لیل. "نژند داشتن": خه مبارکردن. **نژنداختر**: به دبخت، پۆژپه ش. **نژیدن**: بپروانه: "نژیدن". **نسابت**: نژیکیی، خزمایه تی. **نساج**: بپروانه: "بافنده". **نساجی**: بپروانه: "بافندگی". **نسساز**: نه چه واوه، هه لئه که ر، ناسازگار. **نسب**: (1) ناوپه شته، په چه له ک، په گه ز. (2) خزمایه تی، خیشایه تی. (3) ژن، هاوسه ر. "نسب از کسی داشتن": سه ره به بوون، خزمی ئه و بوون. "نسب شناس":

په چه له کناس. "نسب شناختی": په چه له کناسانه. "نسب کردن": په پالدان، په گه له خستن. **نسبت**: (1) پۆژه، پاده، له چاو، ل چاقد. (2) خزمایه تی، پیوه نندی. (3) سه باره ت، ده ره ق. (4) په پال، دوکه و توویی، په گه له که و توویی. (5) ویک چوون، هاواهنگی. "نسبت بستن": بپروانه: "نسبت دادن". "نسبت به": (1) سه باره ت به، له مه پ. (2) له به راورد ده گه له. "نسبت دادن": په پالدان، وه پال دان، په گه له خستن، پیوه خستن، خستنه گه له، خستنه پال، خرا نه پال. "نسبت داشتن": (1) پیوه نندی هه بوون. (2) هه بوونی پیوه نندی خزمایه تی. (3) بۆ به راورد بوون شیان، هاواناهنگ بوون، لیکچوون. "نسبت سببی": خزمایه تی له پیگه ی هاوسه رگیرییه وه. "نسبت کردن": بپروانه: "نسبت دادن". (2) په پالدان یان گومانبارکردنی که سیک به سه سفه تی. (3) به راوردکردن، هه لسه نگاندن. "نسبت نیست": دروست نیه. "به نسبت": (1) پۆژه یی. (2) به شپوه ی پۆژه یی. (3) له بنچینه را. (4) له به راورد ده گه له. "پسوند نسبت": پاشگری پالشت/ پالویدان. **نسبتاً**: تاراده یه ک. **نسب نامه**: بپروانه: "شجره نامه". **نسبه**: بپروانه: "نسبت". "به نسبه": بپروانه: "نسبتاً".

نسبی: (1) پڙهیی. (2) هه بوننی پتوهندی خرمایه تی له پښه ی ئابا و نه ژادابییه وه. **نسبیت:** پڙهیی بوون. **نسبیت گرای:** پڙهیی خوازی. **نستوه:** کولنه دهر، نه به ز، به گبرگه، ماندوویی نه ناس، دس هه لئه گر. **نسج:** چنراوه کان، شاننه کان، تهیماننه کان. **نسج شناسی:** بپروانه: "بافت شناسی". **نسخ کردن:** هه لوه شاننده وه، پووچکردنه وه، کوږکردنه وه، په تکرده وه. **نسخه:** (1) نووسراوه، کوپی، له بهرگرپراوه، "ویرژین". (2) تیراژ، داننه. (3) سیایی، فاکتور. (4) نموننه یان نموننه ی هه ره باش له هر شتیک. "نسخه برداشتن": له بهر نووسینه وه، پوونووسیکردن، کوپی هه لگرتنه وه. "نسخه خطی": ده ستنووس، کتیبو یان نامیلکه یه که به ده ست نووسرابی. "نسخه کردن": (1) دیاریکردنی دهوا له لایه ن دوکتوره وه بۆ نه خوځ. (2) یاداشت کردن، نووسین. (3) پوونووس کردن. "نسخه کسی را نوشتن": هه ولدان دژی ئه و، له ژیره وه دژی ئه و کارکردن. "نسخه دگتر": پاجیتته، ره چته. "برای کسی نسخه پیچیدن": پاسپاردهی نابه جی یان ناماقولول به و کردن یان پیشنیاریکردنی پښه چاره ی ناکرده یی بۆ کیشه که ی ئه و، پښه و هیلی نابه جی بۆ کیشان.

نسخه بردار: کوپیست، کوپی هه لگره وه، له بهرگره وه، له بهر هه لگره وه. **نسخه برداری:** دوویاره نووسینه وه، لاساگردنه وه له نووسیندا، گواستق، له بهر هه لگرتنه وه، کوپی هه لگرتنه وه، کوپیکردن، پوونووس کردن، ل بهر نقیساندن، رایشان. **نسخه پرداز:** مؤنتاژکردن (کتیب و گژوار و هتد). **نسخه شناسی:** دیاریکردنی میژینه و په سه نایه تی و جوړی کاغز و جه وه هر و خه تی نووسراوه ده ستنووسه کان. **نسف:** (1) هه لئه کاندنی بینا له بناخه وه و ویران کردن. (2) له بیژنگ دانی ده خل و دان و پاک کردن وه ی. **نسق:** (ن. س.) (1) شیوه. (2) ته کووزی و پښکوپیک. (3) سزا، (4) دؤخ، حال. "نسق دادن": پښکوپیک کردن، سه روبه رکر. "نسق شدن": دامه زران، جینگربوون. "نسق کردن": (1) ته مبی کردن، سزادان. (2) ترساندن. "نسق افتادن": له ته کووزی که و تن، نارپکوپیک بوون. "برنسق": وهک، وه کوو. **نسل:** (1) وه چه، به ره، به ره باب، ده قل، نفش، په ژه لاک، قنگه زه، چین. (2) پروانه: "زادوولد". (3) زان، به ره م هینان. "نسل درنسل": پشتاویشت، به ره له دووی به ره، بابه لباب. "نسل پیوستن": زاووزی کران. **نسل کشی:** وه چه کوژی، نه ژادکوژی.

نسنجیده: نه هزراو، هه لئه سه نگیتر او، گوتره کاری، نه شیواو، په مه کی. **نسو:** نهرم و ساف و خز. **نسی:** له بیرکردن، له بیرچوون، ژبیرچوون. **نسیان:** له بیرچوونه وه، بیرچوونه وه، فه رامووشی. **نسیب:** (1) قسه گه لی ئاشقانه. (2) په سه ن، جس. "نسیب کردن": غه زه ل و تن. **نسیج:** بپروانه: "منسوج". "نسیج وحد (وحده)": بی هاوتا، بی وینه. **نسیم:** سور، سروه، سریوه، سر، شنه، شنه با، شنق، شینه، شیب، سوزه، نزه، نزه با، کزه با، بای بسکان، بای هیدی و فینک. "نسیم شبانه": شه ویا، سروه له شه و دا. "نسیم غروب": ماشه لان. "وزیدن نسیم": شنیان، شنین، هه لگردنی شنه با. **نسیمک:** (1) شنه بای زور ئارام. (2) بونی خوځ. **نسیه:** قهرز، قهرزوقوله. "نسیه دادن (فروختن)": قهرزدان، به قهرز فروشتن. **نشا:** چلاسک، شه تل، شتل، شتل، گیایه که هه لئه قهرنئ و ده چینریتته وه. "نشاژن": شه تل چه قاندن، کانه نیا. "نشاگردن": شه تل چه قاندن، شه تل لیدان، کانه نیا. **نشاراز:** شه تلجار، شتلجار، شه تلگه، شتل گه، شینه. **نشاط:** (1) شادی، خوځشی، خوځحالی. (2) مهیل، شه وق. (3) خوځ رابواردن،

خوځگوزهرانی. "نشاط بخشیدن": شادی و خوځشی خستنه دلئ که سیکه وه. "نشاط راندن": شادیکردن. "نشاط کردن": شادمانیکردن، خه ریکی کایه و سه مابوون. "به نشاط آوردن": شادکردن، دلخوځ کردن. "باز یافتن نشاط": گورگرتنه وه، گوریه ستنه وه، بووژانه وه. **نشاط آور:** شادی هین. **نشاط پرست:** بپروانه: "عیاش". **نشاط کاری:** خوځ رابواردن، خوځگوزهرانی. **نشاف:** شیتی، دیوانه یی. **نشامندی:** نیشان، نیشانه. **نشان:** (1) نیشان، نیشانه. (2) ئاسه وار، شوین. (3) ئارم. (4) سیره لیگرتن. (5) تاییه تمه ندیه پواله تاییه کانی که سی یان شتی. (6) خال، په له. (7) ناویانگ. (8) شوینی ژیان، ناویشان. (9) داغ. (10) به لگه، ده لیل. (11) یادگار. (12) خشل، خه مل. (13) جوړ، چه شن. (14) خه بهر، هه وال. (15) پوخسار. (16) ده ستوور. (17) ناودار، به ناویانگ. "نشان آمدن از چیزی": دهرکه و تنی دروستی ئه و، سه لمینرانی راستی ئه و. "نشان بردن": که و تنه به ره وه، که و تنه پښه وه. "نشان بر یخ زدن": له ناویردن. "نشان پی بر آب جستن": کاری بیهوده کردن. "نشان تمثال": نیشانه یه که وینه ی پاشای له سه ر

کیشراوه ته وه. "نشان دادن": 1) نیشان دان، شانندان، شانیدن، درخستن، پووکردن، خستنه بهرچاو، پانان، پایدان. 2) تیگه یانندن. 3) هه لاینجران. 4) وه بهرچاوه اتن. 5) خه بهردان له بوونی که سیک له شوینی. "نشان داشتن از کسی": بوونی تایبه تمه ندیبه کانی ئه و، وه که ئه و وابوون. "نشان زدن": 1) میدال له سینگ دان. 2) پیکان، له ئامانج دان. 3) نیشانه لیدن. "نشان شدن": 1) درکه وتن. 2) ناوبانگ رۆیشتن، ناوده رکردن. "نشان کردن": 1) دهس نیشان کردن، نیشانه دانان. 2) دیاریکردن، نیشانه کردن. 3) نیشانه لیگرتن، سییره لیگرتن. 4) مۆرکردن، واژوکردن. "نشان گذاردن": نیشانه دانان، نیشان کردن. **نشان انداز:** تیرهاویژ، تفه نگاویژ. **نشان بازگو:** گیومه یان کاما. **نشانندن:** 1) دانیشانندن، رونشتانندن. 2) پیوه کردن. 3) دامرکاندنه وه. 4) توشکردن، گیرۆده کردن. 5) خانوو دانان. 6) کووژاندنه وهی ئاگر، ته مراندنا ئاگر. 7) سوارکردن. 8) تیخستن، تیپووکردن. 9) ئارام کردنه وه، سوکنایی پیدن، داسه کنانندن. 10) نغرووکردن. 11) له سهر کار لابریدن. 12) حه پس کردن، خستنه به ندیخانه وه. **نشان کرده:** 1) دهزگیران، دهزگرتی.

2) نیشانه یه که بۆ دیاریکردنی سنوور دایانده نا. **نشان گاه:** 1) شوینی نیشانه کراو. 2) ئاسه وار. **نشانگر:** پیشانگر، پیشاندهر. **نشانه:** 1) نیشان، نیشانه. 2) نیشانه که کیلک، ئامانج. 3) ئارم. 4) ناو نیشان. 5) پروانه: "مصدق". 6) به ناوبانگ، ناقدار. "نشانه رفتن": سییره لیگرتن، نیشانه گرتن. "نشانه زدن": پیکان، له نیشانه دان. "نشانه کردن": 1) نیشانه گرتن. 2) دیاریکردن، نیشانه کردن. "نیشانه گذاشتن": نیشانه دانان. "نشانه گرفتن": سییره گرتن، نیشان گرتن، نیشانه گرتن، نیشان لیگرتن، مشت لیگرتن، ئامانج به دیکردن. **نشانه شناسی:** نیشانه ناسی، زانستی موتالای نیشانه کان و مانا کانیان. **نشانه شناختی:** نیشانه ناسانه. **نشانه گاه:** شوینی دیاریکراو، ژوانگه. **نشانه گذاری:** 1) نیشانه دانان. 2) خالبه ندی. "نشانه گذاری راه": چه خه، نیشانه ی ریگه و بان، کیلکا سهر ریکی. **نشانی:** 1) ناو نیشان، ناو نیشانشان، ناق نیشان، ناو نیشانه. 2) نیشانه. 3) ده لیل، به لگه. 4) وه سف. 5) شوین، ئاسه وار. **نشست کردن:** 1) ئاولیچوون، ده لاندن، دادان. 2) بلا بوونه وهی هه والی. **نشخوار:** کاویژ، کاویچ، قاویچ، قاویش، کائین، کایی، وه کار، ژاو، کنشت.

نشدنی: مه حال، ئه سته م.

نشر: 1) بلاوکردنه وه، بلاق کردن، راگه یانندن، راگه هاندن. 2) ناوه ندی بلاوکردنه وه، چاپه مهنی. 3) زیندووکردنه وهی مردووه کان له قیامهت دا. 4) پروانه: "وزیدن". **نشر اکاذب:** بلاوکردنه وهی درۆده له سه به نیاز خراپیی وه. "نشر دادن": 1) بلاوکردنه وه و به هه موان راگه یانندن. 2) بره و پیدن. "نشر کردن": 1) بلاوکردنه وه. 2) راگه یانندن. 3) بره و پیدن. 4) بلا بوونه وه. 5) کردنه وهی شتی که لوول دراوه. 6) وتنی شتی که داپوشراوه یان سوکه ئامازه یه کی پیکراوه. "نشر یافتن": بلا بوونه وه یان دابه شینه وهی به ره مه می چاپکراو. 2) بره و سهندن. "یوم النشر": پۆژی قیامهت.

نشریه: بلاقوک، بلاو کراوه.

نشست: 1) دانوستان، دانیشتن، رونشتن، کۆبوونه وه، کۆمبوون. 2) نیشتن، نوشتن، داته پین. 3) تیکه لی، هاو نشینی. 4) ها توچۆ. 5) شیوهی دانیشتن. 6) دامه زان، جیگرتن. 7) خامۆشی. 8) بنکه، پیته خت. 9) پۆست. 10) پروانه: "مجلس". 11) ته خت. "نشست آوردن": 1) نیشته جیبوون. 2) مانه وه. 3) چوونه ژووره وه، ئاماده بوون. 4) دانیشتن،

پۆنیشتن. "نشست داشتن": 1) کۆبوونه وه هه بوون، دانیشتن هه بوون. 2) نیشته جیبوون، دامه زان. 3) هاو نشینی، تیکه لی. 4) ئاماده بوون. "نشست کردن": 1) تیجه قین، ته پین، داته پین، نه وی بوونی شتی، نزم بوونا تشته کی. 2) جیگرتن. 3) ها توچۆ کردن. "نشست ویرخاست": ها توچۆ، تیکه لی. هه ل سوکه وت.

نشست جای: بنکه، پیته خت.

نشستگاه: 1) شوینی دانیشتن. 2) کۆم. 3) سه کۆی تایبه تی دانیشتن. 4) کۆر، کۆرگه. 5) پیته خت.

نشستن: 1) دانیشتن، پۆنیشتن، پووی نیشتن، پۆنین، پوونین، پوونان، نیشتن، نستنه، نستنه، نشتش، نشتن، نشته، نیشته ی. 2) دامرکان، دامرکانه وه، نیشته نه وه. 3) نیشته جیبوون. 4) ها توچۆ کردن، تیکه لی. 5) جیگرتن، نه خش به ستن. 6) سه برکردن. 7) سواربوون. 8) تیجه قین، داته پین. 9) که مبوونه وه. 10) خه ریکی کاریک بوون. 11) نزیکایه تی کردنی ژنی سوژانی ده گه ل کریار. 12) دانیشتن له سهر ته خت و پۆستی. 13) توشبوون، گیرۆده بوون. 14) کرانه وه (لبش به خنده نشست). 15) ره خنه کردن، دزه کردن. 16) داپۆشیننی پووی شتی. 17) دابه زین.

18) ژيان كردن. 19) بېروانه: "خاموش شدن". 20) پاره‌ستان، مانه‌وه. 21) زالېوون. 22) نوځن بوون، نغړوېوون. 23) خرتوخال نېشتن. 24) ده‌ست له كار كېشانه‌وه. 25) ئارام و ئوقره گرتن، همدادان. 26) ده‌ست به ئاوگه ياندن. **نشستن گاه:** 1) شوپېنى دانېشتن. 2) پوښت، پله‌وپايه. 3) پېته‌خت. **نشگون:** بېروانه: "نشگون". **نشگون:** خرپوموسك، قورينجان، هل قورينجان، نقوچ، نقورچك، چرپنوق، قورنج، قورينج، قورينجين، قورنچك، قورينچك، قورنيسك، قولنجې، قونجريك، قونچرك، نه‌فوس، نه‌فوسكى، كورچى، كورنېشك، كونچرك، كونچرېك، گفشك. **نشليدن:** چنگه كړې و خوځه‌لواسين به شتيكه‌وه. **نشمه:** سوژانې، ژنى به‌دكاره. **نشمېدن:** خوځ رابواردن. **شناخت:** نه‌ناسين. **شناس:** نه‌ناسراو. "شناس شدن": نه‌ناسراو مانه‌وه. **نشنيده:** نه‌بېستراو. **نشو:** 1) پوان، همدان. 2) مه‌ست بوون. "نشوونما": گه‌شه، بالا بلند بوون و به خۇداهاتن، نه‌شونماكردن. **نشوان:** مه‌ست، سه‌رخوځش. **نشور:** 1) پوژه په‌سلان، قيامت. 2) زيندووبوونه‌وى مردووه‌كان له پوژى په‌سلان.

نشوز: سه‌رپېچى و نه‌حه‌واوه‌يى ژن ده‌گه‌ل مي‌رده‌كه‌ى. **نشوه:** 1) بون‌كردن، بېهن كرن. 2) مه‌ستى، سه‌رخوځشى. **نشپې:** 1) نشپو، نشپو، نشپف، نشوف، به‌ره‌خواره، ليژ، سه‌رنجه، سه‌ربه‌ره‌ژيژ، سه‌ربه‌ره‌وژيژ. 2) نزم. 3) به‌دبه‌ختى، داماوې. 4) قوولې، قوولايې. 5) كوم، قنگ. "نشپ‌گرفت": به‌ره‌و نزمى و تياچوون چوون. "نشپ‌فراز": 1) نشپو و هه‌وران. 2) چاك و خراب، سه‌ختى و خوځشى. **نشنت:** 1) سه‌رچاوه. 2) مه‌ستى. "نشنت گرفت": سه‌ره‌لدان، سه‌رچاوه‌گرتن، چاځكانى گرتن. **نشنگى:** 1) نه‌شه‌يى، نه‌شه‌بوون. 2) گبرايى. **نشنه‌جات:** ماده‌ه سپكه‌ره‌كان. **نشيط:** شاد، دلخوش. **نشيم:** بېروانه: "ماندگاه". **نشيمن:** 1) دانېشتن. 2) شوپېنى دانېشتن. 3) مال، خانوو. 4) هيلانه. "نشيمن كړدن": 1) جې‌گرتن، نېشته‌جېبوون. 2) هيلانه‌كردن. **نشيمند:** نېشته‌جې، دانېشتو. **نشيمندى:** نېشته‌جېبوون، جېگرتن. **نشيمنگاه:** شوپېنى دانېشتن، نشينگه، روښتنگه‌ه، مال.

نص: ده‌ق، تيكتست. "نص صريح": ده‌قاوده‌ق. **نصارا:** پېژه‌وانى ئايينى مه‌سيحى. **نصايح:** كۆى "نصيحت". **نصيب شدن:** دانران. هه‌لواسران، پېوه‌گېربوون، پېوه‌به‌ندبوون. **نصيب كردن:** 1) دانان، ديارى‌كردن. 2) دامه‌زندان، هه‌لدان، هلدان. 3) داكوتان، راست چه‌قاندن، هه‌لواسين، پېقه‌كړن. **نصير:** 1) يارمه‌تى، هاريكارى. 2) هاريكار، هه‌ځكار، يارمه‌تيدەر. **نصرانى:** بېروانه: "مسيحى". **نصرانيت:** بېروانه: "مسيحيت". **نصرت:** 1) ياريده، كۆمه‌گ. 2) سه‌رکه‌وتن. "نصرت دادن": 1) يارمه‌تيدان. 2) به‌سه‌ردا زال‌كردن. "نصرت كړدن": ياريده‌دان، يارمه‌تيدان. "نصرت كشيدين": يارمه‌تى وه‌رگرتن. "نصرت يافتن": سه‌رکه‌وتن. **نصفا:** نيوه، نيڤ، نيڤى. "نصف بېشت": زياتر له نيوه. "نصف جان شدن": نيوه‌گيان بوون، زور تووره‌بوون و خۇدپورانندن. "نصف شب": نيوه‌شه‌وه. "نصف نصف": نيوه‌نيوه. **نصفه:** 1) نيوه. 2) ناته‌واو. **نصفه‌كاره:** ناته‌واو، نيوه‌چل. **نصفى زدن:** شه‌پاب خواردن.

نصوح: 1) بېروانه: "ناصح". 2) دوښتى راست و بېگه‌رد. "توبه‌نصوح": توبه‌ي يه‌كجاره‌كى. **نصوص:** كۆى "نص". **نصيبي:** 1) به‌ش، پشك، نسېب. 2) به‌شى هه‌رکه‌س له چاره‌نووس. "نصيبي آمدن": وه‌ده‌ست هاتن. "نصيبي افتادن": به‌قسمه‌ت بوون، به‌نسېب بوون. "نصيبي برداشتن": بېروانه: "نصيبي بردن". "نصيبي بردن": به‌هره‌مه‌ندبوون، به‌هره‌وه‌رگرتن، پې‌بران. "نصيبي داشتن": به‌ش هه‌بوون. "نصيبي رساندن": به‌هره‌مه‌ندكردن، به‌ش پي‌دان. "نصيبي كړدن (دادن)": به‌هره‌مه‌ندكردن، به‌نسېب كړدن. "نصيبي كسى شدن": به‌رکه‌وتن، وه‌به‌رکه‌وتن، پې بران، به‌ش پې گه‌يشتن، پار پې‌گه‌هشتن، به‌نسېب بوون. "نصيبي و قسمت": چاره‌نووس. "نصيبي يافتن": بېروانه: "نصيبي بردن". **نصييح:** بېروانه: "ناصح". **نصيحت:** 1) ئاموچياري، ئاموژگاري، ئاموژياري. 2) خېرخوازي، چاكه‌ي خه‌لكانى دى ويستن. **نصيحت آموز:** ئاموژگاريده‌ر، پېنوږن. **نصيحت پذير:** ئاموژگاري وه‌رگر. **نصير:** يارمه‌تيدەر، هاريكار. **نضارت:** 1) ته‌پوتازه‌يى وپړئاوى، تورت و تيژاوى و به‌گه‌شه‌يى. 2) بره‌وه.

نضج: گهین، پیگه یشتن. "نضج پیگه یشتن" پوخته بوون و پیگه یشتن.

نطاق: دم گهرم، دم گهرم، دهف گهرم، قسه په وان، وتاریژی چاک، له وتندا خیرا.

نطربوق: هه له گهر، بیکاره.

نطفه: (1) نای پاک و پوون. (2) "نیسپریم"، توو، تو، تووم. (3) گهرا. "نطفه بستن": (1) مه یینی تووم. (2) وه دیهاتن. "نطفه ستدن": برونه: "نطفه گرفتن". "نطفه گرفتن": تووم وهرگرتن و نایوس بوون. "درنطفه خفه کردن": سه رکوت کردن له سه ره تایی سه ره لدا نه وه.

نطق: (ن) ناخاوتن، دوان، ناخیوهری. "نطق بر بستن": مردن. "نطق تهیجی": لیدوانی وروژیته (انه). "نطق زدن": قسه کردن، ناخاوتن. "نطق فرو بستن": نیمکانی قسه کردن نه بوون. "نطق کردن": (1) وتاردان، ناخیوهری کردن. (2) قسه کردنی زیاتر له نه ندازه. "نطق کسی باز شدن": وه قسه هاتن، دست به قسه کردن. "نطق کسی کور شدن": متفق لیونه هاتن، قسه نه کردن، بیده نگ بوون. **نطق سرا:** برونه: "سخنگو".

نظار: کوی نظیره".

نظار: (ن) کوی ناظر".

نظارت: چاوه دیری، چاویاری، چاویری، چاقدان، چاقدیری، ناگاداری، ناگالیوون، بهرداین، سه ره رشتی، کونترول.

نظارگان: کوی نظاره".

نظارگی: بینر، توشاچی.

نظاره: (ن یا ن) روانین، نوپین، نوپین، توشا کردن.

نظاره: (ن) بینه ران، سه یرکه ران، توشا که ران، توشاچیان.

نظاره سازی: توشا گهری، توشاچییه تی.

نظاره گاه: دیمه ن، بهرجه وه ند.

نظاره گر: برونه: "تماشاگر".

نظافت: پاک و خاویینی.

نظام: (1) ته کووزی، ریگوپیک کی. (2) ده داوکی شانی مرواری. (3) سیستم. (4) شیوه، شیواز، پیره و. (5) ریژیم. (6) سپا، نه رته ش. (7) خزمه تی سه ربازی. (8) شیعر، هونراوه. "نظام اجباری": خزمه تی سه ربازی. "نظام اشتراکی": (کومه لناسی) کوخوازی. "نظام اقتصادی": شیوه ی خاوه ندرایتی و که لک وهرگرتن له ملکیه تی و پاده ی دست تیوهردانی ده ولت له ودا. "نظام تک فلیزی": سیستمی تاک کازایی، سیستمی له سه ر بنه مای یه کازا و هک ته لا. "نظام دادن": ریگخستن، ته کووز کردن، ریگوپیک کردن، رازاندنه وه، سه روبه رکن. "نظام داشتن": ته کووز بوون، ریگوپیک بوون. "نظام سخن": ته بی شیعر.

نظام گرفتن: ریگوپیک بوون، ته کووز بوون. "نظام یافتن": ته کووز بوون، ریگوپیک بوون. "برنظام کردن": ریگوپیک کردن. "به نظام": ریگوپیک. **نظامات:** (1) ریوشوینه کان، ریساکان. (2) کوی ریسا و نه ریته کان.

نظام سازی: سیستم سازی، به سیستم کردن.

نظام مند: سیستم مه ند، شیوازمه ند.

نظامنامه: ناین نامه.

نظام وظیفه: خزمه تی سه ربازی.

نظامی: سه رباز، چه کداری ده ولت، سپایی، له شگری، نیرامی.

نظام یافته: سیستماتیک، ریگخراو، ریگخستی، ریگوپیک.

نظامی گری: میلیتاریزم، زالبوون و بالاده ستی که سانی نیرامی به سه ره موو کاروباره کانی ولات دا، به نیرامی کردن.

نظمر: روانین، تیروانین، توشا کردن، لی نه ییرین. (2) پوانگه، بوچوون، بپوا، باقه ری. (3) بوار. (4) چاوه زار. (5) لا، لایه ن. (6) چاو. (7) سووما، سومایی. (8) پامان، وردبوونه وه. (9) بیر، هزر. (10) ناخاوتنه. (11) دوخی دوو نه ستیره نیسبته به یه کتر. "نظمر آوردن و بردن": به وردی و تیروانه وه سه یر کردن، چاویید اگیپان. "نظمر از روی کسی کوتاه کردن": توشای نه وه نه کردن. "نظمر از کسی برانداختن": له بیر کردنی نه وه. "نظمر

افتادن: وردبوونه وه. "نظمر افکندن": (1) توشا کردن، سه یر کردن. (2) سه رنجدان. (3) هوگر بوون به که سیک یان شتی، دل پیوه بوون. "نظمر باختن": چاویوین، چاویازی. "نظمر باز گرفتن": (1) چاوه لگرتن و توشا نه کردن. (2) سه رنج نه دان. "نظمر بد": (1) چاوه زار. (2) نیازی خراب. "نظمر برگرفتن": چاوه لگرتن، چاولینه کردن. "نظمر بستن": چاولیکنان و توشا نه کردن. "نظمر به": سه رنجدان به. "نظمر به چیزی جفت کردن": سه رنجدان نه وه. "نظمر پیوستن": سه رنجدان، سه یر کردن. "نظمر خواستن": راپرسیدن. "نظمر خوردن": چاوه زار کارلی کردن، به چاوه وه بوون. "نظمر دادن": راده ربیرین، بوچوون ده ربیرین. "نظمر داشتن": (1) سه رنجدان. (2) نیازی هه بوون. (3) پرا هه بوون. (4) دل پیوه بوون. (5) توشا کردن، سه یر کردن. "نظمر دوختن": (1) ته ما کردن، وه ته ماکه وتن. (2) چاولیکنان و سه یرنه کردن. "نظمر ریوون": راکیشانی بوچوونی که سیک. "نظمر رفتن": سه رنج راکیشران. "نظمر زدن": چاولیدان، به چاوه وه کردن. "نظمر کردن": (1) سه یر کردن، توشا کردن. (2) سه رنجدان، تیروان. (3) چاوییه لیتان، به چاوه وه کردن. (4) گرینگیپیدن. (5) برونه: "پاییدن".

"نظر کسی برگشتن": (1) پاگوپینی ئو. (2) نه مانى سهرنج و بايه خ پيدان له لايه ن ئه وه وه. "نظر کسی رازن": بوونه هوى پاگوپینی ئو. "نظر کسی را گرفت": سهرنجى ئه و بۆ لای خو پاکيشان. "نظر کوتاه کردن": چاوه لگرتن و سهيرنه کردن. "نظر گرداندن": چاوپرینه لايه ك. "نظر گستن": چاوى نووقاندن، چاوپوشیکردن. "نظر گماشتن": بروانه: "نظر دوختن". "از نظر": له بارى، له پروانگه ی. "از نظر افتادن": (1) بايه خ نه مان، له ده ست دانى گرینگی. (2) گرینگی پینه دران، له بهر چاو كه وتن. "از نظر افکندن/انداختن، راندن، رفتن": بايه خ و گرینگی پینه دان. "از نظر کسی گذشتن": كه وتن بهر چاوى ئه و. "از نظر گذراندن": (1) دیتن، توشا کردن. (2) خستنه بهر چاوى ئه و. "به نظر آمدن": (1) دیتران، وه بهر چاوه اتن. (2) به زهين گه يشتن. "به نظر درآوردن": تاوتویکردن. "به نظر رسیدن": به زهين گه يشتن. "تحت نظر (زیر نظر)": له ژیر چاوه دپیدا. "تنگ نظر": بهر چاوتهنگ، كورت بين، بیره سك. "در نظر آمدن": (1) دیتران، وه بهر چاوى هاتن. (2) سهرنج راكيشان. (3) وینابوون، هاتنه زهينه وه. (4) بايه خه خپیدران. "در نظر آوردن": (1) دیتن، توشا کردن.

(2) وینا کردن، هیئانه زهينه وه. "در نظر بودن": له بیربوون، له یادبوون. "در نظر داشتن": (1) به نیازبوون. (2) له بیربوون. "در نظر گرفتن": (1) له بهر چاوه لگرتن، گرینگی پیدان. (2) دیاریکردن، کاندیدا کردن. "در نظر ماندن": له بیر مانه وه. "دنبال نظر بودن": دل پیوه بوون و ناشق بوون. "صاحب نظر": خاوه ن را/ بیربووچوون. "کسی را نظر دادن": ئه و به شیاوی گرینگ زانین. **نظر آزمایی**: راخاوی، پارسى. **نظراء**: کۆی "نظیر". **نظر باز**: چاوپرین، چاوپاچا، چاوه وه پرین، چاوباز، چاوحیز، چه ش خیز، به چاوخاين. **نظر بازی**: چاوپاچا، چاوپاچا، چه پان، چه پاندن، چاوه وه پرینی، چاوبازی، چاوحیزی. **نظر بریده**: بی بهش له توشا. **نظر بلند**: ده ست و دل ئاوه له، هیمه مه ت بهرز. **نظر بند**: (1) نووشته بۆ به چاوه وه نه بوون، نووشته ی چاوه زار. (2) دیل، گيراو. (3) بروانه: "مسحور". "نظر بند کردن": (1) گرتن، قۆلبه ستکردن. (2) بروانه: "مسحور کردن". **نظر پرست**: بروانه: "نظر باز". **نظر تنگ**: بهر چاوتهنگ، به غیل.

نظر خواه: خوازیاری دیداری دوست.

نظر خواهی: پارسى.

نظر سنجی: (1) پارسى، ريفراندۆم. (2) تاوتویى پارسى و دهره نجامگیری لیى.

نظر قطعی: بروای نه گۆر، دواپیار.

نظر کرده: (1) ئه وه ی له لايه ن يه كك له پیاوانى ئایینه وه گرینگی پیدراوه. (2) خو شبهخت، به خته وهر.

نظر گاه: (1) پروانگه، برپا. (2) شوینی توشا کردن. (3) توشاگه. (4) بهرامبهر چاوى. (5) چاوى.

نظر گیر: سهرنج راكيش، جیى سهرنج. "نظر گیر کردن": سهرنج پیدان، گرینگی پیدان.

نظر ور: خاوه ن را.

نظره: يه ك جار توشا کردن.

نظری: (1) تیۆره كى، تیۆريك، تیۆريتیکال، بېردۆزه كى. (2) له خوگرى لايه نى زهينى و فيكرى، ئه زموننه كراو. (3) وه ده ستها توو به مه زنده. (4) تايه تمه ندى ئه وه ی تیگه يشتن لیى پیویستی به بۆچوون و فيكره وه هه يه.

نظریات: کۆی "نظریه".

نظریه: (1) شووڤه کردنى کۆمه لى له پاس تیه كان له بارى پیوه ندىان به يه كتره وه. (2) بېردۆزى، بېردار پیژى، تیۆرى، بنه ما زانستیه كان. (3) بهراورد،

گومان، مه زنده. (4) برپا، باوه پ. "نظریه تقلیدی": تیۆرى لاساییکارانه. "نظریه تولد ذاتی": تیۆرى خو دروست کردن (خو پسکاندن). "نظریه رشد": هوى تاوتویى ئابوورى له گۆشه ونیگای گۆرانی راده ی سه ره مایه، چه شه یمه ت و پی شكه وتنى فه ننى. "نظریه فیض": تیۆرى هه لقولین (ته قین).

نظریه پرداز: بېردار پیژ، بېردۆز، تیۆریسین، تیۆرزان، "نایدیۆلۆگ".

نظریه پردازى: تیۆرى دار پیژى، داهینانى تیۆر، تیۆریزه کردن.

نظم: (1) ته كووزى، رېكویپىكى، سه قام، دووزه نه، دیسیپلین. (2) ده داوکی شانی مروارى. (3) هو نراوه، هو نه، هه لبه ست، پیچه وانه ی په خشان. "نظم دادن": (1) سه روبه ر کردن، رېكویپك کردن. (2) هو نینه وه، شیعر وتن. (3) ده داوکی شان. "نظم کردن": (1) هو نینه وه. (2) ده داوکی شان. "نظم یافتن": ته كووزبوون، رېكویپك بوون. "به نظم (در) آوردن": هو ننده وه.

نظمیه: شاره وانى.

نظیر: هاوتا، هاوشان، وینه، وه كو.

نظیف: پاك، خاوین.

نعت: (1) وه سف کردن، ستایش کردن، مه حت کرن. (2) نازناو. (3) خسله ت.

نعره: گۆره، نه ره، هه لان، نه عره ته. "نعره

زەن(كشىدن، كسردن): "گورپاندن، گرماندن، نەپاندن، ھارپەكردن، ھارپاندن، توممىن، نارەتەلپىدان، بە دەنگى قەو زىقاندن.
نەرھوار: مەودايەك كە نەرپەيكى بەرزپىيى بگا.
نەش: (1) تاقىر، تەرم، كەلەش، مەيت، جەندەك. (2) بېوانە: "تابوت". "نەش كسى را با تىر زەن": دواى مەرگىشى دوزمانىەتى دەگەل كىردن. "نەش كسى را دراز كىردن": كوشتىنى ئەو.
نەل: نال، پىلالوى يەكسىم. "نەل افكەندىن": بەپەلە پۇيشتىن. "نەل بر ستور بىستىن": نال كىردى چوارپى. "نەل بىستىن": نال كىردن. "نەل در بر) آتەش بۇدەن": نىگەران و بى ئۆقرە بوون. "نەل در سىنگ افكەندىن": بى تىوان بوون، بى تابىشت بوون. "نەل رىختىن": (1) بەپەلە پۇيشتىن. (2) مانىدووبوون، بەجىمان. "نەل كىردن(زەن)": نال كىردن. "نەل وارونە زەن": بۇ ھەلخە تاندىنى دىتران بەپىچەوانەى وىست و نىازى خۇ ھەلسوكەوت كىردن. "نەل و مىخ": تانە و تەشەر. "بە نەل و بە مىخ زەن": ھەم لە نال دان ھەم لە بىمار دان. "چىزى را نەل گرقتىن": خىستە زىر كۆنترۆل و بەسەرى دا زالبوون.
نەل رىز كىردن: بە لەز پۇيشتىن.
نەمات: كۆى "نەمت".
نەمت: نىعمەت، خەلاتى خوا، مال و سەرۋەت، پىسق و پۇزى، بەھرە و خۇشى. دىارى. داھات، بەرھەم. "نەمت دادن": پىسق

و پۇزىدان، نىعمەت دان. "نەمت دىنا": مال و سامان. "نەمت دىدن": بەھرەمەندبوون لە نىعمەت. "نەمت نھادن": سەرۋەت و سامان كۆكردنەو.
نەمت خوار: بېوانە: "روزى خور".
نەمت خىز: بېوانە: "حاصلخىز".
نەمۇد: بەنادەبەين، ھانادەبەين.
نەمۇظ: ھەستان/پاستەو بوونى ئەندامى جىسى نىيىنە، كىرھەستان، پەپ بوون.
نەمۇت: نەرمى وىشلى. نەرمى، دىزى زىرى و درشتى.
نەغز: (1) دلگەر، خۇش. (2) باش، چاك. (3) پىكوپىك، تەكوز. (4) جوان، قەشەنگ. (5) سەير، سەرنج پاكىش. (6) بەتام، بەچىز. (7) تورت و تىراو، تەپوتازە. (8) نەرم. (9) بېوانە: "چابك". (10) بەئەزمون، كارامە.
نەغزىو: بۇن خۇش.
نەغزكار: كارچوان، شىرىنكار.
نەغزگىتار: گىفت و لىفت خۇش، شەكرلىو، بەدەم و پىل، دەماوەر، قسەپەوان.
نەغل: (ن.غ) (1) زايەبوون، پزىن، گەنىن. (2) دووزمانى، شووفارى. (3) ئازاۋەگىپى.
نەمات: كۆى "نەمە".
نەمە: (1) ئاھەنگ يان مىلۆدى. (2) سترانى خۇش، سىرود، ئاواز، چرىكە. "نەمە امرى (را) سىردادن": بە نىيازى ئەنجامدانى ئەو بوون. "نەمە حىروفا": دابەشىنى پىتەكان.

"نەمە داوودى": ئاۋازى خۇش و دلنشىن. "نەمە دىگر نىواختىن": وتنى قسەپەيكى نوى و بىبانوۋھىتائەو. "نەمە ساختىن": گۇرانى وتن يان سازلىدان. "نەمە ساز(كوك) كىردن": دەست بىردن بۇ كارىكى ناپەوا يان فرىودەرانە. "نەمە كىردن": چرىكاندىن، ستران بىزى.
نەمە ساز: (1) بېوانە: "نەمە سىرا". (2) ژەنىار.
نەمە سىرا: ئاۋازخوین، سىرودخوین.
نەمە پرداز: "نەمە سىنج" و "نەمە طراز" و "نەمە گر" یش ھەر بەم مانايەن.
نەغوشاك: پىپەوى ئايىنى مانى.
نەغوشە: بېوانە: "استراق سىم".
نەغول: (1) قىول. (2) دوور و درىز. (3) تەواۋ، بى كەموكوپى. (4) تىفكرىن، قوۋلۇبۇنەو، وردبۇنەو. "نەغول رىقتىن": گەيشتن بە قوۋلاى شىتىكا، لى وردبۇنەو. "اندر نەغول": بەقولى.
نەغول اندىش: بېوانە: "ژرف اندىش".
نەغاس: كۆى "نەيسە"، شتە بەنرخ و بەرمىنەكان.
نەفائىت: بېوانە: "ساحر".
نەفاد: تىپەرىنىكات، بەكۆتايى گەيشتنى شتى، تەواۋبوون، نەمان.
نەفاد: فرە دەست پۇيشتو، گەلەك دەست چوۋىيى.
نەفاد: (1) جىبەجى بوون. (2) ئەنجامدان و جىبەجى كىردن. "نەفاد ياقتن": جىبەجى بوون. "بە نەفاد بىوستىن": ئەنجام بوون، ھاتنەدى.
نەفاز: پەۋىنەو، سلا مېنەو. "نەفاسات": بەنرخ بوون، گرانمايەبوون، ب سەنگ بوون.
نەفاق: (ن) دوورپوۋىسى، دوورپەنگى، پىياكارى. "نەفاق افكەندىن(انداختىن)": جىياى و ناكۆكى نانەو.
نەفاق: (ن) برەوسەندى كىپىن و فرۇشتىن، برەوى بازار.
نەفام: بۇر، تەپوتۇزۋاى، ئامال پەش.
نەفت آلود: نەوتۋاى، نەوتىنە.
نەفتگر: كىكارى سەنەتى نەوت.
نەفخ: ھەلكىردى با، ھەلكىردى سىرە.
نەفخ: (1) فوتىكردن، پىف دان، فوودان، بە فوۋ پەنەماندىن، باكردنەناو، ئاۋساندىن. (2) فىز و لووت بەرزى.
نەفس: (ن.ف) (1) يەكەى ژماردىنى مىرو، كەس، تاكەكەس. (2) پىرسۇنىل، كارمەند. (3) يەكەى ژماردىنى وىشتى. (4) سەرباز. "نەفس نەفس": (1) گروپ گروپ. (2) زۇر، فراوان. "نەفس نەفس": بەجىا، تاك تاك. "نەفس كىردن": بېوانە: "رمىدن".
نەفس: (ن) پەۋىنەو، دووركەوتنەو.
نەفرت: خۇش نەۋىستىن، دل لىشىۋان، دل ھەلەنگوتن لە دىتنى شتى يان كەسى، دل تىكچوون لە دىتنى شتى يان كەسى، بىزارى و پەۋىنەو، قىزوبىز لىھاتن، كەرب لى قەبوون. "نەفرت دادن": بىزار كىردن. "نەفرت آور": بىزاركەر، قىزەون.

نفرزون: گورچکۆکه.

نفریدن: تووک لی کردن، نزای خراو لی کردن.

نفریده: (1) نه حله ت کراو، نه حله تی. (2) ناپه سندن، ناحه ز.

نفرین: پرت، نفر، نفره، ژۆتی، تووک، پشۆر، نزای خراپ، قسه ی بی زاری، له کۆله پۆ. "نفرین بردن": نه حله ت کرن، نزای خراپ لی کردن. "نفرین کردن (فرستادن)": تووک لی کردن، پتانندن، نزای خراپ لی کردن. "نفرین گفتن (خواندن)": پروانه: "نفرین کردن". "به نفرین": تووک لی کردن، نه حله ت کراو، ناحه ز.

نفس: (ن) (1) جه وه ره و هه قیقه تی هه ر شتی یان که سی، سرشت، نه نفس. (2) خود، خودی هه ر که سی ک یان هه ر شتی ک. (3) دل و دهر وون، زه یین. (4) که س. (5) له ش، جه سته. "نفس الامر": هه قیقه تی بابه ت یان کاریک، جه وه ره ی هه ر شتی. "نفس اماره (شیطانی)": ئه و نه فسه ی مرۆ بۆ لای هه وه س و خولیا و کاری نه شیاو هان ددها. "نفس انسانی (عاقل، مدبرکه، ملکی، ناطقه)": هی زۆ که سه رچاوه ی ئاخۆ به ری و ئاوه زکاری به. "نفس پروردن": پی زه ویکردن له ئاره زووی نه فس. "نفس خود (خویش)": خود. "نفس سبعی": هی زۆ له مرۆف و ئازله دا که سه رچاوه ی مه یلی به ره و له سه ره تر

خوازی به. "نفس نوا مه": نه فسه ی لۆ مه کار که مرۆ له نه نجامدانی کاری خراو ده گپ پته وه. "نفس واحد (واحد)": به که گیان، به که س. "به نفس خود (خویشتن)": خۆی، خودی که س. "سلیم النفس": دهر وون پاک، نه فس به رز. "ضعیف النفس": نه فس نزم. "مسلط بر نفس": نه فس پیت. "نفس: (ن.ف) (1) نز، هلم، هه ناسه، پشوو، پیش، پشی، بینگ. (2) کاتیکی زۆر کورت، چرکه سات. (3) که سی زۆر خۆ شه ویست. (4) هه سستی بۆن پیکردن. (5) ئاواز، چریکه. (6) فوو. (7) هاوده می. (8) دۆعا. (9) بۆن. "نفس آخر": دوا یین ساتی ژیان. "نفس آخر را کشیدن": مردن. "نفس از خود بریدن": مه ق لیوه نه هاتن. "نفس از ماتحت (کون) کشیدن": تیچه پاندنی دوا یین چرکه ساته کانی ژیان، "تپری ئاخر که ندن". "نفس باز پسین": پروانه: "نفس آخر". "نفس بر آمدن": به کۆتایی گه یشتنی ته مه ن. "نفس بر آوردن": (1) هه ناسه دان. (2) به پراحه تی هه ناسه کی شان یان به خۆشی ژیان. (3) قسه کردن، ئاخاوتن. "نفس بر زدن": (1) هه ناسه کی شان. (2) هه له اتن، هاتنه دهر. (3) پروانه: "آسودن". (4) گازنده کردن، گله ییکردن. "نفس بر کسی سوختن": وه هه ناسه برکیکه وتن. "نفس بر نفس": په ی تا په ی تا، پشت سه ری به که. "نفس بستن": شار دنه وه ی

هه قیقه ت، بی دهنگی لی کردن. "نفس به آخر آمدن": به کۆتایی گه یشتنی ته مه ن. "نفس به تنگی افتادن": به سختی هه ناسه دان. "نفس به شمار زدن": زۆر ئاگادار بوون. "نفس تنگ شدن": به سه ختی هه ناسه دان. "نفس داشتن": (1) وزه هه بوون، توانایی هه بوون. (2) زیندوو بوون. "نفس در دهان کشتن": بی دهنگ بوون، متبوون. "نفس در سینه کسی گره خوردن": تووشی هه ناسه برکی بوون. "نفس در گرفتن": کاریگه ربوونی قسه. "نفس در گلو گسستن": مردن. "نفس راحت کشیدن": پزگاری بوون له نیگه رانی یان کی شه یه که، هه ناسه یه کی به پراحه تی کی شان. "نفس راندن": قسه کردن، ئاخاوتن. "نفس زدن": (1) هه ناسه کی شان. (2) هه واخۆری. (3) هه له اتن، دهر که وتن. (4) قسه کردن، ئاخاوتن. (5) ئاواز خویندن. (6) هه ولدان. (7) زه مانی به خۆشی رابواردن. "نفس زدن از چیزی": قسه لی کردن. "نفس سرد": قسه یان کاری که کاریگه ری له سه ر دیتران نه بی. "نفس شمردن": کات به هه ل زانین. "نفس صبح": سه ره ی به یانان. "نفس کردن": هه ناسه دان، هه ناسه کی شان. "نفس کسی برای کسی در رفتن": زۆر هۆگری ئه و بوون. "نفس کسی بنده آمدن": (1) نه مانی توانایی هه ناسه دان له ودا. (2) زۆر ترسان یان مردنی ئه و. "نفس کسی به دیگری خوردن": کاریگه ری دانانی ئه و له سه ر ئه ویتن. "نفس

کسی به شماره افتادن": (1) به سه ختی هه ناسه دانی ئه و. (2) وه گیانه لاکه وتن. "نفس کسی به لب آمدن": وه زاله هاتن یان گیاندانی ئه و. "نفس کسی به نفس دیگری رسیدن": چاوپیکه وتنی ئه و دوانه. "نفس کسی پس رفتن": نه مانی توانایی هه ناسه دان له ودا. "نفس کسی تازه شدن": هه ناسه وه به ر هاتنه وه، هی ز و وه ی تازه وه به رهاتنه وه. "نفس کسی تنگی کردن": به سه ختی هه ناسه دانی ئه و. "نفس کسی در نیامدن": (1) هه ناسه نه دان. (2) بی دهنگ بوون. "نفس کسی را بریدن": تووشی ناره حه تی و جه زره به کردن. "نفس کسی را گرفتن": (1) وه زاله خستنی ئه و. (2) کوشتنی ئه و. "نفس کسی را گوشمال دادن": ئه شکه نه دانی ئه و. "نفس کسی سنگین شدن": به سه ختی هه ناسه دان. "نفس کسی سوختن": تووشی به ره هنگ/هه ناسه برکی هاتن. "نفس کسی فرورفتن": بی دهنگ و ئارام بوون. "نفس کسی گرفتن": تووشی هه ناسه برکی بوون. "نفس کسی گسستن": مردنی ئه و. "نفس کشیدن": (1) هه ناسه دان، هه ناسه دهر هاتن، هه ناسه کی شان، پشوو دان، بی هه ن فدان، هه ل کشاندن. (2) به پراحه تی ئیستر احه ت کردن. "نفس کشیدن از یاد کسی رفتن": مردنی ئه و. "نفس گرفتن": هه ناسه وه به رخۆ هینانه وه، هه ناسه تازه کردنه وه. "نفس گشادن با کسی":

هاوپه یف بوون له تهك ئه ودا. "نفس گیرا؛ ئاخاوتە ی کاریگەر. "نفس نداشتن؛ بی هیژ و بی ههست بوون. "نفس نفس زدن (کشیدن)؛ خیشه خیش، هانکه هانك، هلكه هلك، هه ناسه سواری. "از نفس انداختن؛ له هه ناسه خستن، ماندوو و شه که ت کردن. "بازگشت نفس؛ هه ناسه دانه وه، پشوو گه پانه وه. "به نفس (نفس نفس) اقتادن؛ هه ناسه سواری، زور ماندوو بوون. "به نفس رسیدن جان؛ به دوایین هه ناسیه گه یشتن. "تا آخرین نفس؛ تا دوایین هه ناسه، تا کاتی مه رگ. **نفس یر:** (ن ف ب) پشوویر. **نفس پرست:** (ن ه وهست په رست، ئه وهی به هه وهس و مه یلی خۆی په فتار دهکا. **نفس تنگی:** (ن ف ب) پروانه: "تنگی نفس". **نفس دار:** (ن ف 1) که سێ که ده توانی زور هه ناسه پاگرێ. (2) پته و، قايم. **نفس درازی:** (ن ف 1) توانای پاگرتنی هه ناسه بۆ ماوه یه کی زور، هه ناسه نه کێشان بۆ ماوه یه کی زور. (2) چه نه ویری، زور بێیی، فره وێژی. **نفس سوخته:** (1) بیده نگ، کپ، وست. (2) دلسوتاو، دلشه واتی، مه پنه تی کێشاو. **نفس کش:** (1) باکش، بابویر. (2) جیگه ی به رین، جیگه ی له بار بۆ چالاکی. (3) ئه وهی هه ناسه ده کێشی. (4) بوونه وه ری زیندوو. **نفس گرفتگی:** پروانه: "تنگی نفس".

نفس گسسته: بیده نگ، مات، کپ. **نفس گیر:** (1) پشوویر. (2) گیرۆده ی نه خۆشی به ره نگ بوون. **نفسه زدن:** خیشه خیش کردن، هه ناسه سواری، پشوو سواری. **نفسی:** (1) دهروونی، پووچی. (2) له سه ر بنه مای هه وهس و ئاره زوو. (3) خۆم. "نفسی (و نفسی زدن): به دوا ی بزگاری خۆه بوون. **نفع:** به هره، سوود، خیر، قازانج، که لک، به رژه وه ندی. "نفع بردن": خیر کردن، قازانج کردن، سوود بردن. (2) وه دهست خستنی ئاکامی دلخواز. "نفع دادن؛ (1) قازانج گه یانندن. (2) باشتر/ چاکتر کردن وه. (3) ئاکامی دلخواز پیدان. "نفع داشتن": (1) قازانج هه بوون، سووده هه بوون. (2) کاریگه ره هه بوون، کاریگه ری دانان. "نفع کردن": قازانج کردن، به هره بردن. "نفع بردن": قازانج بردن. "به نفع کسی بودن": به قازانجی ئه و بوون. "به نفع کسی تمام شدن": به قازانجی ئه و ته و او بوون. **نفع پرست:** پروانه: "سوودجو". **نفع گر:** قازانج بهر، به هره بهر. **نفعات دادن:** خه رجی دان. **نفته:** (1) خه رجی ژیا نی ژن و منال، بژیوی. (2) تیشووی سه فه ر و پێگا. "نفته دادن": دانی خه رجی بژیوی ژن و منال. "نفته کردن": (1) خه رج کردن. (2) به خشین. **نقله:** بی دهست و پێ و لاواز و ناکارامه.

"نقله کردن": (1) کوشتن. (2) له ناو بردن، ئه نفال کردن. **نفوذ:** (1) پۆچوونه ناو شتی که وه به بی گۆرینی پیکهاته که ی، په خنه کردن، دزه کردن، پیدزه کردن. (2) تیدان (کرم تیدان)، کارتی کردن. (3) توانایی قبولاندنی شتی به که سێ یان له جیه که، کاریگه ری تی، شوین دانان. (4) دهست رویشتن، قسه رویشتن، قسه بر کردن، دهست پۆیی، دهست چوون، برشت. (5) پێشپه وی. "نفوذ پیدا کردن": پروانه: "نفوذ دادن"; بلاو کردن وه، په ره پیدان. "نفوذ داشتن": پروانه: "نفوذ (3)". "نفوذ کردن": (1) پروانه: "نفوذ (1)". (2) پروانه: "نفوذ کردن": "فرورفتن". "نفوذ کردن در کسی (جایی)": دهست به سه ردا رویشتن، ژالبوون به سه ر ئه ودا، خستنه ژیر پکیفی خۆ. "نفوذ کلام (کلمه)": کاریگه ربوونی قسه ی که سێ که له که سێ کی تردا. "به نفوذ رسانیدن": تپه پانندن، په تکردن. **نفوذنا پذیر:** ری تینه چوو، په ق، پته و. **نفوذی:** سیخو، دزه کهر، که سێ که ده چپته ناو گروپیکه وه تا له سه ر و پارێ ئه وان بگا و مه به سه کانی خۆشی به وان ته لقین بکا. **نفور:** په وینه وه، دوور که وتنه وه، ده رچوون. **نفوس نویسی:** پروانه: "سرشماری".

نهم: نه فام، گوهماکه ر، ناتینگه یشتوو، تی نه گه هشتی، نه زان، بی ئاوه ز، ده به نگ، گه وچ، گه لحو. **نهمیده:** نه زانسته. **نفسی:** (1) نه ری. (2) په تکردنه وه، نکۆلی کردن، مل نه دان، دان پیا نه نان، حاشالیکرن. (3) تارانندن، ده ره به ده رک کردن، دوورخستنه وه. (4) سه رپه نه وهی سه فه ته مرۆبیه کان له خۆدا. "نفسی بلد": دوورخستنه وهی که سێ له شار یان ولاتی که لئی نیشه جیه، خستنه تاراوگه. "نفسی کردن": (1) پروانه: "نفسی (1)". (2) دوورخستنه وه. (3) خستنه تاراوگه. "نفسی وجود": پروانه: "نفسی (4)". **نفسیر:** (1) که په نا، شه بیوو، بۆری. (2) هه لاتن، پا کردن. (3) گروپی که متر له ده که س. (4) ده نگه ی به رز، هه را. (5) هیرش، په لامار. "نفسیر آوردن": (1) هیرش هینان. (2) هاوار کردن. "نفسیر برآمدن": داد و هاوار به رزیوونه وه. "نفسیر برآوردن/ نفسیر زدن": هاوار کردن، خرۆشین. "نفسیر عام": سه ره له دانی گشت خه لک بۆ شه ر ده گه له دوژمن. "نفسیر کردن": پروانه: "نفسیر زدن". "به نفسیر آوردن": وه خرۆشان هینان. **نفسیس:** (1) به نرخ و به ها، گرانبایی، بوهاگران. (2) به پیز، هیژا. **نقاء:** پاک، خاوینی.

نقائص: كۆي "نقصه".

نقاب: (ن) پياۋى دەس پۆيشتوو و فرە كونجكۆل لە كاروباردا.

نقاب: (ن) دەمامك، ماسك، پووپۆش، سەرپۆش، پەچە، لچك. "نقاب از چهره

(صورت) كسى اقتادان(كنار رفتن)"; دەرکەوتنى ناوهرۆكى ئەسلى ئەو. "نقاب باز كردن";

دەمامك لادان، پووپۆش لادان. "نقاب برافقتان"; دەرکەوتن. "نقاب برانداختن";

(1) بېوانە: "نقاب باز كردن". (2) دەمامك لەسەر پوخسارى كەسك لادان. "نقاب

بريستن"; بېوانە: "نقاب زدن". "نقاب برداشتن"; (1) بېوانە: "نقاب باز كردن".

(2) نيشاندانى ناوهرۆكى ئەسلى خۆ. "نقاب برگرفت(ن) برافكندن، برکشیدن، گشادن،

فروکشیدن"; بېوانە: "نقاب باز كردن". "نقاب بريستن"; بېوانە: "نقاب

زدن(1)". "نقاب زدن"; (1) دەماخ هەلبەستن، دەماخ هەلدان، دەماخ كردن،

بەرلووت هەلبەستن، دەمامك لیدان. (2) شاردنەوى ناوهرۆكى ئەسلى خۆ. "از

چيزى نقاب انداختن"; ئاشكراكردنى ئەو، دەرختنى ئەو.

نقاب پوش: دەمامك پۆش.

نقابتا: پيشه‌وایی، سەرۆكايەتى.

نقابی: دەمامك پۆش، بەدەمامك.

نقاد: (1) پەخنەكار، پەخنەگر.

(2) جياكەرەوى چاك لە خراو.

(3) جياكەرەوى پارەى ئەسل لە تەزوير.

نقادى: (1) پەخنەگرى. (2) جياكەرەوى پارەى ئەسل لە تەزوير.

نقار: (ن) (1) پەنجان، زىزىوون. (2) شەپ و مشتومر، كيشە و دم بە دمە.

نقار: (ن) (1) فرە كونجكۆل لە كاروبار و هەوال دا. (2) كۆليار، كەندۆخ، بەردتاش،

كەفرتەراش. (3) ژەنيارى دەف يان دەهۆل.

نقارتا: هەلكۆلين و نىگارکيشان لە سەر بەرد يان دار.

نقاره‌خانه: جىگەى دەهۆل و زوپنا لیدان.

نقاش: نىگارکيش، وینەكيش، كەسى كە لە سەر كاغز شكۆ دەكيشى، كەسى كە دارودیوار پەنگ دەكا، پەنگ كار.

نقاشى: نىگارکيشى، شكۆ كيشان، پەنگ كردنى دیوار. "نقاشى متحرك"; كارتۆن.

نقاص: (ن) پيشه‌وانە‌وینى، بەره‌فاژى بېژى، وئنى قسه‌یهك كە لە گەل قسه‌ى يەكەم يەك نەگریتەوه.

نقاصت: دژايەتى، دوژمنايەتى.

نقاط: كۆي "نقطه".

نقال: (1) راگوپزەر، قەگوه‌ازينەر. (2) نەققال، نەقال، قسه‌خۆش، قسه‌زانى

قسه‌خۆش، گپزەوه، چپۆك بېژ، هەقايەت خوين.

نقاله: دەسته‌بەرە، ئامرازىكە بۆ پياوانى گۆشه.

نقاوت: خاوين بوبونەوه، پاليوران.

نقاوه: بژاردە، پوختە و هەلبژاردەى شتى.

نقاھت: (1) تىگەين، تىگەيشتن، حالیبوون، سەرلێدەرکردن. (2) قەتسپين،

تازە لە نەخۆشى ھەستانەوه، تازە خۆش بوونەوه، حالەتى بى ھيزى و بى توانايى

دواى ھەستانەوه لە نەخۆشى. **نقبا:** (1) كون كردن، قوول كردن،

كووركرن، چال كەنين، ھەلكۆلين. (2) لەغمە، لوغم، لەغم، قميش، رېگە بە

بن زەوى دا، دالان يان پېرەوى ژيرزەوينى. **نقد:** (1) پەخنە، خويندەوه(نقدى بر...

خويندەوه(يەكى...))، ھەلسەنگاندن. (2) نەخت، نەختينە، پيشه‌وانەى قەرز.

(3) حازر و ئامادە. (4) زير و زيو. (5) ناسين و جياكەرەوهى پارەى ئەسل و

نائه‌سل لە يەكتر. (6) ھەقيقەت و جەوھەرى شتى يان كەسيك. "نقد ادبى";

پەخنەى ئەدەبى، تاوتوى و شرۆفەکردنى بەرھەمى ئەدەبىيەكان. "نقد تاويلى";

پەخنەى راڤەكارانە. "نقد تكيونى"; پەخنەى پىكھاتەيى. "نقد حال"; ئەوهى

دەربىرى ئىستايە. "نقد ذهنى"; پەخنەى زەينى. "نقد عملى"; پەخنەى پراكتىكى،

پەخنەى كەدەيى. "نقد عيني"; پەخنەى بابەتییانە. "نقد فەينىستى"; پەخنەى

فەينىستى، پەخنەى مېخوازانە. "نقد قانونمند"; پەخنەى ياسامەند/ ياسارپژ.

"نقد قضايى"; پەخنەى دادوهرانە. "نقد كلامى"; پەخنەى ئاخاوتەيى. "نقد كردن";

(1) كەردنە پارە، نەخت كردن. (2) ھەلسەنگاندنى بەرھەمى ھونەرى و ئەدەبى،

خويندەوه و تاوتوى كردن. (3) وەدەست ھينان. "نقد نسيبت"; پەخنەى پيشه‌يىخوازانە. "نقد نظرى";

پەخنەى تيوورك/ تيووركى. "بە نقد"; لە حالى ئىستا دا، لە دۆخى ئىستادا.

نقداً: (1) بەنەخت، نەختى. (2) لە دۆخى ئىستادا.

نقدشناس: بېوانە: "صراف".

نقدى: نەختى، نەختينە، دەستى. **نقددين:** زير و زيو.

نقدينگى: نەختينەيى.

نقدينه: نەختينە، پارەى نەخت.

نقد: (1) ھەلكۆلين و نىگارکيشان لە سەر بەرد يان دار. (2) كون كردن، قەرۆتن،

سەمىن. (3) کوتان، ژەنين. **نقدس:** دەردەميران، دەردەشا، نەخۆشى

دەولەمەندەكان، گۆشت گر. **نقدسره:** زيو، زيو، زيف. "نقدسره‌اندوه";

سىماڤ، پوكەش كراو بە زيو، زيوگفت. **نقدسره‌اي:** (1) زيوى. (2) چىكراو لە زيو.

نقدسره‌داغ كردن: وەرگرتنى پارەيەك لە كەسيك بە ناپەوا.

نقد زون: نەختى كردن، نووكەنووك كردن، پرتەپرت كردن.

نقدش: (1) پەنگاندن، كيشانەوهى شكۆ و

فۆرمى شتى يان كه سيك، نه خش، هيقيس، نتل. (2) پۆل، ده ور. (3) ئاسه وار، نيشانه. "نقش آوردن": له قوماردا تاس يان كارتى براوه هينان. "نقش امري رازدن": خستنه خانه ي جيبه جي كردنه وه. "نقش انداختن": نه خش ساز كردن. "نقش انگيختن (بر آوردن، برانگيختن)": نه خش ساز كردن، ويته ي جوراوجور ده رخستن. "نقش باختن": فرتوفيل كردن، فهندوفيل كردن. "نقش باز ماليدن": (1) بردنه وه له قوماردا به هاتنى خالى باش. (2) ته مبي كردنى ئه وه. "نقش بازيكردن": (1) ده ورگيران، پۆل گيران. (2) پوالهت نويني كردن. (3) پۆل هه بوون، نه خش هه بوون. "نقش برآب زدن": (1) كاري پوچ و بيهوده كردن. (2) فيل كردن، فهندوفيل كردن. "نقش بر زمين شدن": كه وتن، به زه وي دادران. "نقش برگشتن": بهخت و شانسه وه رگه پان. "نقش بريخ زدن": كاري بي بهر و بيهوده كردن. "نقش بستن": (1) نه خش گرتن، نه خش ساز بوون. (2) وهديهاتن، دروست بوون. (3) برونه: "به تصوير كشيدن". (4) ئافراندن، هينانه دي. (5) پازاندنه وه. (6) ويناكردن، خه يال كردن (هوه). "نقش به حرام بودن": بي بايه خ بوون، پوچ بوون. "نقش پذيرفتن": قبول كردنى پۆل يان نه خش. "نقش خواندن": ئاگادار بوون له دۆخى. "نقش دادن": پۆل پيدان،

ده ورپيدان. "نقش داشتن": ده ورهه بوون، پۆل هه بوون. "نقش دست دادن": برونه: "نقش آوردن". "نقش ديوار": بي كه لك و بي هونه ر. "نقش زدن": (1) نيكاركي شانسه وه، ويته كي شانسه وه. (2) فهندوفيل كردن، فيلبازى كردن. "نقش (روي) زمين شدن": به زه وي داكه وتن، به زه وي دادران. "نقش غلط خواندن": هه له كردن، گومرا بوون. "نقش كردن": نيكاركي شانسه وه، ويته كي شانسه وه. "نقش كردن با كسي": فريودانى ئه وه. "نقش كسي را تباه كردن": له ناو بردنى ئه وه. "نقش كسي را شستن": زايه كردنى كاري ئه وه، شورده نه وه ي ده ور و نه خشى ئه وه. "نقش كشيدن": نيكاركي شانسه وه، ويته كي شانسه وه. "نقش كم زدن": دوزاندن له قوماردا. "نقش گرفتن": (1) مانه وه. (2) نه خش وه رگرتن، نه خش گرتن. "نقش نهادن": برونه: "نقش انگيختن". "نقش آفرين": (1) نيكاركيش، ويته كيش. (2) پۆلگير، ده ورگير. "نقش آفريني": ده ورگيرى، پۆل گيرى، رۆل ليستن. "نقش الحجر": (1) نه خشى سه ر به رد. (2) نه خشى پايه دار. "نقش انداز": برونه: "نقاش". "نقش باز": (1) پۆلگير. (2) برونه: "فريبكار". "نقش بند": نيكاركيش، نه خش به ند، كه سى

شت به رهنگ پياساوين جوان ده كا. "نقشبندي": (1) نيكاركيشى، ويته كيشى. (2) فيلبازى، پيلان. "نقشبنديه": نه خشبه ندى، نه خشه به ندى، مريدانى ته ريقه تى نه خشبه ند. "نقش پذيرى": (1) نه خش وه رگرتن. (2) پۆل وه رگرتن. (3) قبول كردنى ئه نجامدانى كاريكى ديارىكراو. "نقش پرداز": برونه: "نقاش". "نقششدار كردن": نه خشاندن، نتلاندن، هيقتساندن. "نقشگر": ده س رهنگين، هونه رمه ند. ويته كيش، نيكاركيش. "نقش مند": (زمانناسى) بوونى پۆلى پيرمانى. "نقش نامه": كتيوى ويته دار. "نقشه": (1) خه ريته، نه خشه. (2) پلان، بريارى چۆنيه تى كردنى كاريك له بير و هوش دا. "نقشه ريختن (چيدن)": پلان دارشتن يان ريخستنى به رنامه يه كى زه ينى بو گه يشتن به ئامانجىكى ديارىكراو. "نقشه كشيدن براى كسي": (1) پيلان گيران دژى ئه وه. (2) ريگا خوشر كردن و به رنامه بو دارشتن بو ئه وه به شيوه ي نه ينى. "نقشه بردارى": نه خشه هه لگرتنه وه، روپويى. "نقشه كسى": (1) نه خشه كي شانسه وه. (2) پلان دانان. "نقشه نگارى": "كارتوگرافى". "نقشين": نه خشين، نه خشدار.

"نقشبنده": شتى گرانبايى، شتى ئه نتيكه. "نقص": (ن) 1) كه م كردن، كورت هينان. 2) كه مايه سى، كه مو كورتى، كيم و كاسى، كي ماسى، ناته واوى، عه له م، خه ش، عه يب. "نقص داشتن": كه مو كورتى هه بوون، كه مايه سى هه بوون. "نقص رسيدن": زيان پيگه يشتن. "نقص عضو": نو قستانى، كه م ئه ندامى، سه قه تى. "نقص كردن": ره خنه گرتن، ئيرادگرتن. "نقصان": (ن) 1) كه م كردن، كورت هينان. 2) كه مو وكووپى، ناته واوى، كه مى. "نقصان پذيرفتن": كه مبوونه وه. "نقصان كردن": كه مبوونه وه. "نقصان كشيدن": زيان ديتن. "نقصان گرفتن": له كه ميدان، به ره وه كه مبوونه وه چوون. "نقصان يافتن": (1) كه مبوونه وه. (2) زيان ديتن، تووشى زيان بوون. "بدون نقصان": نه خت و پوخت، بي عه يب و كه مايه سى. "نقصان انديش": بيركورت، كه م زه ين، سه ركوير، نه زان. "نقص": (1) شكاندنى به لّين و په يمان، پى ريخستن، پيشيل كردن، پيپه س كرن، بن پيكرن. (2) (مافناسى) هه لوه شانده وه ي بريار. "نقص كنده": پيشيل كه ر، پى په سكر، په يمان شكين. "نقصى": پوچه لكه ره وه، هه لوه شينه ر. "نقط": (ن.ق) كوى "نقطه". "نقطه": (1) پن، پنت، پنك، نوخته،

نوختا، نوختك، خال. (2) جیگه، شوین. (3) ناوه‌ند، چه‌قی بازنه. "نقطه اتکا": پالپشت، پشتیوان. "نقطه انتقا": خالی به‌یه‌ك گه‌یشتن. "نقطه انجماد": خالی به‌ستن، خالاجه‌مدینی، خالا قهرسینی. "نقطه اوج": چله‌پۆپه، دوند، دهار، گۆپك. "نقطه تماس": خالی لیکه‌وتن. "نقطه جوش": تین و گه‌رمایه‌ك که له‌ودا تراو دیته‌كول. "نقطه‌دایره": چه‌قی بازنه/ جه‌غز. "نقطه سیاه": گلینه‌ی چاو. "نقطه ضعف": خالی لاواز. "نقطه عطف": خالی وه‌رچه‌رخان، خالا گوهرینی. "نقطه کور": نه‌بین، جییه‌ك که نه‌بینی. "نقطه‌گذاردن": خال دانان. "نقطه معین": خالی دیاریکراو. "نقطه مقابل": خالی به‌رامبەر، خالاه‌مبەر. "نقطه‌نقطه": خال خال، خالدار، پنۆك پنۆك. "حرف نقطه‌دار": نوختکن، به‌نوخته، پیتی نوخته‌دار، پیتا پینک دار. "نقطه‌ای": به‌شکلی نوخته. "نقطه‌بند": نوخته ویرگول. "نقطه‌گاه": چه‌قی جه‌غز. "نقطه‌گذاری": خالبه‌ندی. "نقطه‌نظر": روانگه، سۆنگه. "نقل": (1) گواستن‌وه، راگویزان، راگواستن، شه‌گواستن. (2) گێرانه‌وه (له‌قه‌ولی که‌سیکه‌وه). (3) چیرۆك، خه‌به‌رۆشك،

پازی. (4) قسه، په‌یف. (5) وه‌رگێران. (6) په‌وانه، ریکه‌وتن. "نقل افتادن": (1) راگویزان، راگواستن. "نقل داشتن": (1) نه‌نجامدانی کاری زیره‌كانه یان هه‌بوونی حاله‌تی سه‌رسووهرینه‌ر که بۆ گێرانه‌وه بشی. (2) گرینگ بوون، به‌بایه‌خ بوون. "نقل قول": گوتنه‌وه یان نووسینه‌وه‌ی قسه‌یه‌ك له‌که‌سیکه‌وه (به‌نقل قول از: به‌قه‌ولی). "نقل قول کردن": گوتنه‌گێرانه‌وه. "نقل کردن": (1) گێرانه‌وه. (2) ده‌ربهرین، هه‌قاییه‌تکردن. (3) وه‌رگێران. (4) راگواستن، راگویزان. (5) مردن. (6) پۆیشتن، چوون. "نقل گفت": هه‌قاییه‌ت و تن. "نقل مذهب": پێباز گۆپین، ئایین گۆپین. "نقل مکان": جیگۆپکی. "نقل و انتقال": راگواستن. (2) بردنی پاره‌له‌حه‌ساویکه‌وه بۆ‌حه‌ساویکی تر. "نقل و تحویل کردن": (1) راگواستن، پۆیشتن. (2) راگواستن، بردن. "نقلی": راگویزراو، راگواستراو. "نقود": کۆی "نقد". "نقوش": کۆی "نقش". "نقول": کۆی "نقل". "نقیب": سه‌رۆکی قه‌وم. "نقیز": که‌می، که‌مه‌کی. ته‌ك و ته‌نیا. "نقیز و مقطیر": (1) که‌م و زۆر. (2) هه‌موو شتی. (3) به‌تێروته‌سه‌لی.

نقیصه: عه‌یب، که‌موکوورتی، که‌مووکووری، کیماسی، خوو و خده‌ی ناحه‌ز. **نقیض**: دژ، پێچه‌وانه، تاییه‌ته‌ندی ئه‌وه‌ی له‌به‌رامبەر شتیکی تردا جی ده‌گرێ و به‌جۆری که‌به‌بوونی ئه‌و ئیتر ناتوانی بوونی هه‌بی وه‌ك مه‌رگ له‌به‌رامبەر ژياندا. **نقیه**: وشه، په‌یف، گوته. **نکات**: کۆی "نکته". **نکاح**: ماره‌به‌پین، په‌یمانی ژن و می‌ردایه‌تی. "نکاح بستن": ماره‌کردن، ماره‌به‌پین. "نکاح مفوض": په‌یمانی ژن و می‌ردایه‌تییه‌ك که له‌ودا ماره‌یی دیاری نه‌کرای. "نکاح منقطع (انقطاع)": ژن و می‌ردایه‌تییه‌ك که هاوسه‌رگیری ده‌بی ماوه‌که‌ی دیاری بکری. "به‌نکاح درآمدن": ماره‌کران، بوونه‌ژنی که‌سیک. "در نکاح شدن": به‌روانه: "به‌نکاح درآمدن". **نکاح نامه**: به‌روانه: "عقدنامه". **نکارت**: نه‌زانی. **نکاف**: (ن) گۆی په‌په، سه‌رپنوم، نه‌خۆشی بنانگۆی ئه‌ستوور بوون، مله‌خره. "نکاف گاو": گابنێزک، گابنێزکی، گابنێسک. **نکال**: (1) ئازار، ئه‌شکه‌نجه‌ی سه‌خت. (2) مایه‌ی ژانه‌سه‌ر و عه‌زاو. (3) ناوده‌رکردن به‌سه‌رشۆپی و ناوژپان. **نکبت**: (ن.ب) (1) به‌دبه‌ختی و چاره‌په‌شی. (2) به‌له‌گه‌ور، نه‌هاتی، نه‌گه‌تی. (3) به‌روانه: "شامت". (4) به‌لا، نه‌گه‌ت، په‌نج، سه‌ختی. **نکته**: (1) خال. (2) قسه‌ی خۆش،

پیکه‌نینۆك، هه‌نه‌ك، نوکته. (2) به‌روانه: "موضوع". (4) هیمما، بریتی. (5) قسه‌ی به‌که‌ك و تیکه‌ل به‌په‌ند. (6) به‌روانه: "ایراد". "نکته به‌نکته": خال به‌خال، پاژبه‌پاژ، مووبه‌موو. "نکته درانداختن": خستنه‌پووی بابه‌تیکی ورد و سه‌خت بۆ تاقیکردنه‌وه‌ی دیتران. "نکته راندن": به‌وردی و ناسکی ئاخاوتن. "نکته گرفتن": ورده‌گرتن، ئیرادگرتن. **نکته انداز**: به‌روانه: "نکته‌پرداز". **نکته‌بین**: وردبین. **نکته پرداز**: که‌سی که قسه‌گه‌لی ورد و قوول و پیماننا ئیژری، نوکته‌په‌روه‌ر، نوکته‌ویژ. **نکته‌جوی**: به‌روانه: "نکته‌سنج". **نکته‌دان**: نوکته‌زان، که‌سی که قسه‌ی ناسک و پیماننا ده‌کا. **نکته‌سنج**: قسه‌قوت، وردبین، تیزبین. **نکته‌شناس**: به‌روانه: "نکته‌سنج". **نکته‌گو**: به‌روانه: "نکته‌پرداز". **نکته‌گیر**: ئیرادگر، په‌خنه‌گر، ورده‌گیر. **نکته‌یاب**: به‌روانه: "نکته‌سنج". **نک تیز**: سه‌رتیژ، سه‌رتیژ، سه‌رتووژ، نووک تیز. **نکش**: په‌یمان شکاندن، شکاندنا په‌یمانی، تیکدانی په‌یمان. **نکراء**: (1) زیره‌کی. (2) توندی و سه‌ختی. (3) ناحه‌ز و ناپه‌سند. **نکرده‌کار**: بی‌ئه‌زمون، کارنه‌کردو.

نکره: (1) نارېک و ناقولآ. (2) بى فەرهنګ. (3) (رېزمان) نه ناسراو.

نکس: (1) سهره ونخوون کړدن، هه لګېرانه وه و سهرنخوون کړدن. (2) سهرشـوړکړدن. (3) گه پانـه وهى نه خوښى.

نکش: نه کيشراو.

نکنده: نه کهى، مه بادا.

نکو: (1) چاک، باش، خاس. (2) جوان. (3) شياو، په سندرکراو. (4) دروست. "نکو داشتن": به باشى ناگا لېيوون. (2) به باشى ميانداره تى لیکردن. "نکوبى": چاکه، چاکه بى، پياوړه تى.

نکوڅو: خوڅ هه خلاق، دلوقان.

نکورای: (1) خوڅ فکر، بېر پوون، بوچوون باش. (2) خیرخواز.

نکورو: پروانه: "نیکورو".

نکوگو: (1) قسه خوڅ، قسه شيرين. (2) ناموژگاریده.

نکول: ترسان و پوووه رګتړان له دوژمن. خو بواردن له ولامدانـه وه يان سویندخواردن.

نکومحضر: پووڅوڅ، پولکـن.

نکومنظر: جوان قه شه نګ.

نک و نال: سکالا و ناله وګريان.

نکوهش: سهرزه نشت، سهرکونه، لومه.

نکوهنده: سهرزه نشتکار، لومه کار.

نکوهيدن: سهرزه نشت کړدن، لومه کړدن،

نګارنده: (1) نووسهـر. (2) وینـه کيش، نيگارکيش. (3) نافرینهـر. "نګارنده غيبا": خوا.

نګاره: شکلى کيشراو، وینـه، هیلکاري، پيشاندەر، "ګراف".

نګارى: تايبه تى نه خش و نيگار.

نګاريدن: (1) پروانه: "نګاشتن". (2) نيگارکيشانه وه.

نګارين: (1) جوان، قه شه نګ. (2) په نګين، نه خشدار، نه خشاو، به نه خش و نيگار، په نګاوړه نګ کراو، رازاوه. (2) دوست و خوڅه ويستی قه شه نګ. (3) خه نه کراو.

نګاشتن: (1) نووسين، نفيسانـدن. (2) تو مارکړدن. (3) وینـه کيشـانه وه، نيگارکيشـانه وه. (4) کيشـانه وه. (5) چيکـرن، نافراندن. (6) کولـين، هه لکـولـين. (7) گه وهـر نيشان کړدن. (8) رازاندنه وه، خه ملاندن.

نګاه: (1) توشا، پوان، نوار، هيـف. (2) چاو. "نګاه افکنـدن": پروانه: "نګاه انداختن (1)". "نګاه انداختن": (1) چاوليکړدن بؤ ماوه يه کى کورت. (2) پروانه: "بررسی اجمالی". "نګاه باختن": پروانه: "نګاه انداختن (1)". "نګاه بازکړدن": تيفکرين، تيرپامان. "نګاه برداشتن از چيزى": چاو ليته لگـرتن ليى. "نګاه داشتن": (1) راګرتن، ناګالـيوون، لای خو پاراستن. (2) راګرتن، ويستاندن، هيشتنه وه، هيلشتن، هه ل شلنگاندن، هه ل

شلينگاندن. (3) هيشتنه وهى که سى له لای خو وه ک ميوان. (4) به ندرکړدن، خستنه به نديخانه وه. (5) ياداشت کړدن، له بېر دا هيلانه وه. (6) شارندنه وه، وه شاردن. (7) پروانه: "پاييدن". (8) سهرنجدان، ليوردبوونـه وه. (9) خو پاراستن، قايمکاري کړدن. (10) دوورخستنه وه، خستنه لاه. "نګاه دوختن به کسی": به زه قى توشاى ئه و کړدن، زيته و بوون له و. "نګاه را دزهيدن": به خيراى چاوه لگرتن له که سيک و ئيتر توشانه کړدى. "نګاه کچ": توشاى به خيسه وه، پوانينى به تووړه بيبه وه. "نګاه کړدن": (1) پوانين، تى پوانين، نوړپين، نوآرين، نه پرين، نه پرتن، نيرپين، نه پيرين، توشا کړدن، چاوليکړدن، سهرکړدن، سهرنج دان، لومه يزاندن، هيـف کړن، هيـف کړن، دياى، هوونه ييش، وه يـنـيايش. (2) تاوئويکړدن. (3) تيرپامان، تيفکرين. (4) سهرنجدان. (5) پيشبينيکړدن. (6) په ياکړدن، وه ده ست خستن. "خود را نګاه داشتن": به ربه خوڅرتن، خو بواردن.

نګاهدار/نګاهدار: نګادار، پاريزهر، راګر، ناګادار، چاوه ديـر، پشتيوان.

نګاهداشت: پاراستن، ناګالـيوون.

نګاه گذرا: پوانينى سهرپيى، چاو خشاندى خيرا، لى نه پرينه که سهرپى.

نګر: نمونه، سهرچه شن.

نگران: په روښ، دلېبه دوا، دههدل، دوودل، دل په ریښان، دل په شیو، چاوه ری، چاوه نور، چاوه دوو، دلخور، نیگه ران.

نگرانى: تاتیل، په ژاره، دل په شیوی، دل خورپی، دل هقوتکی، چاوه پروانی، چاوه دووی، په روښی، نیگه رانی.

نگرش: (1) بۆچوون، پروانگه. (2) پروانه: "نگاه".

نگره: پروانه: "نظریه".

نگره ای: پروانه: "نظری".

نگره پرداز: پروانه: "نظریه پرداز".

نگریدن: پروانه: "نگریستن".

نگریستن: (1) پروانه: "نگاه کردن (1)".

(2) سهرنجان، گرینگی دان، ئاوریلیدانه وه.

(3) تیڤکرین، تیڤامان، هه لسه نگاندن.

(4) خویاریزیکردن، ئاگا له خۆبوون.

نگریه: بړوا، بۆچوون.

نگندن: ناشتن.

نگوسار: سووکه لهی "نگوسار".

نگون: (1) سهرنخوون، نخوون، نووخن، نگم، ئاوه ژوو، قلاب. (2) لاره وه بوو، چه ماوه. (3) دهمه وپوو، به پرووداکه فتگ.

"نگون آمدن": سهره ونخوون بوون، سهره وژیربوون. "نگون افکندن": داهیلان، چه ماندن. "نگون شدن": (1) سهره ونخوون بوون. (2) به زهوی دادران. (3) خراوبوون، پرووخان، دارمان. (4) پروانه: "سرازیردن".

(5) پیچه وانه بوونه وه، پووجه لېوونه وه.

نگون بخت: چاره پرهش، بونه هاتوو، به دبه خت.

نگونسار: (1) نخوونه وه بووگ، سهره ونخوون، سهره وژیر، سهره نوی، نگمه سار. (2) کاول، ویران. (3) شهره زار. (4) پروانه: "شوم".

(5) په ست، نزم. (6) دهمه وپوو، به پرووداکه وتو.

نگون ساری: (1) سهره ونخوونی. (2) په ستی، نزمی. (3) به دبه ختی، چاره پره شی.

نگونه: پروانه: "سرنگون".

نگونی: (1) پروانه: "سرنگونی". (2) پروانه: "سرازیری".

نگه: پروانه: "نگاه". "نگه به پشت پابستن": شهره زار بوون. "نگه چراندن": پروانه: "چشم چرانی". "نگه داشستن": (1) پروانه: "نگاه داشستن (1)". (2) چاوه دتیریکردن، ئاگالیبوون. (3) راگرتن، له هره که ت خستن. (4) راگیران.

نگه انداز: ئه و مه و دایه ی که چاوه ته ری لی ده کا.

نگهبان/نگهبان: زیره قان، ئیشکگر، کیشکچی، جه زایرچی، توبه چی، توبه دار، نگابان، پاسه وان، پازگر، دبدوب، دبدب.

نگهبانی: کیشک گرتن، کیشک کیشان، ئیشک گرتن، پاسه وانی، زیره قانی، توبه ت، توبه گرتن، ئاگاداری کردن، ئاگالیبوون، پاراستن.

نگه چرانی: پروانه: "چشم چرانی".

نگهداری: پاراستن، پارازتن، پاریزنای، ئاگاداری (لی) کردن، ئاگالیبوون، چاولی بوون، راگرتن، نگاداری، به خه م کردن، به دیاره وه بوون، سهره رستی، خویداری، هه لگرتن، سه غیری. "نگهداری شدن": هه لگیران، هه لگیران، راگیران، پاریزران.

نگین: (1) نقیم، قاش. (2) کلکه وانه، ئه نگوستیه. "نگین نگین": تنوک تنوک، دلۆپ دلۆپ. "نگین نگین شدن": به شکلی نقیم دهره اتن. "نگین بر نهادن": مۆر کردن. "به زیر نگین آوردن": مل پیکه چکردن، مل پیدانه واندن. "در زیر نگین داشتن": له ژیر دسه لات دبوون. "زیر نگین": به رفه رمان، فرمانیه، ملکه چ.

نگین بخش: ئه وه ی نقیم پاشایه تی دبه خشیته که سیک. (2) دسه لاتنداری زۆر مه زن.

نگین سازی: گه وه رساز.

نگین کده: کلکه وانه، ئه نگوستیه.

نم: (1) هی، هیو، هیویتی، هیوایی، هیمی، هیمیتی، هوت، هوت، شه، شی، شی، ته پایی، ته پری، نم. (2) ئاو. (3) باران. (4) ئه سرین، فرمیسک. (5) دلۆپ، تنوک. "نم افکندن": وشک بوونه وه. "نم برداشتن": نم کیشان. "نم برون (بیرون) نهادن": (1) ته پایی نه دان، شی نه دانه وه. (2) پروانه: "نم پس ندادن". "نم پس ندادن": (1) قرنیس بوون، سه قیل

بوون. (2) نه گپرانه وه ی هه والی یان لئوه شاردن. "نم خوردن": ئاودیری کران. "نم دادن": (1) نمدانه وه، ته پایی دان. (2) بارین. "نم داشتن": شیدار بوون، نمدار بوون. "نم زدن": ته پر کردن. "نم شب": پروانه: "شبنم". "نم کشیدن": نم کیشان، شی کیشان، شه لیدان، نم کیشان، شه کیشان، هوت ئانتش. "نم کشیده": شیدار، نم کیشاو، هیمین. "نم گرفتن": (1) شیدار بوون، نم لیدان. (2) فرمیسک رشتن.

نما: نما، نوان، نوین، شاندر، دیمه، پروالته شی، به شی دهره وه بینا، پروکار، له بهر چاوه. "نمای درشت (زدیک)": (سینه ما، شاق) پروانه: "کلوزاپ".

نمابر: فاکس.

نمابندی: پیکهاته ی پروالته تی.

نماد: هیما، سه مبول، نوینه، نیشانه، پیشاندر، شاندر. "نماد عمومی": هیمای گشتی. "نماد منطقی": هیمای لۆژیکی.

نماد پرداز: به کومه گی هیما یان سه مبوله وه نیشاندان یان تاوتوی شی یان بابه تی، که لک وه رگرتن له هیما بق مه به ستیکی تاییه ت.

نمادگان: سه مبولیزم، هیماخواری.

نمادگرایانه: هیماخوازانه.

نمادگرایی: پروانه: "سمبولیسم".

نمادی: پروانه: "نمادین".

نمادین: هیمایی، هیمایین، هیما دار، سه مبولیک، پهمزی.

نماز: هیما، ئاماژه، پرمز.

نماز: نوپۆ، نۆز، نقیژ، نسی، نپیژ، میژ، نما. "نماز آدینه": نوپۆژی ههینی. "نماز آوردن": کرپنۆش بردن. "نماز استسقاء" (باران): نوپۆژه بارانسه، نقیژبارانی، نقیژ بۆ باران بارین له وشکه سالیدا. "نماز اشراق" (بام، بامداد): نوپۆژی بهیانی. "نماز بردن": 1) چه مانه وه له سههر خاك و کرپنۆش بردن. 2) نوپۆخویندن. "نماز به جا آوردن": نوپۆژکردن. "نماز پسین": نوپۆژی عهسر. "نماز پیشین": 1) نوپۆژی نیوه پۆ. 2) کاتی نیوه پۆ. "نماز چسباندن": به په له نوپۆژ خویندن. "نماز عشا": نوپۆژی خه وتنان. "نماز خواندن": نوپۆژکردن، نوپۆژکردن. "نماز دیگر": نوپۆژی عهسر. "نماز را شکستن": پووچه لکردنه وهی نوپۆژ. "نماز فراد": نوپۆژی که به ته نیایی ده خویندی. "نماز گزاردن": نوپۆژخویندن، نوپۆژکردن، نۆزکردن، به جیهیانی نوپۆژ. "نماز گزاردن بر کسی": نوپۆژخویندن له سههر ته رمی ئه و. "نماز گدشته را قضا کردن": نوپۆژگێرانه وه، نوپۆژقه لاکردن، نوپۆژقه لاکردنه وه، نوپۆژی چوو کردنه وه. قه ره بوو کردنه وهی نوپۆژی فه وتاو به نوپۆژ. "به (در) نماز ایستادن": دهست به نوپۆژ کردن. "در نماز آمدن": 1) دهست به نوپۆژخویندن کردن. 2) کرپنۆش بردن. "نماز خوان": 1) نوپۆژخوین، نوپۆژکه ر.

2) باوه پردار، به ئیمان.

نمازگزار: بپروانه: "نمازگزار".

نمازگزار: نوپۆژخوین، نپیژکه ر، نوپۆژکه ر، میژکه ر، که سی که نوپۆژ به جی دینی. "نمازگزار دانمی": نوپۆژقایم، که سیک که نوپۆژی ناچی.

نمازی: 1) نوپۆژخوین. 2) پاک، شۆراو و خاوین. 3) به پپی شه رع، دروست. "نمازی کردن": شۆردنه وه، پاک کردنه وه.

نماکاری: پازاندنه وهی نمای خانووبه ره.

نمّام: شۆفار، تیچین، شه ییتانیکه ر، دووزبان، دووزمان، دۆقلمه ر. **نماهنگ:** ویدیۆکلیپ.

نمایان: 1) دیار و ئاشکرا، به رچاو. 2) جیی سه رنج، گرینگ. "نمایان آمدن": بپروانه: "نمایان شدن". "نمایان شدن": ئاشکرا بوون، خویابوون. "نمایان کردن": ده رخستن، ئاشکرا کردن.

نمایاندن: نواندن، نوقاندن، شاندان به خه لک، پیشان دان، ئاشکرا کردن، ده رخستن، پانان، پانوان، پانواندن، خستنه به رچاوی هه شیمه ت.

نمایانگر: پیشانده ر، شانده ر، نیشانده ر، نیشانه، نیشانه یا، ده رخه ر.

نمایش: 1) شانۆ، ماشکانی. 2) پیشاندان، نیشان دان، نواندن، پانان. 3) خه یال، وه هم. "نمایش دادن": 1) پیشاندانی شانۆ. 2) نواندن، پیشاندان. "نمایش داشتن":

بپروانه: "ظهور کردن". "نمایش عینی": شانۆی

بابه تی/بابه تییا نه. "نمایش کردن": 1) بپروانه: "جلوه کردن". 2) پینۆینیکردن.

"به نمایش درآمدن": پیشاندان، خرا نه به ر دیده ی توشاچیان. "به نمایش گذاشتن":

1) پیشاندانی شانۆ، نواندن. 2) خستنه به ر دیده ی توشاچیان، شاندان بۆ خه لک.

"نمایش مهیج": شانۆی هه ست بزوین، ماشکانیا ب جۆش.

نمایش پرداز: بپروانه: "نمایشنامه نویسی".

نمایش پردازی: شانۆنامه نووسی، هونه ری شانۆ.

نمایشگاه: پيشانگا، پيشانگا، پانگه، جیگه ی پانان.

نمایشگر: 1) ئه کته ر، شانۆکار. 2) (کامپیۆتیر) مۆنیتۆر.

نمایش نامه: شانۆنامه، "په یس". "نمایشنامه نویسی": شانۆنامه نووس،

دراماتیست. **نمایشی:** ویتیرینی. شانۆیی (ده پیوه ندی

ده گه ل هونه ری شانۆدا)، دراماتیک. **نمایشندگی:** 1) نوپۆنه رایه تی، نونه راتی.

2) پینۆینیی. **نمایشنده:** 1) شانده ر، پیشانده ر.

2) نوپۆنه ر، نونه ر، به رکه یه، بریکاری خه لک، ده مرپاستی گه ل. 3) هیما، سه مبول.

4) پینۆینیکه ر. 5) ئاشکرا، دیار. **نمایشه:** 1) پیرست. 2) پيشه کی، سه ره تا.

نمایی: بالا که ر، گه شه که ر.

نمایابین: نیشاندان، پیشان دان.

نمج: بپروانه: "نم".

نمده: لمه د، لبا، لباد، کولاڤ. "نمدا فکندن": نیشته جی بوون له شوینیی. "نمدا بافتن":

لباد سوونه وه. "نمدا دربربوون": فریودان، خه له تاندن. "نمدا مالیدن": لباد سوونه وه.

"نمدا آفتاب کردن": وه ده ست خستنی هه ل و ده ره فه تی، ساتی به ئاسووده یی رباوردن.

نمدار: شیدار، شه دار، ته ر، نمین، نمسار، هیت، هووتن.

نمدایده: بپروانه: "نمدار".

نمره: نمره، ژماره بۆ ئه زموونی ده رس خوینان. پله. پلاک. "نمره انداختن":

ژماره خستن. "نمره برداشتن": ژماره هه لگرتنه وه. "نمره زدن": ژماره لیدان.

"نمره گرفتن": 1) نمره وه ده ست هیان له وانده دا. 2) ژماره گرتن. "نمره ناپلنونی":

لانیکه می نمره ی قبوولی.

نمره گذاری: ژماره بۆ دانان.

نم زده: 1) ته ر، شیدار. 2) بپروانه: "اشک بار".

نم سنج: شی پیو، ئامرازی دیاریکردنی راده ی شی.

نمش: فیل، ته له که.

نمط: شیوه، شیواز، چه شن.

نمک: خوی، خیی. "نمک از چیزی رفتن": بی خوی بوونی ئه و شته، بی که لک و بی نرخ

بوونی ئه و. "نمک از لعل ریختن": قسه ی

خوش و دلگیر کردن. "نمک پاشیدن": خوی پیداکردن، خوی پیوه کردن. "نمک بر (به) زخم (کسی) پاشیدن": برین کولاندنه وه. "نمک پاشیدن": (1) خوی پیاکردن، خوی پیوه کردن. (2) شوخی بی تام کردن. (3) برین کولاندنه وه. "نمک تازه کردن": بهیمان نوی کردنه وه. "نمک چشیدن و نمکدان دزدیدن": نان خواردن و ناندین دراندن. "نمک چیزی را چشیدن": خوی چه شتن. "نمک چیزی را زیاد کردن": زیده پوی کردن. "نمک خوردن": پیکه وه غه زا خواردن. "نمک خوردن و نمکدان (را) شکستن": ناشکوری کردن. "نمک در ساغر کسی ریختن": تیکدانی خوشی ئه وه. "نمک ریختن": (1) خوی پیوه کردن. (2) شوخی بی تام کردن. "نمک زدن": خوی پیوه کردن، خوی لیدان. "نمک کردن": خوی پیکردن له خوی. "نمک یافتن": دلگیربوون و که وتنه به ردلان. "نمک به حرام: سپله، بی ئه مهگ، پینه زان. "نمک به حلال: پیزان، به ئه مهگ. "نمک ریز: (1) گریان. (2) دلگیر، دلپه سند. "نمکزار: کانی خوی، خویلین، جیگه ی خوی له دم ده ریا. "نمکسار: بروانه: "نمکزار". "نمک سایی: سوونه وه ی خوی. "نمکستان: کانی خوی. "نمک شناس: به ئه مهگ، ئه مهگدار، پیزان، وه فادار، بهینه تدار، نمک ناس.

"نمک فشان: (1) خوی پزین. (2) گریان. "نمک گیر: ئه وه ی نان و نمه کی که سیکی بکا و به و نان و نمه که بزانی. له کوردی دا ده لئین نانه که بخو و ناندینه که مه درپینه. "نمک لاخ/نمک لان: بروانه: "نمکزار". "نمک شناس: بی ئه مهگ، بی ئه زان، سپله، به دنمهک، نمک کویر، نمک به حرام، نان خوری سفره در. "نمکی: (1) سویر، پرخوی. (2) خوی فروش. "نمکین: (1) سوور، پرخوی، خویدار. (2) له به ردلان، خوی شیرین، قه شهنگ، ده لال. "نمگین: بروانه: "مرطوب". "نمناک: (1) نمین، نمسار، نماوی، نمدا، شیدار، شه دار، شو دار، هی، هی، هیت، ته. (2) گریان. (3) بارانی (هوا نمناک بود). "نم نم: (1) نم، بارینی که م که م و له سه رخو، خوناو، خوناغ، خناف، بارانا نارین. (2) به ئه سپایی. "نم نمک: به نارامی، به ئه سپایی. "نمو: (1) پوان، سه وزبوون. (2) پیشکه وتن، په ره سه نندن. "نموکردن (یافتن)": (1) بالاکردن، هه راش بوون، هه لدان، خیزان، گه وره بوون، گه شه کردن، بووژان، په ره سه نندن. (2) پیگه یشتن، له خه م په خسان، له خه م په خسین، له به لادوورکه وتنه وه.

"نمود: (1) نما، نیشانه، هیما. (2) پوخسار، قه لاقهت، دیمه ن. "نمود پیداکردن": ناشکرابوون، ده رکه وتن. "نمود دادن": ناشکرکردن. "نمود داشتن": سه رنج راکیشان. "نمود کردن": (1) سه رن راکیشان. (2) خونی شاندن، خونیانندن. (3) به زهین گه یشتن. "به نمود آوردن": ده رختن، ناشکرکردن. "نمودار: (1) پیشاندهر، شاندهر، ناسینه ر. (2) دیار، ناشکرا، به رچاو. (3) نه خشه یان پلانی که شیوه ی کار یان پیوه ندیی نیوان پاژه کانی شتی پیشان دها، "چارت". (4) هیلکاری، "دیاگرام"، "گراف". (5) سه رچه شن. (6) به لگه، ده لیل. (7) نیشان، نیشانه. (8) هاوتا، هاوشان، وه کوو، وینه. (9) نه خش. "نموداری: (1) ناشکرابوون، ده رکه وتن. (2) ئه وه ی وهک سه رچه شن ده رده بپردی یان پیشکه ش ده کری. (3) هیلکارانه، وینه یی، گرافیک، دیاگرامیک. "نمودگار: بر یان ژماره یه که له شتی یان کومه لی که پیشاندهر ی تاییه تمه ندییه کانی ئه وه شته یان ئه وه کومه له بی، نمونه. "نمودن: (1) نیشان دان، خستنه به ر چاو، نوانندن. (2) به زهین گه یشتن. (3) خویابوون، ده رکه وتن، ناشکرابوون. (4) ده ربیرین، وتن. (5) ناسانندن. (6) به رچاواهاتن. (7) ناماژه کردن.

"نمودی: پواله تی. "نمور: بروانه: "نمناک". "نموک: بروانه: "نمناک". "نموم: بروانه: "نمام". "نمون: (1) بروانه: "مئل". (2) ناماژه، په مز. (3) نیشاندان، نواندن. "نمونش: (1) بروانه: "نمونه (1)". (2) پینمایی. "نمونک: ماکیت. "نمونه: (1) بر یان ژماره یه که کم له شتی یان کومه لی که پیشاندهر ی تاییه تمه ندییه کانی ئه وه شته یان ئه وه کومه له بی، مشت ی له خه روار ی، مودیل، نمونه. (2) نمونه، نامنا، نمینه، نموچ، نموچ. (3) سه رچه شن. (4) ناحه ز، ناشیرین. "نمونه شدن": (1) به چاکه یان خراپه ناوده رکردن. (2) له بره وکه وتن. "نمونه کردن": (1) کردنه سه رچه شن. (2) بروانه: "نامزد کردن". "نمونه گرفتن": (1) هه لگرتنی که مه کی له شتی بو تا قیکاری. (2) نمونه هه لگرتنه وه. "نمونه خوانی: هه له چنی، هه له بری. "نمونه گیری: جیاکردنه وه ی ژماره یه که له هه شیمه تی که نمونه یه که له ته واوی ئه وه هه شیمه ته بی، نمونه هه لگرتنه وه. "نمید: (ن) بروانه: "نومید". "نمیدن: شی کیشان، شه لیدان، نم کیشان. به مانای مه یل کردن و ئاوپلیدانه وه له که سی یان شتی کیش هاتوه. "نمیده: شیدار، نم کیشاو.

نمیرا: پروانه: "جاودان".

نمیم: پروانه: "سخن چینی".

ننگ: (1) شوورهیی، شووره، عهیب و عار.

(2) مایه‌ی به‌دناوی و سه‌رشووری.

(3) ناوژپان، خه‌نزاری، ئاب‌پرووتکان.

(4) ناپاکی، پیسی. "نگ آمدن (گرفتن)":

سه‌رشوور و شه‌رمه‌زاریبوون. "نگ آوردن بر

چیژی": پيسوا و به‌دناو کردنی ئه‌و. "نگ

بستن": به‌به‌دناوی و ناوژپان تومه‌تبار

کردن. "نگ داشتن": سه‌رشوور و

شه‌رمه‌زاریبوون. "نگ کردن": (1) پروانه:

"نگ داشتن". (2) ئه‌نجامدانی کرده‌وه‌یه‌کی

ناحز. "نگ کشیدن": ته‌حه‌ممولی شووره‌یی

و به‌دناوی کردن. "نگ و نه‌رد": (1) ئاب‌پروو و

ئیحوتوبار. (2) شه‌ر. "زیر) ننگ آوردن":

پروانه: "رسواکردن".

نگ آمیز: شه‌رم هین، تیکه‌ل به‌شه‌رم و

شووره‌یی.

نگ آور: ناوژپان، پيسواکر، پيشووره‌یی.

نگ زده: به‌دناو و پيسوا.

نگ نامی: ناوژپاو و بی‌ئاب‌پروو بوون.

نگین: پيشووره‌یی، ناوژپاو، ناحز و

ئاب‌پرووچوو.

نو: (1) نوئی، نووی، نوو، نه‌وا، تازه،

دژی کۆن. (2) ته‌پوتازه. (3) بژارده، دیار.

(4) پرووناک، به‌دره‌وشین. (5) لاو، گه‌نج.

(6) تازه‌کار. (7) به‌تازه‌یی. "نوبه‌نو":

(1) تازه‌به‌تازه. (2) لیک‌لیک‌دا، په‌یتاپه‌یتا.

"نوکردن": (1) تازه‌کردنه‌وه. (2) ته‌ر و تازه‌یی

یان بره‌ودان به‌شتی. "نوو": په‌یتاپه‌یتا.

"به‌نو": تازه، به‌تازه‌یی.

نوآمد: تازه‌پینگه‌یو.

نوآمده: ئارده، داهاتگ، تازه‌بابه‌ت،

تازه‌په‌یابووک، نۆهاتی، نۆف هاتی.

نوآموز: قوتابی، زانست خواز، سوخته،

تازه‌فه‌قی. تازه‌کار.

نوآنس: جیاوازی ناسک و که‌م.

نوآور: (1) داهین، داهینر. (2) شاعرچی که

به‌شیوازی نوئی شیعر ده‌لی. (3) نوئخواز.

نوآوری: نوئگه‌ری، نووگه‌ری، داهانین،

داهاووردن، وه‌دیپه‌ینانی شتی نوئی.

نوآیین: (1) نوئی‌تایین، ئایینی نوئی، ئولا

نوو، تازه‌په‌یابوو. (2) جوان، پاراوه.

(3) پروانه: "ناشی". (4) داهینر. (5) شیاو،

په‌سندکراو. (6) لاو، گه‌نج.

نوا: (1) ده‌نگ و ئاواز، هه‌وای ستران،

چریکه، نه‌وا. (2) ناله. "نوا

برکشیدن (برگرفتن، پرداختن، راندن)": ئاواز

خویندن، سترانی خووش و تن. "نوا زدن":

ژهنین، ئاهه‌نگ لیدان. (2) نالین، نالان.

(3) پروانه: "نوا برکشیدن".

نوا: (1) پیداوایستی ژیان. (2) پیکوپیک،

ته‌کووزی. (3) قازانج، سوود. سه‌روه‌ت و

سامان. "نوا داشتن": سامان هه‌بوون. "نوا

کردن": (1) ده‌وله‌مه‌ندکردن، بی‌نیازکردن.

(2) دابینکردن، ئاماده‌کردن. (3) بارمه‌کردن.

"نوا یافتن": سه‌روه‌ت و سامان وه‌ده‌ست

(3) هه‌قابه‌ته‌کان. (4) به‌سه‌ره‌اته سه‌یر و سه‌مه‌ره‌کان.

نواردن/نواریدن: قووت دان، قورتاندن، دابه‌لاندن.

نوازش: (1) دل‌دانه‌وه، دل‌داری دانه‌وه،

دل‌خۆشی‌دانه‌وه، لاواندنه‌وه، لاونا، لاونای،

لاوه، بالدان. (2) دل‌لۆقانی. (3) له‌پرووی

دل‌لۆقانی و خووشه‌ویستییه‌وه ده‌ست به

سه‌ر و پرووی که‌سیکا هینان.

(4) به‌خشش، خه‌لات. (5) ژهنینی ئامیژی

مۆسیقا. "نوازش دادن": لاواندنه‌وه،

دل‌دانه‌وه. "نوازش کردن": (1) له‌پرووی

دل‌لۆقانی و خووشه‌ویستییه‌وه ده‌ست به

سه‌ر و پرووی که‌سیکا هینان.

(2) دل‌خۆشیدانه‌وه، دل‌دانه‌وه، دل‌دانی دان.

(3) خه‌لات یان به‌خشش دان. "نوازش یافتن":

وه‌ده‌سته‌ینانی خه‌لات یان به‌خشش. "به‌نوازش

دراوردن": ده‌نگ لیوه‌هینان.

نوازشکار: پروانه: "نوازشگر".

نوازشگر: لاوین، لاوینر، لاون.

نوازندگی: (1) مۆسیقا ژهنین/لیدان.

(2) ژهنیار، مۆسیقاژهن. (3) دل‌لۆقانی.

نوازنده: (1) ژهنیار، سازقان، سازژهن.

(2) لاوین، لاوینر، دل‌دانی‌ده‌ر. (3) ستران

بیژ، ئاوازه‌خوین.

نوازیدن: پروانه: "نواختن".

نواساز: (1) ژهنیار. (2) ستران بیژ،

ئاوازه‌خوین.

خستن. "به‌نوا": به‌شیوازی دروست و

هه‌لسه‌نگینراو. "به‌نوا کردن کسی":

ده‌وله‌مه‌ندکردنی ئه‌و. "به‌نواپی رسیدن":

بوونه‌خاوه‌نی داهات و که‌ره‌سه‌ی ژیان

یان به‌مال و سامانی گه‌یشتن.

نواپ: کۆی "نابیه"، پروداوه‌کان،

پیشهاته‌کان.

نواپغ: کۆی "نابغه".

نواخ: پروانه: "نوحه‌خوان".

نواحی: (1) مه‌ل‌به‌نده‌کان، ناوچه‌کان.

(2) لیواره‌کان، قه‌راغه‌کان. (3) ده‌وروی‌ه‌ری

شار. (4) سنوره‌کان.

نواخانه: به‌ندیخانه، گرتووخانه، گرتی

خانه.

نواخت: (1) (زمانناسی) به‌رزونمی

"هجا". (2) دل‌دانه‌وه، لاواندنه‌وه.

(3) به‌خشش، خه‌لات. (4) ژهنین، لیدان

(مۆسیقا). "نواخت کردن": (1) پروانه:

"نواخت(2)". (2) به‌خشش. "نواخت یافتن":

دل‌ته‌وایی درانه‌وه.

نواختن: (1) دل‌داری دانه‌وه، دل‌خۆشی‌دانه‌وه،

لاواندنه‌وه. (2) به‌زه‌وی دادانی شتیک.

(3) ژهنندن، مۆسیقا لیدان، ده‌نگ

ده‌ره‌ینان له‌ئامرازی مۆسیقا. (4) لیدان.

(5) ئاگالیبوون و په‌روه‌ده‌کردن. (6) کووک

کردنی ساز.

نواخوان: پروانه: "نغمه‌سرا".

نوادر: (1) که‌سه‌بی‌هاوتاکان، که‌سه‌بی

وینه‌کان. (2) شته‌ده‌گه‌من و بی‌وینه‌کان.

نواصب: كۆي "ناصب".
نواقص: كۆي "ناقصه"، كه موكوورپيه كان، كه موكورتىيه كان، ناتە واوييه كان.
نواگر: (1) ژەنيار، سازقان. (2) ستران بيژ.
نوال: بەش، پشك. بەخشش.
نوان: (1) نالان، ئەوھى دەنالئىنى.
 (2) بېروانە: "جنبان". (3) شەلەنگ، بەلەنجەولار. (4) چەماو، چەمبو. (5) كز، لاواز، بىتوان. (6) خرۆشان.
نوانخانە: خىرات خانە، فەقىرخانە، ھەژارخانە، تەمەل خانە، ژارخانە، لەنگەرخانە، جىگەي بەخىوكردى بى مال و حالان.
نواندن: لەراندنەو، لەراندن.
نوانديش: نوي بىر، داھىتەر.
نوانش: بېروانە: "انحراف".
نوانگىزى: داھىتان، داھوردن.
نوباف: تازەچنراو.
نوباو: (1) منال يان تازەلاو. (2) منال، پۆلە. (3) نۆبەرە. (4) تەپوتازە.
 (5) تازەھاتگ، تازە پەيابووگ. "نوباوگان": منالان، پۆلەكان.
نوبىت: (1) نۆبە، نۆب، نۆرە، سەرە، سەرى، سرە، گىو، گۆقى، كايە.
 (2) ھەل، دەرەفەت. (3) جار، چەل، كەرەت. (4) دەوران، سەردەم. (5) كىشك، ئىشك. (6) تەپل. "نوبىت آمدن": نۆبە گەيشتن. "نوبت بە ديگرى گداشتن (سپردن)":

مردن و مەيدان بۆ ئەوى تر چۆل كىردن.
"نوبىت چىزى را داشتن": پاراستنى ھەقى ئەو. "نوبىت داشتن": (1) نۆرە ھەبوون.
 (2) نگابانى دان، كىشك دان. (3) ھەل پەخسان، دەرەفەت دەست كەوتن. "نوبىت زەن": تەپل لىدان. "نوبىت كارى (را) زەن": خەرىكى ئەوكارە بوون. "نوبىت كسى بەسر آمدن": مردنى ئەو. "نوبىت گداشتن": نۆبە دانان. "نوبىت گداشتن": بەسەرچوونى نۆبە. "نوبىت گىرفتن": نۆبە گرتن، نۆرە گرتن، وەسەفيايش. "بە نوبە": بە نۆبە، يەك لە دواى يەك. "بە نوبىت ايستادن": نۆرە گرتن، نۆبە گرتن، بە نۆرە چاوەروان بوون، گۆقى گرتن. "رعايەت نكردن نوبىت": نۆرە بېرى، نۆبە بېرى، نۆبە بېرىن. "كسى كە نوبىت را رعايەت نەي كند": نۆرە بېرى، نۆبە بېرى، گۆقى بىر.
نوبىتى: (1) بە نۆرە. (2) تەپل زەن، دەھۆل زەن. (3) خىوھتى گەورە. (4) يەخترمە.
"نوبىتى بە زىرگىم زەن": شارەدەنەوھى بابەتتىكى ئاشكرا. "نوبىتى زەن": (1) تەپل لىدان. (2) خىوھت ھەلدان.
نوبىر: (1) نۆبەر، نۆبەرە، نوبىر، كوبىر، كوبىرى، بالاتە، خىف، خىفە، خىو، خىفە، ناخورى، نخورى، ميوھى تازە پىگەيشتوو. (2) نوي، تازە. (3) تەپوتازە، تورت و تىراو. "نوبىر غلە": نوخشانە، نۆبەرە دەخل. "نوبىر كىردن": نۆبەرە كىردن.

نوبىياد: تازەساز، تازە دامەزراو، تازە داھاتو يان تازە وەكاركەوتو.
نوبىود: ھەوال، خەبەر.
نوبىە: (1) (پىزىشكى) مالاريا. (2) دەوران، سەردەم. (3) تەپل. "نوبىە زەن": تەپل لىدان. "نوبىە كىردن": بە نۆرە ھاتن و چوون وەك تاولەرز. تووشى تا (نۆبەتتى) مالاريا بوون. "بە نوبىە خود (درووبە خود)": بە نۆرەى خۆ، لە كاتى ديارىكراودا.
نوبىھار: (1) وەرزى بەھار، سەرەتاي بەھار، دەسپىنكى وەرزى بەھار. (2) گول و چرۆي تازەپواو. (3) دۆست يان ژنى جوان.
نوبىھاران: وەرزى بەھار، كاتى بەھار.
نوبىە خىز: شوئىتى كە مالارياى تىدا بىلابۆتەو.
نوبىوگ: تازە بووك.
نوبيا: (1) پى گرتى، تازەپى گرتوو، تازە فىرە پۆيشتن بوو. (2) تازە پەيابوو، تازە دامەزرا، تازە دەست بەكاركردو.
نوپىرداز: (1) ئەوھى شتى نوي بىنى، ھەلبەستقانى كە بە شىوازى نوي شىعەر بەھۆئىتەو. (2) نوپىخواز.
نوجو: نوپىخواز، ئەوھى بەدواى كار و شتى نوپوھىە.
نوجوان: تازەلاو، تازەگەنج، لاوى تازەپىگەيشتوو، جىل، لاجك، لاجەك، لاژك، لاژۆك، لاژۆكە، لاوژە، لاوژە، ھەرزەكار، جوانكە، نوجوان.

نوجوان كىردن: تەپوتازە كىردنەو، تورت و تىراو كىردنەو، گىانى تاوھ پى بەخشىنەو.
نوجوانى: تازەلاوى، سەردەمانى لە تەمەنى مرۆف لە نىوان سىزە تا ھەقدە سالاھى. "دوران نوجوانى": پۆزانى لاوى، ھەرزەكارى.
نوجرخ: تازە بە دەوران گەيشتوو.
نوپە: (1) ئەوھى لايەنگر و لەژىر فەرمانى كەسكى بەھىز و دەست پۆيشتودايە. (2) تازەكار، كارنەزان، باش پانەھاتو. (3) نوي، تازەپىگەيشتوو.
نوحە: دولكە، سەردولكە، سەرۋە، پەسنى مردوو بە دەنگى گۆرانى دولكە، بەندى بە مردن ھەلگوتن، بە مردوو ھەلگوتن، سرودى ماتەم (يكورت). "نوحە آراسن": شىن و شەپۆپكردن، گريان و نالاندن. "نوحە خواندن": سەردولكە وتن و گريان و نالاندن.
نوحە خوان: شىن گىر، مردوولاوئىنەو، سەردولكە بيژ، دولكە بيژ، بلاو، نەھارى، كەسى كە بە گۆرانى پەسنى مردوو دەدا.
نوحە سرا: بېروانە: "نوحە خوان".
نوحە گاه: ماتەم خانە، خەمخانە.
نوحە گر: بېروانە: "نوحە خوان".
نوخاستە: (1) تازە بەسەر بەخۆي گەيشتوو. (2) تازەپىگەيشتوو، تازەلاو، تازەرابوويى. (3) نەونەمام، نۆنەمام. (4) تازە بە دەوران گەيشتوو.

نوخر: نوځخواز.

نوځرپیده: تازه کړاو.

نوځخواه: نوځخواز.

نوځخیز: (1) تازه هستاو، تازه پیگه یشتو.

(2) نه ونه مامی ناسک.

نوداد: هه وال، خه بهر.

نوداماد: تازه زاوا.

نودر: تازه په یابوو.

نودمیده: (1) تازه هه لاتو، تازه دهره اتو.

(2) تازه پړاو.

نودوز: تازه دوروو.

نودولت: تازه به دوران گه یشتو، تازه دهوله مندبوو، تازه پیاکه فتگ.

نور: (1) نور. (2) پوځنای، پوځناکایی،

پوځناهی. (3) سوځمایی، بینایی، هیزی چاو.

(4) هیمای دیارکه وتنی خوا له جیهان دا.

"نور انداختن": پوځناک کرده و هی جیهه ک.

"نور بصر": (1) سوځمایی، بینایی.

(2) منالی خوځه ویست. "نور تاقن":

پوځناکیدان. "نور چشم (دیده)": هیزی چاو،

سوځمایی. (2) منالی خوځه ویست.

(3) که سی زور خوځه ویست و به پریز. "نور

داندن": پوځناکیدان، نوردان. "نورداشتن":

(1) پوځن بوون، پوځناکسی هه بوون.

(2) هیزی چاو هه بوون، سوځمایی هه بوون.

"نوردهی": پوځناک دان.

نوراستنی: لاوازی دهمار.

نورافکن: پوځوکتور.

نورالانوار: پوځناک پوځناکسیه کان،

پوځناهی پوځناهیان. جه وهه ری خوداوه ند.

نورانی: (1) به دره وشین، پرنور، پوځن.

(2) پوځناهی، فریشته.

نورانیست: (1) پوځنایی، پوځناکایی،

پوځناهی. (2) معنه وییته و پوځناهیته.

نوراه: تازکار، نوککار.

نوراهان: پړوانه: "نورهن".

نوربخش: پوځناک دهر، پوځنه ک.

نورخند: پړوانه: "تبسم".

نورده: (1) پړوانه: "انحنا". (2) ناخ، زهین.

(3) لوولبوون، پیچدران، لوولیان.

(4) چنراو، تهنراو، قوماش.

(5) پاشه کهوت. (6) سفره. (7) فه پش.

(8) لهت، تیکه. (9) په سندرکراو، جوان.

(10) پړوانه: "زوال".

نوردکاری: پوځوسی فوځم پیدانی کانزاکان

به هوی ده زگای "نورد" هوه.

نوردن: پړوانه: "نوردیدن".

نورده: پوځناک دهر.

نوردیدن: (1) پیوان، ری برین. (2) پیچانه وه،

پیچاندنه وه، پیچ دان، نواله کردن، لوولدان،

نوشتاندنه وه. (3) له لایه کانان، تهرک

کردن. (4) له ناویردن. "نوریده": (1) پیچ

دراو، پیچراو، بادراو، لوول دراو، لووله.

(2) پیوراو.

نوروز: (1) تیکچوونی زنجیره ی دهماره کان.

(2) تیکچوونی دهروونی.

ناحز. "نوزاد چاق و شاداب": کورپه له، زاروی ساوای قه له و.

نوزاده: (1) پړوانه: "نوزاد(1)". (2) شینایی

تازه پړاو.

نوزایشی: پړوانه: "تناسلی".

نوزایی: له دایک بوونه وه، بووژانه وه،

ژیانه وه.

نوزخمه: تازه کار، نوککار.

نوزیستی: بووژانه وه، له دایک بوونه وه.

نوس: پړوانه: "قوس قزح".

نوساخته: تازه پیاکه وتوو، تازه به دوران

گه یشتو.

نوساز: (1) تازه ساز، تازه دروست کړاو،

تازه چی بوو. (2) تازه، نوی.

نوسازی: (1) نوکړدنه وه، نووژنه کردنه وه،

که لته کردنه وه، دروست کردنه وه ی

خراوبوگ. (2) مودیرنیزاسیون. "نوسازی

کردن": پړوانه: "مرمت کردن".

نوسان: سهنگه لا، پارژان به حه اووه، لوژ،

لوژان، لوژه، له پ، له په، له په له پ، هه پارژ،

هه ژان، هه ژین، هه لاج، هه لاجین،

هه لاجان، پارژانه وه، هه پارژ، هاتووچو به

داله قاوی، هه رادیای، بزروی به هر دوک

لای راست و چه پ دا. "نوسان داندن":

هیلاکندن، هه لاجاندن، پارژاندن به

حه اووه، لقاندن. "معلق در نوسان": شندل، به

حه اووه هه لواسراوی به ته که ته ک.

نوسبق: تازه کار، نوککار.

نورس: (1) تازه گه ییو، میوه ی

تازه پیگه یشتو. (2) تازه پړاو، ناسکه نه مام،

نه ونه مام، تازه شینه. (3) تازه کار.

نورسته: (1) تازه پړاو، تازه شین بوو،

ساوا، ساقا، نوته مام. (2) لاو، گه نج.

نورسیده: (1) تازه پړاو. (2) تازه پیگه یشتو،

لاو. (3) تازه هاتوو. (4) ساوا، نوووزا، کورپه.

نورشناسی: لقیکه له فیزیک که باس له

ناسینی نور و نامرازه نووریه کان ده کا،

"نوپتیک".

نورگرای: "فتوتروپیسیم".

نورنجه: تالو، هه سیل.

نورندگر: وه رگیږ (به شیوه ی زاره کی).

نوروز: نه ورؤز، پوځی سهری سال،

سه ره تایی به هار. "نوروز کردن": چیژن گرتن

له نه ورؤزدا. "تبریک عید نوروز": نه ورؤزانه،

چیژنه پیرؤزه ی نه ورؤز.

نوروزماه: خاکه لیوه.

نوروزی: نه ورؤزانه، چیژنانه ی نه ورؤز.

نوره: پړوانه: "واجبی".

نورهان: سه وقت، دیاری، پیچکه شی،

مزگینی.

نورهی: پړوانه: "نورهان".

نوزاد: (1) کورپه، کورپه له، به بک، ساوای

تازه زاو، زاروی ساوا، شپل، نوووزا،

نوزاک. (2) تازه، نوی. "نوزاد دوست داشتنی":

ساقا لوک، تازه زاوی جوانکیله.

"نوزاد بد ترکیب": هوږتک، زاروی ساوای

نوسپاس: بېروانه: "ناسپاس".
نوستالژي: خه می دوری، دهردی جیایی، خه می غه ریبايه تی.
نوسخن: (1) منالی که تازه زمانی گرتبی. (2) بیژهری قسه می تازه.
نوسواد: بېروانه: "نواموز".
نوسه: بېروانه: "رنگین کمان".
نوشاب: ئاوی حیات.
نوشاد: تازه زاوا.
نوشاندن: دهرخواردانی تراو، نۆشانندن، نۆشنای، دانه قه خوارن.
نوشانوش: (1) شه پاب خواردن. (2) مه یگتړی.
نوش بخش: به چیژ، چیژبه خش.
نوشتار: نووسراو، نووسراوه.
نوشت افزار: په پراوگه، کهره سه می نووسین.
نوشتجات: نووسراوه کان.
نوشتن: (1) نقیسان، نقیستن، نقیساندن، نقیسین، نووسین، نووسان، نووساندن، نووسیای، نوسته نه، نوشتش، خه له کاغزدان. (2) تۆمارکردن.
نوشته: (1) نووسراو، نووسراوه، نووساو، نووسیایگ، نووسیایو، خه ت لیدراو. (2) نامه، ده ستنوووس. (3) به لگه، فاکتور، دقانه ک. (4) چاره نووس. (5) حه تمی، په کجاره کی. "نوشته دان": ده سته به ربوون، به لاین دان.
نوش خند: بېروانه: "تبسم".
نوشخوار: (1) بېروانه: "نشخوار". (2) ئه وه می

به چیژه وه شتی ده خوا.
نوش خورد: خوښ پابواردن، خوښگوزهرانی.
نوشدارو: نۆژدار، دهرمانی کاری بو چاره می دهرد، ژاربه ر، ژاربه ر. "نوشدارو بعد (پس) از مرگ سهراب": چاره یان ده وایه که زور دره ننگ بگا و ئیتر سوودی نه بی.
نوشگفته: تازه پشکوتو، تازه چرو دهرکردو، تازه پشکفی، گولی که تازه پشکوتوه.
نوش گوی: قسه خوښ، قسه شیرین.
نوشگوار: بېروانه: "گوار".
نوشنجه: نۆش، تراوی به گیان خوښ.
نوشنده: خوږه وه، قه خوږ، هه لقرین، فرکه ر.
نوشه: (ن.ش) (1) پاشای لاو. (2) تازه زاوا.
نوشه: (ن.ش) (1) نه مر، پایه دار. (2) به خته وهر، خوښبه خت. (3) نۆش، تراوی به گیان خوښ.
نوشیدن: خواردنه وه، قه خارن، قه خوارن، لقه خارن، لقه خوارن، لوه خواردن، نۆش کردن، نۆشین، نۆشان، نۆشای، فرکردن، فرکرن، هه لقران (دن)، هه لقران.
نوشیدنی: شیاوی خواردنه وه، بو خواردنه وه، قه خارن، قه خوارن، خورانه وه، واردش.
نوشین: (1) نۆش، تراوی به گیان خوښ، شیرین. (2) شیاوی ماچکردن. (3) بېروانه: "شفا بخش".
نوطلب: نوځخوار.

نوظهور: نووداهاتگ، تازه په یابووک، تازه سه ره لداو، نیقار.
نوع: چه شن، جوړ، جزم. بابه ت. "نوع بشر": مرؤف. "به نوع نوع": به شیوه گه لی جوړاو جوړ. "به نوعی": به جوړی، به چه شنی.
نوع پرست: مرؤف دوست.
نوع پرور: یارمه تیدهر و هه قالی مرؤف کان.
نوع دوست: مرؤف دوست.
نوع دوستی: مرؤف دوستی، مرؤفایه تی.
نوعروس: تازه بووک.
نوع شناختی: چه شن ناسانه.
نوع شناسی: چه شن ناسی.
نوعیت: (1) مرؤف دوستی. (2) بېروانه: "نسل".
نوفیدن: هه راکردن، گورانندن، خوړین.
نوقدم: (1) بېروانه: "نوپا (1)". (2) تازه کار.
نوقلم: نووسه ری تازه کار.
نوک: (1) دهنوک، دهنووک. (2) نووک، سه ری تیژ و باریکی هه ر شتی. (3) گۆشه. (4) زار. "نوک چیزی را قیچی کردن": کورترکردنه وه می ئه و. "نوک کسی را چیدن (قیچی کردن)": پووکه مکړدنه وه می ئه و، ناچار به بیده ننگ کردن.
نوکار: (1) بېروانه: "تازه کار". (2) بېروانه: "نوکر".
نوکلدا: زاوا، زاقا.

نوکر: (1) خزمه تکار، نوکر. (2) سیخوړ، شوفار. (3) مه ئموور، دانراو. (4) بېروانه: "سپاهی". "نوکر دوت": کارمه ندی ده وله ت.
نوکر باب: (1) له چینی نوکران. (2) وه نوکران.
نوکلنار: ناوک.
نوکلنوپلاس: ناوکه پلازم.
نوکلند: ساوا، تازه پیگه یشتنو.
نوکلنده: دهمپوتی تازه پیگه یشتنو.
نوک نومی: کون کون.
نوکیس: تازه پیاکه وتوو، تازه پیداکه وتوو، دیتوک، توبه خت، تازه کیسه، که سی که له پروتیه وه ده وله مه ند بووی.
نوگرا: نوځخوار.
نوگرفت: ئه وه می به تازه می گرفتار و گیروده بووه.
نوگیر: نه چینراو و ئاماده می چاندن (زه می).
نوماه: مانگی نوی، مانگی یه کشه وه.
نومید: ناهومید، ناهمی، ناهومی، بی هیوا، بی هیقی، دل سارد، هه ناسه سارد، بیقهر، خو بان.
نومید شدن: وره به ردان، هوربه به ردان، ساردبوونه وه، دل ساردبوونه وه، ته واسیانه وه، ناهومیدبوون، هیقی برین، هیوا برین، هیوا بران، بی هیقی بوون.
نومینالیسم: بېروانه: "نام گرای".
نومیادی: ته واسان، دل ساردی، هه ناسه ساردی، بیقهری، ناهومیدی، بی هیوایی، بی هیقی تی.

نوند: (1) فرز، چالاک. (2) ئەسپ يان وشتى خوشبەز. (3) نامەگەيىن.

نوشانده: تازە دانراو.

نوناوار: (1) تازە دورواو. (2) تازە دروستکراو.

نونهال: ئۆنەمام، نەونەمام، توولەنەمام، خەلفى تازەى يەكسالە.

نونيياز: تازەکار، نوپکار، تازەفیبوو. ئەوەى تازە ئاشق بوو.

نوول: چىرۆكى كورت بەشيوەى نوئ.

نوه: زان، نەو، جىل.

نوى: (1) تازەى، نوپبوون. (2) تەرپوتازەى.

"نوى داهن": تازەکردنەو. "نوى داشتن": نوئبوون. "ازنوى": (1) جارىكى تر، دووبارە. (2) بەتازەى.

نوويد: (1) مژدە، مژگىنى، هەوالى خوۆش. (2) بەلپىنى خوۆش، قسەى هيوابەخش. (3) هەرپەشە. "نوويداوردن": مژگىنى هپنان، هەوالى خوۆش دان. "نوويداهن": (1) مژدەى خوۆش پيدان، دلخۆش کردن، مژگىنى پيدان، دلاقدان. (2) هيوادارکردن. (3) هەرپەشەکردن، ترساندن. "نوويدداشتن": هيواداربوون، بەهومپيدبوون، گەشەبىن بوون. "نوويدرسيدن": مژگىنى پيگەيشتن. "نوويدکردن": هيوادارکردن، وادەپيدان.

نوويدبخش: مژگىنى دەر، هيوابەخش.

نوويدگر: (1) مژدەهپين، ئەوەى هەوالى خوۆش دىنى. (2) داوەتکەر، ليگپەرەو.

نوويدن: (ن) لەرينەو، بزووتن، جوولانەو.

نوويدن: (ن) نالاندن، شيوەن کردن.

نوويسا: خویندەوار. نووسەر، نفيسکار.

نوويساندن: ناچار بە نووسين کردن.

نوويسايى: کارى نووسين، نووسەرى، نفيسکارى.

نوويسنده: (1) نووسەر، بنووس، نفيسەقان، نفيسەر، نووسنده، نوشتوخ. (2) خویندەوار. "نوويسندهماپ": نووسەرانه.

نووين: نوئ، نوو، تازە.

نويه: نالە و شيوەن.

نوويدن: گريان و شيوەن کردن.

نهایى: کۆتايى، دوايى، دوماهى.

نهاب: بىروانە: "غارنگر".

نهاد: (1) دامەزرراو، پیکخراو، بنيات، دەزگا. (2) هەناو، هەناف، دەروون، سرشت، ويژدان. (3) بنچينه، بناغه. (4) (دەروونناسى) يەكئ لە سى بەشى دەروون لە دەروون شىکاريدا. (5) لە پيژماندا: بىروانە: "مسنداليه". (6) (فەلسەفە) تپيز. (7) شيوە. (8) ئايين، نەريست، پيسا. (9) پۆست، جىگە. (10) چۆنيەتى دروست کردنى شتى. (11) بىروانە: "نهادن(1)". "ازنهاد": لەبنەپەت پرا، بەشيوەى سروشتى.

نهادسازى: بنيات سازى.

نهادگى: بىروانە: "آهستگى".

نهادمند شدن: بەدەزگا بوون، بە دام و دەزگا بوون.

نهادن: (1) دانان، دانيان، دانين، نيان، نانەسەرزەوى، پۆنان. (2) خستنه بەردەم. (3) پاشەكەوت کردن. (4) پانکردنەو، پاخستن. (5) وادانان، وازانين. (6) چاوتپيرين. (7) بە يەكسان دانان. (8) خستنه لاوہ بۆ كەسيك، تەرخان کردن بۆ كەسيك. (9) دەرھاويشتن. (10) خستن. (11) پادەست کردن. (12) دروسکردن، بيناکردن. (13) ئافراندن، خولقاندن. (14) داهيتان. (15) كردنەباو. (16) سازدان، بەرپيوەبردن. (17) ئامادەکردن. (18) خەرجکردن. (19) پشتن، پيژاندن. (20) دەستووردان. (21) بەجپهينان. (22) پيخۆشکردن. (23) نووسين. (24) چاندن. (25) ئيلاقەکردن، نزيكىکردن.

نهادە: (1) (فەلسەفە) تپيز. (2) دانراو، دانياو. (3) پاشەكەوت، پەسمەندە. (4) سپاردە، ئەمانەتى. (5) پاخراو، چنراو. (6) بىروانە: "مدفون". (7) بىروانە: "مقدر".

نهادى: (1) سەربە يەكئ لە بنياتە دەولەتپههكان يان سەر بە حكومەت. (2) بىروانە: "نهادينه".

نهادينه: جىگەوتوو، جىگيربوو، سەقامگيربوو، چەسپيو. "نهادينهکردن": بە دەم و دەزگاکردن، بە دەزگاييکردن، جىگيرکردن، چەسپاندن.

نهار: (1) فراوين، فراقين، نيوەپۆژە، نانى نيوەپۆ، نەھار. (2) برسى. (3) كەمبوونەو. "نهارکردن": ناشتاخواردن، لەخوريىنى خواردن. (2) برسيتيكيستان. "بەنهار": برسى، برسيتى.

نهار: پۆژ. "نهاربى گە شدن": بە كۆتايى گەيشتنى پۆژ.

نهارى: بەركول، بەرچايى. "نهارى کردن": بىروانە: "ناشتا شكستن".

نهار: (ن) تەجە، تەژە، تەكە، تەگە، نيرەبزن، سابرين، ساورين. سەرگەلە.

نهار: (ن) ترس.

نهارش: خەيال، وەھم، Phantom.

نهاريدن: ترسان، ترسيان، ترس لى نيشتن.

نھال: دەرخ، دەرڤ، نەمام، شەتل، شينە، ھال، چالاک، خەلف، غەلف، پيشەى ناژتن. "نھال نشاندن": نەمام چاندن.

نھال كاري: چاندنى نەمام.

نھاله گاه: بىروانە: "شكارگاہ".

نھالى: دۆشەك، نوين. "نھالى بە جايى فرستادن": بەنيازى چوونە ئەو شوينە بوون.

نھالين: بىروانە: "نھالى".

نھان: (1) نھينى، شاراو. (2) بەنھينى. (3) ناديار، بەرپيوار، بزر. (4) بەشيوەى نەناسراو. (5) بەنھينى، ژيرجەكى. (6) جيا، دوور. (7) نەناسراو، كەس

نه ناس، نه بناف. (8) ناخ، ویزدان. (9) دل. (10) پاز. (11) پاشه کهوت. (12) گۆر. (13) ئه و دنیا، په سالان. (14) حهره مسهرا. "نهان داشتن": شاردنه وه، وه شاردن. "نهان دیدن": به دزییه وه توشاکردن. "نهان شدن": (1) بپروانه: "پنهان شدن". (2) ئاواره بوون، تهره بوون، زرووقان، بازربه بوون. (3) قات بوون، نیاب بوون. (4) له بهرچا وون بوون. "نهان کردن": (1) بپروانه: "نهان داشتن". له ناو بردن، له بیر بردنه وه. "اندر نهانی": (1) به نهیانی. (2) له ناخه وه. (3) له نه بوونیدا. "به نهان": به شیوه ی نهیانی. "نهان بین": هه قیقه ت بین، واقع بین. "نهان جای": بپروانه: "مخفی گاه". "نهان نغانه": (1) شوین یان مالکی دور له چاوی دیتران. (2) خه زینه یان گه نجینه یه که له نیو دیوار یان کونجی ماله وه بۆ پاگرتنی زۆر و زۆ. (3) دل. "نهان دان": پیوارزان، ئاگادار له نادیار. "نهانزا": له زاواوه ی پوه که ناسیدا: ئه و پوه کانه ی ته نیا ریشه و لق و گه لایان هه یه و گول دهرناکه ن. "نهان سازی": نهیانیکی. "نهانک": به نهیانی، په نامه کی. "نهان کار": (1) نهیانیکار، که سی که کاره کان دور له چاوی خه لکی ئه انجام دها. (2) بپروانه: "ریاکار". "نهان گاه": (1) حه شارگه. (2) ئه ندما جیوت بوون.

نهانی: (1) (به نهیانی، په نامه کی، به دزییه وه، نادیار، خه ف، وه شاردوو، شه شارتی. (2) گه نج، خه زینه. (3) کاروباری مه عنه وی/ پووحنای. (4) پاز. (5) ناخ، دل. (6) گۆر، گلکۆ. **نهانی گشای**: (1) ئه ستیره ناس. **نهانیت**: دوماهی، دواهی (ن)، دافی، کۆتایی، ئه وپه ی. "نهانیت نداشتن": (1) زۆر بوون. (2) وه سف نه کران. (3) دواهی نه بوون. "دنهانیت": سه ره انجام. **نهانیتا**: سه ره انجام. **نهان**: بپروانه: "چپاول". **نه برجا (ی)**: (1) نابه جی، ناله بار. (2) بپروانه: "سبکسر". **نه بس دیر**: نه ئه وه نده درهنگ، به زوویی. **نه بس روزگار**: له ماوه یه کی کورتدا. **نهج**: ریگه ی پوون و ئاشکرا، شیوه. **نهزت**: هه ل، دهره فته. **نهستن**: بپروانه: "مستقرکردن". **نهستی**: نه بوون. **نهش**: خستنه جی. **نهشت**: دۆخ، حالته. **نهضت**: (1) بزوتنه وه، بزاف، ته فگه ر. (2) هه ل ته زینه وه، پاپه رین، شوپشکردن. "نهضت کردن": چوون، پویشتن، په وانه بوون. **نهفت**: (1) نهیانی، په نامه کی، له زۆره وه. (2) ناوه وه، ژووره وه. (3) بپروانه: "کمین گاه". (4) غه یب، پیوار. (5) شوینی

نووستن. (6) دل. (7) سرشت، ناخ. (8) گۆر. (9) حهره مسهرا. (10) هه مپار. (11) خه زینه، گه نجینه. (12) به شیوه ی نهیانی. (13) خه لوه ت. "نهفت داشتن": شاردنه وه، وه شاردن. "از نهفت برآوردن (گشادن)": ئاشکراکردن. "به نهفت": له خه لوه تدا. "دنهفت آوردن": هه مپارکردن. "دنهفت کردن": پاشه کهوت کردن. **نهفتگر**: ئه وه ی به نهیانی و له زۆره وه ئیش ده کا، نهیانیکار، ئاوری ژۆر کا. **نهفتگی**: (1) سه رده می کۆمۆن. (2) بپروانه: "اختفا". **نهفتن**: (1) داپۆشین و شاردنه وه، شاریان، شاردن، به نهیانی تا قه ت کردن. (2) بپروانه: "پنهان شدن". (3) ناشتن. **نهفت نیاز**: که سی که نیاز و پیداو یستییه کانی خۆی ده شارنیتته وه. **نهفته**: (1) شاراه، شاریاگه وه، شیراه، داپۆشراو، نهیانی. (2) نه زانراو، نادیار. (3) پاز. (4) ون، بزر، گوم له بهرچا و. "نهفته داشتن": شاردنه وه، داپۆشین. **نهل**: (ن.ه) توونیه تی. **نهمار**: (1) بی ژمار، له پاده به دهر، له ژماره به دهر، ل قاسی ب دهر. (2) گه وره، مه زن. (3) به هیژ، به قه وه ت. (4) به ته وای، بی زیادوکه م، یه کجی. (5) به رده وام، هه میشه. (6) به دژواری.

نهمت: (1) ئه وپه ی ویست و ئاره زوو. (2) دلخواز، مه به ست، ئامانج. **نهنبیدن**: شاردنه وه، وه شارتن. **نهی**: نه هیشتن، نه هیلان، پیشگرتن، به رگری، ئیزن نه دان. **نهیب**: (1) هه رای به رز به تاییه تی بۆ ترساندن یان بانگ کردن. (2) ترس. (3) نیگه رانی. (4) ئازار، به لاوده رد، ته وهره. (5) تووره یی. (6) شه رگه، مۆله که. "نهیب آمدن کسی را": (1) ترسانی ئه و. (2) ئازار و یکه ورتنی ئه و. "نهیب دادن": (1) بپروانه: "نهیب زدن". (2) ترساندن. "نهیب زدن": خورپن، داخو رپن، تپ پاخو رپن، تپ خورپن، داکالیان، دهنگ دان، دهنگ لیکردن، لی تووره بوون، تپ گرماندن، نه راندن، شاتاول، گه ف کردن. **نهیدن**: (1) دانان، دانیان. (2) بیرکردنه وه و خه م خواردن. **نهیده**: بپروانه: "اکتسابی". **نهیلیم**: پووچگه را، پیپه وی ریپازی نهیلیم، ئه م ریپازه له سه ده ی نۆزده هه م سه ری هه لدا و ئامانجی له ناو بردنی بپروا و ریپوشوینه کۆمه لایه تییه کان بوو. **نهیلیم**: نهیلیم، پووچگه ریپی. **نیابست**: (1) بوونه جی نشین، له جی که سی که دانیشتن، به جی که سی که نه انجامدانی کاریک. (2) جی نشینی،

جیگر، بریکاری. 3) نۆره، نۆبه. "نیابت کردن؛ نه جامدانی کاریک له جیاتی که سیک. "نیابت نهادن": نۆره دیاریکردن، نۆبه دانان. "به نیابت از": له جیاتی، به جیاتی. "به نیابت چیزی آمدن": به دواى ئه و داهاتن و بوونه جی نشینی ئه و.

نیابت دار: جی نشین.

نیات: کۆی "نیت".

نیاح: گریان و شیوه ن بۆ مردنی که سیک. **نیادی:** سروشتی.

نیاز: 1) پیویستی، پیداویدیستی، پیددقی، ئاتاجی، حه وچه هی، دهروایسی، نیاز. 2) که ممی ئامرازى بژیوی، دهست تهنگی، دهسکورتی. 3) پیویست. 4) نزا و داوا و تکا، نیاز. 5) دۆست، خۆشه ویست. 6) بپوانه: "نیاز آوردن": نزا و شیوه ن کردن. 2) ئاتاج کردن که سیک به که سیکى تر. "نیاز برداشتن به کسی": پیداویدیستی ویستن له و. "نیاز داشتن": پیویستی هه بوون. "نیاز گرفتن": وه گرگرتنی پاره یان شتی وه که ته به پوک یان بۆ چاکبوونه وه له که سیک. "به نیاز": ئاتاج، چاوله دهست. 2) به خاکه پایى و له پرووی راستگویییه وه. **نیاز ده:** بپوانه: "خویشاوند".

نیازک: ستیپیژیان، راخوشینی ئه ستیره. **نیازمند:** 1) داواکار، خوازه، ئاتاج، هه ژارونه دار، چاوله دهست، دهست کورت، نه تیر، حه وچه دار. 2) شیواو.

نیازمندی: 1) ئاتاجی، چاوله دهستی، حه وچه هی، پیداویدیستی، دهست کورتی، نه بوونی، که مایه سی. 2) بپوانه: "اشتیاق". 3) بپوانه: "تواضع".

نیازور: بپوانه: "نیازمند".

نیازی: 1) بپوانه: "نیازمند (1، 2)". 2) دۆست، خۆشه ویست. 3) ئاشق، ئه ویندار، دلدار. 4) به ریز، خۆشه ویست.

نیاکان: ئاژدا، ئاژدا، ئه ژدا، باپیران، باب و باپیران، باویا پیران، باف و کال، باب و کال، بنه باب.

نیالوده: بپوانه: "ناآمیخته".

نیام: کالان، کافلان، کاولان، کاپلان.

نیامه: به دبەختی، نه هاتی.

نیایش: نزا و پارانه وه بۆ ده رگای خوا. 2) به ندهیی و ریز نیسبهت به که سیک.

نیایش گاه: په رستگه.

نیایشگر: نزا که ر.

نییت: نیاز. مه به ست، خواست. بیر، هزر، خه یال. "نییت جزم کردن": بریاری به کجاره کی دان. "نییت داشتن": به نیازی کاریک بوون. "نییت گرداندن": بۆچوون گۆرین، وازهینان له مه به ستی خۆ. **نیدلان:** بپوانه: "کابوس".

نیبر: رووناکی ده ر، رۆشنزۆر به دره وشین. "نیبراعظم": خۆر، رۆژ.

نیبرم: نیر سروشت، دلیر، پاله وان.

نیرنگ: (ن.ر) 1) گزی و فیل، فرتوفیل، فاک و فیک، فهند، فهندوفیل، قوپوک، حیلە و حواله، خاپ، ته له که، گه ر، به ن، سه په یین، گزیکاری، چاوبه ستی، قومار بازی. 2) سیحر. 3) ته گبیر. "نیرنگ باختن": بپوانه: "نیرنگ زدن". "نیرنگ فرتوفیل کردن، فهندوفیل کردن. "نیرنگ ساختن": 1) جادوو کردن، سیحر کردن. 2) مه کر کردن، فرتوفیل کردن.

نیرنگ: (ن.ر) 1) وینه یه کی سه ره تایی که نیگارکیش ده یکشیتته وه. 2) وینه ی هه ر شتی.

نیرنگ ساز: (ن.ر) 1) گزیکار، فیلباز. 2) چاوبه ست، ته پرده ست. 3) بپوانه: "مدبر".

نیرنگی: (ن.ر) ته له کباز، مه کرباز، گه رساز، گزیکار.

نیرو: هیز، وزه، تاقهت، توانایی، تین، تاو، تابشت، شیان، ستین، خوز، گوژم، گوپ، زۆر، زوور، شنگ، قه وه، ده گه ر، هیل. کوود. "نیرو آوردن": 1) چپکردنه وه ی هیز و توان له شوینیکدا. 2) خۆراگرتن، پاوه ستان. "نیرو افکندن": کوود دان. "نیروبخشیدن": به هیز کردن، وزه پیدان. "نیرو بردن از چیزی (کسی)": هیز و توانایی لیبرین له و، بی توانکردنی ئه و. "نیرو دادن": 1) به هیز/ به قه وه تکرندی که سیک.

2) یارمه تیدان. "نیرو کردن": 1) هیز و قه وهت به کار بردن. 2) هه ولدان، تیکۆشین. 3) زۆره زمیک کردن، شه پر کردن. 4) یارمه تیدان. "نیرو گرفتن": 1) وزه گرتن، قه ویبوون. 2) زالبوون. "نیروی امدادی": هیزی یارمه تیده ر. "نیروی امنیتی": هیزی ئاسایش. "نیروی پیوستگی": (فیزیک) وزه یه که که مولوکوله هاوچه شنه کان پیکه وه ده لکینی. "نیروی چسبندگی": (فیزیک) وزه یه که که مولوکوله ناهاوچه شنه کان پیکه وه ده چه سپینی.

"نیروی دافعه": هیزی پالنه ر، پاله یز. "نیروی دست": 1) هیز، توانایی. 2) هه ول، ته قالا. "نیروی دید": سۆمایی، بینایی، هیزی چاو. "با نیرو": پته و، ره ق. "به نیرو": 1) به هیز، قه وی. 2) توند. "دوباره نیرو گرفتن/ نیرو بازیافتن": خوززتیگه پان، خوززتیگه پانه وه، بوورانه وه، وه هیزکه وتن دواى نه خۆشی، هیزگرتنه وه، هیزبانه وه، وه که یف هاتن دواى لاوازی.

نیرو بخش: وزه ده ر، وزه به خش، هیزنک. **نیرو ده:** یاریده ده ر.

نیورسانی: بپوانه: "تقویت". **نیورمند:** به هیز، هیزان، خورت، گارزور، به تاقهت و توان، به قه وهت، پر زۆر، مزوور. **نیوزار:** چیته لان، قامیشه لان، قامیشه لاین، ژاژوک، ژاژه لان، شه خه لان، جۆم، ده حل، قۆپی.

نى زُن: بلويز زهن، بلول بيژ، نهى زهن، نه يقان.

نيژه: كورته رېم، نيژه. "نيژه باختن": به نيژه شه پكردن. "نيژه دوانيدن": به نيژه هه لمهت بردن. "سر نيژه از آفتاب گداشتن": زور به خو نازين.

نيست: 1) تياچوو، له ناوبراو، نه بوو. 2) نيه. "نيست شدن": 1) له ناوچوون. 2) ديارنه مان، ونبوون. "نيست كردن": له ناوېردن. "نيست و نابودكردن": تيا بردن، ئاسه وار سپړنه وه. "به نيست آوردن": له ناوېردن.

نيستان: بروانه: "نيزار".

نيست انگارى: بروانه: "نهيلىسم".

نيست درجهان: ئه وهى بوونى دهره كى نيه، بوونه وهى خه يالى.

نيست رنگ: بروانه: "نيست نما".

نيست كن: له ناوېره، نابودكهر.

نيست نما (ى): تاييه تمه ندى ئه وهى بوونى هه يه به لام به رواله ت نابينرى.

نيست وش: بروانه: "نيست نما".

نيست همتا: بى هاوتا، تاقانه.

نيستى: 1) له ناوچوون. 2) مهرگ. 3) دهسته نكي، نه دارى.

نيش: 1) چز، گهز، چزوو. 2) تانه، ته شه ر. 3) زار، دم. "نيش باز (وا) كردن": 1) زار كردنه وه. 2) بى تام پيكنه نين. "نيش خود را كشيدين": پيښ به پيكنه نينى خوگرتن. "نيش خورده": چزيان، چزوو تيرچوون،

پيوه دران. "نيش خورده": پيوه دراو، گه سته. "نيش زبان (كلام)": تانه، ته وس.

"نيش زهن": 1) پيوه دان، پوداي، گه سهى، چزاندين، چزوونه، چزه لى هينان، چزوو تيرپوكردن، چزنای، وهزه. 2) تانه و ته شه ر ليدان. 3) پوان يان دهره اتنى شتيكى نووك تيرژ، سه رده ره يتان. "نيش كسى (تا بناگوش) باز شدن": له خو شحال يان پيكنه نينى ئه و. "نيش كشيدين": به ديان ليكردنه وه و خواردين. "نيش وگنايه زهن": تانه وته شه ر ليدان. "نيش و نوش": قسهى به چز و قسهى خو ش. "به نيش كشيدين": 1) به ديان ليكردنه وه و خواردين. 2) به ديان هه لگرتن و بردن.

نيش باز: بروانه: "خنده رو".

نيش خند: زه هر خه نه، پيكنه نين له پكان، پيكنه نينى تال.

نيش دار: 1) بروانه: "گزنده". 2) نازار دهر، سووكانه.

نيش زن: پيوه دهر. نازار دهر.

نيشگان: بروانه: "نشگون".

نيشگون: بروانه: "نشگون".

نيشه: بروانه: "نيلك".

نيك: 1) باش، چاك، هاوله، چاك. 2) كه سى چاكه كار. 3) زور، له پاده به دهر. 4) به ته واوى. 5) به كه لك، به قازانچ. 6) شياو. 7) نهرم. 8) سهير، سهيروسه مهره. 9) خو شى، به خته وه رى.

"نيك آمدن": 1) به پيى خواست هاتنه وهى فال و شتى وا. 2) به كه لك هاتن. 3) خو ش لي هاتن. "نيك آوردن": به دروستى ئه نجامداني كار يك، كارى به جى كردن. "نيك خواستن": ويستنى خي ر و چا كه ي كه سيك. "نيك داشتن كسى را": ده گه ل ئه و به چاكي هه لسوكه وت كردن. "نيك رفتن": 1) كارى چاك كردن. 2) دروست ئه نجامداني كارى، كارى به جى كردن. "نيك شدن": چاكبوونه وه، خو شبوونه وه. "نيك كردن": 1) چاكه كردن. 2) دروست كردن (اصلاح). "نيك گفتن": تاري ف كردن، باره قه لا كردن.

نيك اختر: به خته وه ر، خو شبه خت.

نيك ازار: داو ين پاك.

نيك انجام: ئاخري خي ر، سه روخي ر.

نيك انديش: خي رخواز، چاكه خواز.

نيك بخت: به خته وه ر، خو شبه خت.

نيك بين: خو ش بين، گه ش بين.

نيك پى: بروانه: "خجسته پى".

نيك خو: خو ش خو لق، خده په سندن، خو ش ئه خلاق، خواهش سنج.

نيكخواه: چاكه خواز، كه سى كه چاكي و باشى كه سيكى دى بوى.

نيك داشت: به باشى ئاگال يبوون، خزمه تى ميوان كردن.

نيك دان: زانا، ماموستا.

نيك دل: خي رخواز و دلوقان، دل پاك.

نيك روز: به خته وه، خو شبه خت.

نيكساز: سازگار.

نيك سيرت: خو لق و خو و باش و له به ردل.

نيك عهد: به ئه مه گ، خو ش قه ول.

نيك فرجام: ئاخري خي ر، كه سيك كه ئاخري خي ر بى .

نيك محضر: رووخوش، هه لسوكه وت جوان، خو ش راويژ.

نيك مرد: پياوى چاك، پياوى چاكه كار، جوامي ر.

نيك نام: خو ش ني و، خو ش ناو، خواهش نا ف، ناو به چاكه دهرچووگ.

نيك نفس: خي رخواز، دهروون پاك، دل پاك.

نيك نهاد: سرشت چاك، دهروون باش.

نيكو: 1) چاك، باش، خاس. 2) دلپه سندن. 3) به نرخ، گرانبايى. 4) په سندن و له به ردل. 5) دروست. 6) جوان. 7) به چاكي، به باشى. 8) به ته واوى. 9) به دروستى. 10) كه سى جوان چاك. "نيكو داشتن": ريزلاي گرتن. "نيكوشدن": چاك بوونه وه، خو ش بوونه وه.

نيكوباورى: خو ش باوه رى، ساويلكه يى.

نيك و بد: پاكوپيس، چاكوخراپ، پندوكري ت.

نيكوداشت: 1) بروانه: "نيك داشت".

2) پاداشت، خه لات.

نيكودان: زور زانا.

نيكوديدار: جوان، خو ش قه لافه ت.

نيکورای: بپروانه: "نکورای".

نيکوروو: جوان، قه‌ش‌ه‌نگ، ده‌لال، خوه‌شک، خوه‌شکۆک.

نيکورووش: ئاکارچاک، خۆش په‌فتار، خۆش سیره‌ت، چاکه‌کار.

نيکوسگال: خێرخواز، چاکه‌خواز.

نيکوکار: خێرکار، خاوه‌ن چاکه، خێره‌ومه‌ند، چاکه‌کار، خێره‌مه‌ن، خێره‌مه‌ند، ئاکارباش، ده‌ستگره.

نيکوکاری: چاکه‌کاری، پيارچاکی، پياوه‌تی، پندی، خێره‌ومه‌ندی.

نيکوکردار: بپروانه: "نيکوکار".

نيکومنش: په‌وشت جوان، سرشت چاک.

نيکویی: 1) چاکه، چاکی، چاکه‌یی، چاکه‌کاری، خێرۆمه‌ندی. 2) حال خۆشی، خۆش بژی، ئاسووده‌یی. 3) جوانی. 4) نېعمه‌ت، 5) سوود، قازانج. "نيکویی کردن":

چاکه‌کردن. "نيکویی گفتن": تاريف کردن، پياوه‌لگوتن. "به نيکویی": به‌باشی و خۆشی.

نيکی: 1) چاکه، چاکی، چاکیتی، چاکه‌کاری، خاسی. 2) ئاسووده‌یی، حال خۆشی.

نيکی دهش: 1) چاکه‌کار، خێرۆمه‌ند. 2) خودا.

نيکی سگال: بپروانه: "نيک انديش".

نيکی شناس: 1) بپروانه: "سپاسگزار". 2) پاداشت دهره‌وه‌ی چاکه‌کان.

نيکی فروش: بپروانه: "رياکار".

نيکی گمان: بپروانه: "نيک انديش".

نييل: 1) گه‌يشتن به‌ دلخواز، گه‌يين به‌ ئامانج و مه‌به‌ست. 2) به‌خشش، خه‌لات.

نی لبک: بلويز، بلور، بلول، نای، نه‌ی، لولی، ليولی.

نييل فام: ئامال خومين، خمين.

نييلگر: خومچی، خمگر.

نييلگون: خمی، خمين، خومی، خومين، شين له‌ په‌نگی هه‌ش.

نييم: نيو، نيوه. "نييم چشم زهن": کاتی زۆر کورت.

نييم آدمی: ژن.

نييم آهنگ: بپروانه: "ترنم".

نييمادگر: بپروانه: "بصير".

نييم بار: کاتی زۆر کورت.

نييم بسل: نيوه‌گیان، نيغه‌رح، زينده‌وه‌ری که ملیان به‌ ته‌واوی نه‌بپيی و له‌ حالی گیان دان دابی.

نييم بند: 1) نيوه‌چل، ده‌له‌مه، دۆله‌مه، دۆله‌می. 2) پیکهاته‌ی سست و له‌ق.

نييم بها: نيوه‌ قيمه‌ت.

نييم پخت: 1) نه‌کولاو. 2) که‌م نه‌زمون.

نييم پهلو: لاته‌نيشت، لاته‌نش، لاته‌ک.

نييم تابیده: خاوپه‌ر، نيوه‌بادراو، ته‌واو با نه‌دراو.

نييم جان: 1) نيوه‌گیان، نيوه‌مردوو، شلوکوت و بی‌هيز. 2) نيوه‌يه‌ک له‌ گیان.

نييم جو: شتی زۆر که‌م و که‌م نرخ. "به‌نييم جو": که‌می، که‌مه‌کی.

نييمچه: هه‌رشتیکی کورت و ناته‌واو.

نييم خام: 1) نيوه‌کولاو. 2) کال، فه‌ريک. 3) په‌عه‌مه‌ل نه‌هاتو.

نييم خند: بپروانه: "تبسم".

نييم خواب: خه‌والوو.

نييم خورده: به‌رماوه، به‌رما، به‌رماوی خواردن.

نييم خيز: 1) نيوه‌هه‌لسان، ئاخيز، لاخيز. 2) تازه وه‌ديهاتو.

نييم دار: کارکردوو، جلکی که‌ ماوه‌يه‌ک له‌ به‌ر کرابی.

نييم داشت: بپروانه: "نييم دار".

نييم دم: چرکه‌ساتی، کاتیکی کورت.

نييم ذره: 1) زۆر چووکه و ناسک. 2) که‌می، که‌مه‌کی.

نييم رخ: 1) لاجامه، لاپوو، نيوروو، نيوه‌پوو، ئیک ره‌خ، ويته‌ی له‌ ته‌نيشته‌وه، ديمه‌نی روخسار له‌ ته‌نيشته‌وه. 2) له‌ هيندسه‌دا: بړگه.

نييم رس: 1) نيوه‌گه‌يشتوو، ته‌واو نه‌گه‌يشتوو، کال، کال، فه‌ريک.

2) ناته‌واو، نيوه‌چل. 3) تازه‌لاو.

نييم رسیده: 1) نه‌گه‌يو، کال. 2) تازه‌لاو.

نييم رنگ: په‌رنگ په‌پيو، په‌رنگ چوو، که‌م په‌رنگ، کاله‌وه‌بوو.

نييمرو: 1) بپروانه: "نييم رخ". 2) هيلکه‌ورپۆن، هیک پۆن، هی‌پۆن، خاوپوون، خاوپۆن.

نييمروز: 1) نيوه‌پۆ، کاتی نيوه‌پۆ. 2) باشوور.

نييم ژن: له‌ ژن که‌متر.

نييمسال: تيرم، نيوه‌ی سالی خويندن.

نييم سوژ: نيوه‌سووتو، سوژتک، سوژته‌ک، سووتهل، بزووت، سه‌ره‌ بزووت، بسوژت، سه‌رچومه‌ت، سه‌رسوژت، سه‌له‌که‌بزووت، نه‌خترمه، خه‌تيره، خه‌تيره، چاوله، چريسک، چلاسک، چلوسسک، چلوسسک، چلوسسک، چۆله‌چيرا، به‌يسوسوس. کز و په‌ش.

"نييمسوزشدن": هه‌لپه‌پووکان، هه‌لپه‌پووکين، نيوه‌سووتانی پيست و شتی‌تر، نيوه‌شه‌وتين، که‌می سووتان.

نييم سير: 1) نيوه‌تير. 2) ته‌واو پازي نه‌بوو، نيوه‌پازي.

نييم شد: کورته‌بالا.

نييم کار: 1) کريکار. 2) ناته‌واو، نيوه‌چل، نيوه‌کار. "نييم کارگذاشتن": نيوه‌چل و ييل کردن، به‌کۆتايی نه‌گه‌ياندن.

نييم کش کردن: سينه‌کيش نه‌کردن.

نييم کشت/نييم کشته: بپروانه: "نييم بسمل".

نييم کوب: ته‌واونه‌کوتراو.

نييم گاه: مه‌ودای که‌م.

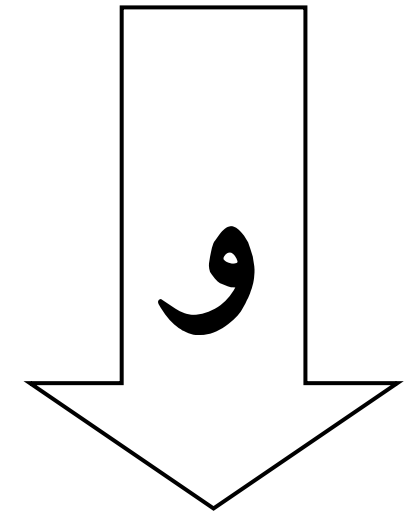
نييمگرده: نيوه‌جه‌غز، نييف گۆقه‌ند، هه‌له‌ک.

نييم گرم: بپروانه: "ولرم".

نييم لنگ: نيوه‌شه‌ل، ئه‌وه‌ی که‌می ده‌شه‌لی.

نييم مرده: 1) نيوه‌مردوو، نيوه‌گیان. 2) بی هيز، بيخال. 3) نيوه‌کوژاوه.

نیم نفس: چرکه ساتی، کاتیکی کورت.
نیم نگاه: کورته پروانین. تواشاگردنی سهرسهری.
نیبه: نیو، نیوه، نیف، به شی له دوو بهش. "نیبه روز": نیوه رۆ. "نیبه کردن": نیوه کردن.
نیبه تن: نیوه هه لسان.
نیبه جان: نیوه گیان.
نیبه خام: به ته واوی نه کولاو، نیوه کولاو.
نیبه راه: (1) نیوه ری. (2) ناوه پاستی ری. (3) ناوه پاستی هه رشتی.
نیبه کاره: وه رتاق، وه رتاق، نیوه کار، نیوه کاره ی نات ه واو، نات ه واو، به که موکورتی، ب کیم و کاسی، کاری که نیوه ی کرابی.
نیبه نفس: هه ناسه سوار، وه هه سکه هه سک که وتو.
نیبه وقت: نیوه وهخت.
نی نواز: پروانه: "نی زن".
نی نی: (1) کۆرپه، به بک. (2) گلینه ی چاو.
نیو: niv لاو، بویر، گه رناس، پاله وان. پلوسک.
نیوریا لیزم: ریالیزمی نوی، نیئوریا لیزم.
نیوشا: (1) پروانه: "شنونده".
نیوشان: (2) پروانه: "آموزنده".
نیوشان: (1) پروانه: "شنونده".
نیوشاندن: خستنه میشکه وه، خستنه بیر و زهینه وه.
نیوشه: (1) گوی هه لختن، به دزییه وه گوی پاداشتن بو قسه ی که سانی دی. (2) مهیل، بهریان.
نیوشه گر: خوگرتوو، خوگرتی، گوئیگر له قسه ی خه لک به نهینی.
نیوشیدن: (1) بیستن، گوی دان، گوی هه لختن، گوهدان. (2) تیگه یشتن، سه رلیده رکردن. (3) چاوه پروانی هه بوون.
نیوند: تیگه یین، فام، سه ره دهر، سه روده ر.
نیوه: ناله.
نیهیلیسم: پروانه: "نهیلیسم".

واقتادگی: قولک، قولایی، قولی، چالایی هر شتیک.
واقتادن: (1) که مېوونه وه. (2) دورکه و تنه وه یان به جیمان له که سیک یان شتیک.
 (2) پاکشان.
واایستان: (1) پارهستان، ویستان.
 (2) وهستان، راگیران.
واایستیدن: راپه پین، شوپش کردن.
وابر: جیاوازی.
وابرسیدن: (1) لیکوئینه وه، تاوتوی.
 (2) به کۆتایی گهیشتن، ته و او بوون.
وابریدن: (1) برانه وه، جیا بوونه وه.
 (2) برینه وه، جیا کړنده وه. (3) تووشی پارهستان کردن.
وابستگان: کوی "وابسته"، خزم و که سوکاره کانی که سیک، خزم و خیشان.

وابستگی: به ستراوه یی، وابسته یی، پیک به ستراوه یی، لیک گریداویتی، گریدایی، پیوه ندرایتی، پیوه ندی.
وابستن: (1) پیوه ندادن، پیکه وه به ستن، لیک جۆشدان. (2) که یین و به یین کردن، ساتوسه ودا کردن. (3) پروانه: "بستن".
وابسته: (1) به ستراوه، پیوه به ستراوه، گریدراوه، قه متی، پیوه ندی. (2) خزم، فامیل. (3) ناتاج به که سیک یان شتیک.
 (4) سهریه. (5) (سیاسی) نه ندامی بالوئیزخانه ی ولاتی له ولاتیکی تر به پسپوری و بابه تیکی تایبه ته وه (وابسته بازرگانی، وابسته مطبوعات). "وابسته اسم": له ریژماندا: ناوه لئاو. "وابسته شدن": به ستراوه وه، گریدران. هۆگری په یاکردن.
وابل: بارانی به خورپ، لیژمه، ریژنه باران.
وابندگر: جیا که ره وه.
وابوسیدن: راموسین، په کتر ماچ کردن.
 (2) پوووه رگتیران، بیزار بوون.
واپادکردن: کۆنترۆل کردن، لغاو کردن. چاوه دیریکردن.
واپادی: چاوه دیری، دیده وانی.
واپاشی: (1) هه لوه شان وه، لیک هه لوه شان، جیایی. (2) (فیزیک) شکان و لیک هه لوه شان ناوکی نه تۆم و گۆرانی به گهردیله یان ناوک گه لی چووکه تر.
واپرداختن: (1) به تال کردن، خالی کردن. (2) پروانه: "فراغت یافتن".

واپسس: (1) دواکه وتوو. (2) دواوه، پشته سهه. (3) له دواوه، له پشته سهه.
"واپس آمدن": هاتنه وه، گه پانه وه، دووباره هاتنه وه، هه گه پیان. "واپس انداختن": پاشه که وت کردن، په زمه نده کردن. "واپس اوفتادن (افتادن)": (1) به پشته که وتن. (2) وه دواکه وتن، هه درهنگ که فتن. "واپس دادن (سپردن)": دانه وه، گه پاندنه وه. "واپس رفتن": ته که دانه دواوه، به ره وپاش کشانه وه، به ره و دواوه چوون، پاشه کشه کردن. "واپس زدن": (دهروونناسی) پالنانی نائیرادی بیروبوو چوون و هه ست و نیگه رانییه کان بو ناو به شی نهستی زه یین. "واپس فرستادن": به ره و دواوه بردن، به ره وپاش بردن. "واپس کردن": تیپه راندن. "واپس کشیدن": کشانه وه، هاتنه لاه، دوریک کردن. "واپس گریختن": پاشه کشه کردن، هه لاتن به ره و دواوه. "واپس گشتن": گه پانه وه. "واپس گفتن": گنیرانه وه. "واپس ماندن": دواکه وتن، به جیمان. "واپس نشستن": پاشه کشیکردن، به ره و دواوه چوون.
واپس رو: به ره و دواوه چوو.
واپس گرا: (1) کۆنه په رست، که لاله کۆن، کۆنه پاریز. (2) دواکه وتو، پاشقه رۆ.
واپس مانده: (1) دواکه وتوو زه یینی. (2) دواکه وتوو، دواکه وته، وه دواخراو. (3) به جیمو له هاو پریان.
واپس نگر: کۆنه په رست، کۆنه پاریز.

واپس نگری: ناوردانه وه، بو دواوه پوانین، لاهه کردن، لاکردنه وه.
واپسی: (1) پروانه: "واپسین". (2) به جیمان، جیمان. (3) نه هاهمته ی، رۆژره شی، به دبه ختی.
واپسین: دوا یین، هه ره پاشین، ئاخه مین، پشتگین، هه ره دوا، هه ره دافی، دافی ترین، دوماهی. "واپسین دم": گیانه لاه، دوا هه ناسه، ده می مه رگ، سه ره مه رگ، ئاویلکه، ئاویزینگ، ده مادافی یی.
واتا: (1) یه که ی وزه ی ئیلیکتریسیته. (2) بیت، قسه. (3) فهروه، که ولپۆس.
واترپروف: "واترپروف"، شی هه لته گر، جلوه رگی بارانی، دژی ئاو، شتی که ئاوی تینه چی.
واتکانیدن: ته کاندنه وه.
واتگر: (1) بیژره، وته بیژر، شاعیر، هه لبه ستقان. (2) که ولدروو، که ولکه ر.
واتگردانی: پروانه: "تحریف".
واثق: (1) دلنیا، خاترجه م، متمانه که ر، پشتت قایم. (2) پته و، قایم، توکمه. (3) به مسۆگه ری و قایمی.
واج: (1) فۆنیم، واژه، وشه. (2) نزایه که زه رده شتیه کان له سه ر سفره ی ته عام ده یان خویند، ویره، ویره ویره.
 (3) سه رگه ردن، واق وپ.
واج آوایی: دابه شکردنی پیته کان.
واجارکردن: ئاشکرا کردن، ده رختن.
واجب: (زۆر) (1) پیویست، واجب، واجو، واژو، نه وه ی که به جی مینانی پیویست بی

و وازلیهینانی گوناوه و سزای به دواوه بی. (2) مووچه، هه قدهست. (3) بروانه: "مایحاج". "واجب آمدن": پیویست بوون، واجب بوون. "واجب دیدن (داشتن)": (1) به پیویست زانین. (2) مسوگه ربوونی جیبه جی بوونی کاریک. "واجب شمردن": به پیویست زانین. "واجب عینی": کرداری که له سهر هر تاکیکی موسلمان واجب وه نویت. "واجب کردن": (1) واجب کردن. (2) پیویست کردن. (3) شیواو بوون، ژیهانن. (4) بوونه هوی. "به واجب": (1) شیواو، شایان. (2) به شیوهی شیواو. **واجبات**: (1) کرداره واجب کان. (2) پیویستییه کان، پیداوستییه کان. (3) خرجیه کانی ژیانی که سیک. **واجب الوجود**: خودا. **واجبی**: (1) مووخوور، واژوی، داپوو، نه وره، دهرمانی هه مام. (2) مووچه، جیره. (3) واجب بوون. "به واجب": به و جوړه ی که پیویسته، به شیوهی شیواو. **واجد**: (1) هه لگر، گرتنه وه، دۆزه ره وه. (2) دارا، دهوله مه نند. "واجد شرایط": نه وانه ی مەرجه کان دهیانگریته وه. **واجست**: بروانه: "بازخواست". **واجستن**: تاوتوی و تویرینه وه بو په ی بردن به هه قیقه تی شتیك. **واج شناسی**: (زمانناسی) موتالای سیستمی دهنگی زمان و پۆلی دهنگه کان له ودا، فۆتولۆژی.

واجل: ترسناک، سامدار، به سام. **واچرتیدن**: (1) پاچه نین له کاتی وه نه وزدا. (2) داچله کین، په شوکان. **واچیدن**: هه لگرتنه وه، چنینه وه، خپرکدنه وه، خپرکن. **واحات**: کۆی "واحه". **واحد**: (1) یه که. (2) یه ک. (3) تاک، که سیک. (4) بی هاوتا، بی وینه، کت. (5) به پیره بهری یان به شیک له به پیره بهری. (6) یه کده ست. "واحد خویشاوندی": یه که ی خزماپه تی. "واحد مطلق": تایبه تمه نندی جه وه هری دابه شنه بوو. "واحد وزن": یه که ی کیش. "واحد های پس از متن": نه و لاپه پانه ی له کۆتایی دهقی سهره کی کتیبه وه دین. **واحدالشکل**: یه ک فۆرم، یه ک بهرگی، یه کسان. **واحدیت**: (1) یه کانه یی و تاقانه یی بوونی خوا. (2) خوا. **واحه**: خه مرک، کانی و شینایی له ناو بیاباندا. **واخمش**: بروانه: "انحراف". **واخواست**: (1) لیپرسیینه وه، لیپچیینه وه. (2) په خنه گرتن، ورده گیری، ئیرادگرتن. **واخوان**: خویندنه وه ی دووباره ی ده قیک. **واخواندن**: دووباره خویندنه وه. **واخواهی**: (مافناسی) نارپه زایه تی و په خنه سه بارهت به برپاری دادگا که له ناماده نه بوونی که سیکدا دهرچووه، داوی پیداوونه وه به برپاری پاشمله کردن.

واخوردن: (1) شکست خواردن، به ره و دواوه بران. (2) خواردن یان خواردنه وه. (3) له بره و که وتن. "به هم واخوردن": به یه کتر گه یشتن. **واخورده**: (1) شکست خواروو، سهرنه که وتوو. (2) بی پره، لاواز. (3) دهر وونناسی) توشی دلساردی سه چاوه گرتوو له فرهاموش بوونی مهیل و وارسکه کان بوون که به هوی نه گونجانی تاک له گه ل کۆمه لگادا دهرده که وی. **واخیدن**: لیک جیا کردنه وه، شیکردنه وه ی کولکه و موو، هه لاجیکردن. **واداد**: گه پانه وه، وه گه پان، فه گه پ، زفرین، فه زفران. "وادادکردن": نه هیشتن، ریپینه دان. (2) دورخستنه وه، وه دهرنان، په داندن. **وادادگی**: بروانه: "تسلیم". **وادادن**: (1) پازی بوون، ملدان. (2) شل بوون (هوه). (3) له زۆره وانیدا: هه ول نه دانی زۆرانباز بو سهرکه وتن به سهر غه نیمدا و خۆبه دهسته وه دان. (4) دان. (5) دانه وه، وی دانه وه، پیدانه وه، گه پاندنه وه. **وادار**: ناچار، نه چار، وادار، واداشت. "وادارشدن": وادارکردن، ناچارکردن، به زۆر پیکران. "وادارکردن": ناچارکردن، پیکردن، وادارکردن. دنده دان، هاندان، هه لخراندن. "وادارکننده": پیکه، ناچارکه، کارپیکه. **واداشتن**: (1) ناچارکردن، پیکردن. (2) هاندان، دنده دان. (3) داوهت کردن، بانگه یشت کردن، رالیشان، به ره ولای

خوهینان. (4) پاگرتن. (5) هه لدان، پاوه ستاندن. (6) دانان یان دامه زراندنی هه به شیکی بینا. (7) نه هیشتن، پیش گرتن. **واداشته**: ناچار، دهره وست، به ره وده. **وادانستن**: (1) ناسینه وه. (2) ناسین. **وادریده**: دراو، هه راو بوو، ده لب بوو. **وادنگ دراوردن**: پاشگه زبوونه وه له قسه ی پیشوو، ده به پیکردن. **وادى**: (1) سهرزه وی. (2) که شیکی زهینی که بو شتیك وینا ده بی، چوارچیوه. (3) بیابان. (4) فه زان، شوین، جیگه. (5) شیو، دۆل. (6) پروبار. "وادى ایمن": سهرزه وینی پیرۆز، زه وینی که نعان. **وادیده**: (1) سهردانی شوینیکی وه ک مووزه و شوینه وای میژوویی کردن. (2) سهردانی که سیک کردن که پیشتر بو دیتنی نه و هاتبی. "وادیده آمدن": ناشکرابوون، دهرکه وتن. **وادیدن**: (1) به وردی تیروانین. (2) تیروانان، پامان. (3) سهرنج دان، لالیکردنه وه، گرینگی پیدان. (4) ناسینه وه، لیک جیا کردنه وه. **وار**: (1) تۆبه. (2) نهریت، باو، عادهت. **واراهه**: بروانه: "منحرف". **وارث**: میراتگر، میراتبهر، که له پووورگر، به شبه، شپه گر، بوجیماو. "وارث اعمار": زۆر به ته من. "وارث چیزی شدن": به میرات بردن. **وارد**: (1) هاتوو، گه یشتوو. (2) شاره زان، لیزان، به نه زمون، ناگادار له کاری. (3) به جی. (4) میوان. (5) په و، پیدراو.

"وارد آمدن": (1) تیگه یشتن. (2) دابه زین، هاتنه خوار. "وارد چیزی شدن": ده سپیکردن بهو، خه ریکی ئه و بوون. "وارد دیدن چیزی": به باش و به جی زانین. "وارد شدن": (1) گه یشتن، هاتنه به ره وه، هاتنه ناو وه، هاتنه ژووره وه، یاوان، یاوا. (2) زانیاری و ئه زموون وه ده ست هیئان، راهاتن، شماره زابوون. (3) په پال دران. (4) وتنی بابه تیگ، شیگردنه وه یه ک. "وارد شدن بر کسی": وه ک میوان چوونه مالی ئه و، بوونه میوانی ئه و. "وارد کردن": (1) خستنه ناو وه، بردنه ناو وه. (2) هاوردن، هیئان (به تایبه ته که لوپه لئ له دهره وه ی ولات). (3) هیئانه دی، وه دیه یئان. (4) په پال دان، خستنه پال. (5) پاک نووس کردن، نووسینه وه. (6) لیدان.

واردات: (1) هاورده، ئه و که لوپه لانه ی له ولاتی که وه ده هیئریته ولاتیکی دی. (2) خه یال کردنه وه کان، بیروبو چوونه کان. (3) پروداوگه لیک تال و ناخوش که به سر که سیکدا دی. "واردات غیبی": ناگایی تیکه ل به حاله ته سؤرداری که به بی بیرلیگردنه وه ی پیشتر له ناخی عارفدا پیک ده گن.

وارداتی: هاورده یی، له دهره وه ی ولاته وه هیئراو.

وارده: (1) گه یشتو، هاتو. (2) گتپاوه.

واردین: هاتوان بو مالیک، میوانان.

وارساندن: گه یاندنه وه.

وارست: نازاد، سه ره به ست.

وارنگ: په نگاوپه نگ، په نگاله. "وارنگ زدن": به پیچه وانه جوولانه وه.

وارنگی: په نگدانه وه.

وارو: (1) وه رگه پاو، به راوه ژوو، سه ره ونخوون، سه رنخوین. (2) بروهانه: "پشتک". "واروژن": (1) سه ره قولات دان له ناو ئاوان زورخانه دا، ته قله لیدان. (2) دژکرده وه / په رچه کردار نیشانان.

واروژ: (1) ئاوه ژوو، واژی، فاژی، به ره واژ، به راوه ژوو، به ره واژی، به لوقاژی، به ره فاژی، به ریاش، به رشووش، به رسوق، سه ره ونخوون، نخوون، سه ره وژیر، ژیره وژوور، سه روقوون، دیواندیو، وارو، پیچه وانه، چه په وانه، وه رگه پاو، قلیپ. (2) بروهانه: "نخس". (3) به دبخت، رۆژره ش.

واروئگی: به راوه ژووبوون، ئاوه ژووبوون.

واروئمایی: بروهانه: "تحریف".

واروئه: پیچه وانه، چه په وانه، به راوه ژوو، به ره واژی. (2) به شیوه ی پیچه وانه و به راوه ژوو. (3) به روپشت، پشته وروو. (4) بروهانه: "شوم".

واره: که رت، چل، توبه، جار.

وارهانندن/وارهانیدن: پزگار کردن، قوتار کردن، نازاد کردن، به ره لاکردن.

وارهییدن: پزگار بوون، پزگاری، نازاد بوون، قوتار بوون، به ربوون، به ره لاکردن، به ردایی.

وارپته: جوراوجوری، هه مه جوری، په نگاله یی، په نگاوپه تنگی، فره چه شنی.

وارپختن: (1) تاوتویکردنی حه ساو بو دیاریکردنی باقی ماوی قهرزدار و خاوه ن قهرز. (2) پختن، پژاندن، دارژان. (3) لیک هه لوه شان، خراوبوون، ویران بوون.

وارپزی: کرده ی "وارپختن" ی حه ساو.

وارپزکردن: (1) دارژان، له سه ره وه بو خوار پژان. (2) تیکردن، تیکرن، تیپژاندن، تیپژتن، تیپژتن.

وارپزیس: (پزیشکی) فره وانبوونی شینه ده ماره کان.

وازامدن: (1) گه پانه وه، هاتنه وه. (2) وازه یئان.

واژدن: (1) لادان، به ره و دواوه بردن، ته ست دانه وه. (2) لیکه مکردن (ه وه).

(3) دابه زین، که مبوونه وه. (4) بی مه یلکردن. (4) وازیه یئان، نه هیشتن. (5) په دکردنه وه، قبول نه کردن.

واژده: (1) به ره و دواوه برارو، لادراو. (2) فرپیدراو، بی نرخ، بی که لک. (3) له کارکه وته. (4) ماندوو، بیزار، په ویو.

واژر/واژه: لابه ر، هه لگر. گونا هکار، سووچبار، تاوانبار.

واژ: (1) بروهانه: "بازدارنده". (2) دابه شکر. (3) به رپوه به ری کاروباری سوپا.

واژماندن: بی به ش مانه وه.

واژنش: بروهانه: "دفع".

وارستگی: نازادی، پزگاری، سه ره به ستی.

وارسته: نازاد، سه ره به ست، پزگاری هاتوو، ناسووده و بی کۆتوبه ند.

وارسی: پشکنین، گه ریان، هل که وشاندن، تاوتویکردن، لیکۆلینه وه، سه رقوتان، چوونه دیداری شت. "وارسی دقیق": وردپشکنین، هلکه واشتن. "وارسی شدن": کۆنترۆل کران، پشکنیان. "وارسی شده": پشکناو، هلکه واشتی. "وارسی عمیق": قول کردنه وه، زور بیرلیگردنه وه.

وارسیدن: (1) تاوتوی کردن، پشکنین. (2) بی فایده بوون، بی که لک بوون. (3) گه رپنرانه وه.

وارف: کیشراو، به ریللو.

وارفتن: (1) بیحالبوون، سست بوونه وه، له خۆچوون. (2) لیک هه لوه شان. (3) شل بوونه وه، شوپبوونه وه به هو ی ژاکاوی. (4) په خش بوونه وه، بلابوونه وه. (5) توانه وه، تاویانه وه، حه لبوون، فه حه لیان، بوونه ئا. (6) حه په سان، واق ورممان. (7) خیت بوونه وه، گالته پیکران و شه رمه زاربوون. (8) دووباره چوونه وه شوینیک. (9) گه پانه وه، شه گه ریان. (10) پاک بوونه وه، سپانه وه.

وارفته: (1) له خۆچوو، بیحال، بی هیژ. (2) لیک هه لوه شاوه. کراوه، تهاوه. (2) ترازو، له ریسمه ده رچوو، له گرژنه ده رچوو. (3) شلوویل، شلول، داشپا. (4) که م بزوو و ته وه زهل.

واژنگریستان: به باشی پوانین، تاوتویکردن.
 واژنی: بپوانه: "طرد".
 واژفهرست: بپوانه: "قاموس".
 واژگان: پیرستی له کوی وشه کانی
 کتیویک یان بابه تیک یان زمانیک.
 واژگان شناسی: ره چه له کناسی وشه.
 واژگان نگار: فهره ننگ نووس.
 واژگون: (1) به راه ژوو، به راه ژوی،
 به له قاژی، به رو قاژی، واژی، ئاواژی،
 به ره وپشت، به راه وپشت، سه رنخون،
 سه ره ونخون، دهمه وخور، دهمه وژیر،
 دهمه ونخون، دهمه وپوو، سه ره وژیر،
 ژیر وپوو کراو، وهر گه پراو. (2) له پوست و پله
 که وتوو، له سه ر کار لابر او، لیکه وتوو.
 (3) شووم، بی فهره، به دودم. "واژگون شدن":
 (1) سه ره ونخون بوون، قَلپ بوونه وه،
 وهر گه پان، به راه ژوو بوونه وه.
 (2) له دهست دانی دهسه لات، وهر گه پان.
 (3) تووشی شوومی و بی فهره پی بوون. "واژگون
 کردن": (1) وهر گه پاندن، هه لگه پاندن، ژیر و
 پوو کردن، قَلپ کردن وه، قولپاندن،
 سه ره ونخون کردن، سه ره وژیر کردن.
 (2) له ناو بردن. (3) کاول کردن، ویران کردن.
 (4) شکست دان، به زاندن.
 واژگونه: (1) بپوانه: "واژگون (1)".
 (2) سه ره وژیر، سه روون. (3) ئه وهی
 کاره کانی به پیچه وانه یه.
 واژگونی: به راه ژوویی، سه ره ونخونی،
 سه رنخون بوون، به راه وپشت بوون، وهر گه پان.

واژون: بپوانه: "واژگون".
 واژونه: (1) ئالون، پهریشان. (2) بپوانه:
 "واژگونه (3)". (3) قسه ی ناراست، قسه ی
 تیکه له به درۆ.
 واژه: واژه، واچه، وشه، په یف.
 واژه آرای: پرسته بهندی.
 واژه سازی: نویکاری وشه یی، وشه دانان،
 واژه سازی، په یف ئافرادن.
 واژه شناسی: ره چه لکناسی وشه، واژه شناسی.
 واژه گرای: بپوانه: "لفاظ".
 واژه نامه: فهره ننگوگ.
 واژیدن: گوتن، وتن.
 واساز کردن: نووژه نکرده وه، قهره بوو کرده وه.
 واسپاری: سپاردن، پی سپاردن.
 واستدن: وهر گرتنه وه، گیرانه وه، ودهست
 خستنه وه، ودهست هیئانه وه، ئه ستاندنه وه.
 واسرنگ رفتن: بپوانه: "واسرنگیدن".
 واستریوش: وهر ژیر، جووتیار، کشتیار.
 واستریوشان: چینی جووتیاران،
 گوندنشینان، یه کیک له چوار چینی خه لک
 له ئیرانی کۆندا.
 واسرنگیدن: (1) شالوو بردن، هه لمهت بردن،
 به گزداهاتن، ده گزراهاتن. (2) حاشالیکردن،
 نکۆلکردن، نه چوونه ژیر. (3) پروتستتۆکردن،
 ناره زایه تی دهر برین.
 واسطه: (1) پوولینه ره، ده لال، نیونجیکه ره،
 ناویژیوان. (2) تکاکار، دیله کچی.
 (3) خوازینیکه ره. (4) ناوه ند. (5) هۆ، ئامیر.

"واسطه برانگیختن": کردنه ناویژیوان.
 "واسطه شدن": بوونه ناونجیکه ره.
 "به واسطه": به هۆی.
 واسطه ای: به هۆی "واسطه" وه.
 واسطه جویی: کردنه ناویژیوان بو ئه نجامدانی
 کاریک.
 واسطه گر: (1) پوولینه ره، ده لال. (2) بپوانه:
 "میانجی".
 واسع: (1) پانوبه رین، هه راو، گوشاد،
 ده لپ، به رفه ره ه. (2) والا کهر.
 واسوختن: (1) سووتان. (2) پوووه رگی پان و
 پشت تیکردن.
 واسوخته: (1) سووتاو و رهش بوو به هۆی
 تینه وه. (2) وشک بوو یان له گه شه که وتوو
 به هۆی بی ئاوییه وه.
 واسوکردن: به لارید ابردن، له خشته بردن.
 واسه: بو.
 واشدن: (1) کرانه وه، په وانه وه، ره منای،
 ئاوه له بوون، هه راو بوون/ بوونه وه.
 (2) توانه وه، تاویانه وه، جیاوه بوون.
 (3) مانه وه. (3) دوور که وتنه وه، رویشتن.
 (4) چوونه پی شنه وه، نزیک بوونه وه.
 (5) له دهست چوون. (6) پشکوتن،
 گه شبیان، گه شان وه.
 واشر: به ریچ.
 واشستن: شووردنه وه، شتنه وه.
 واشگونه: (1) به راه ژوو، به ره وپشت.
 (2) سه ره وژیر، سه روون. "واشگونه کردن":
 ژیر وپوو کردن.
 واشناخت: (له پزیشکی دا) دیاری کردنی
 نه خۆشی.
 واشی: دووزمان، دووزوان.
 واصف: په سنده ره، په سنکه ره، تاریف کهر،
 ستایش کهر.
 واصل: (1) گه یه نهر. (2) گه یشتوو، گه ییو،
 هاتوو. (3) بپوانه: "ارایش گر". "واصل شدن":
 (1) گه یشتن به وه، په یوه ست بوون به وه.
 (2) گه یشتن، وهر گیران، دران. "واصل کردن":
 پیگه یاندن. "به واصل": به نه ختی.
 واصله: گه یشتوو، هاتوو.
 واضح: ئاشکرا، پوون، دیار، خویا،
 به رچاو.
 واضحات: کاروباره پوون و ئاشکراکان.
 واضح: (1) پیکهینه ره، دروست کهر، دانهر،
 پونه ره، دامه زرین، داریژهر. (2) داریژهر.
 (3) نووسهر. (4) ئافرینه ره، خولقینه ره.
 واطلبیدن: (1) داوا کردن، ویستن.
 (2) بانگه یشت کردن، داوهت کردن.
 واعظ: ئامۆژگاریده ره، ئامۆژیار، په نندیر،
 شیره تکه ره.
 واعی: بیسه ره، گوینگر.
 وافد: داهاتو.
 وافره: فره، زۆر، گه لیک، فراوان.
 وافرستان: ناردنه وه.
 وافی: (1) به وه فا، به ئه مه گ، به یه تدار.
 (2) ته واو و کامل.

واقع: (1) دابه زیوو، که وتوو. (2) جیگرتوو له شوینی، هه لکه وتوو له جیهه ک. (3) راستی، واقع. "واقع شدن": (1) جیگرتن، هه لکه وتن. (2) پرودان، پیشهاتن، نه نجام بوون. (3) دهرکه وتن، ناشکرابوون. "در واقع": له راستیدا. **واقعاً:** له راستیدا، به راستی، راستی. **واقع انگاری:** واقع بینی. **واقع بین:** راست بین، بیرپاست، دلّ باش، واقع بین. **واقع گرا:** ریالیست، واقع خواز. **واقع گرایانه:** ریالیستانه، واقع خوازانه، راست بینانه. **واقع گرایی:** واقع خوازی، ریالیزم. **واقع نمایی:** واقع نویی. **واقعیه:** (1) پروداو، پیشهات، بوویه. (2) کاره سات، پروداوی سهخت و خه مهین. (2) پوژی په سلان، قیامهت. (4) شه، جهنگ. (5) هه لکه وتوو یان جیگیربوو له شوینی. (6) کزچی دواپی، مهرگ. (7) خهون. (8) دوخ، حال. (9) کار، کردهوه. (10) باسکردنی پروداو، شیکردنهوهی پیشهات. (11) پروانه: "مشکل". "واقع افتادن کسی را": (1) مردنی نهوه. (2) پیشهاتنی پروداوی بۆ نهوه. "واقع به کسی برداشتن": شکایهت بردنه لای نهوه. "واقع گفتن": شیکردنهوه و بوونکردنهوهی پروداوی.

واقعهدیده: به نه زمون له شه پدا، شه پدیتوو. **واقعهدطلب:** ئاژاوه خواز، نهوهی به دواوی ئاژاوه و فیتنهوهیه. **واقعهنگار:** پروانه: "واقع نگار". **واقعهنویس:** پروانه: "واقع نگار". **واقعی:** (1) راسته قینه، به راستی، به دور له خهون و خه یال. (2) تهواو، کامل. (3) راست. (4) بنه پرتی، بنچینه پی. "غیرواقعی": ناراسته قینه، دورره راستی. **واقعیت:** (1) راستیتی، راستی بوون، راسته قانی. (2) پروداو، پیشهات. "واقعیت خارجی (عینی)": (فلسفه) نهوهی له دهرهوهی زهین و له جیهانی واقعیدا بوونی هیهه. "واقعیت یافتن": وه دیهاتن، وه دهستهاتن، دهسته به ربوون، گیشتن، ریالیزه بوون. "به واقعیت پیوستن": پروانه: "واقعیت یافتن". **واقف:** (1) ئاگا، زانا، به خه بهر، شه هره زا. (2) پاوه ستاو، ویستاو. (3) چاوه دیر. **واقبول درآوردن:** ته شقه له پیکردن، گیچهل پیکردن، له ژیر قسهی خودان. **واکابیدن:** پروانه: "واکاویدن". **واکافت:** پروانه: "تجزیه". **واکاویدن:** لیکۆلینهوه له بابه تی. **واکردن:** (1) کردنهوه، ئاوه له کردن، فه کرن. (2) رزگارکردن، قوتارکردن. **واکسیناسیون:** کوتان، کوتاندن، واکسیناسیون.

واکسینوتراپی: پروانه: "مایه زنی". **واکشیدن:** (1) کیشان، هه لکیشان، دهرهاتان. (2) به ژور یان به فریو قسه لی دهرکیشان. (3) پاکشان، پالدا نهوه. (4) به رهو لای خوکیشان. **واکنش:** دژکردهوه، په رچه کردار، کاردانهوه، وه رکه ست، دژه کریار. "کنش": کردار، کردهوه. **واکشیدن:** شه و کیشه کردن. **واکوفتن:** (1) کوتان/لیکدانی دووشت له یهک، ل هه قدان. (2) دوویات کردنهوه. **واکه:** پیتی دهنگدار. **واگ:** پروانه: "واج". **واگذاردن/واگذاشتن:** (1) راده ست کردن، پیسپاردن، دانه ده ست، به دهسته وه دان. (2) دان، پیشهکش کردن. (3) وازهینان، ده ست هه لگرتن، له کۆل بوونهوه. **واگذارشدن:** (1) پیسپیران. (2) پیسپیران، پیسپیران. (3) فرۆشران. **واگذارکردن:** (1) سپاردن، پیسپاردن. (2) راده ستکردن، دانه ده ست، خسته نیختیار که سیکه ترهوه. (3) پیشهکش کردن. **واگرا:** (1) لیک بلاو، پرش، په رته وازه. (2) تابه تمه ندی نه و تیشکانه ی لیک دور ده که ونهوه. **واگراییی:** ته کینه وه، دورره که وتنهوه، دورری. **واگردان:** (1) سه ره له نوی هه لکه پاندنهوه، ژیربووکردن. (2) دووباره حه ساو کردن. جیاوازی. (3) زهره. **واگردانیدن:** گه پاندنهوه، دانه وه. **واگردیدن:** گه پانه وه. **واگرفت:** (1) گرتنهوهی نه خوشی له که سیکه وه. (2) ویلگردن و سه ره له نوی گرتنهوه. (3) دریغکردن، خوبواردن، نه کردن. (4) ته رکی عادهت پیکردن به که سیک. (5) جیاکردنهوه، دوررخسته نهوه. (6) گرتن، قۆلبه ست کردن. **واگشادن:** (1) کردنهوه، ئاوه له کردن. (2) ناشکرابوون. (3) په وینهوهی خوړ یان مانگ گیران. **واگشتن:** (1) گه پانه وه بۆ دواوه. (2) گه پانه وه. (3) له یه که چوون، وه که یهک لیها تن. **واگفتن:** (1) گوته نهوه، وتنهوه، گیترانه وه. (2) ئاخاوتن، گفتوگو کردن. **واگو:** (1) وتن، دهریرین. (2) دهنگدانه وه. "واگوشدن": وترانه وه، بوونه ویردی سه رزاران. "واگوکردن": گوته، دهریرین. **واگویه:** گیترانه وه، دوویات کردنهوهی بابه ته کان له زهیندا، سه ره له نوی وتنهوهی قسه یه که. **واگیر:** ته شه نه سین، ته شه نه کهر، په ره ستین، شهوب، په تا، ئاهق، درم، ئازار، نه خوشی گیرۆ، گوازاوه. "واگیر داشتن": ته شه نه سه ندن، گرتنهوه. **واگیری:** ته نینه وه، داگری، داگرتن، گیرویی، ته شه نه سه ندن.

والا: (1) بهرز، بلیند، پایه بهرز. (2) خوشه ویست، به پیز. (3) په سهن، بنه چه دار. (4) به نرخ و گرینگ. (5) شیاو، په سندرکراو. (6) له سهرتری، سهرکه وتوو. "والاشدن": (1) نرخ و گرینگ په یاکردن. (2) پینشکه وتن. "والاکرن": نرخ و گرینگ پیدان. **والاتبار:** بنه چه دار، په سهن، جسن. **والاجاه:** پایه بهرز. **والاقتدر:** پایه بهرز. **والاکوهر:** پروانه: "والاتبار". **والامقام:** پایه بهرز، پایه بلیند. **والامنش:** په وش بهرز، تبع بهرز. **والان:** له زاراهوی بوونه وهرناسی دا: گروپیک له گواندارانی دهریایی. **والانژاد:** پروانه: "والاتبار". **والانه:** برین. **والاهمت:** هیممهت بهرز. **والایش:** (دروونناسی) نهرم و هیورکردنه وهی نه و میله خورسکیانهی (غراین) که دوره له نهریت و باوی کومه ل و په لکش کردنیان به ره و په وگه یه که که شیاوی په سندی کومه لگایه. به تالکردنه وهی گریی دهروونی. **والدین:** دایک و باب. **والگی:** نه وین، شه ییدی. **وامیدن:** تخیل بوون، پاکشان. **والوچیلن:** دهمه لاسکی کردنه وه. **والور:** به های کومه لایه تی، نرخ، گرینگ. **واله:** (ل) (1) تراویکه. (2) بالون، پفداندک.

(3) پیداکری، شیلگری، سووریوون. **واله:** (ل) (1) هه قین گهرم، شیت و هار له دلداریدا، سه و داسه، شه یدا. (2) واماگ، داماگ، داماو، خه مبار، مهینه تبار. **والی:** (1) دهسه لاتدار، خاوهن دهسه لات، پاژور، پاریزگار. (2) پاشا. (3) له سفه ته کانی خوا. **والیدن:** نه شونماکردن، به خوداهاتن، هه لدان، گه شه کردن، شانازیکردن. **والی گری:** دهسه لاتداره تی، دهمه ساری. **وام:** (1) قهر، قهرز، قهرد، دهسقه رز، وام، سامه. (2) تهوزیم، نهرک. "وام خواستن": وام وهرگ رتن. "وام دادن": (1) وام دان، قهرزدان. (2) به نه مانه ت دان. "وام درگردن کسی بودن": (1) قهرزداربوونی نه و. (2) له نه ستو بوونی نه رکیک. "وام شرافتی": پاره یان سامانیک که به بی هیچ گره ننتیه که ده دریت که سیک و نه و که سه ش به پیی پابه ندبوونی نه خلاقی خوی ده یداته وه خاوه نه که ی. "وام کردن": قهرز کردن. "وام گرفتن": قهرز کردن. (2) به قهرز وهرگرتن، وام وهرگرتن، لی وهرگرتن. "وام گزاردن": دانه وهی قهرز. "کسی را وام برآمدن": قهرزداربوونی نه و. **واماندگان:** چینه کانی خواره وهی کومه ل، کوپروکه چه له کان. **واماندگی:** دواکه وتوویی، پاشکه وتوویی، به جیماوی، نهرامه نده یی.

واماندن: (1) دواکه وتن، پاشکه وتن، له دوامان، به جیمان، پاشمان، قه مان، دامان، تیمان. (2) ماندوو بوون، شه که تبوون، له پیکه وتن. (3) وهستان، پاره ستان. (4) سهرگه ردان بوون، سهرلیشپوان. (5) تووشی دهسکورتیبوون. (6) تووشی کیشه و ناریشه بوون. (7) بی به شبوون. (8) سهرسوورپمان، سهرسام مان، تیارپمان. **وامانده:** (1) وه ستاو، پاره ستاو. (2) مات و سهرگه ردان. (3) دهسکورت و نه دار. (4) بی به ش. (5) نه حله تی، خاوهن مردگ. (6) داماو، کلول، نهرامه نده، بی دهسه لات، چه له نگ، به دبه خت. (7) ماندوو، شه که ت. (8) دواکه وتوو، پاشکه وتوو، پاشکه وته، به جیماو، قه مای. (9) میرات. "وامانده کردن": توشی دهستهنگی کردن. **وامخواه:** (1) که سی که داوای قهرز دهکا، قهرزخواز. (2) نه وهی که داوای وهرگرتنه وهی قهرزه که ی له قهرزدار دهکا، خاوهن قهرز. **وامدار:** پروانه: "بدهکار". **وامش:** پروانه: "تهوع". **وامق:** دلدار، نه ویندار، دوست. **وامگزار:** (1) پروانه: "بدهکار". (2) به جیپهنه، نه نجامدهر. **وامگری:** (1) وام وهرگرتن. (2) لی وهرگرتن. **وام واژه:** (زمانناسی) وشه وهرگیراوه کانی زمانیکی تر. **وامی:** (1) قهرزدار. (2) داماو و بی دهسه لات. **وامیدن:** پشانه وه، هینانه وه، هه لیتانه وه. **وانشاندن:** (1) پروانه: "خاموش کردن". (2) له ناویردن. **وانقسا:** (1) زور سخت و دژوار. (2) بارودوخی سخت و چه توون. **وانگساه:** (وه) نه وسا، (وه) نه ودهم، وی گافی، قیجا. **وانگریستن:** (1) توشا کردن، سهریرکردن، تیروانین. (2) به وردی تیروانین، تیروانان. **وانگهی:** (1) نه وسا، نه وساکه، نه ودهم، نه وکات، وی گافی، دوا ی نه وه، قیجانهگی. (2) له وکاته دا. **وانمودکردن:** (1) واپیشاندن، واده رخستن، وانواندن، پرواله ت نوینیکردن. (2) ناشکرکردن، خویاکردن. **وانمودگر:** ریاباز، پیاکان: لاسیکه ره وه، لاساکن. **وانمودگری:** ریابازی، پیاکاری، قیلبازی. **وانمودن:** پیشاندان، نیشاندن. **وانمودین:** نه فسانه یی. پرواله تی. **وانویس:** (1) یادداشت، نووسراوه. (2) نووسینه وه. "وانویس کردن": نووسینه وه، دووباره نووسین. **وانهادن:** پی سپاردن. **واهب:** به خشنده، به خشهر، بدهر، پیدهر، داینده، دهسه نه دار، دلاوا، نان بده. "واهب العطیات": به خشنده ی به خشنه کان، له سفه ته کانی خوا. **واهب الوجود:** خودا.

واھشتن: (1) تەرك كىرىن يان وازھىيان لہ كەسىك. (2) لىك ھەلۈەشاندىن، لەبەرىك بىردن.

واھشتە: (1) تەرىك، گۆشەگىر. (2) چۆلكراو، تەرك كراو. (3) تەلاق گىرتوو، جىبابوو.

واھمە: ھىزى ۋەھم ۋەخەيال كەشتە دىتراو ۋەنەدىتراو ۋەپاست ۋەدرۆكانى پى ۋىئا دەكرى. گومان، خەيال. ترس ۋە خۆف، سام. "واھمەبىرداشتن (گىرتن) كسى را": ترسانى ۋە، ترس ھەلگىرتنى ۋە.

واھى: (1) بىبناخە، بىبىنەما، ناراستەقىنە. (2) پوچ ۋەبىمانا، پىپوچ. (3) سىست، لاواز، كۆن ۋەپىو. "واھى شىن": (1) (دا)پزان ۋەلىك ھەلۈەشان. (2) سىست بوون، بىھىزىبوون، لاوازبوون. "واھى كىردن": پىرتوكاندىن ۋەلىك ھەلۈەشاندىن.

وايا/وايە: بىروانە: "بايا".

واياقتن: دۆزىنەۋە، پەياكىردن.

وايستادن: بىروانە: "وايستادن".

وايستىن: بىروانە: "بايستىن".

وبا: چاقوۋولگە، كولپىرا، دىمى پشانەۋە، پەشەپشانەۋە. "وبىاي مرغ": سەرشىنكە، پۆپەپەشە، پۆپىنەپەشە.

وبال: (1) ۋەبال، ئوبال، ئازوبەزە، گوناح. (2) ماىەى ژانەسەر ۋەپەنج ۋەدەرد. (3) بەد ئاكام، سەرەنجامى خراو. (4) ھۆكارى دەرەنجامى نەخوارزاو. "وبال

آوردن": بىروانە: "وبال شىدن". "وبال شىدن": ماىەى پەنج ۋەژانەسەرىبوون. "وبال گىردن": ئوبال بەئەستۆ، ماىەى پەنج ۋەژانەسەر.

ويىل: دژوار، سەخت، خراپ.

وتىر: (بىركارى) ژى.

وتىرىت: تاقانەبوون، بى ھاوتابوون.

وتىگر: بىروانە: "واتىگر".

وتىو: قىتۆ، دژايەتىكىردن، بەرەلەستى، خۆبواردىن، خۆلىپاراستىن، نەكىردن، پەتكىردنەۋە.

وتىو: (1) پىچەپ، سىرتەسىرت، سىركەسىرك. (2) بىروانە: "شايە".

وتىرە: شىياز، شىيە، پىوشوۋىن، دەستور.

وشانق: كۆى "وشىقە".

وشقى: پتە، قايم، خۆپاگر.

وشوب: ھەلبەزىن، ھەلبەزان، بازدان، پاپىسكان.

وشوق: دلىيى، خاتىجەمى، متمانە، تىرادىتن.

وشىق: پتە، قايم، خۆپاگر، تۆكمە.

وشىقتا: (1) پەيمان، بەلىن. (2) متمانەى دوولايەن بەيەكتەر، دۆستايەتى ۋەگەرموگورپى.

وشىقە: (1) گىتو. (2) بەلىن، پەيمان. (3) ئەۋەى متمانى پىبىكرى، جىمتمانە.

وشىقەنامە: بەلىننامە.

ۋىجارت: بىروانە: "اىجاز".

ۋىجاھت: (1) بوونە خاۋەن پەلە ۋەشان ۋەشكۆ، بەشكۆيى، گەورەيى، مەزناھى.

(2) پىزىخورمەت، جىپەسندى خەلك.

(3) جوانى ۋەپازاۋەيى.

ۋىجىب: بس، بست، بۆست. "ۋىجىب بە ۋىجىب": بست بە بست، گىشت جىيەك.

"ۋىجىب كىردن": (1) پىوان بە بست. (2) خىستىنە ژىر چاۋەدىرى.

ۋىجد: (1) خۆشچالى ۋەشادى زۆر، زەوق. (2) ئەۋىندارى ۋەخۆشەۋىستى، شەيدايى. "بە ۋىجد آوردن": خۆشچال كىردن، ۋەزەوق خىستن.

ۋىجدان: (1) دۆزىنەۋە، دۆزىنەۋەى دلخواز. (2) ۋىژدان، ۋىژدن، ھەست كىردى دل ۋەدەروون، زەۋىل. (3) ئاۋەز، ئەقل، دەرك.

ۋىجى: ئىش، ژان، نەخۆشى، ناساغى.

ۋىجىل: ترس، مەترسى، خۆف.

ۋىجوب: پىۋىست بوون، پىۋىستى، خەۋجەھى، پىدقىبوون.

ۋىجود: (1) تىگەيشتن، رى تىبىردن، زانىن. (2) بوون، پىچەۋانەى نەبوون. (3) ھەمگەل، كۆى ئەۋە شتەنەى كەھەن. (4) لەش، كەلەخ، قالب. (5) جەستە ۋەگىيانى بوونەۋەرىكى زىندوو. (6) تاك، كەس. (7) بەھا، گىنگى. (8) خودا. "ۋىجود بى ۋىجود": كەسى نزم ۋەچوكە. "ۋىجود خاچى پىداكىردن": لە دىيائى پاستىنى دا ھاتنەدى، ھاتنەبوون. "ۋىجود خاچى داشت": ھەبوون لە جىھانى واقىع دا.

"ۋىجود داشتىن": (1) بوون، ھەبوون. (2) غورزەھەبوون، توانايى ھەبوون. (3) گىنگى ھەبوون، نىخ ھەبوون. "ۋىجودنى جود": ئەۋەكەسە بەپىزە. "ۋىجود كسى امىرى را برداشتىن": قىبول كىردى ئەۋە شتە لە لايەن ئەۋەۋە. "ۋىجود گىداشتىن": نىخ بۆدانان. "ۋىجودمطلق": (1) ھەبوونى پەھا، جەۋەرى خەقىقى. (2) خودا. "با تمام ۋىجود": لە ناخى دلەۋە. "بە ۋىجود آمدن": (1) ھاتنەدى. (2) بەدىھاتن، لەدايك بوون، زان. "بە ۋىجود آوردن": (1) ۋەدىھىيان. (2) ئافراندىن، خۆلقاندىن. "دروجود آمدن": ھاتنەدى، دەرەكتەن. "دروجود شىن": ھاتنەدى، ۋەدىھاتن، ھاتنەبوون.

ۋىجودگىرايى: (فەلسەفە) بىروانە:

"گىزىستانسىالىسم".

ۋىجودى: (1) فەلسەفەى بوون، ھۆى سەرھەلدانى شتى. (2) بىروانە: "واقىقى".

ۋىجودە: كۆى "ۋىجە". (1) پارەكان، پوولەكان. (2) ھۆكارەكان، لايەنەكان. (3) ھۆبەكان. (4) پوۋەكان، پوخسارەكان. (5) گەورەكان. (6) حالەتەكان، شىۋەكان.

ۋىجودەنگىز: ئەۋەى بە زۆر لە خەلگى پارە دەستىنى.

ۋىجە: (1) شىۋە، شىياز، چەشەن. (2) پارە، پوول. (3) ھۆ. (4) بىروانە: "عامل". (5) پوۋ، پوخسار، دەم ۋەچاۋ، چىچاۋ، پوۋمەت، پوۋالەت، پوۋكەش. (6) بىروانە: "عنوان". (7) ئاراستە، لا، پوۋ، بەر، دىو. (8) لاپەر،

لاپه پره. (9) پروانه: "امكان". (10) جه وهه،
 بوون. "وجه": وهك، وهكوو. "وجه اشتراك
 (مشترك)": تايبه تمه ندى يان سفه تى هاويه ش،
 خالى هاويه ش. "وجه اشتقاق": هؤى لايبوونه وهى
 وشه يهك له وشه يهكى تر. "وجه تسميه": هؤى
 ناولينان. "وجه تمايز": هؤكارى جيايى و
 جياوازى. "وجه داشتن": هه بوونى به لگه يان
 ده ليل، شتى كه پاساوه لگري. "وجه دستى":
 ده ست قهرز، دهسته واو، پول به قهرزدان.
 "وجه صواب": ريشو شينى دروست. "وجه فرزندانى":
 وهكوى پوله. "وجه كفاف": پاره يهك به شى
 رابواردنى ژيان دهكا. "وجه مطلق": خودا.
 "وجه معاش": پاره يهك كه ژيانى پى راده بوين.
 "از آن وجه": بهم هؤيه، له بهر نه مه. "از
 وجه": به هؤى. "بر (به) وجه": 1) به شيوه ي.
 2) وهك، وهكوو. "به وجه احسن": به
 باشترين شيوه. "به وجه كسى (چيزى) نشستن":
 شياوى نه بوون، به كارى نه هاتن، به
 دهرى نه خواردن.
 وجه الضمان: پاره يهك كه دهسته بهرى
 پيده كهن.
 وجه الكفاله: پاره يهك كه كه سيك بؤ
 نازاد كردنى كه سيكى دى له به نديخانه
 ده پيرژينيتيه سندنوقى خانهى
 داپه روه رييه وهه.
 وجه المصالحه: 1) نه وهى بؤ دابين كردنى
 ناشتى نيوان دوو يان چهنه لايهن
 داده نرى. 2) هؤ، نامراز.

وجه امن الوجوه: به هيچ كلونجيك، هه رگيز.
 وجهت: لا، ئالى، پروو.
 وجهه: 1) نه وهى ديتران له شه خسيهت و
 رهوشتى كه سيكى هه لده هينجن، ئابروو،
 ئيحتوبار، نرخ. 2) لا، لايهن، پروو.
 3) جور، چه شن، شكل. "وجهه نظر":
 1) نه وپه رى سه رنج و هؤگرى.
 2) چؤنيه تى بيروبوچوون. "وجهه همت":
 جى سه رنج و بايه خ.
 وجهيز: كورت، كورته، ئاخاوته ي كورت و
 پوخت.
 وجهيزه: 1) كورت، كورته. 2) قسه ي
 پوخت و به كه لك. 3) ناميلكه، كتىب.
 وجهيز: به ژان، ئيشدار، كؤفاندار.
 وجهين: بزار كردن، كاژهنگ كردن، پاك كردن،
 چنين، سلمته، هه پاره، خه پاره. "وجهين
 كنده": هه رزه چن، بزاركه، ئالاخ كه ر.
 وجهيه: پياوى خووش سيمه. به شان و
 شكؤ، شكؤدار. گه وره ي قه وم.
 وجهيه: ميينه ي "وجه"، ژنى جوان و
 خاوه ن ريز و شكؤ.
 وچر: پروانه: "فتوى".
 وچرگر: ديناوهر، فتوا دهر.
 وحدانى: ته نيا، ته نى، تاق و ته نيا.
 وحدانيت: ته نيتى، يه كايه تى، يه كينى،
 تاكتيتى، بى هاوتايى.
 وحدات: 1) يه كبوون، يه كيه تى، يه كگرتن،
 (وحدت دوباره) يه كگرتنه وهه. 2) ته نيايى.

"وحدت بخشيدن": يه كخستن، كردنه يهك.
 "وحدت اصل": يه كيه تى بنچينه،
 يه كگرتنابنگه هين. "وحدت صفوفا": يه كپيزى.
 "وحدت عناصر": يه كگرتووى و هاونا ههنگى له
 ناو پاژه كانى شتيكدا. "وحدت كلمه": يه كيه تى،
 يه كگرتن. "وحدت موضوع": يه كيه تى
 بابته/مزار. "وحدت وجود": يه كيه تى بوون،
 بپوايهك كه به پى نه و ته واوى جيهان له يهك
 ماده جى بووه، "پانته ئيزم".
 وحدت وجودى: پروانه ند به پانته ئيزم.
 وحش: بوونه وهرگه لى بيايانى،
 بوونه وهرگه لى نادهسته مؤ، هؤف.
 وحشت: 1) ته نيايى، نه بوونى هاو دهم.
 2) سام، ترس و خوؤف و دلتهنگى له
 ته نيايى دا. 3) ره وه كيه تى، سلى، دورى.
 4) پروانه: "نجاست". "وحشت انگيختن": بوونه
 هؤى ره وينه وه و دوركه و تنه وه، دورى
 خستنه نيوانه وه، ليك كردن. "وحشت
 برتافتن": ترس و سام هه بوون. "وحشت داشتن":
 ترس و خوؤف هه بوون، ترسيان. "وحشت دردل
 كسى انداختن": تووشى ترس و خوؤف كردن.
 "وحشت كردن": ترس لينيشتن، تووشى ترس
 هاتن، ترس و سام رينيشتن، سام كردن.
 "وحشت گسرفتن": ره وينه وه، سه له مينه وه،
 دورى كردن. "به وحشت افتادن":
 پروانه: "وحشت كردن".
 وحشت آباد: 1) شوينى سامناك. 2) دنيا.
 وحشت انگيز: سامهين، ترس و خوؤف هين.
 وحشت زده: 1) ترساو، تووشى ترس و
 سامى زور بوو. 2) به ترسى زوره وهه.
 وحشتناك: 1) سامناك، خوؤفناك، ترسناك.
 2) زور، فره (فيلم)، وحشتناك قشنگ بود.
 وحشى: 1) بى به زه يى، درنده، واهش،
 واهشى، كىوى، لاور، وه حشى، هؤف،
 هؤفى، دهسته مونه كراو، كه وي نه كراو.
 2) په روه رده نه كراو، بى فره رهنك، دور له
 شارستانى. 3) بؤوزوسه هنده، پرجووله،
 پرجوجوؤل، هه وسارپچراو (رودخانه
 وحشى). 4) شوينى كه بؤ نيشته جى بوون
 نه شى. 5) بيگانه، غه رييه، غه واره.
 6) ناجيگير، زوو له بيرچووه. 7) خاوه نى
 جوانى نااسايى، وه سف هه لته گر و
 له هه مان كات دا جوان.
 وحشيانه: 1) درنده، بى به زه بياينه،
 هؤفانه. 2) به توندوتيزى زوره وهه.
 3) به پيچه وانه ي نه ريت و ئاكارى
 كومه لايه تى.
 وحشپگري: وه حشپگه رى، نامؤكارى، كارى
 درنده، درنده يى، هؤفيتى، هؤفينى،
 برىتى له زولم كردن.
 وحش: (وح) 1) قورچولپاو، زلقاو،
 كوروشيل، قؤبى. 2) خه تا، هه له.
 وحوش: كؤى "وحش".
 وحى: سروش، وه حى، ئاماژه كردن و
 قسه ي په نامه كى وتن به كه سيك و ده دل
 چه قاندنى، ئاماژه و په يام و نامه. "وحى

آوردن": په پیام هیټان. "وحی شدن (آمدن)":
 هاتنه خواری په یامی خوا بڼ پیغه مبهره کان.
 "وحی کردن": په یام ناردنی خوا بڼ
 پیغه مبهره کان. "وحی مُزل": په یامی که له
 لایه ن خواوه به پیغه مبهره ده گه یشته، قورټان.
 (2) قسه ی نه گور و په کجاره کی.
وحید: (1) ته نیا. (2) تاقانه، بی هاوتا.
وخامت: (1) مه ترسیداریون. (2) دژواری و
 سه ختی، ناخوشی و خرابی، بارگرانی و
 سه ختی و ناسازگاری. (3) خرابی، ناحه زی.
وخش: هه رشتیکی نزم و بی نرخ، خه لکانی
 په ست و نزم.
وخشودن: بپروانه: "بخشودن".
وخشور: پیغه مبهره، به زرده شتیان
 گوتووه.
وخشوریند/وخشورپند: ټایین، ریټان،
 شه ریعت، ټول.
وخشه: بپروانه: "شعله".
وخیم: (1) مه ترسیدار، جیی مه ترسی.
 (2) خراو، خراپ، ناخوش. (3) سه خت،
 دژوار. (4) ناسازگار، نارازی.
وډ: خوښه ویستن، ټوین و خوښه ویستی.
وداد: خوښویستن. خوښه ویستی، دلداری.
ودادیه: دؤستانه.
وداع: (و) مالټاواپی، خواحافیزی،
 خاترواستن.
وداع: (و) (1) به ری کردن، په وانه کردن.
 (2) جیا بونه وه، فه قه تیان.

ودود: زور دلوثان، خوښه ویست.
ودیعت: (1) بپروانه: "ودیعه (1)". (2) سپارده،
 ټه سپارده، سپارتنی، ټه مانته. "ودیعت حیات (باز)
 سپردن": مالټاواپی کردن، مردن. "به ودیعت
 نهادن (سپردن)": به ټه سپارده دانان، به ټه مانته
 دانان.
ودیعه: (1) پاره یه که بابه تی گره نتی و
 ده سته به ری ټه نجامدانی کاری ده درټته
 که سیټک. (2) ټه سپارده، ټه مانته. "ودیعه
 نهادن (گذاشتن)": شتی به ټه مانته له
 شوینی دانان.
ور: (و) قسه ی قور. "ورژدن": (1) قسه ی
 قور و پووچ وتن. (2) دهنگ دهره ټیان و
 ته نگ پیغه لچنین.
ور: (و) لا، ټالی، په خ، ته نشته. "ورده ست
 کسی رفتن": به چاره نویسی ټه وهه تووش
 بوون. "ورده دل کسی": ته نیشته ټه و.
ورآمدن: (1) لی بوونه وه، له جی دهره اتن.
 (2) باکردن، په نمان، ماسین. (3) پی
 وهستان، به ربیره کانیکردن. (4) بپروانه:
 "برآورده شدن".
ورآوردن: دهره ټیان، هه لکه ندن.
وراء: (1) ټه ویدیو، پشته وه، دوا، دواوه،
 سه روو. (2) کورپه زا. (3) جگه، بیجگه،
 خنجی.
ورآش: کوی "وارث"، میراتبه ران.
وراشتا: (1) میراتی، به شه میرات، بؤماوه پی،
 بنه ماوه، کنیتی. (2) به شه میرات بردن.

ورآج: چه قه سرؤ، چه نه وه، چه نه باز و
 زوربلی، چه نه درټی، چه ټه باز، چه ټه که ر،
 ده قه رپؤ، ده قه ژهن، قهره چناخ،
 قهره چه ناخ، قهره چه ناغ، قهره زاخ، قلفله،
 که رتپ، گاله گوپی، گیر، پریټی، زورویټی،
 زورویټی، هه رزه بیټی، فره بیټی، قسه درټی،
 هه رزه چه نه، هه رزه بیټی، هه رزه وه،
 زوروه، زورویټی، هه له وه، له وجر،
 به جوج، پتات، به کیش، بیټوک، به له بل،
 درټی ژادار، دم درټی، لاکیش،
 چناکه شکیاگ، ده لوقه ل، کودکوؤ. "ورآج
 و ناهدان": به رزه بلیس، ټه وهی له هه مو
 قسان هه لده داتی، زورویټی نه زان.
ورآجی: چه قه سرؤی، چه نه وری،
 چه نه وه ری، چه نه بازی، چناکه دان، چن
 چن، چه ټه که ری، چه ټه چه ټت، زوربلیتی،
 زورویټی، فره ویټی، زوروه، دم
 درټی، لاکیشی، هه رزه چه نه پی،
 گه وچه گه وچ، گیزه گیټی، پینگانه وه،
 هه له وه ری، وپه، وپه وپ، وپیدان، له وت
 له وت، پینگانه وه.
وراشتاو: بپروانه: "رفاقت".
ورافتادن: (1) له ناوچوون، تیاچوون. (2) له
 مود که وتن، دیمؤده بوون.
ورام: (1) هه رشتیکی سووک و که م کیش.
 (2) ناته واوی له کیش یان ټه نازه ی شتی کدا.
 (3) سانا، ټاسان. (4) بپروانه: "عرص".
ورانداختن: له ناو بردن.
ورانداز: خه مل، قه بل، مه زنده.

ورانداز کردن: به چا وکردن، خه ملاندن، مه زنده کردن،
 دیاریکردن نخی شتی که به چا و لیکردن.
ورپریسدن: مردن به شتی وهی کتوپر و
 چاوه پروانه کراو.
ورتابی: بپروانه: "انحراف".
ورثه: کوی "وارث".
ورج: ریټ، نرخ، به ها، پله.
ورچاوند: پایه به رز، هیټا، ریټدار، به نرخ،
 شیاو، به هیټ.
ورچلاژدن: هه لبه زینه وه له مه ترسی
 که لیکي وه که ته قن و زونگاؤ.
ورچمند: به ریټ، ریټدار، هیټا، به نرخ.
ورچه: قنه کردن، هه لقوون، خو هه لدان،
 هه لبه زینه وه.
ورچه ییدن: بپروانه: "جستن".
ورچولوزیدن: وشک هه لاتن، ژاکان، سیسیان.
ورچندیدن: ترسان و له جی دهره پی رین.
ورچییدن: کؤکردنه وه، هه لگرتنه وه،
 چنینه وه.
ورخج: ناپاک، چه په ل، چلکن، پیس،
 په لؤخ، ناحه ز و زه بوون.
ورخسبیدن: پال پیوه دان، پشت
 پیوه دان.
ورده: (1) ویرد، ویرد، نزی له بن لیوانه وه،
 دوعای به پرته پرت، پاژی له قورپان که
 مرؤفد هه ر پؤژ و شه ویټک بیخوینی.
 (2) هه ر کاری که چه ند پاته ببیټه وه،
 کاری هه ر پؤژه. "ورد خود کردن": دوپات
 کردنه وهی قسه یه که به به رده وامی.

وردار(و) ورمال: (1) بریتی له که سیک که شتیك هه لگری و بوی ده چچی. (2) مال و سامانی خه لك خور.

ورداشتن: (1) بپوانه: "برداشتن". (2) کردنه هاوپی و له ته که خو بردن. (3) پیکردن. (4) بهرگه گرتن، تاقت هینان/هاوردن، دهوام هینان، خوږاگرتن. (5) تووشی دۆخ یان حاله تیک بوون. (6) تیۆکردنی شتی له کۆم یان زئی. "ورداشتن چیزی کسی را" زالبوون به سه ریدا، داگرتن. "ورداشتن ورمالیدن": پفاندن و بردن.

وردست: یاریده دهر، هاریکار، بهردهست. "وردست": له ته نیشتی، له پالی.

وردک/وردوک: جیان، جیازی، باوانی.

ورسییدن: تاوتویکردن، پرسین.

وررفتن با (به) چیزی: (1) خه ریک و سه رقاق بوون به وه وه، سه رگه رم بوون به وه وه. (2) دهستکاریکردن یان دهست تیوه وردانی به مه بهستی چاککردن یان نووژه نکرده وه. "وررفتن با (به) کسی": سه رخستنه سه ره ئه و. "به خود ووررفتن": (1) به خوږاگه یشتن، خوږوان و ریکوپیککردن، خۆتیلکردن. (2) ده سه پیکردن، مشتاوکردن.

ورز: (1) پیشه، که سپ و کار. (2) زهرعات، چاندن. (3) هیلکه، دانه. "ورزهادن (آوردن)": شیلان و تیکوه وردانی هه ویر و گوشتی چرخ کراو و شتی وا.

ورزا: (1) به کار، نازا له کار. (2) گا.

ورزش: وه رزش، وه رزشت، کاری بهردهوام، هه ر جوړه کردار و جوولانه وه یه که بو به هیز کردنی نه نامه کانی له ش و به مه بهستی پاراستنی له ش ساغی نه نجام دهدی، پاهینانی نه نامه کانی له ش به کارکردن بو ساغی و به قه وهت بوون. "ورزش کره": وه رزین، وه رزش کردن، جوولانه وه و خو ماندووکردن.

ورزش خانه: شوینی زوران گرتن.

ورزشکار: وه رزشوان، وه رزقان، لیزه قان، پاله وان.

ورزشگاه: شوینی وه رزش، یانه، وه رزشگه، گۆره پانی وه رزش.

ورزکار: بپوانه: "برزگر".

ورزاگاو: گای جووتکه ر.

ورزگر: بپوانه: "برزگر".

ورزم: ئاور، بلیسه ی ئاگر، تینی ئاور، په شقه لاناگر.

ورزنده: وه رزشوان، وه رزقان.

ورزه: بپوانه: "ورزکار". "ورزهادن": وزه پیدان، توانایی پیدان، به هیزکردن.

ورزی: بپوانه: "ورزکار".

ورزیلن: (1) جیبه جی کردن، نه نجامدان. (2) وه دهسته هینان، وه دهست خستن. (3) خه ریکی کاری یان بابه تیک بوون. (4) به کاره هینان. (5) زهرعات کردن. (6) پیره وویی کردن له که سی یان شتی. (7) هه ولدان، تیکوشا، هه لسوورانی بیچانن.

ورژیده: (1) به خووه، به هیز، خورت، به تاقت و زور، گازور. (2) وه دهست هیناو. (3) به نه زموون، کارامه.

ورزی گر: وه رزیر، جووتیار.

ورستاد: جیره، موچه، برانه، به شه نان و بژیو.

ورسوزدن: بپوانه: "پرسه زدن".

ورشدن: (1) چوونه بان، رۆیشتنه سه ر. (2) بپوانه: "مشتعل شدن".

ورشکست: نابوو، نابووت، مالکه تی، مایه بووش، مایه پووت، مایه پووچ، داشوشتن، موفلیس، بی جی، لیکه فنگ، له دارایی که فنگ، شکسته هیناو، سووتاو، ده سمایه له دهست چوو. "ورشکست شدن": نابووت بوون، له دارایی که وتن، مالکه تن، لیکه فتن، بات بوون، زیان دیتن و نسکو هینان له مامه له و دواکه وتن له که سپ و بازرگانیدا.

ورشکستگی: (1) نابووت بوون، ماله فین، هیچ بو نه مان. (2) لاوازی، ناتنه واوی.

ورشکسته: (1) بپوانه: "ورشکست". (2) ناکام، نامراد، به ئاوات نه گه یشتن، شکست خواردو. "ورشکسته به تقصیر": ئه وه ی به هوی که مته رخمی خو یه وه تووشی نابووتی بووه.

ورطه: (1) گیچهل، هه چهل، دهدی سه ر. (2) تالوکه، مؤله که، جیگه ی مه ترسی، شوینی مه ترسیدار. (3) گه رداو، گیژاو، قولکه، هه ر کار یان بابه تیک که بزگار بوون لیی دژوار بی.

ورع: (و.ر) (1) دوریکردن له گونا ه. (2) خو پاریزی، داوین پاکی.

ورع: (و.ر) خو پاریز، پاک داوین، ب نامووس.

ورغلا نییدن: وروژاندن، هاندان، دنده دان، هایدان.

ورغلابیدن: بپوانه: "ورقلمبیدن".

ورغان: نکاکار، پاریره وه، دیله کچی.

ورفشان: بپوانه: "ورفان".

ورق: (1) گه لا، په لگه که داری. (2) لاپه پ، لاپه ره. (3) وه ره ق، پاسور. "ورق افشاندن": لیکردنه وه و پرش و بلاوکردنی گه لای دار. "ورق برگشتن": گۆرانی بارودوخ. "ورق خوردن": (1) هه لگه پانه وه ی لاپه ره. (2) ته واو بوون، تیپه رین. "ورق در حکم کسی بودن": زالبوونی ئه و به سه ره کاریکا. "ورق زدن": پوو په ره لدا نه وه، لاپه ره (ه) وه رگی پان، لاپه ره هه لدا نه وه. (2) موتا لاکردنی شتی بو سه رگه رمی یان ناشنایه تی سه ره تایه ده گه ل ئه و. "ورق شستن": ته رک کردن و وازلئ هینانی شتی. "ورق کردن": (1) جیاکردنه وه ی لاپه ره کانی کتیو له یه کتر. (2) به شپوه ی وه ره ق دهره هینان. (3) گول دهر کردن، گه لاده رکردن. "ورق (بر)گرداندن": گۆرین.

ورق بازی: قومار کردن به پاسور یان نه نجامدانی کایه ی جوړاو جوړ پیی.

ورق پاره: (1) له ته کاغز. (2) به لگه ی بی ترخ.

ورق ساز: گزه که ره له پاسورد.

ورق گردانی: پیکهیتانی گزپانکاری.

ورقلمبیدن: پروانه: "ورقلمبیدن".

ورقلمبیدن/ورقلمبیدن: به شیوهی زهق ده رکه و تن، زکدان، قیتسه و هوبون، ههلتوقین.

ورقه: (1) په ره کاغذیک، گه لایه کی دار. (2) توی، توپز، توپکل. (3) به لگه، شانکه، نقیسک. "ورقه کردن": به شیوهی توی گه لی ناسک دهرهیتان. "ورقه ورقه": توی توی، په ریپه. "ورقه هویت": ناسنامه، پیناسه.

ورگذاکردن: پروانه: "گذراندن".

ورگر: (شاعیرانه) نه گهریش.

ورگرداندن: پروانه: "برگرداندن".

ورگرفتن: ده دست پیکردن.

ورگشتن: پروانه: "برگشتن".

ورم: (و) بیر، بیروگه، له بهر.

ورم: (و) په نامه، په نام، ناسان، نه ستوربوون، ماسان، ماسین، ههلمساوی، "ورم اندک": خانسه با، خانسه ما،

نه ستوربوونیک کی که م. "ورم خاستن": پروانه:

"ورم کردن (1)". "ورم داشتن": پروانه: "ورم کردن (1)". "ورم کردن": (1) ماسان،

ماسین، نه ستوربوون، وهرمین. (2) ههستان (وهک ههستانی دهمار به هوی توپهیی).

(3) قهله و بیون.

ورمالیدن: (1) ههلمالین، هه لکردنی قول و ده لینگ و داوین، هل مشتن،

هلمالشتن. (2) بریتی له ههلاتن و دهرچوون.

ورمالیده: (1) ههلمالدارو، هه لکراو، هل مشتی، هلمالشتی، داوین و قولی به ره و ژوور براو. (2) بیحه یا، بی شه رم.

ورنا: پروانه: "برنا".

ورنامه: سه ردیری کتیب.

وروت: توپهیی، پق، کهر، غه زه ب.

وروجک: به دهره پ و بزوز و کونج قول یان فیله باز.

ورود: (1) هاتن، گه یشتن، نامای. (2) ده سپیکران. (3) چوونه ناو ناوه وه.

ورودی: (1) (ب) چوونه ناوه وه (ژووره وه). (2) شوین یان زارکی چوونه ناوه وه. (3) خویندکاری که له ریگه ی نه زمونه وه چوته زانکو. (4) دهرگانه.

ورودییه: (1) دهرگانه، دراوی که بۆ چوونه ژوور ده بی بدری. (2) (ب) چوونه ناوه وه (ژووره وه).

ورا و اور: قسه گه لی پشت سه ریبه ک و بی مانا و قور.

وریب: پروانه: "اریب".

وریلد: خوینهین، شینه دهمار.

وز: (1) لیک نالوسکان، تیک هالوزان، لیک هالان. (2) ویزه ویزی زه رده واله و میس و

هند. "وزوکردن": ویزین، ویزان، وزاندن، وزه کردن، وزوکردن، وزه و زکردن.

بارستایی هه ماده ده یه ک. "وزن نهادن چیری (کسی) را": نرخ و بایه خ دانان بۆ هه و، گرینگی دان به و.

وزندار: کیشدار، به کیش، سه نگدار.

وزن کشی: دیاریکردنی کیشی وهرزشوانان.

وزنه: (1) کیش، به کیشانه، وه زنه.

(2) سه نگایی، قورسایی، گرانیی. "وزنه زدن": به زکردنه وهی هالتیر، هالتیر لیدن.

وزیدن: هه لکردن (دیسان با هه لیکرد)، باهاتن، جوولانی با یان سره و.

وزیر: (1) وه زیر، به پررسی وه زاره تخانه یه ک.

(2) سه رۆک، سه ریپرشت.

وزیری: (1) وه زیریوون، کاری وه زیر.

(2) پۆستی وه زیر، وه زاره ت. (3) تاییه تمه ندی یه کیک له قه واره کانی کتیب.

وزین: (1) قورس، سه نگین. (2) قورس و قولی، حه یا و سه نگینی. (3) گرینگ و به نرخ.

(3) خاوه نی چۆنیه تی باش و جیکه وتو.

وزولیدن: (1) شله ژان، شیوان، په شوکان، په ریشان بوون، نیگه ران بوون. (2) ژاکان،

سیس بوون.

وژه: بست.

وساطه: کۆی "واسطه یا وسیطه".

وسائل: کۆی "وسيله". "وسائل ارتباط جمعی":

پراگه یه نه گشتیییه کان، دهرزاکا کانی بلاوکردنه وه، وه شینه ک. "وسائل نقلیه": هه ر

ئامرازئی که بۆ پراگواستن به کار بی وه ماشین و پاپۆرو هتد.

وزارت: (1) وه زاره ت، وه زیری، پله و پۆستی وه زیر، پله و پایه ی وه زیر. (2) وه زاره تخانه.

وزان: (و) له حالی هه لکردن دا، شینه وه.

وزان: (و) یه کسان کردن له کیش دا، هه لسه نگاندنی دوو شت تا بزانی کامیان

قورستره، هاوسهنگی.

وزان: (و) کیشهر، هه لسه نگینه ر.

وزانش: پروانه: "تهویه".

وزایز: ویزه ویزه کان.

وزد: (و) (1) تاوان، گوناوه. (2) باری قورس.

وزد: (و) چپای بلیند، په ناگه.

وزش: جوولانی هه وا، هه لکردنی با، هاتنی با.

وزن: (1) کیشان، به راورد به ته رازوو. (2) کیش، سه نگ، قورسایی شتیک، سه نگایی، سه نگاتی، سه نگینی. (3) نرخ،

گرینگی. (4) (مۆسیقا) ریتم. "وزن آوردن":

(1) قورسایی هه بوون. (2) به بایه خ بوون، هه بوونی ئیعتوبار. "وزن ایقاسی": کیشی

له سه ر بنه مای ریتم. "وزن داشتن":

(1) قورسایی هه بوون. (2) گرینگ و به نرخ بوون. "وزن کردن": (1) کیشان، کیشانه کردن،

ده ته رازوونان. (2) سه نگاندن، به راورد کردن. "وزن گرفتن": پی زیادبوونی کیش و

قورسایی، کیش زیادکردن. "وزن مخصوص": خه ستایی، کیشه چری، کیشی یه که یه ک له

وساده: تهختی پاشایه تی.

وساطت: (1) ناوبژی، ناغبژی، نیوژی، بهریقانی، بهره قانی، نیونجیکردن، نیوان کردن، که وتنه بهینه وه. (2) ناوه نند، ناوه پاست.

وسام: (و) نیشانه، میدال.

وساوس: کزی "وسواس".

وستا: بپوانه: "اوستا".

وستاخ: بپوانه: "گستاخ".

وستادن: زۆربوون.

وستی: شیکردنه وه، لیکنده وه.

وسط: (1) ناوه پاست، نیوان، ناوه نند، ناغبه نند، ناغبهین، نافی، ناغین، نیقه ک، ناغین، ناوگین، وهرت، وهرت، جهرگه، چهق، شفق، کونه له. (2) شتی که نه باش بی نه خراپ. (3) جنسی نه یاغ و دهره جه دوو. "وسط افتادن": (1) هاتنه ناوه وه (ی کوپ) و له بهرچاوان بوون. (2) بوونه ناوبژیوان، ناوبژیوانیکردن. (3) له خورا خۆ تی هه لقتانندن و دهست تیوه ردان. "وسط کشیدن": خستنه به ریاس، هیئانه ناراه. "وسط گذاشتن کسی": کردنی ئو به بابته تی گه پجاری خۆ له ناو کوپیکا. "به وسط آمدن": بپوانه: "وسط افتادن". "به وسط کشیدن چیزی": هیئانه ناوه وهی. "خود را وسط انداختن": خۆتیگه یاندن، خۆتیگه لقتانندن.

وسط گیری: ناوبژی، ناوبژیوانی، بهره قانی.

وسطی: ناوه پاست. "قرون وسطی":

سه دهه کانی ناوه پاست.

وسع: (و) (1) تاقت، توانایی. (2) توانایی مالی. "وسع کسی رسیدن": هه بوونی توانایی مالی. "به قدر واسع": به نه نازهی هیز و توانایی مالی. "به واسع طاقت": به نه نازهی تاقت.

وسعت: (1) بهریلاوی، هه راوی، بهرفره هی، پانوبه رینی، به رینایی، پانتایی. (2) فراوانی، زوری. "وسعت دادن": بهره پیدان. "وسعت داشتن": بهرفره بوون، به رین بوون، بهریلاوی بوون. "وسعت گرفتن": بهره سه نندن، به رین بوونه وه. "وسعت مشرب (نظر)": پیکه وه هه لکردن، هه لکردن ده گه ل دژبه ر. "وسعت یافتن": بهره سه نندن.

وسعت طلبی: زیده پوویی، زیده خوازی.

وسم: (1) داغ کردن، نیشانه کردن. (2) شه قل، جیی داغ. **وسمت:** نیشانه، په له.

وسن: (1) ئاتاجی، پیویستی، نیاز. (2) خه، وه نه وز. (3) ئالودهیی، ناپاکی.

وسواس: (1) هه مبه لئی، هه نبه لئی، هه نبه لئی، وازوایی، وازی وازی، پارا، حولولی، دوول، به گومان، دردۆنگ له پاک بوونه وه، که سی که هه رچی ده کا لای وایه خاوین نه بوته وه، که سی که له ئو خه رج کردن دا زۆر پی داده گری. (2) وردببینی زۆر له ورده کارییه کانی شتی کدا. (3) شک، گومان، دردۆنگی. (4) فکری خراو. (5) شه یتان. "وسواس تن": بپوانه: "شهوت".

وسواسی: (1) تووشبوو به "وسواس". (2) وردببین، باریک بین. (3) دردۆنگ، دوودلئی، پارایی.

وسوسه: (1) که لکه له، خولیا، گینگه له، هه مبه لئی په یداکردن، خراویرکردنه وه. (2) هه لخرانه شه یتانییه کان. "وسوسه کردن": تین دان، هه لخراندن بو نه جامدانی کاریک، گینگه له دان. (2) ده میشک نانی بیریکی خراو. **وسوسه انگیز:** که لکه له هین، خولیا هین، هه لخرین.

وسیط: (1) بپوانه: "میانجی". (2) جیگرتو له ناوه پاست دا.

وسیعی: بهریلاو، بهره گرتوو، پانوبه رین، فره وان، بهرفره ه، هه راو، ههرا، والا.

وسیله: (1) هۆ، هۆکار، بیانوو. (2) ئامراز، ئالاق، که ره سه. (3) نیونجیکه ر، ناوبژیوان. "به وسیله": به هۆی، له لایه ن، له ریگه ی. "وسیله برانگیختن": که لگ وه رگرتن له ده سه لات و ده ست رۆیشتووی خه لکانی دی بو نه جامدانی کاری به قازانجی خۆ. "وسیله تراشیدن": بپوانه: "وسیله برانگیختن". "به این (بدین) وسیله": به م شیوه یه، به مجوره، له م ریگه یه وه. "چیژی (کسی) را وسیله کردن (قراردادن)": (1) که لگ لیوه رگرتن له وه به قازانجی خۆ. (2) کردنه بیانوو.

وسیله ساز: دابینکه ری پیداوستی و بارودۆخی پیویست بو چاره سه ری کیشه کان.

وسیم: جوان، ده لال، خوشیک.

وشایت: دووزمانیکردن، شو قاریکردن.

وشت: باش، چاک، خاس.

وشتار/وشتارش: سه فه ر.

وشتن: سوورپدان. سه ماکردن.

وشکردن: خیراکردن، به فرزی و زرکی نه جامدانی کاریک، به ده ست و بردبوون. "وشگردن" و "وشگردیدن" یش هه ر به م مانایه ن.

وشگرده: (1) سوورباش، کارگی ر. (2) ئاماده، ساز.

وشکول: چالاک، چوست، فرز، به کار، له زگین، ئازا له کار.

وشکولی: فرزی، چوستی، چالاک، به کاری.

وشگون: بپوانه: "نیشگون".

وشن: پیس، ئالوده.

وشینه: زری، زرخ.

وصاف: په سنده ر، په سنکه ر، وه سفکه ر.

وصال: پیکه یشتن، پیک بپان، به یه ککه یشتن، وه دیهاتنی مرادی دلدار و دلبر. "وصال پیوستن با کسی": گه یشتن به و، په یوه ست بوون به و. "وصال جستن (طلبیدن)": داوای به یه ککه یشتن کردن. "وصال داشتن": به که سی دلخواز گه یشتن و یه کتر له باوه ش گرتن. "به وصال کسی رسیدن": بپوانه: "وصال داشتن".

وصایا: (1) کزی "وصیت". (2) په نده کان، ئامۆژگارییه کان، راسپارده کان.

وصف: په سن کردن، په سن دان، تاريف کردن، پياوه لندان، مهحت کرن. "با اين وصف": له گه ل ټه مه ش دا. "به وصف (در آمدن)": شیکرانه وه، وتران.

وصل: (1) گه يشتن به که سى دلخواز و به کتر ده باوه ش گرتن. (2) گه يانندن، پيوه نددان. (3) پيوه نددان، پيوه ست کران. "وصل بودن": پيوه ندى هه بوون، پیکه وه به ستران. "وصل کردن": (1) چه سپانندن، لکاندن. (2) پيوه نددان. (3) به ستن. (4) بروانه: "پيوندن":

وصلت: (و.ل) (1) پیکه گه يشتن، به يه کگه يشتن، پیک بران، زه ماوه ندر کردن. (2) پيوه ندى، خزمایه تى. "وصلت افتادن": دامه زرانى پيوه ندى ژن و میزدايه تى. "وصلت دادن به کسى": وه دست هاتن بؤ ټو. "وصلت کردن": (1) پیکه ينانى ژيانى هاويه ش. (2) دامه زراندى پيوه ندى نيوان دوو بنه ماله به زه ماوه ندر کردنى دوو که س له وان.

وصله: (و.ل) (1) پينه، پنو. (2) شياو، گونجاو، جوړ. "وصله بر (به) کسى بستن": تۆمهت دان له و، درؤ په پال دان. "وصله به کسى چسبانندن": بروانه: "وصله بر کسى بستن". "وصله پيراستن": پينه دان له شتیک. "وصله تن (جان)": خرم و قه ومى نزيك، پوله. "وصله تن کسى بودن": (1) زور له و نزيك بوون، وه ک منالى ټو و ابوون. (2) شياو و گونجاو، هاوتا. "وصله خوردن": پينه ليدن.

"وصله زدن (انداختن، کردن)": پينه ليدن. "وصله زدن به کسى": بروانه: "وصله بر کسى بستن". "وصله شکم کردن": خواردى خوراکیكى که م. "وصله ناجور": (1) پينه ی ناجور، پينه ی ناحه ز، پينه يه ک که له په نگی قوماش يان پيلاو نه بى. (2) که س يان بابه تى نه گونجاو يان ناهاوچه شن و ناتبا ده گه ل کومه لیک.

وصله: (و.ل) پيوه ندى، پيوه ندری. "وصله کسى نشستن": شياوى ټو بوون، له وهاتنه وه. "به وصله کسى نشستن": به دردى ټو خواردن، به کارى ټو هاتن.

وصفت: (1) شووره يى، عهيب و عار. (2) ناتواوى، عهيب.

وصول: (1) گه يشتن، هاتن. (2) وه رگرتن، پیکه يشتن. "وصول کردن": وه دست هيټان، وه رگرتنى پاره يان شتى له که سيک. "سهل الوصول": قامخوش، ټوه وى که به سانايى ده ست ده که وى، له به رده ستان.

وصولی: وه رگراو، پیکه يشتو.

وصى: (1) سه روه سيهت، سه ره وگر، سه رگه قار. (2) جى نشين.

وصيت: (1) وه سى، وه سيټ، وه سيهت، قه وينتى، پاسپيرى. (2) په ند، نامؤژگارى. "وصيت رفتن": پاسپيران. "وصيت کسى را به جاي آوردن": به جيه ينانى وه سيټى ټو.

وصيف: خرمه تکار، به رده ست.

وضع: (1) دانان، دانيان، نيان، پونان. (2) په وش، دؤخ، بارودؤخ، هه لومه رج، حال، بار، چلؤنايه تى، مه ره، مه رده. (3) چؤنيه تى جيگرتنى پاژه كانى شتى. (4) توانای مالى. (5) قه واره و فؤرم و شيوه. "وضع حمل": منالبوون، بيچوه هيټان، زايين. "وضع شدن": (1) هاتنه دى. (2) دانران. "وضع کردن": (1) دانان. (2) بروانه: "ساقط کردن": "وضع مزاجى": چؤنيه تى وه زعى جه سته يى له بارى له شساغى و نه خو شيه وه.

وضعى: (1) له پيوه ندى ده گه ل "وضع". (2) له پيشدا ديارى كراو، قه راردادى. (3) بروانه: "موضعى".

وضعيت: (1) په وش، دؤخ، بارودؤخ، چلؤنايه تى حال و ټه حوال. (2) توانايى مالى.

وضو: ده سنويز، ده زنويز، ده سميژ، ده سنوژ، ده سنيژ، ده سنميژ، ده سوويم. "وضو بر آوردن": ده سنويز گرتن. "وضو تازه کردن": ده سنويز هه لگرتنه وه. "وضو کردن از (با) خون": ناماده ي شه هيدبوون بوون. "وضو گرفتن": ده سنويز گرتن.

وضوح: پرونى، پرونبوون، ناشكرا بوون. "به (طور) وضوح": به پرونى، به ناشكرا.

وظء: (1) پيشيل کردن، پى پيختن، پى پيانان، پى خوست کرن. (2) سواری ټه سپ بوون. (3) گان کردن، ئيلاقه کردن.

وطن: نياز، پيداويستى.

وطن: (1) نيشتمان. (2) شوينى نيشته جى بوون. (3) زيد، زيگه. (4) هيلانه، هيلين. "وطن دادن": نيشته جيکردن، جى پيدان. "وطن داشتن": نيشته جى بوون، مال هه بوون. "وطن فروختن": خيانت کردن به به رژه وه ندييه كانى ولات، نيشتمان فروختن. "وطن کردن": نيشته جى بوون، جيگرتن. "وطن مانوف": شوينى که مرو هؤگرى پى گرتوه.

وطن پرست: نيشتمان په روه ر، نيشتمان په رست، نيشتمان خواز.

وطن دوست: نيشتيمان په روه ر، ولات پاريز، نيشتمان په رست، ولات خو شه ويست.

وطن فروش: نيشتمان فروش، خيانت تکار به نيشتمان.

وطن گاه: شوينى نيشته جى بوون.

وظايف: كؤى "وظيفه".

وظيفه: (1) ټه ركى سه رشان، كارى که پيوسته بکرى، کار و خرمهت. (2) کار، پيشه، شوغل. (1) مووچه، مانگانه. (3) بروانه: "وجه معاش". (4) ټه ندامى نادايى له ټه رته شدا. "وظيفه دادن": داني "وجه معاش" به که سيک. "وظيفه داشتن": راپه راندنى ټه ركى سه رشان، هه بوونى ټه رک.

وظيفه باور: ټه رک وه خوگر.

وظيفه بگير: پاشماوه ي فرمانبه رى که دواى مهرگى ټو مووچانه که ي ودرده گرى.

وظیفه خور: مووچه گر.

وظیفه دار: برونه: "موظف".

وظیفه شناس: ئهرك ناس، ئهرك جیبه جیکه ر.

وعاظ: کۆی "وعظ".

وعد: (1) مژده، مزگینی. (2) قهول، گفت، پهیمان.

وعده: (1) واد، واده، به لاین، قهول، گفت، سۆز. (2) جار، چهل، که پرت. (3) مژده، مزگینی. "وعده به قیامت ماندن": هه رگیز جیبه جی نه بوون. "وعده حق رسیدن":

گه یشتنی کاتی مه رگ. "وعده خلاف کردن": جیبه جی نه کردنی واده و به لاین. "وعده دادن (کردن)": (1) واده دان، به لاین دان، قهول دان، سۆزدان. (2) مزگینی دان.

"وعده داشتن": واده هه بوون ده گه ل که سیک. "وعده سر خرمن": واده ی سه ر خه رمان، واده یه که که جیبه جی نابی. "وعده شب

درمیان": گفتی که ئه مرۆ بدری و به یانی جیبه جی بی. "وعده گذاشتن (گذاردن)": قهول و قهراردان، واده دان. "وعده گرفتن":

(1) داوهت کردن بۆ میوانی. (2) قهول وهرگرتن. "به وعده خود وفا کردن": به لاینی خو بردنه سه ر، ئه انجامدانی کاریک که پیشتتر گفتی دراوه. "سروعه حاضر شدن": له کاتی دیاریکراودا ناماده بوون.

وعده دار: ماوه دار.

وعده کژ: به دقهول، بیسۆز، پهیمان شکین.

وعده گاه: (1) برونه: "میعادگاه". (2) کاتی چاوپیکه وتن.

وعر: زهوی رهق.

وعظ: (1) وازدان، وازدادان، ئامۆژگاری کردنی ئایینی. (2) په ند، ئامۆژگاری.

وعید: هه ره شه، واده ی شه ر و خراپه دان. وعده: که م ئاوه ز، گه مژه، گیل. تۆکه ر، خزمه تکار.

وغـسـتـن: (و.ع.ت) ئاشـکـراکـردن، ده رخستن، خویاکرن.

وغول: هاتنه ناوه وه.

وغیش: (1) فره، فراوان، زۆر. (2) به مانای لیره وار و قامیشه لانیش هاتوه.

وفـا: به قا، بهینه ت، ئه مه گ، هه مه ک، هه مه گ، وه فا، به جیبه یانی واده و پهیمان، پهیمان پاریزی، به رده وامی له دۆستایه تی دا. "وفا بریدن": پهیمان

شکینی کردن. "وفا به جای آوردن": بردنه سه ری پهیمان، به جیبه یانی واد و پهیمان. "وفا جستن": داوای ئه مه گ و خۆشه ویستی کردن. "وفا دادن": جیبه جی کردنی

واده و قهول و قه رار. "وفاه داشتن": به وه فابوون، به ئه مه گ بوون. "وفاشدن": جیبه جی بوون، ئه انجامبوون. "وفا کردن": (1) به جیبه یان و بردنه سه ری واده و پهیمان. (2) دان.

(3) به شکردن، به سبوون، به هه موان گه یشتن. (4) ئه انجام دان. "وفا و صفا": دۆستایه تی و دلۆقانی و

پاکی. "وفای صحبت": به رده وامی له دۆستایه تی و تیکه لی دا. "وفای (به) عهد کردن": به جیبه یانی واده و پهیمانی دۆستایه تی، واده و پهیمان بردنه سه ر. "بی وفا": بی ئه مه گ، پی نه زان، سپله، به لاین شکین.

وفات: مردن، کۆچی دوایی کردن، کۆچادایی، وه غه رکرن. "کسی را وفات رسیدن": گه یشتنی کاتی مه رگی ئه و.

وفادار: به وه فا، به ئه مه گ، بهینه تدار، چاکه له چاو، وه فادار.

وفاداری: پیژانین، چاکه له بهر چاو بوون، به ئه مه گ بوون، وه فاداری.

وفاق: (1) هاوپیایی، هاوکاریکردن ده گه ل یه کدی، یه کیه تی. (2) سازگاری، ته بایی، هاوپیایی.

وفد: (1) شان، لیژنه، دهسته. (2) نوینراو. (3) په یام بردن، په یام گه یاندن.

وفیق: سازگاریبوون، سازگاری، پیکه وه گونجان و سازگاری نیوان دوو شت، خۆگونجانندن. "وفیق دادن": (1) پیکه وه گونجان، سازگاری هه بوون. (2) پیکه وه گونجانندن. "وفیق کردن":

هاوپییه تیکردن، ریکه وتن. "بر وفق (به) وفق": به پیی، به گوپی ره ی. "بر وفق مراد": به پیی مه به ست و ئاره زوو.

وفور: فره پاتی، فره یی، زۆری. "به وفور": فره، زۆر.

وفی: زۆر به ئه گ، ئه مه گدار، که سیک که

به لاین و پهیمان به ریته سه ر.

وفیات: کۆی "وفات".

وقاحت: بی شه رمی، بی حه یایی، چه قاره سوویی، بیچاوه پوویی، پروه لماراوی. وقار: حوزم، عوزم، شه رم و حه یا و سه نگینی، قورسایی و گرانی مرۆ، قورس و قۆلی، به له سه رخۆیی، هیمنی وه مندی، مه زناهی. شکۆ.

وقاع: (1) شه رکردن ده گه ل که سیک. (2) کرداری سیکسی ئه انجامدان، هاو نوین بوون ده گه ل ژن، جووت بوون.

وقایت: پاراستن، پاریزگاری، پاریزقانی.

وقایع: کۆی "واقع". پووداوه کان، پی شها ته کان. شه ره کان، جه نگه کان. ئه و حاله ته رۆحی و سۆزداریبانه ی که له عارفدا دره ده که وی.

وقایع نگار: که سی که پووداو و هه واله کان ده نونوسیته وه، پوودا و نووس، رپیۆرتیر.

وقایع نوس: برونه: "وقایع نگار".

وقت: (1) وهخت، کات، سات، گاڤ، گامه، ده م، زه مان. (2) هه ل، ده رفه ت.

(3) ئه و کات (نخست وزیر وقت).

(4) نۆبه (امروز وقت آب دادن گلهاست).

(5) کاتی مه رگ، ده می مه رگ، ئه جه ل.

(6) به روار. (7) برونه: "فصل". (8) ماوه ی

ته مه ن. "وقت آزاد": کاتی ئازاد، کاتی که

که سی کار یان به رپرستییه کی له ئه ستق

نیه. "وقت آمدن": (1) گه یشتنی کاتی

مه‌رگ. (2) گه‌یشتنی کاتی نه‌نجامدانی کارئی. "وقت است": (1) کاتی نه‌و گه‌یشتوه. (2) نزیکه. "وقت اضافی": (1) کاتی زیادئی. (2) وه‌ختی به‌فیرۆچوو. "وقت بگردن": خایاندن، پیچووئی ماوه، رابردنی دهم و کات. "وقت بود": وه‌خت بوو، نزیک بوو. "وقت پرکردن": کات پرکردنه‌وه. "وقت پیدا کردن": وه‌ده‌سته‌یانی دهرفته. "وقت تلف شده": وه‌ختی به‌فیرۆچوو، وه‌ختی له‌ده‌ست چوو. "وقت تلف کردن": کات به‌فیرۆدان. "وقت تنگ": (1) ماوه‌ی که‌م. (2) ته‌مه‌نی کورت. "وقت چیزی در آمدن": توبه‌ی نه‌و گه‌یشتن. "وقت دادن": کات پی‌دان، مؤلّه‌ت پی‌دان. "وقت داشتن": (1) وه‌خت هه‌بوون، دهرفته هه‌بوون. (2) قهراری چاوپیکه‌وتن ده‌گه‌ل که‌سیک هه‌بوون یان وه‌خت گرتنه‌وه له‌که‌سیک. "وقت دیدن": هه‌لی له‌بار په‌یاکردن بۆ نه‌نجامدانی کارئک. "وقت را بودن": کات به‌هه‌ل زانین. "وقت زوال": نیوه‌رۆ. "به (وقت)": له‌کاتی خۆیدا، له‌کاتی له‌باردا. "وقت کردن": دهرفته په‌یاکردن. "وقت کسی تنگ (گرفته) بودن": نه‌بوونی دهرفته‌ی ته‌واو بۆ نه‌و، خه‌ریک بوون به‌رۆر شته‌وه، وه‌خت نه‌بوون. "وقت کسی را گرفتن": (1) وه‌ختی نه‌و گرتن، به‌فیرۆدانی وه‌خت و کاتی نه‌و. (2) ته‌رخان کردنی ماوه‌یه‌ک له‌ وه‌خت و

کاتی نه‌و بۆ خۆ. "وقت کشتن": کات به‌خت کردن، کات کپین، کات کوشتن. "وقت گذاشتن": کات دانان، کات دیاریکردن. "وقت گذراندن": کات به‌سه‌ربردن. "وقت گذشتن": (1) تپیه‌رپووئی کات. (2) دره‌نگ بوون بۆ نه‌نجامدانی کارئک. "وقت گرفتن": (1) قهراری چاوپیکه‌وتن له‌گه‌ل که‌سیک دانان، ئیزنی چاوپیکه‌وتن وه‌رگرتن ده‌گه‌ل که‌سیک، وه‌خت گرتنه‌وه. (2) وه‌خت دانان بۆ نه‌نجامدانی کارئک. "وقت گل نمی": هیچ کات. "وقت ملاقات": کاتی چاوپیکه‌وتن، کاتی سه‌ردان. "وقت میدان": کاتی شه‌ر. "وقت وقت": برونه: "گاه بگاه". "وقت ها": جاربه‌جار، هه‌ندئ جار. "وقتی": وه‌ختی، زه‌مانی، رۆژگاری. "وقتی دارد": کاتیکی له‌باری ده‌وی. "از وقت رفتن": دره‌نگ بوون. "اندر وقت": برونه: "فوراً". "اول وقت": به‌یانی زوو یان یه‌که‌مین کاتژمیره‌کانی ده‌سپیکرانی کارئک. "به وقت": له‌کاتی خۆیدا. "در وقت": برونه: "فوراً".

وقت شمار: (1) وه‌خت ژمیر. (2) نیگه‌ران، په‌ریشان.

وقت شناس: (1) وه‌خت ناس، نه‌وه‌ی بۆ نه‌نجامدانی هه‌ر کارئک له‌ وه‌ختی خۆیدا ئاماده‌یه. (2) نه‌وه‌ی هه‌ل به‌ دهرفته ده‌زانی.

وقت گشی: به‌تلاندن، کات به‌خت کردن، کوشتنی کات و وه‌خت، کات کپین، به‌فیرۆدانی وه‌خت به‌بۆ نه‌نجامدانی کارئ جیددی.

وقت گیر: وه‌خت گر، وه‌خت گیر.

وقر: (1) قورسی، قورسای. (2) برونه: "وقار". "وقر نهادن": گرینگی‌دان.

وق زده: (1) ده‌رپه‌رپوو، ده‌ره‌اتو. (2) له‌زه‌وی دهر.

وقع: (1) گرینگی، بایه‌خ. (2) زه‌ریه، ئازار. "وقع افکندن": وه‌ده‌ست هینانی بایه‌خ و گرینگی. "وقع داشتن": بایه‌خ و گرینگی هه‌بوون. "وقع گذاشتن (دادن، گذاردن، نهادن)": گرینگی پی‌دان، بایه‌خ پی‌دان.

وقعه: (1) شه‌ر. (2) پرووداو.

وقف: (1) وه‌ستان، ویستان، ویسان، پراوه‌ستان، پراوه‌ستیان. (2) که‌می‌ک پراوه‌ستان له‌نیوان ئاخاوتن دا و سه‌رله‌نوی ده‌سپیکردنه‌وه.

(3) وه‌قف، نه‌وه‌ی به‌شیک له‌سامان و ملکی خۆی له‌پیناو به‌رژه‌وه‌ندی گشتی خه‌رج ده‌کا. (4) ته‌رخانکراو بۆ کارئ یان که‌سیک.

وقفه: (1) یه‌کجار وه‌ستان، ورنگ، پشوو، وچان، ئۆقره، گت. (2) برونه: "مکت".

وقواق: برونه: "بزدل".

وقود: (وق) داگیرسان، هه‌لگیرسان، بلئسه‌سهندنی ناگر. سووته‌مه‌نی.

وقور: برونه: "باوقار".

وقوع: (1) پروودان، پی‌شه‌هاتن. (2) که‌وتن، دابه‌زین، هاتنه‌خوار. "به وقوع آمدن": برونه: "به وقوع پیوستن". "به وقوع

پیوستن: پروودان، وه‌دیه‌هاتن، جیبه‌جی‌بوون.

وقوف: (1) وه‌ستان، ویستان. (2) ناگایی، شه‌ره‌زایی، زانایی. "وقوف اقتادن": زانایی وه‌چنگ که‌وتن. "وقوف به هم رساندن": زانایی وه‌ده‌ست خستن، به‌خه‌به‌رپووون. "وقوف داشتن": زانایی هه‌بوون، ناگاداربوون. "وقوف کردن": ویستان، وه‌ستان. "وقوف گرفتن": برونه: "آگاه شدن". "وقوف یافتن": برونه: "آگاه شدن".

وقیح: (1) بی‌شه‌رم، بی‌حه‌یا. (2) ناحه‌ز، کریت.

وقیعه: (1) خه‌سار، زیانی شه‌ر، پرووداو. (2) پاشمله و به‌دگویی.

وکالت: (1) وه‌کیله‌ی، وه‌کیلی کردن، بریکاری، پاریزه‌ری. (2) پی‌سپاردنی کارئک به‌که‌سیک و متمانه‌کردن پی‌ی، نوینه‌رایه‌تی. "وکالت دادن": دیاریکردنی که‌سیک وه‌ک پاریزه‌ر. "وکالت کردن": پاریزه‌ری کردن، خه‌ریکی کارئ وه‌کیله‌ی بوون. "وکالت گرفتن": وه‌ئه‌ستوگرتنی کاروباری حوقوقی که‌سیک.

وکالت نامه: بریکارنامه.

وکلاء: کۆی "وکیل".

وکیل: (1) پاریزه‌ر، ئاوقات، ئاوقاتی، بریکار، شوونگر، وه‌رت، وه‌کیل، وه‌کیلی. (2) که‌سیک که‌ متمانه‌ی پی‌یکه‌ن و کارئ پی‌ بسپین، که‌سیک که‌ له‌ لایه‌ن

كەسىكى دىكەو ە بۆ ئەنجامدانى كارىك دىارى بىرى، نوپىنەرى كە لە لايەن حىزىيىك يان گروپپىك لە خەلكەو ە بۆ جىپە جى كىردنى كارى يان بابەتئ ەلەدە بىژىردى. (3) دانراو، نوپنە. (4) بىروانە: "مباشرا". "وكىل اجىل": ئىزرايىل. "وكىل عمومى": بىروانە: "دادىيار". "وكىل قاضى": مەئموورى جىپە جى كىردنى بىپارەكانى دادەر. "وكىل كىردن": كىردن ەككىل. (2) ەلەبىژاردنى كەسىك ەك نوپنەرى پارلمان. (3) كىردنى كەسىك بە نوپنەرتا كارى ئەنجام بىدا. "وكىل گىرقتن": گىرتنى پارىزەر. "وكىل مجلس": نوپنەرى مەجلىس. "وكىل مدافع": پارىزەرى بەرگى. (ول: 1) ئازاد، بەرەللا، سەرگەردان، بى جى و پى، وىل، وىت، پەھا. (2) بى ئەدەب، تەربىيەت نەكراو. "ول دادن": (1) خىستىن، ھاوئىشتىن. (2) تەرك كىردن، ۋازەيتىن. (3) تەۋاوكىردن، كۆتايى پىپىتەن. (4) پەخشىكردن، بىلاوكىردنەو. "ول شىن": (1) وىلا بون، بەرەللابون. (2) شىل بوننەو، شۆرپوبوننەو. (3) بىروانە: "پراكنە شىدن". "ول كىردن": (1) ۋازىئەن، ۋازەيتىن، ۋازەيتىن، ۋازەيتىن، ۋازەيتىن، دەست ەلگىرتن، دەستبەردار بون، تەرخ كىردن، خۆتئ نەگەياندىن، لەكۆلبوننەو. (2) بەرەلداكىردن، بەرەلدا كىردن، بەرەلداكىردن، بەردان، ۋەردان، وىل كىردن. (3) تەۋاوكىردن، ئىتەر نەوتن. "ول گشتن":

سوورپانەو بەبى مەبەست، ەلەگەرى. "ول گقتن": قەسى قۆر و پوچ وتن. (ول: 1) خۆشەوئىستى، دۆستتايەتى، ەفالىنى. (2) نىكىكى، خىزمايەتى. (3) پاشايەتى. (ول: 1) كۆى "والى". (ول: 2) لە دايك بون، زايىن، ھاتنەدنبا، مىنال بون. كاتى لە دايك بون. (ول: 3) شويىنى لە دايك بون، زىد، زايىنگە. (ول: 4) سووكەلەى "ۋالانە". (ول: 5) كۆى: "ولايىت". (ول: 6) (و يا وى) (1) ەر شار يان گوندى جگە لە پىتەخت. (2) زىد، زايىنگە، زانگە. (3) شارستان. (4) ناوچە. (5) ۋلات. (6) حكومەت، دەسەلاتدارەتى. "ولايىت دادن": سپاردنى حكومەتى جىپەك بە كەسىك. "ولايىت ەھد": جىنشىنى پاشا. (ول: 7) دار: حاكم، پارۆر. (ول: 8) ەلەخەرج، دەسباد، دەسبلاو، دەست بە قىرپ، دەست شاش، دەسكراو، دەست قەكرى، دەست بەردايى، قەللاش، ئەبلەخەرج، مال بە فىرۆدەر. (ول: 9) ەلخەرجى: دەس بىلاو، دەست شاشى، مال بە فىرۆدان، مال بە خۆرايى خەرج كىردن، سەرتىكىردن، باش و بۆشى، قەللاشى، ئەبلەخەرجى، ەلەخەرجى، چەنگ لىفە، خۆبەردان.

(ول: 10) بىروانە: "حرامزادە". (ول: 11) ئەستىزۆك، گولەستىرە. (ول: 12) شىلەوگەرم، شىلەوتىن، شىلەتتىن، شىرتىن، ساردوگەرم، ئاوى ئىوان سارد و داخ. (ول: 13) چاچنۆك بون، پىژدبون، بەتەماح بون، تەماكارى، پىژدى. (ول: 14) چەورە، خويىرى و بىكارە، فستوقى، لووگى، مالانگەپ، گەپىتۆخ، ەلەگەپ، بەرەلداى بىكارە، گەپىدەى سەرگەردان، ۋلحى، يارمباز، تۆرى، سەگ پاسوتىياگ، سەگى پىسووتاو. (ول: 15) كۆى: (1) قەسى قۆر. (2) زمان شىرى، زارشىرى. (ول: 16) مەعطىل: (1) لەخۆپا ەىوادار. (2) لەھەلەدا، خەتاكەر. (ول: 17) ۋلنگار/ۋل انگار: كۆىتەدەر، نەگوھدار، بىسەررە، كەمتەرخەم، حولولى، ساردەگوش، ناپابەند، بى سەررە. (ول: 18) ۋلنگ وواز: (1) بەرىن، بەرىلاو، گەرە. (2) شەقاو. (3) بىسەررە، كۆى نەدەر، كەمتەرخەم. (ول: 19) ۋلنگىدىن: بەدگۆى كىردن. (ول: 20) ۋل: (ول: 1) ۋەشاو، لىك بىلاو، پىرۆبىلاو. (2) تىل بوو، پاكشاو. (3) بەشىئەى ناتەكوز لە جىپەك جىگرتو. "ۋلوشدن": تىل بون، بەسەر ەرز دا دىژ بون. (ول: 21) ەراكىردن، بەزكىردنەو ەدەنگ

بە گىرانەو، گابۆر. (ول: 22) چوونەناو، ەو، تىچون، پىچون. (ول: 23) ۋل: كە زورنى زور دەكا، زايىا، زايى، زاكۆك، زەك، زەقۆك. (ول: 24) فرە پىژد و تەماكار و بەئىرەى. بەتەماح بون، چاۋنەزىربون. (ول: 25) دەنگەدەنگ، ەراوھورىا، ەپتەھەيت. (2) ەللاوھەنگامە، ئازاۋە. (3) جوولانەو، جوولە، بىزوتن. (4) دەنگۆ، موقمقۆ. (5) سام، ترس. "ۋلنە (در افتادن)": بەرزبونەو ەدەنگەدەنگ و زەنازەنا. (2) دوست بونى ەللا و ئازاۋە. "ۋلنە افكندن (انداختن)": ئازاۋە ەراوھورىا نانەو. (ول: 26) زور خەمبار بون، مات و ىر بون لەخۆشى يان خەم و خەفەتدا. (ول: 27) سەرلىشىۋاوى، شەيدايى. (ول: 28) ۋل: (ول: 1) بىروانە: "اما". (ول: 29) ۋل: (ول: 1) دايك و باب. (2) ئەو ەبەپىي ياسا دەسەلاتى بىپاردانى سەبارەت بە كەسىك ەپە. (3) دوست. (4) سەرتىن پۆست لە ئايىن دا ۋاى پىخەمبەر. "ۋلى امر (قىيە)": سەرپەرىشتى كۆمەلگا. "ۋلى دم": خىزمە نىكەكانى كەسى كوژراو. (ول: 30) مىدال، زارۆك، كۆرىپە، ساوا. (ول: 31) جىنشىنى دەسەلاتدار ۋاى مەركى، مىراتگى پاشايەتى.

وليمه: ميوانى، زەماوەند، شايى، خوارديك
 كه له جيژنى زەماوەند يان له دايك بوون يان
 كرپىنى مال دەيدەن، گويزەبان.
وئەسار: ناوەند، ناوەرەست.
وئەيداد: بەشنيك له كتيبي ئەوئستا.
وئەنگ زەن: (1) گريان. (2) ئەقەنق كردن،
 بۆلەبۆل كردن.
وئەنگ: دەست كورت، ئەدار.
وورووور: خيتراخيرا، پشت سەرييه.
 وول: جوولە، بزووتن.
وھاب: (1) زۆر بەخشندە. (2) يەكئەك لە
 ناوەكانى خودا.
وھاج: زۆر ورشەدار، بەدرۆشين،
 درەوشاوه، گرشەدار، پووناك.
وھب: بەخشين، پيژان.
وھران: بېوانە: "خائف".
وھرە: تيكەوتن لە كار يان بابەتيك كه
 پيى دەرچوونى نەبى، پيۆه بوون.
وھلە: سەرەتا/دەسپيكي بابەت يان
 شتيك. جار، كەرەت.
وھم: (1) ئەوھى بە زەين دادى، وئنا،
 خيال، وئزينگ، وھم. (2) ئەوھى دەبينى
 و دەبیسرى و واقعيەتى نيه، تارمايى،
 رەشكە و پييشكە، رەشايى بەرچاوان.
 (3) خەيالى پووج. (4) زەين. "وھم افتادن كسى را":
 تووشى وھم بوونى ئەو. "وھم كردن": وئناكردن،
 وازانين، پيوا بوون. "وھم كسى را برداشتن (ورداشتن)":
 تووشى ترس و نيكەرانى بوون.

وھمنش: پەوشت باش، ئاكارباش،
 دەروون باش.
وھميه: خەيال، وھمى.
وھن: سستی، لاوازی، بى دەسەلاتى،
 بى ھيژى.
وھنگ: يەچك، ھيچك، ھەچك، قولفەدارى
 سەر گوريسى بار.
ويار: بيژو، ويژو، بيژگ، بيژى، مەگيرانى،
 كەروا، كەروايى، كەريا، كەرب، كەربايەى،
 كەربايى، نەوريان، مەبرانى، مەھگران،
 مەورانى، مەوريان. "ويارداشتن": (1) بيژوو
 ھەبوون. (2) زك پېبوون، ئاوس بوون.
ويترين: جامخانە، شوپىنى پانانى شتى
 فروشتن، ويترين.
ويچارەگر: پاساودەر.
ويچارەن: (1) وەرگيژان. (2) پاساودان.
ويختن: بېوانە: "بيختن".
ويد/ويدا: كەم، كەموكە، ئاستەم. ون.
 ونبوو.
ويير: (1) بېر، ياد، ھزر، ھۆش. (2) ھاوار،
 نالە. (3) زەين. (4) بەش، پشك.
وييرا: بەبېر، بېرتيژ، بەھۆش.
ويراست: ھەلەگيرى، ھەلەچنى.
ويراستار: ھەلەگير، ھەلەگر، ھەلەبې،
 ھەلەچن، شاشگر، "ئيديتور".
ويراستارى: ھەلەچنى، ھەلەھەلگرتن،
 ھەلەگيرى، ھەلەبېرى.

ويراستن: (1) ھەلپەرتاوتن، بېينى لكى
 زيادى دار، تەكميش كردن، ليك و
 لەباركردن، پيک و پيک كوردن.
 (2) ھەلەچنى كردن، ھەلەگيرى كردن.
ويراسته: نووسەر.
وييران: (1) خاپوور، پووخا، كاقل،
 كەييل، كابل، كاول، كەلار، كەلارى،
 كەلاو، خەراو، ديس، پەشيل، ھەرفتى،
 تيك و پيک چووك، تيك تەپا، داتەپا،
 زەمەر، وييران. (2) پەشيۆ، شپرزە،
 پەريشان. (3) ناسالم، ئازارديتو. "وييران
 شدن": كاول بوون، پووخان، خاپووربوون،
 وييران بوون، پەشيلان، پەشيلين، پميان،
 ھلۆشان، وپاي. "وييران كردن":
 (1) پووخاندن، پماندن، ھەرماندن،
 ھەلشاندن، ھلساندن، تۆلدان، تەپخ
 كردن، پەشيلاندن، وييران كردن،
 تەرتووتووناكردن، خاك بە توورەكە
 كيشان. (2) بېوانە: "اشفتن". "وييران كنده":
 پووخينەر، وييرانكەر، پمئن.
وييرانگر: كوژەر، فەوتى فەر، وييرانكەر،
 مال وييرانكەر.
وييرانه: (1) كەلاو، كاول، خاپوور،
 خراو، خۆپان، وييرانە، شوپىنى خراو و
 وييران. (2) دنيا، جيهان.
وييرانسى: (1) وييرانسى، كاولى، كاول بويى،
 خاپووربووكى، خراوى. (2) پەريشانى، پەشيوى.
وييريش: ھەلەگيرى، ھەلەچنى، ھەلەبېرى.

ويروس: زيندوولە، ويروس، ماكەى
 سەرەكى كە دەبيتە ھوى نەخۆشى گيرۆ.
ويزا: ويزا، فيزا، مۆركردنى تپيەرنامە.
ويزار: بېوانە: "بيزار".
ويزيست: (1) بېوانە: "معاينه كردن".
 (2) سەردان، سەرليدان، چاوپيکەوتن
 (ويزيت موزە). (3) ھەقدەست.
ويزيدين: بېوانە: "بيختن".
ويژگان: تايبەتەكان، بژاردەكان، نزيكانى
 كەسيك، خۆمانەكان.
ويژگى: تايبەتەندى، گەوشين، دانستە،
 خاسمانى.
ويژە: (1) تايبەتى، خاسەكى، خاسەيى.
 (2) دەرەجە يەك، ھەرەباش، شان، دانسقە.
 (3) پاك، خاوين. "ويژەداشتن": پاك راگرتن.
 "ويژەكردن": پوخت كردن، پاك كردن. "بەويژە":
 بە تايبەتى، ب خاسمانى.
ويس: (1) نەدارى، ھەژارى. (2) دلخواز.
ويسپەرد/ويسپەرت: يەكئەك لە بەشەكانى
 ئەوئستا.
ويس كونسول: جيگري كونسول.
ويشگون: بېوانە: "نيشگون".
ويشناك: كوشتندە، كوژەر.
ويغ: بېوانە: "جيغ و داد".
ويسل: (و) (1) بەلا، چورتم، نەگبەتى،
 نەھامەتى، دژوارى. (2) ھاتنى شەپ و
 خراپە. (3) شوپىن يان چالتيكە لە
 جەھەندەدا. (4) بېوانە: "عذاب".

ویل: (و) دهسپیشخه‌ری و زالبوون به
سه‌ر شتی‌کدا، هه‌ل، ده‌رفه‌ت. "ویل‌جستن":
له‌ بۆسه‌ی هه‌لی‌کدا بوون. "ویل‌یاقتن":
ده‌رفه‌ت ده‌س‌که‌وتن، کپس‌لی‌هینان،
هه‌ل‌ره‌خسان، هه‌ل‌ره‌خسین.
ویلان: (1) پیتال، لانه‌واز، عه‌ودال،
په‌رته‌وازه، په‌هه‌نده، په‌هنده، مال
به‌کۆله‌وه، ئاواره‌ی چۆل‌گه‌پ.
(2) سه‌رگه‌ردان، سه‌رلی‌شیواو.
ویل‌ه: (و.ل) گه‌رفتاری و دژواری،
ئابرووچوون، ناو‌زپان، خه‌نزاری.
ویل‌ه: (و.ل) هه‌راوه‌وریا، هه‌واره‌وار،
هاتوه‌وار، قه‌موقال، ده‌نگ و هه‌رای به‌رز.
ده‌نگ. "ویل‌ه‌کردن": هه‌راکردن، خه‌وشاندن.
ویل‌ه: تۆمه‌ت، بوختان، دووزمانی.

هاپلونیڊ: تاك.

هاپونى: (1) تالان كردن، راووروتكردن.

(2) په لامارھيتان به مہه سستی پفاندن.

هاجر: (1) جيايکهره وه. (2) شياو وسهرکه وتوو.

(3) له سهریه تی، سهرووتر له ديتران.

هاجس: دلخه بهردان، نه وهی له دلدا پابری.

هاجم: هيرشکه، په لاماردهر.

هاج وواج: سهرگيژ، گيژوويز، هاژوواژ،

سهرسام، سهرگرهردان، په شياو،

په شوکاو، چه په سيو، تاسيو، هوول، واق

ور، داماو، چاش، شاش. "هاج وواج شدن":

په شوکان، شه پوکان، شه پوکیان،

ورپوون، تاسان، تهوسين، چه په سان،

چه په سين، دامان، سه رلی تیکچوون.

هادم: کاولکه، خاپورکه، تیکدهر.

"هادم اللذات": بریتی له مهرگ.

هادوری: سوالکه، سوالکه ری قیرسیچمه

که به پیداکری داوای شتی بکا، خه لکی

بی سه رویی و نزم.

هادی: (1) رینوینیکه، رینماییکه.

(2) پروانه: "رسانا". (2) ده سسته مق،

په روه رده کراو.

هار: (1) بی چه یا، بی شهرم. (2) سه گی که

له نه خویشی می شکه وه هار بووی، هار،

هیچی. "هاروهور": زور برسی و تینوو.

هارب: پاکردوو، هه لاتوو.

هارت و پورتا: هه را و هاتوهوتی بیهوده.

هارمونی: (1) هارمونی، هاونا هه نگی و

هاورپژیهی نیوان پاژه کانی کومه له یهک.

(2) هونه ری ناوینه کاردن و هاورپژیه کاردنی

نه و دهنگانه ی که گيرا و خوشن.

هارمونیک: (1) هاونا هه نگی، هارمونیک.

(2) هاوده نگی، سازگار.

هاژ: (1) داماو، بی دهسه لات، زه بوون.

(2) نه بزوو، بی جووله.

هاژیدن: ورپوون، سه رلی شیاو، دامان،

گریان.

هاس: (1) سووکه لهی "هراس" به مانای

ترس و خوځ. (2) له مبه دواوه، ئیتر.

هاسیدن: (1) پروانه: "کالیدن" (1).

(2) ترسان، ترسین.

هاشم: شکینه، وردکه.

هاضم: هه لئاوین، هه زمکه، هه رسکه.

هاضمه: میینه ی "هاضم". "جهازهاضمه":

کؤنه ندای هه رسکردن.

هاگسان: هیلکه بی شکل.

هال: (1) نارام، نُوقره، سه بر و

له سه رخویی. (2) تراویکه. (3) هال.

هالک: (1) له ناوچوو، فه و تاو. (2) پروانه:

"مرگبار".

هالو: به یته شه، گیلوکه، گیل، گیل و

نه زان، گیل و خوځ، خوځ، چه پوځ، چل،

چوپیک، که روکه، که شه، که مژه، که مشو،

گيژوويز، گیلوکه، گیل، که وچ، که م

فام، میشو، میخوځی، جلیخوځ، ساویکه.

هاله: (1) خه رمان، خه رمانه، ناخله، تامار،

سه یوان، ته مومژی دهوری مانگ. (2) تیچین،

کتکه نه فتنه، خراپه کار، به دره وشت.

هامال: (1) هاوتا، هاوشان، وینه.

(2) شه ریک، هاویه ش.

هامراه: پروانه: "همراه".

هامش: په راویز/ لیواری کتیو.

هامن: پروانه: "هامون".

هاموار: پروانه: "هموار".

هامواره: پروانه: "همواره".

هامون: (1) کړک، ده شتی زور پان و

به رین، زهوی پیک و تهخت. (3) سارای بی

ئاو و شینایی. (3) وشکی، وشکایی.

(4) زهوی. (5) ده ره وهی مال یان شار.

(6) تهخت، پیک، ساف.

هامه: (م) هه ر بوونه وه ری که ژه هری

هه بی.

هامه: (م) (1) سه ر یان ته پله سه ر.

(2) سه ره ک قه وم. (3) گروهی خه لک.

(4) نه سپ. (5) کوند.

هامی: ور، سه رلی شیاو، سه رگرهردان.

هاوش: نه ته وه.

هاوشی: نه ته وه بی.

هاون: ناوونگ، ده سکاونگ، هاخن. "هاون

کردن": کوتانه وه و هارپین له ناو ناوونگا.

هاویه: دژزه، دژزه، جه حه ندهم.

هایاهای: پروانه: "هایاهو".

هایاهوی: پروانه: "هایاهو".

هایب: ترسین، ترسین، ترسین، زات بهر،

نه ته له، مرؤترسین، چه ش چه ره.

هایج: (1) بزوک و به کولوکوک، خرؤشان.

(2) وروواژ، هه لخواو، هاندراو. (3) ئاژه لی

نیز که بق میکه وروواژ بی.

هاید: توبه کار و که پاره بق لای هه ق.

هایل: (1) ترسین، ترسین، ترسناک.

(2) بابه تی یان کاری که بق ئینسان

که وره و قورس بی.

هایم: سه رگردان، سه رلی شیاو. سه رسوورماو،

چه په سبو.

هبا: (1) ته پوتوژ، ته پوتومان. (2) زایه،

فیرو. "هباشدن": (1) به شیاوهی توژ

ده رهاتن. (2) زایه بوون و له ناوچوون. "هبا

وهدر": زایه بوو، له ناوچوو.

هبوب: هه لگردنی با، باهاتن.

هبوط: (ه) هاتنه خواره وه، دابه زین،

داکه وتن.

هـبه: (1) به خشین، پیدان، خه لات. (2) به خشر او.

هپاتییتا: (پزیشکی) هه وکردنی جه رگ، هه وکردنی خانه کانی جه رگ.

هپرو: پفاندنی شتی، تالان، پوور، پوورپوت. "هپروشیدن": (1) که وتن و سه ره ونخون بوون. (2) په لاماره یئان به مه بهستی پفاندن. (3) تالان و برپوکران. "هپروکردن": به تالان بردن، پفاندن.

هپرهپو: تالان کردن.

هپیل (و هپو): (1) پروانه: "لاقید". (2) تالان کردن، پوورپوت کردن. (3) هیرش هیئان به نیازی پفاندن.

هپلی: (1) پیس و نارپک و ئالۆز. (2) گیلۆکه، سه پۆل، چه پۆل.

هپلی هپو: (1) پروانه: "لاقید". (2) ئالۆز، نارپکوپیک. (3) بی بپوا، بی باوهر. (4) تالانکردن. (5) شالاوه یئان به نیازی پفاندن.

هتاک: ریسواکه ر، هتاک که ر، ناوژپین، به دبیتژ، به دزوان.

هتروژن: ناهاوچۆش، جیاواز، لیکدژ، چیکراو له چه شنی جۆراوچۆر.

هتک: (ه) (1) دپاندنی په رده، کیشان و هه لکه ندنی په رده له جیگه ی خوی.

(2) سووکایه تی، بی حورمه تی، شووره بی، هتک. "هتک حرمت (احترام)": سووکایه تی، سووک و چروک کردن، چاوشکاندن. "هتک ستر": ناوژپاندنی هه و، سووک کردنی هه و.

"هتک کردن": هتک کردن، هتک کردن، هه تکاندن، ئابروویردن، ناوژپاندن، سووکایه تی به سه ره یئان. "هتک ناموس": ده سترپژئی سیکیسی.

هتک: (ه ت) کۆم، قوون. "هتک خودرا پاره کردن (دربیدن، جردادن)": (1) زۆر قه لاس و تووره بوون. (2) خو خستنه زه حمت و ژانه سه ره وه.

هجا: (ه) (1) به دوپژئی، به دگویی، جوین دان، باسی خراپه ی که سیک کردن، ژماردنی عه یبه کانی که سیک. (2) حینجه / حونجه / حونجیکردن، خویندنه وه ی به سه ر و ژیر و بۆزه وه. (3) پروانه: "هجویه". "حروف هجا": هه لف و بی، له هه لف تا بی.

"هجایی": حینجه یی. برگیه یی.

هجاو: (ه) فراویژ، فرپاز، که سیک که به شیعر جوین به خه لک ده دا.

هجاور: گروپیک له خه لک. "هجاور هجاور": گروپ گروپ.

هجر: دووری، جیایی، لیک جیایی.

هجران: هه قدووری، لیک هه لپران، جیایی، دووری له دۆستان و هه قالاان.

هجرت: دوورکه وتن له زید، کوچ کردن له نیشتمانی خووت و چوونه شوینی دیکه، پویشتن له شاریکه وه بۆ شاریکی دی و تئیدا نیشته جی بوون. بنه مای میژووی موسلمانان که رۆژی کوچکردنی حه زره تی محه ممه د (د.خ) هه له مه ککه وه بۆ مه دینه.

"هجرت ملکوتی": کوچکردن، مردن.

هجری: کۆچی.

هجهه: هیرش.

هجن: (ه.ج) قسه ی ناحه ز و خه وشدار و بی تام.

هجن: (ه.ج) کۆی "هجین".

هجو: (1) فرپیدادان، که تره، هه جب، هه جو، جوینی به شیعر، خراوگوتن، به دگویی. (2) پروانه: "هجویه". (3) بی که لک و به ده رده خۆر و بی ترخ. "هجوکننده": فراویژ، فرپاز، قه رفۆک.

هجو: (1) خه وتن، نووستن. (2) خه و، خه ف.

هجوم: هیرش بردن، په لاماربردن، هه لکوتانه سه ر، هه لمه ت بردن، هه لآبردن، هاژۆتن، (هجوم سریع) دابرسکان، دابرسکین، دابه رزین، دابه رزان.

هجویات: (1) قسه گه لی قۆر و بی مانا. (2) کۆمه له شیعر یان په خشان گه لیک که ناوهرۆکی هه جواییان هه یه.

هجویه: نووسراوه یه که به شیوه ی په خشان یان هۆنراوه که که سیکی تئیدا هه جو کرابی، فرنامه، هه جو نامه.

هجر: (ه) نیوه رۆ، گه رمای نیوه رۆ.

هچل: گپه ل، گرفتاری، ژانه سه ر، بارودۆخی دژار.

هدات: کۆی "هادی"، پینوینیکه ران.

هدایا: کۆی "هدیه".

هدایت: (1) پینوینی کردن، پینمایی کردن، پینیشاندن. (2) پروانه: "رسانش". "هدایت

الکتیکی": پروانه: "رسانش".

هدر: (1) له ناوچوو، زایه، فیرۆ. (2) بی بهر، بیکه لک. "هدر داهن (کردن)": به تالاندن، به فیرۆدان، زایه کردن، خه سارکردن، له بهین دان، خراکردن. "هدر هنده": به فیرۆده ر، خه سارکه ر، زایه که ر، دۆرپین. "هدرشدن (رقت)": به فیرۆچوون، هه رپمین، زایه بوون، هه رزبوون، خه ساربوون، له ده ست چوون، پووج بوون (هوه). "هدرشدن": به تره ف، به فیرۆچووک، له ده ست چووک، زایه بوو، خه ساربوو. "به هدر رقت": پروانه: "هدرشدن".

هدف: (1) ئامانج، مه به ست. (2) شوینی مه به ست. (3) نیشانه، کپلک. "هدف چیزی قرار گرفتن": که وتن به هه ریشی هه و، وه به ره اتن، وه به رکه وتن. "هدف داشتن": به دوا ی ئامانجیکه وه بوون. "هدف گلوه (تیر) قرار گرفتن": وه به ره اتن، وه به رکه وتن، پیکران، ویکه وتن، وه ئامانج که وتن، هه نگیان، هه نگیان. "هدف گرفتن":

(1) ته قه لیگردن، سیره گرتن. (2) خستنه گه پری ته وای هه ول و ته قالا ی خو بۆ گه یشتن به ئامانجیک. "به هدف زدن": (1) پیکان، هه نگاوتن، هنگافتن، هنگافتن، هنگفتن، له نیشان و ئامانج دان. (2) ئامازه کردن به خالی سه ره کی.

هدفدار: مه به ستدار، ئامانجدار.

هدف غایی: دوا ئامانج.

هدف گیری: سیره لیگرتن.

هدفمند: مه به ستدار، ئامانجدار، به ئامانج.
هدم: كاول كردن، ويران كردن، رووخاندن.
هدنه: (ه.ن) ناشتی، سولج.
هدونيزم: ريبازی چيز.
هده: (ه.د) 1) ههق، راست و دروست. 2) سوود و قازانج. "بيهده": ناههق، پووج، بيهووده.
هدی: 1) رينويینی، رينمايي. 2) گهيشتن به ههق و ههقیهت. 3) ريگه ی راست، رهوگه ی دروست. 4) ئيسلام.
هدیه: دیاری، پيشكەشی. "هدیه كردن (دادن)": دیاری دان، پيشكەشكردن. "هدیه گرفتن": دیاری وه رگرتن.
هذیان: وړینه، وړینه، وړاوه، وړاوه، قراڤه، پاون، ئاتهران، پاتهران، قسه په رینیی، هوریننه، هورپاوه، هه رپله، لافه، غلت، غلته، قسه ی نه خووشی بیهوش. "هذیان بافتن": بپوانه: "هذیان گفتن". "هذیان گفتن": (قسه) پاوندن، قسه په پاندن، بزپکاندن، وړینه كردن، وړاوه كردن، هورپاوه كردن، غلتاندن، شپهسته، دم به یه كاهاتن.
هراینه: 1) بیگومان، هه لبه ته، بیئه ملاولا. 2) ههركات، ههركاڤ، ههركاڤ، بهه رحال. 3) بهه رحال.
هرا: دهنگ و ههرا ی به سام، ههرا ی سامناک.
هراس: ترس، خوڤ. "هراس به دل خود،

خویش (راه دادن): ههست به مه ترسیکردن، ترسان. "هراس خوردن": ترسان، سام كردن. "هراس داشتن": ترس هه بوون، ترسیان. "به هراس افکندن": تووشی ترس و نیگه رانی كردن.
هراسان: له حالی ترس و خوڤدا، ترس له دل، تووشی ترس هاتو، هه جمین لیه لگیروا. به ترسه وه.
هراساندن: تووشی ترس و نیگه رانیکردن.
هراس انگیز: ئه وه ی بیته هوی ترس و خوڤ، سامهین.
هراسمند: ترسه نۆك، نه ویر، بیجه رگ.
هراسناك: خه لك ترسین، پیاوتوقین، ترسناك، چاقسور، چاوسوور، بهه یبهت و مه ترسی.
هراسنده: بیجه رگ، ترسه نۆك، كه سیك كه له شتیک بترسی.
هراسه: داوه ل، داو ل، داو ل، داو ل، داو ل، داو ل، قه یلۆك، لۆك.
هراسیلدن: ترسان، ترس و خوڤ كردن.
هراسیده: ترساو، تووشی ترس و خوڤ هاتوو.
هراش: 1) بپوانه: "استفراغ". 2) تیکه ریبوون و شه پ و کیشمه کیشكردن.
هراکش: بهو زه رعاعه ی ده لین كه تووه كه ی له کاتی خویدا بچینری. ئه گه ر دیرتر بچینری پیی ده لین "وراکش".
هراول: پيشهنگ/پيشرهوی له شکر.

هرب: 1) هه لاتن، راکردن. 2) پیربوون، به ته مه ن بوون.
هرت: بی یاسا، بی هه ساووکتاو، نارپیکویک و ناته کووز.
هرج: 1) كه وتنه فیتنه و ئاژاوه وه. 2) فیتنه و گه نده لی و ئاژاوه.
هرجاییه: بی سه روبه ر، گوی نه ده ر، حولولی.
هرجایی: 1) كه سیك كه هه رده مه و دل به كه سی یان شتی ده دا. 2) سووزانی، پووسی.
هرج و مرج: بی سه روبه ره، تیکه ولیکه، ته راپویه ر، ئاخووران زاخووران، ئاخووران بخوران، هه لالاد، تیکویک، تالان و برۆ، ئاژاوه، پشوی. "هرج و مرج طلب": ئاژاوه خووان، پشوی خووان.
هرچگاه: هه ركات، هه ر دم.
هردری: 1) مالانگه ر، هه له گه ر. 2) بی بناغه.
هردم: هه موو كات، به رده وام.
هردمبیل: 1) ئالۆز و ناته کووز، بی هه ساو و كتاو، نارپیکویک. 2) بی خه یال، گوی نه ده ر، كه سی كه هه ست به به رپر سیاره تی ناكا.
هردم جوش: مالانگه ر و بی سه روبه ره.
هردودکشیدن: به کو مه ل و هاتوهاواری زۆره وه چوونه شوینیک.
هرز: 1) شتی كه ددانۆكه كانی خراو بووی

وهك پيچ و موره، هه رس. 2) به فیرۆچوو، خه ساربوو. 3) هه ریس، هه ریز، فیرزوو. "هرزه دادن": به فیرۆدان، خه سارکردن. "هرز رفتن": 1) به فیرۆچوو، زایه بوون، خه ساربوون. 2) بپوانه: "منحرف شدن". "هرز شدن": هه رس بوون، سوان.
هرزآب: ئاوی بیکه لك كه به فیرۆ ده چی.
هرزانگاشت: خه یالی پووج.
هرزبندی: بپوانه: "صرفه جویی".
هرزگی: 1) بلحی، ئاكار ی بی شه رمانه و ناپه سندن، خو پیه تی، كاری خو پیه یانه، له ده فی، گه ف. 2) ناحه زی، دزیوی. 3) جوین دان، شتی خراو په پال دان. 4) كوئه ندای جوت بوون.
هرزگیری: بپوانه: "صرفه جویی".
هرزه: بلح، ئاكار ناپه سندن، بی ئاكار، په وشت ناشیرین، سووك و چرووك، جلف و سووك، جلف و بی شه رم، جرت، قرت، خوونك، ولحی، ولحی، یاره مه ز، یارمباز، له ده ف، خو پیری، بیكاره، بیهووده. "هرزه لافیدن": لافی بیهووده لیدان. "به (پر) هرزه": بیهووده، بی هۆ، له خوڤا. "كار هرزه": یارم، كاری هه رزه و سووك.
هرزه آب: 1) بپوانه: "هرزآب". 2) شاوهد.
هرزه پو: بپوانه: "ولگرد".
هرزه چانه: بپوانه: "یاوه گو".
هرزه خند: ئه وه ی له خوڤا پیده كه نی.
هرزه خوار: هه مووشت خوڤ.

هرزه‌درای: چه‌نه‌وه‌پری قسه‌بیتام، چه‌لته‌باز، بیژوک، کۆله‌ویژ، گه‌فوک.
هرزه‌رو: ئه‌وه‌ی به‌بی مه‌به‌ست و ئامانجیکی دیاریکراو ده‌چیته‌هر جیه‌ک.
هرزه‌سرائی: (1) قسه‌ی بیتام و قۆپرکردن، چه‌لته‌بازیکردن، کۆله‌ویژی. (2) قسه‌کردن به‌بی‌شه‌رمی و بی‌ئه‌ده‌بی.
هرزه‌گرد: چه‌وره، لووگی، هه‌له‌گه‌پ، به‌ره‌ل‌دای بی‌کاره. "هرزه‌گردی هه‌ده‌ف": گه‌پال، گه‌پیده‌ی بی مه‌به‌ست.
هرزه‌گو: بپوانه: "هرزه‌درای".
هرزه‌گوی: بپوانه: "هرزه‌سرائی".
هرزه‌لاف: چه‌نه‌بازی بی تام بیژ، چه‌نه‌وه‌پری قسه‌بیتام، چه‌لته‌باز.
هرزه‌لای: بپوانه: "هرزه‌لاف".
هرزه‌لایی: بپوانه: "هرزه‌گوی".
هرزه‌مرض: گه‌پال و بلخ.
هرزه‌نگاری: بپوانه: "پورنوگرافی".
هرزه‌نگاه: چاوله‌وه‌پینی، چاوحیزی.
هرس (گردن): (ه.ر) هه‌لپه‌رتاوتن، په‌رتاوتنی‌دار، داپه‌پژنن، داپتین، داپاچین، قه‌پاچین، قه‌پژنن، پۆپلاندن، قه‌پژنن، کزخ، کزخان، کزخاندن، که‌سخ، که‌سخاندن، که‌زاخ، که‌زاختن، ته‌رافکردن، هه‌لپیتاندن، په‌نجین، به‌ترمه، باغ برین، بپینی رهن، قریاندن، سه‌روگویی‌کردن، شاخ قه‌دان، شفتیک، لک هه‌لپاچینی‌دار، هه‌لپاچینی لکی پۆپ و

دار، په‌پاندنی لکی دار، په‌پاندنی لق و پۆپی دار، بپینی لکی زیادی دار، قه‌چیکردنی دار.
هرس: (ه.ر) 1) ده‌سته‌ک بۆ داره‌پا. 2) کوتان(هوه)، وردکردن.
هرکجا: هه‌رجییه‌ک، هه‌ر شوینی.
هرکن پیرکن: زۆر قه‌به و هه‌رزان.
هرکه‌هرکه: بپوانه: "هرکی هرکی".
هرکی هرکی: پفان پفان، فیران فیران، گورگوتاو، که‌س له‌که‌س، بی سه‌ره‌ویه‌ری.
هرگاه: 1) هه‌رکات، هه‌رکاتیک، هه‌رپۆژیک، هه‌رده‌م، هه‌رگاف، هه‌رتم، هه‌رچاخ، چساتی، وپۆنن. 2) وشه‌ی مه‌رج به‌مانای ئه‌گه‌ر، ئه‌گه‌رکوو.
هرگز: هه‌رگیز، قه‌ت، هه‌چکات، هه‌چ وه‌خت، به‌هه‌چ کلۆجی، هه‌چ نه.
هرگزی: هه‌میشه‌یی، تممی، بی‌پراڤه‌وه.
هرگونه: هه‌رجۆره، هه‌رچه‌شنه.
هرم: (ه.ر) تینی ئاور، بلنسه‌ی ئاگر.
هرم: (ه.ر) پیربوون، پیری.
هرم: 1) (ه.ر) پیر، به‌سالداچوو. 2) ده‌روون و ئاوه‌ز، هۆش و ئاوه‌ز.
هرم: (ه.ر) قووچه‌ک، قووچک، قووچکه.
"هرم قدرتا": زنجیره‌پله‌ی ده‌سه‌لاتی سیاسی له‌کۆمه‌لگایه‌ک دا.
هرماس: (ه.ر) ئه‌هریمه‌ن، شه‌یتان.
هرمنوتیک: ئازهنتی، هه‌رمینۆتیک، زانستی پافه.

هرو: (ه.ر) ئازا، بویر، به‌جهرگ.
هروانگه: بپوانه: "هروانه".
هروانه: 1) نه‌خۆشخانه، خه‌سته‌خانه. 2) شه‌یتخانه، دینگه. 3) به‌مانای ئه‌شکه‌نجه و شوینی ئه‌شکه‌نجه و ئازاردانیش هاتوه.
هروله: گورگه‌لۆق، گورگه‌لۆقه، قۆتره، قه‌تره، قۆته، قۆرته، له‌قلۆق.
"هروه‌کردن": لۆقاندن، لۆقاندن، (گورگه) لۆقه‌کردن، لۆقه‌لۆق کردن، به‌قۆرته‌پۆیشتن.
هروم: ژنی به‌دخوو و به‌دپه‌وشت.
هره‌ری: (ه.ه.ر یان ه.ه.ر) بی باوه‌پ، بی بپوا، که‌سێک که‌پابه‌ندی هه‌چ بپوایه‌ک نه‌بی.
هری: هه‌پری، گوم به‌، بپۆ وه‌دوای کارت که‌وه.
هریمین: سووکه‌له‌ی "هریمین".
هرین: ده‌نگی به‌سام، ده‌نگی بوونه‌وه‌ری درپنه.
هزار: 1) هه‌زار، ده‌جار سه‌دی. 2) بولبول، یان جۆرێک له‌بولبول. "هزار اسم روی کسی گذاشتن": ناو و ناتۆره‌ی ناره‌وا په‌پال ئه‌ودان یان تاوانبارکردنی ئه‌وه‌به‌کارگه‌لی ناره‌وا. "هزاربار هزار": ملیۆنیێک. "هزاره‌زار": 1) ملیۆنیێک. 2) ژماره‌یه‌کی زۆر. "هزاری هم": هه‌ر ئه‌ننازه‌ زۆر.
هزارآوا/هزارآواز: بولبول.
هزارتابه: بریتی له‌هه‌تاو، خۆر.

هزارتسو: 1) زۆر په‌مزاوی و فیل‌باز. 2) پێچاوپێچ، پێچه‌لاویپێچ. 3) شاراوه‌ترین به‌شه‌کانی ناوه‌وه‌ی شتیێک.
هزارچانه: ده‌مه‌هار، ده‌م درێژ، زۆربلی، فره‌ویژ، چه‌نه‌باز.
هزاردستان: بولبول.
هزارکاره: 1) ئه‌وه‌ی گشت کارێک ئه‌نجام ده‌دا. 2) بپوانه: "هراجایی".
هزارگان: 1) چواره‌مین ژماره‌ له‌لای پاسته‌وه‌ بۆ چه‌پی هه‌ر ژماره‌یه‌ک. 2) هه‌زاردانه هه‌زاردانه.
هزارمیخ: 1) بریتی له‌جلوبه‌رگی زبیر و پرتقه‌له‌ی ده‌رویشان. 2) بریتی له‌ئاسمانی پڕ ئه‌ستێره.
هزاره: 1) هه‌زاره، ده‌وره‌یه‌کی هه‌زار ساله. 2) پێپه‌سه‌می که‌به‌بۆنه‌ی هه‌زاره‌مین سالۆه‌گه‌ری له‌دایک بوون یان کۆچی دوایی که‌سێک به‌پێوه‌ده‌چی.
هزارک: گه‌وج، گه‌مزه، نه‌زان، که‌سێک که‌زوو فریو بخوا.
هزال: (ه.ر) کزی، لاوازی.
هزال: فره‌ قسه‌خۆشی گالته‌که‌ر.
هزالت: شوخی و گالته، خۆش زه‌وقی.
هزبر: (ه.ر) 1) چالاک و دلێر. 2) شێر.
هزل: گالته، گالته‌وگه‌پ، شوخی، هه‌نه‌ک.
هزل گو: گالته‌چی، هه‌نه‌کچی.
هزم: تیکشکاندن و په‌رته‌وازه‌کردنی دوژمن.

هزمان: سووکه‌له‌ی "هرزمان".

هزوارش: (ه.ر) 1) شی‌یکردنه‌وه و لی‌کدانه‌وه. 2) شی‌وه‌ی خویندنه‌وه‌ی وشه‌یه که نه به‌و جوړه‌ی که نووسراوه.

هزیل: کز، لاوا.

هزیمت: ترۆقه، پاکردن له شه‌ی، شکان له شه‌ی، شکست خواردن، تیکشکان، به‌زین.

"هزیمت‌دان": ترۆقاندن، توپدان، شکست دان/پیدان، تیکشکاندن، شکاندن له شه‌پدا، پاونانی دوژمن. "هزیمت‌دهنده": به‌زین، شکست دهر به‌دژ، تیکشکینه.

"هزیمت‌کردن": 1) شکست دان، تیکشکاندن. 2) پاکردن له شه‌ی، هه‌لاتن له‌به‌ر نه‌یار، بازدان له شه‌ی، ترۆقان. "هزیمت‌گرفتن": تیکشکان و هه‌لاتن.

هزینه: 1) خه‌رج، تیچوون. 2) ئه‌وه‌ی له‌پیناو وده‌ست خستنی شتیکی دلخواز له‌ده‌ست ده‌چی. "هزینه‌کردن": خه‌رج

کردن، دانی پاره‌یه‌ک بۆ کړینی شتی یان ئه‌نجامدانی کاریک. 2) ته‌حه‌ممول کردنی شتیکی ناخۆش یان له‌ده‌ست دانی شتی یان که‌سی له‌پیناو گه‌یشتن به‌نامانجی.

3) بپروانه: "انفاق کردن".

هزیر: بپروانه: "هزیر".

هزموون: هیژموون، بالاده‌ستی.

هزیر: 1) باش، چاک، په‌سندکراو.

2) جوان. 3) چالاک، گورج. 4) به‌باشی.

هسبند: بپروانه: "هست بند".

هست: هه‌بوون، بوون، شتی که هه‌یه.

"هست شدن": هاته‌دی، هاته‌بوون. "هست

کردن": وه‌دیه‌پندان، هیئانه‌دی،

هیئانه‌بوون. "هست مطلق": بوونی په‌ها.

"هست و نیست": 1) بوون و نه‌بوون،

دارونه‌دار، ته‌واوی دارایی، هه‌موو شتی.

2) ته‌واوی جیهان.

هستار: شتی که هه‌یه، بارودۆخی که هه‌یه.

هستانه: ده‌پیوه‌ندی له‌گه‌ل هه‌بوون و

هه‌مگه‌ل، ده‌پیوه‌ندی له‌گه‌ل کاروباری

ماددی.

هست بند: 1) ناشق، شه‌یدا. 1) له شه‌په

که‌له‌شیر و شتی وادا لایه‌نگری په‌کیک له

دوو لایه‌نی مه‌رج به‌ستوو بوون.

هست بین: بپروانه: "واقع بین".

هست بین‌گرایی: ریالیزم.

هستش: 1) ریالیزه‌بوون، هاته‌دی.

2) بپروانه: "موجودیت".

هست شدن: هاته‌دی، وه‌دیهاتن.

هستش زایی: بپروانه: "هستی زایی".

هستش شناسی: بپروانه: "هستی شناسی".

هست نگر: بپروانه: "واقع بین".

هستمند: راسته‌قینه، واقعی.

هستمندسازی: بپروانه: "تحقق".

هستمندگرایی: ریالیزم، واقع‌خوایی.

هستن: هه‌بوون، بوون، هه‌یی.

هست نما: تاییه‌ته‌ندی ئه‌وه‌ی وه‌ک

بوونیک دینه‌به‌رچاو له‌حالی‌کا بوونی نیه.

هستو: درکین، دانپیانر.

هستومندی: بپروانه: "موجودیت".

هسته: 1) ناوک، نیوک، دهنک، دهنک،

ده‌نکه، دندک، کاکل، کاکله. 2) به‌شی

سه‌ره‌کی و بنه‌په‌تی شتی. 3) چووکتین

به‌شی ری‌کخستنی. 4) قوناغی سه‌ره‌تایی

و ده‌سپیکی کاری. "هسته مرکزی": به‌شی

سه‌ره‌کی ری‌کخستنی.

هسته‌ای: ناوکی.

هستی: 1) هه‌بوون. 2) ته‌واوی دارایی،

گشت سامانی که‌سیک. 3) ژین، ژیان.

4) جیهان، هایدن. 5) فیزن و له‌خوبایی.

"هستی مطلق": هه‌بوونی په‌ها. "هستی و

نیستی": هه‌بوون و نه‌بوون، ته‌واوی دارایی.

هستی بخش: پیکه‌ینه‌ری ژیان، ئافرینه‌ری

ژیان.

هستیدن: هه‌بوون، بوون.

هستی زایی: له‌زینده‌وه‌رناسی‌دا: هه‌بوون

زایی، ontogeny.

هستی شناسی: هه‌بوون ناسی، ontology.

هستی شناختی: هه‌بوونناسانه.

هستی گرایی: بپروانه: "اگزیستانسیالیسم".

هستی یافتن: هاته‌دی، وه‌دیهاتن.

هش: (ه) 1) سووکه‌له‌ی "هوش".

2) هۆش، هۆش، وشه‌یه‌ک که بۆ پاکرتنی

که‌ر نیژن.

هشاشتا: شادبوون، دلخۆش بوون،

شادمانی و پووخۆشی.

هشام: 1) به‌خشش، وه‌خشه، ده‌سه‌نه،

دلآوایی، جوامیری. 2) جوامیر، میرخاس.

هشت: 1) دانان. 2) هیشتن، هیلان، تلین،

تلیان، وازلپه‌نیان. 3) به‌جیه‌په‌شتن.

هشداردان: ئاگادارکردنه‌وه، وریاکردنه‌وه،

وشیبارکردنه‌وه.

هشداردهنده: وریاکه‌روه، وشیارکه‌روه.

هشنگ: (ه.ش) بی‌سه‌روپی، مایه‌پووج،

په‌ست، ناکه‌س.

هشوار: وریا، وشیار، به‌هۆش.

هشومند: بیرتیژ، مه‌ژوودار، خاوه‌ن ئاوه‌ن

و هۆش.

هشیار: دل زیندوو، دل زیندی، دلآوه‌دان،

وریا، وشیار، به‌هۆش، به‌بیر، زنگ،

زیره‌ک، ئاگادار، هاگی دار، شه‌س بیدار،

له‌سه‌ره‌ست، چراخ. "هشیارشدن":

وریابوونه‌وه، بیدارووش‌یاربوونه‌وه،

هاته‌سه‌رخۆ.

هشیوار: به‌ئاوه‌ن، بیرتیژ، به‌هۆش،

ئاوه‌زمنه‌ند.

هضم: 1) دهن، هه‌رسه‌ک، هه‌لتاوین،

بگاردن، ئه‌زم، هه‌زم، تاواننه‌وه‌ی خۆراک

له‌ورگدا. 2) شکاندن و سته‌م کردن.

3) تیگه‌ین و شیکردنه‌وه‌ی پرس و

بابه‌ته‌کان. "هضم رابع": دوایین قوناغی

هه‌لتاوینی خۆراک. "هضم کردن":

1) مه‌انیدن، گفیی‌رین، گفیرانیدن،

هه‌لتاوانیدن، ده‌نانیدن، هه‌رسکردن،

هه زمکردن. (2) تئگه یشتن و تاوتویکردن. (3) هه لمژین و تاواندنه وه. "هضم کونده": هه لتاوین، هه زمکه. "هضم نفس": زالبون به سهر توورپه بی یان خوویستی دا. "از هضم رابع (هم) گذشتن": له ناوچوونی به ته واوی شتیک و کۆتایی پیهاتتی. **هفت اقلیم**: بریتی له ته واوی ولاتانی سهر زهوی، دنیا. **هفت اندام**: ههوت ئەندامی له شی مروّف: سهر. زگ. سنگ. دوو دهست. دوو لاق. "هفت اندام زمین": به پروای پیشینیان ههوت نهومی زهوی. **هفت پشت**: (1) ههوت به ره / وه چهی رابردو. (2) ههوت به ره ی داهاتو. "هفت پشت کسی را جنباندن": جینو به ئاباوه ئەژدای ئه و دان، جوین به مردوه کانی ئه و دان. **هفت جان داشتن**: خوړاگر و پاوه ستاو بوون له به رامبه ره مه ترسی و زیانه کان دا، گیان سهخت بوون. **هفت جوش**: (1) زور کولاو. (2) توندپو، په رگر. (3) فیلاوی و که له کباز، ههوت خهت. (4) کانزای زور په ق و پته و، کانزایه که له تئکه لگاری ههوت کانزای دیکه چیکرابی، قهره سوو. **هفت چاک**: ته واوی ئەندامی له ش، گشت له ش. **هفت خزینه**: بریتی له ههوت ئەندامی گرینگی له ش: میشک، دن، سی، گورچیله، کرش، سپل، جهرگ.

هفت خط: فیله زان، که له کباز، ههوت خهت. **هفت روزه**: (1) ههوت روزه. (2) کهم ته مه ن. **هفت زمین**: ههوت نهومی جوړاو جووری زهوی. **هفت سین**: سفره یه که له کاتی هاتنی سالی نویدا دهیچن و به ههوت خوورده مه نی که هه وه له که یان به "س" دهست پیده کا ده پرازیینه وه وهک: سیر. سرکه. سیو. سماق. سه مه نی. سنجوو. سهوزی. **هفت صناری**: کهم نرخ، کهم بایه خ. **هفت کار**: پارچه ی ههوت په نگ. **هفت کشور**: (1) پروانه: "هفت اقلیم". (2) جیهانیان. (3) جیهان، پوژگار. **هفت کفن پوساندن کسی**: تئپه رپوونی ماوه یه کی زور له مه رگی ئه و. **هفتگی**: ههوتوانه. **هفت ماهه به دنیا آمدن**: کهم چیکه لاندانه و بی ئوقره بوون. **هفته**: ههوت، ههوت، ههوتوو، پوژده کانی ههوتوو. به مانای پوژی ههوت ههوت ههوت ههوت ههوت. "هفته به هفته": (1) ههوت ههوتوو جاریک. (2) ماوه یه کی دوور و دریز. **هفته نامه**: ههوت و تو نامه. **هفتوت**: هه له، خهتا. **هق هق زدن**: خرینگی، هه نیسک دان ده گهل گریان، فلقو هوری گریان.

هکتار: دهه زارمتری چوارگۆشه. **هکتو**: سهه. "هکتومتر": سهه دمیتر. "هکتویتر": سهه دلیر. **هکچه**: نرگه ره، نرگه. **هکذا**: به مجوره، ههروه ها. **هکک**: پروانه: "هکچه". **هکک**: پروانه: "هکچه". **هگرز**: هه رگیز، هیچکات. **هل**: (ه) پال، ده له ک، فه زوقان. "هل دادن": پال پیوه نان، پالان، پالان، کول کردن، ده له کدان، فه زوقاندن، بوقدان، زیخاندن، نووسک دایش. **هلاشم**: ناحه، په ست. **هلاک**: (1) کوژران، مردن. (2) زور ئاواته خواز و به تاسه. (3) زور ماندوو و شه کت. (4) له ناوبه ره، تیابه ره. (5) سپرانه وه، له ناوچوون. (6) کوشتن، له ناوبردن. "هلاک شدن": به رفین، مردن له رپی خراپدا، له ناوچوون. "هلاک شده": توپیو، کهوتی، سهکت، به رفی، مردوو له ریگه ی خراپدا، به رانبه ری شه هید بوون. **هلاکت**: (1) کوژران، مردن، مه رگ. (2) به دبه ختی، بیچاره یی، پوژده شی. "به هلاکت رساندن": کوشتن، له ناوبردن. "به هلاکت رسیدن": کوژران، مردن. **هلال**: مانگیه کسه وه، مانگ یه کسه وه، مانگیه کسه وه، مانگیله، مانگ نوئی، مانگی نوئی، مانگ تازه، هه یقک، هئقک.

"هلال احمر": مانگی سوور. "هلال شدن": وهک مانگی یه کسه وه باریک و زهرده لگه پان. **هلالوش**: زهنازه نا، قائمه قائم، قوقوو، فیتنه و ئازاوه. **هلالی**: (1) به شکلی مانگی یه کسه وه، که وانه یی، چه ماوه. (2) مانگی. (3) تاریکه سه لات. **هلالین**: په پاننتیز، دوو که وانه. **هلاهل**: (ه.ه) هه لاهه ل، هه لاهیل، زه هری هه لاهه لایی، شیله گیایه که زور کوشتنه. **هلاهل**: (ه.ه) ئاوی زور ساف و پوون. **هلیپند**: ته وه زهل و بی سه روبه ره. **هلاک (و) هلاک**: هه لته که هه لته که. **هلیبسم**: یونانی گه رییتی، هوگری به فه رهنگی یونانی کون. **هله**: بیله، وازیینه. **هل هلکی**: به په له و پرتاو. **هلهله**: تلیلی، هه له له، هه له له، بالوره لیدان به گه روو، به هوئی زمان له ناو ده مده دنگی شادی دهر برین. **هلیپدن**: هیشتن، هیلان، وازلی هینان. **هلیم**: لکه مه نی، نووسه مه نی. **هلیوتراپی**: چاره سه ری هیندی نه خووشی به تیشکی خور. **هم آخور**: هاویله. **هم آشیان**: (1) هاوان، هاوهیلان، پیکه وه له یه که هیلانه. (2) هاوده م، هاونشین. **هم آغوش**: (1) دهسته ملان، که سیئ که له باوه شی که سیئ دی دابی. (2) هاوده م، هاونشین.

هم آوا: هاودهنگ، تايبه تمه ندى دوو يان چهند شكلى نووسراوه يى به شيوه دهرپرينى وهك يهك وهك "خوان" و "خان". "هم آوايى": هاودهنگى.

هم آواز: (1) هاوئاهاهنگ، هاوپرا، هاوپرى، له گهل، سازگار. (2) له حالى پيکه وه خوښندندا.

هم آورد/هماورد: خه نيم، غه نيم، دژيار.

هم آويز: پروانه: "هم آورد".

هماتورى: (پزيشكى) خويناوى بوونى ميز.

همارا: پروانه: "همواره".

هم ارز: هاونرخ. "هم ارز شيميايى": "ئيكى والان".

همارش: پروانه: "شمارش".

هماره: پروانه: "همواره".

هماز: پروانه: "سخن چين".

هم اكنون: هه رئييسه، ئه ئيستا، نهو، نووکه، هه نووک، ههنگا، هه نهؤ.

همال: (1) هاوتا، به رابه، نزیک. (2) هاوسهر. (3) هاونشين، هاوکار.

همام: (ه) (1) پياوى ئيراده به رز، پياوى گوره و نازا و به خشنده، هيژا. (2) شيرى درننه.

همانا: (1) وهك، وهك وو، ويكچوو. (2) وازانى، پياوي، ده لئى.

هم انديشى: سمينار.

همانستى: پروانه: "هويت".

همانند: وهك، وهكى، وهك وو، وهكيهك، وهك وويهك، وهك يهكتر، وهكوك، ههروهك، ههروهك وو، ههروهكى، چوونيهك، هاوتا له پهنگ و بيچمدا، له رهنكى، شبي، يهك توخم، له چه شنى، له ويئه، ته واو له گوښ، چوون، چاشتى، ده دى.

همانندسازى: هاوتاسازى، خولقاندنى به ره مئيكى هونه رى كه به ته واوى ده گهل ئه سلى بابه ته كه يان به ره مئى ئه سلى بيته وه.

همانندى: له يهكچوون، هاوشيوه يى، چوونيهكى.

هماورى: (1) زاوڙى، منال خستنه وه. (2) پروانه: "مسابقه".

هماهنگ: (1) هاوئاهاهنگ، يهك پيتم، سازگار. (2) هاوپرا، يهك گرتوو، هاوپروا. (3) (فيزيك) هارمونيڪ. (4) له حالى پيکه وتن ده گهل يهكدى. "هماهنگ كردن": دابن كردنى پيشه كيه كاني كارپك و به رنامه دارپشتن بوى به جوڙى كه نه زمى كاره كان تيك نه چى، پيخستن.

هماهنگى: (1) هاوئاهاهنگ بوون. (2) تهكوزى و يهك پارچه يى و هاوپريه يى پاژه كاني شتى ده گهل يهكدى. (3) هاوپريه تى.

همايستايى: هاوسهنگى، هاوتايى.

همايش: (1) كوښوونه وه، گهل به ستن. (2) كوڙنگه.

همايش ناپذير: قول، بى بن.

همايند: تايبه تمه ندى دوو يان چهند واژه كه ده گهل يهك به كارده برين وهك "هم" وغم" و "داغ و درفش" و هتد.

همايون: (1) پيرۆز، موارهك، به فه پ. (2) ناوى يهك كيك له ئاههنگه كاني مووسيقاى ئيرانى.

همايونگاه: بيتهخت.

همباز: (1) شهريك، هاويه ش. (2) هاوتا، هاوشان.

همبازى: (1) هاوگه مه، هه قليز، هه وال له گه مه و كايه دا. (2) خه نيم.

هم بالا: هاويه ژن و بالا، له بالادا وهكيهك. (2) به رابه ر.

هم باين: هاوسهر.

همباور: هاوپروا، هاوباوه پ.

همبر: (1) ئه وهى له تهنيشت شتى يان كه سيك جيگرتبى. (2) به رابه، يهكسان، له يهك ريزدا. (3) هاونشين، هاوپرى. (4) له تهنيشت يهك، له پال يهك.

همبستاد: پروانه: "همست".

هم بستر: هاوجى، هاونوين.

همبستگى: هاوپيوه ندى، پيوه ندى، هاوجوشى. "همبستگى مبارزاتى": هاوخه باتى.

هم بسته: (1) كانزايهك كه ده گهل يهك يان چهند كانزاي تر تيكه ل بووبى، هاوجوش، ئالپاژ. (2) به ستراره به شتى، پاژى له كوڙمه له يهك.

هم بند: (1) هاوجوش، ليك جوښدراو. (2) هه قبه ند، هاوزيندانى.

همبود: ئه نجومهن. خالى هاويه ش.

هم بهره: پروانه: "سهيم".

همپا: (1) ئامپا، پى به پيى، كه سيك كه پى به پيى كه سيكى دى بروا. (2) هاوپله (ويايه). "همپايى كردن": هاوپريه تيكردن.

همپار: (شيمي) ئيرۆمير.

همپالكي: هاوپرى و هاوكار يان هاوده ست.

همپايله: (1) هاوپله (وپايله)، هاوشان، هاوپريز، له كه سپ و كار دا وهك يهك. (2) به رابه ر، يهكسان.

همپرسه: ديالوگ، گفتوگۆ.

هم پرسى: پروانه: "مصاحبه".

هم پشت: (1) ئاريكار، يارمه تيده ر، دوو كه س كه به پشتيوانى يهكتر كارپك بكن و پشتيوانى ليك بكن. (2) دوژمن، نه يار.

هم پهلو: تهنيشتاوته نيشت و نزيك يهك. "هم پهلو": له به راورد ده گهل، نيسبه ت به.

هم پيالاه: هاوپياله، هه ق پيالاه، هه ق پيالاه، هاوده م، كه سانى كه پيکه وه شه راب ده خوئه وه.

هم پيشه: هاوپيشه، هه ق پيشه، هاوسنعات، هاوکار، ئامپا.

هم پيمان: هاوپه يمان، هاوسوين، هاوسويند، هه قسوند، يهك قسه.

هم پيوند: خزم، فاميل.

همت: ويست و ئيراده ي به هيژ بؤ گه يشتن به ئامانجى، هيمنه ت. (2) خواست، ئاره زوو. (3) نزا له ناخى دلله وه. "همت با كسى داشتن": (1) يادكردنه وهى ئه و به دؤعا. (2) دل لاي ئه و بوون، له دلله وه ئاگا

له ووبوون. "همت بستن": له ناخی دلّوه دؤعا کردن. "همت به خرج دادن": ئیراده کردن، هیممهت کردن. "همت خواستن": داوای دؤعاى خيّرکردن له که سيک. "همت کردن": (1) هیممهت کردن، به کارهينانی ئه وپه پى توانایی و ئیرادهى خو. (2) له خوښاندانی ته بغى بهرز و جواميرانه.

همتا: (1) هاوتتا، هاوتك، ئاوتتا، ههفتا، تا، هنداق، هاوشان، لهنگه، لنگه، ميناك، وهك، وهكيهك. (2) هاوجنس، هاوچهشن. (3) هاوجووت، هاوجفت، هاوژين. (4) شياو.

همتاب: هاوشاخ، غهنيم، له زؤر و هيژ دا وهكيهك.

همتازيانه: هاوپمبارزين، هاوشه پانخيوى.

همتاسه: هاوبهش له خه م و په ژاره دا.

هم تختا: هاوپايه، به رابه ر.

هم تراژ: هاوتاست، هاوتتا، هاوتتاراز، شان له شان، به رانبه ر. "هم تراژ شدن": پيک بوون، به رانبه ر هاتنه وه.

هم تراژو: (1) هاوکيش، هاوسهنگ، هاوپايه، هاوشان، هاوتتارازوو، به رابه ر. (2) هاوئل، هاونشين. (3) خه نيم.

هم تقدير: هاوچاره نووس.

هم تک: هاوقه دهم، هاوپي، دوو کهس که پيکه وه راده کهن.

هم جفت: هاوئل، هاوپي.

هم جناق: ئاوئل زاوا، ئاوال زاوا.

هم جنس: (1) هاوپهگه زن. (2) هاوکار، هاوپيشه. (3) هاوپير، هاوفکر. (4) هاوچهشن.

همجنس باز: نيژباز، ميژبان.

همجنس بازی: ئاره زووکردن له هه مان په گه زن.

"همجنس بازی زنان": پانپانؤکه، پانپانؤکي.

"همجنس بازی مردان": نيژبازي، قنگه گان.

همجنس گرا: (1) بروانه: "همجنس باز". (2) جه مالباژ، کهسانتيک که ته نيا ئاشقى جوانيه کانی هاوپهگه زى خوښان دهن و بهس.

همچوار: بروانه: "همسايه".

همچواری: بروانه: "همسايگی".

همچوش: هاوچوش، کانزايهک که له تيکه لکاري چهند کانزاي تر پيک دي.

همچوشي: (1) پيکه وه کولان و به فؤرمي مادده يان پيکه اته يه کی نوي دهره اتن. (2) بروانه: "سازگاری". (3) فيزيک هاوچوشى، "فيوژن".

هم چرا: هاوله وه پ.

هم چشم: هاوچاو، هومال، هاڅپک، هه څپک، مله کهر، کهسى دهگه ل يه کي به ربه ره کانی دهکا.

هم چشمی: هاڅپکي، کي به رکي، پکبه پکي، پقه به ري، پکه به ري، قينه به ري، ململانى، مله مله، حه مپه مزى.

هم چم: بروانه: "مترادف".

همچنان: (1) هه روا، ههروهه ها. (2) وهك، وهكوو.

همچنان چون: وهك، وهكوو.

هم چند: به رابه ر، يه کسان، هاوکيش. "هم چند": (1) به ئه نازهى، به قه راي. (2) هاوتمه من.

هم چندی: به رابه رى، هاوسهنگى، هاوتتارازى.

هم چندين: به هه مان ئه نازه.

هم خاک: (1) هاونيشتمان. (2) هاوسى، خاوهنى سنوورى هاوبهش.

همخانه: (1) هاومال، هه م هوونه، هاوبهش له مالد. (2) هاوهيلان. (3) هاونشين، هاودهم، هاوئل.

هم خرج: هاوخه رج.

هم خداوند: کهسى که دهگه ل يه کي دي له خزمهت يه ک کهس دابى.

همخواب: (1) هاوجى خه و، هاونوين. (2) هاونشين، هاودهم.

همخوابگی: سه رجيبى، هاوجيبى، نووستن له گه ل ژندا.

هم خوابه: (1) هاوجى خه و، هاونوين. (2) هاودهم، هاونشين. (3) هاوسه ر، ژن.

همخوان: (1) هاوچه م، هاوخوان، هاوسفره. (2) هاودهنگ. (3) ته با، جوړ.

همخوانی: دهگه ل يه ک هاتنه وه، يه کترخويندنه وه، يه کگرتنه وه (اين دو مسئله باهم همخوانى ندارند: ئه م دوو مهسه له يه کترناگرنه وه)، ته بابوون، سازگارى.

هم خورد: بروانه: "تصادم".

همداستان: (1) هاوقسه، هاوپه يف، هاوپاز، هاوپا، هاوپروا. (2) هاودهم، ئاودهنگ، هه ف نشين. "همداستان شدن": يه کگرتن و هاوپيروون، پيکه و تن. (2) بوونه هاوپي، بوونه هاونشين.

هم دانش: هه ماوه زن، دهيه ک رادهى ئه قلدا.

همدرد: هاودهرد، هامدهرد، هه قدهرد، هه قدهڅ، هاونشين، به دهردى يه کتر تووش بوون، خه ميار به خه مى تووه، کهسى که له خه م و په ژاره ي که سى کي دي هاوبهش بى.

همدستا: (1) هاوبهش، هه قال، هاوکار، ئاريکاري يه کتر، هاودهست.

(2) يه کگرتوو، هاوپا. (3) بروانه: "دستيار". (4) بروانه: "هم آغوش". (5) هاوسه ر.

هم داستان: هاوپروا، هاوپيروباه پ.

همدل: يه کدل، هاوپا، دؤستى راست.

همدم: هاودهم، هاودهنگ، ئاودهنگ، هوگر، خه مپه ويژن، هه ف دهڅ، هه ف نشين، هه والى هاونشين، ريهه څ.

هم دندان: (1) هاوتمه من به تاييه تى که سانى پير و به ته مه من. (2) هاوپير، هاوفکر. (3) هاودهم، هاونشين.

هم دوره: هاودوره.

همدوش: (1) هاوشان، هاوقه دهم، به رابه ر، يه کسان. (2) هاوکات.

هم دهان: (1) هاودهنگ. (2) هاوپا.

هم دیس: به رابه، هاوت، هاوړیک، هاوئاهاهنگ.
همراز: هاوړان، هه وړان، ئامړان، هاوسوړ، دۆستی زور نزیك، له یه کتر نه مین، هاونشین.
همراه: (1) (به همراه) دهگه ل، رهگه ل، له تهك، وهل، وپړا، قپړا، پپړا. (2) هاوړی، هاوړی، هه قپړی، هه قپړی، هه قپړك، ئامړا، هه تهك، ولاش، هاوسه فەر. (3) هاریكار، یارمه تیدهر. "همراه داشتن": (1) پپړیوون، له ته كابوون. (2) له کن یان له ته نیشته خو هه بوون. "همراه شدن": له تهك كه سیكا پویشتن بۆ شوینی. (2) ئاویته کران، تیکه ل کران. (3) پروانه: "قرین شدن". "همراه کردن": (1) ناردنی كه سیك بۆ شوینی له تهك كه سیکی تردا. (2) كردنه شهریک، به شداری پیکردن. (3) دانانی دوو یان چند شت له ته نیشته یه کدا. (4) كردنه هاویروباوهر. "به همراه داشتن": پپړیوون، له ته كابوون.
همراهی: (1) هاوړپیه تی، هاوسه فیری. (2) یارمه تی یان به شداریکردن له نه جامدانی کاریکدا.
هم رأی: هاوړا، هاوړپوا، هاوفاکر.
هم رخدادی: هاوکاتی.
هم ردیف: هاوړیز، هاوئاست، كه سی كه دهگه ل كه سیکی دی له یه پۆست و پایه دابی.
همرس: لیک نزیك.

همرسی: لیک نزیك بوونه وه.
همرفت: (فیزیک) کونوکسیون.
هم رگاب: (1) هاوچله، هاوړکیف. (2) به رابه، یه کسان. (3) هاونشین، هاوهدم.
همرنگ: هاوړهنگ، هه قپړهنگ، یه کپړهنگ، هاوپیچم، له وینه، له قوړما وهکیه ک.
همرنگی: لیکچوونی، هاوړهنگی، یه کپړهنگی، هاوپیچمی.
همروان: نیسکورت، پاریزهر.
هم ریش: (1) هاوته مهن، هاوعومر، هاوړی. (2) ئاوه ل زاوا.
همز: هیما به چاو.
همزاد: هامزا، ئاول دوانه، هاوال دوانه، هاوسك، لف، لفه، لفه دوانه، جمك، جوی.
همزانو: (1) هاونشین، هاوهدم، كه سیك كه نه ژنوی به نه ژنوی كه سیکی دیکه وه نابی و دانیشتی. (3) هاوسی، ته نیشته.
همزبان: (1) هاوزمان، هه قزمان، هه قزار، یه کزمان، خاوهنی یه ک شیوه ئاخاوتن، نه وانه ی گشتیان به زمانی ده ئاخوون.
(2) یه کگرتوو، یه کگرتی. (3) هاودهنگ.
هم زدن: لیکدان.
همزمان: هاوکات، هاوزه مان، هاوچهرخ، هاودهوهره.
همزمانی: هاوکاتی، هاوکات بوون، هاوچهرخی.
همزن: میکسیر.
همزی: (1) هاوشان، هاویره و پایه. (2) هاوقوړم، وهکیه ک.

همزیستی: پیکه وه ژیان، دهگه ل یه ک ژیان.
"همزیستی مسالمت آمیز: پیکه وه ژیانی ئاشتیانه.
همزیگانه: (1) گه پرهک، تاخ. (2) شوینی کوبوونه وه.
همزیگری: پروانه: "همزیستی".
همساز: (1) گونجاو، سازگار، هاوړا، هاوفاکر. (2) هاوئاهاهنگ. (3) هاوسهر.
همسازکردن: سازگارکردن، هاوئاهاهنگ کردن، هاوړاکردن.
همسازي: تیکه لکردنی چند میلودی، هارمونی.
همسال: هاوزا، هاوړی، هاوزه، هاوزگه، هاوسال، هاوعومر، هام عومر، هاوته مهن، هامقهر، به ژا، له ته مهن دا به رابه.
همسان: وهکیه ک، چوونیه ک، لیکچوو، هاوتا.
همسانه: یونیفورم.
همسایش: پروانه: "تماس".
همسایگی: هاوسایه تی، هاوسایی، هاوسییتی، هاوسییه تی، هاوسییتی، هه قسیایی، دراوسییه تی، دراوسییتی، جیرانه تی. هاونشینی، دۆستایه تی.
همسایه: (1) ئاوسا، هاوسا، هاوسی، دراوسی، هام سایه، هاوشوشه، جیران، هه قسی، هه قمال. (2) سازگار، هاوړا.
"همسایه رنجان": دراوسی و وزن، هاوسا په جین، خراب دهگه ل هاوسییان.
همستا: سیستم، توپ، پیکهاته. خولگه، ته وهره.

همستان: به رزه خ.
همستی: سیستماتیک، سه ربه سیستم.
هم ستیز: (1) خه نیم، دژیار. (2) ناته با، ناچور. (3) لیکدژ، دژیه یه ک.
هم ستیزی: دژکاری، دژایه تی.
هم سخن: (1) هاوقسه، هاوپه یف. (2) هاوړپوا، هاودهنگ.
همسر: (1) هاوسهر، هاوسهرین، هاوجوت، هام جوت، ئاوجوت، هه قخو، هه قسهر، ولیفته، هاونیله. (2) هاوبه ژن وبالا، یه کسان له به رزی و ریزو پله و پایه دا، هاوپایه. "همسر گرفتن": لگرتن، لگری، لگیری، ژن هینان و شووکردن.
همسرا: هاومال، كه سی كه دهگه ل كه سیکی دی له یه ک مال دا ده ژی.
همسرایان: (موسیق) کور.
هم سطح: (1) هاوئاست، هاوته راز. (2) هر کام له دوو یان چند کس که پله و پۆستی یه کسانیان هه یه.
همسفر: هاوسه فیر، هاوړی، ئامړا، هه والی ناوړیگا.
هم سفرگی: (1) هاوسه فیری. (2) هاونشینی، دۆستایه تی.
هم سفره: (1) هاوچهم، هاوخوان، هاوسفره. (2) هاونشین.
هم سلف: ئاوه ل زاوا.
هم سلول: تاییه تمه ندیی نه وانه ی که له ژورنیکی تاکه كه سی دا زیندانین.

هم سن: پروانه: "همسال".

هم سنخ: هوفکر، هابیرورا.

همسنگ: هاوکیش، هاوسهنگ، هاوتهرازوو، له ئاکاردا وهکیهک. هاوپله وپایه.

هم سنگر: هاوسهنگر، هاومهتهریز، له گۆره پانی شهرا ئاوال و ئاریکاری یه کتر.

هم سو: (1) هاو ئاراسته. (2) هاوبه مهست و ئامانج.

هم سوو: هاوقازانج، هاوسوود.

هم سوگند: هاوسوین، هاوسویند، هاوبه ییمان.

همسوگی: دلۆفانی، دلۆسۆزی.

هم سهشی: ههستی هاوفکر و هاودهردی.

هم شان: هاوشان، هام شان، هاوپله وپایه، هاومل، هنکوف، له قهدر و پایه دا

به رانبهر، له یهک پله دا. "دوژن هم شان": هاوله چک، دوو ژن له پایه دا به رانبهر.

هم شاگردی: دوو یان چه ند که س که له لای مامۆستایهک وانه بخوینن یان له ژێردهستی وهستاکاریک دا ئیش بکهن،

هاویۆل، هاووانه.

هم شکل: هاوفۆرم، هاوتهرح، هاوچهشن، هاوجۆر، هاوشکل.

هم شکم: پروانه: "دوقلو".

هم شهیری: هاوشاری، هه قساری، هه فچی، پیکه وه خه لکی باژێریک.

هم شیر: هاوشیر، هام شیر، شیر، دوو شیره خۆره که مه مکیکیان مژی بی.

هم شیره: (1) هاوشیره، هم شیره.

(2) خوشک. (3) هاوته مه ن. (4) خزم، فامیل. (5) هاوپی، هاونشین.

هم صدا: (1) هاودهنگ. (2) هاوفکر، هاوبروا.

هم طراز: (1) خاوهنی تایبه تمه ندیی هاوتا، هاوفۆرم و هاوته نازه. (2) هاوپله وپایه.

(3) به رابه ر.

هم عرض: له به ریناییدا به رابه ر. (2) به رابه ر، هاوئاست. (3) هاوته ریب و هاوئاراسته ده گه ل که سی یان شتی.

هم عصر: هاوچه رخ. هم عقیده: هاورا، هامرا، هاوبیر،

هاوباوهر، یه کرا، هاودهنگ. هم عنان: (1) هاوجلّه و، سواری که دايم

ده گه ل ئاغا سه فهر ده کا. (2) هاونشین. (3) هاوپی، هاوسه فهر. (4) له پال یه کدا، له

ته نیشته یه کدا. هم عهد: (1) هاوچه رخ. (2) پروانه:

"علاقمند". هم فراش: پروانه: "هم بستر".

هم فکر: هاوفکر، هاوبروا هاومزر، یه کرا. هم قافییه: هاوسه روا.

هم قدم: (1) هاومه نگاو، هاوقه ده م، پی به پی، که سانی که پیکه وه بۆ کاری

ده چن. (2) هاوپایه. (3) یه کدل. هم قول: هه ماواز، هاوقسه، هه مزار،

پیکهاتگ.

همکار: (1) ئامیار، هاوکار، هه وال، یاریده ده ر، پیکه وه له کاریکدا،

هاوپیشه. (2) هاودهست، هاوکار. (3) خه نیم، دژیار.

همکاری: هاوکاری، ئاریکاری، هه فکاری، کاربیر، یاریده، ده گه ل یه ک کار کردن.

"همکاری گروهی": گه له کۆمه گی، ئیلچار. همکاسه: هاوکاسه، هاوخۆرک، بریتی له

دۆستی نزیک. همکام: هاوئاره زوو، هاوخواست،

هاومه رام. هم کردارگری: پروانه: "اشترک مساعی".

هم کسووت: (1) هاوبه رگ. (2) هاوکار. هم کشیدن: (1) خستنه لاهوی ته مبه لی.

(2) پیکهاتن، گرزبوون، چرچ و لۆچ بوون. هم کنؤ: هاوکوف، ژن و میردی له پله و

پایه و په سه ندا وه ک یه ک. همکلاس: هاویۆل، له یه ک پۆلدا.

هم کناری: له پال یه ک دانان. هم کنان: هاوکار، هاوپیشه.

همکوفت: پروانه: "تصادم". هم کیش: هاوئایین، هاودین، چه ند

که سانی له سه ر ئایینی. همگام: (1) هاومه نگاو، هاوقه ده م، پی

به پی. (2) به شیوه ی هه ماهه نگ. همگان: هه مووان، هه موویان، هه میان،

هه مینه، تیکار، گشتیان، گشان، گشتیان، گشت له گشت، پیکه وه.

همگانی: هه مووانی، گشتی، تیکاری، گش له گش، سه رپاک، بۆ هه موو که س. "همگانی

یافتن": گشتگیربوون، تیکاری بوون. هم گذاشتن: له سه ریه ک دانان.

هم گذاشتی: ده سکرد. همگر: پیوه ننده ر، جۆلا، هۆنه ر، ته قه ل

لێده ر. همگرا: (1) یه کگرتوو. (2) (فیزیک) تایبه تمه ندیی ئه و تیشکانه ی له خالیکا

پیک ده گه ن. (3) پروانه: "متقارب". همگرایش: پروانه: "جاذبه".

همگراییی: (1) یه کیه تی، یه کبوون، یه کگرتوویی. (2) نزیک بوونه وه، به ره و

یه کچوون. همگروه: هاوگروپ، دوو یان چه ند که س

که له گروپینکا بن. همگری: پروانه: "تناسب".

همگن: (ه.گ. 1) وه کوویه ک، لیکچوو، هاوچه شن. (2) (فیزیک) "هیموژین".

همگنان: کۆی همگن و همگین، به مانای گشت، هه موو که سانی گروپ، هاوکاران.

هم گوشه: هاوسی، دراوسی، هاونشین. همگون/همگونه: هاوچه شن، هاوره نگ،

لیکچوو، لیچوو، هاوجسن. "همگونه چیزی شدن": په رنگی ئه و گرتن.

همگونی: هاوچه شنیتی، هاوره گه زیتی، لیکچوویی.

همگویی: دوان، په یقین، ئاخاوتن.

همگی: سهراسهر، سهرانسهر، گشت، هموو، هممی، تیکرا، تم. **همگین:** پروانه: "همگی". **همم:** (هم. کم) کۆی همّت". **هم محل:** هاوگه پرهک. **هم مرز:** هاوسنور، هه قس سینور، هاوکه وشه ن، هاو خاک، دوو پارچه حاکی به یه که وه نووساو. **هم مشرب:** هاو فکر، هاو بیر. **هم معنا:** هاوماننا، هاوواتا. **هم میهن:** پروانه: "هم وطن". **همنام:** هاوناو، هه قنائف، که سانئ که ناویکیان لئ تراوه. **هم نبرد:** خه نیم، دژیار. **هم نژادی:** هاوپه گه زیتی، هاونه ژادی. **هم نشست:** (1) پروانه: "سمپوزیوم". (2) هاو ده م. **هم نشین:** (1) هاو نشین، هاو ده م، هه قال، هه وال. (2) هاو پایه، هاو یله، به رابه ر. **هم نفس:** هاو ده م، هاو نشین، یه کدل. **هم نگاشت:** تاییه تمه ندیی دوو یان چه ند وشه فۆرمی نووسینه که یان وه یه که وایه. **هم نوا:** (1) هاو ده نگ، هاوئاواز. (2) هه ماهه نگ و گونجاو ده گه ل شتی. **هم نوازی:** لیدانی ئاهه نگی به کۆمه ل. **هم نواله:** هاو جه م، هاو خوان، هاو سفره. **هم نورد:** (1) هاو پی، هاو نشین. (2) هاو پایه، به رابه ر.

هم نوع: هاوچه شن، له یه که چه شن، له یه که جور. **همنه:** پروانه: "مؤلفه (2)". **هم نهاد/هم نهاده:** (فه لسه فه) سه ننتیز. **هم نهش:** پروانه: "تنظیم". **هم نهشت:** پروانه: "هم نهاد". **هم نیرو:** هاو هیژ، دهربات، ده بار. **هموار:** (1) تهخت، ریك، لیك، راست، گۆر، ساف، دهشت، بیکه ندوکلۆر راست، به رابه ر، یه کسان. (2) به بی سهختی و گرفتاری. (3) ئارام و به ئه سپایی. (4) سازگار، له بار، به پیی مهیل. (5) به رابه ر، یه کسان. (6) بی شئله و بیله، بی قرتوفیل، بی پیا. (7) به رده وام، دایم. **"هموارشدن":** ریكویک بوون، ریخۆش بوون، هاتنه بار، راست و ریك بوون. **"هموارقتن":** به نه رمی و به ئه سپایی پۆیشتن. **"هموارکردن":** (1) ریخۆش کردن، خۆش کردن، ساف و ریك کردن، تهخت کردن، ئاماده کردن. (2) پروانه: "تحميل کردن". **"زمین هموار":** تهختان، تهختانی، تهختایی، گۆرایی، گوهۆر، گۆره پان، ههردی راست و تهخت. **همواره:** هه میشه، به رده وام، بی پسانه وه، تم. **همواری:** تهختایی، ریکی، تهخت و راستایی، تات، گۆرایی، هاماری. **"همواری زمین":** راستایی، راستان، تهختایی زهوی. **هموارژی:** خوین به ربوون، خوین پیژی.

همورئید: مایه سیری، بیوه سیری. **هم وزن:** هاو کیش، هاو وه زن، هه فکیش، هنکوف. **همو سکسوا لیسیم:** پروانه: "همجنس بازی". **هم وطن:** هاو زی، هاو زید، هاو نیشتمان، خۆولاتی. **هموفیلی:** خوین به ربوون. **هموگلوبین:** مادده ی ئامال سووری خپۆکه کانی خوین. **هم ولایتی:** وه لاتی، هاو ولاتی، خۆولاتی، هاو زیدی. **هموند:** ئه ندام. **هموندی:** ئه ندامه تی. **همه:** ته واو، گشت، تیکرا، گردین. **"همه اش":** (1) به به رده وامی، دایم. (2) هه موو، گشت. (3) ته نیا (همه اش یك فرزند دارد). (4) له سه ره یه ک. **همه باهم:** تیکرا، تیگرایی، سه رجه م. **همه پرسی:** گشت پرسی، پاپرسی گشتی، ریفراندۆم. **همه پسند:** گشت په سند. **همه جانبه:** هه مه لایه نه، کۆگر، گشتگر. **همه جای:** (1) سۆزانی، پووسی. (2) باو. (3) له مۆدکه وتوو، دیمۆده. **همه دان:** (1) زۆر ئاگا و زانا. (2) خوا. **همه روزه:** (1) هه ر پۆزه، گشت پۆژی. (2) هه میشه، به رده وام. **همه سویه:** پروانه: "همه جانبه".

همه شمول: بریتی و له خۆگری هه موو که س یان هه موو شتی. **همه فن حریف:** (1) هه زار پیشه، هه مه کاره، ئه وه ی سه ری له زۆر کاران ده رده چی. (2) پروانه: "مکار". **همه فهم:** ئاسان، ساده. **همه گیر:** (1) نه خۆشبییه که گشت خه لکی ناوچه یه که بیگرته وه. (2) پروانه: "فراگیر". **همه گیری:** پروانه: "اپیدمی". **همه مه:** هه راوچه قه، زه نازه نا، قائمه قائم، خولخوله، خولوو. **"همه مه و جنجال بچه ها":** زاق و زووق، زاق و زووق، زاق و زیق، زاک و زوک، زاک و زیک. **همیاری:** (1) یارمه تیدانی دوو یان چه ند که س به یه کتر. (2) یه کیه تی و هاوکاری و هاوئاوهنگی تاکه کان له کردار یان رهفتاردا به مه به سستی وه ده ست خستنی ئامانجیکی دیار. **هم یاسه:** خاوه نی ئایینی هاو به ش. **همی دون:** (1) هه ریئسته، ئائیسته، هه روه ها. (2) هه مان کات، له و کاته دا. **همیشگان:** پروانه: "جاودانه". **همیشگی:** هه میشه یی، به به رده وامی، بی برانه وه، تممی. **همیشه:** هه میشه، دایم و ده ره م، به رده وام، هه تاسه ر، هه روه ره، هه رماو، نه بر، شه وورپۆژ. **هم یوغ:** هاوگا، دووگا به رانه بر به یه کتر که پیکه وه جووت ده که ن.

هنايش: کاریگری، کاریگری، کاریگری.

هنايشگر: کاریگر، کاریگر.

هنايبندان: کاریگری‌دانان، کاریگری‌کردن، کاریگری‌کردن، کاریگری‌کردن.

هناياز: پروانه: "همباز".

هنايازگو: پروانه: "مشرك".

هنجار: (1) نۆرم، به‌ها، رېسا. (2) گونجاو، له‌بار، قوللا. (3) شيوهی کرده‌وه، په‌فتار.

(4) رېگه، جاده. "هنجاربريدن": رېگه‌برين، رېگه‌پيوان. "برهنجارچيزي": له‌

راستای ټه‌ودا، به‌پيټي ټه‌و. "به‌هنجار": (1) به‌پيټي په‌وشت و ټاييني دروست.

(2) خاوه‌نی رېوشوټی دروست.

هنجارشکني: نۆرم شکني، ټيکدان و له‌به‌رچاونه‌گرتنی په‌وشت و ټاييني باو.

هنجارگريزي: لادان له نۆرم و به‌هاکان، کلابون له رېگه‌ی راست.

هنجاري: به‌هاداری، به‌هامند، نۆرماتيښ.

هنجام: ته‌وه‌زل، بيکاره، سست.

هنجمله: پروانه: "اصرار".

هنجيدن: کيشان، ده‌رکيشان، هه‌لنجان، ده‌رهينان، هينانه‌بان. "درهنجيدن":

کيشان، مژين.

هند: رېگه، شيواز، نۆرم، رېسا و ياسا.

هنداد: سيستم، رېکخواوه، ده‌زگا.

هندادي: پروانه: "همستی".

هندام: ټاسايی، عادی.

هندسه: ټه‌ندازه، هيندسه، لقي له بيرکاری که باسی ټه‌ندازه و پيوه‌ندی نيوان خاله‌کان و

هيله‌کان و گوشه‌کان و هند ده‌کا.

هندسي: (1) ټه‌ندازه‌یی، ټه‌ندازياری، سه‌ر به هيندسه. (2) زانا له زانستی هيندسه‌دا.

(3) ټارشيټيکت، ته‌لارساز.

هنر: (1) هونه‌ر، ده‌س په‌نگيني، کاری گرينگ و جيټي سه‌رنج، سنعات، فه‌ن.

(2) توانايی، لېهاتوويی، شيواوی. (3) داوټين پاکي. (4) تاييه‌تمه‌ندی. "هنر تجسي":

هونه‌ري که به‌رهمی ويټاي زهيني هونه‌رمنده له ديارده‌يه‌که وهک

نيگارکيشی و کوته‌لسازی. "هنرکردن": (1) ټه‌نجامدانی کاری گرينگ و

جيټي سه‌رنج. (2) هونه‌رنوټيني کردن. "هنر کردن باکسي (چيزي)": به‌رامبه‌رکی کردن

ده‌گه‌ل ټه‌و، له عۆده‌ی ټه‌و هاتن. **هنرازمايي:** هه‌لسه‌نگاندنی توانايی

هونه‌ری که سيټک.

هنرازموز: قوتابی هونه‌رستان، که‌سی که له حالی فيريوونی هونه‌ريک دايه،

هونه‌خواز.

هنرانتزاعي: هونه‌ری ده‌ره‌ست.

هنرانتقادي: هونه‌ری په‌خنه‌یی.

هنرپرداز: هونه‌رمنده، ده‌س په‌نگين.

هنرپرور: (1) خاوه‌ن هونه‌ر، هونه‌رمنده، ده‌س په‌نگين، هونه‌رپه‌روه‌ر.

(2) که‌سيټک که له‌به‌روه‌پيش بردنی هونه‌ر و راهيتانی هونه‌رمنده‌ندان

دا هه‌ول ده‌دا. (3) په‌روه‌ده‌کار و په‌ره‌پيټده‌ری به‌ها ټه‌خلاقيه‌کان.

هنرپيشگی: شاتوکاری، ټه‌کته‌ری، نياری.

هنرپيشه: ټه‌کته‌ر، ټارټيست، شاتوگه‌ر، شاتوکار، نيارقان. که‌سيټک که له يه‌کيک له

سنعاته‌کانی نيگارکيشی و موسيقا و شاتو‌دا ماموستا بی.

هنرجو: پروانه: "هنرآموز".

هنرستان: هونه‌رستان، هونه‌رگه، فيرگه‌ی هونه‌ر، فيرگه‌يه‌ک که له‌وي‌دا سنعاته

ناسکه‌کانی وهک نيگارکيشی و شيوه‌کاری و موسيقا ده‌وترټيه‌وه.

هنرستيز: دژه‌هونه‌ر.

هنرسرا: فيرگه‌يه‌ک که له‌ودا سه‌نعت و هونه‌ر ده‌وترټيه‌وه، هونه‌رستان.

هنرکده: فيرگه‌ی به‌رز که ټي‌دا رشته هونه‌رييه‌کان فيري فيرخوازان ده‌کری.

هنرمند: (1) هونه‌رمنه، هونه‌رمنده، به‌هونه‌ر، خاوه‌ن هونه‌ر، به‌جه‌وه‌ه‌ر،

مايه‌وه‌ر، جوانکار، کارجوان، ده‌س په‌نگين. (2) به‌قه‌وه‌ت، به‌هيټز، خورت.

هنرمندانه: هونه‌ری، هونه‌رمنده‌انه.

هنرنامايی: نواندنی هونه‌ر و لېهاتوويی يان به‌هره و تواناييه‌کانی خو به‌ديتران.

هنرور: به‌هونه‌ر، هونه‌رمنه، خاوه‌ن هونه‌ر.

هنری: (1) هونه‌ری، شتی که هونه‌ری ټي‌دا ده‌کار کراوه. (2) هونه‌رمنده‌انه. "هنری کردن":

ناچار به‌خوپاريټی و پاريزکاری کردن.

هنگ: (1) زانايی، وشياری، فام. (2) بايه‌خ

و گرينگی. (3) قورس بوون، قورسی.

(4) قورس و قولی، هيمنی و مه‌ندی.

(5) زور، هيټز، وزه. (6) سپا، له‌شکر.

(7) يه‌که‌يه‌که له ټه‌رته‌شی ټيران دا. "هنگ گرفتن": بايه‌خ و گرينگی په‌ياکردن.

هنگار: ټالوکه، په‌له، له‌ن.

هنگام: (1) دم، کات، سا، سات، وهخت، واخت، هه‌نگاښ، گاښ، حان، عان.

(2) سه‌روه‌بند، وه‌رز. (3) ټوبه. (4) ده‌وران، پوزگار.

هنگامه: (1) هه‌نگامه، هه‌راوه‌ریا، فيتنه، ټازاوه. (2) سه‌يروسه‌مه‌ره، سه‌راسايی.

(3) کات، سات، وه‌رز. "هنگامه چيزی (کسی) گرم شدن": بره‌وسه‌ندنی کاری ټه‌و.

هنگامه‌جو: شه‌پخواز، شه‌پانی، شه‌پفروش، قوون به‌گنجه‌ل.

هنگفت: (1) قه‌به، زل، چوپوپ، زور، فره. (2) ټه‌ستور.

هنگمند: (ه.گ.م) سوور، شيلگير.

هنوز: (1) هيټشتا، هيټشتاکوونی، هيټشتاکوو، هيټشتاکانی، هيټشتانی،

هيټشاته‌کی، ټاټيسته، ويستا، ويستا، هيستا، هيستاکانی، هيستاکوونی،

هيستاکيني، يمه، هلا، هيمنان، هيچتا، هيچتاکی. (2) هه‌رگيز، هيچ کات. (3) ټيتر.

(4) به‌تازه‌یی.

هن هن: نيخه‌نيخ، هانکه، هانکه‌هانک، هه‌نکه‌هه‌نک، هانه‌هانه، هه‌لکه‌هه‌لک، نرکه‌نرک.

هنيء: خوش، نۆش، ئوھى بەبى پەنج و مەينەت وە دەست بى.

هنيىز: بېوانە: "ھنوز".

ھوا: (1) ھەوەس. (2) ئارەزوو، مەيلى دەروون. (3) نياز، نىيەت. (4) خۆشەويستى. "ھوا بە سر كسى اقتادەن": خەيالى شتى يان كارى دان لە كەللەى. "ھواى دل": ئاوات و ئارەزووى دل. "ھواى نفس": مەيلى دەروونى، ھەواھەوەس. "بىر ھواى": بەھۆى دۆستايەتى، لەبەر. "بە ھواى": (1) بەنيازى. (2) لەبەر، بەخاتىرى.

ھوا: (1) گازىكى بى پەنگ و بى يۆن و بى تامە كە نابىنرى و لە كاتى ھاتنى با دا ھەستى پىدە كرى، ھەوا. (2) ئاسمان (ھوا ابىرى است). (3) ھەوا، سەرۆ (توپ را بىندان ھوا). "ھوا پس بوەن": بەپى خواست نەبوونى دۆخە كە. "ھواخورەن": ھەواخورى كردن. "ھوادان": (1) بەرەو ئاسمان ناردن. (2) خستەنە بەر با. "ھوا كەردن": (1) لە ھەوا كەردن. (2) بەرەو ئاسمان ناردن. "ھوا كشىدن": تەزووپىدھاتن يان ئىشان بە ھۆى ھەوا لىدان. (2) ھەوا كىشان، پزان بەھۆى لەبەر با بوون. "ھواى دم كەردە": ھەواى گەرم و شىدار و پاوھەستاو. "از ھوا آتش بارىدن": نۆر گەرم بوونى ھەوا. "از ھوا كە گرقتن": توانايى و زىرەكى نۆر ھەبوون. ھوا: ئاواز، چرىكە. "ھوا زەن": ئاواز خويىدن. ھوا اقتادەن: بلاو بوونە ھەواى ھەواىكى

نارپاستە قىنە، دەنگۆ بلاو بوونە ھە. ھوا پرست: كەسى كە پىپە ھەوا و ھەوەسى خۆى بى، دلچەپىن، ھەوەس پەرسەت.

ھوا خواھ: (1) تاسەمەند، تامەرزو، ئارەزومەن، بەئاوات، ئاواتەخواز. (2) لايەنگر، لاگر، پشتىوان، داژدار. ھواخواھى: لاكۆشكە، لاگرى، لاگرى، داژدارى.

ھواخورى: ھەناسە كىشان لە ھەواى ئازاددا. (2) گەپان، سەيران. (3) مانەوہ لە بەندىخانە.

ھوادار: (1) لاگر، لايەنگر، داژدار. (2) خوازىيار، تاسەمەند. (3) بەرىن و گەورە.

ھوار: داروپەردو. "ھوارشدن": (1) دارپان يان كەوتنى شتى بەسەر كەسىك يان شتى دا. (2) بەبى داوھت كردن لە مالى كەسىك داكوتان و بۆ ماوھەيكە راپواردن لەوى.

ھوار: ھاوار، ھەرا. "ھوار زەن": ھەرا كەردن، ھاوار كەردن.

ھوازى: (1) كتوپر، لەنكاو. (2) بوونە ھەرى كە بۆ زىندوومانەوہ پىويستى بە ئۆكسىژنى ھەوا ھەيە.

ھواسىلەن: وشك و بى پەنگ بوونى لىو لە بى ھىزى يان لە ترسان، وشك و ژاكان.

ھواشناسى: كەشناسى، ناسىنى كەش و ھەوا.

ھواگىرشدن: (1) حال تىكچوون بەھۆى خراپى ھەوا و كەمبوونى ئۆكسىژن. (2) ھەلقرىن.

ھوام: گەناوھەرە ژەھردار و مزىپەكان.

ھوانورد: فرۆكەوان، فرۆكە ئاژۆ.

ھوايى: (1) ھەوايى، ھەوايى. (2) لە پىگەى فەزاوہ. (3) بەبى فەكر و تاوتويى ورد، نەھزاو. (4) بەرەو ھەوا، بەرەو بان. "ھوايى شەن": بەرەو ھەوا چوون.

ھوبخت: بەختەوہر، خۆشەخت.

ھوتخس: پىشەگەر، سنەكتار.

ھوتك: برق ئاسا، كتوپر.

ھوتن: خۆش قەلافت، بەژن و بالا پىك.

ھوچى: (1) ئاژاوہ خواز. (2) بېوانە: "شارلاتان". (3) پەسقلە، تىزبەخەلك كەر. (4) بېوانە: "شەب گەرد".

ھود: (1) جوولەكە، جوولەكەكان. (2) كۆى "ھاند" بە ماناى تۆبەكار و گەپاوە بۆ لای ھەق.

ھودج: كەژاوە.

ھودر: ھەر شتىكى ناھەز و زەبوون.

ھودە: سوود و قازانچ. راست و دروست.

ھور: خۆر، ھەتاو.

ھورا: ھوتاف، ھوررا، ھوررا، وپا.

ھورخس: خۆرى ورشەدار.

ھورمەزدا: بېوانە: "ھورامزدا".

ھورمىون: وشەيەكى لاتىنى كۆنە و لە وشەى "ئۆرمۆن" ھەوہەرگىراوہ كە بە

ماناى ھاندەرە.

ھورمۆنولوزى: ھۆرمۆن ناسى، ھۆرمۆن زانى.

ھورھور: دەنگى سووتان يان گەرم بوونى شتى.

ھوژاردن: دانان، دانيان.

ھوس: ھەوەس، مەيل و ئارەزووى ناىرادى و تىژتپەپ سەبارەت بە شتى يان كەسىك، واز، سەودا، ھەز، خوليا، ئىشتيا بە خەيال، خىتك. تامەرزويى گەيشتن بە كەسىك، ئىشق. "ھوس آزمەندانە": مرخ، قەرم، خەيالى تەماحكارانە.

"ھوس آنى": فلوف، ئارەزووى كاتى و زووپاير. "ھوس باختن": بېوانە: "عشق و رىزدن". "ھوس پىختن": خۆلىخۆش كردن، لە دل دا بوونى خەيال و ئارەزووى شتى يان كەسىك. "ھوس كەردن": سەرلىخوران، لووت خوران، لووت لىخوران، مرخ خۆش كردن، قەرم خۆش كردن، تەماح كردن، خەيال لىكەردن و بەتەمابوون، ئارەزووكەردنى كارىك، ئاودەگون گەپان. "ھوس و آرزو": تاسەوتامەرزويى، گىول. "ھوا و ھوس دل": دل كوركەن، ئارەزووكەردنى شتى. "بە ھوس انداختن": ھەوہەس خستەن، رووژاندنى مەيل و ھۆگرى كەسىك.

ھوس انگىز: ھەوہەس و رووژىن، ھەوہەس ھەلخىن.

هوسباز: باپەرست، هه وهه سباز، هه وهه سپهرست، دلچە پۆين، ئاره زووباز. "پير هوسباز": پدال، په داله، ته پير. **هوسبازى**: دلچە پاندن، خوښ رابواردن، به كه يفي خوځردن. **هوسبافى**: خهون و خه يال كردنه وه. **هوس ران**: پروانه: "هوسباز". **هوسمند**: فلوفا، فلوفاو، كه سى كه خولياى كار و بيريكه. **هوس ناك**: (1) پروانه: "هوس انگيز". (2) پروانه: "هوسباز". (3) تامه زو، به تاسه، تاسه مند. **هوش**: (1) هوش فام و ههست، بير. (2) وشيار، وريا. (3) ئاوهز، ئه قل. (4) پوچ، گيان. (5) جه وهه ر و بنچينه شتى. "هوش از سر كسى پريدن (رفتن)": (1) له دهست دانى وشيارى. (2) زور سه رسوورمان. (3) به ته واوى شتت و شهيداي ئه و بوون. "هوش داشتن": وريا و ئاگا بوون سه بارهت به شتت و وردبوونه وه لى. "از هوش بردن": (1) بيهوش كردن، له هوش بردن. (2) شهيدا كردن. "از هوش رفتن": بيهوش بوون، له هوش چوون. "به هوش آمدن": وه هوش هاتنه وه. وه ئاگا هاتنه وه. **هوشكارى**: دوورروانى، دووربينى. **هوشمند**: مه ژوودار، به ئاوهز، ژير، بيرتير، زينگ، وشيار.

هوشيار: پروانه: "هشيار". **هول**: (1) ترسى زور و نيگه رانى سه رچاوه گرتو له و ترسه. (2) هول، هه وه لكى، په شو كياگ. (3) ته ماح و ئيره يى بو وه دهست خستنى شتت. (4) ترسناك، سامناك. (5) توند. (6) گوره. "هول چيزى را داشتن": ترسان له و يان نيگه رانى ئه و بوون. "هول زدن": (1) په له كردن و هه ول بوون له نه جامدانى كارىكا. (2) ته ماح و به ئيره ويى بو گه يشتن به شتى. "هول شدن": له بك، خه بسين، سه رلي شتوان، سه رلى تىك چوون، په شتوبوون، شتويان، هه ول بوون، هوش بلاو بوون، ترسان. "هول كردن": له بكاندن، سه رلي شتواندن، سه رلى تىكدان، هه ول كردن، تووشى ترس و خوځ كردن. "هول و تكان": ترس و نيگه رانى زور و خافلگيرانه. "هول و ولا": ترس، نيگه رانى. **هول انگيز**: سامناك، به سام، ترسناك. **هولكى**: پروانه: "هول هولكى". **هولناك**: به سام، ترسناك، به هه ييهت، پر ترس و خوځ، گيان سووز. **هول هول**: پروانه: "هول هولكى". **هول هولكى**: به په له پهرتكى، به په له پرووزى. **هولمايزم**: مرؤخوازى، په سه نايه تى مرؤف، ريبازى مرؤيى، مرؤفگه ريتى. **هويت**: (1) شوناس. (2) ناسنامه، پيناس.

هويت فردى: شوناسى تاكى، شوناسى تاكه كه سى. **هويدا**: ديتبار، ته واوئا شكرا، پوون و ديار. "هويدا شدن": دهركه وتن، خويابوون، ئاشكرا بوون. **هياكل**: كۆى "هياكل". **هياهو**: (1) پروانه: "جاروجنجال". (2) پروپاگنده يان دهنگۆى بى بناغه. **هيئت**: (1) چۆنيه تى و فۆرم و پوخسارى شتى. (2) حالهت، دۆخ. (3) ليژنه، شاند، دهسته. (4) كۆميسيۆن. "هيئت تحريريه": دهستهى نووسه ران. "هيئت حاكمه": دهسه لات به دهستانى سه ره وهى حكومهت. "هيئت دولت": كابينه. "هيئت علمى": كۆى (وانه بيژان/مامؤستايان)ى زانكو. "هيئت نظارت": ليژنهى چاوه ديري. "به هيئت اجتماع": به كۆمه ل، پيكه وه. "علم هيئت": زانستى كه سه بارهت به ئه ستيره كان ده دوى، ئه ستيره ناسى. **هييت**: سام، ساو، ساوير، ساهمك، ترس و خوځ، مه ترسى، حه ييهت، هه ييهت. شكۆ و گه ره يى. "به هييت": سامدار، به هه ييهت. **هييت انگيز**: سامناك، به ترس و خوځ. **هيپرتانسىون**: چوونه سه رى په ستانى خوين. **هيپرترمى**: چوونه سه رى گه رمى له ش. **هيپرتروئيد**: زور پڙانى هۆرمۆنى پڙينه يى مله قۆرته.

هيپرتروئيدىسم: زيادبوونى چالاكى پڙينه يى مله قۆرته. **هيپيرگليسى**: چوونه سه رى قه ندى خوين. **هيپيرليپيدى**: چوونه سه رى پڙه يى چه ورى ناوخوين، زيادبوونى پڙه يى چه ورى خوين. **هيپنوئوتيزور**: خه وكه ر، نوينه ر، هيپنوئوتيزور، ئه وهى كه سيكى دى ده باته خه وى ناسروشتيه وه. **هيپنوئوتيزم**: هيپنوئوتيزم، شتويانكه بو كردنه خه وى كه سه كان به شتويه ناسروشتى. **هيپنوز**: خه وى ناسروشتى، خه وى ده سكر، خه وى ميغنا تيسى. **هيپوتانسىون**: (پزيشكى) دابه زينى په ستانى خوين، دابه زينى ته ورمى خوين. **هيپوتروئيدىسم**: (پزيشكى) كه مبوونى چالاكى پڙينه يى مله قۆرته. **هيپوگليسى**: (پزيشكى) دابه زينى قه ندى خوين. **هيپوليپيدى**: كه مبوونى پڙه يى چه ورى خوين. **هيپسى**: له زمانى ئينگليزى دا به ماناى خه مۆكى و ماليخولياييه. ئه م وشه يه ئه مپۆ به و لاوانه ده و تيرى كه جوړيك بى سه ره وه به ريه يى و گوى ته دان ده گرنه به ر و مووى سه ر و پيشيان چاك ناكه ن و جلوه رگى وهك جلوه رگى ژنان ده به ر

دەكەن و مەرامیان خۆشەووستی و دلدارییه. هەر كام لە پێڕهوانی جوولانهوهیهك دژی دیاردەکانی کۆمه‌لگای سەنعتی که لایه‌نگره‌کانی به‌ئەجامدانی هەلسوکەوتی تایبەتی وەك پۆشینی جلوبەرگی سەیریان خۆرازانده‌وه‌ی نااسایی دژایه‌تی خۆیان دەگەڵ دنیای ماشینی پیشان دەدەن.

هیجان: شەڕ، جەنگ.

هیجان: (1) وروژ، هوروژ، دلەکوته، گوروتین، کولۆکۆ. (2) دەست و پێ لێدان. "بە هیجان آمدن": وروژان، هوروژان. "بە هیجان آوردن": وروژاندن، وەدلەکوته خستن.

هیجان انگیز: وروژێنەر، هوروژێنەر.

هیجان زده: وروژاو، تووشی حالەت گەلی سۆزداری بوو، ناشق.

هیجان گر/هیجان نما: وروژێن گەر، "نیکسپیرسیۆنیست".

هیجان گری/هیجان نامی: وروژێن گەری، "نیکسپیرسیۆنیزم".

هیج: نەتشت، هیج. "هیج درهیج": بە تەواوی پووج و بی‌بناغه. "هیج نشدن":

پوونەدانی شتی، هیج نەبوون. "بە هیج بابا": بە هیج کلۆنجیک: "بە هیج حال": بە

هیج کلۆنجیک، هەرگیز. "بە هیج روی": بروانه: "بە هیج حال". "بە هیج قیمتی": (1)

بە هیج نرخێ. (2) بە هیج کلۆنجی. "بە هیج

گرتن(شەردن)": بە هیج دانان، بە بی‌بایه‌خ دانان. "بە هیج نشەردن": بە هیج نەزانین، بە گرینگ نەزانین. "بە هیج وجە": بە هیج کلۆنجیک، هەرگیز، قەت.

هیج انگاری: بروانه: "هیج گرابی".

هیجستان: جێهەك که هیجی لێ نیه یان شوینتیکی لە دەست چوو.

هیجگاه: هەرگیز، هیجکات، چجار.

هیج گرا/گرای: نەیلیست، پووج گەرا.

هیج گرابی: نەیلیزم، پووج گەریتی.

هیج گونە: هیج جۆر(ه)، هیج چەشن(ه).

"بە هیج گونە": بە هیج کلۆنجیک.

هیج وقت: (1) هەرگیز، هیج کات. (2) بروانه: "هەرگاه".

هیختن: کێشان، هەلکێشان، دەرکێشان.

هید: (ه) (1) ترساندن، ئازاردان، جوولاندن، بزواندن. (2) شلەژاو و پەریشان.

هیدروالکتریک: سەنعتی بەرەمەهینانی کاره‌با له وزه‌ی ئاو.

هیدروتراپی: ئاوده‌رمانی، زانستی که‌لك وەرگرتن لە گراو/گه‌پاوه‌کان بۆ چاره‌سەری هیندی له نەخۆشییه‌کان.

هیدرولوژی: زانستی که سەبارەت بە ئاوه جۆراو‌جۆره‌کان و تایبەتمەندییه‌کانیان دەدوێ، ئاوناسی.

هیدرولیز: شیکردنه‌وه‌ی پیکهاته‌یه‌ك به مادده‌ی ساده‌تر به زیادکردنی ئاو.

هیراتیك: سەبارەت بە شتە پێرۆزه‌کان. یه‌كێك له هینله‌ قەدیمییه‌کان که دوا‌ی هینلی هیرۆگلیف داهینرا.

هیربە: پێشە‌وای ئایینی.

هیرمند: ملکه‌چ، سەربه‌ژێر.

هیرمندی: بروانه: "اطاعت".

هیروگلیف: هینلی پێرۆز، یه‌كێك له هینله‌ قەدیمییه‌کان، هینلی که بە جیاتی نووسینی ناوی شتە‌کان شکه‌که‌یان دە‌کێشایه‌وه.

هیز: (1) هیزه‌که، سابوره، نێره‌موک. (2) قرت و چاوله‌وه‌پین. (3) چاو‌حیز.

هیزم بیار مەرکه: ئاگرخۆشکه‌ر، شە‌ره‌لایسین، شە‌ره‌نگیز، ئازاوه‌گێر.

هیزی: قرتی و چاوله‌وه‌پینی.

هیستری: نەخۆشی پۆخی، نەخۆشی خه‌یالی و دە‌مارگیری(عصبی) که تووش‌بوو به‌و تووشی تیک‌چوونی هەسته‌کان و وه‌هم و بی‌هیزی دە‌بی و هەندێ جار نەخۆشه‌که بیهۆش دە‌که‌وێ.

هیستولوژی: بروانه: "بافت شناسی".

هیضه: زک‌چوون و پشانه‌وه‌ به‌هۆی زۆرخۆری یان به‌دخۆراکی.

هیگل: (1) بینای بە‌رز. (2) داری بلیند و گه‌وره. (3) مرۆیان ئازەلی قە‌به‌ و باهۆدار. (4) قه‌واره، قه‌لافەت، بە‌ژن و بالا. (5) په‌یکەر، کۆتە‌ل. (6) قۆلبە‌ند.

(7) بروانه: "تعوید". (8) بتخانه.

(9) بروانه: "معبد".

هیگل دار: باهۆدار، زنتۆل، زه‌لام.

هیگل سازی: کۆتە‌ل سازی، په‌یکه‌رسازی.

هیگلی: بروانه: "هیگل دار".

هیمان: (ه.ی) ناشق بوون، شە‌یدابوون، ئە‌وینداری، دلداری.

هیمان: (ه) تونی، شە‌یدا، سەرگەردان، تووشبوو به‌ شیتی ئە‌وین.

هیمنه: (1) ئامین گوتن. (2) په‌پوبال کردنه‌وه. (3) هینمۆن، دە‌سه‌لات، شکۆ.

هیمه: چروچیلکه، ئیشکه‌ل.

هیمه‌سوز: شوومینه.

هین: (ه) سیل، سیلاو.

هین: (ه.ی) ئاسان، سانا. بی‌هیز و زه‌بوون.

هیناهین: (1) له‌ حالی په‌له و له‌ز دا. (2) کاتی ئالۆزی و په‌له‌پرووزه.

هیولا: (1) بوون‌وه‌ریکی خه‌یالی و ناسروشتی و زۆر گه‌وره و سامناک.

(2) گه‌وره و به‌هه‌یه‌ت. (3) که‌سی خاوه‌ن هەلسوکەوتی نامرۆقانه و بی‌به‌زیبایه.

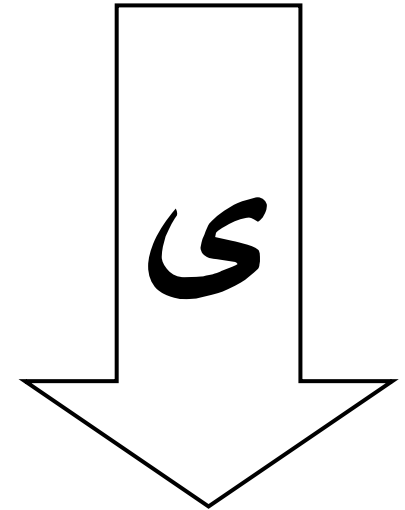
(4) جە‌وه‌هر و بنچینه‌ی هە‌رشتی یان هەر که‌سێک. (5) مادده، ماکه‌ی سەر‌ه‌کی.

هیولانی: سەر‌به‌ مادده، ماددی، پوآله‌تی.

هیولی: بروانه: "هیولانی".

هیوم: وپ، سەرگەردان، سەر‌لێشیاو.

هیهاات: حه‌یهو، هه‌یهو، ته‌هۆ، هەرگیز پێ‌ک نایه‌، دووره.

یابش: دۆزرانه‌وه، وده‌سه‌ست خزان، ده‌ستقه‌ئانین.

یابشگر: بېروانه: "کاشف".

یابشگری: بېروانه: "تحقیق".

یابنده: دۆزەر، دۆزهره‌وه، گیرخهر، وده‌سه‌ست خهر.

یابو: (1) گۆله بارگین، یابوو، ئه‌سپی نارپه‌سه‌نی بارکی‌شان. (2) نه‌فام و بی‌ته‌ده‌ب.

یابییدن: بېروانه: "یافتن".

یاختن: (1) هه‌لکی‌شان، هه‌لکی‌شان، ده‌رکی‌شان، ده‌ره‌ئینان، ده‌ره‌ئانین. (2) به‌مانای ده‌سه‌ت درێژکردن بۆ لای شتیك، ئیراده‌کردن و ویستن و لی‌دان و هاویشتنیش هاتوه. "یاخته": ده‌ره‌ئینراو، ده‌رکی‌شراو.

یاخته: خانه. "تک یاخته": ته‌ک خانه‌یی، "پرۆتۆژۆئیر"، زینده‌وه‌ری که له‌شی له‌یه‌ک خانه پیکهاتبی.

یاد: بېر، بېرگه، بېره‌وه‌ری، یاد، زه‌ین.

"یادامین": وه‌بېرکه‌وتنه‌وه، که‌وتنه‌وه‌بېر، بېره‌اتنه‌وه، هاتنه‌وه‌یاد، که‌وتنه‌وه‌یاد، ب بېره‌اتن/که‌تن. "یادآوردن": خسته‌وه‌بېر، هینانه‌وه‌بېر. "یاد به‌دل درنیآوردن از کسی": گرینگی نه‌دان به‌وه، نه‌ترسان له‌وه.

"یاددان": (1) بېروانه: "تعلیم دادن". (2) بېرخسته‌وه، بېره‌ئینانه‌وه. "یادداشتن": (1) له‌بېر بوون، خسته‌وه‌بېر.

یانس: (1) ناھومید، بی‌ھیوا، هیوا بېراو، بی‌هیقی. (2) نه‌زۆک، نه‌زا.

یانگی: له‌زک وه‌ستانه‌وه‌ی ژن که به‌له‌عوزرچه‌وونه‌وه و هیندی گۆرانی جه‌سته‌یی‌تر دیاری‌ده‌کری و به‌شی‌وه‌ی ئاسایی له‌چل سال بۆ سه‌ری پووده‌دا.

یانسه‌شدن: له‌به‌رچه‌وونه‌وه، له‌زک وه‌ستان، له‌زک وه‌ستانه‌وه، له‌زک ویستان، له‌زک ویستانه‌وه، له‌زک و زا وه‌ستان، له‌زکه‌وچه‌ووون، له‌عوزرچه‌ووونه‌وه، له‌عوزروه‌ستان، له‌عوزروه‌ستانه‌وه، ناھومیدبوونی میوینه له‌زان، ئاوس نه‌بوون.

یاب: بېروانه: "یاوه".

یابایی: هه‌ستی بۆن پیکردن، بۆنایی.

یابس: وشک، سفت و په‌ق. "رطب و یابس": وشک و ته‌پ، بریتی له‌قسه‌ی قۆر و فشقیات.

(2) زانین، شاره‌زابوون. (3) له‌به‌ریبوون. "یاد رفتن": (1) قسه‌وتران سه‌باره‌ت به‌که‌سیك، یادی که‌سیك کران. (2) له‌بېر چه‌ونه‌وه. "یادکردن": (1) وتن یان نووسین، یادکردن(ه‌وه). (2) وه‌بېره‌ئینانه‌وه، به‌پووداداننه‌وه. (3) بېرخسته‌وه، بېره‌ئینانه‌وه. (4) ئاره‌زووکردن، ویستن. "یاد کردن قسم (سوگند)": سویندخواردن. "یاد کسی (چیزی) افتادن": که‌وتنه‌بېری ئه‌وه. "یاد کسی را گرامی داشتن": پزلیئان له‌وه، پزگرتن له‌وه. "یادگرفتن": (1) فێربوون، فێره‌کاربوون، پاهاتن، هه‌قۆتن، هاقتۆتن، هی‌بوون، هووین بوون، هین بوون، هۆژان، هۆژین، هه‌وسین، موسنایا، موسایش. (2) له‌به‌رکردن. (3) شه‌پاب خواردنه‌وه به‌یادی که‌سیك. "یاد و هوش": بېروانه: "حافظه". "یادی از کسی کردن": (1) وه‌بېر هینانه‌وه‌ی ئه‌وه، له‌بېری ئه‌ودا بوون. (2) چه‌ونه‌دیدار و هه‌والپرسی ئه‌وه. "از یاد بردن": بېروانه: "فراموش کردن". "از یاد رفتن": بېروانه: "فراموش شدن". "از یاد هشتن": بېروانه: "فراموش کردن". "به‌یاد آوردن": وه‌بېره‌ئینانه‌وه، وه‌بېرخسته‌وه. "به‌یادداشتن": له‌بېر بوون، وه‌بېره‌اتن، له‌بېر نه‌چه‌ووون، ژبیرنه‌کرن، فه‌رامۆش نه‌کردن. "به‌یاد کسی (چیزی) افتادن": که‌وتنه‌وه‌بېری ئه‌وه. چه‌ونه‌به‌په‌یسه‌ری ئه‌ودا. "به‌یاد کسی راگرتن.

انداختن: خسته‌وه‌بېری ئه‌وه. "به‌یاد گرفتن": یادکردن(ه‌وه)، وتن. "به‌یاد ماندن": له‌بېرمان، له‌بېر نه‌چه‌ووون.

یاداآور: وه‌بېره‌ئینه‌ره‌وه، وه‌بېرخه‌ره‌وه، ب بېره‌ئینه‌ر.

یاداآوری: (1) بېرخسته‌وه، خسته‌وه(ه) یاد، بېره‌ئینان، بېره‌ئینانه‌وه، هینانه‌بېر، وه‌بېره‌ئینان، وه‌بېره‌ئینانه‌وه، به‌یاده‌ئینانه‌وه، هینانه‌وه‌یاد، به‌ئاگا هینان. (2) بېروانه: "واکسن".

یادابود: (1) یادگار، یادگاری. (2) پێوره‌سمی که‌بۆ یاد و بېره‌وه‌ری که‌سی به‌پێوه‌ده‌چی، کۆپ‌یاد. (3) بېره‌وه‌ری، یاد. (4) یادکردنه‌وه له‌که‌سیك و چه‌ونه‌سه‌ردانی، هه‌والپرسی.

یادداشت: (1) یادداشت، یاداشت، بېره‌وه‌ری نووسیاگ، نیشه. (2) په‌خنه‌یان شیکردنه‌وه‌یه‌کی کورت سه‌باره‌ت به‌بابه‌تیك له‌په‌راویزی لاپه‌ره‌کانی نووسراوه‌یه‌ک. (3) بېروانه: "حافظه".

(4) یادی خوا. "یادداشت برداشتن": یاداشت هه‌لگرتنه‌وه. "یادداشت قه‌ام": یاداشتی لیک تیگه‌یشتن. "یادداشت کردن": یاداشت کردن، نووسین.

یادزدودگی: (ده‌رووناسی) سه‌پانه‌وه‌ی بېرگه به‌ته‌واوی له‌ده‌وره‌یه‌کی دیاریکراو له‌ژياندا.

یادسپاری: خسته‌وه‌بېرگه‌وه، له‌بېرگه‌دا راگرتن.

یادکرد: (1) باسکردن، یاد. (2) بیره وهری. (3) بپوانه: "یادآوری".

یادگار: (1) یادگار. (2) یاد، بیره وهری. (3) جینشین، میراتبهر. (4) ئاسه وار، شوینه وار. (5) ههرمانی، نهمر. "یادگار داشتن": وهك یادگاری لای خو راکرتنی شتی. "یادگار شدن": مردن و بوونه یاد و بیره وهری. "یادگار کردن": (1) جیهیشتنی شتی وهك یادگاری. (2) دیاریکردنی كه سیك وهك جینشین. "یادگار گداشتن": جیهیشتنی شتی وهك یادگاری. "یادگار ماندن": (1) به جیمانی شتی له كه سیك وهك یادگاری. (2) به جیمانی كه سیك له دواى مهرگی كه سیكى تر وهك جینشین. (3) مانه وه وهك ئاسه وار له پینشینان. "به یادگار": وهك یادگاری.

یادگارخواهی: (دهرووناسی) بپوانه: "فتی شیم".

یادگاری: یادگاری، دیاری بۆ له بیر نه چوونه وه.

یادگیر: (1) به بههره، بههره مند. (2) زانا و به نه زمون. (3) ئاگادار له شتی. (4) یادکهره وه.

یادگیری: (1) بپوانه: "یادگرفتن". (2) گۆرانی كه به هوی نه زمون یان راهینان له ههلسوكه وتی بوونه وهری زیندوو دیته ئاراهه.

یادمان: پپوره سمی یادوبیره وهری بۆ كه سیك.

یادنامه: بیره وهری.

یادواره: پپوره سمی كه بۆ یادوبیره وهری كه سیك به پپوه دهچی.

یاده: (1) یاد، بیر، بیرگه. (2) بهرتیل.

یار: (1) بپوانه: "معشوق". (2) دۆست، هه قال، ئاوال. (3) هاوده م، هاوونشین. (4) خو شه ویست، گراوی، دل بهر. (5) ئاریکار، یارمه تیده. (6) هاوده ست، هاوکار. (7) هاوپی، هه قری.

(8) یارمه تیده، یاریده دهر، ئاریکار. (9) خودا. (10) پپره، مورید. (11) وهك وینه، هاوتا، خه نیم. "یار شدن": بوونه هاوپی و یه کگرتن. (2) تیکه لپوون، ئاویتیه بوون. "یار غار": (1) هاوپی نه شكه وت، هه قالی زور گیانی گیانی. (2) له بنه پرت را به حه زه تی نه بوویه كر ده لپن كه له نه شكه وتی "ئور" دا ده گه ل پیغه مبه ر بوو. "یار كاسه": نه وهی له بهر بهر زه وه ندى ماددى دۆستایه تی ده كا. "یارگرتن": هه لپژاردنی خو شه ویست، هه لپژاردنی كه سیك وهك دۆست. (2) هاوپی و هاو پپوا كردن. "یارودیار": (1) دۆست و نیشتمان. (2) گشت دل به ستراوه بیه كان. "یارو یاور": یارمه تیده و پشتیوان. "كسی (چیزی) را یار كردن": داواى یارمه تی لیکردن.

یارا: (1) تابشت و توان، هیژوتوانا، تاقهت، وزه، وره، زات، زاور، زافر،

نه تره. (2) هه ل، ده رفهت. "یارا داشتن": (1) توانایی هه بوون، به توانا بوون. (2) بوپور و به زات بوون. "یارا کردن": بپوانه: "یاریکردن". "یارای کاری (را داشتن)": توانای نه جامدانی نه وه هه بوون، له توانادا هه بوون.

یارانه: (1) سوو بسید. (2) دۆستانه.

یارایی: توانایی، وزه و تاقهت، هیژ، ده سه لات، کارین و شیان.

یاره: پپوانه یه کی قوماشه نه وه دودوو سانتی میتره به رامبه ر به 36 ئینچ.

یاررس: ئاریکار، یاریکار، یاریده دهر، یارمه تیده، شوینکار.

یاررسی: یاریده، کۆمهگ، هاریکاری، هه فکاری.

یارسالار: جیگری بهر پرس.

یارستن: (1) توانین، له وزه دابوون، پیکران، له ده ست هاتن، ده رۆست هاتن، باشا رکردن. (2) زات هه بوون.

یارغو: (1) بپوانه: "استنطاق". (2) سکالا، دادخوازی. (3) بریاری سزادان. (4) دادگه. (5) خانه ی داد. "یارغو پرسیدن": پرسپار لیکردن، دادگاییکردن. "در یارغو کشیدن": سزادان.

یارغوچی: پرسکهر، پرسپارکهر، دادوهر.

یارفروشی: تاريف و پیا هه لدان به "یار" دا.

یارك: (1) بپوانه: "معشوق". (2) دۆستی خو شه ویست. (3) دۆستی ناسك و جوان.

یارگر: یارمه تیده، هاریکار.

یارگی: توانایی، هیژوتاقهت، هه ل و ده رفهت.

یارلاقان: درز، قه لشت.

یارمند: یاریده دهر، یارمه تیده، ئاریکارکهر، هه قال و دۆست.

یارو: کاورا، کابرا، میرك، نه وه كه، فلان، فلان، فران، جه بۆ، گۆرین، گۆبین، كه سی كه ناوی نابه ن.

یارور: یارمه تیده، هاریکار.

یاره: (1) بپوانه: "یارا". (2) بازن، بازنه. (3) ملوانكه. (4) ئالقه.

یاری: (1) وه هید، باربوو، ته وجی، هانا، هاریکاری، یاریده، یارمه تی، کۆمهگ، هاو پییه تی، دۆستایه تی. (2) دش، هاو گیان. "یاری جستن": یارمه تی ویستن، کۆمهگ ویستن. "یاری خواستن": (1) یارمه تی خواستن، هاریکاری خواستن، کۆمهگ ویستن، هانا ویستن. (2) كه لك وهر گرتن. "یاری دهن": یارمه تیدان، یارمه تیکردن، یاریده دان، ئاریکاریکردن، یاریکردن، یاریکرن، کۆمهگ كردن. "یاری دهن (کردن) دل": پازی بوونی نه وه. "یاری دهنده": هاریکار، ئاریکار، یاریکار، یاریده دهر، یارمه تیده دهر، یارمه تیده، پشت میر، پشته میز. "یاری

رسافدن: یارمه تی پیکردن، یاریده دان. "یاری طلبیدن": یارمه تی ویستن، هاریکاری خواستن. "یاری کردن": (1) یارمه تیدان، ئاریکاری کردن. (2) توانین، له وزه دابوون، پیکران. (3) سازگاری و مدارا کردن. (4) به هیژکردن. "یاری کردن طالع": شانس هیئان.

یاری رس: دادپهس، یارمه تیده.

یاریگر: پروانه: "یاری دهنده".

یازان: (1) داواکار، خوازیار. (2) ئیراده کەر، به نیاز. (3) پروانه: "خرامان". (4) بازه له، له گه شه. (5) دریژ.

یازدن: پروانه: "یازیدن".

یازش: (1) ئیراده، ویست. (2) گه شه کردن، نه شونماکردن، هه لدان.

یازکردن: دهست دریژیکردن.

یازندگی: (1) کردهی "یازنده". (2) پروانه: "خمیازه".

یازنده: (1) مه یلکه، به ریانکه. (3) به نیاز. (4) دریژیوو. (5) گه شه کردو، بالاکردوو، بلیند. (6) دریژ.

یازنده سر: سه بهرز.

یازه: له ره، جووله.

یازیدن: (1) دریژکردن. (2) دریژکردنه وهی شتی به نیازی لیانی له شتی. (3) کیشران، دریژیووون. (4) گرتنی شتی، دهست بردن بو شتی. (5) پروانه: "گراییدن". (6) چه مینه وه و خودریژکردن. (7) پووکردنه شتی، خه ریک بوون. (8) پویشتن، ره وان بوون.

یافت: (1) پروانه: "دریافتن". (2) دۆزینه وهی شتی، گه ییشتن به شتی. (3) په نی، دیار. "یافت شن": (1) وه دهست هاتن، دۆزرانه وه. (2) هه بوون.

یافتگان: دیکۆمیتن، به لگه.

یافتگر: پروانه: "کاشف".

یافتن: (1) وه دهست خستن، وه دهست هیئان، گیره هیئان، په ییداکردن، دۆزینه وه. (2) ههست پیکردن. (3) زانین. (4) پروانه: "فهمیدن". (5) خواستن، گه ران. (6) به مه بهست گه ییشتن.

یافته: (1) ئه وهی له ئاکامی ئه زموون یان تا قیکردنه وه دا سه لمینراوه، سه لمینراو (یافته های علمی).

(2) وه دهست خراو، وه دهست هاتوو، ب دهست خستی. (3) دۆزراوه.

یافع: تازه پیگه ییشتوو.

یافه: (1) پوپوچ، بی مانا و پوچ. (2) ناته کووز، پیرژوبلاو، په ریشتان. (3) ته نیا و بی پشتیوان، بیگه س. (4) ونبوو. "یافه شدن": ونبوون. "یافه کردن": ون کردن، له دهست دان. "یافه گذاشتن": پاداشت نه دان، به گرینگ نه زانین. "یافه ماندن": بی بهش و ماتل مانه وه، بی کار سوورانه وه.

یافه درا: پروانه: "یاوه گو".

یافه زن: پروانه: "یاوه گو".

یافه کاری: هه ولی بی ئاکام و بیهوده.

یال: (1) یال، تووکی ملی شیز و ئه سپ و هتد. (2) یال، شانی کیو. (3) مل، ئه ستۆ. (4) به ژن و بالآ، ئه ندام. "یال آکندن": بالاکردن، هه لدان، نه شونماکردن. "یال افراختن": (1) پروانه: "یال آکندن". (2) سه ر راست کردنه وه، سه ره لئنان. "یال برآوردن": پروانه: "یال افراختن". "یال برتافتن (تابیدن)": سه رپیچیکردن. "یال برکشیدن": (1) هه لدان، بالاکردن. (2) پیگه ییشتن، به پله و پووست گه ییشتن. "یال بستن": فیزوده عیه کردن، لووت به رزیووون. "یال پیچیدن": پشت تیکردن، پووهرگیژان.

یالند: ژن و مندالدار، خاوهن ژن و مندال.

یالیت: خۆزگه، خۆزیا، خوهزی، بریا.

یامفت: (1) به لاش، به خورایی. (2) بیهوده. (3) بیکار.

یانگی: هه رکام له تاکه کانی گه لی ئه مریکایی.

یاوتن: پروانه: "یافتن".

یاور: (1) یاریده دهر، یاریده، ئاریکار، ئامیار، هه قدهست، هه وال. (2) له زاراوهی ئه رته شدا: سه رگورد.

یاوری: یارمه تی، یاریده. "یاوری کردن": یارمه تیدان، هاریکاریکردن.

یاوگی: (1) بیهوده بوون، پوچ و بی مانابوون، پوپوچی. (2) سپای ناته کووز و بی فرمانده. (3) بیرئالووژ و بی

سەرۆبەر. (4) سەرگەردان، سەرلێشێواو.
یاوگیان: کۆی "یاوگی"، کەسانیک کە بێهوودە
 یان خۆسەرانی بۆ هەر لایەک دەچن و بەبێ
 نەزم و پێکۆپیک ئیش دەکەن.
یاوند: دەسەلاتدار، پاشا.
یاونده: بڕوانه: "یابنده".
یاوه: (1) فلت، فلتە، فلتەفلت، قسەى
 شروبی تام، ئاخافتنی بى تام، ئاشۆپاشۆ،
 فشقیات، قۆریات، گەف، لەوج، پڕوپووج،
 بى مانا، بیهوودە. (2) وىل و
 بى سەرپەرشت. (3) ونبوو. "یاوه باقتن":
 قسەى شروبی تام و تن، فلتەکردن.
 "یاوه بردن رۆژگار": بە بیهوودەى
 تىپەراندنى رۆژگار. "یاوه شدن":
 (1) ونبوون. (2) توانەوه، بوونە جسمیکى
 تر. "یاوه کردن": (1) ونکردن.
 (2) زابەکردن. (3) تەرك کردن، وىل کردن.
یاوه تاز: (1) هەلەگەر، لووگی، بەرھەلداى
 بێکارە. (2) بڕوانه: "یاوه گو".
یاوه درا (ی): بڕوانه: "یاوه گو".
یاوه سرا: بڕوانه: "یاوه گو".
یاوه گو: چەنەبازى بى تام بىژ، چەنەوهرى
 قسەبیتام، فلتەوێژ، دم هەلەى قسەقۆر،
 شیتەوێژ، چەلته باز، بێژۆك، كۆلەوێژ، گەفۆك.
یاوه گووى: گەوجەگەوج، فلتاندن، دەم
 لێكدان، دەم لێدان، چەنەلێدان،
 چەنەبازى بەخۆرايى، زۆروێژى،
 درێژدادى، پنگانەوه.

یاویدن: بڕوانه: "یافتن".
یاس: ناھومی دبوون، ناھومی دى،
 بى هیوايى، هیواپراوى، دل ساردى.
یباب: خراو، وێران، كاوول.
ییس: (ی) (1) وشكبوون، وشكى، حشكى.
 (2) تووشى قەبز بوو.
یپوست: (1) وشكى، دژى شى. (2) زك
 گیرى، قەبزى، قەبزایەتى، گرفت، سك
 وىستان.
یتاق: نینگەبانى، كێشك، ئێشك. "یتاق
 داشتن": نگابانى دان. "یتاق رفتن":
 نگابانى دان.
یتاق دار: پاسەوان، نگابان.
یتاقى: نگابان، پاسەبان، پاسەوان،
 ئازان، ئیشكگر.
یتیم: (1) هەتیو، سەخیر، سەغیر،
 سیوى، بى یاك. (2) بى سەرپەرشت،
 بى پشتیوان. (3) بى وینه، بى هاوتا (دُر
 یتیم). (4) دز، پێگر. "یتیم ماندن از
 كسى (چیزى)": بێبەش بوون لەو.
یتیم خانە: (1) بڕوانه: "دارالایتام".
 (2) شوینی دزەكان.
یتیمە: (1) بى هاوتا، بى وینه.
 (2) گرانبایى و بى وینه.
یجتمل: لەوانەیه، رەنگە، رەنگبى،
 ویدەچى، دوور نیه.
یخ: (1) سەھۆل. (2) زۆر سارد.
 (3) بى هەست و بەبى نیشانەیهك لە

ھەست و سۆز، ساردوسر. "یخ
 انداختن": ئاو دانان لە سەھۆلدا بۆ
 سەھۆل کردن. "یخ بستن": بوونە سەھۆل،
 سەھۆل کردن، قەمرین، جەمدانندن،
 بەستن، كاك بوون. "یخ بستە": سەھۆل
 کردوو، بەستوو، بەستەلەك، بەستەلۆك،
 جەمدى. "یخ جوییدن": قسەى قۆر و بى مانا
 وتن. "یخ زەن": (1) بڕوانه: "یخ
 بستن". (2) كەوتنەبەر سەرماوسۆل،
 كەوتنەبەر سايقە. "یخ شدن":
 (1) بڕوانه: "یخ بستن". (2) زۆر سارد
 بوون. "یخ کردن": (1) بڕوانه: "یخ
 بستن". (2) ساردبوونەوه (غذا یخ کرد).
 (3) كەسیرەبوون لە سەرمان. (4) تووشى
 ترس یان واق و پمانى زۆر و كتوپر هاتن. "یخ
 كسى باز شدن": وەرەزى شكان و كەیف
 سازبوونەوه یان حالەتى خۆمانەیی و
 گەموگورى پەیاکردن. "یخ گسرتن": سەھۆل
 دروست کردن بە دانانى ئاو لە بەستینەردا.
 "یخ های رابطه كسى با دیگرى باز شدن":
 چاكبوونەوه ی پێوھەندى ئەو دووانە.
یخ آب: سەھۆلاو، ئاوى تىكەل
 بەسەھۆل، بووزئاڤ.
یخندان: سۆلبەندان، سەھۆلبەنان،
 سەھۆلبەندان، سۆلە، بەستەلەك، بەستەلۆك،
 بەسەلەك، شەختە، رچ، قەرماندن، كەرزین،
 زەوینی وشك هەلاتوو لە سەرمان.
یخ بندى: بڕوانه: "یخندان".

یخچال: سەھۆلدا، بەستینەر. "یخچال طبیعى":
 سەھۆلان، زاندۆر، چالەبەفر. "یخچال مصنوعى":
 سەھۆلخانە.
یخچە: تەرزە، تەیرۆك، گللیرە، گژگژۆك.
یخ زەه: (1) بەستو، سەھۆل کردو، پچیاو.
 (2) سەرما بردو، سەرما كار لێکردن، زۆر
 سارد. (3) ساردوسر (نگاه یخ زده).
یخ شك: سەھۆل/ سۆل شكین.
یخ لخشك: خزین بەسەر سەھۆلدا.
یخ ماله: كایەکردن لەسەر سەھۆل.
یخنى کردن: (1) كولاندن. (2) پاشەكەوت
 کردن.
یخنى نهادن: پاشەكەوت کردن،
 پەسەندەکردن.
یخى: (1) سازكراو لە سەھۆل. (2) بەستو،
 سەھۆل کردو.
یخین: (1) سازكراو لە سەھۆل.
 (2) ساردوسر.
یدبىضاء: (1) دەستى سپى و پۆشن.
 بریتى لە دەستى حەزەرەتى موسا كە ھەر
 كاتى دەیخستە ژێر باغەل و دەرى
 دەھیناوه دەدرەوشایەوه. (2) كەرەمەت.
یدطولى: (1) دەستى درێژتر. (2) بریتى لە
 لێزانی و بەدەست و بردى و ھیز و توانایی.
یدعلیا: بالادەست، ھیزی بانتر.
ید غاصبانە: دەست بردن و زەوت کردنى
 مال و سامانى كەسێك بەبى پەزەمانەندى
 ئەو و بەشێوھى نایاسایی.

یدك: (1) ئەسپى يەخترمە، ئەسپى بەزىن كە لە دواى سوار دەپوا. (2) ئامرازی زیادى بۆ جىگرتنە دەى خراوبوگ. "یدك كشىدن:" (1) پاكىشان و بردنى ئامرازی راگواستن بە ئامرازیكى تری راگواستن. (2) پاكىشان و بردن، دەگەل خۆ بردن. (3) وەسفبوون بە ناو و سفەتى. (4) لە ئەستۆبوونى بەرپرسىاىه تىبەكى تر بىجگەى لە شوغلى سەرەكى.

یراق كردن: ساز و ئامادە كردن يان ساز و ئامادەبوون.

یرغوبردن: سكالاکردن، دادخوازیکردن.

یرغوكردن: دادگایى كردن و سزادان.

یرقان: زەردوویی، زەردەیی، زەردى، زەردیوی، زەركى، بەزەك، نەخۆشییەكە كە پەنگى پىست و چاۋ زەرد دەكا.

یرلیغ: بریاری پاشا.

یرمغان: بپوانە: "ارمغان".

یزدان: خودا. (2) خاى خیر و چاكە.

یزدان پرست: خواپەرست.

یزدان شناخت: زانستى خواناسى و ناسینى ئایینەكان.

یزدان شناسى: تیۆلۆژى.

یزدان نمود: دیارکە و تنى خودا.

یزدانی: (1) لەپتۆهەندى دەگەل خودا. (2) بپوانە: "الوهیت".

یزك: (1) بپوانە: "جلودار". (2) پاسەوان، نگابان.

یسار: (ی) 1) چۆپە، چەپە، لای چەپ. (2) بىقەرى، قەشان، وەیشوومە. (3) سامان. (4) دەولەمەندى، سامانداری.

یساق: (1) شەر. (2) بارەگا، دیوان، دەزگای دەولەتى. (3) بپوانە: "فسق". "یساق كردن": دەستور دان.

یسر: (1) ئاسانى، سانایى، ساناهى. (2) دەولەمەندى، سامانداری. (3) لای چەپ.

یسرى: لای چەپ، دەستى چەپ.

یسنا: یەككە لە بەشەكانى ئەو پىستا كە كاتى رپۆرەسمى ئایینى دەخوینى. بە مانای ستایش و پەرستى و نوپۆش دى.

یسیر: (1) كەم، نەخت. (2) سانا، ئاسان.

یشتن: پەرستى، ستایش كردن، بەندەبىكردن.

یشتەكردن: نزاخویندن، بەندەبىكردن، نوپۆخویندن.

یشك كردن: گازگرتن، گەستن.

یغما: (1) تالان، تالو. (2) تالانى. "یغماکردن (زەن):" تالان كردن، شەلاندن. "بە یغما بردن": بە تالان بردن، تالان كردن. "بە یغما دادن": لە دەست دان، خستە بەر تالانى و راوېووت. "یغماشدن": تالان کران، بە تالان بران.

یغماچی: بپوانە: "یغماگر".

یغماگر: تالانکەر، راوېووتکەر، نژدە.

یغمایی: بپوانە: "یغماگر".

یقظان: بەخەبەر و وریا.

یقہ: یەخە، پىسیر، بەرۆك. "یقہ چاك زەن": یەخەدراندن، یەخەدادرین بە نبشەنەى خەم و پەژارە. "یقہ چاك كردن": (1) بپوانە: "یقہ چاك زەن". (2) لایەنگرى كردن بە پیداغرى و تامەرزۆبىیە وە لە كەسى يان لە شتى. "یقہ كسى را چسبیدن": یەخەگرتن، بەرۆك پىگرتن، پىش پىگرتن. "یقہ كسى را گرتن": (1) بپوانە: "یقہ كسى را چسبیدن". (2) گرفتارکردنى ئەو. "از یقہ خود پایین انداختن كسى": (1) ئەو وەك منالى خۆ قبوول كردن. (2) خستەگەل خۆ، پەپال خۆدان. "براى كسى یقہ جردادن (پارەكردن)": یەخۆ بۆ دراندن، بەتوندى لایەنگرى يان بەرگرى لىكردن.

یقہدرانى: ھەرا و قال كردن و خۆ وەك ستم لىچوو نیشان دان، یەخەدراندن.

یقین: (1) حالەتى ئاگایى ورد يان دلنیاىى تەواو. (2) راست، حەتمى. (3) بىگومان، بىشك، بىدوودلى. (4) خاترجەم، دلنیا، ئەرخەیان. (5) بپوا، باوەر. (6) بپوانە: "رستاخیز". (7) بابەتى كە پوون و سەلمىنرابى. "یقین داشتن": خاترجەم بوون، گومان نەبوون. "یقین دانستن": بە راست زانین، دلنیابوون. "یقین شدن": سەلمىنران، مسۆگەربوون، حەتمىبوون. "یقین كردن": خاترجەم بوون، دلنیابوون. "بە یقین": بپوانە: "یقیناً". "علم اليقین": زانینى بابەتى بە جۆرێك كە ھىچ شك و گومانێكى لە

سەر نەبى. "علم اليقین": بەراست زانینى چىبەتى شتى يان بابەتى كە بە چاۋ دىترابى. "حق اليقین": بەراست زانینى چىبەتى شتى كە بە كۆى ھەستەكان ھەستى پىكرابى و ھىچ گومانى تىدانەبى.

یقیناً: (1) خاترجەم، دلنیا، ئەولە. (2) بىگومان، بىئەملاوئەولا.

يك آب خوردن: كاتىكى كەم، ساتىك.

يك اسبە: (1) خاوەن یەك ئەسپ، تاكەسوار. (2) تەنیا. (3) تايبەتەندى كەسى سووك و بى بايەخ.

يكان: (1) تاك، تاكان، دانەدانەكان. (2) بىھاوتا.

يك انداز: (1) یەك ئەندازە، یەكسان. (2) نیشانەئەنگیۆ، سەگوان.

يكان يكان: (1) یەك لە دواى یەك، پشت سەرى یەك. (2) ھەموو، گشت. (3) جۆراوجۆر، فراوان.

يكايك: (1) تاك تاك، تاك بە تاك، یەككەك، یەك لە دواى یەك. (2) بە تەواوى و پاژبەپاژ. (3) كتوپر، لەنكاو. (4) دەزبەجى، بەبى مەحتەلى. (5) بە ھىچ كلۆنجى، ھەرگىز. (6) دوو قات، دوو بەرەبەر. (7) تاك و تەرا، بە تەنیاىى. (8) ھەركام بە جیا. "يكايك شدن": دوو بەرەبەر بوون (ھو).

يكبار: (1) یەكجار، یەك كەرەت، تەنیاچارىك. (2) بپوانە: "ناگهان". (3) بە تەواوى، بە گشتى.

يكتا پرستى: يەك پەرست، يەك تاپەرست، خۇداى تاك و تەنياناس.

يكتا پرستى: يەك پەرستى، يەك تاپەرستى، خۇداى تاك ناسين.

يكتادال: (1) بېروانە: "يكدل". (2) بېروانە: "سادەدل".

يكتايى: (1) "يكتا" بوون. (2) يەك پەنگى، ھەقپەنگى. (3) تەنيايى. "يكتايى كەردن": داپرەن، داپرەن.

يكت تەختە: يەكپارچە.

يكت تەكە: (1) يەكسەرە، بەردەوام. (2) يەكپارچە.

يكت تە: (1) تاق و تەنيا، بەتەنيا، بەتەنى. (2) تاقانە، بىۋىتە. (3) يەك دل.

يكت تو: (1) يەك توئى، يەك لا. (2) گەرموگور، يەك دل. (3) ئاشكرا.

يكت تەي: يەك لا، يەك توئى.

يكت تەيغ: (1) يەك دەست، يەكپارچە. (2) يەك بىن، بەبىۋەستان. (3) يەكگرتوو و ھاوناھەنگ لە شەردا.

يكت جا: (1) يەكجى، بەتەواوى، بەگشتى. (2) ھاوكات. (3) پىكەو، دەگەل يەك. "يكت جاشدن": شەريك بوون دەگەل كەسىك دا. "يكت جا كەردن": بە سەر يەك رشتەن يان لەتەنيشت يەك دانانى دوو يان چەند شت. "يكت جا گداشتن": بە يەكسان زانين. "بە يكت جا": پىكەو، دەگەل يەك.

يكت جان: بېروانە: "صميمى".

يكتارگى: يەكجارەكى، بەتەواوى، بەگشتى.

يكتبارە: (1) لەپىر، لەنەكاو. (2) يەكجار، يەك كەپەت. (3) بەتەواوى. (4) دروست، بە وردى. (5) كە واتە. (6) لە ناكواوى، كتوپرى. "بە يكتبارە": (1) بەتەواوى، بەگشتى. (2) لە يەك تۆبەدا.

يكت بر چەند: چەند بەرابەر، چەند قات.

يكت بىسى: (1) بەتەواوى، بەگشتى. (2) گرینگ، دژوار. (3) تەنيا.

يكت بەدى: تاك پەھەندى.

يكت بىك: تاك بە تاك، تاق بە تاق، يەكبە يەك، يەكبەك، ھەموو.

يكت پارچىگى: يەكپارچەبى، يەكگرتووى، لەتەنەكراوى.

يكت پارچە: (1) يەكپارچە، يەكپارە، لەتەنەكراو، يەك شەق، دروست و تەواو و كامل. (2) سەراپا، بەتەواوى. (3) يەك دەست، ھاوناھەنگ.

يكت پىشت ناخن: كەمى، كەمكى.

يكت پوست: (1) يەك دل، گەرموگور، نيوان خۇش. (2) نەدار و ھەژار.

يكت پەلو: (1) لاتەنيشت. (2) بريتى لە خۇسەر و كەللەپەق و پىداگر، كەللەشەق.

يكتا: (1) تەنيا، تاقانە. (2) بىۋاوتتا، بىۋىتە، بىميناك. (3) بىۋىياز، چاڭ تىر. (4) راست، راستەوخۇ. (5) موخلىس، يەك دل. (6) يەك پەنگ، بىۋىياز. (7) بە تەنيايى.

يكتانبە: يەك لايەنە، يەك ئالى.

يكت جان شىنى: مانەو، لە شوئىنى بىۋ ھەميشە.

يكت جلو: لەنكاو، كتوپر و بىۋىتەكى.

يكت جور: يەك چەشەن، يەكجور، يەكسان.

يكت جەت: (1) يەك دل، كۆك. (2) بە يەك دل. (2) بېروانە: "مأنوس". (4) بىۋىياز، بىۋىتە، بىۋىتە.

يكت چشم: (1) يەكچاۋ، يەكچاۋە، يەكچاۋە. (2) بريتى لە كەسى روالەت بىن و بىر كورت و دوو پوو.

يكت چشم خواب: ماو، يەك كەم، ساتىك، چاوتروكانىك.

يكت چشم زە: بېروانە: "يكت چشم خواب".

يكت چەند: چەندى، دەمىك، دەمەك، ماو، يەك، ھەيامەك.

يكت خردە: كەمى، كەمكى.

يكتدست: (1) كەسىك كە يەك دەستى ھەبى و دەستەكە تىرى لەكار كەوتبى يان بىر بى. (2) يەكچەشەن، يەكجور، يەكسان. (3) يەكگرتوو. (4) يەكسەرە، بەتەواوى.

يكتدستى: (1) بە يەك دەست. (2) يەك دەست بوون، ھاوناھەنگى. (3) بېروانە: "تحقىر آميز". (3) يەككىتى، يەكگرتن. "يكتدستى خورەن": بېروانە: "قريب خورەن". "يكتدستى گرتن": بە دەستەكەم گرتن، گرینگى پىنەدان، بە ئاسان دانان.

يكتدش: (ى.د) (1) دووتۆمە، دۆپە.

(2) تىكە لاوى و پىۋەندى. (3) خۇشەويست و دلخواز. (4) بېروانە: "حرام زادە".

يكتدك: بېروانە: "ولرم".

يكتدل: ھاوپا، يەكگرتوو، يەكپو، بىۋىياز، دلپاك، يەك دل، دۆست راست، راستگويانە.

يكتدله: يەك دل، بىۋىتە، بىۋىتە.

يكتدم: بىۋىتە، بىۋىتە (يش).

يكتدندان: ھاوتەمەن.

يكتدندە: (1) لاسار، سەرسەخت، سرتغ. (2) بىۋىچان، يەكسەرە.

يكتدھن: (1) يەك پاروو. (2) بەقەراى يەكجار پىكەن يان ئاواز خويندن.

يكتديگر: يەكتر، يەكترى، يەكترىن، يەككەكى، يەككەكى، ئىكتر، يىۋىنۆ، يۇنا، يەونا، يەوبنا، يەوبىنان، يەوتق، يەمنۆ، يەك و دوو. "يكتديگر را ديدن": چاۋبە يەكتر كەوتن، يەكتر چاۋبىكەوتن، يەكتر دىتەن، يەوبىنان دىيائىش، يەونافىنايش.

يكتدزە: (1) تۆزىك. (2) بەھىچ كلۆنجىك.

يكتدراست: (1) راستەوخۇ، راست بىۋى ئاۋرپادانە، يەكسەر، يەكشەق. (2) بەبىۋى ماتلى.

يكتدرا: ئەسپى خۇشەز و پەسەن.

يكتدرا: يەك جار، يەك تۆبە. "بە يكتدرا": بە يەكجارى، بەتەواوى.

يكتدركابى: (1) ئەسپى يەخترەم. (2) پىداگر، شىلگىر. (3) بە پىداگرى و شىلگىرى.

يكتدركىبى: پىداگر، شىلگىر، سوور.

يىنگا: (1) پېئوشوئىن، شىئو. (2) پېنگە، چارە. "از يىنگا شىن كار": لە پىسا و پەوالى ئاسايى دەرىچوون.
يىنگا: (1) نوئى، تازە. (2) بەربووک.
يىنگە: (1) يەدەك، پاشكۆ. (2) پىخەسوو، بەربووک، بەربوودى.
يىنگى دىنيا: دىنيى نوئى. ئەمريكا.
يىنگى چرى: لەشكرى نوئى.
يىواش: لەسەرخۆ، بەسەبر، سەبرۆكە، بەئەسپايى، ئاسپايى، ئىواش، ھىدىكا، ھىواش، يەباش، ياباش. "يىواش كەردن": ھىواش كەردنەو، بەئەسپايى پۇيشتن.
"يىواش يىواش": ھىواش ھىواش، قۇلە قۇل، سەبرسەبر پۇيشتن، گۆلە گۆل.
يىواشكى: (1) بەنھىئىنى، پەنامەكى. (2) بەئەسپايى، ئارام و بەپارىزەو.
يوتىتارىيانىزم: پىيازى قازانچ خوازى.
يوتوپىيا: شارى ئاوات، كۆمەلگى ئارمانى.
يورتەمە: دۆمانە، گورگەلۆقە، قۇرتە، ئۆرخە.
يورش: ھىرش، ئىرىش، ھىروژم، گالا، گلپ، گورمتە، گورژم، ھەلمەت، شالو، پەلامار، ھاژۆت، تەپ، دابەرزىن، دابەرزىن، نھىو، ھەلکوتان، ھەلکوتيان.
"يورش بىردن": ھەلمەت بىردن، پەلاماردان، داپسان، داپسكان، تەپدان، ھەلکوتاندن، ھەلکوتانەسەر، بەسەردادان، ھىرش

بۆبىردن، شالابىردن، سەردائاژۆتن، گورمژىن.
يورو: يورۆ، يەكەى پارەى ھاوبەشى ولاتانى ئەندامى يەكەتى ئوروپا.
يوز: بىرۋانە: "گدايى".
يوزئەدە: لىگەر، پەبجۆر، دۆزەر.
يوزىدن: خواستىن، لىگەرپان، بۆگەرپان. تىكارىدن.
يوسون: دابونەرىت.
يوغ: كەلەو، كولاڧە.
يولاخ: زەوى بوورە و بىئاو و دوور لە ئاوايى.
يوم: پۇژ. "يوم دىن": پۇژى پەسلانى.
يومىيە: (1) پۇژانە، ھەر پۇژە. (2) كراى پۇژانە، كرىيى پۇژبە پۇژ. (3) ئاسايى. (4) پۇژنامە يەك كە ھەموو پۇژىك دەردەچى.
يونسكو: پىكخراوى كولتورى سەربە پىكخراوى نەتەو ھەكان كە سالى 1946 دامەزرا.
يونىسفا: سىندۇقى نىونەتەو ھەبى سەربە پىكخراوى نەتەو ھەكان كە ئامانجى كۆمەگ بە تەندروسىتى منالان و دايكان و ئامادە كەردنى منالان و گەنجان بۇ كارگەلى سوودمەندە.
يونىفورم: يۇنىفورم، يەك بەرگى.
يەود: جوولەكەكان، پىپەوانى ھەزەرتى مووسا.

يەودى: جوو، جوولەكە، مووسايى، كەلىمى. "يەودى متەصب": پەشە جوو.
يەودىت: (1) ئايىنى كە ھەزەرتى مووسا ھاوردوويەتى. (2) مووسايى بوون، جوولەكە بوون.
يىيلاق: ھەوار، ھاوينە ھەوار، ھاڧىنە ھەوار، ھاڧىنە ھەوار، ھاوينە ھەوار، ھاوينگە، ھاڧىنگە، ھەوارگە يىكۆچەرپان، زۆزان، كۆسان، كوئىستان، بانەمەر، كۆز، لەيلاخ، ئىيلاخ، ئىيلاق، مىلكان، قار، وار.
"يىيلاق خالى شەد": جامالگە، ھەوارى چۆل، زۆزان كۆچەر لىنەمايى. "يىيلاق رفتن": ھەوارچوون، ھەواركەردن، چوونە كوئىستان، پۇيشتن بۆ بانەمەرپان. "يىيلاق رو": ھەوارچى، كۆچەر، كوئىستانچى، پەو ھەند.
"يىيلاق كوچك": زۆك، كوئىستانكۆك، ھەوارگەى بچووك. "يىيلاق و قشلاق": گەرمىن و كوئىستان.

منابع:

- 17) گۆفاری پهروهرده و زانست، ژماره‌ی تاییه‌تی فرهه‌نگی زاراوه‌کانی قوتابخانه عه‌په‌بی - کوردی، هاوینی 1978.
- 18) یادداشته‌کانی دانهری ئەم فرهه‌نگه.
- 19) فرهه‌نگی گیرفانی ئاسان، عه‌په‌بی - کوردی، ئاماده‌کردنی : ئاکۆ فاتیح، چاپی 2004.
- 20) فرهه‌نگی گیرفانی جاف، ئینگلیزی - کوردی، ئیحسان عه‌لی، چاپی 2003.
- 21) فرهه‌نگی گیرفانی خاک، فارسی - کوردی، مه‌حموود عه‌بدوڵلا و جه‌مال جه‌لال، چاپی 2005.

- 1) فرهه‌نگی هه‌نبانه بۆرینه، کوردی - فارسی، دانانی: مامۆستا هه‌ژار، چاپی سیپه‌م 1381.
- 2) فرهه‌نگ فشرده سخن، دوجلدی، تألیف دکتر حسن انوری، چاپ اول 1382.
- 3) فرهه‌نگ فارسی دو جلدی عمید، تألیف حسن عمید، چاپ ششم 1364.
- 4) فرهه‌نگ فارسی چهار جلدی معین، مؤلف: دکتر محمد معین، چاپ سوّم 2536 شاهنشاهی.
- 5) فرهه‌نگ انگلیسی - فارسی يك جلدی پیشرو آریان پور، مؤلف: دکتر منوچهر آریان پور کاشانی، چاپ 1377.
- 6) فرهه‌نگ انگلیسی - انگلیسی و فارسی نشر نو، تألیف و ترجمه: محمّدرضا جعفری، چاپ 1381.
- 7) فرهه‌نگی ئینگلیزی - عه‌په‌بی - کوردی فه‌لسه‌فی، ئاماده‌کردنی: محه‌مه‌د چیا، چاپی 2004.
- 8) فرهه‌نگی ئینگلیزی - عه‌په‌بی - کوردی نما ، دانانی د. رَپَياز جه‌مال عه‌بدوول، چاپی په‌که‌م 2001.
- 9) فرهه‌نگی ئینگلیزی - عه‌په‌بی - کوردی و عه‌په‌بی - کوردی - ئینگلیزی فه‌لسه‌فه، دانانی‌پروژنا ئەحمه‌د، چاپی 2003.
- 10) ئینسکلۆپیدیای ئابووری، عه‌په‌بی - ئینگلیزی - کوردی، دانانی: فه‌یسه‌ل ده‌باغ.
- 11) فرهه‌نگی زاراوه‌ی ئەده‌بی، کوردی - ئینگلیزی و ئینگلیزی - کوردی، دانانی به‌ختیار سه‌جادی و محه‌مه‌د مه‌حموودی، چاپی 2002.
- 12) به‌رگی په‌که‌م و دووه‌می فرهه‌نگی هه‌رمان، کوردی - کوردی، دانانی عه‌لی نانه‌وازاده، چاپی 2005.
- 13) فرهه‌نگی نوێ بۆ شیکاری پامیاری، ئینگلیزی - عه‌په‌بی - کوردی، نووسینی geoffre roberts&alastair edwards، وه‌رگێرانی بۆ کوردی محه‌مه‌د چیا.
- 14) واژه‌نامه فارسی - کوردی ، محمّد تقی ابراهیم پور، چاپ 1373.
- 15) فرهه‌نگی جوگرافیای سروشتی، ئینگلیزی - عه‌په‌بی - کوردی و عه‌په‌بی - کوردی - ئینگلیزی، دانانی: جه‌زا تۆفیق تالیب و ئەحمه‌د عه‌لی ئەحمه‌د.
- 16) قاموس عربی - کوردی، تألیف: گیو مکریانی، چاپ 1986.

بەشىك لە كىتەپە چاپكاراۋەكانى دەزگای موكرىيانى

- 1- دادگای نیودەولتەتى تاوانكارى ، ن: د. مورشىد احمد و احمد غازى ، و: ئاسۇ كەرىم
- 2- كۆمەئناسى گىشتى ، ن: مەنوجېھەر موخسنى و: موصلح ئىروانى
- 3- خۇ بە كۆپلە كىردن ئاتىن دولابوتى ، و: رېبوار سېۋەيلى – مراد حەكىم
- 4- مېژوۋى ھىزرى سىياسى لە رۇژئاۋا(بەرگى دوۋەم)، ن: د. كمال پۇلادى، و: ئازاد ۋەئەدبەگى – سىروان زەندى
- 5- مېژوۋى ھىزرى سىياسى لەرۇژئاۋا(بەرگى سېيەم) ، ن: د. كمال پۇلادى، و: ئازاد ۋەئەدبەگى – سىروان زەندى
- 6- گەشتە دوورەكەم لە پېناۋى ئازادىدا ، ن: ماندىللا ، و: شىرزاد ھەينى
- 7- ھونەر و ژيانى كۆمەلەيتى بىلخانۇف ، و: حەمە كەرىم عارف
- 8- ژن ، ن: رېۋاس جاف
- 9- ئەدەبى مىندالانى كورد ، ن: ناھىدە احمد
- 10- بەئىنەكانى لىبرالىزىمى عەرەبى ، ن: تارا كۆھمان ، و: بېۋار عەبدولرەحمان
- 11- باروۋىخى سىياسى كوردستان (1880-1946) ، ن: موختەبا بورزوۋى ، و: نازەنن مەلا محمد
- 12- دىيار دەى گەندەلى ، ن: د. ناسر عويىد ، و: سەلاح شاكەلى
- 13- دىناى راستەقىنەى دېموكراسى ، ن: س.ب. مەكفىرسۇن ، و: اسماعىل زادە
- 14- رۇژىك لە تەمەنى ئىقان دىنىسۇفچى ، ن: سۆلژنىستىن ، و: سلىمان دىسۇز
- 15- كاتژمىرى شووم ، ن: گارسىا ماركىز ، و: ئەسكەندەر محمود
- 16- شۇرپ و بزوتتەۋە كۆمەلەيتىيەكان ، ن: ئەنتۇنى گىدنز ، و: ھىوا حاجى
- 17- كانىت تەۋونەيەك لە ژيان و كارە فكرييەكانى ، ن: عىماد عەبدولسەلام ، و: پەژارە عەبدولحەمىد
- 18- روپىۋىكى جىۋىۋەلەيتىكى كوردستان ، ن: يۇرگىن لاسۇ. يىسپەر ئايدىم ، و: ئاسۇس محمد مەلا قادر
- 19- ژن لە سەر تەختى دەسەلات ، ن: مەحمود تلوۋى ، و: ئەبۇبەكر مەجىدى
- 20- قەرھەنگى ھەرمان (بەرگى يەكەم) ، ن: عەلى نانەۋازادە
- 21- قەرھەنگى ھەرمان (بەرگى دوۋەم) ، ن: عەلى نانەۋازادە
- 22- بىنەماكانى فەلسەفەى شىكرىدەۋەى مەنتىقى ، ن: د. جەمىد عەزىز

- 23- مىندالى ئاخىر زەمان ، ن: عزىز نەسىن ، و: غەرىب پىشدرى
- 24- كوردەكانى ئەستەمبۇلى كۇن ، ن: رۇھات ئەلاكۇم ، و: ئەحمەد تاقانە
- 25- سنوورى كوردستان ، ن: عەبدوللا غەفور
- 26- تاگور و ويژدانى مرۇيى ، ن: رامىن جەھانبەگلو ، و: يادگار حەمە غەرىب
- 27- فەندەمىنتالىزىمى ئىسلامى لە جىھانى عەرەبدا ، ن: رىچارد ھرايەر دىكەجىان ، و: ئاسۇ كەرىم
- 28- مېژوۋى فەلسەفە ، ن: ھىگل ، و: عرفان مستەفا
- 29- ژيان كورتە(نامەيەك بۇ ئاگۇستىنى قەدىس) ، ن: يۇستىن گۇردەر ، و: رېبوار سېۋەيلى
- 30- لىكۇلىنەۋەكانى پىش مېژوۋ لە كوردستانى عىراقدا ، ن: رووبەرت جىيى بىرىد ۋود ، و: ئاسۇس محمد مەلا قادر
- 31- سەرئەيەك بۇ تىگەشىتى ھونەرى شىۋەكارى ، ن: حسن سلىمان ، و: نەژاد عزىز سورمى
- 32- رىگاۋبان ، ن: نىكۇلاى خاتىۋف ، و: نەژاد عزىز سورمى
- 33- جوگرافىي كوردستان ، ن: د. عەبدوللا غەفور
- 34- دەرۋازەكانى كۆمەئناسى ، ن: مەنوجېھەر موخسنى ، و: كۆمەلەيتىك ۋەرگىر
- 35- مېژوۋىتى ھىزرى عەرەبىيى ئىسلامى ، ن: محەمەد ئاركۇن ، و: نەرىمان تالىب
- 36- گولبىرېك لە چىرۆكەكانى سادقى ھىدايەت سادقى ھىدايەت ، و: عەلى نانەۋازادە
- 37- چەند ۋىستگەيەكى ئەدەبى و فىكرى ، و: ئازاد بەرزنجى
- 38- خاۋەند و پالەۋانەكانى گرېكلاند ، ن: ئىرىك ئىرىكسۇن ، و: تەھا ئەمىن ھەلەدنى
- 39- حەكىمانە ، ن: پاولۇ كۆپلىۋ ، و: يوسىف محەمەد/كارا فاتىح
- 40- يەكەمىن سەرچاۋەكانى ھونەرى مۇدىرن ، ن: ھ. و. جەنسن ، و: سەيوان سەعەيدىان
- 41- چەند دۇكىۋمىنتىكى نىۋدەۋەتى لەبارەى مافەكانى مرۇفەۋە ، و: قادر وريا
- 42- دىجەلى ھىزىم ، ن: د. مارف خەزەندەر
- 43- ئايىن و دەۋلەت و پىادەكردنى شەرىعەت ، ن: د. محەمەد عابد جابرى ، و: فوناد سىدىق
- 44- فەلسەفەى ئەخلاقى و كۆمەلەيتى ئوگوستىن ، ن: د. عەلى زەيغور ، و: سنوور عەبدوللا
- 45- گۇزىستانى غەرىبان ، ن: ئىبراھىمى يونسى ، و: غەرىب پىشدرى
- 46- فىھى ما فىھى ، ن: مەۋلەۋى ، و: عەلى نانەۋازادە
- 47- گولستان ، ن: سەعدى ، و: عەلى نانەۋازادە
- 48- ئايدىيائى قانۋون ، ن: دىنىس لوىد ، و: ئاسۇ كەرىم ...
- 49- مرۇف و ئايىنەكان ، ن: مىشىل مالرېب ، و: ھىوا مەلا عەلى سوورەدىيى

- 76- عاريفانه، ن: پاولۇ كۆيلۇ و: گارا فاتح
- 77- زمان، ھزرو كولتور چەند نووسەرئىك، و: رحيم سورخى
- 78- توپۇزىنەھى تىۋرى ئەدەبى، ن: راجىر وئىستەر، و: عەبدولخاق يەعقوبى
- 79- ماكىياڧىللى و بىرى رۇنسانس، ن: رامىن جەھانبەگلو، و: موسلح ئىروانى
- 80- راپەرپىنى كوردان، ن: پ.م.ا.حەسرەتيا، و: جەلال دەباغ
- 81- جىڭاي بەتالى سلوچ، ن: مەحمود دەولەت ئابادى، و: ئەمىن گەردى گلانى
- 82- سەرکەوتنى بى سنوور بە 20 رۇژ، ن: ئانتونى رابىنز، و: ھاموون
- 83- واتاسازى، كلۇد جىرمان، و: د. يوسف شەرىف سەئىد
- 84- رۇبازە ئەدەبىيەكان، ن: د. ھىمدادى حوسىن
- 85- زمان، ھەرگىرپان، پىئەندىيە كولتورىيەكان، ن: حسين وثوقى، و: اسماعيل زارعى
- 86- رابەى رۇژنامەنووس لە جىھانى سىيەمدا، ن: ئەلبېرت ل. ھستر و واى لان ج. تو، و: ھەسەن عەبولكەرىم
- 87- سىياسەت و ھۆكۈمەت لەئەوروپا، احمد نقيب زاده، و: على مېھرىپەرر
- 88- سەرھەلدىن و بەردەوامى حىزىەسىياسىيەكان لە ئەوروپا، ن: حوجەتوللا ئەيوپى، و: ئازاد ۋەلەدبەگى
- 89- پېشەۋاى رابوون، ھاشم سەلىمى، و: رەسوول سولتانى
- 90- نەپتى سەرکەوتن لە بازارەكانى كاردا، ن: كىهان نيا، و: ئەدھەم ئەمىن
- 91- پېشەكەك بۇ كۆمەلناسى سىياسى، ن: د. احمد نقيب زاده، و: مەسعود رەواندووست
- 92- شارەۋانى و كارگېرى و دىموكراسى، ن: سەردار شەرىف سەئىد

- 50- پەرۋەردەو پىڭگەياندىنى مىندال، ن: ئا. مكارنىكو، و: مستەفا غەفور
- 51- القىبال الكوردىيە، ن: وىليام ايڧلتون، و: د. احمد محمود خلىل
- 52- گەپران ل دىف بەتەۋەرىي، ن: لورد ئاۋووبۇرى، و: جگەرسۇز پىندرۇيى
- 53- تەنگزەكانى تىرۇرىزم، ن: كۆمەلئىك نووسەر، و: ھىمىن غەنى و مەروان كاكل
- 54- دوا ۋەسۋەسەى كرىست، ن: كازانتزىكى، و: كەرىم دەشتى
- 55- گوتارى تىرۇرىزم، ن: كۆمەلئىك نووسەر، و: كۆمەلئىك ھەرگىر
- 56- ژان، ن: مارگاريت دوراس، و: رەسوول سولتانى
- 57- تىرۇرىزم ھەك تاونىكى رېكخراو، ن: گارى پوتەر/ مايكل لىمەن، و: ئەبو بەكر مەجىدى
- 58- چەند لايەنىكى واتاسازى، ن: كوروش سەفەوى، و: دلپىر سادق كانەبى
- 59- ھەممو ھەقىانە، ن: مەنۇچەھرى كەرىم، و: زادە غەرىب پشەدرى
- 60- كاتى نىچە گرىا، ن: ئىرفىن دى يالوم، و: دلشاد ھىوا
- 28- ژانى ژىنگە، ن: سەدەدىن نورەدىن
- 29- عاشقانە، ن: پاولۇ كۆيلۇ، و: كارا فاتىح / يوسف محمد
- 61- كۆمەلگى كراۋە و دوژمنەكانى (بەرگى يەكەم)، ن: كارل پوپەر، و: ئىدىرىس شىخ شەرەفى
- 62- كۆمەلگى كراۋە و دوژمنەكانى (بەرگى دووم)، ن: كارل پوپەر، و: ئىدىرىس شىخ شەرەفى
- 63- مىسىۋ بىرايم و گولەكانى ناۋ قورعانەكەى، ن: ئىرىك ئىمانوئىل شىمىت، و: سەلاح گادانى
- 64- خطوة علي الطريق الي البيت الكوردي الكبير د. حسين بدوي
- 65- آلية العلاقة بين المعارضة والسلطة في الاسلام د. كاوه محمود شاكور
- 66- جماليات الطبيعة في كردستان العراق د. محمد عارف
- 67- كورد و جىنۇسايد و ئىبادەكردن، ھەژار عزيز سورمى
- 68- پىرۇدۇن جۇرچ گۇرڧىچ، ئارام ئەمىن
- 69- مېنۇرسكى و كورد، ئەنۋەرى سولتانى
- 70- كورد و سەلجۇقىيەكان، د. نىشتمان بەشىر ئىدىرىس عەبدوللا
- 71- لەدەۋلەتى دەسەلاتەۋە تا دەۋلەتى عەقل، كەمال پولادى، و: سىروان زەندى
- 72- ئىبىن خەلدون و كۆمەلناسى مۇدېرن زىرەك رەھمان و سنور عبداﷲ
- 73- ئەو ئايدىياپانەى دەستىان بەسەرچىھاندا گرت، و: گۇران سەباج
- 74- كورد لەئەرشىفى روسىاۋ سۇڧىيەتدا، د. ئەفراسىاۋ ھەۋرامى
- 75- قوتابخانە ئەدبىيەكان، ن: رەزا سەئىد حوسىنى، و: ھەمەكەرىم عارف